ARKIV. DR. J. SKVIRECKAS

ŠVENTASIS RAŠTAS

SENOJO TESTAMENTO

II

ŠVENTASIS RAŠTAS

SENOJO TESTAMENTO

II

IJOBO KNYGA PSALMIŲ KNYGA
PATARLIŲ KNYGA PAMOKSLININKAS
GIESMIŲ GIESMĖ IŠMINTIES KNYGA
SIRAKHO SŪNAUS JĖZAUS—EKLESINĖ
JEŠAJO PRANAŠYSTĖ
JEREMIJO PRANAŠYSTĖ
RAUDOS BARUKHO PRANAŠYSTĖ
EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ
DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ
DVYLIKOS MAŽESNIŲJŲ PRANAŠŲ KNYGA

Vertē ir Komentorių pridējo
KAUNO ARKIVYSKUPAS METROPOLITAS
JUOZAPAS JONAS SKVIRECKAS
Teologijos Daktaras

II laida

ROMA
1958

Imprimatur
Datum p/t Zams in Tirol
die 18 Septembris 1952
† Joseph Jo. Skvireckas
Archieppus Metropolitanus
Kaunensis

Nr. 18/1952

L. S.

Spaudė Fausto Failli, Roma, 1958
Tiražas 1,500 egz.

SENOJO TESTAMENTO II TOMO TURINYS

IJOBO KNYGA

PSALMIŲ KNYGA

PATARLIŲ KNYGA

PAMOKSLININKAS

SALIAMONO GIESMIŲ GIESMĖ

IŠMINTIES KNYGA

EKLESINĖ

JEŠAJO PRANAŠYSTĖ

JEREMIJO PRANAŠYSTĖ

RAUDOS

BARUKHO PRANAŠYSTĖ

EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ

DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ

OŠĖJO PRANAŠYSTĖ

JOELIO PRANAŠYSTĖ

AMOSO PRANAŠYSTĖ

ABDIJO PRANAŠYSTĖ

JONOS PRANAŠYSTĖ

MIKHĖJO PRANAŠYSTĖ

NAUMO PRANAŠYSTĖ

ABAKUKO PRANAŠYSTĖ

SOPHONIJO PRANAŠYSTĖ

AGĖJO PRANAŠYSTĖ

ZAKHARIJO PRANAŠYSTĖ

MALAKHIJO PRANAŠYSTĖ

IJOBO KNYGA

Įvadas

1. Pirmoji tarp poetinių Sen Testamento, taip vadinamųjų « Išminties » knygų, yra Ijobo knyga. Ijobas yra vardas svarbiausio toje knygoje minimo asmens, apie kurio kentėjimus autorius kalba. Jis, pasirėmęs pasakojimu apie daugeliui Rytų kraštuose žinomą Ijobo likimą, parašė apie tą asmenį veikalą, kurs gali būti teisingai laikomas viena gražiausių senovės poemų

2. Teisingo žmogaus kentėjimų problema jau žiloje senovėje rūpėjo daugeliui giliau dalykus svarstančių žmonių, ir ji liko gyva iki mūsų dienų. Asiriečių, Babiloniečių literatūroje jau buvo poema apie « kenčiantį Teisųjį ». Panaši tema buvo liečiama Egipto ir Indijos literatūroje. Trumpai ją paliestą randame kitose Biblijos knygose : Psalmėse, Pamokslininke, Ješajo pranašystėje ir kitur

Tik Ijobo knygos autorius plačiai ir savaip nagrinėja tradicijos išlaikytas nuomones apie teisingo žmogaus kentėjimus. Jis tačiau tų nuomonių nelaiko savomis, jų nepasisavina. Pats jis nesprendžia, jis palieka spręsti savo skaitytojams ir patiems bandyti išpainioti painų klausimą. Skaitytojams jis duoda dramatinės formos veikalą, kuriame pareiškiamos keleto asmenų nuomonės apie atsitikimą, kokį jam kaip pagrindą patiekė sena Patriarko Ijobo istorija

Iš knygos mes visų pirma sužinome, kas buvo pats Ijobas. Jis buvo dievobaimingas ir turtingas Huso krašto gyventojas, pertekęs žemiškų gėrybių. Jis netikėtai susilaukia baisiausių nelaimių, kokios tik gali sutikti žmogų čia žemėje, Dievui visa tai leidžiant

Nustojęs savo gėrybių, vaikų, sunkiausios ligos suspaustas ir visų paliktas jis kenčia tas nelaimes su didelė kantrybe. Jo paguosti ateina trys prieteliai. Pradžioje jie tyli. Paskui, Ijobui pradėjus dejuoti dėl savo kentėjimų didumo, kyla tarp visų ginčas apie tų nelaimių priežastis. Trys prieteliai stengiasi vienas po kito įrodyti, kad visos žemiškos nelaimės yra bausmė už buvusias kaltes ir ragina Ijobą daryti atgailą. Ijobas priešinasi ir tvirtina, kad jis savo elgesiu nenusipelnęs tokių bausmių, kad jo kančios perdaug didelės ir priverčia prietelius nutilti

Tuomet įsikiša į ginčą ketvirtas iki tam laikui tylėjęs prietelis, Eljus. Ir jis nelaiko Ijobo laisvu nuo visų kalčių, bet aiškina, kad Dievas ir tuomet teisus, kai plaka žmones, nors jie nesijaučia esą labai nusikaltę ; nes Dievas siunčiąs nelaimių taip pat, kad pasireikštų didesnė pažanga dorybėse

Eljui tebekalbant, atsiliepia Dievas ir baigia ginčą, peikdamas tris Ijobo prietelius, iškeldamas aikštėn savo visagalybę, ir neištiriamas savo išminties paslaptis

Ijobas nuolankiai gailisi savo neatsargumo atsiliepimuose apie Dievo elgesį su juomi, gauna sau ir prieteliams kaltės atleidimą, o Dievas vėl jam suteikia gėrybių, daugiau nekaip jis jų anksčiau turėjo

3. Turinio atžvilgiu Ijobo knygą galima šiaip padalinti : Įžanga /1,1-2,13/ : Laimingas Ijobo gyvenimas ir sutikusios jį nelaimės. Pirmoji dalis /3,1-31,40/ : Ijobo dialogai su trimis pirmais prieteliais. Antroji dalis /32,1-37,34/ : Ketvirto Ijobo prietelio Eljaus žodžiai. Trečioji dalis /38,1-42,6/ : Dievo žodžiai. Knygos pabaiga /42,7-16/ : Papeikimas trims pirmiems prieteliams ir naujas laimingas Ijobo gyvenimas

4. Vyriausioji Ijobo knygos idėja yra labai svarbi. Tai didelis ir skaudus klausimas, kurs neretai vargina net krikščionis : kodėl žmonių giminę sutinka gyvenime taip daug kentėjimų ir ypač kodėl turi kentėti *teisusis*. Tas klausimas labai gyvai svarstomas knygoje dėl ištikusių Ijobą nelaimių

Trys Ijobo prieteliai mato Dievuje tik kietą teisėją, kurs teisybės tvarkai palaikyti duoda jau čia žemėje piktiesiems kas pikta, o geriesiems kas gera : jiems kentėjimas yra visados ir tiktai nuodėmės pasėka

Eljus pripažįsta, kad Dievas yra ir maloningas tėvas, kurs norėdamas tikriau atitraukti vaiką nuo piktenybės kaikada smarkiai baudžia ir už mažesnius nusikaltimus

Knygos įžanga ir pabaiga parodo, kad dievobaimingas Ijobas buvo sunkiai prislėgtas, leidžiant Dievui, kad būtų ištirtas jo dorumas ir kad jis pasirodytų dar šventesnis

Kadangi tat būna visokių kentėjimo priežasčių, todėl jau Eljus draudžia teisti Dievo apvaizdą, Dievas gi savo paklausimais apie matomus, bet žmonėms nesuprantamus dalykus, dar aiškiau parodo, jog žmogui nevalia perdaug drąsiai teisti neregimus apvaizdos kelius. Iš viso ko tat galima suprasti, kad knygos autoriaus tikslas buvo įspėti, kad žmogus perdaug žingeidžiai tyrinėdamas Dievo apvaizdos nustatytą tvarką nesisavintų sau teisės daryti ištarmę apie priežastis, dėl kurių kas nors kenčia nelaimę arba džiaugiasi laime

5. Be to vyriausio, dogmatinio Ijobo knygos autoriaus tikslo, žymus kitas, moralinis. Parodant didelę Ijobo kantrybę matomai norėta duoti drąsos pavyzdys visiems, kuriuos aplanko kentėjimas. Apie tai aiškiai kalba Apaštalas Jokubas /Jok 5,10.11/ : « Kaip skaudžios mirties, kentėjimo ir kantrumo pavyzdį imkite, broliai, pranašus, kurie kalbėjo Viešpaties vardu. Jūs girdėjote apie Ijobo kentėjimą ir matėte Viešpaties galą, nes Viešpats yra gailestingas ir pasigailįs»

6. Apie tai, kada Ijobo knyga buvo parašyta, yra daug labai skirtingų nuomonių. Vieni jos atsiradimo ieško labai senais, net Mošės laikais, kiti gi sako, ji atsiradusi ne anksčiau antrojo amžiaus pirm Kr

Nėra jokių nurodymų, kurie leistų spėlioti bent su šiokiuo tokiuo tikrumu, kas buvo jos autorius. Minčių ir išsireiškimų, panašių į sutinkamus Ijobo knygoje, galima rasti Psalmėse, pas Ješają, Jeremiją, Barukhą, Patarlėse ir kitose knygose. Bet dažniausiai jų autoriai galėjo būti vienas nuo kito visai nepriklausomi. Daugiausia bendrų išsireiškimų yra Ijobo ir Jeremijo pranašystėje, ir jei jų autoriai yra vienas nuo kito šį tą pasiskolinę, tai be didelio svyravimo reiktų pripažinti, kad tai yra padaręs Jeremijas, nes Ijobo knygos autorius išreiškia tas mintis su didesniu įsitikinimu, originalumu, rodosi esąs labiau savistovus. Taip galėjo būti juo labiau, kad Jeremijas yra nemaža pasisavinęs ir iš kitų senesnių už jį rašytojų

Įsižiūrėjus į visą Ijobo knygos sąstato dailumą, ir jos poezijos prakilnumą, negalima nesutikti su nuomone, kad toks veikalas galėjo būti parašytas, kada Žydų poezija buvo jau pasiekusi augščiausį savo žydėjimo laipsnį, auksinėje jų rašliavos epokoje, todėl ne anksčiau Saliamono ir ne vėliau karaliaus Ezekijo laikų

Nors nežinome knygos autoriaus vardo, bet abejonės nėra, kad jis turėjo būti Israėlaitis, nes religinis Israėlio minčių pasaulis visur sudaro knygos pagrindą

7. Ijobo knyga yra vientisas veikalas, parašytas prisilaikant tam tikro plano ; visos jo dalys yra dailiai suderintos su tuo planu ir tobulai rišasi tarp savęs ; jei kurios iš jų nebūtų, veikalas nustotų savo pilnybės

To nežiūrėdami kaikurie kritikai spėlioja, kad Ijobo knyga buvusi parašyta ne vieno žmogaus, kad pradžioje buvusi daug mažesnė ir kad vėlesnieji autoriai padidinę ją savo priedais. Tokiais priedais jie laiko visų pirma knygos įžangą /1 ir 2 sk/ ir pabaigą /42,7-17/

Bet be įžangos knyga ne tik nebūtų pilna, ji būtų tiesiog nesuprantama ; nežinotumėm nei Ijobo dejavimo priežasčių, nei ko buvo atėję pas jį jo prieteliai, nei kodėl iškilo tarp jų ginčas ; trumpai sakant, nebūtų žinoma tai, kas būtinai reikia žinoti, norint sekti ilgus dialogus ir jais domėtis. Knygos pabaiga duoda skaitytojui laukiamą paaiškinimą, kuo galų gale pasibaigė Dievo leistas teisiojo Ijobo ištyrimas

Vėlesnio laiko priedu kaikurie laiko Ijobo žodžius 27,11-28,28, nes juose randamos mintys esančios priešingos augščiau išreikštai Ijobo nuomonei apie Dievo teisybę. Tas priekaištas paremtas klaidingu teksto aiškinimu ; teisingai suprantant tekstą, jokio priešingumo tarp vienų ir kitų Ijobo žodžių nesimato

Be rimtų įrodymų kaikurie norėtų sutrumpinti Dievo atsiliepimą, išmesdami 40,15-41,26. Bet tame straipsnyje yra ne tuščias praplatinimas to, kas augščiau pasakyta, o nurodymas antros priežasties, kodėl žmogui nevalia teisti Dievo apvaizdos kelių ; ta gi priežastis — žmogaus silpnumas — lygiai svarbi kaip ir pirmoji — jojo nežinojimas

8. Visų smarkiausiai ginčijamasi dėl Eljaus žodžių /31-37 sk/. Dauguma kritikų laiko juos nereikiamu priedu. Tačiau gerai įsižiūrėjus į Eljaus atsiliepimą, reikia pripažinti, kad jis labai gerai rišasi su kitomis Ijobo knygos dalimis. Eljus pataiso pirmų trijų Ijobo prietelių klaidą ; jis paaiškina, kad kentėjimai gali būti ne vien bausmė už padarytąsias kaltes, bet taip pat vaistas, kuriuo žmogus auklėjamas dorybėse. Nieko neatsako jam Ijobas, nepeikia jo žodžių ir Dievas, nes Eljus kalba apie tikrą kentėjimų priežastį, kuri nežinoma Ijobo prieteliams. Eljaus atsiliepimo nepavaduoja Dievo žodžiai, nes Dievas nepasako tikros kentėjimų priežasties, tiktai moko priimti juos su pasidavimu, nors ir nebūtų žmogui žinoma kentėjimų priežastis, nes ta priežastis turi būti

Skirtumą Eljaus stiliuje, nors jis tikrumoje netaip jau didelis, kaip kaikam gali rodytis, pigu suprasti. Autorius, kurs rūpestingai parinko išsireiškimus, tinkamus kiekvieno knygoje atsiliepiančio asmens amžiui, kilmei, būdui, įvesdamas smarkų jaunuolį Eljų, tikriausiai tyčiomis pasavino jam ilgesnius, bent kiek supainiotus protavimus ir daugiau pasitikėjimo savim žodžiuose

9. Ijobo knyga buvo visados kaip Žydų, taip ir krikščionių šv Knygų kanone. Visi šv. Tėvai laikė Ijobą ne prasimanytu, bet iš istorijos paimtu asmenimi. Ta jų nuomonė remiasi paties šv Rašto liudijimu, nes jau pra-

našas Ezekiėlis /Ez 14,14.20/ stato Ijobą šalia neabejotinai istorinių asmenų, Noės ir Danielio, taip pat ir Apaštalas Jokubas, kai kalba apie jo kantrumą /Jok 5,11/. Žydų ir krikščionių padavimas neturėjo didesnių abejonių apie pasakojamų Ijobo knygoje dalykų istorinį tikrumą. Knygos pradžioje pasakyta, kad Ijobas gyveno Huso krašte, todėl jis buvo ne Žydas. Jo ilgas amžius, jo religija, tyras monoteismas, ta aplinkybė, kad jis atlikinėjo savo šeimynoje kunigo pareigas, taip kaip tai darydavo senovės patriarkai, ir kiti minimi knygoje labai senoviniai papročiai, nebuvimas aliuzijų į Mošės įstatymą, gana aiškiai nurodo, kad Ijobas gyveno seniausiais, rasi, patriarkų laikais ; kadangi tačiau du jo prietelių buvo Abraomo ir Esavo palikuonys, tai ir Ijobas gyveno vėliau už tuodu patriarku

10. Nors Ijobo knygoje tikrai kalbama apie istorinius atsitikimus, aišku tačiau savaime, kad Ijobas ir jo prieteliai nesikalbėjo tarp savęs apie kentėjimų priežastis eilėmis, ir jų pašnekėsiuose negalėjo būti tos darnios tvarkos ir to nuostabaus sąryšio, koks yra visame veikale. Todėl kone visi aiškintojai mano, kad Ijobas ir jo prieteliai pasakę savo pašnekėsiuose tik pagrindines knygoje randamas nuomones ; jų gi išreiškimo būdas, tvarka, visa viršinė forma teisingai savinama įkvėptam knygos autoriui. Šv Tomas Akv mano, kad Dievo apsireiškimas buvęs tik vidinis, patvirtintas išviršiniais ženklais. Šetono atsiradimas Dievo taryboje yra, be abejonės, tik poetinis išreiškimas tos tiesos, kad piktoji dvasia pavydi žmogui dorybių, bet negali jam kenkti be Dievo leidimo. Skaitmenys, kuriais aprašomi Ijobo turtai, regimai duodami apskriti. Nelaimės viena po kitos krentančios ant Ijobo ir tik vienas išlikęs gyvas pasiuntinys jas paskelbiąs Ijobui taip pat tik poetinis aprašymas bent kiek kitaip įvykusių tų pačių dalykų. Griežtai atskirti visur Ijobo knygoje, kas yra vien autoriaus nuosavybė, daugelyje vietų tiesiog negalimas dalykas

11. Kadangi knygoje Ijobo ir jo prietelių išreiškiama ir ginama nevienokios, viena kitai priešingos nuomonės, tai aišku, kad ne visur tų nuomonių vertė yra vienoda, nors visa knyga įkvėpta. Dievišką vertę be abejo turi tai, ką pats įkvėptas autorius sako apie Ijobą knygos įžangoje ir pabaigoje ir ką kalba Dievas. Kadangi autorius, regisi, išreiškia savo mintis per Eljų, su kuriuo Ijobas nesiginčija, kurio ir Dievas nepeikia, todėl ir Eljaus žodžiai turi didesnę svarbą, nekaip kitų kalbančių asmenų. Apskritai sakant, tuose pašnekėsiuose tik tai turi Dieviško žodžio svarbą, kas visų vienodai išreiškiama, kas nepeikiama nei Dievo vardu nei paties autoriaus, nes tik tai galima laikyti šv Dvasios pamokymu. Smulkmenose tačiau ir čia lieka nevisai maža abejonių

IJOBO KNYGA

1. 1 Huso šalyje buvo vienas žmogus, vardu Ijobas. Tas žmogus buvo
be vyliaus, tiesus, bijojo Dievo ir šalinosi nuo pikto. 2 Jam buvo gimę
septyni sūnūs ir trys dukterys. 3 Jo lobis susidėjo iš septynių tūkstančių
avių, trijų tūkstančių kupranugarių, taip pat penkių šimtų jungų jau-
čių, penkių šimtų asilių, o be to jis turėjo labai daug šeimynos. Jis buvo
labai žymus žmogus visų Rytiečių tarpe
4 Jo sūnūs eidavo vieni pas kitus ir keldavo pokylius, kiekvienas savo
dieną. Jie siųsdavo ir pasikviesdavo tris savo seseris valgyti ir gerti kartu

---

Knygos įžanga: tikroji Ijobo nelaimių priežastis. Jo išbandymas

1,1-2,13. Knygos įžangoje pasakoma tikra Ijobo nelaimių priežastis. Čia visų pirma aprašomas dievobaimingumas turtingo ir laimingo Ijobo, kurį pats Dievas giria savo angelų ir šetono akyse. Šetonas tvirtina, kad Ijobo dievobaimingumas tai tik jo laimēs pasēka ir gauna iš Dievo leidimą ištirti Ijobo dorybę atēmimu visų jo turtų /1,1-12/. Tačiau Ijobas, nustojęs savo vaikų ir viso savo lobio, nesiskundžia ir nenusigręžia nuo Dievo /1,13-22/. Tuomet šetonas vēl gauna iš Dievo leidimą toliau mēginti Ijobą ir siunčia jam baisią ligą. Bet ir didžiausi skausmai ir pikti žmonos pasityčiojimai nepadaro, kad Ijobas įrūstintų Dievą /2,1-10/. Trys Ijobo prieteliai Eliphasas, Bildadas ir Sopharas ateina paguosti jo nelaimēje ir sujaudinti baisių kentējimų reginio pradžioje sēdi prie Ijobo tylēdami septynias dienas /2,11-13/.

1. 1 *Huso šalyje.* Tas kraštas buvo tikriausiai į rytus nuo Jordano, vakariniame Haurane. Senovinis padavimas, kurį patvirtina sutinkamos pačioje knygoje žinios, sako, kad Ijobas gyvenęs į pietvakarius nuo Damasko, dabartinēje Nukros apskrityje, netoli nuo Nauos miestelio. Plg Jer 25,20 ; Raud 4,21. — *Ijobas.* Ebr *'Ijjob.* Tikra to vardo reikšmē nežinoma. Taip pat vadinosi vienas iš Isakharo palikuonių /1 Moš 46,13/, panašiai gi vienas Idumējos karalius /1 Moš 36,33/. — *Be vyliaus.* Ebr *tham,* be ydos, tobulas. — *Tiesus* : kurs eina tiesiai doros keliu, iš jo neiškrypdamas. — *Bijojo Dievo.* Dievo baimē buvo Ijobo dorybių šaltinis. Dievo baimēs pasēka buvo ta, kad Ijobas šalinosi nuo pikto. — 2 *Septyni sūnūs...* Dēl savo dievobaimingumo Ijobas buvo palaimintas ir žemiškais dalykais, tarp kurių gausingi palikuonys kaip užmokestis už dorybes statoma pirmon vieton /plg 3 Moš 26,9 ; 5 Moš 28,4.11 ; Ps 111,2; 127,3 ; Sir 44,11/. Sūnūs buvo didesnē malonē nekaip dukterys. — 3 *Jo lobis.* Ebr t : jo smulkių gyvulių buvo... ; todēl minimos visų pirma avys ir ožkos. Prie pirmo palaiminimo buvo pridētas ir kitas, žemiškas lobis, kurs anais laikais susidēdavo visų pirma iš naminių gyvulių. — *Daug šeimynos.* Turint daug gyvulių negalima buvo apsieiti ir be daugybēs tarnų. — *Labai žymus.* LXX : augštos kilmēs. Ebr t reikia suprasti apie Ijobo reikšmę, kuri buvo jo didelių turtų pasēka. — *Rytiečių.* Rytiečiais šv Rašte vadinami Arabai, gyvenusieji tarp Eufrato upēs ir Palestinos, todēl ir Ijobas turējo būti Arabas

4 *Kiekvienas savo dieną* : sau paskirtą savaitēs dieną ; todēl pokylia-

su jais. [5]O kai pokylio dienų eilė apeidavo visus aplinkui, Ijobas siųsdavo
pas juos ir pašventindavo juos, atsikėlęs gi auštant atnašaudavo už kiek-
vieną deginamųjų aukų. Nes jis sakė : Kad kartais mano sūnūs nebūtų
nusidėję ir įrūstinę Dievo savo širdyse. Taip darė Ijobas visuomet
[6]Vieną dieną, atėjus Dievo sūnums pasirodyti Dievo akivaizdon, atsi-
rado jų tarpe ir šetonas. [7]Viešpats jam tarė : Iš kur ateini ? Jis atsakė ir
tarė : Apėjau žemę aplinkui ir išvaikščiojau ją. [8]Viešpats jam tarė : O ar
nepastebėjai mano tarno Ijobo, kad nėra jam lygaus žemėje ; jis žmogus
be vyliaus, tikras, bijo Dievo ir traukiasi nuo pikto ? [9]Šetonas atsakė jam

vimas buvo nuolatinis. Kiekvienas Ijobo sūnus, matomai, gyveno atskiruose namuose, bet sutarimas tarp jų visų buvo labai didelis. — *Tris savo seseris*. Jos gyveno pas savo motiną. — [5]*Dienų eilē apeidavo visus aplinkui* : aštuntos dienos rytą. — *Siųsdavo pas juos*. Religinēs apeigos buvo atliekamos tēvo namuose. — *Pašventindavo* : apiplovimais ir kitais papročio priimtais būdais, o taip pat aukomis. — *Auštant*. Ankstyva valanda liudijo apie Ijobo uolumą. — *Atnašaudavo*. Patriarkų laikais kiekvienas šeimos tēvas buvo kartu ir kunigas. Deginamoji auka buvo tuomet visų priimtas atnašavimo būdas. — *Nes jis sakē*. Nors Ijobo vaikų susirinkimai, kuriuose jis pats nedalyvaudavo, turējo būti visai padorūs, bet jautri Ijobo sąžinē bijojo, kad kartais ir juose nebūtų kur nors Dievo įrūstinimo. — *Įrūstinę*. Vulgatoje yra euphemismas « laiminę » vietoje « keikę ». Bet žodis « laiminti » kaikada reiškia tą pat, ką ir atsisveikinti, nes žmonēs atsisveikindavo linkēdami vienas kitam laimēs. Todēl ir čia gal norēta pasakyti, kad kartais Ijobo vaikai nebūtų atsisveikinę su Dievu savo širdyse, t y užmiršę Dievo, kas pokyliaujant neretai įvyksta. Tokiame širdies nusikaltime Ijobas matē įrūstinimą Dievo ir rūpinosi permaldauti jį. — *Visuomet* : kas savaitę

[6]*Vieną dieną*. Danguje nēra keitimosi dienos ir nakties. Todēl tas pasakymas paimtas iš žemēs santykių. Ir visas tas pasakojimas apie tarybą pas Dievą yra simbolinis : juo parodoma, kad Dievas rūpinasi žmonēmis /Tom/. — *Dievo sūnums*. Dievo sūnumis čia vadinami gerieji angelai. Iš pasakojimo reikia suprasti, kad čia turima galvoje angelai sargai, kurie gauna įsakymus nuo Dievo ir jam duoda apyskaitą iš sau pavestų pareigų atlikimo. Kaikada Dievo sūnumis vadinami ir teisieji žmonēs. — *Šetonas*. Ebr kalboje tas žodis reiškia priešininką. Vardas čia gerai pasako, ką šetonas daro. Ir šetonas nuo pirmųjų gimdytojų nupuolimo dalyvauja žmonijos ir atskirų žmonių istorijoje, tiek kiek Dievas tai jam leidžia /Jo 12,31 ; 1 Petr 5,18/. Kadangi ir šetono veikimas turi praversti geriesiems žmonēms, tai ir jis, nors prieš savo valią, tarnauja tik kaip Dievo nutarimų vykdytojas. Šetonas pasirodo Dievo akivaizdoje tiek, kiek Dievas jį mato /Grig/ ir dēlto, kad tose vietose, kuriose apsireiškia Dievo viešpatavimas ir yra gerų angelų, jis pavydēdamas žmogui dorybēs laukia, kad jam būtų leista gundyti. — [7]*Iš kur ateini ?* Dievas visa žino be teiravimosi. Klausimu nurodoma Dievo galybē neleidžianti šetonui veikti, ko jis pats nori /Aug/ ir priverčianti jį jausti, kad Dievas visa mato /Tom/. Gal taip pat pažymima, kad Dievas šetono darbus, apie kuriuos klausia, lyg kad jų nežinotų, tuo pačiu pasmerkia. — *Apējau žemę...* Plg 1 Petr 5,18 ; 6,12. Minēdamas žemēs lankymą šetonas savinasi valdžią ir viešpatavimą žemēje. — [8]*Ar nepastebējai...* Ebr t : ar nepadējai savo širdies ant... t y ar stebējai ir atidžiai ištyrei. Klausimo prasmē čia toki : tu juk pastebējai Ijobą ir pavydi jam dorybių. — *Jis žmogus...* Dievas giria Ijobą tais pačiais žodžiais, kuriais jis buvo anksčiau autoriaus pagirtas. Tikra dorybē yra meilus reginys pasauliui ir angelams, ir pats Dievas parodo, kaip didelē yra teisaus žmogaus vertē. — [9]*Argi Ijobas...* savo atsakymu šetonas stengiasi sumažinti Ijobo dievobaimingumo vertę. Anot jo, ji remiasi tiktai baime, o ir bijo Ijobas tik dēl to, kad tai jam esą labai naudinga. Taip šetonas nerasdamas nieko pikto, sten-

ir tarė : Argi Ijobas veltui bijo Dievo ? 10ar tu neapsupai iš visų pusių jo
paties, jo namų ir viso jo lobio ? argi nepalaiminai jo rankų darbų, ar
jo lobis nepadaugėjo žemėje ? 11Bet ištiesk truputį savo ranką ir paliesk
visa, ką jis turi, ir matysi, ar jis nekeiks tavęs į akis ? 12Taigi Viešpats tarė
šetonui : Štai, visa, ką jis turi, yra tavo valdžioje ; tik prieš jį nekelk savo
rankos. Po to šetonas išėjo iš po Viešpaties akių
13Vieną dieną, kai Ijobo sūnūs valgė ir gėrė savo pirmagimio brolio
namuose, 14atėjo pas Ijobą pasiuntinys ir jam sakė : Jaučiai arė, o asilės
ganėsi šalia jų ; 15bet įpuolę Sabiečiai visa atėmė ir tarnus nužudė kalaviju ;
ištrūkau aš vienas, kad tau paskelbčiau
16Dar šitam tebekalbant, atėjo kitas ir tarė : Dievo ugnis krito iš dan-
gaus ir, ištikus avis ir tarnus, sudegino ; išbėgau aš vienas, kad tau paskelb-
čiau
17Bet ir šitam tebekalbant, atėjo kitas ir tarė : Khaldiečiai pasidarė
tris būrius, užpuolė kupranugarius ir atėmė juos ; taip pat ir tarnus nu-
žudė kalaviju ; pabėgau aš vienas, kad tau paskelbčiau
18Dar ir tas tebekalbėjo, o štai įėjo kitas ir tarė : Tavo sūnums ir
dukterims valgant ir geriant vyno savo pirmagimio brolio namuose, 19ūmiai
pakilo smarkus vėjas nuo tyrumos pusės ir sukrėtė keturis kampus namų ;
jie griūdami prislėgė tavo vaikus ir jie mirė ; išbėgau aš vienas, kad tau
paskelbčiau

---

giasi sumažinti, kas jame yra gera ir primeta žmogaus širdžiai nedorą intenciją /Grigalius/. — 10*Ar tu neapsupai*... Tuo paminėjimu Dievo suteiktų Ijobui geradarybių šetonas įžeidžia patį Dievą, lyg kad sakydamas, kad Dievo tarnai tai tik samdytiniai. — 11*Truputį*. To ž nēra ebr t. — *Paliesk* : atimk. Tose aplinkybēse ir sąlygose, kokiose yra Ijobas, jis, anot šetono, net negalįs parodyti tikros dorybēs ; ko gi verta esanti jo tariama dorybē, galįs parodyti tik ištyrimas. — *Nekeiks*. Ebr t ir Vulgatoje yra euphemismas : nelaimins. Plg aug 5 eil. — 12*Yra tavo valdžioje*... Pasakoma tikroji Ijobo kentējimų priežastis. Dievas leidžia ištirti jo dorybę. Dievas duoda šetonui paskirtose ribose pilną laisvę, kad jis paskui negalētų sakyti, jog ištyrimas buvo perdaug lengvas. Ištyrimas įvyks laipsniais, todēl pradžioje Ijobas turi netekti tik savo lobio /Grig/. Be Dievo leidimo šetonas negali kenkti ; Dievo gi sumanymas yra tas, kad šetonas būtų nugalētas ; darysis taip, kaip jis trokšta, bet ne jo valia įvyks, tik jis pats bus pasmerktas

13*Vieną dieną*... Ijobo ištyrimas prasideda. Nelaimēs krenta ant jo viena po kitos. Nēra paminēta, kad tų nelaimių kaltininkas šetonas, bet tai suprantama iš augščiau papasakotų dalykų. Atsitikimai taip sutvarkyti, kad jie užklumpa Ijobą ūmai, visai netikētai, ir vienas už kitą jam skaudesnis, todēl pagunda nustoti kantrybēs didžiausi. — *Savo pirmagimio*... Pokylių eilē ką tik buvo prasidējusi. Tos pačios dienos rytą Ijobas buvo padaręs permaldavimo aukas. Jis galējo tą dieną labiau pasitikēti Dievo maloningumu ir mažiau laukti pavojaus nekaip kitomis dienomis. Jo susirinkę krūvon vaikai jautēsi visai laimingi. Tuo tarpu tą tai dieną ateina žinių apie nelaim⁻s ir tai taip, kad dar nebaigta sakyti apie vieną, o jau reikia klausytis kitos. — 15*Įpuolę Sabiečiai* : iš pietų pusēs. Sabiečiai gal Jektano palikuonys. Žr 1 Moš 10,28 ; 1 Kron 1,22. — *Tarnus nužudē*. Nelaimē juo didesnē, kad žuvo ir tarnai, kurie, matomai, gynē savo valdovo lobį

16*Dievo ugnis* : trenkią vienas po kito žaibai. Žmonių skriaudžiamas paprastai šaukiasi į Dievą ; bet čia žmonēms esant pirmos ir trečios Ijobo nelaimēs priežastimi, antrą ir ketvirtą skriaudą pasirodo darą dangaus galybēs

17*Khaldiečiai* : iš šiaurēs ir iš rytų pusēs. Jie įpuola trimis būriais, kad labiau išgąsdintų ir kad niekas negalētų iš jų ištrūkti

19*Smarkus vējas* : didžiausi audra, kurioje taip pat žuvo Ijobo avys. — *Nuo tyrumos pusēs* : iš Rytų. Ebr t ;

[20]Tuomet Ijobas atsikėlė, perplėšė savo drabužius, nusiskuto sau galvą,
sukniubęs žemėje pagarbino [21]ir tarė :

Plikas išėjau iš savo motinos įsčios
ir plikas sugrįšiu tenai ;
Viešpats davė, Viešpats atėmė ;
kaip Viešpačiui patiko, taip įvyko.
Tebūna palaimintas Viešpaties vardas

[22]Visame tame Ijobas nenusidėjo savo lūpomis ir nekalbėjo nieko
paiko prieš Dievą

2. [1]Atsitiko, kad vieną dieną Dievo sūnums atėjus ir stovint Viešpaties
akivaizdoje, atėjus taip pat į jų tarpą šetonui ir stovint jojo akivaizdoje,
[2]Viešpats tarė šetonui : Iš kur ateini ? Jis atsakė ir tarė : Apėjau žemę
aplinkui ir išvaikščiojau ją. [3]O Viešpats tarė šetonui : Ar nepastebėjai
mano tarno Ijobo, kad nėra jam lygaus žemėje ; jis žmogus be vyliaus,
tikras, bijo Dievo, šalinasi nuo pikto ir dar tebesilaiko savo nekaltumo ?
Tu gi pakurstei mane prieš jį, kad prislėgčiau jį be reikalo. [4]Atsakydamas
šetonas jam tarė : Oda už odą ir visa, ką žmogus turi, jis duos už savo

iš anapus tyrumos. — *Jie mirē.* Skaudžiausi nelaimē, vaikų žuvimas, paskelbiama paskutinēje vietoje, kad Ijobo kentējimas būtų juo didesnis [20]*Ijobas atsikēlē...* Nebūtų dorybēs, jei kas nelaimēje pasiliktų nejautrus /Grig/. Ijobas duoda aiškiai suprasti savo nuliūdimo didumą. Labai susijaudinęs jis atsikelia, perplēšia savo platų apsiaustą /plg 2 Kar 1,11/, nusiskuta savo galvos plaukus ; elgiasi kaip kiekvienas Rytietis dideliame gedule. Bet ir tokiame nuliūdime jis garbina Dievo valios galią. Savo tikējimu ir pasidavimu jis yra paveikslas Išganytojo Getsemanio darže /Grig/. — [21]*Plikas išējau...* Ijobas pasiduoda likimui dēl dviejų priežasčių: ko jis nustojo, buvo ne nusipelnyta pastovi nuosavybē, bet dovanai suteikta neribotam laikui paskola ; kas atsitiko, tai Dievo padaryta, tai jo valia. — *Tenai* : į žemēs įsčią ; nes žemē lyg koki visiems bendra motinos įsčia, priimanti kiekvieną žmogų, kurs neturi jau jokios žemiškos nuosavybēs /plg Ps 138,15/. — *Kaip Viešpačiui patiko, taip įvyko.* Tų ž nēra ebr t. — *Tebūna palaimintas...* Ijobas neneigia, kad Dievas visa iš jo atēmē, tačiau jis giria jį ir dēkoja jam. Ijobo pasidavimas Dievo valiai yra tinkama bausmē šetonui. — [22]*Visame tame* : visame, kas buvo įvykę. — *Nekalbējo nieko paiko...* Ebr t : nieko netinkamo nepasavino Dievui. O šetonas taip labai tikējosi, kad jau pirmame bandyme Ijobas ims tuojau piktžodžiauti Dievui /11 e/ !

2. [1]*Atsitiko...* Piktoji dvasia mēgina pulti antrą kartą, bet dabar dar smarkiau nekaip pirmą. Po pirmųjų Ijobo nelaimių buvo praēję tiek laiko, kad jo kantrumas galējo būti laikomas išmēgintas. Buvo jau pasirodę, kad Ijobas nēra prisirišęs prie žemiškų gērybių. Jo nesutepta meilē Dievo buvo aiški ; reikējo dar išmēginti jo prisirišimas prie sveikatos ir gyvenimo /Tom/. Antras dangiškas susirinkimas aprašomas tais pačiais žodžiais kaip ir pirmas. — [3]*Nekaltumo.* Ebr t : tobulumo. — *Prislēgčiau jį be reikalo.* Dievo buvo nuo amžių nutarta Ijobui nelaimių, kad išeitų aikštēn jo dorybē, o piktosios dvasios žodžiai buvo tik lyg kad proga tam nutarimui įvykdyti. Ne Dievas *be reikalo* leido skausmus Ijobui ir ne Ijobas kentējo *be reikalo,* be priežasties, bet be reikalo kaltino Ijobą šetonas, nes jo sumanymas neįvyko. Tačiau piktoji dvasia vēl įtaria : Ijobas pilnas savimeilēs ; jis, ir be lobio likęs, veidmainiauja, kad tik jam nereikētų dar daugiau nustoti. — [4]*Oda už odą...* Šitos patarlēs prasmē nevisai aiški. Tikriausiai norēta čia pasakyti, kad žmogus yra pasiryžęs atiduoti vieną kūno sąnarį, kad išgelbētų kitą, sakysim ranką už akį ; taip ir Ijobas atidavęs turtus ir vaikus, kad apsaugotų brangesnį dalyką, savo paties sveikatą ir gyvybę.

gyvybę ; [5]bet ištiesk savo ranką ir paliesk jo kaulą ir kūną, o tuomet matysi,
kad jis keiks tave į akis. [6]Tuomet Viešpats tarė šetonui : Štai jis tavo
valdžioje, tačiau palik jam gyvybę
[7]Po to šetonas, išėjęs iš po Viešpaties akių, ištiko Ijobą pikčiausia
votimi nuo kojos pado iki jo viršugalviui. [8]Jisai sėdėdamas mėšlyne
šuke gramdė pūlius
[9]O jo pati jam tarė : Dar tu tebesilaikai savo neišmanymo ? Pakeik
Dievą ir mirk. [10]Jis jai tarė :

Kalbėjai kaip viena iš paikų moteriškių ;
jei priėmėme iš Dievo rankos, kas gera,
kodėl nepriimtumėm, kas bloga ?
Visame tame Ijobas nenusidėjo savo lūpomis

[11]Trys Ijobo prieteliai, Eliphasas Temanietis, Bildadas Suhietis ir
Sopharas Naamatietis, išgirdę apie visą nelaimę, kuri buvo jį ištikusi, atė-

— [5]*Tuomet matysi*...Šetonas tikisi, kad Ijobas, kai nebebijos visų brangiausių jam dalykų atēmimo, nes bus jų jau nustojęs, tikrai paniekinsiąs Dievą. — [6]*Jis tavo valdžioje*. Dievas leidžia šetonui dar kartą mēginti Ijobą jo nurodytuoju būdu, tik liepia palikti jį gyvą

[7]*Pikčiausia votimi*. Kokia liga Ijobas buvo apkrēstas, čia aiškiai nepasakyta, bet iš tolesnių apie jį žinių galima spēlioti, kad tai buvo baisiausi raupsų rūšis, vadinamoji elephantiasis /lepra nodosa/. Žr raupsų aprašymą 3 Moš 13,1... ir paaiškinimą. Ir tikrumoje visame Ijobo kūne buvo atsiradę vočių, iš kurių ritosi kirminai /7,5/; oda buvo supliuškusi ir karšta, juoda ir suaižējusi, kolei ji nesupūdavo /7,5 ; 16,8 ; 19,20 ; 30,15.30/ ; kiti sąnariai sutinę, kiti pamažu žemēn nukritę /16,17 ; 19,20 ; 16,8.14 ; 30,27/ ; kvapas dvokē /19,17/, sunku buvo alsuoti /7,15/ ; kankino jį baisūs sapnai /7,14/. Jautē vidurių skausmus /16,14 ; 30,27/, karštį /30,30/ ; balsas buvo užkimęs /13,24/ ; veidas buvo taip pasikeitęs, kad Ijobo nebuvo galima pažinti /2,12/. Prie tų kūno skausmų buvo prisidējęs vidinē baimē, nusiminimas ir smarkus troškimas mirti /7,15 ; 6,9/. Taip gi pasireiškia elephantiasies liga. — [8]*Mēšlyne*. Ebr t: pelenuose. Rytų kraštuose daugelyje vietų mēšlas suverčiamas į krūvas už sodžiaus, tenai jis sudžiūsta ir sudeginamas. Taip pasidaro per ilgesnį laiką net didelēs augštos pelenų krūvos. Jose randa sau prieglaudą, kurie serga raupsais, nes jiems draudžiama pasilikti sveikų žmonių draugijoje ; tenai jie prašo išmaldos iš praeinančių pro šalį. Taigi ir Ijobas turējo persikelti į tokį mēšlyną ar pelenus. —*Šuke gramdē pūlius*. Raupsų ligoje jaučiama didelis kūno niežtējimas. Pirštams sutinus, Ijobas priverstas kasytis šuke

[9]*Jo pati*. Anot Žydų abejotino tikrumo padavimo, tai buvusi patriarko Jokubo duktē Dina. Kadangi šetonas matē, kad Ijobas, nustojęs paskutinēs savo gērybēs, sveikatos, pasidarē juo turtingesnis savo širdyje, jis ieško padējējos Jievoje, nes žino, kad su ja jam yra pavykę įvesti į nuodēmę Adomą /Grig/. Taigi per Ijobo pačią, kuri yra jam artimiausis asmuo, šetonas mēgina jį gundyti /Tom/. — *Neišmanymo*. Ebr t : tobulumo. — *Pakeik*... Ijobo pati ragina jį nugiežti prieš mirsiant savo apmaudą ir atkeršyti nors keiksmu Dievui, kurs nesaugojęs jo nuo nelaimių. — [10]*Iš paikų*. Ebr t *nabal* dažnai reiškia dorinę nuodēmēs beprotystę. — *Jei priēmēme*... Ijobas tiki, kad tas visas nelaimes leido Dievas, bet kartu išpažįsta, kad Dievas turi lygią teisę duoti žmogui gērybių, kaip ir siųsti jam kentējimų ; todēl ar šiokiai ar kitokiai Dievo valiai jis nuolankiai pasiduoda

[11]*Eliphasas Temanietis*. Eliphasas buvo iš Temano, todēl iš Idumējos /plg 1 Moš 36,11.15/. Temaniečiai, kaip ir kiti Arabai, buvo garsūs savo išmintimi ir patarlēmis /plg 3 Kar 5,11 ; Jer 49,7 ; Abd 9 ; Bar 3,22.23/. Eliphaso vardu buvo taip pat vienas iš Esavo sūnų /1 Moš 36,4.10.12/. *Bildadas* buvo iš Šuhos. 1 Moš 25,2 yra

jo kiekvienas iš savo vietos ; nes jie buvo susitarę ateiti kartu jo aplankyti
ir paguosti. [12]Iš tolo pakėlę savo akis jie jo nepažino, sušukę verkė ir
perplėšę savo drabužius bėrė sau ant galvos dangaus link dulkes. [13]Jie
sėdėjo su juo žemėje septynias dienas ir septynias naktis, ir neivienas
nekalbėjo jam nė žodžio, nes matė jo skausmą esant smarkų

3. [1]Po to Ijobas atvėrė savo burną ir keikė savo dieną,
[2]ir kalbėjo :
[3]Težūna diena, kurią gimiau
ir naktis, kurią buvo pasakyta : Pradėta žmogus.

---

minimas Šuē, Abraomo sūnus iš Keturos ; jo palikuonys gyvenę Rytų šalyje, todēl tarp Idumējos ir Eufrato. *Sopharas* buvo iš Naamato. Još 15.21.41 minima vieta vardu *Na'amah* Judo giminēje ; bet ar iš čia buvo Sopharas, nežinia. — *Išgirdę*... Ijobo prieteliai gyveno gana toli vienas nuo kito. Kolei jie išgirdo apie Ijobo ligą ir susitarē eiti draug jo lankyti, nuo Ijobo ligos pradžios buvo praslinkę jau gana daug laiko, bent keli mēnesiai /žr žem 7,3/. — [12]*Iš tolo*. Kadangi Ijobas sirgo raupsais ir kaip raupsuotas turējo pasilikti už miesto /kaip aiškiai sako LXX tekstas/, prieteliai galējo pamatyti jį iš tolo, bet pradžioje nepažino, nes liga buvo labai sudarkiusi jo veidą. Pažinę gi jie viršiniais ženklais pareiškē didelį savo nuliūdimą. — [13]*Septynias dienas*... tiek laiko, kiek paprastai raudodavo numirēlio. Baisaus reginio sujaudinti ir lyg kad nerasdami tinkamų žodžių savo užuojautai išreikšti, sēdi trys prieteliai prie Ijobo septynias dienas ir tyli. Bet Ijobui tai buvo naujas bandymas, nes iš prietelių elgesio jis dar aiškiau turējo suprasti, kaip liūdnas buvo jo stovis

I. Ijobo ir trijų jo prietelių ginčas apie kentėjimų priežastis:

1. Pirmoji dialogų eilė

a/ *Ijobo žodžiai, kuriais sukeliamas ginčas*

Pirmoji Ijobo knygos dalis /3,1-31,40/ susideda iš Ijobo ir jo prietelių dialogų apie kentējimų priežastis. Iš jų pasirodo, kad kas visas šio gyvenimo nelaimes, taip pat tas, kurios sutinka teisiuosius, laiko Dievo bausmēmis ir kaltēs sunkumą matuo a nelaimēs didumu, tas klysta

3,1-26. Ginčams progą duoda Ijobo atsiliepimas, kuriame jis dēl savo nelaimēs didumo keikia savo gimino dieną /1-10/, linki sau mirties, kuri sulygina ir išlaisvina nuo vargų visus žmones, teisiuosius ir neteisiuosius, beturčius ir turtinguosius /11-19/, ir dejuodamas klausia, kam gi Dievas sutvēręs žmogų, kurs turi taip daug kentēti, kad net trokšta mirties /20-26/

3. [1]*Po to* : po septynių tylējimo dienų. — *Atvērē savo burną*. Iškilmingas išsireiškimas, vietoje : pradējo kalbēti. — *Savo dieną* : savo gimimo dieną ir jos metines sukaktuves. Jis linki sau, kad visai nebūtų gimęs. Ijobo šauksmas liudija apie jo skaudžios kančios didumą, kuri paprastai pasireiškia ir malšinama dejavimais. — [2]*Ir kalbējo*. Ebr t : ir atsakē. Taigi jo žodžiuose galima matyti atsakymą į dar neišreikštas mintis jo prietelių, kurie, kai tik pamatē jį nelaimingą, tuojau tikējo jį esant kaltą

[3]*Težūna* : kad jos niekados nebūtų buvę, kad nebūčiau gimęs. Ijobas pradžioje keikia savo gimimo dieną ir naktį kartu, paskui kiekvieną atskirai, eil 4.5 ir 6-10. Bet ar galima su tais Ijobo linkējimais suderinti išsireiškimai apie jo pasidavimą Dievo valiai, kurie kaip kokie šviesūs spinduliai žiba tą kentējimų naktį, ir Ijobo kantrumo pagyrimais /2,12; Jok 5,11/ ? Atsakome : taip, nes labai smarkūs Ijobo išsireiškimai eina iš neapsakomų jo kūno ir sielos kančių ; prieš Dievą gi jis nekelia maišto. — Kenčiančiojo dejavimas turi dar tikslą duoti lygiai pamokančių, kaip ir jaudinančių liudijimų apie dar neatpirktos žmonijos stovį ir kovas/Ambr, Beda Ven ir k/. Dar neturēdama Kristaus malonēs, jo kentējimų pavyzdžio ir to sakramentinio su juomi susivienijimo, per kurį atpirktiesiems

[4]Tepavirsta diena tamsybėmis,
tenesiklausia apie ją Dievas iš augštybių,
ir tenebūna ji apšviesta šviesos.
[5]Teaptemdo ją tamsybė ir mirties šešėlis,
teapstoja ją tamsus debesis,
ir tebūna ji apsupta kartumo.
[6]Tepagauna tą naktį tamsus viesulas,
tenebūna ji paskaityta tarp metų dienų
ir teneįeina į mėnesių skaičių.
[7]Tebūna ta naktis apleista
ir neverta pagyrimo.
[8]Tekeikia ją tie, kurie keikia dieną,
kurie pasiryžę pažadinti Leviataną.
[9]Teaptemsta žvaigždės nuo jos tamsumo:
telaukia ji šviesos ir tenemato jos,
nė auštančios aušros brėškimo.
[10]Nes ji neuždarė angos įsčios, kuri nešiojo mane,
ir neatėmė nelaimių iš po mano akių.

---

ir mirimas įgauna šviesos žymę, žmonių prigimtis buvo pirm atpirkimo pavergta visai skausmo sunkybei, nieku neapmalšintoms nuodēmēs ir mesto ant kūrinių prakeikimo pasēkoms /Rom 8,2-20/. Geriausieji ir dievočiausieji tikējo tik ir neribotą, nors ir tikrai pažadētą paguodą /plg žem 19,24/, ir tai buvo jiems ramstis kentējimo kelyje. Tik krikščionystēs malonių pilnybē apšvietē gyvenimo tamsybę ir suteikē stiprybēs nugalēti pasaulį ir jo liūdnumą /Jo 16,33/. — *Naktis, kurią...* Ebr t aiškesnē personifikacija: naktis, kuri pasakē... — [4]*Tepavirsta...* Ebr t: kad ta diena būtų tamsybē, t y, kad nebūtų išējusi iš nakties tamsybēs, bet pasilikusi tenai palaidota ir paslēpta. 4 ir 5 eil išreikšta įvairiais būdais ta pati mintis. Šviesa daro skirtumą tarp dienos ir nakties; Ijobas, norēdamas kad jo gimimo diena būtų panaikinta, linki, kad jai trūktų tos šviesos. — *Tenesiklausia...* t y, tegul Sutvērējas visai ja nesirūpina ir palieka ją niekais. — *Tenebūna ji...* Ebr t: tenežiba ant jos skaistumas. Šviesos skaistumas atsirado liepiant Dievui /1 Moš 1,3/; nuolat gi grįždamas jis yra lyg kad simbolis Dievo, serginčio ir valdančio pasaulį; todēl jei šviesa nežibēs, nebus dienos. — [5]*Teaptemdo...* Ebr t: tepasisavina ją giminystēs teisēmis. Ta taip nelaiminga ir liūdna diena turi tarsi giminystēs ryšį su tamsybe; todēl tegul ją atsiima tamsybē kaip savo nuosavybę. — *Mirties šešēlis*: tirščiausi tamsybē, koki būna kape ir požemių karalystēje. — *Teapstoja...* kad ta diena pasidarytų visai tamsi. — *Apsupta kartumo.* Ebr t: teišgąsdina ją dienos aptemimai. Kartumas ar aptemimai gal čia reiškia tirščiausius debesis, audras, viesulus, t y, visa tai, kas daro žmogui dieną karčią. — [6]*Tepagauna...* Toliau keikiama naktis: teatsiima, tesunaikina. — *Tarp metų dienų.* Gal linkima, kad ta naktis neturētų metinių sukaktuvių. — Toliau minimi mēnesiai, nes Rytuose mēnesiai buvo skaičiuojami žiūrint mēnulio atmainų; be to, mēnulis yra nakties žiburys. — [7]*Apleista,* t y, tenebūna joje jokios iškilmēs, jokios linksmumo priežasties. Ebr t žodis *galmud* gali reikšti bergždžią, nevaisingą; todēl: tegul niekuomet niekas negauna joje gyvybēs. — [8]*Tie, kurie keikia dieną.* Čia kalbama apie burtininkus ir žavētojus /plg 4 Moš 22,6/, kurie liaudies įsitikinimu galį padaryti kaikurias dienas nelaimingas, o net užžavēti ne tik žalčius, bet ir krokodilą /žr žem 40,20/. — [9]*Teaptemsta žvaigždēs...* Ebr t: teaptemsta jos tamsumo žvaigždēs, t y, žvaigždēs, kurios šviečia jos tamsumoje. — *Nē auštančios...* Ebr t: ir tenesidžiaugia aušros vokais. Tais vokais uždengta akis yra saulē. Taigi linkima, kad ta naktis neturētų jokios šviesos ir jokio po savęs rytojaus. — [10]*Nes ji neuždarē...* Pasakoma prakeikimo priežastis. Naktis kaltinama, kad Ijobas

[11]Kodėl nemiriau įsčioje?
išėjęs iš įsčios nežuvau tuojau?
[12]Kam paimtas ant kelių?
kam žindytas krūtimis?
[13]Nes dabar tylėčiau užmigęs
ir ilsėčiaus savo miegu,
[14]Draug su žemės karaliais ir patarėjais,
kurie stato sau tyrumas,
[15]Ar su kunigaikščiais, kurie turi aukso
ir pripildo savo namus sidabro;
[16]Ar manęs visai nebūtų čia,
kaip paslėpto nelaiku gimusio kūdikio,
ar kaip tų, kurie kad ir buvo pradėti,
bet nematė šviesos.
[17]Tenai bedieviai liaujasi siautę,
ir tenai ilsisi nustojusieji stiprybės.
[18]Ir kurie buvo kitados surišti yra kartu be įkyrumo;
jie nebegirdi pristovo balso.
[19]Tenai yra mažas ir didelis,
ir vergas yra laisvas nuo savo valdovo.

---

kenčia, nes ji leido jam užgimti. — [11]*Kodėl nemiriau*... Jei jau buvo lemta gauti gyvybė, tai Ijobas linki sau, kad ji būtų buvusi kuoveikiausiai iš jo atimta, ir mini keturis kūdikio gyvenimo momentus, pirmą kai pradėtas dar tebebuvo savo motinos įsčioje, antrą kai ką tik buvo gimęs, [12]trečią kai motina paėmė jį pirmą kartą ant savo kelių, kad žindytų, ir ketvirtą dar vėliau, kuomet jis pradėjo gauti iš motinos krūčių peno. — Senovėje, ypač Romėnuose buvo įprotis, kad gimusio kūdikio tėvas imdavo jį pirmą kartą ant savo kelių, taip pripažindamas jį savo vaiku; bet mažai tikėtina, kad jau šitoje eil būtų kalbama apie tokį paėmimą ant kelių. — [13]*Nes dabar tylėčiau*... Ebr t: nes tuomet dabar gulėčiau ir ilsėčiaus, miegočiau ir turėčiau poilsio. Skausmo sulaužytas Ijobas aprašinėja su pasimėgimu poilsį, kurį būtų davusi mirtis. Kapo gi ramybę jis giria tik kaip žemiškos kelionės galą /plg Ps 119,5/, be atsižvelgimo į sielos stovį po mirties /plg 1 Moš 37,35/, taip pat kaip ir kiti žmonės, suvargę ir pailsę, paprastai atsiliepia su pageidavimu apie kapo ramybę, apie ilgą nuvargusių sąnarių poilsį, nors gerai žino ir tiki, kad rasi užuot saldaus miego kape laukia skaistyklos kančios. — [14]*Patarėjais*. Ebr t: žemės patarėjais, t y, didikais. — *Stato sau tyrumas*. Kas čia pavadinta ebr ž *kharaboth*, nevisai aišku. Vieni mano, kad mauzoliejai, ar net didelės piramidės; kiti kad taip vadinama puikūs didikų rūmai, kurie tačiau neilgai trukus pavirs griūvėsiais; anot kitų gi, kad tą pavadinimą gauna čia atstatomi savo garbei padauginti ir dėl karo ar gaisro pamesti miestai. — [15]*Pripildo savo namus*... Kolei gyvi buvo, turėjo daug visokių turtų, mirę gi pasidaro lygūs nieko neturėjusiems. Anot kitų aiškintojų, čia daroma aliuzija į senovės didikų paprotį laidotis kartu su savo turtais. Taigi Ijobas nors nepasiims kaip anie su savim į kapą aukso ir sidabro, tačiau ilsėsis ramiai. — [16]*Kaip paslėpto*... slapčia, su paniekinimu užkasto... Ūmiu kontrastu parodoma, kaip labai mirtis sulygina visus. — *Kurie kad ir buvo pradėti*... Ebr t: kaip kūdikiai, kurie nematė šviesos. — [17]*Tenai*: mirusjųjų buveinėje. — *Bedieviai*: slėgėjai, kurie vargino kitus. — *Nustojusieji stiprybės*: tie, kurie buvo slėgiami. Mirtis sulygina visus. — [18]*Kitados surišti*: belaisviai, kurie buvo verčiami dirbti sunkius baudžiavos darbus, prižiūrint juos tam tikriems pristovams /plg 2 Moš 3,7/

[20]*Kodėl nelaimingam*... Toliau Ijobas dejuoja, kam žmogus ir tuomet pasilieka gyvas, kai jam reikia daug kentėti. — *Duota*... Ebr t: jis /t y, Dievas/ davė. — [21]*Kurie laukia*... Ebr

[20]Kodėl nelaimingam duota šviesos
ir gyvybė tiems, kurių siela pilna kartumo?
[21]Kurie laukia mirties,
lyg kad kastų sau turtą, o ji neateina,
[22]Kurie džiaugiasi smarkiai,
radę sau kapą?
[23]—Vyrui, kurio kelias paslėptas,
ir kurį Dievas apsupo tamsybėmis?
[24]Pirma negu valgau atsidūstu,
ir mano vaitojimas kaip patvinstąs vanduo.
[25]Nes atėjo man baisumas, kurio bijojau,
ir įvyko ko išgąstavau.
[26]Argi aš neslėpiaus? argi netylėjau? argi nebuvau ramus?
tačiau atėjo man rūstybės užsidegimas
4. [1]Atsakydamas Eliphasas Temanietis tarė:
[2]Jei pradėsime tau kalbėti, gal bus tau įkyru,
bet pradėtą šneką kas gali sulaikyti?

t: kurie laukia mirties, o ji neateina, ir labiau ją /ar: kapą/ sau kasa negu turtus, t y, su didesniu uolumu norėtų išsikasti sau mirties kapą, negu paslēptą žemēje turtą. — [23]*Vyrui...* Šito sakinio pradžia 20 eil: kodēl duota šviesa ir gyvybē vyrui... Minimas čia vyras yra pats Ijobas. — *Kurio kelias paslēptas*: kurs nežino, kodēl jo gyvenime taip daug nelaimių, ir kaip būtų galima nuo jų išsigelbēti. — *Kurį Dievas...* Ebr t: ir Dievas aptvērē jį; tcdēl tat jis ir negali išbēgti nuo savo nelaimių. — [24]*Pirma negu valgau...* T y, kiek kartų valgau, aš turiu visados dūsauti. Ebr t dar gali reikšti: mano dūsavimas yra mano kasdienē duona. — *Mano vaitojimas*: smarkūs šauksmai dēl skaudžios kančios. — [25]*Nes atējo man...* Ir šitas Ijobo pasakymas reikia suprasti ne apie jo praeitą gyvenimą, lyg kad jis būtų jau tuomet nujautęs dabar jam atējusią nelaimę, bet apie dabartį, juo labiau kad raupsų ligoje iš tikrųjų žmogų kankinanti nuolat baimē; todēl eil mintis bus toki: kai tik aš pradedu bijoti kokio skausmo, jis tuojau man ateina, ir mano liga kankina mane be paliovos. — [26]*Argi aš neslēpiau...* Vulg prasmē toki: argi aš neslēpiau savo skausmo, argi nebuvau ramus ir kantrus? Ebr t nēra klausimo. Jis reiktų išversti taip: nebuvo /ar: nēra/ man taikos, ramybēs ir poilsio, ir nerimastis gula ant manęs, t y, be jokio poilsio ir pertrūkio kankina mane nuolat ligos skausmai

b/ *Pirmas Eliphaso atsiliepimas*

4,1-5,27. Pirmoje dialogų eilēje /4,1-14,22/ trys Ijobo prieteliai stengiasi įrodyti, kad vienatinē jo nelaimių priežastis tai jo nuodēmēs, ir žada jam, jei jis darys atgailą, seniau buvusios laimēs grįžimą. Ijobas, atsakydamas kiekvienam iš jų, nesutinka su jų nuomone. Pirmas atsiliepia į Ijobo dejavimus Eliphasas. Paminējęs Ijobo elgesį, kaip jis kitados yra raminęs nuliūdusius, o dabar pats nustojo drąsos, Eliphasas sako, kad niekados nežūna nekaltieji, o tik bedieviai /4,1-11/, ir bando patvirtinti savo žodžius gautu apreiškimu, kurs jį pamokęs, jog nē vienas žmogus nesąs teisus Dievo akivaizdoje /4,12-21/; toliau Eliphasas įspēja, kad neišmintingas, kurs nejieško globos pas Dievą, turi žūti /5,1-7/, ragina Ijobą kreiptis nuolankiai ir su pasitikējimu į Dievą, kurs yra nelaimingųjų globējas /5,8-16/, ir jei Ijobas tai padarys, žada jam apsčiai visokių gērybių

4. [1]*Eliphasas.* Jis matomai buvo žymiausis ir vyriausis trijų prietelių tarpe. Eliphasas kalba palyginamai ramiai ir savina sau rimtumą pranašo, gavusio pamokymų iš dangaus. Jis moko ir įspēja mandagiai, bet paguodos Ijobui jo žodžiuose nēra. Pirmas Eliphaso atsiliepimas gražiausis visoje knygoje. — [2]*Jei pradēsime...* Jau pirmieji Eliphaso žodžiai, kad ir gana mandagūs, smeigia Ijobui naują peilį į širdį. Jis turi būti iš anks-

[3]Štai tu esi mokęs daugelį
ir sustiprinęs pailsusias rankas.
[4]Tavo kalbos stiprino svyruojančius,
ir tu tvirtinai drebančius kelius.
[5]Bet dabar atėjo tau sloga, ir tu nustojai drąsos ;
ji palietė tave, ir tu nusigandai.
[6]Kur tavo baimė, tavo stiprumas,
tavo kantrybė ir tavo kelių tobulumas ?
[7]Atsimink, meldžiamasai, kas nekaltas yra kada nors žuvęs ?
ar kada buvo sunaikinti teisieji ?
[8]O priešingai, mačiau, kad kurie daro neteisybę,
sėja skausmus ir pjauna juos,
[9]Tie, Dievui papūtus, žuvo
ir buvo jo rūstybės dvelkimo sunaikinti.
[10]Liūto kriokimas ir liūtienės balsas,
ir jauniklių liūtų dantys buvo sutrupinti.
[11]Žuvo tigras, nes neturėjo grobio,
ir liūto jaunikliai buvo išsklaistyti.
[12]Man pasakyta paslėptas žodis,
ir mano ausis lyg kad slapčia išgirdo jo šnibždėjimo turinį.
[13]Naktinio regėjimo baisume,
kai paprastai įmygis suima žmones,
[14]Mane pagavo išgąstis ir drebėjimas,
ir per visus mano kaulus perėjo šiurpulys,

---

to pasiryžęs klausytis nemalonių dalykų. — *Bet pradētą šneką*... Ijobo dejavimai rodosi Eliphasui tokie, kad juos išgirdus negalima tylēti. — [3]*Tu esi mokęs*... Gražus pagyrimas seniau buvusio Ijobo elgesio ; bet Eliphasas juo naudojasi, kad prikištų Ijobui dabartinį jo silpnumą /plg žem 29,15. 16.25 ; 31,16-21.29-32 ; 2 Kar 4,1 ; Ješ 13,7 ; 35,3.4 ir k/. — [6]*Kur tavo baimē*... Šitais žodžiais Eliphasas tiesiog įtaria Ijobą, būk jo dievobaimingumas nebuvęs tikras, nes bandymo valandą, nelaimēje Ijobas pasirodęs nebeturįs seniau buvusių dorybių. Ebr t gal reiktų versti taip : argi ne tavo dievobaimingume buvo tavo paspirtis ? ir ar tavo kelių nekaltumas nebuvo tavo pasitikējimas ? — [7]*Atsimink*... Eliphasas, išreikšdamas kaip jam rodēsi visai neabejotiną dēsnį, jog Dievas čia žemēje nepalieka nē vieno teisingojo be savo pagalbos, lyg kad sako Ijobui : Jei tu būtumei nekaltas, tau nereikētų kentēti ; o jei kenti, tai tu kaltas, nes tik kaltieji kenčia. — [8]*O priešingai*... Eliphasas žinąs iš patyrimo, kad žūna tiktai nusidējēliai. Ebr t : kiek aš mačiau, kurie aria neteisybę ir sēja vargus, tie ir pjauna juos. — Arti neteisybę yra tai sugalvoti, nutarti savo širdyje daryti neteisybę, sēti gi tai įvykdyti ją, o pjauti tai susilaukti bausmēs. Koki ta bausmē, pasakoma toliau : — [9]*Tie, Dievui papūtus*... Dievo rūstybē kaip koks smarkus deginąs vējas ūmiai sunaikina kaltininką. Ebr t 9 eil prasideda naujas nesurištas sakinys. — [10]*Liūto kriokimas*... Kitu palyginimu aprašoma Dievo galybē ir bedievio likimas : jis žūna ūmiai kartu su savaisiais, taip kaip sunaikinama liūto šeima. Tuo palyginimu matomai daroma aliuzija į Ijobo ir jo vaikų likimą. — [11]*Tigras*. Ebr t : liūtas

[12]*Man pasakyta*... Gražus aprašymas naktinio regējimo. Eliphasas pradžioje sakosi, kad pamokymas buvęs duotas kokiuo tai ypatingu būdu. — *Jo šnibždējimo turinį*. Eliphasas girdēo žodžius, bet jie buvo pasakyti taip tyliai, kad jo ausis pasiekē tik šnibždējimas. — [13]*Naktinio regējimo baisume*. Ebr t : minčių sūkuryje iš naktinių regējimų, t y, kada žmogui sapnuojant kyla tikras minčių sūkurys. — *Kai paprastai*.. Regējimas įvyko nakčia. — [14]*Išgąstis ir*... Baimē ir drebējimas yra ženklai antgamtinio apreiškimo /plg 1 Moš 15,12 ;

15Ir praeinant čia pat pro mane dvasiai,
pasišiaušė mano kūno plaukai.
16Atsistojo kažinkas, kurio veido aš nepažinau,
paveikslas prieš mano akis.
Ir aš girdėjau, tarsi, tylaus vėjelio balsą:
17Argi žmogus palygintas su Dievu pasirodys teisus,
arba ar vyras bus tyresnis už savo sutvėrėją?
18Štai tie, kurie jam tarnauja, nėra pastovūs,
ir savo angeluose jis rado piktumo.
19Kaip gi labiau tie, kurie gyvena moliniuose namuose,
kurie turi pagrindą iš žemės,
bus sunaikinti tarsi kandžių.
20Nuo ryto iki vakarui jie bus iškirsti,
o kadangi nė vienas neišmano, jie žus amžinai.
21Kurie gi iš jų bus likę, bus atimti;
jie mirs, tačiau ne išmintyje
5. 1Šaukis tat, jei yra kas tau atsakytų,
ir kreipkis į ką nors iš šventųjų.
2Iš tikrųjų rūstybė užmuša paiką,
ir pavydas nužudo mažutėlį.

28,12; 4 Moš 12,6; Ješ 6,5; Ez 2,1; Dan 7,15 ir k/. — 15*Dvasiai*: gal tik sujudintam kieno nors ējimu orui. — 16*Paveikslas*: neaiškus, tamsus šešēlis, kurio nebuvo galima pažinti, kas jis esąs. Aprašytas regējimas matomai buvo Dievo suteiktas; bet Eliphasas daro iš jo klaidingas išvadas. — 17*Argi žmogus*... Apreiškimo turinys. Ebr t galima versti taip: argi žmogus yra teisus Dievo akivaizdoje, arba ar vyras yra nesuteptas savo Sutvērējo akyse? Taigi sakinio prasmē bus toki: Dievo akivaizdoje nēra nē vieno visai teisaus ir tyro; todēl Dievas kiekviename, net ir nekalčiausiame, randa daug ką papeikti ir už ką bausti. — 18*Kurie jam tarnauja*... Ebr t: jis nepasitiki savo tarnais, t y, jų pastovumu tame, kas yra gera. Kalbama apie angelus, kai dar tebējo laikas, skirtas jų šventumui ištirti; tas laikas pasibaigē piktųjų angelų nupuolimu; gerieji gi pasidarē pastovūs šventume. 18 eil žodžiais, regisi, baigiasi duotasis Eliphasui apreiškimas; toliau gal jau jis pats daro savo išvadas iš gauto apreiškimo ir perpina juos aliuzijomis į Ijobo likimą. — 19*Kaip gi labiau*... Jei dangaus dvasios galējo nusidēti ir susilaukti bausmēs, juo labiau žmogus, kurs yra menkesnis už angelus žemēs kūrinys. — *Moliniuose namuose*: iš žemēs padarytame kūne. Aliuzija į 1 Moš 2,7; 8,19. — *Kurie turi pagrindą*... Ebr t: kurių pamatai dulkēse. — *Bus sunaikinti*... Palyginimas sutrumpintas vietoje: bus sunaikinti, taip kaip apdaras suēdamas kandžių. Tais žodžiais daroma aliuzija į Ijobo ligą, kuri graužē ir naikino jo kūną. — 20*Nuo ryto iki*... Nusidējēliai greitai, kaip iškertami medžiai, žūna. Nauja aliuzija į Ijobo nelaimę. — *Kadangi nē vienas* ... Tikriau: ir neikam nestebint iš tarpo tų, kurie dar tebēra laimingi, jie žūna amžinai, t y, baigiasi jų gyvenimas žemēje. — 21*Kurie gi iš jų*... Vulgatos prasmē: Bedieviai bus tikrai atimti. Jei jie išvengia vienos nelaimēs, tai ras prapultį kitoje. Ebr t galima išreikšti taip: Argi nesutraukyta juose jų /padangčių/ virvelē? — Kaip padangtēs virvē ją laiko, taip siela laiko ištiestą kūno padangtę. Atēmus ar sutraukius virvę, padangtē išįra; taip pat bus kūnui, kai mirtis atims iš jo sielą /plg Sir 12,16/. Nei svetima, nei jų pačių nelaimē neatveda jų į susipratimą; jie miršta be baimēs Viešpaties, kuri yra išminties pradžia /Ekl 1,16/

5. 1*Šaukis tat*... Eliphasas matydamas, kad Ijobas neskuba atsakyti į jo žodžius ir sakytis esąs kaltas, ragina jį ironiškai vēl pradēti dejuoti ir priduria, kad jis nerasiąs padējējo. — *Ir kreipkis*... Ebr t: į kurį iš šventųjų /angelų/ tu kreipsies? — 2*Iš tikrųjų rūstybē*... Ebr t: nes, žiūrēk,

3Aš mačiau paiką tvirtai įsišaknijusį
ir tuojau keikiau jo gražumą.
4Jo sūnūs buvo toli nuo išgelbėjimo
ir buvo sumindžioti vartuose,
ir nebuvo kam gelbėti.
5Jo pjūtį ėdė alkanas
ir jį patį pagrobė ginkluotas,
o ištroškę gėrė jo turtus.
6Nieko nesidaro žemėje be priežasties,
ir iš žemės neatsiranda skausmas.
7Žmogus gimsta vargti,
o paukštis skrajoti.
8Todėl aš melsčiau Viešpatį
ir su savo žodžiais kreipčiaus į Dievą,
9Kurs daro didelių ir neištiriamų dalykų,
ir stebuklų be skaičiaus,
10Kurs duoda lietaus žemės paviršiui
ir visa aplaisto vandenimi,
11Kurs išaugština nuolankiuosius,
o liūdinčius pakelia sveikata,
12Kurs išsklaisto piktųjų mintis,
kad jų rankos negalėtų įvykdyti, ką buvo pradėjusios.

---

paikąjį pražudo nekantrumas, neišmanelį užmuša jo smarkumas. Paikumas čia suprantama dorovinis, taigi nuodēmē ; rūstybē yra nekantrumas, kurį rodo nusidējēlis, susilaukęs Dievo bausmēs. — 3*Aš mačiau*... Savo pasakymą Eliphasas patvirtina pavyzdžiu : Jis matęs tokį prieš Dievą murmantį beprotį vis didējančioje jo laimēje ; bet jis ūmiai žuvęs, ir Eliphasas pažinęs Dievo prakeikimą, siųstą anam bedieviui /plg Ps 36, 35.36/. — *Įsišaknijusį*... Stipriai įsišaknijęs medis yra didelēs, pastovios laimēs vaizdas. — *Graž mą*. Ebr t : buveinę. — 4*Jo sūnūs*... Dievo prakeikimas palietē visas kaltininko gērybes, jo vaikus ir lobį. — *Vartuose*, kur Rytiečiu papročiu buvo daromi teismai /plg žem 29,7 ; 31,21 ; 1 Moš 34,20 ir k/, buvo įrodyta jo kaltē, ir jie buvo pasmerkti. — 5*Jo pjūtį*... Bedievio lobis buvo išplēštas. — *Ir jį patį*... Ir jis ją paēmē net iš erškēčių, t y, erškēčių tvora neapsaugojo pjūties nuo išplēšimo. — 6*Nieko nesidaro*... Ebr t : nes neeina iš dulkių vargas, ir iš žemēs neželia kentējimas ; todēl visa turi priežastį pačiame žmoguje, jo nuodēmēje, taigi ir Ijobo kentējimai. — 7*O paukštis*... Ebr t : taip liepsnos sūnūs /kibirkštys/ augštai skristi. Kaip liepsnos kibirkštys kyla augštyn, taip žmogus savo nuodēminga prigimtimi linksta žemyn, į nuodēmes ; todēl su jo prigimtimi sujungta vargas. O kadangi toki žmogaus prigimties silpnybē, todēl nusidējēliui reikia tikētis atleidimo iš paties prigimties Sutvērējo, kad tik žmogus artintųsi prie jo su nuolankiu maldavimu.

8*Todēl aš melsčiau*... Jei toki nelaimē būtų atsitikusi man, aš nedejuočiau veltui, bet melsčiau Dievą dovanoti kaltę. Ebr t : aš gi kreipčiaus į Viešpatį ir pavesčiau savo reikalą Dievui. — Šita atsiliepimo dalis daug švelnesnē ir teisingesnē, bet ir čia Eliphasas neišsižada savo nuomonēs, kad Ijobas esąs kaltas. Norēdamas sužadinti Ijobe daugiau pasitikējimo Dievu, jis visų pirma labai gražiai aprašo Dievo galybę ir gerumą. — 9*Kurs daro*... Dievo veikalai dideli, todēl jis pats be galo galingas ; bet tas galingasai Dievas yra kartu ir geras ir rūpinasi mūsų gerove : — 10*Kurs duoda lietaus*... Rytų kraštuose lietus yra labai žymus Dievo gailestingumo simbolis. — *Visa*. Ebr t : dirvas. — 11*Liūdinčius*. Ebr t lit : pajuodējusius. Juodumas yra didelēs nelaimēs vaizdas, taip kaip šviesa laimēs. — 12*Kurs išsklaisto*... Piktiesiems Dievas yra baisus. Jis visų pir-

[13]Kurs sugauna išmintinguosius jų buklumu
ir niekais paverčia nedorųjų sumanymą.
[14]Dieną jie patenka į tamsybę
ir vidudienį jie taip grabinėja kaip naktį.
[15]Bet jis išgelbės varguolį nuo jų burnos kalavijo,
ir beturtį iš smarkiojo rankos.
[16]Bus vilties varguoliui,
o neteisybė užčiaups savo burną.
[17]Palaimintas žmogus, kurį Dievas baudžia!
Viešpaties tat sudraudimo neatmesk.
[18]Nes jis sužeidžia, jis ir vaistų duoda;
jis užgauna ir jo rankos pagydo.
[19]Šešiuose suspaudimuose jis išlaisvins tave,
o septintame nepalies tavęs nelaimė.
[20]Bado metu jis išgelbės tave nuo mirties,
ir kare iš kalavijo kirčio.
[21]Būsi paslėptas nuo liežuvio rykštės
ir nebijosi nelaimės, kai ji ateis.
[22]Sunaikinimo ir bado metu juoksies
ir žemės žvėrių nebijosi;
[23]Bet tu būsi sandoroje su šalių akmenimis,
ir žemės žvėrys bus tau taikūs.
[24]Tu patirsi, kad tavo padangtė turi ramybės
ir žiūrėdamas į savo pasiturėjimą nenusidėsi.
[25]Patirsi taip pat, kad tavo palikuonys bus gausingi,
ir tavo vaikų vaikai kaip žemės žolė.

---

ma paverčia niekais jų sumanymus. — *Kad jų rankos...* Ebr t: ir buklųjų sumanymas parvirsta, t y, nueina niekais /žr 1 Kor 3,19/. — [14]*Dieną jie patenka...* Aprašoma nusidėjėlių apakimas. Iš kiekvienos dienos valandos jiems darosi tamsybē, ir šviesus vidudienis, kada būtų galima pamatyti tiesą, jų apakimui nubausti, jiems darosi kaip naktis. — [15]*Nuo jų burnos kalavijo...* Ebr t: nuo kalavijo iš jų burnos, t y, kurs lyg kad išeina iš bedievių burnos. Tie bedieviai naudojasi liežuviu kaip kalaviju, kad grasymais ir apkalbinējimais žudytų nekaltą /plg Ps 56,5; 63,4; Jer 9,8/ — [16]*Neteisybē užčiaups...* Neteisusis pamatęs, kad jo pikti sumanymai neįvyksta, bus priverstas su didele gēda tylēti

[17]*Palaimintas...* Eliphasas savo pamokymus pritaiko Ijobui, žada jam, jei jis gręšis į Dievą, visokių gērybių gausybes, o visu pirma skelbia palaimintą esant tą žmogų, kurs kantriai priima Dievo bausmę, nes išbandymas ir bausmē išveda jį iš nuodēmēs stovio. — [18]*Nes jis sužeidžia...* Dievas ne tik baudžia, bet taip pat tinkamu metu, kai bausmē jau pasiekē savo tikslą, padaro jai galą. Jis negali pasiekti to tikslo, jei ji paniekinama, ir tuo atveju ji turi tęstis. — [19]*Šešiuose suspaudimuose...* Patarlių būdu sakoma, kad kiek tik kartų pasireikš nelaimēs, vienos po kitų, pasitikintis Dievu bus nuo jų visų išgelbētas. — [20]*Bado metu...* Toliau įvardijama keletas didelių nelaimių, kokios dažniau lanko žmones. — [21]*Liežuvio rykštēs.* Liežuvis palyginamas su rykšte, kuri savo kirčiais, apkalbinējimu ir šlovēs plēšimu, užmuša gerą žmogaus vardą /plg Ps 56,5; 63,4; Jer 9,7; Sir 28,21; 51,3/. — *Nelaimēs.* Pastebētinas čia ebr t gražus žaidimas panašiai skambančiais žodžiais: *šot*, r y k š t ē, ir *šod*, s u n a i k i n i m a s, nelaimē. — [22]*Sunaikinimo...* Ne tik būsi apsaugotas nuo nelaimēs, bet dar būsi be baimēs ir pilnas džiaugsmo. — [23]*Bet tu būsi...* Net ir tai, kas kitiems kenkia, kaip akmeningos ir todēl nederlingos vietos, bus lyg kad padariusios su tavim sandorą /plg Oz 2,18; Ješ 5,2/. — [24]*Kad tavo padangtē...*Ebr t: kad tavo buveinē yra ramybē /t y, tavo buveinēje viešpataus ramybē ir laimē/ ir kuomet žiūrēsi į savo buveinę, tenai nieko netruks. — [25]*Kad tavo*

26Tu įeisi apstybėje į kapą,
taip kaip kviečių pėdai įnešami savo laiku.
27Štai tai yra taip, kaip ištyrėme;
ką girdėjai, mintimi apsvarstyk
6. 1Atsakydamas Ijobas tarė:
2Kadgi būtų pasverta mano nuodėmės, kuriomis nusipelniau rūstybę,
ir nelaimė, kurią kenčiu, svarstyklėse.
3Šita pasirodytų sunkesnė kaip jūros smiltys,
todėl ir mano žodžiai pilni skausmo;
4Nes manyje įsmeigta Viešpaties vilyčios:
jų skaudumas iščiulpia mano dvasią,
ir Viešpaties baisenybės kovoja prieš mane.
5Argi žvengia laukinis asilas, turėdamas žolės?
arba ar baubia jautis, stovėdamas prie pilno prakarto?
6Arba ar galima valgyti neskanus dalykas, kurs nepasūdytas [druska?
arba ar gali kas ragauti tai, kas paragauta neša su savim [mirtį?

---

palikuonys. Gausingi palikuonys buvo žadēta Sen Testamente kaip vienas iš ypatingų Dievo palaiminimų. — 26*Įeisi apstybēje*: apsčiai metų gyvenęs, žiloje senatvēje. Plg Ješ 38,10; Ps 54,24; 1 Moš 25,8. — 27*Tai yra taip*... Ebr t: «štai mes tai ištyrēme; taip yra; klausyk ir žinok sau». Eliphasas baigia savo šneką įspējimu, kad pasakytieji dalykai yra gerai apsvarstyti; todēl Ijobas turįs pasinaudoti jais savo pasitaisymui.

c/ *Pirmas Ijobo atsakymas Eliphasui* 6,1-7,21. Ijobas atsako į Eliphaso žodžius ne stačiai, lyg kad pateisindamas savo dejavimus ir peikdamas savo prietelius, nes jie neteikia jam paguodos. Jis visų pirma sako, kad jo nelaimē didesnē už jojo nuodēmes ir aiškina savo dejavimus kentējimų smarkumu /6,1-10/; toliau prikiša savo prieteliams pasigailējimo stoką /6,11-20/ ir skundžiasi, kad jie vietoje paguosti tik vargina tuščiais kaltinimais /6,21-30/, vēl grįžta prie įrodymo, kaip didelē yra jo nelaimē /7,1-10/ ir baigia savo atsakymą naujais dejavimais, kuriuose lyg kad nustojęs vilties jis klausia Dievą, kodēl taip skaudžiai su juo pasielgta ir kodēl Dievas neatleidžia jam nusikaltimo, jei jisai yra /7,11-21/

6.1*Atsakydamas Ijobas* Atsimenant, kad Ijobas kentējo didžiausius skausmus ir koks kietas buvo Eliphaso atsiliepimas į jo dejavimus, šitas Ijobo atsakymas Eliphausi atrodo labai ramus. — 2*Kadgi būtų pasverta*... Ebr t: o kadgi mano nekantrumas būtų pasvertas ir kad taip pat pasvertų iš kitos pusēs mano nelaimę. Prasmē vieno ir kito teksto ta pati: Ijobas linki, kad iš vienos pusēs būtų pasverta jo dejavimai, o iš kitos jo skausmai; tuomet aiškiai pasirodytų, kad kančios daug didesnēs nekaip dejavimas. Žodžiai: *kuriomis nusipelniau rūstybę,* Vulgatos priedas. — 3*Šita pasirodytų*... Ebr t: nurodoma priežastis, kodēl Ijobas nori, kad būtų pasverta jo dejavimas ir jo nelaimē: nes tai /kas dabar mane spaudžia/ sunkesnis dalykas nekaip juros smiltys, kurios yra nepaseikiamos ir be galo sunkios / plg Pat 27,3/. Tai taip pat nurodo, kokiomis taisyklēmis autorius norējo, kad būtų teisiami Ijobo žodžiai: jų negalima imti perdaug griežtai, nes žmogus didelių skausmų suimtas nebesusivaldo žodžiuose.—4*Vilyčios*: Visagalio leistos nelaimēs, skausmai. Palyginimas paimtas iš medžioklēs, kurioje mirtį nešančios vilyčios įsmeigiama į laukinių žvērių šonus. — *Jų skaudumas* ...Skausmai atima iš Ijobo visas jo jēgas. Ebr t galima versti bent kiek kitaip: jų nuodus čiulpia mano dvasia. Tai būtų aliuzija į paprotį šaudyti užnuodytomis vilyčiomis, kad kiekvienas jų įsmeigimas galētų padaryti mirtį. — 5*Argi žvengia*... Kaip asilas ir jautis nebaubia, ar nežvengia be reikalo, bet tik kai jiems trūk-

7Ko pirma mano siela nenorėjo ir paliesti,
tai dabar dėl suspaudimo yra mano maistas.
8Kas duos, kad mano prašymas būtų priimtas,
ir kad Dievas man suteiktų, ko laukiu ;
9Kad kursai pradėjo, pats sutrintų mane,
paleistų savo ranką ir pakirstų mane ?
10Ir ta man tebūnie paguoda,
kad jo kankinamas skausmu be pasigailėjimo,
aš tačiau neprieštaraučiau Šventojo žodžiams.
11Nes koks yra mano stiprumas, kad iškęsčiau ?
ar koks mano galas, kad elgčiaus kantriai ?
12Juk ne akmenų stiprumas yra mano stiprumas,
ir mano kūnas ne skaistvarinis.
13Štai nėra man pagalbos savyje,
taip pat ir mano prieteliai pasitraukė nuo manęs.
14Kas atima nuo savo prietelio gailestingumą,
tas palieka baimę Viešpaties.
15Mano broliai praėjo pro mane kaip upelis,
kurs srauniai teka slėniuose.

---

sta pašaro, taip ir aš nebūčiau taip labai nuliūdęs, jei mano vargas nebūtų taip labai didelis. — [6]*Arba ar galima*... Ijobas palygina savo skausmą su maistu. Gomurys pajunta, jei trūksta nors trupučio druskos, o aš turēčiau nejausti taip skaudžių skausmų ? Jei kas turētų valgyti užnuodyto valgio, jis gintųsi nuo jo kiek galēdamas ; kaip daug daugiau teisēs turiu aš, kurs esu penimas kančiomis kaip kokiuo dvokiančiu maistu. — *Ar gali kas ragauti*... Ebr t : ar yra skanumo trynio glēmēse ? — [7]*Ko pirma mano siela*... t y, votys ir dvokimas pasidarē tarsi kasdieninē jo duona. — *Tai dabar*... Ebr t : tai yra tarsi mano duonos dvokimai. — [8]*Kas duos*... Ijobas vēl linki sau mirties. Plg aug 3,13.21. — [9]*Kad kursai* Kadgi baisi liga pradējusi naikinti kūną kuogreičiausiai pasibaigtų mirtimi. Ebr t : kadgi jis panorētų ir sulaužytų mane. — *Pakirstų mane* : kad perkirstų mano dienų siūlą. — [10]*Ta man tebūnie paguoda* /ebr t : d ž i a u g s m a s/. Ijobas linki sau mirties, kad kančių naštos prislēgtas neįžeistų žodžiais Dievo ; mirtyje gi tai bus jam paguoda ir džiaugsmas, kad, nors jis labai kenčia ir Dievas jo nesigaili, tačiau jis nekalba piktai prieš Dievą

[11]*Nes koks yra mano*... Pats vienas, be pagalbos, Ijobas negali pakelti tokios nelaimių daugybēs. Jo jēgos juk ne begalinēs, kad jis turētų tiek daug kentēti ir nedejuoti. — *Koks mano galas*... Viltis, kad skausmai greitai pasibaigs, padidina kantrumą. Nematydamas gi jokio galo savo skausmams, kaip gi Jjobas galētų būti kantrus. — [12]*Juk ne akmenų*... Ebr t : sakinys turi klausimo formą. — [13]*Nēra man pagalbos*... Ebr t : argi aš neesu be pagalbos, ir ar visa paspirtis neatimta iš manęs ? — [14]*Kas atima*... Artimiausieji Ijobo prieteliai apvylē jį. O kas yra kietas savo prieteliui, kas neužjaučia jo skausmų, tas pats pasirodo nebeturįs baimēs Viešpaties ; nes kas myli Dievą, myli ir artimą. Ebr t gal kiek kitoki mintis : Prislēgtam /turi būti parodytas/ iš jo prietelio pusēs meilingumas, nes jis pames baimę Viešpaties, t y, kitaip jis gali įpulti į nusiminimą ; arba : nors jis paliktų baimę Viešpaties, t y, nors jis iš tikrųjų būtų kaltas. — *Mano broliai*. Tuo vardu Ijobas vadina prietelius, kad labiau paaiškētų, kaip labai peiktina juose meilēs stoka. — *Praējo pro mane* : nesuteikdami paguodos, nesirūpindami manimi. Ebr t : apvylē mane. — *Kaip upelis, kurs*... Ebr t : kaip /išdžiūstąs/ upelis, kaip nutekančių upelių lovys. Palyginimas daroma su tokiais upeliais, kurie ne iš pastovaus šaltinio teka, bet pasidaro iš lietaus ir tirpstančio sniego vandens. Vasarą jis išdžiūsta ir visai dingsta ; todēl jie vadinami apgaulingais. Plg Ješ 58,11. Tas pat palyginimas tęsiasi ir toliau : [16]*Jie*

16Jie baidosi šerkšnos,
o ant jų kris sniegas.
17Kai jie toliau plėsis, jie išdžius,
o kai pasidarys karšta, jie išnyks iš savo vietos.
18Jų bėgio takai susipainioję;
jie nuteka į tuštumą is dingsta.
19Pasižiūrėkite į Temos takus,
į Sabos keliones ir palaukite truputį.
20Jie buvo sugėdinti, nes aš turėjau vilties;
jie atėjo iki manęs, ir jiems pasidarė gėda.
21Dabar jūs atėjote
ir tuojau matydami mano slogą baidotės.
22Argi aš sakiau: Atneškite man
ir padovanokite man iš savo lobio?
23Arba: Išlaisvinkite mane iš neprietelio rankos
ir išgelbėkite mane iš galingųjų rankos?
24Mokykite mane, aš tylėsiu;
ir jei kartais ko nežinojau, pamokykite mane.
25Kam įžeidžiate tiesos žodžius,
tuo tarpu kad nėra nė vieno iš jūsų,
kurs galėtų kaltinti mane?
26Jūs prasimanote žodžius tiktai barti
ir tariate žodžius į vėją.

---

baidosi... Ebr t: jie tamsūs nuo ledo, juose slepiasi sniegas, t y, jie drumzlini nuo sutirpusio ledo, į juos krenta sniegas, ar subēga tirpstančio sniego vanduo. Panašiai galima suprasti ir Vulg t: *jie* /upeliai/ *baidosi* /rodosi baisūs, tamsūs nuo/ *šerkšnos*... Bet daugelis aiškintojų mato Vulg žodžiuose patarlę, kurioje sakoma, jog kas bijo mažų nelaimių, tą sutiks didesnēs. — 17*Kai jie*... Ebr t: « tuo metu, kai juos pali čia kaitra, jie išsenka ir išnyksta iš savo vietos, kuomet pasidaro šilta ». Vasarą tokių upelių lovys visai sausas. — 18*Jų bēgio takai*... Tie upeliai tekēdami kauburių šlaitais į žemesnes vietas ar į gilius klonius, vingiuojasi, pasiekę gi tyrumą žūna jos smiltyse. — 19*Pasižiūrēkite*... Ebr t: « ten pažvelgē Temos /žr aug 2,11/ keleivių būriai, keliajančiųjų į Sabą /žr aug 1,15/ karavanai pasitikējo jais; tačiau jų pasitikējimas buvo apviltas, jie nuējo tenai ir gavo parausti iš gēdos ». Keleiviai žiūri iš tolo su viltimi į upelį; bet kai jie prieina prie jo lovio, juos apima apmaudas, nes jų laukimas pasirodo apviltas, jie neranda vandens. Vulgatos tekste pats skaitytojas gyvai kviečiamas atkreipti akis į anuos kelius. Ką jie pamatys? Apviltus ir pilnus apmaudo keleivius, nes jie vylēsi rasią vandens. Vulg 20 eil jau stačiai kalbama apie Ijobo prietelius, ebr gi tekste atsiliepimas į prietelius prasideda tik 21 eil
21*Dabar jūs atējote*. Ebr t: «nes dabar jūs man niekai», t y, tiek pat suteikēte, kiek augščiau minētieji upeliai keleiviams. — *Baidotēs*: bjauritēs mano ligos ir nusigręžiate nuo manęs. — 22*Argi aš sakiau*... Jobas nereikalavo iki tam laikui iš savo prietelių jokių geradarysčių, todēl juo labiau jie peiktini, kad ir dabar nesuteikē jam nors mažos paguodos. — 24*Mokykite*... Nemanykite, kad aš nenorēčiau priimti gero pamokymo; parodykite man klaidą ar nusikaltimą elgesyje, o aš pasitaisysiu; bet tokio kaltinimo, kokį daro Eliphasas, aš nepriimu. — 25*Kam įžeidžiate*... Nēvienas iš trijų prietelių negali įrodyti Ijobo kalčių, todēl jie nusideda tiesai, sakydami, kad tik nusidējēliai kenčia. — 26*Jūs prasimanote*... Ebr t galima išversti kitaip: « ar jūs manote peikti tuščius žodžius /kokiuos ištaria dejuojantis/ ir į vēją ištartus pusiau nusiminusio žmogaus žodžius ». Tai būtų papeikimas paties Ijobo savo žodžiams, ištartiems įsikarščiavimo valandą ir todēl netu-

27Jūs puolate našlaitį
ir stengiatės pargriauti jūsų prietelį.
28Tačiau ką pradėjote, baigkite;
duokite čia ausį ir matykite, ar aš meluoju.
29Atsakykite, meldžiamieji, be barnių
ir kalbėdami nutarkite, kas tiesu,
30Ir nerasite neteisybės mano liežuvyje
ir neskambės mano burnoje paikumas
7. 1Žmogaus gyvenimas žemėje yra kareiviavimas,
ir jo dienos kaip samdininko dienos.
2Kaip vergas išsiilgsta pavėsio
ir kaip samdininkas laukia savo darbo galo,
3Taip ir aš turėjau tuščių mėnesių
ir skaičiavau sau vargingas naktis.
4Jei užmingu, aš sakau: Kada atsikelsiu?
ir vėl laukiu vakaro
ir esu pilnas skausmų iki sutemai.
5Mano kūnas apsivelka puvėsiais
ir dulkių purvais,
mano oda išdžiūsta ir susitraukia.
6Mano dienos praėjo greičiau,
negu audėjas nupjauna audeklą,
ir buvo sunaikintos be jokios vilties.

---

rintiems svarbos. — 27*Puolate našlaitį...* Ijobas palygina save su nieko nebeturinčiu našlaičiu, kurį galėtų pulti tik žmogus be širdies. — *Jūs stengiatēs...* Anot ebr t: « jūs kasate duobę prieteliui ». — 28*Tačiau ką pradējote...* Supeikęs prietelių smarkumą Ijobas meldžia juos apsvarstyti dalyką ramiai ir teisingai. Ebr t mintį galima išreikšti taip: o dabar vēl pažvelgkite į mane; jums į veidą aš tikrai nemeluosiu; gręžkitēs, tenesidaro neteisybē; dar mano teisybē tebēra. Argi yra neteisybē ant mano liežuvio ir argi mano gomurys neatskiria, kas pagedę?»

7. 1*Žmogaus...* Ijobas pareiškia savo nuomonę apie savo stovį. Ebr t: « argi ne kareiviavimas skirta žmogui žemēje? » Kareiviavimas nurodo sunkų vargą, sujungtą su pavojais, budējimais ir kovomis. — *Samdininko dienos*: tai laikas skirtas darbui ir klusnumui, kurio galo ir užmokesčio žmonēs trokšta. Žmogaus gyvenimas palyginama su kareiviavimu, nes žmogus, norēdamas pasiekti gyvenimo tikslą, turi nugalēti kliūtis, ir su samdininko dienomis, nes turi atlikti darbus, naudingus tikslui pasiekti... Abudu palyginimu primena Dievo apvaizdos vadovavimą, nes ir kareiviai atlieka savo prievoles, turēdami savo vadą, ir samdininkai laukia užmokesčio iš darbo davējo /Tom/. — 2*Savo darbo galo.* Ebr t: « savo užmokesčio ». Taip pat ir dar labiau jaučia Ijobas dienos sunkumą, nes kenčia jau seniai ir neturi poilsio nē naktį. — 3*Tuščių mēnesių.* Ebr t: « tuštybēs mēnesių », t y apgaulingų mēnesių, kurie neatnešē pageidaujamo palengvējimo. Iš čia paaiškēja, kad Ijobo liga tęsēsi jau keletą mēnesių. — *Ir skaičiavau...* Ebr t: « ir man skirta vargo naktys ». — 4*Užmingu.* Ebr t: « gulu ». — *Ir vēl laukiu...* Ebr t: « ilga darosi naktis, ir aš esu sotus vartymosi iki dienai brēkštant ». Sergantiems elephantiasies liga naktys būna be miego ir labai varginančios; todēl ligonis labai laukia, bene atneš rytas palengvējimo. — 5*Puvēsiais...* Ebr t: « kirminais ». Jų atsiranda raupsuoto votyse. — *Ir dulkių purvais.* Ebr t: « dulkių pluta », t y džiūstančiais šašais. — *Susitraukia.* Ebr t: « pasileidžia », t y, vēl pradeda tekēti iš šašų pūliai. — 6*Mano dienos...* Praeities metai praslinko greitai, ateitis gi nežada jokios paguodos, todēl Ijobas nelaukia tos laimēs, apie kurią kalbējo jam Eliphasas. Ebr t: « mano dienos praējo greičiau kaip audējo šaudyklē », kuri labai greitai lenda tarp gijų iš vieno audeklo šono

[7]Atsimink, kad mano gyvenimas yra kvapas,
ir mano akis neberegės gėrybių.
[8]Nebematys manęs žmogaus akis:
tu pažvelgsi į mane, o manęs jau nebėra.
[9]Kaip debesis nyksta ir praeina,
taip nebepakilsta augštyn,
kas nusileidžia į mirusiųjų buveinę;
[10]Ir nebegrįžta daugiau į savo namus,
ir jo vieta nebepažįsta daugiau jo paties.
[11]Todėl ir aš neginsiu savo burnai,
kalbėsiu savo dvasios sielvarte,
dejuosiu savo sielos apkartime.
[12]Argi aš esu jūra ar banginis,
kad tu uždarei mane kalėjime?
[13]Jei aš sakau: paguos mane mano patalas
ir pasidarys man lengviau,
besikalbant su savim savo guolyje,
[14]Tu gąsdini mane sapnais
ir baugini regėjimais,
[15]Todėl mano siela nori verčiau būti pasmaugta
ir mano kaulai mirti.
[16]Nustojau vilties;
tegul jau nebebūnu daugiau gyvas.
Pasigailėk manęs, nes mano dienos niekai.

į kitą. —[7]*Atsimink*... Ijobas maldauja Viešpatį palengvējimo prieš mirtį dēl savo gyvenimo trumpumo. — *Kvapas*. Greitai ir neatmainomai praeina mano gyvenimas; jis duodamas tik vieną kartą, ir sugrįžimas iš mirties stovio nebegalimas į žemę, kur Dievas apsireiškia ir suteikia savo malonę. — [8]*Nebematys*... Tuojau atims mane mirtis iš žmonių akių. Nepoilgo tavo akys veltui ieškos manęs, nes manęs nebebus daugiau gyvųjų tarpe, ir tu nebegalēsi daryti man čia gera, jei to nepadarysi tuojau. — [10]*Nebegrįžta*... Namai yra tai dabartinio gyvenimo stovis. Vieta, kur jis pirma gyveno, nebepažins jo, jei jis į ją sugrįžtų. Ijobo žodžiuose yra draug dejavimas ir malda /plg 1 Kar 2,6/: dejavimas dēl žemēs gyvenimo trumpumo, prašymas, kad tas gyvenimas nebūtų taip kartus. Ijobas čia neliečia žmogaus sielos likimo po mirties ir neneigia žmogaus prisikēlimo iš numirusiųjų. Tais dalykais jis šią valandą neužsiima

[11]*Todēl ir aš neginsiu*... Kadangi Ijobas nebesitiki savo kentējimų pamažējimo, todēl jis ieškos sau palengvējimo besiveržiančiuose iš jo širdies dejavimuose; bet jis dejuos sielvarte ir sielos apkartime; todēl tolesnių Ijobo žodžių negalima teisti griežtai; čia reikia pritaikyti jo paties aug duotoji taisyklē /žr 6,26/. — [12]*Kad tu uždarei*... Ēbr t: «kad tu pastatei prieš mane sargybą». Ijobas ne be ironijos klausia: ar aš tau rodžiaus tarp žmonių taip laukinis ir taip kenksmingas, kad reikējo mane šito suvargusio kūno kalējime taip kietai suvaržyti ir kankinti tokia skausmų daugybe. Plg 1 Moš 1,9; Ps 103,7; žem 38,11; Pat 8,28; Jer 5,22. — [13]*Paguos mane*... Net ir miege, kai aš tikiuos trupučio poilsio, tu persekioji mane sapnais ir baisiais reginiais. Sloginą sapnai įprastas elephantiasies pasireiškimas. — [15]*Todēl mano*... Ēbr t: «ir mano siela nori verčiau nutroškimo, labiau mirties, nekaip mano kaulų», t y, aš noriu verčiau mirti nutroškintas mano ligos, nekaip pasilikti gyvas su tais mano sudžiūvusiais kaulais. Elephantiasies ligoje žmogui dažnai taip sunku alsuoti, kad rodosi jis visai užtrokš; be to, ligonis taip labai sublogsta ir išdžiūsta, kad lieka tik pūnanti oda ir kaulai. — [16]*Nustojau vilties*. Ēbr t «aš bodžiuos». — *Tegul jau*... aš nebenoriu, kad toks nelai-

[17]Kas yra žmogus, kad jį šlovini?
arba kam lenki prie jo savo širdį?
[18]Lankai jį auštant,
ir ūmiai bandai jį.
[19]Iki kolei nepasigailėsi manęs
ir neleisi man ramiai nuryti mano seilę?
[20]Nusidėjau; ką tau darysiu, o žmonių sarge?
kam pasidarei iš manęs sau priešininką
ir aš pasidariau pats sau našta?
[21]Kodėl neatimi mano nuodėmės
ir kodėl nepanaikini mano neteisybės?
Štai dabar aš miegosiu dulkėse,
ir jei rytą jieškosi manęs, nebebus manęs

8. [1]Atsiliepdamas Bildadas Suhietis tarė:
[2]Iki kolei tu kalbėsi tokiuos dalykus,
ir tavo burnos žodžiai bus smarkus vėjas?
[3]Argi Dievas pamina teismą,
arba ar Visagalis sugriauna, kas teisu?

---

mingas gyvenimas tęstųsi ilgiau /ebr t: « amžinai »/. — *Pasigailēk manęs...* Ebr t: « palik mane, nes mano dienos yra kvapas », t y, atitrauk nuo manęs savo baudžiančią ranką, nes greitai slenka mano dienos. — [17]*Kas yra žmogus...* Kam taip labai vertini nelaimingąjį, taip kad net statai jį sau priešu ir taip uoliai stebi jį? Šitie žodžiai primena Ps 8,5; bet čia Dievas stebi žmogų, leisdamas jam kentējimų, tenai gi suteikdamas jam gērybių. — *Lenki... širdį*: rūpestingai stebi. — [18]*Aušiant.* Ebr t: « kiekvieną rytą ». — *Ūmiai*: kiekvieną valandēlę. — [19]*Iki kolei...* Ebr t: « iki kolei nenugręši nuo manęs savo akių ». — *Ir neleisi man...* ir nesuteiksi man bent tiek laiko, kiek reikia seilei nuryti. Nuryti seilę yra išsireiškimas, vartojamas patarlēse trumpiausiam laikui pažymēti. — [20]*Nusidējau...* jei aš ir nusidējau, tai ką galiu tau padaryti, ką aš tuo kenkiu tau, *žmonių sarge*, kurs taip budriai stebi ir tyrinēji žmogų. — *Priešininką.* Ebr t: « tikslą », į kurį šaudai savo rūstybēs vilyčiomis /plg 6,4/. — [21]*Kodēl neatimi...* Jei aš nusidējau, kodēl neatleidi man mano nuodēmēs? Jei to nepadarysi dabar, tai trumpu laiku bus per vēlu; taigi suteik man tuojau truputį poilsio. — Ijobo žodžiuose peiktina rodosi du dalyku: visų pirma tai, kad jis sako, jog Dievas atsidējęs žiūrįs į žmogų, idant smarkiai nubaustų jį, kai tik pamato jį klystantį, ir antra, kad jis būtinai nori matyti Dievo apreikštą paskutinę priežastį, kodēl tasai duoda jam kentēti. Bet draug reikia atsiminti, kad Ijobą į tai atvedē neišmintingas ir nemeilus jo prietelių pasielgimas

d/ *Pirmas Bildado atsiliepimas*

8,1-22. Bildadas smarkiai užsipuola Ijobą, būk jis savo žodžiais prikišęs Dievui neteisingą pasielgimą, ir sako, kad, nors jo sūnūs teisingai žuvo už nusikaltimus, Dievas tačiau neatmesiąs nuolankių Ijobo maldų /8,1-7/; toliau Bildadas stengiasi patvirtinti savo nuomonę senesniųjų išminčių liudijimu apie nepastovumą bedievių laimēs /8,8-19/ ir žada Ijobui laimingą likimą, jei pasinaudos duotu įspējimu /8,20-22/

8. [1]*Bildadas...* Antras Ijobo prietelis taip pat kaip ir Eliphasas yra tos nuomonēs, kad vienatinē žmogaus kentējimų priežastis tai jo nuodēmēs, ir užstoja Dievo teisybę, kuri jam rodosi Ijobo žodžiais įžeista. Ijobas meldē svarstyti dalyką ramiai, bet Bildadas to nežiūri ir pradeda savo atsiliepimą net be to mandagumo, kurio pavyzdį davē Eliphasas. Bildado šneka smarki su pagražinimais. Jo išreikstos mintys teisingos savyje, bet perdaug apibendrintos; pritaikintos Ijobui jos neteisingos. — [2]*Smarkus vējas*, t y, panašus į smarkų vėją, todēl pilni piktumo, bet kartu tušti, nes neteisingi. — [3]*Argi Dievas pamina...* Bildadas yra padaręs iš Ijobo žodžių /žr aug 7,12.17.

4Nors tavo sūnūs jam nusidėjo,
ir jis atidavė juos jų neteisybės valdžion,
5Tačiau jei tu anksti rytą skubėsi prie Dievo
ir maldausi Visagalį,
6Jei vaikščiosi nesuteptas ir teisus,
jis tuojau budės prie tavęs
ir suteiks tavo teisybės butui ramybės,
7Taip kad jei ko pirma turėjai maža,
tai paskui tau be galo padaugės.
8Tik paklausk buvusią kartą
ir patyrinėk rūpestingai tėvų atsiminimą,
9/Mes juk esame vakarykščiai ir nežinome,
nes mūsų dienos žemėje yra kaip šešėlis/,
10O jie pamokys tave, kalbės tau
ir iš savo širdies ims pamokymus.
11Argi gali meldas žaliuoti be drėgmės?
ar želti saidžiai be vandens?
12Dar tebežydėdami ir nenuskinti ranka
jie sudžiūsta pirm visų žolių.
13Tokie keliai visų, kurie užmiršta Dievą,
ir veidmainio viltis dingsta.

20.21/ klaidingą išvadą, būk jis išmētinējęs Dievui neteisingą pasielgimą; todēl Bildadas nori būti Dievo teisybēs gynējas. — [4]*Nors tavo sūnūs* ...Bildadas sako, kad Dievas buvo visų pirma teisingas, nubausdamas Ijobo sūnus, nes jie buvę nusipelnę bausmę savo neteisybe, kuri turējo baigtis jų žuvimu. Čia Bildadas regisi išreiškiąs kitokią nuomonę negu Eliphasas, kurs gal manē, kad Ijobo sūnūs žuvę už tēvo kaltes /plg aug 4,10.11; 5,4/. — [5]*Tačiau*... Kadangi tu tebesi gyvas, tai tau atviras kelias į išsigelbējimą. — *Anksti rytą*... greitai, su visu uolumu, visa širdimi sugrįši prie Dievo. — *Maldausi*. Kaip pirmą žingsnį prie Dievo Bildadas nurodo maldą. — [6]*Jei vaikščiosi*... Sugrįžimas prie Dievo turi pasireikšti gyvenime. Anot Bildado nuomonēs, Dievo teisumas toks, kad dorybę tuojau ir visados seka užmokestis, o nusikaltimą bausmē. — *Tuojau*. Ebr t: « tikrai ». — *Tavo teisybēs butui*: tam butui, kuriame bus gyvenama šventai, bus sugrąžinta ramybē, seniau buvusioji laimē. Iš šitų žodžių pasirodo, kad Bildadas mano, jog Ijobo namai iki tam laikui buvo ne dievotumo, bet nusikaltimo vieta. — [7]*Taip kad*... Seniau buvusieji tavo lobis ir laimē pasirodys maži, palyginant juos su tuo, ką gausi

[8]*Tik paklausk*... Kaip Eliphasas patvirtino savo pamokymą regējimu, taip Bildadas paremia savąjį vienodu pranokējų ir išminčių liudijimu, t y, senovēs tradicija. 8-10 eil įrodinējama to žinių šaltinio svarba. Jei tu nenori tikēti mums, tikēk bent jiems. Juo arčiau žmonių giminēs pradžios gyveno pirmatakai, juo išmintingesniais jie laikomi. — *Ir patyrinēk*... Ebr t: « ir kreipk savo širdį į jų /buvusios kartos/ tēvų tyrinējimą ». Tie senesnieji žmonēs rūpestingai tyrinējo ir rado tikriausią išmintį. — [9]*Mes juk esame*... Senuolių žinojimas buvo didesnis ir tikresnis, nes jie gyveno ilgai; dabartinēs gi kartos gyvena trumpai; jų gyvenimas prabēga kaip šešēlis. — [10]*O jie pamokys*... Ebr t: « argi jie nepamokys tavęs »... — [11]*Argi gali meldas*... Ką pritaikintino Ijobo likimui yra patyrę ir pasakę anie senovēs išminčiai, tai išreiškiama tolesniais vaizdais ir tai tokiais žodžiais, kurie buvo žinomi kaip paduotas anų išminčių mokslas. Kaip balose ir vandenyje auganččių žolių tarpimas priklauso nuo drēgmēs, taip laimē nuo baimēs Dievo. Kaip tos žolēs savaime žūna sausoje žemēje, niekieno nenaikinamos, taip Dievo paliktas žmogus. Nuodēmē užmuša nusidējēlį. — [13]*Tokie keliai*: Toks likimas, galas. — *Veidmainio*. Bildadas

[14]Nebepatinka jam pačiam jo kvailumas,
ir jo pasitikėjimas kaip voratinklis.
[15]Jis remiasi savo namais, bet jie neišlaiko ;
jis paremia juos, o jie nenori stovėti stačiai.
[16]Rodosi sultingas pirma negu ateina saulė ;
o kai tik ji užteka, jo šakos išsiplečia.
[17]Jo šaknys pasidaro tankios tarp uolų krūvos,
ir pasilieka jis tarp akmenų.
[18]Jei išrauna jį iš jojo vietos,
ji išsigina jo ir sako : Nepažįstu tavęs.
[19]Nes ta yra jo kelio linksmybė,
kad vėl želia iš žemės kiti.
[20]Dievas neatmes neklastingojo
ir neišties rankos piktiesiems,
[21]Kolei tavo burna nebus pilna juoko
ir tavo lūpos džiaugsmo.
[22]Kurie nekenčia tavęs, bus apvilkti gėda,
ir bedievių padangtė neišliks

gal daro šituo žodžiu aliuziją į Ijobo aukas, kurias jis laiko veidmainingomis. — [14]*Nebepatinka*... Jis gailisi, bet perdaug vēlai, savo kvailumo, kurs jį atvedē į nuodēmę, ir jis iš patyrimo pamato, kaip niekinga buvo jo viltis. — *Kaip voratinklis*. Ebr t : « kaip voro namai ». — [15]*Jie neišlaiko* : nes kokią gi atspirtį gali duoti voratinklis ? — [16]*Rodosi*... Vēl palyginama bedievis su žolynu, kurs pradžioje greitai ir gražiai auga, bet paskui visai žūna, nes neturi pakankamai reikiamos šaknims žemēs. — *O kai tik ji užteka*. Tikriau anot ebr t: « sode ». — [17]*Jo šaknys*... Nors jo atžalos pradeda želti plačiai, bet uolingoje vietoje negali įleisti giliau šaknų, todēl jis neturi tvirtumo ir pastovumo. — [18]*Jei išrauna*... Jei ūkininkas išrauna tokį žolyną, arba jei Dievas atima bedievį iš jo vietos, toje vietoje nelieka nē pēdsakos atimtojo, taip kad ta vieta visai užmiršta apie jįjį. — [19]*Jo kelio linksmybē*. Bedievio kelio galas pavadinta čia ironiškai linksmybe. Bedievis išraunama kaip nevaisingas medis, o jo vietą paima ir jo gērybēmis naudojasi kiti

[20]*Dievas neatmes*... Bildadas grįžta prie savo pirmojo tvirtinimo ir pritaiko išminčių žodžius Ijobui. Kaip nepalieka Dievas nekaltojo ir neskiria jam likimo panašaus į Ijobo, taip pat jis neištiesia savo rankos bedievių ginti ; todēl juos sutinka nelaimē ir prapultis kaip bausmē už nuodēmes, tuo tarpu kad dievobaimingieji pasilieka laisvi nuo nelaimių. Todēl jei Ijobas vēl bus dievobaimingas, Dievas duos jam kuo džiaugtis. — [21]*Pilna juoko*... Ijobo džiaugsmas bus didelis ir pilnas. — [22]*Kurie nekenčia*... Ijobo neprieteliai, nusidējēliai, kai jis pats vēl bus vienybēje su Dievu. — Iš visos Bildado šnekos pasirodo, kad jis laiko Ijobą teisingai Dievo nubaustu nusidējēliu, kurio vaikus jau pasiekē pilna bausmē už jų bedievystę. Anksčiau buvusioji Ijobo laimē, tai tik neilgam laikui patenkanti bedievių laimē, kuri baigiasi skaudžiais smūgiais. Kad Ijobas dar tebekenčia skausmus, Bildadui tai aiškus ženklas, jog Ijobas dar pasilieka atkakliai savo nuodēmēse

e/ *Pirmas Ijobo atsakymas Bildadui*

9,1-10,22. Atsakydamas Bildadui Ijobas sakosi gerai žinąs, kad žmogus nēra teisus Dievo akivaizdoje /9,1-12/ ir kad jis nenori bylinētis su galingu ir teisingu Dievu, bet jis nesutinkąs su ta nuomone, būk tiktai bedievius visuomet lankančios nelaimēs /9,13-24/ ; jis prisipažįsta nesąs teisus teisingojo Dievo akivaizdoje, nors žmonių teisme jis galētų tikrai gintis /9,25-35/. Todēl jis klausia Dievą, kodēl tasai siuntęs jam taip sunkių bandymų /10,1-7/, stengiasi sukelti jo gailestingumą ir maldauja nuolankiai, kad bent prieš mirtį sumažintų jo kentējimus /10,8-22/

9. [1]Ijobas atsakydamas tarė:
[2]Žinau tikrai, kad taip yra
ir kad žmogus palygintas su Dievu nebus teisus.
[3]Jei norėtų bylinėtis su juo,
negalėtų atsakyti jam į vieną iš tūkstančio.
[4]Jis išmintingas širdimi ir galingas jėgomis;
kas jam priešinosi ir turėjo ramybės?
[5]Jis perkelia kalnus,
ir tie, kuriuos jis sugriauna savo narse, to nepastebi.
[6]Jis pajudina žemę iš jos vietos,
ir jos šulai sudreba.
[7]Jis įsako saulei, ir ji neužteka,
ir uždaro žvaigždes tarsi po antspaudu.
[8]Jis vienas ištiesia dangų
ir vaikščioja ant jūros bangų.
[9]Jis daro Grįžalo ratus, Dalgius
ir Sietą ir Pietų žvaigždynus.
[10]Jis daro didelių ir nesuprantamų
ir nuostabių dalykų be skaičiaus.
[11]Jei jis prieina prie manęs, aš jo nematau;
jei nueina, nepastebiu.

---

9. [1]*Ijobas atsakydamas...* Ijobas skaudžiai Bildado žodžiais įžeistas atsako karštai; savo šnekoje nesilaiko griežtai vienos minties ir nesikreipia stačiai į prietelius, bet tarsi pats su savimi kalbasi. — [2]*Kad taip yra*: kaip sakē Eliphasas 4,17 ir Bildadas 8,3. — *Kad žmogus...* Ebr t: « ir kaip gi marus žmogus, palygintas su Dievu, būtų teisus? » Išreikšta čia mintis panaši į Ps 142,2; plg aug 4,17. Žmogus gali turēti tikrą, bet nelaisvą nuo kasdienių nuodēmių teisumą. — [3]*Jei norētų...* Kas palygintas su kitu yra teisus, tas gali laisvai bylinētis su juo, nes iš vieno ir kito žodžių išeis aikštēn teisumas ir tiesa /Tom/; bet kai Dievas prikiš tūkstantį paklydimų, žmogus negalēs išsiteisinti nē iš vieno. — [4]*Jis išmintingas...* Išmintingas širdimi yra tas, kurs laikosi vyriausios dievotumo taisyklēs /Ješ 1,2/. Tas išsireiškimas, pasakytas apie Dievą, pažymi ne tik jo didžiausią išmintį, bet taip pat ir jo šventumą. Jis yra vyriausioji tiesa ir didžiausioji gērybē, ir visa jis matuoja tuo mastu. Dievas būdamas begalinis gerumas, mato draug žmonių netobulumus ir bodisi jų. O kadangi jis yra taip pat galingiausis, tai kas gi galētų jam sekmingai priešintis? — [5]*Jis perkelia kalnus...* Iš Ijobo aprašymo Dievo galybēs turi visai paaišketi, kaip labai jam svetima baimēs Dievo stoka. Dievo galybē visų pirma pasirodo iš tvirčiausių pasaulyje dalykų: Dievas griauna kalnus tokiuo greitumu, kad jie nesuskumba net pastebēti, kaip būna iškeliami iš savo vietos /žemēs drebējimai/. — [6]*Jos šulai...* Žemē pavaizduojama kaip koks dideliausis kamuolys, paremtas ant tvirčiausių šulų. Plg Ps 103,5. — [7]*Jis įsako saulei...* Dievas parodo savo galybę taip pat matomame danguje. Ijobas daro aliuziją į saulēs aptemimus ir tirštus debesis, kurie dengia saulę ir žvaigždes. — [8]*Jis vienas...* Nes jis yra Sutvērējas. Plg Ješ 40,22; 44,24; Ps 103,2. — *Ant jūros bangų.* Ebr t: « viršum jūros augštumų ». — [9]*Jis daro...* Ijobas mini žymiausias žvaigždes, kurias kiekvienas visų pirma pastebi. — *Pietų žvaigždynus*: pietinę dangaus dalį su jos žvaigždēmis. — [10]*Jis daro didelių...* Dievo galybēs aprašymą Ijobas baigia bendru sakiniu, kartodamas tai, ką yra anksčiau pasakęs Eliphasas, kad visiems būtų aišku, jog jis ne mažiau už kitus šlovina Dievą. Tai liudija tuo labiau apie Ijobo dievotumą ir juo didesnis jo kentējimas /Aug/. Jei visi tie dalykai, matomi akimis, taip dideli ir neištiriami, kaip gi labiau tai, kas nematoma? — [11]*Jei jis prieina...* Aprašęs Dievo galybę Ijobas daro išvadas. Palygintas su Dievu jis pasirodo

12 Jei jis ūmiai paklaustų, kas jam atsakys?
arba ar kas gali sakyti: Kodėl taip darai?
13 Jis Dievas, kurio rūstybei niekas negali priešintis,
ir po juo susilenkia tie, kurie neša pasaulį.
14 Kas gi tat esu aš, kad jam atsakyčiau
ir kalbėčiau su juo savo žodžiais?
15 Nors aš ir turėčiau kiek teisumo, aš neatsakysiu,
bet maldausiu mano teisėją.
16 Tačiau ir kai jis išklausytų mane besišaukiantį,
aš netikiu, kad jis klausosi mano balso.
17 Nes jis sutrina mane viesule
ir padaugina mano žaizdas net ir be priežasties;
18 Jis neleidžia man atsikvėpti
ir sotina mane kartumais.
19 Jei ieškoma stiprumo, jis stipriausis;
jei teismo teisumo, niekas nedrįsta liudyti už mane.
20 Jei norėčiau teisinti save, mano burna pasmerks mane;
jei rodyčiau mane esant nekaltą,
jis įrodys mane esant neteisų.
21 Jei ir būčiau be klastos, net ir to nežinos mano siela,
ir mano gyvenimas bus man nusibodęs.
22 Vienas yra dalykas, kurį sakau:
jis sunaikina ir nekaltą ir bedievį.

---

nieko nežinąs ir perdaug silpnas jojo akivaizdoje. — 12 *Jei jis ūmiai*... Jei Dievas nori mus teisti, kas galētų jam prieštarauti? — *Kas gali sakyti*... Ebr t: « štai jis nutvers ir kas jam draus », t y, jei jis nori bausti, sunaikinti, kas galētų pasipriešinti jo valiai?

13 *Jis Dievas*... Stipriausi kūriniai negalējo priešintis Viešpačiui; dar mažiau galētų padaryti Ijobas. — *Kurie neša pasaulį*. Kas čia turēta galvoje, neaišku. Spēliojama, kad gerieji angelai, ar piktosios dvasios, ar karaliai, ar žymūs karžygiai. Ebr t: « puikybēs palaikytojai », t y žmonēs puikūs, kurie nori priešintis Dievui. — 14 *Kas gi tat*... Anot ebr t: « kaip gi daug mažiau aš galēčiau bylinētis su juo ir mokēčiau rasti prieš jį tinkamų žodžių ». Taigi Ijobas tarsi sako: Niekados nekilo manyje mintis ginčytis su Dievu, kaip kad jūs manote, nors aš ir esu įsitikinęs savo nekaltumu. — 15 *Nors aš*... Net ir visai teisus būdamas Ijobas, pasijutęs vyriausiojo teisējo akivaizdoje, nieko kito nenorētų daryti, kaip tik pulti jam į kojas ir melsti sau jo pasigailējimo. — 16 *Tačiau ir kai*... Anot ebr: « nors ir šaukčiau /į teismą/ ir jis klausytų manęs, tai aš netikēčiau, kad jis stebi mano žodžius ». — Aš to neesu vertas ir Dievo būdas elgtis su žmonēmis priklauso ne nuo mūsų proto, bet nuo Dievo nutarimo. — 17 *Nes jis sutrina*... Priežastis, kodēl Ijobas mano, jog Dievas elgiasi su žmonēmis neištiriamu ir nesuprantamu būdu, yra dabartinis Ijobo kentējimas. Dievas apsupo jį skausmais ir krauna žaizdą ant žaizdos, viršindamas savo paprastą teisybēs saiką. — *Be priežasties*: be aiškios žmogui matomos priežasties. — 19 *Jei ieškoma*... Ebr t pasakyta gyviau: « jei aš šaukčiaus į galybę /Dievas atsakytų/: Štai aš; jei į teisybę /jis tartų/: kas mane šaukia?» — 20 *Mano burna*... Jei mano nekaltumas bus tyrinējamas Dievo teisybēs saiku, aš pats turēsiu pripažinti save kaltu, ir juo daugiau aš norēčiau tame ginče ginti savo teisumą, juo daugiau jis ras nuodēmių, kurių aš esu kaltas, nors aš pats jų nepastebiu ar jas užmirštu. — 21 *Ir mano gyvenimas*... Ebr t: « aš nepažinčiau savęs », t y, Dievas parodytų tiek mano klaidų, kad aš pats savęs nebepažinčiau ir bodēčiaus savo praeitojo gyvenimo. — 22 *Vienas yra dalykas*... Taip pat ir tam, apie kurį jo paties sąžinē gerai liudija ir kurs pagal paprastą pasau-

23 Jei jis plaka, teužmuša vienu kartu
ir tenesijuokia iš nekaltųjų kančių.
24 Žemė duota į bedievio rankas;
jis uždengia jos teisėjų veidą.
O jei ne jis tai yra, tai kas?
25 Mano dienos buvo greitesnės už bėgėją;
jos nubėgo ir nematė gerumo.
26 Praėjo kaip laivai, kurie veža obuolius,
kaip erelis, kurs skrenda prie maisto.
27 Jei sakyčiau: Daugiau taip nebekalbėsiu,
aš, tiesa, atmainyčiau savo veidą,
o tačiau būčiau skausmo kankinamas.
28 Aš bijojau visų savo darbų,
žinodamas, kad tu nepasigailėsi nusikaltėlio.
29 Jeigu ir taip esu bedievis,
kam veltui vargau?
30 Jei apsiplaučiau tarsi sniego vandenimi,
ir mano rankos žibėtų nuo švarumo,

---

lio teismą laikomas teisingu, Dievas gali siųsti kentėjimų. Todėl Ijobo kentėjimas yra, tiesa, bausmė, bet ne už sunkius nusikaltimus, kaip sako jo prieteliai. Nėra tai taip pat Dievo padaryta neteisybė. Dievas gali, jei nori, siųsti kentėjimų taip pat teisingam. Bet kam gi Ijobas turi taip daug kentėti, tuo tarpu kad bedieviai dažnai džiaugiasi laime? Taip Ijobas atstumia iš vienos pusės prietelių kaltinimus, bet iš antros — jis sukelia sau naujų pagundų ir kentėjimų. — 23 *Jei jis plaka*... Savo išreikštą nuomonę Ijobas patvirtina pavyzdžiais iš gyvenimo. Ebr t: «jei rykštė /sloga/ užmuša ūmai, jis juokiasi iš nekaltųjų kentėjimo», taigi, staigiai užėjus kokiai viešai nelaimei, kaip maras, karas, Dievas neatleidžia nuo jos nekaltųjų, nesumažina jų vargų, rodosi besijuokiąs iš jų kentėjimų, nes neišklauso jų maldavimų. Vulg tekste išreikšta linkėjimas, kad Dievas greičiau pabaigtų pageidaujama mirtimi nekaltųjų vargus, nepaniekintų jų dejavimų. — 24 *Žemė duota*... Ne tik kad teisingieji gauna kentėti, bet būna taip pat, kad bedieviai būna išaugštinami. — *Jis uždengia*... Dievas leidžia klysti, apakti teisėjams, taip kad jie nenori matyti tiesos ir laikytis teisybės

25 *Mano dienos*... Nuo apskrito dalykų svarstymo Ijobas grįžta prie savo likimo ir aprašinėja savo kentėjimų didumą. Jo gyvenimas praėjo labai greitai, neatnešė pageidaujamų gērybių, o dabar jį vargina nesiliaują skausmai. Buvusioji Ijobo gyvenimo laimē laikoma niekais, nes ji jau beveik išdilo iš atminties. — *Buvo greitesnēs*... Gyvenimas palyginama su tuo, kas yra greičiausia žemēje, jūroje ir ore. — 26 *Laivai, kurie veža*... greiti laivai, kuriais vežama vaisius parduoti. Anot kitų: laivai iš papyraus. Mintis ta pati. — 27 *Jei sakyčiau*... Vulgatos mintis: kai tik aš nutariu nebedejuoti ir parodyti savo veide linksmumą, tuomet dar labiau esu varginamas skausmo. Aš bijojau nelaimių, kurias kenčiu, kad jos nepadidētų ir nepadaugētų, nes aš žinau, kad neesu nekaltas tavo akivaizdoje, bet kad tu kietai baudi ir už mažiausius nusikaltimus /plg aug-2.3 eil/. Anot ebr t: «Jei aš sakau: užmiršiu savo dejavimą, pamesiu savo /liūdną/ išvaizdą ir rodysiuos linksmas; aš žinau, tai aš drebu prieš visus mano skausmus; aš žinau, kad tu nelaikysi manęs nesuteptu. — 29 *Jeigu ir taip esu*... Ijobą kankina ir ta aplinkybē, kad Dievas siuntē jam bausmių, kurios padarē iš jo bedievį jo prietelių akyse, ir kad Dievas nežiūri jo nekaltumo, bet laikydamos savo šventumo masto mato jame nusidējēlį; todēl jis šaukia: Aš turēčiau būti kaltas. Tai kamgi aš vargčiau veltui /įrodinēdamas savo nekaltumą, ar sulaikydamas savo dejavimus; anot Vulgatos: tai ką man padējo mano buvusieji geri darbai»/. — 30 *Jei apsiplaučiau*... Nurodoma

[31]Tu tačiau įmerktumei mane į purvus,
ir mano drabužiai bjaurėtųsi manęs.
[32]Nes aš atsakinėčiau ne vyrui, kurs panašus į mane,
ir ne tokiam, kurs galėtų būti lygiai išklausytas
draug su manim teisme.
[33]Nėra, kas įstengtų sudrausti abudu
ir padėti savo ranką ant vieno ir kito.
[34]Teatima jis nuo manęs savo rykštę,
ir jo baisumas tenegąsdina manęs ;
[35]Tuomet aš kalbėsiu ir nebijosiu jo,
nes bijodamas aš negaliu atsakinėti
10. [1]Mano sielai nusibodo mano gyvenimas ;
aš leisiu sau šnekėti prieš save,
kalbėsiu savo sielos apkartime.
[2]Sakysiu Dievui : Nepasmerk manęs ;
duok man žinoti, kodėl taip su manim elgies.
[3]Argi tau rodosi gera, jei kankini mane
ir prispaudi mane, savo rankų darbą,
ir padedi bedievių sumanymui ?
[4]Argi tavo akys kūniškos,
arba ar kaip žmogus mato ir tu taip matai ?
[5]Argi tavo dienos kaip žmogaus dienos ?
ir tavo metai kaip žmonių laikai,

---

priežastis, kodēl Ijobas nenori varginti savęs veltui ; jis vis tiek niekuomet nebus tobulai nesuteptas Dievo akivaizdoje. — *Sniego vandenimi.* Buvo manoma, kad tokiuo vandenimi galima geriausiai nusimazgoti. — *Ir mano rankos...* Ebr t « nors nubaltinčiau savo rankas su muilu /šarmu/ ». — [31]*Įmerktumei mane...* parodytumei, kad esu suteptas purvais, t y, pilnas netobulumų, nusikaltimų, taip kad net drabužiai jų bodēsis. — [32]*Nes aš atsakinēčiau...* Jei Dievas būtų lygus Ijobui, jis mokētų gintis teisme ; bet dabar Dievas yra perdaug didis. Jis yra teisējas ir kaltintojas ; tarp juodviejų nēra tarpininkaujančio teisējo, kuriam abudu turētų pasiduoti ir kurio nutarimą juodu turētų priimti. — [33]*Nēra, kas...* Ebr t : « nēra tarpininko tarp mudviejų, kurs galētų padēti savo ranką ant vieno ir kito. — [34]*Teatima jis...* Ijobas yra pasiryžęs įrodinēti savo nekaltumą ir Dievui, bet Dievas turētų pirma atleisti jį nuo kentējimų, kuriais dabar vargina, ir pašalinti savo baisią didenybę, nes savo sąžinēje jis nejaučia kalčių, dēl kurių turētų jo bijoti

10. [1]*Mano sielai...* Ijobas ką tik sakēsi negalįs bylinētis su Dievu, kolei tebēra slēgiamas kentējimų, ir štai jis vēl pradeda tą bylą. Tai vadinamoji « skausmo psikhologija ». Žmogus skausmo varginamas greitai pasiduoda visokiems jausmams. — *Leisiu sau...* Ebr t : « leisiu laisvai plaukti mano dejavimui ». Tas Ijobo dejavimas bus sujungtas su malda. — [2]*Nepasmerk manęs...* neskelbk mane esant kaltą, palikdamas man kentējimus ; aš jų nenusipelniau, ir tu, Dieve, jei siųstumei juos tik pagal nuopelnus, turētumei atleisti mane nuo jų. — *Duok man žinoti...* Ijobas norētų sužinoti, kodēl Dievas elgiasi su juo nepaprastu būdu, siųsdamas jam didžiausių kentējimų, kurių nenusipelnē ; bet jis draug atmeta visas priežastis, kurios gali atvesti žemēs teisējus į neteisybę. — [3]*Argi tau rodosi...* Tu negali, mano Sutvērējau, džiaugtis mano suspaudimu ir mano skausmu, ar daryti man pikta iš neapykantos, tuo tarpu kad piktieji yra laiminami ir naudojasi tavo pagalba. Jei bausmēs linksmintų tave, tu jas siųstumei šitiems. — [4]*Argi tavo akys...* Žmonių akys mato tik viršutinius dalykus ir suklaidinamos netikrų nuomonių. — [5]*Argi tavo dienos...* Dievo buvimas nēra taip trumpas kaip žmonių, todēl jam nēra rei-

[6]kad jieškai mano neteisybės
ir tyrinėji mano nuodėmę?
[7]Nors žinai, kad nepadariau nieko bedieviško,
tuo tarpu kad nėra nė vieno,
kurs galėtų atimti iš tavo rankos?
[8]Tavo rankos padarė mane
ir sutvėrė mane visą aplinkui,
ir tu taip ūmai gramzdini mane?
[9]Atsimink, meldžiu, jog sutvarkei mane kaip molį,
ir vėl paversi mane dulkėmis.
[10]Argi ne kaip pieną milžai mane
ir ne kaip sūrį surauginai mane?
[11]Apvilkai mane oda ir kūnu,
kaulais ir gyslomis sunėrei mane;
[12]Suteikei man gyvybę ir pasigailėjimą,
ir tavo apsilankymas sergėjo mano dvasią.
[13]Nors tai slėptumei savo širdyje,
tačiau žinau, kad visa atsimeni.
[14]Jei nusidėjau ir valandai pasigailėjai manęs,
kodėl neleidi man apsivalyti nuo mano neteisybės?
[15]Jei aš bedievis, vargas man;
ir jei teisus, nedrįstu pakelti galvos,
pasotintas prispaudimu ir nelaime;

---

kalo skubēti jieškoti kaltininkų, kad kuogreičiausiai juos nubaustų; be to, jam nereikia bijoti, kad jie neištrūktų iš jo rankos. — [8]*Tavo rankos*... Dabartinis Dievo pasielgimas su Ijobu nesutinka su meilingu rūpestingumu, kurį jis parodē kaip jo gyvenimo Sutvērējas ir palaikytojas. Plg Ješ 63,7; Ps 138,13-16. — *Visą aplinkui*: visus sąnarius, vieną po kito. — [9]*Sutvarkei mane*... Visi žmonēs buvo sutverti paties Dievo Adome. — [10]*Argi ne kaip*... Palyginimais išreiškiama, kad ir motinos įsčioje kūdikis tikrai yra Dievo kūrinys. — [12] *Tavo apsilankymas*. Ebr t: «tavo budrumas», todēl Dievo apvaizda. — [13] *Nors tai slēptumei*... Ebr t: «ir tokių dalykų tu slepi savo širdyje; aš žinau, kad tai /kas toliau sakoma iki 17e/ buvo tavo nutarta». Vulgatoje išreikšta kitoki mintis: nors rodēsi, kad tu atimi iš manęs savo buvusį malonumą, tačiau aš žinau, kad tu geras ir kad neužmiršti savo kūrinių. — [14]*Jei nusidējau*... Ebr t: «jei aš nusidēčiau /iš silpnumo ar paklydimo/, tu to man neužmiršti ir neišlaisvini manęs nuo mano neteisybēs. Jei aš elgčiaus bedieviškai, juo labiau vargas man. Ir aš būčiau nekaltas, tačiau nedrįsčiau pakelti savo galvos, sotus gēdos ir jausdamas savo kentējimą. O jei mano galva pakiltų, tu vytumei mane kaip liūtas ir vēl parodytumei save nuostabų manyje /mane kankindamas/ ir statytumei prieš mane vis naujų liudytojų /slogų/ ir daugintumei savo rūstybę prieš mane, siųstumei prieš mane nuolat naujus būrius.» — Kas nuosava žmogaus silpnumui, nuo to ir Ijobas nesisako esąs laisvas; jis tik neigia, būk jo širdyje radusi sau vietos bedievystē. Bet ir tuo atveju žmogaus išteisinimas remiasi ne tiek jo paties dorybe, kiek Dievo gailestingumu. — Vulg mintis: nors tu anas man suteiktas geradarybes lyg kad slēptumei po kančiomis ir rodytumeis man rūstus, tačiau aš pasitikiu tavo meile visiems. — [14]Jei aš nusidējau praeitame gyvenime ir tu atidējai bausmę iki šiai valandai, tai išlaisvink dabar, nes tave to maldauju; arba, kodēl tu neberodai man tokio kantrumo ir malonēs, pašalindamas visai mano neteisybę? [15]Ar aš būsiu bedievis ar dievobaimingas, aš neišvengsiu tavo rūstybēs; man nebeleidžiama daugiau linksmai pakelti galvą, nes tau patiko pasotinti mane

[16]Ir dėl puikybės sugausi mane kaip liūtienę
ir vėl kankinsi mane nuostabiomis kančiomis.
[17]Tu statai naujus savo liudytojus prieš mane
ir daugini savo rūstybę prieš mane,
ir slogos kovoja prieš mane.
[18]Kam davei man išeiti iš motinos įsčios?
verčiau būčiau buvęs sunaikintas,
kad akis nematytų manęs.
[19]Būčiau buvęs kaip nebuvęs,
iš įsčios perkeltas į kapą.
[20]Argi mažas mano dienų skaičius nepasibaigs veikiai?
Paleisk tat mane apraudoti truputį savo skausmo,
[21]pirma negu eisiu ir nebegrįšiu
į tamsią ir mirties rūku apdengtą žemę,
[22]Į žemę nelaimės ir tamsybių,
kur mirties šešėlis ir jokios tvarkos,
o tik amžinas baisumas gyvena

11. [1]Atsiliepdamas Sopharas Naamatietis tarė:
[2]Argi kurs daug kalba, neturi taip pat ir klausyti?
Arba ar vyras žodingas bus išteisintas?
[3]Argi tau vienam tylės žmonės?
ir kitus išjuokęs, argi nė kieno nebūsi sugėdintas?
[4]Nes tu pasakei: Tyra mano šneka,
ir nesuteptas esu tavo akivaizdoje.

---

suspaudimu ir nelaime. [16]Tau patinka persekioti mane kaip laukinį žvērį ir varginti kaip puikų, žiaurų ir plēšiką žmogų, vis iš naujo kankinti mane. — [17]Taip tu siunti be paliaubos savo liudytojus, liudytojus tavo rūstybēs ir tavo keršto prieš mane, kasdien naujas slogas. — Vulg žodžiai: *licet, nors* /13 e/, kurie čia žymiai keičia prasmę, pridēti šv Jieronimo. Jo taip pat ebr ž *šamar* išverstas netikra prasme *pepercisti, pasigailējai,* vietoje: neužmiršti, stebi. Plg žem 13,27; 14,16; 24,15. — [18]*Kam davei...* Nerasdamas niekur paguodos Ijobas vēl linki sau, kad niekuomet nebūtų gimęs. Plg aug 3,11 ir tol. — [20]*Argi mažas...* Baigdamas Ijobas stengiasi sužadinti sau Dievo gailestingumą priminimu savo gyvenimo trumpumo ir liūdno stovio, kurs jo laukia mirusiųjų buveinēje. Nuējimas, po kurio nēra jokio sugrįžimo, yra mirtis. — *Apraudoti... savo skausmo.* Ebr t: «kad truputį atsigaučiau». — [22]*O tik amžinas...* Ebr t: «kur šviesa panaši į tamsybę». Ijobas kalba čia apie mirusiųjų buveinę apskritai, kaip apie vietą skirtą geriesiems ir piktiesiems

f/ *Pirmas Sopharo atsiliepimas*

11,1-20. Suerzintas Ijobo žodžiais trečias jo prietelis Sopharas smarkiai peikia ne tik jo tariamą šnekumą, bet kaltina jį dar didžiavimusi, nes jis tvirtino, būk esąs teisus, tuo tarpu kad tikrumoje jis kenčia mažiau nekaip nusipelnęs /11,1-6/. Tiems savo kaltinimams bent kiek pateisinti Sopharas šlovina Dievo išmintį ir žinojimą, kurs visa apima /11,7-12/, ir reikalauja, kad Ijobas darytų atgailą, žadēdamas jam tuo atveju laimę ir primindamas, kad piktieji žus /11,13-20/

11. [1]*Sopharas.* Trečias Ijobo prietelis atsiliepia į jį visų smarkiausiai. Jo žodžiai prieš Ijobą rūstūs ir rengia jam naują bandymą. Taip prietelių pasielgimas su Ijobu nupiešiamas labai gyvomis spalvomis, ir kartu Ijobo kentējimų grandinē nuolat padidinama. — *Argi kurs daug kalba...* Ką tu sakei, visa tai žodžiai be turinio. Tu gal manai, jog gana buvo tau tik pakalbēti, kad būtumei laikomas nekaltu. — *Vyras žodingas.* Ebr t: «lūpų žmogus». — [3]*Argi tau vienam...* Ebr t: ar tavo pliauškimas

5Bet kadgi Dievas kalbėtųsi su tavim
ir atvertų tau savo lūpas,
6Kad tau parodytų išminties paslaptis,
ir kad jo įstatymas daugeriopas,
ir suprastumei, kad jo reikalaujama iš tavęs daug mažiau,
negu verta tavo neteisybė.
7Argi tu suprasi Dievo pėdsakus
ir ištirsi tobulai Visagalį?
8Jis augštesnis už dangų, ir ką tu darysi?
gilesnis už pragarą, ir iš kur tu pažinsi?
9Jo mastas ilgesnis už žemę ir platesnis už jūrą.
10Jei jis sugriautų visa ar sumestų visa į vieną krūvą,
kas jam prieštaraus?
11Nes jis žino žmonių tuštybę,
ir matydamas neteisybę nejaugi nestebi?
12Tuščias vyras keliasi į puikybę,
ir kaip laukinis asilaitis tariasi gimęs laisvas.
13Tu gi sutvirtinai savo širdį
ir ištiesei į jį savo rankas.
14Jei pašalinsi nuo savęs netiesumą, kurs yra tavo rankoje,
ir neteisybė nepasiliks tavo padangtėje,

---

turi priversti žmones tylēti, taip kad tu tyčiosies, ir niekas tavęs nesugēdins ir sakysi: Tyra ir tt». — 4*Tyra mano šneka.* Ebr t *leqakh*, mokslas, t y, ką aš sakiau apie Dievo apvaizdą, apie teisingųjų kentējimą ir bedievių laimę. — *Nesuteptas esu*... Mano gyvenimas nepeiktinas, sutvarkytas pagal tiesos ir gerumo taisykles; liudytojas ir teisējas yra Dievas. Įsikarščiavęs Sopharas neatsimena, kad Ijobas nesisakē esąs laisvas nuo visų netobulumų /9,2.31/. — 5*Atvertų... lūpas*: nurodydamas tavo nuodēmes. — 6*Išminties paslaptis*: be galinį Dievo žinojimą. — *Ir kad jo įstatymas*... Ebr t: «nes jos dvigubos tikru žinojimu», t y, slaptinga Dievo išmintis labai viršija visą žmonių žinojimą. — *Ir suprastumei*... ir /tuomet/ žinosi, kad Dievas užmiršta tau tavo neteisybēs dalį. Jei Ijobas bus Dievo išminties šviesos apšviestas, tuomet jis, anot Sopharo, supras, kad kenčia mažiau negu yra nusipelnęs

7*Argi tu suprasi*... argi tu manai, kad gali ištirti kelius, kuriais eina Dievo apvaizda? ar tu suprasi pilnai Visagalį? Sakydamos esąs nekaltas, tu įžeidi Dievo išmintį, nes jis juk randa pigiai nuodēmių tenai, kur žmogus nieko nepastebi. — 8*Jis augštesnis*... Dievo išmintis, žinojimas viršija visa, kas žmogui rodosi neišmatuojama. Kaip gi tat tu gali manyti įstengsiąs suprasti Dievo išmintį? — 10*Jei jis sugriautų*... Taip pat ir Dievo galybē, taip baisiai pasireiškianti bausmēmis, turētų priversti Ijobą tylēti. Ebr t: «jei jis praeina, jei nutveria ir šaukia į teismą, kas jam uždraus?» — 11*Nes jis žino*... Dievas žino taip pat paslēptą piktumą ir negali žiūrēti į jį ramiai. Taip tat baisiomis bausmēmis jis parodē, kokie nedorumai buvo paslēpti tavo širdyje. Tai argi nepasiduodamas Dievo sutvarkymui, tu, kurs kaip žmogus ir be to esi neišmintingas ir neturi reikiamo žinojimo, nori visai nustoti išmonēs ir virsti nieko neišmanančiu gyvuliu?

13*Tu gi sutvirtinai*... Ebr t: «bet jei tu pakelsi ir ištiesi į jį savo rankas, pašalinsi iš savo rankos nedorumą ir neleisi neteisybei pasilikti savo padangtēje, taip tu tuomet gali pakelti savo veidą be dēmēs ir tt». Iš šitų žodžių pasirodo, kad, anot Sopharo, Ijobas savo maldos tikrumą turi patvirtinti darbais. Taip reikia suprasti ir Vulg tekstas: Tu gi savo suspaudime, be dejavimų, dar ir prie to palenkei savo širdį, kad ištiestumei į Dievą savo maldaujančias rankas; bet be tokio maldavimo reikia štai kas padaryti: *jei pašalinsi nuo*

15 Tuomet galėsi pakelti savo veidą be dėmės,
tu būsi pastovus ir nebijosi.
16 Užmirši taip pat nelaimę
ir atsiminsi kaip vandenį, kurs nutekėjo.
17 Ir vakarop pakils tau tarsi pietinis skaistumas,
ir kada tarsies esąs sunaikintas, užtekėsi kaip aušra ;
18 Ir turėsi pasitikėjimo, nes tau suteikta vilties,
ir palaidotas miegosi saugiai,
19 Ilsėsies, ir nebus kas tave išgąsdintų,
ir daugelis mels tavo veidą.
20 Bedievių gi akys apalps,
ir prieglauda pražus jiems,
ir jų viltis bus ta, ko siela bodisi
12. 1 Atsakydamas Ijobas tarė :
2 Jūs tat vieni esate žmonės,
ir kartu su jumis mirs išmintis ?

---

savęs... — [15] *Būsi pastovus...* tavo laimē bus pastovi ir nereikēs bijoti, kad Dievas vēl jos neatimtų. — [17] *Ir vakarop...* Ebr t : ir tavo gyvenimas pakils skaistesnis už vidudienį, ir jei būtų tamsumo, jis bus kaip rytas », t y, jei dar ir tuomet rastųsi kokių vargų, jie bus trumpi, taip kaip nebeilgai pasilieka tamsumas auštant. — [18] *Ir palaidotas...* Ijobas bus ramus ir po mirties. Ebr t gal reiškia : « Tu pažvelgsi aplink save /žiūrēdamas, ar nēra pavojaus ir neradęs/ atsigulsi ramiai be baimēs ». Anot LXX : kad ir sugēdintų tave tavo viltis ir tavo laukimas, tačiau tavo tikra ramybē pasiliks ». — [19] *Ilsēsies ir...* Naudotis santaika ir ramybe, tai buvo laikoma didele laime. Plg 3 Moš 26,6. — *Mels tavo veidą.* Ebr t : « glostys tavo veidą », t y maldaus gerindamies tau. — [20] *Bedievių gi...* Sopharas baigia savo šneką kaip ir Bildadas /8,22/, paminējimu bedievių. — *Apalps ir...* Bedieviai nematys daugiau laimēs ir negalēs išvengti nelaimēs ; jie neturēs kitokios vilties, kaip tik tą, kurios siela labiausiai bijo ir nenori, todēl nelaimes be skaičiaus. Ebr t : « ir jų viltis paskutinis mirštančiojo alsavimas ». — Kas Sopharo pasakyta apie Dievo išmintį ir teisingumą, visa tai labai gražu. Kadangi tačiau jis stato nuolat vieną taisyklę, jog laimē ir nelaimē griežtai rišasi su dievobaimingumu, tai ir teisingi žodžiai turi kankinti, nes jie tik tam sakomi, kad įrodytų jo kaltę. Taip pat ir pažadas būsimos laimēs paremtas klaidingu spēliojimu ; be to, duodamas Ijobui įspējimas, kad jis rūpintųsi permaldauti Dievą, gali jį tiktai įžeisti ; juo labiau, kad Ijobas klauso Sopharo žodžių visą laiką kentēdamas didelius kūno skausmus

g/ Pirmas Ijobo atsakymas Sopharui

12, 1-14,22. Ijobas, kreipdamos į visus savo prietelius, todēl ir į Sopharą, peikia juos, kad jie puola jį su pasididžiavimu, tvirtina vēl, kad visiems žinomas esąs dalykas, jog bedieviai dažnai gyvena laimēje, todēl nereiktų aklai pasitikēti tuo, ką yra kalbēję senovēs išminčiai /12, 1-12/, nes tik pas Dievą yra išmintis ir taip kaip reikalauja ta jo išmintis ir galybē, jis visa tvarko ne vien pagal savo baudžiančią teisybę ; tai pasirodo ir iš gausingų gyvenimo pavyzdžių /12, 13-25/. Kadangi Ijobas visa tai žino iš patyrimo, tai jo prieteliams reiktų tylēti, kad mēgindami ginti Dievą melu nepasidarytų verti jo rūstybēs /13, 1-12/. Kreipdamos į Dievą išpažįsta, jog pasitiki vien Dievu, nes tikisi būsiąs jo išteisintas teisme, kad tik nebūtų slēgiamas jo didenybēs /13, 13-22/. Jis maldauja Dievą pasigailēti, aprašydamas savo vargą, į kurį pateko, ir apskritai žmogaus silpnumą /13,23-14,3/, suteptą jo pradžią, jo gyvenimo trumpumą ir kartumus /14,4-12/ ; pasigailējimo juo labiau jam reikia, kad niekas negrįžta iš mirusiųjų buveinēs, idant vēl gyventų žemēje /14, 13-22/

3Ir aš turiu širdį kaip ir jūs ir neesu žemesnis už jus;
nes kas gi nežino to, ką jūs žinote?
4Kas savo prietelio išjuokiamas taip kaip aš,
tas šaukiasi į Dievą, ir jis išklausys jį,
nes išjuokiama teisiojo neklastingumas.
5Tai žiburys paniekintas turtingųjų mintyse,
bet prirengtas paskirtam laikui.
6Plėšikų padangtėse apstumas,
ir jie drąsiai erzina Dievą,
nors jis yra davęs visa į jų rankas.
7Paklausk gyvulius, ir jie pamokys tave,
ir dangaus sparnuočius, ir jie pasakys tau.
8Kalbėk žemei, ir ji atsakys tau,
ir jūros žuvys pasakos.
9Kas nežino, kad Viešpaties ranka yra visa tai padariusi?
10Jo rankoje kiekvieno gyvojo siela
ir visos žmonių giminės dvasia.

---

12. [1]*Atsakydamas Ijobas*... Ką Ijobas buvo paminējęs augščiau 9,22-24, dabar jis pasako aiškiau ir savo patyrimu parodo, kad jo prietelių tvirtinimai remiasi klaidingu pagrindu. Draug eina didyn jo apkartimas prieš tokiuos ramintojus /12,2; 13,3-12/. Jis, tiesa, vēl sakosi esąs nekaltas ir net turi vilties galēsiąs tai įrodyti Dievo teisme, bet jis nemano esąs laisvas nuo betkurio paklydimo. Jis spēlioja, kad bausmēs siųsta jam dēl jaunystēje padarytų nuodēmių /14,4/. Nors jis pripažįsta gyvenimą po mirties /taip kaip aug 3,17-19; plg 14, 21.22/, tačiau jis nejieško paguodos ir užmokesčio tame kitame gyvenime. Jis laikosi tos nuomonēs, kad būtų galima pakelti gyvenimo vargai, jei žmogus vēl grįžtų į šitą žemēs gyvenimą ir už visas nelaimes vēl gautų gērybių ir naujų Dievo malonių. O kadangi visa tai yra negalima, ta aplinkybē duoda jam progą melsti Dievą iš naujo pasigailējimo ir išlaisvinimo. Tačiau ką jis svarsto savo širdyje /14,13-15/, yra tarsi pradžia vyriausios vilties, kurią jis išreikš paskui /19,26/. Kad jis tą viltį aiškiai pradētų suprasti, tam turi padēti prietelių priekaištai ir kaltinimai. Iš paties Ijobo pasirodo, kad Dievo atlyginimo reikia laukti tik kitame gyvenime. Prietelių ginčas padaro, kad pats Ijobas turi pripažinti, jog tikras ir pilnas visų sunkybių išaiškinimas randasi tik kitame gyvenime. — [2]*Esate žmonēs*: apdovanoti išmanymu. Ebr t: « jūs esate žmonija ». Taip Ijobas parodo juokingumą prietelių puikybēs /11,3/, kuri laikē jo tvirtinimus nieko nevertais. — [3]*Širdį*: išmonę, protą. — *Nes kas gi*... Visi gerai žino apie Dievą tuos dalykus, kuriuos kalbējo Ijobo prieteliai. — [4]*Kas savo prietelio*... Ebr t: « aš žmogus, išjuoktas savo prietelio, aš, kurs šaukiaus į Dievą ir kurį jis išklausē ». Vulg mintis: prietelių paliekamas teisingasis neturi kitos pagalbos kaip tik kreiptis į Dievą. — *Nes išjuokiama*... Ebr t: « žaislas, teisingasis, neklastingasis ». Pats Ijobas buvo tas tesingasai, kurs pasidarē prieteliams pajuokos dalykas. Todēl prieteliai savo pasielgimu patys pilnai patvirtino, kad nekaltas būna slēgiamas ir persekiojamas. — [5]*Tai žiburys*... Teisingasis bandyme yra žiburys, kurį niekina puikieji, bet Dievas savu laiku padarys, kad jo šviesa būtų skaisti. Ebr t: « paniekinimas nelaimei: taip mano laimingieji; jis prirengtas kiekvienam, kurio kojos svyruoja ». — [6]*Plēšikų padangtēse*... Piktadariai dažnai naudojasi pilna ramybe. — *Jie drąsiai erzina*... Ebr t: « ir tie, kurie erzina Dievą, yra be baimēs ». — [7]*Paklausk*... Jei jūs to nežinote, gyvuliai gali jus pamokyti. Dievas siunčia laimę ir nelaimę dievobaimingiems ir bedieviams, nežiūrēdamas jų nuopelnų. — [9]*Kad*... *visa tai*: kas pasakyta 6 eil. — [10]*Jo rankoje*... Kadangi Dievas visa duoda ir palaiko kiekvieną gyvenimą, jam priklauso ir vyriausis viešpatavimas, todēl jam nēra reikalo

11 Argi ne ausis svarsto žodžius
ir valgančiojo gomurys skanumą?
12 Pas senuosius yra išmintis
ir ilgame amžiuje atsargumas.
13 Pas jį yra išmintis ir galybė,
jis turi išmanymą ir supratimą.
14 Jei jis išardys, nėra kas pastatytų;
jei uždarys žmogų, nėra nė vieno, kurs atidarytų.
15 Jei sulaikys vandenį, visa išdžius,
ir jei paleis jį, jis sunaikins žemę.
16 Pas jį yra išmintis ir galybė;
jis žino ir apgaviką ir apgaunamąjį.
17 Jis atveda patarėjus į paiką galą
ir teisėjus į kvailumą.
18 Jis atriša karalių juostą
ir apjuosia virve jų strėnas.
19 Veda šalin kunigus be šlovės
ir didžiūnus sumindo.
20 Jis atmaino tiesakalbių šneką
ir atima iš senųjų mokslą.
21 Jis išpila paniekinimą ant kunigaikščių,
ir pakelia tuos, kurie buvo prislėgti.
22 Jis atidengia, kas paslėpta tamsybėse,
ir išveda į šviesą mirties šešėlį.

---

laikytis kurios nors vienos taisyklēs; prieteliams tat reiktų pasvarstyti visa, kas darosi žemēje, taip pat ir to, ką senovēs išminčiai yra pasakę apie Dievo teisybę, nereiktų priimti be ištyrimo, nes ir jie ne visa yra ištyrę

13 *Pas jį yra*... Tikra išmintis ir galybē be ribų yra tik pas Dievą. Jei tat nuo senųjų išminties, kurią jie mums paliko savo žodžiais, kreipsimēs prie visokių Dievo veikalų ir prie jo įvairaus būdo valdyti, tuomet mes įsigysime pilną supratimą, kaip dalykai eina. — 14 *Jei jis išardys*... Ijobas kalba visų pirma apie Dievo galybę, kuri veikia ne sauvališkai, bet taip pat ne vien teisingumo žiūri; todēl ir nelaimių apsilankyme reikia atsiminti ir apie Dievo išmintį ir apie jo galybę. Dievo daromai tvarkai niekas negali pasipriešinti. Plg Ješ 22,22; aug 3,7. — *Jei uždarys*... Žydų kalējimai būdavo dažniausiai iš viršaus uždaromos duobēs. Plg 1 Moš 37,20 22; Jer 38,6; Dan 6,14; 14,30. — 15 *Jei sulaikys*... nedarant jokio skirtumo tarp gerųjų ir piktųjų. — 16 *Jis žino ir apgaviką*... Todēl apgavikas negali daugiau pikta padaryti, negu jam leidžia Dievo išmintis. — 17 *Jis atveda*... Ijobas įvardija visą eilę nelaimingų atsitikimų, kurių priežasties joks žmogus negali nurodyti. Taigi Ijobo prieteliai tepritaiko prie jų, jei gali, savo mokslą apie išimtiną Dievo teisingumą. Dievas parodo, kad patarējams trūksta išminties, leisdamas jų gudriausiems sumanymams rasti apgailētiną galą. Teisējai yra tautos vadai. Ar jie visados klysta dēl savo nusikaltimų? Jei taip, tai ką kalta tauta, kuri kenčia teisējų klaidų pasēkas? — 18 *Karalių juostą*: jų karališkos garbēs ženklą atima iš jų ir duoda juos vesti į nelaisvę kaip vergus. — 19 *Be šlovēs*: iš kurių atimama garbinga tarnyba. Ebr t: « į nelaisvę ». Plg Ješ 43,28. — 20 *Jis atmaino*... Ebr t: « jis atima iš tikrųjų lūpas /iškalbą/ ». — 21 *Ir pakelia tuos*... Ebr t /nēra Vulgatos kontrasto/: « jis atriša stipriųjų juostą », t y, susilpnina juos. — 22 *Jis atidengia*... paslēptus sumanymus ir šviesos vengiančius piktadarius. Arba: tas pasielgimo būdas, kurs pasirodo įvairiuose žmonių luomuose ir likimuose, yra taip nuostabus, lyg kad jis netikētai ir ūmai iškeltų į šviesą tai, kas buvo paslēpta nuolatinēje tamsybēje. Taigi ir taip Dievas

[23]Jis padaugina tautas ir pražudo jas,
ir sunaikintąsias sugrąžina į pilnybę.
[24]Jis pakeičia žemės tautos kunigaikščių širdį
ir suklaidina juos, kad jie eitų veltui be kelio.
[25]Jie grabinėja kaip tamsybėje, o ne šviesoje,
ir jis padaro, kad jie klaidžiotų kaip girti
13. [1]Štai mano akis matė visus tuos dalykus,
ir mano ausis girdėjo, ir aš supratau kiekvieną.
[2]Ką jūs žinote, žinau ir aš,
ir neesu žemesnis už jus.
[3]O tačiau norėčiau kalbėti Visagaliui
ir trokštu bylinėtis su Dievu,
[4]Pirma parodydamas, kad jūs esate dirbėjai melo
ir netikro mokslo garbintojai.
[5]Verčiau jūs būtumėt tylėję,
kad jus laikytų išmintingais.
[6]Klausykite tat mano pabarimo
ir stebėkite mano lūpų nutarimą.
[7]Argi Dievui reikia jūsų melo,
kad kalbėtumėt dėl jo klastas?
[8]Ar jūs jo žiūrite
ir stengiatės teisinti Dievą?
[9]Arba ar tai patiks jam,
nuo kurio niekas negali būti paslėpta?
arba ar jis duosis apgaunamas kaip žmogus jūsų melavi-
[mais?
[10]Jis pasmerks jus,
nes slapčia žiūrite jo asmens.

---

nori pamokyti žmones apie savo apvaizdos nutarimus, kurie jiems nežinomi kaip anos gilybės. — [23]*Jis padaugina*... Ką Ijobas pasakē apie įvairius žmonių luomus, tai jis dabar pakartoja apie visas tautas. Tame pasaulio valdyme pasireiškia Dievo išmintis ir galybē, todēl ne visa reikia matuoti vien teisingumo taisykle

13. [1]*Mano akis matē*... Ijobas svarstē sutvērimą /12,7-10/ ir girdējo išminčių sprendimus /12,13.../, kad tikriau galētų suprasti, kaip Dievas valdo pasaulį. Jo prieteliai šaukēsi į patyrimą /5,27 ; 8,8/, bet patyrimas ne jiems padeda, o tik Ijobui. [2]*Ką jūs žinote*... Ijobas žino ne mažiau už savo kaltintojus. — [3]*O tačiau*... Kadangi Ijobo žinojimas neduoda jam atsakymo, kodēl kenčia ir teisieji ir bedieviai, todēl jis norētų kalbētis apie tai su Dievu. — [4]*Pirma parodydamas*... Ebr t : « jūs esate tik melo dirbējai /jūsų išvedžiojimai melagingi/ ir visame jūs menki gydytojai, nes tik padidinate mano kentējimus ». — [5]*Verčiau jūs būtumēt tylēję*... Negalēdami paguosti, jie geriau būtų padarę, jei būtų visai tylēję. Paikumas buvo iš jų pusēs niekinti kenčiantį, paikumas stumti išvedžiojimais apie Dievo rūstybę suvargusį į nusiminimą. Plg Pat 17,28. — [6]*Klausykite*... Ijobas įrodys, kad jų tylējimas būtų buvęs geresnis už jų kalbas. — [7]*Argi Dievui*... Dievo teisingumas pasirodytų tikrai abejotinas, jei jam įrodyti reiktų griebtis melo. — [8]*Ar jūs* ... Statydami save lyg kad tarpininkais tarp Dievo ir manęs, jūs, vaduodamies klaidingu uolumu, pripažįstate jam iš anksto tiesą tik tuo būdu, kad elgiatēs neteisingai su manim. — [9]*Arba ar tai*... Dēl neteisingo pasielgimo jie patys gali susilaukti bausmēs iš Dievo. Ebr t : « ar bus gera, jei jis ištirs jus, ir ar jūs galite suklaidinti tą, taip kaip apgaunama žmogų ». — [10]*Nes slapčia*... Iš viršaus jūs rodotēs bešališki, tarsi ieškotumēt vien tiesos, savo širdyje jūs žiūrite Dievo asmens, pasiryžę stoti jo

[11]Tuojau, kai tik pasijudins, jis išgąsdins jus,
ir jo baisumas kris ant jūsų.
[12]Jūsų atsiminimas bus lygus pelenams,
ir jūsų sprandai bus paversti dumblais.
[13]Patylėkite truputį, kad aš kalbėčiau,
kas tik ateis man į galvą.
[14]Kam aš draskau savo dantimis savo kūną
ir nešioju savo sielą savo rankose?
[15]Nors jis ir užmuštų mane, juo tikėsiuos,
tačiau teisinsiu savo kelius jojo akivaizdoje.
[16]Ir jis bus mano gelbėtojas,
nes į jo akivaizdą neateis nė vienas veidmainys.
[17]Paklausykite mano šnekos
ir išgirskite savo ausimis mįsles.
[18]Jei būsiu teisiamas,
aš žinau, kad būsiu rastas teisus.
[19]Kas yra, kurs eitų su manim į teismą?
teateina; kodėl esu naikinamas tylėdamas?
[20]Tik dviejų dalykų nedaryk man,
o tuomet aš nesislėpsiu nuo tavo veido:
[21]Atitolink nuo manęs savo ranką,
ir tavo baisumas tenegąsdina manęs.
[22]Šauk mane, o aš atsakysiu tau,
arba tegul aš kalbėsiu, o tu atsakyk man.

---

pusēn ir ginti jį apsilenkiant su teisybe. — [11]*Tuojau, kai tik...* Dabar Dievas rodosi tylįs, bet jis ūmai pakils ir nubaus jus. — [12]*Jūsų atsiminimas...* Ebr t: « jūsų sprendimas tai tik pelenų sprendimas, ir jūsų gynimas tai tik molinis gynimas ». Prietelių sprendimo turinys išbyrēs kaip pelenai, ir jų įrodymai ne daugiau verti kaip molis

[13]*Patylēkite truputį...* Ebr t: « tylēkite, duokite man kalbēti, vis tiek, kas man atsitiktų », t y, nežiūrint pavojaus, kurs gali man rastis, besikalbant su Dievu. — [14]*Kam aš draskau* /ebr t: *nešiu*/... Kitur nesutinkamas išsireškimas; bet kadangi antroji paralelizmo dalis: *nešioju savo sielą...* reiškia statyti savo sielą į didžiausį pavojų /plg Teis 12,3; 1 Kar 19,5; 28,21; Ps 118,109/, todēl panaši mintis matomai išreikšta ir anksčiau. Ebr t mintį galima išreikšti dar taip: kam aš turiu rūpintis savo gyvenimo palaikymu, kaip plēšrus žvēris pasilaikymu grobio? — [15]*Nors jis ir užmuštų...* Jei Dievas norēs užmušti mane, aš džiaugiuos mirtimi ir su išsiilgimu laukiu Dievo; aš tik parodysiu jam, kad mano pasielgimas buvo teisingas. Ebr t: « štai jis užmuš mane; aš neturiu vilties, tik savo kelius aš teisinsiu jo akivaizdoje ». — [16]*Neateis veidmainys.* Veidmainys, bedievis negali stoti Dievo akivaizdon; Ijobas galēs, nes jis tiki savo nekaltumu. — [17]*Mįsles.* Kad Ijobas be didelēs kaltēs kenčia sunkiai, yra tikra mįslē. — [18]*Jei būsiu teisiamas.* Ebr t: « žiūrēkite gi, aš prirengiau savo bylą; aš žinau »... — [19]*Kas yra, kurs...* Ebr t: « kas yra, kurs galētų įrodyti mano kaltę? nes tuomet aš nutilsiu ir mirsiu », t y, aš sutinku mirti tuojau, jei rasis toks, kurs rimtai įrodys mano neteisybę. — [20]*Tik dviejų dalykų...* Kad Ijobas galētų iš tikrųjų įrodyti savo nekaltumą, jis norētų dviejų dalykų: kad Dievas sumažintų bent kiek jo kančią, ir kad stotųsi prieš jį ne kaip visagalis Sutvērējas, bet be savo didenybēs, tarsi žmogus. — [21]*Savo ranką...* bausmes, kurias siuntē tavo ranka. — *Tavo baisumas*: baisumas tavo didenybēs ir tavo šventumo, su kuriuo lyginant visakas rodysis neteisu. — [22]*Šauk mane...* Augščiau nurodytose sąlygose, jis nieko nebijo: gali Dievas daryti jam priekaištų, ar pats klausytis Ijobo skundų

[23]Kiek aš turiu neteisybių ir nuodėmių?
mano piktadarystes ir nusikaltimus parodyk man.
[24]Kam slepi savo veidą
ir laikai mane savo nepriteliu?
[25]Prieš lapą, kurs vėjo pagaunamas, rodai savo galybę,
ir persekioji sausą šiaudą.
[26]Nes rašai man kartų sprendimą
ir nori sunaikinti mane dėl mano jaunystės nuodėmių.
[27]Tu įdėjai į šiekštą mano koją,
ir stebėjai visus mano takus,
ir žiūrėjai į mano kojų pėdsakus,
[28]Ir aš esu sunaikintas kaip puvėsis
ir kaip kandžių suėdamas drabužis
14. [1]Žmogus, gimęs iš moteriškės, gyvena trumpą laiką,
ir yra pilnas daugelio nelaimių.
[2]Jis išdygsta kaip gėlė ir būna sutrinamas;
bėga kaip šešėlis ir niekados nepasilieka tame pat stovyje.
[3]Ir tau rodosi verta atmerkti prieš tokį savo akis
ir vesti jį su savim į teismą?
[4]Kas gali apvalyti pradėtąjį iš suteptos sėklos?
argi ne tu, kurs esi vienas?
[5]Trumpos žmogaus dienos,
jo mėnesių skaičius yra pas tave.
Tu paskyrei jam ribas, kurių negalima peržengti.

---

[23]*Kiek aš turiu...* Ijobas pradeda savo skundą; bet kai Dievas nieko neatsako, Ijobas ims vēl dejuoti dēl žmogaus nelaimių: Aš žinau, kad pagal paprastą teisybēs saiką aš nenusikaltau jokia piktadarybe. Tai kam gi elgies su manim kaip su nepriteliu? — [24]*Kam slepi...* Kadangi Dievas neparodo jam didelių jo nuodēmių ir jo sąžinē jaučiasi esanti nuo jų laisva, tai jo kentējimo priežastis jam juo labiau nesuprantama ir jo troškimas ją sužinoti juo didesnis. Dievo veidas yra jo malonumas; nukreipti, ar paslēpti veidą, reiškia rodyti rūstybę. — [25]*Prieš lapą...* Tas palyginimas turi sužadinti Dievo gailestingumą. — [26]*Nes rašai...* Teismo nutarimu, kuriam negalima pasipriešinti, skiri man karčias kančias. Nerasdamas žymių nuodēmių savo paskesniame gyvenime, Ijobas klausia save, ar nepaliko Dievas iki šiam laikui jo jaunystēs nusikaltimų, kad dabar už juos baustų: *ir nori sunaikinti...* Ebr t: « ir duoti man paveldēti mano jaunystēs nuodēmes », t y, bausmes už tas nuodēmes. Plg Ps 24,7. — [27]*Įdējai į šiekštą...* Karčias savo kančias Ijobas aprašo palyginimais. — *Ir žiūrējai į mano...* Ebr t: « ir pažymējai ribas aplink mano kojų padus ». — [28]*Ir aš esu sunaikintas...* Aš negaliu ištrūkti, nes mano kūnas jau pūna ir irsta

14. [1]*Žmogus, gimęs...* Prie asmeninēs nelaimēs prisideda dar bendra visai žmonijai. Žmogaus gyvenimas, apskritai imant, yra liūdnas savo pradžioje, bēgyje ir gale. — [2]*Išdygsta kaip gēlē...* Dažnai sutinkami Šv Rašte silpnumo vaizdai. Plg aug 8,9; Ps 89,6; 101,12; 143,4; Ješ 40,6-8; Sir 14,18; Išm 2,5 ir k. — [3]*Ir tau rodosi...* Ijobo nusikaltimai tai tik žmogaus prigimties silpnybē. Kadangi nuo jos niekas jo neišlaisvina, todēl ir bausmē neturētų būti taip skaudi

[4]*Kas gali...* Ebr t: « argi galētų ateiti nesuteptas iš to, kas sutepta? Nē vienas » /Ps 50,7/. Tik Dievas gali padaryti tokį stebuklą, ir jis padarē jį Švenč Panai Marijai. Kaip Eliphasas sakē /4,17-21/, kad negalima laukti nekaltumo iš žmogaus, nes jis gyvena silpname, žemiškame kūne, taip čia sako ir Ijobas; tik jis aiškiai pažymi, kad su silpnumu sujungtas sutepimas yra paveldētas, pereinąs nuo vieno ant kito. Taip Ijobas išreiškia čia labai aiškiai tikējimą į pradinę /gimtąją/ nuodēmę /Klem-Aleks, Kiril, Bazil, Aug./ — [5]*Trumpos žmogaus...* Ebr t: « jei jo dienos griež-

6Atstok truputį nuo jo, kad ilsėtųsi,
kolei ateis diena, kurios jis geidžia kaip samdininkas.
7Medis turi vilties : jei bus nukirstas, jis vėl žaliuoja,
ir jo šakos želia.
8Jei jo šaknys pasens žemėje,
ir jo stuobris bus apmiręs dulkėse,
9Paragavęs vandens, jis želia,
ir išleidžia šakeles, kaip tuomet kada buvo pasodintas.
10O kada žmogus bus miręs, visako nustojęs
ir sunaikintas, meldžiu, kur jis yra ?
11Kaip vanduo, jei išeitų iš jūros,
ir ištuštėjusi upė išdžiūtų,
12Taip žmogus užmigęs nebeatsikelia ;
kolei dangus nebus sunaikintas, jis nepabus
ir neatsikels iš savo miego.
13Kas gi man tai suteiks,
kad laikytumei mane globoje pragare
ir slėptumei mane, kolei praeis tavo narsas,
ir paskirtumei man laiką, kuriame atsiminsi mane ?
14Argi numiręs žmogus vėl bus gyvas ?
per visas dienas, kuriose dabar kovoju, aš laukiu,
kolei ateis mano atsimainymas.

---

tai apribotos ir jo mēnesių skaičius yra pas tave, ir tu paskyrei jam ribas, kurių jis negali peržengti, tai nugręžk nuo jo akis, kad jis būtų ramus ir džiaugtųsi savo diena kaip samdininkas ». — Jei žmogus turi paskirtu laiku palikti šį gyvenimą, kurs panašus į samdininko dieną, tai Dievas neturētų apkrauti jo dar visokiais kentējimais. — [10]*O kada žmogus...* Ebr t : « žmogus, jei miršta, pasilieka ištiestas ; žmogus dingsta ir kur jis yra ? » Atsakymas 11 eil : jis išnyko ; 12 e : jis nebegrįš į šį gyvenimą. — Prieškrikščioniškais laikais visa gyvųjų viltis rēmēsi pažadu ateisiančio tautoms išganymo. Tas pažadas nurodinējo pasaulio laiką /laikų pilnybę, Žyd 11,1/, o kartu ir žemišką buvimą, kuriame Viešpats turējo apsireikšti /plg Ješ 2,1/. Matyti tą « išganymo dieną » troško Abraomas /Jo 8,56/. Ta pati valanda stovējo mirštančio Jokubo akyse /1 Moš 49,18/. Jos maldavo šventieji Dievo žmonēs /Ješ 45,8 ; 64,1/. Taigi čia žemēje, dienos šviesoje buvo Dievo karalystē su jos apreiškimu ir jos paguoda su auka, šlovinimu ir malda taip ilgai, kolei neatējo tautos laukimas /ko tautos laukē/. Anot pranašų, mesijinē Dievo karalystē, kuri apima visas tautas, turējo ateiti neribotu laiku, po ištrēmimo. O tuo tarpu, taigi tarp vilties, kad Išganytojas pasirodys žemēje, ir tarp tos vilties išsipildymo, paskutinio šviesaus prirengimo visų dalykų amžinybei, kur iš mirties ir kapo bus amžinai atimtos jų teisēs, dar tebebuvo mirimas prieš tikrąjį išgelbējimą, o taip pat mirusiųjų karalystē su jos tyliu nelinksmu likimu. Todēl mirimas ir labai šventiems Sen Test žmonēms mažino bent kiek džiaugsmą, kurį turējo duoti viltis, tuo tarpu kad jau atpirktiems jų mirtis Kristuje patenkina jų išsiilgimą ir įvykdo jų saldžiausią viltį /Apr 14,13/. Tame ir yra priežastis, kad labiau branginama žemiškas gyvenimas, ne kaip prieš akis stovįs pasilikimas mirusiųjų buveinēje. Tenai žemai, kur dar nešviečia amžinoji šviesa, nesimato, kaip Nauj Testamente, vidinio gyvenimo tobulumo, o tik liūdnumas ir stoka paguodos /plg 1 Moš 37,35/. — [12]*Kolei dangaus...* niekados jis nepabus iš mirties miego [13]*Kas gi man...* Medžio vaizdas sužadina Ijobe troškimą sugrįžti tolygiai į gyvenimą vēliau, kada, jam palaukus mirusiųjų buveinēje, bus praējusi Dievo rūstybē. Bet toks troškimas negali įvykti /14 e/. — [14]*Kuriose dabar kovoju* : per visą vargo ir kančių laiką. — *Atsimainymas* : ne amžinas prisikelsiančiųjų iš numirusiųjų atgimimas, o tik likimo at-

[15]Tu šauksi mane, ir aš atsakysiu tau :
savo rankų darbui paduosi dešinę.
[16]Tu suskaitei mano žingsnius,
bet atleisk mano nuodėmes.
[17]Užženklinai kaip maišelyje mano nuodėmes,
bet rūpinaisi mano neteisybėmis.
[18]Kalnas krisdamas subyra,
ir uola būna perkeliama iš savo vietos.
[19]Vanduo išgriaužia akmenis
ir vandens plovimu naikinama pamažu žemė ;
ir žmogų tat pražudysi panašiai.
[20]Tu sustiprinai jį truputį, kad praeitų amžinai ;
atmainysi jo veidą ir išvarysi jį.
[21]Ar jo sūnūs bus šlovingi,
ar nešlovingi, jis nežinos.
[22]Tačiau jo kūnas jaučia skausmą, kolei gyvas
ir jo siela raudos jojo
15. [1]Atsakydamas Eliphasas Temanietis tarė :
[2]Argi išmintingasis taip atsako, lyg kad kalbėtų į vėją,
ir ar pripildo savo vidurius karščio ?

---

maina, sugrąžinsianti Ijobui laimingą buvimą, po to kai bus buvęs paslēptas mirusiųjų buveinēje, kaip pats geidē. — [15]*Tu šauksi mane...* Ebr t : « tu šauktumei, o aš atsakyčiau tau ; tu trokštumei savo rankų darbo ». Šita Ijobo ipotezē yra pirmas žingsnis į tikrojo prisikēlimo viltį, į kurią Ijobas pakils vēliau /19,25/. — [16]*Tu suskaitei...* kad už kiekvieną baustumei. Taip tikras dalykų stovis yra visai kitoks nekaip Ijobo troškimas. Plg žem 31,4 ; 34,21 ; Pat 5,21. — [17] *Užženklinai..* tu neužmiršti nē vieno iš mano nusikaltimų. Nusikaltimai čia tie patys, ką ir minētieji aug 9,32 ; 13,26. — Ebr t /16.17/ yra gal tęsinys to, kas pasakyta 15 e; jį galima išreikšti taip : nes tuomet tu suskaitytumei mano žingsnius /rūpintumeis manimi su meile/ ir nelaikytumei rūpestingai mano nuodēmių/ /maloniai užmiršdamas atleistumei jas/ ; mano nusikaltimas būtų uždarytas maišelyje ir tu išdildytumei mano neteisybę. — [18]*Kalnas krisdamas...* Ijobo viltis tuščia ; ir stipriausi dalykai pamažu naikinami, kaip gi labiau žmogus ? — [20]*Tu sustiprinai...* Ta sąlyga davei žmogui gyvybę ir jēgų, kad jis nuolat kitētų, kolei persiskirs su šiuo gyvenimu. Ebr t : « tavo pasilieka viršus amžinai, perkeisi... » — [21]*Ar jo sūnūs...* Prie liūdnos aplinkybēs, kad iš kapo negrįžtama, prisideda dar kita, kad mirusis nebegali rūpintis tais, kuriuos paliko žemėje, net ir turēti apie juos žinių. Anas pasaulis Sen Testamente dar neturi amžinos šviesos ir šventųjų bendravimo. — *Tačiau jo kūnas...* Ebr t : « jis jaučia tik savo kūno skausmą /kad jis pūna/ ir jo tik liūdi jojo siela ». Vulg tekste grįžtama be reikalo prie nuolatinio šio gyvenimo vargo

2. Antroji dialogų eilė

a/ *Antras Eliphaso atsiliepimas*

15,1-35. Antroje dialogų eilēje prieteliai taiko savo išreikštą dēsnį stačiai Ijobui, nes jo nuodēmē matomai esanti jo nelaimēs priežastis. Ijobas gi stengiasi įrodyti, kad dēsnis, kuriuo jie remiasi, klaidingas ir apgaulingas. Ginčą vēl pradeda Eliphasas. Jis smarkiai bara Ijobą ir mēgina išgąsdinti jį. Kaltina jį pasididžiavimu ir atkaklumu, nes jis kalbąs prieš Dievą, lyg kad tyčiotųsi iš jo, sako jį esant paiką, nes, būdamas menkesnis už kitus, darąs save augštesniu, pakartoja, kad Dievo akyvaizdoje nēra nesuteptų /15,1-16/ ir turēdamas galvoje tai, ką Ijobas yra pasakęs apie daugelio bedievių laimę, įspēja jį, kad nedorieji visados varginami vidinių kančių ; pagaliau kad dar labiau išgąsdintų Ijobą, Eliphasas prakilniu būdu vaizduoja Dievo teisingumą bedieviams /15,17-35/

[3]Tu bari žodžiais tą, kurs tau nelygus,
ir kalbi, kas tau nenaudinga.
[4]Tu sunaikinai, kiek nuo tavęs pareina, baimę Dievo,
ir pašalinai maldas Dievo akivaizdoje.
[5]Nes tavo nedorumas pamokė tavo burną,
ir tu pamėgždžioji piktžodžiaujančiųjų liežuvį.
[6]Tavo paties burna pasmerks tave, o ne aš,
ir tavo lūpos liudys prieš tave.
[7]Argi tu esi gimęs pirmas tarp žmonių,
ir sutvertas anksčiau už kauburius?
[8]Ar tu girdėjai Dievo sumanymą,
ir jo išmintis bus žemesnė už tavąją?
[9]Ką tu žinai, ko mes nežinotumėm?
ką išmanai, kas mums būtų nežinoma?
[10]Mūsų tarpe yra ir senų ir žilų,
daug senesnių už tavo tėvus.
[11]Argi didelis būtų Dievui dalykas paguosti tave;
bet tavo nedori žodžiai tai kliudo.
[12]Kam tavo širdis sukelia tave
ir kam pastatei akis tarsi didelius dalykus mąstydamas?
[13]Ko tavo dvasia pučiasi prieš Dievą,
kad iš tavo burnos išeina tokios šnekos?

---

15. [1]*Atsakydamas Eliphasas...* Eliphasas ypač peikia du Ijobo pasakymu: kad jis kenčia nekaltas ir kad bedieviai esą laimingi. Prieš tai jis tvirtina, kad bedieviai gyvena baimėje ir galų gale visai žūna. Taip atkakliai laikydamos savo nuomonės, jis iš naujo kartoja, ką buvo jau sakęs /žr 10.14-19 e/. Bet jis prideda ir šį tą nauja. Jis užsipuola Ijobą su didesniu smarkumu, kaltina jį bedievyste, piktžodžiavimais /2-6 e/ ir nuodėmėmis be skaičiaus /16 e/, o bedievių aprašyme daro aliuzijų į Ijobą /28.30 e/; visa tai padaugina Ijobo kančias. Be to, pastebėtinas ir kitas priedas: į Ijobo sakinį apie bedievių laimę jis atsako pastaba apie jų baimę ir jų žuvimą. — [2]*Argi išmintingasis...* Jei tu esi išmintingas, o toks juk tu nori būti, kaip tu gali atsakinėti vėjiniu žinojimu, t y, tokiuo, kurs yra tikri niekai, ir pripildyti savo vidurius karšto rytų vėjo, kad jį tuojau smarkiose šnekose paleistumei prieš mus. — [3]*Tą, kurs*: Dievą. — [4]*Tu sunaikinai...* sakydamas, kad tu kenti be savo kaltės, tu naikini kituose pagarbą, priderančią Dievui, nes kas gi norės bijoti Dievo ir garbinti jį, jei net ir jo ištikimi garbintojai, kaip tu sakai, susilaukia bausmių — [5]*Nes tavo nedorumas...* Ijobo šneka, anot Eliphaso, buvo taip aiškiai smerktina, kad net nėra reikalo, idant kas kitas ją peiktų, nes jo paties žodžiai skelbia jo nedorumą. — [6]*Tavo paties burna...* Patarlė. — [7]*Argi tu esi gimęs...* Ar tu esi vyresnis už visus senovės išminčius ir susirinkai sau visų amžių išmintį. — *Sutvertas anksčiau už kauburius*: prieš visus amžius. — [8]*Ir jo išmintis bus...* Ebr t: « ir tuo įsigijai sau augštą išmintį ». — [10]*Mūsų tarpe*: mūsų giminėje. — [11]*Argi didelis būtų...* Dievas veikiai atsiųstų tau paguodos, jei tu nekliudytumei pats savo nedoru pasielgimu. Ebr t: « ar tau perdaug mažos Dievo paguodos ir meilus tau /pasakytas/ žodis? — Eliphasas yra pasakęs, kad Dievas baudžia, norėdamas pagydyti, ir yra pažadėjęs Ijobui laimę, jei jis gręšis į Dievą /5,17-27/. Panašią paguodą yra suteikęs Bildadas /8,5-8/ ir Sopharas /11,13-19/. Tie pažadai buvo jų padarytos išvados iš Dievo teisybės, todėl jie vadina juos Dievo paguodomis. — [12]*Kam tavo širdis...* Eliphasas jau stačiau užsipuola Ijobą ir visų pirma sako, kad Ijobas nėra be kaltės. Bet jis nepataiko į tikslą, nes pats Ijobas to neneigė /13,26; 14, 4.17/, o tik tvirtino, kad jis savo nusikaltimais nenusipelnęs tokių ne-

[14]Kas yra žmogus, kad jis būtų nesuteptas
ir kad gimusis iš moteriškės pasirodytų teisus?
[15]Štai tarp jo šventųjų nė vieno neatmainytino,
ir dangus nėra tyras jo akivaizdoje.
[16]Kaip gi labiau pasibjaurėtinas ir nenaudingas yra žmogus,
kurs geria neteisybę lyg kad vandenį?
[17]Parodysiu tau, pasiklausyk manęs;
aš papasakosiu, ką esu matęs.
[18]Išmintingieji išpažįsta ir neslepia savo tėvų.
[19]Jiems vieniems buvo duota žemė
ir svetimas nevaikščiojo jų tarpe.
[20]Bedievis keliasi puikybėn per visas savo dienas,
ir jo nuožmumo metų skaičius nėra tikras.
[21]Baimės skambėjimas visados jo ausyse,
ir nors yra ramybė, jis visados spėja esant sląstus.
[22]Jis netiki galėsiąs sugrįžti iš tamsybės į šviesą,
žvalgosi į visas puses kalavijo.
[23]Pasijudinęs duonos ieškoti
jis žino, kad tamsybės diena prirengta arti jojo.
[24]Gąsdins jį sielvartas ir suspaudimas apstos jį,
kaip karalių, kurs rengiasi į kovą.
[25]Nes jis ištiesė savo ranką prieš Dievą
ir parodė savo jėgą prieš Visagalį.
[26]Bėgo prieš jį ištiesęs kaklą,
ir apsiginklavo riebiu sprandu.
[27]Riebumas apdengė jo veidą,
ir nuo jo šonų kabo lašiniai.

---

laimių. Eliphasui reikėjo įrodyti tas paskutinis dalykas, o ne kartoti, kas jo paties ir Sopharo buvo jau sakyta. — [15]*Tarp jo šventųjų...* Plg aug 4,18. — *Dangus*: angelai, ar gal regimasai dangus. — [16]*Nenaudingas.* Ebr t: « pūnantis ». — *Kurs geria neteisybę*: kuriam neteisybė pasidarė nuolat reikiama, taip kad jis jos geidžia kaip ištroškęs žmogus vandens. Jei žmogus jau taip sugedęs, kaip jis drįsta murmėti prieš Dievo siųstą kentėjimą?

[17]*Pasiklausyk manęs...* Tai atsakymas į Ijobo žodžius 12,6... — [18]*Išmintingieji...* Pats Eliphasas buvo iš išminčių tėvynės. Plg Jer 49,7. — *Išpažįsta ir neslepia...* Senovės išminčių mokslas pasiekė mus, eidamas iš vienų į kitus, skelbiamas viešai; todėl jo vertė yra labai didelė. Arba: Išminčiai, skelbdami savo mokslą, neslepia, bet nurodo, iš ko yra jį gavę, viešai išpažįsta, kad jis jiems suteiktas jų tėvų. — [19]*Jiems vieniems...* Tie išmintingieji nuolat gyveno vieni savo tėvynėje; į jų mokslą nepateko nieko svetimo. — [20]*Keliasi puikybėn...* Ebr t: « pats save kankina per visus metus, kurie paskirti piktadariui ». — [21]*Baimės skambėjimas...* Jis tariasi nuolat girdįs gandą, skelbiantį jo žuvimą. — [22]*Jis netiki...* Bedievis su baime laukia nelaimių, kurias žino būsiant nuolatines. — Žvalgosi į visas puses... Ebr t: « jis paskirtas kalavijui », t y, Dievo kerštui. — [23]*Pasijudinęs duonos...* Ebr t: « jis klaidžioja, kad rastų duonos ». Turėdamas visa ko apsčiai, jis bijo neturto, savo vaidentuvėje jis mato dieną, kurią visa ko nustos. — [24]*Kaip karalių.* Geriau anot ebr t: kaip karalius. Suspaudimas, skirtas bedieviui, suima jį netikėtai, kaip koks karalius nugalėtojas. — [25]*Nes jis ištiesė...* Bedievio nujautimo ir baimės priežastis: paniekinimas Dievo ir išdykęs gyvenimas. — *Savo ranką prieš* ... lyg kad grasydamas Dievui. — [26]*Ištiesęs kaklą*: kaip bulius, kurs badosi. — *Riebiu sprandu.* Riebumas yra sukietėjimas nedorume. Plg 5 Moš 32,14; Ps 72,7. Ebr t: su kietu savo skydo gumbu /kupra/ ». — [27]*Riebumas apdengė...* Jis

[28]Jis gyveno ištuštėjusiuose miestuose
ir pamestuose namuose, kurie paversti griūvėsių kauburiais.
[29]Jis nepasidarys turtingas, ir jo lobis nepasiliks,
ir neįleis jis į žemę savo šaknies.
[30]Jis neišeis iš tamsybių;
liepsna sudžiovins jo šakas;
ir bus jis atimtas savo burnos dvelkimu.
[31]Tuščios klaidos apgautas jis netikės,
kad yra atpirktinas kokia nors kaina.
[32]Jis pražus pirma, negu jo dienos bus pilnos,
ir jo rankos sudžius.
[33]Jo kekė bus pažeista, kaip vynuogynas žydėjimo pradžioje,
ir kaip alyvos medis numetąs savo žiedus.
[34]Nes veidmainio draugija nevaisinga,
ir ugnis praryja padangtes tų, kurie mielu noru ima dovanas.
[35]Jis pradėjo skausmą ir pagimdė piktadarystę,
ir jo įsčia rengia klastą
16. [1]Atsakydamas Ijobas tarė:
[2]Aš dažnai esu girdėjęs tokių dalykų;
jūs visi esate įkyrūs ramintojai.

---

gyveno gēriuose, pasidavęs kūno lepinimui. — [28]*Jis gyveno...* Bedievis dar didina jau didelę savo galybę, atstatydamas sugriautus miestus, kurie Dievo rūstybēs ištikti, turētų pasilikti nuolatiniais baudžiančios Dievo rūstybēs paminklais. — [29]*Jis nepasidarys turtingas...* Tačiau visa tai nepadēs bedieviui. Jis neturēs pasiliekančios nuosavybēs, kuri įleisdama šaknis sustiprēja ir plinta. — [30]*Jis neišeis iš tamsybių..* nuo jam gresiančios bausmēs, taip kaip karšto Rytų vējo nusvilintas medis nebeturi lapų ir šakų. Pagaliau jis mirs savo įtužime ir beprotystēje. Plg aug 5,2. — [31]*Tuščios klaidos...* Ebr t: « tenepasitiki tuštybe /bedievyste/; jis apgautas, nes tuštybē bus jo užmokestis ». Kitaip sakant: bedievis nieku negali pasitikēti, kad bus laisvas nuo Dievo bausmių. — [32]*Jis pražus...* Jis mirs, nesulaukęs senatvēs. Plg Ps 54,24; 77,33. Ebr t: « pirma negu ateis jo laikas /jo galas/, įvyks atmaina, ir jo šakos nežaliuos », t y, jo šeimyna bus kartu su juo nelaiminga. — [33]*Jo kekē...* Kaip nuo vynmedžio nuskinama neprisirpusios kekēs, taip Dievas atims dar nepribrendusius mirčiai bedievio vaikus. Antras palyginimas daroma su alyvos medžio žiedais, kurie nukrenta, kai dar neužmegsti vaisiai. — [34]*Nes veidmainio draugija*: šeimyna. Bedievio namai ištuštēs; jo šeimyna žus kaip jis pats. — [35]*Jis pradējo skausmą...* Eliphasas baigia savo kalbą turiningu palyginimu, kuriuo sako, kad nelaimē visados neabejotinai seka nuodēmę. Bedievis daro nedorus, kitiems skriaudą nešančius sumanymus; įvykdydamas sumanymą gimdo piktadarystę /ebr t: tuštybę/, o sau rengia bausmę: tikisi turēsiąs iš piktadarystēs sau naudos, bet būna apviltas, nes susilaukia kančios

b/ *Antras Ijobo atsakymas Eliphasui*

16,1-17,16. Savo atsakyme Ijobas dejuoja, kad jo prieteliai tą pat kartodami jį tik vargina /16,1-6/, vēl aprašinēja savo skausmus, kurie juo didesni, kad jis atiduodamas į bedievių rankas ir kad ūmai ir netikētai susilaukē nelaimių /16,7-18/, šaukiasi į Dievą kaip liudytoją savo nekaltybēs, kuriuo jis pilnai pasitiki /16,19-17,9/, ir tvirtina, kad jis nieko nebesitiki čia žemēje, nežiūrint tuščių savo prietelių pažadų /17,10-16/

16. [1]*Atsakydamas...* Šitas Ijobo atsakymas gana ramus. Jis čia plačiau aprašo savo skausmus, ir iš to paaiškēja, su kokiuo dvasios tvirtumu jis juos kenčia. Kenčiančiame Ijobe kilsta viltis, kurią jis išreiškia aiškiai ir be svyravimo, jog Dievas bus jo nekaltumo gynējas. — [2]*Ramintojai...* Ijobas vadina ironiškai

3Ar bus galas vėjo žodžiams?
arba ar kas nors tave slegia, kad kalbi?
4Galėčiau ir aš kalbėti panašių į jūsų dalykų;
ir kadgi jūsų siela būtų mano sielos vietoje!
5Raminčiau ir aš jus šnekomis
ir kraipyčiau jums savo galvą,
6Stiprinčiau jus savo burna
ir judinčiau savo lūpas tarsi gailėdamos jūsų.
7Bet ką darysiu? Jei aš kalbu,
mano skausmas nesiliauja,
ir jei tyliu, jis neatstoja nuo manęs.
8Dabar gi mano skausmas visai prislėgė mane,
ir visi mano sąnariai paversti nieku.
9Mano raukšlės liudija prieš mane,
ir melagis atsistoja prieš mano veidą ir prieštarauja man.
10Jis surinko prieš mane savo įtužimą
ir man grūmodamas griežia prieš mane savo dantimis;
mano neprietelis žiūri į mane baisiomis akimis.
11Jie išsižojo prieš mane
ir prikaišiodami daužė mano veidą,
pasisotino mano kančiomis.
12Dievas atidavė mane neteisiajam
ir padavė mane į bedievių rankas.
13Aš, kitados taip turtingas, esu ūmiai sutrintas;
jis nutvėrė mane už sprando, sulaužė mane
ir padėjo sau mane kaip ženklą.
14Apstatė mane savo jietimis,
sužeidė mano strėnas,
nepasigailėjo ir išleido žemėn mano vidurius;

tuo vardu prietelius, nes jų raminimo pasēka užuot paguodos yra apsunkinimas ir padidinimas kančios. — [3]*Vējo žodžiams.* Ijobas grąžina Eliphasui jo paties žodžius /aug 15,2/. — *Arba ar kas nors...* Ebr t: « kas gi tave erzina, kad tu taip atsakai? » — [4]*Galēčiau ir aš...* Guosti kenčiančius taip, kaip jūs tai darote, nedaug tereikia išminties. Jei mūsų padētis būtų sukeista, tuomet ir aš galēčiau karčiai peikti jus ir kaltinti sunkiomis nuodēmēmis. — *Kadgi jūsų siela...* Geriau anot ebr t: « kad jūs būtumēt mano vietoje ». Vulg vertimas yra perdaug smarkus linkējimas nelaimēs prieteliams. — [5]*Raminčiau ir aš...* Ijobas be abejo nebūtų tenkinęsis tik viršiniais užuojautos žodžiais [7]*Bet ką darysiu...* Ijobas nebežino savo liūdnose sąlygose, kas jam geriau, kalbēti ar tylēti. — [8]*Dabar gi mano...* Ebr t: bet dar jis /Dievas/ nuvargino mane; ir tu /Dieve/ sunaikinai visą mano šeimą. — [9]*Mano raukšlēs...* Kita sunkinanti aplinkybē yra ta, kad kentējimai /dēl ligos pasidariusios kūne raukšlēs/ laikomi didelio nusikaltimo liudytojais prieš jį; jie, tiesa, melagingi liudytojai, bet laikomi tikrais. Ebr t: « tu suvaržei mane /raukšlēmis/; liudytoju buvo ir pakilo prieš mane mano melas ir atsako man į veidą ». — *Melagis.* Eliphasas ir kiti Ijobo prieteliai. — [10]*Jis surinko...* Pats Dievas pasidarē Ijobui priešininkas, nurodo jį kaip savo neprietelį, kurį jis nori visaip sunaikinti /plg 12 e ir aug 6,4.9; 14.19 ir k/. — [11]*Jie išsižiojo...* Šalia Dievo rūstybēs eina neprietelystē žmonių, kurie žemina ir niekina Ijobą. — *Daužē mano veidą.* Didžiausio išniekinimo vaizdas. Plg Ps 3,8; Mik 5,1. — *Pasisotino...* kaip grobiu. Ebr t: « jie renkasi būriais prieš mane ». — [13]*Aš, kitados...* Nauja pasunkinanti kentējimą aplinkybē. Augštai stovēdamas Ijobas ūmai nustojo laimēs, buvo Dievo kaip kovotojo netikētai užpultas, jo šaudymo taikiniu padarytas /plg 7,20/, sudraskytas ir pervertas, kad ir neužmuštas. — [14]*Sužeidē mano...* Ebr t: « per-

[15]Padarė man žaizdą ant žaizdos,
puolė mane kaip milžinas.
[16]Aš pasisiuvau maišą ant savo odos
ir pelenais apdengiau savo kūną.
[17]Mano veidas subrinko nuo verksmo
ir mano akių vokai aptemo.
[18]Kentėjau tai, nors mano rankoje nėra neteisybės,
ir mano maldos Dievui buvo nesuteptos.
[19]Žeme, neuždengk mano kraujo,
ir mano šauksmas teneranda tavyje vietos pasislėpti.
[20]Nes štai danguje yra mano liudytojas
ir žinąs mane augštybėse.
[21]Mano prieteliai žodingi;
į Dievą ašaroja mano akis.
[22]Ir kadgi taip galėtų teisintis vyras prieš Dievą,
kaip žmogaus sūnus gali teisintis prieš savo draugą.
[23]Nes štai trumpi metai praeina,
ir aš einu taku, kuriuo negrįšiu
17. [1]Mano dvasia menkėja,
mano dienos eina trumpyn,
ir lieka man tiktai kapas.
[2]Nenusidėjau,
tačiau mano akis mato tik kartybių.

---

skėlē mano inkstus», t y, sužeidē mane mirtinai. — [15]*Padare man...* Ebr t: « darē manyje plyšį ant plyšio ». Ijobas palygina save su siena, kurioje puolantieji priešai daro plyšius vieną po kito. — [16]*Pasisiuvau maišą...* Gedulo drabužis, ašutinē buvo nešiojama ant pliko kūno. — *Pelenais apdengiau...* Ebr t: « ir padējau savo ragą į dulkes ». Priešingai, kas galingas ir laimingas, tas pakelia savo ragą augštyn. Plg Ps 74,5; 148,14 ir k. — [18]*Kentējau...* Ijobas kentējo baisiai, nesijausdamas esąs kaltas: jo darbai buvo šventi, jo religija nieku nesutepta, tobula. Taip Ijobas atsako į Eliphaso kaltinimus 15,4.34. — [19]*Žeme, neuždengk...* Ijobas neabejoja, kad dabartinis jo kentējimas visai nugalēs jį, ir kad jis turi mirti. Savo ateitį jis su viltimi paveda Dievui; tegul jis parodo jo nekaltumą. Todēl Ijobas šaukia: Tu, o žeme, nenutylēk, kas man atsitiko ir neuždengk kraujo, kurs neteisingai išlietas iš mano kūno, o žeme, mano kūno ligos apsunkinta ir mano šauksmas tepaskatina Dievą ginti mano teisių. Taip pat ir oras neturi daryti kliūčių jo dejavimams, bet leisti jiems pasiekti dangų, kad teisus teisējas Dievas paskelbtų Ijobo nekaltumą. — [20]*Nes štai danguje...* Šioje žemēje Ijobas nebeturi vertēs, bet danguje jis turi prakilniausį liudytoją. Jo jis laikosi, nors žino, kad jo kentējimai siųsti to paties Dievo. — [22]*Ir kadgi...* Ebr t: « kad jis /Dievas/ apgintų žmogaus teisę prieš Dievą ir žmogaus sūnaus prieš prietelį ». Tas žmogus ir žmogaus sūnus yra pats Ijobas, kurs šaukiasi į Dievą kaip prieš patį Dievą, taip ir prieš savo prietelius; nes jis tikisi, kad ateityje Dievas bus jam maloningas ir paskelbs jį esant nekaltą. Ta malda bus išklausyta. Žr 42,7... Vulg tekste išreikšta linkējimas, kurį Ijobas buvo jau pasakęs keletą kartų /9,32.33; 13,19 ir k/. — [23]*Nes štai...* Ijobas dēl to taip meldžiasi, nes čia žemēje nebēra jam jokios vilties

17. [1]*Mano dvasia...* Ijobo gyvenimo sąlygos tokios, kad jam jau greitai reikia laukti mirties. — [2]*Nenusidējau.* Ebr t: « Iš tikrųjų mane sutinka pasityčiojimai, mano akys turi žiūrēti į jų erzinimą ». — *Išlaisvink mane...* Leisk tik man kaip nekaltam prisiartinti prie savęs, o tuomet aš nieku laikysiu visus žmonių užpuldinējimus. Ebr t: « padēk užstatą, laiduok už mane pas save; ką gi aš rasčiau, kurs suduotų man į delną? »

3Išlaisvink mane, Viešpatie, ir pastatyk šalia savęs,
tuomet kiekvieno ranka tekovoja prieš mane.
4Tu atitolinai jų širdį nuo išmanymo,
todėl jie nebus išaugštinti.
5Jis žada draugams grobio,
bet jo vaikų akys apalps.
6Padaryta iš manęs lyg kad pasityčiojimas liaudžiai,
ir aš esu pavyzdys jų akivaizdoje.
7Mano akis aptemo nuo narso,
ir mano sąnariai lyg kad nieku paversti.
8Teisieji stebėsis tuo,
ir nekaltasis bus sužadintas prieš veidmainį.
9Ir teisusis laikysis savo kelio,
ir kurs nesuteptomis rankomis, tas pasidarys stipresnis.
10Taigi jūs visi, apsigręžkite ir ateikite,
o aš nerasiu jūsų tarpe nė vieno išmintingo.
11Mano dienos praėjo,
mano mintys išsiblaškė
ir kankina mano širdį.
12Naktį jie pavertė į dieną,
ir po tamsybės aš vėl turiu tikėtis šviesos.
13Jei aš ir laukčiau, mirusiųjų vieta yra mano namai,
ir tamsybėje aš pasitiesiau savo patalą.
14Pavėsiui tariau : Tu mano tėvas ;
o kirminams : mano motina ir mano sesuo.

Padēti užstatą, laiduoti ir suduoti į delną reiškia tą pat. Dēdavo užstatą, ar paduodavo kam savo ranką, liudydami, jog apsiima laiduoti už jį. Plg Pat 6,1 ; 9,15 ; 17,18 ir k. Taigi Ijobas meldžia Viešpatį, kad jis būtų jo laiduotojas kartu ir teisējas. — 4*Tu atitolinai*... Klaidinga prietelių nuomonē Ijobui rodosi esanti Dievo siunčiamos jiems bausmēs pradžia. — 5*Jis žada*... Kaip toli nuo Ijobo prietelių nugalējimas, jis parodo palyginimu /patarle/. Jie yra kaip žmogus, kurs žada sēbrams gero grobio, tuo tarpu kad pats taip neturtingas, jog jo vaikai badu miršta. Taip pat ir jie žadējo mokyti Ijobą išminties. — 6*Aš esu pavyzdys*... Ebr t : « kaip žmogus, kuriam spjaudoma į veidą ». — 7*Lyg kad nieku*. Ebr t : lyg kad šešēliu. — 8*Teisieji stebēsis*... Tikrai išmintingi žmonēs galvos kitaip negu Eliphasas /15,4/. Jie stebēsis, kad Dievo apvaizda taip elgiasi su teisinguoju ir susirūstins bedieviams /ebr t/, kad jie ne tik laimingi, bet dar savo laimēje vargina ir persekioja kenčiantį. — 9*Teisusis laikysis*... Teisieji ne tik nenustos drąsos, bet dar labiau sergēsis pikta ir pasiliks ištikimi Dievui. Taip Ijobas čia nurodo gerus teisiųjų kentējimo vaisius 10*Jūs visi*... Ijobo prieteliai gali sau vēl mēginti aiškinti jo kentējimus, kaip jiems patinka ; jiems pavyks tik parodyti, kad jiems patiems trūksta išminties. — 11 *Mano dienos*... Mano kentējimai priartino man mirtį; aš pamečiau mintis ir sumanymus apie šį gyvenimą ; todēl jūsų žadama laimē negali suteikti man paguodos. — *Ir kankina mano širdį*... Ebr t : « mylimiausios mano širdies gērybēs ». Taip gražiai čia vadinama brangi žmogaus širdžiai viltis. — 12*Naktį*... Prieteliai žadēdami man laimingą ateitį, daro iš nakties dieną, sako, kad po tamsybių aš turiu tikētis šviesos. — 13*Jei aš ir laukčiau*... Nors aš ir laukčiau, kaip jūs norite ir žadate, dalykų pasikeitimo, tačiau man bus suteikta tik tamsi mirusiųjų vieta ; tenai jau patiestas man patalas ; tiek aš teturiu laukti. — 14*Puvēsiui tariau*... Su žemiškais dalykais man nebēra giminystēs ; aš priklausau supuvimui, kaip vaikai tēvams ir broliai vieni kitiems. —

15Kur tat dabar yra mano laukimas,
ir kas žiūri mano kantrybės?
16Visa, kas mano, nužengs į giliausius požemius,
o nors tenai ar bus man poilsio?
18. 1Atsiliepdamas Bildadas Suhietis tarė:
2Ar ilgai dar jūs kalbėsite tokiuos žodžius?
Pirma supraskite, o tuomet kalbėkime.
3Kodėl mes laikomi galvijais,
ir pasidarėme bjaurūs jūsų akivaizdoje?
4Tu, kurs savo narse žudai savo sielą,
argi dėl tavęs bus pakeista žemė,
ir uolos bus perkeltos iš savo vietos?
5Argi bedievio šviesa nebus užgesyta?
ir jo ugnies liepsna nebešvies?
6Šviesa pasidarys tamsi jo padangtėje,
ir žiburys, kurs yra viršum jo, užges.
7Jo jėgos žingsniai bus susiaurinti,
ir jo paties sumanymas nustums jį žemyn.
8Nes jis įpainiojo savo kojas į žabangus
ir vaikščioja jų kilpose.
9Jo pėda bus sugauta sląstais,
ir troškulys užsidegs prieš jį.
10Žabangai paslėpti jam žemėje,
ir sląstai jam ant tako.

15*Kur tat*... Kur gi yra ta graži ateitis, kurią prieteliai žadėjo? — *Ir kas žiūri*... Ebr t: «ir kas gali matyti mano viltį?» t y, kas gali pamatyti kitokią viltį negu laukimą mirties? — 16*Visa, kas mano*... Ebr t: ji /viltis/ nužengs» — *Ar bus*... Ebr t nėra klausimo

c/ *Antras Bildado atsiliepimas*

18,1-21. Po trumpos įžangos, kurioje Bildadas niekina Ijobo žodžius /1-4/, jis skelbia, kad Dievas nekeisiąs dėl Ijobo savo nutarimų, bet tikrai ir matomai sunaikinsiąs bedievį. Aprašydamas bedievio likimą jis priduria, kad tasai nepasibaigsiąs paties bedievio mirtimi, bet kad kartu su ja busiąs sujungtas ir jo šeimos žuvimas /5-12/

18. 1*Atsiliepdamas Bildadas*... Kadangi Eliphasas pripažino, jog bedievių bausmės nevisuomet matomos, bet kaikada susideda tik iš sąžinės graužimo, tai Bildadas panaujina savo tvirtinimą, jog bedieviai visuomet randa pastebimą žuvimą. Jis tik aiškiau ir baisiau aprašo bedievių kančias ir nebežada Ijobui jokios vilties. — 2*Jūs kalbėsite*... Bildadas kreipiasi į Ijobą ir Eliphasą, arba į Ijobą ir kitus teisiuosius, kurie kenčia. — 3*Laikomi galvijais*... Ijobas nevadino savo prietelių tokiais vardais; Bildadas gal daro tik išvadą iš jo žodžių, kuriais Ijobas minėjo gyvulius /12,7/ ir nesuteptas teisiųjų rankas /17,9/. — 4*Tu, kurs savo*... Ebr t: «tu, kurs pats save draskai savo pyktyje». Bildadas sako, kad pats Ijobas daro save nelaimingą; bet dėl jo nebus pakeista Dievo nustatytoji tvarka. — 5*Argi bedievio*... Ebr t: «juk bedievio»... Dievo duotas pasaulio tvarkos įstatas, kad laimė ūmai pames bedievį, turi būti ir pasilikti. — 6*Šviesa pasidarys*... Naminio židinio liepsna ir žiburys yra šeimyninės laimės ir džiaugsmo vaizdai. Liepsnos ir žiburio užgesimas ženklina ūmai ateinančią nelaimę. — 7*Jėgos žingsniai bus*... Pilni, tikri žingsniai, ženklas laimės ir pasitikėjimo savimi, susiaurės, nes susitiks su nelaime. — 8*Į žabangus*: patiestus ant kelio. Nelaimė visur lauks bedievio. — 9*Troškulys*... Gal pikti geiduliai. Ebr t gal: «užsiverš aplink jį mazgai». — 10*Žabangai paslėpti*,.. Bedieviui padėta žabangai net ir tenai, kur jis jų visai nesitiki. — 11*Iš visur gąsdina*... Ne tik nelaimė

[11]Iš visur gąsdina jį baisumai
ir apipainioja jo kojas.
[12]Tesumenkėja jo stiprybė dėl bado,
ir teapnyksta liesumas jo kaulus.
[13]Baisiausi mirtis tepraryja jo odos gražumą,
tesunaikina jo rankas.
[14]Tebūna išplėšta iš jo padangtės jojo pasitikėjimas,
ir prapultis temindo jį kaip karalius.
[15]Draugai to, kurio nėra, tegyvena jo padangtėje,
tebūna pabarstyta jo padangtėje sieros.
[16]Tesudžiūsta jo šaknys apačioje,
viršuje gi tebūna sumindžiota jo pjūtis.
[17]Težūna nuo žemės jo atsiminimas,
ir tenebūna jo vardas garsinamas gatvėse.
[18]Jis išvarys jį iš šviesos į tamsybę
ir iš pasaulio atims jį.
[19]Nebus nei jo sėklos, nei palikuonių jojo tautoje,
nei jokių liekanų jo šalyse.
[20]Paskesnieji stebėsis dėl jo dienos,
ir pirmuosius apims didelė baimė.
[21]Tokios tat bedievio padangtės,
ir toki vieta to, kurs nežino Dievo
19. [1]Atsakydamas Ijobas tarė:
[2]Iki kolei jūs varginsite mano sielą
ir kankinsite mane šnekomis?

laukia bedievio, bet dar persekioja jį žuvimo baisumas ir stumte stumia į nelaimės tinklus. — [12]*Tesumenkėja...* Pasakęs apskritai, kad nelamė skirta bedieviui, toliau Bildadas mini įvairius tos nelaimės pasireiškimus. — [13]*Baisiausi mirtis...* Vulgatos: *primogenita mors*, ebr t: « mirties pirmagimis », gal reiškia baisiausią ligą, kuri yra lyg kad pirmagimis mirties sūnus. Bildadas matomai daro aliuziją į Ijobo ligą ir nurodo ją kaip tą, kuri lanko tik bedievius. — [14]*Tebūna išplėšta...* Ebr t: « jis bus išplėštas iš savo padangtės, kuri buvo jo pasitikėjimo dalykas, ir atves jį prie baisybių karaliaus. Be laiko ir prievarta bedievis bus atimtas iš savo namų, kuriais pasitikėjo, ir bus atiduotas mirčiai, kurios valdžia baisi, visa pavergianti. — [15]*Draugai.* Ebr t: « svetimi, kaimynai ». — *Tegyvena jo padangtėje...* Nuo bedievio žuvimas eina į visus, kas jam artima, į jo dalykus, šeimyną, palikuonis. Jo turtus pasisavina svetimieji. — *Tebūna pabarstyta...* Bedievio namams ateis prakeikimas, kokio susilaukė Sodoma. Plg 5 Moš 29,2; Ps 10,6. — [16]*Tesudžiūsta...* Kaip šaknims sudžiūvus nebegalima tikėtis atžalų, taip žuvus bedieviui, žus jo vaikai, visa šeimyna ir visi palikuonys. Čia vėl daroma aliuzija į Ijobo likimą. — *Tebūna sumindžiota...* Ebr t: « sunyks jo šakos ». — [17]*Težūna...* Atsiminimas apie geruosius po mirties buvo Dievo palaiminimas, užmiršimas gi ko nors buvo Rytiečių laikoma didele nelaime. Plg 5 Moš 25,6; Sir 46,14. — [18]*Jis* Dievas. Ebr t: « bus išvarytas ». — [19]*Nebus nei jo...* Neminės jo ir palikuonys, nes jų nebus likę. — [20]*Paskesnieji...* Anot vienų: dabartinė karta ir vėlesnioji. Anot kitų: žmonės vakarų ir Rytų krašto. — *Dėl jo dienos...* dėl jo žuvimo dienos. — [21]*Tokios tat...* Bildadas baigia šį kartą savo žodžius be nurodymo Ijobui jokios vilties, lyg kad stačiai sakydamas, kad taip pat Ijobo nelaimė yra bausmė už jo nusikaltimus ir kad aprašytas bedievio likimas taip pat jam skirtas. — *Kurs nežino Dievo*: kurs nenori rūpintis Dievo valia

d/ *Antras Ijobo atsakymas Bildadui*

19,1-29. Ijobas vėl dejuoja dėl savo prietelių pasielgimo ir apakimo,

3Štai dešimtį kartų niekinate mane,
ir jums ne gėda slėgti mane.
4Nes jei aš ir nežinojau,
mano nežinojimas pasilieka su manim.
5O jūs stojatės prieš mane
ir kaltinate mane dėl mano paniekų.
6Bent dabar supraskite,
kad Dievas prispaudė mane nelygiu teismu
ir apsupo mane savo rykštėmis.
7Štai aš šaukiu, kentėdamas prievartą, ir niekas neklauso ;
aš rėkiu, ir nėra, kas darytų teisybę.
8Jis aptvėrė mano kelią, ir aš negaliu pereiti,
ir paskleidė mano take tamsybę.
9Išplėšė iš manęs mano garbę,
ir nuėmė man nuo galvos vainiką.
10Sunaikino mane iš visų pusių, ir aš žūnu,
ir kaip iš išrauto medžio jis atėmė iš manęs viltį.
11Jo narsas užsidegė prieš mane,
ir jis elgėsi su manim kaip su savo nprieteliu.
12Jo galvažudžiai atėjo draug,
padarė sau kelią per mane
ir apgulė aplinkui mano padangtę.

---

kurs neleidžia jiems matyti, kad Dievas jam skyrē nelygų teismą /1-6/; toliau aprašinēja, kaip daug jis turi kentēti /7-12/ ir kaip labai jis buvo visų, net ir savo artimiausiųjų paliktas, todēl maldauja, kad bent prieteliai pasigailētų jojo /13-22/; nerasdamas tačiau to pasigailējimo, Ijobas išreiškia tvirtą viltį, kad jo Atpirkējas, kurs yra gyvas, parodys jo nekaltumą būsimame prisikēlime, todēl įspēja prietelius, kad jie bijotų Dievo teismo /23,29/

19. [1]*Atsakydamas*... Antrame atsakyme Bildadui Ijobas, aprašinēdamas savo kentējimus, mini nemaža visai naujų dalykų, kurie daro dar aiškesnį kenčiančio Ijobo paveikslą /13-20 e/; čia taip pat jis kuo aiškiausiai išreiškia savo viltį prisikēlimo ir būsimojo užmokesčio. — [2]*Iki kolei jūs*... Ijobas atsako prieteliams su skausmu, bet be rūstybēs. Viltis /16,21/ nutildē pamažu jo širdies audrą, ir jis pasidarē ramesnis. — [3]*Dešimtį kartų*, t y, taip daug kartų. — [4]*Jei aš ir nežinojau*... Jei aš ir nusikaltau dēl silpnumo ar nežinojimo, tai aš pats kenčiu bausmę; kam gi tat jūs kankinate mane, lyg kad aš būčiau jums pakenkęs? — [5]*Jūs stojatēs*... Jūs be pasigailējimo naudojatēs mano kentējimais ir puikybēs pilnais žodžiais vien iš jų darote išvadą, kad aš bedievis. — [6]*Dievas prispaudē*... Jei nelaimē būtų siunčiama tik dēl nuodēmių, tai Dievo teismas būtų neteisingas, nes jis siuntē man perdaug didelius kentējimus, nors aš neesu kaltas sunkių nuodēmių. — *Savo rykštēmis*. Ebr t: «savo tinklais». Kaip žvēris, kurs negali ištrūkti iš medinčiaus tinklo, taip aš esu Dievo apsuptas kentējimų tinklu. — [7]*Aš šaukiu, kentēdamas*... Taip didelēs nelaimēs aš negalējau nusipelnyti: visų pirma to, kad Dievas neliudija apie mano nekaltumą, toliau kad jis dar labiau mane baudē /8 e/. Aš negaliu išbēgti, ir nors būtų koki prieglauda, tamsybē /nelaimē, kurios priežastis nežinoma/ laiko man ją uždengus. Ko aš nustojau, to nebegalima atitaisyti. Jis atēmē visa, kas darē mane garbingą /plg 1 Moš 45,13/ ir kas leido man pakelti galvą tarp kitų žmonių. Kitados garbēje, dabar jaunesniųjų išjuokiamas /31,1/; anksčiau lygus karaliui /29,25/, dabar sēdžiu dulkēse, krapštydamas savo žaizdas. — [10]*Iš visų pusių*: atimdamas mano turtus ir naikindamas mano kūną. — [11]*Jo narsas*... Jis elgiasi su manim kaip su neprietelio tvirtove. Kaip sutvarkyta kariuomenē eina ir puola mane Dievo siųstos kančios, taip

13Mano brolius jis atitolino nuo manęs,
ir mano pažįstami pasitraukė nuo manęs kaip svetimi.
14Mano giminės pametė mane,
15Mano įnamiai ir mano tarnaitės laikė mane svetimu,
ir kaip kitatautis buvau jų akyse.
16Aš šaukiau savo vergą, o jis neatsakė ;
aš prašiau jį savąja burna.
17Mano moteris bjaurėjosi mano kvapo,
ir aš maldavau savo įsčios sūnus.
18Net ir paikieji niekino mane
ir kai pasitraukiau nuo jų,
jie žeidė mane žodžiais.
19Mano kitados patarėjai bodėjosi manęs,
ir ką labiausiai mylėjau, tas bjaurėjosi manęs.
20Sunykus kūnui, mano kaulai prisiglaudė prie mano odos,
ir tiktai lūpos liko aplink mano dantis.
21Pasigailėkite manęs, pasigailėkite manęs
bent jūs, mano prieteliai,
nes Viešpaties ranka palietė mane.
22Kam persekiojate mane kaip Dievas
ir sotinatės mano kūnu ?
23Kas man suteiks, kad mano žodžiai būtų parašyti ?
kas man duos, kad būtų įrėžti knygoje

---

kad greitas žuvimas yra neišvengiamas. — 12*Galvažudžiai.* Ebr t : būriai, t y, kentējimų daugybē

13*Mano brolius* : artimiausius giminaičius. Ijobas išdēsto su skausmu, kaip labai jis buvo visų net ir artimiausiųjų paliktas. — *Jis atitolino* : siųstais kentējimais. — 15*Įnamiai* : svetur gimusieji, bet paskui patekusieji į Ijobo namus tarnai, skirtini nuo vergų, gimusių ir užaugusių jo paties namuose /16 e/ — 16*Prašiau jį* : patarnauti. — 17*Bjaurējosi mano kvapo.* Žmogaus, sergančio elephantiasies liga, kvapas yra tikrai nepakenčiamai bjaurus. — *Savo įsčios sūnus* : ne savo vaikus, kurie visi buvo mirę, bet savo brolius, išējusius iš tos pačios motinos įsčios kaip ir Ijobas. Anot kitų aiškinimo : aš pasidariau lygus tam, kurs turi savo paties vaikus maldauti to, ką jie man skolingi. — 18*Net ir paikieji* : menkiausi žmonēs, kurie tikrai verti paniekinimo. — 19*Patarējai* : artimiausi prieteliai. — 20*Sunykus kūnui...* Sunkioje ligoje Ijobas buvo visai suliesējęs ir sudžiūvęs, taip kad rodēsi likę tik oda ir kaulai. — *Tiktai lūpos liko...* Patarlē : liga sunaikino visą kūną. — 21*Pasigailēkite manęs...* Įvardintos nelaimēs turējo sužadinti klausytojuose pasigailējimą ; jo tai dabar Ijobas tiesiog maldauja savo prietelius. — 22*Sotinatēs mano kūnu.* Ebr t : « nepasisotinate mano kūnu ? » Valgyti kieno nors kūną yra Rytiečių išsireiškimas vietoje : ką nors neteisingai kaltinti, šmeižti. Dievas gali be matomos kaltēs dēl slaptų priežasčių ką nors sunkiai bausti, nenusikalsdamas teisingumui ; bet panašus prietelių pasielgimas yra tikrai didelē neteisybē, nes Ijobas jau seniai įrodē jiems savo nekaltumą, ir kad jų kaltinimai neturi pagrindo

23*Kas man suteiks...* Lukterējęs, ar prieteliai neatsiliepს į Ijobo maldavimą, ir iš jų tylējimo matydamas, kad jie tebesilaiko savo nuomonēs, Ijobas nori duoti viešą ir amžinai pasiliekantį savo nekaltumo liudijimą. — *Mano ž džiai* : tvirta Ijobo viltis apie būsimą atpirkēją /25-27/. Ijobas trokšta, kad tie jo žodžiai galētų pasiekti visą paskesnių laikų žmoniją ir todēl mini visus, galinčius ilgiausį laiką išsilaikyti, rašymo būdus. — 24*Švininēje skardoje.* Anot kaikurių ebr t aiškintojų, Ijobas trokštąs, kad jo žodžiai būtų įrēžti kietame akmenyje ir įrēžtos raidēs būtų pripiltos švino. — 25*Nes žinau, kad...* Ebr t : « Bet aš žinau, kad mano

24geležine vinimi ir švininėje skardoje,
arba būtų iškalti kaltu titnage?
25Nes žinau, kad mano Atpirkėjas yra gyvas,
ir paskučiausią dieną aš atsikelsiu iš žemės,
26ir vėl būsiu apvilktas savo oda,
ir savo kūne aš matysiu savo Dievą.
27Aš pats jį matysiu,
ir mano akys išvys, o ne kitas;
ta mano viltis paslėpta mano prieglobstyje.
28Kam tat dabar sakote: Persekiokime jį
ir raskime pagrindą jį kaltinti?

Atpirkējas yra gyvas ir kad jis atsistos paskutinis ant dulkių, ir paskui tai bus apvilkta mano oda ir /anot kitų: ir po to kai bus sunaikinta šita mano oda/ iš savo kūno aš regēsiu Dievą. Aš pats jį regēsiu. Mano akys matys jį, o ne kitas. Mano inkstai džiūsta manyje, to belaukdami». Ijobo prieteliai norējo sužadinti jame žemišką viltį, bet jis atstūmē ją nuo savęs; /6,11; 7,5-9; 16.21; 13,15; 14,10 16,23; 17,1.11-16/ ir sakē: *Puvēsiui tariau: tu mano tēvas ir tt*; už tatai čia jis išreiškia iškilmingai kitą viltį, kurią jis buvo jau ir aug 14,13; 16,18 nurodęs. Jis sakosi visų pirma žinąs, kad jo Atpirkējas yra gyvas. Ebr žodis *ga'al*, išpirkti, sutinkama tose vietose, kur sakoma, jog Dievas išvadavęs Žydus iš Egipto ir iš Babelēs vergijos. Daiktavardis *go'el* reiškia tą, kurs turi teisę išpirkti savo giminaičio tēviškę, o taip pat ir tą, kurs turi prievolę keršyti už savo giminaičio nužudymą /3 Moš 25,25; 4 Moš 35,19; 5 Moš 19,6; Rut 3,13; 4,4.6/. Todēl Dievas yra atpirkējas, kai jis išlaisvina iš prispaudimo, gelbi prislēgtąjį ir už jį keršija /Ps 118; 154; Raud 3,58/. Toks laisvintojas yra gyvas Ijobui. Jis niekuomet nemiršta, todēl tikrai atliks savo pareigas. Jis taip pat yra paskutinis /Ješ 44,6; 48,12/; taigi jis ir tuomet turi valdžią, kai jau visa žmonija bus žuvusi. Tasai laisvintojas a t s i s t o s ant dulkių, t y, ant kapo, kuriame bus supuvęs Ijobo kūnas /17,6; 7,21; 14,8; 20,11; 21,26/. Ebr ž *qum*, a t s i s t o t i, k e l t i s sakomas apie liudytojus, taip pat apie suteikiančius pagalbos ir apie Dievą, kai jis pasirodo kaip teisējas /Ijob 31,14; Ješ 2,19.21.28.31; Ps 11,6 ir k/. Taip pat Dievas pasirodys ant Ijobo kapo kaip jo nekaltumo liudytojas, kaip išlaisvintojas ir keršytojas. — Vulgatos vertime gerai išreikšta originalinio teksto mintis. 25b ir 26 eil daroma išvadas iš to, kas pasakyta 25 eil ebr t. — *Aš pats jį matysiu*... Iki tam laikui Ijobas veltui meldē, kad Dievas paskelbtų jį esant nekaltą ir nurodytų jo kentējimų priežastis. Dabar jis sako, kad tai įvyks pilniausiai. Matyti Dievą reiškia čia /plg 6,8; 9,35; 10,2; 13,20-22; 14, 13; 16,10.20/ ypatingu būdu, kad Dievas bus jam maloningas ir duos jam atlyginimą. Tas atlyginimo džiaugsmas pereis nuo sielos į kūną: ir mano akys, tos pačios akys, kurias liga jau beveik sunaikino, matys jį /16,17; 17,7/. — *Ta mano viltis*... Ijobas labai karštai laukia savo vilties įvykimo, taip kad, anot ebr t, jo inkstai /giliausių ir gyviausių jausmų, troškimų buveinē/ džiūsta to belaukdami. — Iš šv Tēvų ir senovēs rašytojų matē šituose Ijobo žodžiuose išreikštą tikējimą į mirusiųjų prisikēlimą Origen, Kir-Jerus, Epif, Auksab, Ambr, Aug. Šv gi Jieronimas sako: Ijobas taip pranašauja apie mirusiųjų prisikēlimą, kad nē vienas nēra rašęs apie tai nei aiškiau, nei atsargiau... Nē vienas po Kristaus nekalba taip aiškiai apie prisikēlimą, kaip šitas /Ijobas/ pirm Kristaus. Taip pat Žydai supranta šituos Ijobo žodžius apie prisikēlimą. — Tuose Ijobo žodžiuose reikia ieškoti išaiškinimo atmainos, įvykstančios Ijobo širdyje ir jo tolesnio ramumo priežasties, nes iš tikrųjų keturiuose paskutiniuose Ijobo atsiliepimuose, nors graudžiai iškalbinguose, nebēra to smarkumo, koks randamas pirmuose. — 28*Kam tat*... Kadangi toks yra dalykas, tai kam jūs vis dar tebesilaikote savo užsispyrimo ir noro persekioti ir varginti mane. Ebr t:

[29]Bėgkite tat nuo kalavijo,
nes keršytojas neteisybių yra kalavijas,
ir žinokite, kad yra teismas
20. [1]Atsakydamas Sopharas Naamatietis tarė :
[2]Todėl mano įvairios mintys eina viena po kitos,
ir mano mintis blaškosi į visas puses.
[3]Mokslo, kuriuo mane bari, klausysiuos,
ir mano išmanymo dvasia atsakys man.
[4]Tai aš žinau nuo pradžios,
nuo to laiko, kai žmogus pastatytas žemėje,
[5]Kad bedievių gyrius trumpas,
ir veidmainio džiaugsmas kaip akimirksnis.
[6]Jei jo puikybė pakiltų iki dangui,
ir jo galva pasiektų debesis,
[7]Galų gale jis bus pražudytas kaip mėšlynas,
ir kurie buvo jį matę, sakys : Kur jis ?
[8]Jis kaip nuskrendąs sapnas nebus atrastas,
praeis kaip naktinis regėjimas.
[9]Akis, kuri buvo jį mačiusi, nebematys,
ir jo vieta nebežiūrės daugiau į jį.
[10]Jo sūnūs bus sunaikinti neturtu,
ir jo rankos atiduos jam jo skausmą.
[11]Jo kaulai bus pilni jo jaunystės ydų,
ir jos miegos kartu su juo dulkėse.

« nes jūs sakysite : kam mes jį persekiojame ? ir dalyko šaknis rasta manyje ». Ebr t prasmē gal toki : Todēl aš kalbējau apie teismą, nes jūs persekiojate mane ; pagrindas kaltinti atrasta manyje, jums taip teisiant. — [29]*Bēgkite*... Ijobas priduria įspējimą prieteliams, kad jie pamestų savo neteisingą kaltinimą ir savo rūstybę. Kalaviju pavadinta čia Dievo bausmē, kerštai. Ebr t : « bijokite kalavijo, nes rūstybēs yra kalavijo nuodēmēs /t y, rūstybē yra toki nuodēmē, už kurią baudžiama kalaviju/, kad žinotumēt jog bus teismas »

e/ *Antras Sopharo atsiliepimas*

20,1-29. Sopharas sakosi esąs Ijobo įspējimais priverstas atsakyti ir kalba apie bedievių laimēs trumpumą /1-5/. Kad labiau Ijobą išgąsdintų, jis vēl iškalbingais žodžiais aprašo bedievio žuvimą, sako, kad tas žuvimas teisingas ir kad jis bus visiškas /6-29/

20. [1]*Atsakydamas Sopharas*... Sopharas savo atsakyme net ir aliuzijos nedaro į skaisčią Ijobo viltį. Jis ir jo draugai ieško vien praeityje įrodymų, kad Ijobas kaltas. Sopharas vēl kalbēdamas apie bedievių žuvimą kreipia ypatingu būdu dēmesį į jų laimēs trumpumą. — [2]*Todēl*... kadangi tu gąsdini Dievo teismu. — *Mintys eina*... Sopharas neslepia savo sumišimo, kurį jame sukēlē Ijobo žodžiai. — [3]*Mokslo, kuriuo*... Tu verti mane klausyti žodžių, kurie mane užgauna ; bet aš turiu ką tau atsakyti. Prieš Ijobo gąsdinimą Sopharas tuojau stato tai, kas nuo pat pradžios ir per visus laikus turi pasilikti tvirta, kad bedieviai žūna /4.5 e/. — [4]*Tai aš žinau*... Ebr t : « nejaugi tu to nežinai »...

[7]*Kaip mēšlynas*. Ebr t : kaip jo paties smarvē. — [8]*Kaip*... *sapnas*... Plg Ps 72, 20 ; Ješ 29,8.

[10]*Jo sūnūs*... Ebr t anot kaikurių : « jo sūnūs meilinsis beturčiams, jo rankos turēs sugrąžinti išplēštą gērybę ». — Bedievio nelaimē palies ne tik jį patį, bet taip pat ir jo palikuonis ; per juos jis turēs sugrąžinti pirmiesiems savininkams išplēštą iš beturčių lobį. — *Jo rankos* : jo darbai /Vulg/. — [11]*Jaunystēs ydų*. Ebr t : « užslēptų » /kalčių/. Tarp nuodēmēs ir žuvimo yra amžinas ir būtinas sąryšis. Nusikaltimai auga kartu su žmogumi ir neatstoja nuo jo net ir kape. Taigi nors bedievis iš viršaus

[12]Nes kadangi piktumas saldus jo burnai,
jis slepia jį po savo liežuviu.
[13]Jis taupia jį ir nepaleidžia jo
ir paslepia savo gerklėje.
[14]Jo duona jo pilve
pavirs viduje į angių tulžį.
[15]Turtus, kuriuos prarijo, jis išvems,
ir Dievas ištrauks juos iš jo pilvo.
[16]Jis čiulps angių galvą,
ir gyvatės liežuvis užmuš jį.
[17]/Tenemato jis vandens upelių, medaus ir sviesto srovių/.
[18]Bus baudžiamas už visa, ką yra padaręs,
tačiau nebus sunaikintas ;
kaip daug jo prasimanymų, tiek jis ir kentės.
[19]Nes pamindamas jis nuplikino beturčius,
išplėšė namus, kurių nestatė.
[20]Jo pilvas nebus sotus,
ir turėdamas, ko geidė, jis negalės pasilaikyti.
[21]Neliko jo valgio
ir todėl neliks nieko iš jo gėrybių.
[22]Kai pasisotins, jam bus angštu
ir karšta, ir visoks skausmas apniks jį.
[23]Kad gi jo pilvas pasidarytų pilnas,
kad išleistų į jį savo užsidegimo rūstybę
ir lydintų ant jo savo karą.

---

dar rodosi esąs sveikas ir laimingas, taip pat laikomas teisingu, bet jo vidus yra nepagydomai paliestas nuodēmių, taip kad nuodai turi veikiai pasireikšti iš viršaus neišvengiamomis bausmēmis už nuodēmę. — [12]*Nes kadangi piktumas*... Nuodēmē palyginama su gardumynu, kurį ilgai laikoma burnoje, kad būtų labiau juo pasigardžiuota. — [13]*Nepaleidžia jo*... nenuryja ūmai ; ilgai laiko burnoje. — [14]*Jo duona*... Ebr t : « jo valgis gyvačių nuodai jo viduriuose ». Bedievio nuodēmēs, jo neteisybēs, kurios jam rodosi lyg kad būtų skanus valgis, greitai susilaukia baisių pasēkų. — [16]*Jis čiulps*... Ebr t : « jis čiulpia angių nuodus ». Vulg vertimas tik tuo tesiskiria, kad jame nurodoma angies nuodų vieta. Taip tat bedievis visa ko nustojęs bus baisiai sunaikintas. — [17]*Tenemato*... Savo uolume Sopharas pats linki bedieviui pikta. Matyti reiškia čia tą pat, ką ir pasidžiaugti. Vandens upeliai karštuose Rytų kraštuose yra maloniausis dalykas ir todēl yra vaizdas didelēs laimēs apskritai. Augščiausis gi derlingumo laipsnis pažymima medaus ir pieno srovēmis. Plg 4 Moš 13,28. Jei mirtis ne tuojau sutinka bedievį, Sopharas norētų, kad bent jis nesinaudotų didžiausia laime ir dideliu visų dalykų apstumu. — [18]*Bus baudžiamas*... Ebr t : « jis turi atiduoti pelną ir jam nevalia jo praryti ; koks jo uždarbis, toks ir užmokestis, ir nēra jam jokio džiaugsmo ». — [19]*Pamindamas jis nuplikino*... Bedievis elgēsi piktai ir nedorai su tais, kurie negalējo apsiginti, ir skriaudē juos. — [20]*Jo pilvas*... Bedievio godumui nebuvo ribų ; bet jo įsigyto lobio pakaks neilgam. — [21]*Neliko*... Ebr t : « niekas neišvengia jo godumo ». — [22]*Kai pasisotins*... Nors bedievio laimē pasieks augščiausį laipsnį, tačiau jis bus visokių vargų kankinamas. — *Ir visoks skausmas*... Ebr t : « visų nuvargintųjų rankos pakils prieš jį ». — [23]*Kad gi jo pilvas*... Bedievis negalējo pasisotinti gērybēmis ; tegul gi jis bus pasotintas Dievo bausmēmis. — *Kad išleistų* : Dievas. — *Ir lydintų*... Ebr t : kad tas /bausmių/ lietus būtų jo maistas. Karo /Vulg/ paminējimas nurodo, kad bedieviui skiriama visiškas sunaikinimas ; lietus čia reiškia bausmių apstumą. Taip daroma į Ijobo nelaimes aliuzija

[24]Jis bėgs nuo geležinių ginklų
ir įpuls į varinį kilpinį.
[25]Jis ištrauktas ir išeina iš savo makščių
ir blizga savo kartume ;
baisumai eis ir ateis ant jo.
[26]Visos tamsybės yra užslėptos jo paslaptyse ;
prarys jį ugnis, kuri nekūrenama ;
paliktas savo padangtėje jis bus prispaustas.
[27]Dangus atidengs jo neteisybę,
ir žemė sukils prieš jį.
[28]Jo namų želmuo bus atidengtas,
bus nutrauktas Dievo rūstybės dieną.
[29]Ta yra dalis žmogui bedieviui nuo Dievo
ir jo žodžių tėvonystė nuo Viešpaties
21. [1]Atsakydamas Ijobas tarė :
[2]Paklausykite, meldžiamieji, mano žodžių
ir darykite atgailą.
[3]Pakęskite mane, ir aš kalbėsiu,
o po mano žodžių, jei jums tinka, juokitės.
[4]Argi mano ginčas su žmogumi,
kad neturėčiau teisingai nuliūsti ?

/9,18 ; 10,15.17 ir k/. — [24]*Jis bēgs...* Jei bedievis išvengs vienos nelaimēs, jis pateks į kitą /plg Ješ 24,18/. — [25]*Jis ištrauktas...* Toliau sakoma, kaip bedievis bus Dievo rūstybēs vilyčios pervertas. Aiškiau ebr t : « jis /Dievas/ išleido /vilyčią iš kilpinio/, ir ji išeina iš /perverto/ kūno ir blizga iš jo tulžies ir /mirties/ baisumas plečiasi nuo jo. — [26]*Visos tamsybēs.* t y, jam laikomos visokios nelaimēs, kad kankintų jį dēl jo paslēptų ydų ; ugnis, nežemiška, ne žmonių sukurta, bet iš dangaus siųsta, prarys jo gērybes ir namus. — *Paslaptyse.* Daugelis aiškintojų mano, kad paslaptimis čia pavadinta neteisingai įsigyti bedievio turtai, kuriuose lyg kad slepiasi jo nelaimēs. [27]*Dangus atidengs...* Ijobas šaukē /16,18/ savo nekaltumo liudytojais dangų ir žemę; todēl Sopharas dabar sako, kad dangus ir žemē liudys prieš bedievį, prisidēdami prie jo žuvimo. — [28]*Jo namų želmuo...* Bedievio palikuonys /arba anot ebr t jo žemēs vaisiai/ pasiliks be globos, bus sunaikinta, atimta. — [29]*Ta yra dalis...* Baigdamas Sopharas išreiškia trumpu sakiniu savo žodžių turinį. — *Ir jo žodžių...* Tēvonystē, kurią nusipelnē savo piktomis šnekomis arba darbais. Ebr t : « ir Dievo jam skirtoji tēvonystē »

f/ *Antras Ijobo atsakymas į Sopharo žodžius*

21,1-34. Ijobas visų pirma prašo prietelius pasiklausyti atsidējus jo žodžių /1-6/, o paskui aiškina, jog, kaip rodo patyrimas, daug bedievių gyvena didžiausioje laimēje, nors jie piktžodžiauja Dievui, todēl ne visų nuodēmēs tuojau baudžiamos /7-26/ ; negana to, bedievis ne tik prie savo gyvos galvos, bet ir miręs būna žmonių gerbiamas ; todēl prietelių paguoda tuščia, ir jų atsakymas nesutinka su tiesa /27-34/

21. [1]*Atsakydamas Ijobas...* Ijobo atsakymas Sopharui ramus ir be pykčio ; jis tik gina tiesą ir įrodinēja, kad prietelio nuomonē klaidinga. — [2]*Darykite atgailą.* Ijobas ragina prietelius pamesti savo klaidingas nuomones apie jo kaltes. Bet ebr t yra : « ir tai tebūna jūsų paguoda », t y, jei kantriai pasiklausysite mano žodžių, tai bus man geriausi iš jūsų pusēs paguoda. — [3]*Juokitēs.* Ebr t : « tyčiokis ». Čia Ijobas kreipiasi į vieną Sopharą. — [4]*Argi mano ginčas...* Ijobas bando sužadinti prietelių susidomējimą nurodymu dalyko svarbos ; jis paliečia ne žmonių steiginį, bet Dievo tvarką, kaip Dievas valdo žmonių giminę, ir kuri draug gali sukelti žmoguje didžiausią pagundą

5Pažvelgkite į mane ir nustebkite,
ir padėkite sau ant burnos pirštą.
6Ir aš, kai tai atsimenu, išsigąstu,
ir mano kūnas ima drebėti.
7Kodėl tat bedieviai gyvena,
yra išaugštinti ir sustiprinti turtais?
8Jų palikuonys pasilieka ties jais;
giminaičių ir vaikaičių būrys jų akivaizdoje.
9Jų namuose nėra pavojaus ir ramu,
ir nėra Dievo rykštės ant jų.
10Jų galvijai apsiveisia ir neišsimeta;
karvė atsiveda veršiuką ir nepasilieka bergždžia.
11Jų vaikeliai išeina kaip kaimenės,
ir jų kūdikiai šokinėja žaisdami,
12Laiko bubiną ir kankles
ir džiaugiasi girdėdami vamzdžius;
13Praleidžia savo dienas gėriuose
ir akimirksnyje nužengia į požemius.
14Jie tarė Dievui: «Atstok nuo mūsų,
mes nenorime žinoti tavo kelių.
15Kas yra Visagalis, kad jam tarnautumėm?
ir ką padės mums, jei melsimės jam?»
16Kadangi tačiau jų gėrybės ne jų rankoje,
bedievių sumanymas tebūna toli nuo manęs.

---

ir nekantrumą. — 5*Padėkite sau ant burnos*... Tylėjimo ženklas. Ijobas kalbės apie tikrą žmogui nesuprantamą Dievo apvaizdos paslaptį, todėl prieteliai nemokės nieko apie ją pasakyti. — 6*Ir aš, kai*... Patį Ijobą apima šventa baimė, kai jis atsimena tą paslaptį

7*Kodėl tat bedieviai*... Sopharas sakė, kad bedievių laimė neilga. Bet patyrimas rodo, jog dažnai būna priešingai. Kodėl gi taip yra? Tai ir yra Dievo apvaizdos paslaptis. Ebr t: «jie gyvena; jie sensta; jie darosi galingi». Plg Jer 12,1; Abak 1,13; aug 20,5.8.20. — 8*Jų palikuonys*... Pirmas bedievių laimės ženklas: jie turi gausingus palikuonis ir ilgai gyvena; o vienas ir kitas dalykas buvo laikomas ypatingu Dievo palaiminimu ir Dievo gerumo ženklu. — 9*Jų namuose*... Kitas laimės ženklas, kad bedievių nesutinka joki Dievo bausmė /plg aug 15,21/. — 10*Jų galvijai*... Kiti ženklai, kurie dažnai liudija apie Dievo palaiminimą. — 11*Jų vaikeliai*... Bedieviai turi daug vaikų, kurie auga sveiki. — 12*Laiko bubiną*... Jiems netrūksta visokių pasilinksminimų. — 13*Akimirksnyje nužengia*... Laimingai gyvenę bedieviai susilaukia senatvės ir miršta net nesirgdami, taip kad būna laisvi nuo baimės mirties. — 14*Jie tarė Dievui.* Bedieviai jaučiasi esą laimingi, nežiūrint to, kad jie ne tik nutolsta nuo Dievo, bet dar nenori pripažinti, kad jie nuo Dievo priklauso ir kad jis gali reikalauti ko nors iš jų. Apie Dievo kelius, apie Dievo įsakymais nurodytą pasielgimo būdą jie nenori taip pat žinoti, kaip ir apie jį patį, nes toks žinojimas jiems priešingas, nes jis daro šiek tiek neramumo jų sąžinei ir galėtų priminti jiems jų paskyrimą ir jų priedermes. — 15*Kas yra Visagalis*... Prie paniekinimo jie prideda dar pasityčiojimą ir piktžodžiavimą: jie skelbia Dievą esant negalingą ir nevertą pagarbos. Jie lyg kad sako: Ką gali padaryti tasai, kurį vadina Visagaliu? Nieko. Plg Mal 3,14. — 16*Kadangi tačiau*... Bedievių laimės paslaptį padidina dar ta aplinkybė, kad ta jų laimė priklauso ne nuo jų pačių, bet nuo Dievo. Ijobas tačiau skuba pridurti, kad jis nenori turėti nieko bendro su tais bedieviais. — 17*Kiek gi sykių*: kaip gi retai. Aliuzija į žodžius 18,6.12; 20,29. — *Bedievių žiburys*: laimė. Plg aug 18,5.6. —

[17]Kiek gi sykių bedievių žiburys užgęsta,
ir tvanas ateina ant jų,
ir Dievas padalina jiems savo narso skausmus?
[18]Jie būna kaip pelai prieš vėją
ir pelenai, kuriuos viesulas išnešioja.
[19]Dievas pasilaiko tėvo skausmą jo vaikams;
kai bus jam atsilyginęs, tuomet jis žinos.
[20]Jo akys matys jojo žuvimą,
ir jis gers iš Viešpaties narso.
[21]Nes ką jam rūpi jo namai, jam mirus?
ir kai jo mėnesių skaičius bus perpus sutrumpintas?
[22]Argi kas nors mokys išminties Dievą,
kurs teisia didikus?
[23]Šitas miršta tvirtas ir sveikas,
turtingas ir laimingas;
[24]Jo viduriai pilni taukų,
ir jo kaulai primirkę smegenų.
[25]Kitas gi miršta sielos apkartime,
be jokio lobio;
[26]O tačiau miegos draug dulkėse,
ir kirminai apdengs juodu.
[27]Iš tikrųjų aš žinau jūsų mintis
ir neteisingus sprendimus prieš mane.
[28]Nes jūs sakote: Kur kunigaikščio namai?
ir kur bedievių padangtės?
[29]Paklauskite kurį nors iš keleivių
ir patirstite, kad jis supranta šituos pat dalykus,

Tvanas: nelaimių daugybē. — [18]*Jie būna*... Tęsinys sakinio, pradēto 17 e: Kaip gi retai jie būna... Plg Ps 1,4; Ješ 17,13 ir k. — [19]*Dievas pasilaiko*... Ijobas numato priekaištą, kurį prieteliai galētų padaryti jo žodžiams; jie gal sakytų: jei ne visuomet bausmē sutinka patį bedievį, tai jis bus nubaustas savo vaikų asmenyje. Į tą laukiamą priekaištą Ijobas atsako: *Kai bus jam*... Aiškiau Ebr t: /Dievas/ teatlygina jam pačiam, kad jis jaustų. Ijobas reikalauja, kad būtų nubaustas pats bedievis, nes toks nubaudimas pasirodo būtinai reikiamas, jei prietelių nuomonē apie Dievo atlyginimą čia žemēje yra tikra. Bausmē siųsta vaikams bedieviui būtų niekai, nes apie ją jis nieko nežino ir jos nejaučia savo žemiškame gyvenime. Tą pačią mintį Ijobas išreiškia ir toliau: [20]*Jo akys matys*... Tikriau: « tegul jo akys mato jo paties žuvimą ir tegul jis pats geria »... — [21]*Nes ką jam rūpi*... Kai tik bedievis miršta, jam neberūpi, kas įvyks su jo šeima žemēje. — *Ir kad jo mēnesių*... Ebr t: kuomet jo mēnesių skaičius bus baigtas. — [22]*Argi kas nors*... Ijobas parodē savo žodžių tikrumą; todēl klaidingas yra mokslas jo prietelių, kurie, neva remdamies patyrimu, norētų lyg kad pamokyti Dievą, kaip jis turi pasinaudoti bedieviais, įsakyti tam, kurs teisia angelus, kitokią tvarką negu tą, kurią matome. — [23]*Šitas miršta*... Ijobas dabar trumpai palygina bedievių ir dievobaimingųjų likimą. — [26]*O tačiau miegos draug*... Nežiūrint didžiausios nelygybēs tarp piktųjų ir gerųjų likimo ir pasielgimo, vieni ir kiti miršta vienodai, mirtyje nēra geriau vieniems kaip kitiems ir niekur nesijaučia, kad piktieji bus nubausti, o geriesiems duota užmokestis

[28]*Kunigaikščio*: turtingo ir galingo nusidējēlio, Ijobo. Prieteliai sako, kad galingų bedievių namai žuvo ir kad ta aplinkybē liudija prieš Ijobo tvirtinimus, būk jis nekaltas. — [29]*Kurį*

30Jog piktasis laikomas pražūties dienai,
ir jog jis bus nuvestas į narso dieną.
31Kas bars jo akivaizdoje jojo kelią,
ir kas atsilygins jam už tai, ką jis yra padaręs?
32Jis bus nuvestas į kapus
ir budės mirusiųjų būryje.
33Jis bus meilus Kokyto žvirgždams;
paskui save jis patrauks kiekvieną žmogų;
o tų, kurie buvo pirm jo, be skaičiaus.
34Kaip tat jūs raminate mane veltui,
nes pasirodo, kad jūsų atsakymas priešingas tiesai
22. 1Atsiliepdamas Eliphasas Temanietis tarė:
2Argi gali žmogus būti palygintas su Dievu,
nors jis būtų tobulo mokslo?
3Ką praverčia Dievui, jei tu teisingas?
arba ką jam suteiki, jei tavo kelias nesuteptas?

nors iš keleivių: žmogų, kurs daug matė ir girdėjo. — 30*Jog piktasis...* Ebr t: «kad nelaimės dieną piktojo pasigailima, rūstybės dieną jie išvedami /atleidžiami nuo kentėjimų/». Vulg tekstas gal reiktų papildyti žodžiais: kaip jūs sakote. — 31*Kas bars...* Žmonės nedrįsta prikišti bedieviui jo kalčių; todėl jis jaučiasi visai laimingas. — 32*Jis bus nuvestas...* Didelio prietelių būrio palydėtas į kapus, puikiu savo kapo paminklu tarsi ir toliau pasilieka gyvas. — 33*Jis bus meilus...* Ebr t: «meilūs jam slėnio žvirgždai, ir visas pasaulis traukiasi paskui jį, taip kaip nesuskaitomi nuėjo pirm jo». — Ir miręs bedievis turi daug pasekėjų, taip kaip daug buvo jo pirmatakų. Taip be paminklo ant savo kapo jis turi kitą dar žmonių širdyje, kurs labiau negu anas skelbia jo atsiminimą būsimoms kartoms. Vulgatoje: Kokytas buvo vadinama tariamos mirusiųjų buveinės upė, riba tarp šio ir kito pasaulio. Ant Kokyto upės, anot senovės nuomonių, viešpataująs nuliūdimas ir dejavimas, tačiau rodosi, kad laimė seka bedievį iki tai kraštutinei ribai, lig kuriai galima eiti paskui žmogų, taip regisi ir mirusiųjų buveinė besidžiaugianti gavus tokį žymų naują gyventoją. — 34*Kaip tat...* Jei iš prietelių atsakymų į Ijobo žodžius atimti tai, kas priešinga nurodytiems faktams, tai liktų vien jų piktumas, kurs pasireiškia jų pasakytuose prieš tiesą kaltinimuose kančiančiojo Ijobo. Tuo gi būdu jų teikiama Ijobui paguoda pasirodo visai niekinga ir tuščia

3. Trečioji dialogų eilė

a/ Trečias Eliphaso atsiliepimas

22,1-30. Trečią dialogų eilę vėl pradeda Eliphasas, kaltindamas Ijobą sunkiausiomis nuodėmėmis, tačiau į dėsnį, kuriuo jis remiasi, Ijobas atsako taip, kad Bildadas nebedaug ką gali pridurti, o Sopharas visai tyli

Eliphasas, nerasdamas atsakymo į paskutines Ijobo išvadas, daro tarsi sau pagrindą iš sakinio, kad vienatinė Dievo pasielgimo taisyklė yra jo baudžiamoji teisybė /1-5/. Jis mini daug nusikaltimų, kuriais Ijobas nusipelnęs sau savo nelaimę /6-11/, nes Dievas negalįs nematyti ar palikti nepastebėtų nuodėmių, bet, kaip parodo gyvenimas, baudžia kiekvieną nedorybę /12-20/. Todėl Eliphasas ragina Ijobą daryti atgailą, kad tuo būdu vėl būtų vertas gauti iš Dievo naujų geradarysčių

22. 2*Argi gali žmogus...* Ebr t: «argi gali būti žmogus naudingas Dievui? ne, tik sau pačiam naudingas dievobaimingasis». Iš to gi reikia padaryti išvada, kad Dievui nereikia žmogaus, nors jo išmintis būtų tobuliausi. O jei žmonės būna dievobaimingi, tai tik jei patys turi pelno, o ne Dievas. — 3*Ką praverčia...* Dievui nieko nepadeda geri žmonių darbai, todėl jis nesivaduoja nei viltimi, nei baime, kaip kad daro žmonės; vienatinė jo pasielgimo taisyklė, anot Ijobo draugų, turi būti teisybė. Jei Ijobo kentėjimų pagrindų negali būti Dievuje, tai reikia jų ieškoti pačiame Ijobe. Dievas negalėjo baus-

4Nejaugi iš baimės jis bars tave
ir ateis su tavim į teismą,
5O ne dėl labai didelės tavo piktybės
ir begalinių tavo nedorybių ?
6Nes tu be priežasties atėmei savo brolių užstatą
ir išplėšei drabužius iš plikųjų ;
7Nedavei vandens pailsusiam
ir atsisakei duoti duonos išalkusiam ;
8Savo peties stiprumu paveldėjai žemę
ir būdamas galingiausias turėjai ją ;
9Tu išleidai nuo savęs našles tuščiomis rankomis
ir sulaužei našlaičių ramsčius.
10Todėl esi apstatytas sląstais,
ir ūmas baisumas gąsdina tave.
11Ir tu tareis nematysiąs tamsybės
ir nebusiąs prispaustas patvinstančio vandens smarkumu.
12Ar tu nemanai, kad Dievas augštesnis už dangų
ir prakilnesnis už žvaigždžių viršūnes ?
13Ir tu sakai : Ką gi Dievas žino ?
Jis teisia tarsi per rūką.
14Debesys jo slėpynė, ir jis nežiūri mūsų dalykų
ir vaikščioja po dangų nuo vieno krašto iki kitam.

---

ti jo už dievobaimingumą, todēl Ijobas turējo turēti nuodēmių. Tas nuodēmes Eliphasas tuojau pasakys. Jis dar savo žodžiais nurodo, kad jų yra toki daugybē, jog negalima paminēti visų : 5*O ne dēl...*

6*Nes tu be priežasties...* Eliphasas parenka tokiuos nusikaltimus, kurie dažniausiai būna žmonēse, godžiuose lobio ir valdžios : nežmoniškumą, svetingumo nesilaikymą /7 e/, nuožmumą/ 8 e/, apiplēšimą našlių ir našlaičių. — *Drabužius* : reikiamiausius apatinius drabužius /2 Moš 22.26.27/. Ypatingas nuožmumas pasireiškē tuo, kad tai buvo padaryta be priežasties, broliams, tos pačios giminēs nariams, beturčiams, nieko neturintiems. Plg 24,7,10. — 7*Nedavei vandens...* Atgaivinti juos vendenimi ir duona būtų buvusi labai nedidelē ir neapsunkinanti geradarystē. Šitas priekaištas juo piktesnis, kad svetingumas buvo visų labai branginamas. — 8*Savo peties...* Užuot padēti silpnesniesiems tu verčiau darei priešingai ; pasinaudodamas savo galybe tu išstūmei juos iš jų nuosavybēs. — 9*Tu išleidai nuo savęs...* Net ir labiausiai apleistiems ir reikalingiems pagalbos žmonēms tu buvai kietas ir žiaurus, atsisakei duoti jiems dovanų ir sutrupinai tai, kas jiems būtų buvęs ramstis. Plg 2 Moš 22,21 ; 5 Moš 24,17,19 ; 27,19. Kaip neteisingi visi šitie Eliphaso kaltinimai, paaiškēs iš tolesnių Ijobo žodžių : 29,13 ; 31,16.17. — 10*Sląstais* : pavojais, bausmēmis, ypač mirties baime. — 11*Ir tu tareis...* Tu pats turējai numatyti, kokios baisios buvo tokio pasielgimo pasēkos. — *Tamsybēs* : nelaimių. — *Patvinstančio vandens* : sunaikinimo

12*Ar tu nemanai...* Kad geriau įrodytų Ijobui jo neteisingumą ir pažadintų jį pasitaisyti, Eliphasas primena dabar Dievo didenybę, kuriam jis turi nusilenkti. Ebr t : « argi Dievas ne dangaus augštybē ? Pažvelgk į žvaigždžių viršūnes, kaip jos augštos ». t y, matyk, kokio augštumo siekia dangus, kur Dievas gyvena. — 13*Ir tu sakai...* Plg Ps 93,7 ; Ješ 29,15 ; Ez 8,12 ir k. — *Jis teisia...* Ebr t : « ar jis gali teisti per rūką ? » — 14*Debesys jo...* Nors Dievas taip augštai, ar tu manai, kad jis nieko nežino apie tave ir nesirūpina žmonių dalykais, dēl to kad debesys apsupa jį ir dangaus skliautai skiria jį nuo žemēs ? Ijobas taip nekalbējo, bet Eliphasas gal dēl to pasavina Ijobui tokį tvirtinimą, kad jis sakēsi nenusipelnęs savo kentējimų nuodēmēmis, ir daro įšvadą, kad Ijobas

[15]Argi tu geidi laikytis amžių tako,
kurį mindžiojo nedori vyrai,
[16]Atimtieji pirm savo laiko,
kurių pamatą upė sugriovė ;
[17]Kurie sakė Dievui : Atstok nuo mūsų,
ir taip manė apie Visagalį,
lyg kad jis negalėtų nieko padaryti,
[18]Tuo tarpu kad jis buvo pripildęs jų namus gėrybių ?
bet jų nuomonė tebūna atstu nuo manęs !
[19]Teisieji matys ir linksminsis,
ir nekaltasis tyčiosis iš jų.
[20]Argi jų išaugštinimas ne pakirstas
ir jų liekanų ar neprarijo ugnis ?.
[21]Sutik tat su juo ir laikykis ramiai,
o per tai turėsi geriausių vaisių.
[22]Priimk iš jo burnos įstatymą
ir dėk jo žodžius sau į širdį.
[23]Jei būsi sugrįžęs prie Visagalio, būsi vėl pastatytas
ir atitolinsi neteisybę nuo savo padangtės.
[24]Jis duos uolos žemės vietoje,
o vietoje titnago aukso srovių.
[25]Visagalis bus prieš tavo neprietelius,
ir bus tau sukrauta sidabro.
[26]Tuomet tu paplūsi gėriais Visagalyje
ir pakelsi savo veidą į Dievą.
[27]Tu melsi jį, o jis išklausys tave,
ir tu atitesėsi savo įžadus.

---

apskritai neigia Dievo teisingumą žmonių atžvilgiu ir tuo pačiu Dievo apvaizdos vadovavimą žmonių gyvenime, esąs gi tos nuomonės, kad Dievas nesirūpinąs žmonių reikalais. — *Vaikščioja po dangų*... Ebr t : « vaikščioja viršum dangaus skliautų. — [15]*Argi tu geidi*... Eliphasas lyg kad sako : Tavo manymo būdas toks pat kaip tavo aprašytųjų bedievių /21,14.../, ir jųjų bedieviškos šnekos — tavo šnekos. *Nedori vyrai* yra žmonės gyvenusieji tvano metu ir gal taip pat Sodomos ir Gomoros gyventojai. — [16]*Kurių pamatą* : laimę, kuri rodēsi paremta tvirtais pamatais. — [17]*Kurie sakē Dievui*... Priežastis, kodēl jie taip žuvo /1 Moš 6,4/, buvo ne kita, kaip tik kad jie tą pat manē apie Dievą, ką ir Ijobas manęs, ir pagal tą savo nuomonę elgēsi. Eliphasas čia kartoja Ijobo žodžius apie bedievius /21,14/, lyg kad tai būtų Ijobo širdies mintys. — [19]*Teisieji matys*... Prieš bedievių likimą Eliphasas stato dabar dievobaimingųjų laimę, bet tiek tik ją teaprašo, kiek tai aiškiau parodo anų likimo liūdnumą. — [20]*Argi*... Nekaltųjų džiaugsmo žodžiai apie žuvusius bedievius. Ebr t : « iš tikrųjų priešininkai sunaikinti, ir ugnis prarijo jų liekanas ». Taip Eliphasas grįžta prie savo vyriausios minties : bedieviai žūna, dievobaimingieji mato jų žuvimą ir džiaugiasi

[21]*Sutik tat*... Įspējimas Ijobui grįžti prie Dievo ir pažadas laimēs. — [22]*Iš jo burnos* : išsižadēdamas savo norų. — [23]*Būsi vēl pastatytas* : tau bus sugrąžinta lobis ir sveikata. — [24]*Jis duos uolos*... Dievas tau duos brangesnių gērybių nekaip tos, kurių nustojai. Ebr t gal : tu rinksies sau aukso dulkēse ir Ophyro aukso tarp upelių akmenų /plg 3 Kar 9,28 ; 10,11/, t y, tavo turtų bus be galo daug ir įsigysi juos be jokio vargo. — [25]*Visagalis bus*... Ebr t : « ir Visagalis bus tavo sidabras, ir sidabro daugybēs bus tau ». — [26]*Pakelsi savo veidą*... Pakelti veidą į Dievą yra pasitikējimo ženklas ; to pasitikējimo objektas — Dievo maloningumas ir jo gausus palaiminimas. — [27]*Atitesēsi*... Būsi išklausytas, nes pažadai tik tuomet

[28]Nutarsi dalyką ir įvyks tau,
ir tavo keliuose žibės šviesa.
[29]Nes kas bus nusižeminęs, tas bus šlovėje,
ir kas nuleis akis, tas bus išgelbėtas.
[30]Nekaltasis bus išgelbėtas,
išsigelbės gi dėl savo rankų tyrumo
23. [1]Atsakydamas Ijobas tarė :
[2]Taip pat dabar mano žodžiai pilni kartumo,
ir mano slogos smarkumas viršija mano vaitojimą.
[3]Kas man suteiks, kad pažinčiau ir rasčiau jį,
ir ateičiau iki jo sostui ?
[4]Aš išdėstyčiau jo akivaizdoje savo bylą
ir pripildyčiau savo burną įrodymų,
[5]Kad patirčiau žodžius, kuriuos man atsakytų,
ir kad suprasčiau, ką man kalbėtų.
[6]Tačiau nenorėčiau, kad jis su didele stiprybe ginčytųsi su [manim
ir prislėgtų mane savo didenybės svoriu.

---

atitesimi, kuomet suteikta tai, kas buvo prašyta. — [28]*Tavo keliuose žibēs.* Tu būsi laimingas. — [29]*Nes kas bus...* Tą pakitējimą Ijobo likime padarys nuolanki atgaila. Ebr t nevisai aiškus; jis galima išversti : « jei tave slēgia, tu šauki : Augštyn ! ir jis pađeda nulenktam ». — [30]*Nekaltasis...* Ebr t : « net ir nelaisvą nuo kaltēs jis išgelbēs ; jis bus išgelbētas per tavo rankų tyrumą ». Taigi Ijobas ne tik pats atgaus buvusią laimę, bet dar per jo šventumą galēs gauti kalčių dovanojimą kiti nusidējēliai

b/ *Trečias Ijobo atsakymas Eliphasui*

23,1-24,25. Kadangi Ijobo prieteliai visai nenori jam tikēti, todēl jis trokšta įrodyti savo nekaltumą Dievo akivaizdoje ; negalēdamas tačiau pasiekti Dievo /23,1-9/, jis šaukiasi į Dievo visažinojimą, nes Dievas mato savo taip sunkiai prislēgto tarno nekaltumą /23, 10 17/. Nors Dievas žino, kada jis darys teismą, bet mes to laiko nežinome ir ne mūsų dalykas teisti, kodēl bedieviai dažnai viešpatauja šiame psaulyje, tuo tarpu kad beturčiai turi kentēti /24,1-12/, kodēl padaroma slapčia taip daug nusikaltimų, kurių rodosi nesutinkanti joki bausmē, ir bedieviai nevisuomet kenčia tinkamą bausmę /24,13-25/

23. [1]*Atsakydamas Ijobas...* Ijobas beveik nieko neatsako tuo tarpu į Eliphaso kaltinimus /plg 23,10/. Jis pasisako, kad jį labiau vargina nežinojimas Dievo sumanymų nekaip jo kentējimai ; šaukiasi su pilnu pasitikējimu į Dievo teismą, vēl įrodinēja, kad piktieji pasilieka be bausmēs ir vis labiau trokšta išrišimo varginančio jį klausimo. Pastebētinas Ijobo ramumas jo atsakyme, jo kuklumas ir jo kantrybē. — [2]*Taip pat dabar...* Neteisingi Eliphaso kaltinimai, kad ir su pridurtais pažadais, negalējo suteikti Ijobui paguodos. — — *Mano vaitojimą* : tai ką mano vaitojimas gali išreikšti. — [3]*Kas man suteiks...* Kadangi prieteliai nežiūri to, ką Ijobas sako apie nekaltumą, ir net nekreipia į tai savo dēmesio, jis vēl nori /kaip aug 10,2 ; 13,3 ; 16,22/ teisintis pačiam Dievui. — [5]*Kad patirčiau...* Jis norētų, kad pats Dievas pareikštų savo kaltinimus. Ijobo troškimas sužinoti savo kentējimų priežastį juo didesnis, kad jis nejaučia savyje sunkios kaltēs, ir nors tikisi, kad jo nekaltumas bus pripažintas, bet ir tuomet jis vēl negalētų pats išaiškinti savo kentējimo. — [6]*Tačiau nenorēčiau...* Prie Ijobo troškimo prisideda, kaip nekartą anksčiau, rūpestis, kad kartais Dievas nestotų prieš jį su visa savo didenybe ; jis norētų, kad Dievas elgtųsi su juo paprastu būdu, ir tuo atveju jis tikisi išteisinimo. Ebr t kaikurie verčia taip : « Ar jis statytų prieš mane savo rūstybēs svorį ? Ne, greičiau suteiktų man malonų žvilgsnį. Tuomet teisusis ginčytųsi su juo, ir aš išeičiau išteisintas iš po mano tei-

[7]Testato prieš mane teisybę,
ir telaimėja mano teisės.
[8]Jei eisiu į Rytus, jis nesirodo ;
jei į Vakarus, aš nepastebiu jo ;
[9]Jei į kairę, ką turiu daryti ? aš nepasiekiu jo.
Jei kreipiuos į dešinę, nematau jo.
[10]Bet jis žino mano kelią
ir ištyrė mane kaip auksą, kurs pereina per ugnį.
[11]Mano koja sekė jo pėdsakomis,
aš laikiaus jo kelio ir neiškrypau iš jo ;
[12]Nepasitraukiau nuo jo lūpų paliepimų,
ir paslėpiau savo prieglobstyje jo burnos žodžius.
[13]Nes jis yra vienas,
ir niekas negali sutrukdyti jo sumanymo,
ir ko tik norėjo jo siela, tai jis padarė.
[14]Kai jis bus įvykdęs manyje savo valią,
daug kitų panašių dalykų yra jam čia pat.
[15]Ir todėl aš nusigandau jo veido,
ir žiūrėdamas į jį esu apimtas baimės.
[16]Dievas suminkštino mano širdį,
ir Visagalis nugąsdino mane.
[17]Nes ne dėl užeinančios tamsybės aš žuvau,
ir ne rūkas apdengė mano veidą.

24. [1]Nuo Visagalio nepaslėpti laikai ;
bet kurie jį žino, nežino jo dienų.
[2]Vieni perkelia ribas,
išgaudo bandas ir gano jas,
[3]Nusivaro našlaičių asilą
ir atima našlės jautį kaip užstatą,

sējo akių ». — [8]*Jei eisiu*... Dievas tuo tarpu neįvykdo Ijobo troškimo

[10]*Bet jis žino*... Nes jis žino, koks buvo mano elgesys ; jei jis mēgintų mane, aš išeičiau kaip auksas. Plg Pat 17,3 ; Zak 13,9. — [12]*Nepasitraukiau*... Ebr t : « labiau nekaip savo įstato aš laikiaus jo burnos žodžių ». — *Paslēpiau*... kaip mylimą dalyką, kurį glaudžiama prie širdies. — [13]*Nes jis vienas* : Dievas yra vienas Visagalis Viešpats, kurs daro, ko jis nori. Ebr t : « Jis viename /t y, laikosi vieno savo nutarimo/ ir kas jam uždraus ? Jo siela nori ir jis įvykdo ». — [14]*Kai jis bus*... Ebr t : « taip, jis įvykdys, ką yra man skyręs ». — *Daug kitų*... Dievo nutarimuose yra daug kitų dalykų, kurie nesuprantami ; arba : daug kitų žmonių kenčia tolygiai be matomos priežasties. — [15]*Ir todēl aš*... Tas nusuprantamumas pripildo Ijobą baimēs ir neramumo. Jei Dievas visados dalina užmokestį ir bausmę pagal nuopelnus, Ijobui būtų aišku, ko jam reikia laukti. Bet kiekviena mintis apie nesuprantamą Dievo tvarką verčia Ijobą drebēti ir atima iš jo ramumą. — [16]*Dievas suminkštino* : atēmē drąsą. — [17]*Nes ne dēl*... Ebr t : aiškiau : « nes ne dēl nēlaimēs aš jaučiuos sunaikintas ir ne dēl mano asmens, kurį apdengē tamsybē ». Didžiausi Ijobo neramumo priežastis — tai jam nesuprantamas Dievo pasielgimas

24. [1]*Nuo Visagalio*... Atsakydamas tiesiau Eliphasui, Ijobas vēl kalba apie liūdną patyrimą, kad gerųjų ir piktųjų likimas dažnai nesutinka su jų doriniu stoviu. Ebr t prasideda klausimu : « kodēl Visagalio nelaikomi laikai ? » t y, kodēl Dievas nepaskiria laiko, taip kad teisieji jį aiškiai matytų ir galētų džiaugtis dēl Viešpaties keršto nedoriesiems. — [2]*Vieni perkelia*... Pavyzdžiai neteisybēs viešpataujančios žmonēse čia žemēje. Plg 5 Moš 19,14 ; Oz 5,10 ir k. — [3]*Asilą* : vienatinį asilą. —

[4]Išardo beturčių kelią
ir prispaudžia taip pat žemės romiuosius.
[5]Kiti išeina prie savo darbo kaip laukiniai asilai tyruose ;
jie tykoja grobio, kad pasigamintų duonos vaikams.
[6]Jie pjauna ne savo lauką
ir nuuogauja vynuogyną to, kurį prispaudė prievarta.
[7]Paleidžia žmones plikus, atimdami drabužius
iš neturinčio kuo apsidengti šaltyje,
[8]Ant kurių lyja kalnų lietus,
ir kurie, neturėdami uždangos, glaudžiasi prie akmenų.
[9]Jie daro prievartą imdami grobį iš našlaičių
ir apiplėšia neturtingą liaudį.
[10]Iš plikųjų ir vaikščiojančių be apdaro
ir alkstančių jie atima varpas.
[11]Pietauja tarp pėdų krūvų tų,
kurie išspaudę spaustuvus trokšta.
[12]Verčia vaitoti vyrus iš miestų ;
sužeistųjų siela šaukia,
o Dievas neleis nueiti neatkeršijęs.
[13]Jie kelia maištą prieš šviesą,
nežino jos kelių
ir negrįžta jos takais.
[14]Anksti rytą keliasi galvažudys,
užmuša elgetą ir beturtį ;
naktį gi jis kaip vagis.
[15]Svetmoterio akis laukia tamsos,
ir jis sako : Nematys manęs akis ;
ir jis užsidengia sau veidą.
[16]Jis įsilaužia tamsoje į namus,
kaip jie dieną buvo susitarę,
ir jie nenori žinoti šviesos.

---

[4]*Išardo*... Ebr t : « varo beturčius nuo kelio ». — *Žemēs romiuosius* : gal vietinius krašto gyventojus. — [5]*Kiti išeina*... Vulg tekste toliau aprašinējama skriaudēj ų neteisybēs. Ebr gi t kalbama apie prislēgtųj ų vargus : « kiti iš prislēgtųj ų būna verčiami ieškoti sau menko maisto tyruose ». — *Jie tykoja grobio*... Ebr t : « tyrai jam duona jojo vaikams ». — [6]*Jie pjauna*... Ebr t : « jie pjauna laukuose savo menką maistą ir uogauja sau bedievio vynuogyne » /kurs juos apiplēšē/. — [7]*Paleidžia*... Ebr t : « pliki nakvoja be apdaro, ir nēra jiems dangalo šaltyje ; jie šlampa po kalnų lietumi, ir, nesant prieglaudos, jie glaudžiasi prie akmenų. —[9]*Jie daro*... Kiti nedorųjų elgesio pavyzdžiai. Ebr t : « atimama našlaitis nuo motinos krūčių ir imama užstatas iš pavargēlių ; jie vaikščioja pliki be apdaro ir išalkę nešioja pēdus ». Bedieviai verčia dirbti sau beturčius pjūties metu, bet neduoda jiems valgyti. — [11]*Pietauja*... Turtingasis valgo ir ilsisi kaitros metu tarp beturčių pēdų, kuriuos tasai anam supjovē. Ebr t : « tarp jų tvorų jie išspaudžia aliejų, mina spaustuvus, trokšta », t y, beturčiai priversti sunkiai dirbti turtuolių kiemuose be tinkamo užmokesčio. — [12]*Verčia vaitoti*... Prievarta daroma viešai ir visur. — *Dievas neleis*... Dievas nubaus tinkamu laiku kaltininkus. Ebr t : « ir Dievas nežiūri to neskanumo », t y, Dievas regisi nematąs tų taip piktų darbų [13]*Jie kelia*... Pavyzdžiai nusikaltimų, daromų slapčia. — *Prieš šviesą* : vengdami ir nepakęsdami dienos šviesos. — [14]*Anksti rytą* : kuomet dar nevisai šviesu, kai žmonių dauguma dar tebemiega. — *Kaip vagis* : užsiima vagyste. — [15]*Tamsos* : suotemos. — *Užsidengia sau*... kad negalētų jo pažinti. — [16]*Jis įsilaužia*... Vagies pavyzdys. — *Kaip jie dieną*

17Jei ūmai pasirodo aušra,
jie mano tai esant mirties šešėlį,
ir taip jie vaikščioja tamsybėje kaip šviesoje.
18Jis lengvas ant vandens paviršio ;
tebūna prakeikta jo dalis žemėje,
ir tenevaikščioja jis vynuogynų keliu.
19Tepereina jis iš sniego vandens į didžiausią karštį,
ir jo nuodėmė tenueina iki pragarui.
20Teužmiršta jį gailestingumas ; jo saldumas tebūna kirminai ;
tenebūna jis atsiminime,
bet tebūna sulaužytas kaip nevaisingas medis.
21Nes apiplėšė bergždžią, kuri negimdo,
ir našlei nepadarė gera.
22Jis nugramzdino stipriuosius savo stiprybe,
o kada jis atsistoja, nėra tikras savo gyvenimo.
23Dievas davė jam progą atgailai daryti,
o jis išnaudoja ją puikybei ;
bet Dievo akis yra jo keliuose.
24Jie išaugštinti valandėlei ir nepasiliks,
ir bus pažeminti kaip visa ir bus atimti,
ir bus sutrinti kaip varpų viršūnės.
25Argi tai ne taip yra ? kas gali įrodyti, kad aš melavau ?
ir nunešti Dievo akivaizdon mano žodžius ?
25. 1Atsakydamas Bildadas Suhietis tarė :
2Galybė ir baisumas yra pas tą,
kurs daro taiką savo augštybėse.

---

buvo susitarę. Anot ebr t : « dieną jie slepiasi ». — 17*Jei ūmai*... Anot ebr t : « jiems rytas kaip mirties šešėlis », t y, jie taip bijo ryto kaip kiti nakties. — 18*Jis lengvas*... Gal : bedievių mirtis greita ir lengva, panaši į laivą greitai plaukiantį jūros paviršiu, nors jie verti žmonių prakeikimo ir nors nebegrįžta į vynuogynų kelią, kad tenai džiaugtųsi. — 19*Tepereina jis*... tegul bedievis eina iš vienos nelaimės į kitą, tegul lydi jį bausmē iki mirusiųjų buveinei. Anot ebr t : kaip sausumas ir karštis išgeria sniego vandenį, taip mirusiųjų buveinē praryja nusidējēlį. — 20*Gailestingumas.* Ebr t : įsčia, t y, pati motina. — *Jo saldumas*... Visa jo viltis tebūna kapo kirminai. — *Tebūna salaužytas*... Ebr t : « ir neteisybē bus sulaužyta kaip medis ». — 21*Bergždžią* : moteriškę neturinčią vaikų, kurie galētų ją sušelpti. — 22*Jis nugramzdino*... Bedievis naudojasi savo stiprumu net ir prieš žmones galingus, ir kai tik jis pakilsta prieš kurį norint iš jų, tasai tuojau jaučia pavojų savo gyvybei. Kiti išreiškia ebr t prasmę taip : ir jis ilgai palaiko smarkiuosius savo galybe ; toksai vēl iškilsta, nors jis jau buvo nustojęs vilties apie savo gyvenimą. — 23*Dievas... puikybei.* Ebr t : « Dievas išgelbi jį nuo pavojaus, ir jis paermiamas ». — *Yra jo keliuose* : regisi sergi jį nuo nelaimēs. Plg Apr 2,21. — 24*Jie išaugštinti*... Vulg tekste, regisi, kalbama apie galutiną bedievių bausmę ; bet ebr t yra : « jie išaugštinti ; valandēlē, ir jų nebēra /t y, laimingai gyvenę, miršta greitai, nevarginami ilgai ligos/ krenta /miršta kaip visi kiti/ ; nukertami kaip varpų viršūnēs /t y, atimami iš šio pasaulio ne pirm laiko, bet savo senatvēje. Kaip varpa nukertama nuo šiaudo, kai ji pilnai pribrendusi/. — 25*Nunešti*... kaltinti, kad aš pasakiau netiesą. Ebr t : « ir paversti niekais mano žodžius »

c/ Trečias Bildado atsiliepimas

25,1-6. Bildadas nieko neatsako į Ijobo įrodymus. Jis tik trumpai aprašo Dievo didenybę ir vēl primena, kad, būdamas menkas, žmogus negali bylinētis su Dievu

[3]Argi yra skaičius jo kareiviams?
ir ant ko neužteka jo šviesa?
[4]Argi gali būti išteisintas žmogus, palygintas su Dievu,
arba gimusis iš moteriškės pasirodyti nesuteptas?
[5]Štai net mėnulis nešviečia,
ir žvaigždės nėra nesuteptos jo akivaizdoje.
[6]Kaip gi labiau žmogus puvėsis,
ir žmogaus sūnus kirminas
26. [1]Atsakydamas Ijobas tarė:
[2]Kieno tu padėjėjas? argi silpnojo?
ir ar palaikai petį to, kurs nestiprus?
[3]Kam davei patartį?
gal tam, kurs neturi išminties,
ir parodei jam savo didžiausį gudrumą?
[4]Ką tu norėjai pamokyti?
argi ne tą, kurs padarė kvėpavimą?
[5]Štai po vandenimis vaitoja milžinai
ir tie, kurie gyvena draug su jais.
[6]Mirusiųjų buveinė atidengta jo akivaizdoje,
ir nėra jokios uždangos prapulčiai.

---

25. [2]*Galybē ir baisumas*... Visa, kas yra danguje, taip sutvarkyta, kad tarnauja Dievo tikslams; niekas negali priešintis; visa jam pasiduoda; o Ijobas drįsta bylinētis su tokiuo Dievu, nepasiduoda nuolankiai Dievo siųstai bausmei. Tai priešinga Dievo didenybei, ir Bildadas įspēja Ijobą, kas jis jos bijotų. — *Daro taiką*... Gal čia daroma aliuzija į kovą, kuri buvo kilus danguje tarp gerųjų ir piktųjų angelų. Plg Apr 12,7. — [3]*Jo kareiviams*... Ebr t: « kariuomenēs būriams », t y, visam tam, kas danguje ir žemēje tarnauja Dievui kaip jo galybēs įrankiai. — *Jo šviesa*: jo malonumas. — [4]*Argi gali būti*... Kartojami Eliphaso žodžiai 4,17; plg 14,1; 15,4. — [5]*Mēnulis nešviečia*. Jei tyriausi dalykai, kuriuos mes žinome, nēra nesutepti Dievo akivaizdoje, kaip gi be palyginimo labiau žmogus, kurs yra tik puvēsis ir purvas?

d/ *Trečias Ijobo atsakymas Bildadui*

26,1-14. Ijobas atsako Bildadui, kad jo žodžiai visai netinka dalykui, apie kurį kalbama, ir todēl nereikējo nē sakyti /1-4/; pats gi Ijobas sakosi turįs tikresnę nuomonę apie Dievo didenybę, kaip ji pasireiškia po žeme, žemēje ir danguje /5-14/

26. [1]*Atsakydamas Ijobas*... Ijobas savo atsakyme aiškiau išreiškia, koki yra jo nuomonē apie Dievą, ir atstumia nuo savęs nedievobaimingumo priekaištą. Jis šaukęsis į Dievą ne dēl to, kad būtų užmiršęs jo didenybę, bet kad jautēsi esąs nekaltas. — [2]*Kieno tu*... Ijobas pradeda kalbēti pašiepdamas Bildado žodžius, kuriais tasai visai nepasiekęs tikslo, nes nepasakęs nieko, kas praverstų Ijobui pamokyti ar paguosti. Ebr t: « kaip gi tinkamai tu padējai silpnumui, parēmei nestiprų petį; kaipgi tinkamai patarei neišmintingajam ir apsčiai parodei gudrumo »? — [4]*Ką tu norējai*... Tikriau anot ebr t: « kam tu sakei savo žodžius? ir kieno dvasia kalbējo iš tavęs », t y, gal tu laikais iš augštybių gauto apreiškimo? Šitame klausime juo daugiau ironijos, kad Bildadas buvo kone tą pat pakartojęs, ko Eliphasas sakēsi esąs pamokytas nakties regējime. Plg aug 4,12...

[5]*Štai*... Platesniu Dievo galybēs ir kilnumo aprašymu Ijobas parodo, kad jam nēra reikalo mokytis tų dalykų iš Bildado. — *Po vandenimis*: giliausioje žemēs vietoje, kur, kaip buvo manoma, esanti mirusiųjų buveinē. — *Milžinai*. Ebr *refa'im*... Taip buvo vadinamos kaikurios pietinēs Palestinos giminēs /žr 1 Moš 14,5; 15,20; 5 Moš 3.11 ir k/; bet čia tas žodis gal reiškia mirusius apskritai /plg Pat 2,18/. — *Vaitoja*. Ebr t: « dreba » /prieš Dievo galybę/. — *Ir tie, kurie*... « ir po jų /vandenų/ gyventojais ». — [6]*Mirusiųjų buveinē*...

[7]Jis ištiesia Šiaurę ant tuštumos,
ir pakabina žemę ant nieko.
[8]Jis suriša vandenis savo debesyse,
kad nekristų vienu kartu žemyn.
[9]Jis laiko savo sosto veidą
ir ištiesia viršuje jo savo debesėlį ;
[10]Daro sieną aplink vandenis,
iki kolei pasibaigs šviesa ir tamsybė.
[11]Dangaus šulai dreba
ir bijo jam pamojus.
[12]Per jo galybę ūmai renkasi jūros,
ir jo išmintingumas užgauna puikumą.
[13]Jo dvasia puošia dangų,
ir jo rankai tvarkant padarytas vingiuotas žaltys.
[14]Štai tai pasakyta apie vieną jo kelių dalį ;
o kadangi mes girdėjome vos silpną jo žodžių šnibždėjimą,
tai kas gali apimti jo didenybės griausmą ?
27. [1]Ijobas dar pridūrė ir vėl kalbėdamas savo prilyginimais tarė :
[2]Kaip gyvas Dievas, kurs nedaro man teisybės,
ir Visagalis, kurs atvedė į kartumą mano sielą :

Nors mirusiųjų vieta pasilieka uždengta didžiausioje gilumoje neapsakomai toli nuo dangiškosios Dievo būklēs, tačiau jo akims nēra jokios slepiančios ją uždangos ; jo žinojimui ji atvira. — *Prapulčiai.* Ebr *'abaddon* : kitas mirusiųjų buveinēs vardas. — [7]*Jis ištiesia...* Apie Dievo visagalybę liudija regimas dangaus skliautas su jo žvaigždynais, kurs nieku neparemtas, ir visa žemē, lyg kad kabanti tuščioje erdvēje. Apie pasaulį ir gamtos reiškinius Ijobas čia kalba ne moksliškai, bet taip kaip visų buvo manoma ir kalbama. — [8]*Jis suriša...* Kitas Dievo visagalybēs stebuklas. Debesys yra tarsi indai, kuriuose surinkta lietaus vanduo. Jie vadinami Dievo /*savo*/ debesimis, nes skelbia jo apvaizdą. — [9]*Jis laiko...* Anot ebr t : « jis uždengia savo sosto veidą ». Dangus yra Dievo sostas. Regimas mums dangaus skliausmas yra tarsi to sosto veidas. Dievas jį laiko, uždengia, apsupa debesimis. — [10]*Daro sieną...* Kiti Dievo visagalybēs darbai. Ebr t : « jis apveda sieną aplinkui ant vandenų iki ten, kur skiriasi šviesa ir tamsybē ». Vulg prasmē : kolei bus diena ir naktis, t y, amžinai. — [11]*Dangaus šulai* : augšti kalnai, kuriais regisi paremtas dangaus skliausmas. — [12]*Per jo galybę...* Ebr t : « jo galybē sujudina jūrą ». Net ir jūros audros, baisiausis gamtos apsireiškimas, pasilieka Dievo valdžioje, turi sukilti ir vēl nutilti pagal jo valią. — *Puikumą* : galingą ir puikią. — [13]*Jo dvasia...* Ketvirtosios pasaulio sutvērimo dienos darbas /1 Moš 1,14-19/. — *Ir jo rankai...* Ebr t : « jo ranka padarē žalčio vingius » arba, vingiuotą žaltį. Vingiuotu žalčiu čia matomai vadinama vienas iš žvaigždynų, bet kursai, nežinia. — [14]*Tai pasakyta...* Ebr t : « tai jo kelių galai », t y, apskriti bruožai Dievo galybēs. — *Silpną jo žodžių šnibždējimą.* Aprašytieji dalykai tai tik silpnas Dievo galybēs aidas. Jei jau jie mus taip labai stebina, tai kas reikia manyti apie visą Dievo galybę, kuri palyginta su minētaisias dalykais yra tarsi griausmai ?

4. Jjobo monologas

a/ *Pirmoji monologo dalis*

27,1-28,28. Pirmoje savo monologo dalyje Ijobas parodo, kad jo prieteliai veltui kēlē abejones apie jo nekaltumą, ir kad jiems trūksta tikros išminties, reikiamos iškeltam klausimui apie kentējimų priežastis išrišti. Dievas žino, kad Ijobas nemeluoja ; jo sąžinē neprikiša jam jokios kaltēs, ir jo nekaltumą patvirtina jo nuolatinē viltis ir jo tvirtas pasitikējimas Dievu, kokio negali turēti bedieviai /27,1-10/. Ijobo prieteliams trūksta tikros išminties, ir jie patys turi dabar išpažinti, kad jų tvirtini-

[3]Kolei dar tebėra manyje kvėpavimas
ir Dievo kvapas mano nosyse,
[4]Mano lūpos nekalbės neteisumo,
ir mano liežuvis nesakys melo.
[5]Aš anaiptol nelaikysiu jūsų teisiais ;
kolei gyvas būsiu, aš neatstosiu nuo savo nekaltumo.
[6]Aš nepamesiu savo pasiteisinimo, kurio pradėjau laikytis,
nes mano širdis neprikiša man nieko mano gyvenime.
[7]Tebūna mano neprietelis kaip bedievis,
ir mano priešininkas kaip neteisusis.
[8]Nes koki yra veidmainio viltis, jei jis godžiai plėšia,
o Dievas neišgelbės jo sielos ?
[9]Argi Dievas klausys jo šauksmo,
kai ateis jam suspaudimas ?
[10]Arba ar galės jis linksmintis Visagalyje
ir šauktis į Dievą kiekviename laike ?
[11]Mokysiu jus per Dievo ranką,
kas yra Visagalio, ir nepaslėpsiu.
[12]Štai jūs visi tai žinote
ir kam kalbate tuščius dalykus ?
[13]Ta yra žmogaus bedievio dalis pas Dievą
ir smarkiųjų tėvonystė, kurią jie gaus iš Visagalio.

---

mai, kuriuos jie taip atkakliai gynē, būk visi bedieviai ir tai tik jie vieni nelaimingi, neturi reikiamo pagrindo /17,11-23/. Daug, tiesa, gali žmonēs padaryti savo mokslu ir sumanumu /28,1-11/, bet jie negali pasiekti antgamtinēs išminties, kuri yra kilnesnē už visa, kas įgimta /28,12-28/

27. [1]*Ijobas dar pridurē...* Ijobas, atsakęs Bildadui, laukē Sopharo atsiliepimo. Kadangi tačiau tas tylējo, jis vēl pats pradējo kalbēti. Tas naujas atsiliepimas skelbiamas čia iškilmingiau. — *Prilyginimais.* Ebr ž *mašal* sakomas apie šneką kilnią, vaizdingą, papuoštą pavyzdžiais ir mįslēmis. — [2]*Kaip gyvas...* Priesaikos žodžiai. — *Nedaro man teisybēs* : nes žmonēms galējo rodytis, kad Dievas elgiasi su Ijobu kaip su bedieviu. — [3]*Kolei dar tebēra...* kolei tebesu gyvas. — *Dievo kvapas.* Plg 1 Moš 2,7. — [5]*Nelaikysiu jūsų teisiais* : aš negaliu sutikti su jūsų nuomone ir sakytis esąs kaltas ; tai būtų priešinga mano sąžinēs balsui. — [7]*Tebūna mano...* Tie, kurie neteisingai puola nekaltą Ijobą, patys verti bedievių vardo ir pasmerkimo. — [8]*Nes koki...* Jei Ijobas būtų bedievis, kaip jis būtų galējęs nuolat turēti viltį Dievuje ? Bedieviui Dievas yra neprietelis, ir jis negali ieškoti pas Dievą prieglaudos nuo jam gresiančių nelaimių. Ebr t : « nes kokią viltį turi bedievis, kuomet atkerta, kuomet ištraukia Dievas jo sielą ? » t y, kuomet bedievis miršta. — [9]*Argi Dievas...* Bedieviui nēra jokios paguodos. Ijobas gi, nors skaudžiai kankinamas, meldžiasi ir pasitiki Dievu. Plg aug 13,16 ; 19,26 [11]*Mokysiu jus...* Ijobas jau įrodē savo nekaltumą ir nori, Dievui padedant, tai pasiekti, kad jo prieteliai pamestų savo klaidingą nuomonę. — *Per Dievo ranką.* Ebr t gali reikšti taip pat : « apie Dievo ranką », t y, apie Dievo pasielgimo būdą. — *Kas yra Visagalio* : Dievo nutarimus apie bedievius ir apie jų nubaudimą. — [12]*Visi tai žinote* : kad mano nelaimēms išaiškinti negana sakyti būk Dievas baudžiąs mane, lygiai kaip bedievius, dēl mano didelių nusikaltimų. — [13]*Ta yra žmogaus...* Reikia manyti, kad čia /13-23/ Ijobas tik kartoja prietelių nuomones apie bedievių likimą, kurias jis pavadino tuščiomis /12 e/ ; todēl ir pradeda kalbēti Sopharo žodžiais /plg aug 20,29/. Kiti tačiau aiškintojai mano, kad šituo bedievių likimo aprašymu Ijobas nori pataisyti, kas jo paties žodžiuose buvo augščiau perdēta. Bet jei čia iš tikrųjų pareiškiama paties Ijobo nuomonē, tai vis gi jo tikslas kitoks.

[14]Jei jo sūnų bus daug, jie teks kalavijui,
ir jo vaikaičiai nepasisotins duona.
[15]Kurie iš jo bus likę, tie bus palaidoti prapultyje,
ir jo našlės neverks.
[16]Jei susikrautų sidabro kaip žemių
ir pasitaisytų drabužių kaip dumblo,
[17]Jis, tiesa, prirengs, bet apsivilks jais teisusis,
ir sidabrą padalins nekaltasis.
[18]Jis pasistatė savo namus kaip kandis
ir kaip sargas pasidarė pašiūrę.
[19]Turtingasis, kai užmigs, nieko nepasiims su savim,
atvers savo akis ir nieko neras.
[20]Neturtas pagaus jį kaip vanduo ;
naktį užpuls jį audra.
[21]Nutvers jį deginąs vėjas ir nuneš,
ir kaip viesulas atims jį iš jo vietos.
[22]Jis paleis į jį ir nepasigailės,
ir jo rankos bėgte bėgs ;
[23]Plos paskui jį savo rankomis
ir švilps jam, žiūrėdamas į jo vietą
28. [1]Sidabras turi savo gyslų pradžias,
ir auksui yra vieta, kurioje jis tirpinamas.
[2]Geležis imama iš žemės,
o akmuo karščio ištirpintas virsta variu.
[3]Jis paskyrė tamsybei laiką
ir pats tyrinėja visų dalykų galą,
Taip pat tamsybėje paslėptą akmenį ir mirties ūksmę.

Prieteliai aprašinėjo Ijobui liūdną bedievių likimą, kad jis tame aprašyme pažintų pats save: Ijobas gi rodo tą patį bedievių likima, kad prieteliai suprastų, kaip labai skiriasi nuo bedievių ne tik jo pasielgimas kentējimuose, bet ir kentējimai. Pradžioje kalbama apie bedievių palikuonis /14.15 e/, toliau apie jų gērybes /16-19 e/, pagaliau apie jų gyvenimą /20-23 e/. — [14]*Nepasisotins duona* : vargins juos neturtas. — [15]*Bus palaidoti prapultyje* : mirs maro liga. — *Neverks* : nesirūpins, nes nekentē jo gyvo. — [17]*Bet apsivilks*... Kas čia pasakyta apie bedievio likimą, tai ne visuotinē taisyklē, bet dažnai įvykstą dalykai. — [18]*Kaip kandis*... Kandis daro sau namus griaužḋama, sargas tik trumpam laikui. — [19]*Turtingasis*... Turtai nelydēs į mirusiųjų buveinę ; tenai bedievis pasijus, kad jis nieko nebeturi. Anot kitų : Turtingas bedievis eidamas gulti dar džiaugiasi savo gērybēmis ; atsikēlęs gi rytą pamatys, kad visa kas žuvo. Plg Ps 48,18. — [20]*Neturtas*... Ebr t : « pagaus jį kaip tvanas baisumai ». — [21]*Deginąs vējas*. Ebr *qadim*, karštas Rytų vējas. — [22]*Jis paleis*... Dievas siųs bedieviui nelaimes vieną po kitos ; nuo tų nelaimių jis veltui stengsis pasitraukti. — [23]*Plos paskui jį*... Žmonēs matydami tą Dievo kerštą, džiaugsis ir niekins bedievį. Anot kitų aiškintojų : Dievas plos... Tai būtų antropomorphismas, panašus į randamą Pat 1,26

28. [1]*Sidabras*... Žmogaus išmintį be galo viršija Dievo išmintis, kuri viena gali išaiškinti visus nesuprantamus žmogaus gyvenimo pasireiškimus. Žmogus savo jēgomis ir sumanumu pasiekia visus turtus, kurie paslēpti žemēje. — *Turi savo gyslų*... Žmogus moka atrasti sidabro ir aukso. — [2]*Akmuo karščio*... Iš naugių akmens gaunama vario. — [3]*Jis paskyrē*... Ebr t : « jis daro galą tamsybēms ir tyrinēja iki tobulumui tamsumos ir mirties ūksmēs akmenis », t y, žmogus ištiria žemēs gilumą, įsinešdamas šviesos tenai, kur buvo visai tamsu ; taip jis daro galą tamsybēms ; toje žemēs gilumoje, iki tam laikui panašioje į mirties ūksmę, jis

4Upelis atskiria nuo keliaujančios tautos tuos,
kuriuos stokojančio žmogaus užmiršo koja
ir kurie vaikščioja be kelio.
5Žemė, iš kurios augo duona,
savo vietoje išgriauta ugnimi.
6Sapyro vieta tarp jos akmenų,
ir jos grumstai auksas.
7Paukštis nežino tako
ir nemato jo vanago akis.
8Nemindžiojo pirklių sūnūs
ir liūtienė neperėjo per jį.
9Jis ištiesia savo rankas į uolas,
išgriauna kalnus iš šaknų.
10Uolose jis iškala upelius
ir jo akis pamato visa kas brangu.
11Jis tyrinėja taip pat upių gilumą
ir iškelia į šviesą, kas paslėpta.
12Bet kur randama išmintis?
ir kuri yra išmonės vieta?
13Žmogus nežino jos kainos,
ir jos nerandama patogiai gyvenančiųjų žemėje.
14Gelmė sako: Jos nėra manyje;
ir jūra kalba: Jos nėra pas mane.

---

ješko brangių naugių. — 4*Upelis*... Aprašoma, kaip žmonēs kasa iš žemēs nauges. Aiškiau tai išreikšta ebr t: « jie pasidaro /išsikasa/ šulinį toli nuo gyventojo /giliai nuo vietos, nuo žemēs paviršio, kur žmogus gyvena/; kojos užmiršti jie kabo, ne taip kaip žmonēs supasi /t y, nusileidę virvēmis į iškastą urvą, jie kabo ir supasi ant tų virvių; leisdamies gilyn jie nesinaudoja kojomis, todēl sakoma, kad koja juos užmiršusi/. Ta pati mintis yra ir Vulgatoje. — 5*Žemē, iš kurios*... Žmogui negana žemēje augančių vaisių; jis ješkodamas didesnēs sau naudos siekia į jos gilumą ir griauna ją kaip ugnis. — 6*Sapyro vieta*... Žmogus darbuojasi ne veltui. Žemēs gilumoje jis randa brangių sapyro ir aukso. — 7*Paukštis*. Ebr t: « erelis ». Išreiškiama nustebimas, kad žmogus pasiekia tokias vietas, kurių nei paukščių akis nemato, nei žvērys nelanko, nei godūs pirkliai neprieina. — 9*Jis ištiesia*... Kad pasiektų brangių akmenų ir aukso vietas, žmogus prakala kiečiausias uolas, taip kad rodosi, jog jis išgriaus kalnus. — 10*Uolose jis iškala*... Jei bekasant ištrykšta iš po žemēs vanduo, žmogus padaro tam vandeniui griovių ir išveda jį iš po žemēs. — 11*Jis tyrinēja*... Anot ebr t: « kad jie netrykštų, jis užkemša vandenų gyslas ». Kasyklų darbo aprašymu gražiai prirengiama tolesnē šneka apie tikrą išmintį. Nors rodosi, jog nēra nieko paslēpto net didžiausioje gilumoje, kad žmogus tai nerastų ir nepasisavintų, tačiau jis neįstengia rasti ir pasisavinti sau išminties. — 12*Bet kur randama*... Išmintis Šv Rašte yra pažinimas, kurs kiekvieną dalyką grąžina į Dievą kaip į jo pradžią ir vedēją, ypatingu būdu ji yra Dievo suteiktas savo prieteliams pažinimas, dalyvavimas jojo išmintyje, kurs pamoko teisingai spręsti apie visus ir jais naudotis. Išmonē yra ta išminties dalis, kuria mes apsaugomi nuo visokio apgavimo /plg Ješ 11,3/. Tos išminties žmogus negali rasti savo jēgomis. Ir tas pat dalykas išreiškiamas įvairiu būdu toliau. — 13*Nežino jos kainos*... Parduodamoji išminties kaina žmogui nežinoma, nes išminties nēra tarp perkamųjų dalykų. — *Patogiai*. Vulgatos priedas, kuriuo nurodoma, kad išmintis neįsigijama be vargo. — 14*Gelmē sako*... Išminties negalima rasti žemēs ar jūros gilumoje, ir žmogus neturi nieko, ką galētų duoti už ją. Iš to pasirodo, kaip labai ji turi būti vertina-

15Negalima duoti už ją tikrojo aukso
ir nepasveriama sidabro mainais už ją.
16Negalima jos lyginti su įvairiomis Indijos spalvomis,
nei su brangiausiu sardonikso akmenimi ir sapyru.
17Neprilygsta jai auksas ar stiklas,
ir neduodama už ją aukso rykų.
18Augšti ir prakilnūs dalykai, palyginti su ja, neverti paminėti ;
ištraukiama gi išmintis iš slėpynės.
19Nesusilygins su ja topazas iš Etiopijos,
ir neprilygs jai skaisčiausi audiniai.
20Taigi iš kur ateina išmintis ?
ir kur yra išmonės vieta ?
21Ji paslėpta nuo akių visų gyvųjų ;
ji nežinoma taip pat dangaus paukščiams.
22Prapultis ir mirtis tarė :
savo ausimis girdėjome jos gandą.
23Dievas pažįsta jos kelią
ir žino jos vietą.
24Nes jis žiūri į pasaulio pakraščius
ir mato visa, kas yra po dangumi.
25Jis, kursai davė vėjams sunkumą
ir pasvėrė vandenį pagal saiką.
26Kai jis davė įstatymą lietui
ir ūžiančioms audroms kelią,
27Tuomet matė ją, ir paskelbė, ir prirengė, ir ištyrė.
28Ir jis tarė žmogui : Štai Viešpaties baimė tai yra išmintis,
ir trauktis nuo pikto yra išmonė

---

ma. Plg Išm 7,9. — 16*Su įvairiomis Indijos spalvomis* : su visokiais brangiais Indijos akmenimis. Ebr t : « jos negalima atsverti Ophyro auksu, brangiu beryliu ir sapyru ». — 17*Stiklas* : dalykas lygiai branginamas senovėje kaip auksas. — 18*Augšti ir...* Ebr t : koralas ir krištolas neverti atsiminti, ir įsigijimas išminties brangesnis už perlus. Iš Vulg žodžių : *ištraukiama...* reiktų padaryti klausimas : ar išmintis ištraukiama iš slėpynės ? — 19*Skaisčiausi audiniai.* Ebr t : « tyriausis auksas ». — 20*Taigi iš kur...* Po daugelio brangiausių dalykų paminėjimo vėl kartojama tas pats klausimas /12 e/, kad dar labiau būtų pabrėžta, jog išminties nepasiekama žmogaus jėgomis. — 22*Prapultis.* Ebr *'abaddon*, mirusiųjų buveinė. — *Girdėjome jos gandą.* Nors išminties negalima rasti nei padangėse, nei žemėje, nei po žeme, bet nėra taip pat vietos, kurios nebūtų pasiekęs geras gandas apie jąją. — 23*Dievas pažįsta...* Vienas Dievas visa žino ir turi tikrą išmintį. Jis visa sutvėrė pagal savo išmintį ir visa palaiko pagal jąją. — 25*Jis, kurs davė...* Dievas ne tik žino išmintį ; ji net yra jo padaras ; nuo pat sutvėrimo pradžios jis įspaudė jos žymes pasaulyje ir dalimis apreiškia ją pasaulio valdyme. Tam dalykui pabrėžti Ijobas įvardija tokiuos gamtos reiškinius, kaip sutvarkytus pagal amžinus tos išminties įstatus, kurie regisi nepasiduoda jokiems įstatams, kaip oro ir vandens saikas ir jų nuolatinis judėjimas po visą padangę ir lietaus bei audrų kilimas. — 26*Ūžiančioms audroms.* Anot ebr t : « žaibams ir griausmui ». — 27*Matė ją* : žiūrėjo į ją kaip į sutvertinųjų dalykų taisyklę. — *Paskelbė* : parodė; nes Dievo išmintis apsireiškia Dievo sutvertuose dalykuose ir jų valdyme. — *Prirengė* : panorėjo kad ji laikytųsi tam tikrų taisyklių. — *Ištyrė* : pilnai permatė jos esmę. — 28*Tarė žmogui...* Pagaliau Ijobas pasako, kaip žmogus gali įsigyti dalyvavimą išmintyje. — *Viešpaties baimė,* t y, pagarba Dievui, jojo garbinimas ir tinkamas jo valios vykdymas. Gar-

29. [1]Ijobas dar pridūrė ir vėl kalbėdamas savo prilyginimais tarė:
[2]Kas man suteiks, kad būčiau kaip praeituose mėnesiuose,
kaip dienose, kuriose Dievas sergėjo mane,
[3]Kada jo žiburys švietė viršum mano galvos
ir kada prie jo šviesos vaikščiojau tamsybėje?
[4]Kaip buvau mano jaunystės dienose,
kada Dievas buvo slapčia mano padangtėje?
[5]Kada Visagalis buvo su manim
ir aplinkui mano vaikai?
[6]Kada plaudavau savo kojas sviestu,
ir iš uolos man tekėjo aliejaus upeliai?
[7]Kada eidavau į miesto vartus,
ir prirengdavo man krasę susirinkimo vietoje?
[8]Pamatydavo mane jaunikaičiai ir slėpdavosi,
seniai atsikėlę stovėdavo;
[9]Kunigaikščiai liaudavos kalbėję
ir pirštą padėdavo sau ant burnos.

---

binti Dievą ir saugotis pikto ta yra išmintis, kurios žmogui reikia laikytis net ir tuomet, kada jis nesupranta Dievo sumanymų valdyme

b/ *Antroji Ijobo monologo dalis*

29,1-31,40. Antroje savo monologo dalyje Ijobas visų pirma daro apžvalgą savo buvusio laimingo gyvenimo, kai jis turējo iš Dievo malonēs visokių gērybių, kai dēl savo gailestingumo, kurs pasireiškē pavargēlių šelpimu, jis buvo visų laiminamas ir šlovinamas ir kaip tarsi visuomet pasiliksiąs taip laimingas buvo visur gerbiamas lyg karalius /29,1-25/; toliau Ijobas primena dabartines savo nelaimes, nes dabar jį niekina ir tyčiojasi iš jo net menkiausi žmonēs, o jis, nors kankinams iš visų pusių, neranda nē vieno, kurs jam padētų, nes rodosi, kad kančiose ir pats yra pametęs jį, kurs anksčiau uoliai stengęsis nuraminti visus liūdinčius /30,1-31/. Pagaliau Ijobas sako, kad tokios savo likimo atmainos jis nenusipelnęs, nes jis esąs laisvas nuo visų tų nuodēmių, kurios vertos taip didelēs bausmēs: jis neējęs paskui geidulius, nedaręs neteisybēs artimui, nepametęs beturčių, našlių ir našlaičių, neparēmęs savo vilties turtais, netarnavęs slapčia stabams, nelaikęs neapykantoje nepriętelių ir nebuvęs veidmainys. Savo dejavimą Ijobas baigia, šaukdamas patį Dievą į savo žodžių teisingumo liudytojus /31,1-40/

29. [1]*Ijobas dar pridūrē*... Pabaigęs pirmą savo monologo dalį, Ijobas davē savo prieteliams atsiliepti, bet nebesulaukdamas jų atsakymo jis vēl pradējo pats kalbēti. Jo nauji dejavimai parodo, kad žmogui dar negana turēti apskritas kentējimų klausimo išrišimas, bet kad jo širdis trokšta patirti, kodēl jis pats turi taip daug pikta. — [2]*Kas man suteiks*... Ijobui gaila jo gražios praeities. Nelaimēs laikas tęsēsi jam taip ilgai, kad jam rodēsi, jog labai seniai jau tai buvo, kuomet Dievas buvo jo globējas. Iš čia dar pasirodo, kad savo buvusios laimēs davēju Ijobas laiko Dievą. — [3]*Jo žiburys švietē*... Žiburys yra Dievo malonumas, tamsybē gi yra nelaimē ir sunkumai, per kuriuos Ijobas perējo neužsigaudamas. — [4]*Mano jaunystēs dienose*. Ebr t: «mano rudens dienose», t y, savo pilnos laimēs metu, kada apsčiausiai turējo vaisių savo gyvenime. — *Kada Dievas*... Anot ebr t: «kada Dievo paslaptis /prietelystē/ buvo ant mano padangtēs», t y, kai Dievas elgēsi su manim kaip su prieteliu. Ta Dievo prietelystē apsireiškē palaiminimu, suteiktu šeimai, lobiu ir tt. — [6]*Kada plaudavau*... Aprašoma patarlių būdu didžiausi visokio lobio apstybē. Plg 5 Moš 32,13.24. — [7]*Kada eidavau*... Ebr t: «kada eidavau pro vartus į miestą ir taisydavaus sau krasę viešoje vietoje». Ijobo pasiturējimas buvo s·jungtas su nepaprasta pagarba, kurią jam reikšdavo jo kaimynai. Susirinkimuose jaunikaičiai nedrįsdavo rodytis taip žymaus asmens akyse, seniai

[10]Vadai sulaikydavo savo balsą,
ir jų liežuvis prilipdavo jiems prie gomurio.
[11]Ausis išgirdus vadino mane palaimintu,
ir akis išvydus liudijo man,
[12]Nes buvau išlaisvinęs šaukiantį beturtį
ir našlaitį, kuriam nebuvo padėjėjo.
[13]To, kuriam reikėjo žūti, palaiminimas man ateidavo,
ir našlės širdį aš nuramindavau.
[14]Teisybė buvo mano rūbas
ir aš apsivilkdavau savo teisingumu kaip apsiaustu ir [vainiku.
[15]Buvau akis aklam ir koja raišam,
[16]Buvau beturčių tėvas,
ir bylą, kurios nežinojau, tyrinėdavau rūpestingiausiai.
[17]Aš sutrupindavau neteisiojo žandus
ir iš jo dantų atimdavau grobį.
[18]Ir sakydavau : Mirsiu savo lizdelyje
ir padauginsiu savo dienas kaip palmė.
[19]Mano šaknis atidengta išilgai vandens,
ir rasa pasiliks ant mano pjūties.
[20]Mano garbė visuomet naujinsis,
ir mano kilpinis stiprės mano rankoje.
[21]Kurie mane girdėjo, laukė mano sprendimo,
ir atsidėję klausydami tylėjo, kai duodavau patartį.
[22]Jie nedrįsdavo nieko pridėti prie mano žodžių,
ir mano šneka krisdavo ant jų kaip rasa.
[23]Jie laukdavo manęs kaip lietaus
ir atverdavo savo burną kaip vėlyvojo lietaus metu.
[24]Jei kada juokdavaus jiems, jie netikėdavo,
ir mano veido šviesa nekrisdavo į žemę.

---

stovēdavo, kolei jis neatsisēsdavo. — [9]*Kunigaikščiai*... Tautos didikai su pagarba laukdavo, kolei Ijobas pareikš savo nuomonę, o išgirdę ją neturēdavo nieko prie jos pridēti. — [11]*Ausis*... Kas tik išgirsdavo apie Ijobą ar pamatydavo jį, vadindavo jį palaimintu dēl jo gailestingumo ir teisingumo /plg Eliphaso priekaištus 22,6.../. — [14]*Teisybē buvo*... Teisingumas pasirodydavo visame Ijobo elgesyje, neatstodavo nuo jo, buvo su juo sujungtas, buvo tarsi drabužis, iš kurio žmonēs jį pažindavo. — [16]*Bylą, kurios*... Kur dalykas buvo painus, Ijobas nesprendē jo be gilesnio ištyrimo. — [17]*Sutrupindavau*... Maloningas silpniems Ijobas mokēdavo būti baisus piktadariams, kai reikējo išgelbēti iš jų nekaltai prislēgtas. Palyginimas paimtas iš senovinio papročio išdaužyti dantis laukiniams žvērims, kad jie negalētų kenkti. — [18]*Mirsiu savo lizdelyje*... Ijobas turējo vilties, kad visuomet gyvens laimingai ir susilauks žilos senatvēs. — *Kaip palmē* : kuri paprastai gyvena labai ilgai. Ebr t : « ir mano dienos padaugēs kaip smēlis ». — [19]*Mano šaknis*... Ijobas palygina save su auganČiu šalia upelio medžiu, kurio šaknis nuolat pasiekia vanduo. Plg Ps 1,3. — *Ant mano pjūties.* Ebr t : « ant mano šakų ». — [20]*Mano kilpinis*... Kilpinis senovēje buvo svarbiausis ginklas kovoje, todēl ir įrankis garbei įsigyti, jai padauginti. — [21]*Kurie mane girdējo*... Kiti pagarbos ženklai, kuriuos Ijobo kaimynai jam rodydavo. — [22]*Krisdavo ant jų kaip rasa* : taip juos gaivino kaip lietus ir rasa išdžiūvusią žemę. Plg 5 Moš 32,2 ; Am 7,16 ; Ez 21,2. — [23]*Kaip vēlyvojo lietaus*... Ijobo žodžiai buvo jų taip branginami kaip lietus prieš pjūtį. — [24]*Jei kada juokdavaus*... Jie laikē save nevertais maloningo Ijobo nusijuokimo ir dēkingi priimdavo net

[25]Jei norėdavau eiti pas juos, sėdėdavau pirmas,
ir kai sėdėdavau lyg karalius, stovint aplinkui kariuomenei,
buvau tačiau liūdinčiųjų ramintojas
30. [1]Dabar gi išjuokia mane jaunesni uš mane,
kurių tėvų aš nesiteikdavau statyti su mano bandos šunimis,
[2]Kurių rankų stiprumas man buvo niekai,
kurie buvo laikomi net nevertais gyventi.
[3]Dėl neturto ir bado sudžiūvę, jie graušdavo sausą žemę,
suskretę nuo nelaimės ir vargo.
[4]Jie valgė žoles ir medžių žievę,
ir kadagių šaknis buvo jų maistas.
[5]Jie tai pasigaudavo iš slėnių,
ir kai rasdavo po vieną, bėgdavo prie jų su šauksmu.
[6]Jie gyvendavo upelių loviuose
ir žemės urvuose arba žvirgždynuose.
[7]Jie dar džiaugdavosi tokiais dalykais
ir laikė gėriais būti po erškėčiais.
[8]Paikųjų ir nešlovingųjų sūnūs,
visai neverti pasirodyti šalyje.
[9]Dabar jie išjuokia mane savo dainose,
ir aš pasidariau jiems patarlė.
[10]Jie bjaurisi manęs ir bėga tolyn nuo manęs,
ir nesidrovi spjaudyti man į veidą.
[11]Nes jis atidengė savo saidoką ir prispaudė mane
ir pažabojo žąslais mano burną.
[12]Kai kilau, mano dešinėje ūmai sukilo mano nelaimės,
pastūmė mano kojas
ir prislėgė savo takais tarsi bangomis.

---

ir mažiausias jo palankumo žymes. Anot ebr t: « aš jiems juokdavaus,' kai jie nustodavo drąsos /t y, meiliai padrąsindavau nusigandusius/, ir jie negalėdavo nuvaryti nuo mano veido ramumo ». — [25]*Buvau tačiau*... Dėl žmonių pagarbos Ijobas nepasiduodavo pasididžiavimui. Jis pasiliko tikras pavargėlių prietelis

30. [1]*Dabar gi*... Didelis kontrastas Ijobo buvusios garbės: dabar jis niekinamas net ir tų, kurie patys verti didžiausios paniekos. Jį išjuokia jaunesni už jį ir tai iš tarpo tokių žmonių, kurių tėvų Ijobas nenorėdavo statyti kartu su savo šunimis bandos sergėti. — [2]*Kurių rankų*... Plačiau aprašoma, kaip menki buvo tie, kurie dabar niekina Ijobą. — [3]*Jie graušdavo sausą*... Atsigulę žemėje ieškodavo joje savo menko maisto. — [5]*Jie pasigaudavo*... Vulgatoje aprašoma, su kokiuo godumu tie menki žmonės puldavo prie rasto maisto. Ebr gi tekste kalbama apie tai, kaip elgdavos su jais kiti žmonės: « juos varydavo iš žmonių draugijos, juos vydavo šalin su dideliais šauksmais kaip vagis ». — [6]*Jie gyvendavo*... Visų persekiojami jie turėdavo gyventi toli nuo žmonių draugijos. — *Žvirgždynuose*: Ebr t: « uolų plyšiuose ». — [7]*Jie dar džiaugdavosi*... Ebr t: « jie rēkauja krūmuose, renkasi po erškēčiais, paikųjų vaikai, žmonēs be vardo buvo išvaromi iš šalies ». — [10]*Jie bjaurisi*... Tie, kuriems nēra nieko bjauraus, bjaurisi manęs; kaip gi baisi mano liga. — [11]*Nes jis atidengē*... Dievas pervērē Ijobą savo vilyčiomis ir pažabojo kaip laukinį arklį; nēra tat ko stebētis, kad ir žmonēs išdrįso persekioti jį, nes Dievas lyg kad parodē pats jiems kelią. Ebr t verčiamas nevienodai. Anot kaikurių: « bet jie atriša savo virvę ir vargina mane, paleidžia mano akivaizdoje vadžias », t y, be jokios drovos su didžiausiu smarkumu kankina mane išniekinimais. — [12]*Kai kilau*... Gal: vos aš pasijutau esąs laimingas, prisiartino prie manęs mano vargintojai, pastūmē mano kojas, kad parvirsčiau, ir buvau prislēgtas visos

[13]Išardė mano takus,
tykojo manęs ir nugalėjo,
ir nebuvo kas padėtų.
[14]Lyg kad per išlaužtą mūrą ir atviras duris puolė mane
ir veržėsi prie mano nelaimių.
[15]Esu paverstas niekais ;
tu atėmei kaip vėjas tai, ko aš troškau,
ir mano sveikata praėjo kaip debesis.
[16]Dabar gi pačiame manyje vysta mano siela,
ir suspaudimo dienos laiko mane.
[17]Naktį mano kaulai perveriami skausmais,
ir kurie mane graužia, tie nemiega.
[18]Dėl jų daugybės sunaikinamas mano drabužis,
ir tarsi jupos apikaklė jie apjuosia mane.
[19]Pasidariau lygus dumblui
ir panašus į dulkes ir pelenus.
[20]Aš šaukiuos į tave, ir neišklausai manęs ;
aš stoviu, ir nepažvelgi į mane.
[21]Pasidarei man nuožmus
ir priešiniesi man savo rankos kietumu.
[22]Iškėlei mane ir lyg kad ant vėjo padėjęs
smarkiai bloškei mane.
[23]Žinau, kad paduosi mane mirčiai,
tenai, kur paskirti namai kiekvienam gyvajam.
[24]Tačiau tu ištiesi savo ranką ne jiems sunaikinti ;
ir jei jie kristų, tu pats išgelbėsi.

---

eilēs nelaimių kaip bangų. Ebr t anot kaikurių : « Jie kilsta be gēdos dešinēje, pastumia mano kojas ir sustiprina prieš mane savo pražūties kelius ». — [13]*Išardē mano takus* : kuriais Ijobas norējo vaikščioti, niekais pavertē jo pastangas. — *Nebuvo kas padētų*. Ebr t : « jie, kuriems nēra padējējo », arba : kad gi jiems patiems nebūtų pagalbos — [14]*Lyg kad per*... Palyginimas paimtas iš to, kas darosi, paēmus apgultą miestą. — [15]*Esu paverstas*... Be to, ką Ijobas kentējo nuo nepritelių, kankino jį dar Dievo siųstos nelaimēs ir baisumai. Ebr t : « baisumai kreipēsi prieš mane ; jie kaip viesulas veja šalin mano prakilnumą, ir mano... » — [17]*Naktį mano kaulai*... Ebr t : « naktis perveria mano kaulus ir skiria juos nuo manęs, ir mano graužējai /skausmai/ nemiega /nesiilsi/. — [18]*Mano drabužis* : mano oda ir mano kūnas, kuriuos graužia skausmas ir kirminai. — *Ir tarsi jupos*... Kaip drabužis prisiglaudžia prie kaklo ir apdengia visą kūną iki kojų, taip visas Ijobas apdengtas žaizdomis. — [19]*Pasidariau lygus*... Ebr t : « jis /Dievas/ metē mane į dumblą, ir pasidariau panašus »... Elephantiasies ligoje oda po kurio laiko pasidaro tamsi ir pleiskanuota, panaši į žemę ir į pelenus. — [20]*Aš šaukiuos*... Liūdniausis Ijobui dalykas jo kentējimuose yra tas, kad Dievas regisi nebeklausąs jo žodžių apie jojo nekaltumą. — *Nepažvelgi*. Ebr t : « žiūri ». Mintis pasilieka ta pati : nors tu matai mano skausmus, bet man nepadedi. — [21]*Pasidarei*... Ijobas vadina Dievą nuožmiu, nes neberodo jam seniau rodyto malonumo, nes rodosi nepermaldaujamas ir taip labai kankina nekaltą. — [22]*Iškēlei mane*... Pasidariau kaip žmogus, kurį viesulas pagauna, kad tuojau ūmai blokštų į bedugnę ir sudaužytų. — [23]*Tenai, kur* : mirusiųjų buveinēje. — [24]*Tačiau tu ištiesi*... Mane tu užmuši, tuo tarpu kad mano neprietelius gelbi nuo mirties. Ebr t galima išversti taip : « argi, kurs turi žūti, neištiesia rankų /ješkodamas išgelbējimo/ ir kurs yra nelaimēje, ar nesišaukia pagalbos ? » Ijobas gal norējo čia pasakyti, kad jis savo de-

[25]Aš verkiau kitados to, kurs buvo prislėgtas,
ir mano sielai buvo gaila beturčio.
[26]Laukiau gėrybių, ir atėjo man nelaimės ;
tikėjaus šviesos, ir įsiveržė tamsybė.
[27]Mano viduriai virė be jokio poilsio,
pavijo mane prispaudimo dienos.
[28]Aš vaikščiojau liūdėdamas be narso ;
atsikeldamas šaukiau minioje.
[29]Buvau slibinų brolis ir strausų draugininkas.
[30]Mano oda pajuodėjo ant manęs,
ir mano kaulai sudžiūvo iš karščio.
[31]Mano arpha virto raudomis,
ir mano vamzdis verkiančiųjų balsu
31. [1]Aš padariau sandorą su savo akimis,
kad net negalvočiau apie mergaitę.
[2]Nes kokią dalį rengtų man Dievas iš augštumos,
ir kokią duotų Visagalis iš augštybių ?
[3]Argi ne prapultis yra neteisiajam
ir atstūmimas tiems, kurie daro neteisybę ?
[4]Argi ne jis pats žiūri mano kelių,
ir ar nesuskaito visų mano žingsnių ?
[5]Jei vaikščiojau tuštybėje
ir mano koja skubėjo į klastą,
[6]Tepasveria mane tikroje svarstyklėje
ir težino Dievas mano neklastingumą.
[7]Jei mano žingsnis iškrypo iš kelio,
ir jei mano širdis sekiojo mano akis,
ir jei prie mano rankų prilipo dėmė,

---

javimais tikisi gauti sau užuojautos. — [25]*Aš verkiau*... Ijobas buvo gailestingas nelaimingiems, todėl jis norėtų dabar susilaukti Dievo ir žmonių pasigailėjimo. — [27]*Mano viduriai virė*... buvo skaudžiai sujudinti, degė dėl skausmo. — [28]*Aš vaikščiojau*... Ebr t : « aš pajuodėjau ne nuo saulės ». — *Atsikeldamas šaukiau*... Buvau panašus į tą, kurs teisme dejuoja dėl neteisingo pasielgimo ir šaukiasi pagalbos. — [29]*Slibinų*. Ebr t : « šakalų ». Šakalų, kurių Palestinoje yra daug, staugimas nakčia ir strausų balsas nemalonūs. — [31]*Mano arpha*... Linksminančios muzikos vietą Ijobo gyvenime turi dabar dejavimai ir verksmas

31. [1]*Aš padariau*... Ijobas primena savo dorybes, kad dar labiau paaiškėtų jo nekaltumas ir pasirodytų, jog ne jo kaltėse reikia ieškoti jo nelaimių priežasties. Jis pradeda nuo kūno nekaltybės, kurios palaikymas turtuose, galybėje ir tarp daugmoterystės pavyzdžių /Ijobas turėjo tik vieną moterį/ juo labiau reikia vertinti /plg Pat 5,6.7/. — *Su savo akimis*... nes sugedimas dažniausiai per akis pasiekia sielą. — *Kad net*... Ebr t : « ir kaip gi aš būčiau mąstęs apie mergaitę ? » — [2]*Nes kokią dalį*... Kaip gi baisiai turėtų atkeršyti Dievas, kurs visa mato iš savo augštos buveinės ir bjaurisi pikto ? Atsakymas 3 eil. — [4]*Argi ne jis pats*... Ne tik bausmė, bet ir atsiminimas, kad Dievas nuolat mato Ijobą, sulaikė jį nuo nuodėmės. — [5]*Aš vaikščiojau*... Ijobas mini keletą nuodėmių, kurių galėtų kas nors jame ieškoti, ir priduria linkėjimą didžiausios nelaimės sau, jei jis būtų iš tikrųjų tų nuodėmių kaltas. — *Tuštybėje*. Ebr t : « su tuščiu /neteisiu/ žmogumi ». — [6]*Tepasveria*... Šita eil yra parentesinis linkėjimas, kad Ijobas būtų Viešpaties teistas ir rastas nekaltas, o ne antroji sąlyginio sakinio dalis /protasis/. — [7]*Iš kelio* : iš Dievo įstatymų kelio. — *Jei... mano akis*... Jei geidžiau svetimo turto ir sutepiau savo rankas plėšimu. Taip Ijobas pasmerkia ir širdies nuodėmes. — [8]*Tegul*... Lin-

[8]Tegul kitas valgo, ką aš sėsiu,
ir mano palikuonys tebūna išrauti iš šaknų.
[9]Jei mano širdis buvo apgauta dėl moteriškės,
ir jei tykojau prie savo prietelio durų,
[10]Mano moteris tebūna kekšė kito,
ir tepaleistuvauja su ja kiti ;
[11]Nes tai bjaurus dalykas
ir didžiausi nedorybė ;
[12]Tai ugnis praryjanti iki sunaikinimui
ir išraunanti iš šaknų visas atžalas.
[13]Iš tikrųjų aš neatsisakiau stoti į teismą
su savo tarnu ir savo tarnaite,
kai jie bylinėjosi prieš mane,
[14]Nes kągi daryčiau, kada Dievas atsikeltų teisti ?
ir kada paklaus, ką aš jam atsakyčiau ?
[15]Argi ne tas pats, kurs padarė mane įsčioje, sutvėrė ir jį,
ir ar ne vienas sutvėrė mane įsčioje ?
[16]Jei atsisakiau duoti beturčiams, ko jie norėjo,
ir padariau, kad našlės akys lauktų,
[17]Jei valgiau savo kąsnį pats vienas,
o našlaitis nevalgė iš jo,
[18]/Nes pasigailėjimas augo su manim nuo mano kūdikystės,
ir jis išėjo kartu su manim iš mano motinos įsčios/,
[19]Jei paniekinau tą, kurs žuvo, nes neturėjo apvalkalo,
ir beturtį, nes buvo be drabužio,
[20]Jei jo šonai nelaimino manęs,
ir jis nesusišildė mano avių vilnomis,
[21]Jei pakėliau savo ranką prieš našlaitį,
net ir matydamas, kad vartuose aš esu viršesnis,
[22]Teatkrenta mano petys nuo savo nario
ir tebūna mano ranka sulaužyta su savo kaulais.
[23]Nes aš bijojau visados Dievo kaip kilstančių prieš mane
[bangų
ir negalėjau pakelti jo sunkumo.
[24]Jei maniau, kad auksas yra mano jėga
ir tikrajam auksui tariau : Tu mano pasitikėjimas ;

---

kējimas nelaimēs už paminētus nusikaltimus. — *Palikuonys.* Anot kaikurių : žemēs derlius, vaisiai. — [9]*Jei mano širdis...* Pradžioje geidulio būna apakinamas protas. — *Prietelio* : artimo. — [10]*Tebūna...* Ebr t : tegul mala kitam », t y, tegul būna kito vergē. — [12]*Tai ugnis...* Svetmoterystē palyginama su ugnimi, kuri visa praryja. Plg Pat 6,27 ; Sir 9,8. — *Sunaikinimui.* Ebr *'abaddon* reiškia mirusiųjų buveinę. — [13]*Aš neatsisakiau...* Vergas senovēje neturējo jokių teisių, bet Ijobas atsiminē Dievą, visų teisēja /14 e/ ir Sutvērēją. Taip artimai yra surišta tikrojo Dievo garbinimas ir pagarba žmogaus vertybei. — [18]*Nes pasigailējimas...* Ebr t : « ne, nuo pat mano jaunystēs aš auklējau jį /našlaitį/ kaip tēvas, nuo pat mano motinos įsčios aš šelpiau tokį ». — [19]*Jei paniekinau...* Ebr t : « jei aš mačiau pamestuosius be drabužių ir pavargelius be dangalo, jei jų šlaunys nelaimino »... [21]*Vartuose* : tautos susirinkimo ar teismo vietoje. — [22]*Teatkrenta mano...* Baisus linkējimas, jei Ijobas kaltas įvardintųjų nuodēmių. — [23]*Nes aš bijojau...* Ebr t : « nes Dievo sunaikinimas yra man baisumas, ir prieš jo augštybę aš nieko neįstengčiau ». — [24]*Jei maniau...* Ijobas buvo laisvas nuo godulystēs, kuri neretai daro žmonēms iš aukso tikrą dievaitį. Sąlyginiai sakiniai šitame Ijobo atsiliepime dažniausiai nebai-

[25]Jei džiaugiaus savo turtų daugybe,
ir kad mano ranka yra labai daug įsigijusi,
[26]Jei žiūrėjau į saulę, kuomet ji žibėjo,
ir į skaisčiai einantį mėnulį,
[27]Jei tuomet mano širdis linksminosi slapčia,
ir aš bučiavau savo burna savo ranką,
[28]— Tai būtų didžiausi nedorybė
ir paneigimas augščiausiojo Dievo—
[29]Jei džiaugiaus žuvimu to, kurs manęs nekentė,
ir buvau linksmas, kad jį sutiko nelaimė,
[30]— Nes aš nedaviau savo gerklei nusidėti,
kad būčiau reikalavęs keikdamas jo gyvybės—
[31]Jei mano padangtės vyrai nesakė:
Kas mums duotų jo kūno, kad pasisotintumėm?...
[32]Svetimtautis nepasiliko lauke,
mano anga buvo atvira keleiviui.
[33]Jei uždengiau kaip kiti žmonės savo nuodėmę
ir paslėpiau savo prieglobstyje savo nedorybę;
[34]Jei išsigandau didelės daugybės,
ir artimųjų paniekinimas išgąsdino mane,
ir jei nenorėjau verčiau tylėti ir neišėjau pro duris...
[35]Kas suteiks man klausytoją,
kad Visagalis išgirstų mano troškimą,
ir patsai, kurs teisia, parašytų knygą,
[36]Idant nešiočiau ją ant savo peties
ir užsidėčiau ją sau kaip vainiką?

giami; nėra juose laukiamos apodosies su išreikštu linkējimu Dievo bausmēs už įvardintą nusikaltimą; bet ji savaime lengvai atspējama. — [26]*Jei žiūrējau*... Ijobas buvo laisvas nuo tikros stabmeldystēs sabeismo išvaizdoje. Graži saulēs ir kitų dangaus žiburių šviesa kēlē žmonēse nuomonę, kad tai dievai, ir todēl kaikurie garbindavo juos. — [27]*Linksminosi slapčia.* Ebr t: « buvo apgauta slaptoje ». — *Bučiavau*... Stabų garbinimas pasireikšdavo jų bučiavimu, o jei nebuvo galima pasiekti ir pabučiuoti, tuomet bučiuodavo savo ranką ir tą pabučiavimą siųsdavo augštyn rankos pakēlimu. Taip darydavo dangaus žiburių garbintojai. Toki ir lot žodžio etimologija, adorare /ad os/. — [29]*Jei džiaugiaus*... Ijobas nesidžiaugē neprietelio nelaime. Plg Ješ 23,4; Mož 19,17.18. — [31]*Jei mano padangtēs*... Kai pats Ijobas stūmē šalin nuo savęs neapykantos jausmus savo neprietelių atžvilgiu, jo namiškiai keikē juos ir buvo pasiryžę sudraskyti juos savo dantimis. Ebr t: « jei mano padangtēs vyrai neturējo sakyti: Kas parodys ką nors nepasotintą jo mēsa /valgiais/? » t y, Ijobas neišleisdavo nuo savęs nē vieno, pirma nepavalgydinęs jo. — [33]*Jei uždengiau*... Ijobas nebuvo veidmainys. — *Kaip kiti žmonēs.* Ebr K^{e}-*'adam* gali reikšti: kaip Adomas. Tai būtų aliuzija į pirmojo žmogaus norą paslēpti savo nuodēmę /1 Moš 3,11/. Arba: kaip žmonēs paprastai daro. — [34]*Jei išsigandau*... Ijobas niekuomet neperžengē teisingumo ribų, kad įsigytų kieno nors meilę; o jei jį sutikdavo neteisybē iš pusēs tų, kurių nusikaltimus jis stengēsi pašalinti, jis nukentēdavo tai tylomis, nejieškodamas pagiežos. Ebr t /33-35 e/ galima išversti taip: iš tikrųjų, aš neslēpiau kaip Adomas mano piktadarystēs, uždengdamas savo kaltę savo prieglobstyje, [34]lyg kad būčiau bijojęs didelēs minios ir tautų paniekinimo, ir dēl to aš tylējau ir neišējau pro duris. [35]O kad gi man būtų, kas mane išgirstų! Štai mano bylos raštas: teatsako Visagalis, ir teparašo savo raštą, kursai ginčijasi su manim. — Paskutinēs eil prasmē: štai mano apsigynimas, kurį aš patvirtinu savo parašu: čia yra skundas

[37]Aš skelbčiau ją apie kiekvieną savo žingsnį
ir ją paduočiau jam kaip kunigaikščiui.
[38]Jei šaukia prieš mane mano žemė
ir kartu su ja verkia jos vagos,
[39]Jei valgiau jos vaisius neužmokėjęs
ir nuliūdinau jos artojų sielą,
[40]Tegul vietoje kviečių užauga man usnių
ir vietoje miežių erškėčių

Čia Ijobo žodžių pabaiga

32. [1]Tie trys vyrai liovėsi atsakinėję Ijobui, nes jis rodėsi sau esąs
teisus. [2]Bet Barakhelio sūnus Eljus Buzietis iš Ramo giminės supyko ir
užsidegė. Jis susirūstino Ijobui, nes tasai sakėsi esąs teisus Dievo aki-

---

prieš mane ; dabar tegul teisia Dievas. — [36]*Idant nešiočiau*... Ijobas nori pasiimti su savim į Dievo teismą skundą kaip įrodymą savo nekaltumo ir kaip ypatingą papuošalą. Jis nebijo nē vieno jame parašyto dalyko : [37]*Aš skelbčiau*... Jis pats nori perskaityti skundą teisējo akivaizdoje ir visa pavesti Dievo teismui. Ebr t : « aš pasakysiu jam savo žingsnių skaičių /supažindinsiu jį su visais net ir mažiausiais mano elgesio dalykais/ ir prisiartinsiu prie jo kaip kunigaikštis » /su pilnu pasitikējimu/. — [38]*Jei šaukia*... Ijobas vēl grįžta prie vieno iš svarbiausių kaltinimų ir lyg kad sako : jei aš atēmiau iš ko nors dirvą, taip kad tikras jos savininkas turējo kentēti badą, tegul sutinka mane bausmē, kokią Dievas skyrē kitados pirmiesiems gimdytojams /1 Moš 3,18/

Čia pabaiga... baigiasi žodžiai, kuriuos Ijobas yra ištaręs, ginčydamos su savo prieteliais ir teisindamos

II. Eljaus žodžiai

1. *Pirmas Eljaus atsiliepimas*

32,1-33,33. Eljus keturiuose savo pamoksluose įrodinēja, kad Dievas kaikada siunčia dievobaimingiems žmonēms kentējimų, kurie turi praversti jų išganymui. Jis ne tik peikia ir pataiso trijų prietelių klaidą, bet taip pat kaikuriuos Ijobo žodžius

Pradžioje suteikiama žinių apie Eljaus kilmę ir nurodoma priežastis, kodēl jis būdamas jaunesnis už kitus prisideda prie ginčo /32,1-5/. Pirmojo pamokslo pradžioje Eljus kreipiasi į tris prietelius ir sako, kad jų paikumas privertęs jį atsiliepti /32,6-10/ ir kad jis norįs kitaip ginčytis su Ijobu, nes to iš jo reikalaujanti meilē tiesos /32,11-22/. Kreipdamos į Ijobą Eljus įspēja jį, kad jis turįs atsakyti į jo priekaištus, jei gali, peikia Ijobo pasakymą, būk Dievas elgiąsis su juo kaip su nepriteliu, tarsi Dievas nebūtų didesnis už žmogų /33,1-13/ ir priduria pamokymą apie įvairius tikslus, kuriuos Dievas nori pasiekti, siųsdamas žmogui kentējimų /33,14-33/

32. [1]*Tie trys vyrai*... Ijobas parodē, kad Dievo sumanymai, kai jis baudžia žmones, paslēpti jo išmintyje. Bet iš Ijobo dejavimo paaiškējo taip pat, kad vien tokio kentējimų išaiškinimo žmogaus širdžiai negana. Jei Ijobo knygos autorius nenorējo palikti savo veikalo be tinkamos pabaigos, tai reikējo, kad būtų duotas kitoks atsakymas apie kentējimų priežastis. Dievo žodžiai /38,1 ir tol/ negali būti laikomi tokiuo atsakymu, nes jis tik tiek teaiškina, jog Dievo didenybē ir išmintis siunčia kentējimus ne be tam tikro tikslo. Kaip gi labai žmogus nori žinoti tą tikslą, parodē Ijobas. Skaitytojas, bet nedalyvaujantis ginče, žino tokį vieną tikslą iš knygos įžangos. Tas tikslas — tai išmēginti ir parodyti teisiojo dorybę. Kadangi tačiau Dievo tikslas būna ne tik tas vienas, kadangi taip pat dalyvaują ginče turi prieiti prie tikro dalyko supratimo, todēl prie ginčo prisideda ketvirtas Ijobo prietelis Eljus, kad išrištų mįslę. Eljus peikia, ką Ijobas buvo pasakęs perdaug smarkiai ir susiaurina perdaug bendrai išreikštų sakinių prasmę. Į klaidingą gi nuomonę apie kentējimų

vaizdoje. [3]Įpyko taip pat savo prieteliams, nes tie nerado protingo atsa-
kymo, bet buvo tiktai pasmerkę Ijobą. [4]Taigi Eljus laukė, kolei Ijobas
kalbėjo, nes tie, kurie kalbėjo, buvo vyresni. [5]Bet pamatęs, kad trys nega-
lėjo atsakyti, jis smarkiai susirūstino. [6]Ir Barakhelio sūnus Eljus Buzie-
tis atsiliepdamas tarė :

Esu jaunesnis amžiumi, jūs gi vyresni,
todėl buvau nuleidęs galvą
ir nedrįsau pasakyti jums savo nuomonės.
[7]Nes aš tikėjaus, kad kalbės vyresnis amžius,
ir didelis metų skaičius mokys išminties.
[8]Bet, kaip matau, Dvasia yra žmonėse,
ir Visagalio įkvėpimas duoda išmonės.
[9]Ne ilgaamžiai yra išmintingieji
ir ne seniai išmano teismą.
[10]Todėl kalbėsiu : klausykitės manęs ;
taip pat aš parodysiu jums savo išmintį.
[11]Nes aš laukiau, kolei jūs šnekėjote,
klausiaus jūsų išmintingumo,
kolei jūs ginčijotės kalbomis.
[12]Ir atsidėjęs stebėjau, kolei maniau, kad jūs šį tą pasakysite ;
bet kaip matau, nėra kas iš jūsų galėtų pertikrinti Ijobą
ir atsakyti į jo žodžius.
[13]Kad kartais nesakytumėt : Radome išmintį.
Dievas atmetė jį, ne žmogus.
[14]Jis man nieko nekalbėjo,
ir aš atsakysiu jam ne pagal jūsų žodžius.

---

priežastį jis atsako paaiškinimu, kad teisieji varginami kančiomis, idant jie būtų apsaugoti nuo nuodēmēs ir nuo nuodēmēs pavojaus, o taip pat kad darytų pažangos dorybēse ir išmintyje. Kaip teisingas toks atsakymas, parodē mums pats Išganytojas, nors jis pridūrē dar vieną tik Nauj Testamentui nuosavą priežastį : kad mes būtumēm panašūs į jo paveikslą. Bet kiek tai galējo būti įvykdyta Sen Testamente, tiek parodyta Eljaus, kurio pareikštos nuomonēs todēl buvo Dievo patvirtintos. — *Nes jis rodēsi...* Prieteliai nenorējo išsižadēti savo nuomonēs, ir Ijobas nenorējo sutikti su jų dēsniais ir jų kaltinimais ; taigi ginčas buvo pasidaręs bergždžias ir nenaudingas. — [2]*Bet Barakhelio sūnus... Elius*, ebr *'Elihu*, j i s m a n o D i e v a s /1 Kar 1,1 ; 1 Kron 12,20/. — *Barakhel*, t e l a i m i n a D i e v a s. — *Buz* buvo vardas vieno iš Abraomo giminaičių /1 Moš 22,21/ ir to vardo giminē minima pas Jer 25,23. — *Sakēsi esąs teisus...* teisesnis už Dievą, ar bent gynē savo nekaltumą, kaltindamas Dievo teisybę. — [3]*Protingo.* Vulg pridētas žodis paaiškinimo dēlei. — [4]*Buvo vyresni.* Pagarba vyresniam amžiui reikalavo, kad Eljus tylētų iki laikui. — [5]*Smarkiai susirūstino* : nes jų nutylimas galējo pakenkti tiesai, kuri tebebuvo nepasakyta

[6]*Buvau nuleidęs galvą.* Vulg pridēti žodžiai. — [7]*Kad kalbēs...* Senesnieji dēl savo amžiaus paprastai kalba rimčiau ir dēl savo patyrimo išmintingiau. — [8]*Bet, kaip matau...* Aš matau, kad jums su amžiumi neatējo kartu išmintis, bet kad reikia Dievo Dvasios malonēs, kuri nelaukia daugelio metų. Eljus nori pasakyti, kad jis kalbēs, būdamas Dievo apšviestas. — [9]*Ne ilgaamžiai...* Pati senatvē nedaro žmogaus išmintingo, ir ne vien seni žmonēs gali svarstyti ir išrišti painius klausimus. — [11]*Klausiaus jūsų išmintingumo.* Geriau : jūsų išmintingų protavimų. — [12]*Ir atsidējęs stebējau... kaip matau, nēra.* Ebr t : « ir atsidējęs klausiaus jūsų ir štai nēra ». — *Kas iš jūsų galētų...* kas būtų neatsigintinai įrodęs Ijobui, kad jo dejavimai ir statomi Dievui reikalavimai neturi pagrindo ir perdaug drąsūs, o taip pat kas būtų tinkamai

[15]Jie nusigandę ir nebeatsako daugiau,
ir patys atėmė iš savęs žodį.
[16]Kadangi tat laukiau, ir jie nekalbėjo,
sustojo ir daugiau nebeatsakė,
[17]Todėl atsakysiu ir aš savo dalį
ir parodysiu savo mokslą.
[18]Nes esu pilnas kalbos,
ir mano dvasiai darosi angštu manyje.
[19]Štai mano vidus kaip jaunas vynas be atsidvėsimo,
kurs perplėšia naujas statines.
[20]Aš kalbėsiu ir atsikvėpsiu truputį,
atversiu savo lūpas ir atsakysiu.
[21]Nežiūrėsiu žmogaus asmens
ir nelyginsiu Dievo su žmogumi.
[22]Nes aš nežinau, kaip ilgai išliksiu,
ir ar mano Sutvėrėjas neatims manęs po valandėlės
33. [1]Klausykis tat, Ijobai, mano žodžių
ir stebėk visas mano šnekas.
[2]Štai aš atvėriau savo burną,
tegul kalba mano liežuvis mano burnoje.
[3]Mano šnekos eis iš neklastingos mano širdies,
ir mano lūpos sakys nesuteptą mano nuomonę.
[4]Dievo Dvasia padarė mane,
ir Visagalio kvėpimas davė man gyvybę.
[5]Jei gali, atsakyk man
ir stokis prieš mano veidą.
[6]Štai Dievas padarė ir mane kaip ir tave,
ir iš to paties molio taip pat aš esu padarytas.

---

atsakęs į klausimą apie teisiųjų nelaimes ir tt. — [13]*Kad kartais...* Eljus numato, kad trys prieteliai gali mēginti atsakyti jam taip : Mes gana parodēmē išminties ir tikrai įrodēmē, kad Ijobas kaltas, nors jis pats nenori tai pripažinti ; o kad taip iš tikrųjų yra, aišku iš to, jog pats Dievas rado jo kaltumą, bausdamas jį sunkiausiomis kančiomis ir tuo pačiu liudydamas apie jo sunkią kaltę. Bet Eljus iš anksto atsako tiems prieteliams, kad taip parodyta jų išmintis neturi jokios vertēs. — [14]*Jis man nieko...* Eljaus įrodymai bus Ijobui visai nauji ; jis jų nenumatē ir iš anksto į juos neatsakē. — [15]*Jie nusigandę...* Eljus vēl trumpai primena savo jausmus, kuriuos sukēlē jame įvykusieji jo akyse dalykai, ir priežastis, kurios verčia jį atsiliepti. — *Ir patys atēmē...* Ebr t : « ir atimta iš jų žodis », t y, trys prieteliai buvo priversti nutilti. — [18]*Pilnas kalbos...* pilnas minčių, kurios tarsi nebetelpa jame ir nori išsiveržti, taip kaip jaunas vynas, supiltas į statinę ir užkimštas, nori išsiveržti iš jos ir ją perplēšia. — *Mano dvasiai...* Eljaus dvasia smarkiai ragina jį ginti tiesos. — [21]*Nežiūrēsiu žmogaus...* Eljus laikysis tik tiesos ; jis nesutiks, kad Ijobas reikalautų pasiteisinimo iš Dievo kaip iš žmogaus. — *Ir nelyginsiu...* Ebr t : « ir nesimeilinsiu žmogui žodžiais ». — [22]*Nes aš nežinau...* Ebr t : « nes aš nemoku meilintis žodžiais ; mano Sutvērējas atimtų mane greitai », t y, už nesilaikymą tiesos, už pataikavimą Dievas nubaustų mane mirtimi

33. [3]*Mano šnekos...* Eljaus žodžiais bus atvirai išreikštos jo mintys, ir nebus jose jokio melo. — [4]*Dievo Dvasia...* Eljus įsitikinęs, kad pats Dievas duoda jam išminties kalbēti ir įkvēpimo. Žr aug 32,8. — [5]*Jei gali, atsakyk...* Eljus nesinaudos prieš Ijobą išniekinimais, kaip kad darē kiti prieteliai, todēl Ijobas gali drąsiai kalbēti prieš jį. Bet jei Ijobas neįstengs duoti tinkamo atsakymo lygiam sau žmogui, tai juo mažiau jis galēs tai padaryti Dievui. — [6]*Dievas padarē...* Ijobas nekartą išreiškē de-

7 Tačiau mano nuostabumas tenegąsdina tavęs,
ir mano iškalba tenebūna tau sunki.
8 Taigi tu kalbėjai į mano ausis,
ir aš girdėjau tavo žodžių balsą:
9 Aš esu nesuteptas ir be nusikaltimo,
be dėmės, ir nėra manyje nedorybės.
10 Kadangi jis rado skundą prieš mane,
todėl laikė mane savo nepriešeliu;
11 Įdėjo į šiekštą mano kojas,
stebėjo visus mano takus.
12 Tai tat ir yra, kuo neesi teisus;
aš atsakysiu tau, nes Dievas didesnis už žmogų.
13 Tu bylinėjies su juo,
kad tau atsako ne į visus žodžius?
14 Dievas kalba vieną sykį
ir antrą nekartoja to paties dalyko.
15 Sapne, nakties regėjime, kai įmygis apima žmones,
ir jie miega patale,
16 Tuomet jis atveria žmonių ausis,
moko juos ir duoda nurodymų įspėjimais,
17 Kad nukreiptų žmogų nuo to, ką jis daro,
ir išlaisvintų jį nuo puikybės,
18 Ir išgelbėtų nuo sugedimo jo sielą,
ir jo gyvybę, kad nežūtų nuo kalavijo.
19 Jis baudžia taip pat skausmu guolyje
ir džiovina visus jo kaulus.

---

javimą, kad jis esąs lyg kad prislēgtas Dievo didenybēs ir negalįs laisvai ginti savo bylos vyriausiojo Teisējo akivaizdoje /plg 9,34; 13,21; 16,22 ir k/; tos kliūties Ijobui nēra dabar; jis turi prieš save lygų sau žmogų. [7]*Tačiau mano*... Geriau anot ebr t: « štai mano baisumas negąsdins tavęs, ir mano ranka nebus tau sunki » [8]*Tu kalbējai*... Eljus primena trumpai ir gana ištikimai kaikuriuos Ijobo išsitarimus, kad į juos atsakytų. — [9]*Aš esu*... Plg aug 9,21; 10,7; 16,17; 28,10; 27,5. — [10]*Kadangi jis rado*... nes jis ješkojo priežasties elgtis su manim nepriešeliškai. Plg aug 10, 13.14; 13,24; 19,11; 30,21. — [11]*Įdējo į šiekštą*... Žr aug 13,27. — [12]*Tai tat ir yra*... Eljus peikia paminētus Ijobo išsitarimus ir lyg kad sako: Taip atsiliepdamas tu, Ijobai, įžeidei Dievui prideramą pagarbą, nes tu nepasidavei nuolankiai jo vyriausiam viešpatavimui /12.13 e/. Toliau tu padarei klaidą savo įrodinējimuose, nes tu nematei, kad Dievas gali turēti ne vieną išganingą priežastį siųsti kentējimų taip pat teisiajam /14 e ir tol/. — [13]*Tu bylinējies*... Plg aug 19,7; 30,20. Tu reikalauji iš Dievo ypatingos apyskaitos, tačiau nesinaudoji pamokymais, kuriuos jis tau duoda apie tai, kodēl jis taip elgiasi. — [14]*Dievas kalba*... Ebr t: « nes iš tikrųjų Dievas kalba vieną kartą /vienaip/, taip pat antrą kartą, bet /žmogus/ to nestebi ». — Iš to pasirodo, kad žmogus neturi teisēs dejuoti, būk jis nebuvęs Dievo įspētas. Toliau nurodoma trys būdai, kaip Dievas kalba ir apreiškia savo valią žmonēms. Vulgatos mintis, vargiai suderinama su kontekstu, yra toki: Dievas duoda įspējimų, bet jei žmogus nestebi Dievo žodžių, jis pasitraukia ir palieka žmogų. — [15]*Sapne*... Pirmas būdas, kaip Dievas kalba ir įspēja žmones. Plg aug 4,13... 4 Moš 12,6; Joel 2,28. — *Moko juos*.. Anot ebr t: « deda antspaudą ant savo įspējimų », t y, daro, kad įspējimai būtų aiškūs, sēkmingi. — [17]*Kad nukreiptų*... Įspējimų tikslas sulaikyti žmones nuo piktų sumanymų ir darbų, todēl ir apsaugoti nuo sugedimo, kurs yra piktų darbų pasēka. O jei taip yra, tai ir Ijobas negali sakyti, kad jis kenčia be priežasties. — [19]*Jis*

20 Jo gyvenime jam darosi bjauri jo duona
ir jo sielai — anksčiau pageidaujamas maistas.
21 Jo kūnas nyksta,
ir jo kaulai, kurie buvo apdengti, darosi pliki.
22 Jo siela artėja prie sugedimo
ir jo gyvybė prie mirtingų dalykų.
23 Jei Dievo pasiuntinys, vienas iš tūkstančių, užtars jį,
kad paskelbtų žmogaus teisingumą,
24 Dievas pasigailės jo ir tars:
Išlaisvink jį, kad nenužengtų į sugedimą;
radau dėl ko padaryti jam malonę.
25 Jo kūnas buvo sunaikintas kančiomis;
tegrįžta į savo jaunystės dienas.
26 Jis maldaus Dievą, ir tasai bus jam gailestingas;
jis regės jo veidą džiaugsme,
ir Dievas sugrąžins žmogui jo teisybę.
27 Jis pažvelgs į žmones ir tars: Nusidėjau
ir tikrai nusikaltau; neatsiėmiau, kaip buvau nusipelnęs.
28 Jis išlaisvino savo sielą, kad neeitų į pražūtį,
bet gyvas matytų šviesą.
29 Štai, visa tai Dievas daro
po tris kartus kiekvienam,
30 kad atšauktų jų sielas nuo sugedimo
ir apšviestų gyvųjų šviesa.
31 Stebėk, Ijobai, ir klausykis manęs,
ir tylėk, kolei aš kalbu.

---

baudžia: kitas Dievo įspējimų būdas tai sunki liga, kurios tikslas toks pat kaip ir aug 17.18 e. — *Ir džiovina visus...* Anot ebr t: « ir nuolatinē jo kaulų kova », t y, nuolatiniais skausmais kauluose. — [20]*Jo gyvenime...* Aprašymas ligos pasireiškimų ir pasēkų. — [21]*Kaulai, kurie buvo apdengti...* Aliuzija į Ijobo ligą. — [22]*Prie sugedimo.* Ebr t: « prie duobēs », t y, prie kapo. — *Prie mirtingų...* prie visokių ligos apsireiškimų, kurių pasēka būna mirtis. — [23]*Jei Dievo pasiuntinys...* Ebr t: « jei tuomet ateis pas jį Dievo pasiuntinys, tarpininkas /užtarējas/, vienas iš tūkstančio, kad paskelbtų žmogui jojo prievolę ». — Tai trečias Dievo įspējimų būdas: Dievas siunčia žmogų /labai retai, nes vieną iš tūkstančio/ pas ligos prislēgtą nelaimingąjį, kad pamokytų jį, kaip jis turi žiūrēti į savo nelaimę ir ką Dievas nori ja pasiekti. Toks Dievo pasiuntinys Ijobui yra dabar pats Eljus. — [24]*Išlaisvink jį...* Stengkis išgelbēti jį nuo prapulties savo nurodymais ir maldomis. — *Radau dēl ko...* Dievas duosis permaldaujamas pasiuntinio užtarimu ir kenčiančiojo atgaila. — [25]*Jo kūnas...* Aiškiau ebr t: « kūnas vēl žaliuos /pajaunēs/ labiau kaip kūdikystēje ir jis grįžta į savo jaunystēs dienas », t y, ligonis atgauna visų pirma sveikatą ir laimę, toliau gi prietelystę su Dievu /26 e/. — [26]*Regēs jo veidą džiaugsme*: matys, kad Dievas vēl jam rodo savo maloningą veidą. Dievo maloningumas pripildys jį didžiausio džiaugsmo. — *Jo teisybę*: teisumą žmonių akyse, taigi viešą pripažinimą jo teisingumo, kurs buvo žuvęs nelaimēje, nes nelaimē buvo laikoma bausme už nuodēmes. — [27]*Jis pažvelgs...* Išlaisvintas iš nelaimēs išpažins žmonių akivaizdoje Dievo gailestingumą. — *Kaip buvau nusipelnęs*: mirties, kurios buvau vertas. — [28]*Jis išlaisvino...* Vulg tai Eljaus žodžiai. Ebr t tęsinys aug pradētųjų: jis /Dievas/ išlaisvino mano sielą... — *Kad jis neeitų...* nuo ankstyvos mirties. — *Matytų šviesą*: gyvenimo šviesą su žemiška laime. — [29]*Po tris kartus...* Ebr t: du, tris kartus, t y, ne vieną kartą, bet dažniau. Todēl ne Dievo kaltē, jei žmogus nesusipranta ir negrįžta į tiesos

[32]O jei turi ką kalbėti, atsakyk man ;
kalbėk, nes noriu, kad tu pasirodytumei teisus.
[33]O jei neturi, paklausyk manęs ;
tylėk, ir aš mokysiu tave išminties

34. [1]Taigi Eljus tęsė toliau ir dar štai ką kalbėjo :
[2]Klausykitės, išmintingieji, mano žodžių
ir, mokytieji, išgirskite mane,
[3]Nes ausis mėgina žodžius,
ir gomurys atskiria ragavimu valgius.
[4]Pasirinkime, kas teisu,
ir ištirkime tarp savęs, kas geriau.
[5]Nes Ijobas sako : Esu teisus,
Ir : Dievas nedaro man teisybės ;
[6]Nes pasmerkimas manęs paremtas melu ;
smarki vilyčia perdūrė mane be jokios mano nuodėmės.
[7]Kas yra toks žmogus, kaip Ijobas,
kurs geria pasityčiojimą kaip vandenį,

kelią. — [30]*Nuo sugedimo.* Ebr t : « nuo duobēs », t y, nuo kapo. — *Apšviestų...* Dievas visuomet nori tik žmogaus išgelbējimo ir laimēs [31]*Stebēk, Ijobai...* Pirmojo Eljaus atsiliepimo pabaiga. — [32]*Kalbēk, nes noriu...* Eljus sutinka, kad Ijobas mēgintų, jei gali, įrodyti jo žodžių klaidingumą ; jis nenori vien tik kaltinti, kaip kad daro trys pirmieji prieteliai

2. *Antras Eljaus atsiliepimas*

34,1-37. Antrame savo atsiliepime Eljus prikiša Ijobui piktžodžiavimą, nes jis kaltinęs Dievą neteisingumu /1-9/ ; todēl toliau Eljus ima įrodinēti, kad Dievas teisingas, nes jis yra visų sutvērējas, visų be skirtumo valdytojas, kurs visa žinodamas pasmerkia galingus prispaudējus ir rūpinasi skriaudžiamaisiais, nes Dievas pilniausiai neprigulmingas ir rūpinasi visų išganymu /10-30/. Baigdamas tą atsiliepimą Eljus vēl duoda Ijobui progos atsakyti, jei gali, bet draug išsitaria, kad Ijobas yra kalbējęs paikai ir todēl vertas bausmēs /31-37/

34. [3]*Ausis mēgina žodžius.* Eljus sutinka, kad jo žodžių vertē būtų išmēginta klausytojų proto, taip kaip gomurys mēgina ir daro skirtumą tarp valgių, idant juo labiau paaiškētų, jog Eljus sako tiesą. Plg aug 12,11. — [4]*Pasirinkime, kas teisu... geriau* : tame dalyke, kurs svarstomas. Tokį tyrinējimą kaikurių Ijobo žodžių įkvēptasis knygos autorius darys per Eljų, kad neatrodytų, jog jis juos visus lygiai pagiria. Tiesa, Eljus ima tik patį žodžių skambējimą, ne pilnai ta pačia prasme, kuria jie buvo Ijobo ištarti, be jo padarytų apribojimų, nežiūrēdamas į visas aplinkybes, kurios sumažina tų žodžių svarbą ; bet skaitytojas turējo būti įspētas, kad ne tie iš kantraus Ijobo atsiliepimų reikia laikyti sektinais. Bet kad smarkūs Eljaus išsitarimai nekeltų abejonių apie tikrą Ijobo mintį, Eljaus žodžiai vēl pataisomi /apie Ijobą Dievo atsiliepimais 42,7.8/. Eljus vaizduojama kaip jaunikaitis, kuriam labai rūpi visa kas gera, kurs tačiau nesuprato Ijobo jausmų, jo tikros minties ir nežino, su kokia meile Dievo ir su kokiuo pasitikējimu tas kentētojas geidžia apginti save Viešpaties akyse. — [5]*Esu teisus.* Plg aug 13,18 ir k. — *Dievas nedaro...* Plg 27,2. Eljus spēja, kad Ijobas tokiais žodžiais tiesiog kaltino Dievą neteisybe, nors Ijobo mintis buvo, jog Dievas atēmęs iš jo tai /laimę, pasiturējimą/, ko jam buvo valia tikētis dēl savo nekalto gyvenimo. — [6]*Nes pasmerkimas...* Plg aug 6,4 ; 16,13. Ijobas sakē, kad jo nelaimē patvirtinanti žmonių akyse jojo kaltę. Eljus gi supranta Ijobo išsitarimą taip, lyg kad jis būtų sakęs, jog Dievas neteisingas. — [7]*Kas yra toks žmogus...* Eljus tarsi sako : Tavo reikalavimas, kad Dievas bylinētųsi su tavim, padaro tave kaltą pasityčiojimo iš Dievo, lyg kad jis būtų neteisingas. Išsireiškimas « gerti », paimtas ta prasme iš Eliphaso

[8]Kurs eina su piktadariais
ir vaikšcioja su bedieviais?
[9]Nes jis sakė: Nepatiks vyras Dievui,
nors ir bėgtų su juo.
[10]Todėl, vyrai išmintingi, klausykitės manęs;
tebūna toli nuo Dievo nedorumas
ir neteisybė nuo Visagalio.
[11]Nes jis atsilygins pagal žmogaus darbą
ir atiduos kiekvienam pagal jo kelius.
[12]Nes iš tikrųjų Dievas nepasmerkia veltui,
ir Visagalis negriauna teisybės.
[13]Ką jis pastatė kitą žemėje?
arba ką padėjo viršininku pasaulio, kurį yra padaręs?
[14]Jei pakreiptų į jį savo širdį,
patrauktų prie savęs jo dvasią ir kvapą,
[15]Kiekvienas kūnas žūtų vienu kartu,
ir žmogus vėl pavirstų į pelenus.
[16]Jei tat turi proto, klausyk , kas sakoma,
ir stebėk mano šnekos balsą.
[17]Argi gali būti pagydytas tas, kurs nemyli teisybės?
ir kaip gi tu taip labai pasmerki tą, kurs teisus?
[18]Jį, kurs sako karaliui: Atpuolėli,
kurs vadina vadus bedieviais,
[19]Kurs nežiūri kunigaikščių asmens
ir nepažįsta smarkaus valdovo,
kada tasai bylinėjasi su beturčiu;
nes visi jo rankų darbas.
[20]Jie mirs ūmai, ir vidunaktį
tautos bus išgąsdintos ir praeis,
ir smarkusis bus atimtas ne žmogaus ranka.
[21]Nes jo akys žiūri į žmonių kelius,
ir jis stebi visus jų žingsnius.
[22]Nėra tamsybių ir nėra mirties ūksmės,
kad tenai pasislėptų tie, kurie daro neteisybę.

žodžių /15,16/ dar sustiprina apkaltinimą ir pažymi, kad piktžodžiavimas pavirtęs Ijobui papročiu ir tarsi reikalu. — [9]*Nepatiks*... Ebr t: « nieko žmogui nepadeda, kad jis pasilieka prietelystēje su Dievu ». Ijobas yra išsireiškęs panašiai 9,22; 21; 30,26. Vulg daroma aliuzija į 23,11; 30,21
[10]*Vyrai išmintingi*: jūs, kurie pažįstate tiesą ir mylite kas gera. — *Tebūna toli*... Dievas nedaro ir negali daryti neteisybēs. — [11]*Nes jis atsilygins*... Dievas suteikia kiekvienam, ką jis nusipelno savo elgesiu ir savo doroviniu stoviu; taigi jis yra tobulai teisus. — [13]*Ką jis pastatē*... Jei pasaulis yra Dievo darbas ir nuosavybē, tai jis gali pasielgti su juo kaip nori; taigi jis negali elgtis neteisingai. — [14]*Jie pakreiptų*... Kadangi Dievas neatima iš žmogaus dvasios, kurią jis yra davęs, jis nenori griauti, bet tik palaikyti, todēl jis nēra neteisingas. — [17]*Argi gali*... Tu trokšti sveikatos, kurią tik Dievas gali tau suteikti; bet kaip gi tu ją gausi, jei tu savo nedorais kaltinimais įžeidi Viešpatį? Ebr t: « argi gali viešpatauti tas, kurs neapkenčia teisybēs? » t y, kad pasaulį valdyti, iš anksto reikia tinkamos tvarkos, taigi teisių ir teisingumo. — [18]*Jį, kurs sako*... Dievas baudžia, nežiūrēdamas asmens, nes jis yra visų Sutvērējas ir Dievas. Plg 5 Moš 10,27; 2 Kron 19,7 ir k. — [20]*Jie mirs*... Dievo teismų pavyzdys. — *Vidunaktį*: kai jie nejautē sau jokio pavojaus, buvo atimti ne žmonių, bet per nematomus Dievo tarnus, ligą ar angelus. — [21]*Nes jo akys žiūri*...

23Nes daugiau nebe nuo žmogaus priklauso
ateiti į teismą pas Dievą.
24Jis sutrina daugelį ir nesuskaitomus
ir pastato jų vieton kitus.
25Nes jis žino jų darbus
ir todėl užves naktį, ir jie bus sutrinti.
26Jis užgavo juos lyg kad bedievius
visiems matomoje vietoje,
27Tuos, kurie tarsi tyčia pasitraukė nuo jo
ir nenorėjo suprasti visų jo kelių,
28Taip kad jie privertė ateiti prie jo pavargėlio šauksmą,
ir jis išgirdo beturčių balsą.
29Nes jam suteikiant ramybę kas galėtų pasmerkti?
Kai jis paslepia savo veidą, kas gali jį matyti,
vistiek ar tai atsitiks tautoms, ar visiems žmonėms?
30Jis padaro, kad karaliautų žmogus veidmainys
dėl tautos nuodėmių.
31Kadangi tat aš kalbėjau Dievui,
neginsiu taip pat tau.
32Jei klydau, tu mokyk mane;
jei kalbėjau neteisybę, daugiau nebepridėsiu.
33Argi Dievas reikalauja jos iš tavęs, kad ji tau nepatiko?
nes tu pradėjai kalbėti, o ne aš;
o jei ką žinai geriau, kalbėk.
34Tegul man kalba vyrai, kurie išmano,
ir teklauso manęs vyras išmintingas.
35Ijobas gi kalbėjo paikai,
ir jo žodžiuose neskamba drausmė.

Dievo teisybē neklaidinga, nes jis visa žino ir nēra jam nežinomų dalykų. — 23*Nes daugiau nebe nuo žmogaus...* Stoti ar nestoti į Dievo teismą visai nepareina nuo laisvo žmogaus noro: todēl nē vienas negali išvengti jo teismo, kurs yra teisingas. Anot ebr t: « nebekreipia daugiau dēmesio į žmogų, kad jis ateitų į teismą pas Dievą », t y, kadangi Dievas pažįsta žmones, jam nereikia ilgo tyrinējimo, kad žinotų, ko žmogus vertas. Todēl Ijobas elgiasi paikai, jei jis tikisi savo naudai galįs bylinētis su Dievu ir padaryti, kad Dievas kitaip apie jį manytų, negu dabar žino savo visažinojimu. — 24*Jis sutrina daugelį ir nesuskaitomus.* Ebr t: « jis nutremia smarkiuosius be tyrinējimo ». — 25*Naktį*: nelaimę. — 26*Visiems matomoje vietoje*: kad įkvēptų šventos baimēs kitiems kaltininkams. — 28*Jis išgirdo...* Girdējimas šauksmo ir draug juo išreikšto troškimo ir to išklausymo pasēka-nubaudimas prispaudējo. — 29*Ramybę*: tai kas gera. Dievo nutarimas, ar jis bus malonus žmonēms ar nemalonus, negali būti paverstas niekais. — *Paslepia...* susirūstina. — 30*Jis padaro...* Priežastis /tautos nuodēmēs/, kodēl Dievas siunčia nelaimę. Ebr t: « kad nekaraliautų žmogus bedievis, kad nebūtų tautai žabangų » 31*Dievui...* Dievo akivaizdoje. Anot kaikurių ebr t reiktų išversti taip: « argi kas nors /kada nors/ sakē Dievui: aš buvau nubaustas, nors aš nebuvau nusidējęs; mokyk mane ko aš nematau; jei aš padariau neteisybę, nebedarysiu daugiau? » — 33*Reikalauja jos...* neteisybēs. Vulg prasmē gal toki: kadangi Dievas tau neįtiko, pasielgdamas su tavim taip kaip pasielgē, ar jis taip pat verčia tave rūstinti jį dar tavo karštais dejavimais? anot ebr t: « ar tu manai, kad Dievas turi pirma tavęs pasiklausti, kaip jis turi atsilyginti? » t y, ar Dievas turi tau pačiam duoti pasirinkti bausmę? — 34*Tegul man kalba...* Ebr t: « išmanantieji vyrai sakys man ir išmintingas žmogus, kurs girdi mane: Ijobas nekalba su tikra išmone, ir jo žodžiai neapsvars-

[36]Mano tėve, tebūna mėginamas Ijobas iki galui ;
nesigailėk neteisybės žmogaus,
[37]Kadangi jis prideda prie savo nuodėmių piktžodžiavimą ;
tebūna tuo tarpu suspaustas tarp mūsų
ir tuomet tešaukia į teismą savo šnekomis Dievą
35. [1]Taigi Eljus vėl štai ką kalbėjo :
[2]Argi tavo mintis tau rodosi teisinga,
kad sakei : Aš teisesnis už Dievą ?
[3]Nes tu kalbėjai : Tau nepatinka, kas tiesu,
arba ką tau padės, jei aš nusidėsiu ?
[4]Taigi aš atsakysiu į tavo šnekas
ir kartu su tavim tavo prieteliams.
[5]Pažvelgk į dangų ir matyk
ir įsižiūrėk į padanges, kaip jos daug augštesnės už tave.
[6]Jei tu nusidedi, ką jam kenksi ?
Ir jei tavo neteisybės daugėja, ką padarysi prieš jį ?
[7]O jei elgsies teisingai, ką jam dovanosi,
arba ką jis gaus iš tavo rankos ?
[8]Tavo bedievystė kenkia panašiam į tave žmogui,
ir tavo teisumas padeda žmogaus sūnui.

---

tyti ». [36]*Mano tēve...* Nors kaikada Sen Testamente atsiliepiama į Dievą : Tēve mūsų /ebr ' a b i n u ; žr Ješ 63,16 ; 64,8/, bet niekuomet : mano Tēve /ebr ' a b i/. Nē viename senoviniame vertime nēra to išsireiškimo ; todēl ebr t daugelio verčiamas taip : mano troškimas, kad Ijobas būtų visados mēginamas, nes jis atsako kaip piktadarys ». Eljus linki, jei Ijobas toliau laikysis savo perdaug didelēs drąsos žodžiuose, kad Dievas suminkštintų jį dar kietesnēmis bausmēmis, siųstų jam nelaimių iki gyvenimo pabaigai. — [37]*Tebūna tuo tarpu...* Tebūna dabar sudraustas ir nubaustas mūsų visų nutarimu, o paskui tesišaukia į Dievo teismą /ironija/. Ebr t : « jis ploja rankomis mūsų tarpe /niekina Dievą, kelia prieš jį maištą/, ir daugina žodžius prieš Dievą »

3. *Trečias Eljaus atsiliepimas*

35,1-16. Trečiame atsiliepime Eljus įrodinēja, kad žmogus /plg aug 34,9/, laikydamos dorybēs, ar nusikalsdamas atneša naudos ar daro nuostolį ne Dievui, bet sau pačiam /1-8/ ; o jei kaikurie, šaukdamies suspaudimuose, neranda pagalbos, priežasties reikia ieškoti juose pačiuose, nes nesikreipia į Dievą su nuolankumu ir pasitikējimu, bet su juo ginčijasi /9-16/

35. [1]*Eljus vēl...* Eljus grįžta prie ankščiau ištartų žodžių /34-9/ ir įrodinēja, kad žmogui naudinga ar kenkia jam ką jis daro. — [2]*Aš teisesnis...* Ijobas, tiesa, nēra ištaręs tokių žodžių, bet juos galima išvesti iš Ijobo išsireiškimų. aug 16,18 ; 19,6 ir k. Ebr t : « mano tiesa prieš Dievą ». — [3]*Tau nepatinka...* Ir šitų žodžių Ijobas nēra ištaręs. Plg 9,23. Ebr t : « ką man pravertē dievobaimingumas ir ką aš turiu viršaus, kaip kad aš būčiau nusidējęs ? » t y, tau, o Dieve nerūpi, ar aš gerai darau, ar nusidedu ». — [4]*Tavo prieteliams* : nes jie negalējo duoti Ijobui tinkamo atsakymo. — [5]*Pažvelgk į dangų...* Dievui, tiesa, žmogus negali pakenkti ; jis perdaug augštai. Jei mes savo elgesiu dangui ir debesims negalime nei duoti naujo blizgējimo, nei iš jų atimti, kaip gi mažiau mes galētumēm suteikti ką nors Dievui, ar atimti aš jo. Taigi Dievas ne savo naudos jieško, kai reikalauja iš mūsų dorybių, Plg Ps 15,2 ; 1 Kron 29,14. — [8]*Tavo bedievystē...* darančiojo piktumas. Teisingumo idēja reikalauja, kad geri ir pikti darbai turētų savo pasēkų. Jei jos stačiai nepasiekia Dievo, tai turi kristi ant žmogaus, ant to paties, kurs daro piktus darbus

[9]Jie šaukia dėl daugybės prispaudėjų
ir dejuoja dėl smarkių valdovų peties galybės ;
[10]Tačiau nė vienas nesako : Kur Dievas, kurs yra mane padaręs ?
kurs naktį yra davęs giesmių ?
[11]Kurs moko mus labiau nekaip žemės galvijus
ir duoda mums išminties daugiau negu dangaus paukščiams ?
[12]Tenai jie šaukia ir jis neišklauso dėl piktųjų puikybės.
[13]Taigi ne be priežasties Dievas išklauso,
ir Visagalis žiūri į kiekvieno bylą.
[14]Net ir kada tu sakai : Jis nestebi,
teisk save jo akivaizdoje ir lauk jo.
[15]Nes dabar jis nerodo savo narso
ir nekeršija labai už kaltę.
[16]Taigi Ijobas veltui atveria savo burną
ir daugina žodžius be išmonės
36. [1]Eljus dar pridūrė ir štai ką kalbėjo :
[2]Pakęsk mane truputį ir pasakysiu tau,
nes dar turiu ko kalbėti dėl Dievo.
[3]Aš imsiu išmintį iš jos pradžios
ir įrodysiu mano Sutvėrėją esant teisingą.

---

[9]*Jie šaukia...* Kaikada prislėgtieji veltui šaukiasi pagalbos, Dievas neišklauso dejavimų, nes tie šauksmai ir dejavimai nėra tikra malda. — [10]*Nesako : kur Dievas...* Jie šaukia, bet nejieško su nuolankiu pasitikėjimu globos pas Dievą, savo Sutvėrėją, kurs sielvarto naktį gali permainyti į džiaugsmą. — [11]*Kurs moko mus...* Kita priežastis, kodėl reikia bėgti prie Dievo : žmogus neturi daryti kaip gyvuliai, bet parodyti, kad jis Dievo pamokytas žino, kaip pasinaudoti savo nelaime. Dejavimas be maldos nevertas žmogaus. — [12]*Tenai* : tarp prispaudėjų daugybės /9 e/. Kita priežastis, kodėl jie šaukia veltui. Dievas neišklauso, nes šaukiantieji yra pilni puikybės, todėl pikti. Dievas veltui laukia iš jų nuolankaus pasitikėjimo pilno šauksmo /9,10 e/. — [13]*Taigi ne be priežasties...* Kai Dievas išklauso prašymus, jis tai daro ne be priežasties, bet dėl to, kad mato, kad prašamoji malonė nupelnyta. Ebr t : « bet Dievas neišklauso neteisybės, Visagalis nežiūri ».—[14]*Net ir kada...* Plg aug 23,8. — *Teisk save...* Pavesk jam savo bylą ir lauk jo dieviškos teisybės, kuri apsireikš savo metu. Ebr t : « byla jau jo akivaizdoje ; lauk jo ». — [15]*Nes dabar...* Ebr t : « ir dabar, kai jo rūstybė nesiunčia bausmių, argi jis visai nieko nežino apie kaltę ? » Jei Dievas ne tuojau siunčia didžiausią bausmę, iš to negalima spręsti, kad jis paliko nusikaltimą nenubaustą

4. *Ketvirtas Eljaus atsiliepimas*

36,1-37,24. Ketvirtame atsiliepime Eljus, pabrėžęs, kad jis dar turi kuo ginti Dievo teisingumą ir išmintį /3 :, 1-4/, vēl aiškina, jog Dievas elgiasi apvaizdingai, nepalieka teisiųjų patekusių į nelaimę, stengiasi pataisyti sielvartais net bedievius, o nekaltuosius gelbi /36,3-15/ ; toliau parodo kelią, kuriuo ir Ijobas galētų pakilti iš savo nelaimių /36,16-21/. Kad sužadintų Ijobo širdyje reikiamą kantrumą ir nuolankumą, Eljus ima aprašinēti Dievo didenybę ir išmintį, kuri tarp kito ko aiškiai matoma lietuje, debesyse, audrose ir tt /36,22-37,13/. Galų gale Eljus ragina Ijobą visa tai apsvarstyti ir stato jam keletą ironijos pilnų klausimų apie dalykų prigimtį ir apie pasaulio tvarką, kad jis suprastų, jog negali išmanyti Dievo ir jo veikalų, ir kad nuolankiai jam pasiduotų /37,14-24/

36. [3]*Iš jos pradžios.* Ebr t : « iš toliau ». Eljus ims įrodinējimus iš pačios gamtos ir sutvērimo darbų, kad Dievas nieko nedaro be didžiausio teisingumo ir tikslo. — [4]*Mano šnekos be melo...* Eljus vēl pažymi savo žodžių tikrumą ir jų svarbą

[5]*Dievas neatmeta...* Dievas nepasmerkia galingųjų tik dėl to, kad jie galingi, bet baudžia juos, jei jie be-

[4]Nes iš tikrųjų mano šnekos be melo,
ir tau bus parodyta, kad mokslas tobulas.
[5]Dievas neatmeta galingųjų, nes ir pats galingas.
[6]Bet jis neišgelbi bedievių ir daro teisybę beturčiams.
[7]Jis nenugręžia nuo teisiojo savo akių
ir sodina juos amžinai kaip karalius į sostą.
[8]Tačiau jei yra grandinėse ir surišti neturto virvėmis,
[9]Jis parodo jiems jų darbus
ir jų priespaudą, kad jie buvo prispaudėjai.
[10]Atidengia taip pat jų ausį, kad juos įspėtų,
ir kalba, kad gręžtųsi nuo neteisybės.
[11]Jei jie paklauso ir pasiduoda,
jie baigs savo dienas gerume
ir savo metus garbėje.
[12]O jei nepaklauso, jie pereis per kalaviją
ir bus sunaikinti paikybėje.
[13]Veidmainiai ir klastingieji iššaukia Dievo rūstybę;
jie nesišaukia, kada būna surišti.
[14]Jų siela miršta audroje,
ir jų gyvenimas tarp kekšininkų.
[15]Jis išgelbės beturtį iš jo suspaudimo
ir atidengs sielvarte jo ausį.
[16]Taigi jis išgelbės tave į erdvę iš angštos gerklės
ir neturinčios po savim pagrindo;
tavo stalas poilsyje bus pilnas riebumo.
[17]Tavo byla nuteista kaip bedievio,
tu gausi sprendimą ir pasmerkimą.

---

dieviai. Ebr t: « štai Dievas galingas, tačiau jis nepaniekina; jis galingas išmone », t y, nors Dievas be galo galingas ir išmintingas, tačiau jis nieko nepaniekina, nepalieka, neatstumia. Taip atsakoma į Ijobo dejavimą 10,3... — [6]*Beturčiams*. Ebr t: « prislēgtiesiems ». Jei Dievas skiria bausmę bedievims ir gelbi nekaltai varginamus, tai jis teisingas. — [7]*Kaip karalius*. Ebr t: « kartu su karaliais ». Ijobas nežinojo, kodēl kenčia taip pat teisieji; Eljus aiškina jam, kad Dievas pakelia juos iš ištyrimo gilybēs iki augščiausiai garbei, siųsdamas kentējimų kaip prirengimą, kad juo tikriau pasiliktų jiems įsigyta šlovē. — [8]*Neturto*. Ebr t: « suspaudimo ». Jų kentējimai yra bausmē už nuodēmes, į kurias jie pateko, yra įspējimas, pamokymas ir vaistas. — [9]*Buvo prispaudējai*. Ebr t: « elgēsi išdidžiai ». — [11]*Savo metus*: pilną skaičių žmogaus gyvenimui skiriamų metų. — [12]*Paikybēje*: savo nuodēmēse. Dievo baudžianti teisybē pradeda veikti tik tuomet, kai žmogus niekais paverčia jo išganingus sumanymus. — [13]*Iššaukia Dievo rūstybę*. Ebr t: « pyksta širdyje ». Nelaimē dažnai apreiškia tikrą žmonių būdą. — *Jie nesišaukia*: į Dievą. — *Būna surišti*: kentējimo raiščiais. — [14]*Audroje*: ūmai, netikētai. Ebr t: « jaunystēje ». — *Tarp kekšininkų*. Ebr t: « kaip *qedešim*, pašvęstieji, t y, jie pražus po begēdiško ir bjauraus gyvenimo, panašaus į gyvenimą paleistuvių, kokių būdavo Baalo ir Astartēs šventyklose. Plg 3 Kar 14,24; 15,12 ir k. — [15]*Jis išgelbēs*... Ebr t: « bet prislēgtą /teisųjį/ jis išgelbi per jo vargą ir atidaro jo ausį per sielvartą ». Dievas moko kentējimais, ir teisusis, bedievių prislēgtas, naudojasi tais pamokslais
[16]*Jis išgelbēs tave*... Ir Ijobas turi tinkamai prirengti savo širdį, kad po kančių gautų Dievo geradarysčių. Ebr t: « ir tave taip pat pastūmē iš suspaudimo gerklēs į plačią erdvę, kurioje nebēra angštumo, ir kas nusileidžia ant tavo stalo, tai pilna riebumo ». — Plati erdvē tai laimē, kurioje stalas vēl bus pilnas geriausių valgių. Eljus laiko Ijobą kaltų

[18]Taigi tegul nenugali tavęs rūstybė,
taip kad tu ką nors slėgtumei,
ir tenepalenkia tavęs dovanų daugybė.
[19]Išsižadėk savo didybės, nepriverstas sielvarto,
ir visų, kurie yra galingi jėgomis.
[20]Netrauk prie savęs nakties,
į kurią įeina tauta po tautos.
[21]Saugokis pakrypti prie neteisybės,
nes pradėjai eiti paskui ją, patekęs į nelaimę.
[22]Štai Dievas prakilnus savo galybėje,
ir nėra nė vieno jam lygaus tarp įstatymdavių.
[23]Kas gali ištirti jo kelius?
arba kas gali jam sakyti: Padarei neteisybę?
[24]Atsimink, kad tu nežinai jo darbo.
apie kurį vyrai giedojo.
[25]Visi žmonės mato jį,
kiekvienas žiūri iš tolo.
[26]Štai Dievas didis, viršijąs mūsų žinojimą;
jo metų skaičius nesuskaitomas.
[27]Jis pakelia augštyn lietaus lašus
ir išlieja lietų kaip sroves,

Dievo akivaizdoje ir žada jam laimės, jei jis gręšis į Dievą. — [17]*Tavo byla*... Eljus kviečia Ijobą pasinaudoti Dievo malonėmis, kad jo nesutiktų liūdnas likimas. Ebr t: « jei tu būsi pilnas bedievio nuomonės, ta nuomonė ir pasmerkimas eis kartu », t y, jei tu laikytumeis tokios pat nuomonės apie Dievą kaip bedieviai, ta nuomonė atves tau Dievo teismą ir pasmerkimą. — [18]*Tegul nenugali tavęs*... Ebr t: « tenenukreipia tavęs rūstybė prie pasityčiojimo ir teneprislėgia tavęs kainos didumas », t y, teneatveda tavęs tavo nekantrumas prie to, kad savo šauksmais tyčiotumeis iš Dievo; didelė, tiesa, kaina, kurią tu turi užmokėti; skaudūs tavo vargai, bet nenustok drąsos, nes juo didesnę kainą užmokėsi, juo brangesnį dalyką įsigysi. — Žiūrint Ebr t Vulg prasmę galima išreikšti taip: nepasiduok apkartimui taip, kad turėtumei atvesti save /ką nors/ prie žuvimo, ir daugybė skausmų /dovanų/, kuriais tu turi išpirkti anas iš nelaimių trykštančias gėrybes, tenesirodo tau perdaug sunki. — [19]*Išsižadėk*... Ijobas turi verčiau pasvarstyti, jog kentėjimas yra vienatinis būdas, per kurį Dievas nori ir gali jį išgelbėti. Jei jis nenori eiti tuo sielvartų keliu prie laimės, ji nebus jam kitaip suteikta; taigi jis turi mesti šalin visus jausmus, kurie galingi puikybės jėgomis. Ebr t: « ar padarys tave laisvą nuo sielvarto tavo šauksmas ir visos tavo stiprybės pastangos », t y, ar manai, kad šauksmai, kuriais įtempdamas visas savo jėgas, atsiliepi, gali atnešti tau išlaisvinimą? — [20]*Netrauk*... Ebr t: « negeisk nakties, kuri atima tautas iš jų vietos », t y, nepageidauk taip labai mirties, kurią šauki prie savęs ir kurioje žūna viena tauta po kitos. [21]*Saugokis*... Tą įspėjimo dalį Eljus baigia paraginimu, kad Ijobas nepasiliktų savo suerzintame ūpe. Trumpai sakant, ketvirtas prietelis ragina Ijobą pasiduoti Dievo valiai, pamesti savo karčius dejavimus, tikėtis geresnės ateities. Kad tas pasidavimas būtų Ijobui lengvesnis, Eljus toliau parodo, kaip Dievas yra prakilnus, galingas, maloningas ir išmintingas [22]*Ir nėra nė vieno*... Ebr t: « koks mokytojas yra jam lygus ». — [23]*Kas gali ištirti*... Ebr t: « kas jam paskiria jo kelius », — Dievo galybė neribota; jis yra visai nepriklausomas nuo ko nors.— [24]*Atsimink, kad*... Ebr t: « atsimink, kad tau reikia augštinti jo darbas, apie kurį »... Dievo veikalai reikia ne kaltinti, bet šlovinti. — [25]*Mato jį*. Vulg: Dievą. Ebr t: Dievo veikalus. Žmonės matyte mato Dievo darbus, bet pažįsta juos netobulai. — [26]*Jo metų skaičius*... Dievas amžinas. Dievo amžinumas ir prakilnumas turi sužadinti žmoguje nustę-

[28]Kurios teka iš debesų,
visa dengiančių iš viršaus.
[29]Jei jis nori ištiesti debesis kaip savo padangtę,
[30]Ir žaibuoti savo šviesa iš viršaus,
jis apdengia taip pat jūros pakraščius.
[31]Nes tuo jis teisia tautas
ir duoda maisto daugeliui mariųjų.
[32]Jis paslepia rankose šviesą
ir įsako jai vėl šviesti.
[33]Jis skelbia apie ją savo prieteliui, kad tai jo nuosavybė
ir kad gali prie jos pakilti
37. [1]Dėlto mano širdis nusigando
ir pajudėjo iš savo vietos.
[2]Klausyte klausykitės jo baisaus balso
ir išeinančio iš jo burnos garso.
[3]Po visu dangumi jis žiūri,
ir jo šviesa šviečia žemės pakraščiuose.
[4]Paskui jį gaudžia garsas;
jis griaudžia savo didenybės balsu,
ir jo nerandama, nors jo balsas girdėta.
[5]Dievas nuostabiai griaudžia savo balsu,
jis, kurs daro didelių ir neištiriamų dalykų;
[6]Jis įsako sniegui kristi žemėn
ir žiemos lietui ir savo galybės lietui.

---

bimą. — [27]*Jis pakelia augštyn...* Aprašoma, kaip darosi lietus: jis pakeliama augštyn garavimu, garai sutirštėja debesyse, o iš debesų lyja lietus. — *Visa dengiančių...* Ebr t: « jie /debesys/ varvina jį /lietaus vandenį/ ant daugelio žmonių ». — [29]*Jei jis nori ištiesti...* Aprašymas audros. Ebr t: « kas supras debesų išsiplėtimą, jo padangtės braškėjimą? Štai jis išplečia aplink save savo šviesą ir apdengia jūros šaknis ». Dievo padangtė tai debesys, kurie taip greitai apvelka visą dangų, kai kilsta audra; tos padangtės braškėjimą vaizduoja griausmas, kurs netrukus atsiliepia. Šviesa yra žaibavimas, jūros šaknys-vanduo, kurs pakeltas iš jūros gilumos virsta debesimis. Vulg: nuo dangaus augštybių iki jūros gilumai apsireiškia Dievo didenybė, kurios atspindžiai pasirodo debesų išsiplėtime ir žaibuose. — [31]*Nes tuo...* Lietus ir žaibai tarnauja Dievo viešpatavimui pasaulyje; jais jis naudojasi žmonėms nubausti ir geradarystėms suteikti. — [32]*Jis paslepia...* sulaiko ir vėl paleidžia žaibo šviesą prieš priešininkus. — [33]*Jie skelbia apie...* Šviesą, savo nuosavybę, Dievas žada savo prieteliams ir skelbia jiems, kad jie matys po tamsybės šviesą, po vargo laimę. Ebr t verčiamas ir aiškinamas labai nevienodai. Tarp kitko: « jo griausmas skelbia jį /Dievą/ ir padega jo rūstybę prieš neteisybę »

37. [1]*Dėlto mano...* Iš šitų ir 2 eil žodžių spėjama, kad Eljus čia aprašinėja audrą, prasidedančią ant jo galvos tą pačią valandą, kurią jis kalbėjo. — *Pajudėjo...* Didelio išgąsčio ženklas. — [2]*Klausyte...* Ebr t: « klausyte klausykitės jo balso ūžimo », t y, griausmo. — [3]*Po visu...* Kaip žaibavimas greitai pasiekia žemės pakraščius, taip visa apima Dievo apvaizda. Ebr t: « į visą padangę jis paleis jį, ir jo šviesa į žemės pakraščius », t y, Dievas padaro, kad griausmas atsilieptų visuose žemės plotuose ir kad žaibas žaibuotų iki žemės pakraščių. — [4]*Gaudžia garsas...* griausmas. Dievas lyg kad eina viršum vėjų ir taip padaro griausmą. Ebr t: « jis griaudžia savo didenybės balsu ir nesulaiko jų /žaibų/, kai jo balsas atsiliepia ». — [5]*Dievas nuostabiai...* Jei jau gamtos pasireiškimai taip labai nustebina ir yra nesuprantami, kaip gi labiau reikia garbinti pats Dievas. — [6]*Jis įsako...* Ebr t: « jis sako lietui: krisk žemėn ». —

7 Jis deda ženklą ant visų žmonių rankos,
kad kiekvienas žinotų jo darbus.
8 Žvėris eina į olą
ir pasilieka savo lindynėje.
9 Audra išeina iš vidinių būklių
ir šaltis iš šiaurės.
10 Pučiant Dievui darosi ledas
ir vėl plačiausiai pasipila vanduo.
11 Javai trokšta debesų,
ir debesys skleidžia savo šviesą.
12 Jie eina aplinkui,
kur tik juos veda valdančiojo valia,
prie viso, prie ko jiems įsako žemės skritulio paviršiuje,
13 Ar tai vienoje giminėje, ar savo šalyje,
ar kurioje nors savo gailestingumo vietoje jis palieps jiems
[atsirasti.
14 Klausyk tai, Ijobai;
stovėk ir žiūrėk į Dievo stebuklus.
15 Argi tu žinai, kada Dievas davė įsakymą lietui,
kad jis parodytų jo debesų šviesą?
16 Ar žinai didelius debesų takus
ir ar turi tobulą žinojimą?
17 Argi tavo drabužiai ne karšti,
kai pietų vėjas perpučia žemę?
18 Tu gal statei su juo dangų
kurs stipriausis lyg kad iš vario nulietas?

---

7 *Jis deda ženklą...* Dievas atima iš žmogaus rankos jēgą, taip kad jis nebeįstengia nei patraukti artyn, nei atstumti. — 8 *Žvēris eina...* Žmogus turi pažinti Dievą iš jo veikimo pasēkų; net ir gyvuliai jas jaučia ir saviškai skelbia savo nujautimu /instinktu/ Dievo valdžią ant savęs. — 9 *Iš vidinių būklių*: iš vietos, kurioje, kaip manyta, audros tarsi buvo sukrautos ir laikomos. Anot kitų: iš pietų pusēs. — 10 *Pučiant Dievui...* Šaltas ir šiltas vējas vaizduojama kaip Dievo kvapas. Plg Ps 147,17.18. — *Ir vēl plačiausiai...* Ebr t: « ir vandens platybē suspaudžiama /į ledą/. — 11 *Javai trokšta...* Javai nori būti pagirdyti, ir debesys gausiai pasotina jų troškimą. Debesų šviesa-žaibavimas. Ebr t: « jis taip pat apsunkina debesis drēgme /garais/ ir išsklaisto savo šviesos debesį », t y, debesis, kuriuose pasirodo žaibai. — 12 *Jie eina...* Debesys yra visai klusnūs Dievo valiai. — 13 *Ar tai vienoje giminēje...* Dievo gailestingumas suteikiama kaikada tik vienai giminei, kaikada gi visai žemei. Plg 3 Kar 17,1; 18,41; Am 4,7. Ebr t: « ar tai kaip rykštei, ar tai dēl savo žemēs, ir tai liepia jam /debesiui/ pradēti lyti kaip gailestingumui », t y, Dievas duoda lietaus arba bausdamas žmones, arba teikdamas jiems savo gailestingumą, arba suvilgydamas žemę, kuri yra Dievo nuosavybē

14 *Klausyk...* Eljus aprašē kaikuriuos Dievo apvaizdos pasireiškimus, kad Ijobas pažintų, jog tos apvaizdos negali trūkti ir kai Dievas siunčia nelaimių. Pamokęs Ijobą Eljus nori, kad jis pasiduotų Dievo valiai. Taigi toliau randamas ironiškas papeikimas negali įžeisti Ijobo kaip priekaištai trijų pirmųjų prietelių, kurie neramino, nepatvirtino savo žodžių naujais įrodymais, o tik darē iš Ijobo nusikaltēlį ir vien didino jo vargą. — 15 *Kada Dievas davē...* Ebr t prasmē: « kaip ir kuomet Dievas juos /stebuklus/ daro, kaip ir kuomet liepia pasirodyti savo debesies šviesai /žaibui/ ». — 16 *Ar žinai didelius...* Ebr t: « ar žinai debesų supimąsi, stebuklus to, kurs tobulas žinojimu ». — 17 *Argi tavo drabužiai...* Žmogus net negali atstumti nuo savęs vasaros kaitros. — 18 *Kurs stipriausis...* Ebr

[19]Duok mums žinoti, ką mes turime jam sakyti,
nes mes apsupti tamsybių.
[20]Kas jam papasakos, ką aš kalbu?
Jei ir kalbėtų žmogus, bus prarytas.
[21]Bet dabar nesimato šviesos;
oras ūmai sutirštėja į debesis,
ir praeinąs vėjas nuvarys juos.
[22]Auksas ateina iš šiaurės,
ir į Dievą bailus šlovinimas.
[23]Mes negalime atrasti jo vertai;
jis didis galybe, ir teismu, ir teisybe,
ir jis neapsakomas.
[24]Todėl bijos jo vyrai,
ir visi, kurie rodosi sau esą išmintingi, nedrįs žiūrėti
38. [1]Tuomet Viešpats, atsakydamas Ijobui iš viesulo, tarė:
[2]Kas yra tasai, kurs vysto nuomones šnekomis be išmonės?
[3]Susijuosk kaip vyras savo strėnas;
aš klausinėsiu tave, atsakinėk man.

---

t: «taip stiprus kaip veidrodis nulietas iš skaistvario». Senovēs veidrodžiai buvo dažnai daromi iš plyno skaistvario. Plg 2 Moš 38,8. — [19]*Ką mes turime jam sakyti*: jei Dievas mus paklaustų. — [20]*Kas jam papasakos*... Jei aš drįsčiau teisti Dievo pasielgimą, argi atsirastų kas nors, kurs apsiimtų nunešti jam mano skundą? Juk toksai būtų sunaikintas Dievo didenybēs. Plg aug 9,19.33. — [21]*Bet dabar nesimato*... t y, saulēs šviesa uždengta debesimis, kurių randasi vis daugiau ir kurie eina tirštyn; vējas nešioja juos ir nuvaro. — *Tai tolesnis audros aprašymas /žr aug* 37,2; 38,1/. Tas aprašymas yra kartu simbolis, kad Dievo valdymas mums dažnai būna uždengtas, bet ir vēl pasirodo aiškus, lygiai kaip ir debesys nustumiami nuo saulēs. — [22]*Auksas ateina*... Išsireiškiama patarlių būdu /plg 28,1/: žmogus žino, iš kur gauti aukso, bet Dievo didenybē jam neprieinama, todēl negalima kreiptis į ją be gilios pagarbos. — *Ir į Dievą*... Ebr t: «ir prie Dievo baisi didenybē. — [23]*Mes negalime*... Todēl tenedrįsta niekas tyrinēti perdaug žingeidžiai Dievo sumanymus ir su juo ginčytis. — *Jis didis*... Ebr t: «jis didis stiprybe ir išmone ir teisingumo daugybe; jis neprispaudžia». — [24]*Ir visi, kurie*... Ebr t: «jis nežiūrēs nē į vieną išmintingą». — Eljus baigdamas savo žodžius kartoja abudu savo sakiniu, nuo kurių viskas priklausē: Dievas nēra neteisingas, bet jis nusigręžia nuo piktųjų. Taip tat Ijobas turi artintis Dievop nuolankiai jam pasiduodamas

III. Dievo žodžiai

1. *Pirmas Dievo atsiliepimas*

38,1-39,35 Dviejuose atsiliepimuose Dievas, nurodydamas nuostabius savo galybēs ir išminties veikalus, paaiškina, kaip didelis yra žmogaus nežinojimas. Dievas apsireiškia viesule ir reikalauja iš Ijobo atsakymų į savo klausimus; klausia gi jį visų pirma apie sutvērimą, t y, apie pirmą žemēs sutvarkymą ir vandenų surinkimą į jūras /38,1-11/; pereidamas prie dabartinio pasaulio stovio, prie to, ką Ijobas gali matyti, klausia, bene jis dalyvaująs nuolatiniame pasikeitime dienos naktimi, ar jis žinąs gyvenamosios žemēs paslaptis ir gamtos jēgas, kurias visas Dievas veda prie savo paskirto tikslo, ar moka jis išaiškinti visokius reiškinius ore ir žvaigždžių takuose /38,12-38/; nusileisdamas dar žemiau Dievas klausia Ijobą apie įvairius gyvulius, iš kurių gyvenimo būdo, prigimties, kilmēs pasirodo visokeriopas Dievo rūpestis sutvertais dalykais, išmintis ir galybē /38,39-39,31/. Išgirdęs visa tai Ijobas nuolankiai prisipažįsta kalbējęs perdaug drąsiai /39,32-35/

38. [1]*Viešpats, atsakydamas*... Kolei dar nebaigtas Ijobo mēginimas, pats Dievas nori duoti jam paskutinį pa-

[4]Kur buvai, kai aš dėjau žemės pamatus?
pasakyk man, jei turi išmanymo.
[5]Kas paskyrė mastais jos didumą, jei žinai?
arba kas ištempė ant jos virvę?
[6]Ant ko pastatyta tvirtai jos ramsčiai?
arba kas įleido jos kampinį akmenį,
[7]Kada mane draug šlovino rytmetinės žvaigždės
ir džiaugėsi visi Dievo sūnūs?
[8]Kas uždarė jūrą durimis,
kai ji veržėsi lyg kad išeidama iš motinos įsčios,
[9]Kada aš daviau jai debesį kaip apdarą
ir vyniojau ją tamsybe kaip kūdikystės vystyklais?
[10]Aš apstačiau ją mano ribomis
ir padariau jai užkaištį ir vartus
[11]Ir tariau: Iki čia teeisi ir nežengsi toliau,
ir čia sulaužysi pasipūtusias savo bangas.
[12]Argi tu užgimęs davei įsakymą rytmečiui
ir parodei aušrai jos vietą?

mokymą, iš kurio paaiškēja svarstomoji visoje knygoje problema. Apskritai imant, Ijobas nugalējo pagundą, kuri buvo jį sutikusi. Jei jis pasidavē kaikuriems netobulumams, tie buvo tik paviršutiniai, nes visa savo esme jis laikēsi Dievo. Bet Ijobas pareiškē kaikurias neteisingas mintis apie Dievo apvaizdą; jas tai papeiks pats Dievas, kad paskui duotų savo tarnui užmokestį, kai tik jis prisipažins buvęs neteisingas. Apie iškeltą kentējimų problemą Dievas neskelbia kurios nors teorijos; jis riša ją praktiškai, parodydamas Ijobui, kad jis turi pasiduoti be jokių sąlygų Dievo išminčiai ir gerumui. — *Iš viesulo*: kaip kitados Abraomui /1 Moš 15,12/ ir Sinajaus kalne /plg Ps 17 ir 96; Ješ 64,1; Mik 1,3/. — [2]*Kas yra tasai*... Dievas pačioje pradžioje atsiliepia apie Ijobą ir jo žodžius ne be paniekinimo. — *Kurs vysto*... Ebr t: « kurs temdo sumanymą šnekomis be mokslo? » — Ijobas aptemdē Dievo sumanymą sakydamas, kad jis esąs nekaltas, kad jo nelaimē esanti be priežasties, lyg kad Dievas neturētų kitų sumanymų kaip tik bausti. Ijobas temdē Dievo sumanymą taip pat savo pavyzdžiu, reikalaudamas perdaug smarkiai, kad Dievas duotų jam savo pasielgimo apyskaitą. — [3]*Susijuosk*... kaip kad daro Rytų kraštų gyventojai, pradēdami darbą, ar rengdamies kelionēn. — *Aš klausinēsiu*... Ijobas geidē daug kartų statyti savo bylą Dievo akivaizdon ir išreiškē pasiryžimą atsakinēti pačiam Dievui /13,22/; dabar jo troškimas įvyksta, ir jo perdaug didelis drąsumas bus nubaustas. — [4]*Dējau žemēs pamatus*... Žemēs sutvērimas vaizduojamas kaip pastatymas didžiausio rūmo, paremto ant kampinių akmenų, pamatų ir tt. — *Jei turi išmonēs*: jei turi taip daug išmanymo, kaip tau rodosi ir kiek reikia, kad galētumei teisti Dievo paskirtą tvarką. — [5]*Jos didumą*: kaip ilga, kaip plati ir augšta ji turi būti. — *Virvę*: kad išvestų tam tikras linijas. Kadangi Ijobui nēra kito atsakymo į tuos klausimus kaip tik: ne aš, ne žmogus, bet Dievas; todēl jais labai griežtai pažymima Dievo galybē ir žmogaus silpnumas. — [6]*Ant ko... tvirtai*... kad žemē nesvyruoja, tvirtai laikosi savo vietos. — [7]*Rytmetinēs žvaigždēs*... Jos minimos dēl ypatingai gražaus jų blizgējimo. Plg Ps 8,2; 18,3. — *Dievo sūnūs*: angelai. Angelų džiaugsmas yra jų išpažinimas ir šlovinimas sutvērimuose pasireiškiančios Dievo didenybēs. — [8]*Kas uždarē*... Sutvēręs žemę pats Dievas surinko jos vandenis į paskirtas vietas. — [9]*Kada aš daviau jai*.. Jūra vaizduojama kaip kūdikis, kurs suvystomas rūku ir tamsiais debesimis. — [10]*Aš apstačiau*... Jūra pasilieka lyg kad uždaryta Dievo kalējime, iš kurio ji negali išsiveržti į sausumą

[12]*Argi tu užgimęs*... Toliau Dievas duoda Ijobui klausimų apie pasaulio

[13]Ir ar tu laikei kratydamas žemės galus
ir iškratei iš jos bedievius?
[14]Ji vėl įgaus išvaizdą kaip molis po antspaudu
ir pasiliks kaip drabužis.
[15]Iš bedievių gi bus atimta jųjų šviesa,
ir galingas petys bus sulaužytas.
[16]Ar buvai įėjęs į jūros gilybes
ir vaikščiojai po gelmės dugną?
[17]Ar buvo tau atkelti mirties vartai
ir ar matei tamsias duris?
[18]Ar įsižiūrėjai į žemės platybę?
Pasakyk man visa tai, jei žinai:
[19]Kuriame kelyje gyvena šviesa
ir kur yra tamsybės vieta,
[20]Kad vestumei kiekvieną prie jų ribų
ir suprastumei jų namų takus?
[21]Ar žinojai tuomet, kad turėsi užgimti?
ir ar žinojai savo dienų skaičių?
[22]Argi buvai įėjęs į sniego sandėlius,
arba ar matei krušos sandėlius,
[23]Kuriuos aš prirengiau neprietelio metui,
kovos ir karo dienai?
[24]Kuriuo keliu dalijama šviesa,
plečiasi šiluma žemėje?
[25]Kas davė smarkiausiam lietui bėgimą
ir kelią griaudžiančiam griaustiniui,
[26]Kad lytų žemėje be žmogaus, tyruose,
kur nė vienas marusis nepasilieka,
[27]Kad primirkytų nepereinamas ir apleistas vietas
ir išželdintų žaliuojančias žoles?
[28]Kas yra lietaus tėvas?
arba kas pagimdė rasos lašus?

---

valdymą. Ir iš jų pasirodo, kad pasaulį valdo vienas Dievas. Ijobas gyveno jau gana daug dienų, bet dar nē vienos nēra pats padaręs. — [13]*Ar tu laikei...* Tekanti aušra greitai apšviečia visą žemēs paviršių ir savo pasirodymu ji kaip Dievo tarnaitē nuvaro į tamsybes šviesos bijančius piktadarius /plg aug 24,13/. Žemēs paviršius čia vaizduojama kaip didžiausi marška, kurią aušra ima už galų ir nukrato nuo jos bedievius. — [14]*Jis vēl įgaus...* Dalykų išvaizda, bruožai, kurie matomi šviesoje, lyg kad nusitrina, apmiršta tamsoje, todēl vēl pasirodant šviesai jie tarsi iš naujo įgaunami ir tai taip pigiai, kaip pigiai gauna naują išvaizdą molis, prispaustas antspaudu. Kolei šviesu, žemēs paviršius atrodo kaip gražiausis drabužis. — [15]*Bus atimta jųjų šviesa...* Bedievių šviesa tai nakties tamsybēs; jas pašalina prasidedanti diena. — *Galingas petys*: kuriuo bedievis naudojosi piktiems savo darbams. — [17]*Mirties vartai*: mirusiųjų buveinēs anga. — [18]*Platybę.* Ebr t: «platybes». Ijobas nuolat mindo žemę savo kojomis, o kaip gi mažai jis ją tepažįsta. — [19]*Kuriame kelyje...* Šviesa ir tamsa vaizduojamos kaip turinčios kiekviena savo vietą, į kurią jos grąžinamos, kai atlieka savo pareigas. — [21]*Ar žinojai tuomet...* Ebr t: «tu žinojai, nes tuomet buvai gimęs, ir tavo dienų skaičius didelis». — Labai skaudi ironija. — [22]*Argi buvai įējęs...* Aliuzija į tuos atsitikimus, kuriuose Dievas naudojasi kruša ir audra priešams nugalēti ar nubausti /plg 2 Moš 9,23; Još 10,11/. — [24]*Šviesa*: išējusi iš savo vietos. Plg aug 19 e. — *Šiluma.* Ebr *qadim,* karštas rytų vējas. — [25]*Kas*

29Iš kieno įsčios išėjo ledas?
ir šalną iš dangaus kas pagimdė?
30Vanduo sukietėja kaip akmuo
ir susitraukia gelmės paviršius.
31Argi tu įstengsi suglausti mirgančias Plejadų žvaigždes
arba galėsi išskirstyti Grįžalo vežimą?
32Ar tu išvedi savo laiku Aušros žvaigždę
ir padarai, kad Vakarinė žvaigždė užtekėtų viršum že-
[mės sūnų?
33Argi žinai dangaus tvarką
ir nustatai jo santykius su žeme?
34Ar tu pakelsi debesyje savo balsą
ir ar vandens smarkumas apdengs tave?
35Ar tu siųsi žaibus, ir jie eis
ir grįždami sakys tau: Mes čia?
36Kas įdėjo į žmogaus širdį išminties?
arba kas davė gaidžiui išmonės?
37Kas išpasakos dangaus sutvarkymą
ir kas užmigdys sutartinę dangaus giesmę?
38Kada byra dulkės žemėn
ir sulimpa grumstai?
39Argi tu sugausi liūtienei grobį
ir pasotinsi jos jauniklių alkį,
40Kai jie guli olose ir tykoja lindynėse?
41Kas prirengia varnui jo peną,
kai jo jaunikliai šaukiasi į Dievą,
klaidžiodami, nes neturi maisto?
39. 1Ar tu žinai laukinių ožkų gimdymo metą ant uolų,
arba ar stebėjai gimdančias stirnas?
2Ar suskaitei jų pradėjimo mėnesius
ir žinai jų gimdymo laiką?

---

davē... Vienas tēra atsakymas į tuos klausimus: tai daro Dievas. — 28*Kas yra*... Ebr t: « ar yra lietaus tēvas », t y, ar gali tai žmogus padaryti? Plg 37,10. — 31*Argi tu įstengsi*... Dievas pakelia Ijobo akis prie dangaus žvaigždžių ir tolesniais klausimais primena, kad jis ir čia nieko negali padaryti, negali sustumti žvaigždžių į krūvą ar jų išskirstyti. — 32*Padarai, kad Vakarinē*... Ebr t: « vedžioji Grįžalo vežimą su jo vaikais ». — 33*Dangaus tvarką*... įstatus, kurių laikosi dangus ir jo įtaką žemei. — 34*Debesyje*... Ebr t: « iki debesų »... kad galētumei duoti jiems įsakymų pradēti smarkiai lyti. — 35*Grįždami*. To ž nēra ebr t. — 36*Kas įdējo*... Gaidys apdovanotas nuostabiu nujautimu /instinktu/ gieda tam tikromis valandomis. Ebr t verčiama taip: « kas padējo debesyse išminties, ar kas davē meteorams išmonēs? /kad jie veiktų paskirtu metu/». — 37*Kas išpasakos*... Ebr t: « kas suskaitys debesis su išmintimi /kas padarys, kad debesų būtų nei perdaug nei permaža/ ir kas išpils dangaus statines/padarys, kad lietus lytų/, 38kai dulkēs susiplaka ir padaro skystą tyrę, ir žemēs grumstai sulimpa »

39*Argi tu sugausi*... Toliau Dievas primena, kaip jis rūpinasi gyvuliais, didžiausiais ir mažiausiais, žiūrēdamas kiekvieno prigimties. — 41*Šaukiasi į Dievą*: savo prigimties balsu, savo geidimu maisto

39. 1*Ar tu žinai*... Senovēje buvo labai maža težinoma, kaip gyvena minimi čia gyvūnai, todēl tai ir duodama Ijobui apie juos klausimų, kurių tikslas yra parodyti, kad Dievo, o ne žmogaus, nustatytoji tvarka viešpatauja visur. — 3*Jos susiriečia*... gimdydamos neprivalo jokios svetimos pagalbos. — *Ir vaitoja*... Ebr

[3]Jos susiriečia dėl vaisiaus ir gimdo, ir vaitoja.
[4]Jų jaunikliai atsiskiria ir eina ganytis,
išeina ir nebegrįžta prie jų.
[5]Kas paleido laisvą laukinį asilą
ir kas atrišo jo raiščius ?
[6]Aš daviau jam buveinę tyrumoje
ir jo padangtės sūrioje žemėje.
[7]Jis laiko niekais miesto triukšmą,
negirdi pristovo šauksmo.
[8]Jis dairosi po savo ganyklos kalnus
ir ieško visa, kas tik žaliuoja.
[9]Argi stumbras norės tau tarnauti,
arba ar pasiliks prie tavo prakarto,
[10]Ar pririši savo virve stumbrą, kad artų ?
arba ar jis trupins slėnių grumstus paskui tave ?
[11]Argi pasitikėsi jo didele stiprybe
ir paliksi jam savo darbus ?
[12]Ar tikėsi jam, kad parneš tau javus
ir surinks į tavo kluoną ?
[13]Strauso plunksna panaši į gandro ir vanago plunksnas ;
[14]Kada jis palieka savo kiaušinius žemėje,
gal tu šildai juos dulkėse ?
[15]Jis užmiršta, kad koja gali juos sumindžioti
ar laukinis žvėris sutrinti.
[16]Jis kietas savo jaunikliams, lyg kad jie būtų ne jo ;
vargo veltui, jokios baimės neverčiamas.
[17]Nes Dievas atėmė iš jo išmintį
ir nedavė jam išmonės.
[18]Kai ateina metas, jis kelia augštyn sparnus,
išjuokia arklį ir jo raitelį.

---

t : « būna vēl laisvos nuo savo skausmų », t y, tuojau joms praeina gimdymo skausmai. — [4]*Jų jaunikliai...* Ką tik gimę jų vaikai neprivalo žmogaus rūpesčio. Ebr t : « jie sustiprēja ir auga lauke ». — [5]*Kas paleido...* Laukinis asilas, kurs taip brangina savo laisvę, gavo ją ne iš žmogaus. — [6]*Sūrioje žemēje* : nederlingoje tyrumoje, kuri jam labiau patinka negu tarnauti žmogui už geresnį pašarą. — [9]*Argi stumbras...* nors jis savo stiprumu ir labai tiktų tarnauti žmonēms. Iš čia dar pasirodo, kad gyvuliai sutverti ne vien žmonių naudai, bet taip pat Dievo šlovei. — [13]*Strauso plunksna...* Ebr t : « strauso sparnas supasi linksmai ; ar tai yra meilingas sparnas ir plunksna ? » Žydai vadino gandrą *khasidah,* m e i l i n g o j i /dievota/ dēl jo didelēs meilēs savo jaunikliams ; strausas gi, nors išvaizda bent kiek panašus į gandrą, tos meilēs visai neturi /14-16 e/. Taigi ebr t prasmē toki : Strausas turi sparnus ir plunksnas ir tuo jis panašus į gandrą ; bet kaip gi labai skiriasi nuo jo savo būdu. — [14]*Kada jis palieka...* Strausas daro savo lizdą karštame smēlyje ir mažai tesirūpina savo padētais kiaušiniais. — [16]*Jis kietas...* Plg Raud 4,3. — *Vargo veltui...* Ebr t : « veltui jo vargas ; nēra baimēs », t y, veltui dējo kiaušinius, nes jis palieka juos su dideliu nerūpestingumu, net neverčiamas baimēs, kuri kaikada priverčia kitus paukščius bēgti šalin nuo savo lizdo ir kiaušinių. Priežastis nurodoma 17 eil : Dievas nedavē strausui tokio instinkto kaip kitiems. — [18]*Kai ateina metas...* Bet strausas gavo iš Dievo ypatingą savybę : tai jo greitumas. Nes jis neskrenda, o tik atsiradus reikalui ar kilus pavojui, bēga be galo greitai, padedamas sau sparnų plasnojimu. — [19]*Ar tu duosi...* Paminējimas arklio 18 e duoda progos aprašyti jį plačiau. Kalbama apie

19Ar tu duosi arkliui stiprybės,
arba ar suteiksi jo kaklui žvengimą?
20Ar padarysi, kad jis šokinėtų kaip skėriai?
Jo puikios šnervės baisumas.
21Jis kasa žemę kanopa, pašoka drąsiai,
bėga priešais ginkluotiems,
22Niekais laiko baimę,
nesitraukia prieš kalaviją.
23Ant jo skamba saidokas,
blizga jietis ir skydas.
24Putodamas ir siausdamas jis ryja žemę
ir nežiūri trimito garso skambėjimo.
25Išgirdęs ragą jis sako: Vah;
iš tolo jaučia karą,
vadų raginimą ir kariuomenės šauksmą.
26Argi per tavo išmintį gauna plunksnas vanagas,
ištiesdamas savo sparnus į pietus?
27Ar tavo įsakymu pasikelia erelis
ir krauna savo lizdą augštumose?
28Jie pasilieka ant uolų
ir gyvena ant stačių viršūnių ir neprieinamų akmenų.
29Iš ten žiūri maisto,
ir jo akys pamato iš tolo.
30Jo jaunikliai čiulpia kraują,
ir kur tik yra maitos, tuojau jis ten yra.
31Viešpats dar pridūrė ir kalbėjo Ijobui:
32Argi, kas bylinėjasi su Dievu, taip pigiai nutilsta?
Juk kas peikia, turi jam atsakyti.
33Atsakydamas gi Viešpačiui Ijobas tarė:

---

arabiškos veislės karo arklį. Dievas nurodo Ijobui gerai jam žinomą gyvulį, kad būtų aišku, jog įsižiūrėjimas į kasdieninius aplink mus esančius dalykus gali mus pamokyti pakilti prie gilesnio pažinimo Dievo ir supratimo savo silpnumo. — 20*Šokinėtų kaip*... Ypač Arabų arkliai daro didelius šuolius ir gali peršokti augštas kliūtis. — *Jo puikios šnervės*... Arklio prunkštimas galingas, baisus. — 21*Jis kasa žemę*... Arklys drąsiai bėga į kovą. — 23*Saidokas*... jojančio ant arklio raitelio ginklai. — 24*Jis ryja*... Išsireiškimas tebevartojamas ir dabar pas Arabus apie labai greitą arklio bėgimą. — *Ir nežiūri trimito*... Ebr t: ir nesustoja, kai pasigirsta trimito garsas. — 25*Sako*: *Vah* /ebr *he'ah*/: linksmai sužvengia. — *Raginimą ir*... Ebr t: « griausmą ir šauksmą ». — 26*Gauna plunksnas*. Ebr t: « plasnoja ». — *Ištiesdamas*... kad skristų į šiltesnes šalis. — 27*Pasikelia erelis*... Pradėjęs kalbėti apie žvėrių karalių liūtą, Dievas baigia paukščių karaliaus, aro, aprašymu. 31*Dar pridūrė*... Viešpats reikalauja iš Ijobo atsakymo. Jam negana jo nuolankaus tylėjimo. Ijobas turi išpažinti savo kaltę ir melsti dovanojimo. Bet ką galėtų Ijobas atsakyti? Dievas tai pasakė, iš ko aiškiai pasirodo jo išmintingumas, rūpestingumas, kas labiausiai primena žmogui jo nežinojimą ir silpnumą. Dievas parodė savo išmintį, kuri nieko nedaro aklai, kuri veda prie augštesnių tikslų taip pat tai, kas gamtoje eina savo paprastais keliais /38,13.23/, kuri visiems sutvērimams suteikia visokių dovanų. Jis nurodė įvairiausią savo apvaizdą, savo gerumą, savo galybę, kuri laiko paskirtose ribose baisiausias gamtos jēgas. Toks Dievas negali būti neištikimas savo žmonių valdyme, todėl Ijobas teisingai nusižemina

34*Aš, kursai kalbējau*... Ebr t: « aš perdaug menkas ». — Kaip gi labai

[34]Aš, kursai kalbėjau be apmąstymo, ką galiu atsakyti?
Padėsiu savo ranką sau ant burnos.
[35]Kalbėjau vieną dalyką, kurio kadgi nebūčiau sakęs,
ir kitą, prie kurio daugiau nebepridėsiu
40. [1]Viešpats, atsakydamas Ijobui iš viesulo, tarė:
[2]Susijuosk kaip vyras savo strėnas,
aš klausinėsiu tave, ir tu sakyk man.
[3]Argi tu panaikinsi mano teismą
ir pasmerksi mane, kad tu būtumei išteisintas?
[4]Argi turi petį kaip Dievas
ir ar griaudi lygiu balsu?
[5]Apsisupk gražumu, pakilk augštyn,
būk šlovingas ir apsivilk gražiais drabužiais.
[6]Išblaškyk besididžiuojančius savo narse
ir pažemink pažvelgimu visus pasipūtelius.
[7]Pažvelgk į visus puikiuosius ir sugėdink juos
ir sutrink bedievius jų vietoje.
[8]Uždengk juos draug dulkėse
ir jų veidus panerk į griovį.
[9]Tuomet aš išpažinsiu,
kad tavo dešinė gali išgelbėti tave.
[10]Štai behemotas, kurį padariau kartu su tavim,
ėda šieną kaip jautis.

---

skiriasi šitie žodžiai nuo pasitikėjimo ir pasigyrimo, su kuriuo jis anksčiau pasisakė norįs stoti Dievo akivaizdon /31,36.37/. Jis tai atgaili dabar savo nusižeminimu. — *Padėsiu savo ranką...* Tylėjimo ženklas. — [35]*Kalbėjau vieną dalyką...* Kalbėjau vieną kartą ir du kartu /ebr t/ neatsargiai, neišmintingai

2. *Antras Dievo atsiliepimas*

40,1-42,6. Antrame atsiliepime Dievas peikia Ijobą, kad jis sakydamos esąs teisus kaltino Dievą, nors jis pats yra tik menka esybė /40,1-9/; kad Ijobas geriau pažintų savo menkumą, Dievas aprašo jam du savo sutvertu gyvulius, behemotą /40,10-19/ ir leviataną /krokodilą/, kurių žmogus visai negali sau pavergti /40,20-41,25/. Ijobas gi trumpais žodžiais išpažįsta Dievo galybę ir išmintį ir nuolankiai meldžia dovanoti sau kaltę /42,1-6/

40. [1]*Viešpats, atsakydamas...* Antrojo Dievo atsiliepimo tikslas yra sužadinti Ijobo dar didesnį nuolankumą, geresnį pažinimą savo peiktinos drąsos ir pasmerkimą savo nekantrumo. — [2]*Susijuosk...* Žr aug 38,3. — [3]*Argi tu panaikinsi...* Ijobo žodžiuose buvo nusiskundimas prieš Dievą, lyg kad jis būtų neteisingas. Tai pažymėjo ir Eljus. Plg 13,18; 34,5-9; 35,2. — [4]*Argi turi petį...* Kad valdyti pasaulį, reikia turėti visagalybę; ar Ijobas ją turi? Plg 37,2.5. — [5]*Apsisupk...* Dievas pasirodo savo didenybės simbole, viesule; lygiai prakilniai turėtų pasirodyti Ijobas. — [6]*Išblaškyk...* Dievui gana vieno rūstaus pažvelgimo į bedievius, kad jie būtų visai sunaikinti; argi gali taip padaryti Ijobas? Ebr t: « išliek savo narso bangas ». — [8]*Uždengk juos...* Sunaikink juos visiškai, kad jie rodytųsi palaidoti užmiršime ir lyg kad žemės praryti /plg 20,7/. Ijobas taip dažnai dejavo dėl bedievų laimės, taigi teparodo, ar jis gali ką nors prieš tuos, kurių likimo negali pakęsti. — [9]*Aš išpažinsiu...* Didžiausi ironija

[10]*Behemotas.* Spėjama, kad čia turėta galvoje hipopotamas, iki šių laikų gyvenąs Nilo upėje, nes visos aprašymo smulkmenos tik jam tetinka. — *Draug su tavim*: lygiai kaip ir tave. — *Ėda šieną kaip jautis.* Hipopotamas savo milžinišku didumu, rodosi, turėtų priklausyti prie plėšriųjų žvėrių, tikrumoje gi jis minta žole, kaip paprastas jautis. — [11]*Jo stiprumas...* Aprašoma nepaprastas

[11]Jo stiprumas jo šlaunyse,
ir jo jėga jo pilvo bamboje.
[12]Jis ištiesia savo uodegą lyg kedrą ;
jo paslėpsnių dirksniai susipainioję.
[13]Jo kaulai kaip vario vamzdžiai,
jo kremzlės kaip geležinės lazdos.
[14]Jis Dievo kelių pirmonė ;
tas, kursai yra jį padaręs, pritaiko jo kalaviją.
[15]Kalnai duoda jam žolės ;
visi lauko žvėrys žaidžia tenai.
[16]Jis miega ūksmėje paslėptas nendrėse
ir drėgnose vietose.
[17]Pavėsiai suteikia jam ūksmės,
paupio gluosnys stovi aplink jį.
[18]Štai jis išgeria upę ir nesistebi,
ir pasilieka ramus, kad ir Jordanas tekėtų į jo nasrus.
[19]Jo akyse jis sugaunamas kaip meškere,
ir basliais perveriama jo šnervės.
[20]Ar galėsi ištraukti meškere leviataną
ir virve suriši jo liežuvį ?
[21]Ar įdėsi grandį į jo šnerves,
arba ar vašu perdursi jo žandą ?
[22]Ar jis kreipsis į tave su daugeliu prašymų,
arba ar kalbės tau meiliai ?
[23]Ar padarys su tavim sandorą
ir ar gausi jį kaip amžiną vergą ?
[24]Argi žaisi su juo kaip su paukščiu,
arba ar pririši jį savo tarnaitėms ?
[25]Ar sukapos jį prieteliai,
pasidalins jį pirkliai ?

---

hipopotamo stiprumas. — *Jo pilvo bamboje.* Ebr t : jo pilvo dirksniuose /raumenyse/. — [12]*Jis ištiesia...* Hipopotamo uodega trumpa, stora ir labai stipri. — [14]*Dievo kelių pirmonė* : nuostabus Sutvērējo veikalas. — *Jo kalaviją* : tikriausiai hipopotamo dantis, kuriais jis gali nusikirsti žolę taip dailiai kaip pjautuvu. — [15]*Kalnai duoda...* Iš upēs hipopotamas eina nakčia ieškoti sau maisto į aplinkinius javais apsētus laukus ir kalnelius ; bet kadangi jis ne plēšrus, tai kiti daug mažesni už jį gyvuliai gali sau žaisti tenai be baimēs. — [16]*Ūksmēje.* Ebr t : « po lotais ». — [17]*Pavēsiai...* Ebr t : « lotai dengia jį savo šešēliu ». — [18]*Jis išgeria...* Ebr t : « upē galingai patvinsta ; jis nedreba ». Jordanu čia pavadinta upē apskritai. — [19]*Jo akyse...* Čia yra arba klausimas arba ironiškas paraginimas : Argi jis sugaunamas... ? arba : tegul kas nors sugauna jį... — *Kaip meškere.* Vulgatos paaiškinantis priedas. — *Basliais.* Ebr t : « virvēmis »

[20]*Leviataną.* Čia kalbama tikriausiai apie krokodilą. — *Virve suriši...* Žvejojant meškerēs vašelis, pririštas prie virvelēs, įsikabina į žuvies liežuvį ar nasrus ; todēl sugautos žuvies liežuvis tarsi surišamas. — [21]*Vašu perdursi...* taip kaip daroma su žuvimis, kurias sugavus, perveriama virve per žandus ir pririšama prie kranto, kad žuvys pasilikdamos vandenyje galētų būti parduotos gyvos. — [22]*Ar jis kreipsis...* Žmogus negali pavergti krokodilo taip, kad jis lyg kad vergas turētų melsti jį pasigailējimo, išlaisvinimo. — [23]*Ar padarys...* Krokodilas neprijaukinamas. — [24]*Argi žaisi...* kaip kad daroma su kaikuriais prijaukinamais gyvuliais ir paukščiais. Krokodilas, priešingai, nekartą pagrobia ir praryja semiančias iš Nilo vandenį tarnaites ir vaikus. — [25]*Prieteliai* : susitarę tarp savęs žvejai. — *Pirkliai...* kaip kad

[26]Argi pripildysi tinklą jo odos,
arba žuvų skiaurę jo galva?
[27]Padėk ant jo savo ranką;
atsimink apie kovą ir nebekalbėk daugiau.
[28]Štai jo viltis apvils jį,
ir visiems matant bus ištiestas
41. [1]Aš neerzinsiu jo kaip nuožmus;
nes kas gali priešintis mano veidui?
[2]Kas davė man pirmas, kad jam atiduočiau?
visa, kas po dangumi, yra mano.
[3]Nepasigailėsiu jo dėl galingų žodžių
ir parinktų maldavimui.
[4]Kas atidengs jo apdaro paviršių?
ir kas įeis į jo nasrų vidų?
[5]Kas atkels jo nasrų vartus?
baisumas aplink jo dantis.
[6]Jo kūnas kaip nulieti skydai,
sujungtas vienas kitą spaudžiančiais žvynais.
[7]Vienas su kitu susijungia
ir net nė kvapas neįena pro juos.
[8]Vienas prie kito prisiglaudžia
ir laikosi neatskirtinai.
[9]Jo čiaudymas spindinti ugnis,
ir jo akys kaip aušros akių vokai.
[10]Iš jo nasrų išeina žiburiai
kaip degantys ugnies pluoštai.
[11]Iš jo nosių išeina dūmai
kaip iš užkaitinto ir verdančio katilo.
[12]Jo kvapas uždega anglis,
ir liepsna išeina iš jo nasrų.

---

daroma su didelėmis jūros žuvimis. — [26]*Argi pripildysi...* Anot ebr t: « ar pripildysi jo odą vilyčiomis ir žuvų žeberklu jo galvą?» — Krokodilo oda labai kieta, nepramušama net kulipkomis. — [27]*Padėk ant jo...* Mėgink, ar galėsi sugauti jį; užpulk jį ir amžinai atsiminsi taip pavojingą kovą; vieną kartą pamėginęs, daugiau to nebedarysi. — [28]*Jo viltis...* Viltis nugalėti krokodilą neįvyks; jei kas mėgins tai daryti, pats žus. — *Visiems matant...* Ebr t: « argi ką tik pamatęs nebus ištiestas?»

41. *Aš neerzinsiu...* Dorinė išvada iš to, kas pasakyta apie krokodilą. Dievas sako apie save tai, ko jis nori, kad kitų būtų sakoma ar daroma: aš nepatariu niekam, kad ir didžiausiam drąsuoliui ir nuožmiausiam erzinti jį; bet dar labiau tegul nė vienas nedrįsta priešintis man. Ebr t: « nes nėra taip nuožmaus, kad jį erzintų; ir kas yra tasai, kurs stotųsi prieš mano veidą». — [2]*Kas davė...* Dievas niekam nieko neskolingas; todėl nė vienam nevalia reikalauti iš jo jojo darbų pateisinimo. — [3]*Nepasigailėsiu...* Dievas elgsis su visa savo rūstybe prieš drąsius jo peikėjus, nežiūrėdamas nei jų grasymų, nei maldavimų. Bet ebr t pasakyta visai kas kita: « aš netylėsiu apie jo sąnarius, nei apie jo stiprumą, nei apie jo šarvų /sudėjimo/ gražumą». Taigi čia vėl grįžtama prie krokodilo aprašymo. — [4]*Jo apdaro paviršių*: kietus krokodilo žvynus. — [5]*Nasrų vartus*: žandus. — *Baisumas...* Šešios dešimtys šeši dideli lūpomis nevisai pridengti krokodilo dantys atrodo baisiai. — [9]*Jo čiaudymas...* Krododilas mėgsta išsižioti prieš saulę; kai jis pradeda čiaudyti, išsiveržiąs iš jo nasrų ir nosių drėgnumas blizga saulės spinduliuose. — *Jo akys...* Aliuzija į rausvas krokodilo akis, kurios matomos iš po vandens, pirma negu pasirodo galva. — [11]*Išeina dūmai*: išpurkščiamas lyg dūmai smulkių dul-

[13]Jo kakle pasilieka stiprumas,
ir neturtas eina jo priešakyje.
[14]Jo mėsos dalys sujungtos vienos su kitomis ;
jei krenta ant jo žaibai, jos nebus nuneštos į kitą vietą.
[15]Jo širdis kieta kaip akmuo
ir sukietėjusi kaip kalvio priekalas.
[16]Kai jis atsikelia, bijo pasiuntiniai
ir išsigandę švarinasi.
[17]Kalavijas, kurs jį ištiktų, negalės išlikti,
nei jietis, nei šarvas.
[18]Geležis jam kaip šiaudai
ir varis kaip supuvęs medis.
[19]Neprivers jo bėgti vyras kilpininkas ;
krislais jam virsta vilpstynės akmenys.
[20]Kūjis jam kaip šapas,
ir jis juokiasi iš švilpiančios jieties.
[21]Po juo saulės spinduliai,
ir jis išsitiesia ant aukso kaip ant dumblo.
[22]Jis užvirina jūros gilumą kaip katilą
ir sujudina ; taip kaip tepalai virdami kunkuliuoja.
[23]Paskui jį šviečia takas,
gelmė išrodo lyg kad pražilusi.
[24]Nėra žemėje galybės, kuri su juo susilygintų ;
jis padarytas, kad nieko nebijotų.
[25]Jis žiūri į visa, kas aukšta ;
jis yra karalius visų puikybės sūnų

42. [1]Ijobas gi atsakydamas Viešpačiui tarė :
[2]Žinau, kad visa gali,
ir kad joki mintis nepasislėps nuo tavęs.
[3]Kas yra tasai, kurs temdo sumanymą,
neturėdamas mokslo ? Todėl kalbėjau neišmintingai,
ir kas begalo viršija mano žinojimą.

---

kių pavidale vanduo. — [12]*Jo kvapas uždega...* Poetiškos hiperbolės. — [13]*Neturtas eina...* Krokodilas daro daug sunaikinimo ten, kur jis laikosi. Ebr t : « išgąstis šoka ties juo », t y, žmonės ir gyvuliai, pamatę jį, bėga kuo greičiausiai šalin. — [14]*Jo mėsos dalys...* Minkštesnės ir palaidžiai kabančios pas kitus gyvulius kūno dalys, pas krokodilą taip kietai laikosi viena kitos, kad, jei ir žaibas trenktų į jas, jos neatsiskirtų. — [15]*Kaip kalvio.* Ebr t : « kaip apatinis girnų akmuo ». Jis būdavo įtaisomas nejudomai ir labai kietas, nes ant jo sukdavosi viršutinis. — [16]*Pasiuntiniai.* Ebr t : « karžygiai, drąsieji ». — *Išsigandę švarinasi.* Ebr t : « išgąstis padaro tarp jų sumišimą ». Kas norėta pasakyti Vulgatos žodžiais, neaišku ; gal : tie, kurie plaukia laivais, taip nusigąsta krokodilo, kad laukdami mirties skuba susitaikyti su Dievu. — [17]*Negalės išlikti.* Kalavijas trupa ant krokodilo žvynų. — [20]*Jieties.* Tikriau : vilyčios. — [21]*Po juo saulės...* Ebr t : « po juo aštrios šukės, jis itiesia tarsi kuliamąjį veleną dumble. — Išsitiesęs ant dumblo krokodilas įspaudžia aštriais savo pilvo žvynais žymes kaip kuliamojo veleno krumplių pėdsakus. — [22]*Jis užvirina...* Aprašoma kaip smarkiai pradeda putoti ir kunkuliuoti sujudintas vanduo, kai krokodilas pasijudina. — [23]*Paskui jį...* Balsgana, kaip pražilusio senio plaukai, vaga rodo taką, kuriuo plaukia krokodilas. — [25]*Jis žiūri...* Visus kitus kad ir stipriausius plėšriuosius žvėris krokodilas niekina ; visi kiti jo bijo

42. [2]*Kad joki mintis...* Ebr t : « kad jokio tavo sumanymo negalima sutrukdyti ». Taip Ijobas išpažįsta, kad

[4]Klausyk, o aš kalbėsiu ;
klausinėsiu tave, tu atsakyk man.
[5]Mano ausys girdėjo kalbant apie tave,
dabar gi mano akys mato tave.
[6]Todėl aš pats save kaltinu
ir darau atgailą dulkėse ir pelenuose.

[7]Pasakęs šituos žodžius Ijobui, Viešpats tarė Eliphasui Temaniečiui : Mano narsas užsidegė prieš tave ir prieš du tavo prieteliu, nes nekalbėjote mano akivaizdoje kas teisinga, kaip mano tarnas Ijobas.
[8]Imkite tat sau septynis jaučius ir septynis avinus, eikite pas mano tarną Ijobą ir atnašaukite už save deginamąją auką ; mano gi tarnas Ijobas melsis už jus. Aš maloningai pažvelgsiu į jo veidą, kad paikumas nebūtų jums įskaitytas, nes nekalbėjote man kas teisinga, kaip mano tarnas Ijobas.
[9]Taigi Eliphasas Temanietis, Bildadas Suhietis ir Sopharas Naamatietis nuėjo ir padarė, kaip Viešpats buvo jiems kalbėjęs, ir Viešpats maloningai pažvelgė į Ijobo veidą.
[10]Viešpats maloningai priėmė taip pat Ijobo atgailą, kai jis meldėsi už savo prietelius. Ir Viešpats vėl davė Ijobui dvigubai visa, ką tik jis buvo turėjęs.
[11]Pas jį atėjo visi jo broliai ir visos jo seserys ir visi, kurie

---

Dievas visagalis, o kartu ir išmintingiausis. — [3]*Kas yra tasai...* Ijobas priima Dievo žodžius ir peikia save tais Dievo žodžiais /38,2/. Anksčiau jis gyrēsi savo žinojimu, dabar jis išpažįsta savo menkumą ir priima ne tik Augščiausiojo papeikimą, bet taip pat ir Eljaus /34,35 ; 35,16/. — [4]*Klausyk, o aš...* Ijobas pakartoja taip pat savo žodžius, kuriais ypatingu būdu nusipelnē papeikimą. — [5]*Mano ausys...* Iki tam laikui Ijobas, tiesa, girdējo kalbant apie Dievo didenybę, dabar gi jis pažino ją tobuliau savo asmeniniu patyrimu, todēl dabar iis pilnai pasiduoda Dievui. — [6]*Save kaltinu...* Ebr t : « bjauriuos » /savo žodžių, kuriais galējau įžeisti Dievo didenybę/. — *Dulkēse ir pelenuose* : taip rytiečių papročiu pareikšdamas didžiausį gailestį ir gedulą

Knygos pabaiga

42,7-16. Istorinēje knygos pabaigoje Dievas peikia tris Ijobo prietelius, nes jie kalbēję neteisingai ir liepia jiems atnašauti aukų per Ijobą /7-9/. Galų gale Dievas suteikia Ijobui daugiau laimēs /žemiškos laimēs/, nekaip jis jos turējo pirm savo kentējimų /10-16/

[7]*Viešpats tarē Eliphasui...* Negana buvo, kad Ijobas gavo iš Dievo savo nekaltumo paliudijimą prieš tris kaltintojus, Dievas dar peikia juos, patvirtina, kad Ijobas gynē tiesą ir skelbia jį esant savo ištikimą tarną. Trys prieteliai laikēsi tos nuomonēs, kad Ijobas yra nusikaltēlis ir kad kiekviena nelaimē yra bausmē už nusikaltimą. Dievas rūstinasi, taigi jų klaida kilo iš jų pačių kaltēs ir jie jos laikēsi, nors Ijobas stengēsi išaiškinti jiems jų paklydimą. Dievo žodžiai kreipiami prieš Eliphasą, taigi jis buvo žymiausis trijų tarpe. Eljaus žodžiai pagiriami Dievo tylējimu. Ijobas vadinamas Dievo tuo pačiu vardu /tarnas/, kaip ir pirm ginčo su prieteliais ; tai ženklas, kad ir kiečiausiame bandyme jis pasiliko ištikimas Dievui. Be to, Ijobas pagerbiamas Viešpaties, nes jis daro jį tarpininku ir kunigu, kurs turi suderinti prietelius su Dievu. Tą, iš kurio jie buvo padarę piktadarį, jie turi dabar maldauti, kad jis gautų jiems iš Dievo jų kaltēs dovanojimą. — [8]*Septynis jaučius...* Tobulumo skaičius. — *Melsis už jus.* Prieteliai buvo nusidējję. Iš šitos vietos pasirodo, kaip paties Dievo nurodoma švento žmogaus tarpininkavimo sēkmingumas. — [9]*Nuējo ir padarē...* Dēl savo klusnumo trys prieteliai buvo verti, kad Ijobo malda už juos būtų sēkminga. — [10]*Vēl davē Ijobui dvigubai.* Dievo suteiktas Ijobui nugalējimo vainikas buvo sugrąžinimas jam sveikatos, dvigubas atlyginimas visų dalykų, kurių buvo nustojęs, ir

pažinojo jį pirma, ir valgydavo su juo duonos jo namuose. Jie kraipė dėl
jo galvą ir ramino jį dėl visos nelaimės, kurią Viešpats buvo prieš jį lei-
dęs ; davė jam taip pat kiekvienas po vieną avį ir vieną auksinį aus-
karą. [12]Viešpats gi palaimino paskesnius Ijobo metus labiau nekaip pir-
muosius. Jis įsigijo keturioliką tūkstančių avių, šešis tūkstančius kupra-
nugarių, tūkstantį jungų jaučių ir tūkstantį asilių. [13]Jis turėjo taip pat
septynis sūnus ir tris dukteris. [14]Vieną jis praminė vardu Diena, kitą
vardu Kasija, o trečią Antimono ragas. [15]Nebuvo taip gražių moteriškių,
kaip Ijobo dukterys, visoje žemėje ; ir jų tėvas davė joms tėvonystės
tarp jųjų brolių
[16]Po to Ijobas gyveno šimtą keturias dešimtis metų, matė savo sū-
nus ir savo sūnų sūnus iki ketvirtajai kartai, ir mirė pasenęs ir pilnas
dienų

---

gyvenimas laimėje su Dievo palaiminimu - gausingi palikuonys. — [11]*Kraipē dēl jo galvą.* Ebr t : « buvo sujudinti dēl jo ». — *Po vieną avį.* Avis čia reiškia tikriausiai dabar nebežinomos vertēs pinigą. Plg 1 Moš 33,19. — [12]*Pirmuosius* : praslinkusius pirm aplankiusios jį nelaimēs. Plg 29,2. — [14]*Diena*: graži kaip diena. Ebr *J^emimah*, balandēlē. — *Kasija.* Kasija buvo vadinama skaniai kvepianti žolē iš laurų gimines, panaši į kinamomą. Ebr *Q^eci'ah.* — *Antimono ragas.* Ebr *qeren happukh*, antimono spalvos ragas. Rytiečių moterys dažydavo sau antimonu antakius. Ijobo duktē buvo taip graži, lyg kad tam gražumui įsigyti ji būtų pritaikiusi sau visus moterų vartojamus dažalus. — [15]*Tarp jųjų brolių.* Žyduose tēvonystē buvo duodama dukterims tik neesant sūnų. Bet Ijobas nebuvo žydas. Plg 4 Moš 27,8

[16]*Po to* : pagijęs ir vēl susilaukęs žemiškos laimēs. — *Mirē...* po ilgo, visokiomos gērybēmis, kurias žmogus gali gauti čia žemēje, palaiminto gyvenimo /plg 1 Moš 25,8 ; 35,29

Kas šitą knygą skaito, sako šv Jieronimas, težiūri į tą drąsų karžygį kaip į savo pavyzdį, tegul sekioja jo stiprumą ir stengiasi prilygti jo kantrumui, kad pasilikdamas tame pat kelyje ir drąsiai kovodamas prieš visus piktosios dvasios užsipuolimus nusipelnytų anas gērybes, kurios pažadētos mylintiems Dievą. Plg Ijobo 5,11

PSALMIŲ KNYGA

Žodis Psalmyno Skaitytojams

Malda yra pasireiškimas tikėjimo į Dievą. Kas meldžiasi, tas tiki

Naujojo Testamento davėjas Jėzus Kristus pats pamokė savo sekėjus, kaip jie turi melstis. Jis sakė : „Jūs melsitės taip : Tėve mūsų, kursai esi danguje ; tebūnie šventas tavo vardas. Teateinie tavo karalystė. Tebūnie tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje... „ (Mt 6,9...)

Šita malda yra žinoma visame pasaulyje jau kone du tūkstančiu metų. Jos žodžiais meldžiasi visose pasaulio šalyse visokiomis kalbomis milijonai tikinčių į Dievą žmonių

Per ilgą laiką krikščionijoje daug buvo sudėta kitų, ir tai labai gražių, maldų ; bet nė viena jų nėra lygi Viešpaties maldai. Ji yra nepalyginama, nepavaduojama, nes ji yra paties Dievo Sūnaus duota ; todėl ji yra mums ypatingu būdu Dievo žodis, kurs pasilieka amžinai.

Jėzus Kristus davė tą naują maldą, bet jis anaiptol neatmetė, nepaniekino maldų ir giesmių, kurios buvo sudėtos pirm jo atėjimo, kuriomis Dievo išrinktoji tauta, laukdama Kristaus atėjimo, meldėsi ir garbino Viešpatį ir kuriomis meldėsi atėjęs į šį pasaulį pats Dievo Sūnus, meldėsi vienas, meldėsi kartu su savo tauta

Kristaus laikais žydų tauta turėjo jau nuo senų laikų vartojamas maldas ir giesmes. Žymiausią jų rinkinį jie vadindavo sepher tehillim — šlovinimų knyga, arba tiesiog tephilloth — maldos. Visi tie šlovinimai, maldos, giesmės, buvo sudėtos įvairiais laikais Šventosios Dvasios įkvėptų šventų Dievo žmonių. Todėl jos visos buvo ir yra taip pat Dievo žodis. Mes jas vadiname psalmėmis, o jų rinkinį — psalmynu

Psalmyne yra 150 trumpesnių ir ilgesnių atskirų maldų — giesmių. Savo turiniu tos psalmės labai žymiai skiriasi vienos nuo kitų. Apskritai imant, psalmių žodžiais žydai pareikšdavo visus savo santykius su Visagaliu Viešpačiu. Psalmėmis jie išpažindavo savo tikėjimą ir garbindavo Dievą. Psalmėse dažnai sutinkami dejavimai dėl visokių vargų, kurių tiek daug būna žmonių gyvenime, — dejavimai visų pirma paskirų asmenų. Pamaldus psalmių autorius, skausmų, ligos, senatvės, nelaimių varginamas, priešų persekiojamas, šaukiasi graudžiais žodžiais į Dievą, išdėsto jam tuos savo vargus, prašo pagalbos. Su malda jungia dėkojimą, daro gerus pasižadėjimus ateičiai

Bent kiek rečiau sutinkami psalmėse dejavimai dėl visos tautos nelaimių ir prašymai Dievo pagalbos arba dėkojimai už jau gautas geradarybes

Kilnios yra psalmės, kuriomis apraudami doroviniai žmogaus negerumai, t y nuodėmės ir prašoma nuodėmių atleidimo, malonės. Žymiausios yra vadinamosios septynios atgailos psalmės: 6. 31. 37. 50. 101. 129. 142

Gana daug psalmių yra tai himnai Dievo šlovei. Giriama juose ir augštinama Dievo didybė, išmintis, nuostabi galybė, pasireiškusi pasaulio sukūrimu, apvaizda tautų valdyme, teisingumas, gailestingumas ir maloningumas žmonių atžvilgiu

Yra psalmių, kuriomis išreiškiamas troškimas Dievo, šventovės, kurioje Dievas gyvena, švento Jerusalės miesto

Dievo gailestingumas, ištikimybė pažadams šlovinama mesijinėmis psalmėmis, tomis, kuriose kalbama apie žadėtąjį Mesiją arba apie visuotinį jo viešpatavimą. Kaikurias jų tenka tiesiog laikyti pranašystėmis apie pasaulio Išganytojo atėjimą. Žymiausios mesijinės psalmės yra 2. 15. 21. 44. 72. 109

Yra dar psalmių, kuriomis mokoma išminties, svarstoma klausimai teisiųjų ir nusidėjėlių likimo. Kaikuriose psalmėse prisimenama Dievo malonės ir teisingumas, pasireiškęs Israėlio tautos istorijoje

Be galo įvairus yra psalmių turinys, ir nenuostabu, kad kas tik giliau į jas įsižiūri, jų turinį pasvarsto, geriau gali visokiose gyvenimo salygose suprasti Dievą ir žmogaus santykius su juomi, gali pasisemti savo gyvenimui ir veikimui naudingų nurodymų, o savo sielai gauti paguodos

Išganytojas savo pasielgimu ir pavyzdžiu ypatingu būdu pašventino psalmių vartojimą. Iškilmingiausiomis ir svarbiausiomis savo gyvenimo valandomis jis psalmių žodžiais reiškė savo santykį su dangiškuoju Tėvu. Paskutinėje Vakarienėje su apaštalais kalbėjo „ Hallelu " vadinamas psalmes ir, mirdamas ant kryžiaus, psalmės žodžiais šaukėsi į savo Tėvą

Kaip Kristus ir Apaštalai vertino religiniame gyvenime psalmes, taip lygiai jos buvo vartojamos ir Kristaus įsteigtoje Eklesijoje

Naujasis Testamentas — naujas Dievo Žodžio šaltinis — stojo šalia Senojo Testamento. Psalmėms teko žymiausia vieta religiniame katalikų Eklesijos gyvenime. Jos buvo priimtos į Eklesijos liturgiją. Psalmės buvo tikinčiųjų skaitomos, atmintinai išmokstamos jau pirmaisiais krikščionijos laikais ; jų žodžiais buvo meldžiamasi

Psalmės sudarė žymiausią dalį katalikų kunigijos kalbamo Brevioriaus

Taip pat tebėra vertinamos psalmės ir šiandien viešose mūsų pamaldose

Nepalankios aplinkybės paveikė, kad mes, Lietuvos katalikai, gana toli esame atsilikę nuo tinkamo pasinaudojimo psalmėmis mūsų religiniame gyvenime. Mes permaža jas težinome, išskyrus gal vieną kitą psalmę

Tiesa, psalmės buvo parašytos ebrajų kalba, bet jas labai seniai išsiversta į visas pasaulio kalbas

Pirmas lietuviškas psalmių vertimas buvo padarytas XVI amžiaus pabaigoje. Katalikams psalmes buvo išvertęs a a vyskupas Motiejus Valančius — vieną kartą proza, kitą kartą eilėmis

Psalmės yra išverstos lietuvių kalbon ir nemažo Šv Rašto leidinio III tome, kurs buvo atspausdintas 1923 metais

1945 m yra paskelbtas naujas Šv Tėvo Pijaus XII užgirtas psalmymo vertimas lotynų kalbon iš originalinio ebraiško teksto, parūpintas Biblinio Popiežiaus Instituto profesorių Romoje. Tas naujas vertimas visais atžvilgiais prašoka senąjį vadinamosios lotyniškos Vulgatos vertimą. Ebraiškų psalmių prasmė naujame vertime yra žymiai paryškėjusi. Jas skaitančiam jau nebėra didesnio vargo suprasti, ką Šv Dvasia norėjo pasakyti psalmių žodžiais per įkvėptus autorius

1923 metais išleisto vertimo autorius, atsimindamas visą psalmių svarbą ir vertę, mano, kad, nežiūrint visų laiko ir aplinkybių sunkenybių, jis gerai pasitarnaus savo vientaučiams, padarydamas taip pat naują psalmyno vertimą pagal tą naują Šv Tėvo Pijaus XII aprobuotą lotynišką tekstą

Jis mano, kad šitas naujas lietuviškas psalmių vertimas padės visų pirma patiems Gerbiamiems jo Broliams Kunigams, kai jie paskaitys vieną kitą vertimo psalmę, gyviau pajusti prasmę ir kitų psalmių, kurias jie kas-

dien skaito lotyniškame Brevioriuje, „kad, taip atlikdami savo dievišką Maldos Tarnybą, jie semsis sau nuolat vis daugiau šviesos, malonės ir paguodos ir jausis paskatinti eiti tikru pamaldumo keliu". (Žr Pijaus XII Motu proprio)

Bet dar daugiau jis siekia ir tikisi pasitarnauti savo broliams Kristuje, visiems tikintiems lietuviams, kad jie galėtų pasinaudoti visu tuo, ką psalmės gali duoti žmogui įvairiausiose jo gyvenimo aplinkybėse

Jis trokšta, „kad jie psalmių skaitymu (ir giedojimu) būtų labiau apšviesti ir padrąsinti, ypač šiais sunkiausiais Eklesijos ir Tėvynės laikais, laikytis gyvo, gilaus tikėjimo ir pasitikėjimo Dievu, krikščioniško šventumo pavyzdžių, kurie mums taip skaisciai šviečia iš psalmių, kad vis labiau būtumėm į juos panašūs

Jis trokšta, kad visi psalmėmis būtų paskatinti palaikyti ir gaivinti savyje tuos jausmus meilės Dievo, ištvermės ir pamaldžios atgailos jausmus, kuriuos Šv Dvasia sužadina skaitančiuose psalmes" (Žr Pijaus XII Motu proprio)

Vertimo autorius ir jo leidėjai trokšta, kad šitas psalmynas galėtų rasti sau vietos kiekvienoje lietuvių šeimoje, krikštasuolėjė, ant stalo senu papročiu prie Kristaus kančios kartu su Naujuoju Testamentu ir kad pasidarytų viena mylimiausių lietuvių knygų, kad lietuviai turėtų progos kuo dažniausiai psalmėmis naudotis savo tikėjimui sustiprinti, Dievui šlovinti ir savo išganymui siekti

IVADAS

Religinė žydų poezija

1. Šv Rašte yra septynios knygos, kurios ir savo turiniu, ir išviršine forma žymiai išsiskiria iš visų kitų. Dėl savo turinio, kurs daugiausia susideda iš skelbiamos žmonėms Dievo išminties ir pamokymų, ko reikia laikytis gyvenime ir kaip rasti išganymo kelias, tos septynios knygos yra vadinamos išminties, dorinėmis, mokslinėmis knygomis (libri sapientiales, morales, doctrinales) ; dėl savo gi išviršinės išvaizdos jos gauna poetinių veikalų vardą

2. Imant žodį poezija plačia prasme, visas Šv Raštas reiktų pavadinti vienu didžiausiu poetiniu veikalu ; nes gražių poezijos žiedų galima rasti kiekviename jo puslapyje. Kiekviename žingsnyje, net istorinėse knygose, o dar labiau pranašų raštuose, žavėja skaitytoją prozos skraiste apvilkti ilgesni ir trumpesni straipsniai, kurie ar išreikštų jausmų galingumu ir kilnumu, ar savo neįprastais, puikiais vaizdais iškyla į augštas poezijos sritis

Bet ir siaurai suprantant poeziją, daugelyje Biblijos vietų galima rasti įmaišytų į prozą poetinių straipsnelių, giesmių ir pranašysčių, kuriose visos poezijos taisyklės griežtai išlaikytos. Tačiau, žiūrint išviršinės išvaizdos ištisų knygų, poetinių veikalų vardas yra teisingai priskiriamas tiktai Ijobo, Psalmių, Patarlių knygoms, Giesmių Giesmei, Pamokslininko, Išminties ir Eklesinei knygoms

3. Žydų tautos gyvenime, kaip pasirodo iš Šv Rasto, poezija turėjo labai žymią sau skirtą vietą. Giesmės žodžiais dėkojo Dievui už suteiktą sau sūnų Samuėlio motina Ona (1 Kar 2,1...). Jaunikaičiai ir mergaitės dainuodavo šokiuose (Raud 5,14...). Vestuvėse mėgdavo duoti vieni kitiems atspėti poetiškai sudėtas mįsles (Teis 14,12...). Keršto jausmus išreiškia eilėmis seniausis tarp poetų Lamekas (1 Moš 4,23...). Giedodavo žydai išsikasę sau naują šulinį (4 Moš 21,18). Nugalėtoją, grįžtantį iš karo, sutikdavo moterų ir mergaičių būriai su giesmėmis ir šokiais (1 Moš 15,20 ; Teis 11,34... 1 Kar 18,6...). Nestigo ypač muzikos ir giesmių pokyliuose (Am 6, 4 ; Ješ 5, 12 ; Ijob 21,12 ; Išm 2,8... Pam 11,9). Net paleistuvę moteriškę išjuokdavo dainos žodžiais (Ješ 23,16...). Mirusio atminimą pagerbdavo raudomis (2 Kar 1,19... 2 Kron 35,25). Karaliai savo rūmuose turėjo giesmininkų ir giesmininkių būrius (2 Kar 19,35 ; Pam 2,8)

4. Bet visų daugiausia vietos rasdavo sau poezija religiniame žydų gyvenime ; ir kiek jos liko iki mūsų dienų, ji kone visa yra religinė. Šv Rašto poezija—tai didesnio ar mažesnio laipsnio šventos giesmės. Ne istoriniai atsitikimai, ne karžygių veikla, ne nuostabūs gamtos reginiai yra patys savaime pagimdę tas giesmes, bet religiniai įspūdžiai

Labai dažnai, ypač psalmėse, pats jų turinys religinis. Jose giriama Dievo savybės, jo visagalybė, malonumas, jo apvaizdos veikimas pasaulyje ir labiausiai išrinktojoje tautoje, jomis išreiškiama religiniai jausmai sielos, kuri garbina Dievą, stebisi, meldžiasi, dėkoja

Kitos giesmės, kurių turinys pasaulinis, darosi religinės dėl to, kad autorius į rašomą dalyką žiūri religijos atžvilgiu. Kalbėdamas apie pasaulio sutvėrimo stebuklus, apie neįprastus gamtos reiškinius ar apie kuriuos kitus svarbius atsitikimus, jis kuo labiausiai kelia aikštėn garbę Dievo, kurs visa tai yra padaręs

5. Šv Rašte veltui kas nors ieškotų visų pasaulinės poezijos rūšių; nėra jame nei epopėjos, nei tikros dramos. Užtatai daug jame pamokslinės, arba didaktinės poezijos. Jos sričiai priklauso ištisos Patarlių, Pamokslininko, Išminties, Eklesinė knygos ir labai didelė Ijobo knygos dalis. Bet ypatinga biblinės poezijos žymė—tai jos lyrismas, išreiškimas autoriaus jausmų, kurie tačiau dažnai būna bendri daugeliui kitų žmonių. Tą žymę galima rasti daugumoje Biblijos giesmių, bet visų dažniausiai — lyriškose Psalmyno giesmėse. O jausmai, išreikšti psalmėse, tokie yra visuotiniai, kad visa žmonija lygiai gerai gali jomis išreikšti savo maldas

6. Nėra tikros poezijos be ritmo; bet ritmas gali turėti nevienokią išvaizdą. Jis padaromas taip parenkant ir sustatant sakinio žodžius, kad ilgi ir trumpi skiemenys, arba turintieji kirčius ir jų neturintieji, eina tam tikra eile vieni po kitų

Taigi, šiandien tyrinėtojai, apskritai sakant, visi sutinka, kad tokio ritmo, tik dar paįvairinto buvimu žydų kalboje labai trumpų skiemenų, žydų poezijai nestigo. Bet visų didžiausia jos savybė ritmo atžvilgiu yra vadinamasis sąnarių paralelismas (parallelismus membrorum). Ji geriausiai išliko iki mūsų dienų ir pačiame originaliniame tekste ir jo vertimuose

Tas sąnarių paralelismas atsiranda išreiškiant mintį ne vienu, bet dviem, trimis ar ir keturiais bemažko visai lygaus ilgumo sakiniais, papildančiais vienas kitą ir susidedančiais iš tokių pat dalių, kurių žodžiais išreiškiama pilniau ta pati idėja. Pav eilutėse (1 Moš 4,23):

Ada ir Sela, klausykitės mano balso;

Lameko moterys, įsidėmėkite mano žodžius — yra dažniausiai sutinkamas žydų poezijoje dviejų sąnarių paralelismas. Juo išreikšta viena mintis dviem lygaus ilgumo sakiniais; tik antruoju iš jų paaiškinama pirmasis: nes kas pirmame sakinyje pavadinta „Ada ir Sela", tai antrame sakinyje vadinama „Lameko moterimis"; žodis „įsidėmėkite" išreiškia tą pačią mintį, kaip ir „klausykites"; taip pat žodžiais „mano žodžius" paaiškinama pirmojo sakinio išsireiškimas „mano balso"

Vengdami monotonijos, vienodumo, žydų poetai įvairindavo savo paralelismus; iš to radosi sinonimų, antitezių ir sintezių paralelismas. Sinonimų paralelismu, kurio pavyzdys duotas augščiau, išreiškiama du arba tris kartus viena mintis tą pat arba bemažko tą pat reiškiančiais žodžiais, taip kad antras paralelismo sąnarys pilnai arba nors dalimi atitinka pirmąjį. Kaip pavyzdį trijų sąnarių paralelismo galime imti šitas eilutes (Ps 7,6):

Tegul neprietelis vejasi mano sielą ir tenutveria,
tesumindo į žemę mano gyvybę
ir tepaverčia mano garbę dulkėmis

Antitezių paralelisme keliama labiau aikštėn tiesa, pasakyta pirmame jo sąnaryje, kontrastu, koks yra tarp tos tiesos ir priešingo jai dėsnio, išreiškiamo antrame sąnaryje. Antitezių paralelismai labai tinka aiškinti doros įsakymams; todėl jų daugiausia randama pamokslinėse knygose, ypač Patarlėse; pav Patarl 10,27:

Baimė Viešpaties pailgina dienas,
o bedievių metai sutrumpinti

Sintezių paralelisme mintis, išreikšta viename sąnaryje, tęsiama, papildoma, patvirtinama, paaiškinama įvairiu būdu kitame ar kituose; čia sąnariai panašūs vienas į kitą tik ilgumu ir sąstatos išvaizda. Pav Ps 3, 5. 6:

Aš šaukiaus savo balsu į Viešpatį,
ir jis išklausė mane nuo savo šventojo kalno.

Aš atsiguliau ir užmigau :
aš atsikėliau, nes Viešpats palaikė mane

Kad rastųsi dar daugiau įvairumo paralelismuose, žydų poetai vartoja dažnai ne vieną kurią nors jų rūšį, bet rūpinasi j u n g t i vieną su kita, pav sinonimų paralelismus su antitezių ar su sintezių paralelismais, susidedantį iš dviejų sąnarių su sudėtu iš trijų, išleidžia pigiai atspėjamą veiksnį ar tarinį, įveda klausimus, palieka sakinius nevisai pabaigtus ir tt

Kiekvienas paskirai paimtas paralelismas jau padaro trumputę s t r o p h ą ; bet žydų giesmėse dažniausiai sujungiama keletas paralelismų į vieną ilgesnę strophą. Kur ji baigdavosi, kaikada nurodo įterptinė eilutė, nesirišanti su paralelismais. Kaikuriose a l p h a b e t i n ė s e g i e s m ė s e, kuriose keletas eilučių prasideda ta pačia iš eilės einančia žydų alphabeto raide, paskiros strophos prasideda paskiromis raidėmis ; kitur ebraiškame tekste randame strophos gale žodį s e l a h, bet visų dažniausiai pati prasmė parodo, kur baigiasi viena stropha ir prasideda kita

Taigi, paralelismas yra tikrai esminė žydų poezijos žymė, ir tose poetinėse Šv Rašto vietose, kur jo dabartiniame tekste nebėra, dažnai betyrinėjant galima susekti, kad jis žuvo, nes senoviniai perrašinėtojai bus šiek tiek iškraipę patį tekstą

Psalmių Knyga

1. Nė viena senovės religija nepaliko mums tokių įvairių ir tokių gražių š v e n t ų g i e s m i ų, kaip Israėlio tautos religija. Kone visos tos Senojo Testamento giesmės, jau keletas amžių pirm Kristaus gimino, yra surinktos į vieną vietą ir sudaro vadinamąją P s a l m i ų k n y g ą

Ta psalmių knyga susideda iš 150 nedidelių religinių giesmių, kurios ebrajų kalba paprastai vadinamos t ^{e} h i l l i m (laudes, himnai), š l o v i n i m a i, arba t^{e}p h i l l o t h (preces, proseukhai), m a l d o s. Graik Aleksandriečių (G. ,, Septuaginta virorum '') vertime tos giesmės yra vadinamos ,, p s a l m o i '' — giesmės, giedamos skambinant stygomis, nuo žodžio ,, p s a l l e i n '' — skambinti pirštų galais į muzikos instrumento (,, psalterio '') stygas. — Gr žodžiu ,, p s a l m o s '' yra išverstas ebr žodis ,, mizmor '' — stygomis giedotina giesmė. Tas žodis randamas 57 psalmių antraštėse. — Visas psalmių rinkinys gavo vardą ,, b i b l o s p s a l m o n '', L i b e r P s a l m o r u m (V), Psalmių knyga, Psalmynas. Vadinamas jis taip pat graikiškai ,, p s a l t e r i o n '', lot (cTrident) Psalterium (nors šitas žodis iš tikro reiškia stygomis skambinamąjį muzikos instrumentą, kurį mes galime vadinti psalteriu)

2. Nors Vulgatoje (V) ir ebraiškame tekste (TM) yra tas pat psalmių skaičius, tačiau kaikurios iš jų yra kitaip padalintos : taip 9 Vulg psalmė ebraiškame tekste (TM) yra padalinta į dvi : Ps 9 ir Ps 10 ; Ps 113 Vulg yra lygi Ps 114 ir Ps 115 ebr t ; dvi Pss 114 ir 115 Vulg yra lygios Ps 116 ebr t ir Pss 146 ir 147 Vulg lygios 147 ebr t. — Be to, kaikurios psalmės yra tik pakartojimas kitų psalmių ar jų dalių ; taip Ps 13 ir Ps 52 yra ta pati ; Ps 69 lygi Ps 39,14—18, o Ps 107 yra sudėta iš Ps 56,8—12 ir Ps 59,7—14

Visas psalmių rinkinys yra dalinamas į penkias knygas, kurių pirmoji apima Pss 1—40 (41), antroji Pss 41 (42)—71 (72), trečioji Pss 72 (73)—88 (89), ketvirtoji Pss 89 (90)—105 (106) ir penktoji Pss 106 (107)—150. Viena knyga nuo kitos yra atskiriama doksologija : ,, Tebūna šlovinamas Viešpats, Israėlio Dievas...Amen '', kuri pridūriama prie paskutinės kiekvienos knygos psalmės. Tas padalinimas remiasi ne psalmių turiniu,

bet daromas žiūrint psalmių surinkimo meto ; nes sakoma, kad pirmosios knygos psalmes surinkęs į vieną vietą karalius Dovîdas, antra knyga esanti surinkta karaliaus Ezekijo laikais, trečia ,, Ezekijo vyrų ", o ketvirta ir penkta — žydams sugrįžus iš Babelės nelaisvės

Arčiau į psalmyną įsižiūrėjus, galima spėlioti, kad dar prieš šitą padalinimą į penkias knygas, kurs, rodosi, jau buvo žinomas Kronikų knygų autoriaus laikais (plg 1 Kron 16,36 : Ps 105,48), greičiausiai turėjo būti keletas mažesnių psalmių rinkinių, į kuriuos buvo įtraukiamos ar tai to paties autoriaus, ar tos pačios rūšies psalmės ir kurie ilgainiui pamažu vieni su kitais susijungė. Pav pirmoje knygoje yra rinkinys Dovîdo vardu vadinamų psalmių (Ps 3—40), taip pat ir antroje (Ps 50, 64). Antroje knygoje, be to, yra Korės sūnų vardu vadinamų psalmių (Ps 41— 48). Trečioji knyga pradedama Asapho vardu vadinamų psalmių rinkiniu (Ps 72—82). Penktojoje knygoje ,, Pakilimų psalmės " sudaro ypatingą rinkinį (Ps 119—133). Asmuo, kurs antrosios knygos gale padėjo prierašą : ,, Baigiasi Jėsės sūnaus Dovîdo psalmės " (Ps 71,20), rodosi, dar nežinojo apie 3—5 knygas, kuriose yra vėl 18 Dovîdinių psalmių. — Be to, Korės sūnų ir Asapho psalmių rinkiniai turėjo anksčiau susijungti su antrąja Dovîdine knyga į vieną didesnį rinkinį, kuriame, priešingai kitų psalmių įpročiui, vieton šventojo vardo Jahveh, yra vartojamas vardas Elohim (,, jahvistinės " ir ,, elohistinės " psalmės). Taip pasidarė, kad esant 13 psalmėje vardui Jahveh tos pačios psalmės pakartojime (Ps 52) buvo įdėtas vardas Elohim. Panašus skirtumas pastebimas palyginant Ps 39, 14—18 su Ps 69

Dalinant psalmes į k n y g a s (p e n k i a s), matyti, pasekta Pentateukho padalinimu (plg Liber Psalmorum cum Canticis... Pusl XV. XVI)

3. Psalmių daugumas turi trumputes antraštes, arba titulus, kuriuose nurodoma arba kas buvo psalmės autorius, arba psalmės rūšis, arba kuriomis istorinėmis aplinkybėmis ji sudėta, arba jos pritaikymas Liturgijoje, arba melodija, kaip psalmė reikia giedoti. Tos antraštės nevisados aiškios ; tikra kaikurių iš jų prasmė buvo nebežinoma jau ir seniausiems Šv Rašto vertėjams

A u t o r i u s daugelyje psalmių pažymimas prepozicija l^e^ (,, lamed auctoris "), pav l^e^ David — 73 psalmėse

Psalmės r ū š i s nurodoma titulais m i z m o r (giesmė, giedotina pritariant muzikos instrumento stygomis), š i r (giesmė). Tikroji prasmė kitų titulų : m a s k i l, m i k t a m, š i g g a j o n buvo nebežinoma jau ir seniausiems Šv Rašto vertėjams

Dar kitais titulais nurodoma, kaip psalmė reikia giedoti. Vienur įvardijama muzikos instrumentas, kuriuo reikėjo pritarti giedant (pav ,, stygomis ") ; kitur gal nurodoma žinomos giesmės gaida, melodija, kurios reikėjo laikytis. Taip daugelis aiškintojų mano, kad, sakysim, Pss 44. 68 žodžiais a l - š o š a n n i m (k a i p l e l i j o s) nurodoma, jog tiedvi psalmi reikia taip giedoti, kaip giedama kita žinoma giesmė, prasidedanti žodžiu ,, l e l i j o s... " ; kad Pss 56—58. 74 žodžiais a l - t a š k h e t pasakoma, jog tos Pss reikia giedoti, kaip : ,, negriauk "...

Daugelyje psalmių antraštėj yra žodis l a m n a t s t s e a k h (G e i s t o t e l o s, V i n f i n e m — į galą), kurs reiškia : tam, kurs diriguoja, arba ,, choro vedėjui " (plg 1 Kron 15, 21. 22). Šituo žodžiu gal dar pažymimos psalmės, kurios, vadovaujant chorvedžiui, turėjo būti giedamos Liturgijoje

Nedaugelis titulų liečia liturginį psalmių naudojimą : Ps 91 — ,, šabato dienai " ; Ps 37. 69 — ,, atsiminimui " (žr paaišk Ps 37,1) ; Ps 99 — " l^e^ todah, dėkojimui ", gal skirta dėkojimo aukoms. Ps 29 skirta dievnamio pašventinimo iškilmei. Čia gal priklauso ir titulas ,, šir hamma'aloth " — ,, pakilimų giesmė " (žr paaišk Pss 119 — 133)

13-kos psalmių titulai nurodo aplinkybes, kuriose tos psalmės buvo sudėtos. Visos jos yra Dovîdo, ir tų pss titulai yra paimti iš 1 ir 2 Karalių knygų Nežiūrint šiokio tokio neaiškumo, titulų vertė yra tokia pat, kaip ir kitų Šv Rašto dalių, ypač kai jų turinys yra toks pat ebr tekste, kaip ir svarbiausiuose vertimuose ; nes, anot šv tėvų ir senovinių aiškintojų liudijimo, teisingai tikima, kad tas antraštes yra padėję patys įkvėpti psalmių autoriai

4. Senovėje buvo gana paplitusi nuomonė, esą visų psalmių autorius buvęs vienas Dovîdas ; bet ta nuomonė neturi tvirtesnio pagrindo, nes iš daugelio psalmių antraščių ir turinio pasirodo, kad jos parašytos ne Dovîdo ir ne Dovîdo laikais. Todėl šiandien paprastai ir teisingai sakoma, kad psalmių autorių buvę keletas. Kas gi ir kurią psalmę iš tikrųjų yra sudėjęs, nevisados pigu pasakyti

Anot ebr teksto (TM) antraščių, Dovîdą tenka laikyti 73 pss (G — 84, V, — 85) autoriumi. Nauj Testamente aiškiais žodžiais paliudijama, kad Dovîdas buvęs autorius Pss 2. 15. 31. 68. 109 ; taip pat senovinė žydų tradicija kalba apie Dovîdą kaip apie psalmių autorių. Kad karalius Dovîdas turėjo žymių poetinių gabumų, patvirtina jo sudėtos giesmės žuvus Sauliui ir Jonatui (2 Kar 1, 19 — 27) ir kai buvo užmuštas Abneris (2 Kar 3, 33...). Todėl būtų visai neišmintinga neigti, kad Dovîdas buvo svarbiausias Psalmyno giesmių autorius

Be Dovîdo, psalmių antraštėse yra paminėta dar keletas kitų asmenų, kurie taip pat laikomi psalmių autoriais (atitinkamų). Minimi visų pirma ,, Korės sūnūs '' ir Asaphas. Korės sūnų sudėtomis laikoma 11 psalmių (Pss 41. 43 — 48. 84. 86. 87). Korės sūnumis čia, be abejo, vadinama Korės palikuonys, gyvenę įvairiais laikais (žr 4 Moš 36, 11. 58 ; 1 Kron 6, 37). Tas pat tenka pasakyti ir apie Asaphą, kurio vardas yra 12 psalmių antraštėse (Pss 49. 72 — 82). Pats Asaphas buvo giesmininkas karaliaus Dovîdo laikais (1 Kron 6, 39 ; 15, 17). Bet jam priskiriamos psalmės priklauso įvairiems laikams ; todėl jų visų autorius negalėjo būti tas pat asmuo ; labai gi gerai galėjo būti Asapho palikuonys, įvairiais laikais priklausę jo šeimai

Dviejų psalmių (Pss 71. 126) autorium laikomas Saliamonas, vienos (Ps 89) — Mošė, vienos — Ezraitis Eamanas (žr 1 Kron, 6,33 ; 15,17) ir taip pat vienos (Ps 88) — Ezraitis Etanas (1 Kron 6,44 ; 15, 17)

Kas yra sudėjęs kitas psalmes (50 pss TM), kurių antraštėse nėra suminėta jokio asmens vardo, pasakyti negalima. Jų kalba ir turinys leidžia apytikriai spėlioti, kuriuo laiku jos galėjo būti parašytos. Vien jų turinio ir rašymo būdo žiūrėdami, nemaža aiškintojų, ypač nekatalikų, nukelia daugelio psalmių atsiradimą į vėlyviausius amžius, į Makabiejų laikus. Abejonės nėra, kad ir tais vėlyvais laikais galėjo būti Dievo įkvėptų rašytojų, kurie galėjo sudėti ir psalmių, bet įrodymai, kuriais remiasi aiškintojai, kad labai daug pss priklausą tiems vėlyviems amžiams, yra persilpni. Daug tokių psalmių tikrai nebuvo

5. Kiekviena psalmė turi savo turinį, tikslą ir savo pavaizdavimo būdą ; todėl šiais atžvilgiais jos viena nuo kitos žymiai skiriasi. Žiūrint t u r i n i o psalmes galima paskirstyti į keletą skyrių. Taip vienose psalmėse ypatingu būdu garbinama Dievas ir jo savybės, skelbiamos jo geradarybės, suteiktos visai tautai ar pavieniems žmonėms (d ė k o j i m o himnai) ; kitose meldžiama Dievo pagalbos viešuose reikaluose, atskiriems žmonėms ar išganymo pavojuose (m a l d o s) ; kitos, primindamos istorinius išrinktosios tautos įvykius, giria maloningą Dievo apvaizdą Israėlio vaikams (i s t o r i n ė s giesmės) ; kitos, pavaizduodamos teisiųjų ir neteisiųjų likimą ir girdamos dorybes, moko doros (d i d a k t i n ė s, p a m o k o m o s

giesmės) ; kitose išreikšta gailestis už nuodėmes, meldimas Dievo pasigailėjimo ir bausmių linkėjimas išganymo priešams (a t g a i l o s ir k e r š t o psalmės) ; kitose pagaliau kalbama apie ateisiantį Mesiją ir pranašaujama apie jo gyvenimą, kančią ir garbę (m e s i j i n ė s psalmės)

Dalinant psalmes skyriais, reikia pažymėti, kad yra nemaža tokių, kurių turinys nėra vienoks, kurios todėl gali būti įskaitytos į du ar į tris paminėtuosius skyrius

Svarbiausiomis psalmėmis reikia laikyti m e s i j i n e s ; bet kiek jų yra, nepigu pasakyti, ypač kad nevisose vienaip kalbama apie Mesiją. Yra psalmių (2. 21. 44. 71. 109, anot kaikurių aiškintojų, taip pat 15 ir 86), kuriose kalbama vien apie ateisiantį Mesiją ir kurios žodine prasme gali būti išaiškintos tik apie Mesiją ; kitose gi, ir tokių yra daugiau, betarpiškai, žodine prasme kalbama apie kurį nors Sen Testamento asmenį ar dalyką, apie Mesiją gi nestačiai, dvasine (tipine) prasme, t y tarpininkaujant aniems aprašytiems asmenims ar dalykams, žiūrint to, kiek jie yra Kristaus ar jo karalystės figūros. — Norint susekti, kurios psalmės yra mesijinės, reikia laikytis šių taisyklių : tikrai mesijinės psalmės yra tos, kurios Nauj Testamente yra aiškinamos apie Kristu ar kurias tokiomis pripažįsta vienu balsu šv tėvai ; mažiau tikras yra žydų padavimo liudijimas, palyginimas vienų psalmių su kitomis mesijinėmis ir paties turinio apsvarstymas

6. Visos psalmės buvo parašytos ebrajų kalba ; seniausias gi jų vertimas į graikų kalbą vadinamas A l e k s a n d r i e č i ų (versio Alexandrina, ,, Septuaginta virorum ", LXX). Tas vertimas žymiai skiriasi smulkmenomis nuo dabar esančio ebr ,, Masoretų " teksto (TM). Katras tačiau tųdviejų tekstų yra tikresnis, nevisur pigu pasakyti. Aleksandriečių vertimo autoriai, kurie gyveno ne vėliau kaip pusėje antrojo amžiaus pirm Kr gimimo, be abejonės, turėjo geresnį ebraišką tekstą negu tas, kurį dabar turime, ir jei tas jų vertimas būtų buvęs gerai atliktas ir vėliau niekur nebūtų pakeistas, tai jis būtų žymiai tikresnis už Masoretų tekstą (6 ir 7 amžiuje po Kr gimimo). Bet tas, kurs pirmas išvertė psalmes į graikų kalbą, deja, nelabai gerai mokėjo ebr kalbą ir todėl nevisai tiksliai ir aiškiai išreiškė švento teksto prasmę. Be to, per ilgus amžius kaikurių smulkių permainų įvyko taip pat Aleksandriečių vertime, kaip ir pačiame ebraiškame tekste. Todėl tik įvairūs palyginimai ir tyrinėjimai gali liudyti apie didesnį ar mažesnį kiekvieno psalmių teksto tikrumą

7. Iš graikiško Aleksandriečių vertimo buvo padarytas (maždaug antrojo po Kr gimimo amžiaus pusėje) pirmas lotyniškas vertimas (dažnai vadinamas Itale), kurs vėliau buvo šiek tiek taisomas, ypač šv Jieronimo. Jieronimas, viso Senojo Testamento vertėjas iš ebr teksto i lotynų kalbą, buvo išvertęs iš to patiės teksto ir psalmes ; bet tas jo psalmių vertimas Vakarų Eklesijoje, taip sakant, neprigijo. Roma pasiliko prie senesniojo lotyniško psalmių vertimo iš LXX, antrą kartą Jieronimo taisyto. Tas pataisytas vertimas, pradžioje dažniau vadinamas ,, Recensio Gallicana ", buvo priimtas į Vulgatą

Lotyniškasis Vulgatos vertimas paveldėjo visus graik Aleksandriečių vertimo netobulumus. Vėlesniais laikais buvo jau pradėta vis dažniau kreipti daugiau dėmesio į originalinį ebr tekstą (TM). Iki šiam laikui buvo jau padarytas nevienas psalmių vertimas iš ebr t į vadinamąsias naujas kalbas. Juo buvo naudojamasi aiškinant Vulgatoje esantį lotynišką psalmių tekstą

8. Taip buvo atėjęs laikas turėti visai katalikų Eklesijai savo kiek galima geriausią psalmių vertimą iš originalinio ebr teksto (TM). Toks vertimas buvo padarytas Šv Tėvo Pijaus XII nurodymu Biblinio Popie-

žiaus Instituto profesorių Romoje. Jis buvo Apaštaliniu to paties Pijaus XII laišku „ Motu proprio ", paskelbtu 1945 metų kovo 24 d., užgirtas, ir buvo leista juo naudotis vietoje senojo Vulgatos vertimo visam klerui ir vienuoliams, kurie turi prievolę kalbėti kasdienines „ Valandų Maldas ", vadinamąjį Breviorių

9. Psalmės į lietuvių kalbą buvo pirmą kartą išverstos kartu su kitomis Šv Rašto knygomis Bretkūno šešioliktojo amžiaus pabaigoje. Dažniau jomis naudojosi Lietuviai nutolę nuo katalikų Eklesijos vienybės. Pilno katalikiško psalmių vertimo teko laukti gana ilgai. Pirmas išvertė jas Žemaičių Vyskupas Motiejus Valančius, ir tai vieną kartą pažodžiui, proza, o antrą kartą eilėmis

Darant Lietuviams katalikams skirtą naują viso Šv Rašto vertimą, kartu su kitomis jo knygomis buvo išverstos iš lotyniško Vulgatos teksto, lyginant jį su ebr originalu, ir psalmės su pridėtais platesniais paaiškinimais. Tas psalmių vertimas buvo atspausdintas Kaune 1923 m III viso Šv Rašto vertimo tome

Paskelbimas naujo lotyniško psalmių vertimo iš originalinio ebr teksto, Pijaus XII aprobuoto visos katalikų Eklesijos reikalams, paskatino, nežiūrint sunkių laikų aplinkybių, ir viso lietuviškojo Šv Rašto vertimą papildyti, išverčiant lietuvių kalbon Pijaus XII aprobuotąjį lotynišką Psalmyną, kurs čia ir duodamas su jo lietuvišku vertimu ir pridėtais platesniais paaiškinimais

10. Psalmės yra viena svarbiausių Sen Testamento dalių. Istorijos žvilgsniu nė viena kita knyga nesupažindina mūsų taip tobulai su vidiniu žydų tautos gyvenimu ir jos religija. Iš tų jos lyrinių giesmių galima tikrai nuodugniai ištirti žydų pažiūros į Dievą, jų tikėjimas, jų meilė, jų dievotumas

Psalmių knygoje, kaip sako šv Basilius, randama visa teologija. Joje surinkta, kaip kokiame visiems atvirame ižde, pranašystės apie ateisiantį kūne mūsų Viešpatį, gąsdinimai teismu, viltis prisikėlimo, baimė bausmės, grasymas bausme, apreiškimas paslapčių

Teologinė psalmių svarba pasirodo ypač iš jų pranašysčių apie Mesiją ir jojo Eklesiją. Tos pranašystės tokios gausingos ir aiškios, kad labai gerai padeda sekti plėtojimąsi apreiškimo apie tą gražiausią ir svarbiausią dalyką

Psalmyne randame ne tik tokią Mesijo idėją, kokia ji buvo paveldėta iš seniau duotųjų apreiškimų, bet čia ta idėja augte auga ir darosi vis tikslesnė ir aiškesnė. Todėl nereikia stebėtis, kad iš visų Sen Testamento knygų psalmių žodžiai dažniausiai minimi Nauj Testamente

Psalmės turėjo visuomet ir turės didžiausią svarbą žydų ir krikščionių Liturgijoje. Ne visos jos buvo sudėtos liturginiu tikslu ; bet ir tos, kuriomis pradžioje buvo išreikšti tik asmeniniai paskirų žmonių jausmai, labai gerai buvo pritaikytos Liturgijoje

Jau žyduose psalmės buvo žymiausia ir labai svarbi viešų pamaldų dalis — kaip pirm Babelės nelaisvės, taip ir po jos. Iš viešos žydų dievmeldystės psalmių vartojimas perėjo į krikščionių pamaldas nuo pat Eklesijos atsiradimo pradžios. To reikėjo tikėtis, nes Apaštalai ir pirmieji krikščionys, kilę iš žydų, buvo pripratę prie tokių maldų ; juo labiau, kad Psalmyne nėra nieko, kas vien žydams būtų nuosava ; jo maldavimo ir Dievo garbinimo būdas tiko dar geriau naujajai religijai nekaip senajai

Viešas ir iškilmingas vartojimas psalmių Eklesijoje paragino ir atskirus krikščionis naudotis jomis dažnai. Jose jie rasdavo neišsemiamą šaltinį šventų pamokymų, dangiškos paguodos ir padrąsinimų, kurie tiko visiems laikams, visoms šalims, kiekvienai paskirai sielai, visokiai gyvenimo aplinkybei. Psalmynas yra tikrai knyga, kuri niekuomet negali pasenti

PSALMĖS

PIRMOJI PSALMIŲ KNYGA

1—40 (41) psalmės

1 psalmė. Teisiųjų ir bedievių likimas

[1]Palaimintas žmogus, kurs neseka
bedievių patarimu,
Ir nestoja į nusidėjėlių kelią,
ir nesėdi išjuokėjų sueigoje ;
[2]Bet priešingai, jo pasimėgimas yra Viešpaties įstatymas,
ir apie jo įstatymą jis mąsto dieną ir naktį.
[3]Jis yra kaip medis,
pasodintas šalia vandens upelių,
Kurs duoda vaisių savo metu,
kurio lapai nevysta,
ir ką tik jis daro, jam gerai sekasi.

---

1 psalmės autorius neįvardytas. Kone visų katalikų nuomone, jis buvo Dovîdas ; nes Dovîdo buvo parašytos visos kitos pirmojo rinkinio (1—40 pss) psalmēs, gal tik 32 išskyrus. Be to, šita 1 ps seniau buvo sujungta su 2 ps, kuri tikrai yra Dovîdo (plg ApD 4, 25...)

1 ps yra lyg įžanga į visą psalmių knygą, nes ji turi savyje trumpai suglaustą kitų psalmių turinį : ji, būtent, moko, kad tikra žmogaus laimē pasiekiama tik esant vienybēje su Dievu ir vykdant jo valią, nutolimas gi nuo Dievo yra didžiausia žmogaus nelaimē. 1 psalmē susideda iš dviejų dalių : pirmoje aprašoma gyvenimas ir laimē teisiojo (1—3 e), antroje dalyje skelbiama nelaimē ir amžina bedievių prapultis (4—6)

[1]*Palaimintas žmogus* : tikrai laimingas. — *Neseka...* Palaimintu vadinamas žmogus aprašomas visų pirma žiūrint to, ko jis vengia, paskui gi to, ką jis daro. Palaimintas tas, kurs saugosi pikta. Tas saugojimasis išreikštas trimis sakiniais : *neseka... nestoja... nesēdi,* nurodančiais tris laipsnius santykių su nusidējēliais ir nuodēmēmis : palinkimą į nuodēmes, pasilikimą jose piktais įpročiais ir savo širdies sukietinimą, su kuriuo eina kartu paniekinimas religijos, pragariškas platinimas klaidingo ir pikto mokslo, kurs užmuša sielą. — [2]*Viešpaties įstatymas.* Toliau aprašomas palaimintas žmogus, nurodant, ką jis daro. Įstatymas čia reiškia visą Dievo duotą apreiškimą. — *Mąsto.* Kas myli Dievo įstatymą, tas taip pat rūpinasi vis geriau jį suprasti. Taip daroma, ką jau Mošē yra pasakęs apie įstatymą Israēlaičiams : " *Šitie žodžiai... bus tavo širdyje... Mąstysi juos, sēdēdamas savo namuose ir būdamas kelionēje, guldamas ir atsikeldamas* " (5 Moš 6,6.7). — *Dieną ir naktį* : visuomet. Laimēje ir nelaimēje (Aug). — [3]*Jis yra kaip medis...* Teisiojo žmogaus laimē aprašoma dar palyginant jį su medžiu, augančiu geriausiose sąlygose. — *Pasodintas* : tvirtai, taip, kad joks vējas jo neišraus. — *Vandens upelių* : neišdžiūstančių upelių, ar šaltinių. Palyginimas paimtas iš Palestinos sąlygų, kur medžiai dažnai džiūsta didelių karščių metu dēl stokos drēgmēs. Tekąs vanduo yra figūra apsčių malonių, kurias teisusis semia iš savo nuolatinēs vienybēs su Dievu. — *Vaisių.* Tie vaisiai teisiame žmoguje

4Ne taip bedieviai, ne taip ;
bet kaip pelai, kuriuos sklaido vėjas.
5Todėl bedieviai neatsilaikys teisme,
nė nusidėjėliai teisiųjų taryboje,
6Nes Viešpats rūpinasi teisiųjų keliu,
o bedievių kelias žus

2 psalmė. Tuščios žemės valdovų pastangos pasipriešinti Kristui ir jo karalystei

1Kodėl triukšmauja pagonys
ir tautos galvoja tuščius dalykus ?
2Žemės karaliai sukyla
ir kunigaikščiai daro sąmokslą išvien
prieš Viešpatį ir prieš jo Kristų :

yra jo geri darbai. — *Savu metu* : neperdaug anksti, nepribrendusius, ir neperdaug vēlai. Teisusis turi visur pasisekimo, nes jo darbus laimina Dievas

4*Ne taip*... Pradedama aprašinēti neteisiojo likimas. — *Kaip pelai*... Palyginimas paimtas iš rytiečių papročio vētyti javus augštesnēse vietose atvirame ore. Taip vētant, vējas visai nuneša šalin smulkius pelus. Šituo palyginimu dar išreiškiama neteisiųjų nepastovumas. — 5*Neatsilaikys, t y* bus atimti šalin, pražus. — *Teisme* : Dievo teismo dieną. — *Teisiųjų taryboje*. Nusidējēliai bus pašalinti iš teisiųjų tarpo, kai tie paskučiausią dieną bus draug su vyriausiuoju visų Teisēju. Plg 1 Kor 6,2. — 6*Viešpats rūpinasi* : pagiria, rūpinasi su dideliu malonumu. — *Kelias žus*. Neteisiųjų gyvenimo kelias nuves juos į baisias amžinąsias tamsybes, ir tenai pražus

2 psalmė yra viena iš tų, kuriose pranašaujama apie Mesiją. Joje kalbama žodine prasme apie Kristų ir jo dvasinę karalystę. Taip šitą psalmę suprato senovēs žydai ; taip ji aiškinama Nauj Testamente (ApD 4,25... 13,33 ; Rom 1,5 ; 5,5 ; Apr 2,27 ; 19,15) ir šv tēvų raštuose. Tą pat patvirtina ir įsižiūrējimas į jos turinį. — 2 ps autorius Dovîdas. Žr ApD 4,25. Jis sudējo ją gal tuo metu, kai jo paties karaliavimas atsirado pavojuje. Todēl geriausios paguodos tomis sunkiomis valandomis jis galējo rasti mesijiniuose pažaduose. — 2 ps Psalmēs forma dramatinē. Joje atsiliepia vieni po kitų pats autorius, maištininkai, Mesijas, Dievas ir vēl autorius. — Jos turinys toks : Karaliai su savo tautomis veltui mēgina kelti maišta prieš Dievą ir jo Pateptąjį (1—3) ; Dievas juokiasi iš savo nepriętelių pastangų, nes jis yra pastatęs karalių Sione (4—6) ; Mesijas skelbia, kad jam Tēvo suteikta viešpatavimas visiems kūriniams, ir jis turi teisę nubausti maištininkus (7—9) ; Psalmēs autorius ragina maištininkus pasiduoti Viešpačiui ir duoti pagarbą jo Sūnui, kad išvengtų prapulties (10—12)

1*Kodēl*... Psalmininkas pažvelgia dvasios akimis į tolimą ateitį ir mato žemēs karalių ir jų tautų sąmokslą ir jų keliamą maištą prieš Dievą ir jo Kristų. Nustebęs jis klausia, kam jie tai daro ; juk Dievo viešpatavimas yra žmonēms tikra geradarystē ; juk visi turi jam pasiduoti, todēl nēra paikesnio dalyko, kaip toks maištas. — *Tuščius dalykus* : dalykus, kurių jokiu būdu negalima įvykdyti. — 2*Sukyla* : kad pasipriešintų. — *Prieš Viešpatį* : Jahvę. — *Kristų*. Ebr. *Maši akh*. Iš jo yra padarytas žodis Mesijas. Kristus reiškia : Pateptasis. Sen Testamente buvo patepami šv aliejumi karaliai (Teis 9,8 1 Kar 9,16 ; 16, 12...) ir vyriausieji kunigai (Kun 8, 12 ; Sk 3, 3). — Jēzus Kristus buvo pateptas Šv Dvasios pilnybe. — Visas pasaulis kelia maištą prieš Dievą ir prieš tą, kurį jis siuntē į žmonų tarpą, kaip savo atstovą. Tie maištininkai mūsų Išganytojo Jēzaus Kristaus laikais buvo Erodas, Pilotas, kunigų kunigaikščiai ir didelē žydų daugybē (plg ApD 4, 25—28) ; vēliau visi persekiotojai, ciesoriai ir karaliai,

[3],, Sutraukykime jų grandines
ir meskime šalim nuo savęs jų kilpas ! "
[4]Tas, kurs gyvena danguje, juokiasi,
Viešpats tyčiojasi iš jų.
[5]Tuomet jis kalba jiems savo rūstybėje
ir savo narse išgąsdina juos :
[6]« Juk aš pastačiau savo karalių
Sione, mano šventajame kalne ! "
[7]Aš paskelbsiu Viešpaties nutarimą :
Viešpats man tarė : " Tu mano Sūnus, aš šiandien pagimdžiau tave.
[8]Reikalauk iš manęs — ir aš tau duosiu tėvonystėn pagonis
ir tau paveldėti žemės galus.

---

minimi Eklesijos istorijoje ; jų eilē eina vis ilgyn ir ilgyn, kolei pasibaigs tais budeliais, apie kuriuos pranašauja Apreiškimo knyga 20, 7.9. — [3]*Sutraukykime...* Taip kalba sąmokslininkai. Jie yra Viešpaties ir jo Pateptojo valdiniai ne tik dēl to, kad visas pasaulis priklauso Dievui, bet taip pat ir dēl to, kad jis suteikē savo Pateptajam viešpatavimą juose. Bet jie jaučiasi taip Dievo ir jo Kristaus įstatymų suvaržyti, kad vadina juos su panieka grandinēmis ir kilpomis ir nori jų nusikratyti

[4]*Kurs gyvena danguje...* Nuo sąmokslininkų psalmēs autorius kelia akis į tą, prieš kurį maištas kreipiamas. Jis mato jį neprieinamoje dangaus augštybēje ir amžinoje garbēje ir girdi baisų jo balsą, kuriuo atsakoma į sąmokslininkų grūmojimus. — *Juokiasi... tyčiojasi.* Antropomorphismai, kuriais kalbama apie Dievą žmonių būdu. Psalmininkas jais sako, kad Visagalis pradžioje atsako į sąmokslininkų pasikēsinimą ramiu paniekinimu. — [5]*Tuomet* : jo teisybēs paskirtą valandą, kai pritrūksta kantrybēs ir neprietelių nuodēmēs reikalauja, kad jo rūstybē pradētų veikti. — *Kalba* : savo darbais, kurie šituo atsitikimu yra bausmēs. Žodžiais : *rūstybēje... narse* nurodomas bausmių didumas. — [6]*Aš pastačiau...* lotyniškoje Vulgatoje jau čia pradeda kalbēti Mesijas. Ebr gi tekste tie žodžiai yra Dievo. Jis sako apie Mesiją : Juk aš pastačiau savo karalių mano šventajame Siono kalne, kaipgi tat be galo neišmintinga maištą keliančiųjų drąsa priešintis tokiam karaliui, kurs paties Dievo pastatytas ir yra jo atstovas. — *Šventajame Siono kalne.* Siono kalnu visų pirma vadinama vienas iš kauburių, ant kurių yra Jerusalēs miestas. Dovîdas buvo jį atkovojęs iš Jebusiečių (2 Kar 5, 7) ir pasistatē sau čia karališką rūmą ir savo miestą. Siono kalnas buvo pašvęstas tuo, kad ten buvo pastatyta sandoros padangtē, kolei nebuvo pastatytas šventnamis. To kalnelio vardu kaikada vadinama ir visa Jerusalē. Siono kalnas yra taip pat figūra visos Eklesijos.

[7]*Aš paskelbsiu... nutarimą.* Tas Dievo nutarimas, kurį skelbia Kristus, yra tikra, neatmainoma Dievo ištarmē, kuria buvo suteikta Mesijui amžinas karaliavimas dēlto, kad jis yra Dievo Sūnus. — *Viešpats* : Dievas Tēvas. Pirmoji ir svarbiausioji skelbiamojo nutarimo dalis liečia amžiną Mesijo gimimą : *Tu mano Sūnus.* Mesijas yra Dievo Sūnus tikra to žodžio prasme, Sūnus prigimtimi, o ne įsūnis. Tai rodo tolesnieji žodžiai : *pagimdžiau tave.* Taip juos suprato Nauj Testamente šv Povilas (žr Žyd 1, 5 ; plg ApD 13, 33), o taip pat ir senovēs žydai. — *Aš šiandien pagimdžiau.* Praeitas laikas, *pagimdžiau*, parodo, kad Kristaus gimdymas yra baigtas, žodis gi *šiandien* — kad tas gimdymas visuomet pasilieką̨s ; todēl Kristaus gimimas tobulai baigtas ir draug visados pasilieką̨s, yra amžinas, tai yra toks, kurs iš tikrųjų neturi nei praeities, nei dabarties, nei vakar, nei rytoj. — Tie patys Ps žodžiai taikomi taip pat kitiems to amžino gimimo pasireiškimams tam tikru metu, Kristaus gimimui iš Dievo Motinos Marijos silpname žmogaus kūne ir ypač jo prisikēlimui pagarbintame, peršviestame kūne (Žyd 1, 5 ; ApD 13, 33). — [8]*Reikalauk...* Kristus kaip žmogus yra mažesnis už Tēvą. Kaip Dievas jis turējo viešpatavimą ; kaip žmogus jis turi gauti jį iš Tēvo. Tēvas nori pavesti karalystę savo pa-

9Tu valdysi juos geležine lazda,
sutrupinsi juos kaip puodžiaus indą".
10O dabar, karaliai, supraskite;
duokitės pamokomi, jūs, kurie valdote žemę.
11Tarnaukite Viešpačiui baimėje ir džiūgaukite jam;
su drebėjimu 12reikškite jam klusnumą,
Kad jis nesusirūstintų ir kad nepražūtumėt iš kelio,
kai greitai užsidegs jo rūstybė.
Palaiminti visi, kurie bėga glaustis prie jo

3 psalmė. Malda esančio tarp priešų, bet pasitikinčio Dievu

1Psalmė. Dovîdo, kai jis bėgo nuo savo sūnaus Absalomo.
2Viešpatie, kaip daug tų, kurie vargina mane,
daugelis sukyla prieš mane!

---

statytajam karaliui; reikia tik ją imti. Kadangi Tēvas yra viso pasaulio Sutvērējas ir valdovas, todēl Mesijas, kaip jo Sūnus ir tēvonis, turi teisę gauti visuotinę karalystę, jis turi viešpatauti "*nuo jūros iki jūrai, nuo upēs iki žemēs pakraščių*" (Ps 71, 8). Kokią gi valdžią gauna Mesijas toje visuotinēje karalystēje, parodo žodžiai: *Tu valdysi juos*... Ebr MT yra pažodžiui: daužysi... suprask: jei jie bus atkaklūs. Kokį palaiminimą suteikia Kristaus viešpatavimas geriesiems, čia nebuvo reikalo minēti, nes kalbama apie jo valdžios pasireiškimą prieš maištininkus. — *Geležine lazda*: skeptru, kurs yra karališkos valdžios ženklas. — *Sutrupinsi*... Nebepataisomas žuvimas išreiškiamas palyginimu su sudaužytu indu. Puodžiaus indo paminējimu draug nurodoma, kaip pigiai Mesijas sunaikins maištininkus

10*O dabar*... Iš to, ką ps autorius matē ir girdējo, jis daro išvadas ir kreipiasi savo žodžiais į visus šios žemēs galiūnus. — *Supraskite*: turēkite išminties. — *Kurie valdote žemę*. Paralelismas rodo, kad jie yra tie patys, kaip ir karaliai. Su įspējimu kreipiamasi tik į žemēs valdovus, nes paskui juos eina tautos, kai jie eina blogu keliu; jos eis ir paskui atsistojusius į gerą kelią. Ką turi daryti visi kiti, pasakoma toliau. — 11*Tarnaukite*... Jie turi pasiduoti Dievui, garbindami jį ir vykdydami jo įsakymus su baime dēl begalinēs jo didybēs ir valdžios; jie turi su džiaugsmu girti jo didybę, tobulumus, gerumą, bet su nuolankia pagarba ir šventu drebējimu prieš Dievo augštybę. — 12*Reikškite jam klusnumą*. Ebr MT galima išversti: "pabučiuokite sūnų". Todēl maištininkai pasirodys tarnaują Dievui, jei duos pagarbą, pagarbins Sūnų, nes Rytų tautose pagarba valdovams buvo išreiškiama pabučiavimu jų veido, rankos ar kelio. — *Kad nesusirūstintų*... Kas nepriims įspējimo ir nepasitaisys, to laukia Dievo rūstybē ir bausmē. Bausmē pasireikš tuo, kad neklusnieji pražus, nes kelias, kuriuo jie eina, nuves juos į amžiną prapultį. — *Kurie bēga*...: kurie ješko tikros prieglaudos Dievuje

3 psalmēs autorius Dovîdas. Jis parašē ją tuo metu, kai jo sūnus Absalomas buvo sukēlęs prieš jį maištą. — Psalmēje Dovîdas, priešų apsuptas, visų pirma dejuoja dēl tų priešų daugumo ir prašo Dievą pagalbos (2—4), bet tuojau pažadina savyje tvirtą pasitikējimą Dievu, iš kurio laukia išgelbējimo (5—7); pagaliau jis kreipiasi į Dievą maldos žodžiais, prašydamas gelbēti jį ir prašo tautai palaiminimo (8. 9)

1*Psalmē*. Ebr *mizmor*. Tuo vardu 56 psalmių antraštēse vadinama lyrinēs giesmēs, giedamos pritariant muzikos instrumentais. — *Kai jis bēgo*... Žr 2 Kar 15, 13... Dovîdas, bēgąs nuo savo sūnaus, yra, anot šv tēvų, figūra Išganytojo, Judo įduoto Getsemanēs darže, anapus Kedrono. — 2*Viešpatie*... Dovîdas, gavęs žinią apie maištą iš pasiuntinio, kurs atējęs jam tarē: *Visas Israēlis eina visa širdimi paskui Absalomą* (2 Kar 15, 13), bēga nuo maištininkų. Jis gerai mato pavojų, kreipiasi visa širdimi į Viešpatį ir išdēsto

[3]Daug tų, kurie sako apie mane :
„ Nėra jam išsigelbėjimo Dievuje ".
[4]Tu gi, Viešpatie, esi mano skydas,
mano garbė, kurs pakeli augštyn mano galvą.
[5]Aš šaukiaus savo balsu į Viešpatį,
ir jis išklausė mane nuo savo šventojo kalno.
[6]Aš atsiguliau ir užmigau :
aš atsikėliau, nes Viešpats palaiko mane.
[7]Aš nebijosiu tautos tūkstančių,
kurie sustoja aplinkui prieš mane.
[8]Kelkis, Viešpatie !
Gelbėk mane, mano Dieve !
Nes tu užgavai žandą visų, kurie man priešinasi,
sutrupinai nusidėjėlių dantis.
[9]Išsigelbėjimas yra Viešpatyje :
Ant tavo tautos tebūna tavo palaiminimas

4 psalmė. Malda pasitikinčiojo Dievu ir paraginimas nusidėjėliams pasitaisyti

[1]Khoro vedėjui. Stygomis. Psalmė. Dovîdo.
[2]Kai aš šauksiuos, išklausyk mane, mano teisumo Dieve,
tu, kurs sielvarte pakėlei mane ;
pasigailėk manęs ir išklausyk mano maldą.

---

jam su skausmu savo liūdną stovį. Jis žino, kad, Viešpačiui leidžiant, visa tai įvyko, ir iš jo laukia pagalbos suspaudime. — [3]*Sako apie mane.* Dovîdo širdies skausmą padidina jo palydovai, nes ir jie sako, kad jam nebēsą išsigelbējimo, kad ir Dievas jį palikęs. — Šitos eil gale ebr t yra žodelis *selah.* Jis sutinkamas Psalmyne 71 kartą. Spējama, kad tuo žodeliu nurodoma vieta, kurioje vienas giesmininkų khoras pasikeisdavo kitu, arba žaisdavo vien muzikos instrumentais, arba kad čia reikējo giedoti ir žaisti smarkiau. — [4]*Esi mano skydas.* Juo didesnis priešų ir vilties nustojusiųjų būrys, juo kilnesnis yra Dovîdo pasitikējimas Dievu. Jam Viešpats yra skydas, kurs apdengia jį iš visų pusių ; ir ne tik skydas, bet ir jo *garbē,* kuri daug daugiau verta, negu karaliaus vainikas ir sostas, trumpam laikui iš Dovîdo atimtas. — *Pakeli augštyn.* Dovîdas ējo į Alyvų kalną iš Jerusalēs apsigaubęs ir galvą nuleidęs (2 Kar 15, 30), bet Viešpats vēl ją pakels. Pakelti kieno nors galvą augštyn reiškia suteikti jam garbēs, šlovēs, padaryti iš jo nugalētoją

[5]*Aš šaukiaus...* Pamaldžiam karaliui atsiminimas praeities geriausiai patvirtina jo viltį. Kiek kartų jis maldavo Viešpatį, tiek kartų buvo išklausytas. — *Nuo savo šventojo kalno.* Dovîdas buvo palikęs sandoros skrynią Jerusalēje (2 Kar 15, 25), taigi buvo priešų atitolintas nuo Dievo buveinēs vietos. Bet Dievui nēra nei tolumo, nei kliūčių. — Po šitos eil ebr t vēl yra *selah.* — [6]*Aš atsiguliau ir užmigau. Aš atsikēliau.* Nors priešų buvo daug, bet Dovîdas buvo ramus ir be baimēs, nes Viešpats laikē jį savo globoje ir išējusį iš Jerusalēs. — [7]*Tūkstančių.* Kodēl Dovîdas nebijo, jis paaiškina maldos žodžiais, pasitikēdamas, kad nebus neišklausytas

[8]*Kelkis...* Viešpats atrodo besiilsįs tol, kol gausime iš jo pagalbos. Malda, sakytum, pažadina jį. — *Nes tu užgavai.* Viešpats jau nekartą išgelbējo Dovîdą nuo jo priešų. Jis Dievo išrinktas karalius. Kas jį puolē, tie buvo labai pažeminti ; iš jų atimta galia kenkti, taip, kaip, sutrupinus dantis laukiniams žvērims, jie pasidaro nebekenksmingi. — *Nusidējēlių.* Savo priešus Dovîdas vadina nusidējēliais, nes, sukildami prieš jį, jie nusideda Dievui, kurs paskyrē Dovîdą karaliumi. — [9]*Išsigelbējimas...* Dovîdas baigia psalmę nugalētojo žodžiais. Daugelis jam sakē : *Nēra jam išsigelbējimo Dievuje.* Bet jis pats

[3]Žmonės, iki kolei jūs būsite sunkios širdies?
Kodėl jūs mėgstate tuštybę ir ieškote melo?
[4]Žinokite: Viešpats padarė savo šventąjį nuostabų;
Viešpats išklausys mane, kai aš šauksiuos į jį.
[5]Sudrebėkite ir nenusidėkite,
apsvarstykite savo širdyse,
savo miegamuosiuose, ir nutilkite.
[6]Aukokite teisingas aukas
ir turėkite vilties Viešpatyje.
[7]Daugelis sako: « Kas parodys mums gėrybių? »
Iškelk viršum mūsų savo veido šviesą, Viešpatie!
[8]Tu davei linksmybės į mano širdį
didesnės, kaip kuomet turima apsčiai kviečių ir vyno.

---

turi tvirčiausią viltį, kad jo *išsigelbējimas yra Viešpatyje*; todēl jis įgauna pasitikējimo, kad Dievo palaiminimas ateis tautai ir taip pasibaigs jos suskilimas; to palaiminimo jis jai meldžia

4 psalmė parašyta Dovîdo gal tomis pačiomis aplinkybēmis, kaip ir trečioji. 4 psalmēje jos autorius visų pirma meldžia Dievą pagalbos (2); toliau ragina savo priešus nebenusidēti (3—6); ir padrąsina bailius bičiulius savo pavyzdžiu, pareikšdamas pilną pasitikējimą Dievu (7—10)

[1]*Khoro vedējui.* Ebr *lamnatstseakh* — tam, kurs vadovauja, diriguoja, todēl khoro vedējui. Tokia antraštēs pradžia randama 55 (lot Vulgatoje 56) psalmēse. Jos visos, matyti, buvo skiriamos liturginiams tikslams. — *Stygomis.* Psalmē reikējo giedoti drauge skambinant muzikos instrumento stygomis

[2]*Kai aš šauksiuos.* Psalmē pradedama pilna vilties malda į Dievą, kurs žino Dovîdą esant teisų, nekaltą. — *Sielvarte.* Didelis susirūpinimas, vargai mus slegia, spaudžia žemyn; nuo jų mums darosi sunku ir angštu. Dievas padeda sielvarte ir suspaudimuose arba visai juos pašalindamas, arba suteikdamas kantrybēs, arba net džiaugsmo. — *Pasigailēk*: būk man maloningas

[3] *Žmonēs*: kilmingieji, didžiūnai, galiūnai (plg Ps 48, 3; 61, 10). Pasitikēdamas Dievo pagalba, Dovîdas įspēja galingus priešus dēl jų užsispyrimo, su kuriuo priešinasi Dievo nustatytai tvarkai. — *Sunkios širdies.* Širdis Šv Rašte laikoma jausmų organu, neretai taip pat minčių. Sunkios širdies yra tie žmonēs, kurie sunkiai pasiduoda, kad priimtų (mintimi) tiesą ar siektų gero (savo valia). — *Kodēl jūs mēgstate...* Lyg kad būtų pasakyta: jūsų mēginimai tušti; jūs geidžiate to, kas negali įvykti, jūs siekiate dalyko, kurio niekados nebus. — Ebr t šita eil baigiama *selah.* — [4]*Padarē... nuostabų*: nuostabiai išaugštino, nes iš piemens padarē karalių. — *Savo šventąjį.* Ebr ž *Khasid* reiškia: pamaldus, atsidavęs Dievui, Dievo prietelis. Todēl veltui priešai kelia maištą prieš tokį Dievo išrinktąjį; jie turi žinoti, kad Dievas išklausys to savo išrinktojo maldą. — [5]*Sudrebēkite...*: jei jums ir nepatinka Dovîdo viešpatavimas, jums vistiek nevalia būti maištininkais, niekinti tą, kurį Dievas apdovanojo savo malonēmis. — Maištininkams verčiau reikia ramiai apsvarstyti, esant toli nuo minios triukšmo, visas savo slapčiausias mintis ir sumanymus, gailētis dēl pikto pasielgimo ir pasitaisyti. — Ebr t *selah.* — [6]*Aukokite...* Tai geriausias būdas grįžti į Dievą. — *Teisingas aukas*: tokias, kurios atnašaujamos su gerais jausmais ir teisingu būdu. Tokiomos aukomis gaunama Dievo palankumas ir galima turēti vilties, kad jis suteiks savo pagalbos, savo geradarysčių

[7]*Daugelis sako...* Bailūs, nepasitikį prieteliai sako abejodami: Kas mums duos pamatyti geradarysčių, susilaukti laimingų valandų. Tiems Dovîdas atsako, kreipdamos į Dievą. — *Iškelk..* Dievo veido šviesa yra Dievo palankumo, malonumo simbolis, arba vēliava, kuri mus veda. Plg 4 Moš 6, 24—26; 21, 8.10. — [8]*Tu davei linksmybēs...* Dievo palankumas jau yra suteikęs Dovîdui daug tikros linksmybēs. Ta jo linksmybē didesnē nekaip džiaugsmas

[9]Ramybėje, kai tik esu atsigulęs, aš užmingu,
nes tu vienas, Viešpatie,
suteiki man saugumą

5 psalmė. Rytmetinės priešų apsupto teisiojo maldos

[1]Khoro vedėjui. Su vamzdžiais. Psalmė. Dovîdo.
[2]Priimk ausimis mano žodžius, Viešpatie,
išgirsk mano vaitojimą,
[3]Klausyk mano maldos balso,
mano karaliau ir mano Dieve!
Nes aš maldauju tave, [4]Viešpatie,
rytmetį tu girdi mano balsą;
rytmetį aš pareiškiu tau savo prašymus ir laukiu.
[5]Nes tu neesi Dievas, kuriam patiktų neteisybė,
piktavalis nepasilieka pas tave,
[6]nė bedieviai neišsilaiko tavo akyse.
Tu nekenti visų, kurie daro neteisybes,
[7] tu sunaikini tuos, kurie kalba melą;
Žiauraus ir klastingo žmogaus
bodisi Viešpats.

žmonių, kai jie gauna daug žemiškų gērybių, negu tuo metu, kai padaugēja jų javai ir vynas. — Pjūties metas, ypač javams gerai užderējus, o taip pat vynuogių rinkimo metas buvo žyduose paprastai didelio džiaugsmo dienos. Bet Dovîdo linksmybē iš Dievo palankumo ir nelaimēje yra didesnē už aną žemišką džiaugsmą. Kokia didelē yra sielos ramybē ir pasitikējimas, jis paaiškina tolesniais žodžiais: [9]*Ramybēje*... Nežiūrēdamas priešų maišto ir draugų svyravimo, Dovîdas ramiai gula vakare ir tuojau užminga. Tos ramybēs priežastis yra: *nes tu vienas, Viešpatie*... t y nes tu vienas, Viešpatie, padarai, kad aš gyvenu be baimēs

5 psalmės autorius Dovîdas psalmēs pradžioje karštai prašo Dievą išklausyti jo maldą (2—4); nes Dievas neapkenčia nusidējēlių (5—7); toliau jis žada eiti į Dievo namus, kad Viešpats parodytų jam tikrąjį kelią (8.9) ir nubaustų bedievius (10.11), laikytų gi savo globoje pamaldžiuosius (12. 13)

Šitoje psalmēje gerai išreikšta jausmai Eklesijos (taip pat ir kiekvienos pamaldžios sielos), kuri, dalimi prašydama, dalimi gi kratydamasi nuodēmių, maldauja savo dieviškąjį Sužadētinį apginti ją nuo jos priešų užsipuolimų ir nuvesti ją į amžinąją buveinę

[1]*Khoro vedējui*... Žr Ps 4, 1. — *Su vamzdžiais*. Ebr ž *el-hannekhiloth* reiškia: su vamzdžiais, t y kad šitą psalmę giedant reikējo pritarti vamzdžiais

[2]*Išgirsk*... Ps autorius pasako savo karštą troškimą, kad Dievas išklausytų jo maldą: kad teiktųsi išgirsti maldos žodžius, kad išgirstų šaukiančiojo balsą, kad išklausytų. Nors Dievas girdi ir pastebi kiekvieną maldą, bet ne kiekvieną jis išklauso, nes nevisuomt ją lydi nuolankumas ir pasitikējimas. Todēl ps autorius maldauja Dievą, kad duotų jam melstis taip, kaip reikia, kad galētų būti išklausytas. — [3]*Mano karaliau*. Meldžiasi karalius, bet ir jis yra tik paprastas valdinys augščiausiojo Dievo Karaliaus akivaizdoje. [4]*Rytmetį aš pareiškiu*. Ebr t pažodžiui: tau paruošiu. Čia gal turēta galvoje rytmetinēs maldos. Plg Ijobo 13, 18; 32, 14. — *Laukiu*: kad išklausytum

[5]*Neesi Dievas, kuriam*...Dievui nepatinka, jis nenori to, kas pikta, bet leidžia piktui įvykti, kad žmogus, jei būtų iš jo atimta laisvē, nepasidarytų lygus dalykams, neturintiems proto ir laisvos valios; be to, Dievas, kaip augščiausias visų kūrinių Viešpats, padaro, kad ir pikta patarnauja tam, kas gera, ir paverčia gerumui platinti. Dievas, būdamas šventas, bodisi bedievių ir myli teisiuosius. Tuo remdamos Dovîdas pasitiki, kad jojo malda bus išklau-

[8]Aš gi per tavo malonės daugybę
įeisiu į tavo namus,
Parpulsiu prie tavo šventnamio
tavo baimėje, [9]Viešpatie.
Lydėk mane savo teisybėje dėl mano nepriettelių ;
išlygink mano kelią ties manimi.
[10]Nes nėra tiesos šitų burnoje ;
jų širdis rengia spąstus.
Jų gerklė atviras kapas ;
savo liežuviais jie suvedžioja.
[11]Plak juos, Dieve,
tegul jie nukenčia savais sumanymais ;
Dėl daugelio jų nusikaltimų išvaryk juos,
nes jie kelia maištą prieš tave.
[12]O tesilinksmina visi, kurie bėga glaustis prie tavęs,
tegul jie džiūgauja nuolatos.
Globok juos, ir tesilinksmina tavimi,
tie, kurie myli tavo vardą.
[13]Nes tu laiminsi teisųjį, Viešpatie :
apsupsi jį palankumu, kaip skydu

---

syta, nes jo priešai žmonēs nedori, o jis pats jaučiasi esąs teisus. — *Piktavalis*... Nusidējēlių elgesys aprašomas šešiais sakiniais, nurodant įvairius jų nusikaltimus Dievui

[8]*Per tavo malonēs*... Dovîdas gali stoti Dievo akivaizdon, pasitikēdamas ne tiek savo nekaltumu, kiek Dievo gailestingumu. — *Į tavo namus*... Dievo namais čia vadinama sandoros padangtēs vieta, o šventnamiu-pati padangtē, ties kuria buvo daromos aukos (plg 1 Kar 1, 9 ; 3, 3) ; į padangtēs vidų įeidavo tik kunigai, o į švenčiausiąją jos dalį-tik vyriausias kunigas. Plg Kun 1, 3 ; Žyd 9, 6. — [9]*Viešpatie, lydēk*... Kadangi Dovîdui valia artintis prie Dievo, todēl jis jau pasako savo prašymo esmę : lydēk mane, kad vaikščiočiau ir gyvenčiau tavo įstatymo nurodytoje teisybēje, kad pikti mano priešai, kurie tykoja manęs, negalētų man nieko prikišti, kad gyvenčiau nesuteptas tavo akivaizdoje ir nereiktų man bijoti pavojų. Kaip labai jam reikia tokio vadovavimo, pasirodo iš priešų piktumo

[10]*Nes... šitų burnoje*... t y jie yra melagiai. — *Gerklē* : kaip kalbējimo organas. — *Atviras kapas* : iš kurio eina dvokimas ir sugedimas. Tokios yra piktų priešų kalbos. — *Suvedžioja* : kalba meilius žodžius, kad juo lengviau pražudytų neatsargiuosius. — Prieš tokiuos priešus Dovîdas šaukiasi į teisųjį ir šventąjį Dievą : [11]*Plak juos, Dieve* : tinkamai nubausk juos. — *Išvaryk juos* : iš po savo akių į pragarą. — *Nes jie kelia maištą prieš tave*. Šitie žodžiai paaiškina tikrą priežastį sutinkamų ir kitose psalmēse linkējimų nelaimēs ir bausmių priešams : Tie priešai yra kartu ir Dievo nepriеteliai. Nors jų darbai kreipiami prieš Israēlį ar prieš jo karalių, bet tais savo nusikaltimais piktieji įžeidžia taip pat Viešpatį, kurs yra tikras savo tautos valdovas. Nekęsdamas to, kas pikta, psalmininkas negali žiūrēti į piktą ir nelinkēti jam teisingos bausmēs ; jis gina teises įrūstintojo Dievo, kurį myli. Linkējimai nelaimių yra taip pat pranašystēs apie bausmes, laukiančias nusidējēlių (Auks, Teod, Aug, Tom). Be to, tie linkējimai skiriami tiems, kurie atstumia nuo savęs Dievo gailestingumą

Kai Dievas padarys teisingą savo teismą, tuomet laisvi nuo persekiotojų teisieji galēs tikrai džiaugtis : [12]*O tesilinksmina, kurie*... — *Tavo vardą* : tave, Dieve, ir visus būdus, kuriais tu pasireiški. — [13]*Nes tu laiminsi*... Teisiųjų džiaugsmo priežastis yra Dievo palaiminimas. Tas gi palaiminimas, palyginamas su skydu, yra Dievo malonumas ar palankumas

6 psalmė. Nubaustojo maldavimas, kad Dievas pasigailėtų

1Khoro vedėjui. Stygomis. Viršum oktavos. Psalmė. Dovîdo.
2Viešpatie, nekaltink manęs savo rūstybėje
ir nebausk manęs savo narse.
3Pasigailėk manęs, Viešpatie, nes aš esu silpnas ;
pagydyk mane, Viešpatie, nes mano kaulai sukrėsti ;
4Ir mano siela yra labai sujaudinta,
bet tu, Viešpatie, iki kolei...?
5Grężkis, Viešpatie, gelbėk mano sielą,
išgelbėk mane dėl savo gailestingumo,
6Nes mirtyje nėra, kas atsimintų tave ;
mirusiųjų buveinėje kas tave šlovina ?
7Aš pailsau bevaitodamas,
kiekvieną naktį ašaromis aš laistau savo guolį,
savo ašaromis aplieju savo patalą.
8Nuo gilaus liūdesio temsta mano akis,
ji sensta dėl visų mano nepriételių.
9Eikite šalin nuo manęs visi, kurie darote neteisybę,
nes Viešpats išgirdo mano verksmo balsą ;

---

6 psalmėje Dovîdas, būdamas dideliame varge, karštai meldžia Dievą pasigailēti jo (2—4), gelbēti jį nuo mirties (5. 6), aprašo savo nelaimēs didumą (7. 8) ; įsitikinęs, kad Dievas išklausys jo maldą, jis skelbia priešams sugēdinimą (9—11)

6 psalmē yra viena iš septynių vadinamųjų atgailos psalmių (Kitos atgailos psalmēs yra 31. 37. 50. 101. 129 ir 142). Spējama, kad 6-ji parašyta po sunkių Dovîdo nusikaltimų, svetmoterystēs ir nužudymo Urijo, bet progą ją rašyti davusios tų nuodēmių pasēkos, Absalomo maištas

1*Khoro vedējui.* Žr Ps 4,1. — *Viršum oktavos.* Kaikas mano, kad šitaip nurodoma, jog ps reikējo giedoti žemu balsu (ottava bassa)

2*Viešpatie... nebausk.* Psalmēs autorius jaučiasi esąs sunkiai Dievo rankos baudžiamas. Bausmę jis priima, tik nuolankiai meldžia, kad nuodēmēs įžeistas Dievas nedidintų jos savo rūstybe. Nes yra dvejopas baudimas : vieną skiria Dievo rūstybē, o kitą jo meilē. Pirmasis baigiasi amžinu pasmerkimu, jei baudžiamasis nesigręžia į Dievą ir nepermaino jo į meilēs baudimą. — 3*Nes aš esu silpnas.* Norēdamas išmelsti bausmēs sumažinimą ir pasigailējimą, autorius nurodo, koks menkas dabar jo stovis ; jis sakosi esąs ligonis, nebeturįs jēgų, kad jo *kaulai*, kurie yra viso kūno ramstis, *sukrēsti* ir kad jo *siela labai sujaudinta* (4 e). Tokioje nelaimēje jis nebegali ilgiau pasilikti ir, lyg nustojęs kantrybēs, sušunka : 4*Bet tu, Viešpatie, iki kolei* ? Kaip ilgai dar man rūstinsies, iki kolei dar leisi kentēti tą tokį didelį vargą

5*Grężkis* : būk man vēl maloningas. — *Dēl savo gailestingumo* : ne kad aš pats būčiau vertas, bet dēlto, kad tu gailestingas. Tą Dievo gailestingumą Dovîdas labai nori šlovinti ; bet jei jis mirtų, jis nebegalēs tai daryti : 6*Nes mirtyje nēra, kas... Mirusiųjų buveinēje* (ebr *šeol*). — Apie sielos būvį po mirties Sen Testamente žydai neturējo tokių aiškių žinių, kaip tos, kurios suteiktos Nauj Testamente. Sen Test apreiškimas nebuvo davęs paaiškinimų, koks yra tikras likimas mirusiųjų, kuriems dangus pasilieka laikinai uždarytas ; kas yra miręs, tas nebegali dalyvauti viešose pamaldose. Limbas, arba mirusiųjų buveinē, buvo įsivaizduojama kaip tamsi vieta po žeme, kurioje laukiančių visuotinio prisikēlimo sielų gyvenimas buvo gana liūdnas, nepilnas. Plg Ps 29, 10 ; 87, 11 ; Ekl 9, 10 ; Ijobo 10, 21

7*Aš pailsau...* Dovîdas vertas, kad Dievas pasigailētų, nes jo suspaudimas yra didelis ir ilgai tęsiasi. — *Aš laistau...* Ir naktį jis neturi poilsio : tokia didelē yra jo atgaila. — 8*Temsta mano akis* : silpnēja ; pažodžiui : įdumba. — *Sensta* : nebegali gerai matyti, kaip senatvēje

10Viešpats paklausė mano maldavimo,
Viešpats priėmė mano maldą.
11Teparausta ir tegul smarkiai nusigąsta visi mano neprieteliai ;
tegul eina šalin ir tegul greitai parausta

7 psalmė. Neteisingų priešų kaltinimų prislėgto žmogaus šaukimasis į Dievą teisėją

1Dovîdo rauda, kurią jis giedojo Viešpačiui dėl Benjaminaičio Khušo.
2Viešpatie, mano Dieve, prie tavęs aš bėgu ;
gelbėk mane nuo visų mano persekiotojų ir išlaisvink mane,
3kad kas nenutvertų, kaip liūtas, manęs,
kad nesudraskytų ir nebūtų kas atima.
4Viešpatie, mano Dieve, jei aš tai padariau,
jei yra neteisybė mano rankose,
5Jei atsilyginau piktu savo prieteliui,
aš, kurs išgelbėjau tuos, kurie man priešinosi neteisingai,
6Tegul neprietelis vejasi mane ir tenutveria,
tesumindo į žemę mano gyvybę
ir tepaverčia mano garbę dulkėmis.
7Pakilk, Viešpatie, savo rūstybėje,
stokis prieš pasiutimą slegiančiųjų mane,
ir kelkis mano naudai teisme, kurį esi paskelbęs.
8Tautų sueiga teapstoja tave,
o tu sėskis augštai viršum jos.

9*Eikite šalin*... Sustiprintas viltimi Dovîdas jaučiasi esąs nugalētojas ir drąsiai įsako savo priešams pasitraukti, mesti šalin savo tykojimus. — 11*Teparausta*... Priešai turi gēdytis ir nusigąsti, nes pikti jų sumanymai yra paversti niekais, nes Viešpats išgelbējo Dovîdą

7 psalmėje Dovîdas meldžia Dievą gelbēti jį nuo neteisingų kaltintojų (2. 3) ir su priesaika tvirtina, kad jis nekaltas (4-6) ; toliau maldauja, kad Dievas būtų jo teisējas ir padarytų galą jo neteisingų kaltintojų piktumui (7—10) ; pasitikēdamas gi Dievo teisybe, laukia sau jo pagalbos, o priešams graso jo bausmēmis, jei nepasitaisys (11—14), nes jie patys kris į duobę, kurią kasa Dovîdui (15—18)

1*Rauda* : dejavimas. Ebr ž *šiggajon* gal reiškia rūsčią giesmę. — *Benjaminaičio Khušo.* Kas buvo Khušas, nežinoma ; gal vienas iš Sauliaus tarnų , kilimo iš Benjamino giminēs. Jis, matyti, neteisingomis kalbomis kurstē Sauliaus pyktį prieš nekaltą Dovîdą. Žr 1 Kar 24, 10... 26, 9

2*Viešpatie*... Psalmē pradedama pareiškimu pasitikējimo Dievu, kad jis juo maloningiau klausytų prašymo. — 3*Kaip liūtas.* Čia autorius turi prieš akis jau vieną priešą, gal patį Saulių, galingesnį už visus kitus — *Manęs* : mano gyvybēs

4*Jei aš tai padariau* : ką man prikiša ar ką apie mane kalba. — *Jei yra neteisybē*... : jei aš ką prispaudžiau, apiplēšiau ir tt Plg 1 Kar 24, 4... 26, 18. — 6*Tesumindo* : teatima mano gyvybę, tenužudo mane. — *Tepaverčia mano garbę,* todēl visų brangiausią žmogui dalyką, *dulkēmis* : niekais

7*Pakilk, Viešpatie*... Jausdamas savo nekaltumą, Dovîdas kreipiasi į vyriausiąjį teisēją Dievą ir prašo, kad jis pakiltų su didele rūstybe prieš neteisius užpuldinētojus, sustabdytų piktus jų darbus ir parodytų jiems visą savo galybę. — *Kelkis mano naudai teisme.* Dovîdas laukia, kad Dievas apgins jo nekaltumą savo teisme, nes jis buvo įsakęs ginti nekaltumą ir bausti piktadarius. — 8*Tautų sueiga*... Dovîdas prašo, kad jis būtų teisiamas viešai 12 Israēlio giminių sueigoje ; jos turi matyti, kaip Dievas keršija piktadariams. Dievas, darydamas tą teismą, turi sēdēti savo teismo krasēje dangaus augštybēje, augščiau jį supančių giminų. Plg 1

9Viešpats yra tautų teisėjas.
Daryk man teismą, Viešpatie, žiūrėdamas mano teisumo
ir to nekaltumo, kurs yra manyje.
10Tegul liaujasi bedievių nedorumas, ir sustiprink teisųjį,
tu, teisusis Dieve, kurs tyrinėji širdis ir inkstus.
11Skydas yra man Dievas,
kurs gelbsti tiesiaširdžius.
12Dievas yra teisus teisėjas,
ir yra Dievas, kurs graso kasdien.
13Jei jie nesigręš, jis galąs savo kalaviją,
įtemps lanką ir atgręš jį,
14Ir prirengs jiems mirtingus smūgius,
padarys savo vilyčias degančias.
15Štai, jis pradėjo nedorumą ir yra nėščias piktumo,
ir jis gimdo klastą.
16Jis taisė duobę ir iškasė,
bet įkrito į tą duobę, kurią pats padarė.
17Jo piktumas gręšis prieš jo paties galvą,
ir jo smurtas sugrįš ant jo paties viršugalvio.
18Aš gi šlovinsiu Viešpatį dėl jo teisingumo
ir giedosiu augščiausiojo Viešpaties vardui

9 psalmė. Dievo didybė ir žmogaus vertė

1Khoro vedėjui. Kaip ,, Spaustuvai... '' Psalmė. Dovîdo.
2Viešpatie mūsų, Viešpatie, koks nuostabus yra tavo vardas visoje žemėje!
kurs iškėlei savo didybę augščiau už dangų.

Moš 17, 22. Jei Dievas neveikia kaip teisējas, jis rodosi palikęs teismo krasę; jei jis teismą darys, jis turēs į teismo krasę grįžti. — 9 *Viešpats yra...* Dvasia Dovîdas jau mato įvykstantį teismą: giminēs susirinko, Dievas teisējas sēdi savo teismo krasēje. Tam teisējui jis paveda savo bylą. Teismo sprendimo jis nebijo, nes jis jaučiasi nekaltas. Tokiame teisme pasmerkiami piktadariai ir žūna, o teisieji pradąsinami ir sustiprinami. — 10 *Kurs tyrinēji...* Dievui nesunku atskirti teisusis nuo piktadario, nes jis mato visas žmogaus sielos paslaptis. Širdis Šv Rašte dažnai laikoma minčių ir valios, o inkstai jausmų buveine

11 *Skydas yra...* Dovîdas gali su pasitikējimu laukti pagalbos ir paguodos iš Dievo. — 12 *Kurs graso kasdien.* Jei Dievas baudžia nusidējēlį ne tuojau, tai nereiškia, kad jo visai nebaus. Jis laukia pasitaisymo kantriai, bet teismu ir bausme graso kasdien. — 13 *Jei jie nesigręš.* Arba: jei kas nesigręš, paminējęs Dievo rūstybę prieš piktuosius, psalmininkas skelbia ir bausmes. Bausmēs panašios į ūmai suduodamus smūgius kariniais pabūklais, gerai pagaląstu, aštriu kalaviju, įtemptu ir į priešą nukreiptu lanku, iš kurio bežiūrint gali būti paleista vilyčia, ne paprasta, bet padegamoji, nes senovēje neretai buvo vartojamos tokios padegamos vilyčios

15 *Štai, jis*: priešininkas. Nubaustas priešininkas ar nusidējēlis galēs dejuoti tik pats ant savęs: bausmę jis nusipelnē savo pasielgimu. Jis norējo padaryti tai, kas yra nedora, jis apsvarstē pats vienas, augino savyje piktą sumanyną, kaip galētų geriau varginti kitus, ir pagimdē klastą, kuria jis stengiasi sunaikinti teisųjį. — 16 *Jis taisē...* Kaip kad daroma laukiniams žvērims sugauti. — 17 *Jo piktumas*: blogybē, kurią norējo padaryti kitam. — 18 *Aš gi šlovinsiu...* Matydamas tokį Dievo atsilyginimą nusidējēliams, teisusis džiaugiasi ir šlovina Dievą

8 psalmėje Dovîdas šlovina Viešpaties didybę; ji taip aiškiai pasireiškia visame pasaulyje, kad net

3Iš kūdikių ir žindomų burnos tu pasidarei sau šlovinimą prieš savo priešus,
kad sudraustumei neprietelį ir priešą.
4Kai aš žiūriu į tavo dangų, tavo pirštų darbą,
į mėnulį ir į žvaigždes, kurias tu padarei :
5Kas gi yra žmogus, kad tu jį atsimeni?
arba žmogaus sūnus, kad juo rūpinies ?
6Tu padarei jį maža ką mažesnį už angelus,
garbe ir šlove apvainikavai jį ;
7Davei jam valdžios ant visų savo rankų darbų,
visa pavergei po jo kojomis :

---

kūdikiai ją mato ir šlovina Dievą, o žmogus, palygintas su dangaus žiburiais, atrodo perdaug menkas, kad Dievas juo rūpintųsi (2—5) ; ta didybē pasirodo taip pat žmogaus išaugštinime, nes jam suteikta viešpatavimas visoje žemēje ir visuose jos kūriniuose (6—10)

8 psalmē mesijinē (plg Žyd 2, 6... 1 Kor 15,27) ; kalbama joje apie Mesiją ne žodine prasme, bet dvasine. Psalmēs žodžiai tinka žmogui apskritai imant, bet pilną ir tobulą prasmę jie įgauna, kai juos taikome Mesijui

1*Kaip* « *Spaustuvai*... » Kas čia norēta pasakyti šitais antraštēs žodžiais, nēra tikrai žinoma. Daug aiškintojų mano, kad taip nurodoma psalmēs gaida, kad psalmē reikia giedoti taip, kaip buvo giedoma kita gal visiems žinoma giesmē, prasidedanti žodžiu « spaustuvai ». Spaustuvais buvo išspaudžiamas iš vynuogių vynas. Spējama, kad psalmē reikējo giedoti Padangčių šventējē. Bet ebr ž *al-haggiththith* duoda kaikam progos manyti, jog psalmē reikējo giedoti pritariant ypatingoms kanklēms, kokias Dovidas buvo atsinešęs iš Geto šalies. Plg 1 Kar 27, 2... 2 Kar 15, 18...

2*Viešpatie*... Įsižiūrējęs į dangaus gražumą, psalmininkas nustebęs pradeda šlovinti Dievo didybę. — *Tavo vardas*. Dievo vardu vadinama kiekvienas Dievo didybēs pasireiškimas. — 3*Iš kūdikių*... Dievo didybē taip aiški, kad ir kūdikiai ją mato ir šlovina Viešpatį. Šituos žodžius minējo pats Jēzus. Žr Mt 21, 11. — *Prieš savo priešus* : kad kūdikių šlovinimu kaltintumei savo priešų klastingumą ir juos nugalētumei. Plg 1 Kor 1, 27. — *Kad sudraustumei*... : kad pasiliautų stabmeldystē ir visi pažintų tikrąjį Dievą — 4*Kai aš žiūriu*... Begalinę dangaus gražybę ir platumą geriausiai galima matyti, kada dangaus augštybēje, ypač Palestinoje, žiba nesuskaitoma visokio šviesumo žvaigždžių daugybē ; todēl ps autorius naktį stebisi blizgančio žvaigždēmis dangaus gražumu ir gyvai jaučia, koks mažas ir menkas yra žmogus. — *Tavo pirštų*. Pirštų paminējimu pasakoma, kaip nesunku buvo Dievui padaryti visą tą dangų su jo žiburiais. — 5*Kas gi yra*... Psalmininkas stebisi, kad Dievas, nors turi tokį gražų ir didelį dangų, tačiau neužmiršta menko žmogaus. Juo tad didesnis ir brangesnis pasirodo iš to rūpesčio Dievo gerumas

6*Už angelus*. Ebr *me Elohim*, už Dievą (Jier). Palyginimas daromas su pačiu Dievu ar su dvasiomis (angelais), kurios yra arčiausiai Dievo danguje. Sutvertas pagal Dievo paveikslą, apdovanotas protu ir nemaria siela, žmogus savo verte labai prašoka žvaigždētą dangų ir arčiau už jį stovi prie Dievo. Dievo paveikslas pasireiškia žmogui suteiktoje garbēje ir didybēje, nes dalykų sutvērējas Dievas pastatē žmogų žemēs dalykų valdovu : 7*Davei jam*... Plg 1 Moš 1, 26. 28. Todēl Dievas lyg kad atidavē žmogui savo viešpatavimą ir savo garbę ir tuo priartino jį prie savęs. Kadangi ps autorius daro čia aiškią aliuziją į Prad knygos žodžius, tai jis, matyti, turējo galvoje tą vertę ir garbę, kuri buvo suteikta žmogui edene (rojuje), taigi idealiam žmogui, kokį Dievas sutvērē ir norējo, kad toks jis pasiliktų. Ta pirmajam Adomui skirta garbē dar labiau yra nuosava antrajam žmonių giminēs tēvui, Kristui. Todēl šv Povilas psalmēs žodžius laiške Žyd 2, 6—9 pritaiko Kristui žmogui, kuriame jie tiksliai buvo įvykdyti. — *Visa pavergei po jo kojomis*. Šitais

8Visas avis ir jaučius,
be to, ir laukinius žvėris,
9Dangaus paukščius ir jūros žuvis :
kas tik plaukioja jūros takais.
10Viešpatie, mūsų Viešpatie, koks nuostabus yra tavo vardas visoje žemėje!

9A psalmė. Dėkojimas už nugalėjimą priešų ir maldavimas pagalbos prieš bedievių neteisybes

1Khoro vedėjui. Kaip ,, Muth labben " (apie sūnaus paslaptis). Psalmė. Dovîdo.
2Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, visa mano širdimi,
papasakosiu visus tavo nuostabius darbus.

žodžiais atsiliepia šv Povilas apie Kristų 1 Kor 15, 27. — [8]*Visas avis*... Žmogus pasidarē valdovas, jo karalystē — visa žemē su Dievo išminties darbais. Žmogaus valdiniai įvardijami minint smulkius ir didesnius naminius gyvulius, laukinius žvēris, oro sparnuočius ir jūros gyventojus. — [10]*Viešpatie*... Tobulai parodęs Dievo didybę, autorius baigia psalmę tais pačiais nustebimo žodžiais, kuriais ją pradējo. Tokių svarbią psalmēs mintį išreiškiančių ir keletą kartų kartojamų žodžių randame ir kitose psalmēse. Pav 41 ps ir k

9 psalmė dabartiniame ebr tekste yra padalinta į dvi, 9 ir 10 ; ir lot Vulgatoje antrosios jos pusēs eilutēs turi atskirą skaičiavimą ; bet iš tikro yra tai viena psalmē. Viena psalme laikē ją senovēs vertējai ir aiškintojai. Psalmē yra neabejotinai alphabetinē, t y jos posmeliai prasideda iš eilēs einančiomis ebr abēcēlēs raidēmis, nuo *aleph* iki *thau* ; trūksta tik dviejų raidžių, *daleth* ir *samekh* ; bet jų eilučių tekstas, matyti, yra sudarkytas. Todēl pats ps autorius yra sujungęs abi ps pusi neatskirtinai. Tiesa, viena ps pusē skiriasi nuo kitos savo turiniu. Kadangi ps yra alphabetinē, tai tikro ryšio tarp jos posmelių negalima nē ieškoti turinio atžvilgiu, kurs daug priklauso nuo pirmos posmelio raidēs. Bet arčiau į turinį įsižiūrējus, pasirodo, kad ir turinio atžvilgiu yra nemažas sąryšis tarp abiejų pusių : ps autorius pirmoje pusēje dēkoja už suteiktą priešų nugalējimą ir geradarybes praeityje, o antroje pusēje prašo pagalbos prieš dabarties nedorų bedievių prispaudimus

9 ps turinys yra toks : Pradžioje psalmininkas sakosi norįs šlovinti Dievą, kurs yra jam suteikęs pagalbos ir sunaikinęs jo priešus (2—9), o taip pat ragina savuosius, kad ir jie šlovintų Dievo teisumą (10—13). Kadangi tačiau dar nevisos blogybēs yra pašalintos, todēl ps autorius maldauja, kad Dievas dar pilniau išlaisvintų jį nuo priešų (14—21). Antroje ps (9b) dalyje jis dejuoja, kad tą valandą nejaučia teikiamos pagalbos (1—2), aprašo piktumą bedievių, kurie džiaugiasi, sakosi esą laimingi, niekina Dievą ir jo nebijo, skriaudžia visokiais būdais teisųjį ir mano, kad Dievas visai užmiršęs juos (3—11) ; todēl psalmininkas šaukiasi į Dievą, kad jis gintų prislēgtą nekaltąjį ir sustabdytų bedievių piktumą (12—14) ; pagaliau jis pareiškia tvirtą pasitikējimą, kad jo malda bus išklausyta (15—18)

[1]*Kaip « Muth labben »*. Sekant lot Vulgata, šituos žodžius būtų galima versti taip : apie sūnaus paslaptis. Aiškintojai ēmē šituos ps antraštēs žodius dvasine prasme ir suprato juos arba apie Dievo Sūnaus kančios ir prisikēlimo paslaptis, arba apie slaptingą vadovavimą, kurį pats Jēzus Kristus suteikia savo Eklesijai. Bet ebr žodžiais *al muth labben*, apie sūnaus mirtį, tikriausiai pasakoma, kad ps reikējo giedoti taip pat, kaip buvo giedama kita visiems žinoma giesmē, kurios pirmieji žodžiai čia primenami, lyg kad būtų pasakyta : gaida kaip *muth labben*

[2]*Aš šlovinsiu*... Dēkingas už jau suteiktas geradarystes psalmininkas nori šlovinti Dievą visomis savo jēgomis. — Pirmas šitos ir trijų tol eil

[3]Linksminsiuos ir džiūgausiu dėl tavęs,
giedosiu tavo vardui, o Augščiausias ;
[4]Nes mano neprieteliai pasitraukė atgal,
jie sukniubo ir žuvo tavo akivaizdoje.
[5]Nes tu padarei man teismą ir vedei mano bylą ;
buvai atsisėdęs soste, teisusis teisėjau.
[6]Tu sudraudei pagonis, sunaikinai bedievį,
išdildei jų vardą amžių amžiams.
[7]Neprieteliai žuvo, paversti amžinais griuvėsiais ;
ir miestus tu sugriovei : jų atsiminimas dingo.
[8]O Viešpats sėdi per amžius ;
jis padarė savo sostą pastovų, kad teistų.
[9]Ir jis teis pasaulį pagal teisybę,
darys teismą tautoms pagal lygybę.
[10]Ir bus Viešpats priebėga prislėgtajam,
patogi priebėga suspaudimo laikais.
[11]Ir pasitikės tavimi tie, kurie žino tavo vardą,
nes nepalieki ieškančiųjų tavęs, Viešpatie.
[12]Giedokite Viešpačiui, kurs gyvena Sione,
skelbkite tautose jo darbus,
[13]Nes kraujo keršytojas atsiminė juos,
neužmiršo beturčių šauksmo.
[14]Pasigailėk manęs, Viešpatie : pažvelgk į skriaudą, kurią kenčiu iš savo neprietelių,
iškeldamas mane iš mirties vartų,

žodis (*Papasakosiu... linksminsiuos... giedosiu*) ebr t prasideda pirmąja žydų abėcėlės raide *aleph*. — *Nuostabius darbus* : Dievo visagalybės ir gerumo stebuklus. — [4]*Nes mano neprieteliai...* Ps autorius šlovins Dievą už suteiktą jam nugalėjimą priešų. — Ebr t pirmas šitos eil žodis prasideda antrąja žydų abėcėlės raide *beth*. — [5]*Nes tu padarei...* Priešai buvo nugalėti, nes Dievas parodė savo teisybę ps autoriaus reikalu. Jis darė teismą jam ir jo priešams iškilmingai : *Buvai atsisėdęs soste, teisusis teisėjau.* Pritaikant šitos eil žodžius Kristui, jų mintį galima išreikšti taip : Tu padarei galą bylai, buvusiai tarp žmonių giminės ir šetono. Jis sakėsi teisingai laikąs žmones savo vergijoje ir kankino juos budeliškai. Bet Kristus pabaigė tą ginčą, atlygindamas Dievo teisybei už žmones. Jo sostas buvo kryžius. — [6]*Tu sudraudei...* Dievo teisme priešai buvo pasmerkti ir turėjo žūti. — Šitas posmelis ebr t prasideda trečiąja žydų abc raide *gimel*. — *Pagonis* : pagonių tautas, kurios buvo užpuolusios Dievo tautą. Plg 2 Kar 5. 8. 10. 12 ir k skyr. — *Bedievį* : visą priešų daugybę — [7]*Neprieteliai...* 7 e prasideda ebr t penkta žydų abc raide *he* ; eil gi su ketvirtąja raide *daleth* dabartiniame tekste nebėra. — *Jų atsiminimas...* Kaip nuskamba garsas ir nieko iš jo nelieka, taip dingo atsiminimas priešų. —

[8]*O Viešpats...* Aprašoma begalinė Dievo nugalėtojo didybė ir teisybė. — 8. 9. 10 ir 11 eil prasideda ebr t šeštąja abc raide *vav*. — [9]*Jis teis... darys teismą...* Teisti, daryti teismą psalmėse dažnai reiškia Dievo viešpatavimą tautoms. — [10]*Priebėga*. Ebr *misgab* pilis. — *Patogi...* Dievas padeda, kai atsiranda tinkama proga. O tokia proga būna, kai ateina prispaudimas. —[12]*Zain. Giedokite..* Psalmininkas kviečia savuosius šlovinti Dievą, kurs atkeršijo už savo tautą. — *Sione.* Jerusalė, kur buvo pastatyta sandoros padangtė, lyg kad Dievo sostas žemėje ; per jį buvo gaunama gausiai Dievo malonių. — [13]*Kraujo* : nekaltai išlieto kraujo. Plg 9, 5... — *Beturčių* : prislėgtųjų. — [14]*Kheth. Pasigailėk...* Anot šv Jieronimo : Viešpats pasigailėjo manęs, pažvelgė... — *Iš mirties vartų.* Pavojus buvo toks didelis, kad psalmininkui rodėsi, lyg kad jis būtų jau atsiradęs pačioje mirusiųjų buveinės angoje, iš kur nebegrįžtama. Vienas Dievas galėjo sugrąžinti jį iš ten. —

15 Kad galėčiau skelbti visus tavo girtinus darbus Siono dukters
vartuose ir džiūgaučiau dėl tavo pagalbos.
16 Pagonys nugramsdinti į duobę, kurią patys padarė ;
jų koja buvo sugauta slastais, kuriuos jie buvo paslėpę.
17 Viešpats apsireiškė, padarė teismą ;
nusidėjėlis įsipainiojo į savo rankų darbus.
18 Tegul pasitraukia nusidėjėliai į pragarą,
visi pagonys, kurie yra užmiršę Dievą.
19 Nes ir neamžinai bus užmirštamas beturtis,
nelaimingųjų pasitikėjimas nežus amžinai.
20 Pakilk, Viešpatie ; tegul negauna viršaus žmogus ;
tegul būna teisiami pagonys tavo akivaizdoje.
21 Įvaryk, Viešpatie, jiems išgąsčio ;
tegul žino pagonys, kad jie žmonės

9 B (10 psalmė ebraiškame tekste)

1 Kodėl tu, Viešpatie, stovi toli,
slepies suspaudimo laikais,
2 Tuo tarpu kad bedievis keliasi puikybėn, o nelaimingasis kankinamas,
sugaunamas klastomis, kurias anas sugalvojo ?
3 Nes nusidėjėlis didžiuojasi savo geismu
ir plėšikas piktžodžiauja, niekina Viešpatį.
4 Bedievis sako minties puikybėje : „ Jis nekeršys ;
nėra Dievo " ; tai visa jo mintis.
5 Laimingi jo keliai visuomet ;
toli pasilieka tavo teismai nuo jo minties ;
visus savo priešus jis niekina.
6 Jis sako savo širdyje : „ Aš nebūsiu pajudintas ;
per visas kartas aš nebūsiu nelaimingas ".
7 Jo burna pilna prakeikimo, ir apgaulės, ir klastos ;
po jo liežuviu vargas ir kankinimas.

---

15 *Siono dukters vartuose* : Jerusalės gyventojų. Miesto vartuose buvo daromi gyventojų susirinkimai ir teismai ; todėl tai buvo labai lankoma vieta. — 16 *Teth. Į duobę.* Plg Ps 7, 15—17. — 17 *Į savo rankų darbus.* Po šitų žodžių ebr t pridėta *higgajon selah*, kuriais gal nurodoma, jog toje vietoje reikėjo smarkiau žaisti muzikos instrumentais, o giesmininkams nutilti. Plg Ps 3, 3. — 18 *Jod. Tegul pasitraukia...* Kadangi Dievas daro teismą ir išgelbi savo tarnus, tai nusidėjėliai turi laukti bausmės : jie žus, eis į mirusiųjų buveinę. — 20 *Qoph* vietoje laukiamo *kaph*. — *Žmogus.* Ebr *ž enoš* labiausiai pabrėžia žmogaus silpnumą. Augustinas ir Euzebijus supranta čia tą žodį apie Antikristą. — 21 *Tegul žino...* Išgąsdinti pagonys nusikratys savo didžiavimos, supras, kad jie yra tik *enoš*, silpni žmonės. Ebr t šitos eil gale yra *selah*

9 b. 1 *Lamed.* — *Kodėl...* Kreipdamas akis į dabartinį vargą ir atsimindamas seniau gautą pagalbą, ps autorius ima nuolankiai dejuoti, kad dabar jis jaučiasi paliktas be pagalbos. — *Stovi toli...* Sakoma apie Dievą, kad jis esąs toli, nebežiūrįs, esąs pasislėpęs, kai jis ne tuojau suteikia matomą pagalbą. — 2 *Kankinamas* : baimės, nuliūdimo : — *Sugaunamas* : žūna. Anot Jieronimo, čia esąs išreikštas linkėjimas : tebūna sugauti (bedieviai) klastomis... — 3 *Geismu* : nuodėmingu geiduliu, kuriam pasiduoda. — 4 *Jis* : Dievas. — 6 *Aš nebūsiu...* Nusidėjėlis laiko savo laimę tokia pastovia, kad mano, jog ne tik jam pačiam, bet ir jo palikuonims negali atsitikti jokia nelaimė. — 7 *Jo burna...* Čia minimos bedievio burnos ir liežuvio nuodėmės, t y tos blogybės, kurias jis padaro artimams savo žodžiais — 8 *Jis sėdi...* Antroje

8Jis sėdi tykodamas arti kaimų,
pasislėpęs nužudo nekaltąjį;
savo akimis jie ieško beturčio.
9Jis tykoja iš pasalų kaip liūtas savo oloje;
tykoja nutverti nelaimingąjį;
nutveria nelaimingąjį ir velka į savo tinklą.
10Jis susilenkia,išsitiesia žemėje,
ir jo smarkumu beturčiai krinta.
11Jis sako savo širdyje: „ Dievas užmiršo,
nugręžia savo veidą, Jis niekados nemato".
12Pakilk, Viešpatie Dieve, pakelk savo ranką!
Neužmiršk beturčių!
13Kodėl bedievis niekina Dievą,
savo širdyje sako: „ Jis nekeršys"?
14Tu gi matai; tu žiūri į vargą ir skausmą,
kad imtumei juos į savo rankas.
Tau paveda save beturtis,
našlaičiui tu esi padėjėjas.
15Sulamdyk nusidėjėlio ir piktadario petį:
tu atkeršysi už jo piktumą, ir jo nebebus.
16Viešpats yra karalius per amžių amžius,
pagonys dingo iš jo žemės.
17Tu, Viešpatie, išklausei nelaimingųjų troškimą,
sustiprinai jų širdį, atkreipei į juos ausį,
18Kad gintumei našlaičio ir prislėgtojo teises
ir kad žemės žmogus daugiau nebeįvarytų baimės

10 (11) psalmė. Nepalaužiamas teisiojo pasitikėjimas Dievu

1Khoro vedėjui. Dovîdo.
Aš bėgu glaustis prie Viešpaties; kaipgi jūs sakote man:
„ skrisk į kalną kaip paukštis".

---

vieto e ıurodomi pikti bedievio darbai, kurie palyginami su iš pasalų puolančio galvažudžio ir liūto elgesiu. — 11*Jis sako*... Bedievis pats sau įsikalbinēja, kad Dievas nekeršys jam už bedieviškus darbus. Anot jo: Dievas visai nesirūpina menkais žmonēmis, jis užmiršo juos ir visą pasaulį, Amžinasis niekuomet nematē visų dalykų ir nematys; aklas likimas valdo pasaulį. — 12*Qoph*. Eil, su raidēmis *mem, nun* ir tol dabartiniame ebr t nēra. — *Pakilk*... Prieš tokią bedievystę psalmininkas šaukiasi į Dievą. — *Pakelk*....: kovok su visu smarkumu: parodyk savo jēgą. — 14 *Reš. Tu gi matai*... Toks yra psalmininko atsakymas į bedievio žodžius 11 eil. — *Tu žiūri*: ne tik pažvelgi, bet nuolat matai prislēgtojo kentējimus, kad tinkamu metu atsilygintumei ir vargintojui, ir varginamajam pagal jų darbus. — *Kad imtumei*...: kad vargintojus nubaustumei. — 15*Šin*. — *Petį*: jēgą. Jei Dievas sutrupins bedievių galybę, bedievystē visai pražus, ir jos nebebus galima rasti. — 16*Iš jo žemēs*: ir iš visos jo karalystēs. — 17*Thav. Tu išklausei*... Psalmininkas mato, kad jo prašymai patenkinami, nes Viešpats išklauso prislēgtųjų troškimą. Koks yra tas troškimas, pasakoma toliau: *Sustiprinai jų širdį*...

Kunigo lūpose pirmoji 9 ps pusē yra dēkojimo malda už tai, kad Kristus nugalējo šetoną ir krikščionystē paēmē viršų ant pagonystēs, o Eklesijoje tas laimējimas tęsiasi visuomet. Antroji ps dalis yra nuolanki malda, kad Eklesija nugalētų bedievystę ir kad tikintieji būtų nugalētojai visuose savo išganymo pavojuose

10 psalmėje Dovîdas pareiškia savo tobulą pasitikējimą Dievu, nors bailūs jo prieteliai pataria jam bēgti,

[2]Nes štai nusidėjėliai įtempia lanką,
deda savo vilyčią ant stygos,
kad šaudytų tamsoje į tuos, kurie yra tiesios širdies.
[3]Kai griaunami pamatai,
ką gali padaryti teisusis?"
[4]Viešpats yra savo šventnamyje;
Viešpats turi savo sostą danguje.
Jo akys žiūri,
jo akių vokai tyrinėja žmones.
[5]Viešpats tyrinėja teisųjį ir bedievį;
kas mėgsta nedorumą, to nekenčia jo siela.
[6]Jis lydins ant nusidėjėlių ugningomis žarijomis ir siera,
ir karštas vėjas bus jų taurės dalia.
[7]Nes Viešpats yra teisingas, myli teisybę;
tiesieji matys jo veidą.

11 (12) psalmė. Malda prieš klastingus ir puikius neprietelius

[1]Khoro vedėjui. Viršum oktavos. Psalmė. Dovîdo.
[2]Gelbėk, Viešpatie, nes nebėra dievobaimingųjų,
sumažėjo ištikimybė žmonių vaikų tarpe.
[3]Kiekvienas kalba savo artimui melagingus žodžius,
kalba klastingomis lūpomis ir dviveide širdimi!

---

nes esąs visai tikras pavojus jo gyvybei (1—3). Pasitiki gi jis Dievu, nes Dievas visa žino ir yra teisingas teisējas, kurs apgins nekaltąjį, pasmerks gi nusidējēlį (4—7). — 10 ps gal sudēta Dovîdo tuo metu, kai jis buvo Sauliaus persekiojamas

[1]*Aš bēgu...* : pavojus man nebaisus, nes aš turiu kur saugiai prisiglausti; juk mano priebēga yra Dievas. — *Skrisk į kalną...* Judo kalnuose buvo daug vargiai prieinamų olų. Joje Dovîdas ir kiti persekiojamieji galēdavo tikrai gerai slapstytis persekiojimo metu. Plg 1 Kar 14, 22; 23, 14; 26, 1 ir k. — [2]*Įtempia lanką...* Pavojus yra visai arti. Priešai jau laiko savo šaunamąjį lanką, paruoštą šauti ir nukreiptą prieš persekiojamąjį. — [3]*Kai griaunami...* Kai nebesilaikoma pagrindinių dēsnių, kuriais remiasi karalystēs tvarka ir teisybē, tokiomis aplinkybēmis teisusis (Dovîdas) nebegali nieko padaryti; lieka jam bēgti nuo pavojaus. Taip mano bailūs patarējai

[4]*Yra savo šventnamyje* : šventoje dangaus buveinēje. — Dovîdo atsakymas bailiams : Be Dievo argi aš galiu būti kur nors saugus, o su Dievu ko aš turiu bijoti? Jei priešai galingesni už mane, tai Dievas yra Visagalis; jei jie klastingi, tai Dievas visa mato, visa žino. Jie tikisi, kad jiems pasiseks jų sumanymai, bet Viešpats yra teisingas ir pavers juos niekais. — [5]*Jo* (Dievo) *siela* : kitaip sakant, nekenčia Dievas, rūstinasi. — [6]*Jis lydins...* Dievo rūstybē pasireikš bausmēmis. Bausmēs persekiotojams bus tokios, kokių susilaukē kitados nedoriausi miestai, Sodoma ir Gomora. — *Karštas vējas* : vadinamasis samumas. Plg Ješ 51, 17. 22. — *Jų taurēs dalia* : jiems skirta dalis. Taurēs paminējimu daroma aliuzija į senovinį įprotį skirti kiekvienam svečiui prie stalo jo vyno dalį. — [7]*Teisybę* : teisybēs darbus. — *Matys jo veidą.* Tiems, kurių širdis tiesi, neklastinga, bus leista stoti Dievo akivaizdon ir džiaugtis jo malonēmis

11 psalmēs autorius, matydamas įsigalējusį dorovinį sugedimą, meldžia Dievą sunaikinti piktųjų klastas ir puikybę (2—5). Gavęs Dievo pažadą išgelbēti, jis šlovina Dievo žodžius ir pareiškia linksmą viltį dēl ateities (6—9)

[1]*Dovîdo.* Psalmē galējo būti sudēta Dovîdo tuo metu, kada jis buvo neteisingai kaltinamas Sauliaus akyse ir jo persekiojamas. Plg 1 Kar 23, 11. 19... 26, 19. — [2]*Dievobaimingųjų.* Ebr *khasid.* Žr Ps 4, 4. — *Sumažējo ištikimybē* : ištikimų, sąži-

4Viešpats tesunaikina visas klastingas lūpas,
didžiakalbį liežuvį,
5Tuos, kurie sako : „ Mes esame galingi savo liežuviu ;
mūsų lūpos yra mūsų naudai ; kas mums yra Viešpats ? "
6„ Dėl pažemintųjų skriaudos ir beturčių vaitojimo
aš pakilsiu dabar, sako Viešpats :
suteiksiu išgelbėjimą tam, kurs jo trokšta ".
7Viešpaties žodžiai yra tikri žodžiai,
išmėgintas sidabras, atskirtas nuo žemės, septynis kartus valytas.
8Tu, Viešpatie, išlaikysi mus,
saugosi mus nuo šios kartos per amžius.
9Aplinkui vaikščioja bedieviai,
kai keliasi puikybėn menkiausieji žmonės

12 (13) psalmė. Dievu pasitikinčio teisiojo rauda

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo.
2Iki kolei, Viešpatie, tu būsi visai užmiršęs mane ?
iki kolei slėpsi nuo manęs savo veidą ?
3Iki kolei aš kentėsiu skausmus savo sieloje,
kasdien liūdesį savo širdyje ?
4Iki kolei kelsis virš manęs mano neprietelis ?
pažvelgk, išklausyk mane, Viešpatie, mano Dieve !
5Apšviesk mano akis, kad neužmigčiau mirties miegu,
kad mano neprietelis nesakytų : „ aš nugalėjau jį " ;

---

ningų žmonių skaičius, kuriais galima pasitikēti. — 2*Kalba melagingus...* melagingais žodžiais, kalbomis apgaudinēja savo artimą. — *Klastingomis lūpomis* : sako prisimeilinimo žodžius, stengiasi parodyti gerą širdį, nors ji yra pikta ir pilna neapykantos. Tokie žmonēs yra tikri veidmainiai, todēl prieš tokiuos veidmainius Dovîdas šaukiasi į Dievą ir sako : 4*Viešpats tesunaikina... didžiakalbį liežuvį* : pasididžiavimus, pasigyrimus. — 5*Mes esame...* Veidmainiai giriasi esą vienatiniai savo liežuvio valdovai ir nepripažįsta sau jokio autoriteto. Plg Ijobo 21, 15

6*Dēl pažemintųjų...* Dievas išklauso maldavimą ir žada išgelbēti skriaudžiamuosius, nes jau atējo jo veikimo valanda. — 7*Viešpaties žodžiai...* Dievo pažadą ps autorius priima su dēkingumu ir šlovina jį, palygindamas su tyriausiu sidabru. — 8-9 *Tu, Viešpatie...* Kadangi Viešpaties žodžiai verti pilniausio pasitikējimo, tai psalmininkas turi geriausią viltį dēl ateities. Jis lyg kad sako : Tu išlaisvinsi mus nuo priešų, kurie daro mums pikta, kurie mus apstoja, kurių skaičiui tavo neištiriama išmintis leido padaugēti, įsigalint niekšystei žmonių tarpe

12 psalmėje priešo prislēgtas psalmininkas graudžiai dejuoja, kad Dievas jį užmiršęs, nors jis daug kenčia, o tas jo priešas keliasi puikybēn, (1—4 a), todēl su pasitikējimu prašo Dievą pagalbos (4 b—6)

1*Dovîdo.* Tokią, kaip šitą psalmę, Dovîdas galējo sudēti Sauliaus viešpatavimo pabaigoje, kada persekiojimas Dovîdo jau buvo ilgai užsitęsęs, jis gi nebematē sau išsigelbējimo. — 2*Iki kolei...* Nelaimēs vargino psalmininką jau seniai ; jam nešviečia jokia skaistesnē viltis, taip, kad jam pradeda rodytis, jog pats Dievas užmiršo jį arba tyčiomis nusigręžē nuo jo. Jo sielos skausmai dideli, jie tęsiasi ilgai. Jis nebežino, kaip atstumti nuo savęs pavojus, tuo tarpu priešas eina vis drąsyn. Todēl pagaliau išsiveržia iš jo širdies skaudūs dejavimai *iki kolei...* ir graudūs prašymai : *pažvelgk, išklausyk...* — 5*Apšviesk...* Nuo ilgo nuliūdimo akys aptemsta Plg 1 Kar 14,27 ; Ps 6, 7, Pašalindamas nuliūdimo priežastį, Dievas apšvies akis. — *Kad neužmigčiau...* Nuliūdusį, nuvargusį žmogų

6Kad mano priešai nedžiūgautų, jog aš sukniubau :
tuo tarpu kad aš pasitikiu tavo gailestingumu.
Tedžiūgauja mano širdis dėl tavo pagalbos ;
tegul aš giedosiu Viešpačiui, kurs suteikė man gėrybių

13 (14) psalmė. Didelis dorovinis žmonių sugedimas. Pagalba Dievuje

1Khoro vedėjui. Dovîdo.
Neišmintingasis sako savo širdyje :
,, Nėra Dievo ".
Jie sugedę, darė pasibjaurėtinus dalykus ;
nėra, kas darytų gera.
2Viešpats žiūri iš dangaus į žmones,
kad matytų, ar yra, kas išmano ir ješko Dievo.
3Visi kartu paklydo, sugedo :
nėra, kas darytų gera, nėra nė vieno.
4Argi neatsipeikės visi, kurie daro neteisybę,
kurie ryja mano tautą, kaip ėda duoną ?
Jie nesišaukė į Viešpatį :
5tai jie drebės iš baimės,
nes Dievas yra su teisiąja karta.

---

pradeda imti miegas. Psalmininkas pradeda bijoti, kad jį gali apimti mirties miegas. — *Aš nugalējau jį.* Yra pavojus, kad piktas priešas didžiuosis savo nugalējimu ir tyčiosis iš žūnančio. Kadangi tas pasitikējo Dievu, todēl priešo pasigyrimai ir pasityčiojimas bus nukreipti ir prieš Dievą, nesuteikusį pagalbos savo tarnui. — 6*Tedžiūgauja*... Bet ne, Viešpats neleis sukniubti savo tarnui. Jam galų gale teks ne liūdēti, bet džiūgauti ir giedoti Dievui, davusiam savo pagalbos

13 psalmėje jos autorius aprašo bjaurų ir visuotinį dorovinį žmonių sugedimą, kurio priešastis yra paneigimas Dievo (1—3). Bet Dievas, kurs yra teisus ir prislēgtųjų viltis, nubaus kaltininkus; jis padēs Israēliui ir grąžins jam ramybę ir laimę (4—7)

Kada šita psalmē buvo sudēta, nežinia. Jos turinys tinka Absalomo maišto laikui, kai tauta buvo nusigręžusi nuo Dievo jai skirto karaliaus. 13 ps labai maža kuo tesiskiria nuo 52 ps. Jon (į Vulgatos tekstą) yra vēlesniais laikais įdētas ilgesnis posmelis (po 3 eil : Jų gerklē atviras kapas ; savo liežuviais jie elgiasi klastingai ; angių nuodai po jų lūpomis ; jų burna pilna keiksmo ir kartumo ; jų kojos greitos išlieti kraujo ; sunaikinimas ir nelaimē jų keliuose, o ramybēs kelio jie nežino ; nēra Dievo baimēs jų akivaizdoje), paimtas iš Rom 3, 13—18. Tenai šv Povilas, norēdamas parodyti, kad visi žmones esą nusidējēliai, pradžioje pirmena 13 ps žodžius ir sujungia si jais išsireiškimus, paimtus iš kitų pss 5, 11 ; 139, 4 ; 9, 28 ; 34, 2 ir iš Ješ 59, 7. 8. To priedo nēra 52 ps, ir jis nepriklauso šitai 13 psalmei

1*Neišmintingasis.* Ebr *nabal* — žmogus be išminties ir be doros, bedievis, nusidējēlis. — *Savo širdyje.* Į širdį žiūrima kaip į protavimo ir norējimo buveinę. — *Nēra Dievo.* Neišmintingieji paneigia Dievo buvimą savo darbais (plg Tit 1, 16), nors to nedaro savo burna ar aiškiu proto nusistatymu. — *Jie sugedę*... Tokie yra darbai, kuriais paneigiama Dievo buvimas. — 2*Viešpats žiūri*... Vaizdas paimtas iš žmonių gyvenimo ir pritaikytas Dievui. — 3*Visi kartu*... Teisiųjų liko tiek maža, kad jie yra tik išimtis. Plg Eph 4, 14. Žmonių sugedimui apibūdinti autorius naudojasi poetinēmis iperbolēmis

4*Argi neatsipeikēs*... Ar nesusipras, kad savo elgesiu jie pelnosi Dievo bausmę. — *Kurie ryja*... Ryti tautą reiškia ją naikinti savo naudai. Tie, kurie buvo galingesni tautoje, matyti, skriaudē ir kankino be jokios drovos silpnesniuosius. Plg Ps 30, 14 ; Mik 3, 3. — Šitos eil ebr t nēra visai aiškus. — 5*Jie drebēs*... : kai Dievas

[6]Jūs norite išjuokti teisiojo sumanymą :
bet Viešpats yra jo priebėga.
[7]Kadgi ateitų iš Siono Israėlio išgelbėjimas !
kai Viešpats pakreips savo tautos likimą,
Jokubas džiūgaus, Israėlis linksminsis

14 (15) psalmė. Kas vertas pasirodyti Dievo akyse ?

[1] Psalmė. Dovîdo.
Viešpatie, kas pasiliks tavo padangtėje,
kas gyvens tavo šventajame kalne ?
[2]Tas, kurs vaikščioja nesuteptas ir daro teisybę
ir mintija savo širdyje, kas tiesu,
[3]ir nešmeižia savo liežuviu ;
Kurs nedaro savo artimui pikta
ir nepuola išniekinimais savo kaimyno ;
[4]Kurs laiko nedorėlį paniekos vertu,
gerbia gi bijančius Viešpaties ;
[5]Kurs, kad ir su savo nuostoliu prisiekęs, nekeičia,
kurs neduoda savo pinigų dėl palūkanų
ir neima dovanų prieš nekaltąjį.
Kas tai daro,
nebus pajudintas per amžius

---

parodys savo visagalybę, kai jis pradēs veikti kaip teisus teisējas būsimame teisme, piktieji drebēs iš baimēs ir bausmių laukimo. Tuomet teisiesiems nebus ko bijoti, nes pats Dievas yra jų priebēga. — [6]*Sumanymą* : pasiryžimą pasitikēti visados Dievu, kurį teisusis laiko savo priebēga. — [7]*Kadgi ateitų...* Karštas linkējimas, kad ateitų Israēliui išganymas iš Siono. — *Tautos likimą*. Lot Vulgatoje paminēta nelaisvē nēra būtinai Babelēs nelaisvē ; ji gali būti suprantama apie betkurį sunkų tautos likimą, kurio pakitējimo prašoma iš Viešpaties. Plg Oš 6, 11 ; Am 9, 14. — *Jokubas* : Jokubo palikuonys

13 ps yra mums dejavimas dēl pradinēs nuodēmēs pasekmių, kad didžiausioji žmonijos dalis išsižadējo tikrojo Dievo, ir kartu malda į Viešpatį, kad jis teiktųsi vis labiau ginti mus nuo kilusio iš netikējimo piktumo, kolei nuodēmē su visomis jos pasekmēmis bus visai nugalēta

14 psalmēs autorius, pastatęs klausimą, kas vertas būti Dievo šventovēje (1), nurodo dešimtį sąlygų, kurias turi atitikti vertasis : pirmoji sąlyga teisumas Dievo atžvilgiu, kitos devynios — pareigos artimo atžvilgiu (2—5). Psalmē baigiama pažadu atsilyginti (5 c)

[1]*Dovîdo*. Spējama, kad psalmē buvo sudēta tuo metu, kada sandoros skrynia buvo perkelta į Siono kalną. Plg 2 Kar 12, 6... Ps 23. — *Viešpatie...* Su klausimu kreipiamasi į Viešpatį, nes tik jis tikrai žino, kas yra vertas būti ten, kur Dievas pasirinko sau buveinę, *padangtēje... šventajame* Siono *kalne*. — [2]*Nesuteptas*. Ebr *thamim*, nepaliestas, nekaltas, tobulas. Pirmoji psalmininko nurodoma sąlyga yra nekaltas žmogaus gyvenimas ir vykdymas teisybēs, todēl laikymas Dievo įstatymo. — Pirmoji sąlyga artimo atžvilgiu : nusistatymas *širdyje* laikytis tiesos. Antra — [3]*nešmeižia...* nekaltina neteisingai artimo. Trečia — *nedaro... pikta*. Ketvirta — *nepuola išniekinimais*. Penkta — [4]*Laiko nedorēlį...* nepataikauja piktui ir neveidmainiauja. Šešta *gerbia gi...* Septinta — *su savo nuostoliu...* t y kas, padaręs Dievo akivaizdoje betkurį įžadą ir patvirtinęs jį priesaika, neišsisukinēja, nekeičia įžado, ištikimai jo laikosi, nors atitesējimas būna sujungtas su nuostoliu. Aštunta sąlyga — [5]*Neduoda savo pinigų...* Sen Testamente žydams buvo kietai uždrausta imti iš savo vientaučių palūkanas už paskolintus dalykus. Žr 2 Moš 22, 25 ; 3 Moš 25, 36 ; Lk 6, 35. Devinta sąlyga — *Neima dovanų*, neima kyšių,

15 (16) psalmė. Dievas augščiausias gėris, prisikėlimo ir amžinojo gyvenimo šaltinis

1 Miktam. Dovîdo.
Saugok mane, Dieve, nes aš bėgu glaustis prie tavęs.
2 Aš sakau Viešpačiui : „ Tu mano Viešpats ;
nėra man gera be tavęs ".
3 Šventųjų atžvilgiu, kurie yra jo žemėje,
kokius nuostabius jis padarė visus mano jausmus !
4 Daugina savo skausmus tie,
kurie eina paskui svetimus dievus.
Aš neliesiu jų liejamųjų kraujo aukų
ir neminėsiu savo lūpomis jų vardų.
5 Viešpats mano tėvonystės ir mano taurės dalia :
tu esi, kurs laikai mano likimą.

---

kad už gautas dovanas pasmerktų nekaltą. Plg 5 Moš 16, 19. — *Kas tai daro, nebus pajudintas* : bus amžinai laimingas. Toks bus žadamas atsilyginimas

15 psalmėje jos autorius, bodėdamos savo amžininkų stabmeldystēs, pareiškia savo ištikimybę Dievui, kurs yra augščiausioji ir vienatinē tikra gērybē, ir taip pat šventiesiems, t y pamaldiems Dievo garbintojams (1—6) ; kaip dabartyje jaučia, kad Dievas yra visuomet su juo, taip žino, kad ir miręs nebus atiduotas sugedimui, bet dalyvaus prisikēlime ir amžinoje laimēje (7—11)

[1]*Miktam.* Ką reiškia šitas antraštēs žodis, jau ir senoviniai aiškintojai nebežinojo. Spēliojama visaip ; anot kaikurių, jis reiškiąs ypatingą svarbaus turinio giesmių rūšį — *Dovîdo* Kad šitos ps autorius Dovîdas, liudija Apaštalai švv Petras ir Povilas. Žr ApD 2,25—32 ; 13, 35—37. Juodu aiškina 10 ps eil apie Kristaus prisikēlimą ir kartu neigia, kad jos žodžiai ras savo įvykdymą Dovîdo asmenyje, kurs yra ps autorius. Todēl šita 15 ps yra *mesijinē,* ne tik imant ją dvasine prasme, bet ir tiesiogine. Kadangi visoje psalmēje kalba tas pats asmuo, todēl ir kiti ps žodžiai teisingai suprantami apie Kristų. Apie Dovîdą ps suprasti galima tik nepilna prasme, kiek Dovîdas dalyvauja mesijiniuose pažaduose. Psalmē sudēta tuo metu, kada Dovîdas jau buvo gavęs svarbiausią pažadą apie Mesiją. Žr 2 Kar 7, 1... — *Saugok...* Karštas širdies atsiliepimas, kad Dievo pagalba visuomet pasiliktų su ps autorium, nes vienatinis tikras ir vyriausias jo gēris yra Dievas : [2]*Nēra man gera be tavęs.* — [3]*Šventųjų.* Šventaisiais čia ir kitose pss vadinami žmonēs, atsidavę Dievui, dievobaimingi, pamaldūs, Dievo garbintojai. — Šitų 3 ir 4 eil ebr t yra gana neaiškus, todēl ne visų vienaip aiškinamas. — *Jo žemēje.* Išrinktajai tautai, kuriai buvo duota Žadētoji Palestinos žemē, Dievas pasirodē be galo palankus ir meilingas. — Kas buvo kitados Dievo žadētoji žemē išrinktajai tautai, tai yra dabar Eklesija išrinktajai žmonijai. — [4]*Daugina...* : daug vargo susilaukia tie, kurie pakeičia Viešpatį dievaičiu. — *Kurie eina paskui.* Ebr *mahar,* "data dote obtinere sponsam", todēl jieškoti kieno nors palankumo. Visai lietuviškai būtų : kurie peršasi svetimiems dievams. — *Aš neliesiu...* : nedalyvausiu jiems reiškiamoje pagarboje. — [5]*Mano tēvonystēs...* t y man tekusi dalis, mano tēvonystē. Čia vaizdai paimti iš aplinkybių, kuriose Žadētoji žemē buvo padalinta Israēlaičiams. Ji buvo išmatuota virvēmis, suskaldyta į nedidelius plotus, kuriuos paskui burtais dalinta atskiroms šeimoms. Taip gautą Palestinos plotą kiekvienas žydas vadino savo tēvonystēs dalimi. Tokios tēvonystēs negavo tik Levio giminē. Žr 4 Moš 18, 20 ; 5 Moš 10, 9 ; 18, 1. Ta pati tēvonystē vadinama dar *taurēs* dalia. Plg Ps 10, 7. Tēvonystē gaunama iš Viešpaties, jis pats yra ta tēvonystē ; nuo jo priklauso ir gaunamoji dalis, ir pats gavējas. — Čia Dovîdas savo vardu, bet dar labiau Mesijo vardu iškilmingai išsižada viso to, kas nēra

6Virvės man krito į malonias vietas ;
ir mano tėvonystė man labai patinka.
7Aš šlovinu Viešpatį, kad man davė patarimą,
kad net naktį įspėja mane mano širdis.
8Aš visados statau Viešpatį savo akivaizdoje ;
kadangi jis yra mano dešinėje, aš nebūsiu pajudintas.
9To dėlei linksminasi mano širdis ir džiūgauja mano siela,
be to, ir mano kūnas ilsėsis saugiai,
10nes tu nepaliksi mano sielos mirusiųjų buveinėje,
neleisi savo šventajam matyti sugedimą.
11Tu man parodysi gyvenimo taką,
džiaugsmų gausingumą pas tave,
malonumus tavo dešinėje per amžius

16 (17) psalmė. Nekaltas teisusis maldauja Dievo pagalbos prieš galingus neprietelius

1Malda, Dovîdo.
Išgirsk, Viešpatie, teisingą bylą,
kreipk dėmesį į mano šauksmą,
išgirsk ausimis mano maldą iš neklastingų lūpų.

Dievas arba kas gaunama ne per Dievą. — Šitos eil žodžius ištaria kiekvienas, kas pašventinamas klieriku. Kaip Sen Testamento kunigai ir levitai buvo ypatinga Dievo tēvonystē, taip tolygiai Dievą pasirenka Nauj Testamento tarnai kaip ypatingą tēvonystę vieton žemiškų dalykų šiame gyvenime ir ypač anapus kapo, už ką jis iš savo pusēs pripažįsta juos savo išrinktaisiais, sau visai priklausančiais. — 6 *Virvēs*... matininkų virvēs, kuriomis buvo matuojama tēvonystē. Čia Dovîdas skelbia didelę gautos tēvonystēs vertę 7*Davē patarimą* : pamokē pasirinkti tą, o ne kitą tēvonystę, suprasti žemiškų gērybių tuštybę ir laimę paveldēti vien Dievą. Taip čia išreiškiama dēkingumas už gautąją tēvonystę. — *Mano širdis.* Pažodžiui : mano inkstai ; kalbama gi čia apie giliausius sielos jausmus. Plg Ps 7, 10. — 8*Aš visados statau*... Brangiausios tēvonystēs, Dievo, psalmininkas niekados neužmiršta ; jis visados į jį žiūri. Žr ApD 3, 25. — *Mano dešinēje* : man padeda, laiko mane savo globoje. — *Nebūsiu pajudintas* : mano laimē nebus iš manęs atimta. — 9*Kūnas ilsēsis saugiai* : be baimēs. — Visas žmogus su siela ir su kūnu turēs džiaugsmo. — 10*Nepaliksi mano sielos*... Mirusiųjų buveinēje nebešlovinama Dievo ; tenai nebesinaudojama dieviškomis gērybēmis. Žr Ps 88, 11—13 ; Ješ 38, 18. O kadangi Dievas yra didžiausia psalmininko gērybe, jis pradeda suprasti, jog jo siela negali būti amžinai pavesta, atiduota mirusiųjų buveinei, bet turi pasiekti tokias sąlygas, kuriose vēl iš tikrųjų pasidaroma dieviškųjų gērybių dalyviu. — *Neleisi savo šventajam matyti sugedimą.* Ebr ž *šakhat* reiškia ne tik duobę, kapą, bet ir sugedimą, kaip šitoje vietoje. Ps autorius čia išreiškia laimingo po mirties gyvenimo viltį. Save jis vadina šventuoju, ebr *khasid*, t y žmogumi, apdovanotu Dievo malone, teisiuoju. — 11*Gyvenimo taką* : kelią, kurs veda į tikrą, amžiną, laimingą gyvenimą. — *Džiaugsmų gausingumą.* Juo didesnis bus priartējimas prie Dievo, juo daugiau bus patiriama džiaugsmo. Bus pilnas pasisotinimas, kai bus matomas Dievo veidas (Vulgata). — *Malonumus*... Dievas amžinas gērybių davējas. Kieno jis yra tēvonystē, tas turēs būti taip pat per amžius laimingas. — Taip čia išreiškiama viltis ir tikras pažinimas amžino laimingo gyvenimo Dievo akyse. Plg Ješ 15, 8 ; 26, 19 ; Dan 12, 2. Bet aišku, kad išreikšta psalmēje viltis pilnai ir tobulai įvyko tame, kurs miręs nebuvo paliktas mirusiųjų buveinēje ir kurio kūnas nepatyrē sugedimo, t y Jēzuje Kristuje. Žr Ap D 2, 32 ; 13, 35

16 psalmėje Dovîdas maldauja Dievą būti jo teisingos bylos gynēju ir sustiprina tą maldą priminimu savo

2Iš tavo akivaizdos teišeina sprendimas apie mane :
tavo akys mato, kas yra tiesu.
3Jei tyrinėsi mano širdį, jei lankysi naktį, jei mėginsi mane ugnimi,
nerasi manyje neteisybės.
Mano burna nenusikalto, 4kaip kad žmonės daro ;
pagal tavo lūpų žodžius aš sergėjau įstatymo kelius.
5Mano žingsniai tvirtai laikėsi tavo takų,
mano kojos nešlubavo.
6Aš šaukiuos tavęs, nes tu, o Dieve, išklausysi mane ;
palenk savo ausį į mane, išgirsk mano žodį.
7Parodyk nuostabų savo gailestingumą,
tu, kurs gelbsti nuo priešininkų bėgančius prie tavo dešinės.
8Saugok mane kaip akies lėlelę,
savo sparnų šešėlyje paslėpk mane
9nuo nusidėjėlių, kurie daro man prievartą.
Mano neprieteliai supa mane su įtūžimu,
10uždaro savo nutukusią širdį,
kalba išdidžiai savo burna.
11Jų žingsniai dabar apstoja mane,
pastatę savo akis jie žiūri, kad ištiestų žemėje,
12Panašūs į liūtą, kurs tykoja grobio,
ir į jauniklį liūtą, kurs tupi lindynėje.
13Pakilk, Viešpatie, stok prieš jį, parblokšk jį,
atimk savo kalaviju iš nusidėjėlio mane,
14 savo ranka iš žmonių, o Viešpatie ;
Iš žmonių, kurių dalia yra šis gyvenimas
ir kurių pilvą tu pripildai savo gėrybių ;
Kurių vaikai pasotinami,
ir kas jiems dar lieka, jie palieka savo kūdikiams.
15Aš gi matysiu tavo veidą teisybėje ;
būsiu pasotintas, pabudęs, tavo regėjimu

nekalto gyvenimo (1—6) ; toliau, tęsdamas maldą, aprašo didelį piktumą priešų, prieš kuriuos jam reikia pagalbos (7—12) ; prašo Dievą sudrausti priešus, nevertus Dievo jiems duodamų gērybių, kuriomis jie piktai naudojasi, ir išreiškia linksmą viltį geros ateities (13—15)

1*Malda*. Ebr *thephillah* reiškia maldą tikra to žodžio prasme. — *Teisingą bylą*. Dovîdas kreipiasi į Viešpatį su teisingu prašymu prieš savo priešus. — *Iš neklastingų lūpų* : iš tikros, neveidmainingos širdies. — 2*Iš tavo akivaizdos...* : tu, kurs visa matai, kuriam patinka teisumas, paskelbk mano nekaltumą, patvirtink mano teises. — 3*Naktį*. Naktis yra gundymo ir nelaimēs vaizdas (Aug). —*Nerasi manyje neteisybēs*. Dovîdo sąžinē neprikaišioja jam jokios kaltēs, todēl jis nebijo jokio tardymo. — 4*Pagal tavo lūpų žodžius* : taip, kaip buvo tavo pasakyta. — *Įstatymo kelius* : laikiausi Dievo įstatymo. — 5*Žingsniai... kojos...* : visas elgesys atitiko įstatymo reikalavimus

6*Aš šaukiuos...* Prašančiojo malda darosi vis karštesnē. Maldaujamas Dievas turi padēti, nes jis gailestingas ir galingas. — 9*Mano neprieteliai...* Dievas turi padēti, nes prašančiojo neprieteliai yra labai žiaurūs. — 10*Nutukusią* : nejautrią, sukietējusią. Tokie priešai nepasigailēs. — *Kalba išdidžiai* : užpuldinēja pasididžiavimo pilnais žodžiais. — 11*Jų žingsniai...* Neprieteliai jau eina artyn, jie saugo mane, kad nebegalēčiau ištrūkti, jie nori parblokšti mane žemēn

13*Pakilk...* Tik greita Viešpaties pagalba išlaisvins prašantį nuo baisaus pavojaus, kurs jam gresia gal iš Sauliaus pusēs. Ta pagalba čia vadinama kalaviju ir ranka. — 14*Iš žmonių, kurių dalia...* : kurie vertina tik žemiškas gērybes ir šį žemišką gyvenimą. Dovîdas tos laimēs jiems nepavydi. Todēl jis sako : 15*Aš gi*

17 (18) psalmė. Karaliaus Dovîdo dėkojimas už išgelbėjimą ir pergalę

1Khoro vedėjui. Viešpaties tarno Dovîdo, kurs kalbėjo Viešpačiui
šitos giesmės žodžius, kai Viešpats išgelbėjo jį iš visų jo nepriete-
lių galios ir iš Sauliaus rankos.
2Taigi jis tarė :
Aš myliu tave, Viešpatie, mano stiprybe.
3Viešpatie, mano uola, mano pilis, mano išlaisvintojas,
Mano Dievas, mano uola, prie kurios aš bėgu,
mano skydas, mano išganymo ragas, mano tvirtovė !
4Aš šauksiuos į šlovės vertąjį Viešpatį
ir būsiu išgelbėtas nuo mano nepriętelių.
5Mirties bangos apsupo mane
ir žalingi upeliai gąsdino mane ;
6Pragaro virvės apipynė mane,
mirties slastai apniko mane.
7Savo sielvarte aš šaukiaus Viešpaties
ir šaukiau į savo Dievą ;
Ir jis išgirdo iš savo šventnamio mano balsą,
ir mano šauksmas įėjo į jo ausis.

---

matysiu... Dovîdo sieloje kilsta skaisti viltis, kad sielvarto naktis bus pašalinta, kad jis matys laimės dieną ir tuomet bus pasotintas Dievo paveikslu ; Dievas parodys jam savo malonų veidą, ir taip atsimuš jo sieloje Dievo paveikslas, pripildydamas ją laimės jausmo. Žodis *pabudęs* rodo, kad čia išreiškiama panaši mintis, kaip ir 15 psalmėje, kad turima galvoje pabudimas iš mirties miego (Plg Ps 75, 6 ; Dan 12, 2), kad laukiama didžiausio ir pilno išsilaisvinimo, kada šventieji gauna regėti Dievą.

17 psalmės turinys susideda iš dviejų dalių ir pabaigos. Pirmoje dalyje (2—31) bendrais posakiais šlovinama Dievo suteiktoji pagalba. Ji prasideda įvadu, kuriame psalmininkas pareiškia savo meilę Dievui ir šlovina jį kaip savo padėjėją (2—4) ; toliau aprašo, kokiuose pavojuose būdamas jis šaukėsi Dievo pagalbos (5-7), kaip Dievas nužengęs dideliame žemės drebėjime, smarkioje audroje, tirštuose debesyse tarp žaibų, ant kherubų ir vėjų sparnų, kaip griausmu ir žaibais išgąsdinęs priešus, atsidengus žemės gelmėms (8—16) ; o jį patį išgelbėjęs nuo pavojų ir galingiausių priešų (17—20), nes Dievas žiūrėjęs jo nekaltumo ir klusnumo savo įsakymams, taip, kaip paprastai elgiasi su žmonėmis, pasirodydamas geras geriems, rūstus piktiems, padedąs nuolankiems (21—31). Antroji dalis (32—46) susideda iš aprašymo atskirų Dievo suteiktų geradarysčių karaliui : kaip Dievas paruošė jį kovai (32—35), kaip padėjo pačioje kovoje (36—39), kaip privertė priešus bėgti (40—43), kaip padarė jį taip pat kitų tautų valdovu (44—46). Pabaigoje vėl trumpai šlovinamas Dievas ir jam dėkojama už suteiktą pagalbą (47—51)

Šita pati psalmė su labai nedideliais skirtumais atskiruose žodžiuose yra 2 Kar 22. Ir tenai ji turi tiek pat eilučių. Ir ten yra visai aiškiai pasakyta, kad ją sudėjęs Dovîdas

2*Aš myliu tave...* Psalmė pradedama pareiškimu meilės Viešpačiui. Toliau Viešpačiui duodama keletas įvairių pavadinimų, kuriais ypač apibūdinama pagalba, Dievo suteikiama karaliui. — 3*Mano uola.* Ebr *sel'ah* ir *tsur*. Pavadinimas Uola ypač dažnai duodamas Dievui išreikšti minčiai, kad Viešpats tobulai ir ištikimai apsaugo savo tarnus nuo pavojų. Plg 5 Moš 2, 4. 15. 18. 30 : 2 Kar 22, 2... Ješ 17, 10 ir k

5*Mirties bangos...* Palyginimais aprašoma didumas pavojaus, kurs grėsė Dovîdui. Mirtis ir mirusiųjų buveinė norėjo sugauti karalių savo virvėmis ir žabangais, kaip kad medžiotojai virvėmis ir kilpomis gaudo žvėris. Plg 2 Kar 22, 7. — 7*Iš savo šventnamio* : iš dangaus

[8]Ir buvo sukrėsta ir sudrebėjo žemė,
kalnų pamatai buvo pajudinti
ir sukrėsti, nes jis degė rūstybe.
[9]Pakilo dūmai iš jo nosių
ir naikinanti ugnis iš jo burnos,
jo padegtos anglys.
[10]Jis palenkė dangų ir nužengė,
tamsūs debesys buvo po jo kojų.
[11]Jis buvo nešamas ant kherubų ir skrido,
ir sklendeno ant vėjo sparnų.
[12]Jis apsivilko tamsybėmis kaip apsiaustu,
tamsiu vandenimi kaip dangalu, tirštais debesimis.
[13]Dėl jo žvilgsnio žaibavimo
užsidegė ugningos anglys.
[14]Ir sugriaudė iš dangaus Viešpats,
ir Augščiausias paleido savo balsą.
[15]Ir leido savo vilyčias ir išsklaidė juos,
daug žaibų, ir išvaikė juos.
[16]Ir pasirodė jūros dugnai,
ir buvo atidengti žemės skritulio pamatai
Nuo Viešpaties sudraudimo,
nuo jo rūstybės vėjo papūtimo.
[17]Jis ištiesė ranką iš augštybių, sugriebė mane,
ištraukė mane iš daugelio vandenų.

---

[8]*Ir buvo sukrēsta...* Kaip Dievas išklausē Dovîdo maldą, pasakoma aprašymu Dievo pasirodymo (teophanijos), kuriame Dievas nužengia smarkiausioje audroje ir žaibais bei kruša priverčia neprietelius bēgti. Tokių Dievo pasirodymų yra buvę išrinktosios tautos istorijoje iš tikrųjų (žr 2 Moš 19, 16—18 ; Još 10, 11 ; Teis 5, 20 ir k) ; bet dažnai aprašymas būna tik idējinis ; toks jis yra ir čia, nes Dovîdo gyvenime nerandame papasakotų panašių atsitikimų. Labai paprastas yra dalykas įsivaizduoti sau, kad dangus, žemē ir visi gaivalai sujunda, dreba Sutvērējui prisiartinant ir tarnauja jam kaip įrankiai kaltam žmogui nubausti. Ebr tekste yra pastebētinas gražus žaidimas panašiai skambančiais žodžiais : *vaththig'aš... vaththir'aš.* Toliau ps autorius, pasakęs, kad *jis* (Dievas) *degē rūstybe,* tą rūstybę aprašinēja : [9]*Pakilo...* Rūstybē paprastai pasireiškia smarkesniu kvēpavimu, lyg kokiais garais, veido įkaitimu ir liepsnojančiomis akimis. Tai ir pasakyta 9 eil, tik dar su žymiu dalykų padidinimu. Žr 2 Kar 22, 8. 9 ; plg 5 Moš 29, 20 ; 32, 22 ; Ješ 15, 7 ; Ps 96, 3 ir k. — [10]*Jis palenkē...* Audroje debesys rodosi nusileidžią žemyn. Dievas slepiasi juoduose debesyse, kad nebūtų matomas, ir iš jų leidžia savo žaibus ant piktadarių. Ties rūstybēs uždegtu ir apšviestu Dievo veidu laikas nuo laiko prasiskiria debesys, kad praleistų žaibą ir krušą, tuo tarpu gi griaudžia Dievo griausmai. Žr 22, 10. — [11]*Jis buvo nešamas...* Vaizdas paimtas iš debesēlio, kuriame kaikada apsireikšdavo Dievo buvimas viršum sandoros skrynios dangčio ant kherubų sparnų. Kadangi Viešpats ir čia turi sostą ant kherubų, tai ženklas, jog jis yra sandoros Dievas, ateinąs savo neprietelių teisti. Žr 2 Kar 22, 11. — [13]*Dēl jo žvilgsnio...* Žaibavimas yra lyg spinduliai, einą su Dievo žvilgsniu ir pavirstą ugningomis žarijomis. — [14]*Paleido savo balsą.* Griaustinis yra Dievo balsas. — [15]*Savo vilyčias...* Tie patys žaibai veikia prieš neprietelius kaip vilyčios. Žr 2 Kar 22, 14... — [16]*Jūros dugnai...* Smarkus žemēs drebējimas ir audra taip sujudino vandenį, kad jis išsiliejo iš savo krantų, ir pasirodē jūros dugnas ir tenai esą žemēs skritulio pamatai ; audra buvo tai Dievo rūstybēs papūtimas, vējas. Plg 2 Kar 22, 16. — [17]*Jis ištiesē...* Dievui veikiant Dovîdo priešai buvo išsklaidyti, grēsęs jam pavojus pašalintas. To negana. Viešpats ištiesia savo

18 Išplėšė mane iš mano galingiausio neprietelio
ir iš nekenčiančiųjų manęs, kurie buvo stipresni už mane.
19 Jie puldavo mane nelaimingą man dieną,
bet Viešpats pasidarė man tvirtovė.
20 Ir išvedė mane į erdvų lauką,
išgelbėjo mane, nes jis myli mane.
21 Viešpats atsilygino man pagal mano teisumą,
atsiteisė man pagal mano rankų švarumą,
22 Nes aš saugojau Viešpaties kelius
ir neatsitraukiau nuo mano Dievo nusidėdamas,
23 Nes turėjau prieš akis visus jo paliepimus
ir jo įsakymų neatstūmiau nuo savęs,
24 Nepaliestas aš buvau jo akyse
ir nuo kaltės saugojau save.
25 Ir Viešpats atsilygino man pagal mano teisumą,
pagal mano rankų švarumą jo akyse.
26 Tobulam žmogui tu pasirodai tobulas,
su nekaltu tu elgies nekaltai,
27 Nesuteptam žmogui tu pasirodai nesuteptas,
su sukčiumi tu elgies atsargiai.
28 Nes pažemintą tautą tu išgelbsti,
o akiplėšas nubaudi.
29 Nes tu, Viešpatie, suteiki spindėjimo mano žiburiui ;
Mano Dieve, tu apšvieti mano tamsybes.
31 Nes su tavim aš įbėgu į priešų būrius,
ir su savo Dievu aš šoku per mūrą.
31 Dievo kelias nesuteptas,
Viešpaties žodis ugnimi išmėgintas ;
jis yra skydas visiems, kurie bėga prie jo.
32 Nes kas yra kitas dievas be Viešpaties ?
arba kokia kita uola be mūsų Dievo ?
33 Dievas, kurs sujuosė mane stiprybe
ir padarė nesuteptą mano kelią,
34 Kurs padarė mano kojas greitas kaip stirnų kojos
ir pastatė mane augštumose,
35 Kurs išlavino mano rankas kovai
ir mano pečius variniam lankui įtempti.

---

ranką ir rūpinasi tuo, kurs buvo patekęs į didžiausią nelaimę, lygią daugeliui vandenų. — 20 *Į erdvų lauką* : į vietą, kur nebebuvo pavojaus. Plg 2 Kar 22, 20...

21 *Viešpats atsilygino*... Dievo suteiktoji pagalba buvo nusipelnyta ištikimu Dievo valios vykdymu. — *Rankų švarumą*. Rankų švarumas yra vaizdas darbų ir pasielgimo nekaltumo. Plg Kar 22, 21 ir tt. — 26 *Tobulam žmogui*... Čia nurodoma dēsniai, kurių Viešpats paprastai laikosi santykiuose su žmonēmis : geriems jis rodosi geras ir maloningas, teisiems rodosi teisus, su tuo, kurs savo elgesiu rūstina Dievą, erzina jį, Dievas pasielgia rūsčiai, baudžia kaip teisingas teisējas, nesiduoda suklaidinamas. — 28 *Nes pažemintą tautą* : prislēgtuosius, neteisingai nedorųjų varginamus. — 29 *Suteiki spindējimo*... Daug šviesos duodąs žiburys yra laimēs ir linksmybēs vaizdas, o tamsybē yra nelaimēs simbolis. — 30 *Įbēgu į priešų būrius* : ir nežūnu. — 31 *Viešpaties kelias*... Viešpats elgiasi visur tobulai

32 *Kas yra*... Antroje ps dalyje šlovinama Dievas už jo suteiktas atskiras geradarystes, visų pirma, kad tinkamai paruošē jį kovai su priešais. — 34 *Pastatē mane augštumose*: augštoje ir saugioje vietoje. Plg Ps 60, 3 ; Hab 3, 19. — 35 *Variniam lankui*. Tokiam lankui įtempti reikējo turēti daugiau jēgų

36Tu davei man savo gelbstintį skydą,
ir tavo dešinė palaikė mane,
ir tavo rūpestingumas padarė mane didelį.
37Tu padarei platų kelią mano žingsniams,
ir mano kojos nesvyravo.
38Aš vydavaus savo neprietelius ir sugaudavau juos,
ir negrįždavau, kolei nebuvau jų sunaikinęs.
39Aš sulaužiau juos, ir jie negalėjo atsikelti,
krito po mano kojų.
40Tu sujuosei mane stiprybe kovai
ir sulenkei po manim besipriešinančius,
41Ir privertei bėgti mano neprietelius,
ir išsklaidei tuos, kurie manęs nekentė.
42Jie šaukėsi — ir nebuvo kas juos gelbėtų;
Viešpaties — ir jis jų neklausė.
43Aš išblaškiau juos kaip dulkes prieš vėją,
sutrypiau juos kaip gatvių purvą.
44Tu išgelbėjai mane iš tautos prieštaravimų,
padarei mane tautų galva.
45Tauta, kurios nepažinau, tarnavo man,
kai tik išgirdo, paklausė manęs;
46Svetimtaučiai meilinosi man,
svetimtaučiai išblyško, drebėdami išėjo iš savo tvirtovių.
47Tegyvuoja Dievas ir tebūna pašlovinta mano Uola, mano gelbėtojas,
ir tebūna išaugštintas giesmėmis Dievas,
48Dievas, kurs už mane atkeršijo
ir pavergė man tautas;
49Tu, kurs išlaisvinai mane nuo mano neprietelių
ir iškėlei mane viršum besipriešinančių man,
atėmei mane nuo žmogaus smurtininko.
50Todėl aš šlovinsiu tave, Viešpatie, tautose
ir giedosiu tavo vardui psalmę,
51Tau, kurs davei savo karaliui dideles pergales
ir padarei pasigailėjimą savo pateptajam,
Dovîdui ir jo palikuonims per amžius

18 (19) psalmė. Gyrius Dievo sutvėrėjo ir įstatymleidžio

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo.
2Dangus pasakoja Dievo garbę,
ir tvirtuma skelbia jo rankų darbą.

36*Tu davei*... Dievas padėdavo Dovîdui jo kovose

40*Tu sujuosei*... Dovîdas buvo toks stiprus kovoje, kad jokie neprieteliai neįstengē jam pasipriešinti

44*Tu išgelbējai*... Dievas padējo Dovîdui pašalinti savo tautos nesutikimus; ir svetimos tautos buvo priverstos jam pasiduoti. — 46*Meilinosi*: skubējo pasiduoti, dēdamiesi, esą jie pasiduoda savo gera valia

47*Tegyvuoja*... Ps baigiama šlovinimu Dievo Gelbētojo ir dēkojimu. — 51*Savo pateptajam*... Aliuzija į karališkąjį Dovîdo patepimą. — *Ir jo palikuonims*... Kaip buvo žadēta 2 Kar 7, 15; Ps 88, 4. 27—38; Ješ 55, 3. Dovîdui buvo žadēta amžinas sostas ir draug buvo jam pasakyta, kad gailestingumas nebus atimtas iš jo palikuonių. Tie žodžiai veda mus iki Jēzui Kristui, tikram ir amžinam Dovîdo palikuoniui, kuriame vienamе pilnai įvyko Dievo pažadas apie amžinąjį Dovîdo sostą

18 psalmėje Dovîdas išdēsto, kaip

3Diena pagarsina dienai tą dalyką,
ir naktis duoda nakčiai žinią.
4Tai ne žodis ir ne šnekos,
kurių balso nesigirdi ;
5Jų garsas išeina į visą žemę,
ir jų žodžiai iki žemės pakraščių.
Tenai jis padarė saulei jos padangtę ;
6Ji išeina kaip jaunikis iš savo miegamojo,
džiūgauja kaip milžinas, bėgdamas keliu.
7Nuo dangaus pakraščių jos išėjimas,
ir jos apėjimas vėl iki dangaus pakraščiui,
ir niekas nepasislepia nuo jos karščio.
8Viešpaties įstatymas tobulas, jis atgaivina sielą ;
Viešpaties nuostatas yra tvirtas, jis pamoko bemokslį ;

---

nuostabiai visur ir visados skelbia Dievo šlovę jo kūriniai, dangus ir saulē, kuri savo šiluma pasiekia visaką (2—7) ; taip pat jo duotasis įstatymas, kurs yra tobulas, apšviečia ir linksmina, gaivina. Psalmē baigiama meldimu atleisti nusikaltimus ir karštu troškimu, kad autoriaus žodžiai ir mintys galētų visados patikti Dievui (8—15)

2*Dangus...* Dievas davē kūriniams savo šlovēs atblizgį. Tuo matomu atblizgiu jie veda žmogų prie Dievo ir duoda apie jį žinių. Plg Rom 1, 20. — *Tvirtuma* : matomas dangaus skliautas. — 3*Diena pagarsina...* Autorius dieną ir naktį įasmenina. Kiekviena diena einančiai po jos dienai ir kiekviena naktis sekančai nakčiai garsiai skelbia, ką jos yra patyrusios apie Dievo veikalus. Taip dangaus pradētas šlovinimas Dievo Sutvērējo tęsiasi nuolat be jokios paliaubos. — *Duoda... žinią* : moko pažinti. — 4·5*Tai ne žodis....* Niekados nesiliaujanti šlovinančios Sutvērēją gamtos giesmē — tai ne neaiški tyli šneka, kurios negalima pastebēti ir suprasti. Jos liudijimas tai pamokslas visus pasiekiančia, visiems girdima ir suprantama kalba. — Rom 10, 18 šv Povilas daro iš šitos 5 eil žodžių išvadą, kad žydai turējo išgirsti Evangeliją. Jis lyg kad sako : ką Dovîdas pasakē apie Dievo apsireiškimą gamtoje, tai dar labiau reikia pasakyti apie Kristaus apsireiškimą Israēlyje. — 5.6*Saulei...* Tarp visų dangaus žiburių saulē visų garsiausiai skelbia Dievo šlovę. Saulē yra gavusi sau padangtę danguje. Iš tos padangtēs ji išeina kiekvieną rytmetį, kad, apibēgus dangų, vēl pasislēptų į ją vakare. Jos pasirodymas palyginama su išējimu rytmetį iš miegamojo kambario jaunikio, kurs tuomet pasijunta lyg kad naujo gyvenimo pradžioje, kurio veidas atrodo linksmas ir kurs pasiryžęs bēgti savo keliu kaip koks karžygys, visa nugalēdamas

8*Viešpaties...* Antroje ps dalyje autorius šlovina Dievą dēl jo duotojo apreiškimo, kurs žmogui yra antgamtinē šviesa. Todēl čia Dievas, kaip apreiškimo davējas, vadinamas vardu Jahveh, Viešpats (žr 2 Moš 3, 14), kai tuo tarpu pirmoje ps pusēje jis, kaip Sutvērējas, buvo vadinamas El. Dievo apreiškimas, apie kurį čia kalbama, apima ne tik duotąjį Sinajaus kalne įstatymą, bet visus Dievo valios pasireiškimus išrinktajai tautai, randamus lygiai Pranašuose, kaip ir Mošēs knygose. Apreiškimui duodama šeši vardaisinonimai, kurių kiekvienas gauna po du aptarimu, taip parinktu ir sustatytu, kad tarp pirmojo ir antrojo yra toks santykis, koks yra tarp priežasties ir pasekmēs. Plg Rom 7, 12—14. Pirmas vardas *įstatymas*, ebr *thorah* (pamokymas). Viešpaties įstatymas nesuteptas, *tobulas*, be jokios ydos (ebr ž *th^{e}mimah* sakomas apie aukas, kuriose nebuvo jokios kliaudos) ; todēl jis *atgaivina sielą*, grąžina nykstančią gyvybę. — *Nuostatas.* Tas pat įstatymas gauna nuostato vardą, nes iš jo pažįstama šventą Viešpaties valią (plg 2 Moš 25, 16. 21). Tas nuostatas yra *tvirtas* (ebr *ne'emanah*, kuriuo galima pasitikēti), tikras savo grasymuose ir savo pažaduose ; todēl jis *pamoko bemokslį* (ebr *pethi*), neklastingą, kurio siela yra atvira visokiems įspūdžiams ir kuriems

9Viešpaties įsakymai tiesūs, jie džiugina širdį;
Viešpaties paliepimas yra tyras, jis apšviečia akis;
10Baimė Viešpaties tyra, ji pasilieka per amžius;
Viešpaties teismai tikri, jie visi kartu teisingi,
11Jie geistini labiau kaip auksas ir kaip daug tikrojo aukso
ir saldesni už medų ir medaus syvą.
12Nors tavo tarnas jų žiūri
ir jų sergėjime yra labai uolus,
13Kas tačiau pastebės visas klaidas?
Nuo man nematomų nuodėmių apvalyk mane.
14Gink taip pat nuo puikybės savo tarną,
kad ji neviešpatautų manyje.
Tuomet aš būsiu nepaliestas ir nesuteptas
nuo didelio nusikaltimo.
15Tegul patinka mano burnos žodžiai ir mano širdies mąstymas
tavo akyse, Viešpatie, mano Uola ir mano Atpirkėjau.

19 (20) psalmė. Malda už karalių prieš karą

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo.
2Teišklauso tave Viešpats sielvarto dieną,
telaiko tave globoje Jokubo Dievo vardas.

---

jis yra tikras ramstis. — 9*Įsakymai.* Trečias Viešpaties apreiškimo vardas įsakymai, ebr *piqqudim*, paliepimai, kuriuos Dievas duoda žmogui. Jie tikri, pilnai sutinka su amžina teisumo ir neteisumo taisykle, įrašyta į žmogaus sąžinę, todēl jie *džiugina širdį*, pripildo ją švento džiaugsmo. — Ketvirtas vardas *paliepimas*, ebr *mitsvah*. Jis tyras, ebr *barah*, nesuteptas, kaip saulēs šviesa, todēl jis *apšviečia akis*, suteikia tikrą dieviškų dalykų, Dievo valios pažinimą. Plg Rom 12, 2. — 10*Baimē...* Dievo įstatymas vadinamas dar *baime*, nes sēkmingai ragina laikytis viso dorovinio ir religinio įstatymo. Ta baimē yra nesutepta, ebr *t^ehorah*, apvalyta, nieku nesutepta, todēl ji *pasilieka per amžius*. — Paskutinis įstatymo vardas *teismai* ar nutarimai, nes jie yra vyriausiojo teisējo, Dievo, valios išreiškimai. Tie teismai yra *tikri*, arba tiesa, nes *jie visi kartu yra teisingi*, t y jiems negalima nieko prikišti. — 11*Jie geistini...* Viešpaties įstatymo vertē yra labai didelē. Jis brangesnis už paprastą auksą (ebr *zahab*) ir už tyriausią auksą (ebr *paz*). Jis meilesnis už paprastą medų (ebr *d^ebaš*) ir už geriausios rūšies medų (ebr *nofet tsufim*), savaime varvantį iš korio. 12 13*Nors tavo tarnas..* Net ir dievobaimingas žmogus, kurs rūpestingai stengiasi laikytis įstatymo, pats to nepastebējęs, peržengia jį; todēl psalmininkas prašo, kad būtų apvalytas nuo šitų jam nematomų nuodēmių. — *Klaidas.* Ebr *š^egi'oth* reiškia klaidas, nusikaltimus, daromus dēl nežinojimo. Jos labai dažnai pasitaiko dēl žmogaus prigimties silpnumo. — 14*Nuo puikybēs...* Žmogui dažnai gresia dar didesnis pavojus; jis kilsta iš *puikybēs* nuodēmēs, nusikaltimų, daromų laisva valia. — *Nuo didelio nusikaltimo*: nuo maišto prieš Dievą, nuo apostazijos. — 15*Tegul patinka...* Psalmininko linkējimas: jei jis bus laisvas nuo nusikaltimų, tuomet jo žodžiai ir mintys galēs patikti Viešpačiui. — *Mano Uola* Ebr *tsuri*. — *Atpirkējau.* Ebr *go'el*, tas, kurs atkeršija. Žr Ijobo 19,25

19 psalmė. Pirmoje jos dalyje, prašoma Dievo pagalbos karaliui, einančiam į karą, kad jo valdiniai galētų džiaugtis pergale (2—6); o antroje psalmininkas pareiškia savo tvirtą pasitikējimą Dievu, nuo kurio vieno priklauso pergalē, kad jis galingai padēs karaliui (7—9). Psalmēs pabaigoje tauta kartoja savo maldą (10)

1*Dovîdo.* Spējama, kad Dovîdas sudējęs šitą psalmę ir 20, kai jis turējo stoti į kovą prieš Amoniečius ir

3Tesiunčia tau pagalbos iš šventovės
ir tepalaiko tave iš Siono.
4Teatsimena visas tavo duonines atnašas
ir telaiko malonia tavo deginamąją auką.
5Tesuteikia tau, ko tavo širdis trokšta,
ir teįvykdo kiekvieną tavo sumanymą.
6Tegul mes linksminsimės tavo pergale
ir mūsų Dievo vardu iškelsime vėliavas;
teįvykdo Viešpats visus tavo prašymus!
7Jau žinau, kad Viešpats suteikė pergalę savo pateptajam,
išklausė jį iš savo švento dangaus
savo nugalinčios dešinės stiprumu.
8Anie kariškais vežimais, o šitie žirgais,
mes gi stiprūs esame Viešpaties, mūsų Dievo, vardu.
9Anie sukniubo ir parpuolė,
mes gi stovime ir pasiliekame.
10Viešpatie, suteik karaliui pergalę
ir išklausyk mus tą dieną, kurią šaukiamės tavęs

20 (21) psalmė. Dėkojimas ir maldos už karalių

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo.
2Viešpatie, dėl tavo galios linksminasi karalius,
ir kaipgi smarkiai jis džiūgauja dėl tavo pagalbos!
3Ko troško jo širdis, tu suteikei jam
ir jo lūpų prašymo neatmetei.
4Nes pasitikai jį gerais palaiminimais,
uždėjai jam ant galvos tikro aukso karūną.

Siriečius. Plg 2 Kar 10—12 sk.—2*Sielvarto...* kilus karo pavojui. — *Jokubo Dievo*: kurs apsireiškē patriarkui Jokubui, vedē jį ir gynē. Plg 1 Moš 35,3. — 3*Iš šventovēs*: Siono kalne, kur buvo sandoros skrynia, žemiškas Dievo sostas. — 4*Duonines atnašas*: tepriima maloniai ir telaiko davēją geroje atmintyje ir tepažvelgia meiliai į jo aukas: nekruvinas aukas, kurios buvo atnašaujamos kartu su kruvinomis, deginamosiomis. 3 Moš 211... Šitos eil gale yra ebr t *selah.* Žr Ps 3, 3. 6*Teįvykdo...* Tauta meldžiasi kartu su savo karaliumi, kad Dievas išklausytų karaliaus prašymus

7*Jau žinau...* Psalmininkas kartu su maldaujančia tauta tiki, kad malda jau išklausyta, nes buvo melstasi už paties Dievo pateptąjį karalių. — *Iš savo švento dangaus*: iš tikrosios savo šventovēs, iš dangiškosios buveinēs. — 8*Anie kariškais...* Pagonys. Plg 2 Kar 10, 18. — *Mes gi...* Tikroji Israēlio pergalēs priežastis — tai jo pasitikējimas vienu Dievu. Plg 1 Kar 17, 45. Israēliui buvo uždrausta sekti pagonių pavyzdžiu, dauginti karinius vežimus ir raitariją. Žr 5 Moš 17, 16. Nevienodas buvo vienų ir kitų pasitikējimas, nevienodas ir likimas: 9*Anie sukniubo...* Ps baigiama maldos pakartojimu: 10*Viešpatie, suteik...*

20 psalmės pirmoje dalyje dēkojama Dievui už suteiktas karaliui geradarystes, pagalbą, galią, ilgą gyvenimą, džiaugsmą (2—8); antroje dalyje kreipiamasi į karalių ir išreiškiama linkējimas, kad neprieteliai, Dievui padedant, būtų visai nugalēti ir sunaikinti dēl jų piktų sumanymų, kad Dievas būtų išaugštintas ir visų šlovinamas (9—14)

1*Dovîdo.* Šita Ps, matyti, sudēta tomis pačiomis aplinkybēmis, kaip ir 19. 2*Dēl tavo galios.* Dievo galia pasireiškē duodant karaliui pergalę. Tai buvo didžiausia geradarystē; toliau įvardijamos kitos. — 4*Tikro aukso karūną.* Gal čia daroma aliuzija į atsitikimą su atimtu iš Amoniečių karaliaus auksiniu vainiku, kurs buvo uždētas Dovîdui ant galvos.

[5]Jis prašė tave gyvybės : tu suteikei jam
ilgą gyvenimą per amžių amžius.
[6]Didelė yra jo garbė dėl tavo pagalbos,
tu padėjai ant jo didybę ir šlovę.
[7]Nes padarei iš jo palaiminimą per amžius,
linksminai jį džiaugsmu tavo akivaizdoje.
[8]Nes karalius pasitiki Viešpačiu
ir dėl Augščiausiojo malonės nebus pajudintas.
[9]Teateina tavo ranka ant visų tavo nepritelių ;
teranda tavo dešinė tuos, kurie tavęs nekenčia.
[10]Padėk juos kaip ugnies krosnyje,
kai pasirodys tavo veidas.
Viešpats tesunaikina juos savo rūstybėje,
ir ugnis tepraryja juos.
[11]Jų vaikus išnaikink nuo žemės
ir jų palikuonis iš žmonių tarpo.
[12]Jei jie bandys prieš tave pikta,
rengs klastą, jie nenugalės ;
[13]Nes tu priversi juos bėgti,
įtempsi savo lanką prieš juos.
[14]Pakilk, Viešpatie, savo galioje !
mes giedosime ir šlovinsime tavo stiprybę

21 (22) psalmė. Pranašystė apie Kristaus kančią ir jos vaisius

[1]Khoro vedėjui. Gaida kaip : « Stirna auštant ». Psalmė. Dovîdo.
[2]Mano Dieve, mano Dieve, kam tu mane palikai ?
Toli tu esi nuo maldų, nuo mano šauksmo žodžių.
[3]Mano Dieve, aš šaukiu per dieną, o tu neišklausai,
ir naktį, o tu manęs neklausai.

Žr 2 Kar 12, 30. — [5]*Ilgą gyvenimą...* Ilgas žemiško gyvenimo amžius buvo laikomas viena iš didžiausių Dievo geradarysčių. Gyvenimą per amžių amžius galima laikyti dažnai sutinkama iperbole. Pav 3 Kar 1, 31 : *tegyvuoja mano valdovas Dovîdas per amžius.* Plg Dan 3, 9 ; 5, 10 : Ps 60, 7. 8. Bet gali čia būti aliuzija ir į pažadą amžinojo sosto (2 Kar 7, 16) ; tuo atveju Ps žodžiai pilnai įvyko tik Kristuje. Plg Žyd 5, 7. — [7]*Palaiminimą per amžius* : padarei jį patį labai laimingą arba, anot kitų, darai, kad jis pats turi palaiminimą iš augštybių, kaip kitados Abraomas, ir yra palaiminimo tarpininkas kitiems. Pilna prasme šitie žodžiai tinka vēl tiktai Kristui. — *Tavo akivaizdoje* : pažvelgdamas į jį maloningai. — [8]*Nebus pajudintas* : gautoji laimē nebus iš jo atimta

[9]*Teateina...* Linkējimas karaliui, kad jo nepriateliai visai žūtų, kad juos visus pasiektų jo jēga ir sunaikintų — [10]*Kaip ugnies krosnyje* : bus jiems taip, kaip įmestiems į liepsnojantį krosnį. — *Viešpats tesunaikina...* Keršys nepriateliams taip pat Dievas. Pasipriešinimas pateptajam karaliui yra pasipriešinimas Dievui. Žudymas žmonių karo metu Sen Testamente, taikant keršto įstatą, buvo įprastas dalykas. — [12]*Rengs klastą...* Nurodoma priešų sunaikinimo priežastis. — [13]*Lanką prieš juos* : tiems, kurie nesuskubs pabēgti, taikysi savo vilyčiomis tiesiog į veidą. — [14]*Pakilk...* Ps baigiama malda, kaip ir 19

21 psalmė yra viena iš labai žymių pranašysčių apie Jēzaus Kristaus kančią ir apie jos vaisius. Ps prasideda žodžiais, kuriuos Kristus ištarē ant kryžiaus, 7—9 eil aprašoma išjuokimai ir išniekinimai, kokiuos padaryta Kristui, kybančiam ant kryžiaus ; 16 eil žodžiais išreiškiama kitas jo atsiliepimas ant kryžiaus (trokštu) ; kalbama dar apie rankų ir kojų perdūrimą, apie drabužių pasidalinimą ir apie burto metimą dēl

[4]Tu gi gyveni šventovėje,
Israėlio šlove.
[5]Tavyje turėjo vilties mūsų tėvai,
turėjo vilties, ir tu išlaisvinai juos ;
[6]Tavęs šaukėsi ir buvo išgelbėti,
tavyje turėjo vilties ir nebuvo sugėdinti.
[7]Aš gi esu kirminas, o ne žmogus,
pasityčiojimas ir žmonių atmata.
[8]Visi, kurie mane mato, išjuokia mane,
kraipo lūpas, judina galvą :
[9],, Jis pasitikėjo Viešpačiu : tegul išlaisvina jį,
teišgelbėja jį, jei jį myli ".
[10]Juk tu vedei mane nuo pat motinos įsčios ;
tu padarei, kad aš buvau saugus prie mano motinos krūčių.

---

jupos ; visa gi tai padaryta mirštančiam Kristui. Evangelistai ir Apaštalai taiko šitos psalmēs žodžius Kristui. Plg Mt 27, 35. 39. 43. 46 ; Jo 19, 23. 24. 28 ; Žyd 2, 11. 12. Šv Eklesijos Tēvai (Justin, Iren, Auksab, Jieron, Aug) laiko šitą psalmę mesijine. — Psalmēje randamas aprašymas netinka niekam daugiau kaip tik Kristui. Netinka jis nei Dovîdui, nei Ezekijui, nei Jeremijui, nei visai Israēlio tautai, drauge paimtai. Nēra kito žmogaus, kurs būtų kentējęs kankinimus, lygiai baisius ir turējusius lygiai garbingus išganymo vaisius visam pasauliui ; kurs būtų sujungęs savo asmenyje ir didžiausias kančias ir tobuliausią šventumą, kaip tik Dievas Žmogus

Pirmoje psalmēs dalyje Dovîdas, kalbēdamas Mesijo vardu, dejuoja, kad jis visai paliktas Dievo ir paniekintas žmonių (2—12) ; toliau aprašo pasielgimą asmenų, dalyvaujančių Kristaus prikalime ant kryžiaus, ir Išganytojo maldą (13—22). Antroje dalyje psalmininkas to paties Kristaus vardu dēkoja Dievui už išgelbējimą ir nurodo geriausius ir gausingiausius kančios vaisius ; jie bus suteikti Kristaus įsteigtai Eklesijai, į kurią įeis visos tautos ; visos būsimos kartos skelbs Dievo teisybę (23—32)

[1]*Kaip* : « *Stirna*... Gal šitaip nurodoma, jog psalmē reikējo giedoti kaip kita labiau žinoma giesmē, prasidedanti žodžiais : « *Stirna auštant*... » —[2]*Mano Dieve*... Ebr, 'Eli,'Eli. Mt 27, 46 ; Mk 15, 34. — *Kam tu mane palikai* ? Ebr *lamah 'azabthani*. Kadangi Kristus kalbējo siro-khaldaiška tarme, ant kryžiaus jis ištarē : *lammah sebagthani*. Kristaus klausimas, kreipiamas į Dievą Tēvą, yra ne nekantrumo ar nusiminimo ženklas, o tik troškimo, išsiilgimo. Jis žino, kad meilē jį riša su Dievu ; bet dabartinis jo stovis nesutinka su esme jo santykių su Dievu. Kaip pasireiškē palikimas, pasakoma toliau : *toli tu esi*... t y kaip aš bešaukčiau, vistiek pagalba toli nuo manęs, aš esu paliktas vienas. Žyd 5, 7. — [3]*Per dieną ... per naktį* : visuomet. — [4]*Gyveni šventovēje* : Jerusalēs šventnamyje, kurs yra dangiškosios buveinēs atvaizdas, ir danguje. Nors aš ir netuojau išklausomas, tačiau Dievas, Israēlio šlovē, kurs gyvena danguje, yra visados pasiryžęs padēti. — [5.6]*Tavyje turējo vilties*... tu visados išklausydavai mūsų tēvus, tai kodēlgi tu neturētumei išklausyti manęs ? — [7]*Aš gi esu*... : aš patekau į tokią padētį, jog išrodau lygus kirminui, kurį kiekvienas gali mindžioti koja, jog man nebepripažįstama žmogiškos vertēs. Šitas aprašymas turi pagreitinti Dievo pagalbą. Plg 49, 7 ; 53, 3. — [8]*Išjuokia mane*. Lk 23, 35. — *Kraipo lūpas* : piktžodžiauja. — *Judina galvą* : pasityčiojimo ir paniekinimo ženklai. Žr Mt 27, 39. — [9]*Jis pasitikējo*... Pasityčiojimo ir piktžodžiavimo pavyzdys : jis pavedē save Viešpačiui, gyrēsi savo viltimi Dievuje ; dabar pasirodo, kaip veltui gyrēsi. — [10.11]Iš ko priešai tyčiojasi, tuo Kristus didžiuojasi : Dievas jį vedē, Dievas jį saugojo ; jam visados priklausē, nes yra jo Dievas. — *Mano motinos*. Išganytojas mini net du kartu savo motiną. Niekur Sen Test nēra kalbos apie Mesijo tēva-žmogų, o tik

11Tau aš esu atiduotas nuo pat pradėjimo,
nuo pat mano motinos įsčios tu esi mano Dievas.
12Nestovėk toli nuo manęs, nes aš sielvartauju;
būk arti: nes nėra padėjėjo.
13Daug veršių stovi aplink mane,
Basano jaučiai supa mane.
14Jie išsižioja prieš mane
kaip plėšrus ir kriokiantis liūtas.
15Aš išsiliejau kaip vanduo,
ir išsinarstė visi mano kaulai:
Mano širdis pasidarė kaip vaškas,
tirpsta mano viduriuose.
16Išdžiūvo kaip šukė mano gerklė,
ir mano liežuvis prilipo prie mano gomurio,
ir tu nuvedei mane į mirties dulkes.
17Nes aplink mane stovi daug šunų,
piktadarių gauja supa mane.
Jie perdūrė mano rankas ir mano kojas,
18aš galiu suskaityti visus savo kaulus,
O jie žiūri ir matydami mane džiaugiasi;

---

apie jo motiną ir dieviškąjį Tėvą. Plg Ješ 7, 4; Mik 5, 3. — 12*Nestovēk*... Visados globojamas laukiu pagalbos ir dabar

13*Basano*... Išganytojas jaučiasi lyg pamestas laukinių žvėrių tarpe. Neprietelius dėl jų piktumo ir įnirtimo jis lygina su veršiais, jaučiais, liūtais, o toliau su šunimis. Basano kraštas į šiaurę nuo Jaboko upelio iki Hermono šlaitų, kitados karaliaus Ogo, vēliau Manaso giminēs nuosavybē (4 Moš 32, 1), buvo labai derlingas ir garsus savo ganyklomis. Stiprūs Basano jaučiai yra nekartą minimi Šv Rašte. — 14*Jie*: neprieteliai. — 15*Aš išsiliejau*... visai nebeturiu jēgų; kūnas nustojo savo tamprumo, ištižo, kaip apalpusio žmogaus; sąnariai nebesilaiko vienas kito, kaip vanduo nesilaiko savaime vienoje vietoje be indo. Ir kaulai nepasiliko nepaliesti, rodēsi atskirti vienas nuo kito. — Taip gi įvyko, kai Išganytojas buvo prikaltas ant kryžiaus. — *Mano širdis*... Vaizdas didžiausio suspaudimo ir išgąsčio. Plg Još 2, 11; 5, 1; 7, 5; Ješ 13, 7; 19, 1; 2 Kar 17, 10 — 16*Išdžiūvo*... Kentējimas, nuliūdimas, baimē, lyg koks karštis, išdžiovino gyvybēs sultis, taip, kaip ugnis ištraukia iš molio drēgmę. — Troškulys buvo viena iš didžiausių kančių prikaltojo ant kryžiaus. Plg Raud 4, 4; Jo 19, 28. 29. — Taip sunaikintam, regisi, nieko kito nebeliko, kaip tik mirtis. Bet neprieteliai nebūtų turēję prieš jį jokios galios, jei Dievas nebūtų jiems jos davęs. Plg Ješ 53, 1... — 17*Daug šunų*... Neprieteliai lygūs išalkusiems šunims, kurie pasiryžę pulti savo auką ir draskyti dantimis; jie piktadariai be pasigailējimo. — *Jie perdūrē*... Aiškiausia pranašystē apie perdūrimą vinimis Kristaus rankų ir kojų, prikalant jį ant kryžiaus. — Dabartiniame ebr tekste šitoje vietoje yra žodis *ka'ari*, kurs reiškia: kaip liūtas; bet jis visų pirma netinka į kontekstą, nes juk negalima sakyti: « piktadarių gauja supa kaip liūtas mano rankas ir mano kojas »: toliau visi senoviniai vertējai (LXX, Vulg, Sir, Aq, Sim, Jieron) deda šitoje vietoje arba žodį perdūrē, arba kitą panašią prasmę turintį veiksmažodį, o ne daiktvardį; todēl jie visi turējo skaityti ne *ka'ari*, bet *ka'aru*. Pakeitimas ebr tekste padaryta, matyti, vēlesniais laikais, kada prasidējo ginčai tarp žydų ir krikščionių apie įvykimą šitos pranašystēs Kristaus asmenyje. Daugelis net kritikų racionalistų pritaria Vulg vertimui prieš dabartinį ebr t. — 18*Aš galiu*... Kristaus kūnas taip buvo ištemptas ant kryžiaus, kad, jausdamas per ilgas valandas didžiausius skausmus visuose kaulų sunērimuose, būtų galējęs juos visus suskaityti. — *O jie žiūri*... Ebr ž *ra'ah* reiškia žiūrēti su pasimēgimu, lyg

19 dalina sau mano drabužius
ir dėl mano jupos meta burtą.
20Tu gi, Viešpatie, nestovėk toli ;
mano pagalba, skubėk man padėti.
21Išgelbėk nuo kalavijo mane
ir iš šunies rankos mano gyvybę ;
22Gelbėk mane iš liūto nasrų
ir mane nelaimingą nuo vienragių ragų.
23Aš skelbsiu tavo vardą savo broliams,
sueigos viduryje aš šlovinsiu tave.
24« Jūs, kurie bijote Viešpaties, girkite jį ;
Visi Jokubo palikuonys, šlovinkite jį :
bijokite jo, visi Israėlio vaikai.
25Nes jis nepaniekino ir nesibodėjo nelaimingojo nelaimės ;
ir nepaslėpė nuo jo savo veido
ir, kai šaukėsi jo, išgirdo jį ».
26Nuo tavęs eina mano šlovinimas didelėje sueigoje,
savo įžadus aš atitesėsiu tavęs bijančiųjų akivaizdoje.
27Beturčiai valgys ir bus pasotinti,
šlovins Viešpatį, kurie jo ieško :
,, tegyvuoja jūsų širdys per amžius ".
28Atsimins ir gręšis į Viešpatį
visi žemės kraštai ;
Ir parpuls jo akivaizdoje
visos pagonių šeimynos,

---

gardžiuotis. — 19*Dalina sau...* taip, kaip paprastai buvo daroma su pasmerktojo mirti drabužiais. Žr Mt 27, 35 ; Mk 15, 34 ; Lk 23, 34 ; Jo 19, 23. 24. — 20*Tu gi, Viešpatie...* Kristus ant kryžiaus nenustoja vilties ir meldžiasi toliau. — 21*Mano gyvybę.* Ebr t pažodžiui : « mano vienatinę », kurios nustojus žmogus nebeturi kitos

23*Aš skelbsiu...* Dėkingas už išgelbėjimą Mesijas viešai skelbs Dievo pažintį, galybę, veikalus, geradarystes. Skelbs savo broliams, visų pirma žydams, kurie kūnu yra tikri Kristaus broliai. Žr Žyd 2,12. Toliau gi viešuose susirinkimuose kvies šlovinti Dievą visus jo garbintojus iš tarpo žydų ir pagonių. — 24*Jokubo palikuonys* : dvasiniai Jokubo palikuonys, visi tikri Dievo garbintojai. — 25*Nepaniekino...* Dievą šlovinti kviečiami visi, nes jis išklausē nelaimingąjį ; nelaimingasis gi yra ne kas kitas, kaip tik kenčiąs Mesijas. Išklausē, prikeldamas iš numirusiųjų tobulu būdu, lyg kad Išganytojas visai nebūtų buvęs mirties valdžioje. — 26*Nuo tavęs eina...* Dēl Dievo suteiktojo išgelbējimo Kristus šlovins jį *didelējē sueigoje,* iš žydų ir pagonių tarpo surinktoje Eklesijoje, kuri laiku ir plotu yra labai didelē. — *Savo įžadus...* Sen Test buvo įprotis daryti didelēje nelaimēje įžadus ; dažniausiai buvo žadama atnašauti paskirtą aukų skaičių. Gavus prašomą pagalbą, įžadams atitesēti aukos buvo atnašaujamos ; jų kraują ir riebiąsias dalis aukodavo Dievui, jas sudegindami ant aukuro, dalį atiduodavo kunigams, likusioji gi mēsa būdavo suvalgoma linksmuose dēkojimo susirinkimuose, į kuriuos buvo kviečiami giminēs, draugai, našlaičiai, beturčiai, kurie tuo būdu buvo daromi dalyviais išgelbējimo ir džiaugsmo. — Su pirmuoju kančios ir mirties vaisiumi, su Apaštalų skelbimu vieno Dievo švenč. Trejybēje, jungiasi antras vaisius šv mišių auka kaip amžinas nekruvinas tęsinys kryžiaus aukos (Aug, Jier) ir šv Komunija. 27*Beturčiai valgys...* : tie, kuriems reikia pagalbos. — *Kurie jo ieško* : tikri Dievo garbintojai. — *Tegyvuoja...* Trejopas šv Eukaristijos veikimas : dvasinis sotumas, Dievui priklausanti pagarba, amžinas gyvenimas. — 28*Visi žemēs kraštai...* Paaiškinama, kaip plačiai pasklis vaisiai ir geradarystēs išgelbējimo, suteikto

29Nes karaliavimas priklauso Viešpačiui,
ir jis viešpatauja pagonims.
30Jį vieną garbins visi, kurie miega žemėje,
ties juo susilenks visi, kurie nužengia į dulkes.
31Ir mano siela gyvens jam,
mano palikuonys tarnaus jam,
Pasakos apie Viešpatį 32būsimai kartai,
ir jie skelbs jo teisumą gimsiančiai tautai :
" Tai padarė Viešpats "

22 (23) psalmė. Viešpats geras ganytojas ir vaišintojas

1Psalmė. Dovîdo.
Viešpats gano mane : nieko man netrūksta ;
2 žaliuojančiose ganyklose mane paguldo.
Prie vandens, kur pasilsėčiau, nuveda mane ;
3 atgaivina mano sielą.
Veda mane tiesiais takais
dėl savo vardo.
4Jei aš ir eičiau tamsiu slėniu,
aš nebijosiu pikta, nes tu esi su manim.
Tavo lazda ir tavo ramstis,
tai mane paguodžia.
5Tu tiesi man stalą,
žiūrint mano priešams ;
Patepi aliejumi man galvą ;
mano taurė pilniausia.

Mesijui. — Žmonija savo gyvenimo pradžioje žinojo tikrąjį Dievą. Vēliau atsiradusioji stabmeldystē buvo tik užmiršimas Sutvērējo. Pagonių grįžimas prie Dievo yra tik atsiminimas seniau buvusių santykių. — 30*Garbins visi* : ir pasaulio galiūnai, ir mažutēliai (Ješ 15, 6), visi, kurie eina mirties keliu. — 31*Ir mano siela...* Pats Mesijas su didele meile žada gyventi Dievui Tēvui ir jo karalystei. Taip pat ir jo dvasiniai palikuonys, jo pasekējai, visi tarnaus ištikimai Dievui. — 32*Skelbs jo teisumą...* Dievo teisumas yra tas tikras visų dalykų ir žmonių stovis, kurio Dievas nori, kad jis, kaip sutinkąs su jojo švenč valia, pasiliktų visuomet

22 psalmėje Dovîdas šlovina Dievą kaip savo geradarį. Jis Viešpaties avis. Viešpats kaip ganytojas gano savo avį geroje ganykloje ir gina ją nuo visų nelaimių (1—4) ; Viešpats vaišina jį kaip meilų svečią, lydi savo malonēmis ir leidžia gyventi savo namuose (5. 6)

1*Dovîdo.* Psalmē sudēta, matyti, tuo metu, kada Dovîdas jautēsi visai laimingas. Joje išreikštos mintys tinka taip pat Israēlio tautai, kurios ganytojas yra Dievas. Dvasine prasme ji apima visa, ką Kristus, tikras gerasis ganytojas, yra padaręs ir iškentējęs mūsų išganymui. — Palyginimas Viešpaties su ganytoju dažnai sutinkamas Sen Testamente. Žr 1 Moš 48, 15 ; 49, 24 ; Ješ 40, 11 ; Jer 31, 10 ; Ez 34, 13 ; Oš 4, 16 ; Mik 7, 14. Nauj Test pats Kristus vaizduoja save, kaip tikrai gerą ganytoją. Žr Jo 10, 1... — 2*Žaliuojančiose...* Dvasine prasme ganykla ir gaivinąs vanduo yra visa, kas praverčia mūsų išganymui. — 3*Tiesiais takais* : kad nepaklysčiau, kad būtų šlovē ganytojui, jog nē viena jo avis nežuvo tyrumoje. — 4*Tamsiu slēniu* : kur gal tykoja piktas priešas. — *Tavo lazda*, kuria ganytojas remiasi, o prireikus naudojasi, kad ja gintų avį nuo piktų žvērių

5*Tu tiesi...* Čia Viešpats palyginamas jau su šeimininku, kurs meiliai vaišina svečią savo namuose, gina jį nuo neprietelių. Taip jis ramiai gali valgyti, ką anas patiekia. Švv tēvai, Kipr, Ambr, aiškina šitą eil apie šv Komuniją, kuri suteikia mums jēgų

[6]Malonumas ir malonė lydės mane
per visas mano gyvenimo dienas,
Ir gyvensiu aš Viešpaties namuose
per ilgiausią laiką

23 (24) psalmė. Kas vertas įeiti į Viešpaties šventovę

[1]Dovîdo. Psalmė.
Viešpaties yra žemė ir tai, ko ji pilna,
pasaulis ir kas jame gyvena.
[2]Nes jis įkūrė jį ant jūrų
ir įtvirtino jį ant upių.
[3]Kas žengs į Viešpaties kalną
arba kas stovės jo šventoje vietoje?
[4]Tas, kurio rankos nekaltos ir širdis nesutepta,
kurs nekreipė savo minties į tuštybes
ir neprisiekinėjo klastingai savo artimui.
[5]Šitas gaus palaiminimą iš Viešpaties
ir užmokestį iš Dievo, savo Gelbėtojo.
[6]Šitie yra karta tų, kurie jo ieško,
kurie ieško Jokubo Dievo veido.
[7]Pakelkite, vartai, savo galvas,
ir pakilkite jūs, senoviniai vartai,
kad įeitų garbės karalius.

---

prieš piktus mūsų pačių linkimus ir prieš visus mūsų sielos nepriетelių užpuldinējimus. — *Žiūrint...* Tuo būdu nepriетelius sutinka gēda, nes jie gauna matyti, kokių gērybių Dievas suteikia tam, kurį jie norējo pražudyti. — *Patepi aliejumi...* Žyduose buvo įprotis patepti galvą svečiams, pakviestiems į pokylį. Plg Mt 16, 7 ; Lk 7, 46 ; Am 6, 6. Dvasine prasme aliejus reiškia Dievo malonę. — *Pilniausia* : sklidina. — [6]*Viešpaties namuose* : prie sandoros padangtēs Siono kalne, kur Dovîdas tikisi dar ilgai pasilikti. Dvasine prasme Viešpaties namai yra dangus

23 psalmėje Dovîdas, priminęs, kad Viešpats yra pasaulio savininkas ir Sutvērējas, skelbia, kad į jo šventąjį kalną valia eiti tik nekaltiems ir nesuteptiems (1—6). Antroje psalmēs dalyje jis ragina pakilti augštyn Siono vartus, nes pro juos turi įeiti garbēs Karalius, stiprusis ir galingasis, kareivijų Viešpats (7—10)

[1]*Dovîdo.* Progą sudēti šitai psalmei davē perkēlimas sandoros skrynios į šventąjį kalną. Žr 2 Kar 6, 12... — Lotyniškame Vulgatos vertime šitos ps antraštēje yra nurodymas, kad ji buvo paskirta « pirmai savaitēs dienai », todēl ji turējo būti giedama sekmadieniais, kai buvo daromos rytmetinēs aukos. — *Viešpaties yra...* Viešpats yra žemēs savininkas, nes jis yra jos Sutvērējas. — [2]*Ant jūrų.* Senovēs žydai vaizduodavosi žemę kaip kokį didžiausią rūmą, Dievo pastatytą ant vandenyno. Plg Ps 13, 6. — *Ant upių* : ant jūros srovių. — [3]*Kas žengs...* : kas vertas eiti į Siono kalną ir pasilikti tenai, kur buvo sandoros padangtē, žemiškas Dievo sostas. — [4]*Tas, kurio rankos...* Prie Dievo, į jo šventyklą, valia artintis tam, kurs savo darbais ir mintimis saugojasi nuodēmēs. — *Kurs nekreipē...* : kurs nēra pamēgęs tuščių žemiškų dalykų. — [6]*Šitie yra...* Tokie, kaip augščiau aprašyta, turi būti tikri Dievo garbintojai, kurie nori būti arti Viešpaties. — 6 eil ebr tekste baigiasi ž *selah*

[7]*Pakelkite, vartai...* Giedant 6 eil žodžius procesija su sandoros skrynia turējo prisiartinti prie Siono vartų. Taigi, dabar psalmininkas kreipiasi su paraginimu į tuos vartus, kad vertai priimtų įeinantį Viešpatį. Vartai neperdaug augšti, kad pro juos įeitų toks didis Dievas, todēl vartai turi pakelti *savo galvas*, t y pakelti augštyn savo viršutinę dalį, net ir patys padidēti ta pačia kryp-

[8],, Kas yra tas garbės karalius?''
«Tai stiprus ir galingas Viešpats,
Viešpats galingas kovoje».
[9]Pakelkite, vartai, savo galvas,
ir pakilkite jūs, senoviniai vartai,
kad įeitų garbės karalius!
[10],, Kas yra tas garbės karalius?''
,, Kareivijų Viešpats: jis tai yra garbės karalius''

24 (25) psalmė. Prašymas dovanoti kaltes ir išlaisvinti iš visų suspaudimų

[1]Dovîdo.
Į tave aš keliu savo sielą,
Viešpatie, [2]mano Dieve.
Tavimi pasitikiu: kadgi nebūčiau sugėdintas!
kad nedžiūgautų dėl manęs mano nprieteliai!
[3]Nes visi, kurie turi tavyje vilties, nebus sugėdinti;
sugėdinti bus tie, kurie įžūliai laužo ištikimybę.
[4]Parodyk man, Viespatie, savo kelius
ir išmokyk mane savo takų.

timi. Vartai vadinami senoviniais, nes, matyti, tai buvo dar Jebusiečių statyti vartai.— [8]*Kas yra...* Vartai nustebę klausia apie prisiartinantį karalių, kas jis, ir gauna atsakymą: *Tai... Viešpats*: Jahveh, galingasis, karžygys, Jahveh karo karžygys, kurio padedamas Israēlis atēmē iš Jebusiečių Siono kalną, su kurio pagalba iki tam laikui buvo tiek kartų nugalētojas; todēl vartai turi priimti jį su didele pagarba. — [10]*Kas yra...* Vartai dar kartą klausia apie tą karalių, bet dabar tik tuo tikslu, kad išgirstų daugiau to garbingo karaliaus pagyrimų. — *Kareivijų Viešpats.* Ebr *Jahveh c^eba'oth.* Jis ir dangaus kariuomenēs Viešpats. — Siono miestas ir jo šventasis kalnas su Viešpaties gyvenamąja vieta yra paveikslas dangaus, kuriame yra Dievo didybēs sostas. Nuo Adomo nuodēmēs laiko dangaus vartai buvo uždaryti; per metų tūkstančius žmonija klausinējos apie tą, kurs galētų vēl atidaryti užrakintuosius dangiškojo Siono vartus. Išganytojui atējus į pasaulį, pirmą kartą pasigirdo šauksmas, kad vartai turi atsidaryti, nes žmonijai jau buvo duotas tasai, kurs buvo vertas pro juos įeiti. Antrą kartą jis pasigirdo iš paties Viešpaties burnos, kai Išganytojas kartu su tais, kuriuos jis išvedē iš pragaro prieangio, artinosi prie tų vartų savo į dangų žengimo dieną, rodydamas savo šventas žaizdas, kaip savo vertēs patvirtinimą, kad jis neapkentē nuodēmēs,yra mylējęs teisumą (Arndt)

24 psalmė alphabetinē, kaip ir 9. Aiškaus logiško ryšio tarp atskirų jos eil minčių kaip ir nēra. Tačiau jos visos turinį galima išreikšti šiaip: Dovîdas pradeda 24 ps pareiškimu pasitikējimo Viešpačiu, kurs neleis kad jo ištikimas tarnas būtų sugēdintas savo priešų akyse, meldžia Dievą vesti jį tikru keliu ir atleisti nuodēmes (1—7), nes Viešpats yra geras ir maloningas (8—11). Kadangi tačiau Dievas rodo savo maloningumą ypač teisiesiems, tai ps autorius, aprašydamas savo vargą ir priešų piktumą, vēl prašo atleisti jam nuodēmes ir išlaisvinti jį nuo persekiojimų (12—22)

[1]*Dovîdo.* Ps gal buvo sudēta Absalomo maišto metu. — *Savo sielą*: savo mintis, savo troškimus. — [2]*Sugēdintas.* Dovîdas bus sugēdintas, turēs rausti, jei Dievas nepadarys galo savo ištikimo tarno vargams. — [3]*Kurie įžūliai...* kurie kelia maištą be jokio pagrindo, neturēdami, kuo galētų save pateisinti. — [4]*Savo kelius...* Dievo keliai ir takai yra nurodyti jo apreiškime, bet kad juos pažintume, reikia Dievo šviesos; reikia ir jo pa-

5 Vesk mane savo tiesoje ir mokyk mane,
nes tu esi Dievas, mano Gelbėtojas,
ir tavyje aš visados turiu vilties.
6 Atsimink, Viešpatie, savo pasigailėjimus
ir savo gailestingumus, kurie yra nuo amžių.
7 Neatsimink mano jaunystės nuodėmių ir mano nusikaltimų ;
pagal savo gailestingumą atsimink mane,
dėl savo gerumo tu, o Viešpatie.
8 Geras ir tiesus yra Viešpats :
todėl jis moko nusidėjėlius kelio.
9 Veda nuolankius teisybėje,
moko žemuosius savo kelio.
10 Visi Viešpaties takai malonė ir ištikimybė
tiems, kurie laiko sandorą ir jo įsakymus.
11 Dėl savo vardo, Viešpatie,
tu atleisi mano nuodėmę : nes ji didelė.
12 Kas yra žmogus, kurs bijo Viešpaties ?
Jis moko jį, kurį kelią turi pasirinkti.
13 Pats pasiliks gėrybėse,
ir jo palikuonys paveldės žemę.
14 Viešpats yra prieteliškas tiems, kurie jo bijo,
ir jiems jis apreiškia savo sandorą.
15 Mano akys visados nukreiptos į Viešpatį ;
nes jis ištrauks mano kojas iš slastų.
16 Pažvelgk į mane ir pasigailėk manęs,
nes aš esu vienas ir nelaimingas.
17 Palengvink mano širdies suspaudimus
ir gelbėk mane iš mano vargų.
18 Matyk mano nelaimę ir mano vargą
ir atleisk visus mano nusikaltimus.
19 Pažvelgk į mano neprietelius : nes jų daug,
ir jie neapkenčia manęs smarkia neapykanta.

---

galbos, kad jais galėtume vaikščioti. — [5]*Savo tiesoje...* kad laikyčiaus tikrojo mokslo, kurs Dievo duotas jo įstatymu. — [6]*Atsimink...* : pritaikyk man savo amžiną gailestingumą. — Pirmas Dievo gailestingumo pasireiškimas nusikaltusiai žmonijai buvo pasmerkimas žalčio suvedžiotojo. — [7]*Jaunystės nuodėmių...* : kurių didumą mažina įgimtas žmogui silpnumas ir įprastas jaunystėje greitumas ir neapsisvarstymas. — *Pagal savo gailestingumą* : " atsimink mane ne pagal savo rūstybę, kurios aš esu vertas, bet pagal savo gailestingumą, kurs yra vertas tavęs, o Viešpatie" (Aug)

[8]*Tiesus* : ištikimas, kurs atitesi, ką yra žadėjęs. — [9]*Teisybėje* : tikru keliu. — [10]*Laiko sandorą* : kurie yra ištikimi Dievo duotai sandorai ir vykdo jo įstatymus. — [11]*Dėl savo vardo...* Dievui bus šlovė, kai jis, būdamas gailestingas ir ištikimas savo pažadams, atleis nusidėjėliui didelę nuodėmę, kurios tas gailisi. — [12]*Kas yra...* Jei kuris žmogus bijo Viešpaties, t y garbina jį ir ištikimai jam tarnauja, tam Dievas duoda ypatingos šviesos, kad išmanytų kas jam reikia daryti ar ko vengti, kad įtiktų Viešpačiui. — [13]*Paveldės žemę.* Israēlio tauta buvo iš Dievo malonės paveldėjusi Kanaano žemę ta sąlyga, kad laikysis jo įstatymo (3 Moš 25, 23). Taigi paveldėti žemę reiškia būti dalyviu Dievo malonės palaiminimų. Plg Mt 5,5. — [14]*Viešpats yra...* Viešpats ištikimiems savo garbintojams duoda pažinti savo paslaptis, leidžia giliau pažvelgti į savo esmę, taip jiems parodydamas didesnę savo draugystę. — [16]*Vienas ir nelaimingas* : neturiu iš kitur pagalbos ir esu prislėgtas. — [18]*Mano nusikaltimus* : kad nuodėmės nesu-

[20]Sergėk mano sielą, ir išgelbėk mane,
kad nebūčiau sugėdintas, jog atbėgau pas tave.
[1]Tegul gina mane nekaltumas ir dorumas,
nes aš turiu vilties tavyje, Viešpatie.
[22]Išlaisvink, Dieve, Izraėlį
iš visų jo suspaudimų

25 (26) psalmė. Nekaltai įskųsto malda į Dievą teisėją

[1]Dovîdo.
Daryk man, Viešpatie, teismą, nes aš vaikščiojau savo nekaltume
ir, pasitikėdamas Viešpačiu, nesvyravau.
[2]Tyrinėk mane, Viešpatie, ir mėgink mane ;
ištirk mano inkstus ir mano širdį.
[3]Nes tavo malonumas yra prieš mano akis,
ir aš vaikščioju tavo tiesoje.
[4]Aš nesėdžiu su nedorais žmonėmis
ir nesusieinu su klastingais.
[5]Aš nekenčiu pikta darančiųjų sueigos
ir su bedieviais nesisėdu.
[6]Aš plaunu nekaltume savo rankas
ir einu aplink tavo altorių, Viešpatie,
[7]Kad viešai skelbčiau šlovinimą
ir papasakočiau visus tavo nuostabius darbus.
[8]Viešpatie, aš mėgstu tavo namų buveinę
ir tavo garbės padangtės vietą.

---

trukdytų maldos išklausyti. — [20]*Mano sielą* : mano gyvybę. — [21]*Tegul gina mane nekaltumas*... Kad žmogus būtų vertas išklausymo, jis pats turi rūpintis gyventi nekaltai. — [22]*Išlaisvink*... Trumpai išreiškiama visos psalmēs malda, kartu nurodant, kad taip meldžiasi ne vienas asmuo, bet visa tauta

25 psalmėje Dovîdas, persekiojamas ir jausdamos esąs nekaltas, šaukiasi į Dievo teismą (1. 2), įrodinėja savo nekaltumą (3—8) ir meldžia, kad jo likimas nebūtų toks, kaip bedievių (9—12). — Kunigas šv mišiose, turēdamas atnašauti eukaristinę auką, kalba 6—12 eil žodžius

[1]*Dovîdo.* Psalmē buvo sudēta, kai Dovîdas buvo persekiojamas ir atskirtas nuo sandoros padangtēs ; todēl gal tuo metu, kai Absalomas buvo sukēlęs prieš jį maištą. Žr 2 Kar 15,25. — *Daryk man... teismą* : parodyk teisme mano nekaltumą. — *Vaikščiojau*... elgiaus nekaltai. — [2] *Ištirk mano inkstus*... Dovîdas nebijo griežto tardymo ; jis tikisi, kad Viešpats, tyrinēdamas net slapčiausius jo jausmus ir palinkimus, neras juose nieko nuodēmingo

[3]*Tavo malonumas*... Dovîdas visados atsimena, kaip maloningai Viešpats elgēsi su savo tauta, todēl ir jis stengiasi elgtis taip, kaip reikalavo Dievo paskelbto įstatymo tiesa. — [4]*Aš nesēdžiu*... : nedraugauju, neturiu santykių. — *Su klastingais* : su tokiais žmonēmis, kurie slepia tikrus savo sumanymus ir veidmainingai rodosi kitokie, negu iš tikrųjų yra. — [6]*Aš plaunu.* Rankų plovimas yra simbolinis veiksmas nekaltumui paliudyti. Žr 5 Moš 21, 6 ; Mt 27, 24. Čia daroma taip pat aliuzija į įsakymą Sen Test kunigams plauti rankas, kada jie turēdavo atnašauti aukas. 2 Moš 30, 17, 21. — *Nekaltume* : būdamas nekaltas. — *Aplink tavo altorių.* Kada Sen Test buvo daromos deginamosios aukos, aplink altorių tikriausiai stovēdavo levitai. — [7]*Kad viešai*... kad psalmēmis ir kitokiomis giesmēmis, kurios buvo giedamos aukojimo metu, šlovinčiau Viešpatį ir jo stebuklus. — [8]*Tavo garbēs*... Viešpats apreikšdavo savo buvimą

[9]Neatimk su nusidėjėliais mano sielos
ir su kraujo trokštančiais žmonėmis mano gyvybės,
[10]Kurių rankose yra nusikaltimas
ir kurių dešinė yra pilna dovanų.
[11]Aš gi vaikščioju savo nekaltume:
atpirk mane ir pasigailėk manęs.
[12]Mano koja stovi lygiame kelyje;
aš šlovinsiu Viešpatį susirinkimuose

26 (27) psalmė. Nepalaužiamas pasitikėjimas Dievu

[1]Dovîdo.
Viešpats mano šviesa ir mano išgelbėjimas: ko aš bijosiu?
Viešpats mano gyvybės tvirtovė: prieš ką aš drebėsiu?
[2]Kai puola mane piktadariai ėsti mano kūno,
mano priešai ir mano neprieteliai susmunka ir krinta.
[3]Jei stovėtų prieš mane kariuomenės stovykla, mano širdis nebijos;
jei kiltų prieš mane karas, aš pasitikėsiu.
[4]Vieno dalyko prašau Viešpatį; to aš ieškau:
kad galėčiau gyventi Viešpaties namuose per visas mano gyve-
[nimo dienas,
Kad džiaugčiaus Viešpaties saldumu
ir žiūrėčiau į jo šventnamį.
[5]Nes piktą dieną jis paslėps mane savo padangtėje,
uždengs mane savo padangtės gilumoje,
pakels mane ant uolos.

---

ir savo garbę sandoros padangtėje. Žr 2 Moš 16, 7; 34, 18. 22 ir k
[9]*Neatimk*... Aiškiai pareiškęs savo nekaltumą, Dovîdas jaučiasi galįs teisingai maldauti, kad Dievas neatimtų iš jo gyvybės, kai baus nusidėjėlius. — [10]*Dovanų*: kyšių, kuriuos ima nedori teisėjai, kad pasmerktų nekaltuosius ir išteisintų kaltininkus. — [11]*Atpirk mane*: išlaisvink nuo bedievių varginimo. — [12]*Lygiame kelyje*: kuriuo galima eiti be pavojaus sielai, todėl Dievo įstatymo kelyje. — *Susirinkimuose*: kurie buvo įsakyti įvairiomis progomis, iškilmių dienomis. Žr 2 Moš 12, 16; 3 Moš 23, 3. 7. 21. 24. 27. 35; 4 Moš 28, 18 ir k
26 psalmėje Dovîdas pareiškia nepalaužiamą savo pasitikėjimą Viešpačiu, kurs yra jo gyvenimo tvirtovė; žinodamas, kad yra Dievo globoje, jis nebijo jokių pavojų, turi tik vieną troškimą — gyventi visados Dievo namuose — ir yra tikras, kad nugalės visus savo priešus (1—6). Antroje ps dalyje Dovîdas maldauja Viešpatį neapleisti jo pavojuose ir pats save ragina būti kantrų ir ištvermingą (7—14)

[1]*Dovîdo.* Vulgatos vertime šita ps turi antraštę: "anksčiau negu jis buvo pateptas". Tais žodžiais nurodoma, kad ps buvo sudėta tuo metu, kada Dovîdas dar nebuvo visos tautos pripažintas karaliumi. Minimas antraštėje patepimas turėjo būti ne pirmas, bet antras, kada karaliumi buvo jį pripažinusi jau visa tauta. — *Mano šviesa*: tas, kurs pašalina vargų tamsybes, kurs duoda laimės. — [2]*Ėsti mano kūno*: kad visai mane sunaikintų. Plg Ps 13, 4; Mik 3, 3. Dovîdo neprieteliai pavaizduojami kaip laukiniai žvėrys, kurie trokšta jo kraujo. Ėsti kieno nors kūną reiškia taip pat persekioti piktais šmeižtais ką nors iki sunaikinant — [3]*Kariuomenės stovykla.* Su Dievu Dovîdas nebijotų stoti vienas prieš kariuomenę. Plg 3 Moš 26, 8. — [4]*Kad galėčiau*... Didžiausias Dovîdo troškimas — pasilikti visados sandoros padangtėje, tenai naudotis Viešpaties globa, būti artimiausioje su juo vienybėje, taip pat matyti visą iškilmingumą ir gražumą apeigų, kuriomis padangtėje tarnaujama Viešpačiui. — [5]*Ant uolos*: padarys mane

6 Ir dabar mano galva pakyla
augščiau neprietelių, kurie stovi aplink mane,
Ir aš aukosiu jo padangtėje džiūgavimo aukas,
giedosiu ir šlovinsiu Viešpatį.
7 Išgirsk, Viešpatie, mano balsą, kuriuo šaukiu,
pasigailėk manęs ir išklausyk mane.
8 Tau kalba mano širdis ; tavęs ješko mano veidas ;
Viešpatie, aš jieškau tavo veido.
9 Neslėpk savo veido nuo manęs,
neatstumk rūstybėje savo tarno.
Tu mano pagalba ; neatmesk manęs
ir nepalik manęs, Viešpatie, mano Gelbėtojau.
10 Jei mano tėvas ir mano motina paliktų mane,
Viešpats tačiau priims mane.
11 Mokyk mane, Viešpatie, savo kelio
ir dėl mano priešų vesk mane lygiu taku.
12 Neatiduok manęs mano neprietelių geismui,
nes prieš mane sukilo liudytojai melagiai ir tie, kurie alsuoja
[smarkumu.
13 Aš tikiu matysiąs Viešpaties gėrybes
gyvųjų žemėje.
14 Lauk Viešpaties, būk drąsus,
ir tavo širdis sustiprės, ir lauk Viešpaties

27 (28) psalmė. Maldavimas ir dėkojimas

1 Dovîdo.
Į tave, Viešpatie, šaukiuos ;
mano Uola, nebūk man kurčias,
Kad, jei neišklausysi manęs, nebūčiau panašus
į tuos, kurie žengia į duobę.

---

neprieinamą priešams. — [6]*Galva pakyla* : galiu drąsiai pažvelgti į savo priešus. — *Aukosiu.* Už suteiktą globą Dovîdas aukos dēkojimo aukas ir giedos šlovinimo giesmes. Plg 4, Moš 10, 10 ; 2 Kar 6, 15

[7]*Išgirsk...* Dovîdas jau maldauja, kad minētoji Dievo globa būtų jam teikiama taip pat ir toliau. — [8]*Mano širdis...* Mano širdis atsiliepia į tave maldos žodžiais, tavęs jieško prašydamos mano akys ; aš jieškau tavo malonìngo veido, tavo palankumo. — [9]*Neslēpk,* t y neatitolink nuo manęs savo malonēs. — *Mano pagalba* : vienatinē, tikra, be kurios aš negaliu apsieiti. — [10]*Jei mano...* Dievo meilē mums yra didesnē negu artimiausių mums asmenų meilē. Plg Ješ 49, 15. — [11]*Savo kelio* : parodyk man tą kelią, kuriuo eidamas nepaklysiu ir būsiu saugus. — *Lygiu taku* : saugiu taku. Plg Ps 25, 12. — [13]*Aš tikiu...* Ebr t pažodžiui : o, jei aš nepasitikēčiau, jog matysiu Dievą gyvųjų žemēje... Yra tai išsireiškimo forma, vadinama " aposiopesis ". Taip išreikšta mintis yra nepilna ; šiuo atveju reiktų dar pridurti : tai aš būčiau jau visai žuvęs. — Gyvųjų žeme čia vadinama vieta, kur gyvena dar nemirę žmonēs, todēl šiame pasaulyje. Psalmininkas tikisi dar šiame gyvenime patirti Dievo malonēs ir palankumo. Plg Ps 51, 7 ; Ješ 38, 11. — [14]*Lauk...* Ps baigiama bendru paraginimu sau pačiam. Plg Ps 30, 24.25

27 psalmės autorius karštai meldžia, kad Dievas neduotų jam žūti su nusidējēliais ir kad nubaustų piktuosius taip, kaip jie yra nusipelnę (1—5). Tikēdamas, kad Dievas išklausys jį, jis reiškia savo dēkingumo jausmus ir linkējimus visai tautai. Ir šita ps gal parašyta Absalomo sukilimo metu

[1]*Kurie žengia į duobę* : kurie miršta

[2]Išgirsk mano maldavimo balsą, kai aš šaukiu į tave,
kai pakeliu savo rankas į tavo šventnamį.
[3]Negramsdink manęs su nusidėjėliais
ir su tais, kurie daro neteisybę,
Kurie kalba su savo artimais taiką,
o sieloje turi pikta.
[4]Duok jiems, ko verti jų darbai
ir jų veiksmų piktumas.
Atsilygink jiems, žiūrėdamas jų rankų darbo,
atiduok jiems, ką jie yra padarę.
[5]Nes jie nežiūri Viešpaties veiksmų ir jo rankų darbo ;
tegul jis juos sugriauna ir neatstato jų.
[6]Tebūna pašlovintas Viešpats, nes jis klausė mano maldavimo balso,
Viešpats, mano stiprybė ir mano skydas !
[7]Juo pasitikėjo mano širdis, ir man buvo padėta ;
todėl mano širdis džiūgauja, ir savo giesme aš šlovinu jį.
[8]Viešpats yra stiprybė savo tautai
ir išgelbėjimo tvirtovė savo pateptajam.
[9]Gelbėk savo tautą ir palaimink savo tėvonystę,
ir ganyk juos, ir nešk juos per amžius

28 (29) psalmė. Dievo didybė, pasirodanti audroje

[1]Psalmė. Dovîdo.
Teikite Viešpačiui, Dievo sūnūs,
teikite Viešpačiui garbę ir galybę !
[2]Teikite Viešpačiui jo vardo garbę,
garbinkite Viešpatį su šventais papuošalais.

---

ir eina į mirusiųjų buveinę. — [2]*Kai pakeliu...* Gražus mostas melstis, pakēlus ir ištiesus rankas visų švenčiausios sandoros padangtēs, o vēliau dievnamio dalies linkon. — [3]*Negramsdink...* : nepasmerk į kančias. — [5]*Tegul jis juos sugriauna...* Kad ir ateityje jie nebegalētų jokiu būdu daryti pikta ir kenkti teisiesiems

[7]*Savo giesme aš šlovinu* jį. Plg Ps 26, 6 ir k — [8]*Savo tautai ir...* Ps baigiama malda už visą tautą ir už jos karalių. — [9]*Tēvonystę* : nuosavybę. Taip dažnai vadinama išrinktoji tauta. Žr 5 Moš 4, 20 ir k. — *Ganyk* : būk tautai geras ganytojas. Plg Ps 22, 1... — *Nešk juos...* kaip kad daro piemuo su silpna avimi, kurią jis ima ant pečių ir neša. Plg 5 Moš 1, 31 ; 4 Moš 15, 4 — 9 šitos ps eil yra įdēta į Eklesijos giesmēs Te Deum pabaigą

28 psalmėje visų pirma kviečiami Dievo sūnūs šlovinti Dievą (1—2). Toliau aprašinējama Dievo didybē, pasireiškianti audroje ant vandenų, kalnų ir tyrumoje (3—9). Pagaliau priduriama, kad Dievo didybę skelbia visi ir kad jis yra savo tautos globējas (10. 11)

[1]*Psalmē.* Vulgatoje Ps antraštēje yra žodžiai : baigiant Padangčių šventę. Taip nurodoma, kad šita ps, bent vēlesniais laikais, buvo giedama paskutinę, t y aštuntą Padangčių šventēs dieną. — *Dievo sūnūs.* Sūnumis galējo būti pavadinti ir žmonēs, ypač žymesnieji, galingesnieji ; bet čia gal turēta galvoje dangaus angelus. Plg Ps 88,7. Todēl čia ps autorius kviečia angelus, stovinčius danguje prie Dievo sosto, pareikšti ypatingos pagarbos savo valdovui, šlovinti jo garbę ir galybę. — [2]*Jo vardo garbę* : tokią garbę, kokia tinka Dievo vardui, kurį jis pats yra apreiškęs. Žr 2 Moš 3, 14 ; 6, 3. — *Su šventais papuošalais.* Garbindami Viešpatį, angelai turi būti apsivilkę šventais apdarais, taip, kaip darydavo kunigai prie sandoros padangtēs. Plg 2 Moš 28, 2 ; 2 Kron 20, 21

[3]Viešpaties balsas viršum vandenų!
Didybės Dievas sugriaudė:
Viešpats viršum daugelio vandenų!
[4]Viešpaties balsas galingas!
Viešpaties balsas pilnas didybės!
[5]Viešpaties balsas laužo kedrus,
Viešpats laužo Libano kedrus,
[6]Priverčia pašokti kaip veršį Libaną
ir Sarijoną kaip jauniklį vienragį.
[7]Viešpaties balsas išskelia ugnies liepsnas,
[8]Viešpaties balsas sukrečia tyrumą,
Viešpats sukrečia Kadeso tyrumą.
[9]Viešpaties balsas lamdo ąžuolus ir apiplėšia miškus:
o jo šventnamyje visi sako: Garbė!
[10]Viešpats sėdi viršum tvano,
ir Viešpats sėdės kaip karalius per amžius.
[11]Viešpats duos savo tautai stiprybę,
Viešpats palaimins savo tautą ramybe.

29 (30) psalmė. Dėkojimas už išgelbėjimą nuo mirties

[1]Psalmė. Dievnamio pašventinimo šventės giesmė. Dovîdo.
[2]Aš skelbsiu tave, Viešpatie, nes tu išlaisvinai mane
ir nedavei linksmintis dėl manęs mano nepriteliams.

---

[3]*Viešpaties balsas.* Taip poetiškai vadinama griaustinis. Septynis kartus sakomas tas pat žodis, matyti, nurodo tiek pat vienas po kito atsiliepiančių griaustinio trenkimų. Audra aprašoma laipsniuojamai. Pradžioje debesys kyla toli, ir iš tolo pasigirsta pirmas griaustinis (3 e); toliau kyla audra visoje šalyje, eidama iš šiaurēs į pietus. 5—7 eil aprašoma jos veikimas šiaurėje Libano kalnuose. — *Viršum daugelio vandenų*: tamsių debesų, viršum kurių girdima griaustinis. — [4]*Galingas...* Griaudimas smarkēja ir vis aiškiau skelbia Dievo galybę ir didybę. — [5]*Viešpats laužo...* Ką darē Viešpaties balsas, tai tuojau pasavinama pačiam Viešpačiui. — Griaustinis, sujungtas su audra ir žaibo trenkimais, lanksto, laužo ir skaldo gražiausią Libano kalno papuošalą, augštus ir storus kedrus. — [6]*Priverčia pašokti...* Taip daroma aliuzija į medžių supimąsi audros metu. Kai medžiai pradeda suptis, rodosi, kad ir visas jais apaugęs kalnas supasi ir šokinēja. Sirjonas tai sidoniškas Hermono kalno vardas. — *Vienragį*: laukinį jautį, stumbrą. — [7]*Išskelia ugnies...* Aprašymas žaibavimo. — [8]*Kadeso tyrumą.* Nuo šiaurēs kalnų audra eina į pietus ir pasiekia Kadeso tyrumą, žydams gerai žinomą, Uolingoje Arabijoje. Žr 4 Moš 20, 16 ir k. — [9]*O jo šventnamyje...* Audrai siaučiant žemēje, danguje angelai šlovina Viešpatį. — [10]*Viešpats sēdi...* Dievo sostas, kaip kitados visuotinio tvano metu, lieka nepajudinamas viršum vandenų. — [11]*Viešpats duos...* Audra nekenkia išrinktajai tautai, nes Viešpats rūpinasi jąja; jis laimina ją ir duoda jai ramybēs. — Ps pabaigos žodis *ramybē* iškyla lyg vaivorykštē po audros. Ps pradžia tai "garbē Dievui augštybēse", o jos pabaiga "ramybē žemēje". 3—10 eil vandenys tai vaizdas priešingų tautų, kurios kyla prieš Dievo tautą. Griausmai ir žaibai vaizduoja apreiškimą Dievo teisējo bausmių nepriteliams, kurių vaizdas čia yra tvanas

29 psalmėje Dovîdas pats šlovina Dievą, kurs išklausē jį ir lyg kad iš kapo prikēlē jį; kviečia taip pat visus dievobaiminguosius šlovinti tokį Dievą, kurs trumpai plakęs vēl yra malonus per visą gyvenimą (2—6). Savimi pasitikēdamas Dovîdas buvo pažemintas, bet kai meldē Viešpatį palikti jį gyvą, buvo išklausystas; taip nuliūdimas pavirto džiaugsmu (7—13)

[1]*Šventnamio...* Daug aiškintojų spēlioja, kad šita psalmē buvusi pirmą

3Viešpatie, mano Dieve,
aš šaukiaus į tave, ir tu pagydei mane ;
4Viešpatie, tu išvedei iš mirusiųjų buveinės mano sielą,
išgelbėjai mane iš tarpo žengiančiųjų į duobę.
5Psalmes giedokite Viešpačiui, jo šventieji ;
ir dėkokite jo šventam vardui.
6Nes jo rūstybė tęsiasi valandėlę,
jo palankumas per visą gyvenimą,
Vakare ateina verksmas,
o rytmetį džiūgavimas.
7Aš gi sakiau savo pasitikėjime :
« Nebūsiu pajudintas per amžius ».
8Viešpatie, savo palankume tu suteikei man pagarbą ir galią ;
kai paslėpei savo veidą, aš sumišau.
9Į tave, Viešpatie, aš šaukiuos
ir maldauju mano Dievo pasigailėjimo :
10« Koks bus pelnas iš mano kraujo,
iš mano žengimo į duobę ?
Ar šlovins tave dulkės
arba ar skelbs tavo ištikimybę ? »
11Išgirsk, Viešpatie, ir pasigailėk manęs ;
Viešpatie, būk mano padėjėjas.
12Tu pavertei mano raudojimą man giedojimu ;
atrišai mano maišą ir sujuosei mane linksmumu :
13Kad mano siela tau giedotų ir netylėtų.
Viešpatie, mano Dieve, aš šlovinsiu tave per amžius

---

kartą giedota per pašventinimą vietos būsimam šventnamiui, pasibaigus marui (2 Kar 24, 25 ; 1 Kron 21, 26), t y kada pašventinta altorių Areunos klojimo vietoje. Anot kitų, ji esanti sudēta Dovîdui pagijus iš sunkios ligos, arba per pašventinimą karališkojo Dovîdo rūmo Siono kalne. Pati antraštē, anot Talmudo liudijimo, esanti padēta Judo Makabiejaus atliktame šventnamio pašventime. — 2*Aš skelbsiu...* Dovîdas šlovins Viešpatį už išgelbējimą nuo mirtingo pavojaus. Jei Dovîdas būtų žuvęs, tai būtų buvęs didelis džiaugsmas jo nepríeteliams. — 3-4*Pagydei mane...* Pavojus buvo didelis. Jis būtų pasibaigęs mirtimi, jei Dievas nebūtų jo atitolinęs. — *Į duobę* : į kapą — 5*Jo šventieji* : Tikri Dievo tarnai, dievobaimingieji. — 6*Jo palankumas...* Dievas savaime nori visados žmonēms tik laimēs. Jei jis rūstinasi ir baudžia, tai tik dēl žmonių nuodēmių. Dievo rūstybē tęsiasi neilgai. Ji panaši į naktį, po kurios vēl išaušta linksmas rytas 7*Aš gi sakiau...* Nurodoma nelaimēs priežastis. Kai autorius jautēsi ilgesnį laiką laimingas, jis drąsiai sakē sau, kad ta jo laimē nebegali būti sugriauta, lyg kad ji būtų visai priklausiusi nuo jo paties, o ne nuo jos tikrojo davējo, Dievo. — 8*Aš sumišau,* Baisiai įspētas Dovîdas skuba pasmerkti savo drąsą ir pasako tikrą dalykų stovį : jo laimēs pastovumas priklausē nuo Dievo gerumo, malonumo. — 9*Į tave...* Pajutęs nelaimę, Dovîdas skuba kreiptis į Dievą. — 10*Iš mano kraujo* : jei iš manęs bus atimta gyvybē. — Tiktai gyvųjų šalyje pasilikdamas Dovîdas gali šlovinti Dievą, o ne persikēlęs į mirusiųjų buveinę. — 12*Tu pavertei* : tu išklausei mano nuolankią maldą ir atitolinai nelaimę. — *Mano maišą* : storą ašutinę, kuri buvo nuliūdimo ir atgailos ženklas ir apvalkalas. — 13*Kad... netylētų* : kad šlovinimas Dievo būtų nuolatinis

30 (31) psalmė. Pilnas pasitikėjimas Dievu didžiausiuose pavojuose

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo.
2Prie tavęs, Viešpatie, aš bėgu glaustis: kad nebūčiau sugėdintas per amžius;
savo teisybės žiūrėdamas išlaisvink mane!
3Palenk prie manęs savo ausį,
skubėk gelbėti mane.
Būk man priebėgos uola,
sustiprinta pilis, kad išgelbėtum mane.
4Nes tu esi mano uola ir mano pilis
ir dėl savo vardo tu vesi ir vadovausi man.
5Tu išvesi mane iš tinklo, kurį jie man paslėpė,
nes tu esi mano priebėga.
6Į tavo rankas aš pavedu savo dvasią:
tu išlaisvinsi mane, Viešpatie, ištikimasis Dieve.
7Tu nekenti tų, kurie garbina tuščius stabus;
aš gi pasitikiu Viešpačiu.
8Aš džiūgausiu ir linksminsiuos dėl tavo pasigailėjimo,
nes tu pažvelgei į mano nelaimę,
padėjai mano sielos suspaudimuose.
9Ir neatidavei manęs į nepritelio rankas,
bet pastatei mano kojas erdvioje vietoje.
10Pasigailėk manęs, Viešpatie, nes aš esu suspaudimuose:
iš susigraužimo silpsta mano akis, mano siela ir mano kūnas.
11Nes skurdo naikinamas mano gyvenimas
ir vaitojimo mano metai.
Skausme išseko mano jėga
ir mano kaulai susilpnėjo.
12Visiems savo neprieteliams aš pasidariau pajuokos dalykas,
savo kaimynams pasityčiojimas ir pabaisa mano pažįstamiems;
kas mato mane lauke, bėga nuo manęs;

---

30 psalmėje Dovîdas, piktų priešų puolamas, ješko sau globos Dievuje, į kurio rankas save visą paveda ir iš kurio gailestingumo laukia sau išlaisvinimo (2—9). Aprašydamas savo nelaimingą stovį, jis vēl maldauja sau išgelbējimo ir pasmerkimo savo priešų (10—19). Pasitikēdamas, kad jo malda bus išklausyta, jis ima šlovinti Dievo gerumą ir kviečia visus dievobaiminguosius garbinti teisųjį Viešpatį ir nenustoti drąsos (20—25). — 6 eil žodžius yra ištaręs Išganytojas mirdamas ant kryžiaus, Lk 23,46, ir visoje šitoje psalmēje galima matyti tikslų Viešpaties kančios ir jo sūniško pasitikējimo Tēvu aprašymą
1*Dovîdo.* Psalmē gal sudēta tuo metu, kada Dovîdas buvo persekiojamas Sauliaus. Visi paminēti joje atsitikimai yra paimti iš Dovîdo gyvenimo; bet aprašomos čia Dovîdo nelaimēs yra taip pat figūra Kristaus kančios. — 2*Prie tavęs...* Psalmē pradedama pareiškimu visiško pasitikējimo Dievu. — *Teisybēs.* Dovîdas nekaltas. Teisingas Dievas negali leisti žūti nekaltam. — 5*Iš tinklo...* Priešai nori slapčia pastatytais žabangais sugauti Dovîdą. Dievas išgelbēs jį nuo tų žabangų. — 6*Į tavo rankas...* Sekdami Išganytoju, daugelis šventųjų yra atidavę Sutvērējui savo sielą, ištardami šituos kilnius pasitikējimo žodžius. — *Ištikimasis Dieve.* Dievas yra ištikimas savo pažadams. Ką jis yra žadējęs, tai įvykdys, todēl išlaisvins pavojuje esantį Dovîdą. — 7*Stabus*: o ne tikrąjį Dievą. — 9*Erdvioje vietoje*: saugioje vietoje, kur nebēra pavojaus, kur esu laisvas nuo suspaudimo
10*Pasigailēk...* Plačiau pasakoma, kokie yra Dovîdo sielos reikalai. Jis

13Užmiršimu aš iškritau iš širdies, kaip numirėlis,
pasidariau kaip sudaužytas indas.
14Nes aš girdėjau šnibždėjimą daugelio — baisumas iš visur,
susieidami kartu prieš mane jie tarėsi atimti mano gyvybę.
15Bet aš pasitikiu tavimi, Viešpatie ;
aš sakau : tu mano Dievas.
16Mano likimas tavo rankoje :
gelbėk mane iš mano nepriętelių rankos ir nuo persekiojančiųjų mane.
17Duok matyti savo tarnui savo veidą šviesų,
gelbėk mane savo gailestingume.
18Viešpatie, tenebūsiu sugėdintas, nes aš šaukiaus į tave ;
tebūna sugėdinti bedieviai, tenutilsta nustumti į mirusiųjų vietą.
19Tepasidaro nebylės melagingos lūpos,
kurios kalba prieš teisųjį įžūliai su puikybe ir panieka.
20Kaipgi didelis yra tavo gerumas, Viešpatie,
kurį tu palaikei bijantiems tavęs,
Kurį suteiki bėgantiems glaustis prie tavęs
žmonių akivaizdoje.
21Tu apsaugoji juos savo veido globa
nuo žmonių sąmokslo,
Paslepi juos padangtėje
nuo liežuvių vaido.
22Tebūna pašlovintas Viešpats, nes suteikė man nuostabų
savo gailestingumą sustiprintame mieste.
23Aš gi sakiau savo drebėjime :
« Aš esu atkirstas nuo tavo akivaizdos » :
Tu tačiau klausei mano maldavimo balso,
kai aš šaukiaus į tave.

---

jaučiasi labai suspaustas. — 12*Savo kaimynams*... Kaimynai ir pažįstamieji vengē Dovîdo, bijodami pasirodyti esą jo bičiuliai ir tuo būdu užtraukti ant savęs tokį Sauliaus persekiojima, koks sutiko vyriausiąjį kunigą Akimeleką už nedidelį patarnavimą Dovîdui. Žr 2 Kar 22, 9. — 13*Užmiršimu*... Net ir artimiausieji žmonēs mirę greitai būna užmirštami. — 14*Nes aš girdējau*... Dovîdas niekur nematē pasigailējimo : visi jį peikē, kaltino, gąsdino. — 15*Bet aš pasitikiu*... Nepriētelių piktumas negali sumažinti Dovîdo pasitikējimo Dievu. — 16*Mano likimas*... Pilnai tikēdamas, kad visa, kas jį sutinka, eina iš visagalinčios ir ištikimos Dievo rankos, Dovîdas pasako toliau tris savo prašymus (16 b ir 17 e). — 17*Savo veidą*... Žr 4 Moš 6, 25. — 18*Tenebūsiu sugēdintas*... Dovîdas nebus sugēdintas, jei jo maldavimai bus išklausyti. Bus sugēdinti *bedieviai*, Dovido priešai, kai jų pageidavimai bus paversti niekais ir kai jie bus priversti nutilti
20*Kaipgi didelis*... Jei teisybē reikalauja, kad nedorieji būtų nubausti, tai vardan tos pačios teisybēs laukiama gero užmokesčio teisiesiems. Jį jau mato psalmininkas ir su džiaugsmu skelbia jo didumą. Jis buvo atidētas ir laikomas kaip koks brangus turtas, kad tinkamu metu būtų galima juo naudotis, duoti jį ištikimiems Dievo garbintojams. — *Žmonių akivaizdoje* : viešai, visiems matant, kad visi matytų, ką Dievas myli, ką jis nori pagerbti. — 21*Savo veido globa* : kurią suteikia Dievo veidas, jo malonumas. Išsireiškimas paimtas iš regimo Viešpaties buvimo ženklo, žydams keliaujant per tyrus. Tas ženklas buvo debesis, kurs dengē juos nuo priešų. Vēliau Dievo buvimo debesis buvo sandoros padangtēje. — *Nuo liežuvių*... nuo barnių, nuo žmonių šmeižtų. — 22*Sustiprintame mieste.* Palyginimas : suteikē tokią globą, kokią randama sustiprintame mieste, tvirtovēje. — 23*Savo drebējime.* Psalmininkas dabar primena savo suspaudimą ir nusiminimą. Jis tarēsi esąs visai paliktas paties Dievo ir todēl turēsiąs žūti.

24 Mylėkite Viešpatį, visi jo šventieji!
Viešpats palaiko ištikimuosius.
Bet jis gausingai atsiteisia
tiems, kurie elgiasi išdidžiai.
25 Būkite drąsūs, ir tesustipręja jūsų širdis,
visi, kurie turite vilties Viešpatyje

31 (32) psalmė. Laimė žmogaus, kuriam atleista nuodėmė

1 Dovîdo. Maskil.
Palaimintas tas, kieno neteisybė yra atleista,
kieno nuodėmė yra uždengta.
2 Palaimintas žmogus, kuriam Viešpats nepaskaito kaltės
ir kurio dvasioje nėra klastos.
3 Kolei aš tylėjau, mano kaulai džiūvo
mano nuolatiniuose vaitojimuose.
4 Nes dieną ir naktį sunki buvo ant manęs tavo ranka,
buvo eikvojama mano stiprybė kaip esant vasaros karščiams.
5 Aš išpažinau tau savo nuodėmę
ir savo kaltės nepaslėpiau;
Aš tariau: « Išpažįstu savo neteisybę Viešpačiui »,
ir tu atleidai mano nuodėmės kaltę.

— [24]*Mylēkite*... Psalmē baigiama paraginimu, kreipiamu į visus teisiuosius, nesiliauti mylējus Dievą. — [25]*Būkite drąsūs*... Reikia turēti drąsos ir nelaimēje, laukiant Viešpaties pagalbos, kuri ateis tinkamu metu. — « Šitoje eil išreiškiama visos ps intencija, kad kūno silpnumas nepabūgtų visų pasaulio blogybių » (Petr Lomb)

31 psalmėje Dovîdas skelbia laimę tų, kuriems Dievas atleido nuodēmes, ir aprašo nelaimingą savo stovį, kai dar nebuvo gavęs nuolankiu kaltēs išpažinimu jos atleidimo (1—5); toliau jis kreipiasi į kitus žmones ir ragina juos sugrįžti į Dievą ir nelaukti, kolei bus priversti kietomis bausmēmis daryti atgailos (6—11). — 31 ps yra antroji vadinamoji *atgailos* psalmē

[1]*Dovîdo.* Šita (antroji atgailos) ps sudēta, be abejo, tuo metu, kai Dovîdas išpažino savo sunkius nusidējimus ir gavo jų atleidimą per pranašą Nataną, pasakiusį: *Viešpats atēmē tavo nuodēmę.* Žr 2 Kar 12, 13. — *Maskil.* Ebr antraštę « maskil » (gal nuo žodžio *sakhal*, buvo išmintingas) turi dar 12 kitų pss (41, 43 ir k). Taip gal nurodoma, kad visos tos psalmēs mokslinēs. — *Palaimintas tas*... Dovîdas skelbia laimingus esant tuos, kurie gavo iš Dievo nuodēmių dovanojimą. Tas dovanojimas buvo įvykdytas kaltēs atleidimu, arba, kaip sakoma ebr tekste, jos *nuēmimu* (*nasa'*), uždengimu, taip, kad ji pasidarē nebematoma visa žinančio Teisējo akims, [2] jos nepaskaitymu, taip, kad Dievas nebegalvoja apie jąją, kad ji pasidarē lygi skolai, kuri visai dovanojama; sieloje, kurioje buvo nuodēmē, jau nebēra jokio vyliaus. Taigi, čia išreiškiama tikras nuodēmių atēmimas ir jų panaikinimas. Pati nuodēmē ebr vadinama trimis ją aptariančiais vardais: *peša'*, atsiskyrimas nuo Dievo, *chata'ah,* klaidžiojimas, ir *'avon,* dorinis sugedimas. — [3]*Tylējau.* Dovîdas ne iš karto pasisakē apie savo sielos žaizdą dieviškam gydytojui, bet tylējo, mēgindamas savo puikybēje paslēpti ją. Tuomet Dievas siuntē jam bausmių. — *Mano kaulai džiūvo.* Kūnas yra lyg medis, o jo kaulai lyg medžio šakos. Nuolat graužiantis sąžinēs kirminas silpnino gyvenimo jēgas, kolei nusidējēlis, pasipriešindamas sąžinēs balsui, nenorējo pripažinti savo nusikaltimo. Pripažinimas, kad negeras veiksmas yra nuodēmē, yra pirmutinē atgailos sąlyga, o draug ir dovanojimo. Ar tas pripažinimas turi įgauti taip pat išviršinio išpažinimo įšvaizdą, tai jau pareina nuo Dievo valios. Šiokio tokio visuotinio išpa-

6Todėl melsis į tave kiekvienas dievobaimingasis
reikalo metu.
Kai patvins daug vandenų,
prie jo neprieis.
7Tu mano priebėga, nuo suspaudimų saugosi mane,
mano išgelbėjimo džiaugsmu apsupsi mane.
8Aš auklėsiu tave ir mokysiu kelio, kuriuo turi vaikščioti,
duosiu patarimą, sustabdydamas ant tavęs savo akis.
9Nebūkite kaip arklys ir asilėnas be proto,
kurių smarkumas suvaržomas kamanomis ir žąslais ;
kitaip jie prie tavęs nesiartina.
10Daug yra bedieviui skausmų ;
tą gi, kurs turi vilties Viešpatyje, supa gailestingumas.
11Linksminkitės Viešpatyje ir džiaugkitės, teisieji ;
ir džiūgaukite visi, kurių širdis tiesi

32 (33) psalmė. Šlovinimas Dievo visagalybės ir apvaizdos

1Džiūgaukite, teisieji, Viešpatyje :
tiesiesiems dera šlovinti.
2Šlovinkite Viešpatį kanklėmis,
giedokite jam su dešimčiastyge arpha.
3Giedokite jam naują giesmę,
gerai giedokite jam su klyksmais.

žinimo prieš kunigą buvo reikalaujama Sen Test (3 Moš 5, 6 ; 4 Moš 5, 7). Nauj Testamente reikalaujama atskirų nuodēmių išpažinimo. — 5*Aš išpažinau*... Paklydusiam ir kenčiančiam Dovîdui vaistas buvo nuodēmēs išpažinimas. Jis nutarē juo pasinaudoti. — *Tu atleidai*... « Dar nēra žodžio burnoje, o jau žaizda pagydoma širdyje », sako šv Augustinas

6*Todēl*... Iš to, ką pats ps autorius patyrē, jis daro išvadą ir duoda pamokymų kitiems. — *Reikalo metu* : malonēs metu, kolei kantrumo ir pasigailējimo laikas dar nepraējęs. Plg Ješ 55, 6. — *Patvins daug*... Patvinstąs vanduo yra nelaimių vaizdas. — 7*Tu mano priebēga*... Gavęs nuodēmių atleidimą, pats Dovîdas turi daug gerų vilčių

8*Aš auklēsiu*... Jau pats Dievas įspēja žmones, kad nebūtų neklusnūs kaip gyvuliai, kurie neturi proto, kurie kamanomis ir žąslais verčiami eiti ten, kur reikia. Nedera, kad žmogus lauktų tokios prievartos ; iš jo laukiama, kad jis savo valia bus klusnus. — 10*Daug yra*... Kas netarnauja Viešpačiui, tas užtraukia ant savęs daug nelaimių. — 11*Linksminkitēs*... Ps baigiama paraginimu teisiesiems džiaugtis Viešpatyje, kurs jiems yra toks geras

32 psalmės autorius, paraginęs visus šlovinti Viešpatį (1—3), nurodo dvi priežasti, kodēl Viešpats vertas šlovēs. Dievas reikia šlovinti, nes jis yra pasaulio kūrējas ir jis palaiko jį (4—11) ; jis vertas šlovinti taip pat dēl to, kad yra brangiausias savo išrinktosios tautos turtas ir geriausias globējas (12—19). Psalmē baigiama pareiškimu pasitikējimo Viešpačiu (20—22). — Šita ps ebr t antraštēs neturi. Kaikurie aiškintojai net mano, kad ji ne Dovîdo parašyta. Kiti vēl spēlioja dēl panašumo jos pirmųjų žodžių į paskutiniuosius 31 ps, kad ji yra lyg antra anos ps dalis

1*Džiūgaukite*... Visi tikri ir ištikimi Dievo garbintojai kviečiami džiaugtis dēl Viešpaties ir jį šlovinti. — *Dera* : ir gražu, ir yra prievolē. — 2*Kanklēmis*... Žydų kanklēs buvo muzikos instrumentas, kurs Fl Juozapo laikais turējo dešimtį, anksčiau aštuonias arba ir tris stygas, ištemptas dažniausiai ant išskaptuoto medžio ; tomis stygomis buvo skambinama tam tikra lazdele. Kanklių išradējas gal buvo Jubalis. Žr 1 Moš 4, 21. Arpha, ebr *nebel*, anot to paties Fl Juozapo liudijimo, turējusi dvylika, anksčiau gi dešimtį nevienodo ilgumo stygų, ištemptų ant trikampio. Skambindavę ant jos pirštų galais. — 3*Naują giesmę* : ypač iš-

4Nes Viešpaties žodis yra tiesus
ir kiekvienas jo darbas patikimas.
5Jis mėgsta teisybę ir teisę:
Viešpaties malonės yra pilna žemė.
6Viešpaties žodžiu yra padarytas dangus
ir jo burnos kvėpimu visa jo kareivija.
7Jis surenka jūros vandenis lyg į rauktinę,
uždaro į sandėlius sroves.
8Tegul visa žemė bijo Viešpaties,
tegul jo prisibijo visi pasaulio gyventojai.
9Nes jis tarė — ir buvo padaryta;
jis paliepė — ir atsirado.
10Viešpats išblaško pagonių sumanymus:
jis paverčia niekais tautų mintis.
11Viešpaties sumanymas pasilieka amžinai:
jo širdies mintys per kartų kartas.
12Palaiminta giminė, kurios Dievas yra Viešpats:
— tauta, kurią jis pasirinko sau tėvonyste.
13Iš dangaus žvelgia Viešpats:
mato visus žmonių vaikus.
14Iš savo gyvenamos vietos jis žiūri
į visus, kurie gyvena žemėje:
15Jis, kurs padarė visų jų širdis,
kurs mato visus jų darbus.
16Nenugali karalius su didele kariuomene:
kovotojas neišsigelbsti dideliu stiprumu.
17Žirgas apvilia laukiančius pergalės
ir neišgelbsti savo jėgos didumu.

---

kilmingą, tinkamą pagerbti naujoms Dievo geradarystėms. — 4*Tiesus*: be jokio vyliaus, ištikimai išreiškiąs jo mintį. — *Patikimas*: patvirtina Dievo žodžių tikrumą, nes visai sutinka su jo pažadais. — 5*Teisybę*. Dievas nori, kad visur viešpatautų teisumas, kad būtų daromi teisingi teismai. — *Malonės*. Žemē pilna vargo, bet draug ir Dievo malonumo, sako šv Augustinas. Šiame gyvenime Dievas maloningai šaukia nusidējēlius, ragina apsileidžiančius, ramina nuliūdusius, moko nežinančius, padeda kovojantiems, nepalieka nē vieno. Bet po to pasigailējimo laiko ateina teismo metas

6*Viešpaties žodžiu*... Čia šlovinama Dievo visagalybē. Teodoretas mato čia aliuziją į švenč Trejybę: Viešpats yra Dievas Tēvas; žodis — Sūnus; kvēpimas — šv Dvasia. — *Dangus*: visa, kas yra danguje ir viršum dangaus; angelai ir dangaus žiburiai. — *Kareivija*: nesuskaitomos žvaigždēs. — 7*Lyg į rauktinę*. Dievui milžiniška jūra neturi didesnēs reikšmēs kaip menka iš gyvulio kailio padaryta rauktinē, kurią žmogus gali panešti ant savo pečių. — *Į sandēlius sroves*: vandenynus, bangas. Jūros giluma tai lyg koks sandēlis bangoms. Plg Ijob 32, 22. — 9*Nes jis tarē*... Dangus ir jūra statomi vienas šalia kito kaip kūrimo stebuklai. Kilniam Sutvērējui ir dabar gana ištarti žodis, kad tuojau atsirastų iš nieko, ko jis nori. Plg Judit 16, 17. — 10*Viešpats išblaško*... Viešpats yra vyriausias žmonių minčių ir sumanymų valdovas. Jis niekais paverčia priešų sumanymus, ypač kai jie nukreipti prieš Dievo išrinktąją tautą. — 12*Palaiminta*... Viešpats vertas šlovinti dēl jo gerumo Israēliui. Kodēl išrinktoji tauta palaiminta, pasakoma toliau 13—19e. — 13*Iš dangaus*... Sutvērējas nuolat budi ir rūpinasi savo tauta. — 15*Jis, kurs*... Dievas yra dvasių tēvas (Žyd 12, 9), todēl jo visažinojimas ir visagalybē pasiekia net ir giliausias slēpynes, o jo visagalybē padaro, kad visa deretų tikslams jo viešpatavimo pasaulyje. — 16*Nenugali*... Žmogaus galia, kad ir didžiausia, negali pati viena jo išgelbēti. — *Kovotojas*. Ebr *gibbor* — karžygys. — 17*Žirgas*... Nežiūrint, kad gausingi raitelių bū-

[18]Štai Viešpaties akys ant tų, kurie jo bijo,
ant tų, kurie pasitiki jo malone,
[19]Kad išgelbėtų nuo mirties jų gyvybes
ir maitintų juos bado metu.
[20]Mūsų siela laukia Viešpaties:
jis yra mūsų padėjėjas ir skydas.
[21]Juo tai džiaugiasi mūsų širdis,
ir jo šventu vardu mes pasitikime.
[22]Tebūna ant mūsų, Viešpatie, tavo gailestingumas,
taip, kaip mes tikimės tavimi

33 (34) psalmė. Baimė Viešpaties ir laimė tų, kurie jo bijo

[1]Dovîdo, kai jis buvo apsimetęs pamišėliu pas Abimeleką ir jo paleistas išėjo.
[2]Aš šlovinsiu Viešpatį visuomet;
jo gyrius bus visados mano burnoje.
[3]Viešpačiu didžiuosis mano siela:
tegul girdi nuolankieji ir tesilinksmina.
[4]Šlovinkite Viešpatį su manim;
ir augštinkime jo vardą kartu.
[5]Aš jieškojau Viešpaties, ir jis išklausė mane;
ir išgelbėjo mane iš visų mano baimių.
[6]Pažvelgkite į jį, kad palinksmėtumėt
ir kad jūsų veidai neraustų.

riai buvo daugelio tautų laikomi didžiausia galybe, nevisados ji imdavo viršų kovoje. — *Neišgelbsti*: savo raitelio. — [18]*Viešpaties akys*... Išgelbėjimas eina iš Viešpaties, kurs nuolat budi ir prireikus padeda. — [20]*Laukia*: pasitiki. — [22]*Tebūna*... Ps baigiama trumpa maldele, pasakančia artimą ryšį tarp Viešpaties gerumo ir tautos pasitikėjimo juomi, lyg būtų sakoma: Viešpatie, mes pasitikime tavimi, todėl tebūna suteikta mums tavo malonė. Iš šitos 22 eil padaryta priešpaskutinė eil Eklesijos giesmėje « Te Deum »

33 psalmė alphabetinė; trūksta joje tik eil, prasidedančios raide *vav*; bet yra dvi eil, kurių pirmoji raidė yra pe (17 ir 23 e). Aiškaus ryšio tarp jos minčių nėra. Tačiau jos turinį galima išreikšti šiaip: Psalmė pradedama šlovinimu Viešpaties dėl jo suteiktos pagalbos ps autoriui, kurs kviečia ir kitus prisidėti prie to šlovinimo ir būti dalyviais gaunamų už tatai malonių (2—11); toliau duodama pamokymų, kaip turi pasireikšti Dievo baimė ir kokie gerumai yra skirti dievobaimingiesiems (12—23)

[1]*Dovîdo*. Ps parašyta Dovîdo. Antraštėje nurodoma, koks atsitikimas davė Dovîdui progą ją sudėti. Žr 1 Kar 21, 10—15. Pačioje ps nieko apie tą atsitikimą nesakoma, bet yra dėkojama už išlaisvinimą nuo didelio pavojaus (5.7 e). Karalių knygoje Pilistimų karaliaus vardas minimas sutrumpintas Akhis iš Akhimelekas. Abimelekas, anot aiškintojų, čia atsiradęs per klaidą vietoje Akhimelekas. Kiti tačiau mano, kad Abimelekas buvęs bendras visų Pilistimų karalių vardas, kaip Egipto karalių Paraonas. — [2]*Visuomet*: laimėje ir nelaimėje. « Šlovink Dievą, sako šv Augustinas, kai jis duoda tau paguodos; šlovink jį, kada ją atima; nes jis yra, kurs ją duoda ir kurs atima; tik savęs paties jis neatima iš to, kurs jį šlovina ». — [3]*Nuolankieji*: išmėginti kentėjimais, žmonių paniekinti, pažeminti. — [4]*Šlovinkite*... Iš 2—4 e yra padaryta liturginė dėkojimo malda po valgio. — [5]*Baimių*: iš baisumų, iš viso, kas gąsdino mane. — [6]*Kad palinksmėtumėt*: kad nužibtumėt iš džiaugsmo. — *Neraustų*: kad jūsų veidui nebūtų gėdos. —

7 Štai vargšas šaukėsi, ir Viešpats išgirdo
ir išgelbėjo jį iš visų jo suspaudimų.
8 Viešpaties Angelas stato stovyklas
aplink tuos, kurie jo bijo ir išgelbsti juos.
9 Ragaukite ir matykite, koks geras yra Viešpats ;
palaimintas žmogus, kurs bėga glaustis prie jo.
10 Bijokite Viešpaties, jo šventieji,
nes nėra neturto tiems, kurie jo bijo.
11 Galingieji pasidarė beturčiai ir alko ;
ieškantiems gi Viešpaties netrūksta nieko gero.
12 Ateikite, vaikai, klausykite manęs ;
aš pamokysiu jus Viešpaties baimės.
13 Kursai yra žmogus, kurs mėgsta gyvenimą,
geidžia dienų, kad naudotųsi gėrybėmis ?
14 Sulaikyk savo liežuvį nuo pikto
ir savo lūpas nuo klastingų žodžių.
15 Šalinkis nuo pikto ir daryk gera ;
ieškok taikos ir vaikščiok paskui ją.
16 Viešpaties akys žvelgia į teisiuosius,
ir jo ausys į jų šauksmą.
17 Viešpaties veidas priešinasi darantiems pikta,
kad panaikintų nuo žemės jų atsiminimą.
18 Teisieji šaukėsi, ir Viešpats išklausė juos ;
ir iš visų jų suspaudimų išgelbėjo juos.
19 Viešpats yra arti tų, kurių širdis sutrinta,
ir gelbsti tuos, kurių dvasia sulaužyta.
20 Daug yra blogybių teisiajam,
bet iš visų išgelbsti jį Viešpats.
21 Jis sergi visus jo kaulus :
net nė vienas nebus sulaužytas.

---

7 *Štai vargšas...* Čia Dovīdas daro aliuziją į savo atsitikimą ; lyg kad sakytų : štai, vargšas, koks aš buvau. — 8 *Viešpaties Angelas...* Sandoros Angelas, kaip vyriausias Dievo kariuomenēs kunigaikštis, nusileidžia tarp dievobaimingųjų ir persekiojančių juos bedievių. Gal čia daroma aliuzija į 1 Moš 32, 2... Plg Još 5, 14. — 9 *Ragaukite ir...* « Ragavimas pastatytas pirm matymo, nes jei neesi paragavęs, tu nematysi » (Bern). — 10 *Bijokite...* tarnaukite Viešpačiui, jo ištikimieji tarnai. — 11 *Galingieji...* Kiti ebr t verčia taip : jaunikliai liūtai kenčia badą, t y gali atsitikti, kad stiprūs liūtai kenčia badą, tuo tarpu dievobaimingiems nestigs jokio gerumo. Plg Lk. 1, 53. — 12 *Ateikite, vaikai...* Dovīdas čia atsiliepia kaip mokytojas į visus tuos, kurie nori išgirsti iš jo prityrimu įsigytąjį mokslą. — *Aš pamokysiu...* nurodysiu, kurių įsakymų laikymas ypač veda į Dievo baimę. Plg 1 Petr 3, 10. — 13 *Kursai yra...* Ilgas ir tikrai laimingas gyvenimas yra Dievo palaiminimo išdava. Kas reikia daryti. kad jį gautumēm, pasakoma toliau. Sakiniui duodama klausimo išvaizda padaro pačią mintį gyvesnę. — 14 *Sulaikyk...* Kas nori ilgai ir laimingai gyventi, tegul saugosi pikto žodžiais (Jok 3, 2...) ir darbais ir tegul stengiasi gyventi taikoje su savo artimais. — 16 *Viešpaties akys...* Aprašomas didelis Dievo rūpestingumas ir greitumas patenkinti teisiųjų troškimus. — 18 *Teisieji šaukēsi...* Ir teisieji nebūna visai laisvi nuo kentējimų, bet jie pasilieka lyg kad jų paviršiuje ; kentējimai neveda jų į žuvimą. Priešingai gi, piktasis turi visai žūti, kai ant jo krinta nelaimē. — 19 *Arti tų...* nors rodosi, kad vargui užējus, jis yra nutolęs. — 20 *Daug yra blogybių...* Tomis blogybēmis jie bandomi ir padauginama jų nuopelnai. — 21 *Visus jo kaulus.* Čia išsireiškiama patarlių būdu, kad būtų nurodyta ypatingas Dievo apvaizdos rūpestingumas teisiaisiais. Plg Mt 10, 30. —

[22]Į mirtį varo bedievį piktumas,
ir kurie nekenčia teisiojo, bus nubausti.
[23]Viešpats išlaisvina savo tarnų sielas,
ir nebus baudžiamas, kas tik bus nubėgęs prie jo

34 (35) psalmė. Prašymas pagalbos prieš neteisingus ir nedėkingus persekiotojus

[1]Dovîdo.
Grumkis, Viešpatie, su tais, kurie grumiasi su manim,
kovok prieš tuos, kurie kovoja prieš mane.
[2]Pasigriebk mažąjį ir didįjį skydą
ir kelkis man padėti.
[3]Mosuok jietimi ir sulaikyk tuos, kurie persekioja mane;
tark mano sielai: Tavo išgelbėjimas esu aš.
[4]Tebūna sugėdinti ir teparausta tie, kurie ieško mano gyvybės,
tegul traukiasi atgal ir susilaukia gėdos tie, kurie galvoja man pikta.
[5]Tebūna kaip pelai prieš vėją,
kai Viešpaties Angelas varys juos.
[6]Tebūna jų kelias tamsus ir slidus,
kai Viešpaties Angelas vysis juos.
[7]Nes be priežasties jie patiesė man savo tinklą,
be priežasties iškasė duobę mano gyvybei.
[8]Tegul žuvimas ateina jiems netikėtai
ir tinklas, kurį ištiesė, tesugauna juos;
į duobę, kurią iškasė, patys tekrinta.
[9]Mano gi siela džiūgaus Viešpatyje,
linksminsis dėl jo pagalbos.

---

[22]*Į mirtį*... Kad nusidējēlis žūna, kaltas jis pats. — [23]*Nebus baudžiamas*: bet gaus užmokestį. — Anot « Apaštalų Konstitucijos » liudijimo, šita ps buvusi giedama dalinant šv Komuniją

34 psalmėje Dovîdas karštai meldžia Dievą kovoti prieš neteisingus priešus, sugēdinti ir nubausti juos dēl jų piktumo (1—10); toliau aprašinēja priešų nedorumą, įdēdamas į tą aprašymą maldavimų suteikti jam pagalbos, kad jis nebūtų jiems pajuokos dalykas (11—28)

[1]*Dovîdo.* Ps sudēta Dovîdo gal tuo laiku, kada jis buvo Sauliaus persekiojamas. Joje minimi atsitikimai paimti iš Dovîdo gyvenimo. Kadangi tačiau Dovîdas savo kentējimais yra figūra Kristaus, kurio nepriēmē jo tauta, todēl šita psalmē laikoma mesijine, bet tik dvasine prasme. Pats Išganytojas pritaikē sau jos žodžius (plg 19 e ir Jono 15, 25). Kitus tos ps žodžius Apaštalai suprato apie Kristaus neprietelius (žr Ap D 1, 20; Rom 2, 7—10). — *Grumkis*... Dovîdas paveda savo bylą Viešpačiui kaip galingam kovotojui. — [2]*Skydą.* Kaip Romēnai, taip ir žydai turējo dvejopą skydą: vieną didesnį ir stipresnį, ebr *sinnah,* kitą mažesnį, apskritą, ebr *magen.* — [3]*Sulaikyk*... Spēliojama, kad ebr t čia įvardytas dar vienas ginklas, kariškas kirvis. — *Tark*: gelbēk mane. Dievui tarti žodį yra tai pat, kaip ir padaryti. — [4]*Tebūna sugēdinti*... Čia prasideda linkējimas bausmių neprieteliams. Plg kas pasakyta aug Ps 5, 11. — *Tegul traukiasi*... Tegul būna priversti bēgti. — [5]*Kaip pelai*: kuriuos gali nunešti šalin ir mažiausias vējelis. — *Viešpaties Angelas.* Žr aug Ps 33, 8. — [6]*Tebūna jų kelias*... Neprietelių bēgimas tebūna pasunkintas ir nakties tamsumo, ir kelio slidumo, o dar labiau tos aplinkybēs, kad juos vysis Viešpaties Angelas. — [7]*Nes*... Neprieteliai yra verti bausmēs; Dovîdas

10Visos mano jėgos sakys :
« Viešpatie, kas tau lygus ?
Kurs išgelbsti nelaimingąjį iš galiūno,
nelaimingąjį ir beturtį iš plėšiko ».
11Pakilo smarkūs teisėjai :
jie klausinėjo mane, ko aš visai nežinojau.
12Jie atsilygindavo man piktu už gerą :
vede į nusiminimą mano sielą.
13Aš gi, kai jie sirgdavo, vilkėdavau ašutine,
vargindavau pasninku save
ir grąžindavau maldas į savo antį.
14Aš vaikščiodavau nuliūdęs, lyg kad tai būtų buvęs prietelis, mano brolis ;
nusiminęs aš taip susilenkdavau, kaip tas, kurs rauda motinos.
15Bet kai aš svyravau, jie linksminosi ir rinkosi krūvon,
rinkosi prieš mane, užgaudami netikėtai.
Draskė mane ir nesiliaudavo,
16bandė mane, tyčiojosi iš manęs,
griežadami prieš mane savo dantimis.
17Viešpatie, kaip ilgai tu žiūrėsi ?
Atimk mano sielą iš kriokiančių, mano gyvybę iš liūtų.
18Aš dėkosiu tau dideliame susirinkime,
aš šlovinsiu tave daugelio žmonių tarpe.
19Tenesidžiaugia iš manęs neteisingi mano nepriteteliai ;
tenemirksi akimis tie, kurie neapkenčia manęs be priežasties.
20Nes jie nekalba to, kas liečia taiką,
ir galvoja apgaules prieš ramius šalies gyventojus.
21Jie plačiai išsižioja prieš mane,
sako : « Še tau ! še tau ! mes matėme savo akimis ! »
22Tu tai matei, Viešpatie, netylėk gi,
Viešpatie, nebūk toli nuo manęs !
23Pabusk ir budėk, kad gintumei mane,
mano Dieve ir mano Viešpatie, dėl mano bylos !
24Teisk mane pagal savo teisybę, Viešpatie ;
mano Dieve, tegul jie nesilinksmina dėl manęs !

nieku nebuvo nusikaltęs. — 10*Visos mano jēgos*... Visas žmogus, siela ir kūnas, jaus Dievo pagalbą
11*Pakilo*... Toliau aprašinējama neprietelių piktumas. — *Klausinējo*... prikaišiojo Dovîdui kaltes, kurios jam buvo visai nežinomos, kurių nebuvo padaręs. Plg 1 Kar 24, 9. Tokie buvo netikri liudytojai ir Kristaus kančioje. — 12*Jie atsilygindavo*... Karalius Saulius atvirumo valandą pats prisipažino, kad jis taip elgēsi. Žr 1 Kar 24, 17... — 13*Kai jie sirgdavo*... Dovîdas mini čia kaikuriuos savo gerus darbus. Kai jo artimus sutikdavo nelaimē, jis nesidžiaugē, bet liūdējo ir pareikšdavo savo nuliūdimą gedulo ženklais, ašutine, savęs alkinimu, malda. — *Grąžindavau maldas*... Čia posakio prasmē nevisai aiški. Gali būti, kad Dovîdas, karščiau melsdamos, meldēsi galvą nuleidęs ant krūtinēs, ir todēl buvo galima sakyti, jog malda lyg kad grįžo atgal į antį, į krūtinę, iš kur ji buvo įšējusi. Plg 3 Kar 18, 42 ; Ješ 58, 5. — 15*Jie linksminosi*... Už tikrą meilę Dovîdui atsilyginta juodu nedēkingumu. — 16*Bandē mane* : sakytum, tyrinējo mano ištvermę
17*Viešpatie*... Išdēstęs savo vargus, Dovîdas grįžta prie maldos. Plg Ps 21, 20. — 19*Neapkenčia manęs*... Išganytojas pritaikē šituos žodžius sau, nes jie pilniau išsipildē jo asmenyje, negu Dovîdo. Žr Jono 15, 25. — 20*Nes jie*... Tolesnis aprašinējimas neprietelių piktumo. — 21*Mes matēme*... nekaltojo žuvimą, kurio taip labai troškome. — 22*Netylēk gi* : nepalik nenubaudęs. — 24*Pagal savo teisybę* : kuri reikalauja, kad teisusis

25Tenemano savo širdyje : « Oi, oi ! To mes geidėme ! »
tenesako : « Mes prarijome jį ».
26Tebūna sugėdinti ir teparausta visi kartu,
kurie linksminasi dėl mano nelaimių ;
tebūna apvilkti gėda ir paniekinimu,
kurie keliasi puikybėn prieš mane.
27Tedžiūgauja ir tesilinksmina, kurie užjaučia mano bylą,
ir visados sako :
« Tebūna išaugštintas Viešpats,
kurs palankus savo tarno išgelbėjimui ».
28O mano liežuvis skelbs tavo teisybę,
visados tavo šlovę

35 (36) psalmė. Apie žmonių nedorumą ir Dievo apvaizdą

1Khoro vedėjui. Viešpaties tarno Dovîdo.
2Neteisybė kalba bedieviui jo širdyje ;
nėra baimės Dievo prieš jo akis.
3Nes savo mintyje jis švelniai ramina save,
kad jo kaltė nesusekama ir kad jos nereikia bodėtis.
4Jo burnos žodžiai nedorumas ir klasta ;
jis liovėsi išmanęs ir daręs gerai.
5Jis galvoja apie neteisumą savo guolyje,
jis sustoja negerame kelyje, nesibjauri tuo, kas pikta.
6Viešpatie, tavo gailestingumas siekia dangų,
tavo ištikimybė pačius debesis.
7Tavo teisybė—kaip Dievo kalnai,
tavo teismai—kaip gili jūra :
tu išgelbsti žmones ir galvijus.
8Kokia brangi tavo malonė, Dieve :
žmonės bėga glaustis po tavo sparnų šešėliu ;
9Jie pasotinami tavo namų riebalais,
ir savo gėrių upeliu tu girdai juos.

---

gautų užmokestį, neteisusis gi bausmę. — 25*To mes geidēme* : mes gavome, ko mes troškome. — 27*Tedžiūgauja*... Suteiktas Dovîdui išgelbējimas ir neprietelių nugalējimas padarys daug džiaugsmo visiems geriesiems. — 28*O mano liežuvis*... Ir pats Dovîdas, išgelbētas iš pavojaus, šlovins Viešpatį Dievą

35 psalmėje aprašoma bedievių nedorumas (2—5) ir begalinis malonumas Dievo, kurs teisiesiems yra visokio gerumo šaltinis (6—10) ; Ps baigiama meldimu, kad Dievas visuomet teiktų savo malones teisiesiems (11—13)

2*Neteisybē*... Neteisybē taip sugadino žmogaus širdį, kad jis nebesirūpina Dievu, nebebijo jo teismo, ir todēl niekas jo nebesulaiko bedievystēs kelyje. Plg Rom 3, 18 ; 7, 23. — 3*Nes savo mintyje*... Šios eil prasmē nevisai aiški. Kalbama tikriausiai apie nusidējēlį : nusidējēlis sudaro sau (netikrą) viltį, kad jo nuodēmē nebus (Dievo) pastebēta ir nebus baudžiama. — 4.5*Jo burnos*... Čia pasakoma, kaip nusidējēlis elgiasi. — 6*Viešpatie*.. Čia aprašinējamas Dievo malonumo ir ištikimybēs didumas. — 7*Kaip Dievo kalnai*... Teisingas Dievo valdymas toks tvirtas ir nepajudinamas, kaip milžiniški — Dievo — kalnai. O atskiri Dievo apvaizdos nutarimai ir veiksmai yra Dievo *teismai*. Jie žmogui nesuprantami ir neištiriami, kaip gilus vandenynas. — *Tu išgelbsti*... Dievo apvaizda pasiekia visus. — 8*Kokia brangi*... Ypatingas Dievo gerumas žmogui. — 9*Jie pasotinami*... Dievuje randama ne tik globa, bet taip pat visokių gērių. Jų niekados

10 Nes tavyje yra gyvenimo šaltinis,
ir tavo šviesoje mes matome šviesą.
11 Laikyk savo malonę tiems, kurie tave garbina,
ir savo lygybę tiems, kurių širdis tiesi.
12 Teneužmina ant manęs puikiojo koja,
ir nusidėjėlio ranka tenejudina manęs.
13 Štai sukniubo tie, kurie daro neteisybę :
jie numesti ir nebegali atsikelti

36 (37) psalmė. Gerųjų ir piktųjų likimas

1 Dovîdo.
Nesijaudink dėl tų, kurie elgiasi piktai,
ir nepavydėk tiems, kurie daro neteisybę ;
2 Nes jie nukris greitai kaip šienas
ir suvys kaip žalia žolė.
3 Turėk vilties Viešpatyje ir daryk gera,
kad gyventumei žemėje ir naudotumeis saugumu.
4 Gėrėkis Viešpačiu,
ir jis duos tau, ko geidžia tavo širdis.
5 Pavesk Viešpačiui savo kelią
ir pasitikėk juo, o jis veiks.

---

nepristigs, nes pats Dievas yra jų šaltinis. — [10]*Tavo šviesoje...* Dievo palankumu mes pritiriame daug laimēs. Žiūrēdami be Dievo, mes matome tiktai tamsybę ; pasinērę į Dievo šviesos jūrą, mes pasidarome pilni dieviško pažinimo ir gauname dvasinio džiaugsmo. Plg Ps 4, 7

[11]*Laikyk...* Malda, kad Dievo malonēs nuolat ir gausingai būtų teikiamos jo ištikimiems tarnams. — [12]*Teneužmina...* tenepamina manęs po savo kojomis puikūs persekiotojai. — *Ir nusidējēlio...* tegul nepriverčia manęs bēgti iš mano vietos ir mano namų. — [13]*Štai sukniubo...* Psalmininkas mato iš anksto savo maldą išklausytą, mato Dievo paskirtoje vietoje ir valandoje piktuosius nubaustus ir nebegalinčius daugiau kenkti

36 psalmėje Dovîdas ragina teisiuosius vengti murmēti prieš Dievo apvaizdą ir pilnai pasitikēti Dievo gerumu (1—11), nurodo, kad piktųjų laimē trumpa (12—20), užmokestis gi geriesiems tikras (21—31), ir kad yra didelis galutinis skirtumas tarp teisiųjų ir bedievių likimo (32—40)

[1]*Dovîdo.* Dovîdas, kaip paaiškēja iš 25 eil, sudējo šitą ps savo senatvēje. Ji alphabetinē (plg Ps 9) ; susideda iš 22 posmelių po keturias eil. Bet raidēs *daleth, kaph* ir *qoph* turi tik po tris eil, užtat rai dēs *kheth, nun, thau* turi po penkias. — 36 ps išreikšta visokiais būdais viena tiesa, kad nereikia stēbētis ar piktintis, jog bedieviai dažnai gyvena laimingai ; reikia tik kantriai laukti ir pasitikēti Dievo apvaizda, nes greitai įvyks pakitējimas, veikiai bedievis neteks savo tariamos laimēs, teisusis gi džiaugsis tikra ir ilgai pasiliekančia laime. — Psalmēje kalbama tik apie Dievo atlyginamąją teisybę šiame pasaulyje. Nors ta teisybē iš tikro pilnai pasirodys tik amžinybēje, tačiau Dievas Sen Test savo ištikimiems tarnams paguosti, o nusidējēliams nugąsdinti kone visados leisdavo jau šiame gyvenime įvykti bent šešeliui savo atlyginamosios teisybēs ir tuo tikslu duodavo čia, žemēje, užmokestį teisiesiems, o piktiesiems siųsdavo bausmių. — [2]*Kaip šienas...* Palyginimais parodoma, kaip veikiai išnyks bedievių laimē. — [3]*Turēk vilties...* Tai vaistas prieš galintį kilti murmējimą. — *Kad gyventumei...* gyvendamas šalyje, Dievo žadētoje Kanaano žemēje, tu galēsi naudotis jos turtais. — [4]*Gērēkis...* ješkok paguodos ir džiaugsmo Viešpatyje. — [5]*Pavesk...* pavesk savo gyvenimo rūpesčių naštą, visą savo likimą Viešpačiui, o jis padarys, ko reikia savo ištikimiems tarnams nuraminti. Ką gi Viešpats darys, pasa-

[6]Ir padarys, kad tavo teisybė užtekėtų kaip šviesa
ir tavo teisė kaip vidudienis.
[7]Nusiramink Viešpatyje
ir pasitikėk juo.
Nesijaudink dėl to, kurs eina laimingas savo keliu,
dėl žmogaus, darančio pikta.
[8]Sustabdyk rūstybę ir nusikratyk įnirtimu;
nesijaudink, kad nedarytumei pikta.
[9]Nes darantieji pikta bus sunaikinti;
o tie, kurie pasitiki Viešpačiu, paveldės žemę.
[10]Dar truputis, ir nebebus bedievio;
ir jei žiūrėsi jo vietos, jo ten jau nebebus.
[11]Bet romieji paveldės žemę
ir gėrėsis taikos daugybe.
[12]Bedievis rengia teisiajam pikta
ir griežia prieš jį savo dantimis.
[13]Viešpats juokiasi iš jo,
nes mato jo būsimą dieną.
[14]Bedieviai traukia iš makščių kalaviją ir įtempia savo lanką,
kad parblokštų nelaimingąjį ir beturtį
ir žudytų tuos, kurie eina tiesiu keliu.
[15]Jų kalavijas perdurs jų pačių širdis,
ir jų lankai bus sulaužyti.
[16]Geriau yra truputis, kurį turi teisusis,
kaip didelis bedievių turtingumas;
[17]Nes bedievių pečiai bus sulaužyti,
teisiuosius gi palaiko Viešpats.
[18]Viešpats rūpinasi dorųjų gyvenimu,
ir jų tėvonystė bus amžina.
[19]Jie nebus sugėdinti nelaimės metu
ir bus pasotinti bado dienomis.
[20]Bedieviai gi žus,
ir Viešpaties nepriteliai suvys kaip pievų papuošalas,
išnyks kaip dūmai.

koma 6 eil: tavo teisingą reikalą, pasiliekantį tamsybėje, Viešpats išves iš jos ir parodys skaisčiausioje šviesoje, taip, kad jis bus visiems matomas, kaip matomas saulės spindėjimas vidudienį. — [7]*Nusiramink...* Reikia pasitikėti Viešpačiu, bet kartu reikia kantriai, nedejuojant laukti jo pagalbos ir nepavydėti trumpos laimės bedieviui. — [8]*Sustabdyk rūstybę*: kurią gali sukelti tavyje tariamoji bedievio laimė. Rūstybė ir pavydas tiek tik padarys, kad tu pats nusidėsi ir užtrauksi ant savęs Dievo bausmę. — [9-11]*Nes darantieji...* Teisingo Dievo teismo reikės laukti neilgai. Tie, kurie, pasitikėdami Viešpačiu, ramiai ir tyliai kenčia, kurie pagiežą palieka Viešpačiui, tie bus visai laimingi. Plg Mt 5, 4. — [12]*Griežia...* iš pykčio. — [13]*Jo būsimą dieną*; jos ateis teisingumo ir atsilyginimo dieną. Plg Ps 136, 7; Jer 50, 27. 31. — [14]*Bedieviai...* Paaiškinama, kokiuos piktus darbus prasimano nusidėjėliai (plg 12 e). Tais savo darbais jie nori kenkti teisiajam, kaip kenkiama kalaviju ir šaunamuoju lanku. — [16]*Geriau yra...* Nors teisusis turi ir nedaug turtų, bet jis turi Dievo palaiminimą ir tikrą pažadą ir viltį laimės. Viso gi to trūksta nusidėjėliui. — [17]*Pečiai*: galybė, turtai. — [18]*Tėvonystė*: teisiesiems skirtoji dalia. — [20]*Žus.* Toks bus bedievių likimas. — *Kaip pievų...* Graži, žaliuojanti pieva, dienai praslinkus, išdžiūsta. Ypač greitai įvyksta toks pakitėjimas Palestinoje vasaros karščių metu. — [21]*Bedievis...* Dievui atėmus savo palaiminimą, bedievis nustoja turtų, taip, kad turi daryti skolas,

21Bedievis skolinasi ir negrąžina,
o teisusis pasigaili, ir dovanoja.
22Nes tie, kuriuos jis laimins, paveldės žemę,
o kuriuos prakeiks, tie bus sunaikinti.
23Viešpaties sustiprinami žmogaus keliai,
ir jis mėgsta jo kelią.
24Jei ir kristų, jis neišsitiesia,
nes Viešpats palaiko jo ranką.
25Buvau vaikas — ir jau esu senis
ir nemačiau pamesto teisiojo,
nė jo palikuonių elgetaujant duonos.
26Jis visuomet pasigaili ir suteikia ;
ir jo palikuonys bus laiminami.
27Šalinkis nuo pikto ir daryk gera,
kad pasiliktumei per amžius.
28Nes Viešpats mėgsta teisumą
ir nepalieka savo šventųjų.
Nedorieji bus sunaikinti,
ir bedievių palikuonys bus išdildyti.
29Teisieji paveldės žemę
ir gyvens joje per amžius.
30Teisiojo burna pasako išmintį,
ir jo liežuvis kalba kas tiesu.
31Jo Dievo įstatymas yra jo širdyje,
ir jo žingsniai nesvyruoja.
32Bedievis tykoja teisiojo
ir ieško jo nužudyti.
33Viešpats nepaliks jo ano rankoje
ir nepasmerks jo, kai bus teisiamas.
34Pasitikėk Viešpačiu
ir laikykis jo kelio ;
jis palaikys tave, kad paveldėtumei žemę ;
tu linksmas matysi sunaikinimą bedievių.

---

kurių nebegali išmokėti, tuo tarpu kad teisusis pralobsta Dievo palaiminimu. — 22*Kuriuos jis laimins* : Dievo laiminamieji. Ta aplinkybė, kad bedievis netenka savo turtų, teisusis gi vis daugiau daro gailestingumo darbų, skelbia išanksto apie Dievo palaiminimą ar prakeikimą, kurie pilnai pasireiškia galutiniame vieno ir kito likime. — 23*Keliai* : teisiojo žmogaus elgesys. — 24*Neišsitiesia.* Jei ateina nelaimė ir žmogus pradeda kristi, Dievas tuojau lyg kad pagriebia jį už rankos ir palaiko, kad jis neišsitiestų, neparpultų visai. — 25*Buvau...* Ilgo amžiaus prityrimas patvirtina, kad iš tikrųjų Dievas nepalieka teisiojo, nors jo gyvenime ir būna sunkesnių ištyrimo valandų. — 26*Jis* : pats teisusis daro daug gera, ir jo palikuonys nusipelno gerą vardą žmonėse. — 27*Šalinkis...* Nurodomos salygos, kuriomis gaunama Dievo palaiminimas. — *Kad pasiliktumei...* Žr aug 3 e. — 28*Teisumą* : visa, kas teisu ir tikra. — *Savo šventųjų* : savo ištikimų tarnų. — *Nedorieji bus sunaikinti.* Šitų žodžių nėra dabartiniame ebr t ; bet senovėje jie tikriausiai buvo, nes jais prasideda posmelis *ain* : *'avvilim nišmadu.* — 30*Burna pasako...* Plg Pat 31, 26. — 31*Jo širdyje.* Teisiojo žodžiai išmintingi ir teisingi, nes jo širdyje viešpatauja Dievo įstatymas, o ko širdis pilna, tai ir burna kalba. — *Žingsniai nesvyruoja* : tvirtai laikosi tiesaus kelio. — 32*Tykoja...* Teisiajam negali kenkti bedievių piktumas. — 33*Nepasmerks jo* : neleis pasmerkti teisiojo, nepatvirtins bedievių nutarimo. — 34*Pasitikėk...* Reikia ištvermingo kantrumo, kai laukiama Dievo žadėto užmokesčio. —

[35]Aš mačiau bedievį, kurs kėlėsi puikybėn
ir kurs plėtėsi kaip šakotas kedras.
[36]Aš praėjau, ir štai jo nebebuvo ;
aš jieškojau jo, ir jo nebeatrasta.
[37]Pažvelgk į tą, kurs yra doras, ir įsižiūrėk į teisųjį ;
nes palikuonys skirta taikingam žmogui.
[38]Bet nusidėjėliai bus visi sunaikinti,
bedievių palikuonys išdildyti.
[39]Išgelbėjimas teisiesiems ateina nuo Viešpaties ;
jis yra jų priebėga sielvarto metu.
[40]Viešpats padeda jiems ir išlaisvina juos ;
išgelbsti juos nuo bedievių ir sergi juos,
nes jie bėga glaustis prie jo

37 (38) psalmė. Dievo nubausto nusidėjėlio maldavimas

[1]Psalmė. Dovîdo. Prisiminimui.
[2]Viešpatie, nebausk manęs savo rūstybėje
ir neplak manęs savo narse.
[3]Nes tavo vilyčios įsmigo į mane,
ir ant manęs nusileido tavo ranka.
[4]Nieko sveiko nebėra mano kūne dėl tavo užsidegimo,
nieko nepaliesto mano kauluose dėl mano nuodėmės.
[5]Nes mano kaltės perviršijo mano galvą
ir labai slegia mane kaip sunki našta.
[6]Dvokia, pūliuoja mano žaizdos
dėl mano neišminties.

Matysi... matysi padarytą teisybę. — [35]*Aš mačiau...* Bedievių pasisekimas tęsiasi neilgai. — [36]*Jo nebebuvo* : nieko nepadėjo nei augštumas, nei šaknų stiprumas ; jį išrauta taip, kad neliko nė pėdsakos. — [37]*Pažvelgk* ... Įsidėmėk, kad teisusis galų gale visados susilaukia Dievo malonių, tuo tarpu kad bedievis turi visai žūti. — *Palikuonys skirta...* Gausingi palikuonys buvo žydams žadėta kaip ypatingas Dievo palaiminimas. — [39]*Nuo Viešpaties...* Tikros teisiųjų laimės šaltinis yra Viešpats. — [40]*Nes jie bėga...* Taip, baigiant ps dar kartą primenama, kad reikia pasitikėti Viešpačiu

37 psalmėje Dovîdas, pasisakęs, kad jis kenčia dėl savo nuodėmių, meldžia Dievo pasigailėjimo (2—5) ; aprašinėja savo nelaimingą padėtį (6—9) ; sunkios ir bjaurios ligos suimtas dejuoja (6—9), tuo tarpu kad jį palieka jo bičiuliai, o priešai negailestingai puola (10—13) ; tylėdamas jis pasitiki tiktai Dievu (14—17) ir, vėl išpažinęs savo kaltę, labai maldauja Dievo pagalbos (18—23). Tai trečioji iš eilės *atgailos* psalmė

[1]*Dovîdo.* 37 ps turinys panašus į turinį 6 ir 30 pss, bet mintys čia pilniau išreikštos. Kada ji sudėta, tikrai nežinia. Spėliojama, kad Absalomo maišto metu. — *Prisiminimui.* Ebr l[e]hazkir. Taip tikriausiai nurodoma, kad šita ps reikėjo giedoti darant duoninę auką, *minkhą*, iš miltų, smilkalų ir aliejaus (plg 3 Moš 2, 2. 9. 16), jungiamą paprastai su kruvinomis atnašomis. Tos duoninės aukos darymas buvo vadinamas ebr 'azkarah ir turėjo ypatingu būdu priminti Dievui aukotoją. — [2]*Nebausk...* nebebausk taip smarkiai, arba : bausk mane kaip tėvas, o ne kaip teisėjas ; plak pasigailėdamas, o ne su rūstybe. — [3]*Vilyčios...* Vilyčios yra vaizdas Dievo siųstųjų bausmių. — [4]*Nieko sveiko...* Visas kūnas, jo viršinės ir vidinės dalys (kaulai), yra ligos suimtos. Tos ligos priežastis yra nuodėmės. — [5]*Mano kaltės...* Išpažįstama kaltės didumas. Ji lyginama su potvyniu ir su sunkiausia našta.—[6]*Žaiz-*

[7]Aš esu sulenktas, labai suriestas,
vaikščioju visą dieną nusiminęs.
[8]Nes mano strėnos yra pilnos užsidegimo,
ir nėra nieko sveiko mano kūne.
[9]Aš alpstu, esu labai sutrankytas,
kriokiu dėl savo širdies vaitojimo.
[10]Viešpatie, tavo akivaizdoje yra visas mano troškimas,
ir mano vaitojimas nėra tau paslėptas.
[11]Mano širdis plaka, mano stiprumas paliko mane,
man trūksta net ir mano akių šviesos.
[12]Mano prieteliai ir mano bandžiai laikosi toli nuo mano slogos,
ir mano artimieji stovi iš tolo.
[13]Ir tie, kurie tykoja mano gyvybės, spendžia spąstus,
ir kurie ieško padaryti man pikta, graso sunaikinimu
ir visą laiką rengia apgaules.
[14]Aš gi negirdžiu kaip kurčias
ir esu kaip nebylys, kurs neatveria savo burnos.
[15]Aš pasidariau kaip žmogus, kurs negirdi
ir kurs neturi savo burnoje atsakymo.
[16]Nes aš pasitikiu tavimi, Viešpatie :
tu išklausysi, Viešpatie, mano Dieve.
[17]Nes aš sakau : « Tegul nesidžiaugia dėl manęs :
nesikelia prieš mane puikybėn, mano kojai suklumpant ».
[18]Nes aš esu visai arti nupuolimo,
ir mano skausmas yra visuomet prieš mane.
[19]Nes aš išpažįstu savo kaltę
ir turiu baimės dėl savo nuodėmės.
[20]Bet tie, kurie priešinasi man be priežasties, yra galingi,
ir daug tų, kurie neapkenčia manęs neteisingai ;
[21]Ir kurie atsilygina piktu už gera,
tie puola mane, nes aš siekiu to, kas gera.

---

dos : kirčių paliekamos žymēs. Ješ 1, 6. — *Neišminties* : nuodēmių. — [7]*Aš esu sulenktas*... Visa tai ženklai didžiausio nuliūdimo ir susilpnējimo. — [8]*Mano strēnos*... Jos čia reiškia tikrausia vidinius žmogaus jausmus. Dovîdas jautē savyje lyg kokį nuolat jį kankinantį karštį. — [9]*Kriokiu*... klyksmu išreiškiu savo širdies skausmą ir sielvartą. — [10]*Viešpatie*... Taip dideliame savo reikale ir suspaudime Dovîdas kreipiasi į Viešpatį ir su pasitikējimu ieško sau paguodos kad ir toje aplinkybēje, jog Dievas žino jo nelaimingą padētį. — [11]*Akių šviesos*. Nuovargyje, nuliūdime silpnēja akys. — [12]*Mano prieteliai*... Prieteliai ir artimieji neteikia jam paguodos. Jie laikosi atstu nuo jo ; jie elgiasi kaip su sergančiu raupsais. — [13]*Ir tie, kurie*... Neprieteliai tykoja visokiais būdais jį nužudyti [14]*Aš gi negirdžiu*... kantriai kenčiu visą neprietelių piktumą. Kantrumo Dovîdui duoda pasitikējimas Viešpačiu : [16]*Nes aš pasitikiu*... — [17]*Nes aš sakau*... Pasitikēdamas Viešpačiu Dovîdas meldžia, kad Dievas neduotų jo neprieteliams džiaugtis jojo žuvimu. Tokio gi džiaugsmo pavojus gresia. Neprieteliai pasiryžę naudotis kiekvienu Dovîdo reikalų pasvirimu blogojon pusēn. — [18]*Nes aš esu*... Jis pasiryžęs kantriai pasiduoti kiekvienai bausmei, žinodamas, kad ją nusipelnē savo nuodēmēmis. Kentējimas, toks ar kitoks, neduoda jam poilsio, Jis žus, jei Dievas nepasiskubins jam padēti. — [19]*Aš išpažįstu*... taip išpažindamas kartu ir Dievo teismo teisingumą. — Yra ir kitų priežasčių, kodēl Dovîdas tikisi, jog Dievas išklausys jį. Tos priežastys nurodomos toliau : [20]*Bet tie, kurie*... jie pilni gyvumo, jie jaučiasi laimingi, jų daug, jų neapykanta neteisinga, jie nedēkingi. — [23]*Viešpatie, tu*... Kas daro tikrą atgailą, nenustoja

[22]Nepalik manęs, Viešpatie ;
mano Dieve, nestovėk toli nuo manęs !
[23]Skubėk man padėti,
Viešpatie, tu mano išgelbėjimas !

38 (39) psalmė. Sunkiai sergančio dejavimai ir maldos

[1]Khoro vedėjui. Iditunui. Psalmė. Dovîdo.
[2]Aš sau tariau : saugosiu savo kelius,
kad nenusidėčiau savo liežuviu ;
Aš uždėsiu savo burnai brizgilą,
kai bedievis yra ties manim.
[3]Aš pasidariau nebylys betylėdamas, neturėdamas nieko gera,
bet mano skausmas vėl pasmarkėjo.
[4]Mano širdis įkaito manyje ;
man bemąstant užsidegė ugnis :
aš kalbėjau savo liežuviu.
[5]Duok man, Viešpatie, žinią apie mano galą
ir koks yra skaičius mano dienų,
kad žinočiau, koks menkas aš esu.
[6]Štai tu padarei mano dienas nedaugelio sprindžių,
ir mano gyvenimas yra kaip niekas tavo akyse ;
kiekvienas žmogus stovi tik kaip kvapas.
[7]Žmogus praeina tik kaip šešėlis,
tiktai veltui jis triukšmauja ;
krauna turtus ir nežino, kam jie teks.
[8]Ir dabar ko aš laukiu, Viešpatie ?
mano pasitikėjimas yra tavyje.

---

vilties, bet dar labiau glaudžiasi prie Dievo

38 psalmėje Dovîdas, nusistatęs nedejuoti dēl savo liūdnos padēties, jaučia, kad jo skausmas didēja, ir todēl pradeda svarstyti žmogaus gyvenimo trumpumą ir tuštybę (2—7) ; tai duoda jam progos pareikšti pilną pasitikējimą Dievu, kurį jis meldžia atleisti nuodēmes ir, išdēstydamas savo vargus, karštai prašo sau pagalbos (8—14)

[1]*Iditunui.* Iditunas buvo vienas iš trijų žymiausių Dovîdo giesmininkų. Kitu du buvo Asapas ir Emanas. Plg 1 Kron 16, 41 ; 25, 1 ; 2 Kron 5, 12. Levitui Iditunui, matyti, buvo pavesta šita ps giedoti. Ji yra viena iš gražiausių Dovîdo elegijų. Vyriausia jos mintis — žmogaus gyvenimo ir žemiškų dalykų tuštybē. — [2]*Savo kelius...* visą savo elgesį, ištikimai laikydamas visus Dievo įsakymus. — *Kad nenusidēčiau...* kad nepradēčiau dejuoti dēl savo suspaudimo. — *Kai bedievis...* Esant arti neprieteliui, Dovîdas nori saugotis dejavimų, kad neduotų neprieteliui progos džiaugtis. — [3]*Nebylys...* Aš visai tylējau, pats neturēdamas laimēs ir nereikšdamas savo nuomonēs apie neteisiųjų laimę. Bet tas tylējimas sukēlē vidinį nekantrumą ir padidino skausmą. — [4]*Man bemąstant* : lyginant savo liūdną likimą su bedievių laime. — *Aš kalbējau* ... Padidējus skausmui, Dovîdas toliau nebetylējo ; jis ieškojo nusiraminimo žodžiuose, panašiuose į pranašo Elijo žodžius. 3 Kar 19, 4. — [5]*Apie mano galą* : koks mano vargų galas, kaip dar ilgai būsiu kankinamas. — *Koks yra skaičius* : man dar lieka. — [6]*Tu padarei...* tu paskyrei žmogui visai trumpą amžių. — Ebr t 6 eil gale yra *selah.* Žr Ps 3, 3. — [7]*Žmogus praeina...* Tai tolesnis žmogaus gyvenimo tuštybēs aprašymas. — [8]*Ir dabar...* Iš to, ką Dovîdas pasakē apie žmogaus gyvenimo ir žemiškų dalykų tuštybę, jis dabar daro išvadą, kad visa tai pametant reikia skubēti

[9]Iš visų mano neteisybių išvaduok mane,
neatiduok manęs pajuokti paikajam.
[10]Aš pasidariau nebylys, neatveriu savo burnos :
nes tu tai padarei.
[11]Atimki nuo manęs savo slogą :
tavo rankos smarkumu aš sunaikinamas.
[12]Kaltės sudraudimu tu baudi žmogų ;
sunaikini kaip kandis, kas jam brangiausia :
kiekvienas žmogus yra tiktai dvelkimas.
[13]Išgirsk mano maldą, Viešpatie,
ir klausykis mano šauksmo,
nebūk kurčias mano ašaroms.
Nes aš esu svečias pas tave,
keleivis, kaip ir visi mano tėvai.
[14]Nugręžk akis nuo manęs, kad atsikvėpčiau
pirma negu nueisiu, ir manęs nebebus

39 (40) psalmė. Dėkojimas ir prašymas naujos pagalbos

[1]Khoro vedėjui. Dovîdo. Psalmė.
[2]Aš turėjau vilties, turėjau vilties Viešpatyje,
ir jis pasilenkė prie manęs ir išklausė mano šauksmą.
[3]Ir ištraukė mane iš prapulties duobės, iš mėšlų purvo,
ir pastatė mano kojas ant uolos,
sustiprino mano žingsnius.

---

prie Dievo, kad tik Dievu galima pasitikēti. — [9]*Iš visų...* nes nuodēmēs yra kiekvienos nelaimēs šaknis

[10]*Aš pasidariau...* Nelaimēje Dovîdas nekaltina Dievo ; jis visiškai jam pasiduoda ; bet ir pasiduodant jam valia maldauti išlaisvinimo nuo vargų. — [12] *Kas jam brangiausia* : jo gyvybę. — [13]*Mano ašaroms.* Ašaros yra lygiai girdima Dievui malda, kaip ir kiekvienos kitos maldos žodžiai. — *Aš esu svečias pas tave...* Viešpats yra žemēs savininkas (plg 3 Moš 25, 23) ; žmogus gi yra tik svečias, pakenčiamas šalyje, kolei sutinka šalies savininkas, — ir keleivis, einąs per svetimą kraštą, kurs nēra jo tēvynē. Kiekvienas žmogus tiek pasilieka žemēje, kiek Dievas leidžia. Tēvais čia vadinami patriarkai. — [14]*Nugręžk...* liaukis baudęs mane. — *Nueisiu* : į mirusiųjų vietą. — *Manęs nebebus.* Plg Ijobo 7, 8 ; 10, 20. 21 ; 14, 6 ir k — Psalmininkas apie būsimąjį gyvenimą nekalba, bet jo neneigia, kaip jo neneigē Ijobas, nors dejavo panašiai

39 psalmėje autorius, gavęs iš Dievo pagalbos, kurios buvo sau prašęs didelēje nelaimēje, šlovina Viešpatį ir skelbia laimingus esant visus, kurie juo pasitiki, nes Viešpats visados suteikia saviesiems geradarybių (2—6). Dievui padēkoti jis yra pasiryžęs vykdyti Dievo valią : jis vykdys jo įstatymą ir skelbs jo teisybę (7—11). Dēl gautosios pagalbos sustiprējus jo pasitikējimui, jis dar meldžia Viešpatį maloningai išlaisvinti jį taip pat nuo kitų nelaimių, kurias yra nusipelnęs nesuskaitomomis nuodēmēmis ir kurios dabar ji slegia (12-16). Giesmē baigiama paraginimu teisiesiems šlovinti Dievą ir prašymu neatidēlioti pagalbos (17. 18). — Iš 14-18 šitos ps eil yra padaryta 69 (70) psalmē. — 39 ps laikoma mesijine (plg 5—9 eil). Nemaža, ypač senesniųjų, aiškintojų supranta ją apie Kristų tiesiogine prasme

[1]*Dovîdo.* Ir šita ps sudēta Dovîdo gal Absalomo maišto metu. — [2]*Aš turējau...* Visų pirma nurodoma, kaip labai Dovîdas jautē Dievo pagalbos reikalą. — [3]*Ir ištraukē...* Palyginimais aprašomas didumas nelaimēs, iš kurios buvo Dievo išgelbētas. Duobē ir purvas yra didelio pavojaus vaizdai. — *Ant uolos* : tikroje vietoje, kur buvo galima gerai stovēti ir ne-

[4]Ir įdėjo man į burną naują giesmę,
giesmę Dievui.
Daugelis matys ir drovėsis,
ir turės vilties Viešpatyje.
[5]Palaimintas žmogus, kurs padėjo savo viltį Viešpatyje
ir nesekioja garbintojų stabų ir linkstančių į melą.
[6]Daug tu padarei, Viešpatie, mano Dieve, savo stebuklų,
ir sumanymais mūsų naudai nė vienas nėra tau lygus.
Jei norėčiau juos papasakoti ir apie juos kalbėti,
jų yra daugiau, kaip kad būtų galima suskaityti.
[7]Kruvinos aukos ir duoninės atnašos tu nenorėjai,
bet atvėrei man ausis.
Deginamosios aukos ir aukos už nuodėmę tu nereikalavai:
[8] tuomet aš tariau: « Štai aš ateinu;
knygos rietime yra parašyta apie mane:
[9]Vykdyti tavo valią, mano Dieve, yra man pasigėrėjimas,
ir tavo įstatymas yra prie pat mano širdies ».
[10]Aš skelbiau teisybę dideliame susirinkime;
štai aš nesulaikiau savo lūpų; Viešpatie, tu žinai.
[11]Tavo teisybės aš nepaslėpiau savo širdyje;
aš pasakojau tavo ištikimybę ir tavo pagalbą.
Aš nepaslėpiau tavo malonės
ir tavo ištikimybės nuo didelio susirinkimo.

---

bebuvo pavojaus nuskęsti. — [4]*Ir įdējo*... Pats Dievas tai padarē, kad išgelbētas iš nelaimēs Dovîdas galējo giedoti šitą naują giesmę. Jis džiaugiasi, kad jam suteikta pagalba duoda progos ir kitiems linksmintis ir pasitikēti Dievu. Ir jie laikys jį pagarbiai ir tarnaus jam ištikimai

[7]*Kruvinos*... Gavęs iš Dievo pagalbos, psalmininkas galvoja, kaip galētų tinkamai jam padēkoti. Visų pirma jis atsimena įstatymo įsakytas aukas, kurias jis čia įvardija visas. Bet pasirodo, kad jos šiuo atveju netinka. — *Atvērei man ausis*, t y tu davei man tobulas ausis tavo valios klausyti, kad jomis galēčiau tavo valią pažinti ir todēl ją skelbti. — [8]*Tuomet aš*... Supratęs, kad Dievas nori ne aukos, bet klusnumo jo valiai, Dovîdas skuba pasakyti, kad jis yra visai pasiryžęs jos klausyti. — *Knygos rietime*. Žydų knygos buvo vyniojamos ant lazdelių, taip iš jų pasidarydavo rietimēliai. Toks knygos rietimēlis čia ir turima galvoje. — [9]*Yra man pasigērējimas*. Psalmininkas skuba pasakyti, kad jis pasiduoda pažintai Dievo valiai su didžiausiu noru. — Kadangi Mošēs įstatymas aiškiai giria aukas ir jas įsako, tai ps žodžiams išaiškinti, jog Dievas aukų nenorįs, nereikalaująs, spēliojama, kad čia Dovîdas turi galvoje tik save ir tą padētį, kurioje jis buvo atsiradęs. Būdamas toli nuo šventyklos ir visai negalēdamas daryti aukų, jis pareiškią mintį, jog Dievas nori, kad jam būtų dēkojama už geradarybes labiau klusnumu nekaip vien viršinēmis aukomis. — Vietoje *ausis* (7 e) gr t skaitome žodį *kūną* (Soma). Taip pat buvo skaitoma gr kodeksuose ir šv Povilo laikais, todēl Apaštalas taip pakeistus ps žodžius mini laiške Žyd (10, 5. 7) ir pritaiko Kristui, kuriam Dievas, jau atējus laikui panaikinti Sen Test aukas, davē žmogaus kūną, paaukotiną ant kryžiaus išpildyti Dievo valiai, jam paskelbtai per pranašystes. Psalmēs žodžiais Povilas įrodinēja, kad Sen Test aukos negalējo tikrai apvalyti žmogaus ir kad tiktai Kristus savo vienakarte auka pilnai permaldavo Dievą. Dovîdas parašē šituos psalmēs žodžius turēdamas galvoje savo atsitikimą. Bet jis buvo figūra Jēzaus Kristaus, ir jo žodžiai pilnesne ir tobulesne prasme, anot Povilo liudijimo, įvyko pilnai Kristuje. — [10]*Aš skelbiau*... Dovîdas gali daryti dar kitą dalyką, kurį yra jau daręs ir kurį toliau daro, tai platinti

12Tu, Viešpatie, nenukreipk nuo manęs savo pasigailėjimo ;
tavo malonė ir tavo ištikimybė tepalaiko manę visados.
13Nes mane apstojo nelaimės, kurioms nėra skaičiaus,
sugavo mane mano kaltės, kad negalėčiau matyti.
Jų daugiau kaip mano galvos plaukų,
ir aš netekau drąsos.
14Teikis, Viešpatie, išgelbėti mane ;
Viešpatie, skubėk man padėti.
15Tebūna sugėdinti ir teparausta visi,
kurie tykoja mano gyvybės, kad atimtų ją.
Tegul traukiasi atgal ir tesusilaukia gėdos,
kurie gėrisi mano nelaimėmis.
16Tenusigąsta susilaukę gėdos
tie, kurie man sako : Še tau, še tau !
17Tedžiūgauja ir tesilinksmina tavimi visi, kurie ješko tavęs,
ir tesako visados : « Tebūna šlovinamas Viešpats », kurie geidžia tavo pagalbos.
18Aš gi esu nelaimingas ir vargšas ;
bet Viešpats rūpinosi manimi.
Mano padėjėjas ir mano vaduotojas esi tu ;
mano Dieve, nedelsk

40 (41) psalmė. „Palaiminti gailestingieji, nes jie susilauks pasigailėjimo''

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo,
2Palaimintas, kurs atsimena vargšą ir beturtį ;
nelaimės dieną Viešpats išgelbės jį.

Dievo šlovę. — *Nesulaikiau savo lūpų* : nesučiaupiau savo lūpų, bet jomis reiškiau, ką širdyje jaučiau
12*Nenukreipk...* Dovîdas nesijaučia taip tobulai išgelbētas, kad jam nebereikētų nieko daugiau bijoti ; todēl jis priduria naujų maldavimų. — 13*Nelaimēs...* vargai, kurių priežastis yra nuodēmēs. — *Sugavo mane...* Nuodēmēs lyg koks kerštininkas vejasi nusidējēlį, kolei jį sugauna ir nubaudžia. — *Negalēčiau matyti...* Kentējimai susilpnino akis arba užstojo visus kitus dalykus, todēl jų nebegalima matyti. — 15*Tebūna...* Kai pamatys Viešpaties suteiktą pagalbą, turēs susigēsti tie, kurie džiaugiasi iš mano nelaimių. Šita eil yra pakartojimas Ps 34, 4. 26. 16 eil ir tol labai primena Ps 34, 21. 25. 27. — 17*Tedžiūgauja...* Dievobaimingieji gali tikrai džiaugtis Dievuje, kurs yra jų troškimo tikslas, ir dēl apreikšto išgelbējimo, kurį jie mēgsta (2 Tim 4, 8), visuomet sakyti : tebūna šlovinamas Viešpats. — 18*Aš gi esu...* Psalmininkas vēl primena savo liūdną padētį, bet kartu pareiškia, jog jis pasitiki Viešpačiu. — *Nedelsk.* Kadangi pavojus arti, todēl reikia greitos pagalbos
40 psalmėje Dovîdas visų pirma išreiškia tą mintį, kad gailestingasis gali tikētis iš Dievo palaiminimo, pagalbos ir paguodos ligoje (2—4) ; toliau pasako, kaip labai jam reikia Dievo gailestingumo, aprašinēdamas kaip labai jo neprieteliai geidžia jo mirties, kaip nedorai elgiasi su juo, kaip daug pikto jis kenčia net nuo artimiausio draugo (5—10) ; pagaliau meldžia Viešpatį pagalbos, kad neprieteliai būtų nubausti ir negalētų girtis nugalējimu (11—13). — 14 eil yra pirmosios psalmių knygos pabaiga
1*Dovîdo.* Proga šitai psalmei sudēti gal buvo žymaus Dovîdo draugo prisidējimas prie Absalomo maišto. Žr 2 Kar 15, 31 ; 16, 23 — 2*Kurs atsimena* : kurs rūpinasi pavargēliu, daro gailestingus darbus. Plg Mt 5, 7. Toks geraširdis žmogus buvo pats Dovîdas. Dēl jo gailestingumo

[3]Viešpats saugos jį ir laikys jį gyvą,
ir padarys jį laimingą žemėje,
ir jo neatiduos jo neprietelių valiai.
[4]Viešpats padės jam skausmo guolyje,
atims visą jo negalę jo ligoje.
[5]Aš sakau : Viešpatie, pasigailėk manęs ;
gydyk mane, nes aš tau nusidėjau.
[6]Mano neprieteliai sako apie mane pikta :
« kada gi jis mirs ir žus jo vardas ? »
[7]Ir kas ateina aplankyti, kalba tuščius dalykus ;
jo širdis renka sau nedorumą, išėjęs laukan jis tai pasako.
[8]Kartu šnibžda prieš mane visi, kurie nekenčia manęs ;
galvoja prieš mane tai, kas yra man pikta :
[9]« Jam yra atsiųstas piktas maras »
ir « kas atsigulė, daugiau nebesikels ».
[10]Net ir mano prietelis, kuriuo pasitikėjau,
kurs valgė su manimi duoną, kėlė prieš mane kulnę.
[11]Tu gi, Viešpatie, pasigailėk manęs ir pakelk mane,
kad aš jiems atsilyginčiau.
[12]Iš to aš pažinsiu, kad tu palankus man,
kai mano neprietelis nedžiūgaus prieš mane.
[13]Mane gi tu palaikysi sveiką
ir statysi mane savo akivaizdon amžiams.
[14]Tebūna šlovinamas Viešpats, Israėlio Dievas,
per amžių amžius. Tebūna, tebūna

Viešpats prireikus suteiks jam savo pagalbos. — [3]*Viešpats saugos*... Malda už tokį geraširdį žmogų. — Šita eil — linkėjimo forma — yra dalis maldos už Šv Tėvą ; « Viešpats tesaugo jį ir telaiko jį ir tt ». — [4]*Padēs jam*... Ebr t pažodžiui : visą jo guolį pakeisi jo ligoje (į džiaugsmą, grąžindamas sveikatą). Tekstas nēra visai tikras. — [5]*Tau nusidējau*. Psalmininkas mato savo nelaimēs priežastį nuodēmēje. Bet jis čia kalba apskritai apie žmogaus nuodēmingumą, nes jis pats nesijaučia esąs kaltas sunkios nuodēmēs. Plg 13 eil. — [6]*Ir žus*... Neprieteliai geidžia ne tik jo paties mirties, bet ir visų jo palikuonių žuvimo. — [7]*Kalba tuščius dalykus*... viltaviliauja, veidmainiškai reiškia užuojautą, bet širdyje mano ką kitą ir tikras savo mintis, tik išēję nuo ligonio, sako laukiantiems savo bendrams. — [8]*Kartu šnibžda* : kužda vienas kitam, atsargumo dēlei. — [9]*Piktas maras*... nepagydoma liga. Žr 5 Moš 13, 13. Visoje šitoje eil pakartojami Dovîdo neprietelių žodžiai. — [10]*Mano prietelis*... Sodinti ką nors prie savo stalo, duoti jam savo valgių buvo žyduose draugystēs ženklai. — Šitos eil žodžius pats Viešpats pritaiko Judui Iskarijotui (Karijotiečiui) Jono 13, 18 (plg 17, 12 ; Ap D 1, 16). Daug aiškintojų supranta juos žodine prasme apie Akhitophelį, neištikimą Dovîdo patarēją (2 Kar 15, 12). Taigi, jis turējo būti figūra Judo, kaip Dovîdas buvo figūra kenčiančio Kristaus. — Šv Ambr, aiškindamas šituos ps žodžius, taip pasmerkia Judo pasielgimą : « Ko čia stebētis (sako Viešpats Jēzus), kad mano tauta nepažino manęs ir pasmerkē mirti ant kryžiaus. Juk ir mano apaštalas paēmē įdavimo užmokestį, juk tas, kurs su manim valgē, pardavē mane mirti. » — Dar ir kitos šitos ps eilutēs gali būti pritaikytos Išganytojo kančiai ir prisikēlimui. — [11]*Atsilyginčiau* : juos nubausčiau, kaip jie yra nusipelnę. Plg 3 Kar 2, 5... Lk 19, 27. — [13]*Amžiams* : taip, kaip buvo Dovîdui žadēta. Plg 2 Kar 7, 10

[14]*Tebūna šlovinamas*... Šita eil, kurioje šlovinama Dievas, yra pabaiga visos pirmosos psalmių knygos dalies. Plg Ps 71, 18. 19 ; Ps 88, 53. Žr įvadą 108 pusl — *Tebūna*... Ebr *'amen, 'amen*. Šituo žodžiu karštai patvirtinama linkējimas, kad Viešpats būtų šlovinamas per amžius

ANTROJI PSALMIŲ KNYGA
41—71 (42—72) psalmės

41. 42 (42. 43) psalmės. Karštas troškimas grįžti į šventnamį
41 (42) psalmė

1Khoro vedėjui. Maskil. Korės sūnų.
2Kaip stirna trokšta vandens upelių,
taip mano siela geidžia tavęs, Dieve.
3Mano siela trokšta Dievo, gyvojo Dievo:
kada gi aš ateisiu ir matysiu Dievo veidą?
4Mano ašaros pasidarė man duona dieną ir naktį,
kai kasdien man sako: « Kurgi tavo Dievas? »
5Tai aš atsimenu ir skaudančia širdimi svarstau sau vienas,
kaip aš eidavau su minia. Eidavau kitų priekyje į Dievo namus
Su džiūgavimo ir šlovinimo balsais,
iškilmingoje sueigoje.

---

41 ir 42 psalmės tai tik dvi dali vienos psalmės. Tai aišku ir iš jųdviejų turinio ir ypač iš to paties šūkio, du kartu pakartoto 41 ps, o trečią — 42 ps. Tais šūkiais ps perskiriama į tris lygias dalis. Pirmoje dalyje (41, 1—6) ps autorius, atsiradęs toli nuo sandoros padangtės ir altoriaus, aprašinėja savo didelį išsiilgimą šventosios vietos, išreiškia nuliūdimą, kad negali artintis prie Dievo buveinės, kartu primindamas, kaip jis seniau eidavo į šventnamį, ir sužadina savyje viltį grįžti atgal. Antroje dalyje (41, 7—12) jis žada atsiminti Dievą, kad ir toli būdamas nuo Jerusalės, kreipiasi į jį su pasitikėjimu, aprašinėja jam savo priešų žiaurumą ir išdykimą ir vėl žadina savyje viltį sugrįžti. Trečioje dalyje (42, 1—5) psalmininkas karštai meldžia Dievą padaryti jam teisybę prieš jo nerietelius, suteikti jam pagalbos, kad, sugrižęs į šventąją vietą, vėl galėtų šlovinti Dievą, ir baigia psalmę nauju pažadinimu savyje vilties sugrįžti. — 42 ps kalbama kunigo, kurs būdamas šios žemės tremtinis, stoja prie altoriaus atnašauti dieviškos šv mišių aukos
1*Maskil.* Žr Ps 31, 1. — *Korės sūnų.* Korē buvo vienas iš tų, kurie buvo sukēlę maištą prieš Mošę ir buvo Dievo skaudžiai nubausti (Žr 4 Moš 16). Jo palikuonys Dovîdo laikais buvo žymiausi giesmininkai prie sandoros padangtēs (Žr 1 Kron 6, 16... 9, 19... ir k). Psalmēje gal norēta išreikšti jausmai Dovîdo, priversto pasišalinti iš Jerusalēs ir būti toli nuo šventyklos. Ps sudēta gal tuo metu, kada, Absalomui sukēlus maištą, Dovîdas, persikēlęs per Jordaną, pasiliko kurį laiką Galaado šalyje (plg 7 e). — 3*Mano siela trokšta.* Troškulys geriausiai išreiškia didelį karštą norą būti arti labai pageidaujamo dalyko, čia būti arti Dievo pasirinktosios vietos. — *Gyvojo Dievo.* Gyvasis Dievas atgaivins sielą, kaip šaltinių vanduo atgaivina kūną. — *Ateisiu*: sugrįšiu į Jerusalę, į Sioną, nuo kurių dabar esu toli. — *Matysiu Dievo veidą*: stovēsiu Dievo akivaizdoje, t y ties sandoros padangte, kuri buvo jo pasirinkta kaip žemiškas sostas. Plg 2 Moš 23, 17; 34, 23; 5 Moš 16, 16 ir k. — 4*Mano ašaros*... Ašaros mažina norą valgyti ir lyg kad pavaduoja kitą maistą. — *Kurgi tavo Dievas*: kuriuo tu taip pasitikējai? Arba jis negali tau padēti, arba visai paliko tave, savo tarną. — Tokiais žodžiais priešai skaudžiausiai užgauliojo mylinčio Dievą psalmininko jausmus. — 5*Skaudančia širdimi* (Plg Ps 61, 9; 1 Kar 1, 15). — *Kaip aš eidavau*... Psalmininkas pri-

[6]Ko tu liūdi, mano siela,
ir kodėl nerimsti manyje?
Turėk vilties Dievuje, nes aš vėl šlovinsiu jį.
Jis mano veido gelbėtojas ir
[7]mano Dievas.
Mano siela liūdi manyje:
todėl aš atsimenu tave iš Jordano šalies ir Hermono, nuo Micaro kalno.
[8]Srovė vejasi srovę, ūžiant tavo kriokliams:
visos tavo srovės ir bangos perėjo per mane.
[9]Per dieną Viešpats teduoda savo malonę,
ir naktį aš giedosiu jam, aš šlovinsiu mano gyvybės Dievą.
[10]Aš sakau Dievui: Tu mano Uola, kodėl užmiršti mane?
kodėl aš vaikščioju nuliūdęs, neprietelio slegiamas?
[11]Mano kaulai laužomi, kai mano priešai tyčiojasi iš manęs,
kai kasdien man sako: «Kurgi tavo Dievas?»
[12]Ko tu liūdi, mano siela,
ir kodėl nerimsti manyje?
Turėk vilties Dievuje: nes aš vėl šlovinsiu jį.
Jis mano veido gelbėtojas ir mano Dievas

42 (43) psalmė

[1]Dieve, daryk man teismą
ir vesk mano bylą prieš nešventus žmones;
nuo klastingo ir nedoro žmogaus gelbėk mane.
[2]Juk tu, o Dieve, esi mano stiprybė;
kam tu atstūmei mane?
kodėl aš vaikščioju nuliūdes, neprietelio slegiamas?

---

simena sau, kaip iškilmingai jis eidavo ankščiau į Dievo namus. — [6]*Ko tu liūdi*... Tai visos psalmės šūkis: pažadinimas savyje vilties, pasiryžimas šlovinti Dievą ir juo vienu pilnai pasitikėti. Tas šūkis psalmėje kartojamas tris kartus. Žr žem 12 e ir Ps 42, 5

[7]*Todēl aš atsimenu*... Juo daugiau psalmininkas kenčia, juo dažniau jis mintimi grįžta prie Dievo, vienatinio savo paguodos šaltinio. — *Jordano šalies*... Psalmininkas pasako vietą, kur jis buvo. Ta vieta buvo į rytus ir į šiaurryčius nuo Jordano, netoli nuo Hermono kalno, prie *Mic'aro* kalno. Micaru gal buvo vadinamas nedidelis kalnelis arti Hermono, dabartinē *Za'ora*. — [8]*Srovē vejasi*... Bangų ir vandens srovių vaizdu išreiškiama, kiek daug vargų dabar kenčia tremtinis. Nelaimēs lyg jūros bangos, lyg vandens srovēs krinta ant jo viena po kitos, sakytum, viena kitą paskui save šaukdamos. — *Ūžiant tavo kriokliams*. Tokių krioklių Jordane, ten, kur jis prasideda arti Hermono, būna nemaža, ypač pakilstant po gausaus lietaus vandeniui upēje. — [9]*Savo malonę*. Sielvartuose psalmininkas paguodžia save ir padrąsina Dievo malonēs prisiminimu. — *Mano gyvybēs*: kurs man davē gyvybę. — [10]*Uola*. Žr Ps 17, 2. — *Kodēl užmiršti*... Nuolankus dejavimas ir prašymas greičiau duoti pagalbos. — *Kodēl aš vaikščioju*... Antras ps šūkis, pasikartojąs Ps 42, 2. — [11]*Mano kaulai*... Priešų pasityčiojimai tokie skaudūs psalmininkui, kaip būtų skaudu, jei kas laužytų jo kaulus

(42, 1) *Daryk man teismą*. Psalmininkas nebijo Dievo teismo. Jis jo laukia, nes jaučiasi esąs nekaltas. — *Prieš nešventus žmones*: žmones be meilēs. Jų yra nemaža. Psalmininkas prašo pagalbos prieš kiekvieną neteisingąjį arba prieš žymiausią jų tarpe. — [2]*Kam tu atstūmei*... Psalmininkas myli Dievą ir trokšta būti prie jo kuo arčiausiai. Sutikusi jį

[3]Siųsk savo šviesą ir savo ištikimybę: Jos teveda mane
ir tenuveda mane į tavo šventąjį kalną ir į tavo padangtes.
[4]Ten aš eisiu prie Dievo altoriaus,
prie mano linksmybės ir mano džiūgavimo Dievo.
Ten aš šlovinsiu tave su kanklėmis, Dieve, mano Dieve!
[5]Ko tu liūdi, mano siela,
ir kodėl nerimsti manyje?
[6]Turėk vilties Dievuje: nes aš vėl šlovinsiu jį.
Jis mano veido gelbėtojas ir mano Dievas

43 (44) psalmė. Tauta, kitados Dievo globojama, dabar atmesta, prašo pagalbos

[1]Khoro vedėjui. Korės sūnų. Maskil.
[2]Dieve, mes savo ausimis girdėjome,
mūsų tėvai pasakojo mums
dalyką, kurį esi padaręs jų dienomis,
senovės dienomis.
[3]Tu savo ranka, išvaręs pagonis, įsodinai juos;
prispaudęs tautas, išplatinai juos.
[4]Nes nei savo kalaviju jie užėmė šalį,
nei jų petys išgelbėjo juos.
Bet tavo dešinė ir tavo petys
ir tavo veido skaistumas, nes tu mylėjai juos.
[5]Tu mano karalius, mano Dieve,
kurs suteikei Jokubui pergales.

---

nelaimē lyg kad rodo, jog jis yra Dievo atstumtas. — [3]*Siųsk savo šviesą...* savo veido šviesą, malonę, kad dabar ištikusi mane nelaimē nutoltų, ir savo ištikimybę pažadams, vardan kurios tu darai teisybę nekaltai persekiojamiems. — *Į tavo šventąjį kalną*: į Sioną, kur turējo būti ir sandoros padangtē. — [4]*Prie Dievo altoriaus*: prie deginamųjų aukų altoriaus. — *Prie mano...* prie Dievo, kurs yra vienatinis ir neišsemiamas mano laimēs šaltinis. — *Ten aš šlovinsiu...* Prie Dievo altoriaus psalmininkas žada iškilmingai dēkoti Dievui už išgelbējimą ir jį šlovinti, atlikdamas savo giesmininko ir kanklininko pareigas. Bet tai, ką jis dabar su pasigērējimu įsivaizduoja, dar pasilieka toli nuo jo; tai yra dabar tik jo troškimai; arti gi tebēra suspaudimas, todēl trečią kartą jis kartoja. [5]*Ko tu liūdi...*

43 psalmėje autorius visų pirma prisimena Dievo suteiktą pagalbą Izraēlaičiams senais laikais ir reiškia viltį, kad tokia pat pagalba bus suteikta visuomet (2—9); bet dabar Dievo tauta palikta viena, neprietelių slegiama ir niekinama (10—17), nors ji ištikimai laikosi Dievo (18—22). Todēl psalmininkas meldžia, kad Dievas pakiltų ir padētų prislēgtai tautai (23—27)

[1]*Korēs sūnų.* Kuriuo metu šita psalmē sudēta, nežinia. Kaikurie spēlioja, jog karaliaujant Ezekijui, kada Senakheribas su Asiriečiais buvo užpuolęs žydų šalį (701 met pirm Kr). Plg 4 Kar 18, 13. 22—27; 19, 4. 14—19; Ješ 36, 37. Galējo autorius turēti galvoje taip pat nelaimes po karaliaus Jošijo mirties (4 Kar 23, 25—30) arba persekiojimus, sukeltus prieš žydus, Persų laikais. — [2]*Mūsų tēvai...* Plg 2 Moš 10, 2; 12, 23... 13, 8; 5 Moš 6, 20. Psalmininkas primena seniau Dievo suteiktas geradarystes tautai, kad labiau pabrēžtų skirtumą tarp to, kas buvo ir kas dabar yra. — [3]*Išvaręs...* Žr 1 Moš 15, 21; 2 Moš 23, 23; 32, 2; 5 Moš 7, 2; Još 3, 10; 24, 11. — *Juos*: mūsų tēvus. — [4]*Išgelbējo juos*: padējo jiems nugalēti priešus. — *Tavo dešinē...* tavo pagalba. — *Tavo veido skaistumas*: tavo malonē. — *Tu mylējai juos.* Plg 5 Moš 4, 37; 7, 8; 10, 15; 33, 5. — [5]*Jokubui*: Izraēlio tautai. — [7]*Aš pasitikējau.* Au-

[6]Per tave mes pavarėme šalin mūsų priešininkus,
ir tavo vardu mes mindžiojome sukilstančius prieš mus.
[7]Nes nei savo lanku aš pasitikėjau,
nei mano kalavijas išgelbėjo mane.
[8]Bet tu išgelbėjai mus nuo mūsų priešininkų
ir sugėdinai tuos, kurie nekenčia mūsų.
[9]Dievu mes didžiavomės visą laiką
ir nuolatos šlovinome tavo vardą.
[10]Bet dabar tu pavarei ir sugėdinai mus
ir nebeišeini, o Dieve, su mūsų kariuomenėmis.
[11]Tu padarei, kad mes turime trauktis nuo mūsų priešininkų,
ir tie, kurie mūsų nekenčia, ėmė sau grobį.
[12]Tu atidavei mus kaip pjautinas avis
ir išsklaidei mus tarp pagonių.
[13]Pardavei savo tautą už nieką
ir nedaug tepelnei, pardavęs juos.
[14]Padarei iš mūsų panieką mūsų kaimynams,
pajuoką ir pasityčiojimą tiems, kurie yra aplink mus.
[15]Padarei iš mūsų priežodį pagonims ;
tautos kraipo dėl mūsų galvas.
[16]Nuolat yra mano akivaizdoje mano nešlovė,
ir sugėdinimas dengia mano veidą,
[17]Dėl balso to, kurs daro priekaištus ir išjuokia,
dėl neprietelio ir priešininko.
[18]Visa tai atėjo ant mūsų, nors mes neesame užmiršę tavęs
ir nesulaužėme tavo sandoros,
[19]Ir mūsų širdis nepasitraukė atgal,
nei mūsų žingsniai nenukrypo nuo tavo tako,
[20]Kada tu sutrynei mus prispaudimo vietoje
ir padengei mus tamsybe.
[21]Jei mes būtumėm užmiršę mūsų Dievo vardą,
ir būtumėm ištiesę savo rankas į svetimą dievą :
[22]Argi Dievas nebūtų ištyręs šitų dalykų ?
juk jis žino širdžių paslaptis.

---

torius kalba tautos vardu. — [9]*Dievu mes didžiavomės...* Mums buvo garbė ir šlovė, kad vadinamės ir esame tokio Dievo tauta. Ebr t šitos eil gale yra *selah*. Žr Ps 9, 17

[10]*Bet dabar...* Dievas nebesuteikia savo tautai pagalbos, leidžia jos priešams niekinti ir nugalėti ją. — [11]*Emē sau grobį* : plēšē sau iš mūsų, kas jiems patiko. — [12]*Kaip pjautinas avis* :... kaip avių būrį, skirtą papjauti, praryti. — *Ir išsklaidei...* Senakheribas savo dokumentuose pasakoja, kad, Judiejos karaliui Ezekijui nepasidavus, jis užkariavęs 46 sustiprintus miestus, pilių ir miestelių be skaičiaus ir išsivedęs 200, 150 vyrų ir moterų. Plg Am 1, 6. 9 ; Joel 3, 6. — [13]*Pardavei.* Pats Dievas atidavē neprieteliams savo tautą. — *Už nieką* : negaudamas jokio atlyginimo. — [14]*Mūsų kaimynams* : toms tautoms, kurios gyveno žydų kaimynystēje. — [15]*Priežodį...* Žr 3 Kar 9, 7 ; plg Ješ 14, 4—12 ; Jer 24, 9 ; Mik 2, 4. *Tautos kraipo...* pagonys piktai pajuokia Israēlaičius ir reiškia jiems paniekinimą galvos kraipymu

[18]*Mes neesame užmiršę...* Israēlaičiai nesijaučia esą kalti : jie dabar nebuvo neištikimi Dievui ir jo sandorai. — [19]*Mūsų širdis nepasitraukē* : kad eitų paskui svetimus dievus. — *Nenukrypo* : nuo tavo išgelbējimo kelio, nuo laimēs kelio. — [20]*Prispaudimo vietoje* : tyrumoje, kuri yra vaizdas vargingo Israēlaičių gyvenimo (Jer 9, 10). — [21]*Jei mes būtumēm...* Jei mes būtumēm pradējç garbinti svetimus dievus, būtumēm vertai plakami. Bet dabar yra visai kitaip : jie žūna gindami Dievo vardo šlovę,

23Bet mes esame žudomi dėl tavęs kiekvienu metu,
laikomi pjautinomis avimis.
24Pabusk : ko miegi, Viešpatie ?
pabusk ! neatstumk amžinai !
25Kam slepi savo veidą ?
užmiršti mūsų nelaimę ir mūsų prispaudimą ?
26Nes mūsų siela ištiesta dulkėse,
mes esame parblokšti.
27Kelkis padėti mums
ir išvaduok mus dėl savo gailestingumo

44 (45) psalmė. Vestuvinė karaliaus Mesijo giesmė

1Khoro vedėjui. Kaip : « Lelijos... » Korės sūnų.
Maskil. Meilės giesmė.
2Iš mano širdies veržiasi geras žodis :
aš skiriu savo giesmę karaliui ;
mano liežuvis greitai rašančio raštininko virbas.

---

jo teises. Šv Povilas (Rom 8, 36) pritaiko šitos eil žodžius persekiojamiems Kristaus išpažinėjams

24*Pabusk*... Dievas rodosi ilsįsis, miegąs, kada jis aiškiai neduoda laukiamos pagalbos. Plg 3 Kar 18, 27 ; Ješ 42, 13. 14. — 26*Nes mūsų siela*... Israēlaičiai dabar sēdi susilenkę pelenuose ir dulkēse ir net guli sukniubę žemēje. Visa tai yra didžiausio nuliūdimo ir draug nužeminimo vaizdai. Plg Ješ 51, 23

44 psalmės autorius, ją pradēdamas, sakosi norįs šlovinti karalių (2e). Jis giria tą karalių dēl jo gražumo, drąsos, teisumo, dēl nuostabaus pasisekimo nugalint priešus (3—6) ; vadina jį Dievu, jo sostą amžinu, jo karaliavimą teisingiausiu, sako jį patį esant laimingesnį už visus ir turint didžiausią šlovę (7—9). Šalia karaliaus stovi gražiai papuošta karalienē, į kurią psalmininkas atsiliepia, ragindamas ją visai pasiduoti karaliui, todēl jai būsianti teikiama visų pagarba (10—13). Toliau aprašomas iškilmingas jos, jaunų mergaičių apstotos, įējimas (14—16). Psalmēs pabaigoje skelbiama karaliui, kad jis turēsiąs gausingų palikuonių ir amžinos garbēs (17, 18). — Žyd 1, 8. 9 ir visos krikščionių tradicijos liudijimu, taip pat ir žydų Targumo nuomone, ps Karalius yra Mesijas ; taigi jo Sužadētinē yra Eklesija (plg Eph 5, 25—27)

1*Kaip* : « *Lelijos* », ebr *'al - šošanim*. Taip čia gal nurodoma pirmas žodis « Lelijos » kitos žinomos giesmēs, kurios gaida reikējo pritaikyti šitai psalmei, lyg kad būtų pasakyta : giedoti kaip : « Lelijos... ». — *Meilēs giesmē*. Ebr *šir jedidoth*. Reikia pastebēti, kad ebr ž *jadid* vadinama tokia meilē, kokia būna tarp bičiulių. — Pranašuose sandora tarp Dievo ir išrinktosios tautos neretai vaizduojama kaip kokia šventa moterystē (Oš 2, 16. 19 ; Ješ 50, 1 ; Jer 2, 2 ; Ez 16, 18) ; todēl nusigręžimas nuo Dievo ar stabmeldystē gauna svetmoterystēs vardą (Oš 2, 2 ; Jer 13, 27 ; Ez 23, 43). Apie Kristų kalbama kaip apie sužadētinį (Jo 3, 29) ir jis pats vadina save tuo vardu (Mt 9, 15 ; Mk 2, 19 ; Lk 5, 35). Senovēs žydų aiškinimu ir šitoje 44 ps kalbama apie Mesiją karalių ir jo Eklesiją (Israēlio susirinkimą). Ir šv tēvai suprato ją apie Kristų ir jo Sužadētinę Eklesiją. Tokios pat nuomonēs laikosi ir daugumas vēlesniųjų aiškintojų. Bet yra ir tokių, kurie psalmēje mato giesmę, skirtą karaliaus (Saliamono) vestuvēms, ir tik dvasine prasme aiškina ją apie Kristų ir jo Eklesija. Randamas tačiau psalmēje aprašymas karaliaus didybēs, duodamas jam Dievo vardas, jo karalystēs platumas ir amžinumas netinka jokiam žemiškam karaliui. Karaliaus ir Karalienēs aprašymuose psalmininkas gal galējo turēti prieš akis jo matytas ir labai iškilmingai jo laikais atliktas kurio nors karaliaus sutuoktuves su svetimo karaliaus dukterimi. — 2*Iš mano širdies*... Dalykas, kurį turi galvoje psalmi-

3Išvaizda tu dailesnis už žmones,
tavo lūpos aptekusios malonumu ;
dėl to, kad Dievas laimino tave per amžius.
4Prisijuosk sau ant liemens savo kalaviją, o galingiausias,
savo grožį ir savo papuošalą !
5Žygiuok laimingai už ištikimybę ir už teisybę,
ir tavo dešinė tepamoko tave puikių veiksmų.
6Tavo vilyčios aštrios, tautos tau pasiduoda,
nusilpsta širdimi karaliaus nprieteliai.
7Tavo sostas, Dieve, per amžių amžius ;
lygybės skeptras yra tavo karališkoji lazda.
8Tu myli teisybę ir nekenti neteisybės ;
todėl patepė tave, Dieve, tavo Dievas
linksmybės aliejumi daugiau negu tavo bendrininkus.

---

ninkas, taip jį sujaudina, kad jis jaučia savo širdyje lyg verdantį jausmų šaltinį. Tie jausmai nori iš širdies išsiveržti, ir jis leis jiems išeiti, apvilkdamas juos tinkamais žodžiais. — *Aš skiriu* : giedu, sudedu giesmę. — *Mano liežuvis*... Kaip greitai geras raštininkas vedžioja savo nendriniu virbu po rašomos medžiagos paviršių, taip greitai mano liežuvis tars giesmēs žodžius
3*Išvaizda*... Kreipdamos į dieviškąjį Sužadētinį, psalmininkas visų pirma pabrēžia jo gražumą. Nors Mesijas yra žmogus, bet kartu jis yra ir Dievas. Sujungimas jo su antruoju dievybēs asmenimi suteikē jam tokių savybių, kokių neturi nē vienas žmogus. Jis yra iš tikrųjų Dievo Tēvo garbēs atblizgis (Žyd 1, 3). Jēzus Kristus, kaip gražiai atsiliepa šv Augustinas, apšviestiesiems tikējimo šviesa pasirodo gražus visur ir kiekvienu atžvilgiu. Jis gražus, kada kaip Dievo Žodis yra Dievuje. Jis gražus Nekalč Mergaitēs įsčioje, kur, nenustodamas savo dievybēs, apsivilko mūsų žmogiška prigimtimi. Jis gražus kaip mažas kūdikis tvartelyje, kur iš jo burnos girdēti kūdikio balsas. Tas jo balsas tai dar ne žmonių kalbos žodžiai, bet dangus kalba jo vietoje ir pasakoja apie jo gimimą. Jis gražus danguje, gražus žemēje. Jis gražus savo motinos prieglobstyje, gražus jos rankose. Jis gražus savo stebuklais, gražus plakamas, gražus ant kryžiaus, gražus karste, gražus danguje. Vyriausias ir tikras jo gražumas — tai teisybē. Jēzus nebūtų gražus, jei rastumēm, kad jis nēra teisus. Bet visur jis yra pati teisybē ; taigi, visur pats gražumas (Enarrat in ps XLIV). — *Malonumu*. Meilus lūpų sudējimas, nusišypsojimas, liudijąs apie širdies gerumą, padidina viso veido malonumą ir daro jį dar meilesnį žmonēms. Bet čia malonumas, pasipylęs ant lūpų, gali reikšti taip labai žavējusią klausytojus Išganytojo iškalbą. — *Dēl to, kad Dievas*... Todēl aš pažįstu, kad tau Dievo palaiminimas, pasilieką per amžius. — 4*Prisijuosk*. Aprašęs karaliaus gražumą, psalmininkas toliau skelbia jo drąsą ir pergales. Tikras aprašomojo karaliaus ginklas bus jo gražumas ir didybē. Ta didybe apvilktas jis sēda (ebr *rekhab*) ant savo žirgo ar į savo kariškąjį vežimą, pasirodo kaip karalius, nutremia visą nprietelių galybę ir steigia ramybēs ir teisybēs karalystę. — 5*Už ištikimybę* : kad įrodytumei Dievo pažadų tikrumą. — *Už teisybę* : kad teisybē viešpatautų pasaulyje. — 6*Tavo vilyčios*... Psalmininkas jau mato karžygį kovos lauke, šaudantį vilyčiomis ; mato krintančius po jo kojomis sužeistus, nusigandusius nprietelius ir tuojau pradeda aprašinēti, kokia bus jo karalystē, vadindamas jį patį Dievu (ebr *'Elohim*) : — 7*Tavo sostas* : todēl ir karalystē. — *Skeptras* : karaliaus valdžios ženklas. — 8*Tu myli*... Nurodęs akimis matomą karaliaus garbę, psalmininkas toliau kalba apie jo vidinę laimę, kurios ženklas yra jam Dievo suteiktas patepimas. — *Tavo Dievas* : Dievas Tēvas. — *Linksmybēs aliejumi*. Nurodoma, kad Kristui suteiktas patepimas buvo ypatingas : ant jo išpilta vidiniai šventi gēriai, o ne paprastas aliejus, kokiuo buvo patepti Elisiejus ir pranašai, Dovîdas ir karaliai, Aaronas ir vyriausieji kunigai. Nors jis buvo pranašas, karalius ir vyriausias ku-

[9]Myra, aloe ir kasija kvepia tavo rūbai ;
iš dramblio kaulų rūmų linksmina tave stygų garsas.
[10]Karalių dukterys eina tavęs pasitikti ;
tavo dešinėje stovi karalienė, papuošta auksu iš Ophyro.
[11]Klausyk, dukte, ir matyk, ir palenk savo ausį,
ir užmiršk savo tautą ir savo tėvo namus.
[12]Karalius geis tavo gražumo :
jis tavo viešpats ; būk jam klusni.
[13]Ir Tiro žmonės ateina su dovanomis ;
tavo palankumo ieško liaudies kilmingieji.
[14]Visa graži įeina karaliaus duktė ;
jos apdarai išmegzti auksu.
[15]Apvilkta marginiais ji atvedama pas karalių ;
mergaitės paskui ją, jos draugės, atvedamos pas tave.
[16]Jos atvedamos su linksmybe ir džiūgavimu,
įeina į karaliaus rūmus.
[17]Tavo tėvų vietoje bus tavo sūnūs ;
tu pastatysi juos kunigaikščiais visoje žemėje.
[18]Aš atsiminsiu tavo vardą per visas kartų kartas ;
todėl tautos šlovins tave per amžių amžius

---

nigas, jam suteikta ne tas patepimas, kurs buvo tik šešėlis jam vienam skirtojo, nes jis pateptas dievybe ir Šventąja Dvasia, ir todėl jis tikrai yra Dievo Pateptasis. — *Tavo bendrininkus.* Vaizdas paimtas iš lydinčių vestuvėse jaunikį bičiulių. — [9]*Myra, aloe...* Koks gausus jam suteiktas patepimas, nurodoma pasakymu, kad visi jo rūbai pasidarė kvepiantys. Paminėti čia brangūs senovės kvepalai yra tai Kristaus — Sužadėtinio dorybės ir jam suteiktos Šv Dvasios dovanos. — *Iš dramblio kaulų rūmų* : iš karaliaus rūmų, kurių sienos išklotos dramblio kaulu. Plg 3 Kar 22, 20 ; Am 2, 15. — [10]*Karalių dukterys,* padidinančios Sužadėtinio linksmybę, jo šlovės, nugalėjimo dieną, yra, kaip aiškina šv tėvai, pagonių tautos, grįžtančios viena po kitos prie tikrojo Dievo, prie Jėzaus Kristaus. — *Tavo dešinėje...* Aprašęs karalių, psalmininkas toliau aprašinėja jo sužadėtinę, kuri turi garbingiausią prie karaliaus vietą. Ta sužadėtinė — tai Eklesija, pradžioje apimanti tik vieną žydų tautą, kolei dar tebebuvo senoji sandora, paskui gi visą pasaulį. Dvasine prasme visa, kas čia sakoma apie Mesijo karaliaus sužadėtinę, pilniausiai tinka Marijai. — *Iš Ophyro* Ophyro auksas buvo senovėje brangiausias (plg 3 Kar 9, 26—28 ir k)

[11]*Klausyk...* Psalmininkas primena sužadėtinei jos prievoles, kurių vykdymu ji nusipelnys karaliaus meilę. Dėl tos meilės jai reikia išsižadėti betkurio kito prisirišimo. — [12]*Karalius...* Pamatęs, kad tavo širdis jam priklauso, karalius kreipsis taip pat į tave su meile. — *Jis tavo viešpats* : karalius turi pilniausią teisę reikalauti sau klusnumo. — [13]*Tiro žmonės* : Tiro miestas, arba Tiro gyventojai, taip, kaip Siono duktė reiškia Jerusalę, jos gyventojus. Tiras yra čia lyg koks atstovas pagonių tautų, kurios ateis su pagarba ieškoti Kristaus Eklesijos. — *Ateina su dovanomis* : reikšdami sužadėtinei giliausią pagarbą. — *Liaudies kilmingieji* : bet ir kitos tautos « darys tavo veidą palankų, meilų », kaip kad pasakyta ebr tekste, verčiant jį pažodžiui. Plg Ijobo 11, 19. — [14]*Visa graži...* Psalmininkas vėl giria sužadėtinės apdarų gražumą. — [15]*Mergaitės paskui ją.* Sužadėtinę lydi į karaliaus rūmus jos draugės — pagonių tautos. — *Pas tave.* Šitais žodžiais jau kreipiamasi į karalių

[17]*Tavo tėvų...* Dviejose paskutinėse eil psalmininkas kreipiasi tik į karalių, ne į jo sužadėtinę, skelbdamas jam pažadus ir linkėjimus. Mesijo tėvai, senovės patriarkai ir karaliai viešpatavo, viešpataus taip pat jo sūnūs : jie bus kunigaikščiai visoje žemėje. — [18]*Aš atsiminsiu...* Psalmininkas stato save į tarpą be paliovos šlovinančių Kristų jo išpažinėjų

45 (46) psalmė. Dievas mūsų tvirtovė ir stiprybė

[1]Khoro vedėjui. Korės sūnų. Kaip: « Mergaitės... »
Giesmė.
[2]Dievas mums tvirtovė ir stiprybė:
jis pasirodė ištikimas mūsų padėjėjas varguose.
[3]Todėl mes nebijome, kad ir žemė drebėtų
ir kalnai grimstų į jūros vidurį.
[4]Gali sau kilti ir ūžti jos vandenys,
gali drebėti kalnai nuo jos smarkumo;
kareivijų Viešpats su mumis;
tvirtovė mums yra Jokubo Dievas.
[5]Upės srovės linksmina Dievo miestą,
švenčiausią Augščiausiojo padangtę.
[6]Dievas yra jo viduje; jis nebus pajudintas;
jam padės Dievas anksti švintant.
[7]Siautė tautos, buvo pajudintos karalystės;
jis sugriaudė savo balsu, sudrebėjo žemė:
[8]Kareivijų Viešpats su mumis;
tvirtovė mums yra Jokubo Dievas.
[9]Ateikite, matykite Viespaties darbus,
kokių nuostabių dalykų jis yra padaręs žemėje.
[10]Jis sustabdo karus iki žemės kraštui,
sutrupina lankus, sulaužo jietis ir sudegina ugnimi skydus.

---

45 psalmė. Praeityje Dievas visados padėdavo savo tautai, todēl ir dabar jai nēra ko bijoti, nors pavojus rodytųsi didžiausias (2—4). Pats Dievas gyvena savo tautos tarpe ir savo balsu išgąsdina visas tautas ir visą žemę (5—8). Israēlaičiams reikia pasvarstyti didelius veikalus Dievo, kurs sutrupina neprietelių ginklus ir atitolina karą; o neprieteliai turi liautis kovoję ir išpažinti tikrąjį Dievą, savo tautos gynēją (9—12) [1]*Korēs sūnų*. Ps autorius buvo vienas iš Korēs palikuonių. — *Kaip*: « *Mergaitēs...* » Ebr *'al-'alamoth*, anot vienų, gal nurodo, jog psalmē reikējo giedoti mergačių balsais (sopranu), anot kitų, kad ji reikējo giedoti kaip kita žinoma giesmē, prasidedanti žodžiais: « mergaitēs... ». Proga šitai psalmei sudēti buvo tikriausiai Senakheribo užpuolimas Jerusalēs. Kai Senakheribas jau buvo paēmęs visus Judo miestus, rodēsi, kad žus ir Jerusalē. Karalius su pasityčiojimu reikalavo pasiduoti; bet Dievas pasižadējo ginti tą miestą, nes jame buvo jo buveinē (žr. Ješ 37, 33...). Ką čia giesmininkas sako apie Jerusalę, pilna prasme tinka Eklesijai. — [3]*Todēl mes...* Turint tokį padējēją, kyla širdyje pasitikējimas, nors pavojus būtų labai didelis, kaip kad būna per žemēs drebējimą. Didžiausiems sumišimams tarp tautų aprašyti autorius ima vaizdus iš įvykių gamtoje. — [4]*Kareivijų Viešpats...* Tai kartojamieji psalmēs šūkio žodžiai. Žr 8 ir 12 e. — [5]*Upēs srovēs...* Prieš pasipūtusias jūros bangas psalmininkas dabar stato ramiai tekančią, bet pilną vandens upę pačioje Jerusalēje. Taip gal daroma aliuzija į ramiai tekantį Siloēs vandenį (plg 4 Kar 20, 20; 2 Kron 32, 30). — *Linksmina*: ir daro iš šventyklos vietos lyg kad linksmybių sodą, edeną (1 Moš 2, 10). Malonēs ir pažadų upē teka per šventąją vietą, kur yra Augščiausiojo buveinē. — [6]*Dievas yra...* Ne tik Dievo šventykla, bet ir jis pats yra mieste, todēl apsaugos jį nuo nelaimēs. — *Anksti švintant.* Baimē buvo tik vieną naktį; rytas atnešē išgelbējimą, nes Dievas veikiai suteikia pagalbos. — [7]*Siautē tautos...* Aprašoma Dievo pagalba taip, kaip ji pasireiškē. Kodēl taip atsitiko, pasakoma toliau, kartojamoje eil: (8). — [9]*Ateikite...* Psalmininkas primena visiems reikalą apsvarstyti Dievo padarytuosius darbus. — [10]*Sutrupina...* Dievui sunaikinus

11Liaukitės ir pažinkite, jog aš Dievas,
kilnus tautose, kilnus žemėje.
12Kareivijų Viešpats su mumis:
tvirtovė mums yra Jokubo Dievas

46 (47) psalmė. Dievas visos žemės ir visų tautų valdovas

1Khoro vedėjui. Korės sūnų. Psalmė.
2Plokite, visos tautos, rankomis,
džiūgaukite Dievui linksmybės balsu,
3Nes Viešpats kilnus, baisus,
didis karalius visai žemei.
4Jis pavergia mums tautas
ir gimines po mūsų kojomis.
5Jis parenka mums mūsų tėvonystę,
garbę Jokubo, kurį jis myli.
6Dievas užžengė su džiūgavimu,
Viešpats su trimito balsu.
7Giedokite Dievui, giedokite;
giedokite mūsų karaliui, giedokite.
8Nes visos žemės karalius yra Dievas,
giedokite giesmę.
9Dievas karaliauja tautoms,
Dievas sėdi savo šventame soste.
10Tautų kunigaikščiai susirinko
su Abraomo Dievo tauta.
Nes Dievo yra žemės galiūnai;
jis yra labai kilnus

---

ginklus, karas darosi nebegalimas. — 11*Liaukitės*... Pats Dievas atsiliepia į sukilusias tautas, kad liautųs mēginusios kovoti prieš jo tautą ir kad aiškiai suprastų, jog jis vienas yra tikras Dievas, kurio turi klausyti ir pagonys, ir Israēlaičiai. Psalmē baigiama pakartojama eil 12*Kareivijų*.. ir *selah*

46 psalmės autorius kviečia visas tautas šlovinti Viešpatį, didį visos žemēs valdovą, kurs davē savo tautai tēvonystę (2—5), kviečia šlovinti jį, užžengusį į dangų, nes jis yra karalius visų tautų, kurios bus suderintos su Abraomo Dievu (6—10) 1*Korēs sūnų*. Anot kaikurių, proga šitai ps sudēti buvusi ta pati, kaip ir 45 ps; bet gal tikresnē yra kita nuomonē, anot kurios psalmēje kviečiamos visos tautos šlovinti Viešpatį, nes jis, padējęs nugalēti Kanaano tautas, davē Israēlaičiams Palestiną, kaip amžiną jų tēvonystę, kuri turējo būti lyg koks centras (vidurys) Dievo viešpatavimo, apimančio visą žemę. — 2*Plokite*... Rankų plojimu išreiškiama džiaugsmas; taip pat ir šūkavimu. — *Visos tautos*: gyvenančios apylinkēje ir matančios Dievo veikalus. — 3*Kilnus*: todēl vertas pagarbos. — *Baisus*: neprieteliams. — *Visai žemei*: ne tik Palestinai, kuri yra jo karalystēs ne galas, o tik vidurys. — 4*Jis pavergia*... padēdamas sunaikinti, išsklaidyti Kanaano tautas ir atiduodamas Kananiečių šalį kaip tēvonystę Israēlaičiams. Ta seniai žadētoji žemē yra tikra Jokubo, t y iš jo kilusios tautos, žydų, garbē, grožis. — 6*Dievas užžengē*... Viešpats kovojo prieš Kanaano tautas (plg Ps 43, 4; 1 Kar 17, 45; 5 Moš 7, 7. 22; 9, 3). Laimējęs kovą, jis grįžta į savo dangiškąjį sostą (plg 1 Moš 17, 22). Jo iškilmingas užžengimas reikia šlovinti giesmēmis; todēl: 7*Giedokite*. — 9*Dievas karaliauja*... Kaip dangus ištiestas ant visų, taip ir dangiškas Dievo sostas, kuriame jis sēdi, jo viešpatavimas, apima visus. — 10*Tautų*... Skelbiama, arba, tikriau sakant, pranašaujama, kaip iš Dievo karaliavimo Dievo tautoje pasidarys tikrai visuotinē karalystē. Visos tau-

47 (48) psalmė. Dievo garbė, pasireiškusi Jerusalės išvadavimu

1Giesmė. Psalmė. Korės sūnų.
2Viešpats didis ir labai šlovintinas
mūsų Dievo mieste.
Jo šventas kalnas, 3labai puikus kauburys,
yra visos žemės džiaugsmas;
Siono kalnas, šiaurės galas,
yra didelio karaliaus miestas.
4Dievas jo pilyse
įrodė save esant saugią tvirtovę.
5Nes štai karaliai susirinko,
puolė kartu.
6Vos tik buvo pamatę, nusigando,
sumišo, ėmė bėgti.
7Drebėjimas apipuolė juos tenai,
skausmas kaip gimdyvės,
8Kaip kad šiaurės vėjas
sulaužo Tarsies laivus.

---

tos bus palaimintos Abraome (1 Moš 12. 2. 3); tautų kunigaikščiai gręsis ir išpažins Abraomo Dievą; jie visi bus Dievo tauta. — *Žemēs galiūnai*: tie patys tautų kunigaikščiai. — Šv tēvai aiškina šitą psalmę apie Kristaus žengimą į dangų. Nors ji iš tikro yra istorinē, bet jos žodžiuose, kuriais įkvēptas autorius vaizduoja Dievo grįžimą į dangų po laimētos kovos, yra Šv Dvasios sumanytas nurodymas žengimo į dangų įsikūnijusio Dievo Sūnaus, kaip tikro nugalētojo (Plg Ješ 19, 24)

47 psalmėje autorius skelbia, jog yra vertas šlovinimo Viešpats, kurs parodē savo didybę, išgelbēdamas Jerusalę, nes susirinkusius prieš ją karalius jis ūmai privertē bēgti atgal ir drebēti: taip Jerusalēs gyventojai patys pamatē, ką buvo girdēję iš savo senolių, jog Dievas tikrai laiko savo globoje šv miestą (2—9). Ta aplinkybē reikalauja, kad jie šlovintų gailestingumą Dievo, kurs savo teisingu nutarimu padarē džiaugsmo Sionui ir visiems Judo miestams. Matydami savo miestą nepaliestą, jie turi skelbti visoms būsimoms kartoms didelius amžinojo karaliaus veikalus (10—15)

1*Giesmē. Psalmē.* Ebr *šir mizmor*. Tai viena iš gražių lyrinių giesmių. — *Korēs sūnų*. Šitos ps autorius, vienas iš Korēs palikuonių, gal turējo galvoje Viešpaties suteiktą pagalbą Senakheribui apgulus Jerusalę, arba karą Amono, Moabo ir Edomo karalių prieš Jozapatą (2 Kron 20, 1...). — 2*Dievo mieste*: Jerusalēje. — 3*Šiaurēs galas... didelio karaliaus miestas.* Šitie pavadinimai yra paimti iš Asiriečių kalbējimo būdo: jie manē, kad «šiaurēs gale» yra «dievų kalnas»; jų karalius buvo vadinamas «didis karalius». Psalmininkas gi sako, kad tikras «Dievo kalnas» yra Siono kalnas, tikras «didis karalius» — Dievas Jahveh. — 4*Dievas jo pilyse...* Iš to ,kad miestas buvo apgintas, galima buvo suprasti, jog Dievas jame gyvena, jog tai Dievo miestas. — 5*Karaliai susirinko...* Kas buvo tie karaliai, nēra tikrai žinoma. Gal karaliais čia vadinama Senakheribo vadai, gal Aramo ir Israēlio karaliai, pradēję karą prieš Akazą (2 Kar 16, 5; Ješ 7, 1—9), gal kaimynai, ēję kariauti prieš Jozapatą. — 6*Vos tik buvo pamatę...* Gana buvo pamatyti Dievo ginamąjį miestą, kad karaliai išsižadētų vilties jį paimti; be to, Dievas pripildē jų širdis baimēs, prie kurios prisidējo dideli skausmai, todēl jie leidosi bēgti atgal. — 8*Kaip kad šiaurēs...* Karalių likimas aprašomas palyginimu su Tarsies laivais, kuriuos sulaužo šiaurēs vējas. Tarsies laivai buvo labai dideli laivai, kuriais buvo plaukiama Tarpžeme jūra į Tarsį (arba Tartesą Ispanijoje) ir į kitas tolimas vietas. Jie tačiau negalēdavo atsispirti stipriausiam iš rytų pučiančiam vējui, šiaurēs audringam vējui

[9]Kaip esame girdėję, taip matėme
kareivijų Viešpaties mieste,
Mūsų Dievo mieste :
Dievas sustiprina jį per amžius.
[10]Mes prisimename, Dieve, tavo gailestingumą
tavo šventnamio viduje.
[11]Kaip tavo vardas, Dieve, taip ir tavo šlovė
sklysta iki žemės pakraščių.
Tavo dešinė pilna teisybės :
[12] tesilinksmina Siono kalnas,
Tedžiūgauja Judo miestai
dėl tavo teismų.
[13]Apžiūrėkite Sioną ir apeikite jį aplinkui,
suskaitykite jo bokštus,
[14]Įsižiūrėkite į priešakinį jo pylimą,
perbėgkite jo pilis,
kad pasakotumėt būsimai kartai :
[15] toks yra Dievas,
mūsų Dievas per amžius ir visados :
jis mus ves

48 (49) psalmė. Neteisiųjų pasisekimo mįslė

[1]Khoro vedėjui. Korės sūnų. Psalmė.
[2]Pasiklausykite tai, visos giminės ;
išgirskite ausimis, kurie gyvenate pasaulyje,

---

[9]*Kaip esame girdēję* : iš senelių pasakojimų. To laiko Israēlaičiai pamatē savo akimis tai, apie ką buvo tik girdēję savo senelius pasakojant. — [10]*Šventnamio viduje* : susirinkę šventoje vietoje, prie šventnamio, nes į patį šventnamio vidų įeiti buvo visiems griežtai draudžiama, išskyrus tam tik tikrais atvejais kunigus. — [11]*Sklysta iki*... Apie Dievo suteiktą pagalbą ir jo galybę, apie Jerusalę puolusių karalių likimą patirs ir tolimi žydų kaimynai. — *Pilna teisybēs*. Ką Dievas padarē, vadinama čia teisybe, toliau 12 e teismu, nes jis davē kiekvienam, ko kas buvo vertas : savo tautai malonę, kurios jie prašē, neprieteliams sunaikinimą dēl jų piktžodžiavimo ir perdidelio pasitikējimo savim. — [12]*Siono kalnas* : pati Jerusalē. — [13]*Apžiūrēkite*... Psalmininkas kviečia Jerusalēs gyventojus įsitikinti su džiaugsmu, jog miestas tikrai liko sveikas, nepaliestas, jog tebēra visi jo bokštai ir namai nesugriauti, ir pasakoti būsimoms kartoms, jog Dievas, kurs taip stebuklingai apsaugoja miestą, yra jųjų Dievas per amžius. — [15]*Toks yra Dievas*. Stebuklingai Dievo apginta Jerusalē yra Kristaus Eklesijos, dangiškos Jerusalēs žemēje, figūra. Visi jos priešai turi trauktis atgal, ir visuomet Viešpats apsireiškia joje šlovingai. Taip pat kiekviena krikščioniška siela yra toks Dievo ginamas miestas

48 psalmēje, kaip ir 36, svarstoma klausimas laimēs, pasisekimo nedorųjų šiame gyvenime. Psalmininkas pradeda ją paraginimu visoms tautoms ir visiems žmonēms pasiklausyti jo pamokymo (2—5) : skelbia gi jis, kad turtuolių nuskriaustam žmogui nēra ko bijoti, nes turtai ir galybē tai menki dalykai, kuriais negalima išsipirkti nuo žuvimo ir kuriuos mirtis atima iš žmogaus (6—13), kad tie, kurie tarēsi esą nemirtingi, būna amžinai palaidojami mirusiųjų buveinēje, tuo tarpu kad teisieji, kurie laikosi Dievo, jo išgelbstimi (14—21). Viena ir kita šitos ps dalis baigiama kartojamuoju šūkiu (13. 21 e). Ebr šitos ps tekstas laikomas gerokai iškraipytu

[2]*Pasiklausykite*... Dalykas, apie kurį kalbēs ps autorius, labai svarbus, todēl jis kviečia pasiklausyti jo žodžių visus, visas tautas ir kiekvieną

3Žemos kilmės, lygiai ir kilmingieji,
taip pat turtingas ir beturtis.
4Mano burna kalbės išmintį
ir mano mąstanti širdis išmanymą.
5Aš palenksiu savo ausį į priežodį,
aš išdėstysiu su arphos skambinimu savo mįslę.
6Kodėl aš bijočiau nelaimės dienomis,
kai mane supa spąstininkų nedorumas,
7Kurie pasitiki savo gėrybėmis
ir giriasi savo turtų daugybe?
8Nes nė vienas neišvaduos pats savęs,
neduos Dievui savo atvadavimo užmokesčio:
9Perdaug didelė kaina jo sielai atvaduoti,
ir niekados nebus jos gana,
10nors gyventų per amžius ir nepatirtų žuvimo.
11Juk jis matys, jog miršta išminčiai,
lygiai žūna neišmintingas ir paikas,
palieka savo turtus svetimiems.
12Kapai yra jų namai per amžius,
jų buveinės per kartų kartas,
nors savo vardais jie būtų praminę žemes.
13Nes žmogus nepasiliks savo gėrybėse:
jis panašus į galvijus, kurie žūna.
14Šitas yra kelias tų, kurie paikai pasitiki,
ir šitas yra galas tų, kurie gėrisi savo likimu.
15Jie guldomi kaip avys mirusiųjų buveinėje;
mirtis gano juos, ir teisieji viešpatauja jiems.
Greitai jų išvaizda bus sunaikinta,
mirusiųjų buveinė bus jų namai.

žmogų, paskirai paimtą, žemos ir augštos kilmēs žmones, turtuolius ir beturčius. — 5*Aš palenksiu...* : aš atkimšiu savo ausį Dievo įkvēpimu man suteiktajam apreiškimui. Palyginimų kalba, kurią ps autorius skelbs, ateina iš Dievo, todēl jis pats pirma atsidējęs jos klausosi, o paskui jau moko kitus. Kadangi yra Dievo suteiktas apreiškimas, todēl jis kviečia visus žmones išgirsti ją. — *Su arphos...* Muzika turi padidinti iškilmingumą, su kuriuo bus paskelbtas pranašo žodis. — *Mįslę* : neaiškų, nepigiai išsprendžiamą klausimą, kaip suderinti su Dievo teisybe, kad nedoriesiems žemēje dažnai gera klojasi (Plg Ps 77, 2)
6*Kodēl aš...* Psalmininkas, atsiliepdamas teisiųjų vardu, klausimu reiškia savo mįslę apie laimę nedorųjų, kurie slegia doruosius; bet jo klausime yra jau ir atsakymas, kad nereikia bijoti. — 8*Nes nē vienas...* Tuščias yra turtuolių pasitikējimas galybe, turtais, nes jiems skirta žuvimas. — *Neduos Dievui...* Mirtis yra užmokestis už nuodēmę. Nē vienas negali išsipirkti nuo mirties, nes nēra žmogaus be nuodēmēs. — 11*Neišmintingas ir paikas.* Taip čia vadinami kūniški žmonēs, užmirštą Dievą. — 12*Kapai yra...* Visa jų šlovē žūna kapuose, kurie pasidaro amžinas jų namas ir butas. Taip maža vietos gauna tie, kurie kitados turējo plačius žemēs plotus ir vadindavo juos savo vardais, lyg kad jie būtų buvę amžini. Iš to daroma sekančioje eil išvadas: žmogus nepasilieka šlovēje, darosi panašus į galvijus, kurie žūna
14*Šitas yra kelias tų...* Toks yra elgesys nedorųjų ir ta yra jų žuvimo priežastis. — Šitos eil ebr tekstas yra labiau neaiškus negu kitų ir gali būti visaip verčiamas. — 15*Jie guldomi...* Aveles tvarko piemuo, nedoruosius sutvarkys kaip aveles mirtis. — *Viešpatauja jiems.* Teisiųjų likimas bus kitoks. Kaip jie bus paaugštinti, aiškiau pasakoma 16 eil: *Dievas išlaisvins mano sielą...* Psalmininkas

[16]Tačiau Dievas išlaisvins mano sielą iš mirusiųjų buveinės,
nes paims mane iš ten.
[17]Nebijok, jei kas pasidarė turtingas,
jei padidėjo jo namų gėrybės:
[18]Nes, kai mirs, nieko nepasiims su savim,
ir jo gėrybės neeis su juo.
[19]Nors savo gyvenime jis ir laimino save:
« Tave šlovins, kad gerai sau padarei »,
[20]Bet eis į susirinkimą savo tėvų,
kurie nematys šviesos per amžius.
[21]Žmogus, kurs gyvena turtuose ir neapsisvarsto,
yra panašus į gyvulius, kurie žūna

49 (50) psalmė. Kokio garbinimo reikalauja Dievas

[1]Psalmė. Asapho.
Dievas, Viešpats kalbėjo ir šaukė žemę
nuo saulėtekių iki saulėleidžių.
[2]Iš Siono, pilno gražumo, suspindėjo Dievas:
[3]ateina mūsų Dievas ir netyli.
Naikinanti ugnis eina pirm jo,
o aplink jį siaučia audra.

---

stato save į teisiųjų būrį ir pabrēžia skirtumą tarp piktųjų ir teisiųjų likimo. Piktieji pasiliks pragaro valdžioje, teisieji gi bus atimti iš mirusiųjų buveinēs galios. Kaip Dievas tai padarys, psalmininkas nežino; jam gana žinoti, kad Dievas tikrai jį išvaduos: *paims mane iš ten.* Tas pat žodis sakomas apie Enoką (1 Moš 5, 24) ir apie Eliją (4 Kar 2, 9, 10), paimtus į dangų, ir apie Dovîdą, paimtą į karaliaus Sauliaus namus (1 Kar 18, 2). Dievas paims teisiuosius pas save. — [19]*Laimino save*: skelbē save esant laimingą, nes daugelis jį gyrē, kad jis gerai sau darē. Bet kas iš to? Juk tokia laimē yra labai trumpa. Jo siela greitai [20]*eis į susirinkimą savo tēvų.* Į bedievius psalmininkas žiūri kaip į kokią vieną giminę. Kiekvienas bedievis eina ten, kur kiti jau yra. — [21]*Žmogus*... Psalmē baigiama rimtu įspējimu bedieviams šitoje kartojamoje eil. — *Neapsisvarsto,* kaip paika pasitikēti savo galybe, savo lobiu

49 psalmė pradedama aprašymu iškilmingo pasirodymo Dievo, kurs, pasišaukęs liudytojais dangų ir žemę, ir susirinkus teisiesiems, nori daryti teismą savo tautai (1—6). Teisia gi Dievas du nusidējēlių skyriu; visų pirma tuos, kurie pasitiki viršinēmis aukomis, lyg kad Dievui jų reikētų, kad jomis pralobtų ar pasisotintų, ir kurie todēl niekais verčia šlovinimo ir pasidavimo auką (7—15); toliau tuos, kurie kad ir nuolat mini savo burna Dievo įstatymą, bet jo nesilaiko, elgiasi nedorai ir todēl verti sunkios bausmēs (16—23)
[1]*Asapho.* Jei čia įvardytas ps autorius yra tas pat Asaphas, kurs minimas 1 Kron 15, 17; 16, 4.5, tai šita ps turējo būti parašyta Dovîdo laikais. Joje randame labai svarbų pamokymą apie tai, kaip maža tēra vertas vien viršinēmis aukomis ir apeigomis tarnavimas Dievui. Šita ps viena iš visų gražiausių. — *Dievas, Viešpats.* Ebr *'El 'Elohim Jahveh.* Dievo vardų sukrovimu nurodoma jo begalinē didybē. — *Žemę*: žemēs gyventojus. — [2]*Iš Siono.* Kaip kitados įstatymo duoti Dievas pasirodē Sinajaus kalne, taip dabar to įstatymo ginti jis apsireiškia iš Siono. — [3]*Netyli.* Jis negali, jo šventumas neleidžia jam tylēti: jis paleis savo griausmo balsą ir bars. — *Ugnis.* Ugnis ir audra buvo žinnešiai pasirodžiusio Sinajaus kalne Įstatymleidžio ir kartu Teisējo, ugnis gresia neklusniems nusidējēliams sudegini-

4 Jis šaukia dangų iš augštybių ir žemę,
žadėdamas teisti savo tautą :
5 « Surinkite man mano šventuosius,
kurie padarė mano sandorą su aukomis ».
6 Ir dangus skelbia jo teisybę,
nes pats Dievas yra teisėjas.
7 « Klausyk, mano tauta, aš kalbėsiu,
Israėli, ir aš liudysiu prieš tave :
Dievas, tavo Dievas aš esu.
8 Ne dėl tavo aukų aš baru tave ;
nes tavo deginamųjų aukų yra visados mano akivaizdoje.
9 Aš neimsiu iš tavo namų veršio,
nei iš tavo bandų ožių ;
10 Nes mano yra visi miškų žvėrys,
gyvulių tūkstančiai mano kalnuose.
11 Aš žinau visus dangaus sparnuočius,
ir kas juda lauke, yra man žinoma.
12 Jei būsiu alkanas, aš nesisakysiu tau ;
nes mano yra pasaulis ir ko jis pilnas.
13 Argi aš valgysiu jaučių mėsą,
ar gersiu ožių kraują ?
14 Aukok Dievui šlovinimo auką,
ir atitesėk Augščiausiajam savo įžadus,
15 Ir šaukis manęs suspaudimo dieną :
aš išlaisvinsiu tave, ir tu pagerbsi mane ».
16 Nusidėjėliui gi Dievas sako :
« Kam tu pasakoji mano įsakymus
ir turi savo burnoje mano sandorą ?

---

mu, audra gali nunešti juos kaip šapą. — [4]*Jis šaukia dangų...* Dangus ir žemē sutverti pasaulio pradžioje. Jų akivaizdoje Israēlaičiai gavo prisiekti, priimdami sandorą su Dievu (5 Moš 31.28). — [5]*Surinkite...* Psalmininkas kreipiasi į tautos vyresniuosius ir ragina juos surinkti šventuosius, kuriuos Dievas teis. Šventaisias čia vadinami Israēlaičiai (2 Moš 19, 6), nes Dievas buvo juos pašventinęs kaip sandoros tautą. Jie turi būti surinkti Dievui. — *Sandorą su aukomis.* Senoji sandora buvo patvirtinta sandoros auka ir buvo palaikoma aukų atnašavimu, kaip pareiškimu pasidavimo ir ištikimybēs. — [6]*Ir dangus...* Kolei bus surinkti tie, kuriuos Dievas turi teisti, psalmininkas lyg kad girdi dangų iš anksto pripažįstant Dievo teisingumą

[7]*Tavo Dievas aš esu.* Kaip toksai aš turiu branginti savo garbę ir tavo išganymą. — [8]*Ne dēl tavo aukų* : lyg kad tu nebūtumei jų atnašavusi. — [9]*Aš neimsiu...* Tegul Israēlaičiai neįsivaizduoja sau, esą Dievui reikia jų aukų, lyg kad jis negalētų be jų apsieiti. Juk jam priklauso visi gyvuliai, iš kurių daromos aukos ; jis pats duoda juos savo tautai. — [12]*Jei būsiu alkanas...* Dievui nereikia aukų, kad jomis pasisotintų, kaip kad būna su alkanais žmonēmis. — [14]*Aukok Dievui...* Viršinē auka yra tik simbolis vidinio žmogaus, jo valios pasidavimo Dievui. Jei netrūksta dvasinēs aukos, tuomet ir kruvinos atnašos virsta tikra šlovinimo auka, tikru Dievo garbinimu. Tomis pat sąlygomis iš įžadų aukų pasidaro tikras dēkojimas Dievui. Taip padaryta auka galima prireikus kreiptis į Dievą, prašant pagalbos, būti jo išklausytam ir pajusti savyje tikrą dēkingumą

[16]*Nusidējēliui...* Pradedama kalbēti apie kitą skyrių kaltininkų, kuriuos Dievas teisia ; jie atvirai laužo Dievo įstatymus, nors savo žodžiais juos giria (plg Ješ 23, 13 ; Jer 8, 8). — *Turi savo burnoje* : sakais esąs garbintojas Dievo. — [17]*Drausmēs* :

17Tu, kurs nekenti mano drausmės
ir meti savo užpakalin mano žodžius ?
18Kai pamatydavai vagį, tu bėgdavai su juo,
ir su svetmoteriais buvo tavo dalia.
19Savo burną paleisdavai piktui,
ir tavo liežuvis sakydavo klastas.
20Atsisėdęs tu kalbėdavai prieš savo brolį,
savo motinos sūnui tu darydavai nešlovę.
21Tu tai darei, ir aš tylėsiu ?
tu manei, kad aš esu panašus į tave ?
aš barsiu tave ir statysiu tai prieš tavo akis.
22Supraskite tai jūs, kurie užmirštate Dievą,
kad nepagrobčiau ir nebūtų, kas jus išgelbės.
23Kas aukoja šlovinimo auką, tas pagerbia mane,
ir kas vaikščioja tiesiai, tam aš parodysiu Dievo išgelbėjimą »

50 (51) psalmė. Atgailojančio nusidėjėlio išpažintis, pasižadėjimai, maldos

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo, 2kai pranašas Natanas atėjo pas jį,
kai jis buvo nusidėjęs su Betsabėja.
3Pasigailėk manęs, Dieve, dėl savo gailestingumo ;
dėl savo pasigailėjimų daugybės išdildyk mano neteisybę.

Dievo nustatytos tvarkos, jo įsakymų. — *Meti*... : niekini. — 18*Kai pamatydavai*... Pavyzdžiais paaiškinama, kokie buvo tų žmonių nusikaltimai. — 20*Atsisėdęs*... Tu nuolat apkalbinėji ; apkalbinėjimas, galima sakyti, virto tavo amatu. — 21*Aš tylėsiu*? nebausiu už tokias nuodėmes ? — *Tu manei* : dėl bausmės atidėjimo tu darei klaidingą išvadą, kad man nerūpi tavo piktumas. Ne, Dievas nepaliks nuodėmės nenubaustos ; jis jos neužmiršta

22*Supraskite*... Rimtas įspėjimas nusidėjėliams. — *Nepagrobčiau*... Vaizdas paimtas iš to, ką liūtas padaro su savo grobiu, kurio niekas neįstengia atimti iš jo. — 23*Šlovinimo* : dvasios auką. — *Kas vaikščioja tiesiai* : kas tinkamai atlieka savo kelią, t y kas gerai gyvena, o ne tik burna apie tai kalba

50 psalmėje Dovîdas visų pirma, pripažindamas ir išpažindamas savo nusikaltimą, meldžia sau Dievo pasigailėjimo (3—7) ; toliau prašo, kad būtų visai apvalytas, sustiprintas gerumu ir kad jam būtų sugrąžintas linksmumas (8—14) ; pagaliau pareiškia, ką jis pats darysiąs padėkoti ir atsilyginti už suteiktą malonę (15—19). Psalmė baigiama malda už visą tautą, kad būtų statomos Jerusalės sienos ir vėl būtų daromos aukos (20. 21). — Tai *ketvirta atgailos* psalmė

1*Dovîdo*. Šita ketvirtoji atgailos psalmė savo gražumu ir išreikštų minčių svarbumu žymiai praneša visas kitas. Aplinkybė, kuria psalmė sudėta, aiškiai nurodyta 2 eil : *Kai pranašas*... Daugiau pasakojama apie tai 2 Kar 11 ir 12 skyriuose. Dievo sudraustas per pranašą Nataną dėl sunkių nusikaltimų, Dovîdas nuolankiai atsakė : Nusidėjau Viešpačiui (2 Kar 12, 13), o paskui Šv Dvasios įkvėptas, to savo atsakymo mintį plačiau ir pilniau išreiškė psalmėje. Paskutini dvi eil (20. 21) yra gal liturginis vėlesnių laikų priedas, kuriuo atskiro žmogaus malda pritaikyta viešiems visos tautos reikalams. — 3*Pasigailėk*... Kitais atsitikimais Dovîdas drąsiai šaukėsi į Dievo teisingumą ; galėjo gi taip daryti, kai jautėsi esąs nekaltas. Bet dabar jis jo nė nemini, nes Dievo teisybė turėtų pasmerkti jį ; jis tik nuolankiai beldžia į Dievo gerumo ir gailestingumo duris. — *Išdildyk*. Ebr *m*ᵉ*cheh*, ištrink. — Į nuodėmes žiūrima kaip į bjaurius purvus, kurie daro žmogaus sielą pasibjaurėtiną Dievo akivaizdoje. Ebr t nuodėmėms pavadinti vartojama čia trys žodžiai : *peša*‘, *'avon*, *chattah*, kurių pirmas reiškia maištą, arba

4Visai nuplauk mane nuo mano kaltės
ir apvalyk mane nuo mano nuodėmės.
5Nes aš pažįstu savo neteisybę,
ir mano nuodėmė yra nuolat mano akyse.
6Tau vienam aš nusidėjau
ir padariau, kas yra pikta tavo akivaizdoje,
Kad tu pasirodytumei teisus savo nutarimu,
tiesus savo teisme.
7Štai aš esu gimęs kaltėje,
ir nuodėmėje pradėjo mane mano motina.
8Štai tu gėriesi širdies atvirumu
ir širdies gilumoje tu mokai mane išminties.
9Apšlakstyk mane isopu, ir būsiu apvalytas ;
plauk mane, ir pasidarysiu baltesnis už sniegą.
10Duok man išgirsti džiaugsmą ir linksmybę,
tedžiūgauja kaulai, kuriuos sutrupinai.

---

atstojimą nuo savo tikro valdovo, antras-nedorą veikimą ir trečias-paklydimą iš tikrojo kelio ; todėl tais žodžiais nurodoma gilus pažinimas padarytųjų nuodėmių piktumo. — 4*Visai nuplauk* : daug kartų arba rūpestingai mazgok. Nuodėmė yra tokia bjauri ir taip giliai įsisunkusi, kad reikia daug mazgoti, šveisti ir velėti (ebr *kabas*), kad būtų nuo jos visai išsilaisvinta. — *Apvalyk.* Ebr ž *tahar* sakomas paprastai apie apvalymą nuo raupsų ligos, į kurią yra panaši nuodėmė. — 5*Nes aš pažįstu...* Daugiau kaip ištisus metus Dovîdas pasiliko savo nuodėmėse sukietėjęs, nieku laikydamas savo sąžinės balsą, bet dabar, Dievo malonės sužadintas ir apšviestas, jis prisipažįsta ir jaučiasi kaltas didelių piktadarybių. Dabar jos nuolat stovi jo akivaizdoje. — 6*Tau vienam...* Nors nusikaltimas rodėsi neliečiąs tiesiog Dievo, bet kiekviena nuodėmė iš tikro yra sukilimas prieš Dievą, ir kaip nuodėmė ji yra nukreipta vien prieš Dievą. — *Kad tu pasirodytumei...* Dievo paskyrimu paskui nuodėmę eina Dievo siunčiama bausmė, arba, jei nusidėjėlis grįžta prie Dievo, maloningas bausmės dovanojimas ; abiem atsitikimais pasireiškė Dievo teisybė ir šventumas, ir tai yra viena iš priežasčių, kodėl Dievas leidžia daryti nuodėmes. Dievas pasirodo visuomet nekaltas ir kada žmonės bando šaukti jį į savo teismą dėl jo pasielgimo. Žr šv Povilo aiškinimą Rom 3, 4. — 7*Štai aš esu...* Dovîdas yra gimęs nuodėmės srityje ; net pats jo pradėjimas nebuvo laisvas nuo jos įtakos ; ne kad abudu atsitikimu būtų buvę patys savimi nuodėmingi, bet Dovîdas tai nurodo, kaip jo būties pradžia jau buvo sutepta nuodėme ; ir nuodėmingumas (paveldėtas, o ne veikalinė nuodėmė nuo gimdytojų) atėjo ant jo kaip veikalinių nuodėmių šaknis. Šita psalmės vieta parodo Israėlaičių tikėjimą į pradinę nuodėmę ; nes Dovîdas sakosi turįs tą nuodėmę iš pirmųjų tėvų (Aug, Jier). Dovîdas mini čia pradinę nuodėmę ne kad pasiteisintų, bet malonės pažadintas prisipažįsta ir išpažista visą savo sugedimą Dievo ir žmonių akivaizdoje, nors tame žmogui įgimtame sugedime yra šioks toks kaltės susilpninimas ir atgailą darančiam žmogui viena priežastimi daugiau maldauti ir tikėtis Dievo pasigailėjimo. — 8*Štai tu gėriesi...* Taip Dovîdas dėkoja už tikrą vidinę išmintį, kuri jam padės išsilaisvinti iš nuodėmės liekanų. — 9*Apšlakstyk...* Isopu vadinama žolynas, kurio šakelės, surištos į pluoštą, buvo vartojamos šventiems šlakstymams. Isopo šakelių pluoštą pamirkydavo į aukų kraują ir tuo krauju šlakstydavo pašventinamąjį daiktą ar žmogų (2 Moš 12, 22 ; 3 Moš 14, 4 ; Žyd 9, 19). Čia vartojama simboliniai išsireiškimai, nes kalbama apie tokį sielos apvalymą, kokį gali padaryti tik Dievas, maloningai dovanodamas nuodėmes ir suteikdamas pašvenčiamosios malonės. — 10*Džiaugsmą ir linksmybę* : Žinią apie dovanotą kaltę. Ji pripildys širdį links-

11Nugręžk savo veidą nuo mano nuodėmių
ir išdildyk visas mano nuodėmes.
12Sutverk manyje, Dieve, nesuteptą širdį
ir atnaujink manyje stiprią dvasią.
13Neatmesk manęs nuo savo veido
ir neatimk iš manęs savo šventos dvasios.
14Grąžink man tavo gelbėjimo linksmybę
ir noringa dvasia sustiprink mane.
15Aš mokysiu nedoruosius tavo kelių,
ir nusidėjėliai gręšis į tave.
16Išlaisvink mane nuo kraujo bausmės, Dieve, mano gelbėtojau, Dieve:
tedžiūgauja mano liežuvis dėl tavo teisybės.
17Viešpatie, praverk mano lūpas,
ir mano burna skelbs tavo šlovę.
18Nes tu ir nesigėri auka;
ir deginamosios aukos, jei aš duočiau, tu nepriimtumei.
19Mano auka, Dieve, yra sutrinta dvasia;
sutrintos ir nužemintos širdies, Dieve, tu nepaniekinsi.

---

mumo. — *Tedžiūgauja...* Vaizdas didelio skausmo, kurį padarė Dovîdui pamatymas jo paties kalčių. — [11]*Nugręžk...* Maldaujama, kad Dievas nebematytų Dovîdo nuodēmių; nebematys gi tik tuomet, kada jos bus visai panaikintos. — [12]*Sutverk manyje*: pertaisyk mane, perkelk į tokį stovį, kuriame aš vēl galēčiau tau patikti. — *Stiprią dvasią*: kuri nepasiduotų jokioms kūno pagundoms, būtų gi visados pasiryžusi visa daryti ir kentēti pagal Dievo valią. — [13]*Neatmesk...* Dovîdui kaip pateptam karaliui (1 Kar 16, 13) ir kaip įkvēptam pranašui buvo duota Viešpaties dvasia; jo gyvenimas buvo ypatingoje Dievo apvaizdos globoje; dabar jis meldžia, kad tos malonēs nebūtų iš jo atimtos jo paties ir jojo tautos nelaimei. — [14]*Gelbējimo linksmybę*: džiaugsmą, kurį padarys Dievo suteiktas išgelbējimas, kokį jaučia savyje sąžinē be nuodēmių. — *Noringa dvasia.* Ebr ž *nadib* dažnai reiškia: noringas, pasiryžęs, stropus. Todēl gal čia meldžiama tokios dvasios, kuri noriai eina paskui kiekvieną Dievo paraginimą į gera. — LXX vertime yra: *pneumati hegemoniko,* viršų gaunančiąja dvasia, todēl tokia dvasia, kuri suvaldo žemesniuosius polinkius pašvenčiamąja Dievo malone ir meile

[15]*Aš mokysiu...* Už gautas malones Dovîdas nori ir žada naikinti nuodēmēs viešpatavimą kituose ir savo žodžiais bei pavyzdžiu rodyti kelią, vedantį į Dievą. — [16]*Nuo kraujo bausmēs*: nuo kaltēs ir keršto, kurį nusipelniau išliedamas kraują (būdamas priežastis žuvimo Urijo). — *Dēl tavo teisybēs*: teisybēs, maloningos ir ištikimos pažadams suteikti kalčių atleidimą. — [17]*Praverk...* Nuodēmē buvo lyg kad sučiaupusi Dovîdo lūpas; įsitikinimas, kad kaltē dovanota, jas pravers. — [18]*Tu ir nesigēri auka...* Ne pats aukų kraujas ir jų mēsa patinka Dievui; jos priimamos tik dēl gerų žmogaus širdies nusistatymų, dēl jo pasiryžimo, kuriuo aukos daromos (plg Ps 49, 13. 14). Dovîdas nori aukoti Dievui vietoje avių ir jaučių geresnį dalyką — atgailą darančią dvasią. — Kaikurie šitą psalmēs eil aiškina taip: Mošēs įstatymu permaldavimo aukos buvo įsakytos ir buvo paskirta tam tikros aukos už atsikirus nusikaltimus. Tačiau už žmogžudystę ir svetmoterystę tokios aukos nebuvo priimamos, nes už tas kaltes buvo paskirta tiktai mirties bausmē. Taigi, Dovîdas, kurio niekas negalējo ar nedriso nubausti mirtimi, tikrai negalējo permaldauti Dievo už savo nusikaltimus aukomis. Dievas tuo atsitikimu aukų nenorējo, jas draudē. Dovîdui nieko kita neliko, kaip tik nuolankiai prašyti Dievą, kad permaldauti priimtų sutrintą ir nužemintą širdį. — [19]*Mano*

[20]Viešpatie, būdamas geras Sionui, suteik malonę,
kad būtų atstatomos Jerusalės sienos.
[21]Tuomet tu priimsi teisėtas aukas, dovanas ir deginamąsias aukas,
tuomet aukos ant tavo altoriaus veršius

51 (52) psalmė. Piktadarys ir piktakalbis žmogus neišvengs bausmės

[1]Khoro vedėjui. Maskil. Dovîdo, [2]po to kai edomietis Doegas atėjo
pas Saulių ir jam pranešė, sakydamas : Dovîdas įėjo į Akimeleko
namus.
[3]Ko giriesi piktumu,
tu, galingas piktadary ?
Visą laiką [4]tu galvoji apie sunaikinimą,
tavo liežuvis kaip aštrus skustuvas, tu klastadary.
[5]Tu mėgsti pikta labiau negu gera,
melą labiau kaip kalbėti kas teisinga.
[6]Tu mėgsti visas žalingas kalbas,
tu klastingas liežuvi !
[7]Todėl Dievas sunaikins tave,
pašalins tave amžinai,
Ištrauks tave iš padangtės
ir išraus tave iš gyvųjų žemės.
[8]Teisieji matys ir bijos
ir juoksis iš jo :
[9]« Štai žmogus, kurs nepasidarė
sau iš Dievo tvirtovės,
Bet pasitikėjo savo turtų daugybe,
įsigalėjo savo piktadarybėmis ».

---

auka : auka, tinkanti Dievui, jo priimama. — [20]*Viešpatie*. Šito žodžio ebr tekste čia nėra, jis paliekamas sekant Vulgata. Daugelis aiškintojų mano, kad šita ir sek eil yra pridurtos vēlesniais laikais liturginiams reikalams, kada žydai jau buvo Babelēs nelaisvēje. Išreikšdami ps žodžiais atgailą už savo nuodēmes, jie turējo pridurti maldavimą, kad būtų atstatyta Jerusalē ir atnaujintas tenai buvęs aukų darymas. — [21]*Teisētas aukas* : visokias aukas, atnašaujamas su tikro pamaldumo jausmais

51 psalmėje aprašoma piktumas galingo žmogaus, kurs giriasi savo nedorais darbais (3—6), ir skelbiama jam visiskas žuvimas (7—9) ; psalmēs gi autorius pilnai pasitiki Dievu, kurį jis visados šlovins (10, 11)

[2]*Kai edomietis...* Žr 1 Kar 22,6... Dovîdas, bēgdamas nuo Sauliaus rūstybēs, buvo priimtas vyriausiojo kunigo Akimeleko, kurį pasiskubino dēl to įskųsti Sauliui Doegas. Saulius liepē Doegui nužudyti Akimeleką ir jo šeimą. Dovîdui davē žinią apie tą atsitikimą išlikęs gyvas vyriausiojo kunigo sūnus Abiataras. Sujaudintas Dovîdas pasiskubino išreikšti savo jausmus ir mintis prieš Doegą šitos ps žodžiais. — [3]*Piktumu* : kunigų nužudymu. Doego piktumas aprašinējamas ir toliau. — [4]*Kaip aštrus skustuvas* : sužeidžia netikētai. [7]*Todēl Dievas...* Piktadario elgesys nepasiliks be Dievo bausmēs. Bausmē bus lygiai didelē, kaip dideli buvo pikti darbai. — [8]*Teisieji matys...* Aprašoma įspūdis, kurį padarys, ir šnekos, kurias sukels teisiųjų tarpe piktadario žuvimas. Jų širdis bus pilna Dievą gerbiančios baimēs, bet taip pat ir linksmumo, kad pagaliau pasireiškia Dievo teisybē, kuria jie pasitikējo, kuri piktadario darbais rodēsi pri-

10Aš gi, kaip žaliuojantis alyvmedis Dievo namuose,
pasitikiu Dievo gailestingumu per amžius.
11Aš šlovinsiu tave per amžius, nes tu tai padarei,
ir skelbsiu tavo vardą,
nes tai yra gera tavo šventųjų akivaizdoje

52 (53) psalmė. Bjaurus dorovinis žmonių sugedimas

1Khoro vedėjui. Kaip: « Machalat ». Maskil. Dovîdo.
2Neišmintingasis sako savo širdyje:
« Nėra Dievo ».
Jie sugedę, darė pasibjaurėtinus dalykus;
nėra, kas darytų gera.
3Dievas žiūri iš dangaus į žmones,
kad matytų, ar yra kas išmano ir ješko Dievo.
4Visi kartu paklydo, sugedo;
nėra, kas darytų gera, nėra nė vieno.
5Argi neatsipeikės, kurie daro neteisybę,
kurie ryja mano tautą, kaip ėda duoną,
kurie nesišaukia į Dievą?
6Jie drebėjo iš baimės,
kur nebuvo baimės,
Nes Dievas išsklaidė kaulus tų, kurie buvo tave apgulę;
jie sugėdinti, nes Dievas atmetė juos.
7Kadgi ateitų iš Siono Israėlio išgelbėjimas;
kai Dievas pakreips savo tautos likimą,
Jokubas džiūgaus, Israėlis linksminsis

53 (54) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos prieš neprietelius

1Khoro vedėjui. Stygomis. Maskil. Dovîdo, 2po to, kai Ziphiečiai
atėjo pas Saulių ir pasakė: « Štai Dovîdas yra pas mus pasislėpęs ».
3Dieve, savo vardu gelbėk mane
ir savo galybe vesk mano bylą.

---

dengta. — 10*Aš gi*... Visai kitoks teisiojo likimas. Jis nebus išrautas kaip piktadarys, bet tarps kuo gražiausiai, džiaugsis tikra laime ir Dievo palaiminimu. — 11*Aš šlovinsiu*... Baigdamas psalmę, Dovîdas žada šlovinti Viešpatį, kurs duoda išgelbėjimą pasitikintiems juomi.

52 psalmės turinys yra visai toks pat, kaip ir 13 (14) ps. Viena nuo kitos skiriasi tik smulkmenomis, visų pirma Dievo vardu, nes kur 13 ps yra vardas *Viešpats* (*Jahveh*), tose pačiose vietose 52 ps yra vardas *Dievas* (*Elohim*). Žr eil 3.6.7. Didesnis pakeitimas yra tik 6 eil

1*Kaip*: « *Machalat* ». Gal ir šituo žodžiu nurodoma psalmės gaida. — *Dovîdo*. Spēliojama, kad šita ps buvo vēlesniais laikais pritaikinta kitokiam atsitikimui iš žydų istorijos (4 Kar 18, 19; Ješ 36 ir 37 sk), truputį ją perdirbant. Todēl ji galējo būti vadinama Dovîdo psalme ir turējo teisę patekti antrą kartą į psalmių rinkinį — 6*Jie drebējo*... Šita eil kitaip skamba 13 ps. — *Nes Dievas*... Taip nurodomas neprietelių užpuolimas ir jų žuvimas

53 psalmėje Dovîdas meldžia Dievo pagalbos prieš galingus neprietelius, kurie tykoja jo gyvybēs (3—5); jis pasitiki Dievo globa, todēl žada dēkoti Dievui ir jį šlovinti (6—9)

2*Po to, kai Ziphiečiai*... Atsitikimas, davęs progą Dovîdui sudēti

[4]Dieve, klausyk mano maldos,
išgirsk ausimis mano burnos žodžius.
[5]Nes puikieji sukilo prieš mane,
ir smurtininkai ieškojo mano gyvybės ;
jie nestatė Dievo prieš savo akis.
[6]Štai Dievas padeda man,
Viešpats palaiko mano gyvybę.
[7]Nukreipk pikta į mano priešininkus
ir dėl savo ištikimybės sunaikink juos.
[8]Aš savo noru aukosiu tau,
šlovinsiu tavo vardą, Viešpatie, nes jis geras.
[9]Nes išgelbėjo mane iš visų sielvartų,
ir mano akis matė mano neprietelius sugėdintus

54 (55) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos prieš neprietelius ir prieš neištikimą prietelį

[1]Khoro vedėjui. Stygomis. Maskil. Dovîdo.
[2]Išgirsk ausimis, Dieve, mano maldą
ir nesitrauk šalin nuo mano maldavimo,
[3] pažvelgk į mane ir išklausyk mane.
Aš blaškaus savo suspaudime
ir esu neramus [4]dėl neprietelio balso,
dėl nusidėjėlio šauksmo.
Nes jie neša man pikta
ir rūstybėje puldinėja mane.
[5]Mano širdis nerimsta manyje,
ir baimė mirties krinta ant manęs.
[6]Baimė ir drebėjimas ateina ant manęs,
ir pasibaisėjimas apdengia mane.
[7]Aš sakau : o kad aš turėčiau sparnus kaip karvelis !
aš nuskrisčiau ir pasilsėčiau ;

šitą ps, aprašytas 1 Kar 28, 19 ; 26, 1. — [3]*Savo vardu.* Dievo vardas yra tai, ką jis apie save apreiškia ; čia tas vardas yra jo galybēs pasirodymas. — [5]*Puikieji* : Ziphiečiai. Kitose aplinkybēse jų elgesys galējo būti vadinamas ištikimybēs savo karaliui (Sauliui) ženklu ; bet tuomet jau buvo aišku, kad Dievas buvo atmetęs Saulių ir laikē savo globoje Dovîdą. — [6]*Dievas padeda man.* Dovîdas pilnai pasitiki Viešpačiu ir laukia, kad jo meldimas bus patenkintas, todēl jo priešai turi susilaukti bausmēs. — [8]*Aš savo noru.* Su džiaugsmu, su tais jausmais, su kokiais aukos Dievo priimamos. — [9]*Mano akis matē...* Pasireiškianti Dievo teisybē nusidējēlių nubaudimu sukelia linksmybę teisiojo širdyje ir ragina jį šlovinti teisybę darantį Dievą

54 psalmėje Dovîdas, melsdamas Dievą jį išklausyti, išdēsto skaudžius neprietelių varginimus, kurių dēlei jis norētų verčiau bēgti į tyrumą (2—9) ; toliau aprašo neprietelių piktumą, ypač vieno, kurs pirma buvo jo bandžius, ir linki jiems Dievo keršto (10—16) ; sau jis tikisi išgelbējimo ir skelbia neišvengiamą bausmę tiems, kurie nebijo Dievo, yra sandoros peržengējai, veidmainiai ir smurtininkai (17—24)

[1]*Dovîdo.* Aiškintojų dauguma mato psalmēje paminētus atsitikimus iš Absalomo sukelto sąmokslo pradžios ir Akhitophelio išdavimą. Žr 2 Kar 16, 12 ; 16,23. Kaikurie mato čia Dovîdo dejavimus prieš Keilos gyventojų pasielgimą. Žr 1 Kar 23, 1... Kiti vēl aiškina ps, bent žymią jos dalį, net žodine prasme, apie Kristų. Euz. Teod. — [4]*Dēl neprietelio balso.* Psalmininką vargina priešų piktais žodžiais grūmojimai ir persekiojimas. — [7]*O kad aš turēčiau...* Nuo visų augščiau aprašytų nelaimių Do-

[8]Štai aš pasitraukčiau toli,
pasilikčiau tyrumoje.
[9]Greitai ieškočiau sau priebėgos
nuo viesulo ir audros.
[10]Išskirstyk, Viešpatie, padalink jų liežuvius,
nes aš matau prievartą ir vaidus mieste :
[11]Dieną ir naktį jie vaikščioja aplink jį viršum jo sienų,
o neteisybė ir prispaudimas yra jo viduje.
[12]Pinklės yra jo viduje,
ir iš jo gatvių nepasitraukia įžeidimas ir apgaulė.
[13]Jei būtų man daręs priekaištų neprietelis,
juk būčiau pakentęs ;
Jei tas, kurs nekenčia manęs, būtų sukilęs prieš mane,
būčiau pasislėpęs nuo jo.
[14]Bet tai buvai tu, mano bandžius,
prietelis ir mano artimiausias,
[15]Su kuriuo meiliai draugavau ;
Dievo namuose mes vaikščiodavome šventadienio sueigoje.
[16]Tepuola juos mirtis,
tenužengia gyvi į mirusiųjų buveinę,
nes yra nedorumų jų butuose, jųjų viduje.
[17]Aš gi šaukiuos į Dievą,
ir Viešpats išgelbės mane.
[18]Vakare, ir rytmetį, ir vidudienį aš raudosiu ir vaitosiu,
ir jis išgirs mano balsą.
[19]Jis išvaduos ir grąžins ramybę mano sielai nuo tų, kurie puldinėja mane,
nes daug jų yra prieš mane.
[20]Dievas girdės ir pažemins juos, jis, kurs karaliauja nuo amžių,
nes jie nepasikeičia ir nebijo Dievo.

---

vîdas norētų greitai pabēgti į ramią vietą, kur nebebūtų pavojaus. — [9]*Nuo viesulo ir audros* : nuo išorinių pavojų, kurie smarkūs kaip viesulas ir audra

[10]*Išskirstyk* : padaryk, kad nebebūtų tarp priešų sutarimo, kad jie tuo būdu susilpnētų. Aliuzija į Babelēs kalbų sumaišymą. Žr 1 Moš 11, 7—9. — *Matau prievartą*... liūdną stovį, koks buvo atsiradęs Jerusalēje. — [11]*Dieną*... Dovîdo priešai, o Absalomo sąmokslo šalininkai, laukdami ateinant savo bendrininkų, vaikščioja viršum Jerusalēs sienų ; kartu su jais jie vykdys savo piktus darbus Jerusalēs viduje. — [13]*Jei būtų*... Bendrame priešų elgesyje labiausiai žeidžia Dovîdo širdį pasielgimas prietelio įdaviko (Akhitophelio). — [14]. [15]*Bet tai buvai tu*... Gyvai aprašoma, kas buvo tas prietelis Dovîdui pirm savo įdavimo. Jis buvo padarytas kone lygus pačiam karaliui, buvo artimiausias jo patarējas, draugas, naudojosi visomis prietelystēs teisēmis, sēsdavo draug su karaliumi prie jo stalo, eidavo draug su juo melstis. Šitame aprašyme nesunku pažinti Dovîdo įdavējas Akhitophelis. Jis yra figura kito, dar didesnio įdavējo — Judo Iskarijoto, kuriam Išganytojas galējo pakartoti Dovîdo žodžius pilniausia jų prasme

[16]*Tepuola juos*... Su dar didesniu užsidegimu (plg 10 e) Dovîdas linki, kad Dievo kerštas, kurio teisybē buvo taip labai paniekinta, sutiktų ūmai, netikētai neprietelius (1 Kor 16, 22). Tas linkējimas įvyko, nes Akhitophelis pats padarē sau galą (2 Kar 17, 24), maištininkas sūnus Absalomas lygiai nelaimingai žuvo. — *Jųjų viduje* : jų širdyje. — [18]*Vakare ir*... Per visą dieną, nuolat. Diena žydams prasidēdavo nuo vakaro. — [20]*Kurs karaliauja*... Dievas karaliauja nuo amžių kaip teisējas, taigi ir dabar jis mokēs atkeršyti už

[21]Kiekvienas ištiesia savo ranką prieš savo artimiausius,
laužo savo sandorą.
[22]Jo veidas švelnesnis už sviestą,
bet jo širdis karinga.
Jo kalbos minkštesnės už aliejų,
bet yra aštrūs kalavijai.
[23]Paveski Viešpačiui savo rūpestį,
o jis palaikys tave :
jis neleis teisiajam svyruoti amžinai.
[24]Ir tu, Dieve, nuvesi juos
į prapulties šulinį ;
Kraujo žmonės ir klastingieji nesusilauks savo dienų pusės,
aš gi pasitikiu tavimi, Viešpatie

55 (56) psalmė. Nelaimių prislėgto žmogaus pasitikėjimas Dievu

[1]Khoro vedėjui. Kaip : « Jonat elem rekhoqim ». Dovîdo. Miktam.
Kai pilistimai laikė jį Gate.
[2]Pasigailėk manęs, Dieve, nes mindžioja mane žmogus,
nuolat kovodamas slegia mane.
[3]Mindžioja mane nuolat mano nprieteliai,
nes daug jų kovoja prieš mane.
O Augščiausias, [4]tą dieną, kurią apims mane baimė,
aš pasitikėsiu tavimi.
[5]Dievu, kurio pažadą aš šlovinu,
Dievu pasitikiu, aš nebijosiu :
ką man padarys kūnas ?
[6]Visą dieną jie gadina mano reikalus,
prieš mane yra visos jų mintys piktui daryti.
[7]Jie susieina, tykoja,
sekioja mano pėdsakas, tykodami mano gyvybės.
[8]Už neteisybę atsilygink jiems,
rūstybėje ištiesk tautas, o Dieve.

---

savo didybę, pažeistą savo pateptajame karaliuje. — [21]Visi sąmokslininkai yra labai nusikaltę, bet Dovîdą labiausiai liūdina jo buvusio prietelio neištikimybē. — Neištikimas Akhitophelis vēl aprašinējamas toliau keliais palyginimais ([22]). — [23]*Paveski*... Dovîdas, baigdamas psalmę, kreipiasi į save ir į visus neteisingai kenčiančius su pasitikējimo pilnu patarimu. — *Jis palaikys*... Plg Mt 6, 25 ; 1 Ptr 5, 7. — [24]*Nesusilauks* : mirs nesusilaukę senatvēs. Plg Ps 101, 25 ; Ješ 38, 10 ; Jer 17, 11. — Šita psalmē yra labai žymi jausmų išreiškimu ir gyvu aprašinējimu ; bet jos tekstas laikomas nelabai gerai išlikusiu

55 psalmėje Dovîdas meldžia Dievo pagalbos prieš neprietelių puolimus, kurių tačiau jis nebijo, pasitikēdamas Dievu (2—5) ; plačiau aprašo priešininkų elgesį ir skelbia jiems pažeminimą (6—11), pats gi, laukdamas tikro išgelbējimo, žada vykdyti dēkingumo prievoles už Dievo suteiktą pagalbą (12, 13)

[1]*Kaip* : « *Jonat* »... Šituos antraštēs žodžius kaikurie verčia taip : Kaip : « *Nebylē balandēlē iš tolo* ». Gal tai buvo žinomos giesmēs pirmieji žodžiai. — *Gate*. Atsitikimas, davęs Dovîdui progą parašyti šitą ps., aprašytas 1 Kar 21, 10... Plg Ps 33, 1. — *Žmogus*. Ebr *'enoš* (silpnas, menkas) žmogus. Jis tykoja pražudyti psalmininką. — [5]*Dievu, kurio*... Kartojamasis psalmēs šūkis. Žr žem 11. 12 e. — [6]*Visos jų mintys*... Jie nuolat galvoja, kaip galētų man labiau pakenkti. — [8]*Už neteisybę*... Jų pasielgimas neteisingas,

9Mano ištrėmimo kelius tu nužymėjai;
mano ašaros paslėptos tavo rauktinėje:
argi jos nepažymėtos tavo knygoje?
10Tuomet mano neprieteliai pasitrauks atgal,
kiek kartų aš šaukiuos tavęs;
tai aš gerai žinau, kad Dievas yra už mane.
11Dievu, kurio pažadą aš šlovinu,
12Dievu pasitikiu, aš nebijosiu:
ką man padarys žmogus?
13Esu surištas įžadais, Dieve, kuriuos esu tau padaręs,
aš ištesėsiu tau šlovinimo aukas,
14Nes tu apsaugojai mano gyvybę nuo mirties,
ir mano kojas nuo nupuolimo,
kad vaikščiočiau Dievo akivaizdoje gyvųjų šviesoje

56 (57) psalmė. Gyvas pasitikėjimas Dievo pagalba persekiojimuose

1Khoro vedėjui. Kaip: «Negriauk». Dovîdo. Miktam.
Kai jis bėgo nuo Sauliaus į olą.
2Pasigailėk manęs, Dieve, pasigailėk manęs,
nes mano siela bėga prie tavęs,
Ir į tavo sparnų ūksmę aš bėgu,
kolei praeis nelaimė.
3Aš šaukiuos į Dievą augščiausiąjį,
į Dievą, kurs man gera daro.
4Tesiunčia jis iš dangaus ir tegul gelbsti mane,
teišniekina tuos, kurie persekioja mane,
teatsiunčia Dievas savo malonę ir ištikimybę.
5Aš guliu tarp liūtų,
kurie ryte ryja žmonių vaikus.
Jų dantys jietys ir vilyčios,
o jų liežuvis aštrus kalavijas.
6Pasirodyk pakilęs viršum dangaus, Dieve;
tavo garbė tebūna viršum visos žemės.

---

todēl vertas Dievo bausmēs. Neteisių̨jų̨ yra daug; jie sudaro lyg kad visą atskirą tautą. Dievo bausmē turi sutikti ir tokią tautą. — 9*Mano ištrēmimo...* žygiavimus iš vienos vietos į kitą, pasitraukiant nuo savo priešų̨. Dievas juos žino; žino ir jo ašaras, kurios, kaip brangus aliejus ar tepalas, laikomos Dievo atmintyje, sakytum, odiniame maiše, rauktinēje. Jos įrašytos ir į Dievo knygą. — 10*Tuomet...* Dovîdo prašomas Dievas privers bēgti šalin visus jo priešus. — 13*Esu surištas...* Padēkoti Dievui Dovîdas žada atitesēti savo anksčiau padarytus įžadus, atnašauti žadētas ir kitas laisva valia daroms aukas. — 14*Gyvų̨jų̨ šviesoje*: čia, žemēje, dar nemiręs

56 psalmėje psalmininkas, pilnas pasitikējimo Dievu, kurs visuomet nuostabiai gelbējo jį iš jo suspaudimų̨, meldžia jo pagalbos naujame pavojuje (2—6) ir prieš visus neprietelius stato savo pasiryžimą šlovinti Dievą ir jam dēkoti už jo gailestingumą (7—12)

1*Kaip*: «*Negriauk*». Ebr *'al taškhet*. Gal taip nurodoma pradžia kitos žinomos giesmēs, kurios gaida reikējo pritaikyti šitai psalmei. — *Kai jis bēgo...* Pasakoma, kuri aplinkybē davē Dovîdui progą sudēti šitą psalmę. Žr 2 Kar 22, 1... Plg 2 Kar 24, 1... — 2*Sparnų̨ ūksmę*: globą. Plg Ps 16, 8; 35, 8; 5 Moš 32, 10... — *Nelaimē*: pavojus. — 4*Tesiunčia*: tesuteikia pagalbos. — 5*Aš guliu*. Pavojus didelis, nes priešai labai nuožmūs, kaip liūtai. — 6*Pasirodyk...* Parodyk

[7]Jie patiesė tinklą mano žingsniams :
nusmelkė mano sielą,
Iškasė ties manim duobę :
teįkrinta į ją jie patys.
[8]Mano širdis tvirta, Dieve, mano širdis tvirta,
aš giedosiu ir skambinsiu stygomis.
[9]Pabusk, mano siela ; pabuskite, psalteris ir kanklės !
aš pažadinsiu aušrą.
[10]Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, tautose ;
stygomis skambindamas giedosiu tau giminėse.
[11]Nes tavo gailestingumas yra didelis iki dangui
ir tavo ištikimybė iki debesų.
[12]Pasirodyk pakilęs viršum dangaus, Dieve ;
tavo garbė tebūna viršum visos žemės

57 (58) psalmė. Įspėjimas neteisingiems teisėjams

[1]Khoro vedėjui. Kaip : « Negriauk ». Dovîdo. Miktam.
[2]Ar jūs, galiūnai, darote teisingus teismus ?
Argi jūs, žmonių vaikai, teisiate teisingai ?
[3]Juk širdyje jūs darote piktus sumanymus,
šalyje jūsų rankos vykdo neteisybes.
[4]Bedieviai pametė kelią nuo pat motinos krūčių,
paklydo nuo pat įsčios tie, kurie kalba melą.
[5]Juose yra nuodų, panašių į žalčio nuodus,
į nuodus kurčiosios angies, kuri užsikemša sau ausis,
[6]Kad neišgirstų žavėtojų balso,
sumaniai žavinčio čiustininko.

---

savo kilnumą ir galybę ; nugąsdink priešus. — Tai kartojamas ps šukis. Žr žem 12 e. — [9]*Pažadinsiu aušrą.* Savo giesmę Dovîdas pradēs anksti, dar neišaušus, ir taip lyg kad pažadins aušrą, kuri paparstai prikelia iš miego žmones. — [11]*Nes tavo gailestingumas...* Dievo malonumo ir ištikimybēs pažadams pasireiškimas yra be galo didelis savo turiniu ir platumu, todēl ir dēkojimas toks, kurį girdi visos tautos

57 psalmėje Dovîdas dejuoja dēl neteisingų teisējų, aprašo jų piktumą ir atkaklumą, palygindamas juos su žalčiais (2—6), skelbia jiems Dievo bausmę ir jų piktų pastangų sunaikinimą, o iš kitos pusēs-teisiųjų džiaugsmą dēl tokio nusidējēlių likimo (7—12)

[1]*Kaip « Negriauk »* Žr : Ps 56, 1. Kada psalmē sudēta, žinių nēra ; gal Sauliaus persekiojimų ar Absalomo maišto metu, nes tuomet, viešpataujant dideliam sumišimui, buvo atsiradę ypač daug neteisingų teisējų. — Ebr ps tekstas šiandien nebēra visai tikras. — [2]*Ar jūs, galiūnai...* Čia ir kaikada kitur (žr Ps 81, 1. 6) teisējai ebr t vadinami dievais ('elim), nes teisējai ir kiti augšti valstybēs pareigūnai yra Dievo pavaduotojai žemēje (Plg Jo 10, 34...). Šitoje vietoje jie skamba kaip gyva ironija. Absalomas ir jo šalininkai tikrai naudojosi teismais, kad atitrauktų žmones nuo Dovîdo. Žr 2 Kar 14, 1... — *Žmonių vaikai* : žmonēs. — [3]*Juk širdyje...* Jūs esate nusistatę daryti neteisybę ir savo nusistatymus vykdote. — [4]*Bedieviai pametē...* Jų piktumas yra labai įsisenējęs, jiems lyg kad įgimtas. — [5,6]*Juose yra nuodų...* Nedorų teisējų piktumas ir užsispyrimas aprašomas palyginimu. — Rytų kraštuose, pradedant nuo Ēgipto iki Indijai, žinomas yra žalčių užžavējimas, murmējimu žodžių, giedojimu, muzika. Kai angis ar žaltys nepasiduoda žavējami, žavētojai sako, kad jis kurčias, kad užsikemšąs sau ausis. Į tokias nesiduodančias užžavēti angis yra panašūs aprašomi psalmēje teisējai,

[7]Dieve, sutrink jų dantis jų pačių burnoje,
sulaužyk liūtų krūminius, Viešpatie.
[8]Tepasileidžia jie kaip vanduo, kurs nuteka ;
jei jie paleidžia savo vilyčias, tebūna jos kaip atbukusios.
[9]Tepraeina kaip straigė, kuri ištyžta,
kaip be laiko gimęs moteriškės kūdikis, kurs nematė saulės.
[10]Pirma negu jūsų puodai pajus erškėtį,
kolei jis tebėra žalias, viesulo karštis tenutraukia jį.
[11]Teisusis linksminsis, kai pamatys pagiežą,
plaus savo kojas nedorėlio kraujuje.
[12]O žmonės sakys : Iš tikrųjų yra užmokestis teisiajam,
iš tikrųjų yra Dievas, kurs teisia žemėje

58 (59) psalmė. Prašymas išgelbėti nuo piktų persekiotojų ir nubausti juos

[1]Khoro vedėjui. Kaip : « Negriauk ». Dovîdo. Miktam. Kai Saulius siuntė žmonių saugoti namų, kad užmuštų jį.
[2]Išgelbėk mane nuo mano neprietelių, mano Dieve,
nuo sukilstančių prieš mane gink mane.

---

nes neklauso jokių įspējimų, jokių pamokymų, jokių maldavimų. — Nors visi žmonēs dēl pradinēs nuodēmēs pasidarē dalyviai pikto, tačiau yra tokių žmonių, kurių piktos širdies negali pakeisti jokia meilēs įtaka, joks kantriausias savęs išsižadējimas. Tokiems turi ateiti Dievo teismas jų piktumo galybēs sulaužyti [7]*Dieve, sutrink...* Vaizdais aprašoma bausmē, kurios turi susilaukti neteisingi teisējai iš Dievo. Vaizdai paimti iš medžioklēs. Medžiotojai išdaužydavo laukiniams žvērims iltis ir dantis, kad nebegalētų kenkti. — [8]*Tepasileidžia...* Kitas vaizdas, paimtas iš vandens, kurs be indo negali laikytis vietoje ir teka į visas puses, kur yra žemiau. — *Savo vilyčias...* Vaizdas atbukusios ir nebegalinčios labiau sužeisti vilyčios. — [9]*Kaip straigē.* Vaizdas šliaužiančios straigēs. Daroma aliuzija į paliekamas paskui save šliaužiančios straigēs (slieko) glēmes, su kuriomis rodosi išeinanti ir jos gyvybē. — [10]*Pirma negu...* Ebr t čia labai neaiškus ; jis verčiamas visaip. Patarlių būdų čia išreiškiama mintis, kad Dievas sunaikins kaltininkus jų gyvenimo pilnybēje ir anksčiau nekaip įstengs įvykdyti savo piktus sumanymus. — *Pajus erškētį* : pajus kūrenamą po puodu erškētį, erškētis bus pašalintas — [11]*Teisusis linksminsis...* Teisingo Dievo teismo pasekmē — gerųjų džiaugsmas. — *Pagiežą* : Dievo padarytą. — *Plaus savo kojas...* Palyginimas paimtas iš karo. Vaizduojama kovos laukas, kuriame žuvo tiek daug žmonių, išlieta tiek kraujo, kad nugalētojams tenka bristi tuo krauju. Dovîdas nepasiduoda čia tik asmeninio keršto jausmui ; jis reiškia džiaugsmą dēl įvykstančios Dievo teisybēs ir aprašo jos pasekmes. — [12]*O žmonēs sakys* : kiekvienas žmogus, kurs matys tą Dievo teismą. — *Užmokestis teisiajam* : už jo laikinius vargus. — *Yra Dievas...* Matydami tiek neteisingų teisējų, žmonēs galējo paabejoti, ar yra teisybē žemēje ; bet dabar jie patirs, kad yra vyriausias teisējas, be galo teisingas, kurs padaro teismą kaltininkams, jei nevisuomet tuojau, tai visgi visai tikrai

58 psalmėje meldžia Dievą gelbēti jį nuo jo neprietelių ir saugoti nuo pavojų, aprašo priešų tykojimus ir pareiškia pasitikējimą Dievo pagalba (2-11), prašo nubausti neprietelius, skelbia jiems sugēdinimą ir žuvimą, pagaliau žada šlovinti dēkinga širdimi Dievą (12—18)

[1]*Kai Saulius siuntē...* Saulius, norēdamas būtinai nusikratyti Dovîdo, buvo davęs įsakymą saugoti Dovîdo namus ir paskirtu laiku suimti jį. Tik padedant jo žmonai Mikolei, Dovîdui pavyko ištrūkti nakčia. Tas atsitikimas aprašytas 1 Kar 19, 11... Jį atsimindamas, Dovîdas parašē šitą psalmę. — [2]*Išgelbēk...* Ps pradedama karštu maldavimu gelbēti jį

3Atimk mane iš piktadarių,
ir gelbėk mane nuo kraujagerių.
4Nes štai tykoja mano gyvybės,
sąmokslauja prieš mane galingieji.
Nėra manyje nusikaltimo nei nuodėmės, Viešpatie ;
5 be mano kaltės jie bėga priešais ir puola.
Pabusk, pasitik mane ir matyk ;
nes tu, kareivijų Viešpatie, esi Israėlio Dievas.
6Pabusk, nubausk visus pagonis,
nesigailėk visų neištikimųjų.
7Jie grįžta vakare, loja kaip šunys
ir bėgioja po miestą.
8Štai jie giriasi savo burna ; piktžodžiavimų yra jų lūpose :
« Nes kas gi girdi ? »
9Bet tu, Viešpatie, išjuoksi juos,
pasityčiojimu tu laikai visus pagonis.
10Mano stiprybe, tavęs aš žiūrėsiu,
nes tu, Dieve, esi mano tvirtovė,
11Mano Dievas, mano pasigailėjimas.
Teateina Dievas man pagalbon,
tepadaro, kad turėčiau pasigėrėjimo dėl mano neprietelių.
12Dieve, užmušk juos, kad nebūtų papiktinimas mano tautai,
išblaškyk juos savo stiprybe ir parblokšk juos,
mūsų skyde, Viešpatie.
13Jų burnos nuodėmė yra jų lūpų kalba :
tebūna jie sugauti savo puikybės, keiksmų ir melo, kuriuos jie kalba.
14Pražudyk juos rūstybėje, pražudyk, kad jų jau nebebūtų,
kad būtų žinoma, jog Dievas karaliauja Jokube ir iki žemės pakraščių.
15Jie grįžta vakare, loja kaip šunys
ir bėgioja po miestą ;
16Jie klaidžioja ieškodami maisto ;
jei nebūna sotūs, ima staugti.

---

nuo neprietelių, kurių piktumas aprašomas. — 4*Nēra manyje*... Aprašomo persekiojimo Dovîdas nebuvo nusipelnęs savo elgesiu. — 5*Jie bēga priešais*... Dovîdas bēgo tiesiai Viešpaties įsakymų keliu ; priešai užbēgo jam už akių ir yra pasiryžę pulti jį. — 6*Visus pagonis*... Visų pagonių paminējimas, rodosi, nurodo, kad tai yra priedas, padarytas vēlesniais laikais, pritaikant liturginiams tikslams. Žr žem 9 e. — 7*Jie grįžta vakare*... Dovîdo neprieteliai dieną nedrįsta vykdyti savo piktų sumanymų, todēl jie grįžta į miestą tik vakarop, čia loja kaip alkani šunys, visur landžioja ir saugoja, kad Dovîdas negalētų ištrūkti. Šita eil yra kartojamas ps šūkis. Žr 15 e. — 8*Nes kas gi girdi ?* Pasidrąsindami priešai įkalbinēja vienas kitam, kad niekas negirdi piktų kalbų, ir todēl niekas jų nenubaus - nei žmogus, nei Dievas. — 9*Bet tu*... Bet kaltininkai nebus be bausmēs, nes Dievas mato juos ir girdi.—10.11a *Mano stiprybe*... Tai antras kartojamasis ps šūkis. Žr žem 18 e. — 12*Dieve, užmušk juos*... Ebr MT yra : *neužmušk*. Taip yra ir Vulg tekste, kurs aiškinamas šiaip : neužmušk jų vienu kartu, nes jei jie žus visi vienu kartu, greit neliktų nē atsiminimo apie Dievo įvykdytą keršta ; o jei jie pažeminti ir išblaškyti gaus vargti, tai Dievo bausmēs pavyzdys ilgai stovēs tautos akyse. Bet 14 eil, rodosi, reikalauja, kad ir šitoje 12 e skaitytumēm : užmušk. — 13*Jų burnos*... Visa, ką jie kalba, yra nuodēmē. — 16Kartojamas šūkis čia papildomas aprašymu, ką daro šunys mieste. Ypač rytų kraštuose

[17]Aš gi giedosiu apie tavo galingumą,
ir džiūgausiu rytmetį dėl tavo gailestingumo,
Nes tu pasidarei man tvirtovė
ir priebėga mano suspaudimo dieną.
[18]Mano stiprybe, tau aš giedosiu,
nes, Dieve, tu esi mano tvirtovė,
mano Dievas, mano pasigailėjimas

59 (60) psalmė. Dejavimas dėl pralaimėjimo, priminimas pažado ir prašymas naujos pagalbos

[1]Khoro vedėjui Kaip : « Įstatymo lelija ». Miktam. Dovîdo. Pamokymui. [2]Kai jis buvo išėjęs prieš Aramą Naharaimą ir prieš Aramą Sobą ir kai sugrįžęs Joabas nugalėjo druskos slėnyje Edomą : 12 000 (žmonių).
[3]Dieve, tu atstūmei mus, sulaužei mūsų eiles ;
tu susirūstinęs : sugrąžink mus.
[4]Tu sukrėtei žemę, perskėlei ją ;
pagydyk jos plyšimus : nes ji svyruoja.
[5]Davei patirti tautai kietų dalykų,
girdei mus svaiginančiu vynu.
[6]Tu pastatei bijantiems tavęs vėliavą,
kad bėgtų nuo lanko,
[7]kad tavo mylimieji būtų išlaisvinti ;
padėk savo dešine ir išklausyk mus.
[8]Dievas yra kalbėjęs savo šventovėje :
« Aš džiūgausiu ir dalinsiu Sikemą
ir išmatuosiu Sukoto slėnį.

---

palaidi šunys atbēga vakare į miestą ieškoti čia sau maisto. Panašiai elgiasi Dovîdo neprieteliai. — [17]*Aš gi giedosiu*... Po baisios persekiojimų nakties ateina rytas, ir Dovîdas jau gali dēkoti Dievui už pasigailējimą ir suteiktą pagalbą

59 psalmė prasideda dejavimu, kad Dievas davē savo tautai patirti skaudžių smūgių ; tas dejavimas baigiamas prašymu pagalbos (3—7) ; toliau primenama Dievo pažadas, kad Israēlis paveldēs ne tik Palestiną, bet taip pat Moabo, Edomo ir Pilistimų šalis (8—10). Tuo pažadu pasiremdamas, Dovîdas su pasitikējimu meldžia Viešpatį, kad padētų nugalēti Idumēją (11—14). — 7—14 eil randame pakartotas 107 ps, kur jos sudaro taip pat antrą ps dalį

[1]*Kaip*: « *Įstatymo* »... Žr Ps 44, 1. — [2]*Kai jis buvo*... Primenama atsitikimas iš žydų istorijos, kurs paragino Dovîdą sudēti šitą psalmę. Apie tą atsitikimą gana plačiai pasakojama 2 Kar 8 ir 10 sk ; 1 Kron 18 ir 19 sk. Dovîdui kariaujant Sirijoje, Idumējiečiai buvo užpuolę Israēlaičių šalį, pasilikusią be kariuomenēs, ir teriojo ją be pasigailējimo. Tuomet Dovîdas buvo priverstas siųsti prieš juos kariuomenę su Joabu ir Abisaju. Išsiuntęs ją, jis tikriausiai sudējo šitą ps, melsdamas Dievo palaimos šiam žygiui. — 12 000. 2 Kar 8, 13 pasakyta 18 000. Kurs skaitmuo tikras, žinios nēra. — [3]*Dieve, tu*... Idumējiečių puolime ir jų suduotame smūgyje Dovîdas mato Dievo rūstybēs pasireiškimą, nes Idumējiečiai buvo tik įrankis, kuriuo Dievas naudojosi plyšiui Israēlio sienoje padaryti. — *Sugrąžink mus* : padēk mums. — [4]*Tu sukrētei*... Priešų puolimo pasekmēs buvo lygios žemēs drebējimo pasekmēms. — [5]*Svaiginančiu vynu.* Tokio vyno atsigēręs žmogus jaučia skausmą. Plg Ješ 51, 17. 22 ; Jer 25, 15 ir k. — [6]*Tu pastatei*... Ir bausdamas Dievas nevisai paliko savo garbintojus, nes davē jiems ženklą — *vēliavą*, aplink kurį turējo rinktis ; taigi, pradžioje jie turējo bēgti nuo priešų galybēs, o paskui patys juos pulti. Tokia vēliava (ženklas) buvo maloninga Dievo globa. Plg 2 Moš 17, 15. — [8]*Yra kalbējęs*... Psalmininkas turi čia galvoje gal ne kurį nors

9Mano yra Galaado žemė ir mano Manaso žemė,
Ir Ephraimas yra mano galvos šalmas, Judas mano skeptras,
10Moabas mano plovimos praustuvė.
Ant Edomo aš dėsiu savo autuvą,
Pilistėjos būsiu nugalėtojas».
11Kas atves mane į sustiprintąjį miestą?
kas lydės mane iki Edomui?
12Argi ne tu, Dieve, kurs atstūmei mus
ir jau nebeišeini, o Dieve, su mūsų kariuomenėmis?
13Duok mums pagalbos prieš neprietelį,
nes žmonių parama tuščia.
14Su Dievu mes elgsimės drąsiai,
ir jis sumindžios mūsų neprietelius

60 (61) psalmė. Dievu pasitikinčio tremtinio malda

1Khoro vedėjui. Stygomis. Dovîdo.
2Išgirsk, Dieve, mano šauksmą,
klausykis mano maldos.

paskirą aprašomu atsitikimu Dievo duotą pažadą, bet didįjį pažadą, liečiantį visą Dovîdo karaliavimą, aprašytą 2 Kar 7, 1... — *Aš* : Dovîdas. — *Dalinsiu Sikemą* : turēsiu pilną valdžią. — Jokubas, grįždamas iš Harano, pasiliko kurį laiką Sokkote (Padangčių slēnyje) anapus Jordano, o iš jo atējo į Sikemiečių šalį (1 Moš 33, 17. 18) šioje Jordano pusēje. Taigi, Sikemu ir Sukotu (Padangčių slēniu) čia vadinama visa Kanaano žemē, kaip šiapus, taip ir anapus Jordano. — 9*Galaado žemē*... Ta pati žadētoji Kanaano žemē vadinama šitoje eil keturiais vardais, pirmais dviem-šalis anapus Jordano ir kitais dviem-visas kraštas šiapus Jordano — *Ephraimas yra*... Ephraimas ir Judas gauna ypatingą pagyrimą, pirmas kaip tirščiausiai apgyventas, todēl ir stipriausias, antras, kad iš čia turējo būti visuomet Dievo tautos karaliai. Ephraimas vadinamas galvos šalmu, o Judas skeptru (karališkąja lazda). — 10*Moabas*... Moabą Dovîdas turējo pavergti. Iš jo jis turējo pasidaryti savo kojoms plovimos praustuvę. — *Ant Edomo*... Nors Edomas (Idumēja) dabar buvo drąsiai užpuolęs Israēlio šalį, bet ir jis bus pavergtas. Dovîdas, kad parodytų, kaip jį niekina, dēs ant jo savo kurpę, kad jis neštų ją, kaip kad vergas gauna nešti savo pono autuvą. — *Pilistējos*... Bus priversta pripažinti Dovîdą savo valdovu ir Pilistēja (Pilistimų šalis). — 11*Kas atves*... Dovîdas turi Dievo pažadą. Jis nebijo Idumējos ; bet jis gali į ją įeiti tik Dievo padedamas, todēl tos jo pagalbos dabar prašo. — *Į sustiprintąjį miestą*. Gal geriau : į Petrą ar į Sela', nes taip buvo vadinama Idumējos sostinē, labai sustiprinta tvirtovē, vargiai prieinama. Jos vieta dabar vadinama Botsra. Plg 4 Kar 14, 7 ; 1 Moš 36, 33 ; Ješ 34, 6 ; Am 1, 12 ir k. — 12*Nebeišeini* : nebepadedi mums, leidi patirti mums daug pikta. — 14*Su Dievu*... Ps baigiama pilnais pasitikējimo ir džiaugsmo žodžiais. — Kasdien mes turime kovoti, kasdien jaučiame savo silpnumą, bet taip pat kasdien gauname Dievo pagalbos. Taigi, kovokime drąsiai, atsižvelgdami į mums žadētąjį dangišką Kanaaną

60 psalmės autorius, toli būdamas nuo Dievo padangtēs, karštai ir su viltimi meldžia, kad būtų sugrąžintas į Viešpaties šventyklą (2—5), prašo suteikti ilgą amžių karaliui, žadēdamas dēkoti visados psalmēs žodžiais (6—9)

1*Stygomis*. Žr Ps 4, 1. — *Dovîdo*. Nors antraštēje yra paminētas Dovîdas kaip ps autorius, bet daugelis aiškintojų mano, kad ji parašyta Babelēs nelaisvēs laikais, kad karalius, kuriam linkima ilgo amžiaus, esąs Zorobabēlis kaip Kristaus figūra, arba tikriau pats Mesijas. Kiti tačiau aiškintojai laiko ps autoriumi Dovîdą, buvusį ištrēmime (žr 2 Kar 15—19), kurs pats sau kaip karalius

3Iš žemės pakraščių šaukiuos į tave,
kai mano širdis alpsta.
4Tu užkelsi mane ant uolos, duosi man ramybės,
nes tu man tvirtovė,
tvirtas bokštas prieš nepriete lį.
5Kadgi aš gyvenčiau visados tavo padangtėje,
bėgčiau glaustis po tavo sparnų priedanga!
6Nes tu, Dieve, girdėjai mano linkėjimus,
davei man tėvonystę tų, kurie bijo tavo vardo.
7Pridėk dienų prie karaliaus dienų,
jo metai tebūna lygūs daugeliui kartų;
8Tekaraliauja per amžius Dievo akivaizdoje:
siųsk malonę ir ištikimybę, kad sergėtų jį.
9Taip aš giedosiu tavo vardui visados
ir atitesėsiu savo įžadus kasdien

61 (62) psalmė. Vien Dievu reikia tikėtis

1Khoro vedėjui. Kaip Iditun. Psalmė. Dovîdo.
2Tik Dievuje ilsisi mano siela;
iš jo eina mano išgelbėjimas.
3Tik jis yra mano uola ir mano išgelbėjimas,
mano tvirtovė: aš daugiau nebesvyruosiu.
4Iki kolei jūs puldinėsite žmogų, griausite jį visi,
kaip pašlijusią sieną, kaip griūnantį mūrą?

---

linki ilgo amžiaus. — 3*Iš žemēs pakraščių...* Žemēs pakraščiais visados vadinama labai tolima šalis, gal Babelē. Dovîdo lūpose tai būtų aiškus iperbolinis pasakymas. — *Širdis alpsta*: toks didelis yra troškimas grįžti iš tremties. — 4*Užkelsi mane ant uolos*: duosi man saugią vietą. Kuri gi yra ta tikrai saugi vieta, ta uola, kurios taip labai trokšta psalmininko širdis, paaiškinama toliau: 5*Kadgi aš gyvenčiau...* t y kad man būtų leista gyventi toje vietoje, kurioje ypatingu būdu Dievas gyvena, Dievo pasisavintoje šventoje žemēje, ir naudotis Dievo sparnų ūksme ar slēpyne. Plg Ps 16, 8 ir k. — 6*Davei man tēvonystę tų...* tą tēvonystę, kuri buvo duota tikriems Dievo garbintojams ir paveldima jų palikuonių, kurie taip pat bijo Dievo vardo. Žemiškoji tēvonystē turi baigtis mesijinēje karalystēje, kurios karalius karaliaus per amžius. — 9*Taip aš giedosiu...* Psalmininkas tautos vardu daro pažadą amžinai šlovinti Viešpatį

61 psalmėje Dovîdas su pilna viltimi ir pasitikējimu pasiduoda Dievo valiai ir nebijo savo nepretelių, nežiūrint jų piktumo ir galybēs (2—5), žadina savyje dar didesnį pasitikējimą ir ragina savo šalininkus tą pat daryti (6—9), primena žemiškųjų dalykų menkumą, nes vien Dievas gali ir nori duoti kiekvienam, ko jis vertas (10—12)

1*Iditun.* Žr Ps 38, 1. — *Dovîdo.* Parašyta Sauliaus arba Absalomo sąmokslo metu. — 2*Tik Dievuje...* Dovîdas pilnai pasitiki Dievu. Dievas yra jo gelbētojas pavojuose. — 3*Daugiau nebesvyruosiu...* Psalmininkas prisipažįsta, kad ir jis turi baimēs ir lyg pradeda drebēti, nes žmogaus prigimtis pavojaus valandą nevisai pasiduoda valios įsakymams; bet jo baimē ne tokia, kokios jo nepriete liai laukia; ji neatves jo į nupuolimą. — 4*Iki kolei...* Dovîdo sielos susijaudinimo priežastis — nuolatiniai, nesiliaują priešų puolimai. — *Kaip pašlijusią siena...* Nors jūs manote, kad aš panašus į sieną, kuri gali kiekvieną valandą pavirsti, bet jūs puolate mane, tokį silpną, nesiliaudami, visais būriais. Kaip ilgai jūs tai da-

5Taip, jie stengiasi išvaryti mane iš mano augštos vietos,
gėrisi melu ;
Savo burna laimina,
o širdyje keikia.
6Tik Dievuje ilsėkis, mano siela,
nes iš jo ateina, ko aš tikiuos.
7Tik jis yra mano uola ir mano išgelbėjimas,
mano tvirtovė : aš nebūsiu pajudintas.
8Dievuje yra mano išgelbėjimas ir mano garbė,
mano stiprybės uola : mano priebėga Dievuje.
9Turėk jame vilties, tauta, kiekvienu metu ;
išliekite jo akivaizdoje savo širdis :
Dievas yra mums priebėga.
10Žmonių vaikai yra tik kvapas,
žmonių sūnūs apgaulingi ;
Svarstyklėje jie pakyla augštyn,
būdami visi kartu lengvesni už kvapą.
11Nepasitikėkite prispaudimu ir nesigirkite tuščiai grobiu ;
jei didėja turtai, neriškite prie jų širdies.
12Vieną kartą yra kalbėjęs Dievas ; aš girdėjau šiuodu dalyku :
« Galybė Dievo, 13ir tavo, Viešpatie, yra malonė » ;
nes tu atiduodi kiekvienam pagal jo darbą.

62 (63) psalmė. Troškimas Dievo, kurs yra mūsų gyvenimas ir išganymas

1Psalmė. Dovîdo, kai jis buvo Judo tyrumoje.
2Dieve, tu esi mano Dievas :
rūpestingai aš ieškau tavęs.
Tavęs trokšta mano siela, geidžia tavęs mano kūnas,
kaip sausa ir trokštanti žemė be vandens.

rysite ? — 5*Jie stengiasi...* Nurodomos piktos nprietelių pastangos ir jų veidmainystē. — *Mano augštos vietos,* t y priešai nori atimti iš Dovîdo jo karališką garbę ir pareigas. — 6*Tik Dievuje...* Ką Dovîdo siela jau daro (plg 2 e). Tai ji turi vis labiau vykdyti. — 6 ir 7 eil kartojama su nedideliu pakeitimu tai kas pasakyta 2 ir 3 eil. Todēl tai yra kartojimieji šitos ps žodžiai. — 9*Turēk jame vilties...* Turēti lygų pasitikējimą Dievu Dovîdas ragina visus, kurie yra jam ištikimi. — 10*Žmonių vaikai...* Nurodoma žmonių pagalbos menkumas. Visa, ką žmonių vaikai laiko svarbiu dalyku, yra tuščia ; visa jie sveria netikromis savęs apsigavimo svarstyklēmis. — 11*Nepasitikēkite...* Iš žmonių menkumo, silpnumo daroma išvada. Rišti širdį į betkurį dalyką reiškia tą pat, kaip ir branginti tą dalyką, laikyti jį svarbiu. — 12*Vieną kartą... šiuodu dalyku,* t y aš girdējau du dalyku ir to kietai laikaus. Šitokiuo kalbējimo būdu naudojasi Semitai, kad stipriau pabrēžtų skaičių, kurs iš dviejų ar kelių jų minimų yra augščiausias. Plg Am 1, 3 ; Pat 6, 16—19 ; 30, 15. 18. 21. — *Galybē Dievo,* t y Dievui priklauso. Jei bedieviai daro kitiems neteisybių, tegul dievobaimingieji ir prislēgtieji atsimena Dievo valdymą, kuriame pasireiškia Dievo galybē ir jo malonumas ; tom dviem savybēm vadovaudamos, jis atsilygina taip kaip kas nusipelnē savo darbais — *Tu atiduodi...* Plg Rom 2, 6—11

62 psalmėje Dovîdas, būdamas tyrumoje, trokšta siela ir kūnu Dievo, kurį jis anksčiau garbindavo šventykloje ; žada šlovinti visados jo malonumą, kuriuo jo siela pilnai pasisotina ; nori taip pat naktį mąstyti apie Dievą, visuomet džiaugtis jo globa, mylēti jį visa širdimi (2—9) ; skelbia savo priešų žuvimą, tuo tarpu kad jis pats ir kiti ištikimi Dievo tarnai linksminsis (10—12)

3Taip aš mąstau apie tave šventovėje,
kad matyčiau tavo galybę ir tavo šlovę.
4Nes tavo malonė yra geresnė negu gyvenimas,
mano lūpos skelbs tave.
5Taip aš garbinsiu savo gyvenime,
tavo vardu kelsiu augštyn savo rankas.
6Kaip taukais ir riebumu bus pasotinta mano siela,
ir džiūgaujančiomis lūpomis šlovins mano burna,
7Kai atsiminsiu tave savo guolyje,
mąstysiu apie tave budynėse.
8Nes tu pasidarei mano padėjėjas,
ir aš džiūgauju tavo sparnų ūksmėje.
9Mano siela glaudžiasi prie tavęs,
mane palaiko tavo dešinė.
10O kurieješko pražudyti mano sielos,
tie eis į žemės gilybes,
11Bus atiduoti kalavijo valdžion,
bus lapių dalia.
12Karalius gi linksminsis Dievuje,
girsis kiekvienas, kurs prisiekia jo vardu,
nes kalbančiųjų neteisybę burna bus užkimšta

63 (64) psalmė. Dievo teismas piktiems persekiotojams

1Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo.
2Išgirsk, Dieve, mano balsą kai aš dejuoju ;
saugok mano gyvybę nuo baimės neprietelio.

---

[1]*Judo tyrumoje* : tarp Jerusalēs ir Mirties jūros. Ps parašyta gal Absalomo sąmokslo metu, kada Dovîdas buvo priverstas pasitraukti iš Jerusalēs ir būti toli nuo šventyklos. Žr 2 Kar 17, 16. — [2]*Dieve, tu esi*... Taip Dovîdas išreiškia savo didelį troškimą vēl būti arti vietos, kurioje ypatingu būdu garbinamas Dievas. Tas troškimas toks galingas, kad jį jaučia ne tik siela, bet ir kūnas. — [3]*Taip aš mąstau*... Panašių jausmų jis turēdavo ir būdamas šventoje vietoje, kad geriau pažintų Dievo esmę, ypač gi jo galingumą ir didybę. — [4]*Nes tavo malonē*... Nors brangi yra Dievo dovana gyvybē, bet Dievo maloningumas turējo Dovîdo akyse daug didesnę vertę ; todēl *mano lūpos*... — [5]*Taip aš*... Įsitikinęs, kad visų didžiausia dovana yra Dievo malonē, jis nori garbinti ir šlovinti Dievą per visą savo gyvenimą. — *Kelsiu augštyn* : melsiuos. —[6]*Kaip taukais*... Toks Dievo šlovinimas suteikia sielai didžiausią džiaugsmą ir paguodą. Kadangi aukose buvo atnašaujama taukai kaip geriausias dalykas, tai ir čia taukai ir riebumas yra vaizdas didžiausio pasigērējimo, kokį suteikia Dievo namai, vaizdas gausiausio Dievo palaiminimo... — *Mano burna*. Burna išreikš tai, ką širdis, siela jaučia. — [7]*Kai atsiminsiu*... Siela yra tokia pilna Dievo šlovinimo, kad ir naktį jį atsimins ir visados mąstys apie tai, kas Dovîdui yra Dievas. — [9]*Mano siela*... Tas nuolatinis atsiminimas Dievo kyla iš tikros meilēs Dievui, kurs iš savo pusēs palaiko savo ištikimą garbintoją. — [10]*Kurie ješko*... Dovîdui nepavojingi neprietelių tykojimai ; ne jis, bet jie žus, nes juos sutiks mirtis be laiko. — [11]*Bus atiduoti*... žus kovoje. — *Bus lapių*... Jų lavonai liks nepalaidoti, todēl juos draskys laukiniai žvērys, lapēs, šakalai. [12]*Karalius*... Žuvus priešams, džiaugsis karalius ir jo tauta, ištikima Dievui. — *Kurs prisiekia*... Kurie pripažįsta, kad Viešpats Jahveh yra vienas tikras Dievas.—*Nes kalbančiųjų*... dēl kurių Dovîdas taip dažnai ir tiek daug turējo kentēti

63 psalmėje Dovîdas meldžia Dievo globos prieš daugelį priešų, kurie galanda savo liežuvius ir savo žodžiais stengiasi padaryti jam kuo dau-

[3]Apgink mane nuo piktadarių susirinkimo,
nuo darančiųjų neteisybę triukšmo.
[4]Kurie galanda savo liežuvius kaip kalaviją,
leidžia kaip vilyčias įnuodintus žodžius,
[5]Kad žeistų iš slėpynės nekaltąjį,
žeistų jį netikėtai, nieko nebijodami.
[6]Jie tvirtai nusistato daryti piktą dalyką,
susimoko apie spendimą spąstų slapčia,
sako : « Kas mus matys ? »
[7]Jie prasimano neapsakomus piktumus, slepia sugalvotas mintis,
ir kiekvieno jų mintis ir širdis yra gilios.
[8]Bet Dievas žeidžia juos vilyčiomis,
jie netikėtai sužeidžiami,
[9]Ir žuvimą rengia jiems jų pačių liežuvis ;
galvas kraipo visi, kurie juos mato.
[10]Ir visi bijo ir skelbia Dievo veikalą
ir apsvarsto jo darbus.
[11]Teisusis linksminasi Viešpatyje ir bėga glaustis prie jo,
ir visi, kurių širdis tiesi, didžiuojasi

64 (65) psalmė. Iškilmingas dėkojimas už Dievo suteiktas geradarystes

[1]Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo. Giesmė.
[2]Tau, Dieve, dera šlovinimo giesmė Sione
ir įžadas tebūna įvykdytas tau, [3]kurs išklausai maldas.
Prie tavęs eina kiekvienas kūnas
[4] dėl neteisybių.

giausia pikta (2—6), išreiškia taip pat viltį, kad Dievas pavers niekais priešų pastangas ; tuo visi stebēsis, o teisingieji galēs džiaugtis Dievuje (7—11) [2]*Išgirsk, Dieve...* Psalmē pradedama karšta malda su nurodymu pavojaus didumo. — [4]*Kaip vilyčias...* Priešai žeidžia apkalbinējimo, šmeižto žodžiais, kurie veikia kaip įnuodintos vilyčos. — [5]*Nekaltąjį* : Dovîdą, kurs nieku nebuvo jiems nusikaltęs. — [6]*Jie tvirtai...* Jie iš anksto džiaugiasi, kad taip gerai yra paslēpę savo spąstus, jog niekas jų nepamatys, todēl negalēs jų išsisaugoti. — [7]*Jie prasimano...* Nepriteteliai tariasi gudriai padarę savo piktą darbą, bet Dievas paverčia jį niekais. — Ir ebr tekste šitos eil prasmē yra labai neaiški. — [8]*Bet Dievas...* Dievas niekais paverčia nedorus sumanymus. Nepriętelių vilyčios nelabiau žeidžia, kaip silpno kūdikio ranka paleistosios. Jų išgaląstas liežuvis susilpnēja, dargi jiems patiems kenkia. — [10]*Visi bijo...* kad nebūtų panašiai nubausti Augščiausiojo teisme. — [11]*Teisusis...* Teisinga Dievo bausmē sukelia ištikimuosiuose jo tarnuose linksmybę ir padidina viltį

64 psalmėje šlovinama Dievo apvaizdos pasireiškimai ; visų pirma giriama dvasinēs gērybēs ir dovanos, suteikiamos išrinktajai tautai (2—5); toliau nurodoma Dievo visagalybē pasaulio valdyme (6—9) ; pagaliau iškeliama aikštēn ir giriama Dievo maloningumas, pasireiškiąs žemēs derliaus suteikimu ir kitų žemēs gērybių davimu (10—14) [2]*Tau, Dieve...* Apmąstydamas Dievo apvaizdos pasireiškimus ir jo maloningumą, Dovîdas jaučia reikalą garsiai pasakyti savo širdies jausmus ir šlovinti Dievą. — *Sione.* Siono kalnelyje Dovîdo laikais buvo sandoros padangtē. — *Įžadas* : pažadai padaryti Dievui, kad būtų išmelsta jo malonių. — [3]*Kiekvienas kūnas* : visi žmonēs ateina šlovinti, dēkoti, maldauti. — [4]*Dēl neteisybių...* Psalmininkas nuolankiai išpažįsta nuodēmes ir prisimema Dievo gailestingumą ir kalčių dovanojimą. — [5]*Palaimintas...* Nurodoma didumas laimēs, suteiktos žydų tautai jos išrin-

Slegia mus mūsų nusikaltimai :
tu juos atleidi.
5 Palaimintas, ką tu pasirenki ir pasiimi :
jis gyvena tavo padangtėse.
Mes būsime pasotinti tavo namų gėrybėmis,
tavo šventnamio šventumu.
6 Nuostabiais ženklais tu išklausai mus su teisybe,
Dieve, mūsų gelbėtojau,
Viltis visų žemės kraštų
ir toli esančių jūrų,
7 Tu, kurs sutvirtini savo jėga kalnus,
Susijuosęs galybe,
8 Kurs nutildai jūros ūžimą.
jos bangų ūžimą ir tautų triukšmą.
9 Ir tie, kurie gyvena žemės pakraščiuose, turi baimės dėl tavo ženklų ;
tu pripildai džiaugsmo tolimiausius Rytus ir Vakarus.
10 Tu aplankei žemę ir ją palaistei,
padarei ją labai turtingą.
Dievo upė yra pilna vandens ;
tu prirengei jiems javų ;
nes taip tu paruošei ją :
11 Tu palaistei jos vagas,
sulyginai jos grumstus,
Suminkštinai ją lietumi,
palaiminai jos augalus.
12 Tu apvainikavai metus savo malonumu,
ir iš tavo vėžių trykšta riebumas.
13 Trykšta riebumu tyrumos ganyklos,
ir kauburiai susijuosia džiūgavimu.
14 Laukai apsivelka bandomis,
ir slėniai apsidengia javais ;
visa linksmai šūkauja ir gieda

kimu. — *Mes būsime pasotinti...* Prireikus Viešpats daro visokių stebuklų, kad jais padėtų savo tautai. — [6] *Viltis visų...* Padėdamas savo išrinktajai tautai, Dievas pasilieka ir viso pasaulio Viešpats, ir Tėvas. — [7.8] *Tu, kurs sutvirtini...* Nurodomi kaikurie Dievo visagalybės pasireiškimai. — [9] *Žemės pakraščiuose...* Dievo galybės pasireiškimai sukelia visuose žmonėse išgąstį ir liudija jiems apie Dievo galingumą ir veikimą. — *Tu pripildai...* Dievo stebuklai ne tik gąsdina, bet taip pat daro džiaugsmo visur, rytuose ir vakaruose. — Pabrėžtinas čia psalmininko universalismas. — [10] *Tu aplankei...* Dievas suteikia žemiškų gėrybių. — *Dievo upė,* t y lietus, kurs duoda vandens, paimto iš dangiškų sandėlių. Žemė, gavus apsčiai vandens, duoda gerą derlių. — [11] *Tu palaistei...* Dar smulkiau aprašoma prirengimas žemės geram derliui. — [12] *Tu apvainikavai...* Žemės derlius ir visa, ką ji duoda, yra lyg kad papuošalas, vainikas, kurį Dievas duoda metams. — *Ir iš tavo vėžių...* Įsivaizduojama Dievas važiuojąs vežimu (plg 5 Moš 33, 26 ir k) per laukus su lietumi, ir iš jo vėžių, padarytų vežimo tekiniais, trykštąs derliaus gausumas (riebumas). — [13] *Trykšta tyrumos...* Visa šalis įgauna linksmiausią išvaizdą. Žaliumas yra lyg kad džiaugsmo apvalkalas, kuriuo apsisupa kalneliai po lietaus, tuo tarpu kad pirma jie buvo pliki ir liūdni ; tas žaliumas sužadina taip pat džiaugsmą. Vešlumu (riebumu) trykštančiose tyrumų ganyklose avinai apsivelka puikiomis vilnomis : [14] *Laukai... visa linksmai...* Visa šalis savo žavinčia išvaizda ir vaisių apstumu lyg kad garsiu balsu šlovina visų gėrybių davėją, Dievą

65 (66) psalmė. Dėkojimas ir šlovinimas Dievo už tautos išgelbėjimą

1 Khoro vedėjui. Giesmė. Psalmė.
Džiūgaukite Dievui, visos šalys,
2 giedokite jo vardo garbę,
duokite jam puikų šlovinimą.
3 Sakykite Dievui: kaip nuostabūs tavo darbai!
dėl tavo jėgos didumo pataikauja tau tavo priešai.
4 Visa žemė tegarbina tave ir tegieda tau,
tegieda tavo vardą.
5 Ateikite ir matykite Viešpaties darbus:
nuostabių dalykų jis yra padaręs žmonėse!
6 Jis pavertė jūrą sausuma;
jie perėjo per upę pėsti:
todėl linksminkimės dėl jo!
7 Jis viešpatauja savo galybe per amžius;
jo akys žiūri į tautas:
maištininkai tenesididžiuoja.
8 Šlovinkite, tautos, mūsų Dievą
ir skelbkite žinią apie jo šlovę.
9 Jis davė mūsų sielai gyvybę,
ir neleido mūsų kojai svyruoti.
10 Nes tu, Dieve, ištyrei mus;
mėginai mus ugnimi, kaip mėginama sidabras.
11 Tu įvedei mus į žabangus,
sunkią naštą užkrovei ant mūsų strėnų.
12 Tu padarei, kad žmonės ėjo per mūsų galvas.
Mes perėjome per ugnį ir per vandenį;
bet tu davei mums palengvėjimą.
13 Aš įeisiu į tavo namus su deginamosiomis aukomis,
atitesėsiu tau savo įžadus,

---

65 psalmėje raginami visi šlovinti Dievą, kurs parodo savo valdžią visose tautose (2—7) ir kurs po kieto savo tautos ištyrimo vėl jai suteikē malonių (8—12); todēl ir psalmininkas žada atnašauti aukų ir šlovinimų Dievui, kurs maloningai išklausē jo maldas (13—20)
[1]*Džiūgaukite Dievui...* Paraginęs bendrai reikšti džiaugsmą linksmais šūkavimais, psalmininkas tuojau smulkiau nurodo, kas reikia daryti. — [3]*Pataikauja*: apsimeta klusniais, dievobaimingais, viltaviliauja, nors sieloje tų jausmų neturi. — [4]*Visa žemē* visi žemēs gyventojai. — [5]*Ateikite...* Trumpai aprašomi nuostabūs Viešpaties veikalai. — [6]*Jis pavertē...* Aliuzija į stebuklingą perējimą per Raudonąją jūrą ir per Jordaną. Žr 2 Moš 14, 1... Još 3, 1... — [7]*Per amžius*: kaip kitados mūsų tēvų laikais, taip dabar ir visados. — *Jo akys žiūri...* ir mato, kas jam klusnus ir kas mēgina priešintis jo valiai. — *Maištininkai*: pagonys. Pasididžiavimas savimi greičiau atves ant jų nelaimę. — [8]*Šlovinkite...* Raginama tautos šlovinti Viešpatį dēl išgelbējimo, suteikto Dievo tautai. — [10]*Ištyrei mus*: nelaimēmis, sielvartais. Turima galvoje didžiausias pavojus, lygus mirčiai, iš kurio Dievas išgelbējo savo tautą. Jis taip aprašomas, kad galima spēlioti, jog tai buvo Babelēs nelaisvē. Plg Ez 37, 1... Ješ 48, 10. — [11]*Tu įvedei...* Plg Ješ 42,22; Raud 1, 3; 5, 5; Ješ 49,9; Ps 136,3. — [12]*Žmonēs ējo...* Baisios vergystēs vaizdas, nes nugalētojai tikrai raiti ir važiuoti mindydavo pavergtuosius. Plg Raud 5, 8: Ješ 51, 23. — *Per ugnį ir...* per visokius vargus ir suspaudimus. Plg Ješ 43,2. — *Bet tu davei...* grąžindamas laisvę. — [13]*Aš įeisiu...* Už palengvinimą ir išlaisvinimą psalmininkas žada tautos vardu dēkoti Viešpačiui,

14Kuriuos yra ištarusios mano lūpos,
ką tik yra pažadėjusi mano burna mano sielvarte.
15Aš atnašausiu tau deginamąsias riebių avių aukas su avinų taukais,
aukosiu jaučius su ožiais.
16Ateikite, klausykite visi, kurie bijote Dievo, ir aš pasakosiu,
kokių didelių dalykų jis yra padaręs mano sielai!
17Į jį aš šaukiaus savo burna
ir šlovinau jį savo liežuviu.
18Jei aš savo širdyje būčiau siekęs neteisybės,
Viešpats nebūtų išklausęs.
19Bet Dievas išklausė:
paklausė mano maldavimo balso.
20Tebūna šlovinamas Dievas, kurs neatstūmė mano prašymo
ir neatitolino nuo manęs savo pasigailėjimo

66 (67) psalmė. Prašymas palaiminti, kad visos tautos pažintų Dievą

1Khoro vedėjui. Stygomis. Psalmė. Giesmė.
2Tepasigaili mūsų Dievas ir telaimina mus;
terodo mums savo veidą šviesų,
3Kad žemėje pažintų jo kelią,
visose tautose jo išgelbėjimą
4Tešlovina tave tautos, Dieve,
tešlovina tave visos tautos.
5Tesilinksmina ir džiūgauja tautos,
kad tu valdai tautas su lygybe
ir viešpatauji giminėms žemėje.
6Tešlovina tave tautos, Dieve,
tešlovina tave visos tautos.
7Žemė davė savo vaisių;
telaimina mus Dievas, mūsų Dievas.
8Telaimina mus Dievas,
ir tebijo jo visi žemės kraštai

daryti aukų, atitesėti įžadus. — 16*Ateikite*... Su aukomis jungiama šlovinimas ir geradarybių skelbimas. — 17*Į jį aš šaukiaus*... Primenama, kad pagalbą prašantiems ir išlaisvinimą yra suteikęs Dievas. — 18*Jei aš*.. Malda buvo Dievo priimta, nes ji ējo iš nesuteptos širdies. — 20*Tebūna*... Ps baigiama gražia visa apimancia doksologija

66 psalmėje meldžiama Dievo malonių, kad geriau būtų pažintas jo kelias, kad visi žmonēs pažintų jo išgelbējimą ir kad visos tautos jį šlovintų (2—8)

2*Tepasigaili*... Psalmē pradedama seno žydų palaiminimo žodžiais. Žr 4 Moš 6, 22—27. — 3*Jo kelią*: Dievo veikalus, kaip nuostabiai Dievas veda žmoniją į išganymą. Dievo veikimo tikslas yra ne tik Israēlio išganymas, bet taip pat visų tautų išgelbējimas. Todēl visos tautos kviečiamos šlovinti Dievą kartojamais ps žodžiais: 4.6*Tešlovina*... — 5*Tesilinksmina*... Reiškiama troškimas, kad tautos džiaugtųsi dēl teisingo ir malloningo Dievo valdymo, kad jo valdžioje linksmi gyventų. — *Su lygybe*: valdai teisingai ir maloningai. — 7*Žemē davē*... Anot daugelio aiškintojų, daroma aliuzija į gausų žemēs vaisių derlių, kurs buvęs proga šitai psalmei sudēti. — Anot kitų: žemē, t y visa žmonija, gavus Dievo malonių, neš gausių šventumo vaisių. — 8*Ir tebijo*: tegul jam tarnauja. — Spējama, kad ir po šitos eil turējo būti kartojamieji ps žodžiai: *Tešlovina*... Psalmēje pareikšta daug palankumo svetimoms tautoms; joje nurodomas išsipildy-

67 (68) psalmė. Garbingas Dievo kelias iš Egipto į Siono kalną

[1]Khoro vedėjui. Dovîdo. Psalmė. Giesmė.
[2]Keliasi Dievas, jo priešai sklaidomi,
ir bėga nuo jo veido tie, kurie jo nekenčia.
[3]Jie skirstomi, kaip skirstosi dūmai,
kaip tirpsta vaškas prieš ugnį, taip žūna nusidėjėliai prieš Dievą.
[4]Teisieji gi linksminasi, džiūgauja Dievo akivaizdoje
ir turi pamėgimo linksmume.
[5]Giedokite Dievui, psalme šlovinkite jo vardą ;
taisykite kelią tam, kurs vežamas per tyrumą,
Kurio vardas yra Viešpats,
ir džiūgaukite jo akivaizdoje.

---

mas mesijinių pranašysčių apie išganymą visoms tautoms dar ir tuo, kad visos tautos visame pasaulyje kviečiamos tarnauti vienam tikram Dievui. Todēl jau šv tēvų ps aiškinama apie Dievo Žodžio įsikūnijimą ir apie pagonių pašaukimą į Mesijo karalystę

67 psalmė yra viena iš tų, kurių tekstas yra daugiausia nukentējęs amžių bēgyje ; be to, liečiami jame labai trumpai istorijos įvykiai dabar nebežinomi ; todēl ps aiškintojams tenka nugalēti visokias sunkenybes, ir ji aiškinama nevisų vienodai. Tikresnis už kitus bene bus tas aiškinimas, kurs mato psalmēje iškilmingą aprašymą žengimo Viešpaties, esančio Sandoros skrynioje, ir jo kelionę iš Egipto iki Siono kalnui. Psalmēje aiškiai kalbama apie Viešpaties žengimą į Sioną ; todēl turēta galvoje sandoros skrynios perkēlimas į Sioną. Kadangi 17 eil sakoma, jog dideli Basano kalnai su pavydu žiūri į mažą Siono kalnelį, nes Viešpats jį sau pasirinkęs, tai tas pasirinkimas turējo būti padarytas pirmą kartą, taigi ir Sandoros skrynios perkēlimas buvo taip pat pirmas (Žr 2 Kar 6, 12 ; 1 Kron 15, 3. 25... 16, 1...). Pasirinkimas nuolatinēs vietos Dievo šventyklai buvo lyg kad apvainikavimas iki tam laikui suteiktų geradarybių ir kartu iškilmingas pažadas, ženklas nuolatinio Dievo karaliavimo Israēlyje, apimančio taip pat visas tautas. Dēl to tai psalmininkas primena senas geradarybes, aprašo iškilmingumą, su kokiuo buvo parinkta vieta šventyklai, ir nurodo jos vertę visoms tautoms. — Psalmē yra mesijinē, nes šv Povilas jos žodžius (19e) aiškina apie Kristų, žengiantį į dangų (plg Eph 4,8) ; bet mesijinē ne žodine, tik dvasine prasme. — Psalmē gal buvo giedama per iškilmingas procesijas, kuriomis paprastai būdavo lydima Sandoros skrynia

67 psalmē prasideda linkējimu, kad Dievas keltųsi, nerieteliai nusigąstų ir teisieji džiaugtųsi, ir paraginimu šlovinti tą, kurs yra savo tautos globējas (2—7) ; toliau šlovinama Dievas prisiminimu didelių jo veiksmų, išvedant žydus iš Egipto, kelionēje per tyrus, suteikimu žemei derliaus, nugalējimų ir laimēs tautai (8—15) ; šlovinama dēl pasirinkimo nuolatinēs šventyklos Sione (16—19); prisimenama ypatinga globa, suteikta tautai (20—24), ir aprašoma iškilmingas Dievo įžengimas į šventyklą (25—28) ; šlovinama pagaliau didybē Viešpaties, karaliaujančio Sione, kuriam karaliai neš dovanų, kurs sudraus neprietelius, kuriam visos gimines tarnaus ir kurs iš šventyklos apreiškia savo galybę (29—36)

[2]*Keliasi Dievas*... Psalmē pradedama Mošēs žodžiais (žr 4 Moš 10, 35), kuriuos jis tardavo kiekvieną kartą, kai tik pakeldavo Sandoros skrynią ir nešdavo ją toliau kelionēje per tyrumą. — [3]*Kaip skirstosi dūmai*... Nykstą dūmai ir tirpstąs vaškas yra žmonių silpnumo vaizdas. — [4]*Teisieji gi*... Dievo kēlimos pasekmēs teisiesiems. Jiems jis teikia laimēs. — [5]*Giedokite*... Dieviškų malonių davējo pasirodymas reikia priimti šlovinimo giesmēmis. — *Taisykite kelią*... Einančiam Viešpačiui reikia taisyti kelias, kaip kad buvo daroma, kai leisdavos kelionēn karalius. Plg Ješ 40, 3. 4 ; 57. 14 ; Mt 3, 1 ir k. Bus gi tas kelias pataisytas šlovinimo giesmēmis. — *Per tyrumą*. Jau čia trumpai primenama žydų

6Našlaičių tėvas ir našlių globėjas
Dievas yra savo šventoje buveinėje.
7Dievas rengia namus pamestiesiems,
išveda belaisvius į laimę :
tik maištininkai pasilieka sukepusioje žemėje.
8Dieve, kai išėjai savo tautos priešakyje,
kai žygiavai per tyrumą,
9Žemė pasijudino ; taip pat dangus lašėjo ties Dievu,
drebėjo Sinajus akivaizdoje Dievo, Israėlio Dievo.
10Leidai kristi, Dieve, gausingam lietui ant tavo tėvonystės
ir pailsusią tu atgaivinai.
11Tavo banda gyveno joje ;
savo gerume paruošei ją beturčiui, Dieve.
12Viešpats taria žodį ;
linksma skelbėjų daugybė yra didelė :
13« Kariuomenių karaliai bėga, bėga ;
ir namų gyventojai dalina grobį.
14Tuo metu, kai jūs ilsėjotės tarp būrių gardų,
karvelio sparnai blizgėjo sidabru
ir jo sparnų galai aukso gelsvumu.

---

atvedimas į Kanaaną per tyrumą. — *Viešpats.* Ebr *Jah,* žodis sutrumpintas iš Jahveh. Tuo vardu vadinama Dievas kaip ištikimas sandoros pažadų vykdytojas. Plg 2 Moš 3,6. — [6]*Našlaičių...* Nurodoma džiaugsmo priežastis : Viešpats gina silpnujų reikalus, našlaičiams pavaduoja tėvą, gina našlių teises ir kaip toksai pasilieka *savo šventoje buveinėje* tautos tarpe. — [7]*Dievas rengia...* Dievas davė Israėlio tautai, kuri buvo svetur, namus, išvesdamas tą tautą iš Egipto nelaisvės ir perkeldamas ją į laimingą stovį. — *Tik maištininkai...* Iš nelaisvės Dievas išvedė ir tuos, kurie pasirodė atkaklūs (žr Žyd 3, 17), todėl mirė sausoje tyrumoje

[8]*Dieve, kai išėjai...* Primenama kelionė į Žadėtąją žemę vedant Dievui, taigi, ėjimas per tyrumą (8—11), užkariavimas Palestinos (12—15) ir pasirinkimas Siono (16—19). Plg Teis 5, 4. 5. — [9]*Žemė pasijudino...* Primenama stebuklai teokratinės Sandoros padarymo valandą. Plg 2 Moš 19, 16... — *Dangus lašėjo.* Iš tirštais debesimis apsupto dangaus pasipylė vandens upeliai. — [10]*Leidai kristi...* Geradarybių lietumi tu apšlakstei savo tėvonystę, t y gausiai suteikei tyruose savo geradarybių Israėlio tautai. Kaikurie aiškintojai mano, kad jau čia kalbama apie malones, Dievo suteiktas žydams Palestiną užėmus. — *Pailsusią...* Kiek kartų ji susilpnėdavo, jausdavosi pavargusi. — [11]*Tavo banda...* Israėlis kaip Dievo — ganytojo avys. — *Gyveno joje* : tyrymoje, anot kitų : Palestinoje. — *Beturčiui* : Israėliui. — Galėjo čia psalmininkas turėti galvoje taip pat Dievo duotą Israėliui *maną* iš dangaus ir putpeles. — [12.13]*Viešpats...* Pats Viešpats buvo savo mylimos tautos kariuomenės karalius ir vadas. Jis nugalėjo Kanaano tautas vienu savo žodžiu, įsakymu. Tie nugalėjimai buvo tikrai linksma žinia visai tautai; ir tą tai žinią skelbė pasitikdamos grįžtančius kareivius skelbėjos (plg 2 Moš 15, 20 ; Teis 5, 21 ; 1 Kar 18, 6 ir k). Tie nugalėjimai davė tautai daug grobio, kurį atneštą į namus dalino namų gyventojos, papuošalas, šeimininkės. — [14]Šitos eil prasme labai neaiški, ir todėl ji aiškinama labai nevienodai. Vieną tų aiškinimų čia duodame. — *Kai jūs ilsėjotės...* Po nugalėjimų tauta turėjo ramybę ir buvo turtinga. Tautos ramybė palyginama su poilsiu be jokios baimės savo dalyse, *tarp gardų,* kuriuose laikoma gyvuliai (plg Teis 5, 16) ; turtingumas gi palyginamas su blizgančiomis kaip sidabras ir auksas karvelio plunksnomis (Israėlis kaikada vadinamas Viešpaties karveliu. Žr Oš 7, 11 ; 11, 11 ir k). — [15]*Kai Augščiausias...* kada Viešpats, darydamas

15Tuo metu, kai Augščiausias sklaidė tenai karalius,
sniegas krito Salmone! »
16Augšti kalnai yra Basano kalnai,
iškilę kalnai yra Basano kalnai.
17Ko žiūrite žvairomis, jūs iškilę kalnai,
į kalną, kuriame gyventi patiko Dievui,
kuriame dargi gyvens Viešpats visuomet?
18Karinių Dievo vežimų dešimtys tūkstančių, tūkstantis tūkstančių:
Viešpats nuo Sinajaus atėjo į šventovę.
19Tu užžengei augštyn, vedinas belaisviais,
ėmei dovanų žmones,
net ir tuos, kurie nenori gyventi pas Viešpatį Dievą.
20Tebūna šlovinamas Dievas kiekvieną dieną:
mūsų naštas neša Dievas, mūsų išgelbėjimas!
21Mūsų Dievas yra Dievas, kurs gelbsti,
ir Viešpats Dievas duoda išėjimą nuo mirties.
22Iš tikrųjų Dievas sutrupina savo neprietelių galvas,
plaukuotą viršugalvį to, kurs vaikščioja savo nusikaltimuose.
23Viešpats tarė: « Aš atvesiu juos atgal iš Basano,
atvesiu iš jūros gilybės,

---

teismą, išblaškē Kanaano žemēje gyvenusius karalius, kad tą šalį atiduotų savo tautai. — *Sniegas krito Salmone.* Salmonu gal vadinama miškais apaugęs kalnas netoli nuo Sikemo (žr Teis. 9, 48) Ephraimo giminēje, arba gal turēta galvoje vienas iš Basano (žr 16 e) kalnų, kurs visados juodai atrodē, todēl ir gavo tokį vardą (Juodkalnis). Kad tas kalnas buvo apdengtas sniegu, tai buvo toks neįprastas atsitikimas, kaip ir anuomet įvykęs Kanaano karalių nugalējimas. — Kiti aiškina eil kitaip; pav: kai Israēlaičiai nugalējo Kananiečius, jie taip gausingai apsikrovē grobiu, kaip Salmonas sniegu. — 16.17*Augšti kalnai*... Basano kalnai anapus Jordano šiaurinēje Palestinoje gana augšti, turi daug viršūnių, labai derlingi. Taigi, čia įsivaizduojama, kad Basano kalnai su pavydu ir paniekinimu žiūri į menką Siono kalnelį ir laiko jį nevertu sutikusios jį garbēs. — 18*Karinių Dievo*... Po laimētos pergalēs sandoros skrynia, kuri lydējo kariaujančius, atgabenama į Siono kalną kartu su belaisviais. Su sandoros skrynia žengia pats Dievas. Nesuskaitomi kariniai vežimai yra vaizdas didelēs Dievo galybēs, su kuria jis nugalējo neprietelius. Tas pats Dievas, kurs apsireiškē Sinajaus kalne kaip įstatymo leidējas, yra dabar šventyklojē kaip antrajame Sinajuje. — 19*Tu užžengei augštyn*: į Siono kalną. — *Vedinas belaisviais.* Viešpats kaip nugalētojas veda su savim sugautus belaisvius. — *Ēmei dovanų*: kokios duodamos nugalētojui. Čia dovanos buvo žmonēs. — *Net ir tuos, kurie nenori*... Psalmininkas gal taip daro aliuziją į Jebusiečius, kurie nenorējo pasiduoti karaliui Dovîdui. Jie sakē, kad Dovîdas į jį neįeisiąs. Žr 2 Kar 5, 6—8; 1 Par 11, 5. — Pirmąją šitos eil dalį šv Povilas aiškina apie Kristaus žengimą į dangų; tik jis pakeičia žodį *ēmei* žodžiu *davē.* Nugalējimas Kanaano tautų buvo vaizdas Kristaus įvykdyto nugalējimo pragaro galybių. Kadangi Povilo laikais jau buvo prasidējęs dalinimas gērybių, kurias Kristus buvo nupelnęs savo kančia, todēl Apaštalas ir sako *davē,* kur Sen Test tiko tik *ēmei.* Povilo padarytas pakeitimas kitų aiškinamas dar kitaip. Žr Eph 4, 3 paaškin
20*Tebūna*... Primenama ypatinga globa, kurią Viešpats teikia savo tautai. — 21*Duoda išējimą*... Dievas gali visaip padēti žmogui ištrūkti iš mirties valdžios. — 22*Dievas sutrupina*... Kaip Dievas gali išgelbēti žmogų nuo mirties, taip pat jis gali atimti gyvybę ir nuvesti žmogų į mirusiųjų buveinę. Plg 1 Kar 2, 6. — *Plaukuotą viršugalvį*; priešus, baisius dēl savo nuožmumo ir savo žiaurios išvaizdos. — 23*Viešpats tarē*... Kad Viešpats sunaikina neprietelių galybę, patvirtinama Dievo duotu

24Kad pamirkytumei savo koją kraujuje,
kad tavo šunų liežuviams būtų dalis iš nepriētelių».
25Jie mato tavo įėjimą, Dieve,
įėjimą mano Dievo, mano karaliaus, į šventovę:
26Priešakyje eina giesmininkai, gale yra kanklininkai,
viduryje mergaitės muša būbinėlius.
27«Šventadieniškuose susirinkimuose šlovinkite Dievą,
Viešpatį jūs, kurie esate gimę iš Israėlio».
28Tenai yra Benjaminas, visų jauniausias, einąs jų priekyje,
Judo kunigaikščiai su savo būriais,
Zabulono kunigaikščiai, Nephtalio kunigaikščiai.
29Liepk, Dieve, pasirodyti savo galybei,
galybei, Dieve, tu, kurs veiki mūsų naudai!
30Dėl tavo šventnamio, kurs yra Jerusalėje,
tau teaukoja karaliai dovanas!
31Sudrausk nendryno žvėrį,
būrį jaučių su tautų veršiais.
Teparpuola su sidabro lazdomis:
išsklaidyk gimines, kurios džiaugiasi karais.
32Teateina didžiūnai iš Egipto,
Etiopija teištiesia savo rankas į Dievą!
33Žemės karaliai, giedokite Dievui, giedokite psalmes Viešpačiui,
34kurs vežamas per dangų, senovinį dangų.
Štai jis paleidžia savo balsą, galingąjį balsą:
35 «Pripažinkite Dievo galybę!»
Ant Israėlio jo didybė
ir jo galybė debesyse.
36Bijotinas yra Dievas iš savo šventovės, Israėlio Dievas;
jis duoda galybę ir stiprybę savo tautai.
Tebūna šlovinamas Dievas!

---

ir psalmininkui žinomu pažadu. — *Iš Basano...* ar neprieteliai bus pasislēpę toli rytuose, augštuose Basano kalnuose, ar vakaruose; nors jie pasinertų į giliausią jūrą, Dievas paims juos ir iš ten ir duos savo tautai įvykdyti juose Dievo teisybę. — 24*Kad pamirkytumei...* Plg Ps 57, 11. — *Kad tavo šunų...* kaip kad įvyko Jezabēlēs mirtyje. Plg 4 Kar 9,36. — 25*Jie mato...* Aprašoma iškilmingas įejimas į Siono šventovę. — 26*Priešakyje...* Procesija susideda iš kunigaikščių, giesmininkų ir būbinēlius mušančių mergaičių. Dievą šlovinti turi visi. — 28*Benjaminas...* Įvardijamos Israēlio giminēs, dalyvaujančios iškilmēje, dvi iš pietų Palestinos ir dvi iš šiaurēs. Pirmoje vietoje minimas Benjaminas: jis jauniausias, maža giminē; ta garbē jam teisingai priklauso, nes Jerusalē, todēl ir šventovē, yra jo sienose; iš jo taip pat buvo išrinktas pirmas žydų karalius, Saulius. — *Judo...* Nuo Dovîdo laikų ta giminē turējo duoti tautai karalius per amžius. — *Zabulono...* Tiedvi gimini, garsi karžygiškumu tēvynēs reikaluose (Teis 5, 18), atstovauja visoms kitoms. — 30*Tau teaukoja...* Siono kalno šventovē bus lyg kad pasaulio vidurys. Kai tik ji atsiras, visa žemē turēs nešti čia savo dovanas. — 31*Sudrausk...* Bet kad dovanos būtų nešamos iš visur Viešpačiui, karaliaujančiam Sione, reikia, kad neprieteliai karaliai būtų nugalēti. Nendryno žvēris, krokodilas (Ez 29, 3), yra vaizdas Egipto. — *Būrį jaučių...* būrį galingųjų, vadų su jų tautomis, kurios eina paskui juos kaip veršiai. Plg Jer 46, 20... *Teparpuola...* tepagarbina Viešpatį ir duoda jam dovanų. — 34*Savo balsą*: griaustinį. — 36*Tebūna šlovinamas...* Psalmē baigiama trumpu Dievo šlovinimu dēl visų augščiau paminētų ir paprašytų geradarybių

68 (69) psalmė. Labai prislėgto dėl Dievo žmogaus maldavimai

[1]Khoro vedėjui Kaip: « Lelijos... » Dovîdo.
[2]Gelbėk mane, Dieve,
nes vandenys siekia iki kaklui.
[3]Aš esu įklimpęs į gilius dumblus,
ir nėra, kur pasiremčiau koja;
Aš patekau į vandenų gilumą,
ir bangos apipila mane.
[4]Aš pailsau bešaukdamas,
mano gerklė užkimo;
Mano akys pavargo,
belaukiant mano Dievo.
[5]Daugiau kaip mano galvos plaukų
yra tų, kurie be priežasties nekenčia manęs.
Stipresni yra kaip mano kaulai
tie, kurie neteisingai man priešinasi;
nejaugi aš turiu grąžinti, ko aš neišplėšiau?
[6]Dieve, tu žinai mano neišmanymą,
ir mano nusikaltimai tau nepaslėpti.

---

68 psalmės autorius aprašinēja savo vargą įvairiais palyginimais, kuriais to vargo didumas paaiškinamas (2—5); kenčia jis persekiojimus, nieku jų nenusipelnęs, tik dēl savo ištikimybēs Dievui (6—13); todēl labai maldauja Dievą, kad būtų išlaisvintas nuo suspaudimų (14—22), nedoriems gi persekiotojams linki teisingos bausmēs (23—29), pats žada šlovinti Dievą ir jam dēkoti (30—33). Toliau eina ps pritaikymas Israēlio tremtiniams Babelēs nelaisvēje, kurie laukia, kad būtų atstatyta Jerusalē ir Judo karalystē (34—37)
[1]*Kaip*: « *Lelijos...* » Žr Ps 44, 1. — Nors kaikurie aiškintojai spēlioja, kad šita ps parašyta pranašo Jeremijo arba net vēlesniais laikais, bet su nemažu tiespanašumu galima tvirtinti, kad ji parašyta Dovîdo. Autorius kenčia persekiojimus dēl ištikimo tarnavimo Dievui ir dēl uolumo Dievo namams; kenčia ne nuo svetimų, bet nuo savo brolių; toks gi dalykų stovis galējo būti tik pirm Babelēs nelaisvēs; o jei ta nelaisvē ir, rodosi, turēta galvoje 36. 37 eil, tai jos gal pridētos vēlesnio autoriaus. — Psalmininkas taip aprašinēja nepritelių puolimus, kad, rodosi, turįs prieš akis persekiojimus, kurie apskritai sutinka teisiuosius. Šv gi Dvasia taip jam davē pasirinkti išsireiškimus, kad jo žodžiai pilniausia jų prasme tinka tik visų teisiausiam ir visų daugiausia kentējusiam, t y Kristui. 68 ps žodžiai labai dažnai minimi Nauj Test; taigi 5 e — Jo 15, 25; 10 a e — Jo 2, 17; 10 b e — Rom 15, 3; 22 a e — Mt 27, 34; 22 b — Mt 27, 48; 23 e — Rom 11, 9; 26 e — ApD 1, 16. 20. Todēl šv tēvai mato šitoje psalmēje pranašystę žodine prasme apie kenčiantį Kristų (žr žem pastabą 6 e)
[2]*Nes vandenys...* Vargingas stovis ir suspaudimas išreiškiamas visokiais vaizdais, visų pirma vandens ir dumblų vaizdu. — [3]*Aš įklimpęs...* Plg Ps 39, 3; Jer 38, 6. — [4]*Mano akys pavargo...* Tai ženklas didelio laukimo pagalbos, kaip kad sakoma: akis išžiūrējau belaukdamas. — [5]*Daugiau...* Plg Ps 3, 2. 3; 39, 13. — *Be priežasties nekenčia manęs.* Šituos žodžius Kristus aiškino apie save. Jo 15, 25. — *Ko aš neišplēšiau.* Mintis išreiškiama patarlių būdu: aš turiu kentēti už kaltes, kurių neesu padaręs. — [6]*Dieve, tu žinai...* Yra kalčių, dēl kurių Dievas baudžia psalmininką; bet jas žino tik jis vienas; žmonēms jos nežinomos. Teisieji laiko jį visai nekaltu; jų žiūrēdamas jis maldauja išlaisvinti nuo kentējimų. Tokių Dievui žinomų kalčių turējo Dovîdas, kaip ir kiekvienas nuodēmingas žmogus. Savaime suprantama, kad to negalima sakyti apie Kristų. Todēl tie, kurie aiškina ps tiesiogine prasme apie Kristų, jos žodžius « neišmanymą » ir « nusikaltimai » supranta apie nuodēmes,

[7]Tenebūna sugėdinti dėl manęs tie, kurie turi tavyje vilties,
Viešpatie, kareivijų Viešpatie.
Tenerausta dėl manęs tie,
kurie ješko tavęs, Israėlio Dieve.
[8]Nes dėl tavęs aš kenčiau pajuoką,
sugėdinimas dengė mano veidą.
[9]Aš pasidariau svetimšalis broliams
ir svetimas mano motinos vaikams.
[10]Nes uolumas tavo namams graužė mane,
ir pajuokos tų, kurie darė tau priekaištų, krito ant manęs.
[11]Aš prislėgiau pasninku savo sielą —
ir dėl to aš virtau pajuokos dalyku.
[12]Aš apsivilkau maišu vietoje drabužio —
ir taip pasidariau jiems pasityčiojimas.
[13]Kalba prieš mane niekus tie, kurie sėdi vartuose,
ir tyčiojasi iš manęs, kurie geria vyną.
[14]Bet su savo malda aš kreipiuos į tave, Viešpatie,
malonės metu, Dieve:
išklausyk mane, žiūrėdamas savo didelio gerumo,
žiūrėdamas ištikimos tavo pagalbos.
[15]Ištrauk mane iš dumblo, kad nenugrimsčiau,
išvaduok mane nuo tų, kurie manęs nekenčia,
ir iš giliausių vandenų.
[16]Kad nepaskandintų manęs vandenų srovės,
ir kad neprarytų manęs giluma,
ir kad šulinys nesučiauptų ant manęs savo nasrų.

---

kurias Kristus, pats būdamas nekaltas, apsiēmē ant savęs, apie visos žmonijos nusikaltimus. — [7]*Tenerausta*... Tikri Israēlaičiai, visuomet ištikimi Viešpačiui, turētų teisę nusiminti ir jaustųsi pažeminti savo šventoje viltyje, jei teisusis, kurs visados rodē savo karštą meilę Dievui, būtų jo paliktas. Bedieviai naudotųsi prieš juos tuo palikimo pavyzdžiu. — [8]*Nes dēl tavęs*... Prašymas juo labiau rodosi vertas išklausyti, kad persekiojamasis kenčia niekinimus dēl Dievo, kurs pats jo asmenyje yra niekinamas. Panašiai dejavo vēliau Jeremijas. Jer 15, 10. — [9]*Aš pasidariau*... Plg Jer 11, 18—21. — [10]*Nes uolumas tavo namams graužē mane*. Turima galvoje labai didelis rūpestis Dievo namų šventumu ir Dievu, kurs juose gyvena. Taip dar aiškiau sakoma, kad persekiojimų priežastis buvo Dievo meilē. *Graužē*: kaip kokia vidinē, karščiausia ugnis. Šv Jono Evangelijoje (2, 17) šita eil dalis yra išaiškinta apie Kristų, kai jis buvo išvaręs pardavējus iš šventyklos. Plg Jer 7, 11. — *Ir pajuokos*... Uolumas dar labiau sukēlē prieš psalmininką įnirtimą tų, kurie niekino patį Dievą. Ir šitie žodžiai išaiškinti šv Povilo apie Išganytoją. Žr Rom 15, 3. — [11].[12]*Aš prislēgiau*... Psalmininkas, pasninkaudamas ir apsivilkęs liūdinčiųjų apdaru, ašutine, meldē Dievą pagalbos savo sielvarte, bet priešams tai buvo nauja proga dar labiau jį plūsti. — [13]*Kalba prieš mane*: viešuose susirinkimuose miesto vartuose ir kur tik susieidavo pasikalbēti ar pasilinksminti, tyčiojosi iš manęs. Plg Jer 16, 5. 8; Ijob 30, 9. Šitos eil žodžiais gal nurodoma Išganytojo išniekinimas, aprašytas Mt 27, 27... — [14]*Bet su savo malda*... Kada nprieteliai labiausiai tyčiojasi ir niekina, psalmininkas karščiau meldžiasi, nes buvo atējęs *malonēs* metas. Dievo paskirta, jo amžinuose nutarimuose numatyta *malonēs* valanda būna dažniausiai ta, kurią kentējimas lyg kad nebepakeliamas, Dievo nusigręžimas pilniausias. Tos Dievo malonēs prašo sau psalmininkas vardan Dievo gailestingumo daugybēs ir vardan tikrumo išgelbējimo, pažadēto meldžiantiems. — [15].[16]*Ištrauk*... Primenama pavojus,

17Išklausyk manę, Viešpatie, nes tavo malonė meilinga;
žiūrėdamas savo gailestingumo daugybės, pažvelgk į mane.
18Ir neslėpk savo veido nuo savo tarno;
kadangi aš sielvartauju, greitai išklausyk mane!
19Prisiartink prie mano sielos, atpirk ją;
dėl mano neprietelių išvaduok mane.
20Tu žinai pajuokimą manęs, ir mano sugėdinimą, ir mano išniekinimą;
tavo akivaizdoje yra visi, kurie vargina mane.
21Pajuoka sulaužė mano širdį, ir aš pailsau,
aš laukiau, kas pasigailėtų, bet tokio nebuvo,
ir tokių, kurie paguostų, bet neradau.
22Jie įdėjo į mano valgį tulžies
ir mano troškulyje girdė mane actu.
23Tepasidaro jų stalas jiems patiems spąstai
ir kilpa prieteliams.
24Teaptemsta jų akys, kad nematytų,
ir padaryk, kad jų strėnos visados svyruotų.
25Išliek ant jų savo užsidegimą,
ir tavo rūstybės karštis tepagauna juos.
26Tebūna sunaikinta jų gyvenamoji vieta,
ir tenebūna, kas gyventų jų padangtėse.
27Nes ką tu užgavai, jie persekiojo,
ir skausmą to, kurį tu sužeidei, jie padidino.
28Pridėk kaltę prie jų kaltės,
ir pas tave jie tenebūna paskelbti teisūs.
29Tebūna išdildyti iš gyvųjų knygos
ir su teisiaisiais tenebūna rašomi.

---

aprašytas aug 3 eil. — 17.19*Išklausyk...* Prašančiojo malda darosi kaskart karštesnė. Ji remiama ypač begaliniu Dievo gerumu. — 20*Tu žinai...* Pats Dievas dar geriau žino, kaip labai psalmininkas yra reikalingas pagalbos. — 22*Jie įdėjo...* Troškimą pasigailėjimo ir paguodos priešai nuožmiai aitrino ir išjuokė, pasotindami karčiais žodžiais, išjuokimais ir niekinimais. — Ką čia psalmininkas sako apie save, tai pilniausiai padaryta su Jėzumi Kristumi. Žr Mt 27, 34; Jo 19, 29. 30 — 23*Tepasidaro...* Patiestas stalas tai žemiškos laimės vaizdas. Kadangi neprieteliai, kankindami teisųjį, davė jam ragauti tulžies ir acto, todėl teisinga, kad ir jų pačių stalas pavirstų jiems kankinimu. — Baisūs linkėjimai bausmių čia, kaip ir kitur, ne žemiško keršto išreiškimas, bet ženklas uolomo Dievo garbei, teisybei. Jie yra pasekmė minčių, išreikštų aug 8 ir 10 eil. — 24*Svyruotų*: kad jie pasidarytų silpni kūnu. — 23 ir 24 eil šv Povilas aiškina apie Israėlio atmetimą dėl nepriėmimo Mesijo. Žr Rom 11, 8. 9; plg Mt 13, 14; Jo 12, 35—40; 2 Kor 3, 14. — 26*Tebūna sunaikinta...* Linkima, kad būtų nubausti taip pat neprietelių palikuonys ir kad jie žūtų. — ApD 1, 20 šitie žodžiai aiškinami apie Judą Iskarijotą. — 27*Nes ką tu užgavai...* Dievas turėjo teisės bausti (plg aug 6 e), bet žmonėms reikėjo baudžiamojo pasigailėti. — 28*Pridėk kaltę...* Kaip jie didino kenčiančiojo skausmą, taip tebūna padidinta jų pačių bausmė. Dievas dideliems kaltininkams nubausti kaikada palieka juos jų pačių jėgoms ir leidžia jiems pulti iš nuodėmės į nuodėmę, net ir į visišką sukietėjimą. Tai jis padaro, atstodamas nuo jų, nebeduodamas jiems savo malonių, kurias jie dažnai niekino. Plg 2 Moš 9, 16; Rom 9, 18 ir k. — *Tenebūna paskelbti...* tenegauna kalčių atleidimo. — 29*Tebūna išdildyti...* Tie, kurie nebus paskelbti teisūs, bus išbraukti ir iš gyvųjų knygos.

[30]Aš gi esu nelaimingas ir skausmų suimtas ;
tegul gina mane tavo pagalba, Dieve.
[31]Aš šlovinsiu Dievo vardą su giesme
ir skelbsiu jį su dėkojimu.
[32]Tai patiks Dievui labiau kaip jautis,
kaip jauniklis jautis su ragais ir nagomis.
[33]Matykite, pažemintieji, ir linksminkitės,
ir teatgyja širdis jūsų, kurie ieškote Dievo.
[34]Nes Viešpats girdi beturčius
ir nepaniekina savo apkaltųjų.
[35]Tešlovina jį dangus ir žemė,
jūros ir kas tik juda jose.
[36]Nes Dievas išgelbės Sioną
ir statys Judo miestus :
ir jie gyvens tenai ir paveldės jį.
[37]Ir jo tarnų palikuonys gaus jį tėvonystėn,
ir kurie myli jo vardą, pasiliks jame

69 (70) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos

[1]Khoro vedėjui. Dovîdo. Prisiminimui.
[2]Teikis, Dieve, gelbėti mane ;
Viešpatie, skubėk man padėti.
[3]Tebūna sugėdinti ir tepārausta,
kurie ieško mano gyvybės.
Tegul traukiasi atgal ir tesusilaukia gėdos,
kurie gėrisi mano nelaimėmis.
[4]Tepasitraukia, susilaukę gėdos,
tie, kurie man sako : še tau, še tau !
[5]Tedžiūgauja ir tesilinksmina tavimi
visi, kurie tavęs ieško ;

Gyvųjų Knyga dažnai Šv Rašte yra vaizdas priklausymo Dievo karalystei žemėje ir danguje. Plg 2 Moš 32, 32. — [30]*Tegul gina*... Kadangi Dievas yra teisingas, todēl ps autorius turi tikrą viltį, kad bus išklausytas ir išgelbētas, ir už tą išgelbējimą jau žada šlovinti Viešpatį. [31]Toks šlovinimas ir išpažinimas Dievo didybēs jam patiks labiau nekaip geriausios aukos : [32]*Jauniklis jautis* : pilnai užaugęs (turįs arti trejų metų), toks, kokį įstatymas laiko nesuteptu. Žr 3 Moš 2, 3. — [33]*Matykite*... Išgelbējimas persekiojamojo teisiojo bus džiaugsmo priežastis visiems kitiems neteisingai varginamiems. — Psalmininkas jau stačiai į juos kreipiasi ir ragina linksmintis : — [34]*Savo apkaltųjų*. Apkaltieji yra ne tik tie, kurie surišami grandinēmis ir įmetami kalējiman, bet taip pat visi, kurie priima betkuriuos kentējimus dēl ištikimybēs Dievui. Jų Dievas ne tik nepaniekina, bet dar rūpinasi jais su didžiausia meile. Bedievių įvykdyto apkalimo pavyzdį randame aprašytą pranašo Jeremijo gyvenime. Žr Jer 20, 2 ; 32, 2 ; 33, 1 ; 36, 5 ; 37, 14. 15 ; 39, 6 ; 40, 1. — [35]*Tešlovina*... Psalmē tikriausiai buvo baigiama šituo pakvietimu visų kūrinių šlovinti Dievą. — [36].[37]eil pridētos gal Babelēs nelaisvēs laikais, nes jose išreiškiama viltis atitaisymo : bus statomi Sionas, Jerusalē, Judo miestai. Sionas vēl bus tautos tēvonystē, *ir kurie mylį jo* (Dievo) *vardą, pasiliks jame*

69 psalmėje Dovîdas meldžia Dievo pagalbos, kad tie, kurie tykoja jo gyvybēs, turētų trauktis šalin su gēda (2—4), kad tikri Dievo tarnai linksmintųsi ir jį augštintų ir kad jis pats greitai susilauktų Dievo pagalbos (5.6)

Dovîdo. Šita ps padaryta iš Ps 39,

ir tesako visados : « Tebūna šlovinamas Dievas »,
kurie geidžia tavo pagalbos.
6Aš gi esu nelaimingas ir vargšas,
Dieve, padėk man.
Mano padėjėjas ir mano vaduotojas esi tu ;
mano Dieve, nedelsk

70 (71) psalmė. « Neatmesk manęs senatvės metu »

1Prie tavęs, Viešpatie, aš bėgu glaustis ;
tenebūsiu sugėdintas per amžius.
2Žiūrėdamas savo teisybės, išgelbėk mane ir išvaduok mane,
palenk prie manęs savo ausį ir gelbėk mane.
3Būk man priebėgos uola, sustiprinta pilis, kad išgelbėtum mane,
nes tu esi mano uola ir mano pilis.
4Mano Dieve, atimk mane iš nedorėlio rankos,
iš neteisaus ir prispaudėjo kumščio ;
5Nes tu esi mano laukimas, mano Dievas,
Viešpatie, tu mano viltis nuo pat mano jaunystės.
6Tavimi aš remiuos nuo pat motinos įsčios ;
nuo mano motinos vidurių tu buvai mano globėjas ;
tavyje aš turėjau vilties visados.
7Daugeliui aš pasirodžiau kaip stebalas ;
nes tu buvai galingas mano padėjėjas.
8Mano burna buvo pilna tavo šlovinimo,
per visą dieną tavo garbės.
9Neatmesk manęs senatvės metu ;
kai išseks mano jėgos, nepalik manęs.
10Nes mano neprieteliai kalba apie mane
ir, stebėdami mane, tariasi iš vieno,
11Sakydami : « Dievas paliko jį ;
vykitės ir sugaukite jį,
nes nėra, kas jį atimtų ».

14—18. Skirtumų taip jų kaip ir nēra. Atskirta ji nuo 39 ps gal tik dēl to, kad tose penkiose eil yra labai tinkamas šaukimasis Dievo pagalbos

70 psalmės autorius, žmogus pamaldus ir jau senas, nelaimēs prislēgtas, prašo sau pagalbos iš Dievo, kurs laikē jį savo globoje nuo pat kūdikystēs, kuriuo jis visuomet pasitikējo ir kurį visados šlovino (1—8) ; aprašinēja piktus priešų sumanymus ir pakartotinai prašo Dievą, kuriam bus visados dēkingas, skubiai eiti jam pagalbon (9—16) ; prisimena Dievo pagalbą, kurios buvo dažnai gavęs savo gyvenimo sunkiose valandose, meldžia, kad jos susilauktų taip pat savo senatvēje, žadēdamas šlovinti Dievą už tą geradarybę (17—24). — Psalmēs autorius nežinomas. Jis turējo būti žmogus pamaldus ir jau senas (9. 18 e), kenčiąs persekiojimą (4. 10. 11. 24 e). Nemaža šitos ps dalis yra padaryta iš kitų senesnių ps žodžių ar bent labai juos primena. Taigi, 1—3 e paimtos iš Ps 30, 2—4 ; 5. 6 e iš Ps 21, 10. 11 ; 12 e primena Ps 21, 12 ir 69, 2 ; 13 e Ps 39, 15 ; 34, 4. 26

1—3*Prie tavęs...* Žr Ps 30, 2—4. — 4*Iš nedorēlio rankos*. Psalmininko priešas yra nedoras žmogus, todēl vertas Dievo bausmēs. — 5.6*Nes tu esi...* Žr Ps 21, 10. 11. — 7*Kaip stebalas* : dalykas, kurs sukelia žmonēse nustebimą dēl daugybēs nelaimių, kurios mane sutiko (žr 20 e) ir kuriose Dievas man padēdavo. — 8*Mano burna...* Juo daugiau buvo nelaimių, juo labiau psalmininkas šlovino Dievą. — 9*Neatmesk...* Dar daugiau reikia Dievo pagalbos senatvēje. — 11*Dievas paliko jį...* Šį kartą priešininkai tikisi, kad psal-

12Dieve, nestovėk toli nuo manęs,
Mano Dieve, skubėk man padėti.
13Tebūna sugėdinti, tepražūna mano gyvenimo priešininkai ;
tesusilaukia paniekinimo ir gėdos, kurie ješko man nelaimės.
14Aš gi visados turėsiu vilties
ir kasdien dauginsiu visą šlovinimą tavęs.
15Mano burna skelbs tavo teisybę,
visą laiką tavo pagalbas,
nes aš nežinau jų saiko.
16Aš išpasakosiu Dievo galingumą,
Viešpatie, aš skelbsiu tavo vieno teisumą.
17Dieve, tu mokei manę nuo pat mano jaunystės,
ir iki dabar aš skelbiu tavo nuostabius darbus.
18Bet taip pat senatvėje ir senyvame amžiuje,
Dieve, nepalik manęs,
Kolei skelbsiu tavo petį šitai kartai,
visiems būsimiems tavo galingumą,
19Ir tavo teisumą, Dieve, kurs pasiekia dangų,
kuriuo padarei tokių didelių dalykų. Dieve, kas yra tau lygus ?
20Esi man siuntęs daug ir skaudžių sielvartų :
tačiau tu vėl atgaivinsi mane ir vėl iškelsi mane iš žemės gilybių.
21Padaugink mano vertę
ir vėl paguosk mane.
22Taip pat aš šlovinsiu psalteriu tavo ištikimybę, Dieve,
skambinsiu tau kanklėmis, Israėlio Šventasis.
23Mano lūpos džiūgaus, kada aš tau giedosiu,
taip pat ir mano siela, kurią atvadavai.
24Ir mano liežuvis skelbs per visą dieną tavo teisybę,
nes yra sugėdinti ir paraudo tie, kurie ješko man nelaimės

71 (72) psalmė. Mesijo karalystė

1Saliamono.
Dieve, duok karaliui savo išminties teisingai teisti
ir savo teisingumo karaliaus sūnui,

mininkas nebeišsigelbēs ir kad niekas jam nebepadēs. — 12*Dieve*... Žr Ps 21, 12 ; 69, 2. — 13*Tebūna*... Plg Ps 39, 15; 34, 4. 26. — 15*Tavo pagalbas*... Dievo teisybē pasireiškia visokeriopa Dievo teikiama pagalba ; tos pagalbos yra daug, be saiko ; ją skelbs psalmininkas. Jis šlovins didelius Dievo veikalus, kuriais Dievas apreiškia savo teisybę

17Gavęs daug Dievo pagalbos savo jaunystēje, psalmēs autorius prašo jos ir savo senatvēje, ypač dēlto, kad Dievas yra jam *siuntęs daug ir skaudžių sielvartų*. Tie vargai yra lygūs netekimui gyvybēs, lygūs žengimui į mirusiųjų buveinę. — 21*Padaugink mano vertę* : pakeldamas mane iš suspaudimo, į kurį esu patekęs, ir tuo paguosdamas mane. — 22*Aš šlovinsiu*... Prašydamas pagalbos, psalmininkas visai pasitiki Dievu, todēl žada šlovinti Israēlio Šventąjį, jam karštai dēkoti, skelbti jo teisybę. — Kaikurie aiškintojai mano, kad ps autorius kalba visos savo tautos vardu, tos, kuri tiek Dievo pagalbos yra gavusi nuo pat savo jaunystēs, nuo savo atsiradimo dienos, kuriai Dievas visados padēdavo varguose, kuriai tos pagalbos ypač reikia jos senatvēje, kai ji pateko į neapsakomus vargus, nelaisvę. Tautos tad vardu psalmininkas ir šlovina Visagalį ir karštai dēkoja, pareikšdamas jam visų pasitikējimą

71 psalmės autorius po trumpos maldos, kad Dievas suteiktų karaliui karališkąją valdžią, tuojau pradeda aprašinēti laimingą jo karalys-

2Kad jis valdytų tavo tautą su teisybe
ir tavo pažemintuosius su lygybe.
3Kalnai atneš tautai taiką
ir kauburiai teisybę.
4Jis gins tautos pažemintuosius,
išgelbės beturčių vaikus
ir sunaikins prispaudėją.
5Ir ilgai jis gyvens, kaip saulė
ir kaip mėnulis per visas kartas.
6Nužengs kaip lietus ant vejos,
kaip lietaus šlakai, kurie laisto žemę.
7Jo dienomis žydės teisybė
ir taikos apstybė, kolei nebebus mėnulio.
8Ir jis viešpataus nuo jūros iki jūrai
ir nuo upės iki žemės pakraščių.
9Ties juo parpuls jo neprieteliai,
ir jo priešininkai laižys žemę.

---

tēs stovį ir nurodo jos amžinumą (1—7) ; toliau skelbia tos karalystēs išsiplētimą visame pasaulyje, visų karalių ir visų tautų jai pasidavimą, draug išdēstydamas, kaip toje karalystēje bus elgiamasi su silpnaisiais ir beturčiais (8—15) ; pagaliau aprašo karalystēs teisingumą ir šlovingumą (16. 17). — Prie 71 ps pridēta visos antrosios psalmyno knygos pabaiga, pagarbinimas Dievo ir psalmyno rinkējo pastaba

[1]*Saliamono.* Laikydamies Vulgatos antraštēs, daugelis mano, kad šitą psalmę sudējęs Dovîdas, kada turējęs atiduoti jam savo sostą. Bet ebr tekste Saliamonas įvardijamas kaip ps autorius. — Psalmēje kalbama tik apie Mesiją. Taip ją suprato senovēs žydai, taip ją aiškina kone visi šv tēvai, ir tikrai, kas pasakyta 5.7.8-11 eil, netinka jokiam kitam karaliui, kaip tiktai Kristui. Autorius, kalbēdamas išimtinai apie Mesiją ir jo karalystę, ima vaizdus iš Saliamono karalystēs sąlygų. — *Dieve, duok*... Karaliaus dalykas yra daryti teismą ir teisybę tautoje (plg 2 Kar 8, 15). Tobuliausiai tai įvykdo vyriausias karalius, Dievas. Taigi, psalmininkas meldžia suteikti karaliui tą savo valdymo būdą, daryti taip, kaip jis daro teisybę, ir atiduoti kiekvienam, kas jam priklauso. — *Karaliui.* Khaldaiškoje paraphrazēje pasakyta : karaliui Mesijui. Tas pats karalius tuojau vadinamas karaliaus sūnumi, todēl karališkoji valdžia priklauso jam teisētai. — [2]*Tavo pažemintuosius*... Kai tauta valdoma dieviškų būdu teisybēje, tuomet ir pažemintųjų teisēs neniekinamos. — [3]*Kalnai*... Kalnai ir kauburiai čia reiškia visą šalį, kurioje jie matomi toli. Teisybēs pasekmē ir vaisius bus taika ir ramybē tautoje. [4]*Jis gins.* Paaiškinama, kaip teisingumu bus padaryta ramybē ir taika. — [5]*Ir ilgai*... Ramybē bus amžina, nes kurs darys teisybę, karalius, bus tolei, kolei šviečia saulē ir mēnulis, per visas kartas. Nuolat keičiantis žemiškiems dalykams, saulē ir mēnulis laikosi visuomet savo tvarkos, todēl yra vaizdas pastovumo, nekitējimo. — [6]*Kaip lietus*... Nupjautai pievai ypač reikia lietaus (Am 7, 1). Kaip lietus be žmogaus prisidējimo lyja ir atgaivina pievą, taip Mesijas ateis savo tautai iš laisvo Dievo pasigailējimo. — Šv tēvai aiškina šitą eil apie Dievo Sūnaus nužengimą žemēn ir, remdamies Vulgatos vertimu, kuriame vietoje vejos yra minima vilna, sako, kad vilna čia yra pavadinta Marija ar žydų tauta. — [7]*Kolei nebebus*... visuomet, per amžius. — [8]*Nuo jūros iki*... Nurodomas Mesijo karalystēs platumas. Ji apims visą pasaulį : *nuo jūros... iki žemēs pakraščių.* Dažniausiai žydų minima jūra yra Tarpžemē ; upe gi tai Eupratas. — [9]*Parpuls*... Mesijo viešpatavimą turēs pripažinti visi, net ir laukinēs, atkakliausios tautos. — *Laižys žemę* : pasiduos su didžiausiu nuolankumu, taip, kaip daro tie, kurie, pasisakydami esą vergai, bučiuoja parpuolę

10Tarsio ir salų karaliai neš dovanas ;
Arabų ir Sabos karaliai gabens atnašas.
11Ir visi karaliai garbins jį,
visos tautos jam tarnaus.
12Nes jis išvaduos beturtį, kurs jo šaukiasi,
ir nelaimingąjį, kuriam nėra padėjėjo.
13Jis pasigailės vargšo ir beturčio
ir gelbės beturčių gyvybę.
14Nuo skriaudos ir prispaudimo jis išvaduos juos,
ir jo akyse bus brangus jų kraujas.
15Todėl jis bus gyvas, ir jam duos Arabijos aukso ;
jie melsis už jį visados,
nuolat šlovins jį.
16Žemėje bus javų apstybė ;
ant kalno viršūnių šlamės, kaip Libanas, jo vaisiai ;
ir miestų gyventojai žydės kaip žemės žolė.
17Jo vardas bus šlovinamas per amžius ;
kolei švies saulė, pasiliks jo vardas.
Ir visos žemės giminės bus palaimintos jame,
visos tautos skelbs jį esant laimingą.

* * *

18Tebūna šlovinamas Viešpats, Israëlio Dievas,
kurs tik vienas tedaro stebuklus.
19Ir tebūna šlovinamas jo garbingas vardas per amžius,
ir jo garbės tebūna pilna visa žemė. Tebūna, tebūna

žemēs dulkes. — 10*Tarsio* : tolimiausių saulēleidžių, Tarsio uosto Ispanijoje (plg Ps 48, 8). — *Salų* : Tarpžemio pajūrio ir jo salų gyventojai. — *Dovanas* : ne laisva valia duodamas, bet valdovams priklausančius mokesčius. — *Arabų ir Sabos* : pietų šalių, vadinamosios laimingosios Arabijos (3 Kar 5, 1 ; 10, 24...) ir Meroēs valdovai. Įvardytieji tautos ir karaliai tai tik pavyzdžiai visų kitų, nes 11*ir visi karaliai...* — 12*Nes jis...* Mesijui karaliui tarnaus visi, nes jo viešpatavimas pilnas maloningumo. — 14*Bus brangus...* jis gins jų gyvybę ir keršys už išlietą kraują. — 15*Jis bus gyvas.* Linkējimas karaliui : tegyvuoja, tebūna laimingas, ir tegul jam duoda... — *Melsis už jį* : kad jo karaliavimas būtų visados laimingas. — 16*Ant kalnų viršūnių...* Ten, kur paprastai galima rasti tik piktų uolų ar retų medžių, augs javai. Su tuo žemiškų gērybių gausumu palyginami mesijinēs karalystēs palaiminimai. — *Kaip Libanas.* Augančių javų šlamējimas, vējui papūtus, palyginamas su medžių ošimu Libane. — *Ir miestų gyventojai...* Su žemēs vaisių gausumu jungiama padaugējimas ir laimē tautos. Gyventojų bus tiek daug, kaip žolēs laukuose. — 17*Jo vardas...* Pareiškiama linkējimas, kad karaliaus garbē ir šlovē pasiliktų per amžius. — *Ir visos...* Plg 1 Moš 26, 4 ; 28, 14

18 *Tebūna šlovinamas...* 18 ir 19 eil žodžiai, kuriais šlovinamas Dievas, šitai psalmei nepriklauso. Jais baigiama visa *antroji* psalmyno knyga (žr Įvado 108 puls ; plg Ps 40, 15). — Toliau dedama psalmių rinkējo pastaba : Čia baigiasi Jēsēs sūnaus Dovîdo šlovinimo giesmēs. Taip norima pasakyti, kad visos jam žinomos psalmēs buvo surinktos į pirmąsias dvi psalmyno knygas. Bet tuo dar nepasakyta, kad jos visos be išimties yra Dovîdo ir kad kitas vēlesnis rinkējas nebegalējo rasti daugiau Dovîdo sudētų psalmių ; nes ir kitose psalmyno knygose yra, kad ir netiek daug, Dovîdo psalmių ; tik jos galējo būti nežinomos pirmiesiems rinkējams

TREČIOJI PSALMIŲ KNYGA

72—88 (73—89) psalmės

72 (73) psalmė. Tariamoji bedievių laimė ir jos apgaulingumas

1Psalmė. Asapho.
Koks gi geras tiesiesiems Dievas,
Viešpats yra tiems, kurių širdis nesutepta!
2Mano gi kojos kone pasviro,
kone padriko mano žingsniai,
3Nes aš pavydėjau bedeviams,
matydamas nusidėjėlių pasisekimą.
4Nes nėra jiems jokių kentėjimų,
sveikas ir riebus jų kūnas.
5Jie nedalyvauja žmonių varguose
ir neplakami, kaip kiti žmonės.
6Todėl juos juosia puikybė kaip grandinaitė,
ir kaip drabužis supa juos smarkumas.
7Iš jų nutukusios širdies eina jų nedorumas,
trykšta minties prasimanymai.

---

72 psalmė. Gražiausioje šitoje psalmēje, taip pat, kaip ir 36 bei 48 pss, svarstomas klausimas, kaip galima suderinti su Dievo teisingumu tai, kad bedieviai turi pasisekimo ir būna laimingi ; čia duodama atsakymas išsamesnis ir gilesnis, kaip anose psalmēse : ne ši žemē sprendžia likimą, bet yra kitas gyvenimas, kuriame bedieviai žus, gerieji gi džiaugsis Dievuje. — 72 ps autorius prisipažįsta jautęs savo pasitikējime Dievu neramumą dēl bedievių laimēs (1—3), nes bedieviai dažnai turi daugiau pasisekimo kaip kiti žmonēs, todēl keliasi puikybēn, vargina kitus, piktžodžiaują ir dēl savo laimēs būna suvedžiojimas tautai (4—10) ; iš čia atsiranda tokių, kurie sako neesą Dievo apvaizdos, žmogus veltui laikąsis teisybēs, nes gerieji daugiausia kenčia, nors taip neturētų kalbēti tikras Dievo tarnas (11—15). Psalmininkas toliau sakosi radęs to painaus klausimo išrišimą šventykloje, kur supratęs bedievių laimēs apgaulingumą. Dabar išpažįsta savo paikumą, kad dēl to dalyko buvęs neramus (16—23). Taigi, su didesne meile nori laikytis didžiausios gērybēs, Dievo, kurs priims jį į savo garbę (24—28).

1*Asapho.* Žr Ps 49, 1. — *Koks gi geras...* Tokie buvo psalmininko jausmai pirm sukilusios dēl bedievių laimēs pagundos, tokiuos pats jis įgavo, abejonę išrišęs. — 2*Mano gi kojos...* Buvo laikas, kad autoriaus pasitikējimas Dievu buvo pavojuje : jis kone nusidējo abejojimu, Dievo teisybēs paneigimu. Tai išreiškiama palyginimu žmogaus, netvirtai stovinčio ant savo kojų ir žengiančio netikrus žingsnius. — 4*Nes nēra jiems...* Nusidējēliai ramūs, nes nesirūpina mirtimi, jos nebijo ; o jei jiems atsitinka kokia nelaimē, tai ir ta greitai praeina. — 5*Jie nedalyvauja...* nepatiria bendrų žmonēms nelaimių, ir jei kokia sloga ištinka kitus žmones, bedieviai neplakami kartu su jais ; todēl jie keliasi puikybēn ir elgiasi nedorai. — 6*Todēl... puikybē...* Puikybē yra jų kaklo papuošalas, kuriuo jie giriasi, nes vaikščioja kaklą ištiesę. — 7*Iš jų nutukusios...* Bedievių pui-

8Jie išjuokia ir kalba piktai,
iš augšto graso prispaudimu.
9Savo burna jie puola dangų,
ir jų liežuvis bjauroja žemę.
10Todėl mano tauta gręžiasi į juos
ir siurbia sau gausingo vandens.
11Ir sako : « Kaipgi Dievas tai žinos,
ir argi yra Augščiausiajame žinojimas ? »
12Štai tokie yra nusidėjėliai
ir, visuomet ramūs, jie didina galingumą.
13Taigi, ar neveltui aš laikiau savo širdį nesuteptą
ir ploviau nekaltas savo rankas ?
14Nes aš kenčiu rykštes kiekvienu metu
ir plakimą kasdien.
15Jei būčiau manęs : Kalbėsiu kaip jie,
aš būčiau išsižadėjęs tavo vaikų giminės.
16Taigi aš svarsčiau, kad tai suprasčiau ;
bet man rodėsi sunku,
17Kolei neįėjau į Dievo šventovę
ir neįsižiūrėjau, koks būna jų galas.
18Tikrai ant slidaus kelio tu statai juos,
nustumi juos į griuvėsius.
19Kaipgi jie sukniubo akimirksnyje,
išnyko, yra sunaikinti didelio išgąsčio !
20Kaip sapną, kada kas pabunda, Viešpatie,
taip tu, kai atsikelsi, paniekinsi jų vaizduotės dalykus.

---

kybēs ir smarkumo pasekmēs: jų nedorumas, nevaldymas piktų širdies geidulių, kurių jie klauso. — 8*Jie išjuokia...* niekina kitus žmones, žiūri į juos iš augšto. — 9*Savo burna...* jie piktžodžiauja net ir tam, kas augščiausia ir švenčiausia ; žemēje jie visa niekina, teršia savo kalbomis. — 10*Todēl mano tauta...* Savo pasigyrimais ir tariama laime bedieviai suvedžioja net geruosius, kurie kelia į juos savo akis ir mintis. — 11*Kaipgi Dievas...* Jei Augščiausias tai žinotų ir matytų ir rūpintųsi žmonēmis, tai kodēlgi tie nusidējēliai, pilni visokių kaltybių, gyvena laimingi ir gali nuolat didinti savo lobį ? Taip suvedžiotojai pradeda ginčyti Dievo apvaizdos veikimą. — 13*Taigi, ar...* Toks dalykų stovis sukēlē psalmininko širdyje jau augščiau (2 e) minētą abejonę, svyravimą. — *Ploviau nekaltas...* Aš saugojaus betkurios kaltēs, gyvenau be nusikaltimo, tačiau : 14*Aš kenčiu...* Jei Dievas yra visažinantis pasaulio tvarkytojas, kaipgi mano pastangos jam patikti galējo būti apmokētos nelaimēmis, tuo tarpu kad bedieviai valdo pasaulį ir džiaugiasi juo ? — 15*Jei būčiau...* Jei būčiau pasidavęs, pritaręs kilusiai abejonei, aš tuo pačiu būčiau atskyręs save nuo Dievo vaikų, būčiau priēmęs mokslą, kuriuo griaunama dorumo pagrindai. Pats nepasiduodamas abejonei apie Dievo apvaizdą, psalmininkas stengēsi, kiek galēdamas, suprasti, kodēl bedieviai būna laimingi, ilgai ir ne be vargo tai svarstē, nes dalykas rodēsi tikrai sunkus. — 17*Kolei neįējau...* Klausimo išrišimą jis rado būdamas šventovēje, karštai melsdamos Dievui. — *Koks būna jų galas.* Jo akys buvo nukreiptos į galutinį nelaimingą bedievių likimą

18*Tikrai ant...* Viešpats yra paskyręs bedieviams visokių nelaimių. — Jų laimē neturi pastovumo. Nuo augšto laipsnio, kur jie rodosi esą laisvi nuo pavojaus, jie ūmai nusviedžiami į prapultį. — 19*Kaipgi jie...* Bedieviai žūna netikētai, laimēs pilnume. — 20*Kaip sapną...* Kaip visas sapno tuštumas pasirodo, kada žmogus nubunda, taip tu, Viešpatie, stojęs teisti, parodysi, kad jų tariama didybē yra tik apgaulingas vaizdas, kurį tu atstumsi nuo savęs ir išdildysi

21Kai įsikarščiuodavo mano mintis
ir mano širdis buvo suspaudžiama,
22Aš būdavau neišmanėlis ir nesuprasdavau :
buvau kaip galvijas tavo akyse.
23Bet aš būsiu visados su tavim :
tu pasiėmei mano dešinę ranką ;
24Savo sumanymu tu lydėsi mane
ir priimsi pagaliau mane į garbę.
25Kas gi be tavęs yra man danguje ?
ir, jei esu su tavim, neduoda man pasigėrėjimo žemė.
26Niekais pavirsta mano kūnas ir mano širdis,
mano širdies Uola ir mano dalia yra Dievas per amžius.
27Nes štai, kurie atstoja nuo tavęs, žus,
tu sunaikini visus, kurie paleistuvauja, atstodami nuo tavęs.
28Man gi yra gera būti arti Dievo,
turėti savo priebėgą Viešpatyje Dievuje.
Aš išpasakosiu visus tavo darbus
Siono dukters vartuose

73 (74) psalmė. Dejavimas dėl sunaikintos šventovės ir maldos

1Maskil. Asapho.
Kam, Dieve, atstūmei amžinai ;
tavo rūstybė dega prieš tavo ganyklos avis ?
2Atsimink savo draugiją, kurią įsteigei senais laikais,
giminę, kurią atvadavai sau, kad ją valdytumei,
Siono kalną, kuriame pastatei sostą.

juos amžinai. — 21*Kai įsikarščiuodavo*... Psalmininkas dabar gyvai supranta, kaip paika buvo karščiuotis dēl tuščios bedievių laimēs, paskui kurią eina tokia didelē nelaimē. Jis lyg kad sako : kadangi mano širdis buvo susikrimtusi ir aš kankinaus, tai aš buvau tavo akivaizdoje lyg nieko neišmanąs galvijas. — 23*Bet aš būsiu*... Psalmininkas jau su džiaugsmu pradeda aprašinēti tikrą laimę Dievuje. — *Tu pasiēmei*... palaikai mane, kad neparpulčiau. — 24*Lydēsi mane* : vesi mane tavo šv valios paskirtais takais. — *Ir priimsi*... Taigi, psalmininkas ne slidžioje, kaip bedieviai, stovi vietoje, bet palaikomas paties Viešpaties, jo sumanymu vedamas ir, pervestas per gyvenimą, bus priimtas į amžiną garbę. Toks jo galas, kurs padaro jį pilną pasitikējimo gyvenimo tamsybēje ir šviečia jam, žengiančiam į anapus kapo. — 25*Kas gi be tavęs*... Vienatinē ir svarbiausia gērybē yra būti su Dievu. Dangus be Višpaties neturētų psalmininkui nieko žavingo, ir žemēje jis nieko daugiau netrokšta, jei tik turi Viešpatį. Nors žūtų jo kūnas ir baigtųsi žemiškas gyvenimas, jis ir tuomet jausis laimingas, nes : 26*Mano širdies Uola*... — 27*Kurie paleistuvauja*... Kas iš Dievo tautos eina paskui svetimus dievus, apie tą sakoma, kad jis paleistuvaująs, svetmoteriaująs, nes toksai laužo padarytą su Dievu sandorą. — 28*Man gi gera*... Kad žmogaus nesutiktų paminētas 27 e likimas, reikia artintis į Dievą ir vien jo laikytis. — *Aš išpasakosiu*... Ką pats psalmininkas suprato šventykloje (17 e), tai jis nori skelbti viešai, *Siono dukters vartuose*, Jerusalēs vartuose, viešame susirinkime

73 psalmėje po trumpos įžangos, kurioje psalmininkas šaukiasi Dievo pasigailēti, jis aprašo nelaimes, sutikusias Israēlį, ypač gi šventyklos sugriovimą ir sudeginimą, taip pat panaikinimą Dievo kulto (1—9), toliau primena didelius stebuklus, kuriais Dievas kitados sutvirtino ir gynē savo tautą (10—17), ir baigia karštu maldavimu išgelbēti suvargusią ir pažemintą tautą ir už ją atkeršyti (18—23)
1*Asapho*. Žr Ps 31, 1 ; 49, 1. Plg

[3]Pakreipk savo žingsnius į amžinus griuvėsius :
neprietelis sunaikino visa šventovėje.
[4]Tavo priešai kriokė tavo sueigos vietoje,
pastatė savo vėliavas kaip ženklus.
[5]Jie panašūs į tuos, kurie tankumyne mosuoja kirviu,
[6]ir jau skluta ir plaktuku daužo taip pat jos duris.
[7]Jie padegė tavo šventovę,
sutepė žemėje tavo vardo padangtę.
[8]Jie tarė savo širdyje : « sugriaukime juos kartu ;
sudeginkite visas Dievo šventoves žemėje ».
[9]Mes jau nebematome savo ženklų, nebėra pranašo ;
ir mūsų tarpe nėra, kas žinotų, iki kolei.
[10]Iki kolei, Dieve, neprietelis darys priekaištus ?
ar priešas piktžodžiaus tavo vardui amžinai ?
[11]Kam tu atitrauki savo ranką
ir savo dešinę sulaikai savo antyje ?
[12]Juk Dievas yra mano karalius nuo senų laikų,
kurs išgelbsti žemės viduryje.
[13]Tu savo galybe perskėlei jūrą,
sutrynei slibinų galvas vandenyse.

---

1 Kron 16, 7. Ps autorius Asaphas, bet tikriausiai ne garsus Dovîdo giesmininkas, tik vienas iš jo palikuonių. Jos turinys geriausiai tinka laikui, kada Khaldējos kariuomenē ką tik buvo paēmus Jerusalę, sugriovus ir sudeginus jos šventyklą (587 m pirm Kr). Kiti mano, kad joje kalbama apie persekiojimus Antioko Epifano laikais (1 Mak 1, 4 ir k). Ps žodžiuose labai gerai galima matyti pranašystę apie Jerusalēs šventyklos sudeginimą, įvykusį 70 m po Kristaus. — *Kam, Dieve*... Ilgai laukęs Dievo pagalbos psalmininkas su nustebimu klausia, kodēl, būdamas maloningas, duoda tiek daug kentēti savo tautai. — *Tavo ganyklos avis.* Israēlis yra Dievo banda. Plg Ješ 63, 11 ; Jer 13, 17 ir k. — [2]*Senais laikais* : Abraomo laikais. — *Atvadavai* : iš Egipto. — [3]*Pakreipk*... skubēk ateiti į tavo šventyklos vietą, kuri jau seniai guli griuvēsiuose. — [4]*Kriokē* (kaip liūtai) šventoje vietoje, kur tauta susieidavo maldos ir religinių apeigų. Priešai buvo pastatę savo karines vēliavas, kaip nugalējimo ženklus, ant pačios šventyklos, ant jos įējimo. — [5]*Kurie tankumyne*... Čia kalbama tikriausiai apie sukapojimą ir sudaužymą drožiniais pagražintų durų ir lentų, kuriomis buvo išklotas šventyklos vidus, kad lengviau galētų pasinaudoti auksu, kuriuo tos lentos buvo aptrauktos. Plg 3 Kar 6, 14. — [7]*Jie padegē*... Visa Jerusalēs šventykla buvo sudeginta Nebukadnetsaro laikais (4 Kar 25, 9 ; 2 Kron 36, 19 ; Jer 52, 23), bet ne Antioko Epifano, kurs sudegino tik šventyklos duris (1 Mak 4, 38). — *Tavo vardo padangtę* : vietą, kurioje Dievas apsireikšdavo ypatingu būdu. — [8]*Visas Dievo šventoves* : visas maldos vietas. — [9]*Savo ženklų* : Seniau Dievo darytų stebuklų tautos naudai. — *Nebēra pranašo.* Khaldējiečių užpuolimo metu, tiesa, dar buvo pranašų, bet nevisur. Kada Jeremijas buvo išvestas į Egiptą, Palestinoje nebeliko nē vieno pranašo. Todēl ir tuomet psalmininkas galējo ištarti savo dejavimo žodžius. — *Iki kolei.* Neesant pranašo, nebebuvo, kas galētų nurodyti tautai, kaip dar ilgai tęsis nelaimē. — [10]*Priekaištus.* Priešus sudrausti reikējo juo labiau, kad jie piktžodžiavo pačiam Dievui. — [11]*Savo ranką.* Dievas, kurs iki tam metui laikē Israēlį kaip savo numylētinį rankomis prispaudęs prie savo (ančio) krūtinēs, dabar ūmai atitraukia rankas ir leidžia jam kristi žemēn. Taigi, įsivaizduojama, kad Dievas, nebeduodamas pagalbos, laiko savo ranką paslēptą antyje. Todēl maldaujama, kad jis tą ranką vēl ištrauktų iš ančio ir ja sunaikintų neprietelius

[12]*Juk Dievas*... Primenama kaikurie seniau įvykdytieji Dievo globos pasireiškimai. — [13]*Perskēlei jūrą* : žydams išeinant iš Egipto. — *Slibinų*

14Tu sutrupinai Leviatano galvas,
davei suėsti jį jūros pabaisoms.
15Tu ištryškinai šaltinius ir upelius;
tu išdžiovinai neišsenkančias upes.
16Tavo yra diena ir tavo yra naktis;
tu įtvirtinai mėnulį ir saulę.
17Tu nustatei visas žemės ribas;
tu padarei vasarą ir žiemą.
18Atsimink tai: nepriletelis darė tau priekaištų, Viešpatie,
ir neišmintinga tauta keikė tavo vardą.
19Neatiduok vanagui savo purplelio gyvybės;
savo beturčių gyvybės neužmiršk amžinai.
20Pažvelgk į savo sandorą,
nes pilnos yra prievartos žemės slėpynės ir laukai.
21Tenegrįžta nužemintasis sugėdintas;
beturtis ir vargšas tešlovina tavo vardą.
22Pakilk, Dieve, vesk savo bylą,
atsimink išniekinimą, kurį neišmintingasis daro tau kasdien.
23Neužmiršk savo priešininkų balsų:
triukšmas sukilstančiųjų prieš tave kyla visados

74 (75) psalmė. Viešpats yra teisingas tautų teisėjas

1Khoro vedėjui Kaip: « Negriauk ». Psalmė. Asapho.
Giesmė.
2Mes šloviname tave, Viešpatie, šloviname
ir skelbiame tavo vardą, išpasakojame tavo stebuklus.
3« Mano paskirtu metu
aš teisiu pagal teisybę.

---

galvas: krokodilų galvas. Krokodilas ir leviatanas yra Egipto vaizdai. Plg Ijobo 41, 1; Ješ 27, 1. Čia turima galvoje egiptiečiai, žuvusieji Raudonojoje Jūroje. — 15*Tu ištryškinai*... duodamas tautai vandens iš uolos. Žr 2 Moš 17, 6; 4 Moš 20, 8; 21, 16. — *Tu išdžiovinai*... Jordano upę, kai žydai ējo į Palestiną (žr Još 3, 1...), gal ir kitas neišsenkančias vasarą Palestinos upes. — 18*Atsimink*... savo tautai suteiktas geradarystes ir savo valdžią visam pasauliui, kurią neprieteliai niekina. — 19*Vanagui*: nuožmiems priešams. — *Purplelio*: Israēlio tautos. — 20*Sandorą*. Šaukiamasi į Dievo ištikimybę. Jis buvo žadėjęs gelbėti savo tautą. Tos pagalbos dabar labai reikia, nes priešų yra atsiradę labai daug. — 21*Nužemintasis*: Israēlio tauta. — *Sugēdintas*, kad nebuvo Dievo išklausytas tokioje baisioje nelaimēje. — *Tešlovina*: tedēkoja šlovinimais už gautą pagalbą, už maldos išklausymą. — 22*Vesk savo bylą*: nes ir Viešpaties šlovē buvo įžeidžiama. — 23*Kyla visados*: ir šaukia Dievo keršto

74 psalmė pradedama šlovinimu Dievo (2). Toliau atsiliepia pats Dievas, kurs žada ateiti teisybēs vykdyti (3. 4); įžūlieji įspējami, kad mestų savo bedieviškus darbus, nes Dievas teisējas pažemins juos ir duos jiems gerti svaiginančio vyno (5—9). Psalmē baigiama pažadu visados šlovinti Dievą ir Dievo žodžiais, kuriais patvirtinama, kas buvo pasakyta apie Dievo teismo teisingumą (10. 11)

1*Kaip*: « *Negriauk*... » Žr Ps 56, 1. — *Asapho*. Ps parašyta vieno iš Dovido giesmininko Asapho palikuonių, gyvenusio tikriausiai karaliaus Ezekijo ir Asirijiečių užpuolimo laikais (4 Kar 19, 20...), kada pranašas Ješajas buvo paskelbęs Asirijiečių kariuomenēs žuvimą (Ješ 37, 16...). — 3*Mano paskirtu*... Atsiliepia Dievas ir žada įvykdyti teisybę. Laiką teis-

4Nors judėtų žemė su visais savo gyventojais,
aš sutvirtinau jos šulus».
5Aš sakau įžiūliesiems : « Nesielgkite įžūliai »
ir bedieviams : « Nekelkite ragų ».
6Nekelkite prieš Augščiausiąjį savo rago,
nekalbėkite prieš Dievą pikta.
7Nes nei iš Rytų, nei iš Vakarų,
nei iš tyrumos, nei iš kalnų,
8Bet Dievas yra teisėjas :
šitą jis pažemina, aną išaugština.
9Nes Viešpaties rankoje yra taurė,
kuri putoja vynu, pilna miežto ;
Ir jis girdo iš jo ; jie siurbs iki mielių,
gers visi žemės bedieviai ».
10Aš gi džiūgausiu per amžius,
giedosiu psalmę Jokubo Dievui.
11Ir sulaužysiu visus bedievių ragus :
teisiojo ragai bus iškelti

75 (76) psalmė. Šlovinimas Dievo už suteiktą pergalę

1Khoro vedėjui. Stygomis. Psalmė. Asapho. Giesmė.
2Dievas pasidarė žinomas Jude,
jo vardas yra didelis Israėlyje.
3Saleme yra jo padangtė
ir jo buveinė Sione.
4Ten jis sulaužė lankų žaibus,
skydą ir kalaviją ir šarvus.
5Spindėdamas šviesa tu, galingasis, atėjai
nuo amžinųjų kalnų.

---

mui daryti Dievas pasirenka savo valia. — 4*Nors judētų*... nors žemē ir jos gyventojai rodytųsi žūną dēl įžūliųjų neteisybēs ir dēl prispaudimų, Dievas taip sustiprina žemēs pamatus, kad jie negali žūti ; pamatai gi ar šulai, kuriais remiasi tvarka žmonēse, yra teisybē — 5*Aš sakau*... Psalmininkas daro išvadą iš Dievo žodžių ir įspēja priešininkus. — Kiti aiškintojai šitoj ir 6 e mato dar Dievo žodžius. — *Ragų*. Ragas yra galybēs vaizdas. Kelti ragą augštyn reiškia keltis į puikybę. — 7*Nes nei*... Išskaičiuojamos keturios dangaus šalys : Rytai, Vakarai, Pietūs (*iš tyrumos*) ir Šiaurē (iš kalnuotos Galiliejos ir Sirijos) ; nē iš vienos iš jų *neateis teismas*. — 8*Bet Dievas*... Jis padarys teismą — 9*Nes Viešpaties*... Teisybēs įvykdymas išreiškiamas simboliniu veiksmu. Viešpats turi rankoje (rūstybēs) taurę ir duoda iš jos gerti. Taurē pripilta tikro vyno, neatskiesto vandenimi, bet uždaryto kvepiančiomis ir svaiginančiomis žolēmis. Tą taurę Viešpats palenkia į visas puses, kad visi gertų. Nusidējēliai turi gerti iki dugnui, todēl ir karčiausias dugne esančias mieles. Plg Jer 25, 27... 48, 26... ir k. — 10*Aš gi*... Už Dievo padarytą teismą psalmininkas atsilygins šlovinimais. — 11*Ir sulaužysiu*... Gal vēl Dievo žodžiai, patvirtiną teismo teisingumą

75 psalmēs autorius šlovina Dievą, kurs parodē savo garbingumą. sunaikindamas priešus baisiu smūgiu (2—7), ir savo kilnia didybe apgynē silpnųjų reikalus, todēl visi turi daryti jam įžadus ir juos atitesēti (8—13) 1*Asapho*. Ps autorius buvo vienas iš Asapho palikuonių. Proga psalmei sudēti buvo tikriausiai Senakheribo kariuomenēs stebuklingas sunaikinimas (plg Ps 45 ; Ps 47 ; 4 Kar 19, 11 ; 2 Kron 32, 1... Ješ 37, 1...). — 2*Dievas pasidarē*... Dievas apsireiškē savo didybe ir galybe ir kaip toks pasidarē žinomas Jude. — 3*Saleme* : Jerusalēje. — 4*Lankų žaibus* : lankais leidžiamas vilyčias. — 5*Nuo*

[6]Yra apiplėšti tie, kurių širdis stipri,
jie miega savo miegu,
ir visi drąsieji neteko rankų.
[7]Tavo sudraudimu, Jokubo Dieve,
pastiro kariškieji vežimai ir žirgai.
[8]Tu esi baisus, ir kas tau priešinsis
dėl tavo rūstybės smarkumo ?
[9]Iš dangaus tu davei išgirsti sprendimą :
žemė nusigando ir nutilo,
[10]Kai kėlėsi į teismą Dievas,
kad išgelbėtų visus žemės pažemintuosius.
[11]Nes Edomo siautimas šlovins tave,
ir Emato likusieji darys tau iškilmes.
[12]Darykite įžadus ir atitesėkite juos Viešpačiui, jūsų Dievui,
visi, kurie yra aplink jį, tegul neša dovaną Baisiajam,
[13]Tam, kurs sulaiko kunigaikščių dvasią,
kurs yra baisus žemės karaliams

76 (77) psalmė. Prislėgtos tautos dejavimas ir paguoda

[1]Khoro vedėjui. Kaip Iditun. Asapho. Psalmė.
[2]Mano balsas kyla į Dievą, ir aš šaukiu ;
mano balsas į Dievą, kad išgirstų mane ;
[3] mano suspaudimo dieną aš ieškau Viešpaties.
Mano ranka ištiesiama per naktį nepailstanti,
paguodos mano siela nepriima.

amžinųjų kalnų. Amžinaisiais kalnais čia tikriausiai vadinami Jerusalēs ir Siono kalnai (plg Ps 23, 7) ; Dievas pasirodo išeinąs iš šventyklos, žibēdamas garbēs spinduliais. Iš čia jis davē leidimą Israēlaičiams imti ir pasidalinti gausų žuvusių nepriētelių grobį. — [6]*Yra apiplēšti*... Senakheribas ir jo kariuomenē sumišo ; žuvo tie, kurie tikējosi pasinaudoti Jerusalēs turtais ; drąsūs karžygiai užmigo amžinu miegu, ir nē vienas neturējo jēgų, kad savo ranka galētų pakelti kalaviją. — [7]*Tavo sudraudimu*... Gana buvo Dievo sudraudimo, kad kareiviai, arkliai ir vežimai pastirtų. — [9]*Iš dangaus*. Dievo sprendimas buvo baisus smūgis, padarytas nepriēteliams. Jis buvo duotas iš tikrojo Dievo sosto danguje. — [10]*Visus žemēs*... visą Israēlio tautą. — [11]*Nes Edomo*... Edomas ir Ematas buvo dvi kaimyninēs Šventosios žemēs šalys, viena pietų šone, kita šiaurēje. Jos čia kviečiamos pripažinti ir garbinti Viešpatį. Ebr t gali būti verčiamas : « žmogaus siautimas... ir rūstybēs likučiai » ; bet ir tokio vertimo prasmē labai neaiški. — [12]*Darykite įžadus*... Tai paraginimas visų pirma Israēliui dēkoti Dievui už suteiktą išgelbējimą. — *Visi, kurie yra*... Paraginimas pagonims, gyvenantiems aplink Israēlį, permaldauti dovanomis Viešpatį ir padaryti jį sau maloningą

76 psalmēs autorius sielvarte karštai maldauja Dievą palengvinti, bet veltui, taip, kad net pradeda abejoti, ar nenori kartais Dievas visai atmesti savo tautos ir nebeteikti jai savo pasigailējimo (2—10) ; bet atsiminęs, kad nelaimē yra siųsta Dievo, jis kreipia savo mintis į stebuklus, kuriuos Viešpats yra padaręs senovēje savo tautai, ypač Egipte, iš kurio išvedē ją, vadovaujant Mošei ir Aaronui (11—21). Tas atsiminimas senų geradarybių turi būti autoriui paguoda ir viltis dabartiniame ištyrime

[1]*Kaip Iditun. Asapho.* Iditunas ir Asaphas buvo garsūs Dovîdo giesmininkai ; bet čia minimi ne jie patys, tik jų palikuonys. Plg Ps 38, 1 Psalmē sudēta didelēs ir ilgos tautos nelaimēs metu, gal Babelēs nelaisvēje esant. Psalmininkas kalba joje ne tiek savo kiek tautos vardu. — [2]*Aš šaukiu*... Psalmininkas meldžiasi jau seniai ir su dideliu troškimu paguo-

4Kai atsimenu Dievą, vaitoju ;
kai svarstau, man pritrūksa drąsos.
5Tu laikai mano akis atmerktas ;
aš nerimstu ir negaliu kalbėti.
6Aš apsvarstau senovės metus
ir buvusius metus 7atsimenu ;
Aš mąstau naktį savo širdyje,
galvoju, ir mano dvasia tyrinėja :
8« Nejaugi Dievas atstums amžinai
ir nebebus daugiau gailestingas ?
9Nejaugi nebebus jo malonės visais laikais,
bus paverstas niekų pažadas per visas kartas ?
10Nejaugi Dievas užmiršo gailėtis ?
ar susirūstinęs uždarė savo gailestingumą ? »
11Ir aš sakau : « Tas yra mano skausmas,
kad Augščiausiojo dešinė pasikeitė ».
12Aš atsimenu Viešpaties darbus,
aš juk atsimenu senovinius tavo stebuklus.
13Ir aš apmąstau visus tavo darbus
ir apsvarstau tavo veiksmus.
14Dieve, tavo kelias šventas :
kuris dievas yra toks didis, kaip mūsų Dievas ?
15Tu esi Dievas, kurs darai stebuklus ;
tu padarei žinomą tautose savo galybę.
16Tu atvadavai savo petimi savo tautą,
Jokubo ir Juozapo vaikus.
17Matė tave, Dieve, vandenys,
matė tave vandenys : drebėjo
ir ėmė judėti bangos.
18Debesys išliejo vandenį,
debesys paleido balsą,
ir tavo vilyčios skraidžiojo.

---

dos. — 3*Mano ranka...* Jis meldžiasi ilgai, naktį ištiesdamas rankas į Viešpatį, ir nesiliauja. — *Paguodos...* nesiduodu apgaunamas tuščiais žmonių paguodos žodžiais. — 5*Atmerktas* : kad neužmigčiau nakties budynėse. Naktį senovėje dalindavo į tris (vėliau į keturias) budynes (vigilijas, sargybas). — 6*Aš apsvarstau...* Sielos liūdesyje autorius mąsto apie seniai praėjusias dienas ir metus su Dievo stebuklais ir tuomet suteiktomis tautai geradarybėmis. — 8*Nejaugi...* Besvarstant kyla psalmininko sieloje bauginą klausimai — 9*Visas kartas* : visiems laikams. — 11*Augščiausiojo dešinė pasikeitė.* Nusiminimo valandą įvyksta laimingas pakitėjimas psalmininko sieloje. Jis pradeda suprasti, kaip reikia žiūrėti į tautos nelaimę : Dievas, laikydamos savo gilių sumanymų, pakeitė seniau buvusį laimės stovį į kietą ištyrimą — ne kad visai atmestų, bet kad parodytų tautų akivaizdoje savo gelbstinčią ranką, kaip kitados Egipte. — 12*Aš atsimenu...* Įvykusio pakitėjimo ženklų negalima nematyti ir nežinoti ; juos dabar skelbs psalmininkas, ir tuojau jis pradeda svarstyti Dievo veikalus, stebuklus

14*Tavo kelias šventas* : tavo elgimos būdas, tavo apvaizda, buvo visados ir dabar yra šventa, atitinka begalinį tavo šventumą. — 15*Tautose* : pagonyse. — 16*Jokubo ir Juozapo...* Jokubo vaikus, kurie atkeliavo Egiptan, ir Juozapo vaikus, kurie ten gimė. Plg 1 Moš 46, 26... — 17—20 *Matē tave, Dieve...* Aprašoma Dievo tarpininkavimas ir pagalba žydams pereinant per Raudonąją jūrą. Dievo pasirodymą matē, pajuto jūros vandenys, ir įvyko didžiausių sumišimų gamtoje. Plg Ps 17, 11—16 ; 2 Moš 15 ; Ab 3, 8. 10. 11. 15. — *Nepasirodē*

[19]Tavo griaustinis griaudė viesule,
žaibai apšvietė pasaulį :
pasijudino ir drebėjo žemė.
[20]Per jūrą pasidarė tavo kelias
ir tavo takas per daugelį vandenų,
ir nepasirodė tavo pėdsakų.
[21]Tu vedei savo tautą kaip bandą
su Moše ir Aaronu

77 (78) psalmė. Dievo geradarystės, Israėlio tautos nedėkingumas

[1]Maskil. Asapho.
Klausykis, mano tauta, mano mokslo ;
palenkite savo ausis prie mano burnos žodžių.
[2]Aš praversiu savo burną palyginimams,
tarsiu slaptus dalykus senovės amžiaus.
[3]Ką girdėjome ir sužinojome
ir ką pasakojo mums mūsų tėvai,
[4]To nepaslėpsime nuo jų vaikų ;
būsimai kartai papasakosime
Viešpaties šlovę ir jo galybę
ir stebuklus, kuriuos jis yra padaręs.
[5]Nes jis davė įsakymą Jokube
ir išleido įstatymą Israėlyje,

---

tavo pēdsakų : Galingiausiojo Dievo pasirodymas buvo nematomas žmonių akims, bet jis buvo visai tikras. Taip ir dabar jis veda savo tautą nematomai. — [21]*Tu vedei*... Plg 2 Moš 14, 20 ; 15, 13 ir k

77 psalmė prasideda įžanga, kurioje raginama atsidējus klausytis duodamo pamokymo ir nurodoma, kad jo tikslas yra nuolat atsiminti didžius Dievo veikalus (1—8). Po įžangos, paminējus protēvių atkaklumą, primenami stebuklai išeinant iš Egipto, perējimas per jūrą, debesies ir ugnies šulas, vanduo iš uolos (8—16). Tų stebuklų nežiūrēdama tauta nusidējo, gundydama Dievą, kurs vēl parodē savo galybę, davē valgyti manos ir mēsos, bet kartu nubaudē žydus dēl nesusilaikymo (17—31). Ir vēliau tauta nesiliovē rūstinus Dievą ; nelaimēje ji šaukdavosi į jį burna, bet ne širdžia ; tačiau Dievas pasiliko gailestingas (32—39). Tautos atkaklumas pasirodē dar ir tuo, kad ji neatsiminē Dievo galybēs, kurią jis jai apreiškē, nubausdamas Egiptą visokiomis slogomis (40—51). Išmetęs pagonis, Dievas įvedē žydus į Žadētąją žemę, bet jie, palikę jį, ējo paskui stabus (52—58) ; todēl Dievas atmetē Silo padangtę ir padavē tautą varginti jos neprieteliams (59—64). Bet jis ir vēl padējo tautai, nugalējo neprietelius, pasirinko sau šventovę Sione ir paskyrē karaliumi Dovîdą (65—72)
[1]*Asapho*. Psalmēs autorius Asaphas, tikriausiai žinomas Dovîdo giesmininkas. Plg Ps 49, 1, nes ps, matyti, sudēta Dovîdo laikais, gal po šiaurinių giminių maišto. 2 Kar 20, 1... — Šita ps, kaip ir Pss. 104—106, yra viena iš pamokomųjų istorinių psalmių ir duoda Israēlio tautos istoriją, kad iš jos padarytų išganingų išvadų. — *Klausykis, mano tauta*... Paraginimas savo vientaučiams klausytis atsidējus, nes psalmininkas kalbēs kaip rimtas pamokslininkas. — [2]*Aš praversiu*. Asapho pamokymas susidēs iš palyginimų, nes jis ne tik papasakos atsitikimus, bet dar darys iš jų išvadas ir duos įspējimų, kurių reikia laikytis gyvenime ; susidēs taip pat iš mįslių, nes Dievo darbuose ir tautos elgesyje yra daug dalykų, kurie sukelia nustebimą ir kviečia įsigilinti į juos lyg į kokios mįslēs prasmę. Šita eil Mato Evangelijoje (13, 35) aiškinama apie Kristų, kurs ją įvykdē, kai pradējo mokyti žydus palyginimais. Taigi, Asaphas, pasirodo čia esąs kartu pranašas ir figūra

Kad ką yra paliepęs mūsų tėvams,
jie padarytų žinoma savo vaikams,
6 Kad sužinotų būsimoji karta, sūnūs, kurie gims,
kad keltųsi ir pasakotų savo vaikams,
7 Kad šie remtų savo viltį Dievu
ir neužmirštų Dievo darbų
ir kad sergėtų jo įsakymus ;
8 Kad nepasidarytų, kaip jų tėvai,
maištininkė ir atkakli karta :
Karta, kuri neturėjo tiesios širdies,
nei Dievui ištikimos dvasios.
9 Ephraimo sūnūs, kurie kovoja lanku,
gavo bėgti kovos dieną.
10 Jie nesergėjo Dievo sandoros
ir atsisakė vaikščioti jo įstatymu,
11 Ir užmiršo jo darbus,
ir jo stebuklus, kuriuos jiems parodė.
12 Jų tėvų akyse jis buvo padaręs stebuklų
Egipto žemėje, Tanies lauke.
13 Jis perskėlė jūrą ir pervedė juos
ir pastatė vandenis kaip pylimą.
14 Jis vedė juos debesimi per dieną,
per visą naktį ugnies šviesa.
15 Perskėlė uolas tyrumoje
ir pagirdė juos gausingai kaip bangomis ;
16 Ir ištryškino upelius iš uolos,
ir padarė, kad vanduo tekėjo kaip upės.
17 Bet jie nesiliovė nusidėję jam,
įžeidinėję Aukščiausiąjį tyrumoje.
18 Jie gunde Dievą savo širdyse,
prašydami maisto pagal savo geidulius,

Jēzaus Kristaus. — [5]*Davē įsakymą.* Įsakymu ir įstatymu čia vadinama ne visas Mošēs įstatymas, bet tik Dievo paliepimas skelbti palikuonims jo stebuklus, padarytus žydų tautai. Žr 5 Moš 4, 9 ; plg 2 Moš 13, 8, 14. — [7]*Kad šie remtų...* Iš papasakotų atsitikimų žydai turi išmokti : pasitikēti Dievu, atsiminti Dievo darbus, stengtis rūpestingai laikytis jo įstatymo, kad būtų geresni už savo tēvus. — [9]*Ephraimo sūnūs...* Ephraimo giminē buvo gausingesnē ir galingesnē už kitas. Ji turējo šiokią tokią pirmenybę Jošuēs ir Teisējų laikais (plg Teis 3, 27 ; 4, 5 ; 7, 24 ; 8, 1) ir nebuvo Viešpaties išrinkta (žr žem 67 e). Ji anaiptol nebuvo ištikima Dievui. Nors Ephraimo sūnūs buvo geriausi šauliai, bet iš kovos lauko pabego pirmi. Gal dēl to psalmininkas pradeda aprašinēti nedorą tautos pasielgimą nuo Ephraimo giminēs, kuri galējo savo pavyzdžiu ir įtaka sulaikyti kitas gimines nuo atstojimo nuo Dievo, bet pati pirma klydo. — *Gavo bēgti...* Čia tikriausiai turēta galvoje kova, kurioje Pilistimai buvo paēmę nelaisvēn sandoros skrynią (1 Kar 4, 1...). Skrynia buvo atnešta iš Silo, taigi iš Ephraimo giminēs miesto ; todēl Ephraimo sūnums reikējo kovoti smarkiausiai, kad apgintų tą šventą sandoros skrynią, laikomą jųjų tarpe. — [10.11]*Jie nesergējo...* Aprašomi Ephraimo sūnų nusikaltimai, ypač stoka ištikimybēs. — [12]*Jų tēvų...* Primenami žymesnieji stebuklai, Viešpaties padaryti žydams išeinant iš Egipto. — *Tanies.* Ebr Tsaono. Tanis, žemojo Egipto miestas Nilo deltoje, buvo anuo metu karalystēs sostinē. Žr 4 Moš 13, 23. — [13]—[16]*Jis perskēlē...* Žr 2 Moš 13, 2 ; 14, 21. 22 ; 16, 6 ; 4 Moš 14, 14 ; 20, 21 ; Ps 104, 41. — [17]*Jie nesiliovē...* Žr 4 Moš 20, 13 ; 27, 14 ; 5 Moš 32, 16. — [18]*Jie gundē...* Plg 2 Moš 16, 1... 4 Moš

19 Ir kalbėjo prieš Dievą;
jie sakė: « Nejaugi Dievas galės paruošti stalą tyrumoje?
20 Jis, tiesa, užgavo uolą, ir vanduo tekėjo ir pasipylė upeliai:
argi jis galės taip pat duoti duonos arba prirengti mėsos savo tautai? »
21 Taigi, kai Viešpats išgirdo, užsidegė pykčiu,
ir ugnis susikūrė prieš Jokubą,
ir kilo rūstybė prieš Israėlį,
22 Nes jie netikėjo į Dievą
ir neturėjo vilties jo pagalboje.
23 Bet jis davė paliepimą debesims
ir atidarė dangaus duris,
24 Ir lijo ant jų mana valgyti,
ir davė jiems dangaus duonos.
25 Stipriųjų duoną valgė žmogus:
jis siuntė jiems maisto iki sočiai.
26 Jis pažadino Rytų vėją iš dangaus
ir atvedė savo galybe Pietų vėją.
27 Ir lydino ant jų mėsa kaip dulkėmis
ir sparnuotais paukščiais kaip jūros smiltimis.
28 Ir krito šitie į jų stovyklas,
aplink jų padangtes.
29 Ir jie valgė ir buvo labai pasotinti,
ir buvo patenkintas jų pageidavimas.
30 Jie dar nebuvo atsitraukę nuo jų pageidauto dalyko,
ir valgis dar tebebuvo jų burnoje,
31 kai Dievo rūstybė pakilo prieš juos.
Ir jis padarė žudynes jų didžiūnų,
ir Israėlio jaunikaičius jis paguldė.
32 Bet vistiek jie ir toliau nusidėjo
ir netikėjo jo stebuklams.
33 Ir greitai jis sunaikino jų dienas
ir jų metus ūmiu žuvimu.
34 Kai jis juos užmušinėjo, jie ieškojo jo
ir apsigręžę ieškojo Dievo;
35 Ir atsimindavo, kad Dievas yra jų Uola
ir kad Augščiausias Dievas yra jų Vaduotojas.
36 Bet jie apgaudinėjo jį savo burna
ir savo liežuviu melavo jam.
37 Ir jų širdis nebuvo tiesi su juo,
ir jie nebuvo ištikimi jo sandoroje.

11, 1... 21, 1... — 19 *Paruošti stalą*: duoti pakankamai maisto. — 21 *Ugnis susikurē*... Plg 4 Moš 11, 1—3. — 23—25 *Bet jis davē*... Nors žydai netikėjo, bet Dievas pasiliko sau ištikimas. — Manos davimas aprašomas poetiškai. Sakoma, kad buvo duota dangaus duonos, nes buvo atidarytos dangaus durys ir mana krito iš augšto. Ji vadinama stipriųjų duona, arba angelų duona (Dievo galingųjų), nes ta duona rodēsi krintanti iš angelų (galingų Dievo kovotojų) buvei-nēs. — 26—28 *Rytų vēją... Pietų vēją*. Įvardijama du vēju išreikšti vienam pietryčiui, kurs atnešē putpeles. Žr 4 Moš 11, 31. — 30 *Ir valgis*... Žr 4 Moš 11, 23. — 32.33 *Bet vistiek*... Kadangi žydai nenorējo išsižadēti savo nuodēmių, Dievas nutarē visus murmējusius sunaikinti tyrumoje. Visi, turējusieji daugiau kaip 20 metų, turējo mirti tyrumoje. Žr 4 Moš 14, 28—34. — 34—37 *Kai jis juos*... Kai siųsdavo ypatingų bausmių ant jau pasmerktos giminēs ir daug jų žūda-

38Bet jis pasigailėdamas atleisdavo kaltę ir nežudė jų,
ir dažnai sulaikydavo savo rūstybę,
ir neišliedavo viso savo narso.
39Jis atsiminė, kad jie yra kūnas,
kvapas, kurs eina ir negrįžta.
40Kiek tai kartų jie erzino jį tyrumoje,
įžeidė jį vienatvėje!
41Jie vėl gundė Dievą
ir vedė į rūstybę Israėlio Šventąjį.
42Jie neatsiminė jo rankos,
dienos, kurią išvadavo juos iš priešininko rankos.
43Kai padarė Egipte savo ženklus
ir savo stebuklus Tanies lauke;
44Kai pavertė krauju jų upes
ir jų upelius, kad negalėtų gerti.
45Siuntė į juos šunmusių, kurios graužė juos,
ir varles, kurios vargino juos;
46Ir davė jų derlių didžiogiams
ir jų darbo vaisius skėriams.
47Jis išmušė kruša anų vynuogynus
ir jų moro medžius ledais.
48Ir jis atidavė jų galvijus krušai
ir jų bandas žaibams.
49Siuntė ant jų savo rūstybės karštį,
užsidegimą, ir narsą, ir sielvartą,
nelaimės padėjėjų būrį.
50Jis atidarė kelią savo rūstybei:
nesaugojo jų nuo mirties
ir jų gyvulius atidavė marui.
51Ir užgavo visus pirmgimius Egipte,
pirmuosius jų gimimus Khamo padangtėse.
52Ir išvedė kaip avis savo tautą
ir vedė juos kaip avių būrį tyrumoje.
53Ir vedė juos saugius, ir jie nebijojo,
o jų neprietelius apdengė jūra.
54Ir nuvedė juos į savo šventąją žemę,
į kalnus, kuriuos buvo įsigijusi jo dešinė;
55Ir išvarė prieš juos pagonis,
ir burtu paskirstė juos paveldėti,
ir apgyvendino jų padangtėse Israėlio gimines.

---

vo vienu kartu, tie, kurie likdavo gyvi, gręždavosi į Dievą; bet jų atgaila nebuvo tikra. Plg 4 Moš 21, 6... — 38*Bet jis pasigailēdamas...* Kad tauta nebuvo galutinai atmesta, tai padarē vien Dievo gailestingumas. — 39*Jie yra kūnas*: silpnas, sugedęs dalykas. Gailestingas Dievas atsimindavo žmogaus silpnumą. — 44*Kai pavertē...* Toliau primenamos Egipto slogos, bet truputį kita tvarka, nekaip 2 Moš 7—12 sk. Plg Išm 16—18 sk. — 47.48*Vynuogynus...* 2 Moš 9, 25... nēra paminētų vynuogynų nei fygų medžių. Taigi psalmininko aprašymas slogos yra bent kiek platesnis. — 52.53*Ir išvedē...* Trumpai primenamas pats išējimas iš Egipto. — 54*Į kalnus...* Žadētoji žemē čia vadinama šventa žeme ir kalnais. Palestinoje yra truputį augštesnių kalnų, bet ir visa šalis yra kalnuotas kraštas. Plg 2 Moš 15, 17; 5 Moš 3, 25. Palestinos užkariavimas priskiriamas pačiam Dievui. Plg 5 Moš 7, 19; 9, 3. — 55*Paskirstē juos*: pagonis, todēl jų žemę, Israēlaičiams paveldēti kaip nuosavybēs dalį

56Bet jie gundė ir erzino Dievą Augščiausiąjį
ir nesergejo jo įsakymų.
57Ir atpuolė ir nebuvo ištikimi kaip jų tėvai,
nuklydo kaip apgaulingas lankas.
58Vedė jį į rūstybę savo augštomis vietomis
ir savo drožiniais kėlė jo pavydą.
59Dievas išgirdo, ir užsidegė narsu,
ir rūsčiai atmetė Israėlį.
60Ir paliko Silo padangtę,
padangtę, kur jis gyveno žmonių tarpe.
61Ir atidavė savo stiprybę į nelaisvę,
ir ssvo garbę į neprietelio rankas.
62Ir padavė savo tautą kalavijui,
ir degė rūstybe prieš savo tėvonystę.
63Jų jaunikaičius sudegino ugnis,
ir jų mergaitės nebuvo sutuokiamos.
64Jų kunigai žuvo kalaviju,
ir jų našlės negalėjo apraudoti.
65Ir pabudo kaip iš miego Viešpats,
kaip kovotojas vyno nugalėtas.
66Ir jis užgavo iš užpakalio savo neprietelius:
amžiną panieką padarė jiems.
67Ir jis atmetė Juozapo padangtę,
ir neišrinko Ephraimo giminės.
68Bet pasirinko Judo giminę,
Siono kalną, kurį jis mylėjo.
69Ir pastatė kaip dangų savo šventovę,
kaip žemę, kurią pagrindė amžinai.

56*Bet jie gundē*... Kaip anksčiau žuvusieji tyruose, taip Žadētojoje žemēje anų vaikai pasirodē esą maištininkai. — 57*Kaip apgaulingas lankas*, kurs apvilia šaulio laukimą, nes nuneša vilyčią ne ten, kur reikia. Plg Oš 7, 16. — 58*Augštomis vietomis*: rūstino Dievą, darydami savo aukas ne Dievo skirtoje vietoje, bet augštumose (žr 3 Kar 3, 2; 12, 31 ir k) ir stabmeldyste (žr 4 Kar 17, 10 ir k). — 59*Išgirdo*. Antropomorfismas: atkreipē savo dēmesį. Savo rūstybę Dievas parodē atmesdamas Silo padangtę. — 60*Paliko padangtę*... Teisējų laikais sandoros padangtē buvo pastatyta Sile (Još 18, 1); bet kada sandoros skrynia pateko į Pilistimų rankas (1 Kar 4,3-11), Dievas paniekino Silą, ir iš Pilistimų sugrąžinta skrynia nebebuvo nuneštа atgal į Silo padangtę. — 61*Savo stiprybę... Savo garbę*. Šitais vardais čia vadinama sandoros skrynia, patekusi į Pilistimų rankas. Ji buvo Dievo stiprybē ir garbē, nes joje jis parodydavo tas savo savybes. — 63*Sudegino ugnis*. Jie žuvo kovoje. — *Nebuvo sutuokiamos*. Ebr t: nebuvo šlovinamos, t y nebuvo leidžiamos moterystēn su dainomis ir džiaugsmu, sutikus nelaimei visą tautą. — 64*Jų kunigai*... Plg 1 Kar 4, 11. 17. — *Negalējo apraudoti*. Kritusiųjų kovoje našlēs buvo taip pritrenktos, kad negalējo apraudoti, kaip reikalavo paprotys, žuvusių vyrų. Toks neapraudojimas mirusių buvo laikomas didele nelaime. Plg Jer 22, 18

65*Ir pabudo*... Viešpats vēl pasigailējo savo tautos. Kolei nedavē pagalbos, jis rodēsi miegąs. — 66*Užgavo iš užpakalio*: privertęs juos bēgti. Daug aiškintojų mato čia aliuziją į atsitikimą, aprašytą 1 Kar 5, 6... — 67*Juozapo padangtę*, t y Silo padangtę (60 e), buvusią Juozapo sūnaus Ephraimo giminēje. Pilistimų parsiųsta sandoros skrynia nebebuvo sugrąžinta į savo senąją vietą, bet, pasilikus kurį laiką įvairiose vietose, ji buvo galutinai perkelta į Jerusalę (1 Kar 6, 1 ir k). — 69*Kaip dangų*... Dievo pasirinktoji vieta nepajudinama kaip dangus ir žemē, tikras Dievas bus garbinamas amžinai Is-

70 Ir pasirinko Dovîdą, savo tarną,
ir paėmė jį nuo avių gardų.
71 Pašaukė tą, kurs vaikščiojo paskui žindančias,
kad ganytų Jokubą, jo tautą,
ir Israėlį, jo tėvonystę.
72 Ir jis ganė juos su savo širdies nekaltumu,
ir vedė juos savo rankų atsargumu

78 (79) psalmė. Dejavimas dėl Jerusalės sugriovimo

1 Psalmė, Asapho.
Dieve, atėjo pagonys į tavo tėvonystę,
sutepė tavo šventnamį,
pavertė Jerusalę griuvėsiais.
2 Jie davė ėsti tavo tarnų kūnus dangaus paukščiams,
tavo šventųjų mėsą žemės žvėrims.
3 Jie išliejo jų kraują kaip vandenį aplink Jerusalę,
ir nebuvo kas palaidotų.
4 Mes pasidarėme panieka mūsų kaimynams,
pajuoka ir pasityčiojimas tiems, kurie yra aplink mus.
5 Iki kolei, Viešpatie? Ar tu rūstinsies amžinai?
ar tavo uolumas degs kaip ugnis?
6 Išliek savo rūstybę ant pagonių, kurie tavęs nepažįsta,
ir ant karalysčių, kurios nesišaukia tavo vardo.
7 Nes jie suėdė Jokubą
ir sunaikino jo buveinę.
8 Neatsimink prieš mus tėvų kalčių;
tegul greitai pasitinka mus tavo gailestingumas;
nes mes esame labai nelaimingi.
9 Padėk mums, mūsų gelbėjimo Dieve, dėl savo vardo garbės,
ir išvaduok mus ir atleisk mūsų nuodėmes dėl savo vardo.

---

raēlyje ir Jude ir juos pavadavusioje Kristaus Eklesijoje. — [70]*Dovîdą...* Žr 1 Kar 16, 11. 12; 2 Kar 7, 7. 8. — [72]*Jis ganē juos...* Pagyrimas Dovîdo karaliavimo, kurį ps autorius turējo pats matyti

78 psalmės autorius aprašo liūdną šventyklos ir Jerusalēs miesto likimą, paniekinimą užmuštųjų ir likusiųjų gyvų (1—4); maldauja Dievą nukreipti savo rūstybę prieš neprietelius, nebeatsiminti senųjų savo tautos nuodēmių (5—8) ir dēl savo vardo išklausyti savo tautos vaitojimą (9—12). Už suteiktą išklausymą žada amžinai šlovinti Dievą

[1]*Asapho*: vieno iš Asapho palikuonių. Žr Ps 73, 1. Psalmēje kalbama apie Jerusalēs ir šventyklos sunaikinimą. Daug aiškintojų mato joje aprašytą Antioko Epifano įvykdytą sunaikinimą, kiti gi — Jerusalēs sugriovimą, įvykdytą Nebukadnetsaro 587 m. 2 ir 3 jos eil yra cituojamos 1 Mak 7, 17 kaip paimtos iš rašto. — *Pagonys*: ne viena tauta, bet kelios. Plg žem 6 ir 10 eil. — *Sutepē.* Pagonių įējimas į šventyklą buvo jau didelis jos sutepimas. Khaldējiečių ji buvo net sudeginta. — [2]*Jie davē...* Palikimas Dievo garbintojų lavonų nepalaidotų buvo didžiausias jų paniekinimas. — [3]*Kaip vandenį*: kurs neturi jokios vertēs. Plg 1 Mak 25, 39; 2 Mak 5, 12... — [4]*Mūsų kaimynams*: ypač Moabiečiams, Amoniečiams, Sirijiečiams ir Edomiečiams, kurie visados buvo nepalankūs Israēlaičiams. — [5]*Uolumas*: užsidegimas, narsas. — [6]*Ant pagonių...* Israēlis vertas pasigailēti, nes jį naikiną tie, kurie yra paties Dievo neprieteliai. Plg Jer 10, 25. — [7]*Suēdē Jokubą...* Žudo kaip plēšrūs vilkai išrinktąją tautą. — [8]*Tēvų kalčių*: mūsų protēvių nuodēmių (3 Moš 26, 45), nes mes jas pametēme ir todēl galime tikētis tavo malonēs. — *Tegul greitai pasitinka...* Tegul būna suteiktas mums greičiau nekaip mes tikimēs. — [9]*Dēl savo var-*

10Kam gi sakytų pagonys :
« Kur yra jų Dievas ? »
Tepasidaro žinomas tarp tautų, mūsų akyse,
kerštas už tavo tarnų kraują, kurs yra išlietas.
11Tenueina pas tave belaisvių vaitojimas ;
taip, kaip tavo petys yra galingas, išgelbėk skirtuosius mirti.
12Ir atsilygink mūsų kaimynams septyneriopai į jų antį
už piktžodžiavimą, kurį jie padarė tau, Viešpatie.
13Mes gi, tavo tauta ir tavo ganyklos avys,
šlovinsime tave per amžius ;
nuo kartos į kartą pasakosime tavo šlovę

79 (80) psalmė. „Atitaisyk, Viešpatie, savo sunaikintą vynuogyną "

1Khoro vedėjui. Kaip: « Įstatymo lelija ». Asapho. Psalmė.
2Kurs ganai Israėlį, klausyk,
kurs vedi Juozapą kaip bandą,
Kurs sėdi ant Kherubų, sužibėk
3 ties Ephraimu, ir Benjaminu, ir Manasu.
Pažadink savo galybę
ir ateik išgelbėti mūsų.
4Dieve, vėl pastatyk mus
ir parodyk savo veidą skaistų, kad būtumėm išgelbėti.

---

do. Tu pasinaudojai pagonimis Israēliui nubausti ; bet pati tavo garbē nukentētų, jei pergalē pasiliktų visiems laikams jų pusēje. — 10*Mūsų akyse* : taip, kad dar mes patys būtumēm liudytojai, dar prie mūsų gyvos galvos (Teod). Plg 5 Moš 32, 43. — 11*Tenueina*... Tebūna išgirstas ir išklausytas. — *Skirtuosius mirti.* Plg 1 Mak 1, 52. 60. 63. 64. — 12*Septyneriopai* : pilnai, tobulai. — *Į jų antį* : į kurį paprastai dedamos gautos dovanos. Plg Rut 3, 15 ; Pat 17, 23 ; Lk 6, 38 ir k. — 13*Mes gi, tavo*... Pasižadējimas šlovinti Dievą. — Jau šv Augustinas aiškino šitą psalmę pritaikomąja prasme apie persekiojimus, kuriuos Kristaus Eklesija kenčia nuo pagonių

79 psalmės autorius maldauja Viešpatį parodyti savo galybę išrinktajai tautai gelbēti (1—4), kuriai tos pagalbos labai reikia, nes ji skaudžiai varginama ir pajuokiama neprietelių (5—8) ; toliau aprašomas stovis tautos kaip alegorinio vynuogyno, persodinto iš Egipto, gražiai tarpusio, dabar sunaikinto (9—15), vēl prašoma pagalbos ir žadama ištikimai laikytis Dievo ir jį šlovinti (16—20)

1*Psalmē,* sudēta gal tais laikais, kada šiaurinē žydų karalystē, Israēlis, buvo jau naikinama Asirijiečių ir trumpu laiku turējo visai žūti, kada taip pat pietinē Judo karalystē buvo dideliame pavonjuje. Plg 4 Kar 15, 19. 20. 29. — 2*Kurs ganai*... ganytojau. Pačioje pradžioje šaukiamasi į Dievą, vadinant jį vienu iš gražiausių jo vardų, Geru Ganytoju. — *Israēlį.* Tauta, kaip kilusi iš Jokubo, visų pirma vadinama Israēliu, kaip susidedanti iš dešimties giminių — Juozapu. Juozapas, gelbētojas savo brolių Egipte (1 Moš 49, 24), statomas ne į jų tarpą, bet viršum jų, šalia Jokubo. 3 eil vietoje Juozapo stovi du jo sūnu, Ephraimas kartu su artimiausiu Juozapui Benjaminu. Taip pat kelionēje per tyrumą jie buvo sugretinti, nes turējo stovyklose vietą į vakarus nuo sandoros padangtēs. — *Kurs sēdi ant Kherubų.* Dievo sostas žemēje buvo sandoros padangtēje ant ištiestų sparnų Kherubų, buvusių ant sandoros skrynios. Pranašas Ezekiēlis regējime matē didybę Dievo, sēdinčio ant kherubų vežimo. — *Sužibēk* : pasirodyk savo žibējime. — 4*Dieve, vēl pastatyk*... Tai keturis sykius kartojamas ps šūkis. Čia jo išvaizda yra visų trumpiausia. Plg 8. 20 eil. — *Parodyk savo veidą.* Padaryk, kad tavo veidas šviestų. — Kad tauta vēl būtų pastatyta, gana Viešpačiui vēl parodyti jai savo veidą,

5Kareivijų Dieve, iki kolei degsi rūstybe,
kai tavo tauta meldžiasi?
6Tu valgydinai ją ašarų duona
ir girdei ją gausingai ašaromis.
7Tu padarei iš mūsų vaido priežastį mūsų kaimynams,
ir mūsų neprieteliai tyčiojasi iš mūsų.
8Kareivijų Dieve, vėl pastatyk mus
ir parodyk savo veidą skaistų, kad būtumėm išgelbėti.
9Tu pasiėmei vynmedį iš Egipto,
išvarei pagonis ir įsodinai jį.
10Paruošei jam žemę,
ir jis įleido šaknis ir pripildė žemę.
11Kalnai buvo pridengti jo ūksmės
ir jo šakų Dievo kedrai.
12Jis išplėtė savo šakeles iki jūrai
ir savo atžalas iki upei.
13Kam gi tu išardei jo sieną,
kad visi, kurie praeina keliu, skintų jo uogas?
14Kad knistų jį laukinis šernas
ir laukiniai žvėrys ganytusi jame?
15Kareivijų Dieve, apsigręžk,
pažvelgk iš dangaus ir matyk, ir aplankyk šitą vynmedį.
16Ir globok tą, kurį įsodino tavo dešinė,
ir atžalą, kurią sau sustiprinai.
17Kurie jį nudegino ugnimi ir nukirto jį,
težūna tavo veido sudraudimu.
18Tebūna tavo ranka ant tavo išrinktojo vyro,
ant žmogaus sūnaus, kurį sau sustiprinai.
19Mes jau nebeatsitrauksime daugiau nuo tavęs:
tu laikysi mus gyvus, ir mes skelbsime tavo vardą.
20Viešpatie, kareivijų Dieve, vėl pastatyk mus
ir parodyk savo veidą skaistų, kad būtumėm išgelbėti

---

kurį taip ilgai laikė paslėpęs. — 5*Kai tavo...* nežiūrėdamas tautos maldos. — 6*Ašarų duona*: ašaromis vietoje duonos. — *Gausingai*. Ebr t paminėtas tam tikras saikas skysčiams, *šališ*, lygus 12, 148 litrų (trečdaliui *seos*). — 7*Kaimynams*: Asiriječiams ir Egiptiečiams, kurie yra taip pat žydų tautos neprieteliai
9*Vynmedį*. Vynmedžiu čia vadinama Israēlis (panašus vaizdas 1 Moš 40, 22). Užaugęs Egipte, jis buvo perkeltas į Žadētąją žemę. — *Pagonis*: Kanaano tautas. — 11*Kalnai buvo...*: Judo kalnai. Taip čia nurodoma pietinē žydų karalystēs siena. — *Dievo kedrai*: augščiausi Libano kedrai. Tai šiaurinē Palestinos riba. — 12*Iki jūrai*: iki Tarpžemei jūrai, kurią siekē žydų karalystē vakaruose; rytuose ji tęsēsi *iki* Eufrato *upei* (jo nesiekdama). — 13*Kam gi tu...* Liūdnas dabartinis Dievo įveistojo vynuogyno stovis. Jo siena sugriauta; jį naikina svetimieji, knisa didžiausias vynuogyno priešas, Asiriejietis, *šernas*. — 15*Kareivijų...* Psalmininkas trečią kartą meldžia pasigailēti vynuogyno. — 16*Ir atžalą*: Israēlį, kurį sau užsiauginai, kad jis būtų galinga tauta. — 17*Kurie jį*: vynuogyną. — Ebr šitos eil tekstas yra gana neaiškus. — 18*Ant tavo išrinktojo vyro*: ant Israēlio, kurį Viešpaties dešinē įsodino (žr 16 e). — 19*Nebeatsitrauksime*: laikysimēs tavęs ištikimai, taip su maldavimu jungiama pažadas. — 20*Viešpatie...* Psalmē baigiama kartojamuoju šukiu

80 (81) psalmė. Paraginimas iškilmingai švęsti šventes ir būti ištikimiems Dievui

[1]Khoro vedėjui. Kaip: «Spaustuvai...» Asapho.
[2]Džiūgaukite Dievui, mūsų padėjėjui,
linksmai šūkaukite Jokubo Dievui.
[3]Skambinkite psalteriu ir muškite būbiną,
tegul atsiliepia meili gitara su arpha.
[3]Trimituokite trimitu jaunačio dieną,
pilnatyje, iškilmingą mūsų dieną,
[5]Nes taip yra nustatyta Israėliui,
tai įsakymas Jokubo Dievo.
[6]Tą įstatymą jis davė Juozapui,
kai išėjo prieš Egipto žemę.
Aš girdėjau nepažįstamą kalbą:
[7]«Aš išlaisvinau nuo naštos jo petį;
jo rankos atsitraukė nuo pintinės.
[8]Tu šaukei sielvarte, ir aš išgelbėjau tave;
iš griaudžiančio debesies aš atsakiau tau;
aš mėginau tave prie Meribos vandens.

---

80 psalmė prasideda paraginimu iškilmingai švęsti (Velykų ar Padangčių) šventę, taip, kaip Dievas yra liepęs (2—5), nes tai Dievas įsakė išlaisvindamas iš vergijos (6—8). Toliau pats Dievas primena tautai savo svarbiausią įstatymą, kurį ji paniekino (9—13). Jei ji laikytųsi įstatymo, jos neprieteliai būtų pažeminti, o ji nuolat galētų džiaugtis Dievo duodamomis gērybēmis (14—17)

[1]*Kaip*: «*Spaustuvai*...» Žr Ps 8, 1. — Psalmēje raginama iškilmingai švęsti šventę ir būti ištikimais Viešpačiui. Bet kuri šventē čia turēta galvoje, nevisai aišku. Žydų padavimas skiria ps trimitų šventei, t y pirmajai jų septintojo mēnesio dienai (plg 3 Moš 23, 24; 4 Moš 20, 1...); dauguma aiškintojų supranta ją Padangčių švente, kaikurie vēlesnieji Velykomis. — [2]*Džiūgaukite*... Taip kviečiami visi atiduoti Dievui garbę šlovinimais ir džiaugsmu. — [3]*Skambinkite*... Pirmoji septintojo mēnesio (*Thišri*) diena (jaunatis) buvo iškilmingai švenčiama šabato poilsiu ir ypatingomis aukomis. Tą dieną buvo trimituojama trimitu (tikriau sakant, pučiama į avino ar ožio ragą — *šofar*). Trimitas yra lyg simbolis ateinančio į teismą Dievo, kurio balsą jo drebantis garsas turi pavaizduoti, ir jo atsiliepimas pirmą septintojo mēnesio dieną turi pažadinti Israēlaičius lyg iš nuodēmēs miego prieš permaldavimo šventę, dešimtą to paties mēnesio dieną. Bet trimitavimas turējo taip pat priminti Dievo geradarybes, būtent, Žadētosios žemēs davimą, po to kai Israēlaičiai buvo išgyvenę keturias dešimtis metų tyrumoje padangtēse, kurių atsiminimui buvo skirta Padangčių šventē penkioliktą to paties *Thišri* dieną, t y pilnatyje. — Bet taip pat Velykos buvo švenčiamos pilnatyje, irgi penkioliktą mēnesio dieną, tik tas mēnuo buvo *Nisanas*. — [5]*Taip yra nustatyta*: toks šventēs šventimas yra lieptas Dievo duotu įstatymu. — [6]*Tą įstatymą*... Tas Dievo įsakymas turējo būti išeinančiai iš Egipto žydų tautai (Juozapui) liudijimas apie suteiktąsias geradarybes. — *Kai išējo*: kai Dievas ējo Egipto nubausti. — *Aš girdējau*... Psalmininkas atsiliepia tautos vardu. Jis sakosi išgirdęs tuomet naują, negirdētą Dievo atsiliepimą, arba neįprastą antgamtiniu būdu skambančią kalbą apie išlaisvinimą. — [7]*Aš išlaisvinau*... Dievas skelbē, kad jis padarē galą vergijai Egipte; žydams nebereikējo lenkti sprando po sunkiomis naštomis ir varginti rankų, nešiojant pintinēmis plytas. Plg 2 Moš 1, 11—14; 5, 4... ir k. — [8]*Iš griaudžiančio debesies*... Dievas apsireiškē iš griausmo pilno debesies, kuriuo jis lyg kad buvo apsisupęs. Gal taip daroma aliuzija į tai, kas pasakyta 2 Moš 19, 1:... — *Prie Meribos*... vietoje, kurioje žydai kēlē maištą. Žr

[9]Klausyk, mano tauta, aš įspėsiu tave:
Israėli, kadgi tu paklausytumei manęs!
[10]Tenebūna pas tave svetimo dievo,
ir tu negarbinsi nepažįstamo dievo:
[11]Aš esu Viešpats, tavo Dievas,
kurs išvedžiau tave iš Egipto žemės:
plačiai išsižiok, ir aš pripildysiu tavo burną.
[12]Bet mano tauta neklausė mano balso,
ir Israėlis nepaklausė manęs.
[13]Todėl aš padaviau juos jų širdies kietumui:
tegul jie vaikščioja pagal savo sumanymus.
[14]Kadgi mano tauta klausytų manęs,
kad vaikščiotų Israėlis mano keliais:
[15]Aš tuojau pažeminčiau jų neprietelius
ir nukreipčiau savo ranką prieš jų priešus;
[16]Tie, kurie nekentė Viešpaties, viltaviliautų jam,
ir jų likimas pasiliktų amžinas.
[17]Jį gi valgydinčiau geriausiais kviečiais
ir sotinčiau jį medumi iš uolos»

81 (82) psalmė. Dievo teismas neteisingiems teisėjams

[1]Psalmė. Asapho.
Dievas pakyla dieviškame susirinkime,
dievų tarpe jis daro teismą.
[2]« Iki kolei jūs teisite neteisingai
ir palaikysite bedievių bylas?

2 Moš 17, 7; 4 Moš 20, 13; 5 Moš 32, 51. — [9]*Klausyk*... Padangčių šventėje turėjo būti sušaukiamas šventas susirinkimas; tai buvo proga priminti tautai įstatymą; todėl čia Dievas atsiliepia ir sako: *klausyk*... — [10].[11]*Tenebūna*... pradžia dekalogo. Plg 2 Moš 20, 2. 3. 5. — *Plačiai išsižiok*... Kad suteiktų savo gėrybių pilnybę, Dievas nieko daugiau nereikalauja, kaip tik išganingo troškimo. — [13]*Jų širdies kietumui*. Dievas iš jų nuodėmės padarė jiems bausmę. Plg ApD 14, 15. — [14]*Kadgi mano tauta*... Plg Bar 3, 13. — [16]*Viltaviliautų jam*: būtų priversti rodytis klusnūs jam (Israėliui). — *Ir jų likimas*... Gal čia norėta pasakyti, kad neprietelių žuvimas būtų amžinas, nebeatitaisomas. — [17]*Jį gi*: Israėlį. — *Geriausiais kviečiais*... Žr aug 11 e. — *Medumi iš uolos*: bus tokia medaus apstybė, kad jis tekės ir iš uolų ir akmenų. Plg Joel 3, 18; Am 9, 13. Israėlaičiai, klusnūs Dievui, gali gauti apsčiai žemiškų gėrybių: jie susilauks gausaus lietaus, kad galėtų gerai augti javai; net ir visai nederlinga uola turėtų duoti jiems saldžių vaisių. Plg 5 Moš 32, 13

81 psalmės autorius rodo Dievą darantį teismą neteisingiems teisėjams (1). Atsiliepia pats Dievas teisėjų susirinkime, bara juos dėl jų neteisybių ir liepia jiems ginti silpnųjų teises (2—4). Pasmerkęs jų nedorumą, iš kitos gi pusės pažymėjęs jiems suteiktą garbę, Dievas skelbia neteisingiems teisėjams mirties bausmę (5—7), o psalmininkas meldžia Dievą, visų Viešpatį, teisti žemę (8)

[1]*Dievas pakyla*. Pranašuose randama nurodymų apie didžiūnų ir teisėjų kaltes. Plg Ješ 1, 23; Jer 5, 28; Ez 22, 27 ir k. Taigi, čia psalmininkas vaizduoja Dievą, sušaukusį teisėjų susirinkimą ir stovintį jų tarpe. Susirinkimas vadinama dievišku, nes jis paties Dievo sušauktas. Teisiamieji teisėjai vadinami « dievais », nes savo pareigomis pavaduoja Dievą, daro teismą vardu ir valdžia augščiausiojo teisėjo, Dievo. Plg 1 Moš 9, 6. Tas teisėjų Teisėjas bara savo vietininkus žemėje: [2]*Iki kolei*

[3]Ginkite prislėgtąjį ir našlaitį,
darykite teisybę pažemintam ir beturčiui.
[4]Išlaisvinkite prislėgtąjį ir vargšą :
išgelbėkite jį iš bedievių rankos».
[5]Jie neišmano ir nesupranta,
vaikščioja tamsybėse,
svyruoja visi žemės pagrindai.
[6]Aš tariau : « Jūs esate dievai
ir visi Augščiausiojo sūnūs.
[7]Tačiau jūs mirsite kaip žmonės
ir krisite kaip betkurs iš kunigaikščių».
[8]Kelkis, Dieve, teisk žemę,
nes tu teisėtai valdai visas tautas

82 (83) psalmė. Maldavimas išvaduoti Israėlį nuo susitarusių prieš jį priešų

[1]Giesmė. Psalmė. Asapho.
[2]Viešpatie, netylėk ;
nebūk tylus, Dieve, ir nesiilsėk !
[3]Nes štai tavo neprieteliai triukšmauja,
ir kurie tavęs nekenčia, kelia augštyn galvas.
[4]Prieš tavo tautą jie daro sumanymus
ir tariasi prieš tavo globojamuosius.

jūs... Jiems prikišama viena iš neteisybių teisme, jo nelygybē, pataikavimas vieniems, skriaudimas kitų. — [3.4]*Ginkite... darykite...* Kadangi daugiausia gauna kentēti silpnieji, todēl augščiausias Teisējas reikalauja visų pirma jais rūpintis. Plg Pat 24, 11. — [5]*Jie neišmano...* Nedori teisējai rodosi visai neturį supratimo apie jiems pavestas pareigas ; jų protas rodosi aptemdytas ir visas jų pasielgimas tamsus, nedoras ; todēl jų nedorumu griaunama tai, kuo kaip tvirtais pagrindais remiasi visa tvarka, visi žmonių santykiai, būtent, teisybē, lygybē, teismas ir ištikimybē. — [6]*Aš tariau : « Jūs...* Mano laisva valia suteikē jums dieviškas pareigas ; jūs esate mano vietininkai : jūs esate dievai, bet ne nepriklausomi ; jūs turite atsakyti prieš mane. — Išganytojas minējo šitos eil žodžius savo dievystei apginti (Jo 10, 34. 36) : Jei tie, kurie Dievo žodžiu yra pašaukti eiti žemiškų pareigų, turinčių savyje Dievo teises, vadinami dievais, ir nēra tame pavadinime piktžodžiavimo, kaipgi daug labiau yra Dievas tas, kurs visu savo asmenimi ir savo gyvenimu tarnauja uždaviniui, kuriam Tēvas jį pašventino. — [7]*Tačiau jūs...* Kadangi jūs esate neverti jums suteiktos garbēs, todēl jūs mirsite kaip visai paprasti žmonēs, kaip vienas iš ūmai pasmerktų mano teismo kunigaikščių. Jūsų dieviška pareiga neapgins jūsų. — [8]*Kelkis, Dieve...* Psalmininkas maldauja Dievą daryti teismą žemēje, nes jo pavaduotojai, žmonēs, jo nedaro. Dievas valdo visas tautas, todēl jo dalykas yra rūpintis, kad visur viešpatautų teisybē

82 psalmėje meldžiama Dievą skubēti savo tautos ginti, nes neprieteliai siaučia, kelios tautos padarē tarp savęs sutartį visai sunaikinti Israēlį ir net išnaikinti jo vardą (2—9) ; prašoma padaryti tiems priešams taip, kaip Dievas yra seniau padaręs kitiems Israēlio neprieteliams, kad jie pajustų Dievo rūstybēs karštį, ir sugēdinti juos, kad būtų priversti pripažinti Dievo didybę (10, 19)
[1]*Asapho...* Spēliojama, kad psalmininkas šitoje psalmēje kalba apie atsitikimus, įvykusius viešpataujant dievobaimingam karaliui Jozapatui, kurį buvo užpuolusios aplinkinēs tautos. Žr 2 Kron 20, 1—29. — [2]*Netylēk...* skubēk eiti į pagalbą. — [3]*Tavo neprieteliai...* Išrinktosios tautos neprieteliai yra kartu ir Dievo neprieteliai. Puldami Israēlį, jie pažeidžia

[5]« Ateikite, sako jie, išnaikinkime juos, kad jie nebebūtų tauta,
ir kad nebebūtų daugiau minimas Izraėlio vardas ».
[6]Tikrai, jie tariasi viena širdimi
ir daro prieš tave sandorą.
[7]Tai Edomo padangtės ir Ismaėlaičiai,
Moabas ir Agarėnai.
[8]Gebalis, ir Amonas, ir Amalekas,
Pilistėja su Tiro gyventojais ;
[9]Taip pat ir Asirijiečiai susibūrė su jais,
parėmė petimis Loto sūnus.
[10]Padaryk jiems kaip Madianui,
kaip Sisarai, kaip Jabinui prie Kisono upelio,
[11]Kurie žuvo prie Endoro,
pasidarė žemės mėšlas.
[12]Padaryk jų kunigaikščius panašius į Orebą ir Zebą,
visus jų vadus panašius į Zebėę ir Salmaną,
[13]Kurie tarė : « Paimkime sau Dievo kraštus ».
[14]Mano Dieve, padaryk juos panašius į sūkurio sukamus lapus,
į šapą prieš vėją.
[15]Kaip ugnis, kuri sudegina mišką,
ir kaip liepsna, kuri nudegina kalnus,
[16]Taip tu vykis juos savo audra
ir savo kruša išgąsdink juos.
[17]Padaryk jų veidus pilnus sugėdinimo,
kad ieškotų tavo vardo, Viešpatie.
[18]Teparausta ir tenusigąsta amžinai,
ir tesusigėdina ir tepražūna.
[19]Ir tepažįsta tave, kurio vardas yra Viešpats,
jog tu vienas esi Augščiausias visoje žemėje

Dievo šlovę. — [5]*Ateikite, sako jie...* Psalmininkas pasako, koks yra tas piktas priešų sumanymas : jie nori visai sunaikinti Israēlį, kad jis nebebūtų tauta, kad nebeliktų net nē jo vardo. — [6]*Prieš tave sandorą...* Priešų sutartis nukreipta prieš patį Dievą, nes jam priklauso Israēlio tauta, jis yra jos valdovas. — [7]—[9]*Tai Edomo...* Įvardijamos susitarusios prieš Israēlį tautos. Visa tai artimi Israēlio kaimynai, išskyrus Asirijiečius. Edomiečiai gyveno į pietryčius nuo Mirties jūros. Ismaēlaičiai, Abraomo sūnaus Ismaēlio palikuonys, — apie Sinajų, šiaurinēje Arabijoje ir iki Libanui ; *Moabas ir Amonas* — į rytus nuo Mirties jūros ; piemenų tauta *Agarēnai* — į rytus nuo Galaado ; *Gebalis* — Idumējos kraštas Mirties jūros pietuose. Žr 1 Kron 5, 10. 18—22. — Amalekas gyveno Sinajaus pusiasalyje ; Pilistēja — žydų kaimynai pietvakariuose ; Tiras — šiaurvakariuose prie Tarpžemēs jūros. — *Asirijiečiai* dējosi prie kitų tik pritarimu ir padrąsinimu. — *Loto sūnus*, t y Moabiečius ir Amoniečius, kurie buvo visados didžiausi Israēlio priešai. — [10]*Padaryk jiems...* Psalmininkas meldžia Dievą nubausti dabartinius tautos priešus, kaip yra nubaudęs seniau kitus. — *Madianui.* Žr Teis 7, 8. — *Sisarai.* Teis 4, 21 ; 5, 25. — *Jabinui.* Teis 4, 20 ; 5, 21. — [11]*Prie Endoro...* Endoras buvo netoli Taboro, arti Kisono upelio. — [12]*Orebą ir Zebą.* Žr Teis 7, 25. — *Zebēę ir Salmaną.* Teis 8, 5. 10—21. — [13]*Paimkime sau Dievo...* Dievo skirtąją Israēlaičiams Šventąją žemę priešai nori pasiimti sau visiems laikams. — [14]*Padaryk...* Linkima, kad tautos nepriteliai būtų visai sunaikinti, kad jiems atsitiktų taip, kaip vējo sūkurio pagautam dalykui ir vējo nešamam šapui. — [15]*Kaip ugnis...* Gaisras miške ir miškais apaugusiuose kalnuose plečiasi labai greitai ir yra vaizdas galybēs, kuriai žmogus neįstengia priešintis. — [16]*Savo audra* : lyg didžiausia audra. Plg Ps 17, 8... [17]*Kad ieškotų...* Bausmēs nepriteliams pasekmē turi

83 (84) psalmė. Troškimas Viešpaties šventovės

[1]Khoro vedėjui. Kaip: « Spaustuvai ». Korės sūnų.
Psalmė.
[2]Kokios meilingos tavo buveinės, kareivijų Viešpatie!
[3] trokšta, išsilgus geidžia mano siela Viešpaties padangčių;
Mano širdis ir mano kūnas
džiūgauja gyvajam Dievui.
[4]Net ir žvirblis randa namus
ir kregždė sau lizdą sudėti savo vaikams:
Tavo altoriai, kareivijų Viešpatie
mano karaliau ir mano Dieve!
[5]Palaiminti, kurie gyvena tavo namuose, Viešpatie,
jie šlovina tave visados.
[6]Palaimintas žmogus, kurs laukia pagalbos iš tavęs,
kai jis turi širdyje šventas keliones:
[7]Pereidami per sausą slėnį, jie padarys iš jo šaltinį,
ir pirmas lietus apvilks jį palaiminimais.
[8]Jie eis iš stiprybės į stiprybę,
matys dievų Dievą Sione.
[9]Kareivijų Viešpatie, klausyk mano maldos,
išgirsk ausimis, Jokubo Dieve.
[10]Mūsų skyde, Dieve, pasižiūrėk
ir pažvelgk į savo pateptojo veidą.
[11]Tikrai, geresnė yra viena diena tavo prieangiuose
kaip kitų tūkstantis.

---

būti jų išganymas, pažinimas tikrojo Dievo. — [19]*Kurio vardas yra Viešpats*: tesupranta, kad vardu Jahveh yra vadinamas iš tikrųjų galingas Dievas, savo tautos globėjas, keršytojas jos nepriteliams, ir kad jis vienas yra tikras Augščiausias Dievas

83 psalme išreiškiama karštas troškimas Viešpaties šventyklos (2—4), skelbiama laimē tų, kurie pasilieka arti jos ir į ją eina (5—8), maldaujama Dievo pagalbos su didele viltimi ir pasitikējimu (9—13)

[2]*Kokios meilingos*... Jau pirmais ps žodžiais išreiškiama karšta Dievo namų meilē ir troškimas būti arti jų. — *Buveinēs*: įvairios šventovēs dalys, švenčiausioji, šventoji, prieangiai. — [3]*Mano siela*... Tame troškime dalyvauja visa žmogaus esmē, siela, širdis, kūnas. — *Džiūgauja*: jaučia didžiausią pasigērējimą, kai dvasia persikelia arti Dievo. — *Gyvajam Dievui.* Psalmininkas mēgsta šventyklą, nes myli turintį joje savo buveinę Dievą, kurs pasirodo esąs gyvas, ypač aukose, prie kurių jis dēl aukojančiojo tikējimo ir atgailos, atsižvelgdamas į Kristaus nuopelnus, suteikia savo malonę. — [4]*Net ir žvirblis*... Palyginimu išreiškiama, kaip meilu ir malonu būti arti šventyklos. — *Namus*: vietą, kurioje ramiai ilsisi. — *Tavo altoriai*... Lyg būtų pasakyta: mums meiliausia ir labiausiai pageidaujama poilsio vieta yra tavo altoriai, Viešpatie. — [5]*Jie šlovina*: gali šlovinti tave tobuliau, nekaip kur nors kitur. — [6]*Šventas keliones.* Dēl šitų ir tolesnių ps žodžių galima manyti, kad ji buvo skirta keliaujantiems į Jerusalēs šventyklą. — [7]*Per sausą slēnį*... Keliautojai, linksmai nusiteikę, eina per sausus slēnius, lyg kad jie būtų pilni vandens ir gausingai turētų žaliuojančios žolēs, kaip kad būna po pirmojo lietaus. — Palestinoje, kai tik palyja *pirmas lietus* spalio mēnesyje po sausos vasaros ir sausa žemē gauna drēgmēs, bežiūrint pradeda želti vēl augalai ir žolē. — [8]*Jie eis iš stiprybēs*... Keliautojai jaučiasi kasdien stipresni, tos vienos minties vedami, kad jie matys Dievą. — [9]*Klausyk mano*... Karštas atsiliepimas į Dievą, kad suteiktų tokią malonę atlikti tokią kelionę į Jerusalę. — [10]*Į savo pateptojo*... Keliautojai, atvykę į Jerusalę ir pasiekę šventyklą, meldžiasi taip pat ir už pateptąjį, savo karalių. — [11]*Tikrai, geresnē*... Išreiškiama pasitenkini-

Noriu verčiau sustoti ant mano Dievo namų slenksčio,
kaip pasilikti nusidėjėlių padangtėse.
12Nes saulė ir skydas yra Viešpats Dievas ;
malonę ir garbę teikia Viešpats.
Jis neatsako gėrybių tiems,
kurie vaikščioja nekaltume.
13Kareivijų Viešpatie,
palaimintas žmogus, kurs pasitiki tavimi

84 (85) psalmė. „Arti yra mūsų išgelbėjimas"

1Khoro vedėjui. Korės sūnų. Psalmė.
2Tu, Viešpatie, buvai gailestingas savo žemei,
pakreipei gerojon pusėn Jokubo likimą.
3Tu atleidai savo tautos kaltę :
apdengei visas jų nuodėmes.
4Sulaikei visą savo rūstybę,
išsižadėjai savo pykčio narso.
5Vėl pastatyk mus, Dieve, mūsų, Gelbėtojau,
ir nugręžk savo užsidegimą prieš mus.
6Nejaugi per amžius tu rūstinsies mums
arba tęsi savo rūstybę į visas kartas ?
7Argi tu nesugrąžinsi mums gyvybės,
ir ar tavo tauta nesilinksmins tavyje ?
8Parodyk mums, Viešpatie, savo gailestingumą
ir duok mums savo išgelbėjimą.

---

mas, kurį jaučia keliautojai lankydami šventyklą. Dievuje viena diena gaunama daugiau džiaugsmo ir paguodos, nekaip nusidėjėliai gali gauti per tūkstančius dienų. — *Noriu verčiau...* atlikinėti menkiausias pareigas mano Dievo namuose. — Tarp kitų levitų (todėl ir Korės sūnų) pareigų buvo saugoti šventyklos duris ir stovėti prie jos slenksčio. — 12*Nes saulė...* Dievas yra malonių saulė ir savo pažadų vykdyme tikras kaip skydas ; jis maloningas ir ištikimas. — 13*Palaimintas žmogus...* Ir mes turime Dievą ant mūsų altorių, tik tobuliau negu Sen Testamente. Jei tat jau žemiškame šventnamyje, kuriame mes Dievo akimis nematome, Viešpaties artybė jau daro mus tokius laimingus, kokią gi tat didelę laimę turi suteikti pats jo matymas danguje. — Kunigas kalba kasdien šitą psalmę, rengdamos laikyti šv mišias

84 psalmė. Dievas, tiesa, išlaisvino tautą iš nelaisvės, atleido tautos kaltę, nugręžė nuo jos savo rūstybę (2—4), bet dar nėra lauktosios laimės ; todėl psalmininkas maldauja, kad Dievas jau nebepyktų daugiau ant savo tautos, bet suteiktų jai pilną pasigailėjimą (5—8) ; įsiklausęs, ką Viešpats jam kalba, psalmininkas skelbia pamaldiesiems ramybę (9. 10) ir sako būsiant šalyje Dievo malonumą, ištikimybę, teisybę ir ramybę (11—14)

1*Korės sūnų.* Iš ps turinio pasirodo, kad joje kalbama apie tą tautos stovį, koks buvo joje tuojau po sugrįžimo iš Babelės nelaisvės, kada didžiausia nelaimė jau buvo pašalinta, bet daug dar trūko iki tikrai laimei. Todėl spėliojama, kad tuo laiku (po Kiro dekreto 538 m) psalmė ir parašyta vieno iš Korės palikuonių. — 2*Buvai gailestingas...* Psalmininkas su dėkingumu primena dideles Viešpaties tautai suteiktas malones. — 3*Tu atleidai...* Plg Ps 31, 1. — 4*Sulaikei...* Pats paleidimas iš nelaisvės buvo ženklas, kad Dievas nebesirūstina tautai dėl jos senųjų nusikaltimų. — 5*Vėl pastatyk mus...* Dievas nebesirūstino Israëliui, bet rūstybės liekanos, jos pėdsakos, tebevargino tautą. Psalmininkas tad maldauja, kad būtų pašalintos tos pėdsakos, jos paliktos žymės, kad tautai būtų sugrąžintas laimingas anksčiau buvęs jos stovis

[9]Aš klausysiuos, ką kalba Viešpats Dievas:
juk jis kalba apie taiką
Savo tautai, ir savo šventiesiems
ir tiems, kurie gręžiasi į jį širdimi.
[10]Tikrai yra arti jo išgelbėjimas tiems, kurie jo bijo,
kad mūsų šalyje gyventų šlovė.
[11]Gailestingumas ir ištikimybė eis viena kitos pasitikti,
teisybė ir taika pasibučiuos.
[12] Ištikimybė žels iš žemės,
ir teisybė žiurės iš dangaus.
[13]Taip pat Viešpats duos, kas yra gera,
ir mūsų žemė duos savo vaisių.
[14]Teisybė žengs pirm jo
ir išgelbėjimas jo žingsnių keliu

85 (86) psalmė. Maldavimas Dievo pagalbos dideliame pavojuje

[1]Malda. Dovîdo.
Palenk, Viešpatie, savo ausį, išklausyk mane,
nes aš esu nelaimingas ir beturtis.
[2]Saugok mano sielą, nes aš esu tau atsidavęs,
išgelbėk savo tarną, kurs turi vilties tavyje.
Tu esi mano Dievas: [3]pasigailėk manęs, Viešpatie,
nes aš šaukiu į tave nesiliaudamas.
[4]Palinksmink savo tarno sielą,
nes į tave, Viešpatie, aš keliu savo sielą.
[5]Nes tu, Viešpatie, esi geras ir maloningas,
pilnas gailestingumo visiems, kurie šaukiasi tavęs.

---

[9]*Aš klausysiuos*... Psalmininkas klausosi, ką Dievas atsakys į jo maldavimą, ir girdi, jog Dievas žada geresnį likimą. — *Kalba apie taiką*... Psalmininkas, kalbēdamas toliau apie Dievo žadamą geresnį likimą, vartoja tokiuos išsireiškimus, kokiais pranašų knygose aprašoma mesijinē ateitis. — *Ir savo šventiesiems*. Ta pati tauta vadinama šventaisias, t y ištikimais Dievo tarnais. — [10]*Gyventų šlovē*. Viešpaties *šlovē*, ebr *kabad*, kuri buvo iš Jerusalēs miesto pasitraukus (žr Ez 11, 23), vēl gyvens Israēlio šalyje. Taip bus pašalintas pagonių padarytas paniekinimas. Dievo žadamas Dievo išgelbējimas toliau aprašomas aiškiau: [11]*Gailestingumas*.. Dovanojanti Dievo malonē ir jo ištikimybē pažadams bus draug. — *Teisybē ir*... Geras, teisingas dalykų stovis, kokio Dievas nori ir kurį įsako, ir jo pasekmē, vaisius, taika bei ramybē bus draugiškai susijungę. — [12]*Ištikimybē*... Pilnai pasireikš ištikimybē pažadams žemēje ir teisybē iš dangaus, kad nužengtų žemēn. — [13]*Duos, kas yra gera*. Su aprašytu laimingu stoviu bus sujungta ir žemiška laimē, žemēs derlingumas. — [14]*Teisybē žengs*... Su Dievu Gelbētoju eis kartu, tartum jo palydovai, teisybē ir išgelbējimas

85 psalmėje Dovîdas prašo Dievą išklausyti jo maldą ir stengiasi sužadinti jo gailestingumą (1—6). Paminējęs Dievo didybę, vēl meldžia, kad būtų išlaikytas Dievo kelyje ir kad galētų vertai šlovinti Dievą (7—13); pagaliau maldauja sau pagalbos prieš neprietelius ir kad jie būtų sugēdinti (14—17)

[1]*Malda. Dovîdo*. Ebr ž *thephillah* reiškia maldą tikra to žodžio prasme. Kaikurie aiškintojai mano, kad ji tik dēl to vadinama Dovîdo, nes esanti sudēta iš Dovîdo psalmių žodžių ar jais sekant. — *Palenk*... Žr Ps 39, 18. Taip pat ir tolesnēs eil labai primena kitų pss žodžius. — Kad Dievas teiktųsi maloningai išklausyti, psalmininkas primena, kad jis pats yra nelaimingas ir berturtis, [2]*atsidavęs* Dievui, jam ištikimas, jo tarnas visuomet juomi pasitikįs, [3-4]kad be paliovos ir ilgai šaukiasi į Dievą; iš

[6]Klausyk, Viešpatie, mano maldos
ir išgirsk mano maldavimo balsą.
[7]Savo sielvarto dieną aš šaukiuos į tave,
nes tu išklausysi mane.
[8]Nėra tau lygaus tarp dievų, Viešpatie,
ir nėra darbo panašaus į tavo darbą.
[9]Visos tautos, kurias tu padarei, ateis
ir garbins tave, Viešpatie,
ir skelbs tavo vardą.
[10]Nes tu esi didis ir darai stebuklus :
tu vienas esi Dievas.
[11]Mokyk mane, Viešpatie, savo kelio, kad vaikščiočiau tavo tiesoje ;
vesk mano širdį, kad ji bijotų tavo vardo.
[12]Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, mano Dieve, visa savo širdimi
ir skelbsiu tavo vardą per amžius.
[13]Nes tavo gailestingumas buvo man didelis,
ir tu išgelbėjai mano sielą iš mirusiųjų buveinės gilybių.
[14]Dieve, puikieji sukilo prieš mane,
ir galingųjų minia tykoja mano gyvybės,
ir jie nelaiko tavęs prieš savo akis.
[15]Bet tu, Viešpatie, esi gailestingas ir maloningas Dievas,
neskubus rūstintis, be galo malonus ir ištikimas.
[16]Pažvelgk į mane ir pasigailėk manęs ;
duok stiprybės savo tarnui,
ir išgelbėk savo tarnaitės sūnų.
[17]Duok man ženklą savo palankumo,
kad matytų, kurie nekenčia manęs, ir susigėstų,
kad tu, Viešpatie, būsi man padėjęs ir mane paguodęs

86 (87) psalmė. Sionas, visų tautų motiina

[1]Korės sūnų. Psalmė. Giesmė.
Savo pastatą šventuose kalnuose [2]myli Viešpats :
Siono vartus labiau kaip visas Jokubo padangtes.
[3]Garbingi dalykai skelbiami apie tave,
Dieve, mieste !

kitos gi pusēs, [5]kad Dievas yra *geras ir maloningas*, linkęs suteikti pasigailējimą. Plg Joel 2, 13. — [8]*Nēra tau lygaus tarp dievų...* (ebr *elohim*), tarp dvasių, esančių aplink Dievą (Angelų, plg Ps 88, 7.8), arba tarp tų, kurie vadinami dievais (plg 2 Moš 15, 11). Taip psalmininkas kelia aikštēn Dievo didybę, kurs pats savimi ir savo darbais visus prašoka ir yra vienas visų augščiausias, todēl [9]*Visos tautos...* Kadangi Dievas yra toks prakilnus, todēl žmogui negali būti svarbesnio dalyko, kaip maldauti : [11]*Mokyk mane, Viešpatie...* kad gyvenčiau, kaip reikalauja tavo įstatymas. — *Kad ji bijotų...* kad su pagarba ir ištikimai tau tarnautų. — [12].[13]*Aš šlovinsiu...* Psalmininkas žada nuolat šlovinti Dievą, nes jis jau yra gavęs didelį Dievo pasigailējimą, kada jo gyvybē buvo išgelbēta iš mirties pavojaus. — [14]*Dieve...* Meldžiama pagalbos prieš priešus. Plg Ps 53, 5. — [15]*Bet tu, Viešpatie...* Plg Ješ 34, 6. — [17]*Duok man...* Duok kurį nors ženklą savo gerumo mano atžvilgiu, kad mano priešai, pamatę jį, susigēdintų ir pilni gēdos iš jo pažintų, jog tu mano padējējas ir linksmintojas

86 psalmėje yra pranašinis regējimas mesijinio Siono, kurs bus tēvynē ir motina visų tautų ir visų gērybių šaltinis. Tą Sioną myli Dievas ir apie jį skelbiama garbingų dalykų (1—3). Sakoma, kad jame yra gimę visi ir visos tautos (4—6) ir jam

[4]Aš įskaitysiu Raabą ir Babelę tarp mano garbintojų :
štai, Pilistėja, ir Tiras, ir Aitijopų tauta :
šitie yra čia gimę.
[5]Ir apie Sioną bus sakoma : « Vyras po vyro, visi yra jame gimę,
ir pats Augščiausias yra jį sustiprinęs ».
[6]Viešpats parašys tautų knygoje :
« Šitie yra ten gimę ».
[7]Ir giedos, dalyvaudami šokiuose :
« Visi mano šaltiniai yra tavyje »

87 (88) psalmė. Labai prislėgto teisiojo rauda ir maldavimas

[1]Giesmė. Psalmė. Korės sūnų. Khoro vedėjui. Kaip : « Mahalat ».
Giedojimui. Maskil. Emano Ezraičio.
[2]Viešpatie, mano Dieve, aš šaukiu per dieną :
naktį aš raudu tavo akivaizdoje.

---

priskiriamos visos gērybēs, kuriomis visi naudojasi (7). — Šita ps turi savyje lyriškai išreikštas visas pranašystes apie Sioną (plg Ješ 2, 2—4 ; 54, 1—3 ; 60, 3—9 ; Ez 37, 28 ; Am 9, 11... Mik 4 1—3 ; Gal 4, 26)

[1]*Korēs sūnų...* Spēliojama, kad šita ps sudēta karaliaus Ezekijo laikais, kada — po Asirijiečių kariuomenēs sunaikinimo prie Jerusalēs — buvo daugelio tautų atsiųsta gausių dovanų į Jerusalēs šventyklą (2 Kron 32, 23). — *Savo pastatą...* Kalbama apie Jerusalēs miestą ir šventyklą. Kalnai ir kauburiai (Sionas, Morija) jau dēl to šventi, kad pasirinkti Viešpaties, kurs norējo, kad čia būtų jo miestas ir šventovē. — [2]*Myli Viešpats...* Jerusalēs miestas ir šventykla verte ir Dievo meile pranešа visus kitus Jokubo tautos miestus ir miestelius. — [3]*Garbingi dalykai...* Tos Dievo meilēs ženklas yra tai, ką jis pats sako apie Sioną. Toliau eina Dievo žodžiai : [4]*Aš įskaitysiu Raabą ir...* Raabas tai Egipto vardas. Plg Ps 67, 31 ; 80, 11 ; Ješ 30, 7 ; 51, 9. Taigi, dvi didžiausios pagoniškos valstybēs, Egiptas ir Babelē, bus įskaitytos tarp Dievo garbintojų ir bus Siono sūnūs. Net ir visos, kiek jų yra, tautos bus laikomos gimusiomis Sione ir bus jo piliečiai. Jos visos padarys vieną Dievo tautą ir Dievo karalystę su Israēliu. Taip Jerusalē pavaizduojama kaip vieta, kurioje pagonių tautos bus pagimdytos malonei, kaip religinis viso pasaulio vidurys ir lopšys. — [5]*Vyras po vyro...* t y visi žmonēs yra gimę Sione. Sionas, pradžioje mažas miestelis, pasidarys nesuskaitomos daugybēs vaikų motina, pagonims pasidarant Abraomo sūnumis. Jis laimēs visa, ko nustos pagonystē. Tik pats vienas Dievas galēs įvykdyti tą pakitējimą, jis, kurs padarē, kad Sionas per amžius tvirtai stovētų. — [6]*Viešpats parašys...* Viešpats, įrašydamas tautas ir kunigaikščius į gyvenimo knygą, paskelbs, kad jie visi yra gimę Sione. Taigi, vaizduojama, kad Dievas daro gyvenimo knygoje tautų sąrašą ir įvardija vieną paskui kitą tas, kurios sugrįžo į tikrąjį tikējimą, gimē Sione. — [7]*Ir giedos...* Taip padidējusiame Sione bus didžiausias džiaugsmas. Jie reiškia savo džiaugsmą giedojimu ir šokiais ir išpažįsta, kad išganymo gērybes jie gauna iš Siono

87 psalmės autorius prašo Dievą išklausyti maldą, nes paskendęs nelaimēse jis pasidarē panašus į mirusius ir yra lyg palaidotas mirusiųjų vietoje (2—7) ; be to, jis slegiamas Dievo rūstybēs, jo bjaurisi pažįstamieji, jis nebeturi jēgų ; to nežiūrēdamas, jis nuolat šaukiasi į Dievą, primindamas, kad mirusieji nebegali šlovinti Dievo (8—13) ; toliau, lyg nustebęs klausia, kodēl Dievas atstumia jo maldą, ir vēl primena savo vargus, kurie jį slegia nuo pat jaunystēs (14—19)

[1]*Emano Ezraičio.* Šitos ps antraštē yra ilgesnē negu kitų, bet ir neaiškumų joje yra daugiau nekaip kitose. Jei čia Emanas Ezraitis, minimas kaip ps autorius, buvo, kaip kaikurie

3Tenueina pas tave mano malda ;
palenk savo ausį į mano šauksmą.
4Nes mano siela soti nelaimių
ir mano gyvenimas artėja prie mirusiųjų buveinės.
5Aš įskaitomas į žengiančius į duobę,
pasidariau panašus į paliegėlį.
6Mano guolis yra tarp numirėlių,
kaip užmuštųjų, kurie guli kape,
Kurių tu nebeatsimeni
ir kurie yra išimti iš tavo rūpesčio.
7Tu padėjai mane į gilią duobę,
tamsybėje, prarajoje.
8Tavo užsidegimas sunkiai slegia mane,
ir tu spaudi mane visomis savo bangomis.
9Tu atstūmei nuo manęs mano pažįstamus ;
padarei mane jiems pasibjaurėtiną ;
aš esu uždarytas ir negaliu išeiti.
10Mano akys temsta nuo nelaimės ;
aš šaukiu į tave, Viešpatie, kasdien ;
tiesiu į tave savo rankas.
11Argi tu darai stebuklus numirėliams ?
ar mirusieji kelsis ir šlovins tave ?
12Argi apie tavo gerumą pasakojama kape,
apie tavo ištikimybę mirusiųjų buveinėje ?
13Argi tavo stebuklai pasirodo tamsybėse
ir tavo malonė užmiršimo žemėje ?
14Aš gi šaukiuos į tave, Viešpatie,
ir rytmetį mano malda ateina pas tave.
15Kodėl, Viešpatie, tu atstumi mane,
slepi nuo manęs savo veidą ?
16Aš esu nelaimingas ir karšinčius nuo pat vaikystės,
nešiau tavo baisumus ir išsisėmiau.
17Per mane perėjo tavo rūstybės,
ir tavo baisumai pražudė mane.

---

mano, iš Judo giminēs (plg Kar 4, 31), tai jis nebuvo vienas iš Korēs sūnų, kurie buvo levitai. Gali būti, kad visa pirmoji antraštēs pusē yra atsiradus per klaidą. — 2*Aš šaukiu*... Psalmē pradedama karšta malda su nurodymu savo vargų. Nors nesusilaukia jokios pagalbos, jis neišsižada vilties ir nenustoja pasitikējimo Dievu. — 4*Artēja prie*... Visai jau arti mano mirtis. — 5*Aš įskaitomas*... žmonēs yra įsitikinę, kad aš nebegaliu išsigelbēti nuo mirties, ir laiko mane lygiu numirēliams. — 6*Mano guolis*... Šitie dejavimai duoda pagrindo manyti, kad čia dejuoja žmogus, sunkios, gal raupsų, ligos prislēgtas, gal pats raupsais sirgęs karalius Azarijas, kurs buvo priverstas laikytis nuošaliai nuo kitų žmonių, kaip to reikalavo Įstatymo nuostatai apie sergančius raupsais. Plg 4 Kar 15, 5. — *Kurie yra išimti iš*... Ebr t pažodžiui : atkirsti nuo tavo rankos, nes tais, mirusiais, kurie jau susilaukē nebekintančio likimo, Dievo apvaizda nebesirūpina. — 8*Tavo užsidegimas* ... Apleidimo, nelaimių priežastis — Dievo rūstybē. — 9*Tu atstūmei*... aš esu priverstas kentēti pats vienas, visų paliktas. Plg Ps 41, 8 ; Ijob 19, 13. 14 ; 30, 10 ; Ps 30, 12. — 11.12*Argi tu darai*... Plg Ps 6, 6 ; 29, 10 ; 113, 17 ; Ješ 38, 18... — 13*Užmiršimo žemēje* : ten, kur žmogus jau nieko nebežino apie šios žemēs dalykus ; kur būdamas psalmininkas nebegalētų šlovinti Dievo. Plg Ijobo 14, 21 ; 21, 21. — 14*Aš gi šaukiuos*... Nuliūdęs, bet nenustojęs vilties psalmininkas maldauja toliau. — 16*Nuo pat vaikystēs*. Nelaimē juo sunkesnē

18Jie supa mane nuolat kaip vanduo ;
apstoja mane visi kartu.
19Tu atstūmei nuo manęs prietelį ir bandžių :
mano namiškiai yra tamsybės

88 (89) psalmė. Dievo pažadai Dovîdui, palyginti su Dovîdo namų žlugimu

1Maskil. Etano Ezraičio.
2Apie Viešpaties malones aš giedosiu per amžius,
aš skelbsiu savo burna per visas kartas tavo ištikimybę.
3Nes tu tarei : « Malonė yra patvirtinta amžiams » :
danguje tu padarei pastovią savo ištikimybę.
4« Aš padariau sandorą su mano išrinktuoju ;
aš prisiekiau savo tarnui, Dovîdui :
5Per amžius pasiliks tavo palikuonys,
ir tavo sostą aš įsteigsiu visoms kartoms ».
6Dangus skelbia tavo stebuklus, Viešpatie,
ir tavo ištikimybę šventųjų susirinkime.
7Nes kas debesyse bus lygus Viešpačiui,
bus panašus į Viešpatį tarp Dievo sūnų ?
8Dievas yra baisus šventųjų susirinkime,
didis ir baisingas labiau už visus, kurie yra aplink jį.

---

kad ji jau seniai prasidėjo. — 19*Mano namiškiai*... Psalmė pilna giliausio liūdesio ; ji nuo pradžios iki galui vienas dejavimas, vien vaitojimas be pertrūkio. Dejavimais ji daugelyje vietų yra panaši į Ijobo dejavimus, kurių žodžiai keliose jos vietose pasikartoja

88 psalmėje autorius žada šlovinti Dievą, kurs yra pažadėjęs Dovîdui amžiną sostą (2—5). Tas pažadas duoda jam progą skelbti Dievo didybę, ištikimybę, galybę, viešpatavimą pasaulyje, teisybę ir maloningumą (6—15), taip pat ir jo tautos laimę (16—19). Toliau psalmininkas plačiau primena Dievo duotąjį pažadą (2 Kar 7, 4...) : Viešpats išrinko Dovîdą, pažadėjo jam savo pagalbą, pergales, karaliavimą ; padarē iš jo lyg kad savo įsūnį ir galingiausią karalių ; jo vaikaičiai ir sostas turējo pasilikti per amžius ; nusidējus jo vaikaičiams, jie turējo būti nubausti, bet priesaika patvirtintas pažadas turējo pasilikti nepaliestas (20—38). Tuo tarpu psalmininkas mato, kad dabartinis dalykų stovis neatitinka tą pažadą (30—46), todēl meldžia Dievą atsiminti savo pirmykštį pasigailējimą ir savo tarnų pažeminimą (47—52)

1*Etano Ezraičio.* Ps autorius Etanas, spējama, kad tas pats, kurs minimas tarp išminčių Saliamono laikais. Žr 3 Kar 4, 31. Bet jei ps parašyta žymiai vēliau, gal Babelēs nelaisvēs metu, tai jos autorius galējo būti minētojo Etano palikuonis. — Daugelis aiškintojų mano, kad proga psalmei sudēti buvę atsitikimai, įvykę penktaisiais karaliaus Roboamo metais, kai Sesakas ējo prieš Jerusalę (3 Kar 14, 25—28 ; 2 Kron 12, 1—12). Bet psalmēje aprašomas tautos likimas greičiau primena Babelēs nelaisvę, kaip kurį nors ankstyvesnį atsitikimą. — 2*Aš giedosiu per amžius.* Psalmininkas tautos vardu žada šlovinti Dievo maloningumo pasireiškimus ir skelbti jo ištikimybę pažadams, kad taip pažadintų jį patikrinti tuos pažadus, suteikiant pagalbos Dovîdo namams. — 3*Nes tu tarei*... Primenama Dievo žodžiai, kuriais pasakoma svarbiausias pažadų turinys (2 Kar 7, 12. 13). — 4*Aš prisiekiau.* Dievas prisiekia ne kad patvirtintų savo žodžių tikrumą, bet kad padidintų svarbą dalyko, dēl kurio prisiekia. — 6*Dangus* : dangaus gyventojai. Dievas praneša visa savo tobulybēmis. Jį garbina dangus su visais savo gyventojais. — *Šventųjų susirinkime* : dangaus angelų, kuriems Dievas apreiškia savo sumanymus. — 7*Debesyse* : danguje. — *Tarp Dievo sūnų* : tarp angelų. — 8*Yra baisus* :

9Viešpatie, kareivijų Dieve, kas yra tau lygus?
tu, Viešpatie, esi galingas, ir tavo ištikimybė supa tave.
10Tu viešpatauji jūros puikybei,
tu suvaldai jos bangų pasipūtimą.
11Tu sumindei perdurtą Raabą,
galingu petimi tu išsklaidei savo neprietelius.
12Tavo yra dangus ir tavo yra žemė;
tu tvirtai pastatei žemės skritulį ir ko jis pilnas;
13Tu sukūrei šiaurį ir pietį;
Taboras ir Hermonas džiūgauja dėl tavo vardo.
14Tavo petys yra galingas,
stipri tavo ranka, tavo dešinė ištiesta.
15Teisybė ir teisė yra tavo sosto pagrindas;
malonė ir ištikimybė eina tavo priešakyje.
16Palaiminta tauta, kuri moka džiūgauti;
jie vaikščioja, Viešpatie, tavo veido šviesoje,
17Linksminasi visados dėl tavo vardo
ir didžiuojasi tavo teisybe.
18Nes tu esi jų galybės spindėjimas,
ir tavo palankumu kyla augštyn mūsų ragas.
19Nes mūsų skydas yra Viešpaties
ir mūsų karalius — Israëlio Šventojo.
20Kitados tu esi kalbėjęs regėjime savo šventiesiems ir tarei:
«Aš uždėjau vainiką galingajam;
iškėliau augštyn išrinktąjį iš tautos.
21Aš radau Dovîdą, savo tarną,
patepiau jį savo šventu aliejumi,
22Kad mano ranka būtų visados su juo
ir mano petys stiprintų jį.
23Neapgaus jo neprietelis,
nei piktadarys nepažemins jo.
24Aš sutrinsiu jo akyse jo priešininkus
ir užgausiu tuos, kurie jo nekenčia.
25Mano ištikimybė ir malonė yra su juo;
ir mano vardu bus iškeltas augštyn jo ragas.

---

sužadina visuose didžiausią jo pagarbą. — 9*Tavo ištikimybē...* Ištikimybē yra visados su Viešpačiu; ji lyg kad apstoja jį iš visų pusių, taip, kad jis negali būti neištikimas. Kaip tik vienas iš tikro yra galingas, taip pat jis vienas yra ištikimiausias. — 10*Tu viešpatauji...* Duodama Dievo galybēs pavyzdžių, iš kurių pasirodo, kad jis gali įvykdyti savo pažadus. — 11*Raabą.* Raabas yra simbolinis Egipto vardas. Viešpats perdūrē Raabą, sulaužē Egipto galybę Raudonojoje jūroje. Plg Ps 86, 4. — Ebr ž *rahab* reiškia: yra sujaudintas. Tuo žodžiu vadinama pabaisa, įasmeninta puikybē ir maištas; vandenys, kurie pradžioje dengē žemę (1 Moš 1, 2. 6—9) čia poetiškai įasmeninti yra priešai, su kuriais kovoja Dievas (plg 10 e, Ps 72, 13; Ijob 9, 13; 26, 12; Ješ 51, 9...). Toks priešas buvo ir Egiptas. — 12*Tavo yra dangus...* Viešpaties galybē, taip pat ir didybē pasirodo iš sutvērimo darbo (1 Moš 2, 1...). — 15*Malonē ir ištikimybē* yra nuolatiniai Dievo palydovai, einą jo priešakyje. — 16*Palaiminta...* Skelbiama laimē tautos, kuri pažįsta tokį Dievą ir moka džiaugtis tuo pažinimu. — 18*Mūsų ragas*: Mūsų galybē. — 19*Nes mūsų skydas...* Mūsų skydas, globējas, ir *mūsų karalius* yra *Viešpaties*, jam priklauso ir jo yra globojamas
20*Savo šventiesiems*, t y pranašui Natanui (2 Kar 7, 8, 16), o per jį karaliui Dovîdui ir tautai. — 26*Jo ranką ant jūros...* Jo viešpatavimo ribos bus iš vienos pusēs Tarpžemē jūra, o iš kitos pusēs Eupratas su savo upe-

26Ir aš ištiesiu jo ranką ant jūros
ir jo dešinę ant upių.
27Jis šauks mane: « Tu mano Tėvas,
mano Dievas ir mano išgelbėjimo Uola ».
28O aš pastatysiu jį pirmgimį,
kilniausią tarp žemės karalių.
29Aš laikysiu jam per amžius savo malonę,
ir tvirta pasiliks jo sandora su manim.
30Aš padarysiu jo palikuonis amžinus
ir jo sostą kaip dangaus dienas.
31Jei jo vaikai paliks mano įstatymą
ir nevaikščios mano įstatymais,
32Jei sulaužys mano nuostatus
ir nesergės mano paliepimų,
33Aš plaksiu rykšte jų nusikaltimą
ir kirčiais jų kaltę,
34Bet savo malonės aš neatsiimsiu iš jo
ir neperžengsiu savo ištikimybės.
35Aš nesulaužysiu savo sandoros
ir nepakeisiu savo lūpų pasakymo.
36Aš prisiekiau vieną kartą savo šventumu:
Dovîdui aš anaiptol nemeluosiu,
37Jo palikuonys pasiliks per amžius,
ir jo sostas bus mano akyse kaip saulė,
38Kaip mėnulis, kurs pasilieka per amžius,
ištikimas liudytojas danguje ».
39Tuo tarpu gi tu atstūmei ir atmetei,
labai susirūstinai savo pateptajam.
40Tu paniekinai savo tarno sandorą,
sutepei žemėje jo vainiką.
41Sugriovei visas jo sienas,
visus jo sustiprinimus pavertei griuvėsias.

liais. — [27]*Mano Tēvas.* Plg 2 Sam 7, 14. — [30]*Kaip dangaus dienas.* Plg žem 37... eil; Ps 71, 5, 17; kolei pasiliks šis pasaulis. — Kunigaikščiai yra Dievo sūnūs (Ps 81, 1). Dovîdas turi būti jų tarpe pirmgimis; taigi, jis gali labiau kaip kiti šauktis į Dievą kaip į savo Tēvą; jis bus pirmas, turįs daugiausia teisių. Iki Kristui tie sūnystēs santykiai priklausē Dovîdo namams tik netikra prasme, tiek, kiek jie, atsitolinę nuo Dievo įsakymų, buvo tēviškai baudžiami, pasilikdami ištikimi, buvo apdovanojami jo malonēmis. Pilniausiai tas vardas priklauso Kristui, kurs nuo amžių savo prigimtimi yra Dievo Tēvo Sūnus. — [31]—[34]*Jei jo vaikai...* Čia pareikštoji sąlyga buvo įvykdyta Jerusalēs sugriovimo metu; todēl tuomet Dievas plakē *rykšte* ir *kirčiais* (33 e); *malonē* gi, kurios neatsiima, yra pasilikimas Dovîdo karalystēs, kurią jis atstatys ir išlaikys kitokio ir dar kilnesnio, būtent, Kristaus Karaliaus karalystēs pavidalo. Taip pranašystē išsipildo, nors žemiškas Dovîdo giminēs viešpatavimas baigiasi. Psalmininkas, nedarydamas skirtumo tarp visiško pažado įvykdymo ir sąlyginio, dejuoja, kad Dovîdo karalystē sugriauta, ir šaukiasi pagalbos. Dievas, atstatęs Dovîdo karalystę Kristuje, kurs yra kilęs iš Dovîdo giminēs, išklausē psalmininką ne žodine, tiesa, bet kilnesne prasme. — [36]*Vieną kartą*: visiems laikams, nekintamai. — [38]*Mēnulis... ištikimas liudytojas*: kaip mēnulis, kurs, nežiūrint to, kad nuolat keičia mums savo išvaizdą, visados pasilieka ir nuolat eina sau skirtu keliu, ištikimai liudija apie tai, jog kas Dievo nustatyta, jo tikrai vykdoma. — [39]*Tuo tarpu...* Psalmininkas kalba toliau ne tik apie nelaimes, sutikusias karalių ir visus Dovîdo palikuonius, bet taip pat ir tautos; sunai-

42Plėšė jį visi praeinantieji keliu,
jis pasidarė pasityčiojimas savo kaimynams.
43Tu pakėlei augštyn jo neprietelių dešinę,
nudžiuginai visus jo priešus.
44Atšipinai jo kalavijo ašmenis
ir nepalaikei jo kovoje.
45Leidai išnykti jo spindėjimui
ir numetei jo sostą žemėn.
46Sutrumpinai jo jaunystės dienas,
apdengei jį gėda.
47Iki kolei, Viešpatie ? ar tu slėpsies visados ?
ar degs tavo rūstybė kaip ugnis ?
48Atsimink, koks trumpas yra mano gyvenimas,
kokius menkus tu sutvėrei visus žmones.
49Kas yra, kurs yra gyvas ir nepamato mirties,
kurs galėtų ištraukti savo sielą iš mirties buveinės valdžios ?
50Kur yra tavo senosios malonės, Viešpatie,
kurias prisiekei Dovîdui savo ištikimybe ?
51Atsimink, Viešpatie, savo tarnų išniekinimą :
aš nešioju savyje visas tautų neprietelystes,
52Kuriomis tyčiojasi tavo priešininkai, Viešpatie,
kuriomis tyčiojasi iš tavo pateptojo žingsnių.

* * *

53Tebūna šlovinamas Viešpats per amžius !
Tebūna ! tebūna !

---

kinimas tautos yra kartu ir sunaikinimas karaliaus. — 42*Plėšė jį*... Plg, kas aug pasakyta apie Viešpaties vynmedį, Ps 79, 13. — 46*Sutrumpinai*: ne Dovîdo ar bet kurio kito karaliaus, sakysim, Joakino dienas, bet karalinių Dovîdo namų, kurie perdaug greitai paseno ir (kaip dejuoja psalmininkas) jau turi mirti. — 48.49*Atsimink, koks*... Psalmininkas, pirma negu numirs, trokšta pamatyti galą tokio daugelio ir tokių didelių nelaimių. — 51*Savyje*. Plg Ps 78, 12. — 52*Tyčiojasi*... *iš tavo pateptojo žingsnių*: kur tiktai karalius (Dovîdo giminės ir jo tauta) eina, tėn iš jo tyčiojamasi
53*Tebūna šlovinamas*... Tai trečiosios psalmių knygos pabaiga

KETVIRTOJI PSALMIŲ KNYGA

89—105 (90—106) psalmės

89 (90) psalmė. Žmogaus gyvenimo menkumas

1Malda. Dievo žmogaus, Mošės.
Viešpatie, tu buvai mums priebėga
nuo kartos į kartą.
2Pirma negu buvo pagimdyti kalnai ir gimė žemė ir jos skritulys,
ir nuo amžių per amžius tu esi, Dieve.
3Tu liepi grįžti žmonėms į dulkes
ir sakai: « Grižkite, žmonių vaikai ».
4Nes tūkstantis metų tavo akyse
yra kaip vakarykštė diena, kuri praėjo,
ir kaip nakties budynė.
5Tu atplėši juos: jie darosi kaip rytmečio sapnas
ir kaip žaliuojanti žolė;
6Rytmetį žydi ir žaliuoja,
vakare nukertama ir džiūsta.

---

89 psalmės autorius, paminējęs, kad Dievas buvo visados savo tautos priebēga, nurodo menkumą ir trumpumą žmogaus gyvenimo, palyginto su Dievo amžinumu (1—6), dejuoja, kad, Viešpačiui savo rūstybēje baudžiant tautą už nuodēmes, tas gyvenimas darosi dar menkesnis (7—12) ir maldauja gailestingąjį Dievą suteikti palengvējimą ir paguodą (13—17)
1*Mošēs*. Plg 5 Moš 32, 1... Još 14, 6. Anot šv Jieronimo ir žydų padavimo, Mošē sudējęs šitą ps, kai tauta tyruose pasipriešino eiti į Kanaaną, ir Dievas nutarē, kad visi, turējusieji daugiau kaip dvidešimt metų, turējo mirti tyruose (žr 4 Moš 14, 26...). Augustinas ir kaikurie kiti manē, kad ps tik pasavinta Mošei, sudēta gi esanti Dovîdo. — *Malda*. Ebr *th^e^phillah*. Plg Ps 85, 1. — *Viešpatie, tu buvai*... Šlovinama Viešpats, kad jis, Visagalis ir Amžinasis, yra priebēga žmonių kartoms, kurios eina viena po kitos. — 2*Pirma negu*... Pats pasaulio atsiradimas yra amžinajam Dievui lyg betkurio žmogaus gimimas. — 3*Tu liepi grįžti*... Plg 1 Moš 3, 19; Pamoksl 1, 4. Vieno Dievo žodžio yra gana, kad būtų padarytas galas žmogaus gyvenimui. Jis pašalina vieną kartą po kitos ir pavaduoja jas naujomis kartomis. — 4*Nes tūkstantis*... Nuolatinis vieno po kito žmonių gyvenimas ir kartų vienos po kitos keitimasis, palygintas su Dievo amžinumu, labai aiškiai parodo, žmonių dalykų menkumą ir nepastovumą. Kaip mums atrodo praeitoji diena, kai mes į ją atgal pažvelgiame, taip atrodo Dievui tūkstantis praējusių metų, o tiek juk nesitęsia nē ilgiausias žmogaus gyvenimas. Tas tūkstantis metų reiškia Dievui dar mažiau negu viena praeitoji diena. Ji tik kaip viena *nakties budynē* (trečia, o vēliau ketvirta nakties dalis), kurią žmogus nejučiomis pramiega. Plg Teis 7, 19. — 5.6*Tu atplēši juos*... Tu paimi vienus žmones iš tarpo kitų, ir jie užmirštami kaip rytmetį sapnuotas sapnas. Rytmetį želianti žolē, karštos Rytų kraštų saulēs kaitinama, greitai džiūsta. Plg Ps 102, 15... 128,

[7]Tikrai mes esame sunaikinami tavo rūstybės
ir tavo užsidegimo sukrečiami.
[8]Tu pastatei mūsų kaltes mūsų akivaizdoje,
mūsų slaptas nuodėmes savo veido šviesoje.
[9]Nes visos mūsų dienos praėjo tavo rūstybėje;
mes pabaigėme savo metus kaip atsidūsėjimą.
[10]Visų mūsų metų skaičius yra septynios dešimtys
ir, jei esame sveiki, aštuonios dešimtys;
O jų dauguma yra vargas ir tuštybė,
nes greitai praeina, ir mes išskrendame.
[11]Kas gali įvertinti tavo rūstybės galingumą
ir tavo užsidegimą, kaip to reikalauja baimė tavęs?
[12]Pamokyk mus suskaityti mūsų dienas,
kad pasiektumėm širdies išmintį.
[13]Gręžkis, Viešpatie, — iki kolei dar?
ir būk gailestingas savo tarnams.
[14]Greitai pasotink mus savo gailestingumu,
kad mes džiūgautumėm ir linksmintumėmės per visas mūsų dienas.
[15]Palinksmink mus už tas dienas, kuriomis mus baudei,
už metus, kuriais mes matėme pikta.
[16]Tepasirodo tavo tarnams tavo veikimas,
ir tavo garbė jų vaikams,
[17]Ir Viešpaties mūsų Dievo gerumas tebūna ant mūsų,
ir mūsų rankų darbe padėk mums,
ir mūsų rankų darbams duok pasisekimo

90 (91) psalmė. Dievas augščiausias teisiųjų globėjas

[1]Kurs stovi Augščiausiojo globoje,
kurs pasilieki Visagalio ūksmėje,
[2]Sakyk Viešpačiui: «Tu mano priebėga ir mano pilis,
mano Dievas, kuriuo aš pasitikiu».

6; Ješ 40, 6... — [7]*Tikrai mes esame*... Kad žmogaus gyvenimas praeina taip greitai ir jo trumpumas žmogui toks nemalonus, kaltos yra nuodēmēs, kuriomis nusipelnēme Dievo rūstybę. Plg 1 Moš 3, 17—20. — [9]*Mes pabaigēme*... Mes savo gyvenimu, savo rūpesčiais nepadarēme nieko, kas turētų tikrą vertę, pastovumą. Mūsų metai greitai praējo, ir nieko po jų neliko. — [11]*Kas gali įvertinti*... Nors dēl nuodēmēs gyvenimas yra menkas ir nelaimingas, tačiau žmonēs negana apsvarsto, kaip labai Dievas nekenčia nuodēmēs, ir nevertina Dievo rūstybēs teisingai, taip, kaip reikalauja pagarba ir Dievo baimē. — [12]*Pamokyk mus*... Pamokyk taip suskaityti mūsų dienas, kad įsigytumēm išmintingą širdį, t y išmokyk mus suprasti mūsų gyvenimo trumpumą ir menkumą, kad mokētumēm išmintingai juo naudotis. — [13]*Grężkis*... Kadangi Dievas yra susirūstinęs, todēl jis yra lyg kad nusigręžęs. Psalmininkas maldauja jį apsigręžti, nebesirūstinti ir nebeatidēlioti savo pasigailējimo. — [14]—[17]*Greitai pasotink*... Gailestingumas, džiaugsmas, Dievo veikimo pasirodymas, gerumas, kurių psalmininkas maldauja ir laukia, yra mesijinio amžiaus gērybēs; jomis turi pasidaryti šviesesnis šis mūsų žemiškas gyvenimas ir jomis Dievas palaikys mūsų rankų darbus, t y tinkamai ves ir parems. Kristaus Viešpaties įvykdytas atpirkimas davē ir šiam trumpam žmogaus gyvenimui tikrą ir nesiliaujančą vertę

90 psalmės autorius, pasakęs, kad Dievas yra globējas tų, kurie juo pasitiki, toliau aprašinēja tą globą, nurodydamas, kad jie saugojami nuo tykojimų, nuo piktų kalbų, limpamų ligų, ir mato kerštą nusidējēliams (1—8). Dievo globoje esąs yra ginamas nuo slogų, nes turi sau sar-

[3]Nes jis išlaisvins tave iš medžiotojų kilpos,
nuo žalingo maro.
[4]Savo sparnų plunksnomis jis uždengs tave,
ir po jo sparnais tu bėgsi glaustis ;
skydas ir dengtuvė yra jo ištikimybė.
[5]Tu nebijosi naktinio baisumo,
dieną skrendančios vilyčios,
[6]Maro, kurs slankioja tamsybėje,
žalos, kuri naikina vidudienį.
[7]Tavo pašonėje kris tūkstantis ir dešimt tūkstančių tavo dešinėje,
bet tavęs nepalies.
[8]Tačiau tu žiūrėsi savo akimis
ir užmokestį nusidėjėlių tu matysi.
[9]Nes tavo priebėga yra Viešpats,
Augščiausiąjį tu pasidarei sau tvirtovę.
[10]Nieko pikta nesutiks tavęs,
jokia sloga neprisiartins prie tavo padangtės.
[11]Nes jis davė savo angelams įsakymą apie tave
saugoti tave visuose tavo keliuose.
[12]Jie neš tave savo rankomis,
kad neužsigautumei sau kojos į akmenį.
[13]Tu vaikščiosi ant gyvačių ir angių,
mindžiosi liūtą ir slibiną.
[14]Kadangi jis glaudėsi prie manęs, aš išvaduosiu jį ;
aš uždengsiu jį, nes jis žino mano vardą.
[15]Jis šauksis manęs, ir aš išklausysiu jį ;
būsiu su juo sielvarte,
išgelbėsiu jį ir pagerbsiu jį.
[16]Aš pasotinsiu jį ilgu amžiumi
ir duosiu jam matyti mano išgelbėjimą

---

gus angelus, todēl nežus ir didžiausiame pavojuje (8—13). Ps gale pats Dievas skelbia, kokį užmokestį jis suteiks tiems, kurie juo pasitiki (14—16) [1]*Kurs stovi...* Psalmininkas kreipiasi į dievobaimingą klausytoją ir jam nurodo, kokių gerumų duoda pasitikējimas Dievu. — *Sakyk* : gali teisingai sakyti. — [3]*Nes jis išlaisvins...* Kad Viešpats gali būti teisingai vadinamas priebēga ir pilimi, psalmininkas patvirtina, pasakydamas, kokiais būdais Dievas pasirodo esąs globējas. — *Iš medžiotojų kilpos* : iš didelio slapčia pridengto pavojaus. — [5]*Naktinio baisumo* : netikēto užpuolimo, pavojaus, kurio žmogus nemato, todēl lyg kad pridengto nakties tamsybēmis. — *Dieną...* atviro užpuolimo, todēl dienos šviesoje matomo pavojaus. — [6]*Maro* : limpamos ligos. — [7]*Tavo pašonēje...* Nelaimē sutiks daugelį kitų ; tu liksi napaliestas, sveikas. — [8]*Užmokestį* : teisingą bausmę. — [11]*Savo angelams...* Kad Dievas yra paskyręs žmogaus gerovei angelų, toks yra seniausias Sen Testam mokslas. Žr 1 Moš 24, 7 ; 2 Moš 23, 20 ; Ps 33, 8. — *Visuose tavo keliuose* : visame tavo gyvenime. — [12]*Jie neš tave,* kaip neša motina kūdikį, kad neužsigautų sau kojos kelyje (ypač Palestinos keliuose daug yra aštrių akmenų). 11 ir 12 eil žodžiais pasinaudojo piktoji dvasia gundyti Išganytojui. Žr Mt 4, 6. — [13]*Ant gyvačių.* Ebr TM čia yra žodis *šakhal,* kurs reiškia liūtą. Todēl ebr t yra pažodžiui : tu eisi per liūtą ir angį, mindžiosi jauniklį liūtą ir slibiną. Taip įvardijami gyvūnai yra vaizdas didžiausių pavojų, atvirai ar iš pasalų gresiančių keleiviui, kuriuos teisusis nugalēs visus

[14]*Kadangi jis...* Atsiliepia Dievas ir patvirtina, kas aug pasakyta apie jo teikiamą globą. — *Jis žino*: ne tik protu, bet dar myli jį, gerbia ir garbina. — [16]*Ilgu amžiumi* : čia, žemēje. — *Išgelbējimą* : šiame gyvenime, o taip pat ir kitame, nes tik tenai žmogus gali džiaugtis pilnu amžinu išgelbējimu

91 (92) psalmė. Šlovinimas Dievo, kurs išmintingai ir teisingai tvarko žmonių likimą

1Psalmė. Giesmė. Šabato dienai.
2Gera yra šlovinti Viešpatį,
ir skambinant stygomis giedoti tavo vardui, o Augščiausias:
3Skelbti rytmetį tavo gailestingumą
ir tavo ištikimybę naktimis
4Su skambėjimu dešimčiastygio ir arphos,
su giesme prie gitaros.
5Nes tu linksmini mane, Viešpatie, savo veikla;
dėl tavo rankų darbų aš džiūgauju.
6Kokie puikūs yra tavo darbai, Viešpatie,
kokios gilios tavo mintys!
7Neišmintingas žmogus nepažįsta,
ir paikasis jų nesupranta,
8Nors bedieviai žydėtų kaip žolė
ir visi piktadariai blizgėtų.
Jie skiriami amžinam žuvimui;
9 tu gi, Viešpatie, esi kilnus per amžius.
10Nes štai tavo neprieteliai, Viešpatie,
nes štai tavo neprieteliai žus;
bus išsklaidyti visi piktadariai.
11Tu pakėlei augštyn mano ragą kaip stumbro,
patepei mane tyriausiu aliejumi.
12Ir mano akis paniekino mano neprietelius,
ir mano ausys girdėjo linksmų dalykų apie piktus sukilėlius prieš [mane.
13Teisusis žydės kaip palmė,
augs kaip Libano kedras.

---

91 psalmėje sakoma, kad gera yra šlovinti Dievą, skelbti jo gerumą ir ištikimybę, nes jo veiksmai ir sumanymai yra kilnūs; tik neišmintingieji to nesupranta (2—7). Nusidėjėliai trumpai žydi ir turi žūti (8—10); teisieji gi nuolat tarpsta, gauna viršų ant savo neprietelių, laikydamies Dievo žydi ir gali skelbti jo šlovę (11—16)

1*Šabato dienai.* Anot padavimo, ps buvo giedama darant liejamąją auką, kuri buvo sujungta su rytmetine nuolatine auka. Žr 2 Moš 29, 38... Ps autorius nežinomas. — 2*Gera yra šlovinti...* Meilu ir išganinga žmogui; gražu ir teisinga, žiūrint Dievo. — 3*Skelbti rytmetį... naktimis*: visados. Šlovinimo dalykas: begalinis Dievo gailestingumas ir jo tobula ištikimybē, atitesint pažadus. — 4*Su skambējimu...* Tas šlovinimas turi būti iškilmingas, su muzika. — 5*Nes tu linksmini...* Viešpats šlovinamas dēl visos jo veiklos išrinktosios tautos istorijoje; kadangi tačiau ps skiriama šabatui, tai sutvērimo darbas minimas ypatingu būdu. — 6*Tavo mintys*: tavo apvaizdos sumanymai, tavo vykdomas žmonių reikalų sutvarkymas. Tų dalykų 7*Neišmintingas žmogus nepažįsta...* Labiau negu kiti dalykai yra nesuprantama tariama bedievių laimē. — 8*Nors bedieviai...* Greitai želianti, bet taip pat greitai džiūnanti žolē čia statoma prieš palmę ir kedrą, su kuriais palyginama teisusis (13 e). — 8*Skiriami amžinam...* Piktųjų žuvimas yra amžinas; čia nekalbama apie laikinę bausmę. — 11*Kaip stumbro.* Stumbras yra simbolis didelēs jēgos, nenugalimo stiprumo. Plg Ps 21, 22; 5 Moš 33, 17. — *Tyriausiu aliejumi...* Naujo (šviežio) aliejaus apstybē yra turtingumo ženklas. Pasitepama aliejumi kūno sveikatai palaikyti. — 12*Mano ausys girdējo...* Aš galēsiu gērētis ir džiaugtis, matydamas ir girdēdamas, kad neteisiuosius sutiko teisinga jų nusipelnyta bausmē. — 14*Pasodinti Viešpaties...* Teisieji, kurie yra arti

[14]Pasodinti Viešpaties namuose,
mūsų Dievo prieangiuose jie žydės ;
[15]Neš vaisių net ir senatvėje,
bus sultingi ir žali,
[16]Kad skelbtų, koks tiesus yra Viešpats,
Mano Uola, ir kad nėra jame neteisybės

92 (93) psalmė. Viešpats galingas viso pasaulio valdovas

[1]Viešpats karaliauja, jis apsivilkęs didybe ;
Viešpats apsivilko galybe, jis susijuosė.
Jis sutvirtino žemės skritulį,
kurs nebus pajudintas.
[2]Stiprus yra tavo sostas nuo amžių,
tu esi nuo amžinybės.
[3]Kelia augštyn upės, Viešpatie
kelia augštyn upės savo balsą,
kelia augštyn upės savo ūžimą.
[4]Galingesnis už daugelio vandenų balsą,
galingesnis už jūros siūbavimus,
galingas augštybėje yra Viešpats.
[5]Tavo liudijimai labai tikėtini :
tavo namams dera šventumas, Viešpatie, per ilgiausias dienas

93 (94) psalmė. Šaukimas teisingo teisėjo, Dievo, pagalbos prieš neteisingus prispaudėjus

[1]Pagiežos Dieve, Viešpatie,
pagiežos Dieve, apsireikšk !
[2]Pakilk, kurs teisi žemę ;
atiduok, ką yra nusipelnę, išdidiesiems.

Viešpaties, kaip šventyklos prieangiuose pasodinti medžiai, gauna iš jo ypatingų malonių, kuriomis jie palaikomi sveiki ir stiprūs net senatvėje. Jau tokiuo savo likimu jie skelbia Dievo teisingumą

92 psalmėje skelbiamas ir šlovinamas Dievo viešpatavimas. Psalmininkas mato Dievą karalių, apsivilkusį didybe ir galybe, sēdintį nuo amžių sutvirtintame soste (1. 2) ; kreipia savo dēmesį į galingas jūros bangas, smarkiai siūbuojančias, už kurias tačiau yra galingesnis Dievas (3. 4). Iš to jis supranta, kad Dievo liudijimai yra labai tikētini ir kad jo žemiškai buveinei, šventyklai, dera šventumas (5)

[1]*Viešpats karaliauja,* t y pradējo karaliauti ir tebekaraliauja. Šituo iškilmingu šūkiu buvo sveikinamas naujas karalius. Plg 2 Kar 15, 10 ; 4 Kar 9, 13. Tokiais pat žodžiais prasideda pss 96 ir 98. Plg Ps 95, 10. — Psalmininkas pradeda šlovinimą aprašymu didybēs Dievo, kaip pasaulio sutvērējo ir karaliaus, Iš matomo pasaulio jis pasirodo apsivilkęs garbe ir galybe, turįs tas savybes neatskirtinai nuo savo esmēs. Bet jo sostas ir jo didybē, kaip jis pats, yra nuo amžių. Viešpaties sutverta žemē stovi tvirtai, nepajudinamai. — [3].[4]*Kelia augštyn upēs...* Upēs, vandenų ūžimas dažnai būna vaizdas pagoniškų karalysčių, keliančių maištą prieš Dievą ; bet čia psalmininkas mini upių ir jūrų bangavimą ir ūžimą kaip labai galingus ir nuostabius pasireiškimus pasaulyje, kad galētų pasakyti, jog daug galingesnis ir labiau nuostabus yra Viešpats. — [5]*Tavo liudijimai* : tai, ką Dievas apreiškē apie save per pranašus, amžinojo Dievo valios apsireiškimai. — *Tikētini* : tokie, kuriais tikriausiai galima ir būtinai reikia tikēti. — *Tavo namams...* Kadangi paties Dievo didybē yra begalinē, todēl ir jam pašvęsta šventykla turi ypatingą vertę, yra šventa ir turi būti laikoma šventa *per ilgiausias dienas,* visados, kolei ji yra Dievo namai

93 psalmēs autorius meldžia Dievą

3 Iki kolei bedieviai, Viešpatie,
iki kolei bedieviai didžiuosis,
4 Burnos kalbės įžūliai,
didžiuosis, kurie daro neteisybę?
5 Jie trypia tavo tautą, Viešpatie,
ir vargina tavo tėvonystę;
6 Žudo našlę ir keleivį,
ir užmušinėja našlaičius,
7 Ir sako: Viešpats nemato,
ir Jokubo Dievas nekreipia dėmesio.
8 Supraskite, neišmintingieji tautoje,
ir jūs paikieji, kada gi pradėsite išmanyti?
9 Argi tas, kurs padarė ausį, negirdės,
arba, kurs sutvėrė akį, nematys?
10 Kurs auklėja tautas, ar jis nebaus?
tas, kurs moko žmones žinojimo?
11 Viešpats žino žmonių mintis,
kad jos tuščios.
12 Palaimintas žmogus, kurį tu įspėji, Viešpatie,
ir mokai savo įstatymu,
13 Kad duotumei jam ramybės prieš piktas dienas,
kolei bedieviui kasama duobė.
14 Nes juk Viešpats neatmes savo tautos
ir nepaliks savo tėvonystės;
15 Bet teismas sugrįš į teisybę,
ir ją seks visi, kurių širdis tiesi.

---

pakilti prieš besididžiuojančius prispaudėjus, kurie sako, kad Dievas nematąs jų darbų (1—7); parodo jų nuomonių klaidingumą (8—11); skelbia laimingą esant tą, kurs yra Dievo pamokytas, jog Dievas nepaliks savųjų, nubaus nedoruosius, sugrąžins teisingą tvarką (12—15), nes Viešpats iš tikrųjų suteikia pagalbos ir paguodos suspaudime, būdamas neteisybės neprietelis gina teisiuosius, naikina nusidėjėlius (16—23)

1 *Pagiežos*... Psalmininkas, matydamas didelį dorovinį pakrikimą, šaukiasi į Dievą, kurs, būdamas teisus, turės atkeršyti už kaltybes. — 3 *Iki kolei*... Bedievių sauvaliavimas tęsiasi jau gana ilgai; todėl jis, lyg nekantraudamas, šaukiasi į Viešpatį. Bedieviai net didžiuojasi savo elgesiu, todėl jų piktumas turi būti sulaikytas. — 5 *Jie trypia*... Bedieviai skriaudžia visą tautą ir ypač tuos, kurių ypatingas globėjas yra pats Viešpats. — 7 *Viešpats nemato*. Plg Ps 9b, 4. 11. 13. Savo kalčių skaičių jie padaugina piktžodžiavimu prieš Dievo apvaizdą. — 8 *Supraskite*... Psalmininkas kreipiasi stačiai į pačius kaltininkas ir nurodo jų neišmanymą. — 9 *Argi tas*... Kokį tobulumą turi kūriniai, tokį, tik nepalyginti didesnio laipsnio, turi turėti Dievas, visų tobulumų šaltinis. — 10 *Kurs auklėja*... Viešpats ne tik mato ir girdi žmonių reikalus, bet ir rūpinasi jais. Jei Dievas duoda įspėjimų net pagonims dėl jų kalčių, kaipgi juo labiau jis baus už nedorybes, daromas Izraelyje, kuriam jis yra suteikęs daugiau žinojimo ir malonių. Jis turi būti visa žinąs, nes visoks žinojimas iš jo eina. — 11 *Viešpats žino*... Viešpats žino ir slapčiausias mintis ir žino visą bedievių nuomonių paikumą. — 12 *Palaimintas*... Varginamiesiems reikia pamokymo, kad sunkiose valandose nenustotų tikėjimo ir vilties. Tokį pamokymą duoda jiems Dievas savo įstatymu, ir tas pamokymas daro juos tikrai laimingus. Pamokymo tikslas išreiškiamas žodžiais: 13 *Kad duotumei*... Varginamasis gali ramiai kentėti prispaudimą, nes iš Dievo įstatymo jis žino, kad kentėjimai yra dažnai tik mėginimas, kad po jų eina gausus užmokestis ir kad prispaudėjas turi žūti. — *Bedieviui kasama duobė*: į kurią jis įkris ir pražus. — 15 *Bet teismas*... teisybės tvarka

[16]Kas kelsis už mane prieš tuos, kurie daro pikta?
kas stos už mane prieš darančius neteisybę?
[17]Jei Viešpats nepadėtų man,
mano siela netrukus gyventų tylos vietoje.
[18]Kai aš manau: «Mano koja svyruoja»,
tavo, Viešpatie, malonė palaiko mane.
[19]Kai mano širdyje daugėja suspaudimų,
tavo paguodos linksmina mano sielą.
[20]Argi eis išvien su tavim nedoras teismas,
kurs kuria varginimus įstatymo pavidalu?
[21]Jie puola teisiojo sielą
ir pasmerkia nekaltą kraują:
[22]Tačiau Viešpats bus man tvirtovė
ir mano Dievas mano priebėgos uola.
[23]Ir atsilygins jiems už jų neteisybes,
ir pražudys juos jų pačių piktumu,
ir sunaikins juos Viešpats, mūsų Dievas

94 (95) psalmė. Paraginimas šlovinti Dievą ir klausyti jo įsakymų

[1]Ateikite, džiūgaukime Viešpačiui,
linksmai šūkaukime mūsų gelbėjimo Uolai.
[2]Artinkimės jo akivaizdon su šlovinimais,
džiūgaukime jam su giesmėmis.
[3]Nes Viešpats yra didis Dievas
ir karalius, didesnis už visus dievus:

taip bus atitaisyta, kad teismai bus daromi teisingai. Varginamieji neranda teisybės bedievių teisme, nes ji iš ten išvaryta. Toks nedoras teismas, koks dabar daromas, negali pasilikti visados; teisinga tvarka turi būti sugrąžinta; teismai turi būti daromi taip, kaip reikalauja teisybė; tokio teisingo teismo laikysis visi gerieji. — [16]*Kas kelsis*... Psalmininkas teisiųjų vardu klausia, kas jam padės prieš bedievius, ir turi atsakymą: Dievas ir tik Dievas. — [17]*Jei Viešpats*... Be Dievo pagalbos žmogus greitai pražūtų. Jo siela netrukus atsirastų mirusiųjų buveinėje, *tylos vietoje, šeolyje*. — [18]*Kai aš manau*: jei pasijuntu esąs pavojuje. — [19]*Kai mano širdyje*... Net ir suspaudimuose teisiajam netrūksta dieviškos paguodos. — [20]*Argi eis išvien*... Šitos eil tekstas nevisai aiškus. Gali būti, kad čia psalmininkas pakartoja kaikurių posakius, kurie dejuoja, jog Dievas yra jau lyg susidėjęs su nedorais teisėjais, kurie *įstatymo pavidalu* vargina žmones, t y taip, lyg kad jiems įstatymas būtų (tariamas) prispaudimo pagrindas. Bet ne, Dievas nėra padėjėjas neteisingų teisėjų: [22]*Tačiau Viešpats bus man tvirtovė*... Teisusis bus apgintas; neteisingi gi prispaudėjai bus jo nubausti ir pražus

94 psalmėje kviečiama šlovinti Dievą, kurs yra didesnis už visus dievus, sutvėrėjas ir valdovas viso pasaulio ir savo tautos ganytojas (1—7); duodama įspėjimas, kad nevalia priešintis Dievui, kaip kad priešinosi Israēlio pranokėjai tyrumoje ir dėl savo neklusnumo neįėjo į Žadėtąją žemę (8—11). Ebr t šita psalmė neturi antraštės. Vulgatos antraštėje nurodomas ps autorius Dovîdas. Tai patvirtina taip pat Žyd 4, 7

[1]*Ateikite*... Psalmė pradedama pakvietimu šlovinti su didžiausiu džiaugsmu Viešpatį. — [2]*Artinkimės*... Eidami jo šventyklon. — [3]*Nes Viešpats*... Šlovinti Viešpatį reikia, nes jis yra pranašesnis už visus dievus kaip karalius, visus dalykus kaip jų sutvėrėjas, savo tautą kaip jos ganytojas ir vadas. Jis yra augštesnis už *dievus*, t y visa tai, ką pagonys, nepažindami tikrojo Dievo, vadina dievais. Plg 2 Moš 12, 12; 18, 11 ir k.

4Jo rankoje yra žemės gilybės,
ir kalnų augštybės yra jo.
5Jo yra jūra : nes jis ją padarė,
ir sausuma yra jo ; ją sutvėrė jo rankos.
6Ateikime, pagarbinkime ir parpulkime,
ir sulenkime kelius prieš Viešpatį, kurs yra mus padaręs.
7Nes jis yra mūsų Dievas,
mes gi jo ganyklos tauta ir jo rankos avys.
Kadgi jūs šiandien išgirstumėt jo balsą :
8 « Nekietinkite savo širdžių kaip Meriboje,
kaip Masos dieną tyrumoje,
9Kur mane gundė jūsų tėvai ;
jie mėgino mane, nors buvo matę mano darbus.
10Keturias dešimtis metų aš bodėjaus anos kartos
ir tariau : Jie yra tauta, kuri klysta širdimi,
ir jie nepažįsta mano kelių.
11Todėl aš esu prisiekęs savo rūstybėje :
jie neįeis į mano poilsį »

95 (96) psalmė. Paraginimas visiems kūriniams šlovinti Viešpatį

1Giedokite Viešpačiui naują giesmę,
giedokite Viešpačiui, visos šalys.
2Giedokite Viešpačiui, šlovinkite jo vardą,
skelbkite diena po dienos jo išgelbėjimą.

— 4.5*Jo rankoje*... Koks didis yra Dievas, pasirodo iš jo viešpatavimo. — 7*Kadgi jūs šiandien* : visuomet. Šitos eil žodžius ir tol iki ps galui plg su Žyd 3, 7—11. — 8*Nekietinkite*... Šitais žodžiais atsiliepia Dievas. — *Kaip Meriboje, kaip Masos*... Tai vardai vietų, kur Israēlaičiai murmējo prieš Dievą. Meriba reiškia « erzinimo vieta », Masa — « gundymo vieta ». Žr 2 Moš 17, 1—7 ; 4 Moš 20, 2—13. — 9*Mano darbus* : mano stebuklingą vadovavimą, kurs turējo įtikinti, kad aš neduosiu jiems pražūti. — 11*Esu prisiekęs* : po tautos maišto Kadeso tyrumoje. Plg 4 Moš 14, 20—23. — *Poilsį*. Poilsiu žydams turējo būti Kanaano žemē. Bet ta žemiško poilsio šalis yra vaizdas amžino poilsio danguje. Plg Žyd 4, 1—4. — Šita ps pradedama kasdieninē Breviориaus aušrinē ; bet tenai tekstas yra toks, koks buvo senoviniame Romos psalmyne, tik su nedideliais pakeitimais

95 psalmėje iškilmingai raginama šlovinti Dievą ir skelbti jo garbę tautose, nes Dievas yra didis, visokios šlovēs vertas, galingiausias (1—6) ; kviečiama taip pat visos tautos nešti šlovinimus ir aukas Viešpačiui, nes jis viso pasaulio karalius ir teisējas (7—10) ; šaukiami pagaliau visi kūriniai linksmintis dēl teisējo Viešpaties atējimo. — Ebr t šita ps be antraštēs. Vulgatoje nurodomas jos autorius Dovîdas. Ši ps yra dalis giesmēs, kuri buvo giedama perkeliant sandoros skrynią į Siono kalną (žr 1 Kron 16, 8—36). Kitą tos pačios giesmēs dalį randame 104 ps. Kronikų knygoje nēra 1a, 2a ir 13 eil. Kaip nurodo Vulg ps antraštē ir 1 Ezdr 3, 10, ta giesmē buvo taip pat giedama, kada, nelaisvei pasibaigus, buvo statoma šventykla. Tuomet tikētasi greitu laiku garbingų atsitikimų, kurie turējo atvesti tautas su dovanomis į Dievo namus ir Viešpaties atējimo į teismą (plg Ješ 60—62 sk ; 66, 15 ; Ez 37, 28). Psalmē yra mesijinē ta prasme, kad joje kviečiama visos tautos skelbti Dievo garbę ir kalbama apie teismą pagonims ; tuodu gi dalyku yra neabejotini ženklai karaliaus Mesijo laikotarpio

1*Naują giesmę* (plg Ješ 42, 10 ; Ps 32, 3 ir k). Senųjų giesmių jau nebe pakanka šlovinimui naujo ir negirdēto pasirodymo Dievo, visos žemēs karaliaus. — *Visos šalys*... visų šalių gyventojai... — 4*Labiau bijotinas*. Plg

[3]Pasakokite tautose jo garbę,
visose tautose jo stebuklus.
[4]Nes Viešpats yra didis ir labai girtinas,
labiau bijotinas kaip visi dievai.
[5]Nes visi pagonių dievai yra prasimanymai,
Viešpats gi yra padaręs dangų.
[6]Didybė ir grožis eina jo priešakyje,
galybė ir blizgėjimas yra šventame jo soste.
[7]Teikite Viešpačiui, tautų šeimos,
teikite Viešpačiui garbę ir galybę ;
[8] teikite Viešpačiui jo vardo garbę.
Atnašaukite dovaną ir įeikite į jo prieangius ;
[9]Pagarbinkite Viešpatį šventame papuošale.
Sudrebėk jo akyse, visa žeme ;
[10] sakykite tautose : Viešpats karaliauja.
Jis tvirtai pastatė žemės skritulį, kad nejudėtų ;
jis valdo tautas su lygybe.
[11]Tesilinksmina dangus ir tedžiūgauja žemė ;
teūžia jūra ir ko ji yra pilna ;
[12] tesidžiaugia laukas ir visa, kas jame yra.
Tuomet džiaugsis visi miško medžiai
[13] Viešpaties akivaizdoje, kad jis ateina,
kad jis ateina valdyti žemės.
Jis valdys žemės skritulį su teisybe
ir tautas su savo ištikimybe

96 (97) psalmė. Viešpats karalius ateina teisti : stabų garbintojai sugėdinami ; teisiųjų laimė

[1]Viešpats karaliauja : tedžiūgauja žemė,
tesilinksmina daug salų.
[2]Debesys ir tamsumas supa jį,
teisybė ir teisė yra jo sosto pagrindai.

Ps 46, 3 ; 94, 3. — [5]*Prasimanymai* : niekai. Pl 1 Kor 10, 20 ; 1 Kron 16, 26. Begalinis yra skirtumas tarp Dievo ir dievų. Vienas tikras Dievas yra Jahveh, Viešpats, visagalis visų dalykų sutvērējas, dievai yra niekai. — [6]*Didybē ir*... Ir savo dangiškoje ir žemiškoje (Jerusalēs) šventykloje Dievas visuomet yra lyg apsuptas savo žibējimu, didybe, o taip pat angelų šlovinimu. [7]*Tautų šeimos*... Plg Ps 28, 1. 2. — [8]*Dovaną*. Ebr ž *minkhah* paprastai reiškia duoninę auką ; čia juo vadinama apskritai dovanos. Plg 2 Moš 23, 15 ir k. — [9]*Šventame papuošale* : apsivilkę apdarais, kuriais paprastai vilkima per šventas iškilmes. — [10]*Viešpats karaliauja* : kad Viešpats yra karalius, kad jis parodē savo karališką valdžią, tvirtai pastatydamas žemę ir teisingai valdydamas, teisdamas žmones. Plg Ps 92, 1. — [11]*Tesilinksmina*... Visi kūriniai kviečiami džiaugtis. Gamta, ilgą laiką dalyvavus nusikaltusio žmogaus bausmēje, dalyvaus taip pat jo laimēje mesijiniais laikais, kuriuos psalmininkas dvasios akimis jau mato. Plg Ješ 35, 1 ; 42, 10 ir k ; Rom 8, 19... — [13]*Su savo ištikimybe* : žiūrēdamas savo pažadų

96 psalmėje kviečiama visa žemē pasveikinti su džiaugsmu Viešpatį karalių, kurio atējimą į teismą lydi audra, žaibavimai, žemēs drebējimas (1—6) ; toliau nurodomos Dievo teismo pasekmēs, sugēdinimas stabmeldžių, Dievo tautos linksmybē (7—9) ; todēl reikia neapkęsti pikta, nes Dievas laiko savo globoje teisiuosius ir daro juos laimingus (10—12)

[1]*Viešpats*... Kaikurie aiškintojai spėja, kad šita ps sudēta sekant Ps 17, 8—15. Joje kartojamos eil, su-

3Jo priešakyje eina ugnis
ir sudegina aplinkui jo nepriętelius.
4Žaibai nusviečia žemės skritulį;
žemė mato ir dreba.
5Kalnai tirpsta kaip vaškas Viešpaties akivaizdoje,
visos žemės valdovo akivaizdoje.
6Dangus skelbia jo teisybę,
ir visos tautos mato jo garbę.
7Sugėdinami visi, kurie garbina drožinius
ir kurie giriasi stabais;
ties juo parpuola visi dievai.
8Girdi ir džiaugiasi Sionas,
ir Judo miestai džiūgauja
dėl tavo teismų, Viešpatie.
9Nes tu, Viešpatie, esi kilnus visoje žemėje,
be galo augštesnis už visus dievus.
10Viešpats myli tuos, kurie nekenčia pikto,
sergi savo šventųjų sielas,
atima jas iš bedievių rankos.
11Šviesa teka teisiajam
ir džiaugsmas tiems, kurių širdis tiesi.
12Linksminkitės, teisieji, Viešpatyje
ir šlovinkite jo šventą vardą

97 (98) psalmė. Viešpats nugalėtojas, karalius, teisus teisėjas

1Psalmė.
Giedokite Viešpačiui naują giesmę,
nes jis yra padaręs stebuklų.
Pergalę prirengė jam jo dešinė
ir jo šventas petys.

---

tinkamos kitose pss. Plg Ps 92, 1; 95, 10. 11. — *Daug salų*: jūros pakraščiai, kraštai, kurie priplaukiami laivais; todēl ir šalys, esančios anapus Tarpžemēs jūros, vistiek, ar tai bus salos, ar kontinento pakraščiai. Plg Ješ 41, 1. 5 ir k. Paminējimas salų nurodo, kad psalmininkas turi galvoje ne tik Israēlį, bet taip pat ir pagonis, taigi mesijinį laiką. — 2—5*Debesys ir*... Dievo pasirodymas, atējimas į teismą, aprašomas taip pat, kaip kitur. Žr Ps 17, 8—16; 49, 3—6; Hab 3, 3—12. — 6*Dangus*... Plg Ps 18, 2; 49, 6. — 7*Stabais*. Plg Ps 95, 5. — *Ties juo parpuola visi dievai*: kuriuos jų garbintojai vadina dievais. — Vulg t yra: « visi angelai ». Taip skaitē šituos žodžius šv Povilas (Žyd 1, 6), kurs jais remdamos įrodinēja, kad Jēzus Kristus, kaip įsikūnijęs Žodis, yra be galo augštesnis už angelus. — 8*Sionas ir Judo miestai*. Kita Dievo teismo pasekmē: Sionas (Jerusalē) ir kiti Judo miestai (kurie ebr tekste žydų įpročiu vadinami Judo dukterimis) džiaugiasi tuo teismu (plg Ps 47, 12); džiaugiasi gi ypač dēl to, kad iš to teismo pasirodē tikrojo Dievo didybē. Plg Ps 46, 3. 10; 82, 19; 94, 3. — 10*Myli tuos*... Plg Ps 29, 5; 30, 24 36, 28. — 12*Linksminkitēs*... Plg Ps 29, 5; 31, 11

97 psalmėje raginama šlovinti Viešpatį, kurs savo galybe išaugštino savo tautą pagonių akivaizdoje, atsimindamas savo maloningumą ir ištikimybę (1—4); reikia giedoti Viešpačiui iškilmingai; visi kūriniai turi džiaugtis dēl Viešpaties (5—9). — Šita ps yra labai panaši į 95 ps; 7 ir 9 eil yra kone tos pačios. Kaip tenai, taip ir čia turēta galvoje mesijinē karalystē

1*Giedokite*... Plg Ps 95, 1... — *Pergalę prirengē*... Dievas padarē stebuklų pats vienas, be svetimos pagalbos. — Čia psalmininkas gal neturējo galvoje kurios nors istorinēs

[2]Viešpats davė pažinti savo išgelbėjimą;
pagonių akivaizdoje jis apreiškė savo teisybę.
[3]Jis atsiminė savo gerumą ir ištikimybę
Israėlio namų naudai.
Visi žemės kraštai matė
mūsų Dievo išgelbėjimą.
[4]Džiūgaukite Viešpačiui, visos šalys,
linksminkitės, džiaugkitės ir žaiskite.
[5]Giedokite psalmes Viešpačiui su kanklėmis,
su kanklėmis ir su psalterio skambinimu.
[6]Su trimitais ir ragų garsais:
džiūgaukite Viešpaties karaliaus akivaizdoje.
[7]Tegul ūžia jūra ir ko ji pilna,
žemės skritulys ir kas gyvena jame.
[8]Teploja rankomis upės,
kartu tedžiūgauja kalnai
[9]Viešpaties akivaizdoje, nes jis ateina,
nes ateina valdyti žemės.
Jis valdys žemės skritulį su teisybe
ir tautas su lygybe

98 (99) psalmė. Viešpats yra šventas karalius

[1]Viešpats karaliauja; dreba tautos;
jis turi savo sostą ant Kherubų: dreba žemė.
[2]Viešpats yra didis Sione
ir kilnesnis už visas tautas.
[3]Tešlovina tavo vardą, didį ir baisų:
jis yra šventas.
[4]Ir galingas yra karalius, kurs mėgsta teisumą:
tu nustatei, kas yra tiesu,
teisybę ir teisę tu vykdai Jokube.

---

pergalės, o tik tą paskutinę, kuria prasidės mesijinis laikas, apie kurią dažnai kalba pranašai. — [2]*Davė pažinti*... Plg Ješ 48, 20. — [3]*Jis atsiminė*... Plg Ješ 52, 10; Lk 3, 6. — [4]—[6]*Džiūgaukite*... Plg Ps 95,11. Kviečiama šlovinti Dievą žmonių balsais (4 e), muzikos prietaisais, turinčiais stygas (5 e), ir pučiamaisiais muzikos įrankiais. — *Trimitais*. Ebr chacocroth ilgi nauginiai (sidabriniai) kunigų trimitai. Žr 4 Moš 10, 8. — *Ragų*. Ebr *šofar*, trumpi ožio ar avino rago trimitai. Ps 80, 4. — [7]—[9]*Tegul ūžia*... Plg Ps 95, 11—13. — *Teploja rankomis*. Plojimas rankomis yra džiaugsmo, pritarimo ženklas. Bangų pliauškėjimas šiek tiek primena plojimą rankomis. Kaip čia upės, taip Ješ 55, 12 medžiai ploja rankomis. Taigi čia yra įprasta personifikacija, įasmeninimas. Plg 4 Kar 11, 12. — [9]*Nes jis ateina*... Viso aprašyto džiaugsmo priežastis yra Viešpaties atėjimas į teismą, kurį jis darys teisingiausiai

98 psalmė. Viešpats karalius Sione didis, baisus, pagarbos vertas gina savuosius, todėl jis reikia augštinti (1—5); jis išklausė savo ištikimus tarnus Mošę, Aaroną, Samuėlį; taigi Viešpats reikia garbinti. — Ir šitoje ps kalbama apie Dievo karalystę, bet ypatingas dėmesys kreipiamas į Dievos šventumą, kurs pasireiškia jo karalystėje. Tas šventumas pabrėžiamas kartojamais ps žodžiais 3. 5. 9 eil. Kartojamais žodžiais 5 ir 9 e tauta raginama parpuolimu pagarbinti Dievą, esantį ant sandoros skrynios

[1]*Viešpats*... Plg Ps 9, 1. Tautos ir visa žemė žinią, kad Viešpats karaliauja, priima su didžiausia pagarba. — *Turi savo sostą ant Kherubų*: Plg Ps 79, 2; 1 Kar 4, 4; 2 Kar 6, 2; 2 Moš 25, 22. — [3]*Tešlovina*... Tautos turi šlovinti Dievą visuose jo kilniuo-

[5]Augštinkite Viešpatį, mūsų Dievą,
ir parpulkite prie jo pakojo :
jis yra šventas.
[6]Mošė ir Aaronas yra tarp jo kunigų,
ir Samuelis tarp tų, kurie šaukdavosi jo vardo :
jie šaukdavosi Viešpaties, ir jis išklausydavo juos.
[7]Debesies stulpe jis kalbėdavo jiems :
jie girdėdavo jo paliepimus
ir įsakymą, kurį jis yra jiems davęs.
[8]Viešpatie, mūsų Dieve, tu išklausei juos ;
Dieve, tu buvai jiems gailestingas,
bet tu baudei už jų nusikaltimus.
[9]Augštinkite Viešpatį, mūsų Dievą,
ir parpulkite prie jo šventojo kalno :
nes šventas yra Viešpats, mūsų Dievas

99 (100) psalmė. Įeinančiųjų į šventnamį giesmė

[1]Psalmė. Dėkojimui.
Džiūgaukite Viešpačiui visos šalys ;
[2] tarnaukite Viešpačiui su linksmybe ;
Įeikite jo akivaizdon
su džiūgavimu.
[3]Žinokite, kad Viešpats yra Dievas :
jis padarė mus, ir jo mes esame :
jo tauta ir jo ganyklos avys.
[4]Įeikite į jo vartus su šlovinimu,
į jo prieangius su giesme ;
garbinkite jį, šlovinkite jo vardą.
[5]Nes Viešpats yra geras,
jo gailestingumas per amžius,
ir jo ištikimybė per kartų kartas

---

se pasireiškimuose, kuriais jis parodē save esant baisų ir šventą. — [4]*Ir galingas yra*... Šitas galingasis karalius parodo savo šventumą tuo, kad jis mēgsta teisybę. — *Tu nustatei*... Dievas padējo tvirtus pagrindus teisybei ir ypač Israēlyje parodē savo teisingumą. — [5]*Prie jo pakojo*... Viešpaties kojų pakoju vadinama pati sandoros skrynia. Plg 1 Kron 28, 2 ; Ps 131, 7. — [6]*Mošē ir*... Duodama sektinas pavyzdys. Mošē, kol dar nebuvo Sen Sandoros kunigijos, atlikinējo kaikurias kunigų pareigas. Jis šlakstē krauju, kada buvo padaryta sandora prie Sinajaus ; jis taip pat pašventino pirmuosius kunigus Žr 2 Moš 24, 1... 3 Moš 8, 1... Plg 2 Moš 40, 22—27. Aaronas buvo pirmas Mošēs pastatytas kunigas, kunigų šeimos tēvas. Samuēlis vieną kartą atnašavo aukas (1 Kar 7, 8... Plg 1 Kar 12, 16—28). — *Išklausydavo juos* : nes Dievas neapleido savo tautos. — [8]*Bet tu baudei*... Apie Mošēs ir Aarono nubaudimą žr 4 Moš 20, 1... Samuēlis buvo nubaustas už pataikavimą savo sūnums jų žuvimu, 2 Kar 8, 3.5. Kaikurie aiškintojai supranta šitos eil žodžius apie visos tautos nusikaltimus ir nubaudimą. — [9]*Jo šventojo kalno* : šventyklos kalno, Siono

99 psalmė. Reikia linksmai tarnauti Viešpačiui, mūsų Sutvērejui ir ganytojui (2.3) ; reikia jis šlovinti dēl jo gerumo ir nuolatinēs ištikimybēs (4. 5). — Šita ps gal buvo giedama tautos, kai ji iškilmingai žengdavo į šventyklą. Kviečiami gi įeiti į šventyklą ne tik Israēlaičiai, bet visi žemēs gyventojai, nes Dievas yra visų sutvērējas ir ganytojas

[1]*Visos šalys* : plg Ps 95, 1. — *Tarnaukite* : garbinkite. — [3]*Jo ganyklos avys* : plg Ps 22, 1 ; 94, 7 ; Jo 10, 1—16. — [4]*Į jo vartus*. Su giesme reikia artintis į šventyklą, su giesme į

100 (101) psalmė. Gero valdovo nusistatymai

[1]Dovîdo. Psalmė.
Apie malonę ir teisybę aš giedosiu :
tau, Viešpatie, psalteriu skambindamas aš giedosiu.
[2]Aš eisiu nesuteptu keliu :
kada gi tu ateisi pas mane ?
Aš vaikščiosiu savo širdies nekaltybėje
savo namuose.
[3]Aš nestatysiu prieš savo akis
neteisingo dalyko.
To, kurs daro nusikaltimus, aš nekenčiu :
jis nesilaikys manęs.
[4]Nedora širdis bus toli nuo manęs :
to, kas yra pikta, aš nepažinsiu ;
[5]Kas slapčia šmeižia savo artimą,
tą aš sunaikinsiu.
Kas yra išdidus akimis ir pasipūtęs širdžia,
to aš nepakęsiu.
[6]Mano akys žiūri į ištikimuosius šalyje,
kad jie gyventų su manim.
Kas vaikščioja nesuteptu keliu,
tas man tarnaus.
[7]Mano namuose negyvens,
kas daro klastą.
Kas kalba melą, nepasiliks
mano akyse.
[8]Kasdien aš naikinsiu
visus šalies nusidėjėlius,
Naikindamas iš Viešpaties miesto
visus piktadarius

---

jos vartus eiti ir į jos prieangius. — [6]*Viešpats yra geras*... Šlovinti reikia Viešpaties gerumas, maloningumas, kurio tautai niekuomet nestigo, ir jo amžina ištikimybē pažadams

100 psalmė. Dovîdas žada elgtis nekaltai, vengti neteisybēs, persekioti apkalbinētojus, šalintis nuo puikiųjų (1—5), rūpintis geraisiais, stumti nuo savęs neteisinguosius ir išvaryti juos iš Viešpaties miesto (6—8)

[1]*Apie malonę*... Psalmē pradedama pažadu šlovinti Dievo maloningumą ir teisybę ; šlovins gi tas dorybes šitoje psalmēje iškilmingu pasiketinimu sekti jas savo gyvenime, nes ypač galiūnų ir karaliaus yra dalykas būti maloningiems ir teisingiems. — [2]*Aš eisiu*... rūpinsiuos, kad visas mano gyvenimas nebūtų suteptas jokiomis kaltybēmis. — *Kada gi tu ateisi*... Psalmininkas trokšta Dievo bendravimo ir artimybēs, trokšta gauti jo pagalbą ir palaiminimą savo sumanymui. — Kaikurie verčia šituos žodžius kitaip : « aš kreipsiu dēmesį į doro žmogaus kelią (gyvenimo būdą), kiek kartų jis sutiks mane » (t y kiek kartų turēsiu progą padēti jam) : — [3]*Aš nestatysiu*... aš nekreipsiu savo minčių į tai, kas nedora, kas neteisinga. — [5]*Kas yra išdidus*... Dovîdas neleis į savo artimybę žmonių, kurie pavydi, kurie niekuomet nesotūs garbēs ir turtų. — [6]*Mano akys*... Karalius ješkos draugų ir tarnų tarp žmonių ištikimų ir gyvenančių padoriai. — [8]*Kasdien*... Karalius uoliai rūpinsis naikinti pikta. Karalius paprastai kasdien darydavo teismą prie miesto vartų (žr 2 Kar 15, 2 ; Jer 21, 12) ; nebus nē vienos dienos, kurią jis neatliktų tos savo pareigos. — *Iš Viešpaties miesto*. Jerusalē nuo tos valandos, kada Dievas paskyrē joje savo buveinę, kada buvo perkelta į ją sandoros skrynia, yra Viešpaties miestas, šventas miestas, kurs neturi būti suteptas pasilikimu jame bedievių

101 (102) psalmė. Labai įskaudinto žmogaus dejavimai ir prašymai

1Maldos įskaudintojo, kurs nusiminęs atidengia savo
suspaudimą prieš Viešpatį.
2Viešpatie, išklausyk mano maldą,
ir mano šauksmas tepasiekia tave.
3Neslėpk savo veido nuo manęs
mano suspaudimo dieną.
Palenk prie manęs savo ausį :
kai aš šaukiuos į tave, greitai išklausyk mane !
4Nes mano dienos nyksta kaip dūmai
ir mano kaulai dega kaip ugnis.
5Išdeginta kaip žolė džiūsta mano širdis,
aš užmirštu valgyti savo duoną.
6Dėl mano vaitojimo smarkumo
beliko tik oda ant mano kaulų.
7Aš esu panašus į tyrumos pelikonį,
pasidariau kaip apuokas griuvėsiuose.
8Aš nemiegu ir vaitoju,
kaip vienišas paukštis ant stogo.
9Mano neprieteliai nuolat užgaulioja mane ;
kurie siunta prieš mane, keikiasi mano vardu.
10Nes aš valgau pelenus kaip duoną
ir savo gėralą aš maišau su verksmu
11Dėl tavo užsidegimo ir narso,
nes tu pakėlei mane augštyn ir nubloškei.
12Mano dienos yra panašios į ištysusį šešėlį,
ir aš džiūstu kaip žolė.
13Tu gi, Viešpatie, pasilieki per amžius,
ir tavo vardas per visas kartas.

---

101 psalmėje jos autorius, paprašęs Dievą išklausyti jo maldą, aprašinėja nelaimingą savo stovį, į kurį pateko Dievui labai susirūstinus (2—12). Toliau maldauja Dievą pasigailėti Siono, atsižvelgiant į laiko aplinkybes, į gerus tautos jausmus, į savo šlovę pagonių akyse ir į nuolatinį atsiminimą geradarybių tautoje (13—23). Psalmę baigdamas, psalmininkas grįžta prie jos pradžioje aprašytos savo nelaimingos būklēs ir prašo, kad Dievas, kurio amžinybę jis šlovina, neatimtų jo be laiko iš gyvųjų tarpo (24—29). — 101 ps yra penktoji *atgailos* psalmē

1*Maldos įskaudintojo*... Anot kaikurių aiškintojų, tas įskaudintasis yra ne tik ps autorius, bet ir visa Israēlio tauta, kurios vardu psalmininkas kalba. Prislēgimas, dēl kurio čia dejuojanti tauta, esanti Babelēs nelaisvē, nes Jerusalē tuo metu gulējusi griuvēsiuose ; todēl spējama, kad ps parašyta nelaisvēs pabaigoje. — 4*Nes mano dienos*... Palyginimais psalmininkas aprašo didelius savo kentējimus. — 5*Aš užmirštu*... Iš didelio nuliūdimo jis nebejaučia noro valgyti. Plg 1 Kar 1, 7. — 6*Dēl mano vaitojimo*... Dejavimai ir vaitojimai išdžiovino kūno sultis ; liko tik oda ir kaulai. Plg Ijob 19, 20. — 7*Tyrumos pelikonį*. Pelikoniu čia vadinama kuris nors tyrumoje gyvenąs paukštis. Plg Ješ 34, 11 ; Sof 2, 14. — 9*Keikiasi mano vardu*, arba pažodžiui : prisiekia manimi, t y keikdami savo priešus, taria mano vardą : « kad jums taip atsitiktų, kaip tam ». — 10*Nes aš valgau*... Skurdas ir nelaimē pasidarē mano kasdieninē duona. — 11*Tu pakēlei mane*... Tu pradžioje padarei mane laimingą, paskui įstūmei į didžiausią skurdą ; išaugštinai, rodosi, tik tam, kad iš didesnēs augštumos juo smarkiau mane nublokštumei. — 12*Į ištysusį šešēlį* : koks būna prievakarēje. Todēl : mano dienos, mano gyvenimas artēja prie savo saulēleidžių

13*Pasilieki per amžius*... Dievas

[14]Pakilk tu ir būk gailestingas Sionui,
nes yra metas, kad jo pasigailėtumei, nes valanda atėjo.
[15]Nes tavo tarnai mėgsta jo akmenis
ir jiems gaila jo griuvėsių.
[16]Ir pagonys gerbs tavo vardą, Viešpatie,
ir visi žemės karaliai tavo garbę ;
[17]Kai Viešpats vėl atstatys Sioną,
jis pasirodys savo garbėje.
[18]Jis gręšis į vargšų maldą
ir neatmes jų maldos.
[19]Tebūna tai parašyta būsimai kartai,
ir tauta, kuri bus sutverta, tešlovina Viešpatį,
[20]Nes Viešpats pažvelgė iš savo augštos šventovės,
pažvelgė iš dangaus žemėn,
[21]Kad išgirstų belaisvių vaitojimus,
kad išlaisvintų skirtuosius mirti,
[22]Kad Viešpaties vardas būtų skelbiamas Sione
ir jo šlovė Jerusalėje,
[23]Kai tautos susirinks kartu
ir karalystės tarnauti Viešpačiui.
[24]Jis susilpnino kelyje mano jėgas,
pakirto mano dienas.
[25]Aš sakau : Mano Dieve, neatimk manęs mano dienų pusėje ;
kai tavo metai tęsiasi per visas kartas.
[26]Pradžioje tu įkūrei žemę,
ir dangus yra tavo rankų darbas.
[27]Šitie žus, tu gi pasiliksi,
ir visa kaip drabužis pasens.
Kaip apdarą tu pakeiti juos, ir jie pasikeičia ;
[28] tu gi esi tas pats, ir tavo metams nėro galo.
[29]Tavo tarnų vaikai gyvens saugiai,
ir jų palikuonys pasiliks tavo akivaizdoje

---

pasilieka savo tautos karalius ; jo pažadai tautai turi būti atitesēti, todēl tauta nežus. — *Tavo vardas* : su kuriuo sujungti pažadai ir jau suteiktos geradarybēs. — [14]*Yra metas* : paskirtas ir per pranašus paskelbtas laikas. Plg Ps 74, 3 ; Zak 1, 12. — [15]*Tavo tarnai mēgsta*... Tauta atsimena su pagarba Jerusalę ir iš tolo mēgsta net jos griuvēsius ir trokšta į ją grįžti, todēl tikisi, kad Dievas jos pasigailēs ir ją grąžins. Tautos grįžimas ir Siono atstatymas prisidēs prie padauginimo Dievo garbēs, nes pagonys tuomet turēs, pripažinti Dievo galybę : [16]*Ir pagonys*... Plg Ješ 40, 1—5 : Jo 1, 14. [19]*Tebūna tai parašyta*, tai, t y didelēs Dievo suteiktos tautai geradarybēs (plg 20 ir 21 eil), kad taip pat būsimos kartos šlovintų Dievą. — *Tauta, kuri bus sutverta* : ateities tauta, kuri turi susidēti iš žydų ir pagonių, įeisiančių į Kristaus Eklesiją. Plg Ps 21, 22. — [20]*Augštos šventovēs* : iš dangaus. — [23]*Tautos susirinks* : Mesijo laikais. [24]*Jis susilpnino*... Kelias į tautos išlaisvinimą yra toks ilgas, kad psalmininko jēgos yra jau visai išsemtos, ir gali be laiko ateiti mirtis. Todēl 25 e jis prašo Dievą, kad nebūtų atimtas savo *dienų pusēje*. Plg Ješ 38, 10 ; Jer 17, 11. Maldauja, kad Dievas, kurs yra amžinas, skubētų gelbēti jį. Jis visagalis Viešpats, todēl gali padaryti, ko prašoma. — [27]*Kaip apdarą*... Kaip žmogui nesunku pakeisti apdaras, taip pigiai tu, o Dieve, atmainai dangų ir žemę. — [28]*Tu gi esi*... Šv Povilas (Žyd 1, 10—12) aiškina 26—28 eil apie Kristų. Tas pats Dievas, kurį ps autorius išpažįsta esant neatsimainantį, yra ateisiąs Išganytojas. — [29]*Tavo tarnų*... Nors Mesijo atējimas nesutapo kartu su Israēlio grįžimu iš Babelēs nelaisvēs, tačiau

102 (103) psalmė. Šlovinimas Dievo gailestingumo

[1]Dovîdo.
Šlovink, mano siela, Viešpatį,
ir visa, kas yra viduj manęs, jo šventą vardą.
[2]Šlovink, mano siela, Viešpatį
ir neužmiršk visų geradaryščių to,
[3]Kurs atleidžia visas tavo kaltes,
kurs gydo visas tavo negales,
[4]Kurs išvaduoja tavo gyvybę nuo žuvimo,
kurs apvainikuoja tave malone ir pasigailėjimu,
[5]Kurs pasotina gėrybėmis tavo gyvenimą ;
tavo jaunystė atnaujinama kaip aro.
[6]Teisingumo darbus vykdo Viešpats
ir visiems prislėgtiesiems padaro teisybę.
[7]Mošei jis padarė žinomus savo kelius,
Israėlio vaikams savo darbus.
[8]Gailestingas ir pasigailintis yra Viešpats,
neskubus rūstintis ir labai maloningas.
[9]Jis nesibara visados
ir nesirūstina per amžius.
[10]Jis nesielgia su mumis, kaip vertos mūsų nuodėmės,
ir neatsilygina mums, kaip nusipelnėme savo kaltėmis !
[11]Nes kiek dangus yra augščiau už žemę,
tiek galingesnis yra jo gailestingumas tiems, kurie jo bijo ;
[12]Kaip toli nuo Rytų iki Vakarų,
taip jis atitolina nuo mūsų mūsų nusikaltimus.
[13]Kaip tėvas pasigaili vaikų,
taip Viešpats pasigaili tų, kurie jo bijo.

---

tas grįžimas buvo vaizdas atvadavimo iš nuodēmēs vergijos per Mesiją ir pastatymo dvasinio Siono, Eklesijos. Ko psalmininkas laukē iš Dievo mažesniu laipsniu, tai Dievas, pasidaręs Žmogus, suteikē pilniausiu. — Kaip atgailos psalmē, ji kreipia žmogaus akis į blogas nuodēmēs pasekmes, o taip pat į galingą Pasigailētoją ir Vaduotoją iš nuodēmēs
102 psalmėje Dovîdas, kalbēdamas tautos vardu, ragina save šlovinti Viešpatį, parodžiusį savo gerumą ir gailestingumą (1—5). Kaip kitados, taip ir dabar Dievas pasirodē gailestingas saviesiems (6—10). Jis labai atitolino tautos nuodēmes, pasielgdamas su ja kaip tēvas, nes žino labai didelį žmogaus silpnumą (11—16) ; tautos silpnumui padējo jo amžinas maloningumas, ištikimybē ir viešpatavimas ; todēl kviečiami šlovinti Viešpatį ir jo angelai, ir visi pasaulio kūriniai (17—22)
[1]*Dovîdo.* Ps autorius Dovîdas pradeda ją paraginimu savęs viso, visos savo esmēs šlovinti Viešpatį, *jo šventą vardą*, jo apsireiškimus, t y jo geradarystes, ir kaikurias iš jų įvardija. — [4]*Apvainikuoja tave...* Tautai suteikiamas vainikas yra tarsi nupintas iš Dievo malonumo ir pasigailējimų. — [5]*Kaip aro.* Taip daroma aliuzija į erelio plunksnų atsinaujinimą. Ereliui, kaip ir kitiems paukščiams, vieton išmetamų plunksnų atželia naujos, ir taip jis atsinaujina, lyg atjaunēja. — [7]*Mošei jis...* Kaip Dievas valdo tautą, tai jis davē pažinti Mošei ir Israēlio vaikams ; pažino gi jie tas Dievo pasielgimo taisykles iš jo darbų. Tos taisyklēs pasakomos čia trumpai Mošēs žodžiais : [8]*Gailestingas ir...* Žr 2 Moš 34, 6, kur kalba pats Dievas, ir Ps 144, 8. — [10]*Jis nesielgia...* Dievas pasigai i ir darantiems atgailą dovanoja kaltę. Toliau Dievo gailestingumo didumas aprašomas palyginimais. — [13]*Kaip tēvas pasigaili...* Plg Mal 3, 11 ; Lk 15, 11... —

[14]Nes jis žino, kokia mūsų prigimtis,
atsimena, kad mes esame dulkės.
[15]Žmogaus dienos yra panašios į šieną;
kaip lauko gėlė, taip jis žydi.
[16]Vos palietė jį vėjas — ir jo jau nebėra,
ir jo nebepažįsta daugiau jo vieta.
[17]O Viešpaties gailestingumas nuo amžių ir per amžius tiems, kurie [jo bijo,
ir jo teisybė vaikų vaikams,
[18]Tiems, kurie laiko jo sandorą
ir atsimena jo įsakymus, kad juos vykdytų.
[19]Viešpats pastatė savo sostą danguje,
ir jo viešpatavimas siekia visur.
[20]Šlovinkite Viešpatį visi jo Angelai,
galingieji jėga, kurie vykdote jo paliepimus,
kad klausytumėt jo žodžių.
[21]Šlovinkite Viešpatį visos jo kareivijos,
jo tarnautojai, kurie darote jo valią.
[22]Šlovinkite Viešpatį visi jo darbai,
visose jo galios vietose;
šlovink, mano siela, Viešpatį

103 (104) psalmė. Gyrius Dievo Sutvėrėjo

[1]Šlovink, mano siela, Viešpatį.
Viešpatie, mano Dieve, tu esi labai didis.
Tu esi apsivilkęs didybe ir puošnumu,
[2] apsisupęs šviesa kaip apsiaustu.
Tu ištiesei dangų kaip dangalą,
[3] pasistatei savo kambarius viršum vandenų.
Iš debesų tu darai sau vežimą,
tu eini ant vėjo sparnų.

---

[14]*Esame dulkės*... Žr 1 Moš 2, 7. — [15]*Dienos yra panašios*... Plg Ps 89, 5... Ješ 51, 12. — [16]*Jo nebepažįsta*... Plg Ijob 14, 2; 7, 10. — [22]*Šlovink, mano*... Ps baigiama tuo pačiu pakvietimu, kuriuo ji pradėta

103 psalmėje šlovinama Dievas sutvērējas ir valdytojas, minint visą eilę sutvērimo darbų, kaip jie aprašyti 1 Mošēs knygoje. Šviesa kaip puikiu apdaru apsuptas, jis pasistatē savo sostą danguje ir iš ten visa valdo (1—4); jis sutvirtino žemę, paskyrē vandeniui ribas, suteikē gyvoms būtybēms buveinę, žemę padarē vaisingą (5—18). Dievas sutvērē mēnulį nakčiai ir saulę dienai (19—23), parodē didelę išmintį sutverdamas gyvulius, kuriuos jis maitina ir palaiko (24—30). Psalmininkas žada visados šlovinti galingą sutvērēją, pilnas pasitikējimo, kad Dievas sunaikins nusidējēlius, ardančius jo tvarką (31—35)
[1]*Šlovink*... Įsižiūrējęs į Dievo darbus, psalmininkas jaučia reikalą šlovinti Dievą; visų pirma pats save ragina tai daryti ir tuojau išreiškia savo nustebimą dēl Dievo didybēs. Dievo didybē visų pirma pasirodo iš pirmo sutvērimo dienos darbo, iš padarymo šviesos, kuria Dievas apsivelka lyg apsiaustu: [2]*Apsisupęs šviesa*... Plg 1 Moš 1, 3. — *Tu ištiesei*... Dievo didybē pasirodo iš antrosios dienos darbo, iš padarymo tvirtumos, ir perskyrimo vandenų. Plg 1 Moš 1, 6. — *Kaip dangalą*. Dangus yra lyg dangalas didžiausios padangtēs, ištiestos viršum žemēs, kurioje žmogus turi savo buveinę. Dievas yra toks galingas, kad jam nebuvo sunkiau ištiesti visą dangų, kaip žmogui ištiesti savo padangtēs dangalą. Plg Giesm 1, 5; Ješ 40, 22; 54, 2 ir k. — Pasaulio forma čia ir kitur Sen Test aprašoma taip, kaip ji atrodo žmogaus jausmams, nežiūrint tikros jos esmēs. — [3]*Viršum vandenų*,

4Vėjus tu darai savo pasiuntinius
ir degančią ugnį savo tarnus.
5Tu pastatei žemę ant jos pamatų:
ji nesvyruos per amžių amžius.
6Apdengei ją vandenynu kaip apdaru,
ant kalnų stovėjo vandenys.
7Tau barant jie bėgo,
tau griaudžiant drebėjo.
8Iškilo kalnai, nusileido slėniai
į vietą, kurią jiems paskyrei.
9Tu paskyrei ribą, kurios jie neturi peržengti,
kad neapdengtų vėl žemės.
10Į upelius tu liepi tekėti šaltiniams,
kurie ištrykšta kalnuose.
11Jie duoda gerti visiems lauko gyvuliams:
laukiniai asilai malšina savo troškulį;
12Šalia jų gyvena dangaus paukščiai,
tarp šakų jie paleidžia balsą.
13Tu laistai kalnus iš savo sandėlių,
tavo darbų vaisiumi sotinama žemė.
14Tu želdai žolę galvijams
ir augalus žmonių reikalams,
Kad gautų duonos iš žemės
15 ir vyno, kurs linksmina žmogaus širdį;
Kad veidą nudžiugintų aliejumi
ir duona atgaivintų žmogaus širdį.
16Pasisotina Viešpaties medžiai,
Libano kedrai, kuriuos jis pasodino.
17Tenai paukščiai suka lizdus;
gandro namai yra kiparisai.
18Augšti kalnai laukinėms ožkoms,
uolos duoda prieglaudą uoliniams opšrams.
19Tu padarei mėnulį laikams pažymėti;
saulė žino savo nusileidimą.

---

t y viršum dangiškojo vandenyno (1 Moš 1, 7). Dievas tvirtai pasistatē savo rūmus. — *Iš debesų...* Plg Ps 17, 10... — 4*Vējus tu darai...* Dievas viešpatauja debesų ir vējų srityse; vējais, ugnimi, kruša jis naudojasi kaip tarnais. Plg Ps 148, 8; 1 Moš 19, 24; 2 Moš 14, 21 ir k. — Šv Povilas šitos eil žodžiais įrodinēja. kad Dievo Sūnus yra didesnis už angelus (Žyd 1, 7): jei žiūrēsime angelų, tai jų vertē yra mažesnē negu Sūnaus vertē; nes (pasiuntinių) pareigoms jis naudojasi ir vējais, o tarnavimo pareigoms net ugnies liepsna. — 5*Ant jos pamatų*: žemē palyginama su labai dideliu pastatu, turinčiu savo tvirtus pamatus. 6*Apdengei ją...* Čia prasideda trečiosios sutvērimo dienos darbas. Vandenyną, kurs dengē visa žemę, subarē, pavarē šalin, taip, kad iš po jo pasirodē kalnai, atskirti slēniais. 1 Moš 1, 9. — 9*Paskyrei ribą* vandenyno vandenims. Plg Ijob 38, 10... Jer 5, 22. — 13*Iš savo sandēlių*: iš « augštutinių vandenų », iš debesų. Plg Ijob 38, 22... Ekli 43, 15. — *Tavo darbų vaisiumi*: tavo lietaus vandenimi, rytmetine rasa, saulēs šiluma žemē darosi derlinga. — 15*Ir vyno...* Taip čia įvardijami svarbiausi Israēlio žemēs vaisiai: javai, vynuogēs, aliejus ir nurodoma jų naudingumas žmogui. — 15*Pasisotina*: iš žemēs, pasotintos lietumi. — 18*Uoliniams opšrams*. Žr 3 Moš 11, 5; 5 Moš 14, 7. — 19*Tu padarei...* Ketvirtosios sutvērimo dienos darbas. Pirma paminētas mēnulis, nes žydų diena prasideda vakaru. Žiūrint mēnulio buvo skaitomi ne tik mēnesiai, bet taip pat šventēs, eklesiniai ir pasauliniai me-

[20]Kai tu paskleidi tamsybes ir darosi naktis,
joje sujunda visi miško žvėrys.
[21]Jaunikliai liūtai kriokia grobio
ir prašo Dievą sau maisto.
[22]Kai užteka saulė, jie pasitraukia
ir sugula savo lindynėse.
[23]Žmogus eina prie savo užsiėmimo
ir prie savo darbo iki vakarui.
[24]Kiek daug yra tavo veikalų, Viešpatie!
visa tu padarei su išmintimi;
žemė yra pilna tavo kūrinių.
[25]Štai didelė jūra ir plačiai siekianti,
ten kibžda be skaičiaus
gyvūnų mažų su dideliais.
[26]Ten plaukia laivai,
Leviatanas, kad žaistų joje.
[27]Visi laukia iš tavęs,
kad duotumei jiems maisto savo metu.
[28]Tau duodant, jie sau renkasi;
ištiesiant tau savo ranką, jie pasisotina gėrybėmis.
[29]Jei tu paslepi savo veidą, jie nerimsta;
jei atimti jų dvasią, jie gaišta
ir grįžta į savo dulkes.
[30]Jei siunti savo dvasią, jie sutveriami,
ir tu atnaujini žemės veidą.
[31]Viešpaties garbė tebūna per amžius:
tesilinksmina Viešpats savo veikalais,
[32]Jis, kurs pažvelgia į žemę, ir ji dreba,
paliečia kalnus, ir jie smilksta.
[33]Aš giedosiu Viešpačiui, kolei gyvas būsiu,
giedosiu psalteriu skambindamas mano Dievui, kolei būsiu.
[34]Tebūna jam mieli mano žodžiai;
aš linksminsiuos Viešpatyje.

---

tai. Plg 1 Moš 1, 14. Saulė teka ir nusileidžia kasdien. Plg Ps 18, 5—7. — [20]*Paskleidi tamsybes...* Nurodoma naudingumas nakties ir dienos sutvērimams. — [21]*Kriokia grobio.* Liūtų kriokimas ir jų išējimas ieškoti sau grobio yra jausmai, kuriuos pats Dievas įdējo į jų prigimtį. Plg Ijob 38, 41; Joel 1, 20. — [23]*Žmogus eina...* Diena žmogaus darbo metas. — [26]*Laivai.* Jei šitoks skaitymas būtų tikras, tai ir žmogaus atliekamas pasidirbimas laivų būtų paties Dievo numatytas. Bet žiūrint konteksto ir paralelismo ebr t, truputį jį pataisius, reiktų versti kitaip, gal: jūros pabaisos. — *Leviatanas,* anot Ijob 40, 20... yra krokodilas. Bet čia gal turēta galvoje banginis. Leviatanas pagonių mitologijoje yra pabaisa, kovojanti su dievas. Anot psalmininko, yra tai Dievo sutvertas gyvūnas, kad žaistų jūroje, arba: kad Dievas žaistų su juo, kaip kad vaikai žaidžia su nedideliais gyvuliais. — — [30]*Jei siunti savo dvasią.* Dievo dvasia yra pradžia betkurio gyvenimo, ypač žmonių. 1 Moš 2, 7. — Žemēs veidas nuolat keičiasi, naujinasi, nuolat mainantis jos gyventojams, vieniems žūnant, kitiems į jų vietą stojant. — Šitos eil žodžiai Eklesijos maldose sakomi apie Šv Dvasią ir apie dorinio augimo stebuklus, kuriuos ji padaro žmonių sielose. — [31]*Tesilinksmina...* Dievas, pabaigęs pirmųjų sutvērimo dienų darbus, juos gyrē, bet ypatingą pagyrimą nusipelnē šeštoji diena, kada visa buvo pabaigta. 1 Moš 1, 31. Tai buvo Viešpaties džiaugsmas. Psalmininkas tą džiaugsmą čia pabrēžia. — [32]*Jis, kurs pažvelgia...* Sutvēręs pasaulį, Dievas pasilieka jo valdovas.

[35]Teišnyksta nusidėjėliai nuo žemės,
ir kad nebebūtų daugiau bedievių.
Šlovink, mano siela, Viešpatį! Aleliuja

104 (105) psalmė. Reikia šlovinti Dievas, kurs atitesėjo savo pažadus Abraomui

[1]Šlovinkite Viešpatį, linksmai šūkaukite jo vardui,
darykite žinomus pagonyse jo veikalus.
[2]Giedokite jam, giedodami skambinkite jam psalteriu,
pasakokite visus jo stebuklus.
[3]Didžiuokitės šventu jo vardu;
tegul linksminasi širdis tų, kurie ieško Viešpaties.
[4]Mąstykite apie Viešpatį ir jo galybę,
ieškokite visados jo veido.
[5]Atsiminkite jo stebuklus, kuriuos jis yra padaręs,
jo ženklus ir jo burnos sprendimus,
[6]Jūs, jo tarno, Abraomo giminė!
jūs Jokubo sūnūs, jo išrinktieji!
[7]Jis yra Viešpats, mūsų Dievas;
visoje žemėje galioja jo teismai.
[8]Jis per amžius atsimena savo sandorą,
pažadą, kurį davė tūkstančiui kartų,
[9]Sandorą, kurią padarė su Abraomu
ir priesaiką, kurią davė Isaokui.
[10]Kaip tvirtą nutarimą jis paskyrė ją Jokubui,
kaip amžiną sandorą Israėliui,
[11]Sakydamas: Aš tau duosiu Kanaano žemę,
kaip jūsų paveldėtiną tėvonystės dalią.

Plg 2 Moš 19, 18. 20, 18. — [35]*Teišnyksta*... Kad psalmininko džiaugsmas būtų pilnas, visa širdimi reikia trokšti, kad iš šio Dievo sutverto pasaulio būtų pašalintas vienatinis piktumas, dėl kurio Dievas rūstinasi, būtent, nuodēmē. — *Šlovink*... Psalmē baigiama tais pačiais žodžiais, kuriais pradēta, taip pat, kaip ir 102 ps; tik čia dar pridētas žodis: *Aleliuja*. ebr *halelu - Jah*, girkite Viešpatį

104 psalmės autorius ragina Israēlaičius šlovinti Viešpatį, kurs savo stebuklais parodē, kad jis juos išsirinko ir myli (1—7). Kad Dievas atsimena savo sandorą su patriarkais, jis tai patvirtino, suteikdamas ypatingą globą Israēlaičiams (8—15). Dar aiškiau jo ištikimybē pažadams pasirodē Juozapo istorijoje, per kurį Israēlio tauta atējo į Egiptą (16—25). Taip pat ji pasireiškē per Mošę, per kurį buvo siųsta slogų Egiptui, ir tauta buvo iš ten išvesta (26—38). Pagaliau ji pasireiškē einant tautai per tyrus, kolei ji nepasiekē Dievo žadētosios patriarkams žemēs (39—45)

[1]*Šlovinkite*. Ebr ž *hodu*, viešai pripažinkite, taip pat ir dēkokite, pradedama šita ps ir 105—107, 135. Šlovinti Viešpatį kviečiami Israēlio vaikai šlovinimo ir dēkojimo giesmēmis. — 1—15 šitos ps eil yra 1 Kron 16, 8—22, kaip dalis giesmēs, giedotos perkeliant sandoros skrynią į Sioną. Matyti, ps buvo sudēta dar pirma šio atsitikimo. — [3]*Didžiuokitēs*... Israēlis gali ir turi didžiuotis, nes jam suteikta didžiausia garbē būti ir vadintis Dievo tauta. — [4]*Mąstykite apie*... Reikia svarstyti ir, kiek galima, pažinti, kaip Viešpats apreiškia save ir savo galybę. — *Jo veido*: jo malonēs. — [5]*Jo burnos sprendimus*: Dievo nutarimus Israēlio tautai gelbēti — [8]*Tūkstančiui kartų*: visiems amžiams. Plg 5 Moš 7, 9. — [9]*Su Abraomu*. Žr 1 Moš 15, 17; 22, 16. — *Isaokui*. 1 Moš 26, 2... — [11]*Kanaano žemę*. Žr 1 Moš 13, 15;

[12]Kai jų skaičius tebebuvo nedidelis,
buvo negausingi ir keleiviai anoje šalyje,
[13]Ir keliavo iš giminės į giminę
ir iš vienos karalystės į kitą tautą,
[14]Niekam neleido skriausti jų
ir dėl jų baudė karalius:
[15]« Nelieskite mano pateptųjų,
ir nedarykite pikta mano pranašams ».
[16]Jis pašaukė badą į šalį
ir atėmė visą duonos spirtį.
[17]Jis buvo siuntęs pirm jų vyrą:
į vergiją buvo parduotas Juozapas.
[18]Jie buvo įspraudę jo kojas į pančius,
geležimi buvo surištas jo kaklas,
[19]Kolei įvyko jo pranašavimas,
Viešpaties žodis patvirtino jį.
[20]Tuomet karalius siuntė ir atrišo jį,
tautų kunigaikštis, ir išlaisvino jį.
[21]Jis pastatė jį viešpačiu savo namams
ir užvaizdu viso savo lobio,
[22]Kad mokytų jo didžiūnus, kaip jam patiko,
ir skelbtų jo seniams išmintį.
[23]Tuomet įėjo į Egiptą Israėlis,
ir Jokubas buvo svečias Khamo žemėje.
[24]Ir jis labai padaugino savo tautą
ir padarė ją stipresnę už jos neprietelius.
[25]Jis pakreipė anų širdį, kad laikytų neapykantoje jo tautą
ir elgtųsi klastingai su jo tarnais;
[26]Tuomet jis siuntė Mošę, savo tarną,
Aaroną, kurį buvo išrinkęs.
[27]Tie padarė tarp jų jo ženklų
ir stebuklų Khamo žemėje.
[28]Jis siuntė tamsybę, ir pasidarė sutemos,
bet anie priešinosi jo žodžiams.

15, 18 ir k. — [12]*Jų skaičius*... Patriarkų, kuriems buvo duoti pažadai, šeima buvo nedidelė; jie buvo ateiviai ir keleiviai. Abraomas atėjo į Kanaano žemę iš Harano (1 Moš 12, 1), buvo nukeliavęs į Egiptą (12, 10 1 Moš), buvo Geraroje pas Pilistimus (1 Moš 20, 1). Jokubas buvo iškeliavęs į Mezopotamiją, gyveno įvairiose Palestinos vietose. Tose kelionėse Dievas [14]*niekam neleido skriausti jų*... Žr 1 Moš 12, 17; 20, 3; 26, 1... — [15]*Mano pateptųjų*... Patriarkai vadinami čia pateptaisiais ta prasme, kad jie buvo ypatingu būdu Dievui pašvęsti, todėl buvo neliestini jo išrinktieji. Patriarkai buvo ir pranašai, nes Dievas yra jiems kalbėjęs ir davęs per juos apreiškimų. Žr 1 Moš 18, 19; 2 Moš 7, 1. 2. — [16]*Pašaukė badą*... Primenama aplinkybės, kurios nuvedė išrinktąją tautą į Egiptą. Visų pirma tai buvo kilusis Kanaano šalyje badas. Žr 1 Moš 42, 2... — *Duonos spirtį*, arba lazdą. Duona palaiko žmogaus gyvenimą panašiai, kaip lazda palaiko ligonį ar pasenusį žmogų, Plg 3 Moš 26, 26. — [17]*Jis buvo siuntęs*... Žr 1 Moš 37, 28... — [18]*Buvo įspraudę*... Pančiais ir geležimi čia vadinama kalėjimas, į kurį buvo įmestas Juozapas. Ir buvo Juozapas kalėjime, [19]*kolei įvyko jo pranašavimas*... Žr 1 Moš 41, 12—14... [24]*Ir jis*: Dievas. — [25]*Jis pakreipė*... Atsiradimas Egiptiečių neapykantos Israėlaičiams (2 Moš 1, 13) pasavinama Dievui, nes padaugindamas savo tautą, jis taip davė progos kilti tai neapykantai ir jos nesulaikė. — *Klastingai*: ypač mėgindami visų vyriškos lyties vaikų nužudymu susilpninti Israėlaičius. Plg 2 Moš 1, 10... — [28]—[38]*Jis siuntė*..

[29]Jis pavertė jų vandenis į kraują
ir nutroškino jų žuvis.
[30]Jų šalyje atsirado daug varlių,
kurių buvo net jų karalių kambariuose.
[31]Jis tarė, ir atėjo musių spiečiai,
mašalai į visas jų ribas.
[32]Davė jiems vieton lietaus krušos,
liepsnojančios ugnies po jų šalį.
[33]Ir jis užgavo jų vynuoges ir jų figų medžius
ir sulaužė medžius jų ribose.
[34]Jis tarė, ir atėjo skėriai
ir didžiogiai be skaičiaus,
[35]Ir prarijo visą žolę jų šalyje,
ir suėdė jų laukų vaisius.
[36]Ir jis užgavo visus primgimius jų žemėje,
visos jų stiprybės pirmones.
[37]Ir jis išvedė juos su sidabru ir auksu,
ir nebuvo jų giminėse sergančio.
[38]Egiptiečiai džiaugėsi dėl jų išėjimo,
nes baimė jų buvo kritus ant anų.
[39]Jis ištiesė debesį jiems uždengti
ir ugnį šviesti per naktį.
[40]Jie prašė, ir jis atvedė putpelių,
ir sotino juos dangaus duona.
[41]Jis perskėlė uolą, ir ištryško vanduo,
tekėjo tyrumoje kaip upė.
[42]Nes jis atsiminė savo šventą žodį,
kurį buvo davęs savo tarnui Abraomui.
[43]Ir jis išvedė savo tautą su džiaugsmu
ir savo išrinktuosius su džiūgavimu.
[44]Ir davė jiems pagonių žemes,
ir jie pasiėmė sau tautų lobį,
[45]Kad sergėtų jo įsakymus ir laikytų jo įstatymus

105 (106) psalmė. Nedėkingos tautos nusikaltimai ir nepaliaująs Dievo gerumas

[1]Aleliuja.
Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,
nes jo gailestingumas amžinas.
[2]Kas paskelbs Viešpaties galybės veikalus,
išpasakos visą jo šlovę ?

Ir čia, kaip Ps 77, 44—51, psalmininkas išskaičiuoja Egipto slogas ir jas aprašinėja su nemaža poetams įprasta laisve. Plg 2 Moš 7, 17 ir tol. — [36]*Jų stiprybės pirmones.* Žr Ps 77, 51. — [39]*Jis ištiesė...* Minimos Dievo malonės, suteiktos Israēliui Parano tyrumoje. Plg 2 Moš 13, 21 ; Ps 77, 14 ; 1 Kor 10, 1. — [40]*Atvedė putpelių.* Turima galvoje gal tik pirmas atsiuntimas putpelių. Žr 2 Moš 16, 13—15. — *Dangaus duona* : mana. — [41]*Jis perskėlė...* Žr 2 Moš 17, 1... 4 Moš 20, 2. — [42]*Savo šventą žodį* : savo pažadą. Plg 1 Moš 17, 7. — [44]*Pagonių žemes* : visą Kanaaną abiejose Jordano pusėse, su Kananiečių pastatytais miestais, jų įveistais vynuogynais, įgyventa žeme, apsētomis dirvomis ir tt. Plg 5 Moš 4, 10. 11 ; Ps 77, 54

105 psalmės autorius, paraginęs šlovinti Dievo gailestingumą ir pasiprašęs Viešpatį reikiamos jam pagalbos (1—5) mini atsitikimus iš Israēlio tautos istorijos, bet taip, kad kartu su Dievo geradarystēmis iš-

[3]Palaiminti, kurie laiko įsakymus,
daro, kas yra teisinga, visados!
[4]Atsimink mane, Viešpatie, dėl palankumo savo tautai,
aplankyk mane savo pagalba,
[5]Kad gėrėčiaus tavo išrinktųjų laime,
kad džiaugčiaus dėl tavo tautos džiaugsmo,
kad girčiaus su tavo tėvonyste.
[6]Mes nusidėjome kaip mūsų tėvai,
darėme neteisybę, elgėmės bedieviškai.
[7]Mūsų tėvai Egipte
nežiūrėjo tavo stebuklų,
Neatsiminė daugybės tavo malonių,
bet sukėlė maištą prie Raudonosios jūros.
[8]Bet jis gelbėjo juos dėl savo vardo,
kad parodytų savo galybę.
[9]Jis sudraudė Raudonąją jūrą, ir ji išdžiūvo,
ir jis vedė juos per bangas kaip per tyrumą.
[10]Ir išgelbėjo juos iš nekenčiančiojo rankos,
ir išlaisvino juos iš neprietelio rankos.
[11]O vandenys apdengė jų priešininkus;
neliko iš jų net nė vieno.
[12]Ir jie įtikėjo jo žodžiams
ir giedojo jo šlovę.
[13]Greitai jie užmiršo jo veikalus
ir nepasitikėjo jo nutarimu;
[14]Pasidavė geiduliui tyrumoje
ir gundė Dievą dykumoje.
[15]Jis davė jiems, ko jie geidė,
bet kartu siuntė jiems marą.
[16]Jie pavydėjo Mošei stovykloje,
Aaronui, Viešpaties šventajam.
[17]Žemė prasižiojo ir prarijo Dataną
ir apdengė Abirono gaują.

---

pažįsta daug tautos nusikaltimų, visų pirma Egipte (6—12), kelionėje per tyrus (13—33) ir Kanaano žemėje (34—46). Psalmė baigiama prašymu surinkti krūvon išskirstytą tautą (47). Prie psalmės pridurta ketvirtosios psalmyno knygos pabaiga (48 e)

[1]*Aleliuja.* Kaikas spėja, kad šita ps sudėta Samuėlio laiku, nes paminėti joje atsitikimai nesiekią tolesnių laikų, ir kad ji turinti savyje nurodytą 1 Kar 7, 6 nuodėmių išpažinimą. Bet paskutinėse jos eil, regisi, gana aiškiai yra paminėtos Babelės nelaisvės aplinkybės — [2]*Kas paskelbs...* Atsimindamas praeitus laikus ir tautos gyvenimą, psalmininkas mato tenai tiek Dievo veikalų, padarytų Israėlio tautai, kad jų visų niekas negalėtų vertai paskelbti. Plg Ekli 43, 35. — [3]*Palaiminti...* Pirma negu pradės kalbėti apie daugybę žydų neklusnumų, psalmininkas garsiai skelbia laimę klusnių ir ištikimų sielų. — [4].[5]*Atsimink...* Psalmininkas apie garbingą tautos atstatymą mano tai, kas bus mesijiniu laiku

[6]*Mes nusidėjome...* Tikriausias būdas sužadinti Dievo gailestingumą tai atgaila už nuodėmes ir grįžimas į Dievą: todėl psalmininkas išpažįsta tautos nuodėmes. Plg Teis 10, 10. 15; 1 Kar 7, 6 ir k. — [7]*Sukėlė maištą prie..* Žr 2 Moš 14, 10—14. — [8]*Dėl savo vardo*: dėl savo paties garbės, nes to reikalavo jo paties garbė. Plg 2 Moš 32, 11—14; Ez 20, 9. 14 ir k. — [9]*Vedė juos per bangas*: sausu jūros dugnu tarp stovėjusio iš abiejų šonų vandens. — [13]—[15]*Greitai...* Žr 2 Moš 17, 2: 4 Moš 11, 6; 20, 5. — [16]—[18]*Jie*

18Prieš šitą jų gaują užsidegė ugnis :
liepsna sudegino neteisiuosius.
19Jie pasidarė veršį Orebe
ir garbino iš aukso nulietą stabą.
20Ir sukeitė savo garbę
su žolę ėdančio jaučio paveikslu.
21Jie užmiršo Dievą, kurs išgelbėjo juos,
kurs buvo padaręs nuostabių dalykų Egipte.
22Stebuklų Khamo žemėje,
baisių dalykų prie Raudonosios jūros.
23Jis jau manė sunaikinti juos,
jei Mošė, jo išrinktasis,
Nebūtų užstojęs,
kad nugręžtų jo rūstybę, kad jis nesunaikintų jų.
24Jie laikė nieku pageidaujamąją šalį,
netikėjo jo žodžiui.
25Ir murmėjo savo padangtėse,
nepaklausė Viešpaties.
26Tuomet jis iškelta ranka prisiekė jiems,
kad jis išties juos tyrumoje,
27Ir išsklaidys jų palikuonis tarp tautų,
ir išblaškys juos po visas šalis.
28Bet jie pasišventė Beelpegorui
ir valgė negyvųjų dievų aukas.
29Ir rūstino jį savo darbais ;
tuomet vėl puolė juos sloga.
30Bet pakilo Pineas ir padarė teismą,
ir sloga pasiliovė.
31Tai palaikyta jam nuopelnu
per visas kartas, per amžius.

---

pavydėjo... Žr 4 Moš 16 ir 17 sk. — 19*Veršį Orebe* : toje pačioje vietoje, kur girdėjo Viešpaties balsą, gavo įstatymą, kurio pirmais žodžiais uždrausta daryti sau Dievo paveikslus. Žr 2 Moš 32, 1... — 20*Savo garbę* : Dievą, kurio garbė juos lydėjo. Plg Rom 1, 23. — 21.22*Jie užmiršo*... Nusidėjimas ir nedėkingumas buvo juo didesnis, kad Viešpats ką tik buvo padaręs didžiausių stebuklų jiems gelbėti. — 23*Sunaikinti juos,* — ir būtų taip padaręs. Žr 2 Moš 32, 10 ; 5 Moš 9, 14, 25—29. — *Nebūtų užstojęs*... Ebr t pažodžiui : « nebūtų atsistojęs į plyšį »... Mošė užstodamas tautą ir melsdamas jai pasigailėjimo statė save į pavojų susitikti su Dievo rūstybe. Jis darė tai kaip drąsus kovotojas, kurs, pamatęs jo ginamos tvirtovės sienoje priešų padarytą įlaužimą, plyšį, puola į jį, kad sustabdytų besiveržiančius į tvirtovę priešus. — 24*Jie laikė nieku*... nebenorėjo eiti į Žadėtąją Kanaano žemę, kai ją buvo ištyrę jų žvalgai. Žr 4 Moš 13 ir 14 sk. — *Jo žodžiui* : pažadui. — 26*Iškelta ranka prisiekė*... prisiekė prieš juos. Žr 4 Moš 14, 28. 30. Šitoje eil primenama bausmė, paskirta patiems maištininkams, kitoje gi 27*jų* vaikaičiams. Plg 3 Moš 26, 30. 32 ; 5 Moš 28, 25. 36. 64. — 28*Beelpegorui* : Moabiečių dievaičiui, ypač garbinamam Pegoro kalne (žr 4 Moš 25, 1...). — *Valgė negyvųjų*... dalyvavo Moabiečių pokyliuose, kuriuose valgė stabams paaukotus valgius. Negyvaisiais čia vadinami pagonių dievaičiai, palyginti su gyvuoju Dievu. — 29*Puolė juos sloga* : žuvo 24 tūkstančiai žmonių. Žr 4 Moš 25, 4. 5. 9. — 31*Palaikyta jam nuopelnu*... Pineas gavo užmokestį. Vyriausiojo kunigo pareigos pasiliko jo šeimoje su nedideliu pertrūkiu iki žydų karalystės sugriovimo. — 32*Prie Meribos vandenų*. Žr 4 Moš 20, 12. 13. — 33*Nes jie*...

32 Ir jie erzino jį prie Meribos vandenų,
ir dėl jų blogai išėjo Mošei,
33 Nes jie apkartino jo dvasią,
taip, kad jis neapsisvarstęs kalbėjo savo lūpomis.
34 Jie nesunaikino tautų,
kurias Viešpats buvo jiems liepęs.
35 Jie susimaišė su pagonimis
ir išmoko jų darbų,
36 Jie garbino jų drožinius,
kurie pasidarė jiems spąstai.
37 Ir aukojo savo sūnus
ir savo dukteris velniams.
38 Jie išliejo nekaltą kraują,
kraują savo sūnų ir savo dukterų,
kuriuos jie aukojo Kanaano drožiniams.
Ir žemė buvo sutepta krauju,
39 ir jie buvo sutepti savo darbais,
ir paleistuvavo savo veiksmais.
40 Tuomet Viešpaties narsas užsidegė prieš jo tautą,
ir jis bodėjosi savo tėvonystės,
41 Ir atidavė juos pagonių valdžion,
ir jiems viešpatavo tie, kurie jų nekentė.
42 Juos vargino jų neprieteliai,
ir jie buvo prislėgti po anų valdžia.
43 Daug kartų jis juos išlaisvino ;
bet jie rūstino jį savo sumanymais
ir buvo parblokšti dėl savo neteisybių.
44 Jis vėl pažvelgdavo į jų sielvartą,
kai išgirsdavo jų maldą.
45 Jis atsimindavo savo sandorą jų naudai,
ir būdavo jam gaila jų dėl didelio jo gailestingumo.
46 Jis padėdavo jiems rasti pasigailėjimo
visuose, kurie buvo išsivedę juos nelaisvėn.
47 Gelbėk mus, Viešpatie, mūsų Dieve,
ir surink mus iš tautų,

Visa tauta buvo priežastis Mošės nubaudimo (5 Moš 1, 37 ; 2, 26 ir k), nes minios netikėjimo įbaugintas ir pradėjęs svyruoti savo tikėjime Mošė kalbėjo neatsargiai, neapsisvarstęs, ir todėl Dievas atėmė iš jo teisę įeiti į Žadėtąją žemę (4 Moš 20, 10 ; 27, 14). — 34.35 *Jie nesunaikino*... Primenama nusikaltimai Kanaano žemėje, visų pirma neišvarymas iš ten pagoniškų tautų, ir dalyvavimas jų stabmeldystėje. Tai buvo daug kartų pakartotas neklusnumas Dievo įsakymui. Žr 3 Moš 18, 21 ; 20, 2... 5 Moš 32, 17. — 37 *Velniams*. Plg 1 Kor 10, 20. — 39 *Paleistuvavo* : kartkartėmis pasiduodami stabmeldystei. Plg Ps 72, 27. — 40—45 *Tuomet*... Ypač Teisėjų laikais dažnai kartodavosi Israėlaičių atstojimas nuo Viešpaties, jų pavergimas pagonims, išlaisvinimas ir grįžimas į nuodėmes ; bet panašių atsitikimų gana buvo ir vėlesniais laikais. — 46 *Jis padėdavo jiems*... Savo ištikimybę padarytai sandorai Dievas parodė net ir tuomet, kada Israėlaičiai buvo belaisviai, išblaškyti tarp pagonių. Plg 3 Kar 8, 10 ; Jer 29, 5—7 ir k

47 *Gelbėk mus*... Tauta ir psalmininkas dar tebepasilieka ištremti tarp pagonių, todėl maldauja Dievą atitesėti savo pažadą ir surinkti juos iš tautų tarpo. Plg 5 Moš 30, 3. Toks surinkimas prisidės prie padidinimo Dievo garbės, nes suvienyta tauta galės drąsiai girti visų akivaizdoje Viešpaties vardą ir didžiuotis, kad skelbia Dievo šlovę. — Šita ir 48 eil yra taip pat 1 Kron, 35. 36

Kad mes šlovintumėm tavo šventąjį vardą
ir girtumėmės tavo šlove

* * *

48Tebūna šlovinamas Viešpats, Israėlio Dievas, nuo amžiaus ir per
[amžius :
ir visa tauta tesako : Amen ! Aleliuja !

48*Tebūna šlovinamas*... Šitais žodžiais čia baigiama ketvirtoji psalmyno knyga. Plg Ps 40, 14 ; 71, 19. 20 ; 88, 53

PENKTOJI PSALMIŲ KNYGA

106 (107)—150 psalmės

106 (107) psalmė. Reikia dėkoti Viešpačiui, kurs išgelbsti nuo pavojų

1 Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,
nes jo gailestingumas amžinas.
2 Taip tesako tie, kurie yra Viešpaties išvaduoti,
kuriuos jis išvadavo iš neprietelio rankos
3 Ir kuriuos jis surinko iš visų šalių,
iš rytų ir vakarų, iš šiaurės ir iš pietų.
4 Jie klaidžiojo tyruose, vienatvėje,
nerasdavo kelio į gyvenamą miestą,
5 Alko ir troško,
jų gyvybė seko juose.
6 Ir jie šaukėsi į Viešpatį savo suspaudime ;
ir jis išgelbėjo juos nuo jų sielvartų.
7 Jis vedė juos tiesiu keliu,
kad ateitų į gyvenamą miestą.
8 Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą
ir už jo stebuklus žmonių vaikams.
9 Nes jis pasotino badaujančią sielą
ir alkstančią sielą pripildė gėrybių.

---

106 psalmė prasideda paraginimu sugrįžusiems iš nelaisvės šlovinti Dievo gailestingumą (1—3). Toliau pavyzdžiais nurodoma, kaip Dievas gelbsti iš pavojų tuos, kurie į jį šaukiasi : visų pirma duodama pavyzdys klaidžiojančių tyruose, kuriems Dievas parodo kelią į gyvenamą vietą (4—9) ; toliau eina pavyzdys belaisvių, kuriems jis sugrąžina laisvę (10—16) ; trečias pavyzdys sergančių, kuriuos jis pagydo (17—22) ; ketvirtas pavyzdys plaukiančių jura, kuriuos Dievas nuvedē į uostą (23—32). Pagaliau nurodoma taip pat pavyzdžiais, kaip žmonių laimē ir nelaimē priklauso nuo Dievo apvaizdos (33—41). Psalmē baigiama trumpu paraginimu pažinti Dievo gailestingumą (42. 43). — Ps įžangoje gana aiškiai minimas išlaisvinimas iš nelaisvēs, todēl ji turējo būti parašyta jau po nelaisvēs, ir tai neilgai trukus po sugrįžimo iš Babelēs. Pirmoje ps dalyje aprašomas išlaisvinimas iš ketveriopo pavojaus tas aprašymas tenka suprasti apie išvadavimą nuo ištrēmimo nelaimių. Antroje jos dalyje aprašoma gana aiškiais vaizdais grįžimas iš nelaisvēs ir atstatytas tēvynēje miestas

2 *Viešpaties išvaduoti.* Viešpaties išvaduotaisiais čia vadinami Israēlaičiai, kurie galējo grįžti tēvynēn iš Babelēs nelaisvēs ir iš kitų šalių, į kurias buvo pasišalinę. — 4—9 *Jie klaidžiojo...* Duodama pavyzdys klaidžiojančių tyruose ir nerandančių kelio į miestą, kuriame galētų gyventi. Visų pirma aprašoma pavojus, toliau kartojamojoje eil (plg žem 6. 13. 19. 28 eil) pasakoma, kad Dievas išgelbējo esančius pavojuje, kitoje kartojamoje eil (plg 8. 15. 21.

10 Jie sėdėjo tamsybėje ir be šviesos,
surišti skurdu ir geležimi,
11 Nes buvo sukėlę maištą prieš Dievo žodžius
ir buvo paniekinę Augščiausiojo sumanymą.
12 Todėl jis pažemino vargu jų širdį;
jie svyravo, ir nebuvo, kas padėtų.
13 Ir jie šaukėsi į Viešpatį savo suspaudime,
ir jis išlaisvino juos iš jų sielvartų.
14 Jis išvedė juos iš tamsybės ir nešviesos
ir sutraukė jų pančius.
15 Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą
ir už jo stebuklus žmonių vaikams,
16 Kad jis sulaužė varinius vartus
ir sutrupino geležinius užkaiščius.
17 Jie sirgo dėl savo neteisybės
ir buvo varginami dėl savo nusikaltimų;
18 Jų siela bodėjosi betkurio valgio,
ir jie priartėjo prie mirties vartų.
19 Ir jie šaukėsi į Viešpatį savo suspaudime,
ir jis išlaisvino juos iš jų sielvartų.
20 Jis siuntė savo žodį jų pagydyti
ir išgelbėti juos nuo pražuvimo.
21 Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą
ir už jo stebuklus žmonių vaikams.
22 Ir teatnašauja šlovinimo aukas
ir pasakoja su džiūgavimu visus jo veikalus.
23 Kurie buvo išplaukę laivais į jūrą,
vesti prekybos ant didelių vandenų,
24 Šitie matė Viešpaties veikalus
ir jo stebuklus jūroje.
25 Jis tarė ir sukėlė audringą vėją,
kurs pakėlė augštyn jos bangas.

---

31 eil) jie raginami dėkoti Dievui, pagaliau šitame pavyzdyje pridurіama suteiktos geradarystės aprašymas, trečiame gi ir ketvirtame pavyzdyje pamokoma, kaip reikia dėkoti Dievui padėjėjui. — 10—16 *Jie sėdėjo...* Antras pavyzdys išvaduotų iš nelaisvės. Nelaisvėn jie buvo patekę už savo nusikaltimus Viešpačiui, kurs skiria bausmes nusidėjėliams, kurio tačiau galutinis tikslas yra sugrąžinti juos pas save. — 17—22 *Jie sirgo...* Tai pavyzdys pagydytų nuo pavojingos ligos. — *Jų siela bodėjosi...* Liga buvo taip įsigalėjusi, kad jie nebenorėjo nė valgyti. — *Prie mirties*: mirusiųjų buveinės, kuri įvaizduojama turinti vartus ir užkaiščius. — 20 *Siuntė savo žodį*: Dievo įsakymą, kurs čia įasmeninamas (plg Ps 147, 15; Ješ 55, 10...). — 23—32 *Kurie buvo išplaukę...* Pavyzdys išgelbėtų iš pavojaus, plaukiant laivu per jūrą. — Pažymėtinas 25—27 eil aprašymas audros jūroje juo labaiu, kad žydai nedaug teplaukiodavo jūra. Plg Jon 1, 4—15. — *Vyresniųjų posėdyje*: prie miesto vartų, kur paprastai susirinkdavo miesto vyresnieji teisti. Plg Rut 4, 1...

33 *Jis pavertė upes...* Pavyzdžiais pamokoma, kaip žemės derlius, su kuriuo yra susijusi žemiška žmogaus laimė, priklauso nuo Dievo apvaizdos, duodančios arba neduodančios lietaus. — Sekančios 33—41 eil, tiesa, gali būti suprantamos apie Dievo apvaizdą bendrai, bet čia rodosi, kad jomis geriau nušviečiama, kaip Dievas padėjo grįžtančiai iš ištrėmimo tautai ir vėl apsigyvenusiai Palestinoje. Panašių metaforų randama pas Ješ 35, 7; 41, 18; 42, 15; 50, 2, kuriomis aprašomas grįžimas iš nelaisvės. — 34 *Derlingą žemę...* Aliuzija į Sodomos ir Gomoros žuvimą. Žr 1 Moš 19, 1—20. — 35 *Tyrumą pavertė...* Aliuzija į stebuklingą vandens da-

[26]Jos kilo iki dangui, nusileisdavo iki gelmių;
jų siela styro nelaimėje.
[27]Jie šlubavo ir svyravo kaip girti,
ir visas jų sumanumas buvo dingęs.
[28]Ir jie šaukėsi savo suspaudime į Viešpatį,
ir jis išvedė juos iš jų sielvartų.
[29]Jis pavertė audrą į lengvą vėjelį,
ir jūros bangos nutilo.
[30]Jie linksminosi, kad jos nutilo,
ir jis nuvedė juos į pageidaujamą uostą.
[31]Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą
ir už jo stebuklus žmonių vaikams.
[32]Ir tešlovina jį tautos susirinkime
ir tegul giria jį vyresniųjų posėdyje.
[33]Jis pavertė upes į tyrumą
ir vandens šaltinius į sudžiūvusią žemę,
[34]Derlingą žemę į druskos slėnį,
dėl jos gyventojų piktumo.
[35]Tyrumą pavertė į vandenų ežerą
ir sausą žemę į vandenų šaltinius.
[36]Ir apgyvendino tenai alkstančius,
o jie pasistatė gyvenamą miestą.
[37]Jie apsėjo laukus ir įsiveisė vynuogynų
ir gavo vaisių derlių.
[38]Jis palaimino juos, ir jie labai padaugėjo;
jis davė jiems nemaža gyvulių.
[39]Jų buvo dar maža, ir jie buvo pažeminti
dėl slėgusių juos nelaimių ir vargų;
[40]Bet tas, kurs išlieja panieką ant kunigaikščių
ir padaro, kad jie klaidžiotų nepereinamuose tyruose,
[41]Pakėlė vargšą iš nelaimės
ir padarė šeimas gausingas kaip bandas.
[42]Teisieji matys ir linksminsis,
ir kiekvienas piktumas sučiaups sau burną.
[43]Kas yra išmintingas, kurs to žiūrėtų
ir gerai apsvarstytų Viešpaties gailestingumus?

107 (108) psalmė. Šlovinimas Dievo, kurio pagalba tikimasi nugalėti priešus

[1]Giesmė. Psalmė. Dovîdo.
[2]Mano širdis stipri, Dieve, mano širdis stipri;
aš giedosiu ir skambinsiu stygomis.

vimą žydų tautai keliaujant per tyrus. Plg Ješ 17, 1—7; 4 Moš 20, 2—13 Taip pat turējo atsitikti Palestinoje, pavirtusioje Babelēs nelaisvēs laikais kone į tyrumą. Plg Ješ 35, 7. — [36]*Tenai*: Palestinoje. — [40]*Išlieja panieką...* Taip atsitiko paimtiems į nelaisvę žydų karaliams. — *Kad jie klaidžiotų...* Plg Ijob 12, 21. 24; — [41]*Gausingas kaip...* Plg Ijob 31, 11. — [42]*Teisieji matys...* Įspūdis, kurį Dievo apvaizdos veikimas daro geriesiems ir piktiesiems. Plg Ijob 4, 16.— [43]*Kas yra išmintingas...* Plg Oš 14, 9.10

107 psalmėje šlovinama Dievas ir pareiškiama pastikējimas juomi (2-5); meldžiama, kad Dievas atitesētų savo pažadus, duotų visą Kanaano žemę savo tautai ir suteiktų jai pagalbos (6—14)

[1]*Dovîdo.* Šita ps sudēta iš Ps 56, 8—12 ir Ps 59, 6 c—14

Pabusk, mano siela ; [3]pabuskite, psalteri ir kanklės !
aš pažadinsiu aušrą.
[4]Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, tautose
ir skambindamas psalteriu giedosiu tau giminėse,
[5]Nes tavo gailestingumas yra didelis iki dangui
ir tavo ištikimybė iki debesų.
[6]Pasirodyk pakilęs viršum dangaus, Dieve ;
tavo garbė tebūna viršum visos žemės.
[7]Kad tavo mylimieji būtų išlaisvinti,
padėk savo dešine ir išklausyk mus.
[8]Dievas yra kalbėjęs savo šventovėje :
« Aš džiūgausiu ir dalinsiu Sikemą,
ir išmatuosiu Sukoto slėnį.
[9]Mano yra Galaado žemė ir mano Manaso žemė,
ir Ephraimas yra mano galvos šalmas. Judas mano skeptras.
[10]Moabas mano plovimos praustuvė.
Ant Edomo aš dėsiu savo autuvą.
Pilistėjos būsiu nugalėtojas ».
[11]Kas nuves mane į sustiprintąjį miestą ?
kas lydės mane iki Edomui ?
[12]Argi ne tu, Dieve, kurs atstūmei mus
ir jau nebeišeini, o Dieve, su mūsų kariuomenėmis ?
[13]Duok mums pagalbos prieš neprietelį,
nes žmonių parama tuščia.
[14]Su Dievu mes elgsimės drąsiai,
ir jis sumindžios mūsų neprietelius

108 (109) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos prieš neteisingus ir klastingus neprietelius

[1]Khoro vedėjui. Dovîdo. Psalmė.
Dieve, mano šlove, netylėk,
2 nes jie atvėrė bedievišką ir klastingą burną.
Jie kalbėjo su manim melagingu liežuviu,
3 ir neapykantos šnekomis apsupo mane,
ir be priežasties kovojo prieš mane.

---

108 psalmė. Dovîdas meldžia Dievą pagalbos prieš klastingus priešus, kurie už gerumą ir meilę atsilygina piktumu ir neapykanta (2—5) ; ypač vienam neprieteliui su visais jo palikuonimis (6—13) net ir dēl jo gimdytojų nusikaltimų psalmininkas linki visokių Dievo bausmių, kurias jis nusipelnē pas Dievą atkaklumu ir piktžodžiavimu (14—20) ; sau psalmininkas maldauja Dievo padėjimo, aprašydamas savo nelaimingą likimą, kad, Dievui sugēdinus jo neprietelius, jis pats galētų šlovinti savo gelbētoją (21—31)

Pastaba : Apie prakeikimus, sutinkamus šitoje psalmēje, lygiai kaip ir kitose Šv Rašto vietose, *Chr Pesch*, De Inspiratione S Scripturae, 1906, n. 447, sako taip : « Psalmininkas žiūri ne į kurį nors asmeninį neprietelį, bet į tuos, kurie, paniekinę Dievo įstatymą, kelia maištą prieš patį Dievo viešpatavimą ir yra sukietēję savo nedorume. Dievas už ištikimą įstatymo sergējimą buvo žadējęs daug gērybių, atkakliems gi jo peržengējams buvo paskyręs kiečiausių bausmių (3 Moš 26). Todēl psalmininkas meldžia pakilti prieš nusidējēlius ir atitesēti savo pažadus (Ps 108, 21. 27). Ta malda yra pranašinē, skelbianti, ką Dievas padarys. Tuo būdu psalmininko jausmas yra prašymas ir skelbimas būsimo Dievo neprietelių pažeminimo. Norēti gi ir skelbti Dievo neprietelių pažeminimą nēra nepadoru. Kieti 108 ps išsireiškimai nesi-

4Už mano meilę jie kaltino mane ;
aš gi meldžiaus.
5Ir jie atsilygino man piktu už gera
ir neapykanta už mano meilę.
6Pažadink prieš jį bedievį,
ir kaltintojas testovi jo dešinėje.
7Kai jis bus teisiamas, teišeina pasmerktas,
ir jo maldavimas teneranda malonės.
8Jo dienos tebūna trumpos,
jo pareigą tegul gauna kitas.
9Jo vaikai tebūna našlaičiai,
ir jo žmona našlė.
10Teklaidžioja jo vaikai be vietos ir teelgetauja,
tebūna išmetami iš savo sunaikintų namų.

---

skiria nuo tų, kuriuos pats Dievas dažnai vartojo, reikalaudamas laikytis jo įstatymo. Be to, reikia pažymēti, kad ne visa, kas padoru, yra lygiai tobula, ir kadangi Sen Testamento laikais religinis ir dorinis pažinimas augo iki Nauj Testamentui, gali būti ir tikrai yra Sen Testamente dalykų, kurie netinka tobulesniam Kristaus įvestam religiniam ir doriniam stoviui ». Cf s Thom Aq 2, 2. Q. 83, a. 8 ad 1 et etiam q. 25. a. 6 ad 3

1*Dieve, mano*... Daugelis aiškintojų mano, kad ps parašyta prieš Doegą ir kitus Dovîdo neprietelius iš Sauliaus šalininkų tarpo arba prieš Absalomo patarēją Akhitophelį. Dvasine prasme ji aiškinama apie įdavēją Judą ir Kristaus neprietelius žydus (žr 7 e). — *Netylēk* : neduok pasilikti nenubaustiems priešams. Plg Ps 34, 22 ; 82, 2. — 3*Be priežasties* : be mano kaltēs

Toliau psalmēje (6—19 e) eina eilē labai žiaurių linkējimų. Tuos linkējimus aiškindami, nemaža vēlesniųjų aiškintojų reiškia nuomonę, kad tokių linkējimų turēję psalmininko atžvilgiu jo priešai, kad jis juos tik kartojąs, kad parodytų, kokia karti ir žiauri yra jų neapykanta. Todēl sakoma, kad po 5 eil reikią įterpti žodžius : « ir jie sako » ; 20 gi eil prasmē esanti maždaug tokia : « Tai, ką jie man piktai linki, tebūna užmokestis, kokį turēs jiems duoti Viešpats. » — Reikia tačiau pasakyti, kad sitoks aiškinimas nēra laisvas nuo sunkenybių. Duodamas 20 eil aiškinimas neturi ritmų pagrindų ; be to, visai netikētina, kad nedoras priešas būtų galējęs prikaišioti pamaldžiam psalmininkui negailestingumą beturčiams ir vargšams, dargi paniekinimą palaimos (16—19). Siūlomajame aiškinime yra ir kitų silpnų pusių, kurios neleidžia jo priimti. — Iš kitos pusēs žiūrint, piktų linkējimų klausimas nēra jau toks, kad jo nebūtų galima tinkamai išspręsti, ir tai ne tik šitoje psalmēje, bet ir kitur. Reikia atsiminti, kad Sen Test galiojo keršto įstatymas (2 Moš 21, 12. 23—25 ; 3 Moš 24, 17—21), ir bausmēs buvo skiriamos daug kietesnēs, negu mūsų laikais ; be to, psalmininkas kalba poetų būdu, ir jo metaforų negalima visur suprasti raidiškai. Be to, psalmininkas gina ne savo reikalą, bet Dievo, nes jis kalba prieš neprietelius, kurie todēl jį puola, jog jis, pasiduodamas Dievui, ištikimai laikosi Dievo įsakymų. (De imprecationibus in S Scripturis cf Bea, De Scripturae Sacrae inspiratione)

6*Pažadink prieš jį*... Psalmininkas kalba apie vieną, matyti, žymiausią jo neprietelių tarpe. Visų pirma linki jam, kad jis būtų pasmerktas žmonių teisme, kad jis patektų į valdžią nedoro žmogaus, kurs trauktų jį į teismą ir kad tenai jį kaltintų piktas skundējas, stovēdamas šalia jo. — *Kaltintojas*. Ebr *šatan* reiškia priešininką (skundēją). Plg 1 Kar 29, 4 ; 2 Kar 19 2 ir k. — *Jo dešinēje*. Vyriausias skundējas žydų teismuose stovēdavo kaltinamojo dešinēje. Žr Zak 3 1 ; Ijob 30, 12. — 7*Teišeina*: iš teismo. — 8*Jo pareigą tegul gauna kitas*. Nustojęs savo pareigų, nebegaus ir skirtos joms algos, todēl nebeturēs iš ko gyventi pats ir išlaikyti savo šeimos ; arba : trumpu laiku mirdamas, nepaliks savo pareigų kam nors iš savo šeimos, bet jos teks visai svetimam. — Šituos ps žodžius šv Petras

[11]Skolintojas tegul tykoja viso jo lobio,
ir svetimieji teišplėšia jo darbų vaisius.
[12]Nė vienas tenerodo jam gailestingumo,
ir tenebūna kas pasigailėtų jo vaikelių.
[13]Jo palikuonys tebūna atiduota sunaikinimui;
antroje kartoje tebūna išdildytas jų vardas.
[14]Tebūna atsiminta jo tėvų kaltės pas Viešpatį,
ir teneišdyla jo motinos nuodėmė.
[15]Tebūna tai visados Viešpaties akivaizdoje,
jis išnaikins nuo žemės jų atsiminimą.
[16]Nes jis ir nemanė vykdyti gailestingumą,
bet persekiojo nelaimingą ir vargšą žmogų
ir žmogų įskaudintos širdies, kad jį nužudytų.
[17]Jis mėgo prakeikimą: tegul jis jam ateina;
nenorėjo palaiminimo: tegul pasitraukia nuo jo.
[18]Tegul jis būna apvilktas prakeikimu kaip drabužiu:
tegul tas įeina kaip vanduo į jo vidų
ir kaip aliejus į jo kaulus.
[19]Tebūna jam kaip rūbas, kurs apdengia jį,
ir juosta, kuria jis visados susijuosia.
[20]Šitas atlyginimas tebūna iš Viešpaties tiems, kurie mane kaltina
ir kurie kalba pikta prieš mano sielą.
[21]Bet tu, Viešpatie, Dieve, padėki man dėl savo vardo,
gelbėk mane, nes tavo gailestingumas maloningas.
[22]Nes aš esu nelaimingas ir vargšas,
ir mano širdis yra sužeista manyje.
[23]Aš nykstu kaip šešėlis, kurs ištysta,
ir manęs nusikratoma kaip skėrių.
[24]Mano keliai svyruoja nuo pasninko,
ir mano kūnas džiūsta suliesėjęs,
[25]Ir aš pasidariau jiems pajuoka;
mane matydami jie kraipo savo galvas.

---

pritaikē įdavējui Judui ir iš jų ēmē progą raginti, kad kitas būtų išrinktas eiti pareigų, kurių nevertas buvo pasidaręs Judas. — [14]*Tebūna atsiminta*... tegul jis kenčia ir už savo tēvų kaltes. Plg 2 Moš 20, 5. — [15]*Tebūna tai visados*... Tegul pasilieka visos jo tēvų kaltēs neišnaikintos Dievo teisējo akivaizdoje, o čia, žemēje, tebūna išnaikinta pikta giminē iki paskutinei pēdsakai. — [16]*Nes jis ir*... Jis nevertas pasigailēti, nes pats buvo be gailestingumo. — *Persekiojo nelaimingą*... Tas, kurį nepriețelis persekiojo, buvo ir be to priverstas daug kentēti, buvo patyręs ant savęs Dievo rūstybēs. — [17]*Jis mēgo prakeikimą*... nes nevengē, mēgo tas kaltes, už kurias skirta prakeikimas. — *Nenorējo palaiminimo*, nes nenorējo daryti to, už ką Dievo yra pažadētas palaiminimas. — [18]*Tegul jis būna*... Kas nuolat gyvena nuodēmēse, prakeikimas teįeina į jo vidurius, kaip vanduo ir aliejus į jo kaulus; tebūna pilnas prakeikimo viduje ir tebūna visas tarsi įvyniotas į prakeikimą.

[20]*Šitas atlyginimas*... Ko vertas vienas nepriețelis, to verti ir kiti. — [21]*Dēl savo vardo*: taip, kaip reikalauja tavo šventas vardas, tavo garbē — [23]*Aš nykstu*... Kada diena baigiasi, šešēlis tarsi linksta, darosi kaskart ilgesnis, kolei jis visai išnyksta tamsybēje; panašiai darosi ir su psalmininko gyvenimu. — *Kaip skērių*. Skēriai, vējo pagauti, nunešami į jūrą ir negali pasipriešinti (2 Moš 10, 19; Joel 2, 2); taip pat varomas į mirtį ir psalmininkas. — [24]*Mano keliai*... Būdamas sielvarte, jis nebenori valgyti, ir toks savęs alkinimas susilpnina jēgas; kūnas, nebetepamas aliejumi, nustoja savo vikrumo, dailumo. — [25]*Ir aš pasidariau*... Nepriețeliai žiūri į psalmininką kaip į žmogų,

[26]Padėk man, Viešpatie, mano Dieve ;
gelbėk mane, žiūrėdamas savo gailestingumo.
[27]Tegul jie žino, kad tai tavo ranka,
kad tu, Viešpatie, tai padarei.
[28]Tegul jie keikia, kad tik tu laimintumei ;
sukilstą prieš mane tebūna sugėdinti,
o tavo tarnas tegul linksminasi.
[29]Tebūna apvilkti gėda, kurie kaltina mane,
ir tebūna apdengti savo sugėdinimu kaip apsiaustu.
[30]Aš labai šlovinsiu Viešpatį savo burna
ir daugelio tarpe girsiu jį ;
[31]Nes jis stovėjo beturčio dešinėje,
kad išgelbėtų jį akyse teisėjų

109 (110) psalmė. Mesijas karalius, kunigas, nugalėtojas

[1]Dovîdo. Psalmė.
Viešpats tarė mano Viešpačiui : « Sėskis mano dešinėje,
kolei aš nepadarysiu iš tavo neprietelių tavo kojoms pakojo »
[2]Tavo galingąjį skeptrą Viešpats išties iš Siono :
« Viešpatauk savo neprietelių tarpe !

---

kurį pats Dievas paliko ir baudžia. Plg Ps 21, 8 ; 42, 15 ir k. — [27]*Tegul jie žino*... Jei Dievas padēs, kiekvienas pažins, kad Dievo ranka padarē žmonēms negalimą dalyką ir išvadavo iš kentējimų. — [28]*Tegul jie keikia*... Aš nebijau jų prakeikimų, kad tik tu, Viešpatie, mane laimintumei. — [31]*Nes jis stovējo beturčio dešinēje* : kovodamas už jį, pasiryžęs jam padēti prieš tuos, kurie teisia ir nori pasmerkti jo sielą

109 psalmė. Dovîdas skelbia Dievo nutarimą, kuriuo Dievas Tēvas kviečia Dovîdo Viešpatį sēstis jo dešinēje ir viešpatauti visiems nepricteliams, kaip jam, amžinajam Sūnui, pritinka (1—3) ; skelbia taip pat priesaika patvirtintą Dievo nutarimą, kad jis yra amžinas kunigas (4), ir aprašo Mesijo nepriételių nugalējimą (5—7) [1]*Dovîdo*. Psalmē parašyta Dovîdo. Tai sako ne tik jos antraštē. Kristus Viešpats ne tiktai minējo, kad jos autorius yra Dovîdas, bet iš tokios jos kilmēs ēmē įrodymų spręsti klausimui apie Mesijo prigimtį ir garbę (Žr Mk 12, 35. 36 ; plg Lk 20, 42. 44 ; Mt 22, 43). Taip pat darē ir šv Petras, mokydamas Sekminių dieną žydus ir ateivius (žr ApD 2, 34). — 109 ps dažniau už visas kitas ps minima Nauj Test. Ja naudojosi Kristus, kreipdamas parisiejų dēmesį į Mesijo vertę (Mt 22, 43—45 ; Lk 20, 42) ir pasiskelbdamas sēsiąs Dievo dešinēje (Mt 26, 64 ; Mk 14, 62 ; Lk 22, 69 ; plg ApD 2, 34 ; Eph 1, 20 ; Kol 3, 1 ; Žyd 1, 13 ; 8, 1 ; 10, 12 ; 1 Petr 3, 22 ; Apr 3, 21). 1 Kor 15, 25 minimi šitos ps žodžiai apie tai, kad Kristus turi karaliauti, kolei visi jo nepricteliai nebus padēti po jo kojų, o Žyd 5, 6. 10 ; 6, 20 ; 7, 17—22. 24. 28, kad Kristus yra kunigas Melkisedeko būdu ir kad jis amžinas kunigas su Dievo priesaika. Iš to, kas pasakyta, ir iš viso krikščionių padavimo pasirodo, kad tas, apie kurį psalmēje kalbama ir į kurį Dievas atsiliepia, yra Mesijas. Kad taip pat žydai senovēje buvo tokios pat nuomonēs, galima numanyti iš to, kad Kristus ir apaštalai, mokydami žydus, primena jiems šitos psalmēs žodžius kaip jiems žinomas pranašystes apie Mesiją ir nesusitinka su prieštaravimais. — Dovîdas dvasios pagavime mato savo būsimąjį sūnų Mesiją Dievo išaugštintą ir gavusį iš jo dvejopą didžiausią garbę, sēdēti Dievo dešinēje ir būti kunigu, ir pats gauna paliepimą pranašauti apie tai ateisiančiam Mesijui ; todēl su didžiausiu nuolankumu tam savo sūnui jis sako : *Viešpats tarē mano Viešpačiui*. Ebr t pažodžiui : « Viešpaties (*Jahveh's*) pasakymas mano Viešpačiui (ebr *'Adoni*), t y taip man liepia Jahveh pranašauti tau, mano Viešpatie. — *Sēskis mano dešinēje*. Tas Dovîdo Viešpats Dievo-Jah-

[3]Tavo yra viešpatavimas tavo gimino dieną šventame blizgėjime ;
prieš aušrą, kaip rasą, aš pagimdžiau tave ».
[4]Viešpats prisiekė, ir jis nesigailės :
« Tu kunigas per amžius Melkisedeko tvarka ».
[5]Viešpats tavo dešinėje :
savo rūstybės dieną jis sunaikins karalius.

veh's žodžiais kviečiamas sēstis jo (Jahveh's) dešinēje, imti vyriausią pagarbos vietą, dalyvauti jo garbēje ir valdžioje (plg Apr 3, 31). — *Kolei aš nepadarysiu...* Dieviškos garbēs dalyviui žadama visiškas pavergimas nepriетelių. Tai išreiškiama palyginimu, paimtu iš rytiečių karalių papročio dēti savo koją ant nugalētų priešų sprando, naudotis jais lyg pakoju sēdant ant arklio. Plg Još 10, 24. Jungē « kolei » neskiria kurios nors ribos dangiškai Mesijo karalystei iš anksto, tarsi atējus nurodytai valandai, jau pavergtiems esant neprieteliams, Mesijas toliau nebesēdētų Dievo dešinēje, nes jis « sēdi amžinai Dievo dešinēje » (Žyd 10, 12) ir « jo karalystei nebus galo » (Lk 1, 33) ; ta jungē « kolei » turi tik parodyti, kad visiškas neprietelių pavergimas Išganytojui yra viduriniš taškas išganymo istorijoje ir kad jam atējus prasidēs nauja era, kuri bus po pasaulio pabaigos. Jo viešpatavimas tuomet ne tik nesibaigs, bet pasirodys dar garbingesnis ir pilnesnis, nes tuomet jau nebebus neprietelių pavergti. Plg Mt 1, 25 ; 1 Kar 15, 14—28 ir k. — [2]*Tavo galingąjį skeptrą* : karališkos valdžios ženklą. — *Išties.* Dovîdas, remdamos Viešpaties pasakymu, daro išvadą, kad karas neprieteliams pavergti prasidēs iš Siono, kur yra Viešpaties sostas (1 Kron 28, 5 ; 29, 23). Iš čia Viešpats *išties*, privers pripažinti visagalį mūsų Viešpaties Jēzaus Kristaus skeptrą. To švento karo pasekmē išreiškiama kitais Dievo pasakymo žodžiais : *Viešpatauk savo neprietelių tarpe.* — [3]*Tavo yra...* Šitos eil tekstas nēra visai tikras. Dabartinis ebr t (TM) yra verčiamas taip : « Tavo tauta yra stropiausia tavo stiprybēs (žygio) dieną šventais apdarais ; iš aušros įščios yra tau tavo jaunystēs rasa ». Todēl galima manyti, kad čia Mesijui žadama jaunų kovotojų kariuomenē, kurie priklauso kunigijos eilēms ir yra gausingi (gyvi), kaip pirmos dienos valandos rasa. Bet ką tikrai reiškia toks pažadas, nēra pakankamai suprantama, ir toks vertimas perdaug jau skiriasi nuo kitų senovinių vertimų, ypač nuo Aleksandriečių (G), kurs gali būti taip išverstas : « Su tavim yra viešpatavimas tavo galybēs dieną šventųjų blizgējime ; iš įsčios prieš aušrą aš pagimdžiau tave ». Arčiau patyrinējus, randama, kad Aleksandriečių teksto vertējas, matyti, turējo prieš akis tą patį ebr (TM) *pusbalsių* tekstą, tik jis kitaip skaitē, įstatydamas, kur reikia, kitas *balses*, ir vieną žodį iš jo išleido ; tuo būdu jis nutolo nuo kaikurių kitų senovēs vertimų. Išvertus graikiškus (G) žodžius atgal į ebr kalbą ir dedant į taip gautą ebr t kitas pusbalses, galima gauti apytikrį Ebr t senesnį už TM. To taip gauto truputį pataisyto ebr t vertimas ir duodamas šiame psalmyne. — Anot to vertimo, psalmininkas sako, kad Mesijui priklauso šventas (« šventumo blizgējime ») viešpatavimas (vyriausioji valdžia), pagrįstas jo amžina kilme iš paties Dievo, kurs pagimdē jį taip, kaip prieš aušrą atsiranda (slaptu būdu) rytmetinē rasa. — Vietoje « šventumo blizgējime » galima skaityti, kaip yra daugely senų rankraščių, Simacho vertime ir pas šv Jieronimą, « šventuosiuose kalnuose ». Tie žodžiai turētų nurodyti Mesijo gimimą Dievo buveinēje, t y danguje. — Kadangi dieviškas Mesijo gimimas yra minimas Ps 2, 7, tai naujame Ps 109, 3 vertime nebus pasakyta nieko tokio, kuo jis skirtųsi nuo iš kitur žinomo Sen Test apreiškimo. Todēl naujam vertimui reiktų pripažinti pirmenybę, lyginant su prasme, kurią duoda Ebr t TM, laiko atžvilgiu vēlesnis už Aleksandriečių (G) ir Siriškąjį (S) vertimus. — [4]*Viešpats prisiekē...* Psalmininkas skelbia kitą garbingą Mesijo pareigą. Jis nesulaužoma priesaika yra pastatytas amžinu kunigu. Priesaika nurodo ne tik Kristaus kunigystēs tikrumą, bet ir begalinę jos vertę. — *Tu kunigas per amžius...* Karalius Mesijas pats yra kunigas. Kunigu jis yra pastatytas tiesioginiu

6Teis tautas, padarys krūvas lavonų,
sudaužys galvas plačiai šalyje.
7Jis gers iš upelio kelyje,
todėl pakels augštyn galvą

110 (111) psalmė. Dievo geradarystės veikalai Israėlyje

1Aleliuja.
Aš šlovinsiu Viešpatį visa širdimi,
teisiųjų sueigoje ir susirinkime.
2Dideli yra Viešpaties veikalai,
tyrinėtini visų, kurie juos mėgsta.
3Jo veikalai yra didybė ir kilnumas ;
ir jo teisybė pasilieka per amžius.
4Jis padarė atsimintinus savo stebuklus ;
gailestingas ir maloningas yra Viešpats.
5Jis davė maisto tiems, kurie jo bijo ;
atsimins per amžius savo sandorą.
6Savo veikalų galybę jis davė pažinti savo tautai,
duodamas jiems tai, ką turėjo pagonys.
7Jo rankų darbai yra patikimi ir teisingi ;
tvirti yra visi jo įsakymai,
8Pastoviai nustatyti amžių amžiams,
paremti tvirtumu ir lygybe.

Dievo nutarimu, ir tai ne kokiam ilgesniam ar trumpesniam laikui, bet visiems amžiams. — *Melkisedeko tvarka* Melkisedekas buvo kartu karalius ir kunigas. Žr šv Povilo paaiškinimą šitų žodžių Žyd 5, 1—11 ; 7, 1—21. — 5*Viešpats tavo dešinėje*. Psalmininkas kalba apie pagalbą, kurią Dievas suteikia Mesijui kovos dieną. Viešpačiu čia vadinama Dievas Tėvas. Jis yra Kristaus dešinėje. 1 eil, kur buvo kalbama apie didžiausią pagalbą, suteiktą Mesijui, jis buvo kviečiamas sėstis Dievo Tėvo dešinėje ; čia gi būti dešinėje reiškia tą pat, kaip ir suteikti globos, pagalbos, padėti. Plg Ps 15, 8 ; 120, 5. — *Rūstybės dieną* : visuotinio teismo dieną. — 6*Padarys krūvas lavonų*. Kovos arba teismo pasekmės bus visiškas nepriatelių nugalėjimas ir sunaikinimas, kurs čia paaiškinamas palyginimu su kovos lauku, pilnu užmuštųjų priešų lavonų. — 7*Jis gers*... Kova bus tokia smarki, kad Kristus, vedinas savo kariuomene, neturės laiko ilsėtis, ilgiau stabtelėti vienoje vietoje savo troškuliui numalšinti. Jam bus gana trupučio vandens, greitai pasisemto iš upelio pakelėje (plg Teis 7, 4—6), ir jis skubės toliau. Dėl tokios drąsos ir karžygiškumo jam teks pilniausio nugalėjimo garbė, kuri jam leis pakelti augštyn savo galvą. Paminėtas čia galvos pakėlimas nurodo, kad žodžiais : *Jis gers iš upelio kelyje* išreikšta taip pat vargas, kentėjimas, kurs priverčia nuleisti galvą. Todėl kaikurie šventieji tėvai ir kiti aiškina šituos žodžius apie žemišką Išganytojo gyvenimą su jo vargais ir kančia : žemišku gyvenimu jis gėrė iš upelio, todėl Dievas padarė jį nugalėtoju ir pasodino savo dešinėje (plg Pilyp 2, 8—11)

110 psalmėje giriama Dievas dėl didelių jo veikalų ir suteiktų tautai geradarybių (1—5), kuriomis pasireiškė jo galybė, ištikimybė sandorai ir šventumas ; todėl jis reikia garbinti per amžius (6—10)

1*Aleliuja*. Ps autorius nežinomas. Šita ir 111 ps gana panašios viena į kitą, sudėtos iš trumpučių sakinių, kurių mintys tarp savęs griežtai nesurištos ; viena ir kita yra alphabetinė, turi po 22 eil, prasidedančias ebr t einančiomis iš eilės žydų alphabeto raidėmis. — *Teisiųjų sueigoje*... Psalmininkas nori šlovinti Dievą šventoje sueigoje dievnamyje ir tuojau vykdo savo sumanymą. — 4*Jis padarė atsimintinus*... Savo stebuklams tautai padarytiems atsiminti Viešpats paskyrė šventes : Velykas, Padangčių šventę, šabatą. — 5*Maisto* : manos, vandens iš uolos. — 6*Ką*

9 Jis siuntė savo tautai išvadavimą,
padarė savo sandorą amžiams ;
šventas ir gerbtinas yra jo vardas.
10 Baimė Viešpaties yra pradžia išminties ;
išmintingai daro visi, kurie garbina jį ;
jo šlovė pasilieka per amžius

111 (112) psalmė. Teisiųjų laimė

1 Aleliuja.
Palaimintas žmogus, kurs bijo Viešpaties,
kurs labai mėgsta jo įsakymus.
2 Jo palikuonys bus galingi žemėje ;
teisiųjų giminė bus laiminama.
3 Lobis ir turtai bus jo namuose,
ir jo dosnumas pasiliks visados.
4 Jis teka kaip šviesa tamsybėse doriesiems,
maloningas ir gailestingas ir teisus.
5 Laimingas žmogus, kurs pasigaili ir skolina,
kurs tvarko savo dalykus teisingai.
6 Per amžius nesvyruos,
amžiname atminime bus teisusis.
7 Jis nebijos liūdnos žinios,
stipri yra jo širdis : jis turi vilties Viešpatyje.
8 Patvari yra jo širdis : jam nereikia bijoti,
kolei nepamatys savo priešininkų sugėdintų.
9 Jis dalina, dovanoja beturčiams,
jo dosnumas pasiliks visados ;
jo ragas bus su garbe pakeltas augštyn.
10 Nusidėjėlis matys ir pyks,
grieš savo dantimis ir nyks ;
nusidėjėlių geismas nueis niekais

turējo pagonys : Kanaano šalį. — 9 *Išvadavimą* : iš Egipto. — 10 *Baimē Viešpaties...* Visoks tarnavimas yra šaltinis, šaknis ir esmē tikros išminties ; todēl tas tarnavimas ir šlovinimas Dievo turi pasilikti amžinai. Plg Ijob 28, 28 ; Pat 1, 7 ; 9, 10 ; Ekli 1, 16

111 psalmėje aprašoma laimē dievobaimingo žmogaus : jo palikuonys galingi ir laimingi, jo namai pilni gērybių, jis žymus gailestingumu ir teisingumu (1—5). Tvirtai pasitikēdamas Dievu, jis laisvas nuo pavojų, nugali neprietelius, žymus dosnumu, teisybe, galybe, garbe, taip, kad nusidējēlis niršta jam pavydēdamas (6—10)

1 *Aleliuja.* 111 ps yra alphabetinē. Ji daugeliu atžvilgiu yra panaši į 110 ps. Jųdviejų autorius gal buvo tas pats. Žr Ps 110, 1 paaišk. — *Palaimintas...* Nors psalmininkas kalba apie dievobaimingo žmogaus laimę šiame ir būsimame gyvenime, bet ypatingą dēmesį jis kreipia į Dievo suteikiamą užmokestį čia, žemēje. — 3 *Jo dosnumas.* Teisusis turēs visados pakankamai lobio, kad galētų būti dosnus. Plg Ekli (ebr) 3, 30 ; 7, 10 ir k. — Kiti ebr ž *cedaqah* verčia : teisumas. — Teisiojo, dievobaimingo žmogaus teisumas, šventumas, paremtas Dievu, pasilieka per amžius. « Šventųjų darbai yra amžinųjų vaisių žiedas », sako šv Grigalius Didysis. — 4 *Jis teka.* Teisusis bus kitiems šviesa šio gyvenimo tamsybēje. Tamsybē yra nelaimēs, vargo vaizdas, taip, kaip šviesa yra išgelbējimo vaizdas. Kiti supranta šituos žodžius apie Dievą. — 6 *Nesvyruos* : Dievui padedant. — 8 *Sugēdintų* : gavusių nusipelnytą bausmę. — 9 *Jo ragas* : galybē, vertē, orumas eis didyn ir vis labiau bus gerbiamas žmonių akyse. — 10 *Nusidējēlis matys...* Bedievis

112 (113) psalmė. Šlovinimas Dievo, kilnaus ir maloningo

1Aleliuja.
Šlovinkite, Viešpaties tarnai,
šlovinkite Viešpaties vardą.
2Tebūna Viešpaties vardas šlovinamas
ir dabar, ir per amžius.
3Nuo saulės tekėjimo iki jos nusileidimui
tebūna šlovinamas Viešpaties vardas.
4Kilnesnis už visas tautas Viešpats,
jo garbė augščiau dangaus.
5Kas kaip Viešpats, mūsų Dievas,
kurs turi sostą augštybėje
6ir nuleidžia akis žemyn į dangų ir į žemę?
7Jis pakelia vargšą iš dulkių,
iškelia beturtį iš mėšlo,
8Kad pasodintų jį su kunigaikščiais,
su savo tautos kunigaikščiais.
9Apgyvendina namuose tą, kuri buvo nevaisinga,
kaip linksmą vaikų motiną

113 A (114) psalmė. Viešpaties stebuklai Israėliui išeinant iš Egipto

1Aleliuja.
Kai Israėlis ėjo iš Egipto,
Jokubo namai iš svetimos tautos,
2Tuomet Judas pasidarė jo šventovė,
Israėlis jo karalystė.

---

savo pykimu ir pavydu pakenks tik pats sau; jo troškimai bus tušti. Plg Ps 1, 6

112 psalmė. Psalmininkas kviečia Viešpaties tarnus šlovinti jį visados ir visur (1—3); skelbia jo kilnumą, kuriuo jis praneša dangų ir žemę (4—6); parodo, koks maloningas jis yra nelaimingiems ir paniekintiems (7—9)

1*Aleliuja*: Pss 112-117, prasidedančios žodžiu *halelu-jah*, buvo vadinamos Halleliu; jos buvo recituojamos kaip kitomis iškilmingomis dienomis, taip ir per Velykų vakarienę. Plg Mt 26, 30. — *Tarnai*: ištikimi Dievo garbintojai. — *Viešpaties vardą*: Dievą, kurs apreiškē tautai savo vardą (savo prigimtį, pats save). — 4*Kilnesnis už visas*... Didelis dalykas yra visos tautos, kartu paimtos, bet Viešpats yra didesnis; puikus yra dangus, bet Viešpaties garbē yra didesnē už visą dangaus žibējimą, ir gražumą, nes jis stovi augščiau viso pasaulio. Plg Malak 1, 11. — 5.3*Kurs turi sostą*... Nors Dievo sostas yra taip augštai, jog jis turi žemyn žiūrēti, kad matytų dangų ir žemę, tačiau jis neužmiršta žemiausių dalykų ir jais rūpinasi (plg Ješ 57, 15). Toliau pavyzdžiais paaiškinamas tas Dievo pažvelgimas žemyn. — 7*Jis pakelia*... Plg 1 Kar 2, 8; Ijob 28, 5. 11; 1 Moš 41 sk. Pasilikimas dulkēse, mēšle yra vaizdai didžiausio skurdo ir apleidimo. — 9*Apgyvendina*... Kitas tēviško Dievo rūpestingumo pavyzdys. Neturējimas vaikų buvo Sen Test laikomas didžiausia nelaime, prakeikimu (2 Moš 23, 26; 5 Moš 7, 14). Dievas padaro, kad ir ta, kuri ilgą laiką buvo nevaisinga, susilaikia vaikų, jais džiaugiasi ir tarsi įsišaknija namuose

Iš šitos ir tolesnių pss iki 117 (ebr t Ps 113—118), kurios visos prasideda žodžiu *halelu-jah*, susideda vadinamasis žydų Hallel. Jos visos buvo recituojamos iškilmingomis metų dienomis, o taip pat Velykų vakarienēje. 112 ir 113 pss buvo recituojamos prieš vakarienę, 114—117 pss ją pabaigus. Mato Evangelijos žodžiuose (26, 30): « pakalbēję giesmę ,jie išējo į Alyvų kalną » yra aliuzija į šito Hallelio recitavimą

113 psalmė, Žydus, išeinančius iš Egipto ir keliaujančius per tyrus,

[3]Jūra pamatė ir pasitraukė,
Jordanas pasuko atgal.
[4]Kalnai šoko kaip avinai,
kauburiai kaip avinėliai.
[5]Kas yra tau, jūra, kad tu bėgi?
Jordane, kad tu grężies atgal?
[6]Kalnai, kad šokate kaip avinai,
kauburiai, kaip avinėliai?
[7]Nuo Viešpaties veido sudrebėk, žeme,
nuo Jokubo Dievo veido,
[8]Kurs pavertė uolą vandenų liūnu,
akmenį vandenų šaltiniu

113 B (115) psalmė. Tikrasis Dievas ir pagonių dievaičiai

1 ([9]) Ne mums, Viešpatie, ne mums,
bet savo vardui duok garbę,
dėl tavo gailestingumo, dėl tavo ištikimybės.
2 ([10]) Kam turėtų sakyti pagonys:
« Kur gi yra jų Dievas? »
3 ([11]) Mūsų Dievas yra danguje;
jis padarė visa, ko norėjo.
4 ([12]) Jų stabai yra sidabras ir auksas,
žmonių rankų darbas.
5 ([13]) Turi burną — ir nekalba;
turi akis — ir nemato;
6 ([14]) Turi ausis — ir negirdi;
turi nosis — ir nesuuodžia;
7 ([15]) Turi rankas — ir nečiupinėja;
turi kojas — ir nevaikščioja;
jie neduoda garso savo gerkle.
8 ([16]) Panašūs bus į juos tie, kurie juos dirba,
kiekvienas, kurs jais pasitiki.

---

lydējo dideli stebuklai, skelbdami tos išrinktosios tautos išaugštinimą ir Dievo didybę (1—4, 5—8). — 113 ps iš tikro yra padaryta iš dviejų pss. Antroji prasideda nuo 9 eil ir žymiai skiriasi nuo pirmosios savo turiniu. Ir Vulg jos eil turi savo skaičiavimą. Ebr t pirmoji jos dalis vadinama 114 ps, o antroji — 115 ps

[1]*Aleliuja.* Ebr t šituo žodžiu baigiama 112 ps. Į čia jis atkeltas sekant Aleksandriečių vertimu (G). — *Iš svetimos tautos,* pažodžiui: « iš tarsi švebeldžiuojančios, svetima, nesuprantama kalba šnekančios tautos », t y iš Egiptiečių. — [2]*Judas...* Judas čia reiškia visą tautą taip pat, kaip ir Israēlis. Minima gi Judo giminē dēl to, kad kelionēje iš Egipto ji vadovavo kitoms giminēms (Plg 1 Moš 49, 10; 4 Moš 2, 3; 10, 13. 14). Israēlio tauta, išējusi iš Egipto, turējo būti atskirta nuo visų kitų tautų kaip šventa, kaip tikrosios religijos vidurys ir kaip Dievo apreiškimo nešēja. — *Jo*: Dievo. — *Jo karalystē.* Žydai priklausē Dievui ypatingu būdu; Viešpats buvo jų karalius. — [3]*Jūra pamatē...* Toliau poetiškai aprašomi stebuklai, Dievo padaryti išrinktajai tautai, jai einant per Raudonąją jūrą, per Jordaną, tyruose. — [8]*Kurs pavertē...* Primenama stebuklas tyruose duoto vandens, kad būtų aišku, jog visagaliui Dievui niekas negali priešintis. Žr 2 Moš 17, 6. 4 Moš 20, 1...

113, 9—26. Prislēgta tauta meldžia Dievą pagalbos, kad kartais pagonys nesityčiotų iš Israēlio Dievo, kurs vienas yra sutvērējas, tuo tarpu kad pagonių stabai yra niekai (9—16); tauta išpažįsta savo pasitikējimą

9 ([17]) Israėlio namai pasitiki Viešpačiu :
jis yra jų padėjėjas ir skydas.
10 ([18]) Aarono namai pasitiki Viešpačiu :
jis yra jų padėjėjas ir skydas.
11 ([19]) Kurie bijo Viešpaties, pasitiki Viešpačiu :
jis yra jų padėjėjas ir skydas.
12 ([20]) Viešpats atsimena mus
ir palaimins mus :
Palaimins Israėlio namus,
palaimins Aarono namus.
13 ([21]) Jis palaimins tuos, kurie bijo Viešpaties,
tiek mažus, tiek ir didelius.
14 ([22]) Viešpats padaugins jus,
jus ir jūsų vaikus.
15 ([23]) Jūs esate palaiminti Viešpaties,
kurs padarė dangų ir žemę.
16 ([24]) Dangus yra Viešpaties dangus,
žemę gi jis davė žmonių vaikams.
17 ([25]) Ne mirusieji šlovina Viešpatį,
ir nė vienas, kurs nužengia į mirusiųjų buveinę.
18 ([26]) Bet mes šloviname Viešpatį
ir dabar, ir per amžius

114. 115 (116) psalmė. Nuo mirties išgelbėto žmogaus dėkojimas

(114 V. ps.)

1Aleliuja.
Aš myliu Viešpatį, nes jis girdėjo
mano maldavimo balsą,
2Nes palenkė man savo ausį
tą dieną, kurią jo šaukiaus.

Viešpaties pagalba ir palaiminimu, nes ne mirusieji, bet gyvieji šlovina Viešpatį (17—26)

9*Ne mums*... Mes nenusipelnēme tavo pagalbos, bet tavo paties garbē reikalauja, kad tu mums vardan savo ištikimybēs pažadams padētumei prieš pagonių tautas. — 10*Kur gi yra*.. Jei Viešpats paliks savo tautą suspaudime, pagonims rodysis, kad arba jis yra negana galingas, arba jo visai nēra. — 11*Mūsų Dievas.* Bet Viešpats yra, ir jis yra visagalis. — 12*Stabai yra sidabras* : negyvi paveikslai. Žr Ps 134, 15. — 13*Turi burną*... Plg 5 Moš 14, 23 ; Išm 15, 15 ; Ješ 40, 18... 44, 9... Jer 10, 3... Bar 6, 7... — 19*Kurie bijo Viešpaties* : jam tarnauja ; prozelitai, pagonys, priēmusieji žydų tikējimą. — 24*Dangus yra*... Dievas turi ypatingu būdu savo sostą danguje ; žmonių gyvenamoji vieta yra žemē. — 25*Ne mirusieji*... Sen Testamente dangus tebebuvo uždarytas ; todēl nežinota apie amžiną mirusiųjų Viešpatyje šlovinimą. — 26*Bet mes*... Kadangi mirusiųjų buveinēje nebegalima šlovinti Dievo, tai mes, žemēs vaikai, stropiai šlovinkime Dievą : mirusieji to nebegali daryti ; todēl Dievas ilgai laiko mus gyvus

114. 115 psalmės. Aleksandriečių vertime (G) ir Vulgatoje (V) yra dvi dali vienos ir tos pačios psalmēs. Tai rodo jų vienodas turinys ir stilius. Viena psalme jos laikomos ir Ebr tekste, kuriame jos vadinamos 116 psalme. Viena psalme susidedančia iš dviejų dalių laikysime ją ir mes. — Taigi pirmoje jos dalyje (114 ps) psalmēs autorius pasisako savo meilę Dievui, nes Dievas išklauso, kai jis prašo pagalbos pavojuje (1—4) ; šlovina Dievo gailestingumą ir, ragindamas pats save turēti dvasios ramybēs, žada vaikščioti Dievo akivaizdoje (5—9). Antroje ps dalyje (115 ps) autorius sako, kad vien tik Dievas duoda pagalbos, todēl reikia

[3]Mirties virvės apipynė mane,
ir pragarų kilpos krito ant manęs ;
aš patekau į suspaudimą ir vargus.
[4]Ir aš šaukiaus Viešpaties vardo :
« O, Viešpatie, gelbėk mano gyvybę ! »
[5]Maloningas yra Viešpats ir teisus,
ir mūsų Dievas gailestingas.
[6]Viešpats sergi paprastuosius :
aš buvau nelaimingas, ir jis išgelbėjo mane.
[7]Grįžk, mano siela, į savo ramybę,
nes Viešpats padarė tau gera.
[8]Jis juk išgelbėjo mano sielą nuo mirties,
mano akis nuo ašarų, mano kojas nuo suklupimo.
[9]Aš vaikščiosiu Dievo akivaizdoje
gyvųjų šalyje

(115 V. ps.)

10 (1) Aš pasitikėjau, nors aš ir sakiau :
« Aš esu labai skausmo prislėgtas ».
11 (2) Aš tariau savo išgąstyje :
« Kiekvienas žmogus klaidingas ! »
12 (3) Kuo aš atsilyginsiu Viešpačiui
už visa, ką jis yra man davęs ?
13 (4) Aš imsiu gelbėjimo taurę
ir šauksiuos Viešpaties vardo.
14 (5) Aš atitesėsiu savo įžadus Viešpačiui
visos jo tautos akivaizdoje.
15 (6) Labai brangi yra Viešpaties akyse
jo šventųjų mirtis.
16 (7) O, juk, Viešpatie, aš esu tavo tarnas,
aš tavo tarnas, tavo tarnaitės sūnus :
tu atrišai mano pančius.

---

jis šlovinti ir atitesēti jam įžadai (10—14). Dievas labai brangina savo šventųjų gyvenimą : jis suteikē išgelbējimą psalmininkui, kurs atitesēs jam savo įžadus (15—18)

[1]*Aleliuja.* Šitas žodis atkeltas į čia sekant Aleksandriečių (G) vertimu. — *Aš myliu...* Begalinis Dievo gerumas sužadino tą dēkingumo meilę psalmininko širdyje. — [3]*Mirties virvēs...* Plg Ps 17, 5. 6. — [6]*Paprastuosius* : neklastingus. Ebr t pažodžiui : neprityrusius, todēl tokiuos, kurie negali patys savęs apsiginti ir yra labiau reikalingi globos kaip kiti.

[7]*Grįžk...* Siela iš baimēs kone buvo išbēgusi iš kūno ; ji vēl gali būti rami, nes Dievas pašalino visa, kas jos ramybę drumstē — [9]*Gyvųjų šalyje.* Plg Ps 55, 13. 14. Išgelbētas nuo mirties galēs toliau naudotis šiuo gyvenimu

115, [10]*Aš pasitikējau, nors...* Psalmininkas išpažįsta savo tikējimą ir pasitikējimą Dievu, nors turi kentēti didelį vargą. — [11]*Savo išgąstyje.* Plg Ps 30, 23. — *Klaidingas* : apvilia. Laukdamas su pasitikējimu pagalbos iš Dievo, psalmininkas nieko nelaukia iš žmonių, kurie nuolat net ir teisingiausiai belaukiant apvilia. Plg Rom 3, 4 ; Ps 32, 16 ; 59, 13. — [12]*Kuo aš atsilyginsiu* : kaip aš padēkosiu. — [13]*Gelbējimo taurę.* Taip psalmininkas trumpai vadina taurę, kuria buvo atnašaujama liejamoji auka, dēkojant už gautąją sveikatą, gelbējimą. Apie liejamųjų aukų taurę žr 2 Moš 25, 29 ; 37, 16. Auką atnašaujant yra šaukiamasi Viešpaties vardo. — [15]*Labai brangi...* Ištikimi Dievo tarnai yra ypatingai Dievo apvaizdos globojami. Jų mirtis nēra Dievo akyse toks menkas dalykas, kad jam būtu visviena, ar bus jie bedievių nužudyti, ar ne. Priešingai, yra tai jam pilno meilēs jo rūpestingumo dalykas. Plg Ps 48, 9. — [16]*Aš esu tavo tarnas.* Kadangi Dievas brangina

17 (8) Tau aš aukosiu šlovinimo auką
ir šauksiuos Viešpaties vardo.
18 (9) Aš atitesėsiu savo įžadus Viešpačiui
visos jo tautos akivaizdoje,
19 (10) Viešpaties namų prieangiuose,
tavo viduryje, o Jerusale!

116 (117) psalmė. Paraginimas šlovinti Viešpatį

1Aleliuja.
Šlovinkite Viešpatį, visos giminės,
skelbkite jį, visos tautos,
2Nes jo gailestingumas pasirodė ant mūsų galingas,
ir jo ištikimybė pasilieka per amžius

117 (118) psalmė. Dėkojimo giesmė už stebuklingą išgelbėjimą

1Aleliuja.
Dėkokite Viešpačiui, nes jis yra geras,
nes jo gailestingumas amžinas.
2Tesako Israėlio namai:
« Jo gailestingumas amžinas ».
3Tesako Aarono namai:
« Jo gailestingumas amžinas ».
4Tesako, kurie bijo Viešpaties:
« Jo gailestingumas amžinas »!
5Iš sielvarto aš šaukiaus į Viešpatį;
Viešpats išklausė mane ir išlaisvino mane.

---

visus savo ištikimus tarnus, psalmininkas primena, kad ir jis yra vienas iš jų tarpo. — 19*Viešpaties namų prieangiuose*: ten, kur buvo deginamųjų aukų altorius

116 psalmėje kviečiamos visos tautos šlovinti Dievą už jo gailestingumą ir jo ištikimybę pažadams (plg Rom 15, 11).

1*Aleliuja.* Žodis atkeltas į čia iš 115 ps pabaigos. Šitoje ps atsižvelgiama į Mesijo laikus, nes šlovinti Dievą raginama ne vien Israēlis, bet visos tautos. — 2*Jo gailestingumas.* Pašaukimas pagonių į Kristaus karalystę buvo Dievo gailestingumo darbas, žydų — jo ištikimybēs pažadams

117 psalmė pradedama paraginimu šlovinti Dievo gerumą (1—4). Toliau psalmininkas tautos vardu išpažįsta, jog visuomet gaudavo pagalbos iš Dievo, kuriuo reikia pilnai pasitikēti (5—9). Tos Dievo pagalbos tauta susilaukē dabar apstota priešų, kuriuos nugalējo (10—13); taigi su džiaugsmu augština Dievą gelbētoją, su iškilme eina į šventyklą, šlovindama Dievą, kad, nors paniekinta pagonių, ji virsta kampiniu akmenimi dieviškojo rūmo, statytino žemēje; dēl to tai su linksmu šūkojimu ir geriausia viltimi ji švenčia iškilmingą šventę (14—29)

1*Aleliuja.* Žodis atkeltas į čia iš 116 ps pabaigos. — Daugumo aiškintojų nuomone, šita psalmē sudēta neilgai trukus po Babelēs nelaisvēs kuriam nors iškilmingam ir linksmam žydų gyvenimo atsitikimui, tokiam, kaip padangčių šventē (minēta Esdr 3, 1—4), arba atstatytos šventyklos pašventinimui (Esdr 6, 15—18). Ji buvo giedama ne vieno khoro, bet kelių, pasikeičiant. Išganytojas keletą jos žodžių (22 ir 23 eil) aiškino apie save (plg Mt 21, 42; Mk 12, 10; Lk 20, 17; ApD 4, 11; Rom 9, 23; 1 Petr 2, 7). Žydų mokytojai laikē ją visą mesijine. Jos žodžiais pasitiko minia (25, 26 e) Išganytoją, iškilmingai žengiantį į Jerusalę (žr Mt 21, 9). — *Dēkokite*... Plg Ps 105, 1; 106, 1; 135, 1; Jer 33, 11. — 2—4*Tesako*... Plg Ps 113, 9—11; 134, 19... — *Kurie bijo*... Ir čia kviečiami dēkoti Dievui už jo gerumą visi: tauta, kunigai

[6]Viešpats yra su manim : aš nebijau ;
ką gali padaryti man žmogus ?
[7]Viešpats yra su manim, mano padėjėjas,
ir aš matysiu savo priešus sugėdintus.
[8]Geriau bėgti glaustis prie Viešpaties,
kaip pasitikėti žmogumi.
[9]Geriau bėgti glaustis prie Viešpaties,
kaip pasitikėti kunigaikščiais.
[10]Visos tautos apstojo mane :
Viešpaties vardu aš sutriuškinau jas.
[11]Iš visur apstojo mane :
Viešpaties vardu aš sutriuškinau juos.
[12]Apspito mane kaip bitės ;
degino kaip ugnis erškėčius :
Viešpaties vardu aš sutriuškinau juos.
[13]Buvau smarkiai stumdomas, kad parpulčiau,
bet Viešpats padėjo man.
[14]Mano jėga ir mano stirpybė yra Viešpats ;
ir jis pasidarė man gelbėtojas.
[15]Džiūgavimo ir išgelbėjimo balsas
teisiųjų padangtėse.
Viešpaties dešinė stipriai veikė,
[16] Viešpaties dešinė pastatė mane,
Viešpaties dešinė stipriai veikė.
[17]Aš nemirsiu, bet būsiu gyvas
ir pasakosiu Viešpaties darbus.
[18]Plakte plakė mane Viešpats,
bet mirčiai neatidavė manęs.
[19]Atidarykite man teisybės vartus :
įėjęs pro juos, aš dėkosiu Viešpačiui.
[20]Šitie yra Viešpaties vartai,
teisieji įeis pro juos.
[21]Aš dėkosiu tau, kad išgirdai mane
ir pasidarei man gelbėtojas.

---

ir prozelitai. — [5—18]*Iš sielvarto*... Visose šitose eil atsiliepiama tautos vardu. — [9]*Kunigaikščiais*. Israēlis ne vieną kartą buvo patyręs, kad kunigaikščiai ir karaliai nieko negalējo tautai padēti. Plg Ješ 30, 3—5; 31, 3. — [10—12]*Visos tautos*... Iperbolēmis ir palyginimais aprašoma pavojaus didumas ir kaip iš jo išsigelbēta. Plg Esdr 4, 4—24 ; Neem 1, 3 ; 4, 7 ; 6, 16. — [15]*Teisiųjų padangtēse*. Gal čia turēta galvoje padangtēs, kuriose Israēlaičiai pasilikdavo keletą dienų rudens iškilmių metu. Plg 3 Moš 23, 42... Neem 8, 14—17. — [17]*Aš* : Israēlis

[19]*Atidarykite*... Iš šitos ir iš 20 eil daroma išvada, kad jų žodžiai (todēl ir visos 117 ps) buvo giedama iškilmingos procesijos metu, prisiartinant prie šventyklos. Viduje už dar uždarytų šventyklos vartų turējo būti gal kunigų khoras. — *Teisybēs vartus*. Šventyklos vartai yra įējimas į vietą susitikimo Dievo su žmonēmis. Teisumą suteikiąs Dievas gyvena toje vietoje, ir tik teisieji gali artintis į jį. Jų vardu psalmininkas sako : *Įējęs pro juos, aš dēkosiu Viešpačiui*, ir [20]*Šitie yra*... Įeidama minia toliau sako : [21]*Aš dēkosiu tau*... — [22]*Akmuo, kurį*... Patarlinis išsireiškimas, paimtas iš to, kaip dedama rūmo pamatai, ant kurių kampinio akmens susiduria ir remiasi dvi sieni. Jo prasmē : tas (akmuo), kurį atmetē kiti kaip nenaudingą, netinkamą, pasidarē pirmas ir visų svarbiausias (plg Jer 51, 26). Pagonys, kurie statē įvairias pasaulio karalystes, norējo, kad Israēlis nebebūtų atskira tauta, kad nebebūtų akmuo jų statyme, bet

22Akmuo, kurį atmetė statytojai,
pasidarė kampinis akmuo.
23Tai padaryta Viešpaties,
yra nuostabu mūsų akyse.
24Šita yra diena, kurią Viešpats padarė ;
džiūgaukime ir linksminkimės ją ja.
25O Viešpatie, gelbėki ;
o Viešpatie, duok laimės !
26Palaimintas, kurs ateina Viešpaties vardu ;
mes laiminame jus iš Viešpaties namų.
27Dievas yra Viešpats,
ir jis nušvito mums.
Tvarkykite iškilmingą ėjimą su lapuotomis šakomis
iki altoriaus ragų.
28Tu mano Dievas, ir tau aš dėkoju ;
mano Dieve, aš augštinu tave šlovinimu.
29Dėkokite Viešpačiui, nes jis yra geras,
jo gailestingumas amžinas

118 (119) psalmė. Dievo įstatymo šlovinimas

Aleph

1Palaiminti, kurių kelias yra nesuteptas,
kurie vaikščioja Viešpaties įstatymu.
2Palaiminti, kurie sergi jo nuostatus,
ieško jo visa širdimi,
3Kurie nedaro neteisybės,
bet vaikščioja jo keliais.

Dievas, vēl priimdamas jį į savo malonę kaip savąją tautą, padarē iš jo svarbiausią tautą, pas kurią savu laiku turējo ateiti pagonys, kad, jai tarpininkaujant, dalyvautų mesijinio apreiškimo palaiminimuose. Tik kai žydai vēl turējo savo šventnamį, jie iš naujo pasijuto esą Dievo tauta. Tik per Kristų Israēlis galējo pasidaryti kampinis akmuo tarp tautų (Ješ 28, 16), nes jis sujungia žydus ir pagonis, žmones ir angelų pasaulį. Plg Mt 21, 42 ; Mk 13, 20 ; Lk 20, 17 ; ApD 4, 11 ; 1 Petr 2, 7. — 24*Šita yra diena*... Ta graži iškilmēs diena, kuri rodē Israēlaičiams, kad jie iš tikrųjų yra Dievo tauta. — 25*Gelbēki*... Ebr *Hoši'ah na'*. Iš jo padaryta liturginis žodis Hosanna, « gelbēk gi ». Lydējusieji Jēzų mokytiniai ir minia naudojosi įprastomis apeigomis, įeinant iškilmingai į šventnamį. Žr Mt 21, 9 ; Jo 12, 13. — 26*Palaimintas*... Šitais žodžiais kunigų khoras turējo sveikinti įeinančius į šventnamį. Tie patys kunigai laimino tautą (plg palaiminimo formulę 4 Moš 6, 24) : *Mes laiminame*... — 27*Tvarkykite*... Puoškite šventę šakomis (plg 2 Mak 10, 7), kurių eilē, eidama per visą kunigų šventorių, siektų deginamųjų aukų altoriaus ragus (buvusius ant altoriaus kampų iškyšulius). Plg 2 Moš 27, 2 ; 38, 2 ; 29, 12 ; 40, 29 ; 3 Moš 4, 25. 30. 34. Į tą pakvietimą tauta atsako : 28*Tu mano Dievas*... Psalmē baigiama žodžiais, kuriais ji pradēta : 29*Dēkokite*... Juos turējo giedoti visi draug

118 psalmė alphabetinē; ji susideda iš 22, t y iš tiek posmų (strophų), kiek yra ebr alphabete raidžių ; kiekviename yra 8 eilutēs. Kiekviena eil pirmojo posmo ebr t prasideda pirmąja ebr alphabeto raide, t y *'aleph* ; kiekviena eil antro posmo prasideda antrąja ebr alphabeto raide, t y *beth*; eilutēs trečiojo posmo prasideda raide *ghimel* ir tt. — Kiekvienoje ps eil (išskyrus 122 eil) yra paminēta Dievo duotasis apreiškimas (įstatymas), vadinamas aštuoniais tą patį dalyką reiškiančiais vardais (sinonimais). Ebr t tie vardai tokie : *thorah* (lex, įstatymas), *mišpatim* (iudicia, decreta, nutarimai), *'eduth* (monitum, praescriptum, testimonium — liudijimas), *piqqudim* (praecepta,

[4]Tu davei savo įsakymus,
kad būtų labai sergimi.
[5]Kadgi būtų tvirti mano keliai
tavo nuostatams sergėti.
[6]Tuomet aš nebūsiu sugėdintas,
kai žiūrėsiu visų tavo paliepimų.
[7]Aš šlovinsiu tave tiesia širdimi,
kai išmoksiu tavo teisybės nutarimus.
[8]Aš sergėsiu tavo nuostatus ;
nepalik manęs jokiu būdu

Beth

[9]Kaip išlaikys jaunikaitis savo kelią nesuteptą ?
sergėdamas tavo žodžius.
[10]Aš ieškau tavęs visa savo širdimi ;
neleisk man nukrypti nuo tavo paliepimų.

---

mandata — įsakymai), *khuqqim* (statuta, iustificationes — nuostatai), *mitsvoth* (mandata — paliepimai), *'imrah* (eloquium, promissum — pasakymai), *dabar* (verbum — žodis), *'emunah* (veritas — tiesa) *ir derekh* (via — kelias). — Paskultiniu du vardu laikomi atsiradusiais per klaidą : *derekh* 3 ir 37 eil vietoje *dabar* ; *'emunah* 90 eil vietoje *'imrah*

Galima manyti, kad psalmės autorius kalba ne vien savo vardu, bet visų dievobaimingų Dievo įstatymo mylētojų. Parašyta ps gal Babelēs nelaisvēs metu. Tikro minčių sąryšio tarp jos sakinių dažniausiai nežymu ; bet juos visus riša alphabetinē eilē. Kaikurie tačiau psalmēs aiškintojai mēgina rasti ir minčių sąryšį tarp posmų ir išreiškia ps turinį šitokiuo būdu : Psalmininkas, pagyręs ištikimybę Dievo žodžiui (*aleph*), nurodęs ją kaip dorybių dorybę, naudingą jaunam žmogui, kurioje jis pats uoliai lavinasi (*beth*), besityčiojančių priešų apstotas, meldžia sau vidinio apšvietimo malonēs (*ghimel*), dorinēs stipribēs (*daleth*), ištvermēs (*he*), drąsaus ir greito išpažinimo savo tikējimo (*vav*). Dievo žodis jo nuolatinio mąstymo dalykas (*zain*) ; jis laikosi vienybēs su tais, kurie bijo Viešpaties (*kheth*), pripažįsta, kad dabartinis jo pažeminimas yra jam išganingas (*teth*) ; bet jam reikia paguodos (*jod*), ir jis klausia atsidusdamas : iki kolei aš dar turēsiu kentēti (*kaph*) ? Be Dievo žodžio, tokio galingo ir tokio pastovaus, jis visai nustotų drąsos (*lamed*) ; jis jam duoda išmintingumo, kurio jam taip labai reikia jo sunkiose sąlygose (*mem*), jis yra prisiekęs jam ištikimybę ir laikosi savo priesaikos, nežiūrēdamas persekiojimo (*nun*) ; jis niekina bedievį ir bjaurisi juo (*samekh*) ; jis prislēgtas, bet Dievas neleis jam žūti (*'ain*) ; tas maloningas Dievas neleis, kad bedieviški prispaudimai, kurie jam išspaudžia ašaras, nugalētų jį (*pe*), dar jauną ir paniekintą, bet pilną uolumo prieš tuos, kurie užmiršta Viešpatį (*tsade*). Tegul Dievas teikiasi išgirsti jo šauksmus dieną ir naktį (*qoph*), greitai atgaivina jį savo maloningu gerumu (*reš*), nes jis pasilieka tvirtas, nežiūrint kunigaikščių persekiojimo (*šin*). Kadgi Viešpats pagaliau išgelbētų jį, menką klaidžiojančią avelę, esančią dideliame pavojuje (*thav*)

[1]*Kelias*, kaip Ps 1 ir kitur, yra būdas veikti ir gyventi ; *Dievo kelias* (*keliai*) yra Dievo įstatymo įsakytas būdas elgtis. *Nesuteptas* yra gyvenimas tik tų, kurie priēmē kaip savo elgesio taisyklę Dievo įstatymą. — [2]*Ieško jo* : apsvarstydami įstatymą ieško Viešpaties valios, to, kas jam patinka. — [4]*Tu davei*... Laikytis įstatymo reikalauja pats Dievas. Iš čia psalmininko širdyje kilsta troškimas ir prašymas : [5]*Kadgi būtų tvirti*... Kadgi mano kelias būtų visai tiesus, mano valia būtų be nukrypimo palenkta laikytis Dievo įsakymų. — [7]*Tavo teisybēs* : tavo valios. — [8]*Nepalik*... Dievo nutarimus psalmininkas sergēs, bet reikia, kad Dievas jo neapleistų, nes tik Dievo padedamas, o ne įgimtomis jēgomis nupuolęs žmogus gali laikytis Dievo įstatymo

[9]*Kaip išlaikys*... Dievo įstatymas

11Savo širdyje aš slepiu tavo posakius,
kad tau nenusidėčiau.
12Būk pašlovintas, Viešpatie ;
mokyk mane savo nuostatų.
13Aš pasakoju savo lūpomis
visus tavo burnos nutarimus.
14Aš džiaugiuos tavo potvarkių keliu,
kaip visais turtais.
15Aš mąstysiu apie tavo įsakymus
ir svarstysiu tavo kelius.
16Aš gėrėsiuos tavo nuostatais ;
neužmiršiu tavo žodžių.

Ghimel

17Gera daryk savo tarnui, kad aš būčiau gyvas
ir sergėčiau tavo žodžius.
18Atmerk mano akis,
kad žiūrėčiau į tavo įstatymo stebuklus.
19Svečias aš esu žemėje,
neslėpk nuo manęs savo paliepimų.
20Mano siela pailsta,
begeisdama visuomet tavo nutarimų.
21Tu sudraudei puikiuosius ;
prakeikti, kurie nukrypsta nuo tavo paliepimų.
22Nuimk nuo manęs pajuoką ir panieką,
nes aš laikau tavo potvarkius.
23Nors kunigaikščiai daro posėdžius ir kalba prieš mane,
tavo tarnas mąsto apie tavo nuostatus.

---

ypač naudingas jaunam amžiui, kuriame žmogus turi daugiau pagundų. — 11*Savo širdyje...* Tavo posakiai yra ne tik viršinė mano elgesio taisyklė, bet ir vidinė, tvarkanti visus mano giliausius jausmus. — 13*Aš pasakoju...* girdamas juos ir mokydamas jų tuos, kuriems jie nežinomi. — 14*Tavo potvarkių keliu* : tokiuo pasielgimu, kokį tavo potvarkiai man rodo ir įsako 17*Gera daryk...* Apsaugok mano gyvybę nuo neprietelių. — 18*Atmerk...* Mūsų įgimtas aklumas turi būti Viešpaties pašalintas, kad galētumēm matyti nuostabius Dievo apreiškimo turtus. — 19*Svečias aš esu...* Svetimšaliui gresia nemaža pavojų, jei jis nežino, ką šalies įstatymai leidžia ir ką draudžia. Tokie svetimi mes esame Viešpaties šalyje ; todēl pavojams pašalinti meldžiame jo įstatymą pažinti. Didelis to pažinimo troškimas aprašomas toliau : 20*Mano siela...* — 21*Tu sudraudei...* Savo vientaučius, nesilaikančius įstatymo, psalmininkas vadina puikiais ir prakeiktais ir šaukia jiems Dievo bausmę. — 22*Nuimk nuo manęs...* Ištikimi Dievo įstatymo mylētojai niekinami ir išjuokiami bedievių ir svetimtaučių, tačiau : 23*Nors kunigaikščiai...* Teisieji eina savo keliu, žiūrēdami Dievo įsakymų, tvirtai įsitikinę, kad be jo leidimo niekas negalēs jiems kenkti. — 24*Mano patarējai* : kurie jokiu atsitikimu nepalieka manęs be naudingos patarties

25*Mano siela...* Aš esu labai pažemintas, arba : aš su didžiausiu nuolankumu maldauju, parpuolęs ant žemēs, kad gelēčiau gyventi taip, kaip reikalauja tavo žodis. — 26*Aš išdēsčiau...* Išdēsčiau tau, Viešpatie, visą savo pasielgimą ir visus savo reikalus. — 27*Pamokyk mane* ...Reikia Dievo pamokymo, kad galētumēm gerai mąstyti apie jo stebuklus. — 28*Mano siela ašaroja...* Psalmininko nuliūdimo priežastis yra skaudžios tautos gyvenimo sąlygos, arba didelis vidinis susirūpinimas. Paguodos jis laukia iš Dievo. — 29*Nuo klaidos kelio* : kuriame galēčiau pasidaryti tau neištikimas, nusidēti ; maloningai suteik man savo įstatymą, kuriuo galēčiau apsisaugoti nuo be-

24 Nes tavo potvarkiai yra man malonumas,
mano patarėjai yra tavo nuostatai

Daleth

25 Mano siela guli parblokšta dulkėse:
grąžink man gyvybę, kaip esi pasakęs.
26 Aš išdėsčiau savo kelius, ir tu išklausei mane:
mokyk mane savo nuostatų.
27 Pamokyk mane savo įsakymų keliu,
ir aš mąstysiu apie tavo stebuklus.
28 Mano siela ašaroja iš susikrimtimo:
pastatyk mane, kaip esi pasakęs.
29 Saugok mane nuo klaidos kelio
ir suteik man savo įstatymą.
30 Aš pasirinkau tiesos kelią,
pasiėmiau sau tavo nutarimus.
31 Aš laikaus tavo potvarkių;
Viešpatie, nesugėdink manęs.
32 Aš bėgsiu tavo paliepimų keliu,
kai būsi išplėtęs mano širdį.

He

33 Parodyk man, Viešpatie, savo nuostatų kelią,
ir aš laikysiuos jo tiksliai.
34 Pamokyk mane laikytis tavo įstatymo,
ir aš sergėsiu jį visa savo širdimi.
35 Vesk mane savo paliepimų taku,
nes aš juo gėriuos.
36 Palenk mano širdį į savo potvarkius,
o ne į godulystę.
37 Nugręžk mano akis, kad nematytų tuštybės;
duok man gyvenimą savo keliuose.
38 Atitesėk savo tarnui savo pažadą,
kurs yra duotas tiems, kurie bijo tavęs.
39 Atimk nuo manęs pajuoką, kurios bijau,
nes tavo nutarimai meilūs.
40 Štai aš trokštu tavo įsakymų:
žiūrėdamas savo lygybės, suteik man gyvenimą

---

dievystės. — [30]*Tiesos kelią*: kelią ištikimybės Dievui, ištvermės tiesoje. — [31]*Nesugėdink manęs*: neduok man rausti priešų akyse, išgelbėk iš nelaimės ir prispaudimo. — [32]*Kai būsi išplėtęs*... Padarysi mano širdį pilną džiaugsmo ar išlaisvindamas iš vargo, ar sustiprindamas viltį, suteikdamas daugiau drąsos, linksmumo, jėgų. Plg Ješ 60, 5

[33]*Savo nuostatų kelią*: kurs tavo įstatyme duotas kaip gyvenimo taisyklė. — [36.37]*O ne į godulystę*. Laikytis įstatymo labiausiai trukdo *godulystė*, t y turtų troškimas, ir *tuštybė*, t y tušti dalykai, neturį jokios tikros vertės, kurie sužadina žmogaus pageidimus. — [38]*Savo pažadą*: kurį esi davęs tuo tikslu, kad žmonės bijotų tavęs, t y kad tau tarnautų. — [39]*Atimk nuo manęs pajuoką*: rūpinkis manimi ir pašalink priešų išjuokimus ir niekinimus, nes aš mėgstu tavo nutarimus. Plg aug 22 e. — [40]*Savo lygybės*: parodydamas savo teisybę ir savo tarnams, vienus teisingai nubausdamas, savo tarnams teisingai įvykdydamas savo pažadus, vėl pašauk mane į naują gyvenimą

[41]*Teateina ant manęs*... Psalmininkas meldžia sau žadėtos malonės drąsiai išpažinti savo tikėjimą, ne-

Vau

41 Ir teateina ant manęs tavo pasigailėjimai, Viešpatie,
tavo pagalba, kaip esi žadėjęs.
42 Ir aš duosiu atsakymą tiems, kurie daro man priekaištus,
kad aš pasitikiu tavo žodžiais.
43 Neatimk iš mano burnos tiesos žodžio,
nes aš pasitikiu tavo nutarimais.
44 Aš visados sergėsiu tavo įstatymą,
per amžius ir amžių amžius.
45 Aš vaikščiosiu erdviu keliu,
nes aš tyrinėju tavo įsakymus.
46 Apie tavo potvarkius aš kalbėsiu karalių akivaizdoje
ir nebūsiu sugėdintas.
47 Aš gėrėsiuos tavo paliepimais,
kurios aš mėgstu.
48 Aš kelsiu savo rankas į tavo paliepimus
ir mąstysiu apie tavo nuostatus.

Zain

49 Atsimink savo žodį savo tarnui,
kuriuo esi davęs man vilties.
50 Ta yra mano paguoda mano nuoskaudoje,
kad tavo pasakymas teikia man gyvenimą.
51 Išdidieji smarkiai įžeidžia mane ;
nuo tavo įstatymo aš nenukrypstu.
52 Aš atsimenu senus tavo teismus, Viešpatie,
ir tai yra man paguoda.
53 Karšta rūstybė laiko mane apėmus dėl nusidėjėlių,
kurie palieka tavo įstatymą.
54 Tavo nuostatai pasidarė man giesmės
mano keleivystės vietoje.
55 Naktį aš atsimenu tavo vardą
ir sergėsiu tavo įstatymą.
56 Tai man atsitiko,
nes aš laikiau tavo įsakymus

žiūrint pavojų, su kuriais galētų susitikti. — 43 *Neatimk...* Teneatsitinka taip, kad aš negalēčiau liudyti savo burna apie tiesą. — 45 *Aš vaikščiosiu...* Duok man vaikščioti plačioje vietoje be kliūčių, paguostam ir nesuvaržytam. — 48 *Aš kelsiu rankas...* Tarsi melsdamos, garbindamas Dievą, ir taip išreikšdamas karštą troškimą pasisavinti Dievo įstatymą

49 *Savo žodį* : pažadą ,kurį esi davęs savo tautai. — *Vilties* : kad susilauksiu išlaisvinimo, laimēs. — 50 *Mano paguoda.* Dievo pažadas gaivina, palaiko ištvermēje ir suteikia vilties. Kaip labai tokio pastiprinimo reikia, paaiškēja iš 51 eil : *Išdidieji smarkiai...* — 52 *Tavo teismus* : nutarimus, skiriančius didelių bausmių bedieviams ir žadančius užmokestį geriesiems. — 54 *Pasidarē man giesmēs* : giesmių turinys. Tomis giesmēmis jis nori šlovinti ir girti Dievo įstatymą. — *Mano keleivystēs vietoje.* Nors žemē skirta žmogui, tačiau jis neturi joje nuolatinēs vietos (1 Kron 29, 15). Dievo įstatymai linksmina psalmininką ir duoda sparnus jo žingsniams keleivystēje. — 55 *Naktį aš atsimenu...* Dievo vardą psalmininkas turi galvoje ne tik dieną, bet ir naktį, todēl jis sergi įstatymą. — 56 *Tai man atsitiko* : atsiminti Dievo vardą ir sergēti jo įstatymą buvo geriausia psalmininko pasirinkta dalia

58 *Aš maldauju* : aš darau sau tavo veidą malonų, palankų (plg Ps 44, 13). Aš karštai meldžiu tavo malonēs, kad galēčiau atitesēti savo apsiēmimą. — 59 *Ir nugręžiau...* kad

Heth

57Aš tariau, Viešpatie : mano dalia yra
laikytis tavo žodžių.
58Aš maldauju visa širdimi tavo veidą,
pasigailėk manęs, kaip esi žadėjęs.
59Aš apsvarsčiau savo kelius
ir nugręžiau savo kojas į tavo potvarkius.
60Aš skubėjau ir negaišau
sergėti tavo paliepimus.
61Nusidėjėlių virvės apipynė mane :
tavo įstatymo aš neužmiršau.
62Vidunaktį aš keliuos šlovinti tavęs
dėl teisingų tavo nutarimų.
63Aš esu bičiulis visų, kurie bijo tavęs
ir kurie sergi tavo įsakymus.
64Tavo malonės, Viešpatie, yra pilna žemė ;
savo nuostatų mokyk mane.

Teth

65Gerai padarei savo tarnui,
Viešpatie, kaip esi pasakęs.
66Teisingo išmanymo ir žinojimo mokyk mane,
nes aš pasitikiu tavo paliepimais.
67Pirma negu aš buvau užgautas, aš klydau ;
bet dabar aš sergiu tavo pasakymą.
68Tu esi geras ir geradarys,
mokyk mane savo nuostatų.
69Išdidieji rengia prieš mane apgaules,
aš visa širdimi laikau tavo įsakymus.
70Nutuko kaip taukai jų širdis ;
aš gėriuos tavo įstatymu.
71Man gera, kad esu užgautas,
kad išmokčiau tavo nuostatus.
72Tavo burnos įstatymas man yra geresnis,
kaip aukso ir sidabro tūkstančiai.

Jod

73Tavo rankos padarė mane ir sutvėrė mane ;
pamokyk mane, kad aš mokyčiaus tavo paliepimų.
74Kurie tavęs bijo, matys mane ir linksminsis,
kad aš turėjau vilties tavo žodžiu.

---

visą mano gyvenimo eigą sutvarkyčiau taip, kaip reikalauja tavo įspėjimai. — 60*Aš skubējau ir...* Išreiškiama uolumas sergēti Dievo įstatymą. — 61*Nusidējēlių virvēs...* Psalmininko negali sulaikyti jo pasiryžime piktų žmonių tykojimai. — 62*Vidunaktį aš keliuos...* Dēkingumas verčia jį keltis vidunaktį ir parpulti prieš Dievą su maldos žodžiais. — Todēl jis susiartina su visais ištikimais Dievo tarnais : 63*Aš esu bičiulis visų...* — 64*Tavo malonēs...* Kadangi nēra vietos žemēje, kur nepasireikštų tavo maloningumas, todēl suteik man didžiausią malonę : *Savo nuostatų mokyk mane.*— 67*Pirma negu aš buvau...* Bausmē buvo nusipelnyta nusidējimu, bet jos pasekmē buvo išganingas pasitaisymas. — 69*Rengia prieš mane...* neteisingai apkalbinēja ir kaltina mane. — 70*Nutuko...* Taukai simbolis nejautrumo, sukietējusios, atkaklios širdies, kuri nejaučia Dievo įstatymo paskatinimų. Plg Ps 16, 10. — 71*Man gera...* Plg 67 e

73*Tavo rankos...* Psalmininkas maldauja, kad Dievas sutvērējas duotų jam išmanymo pažinti jo paliepimus. — 74*Kurie tavęs bijo...* Visi, kurie bijo

75 Žinau, Viešpatie, kad tavo nutarimai yra teisingi,
ir tu teisėtai užgavai mane.
73 Tepasireiškia tavo gailestingumas man paguosti
pagal pažadą, kurį esi davęs savo tarnui.
77 Teateina man tavo pasigailėjimai, kad būčiau gyvas,
nes tavo įstatymas yra mano pasigėrėjimas.
78 Tebūna sugėdinti puikieji, nes jie be priežasties užgauna mane:
aš mąstysiu apie tavo įsakymus.
79 Tegul gręžiasi į mane tie, kurie tavęs bijo
ir kurie rūpinasi tavo potvarkiais.
80 Tebūna mano širdis tobula tavo nuostatuose,
kad nebūčiau sugėdintas.

Kaph

81 Mano siela pailsta besiilgėdama tavo pagalbos;
aš turiu vilties tavo žodžiu.
82 Mano akys pailsta besiilgėdamos tavo žodžio:
kada gi tu paguosi mane?
83 Nes aš pasidariau kaip rauktinė dūmuose,
tavo nuostatų aš neužmiršau.
84 Kiek yra tavo tarno dienų?
kada gi padarysi mano persekiotojams teismą?
85 Iškasė man duobes puikieji;
jie nesielgia pagal tavo įstatymą.
86 Visi tavo paliepimai yra ištikimi;
jie persekioja mane be priežasties: padėk man.
87 Jie ko nesunaikino manęs šalyje;
aš gi nepamečiau tavo įsakymų.
88 Savo gailestingume sergėk mane gyvą,
o aš saugosiu tavo burnos potvarkius.

Lamed

89 Per amžius, Viešpatie, yra tavo žodis
pastovus kaip dangus.

Dievo, t y jam ištikimai tarnauja, turi iš psalmininko pavyzdžio pamatyti, kaip duodama užmokestis už pasitikėjimą Dievo žodžiu. — — 75.76 *Nutarimai yra teisingi...* Dievas grasē bausmēmis už nusikaltimus ir savo grasymą įvykdē; bet tas pat Dievas žadējo būti gailestingas darančiam atgailą, tai psalmininkas maldauja, kad ir tas pažadas būtų įvykdytas; tuomet jis kelsis į naują gyvenimą, pasieks laimēs — 78 *Be priežasties užgauna...* Jiems aš neesu nusikaltęs. — 79 *Tegul gręžiasi...* Tegul dedasi prie manęs, tegul laikosi manęs kaip mano bičiuliai ir draugai

81 *Mano siela pailsta*: labai trokšta Dievo pagalbos, paguodos, išlaisvinimo iš nelaimēs. — 82 *Mano akys*: mano dvasios akys. — 83 *Kaip rauktinē.* Rauktinē, t y ožkos ar avies kailis, kuriame Rytiečiai laikydavo vandenį ar vyną, būdavo laikomas pakabintas pirkios palubēje, kur, būdamas pirkios be dūmtraukio šiltuose dūmuose, sudžiūdavo ir susiraukšlēdavo ir pasidarydavo juodas. Psalmininko nelaimēje ir dēl skausmo veidas nustojo savo dailumo, susiraukšlējo, ir jis visas pasidarē panašus į aną rauktinę. — 84 *Kiek yra...* Psalmininkas su baime klausia, kada gi Dievas padarys teismą persekiotojams, kurie buvo tikriausiai bedieviai iš pačių žydų tarpo. — 87 *Jie ko nesunaikino...* Būdamas net didžiausiame varge, psalmininkas nepametē tikējimo ir vilties, todēl jis yra vertas gauti naują malonę, palikti gyvas

89 *Per amžius...* Viešpaties įstatymas pastovus kaip dangus, kaip že-

90Tavo ištikimybė yra iš kartos į kartą ;
tu sutvėrei žemę, kuri pasilieka.
91Pagal tavo nutarimus pasilieka visą laiką,
nes visa tau tarnauja.
92Jei tavo įstatymas nebūtų pasigėrėjimas,
aš būčiau žuvęs savo nuoskaudoje.
93Per amžius aš neužmiršiu tavo įsakymų,
nes jais tu davei man gyvenimą.
94Aš esu tavo : išgelbėk mane,
nes aš jieškojau tavo įsakymų.
95Manęs laukia nusidėjėliai, kad pražudytų mane ;
aš žiūriu tavo potvarkių.
96Aš mačiau, kad kiekvieno tobulumo yra galas :
bet plačiausiai siekia tavo paliepimas.

Mem

97Kaipgi labai aš mėgstu tavo įstatymą, Viešpatie,
jis visą dieną yra mano mąstymas.
98Tavo paliepimas padarė mane išmintingesnį už mano neprietelius,
nes jis yra su manim amžinai.
99Aš esu atsargesnis už visus, kurie moko mane,
nes mano mąstymas yra apie tavo potvarkius.
100Aš esu protingesnis už senius,
nes laikau tavo įsakymus.
101Aš sulaikau savo kojas nuo visokio blogo kelio,
kad sergėčiau tavo žodžius.
102Aš nenukrypstu nuo tavo nutarimų,
nes tu pamokei mane.
103Kaipgi saldūs mano gomoriui tavo žodžiai !
saldesni mano burnai už medų.
104Tavo įsakymais aš daraus išmaningas,
todėl aš nekenčiu visų neteisybės kelių.

Nun

105Tavo žodis yra žiburys mano kojoms
ir šviesa mano takui.
106Aš prisiekiu ir nusistatau
sergėti teisingus tavo nutarimus.

---

mē (90), kurie pasilieka visuomet (91). — 93*Tavo įsakymų* : kuriuose yra Dievo duotieji pažadai. Tų pažadų psalmininkas neužmirš niekuomet, nes jais palaikomas jo paties ir jo tautos gyvenimas. — 96*Aš mačiau*... Čia giriama Dievo įstatymas, palyginant jį su žemiškais dalykais. Kiekvienas žemiškas dalykas, kad ir kaip jis būtų tobulas, turi savo galą, savo ribas ; o Dievo įsakymas neturi jokių ribų, yra begalinis, nes yra išreikštas Dievo tiesos ir Dievo valios vaizdas

98*Padarē mane išmintingesnį*. Įstatymas amžinai pasiliekąs turtas, tuo tarpu kad žmonių brangenybēs žūna viena po kitos. Įstatyme yra išmintis, pranešanti visą žmonių išmintį. — 103*Saldūs mano gomoriui*... Plg Ps 18, 11. — 104*Visų neteisybēs kelių*. Neteisybēs, melo kelias yra stabmeldystē ir visoks nedorumas

105*Tavo žodis*... Gyvenimo kelias čia, žemēje, eina per tamsybes ir per bedugnes ; Dievo žodis yra psalmininkui žiburys, sergįs jį tame kelyje nuo pavojų — 106*Aš prisiekiu*... Aš prisiekiu laikytis Dievo nutarimų ir darau, ko ta priesaika reikalauja, nors turiu pakelti daug vargo. — 108*Mano burnos atnašas* : pažadus ir maldas, kuriuos aukoju, kaip atna-

107 Aš esu smarkiai užgautas, Viešpatie :
sergėk mane gyvą, kaip esi pasakęs.
108 Priimk, Viešpatie, mano burnos atnašas
ir mokyk mane savo nutarimų.
109 Mano gyvybė yra visados pavojuje,
bet tavo įstatymo aš neužmirštu.
110 Nusidėjėliai spendė man žabangus,
bet nuo tavo įsakymų aš nenuklydau.
111 Tavo potvarkiai yra per amžius mano tėvonystė,
nes jie yra mano širdies džiaugsmas.
112 Aš palenkiau savo širdį tavo nuostatų vykdyti :
visados, kuo tiksliausiai.

Samekh

113 Žmonių dviveidės širdies aš nekenčiu,
mėgstu tik tavo įstatymą.
114 Mano globėjas ir mano skydas esi tu :
aš remiu savo viltį tavo žodžiu.
115 Atstokite nuo manęs piktadariai,
o aš sergėsiu mano Dievo paliepimus.
116 Palaikyk mane, kaip esi žadėjęs, ir aš būsiu gyvas ;
nesugėdink mano vilties.
117 Padėk man, ir aš būsiu išgelbėtas ;
aš žiūrėsiu visados tavo nuostatų.
118 Tu niekini visus, kurie traukiasi nuo tavo nuostatų,
nes jų manymas melagingas.
119 Tu laikai atmatomis visus žemės nusidėjėlius,
todėl aš mėgstu tavo potvarkius.
120 Šiurpas ima mano kūną iš baimės tavęs,
ir aš bijau tavo nutarimų.

Ain

121 Aš vykdžiau teisę ir teisingumą :
neatiduok manęs tiems, kurie slegia mane.
122 Laiduok už savo tarną jo labui,
kad neslėgtų manęs puikieji.
123 Mano akys pailsta išsiilgimu tavo pagalbos
ir teisingo tavo pasakymo.

šaujamas aukas. — 109 *Mano gyvybē...* Jo gyvybē yra tokiame pavojuje, kad gali būti kiekvieną valandą atimta. Plg Teis 12, 3 ; 1 Kar 19, 5. — 111 *Mano širdies džiaugsmas* : todēl jie man ypač brangūs, ir aš esu pasiryžęs su noru atiduoti už juos visus kitus dalykus

113 *Žmonių dviveidēs...* tokių, kurie dalimi tarnauja tikrajam Dievui, dalimi gi stabmeldystei ; stengiasi sujungti tikrąją religiją ir melą. Psalmininko gi tikējimas, viltis ir meilē priklauso vienam Dievui. Plg 3 Kar 18, 21. — 118 *Melagingas* : apvilia juos pačius. — 119 *Atmatomis* : niekam vertais dalykais, nešvarumais, kurie metami laukan. — 120 *Tavo nutarimų* : pav tokių, kaip paskelbta 5 Moš 28, 7...

121 *Aš vykdžiau...* Psalmininkas čia meldžia, kad, būdamas nekaltas, jis nebūtų atiduotas prispaudējams. — 122 *Laiduok...* Plg Ijob 17, 3. Šita eil psalmēje yra vienatinē, kurioje visai nēra paminēta Dievo įstatymo. Bet kaikurie aiškintojai, pakeisdami vieną žodį ebr tekste, verčia eil pradžią taip : duok užstatą savo *žodį*. Prasmē pasilieka ta pati : kadangi man trūksta jēgų, tu veik mano vietoje. — 123 *Mano akys...* Akys su išsiilgimu

124 Daryk su savo tarnu žiūrėdamas savo gerumo
ir mokyk mane savo nuostatų.
125 Aš esu tavo tarnas, lavink mane,
kad pažinčiau tavo potvarkius.
126 Metas yra jau veikti Viešpačiui,
jie sulaužė tavo įstatymą.
127 Todėl aš mėgstu tavo paliepimus
labiau kaip auksą ir tikriausią auksą.
128 Todėl aš pasirinkau sau visus tavo įsakymus;
aš nekenčiu visų melagingų kelių.

Pe

129 Nuostabūs yra tavo potvarkiai,
todėl mano siela sergi juos.
130 Tavo žodžių aiškinimas apšviečia,
moko neišmanančius.
131 Aš prasižioju ir atsikvepiu,
nes trokštu tavo paliepimų.
132 Gręžkis į mane ir pasigailėk manęs,
kaip paprastai darai tiems, kurie mėgsta tavo vardą.
133 Vesk mano žingsnius, kaip esi kalbėjęs,
ir teneviešpatauja man jokia neteisybė.
134 Išlaisvink mane nuo žmonių priespaudos,
ir aš sergėsiu tavo įsakymus.
135 Parodyk savo tarnui savo veidą šviesų
ir mokyk mane savo nuostatų.
136 Vandenų upeliai tekėjo iš mano akių,
nes jie nesergėjo tavo įstatymo.

Tsade

137 Tu esi teisingas, Viešpatie,
ir tiesus yra tavo teismas.
138 Tu davei savo potvarkius žiūrėdamas teisybės
ir su dideliu tvirtumu.
139 Mano uolumas graužia mane,
nes mano priešininkai užmiršta tavo žodžius.
140 Tavo pasakymas yra labai išmėgintas,
ir tavo tarnas mėgsta jį.
141 Aš esu mažas ir paniekintas:
bet tavo įsakymų aš neužmirštu.
142 Tavo teisybė yra amžinoji teisybė,
ir tavo įstatymas tvirtas.

žiūri nuolat į dangų, iš kur laukiama pagalbos ir įvykdymo teisingo ir maloningo Dievo pažadų. — 126 *Veikti*: daryti teismą nepriételiams ir gelbėti nuo jų ištikimus tarnus

129 *Nuostabūs yra*... Dievo potvarkiai ir įspėjimai savo išmintingumu, gilumu, kilnumu ir naudingumu sukelia nustebimą. — 131 *Aš prasižioju*... Taip karštai trokštu tavo paliepimų lyg kad norėčiau giliai kvėpuodamas įtraukti su oru juos į save. — 135 *Parodyk*... Pažvelgk maloningai į savo tarną. Plg 4 Moš 6, 25; Ps 4, 7 ir k. — 136 *Vandenų upeliai*... Panašiai liūdėjo pranašas Jeremijas dėl paniekinimo Viešpaties ir dėl pačių niekintojų nusipelnyto sunaikinimo. Plg Ps 66, 2; 79, 4

139 *Mano uolumas*... Plg Ps 68, 10. — 140 *Labai išmėgintas*: kaip mėginama naugės ugnyje. — 141 *Aš esu mažas*... Nors psalmininkas, palygintas su kitais, yra jaunas ir nežymus

143Suspaudimas ir sielvartas atėjo ant manęs,
bet tavo paliepimai yra didelis mano džiaugsmas.
144Tavo potvarkių teisingumas yra amžinas,
lavink mane, ir aš būsiu gyvas.

Qoph

145Aš šaukiu visa savo širdimi : išklausyk mane, Viešpatie ;
tavo nuostatus aš sergiu.
146Aš šaukiu į tave : gelbėk mane.
ir aš saugosiu tavo potvarkius.
147Aš ateinu auštant ir maldauju pagalbos ;
remiu savo viltį tavo žodžiu.
148Mano akys yra ankstyvesnės už nakties budynes,
kad apmąstyčiau tavo pasakymą.
149Išgirsk mano balsą, žiūrėdamas savo gailestingumo, Viešpatie,
ir pagal savo nutarimą duok man gyvenimą.
150Artėja tie, kurie persekioja mane neteisingai ;
jie yra toli nuo tavo įstatymo.
151Tu, Viešpatie, esi arti,
ir visi tavo paliepimai yra ištikimi.
152Jau seniai aš patyriau iš tavo potvarkių,
kad tu juos tvirtai paskyrei amžiams

Reš

153Matyk mano priespaudą ir išgelbėk mane,
nes aš neužmiršau tavo įstatymo.
154Gink mano bylą ir išvaduok mane ;
suteik man gyvenimą, kaip esi kalbėjęs.
155Toli yra nuo nusidėjėlių išganymas,
nes jie nesirūpina tavo nuostatais.
156Tavo pasigailėjimų yra daug, Viešpatie ;
pagal savo nutarimus suteik man gyvenimą.
157Daugelis persekioja mane ir vargina mane :
nuo tavo potvarkių aš nenukrypstu.
158Aš mačiau neištikimuosius ir bodėjaus,
nes jie nesergėjo tavo žodžių.
159Žiūrėk, aš mėgstu tavo įsakymus, Viešpatie ;
pagal savo gailestingumą laikyk mane gyvą.
160Tavo žodžių esmė yra ištikimybė,
ir kiekvienas tavo teisybės nutarimas yra amžinas.

---

asmuo, bet jis nepasiduoda vyresnių puikių priešininkų įkalbinėjimams. — 144*Aš būsiu gyvas* : gyvensiu taip, kaip reikalauja tavo valia, tavo įstatymas

145*Aš šaukiu...* Karštai maldaujama malonės, kad pasiliktų visados ištikimas Dievo įstatymui. — 147*Tavo žodžiu* : tavo pažadais. — 148*Mano akys...* Aš pabundu anksčiau, negu ateina valanda keltis, arba : nėra tokios budynės, kurios mano akys nepranoktų (budėjimu). — 149*Pagal savo nutarimą* : kaip esi žadėjęs. — 152*Jau seniai...* Psalmininkas jau seniai žino iš pačių Dievo įsakymų, kad jie duoti visiems laikams ; todėl bedievių kalbos negali jo suklaidinti

153*Matyk mano...* Pagerink mano likimą. — 154*Gink mano bylą* : imk mane savo globon, gelbėk mane nuo prispaudėjų gindamas mano teises. — 160*Tavo žodžių esmė.* Dievo apreiškimo pagrindas, visos dalys ir visas turinys yra pastovi nekintanti tiesa, taip, kaip Dievo yra žadėta

161*Mano širdis gerbia...* Ne žmonių aš bijau ; tik tavo žodžiams yra pilna

Sin

161Kunigaikščiai persekioja mane be priežasties,
tačiau mano širdis gerbia tavo žodžius.
162Aš džiaugiuos tavo pasakymais
kaip tas, kam tenka daug grobio.
163Neteisybės aš nekenčiu ir bjauriuos;
tavo įstatymą aš mėgstu.
164Septynis kartus dienoje aš šlovinu tave
dėl teisingų tavo teismų.
165Daug ramybės tiems, kurie mėgsta tavo įstatymą,
ir nėra jiems jokio pasipiktinimo.
166Aš laukiu tavo pagalbos, Viešpatie,
ir darau tavo paliepimus.
167Mano siela sergi tavo potvarkius
ir labai juos mėgsta.
168Aš sergiu tavo įsakymus ir paliepimus,
nes visi mano keliai tavo akivaizdoje.

Tau

169Teateina mano šauksmas pas tave, Viešpatie:
pamokyk mane, kaip esi kalbėjęs.
170Tenueina mano malda iki tavęs,
išgelbėk mane, kaip esi žadėjęs.
171Teišsiveržia iš mano lūpų giesmė,
kai mokysi mane savo nuostatų.
172Tegul gieda mano liežuvis tavo pasakymą,
nes visi tavo paliepimai yra teisingi.
173Tebūna čia tavo ranka man padėti,
nes aš pasirinkau tavo įsakymus.
174Aš geidžiu iš tavęs, Viešpatie, išgelbėjimo,
ir tavo įstatymas yra mano pasigėrėjimas.
175Tegyvuoja mano siela ir tešlovina tave,
ir tavo nutarimai tepadeda man.
176Aš klaidžioju kaip pamesta avis; jieškok savo tarno,
nes aš neužmiršau tavo paliepimų

---

mano širdis pagarbios baimės. Jie mano džiaugsmas ir meilė, mano dėkingumo dalykas ir mano vilties pagrindas. — 164*Septynis kartus*... Ne tik rytą ir vakarą, ne tik tris kartus dienoje, t y dažnai, kaip tai širdis jam primena, psalmininkas dėkoja Dievui už jo įstatus, kurie tokius teisingus daro nutarimus, taip tiesiai veda ir visiems, kurie juos mėgsta, tiek daug suteikia ramybės ir kuriuose randama taip pat apsigynimas nuo išorinio pavojaus. — 165*Jokio pasipiktinimo*: piktumo, nekantravimo dėl bedievių laimės

169*Pamokyk mane*... Duok tobulai suprasti savo šventą įstatymą. — 170*Tenueina mano*... Kadangi psalmininkas dėl savo ištvermingo laikymos Dievo žodžio yra persekiojamas, tai jam lygiai reikia tiek vidinio sustiprinimo, tiek ir išlaisvinimo nuo išorinės prievartos. — 172*Tegul gieda*... tegul šlovina. — 175*Ir tavo nutarimai*: maloningas tavo rūpestingumas ir apvaizda. — 176*Aš klaidžioju*... Žmogus nieko negali be Dievo pagalbos net ir Nauj Testamento santvarkoje; juo mažiau Sen Sandoroje. Todėl ir dievobaimingiausias Dievo tarnas kaikada patiria savo prigimties silpnumo ir nukrypsta nuo reikiamo Dievo įstatymo sergėjimo. Todėl ir psalmininkas baigia savo giesmę šiuo nuolankiu išpažinimu ir malda: *jieškok savo tarno*. Pražuvusi avis negali išgelbėti pati savęs, jei geras ganytojas, pasigailėjęs, nejieškos jos.

119 (120) psalmė. Maldavimas pagalbos prieš piktus liežuvius

[1]Pakilimų giesmė.
Sielvarte aš šaukiaus į Viešpatį,
ir jis išklausė mane.
[2]Viešpatie, išlaisvink mane nuo nedorų lūpų,
nuo klastingo liežuvio.
[3]Ką tau duos ar ką tau pridės,
tu, klastingas liežuvi?
[4]Aštrias galingojo vilyčias
ir ėglių žarijas.
[5]Deja man, kad aš pasilieku Mosoke,
gyvenu Kedaro padangtėse.
[6]Labai daug gyveno mano siela
su tais, kurie nekenčia taikos.
[7]Kai aš kalbu apie taiką,
jie kursto į karą

Todēl Gerasis Ganytojau, jei aš bent kiek nusikaltau ir suklydau, ieškok savo tarno, nes aš nenorējau pamesti tavęs ir tavo įsakymų

119 psalmėje meldžiama Dievo pagalbos prieš piktus apkalbinētojus, kuriems skelbiama kieta bausmē (1—4); toliau psalmininkas dejuoja, kad turi ilgai gyventi tarp tokių piktų žmonių (5—7)

[1]*Pakilimų giesmē.* Tokią pat antraštę turi ir tolesnēs psalmēs iki 133. Bet ką ji reiškia, nežinia. Aiškintojai spēlioja, kad 15 šitų psalmių turēję giedoti levitai Padangčių šventēje, stovēdami ant 15 laiptų (kuriais buvęs sujungta žemesnysis Jerusalēs šventovēs, vadinamasis moterų šventorius, su augščiau buvusių vyrų šventoriumi), arba kad jas giedodavę žydai, eidami iš visų pusių augštyn į Jerusalę trijose didžiosiose metų šventēse, arba grįždami iš nelaisvēs. Anot kitų, pačiose psalmēse esąs šioks toks išsireiškimų ir minčių laipsniavimas, atsirandąs dēl kartojimo kaikurių žodžių. Plg 2 Moš 23, 17; 5 Moš 16, 16. — Kada Pakilimų psalmēs buvo sudētos, nieko tikro pasakyti negalima. Gal kaikurios buvo sudētos tuo metu, kai tremtiniai, Kiro paleisti, iš Babelēs « kilo » augštyn į Palestiną (plg Esdr 7, 9); jų sąlygoms bent kaikurios iš šių psalmių, rodosi, esančios priderintos. Kitose gal aprašinējamos sąlygos, buvusios Neemijo laikais. Kadangi tačiau labai maža teturime tikrų žinių apie ano laikotarpio įvykius, tai nedaug ką tikslaus galima pasakyti ir apie grįžusius anuo metu žydus iš nelaisvēs. — [2]*Viešpatie, išlaisvink...* Psalmininkas, jau daug kartų prityręs Dievo pagalbos, dabar vēl jo šaukiasi. Tos pagalbos dabar jam reikia prieš piktus žmones, kurių lūpos melagingos ir kurie savo liežuviu daro klastą. Pasitikēdamas gi, kad bus išklausytas, tuojau skelbia kaltininkams bausmę: [3]*Ką tau duos...* t y kokią gi bausmę, pritaikytą tavo piktumui, turi Dievas tau paskirti? Pagrasymas čia imamas iš priesaikos formulēs: « Dievas tai tau tepadaro ir tai teprideda, jei... » (plg 1 Kar 3, 17; 14, 44; 25, 22 ir k). Todēl kalbama apie labai sunkią bausmę, kurią Dievas paskirs. Psalmininkas tą bausmę tuojau pasako: [4]*Aštrias... vilyčias.* Galingasis Dievas nubaus tave savo rūstybēs vilyčiomis ir svilinančiomis žarijomis. Plg Ps 17, 15. Minimos ēglio žarijos: jos turi duoti daug didesnį karštį, kurs savo karštumu svilina ir naikina visa, ką paliečia. Tos žarijos kartu su vilyčiomis yra skaudžiausios bausmēs vaizdas. Piktas liežuvis tai lankas, kuriuo paleidžiamos melo vilyčios (Jer 9, 2; Pat 16, 18), tarsi pragaro ugnis (Pat 16, 27; Jok 3, 6); todēl panaši ir bausmē. — [5]*Deja man...* Paskelbtoji bausmē dar nesutiko kaltininkų, todēl psalmininkas dejuoja, kad jis priverstas pasilikti pas piktus svetimtaučius: Mosoke (ar Mešeke, tautoje, gyvenusioje tarp Juodosios ir Kaspijos jūrų, 1 Moš 10, 2) ir Kedare (Arabijos tautoje, Sirų-Arabų tyrumos krašte, 1 Moš 25, 13). Tiedvi tauti

120 (121) psalmė. Viešpats savo tautos sargas ir globėjas

1Pakilimų giesmė.
Aš keliu savo akis į kalnus:
iš kur ateis man pagalba?
2Mano pagalba nuo Viešpaties,
kurs padarė dangų ir žemę.
3Neleis svyruoti tavo kojai,
nesnaus tas, kurs saugoja tave.
4Štai nesnaus ir nemiegos
tas, kurs sergi Izraėlį.
5Viešpats saugo tave,
Viešpats tavo globa tavo dešiniame šone.
6Dieną nepažeis tavęs saulė,
nei mėnulis naktį.
7Viešpats saugos tave nuo viso pikto:
sergės tavo sielą.
8Viešpats saugos tavo išėjimą ir tavo įėjimą
ir dabar, ir per amžius

121 (122) psalmė. Sveikinimas šventojo miesto, Jerusalės

1Pakilimų giesmė. Dovîdo.
Man linksma buvo, kai man sakė:
« Mes eisime į Viešpaties namus ».
2Jau stovi mūsų kojos
tavo vartuose, Jerusale,
3Jerusale, kuri pastatyta kaip miestas,
kurios visos dalys laikosi išvien.
4Į ją žengia giminės, Viešpaties giminės,
pagal Izraėlio įstatymą Viešpaties vardo šlovinti,

paminēti čia kaip baisių neprietelių pavyzdys, su kuriais joks sugyvenimas nēra galimas

120 psalmės autorius išpažįsta, kad pagalba gaunama iš Viešpaties, sutvērējo, ir budraus sargo (1—4), kurs gina savuosius dieną ir naktį ir veda juos tikru keliu (5—8)

1*Pakilimų*... Žr Ps 119, 1. — *Į kalnus*: kur yra pastatyta Jerusalē, šventasis miestas, kur Viešpats turi savo sostą (Ps 86, 1; 124, 2), arba, trumpiau sakant: į šventąjį Siono kalną, kurio link išvestieji į Babelę kelia iš ten savo akis, kaip į dangaus augštybes ir tolybes. — *Iš kur* ... 2 Kron 20, 17; Dan 6. 10. — 3*Neleis svyruoti*... Psalmininkas toliau kalbasi su savim, ramindamas save apsvarstymu priežasčių, dēl kurių jis pilnai pasitiki Viešpačiu. — 4*Nesnaus ir nemiegos*... Jis neužsnūsta iš nuovargio, ir jo gyvenimas nepavergtas nuolatiniam pasikeitimui budējimo su miegu. — 6*Nepažeis tavęs saulē*... neištiks tavęs saulēs spinduliai. — *Nei mēnulis*, kurio įtakai pasisavinama mēnesienos liga, naktinis šaltis. Plg 1 Moš 31, 40; Apr 7, 16. — 8*Tavo išējimą ir*... Įējimu ir išējimu vadinama visi gyvenimo darbai, visi reikalai ir pareigos. Plg 5 Moš 26, 8; 31, 2; 1 Kar 29 ir k

121 psalmėje, numatydamas kelionę į šventyklą, gal jau sustojęs miesto vartuose, psalmininkas giria Jerusalę kaip gerai sustiprintą miestą, kaip Dievo garbinimo ir tautos valdymo vietą (1—5), todēl kitus ragina linkēti ir pats linki jai ramybēs (6—9)

1*Pakilimų*... Žr Ps 119, 1. Antraštēje nurodomas ir ps autorius Dovîdas; bet tai mažai tikētina, nes psalmē bus greičiausiai sudēta po Babelēs nelaisvēs. — *Man linksma buvo*... Žinia, kad galēs eiti į šventąjį miestą, sukēlē psalmininko širdyje džiaugsmo. Mintyje jis persikelia į jį ir pradeda girti. — 3*Jerusale, kuri*... Jerusalē turi išvaizdą didelio, gerai

[5]Ten pastatytos teismo krasės,
Dovîdo namų sostai.
[6]Melskite Jerusalei, kas praverčia taikai,
saugūs tebūna tie, kurie mėgsta tave!
[7]Tebūna taika tavo sienose,
saugumas tavo rūmuose!
[8]Dėl savo brolių ir savo bandžių
aš sakysiu: Tebūna tavyje ramybė!
[9]Dėl Viešpaties, mūsų Dievo namų,
aš melsiu tau, kas gera

122 (123) psalmė. Paniekintos tautos pasitikėjimas Dievu

[1]Pakilimų giesmė.
Aš keliu savo akis į tave,
kurs gyveni danguje.
[2]Štai, kaip tarnų akys
į jų viešpačių rankas,
Kaip tarnaitės akys
į jos valdovės rankas:
Taip mūsų akys į Viešpatį, mūsų Dievą,
kol jis mūsų pasigailės.
[3]Pasigailėk mūsų, Viešpatie, pasigailėk mūsų,
nes mes esame labai pasotinti paniekinimu;
[4]Labai pasotinta mūsų siela
išjuokimu pasiturinčiųjų, paniekinimu puikiųjų

123 (124) psalmė. Viešpats gelbėtojas iš didžiausio pavojaus

[1]Pakilimų giesmė. Dovîdo.
Jei Viešpats nebūtų buvęs už mus,
tegul jau sako Israėlis,

sustiprinto miesto, kurs einančia aplinkui siena padaro tam tikrą vienetą, kuriame namai ne kaip kaimuose stovi išblaškyti, bet vieni šalia kitų. — [4]*Į ją žengia...* Į Jerusalę nuo senų laikų per tris didžiąsias metines žydų šventes renkasi dvylika Dievo tautos giminių, taip, kaip įsakyta Dievo duotame įstatyme, kad čia prie šventyklos duotų garbę Dievui. — [5]*Ten pastatytos...* Jerusalē yra taip pat vyriausio teismo vieta, ir iš jos valdo visą tautą karaliai, kilę iš Dovîdo namų. — [6]*Melskite...* Psalmininkas kviečia visus Israēlaičius linkēti laimēs Jerusalei ir ramybēs jos gyventojams. — [8].[9]*Dēl savo brolių...* Linkēti laimēs Jerusalei verčia psalmininką jo meilē broliams (žydams); ypač gi reikia linkēti ramybēs dēl Viešpaties šventyklos, kad ji būtų laikoma šventa, pasiliktų laisva nuo nepriētelių užpuolimo ir nuo visokio paniekinimo bei pavojaus

122 psalmė. Pasakius, su kokiuo troškimu laukiama Dievo pagalbos (1. 2), tauta maldauja Dievo pasigailējimo, nes ji nepriētelių labai išjuokiama ir niekinama (3. 4)

[1]*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — [2]*Kaip tarnų akys...* Šeimininko ir šeimininkēs ranka valdo visus namus. Visi laukia jų rankos pamojimo, jų nurodymų. Taip Israēlio ateitis visai priklauso nuo Dievo. Į jį kreipiamos su išsiilgimu akys, kolei jis pasigailēs

123 psalmė. Psalmininkas kviečia Israēlį padaryti tokį išpažinimą: Jei Viešpats nebūtų buvęs su mumis, mes būtumēm buvę visai sunaikinti užpuolusių mus priešų (1—5). Viešpats niekais pavertē jų narsą ir tykojimus; jame mūsų pagalba (6—8)

[1]*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Dovîdo.* Ar buvo Dovîdas šitos ps auto-

[2]Jei Viešpats nebūtų buvęs už mus,
kai kilo prieš mus žmonės,
[3] tuomet jie būtų prarijęs mus gyvus.
Kai buvo užsidegęs jų įtūžimas prieš mus,
[4] tuomet vanduo būtų nuskandinęs mus ;
Būtų perėjęs upelis viršum mūsų ;
[5] tuomet būtų perėję per mus putoją vandenys.
[6]Tebūna šlovinamas Viešpats, kurs nedavė mūsų,
kaip grobio jų dantims.
[7]Mūsų siela išsprūdo kaip paukštis
iš medžiotojų žabangų ;
Žabangai sutrūko,
ir mes esame išlaisvinti.
[8]Mūsų pagalba Viešpaties vardu,
kurs padarė dangų ir žemę

124 (125) psalmė. „Kurie pasitiki Viešpačiu, yra kaip Siono kalnas''

[1]Pakilimų giesmė.
Kurie pasitiki Viešpačiu, yra kaip Siono kalnas,
kurs nepajudinamas, kurs pasilieka per amžius.
[2]Jerusalę supa kalnai :
taip Viešpats supa savo tautą
ir dabar, ir per amžius.
[3]Nes ir nepasiliks bedievių skeptras
ant teisiųjų dalios,
Kad teisieji netiestų
savo rankų prie neteisybės.
[4]Gera daryk, Viešpatie, geriesiems
ir tiems, kurių širdis tiesi.
[5]Kurie gi nukrypsta į savo kreivus kelius,
tuos tepavaro Viešpats šalin su pikta darančiais.
Tebūna ramybė ant Israėlio

---

rius, abejotina. — *Buvęs už mus* : nebūtų mūsų gelbējęs. Neprieteliai vaizduojami kaip žmonēs galingi ir įnirtę, kaip laukiniai žvērys ; pavojus buvo toks didelis, kaip nuo patvinusio sriauniausio upelio, kurs pakelēje visa nuneša. Plg Ješ 8, 7... — [6]*Tebūna šlovinamas...* Už išgelbējimą dēkojama Viešpačiui. — [8]*Mūsų pagalba...* Ne išsižadējimas Dievo, bet ištikimybē jam gelbi Israēlį

124 psalmė. Palyginimais aprašoma, koks turi būti pasitikējimas Dievu nelaimēje (1—3) ; pridedama meldimas už teisiuosius ir skelbiamas žuvimas bedievių (4. 5)

[1]*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1 — *Kurie pasitiki...* Kas tikrai pasitiki Viešpačiu, tas pasilieka tvirtas, nepajudinamas visokiuose atsitikimų pakitējimuose, kaip kalnas nepajudinamas giedroje ir audroje. Tokie yra Jerusalēs gyventojai, šventojo Dievo miesto piliečiai. — [2]*Jerusalę supa...* Jerusalē tikrai yra apsupta iš trijų šonų (išskyrus šiaurę) kalnelių ;bet gyvenanti joje šventa tauta turi dar svarbesnį apsigynimą, patį Dievą, kurs ją apsupa (kaip ugninē siena, Zak 2, 9, kaip sriauni upē, Ješ 33, 21). — [3]*Ant teisiųjų dalios* : ant burtu padalinto Israēlaičiams krašto. — *Skeptras* : valdžia. — *Netiestų savo rankų...* Bedievių prispaudimas gali greitai atvesti į nupuolimą tuos, kurių tikējimas silpnas. — [5]*Kurie gi nukrypsta...* Atsitolinančius nuo Dievo įsakymų sutiks tokia pat bausmē, kokia skirta atviriems nusidējēliams ir pagonims

125 (126) psalmė. Meldimas grąžinti tautai pilną laisvę

[1]Pakilimų giesmė.
Kai Viešpats vedė atgal Siono belaisvius,
mes buvome kaip tie, kurie sapnuoja.
[2]Tuomet mūsų burna buvo pilna juoko
ir mūsų liežuvis džiūgavimo.
Tuomet buvo sakoma pagonyse :
« Viešpats pasielgė su jais didingai ».
[3]Didingai pasielgė su mumis Viešpats :
mes pasidarėme linksmi !
[4]Pakreipk, Viešpatie, mūsų likimą,
kaip upelius pietų šalyje.
[5]Kas sėja ašarose,
tie pjaus džiūgavimuose.
[6]Eite jie eina ir verkia,
nešdamies bertinąją sėklą.
Grįžte jie sugrįš, su džiūgavimu
nešdamies savo pėdus

126 (127) psalmė. Be Dievo palaimos žmonių pastangos tuščios

[1]Pakilimų giesmė. Saliamono.
Jei Viešpats nestatys namo,
veltui vargsta tie, kurie jį stato.
Jei Viešpats nesaugos miesto,
veltui budi sargas.

---

125 psalmėje dēkojama Dievui už stebuklingą išvadavimą tautos iš nelaisvēs (1—3) ir meldžiama Dievą suteikti pilną džiaugsmą sugrįžusiems, kurie ir dabar dar tebevargsta, nes dar tebebarsto su ašaromis savo sēklą, laukdami linksmos pjūties (4—6)

[1]*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Kai Viešpats vedē atgal...* Kaikurie aiškintojai mato pirmoje ps dalyje ne aprašymą jau įvykusio išvadavimo iš nelaisvēs, bet tik pranašystę apie tą atsitikimą, ir praeitus ps laikus ima būsimųjų laikų prasme ; toks tačiau aiškinimas atrodo nelabai tikētinas. — *Buvome kaip tie...* Skirtumas tarp skaudžios nelaisvēs ir laimēto išvadavimo buvo toks didelis, kad mes tarēmēs sapnuoją ir vargiai galējome suprasti, kad tai tiesa. — [2]*Buvo sakoma pagonyse...* Net ir pagonys turējo pripažinti, kad čia išvadavimas yra Viešpaties darbas ir kad jis padarē savo tautai didelių dalykų. Plg Ješ 45, 12 ; 52, 10 ir k. — [4]*Pakreipk...* Duok dar tebepasiliekantiems ištrēmime Israēlaičiams sugrįžti į Palestiną, taip, kaip sugrįžta upeliai, lietaus metui atējus. — Grįžusieji buvo ne visa tauta, bet tik jos dalis. Kaip pietų šalis (Negebo tyruma), išdžiūvusi ir saulēs nudeginta, pavirsta į žaliuojantį ir žydintį lauką, kai tik rudenį upeliai atneša gausaus lietaus vandens, taip mūsų šalis trokšta pasilikusiųjų svetur. — [5]*Kas sēja...* Išreiškiama bendra tiesa, bet labai tinkanti grįžusių iš nelaisvēs žydų sąlygoms ir gerai jas aprašanti. Plg Esdr 3, 12... Ag 1, 6—11 ; 2, 4. 15—17. Jos prasmē, apskritai sakant, yra ta pati, kaip ir Mt 5, 4 ; palaiminti, kurie kenčia, nes jie bus paguosti. — [6]*Eite jie...* eina su nemažu vargu, berdami į dirvą brangią sēklą

126 psalmė. Be Dievo palaiminimo visos žmonių pastangos lieka tuščios (1. 2). Jis taip pat duoda šeimos laimę — vaikus (3—5)

[1]*Pakilimų...* Plg Ps 119, 1. — *Saliamono.* Psalmēs autorius minimas Saliamonas gal tik dēl to, kad 2 eil yra aliuzija į Dievo duotąjį Saliamono vardą Plg 2, Kar 12, 25. Daugumas aiškintojų mano, kad ps sudēta po Babēlēs nelaisvēs. — *Jei Viešpats...* Pasakoma bendra tiesa, kuri tuojau patvirtinama dviem pavyzdžiais, kad visoks pasisekimas

²Tuščia jums keltis prieš aušrą,
sėdėti iki vėlos nakties,
Jums, kurie valgote kieto darbo duoną ;
nes savo mylimiesiems jis duoda jos per miegą.
³Štai, Viešpaties dovana yra vaikai,
užmokestis yra kūno vaisius.
⁴Kaip vilyčios kario rankoje,
taip jaunystės sūnūs.
⁵Palaimintas žmogus, kurs jų pripildė savo saidoką :
jis nebus sugėdintas, kai grumsis su neprieteliais vartuose

127 (128) psalmė. Teisiųjų laimė naminiame gyvenime

¹Pakilimų giesmė.
Palaimintas esi kiekvienas, kurs bijai, Viešpaties,
tu, kurs vaikščioji jo keliais !
²Nes tu valgysi, ką tavo rankos uždirbo ;
tu būsi laimingas, ir bus tau gera.
³Tavo žmona kaip derlingas vynmedis
tavo namų gilumoje.
Kaip alyvmedžio atžalos tavo vaikai
aplink tavo stalą.
⁴Štai, taip laiminamas žmogus,
kurs bijo Viešpaties !
⁵Tepalaimina tave Viešpats iš Siono,
kad matytumei Jerusalės laimę per visas savo gyvenimo dienas ;
⁶Kad matytumei savo vaikų vaikus :
tebūna ramybė ant Israėlio

pareina nuo Dievo palaiminimo, be kurio žmonēs veltui darbuojasi. — ²*Tuščia jums...* Daugelis keliasi labai anksti, kad tuojau pradētų savo darbą, ir ilgai su juo sēdi ; bet jų darbas iki išvakarių neduoda jiems, ko laukia. Jie valgo tik su vargu nupelnytą duoną ; tuo tarpu kad tai, ko jie rūpestingomis pastangomis negali laimēti, Dievas suteikia savo mylimam per miegą. — *Savo mylimiesiems.* Ebr *jidido.* Toks buvo Dievo duotas Saliamonui vardas (2 Kar 12, 25), *Jedidjah, Viešpaties numylētinis.* Iš šito žodžio paaiškēja ir viso sakinio, kad tie, apie kuriuos pasakyta : *tuščia jums...* neturi Dievo palankumo, todēl darbuojasi be Dievo palaiminimo. — ³*Viešpaties dovana* : dovana, kurią Viešpats duoda. Nuo Dievo palaiminimo pareina taip pat padaugējimas šeimos vaikais. Anot 2 Moš 23, 26 ir k, neturējimas vaikų buvo laikomas bausme, nelaime. — ⁴*Kaip vilyčios...* Kas yra aštrios vilyčios stipraus kario rankoje, tai yra ištremtiesiems vaikai. — *Jaunystēs...* iš jaunų tēvų gimę, kurie yra jau užaugę tuo metu, kada tēvas eina senyn, gali jam padēti ir jį ginti, kaip aštrios vilyčios. — ⁵*Kurs jų pripildē* : kurs turi daug sūnų. — *Nebus sugēdintas...* Jaunų drąsių sūnų apstotas nebijos neteisingo teismo, daromo miesto vartuose, apgins savo teises

127 psalmėje aprašoma dievobaimingo Israēlaičio laimē namų gyvenime (1—3) ; ji yra atlyginimas už pamaldumą ; tokio pat palaiminimo meldžiama kiekvienam žmogui ir visai tautai

¹*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Palaimintas kiekvienas,* kurs garbina Dievą, sergi jo įsakymus, tarnauja jam mintimis ir darbais. Plg Ps 111, 1 ; 118, 1. — ²*Nes tu valgysi...* Ką dievobaimingasis pelnys, tuo jis pats naudosis, to neišplēš iš jo svetimieji. Jo nepalies prakeikimas, paskelbtas įstatyme 3 Moš 26 16 ; 5 Moš 28, 30. — ³*Tavo žmona...* Dievobaimingasis džiaugsis šeimos laime. Motina gyvena tik savo šeimai, remdamasi vyru, kaip vynmedis virpsčiu ar siena. Namų vidus (jų giluma) — paprasta rytiečių moterų pasilikimo

128 (129) psalmė. Israėlis, jaunystėje kentėjęs prispaudimus, maldauja Dievo pagalbos

[1]Pakilimų giesmė.
Daug užpuldinėjo mane nuo pat mano jaunystės,
tai tesako dabar Israėlis:
[2]Daug užpuldinėjo mane nuo pat mano jaunystės,
bet nenugalėjo manęs.
[3]Ant mano nugaros arė arėjai,
vedė ilgas savo vagas.
[4]Bet teisingasis Viešpats
sukapojo bedievių virves.
[5]Tebūna sugėdinti ir tepasitraukia atgal
visi, kurie nekenčia Siono.
[6]Tebūna panašūs į stogų žolę,
kuri nudžiūsta pirma, negu išraunama,
[7]kuria nepripildo savo rankos pjovėjas
nei savo sterblės pėdų rišėjas.
[8]Ir kurie eina pro šalį, nesako:
« Viešpaties palaiminimas tebūna ant jūsų! »
« Mes laiminame jus Viešpaties vardu »

129 (130) psalmė. Žmogaus kaltė ir Dievo pasigailėjimas

[1]Pakilimų giesmė.
Iš gilybės šaukiuos į tave, Viešpatie.
[2] Viešpatie, išgirsk mano balsą!
Tegul tavo ausys kreipia dėmesį
į mano maldavimo balsą.

---

vieta. Dievobaimingojo vaikai bus linksmi ir žydintys. — [5]*Iš Siono*: kur Dievas gyvena, turi savo žemišką sostą. Plg Ps 9, 12; 13, 7 ir k. — *Kad matytumei...* Atskiro žmogaus laimē tebūna padidinta džiaugsmu dēl laimingo Jerusalēs stovio. Prie viso to teprisidedie ilgas amžius, kad savo akimis matytų gausingą būrį palikuonių. — Ką psalmininkas čia žada Sen Testamento mastu (plg 3 Moš 26, 3—12; 5 Moš 28, 3—14), yra žemiški dalykai. Daug tobulesne prasme yra pažadai Nauj Testamente

128 psalmė. Nors Israēlis dažnai turējo daug kentēti nuo neteisingų priešų, bet ir ilga nelaisvē jo nesunaikino, tuo tarpu kad jo neprieteliai žuvo (1—4); tebūna tad ir dabar sugēdinti Siono priešai ir niekais tenueina jų sumanymai (5—8)

[1]*Pakilimų...* Žr 119 ps, 1. — Šita ps tikriausiai parašyta paguosti sugrįžusiems iš nelaisvēs, kuriuos smarkiai užpuldinējo priešai. — *Nuo pat jaunystēs.* Israēlio jaunystē buvo pasilikimas Egipte ir kelionē per tyrumą. Teisējų ir karalių laikais Israēlis dažnai buvo puolamas priešų, bet nebuvo sunaikintas. — [3]*Ant mano nugaros...* Patekusią į nelaisvę tautą priešai taip išnaudojo ir vargino, lyg kad būtų buvusi jų ariama dirva. — [4]*Virves*: kuriomis Israēlis buvo surištas, laikomas nelaisvēje. — [5]*Kurie nekenčia Siono*: pirmoje vietoje tie, kurie kliudē Israēlaičiams, sugrįžusiems iš nelaisvēs, statyti Jerusalēs sienas. — [6]*Į stogų žolę...* Ant gulsčių senų Palestinos namų stogų, apteptų moliu, dažnai po lietaus pradeda želti žolē, kuri, saulei pakilus, tuojau sudžiūsta, pirma negu kas nors ją išrauna, ir nelieka jos nē pēdsakų. — [8]*Ir kurie eina.* Ta proga psalmininkas primena, kas paprastai buvo daroma pjūtyje. Einą pro šalį reikšdavo pjovējams linkējimus žodžiais: *Viešpaties palaiminimas...* Tie gi tikriausiai atsakydavo: *Mes laiminame jus...*

129 psalmė. Psalmininkas, paskendęs nuodēmių gilybēje (ne tiek savo, kiek Israēlio vardu) maldauja, kad

[3]Jei tu laikysi nusikaltimus atmintyje, Viešpatie,
Viešpatie, kas išlaikys?
[4]Bet tu nuodėmes dovanoji,
kad tau būtų tarnaujama su pagarba.
[5]Aš turiu vilties Viešpatyje,
mano siela remia savo viltį jo žodžiu;
laukia [6]mano siela Viešpaties,
labiau kaip panaktiniai aušros.
Labiau kaip panaktiniai aušros
[7]telaukia Israėlis Viešpaties,
Nes Viešpatyje yra pasigailėjimas
ir gausingas yra jame atvadavimas:
[8]Ir jis išvaduos Israėlį
iš visų jo neteisybių

130 (131) psalmė. Nuolankus pasidavimas Dievui

[1]Pakilimų giesmė. Dovîdo.
Viešpatie, nesikelia puikybėn mano širdis,
nekeliamos augštyn ir mano akys.
Aš negaudau didelių dalykų
ar augštesnių už mane patį.
[2]Priešingai, aš nuraminau ir nutildžiau
savo sielą,
Kaip mažas vaikas savo motinos prieglobstyje,
kaip mažas vaikas, taip yra manyje mano siela.
[3]Turėk vilties, Israėli, Viešpatyje,
ir dabar, ir per amžius

Dievas nebeatsimindamas nuodēmių pasigailētų jo (1—4). Jis turi vilties Viešpatyje ir, remdamos Dievo gailestingumu, laukia tikro nuodēmių atleidimo, jis pats ir visa Israēlio tauta (5—8). Tai šeštoji atgailos psalmē

[1]*Pakilimų*... Žr Ps 119, 1. — *Iš gilybēs*: iš nuodēmių gilybēs, o ne iš nelaimēs gilumos. Psalmininkas čia apie nelaimes nekalba. — [3]*Jei tu laikysi*... Pats iš tos nuodēmių gilybēs jis nebegali pakilti be Dievo pasigailējimo. Jei jis neužmirš nuodēmių, jų neatleis, visi turēs žūti. — [4]*Tarnaujama su pagarba*: gauto nuodēmių dovanojimo, atleidimo vaisius bus didesnē meilē Dievui ir jo gerbimas (plg Rom 2, 4). — [6]*Labiau kaip panaktiniai aušros*. Pakartojimu tų pačių žodžių išreiškiama laukimo didumas. — [8]*Išvaduos Israēlį*: mesijinio išganymo dieną, taip, kaip žadējo pranašai (Plg Jer 3, 21—23; 24, 7; 32, 37, 40; Ez 11, 17—20)

130 psalmėje išreiškiama jausmai labai nuolankios sielos, kuri pasilieka visuomet Viešpaties rankoje

[1]*Pakilimų*... Žr Ps 119, 1. — *Dovîdo*. Kaikurie aiškintojai mano, kad šita ps sudēta Babelēs nelaisvēs metu arba net sugrįžus iš jos. — *Nesikelia puikybēn*... Psalmininkas išpažįsta, kad ir savo išviršiniu pasielgimu, ir savo giliausiais širdies jausmais jis yra tolimas nuo puikybēs. Akys, augštyn pakeltos, dažnai būna ženklas puikybēs, nuleistos — kuklumo, nuolankumo. — *Didelių dalykų*... į kuriuos veda puikybē, juo mažiau tokių, kurie prašoka mano jēgas. — [2]*Kaip mažas vaikas*. Ebr *gamul*, nujunkytas. Taip sakoma apie mažą vaiką maždaug trejų metų, jau turintį šiek tiek išmanymo. Sēdēdamas motinos prieglobstyje, prie jos prisiglaudęs, visiškai ja pasitiki ir neberodo jokių daugiau troškimų. — [3]*Turēk vilties*... taip tepasitiki Israēlis Dievu

131 (132) psalmė. Ką Dovidas pažadėjo Viešpačiui ir ką Viešpats Dovidui

1Pakilimų giesmė.
Atsimink, Viešpatie, Dovîdo naudai,
visą jo rūpestingumą :
2Kaip jis yra prisiekęs Viešpačiui,
padaręs įžadą Jokubo Galingajam :
3« Aš neįeisiu į savo namų pastogę,
nežengsiu į savo guolio patalą,
4Neduosiu miego savo akims,
savo akių vokams ramybės,
5Kolei nerasiu vietos Viešpačiui,
buveinės Jokubo Galingajam ».
6Štai mes girdėjome apie ją Ephratoje,
radome ją Jaaro laukuose.
7Įeikime į jo buveinę,
parpulkime prie jo kojų pakojo.
8Kelkis, Viešpatie, į savo poilsio vietą,
tu ir tavo didybės skrynia.
9Tegul apsivelka tavo kunigai teisybe,
ir tavo šventieji tegul džiūgaute džiūgauja.
10Dėl tavo tarno Dovîdo
neatstumk savo pateptojo veido.

---

131 psalmė susideda iš paaiškinimo dviejų priesaikų : Dovîdo Viešpačiui ir Viešpaties Dovîdui. Dovîdas prisiekē padarysiąs Viešpačiui nuolatinę šventyklą (1—5). Prie tos priesaikos pridedama paraginimai tautai lankyti dievnamį ir meldžiama Viešpatį priimti ją ir palaiminti kunigus, tautą bei karalių (6—10). Viešpats prisiekē Dovîdui, kad jo palikuonys, jei sergēs Dievo įsakymus, sēdēs per amžius jo soste, nes Viešpats pasirinko sau Sioną amžinai (11—14) ; todēl Dievo palaiminimas teks tautai, kunigams ir karaliui (15—18)
1*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — Šita ps gal sudēta Saliamono. Ji turi gana daug bendra su Saliamono malda dievnamio pašventinime. Plg 2 Kron 5, 5... — *Atsimink* ir suteik, ką esi jam žadējęs. — *Jo rūpestingumą* : su kokiuo Dovîdas stengēsi prirengti tinkamą Dievo šventyklai vietą Plg 2 Kar 7, 2 ; 3 Kar 8, 17. Ką Dovîdas buvo pažadējęs Dievui, tai jis stengēsi atitesēti. Savo apsiēmimo jis nepametē ir sunkių karų metu. Sandoros skrynios perkēlimas į Sioną buvo pirmas žingsnis į jo sumanymo įvykdymą. Kadangi pranašas Natanas buvo jam paskelbęs, jog šventyklą turēs pastatyti jo sūnus, Dovîdas prirengē visa, ko tam statymui reikējo. — 2*Jokubo Galingajam* (plg 5 e) : taip vadinama Dievas 1 Moš 49, 24 ; Ješ 1, 24 ; 40, 26 ; 60, 16. — 6*Mes* : Israēlio tauta. — *Apie ją* : apie sandoros skrynią, kuri tuo metu buvo lyg užmiršta, o dabar turējo būti perkelta į Jerusalę. — *Ephratoje.* Taip kitados buvo vadinama Betliejus ; bet čia tuo vardu pavadinta arba Betliejaus sritis, arba jis reiškia tą pat, kaip ir Ephraimas, kurio srityje sandoros skrynia pasiliko gana ilgai. — *Jaaro laukuose* : *Qirjat je'arim,* kur sandoros skrynia išbuvo 20 metų (1 Kar 7, 1. 2 ; 2 Kar 6, 2 ; 1 Kron 13, 1—8). Taigi, visos eil prasmē : mes, Israēlaičiai, girdējome sandoros skrynią esant Ephratos srityje ir tikrai radome ją tenai Karjatjarime. — 7*Pakojo.* Viešpats apreikšdavo savo čia buvimą viršum sandoros skrynios dangčio tarp dviejų kherubų (« kurs sēdi ant kherubų ». Plg Ps 79, 2 ; 98, 1), todēl sandoros skrynia buvo vadinama Viešpaties kojų pakoju. — 8*Poilsio vietą* : pajudinta iš Silo sandoros skrynia nebeturējo pastovios vietos. — 9*Tegul apsivelka...* Naujojoje šventykloje meldžiamasi visų pirma už kunigus, kad jie šventai, kaip reikalauja įstatymas, atlikinētų savo pareigas ;

11Viešpats prisiekė Dovîdui
tvirtą pažadą, nuo kurio nesitrauks :
« Tavo giminės palikuonį
aš pasodinsiu tavo soste.
12Jei tavo sūnūs laikysis mano sandoros
ir įsakymų, kurių aš mokysiu juos,
Taip pat jų sūnūs per amžius
sėdės tavo soste. »
13Nes Viešpats pasirinko Sioną
ir norėjo, kad jis būtų jam sostas :
14« Tai mano poilsio vieta per amžius,
čia gyvensiu, nes jos norėjau.
15Aš laiminte laiminsiu jos maistą,
jos beturčius sotinsiu duona.
16Jos kunigus aš apvilksiu išgelbėjimu,
ir jos šventieji džiūgaute džiūgaus.
17Tenai aš pažadinsiu Dovîdui ragą,
prirengsiu savo pateptajam žiburį.
18Jo priešus aš apvilksiu sugėdinimu,
ant jo gi spindės mano karūna »

132 (133) psalmė. Brolių sutarimo malonumai

1Pakilimų giesmė. Dovîdo.
Štai kaip gera ir kaip malonu,
kai broliai gyvena išvien.
2Kaip geriausias aliejus ant galvos,
kurs nuteka ant barzdos, ant Aarono barzdos,
kurs nuteka ant jo drabužio siūlių ;

toliau už visus Dievo garbintojus, kad jie gyvendami ramybēje ir laimēje šlovintų Dievą ; pagaliau už karalių, kad Viešpats, atsimindamas savo pažadą Dovîdui, maloniai pažvelgtų į jo pateptąjį palikuonį, karalių iš Dovîdo giminēs, sēdintį Viešpaties soste (1 Kron 29, 23), kuriam karaliaujant buvo sudēta ir šita psalmē. — 11*Tavo giminēs palikuonį...* Dovîdo vaikaičiai turi būti karaliai per amžius jo, kaip Dievo išrinktojo karaliaus, soste (2 Kar 7, 12 ; Ps 88, 4. 5. 29—38 ; Lk 1, 55 ; ApD 2, 30). Pilnai tai įvyko Mesijo asmenyje. — 15*Aš laiminte...* Iš tos savo numylētos buveinēs, iš Siono, Dievas laimins savo tautą. — 16*Jos kunigus...* Kunigai, kaip Dievo tarnai, turi būti ne tik tarpininkai išgelbējimo, malonių, bet ir patys jų turēti. — *Jos šventieji* : dievobaimingiesiems Dievas suteiks linksmybę, todēl ramybę ir laimę. — 17*Pažadinsiu.* Ebr t pažodžiui : « išželdinsiu ». Mesijas yra vadinamas « želmenimi » (atžala) Jer 23. 5 ; 33, 15 ; Zak 3, 8 ; 6, 12. — *Ragą* : galingą palikuonį, t y Mesiją. — *Žiburį.* Žiburiu simboliškai vadinama gimęs sūnus, palikuonija. Plg 2 Kar 21, 17 ; 3 Kar 11, 36 ; 15, 4 ; 4 Kar 8, 19. — *Pateptajam* : būtent, Dovîdui. — 18*Jo... ant jo.* Čia kalbama apie Mesiją. — 17 ir 18 eil, liudijant žydų aiškintojams ir šv tēvams, kalbama apie Mesiją. Jis, kaip Dovîdo vaikaitis, yra jam augąs ragas ir negęstąs žiburys (Lk 1, 68. 79 ; 2, 32)

132 psalmēje dviem palyginimais aprašoma naudingumas ir gražumas vienybēs tarp brolių

1*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Dovîdo.* Aiškintojai spēja, kad šita ps parašyta nežinomo autoriaus ir tik priskiriama Dovîdui. — *Išvien* : kai su kraujo giminyste eina kartu širdžių jausmai. Trijose didžiosiose metų šventēse visas Israēlis, kad ir trumpam laikui, turēdavo tokį džiaugsmą. Toliau jis palyginamas su brangiu tepalu ir gausia rasa. — 2*Aliejus ant barzdos...* Aaronas buvo pateptas ne taip, kaip paprasti kunigai, tik kaktoje ; bet pažymēti, kad jis gavo

[3]Kaip Hermono rasa,
kuri krinta ant Siono kalno :
Nes ten Viešpats gausingai teikia palaimą,
gyvenimą per amžius

133 (134) psalmė. Paraginimas šventnamio panaktiniams šlovinti Viešpatį

[1]Pakilimų giesmė.
Štai dabar šlovinkite Viešpatį,
visi Viešpaties tarnai,
Kurie stovite Viešpaties namuose
nakties valandomis.
[2]Kelkite savo rankas į šventovę
ir šlovinkite Viešpatį.
[3]Iš Siono tepalaimina tave Viešpats,
kurs padarė dangų ir žemę

134 (135) psalmė. Paraginimas šlovinti Viešpatį, tautos geradarį ir vieną tikrąjį Dievą

[1]Aleliuja.
Šlovinkite Viešpaties vardą,
šlovinkite, Viešpaties tarnai,
[2]Jūs, kurie stovite Viešpaties namuose,
mūsų Dievo namų prieangiuose.
[3]Šlovinkite Viešpatį, nes Viešpats geras ;
psalteriu skambindami giedokite jo vardui, nes jis saldus.
[4]Nes Viešpats pasirinko sau Jokubą,
Israėlį, kad būtų jo nuosavybė.
[5]Aš juk tai žinau : Viešpats yra didis,
ir mūsų Valdovas yra didesnis už visus dievus.

---

kunigystės valdžios pilnybę, tepamasis aliejus (2 Moš 30, 30) buvo taip gausiai išpiltas ant jo galvos, kad nutekėjo jam ant barzdos ir ant viršutinės jo drabužio siūlės (plg 3 Moš 8, 12). — [3]*Kaip Hermono rasa* : ne kad rasa nuo Hermono kalno būtų atnešama į Jerusalę, bet kad ji yra taip gausi ir taip branginama, kaip ta, kuri paprastai iškrinta Hermono kalne. Palestinoje rasa vasarą yra vienatinis atsigaivinimas augalams. — *Nes ten*... Israēlio susirinkimai yra tokie pilni palaiminimo dēl to, kad Dievas nori teikti iš Siono palaiminimą ir gyvenimą ; ir tai yra Dievo amžinai pasiliekanti tvarka

133 psalmėje budintieji prie šventyklos Dievo tarnai kviečiami šlovinti Dievą taip pat naktį ; kviečiantiems jie atsako linkējimu Dievo palaiminimo

[1]*Pakilimų*... Žr Ps 119, 1. — Šita trumpiausia psalmē tikriausiai buvo recituojama prie šventyklos, kai vakare viena dalis levitų pasitraukdavo iš tarnybos, o kita stodavo jų vieton. Pasitraukiantieji ragindavo ateinančius ir naktį šlovinti Dievą. Šitie ar vienas iš jų laimindavo pasitraukiančius. — *Visi Viešpaties tarnai* : Aarono palikuonys, kunigai ir levitai. Plg 5 Moš 10, 8. — [3]*Iš Siono* : iš šventos Dievo malonių vietos

134 psalmėje, paraginęs šlovinti sandoros Dievą, kurs didesnis už visus dievus (1—5), psalmininkas aprašinēja Dievo veikimą pasaulyje, pasireiškusį išvedimu žydų tautos iš Egipto ir užkariavimu Žadētosios žemēs (6—14). Trumpai paminējęs stabų niekingumą, baigia giesmę paraginimu šlovinti Dievą (15—21)

[1]*Aleliuja*... Plg Ps 112, 1. — [2]*Namų prieangiuose*. Todēl kartu su kunigais ir levitais kviečiami Viešpaties garbinti taip pat ištikimi Israēlaičiai. Plg Ps 115, 19. — [4]*Viešpats pasirin-*

[6]Ko tik Viešpats nori, jis daro danguje ir žemėje,
jūroje ir visose vandenų gelmėse.
[7]Jis atveda debesis nuo žemės pakraščių,
žaibais padaro lietų,
paleidžia vėją iš savo sandėlių.
[8]Jis užgavo Egipto pirmgimius,
žmones, lygiai ir gyvulius.
[9]Padarė ženklų ir stebuklų tavyje, Egipte,
prieš Paraoną ir visus jo tarnus.
[10]Jis užgavo daug tautų
ir užmušė galingus karalius:
[11]Amoriečių karalių Sehoną ir Basano karalių Ogą,
ir visus Kanaano karalius.
[12]Ir davė jų žemę valdyti,
valdyti savo tautai, Israėliui.
[13]Viešpatie, tavo vardas pasilieka per amžius,
Viešpatie, tavo atsiminimas iš kartos į kartą.
[14]Nes Viešpats gina savo tautą
ir pasigaili savo tarnų.
[15]Pagonių stabai yra sidabras ir auksas,
žmonių rankų darbai:
[16]Jie turi burną — ir nekalba.
turi akis — ir nemato,
[17]Turi ausis — ir negirdi,
ir nėra jų burnoje kvapo.
[18]Panašūs darosi į juos tie, kurie juos dirba,
kiekvienas, kurs jais pasitiki.
[19]Israėlio namai, šlovinkite Viešpatį,
Aarono namai, šlovinkite Viešpatį.
[20]Levio namai, šlovinkite Viešpatį;
jūs, kurie garbinate Viešpatį, šlovinkite Viešpatį.
[21]Tebūna šlovinamas Viešpats iš Siono,
jis, kurs gyvena Jerusalėje

135 (136) psalmė. Dėkojimas Dievui už jo geradarystes be skaičaus

[1]Aleliuja.
Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,
nes jo gailestingumas amžinas.
[2]Šlovinkite dievų Dievą,
nes jo gailestingumas amžinas.

---

ko... Žr 5 Moš 7, 6; 26, 18. — [5]*Už visus dievus*. Plg Ps 94, 3; 95, 9. — [6]*Jis daro danguje*... Nurodoma Dievo kilnumas aprašinējant jo veikalus. Dangus, žemē, vanduo, tai trys sutvertų dalykų sritys. Žr 2 Moš 20, 4. — [7]*Žaibais padaro*... Žaibavimas skelbia ateinantį lietų ir jį lydi. — *Paleidžia*... Plg Ijob 38, 22. Visa, kas gamtoje įvyksta, pareina nuo Dievo visagalybēs. — [8]*Jis užgavo*... Žr 2 Moš 12. 29. — [10]*Užgavo daug*... Žr Joz 12, 1—24. — [11]*Amoriečių*... Žr 4 Moš 21, 21... 5 Moš 2, 20; 3, 3... — [13]*Per amžius*... Dievas, kurs pasirodo toks galingas gamtoje, toks kilnus Israēlio istorijoje, visuomet ir per amžius yra tas pats. — [15]—[18]*Pagonių stabai*... Žr Ps 113, 12—16. — [19]*Israēlio namai*... Plg Ps 113, 17... 117, 2—4

135 psalmėje paraginęs apskritai šlovinti Dievą ir jam dēkoti, psalmininkas šlovina jį toliau kaip sutvērēją (1—9), kaip savo tautos vaduotoją iš Egipto (10—15), davusį jai Žadētąją žemę (16—22), ir kaip Dievą, kurs nuolat rūpinasi savaisiais (23—26)

[1]*Aleliuja*: atkelta į čia iš 134 ps

[3]Šlovinkite viešpačių Viešpatį,
nes jo gailestingumas amžinas.
[4]Kurs padarė pats vienas didelių stebuklų,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[5]Kurs su išmintimi padarė dangų,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[6]Kurs ištiesė žemę ant vandenų,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[7]Kurs padarė didelių šviesų,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[8]Saulę, kad viešpatautų dienai,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[9]Mėnulį ir žvaigždes, kad viešpatautų nakčiai,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[10]Kurs užgavo Egiptiečius jų pirmgimiuose,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[11]Kurs išvedė Israėlį iš jų tarpo,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[12]Galinga ranka ir ištiestu petimi,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[13]Kurs perskyrė Raudonąją jūrą į dalis,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[14]Ir pervedė Israėlį per jos vidurį,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[15]Ir įstūmė Paraoną ir jo kariuomenę į Raudonąją jūrą,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[16]Kurs vedė tautą per tyrumą,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[17]Kurs sumušė didelius karalius,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[18]Kurs užmušė galingus karalius,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[19]Amoriečių karalių Sehoną,
nes jo gailestingumas amžinas :
[20]Ir Basano karalių Ogą,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[21]Ir davė jų žemę paveldėti,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[22]Paveldėti savo tarnui, Israėliui,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[23]Kurs mūsų pažeminime atsiminė mus,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[24]Ir išvadavo mus iš mūsų neprietelių,
nes jo gailestingumas amžinas ;
[25]Kurs duoda maisto kiekvienam kūnui,
nes jo gailestingumas amžinas.
[26]Šlovinkite dangaus Dievą,
nes jo gailestingumas amžinas

galo. Turiniu šita ps gana panaši į 134 ps, ir apskritai joje gana daug paimta iš kitur : pav 2, 3 eil iš 5 Moš 10, 17 ; 10—22 eil iš 134 ps 8... 12 eil iš 2 Moš 13, 9 ; 15, 16 ; 15 e iš 2 Moš 14, 27. Ji yra seniausias pavyzdys mūsų litanijų. Jos kartojamieji žodžiai sutinkami kur nekur ir kitose psalmėse. — [5]*Kurs su...* Žr 1 Moš 1, 1. — [6]*Kurs ištiesē.* Žemē vaizduojama kaip lyguma plaukanti, bet neskęstanti ant vandenų

136 (137) psalmė. Liūdni Babelės nelaisvės atsiminimai

1Prie Babelės upių tenai mes sėdėjome ir verkėme,
kai atsimindavome Sioną.
2Ant ano krašto gluosnių
mes pakabinome savo arphas.
3Nes ten tie, kurie buvo mus išvedę, reikalavo iš mūsų giesmių,
ir kurie mus užgaudavo, linksmumo :
« Pagiedokite mums iš Siono giesmių ! »
4Kaipgi mes giedosime Viešpaties giesmę
svetimoje šalyje ?
5Jei užmiršiu tave, Jerusale,
tebūna užmiršta mano dešinė !
6Teprilimpa mano liežuvis prie mano gomurio,
jei aš neminėsiu tavęs,
Jei nestatysiu Jerusalės
augščiau už kiekvieną mano linksmybę.
7Atsimink, Viešpatie, prieš Edomo vaikus
Jerusalės dieną,
Kurie sakė : « Griaukite, griaukite
net ir jos pamatus ! »
8Babelės dukterie naikintoja,
palaimintas, kurs atsilygins tau
už pikta, kurį mums padarei !
9Palaimintas, kurs nutvers ir trenks
tavo vaikelius į akmenį !

---

136 psalmėje primenama, kaip Israēlaičiai nelaisvēje buvo Babeliečių kviečiami giedoti linksmas Siono giesmes ir kaip jie negalējo sutikti tai daryti (1—4). Ta aplinkybē pažadina didesnę meilę Jerusalēs, taip pat ir pageidavimą, kad būtų sunaikintas Edomas ir Babelē, Jerusalēs žuvimo kaltininkai (5—9)

1*Prie Babelēs upių*... Babelēs šalyje, be didelių upių, Euprato ir Tigrio, buvo gana daug kanalų, upēms lygių ; todēl Babelē teisingai galējo būti vadinama upių kraštu. Be to, išvestieji nelaisvēn žydai gal buvo apsigyvenę arčiau upių. — 2*Gluosnių* : ant medžių, augusių upių pakraščiuose. — *Mes pakabinome* : nebežaidēme. Stygų instrumentai paprastai buvo vartojami giedant linksmas giesmes. Kodēl nebeskambējo Israēlaičių muzika, nurodoma priežastis 3 e, o ypač 4 eil : 3*Nes ten tie*... Babeliečiai reikalavo žydų giesmių vieni smalsumo vedami, kiti gal pajuokdami ar net tyčiodamies (plg Teis 16, 25). — 4*Kaipgi mes*... Tremtiniai tuo reikalavimu jautēsi įžeisti. Giedoti Viešpaties giesmę, reikalaujant pagonims, būtų buvę paniekinimas pačios giesmēs. Giedoti ją *svetimoje šalyje*, t y svetimo dievo krašte — nes gyvendami svetimame krašte žydai rodēsi pavergti svetimiems dievams, — būtų buvęs lyg koks nusigręžimas nuo Viešpaties, užmiršimas Jerusalēs. — 5*Jei užmiršiu*... Jerusalē tremtiniams yra ne tik žemiška tēvynē, bet ji yra kartu šventas miestas, Dievo sostas. Todēl nusikaltimą Jerusalei tremtiniai laiko įžeidimu Dievo, laiko piktadarybe, kuri reikalauja keršto. Psalmininkas kalba, kaip buvo sakoma keršto įstatyme (žr Ps 108), kaip buvo įprasta panašiose sąlygose senovēs Rytuose. — 7*Prieš Edomo*... kurie piktai džiaugēsi nelaimingoje Jerusalei dienoje ir ragino griaunančius ją neprietelius. Apie Edomiečių neapykantą Jerusalei dažnai kalba pranašai ir graso jiems žiauriomis bausmēmis. Plg Ješ 34, 5—15 ; Jer 49, 7—22 ; Ez 25, 12—14 ; Am 1, 11. 12 ir k. — 9*Kurs nutvers ir*... Apie šitą žiaurų vaikų nužudymą karo metu paimtuose miestuose, įprastą senovēs tautoms, žr 4 Kar 8, 12 ; Oš 10, 14 ; Naum 3, 10. Psalmininkas linki, kad būtų sunaikintas Edomiečių miestas, minēdamas tai, kas paprastai įvykdavo paimtame mieste

137 (138) psalmė. Pasiryžimas šlovinti Dievą už geradarystes

1Dovîdo.
Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, visa savo širdimi,
nes tu klausei mano burnos žodžių.
Angelų akivaizdoje giedosiu tau skambindamas psalteriu,
2 parpulsiu prie tavo šventovės
Ir šlovinsiu tavo vardą
dėl tavo gerumo ir ištikimybės,
Nes didesnį už visaką tu padarei
savo vardą ir savo pažadą.
3Kai aš šaukiaus tavęs, tu išklausei mane,
padauginai mano sieloje stiprumą.
4Tave, Viešpatie, šlovins visi žemės karaliai,
kai išgirs tavo burnos žodžius ;
5Ir giedos apie Viešpaties kelius :
« Tikrai didelė yra Viešpaties garbė ».
6Tikrai kilnus yra Viešpats ir žiūri į pažemintąjį ;
puikųjį gi jis pažįsta iš tolo.
7Jei aš vaikščioju sielvarto viduryje, tu laikai mane gyvą,
Prieš mano neprietelių piktumą tu ištiesi savo ranką,
išgelbsti mane tavo dešinė.
8Viešpats pabaigs mano naudai, kas pradėta.
Viešpatie, tavo gerumas pasilieka per amžius ;
neapleisk savo rankų darbo

138 (139) psalmė. Pasitikėjimas Dievu visur esančiu ir visa matančiu

1Khoro vedėjui. Dovîdo. Psalmė.
Viešpatie, tu tyrinėji ir pažįsti mane,
2 tu žinai mane, kai aš sėdžiu ir kai aš keliuos.
Tu supranti mano mintis iš tolo ;
3 Kai aš vaikščioju ir kai guliu, tu pamatai,
tu žiūri į visus mano kelius.

---

137 psalmėje psalmininkas žada šlovinti visa širdimi Dievo gailestingumą, nes jis išklausē jo prašymą (1—3). Jis kviečia ir pagonių karalius girti Dievą, nes jie matē, kaip ištikimai Dievas atitesējo savo pažadus pažemintajam (4—6). Psalmē baigiama pareiškimu pasitikējimo Dievu (7. 8)

1*Dovîdo.* Spējama, kad šita ps tik priskiriama Dovîdui, žiūrint 2 Kar 7, 8... — *Angelų.* Ebr t yra žodis *'elohim.* Čia jis gali reikšti arba pagonių dievus, žemēs karalius, arba antgamtinius Dievo kūrinius, supančius jo sostą, jo angelus. Psalmininkas gieda ne dievams, ne karaliams, bet tik vienam Viešpačiui. — 2*Prie tavo šventovēs* : atsigręžęs į tavo šventnamį. — 6*Ir žiūri į...* suteikia savo malonēs nuolankiesiems, paž mintiems, skiria bausmių puikiesiems. — *Iš tolo* : iš savo dangiškų augštybių. — 8*Viešpats pabaigs* : teiks savo pagalbą ir stiprins iki galui

138 psalmėje psalmininkas apsvarsto Dievo visažinojimą (1—6), jo visurbuvimą, taip, kad jo akims net ir tamsybēs permatomos (7—12), nuostabų Dievo įvykdytą sutvērimą žmogaus, paskyrimą jo dienų ir begalinę Dievo sumanymų daugybę (13—18). Tokio Dievo akivaizdoje jis išpažįsta neapkenčiąs nusidējēlių, pasitikēdamas, kad Dievas yra jo nekaltumo liudytojas (19—24)

1*Dovîdo.* Kaikurie aiškintojai mano, kad ps autorius gyvenęs Babelēs nelaisvēs metu arba net jai pasibaigus. — *Tu tyrinēji...* Plg Jer 17, 10. — 2.3*Kai aš sēdžiu... ir kai guliu* : t y visuose mano gyvenimo veiksmuose. — *Mano mintis iš tolo* : daug anksčiau negu mano mintys kyla. — 4*Dar nēra*

4 Kai dar nėra žodžio ant mano liežuvio,
štai, Viešpatie, tu jau visa žinai.
5 Iš užpakalio ir iš priešakio tu apimi mane
ir dedi ant manęs savo ranką.
6 Labai nuostabus yra man šitas žinojimas,
labai augštas, aš jo nesuprantu.
7 Kur aš eisiu tolyn nuo tavo dvasios?
ir kur bėgsiu nuo tavo veido?
8 Jei žengčiau augštyn į dangų, tu esi tenai;
jei išsitiesčiau gelmėse, tu čia.
9 Jei imčiau aušros sparnus,
jei gyvenčiau jūros gale,
10 Ir tenai tavo ranka ves mane
ir laikys mane tavo dešinė.
11 Jei sakyčiau: «Bent tamsybės apdengs mane
ir naktis apsups mane, kaip apsupa šviesa»,
12 Pačios tamsybės nebus tau tamsios,
ir naktis švies kaip diena,
tamsybė bus tau kaip šviesa.
13 Nes tu padarei mano strėnas,
išaudei mane mano motinos įsčioje.
14 Aš šlovinu tave, kad esu taip nuostabiai padarytas,
kad tavo darbai yra nuostabūs.
Ir mano sielą tu žinai tobulai,
15 nebuvo tau paslėpta mano būtybė,
Kada aš buvau daromas slapta,
kada buvau audžiamas žemės gilybėse.
16 Mano veiksmus matė tavo akys,
ir tavo knygoje esame įrašyti visi;
dienos yra nustatytos pirma, negu buvo bent viena iš jų.
17 O man kaipgi nepakeliami tavo sumanymai, Dieve,
koks begalinis jų skaičius!
18 Jei aš juos skaičiuočiau, jų daugiau kaip smilčių;
jei prieičiau prie galo, dar tebebūčiau su tavim.

žodžio: žinai mano dar neištartus žodžius. — [7]*Nuo tavo dvasios*... Dievo dvasia čia yra jo esmė, kuriai priklauso jo visur buvimas; veidas yra būdas, kaip Dievas pasirodo žmonėms, maloningas teisiesiems, rūstus nusidėjėliui. — [9]*Jei imčiau aušros*... Jei iš rytų, kur aušra pasirodo, norėčiau su aušros spindulių greitumu persikelti į tolimiausius vakarus, kur yra jūros galas, [10]*ir tenai tavo ranka*... — [12]*Pačios tamsybės*... Nuo Dievo negalima pasislėpti ir naktį, nes jis lygiai mato tamsoje, kaip ir šviesoje. — *Tamsybė bus kaip šviesa*. Šitie žodžiai aiškintojų nelaikomi priklausančiais ps tekstui. — [13]*Mano strėnas*: mano kūno vidų. — [15]*Mano būtybė*. Ebr t pažodžiui: mano kaulai. — *Kada buvau audžiamas žemės gilybėse*: mano prigimties pradžia ir pasidarymas vietoje (motinos kūne), kur taip tamsu, kaip žemės gilybėse. — [16]*Mano veiksmus*... Šitos 138 ps ebr t nėra visai tikras; ypač šių dviejų eil, 16 ir 17, tekstas ir prasmė neaiški, todėl ne visų vienaip aiškinama ir verčiama. Galima, sakysim, versti taip: tavo akys matė mano kamuolį (mane kaip embrioną; anot kitų: mano dienų kamuolį), ir į tavo knygą buvo jos visos (dienos anksčiau nekaip kas nors pradėjo iš tikrųjų jas gyventi) įrašytos, dienos, kurios buvo iš anksto paskirtos, ir nė vienos iš jų dar nebuvo. Plg 2 Moš 32, 33. — [18]*Dar tebebūčiau su tavim*: tu visas dar tebebūtum mano neištirtas, lyg kad aš nebūčiau nieko daręs. — [19—22]*Kadgi tu užmuštumei*... Sąryšis šitų eil su kitomis nelabai aiškus. Gal psalmininkas Dievo, kurs

[19]Kadgi tu užmuštumei bedievį, Dieve,
ir žmonės kraujageriai atstotų nuo manęs!
[20]Nes jie klastingai kelia maištą prieš tave,
apgaulingai keliasi tavo neprieteliai.
[21]Argi aš nelaikau neapykantoje tų, kurie nekenčia tavęs, Viešpatie,
ar nesibodžiu tų, kurie sukilsta prieš tave?
[22]Aš nekenčiu jų pilna neapykanta;
jie pasidarė man neprieteliai.
[23]Tyrinėk mane, Dieve, ir pažink mano širdį,
mėgink mane ir pažink mano jausmus.
[24]Ir matyk, ar aš einu blogu keliu,
ir lydėk mane senuoju keliu

139 (140) psalmė. Malda prieš žiaurius ir apgaulingus priešus

[1]Khoro vedėjui. Psalmė. Dovîdo.
[2]Gelbėk mane, Viešpatie, nuo pikto žmogaus,
nuo smurtininko saugok mane:
[3]Nuo tų, kurie galvoja pikta širdyje,
kiekvieną dieną kelia vaidus,
[4]Galanda savo liežuvius kaip žaltys;
angių nuodai po jų lūpomis.
[5]Gelbėk mane, Viešpatie, iš nedorėlio rankų,
nuo smurtininko saugok mane:
Kurie galvoja pakišti man koją,
[6] puikūs slepia man kilpą
Ir virves ištiesia kaip tinklą,
pagal kelią deda man sląstus.
[7]Aš sakau Viešpačiui: Tu mano Dievas;
klausyk, Viešpatie, mano maldavimo balso.
[8]Viešpatie, Dieve, mano galingoji pagalba!
tu dengi mano galvą kovos dieną.
[9]Nepatenkink, Viešpatie, neteisiojo troškimų,
nevykdyk jo sumanymų.
Kelia augštyn [10]galvą tie, kurie yra aplink mane:
jų lūpų piktumas tekrinta ant jų.
[11]Telyja ant jų ugningomis žarijomis;
teįmeta jis juos į duobę, kad nebeatsikeltų.

---

visa tyrinēja, akyse nori labai atvirai išpažinti tikrą neapykantą bedieviams, kuriuos laiko ir savo priešais. Anot kitų: jis greičiau stebisi, kad Dievas, kurs visa žino ir mato, leidžia pasilikti bedieviams gyviems, arba: kad nusikaltimais apsunkinti žmonēs sukyla prieš tokį kilnų Dievą. — [24]*Senuoju keliu*: amžinai pasiliekančiu keliu (Ps 1, 6), vedančiu į Dievą, į amžinąjį gyvenimą, keliu, kuriuo ējo dievobaimingi senų laikų žmonēs, kaip Noē, Abraomas, kiti. Plg Jer 6, 16; 18, 15

139 psalmėje autorius maldauja Dievą išgelbēti jį nuo neteisingųjų, kurių tykojimus aprašo (1—6). Toliau pareiškęs savo pasitikējimą Dievo pagalba, linki jiems bausmēs, nusipelnytos jų pasielgimu pas Dievą, kurs apgins nekaltųjų reikalus (7—14)

[1]*Dovîdo.* Turiniu ir rašymo būdu šita psalmē primena kitas Dovîdo psalmes, pav 7, 54, 56, 63. — [4]*Galanda...* Plg Ps 5, 11; 9, 7; 54, 22; 63, 4 ir k. — [6]*Slepia man kilpą...* Tos pačios metaforos ir palyginimai sutinkami ir Ps 9, 16; 30, 5; 56, 7; 63, 6. — [8]*Mano galingoji pagalba.* Ebr t pažodžiui: mano gelbējimo (pagalbos) stiprybē. — [10]*Jų lūpų piktumas*: ką jie pikto prasimano. — [11]*Ugningomis žarijomis*: žaibais, ugnimi iš

12Žmogus piktaliežuvis nepasiliks šalyje ;
žmogų smurtininką ūmai pagaus nelaimės.
13Aš žinau, kad Viešpats gins bylą vargšo,
padarys teisybę beturčiams.
14Tikrai teisieji šlovins tavo vardą,
tiesieji gyvens tavo akivaizdoje

140 (141) psalmė. Teisiojo maldavimai prieš nedorėlių spąstus

1Psalmė. Dovîdo.
Viešpatie, aš šaukiuos tavęs : skubėk man padėti ;
išgirsk mano balsą, kai aš į tave šaukiu.
2Tekilsta į tave mano malda kaip smilkalas,
mano rankų pakėlimas kaip vakarinė auka.
3Pastatyk, Viešpatie, sargybą prie mano burnos,
budėtojus prie mano lūpų angos.
4Kad mano širdis nepakryptų prie blogo dalyko,
daryti bedieviškų nusikaltimų.
Su žmonėmis, kurie pikta daro,
aš niekados nevalgysiu skanių jų valgių.
5Teužgauna mane teisusis : tai yra malonė ;
tebara mane : tai aliejus galvai.
Nuo jo neatsisakys mano galva,
bet aš visados melsiuos jų piktumo slegiamas.
6Buvo nuleisti šalia uolos jų kunigaikščiai
ir girdėjo, kokie švelnūs buvo mano žodžiai.
7Kaip kad kas aria ir trupina žemę,
taip buvo išbarstyti jų kaulai prie mirusiųjų buveinės nasrų.
8Nes į tave, Viešpatie Dieve, krypsta mano akys ;
prie tavęs aš bėgu, nepražudyk mano sielos.
9Sergėk mane nuo kilpos, kurią man padėjo,
ir nuo spąstų tų, kurie daro neteisybę.
10Tekrinta į savo tinklus bedieviai kartu,
tuo tarpu kad aš išeisiu laisvas

dangaus. Nusidėjēliai smurtininkai yra verti tokios bausmēs

140 psalmėje autorius meldžia Dievą neleisti jam dēl priešų užpuldinējimų pasiduoti nedorų žmonių suvedžiojimams (1—4) ; jis nesipriešina teisingam plakimui, o savo priešams skelbia žuvimą, pasitikēdamas Dievu, kurs apgins jį nuo anų tykojimų (5—10)

2*Kaip smilkalas.* Smilkalai buvo kasdien deginami ant deginamųjų aukų altoriaus (3 Moš 2, 1. 15...) ir ant smilkalų altoriaus (2 Moš 30,: 34—37). — *Mano rankų pakēlimas*: malda ištiestomis ir pakeltomis rankomis. — *Vakarinē auka* : duoninē atnaša, pridedama prie kruvinos aukos. Žr 2 Moš 29, 38—42 ; 4 Moš 28, 3—8. — 3*Sargybą prie mano burnos...* Psalmininkas prašo Dievą sulaikyti jį nuo netinkamų kalbų, murmējimo, perdaug didelio dejavimo. — 4*Nevalgysiu skanių...* nesiduosiu suvedžiojamas tariamos bedievių laimēs. — 5*Teužgauna mane...* Aš sutinku pasiduoti barimams ir plakimams teisiųjų (plg Pat 27, 7) ; bet mano malda nukreipta prieš jų (nusidējēlių) piktumą. — 6.7*Buvo nuleisti...* Šių dviejų eil sąryšis su kontekstu ir prasmē visai neaiškūs ; matyti, ir jų tekstas yra gerokai sugadintas : todēl jos aiškinamos nevienaip. Vieni mano, kad čia kalbama apie atsitikimus, papasakotus 1 Kar 24, 1—16 ; 26, 8—20, kai Saulius buvo Dovîdo paleistas gyvas ir sveikas *šalia uolos* (tyrumoje) su švelniais žodžiais. Kiti supranta 6 ir 7 eil apie būsimą neprietelių nubaudimą arba apie vadų nužudymą, aprašytą 2 Kron 25, 12. — 10*Aš išeisiu laisvas* : su Dievo pagalba

141 (142) psalmė. Be pagalbos likusio žmogaus maldavimas

[1]Maskil. Dovîdo, kai jis buvo urve. Maldavimas.
[2]Dideliu balsu aš šaukiuos Viešpaties,
dideliu balsu maldauju Viešpatį.
[3]Aš išlieju jo akivaizdoje savo susirūpinimą,
patiesiu ties juo mano suspaudimą.
[4]Kai mano dvasia nerimsta manyje,
tu žinai mano kelią.
Kelyje, kuriuo aš einu,
jie paslėpė man kilpą.
[5]Aš pažvelgiu į dešinę ir matau,
ir nėra, kas manimi rūpintųsi.
Nėra man, kur bėgti,
nėra, kas domėtųsi mano gyvybe.
[6]Aš šaukiuos tavęs, Viešpatie :
aš sakau : tu esi mano priebėga,
mano dalia gyvųjų žemėje.
[7]Kreipk dėmesį į mano šauksmą,
nes aš pasidariau labai nelaimingas.
Išgelbėk mane nuo mano persekiotojų,
nes jie yra stipresni už mane.
[8]Išvesk mane iš kalėjimo,
kad aš dėkočiau tavo vardui.
Teisieji apstos mane,
kai padarysi man gera

142 (143) psalmė. Atgailojančio ir suspaudime esančio žmogaus maldos

[1]Psalmė. Dovîdo.
Viešpatie, klausyk mano maldos,
būdamas ištikimas, išgirsk mano maldavimą,
būdamas teisingas, išklausyk mane.
[2]Nešauk savo tarno į teismą,
nes nė vienas gyvas nėra teisus tavo akyse.

141 psalmėje Dovîdas maldoje dejuoja Dievo akivaizdoje, kad jis yra labai prislėgtas ir pavojų apsuptas, be padėjėjo, be paguodos (1—5) ; meldžia Dievą pagalbos, kad išvaduotas galėtų skelbti jo šlovę (8—6)
[1]*Kai jis buvo urve.* Žr 1 Kar 22, 1 ; Ps 56, 1. — [3]*Aš išlieju.* Plg Ps 41, 5 ; 61, 9 ; 101, 1. — [4]*Mano kelią* : mano padėtį, likimą (dabartinį ir būsimą). — [5]*Pažvelgiu į dešinę* : dešinėje teisme paprastai stovėdavo gynėjas (plg Ps 15, 8 ; 120, 5). — [6]*Gyvųjų žemėje* : šiame žemiškame gyvenime, čia, žemėje. — [8]*Iš kalėjimo* : iš urvo, kuriame Dovîdas buvo uždarytas kaip kalėjime, arba iš didelės nelaimės, kuri metaforiškai vadinama kalėjimu. — *Apstos mane* : džiaugdamies su manimi, kai aš eisiu dėkoti Dievui į šventyklą

142 psalmėje šaukdamos į Dievą ne kaip į rūstų teisėją, bet į jo ištikimybę ir teisingumą, Dovîdas aprašo savo pavojų, sielos suspaudimą ir, atsimindamas senas Dievo geradarybes, jam meldžiasi (1—6) ; labai prašo Dievo pasigailėti, kad būtų išvaduotas ir pamokytas tiesaus ir Dievui patinkančio kelio ; laukia maldos išklausymo dėl Dievo vardo garbės (7—12). — Tai septintoji atgailos psalmė
[1]*Būdamas ištikimas...* Psalmininkas, melsdamas sau išklausymo, šaukiasi ne tik į Dievo ištikimybę, bet ir į jo teisybę, nes Dievas, suteikdamas, ką yra žadėjęs, pasirodo ne tik

[3]Nes neprietelis persekioja mano sielą :
ištiesė ant žemės mano gyvybę,
įstūmė mane į tamsybes, kaip tuos, kurie yra seniai mirę.
[4]Ir mano dvasia silpsta manyje ;
mano viduje sustingo mano širdis.
[5]Aš atsimenu senąsias dienas,
aš mąstau apie visus tavo veikalus,
svarstau tavo rankų darbus.
[6]Aš tiesiu savo rankas į tave ;
mano siela trokšta tavęs kaip išdžiūvusi žemė.
[7]Greitai išklausyk mane, Viešpatie,
nes mano dvasia silpsta.
Neslėpk savo veido nuo manęs,
kad nebūčiau panašus į tuos, kurie žengia į kapą.
[8]Duok man greitai gauti tavo malonę,
nes aš pasitikiu tavimi.
Duok man žinoti kelią, kuriuo turiu eiti,
nes į tave aš keliu savo sielą.
[9]Gelbėk mane nuo mano neprietelių, Viešpatie ;
tavyje aš turiu vilties.
[10]Mokyk mane vykdyti tavo valią,
nes tu esi mano Dievas.
Tavo dvasia yra gera ;
tegul veda mane lygia žeme.
[11]Dėl savo vardo, Viešpatie, laikyk mane gyvą ;
kaip esi malonus, išvesk mano sielą iš suspaudimo.
[12]Ir dėl savo malonės sunaikink mano neprietelius,
ir pražudyk visus, kurie vargina mano sielą,
nes aš esu tavo tarnas

143 (144) psalmė. Karaliaus meldimas laimėti pergalę kovoje ir susilaukti žemiškų gėrybių gausumo

[1]Dovîdo.
Tebūna šlovinamas Viešpats, mano Uola,
kurs moko mano rankas kovos, mano pirštus karo ;
[2]Jis mano pasigailėjimas ir mano pilis,
mano tvirtovė ir mano vaduotojas,

---

ištikimas, bet kartu ir teisingas : todēl ir tai, kas duodama kaip pažadēta, yra vadinama teisybe. — [2]*Nešauk...* Psalmininkas žino, kad jis yra vertas bausmēs, jei Dievas teisdamas žiūrēs vien tik teisybēs ; todēl jis šaukiasi į Dievo maloningumą, kadangi visi žmonēs yra nusidējēliai (plg Ps 50, 6. 7 ; 129, 3). — [3]*Kaip tuos, kurie...* Žmogus, netekęs visai vilties ir šviesos, yra panašus į tą, kurs yra jau seniai palaidotas. — [5]*Atsimenu senąsias dienas* : geradarybes, kurias Dievas yra suteikęs tautai praeitais laikais. Plg Ps 76, 4. 6. 12. 13. — [6]*Išdžiūvusi žemē* : kaip išdžiūvusi žemē trokšta lietaus. — [7]*Neslēpk* : būk man malonus. — [10]*Lygia žeme* : kuria eidamas nebesuk upčiau ir nebebūtų pavojaus mano gyvybei. Plg Ps 25, 12 ; 26, 11

143 psalmėje nuolankiai padēkojęs už suteiktą nugalējimą kare, psalmininkas meldžia Dievą, kad, išblaškęs vardan savo didybēs besididžiuojančius priešus, išgelbētų nuo jų (1—8) ; toliau žada iškilmingą giesmę, pakartoja prašymą išlaisvinti aprašymu neprietelių bedievystēs ir jų laimēs šeimose bei lobyje (9—14) ; baigia psalmę išpažinimu, kad tikros tautos laimēs reikia ieškoti vien Dievuje (15)

[1]—[11]*Tebūna šlovinamas...* Visa pir-

Mano skydas ir mano priebėga,
kurs pavergia man tautas.
3Viešpatie, kas yra žmogus, kad tu juo rūpinies,
žmogaus sūnus, kad apie jį galvoji ?
4Žmogus yra panašus į vėjelio dvelkimą,
jo dienos — į praeinantį šešėlį.
5Viešpatie, palenk savo dangų ir nužengk,
paliesk kalnus — ir jie smilks ;
6Žaibuok žaibais ir išblaškyk juos,
paleisk vilyčias ir padaryk juose sumišimą.
7Ištiesk savo ranką iš augštybės,
ištrauk mane ir išlaisvink mane
iš daugelio vandenų, iš svetimtaučių rankos,
8Kurių burna kalba melą
ir dešinė prisiekia neteisybę.
9Dieve, aš giedosiu tau naują giesmę,
dešimčiastygiu psalteriu giedodamas skambinsiu tau,
10Kurs duodi pergalę karaliams,
kurs išgelbėjai savo tarną Dovîdą.
Nuo pikto kalavijo 11ištrauk mane,
ir išlaisvink mane iš svetimtaučių rankos,
Kurių burna kalba melą
ir dešinė prisiekia netiesą.
12Mūsų sūnūs tebūna panašūs į žolynus,
augančius savo jaunystėje ;
Mūsų dukterys kaip kampiniai šulai,
išraižyti kaip šventnamio šulai.
13Mūsų sandėliai tebūna pilni,
kupini visokių vaisių ;
Mūsų avys, tūkstantį kartų vaisingos,
tepadaugėja dešimtimis tūkstančių mūsų ganyklose ;
14 Mūsų galvijai tebūna sunkūs.
Tenebūna sienose jokio įlūžimo ar tremties,
nė klyksmo mūsų gatvėse.
15Palaiminta tauta, kuri tai turi ;
palaiminta tauta, kurios Dievas yra Viešpats

---

moji psalmēs dalis susideda iš žodžių, paimtų iš kitų psalmių, ypač iš Pss 8, 17, 32 ir 103. Tenai reikia žiūrēti ir paaiškinimų. — 12*Mūsų sūnūs*... Dēl 12—15 eil prasmēs aiškintojai tarp savęs nesutinka. Vieni, sekdami Aleksandriečių (G) ir kaikurių kitų vertimais, mano, kad čia aprašoma bedievių neprietelių laimē (žr 11 e), prieš kurią statoma tikra laimē tautos, kuri yra Dievo tauta (15 e). Anot kitų, kurie seka Ebr Masoretų, Jieron ir kitų tekstais, 12—15 eil esanti malda, kuria prašoma laimēs Dievo tautai. Šitas aiškinimas, rodosi, labiau atitinka Sen Test dvasią, kuriame yra žadamos ypač žemiškos gērybēs. — *Savo jaunystēje* : pačiame jauno amžiaus stiprume. — *Kaip kampiniai šulai... šventnamio šulai.* Šitais nevisai aiškiais žodžiais, rodosi, aprašoma apskritai graži, sveika mergaičių išvaizda. Karijatidų čia tikriausiai neturēta galvoje. — 13*Visokių vaisių* : vaisių visokių rūšių. — 14*Sunkūs* : apkrauti pjūties vaisiais, prekēmis. Apie nēštumą čia tikriausiai nekalbama. — *Sienose jokio įlūžimo* : miesto sienos ir namų mūrai testovi tvirtai. — *Tremties* : užkariauto miesto gyventojų minios, kurią priešas vedasi į nelaisvę. — 15*Palaiminta tauta* : laiminga tauta, kuri visa tai turi iš Dievo palaiminimo, laiminga tauta, kurios Dievas yra Viešpats

144 (145) psalmė. Dievo didybė ir gerumas

1Šlovinimai. Dovîdo.
Aš skelbsiu tave, mano Dieve, karaliau,
ir šlovinsiu tavo vardą per amžių amžius.
2Kasdien aš šlovinsiu tave
ir girsiu tavo vardą per amžių amžius.
3Didis yra Viešpats ir labai girtinas,
ir jo didybė neištiriama.
4Viena karta skelbia kitai tavo darbus
ir garsina tavo galybę.
5Kalba apie didingą tavo didybės garbę
ir skelbia tavo stebuklus.
6Ir sako apie baisingų tavo veikalų galybę
ir pasakoja apie tavo didumą.
7Jie garsina didelio tavo gerumo šlovę
ir džiūgauja dėl tavo teisybės.
8Maloningas ir gailestingas yra Viešpats,
neskubus rūstintis ir pilnas malonės.
9Geras yra Viešpats visiems
ir gailestingas visiems savo kūriniams.
10Tešlovina tave, Viešpatie, visi tavo darbai,
ir tavo šventieji tegul giria tave.
11Tesako apie tavo karalystės garbę
ir tegul kalba apie tavo galingumą,
12Kad padarytų žinomą žmonių vaikams tavo galybę
ir tavo didingos karalystės garbę.
13Tavo karalystė visų amžių karalystė,
ir tavo viešpatavimas pasilieka per visas kartas.
Viešpats yra ištikimas visuose savo žodžiuose
ir šventas visuose savo darbuose.
14Viešpats palaiko visus, kurie krinta,
ir pakelia visus, kurie prispausti.
15Visų akys žiūri į tave su viltimi,
ir tu duodi jiems maisto savo metu.
16Tu atgniauži savo ranką
ir pasotini maloningai visa, kas gyva.
17Viešpats yra teisingas visuose savo keliuose
ir šventas visuose savo darbuose.
18Viešpats yra arti visiems, kurie jo šaukiasi,
visiems, kurie jo šaukiasi nuoširdžiai.

---

144 psalmėje giriamas Dievas didis ir galingas darbais, geras, teisus ir gailestingas, ir skelbiama jo karalystės garbingumas (1—12). Dievas karaliauja saviesiems, ištikimai ir dosniai aprūpindamas visus, išklausydamas jų maldas ir juos sergėdamas, o nusidėjėlius išnaikindamas; todėl reikia, kad visi jį šlovintų (13—21)
[1]*Šlovinimai.* Ebr *thehillah,* žodis, kurio daugiskaita *thehillim* yra pavadinta ebr t visas psalmių rinkinys. Žr Įvadą 108 p. Šita ps yra alphabetinė; kiekviena jos eil prasideda nauja iš eilės einančia žydų alphabeto raide. Dabartiniame ebr t trūksta eil, prasidedančios raide *nun,* bet V ir G ji yra (žr 13 b eil). — *Per... amžius.* Dievo tarnų susirinkimas niekuomet nemiršta, todėl Dievas šlovinamas per amžius. — Dauguma šitos ps žodžių yra paimta iš kitų ps, o taip pat pasiskolinta iš kitų šventų knygų. — [7]*Dėl tavo teisybės*: kuri pasireiškė pagonių nubaudimu, pažadų atitesėjimu. — [8]*Maloningas...* Žr Ps 102, 8. — [13]*Viešpats yra...* Šitų žo-

19Jis vykdys valią tų, kurie jo bijo,
ir išgirs jų šauksmą, ir išgelbės juos.
20Viešpats sergi visus, kurie jį myli,
ir jis sunaikins visus bedievius!
21Tegul kalba mano burna Viešpaties šlovę,
ir tegul šlovina kiekvienas kūnas šventą jo vardą per amžių amžius

145 (146) psalmė. Vien Dievu reikia tikėtis

1Aleliuja.
Šlovink, mano siela, Viešpatį,
2 aš šlovinsiu Viešpatį savo gyvenime,
psalteriu skambindamas giedosiu mano Dievui, kolei būsiu.
3Nepasitikėkite kunigaikščiais,
žmogumi, per kurį neateina išgelbėjimas.
4Kai išeis jo dvasia, jis grįš į savo žemę;
tuomet dings visi jo sumanymai.
5Palaimintas, kieno padėjėjas yra Jokubo Dievas,
kurio viltis yra Viešpatyje, jo Dievuje,
6Kurs padarė dangų ir žemę
ir visa, kas juose yra,
Kurs palaiko ištikimybę per amžius,
7daro teisybę prislėgtiesiems,
duoda duonos alkstantiems.
Viešpats paleidžia apkaltuosius,
8 Viešpats grąžina akių šviesą akliesiems.
Viešpats atitiesia sulenktuosius,
Viešpats myli teisiuosius.
9Viešpats sergi keliaujančius,
palaiko našlaitį ir našlę,
sugadina gi nusidėjėlių kelią.
10Per amžius karaliaus Viešpats,
tavo Dievas, Sione, per kartų kartas. Aleliuja

---

džių nėra dabart ebr t MT iki eil galui; todėl ten trūksta eilutės, prasidedančios raide *nun* (fidelis, ištikimas, *ne'eman* ebr). — 18*Viešpats yra arti*.. Plg Jo 4, 23. — 19*Jis vykdys valią*: maloningai suteikdamas jiems, ko jie trokšta. — 21*Kiekvienas kūnas*: visa žmonių giminė

145 psalmėje, paraginęs pats save visuomet šlovinti Viešpatį, psalmininkas skelbia laimingą esant tą tautą, kuri ne silpnais žmonėmis, bet visagaliu Dievu pasitiki (1—6), kurs amžinai ištikimas aprūpina visus savo tautos reikalus ir karaliauja per amžius (7—10)

1*Aleliuja*. Penkios paskutinės psalmės ebr t prasideda žodžiu *halelujah*, šlovinkite Viešpatį, kurs labai gerai pasako, koks yra jų turinys. Geruose graik rankraščiuose po žodžio aleliuja yra dar pridėta: « Agėjo ir Zakarijo »; taigi, šita ps gal tikrai buvo sudėta įvardintųjų pranašų laikais. — *Šlovink*... Plg Ps 102, 1; 103, 1. — 3*Neateina išgelbėjimas*. Žmonės dažnai negali padėti, nors jie ir norėtų; tik Dievas yra visagalis. — 5*Palaimintas, kieno*... Plg ApD 14, 14; Apr 14, 7. — 6*Kurs palaiko*... Žmonės dažnai nesilaiko savo žodžio, Dievas gi atitesi visus savo pažadus. Jis maloningai aprūpina visus savųjų reikalus. — 9*Sugadina*: suklaidina juos, leidžia jiems klysti ir žūti

146. 147 (147) psalmė. Reikia šlovinti Dievas, galingas ir išmintigas Israėlio statytojas

146 ps (147, 1—11)

[1]Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,
psalteriu skambindami giedokite mūsų Dievui, nes jis meilus:
jam dera šlovinimas.
[2]Viešpats stato Jerusalę,
surenka Israėlio išsklaidytuosius;
[3]Jis gydo tuos, kurių širdis sutrinta,
ir perriša jų žaizdas.
[4]Jis nustato žvaigždžių skaičių,
vadina kiekvieną jos vardu.
[5]Didis yra mūsų Viešpats ir galingas jėgomis,
jo išminčiai nėra saiko.
[6]Viešpats pakelia pažemintuosius,
bedievius nuspaudžia iki žemei.
[7]Giedokite Viešpačiui su dėkojimu,
skambinkite gitara mūsų Dievui,
[8]Kurs apdengia dangų debesimis,
kurs žemei padaro lietų;
Kurs želdina kalnuose žolę
ir augalus, kad tarnautų žmonėms,
[9]Kurs duoda galvijams jų pašaro
ir varnaičiams, kurie į jį šaukiasi.
[10]Ne arklio stiprumas daro jam malonumo,
ir ne vyro blauzdos jam patinka.
[11]Viešpačiui patinka, kurie jo bijo,
kurie pasitiki jo gerumu

147 ps (147, 12—20)

[12]Šlovink, Jerusale, Viešpatį,
šlovink savo Dievą, Sione.
[13]Nes jis sustiprino tavo vartų užkaiščius,
palaimino tavo vaikus tavyje.

---

146 ir 147 psalmės ebr t laikomos viena 147 psalme. Ir iš tikro jos yra dalys vienos ir tos pačios psalmės. Ps autorius ragina šlovinti Viešpatį, aprašydamas Dievo galybę ir gerumą, pasireiškusį ypač Jerusalės atstatymu (146, 1—6); toliau nurodydamas jo meilingą apvaizdą pasaulyje (146, 7—11) ir minėdamas kaikurias jo ypatingas geradarybes Israėliui (147, 12—20)

[2]*Viešpats stato...* Įvardijama Viešpaties geradarybės, visų pirma atstatymas Jerusalės po Babelės nelaisvės. Iš to galima suprasti, kad ir pati psalmė parašyta po Babelės nelaisvės, gal Neemijo laikais. — [3]*Jis gydo...* Nelaisvės pėdsakos dar tebėra žymios, bet Viešpats maloningai jas šalina. — [4]*Jis nustato...* Nesunku padėti tam, kurs sutvėrė nesuskaitomas žvaigždes ir vadina jas savo vardais, todėl žino jų esmę. — [5]*Didis yra...* Dievas yra ir visagalis, ir visažinąs. — [8]*Kalnuose*: kur nepasiekia jokia žmogaus ranka. Plg Ps 103, 4. — [9]*Varnaičiams.* Plg Ijob 38, 41. Manoma, kad varnaičiai išvaromi iš lizdo labai jauni ir taip priverčiami patys ieškoti sau maisto. — Jei visi kūriniai jaučiasi priklausą nuo Dievo, tai ir žmogus turi pripažinti tą priklausymą ir nepasitikėti savimi, nes tokio perdidelio pasitikėjimo Dievas nepagiria: [10]*Ne arklio stiprumas...* kurio raitelis laiko save nenugalimu ir, jei bėga, nepasiekiamu. — *Ir ne vyro blauzdos*: ant kurių jis tariasi tvirtai stovįs ir kurios, jei reiktų trauktis, galinčios

14Davė tavo sienoms taiką,
sotina tave kviečių riebumu.
15Siunčia savo pasakymą į žemę,
greitai bėga jo žodis.
16Duoda sniegą kaip vilną,
beria šalną lyg pelenus.
17Meta savo ledą kaip duonos trupinius,
nuo jo šalčio sustingsta vandenys.
18Jis išleidžia savo žodį ir sutirpina juos ;
liepia pūsti savo vėjui — ir vandenys teka.
19Jis paskelbė savo žodį Jokubui,
savo nuostatus ir įsakymus Israėliui.
20Taip jis nedarė nė vienai tautai,
neapreiškė joms savo įsakymų. Aleliuja

148 psalmė. Dangus ir žemė turi šlovinti Viešpatį

1Aleliuja.
Šlovinkite Viešpatį iš dangaus,
šlovinkite jį augštybėse.
2Šlovinkite jį visi jo angelai,
šlovinkite jį visos jo kareivijos.
3Šlovinkite jį, saule ir mėnuli,
šlovinkite jį visos šviečiančios žvaigždės.
4Šlovinkite jį, dangų dangūs
ir vandenys, kurie yra viršum dangaus.
5Tešlovina Viešpaties vardą,
nes jis liepė, ir jie buvo sutverti.
6Jis skyrė juos būti amžius ir per amžių amžius,
davė įsakymą, kurs nepraeis.
7Šlovinkite Viešpatį nuo žemės :
banginiai ir visos jūros gelmės.
8Ugnis, kruša, sniegas, ledas,
audros vėjas, kurs vykdo jo žodį.

---

nunešti jį toli į vietą, kur nebera pavojaus. Dievui patinka ne galybē ir stiprumas (pav didelių valstybių), bet pamaldžiųjų tikējimas ir pasitikējimas. Plg Ps 19, 8 ; 32, 16—18

147, 13*Jis sustiprino...* Jerusalēs vartai buvo jau pastatyti ir aprūpinti stipriais užkaiščiais. Plg Neem 7, 1—4. — *Tavo vaikus* : tavo gyventojus. — 14*Kviečių riebumu*. Plg Ps 80, 17. — 15*Savo pasakymą* : lyg pasiuntinį, kurs tuojau vykdo, kas jo viešpaties įsakyta. 16—18 eil duodama pavyzdžiai to klusnumo Dievo žodžiui. — 18*Sutirpina juos* : sniegą, šalną, ledą. — *Vandenys teka* : pavasario vējui papūtus, viskas tirpsta, ir vanduo teka upeliais. — 19*Jis paskelbē...* Tas Dievas, kurs visus dalykus valdo ir juos savo valia tvarko, yra Dievas, kurs davē Israēliui savo apreiškimus ir suteikē jam garbingą vietą tarp tautų

148 psalmėje kviečiami visi kūriniai danguje (1—6) ir žemēje (7—12) šlovinti Dievą sutvērēją, kurs išaugština savo tautą (13. 14)

1*Šlovinkite...* Visų pirma kviečiami šlovinti Viešpatį dangiškųjų sričių gyventojai, pradedant angelais, kaip žymiausiais jų tarpe. — 2*Karevijos* : dangaus dvasių būriai. — 4*Dangų dangūs* : augščiausias dangus, skirtinas nuo oro srities, kuri taip pat vadinama dangumi, ir todēl sakoma : dangaus paukščiai, dangaus debesys. — *Vandenys, kurie...* Žr 1 Moš 1, 7 ; Ps 10, 3. — 6*Jis skyrē juos* : angelus ir dangaus žiburius. Visagalio Dievo sutvērējo nustatyta tvarka pasiliks visuomet ta pati. — *Nepraeis* : nebus atšauktas, anot kitų : nebus peržengtas. — 7*Nuo žemēs* : žemēs kūriniai. — *Banginiai* : krokodilai. Plg Ps 103, 26. — 8*Ugnis* : gal žaibai. — *Kurs*

9Kalnai ir visi jo kauburiai,
vaismedžiai ir visi kedrai;
10Žvėrys ir visi gyvuliai,
šliužai ir sparnuoti paukščiai,
11Žemės karaliai ir visos tautos,
kunigaikščiai ir visi žemės teisėjai,
12Jaunikaičiai ir taip pat mergaitės,
seniai kartu su vaikais:
13Tegul šlovina Viešpaties vardą,
nes jo vieno vardas yra kilnus.
Jo didybė pranašesnė už dangų ir žemę
14 ir teikia jo tautai augštą ragą.
Šlovė visiems jo šventiesiems,
Israėlio sūnums, tautai, kuri jam tokia artima. Aleliuja

149 psalmė. Paraginimas Israėliui šlovinti Viešpatį žodžiais ir ginklais

1Aleliuja.
Giedokite Viešpačiui naują giesmę;
jo šlovė teskamba šventųjų susirinkime.
2Tesilinksmina Israėlis savo Sutverėju,
tedžiūgauja Siono sūnūs savo karaliu.
3Tešlovina jo vardą šokiuose,
su būbinu ir skambinant kanklėmis tegieda jam,
4Nes Viešpats myli savo tautą
ir pažemintuosius papuošia pergale.
5Tedžiūgauja šventieji jo garbe,
tesilinksmina savo pataluose.
6Tebūna šlovinimai Dievo jų gerklėje
ir dviašmeniai kalavijai jų rankose,
7Kerštui daryti pagonyse,
plakimams tautose,
8Surišti jų karalius pančiais
ir jų kilminguosius geležinėmis apyrankėmis,
9Daryti juose iš anksto paskirtą teismą;
tai yra garbė visiems jo šventiesiems. Aleliuja!

---

vykdo jo žodį: Dievo siunčiamas daro tai, kam siųstas. — 14*Augštą ragą*: didelę galybę (plg Ps 17, 3; 74, 11 ir k). Taip nurodoma kita šlovinimo priežastis: Dievas tautą, išvaduotą iš vergijos ir iš po pagonių viešpatavimo, iškėlė į garbingą augštybę

149 psalmė. Israēlis turi šlovinti Dievą, savo sutvērēją ir karalių, giesmēmis ir šokiais, nes jis mylēdamas išaugština savo tautą (1—5); tauta gi turi būti pasiryžus atkeršyti maištą keliančioms giminēms ir karaliams (6—9)

1*Naują giesmę*. Plg Ps 32, 3; 37, 11 ir k. — *Šventųjų susirinkime*: tų, kurie pasilieka ištikimi Dievui ir Israēlio tikējimui. — 2*Savo sutvērēju*: nurodomos Dievo geradarybēs Israēliui: visų pirma jis pats, jo sutvērējas ir karalius. — 3*Jo vardą šokiuose*: iškilmingame susirinkime, religiniuose šokiuose su muzika. Plg 2 Moš 15, 20; 2 Kar 6, 5. 14. 16 ir k. — 5*Savo pataluose*: džiaugdamies poi siu po vargų. — 6*Dviašmeniai kalavijai*... Plg Neem 4, 16—23; 2 Mak 15, 27 (kur gal šita eil cituojama). — Pergalēs ir jį sekančio džiaugsmo vaizdu aprašoma laimingas likimas tų, kurie savo laiku turējo pavergti Kristui tautas. — 7.8*Karalius pančiais*... Čia turēta galvoje pagonys ir karaliai, priešingi Dievui ir Mesijui (plg Ps 2, 1—3; Ez 38...). — 9*Iš anksto paskirtą teismą*: Dievo skirtą ir per pra-

150 psalmė. Dievą reikia šlovinti visiems ir visur visais galimais būdais

1Aleliuja,
Šlovinkite Viešpatį jo šventovėje,
šlovinkite jį jo kilnioje tvirtovėje.
2Šlovinkite jį dėl didelių jo veikalų,
šlovinkite jį dėl jo begalinės didybės.
3Šlovinkite jį trimito garsais,
šlovinkite jį psalteriu ir kankėlmis.
4Šlovinkite jį būbinėliu ir šokiais,
šlovinkite jį stygomis ir vamzdžiais.
5Šlovinkite jį skambiais kimbolais,
šlovinkite jį čerkšiančiais kimbolais!
visa, kas kvėpuoja, tegul šlovina Viešpatį. Aleliuja!

našus paskelbtą. Žr 5 Moš 32, 41 ; Ješ 2, 12 ; 13, 9 ; 24, 1 ; 65, 6. — Tas įvykdomas Dievo skirtasis teismas yra *garbē visiems jo šventiesiems*, nes po to teismo karaliavimas, galybē ir karalystēs didybē bus Augščiausiojo duota šventųjų tautai (Dan 7, 27)

150 psalmėje kviečiama šlovinti Dievą, dalyvaujant visokiems muzikos prietaisams, ir tai ne vien Israēlis, bet kiekviena dvasia

1*Šlovinkite*... Kaip keturios pirmosios psalmyno knygos baigiamos Dievo pagarbinimu, taip ir šita penktoji knyga, o kartu ir visas psalmynas baigiamas iškilmingiausiu pagarbinimu, kuriame turi dalyvauti visi. — *Jo šventovēje*... Jo žemiškame šventnamyje ir dangaus buveinēje. Taip žmonēs ir angelai abiejose Dievo šventyklose, žemēje ir danguje, kviečiami garbinti Dievą. — 2*Dēl didelių jo*... Nurodoma garbinimo pagrindas. — Uolumas garbinant turi būti pritaikytas Dievo didybei. Reikia jis garbinti *dēl jo begalinēs didybēs*. — 3—5*Trimito garsais*... Dievo garbinimas turi būti pilnas džiaugsmo ir visuotinis, lydimas linksmos muzikos, sujungtas su šokiais. — Trimitais trimituodavo kunigai, arpha ir kanklēmis skambindavo levitai, taip pat ir kimbolais ; moterys mušē būbinēlius. Muzikos prietaisų tarpe įvardijama ir vamzdžiai, kurie niekur neminimi kaip šventos muzikos instrumentas ; bet ir jais buvo galima prisidēti prie Dievo garbēs padidinimo. — *Kimbolais.* Kimbolai (nauginēs lēkštēs) buvo vartojami dvejopi : mažesni (*skambiais kimbolais*) ir didesni (*čerkšiančiais kimbolais*). — *Visa, kas kvēpuoja*... visa, kas gyva, visos būtybēs, kuriose yra gyvenimo kvapas. — Taip baigiama šituo kilniu paraginimu visas psalmynas. Tas paraginimas siekia laimingas pasaulio pabaigos augštybes, kuriose visi kūriniai, stodami į vieną būrį, žmonijos khorui susivienijant su angelų khoru, pasidaro vieni Dievo šlovinimo kimbolai ir linksmai gieda Dievui nugalētojui pergalēs giesmę (Grigalius Nisietis). Šlovinkite Viešpatį, taip sakys jie visi

PATARLIŲ KNYGA

Įvadas

1. P a t a r l i ų k n y g a ebraiškai vadinama *Mišle Šelomoh.* Žodis *mišle* yra daugiskaita /pluralis constructus/ žodžio *mašal.* Tas *mašal* gana dažnai sutinkamas Sen Test knygose : ten juo vadinama kaikada p a r a b o l ė /prilyginimas/, kitur ilgesnė ar trumpesnė didaktinė poema, retkarčiais tikra žmonių patarlė /plg Ez 16, 44 ; 18, 2/, dažniausiai trumpas dorovinis išsireiškimas, dėsnis, mintis, sakysim 4 Moš 23, 4-7 ; 16, 18 ; 24, 4.15 *mašal* vadinami dieviški apreiškimai, Balaamo išreikšti vaizdingu, palyginamuoju stiliumi. 3 Kar 4, 32.33 skaitome, kad *Saliamonas iš Dievo gautąja išmintimi yra sudėjęs* 3000 *mešalim'ų* /daugiskaita ž *mašal*/. *Jis kalbėjo apie medžius, keturkojus* ir tt. Žiūrint įvairių Šv Rašto tekstų, kuriuose sutinkamas ž *mašal*, jo bendrą prasmę galima apibūdinti, kad *mašal* yra žmogaus nuomonė, išreikšta vaizdinga, palyginama, kaikada mįslinga forma, kuri priklauso tradicijai. Jis išreiškia dorovinį ar religinį pamokymą, kurį susidarė sau žmogaus protas, ar yra duotas dieviškos išminties. Kadangi Patarlių knyga susideda iš tokių dorovinių minčių ir pamokamų straipsnelių, tai vardas mišle jai gerai tinka. — Žodis *Šelomoh* turi nurodyti knygos autorių

2. Visose Patarlių knygos poemose ir mintyse skelbiama, giriama ir augštinama i š m i n t i s /plg Įvadą į Išminties knygą/. Ta išmintis, kurios mokoma čia, lygiai kaip ir kitose mokslinėse Šv Rašto knygose, yra ne žemiškos kilmės ; ji remiasi Dievo apreiškimu, svarsto visa, atsižvelgdama į Dievo įstatymus, grąžina visus dalykus į Dievą, kaip į jų pradžią ir galutiną tikslą. Ji visa praktinė ; lavindama žmogų visokiose dorybėse, veda jį į pilną ir tobulą laimę, tiems gi, kurie ją išjuokia, skelbia teismą. Kalba ji tačiau ne apie visas žmogaus priedermes, bet labiausiai apie tas, kurių reikia laikytis sau ir savo artimui

3. Patarlių knygoje pamokymai dažniausiai yra išreiškiami trumpais atskirais sakiniais ir tik retai ilgesnėmis poemomis ; todėl visai negalima padaryti tikro knygos turinio padalinimo, žiūrint vien tik išreikštųjų ir tarp savęs surištų idėjų ; nes vidinis sąryšis tarp atskirų patarlių čia ne didesnis kaip tarp atskirų psalmių

Žiūrint gi įvairių randamų knygoje antraščių ir patarlių įvairumo įvairiose jos vietose, galima priimti toks išviršinis paskirstymas į aštuonias dalis

Pirma dalis prasideda trumpa įžanga /1, 1-7/, kurioje pasakoma bendra knygos antraštė ir kurio tikslo joje siekiama. Po įžangos eina dešimts ilgesnių giesmių, kuriose išmintis duoda perspėjimų jaunuomenei /1,8-9,18/. Jų turinys toks : 1. Reikia vengti negero žmogaus draugystės ir klausyti išminties balso /1, 8-33/ ; 2. Laimėjimas išminties suteikia daug gerumo ir sergi nuo didelių nelaimių /2, 1-22/ ; 3. Gausus atsilyginimas išminties sekėjams /3, 1-35/ ; 4. Tėvo pamokymai apie sekimą išminties /4, 1-27/ ; 5. Reikalas sergėtis nešvarios meilės ir laikytis ištikimybės moterystėje

/5, 1-23/ ; 6. Išminties pamokymai apie laidavimą, tinginystę, vylių /6, 1-19/, ištvirkimą ir svetmoterystę /6, 20-35/, apie paleistuvių suvedžiojimus /7, 1-27/ ; 7. Pakvietimas sekti amžinąją išmintį /8, 1-36/ ; 8. Pakvietimas į du pokyliu, išminties ir paikybės/9, 1-18/

Toliau antroje dalyje, pavadintoje Saliamono patarlėmis, nesilaikant idėjų sąryšio, duodama labai daug gyvenimo taisyklių, daugiausia išreikštų vienu trumpu sakiniu, liečiančių įvairiausius dalykus. Viso čia yra 373 patarlės /10, 1-22,16/

Po to pirmojo Saliamono patarlių rinkinio eina du priedu, trečia ir ketvirta dalis, kurių pirmame vėl ilgesnėmis giesmėmis giriama išmintis ir patvirtinama jos įsakymai /22, 17-24, 22/, o antrame keletu sakinių raginama sekti teisybę ir vengti tinginystės /24, 23-34/

Penktoje knygos dalyje eina antras vėlesnis Saliamono patarlių rinkinys, karaliaus Ezekijo vyrų padarytas, kuriame vėl randame trumpais sakiniais išreištų pamokymų, būtent 127 patarles, panašias į pirmojo Saliamono patarlių rinkinį /25, 1-29, 27/

Prie jo pridėta trys mažesni rinkiniai : Teikėjo sūnaus Rinkėjo žodžiai /30, 1-31/, karaliaus Lamuėlio motinos pamokymai apie karaliaus pareigas /31, 1-9/ ir pagyrimas rinktinės moteriškės /31, 10-31/

4. Patarlių knygos tikslas išreikštas jos įžangoje : « Patarlės išminčiai ir drausmei pažinti, išmintingiems žodžiams suprasti, įsigyti šviesiam pamokymui, teisybei, lygybei ir teisumui, kad būtų duota neišmanėliams buklumo, jaunikaičiui žinojimo ir apsisvarstymo » /1, 1-4/. Neišmanėliai ir jaunikaičiai, kuriuos norima išmokyti tikros išminties,, tai ne tie, kurie nedaug teturi amžiaus, bet kurie ką tik įstoję į dorybės kelią dar neužaugo dievobaimingume

5. Pirmieji Patarlių Knygos žodžiai ir toliau knygoje randamos antraštės liudija, kad bent žymios Patarlių dalies autorius turėjo būti Israėlio karalius Saliamonas. Tą pat sako seniausis ir nuolatinis Žydų sinagogos ir katalikų Eklesijos padavimas. Tas įsitikinimas randa sau patvirtinimo Šv Rašto žodžiuose /3 Kar 4, 32/, kur pasakyta, kad karalius Saliamonas sudėjęs tris tūkstančius patarlių. Eklesinė Ben Sirakho knyga /47, 15-18/ giria Saliamono išminties didumą ir mini didelį nustebimą, kurį kėlė visur jo giesmės, jo patarlės, jo prilyginimai

Yra faktas, kad išmintinė literatūra žydėjo kaimyninėse tautose tuo pačiu metu, kada gyveno Saliamonas, kurs juk palaikė glaudžius santykius su Paraonų kraštu, o net ir žymiai anksčiau, ypač Egiptiečiuose. Garsus Egiptiečių išminčius /Ptah-hotep/ Egipto karalių V dinastijos Viziras /Pirmasis Ministeris/, kurio rašyti veikalai /2000 metų pirm Kristaus/ buvo atrasti Elefantinoje penktame amžiuje pirm Kr, gyveno ir rašė daugiau kaip tūkstančiu metu anksčiau už Saliamoną. Su nemažu tiespanašumu galima sakyti, kad kaip tarp Egipto kunigaikščių jau senesniais laikais buvo išmintinių veikalų autorių, taip ir Saliamonas savo laiku yra sudėjęs tarp kita ko daug patarlių, kurios vėliau priklausė Israėlio išminčių mokslui ir išsklaidytos buvo jų renkamos krūvon ilgus metus. Vėlesni rinkiniai buvo jų prijungiami prie senesniųjų, mažesni prie didesniųjų. Tokio rinkimo laipsniais pavyzdys jaučiamas dabartinėje Patarlių knygoje, nes ji visa yra sudartya net iš keleto nelygių rinkinių

6. Sutinkant su tuo, kad visa iš kelių rinkinių susidedanti Patarlių knyga savo bendroje antraštėje /Pat 1, 1/ yra teisingai vadinama karaliaus Saliamono patarlėmis, tuo pačiu dar nepasakoma, kad Saliamonas buvo glyiame laipsnyje ir kiekvienos knygos dalies, kiekvieno jos rinkinio auto-

rius, nes ne vienu laiku atsiradusių rinkinių antraštėse yra paminėti ir kiti autoriai. Netikėti toms antraštėms, kurios seniausių patarlių rinkėjų padėtos, negalima, kolei nėra priešingo joms tradicijos paliudijimo, ar kolei iš pačios knygos nebus visai tikrai įrodyta, kad jos klaidingos

Didžiausiu ir seniausiu tarp Patarlių kn rinkinių reikia, beabejo, laikyti tą, kurs yra antroje knygos dalyje ir turi savo atskirą antraštę : *Saliamono patarlės* /Pat 10, 1-22,16/. Savo atsiradimu jis gal siekia paties Saliamono laikus /Saliamonas karaliavo 971-926 m pirm Kr/

Žymiai vėliau yra atsiradęs kitas taip pat nemažas rinkinys, penktoje knygos dalyje /Pat 25, 1-29, 27/, apie kurį pasakyta : *Tai taip pat Saliamono patarlės, kurias surinko Judo karaliaus Ezekijo vyrai* /721-698 pirm Kr/, todėl daugiau kaip dviem šimtais metų vėliau už pirmąjį rinkinį. Jame yra viso 127 trumpos patarlės, panašios į pirmojo Saliamono rinkinio patarles

Dauguma šv Rašto tyrinėtojų tik šitudu rinkiniu laiko tikrai Saliamono patarlėmis, kad ir, laikui bėgant, nemažai pakeistomis ir pasidavusiomis vėlesnio laiko kalbos įtakoms

Pirmoji Patarlių knygos dalis /1, 1-9, 18/, kuri sudaro tarsi įvadą ar prologą į visas patarles, labai žymiai skiriasi nuo augščiau paminėtų dviejų Saliamono patarlių rinkinių. Tai nebe trumpi dviem eilutėm išreikšti posakiai, nebe vieni nuo kitų nepriklausomi aforismai, bet gana ilgi paraginimų periodai, išvystyti į nelabai tvarkingas strophas, kuriose tenka įžiūrėti jau didesnį išmintinės literaturos išsivystymą. Kas buvo to prologo autorius, apie tai nieko tikro pasakyti negalima

Trečia ir ketvirta Pat knygos dalis /22,17-24, 34/, vadinama išminčių žodžiais, yra žymiai artimesnė prologui ir į jį panašesnė, negu į Saliamono patarles

Kai pirma dalis sudaro lyg kad knygos prologą į patarles, tai šituodu priedu galima laikyti Saliamono patarlių epilogu. Bet ir jie yra tikriausiai Israėlio išminčių žodžiai. Kas gi ir kuomet surankiojo paskutinių skyrių patarles ir, pridėjęs jas prie anksčiau buvusių rinkinių, taip pabaigė veikalą, nežinoma ; bent Esdro laikais Patarlių knyga buvo jau įgijusi dabartinę savo išvaizdą

Dviejuose tolesniuose prieduose randamų patarlių autoriai gal buvo jų antraštėse įvardinti asmenys /30, 1 ; 31, 1/, Aguras Masietis ir Lamuėlis Masietis, nors dabar nebėra jokių žinių, kas jie tikrumoje yra buvę. Ar giesmė apie rinktinę moteriškę /31, 10-31/ parašyta Saliamono, ar kurio kito autoriaus, apie tai negalima nieko tikro pasakyti

7. Patarlių knygai Žydų sinagoga pripažįsta dievišką kilmę ir turi ją savo šventų knygų kanone. Amžių bėgyje buvo ir Žydų aiškintojų tarpe kilę abejonių apie jos vertę, bet tos abejonės buvo tuojau atmestos kaip priešingos tiesai

Dievo įkvėptu veikalu ir savo šv knygų kanono dalimi laikė Patarlių knygą ir laiko katalikų Eklesija. Kokioje pagarboje ji buvo Kristaus laikais, parodo N Testamentas, kuriame Patarlių knygos žodžiai ir aiškiai minimi ir dar dažniau daroma į juos aliuzijų /žr Jok 4, 6 ; Žyd 12, 5 ; 1 Petr 2, 17 ; 4, 18 ; 5, 5 ; 2 Petr 2, 22 ir k/. Eklesijos tikėjimą randame išreikštą jau apaštalinių tėvų, šv Barnabo, Klemenso Rom, Ignaco, Polikarpo raštuose, o taip pat daugybės vėlesniųjų rašytojų veikaluose. Teodoro gi Mopsuestiečio nuomonė, būk Patarlių knygą sudėjęs Saliamonas vien savo išmintimi remdamos, todėl be šv Dvasios įkvėpimo, buvo Eklesijos pasmerkta /Conc V Constantinop II/

Šv Tėvams Patarlių knyga buvo *Panaretos sofia* (πανάρετος σοφία), išmintis mokanti visokios dorybės. Iš tikrųjų Saliamonas joje pasirodo vyriausiu senovės doros mokytoju, duodančiu geriausių pamokymų kiekvienam žmo-

gaus amžiui, visokioms gyvenimo aplinkybėms, tinkančiu visiems laikams ir visoms šalims. Jo mokslas prakilnus ir tyras savo dėsniuose ; jis teikiamas visu rimtumu ir malonumu, kokio laikosi tik geriausis tėvas, motina savo vaikų atžvilgiu

Nemažą vertę turi Patarlių knyga ir tikėjimo dalykuose. Daug svarbiausių tiesų, tokių kaip sutvėrimas, sielos nemarumas ir ypač Dievo prigimtis, joje visai aiškiai išreikšta. Joje parodoma antrasis švenč Trejybės asmuo, Dievo žodis kaip įasmeninta išmintis /žr 8 skyr/. Tuo būdu Saliamonui teko garbė duoti Mesijui Išminties vardą, kurs stovi artimuose santykiuose su Žodžiu /Logos/, apreikštu šv Jonui Apaštalui

PATARLIŲ KNYGA

kurią Ebrajai vadina Mišle

1. [1]Israėlio karaliaus, Dovîdo sūnaus, Saliamono patarlės :
[2]Išminčiai ir drausmei pažinti,
išmintingiems žodžiams suprasti,
[3]Įsigyti šviesiam pamokymui,
teisybei, lygybei ir teisumui,
[4]Kad būtų duota neišmanėliams buklumo,
jaunikaičiui žinojimo ir apsisvarstymo.
[5]Išmintingas klausydamas bus išmintingesnis,
ir išmanąs įsigys mokėjimo tvarkytis.
[6]Jis stebės patarlę ir slaptingą prasmę,
išminčių žodžius ir jų mįsles.
[7]Baimė Viešpaties yra išminties pradžia :
išmintį ir pamokymą niekina paikieji.

1,1-7. Patarlių knyga pradedama trumpa įžanga, kurioje pasakoma jos antraštē, autorius, tikslas ir turinys

1. [1]*Israēlio karaliaus.* Ebr tekste tais žodžiais pasakoma, kad patarlių knygos autorius buvęs Israēlio karalius Saliamonas, Dovîdo sūnus. Kokia prasme Saliamonas buvo Patarlių knygos autorius žr Įvadą — *Patarlēs.* Tai visos knygos antraštē

[2]*Išminčiai...* Pasakoma Patarlių knygos tikslas. Išmintis, Ebr *khokhma* /žiūrint jo pradinēs prasmēs, gali reikšti tvirtumą/, yra praktinis pažinimas prievolių /Baz, Beda/. Drausmē Ebr *musar* /reiškia taip pat auklējimą/ tai apmalšinimas aistrų ir geidulių. Pažinti išmintį ir drausmę reiškia įsigyti tokį išmintingą išauklējimą, kurs paremtas pažinimu galutinų žmonēms privalomų pagrindų. — *Išmintingiems žodžiams* : Gudrioms, išmintingoms šnekoms. Ebr ž *binah,* žiūrint jo kilmēs, reiškia mokējimą atskirti gera nuo pikto, tiesą nuo melo. — [3]*Įsigyti pamokymui.* Ebr *musar haskel* praktinēs išminties pamokymai. — *Teisybei, lygybei ir tiesumui.* Tie trys žodžiai vartojami kaip sinonimai. Skirtumą tarp jų galima daryti tokį : Pirmuoju išreiškiama teisybēs idēja apskritai, antruoju dovana daryti sveikus nutarimus apie dalykus, trečiuoju - žmoguje esąs tiesumas, teisingumo jausmas. — [4]*Kad būtų duota...* Čia ir tol pasakoma, kokį pritaikymą turi rasti išminties ir drausmēs pažinimas ir tt neišmanēliuose ir išmintinguosiuose /4.6 e/. — Neišmanēliais, Ebr *petha'im* /atvirais/, pavadinta sielos neprityrusios, atviros visokiai įtakai, kaip gerai, taip ir blogai. Kadangi jiems gresia pavojus pasiduoti piktam suvedžiojimui, todēl jiems ypač reikia pamokymo /plg Ps 118,8/. — *Buklumo.* Ebr *'ormah.* Čia turēta galvoje geras gudrumas, akylumas. — *Jaunikaičiui.* Jaunam amžiui taip pat labai reikia išminties pagalbos. — *Apsisvarstymo.* Jo dažniau trūksta jauname amžiuje. — [5]*Išmintingas...* Ebr t galima versti taip : Tegul juos priima išmintingas ir tepadidēja žinojimu ir išmanąs teįsigyja daugiau mokējimo valdyti. — *Mokējimo tvarkytis.* Ebr ž *thakhbuloth* reiškia visų pirma mokējimą valdyti laivą, toliau gi mokējimą valdyti, tvarkyti, vesti save ir, reikalui esant, tarp daugybēs gyvenimo audrų. — [6]*Jis stebēs...* Ebr t : Kad suprastų patarlę ir tamsią /supainiotą/ šneką /ebr *melitsah*/ t y tokią, kuriai reikia išaiškinimo. Taip nurodoma tikslas, kurį turi pasiekti išmintingieji (5 e) — *Mįsles.* Ebr ž *khidoth* (liter) reiškia mazgus. Vyriausi išmintis yra tai suprasti slaptingus, mįslēs pavidale pasakytus žodžius. Plg Teis 9, 8 ; 14, 12... — [7]*Baimē* : Kūdikių baimē.

* * *

[8]Klausyk, mano sūnau, savo tėvo drausmės
ir nepamesk savo motinos pamokymo.
[9]Nes tai yra malonės vainikas tavo galvai
ir puošianti grandinė tavo kaklui.
[10]Jei vilioja tave nusidėjėliai,
nepritark jiems.
[11]Jei jie sako : Eikš su mumis, patykokime nužudyti dorą žmogų,
slapčia spęskime be priežasties nekaltam žabangus,
[12]Prarykime jį kaip pragaras,
visai visą, kaip tą, kurs žengia į kapą ;
[13]Mes rasime visokio brangaus lobio,
prisikrausime savo namus grobio.
[14]Mesk savo burtą su mumis,
tebūna visų mūsų vienas delmonas.
[15]Mano sūnau, neeik su jais,
sulaikyk savo koją nuo jų takų.

Ji reiškia visas žmogaus prievoles Dievo atžvilgiu, vidinį ir išviršinį garbinimą Dievo ir jam tarnavimą. Ji atsiranda iš supratimo, kad Dievas visa mato, atsilygina už gera, plaka už pikta. Tik po jos eina dorybēs ir meilē /Aug/. — *Išminties.* Ebr t : Žinojimo. Bet žinojimas čia yra išminties sinonimas. — *Pradžia* : Draug ir pagrindas. Plg Ps 110,10 ; Ekli 1,16. — *Paikieji* : Bedieviai, kurie savo bedievybe ištikrųjų niekina išmintį. Ebr *'evilim,* Žmonēs sunkūs, atkaklūs, kurie nenori klausyti jokios patarties

I. Išminties perspėjimai jaunuomenei

1. Reikia vengti piktųjų draugystės ir klausyti išminties balso

1,8-33. Trumpai paraginęs laikytis tēvų pamokymų /8.9/, knygos autorius įspēja, kad reikia saugotis draugavimo su bedieviais, kurie nori kenkti artimui /10,14/, nes toks draugavimas veda į žuvimą /15-19/, ir reikalauja paklausyti pakvietimo išminties, kuri nepadeda nusidējeliams, dargi palieka juos visai žūti /16-33/

[8]*Klausyk, mano sūnau...* Patarlių autorius kalba jaunuomenei kaip žmogus vyresnio amžiaus ir turįs patyrimo. — *Tēvo drausmēs... motinos pamokymo.* Auklējimas, kad būtų pilnas, dažnai turi būti sujungtas su draudimu. Motinos pamokymas paprastai meilingesnis. Patarlių autorius dažnai ragina klausyti tēvo ir motinos įsakymo, patvirtindamas savo žodžius pažadējimu laimēs ar priminimu kietos bausmēs. — *Nepamesk.* Ebr t : Nepaniekink. — [9]*Malonēs vainikas* : Dorovinio gražumo simbolis

[10]*Jei vilioja tave...* Pirmas didelis pavojus neprityrusioms sieloms ir jaunuomenei tai nusidējēlių draugystē. Vienatinis tikras apsigynimas nuo to pavojaus tai atsakyti į visus nedorųjų viliojimus : Ne. — [11]*Patykokime...* Patykoję slapčia užmuškime žmogų, kad galētumēm pasinaudoti jo turtais. Užmušimų ir plēšimų niekuomet nestigo Palestinoje ; juose dalyvaudavo ne tik paprasti galvažudžiai, bet taip pat šalies galiūnai /plg Teis 11,3 ; 1 Kar 22,2 ; Ps 10,8... Oš 4,2 ir k/. — *Spęskime be priežasties nekaltam...* Piktadariai patys taip nekalba. Knygos autorius pridēdamas tuos žodžius nuo savęs paaiškina, ko vertas jų pasielgimas. Tokie piktadariai dažnai būna godūs kaltintojai ar turtingi prispaudējai ; jiems aprašyti dažnai vartojama vaizdas galvažudžio, kurs puola iš pasalų savo auką ar ją užmuša melagingų žodžių vilyčiomis ; taip pat ir palyginimas su plēšriu žvērimi, slapčia tykojančiu grobio. Plg Ekli 34,25. — [12]*Prarykime...* Vaizdas nepasotinamo persekiotojų godumo. — *Pragaras* : Mirusiųjų buveinē. — *Gyvą.* Aliuzija į 4 Moš 16,30... — *Visą* — Anot kaikurių : Nenusikaltusį. Bet paralelizmas nurodo, kad čia kalbama ne apie žmogaus dorumą, bet

16Nes jų kojos bėga į pikta
ir skuba kraujo išlieti.
17Tačiau veltui tiesiama tinklas
sparnuočių akyse.
18Jie tykoja taip pat kraujo
ir daro klastas prieš savo sielas.
19Tokie yra takai kiekvieno gobšo ;
jie patys iš savęs išplėšia gyvybę.
20Išmintis šaukia lauke ;
ji paleidžia savo balsą aikštėse.
21Ji šūkauja minių priešakyje ;
miesto vartų angose ji taria savo žodžius ir sako :
22Iki kolei jūs, neišmanėliai, mėgsite vaikystę ?
iki kolei paikieji geis to, kas jiems kenksminga,
ir neišmanėliai nekęs žinojimo ?
23Gręžkitės, kai aš jus baru !
štai aš paskleisiu jums savo dvasią
ir duosiu jums pažinti savo žodžius.
24Kadangi aš šaukiau, ir jūs priešinotės,
tiesiau savo ranką, ir nebuvo kas pažvelgtų ;
25Kadangi jūs paniekinote visus mano patarimus
ir nieku vertėte mano pabarimus,
26Tai ir aš juoksiuos, kai jūs žūsite,
ir tyčiosiuos, kai jums ateis tai, ko jūs bijote,
27Kada ūmiai užpuls nelaimė,
ir žuvimas užklups lyg audra,
kada ateis jums sielvartas ir suspaudimas.
28Tuomet jie šauksis į mane, bet aš neklausysiu ;
jie kelsis anksti, bet manęs neras.
29Nes jie laikė neapykantoje drausmę
ir nepriėmė Viešpaties baimės,

---

apie pražudymą jo viso. Tai randa patvirtinimą ir LXX tekste, kuriame pasakyta : Išdildykime jo atminimą iš žemės. — 13*Mes rasime...* Nužudymo tikslas. — 14*Mesk savo burtą su mumis.* Burtomis buvo vadinami akmenėliai, kuriuose pažymėdavo burta ištraukiamus vardus, dalykus. Taigi : Mesk savo akmenėlius su mūsiškiais, kad dalyvautumei grobyje. — *Vienas delmonas* : Ką mes išplėšime, priklausys ir tau. — 15*Neeik su jais* : Nesirink sau jų gyvenimo kelio. — 16*Nes jų kojos bėga...* Pirma priežastis neeiti su nusidėjėliais : Nes jie daro pikta ir uoliai pasiduoda tam piktumui. Plg Ješ 59,7. — 17*Tačiau.* Ebr t : Nes. — *Veltui tiesiama...* Tai pirmutinė patarlė tikra to žodžio prasme. Nežiūrint jos trumpumo, ji ne vienaip suprantama. Anot vienų : žabangai, kuriais nusidėjėliai nori tave sugauti, per daug gerai matomi ; nelysk į juos. Neteisingas pelnas tau aiškiai statomas prieš akis lyg tinklas, kad tave įpainiotų į nuodėmę ; taigi tu nesiduok sugaunamas, nepritark jų piktumui ; /pasinaudok budrumo ir maldos sparnais ir skrisk šalin/. Anot kitų : Kas iš to, kad paukščiai mato tiesiamą tinklą ; jie duodasi apgaunami viliojančiu maistu ir lenda į tinklą. Panašiai piktadariai būtinai ir nusikalsdami eina paskui savo geidulius ir lyg tyčia pritraukia sau Viešpaties teismą ir prapultį. — 18*Jie tykoja...* /Jie neskrenda šalin nuo matomų žabangų/. Spęsdami žabangus kitiems /11 e/, jie pražudo patys save. — 19*Tokie yra takai* : Toks likimas. — *Kiekvieno gobšo.* Ebr t : Plėšiančio grobį. — *Jie išplėšia...* Plg Istorija Naboto vynuogyno /3 Kar 21/. Ebr t gal : /grobis ar godumas/ atima gyvybę iš tų, kurie jam pasiduoda

30Nepasidavė mano patarimui
ir paniekino visus mano pabarimus.
31Taigi jie valgys savo kelio vaisius
ir sotinsis savais sumanymais.
32Neišmanėlių nusigręžimas užmuša juos pačius,
ir paikųjų laimė pražudo juos.
33O kas manęs klauso, tas ilsėsis be išgąsčio
ir naudosis apstybe, nebijodamas nelaimių
2. 1Mano sūnau, jei priimsi mano žodžius
ir laikysi pasislėpęs pas save mano įsakymus,
2Taip kad tavo ausys klausysis išminties,
tai palenk savo širdį gudrybės pažinti.
3Nes jei šauksies į išmintį
ir palenksi savo širdį į gudrybę,

20*Išmintis*. Ebr *khokhmoth*, pluralis ma estatis parodo, kad čia kalbama apie išmintį ne kaip apie žmogaus sielos savybę, bet apie nesutvertą, įasmenintą išmintį, apie antrąjį Dievo asmenį, Dievo *Žodį* /Atan, Kiril, Grig-Naz, Tertul, Aug, Beda/. — *Lauke... aikštēse*. Taip išreiškiama, kad išmintis moko visur ir tai su didele galybe. — 21*Minių priešakyje*. Anot Ebr t : Kur įeinama į triukšmingas vietas, t y, kur susirenka ūžiančios minios. — *Miesto vartų angose*. Anot Ebr t : Prie vartų angų, mieste, t y ten, kur žydų įpročiu buvo daromos jų viešos sueigos, kur išminties balsą galējo išgirsti daugybē žmonių. Plg Ps 68,13 ir k. — 22*Iki kolei...* Nekantrumo klausimas. Ebr t : Iki kolei jūs, neišmanēliai, mēgsite neišmanymą ? Ir jūs, pasityčiotojai, mēgsite pasityčiojimą, ir paikieji neapkęs žinojimo ? — Neišmanēlius /Ebr *pethajim*, žr 4 e/ nesunku suvedžioti. Pasityčiotojai /Ebr *letsim*/ tai laisvamaniai, kurie mano nesą Dievo, Dievas nežiūrįs žmonių darbų. Paikieji /Ebr *kesilim*/ tai tie, kurie dēl gērių nežiūri tos tiesos, kad Dievas plaka piktuosius, ar net nekenčia tos tiesos. — 23*Gręžkitēs...* Jie visi eina blogu keliu ; išmintis gi reikalauja, kad jie pakeistų savo elgesį, grįžtų į gerą kelią. — *Aš paskelbsiu...* Ebr t gal : Aš išliesiu... Tas pats pažadas pirmiau išreikštas pranašo Joēlio /2,20/ ; jį vēliau panaujino Jēzus Kristus /Jo 14,26 ; 15,26/. — *Savo žodžius* : Savo mokslą. — 24*Kadangi aš šaukiau...* Trumpai primenama didelis Dievo gailestingumas žmonēms ir jų nedēkingumas. — *Tiesiau savo ranką* : grasydamas. Plg Ješ 65,12 ; 66,4 ; Jer 7,13. — 26*Tai ir aš juoksiuos... Tyčiosiuos...* Plg Ps 2,4 ; 36,13 ir k. Taip skelbiama baisi bausmē. — *Kai jums ateis...* Ebr t : Kai ateis jums baisumas. — 27*Kada ūmiai...* Bausmē ateis netikētai. Ebr t : Kuomet baisumas ateis jums lyg audra ir jūsų nelaimē atūš kaip viesulas. — Dvidešimt septinta eilute baigiasi atsiliepimas į paikuosius, pradētas 22 e. — 28*Tuomet jie šauksis...* Čia išmintis kalba nebe paikiesiems, bet apie juos. — *Į mane*. Iš čia pasirodo, kad išmintis neskiria savęs nuo Dievo, taigi ji yra Dievas. — 29*Drausmę*. Ebr t : Žinojimą. — 31*Savais sumanymais* : Nelaimēmis, kurios jiems patiems radosi iš jųjų sumanymų. — 32*Neišmanēlių nusigręžimas...* Įvyks taip, kaip pasakyta 31 e, nes neišmanēlių nusigręžimas nuo išminties perspējimų, nuo Dievo užmuš juos pačius. — *Laimē*. Tikriau anot Ebr t : Pasitikējimas savimi, nieku nepagrįsta ramybe. — 33*Naudosis apstybe*. Tų ž nēra Ebr t. — *Nebijodamas nelaimių*. Ebr t : Nereikalaus rūpintis nelaimēs baisumu

2. Įsigijimas išminties suteikia daug gerumo ir sergi nuo didelių nelaimių

2,1-22. Kas ieško išminties, tas ją randa ir naudojasi jos teikiamais patogumais /1-9/, Išmintis išgelbi savo prietelius nuo nelabų žmonių ir nuo moterų paleistuvių žabangų /10-19/. Tik išminties sekējai laimi teisiųjų užmokestį /20-22/

2. 1*Jei priimsi* ... Ebr t : skyrius prasideda ilgu sąlyginiu sakiniu, kurio protasis yra 4-je e, gi apodosis 5-je e. — *Laikysi pasislēpęs* ... Kaip brangų turtą, kad kas nepavogtų. — 2*Tai palenk* ... Ebr t : Jei tu pa-

[4]Jei ieškosi jos kaip pinigų
ir kasi ją sau kaip turtus,
[5]Tuomet tu suprasi Viešpaties baimę
ir rasi žinojimą Dievo,
[6]Nes Viešpats duoda išmintį,
ir iš jo burnos eina gudrybė ir žinojimas.
[7]Jis palaiko tiesiesiems išgelbėjimą
ir globoja vaikščiojančius be vyliaus,
[8]Saugoja teisybės takus
ir sergi šventųjų kelius.
[9]Tuomet tu suprasi teisybę ir lygybę,
ir tiesumą ir kiekvieną gerą taką.
[10]Jei išmintis įeis į tavo širdį,
ir žinojimas patiks tavo sielai,
[11]Tai patartis sergės tave,
ir gudrumas saugos tave,
[12]Kad būtumei išgelbėtas nuo pikto kelio
ir nuo žmogaus, kurs kalba iškraipytus dalykus,
[13]Nuo tų, kurie pameta tiesų kelią
ir vaikščioja tamsiais keliais,
[14]Kurie džiaugiasi pikta padarę
ir linksmai šukauja blogiausiuose dalykuose ;
[15]Kurių keliai iškraipyti
ir kurių takai vingiuoti ;
[16]Kad būtumei išgelbėtas nuo svetimos moters,
nuo svetimtautės, švelninančios savo žodžius,
[17]Kuri pameta savo jaunystės vadą
ir yra užmiršus savo Dievo sandorą ;
[18]Nes jos namai yra pakrypę į mirtį,
ir jos takai į mirusiųjų buveinę.
[19]Visi, kurie įeina pas ją, nebegrįžta
ir neberanda gyvenimo takų ;
[20]Kad tu vaikščiotumei geru keliu
ir laikytumeis teisiųjų takų.

---

lenksi savo širdį... Patarlių knygoje į širdį dažniausiai žiūrima kaip į protinio gyvenimo vidurį. — [3]*Ir palenksi savo*... Ebr t : Ir jei pakelsi savo balsą į gudrybę, tai ne tik klausysies jos savo ausimis, bet pats į ją šauksies, kad tave pamokytų. — [4]*Ir kasi ją*... Palyginimas paimtas iš užkasto žemėse turto. Gyvenimo sąlygoms esant ne labai tikroms, senovėje matomai dažnai slėpdavo savo brangenybes, užkasdami jas į žemes ; todėl ten jų dažniau ir ieškodavo. Panašiu palyginimu naudojosi Išganytojas Mt 13,44. — [5]*Suprasi* : Imsi į širdį kaip dvasinį lobį. — *Baimę* : Išganingą kūdikių baimę /žr aug 1,7/. Išminčiai ji yra tai, kas statulai pamatas /Ambr/. — *Žinojimą* : Jis bus baimės vaisius. — [6]*Nes Viešpats duoda*... Plg Ekli 39,8 ; Jok 1,5. Išmintis yra kartu Dievo dovana ir žmogaus pastangų vaisius. — [7]*Jis palaiko*. Dievas tarsi laiko atidėjęs išgelbėjimą, laimę, kad ją tinkamu laiku suteiktų. — *Ir globoja*... Ebr t : /Jis/ skydas vaikščiojantiems tobulume. Plg Rom 12,16. — [8]*Teisybės* : teisingųjų, tų, kurie laikosi teisybės. — [9]*Tuomet* : Jei Dievas suteiks tai, kas paminėta 6-8 e. — *Teisybę* : Žr aug 1,3. — *Gerą taką* :Visa kas gera ir šventa praktiniame pasielgime

[10]*Jei išmintis*... Pasakoma būtina toliau žadamų gerumų sąlyga. — [12]*Nuo pikto kelio* : Nuo kelio, vedančio į piktą. — *Nuo žmogaus, kurs*... Aprašoma nedoras žmogus, nuo kurio apsaugo išmintis. Visa yra jame pikta. Žodžiai : *Kalba iškraipytus dalykus* : pasielgimas : [13]*pameta tiesų kelią ir vaikščioja tamsiais keliais* : jausmai : [14]*Džiaugiasi pikta*

[21]Nes teisieji gyvens šalyje,
ir neklastingieji pasiliks joje.
[22]Bedieviai gi bus išnaikinti iš šalies,
ir kurie neteisiai elgiasi, bus atimti iš jos
3. [1]Mano sūnau, neužmiršk mano įstatymo,
ir tegul tavo širdis laikosi mano įsakymų.
[2]Nes jie suteiks tau ilgų dienų,
ir gyvenimo metų ir ramybės.
[3]Tenepameta tavęs gailestingumas ir tiesa.
Pasikabink sau jas po kaklu
ir įsirašyk į savo širdies plokštes.
[4]Tai tu rasi malonės ir geros drausmės
Dievo ir žmonių akivaizdoje.
[5]Pasitikėk Viešpačiu visa savo širdimi
ir nesiremk savo gudrumu.
[6]Visuose savo keliuose atsimink jį,
tai jis ves tavo žingsnius.
[7]Nebūk išmintingas pats sau,
bijok Dievo ir traukis nuo pikto ;

padarę ... tai augščiausis nedorumo laipsnis. — [16]*Kad būtumei* ... Kitas išminties suteikiamas vaisius. Panaši eil sutinkama žem 7,5. Apie minimą čia pavojų kalbama dažniau, ypač pirmoje Patarlių kn dalyje. — *Nuo svetimos moters* : kuri yra ištekėjusi už kito. 18 eil nurodo, kad turima galvoje svetmoterę Žydę. — *Švelninančios*. Ebr t : Kuri saldžius daro. — [17]*Vadą*. Ebr t : Prietelį. Plg Jer 3,4. — *Užmiršus savo Dievo* ... Ji metė savo užpakalin Dievo sandorą ir nebenori jos žinoti. Jos moterystė buvo padaryta Dievo akivaizdoje. Plg Mal 4,4. — [18]*Mirusiųjų buveinę*. Ebr t : Numirėlius. — [19]*Nebegrįžta*. Kaip nėra sugrįžimo iš mirusiųjų buveinės, taip sunku sugrįšti į dorą gyvenimą tam, kas susidėjo su tokia moteriške. — *Kad tu vaikščiotumei* ... Visa tai pasakyta, kad tu vaikščiotumei ... — *Geru keliu*. Ebr t : Gerųjų keliu. — [21]*Gyvens šalyje* ... Kanaanas, Žadėtoji žemė yra vaizdas didžiausios /visų pirma žemiškos/ laimės. Plg 5 Moš 25,15 ; Mt 5,5. — *Neklastingieji*. Ebr t : tobulieji. — *Bus išnaikinti* ... Išnaikinimu iš Žadėtosios žemės vaizduojama atskyrimas nuo Dievo. Plg Ijob 18,17 ; 5 Moš 28,63

3. Gausus atsilyginimas išminties sekėjams

3,1-35. Tikra išmintis, kuri pasireiškia pilnu pasidavimu Dievo rankai, atneša visokių gerumų /1-12/ ir taip pasirodo brangesnė už visa, kas labiausiai branginama /13-20/. Išmintingasis džiaugiasi Dievo globa, nes Dievas bodisi nusidėjėlių ir myli teisiuosius /21-35/

3. [1]*Mano sūnau, neužmiršk* ... Duodami čia perspėjimai nedaug kuo tesiskiria nuo išreikštųjų 2 skyriuje. — [2]*Ilgų dienų ir gyvenimo* ... Ilgas amžius buvo laikomas Sen Test viena didžiausių malonių. Plg 2 Moš 20,12 ; 5 Moš 5,12. — *Ramybės* : Tai tikra ir pilna laimė. — [3]*Tenepameta* ... Vykdyk jas ne vieną kartą, ne du... bet visuomet /Auks/. *Gailestingumas ir tiesa*. Anot Ebr t : Gerumas /palankumas/ ir ištikimybė. Tuodviem žodžiais dažnai Šv Rašte išreiškiama jausmai, kokie reikia žmogui turėti Dievo ir artimo atžvilgiu. — *Pasikabink* ... Kaip kokį brangų papuošalą. — *Ant savo širdies* ... Minėtosios dorybės turi pasiekti žmogaus esmės gilumą, o ne tik pasilikti paviršiuje. — [4]*Drausmės* ... Ebr žodis *šekel tob* reiškia greičiausiai gerą išmanymą, sveiką ir tiesų protą. LXX : Parūpinti gerų darbų. Į šituos žodžius gal daro aliuziją Povilas 2 Kor 8,21. — [5]*Pasitikėk Viešpačiu* : Kurs savu laiku duos užmokestį, ir nesiduok apakinamas tariamai nusidėjelių laimei. — *Savo gudrumu* : Kurs nusidėjelių įpročiu ieško laimės savo pasirinktuose keliuose. « Kas stato sau mokytoju save patį, tas daro iš savęs mokytinį paiko »,

[8]Nes tai bus sveikata tavo kūnui
ir atsigaivinimas tavo kaulams.
[9]Gerbk Viešpatį savo lobiu
ir duok jam savo vaisių pirmonių ;
[10]Tai tavo aruodai bus kupinai pilni,
ir tavo spaustuvai bus sklidini vyno.
[11]Neatmesk, mano sūnau, Viešpaties drausmės
ir nenustok drąsos jo plakamas,
[12]Nes ką Viešpats myli, tą baudžia,
ir turi pasimėgimo juo kaip tėvas sūnūmi.
[13]Palaimintas žmogus, kurs randa išmintį
ir kurs turi apsčiai gudrumo.
[14]Nes įsigyti ją verčiau nekaip pelnytis sidabro,
ir jos vaisiai geresni už geriausį ir tyriausį auksą.
[15]Ji brangesnė už visus turtus,
ir visa, ko trokštama, negali su ja lygintis.
[16]Ilgos dienos jos dešinėje,
o jos kairėje turtai ir garbė.
[17]Jos keliai gražūs keliai,
ir visi jos takai ramūs.
[18]Ji gyvybės medis tiems, kurie ją pasigauna,
ir palaimintas, kas ją laiko.
[19]Viešpats išmintimi padėjo žemės pamatus ;
jis gudrumu sutvirtino dangų.
[20]Jo išmintimi pasidarė gelmės,
ir debesys susimeta iš rasos.
[21]Mano sūnau, tegul tai neatstoja iš po tavo akių.
Laikykis įstatymo ir patarties ;

---

sako šv Bernardas. — [6]*Atsimink.* Ebr t : pažink. — [7]*Nebūk išmintingas* ... Išmintingas savo akyse tas, kas nieku verčia Dievą ir jo įstatymą ir pavaduoja sau Dievo apreiškimą savo prasimanymais. Plg Rom 11, 20 ; 12,16. — [8]*Sveikata.* Anot Ebr t : Vaistas, gydyklas. — [9]*Savo lobiu* : Savo dovanomis, ypač gi dešimtinēmis. /Plg 1 Moš 28,22 ; 2 Moš 22,29 ; 3 Moš 27,30 ... ir k/ [11]*Viešpaties drausmēs* : Ištyrimo. Laimēje reikia būti dēkingam, nelaimēje gi nevalia murmēti. Reikia priimti ištyrimai, kaip Dievo meilēs ženklas. Plg Ijob 5,17 ; Žyd 12,5-13. — [12]*Nes ką Viešpats myli* ... Dievas, bausdamas tuos, kuriuos myli, atitraukia juos nuo blogų kelių, bedievius gi jis palieka jais eiti, kolei jų nuodēmių saikas nepasidaro pilnas ir neateina metas daryti jiems teismą. — [13]*Palaimintas ... išmintį* : Nes per ją įgyja Dievo palankumą ir amžiną išgelbējimą /plg Ijob 28,15/. — *Turi apsčiai.* Ebr t : Gavo, pasisēmē. — [15]*Už visus turtus* ... Ebr t rasi : Už perlus, ir visi tavo deimantai jai nelygūs. Plg Ijobo išreikštas mintis 28,15-19. — [16]*Jos dešinēje* ... Jos valdžioje /plg 3 Kar 3,11 .../. Išmintis duoda gausiai, abiem rankom. — [17]*Gražūs.* Ebr t : Meilingi. — *Ramūs* : Veda į ramybę, į laimę. [18]*Gyvybēs medis* : Medis, kurio vaisiai suteikia tikrą nemarumą. Aliuzija į 1 Moš 2,9 ; 3,22. Medis, į kurį nupuolusiam Adomui nebebuvo leista artintis, prieinamas išminties vaikams, ir joks Kherubas nedraudžia jiems eiti į jį. Išmintis yra tarsi vartai į panašumą su Dievu, į nemarumą ir į amžiną laimę /Aug, Jieron. Plg Apr 2,7/. — [19]*Išmintimi.* Ne tik kaip vienu iš savo tobulumų, bet taip pat dalyvaujant esybinei, asmeninei Išminčiai. Ji buvo pirma negu atsirado pasaulis. Plg žem 8 skyr; Jo 1,3. — [20]*Pasidarē gelmēs.* Plg 1 Moš 1,6... — *Debesys*... Ebr t: Debesų augštybēs varvina rasą. Senovēje manyta, kad rasa krenta iš dangaus

22Tatai bus tavo sielai gyvybė
ir papuošalas tavo kaklui.
23Tuomet tu vaikščiosi su pasitikėjimu savo keliu,
ir tavo koja neužsigaus.
24Jei miegosi, tu nebijosi;
ilsėsies, ir tavo miegas bus saldus.
25Tau nereikės išsigąsti netikėto baisumo,
nė puolančios tave bedievių galybės.
26Nes Viešpats bus šalia tavęs
ir sergės tavo koją, kad nebūtumei sugautas.
27Nedrausk tam, kas gali, gera daryti,
ir jei gali, tu pats gera daryk.
28Nesakyk savo prieteliui: « Eik ir sugrįžk,
rytoj tau duosiu », nors tu gali tuojau duoti.
29Negalvok pikta prieš savo prietelį,
tuo tarpu kad jis pasitiki tavimi.
30Nesibark be reikalo su žmogumi,
kai jis nėra tau nieko pikto padaręs.
31Nepavydėk neteisingam žmogui
ir nepamėgdžiok jo kelių,
32Nes Viešpats bodisi kiekvieno pasityčiotojo
ir prieteliškai apsieina su neklastingaisiais.
33Neturtas ateina iš Viešpaties į bedievio namus,
teisiųjų gi butai laiminami.
34Jis tyčiojasi iš pasityčiotojų,
romiesiems gi suteikia malonę.
35Išmintingieji gaus garbės.
paikųjų išsiaugštinimas bus gėda

21*Tai*: Tie pamokymai. Ebr t mintį galima taip išreikšti: Tegul neatstoja iš po tavo akių įstatymas ir patartis, kurių tu turi laikytis. Plg Žyd 2,1. Išminties patarimas yra jos mokytinių įstatymas. — 23*Koja neužsigaus*. Gyvenimas tai kelias; nelaimē yra lyg kad akmuo, į kurį užsigaunama, einant tuo keliu. — 24*Tu nebijosi*: Kaip bijo kaltininkai /Ijob 7,13.../. — 25*Netikēto baisumo*. Nenumatytas, netikētas baisumas labiau kankina. — *Nē puolančios tave*... Ebr t: Sunaikinimo piktųjų, kai jis ateis. Žiūrint Vulgatos, tų ž mintis toki: Sunaikinimo, kokį daro piktieji, kada jis ateis tau. — 26*Viešpats bus šalia tavęs* Plg Ps 15,8

27*Nedrausk tam*... Reikia gera daryti artimui. Anot Ebr t: Neatsisakyk gera daryti stokojančiam, jei tavo rankos galioje yra tai padaryti. — 28 *Prieteliui*. Ebr t: Artimui /taip pat 29 e/. — *Rytoj tau duosiu!* Geriau anot Ebr t: Ir: Rytoj tau duosiu. — Kas gali, teduodie tuojau. — 29*Tuo tarpu kad*. Ebr t: Tuo tarpu kad jis gyvena pas tave nieko pikta nemanydamas. — 30*Nesibark*... Neteisingai jį kaltindamas, skųsdamas teisme ir tt. — 31*Nepavydēk*... Plg Ps 36, 1. — 32*Bodisi kiekvieno pasityčiotojo!* Ebr t: Netikro žmogaus. — Dievui ne vistiek pat, ar kas priešinasi jam, ar yra dievobaimingas. /Plg Pam 8,11/. Jei Dievas jau šiame gyvenime matomai baustų visus bedievius, tai niekas nesitikētų būsimojo gyvenimo, nes atsilyginimas būtų jau čia duodamas /Auksab/. — 33*Neturtas*. Ebr t: Viešpaties prakeikimas bedievių namams — *Butai*. Ebr t: Padangtē. — 34*Jis tyčiojasi*... Ebr t: Ką dēl pasityčiotojų/ puikių/, laisvamanių, tai jis tyčiojasi. — *Romiesiems*. Ebr t: Nuolankiesiems, t y tiems, kurie nepasitiki savo išmanymu, bet pasiduoda Dievui. Plg Jok 4,6; 1 Petr 5,5. — 35*Paikųjų išsiaugštinimas*... Paikieji nesusilaukia kitokios garbēs kaip tik sugēdinimą

4\. [1]Klausykitės, vaikai, tėvo drausmės,
ir stebėkite, kad išmoktumėt gudrumo.
[2]Aš duosiu jums gerą dovaną :
nepameskite mano įstatymo.
[3]Nes ir aš buvau mano tėvo sūnus,
labai mylimas ir vienintėlis mano motinos akyse.
[4]Jis mokė mane ir sakė :
Tegul tavo širdis priima mano žodžius ;
sergėk mano įsakymus ir būsi gyvas.
[5]Įsigyk išminties, įsigyk gudrumo.
Neužmiršk ir nenukrypk nuo mano burnos žodžių.
[6]Nepamesk jos, ir ji sergės tave ;
mylėk ją, ir ji laikys tave.
[7]Pradžia išminties toki : įsigyk išminties
ir už visą savo lobį įsigyk gudrumo.
[8]Pasigauk ją, ir ji išaugštins tave ;
ji suteiks tau garbės, kai tu apkabinsi ją.
[9]Ji duos tavo galvai malonių padauginimą
ir apdengs tave garbingu vainiku.
[10]Klausyk, mano sūnau, ir priimk mano žodžius,
kad tau būtų padauginta gyvenimo metų.
[11]Aš parodysiu tau išminties kelią,
vesiu tave lygiais takais.
[12]Kai tu jais eisi, tavo žingsniai nebus susiaurinti,
ir bėgdamas nesuklupsi.

---

4. Tėvo pamokymai apie išmintį

4,1-27. Kaip mylimas savo gimdytojų sūnus Patarlių autorius bubo savo tēvo perspētas įsigyti sau išminties kaip brangiausio lobio /1-9/. Taigi ir jis pats ragina vaikščioti dievobaimingumo keliu ir vengti nusidējēlių draugystēs, nes jų kelias veda į prapultį /10-19/, ir budriai sergint savo širdį, žodžius ir akis, nenukrypti savo pasielgime nei dešinēn, nei kairēn /20-27/

4\. [1]*Tēvo.* Saliamonas /Knygos autorius, atsiliepiąs Saliamono vardu/ kalbēs ne tik kaip mokytojas, bet ir kaip tēvas. — *Drausmēs* : Pamokymų. — [2]*Aš duosiu*... Ypač du dalyku turi sužadinti klausytojų dēmesį : Išminčius duoda jiems gerą dovaną, t y didelēs vertēs pamokymus ; jie ne tik jo paties apsvarstymo pasēka, jis juos yra kitados gavęs iš savo tēvo. — [3]*Nes ir aš buvau* ... Kaip mano tēvas vadino mane sūnumi, taip ir aš duodu jums sūnų vardą ; kaip aš buvau jam klusnus, taip ir jūs klausykite manęs. — *Labai mylimas* : lepus. Plg 1 Kron 29,1. — *Vienatinis* : Taip mylimas kaip būna mylimas vienatinis sūnus. — [4]*Jis mokē mane ir sakē.* Toliau /iki 9 e/, Saliamonas primena savo tēvo perspējimus. Plg 1 Kron 29,9. 10. Ką tēvai yra pasakę ir išmēginę, tai pasitikējimo verta tiesa ir išmintis /plg Ijob 8,8... 15,18.../. — [5]*Įsigyk.. įsigyk.* To paties ž kartojimu sustiprinama paraginimas. — *Neužmiršk..* Užmiršti tai vistiek, ką ir pradēti gręžtis šalin. — [6]*Nepamesk jos*... Turēk nuolat pasimēgimo jąja, tai ji apsaugos tave nuo paiko elgesio ir nuo nelaimēs /Plg 2,11/. — [7]*Pradžia išminties* ... Tvirtas apsiēmimas darbuotis, kad įsigijus išminties, yra jau pradžia išminties. — *Už visą savo lobį* : Nors reiktų atiduoti už išmintį visas savo gērybes. — [8]*Pasigauk*... Ebr t : Augštink ją, ir ji tave išaugštins. — *Apkabinsi ją* : Pamylēsi ją. — [9]*Malonių padauginimą*... Ebr t : Malonēs vainiką ir apdengs tave karūna

[10]*Klausyk, mano sūnau*... Čia tikriausiai Saliamonas atsiliepia vēl savo vardu. Plg aug 4 e. — *Padaugintą gyvenimo metų* : Žemiški, kaip jie buvo žadēti Israēliui, amžini, kokiuos gauna tikinčiųjų tarpe išmintingieji, ypač gi šventieji /plg aug 3,2.16/. — [11]*Išminties kelią* :

13Laikykis drausmės, nepamesk jos ;
sergėk ją, nes ji tavo gyvybė.
14Nesigėrėk bedievių takais
ir tegul tau nepatinka piktųjų kelias.
15Bėgk nuo jo ir nevaikščiok juo,
nusigręžk ir pamesk jį.
16Nes jie neužminga, jei nėra padarę pikta,
ir miegas iš jų atimamas, jei nėra ko įstūmę į nelaimę.
17Jie valgo bedievystės duoną
ir geria neteisybės vyną.
18Teisiųjų gi takas kaip skaisti šviesa, kuri vis labiau žiba,
išeina didyn iki tobulai dienai.
19Bedievių kelias tamsus :
jie nežino, kur jie puls.
20Mano sūnau, klausykis mano žodžių,
ir palenk savo ausį į mano posakius.
21Tegul jie neatstoja nuo tavo akių,
laikyk juos savo širdies viduje.
22Nes jie yra gyvybė tiems, kurie juos randa
ir sveikata visam jų kūnui.
23Visu budrumu sergėk savo širdį,
nes iš jos eina gyvybė.
24Stumk nuo savęs nedorą burną,
ir apkalbinėjančios lūpos tebūna toli nuo tavęs.
25Tegul tavo akys žiūri tiesiai,
ir tegul tavo akių vokai eina tavo žingsnių priekyje.
26Daryk savo kojoms tiesų taką,
ir visi tavo keliai bus tikri.

Kelią, kuriuo einama į išmintį. — 12*Tavo žingsniai nebus susiaurinti...* Nes takai bus lygūs, kuriuose negalima suklupti ; jie taip pat šviesūs /18 e/. — 13*Ji tavo gyvybė* : Laikinė ir antgamtinė gyvybė. Drausmė, t y, išmintis pailgina žemiškus metus ir suteikia amžinuosius. — 14*Nesigėrėk* : Ebr t : Neeik į bedievių taką ir nevaikščiok piktųjų keliu. — 15*Pamesk jį* : Jei turėjai nelaimės patekti į tokį kelią. Ebr t : Ir eik pro šalį. — 16*Nes jie neužminga, jei...* Nesusidėk su piktaisiais, nes jei žmogus paragavo vieną kartą neteisybės, ji darosi jam saldi /20,17/, jis nebeatsipalaiduoja nuo jos, dieną ir naktį neturi tat ramybės, jaučia patraukimą į pikta. Piktumas taip jam įeina į kūną ir kraują, kad jis jaučiasi lyg nesveikas /negali užmigti/, jei pikto nedaro. — 17*Jie valgo...* Nusikaltimai jų kasdieninė duona. Ebr t : Nes jie valgo. — 18*Teisiųjų gi takas...* Dievobaimingųjų ir bedievių likimas aprašoma vaizdais šviesos ir tamsybės. Teisiųjų skaistumas eina vis didyn, kolei nepasiekia savo aukščiausio laipsnio, kurs paskui nebesikeičia /plg 2 Kar 23,4/. Jų kelias baigiasi tobulu išganymu ; jų laukia amžinas gyvenimas /Beda, Grig-Did/. — 19*Bedievių kelias tamsus.* Plg Jo 11,10 ; 12,35. — *Nežino, kur jie puls.* Ebr t : Nežino, ant ko jie suklups. Tamsybė yra tai gyvenimo klaida, kuri pastatė nusikaltimą augščiau už dorybę ; ji yra pasidavimas aklam geiduliui ir toks savęs apakinimas, kad nebematoma būsimos žalos

22*Nes jie gyvybė.* Žr aug 10,13. *Sveikata.* Tikriau : Vaistas, gydyklas, Plg aug 3,8. — *Visam jų kūnui.* Anot Ebr t : Kiekvienam jos kūnui, t y, kūnui kiekvieno išminties mokytinio. — 23*Visu budrumu.* Ebr t : Labiau už visa, kas reikia sergėti. — Doriniame gyvenime nėra nieko svarbesnio už nuolatinį sergėjimą visų ir mažiausių savo širdies krustelėjimų. — *Iš jos eina gyvybė* ! Ebr t : Iš jos gyvybės šaltiniai. — Taip pat ir mirties, kaip sako Išganytojas, Mt 15,18.19. — 24*Nedorą burną ir...* Ebr t gal : Burnos iškrypimą ir lūpų klastą. — 25*Žingsnių priekyje...* Ebr

[27]Nesuk nei dešinėn, nei kairėn ;
nukreipk savo koją nuo pikto ;
nes kelius, kurie dešinėje, žino Viešpats :
kurie gi kairėje, tie yra iškraipyti.
Jis pats padarys tavo bėgiojimus tiesius,
ir ramybėje ves tave tavo kelionėse
5. [1]Mano sūnau, stebėk mano išmintį
ir palenk savo ausį į mano gudrumą,
[2]kad sergėtumei mintis,
ir kad tavo lūpos laikytųsi drausmės.
Nekreipk dėmesio į moters vylių,
[3]nes paleistuvės lūpos kaip lašąs medaus syvas,
ir jos gerklė švelnesnė už aliejų,
[4]bet galų gale ji karti kaip metėlė
ir aštri kaip dviašmenis kalavijas.
[5]Jos kojos žengia į mirtį,
ir jos žingsniai veržiasi į mirusiųjų buveinę.
[6]Ji neeina gyvenimo taku,
jos žingsniai klaidžioja ir nesusekami.
[7]Taigi, dabar, mano sūnau, klausykis manęs,
ir nesitrauk nuo mano burnos žodžių.
[8]Atitolink nuo jos savo kelią,
ir nesiartink į jos namų duris.

---

t : Žiūri stačiai ties tavim. — [26]*Daryk...* Ebr t gal : Lygink savo kojoms taką, ir visi tavo keliai tebūna tvirti. Plg Žyd 12, 13. — Reikia pasirinkti teisybės kelias ir jokiu būdu iš jo nesitraukti. — [27]*Nesuk nei dešinėn...* Eik tiesiai. — *Nes kelius...* Šitų ž iki eil galui nėra Ebr t. Jie paimti iš LXX. — *Kurie dešinėje* : Gerus, šventus kelius. Žodis « Dešinė » čia vartojama kitokia prasme nekaip eil pradžioje. — *Žino Viešpats* : Jis juos pagiria /plg Ps 1,6/ ; tais keliais einama į tikrą laimę. Priešingai atsitinka piktiesiems : *kurie gi kairėje...*

5. Reikalas sergėtis nešvarios meilės ir laikytis ištikimybės moterystėje

5, 1-23. Ypač reikia sergėtis moterų vyliaus, nes paleistuvės meilinasi, kad įviliotų žmogų į žuvimą /1-6/. Draugavimas su jomis atima garbę, jėgas, lobį /7-14/. Kiekvienas turi laikytis ištikimybės savo moteriai /15-20/, nes Viešpats žino ir baudžia nuodėmes /20-23/

5. [1]*Mano sūnau...* Saliamono perspėjimai dažnai prasideda kone tais pačiais žodžiais. Plg 6,20 ; 7,1 ir k. — [2]*Kad sergėtumei mintis.* Ebr t : Kad laikytumei apsvarstymą. Atsargumas, apsvarstymas yra būtinai reikiami, kad būtų galima išvengti žabangų, statomų nekaltybei. —*Tavo lūpos laikytųsi...* Kad turėdamas išminties širdyje tartumei tik ją atitinkančius žodžius. — *Nekreipk dėmesio į moters vylių.* Tų ž nėra Ebr t. Jie paimti į Vulgatą iš LXX. — [3]*Lūpos* : Žodžiai. — *Lašąs medaus syvas* : Geriausis medus. Plg Ps 18, 11. — [4]*Bet galų gale...* Apgaulingo saldumo neil;am pakanka ; greitai jis pavirs a į bjaurų kartumą. — *Kaip metėlė.* Karti metėlė lygiai kaip ir tulžis bausmės ir kentėjimo simboliai. — *Dviašmenis kalavijas.* Ebr t : Kalavijas su daugeliu burnų. — [5]*Jos kojos žengia...* Ir ji vedasi su savim ten tuos, kurie su ja susideda /plg aug 2,16-18/. — *Veržiasi.* Ebr t : Pagauna, nutveria. — [6]*Ji neeina...* Ebr t gal : Ji nesveria gyvenimo tako, t y, eina juo nepasvarsčius. Anot kitų : Kad jie neeitų gyvenimo taku, t y, kad neeitų tuo keliu, kuriuo išmintis veda į tikrąjį gyvenimą. — *Jos žingsniai...* Ebr t : Jos takai svyruoja, ir ji nežino, t y, pati neišmano, kur ji eina

[7]*Mano sūnau.* Ebr t daugiskaita. — *Mano burnos žodžių* : Rimtų perspėjimų, kurie tuojau /8-14 e/ bus ištarti. — [8]*Nuo jos* : Nuo paleistuvės. Visų moralistų nuomone bėgimas nuo

[9]Neatiduok svetimiesiems savo garbės
ir savo metų nuožmiajam,
[10]kad kartais svetimtaučiai nesisotintų tavo gėrybėmis,
ir tavo darbų vaisiai nepatektų į svetimus namus,
[11]ir tu galų gale turėtumei vaitoti,
sunaikinęs savo jėgas ir kūną
ir sakyti : [12]Kam aš bodėjaus drausmės,
ir mano širdis nepriėmė pabarimų,
[13]ir neklausiau balso tų, kurie mokė mane
ir nepakreipiau savo ausies į mokytojus ?
[14]Aš kone patekau į visokias nelaimes
sueigos ir susirinkimo viduje.
[15]Gerk vandenį iš savo versmės,
ir kas teka iš tavojo šulinio.
[16]Tegul liejasi laukan tavo šaltiniai,
ir dalink savo vandenį gatvėse.
[17]Turėk juos pats vienas,
ir tegul svetimieji neturi dalies kartu su tavimi.
[18]Tebūna tavo šaltinis palaimintas,
ir džiaugkis savo jaunystės moterimi.
[19]Ji kaip mylimiausi stirna ir kaip meilingiausis oželis ;
jos krūtys tenugirdo tave visuomet,
ir nuolat gėrėkis jos meile.

---

pavojaus yra geriausis apsisaugojimas nuo paleistuvystēs. — *Namų duris* : Nes ir jos pavojingos. — [9]*Svetimiesiems* : Paleistuvēms. — *Savo garbēs* : Savo jaunystēs žydējimo. Anot Ebr t : Savo grožio. — *Nuožmiajam*. Kas čia pavadinta nuožmiuoju, neaišku. Anot vienų : Pasidavusios paleistuvystei moteriškēs vyras, ar pati paleistuvē ; anot kitų : nuožmus valdovas, kuriam turēs vergauti išeikvojęs savo lobį tas, kurs susidējo su paleistuvēmis. — [10]*Kad kartais...* Nepasotinami paleistuvaujančių moterų reikalavimai veda į neturtą daugybę aukų, kurių lobis veikiai patenka į svetimas rankas. Plg žem 23,21 ; Ekli 9,6. — [11]*Turētumei vaitoti*. Ebr t : Nekrioktumei. Aprašoma kartus, bet perdaug vēlas gailesis. — *Sunaikinęs savo jēgas...* Ištvirkimas atima sveikatą greitai sunaikindamas žmogaus jēgas. [14]*Aš kone patekau...* Turima galvoje didžiausi bausmē, kokią nusipelnē paleistuvaują, būtent, užmušimas akmenimis, nes tokią bausmę galējo skirti už svetmoteriavimą tautos sueiga. — *Sueigos ir susirinkimo*. Pirmas tų dviejų žodžių čia reiškia visos tautos sueigą, antras - vyresniųjų susirinkimą
[15]*Gerk vandenį...* Kūniška meilē palyginama su troškuliu. Šaltinis, iš kurio reikia semtis vandens tame troškulyje, turi būti teisēta moteris ir gausūs gaiviną džiaugsmai jos suteikiami tam, kurį jį myli Dievuje ir kuriam pasilieka ištikima /plg Ješ 51, 1 ; 48, 1 ; 4 Moš 24, 7 ; Ps 67,27/. — *Ir kas teka...* Ebr t : Ir šaltinio vandenį iš savojo šulinio. — Vandens rinkiniai čia nurodomi dvejopi : Vieni, į kuriuos vandens prisirenka iš lietaus, kiti teką, į kuriuos gaunama vandens iš tekančio šaltinio. Savas šulinys ar šaltinis yra ypač brangitinamas Palestinoje. — [16]*Tegul liejasi laukan...* Tegul iš tavęs ir tavo moters gimsta gausingi palikuonys. Kaikurie mato Ebr t tą pačią mintį, išreikštą klausimo būdu : Argi tavo šaltiniai turi lietis laukan, arba su LXX prideda : Ne. Prasmē visur ta pati : Šaltinis tai teisēta moteris, kuriai nevalia susidēti su kuo nors kitu. — [18]*Palaimintas* : Dievo daugeliu vaikų. — *Savo jaunystēs* : Kurią tu vedei jaunas būdamas, kuriai buvo skirta tavo pirmoji jaunystē ir meilē. — [19]*Ji kaip...* Gražus pagyrimas jaunystēs draugēs. Plg Giesm 2,9.17 ; 8,14. — *Jos krūtys* : Jos meilē. Plg Giems 1,13. — *Gērēkis* ! Ebr t vartojama žodis *šagah*, kurio tikra prasmē : klaidžioti lyg apsvaigus. Čia

[20]Kam duotumeis, mano sūnau, suvedžioti save svetimajai,
ir šildytumeis kitos prieglobstyje?
[21]Viešpats žiūri į žmogaus kelius
ir stebi visus jo žingsnius.
[22]Bedievį pagauna jo paties neteisybės
ir jis suvaržomas savo nuodėmių virvėmis.
[23]Jis mirs, nes nepriėmė drausmės
ir apsigaus dėl savo paikybės didumo
6. [1]Mano sūnau, jei tu laidavai už savo prietelį,
jei žadėdamas padavei savo ranką svetimam;
[2]Jei tu įsipainiojai save savo burnos žodžiais
ir esi sugautas savo kalbomis,
[3]Padaryk tat, mano sūnau, ką aš sakau, ir pats save išlaisvink,
nes tu įkliuvai į savo artimo rankas.
Bėgk, skubėk, pažadink savo prietelį.
[4]Neduok miego savo akims
ir tenesnaudžia tavo akių vokai.
[5]Išsprusk lyg gazelė iš rankos
ir kaip paukštis iš paukštininko rankos.

---

juo išreiškiama augščiausis geros meilēs laipsnis moterystēje. — [20]*Kam duotumeis...* Kur gi tai tave nuvestų? — *Suvedžioti.* Ebr t vēl ž *šagah* /ž, 19 e/, kurs čia reiškia nuodēmingą svaiginančią meilę. — *Svetimajai.... Kitos.* Taip nurodoma suvedžiojančios svetimus vyrus paleistuvēs

[21]*Viešpats žiūri...* Ebr t: Nes Viešpaties akivaizdoje žmogaus keliai, ir jis lygina visus takus. — Bedieviams rodosi, kad Dievas dēl daugybēs savo kūrinių negalįs jų stebēti, dievobaimingieji gi giria Dievo apvaizdą, kuri žiūri kiekvieną atskirą žmogų. Dievas davē žmogui laisvę; jei jis ja pasinaudoja, kad pikta darytų, tai jį sutinka bausmē, nors Dievas ir ne tuojau ją siunčia. Plg Ijob 14,16. — [23]*Nes nepriēmē...* Pirmoji žuvimo priežastis — stoka išminties. — *Apsigaus.* Ebr t: vēl žodis *šagah* /žr 19.20 e/

6. Išminties pamokymai apie laidavimą, tinginystę, vylių, ištvirkimą ir svetmoterystę, apie paleistuvių suvedžiojimus

6,1-7,27. Pavojinga laiduoti lengva širdimi už artimą /6,1-5/, nevalia pasiduoti tinginystei /6,6-11/, apgaule ar kitokiu būdu kenkti savo artimui /6,12-19/. Reikia klausyti gimdytojų perspējimų /6,20-23/, kad, sekant jų patarimais, išvengus paleistuvystēs /6, 24-28/ ir svetimoterystēs su piktomis jų pasēkomis /6, 29-35/. Išminties reikia įsigyti ir tam, kad apsisaugojus nuo visokio ištvirkimo /7, 1-5/. Palyginimu autorius parodo, kokiomis gudrybēmis paleistuvēs suvedžioja neatsargiuosius /7, 6-23/ ir duoda tinkamą perspējimą /7, 24-27/

6. [1]*Prietelį.* Tikriau anot Ebr t: Artimą. — *Svetimam.* Taip čia pavadinta gal tas pats artimas, anot kitų — skolintojas. Tas, kurs apsiima būti laidu, prisiima sau skolininko prievoles skolintojo atžvilgiu. Su juo skolintojas gali taip pat pasielgti kaip su skolininku, jei tas pasirodytų negalįs išmokēti savo skolos, reikale net parduoti į vergus. Plg 4 Kar, 4, 1; Mt 18, 25... — [2]*Tu įsipainiojai*: prisiēmęs sau labai sunkias prievoles, kurias turēsi būtinai pildyti. Neatsargiai laiduodamas, pastatei save į didelį pavojų. — [3]*Nes įkliuvai į...* Į rankas to, už kurį laidavai, nes nuo jo sąžiningumo ir geros valios priklauso tavo ramybē; jei jis nesugrąžins skolos, visa našta guls ant tavęs. — *Bēgk...* Ebr t galima išversti: Bēgk, puldinēk, neduok savo artimui ramybēs. — Matomai turima galvoje atsitikimas, kad pats skolininkas gali atiduoti skolą, bet yra pavojus, kad jis nelabai tesirūpins ta savo prievole ir privalo paraginimo iš laiduotojo pusēs. — [4]*Neduok miego.* Neduodamas sau poilsio ir be atidēliojimo skubēk išsilaisvinti. — [5]*Išsprusk...* Vaizdas norinčio išsilaisvinti greitai ir su nemažomis pastangomis

[6]Eik, tinginy, pas skruzdę
ir įsižiūrėk į jos kelius ir mokykis išminties.
[7]Ji, nors neturi vado,
nei mokytojo, nei kunigaikščio,
[8]Vasarą prirengia sau maisto
ir pjūties metu susirenka sau, kuo mistų.
[9]Iki kolei, tinginy, miegosi?
Kada kelsies iš savo miego?
[10]Tu truputį pamiegosi, truputį pasnausi,
truputį susidėsi rankas, kad pasilsėtumei,
[11]Ir ateis tau stoka lyg keleivis,
ir neturtas lyg šarvotas vyras.
O jei tu būsi stropus, ateis tau pjūtis kaip šaltinis,
ir neturtas bėgs toli nuo tavęs.
[12]Žmogus atpuolėlis yra nenaudingas žmogus;
jis vaikščioja su klastinga burna,
[13]Mirksi akimis, trypia koja,
kalba pirštu,
[14]Nedoroje širdyje rengia pikta
ir visą laiką sėja vaidus.
[15]Jam staigiai ateis jo žuvimas,
ir ūmiai jis bus sutrintas ir nebebus jam daugiau vaisto.
[16]Šeši yra dalykai, kurių Viešpats nekenčia,
ir septintas, kurio jo siela bodisi:
[17]Puikios akys, melagingas liežuvis,
rankos liejančios nekaltą kraują,
[18]Širdis daranti blogiausius sumanymus,
kojos greitos bėgti į pikta,
[19]Apgaulingas liudytojas, kurs kalba melą,
ir tas, kurs sėja tarp brolių nesutikimus.

---

[6]*Mokykis išminties.* Ebr t: Būk išmintingas. — Skruzdėlė nuo seniausių laikų giriama kaip darbštumo pavyzdys. — [7]*Vado, nei mokytojo...* Ebr t: Teisėjo, nei pristovo, nei viršininko. Plg žem 30, 27. — [8]*Kuo mistų.* LXX čia ilgesniame priede duodama kitas naudingo darbštumo pavyzdys, būtent, bitės. — [9]*Miegosi.* Ebr t: Gulėsi. — *Kada kelsies...* Ar tu niekuomet nesikelsi į darbą. — [10]*Tu truputį...* Ebr t: pamėgdžiojama tinginio atsakymus: Truputį pamiegoti, truputį pasnausti ir tt. Plg žem 24, 33. — [11]*Lyg keleivis.* Ebr t: Lyg greitai keliaująs žmogus. Gal turėta galvoje galvažudis, kurs ūmiai užpuola savo auką. — *Jei tu būsi...* Tų ž iki e galui nėra Ebr t; juos randama kaikuriuose LXX rankraščiuose

[12]*Atpuolėlis.* Ebr *Belijja'al,* niekam vertas, nelabas žmogus. Plg 5 Moš 13, 13; Teis 19, 22; 2 Kor 6, 15 ir k. — *Nenaudingas.* Ebr t: Neteisybės. *Su klastinga burna*: Pasiryžęs apgauti, meluoti. — [13]*Mirksi*: Duoda ženklų, matomai, savo sėbrams. — *Trypia...* Ebr t: Kalba savo kojomis. — [14]*Nedoroje širdyje...* Ebr t: Iškrypimas jo širdyje, jis visą laiką mąsto pikta. — [15]*Jam staigiai*: Todėl jam staigiai... — [16]*Šeši yra dalykai...* Čia pirmą kartą pavartota laipsniavimo paralelismas, neretai sutinkamas Patarlių ir kitose Šv Rašto knygose. Žr žem 30, 7.9.15.16; Ijob 5, 19; Ekli 23, 16 ir k. — *Septintas, kurio...* Ebr t: Septyni, kurie yra nuoboda jo sielai. — *Puikios akys...* Plg žem 30, 13; Ps 130, 1; Ekli 23, 5. Kūno sąnariai įvardinti vietoj savybių, kurių buveinė jie būna ar įrankiai. — [19]*Kalba melą.* Ebr t: kvėpuojąs melu. — *Kurs sėja tarp brolių...* Tai septinta nuoboda Viešpačiui. Nors užmušimas žmogaus yra be abejo didesnė kaltė savyje, bet čia statoma augščiau už jį kėlimas vaidų tarp brolių, « nes, kaip sako šv Grigalius /Past 3, 23/, nieko nėra brangesnio Dievui kaip meilės dorybė, nieko meilesnio velniui kaip meilės užgesimas. Taigi, kas nors, sėdamas vai-

20Laikykis, mano sūnau, savo tėvo įsakymų,
ir nepamesk savo motinos įstatymo.
21Laikyk juos nuolat įsirišęs savo širdyje,
ir pasikabink juos aplink savo kaklą.
22Tau vaikščiojant, tegul jie eina kartu su tavimi ;
tau miegant, tegul jie sergi tave,
ir pabudęs kalbėkis su jais.
23Nes paliepimas yra žiburys ir įstatymas šviesa,
ir drausmės patarimas yra gyvenimo kelias,
24Kad sergėtų tave nuo nedoros moteriškės,
ir nuo viltavilingo svetimosios liežuvio.
25Tegul tavo širdis negeidžia jos gražumo,
ir nesiduok sugaunamas jos mirkčiojimais,
26Nes kekšė vargu ar verta tiek, kiek duonos kepalas,
moteris gi sugauna brangią žmogaus sielą.
27Argi gali žmogus paslėpti ugnį savo antyje,
kad jo drabužiai nedegtų ?
28Arba vaikščioti ant žarijų,
nenusidegindamas sau kojų padų ?
29Taip, kas įeina pas savo artimo moterį,
nebus nesuteptas, kai ją palies.
30Netaip didelė yra kaltė, kai kas pasivagia ;
juk jis vagia, kad pasotintų save alkaną ;
31Tačiau sugautas turi grąžinti septyngubai,
ir atiduoti visą savo namų lobį.
32O kas yra svetmoteris,
tas dėl širdies paikumo pražudo savo gyvybę.
33Jis krauna sau pasibjaurėjimą ir gėdą,
ir jo pajuokimas yra neišdildomas ;
34Nes vyro pavydas ir narsas
nedovanoja keršto dieną,

---

dus, sunaikina meilę tarp artimų, tas ištikimiau tarnauja Dievo nepriešteliui...»
[20]*Tēvo įsakymų... motinos įstatymo*, t y, Dievo įstatymo, kurio geras tēvas ir dievobaiminga motina moko savo vaikus. Plg aug 1,8. — [21]*Laikyk...* Plg aug 3,3. — [22]*Tau vaikščiojant...* Plg 3,23.24. — *Pabudęs kalbēkis...* Erb t : Tau atbudus jie pakalbins tave. — Mintis, kuri mums patinka ir kuria dažnai užsiimame, tarsi pasitinka ir kalbina mus pabundančius iš miego. — [24]*Moteriškēs* : Ištekējusios. Kalbama čia apie svetmoterystę. — *Viltavilingo*. Ebr t : Saldaus. Plg aug 3,3 ; 7,13 ir k. — [25]*Mirkčiojimais*. Ebr t : Blakstienomis, kuriomis moteriškē meilinasi. Blakstienos čia palyginamos su tinklų siūlais, taip kaip Pam 12,3 su langų krotais. — [26]*Nes...* Ebr t nevisai aiškus ; jis paprastai verčiamas taip : Per paleistuvę /prieinama/ prie /paskutinio/ duonos kepalo, t y, visai nustojama lobio. Vulgata, žiūrint Ebr t, aiškinama taip : Nes paleistuvē vargiai tepasitenkina duonos kepalu. — *Moteris* : ištekējusi moteriškē. — *Žmogaus* : To, kurį ji atveda į svetmoterystę. — [29]*Nebus nesuteptas*. Ebr t : Nebus laikomas nekaltu. — [30]*Netaip didelē* : Palyginus su paleistuvyste ir svetimoteryste. Ebr t mintis rasi toki : Net ir tas, kurs vagia iš bado, turi atkentēti, kaip gi daug labiau tas, kurs iš išdykimo pasotina savo alkį ir troškulį svetima moterimi. — [31]*Septyngubai ...* Įstatymas reikalavo, kad būtų grąžinama dvigubai, kaikada keturis kartus tiek ir daugiausia penkis /žr 2 Moš 21,1.37 ; plg Lk 19,8/. Paminējimas septyngubo atsilyginimo gal turi nurodyti didžiausį bausmēs kietumą, kurs lygus viso lobio atēmimui iš nusikaltēlio. — [33]*Pasibjaurējimą*. Ebr t : Slogą. — [35]*Niekam nesiduoda ...* Nei nuolankus maldavimas, nei piniginis atsilygi-

35Niekam nesiduoda permaldaujamas,
ir nepriima nė didžiausių dovanų išsipirkimui
7. 1Mano sūnau, sergėk mano žodžius
ir pasislėpk sau mano įsakymus.
2Sūnau, laikykis mano paliepimų ir būsi gyvas
ir sergėk mano įstatymą, kaip savo akies lėlelę.
3Prisirišk jį sau ant pirštų,
pasirašyk jį savo širdies plokštėse.
4Sakyk išminčiai : Tu mano sesuo,
ir gudrybę vadink savo prietele,
5kad sergėtų tave nuo svetimtautės moteriškės,
ir nuo svetimosios, kuri saldina savo žodžius.
6Nes aš žiūrėjau iš savo namų
lango pro krotelius,
7ir štai matau neišmanėlių,
ir stebiu neprotingą jaunikaitį,
8kurs eina per gatvę prie kampo
ir žingsniuoja arti kelio į jos namus,
9temstant, prievakarėje,
nakties valandą, tamsumoje.
10Štai jį pasitinka moteriškė kekšės apdaru,
prisirengusi gaudyti sielų,
pliuškė ir nepastovinti vietoje,
11nerimstanti
ir neįstengianti sulaikyti namie savo kojų ;
12Čia ji prie durų, čia gatvėse,
čia tykoja kampuose.
13Ji pagauna jaunikaitį,
bučiuoja jį ir meilinasi begėdišku veidu ir sako :
14Buvau žadėjusi aukų už sveikatą ;
šiandien atitesėjau savo apžadus,
15todėl išėjau pasitikti tavęs,
trokšdama matyti tave ir radau tave.

---

nimas nepatenkins įžeisto savo garbėje vyro. Sužadintas moterystės pavydas reikalauja kruvinos pagiežos, kurią jam pripažįsta teismas

7. 2*Ir būsi gyvas.* Ebr t : Ir gyvenk. — *Kaip savo akies lėlelę.* Plg 5 Moš 32,10 ; Ps 16,18 ir k. — 3*Ant pirštų* : Kaip brangiausį ir gražiausį žiedą. — *Savo širdies...* Plg aug 3,3 ; 2 Moš 13,16; 5 Moš 16, 18. — 4*Sakyk išminčiai* : *Tu* ... Tebūna artimiausi santykiai tarp tavęs ir išminties, kad būtumei apsaugotas nuo svetmoterės viliojimų. — 5*Kuri saldina.* Plg aug 5,3 ; 6,24

6*Aš žiūrėjau...* Autorius primena tikrą atsitikimą, kurį jis buvo matęs savo akimis. — *Pro krotelius.* Rytų šalyse namų langai, ypač nuo gatvės, paprastai aprūpinami kroteliais. Plg Teis 5,28 ; Giesm 2,9. — 7*Ir štai matau...* Ebr t : Matau tarp neišmanėlių, stebiu tarp vaikų jauną žmogų be širdies /t y, be išmanymo/. — 8*Prie kampo.* Ebr t : Prie jos kampo, t y, prie kampo gatvės, kur buvo svetmoterės namai. — — 9*Temstant...* Paminėjimas laiko nuo prievakarės iki tamsiausiai nakčiai parodo, kad jaunikaitis gana ilgai klaidžiojo prie paleistuvės namų. — 10*Prisirengusi...*Ebr t : Slapios širdies, geidulinga ir nesuvaldoma. — 11*Neįstengianti...* Ebr t : Jos kojos negali pabūti jos namuose. — 12*Prie durų* : Ties savo namais. — 14*Buvau žadėjusi aukų už sveikatą.* Ebr t : Turėjau daryti dėkojimo aukų. Žr 3 Moš 3,1 ; 7,15. Tokiose atnašose paaukotų gyvulių mėsos dalis buvo grąžinama aukotojui ir suvalgoma iškilmingame pokylyje.

[16]Aš išpyniau virvėmis savo guolį,
apklojau margais kilimais iš Egipto,
[17]Apšlaksčiau savo patalą mira,
aloe ir kinamonu.
[18]Eikš, pasigerkiva meile
ir gėrėkivos pageidautais glebesčiavimais, kolei diena išauš.
[19]Nes vyro nėra namie ;
jis išėjo į labai tolimą kelionę.
[20]Jis pasiėmė su savim maišėlį pinigų
ir turi grįžti į savo namus pilnačio dieną.
[21]Taip ji apipina jį daugeliu žodžių,
ir patraukia jį savo lūpų prisimeilinimais.
[22]Jis tuojau seka ją kaip jautis vedamas pjauti
ir kaip išdykaująs avinėlis,
o jis paikas nežino, kad traukiamas į pančius
[23]Kolei vilyčia neperdurs jam kepenų ;
lyg paukštis, kurs skuba į žabangus,
ir nežino, kad čia yra pavojus jo gyvybei.
[24]Dabar tat, mano sūnau, klausykis manęs
ir stebėk mano burnos žodžius.
[25]Tenebūna tavo mintis patraukta į jų kelius
ir nenuklysk į jų takus ;
[26]Nes daugelį sužeidus ji nubloškė,
taip pat ir stipriausieji buvo jos užmušti.
[27]Jos namai mirusiųjų buveinės keliai,
įeiną į mirties vidų
8. [1]Argi ne išmintis šūkauja,
ir ar gudrybė nekelia savo balso ?

Tuo šventu pokyliu nori pasinaudoti svetmoterē savo paleistuvystēs tikslams. — [15]*Todēl...* Pradžioje ji kviečia jaunikaitį tik į pokylį, ne iš karto pasakydama savo tikrus troškimus. — [16]*Margais kilimais...* Ebr t : Kilimais padarytais iš Egipto siūlų. — Egipto audiniai buvo garsūs senovēje. Plg Esdr 37,7. — *Apšlakščiau... mira...* Plg Ps 44,9 ; Giesm 4,14. — [19]*Nes vyro...* Todēl nēra jokio pavojaus. — [20]*Pilnačio dieną...* Kadangi nakties dalis, kaip pasirodo iš 9 e buvo visai tamsi, todēl tas susitikimas gal įvyko pirmomis jaunačio dienomis ; tuo būdu iki pilnačiui buvo likę kone keturiolika dienų. — [21]*Žodžių.* Ebr t : Su ironija : Pamokymų. — [22]*Kaip jautis* : Nesipriešindamas ir net linksmas. — *Paikas nežino...* Ebr t gal : Ir kaip šiekštas bepročiui nubausti. Prasmē gal toki : Patvirkęs jaunikaitis eina paskui suvedžiotoją kaip beprotis, kurs duodasi surišamas, nemanydamas apie tai, kad jį plaks — [23]*Jam kepenų* : Kepenų neišmintingo jaunikaičio. Vilyčia vaizdas staigios, Dievo siųstos bausmēs. Kepenos buvo laikomos senovēje kūno geidulių buveinē.

[24]*Sūnau.* Ebr t : Sūnūs. — [26]*Taip pat ir stipriausieji...* Ir Samsonas, net ir pats Saliamonas. Bet Ebr t : Ir labai daug tų, kuriuos ji užmušē. — [23]*Mirusiųjų buveinēs keliai* : Keliai į mirusiųjų vietą. — *Vidų.* Ebr t : Kambarius

7. Pakvietimas sekti amžinąją išmintį

8, 1-36. Pati amžinoji išmintis kviečia eiti pas save visus žmones, nurodo savo mokslo tikrumą /1-11/ ir naudingumą /12-21/, apreiškia savo kilmę iš Dievo ir dalyvavimą kūrimo darbuose /22-31/, ir skelbia palaimintą esant tą, kurs ją randa /32-36/

8. [1]*Argi ne išmintis...* Išmintis čia įvedama įasmeninta ; ji atsiliepia pati, taip pat kaip 1 sk ; Ekli 24 ir Išm 7. Išsireiškimuose autorius nedaro griežto skirtumo tarp sutvertosios ir nesutvertosios išminties, kaip ir kaikuriose kitose vie-

2Žymiausiose ir augščiausiose viršūnėse prie kelio,
takų viduryje ji stovi ;
3prie miesto vartų,
pačiose angose ji kalba ir sako :
4O vyrai, į jus aš šaukiu,
ir mano balsas į žmonių vaikus.
5Supraskite, neišmanėliai, buklumą,
ir stebėkite, jūs, neišmintingieji.
6Klausykite, nes aš kalbėsiu apie didžius dalykus,
ir mano lūpos atsičiaups skelbti, kas yra tikra.
7Mano gerklė skelbia tiesą
ir mano lūpos bjaurisi bedievio.
8Visi mano žodžiai teisingi,
ir nėra juose nieko melagingo ir iškraipyto.
9Jie tikri išmanantiems
ir tiesūs radusiems žinojimą.
10Priimkite mano drausmę, o ne pinigus ;
pasirinkite verčiau mokslą, o ne auksą.
11Nes išmintis geresnė už visas brangenybes,
ir visa, kas pageidaujama, negali su ja lygintis.
12Aš, išmintis, gyvenu su patarimu
ir esu akylose mintyse.
13Baimė Viešpaties laiko neapykantoje pikta ;
aš bjauriuos išdidumo ir puikybės,
nedoro kelio ir dviliežuvės burnos.
14Patarimas ir teisumas mano,
gudrybė mano, stiprybė mano.
15Per mane karaliauja karaliai,
ir įstatymų leidėjai daro teisingus nutarimus.

---

tose ; todēl kaikurie žodžiai labiau tinka sutvertajai išminčiai, kiti gali būti pasavinti tik nesutvertajai. — *Šūkauja...* Ji balsiai šaukia, kad jos pamokymas būtų toli girdimas /plg aug 1,20/. Tuo pačiu tikslu : 2*Žymiausiuose ir...* Ten galima rasti daug klausytojų. — *Takų viduryje* : Kur susiduria keliai. Taigi negalima jos nematyti ir negirdēti, jei nebent kas užsimerktų akis ir užsikimštų ausis. — 3*Prie miesto vartų...* Šiapus ir anapus vartų. Prie miesto vartų Žydai paprastai darydavo savo teismus ir atlikdavo žmonių sueigas. — 4*O vyrai.* Išminties klausytis šaukiami visi, ir garbingi didikai ir šiaip jau liaudis /žmonių vaikai/. — 5*Neišmanēliai.* Ebr *petha'im.* Žr aug 1,4. — *Buklumą* : Gerą gudrybę, išmintingumą. — 6*Didžius.* Ebr t : Brangius, todēl prakilnius, garbingus. — 9*Tikri* : Neklaidina prasmēs dvejopumu. — 10*Priimkite...* Jei galima rinktis, reikia išmintis pastatyti be svyravimo augščiau už sidabrą, rinktinį auksą /Ebr t : ir brangiausius perlus/ — 12*Gyvenu su patarimu.* Anot Ebr t : Turiu /savyje/ gudrybę. — *Esu akylose...* Ebr t : Aš randu žinojimą išmintingų minčių ; t y, visos ypatingos taisyklēs, liečiančios gyvenimo smulkmenas, eina iš išminties kaip iš savo šaltinio. Taip išmintis pasako keletą žodžių apie savo prigimtį. — 13*Baimē...* Ebr t : Baimē Viešpaties yra nekentimas pikto. Plg 1,29 ; 2,5. — *Išdidumo ir puikybēs.* Ebr t su pasimēgimu kraunama žodžiai panašios kilmēs ir reikšmēs, kad būtų aišku, jog turēta galvoje idēja visoje jos platybēje. — *Dviliežuvēs.* Anot Ebr t : Iškraipytos. — 14*Patarimas ir...* Sutinkąs su tiesa pažinimas ir darymas. — *Gudrybē mano.* Tikriau : Aš gudrybē. Plg Ijob 12,13.16. — *Stiprybē* : Ji išminties savybē ir padaras. — 15*Įstatymų leidējai.* Ebr t : Valdovai. — 16*Ir galiūnai daro...* Ebr t : Ir galiūnai ir visi žmonēs teisējai.

[16]Per mane viešpatauja kunigaikščiai,
ir galiūnai daro teisybę.
[17]Aš myliu mane mylinčius,
ir kurie ieško manęs anksti, randa mane.
[18]Pas mane yra turtas ir garbė,
puikios gėrybės ir teisybė.
[19]Nes mano vaisiai yra geresni už auksą ir už brangų akmenį,
ir mano pelnas už rinktinį sidabrą.
[20]Aš vaikščioju teisybės keliais,
teisėtumo takų viduriu,
[21]kad padaryčiau turtingus tuos, kurie mane myli,
ir pripildyčiau jų iždus.
[22]Viešpats turėjo mane savo kelių pradžioje,
pirma negu yra ką nors padaręs nuo pat pradžios.
[23]Aš esu įstatyta nuo amžių,
ir nuo senovės laikų, pirma negu buvo padaryta žemė.
[24]Dar nebuvo gelmių, o aš jau buvau pradėta ;
dar nebuvo ištryškę vandenų šaltiniai,
[25]dar kalnai nebuvo iškilę su savo baisia sunkybe,
aš buvau pagimdyta pirm kauburių ;
[26]Jis dar nebuvo padaręs žemės ir upių
ir žemės skritulio pamatų.

— [17]*Anksti.* Todēl uoliai. — [18]*Puikios gērybēs,* Ebr t : Pasiliekančios gērybēs, todēl amžinosios. — *Teisybē* : Ir jos pasēka amžinoji laimē. — [19]*Brangų akmenį.* Ebr t : Tyriausį auksą. Plg Ps 18,11. — [20]*Aš vaikščioju...* Kur išmintis vaikščioja, turi vaikščioti taip pat tie, kurie ją myli. Kas gi vaikščioja jos keliais, tas laimingas. — [21]*Kad padaryčiau...* Po šitos eil LXX vertime yra priedas, kuriuo prirengiamas skaitytojas tolesniam pamokymui apie amžiną išminties buvimą : « Jei aš jums skelbiu kasdien atsitinkančius dalykus, aš atsiminsiu išskaičiuoti dalykus, esančius nuo amžių »

[22]*Viešpats turējo mane.* Ebr t pavartota žodis *qanah,* kurs turi dvejopą reikšmę. Dažniausiai Šv Rašte jis reiškia : įgyti, nusipirkti, todēl : turēti ; bet kaikada taip pat : duoti išvaizdą /formare/, sutverti. LXX čia jį verčia žodžiu *ektise,* formavit, o Khaldajiškame ir Sir vertime yra *barah,* sutvērē, /plg, 1 Moš 1,1/. Žiūrint tat vien tuose vertimuose pavartotų žodžių, šitoje vietoje negalētų būti kalbos apie amžinąją ir nesutvertąją Išmintį. Bet reikia pastebēti, kad ir tie vertimai norējo čia išreikšti tą pat, kas analogijos žodžiais pakartota toliau 23,24.25 e ir Ekli 1-4.9 ; tenai gi jau tikrai kalbama apie dievišką ir amžiną pagimdymą Išminties. Toliau, čia tikresnis vertimas Vulgatos, su kuria sutinka Akvilo, Simakho ir Teodotijano vertimai ; jie visi geriau išreiškia įkvēptojo autoriaus mintį. Ir Šventieji Tēvai /Bazil, Epifan, Jieron/ aiškina Ebr t taip : Jis pagimdē ir įgijo pagimdymu. — *Savo kelių pradžioje.* Ebr t : Savo kelio pradžią. Išmintis buvo anksčiau už pasaulio sutvērimą ir pirm išviršinių Dievo darbų. Į šituos žodžius gal daro aliuziją šv Jonas Apr 3,14. — [23]*Nuo senovēs laikų.* Ebr t : Nuo pat pradžios. Visais šitos eil išsireiškimais nurodoma Išminties amžinumas. — *Pirma negu buvo...* Ta mintis plačiau išreikšta 24 e. — [24]*Gelmių* : Vandens gilybių. Plg 1 Moš 1,2. — *Buvau pradēta.* Ebr t : Buvau pagimdyta. Tas pats išsireiškimas ir 25 e. — *Dar nebuvo ištryškę...* Ebr t : Dar nebuvo šaltinių, apsunkintų vandenimi. Turima galvoje šaltiniai, iš kurių prasideda ir palaikoma upēs ir kiti vandens rinkiniai. — [25]*Dar kalnai nebuvo...* Ebr t : Dar kalnai nebuvo įleisti /į jūrą, kurioje pasilieka jų pamatai/. Plg Ijob 38,6. — [26]*Jis dar nebuvo...* Ebr t gal : Kada jis dar nebuvo sutvēręs žemēs ir lygumų ir pirmųjų žemēs skritulio grumtų. — [27]*Kada jis rengē...* Plg Iš, 9,4. — *Kai tikru įstatymu...* Ebr t : Kuo-

[27]Kada jis rengė dangų, aš ten buvau,
kai tikru įstatymu vedė sienas aplink gelmes,
[28]Kai stiprino augštybėse oro sritis
ir svėrė vandenų šaltinius,
[29]Kai vedė aplink jūrą jos ribą
ir davė vandenims įstatymą neperžengti savo krantų,
kai dėjo žemės pamatus,
[30]Aš buvau drauge su juomi, visa tvarkydama,
ir gėrėjaus kasdien,
žaisdama visą laiką jo akivaizdoje,
[31]Žaisdama ant žemės skritulio,
ir mano pasigėrėjimas būti su žmonių vaikais.
[32]Dabar tat, mano sūnūs, klausykitės manęs :
Palaiminti, kurie sergi mano kelius.
[33]Klausykitės drausmės ir būkite išmintingi
ir neatmeskite jos.
[34]Palaimintas žmogus, kurs klausosi manęs
ir kurs budi kasdien prie mano durų
ir stebi prie mano angos staktų.
[35]Kas mane randa, randa gyvenimą
ir semiasi išganymą iš Viešpaties ;
[36]Kas gi man nusideda, žeidžia savo sielą.
Visi, kurie nekenčia manęs, mėgsta mirtį
9. [1]Išmintis pasistatė sau namus ;
ji išsikirto septynis šulus.

---

met jis darē skritį and gelmēs. Plg 1 Moš 1,8. — [28]*Svērē vandenų...* Ebr t gal : Kuomet gelmēs šaltiniai galingai ištryško. — [30]*Visa tvarkydama.* Ebr t : Menininkē, darbų prižiūrētoja. — *Gērējaus* : Atlikinējau savo pareigas su didžiausiu pasigērējimu ir džiaugsmu. Ebr t galima suprasti taip, kad Išmintis buvo didžiausis gēris Dievui. — *Žaisdama...* Toliau išreiškiama pasigērējimas, kokį Sutvērējas turējo savo kūriniais. Plg 1 Moš 1,4.10.12 irtt. — [31]*Būti su žmonių vaikais.* Žmogus buvo svarbiausis kuriančios Išminties pasigērējimo dalykas. Dievas pasidarē iš jo vyriausį savo kūrinį. Ir paskui, nežiūrint nusikaltimo, Dievas neišsižadējo meilēs žmogui, ir laikui atējus : *Žodis įsikūnijo* /Jon 1,14/ [32]*Dabar tat...* Aprašyta Išmintis duoda rimtą perspējimą, primindama palaiminimą, gaunamą tų, kurie jos laikosi. — [34]*Budi kasdien...* Kaip kad daro sargai ir tarnai, laukią išeisiančio iš savo kambarių karaliaus. — [35]*Randa gyvenimą*: Tikrai laimingą ir tobulą gyvenimą. Plg aug 3,18. — *Išganymą.* Ebr t : Palankumą. — Straipsnis apie amžinąją Išmintį /22-34 e/ dvasine prasme Eklesijos pritaikomas Švenčiausiai Panelei, kaip nuo amžių paskirtai būti įsikūnijusio Žodžio Motina. — [36]*Man nusideda...* Nekęsdamas to, kas gera, mēgdamas pikta. — *Mirtį* : Kas veda į mirtį

8. Pakvietimas į du pokyliu : Išminties ir paikybės

9, 1-18. Pradedama aprašymu Išminties prirengto pokylio, į kurį kviečiami ypač tie, kuriems labiausiai reikia išminties, ir nurodoma pakvietimo tikslas /1-12/. Toliau eina aprašymas paikybēs ir jos pakvietimo į pokylį /13-18/

9. [1]*Išmintis.* Ebr *khokhmoth,* pluralis maiestatis. Plg aug 1, 20. — *Pasistatē sau namus* : Karališkus rūmus, kuriuose ji kēlē savo pokylį. Paprastai namų šulai būdavo mediniai, išmintis gi pasidarē sau akmeninius. Tie šulai turējo sudaryti namų prieangį /galeriją/. Šventas tobulumo skaitmuo septyni nurodo, kad Išminties namai buvo panašūs į šventyklą. Tais Išminties namais tobuliausia prasme yra Eklesija /Grig Did/, septyni šulai tai pavienios Eklesijos, bendruomenēs /Aug/. Sim-

[2]Ji papjovė savo aukų gyvulius, sumaišė vyno,
ir paruošė savo stalą.
[3]Išsiuntė savo tarnaites šaukti
prie pilies ir prie miesto sienų:
[4]Jei kas yra mažasis, teateinie pas mane,
ir neišmanėliams ji kalbėjo:
[5]Ateikite, valgykite mano duonos,
ir gerkite vyno, kurį jums sumaišiau.
[6]Pameskite vaikystę ir būkite gyvi
ir vaikščiokite gudrybės keliais.
[7]Kas drausmina išjuokėją, daro skriaudą pats sau,
ir kas bara bedievį, gamina sau dėmę.
[8]Nebark išjuokėjo, kad jis nelaikytų tavęs neapykantoje,
pabark išmintingą, o jis mylės tave.
[9]Duok išmintingam progos ir prisidės jam išminties.
Mokyk teisųjį, o jis skubės priimti.
[10]Išminties pradžia — baimė Viešpaties,
ir šventųjų žinojimas, gudrybė.
[11]Nes per mane padaugės tavo dienos
ir prisidės tau gyvenimo metų.
[12]Jei tu išmintingas, tai sau pačiam,
o jei išjuokėjas, tai pats vienas neši bausmę.
[13]Paika moteriškė ir pliuškė,
pilna vylių ir visai nieko nežinanti,
[14]Atsisėdo savo namų duryse
kraséje, augštoje miesto vietoje,

---

boliškai tas rūmas yra Kristus, jo šulai — septynios Šv Dvasios dovanos. Šventas Atanasas, Grig-Nis ir Augustinas aiškina taip pat namus apie kūną, kurį Išganytojas ēmē iš Marijos. Kaikurie šventieji Tēvai pritaiko dar tą vaizdą Šv Panelei. — [2]*Aukų*. Ebr t to ž nēra. — *Sumaišē*: Įdējo į vyną skaniai kvepinčių žolynų. — *Paruošē savo*... Šitą e šventieji Tēvai, Auksaburnis, Ambroziejus, Kiprijonas ir k aiškina apie Šv Eukaristiją; jai pritaiko ją taip pat Eklesija Dievo Kūno šventēje. — [3]*Išsiuntē*... Kada pokylis jau visai prirengtas, tik tuomet siunčiama pakvietimai. Tarnaitēs tai ypač Išminties mokytojai, Naujajame Testamente tarp kitų Apaštalai. — *Prie pilies ir*... Ebr t: Miesto augštumų viršūnēse. Plg aug 8, 2. — [4]*Neišmanēlis*. Žr aug 1, 4. — *Neišmanēliams*. Ebr t: Ir tam, kurs be širdies, t y, neturinčiam išmanymo. — [5]*Valgykite mano duonos*: Dalyvaukite pokylyje. — [6]*Pameskite vaikystę*: Neišmanymą. Duona ir vynas tai išminties taisyklēs, kurios padeda nusikratyti paikybe. — [7]*Kas drausmina*... Tolesnis paaiškinimas, kaip reikia pamesti paikybę. Reikia išsižadēti draugavimo su išjuokējais /laisvamaniais/, nes iš jų negalima nieko daugiau susilaukti, kaip tik neapykantos ir paniekinimo; eiti gi reikia pas išmintinguosius. — *Dēmę*. Negražu, kad perspējimas pasilieka be pasēkų, dar labiau negražu, kada susilaukiama paniekinančio atstūmimo. Priedo dar prisideda neapykanta to, kurs nenori duotis perspējamas /8 e/. — [9]*Progos*. Ebr t to ž nēra. — [10]*Išminties pradžia*... Žr aug 1, 7; 2, 5. — *Šventųjų žinojimas*. Tiems žodžiams duodama dar kitoki prasmē: Žinojimas šventų dalykų ir žinojimas /pažinimas/ Šventojo, t y, Dievo. — [11]*Nes per mane*... Plg aug 3, 2; 4, 10 ir k. — [12]*Jei tu išmintingas*... Išminties palaiminimu naudosies tu pats, taip pat kaip ir pasityčiojimų nepalaimą turēsi pats sau prisiimti. — LXX po šitos eil pridētas ilgesnis straipsnelis, kurio tačiau nēra Ebr t

[13]*Paika moteriškē*... Paikybē aprašoma panašiai kaip svetmoterē, aug 7, 11. Ebr t: Moteriškē paikybē, geidulinga, pilna tuštybēs yra beprotystē /neišmanymas/, visai nieko

[15]Kad šauktų praeinančius keliu
ir atliekančius savo kelionę:
[16]Kas yra mažasis, teužsuka pas mane,
ir bepročiui ji kalba:
[17]« Vogtas vanduo saldesnis,
ir paslėpta duona skanesnė ».
[18]O jis nežino, kad ten yra milžinų,
ir kad pragaro gilybėse jos svečiai

SALIAMONO PATARLĖS

10. [1]Išmintingas sūnus džiaugsmas jo tėvui,
paikas gi sūnus — apmaudas jo motinai.
[2]Bedievystės turtai nieko nepadeda,
teisingumas gi išgelbsti nuo mirties.
[3]Viešpats nespaudžia badu teisiojo sielos,
ir nieku paverčia bedievių tykojimus.
[4]Tingi ranka gimdo neturtą,
stipriųjų gi ranka įsigyja turtų.
Kas remiasi melu, tas gano vėjus,
ir tas pat seka skraidančius paukščius.

---

nežinanti. — [14]*Atsisēdo...* Paikybē kaikuriais dalykais pamēgdžioja išmintį. — [15]*Praeinančius keliu*: Todēl visai netyčia prisiartinančius į paikybę. — [16]*Bepročiui*. Ebr t: Žmogui be širdies, t y, neturinčiam išmonēs. — [17]*Vogtas vanduo...* Plg aug 5, 15. — *Paslēpta duona*. Ebr t: Slaptinga duona. Paikybē kviečia į pokylį kaip ir išmintis. Bet koks skirtumas! Tenai vynas, čia vogtas vanduo, tenai patiektas valgių stalas, čia slēptinē duona. Pokylis susideda iš uždraustų valgių: svetmoterystēs. Žmogaus širdis linksta į tai, kas uždrausta, todēl paikybē kalba apie saldumą ir skanumą. — [18]*Milžinų*. Ebr t: Šešēlių. Plg aug 2, 18; 1 Moš 6, 2; Ijob 26, 5. Tie, kurie tikrai ir tai greitai teks mirčiai, jau dabar mirę. — *Pragaro gilybēse*. Ebr t: Mirusiųjų buveinēs slēniuose. — *Svečiai*: Kurie priima paikybēs pakvietimą

Visokios gyvenimo taisyklės išmintingam

II. Saliamono Patarlės

10,1-22,16. Duodama ilga eilē trumpučių nesurištų tarp savęs dēsnių, išreikštų dažniausiai, ypač pradžioje, vienu antitesiniu paralelismu, liečiančiu kurią nors dorybę ar ydą *Saliamono patarlēs*. Ta antraštē apima trumpąsias Saliamono patarles. Ji be reikalo išleista LXX

10. [1]*Džiaugsmas*: Prie jo prisideda dar garbē ir naudingumas. — [2]*Bedievystēs turtai...* Nei teisingai įsigyti turtai nepadeda kaltininkui, ypač negelbi jo nuo nelaimēs, taip pat nuo staigaus ir baisaus mirimo ir nuo teismo /25.27 e/. Plg žem 21, 6. — *Teisingumas*: Kaip visa apimanti dorybē kaikada apsaugoja nuo laikinēs mirties /pav Noę, Lotą/, visuomet nuo amžinosios; jis suteikia taip pat ilgą gyvenimą. Plg žem 11, 4. 19. — [3]*Nespaudžia...* Paiki tie, kurie neteisybēs keliu jieško turtų; Dievas atima juos iš jų ir duoda jiems kęsti badą. Tačiau čia pasakyta, kas dažnai atsitinka, bet ne visuomet. Sen Test Žydamas buvo žadēta žemiškų gērybių; jei Dievas jų neduoda dievobaimingiesiems Nauj Test, kad juos išbandytų ir pašventintų, tai juo gausiau suteikia jiems augštesnių dvasinių gērybių. Plg žem 13, 25; Ps 36, 25; Mt 6, 23. — *Bedievių tykojimus*. Kenkti geriesiems. Ebr t: Bedievių gi godumą jis atstumia. — [4]*Stipriųjų*: Stropiųjų. Tai lygiai tiesa kaip laikiniuose, taip ir dvasiniuose dalykuose. — *Kas remiasi melu*: Laikinēmis ir apgaulingomis šio pasaulio gērybēmis. — Šitų ž iki eil galui nēra Ebr t; jie paimti iš LXX. — *Gano vējus... Seka...* Vargsta be jokios naudos, dargi daro sau nuo-

5Kas renka pjūtyje, tas išmintingas sūnus,
kas gi miega vasarą, tas sugėdinimo sūnus.
6Viešpaties palaima teisiojo galvai,
bedievių gi burną dengia neteisybė.
7Atsiminimą teisiųjų lydi pagyrimai,
o bedievių vardas pūna.
8Išmintingas priima įstatymus širdimi,
paikas savo lūpų plakamas.
9Kas nekaltai vaikščioja, tas vaikščioja su pasitikėjimu,
kas iškraipo savo kelius, bus atidengtas.
10Kas mirkčioja akimis, padaro skausmo,
ir paikas lūpomis mušamas.
11Teisiojo burna — gyvybės gysla,
bedievių gi burna slepia neteisybę.
12Neapykanta sukelia vaidus,
meilė gi uždengia visus nusikaltimus.
13Išmintingojo lūpose randama išminties,
ir rykštė nugarai to, kam trūksta širdies.
14Išmintingieji slepia žinojimą,
paikojo gi burna labai arti sugėdinimo.
15Turtingojo lobis yra jo stiprumo miestas,
beturčių išgąstis tai jų neturtas.
16Teisiojo veikimas gyvenimui,
bedievio gi vaisiai nuodėmei.
17Eina gyvenimo keliu, kas laikosi drausmės ;
kas nežiūri sudraudimų, paklysta.
18Melagingos lūpos slepia neapykantą,
kas apkalbinėja, tas neišmintingas.
19Šnekumas nebūna be nuodėmės,
kas gi varžo savo lūpas, tas labai gudrus.

---

stolį. — 5*Pjūtyje... vasarą* : Ebr t : Vasarą... pjūtyje. — *Sugēdinimo sūnūs.* Ebr t : Kurs priverčia rausti. — 6*Viešpaties palaima* : Visokios gērybēs. Ebr t nēra ž Viešpaties. — *Bedievių gi burną dengia neteisybē.* Ebr t : Smarkumas. T y, smarkumu jie priverčiami nutilti, arba : jų neteisybēs slegia juos pačius. Ebr t verčiama dar taip : Bedievių gi burna dengia smarkumą, t y, kada jie kalba, jie dažniausiai mano padaryti kurią nors neteisybę. — 7*Pagyrimai.* Ebr t : Palaiminimas. — *Pūna* : būna pasibjaurējimo dalykas. — 8*Paikas savo lūpų plakamas* : Jo neapsvarstytos šnekos padaro jam skausmų. Ebr t : Kas neišmintingas lūpomis, bus nutremtas /pražus/. — 9*Kas nekaltai...* Kas, nebūdamas klastingas, eina tiesiu keliu, tam nēra ko bijoti nei Dievo, nei žmonių. — *Bus atidengtas* : Išeis aikštēn jo slepiamos nedoros mintys, arba : Jis bus permatomas Dievo teisme. — 10*Kas mirkčioja* : Veidmainingai, apgaulingai duoda ženklų akimis. /Plg aug 6, 10/. — *Paikas...* Žr aug 8 e ; Ekli 27, 25. — 11*Gyvybēs gysla.* Plg aug 5, 18. — *Bedievių.* Žr 6 e. — 12*Meilē* : Dievo ir artimo. Plg 1 Kor 13, 4 ; 1 Petr 4, 8 ; Jok 5, 20. — 13*Širdies* : Išmanymo, protingumo. — 14*Slepia žinojimą* : Laiko savo išmintingus žodžius tinkamam laikui ir tinkamai vietai. — *Labai arti sugēdinimo.* Ebr t : Artus žuvimas. — 15*Turtingojo lobis...* Turtai labai naudingi, jei teisingai suvartojami ; jei apsaugo nuo daugelio dorinių pavojų. Elgetos neturtas neturi pats savimi jokio gerumo, padaro gi daug nesmagumo. — 16*Gyvenimui* : O ne nuodēmei ir paskui ją einančiam žuvimui. Nedoras žmogus suvartoja gausius vaisius ne tam, kad jais pats su dēkingumu naudotųsi ir kitiems gera darytų, bet nuodēmēms, savo geiduliams patenkinti ir slēgti beturčiams. — 17*Paklysta.* Anot Ebr t : Suklaidina. — 18*Melagingos lūpos...* Ebr t : Kas slepia neapykantą, to lūpos melagin-

[20]Teisiojo liežuvis rinktinis sidabras,
bedievių gi širdis niekam verta.
[21]Teisiojo lūpos moko daugelį,
nemokytieji gi miršta širdies neturte.
[22]Viešpaties palaiminimas daro turtingus,
ir prispaudimas jų neištiks.
[23]Paikas lyg juokais vykdo piktadarybę,
išmintis gi yra žmogui gudrybė.
[24]Ko bedievis bijo, tai ateis jam ;
teisiesiems bus suteikta, ko jie trokšta.
[25]Taip nebebus bedievio kaip praeinančios audros ;
teisusis gi yra amžinas pamatas.
[26]Kaip actas dantims ir dūmai akims,
taip tinginys tiems, kurie jį siunčia.
[27]Baimė Viešpaties padaugina dienas,
bedievių gi metai trumpinami.
[28]Teisiųjų laukimas yra linksmybė,
bedievių gi viltis žūna.
[29]Viešpaties kelias yra nekaltojo stiprybė
ir išgąstis tiems, kurie daro pikta.
[30]Teisusis nesvyruos per amžius,
bedieviai gi negyvens šalyje.
[31]Teisiojo burna gimdo išmintį,
nedorėlio liežuvis pražus.
[32]Teisiojo lūpos stebi, kas patinka,
o bedievių burna, kas iškraipyta
11. [1]Apgaulinga svarstyklė pasibjaurėjimas Viešpačiui :
teisingas gi svaras jo pasimėgimas.
[2]Kur bus puikybė, ten bus ir sugėdinimas,
o kur nuolankumas, ten ir išmintis.

---

gos, t y, jis veidmainys. — [19]*Šnekumas* : Nenaudingos be tikslo šnekos. Plg žem 13, 3 ; 17, 27.28 ; Jok 3,2. — [21]*Moko.* Ebr t : Gano, t y, veda ir maitina. — *Miršta širdies neturte.* Ebr t : Miršta neišmanymu. Teisusis ne tik pats gyvas, bet veda taip pat ir kitus į gyvenimą. Paikieji negali niekam būti vedējai į gyvenimą, jie patys savo neišmanymu yra mirties vaikai. — [22]*Viešpaties palaiminimas...* Tai pirmučiausi turtingumo priežastis. Kas pasitaiko mums kartaus, kas yra mumyse pikta, eina ne iš Dievo, kurs yra vien džiaugsmas be kartybių, bet iš nuodēmēs. — [23]*Paikas lyg juokais...* Paikam /bedieviui/ paikumas ir piktumas rodosi paprasčiausias dalykas, išmintingas gi negali kalbēti ir elgtis kitaip kaip reikalauja išmintis. — [24]*Ko bedievis bijo...* Plg Ijob 3, 15 ; 15, 21. — [25]*Taip nebebus...* Ebr t : Kuomet audra praeina, bedieviai išnyksta, t y, pirma nelaimēs audra sunaikina bedievį. Audra pakelia bedievį iš jo vietos lyg šapą, taip kad daugiau nebežinoma, kur jis buvo, dievobaimingiems gi ji nekenkia. — [26]*Taip tinginys...* Jis arba visai nepadaro to, kam buvo siųstas, ar ne taip kaip reikia ir taip sukelia apmaudą. — [27]*Padaugina...* Pasakoma, kas dažnai atsitinka, bet ne visuomet. Plg aug 3, 2 ir k. — [28]*Linksmybē* : Nes įvyksta tai, ko jie tikisi. — [29]*Stiprybē.* Ebr t pylimas. Viešpaties kelias tai tas, kurio Dievo apvaizda laikosi pasaulio valdyme. — [30]*Negyvens šalyje* : Žadētoje žemēje, o taip pat danguje. Žr 3 Moš 26, 1 ; Ps 124, 1 ; 36, 29. — [31]*Gimdo.* Anot Ebr t : želdo. Žodžiais išreiškiama tai, kas manoma širdyje. — *Pražus.* Ebr t : bus išnaikintas. — [32]*Stebi...* Ebr t : Žino, kas patinka /Dievui ir žmonēms/, todēl kas teisinga ir gera

11. [1]*Apgaulinga...* Plg žem 16, 11 ; 20, 10 ; 5 Moš 25, 13-15 ir k ; — *Teisingas svaras.* Ebr t : Tobulas akmuo. Senovēje svarsčiai dažnai būdavo akmeniniai. Plg 2 Kar 14, 26 ir k. —

3Teisiųjų nekaltumas veda juos,
o nedorėlių klastingumas sunaikina juos.
4Turtai nepadės keršto dieną,
o teisybė gelbsti nuo mirties.
5Neklastingojo teisybė daro jo kelią tiesų,
bedieviai gi krenta dėl savo bedievystės.
6Teisiųjų teisybė išlaisvina juos,
nedorieji gi sugaunami savaisiais žabangais.
7Mirus bedieviui, nebėra daugiau vilties,
ir susirūpinusiųjų laukimas nueina niekais.
8Teisusis išlaisvinamas iš suspaudimo,
o jo vieton atiduodama bedievis.
9Veidmainys burna apgauna savo prietelį,
teisieji gi išlaisvinami žinojimu.
10Teisiųjų pasisekimu džiūgauja miestas,
žūnant gi bedieviams, linksmai šūkaujama.
11Palaiminimu teisiųjų miestas kyla,
bedievių gi burna griaunamas.
12Kas niekina savo prietelį, tam trūksta širdies ;
gudrus gi žmogus tyli.
13Kas elgiasi apgaulingai, atidengia paslaptis,
kieno gi širdis ištikima, tas slepia, kas jam prietelio patikėta.
14Kur nėra tvarkdario, tauta žūna ;
sveika gi ten, kur yra daug patarimų.
15Nelaimė ištinka tą, kas laiduoja už svetimtautį,
kas gi vengia kilpų, tas yra saugus nuo pavojaus.
16Maloni moteriškė įsigyja garbės,
ir tvirtieji gauna turtų.
17Gailestingas žmogus gera daro savo sielai,
o kas nuožmus, tas atstumia nuo savęs net ir artimuosius.
18Ką bedievis daro, tai nepastovu,
sėjančiam gi teisybę yra tikras užmokestis.

---

[2]*Kur puikybē...* Ebr t : Atējo puikybē, ateis gēda. — [3]*Klastingumas.* Ebr t : Iškrypimas. — [4]*Keršto.* Ebr t : Rūstybēs. Plg aug 10, 2. — [5]*Tiesų.* Ebr t : Lygų. Plg aug 3, 6. — [6]*Savaisiais žabangais.* Ebr t : Savo godumu. — [7]*Mirus bedieviui...* Aiški aliuzija į būsimąjį gyvenimą ir amžiną bedievių bausmę. — *Susirūpinusiųjų* : Karštai ir neramiai ieškančiųjų žemiškų gērybių. Ebr t : rasi : nieko vertų. — [8]*Atiduodama bedievis,* kad kęstų suspaudimą. — [9]*Burna apgauna...* Ebr t : Savo šnekējimu sunaikina savo artimą. — *Išlaisvinami žinojimu.* Išmintis padeda jiems pažinti veidmainių kilpas. — [11]*Palaiminimu* : Palaiminimo linkējimais, maldomis ir gerais darbais. — [12]*Niekina* : Piktais žodžiais. — *Prietelį* : Artimą. — *Trūksta širdies* : Neturi išmanymo. — *Tyli* : Žinodamas, kad dažnai nereikia ir nenaudinga reikšti savo mintį. — [13]*Kas apgaulingai...* Ebr t : Kas šen ir ten vaikščioja šmeiždamas. Kas mēgsta piktai kalbēti apie kitus, tas nelaiko jokių paslapčių. — *Kas jam prietelio patikēta.* Ebr t trumpai : Dalyką. — [14]*Patarimų.* Ebr t : Patarējų. Tautai naudinga, kad karalius dažnai klaustųsi savo patarējų. Plg žem 25, 22 ; 24, 26. — [15]*Už svetimtautį* : Už ką nors kitą, neesant tikro reikalo, esant gi pavojui, kad tas, už kurį laiduota, dēl savo nedorumo ar apsileidimo nesirūpins grąžinti skolos. Plg aug 6, 1. — *Kilpų* : Laidavimo. — [16]*Gauna turtų.* Garbē ir turtai tai brangginamos gērybēs, bet jos įsigyjamos ne prievarta. — [17]*Atstumia nuo savęs...* Ebr t : Kenkia savo paties kūnui. — Rasi taip nurodoma bausmē, kurią siųs Viešpats. Vulg : Negailestingai elgiasi su savo giminēmis. — [18]*Tai nepastovu.* Bedievis dažnai nustoja savo pelno dar prie gyvos galvos, o jau tikrai mirdamas. —

19Maloningumas rengia gyvenimą,
jieškojimas gi pikto mirtį.
20Nuoboda Viešpačiui nedora širdis,
o jo pasimėgimas tuose, kurie vaikščioja nekaltai.
21Ranka rankoje, piktas nebus laikomas nekaltu,
teisiųjų gi palikuonys bus išgelbėti.
22Auksinis žiedas kiaulės snukyje,
toki yra moteriškė graži, bet kvaila.
23Teisiųjų troškimas yra visa, kas gera,
bedievių laukimas yra pyktis.
24Vieni dalina, ką turi savo, ir darosi turtingesni ;
kiti gi plėšia ne savo, ir jie visuomet neturte.
25Siela, kuri laimina, bus gausiai pasotinta,
ir kas gausiai girdo, pats bus taip pat gausiai pagirdytas.
26Kas slepia javus, tas keikiamas tautos,
palaiminimas gi parduodančiųjų galvai.
27Naudinga keltis auštant, kas jieško to, kas gera ;
kas gi jieško pikta, bus jo prislėgtas.
28Kas pasitiki savo turtais, sukniubs ;
teisieji gi tarps, kaip žaliuojąs lapas.
29Kas daro sumišimą savo namuose, paveldės vėjus ;
ir kas yra paikas, vergaus išmintingajam.
30Teisiojo vaisius gyvybės medis,
ir kas padeda sieloms, tas išmintingas.
31Jei teisusis gauna atsilyginimą žemėje,
juo gi labiau bedievis ir nusidėjėlis !
12. 1Kas mėgsta drausmę, mėgsta žinojimą ;
kas gi nekenčia pabarimų, tas neišmintingas.
2Kas geras, tas semsis malonės iš Viešpaties ;
kas gi pasitiki savo mintimis, elgiasi bedieviškai.

19*Maloningumas.* Ebr t : Tikras teisingumas veda į gyvenimą, kas gi jieško pikta, /tai daro/ mirčiai. — 20*Nuoboda...* Plg 2, 21 ; 17, 20. — 21*Ranka rankoje.* Patarlinis išsireiškimas, kurio prasmē : Taip, be abejonēs. — *Nebus laikomas nekaltu* : Nebus laikomas nenubaustu. — 22*Bet kvaila.* Anot Ebr t : Bet neturi tikro išmanymo. — 23*Teisiųjų troškimas...* Jie nieko kito netrokšta, kaip tiktai kas gera, todēl jų troškimai įvyksta. *Pyktis.* Bedieviai laukia ko kito, bet susilaukia Dievo rūstybēs. — 24*Vieni dalina...* Plg Ps 111, 9 ; 2 Kor 9, 9. — *Kiti plēšia...* Ebr t : Kiti spuli ir tai tik neturtui /nes Dievas neduos skalsos/, bet ves juos į neturtą. — 25*Laimina* : Gausiai suteikia. — *Gausiai girdo...* Ebr t : Gaivina, laisto. Palyginimas paimtas iš augalus gaivinančio lietaus. — 26*Kas slepia javus...* kad paskui dar brangiau juos parduotų. Palestinoje dēl sausros kaikada visai neuždera javai. Plg Amos 4, 4-8. — 27*Naudinga...* Ebr t : Kas rūpinasi tuo, kas gera, jieško, kas /Dievui/ patinka. — 28*Tarps kaip...* Plg Ps 1, 3 ; 111, 13. — 29*Kas daro sumišimą...* Kas saviesiems neduoda, ko jiems reikia sveikatai ir linksmumui palaikyti, tas daugiau nustoja dēl saviškių apleidimo, nekaip susispuli, taip kad galų gale patenka į neturtą ir gauna pats parsiduoti į vergus. — 30*Gyvybēs medis.* Aliuzija į 1 Moš 2, 9 ; Plg aug 3, 8. Teisiojo žodžiai ir darbai gaivina kitus, veda juos į gyvenimą, kurs gaunama per išmintį ir teisybę. — *Padeda sieloms.* Ebr t : Įgyja sielas /Dievui/. — 31*Gauna atsilyginimą...* Jei gerieji plakami už savo nedidelius nusikaltimus, juo labiau bedieviai už didelius. LXX duodama tik ebr t paaiškinimas. Juo seka 1 Petr 4, 18

12. 1*Neišmintigas.* Ebr t : Beprotis. — 2*Semsis.* Ebr t : Gauna. Plg aug 8,35. — *Kas gi pasitiki...* Ebr t : Vyliaus gi žmogų jis /Viešpats/ pasmerkia. — 3*Žmogus nesustiprēs...* Teisusis turi savo šaknis Dievuje ;

[3]Žmogus nesustiprės bedievyste,
o teisiųjų šaknis nebus pajudinta.
[4]Stropi moteriškė yra vainikas savo vyrui ;
ir lyg puvėsiai jo kaulams ta,
kuri daro sugėdinimo vertus dalykus.
[5]Teisiųjų mintys krypsta į tai, kas teisinga ;
o bedievių sumanymai klastingi.
[6]Bedievių žodžiai tykoja kraujo,
teisiųjų burna išlaisvina juos.
[7]Apversk bedievius ir jų nebebus ;
teisiųjų gi namai pasilieka stovėti.
[8]Žmogus pažįstamas iš jo mokslo ;
o kas yra tuščias ir beširdis, susilaukia paniekos.
[9]Daugiau vertas beturtis, kurs pats sau pakanka,
kaip mėgstąs didžiuotis, kurs neturi duonos.
[10]Teisusis žino ir ko jo galvijų gyvybei reikia,
o bedievių širdis yra nuožmi.
[11]Kas dirba savo žemę, bus sotus duonos,
kas gi ieško dykinėjimo, tas labai paikas.
Kas mėgsta pasilikti puotavimuose,
tas palieka gėdą savo tvirtovėse.
[12]Bedievio troškimas yra pylimas piktiesiems ;
teisiųjų gi šaknis tarps.
[13]Dėl lūpų nuodėmių piktajam artėja žuvimas ;
teisusis gi ištrūks iš suspaudimo.
[14]Iš savo burnos vaisiaus kiekvienas sotinasi gėrybėmis,
ir jam atsilyginama, žiūrint jo rankų darbo.
[15]Paikojo kelias tiesus jo akyse ;
o kas išmintingas, tas klausosi patarimų.
[16]Paikas tuojau parodo savo pyktį,
o kas slepia savo skriaudą, tas buklus.
[17]Kas sako, ką žino, tas vykdo teisingumą,
o kas meluoja, tas apgaulingas liudytojas.

---

jo negali išrauti joki audra ; kitaip būna su nusidėjėliu. — [4]*Stropi moteriškē.* Ebr *'ešeth khail,* drąsi, dora moteriškē. Žr žem 31,10... — *Vainikas.* Tikras papuošalas. Vainikas simbolis garbēs. — [5]*Mintys krypsta į...* Juo labiau jo žodžiai ir darbai. — [6]*Tykoja kraujo* : pavojingi nekaltųjų gyvybei. — *Juos* : Pačius teisiuosius, ar nekaltus, esančius pavojuje. — [7]*Apversk bedievius...* Ebr t : Piktieji apsigręžē ir jų nebēra. Tai patarlinis išsireiškimas apie bedievio nepastovumą. — [8]*Iš jo mokslo* : Iš praktinių pamokymų, gudrumo šnekoje ir pasielgime. Ebr t : Žmogus giriamas, žiūrint koks jo gudrumas. — *Kas gi tuščias ir beširdis.* Ebr t : Kieno gi širdis iškreipta, t y, kurs mato ir supranta dalykus ne taip, kaip reikalauja sveikas protas. — [9]*Daugiau vertas...* Ebr t : Geriau būti nežymiam ir tarnauti sau pačiam. Plg Ekli 10, 30. — *Mēgstąs didžiuotis* Kurs didžiuojasi savo kilme, gimine. — [11]*Dykinējimo.* Ebr t : Tuščių dalykų. — *Kas mēgsta...* Tų ž iki eil galui ebr t nēra. Jie paimti iš LXX.

Savo tvirtovēse : kurias neginamas paims jo priešas ir jį patį paniekins. — [12]*Bedievio troškimas...* Ebr t prasmē neaiški. Anot vienų : Bedieviai ieško globos pas sau lygius, bet neranda, arba : Rūpinasi palaikyti savuosius ; anot kitų : Piktasis nieko daugiau nemano kaip tik plēšti sau lygius, ir todēl tarp jų negali būti taikos. — [13]*Dēl lūpų...* Ebr t : Neteisybēs lūpose yra pikti žabangai. — [14]*Iš savo burnos...* Geri vaisiai, kurių kas nors duoda savo išmintingomis šnekomis, atneša jam palaiminimo. — [17]*Kas sako, ką žino...*

18Būna tokių, kurie žada ir sąžinės perduriami lyg kad kalaviju,
o išmintungųjų liežuvis yra pagydymas.
19Tiesą kalbančios lūpos pasilieka visuomet ;
ūmus gi liudytojas galanda liežuvį melui.
20Klasta yra širdyje tų, kurie galvoja pikta ;
tuos gi, kurie duoda ramybės patarimų, seka džiaugsmas.
21Teisiojo nenuliūdins, kas nors jam atsitiktų,
bedieviai gi bus pilni nelaimės.
22Melagingos lūpos pasibjaurėjimas Viešpačiui ;
o kas elgiasi ištikimai, tie jam patinka.
23Buklus žmogus slepia žinojimą,
o neišmintingųjų širdis iššaukia paikumą.
24Galingųjų ranka viešpataus,
tingi gi turės duoti čyžę.
25Liūdesys žmogaus širdyje jį žemina,
geras gi žodis jį linksmina.
26Kas dėl prietelio nežiūri nuostolio, tas teisus,
bedievių gi kelias juos suklaidina.
27Apgavikas neras pelno ;
o žmogaus gėrybės yra vertos aukso.
28Teisybės take yra gyvenimas ;
klystkelis gi veda į mirtį
13. 1Išmintingas sūnus yra jo tėvo mokslas;
kurs gi išjuokėjas, tas neklauso baramas.
2Iš savo burnos vaisių žmogus ragauja gėrybės ;
nusikaltėlių gi siela neteisinga.
3Kas sergi savo burną, sergi savo gyvybę ;
kas gi nesvarsto savo žodžių, pajus nelaimių.
4Tinginys nori ir nenori,
darbščiųjų gi siela gausiai pasotinama.
5Teisusis bodisi melagingo žodžio ;
bedievis gi daro gėdą ir pats sugėdinamas.

Ebr t : Kas sako tiesą, išreiškia, kas teisinga. — 18*Būna tokių...* Ebr t : Ne vienas plepa taip, lyg kad tai būtų kalavijo kirčiai, t y, apie viską taip išsireiškia, kad klausytojai lyg aštriais dyguliais žeidžiami. — *Perduriami* : Jei žadējo neapsimąstę. — 19*Umus gi liudytojas...* Ebr t : Ir tik akimirksnyje melagingos lūpos. — 20*Klasta...* Visų pirma apgavimas kitų, o paskui ir savęs ; drauge gi ir kenkimas. — *Tuos gi, kurie duoda...* Ebr t : Ramybēs gi patarējams, džiaugsmas. — 21*Teisiojo nenuliūdins.* Ebr t : Joki nelaimē neatsitinka teisiajam. Plg aug 10,3 ; 12,2. Teisiojo neištinka joki Dievo bausmē. Taigi, kas atsitinka jam kartaus, yra ne tamsybē, bet malonē ir šviesa, kurios jo širdį daro tyresnę ir kelia augštyn. — 23*Buklus...* Plg aug 10, 14. — *Iššaukia paikumą.* Ebr t : skelbia beprotystę. — 24*Galingųjų* : Darbščių. Plg aug 10,4. — 25*Jį žemina* : Slegia. Ebr t : Jei yra liūdesys žmogaus širdyje, jis palenkia jį. — 26*Tas teisus.* Ebr t vieni išreiškia taip : Turtingesnis už savo kaimynus, kurs tiesa ir netiesa stengiasi pralobti ; kiti gi : Teisusis veda savo artimus /geru keliu/. — 27*Apgavikas... pelno* : Kurio jis taip trokšta. — *Žmogaus...* t y, teisiojo. Ebr t kitoki mintis : Tinginys nepagauna savo grobio, brangus gi yra žmogui lobis stropumas. — 28*Teisybēs take...* Plg aug 10,2 ; 11 19 ir k

13. 1*Mokslas.* Ebr t : Drausmē. Sūnaus išmintingumas yra pasēka ir vaisius jo tēvo pamokymų, perspējimų. — 2*Iš savo burnos...* Plg aug 12,4. — *Nusikaltēlių gi...* Ebr t rasi : Piktųjų gi godumas tai prievartos darbai, t y, jie godžiai trokšta prievarta įsigyti, kas ne jų. Plg aug 10,6. — 4*Tinginys nori...* Ebr t : Tinginys trokšta, bet jo troškimas niekai, t y, jis savo troškimų ne-

[6]Teisybė sergi nekaltojo kelią ;
bedievystė gi pražudo nusidėjėlį.
[7]Kaikas rodosi turtingas, nors nieko neturi ;
o kitas rodosi neturtingas, nors turi daug turtų.
[8]Žmogaus turtai tarnauja jo gyvybei išvaduoti ;
kas gi neturtingas, tam netenka girdėti grasymų.
[9]Teisiųjų šviesa linksmina ;
bedievių gi žiburys gęsta.
[10]Tarp puikiųjų visados vaidai ;
kurie gi daro visa pasitarę, tie išminties vedami.
[11]Skubiai įsigytas lobis nyksta ;
pamažu gi ranka surinktas daugėja.
[12]Atidedama viltis vargina sielą ;
patenkinamas troškimas gyvybės medis.
[13]Kas juodina betkurį dalyką, pats save suriša ateičiai ;
kas gi bijo įsakymo, tas pasiliks ramybėje.
Klastingos sielos klaidžioja nuodėmėse ;
teisieji gi yra gailestingi ir pasigailį.
[14]Išmintingojo įstatymas gyvybės šaltinis,
mirties sunaikinimui išvengti.
[15]Geras mokslas duoda malonės,
niekintojų gi kelyje yra gelmė.
[16]Buklus daro visa apsvarstęs ;
kas gi kvailas, tas iškelia aikštėn savo piktumą.
[17]Bedievio žinnešys krenta į nelaimę ;
ištikimas gi pasiuntinys yra sveikata.
[18]Neturtas ir gėda tam, kas pameta drausmę ;
kas gi priima perspėjimą, įsigyja pagarbos.

---

vykdo. — [5]*Daro gēdą ir....* Ebr t: Daro išniekinimą ir gēdą. — [6]*Teisybē sergi...* Ebr t: Teisusis sergi savo nekaltumą, piktumas bedievių kilpa po jo kojų, t y, pražudo jį. — [7]*Kaikas rodosi...* Neretai išviršiniai turtai slepia didžiausį dvasinį neturtą ir priešingai, yra neturtas, kurs daro žmogų turtingą Dievo karalystei. Plg 2 Kor 6,10. Ebr t: Vienas apsimeta esąs turtingas /kad būtų gerbiamas/, nors nieko neturi, o kitas apsimeta esąs neturtingas /dēl savo šykštumo/, nors... — [8]*Gyvybei išvaduoti.* Pinigais galima kaikada išsipirkti iš didžiausios nelaimēs /teisme ir patekus į galvažudžių rankas/ ; dvasine prasme : Išmaldomis ; bet ir neturtas turi savo patogumų. — [9]*Linksmina.* Ebr t: Linksmai žiba. — Šviesa laimēs vaizdas. [10]*Tarp puikiųjų...* Ebr t: Puikybē nieko daugiau nepadaro kaip tik vaidus. — *Tie išminties vedami.* Ebr t: Su tais išmintis. — [11]*Skubiai* : Be vargo, ar neteisingai. — [12]*Gyvybēs medis.* Žr aug 11,30. — [13]*Kas juodina...* Apšaukęs kokį nors dalyką, žmogus turi laikytis savo pasakymo, arba išsižadēdamas savo žodžių pasirodyti esąs melagis. Ebr t: Kas paniekina žodį, save pražudo, t y, niekindamas nusikalsta ir pasidaro bausmēs vertas. Kalbama gi čia, kaip pasirodo iš antros paralelizmo dalies, apie Dievo žodį, t y, Dievo Įstatymą. — *Pasiliks ramybēje.* Ebr t: Gaus užmokestį. — *Klastingos sielos...* Tų ž iki eil galui nēra Ebr t. — *Nuodēmēse* : Todēl nelaimēje. — [14]*Įstatymas* : Pamokymai. Plg 10,11 ; 14,27. — *Sunaikinimui.* Ebr t: Tinklams. — [15]*Duoda malonēs* : Įgyja žmogui Dievo ir artimų palankumo. — [16]*Buklus...* Išmintingas daro, paikas kalba ; išmintingas visuomet elgiasi dalyką apsvarstydamas ir išmanydamas, paikas nuolat kalba paikus dalykus. Plg aug 12,23. — [17]*Bedievio žinnešys.* Anot Ebr t: Žinnešys bedievis, todēl neištikimas. — *Sveikata.* Ebr t: Gydyklas, vaistas. Plg žem 25,13. Ištikimas pasiuntinys yra tarsi gydyklas siuntējui, nes jis gali pilnai pasitikēti, kad pasiuntinystē bus gerai atlikta. —

[19]Troškimas jei patenkinamas, džiugina sielą ;
paikieji bodisi tų, kurie bėga nuo pikto.
[20]Kas vaikščioja su išmintingais, darosi išmintingas ;
paikųjų prietelis pasidaro į juos panašus.
[21]Nusidėjėlius persekioja nelaimė,
o teisiesiems atsilyginama gėrybėmis.
[22]Geras palieka tėvoniais sūnus ir vaikaičius,
ir nusidėjėlio lobis laikoma teisiajam.
[23]Daug maisto duoda nauji tėvų arimai ;
bet kitiems jis renkamas neteisingai.
[24]Kas gailisi rykštės, nekenčia savo sūnaus ;
o kas jį myli, nuolat laiko drausmėje.
[25]Teisusis valgo ir pasotina savo sielą ;
bedievių gi pilvas nepasotinamas

14. [1]Išmintinga moteriškė stato savo namus ;
neišmintinga savo rankomis griauna jau pastatytus.
[2]Kas vaikščioja tiesiu keliu ir bijo Dievo,
niekinamas to, kurs eina begėdišku keliu.
[3]Paikojo burnoje puikybės rykštė ;
išmintingųjų gi lūpos sergi juos.
[4]Kur nėra jaučių, prakartas tuščias ;
kur gi labai daug derliaus, ten pasirodo jaučio stiprumas.
[5]Ištikimas liudytojas nemeluoja ;
kalba gi melą klastingas liudytojas.
[6]Išjuokėjas ieško išminties ir neranda ;
gudriems mokslas lengvai duodasi.
[7]Eik prieš paiką žmogų,
nes jis nežino gudrybės lūpų.

---

[18]*Neturtas ir...* Plg žem 15,5.32. — [19]*Paikieji bodisi...* Ebr t : Paikajam nuoboda bēgti nuo pikto. — Šitoje eil paralelizmas sintesinis. Sąryšis tarp pirmosios ir antrosios jo dalies toks : Kiekvienas įvykstąs troškimas padaro džiaugsmo, todēl paikieji visuomet ješko to džiaugsmo tame, ko jie trokšta, t y, piktame. Tačiau laimē ir nauda ne ilgam patenka, jei jos neparemtos dorybe. — [20]*Paikųjų prietelis...* Ebr t : Kas mēgsta paikuosius, tam būna negera. — [21]*Nusidējēlius...* Plg aug 10,25 ; 11,3.5 ir k. — [22]*Sūnus ir vaikaičius.* Ebr t : Savo vaikų vaikus. — [23]*Nauji tēvų arimai.* Ebr t : Naujai įgyventa beturčio dirva. — *Bet kitiems...* Ebr t : Bet kaikurie žūna dēl stokos teisybēs. — Ypatingu Dievo palaiminimu beturtis gauna savo reikalams gana maisto ir iš naujai išplēšto ir įgyvento dirvono, bedieviai gi nusipelnę Dievo prakeikimą miršta neturte. — [24]Plg 3,12 ; 23,13,14 ; 29,15 ir k. — [25]*Teisusis...* Ebr t : Teisusis turi ko valgyti, taip kad jo siela soti, bedievio gi pilvas kenčia badą. Plg 10,3 ; Ps 33,11

14. [2]*Kas vaikščioja...* Ebr t : Vaikščioja savo tiesume tas, kurs bijo Viešpaties, ir iškrypęs tas, kurs jį, Viešpatį, niekina. — [3]*Paikojo burnoje...* Puikybē, kurią jis parodo savo šnekoje, yra lyg rykštē, kuria jis plaka kitus ir pats save. — *Išmintingųjų...* Plg aug 10,13.14. — [4]*Kur gi labai daug...* Ebr t : Bet daug derliaus gaunama jaučio stiprybe. — Neesant jaučių, tiesa, prakartas gali pasilikti tuščias, bet be jų negalima įdirbti laukų ir turēti derliaus. — [5]*Ištikimas...* Vienam tiesa, kitam melas pasidarē lyg kad prigimties dalis. Plg aug 6,9 ; 12,17. — [6]*Išjuokējas...* Laisvamanis, kurs niekina Dievą ir kiekvieną jo duotą apreiškimą. — *Lengvai* : Nesunkus pažinti, įgyti. — [7]*Eik prieš paiką...* Prisiartinimas prie paiko labai greitai įtikina, kaip didelis jo paikumas. Ebr t : Eik šalin iš po akių paiko žmogaus, nes tu nepažinai jame žinojimo lūpų, t y, tuščias dalykas pasilikti

[8]Bukliam išmintis yra pažinti savo kelią ;
paikųjų gi negudrumas klysta.
[9]Paikas tyčiojasi iš nuodėmės ;
o tarp teisiųjų pasilieka malonė.
[10]Širdis, kuri pažino savo sielos kartumą,
į jos džiaugsmą nesimaišys svetimasis.
[11]Bedievių namai griaunami ;
o teisiųjų padangtės žydės.
[12]Yra kelias, kurs rodosi žmogui teisingas,
bet galų gale jis nuveda į mirtį.
[13]Juokas maišosi su skausmu,
ir džiaugsmo vietą paima liūdesys.
[14]Paikas pasotinamas savo keliais,
bet viršuje jo stovi geras žmogus.
[15]Nekaltas tiki kiekvienam žodžiui,
buklus svarsto savo žingsnius.
Klastingam sūnui nėra nieko gera ;
išmintingam gi tarnui seksis jo darbai,
ir jo kelias bus tiesus.
[16]Išmintingas bijo ir vengia pikta,
paikas eina per viršų ir pasitiki.
[17]Nekantrus daro paikybę,
ir žmogus sukčius nekenčiamas.
[18]Neišmanėliai paveldės paikybę ;
o buklieji lauks žinojimo.
[19]Piktieji lenkiasi prieš geruosius ;
ir bedieviai prieš teisiųjų duris.
[20]Beturtis ir savo artimui nekenčiamas ;
o turtingiems yra daug prietelių.
[21]Kas niekina savo artimą, nusideda ;
kas gi pasigaili beturčio, tas palaimintas.
Kas tiki į Viešpatį, tas mėgsta pasigailėjimą

su juo, nes jame nieko daugiau nēra kaip tik paikybē. — [8]*Pažinti savo kelią.* Ebr t : Stebēti savo kelią. — Gudrus apsvarsto savo žingsnių pasēkas. — *Klysta* : Juos pačius apvilia. Ebr t : Paikųjų kvailybē yra apgavimas. — [9]*Tyčiojasi* : Tyčia daugina jų skaičių. — *Malonē* : Dievo palankumas. — [10]*Širdis, kuri...* Kaip su nuliūdimu, taip būna ir su džiaugsmu : tik tas pilnai juos jaučia, kurį jie liečia. Kaikurie Ebr ir LXX teksto prasmę taip išreiškia : Kas neužmiršta, ką yra jau kentējęs, tas laimēje pasilieka laisvas nuo puikybēs. — [11]*Bedievių...* Plg aug 12,7 ; Ijob 18,15 Ješ 27,6. — [12]*Yra kelias...* Plg 12,15 ; 16,25 ; 5,4 ; 7,27. — [14]*Paikas pasotinamas...* Daug daugiau džiaugsmo nekaip paikas savo keliuose randa dievobaimingas teisingume. Ebr t : Kieno širdis klysta /atsitolina nuo Dievo/, pasotinamas savo keliais /t y, karčiais jų vaisiais/ ; ir geras tuo, kas jame yra /savo tobulo pasielgimo vaisiais/. — [15]*Nekaltas.* Čia : Neišmanēlis. — *Klastingam sūnui...* Ebr t tų ž iki eil galui nēra. — [16]*Eina per viršų...* Lengva širdimi stato save į pavojų. Ebr ž reiškia užsidegti karšta rūstybe, peržengti ribas, būti puikiam. [17]*Sukčius.* Ebr t : Piktumo žmogus. — [18]*Buklieji lauks...* Ebr t kaikurie verčia taip : Gudrūs žmonēs apvainikuoti žinojimu. — [19]*Piktieji lenkiasi...* Ypač kitame gyvenime /Beda/ — [20]*Ir savo artimui* : Prieteliui. Plg Lk 11,5-8. — [21]*Niekina* : Kietai elgiasi. — *Kas pasigaili...* Prie pragaro durų stovi gailestingumas ir neleidžia ten patekti nei vienam, kurs jį mylējo /Aug/. Didesnis dalykas nekaip Jēzaus Kristaus vardu prikelti numirusius yra pavalgydinti alkstantį Kristų /Auksab/. — *Kas tiki...*

[22]Klysta, kurie daro pikta;
pasigailėjimas ir tiesa rengia gėrybių.
[23]Iš kiekvieno darbo randasi apstumas;
o kur labai daug žodžių, ten dažnai būna neturtas.
[24]Išmintingųjų vainikas jų turtai;
paikųjų kvailumas — negudrybė.
[25]Ištikimas liudytojas išlaisvina gyvybę,
o apgavikas kalba melą.
[26]Baimėje Viešpaties tikra prieglauda,
ir jo vaikams yra priebėga.
[27]Baimė Viešpaties gyvenimo šaltinis,
mirties sunaikinimui išvengti.
[28]Gausinga tauta — karaliaus garbė,
ir dėl mažo liaudies skaičiaus gėda kunigaikščiui.
[29]Kas kantrus, tas didelės gudrybės vedamas;
kas gi nekantrus, tas augština savo paikybę.
[30]Sveika širdis — kūno gyvybė,
pavydas — kaulų puvėsiai.
[31]Kas skriaudžia neturtingą, daro priekaištų jo Sutvėrėjui,
gerbia gi jį, kas pasigaili beturčio.
[32]Bedievis bus atmestas dėl savo piktumo,
o teisusis turi vilties ir savo mirtyje.
[33]Gudriojo širdyje ilsisi išmintis,
ir jis moko visus nemokančius.
[34]Teisybė pakelia tautą,
nuodėmė gi daro tautas nelaimingas.
[35]Išmanąs tarnas patinka karaliui,
nenaudingas gi kentės jo rūstybę
15. [1]Švelnus atsakymas laužo rūstybę,
kieta šneka sukelia narsą.

Tų ž nēra nei ebr, nei LXX t. — [22]*Pasigailējimas...* Gailestingumas ir tiesa /ištikimybē/ Dievo savybēs. Ebr t: Gailestingumas ir tiesa tiems, kurie daro gera. — [23]*Apstumas*: Gausus atsilyginimas. — [25]*Išlaisvina gyvybę*: Pasakydamas tiesą teisme. — [26]*Jo vaikams*: Tikriems Viešpaties tarnams, kuriuos jis myli kaip sūnus; arba: Ištikimų Dievo prietelių vaikams. — [27]*Sunaikinimui.* Ebr t: Kilpoms. Plg aug 13,14. — [28]*Gēda.* Ebr t: Sunaikinimas. — [29]*Kas kantrus.* Ebr t: Kas negreitas rūstintis, tas turi daug akylumo, staigiai supykstąs gauna iš to paikybēs, t y, dažnai įkrenta į savo ydą ir taip pat dažnai gauna gailētis savo pasielgimo ir žodžių. — [30]*Sveika širdis*: Kurioje visi palinkimai ir geismai pasilieka lygsvaroje. — [31]*Daro priekaištų...* Skriaudimas yra tarsi vaisius, kurs išdygsta iš Dievui priešingo žmogaus ūpo. Kas pasigaili beturčio, tas gerbia Dievą. Taigi Dievas paniekinamas, jei slegiama jo globoje esąs beturtis. Plg žem 17,5; 19,17. — [32]*Bedievis bus atmestas...* Bedievio namai pastatyti ant smilčių, taip kad nelaimēs vandenys greitai juos nuneša, teisusis gi, kurio namai paremti ant Dievo lyg ant uolos, turi ramstį Viešpatyje. Iš šitos vietos, taip pat kaip ir iš daugelio kitų /žr aug 4,18; 5,6; 11,7; 12,28/, pasireiškia tvirtas autoriaus tikējimas į amžinąjį gyvenimą. — [33]*Ir jis moko visus...* Ebr t: paikųjų tarpe ji /išmintis/ apsireiškia, — Išmintis ilsisi išmintingojo širdyje, teikdama jam laimēs; jei prisiartina paikieji, tai ji pasireiškia kaip jiems priešinga. — [34]*Nuodēmē gi daro..* Ebr t: Nuodēmē gi yra gēda tautai. — [35]*Išmanąs...* Ebr t: Karaliaus palankumas išmanančiam tarnui. — *Nenaudingas.* Ebr t: Gēdą darąs

15. [1]*Švelnus atsakymas...* Plg žem. Žodžiuose reikia būti švelniam. — [2]*Pagražina...* Ebr t: Daro mokslą

[2]Išmintingųjų liežuvis pagražina žinojimą,
iš kvailių burnos veržiasi paikybė.
[3]Viešpaties akys kiekvienoje vietoje,
žiūri į geruosius ir piktuosius.
[4]Taikus liežuvis — gyvybės medis,
palaidus gi slegia dvasią.
[5]Paikas juokiasi iš savo tėvo drausmės,
kas gi žiūri barimų, darosi buklesnis.
Teisybės apstume didžiausi stiprybė,
bedievių gi mintys bus išrautos.
[6]Teisiojo namai didžiausis tvirtumas,
bedievio gi pelne sumišimas.
[7]Išmintingųjų lūpos skleidžia žinojimą ;
paikųjų širdis visai ne toki.
[8]Bedievių aukos pasibjaurėjimas Viešpačiui,
teisiųjų įžadai jam patinka.
[9]Bedievių kelias nuoboda Viešpačiui,
kas seka teisybę, tas jo mylimas.
[10]Piktas sudraudimas skirtas pametančiam gyvenimo kelią,
kas nekenčia pabarimo, mirs.
[11]Pragaras ir prapultis Viešpaties akivaizdoje,
kaip gi labiau žmonių vaikų širdys !
[12]Pasileidėlis nemėgsta to, kurs jį bara,
ir neeina pas išmintinguosius.
[13]Linksma širdis padaro linksmą veidą,
sielos liūdesyje dvasia prislėgta.
[14]Išmintingojo širdis ieško mokslo,
paikųjų burna minta nežinojimu.
[15]Visos beturčio dienos blogos ;
rami dvasia lyg nuolatinis pokylis.
[16]Verčiau maža su baime Viešpaties,
kaip dideli turtai, kurie nepasotina.

meilingą, t y, taip jį duoda, kad jis priimama mielu noru. — [3]*Viešpaties...* Bedieviai tariasi esą tamsybės uždengti, taip kad Dievas negalįs jų matyti, arba esą nepastebimi daugybės kūrinių tarpe. — [4]*Gyvybės medis* : laimės ir palaiminimo šaltinis. Plg aug 3, 18 ; 11, 30. — *Palaidus...* Ebr t : Iškraipytas gi žeidžia dvasią /tų, kurie tokį liežuvį turi/. — [5]*Barimų* : Savo gimdytojų perspėjimų. — *Teisybės...* Tų ž iki eil galui Ebr t nėra. — *Mintys bus...* Sumanymai bus niekais paversti. — [6]*Tvirtumas* : Turtas. — *Bedievio gi pelne...* Nors bedieviai ir labai daug pelnytųsi, jų gėrybėse yra sunaikinimo daigas, našlių ir našlaičių ašaros, apgautųjų skundai ir tt. — [7]*Ne toki* : Nesėja žinojimo. — [8]*Bedievių aukos...* Nes daromos negera intencija. Plg žem 21, 27. — [10]*Piktas sudraudimas* : Kietas baudimas. — *Gyvenimo.* To aptarimo nėra Ebr t ; juo pilniau išreiškiama mintis. — *Mirs* : Susilauks amžinos mirties, o nekartą ir čia žemėje jo gyvenimo dienos bus sutrumpintos. — [11]*Pragaras ir prapultis* : Mirusiųjų buveinė. Pragaru čia pavadinta apskritai visų mirusiųjų vieta, prapultimi gi gal pasmerktųjų buveinė. Plg Apr 9, 1.21. Tos labiausiai slaptingos vietos, apie kurias žmonės neturi jokio tikro supratimo, gerai žinomos Dievui ir pasilieka jo valdžioje. Plg Ijob 28, 14... 21... — [12]*Pasileidėlis.* Ebr t : Išjuokėjas. — *Pas išmintinguosius* : kurie galėtų atpalaiduoti jį nuo jo paikybės. — [13]*Linksma...* Vidinis širdies stovis deda antspaudą ant viso žmogaus, ypač gi jo veide. Plg žem 16, 24 ; 17, 22. — [15]*Beturčio.* Tikriau anot Ebr t : Prislėgtojo, t y, neturinčio vidinės ramybės. — *Rami dvasia.* Ebr t : Gera širdis, t y, linksma, rami, gera sąžinė. — [16]*Kurie nepasotina.* Ebr t : Su neramumu.

17Verčiau būti pakviestam su meile daržovių valgyti,
kaip su neapykanta penėto veršio.
18Rūstus žmogus sukelia barnis,
kantrus maldo sukeltąsias.
19Tinginių kelias lyg erškėčių tvora,
teisiųjų kelias be kliūčių.
20Išmintingas sūnus linksmina tėvą,
paikas žmogus niekina savo motiną.
21Paikybė džiaugsmas paikam,
o gudrus žmogus žengia tiesiu keliu.
22Niekais nueina sumanymai, kur nėra pasitarimo;
kur gi daug patarėjų, jie sustiprėja.
23Žmogus džiaugiasi savo burnos posakiu,
ir tinkamu metu pasakytas žodis yra geriausis.
24Gyvenimo takas eina augštyn mokytam,
kad išvengtų pragaro gilybės.
25Viešpats griauna puikiųjų namus,
ir sutvirtina našlės ribas.
26Nuoboda Viešpačiui piktos mintys,
o tyra ir gražiausi šneka jo patvirtinama.
27Sumišimą daro savo namuose, kas laikosi gobšumo;
o kas nekenčia dovanų, tas bus gyvas.
Gailestingumu ir ištikimybe dildomos nuodėmės,
o per baimę Viešpaties kiekvienas išvengia pikto.
28Teisiojo širdis mąsto apie klusnumą,
bedievių burna sklidina pikto.
29Viešpats toli nuo bedievių,
o teisiųjų maldas jis išklauso.
30Akių šviesa linksmina sielą,
gera žinia tukina kaulus.
31Ausis, kuri klauso gyvenimo pabarimų,
pasiliks išmintingųjų tarpe.

— Kas daug turi, nuolat bijo, kad savo turtų nenustotų, dažnai gi dar daugiau geidžia. Iš čia neramumas. — 17 *Verčiau būti...* Daržovės menkas beturčių maistas; mėsa šventadienis ir turtingųjų valgis; labiausiai vertinama mėsa buvo penėto veršio. Plg Lk 15, 23. — 18*Rūstus...* Plg aug 1 eil; žem 26, 21 ir k. — 19*Tinginių...* Jie randa sau kliūčių kiekviename žingsnyje. — *Be kliūčių...* Ebr t: Sumintas, lygus. — 20*Linksmina...* Plg aug 10, 1. — *Niekina*: Darydamas jai gėdos žmonių akyse. — 21*Paikybė...* Plg aug 10, 23 — *Tiesiu keliu.* Paikojo keliai netiesūs, kreivi. — 22*Sustiprėja*: Įvyksta. — 23*Žmogus džiaugiasi...* Ebr t: Žmogus džiaugiasi geru savo burnos atsakymu, ir kaip gi geras žodis pasakytas savo laiku! — 24*Eina augštyn*: Į vis didesnį dorovinį tobulumą. — *Pragaro gilybės.* Ebr t: Mirusiųjų buveinės žemyn, t y, į kurią artinamasi, einant žemyn. Galutinas piktųjų tikslas-pasilikimas be vilties mirusiųjų karalystėje; toks yra užmokestis už jų nuodėmes. — 25*Griauna*: Atimdamas iš jų, ką jie yra neteisingai įsigiję. — *Sutvirtina...* Neteisieji, norėdami pasisavinti svetimos dirvos dalį, dažnai perkeldavo ribas pažyminčius akmenis. Našlės ir našlaičiai pasilieka ypatingoje Dievo globoje. — 26*Mintys*: Sumanymai — *Tyra ir...* Ebr t: Tyri gi geri žodžiai, t y, meilingi žodžiai, pasakyti kitiems, tai patinka Dievui kaip tyra auka. — 27*Kas nekenčia dovanų...* Nesiduodąs papirkti dovanomis teisėjas. — *Gailestingumu...* Tų ž Ebr t šitoje vietoje nėra. Juos randame žem 16, 6. — 28*Mąsto apie klusnumą.* Ebr t: Mąsto, kad atsakytų. — 29*Toli*: Savo malone ir savo dovanomis. — 30*Akių šviesa*: Linksmumas žibąs laimingo žmogaus akyse. Plg žem 16, 15. — 31*Ausis*: Žmogus. — *Gyve-*

[32]Kas atmeta drausmę, niekina savo sielą,
o kas priima įspėjimus, tas valdo savo širdį.
[33]Baimė Viešpaties moko išminties,
ir nuolankumas eina pirm garbės
16. [1]Gali sau žmogus daryti sumanymus širdyje,
bet Viešpaties dalykas yra valdyti liežuvį.
[2]Visi žmogaus keliai matomi jo akims,
bet Viešpats pasveria dvasias.
[3]Atidengk Viešpačiui savo darbus,
tai tavo sumanymai seksis.
[4]Viešpats padarė visa dėl savęs,
taip pat bedievį nelaimės dienai.
[5]Nuoboda Viešpačiui kiekvienas išdidus,
ir nors būtų ranka rankoje, jis neliks nenubaustas.
Gero kelio pradžia yra vykdyti teisybę,
ji patinka Dievui labiau, kaip atnašauti aukas.
[6]Gailestingumu ir ištikimybe atsilyginama už neteisybę,
ir baime Viešpaties išvengiama pikto.
[7]Kada žmogaus keliai patinka Viešpačiui,
jis grąžina į taiką taip pat jo neprietelius.
[8]Verčiau maža su teisybe,
kaip daug pelno su neteisybe.
[9]Žmogaus širdis tvarko jo kelią,
bet Viešpats yra, kurs veda jo žingsnius.
[10]Dieviškas nutarimas karaliaus lūpose ;
teisme jo burna nepaklys.
[11]Svaras ir svarstyklė Viešpaties teismai,
ir visi maišelio akmenys jo darbas.
[12]Nuoboda karaliui tie, kurie elgiasi bedieviškai,
nes sostas sutvirtėja teisybe.

---

nimo pabarimų : Perspėjimų, kurie veda į tikrą gyvenimą. — [32]*Niekina.* Jis mėgsta, pats to nesuprasdamas ir nenorėdamas, labiau mirtį kaip gyvenimą. — *Valdo savo širdį.* Ebr t : Įgyja širdį, t y, įgyja išmonę. — [33]*Nuolankumas.* Nuolankumu apsireiškia išmintis. Dievas myli ir laimina nuolankiuosius. Plg žem 18, 12

16. [1]*Bet Viešpaties...* Ebr t : Bet nuo Viešpaties liežuvio /tinkamas/ atsakymas. — Kaip vamzdis be pūtimo neduoda jokio balso, taip ir širdis neišduoda nieko gero be Dievo įkvėpimo /Beda/. — [2]*Matomi jo akims...* Žmogus dažnai žiūri tik į viršutinę savo darbų vertybę, neįsigilindamas į tai, kokių jausmų jie sužadinti. Ebr t : Nesutepti jo akyse. Plg žem 20, 24. — *Pasveria.* Įsigilina į žmogaus širdį. — [3]*Atidengk.* Ebr t : Risk ant... t y, pavesk. Plg Ps 21, 9. Kas pats nori įvykdyti savo sumanymą, neįstengia tai padaryti ; kas deda jį ant Viešpaties pečių, tam jis pasiseka. — [4]*Dėl savęs.* Ebr t : Savo tikslui. Vulg nurodoma galutinas visų kūrinių tikslas. — *Nelaimės dienai* : Atsilyginimo dienai ar tai šiame, ar kitame gyvenime. — [5]*Išdidus.* Toksai žmogus nori pasisavinti Dievui priklausančią garbę. Plg aug 6, 17 ; 8, 13 ir k. — *Nors būtų...* Kad jis ir labai daug turėtų šalininkų, bet neišvengs baudžiančios Dievo rankos. Plg aug 11, 21. — *Gero kelio...* Tų ž iki eil galui nėra Ebr t. — *Vykdyti teisybę* : Visame laikytis Dievo valios. Plg 1 Kar 15, 22 ; Oš 6, 6 ir k. — [6]*Gailestingumu ir...* Artimo atžvilgiu. — *Išvengiama pikto* : Neįpuolama į sunkias nuodėmes. Plg aug 15, 27. — [7]*Grąžina į taiką* : maldydamas jų neapykantą. — [8]*Verčiau maža...* Plg aug 13, 23 ; 15, 16. — [9]*Žmogaus...* Plg 1 eil. — [10]*Dieviškas nutarimas...* Dievas duoda karaliams išminties dvasios valdyti ir teisti tautoms. — [11]*Svaras...* Ebr t : Svaras ir teisinga svarstyklė priklauso Viešpačiui, t y, Dievas yra pirmas visokios teisybės darytojas. — *Maišelio*

13Karalių pasimėgimas — teisingos lūpos ;
kurs kalba, kas tiesa, tas mylimas.
14Karaliaus užsidegimas — mirties skelbėjai,
tačiau išmintingas žmogus numaldo jį.
15Karaliaus veido linksmume yra gyvybė,
ir jo maloningumas lyg vėlyvasai lietus.
16Įsigyk išminties, nes ji geresnė už auksą,
ir įsigyk gudrybės, nes ji brangesnė už sidabrą.
17Teisiųjų takas šalinasi nuo pikto ;
kas sergi savo sielą, tas laikosi savo kelio.
18Puikybė eina žuvimo priešakyje,
ir žlugimo priešakyje yra puikybės dvasia.
19Geriau būti pažemintam kartu su romiaisiais,
kaip dalintis grobiu su puikiaisiais.
20Kas pamokytas žodžio, ras grožybių,
ir kas pasitiki Viešpačiu, tas palaimintas.
21Kas išmintingas širdimi, tas vadinamas gudriu ;
ir kas meilingas šnekoje, tas laimi didesnių dalykų.
22Gudrybė gyvybės šaltinis tam, kas ją turi,
paikųjų mokslas beprotystė.
23Išmintingojo širdis moko jo burną
ir daugina jo lūpų malonumą.
24Dailūs žodžiai — medaus syvas,
saldybė sielai, sveikata kaulams.
25Yra kelias, kurs žmogui rodosi tiesus,
bet jo galas veda į mirtį.
26Gyvas darbininko reikalas dirba sau,
nes jį verčia jo burna.
27Žmogus bedievis kasa nelaimę,
ir jo lūpose dega ugnis.
28Nesąžiningas žmogus sukelia vaidus,
ir žodingas išskiria kunigaikščius.

---

akmenys. Dalykams pasverti vartojamus akmenėlius pirkliai senovėje nešiodavosi maišeliuose. — 14*Mirties skelbėjai.* Kai karalius rūstinasi, jis gali padaryti, ką jo rūstybė jam pataria. — 15*Linksmume.* Ebr t : Šviesume. — *Vėlyvasai lietus.* Ebr t : Vėlyvojo lietaus debesis. — Vėlyvasai lietus, javams jau augant, Palestinoje labai pageidaujamas. Plg Ijob 29, 33. — 16*Įsigyk.* Anot Ebr t : Kaipgi daug geriau įsigyti išminties negu aukso ir verčiau įsigyti akylumo negu sidabro ! Plg aug 3, 14 ir k. — 17*Teisiųjų takas...* Ebr t : Sumintas teisiųjų kelias — tai vengti pikta. — *Kas sergi...* Anot Ebr t : Kas stebi savo kelią, tas sergi savo sielą. — 19*Romiaisiais.* Ebr t : Su varginamaisiais. — *Kaip dalintis...* Kas su jais susideda, tas dalyvaus ir galutiname jų likime. — 20*Pamokytas...* Ebr t galima dar taip suprasti : Kas stebi /Dievo/ žodį, tai yra, pažįsta Dievo įstatymą ir jo laikosi. — 21*Vadinamas gudriu* : Ir todėl daugelis iš jo mokosi. — *Kas meilingas...* Ebr t : Lūpų meilingumas padaugina žinojimą. — 22*Gyvybės šaltinis...* Plg aug 10, 30. — *Paikųjų mokslas.* Ebr t : Drausmė /plakimas/ paikųjų. — 23*Daugina jo...* Plg aug 21 eil. — 24*Medaus syvas* : Geriausis, saldžiausis medus. — *Saldybė* : Atgaivinimas kūnui ir sielai. — 25*Yra kelias...* Žr aug 14, 12. — 26*Darbininko...* Žmogus darbuojasi visų pirma sau, kad patenkintų savo kūno reikalus. — 27*Kasa nelaimę.* Nelaimė tarsi iškilsta iš duobės, kurią jis kasa kitiems pražudyti. — *Dega ugnis,* Visi jo žodžiai kenksmingi. — 28*Žodingas* : Kurs slapčia, pašnibždomis apkalbinėja. — *Kunigaikščius.* Ebr t : Prietelius.

29Neteisus žmogus vilioja savo prietelį,
ir veda jį negeru keliu.
30Kas pastyrusiomis akimis galvoja apie negerus dalykus,
tas vykdo pikta krimsdamas savo lūpas.
31Senatvė garbės vainikas,
kurs randamas teisybės keliuose.
32Kantrus žmogus geresnis už drąsų,
ir kurs suvaldo savo sielą už tą, kurs užkariauja miestus.
33Burtai metami į sterblę,
bet Viešpaties sudėstomi
17. 1Verčiau sausas kąsnelis su džiaugsmu,
kaip namai pilni aukų mėsos su vaidais.
2Išmintingas tarnas viešpatauja paikiems sūnums,
ir dalina tėviškę tarp brolių.
3Kaip sidabras išmėginamas ugnyje ir auksas krosnyje,
taip Viešpats mėgina širdis.
4Piktas klauso neteisingo liežuvio,
ir apgavikas yra klusnus melagingoms lūpoms.
5Kas niekina beturtį, daro priekaištų jo Sutvėrėjui,
ir kas džiaugiasi kito žuvimu, neliks nenubaustas.
6Senių vainikas vaikų vaikai,
o vaikų garbė jų tėvai.
7Paikam nepritinka kilnūs žodžiai,
nė kunigaikščiui melagingas liežuvis.
8Ko kas laukia su išsiilgimu, tai jam lyg brangiausis perlas ;
kur tik jis kreipiasi, jis išmintingai elgiasi.
9Kas nutyli nusikaltimą, ješko prietelystės,
kas gi jį kartote kartoja, tas išskiria esančius sandoroje.
10Daugiau padeda sudraudimas gudriam,
kaip šimtas kirčių paikam.

— 29*Neteisus...* Ebr t : Prievartos žmogus suvedžioja... t y, įkalba kitam daryti tas pačias neteisybes, kurias pats daro. — 30*Kas pastyrusiomis...* Ebr t : Kas užsimerkia akis, kad mąstytų apie nedorus dalykus, kas susičiaupia lūpas, tas jau padarē pikta. — Primerktos akys, sučiauptos lūpos rodo ir piktumą ir nekantrumą. — 31*Senatvē.* Ebr t : Žili plaukai. — Ilgas gyvenimas tai užmokestis už įstatymo laikymą. — 32*Drąsų.* Ebr t : Karžygį. — *Savo sielą* : Savo rūstybę. — 33*Burtai* : Burtų akmenēliai. Painiuose klausimuose, nerandant tinkamo atsakymo, senovēje gana dažnai buvo vartojamas burimas. Plg Još 7, 18 ; Apd 1, 26.

17. 1*Sausas kąsnelis* : Sausos duonos kąsnelis. — *Aukų.* T y, dēkojimo aukų mēsos, kuri buvo grąžinama aukojančiam ir suvalgoma religiniame pokylyje. Žr aug 7, 14. — 2*Paikiems sūnums.* Ebr t : Gēdą darantiems sūnums. — Kokią vietą vergai galējo užimti savo valdovo namuose, parodo pavyzdys Eliēzerio /1 Moš 15, 2 ; 24, 2/, Juozapo /1 Moš 39/ ir k. Plg 2 Kar 9. — *Dalina tarp...* Kaikada ištikimiems vergams būdavo suteikiama laisvē ir duodama tēviškēs dalis, arba net priimdavo juos į savo šeimą. Plg 1 Kron 2, 34. — 3*Viešpats mēgina...* Skausmais, nelaimēmis ir kitais būdais valydamas nuo nuodēmių purvų. — 4*Piktas klauso...* Pikta širdis stebi apgaulingus suvedžiotojo žodžius, ir klastos pilna širdis randa sau pasimēgimo nedorose šnekose, kurios suteikia žodžių jo paties mintims. — 5*Kas niekina...* Žr aug 14, 21.31. — 7*Nepritinka...* Žodžiai turi būti suderinti su žmogaus būdu. — 8*Ko kas laukia...* Anot Ebr t : Dovana /kuria norima įgyti didiko ar teisējo malonē/ brangus akmenēlis akyse to, kas ją turi ; kur tik jis kreipiasi, ten jis laimingas /laimēja/. — 9*Kas nutyli...* Tikra meilē moka nutylēti ir paslēpti artimo ydas. — 10*Daugiau padeda* : padaro didesnę įtaką. — 11*Vaidų...*

[11]Piktas žmogus ieško visados vaidų,
bet prieš jį bus siųstas nuožmus pasiuntinys.
[12]Verčiau sutikti mešką, kuriai pagrobta vaikai,
kaip kvailą, pasitikintį savo paikybe.
[13]Kas atsilygina piktu už gera,
nuo to namų neatstos nelaimė.
[14]Kas ištekina vandenį, tas vaidų priežastis ;
jis bėga iš teismo pirma negu susilaukia koneveikimo.
[15]Kas išteisina bedievį ir kas pasmerkia teisųjį,
abudu yra nuoboda Dievui.
[16]Ką padės paikam turėti turtų,
kad negali pirktis išminties.
Kas daro savo namus augštus, tas ieško griuvimo,
ir kas vengia mokytis, įpuls į nelaimes.
[17]Kas prietelis, tas myli visados,
ir suspaudime pasirodo brolis.
[18]Paikas žmogus ploja rankomis,
kai laiduoja už savo prietelį.
[19]Kas mąsto apie nesutikimus, tas mėgsta barnis,
ir kas daro augštas savo duris, ieško griuvimo.
[20]Kieno širdis be sąžinės, tas neras gerumo,
ir kas iškreipia savo liežuvį, įpuls į nelaimę.
[21]Paikas gimė savo sugėdinimui,
bet ir tėvas nesidžiaugia paiku.
[22]Linksma širdis padaro žydintį amžių,
nuliūdusi dvasia džiovina kaulus.
[23]Bedievis išsiima dovanas iš ančio,
kad iškreiptų teismo takus.
[24]Gudraus žmogaus veide žiba išmintis ;
paikųjų akys žemės pakraščiuose.
[25]Paikas sūnus tėvo apmaudas,
ir skausmas motinai, kuri jį pagimdė.

Ebr t : Maišto. — *Nuožmus pasiuntinys* : Dievo siųstas keršto angelas ; anot kitų : Karaliaus pasiuntinys, kuriam pavesta nubausti kaltininkus. [12]*Sutikti mešką...* Plg 2 Kar 17, 8 ; 4 Kar 2, 14 ; Oš 13, 8. — *Pasitikintį savo...* Ebr t : Savo paikybėje, t y, kuomet jo paikybė pasireiškia darbais. — [13]*Kas...* Plg Rom 12, 7 ; 1 Tes 5, 15 ; 1 Petr 3, 9. — [14]*Kas ištekina.* Pradedąs vaidą panašus į tą, kurs praplėšia pylimą, sulaikantį vandenį ; jis lygiai neprotingas, kaip išsižadąs jau pradėtos teisme savo bylos, bet dar nebaigtos. Ebr t : Pradėti vaidą tai vistiek, ką ir paleisti /tvenkinio/ vandenį ; /todėl/ atsitrauk, kolei dar ginčai nekaršti. — [15]*Kas išteisina...* Plg Ješ 5, 23. — [16]*Ką padės...* Ebr t : Kam pinigai paikojo rankoje ? Ar išminčiai pirkti ? Bet jis neturi širdies /išmanymo/. — Paikas negali įgyti išminties, nes jo širdis jai priešinga. — *Kas daro...* Tų ž nėra Ebr t. — *Namus augštus* : taip norėdamas parodyti savo puikybę. — [17]*Kas prietelis.* Plg žem 18, 24 ir k. Tik nelaimė iškelia aikštėn tikrus prietelius, duodama jiems progos parodyti visą pasišventimą, lygų brolio pasišventimui, ar net jį viršijantį. — [18]*Paikas ploja* : Anot Ebr t : Neprotingas, kas, lengva širdimi, duoda ranką, kas laiduoja už artimą. Plg aug 6, 1. — [19]*Kas mąsto...* Ebr t : Kas mėgsta vaidus, mėgsta nuodėmę. — *Augštas...* Plg 16 e. — [20]*Kas iškreipia...* Apie tą patį dalyką ne vienaip kalba, meluoja. — [21]*Paikas...* Ebr t : Kas pagimdo paiką, turės susirūpinimo, ir negali džiaugtis neišmintingojo tėvas. — [22]*Linksma...* Plg aug 15, 13, 16, 24. — [23]*Bedievis* : Neteisingas teisėjas, kurs duodasi paperkamas dovanomis, imdamas jas slapčia /*iš ančio*/. — [24]*Gudraus...* Ebr t : ties gudraus veidu. Išmintingojo akys atkreiptos į iš-

[26]Negera daryti skriaudą teisiajam,
nė mušti kunigaikštį, kurs teisingai teisia.
[27]Kas susivaldo savo šnekoje, tas mokytas ir gudrus,
ir brangią dvasią turi akylas žmogus.
[28]Taip pat ir paikas, jei tyli, laikomas išmintingu,
ir jei laiko sučiaupęs savo lūpas, išmanančiu
18. [1]Kas nori persiskirti su savo prieteliu, jieško priežasčių:
jis visuomet peiktinas.
[2]Paikas nepriima gudrybės žodžių,
jei jam nesakai to, kas jo širdyje.
[3]Bedievis, įpuolęs į nuodėmių gilybę, verčia tai nieku,
bet paskui jį eina paniekinimas ir gėda.
[4]Žodžiai iš žmogaus burnos gilus vanduo,
ir išminties šaltinis patvinęs upelis.
[5]Negera žiūrėti bedievio asmens,
kad nusigręžtumei nuo teismo tiesos.
[6]Paikojo lūpos maišosi į vaidus,
ir jo burna sukelia barnis.
[7]Paikojo burna jo žuvimo priežastis,
ir jo lūpos jojo sielos sunaikinimas.
[8]Dviliežuvio žodžiai rodosi nekalti,
bet jie pasiekia žmogaus vidurius.
Baimė atima drąsą iš tinginio,
o išlepėlių sielos alksta.
[9]Kas išlepęs ir vangus savo darbe,
tas brolis eikvojančio, ką yra užsidirbęs.
[10]Viešpaties vardas tvirčiausis bokštas,
į jį bėga teisusis ir būna išaugštinamas.
[11]Turtuolio lobis jo stiprybės miestas
ir lyg tvirtas jį supąs mūras.

mintį, tuo tarpu kad paikųjų akys klaidžioja kažin kur toli ir nepamato arti esančių pavojų. Plg Pam 2, 14; 8, 1. — [26]*Negera*... Anot Ebr t: Negera skirti /piniginē/ pabauda teisējui ir plakti rykštēmis didikus dēl tiesumo. Taip atsitiko su Išganytoju ir su šv Povilu /2 Kor 11, 23.../. Geras dažnai nekenčiamas, nes piktas jaučia, kad anas daug už jį vertesnis. — [27]*Kas susivaldo*... Plg aug 19, 10; Jok 1, 19. — *Brangią dvasią*. Ebr t gal: ramią dvasią. — [28]*Ir jei*. Ebr t: Ir kas 18. [1]*Jieško priežasčių*: Ir visuomet randa. Ebr t gal: Jieško savo užgaidos, kas persiskiria ir pyksta prieš visokią išmintį, t y, kas vedamas savo puikybēs laikosi skyrium nuo kitų, toks klauso vien savo valios ir nenori žiūrēti ir priimti jokių patarimų. — [2]*Paikas nepriima*: Ebr t: Paikam nepatinka išmintingumas, bet kad tik jo širdis būtų atidengta, t y, jam labai rūpi pareikšti savo nuomonę. Plg aug 12, 13; 23, 16; 15, 2. — [3]*Verčia tai nieku*: Sukietina savo širdį. Ebr t: Kuomet ateina bedievis, ateina taip pat paniekinimas, ir su gēda ateina apjuoka. [4]*Iš žmogaus*: Iš išmintingo žmogaus burnos. — [5]*Negera žiūrēti*... Peiktinas dalykas pataikauti. — *Kad nusigręžtumei*... Ebr t: Ir skriausti nekaltą teisme. — [6]*Maišosi*... Ebr t: Ateina su vaidais, ir jo burna jieško mušimų. — [7]*Sunaikinimas*. Ebr t: Sląstai jo sielai. — [8]*Dviliežuvio*... Ebr t: Slapčia apkalbinējančio žodžiai kaip godžiai ryjamas dalykas /skanumynas/ ir... Žmonēs su noru klausosi apkalbinējimų ir laiko juos savo širdyje. — *Baimē*... Ebr t šitų ž nēra. Žr žem 19, 15. — [9]*Išlepęs ir vangus*. Ebr t: Apsileidęs. — *Brolis*... Ebr t: Brolis gaišinančio. — [10]*Viešpaties vardas*: Dievas savo apsireiškimuose, kuriais duodasi save pažinti. — *Išaugštinamas*: Darosi nebepasiekiamas priešams. — [11]*Jį supąs mūras*. Ebr t: Mūras jo vaidentuvēje. Turtingas bedievis pasitiki ne Dievu, bet savo lobiu ir pinigais. — [12]*Žmo-*

[12]Žmogaus širdis augštinasi prieš sunaikinimą,
ir pažeminama pirma negu būna pagarbinta.
[13]Kas atsako pirma negu išgirsta,
pasirodo esąs paikas ir sugėdinimo vertas.
[14]Žmogaus dvasia palaiko jo silpnumą,
bet kas gali palaikyti dvasią greitą rūstintis?
[15]Gudri širdis įgyja žinojimo
ir išmintingųjų ausis ješko mokslo.
[16]Žmogaus dovana praplatina jo kelią
ir daro jam vietos ties kunigaikščiais.
[17]Teisusis pirmas savęs kaltintojas,
ateina prietelis ir tas jį ištiria.
[18]Burtas maldo prieštaravimus
ir daro teismą taip pat galiūnams.
[19]Brolis brolio šelpiamas yra lyg stiprus miestas
ir teismai lyg miestų užkaiščiai.
[20]Žmogaus burnos vaisių pripildomi jo viduriai,
ir jo lūpų gaminiai pasotina jį.
[21]Mirtis ir gyvenimas liežuvio valdžioje,
kas jį mėgsta, tas valgys jo vaisių.
[22]Kas randa gerą moterį, randa laimės
ir gaus džiaugsmo iš Viešpaties.
Kas išvaro gerą moterį, išvaro laimę;
kas gi laiko pas save svetmoterę, tas paikas ir bedievis.
[23]Beturtis kalba maldaudamas,
turtingas gi atsako kietai.
[24]Žmogus meilingas draugystėje
labiau mylimas kaip brolis

---

gaus... Plg aug 11, 2; Ekli 10, 15. — [13]*Kas atsako...* Plg Ekli 11, 8. — [14]*Dvasia*: Dorinė dvasios stiprybė. — *Silpnumą.* Ebr t: Negalią, ligą. Taigi turima galvoje kūno skausmas. — *Dvasią greitą...* Ebr t: Nusiminusią gi dvasią, kas ją pakels? — [16]*Dovana...* Plg aug 17, 8. Rytų šalyse niekas neeidavo pas galiūnus be dovanų. Plg 1 Kar 9, 7. Niekas taip pat negali pasirodyti Dievo akivaizdoje, kas nėra pataisęs sau kelio meilės dovanomis. Plg Mt 25, 34-46. — [17]*Teisusis...* Ebr t kitoki mintis: Pirmas /kurs pradeda kalbėti/ savo byloje teisingas /sako, kad tiesa jo pusėje/; ateina jo artimas /kita pusė/ ir tas jį tyrinėja /įrodinėja, ko vertas pirmojo pasakymas/. Taigi čia duodama perspėjimas teisėjams, kad nutarimus galima daryti tik abi pusi išklausius. — [18]*Burtas...* Kada tu negali susitarti, vienas kito įtikinti apie savo teisingumą ir nėra trečiojo, kurs galėtų tarp juodviejų padaryti teismą. Plg aug 16, 33. — [19]*Brolis...* Ebr t: /Įerzintas/ brolis labiau nesukalbamas, kaip stiprus miestas, t y, susivaidinusius brolius sunkiausiai sutaikinti. — *Teismai*: Ginčai, bylos. — [20]*Žmogaus burnos...* Plg aug 12, 14; 13, 2. Paikas už savo žodžius gauna mušti ir kęsti nuostolių, išmintingas gi įsigyja pagarbos. — [21]*Liežuvio valdžioje...* Plg Jok 3, 5... — [22]*Gerą.* To aptarimo nėra Ebr t, bet jis gerai papildo mintį. Gera žmona tai padėjėja šio gyvenimo vargams nešti ir amžinajam gyvenimui laimėti. — *Džiaugsmo.* Ebr t: Malonės. — *Kas išvaro...* Ebr šitų ž nėra. — *Svetmoterę*: Nedarančią atgailos ir pasiliekančią savo piktume. Dovanoti gi pasitaisiusiai yra krikščionystės dvasios pasireiškimas /Aug/ — [23]*Beturtis kalba...* Daroma priekaištas turtuoliams be širdies. — [24]*Žmogus meilingas...* Ebr t kitoki mintis: Prietelių žmogus save pražudys, bet yra prietelių prisirišusių labiau kaip brolis. Daug prietelių tai netikri prieteliai; jie dažnai pasirodo esą išnaudotojai; taigi reikia pasitikėti ne skaičiumi, bet prietelių verte

19. [1]Verčiau beturtis, kurs vaikščioja savo nekaltybėje,
kaip turtingas, perkreipiąs savo lūpas ir neišmintingas.
[2]Kur nėra sieloje žinojimo, nėra gerumo,
ir kas greitas kojomis, tas suklumpa.
[3]Žmogaus paikumas iškraipo jo žingsnius
ir jis savo sieloje užsidegęs prieš Dievą.
[4]Turtai labai padaugina prietelių skaičių,
nuo beturčio atsiskiria ir tie, kuriuos jis turėjo.
[5]Netikras liudytojas nelieka nenubaustas
ir kas kalba melą, neišsisuka.
[6]Daugelis garbina galiūno asmenį
ir būna prieteliai to, kurs duoda dovanų.
[7]Beturčio broliai jo neapkenčia ;
be to ir prieteliai toli nuo jo pasitraukia.
Kas ješko tik žodžių, tas nieko neturės ;
[8]Kas gi įsigyja išmanymo, tas myli savo sielą,
ir sergėtojas gudrybės randa gėrybių.
[9]Netikras liudytojas nelieka nenubaustas
ir kas kalba melą, žūna.
[10]Nedera paikam gėriai,
nei vergui viešpatauti ant kunigaikščių.
[11]Žmogaus mokslas pažįstama iš jo kantrybės,
ir jo garbė yra praeiti pro neteisybę.
[12]Kaip liūto kriokimas, taip karaliaus rūstybė,
ir jo linksmumas kaip rasa ant žolės.
[13]Paikas sūnus skausmas tėvui,
ir vaidinga moteriškė — stogas, pro kurį nuolat laša.
[14]Namai ir turtai duodami gimdytojų,
gudri gi moteris ypatinga Viešpaties dovana.
[15]Tinginystė atveda mieguistumą,
ir vangi siela bus alkana.

---

19. [1]*Turtingas.* Ebr t to ž nēra, bet juo gana gerai papildoma mintis. — *Perkreipiąs* : Klastingas melagis ; anot kitų : Žiūrįs su paniekinimu į beturtį. — [2]*Žinojimo* : Išminties. — *Greitas kojomis* : Kas skuba daryti, dalyko neapsvarstęs. — [3]*Iškraipo jo žingsnius.* Ebr t : Iškreipia jo kelią. — *Užsidegęs prieš Dievą* : Pyksta ant Viešpaties, kaltindamas jį dēl nelaimių, kurias pats savo pasielgimu nusipelnē. — [4]*Turtai...* Plg aug 14, 20. — [5]*Netikras...* Plg 9 e ; Dan 13, 61. — [6]*Ir būna prieteliai.* Ebr t : Ir kiekvienas prietelis. — [7]*Broliai* : Tikri broliai. — *Be to.* Ebr t : Juo gi labiau. Kad toks pasielgimas su beturčiu peiktinas, autorius pasako kitur, nurodydamas tikrą beturčio vertę. Plg 1 e — *Kas ješko.* Ebr t šitoje vietoje nesuprantamas. — [8]*Išmanymo* : Praktinēs išminties. — [9]*Netikras...* Plg 5 e. — [10]*Nedera...* Turtai, garbē, geras gyvenimas turētų priklausyti išmintingam, nes juos duoda išmintis. Jei jie tenka paikam, tai nesutinka su tikra tvarka. Paikas piktai naudojasi gyvenimo gērybēmis. Dar bjauriau, kada augščiausi valdžia patenka į paiko vergo rankas. Plg žem 30, 22 ; Pam 10, 7. — [11]*Pažįstama iš...* Ebr t : Daro jį kantrų. — *Pro neteisybę* : Kuri jam padaryta. — [12]*Kaip liūto...* Plg 16, 15 ; 20, 2 ; 28, 15. Valdiniams neleista vesti karalių į rūstybę, bet ir karalius turi sergētis siausti kaip liūtas. — *Linksmumas.* Ebr t : Malonumas. — [13]*Skausmas.* Ebr t : Nelaimių nelaimē. Plg aug 10, 2 ir k. — [14]*Ypatinga.* To ž nēra Ebr t. — *Viešpaties dovana* : Todēl iš Viešpaties jos reikia sau melsti tam, kas žada vesti moterį. Šventieji tēvai dažnai naudojasi šitais žodžiais prieš mišrias moterystes. — [15]*Mieguistumą.* Ebr žodis *thardemah* reiškia kiečiausį miegą. Plg 1 Moš 2, 21. Tinginystē lygiai kenksminga taip kūno, taip ir dvasios reikaluose. Plg 10, 4 ; 20, 13. — [16]*Nežiūri savo kelio* :

16Kas laikosi paliepimo, tas sergi savo sielą,
kas gi nežiūri savo kelio, bus numarintas.
17Kas pasigaili beturčio, skolina Viešpačiui,
ir jis sugrąžins jam paskolą.
18Bausk savo sūnų, nenustok vilties ;
tačiau nepasiduok pykčiui, kad jį užmuštumei.
19Kas nekantrus, kęs nuostolį
ir jei pagrobs, kita tiek turės pridėti.
20Klausyk patarimo ir priimk drausmę,
kad būtumei išmintingas tolesniame savo gyvenime.
21Daug minčių žmogaus širdyje,
Viešpaties gi valia pasilieka.
22Žmogus neturtingas yra gailestingas,
ir geresnis beturtis kaip melagis.
23Baimė Viešpaties veda į gyvenimą,
ir jis pasilieka apstume be nelaimės apsilankymo.
24Tinginys slepia savo ranką po pažasčia
ir nepakelia jos nė prie burnos.
25Nuplakus išjuokėją paikas darosi išmintingesnis,
jeigu gi bari išmintingą, jis priima drausmę.
26Kas liūdina tėvą ir šalin varo motiną,
tas begėdis ir nelaimingas.
27Nesiliauk, sūnau, klausytis pamokymo,
tenebūna tau nežinomi mokslo žodžiai.
28Neteisingas liudytojas juokiasi iš teismo
ir bedievių burna ryja neteisybę.

Nesilaiko Dievo įsakymo. Plg aug 13. — 17*Skolina Viešpačiui.* Tikėjimo atžvilgiu beturtis Dievo vietininkas /Mt 25, 40/. Už sušelpimą beturčio Dievas atsilygina su palūkanomis. — 18*Nenustok vilties.* Ebr t : Nes dar yra vilties. — *Tačiau*... Reikia bausti, neperžengiant tam tikrų ribų. Kas nebaudžia, kenkia savo sūnui, nes palieka laisvai plėtotis jo ydas ; kas per daug baudžia, kenkia jo gyvybei, kurios valdovas yra Dievas. — 19*Kas nekantrus.* Ebr t : Kas didis narse, t y, smarkus savo nekantrume. — *Kęs nuostolį* : Gaus atsilyginti už padarytą skriaudą. — *Ir jei pagrobs*... Ebr t gal : Nes jei nori gelbėti, tu tik padidini. — Prasmė gal toki : Jei tu nori jį gelbėti, palikti nenubaustą ar pataisyti perspėjimais, tu tik padidini nelaimę ; atpalaiduotas jis grįžta į savo narsą ; perspėjant jo piktumas eina didyn. — 20*Klausyk*... Plg aug 12, 15. — 21*Daug minčių*... Žmogui ateina į galvą daug minčių, ir jos nuolat keičiasi. Viešpaties gi valia yra viena ; ji pasilieka visuomet ta pati, ir tik ji visuomet įvykdoma. — 22*Žmogus.* Ebr t : Žmogaus pasimėgimas jo gailestingumas. Plg Apd 20, 35. Kas nori parodyti savo gailestingumą, bet neturi išteklių, tam jo gera valia bus palaikyta darbu. Toks beturtis daugiau vertas negu turtingas, kurs meluodamas visaip teisinasi, kad tik nieko neduotų. — 23*Ir jis* : Žmogus, baimės vedamas. Ebr t kaikurių verčiamas taip : Ir pasotintas jis praleis naktį, nei gi bus nelaimės aplankytas. Plg 5 Moš 11, 15 ; Kun 26, 6. — 24*Tinginys slepia*... Plg 12, 27 ; 26, 15 ir k. Ebr t : Tinginys kiša savo ranką į dubenį... Rytų šalyse, valgant, nevartojama nei šaukštų nei šakučių ; kiekvienas ima savo ranka valgį iš stovinčio ties valgančiais dubens. — 25*Išjuokėją* : Kurs nebepataisomas. Paikas čia tai tik neišmanėlis, kuriam gresia pavojus, kad jis nevirstų nepataisomu išjuokėju. Plg aug 13, 1. — *Bari išmintingą*... Plg žem 21, 11 ir k. — 26*Kas liūdina*... Toks atsitikimas galėjo būti tik sūnui paėmus į savo rankas lobį ir namus dar prie gyvos tėvo galvos. — 27*Nesiliauk*... Ebr t gal : Liaukis, mano sūnau, klausytis pamokymų, /jei tai darai tik tam/, kad nuklystumei nuo mokslo žodžių. — Šitokiame patarime yra gana daug ironijos. — 28*Neteisingas liudytojas.* Ebr t : Belijalio liudy-

[29]Išjuokėjams prirengta teismų
ir plaktukų paikųjų kūnams mušti
20. [1]Vynas gimdo paleistuvystę ir triukšmingą girtuoklystę;
kas jais gėrisi, nebus išmintingas.
[2]Kaip liūto kriokimas, taip karaliaus baisumas,
kas jį erzina, nusikalsta savo gyvybei.
[3]Garbė žmogui, kurs šalinasi nuo ginčų;
visi gi paikieji kišasi į vaidus.
[4]Dėl šalčio tinginys nenorėjo arti;
taigi vasarą jis elgėtaus, bet niekas jam neduos.
[5]Kaip gilus vanduo, taip sumanymas žmogaus širdyje,
bet išmintingas žmogus išsems jį.
[6]Daug žmonių vadinama gailestingais,
bet kas gi randa ištikimą žmogų?
[7]Teisusis, kurs vaikščioja savo nekaltybėje,
palieka po savęs laimingus vaikus.
[8]Karalius, kurs sėdi teismo soste,
savo pažvelgimu išblaško kiekvieną piktumą.
[9]Kas gali sakyti: mano širdis nesutepta,
esu laisvas nuo nuodėmės?
[10]Dvejopas svaras ir dvejopas mastas,
abudu dalyku nuoboda Dievui.
[11]Vaikas pažįstamas iš jo palinkimų,
ar jo darbai bus švarūs ir tiesūs.
[12]Girdinčią ausį ir reginčią akį,
vieną ir kitą padarė Viešpats.
[13]Nemėgk miego, kad tavęs neprislėgtų neturtas;
atmerk savo akis ir turėsi duonos pasisotinti.

---

tojas. Plg 9 e. — *Iš teismo*: Iš teisybēs. — *Ryja neteisybę*: Nuolat ja gyvena. — [29]*Teismų*: Teisingas ir baisus Dievo teismas. Išjuokējas tai « laisvamanis », kurs gera vadina piktu, pikta geru. Paikas — paprastas nusidējēlis.

20. [1]*Vynas gimdo*... Ebr t: Vynas išjuokējas ir /svaiginąs/ gēralas trukšmo darytojas: kas nuo jų visuomet apsvaigęs, tas neišmintingas. — Vynui pasavinama jo padaras pasireiškiąs girtuoklyje. Ebr žodis *šekhar* /gr *sikera*/ vadinama visi kiti svaiginantys gēralai, išskyrus vyną. — [2]*Kaip liūto*... Plg aug 19,12. — [4]*Dēl šalčio.* Ebr t: rudenį. Laukai Palestinoje ariama ir sējama rudenį ir žiemą; tuomet pučia šalti šiaurēs vējai. — *Vasarą*... Ebr t: Pjūties metu jis ieškos, ir štai nieko nēra. — [5]*Kaip gilus*... Žmogaus širdis palyginama su giliu vandenimi; slapti žmogaus sumanymai, panerti į tą vandenį, pasilieka tarsi dugne. Plg aug 18,4. — [6]*Vadinama*... Ebr t: Giria kiekvienas savo gailestingumą /gerumą/. — *Ištikimą žmogų*: Kurs atitesētų visus savo pažadus. — [7]*Palieka po savęs*... Plg aug 14,26. [8]*Karalius, kurs*... Aprašoma tobulas, idealinis karalius, kurs vykdydamas vieną iš savo svarbiausių prievolių elgiasi visuomet kaip atstovas aukščiausiojo Teisējo. Plg aug 16,10; Ješ 11,4. — [9]*Kas gali*... Niekas negali sakyti... Plg 3 Kar 8,46; 2 Kron 6,36; Pam 7,21; 1 Jo 1,8. — *Mano širdis*... Ebr t: Aš apvaliau savo širdį /nebeesu pavojujuje, esu visiems laikams apsaugotas nuo nuodēmēs/, pasidariau nesuteptas nuodēmēs. Plg Ijob 14,4; Ps 50,7 ir k. — [10]*Dvejopas svaras ir dvejopas*... Ebr t: Akmuo ir akmuo /t y, didesnis ir mažesnis/, saikas ir saikas. Plg 23,3; aug 11,1; 16,11. — [11]*Iš palinkimų.* Ebr t: Iš veikimo. — Koks vaikas, toks bus ir žmogus. — [12]*Girdinčią*... Dievas teis žmogų, žiūrēdamas to, kaip jis pasinaudojo jo dovanomis. — [13]*Atmerk savo akis*: Būk gudrus, veiklus, darbštus. — [14]*Niekam verta*... Pirkējas peikia prekes, kad galētų

14Niekam verta, niekam verta, sako kiekvienas pirkėjas,
o kai pasitraukia, tuomet jis giriasi.
15Yra aukso, yra daug perlų,
bet žinančios lūpos brangus rykas.
16Imk apdarą to, kurs laidavo už svetimą,
ir svetimtaučių vietoje atimk iš jo užstatą.
17Saldi žmogui melo duona,
bet paskui jo burna pilna žvirgždų.
18Mintys sustiprėja patarimais,
ir karus reikia vesti su apsvarstymu.
19Su tuo, kurs atidengia paslaptis ir elgiasi apgaulingai
ir nesučiaupia savo lūpų, nesusidėk.
20Kas keikia savo tėvą ir motiną,
to žiburys gęsta tamsybių gilumoje.
21Tėvonystė, į kurią pradžioje skubama,
galų gale bus be palaiminimo.
22Nesakyk : atsilyginsiu piktu ;
palauk Viešpaties, ir jis išlaisvins tave.
23Dvejopas svaras nuoboda Viešpačiui ;
apgaulinga svarstyklė negera.
24Žmogaus žingsniai vedami Viešpaties,
kas gi iš žmonių gali suprasti savo kelią ?
25Žuvimas žmogui ryti šventuosius /daryti lengvapėdiškai įžadus/
ir padarius įžadus atsimesti.
26Išmintingas karalius išblaško bedievius
ir pasuka ant jų tekinį.
27Žmogaus kvėpavimas Viešpaties žiburys,
kurs ištiria visas vidaus paslaptis.

---

pigiau nusipirkti ; nusipirkęs gi giriasi savo gudrumu. Patarlē nukreipta prieš tuos, kurie ieško vien savo pelno. LXX 14,19 eil visai išleistos. — 15*Brangus rykas* : Dalykas, kurs savo verte viršija auksą ir perlus. — 16*Imk*... Plg 27,13 ; 61-5 ; 11,5 ; 17,18. *Ir svetimtaučių*... Kad tu neturētumei nuostolio, jei jis lengva širdimi laidavo už svetimuosius. — 17*Saldi žmogui*... Kaikam pavyksta įgyti sau duonos apgavimu, bet taip įgyta duona negalima ramiai nauduotis ; su ja ateina žuvimas. — 18*Karus reikia*... Plg Lk 14,31.— 19*Su tuo*... Ebr t gal : Išduoda paslaptį, kas vaikščioja zaunydamas, ir su plepiu nesusidēk. — 20*Kas keikia*... Pikčiausiai peržengdamas ketvirtąjį Dievo įsakymą. Jis nepasinaudos pažadu ilgo gyvenimo, bet priešingai, jo žiburys gęsta, kada jam jo labiausiai reikia. Iš jo bus atimta tai, kas daro gyvenimą šviesų ir laimingą. Plg 13,9 ; 19,26 ; 30,17 ; 2 Moš 21,17 ; 3 Moš 20,9 ; Mt 15,4. — 21*Tēvonystē*... Ebr t : Veikiai įgyta tēvonystē, t y, toki, kurios trokštama su dideliu godumu, gal net linkint tēvui mirties, ar reikalaujant tēvonystēs dar prie gyvos gimdytojų galvos. Plg Lk 15,13. — 22*Nesakyk*... Nejieškok uždrausto keršto. Teisējo dalykas skirti bausmę ; pačiam gi keršyti priešinga Dievo įstatymui. Plg Rom 12,17 ; 1 Tes 5,15 ; 1 Petr 3,9. — 23*Dvejopas*... Plg aug 10 e ; 11,1. — 24*Kas gi iš žmonių*... Žmogaus protas per daug ribotas, kad galētų peržvelgti visą savo gyvenimo eigą, ir pasēkos ne jo valdžioje. — 25*Ryti šventuosius* : Varginti, persekioti ištikimus Dievo tarnus. Ebr t : Žabangai žmogui ūmiai šaukti : Tai šventa! /t y, tai tebūna skirta ir pašvęsta Dievui. Plg Mk 7,11/, o paskui tyrinēti įžadus. Įžadas yra ypatingas dievotumo pasireiškimas ; Žydai dažnai juos darydavo be jokio apsvarstymo ; todēl duodama patarimas : svarstyk dar nepadaręs įžadų, o ne paskui. — 26*Išmintingas*... Plg aug 8 e. — *Ir pasuka*... Skiria bausmę. Gal turima galvoje vadinamoji tekinio bausmē. Plg 2 Kar 12,31 ; 1 Kron 20,3 ; Ješ 28,27 28

[28]Gailestingumas ir tiesa sergi karalių
ir maloningumu sustiprėja jo sostas.
[29]Jaunikaičių džiaugsmas — jų stiprybė,
o senių garbė žili plaukai.
[30]Žaizdos randai nutrina tai, kas pikta
ir kirčiai siekia kūno vidų
21. [1]Karaliaus širdis Viešpaties rankoje kaip vandenų padalinimai:
jis ją palenkia, kur tik nori.
[2]Kiekvienas žmogaus kelias rodosi jam pačiam tiesus,
bet Viešpats pasveria širdis.
[3]Būti gailestingam ir daryti teisybę
labiau patinka Viešpačiui nekaip aukos.
[4]Akių puikybė yra širdies pasipūtimas ;
bedievių žiburys — nuodėmė.
[5]Stipriojo mintys visados užimtos apstybe,
kiekvienas gi tinginys — visados neturte.
[6]Kas krauna turtus melo liežuviu, tas tuščias ir be išmonės,
ir įsipainioja į mirties žabangus.
[7]Bedievių plėšimai pražudys juos,
nes jie nenori daryti, kas teisinga.
[8]Suktas žmogaus kelias, kurs jam svetimas :
kas gi nesuteptas, to darbas tiesus.
[9]Verčiau sėdėti ant stogo kampo,
kaip būti su vaidinga moteriške ir bendruose namuose.
[10]Bedievio siela trokšta pikto ;
jis nepasigaili savo artimo.
[11]Nuplakus išjuokėją, neišmanėlis darosi išmintingesnis,
ir jei seka išmintingąjį, jis įsigyja žinojimo.
[12]Teisusis mąsto apie bedievio namus,
kad atitrauktų bedievius nuo pikto.

---

ir k. — [27]*Viešpaties žiburys.* Žmogaus siela tai žiburys, kurį Viešpats įžibina ir kurs pasiekia visas širdies slēpynes. — [28]*Gailestingumas ir...* Nurodoma geriausi sosto ramsčiai. — [29]*Džiaugsmas.* Ebr t : Gyrius. — *Garbē.* Ebr t : Grožis, papuošalas. — [30]*Pikta...* Rykštēs paliekami randai kūne atima piktumą nuo sielos. Tačiau žmogų valo ne tik viršiniai randai, bet taip pat ir vidinē drausmē
21. [1]*Karaliaus...* Netik žmogaus nutarimo pasēkos yra Dievo rankoje, bet ir patys nutarimai. — *Vandenų padalinimai.* Anot Ebr t : Vandens srovēs. — [2]*Kiekvienas.* Plg 16,2 ; 20,24. Vienas Dievas visa mato be paklydimų, todēl ko žmogus imasi, turi tai daryti ne be Dievo. — [3]*Labiau patinka...* Plg Mt 23,23. Atmetama ne pati akims matoma auka, bet toki, kuriai trūksta tinkamo vidinio jausmo. Viršinē auka ir vidinis jausmas turi būti taip sujungti, kaip kūnas ir siela. Plg Mt 6,6-8 o Oš 6,6. — [4]*Yra...* Ebr t : Ir pasipūčianti širdis ir piktųjų žiburys /t y, laimē/ yra vien nuodēmē. — [5]*Stipriojo...* Ebr t : Stropaus žmogaus sumanymai atneša tik apstumą, kas gi per daug skubus, tas bus neturte. — Tikrai stropus visa daro apsvarstęs ir rūpestingai. — [6]*Melo liežuviu* : Meluodamas, viltaviliaudamas, kitus apkalbinēdamas ir kitais neteisingais būdais. Ebr t : Įgyjimas turtų melo liežuviu yra nykstąs kvēpimas tų, kurie ješko mirties. — [7]*Plēšimai.* Ebr t : prievartos atima juos, t y, įstumia juos pačius į prapultį. — [8]*Žmogaus kelias, kurs...* Ebr t : Nusikaltusio žmogaus kelias. — [9]*Stogo kampo...* Gulsčio rytiečių namų stogo kampe, kur labiau jaučiama vējo pūtimas. Plg žem 19 e ; 25,24. — [10]*Trokšta pikto* : Geidžia kenkti artimui. — *Jis nepasigaili...* Anot Ebr t : Neranda jo akyse pasigailējimo artimas. — [11]*Neišmanēlis* : Neklastingas, atviras. Plg 19,25. — *Ir jei seka...* Ebr t : Bet jei mokoma išmintingą,

13Kas užsikemša sau ausį, šaukiant beturčiui,
pats šauks ir nebus išklausytas.
14Slapta dovana maldo pykčius,
ir dovana antyje didžiausią užsidegimą.
15Daryti kas teisinga teisiajam džiaugsmas,
ir išgąstis piktadariams.
16Žmogus, kurs nuklysta nuo mokslo kelio,
bus milžinų susirinkime.
17Kas mėgsta puotas, bus neturte ;
kas mėgsta vyną ir riebius dalykus, nepralobs.
18Už teisųjį duodama bedievis
ir už teisiuosius — neteisingas.
19Verčiau gyventi tuščioje šalyje,
kaip su vaidinga ir rūsčia moteriške.
20Pageidaujamas turtas ir aliejus teisiojo namuose,
bet negudrus žmogus tai išeikvoja.
21Kas seka teisybę ir gailestingumą,
randa gyvenimą, teisybę ir garbę.
22Išmintingas įkopia į karžygių miestą
ir sugriauna stiprybę, kuria jis pasitikėjo.
23Kas sergi savo burną ir savo liežuvį,
sergi savo sielą nuo suspaudimų.
24Nemokytu vadinama puikus ir išdidus,
kurs rūstybėje parodo puikybę.
25Troškimai užmuša tinginį,
nes jo rankos nenorėjo nieko dirbti.
26Visą dieną jis geidžia ir trokšta ;
kas gi teisus, tas duoda ir nesiliauja.
27Bedievių aukos nuoboda,
nes atnašaujamos iš nusikaltimo.
28Liudytojas melagis žus,
klusnus žmogus skelbs nugalėjimus.

---

jis įgyja žinojimo. 12*Teisusis* : Dievas, kurs yra visų teisiausis. — *Kad atitrauktų...* Ebr t : Ir įmeta bedievius į nelaimę /teismo metui atėjus. Plg 22,12/. — 13*Kas užsikemša...* Galėdamas sušelpti. — *Pats šauks* : patekęs dėl savo širdies kietumo į nelaimę. Plg Tob 4,7 ; Mt 18,23-25. — 14*Slapta...* Plg 17,8 ; 18,16 ; 19,5. — 15*Išgąstis.* Ebr t : Žuvimas. — 16*Mokslo* : Išminties. — *Milžinų.* Ebr t : Šešėlių. Taip vadinama mirusiųjų vietos gyventojai. Plg 2,18 ; 9,18 ; Ijob 26,5. — 17*Riebius dalykus.* Ebr t : Aliejų. Be vyno ir aliejaus negali pas rytiečius apsieiti joks didesnis pokylis. — 18*Už teisųjį* : Teisiajam išvaduoti... Plg Ješ 43,3. 19*Verčiau...* Plg aug 9 e ; žem 25,24 ; Ekli 25,23. — 21*Gyvenimą.* Žr aug 3,16. — *Teisybę ir garbę* : Teisybę kaip pasiliekantį stovį ir viršinę pagarbą. — 22*Išmintigas...* Išmintis galingesnė už tvirtoves. Plg 24,5 ; Pam 9,14. — 23*Kas sergi...* Plg 12,13 ir k. — 24*Nemokytu.* Ebr t : Išjuokėju, todėl pikčiausiu bedieviu. — *Kurs rūstybėje.* Ebr t : Kurs elgiasi su puikybe be saiko. — 25*Užmuša* : Daro jį nelaimingą, nes dėl jo tinginystės jie negali įvykti. — 27*Bedievių.* Plg 15,8 ; Ekli 34 21. — *Nes atnašaujamos...* Ebr t : Juo labiau, jei atnašaujamos su nusikaltimu, t y, su nedoru tikslu, lyg kad aukomis būtų galima papirkti Dievą, kaip paperkama žemiškąjį teisėją. — 28*Klusnus...* Ebr t : Žmogus, kurs klausosi, kalbės visuomet, t y, teisus, pasiklausęs ir pažinęs dalykus, apie kuriuos jis turi liudyti, pasakys tiesą, ir jo žodžiai visuomet pasiliks teisingi, niekuomet nebus įrodyta, kad juose yra melo. —

29 Žmogus bedievis begėdiškai sudeda savo veidą,
kas gi teisus, tas taiso savo kelią.
30 Nėra išminties, nėra gudrybės,
nėra patarimo prieš Viešpatį.
31 Žirgas rengiamas karo dienai,
bet Viešpats suteikia laimėjimą
22. 1 Verčiau geras vardas nekaip daug turtų,
vertesnė už sidabrą ir auksą malonė.
2 Turtingas ir beturtis susitinka,
abiejų gi Sutvėrėjas yra Viešpats.
3 Buklus mato pikta ir slepiasi,
neišmanėlis eina pro šalį ir gauna kentėti.
4 Kuklumo vaisius baimė Viešpaties,
turtai, garbė ir gyvenimas.
5 Ginklai ir kalavijai nedorėlio kelyje,
kas gi sergi savo sielą, tas traukiasi nuo jų toli.
6 Sakoma patarlėje : Jaunikaitis, įpratęs į savo kelią,
ir pasenęs nepasitraukia iš jo.
7 Turtingas viešpatauja beturčiams,
ir kas skolinasi, tas darosi skolintojo vergas.
8 Kas sėja neteisybę, pjaus nelaimes
ir bus sunaikintas savo rūstybės rykšte.
9 Kas linkęs į gailestingumą, tas laiminamas,
nes savo duonos duoda beturčiui.
Pergalę ir pagarbą įsigyja, kas duoda dovanų ;
bet jis pasigauna sielą tų, kurie jas ima.
10 Išmesk išjuokėją ir kartu su juo išeis barniai,
ir liausis vaidai ir koneveikimai.
11 Kas mėgsta širdies tyrumą,
dėl savo lūpų malonumo turės prietelį karalių.

---

29 *Begēdiškai sudeda...* Jam rodosi nesą pavojaus, kad jis galētų žūti. — *Taiso...* Sustiprina. — 30 *Nēra išminties...* Plg Jer 9,13. Joki žmonių išmintis negali lygintis su Dievu. — 31 *Žirgas...* Plg Ps 19,8. Kaip žmonių išmintis, taip ir jų stiprybē nieko nereiškia be Viešpaties

22. 1 *Verčiau...* Plg Pam 7,2. — *Malonē* : Palankumas, kurį nusipelnoma pas žmones. — 2 *Turtingas...* Plg 29,13. Dievas rūpinasi vienu ir kitu, todēl turtingam nevalia skriausti beturčio, beturčiui gi norēti išplēšti lobį iš turtingojo. Žmonēs turi pripažinti, kad jų stovio skirtumas Dievo padarytas ir juo pasinaudoti išsilavinimui dorybēse. Beturtis ir turtingas statomi vienas prieš kitą, bet vienas kitam yra reikiamas, vienas kitam sutverti. Viešpats padarē turtingą, kad jis šelptų beturtį, padarē beturtį, kad išmēgintų turtingąjį /Aug/. — 3 *Buklus...* Plg 27,12. Išmintis apsaugo nuo daugelio nelaimių. — 4 *Kuklumo vaisius...* Ebr t : Nuolankumo, baimēs Dievo užmokestis yra turtai... Nuolankumas tai šaknis ir auklētoja baimēs Dievo ir visų dorybių. Tolesnēs nuolankumo pasēkos : turtai, gyvenimas, garbē. — 5 *Ginklai ir kalavijai.* Ebr t : Erškēčiai ir sląstai. — Jais baudžia Dievas piktuosius. — 6 *Sakoma patarlēje.* Tų ž Ebr t nēra. — *Jaunikaitis...* Ebr t : Mokyk jaunikaitį, žiūrēdamas jo kelio, t y, dorybēs kelio. — 7 *Turtingas...* Patarimas nedaryti skolų. — 8 *Ir bus sunaikintas...* Ebr t gal : Ir jo per didelēs drąsos lazda bus sunaikinta. LXX čia pridēta žodžiai, kurių pradžią mini šv Povilas /2 Kor 9,7/ : Dievas laimina žmogų, kurs linksmas ir kurs duoda ; jis sunaikina savo darbų tuštybę /t y atsilygina išmaldomis už savo negerus darbus/. — 9 *Kas linkęs...* Ebr t : Gera akis pati bus /Dievo/ palaiminta. Plg Ekli 31,28. — *Pergalę...* Tų ž iki eil galui nēra Ebr t. Plg 16,9. — 11 *Karalių* : Dangaus kara-

12Viešpaties akys sergi žinojimą,
neteisiojo gi žodžiai žūna.
13Tinginys sako : Liūtas lauke,
galiu būti sudraskytas viduryje gatvės.
14Svetimos moters burna gili duobė ;
prieš ką Viešpats rūstinasi, tas į ją krenta.
15Paikybė įrišta vaiko širdyje,
ir drausmės rykštė išvaro ją.
16Kas skriaudžia beturtį, kad padaugintų savo turtus,
pats duos turtingesniam ir bus neturte

* * *

17Palenk savo ausį ir klausykis išminčių žodžių,
ir pakreipk savo širdį į mano mokslą.
18Jis bus tau gražus, jei laikysi jį savo viduje,
ir juo patvins tavo lūpos,
19Kad tavo pasitikėjimas būtų Viešpatyje,
nes todėl šiandien aš tau jį ir rodau.
20Štai aš aprašiau jį tau trejopai
mintimis ir žinojimu,
21Kad tau parodyčiau tiesos stiprumą ir žodžius,
kad jais atsakytumei tiems, kurie yra tave siuntę.
22Nedaryk prievartos beturčiui, dėl to kad jis yra beturtis,
ir neslėgk pavargėlio vartuose ;
23Nes Viešpats gina jo bylą,
ir perdurs tuos, kurie perdūrė jo sielą.
24Nebūk prietelis rūsčiam žmogui
ir nevaikščiok su padūkusiu žmogumi,
25Kad kartais neišmoktumei jo takų
ir neimtumei papiktinimo savo sielai.

---

lių, Dievą. Sąlygos tai prietelystei įgyti : Širdies nekaltybē ir žodžių tobulumas. — 12*Viešpaties akys...* Ant žmonių, kurie turi žinojimą, išminties, dorybių, budi juos sergēdama Dievo akis, kurs neduoda pasisekimo melo šnekai, norinčiai anuos pražudyti, — 13*Tinginys...* Tinginys randa juokingiausių priežasčių, kad tik pasiliktų namie be darbo. Su didele tat ironija čia nurodoma tokio tinginio pasiteisinimas : liūtas lauke, — kurs tačiau neeina į miestą ir nedrasko žmonių gatvēje. Plg 15,19 ; 26,13. — 14*Svetimos...* Svetmoterēs. — *Gili duobē* : iš kurios, įpuolus, nebegalima išlipti. — *Viešpats rūstinasi...* Dievas kaikada baudžia už nuodēmes, palikdamas žmogų pasinerti kitose nuodēmēse. — 15*Drausmēs...* Plg 13,24 : 19,18 ir k. — 16*Kas skriaudžia...* Nurodoma nelaimē, koki dažnai sutinka neteisingą beturčio skriaudēją

III. Išminčių žodžių rinkinys /22,17-24,22/. Pirmas priedas.

22,17-24,22. Didžiasai Saliamono Patarlių rinkinys baigiamas dviem priedais. Juodviejų pirmas prasideda trumpu paraginimu klausytis išminties žodžių ir dētis juos sau į širdį /22,17-21/. Toliau kartojama ir patvirtinama žmogaus prievolēs jo artimų atžvilgiu ir vēl įrodinējama reikalas išminties /22,22-24,22/

17*Palenk...* Plg 3,1... 4,1... — 20*Trejopai* : Kelis sykius. — *Mintimis* : Patarimais ir su žinojimu. — 21*Kad tau parodyčiau...* Ebr t : Kad tau parodyčiau tiesos žodžių tikrumą, kad tu galētumei atsakyti tikrais žodžiais tiems, kurie tave siuntē

22*Kad jis beturtis* : Kad niekas jam nepadeda. — *Vartuose* : Kur buvo daromas teismas. — 23*Ir perdurs ...* Ebr t : Ir jis išplēš gyvybę iš tų, kurie iš jo išplēšia. — 24*Rūsčiam*

[26]Nebūk su tais, kurie paduoda sau rankas,
ir kurie stato save laidais už skolas,
[27]Nes jei neturi iš ko atiduoti,
tai koks yra reikalas, kad imtų antklodę nuo tavo guolio ?
[28]Neperžengk senų ribų,
kurias tavo tėvai paskyrė.
[29]Matai žmogų, greitą savo darbe ?
Jis stovės karalių akivaizdoje ir nebus su negarbingais

23. [1]Atsisėdęs valgyti su kunigaikščiu
rūpestingai stebėk, kas ties tavim padėta,
[2]Ir įsistatyk sau peilį į gerklę,
jei tačiau turi savo valdžioje savo sielą.
[3]Negeisk jo valgių,
nes tai melo duona.
[4]Nevargk, kad pralobtumei,
bet paskirk savo gudrybei ribas.
[5]Nekelk savo akių į gėrybes, kurių negali turėti,
nes jos pasidaro sau sparnus kaip erelio ir skrenda į padanges.
[6]Nevalgyk su pavydžiu žmogumi
ir negeisk jo valgių,
[7]Nes panašiai į žynių ir burtininką
jis sprendžia tai, ko nežino.
Valgyk ir gerk, sakys jis tau,
bet jo širdis ne su tavim.
[8]Suvalgytą maistą tu išvemsi
ir prarasi savo gražias kalbas.
[9]Nekalbėk į neišmintingųjų ausis,
nes jie paniekins tavo žodžių mokslą.

žmogui... Nes jo rūstumas gali būti tau pačiam žuvimo žabangai. Plg 29,22. — [26]*Paduoda sau rankas* : Rankos padavimu patvirtina savo be apsvarstymo padarytą pasižadējimą būti laidu. Plg 6,1-4 ; 11,5 ir k. — [27]*Kad imtų antklodę...* Kaip užstatą : skolintojui buvo leidžiama imti kaip užstatą net antklodę, bet tik dienos metui ; vakare reikēdavo ją sugrąžinti. Plg 2 Moš 22,27. — [28]*Neperžengk...* Ebr t : Neperkelk. Plg 15-25 ; 23,10. — [29]*Greitą* : Stropų. Toks žmogus bus paimtas tarnauti pačiam karaliui

23. [1]*Atsisēdęs...* Nemaža garbē būti pakviestam valgyti kartu su valdovu, bet sujungta su pavojumi. — *Kas ties tavim padēta* : Nevalgyk per daug godžiai. Ebr t : kalbama ne apie padētus valgius, bet apie aplinkybes, kuriose radosi pakviestasis. — [2]*Ir įsistatyk...* Nevalgyk per daug, valgyk atsargiai, lyg kad turētum peilį gerklēje. — *Jei tačiau...* Geriau anot Ebr t : Jei tu godus žmogus. — [3]*Jo valgių*. Ebr t : Jo skanumynų. — *Melo duona* : Apgaulingas valgis, nes tau duodamas ne tik, kad tave pavaišintų, bet ir tam, kad pasinaudotų tavimi saviems tikslams. — [4]*Nevargk...* Ebr t : minimas vargas sujungtas su dideliu susirūpinimu ir neramumu. — *Paskirk...* Ebr t : Pamesk savo gudrybę, t y, nesinaudok tuo tikslu savo gudrybe. — [5]*Nekelk*. Ebr t : Ar tu skrisi savo akimis į jas /gērybes/, ir štai nebēra? Nes jos... t y, argi verta godžiai kelti savo akis į dalyką, kurs žūna pirma, negu galima jis pasiekti. — [6]*Jo valgių*. Ebr t : Skanumynų. Plg 3 e. — [7]*Nes panašiai* :..: Jis kalba pats nežinodamas, ką sako, lyg žyniai, kurie savo tariamų pranašysčių tuštumą dengia žodžių daugybe. Ebr t neaiškus ; jo prasmē gal toki : Nes kaip jis mano savo širdyje, taip yra, /o ne taip kaip rodosi/. — [8]*Tu išvemsi* : Sujaudintas pavydu ir širdies klastingumu to, kurs pakvietē tave į vaišes. — *Gražias kalbas* : Dēkojimo žodžius, kuriais tu kaip svečias su juo atsisveikinsi. —

[10]Neliesk neišmanėlių ribų
ir neeik į našlaičių dirvą,
[11]Nes jų giminaitis galingas,
ir jis gins jų bylą prieš tave.
[12]Teįsigilina tavo širdis į mokslą,
ir tavo ausys į žinojimo žodžius.
[13]Nesigailėk vaikui drausmės,
nes jei užgausi jį rykšte, jis nemirs.
[14]Tu užgausi jį rykšte
ir išlaisvinsi jo sielą iš pragaro.
[15]Mano sūnau, jei tavo dvasia išmintinga,
mano širdis džiaugsis kartu su tavim,
[16]ir mano inkstai linksmai krustelės,
kai tavo lūpos kalbės, kas tiesu.
[17]Tegul tavo širdis nepavydi nusidėjėliams,
bet visą dieną būk Viešpaties baimėje ;
[18]Nes turėsi vilties paskutinę valandą,
ir tavo laukimas nebus iš tavęs atimtas.
[19]Klausyk, mano sūnau, ir būk išmintingas
ir vesk tiesiu keliu savo sielą.
[20]Nebūk girtuoklių puotose, nė pokyliuose tų,
kurie susineša mėsos valgyti,
[21]Nes kurie leidžia laiką gėrimuose ir
lėbauja, eina į neturtą,
ir girtuoklių miegas vilki skarmalais.
[22]Klausyk savo tėvo, kuriam tu gimei,
ir neniekink savo pasenusios motinos.
[23]Pirk tiesos ir neparduok išminties,
mokslo ir išmanymo.
[24]Teisiojo tėvas šukauja iš džiaugsmo ;
kas pagimdė išmintingą, tas juo linksminasi.
[25]Tesidžiaugia tavo tėvas ir tavo motina,
ir tegul linksmai šukauja, kuri tave pagimdė.

---

[9]*Neišmintingųjų* : Tų, kurie priešinasi tiesai. — [10]*Neliesk...* Ebr t : Neperkelk senų ribų... Plg 22,28. — *Neeik...* Su tikslu pasisavinti dirvą prievarta. — [11]*Giminaitis...* Artimiausis giminaitis turējo prievolę atkeršyti už žmogaus nužudymą. Čia tas galingas giminaitis, kurs padeda našlaičiams, yra pats Dievas. Plg 4 Moš 35,12... Ijob 19,25. — [12]*Teįsigilina...* Ebr t : Vesk savo širdį... — [13]*Nesigailēk...* Plg 13,24 ; 19,20 ; 29, 15 ; Ekli 30,1. — [14]*Pragaro.* Ebr t : Mirusiųjų buveinēs. — [15]*Jei tavo dvasia.* Jei mokytinis per drausmę įgys išminties, tai padarys džiaugsmo mokytojui. — [17]*Tegul...* Ebr t : Tegul tavo širdis nepavydi dēl nusidējēlių, bet visuomet dēl baimēs Viešpaties. Plg 24,1. — [18]*Nes turēsi...* Ebr t : Nes iš tikrųjų yra ateitis, ir tavo viltis nebus sunaikinta. — Gražus išpažinimas tikējimo į būsimąjį gyvenimą ir į sielos nemarumą. — [19]*Keliu* : Viešpaties skirtu dorybēs keliu. — [20]*Nebūk girtuoklių...* Ebr t : Nebūk tarp gērējų vyno, nei tarp tų, kurie perdaug valgo mēsos. Plg Mt 11,19. Kalbama apie žmones, darančius bendras puotas, kurioms surengti kiekvienas duodavo savo dalį. Plg I Kor 11,21. — [21]*Girtuoklių miegas...* Girtuokliavimas ir po jo miegas atima norą darbuotis, veda į neturtą taip, kad galų gale žmogus nieko nebeturēdamas būna priverstas vilkēti skarmalais. — [22]*Klausyk...* Plg 1,8 ir k ; Ekli 3,1. — [23]*Pirk...* Jieškok su didžiausiu rūpestingumu ir neišsižadēk jos už jokius pinigus. Plg Mt 13,45. — [26]*Duok...* Čia

26 Mano sūnau, duok man savo širdį,
ir tesilaiko tavo akys mano kelių.
27 Nes kekšė gili duobė,
ir svetimoji angštas šulinys.
28 Ji tykoja kelyje kaip galvažudys
ir pamačius neatsargius užmuša.
29 Kam vargas ? Kieno tėvui vargas ? Kam vaidai ? Kam duobės ?
Kam be priežasties žaizdos ? Kam paraudusios akys ?
30 Argi ne tiems, kurie gaišta prie vyno ?
ir rūpinasi tuštinimu taurių ?
31 Nežiūrėk į vyną, kad jis gelsvai žiba,
kad jo spalva stikle blizga.
32 Jis įeina švelniai, bet galų gale įgelia kaip gyvatė,
ir kaip angis išlieja nuodus.
33 Tavo akys stebės svetimtautes,
ir tavo širdis kalbės nedorus dalykus.
34 Ir tu būsi kaip žmogus miegąs jūros viduryje,
ir lyg apsnūdęs vairininkas pametęs vairą.
35 Ir sakysi : Mane mūšė, bet man neskaudėjo ;
tampė mane, bet aš nejaučiau.
Kada gi pabusiu ir vėl rasiu vyno ?

24. 1 Nepavydėk piktiems žmonėms
ir netrokšk su jais būti ;
2 Nes jų širdis mąsto apie plėšimus,
ir jų lūpos kalba apgaules.
3 Namai statomi išmintimi
ir sustiprėja gudrybe.

---

atsiliepia įasmeninta išmintis. Plg 8,4.5. — *Tesilaiko...* Ebr t : Tegul pamėgsta mano kelius. 27 *Gili duobē.* Plg 22,12. — *Angštas šulinys.* Rytiečių šuliniai, kuriuose laikomas lietaus vanduo, tai gilios duobēs plačios apačioje, viršuje gi visai angštos, taip kad jų angą galima uždengti vienu akmenimi /1 Moš 29,10 ; 2 Moš 21,33/. Kas nors įkritęs į tokį šulinį, nebegali iš jo išlipti be svetimos pagalbos ; tolygiai beveik visai žuvusiu reikia laikyti tas, kas susideda su svetmotere. — 28 *Ir pamačius neatsargius...* Ebr t : Ir daugina neištikimus /nusikaltēlius/ tarp žmonių. — 29 *Kam vargas...* Plg aug 20,21 e. Ebr t : Kam oj! Kam vargas? Pas ką vaidai? Pas ką dejavimai nuo žaizdų dēl nieko? — Gyvai vaizduojama artimiausios girtuoklystēs pasēkos. — 30 *Rūpinasi...* Ebr t : Kurie ateina ragauti maišyto /su kvepinčiais žolynais/ vyno. 31 *Gelsvai žiba.* Ebr t : Raudonas. — 33 *Tavo akys...* Girtuoklis yra linkęs į paleistuvystę. — *Svetimtautes* : Svetimas moteris. Anot kaikurių Ebr t : matys svetimus, nepaprastus dalykus. — Tai būtų aliuzija į girtuoklių vaidentuvēs suklydimus. — *Tavo širdis kalbēs...* Burna kalba tai, kas eina iš širdies, vynas gi sužadina netikusias mintis ir nuodēmingus pageidimus. — 34 *Tu būsi kaip žmogus...* Girtuoklystēs yda yra tai sunaikinimas sveikatos, gyvenimo, nekaltybēs ir visokios dorybēs. — *Lyg apsnūdęs...* Ebr t verčiama kaikurių taip : Kaip žmogus atsigulęs laivo stiebo viršūnēje. — 35 *Ir sakysi.* To perējimo ž nēra Ebr t. Toliau kalbama girtuoklio žodžiais. — *Mane mušē...* Vynu apsvaigintas girtuoklis nejaučia nei jam daromo skausmo ; jis gērisi savo girtuokliavimu ir apsvaigimu. — *Kuomet gi...* Ebr t : Kai atbusiu, aš vēl jo ieškosiu. — Girtuoklis nepataisomas

24. 1 *Nepavydēk...* Plg 23,17. — 2 *Apie plēšimus.* Ebr t : Apie žuvimą, sunaikinimą. — *Apgaules.* Ebr t : Vargą /kitiems/. — 3 *Namai statomi išmintimi...* Plg 14,1. Taigi nēra ko pavydēti piktiesiems, nes tik per išmintį įgyjama tikrų turtų, piktieji

4Mokslu sandėliai prikraunami
visokio brangaus ir geriausio lobio.
5Išmintingas žmogus tvirtas,
ir mokytas žmogus stiprus ir pajėgus.
6Nes karas pradedama su gudriu prisirengimu,
ir ten laimėjama, kur būna daug pasitarimų.
7Paikam išmintis perdaug augšta :
vartuose jis neatveria savo burnos.
8Kas mano daryti pikta,
bus vadinamas paikas.
9Paikojo galvojimas yra nuodėmė,
ir apkalbinėtojas — nuoboda žmonėms.
10Jei nustojęs drąsos nusimeni suspaudimo dieną,
tai tavo stiprumas sumažėja.
11Gelbėk tuos, kurie vedami mirti,
ir nesiliauk gelbėjęs tuos, kurie vedami nužudyti.
12Jei sakytumei : trūksta man jėgų,
tai tas, kurs tyrinėja širdį, tai žino,
Ir nėra nieko, kas būtų paslėpta tavo gyvybės sergėtojui ;
jis atsilygins žmogui, žiūrėdamas jo darbų.
13Valgyk, mano sūnau, medaus, nes jis geras,
ir medaus syvo, kurs labai saldus tavo gerklei.
14Taip ir išminties mokslas tavo sielai ;
jį radęs turėsi paskučiausią valandą vilties,
ir tavo viltis nenueis niekais.
15Netykok ir nejieškok bedievystės teisiojo namuose,
ir nedrumsk jo ramybės ;
16Nes septynis kartus teisusis puls ir atsikels,
bedievis gi nugrims į nelaimę.
17Kai žlunga tavo nepriętelis, nesidžiaugk,
ir jam žūnant tegul tavo širdis linksmai nešūkauja,

gi neturi išminties. Jie, statydami sau namus iš neteisingai įgytų gērybių, rengia tik akmenis tai akmenų krūvai, kurią žmonēs sumes ant prakeiktųjų. — 5*Tvirtas* : Kaip uola. — *Mokytas žmogus*... Ebr t : Mokslo žmogus sustiprina savo galybę. — 6*Nes karas*... Plg 20,18. — *Pasitarimų*. Ebr t : Patarējų. Plg 11,14 ; 15,22. — 7*Vartuose*... Teismo vietoje ir viešoje sueigoje jis negali atsiliepti. Plg 22,22. — 8*Paikas*. Ebr t : Klastininkas arba sukčius. — 9*Galvojimas nuodēmē*, t y, paikojo mintys visuomet krypsta į tai, kas nuodēminga. — *Apkalbinētojas*. Ebr t : Išjuokējas. — 10*Stiprumas sumažēja* : Todēl melskis, kad tavo jēgos eitų didyn, sako šv Augustinas. Kaikurie, truputį pataisydami Ebr t, verčia jį taip : Jei buvai vangus, tai suspaudimo dieną tavo išteklis bus mažas. — 11*Tuos, kurie*... Beturčius ir prislēgtus, kuriuos nori neteisingai nužudyti bedieviai. Plg Ps 81,4. Tą patarimą ištikimai vykdē Daniēlis, gelbēdamas Susaną. Plg Dan 14. — 12*Trūksta man jēgų*. Ebr t : Mes jo nežinojome. — *Tyrinēja*. Ebr t : Pasveria. — Paaiškinama, kaip tuščias pasiteisinimas žmonių, nenorinčių padēti nekaltai skriaudžiamam. 13*Valgyk*... Išmintis palyg nama su medaus saldumu. 14*Taip ir*... Ebr t : Žinok, kad taip pat yra su išmintimi. — *Paskučiausią*... Žr 23,18. — 15*Netykok*... Ebr t : Netykok, bedievi, teisiojo namų. — 16*Nes* : Dievas apgins teisųjį nuo nelaimēs. — *Teisusis puls*... Kalbama čia ne apie teisiųjų nuodēmę, bet apie sielvartus ir Dievo globą : nors jis ir septynis kartus /simbolinis skaitmuo. Plg Ijob 5,19/ gautų kentēti iš tavęs nuostolį, tačiau jis vēl atsikels. Be abējo, tai taip pat tikra tiesa moraline prasme : Nusikalsti tai žmogaus prigimties silpnybē, ir taip nupuola dažnai taip pat teisusis ; tačiau jis nepasilieka nuodēmēje, bet tuojau

[18]Kad kartais Viešpats nepastebėtų ir tai jam nepatiktų,
ir kad jis nenugręžtų nuo jų savo rūstybės.
[19]Nesigincyk su pikčiausiais
ir nepavydėk dėl bedievių,
[20]Nes piktieji neturi vilties būsimųjų dalykų,
ir bedievių žiburys gęsta.
[21]Bijok, mano sūnau, Viešpaties ir karaliaus
ir nesusidėk su apkalbinėtojais,
[22]Nes ūmiai iškyla jų prapultis,
ir kas gi žino vieno ir kito žuvimą

[23]TAI TAIP PAT IŠMINTINGIESIEMS.
Žiūrėti asmens teisme negera.
[24]Kas sako bedieviui : tu teisus, tuos keikia tautos,
ir jų bodisi giminės.
[25]Kas gi pasmerkia, tie giriami,
ir jiems ateina palaiminimas.
[26]Bučiuoja lūpas, kas atsako tiesius žodžius.
[27]Atlik lauke savo darbą
ir rūpestingai įgyvenk savo dirvą ;
paskui galėsi statyti savo namus.
[28]Nebūk be reikalo liudytojas prieš savo artimą
ir nieko nesuvedžiok savo lūpomis.
[29]Nesakyk : Kaip jis man padarė, taip aš jam darysiu ;
atsilyginsiu kiekvienam, žiūrėdamas jo darbo.
[30]Aš ėjau per tinginio dirvą
ir per paiko žmogaus vynuogyną,
[31]Ir štai visur buvo pilna dilgių,
ir jis buvo apaugęs erškėčiais,
ir akmėnimė tvora buvo sugriauta.
[32]Tai pamatęs dėjau sau į širdį
ir mokiaus iš šito pavyzdžio :

keliasi iš nupuolimo, ir nuodēmē, kuri įsiveržia į jo širdį, tai ne įnamis, bet praeinąs svetimtautis /Auksab, Aug, Grig-Did/. Toliau, tai maži nusikaltimai, kuriuos teisusis padarē dēl žmogui prigimtos silpnybēs ; jie neatima iš jo sielos gyvybēs, tikējimo, vilties, meilēs ir malonēs /Beda/. — [18]*Nepastebētų ir tai...* Tavo džiaugsmas dēl nelaimēs, tavo pikti jausmai, kuriuos Dievas matys, turētų atvesti tau Dievo rūstybę ir teismą. — *Nenugręžtų...* Ir neperkeltų jos ant tavęs. — [19]*Nesigincyk...* Ebr t : Nesikarščiuok dēl piktadarių. — [20]*Piktieji...* Anot Ebr t : Piktiesiems nēra ateities /amžinos laimēs/. Plg 14 e. — *Žiburys...* Plg 13,3 ; 21,4. — [21]*Karaliaus.* Jis atstovauja Dievo orumą žemēje. — *Apkalbinētojais.* Ebr t : Maištą keliančiais. — [22]*Vieno ir kito* : To, kurs nebijo Viešpaties ir to, kurs neklauso karaliaus. — LXX turi dar keletą eil, kurių nēra nei Ebr t, nei Vulg

IV. Antras priedas : Paraginimas laikytis teisybės ir vengti tinginystės

24,23-34. Antrame priede prie didžiojo Saliamono Patarlių rinkinio raginama ypač saugotis visokios neteisybēs ir vengti tinginystēs

[23]*Išmintingiesiems,* t y, priklauso išmintingiesiems, yra jų veikalas. — *Žiūrēti asmens* : O ne teisybēs. Plg 3 Moš 19,15 ; 5 Moš 1,17 ; 16,19 ; Ekli 42,1. — *Negera* : Didelis nusikaltimas. — [25]*Pasmerkia.* Ebr t : plaka. — *Palaiminimas* : Dievo. — [26]*Bučiuoja lūpas* : Padaro didžiausį meilumą. — *Tiesius žodžius* : Ypač teisme. — [27]*Atlik...* Pirma reikia padaryti pagrindą savo būdui, paskui jau taisytis sau židinys. Plg Lk 14, 28. — [28]*Be reikalo* : Be tikros priežasties. — *Ir nieko...* Ebr t : Ir ar tu norētumei apgauti savo lūpomis? — [29]*Nesakyk.* Verčiau palauk Dievo teismo. Jeigu tu nori keršyti savo

[33]Tu truputį pamiegi, tariau, truputį pasnaudi,
truputį susidedi savo rankas pasilsėti ;
[34]Ir ateis tau neturtas kaip bėgėjas,
ir elgetystė kaip apsišarvojęs vyras

25. [1]TAI TAIP PAT SALIAMONO PATARLĖS, KURIAS SURINKO JUDOS KARALIAUS EZEKIJO VYRAI

[2]Dievo garbė yra slėpti dalyką,
ir karalių garbė ištirti dalyką.
[3]Kaip dangaus augštybė ir žemės gilybė,
taip neištiriama karalių širdis.
[4]Atimk rūdis nuo sidabro,
ir išeis aikštėn tyriausis rykas.
[5]Atimk bedievystę iš karaliaus veido,
ir jo sostas sustiprės teisybe.
[6]Nesirodyk garbingas karaliaus akivaizdoje
ir nestok didikų vieton.
[7]Nes geriau, kad tau sakytų : slink čia augščiau,
kaip kad būtumei pažemintas kunigaikščio akyse.
[8]Ką tavo akys matė, nesakyk tuojau vaide ;
išdarkęs savo prietelį, paskui tu, rasi, nebegalėtumei pataisyti.
[9]Vesk savo ginčą su savo prieteliu
ir neišreikšk paslapties svetimam,

---

priešui, tai gręžkis prieš savo rūstybę. Ji tavo neprietelis, nes užmuša tavo sielą /Aug/. Plg 20,22. — [30]*Aš ējau...* Iš gyvenimo paimtu vaizdu duodama pamokymas, kaip kenksminga tinginystē. Plg Ješ 5,1... Ijob 5,3... — [32]*Mokiaus...* Tinginio gyvenimas pilnas dilgių ir erškēčių, žemiškų geismų ir ydų, kurie bado jo sielą. Siena, kuri buvo aplink ją pastatyta, sugriuvo. Išmintingas, pamatęs tą sunaikinimo nuobodą, pats darosi atsargesnis /Grig-Did/. — [33]*Tu truputį...* Plg aug 3-10.11 ; 6,11.

V. Vėlesnis Saliamono Patarlių rinkinys

25, 1-29,27. Tas žymiai vēlesniais laikais padarytas Saliamono patarlių rinkinys susideda iš trumpučių, daugiausia dorinių dēsnių, panašių į tuos, kokių randama didžiajame Saliamono Patarlių rinkinyje /10, 1-22,16/

25. [1]*Tai taip pat Saliamono...* Žr įvadą. [2]*Dievo garbē...* Dievo didenybē tuo ir pasireiškia, kad jo visa vedantieji ir valdantieji nutarimai pasilieka žmonēms paslaptys. Plg Rom 11, 33. — *Ištirti dalyką* : Atidengti paslēptą neteisybę ir rasti teisingą nutarimą painiose teismo bylose, o taip pat visa išmintingai tvarkyti, kad būtų naudinga visai tautai. — [3]*Kaip dangaus...* Plg Ijob 11, 8. — *Neištiriama* : Žmonēms, bet ne Dievui. Plg 21, 1. Apie žmonių minčių ištyrimą žr 20, 5. — Gal čia duodama perspējimas, kad nereikia per daug pasitikēti laikiniu karaliaus palankumu. — [4]*Atimk ...* Kas gargažēs sidabrui, tai yra karaliui bedieviai patarējai. — *Tyriausis rykas.* Ebr t : Rykas liejējui, t y, tyra naugē, iš kurios galima nulieti geriausių dalykų. — [5]*Bedievystę.* Ebr t : Bedievius. — Kokie karaliaus pasirinkti tarnai ir patarējai, toks dažnai ir jo viešpatavimas. Plg 16, 2 ; 29, 14. — [6]*Nesirodyk garbingas* : Nesipuikink. — [7]*Nes geriau, kad...* Plg Lk 14, 8-10. — *Kunigaikščio...* Ebr t 7 e baigiama žodžias, kuriais Vulg pradēta 8 eil : Kurį tavo akys matē. — Taip pasakoma, kad pažeminimas gali įvykti matant pačiam kunigaikščiui. — [8]*Ką tavo...* Anot Ebr t : Neskubēk pradēti bylą /teisme,/, kad galų gale neturētumei sakyti : Kas dabar daryti? Kada tave kitas sugēdino /sakydamas tokių dalykų, į kuriuos tu nieko negali atsakyti/. — [9]*Prieteliu.* Ebr t : Artimu. Plg Mt 5, 25. — *Paslapties...* Ebr t : Bet kito /t y to, su kuriuo vedi bylą/ paslapties neati-

10 Kad išgirdęs jis nesigėdytų tavęs,
ir nesiliautų prikaišiojęs.
Palankumas ir prietelystė išlaisvina;
palaikyk vieną ir kitą sau, kad būtumei be priekaištų.
11 Kaip auksiniai obuoliai sidabriniuose padėkluose,
taip kas savo laiku pasako žodį.
12 Kaip auksinis auskaras ir blizgantis perlas,
taip kas įspėja išmintingąjį
ir tą, kurio ausis klausosi.
13 Kaip sniego šaltumas pjūties dieną,
taip ištikimas pasiuntinys tam, kurs jį siuntė;
jis duoda poilsio jo sielai.
14 Debesys ir vėjai, po kurių nelyja lietus,
toks žmogus gyrpelnis ir neatitesįs pažadų.
15 Kantrumu maldomas kunigaikštis,
ir švelnus liežuvis laužo, kas kieta.
16 Jei randi medaus, valgyk, kiek tau iki sočiai,
kad kartais perdaug pasisotinęs jo neišvemtumei.
17 Nekelk savo kojos į artimo namus,
kad kartais jam nenusibostumei,
ir jis nepradėtų nekęsti tavęs.
18 Jietis, kalavijas ir aštri vilyčia,
toks žmogus, kurs melagingai liudija prieš savo artimą.
19 Kaip pūnanti dantis ir pailsusi koja,
taip kas pasitiki neištikimu žmogumi suspaudimo dieną,
20 ir pameta apsiaustą šalčio dieną.
Kaip actas ant natro,
taip kas nuliūdusiai širdžiai gieda giesmes.
Kaip kandis drabužiui ir kirminas medžiui,
taip žmogaus nuliūdimas kenkia širdžiai.
21 Jei tavo neprietelis alksta, pavalgydink jį;
jei trokšta, pagirdyk jį,

dengk. 10 *Kad išgirdęs jis*... Ebr t: Kad nesugėdintų tavęs, kas tai girdi, ir tavo negarbė nepasiliautų. — Nuo įdavėjo visi laikosi toli. — *Palankumas*... Tų ž iki eil galui Ebr t nėra; jie paimti iš LXX. — 11 *Auksiniai obuoliai*... Turėta galvoje auksiniai pagražinimai obuolių pavidalu, įdrožti sidabriniuose induose ir kitokiuose rykuose. — 12 *Kaip auksinis*... Ebr t: Kaip auksinis žiedas, /įkabinamas į nosį/ ir papuošalas iš tyro aukso, taip išmintingas perspėjėjas klusniai ausiai. — Kaip auskaras, sudėtas iš žiedo ir kabančio prie jo papuošalo, taip perspėjėjas ir stropus klausytojas sudaro vieną gražų dalyką. Plg 15, 31.32. — 13 *Sniego*: Kurio dedama į vandenį arba į vyną, kad būtų šaltesnis. — 14 *Debesys ir*... Plg Judo 12 e; 2 Petr 2, 17. — 15 *Kunigaikštis*. Ebr t: Teisėjas. — Kas kantriai ir ramiai išdėsto savo dalyką teisėjui, tas be vargo jį įtikina apie dalyko gerumą. — *Kas kieta*. Ebr t: Kaulus. — Nuolat kartojant sulaužymą kiečiausio pasipriešinimo. Plg aug 15, 1. — 16 *Medaus*... Su valgymu medaus palyginama apsilankymas pas artimus. — 17 *Nekelk*... Ebr t: Retai kelk savo koją į savo artimo namus. — Facile contemnitur clericus, qui saepe vocatus ad prandium, ire non recusat. Nunquam petentes raro accipiamus rogati. Hieron Ep ad Nepot. — 18 *Jietis*. Ebr t: Gal /Kareivių/ kūjis. Plg 6, 19; 12, 17 ir k. — 19 *Kaip pūnanti dantis ir*... Ebr t: Kaip nulūžusi dantis ir svyruojanti... Tokia dantimi negalima kąsti, o svyruojančia koja vaikščioti. — 20 *Actas ant natro*: Vienas ir kitas visai pagenda. *Kas nuliūdusiai*... Plg Ps 135 1.4. — *Kaip kandis*... Nėra Ebr t; paimta iš LXX. — 21 *Jei tavo*... Žr Rom 12, 20, kur šv Povilas šituos žodžius mini. Plg 2 Moš 23, 4... 22 *Nes tu krausi*. Jis pajus atgailos skausmą

[22]Nes tu krausi jam ant galvos žarijų,
ir Viešpats atsilygins tau.
[23]Šiaurys vėjas išskirsto lietų
ir nuliūdęs veidas apkalbinėjantį liežuvį.
[24]Verčiau sėdėti ant stogo kampo,
kaip su vaidinga moteriške ir bendruose namuose.
[25]Šaltas vanduo trokštančiai sielai,
toki gera žinia iš tolimos šalies.
[26]Kaip koja sudrumstas šaltinis ir pagadinta versmė,
taip teisusis krentąs bedievio akyse.
[27]Kaip negera tam, kas valgo daug medaus,
taip kas tyrinėja didenybę, prislegiamas garbės.
[28]Kaip atdaras miestas ir neapsuptas aplinkui mūru,
taip kas kalbėdamas negali sulaikyti savo dvasios
26. [1]Kaip sniegas vasarą ir lietus pjūtyje,
taip netinka paikam garbė.
[2]Kaip paukštis skrenda iš vienos vietos į kitą,
ir žvirblis skrajoja, kur nori,
taip be reikalo ištartas prakeikimas ant ko nors ateina.
[3]Rimbas arkliui, brizgilas asilui
ir rykštė sugedusiųjų nugarai.
[4]Neatsakyk paikam, žiūrėdamas jo paikumo,
kad nepasidarytumei panašus į jį.
[5]Atsakyk paikam, žiūrėdamas jo paikumo,
kad jis nesitartų esąs išmintingas.
[6]Raišas yra kojomis ir geria neteisybę tas,
kurs siunčia žodžius per paiką pasiuntinį.
[7]Kas luošas veltui turi gražias blauzdas,
taip patarlė nepritinka paikųjų burnai.

/Aug/. Plg 1 Kar 24, 17 ; 26, 21. — [23]*Išskirsto*... Ebr t : Padaro lietų, ir slaptas liežuvis tamsų paniurusį veidą. — Palestinoje paprastai lyja pučiant šiaurvakariui vējui, šiaurys gi atneša giedrą. Plg Ijob 37, 22 ; Ekli 43, 22. — [24]*Verčiau*. Žr 21, 9. 19 ; 19, 13. — [26]*Koja*. To ž nēra Ebr t. — *Sudrumstas*. Kaip nebegalima atsigerti iš sudrumsto šaltinio, taip negalima gērētis teisiuoju, kurs, galēdamas priešintis, bedievių suviliotas ar verčiamas, jiems lenkiasi. — [27]*Kaip negera*... Plg 16 e. — *Taip kas tyrinēja*... Gera stengtis pažinti dieviškus dalykus, bet norēti eiti vien iš žingeidumo toliau, negu leidžiama mūsų apribotam protui, tai veda į didžiausius ir kenksmingiausius paklydimus. Plg Ekli 3, 22. Ebr t ne visai suprantamas ; anot kaikurių : Ir ieškojimas to, kas sunku, padaro nuovargį. — [28]*Atdaras*... Miestas be sienų aplinkui senovēje negalējo gintis nuo priešų užpuolimo. — *Kalbēdamas*. Ebr t to ž nēra. Todēl turima galvoje žmogus, kurs apskritai nesuvaldo savo jausmų, geidulių

26. [1]*Sniegas*... Taip tikrumoje niekuomet neatsitinka Palestinoje. Garbē paikam nedera, dargi kenkia. — [2]*Kaip*... Ebr t : Kaip paukštis /žvirblis/ išsprūsta ir kregždē nuskrenda. — *Be reikalo* : Niekuo nenupelnytas. — *Ant ko nors ateina*. Be priežasties ištartas, neteisingas prakeikimas grįžta tam, kas jį ištaria. Ebr t galima versti ir taip : Niekam neateina, t y, neįvyksta, nekenkia keikiamam. — [3]*Rimbas*... Rimbas ir brizgilas reikiami abiem čia įvardintiem gyvuliam, paskirstyti tik paralelizmo dēlei. Plg 10, 12 ir k. — [4-5]*Neatsakyk*... *atsakyk*... Neatsakyk, įsileisdamas į ginčus su paiku, kad jis nesitartų esąs išmintingas, bet atsakyk taip, kaip verta jo paikybę, ją parodydamas, — [6]*Raišas kojomis*. Ebr t : Nusikerta sau kojas. — Toks žmogus atima iš savęs galējimą pasiekti tikslą. — *Neteisybę*. Ebr t : Prievartą /plg Ijob 15, 16/, t y, turi daug nema-

[8]Kaip kad kas meta akmenį į Merkurijaus krūvą,
taip kas duoda pagarbos neišmintingam.
[9]Kaip erškėtis, jei išdygsta ant apsigėrusiojo rankos,
taip patarlė paikųjų burnoje.
[10]Teismo nutarimas baigia bylas,
ir kas priverčia paiką nutilti, maldo pykčius.
[11]Kaip šuo, kurs grįžta prie savo vemalo,
taip negudrus, kurs kartoja savo paikybę.
[12]Ar matei žmogų, kurs tariasi esąs išmintingas?
Daugiau vilties iš neišmintingojo, kaip iš jo.
[13]Tinginys sako: Liūtas kelyje
ir liūtienė takuose.
[14]Kaip durys sukasi ant savo vašų,
taip tinginys savo guolyje.
[15]Tinginys paslėpė savo ranką po pažasčia,
ir vargas jam pakelti ją prie savo burnos.
[16]Tinginys tariasi išmintingesnis esąs
už septynis žmones, kalbančius išmintingus dalykus.
[17]Kaip kad kas nutveria šunį už ausų,
taip kas eina pro šalį nekliudomas ir įsikiša į kito vaidus.
[18]Kaip kaltas tas, kas leidžia mirtingas vilyčias ir jietis,
[19]Taip ir žmogus, kurs kenkia apgaulingai savo prieteliui
ir sugautas sako: Padariau tai juokais.
[20]Nebesant malkų gęsta ugnis,
taip ir pašalinus kurstytoją, paliauja vaidai.
[21]Kaip anglys padaro žarijų ir malkos ugnies,
taip rūstus žmogus sukelia vaidus.
[22]Kurstytojo žodžiai lyg kad nekalti,
bet jie pasiekia vidurių gilumą.

---

lonumų. Plg aug 25, 13. — [7]*Kaip luošas...* Luošas negali pasinaudoti savo kojomis, taip pat paikas geru žodžiu, kurį jis gal girdējo. Ebr t verčiamas ne vienaip. — [8]*Merkurijaus krūvą.* Vulg daroma aliuzija į pagonių paprotį statyti akmeninius stiebus Merkurijui pagerbti, kurs buvo laikomas kelių ir keleivių globēju. Praeiviai dievaičiui pagarbinti dēdavo prie tokių stiebų akmenis, lyg kad norēdami sukrauti jam didžiausį paminklą. Taigi mesti akmenis į Merkurijaus krūvą lygu buvo garbinti pagonių dievaitį; taip pat daro, kas duoda pagarbos paikam. Ebr t verčiamas: Kaip mesti brangius akmenis į /paprastų/ akmenų krūvą... Taip pat kaip kad kas kietai pririša akmenį prie vilpstynēs /kaip toks pasielgimas visai nenaudingas/, taip kas... — [9]*Erškētis, jei išdygsta*: Jei išpūliuotų erškēčių dygulys, kurs pateko į girtuoklio ranką, kada jis buvo girtas. — *Patarlē paikųjų burnoje*: Ji kenkia jiems patiems ir kitiems. — [10]*Teismo*: Ebr t šitos eil mažai tesuprantamos, bet žymiai skiriasi nuo Vulg. — [11]*Kaip šuo...* Plg 2 Petr 2, 22. — *Kurs kartoja...* Nežiūrēdamas jokių įspējimų. — [12]*Daugiau vilties...* Nes toks žmogus pats save apakino. Plg 29, 20. — [13]*Takuose.* Ebr t: Gatvēse. Plg 22, 13. — [14]*Taip tinginys*: Vartuose, pasilieka toje pačioje vietoje kaip ir durys. — [15]*Po pažasčia.* Ebr t: Į dubenį. Žr aug. 19, 24. — [16]*Tinginys tariasi...* Pats nieko nedirbdamas, tinginys labai mēgsta peikti kitus. — *Septynis*: Daugelį. — [17]*Nutveria šunį...* Taip jį labai įerzindamas ir susilaukdamas ne tik lojimo, bet ir įkandimo. — [18]*Kaip kaltas...* Ebr t: Kaip beprotys, kurs mēto liepsną, vilyčias ir mirtį /sunaikinimą/. — *Kurs apgaulingai...* Ebr t trumpiau: Kurs apgauna savo artimą ir sako... — [20]*Nebesant...* Nurodoma dvi vaidų priežasti: kurstymai ar apkalbinējimai ir rūstybē. Plg 15, 18. — [22]*Lyg kad nekalti...* Ebr t: Tarsi skanumynai ir... — [23]*Kaip kad purvinu...* Ebr t: Kaip sidabro putos ant molinēs

[23]Kaip kad purvinu sidabru norėtumei papuošti molinį indą,
taip pasipūtusios lūpos sujungtos su pikčiausia širdimi.
[24]Neprietelį pažįstama iš jo lūpų,
kada jis širdyje užsiėmęs klastomis.
[25]Kai jis kalba nuolankiu balsu, netikėk jam,
nes jo širdyje septynios nedorybės.
[26]Kas veidmainingai dengia neapykantą,
to piktumas bus atidengtas taryboje.
[27]Kas kasa duobę, į ją įkrenta,
ir rintamas akmuo grįžta ant rintančiojo.
[28]Apgaulingas liežuvis nemėgsta tiesos,
ir viltavilinga burna žuvimų priežastis
27. [1]Nesigirk rytdiena,
nes nežinai ką ateinanti diena atneš.
[2]Tegul kitas tave giria, o ne tavo burna,
svetimasis, o ne tavo lūpos.
[3]Sunkus akmuo ir svarios smiltys,
bet paikojo pyktis sunkesnis už vieną ir kitą.
[4]Rūstybė ir kilstąs narsas neturi pasigailėjimo,
ir kas gali pakelti užsidegusiojo smarkumą?
[5]Geresnis atviras papeikimas,
kaip slepiama meilė.
[6]Verčiau mylinčiojo žaizdos,
kaip apgaulingi nekenčiančiojo bučiavimai.
[7]Soti siela mindo medaus korį,
alkana gi siela ir kartų dalyką laiko saldžiu.
[8]Kaip paukštis išskrendąs iš savo lizdo,
taip žmogus, kurs palieka savo vietą.

šukēs... ir sidabro putos ir molinē šukē visai be vertēs. — *Pasipūtusios.* Ebr t: Degančios, t y, tokios, kuriomis kalbama apie karštą meilę, tuo tarpu kad širdis pilna neapykantos. — [24]*Pažįstama iš jo lūpų...* Žmogus, kurs nekenčia, nenoromis išduoda save savo žodžiuose. Bet Ebr t: Kurs nekenčia, apsimeta lūpomis, bet nešioja apgavimą, paslēptą viduje savęs. — [25]*Nuolankiu balsu.* Ebr t: Prieteliškai. — *Septynios nedorybēs.* Plg Mt 12, 45. — [26]*Kas...* Kas nekenčia artimo, slepia savo jausmus, bet jie greitai išeina aikštēn, susirinkus sueigai teismo daryti. — [27]*Kasa duobę...* Plg Ps 7, 15; Pam 10, 8 ir k. — *Rintamas*: Augštyn. — [28]*Nemēgsta...* Ebr t: Nekenčia tų, kuriuos jis sutrina, t y savo piktumo aukų

27. [1]*Nesigirk...* Žmogaus gyvenime nuolat viešpatauja atmainos. Plg Jok 4, 13. — [2]*Tegul kitas...* Kam tu save giri? Jei tu žinomas, tai tau gyrimo nereikia. Jei tu nežinomas, tai atsimink, kad tikra dorybē mēgsta būti paslēpta. Kolei tu tebegyveni, ne metas girtis. Tegul tave giria ir augština paskutinę dieną /Kir-Aleks/. [3]*Sunkus...* Plg Ekli 22, 18. Paikojo rūstybē nepakenčiama, visus jis priverčia nekaltai kentēti, kada jo pyktis sužadintas. — [4]*Ir kas gi gali...* Ebr t: Kas gi išsilaikys prieš pavydą? — Turima galvoje moterystēs pavydas, kuomet vyras jaučiasi esąs įžeistas savo garbēje ir teisēse. — [5]*Geresnis atviras...* Nes nors jis ir padaro skausmo, bet iš jo galima pasimokyti. — *Slepiama meilē*: kuri nepasireiškia darbais, pasilieka nežinoma ir todēl nepadaro jokio džiaugsmo. — [6]*Verčiau mylinčiojo...* jei tokių žaizdų reikia. Ebr t: prietelio daromos žaizdos ištikimos /t y, liudija apie jo ištikimybę/, neprietelio bučiavimai apgaulingi; anot kitų: gausūs. Plg Lk 22, 47; 2 Kar 15, 5. — [7]*Kartų dalyką laiko saldžiu.* Kas stengiasi pasiekti tobulumą, priima visus kietus, nemalonius dalykus ne tik kantriai, bet net džiaugsmingai. — [8]*Taip žmogus...* Plg Ekli 29, 28.29; 36, 28. Akims

9Tepalais ir visokiais kvepalais gėrisi širdis,
nuo gerų gi prietelio patarimų saldu darosi sielai.
10Neprarask savo prietelio ir savo tėvo prietelio,
ir savo sielvarto dieną neeik į savo brolio namus.
Geresnis kaimynas arti,
kaip brolis toli.
11Užsiimk išmintimi, mano sūnau, ir palinksmink mano širdį,
kad galėtumei atsakyti tam, kurs daro priekaištus.
12Buklus, pamatęs nelaimę, slepiasi ;
neišmanėliai praeidami kenčia nuostolį.
13Paimk apdarą iš to, kurs laidavo už svetimšalį
ir už svetimuosius, paimk iš jo užstatą.
14Kas anksti atsikėlęs dideliu balsu laimina savo artimą,
tas panašus į keikiantį.
15Lašąs stogas šalčio dieną
ir vaidinga moteriškė vienas į kitą panašūs ;
16Kas nori ją sustabdyti, lygus norinčiam sulaikyti vėją
ir savo dešine nutverti aliejų.
17Geležis galandama geležimi,
ir žmogus galanda savo prietelio veidą.
18Kas sergi figos medį, valgo jo vaisių,
ir kas sergi savo valdovą, bus pagerbtas.
19Kaip žiūrinčiųjų veidai atsimuša vandenyje,
taip žmonių širdys matomos gudriems.
20Pragaras ir prapultis niekuomet nepilni ;
panašiai ir žmonių akys yra nepasotinamos.
21Kaip sidabras ištiriama liejykloje ir auksas krosnyje,
taip ištiriama burna žmogaus, kurs jį giria.
Nedorojo širdis ješko kas pikta,
tiesi gi širdis ješko žinojimo.
22Nors sugrūstumei paiką piestoje kaip grūdus,
daužydamas iš viršaus grūstuvu,
nebus iš jo atimta paikybė.

---

matomas pakeitimas vietos gali būti vaizdas bēgimo sielos iš savo tikrųjų namų, iš poilsio Dievuje. — 9*Visokiais kvepalais*. Anot ebr t turima galvoje deginamieji kvepalai, todēl skaniai kvepintys smilkalai. — *Nuo gerų...* Ebr t : prietelio gi meilingumas /eina/ iš jo sielos patarimų. — 10*Savo tēvo prietelio* : todēl seno išbandyto namų prietelio. — *Kaimynas arti...* Arti, toli ne vietos atžvilgiu, bet jausmų. — 11*Kad galētumei...* Ebr t : kad aš /mokytojas išminties/ turēčiau ką atsakyti... — Dēl netikusių vaikų daroma priekaištų tēvams, lyg kad jie būtų Dievo pamesti. Taip ir Dievo vardui pagonys dažnai piktžodžiaudavo dēl Israēlaičių. — 12Plg aug 22, 3. — 13Plg 20, 16. — 14*Kas anksti...* Ebr t : Kas savo artimą garsiu balsu giria anksti rytą, tam tai bus /Dievo/ palaikyta prakeikimu, — tokiais savo gyrimais jis gali įkyrēti giriamam, ir daugiau juose yra parodos negu širdies tikrumo. — 15*Šalčio dieną* : Ebr t : gausaus lietaus dieną. Plg 25, 24 ; 19, 13. — 16*Nutverti aliejų*. Aliejus negali neišslysti. — 17*Galanda savo prietelio...* Žmonēs susidurdami vienas su kitu pagilina savo protingumą ir darosi akylesni. — 18*Bus pagerbtas* : gausiomis dovanomis. Ypač gausiai atsilygina savo ištikimiems tarnams Dievas. — 19*Kaip...* Anot ebr t : kaip vandenyje veidas /atitinka/ veidą, taip žmogaus širdis /atitinka/ žmogų, t y, žmogus gali matyti savo panašumą kitų žmonių širdyje. — 20*Pragaras ir prapultis*. Ebr : *še'ol* ir *'abaddon*, mirusiųjų buveinē ir įasmeninta mirtis /pragaras/. — *Akys...* Plg Ekli 14,9 ; 1 Jono 2, 16. — 21*Kaip sidabras...* Kaip liejykloje pasirodo, kad

[23]Rūpestingai žiūrėk, kaip atrodo tavo galvijai,
ir stebėk savo bandas,
[24]Nes ne nuolat turėsi valdžios,
bet vainikas bus suteikiamas per kartų kartas.
[25]Atidengta pievos, ir pasirodo žaliuojančios žolės,
ir surenkama šienas nuo kalnų.
[26]Avinėliai tavo drabužiams,
ir ožiai dirvai nusipirkti.
[27]Tegul tau pakanka ožkų pieno pavalgyti
ir tavo namų reikalams, ir tavo tarnaitėms išlaikyti
28. [1]Bedievis bėga, niekam nesivejant,
teisusis gi pasitiki kaip liūtas ir neišsigąsta.
[2]Dėl šalies nuodėmių daugėja jos kunigaikščiai,
bet jei žmogus turi išminties ir žino tai, kas sakoma,
vado gyvenimas pailginamas.
[3]Neturtingas žmogus, kurs skriaudžia beturčius,
panašus į smarkų lietų, dėl kurio pasidaro badas.
[4]Kurie pameta įstatymą, giria bedievį;
kurie sergi, užsidega prieš jį.
[5]Pikti žmonės negalvoja apie teismą;
kurie gi ješko Viešpaties, tie visa stebi.
[6]Geresnis beturtis, kurs vaikščioja savo nekaltume,
už turtingą jo nedoruose keliuose.
[7]Kas laikosi įstatymo, tas išmintingas sūnus,
kas gi maitina lėbauninkus, daro gėdos savo tėvui.
[8]Kas krauna turtus nuošimčiais ir palūkanomis,
renka juos tokiam, kurs dosnus beturčiams.

---

sidabras netyras, taip žmonių burnoje išeina aikštēn klaidos tų, apie kuriuos jie kalba. Plg 17, 3. — *Nedorojo...* Tų ž nēra ebr t; jie paimti iš LXX. — [22]*Nors sugrūstumei...* Paikybē pasidaro paikajam tarsi nebeatskiriama jo esybēs dalis. [24]*Turēsi valdžios.* Gal: nevisados galēsi pats prižiūrēti savo gyvulius. Anot kitų: nevisados turēsi /kilnojamų/ turtų, ypač paverstų pinigais, tuotarpu kad dirvos pasiliks. — *Bet vainikas bus...* Ebr t: ir argi vainikas bus suteikiamas /pasiliks/ per kartų kartas? Vainiku gal čia pavadinta kilnojamieji turtai, kurie greičiau žūna ir nepatenka į vaikų rankas. — [25]*Atidengta pievos...* t y, /rudeniop/ pievos nušienautos ir vēl pradeda želti; vēliau šienas surenkama nuo kalnų. Plg Ps 64, 10-14. Taip nurodoma patogumai, kuriuos gauna ūkininkas iš žemēs ir kurių trūksta pirkliams ir kitų užsiēmimų žmonēms. — [26]*Avinēliai...* Ūkininkas turi čiapat visa, ko jam reikia pragyventi ir net lobiui padidinti. — [27]*Tegul tau pakanka.* Ebr t: gana ožkų pieno

28. [1]*Bedievis...* Pikta sąžinē neduoda jam ramybēs. Plg 3 Moš 26, 36. — *Kaip liūtas.* Plg 1 Moš 49, 9. — [2]*Dēl šalies...* Kur kunigaikščiai nuolat keičiasi, ten šalis nelaiminga. Kur Dievo įstatymas nebelaikomas pasielgimo taisykle, ten ir žmonių orumas neturi pastovumo. Ebr t gal vietoje nuodēmių kalbama apie maištą: kai tauta kelia maištą, daug būna vadų. — *Bet jei žmogus...* Ebr t: bet per žmogų, apdovanotą išmanymu ir žinojimu, karaliavimas pailgēja. — [3]*Neturtingas žmogus..* kurs kokiuo nors būdu gauna valdžią ir piktai ja naudojasi. — *Lietų*: sunaikinantį jau augančius javus. — [5]*Negalvoja...* Ebr t: neišmano, kas tiesu. — *Visa stebi.* Ebr t: turi išmonēs. — [6]*Nekaltume*: tobulume. Plg 19, 1. — [7]*Išmintingas sūnus*: daro džiaugsmo tēvui. Plg 10, 1; 29, 3. — *Maitina...* Sēbrauja su lēbauninkais. — [8]*Nuošimčiais ir palūkanomis.* Ebr t kalbama apie nuošimčius už paskolintus pinigus

9Kas nugręžia savo ausis, kad negirdėtų įstatymo,
to malda pasibjaurėjimas.
10Kas suklaidina teisiuosius į piktą kelią, kris į savo prapultį,
nekaltieji gi paveldės jo gėrybes.
11Turtingas žmogus tariasi esąs išmintingas,
gudrus gi beturtis jį tyrinėja.
12Linksmame teisiųjų šūkojime daug garbės,
viešpataujant gi bedieviams, žmonės žūna.
13Kas slepia savo nusikaltimus, tas neturės pasisekimo ;
kas gi juos išpažįsta ir pameta, randa pasigailėjimo.
14Palaimintas žmogus, kurs visuomet baugštus ;
kas gi kietos širdies, pateks į nelaimę.
15Kriokiąs liūtas ir alkanas lokys,
toks kunigaikštis bedievis neturtingai tautai.
16Vadas, kuriam trūksta gudrybės, prislėgs daugelį skriaudomis,
kas gi nekenčia godumo, to dienos bus ilgos.
17Žmogaus, kurs išliejo nekaltą kraują,
niekas nepalaiko, jei jis ir į duobę bėgtų.
18Kas vaikščioja nekaltai, bus išgelbėtas ;
kas eina iškraipytais keliais, žlugs vienu sykiu.
19Kas dirba savo žemę, bus sotus duonos,
kas gi ieško dykinėjimo, bus pilnas skurdo.
20Ištikimas žmogus daug giriamas,
kas gi skuba pralobti, nebus nekaltas.
21Kas teisme žiūri veido, negerai daro,
toks ir už duonos kąsnį išsižada tiesos.
22Žmogus, kurs skuba pralobti ir kitiems pavydi,
nežino, kad jam ateis neturtas.
23Kas papeikia žmogų, ras paskui pas jį daugiau malonės,
nekaip tas, kurs liežuvio viltaviliavimu jį apgauna.
24Kas pasiglemžia ką nors iš savo tėvo ir motinos
ir sako, tai neesanti nuodėmė,
tas galvažudžio sėbras.

---

ir palūkanas už paskolintus kitus dalykus, ypač javus. Plg 3 Moš 25, 36... — *Renka juos tokiems...* Dievas padarys, kad išnaudotojo turtai patektų į dosniojo rankas. — 9*Kas nugręžia...* Toki širdis nenori nieko žinoti apie Dievą. Plg 15, 8 ; Ps 49, 16... 10*Kas suklaidina...* Bedievis duoda piktų patarimų ir tykoja teisiųjų, kad galētų džiaugtis, matydamas jų nelaimes. — *Prapultį.* Ebr t : duobę. — *Nekaltieji* : tobulieji. — 11*Esąs išmintingas* : nes jie savo pelną pasavina savo gudrybei, nes daugelis viltaviliaudami jį giria, nes jis gali kaikuriuose atsitikimuose daugiau padaryti už beturtį. Plg 26, 16. — 12*Linksmame...* Kada teisieji gauna viršų ir gali džiaugtis, todēl kada viešpatauja teisybē, tuomet daug garbēs ir laimēs visai šaliai. — *Viešpataujant.* Ebr t : iškilstant. Plg Žem 28 e. — 13*Kas slepia...* Užuot daręs atgailą. — *Pasigailējimo* : pas Dievą. — 14*Baugštus* : gyvena baimēje Dievo. — *Kietos širdies* : neturi baimēs Dievo. — 16*Skriaudomis.* To ž nēra ebr t. — 17*Žmogaus...* Ebr t : žmogus, apsunkintas kito krauju, bēga iki duobei ; tegul niekas jo nesulaiko. Plg 1 Moš 4, 12. Tokiuo žmogumi vadinama taip pat, kas apiplēšia beturtį. Plg Ekli 31, 25. — 19Plg 12, 11 ; Ekli 20, 30. — *Dykinējimo.* Ebr t : tuščių dalykų. — 20Plg žem 22 e ; aug 13, 11 ; 20, 21. — *Giriamas.* Ebr t : laiminamas. — *Nekaltas.* Ebr t : Nenubaustas. Plg 1 Tim 6, 9. — 21*Kas...* Plg 24, 23. — 22Plg 13, 11 ; 20, 21. — 23Plg 27, 6. — 24*Sako, tai...* nes vēliau jam turēs tekti visa tēviškē, arba dēlto kad jis tariasi jau dabar esąs vagiamų dalykų savininkas. — *Galvažudžio.* Tikriau : piktadario.

[25]Kas didžiuojasi ir pučiasi, sukelia vaidus ;
kas gi turi vilties Viešpatyje, bus pagydytas.
[26]Kas pasitiki savo širdimi, tas paikas ;
kas gi išmintingai elgiasi, bus išgelbėtas.
[27]Kas duoda beturčiui, tam nieko netruks,
kas niekina prašantį, kęs skurdą.
[28]Iškilstant bedieviams, žmonės slepiasi ;
jiems žūnant, daugėja teisieji

29. [1]Žmogui, kurs atkakliai niekina įspėjantį,
ateina ūmus žuvimas, ir jis nebepasveiks.
[2]Teisiųjų padaugėjimu tauta džiaugiasi ;
gavus gi valdžią bedieviams, tauta vaitoja.
[3]Žmogus mėgstąs išmintį linksmina savo tėvą,
kas gi maitina kekšes, tas praranda lobį.
[4]Teisus karalius pakelia šalį,
godus žmogus ją naikina.
[5]Žmogus, kurs kalba savo prieteliui lipšniais ir apgaulingais žo- [džiais,
tiesia tinklą ties jo žingsniais.
[6]Aplink nusidedantį, neteisingą žmogų užsiveržia kilpa,
teisusis gi šlovins ir džiaugsis.
[7]Teisusis žino beturčių reikalą ;
bedievis nežino mokslo.
[8]Žmonės išjuokėjai griauna miestą,
išmintingieji atitolina narsą.
[9]Išmintingas žmogus, jei ginčijasi su paiku,
ar pyksta, ar juokiasi, neranda poilsio.
[10]Kraujo trokštantys žmonės nekenčia nekalto,
teisieji gi ieško jo gyvybės.
[11]Paikas paleidžia visą savo dvasią,
išmintingas atideda ir palaiko vėlesniam laikui.

— [25]*Kas didžiuojasi ir pučiasi.* Ebr t trumpiau : godus. — *Bus pagydytas.* Ebr t : bus gausiai penimas, t y, pralobs. — [26]*Tas paikas* : nes jam trūksta tvirtos už jo esančios taisyklės. — [27]Plg 11, 24 ; 22, 9 ; 5 Moš 15, 7 ir k. — *Kas niekina...* Anot ebr t : kas užsimerkia akis /kad nematytų prašančio beturčio/, bus labai keikiamas. — [28]Plg aug 12 e ; žem 29, 2

29. [1]*Žmogui...* Ebr t : ant barimų žmogaus, kurs kietasprandis. — *Umus...* Nors Dievas kantrus, bet kada nuodėmių saikas pasidaro pilnas, jis dažnai parodo savo rūstybę netikėtai. — *Ir jis nebepasveiks.* Ebr t : ir nebėra vaisto. — [2]*Teisiųjų...* Kuomet taip įvyksta, pasakyta aug 28, 28. — *Džiaugiasi* : jaučiasi laiminga. — [3]Plg 5, 9 ; 10, 1 ; Lk 15, 13 ir k. — *Maitina.* Ebr t : lanko. — [4]*Pakelia.* Ebr t : sustiprina tiesumu, daro pastovią. — *Godus žmogus.* Ebr t : dovanų žmogus, t y, valdovas, kurs teisdamas ima dovanas. — [5]Plg 26, 24. 25. 28. — *Tinklą...* Išgirdus viltaviliavimą, visuomet naudinga atsiminti : tai man tiesiamas tinklas, kuriuo galėčiau būti sugautas. — [6]*Aplink...* Ebr t : piktojo žmogaus nuodėmėje yra sląstai. — *Šlovins* : Dievą ; linksmai šukaus, kad išsigelbėjo nuo pavojaus. — [7]*Teisusis žino...* ir stengiasi padėti. Plg Ijobo 20, 16. — *Mokslo* : neturi reikiamo žinojimo apie beturčių teises. — [8]*Išjuokėjai.* Ebr t : pasityčiojimo žmonės, t y, kurie niekais verčia visa, kas šventa, laisvamaniai. — *Atitolina.* Ebr t : maldo. — [10]*Ieško jo gyvybės* : stengiasi apginti ją nuo pavojaus. — [11]*Visą savo dvasią* : visą savo pyktį. — *Atideda...* Ebr t : grąžina ją atgal, todėl nepasiduoda

12Kunigaikštis, kurs noriai klausosi melo žodžių,
turi visus tarnus bedievius.
13Beturtis ir skolintojas susitinka ;
abiem šviečia Viešpats.
14Kursai karalius teisia beturčius, žiūrėdamas tiesos,
to sostas bus stiprus per amžius.
15Rykštė ir sudraudimas duoda išminties ;
vaikas gi, paliktas savo valiai, daro gėdos savo motinai.
16Daugėjant bedieviams, daugėja nusikaltimai,
bet teisieji matys jų žuvimą.
17Auklėk savo sūnų, jis bus tau paguoda
ir duos pasigėrėjimo tavo sielai.
18Kai nebebus pranašystės, tauta bus sunaikinta ;
o kas laikosi įstatymo, tas palaimintas.
19Vergo negalima išauklėtii žodžiais,
nes ką sakai, jis supranta,
bet niekais verčia ir neatsako.
20Ar matei žmogų greitą kalbėti ?
Iš jo reikia laukti greičiau paikybės kaip pasitaisymo.
21Kas nuo kūdikystės lepina savo vergą,
paskui matys jį atkaklų.
22Rūstus žmogus sukelia vaidų,
ir lengvai užsidegąs labiau linkęs nusidėti.
23Paskui puikų eina pažeminimas,
tą gi, kurs nuolankios dvasios, pasitinka garbė.
24Kas sėbrauja su vagimi, tas nekenčia savo sielos ;
jis girdi prisaikinimą ir nesako.
25Kas bijo žmogaus, greitai suklups ;
kas turi vilties Viešpatyje, bus išaugštintas.
26Daugelis ješko kunigaikščio veido,
bet visoks teismas eina iš Viešpaties.

---

kilstančiai širdyje rūstybei. — 12Plg Ekli 18, 2. — 13*Skolintojas*. Anot Ebr t : turtingas prispaudējas. — *Abiem*... Abudu lygiu Viešpaties akivaizdoje, kurs abiem davē gyvybę ir ją palaiko. Plg 22, 2. — 14Plg 20, 8 ; 25, 5. — 15Plg 13, 24 ; 23, 13. —*Motinai* : kuri dažniau pataikauja vaikams nekaip tēvas. — 16*Nusikaltimai* : kurie sukels Dievo rūstybę ir atves bedieviams žuvimą. — 18*Kai nebebus pranašystēs*. Ebr t *khazon* paprastai reiškia pranašystę tikra to žodžio prasme, ir pranašai buvo Dievo siunčiami duoti tautai perspējimų. Bet taip pat kunigai turējo prievolę mokyti tautą ir ją drausti, taip kaip reikalavo Dievo įstatymas /3 Moš 10, 11 ; 5 Moš 33, 10/. Taigi čia tikriausiai turima galvoje tie paskutine prasme imami pranašai, tikējimo ir dievobaimingumo mokytojai, o taip pat išmintingieji. — 19Plg Lk 12, 47. — *Bet niekais*... Ebr t : bet nedaro. — 20Plg 26, 12. — *Iš jo... greičiau*... Anot ebr t, daugiau galima laukti iš paiko kaip iš jo. — 21*Kas nuo*... LXX visai kitoki mintis : kas nuo jaunystēs išlepintas, bus vergas /kai išeikvos savo lobį/, ir jo galas bus skurde. — 22Plg 15, 18 ; 26, 21 ; Jok 1, 20 ir k. — 23Plg Ijobo 22, 29 ir k — 24*Nekenčia savo*... krauna sau kaltybę ir rengia sau bausmę. — *Prisaikinimą* : prisiektiną reikalavimą pasakyti, kas vagis. Ebr t : prakeikimą. — Žyduose teisējas /arba ir pats nukentējęs/ ištardavo prakeikimą prieš nežinomą vagį. Kas girdēdamas tą prakeikimą ir žinodamas vagį, jo neįduodavo, ant to krisdavo toks pat prakeikimas. Plg 3 Moš 5, 1 ; Teis 17, 2. — 25*Kas bijo*... ir dēl to nedaro, kas įsakyta, arba daro, kas uždrausta. Plg Ekli 7, 6. Ebr t : žmonių baimē tiesia žabangus. — 26*Daugelis*... Tuščias dalykas perdaug rūpintis galiūnų palankumu, malone, nes

[27]Teisieji bodisi žmogaus bedievio,
ir bedieviai bodisi tų, kurie yra tiesiame kelyje.
Sūnus, kurs laikosi žodžio,
bus laisvas nuo žuvimo

30. [1]JAKĖH'S /Teikėjo/ SŪNAUS AGUR'O /Rinkėjo/ ŽODŽIAI

Regėjimas /Massa/, paskelbtas žmogaus, su kuriuo yra Dievas
ir kurs, Dievui su juo esant, sustiprintas tarė :
[2]Aš paikiausis iš žmonių,
ir žmonių išminties su manim nėra.
[3]Aš nesimokiau išminties
ir nežinau šventųjų mokslo.
[4]Kas užžengė į dangų ir nužengė ?
kas laikė savo rankose vėją ?
Kas surišo vandenį kaip į drabužį ?
kas paskyrė visas žemės ribas ?
kuo jis vardu ir kuo vardu jo sūnus, jei žinai ?

---

išgelbējimą duoda vien Dievas, kurs yra teisējų Teisējas ir kurio nutarimai galutini ir neatmainomi. — [27]Plg 11, 20 ; 28, 4. — *Sūnus*... Tų ž nēra ebr t ir daugelyje senovinių rankraščių. — *Žodžio* : Dievo įsakymų

Teikėjo sūnaus Rinkėjo žodžiai (Jakėh's sūnaus Aguro Masiečio žodžiai)

30,1-33. Trumpai nurodžius, kad Dievas yra vienatinis išminties šaltinis, vēl duodamą keliolika trumpų mokomų perspējimų

30. [1]*Teikējo sūnaus Rinkējo žodžiai*. Taip nurodoma šito patarlių rinkinio autorius. Vulgatoje ebr vardai išversti ; bet tas vertimas ne tiek paremtas jų etimologija, kiek senovinių Žydų rabinų padavimu, būk Saliamonas /kuriam jie savina ir šitas patarles/ prarijęs įstatus apie karalių /5 Moš 17, 17/ ir vēl juos išvēmęs ; todēl jų nuomone Vulgatos žodžiais « filii Vomentis » nurodoma autoriaus /Congregantis/ ne tēvas, bet ypatybē, taip pat kaip išsireiškime « Belijalio vaikai ». — Geriau būtų palikti vardus neverstus : *Jakēh's sūnaus 'Aguro žodžiai*. Su ta antrašte jungiama dar sekantis žodis, *regējimas*, ebr *Massa'*, kurs taip pat geriau palikti neverstas ; ir tuo būdu gaunama nurodymas vietos, iš kur buvo Aguras, kurs todēl vadinamas Masiečiu /plg 1 Moš 25, 14/. Bet kas tikrumoje buvo Jakē ir kas Aguras Masietis, nežinoma. — *Paskelbtas žmogaus*... Vulgatos tekste duodama daugiau nurodymų apie patį autorių : jam buvo Dievo suteiktas apreiškimas, su juo buvo Dievas, jis buvo Dievo sustiprintas, Verčiant visus ebr t žodžius gaunama toks sakinys : Pasakymas /t y pranašystē/ žmogaus. Aš veltui vargau, Dieve ; aš veltui vargau, ir esu sunaikintas. — Tai būtų Aguro, gavusio iš Dievo apšvietimo, išpažinimas, kad žmogus veltui eikvoja savo jēgas, jei jis vargina save dalykais, kurie jo neverti /2 e/, jei jis veikia ne išminčiai ir Augščiausiam tarnaudamas, bet gyvena vien žemiškiems tikslams. — Matant gi kaikuriuose ebr ž vēl vardus, gaunama toks sakinys : Pasakymas žmogaus *'Ithi'el'iui, 'Ithi'el'iui Ukaliui*. Itiēlis ir Ukalis turētų būti du Aguro mokytiniai, kuriem skiriama tolesnis pamokymas

[2]*Aš*... Ebr t : nes aš beprotys ir ne žmogus. Plg Ps 72, 22. Nuolankus Aguro išpažinimas apie savo vertę. — [3]*Aš nesimokiau*... Jo kaip žmogaus mokslas, palygintas su Dievo suteiktąja šviesa, visai be vertēs. — *Nežinau* : iš savęs. — *Šventųjų* : šventų dalykų ; arba geriau : Šventojo, visų švenčiausio Dievo. — [4]Plg Ijobo 38 ; Ješ 40 ; Ps 103, 6 ; Jono 3, 13 ; 4, 9. — *Kas... nužengē*. Niekas nebuvo užžengęs į dangų ; todēl niekas negali pilnai išpasakyti Dievo veikimą gamtoje ir pasaulio valdyme. — *Rankose*. Tikriau : rieškučiose, t y, taip kad galētų, kada nori, paleisti jį ar sulaikyti. — *Vandenį* : debesyse

5Visi Dievo žodžiai išmėgintii ugnyje ;
jis skydas pasitikintiems juomi.
6Nieko nepridėk prie jo žodžių,
kad nebūtumei peikiamas ir atrastas melagis.
7Dviejų dalykų meldžiau tave,
neatsakyk man pirma negu mirsiu :
8Tuštybę ir melagingus žodžius atitolink nuo manęs ;
neduok man elgetystės ir turtų ;
tik suteik man, ko reikia pragyventi ;
9Kad kartais pasotintas nebūčiau suviliotas išsiginti
ir nesakyčiau : Kas yra Viešpats ?
arba skurdo priverstas vogčiau
ir apgaulingai prisiekčiau mano Dievo vardu.
10Neskųsk tarno jo valdovui,
kad kartais nekeiktų tavęs ir tu sukluptumei.
11Yra giminė, kuri keikia savo tėvą
ir kuri nelaimina savo motinos,
12Giminė, kuri tariasi esanti nesutepta,
o tačiau nenuplauta nuo savo purvų,
13Giminė, kurios akys augštyn pakeltos,
ir kurios akių vokai augštai laikomi,
14Giminė, kuri dantų vietoje turi kalavijus,
ir kramto savo kruminiais dantimis,
kad suėstų pavargėlius iš šalies
ir beturčius iš žmonių tarpo.
15Siurbėlė turi dvi dukteri,
kuriedvi sako : Duok čia, duok čia.
Trys yra nepasotinami dalykai
ir ketvirtas, kurs niekados nesako : Gana.

---

esantį vandenį, tarsi įrištą į kokią didžiausią maršką ir laikomą, kad ji nenukristų žemēn. — *Ribas* : tarp sausumos ir jūros. — Visame tame mums pasireiškia viršijanti visa, kas žemiška, Dievo didenybē, kurios esmę suprasti mes veltui stengiamēs. — *Vardu*. Dievas begalinis. Joks vardas negali pilnai išreikšti jo esmēs. — *Jo sūnus*. Turima galvoje antras Dievo Asmuo, apie kurį buvo kalbēta 8 skyr, kaip apie įasmenintą išmintį. Palaimintą Dievo Sūnaus vardą mes dabar žinome ačiū vēlesniems apreiškimams ir ypač didžiausiai įsikūnijimo paslapčiai. Bet anuomet jis dar tebebuvo labai slaptingas. — [5]*Visi Dievo*... Plg Ps 11, 7. Dievo apreikštas žodis lygiai gamtoje, kaip ir apreiškimo moksle yra tyras auksas. Todēl jis jo ištikimiems tarnams skydas prieš kiekvieną pavojų ir apsigavimą. Iš čia perspējimas saugotis ir jo neiškreipti : [6]*Nieko nepridēk*... Plg 5 Moš 4, 2 ; 12, 32 ; Apr 22, 18

[7]*Tave* : Viešpatie. — *Pirma negu mirsiu* : kolei būsiu gyvas. — [8]*Tuštybę*... visokį melą /stabmeldystę/, išsigynimą Dievo, veidmainystę ir tt. — *Tik suteik*... Ebr t : duok man valgyti mano dalies duoną. Plg 1 Tim 6,8... — [9]*Suviliotas*... Plg 5 Moš 8,12-15 ; 32,15... — *Kas Viešpats ?* Plg Ps 72,11 ; Ijob 21,14. — *Apgaulingai*. Ebr t : paliesčiau mano Dievo vardą. — Tai įvyksta taip pat keiksmais, pasityčiojimais, piktžodžiavimais. Plg Ješ 8,21. — [10]*Neskųsk*. Ebr t : neužgauk liežuviu. — *Nekeiktų*... Be reikalo kaltinamas tarnas bus savo valdovo nubaustas ir keiks tave ; jo keiksmas nebus neteisingas ir todēl atves tau Dievo bausmę. Plg Ekli 4,3. — [11]*Yra giminē*. Aprašoma ketveriopi žmonēs, kurių bodisi Viešpats : nedēkingi, veidmainiai, puikūs, nuožmūs. — [14]*Kuri dantų*... Ebr t : kurios įkandimai peiliai. — [15]*Dvi dukteri*. Žodis duktē čia pavartotas esmēs panašumui išreikšti. Siurbēlē arba dēlē yra ne-

16Pragaras, gašli moteriškė
ir žemė, kuri niekados nesoti vandens ;
ugnis gi niekados nesako : Gana.
17Akį, kuri tyčiojasi iš tėvo
ir niekina savo motinos gimdymą,
tegul iškapoja varnai iš upelių
ir tepraryja ją jauni ereliai.
18Trys dalykai man sunkūs
ir ketvirtas visai nežinomas :
19Aro kelias padangėje,
žalčio kelias ant uolos,
laivo kelias jūros viduryje
ir žmogaus kelias jaunystėje.
20Toks taip pat kelias svetmoterės,
kuri valgo ir šluostydama savo burną
sako : Nieko pikto nepadariau.
21Trijų dalykų pajudinama žemė
ir ketvirto ji negali pakęsti :
22Vergo, kai jis įsigyja viešpatavimą,
paiko, kada jis sočiai pavalgo,
23Nepakenčiamos moteriškės, kai ji išteka už vyro,
ir tarnaitės, kai ji pasidarė savo valdovės papėdininkė.
24Keturi mažiausi žemės dalykai,
ir jie išmintingesni už išmintinguosius :
25Skruzdės, silpna tauta,
kuri pjūtyje prisirengia sau maisto,
26Triušiai, nestipri giminė,
kuri pasidaro sau guolį uoloje,
27Skėriai, kurie neturi karaliaus,
ir tačiau draug išlekia savo būriais,

---

pasotinamo godumo vaizdas. Jos dukterys gal turi būti dvi esybės, įvardintos 16 eil pradžioje. — *Duok čia.* Ebr : hab, hab. — *Ketvirtas.* Ebr t : keturi. Plg 6,16 ir paaišk. — 16*Pragaras* : mirusiųjų buveinė, ebr *še'ol.* Plg 27,20 ; Ješ 5,4. — *Gašli moteriškė.* Ebr t : nevaisinga įsčia, — kuri nepasotinama, ypač jei visuomet tikisi pradėjimo. — 17*Niekina savo...* Ebr t : su paniekinimu neklauso savo motinos. — *Tegul iškapoja...* Už niekinimą gimdytojų įstatymas skyrė mirties bausmę. 3 Moš 20,9. — 18*Ketvirtas.* Ebr t : keturi. — 19*Žmogaus kelias jaunystėje.* Tie žodžiai suprantami tik iš ebr t : vyro kelias pas mergą. — Paukštis juda ore, neeidamas kojomis, laivas skrodžia jūros paviršių, žaltys vienas iš visų gyvūnų slenka pilvu ir gali užšliaužti net ant slidžios uolos, slaptingas /lyties/ susiartinimas vyro su moteriške ; tie tai dalykai, kurie nepalieka po savęs nuolatinės žymės. — 20*Kuri valgo...* Valgyti paslėptą duoną reiškia paleistuvauti. Žr aug 9,17 ; plg 5,15. — 21*Ketvirto.* Ebr t : keturių. — Keturi įvardinti dalykai tarsi apverčia visą teisybę ir dorinę tvarką, todėl jiems įvykstant sudreba žemė, tarp kurios ir žmonijos yra artimiausi santykiai. — 22*Vergo...* Vergas teisingai gauna duonos, jei jis ieško darbo /Ekli 30,33/ ; paikas vertas mušimo ir neturto /aug 19,10/. — 23*Nepakenčiamos...* Gal vieno vyro paleistos ir ištekančios už kito, arba parodžiusios savo piktą būdą, dar pirm ištekėsiant. — *Tarnaitės...* Kuri gal paveržė tą vietą iš savo valdovės, pašalindama ją iš jos vyro širdies. — 24*Mažiausi...* Ebr t : maži žemėje, kurie labai išmintingi. — 25*Pjūtyje.* Ebr t : vasarą. — 26*Triušiai.* Ebr t gal turėta galvoje uolinis opšrus. Plg 3 Moš 11,5 ; Ps 103,18. — 27*Skėriai.* Plg Joel 2,4... 28*Kuri remiasi...* Ebr t : kuri nutveria rankomis. —

[28]Driežlė, kuri remiasi rankomis,
ir būna karaliaus rūmuose.
[29]Trys yra, kurie dailiai vaikščioja,
ir ketvirtas, kurs laimingai žingsniuoja.
[30]Liūtas, stipriausis žvėrių,
kurs nebijo jokio susitikimo,
[31]Gaidys sujuostomis strėnomis
ir avinas : nėra ir karaliaus, kurs jam pasipriešintų.
[32]Nevienas, iškeltas į augštybes, pasirodė esąs paikas ;
nes jei būtų turėjęs proto, būtų padėjęs sau ant burnos ranką.
[33]Kas stipriai spaudžia tešmenį, kad gautų pieno, išspaudžia sviesto,
ir kas smarkiai nosį šnypščia, išvaro kraujo,
ir kas sužadina rūstybę, padaro nesutikimų

31. [1]MASOS /Regėjimo/ KARALIAUS LAMUĖLIO ŽODŽIAI, KURIAIS AUKLĖJO JĮ JO MOTINA

[2]Ką gi, mano mylimasai, ką gi, mano įsčios mylimasai ?
ką mano įžadų mylimasai ?
[3]Neduok savo lobio moterims
ir savo turtų naikinti karaliams.
[4]Neduok karaliams, o Lamuėli, neduok karaliams vyno,
nes nėra jokios paslapties ten, kurs viešpatauja girtuoklystė ;
[5]Kad kartais gerdami jie nepamirštų teisybės
ir neiškraipytų beturčių sūnų bylos.
[6]Duokite stipraus gėralo liūdintiems
ir vyno tiems, kurių siela apkartusi.

Gal turima galvoje viena iš driežlių veislių, kurios visur įlenda gaudydamos muses. — [29]*Ketvirtas...* Ebr t : keturi, kurie... — [31]*Gaidys...* Kaikurie spėja, kad turėta galvoje kariškas žirgas. Plg Ijobo 29,19. — *Avinas* Ebr t : ožys. — *Nēra ir karaliaus...* Gal tikriau : ir karalius, kuriam niekas nepasipriešins. — [32]*Nevienas iškeltas...* Ebr t nevisai aiškus ; jei paikai elgeis, išsiaugštindamas, ir jei turi piktų /puikybēs/ minčių, padēk ranką sau ant burnos, t y : priversk save tylēti, nesakyk savo puikių žodžių, kurie sukels tik vaidų. — [33]*Kas stipriai...* Ebr t : nes spaudimas pieno padaro sviestą, spaudimas nosies padaro kraujo, spaudimas rūstybēs padaro vaidų

Karaliaus Lamuēlio motinos pamokymas apie karaliaus pareigas

31,1-9. Karaliaus Lamuēlio motinos pamokyme kalbama apie tai, ko karalius turi ypač saugotis ir ką daryti teisybēs palaikymui

31. [1]*Karaliaus Lamuēlio.* Kas buvo Lamuēlis, jokių žinių nēra ; bet tikriausiai taip pavadinta ne Saliamonas. — *Regējimo.* Paliekant tą žodį neišverstą, gaunama nurodymas, kad Lamuēlis, taip pat kaip ir Aguras, buvo *Massah*'os karalius. Žr 30,1. Tuomet antraštē pasidaro toki : Masos karaliaus Lamuēlio žodžiai, kuriais jį...

[2]*Ką gi* : ką gi aš turēčiau tau pasakyti. Pamokymas pradedamas karštu, meilēs pilnu atsiliepimu į mokomąjį. — *Mano įžadų...* Plg 1 Kar 1,11. — [3]*Savo lobio...* Plg 5,10 ir k. Ebr t : savo stiprybēs. — Taip raginama saugotis paleistuvystēs, kuri gali sunaikinti stipriausią sveikatą. — *Turtų.* Ebr t : kelių, t y : viso pasielgimo. — *Naikinti...* Aiškiau ebr t : toms, kurios žudo karalius. — [4]*Neduok...* Pamokymas apie blaivybēs reikalą. Ebr t : ne karaliams, ne karaliams, o Lamuēli, vynas gerti ir ne kunigaikščiams /klausti/ : kur stiprus /svaiginąs/ gēralas ? /ebr *šekhar.* Žr 20,1/. Plg 2 Kron 26,18. — 5 eil nurodoma piktos kunigaikščių pasigērimo pasēkos. — [6]*Liūdintiems.* Ebr t : žūnantiems. Žyduose buvo senas paprotys duoti stipraus vyno

7 Tegul geria ir užmiršta savo neturtą,
ir tegul nebeatsimena savo skausmo.
8 Atverk savo burną nebylio reikalu
ir visų praeinančių sūnų reikalais.
9 Atverk savo burną, nutark, kas teisinga,
ir daryk teisybę beturčiui ir vargdieniui.
10 *Aleph* Kas ras stropią moteriškę?
jos vertė kaip dalykų iš tolimiausių žemės pakraščių.
11 *Beth* Ja pasitiki jos vyro širdis
ir jam netrūksta pelno.
12 *Ghimel* Ji atsilygina jam geru, o ne piktu
per visas savo gyvenimo dienas.
13 *Daleth* Ji parūpina vilnų ir linų
ir darbuojasi savo sumaningomis rankomis.
14 *Hė* Ji kaip pirklio laivas,
kurs iš toli gabena sau duonos.
15 *Vav* Ji keliasi anksti rytą,
duoda maisto savo namiškiams
ir valgio savo tarnaitėms.
16 *Zain* Ji apžiūri dirvą ir ją perka;
savo rankų pelnu ji įsiveisia vynuogyną.
17 *Heth* Ji sujuosia savo strėnas stiprybe
ir sutvirtina savo petį.
18 *Teth* Ji jaučia ir mato, kad jos uždarbis pelningas,
ir jos žiburys negęsta naktį.
19 *Jod* Ji ištiesia savo ranką į didžius dalykus,
ir jos pirštai stveriasi verpstės.
20 *Kaph* Ji atgniaužia savo ranką pavargėliui,
ir ištiesia savo delnus beturčiui.

---

esantiems gedule ir net pasmerktiems mirti. Plg Mt 27,34; Mk 15,23. — 8 *Nebylio*: tokio, kurs dēl kurios nors priežasties pats negali apginti savo reikalų, savo bylos. — *Praeinančių*: tokių, kuriems gresia pavojus, kurie gali žūti, gal taip pat našlaičių

Gyrius stropios moteriškės

31,10-31. Patarlių knyga baigiama giesme apie stropią moteriškę. Ta giesmē abēcēlinē, t y, kiekviena iš 22 jos eil prasideda nauja iš eilēs einančia žydų abēcēlēs raide. Kas buvo jos autorius, apie tai nieko tikro negalima pasakyti. Giesmēje duodama paveikslas išmintingos, doros, darbščios moteriškēs, idēalinēs žmonos, kaip ją sau įsivaizduodavo žydai. Bet kas apie ją pasakyta, tai pilnai tinka ir mūsų dienų krikščionių moteriai

10 *Stropią moteriškę.* Ebr *'ešeth-khail*, dora /ir drąsi/ moteriškē. Plg aug 12,4. Ji tikra Dievo malonēs dovana. Plg Ekli 26,1... *Jos vertē...* Ebr t: jos vertē didesnē nekaip perlų. — 11 *Ja pasitiki...* Per ją vyras laisvas nuo visokios baimēs neturto. — 12 *Ji atsilygina...* Ji duoda vyrui laimēs. — 13 *Ji parūpina...* Toliau įvardijima kaikurie stropios moters darbai. — *Ir darbuojasi savo...* Ebr t: ir dirba savo rankų pamēgimu, t y, ji linksmai dirba, ir jos rankos mēgsta darbą. — 14 *Ji kaip...* Ji nepasitenkina arti esančiu pelnu, bet ieško jo ir toliau, taip pat parūpina ko reikia iš anksto. — 15 *Valgio.* Ebr t gal: kas paskirta. Turima gi galvoje skiriamas dienai darbas. — 16 *Ji apžiūri.* Ebr t: ji galvoja apie dirvą. — Rūpindamasi padidinti šeimynos lobį, susitaupius pinigų, renka dirvą ir ją perka. Taigi ta dirva ir įveisiamas dirvoje vynuogynas jos rankų darbo vaisius. — 17 *Ji sujuosia...* Jai nepritrūksta drąsos ir stiprybēs. — 18 *Ir mato.* To ž nēra ebr t. — *Naktį.* Ji dirba iki vēlų išvakarių. — 19 *Į didžius dalykus.* Ebr t čia įvardinta gal « vindas ». — 20 *Ji atgniaužia.* Viena iš jos dorybių

[21]*Lamed* Ji nebijo savo namams sniego šaltumo,
nes visi jos namiškiai apvilkti dvejetu.
[22]*Mem* Ji pasidarė sau antklodžių ;
plona drobė ir purpura jos drabužis.
[23]*Nun* Jos vyras garbingas vartuose,
kai sėdi su šalies vyresniaisiais.
[24]*Samekh* Ji audžia ploną drobę ir parduoda
ir duoda Kananiečiui juostą.
[25]*Ain* Stiprumas ir grožis jos apdaras,
ir ji juokiasi paskutinę dieną.
[26]*Pe* Ji atveria savo burną išmінčiai,
ir ant jos liežuvio yra maloningumo įstatymas.
[27]*Tsade* Ji apžiūri savo namų takus
ir nevalgo savo duonos dykinėdama.
[28]*Qoph* Jos sūnūs keliasi ir skelbia ją esant laimingiausią,
— jos vyras —, ir jis giria ją.
[29]*Reš* Daug dukterų yra susikrovusių turtų,
tu perviršijai jas visas.
[30]*Šin* Apgaulingas meilingumas ir tuščias grožis,
moteriškė, kuri bijo Viešpaties, turi būti giriama.
[31]*Thau* Duokite jai jos rankų vaisių,
ir tegul jos darbai giria ją vartuose

gailestingumas beturčiams ; ji yra draug ir pačios laimēs laidas. Plg 11,17 ; 22,9. — [21]*Sniego šaltumo.* Sniego pasirodymas Palestinoje reiškia didelį šaltį. — *Dvejetu.* Ebr t kalbama apie vilnonius drabužius. — [22]*Antklodžių...* Plg 7,16. — *Plona drobē ir...* Gražūs audiniai, kuriais senovēje buvo garsus Egiptas. — [23]*Garbingas.* Anot ebr t : žinomas, t y visų gerbiamas ir tai dēl savo žmonos. — *Vartuose* : prie miesto vartų, kur būdavo daromi vieši susirinkimai. — [24]*Kananiečiui.* Kananietis čia reiškia tą pat, ką ir pirklys, nes anais laikais visa prekyba buvo Penikijiečių ir Kananiečių rankose. Plg Ješ 23,8 ir k. — [25]*Stiprumas ir...* Kaip gražus jos apvalkalas, taip pat graži ji ir savo dorybēmis. — *Juokiasi...* Ebr t : juokiasi iš ateities, t y neturi jokios baimēs dēl ateities. — [26]*Ji atveria.* Jos žodžiai išmintingi, iš jos burnos neeina jokie keiksmo žodžiai. — [27]*Takus* : kasdieninio gyvenimo smulkmenas, visą elgesį namuose. Jos akys visur, visa prižiūri ir visa tvarko. — [28]*Jos sūnūs...* Jai tenka nusipelnytų pagyrimų. — [29]*Daug...* Ebr t : daug yra dukterų /t y moterų/, kurios drąsiai /dorai/ elgiasi. Šituos žodžius šv Tēvai dažnai taiko švenč Panelei, doriausiai, garbingiausiai ir tobuliausiai iš visų moterų. — [30]*Apgaulingas...* nes neilgam tepatenka. — *Moteriškē, kuri bijo...* Maldinga ir dievobaiminga moteriškē, kuri pildo visas savo prievoles Dievo atžvilgiu. Ta baimē Dievo niekuomet nenustoja vertēs, todēl visuomet girtina. — [31]*Duokite...* tegul ji pati naudojasi gērybēmis, kurias ji įsigijo. — *Vartuose.* Gyrius jos gyvenimo ir veikimo turi skambēti visoje žmonių sueigoje prie miesto vartų

PAMOKSLININKAS

Įvadas

1. Pamokslininko arba Eklesiasto, kurį Ebrajai vadina *Qohelet*, knyga prasideda pasakymu, kad tai esą Eklesiasto, Dovîdo sūnaus, karaliaus Jerusalėje, žodžiai ar posakiai. Atsiliepdamas toliau ir pats Qoheletas pasisako, kad jis buvęs Israėlio karalius Jerusalėje /1, 12/. Ką knygos autorius toliau apie save sako, apie savo išmintį, turtus, gėrius, kuriuose mėgino ieškoti laimės, ir apie kitas savo gyvenimo aplinkybes, netinka nė vienam kitam senų laikų žinomam karaliui geriau, kaip tik Saliamonui, išmintimi, garbe ir turtais perviršijusiam visus žinomus karalius. Juk ta Saliamono išmintis buvo laikoma didesne už visų Rytiečių ir Egiptiečių /3 Kar 4,29... Plg žem 1, 16/ išmintį

Todėl tai seniausis Žydų ir krikščionių padavimas Pamokslininko knygos autorium vadina Saliamoną. Tos pačios nuomonės tebesilaikė iki paskutinių laikų nemaža katalikų egzegetų. Kiti tačiau tyrinėtojai anaiptol nelaiko pačioje knygoje randamų augščiau nurodytų žinių lemiančiomis ir mano, kad knygos autorius, norėdamas rašyti apie išmintį, tik pasisavinęs sau išmintingiausio Israėlio karaliaus vardą ir panaudojęs savo argumentams kaikuriuos karaliaus Saliamono gyvenimo bruožus. Tie tyrinėtojai kreipia daugiau dėmesio į ebraišką Pamokslininko kalbą, kuri anaiptol nėra panaši į senesniųjų istorinių bei pranašinių knygų kalbą ir gali būti lyginama tik su Žydų Mišnos /oralis traditio/ tarme, todėl yra tos nuomonės, kad Eklesiasto knygos autorius gyvenęs gana vėlais laikais ir buvęs net vienas iš vėliausiųjų žydų rašytojų

2. Kas gi jis tikrumoje buvo, nustatyti nėra jokios galimybės. Pats jis vadina save *Qohelet*. Tas vardas, matomai, yra padarytas iš žodžio *qahal*, kurs gali reikšti s u s i r i n k i m ą, sueigą, ir veiksmažodį s u r i n k t i. Padarytas iš susirinkimo jis reiškia tą, kurs /minios/ susirinkime /sueigoje/ atlieka pareigas kalbėtojo ar p a m o k s l i n i n k o ; anot kitų, rišamas su žodžiu s u r i n k t i reiškia p o s a k i ų r i n k ė j ą

Kadangi Qoheleto knyga parašyta ebraiškai, tai matomai jis turėjo būti Palestinos gyventojas ir tai tuo metu, kada Judėja nebeturėjo karalystės vardo, nes ją minėdamas jis vadina ją «provincija» /5, 7/. Laiko, kada Pamokslininkas knygą rašė, tiksliau nurodyti negalima ; bet su tam tikru tiespanašumu spėliojama, kad Pamokslininkas rašęs savo veikalą bent kiek anksčiau už Ben Širakhą. Jis gal gyvenęs tame amžiuje, kada filosofinės ir religinės elenistų idėjos buvo jau pasiekusios Žydus ir buvo pradėjusios kelti juose įvairių abejonių ir svyravimų, į kuriuos Žydai nebemokėjo rasti pakankamo atsakymo Sen Testamento apreiškime. Nedaug vėlesnis už Pamokslininką Išminties Knygos autorius, eidamas pagalbon savo viengenčiams, Dievo įkvėpimo apšviestas ir padedamas, sumaniai panaudojo tai, ką Graikų filosofija buvo gerai ištyrus proto šviesa, kad gintų, išaiškintų, patobulintų Sen Test apreiškimą, o Pamokslininkas lyg kad naujų klausimų prislėgtas ieško išrišimų ir juos įvertina, bet matydamas, kad neras pakankamai įtikinančio atsakymo, įspėja, kad nuo tų tyrinėjimų susilaikytų, ir kad verčiau pasitikėtų Dievu, kurs laiko visa savo rankoje

3. Pirmu pasižiūrėjimu Pamokslininko nuomonės apie pasiekiamą šiame gyvenime laimę rodosi išreikštos nesilaikant kurio nors iš anksto apgalvoto plano, bet ta eile, kokia jos atėjo autoriui į galvą. Įdėta kaikurie dalykai, kurie nors neturi artimo sąryšio su bendru turiniu, bet rodėsi verti paminėti. Kiti vėl dalykai taip išreikšti, kad rodosi vieni kitiems prieštaraują, lyg būtų ne vieno žmogaus, bet dviejų, ar net keleto tarp savęs nesutinkančių nuomonės. Yra tai lyg koks dialogas žmogaus sielos, kurioje kilsta įvairūs jausmai, geresni ir blogesni, ir padaro, kad atsiliepia nevienodi balsai. Tačiau giliau patyrinėjus Pamokslininko knygos turinį, atpuola visos abejonės, būk jos ne vienas buvęs autorius. Nesutikimai ir tariami prieštaravimai pigiai išaiškinami tuo, kad autorius pats sau vienas dalykus svarsto, jieško jiems pagrindo, prieštaraujančias nuomones vieną prieš kitą stato, lyg kad pats su savim ginčijasi ir visą savo protavimo darbą išdėsto raštu jo knygos skaitytojams. Yra tai gana painus Rytiečių argumentavimo būdas ir nepigiai suprantamas kitų kraštų žmonėms

4. Paskirtstymas Pamokslininko knygos į dalis nevisai lengvas ir gana įvairiai daromas. Vėliausiųjų egzegetų /Tėvo Aug Bea S J ir k/ siūlomas maždaug toks knygos turinio padalinimas : 1, 1-11 : knygos įžanga ; pirmoji dalis, 1, 12-2, 26 : p i r m a s autoriaus *svarstymas* : Tuštybių tuštybė — tuščios yra žmogaus pastangos permatyti žmonių gyvenimo prigimtį ir jo eigą ; *antras svarstymas* — 3,1 — 7,24 : nė išmintis negali atspėti gyvenimo mįslių ; *trečias svarstymas* — 7,25 — 9,17 : apie išminties naudingumą praktiniame gyvenime ; *ketvirtas* baigiamasis *svarstymas* 9,18-12,7 : duodami patarimai kaip naudotis gyvenimu ; knyga baigiama epilogu apie autorių ir jo knygas

5. Kokį tikslą norėjo pasiekti Pamokslininkas, rašydamas savo veikalą, jis pats nurodo tokiuo savo klausimu : « koki yra žmogui nauda iš viso jo darbo ? » /1, 3/. Taigi visų pirma jis nesiima įrodinėti, kad žmogus šiame žemiškame gyvenime negali būti laimingas, bet stato bendresnį klausimą, koki yra šio gyvenimo prasmė ir reikšmė. Būdamas žmogus apdairus ir išmincius, jis pažvelgia į žmonių gyvenimą iš visų pusių. Jam krenta į akis labai didelės pastangos, kokias daro žmonės visokiose padėtyse, kad pasiektų laimę ir jam tenka konstatuoti, kad tos perdidelės pastangos pasirodo visai tuščios. Taip elgdamies žmonės nepasiekia savo tikslo, prie laimės jie neprieina. Kas gi čia kaltas ? ar ta laimė gyvena kur nors neprieinamoje srityje ? Ar gal žmogaus gyvenimas yra toks netikęs, kad jis nemoka pagauti laimės ? Ne, nei laimė, nei gyvenimas nėra čia atsakingi. Kaltas yra tik būdas, kaip žmonės visur jieško laimės. Pamokslininkas tuščiomis laiko tas pastangas be saiko, vis tiek, ką jos liečia, išmintį, gėrius, darbus, žmonių visuomenę, rūpestį mirtimi, net dorybių praktikavimą

Atsakymo į klausimą, koki yra žmogaus gyvenimo prasmė, Pamokslininkas duoti negali, nes žmogus mato, jog gamta tvarkoma pastoviais įstatymais ir kad žmonės užsiima visados tais pačiais darbais, bet jis nemato iš kur tas pastovumas randasi ir ką jis su savim neša, nes jis nepermato Dievo sumanymų. Nesuteikia jam šviesos ir atsiminimas Dievo teisingumo, nes patyrimas pamoko, kad šioje žemėje dažnai nebūna teisybės, o apie kitą gyvenimą žmogus nieko nežino. Dar mažiau tegali patenkinti žmogų turtai ir gėriai, nes žinome, kad visi tie dalykai yra nepastovūs ir netikri. Pamokslininkas visur mato tuštybę ir jos didumą pabrėžia tik tam, kad galėtų pagirti teisingo vidurio gerumą. Todėl žmogui nelieka daugiau nieko kito, kaip tik, palikus nuošalyje visas pastangas ištirti žmogaus protu Dievo sumanymus ir kelius, ramia ir skaisčia min-

timi atlikinėti jam tenkantį darbą, naudotis su saiku ir dėkingumu Dievo jam duotomis gėrybėmis

Knygos epiloge skaitome : « Pamokslininkas buvo išmintingas ; jis be to mokė žmones žinojimo. Daug jis buvo girdėjęs ir patyręs ir sudėjo daug posakių » /12,1/. Tas Qoheleto žmonėms jo knygoje teikiamas mokslas, trumpai sakant, štai iš ko susideda : Visa žmogaus esmė ir tobulumas yra tame, kad jis bijotų Dievo, kuriam teisme reikės duoti apyskaitą iš visų savo darbų, ar tai gerų ar blogų /12,14/

6. Iš viso kas augščiau pasakyta galima suprasti, kad Pamokslininkas nėra nei skeptikas, nei pesimistas, nei epikurietis, kaip kas gali pamanyti ; kad jis tvirtai tiki į Dievą, kurio, kaip jis žino, išmintimi tvarkomas visas pasaulis ir kurs yra visų teisėjas, ir kurio sumanymus ir įsakymus jis pripažįsta. Kartu su tuo Pamokslininkas pamato savo giliu protu visas šio gyvenimo problemas ir sunkenybes ir imdamos jų aiškinti, smarkiai pajunta savo žinojimo apie Dievą ir žmogų ribas, kurių negali pašalinti nė « Išmintis », kuri jo amžiuje buvo taip augštoje pagarboje, kaip mokytų Žydų tarpe, taip ir Graikuose. Ta išmintis negali išpainioti nei gyvenimo mįslių, nei nušviesti žmonių likimo po mirties. Nes žmonių išminties negana tiems dalykams ištirti ; Sen gi Testamento apreiškimas tų dalykų pakankamai nenušviečia, nes nekalba aiškiai apie žmogaus gyvenimą po mirties ir neišaiškina vispusiškai begalinio Dievo tobulumo, kolei tuotarpu tebebuvo vos truputį atskleista ana didelės dieviškos ir tėviškos meilės žmonėms paslaptis

Todėl taip pat Pamokslininko knyga gali būti vadinama paruošimu Evangelijos, tačiau greičiau neigiamu paruošimu, o ne teigiamu ; nes parodo, kad Sen Test nepakanka proto gyvenimo sunkenybėms išrišti, bet kad reikia dar tolesnio apreiškimo. Ir tikrai tik Nauj Testamentas atsako permatomai į klausimus, kuriuos Pamokslininkas stato ; nes parodo Dievo meilę žmonių atžvilgiu, kuri atsilygina amžina laime už visa, ką kas iškentėjo šiame gyvenime ir kuri siuntė į žemę savo Sūnų, kad būtų mums ir pavyzdys ir pagalba, pakeliant skausmus ir nelaimes. Iš kitos gi pusės ir krikščionis iš visos knygos gali pasimokyti, kaip tušti ir menki yra visi žemiški dalykai ir kaip labai reikia siekti visomis jėgomis pastovių pasiliekančių amžinų gėrybių

7. Nauj Testamente niekur nėra paminėta Pamokslininko žodžiu : nerandame padarytų į juos ir aliuzijų ; bet kad Pamokslininkas tikrai yra Dievo įkvėptas veikalas, apie tai liudija senoji Sinagoga ir Eklesija. Abejonės apie jo kilmę, kaikurių Žydų rabinų išreikštos pirmame amžiuje, buvo atmestos jų Sinagogos. Panašiai Teodoro Mopsuestiečio abejones pasmerkė Eklesija V visuotiniame Konstantinopolio Susirinkime. Taigi Pamosklininkas visuomet buvo ir tebėra kaip Žydų, taip ir Eklesijos šv knygų kanono dalis

EKLESIASTAS arba PAMOKSLININKAS

kurį Ebrajai vadina Qohelet

1. [1]Jerusalės karaliaus, Dovîdo sūnaus,
Pamokslininko posakiai.
[2]Tuštybių tuštybė, sako Pamokslininkas ;
tuštybių tuštybė, ir viskas tuštybė.
[3]Koki gi yra nauda žmogui iš viso jo vargo,
kurį jis vargsta po saule ?
[4]Karta praeina ir karta ateina ;
o žemė stovi per amžius.

KNYGOS ĮŽANGA

1,1. Knygos antraštē. —[1]*Jerusalēs*... Kas buvo knygos autorius, žr Įvadą, 408 p. — *Pamokslininkas*. Taip save vadina knygos autorius. Jo asmuo ir jo mokslas yra Kristaus asmens ir jo mokslo figūra. Taigi tikras Pamokslininkas, kurs surinko ir mokē Eklesiją, anot šv Grig-Nis, yra Kristus

1,2-11. Knygos pradžioje nurodoma vyriausioji Pamokslininko mintis : Visa tuštybē — *Tuštybių tuštybē* /2.3/. Žmogus menkesnis už kitus Dievo kūrinius, viršijančius jį savo pastovumu /4-7/ ; jis net negali suprasti gamtos ir jos įstatų, tik stebisi dalykais, lyg kad jie būtų nauji, nors jie tikrumoje senų seniausi /8-11/

[2]*Tuštybių tuštybē*. Ebr tuštybē *habel*, t y, kvapas. Yra tai vaizdas taip praeinančio dalyko, po kurio nelieka jokios žymēs, reiškinio be esmēs. Tuštybių tuštybē tai Žydų kalbos augščiausis laipsnis, todēl reiškia pilniausią, tikriausią tuštybę /plg G Giesmēs antraštę. Kiekvienas dalykas atskirai paimtas yra tuštybē ir visi draug tuštybių tuštybē /Hugo a s Victore/. Visas gyvenimas pilnas tuštybēs, ieškojimo niekingų gērybių. Niekas išviso negali čia padaryti žmogaus pilnai ir pastoviai laimingo. Tokiuo atsiliepimu autorius apgaili dalykų stovį, bet nedejuoja. Jei kas būtų vertas to dēlei kaltinti, tai pats žmogus, kurio nuodēmē pakeitē jo santykį su pasauliu ir atvedē mirties viešpatavimą, bet ne Dievas /plg žem 7,30/. — *Viskas tuštybē* : visa gamtoje ir žmoguje, visa « kas nēra mylēti Dievą ir jam vienam tarnauti » /Imit 1,1,3/, kaip paaiškēja iš tolesnių Pamokslininko žodžių : « visa, kas darosi žemēje, pasimēgimai, didenybē, išmintis /vien žmogiška/, žmogaus gyvenimas, kūdikystē, jaunystē, ilgas amžius, mirties padaromas užmiršimas, daugybē geidulių, kurie negali būti patenkinti, lobis, kuriuo negalima pasinaudoti ». Plg Rom 8,22, kur šv Povilas taip pat tvirtina, jog visa gamta pavergta tuštybei. — [3]*Koki gi yra nauda*... Iš visų žmonių darbų, dēl kurių tiek vargsta šiame gyvenime, jiems nelieka čia žemēje amžinai jokio vaisiaus, nes kiekvienam mirštant, jie liaujasi buvę jiems naudingi. — *Po saule* : šiame nuolatinių atmainų gyvenime. Plg 1,13. 15 ; 2,11,14 ir k

[4]*Karta praeina*... Pirmoji priežastis, kodēl visi žmonių dalykai yra vien tuštybē, tai žmogaus marumas /kūno atžvilgiu/. Kiekviena karta vis skuba praeiti ir atiduoda savo vietą ir savo gērybes kitai kartai, ir ta vēl skuba padaryti vietos sekančiai. — *O žemē stovi*. Žemē, kuri žmogaus dēlei sutverta, pasilieka, tuo tarpu kad žemēs valdovas, žmogus pavirsta į dulkes /Jieron/. Apie gamtos dalykus, žemę, saulę ir tt kalbama ne moksliniu būdu, bet taip kaip jie žmogaus akims rodosi. — *Per amžius* : labai ilgai. Žmogus nežino,

5Saulė teka ir saulė leidžiasi
ir skuba į savo vietą, iš kur užtekėjo.
6Vėjas pučia į pietus ir gręžiasi į šiaurę ;
pučia šian ir ten sukdamos aplinkui,
ir vėjas grįžta į savo kelius.
7Visos upės teka į jūrą,
o jūra vis nepilna.
Į vietą, iš kur upės išteka,
į ten jos tekėdamos vėl grįžta.
8Nepakanka visų žodžių :
niekas negali visako išpasakoti.
Akis niekuomet nesoti regėti,
ir ausiai niekados negana girdėti.
9Kas buvo, tas pat vėl bus,
ir kas įvyko, tas pat vėl įvyks :
nieko naujo po saule.
10Jei kas yra, apie ką sakoma :
« Žiūrėk, tai naujas dalykas »,
Tai yra jau buvę amžiuose,
kurie buvo pirm mūsų.
11Neatsimenama buvusių dalykų ;
bet ir vėliau busiančių nebeatsimins
tie, kurie gyvens vėliau.
12Aš, Pamokslininkas, buvau Israëlio karalius Jerusalėje.

---

kiek tie žemēs amžiai tęsis. — 5*Saulē*.. Duodama trys kiti pastovumo pavyzdžiai, palyginant su žmogumi : saulēs, vējo ir upių. Tie dalykai, kad ir nestovi toje pačioje vietoje kaip žemē, bet nežiūrint savo kintamumo pasilieka tie patys. Saulē keičia savo vietą, bet visur ta pati. — 6*Gręžiasi į šiaurę*... Aprašoma vējas. Pabrēžiama, kad ir vējas su visomis savo atmainomis pasilieka tas pats. — 7*Visos upēs*... Trečias pastovumo pavyzdys : upēs savo vagose ir nepatvinstanti jūra. — *Į vietą, iš kur*... Upēs nuolat atlieka tą patį bēgį. — 8*Nepakanka*... Ne tik tie, kurie augščiau įvardinti, kaip saulē, vējai, upēs, bet visi dalykai veikliai su nuovargiu atlieka savo uždavinį, tačiau žmogus savo protu negali apimti jų nuolatinio judējimo ir gamtos įstatymų veikimo, taip kad nei žmogaus gyvenimas, nei jo išmintis neturi kuo pasigirti. Visame gamtos dalykų veikime nēra nieko nauja /9 e/, o jei ir rodosi nauja, tai yra jau buvę seniau /10 e/, tik silpnas žmogus jų neatsimena /11 e/. — *Negali visako išpasakoti*... Žmogus nesupranta, nors su nustebimu užsiima kūno pajautimams prieinamais dalykais. — 9*Kas buvo*... Ta visa knygos įžanga paties Pamokslininko aiškinama toliau 3,1,11. 14.15 ;10 ;7,14. — Dievas paskyrē visiems dalykams jų tvarką, kurios žmogus negali pakeisti. Mūsų protas serga tam tikru aptemimu, taip kad niekas negali išskaityti visų Dievo veikimų ; o tačiau labai sena yra visa, kas įvyksta Dievo valia, ar leidžiant tam, kurs galingesnis už žmogų. Jei kaikurie dalykai ir rodosi negeri ir slegia žemēs vaikus, tai gali pakeisti be Dievos valios? 11*Neatsimenama... vēliau* : šiame pasaulyje

I. Pirmas autoriaus svarstymas : Tuščios yra žmogaus pastangos permatyti žmogaus gyvenimo prigimtį ir reikalus

1,12 - 2,26. Pamokslininkas savo paties patyrimu pažino žmonių išminties ir žinojimo tuštybę /1,12-18/, taip pat žemiškų pamēgimų ir turtų tuštybę /2,1-11/. Tuščias taip pat užsiēmimas išmintimi, nes ir išmintingas ir paikas miršta /2,12-17/. Tuščias yra dalykas vargti, nes žmogus neturi iš to naudos /2,18-23/. Todēl tegul žmogus kukliai naudojasi Dievo jam duotomis gērybēmis /2,24-26/.

12*Pamokslininkas*... Paimtos sau

13Aš ryžaus savo širdyje tyrinėti ir stebėti išmintingai
visa, kas tik darosi po saule :
Tą nelabą užsiėmimą Dievas davė žmonių vaikams,
kad jie juo užsiimtų.
14Aš mačiau visa, kas darosi po saule :
ir štai viskas tuštybė ir vėjo gaudymas.
15Kas yra kreiva, negali pasidaryti tiesu,
ir ko nėra, negali būti suskaityta.
16Aš pamaniau savo širdyje :
štai aš įsigijau sau plačią ir didelę išmintį,
daugiau už visus, kurie viešpatavo pirm manęs Jerusalėje,
ir mano širdis buvo labai užsiėmusi išmintimi ir žinojimu.
17Tuomet aš palenkiau savo širdį pažinti išminties
ir žinojimo, paikybės ir neišminties ;
aš pažinau, kad tai taip pat yra vėjo gaudymas.
18Nes kur yra daug išminties, ten daug ir apmaudo,
ir kas daugina žinojimą, didina ir kentėjimą

---

pareigos paminējimu pažymina didelē svarba dalykų, apie kuriuos autorius kalbēs. — 13*Tą nelabą...* Autorius išreiškia, koks buvo jo įspūdis po padaryto pasiryžimo visa tyrinēti. — *Dievas.* Pamokslininkas niekur nevartoja Dievo vardo *Jahveh,* bet tik *'Elohim* ; taip jis nurodo, kad savo knygoje kalba ne apie religinius dalykus, paimtus iš ypatingo Dievo apreiškimo, suteikto išrinktajai Jahvēs tautai, bet apie tokiuos, kurie yra bendras visų tautų turtas. — *Žmonių vaikams* : visiems žmonēms /Grig-Nis/. Žmonēs turi daug užsiēmimų be tų, į kuriuos juos stumia reikalas, ar nauda, ar Dievo valia. Dievas nepaskyrē žmogui po jo nupuolimo varginančio ir nenaudingo darbo, bet tik jį leido, nes įstatais, kuriais jis valdo pasaulį, padaro, kad nevisai tvarkingi mēginimai negali pasisekti. — 14*Po saule.* Saulē pastovumo pavyzdys. — *Vējo gaudymas.* Ebr ž *re'uth ruakh* reiškia : gaudymas vējo, ar ganymas vējo, t y, visai tuščias, bergždžias darbas. — 15*Kas yra kreiva...* Vien žmogaus žinojimas ir išmintis neįstengia pataisyti dorinio sugedimo. — Taip kalbama ne tik apie dorinį žmogaus sugedimą, bet apie visas kliūtis Dievo valios statomas ar leistas, neduodančias žmogui įvykdyti visų savo sumanymų. Pats Dievas rodosi kovojąs su žmogumi /plg 7,14/. Tarp tų kliūčių yra žmogaus marumas, silpnumas, nežinojimas. Tas ir kitas tuštybēs priežastis padarē ne pati nuodēmē, bet baudžiąs už nuodēmę Dievas. Kas kreiva ir ko trūksta, tai Dievo leistieji ar padarytieji dalykai. Po žmogaus nupuolimo jie pasidarē baudžiančios Dievo rūstybēs įrankiai ir niekais paverčia daugybę žmogaus pastangų. — 16*Aš pamaniau...* Kn autorius kalbēdamas Saliamono vardu sako, ką būtų galējęs pasakyti pats Saliamonas, o visų pirma apie jo įsigytąją išmintį /plg 3 Kar 10,23.../. Tyrinēdamas, vadovaujant išminčiai, kitų žmonių pastangas jis galų gale dejuoja, kad jo darbas buvęs tuščias ir padaręs jam nusivylimo. Ar buvo jis kaltas? Nēra jokių nurodymų, kad jo darbe būtų buvusi tikra kaltē, juo labiau kad ir pats paklydimas lengviau išteisinamas, kai ieškoma išminties, negu kituose dalykuose. Bet galima manyti, kad Pamokslininkas, naudodamos Dievo jam suteiktąja išmintimi, galējo peržengti teisingas ribas : tyrinēdamas ar tai nenaudingus dalykus perdaug žingeidžiai, ar dorus perdaug godžiai, ar slaptingus /apie apvaizdą ir blogumus pasaulyje/ perdaug drąsiai ; nieku gi labiau nenusidējęs kaip nekantrumu, kuriam pasidavē, pamatęs savo vargų nenaudingumą, ir nepasidavimu Dievo valiai. — Skaitant Pamokslininko knygą, reikia nuolat atsiminti, kad autorius nekartą atsiliepia poetiškai, jausmų /ir tai gyvesnių negu musiškiai/ sužadintas, ir kad jis savo pasakymus toliau apriboja ir paaiškina

2. [1]Aš tariau savo širdyje :
Eikš, aš bandysiu tave linksmumu : paragauk gėrių !
ir štai tai taip pat yra tuštybė !
[2]Apie juoką aš tariau : « Beprotis »,
ir apie linksmybę : « Ką ji padeda ? »
[3]Aš bandžiau lepinti savo kūną vynu,
— tuo tarpu kad mano širdis garbino išmintį —
ir pasigauti paikybės, kolei nepamatysiu,
kas būtų gera žmonėms daryti po dangumi
per nedaugelį jų gyvenimo dienų.
[4]Aš ėmiaus didelių darbų, pasistačiau sau namų,
įsiveisiau sau vynuogynų, [5]pasidariau sodų ir daržų
ir pasisodinau juose visokios rūšies vaisinių medžių.
[6]Įsitaisiau sau vandens tvenkinių,
želiančių medžių giraitei laistyti.
[7]Aš įsigijau sau tarnų ir tarnaičių, turėjau daug namų šeimynos,
turėjau taip pat gyvulių, daug galvijų ir didelius būrius avių,
daugiau už visus buvusius pirm manęs Jerusalėje.
[8]Susikroviau sau taip pat sidabro ir aukso, karalių ir šalių lobį.
Parūpinau sau giesmininkų ir giesmininkių
ir kuo žmonių vaikai gėrisi, nemaža moterų.
[9]Aš pasidariau didesnis ir turtingesnis už visus,
buvusius pirm manęs Jerusalėje ;
taip pat ir mano išmintis man pasiliko.
[10]Nieko, ko mano akys geidė, aš joms nedraudžiau
ir nesulaikiau savo širdies nuo jokios linksmybės.
Nes mano širdis džiaugėsi kiekvienu mano darbu
ir ta buvo man dalia iš viso mano vargo.

---

2. [1]*Aš banaysiu...* Kada žmogaus dvasia soti augštų dalykų, ji paprastai nugrimsta į žemiausius, kad tik vēliau pasirinktų tai, kas yra viduryje. — Pamokslininkas atsiliepia į save kaip Evangelijos turtuolis /Lk 12,18.19/, pasisakydamas savo sielai, ką jis mano jai padaryti. Bet užuot ieškomos laimēs : *Ir štai... tuštybē.* — [2]*Juoką...* Kūniški džiaugsmai veikiai pasirodo apgaulingi. — [3]*Vynu.* Vynas čia įvardijamas kaip pavyzdys, reiškia gi kūniškus gērius apskritai. Todēl lepinti savo kūną vynu reiškia tą pat ką ir pasiduoti kūniškiems gēriams. — *Mano širdis...* Pamokslininkas grįžta į paliktąją dēl kūno pasimēgimų išmintį ir tarsi daro su ja naują sandorą. Tačiau kaip tikslas, kuriam jis dabar naudojasi /žmonių/ išmintimi, be palyginimo augštesnis už paikybę, taip tas tikslas toli gražu ne galutinas žmonēms. Jie negali jame rasti augščiausios savo užduoties, ramybēs, patenkinimo širdies ir laimēs. — [4]*Aš* : pats sau, vien savo garbei. — *Vynuogynų.* Plg G Giesmę 8,11. — *Daržų...* Ebr *pardesim* /paradisus/. Taip gal vadinama parkas. Žr Neem 3,15 ; Giesm 4,8.13-15 ; 8, 11 ; Jer 52,7. — [7]*Įsigijau* : nusipirkau. — *Daug namų šeimynos* : vergų ir vergių, užaugusių namie. — *Daugiau už visus...* Žr aug 1,16 paaišk. Plg 3 Kar 4,22 ; 5,1 ; 9,14.28 ; 10,2. 15 ir k. — [8]*Giesmininkų ir...* Plg 2 Kar 19,35 ; Ješ 5,11.12 ; 26,6 ir k. — *Žmonių vaikai gērisi, nemaža moterų.* Kaikurie aiškintojai spēja, kad čia yra euphemismas ir kad turēta galvoje kūniški geidulių patenkinimai, gal aliuzija į tai, kad Saliamonas turējo labai daug sugulovių. Ebr teksto žodžiai labai neaiškūs, bet neatrodo, kad jie turētų šį tą bendra su Jieronimo vertimu Vulgatoje : Taurių ir indų vynui pilstyti. Plg 3 Kar 10,4. — [9]*Išminits man pasiliko* : žmonių išmintis, kurios vedamas atliko daug didelių dalykų ir nevisai pasidavē žemiškiems džiaugsmams, nepasidarē pilnas savo geidulių vergas. Vz aug 3 eil paaišk. — [10]*Nuo jokios linksmybēs...* Džiaugsmas ir pasigerējimas, bent žmonių

[11]O paskui aš apsvarsčiau visus savo darbus,
kuriuos buvo padariusios mano rankos,
ir vargą, kurį bedirbdamas pakėliau:
Ir štai visa yra tuštybė ir vėjo gaudymas,
ir nėra jokios naudos po saule.
[12]Tuomet aš grįžaus svarstyti išminties,
ir paikybės ir neišminties.
Nes ką gi darys žmogus, kurs eis po karaliaus?
tą pat, ką jau kiti yra darę.
[13]Ir mačiau, kad išmintis tiek yra vertingesnė už paikybę,
kiek šviesa yra vertingesnė už tamsybę:
[14]Išmintingas turi akis galvoje,
o paikas vaikščioja tamsybėje.
Bet taip pat ir tai stebėjau,
kad abiejų laukia toks pat likimas.
[15]Ir aš galvojau savo širdyje:
Jei neišmintingojo likimas teks taip pat man,
tai kam aš pasidariau išmintingas? argi tai yra koki nauda?
Ir aš tariau savo širdyje: Tai taip pat tuštybė.
[16]Nes nebus atsimenama per amžius išmintingojo,
lygiai kaip paikojo.
Nes būsimais laikais abudu bus užmiršti
ir, deja, išmintingasis miršta lygiai kaip ir paikas.
[17]Ir aš atgrisau savo gyvenimo, nes man nepatiko,
kas tik darosi po saule:
nes visa yra tuštybė ir vėjo gaudymas.
[18]Ir aš bodėjaus viso savo vargo, kurį buvau išvargęs po saule,
nes aš paliksiu jį tėvoniui, kurs bus po manęs.
[19]Ir kas žino, ar jis bus išmintingas, ar paikas?
o tačiau tvarkys visą mano užuodarbį, dėl kurio vargau
ir kuriame buvau išmintingas po saule.
Tai taip pat tuštybė.

---

nuomone, buvo teisingas ir padorus, bet tikros laimēs toli gražu negalējo suteikti. — [11]*Ir štai*... Pamokslininkas prisipažįsta, kad turtuose ir žemiškame pasigērējime dar mažiau rado pasitenkinimo nekaip ieškojime išminties ir žinojimo. Žr aug 1,17

[12]*Tuomet*... Palyginama išmintis su paikybe. Plg aug 1,17. Žmogus negali sekti savo Sutvērējo Dievo, nes nežino jo paslapčių ir jo valios, jei jis pats jų neapreiškia. — *Nes ką gi darys žmogus*... Ir šitos eil prasmē labai neaiški. Kaikas mato čia aliuzija į karaliaus Saliamono įpēdinį, kurs nepasižymējo išmintimi, lyg kad būtų pasakyta: Jei karalius /Saliamonas/, tyrinēdamas geriausiose sąlygose išmintį ir paikybę, nieko gero nepasiekē, juo mažiau pavyks kitiems žmonēms /jo sūnui Roboamui/ išspręsti tokiuos klausimus. — [13]*Kad išmintis*... Žmonių išmintis, kuri užsiima tik žemiškais dalykais ir virsta niekais, mirčiai prisiartinus /14 e/. — [14]*Toks pat abiejų likimas*. Žmonių išmintis naudinga iki mirties valandai; mirštant nieko iš jo nelieka. Plg žem 8,1; Pat 17,24. — [15]*Argi tai yra koki nauda*? — ateityje arba ateičiai, kuomet būsiu miręs, amžinybėje. Plg Lk 12,20. — [16]*Nes nebus*... Išmintingas bus lygiai užmirštas ateityje kaip ir paikas. — [17]*Aš atgrisau*... Aš nekenčiau gyvenimo, t y, žmonių gyvenimo apskritai, nes slēgē sielą tai, kas darēsi po saule ir kad visa buvo tuštybē

[18]*Ir aš*... Kadangi Saliamonas visus paminētus augščiau darbus /4-10 e/ buvo atlikęs su išmintimi, todēl jis pradžioje apsvarstē, ko ta išmintis buvo verta; toliau jis paaiškins,

[20]Ir aš priėjau prie to, kad buvau nusiminęs dėl viso savo vargo,
kurį vargau po saule.
[21]Nes jei kurs žmogus, kursai vargo su išmintimi,
su žinojimu ir su pasisekimu,
atiduos savo dalį kitam, kurs nevargo,
tai yra taip pat tuštybė ir didelė nelaimė.
[22]Nes kas gi bus žmogui už visą jo darbą
ir už visą jo rūpestingumą, su kokiuo jis vargo po saule ?
[23]Nes visos jo dienos yra skausmai,
ir sielvartas yra jo užsiėmimas :
nė naktį nesiilsi jo širdis :
Tai yra taip pat tuštybė.
[24]Nėra žmogui nieko geresnio kaip valgyti ir gerti,
ir paruošti savo sielai linksmybių už vargą.
Aš mačiau, kad ir tai ateina iš Dievo rankos.
[25]Nes kas valgys ir gers be jo ?
[26]Nes tam, kurs yra geras jo akivaizdoje,
jis suteikia išminties, žinojimo ir linksmybės ;
o ant nusidėjėlio jis deda vargą rinkti
ir krauti, kad atiduotų tam, kurs patinka Dievui.
Bet ir tai tuštybė ir vėjo gaudymas
3. [1]Visam kam yra savo metas
ir valanda kiekvienam reikalui po dangumi :
[2]Yra metas gimti ir metas mirti,
metas sodinti ir metas rauti, kas pasodinta.

---

kad tie jo atliktieji darbai buvo tušti. — [20]*Ir aš priėjau*... Saliamonas nurodo dvi priežasti, dėl kurių žmonių veiklumas tuščias : žmogus vargsta ne sau, jo darbo vaisiai pateks gal į n e v e r t ų įpėdinių rankas. — [21]*Nes jei*... Jau anksčiau išreikšta liūdna mintis pakartojama : štai žmogus darbavosi su išmintimi, su žinojimu ir su pasisekimu ir turi palikti savo dalį žmogui, kurs joje nesidarbavo. — [22]*Nes kas gi*... Peikiama čia ne visi, kurie vargina save darbais, bet tik tie, kurie taip vargsta, kad jų darbų vaisiai po saule lieka tik žemiški, ir jie jais yra perdaug susirūpinę /plg žem 11 sk/

[24]*Nēra žmogui*... Gērybēs Dievo suteikiamos, kad žmogus jomis naudotųsi ; taigi ir valia jomis naudotis, prisitaikant prie Dievo sumanymų. Valgyti ir gerti čia reiškia patenkinimą žmogaus reikalų ir padorių troškimų. — [25]*Nes kas valgys*... Prasmē : Niekas negali naudotis šio gyvenimo gērybēmis, taip kaip nurodyta, jei Dievas neduos, arba : kas naudosis gērybēmis ir kas veltui bēginēs susirūpinęs, tai ne nuo mūsų pareina, bet tai skiria Dievas. — [26]*Tam, kurs patinka Dievui.* Jei Dievas, dalindamas gērybes, nesiremtų jokiomis kitomis racijomis, be čia nurodomų, tai jis kaip vyriausis pasaulio tvarkytojas ir kalbamame dalyke /jau šiame gyvenime/ skirtų dorybei užmokestį, kaltei bausmę, ir kas be saiko darbuojasi, gautų dirbti ne tiek sau, kiek kitiems, priešingai gi, kas moka nustatyti sau tinkamas ribas, gautų godžiųjų lobį. Čia statoma taisyklē paremta tuo, kas kaikada būna ir iš to padaryta išvados. — *Ir tai* : visų pirma perdaug didelis žmonių rūpestingumas, bet taip pat visa, kas pasakyta 26 eil, nes anot išreikštos 1 ir 2 skyr nuomonēs, net ir geriesiems išmintis, pasisekimas ir džiaugsmas yra tuštybē, ne Dievo pasielgimo būdas, bet perdidelis žmonių rūpestingumas

II. Antras Pamokslininko svarstymas : Nė išmintis negali atspėti visų gyvenimo mįslių 3,1-7,24/

3,1-15. *Žmogus visai priklauso nuo Dievo apvaizdos skirto laiko ir tvarkos* :

Visa įvyksta Dievo skirtu laiku /3, 1-8/ ; žmogus negali permatyti

[3]Yra metas užmušti ir metas gydyti,
metas griauti ir metas statyti.
[4]Metas verkti ir metas juoktis,
metas raudoti ir metas šokti.
[5]Metas išblaškyti akmenis ir metas surinkti akmenis,
metas glamonėti ir metas susilaikyti nuo glebėsčiavimų.
[6]Metas ieškoti ir metas prarasti,
metas sergėti ir metas atmesti.
[7]Metas perplėšti ir metas susiūti,
metas tylėti ir metas kalbėti.
[8]Metas mylėti ir metas nekęsti,
metas karo ir metas taikos.
[9]Kokią naudą turi žmogus, kurs dirba, iš viso savo vargo ?
[10]Aš įsižiūrėjau į užsiėmimą, kurį Dievas davė žmonių vaikams,
kad juo užsiimtų.
[11]Jis daro visa gražiai ir visa savo laiku ;
ir amžinybės supratimą jis įdėjo į jų širdį,
taip kad žmogus negalėtų permatyti darbo,
kurį Dievas daro nuo pradžios iki galui.
[12]Ir aš pažinau, kad nėra tuose dalykuose nieko geresnio,
kaip linksmintis ir daryti gera savo gyvenime.
[13]Bet ir tai, kad žmogus valgo ir geria
ir naudojasi gėrybėmis iš savo darbo, yra Dievo dovana.

---

amžinų Dievo racijų /3, 9-11/ ; reikia kukliai naudotis Dievo duotomis gērybēmis /3, 12.13/ ; visa dalykų tvarka yra Dievo tvirtai nustatyta /3,14.15/

3. [1]*Visam kam* : žmogaus gyvenime. — *Savo metas.* Nežiūrint viso žmonių dalykų įvairumo, tai tačiau yra jiems bendra, kad visa įvyksta paskirtu metu, taip kad gyvenimas rodosi sekąs atmainą vienų po kitų gamtoje einančių pasireiškimų. Taigi ką pasiekia žmogus savo pastangomis ir ar jis gali savo veikimu padaryti prieš Dievo valią ? Ne, todēl jam reikia suvaržyti savo pastangos ir leistu būdu naudotis padoriai gyvenimo gērybēmis. Tą pat nurodo ir augščiausiojo visatos vedējo Dievo paskirtosios tvarkos nekintamumas, nes žmogus nieko negali, kas iš tos jo paskirtosios tvarkos ribų išeina. — *Valanda* : neatmainomai įstatyta į Dievo vykdomą pasaulio valdymą

[2]*Gimti.* Pavyzdžiais patvirtinama, kad žmonių veikimas pavergtas laiko ir jo nuolatinių atmainų įstatams. Pirmas pavyzdys apima visą žmogaus gyvenimą, kurio pradžia ir pabaiga įvardijama. Antras pavyzdys liečia gyvenimą augalų, kurie žmogui labiau rūpi. — [4]*Metas šokti* : linksmai šokti iš džiaugsmo. — [5]*Išblaškyti akmenis.* Turima galvoje akmenis, kurie reikia išmesti iš vynuogyno, kad nekenktų vynmedžių šaknims, ir akmenis, iš kurių sukraunama tvoros. — [7]*Perplēšti* : ardyti prietelystę ir ją daryti /Hugo a s Vict/. Anot kitų, perplēšti savo drabužius gedului pareikšti. Plg 1 Moš 37 29,. 34 ir k. — [8]*Metas karo...* Santykiai tarp tautų

[9]*Kokią naudą...* Žmogus visame suvaržytas tam tikrais įstatymais, kuriems jis turi būti klusnus ; taigi jam reikia susilaikyti nuo kiekvieno užsiēmimo, kurs Dievui nepatinka

[10]*Užsiēmimą* : varginantį darbą. Žmogus kankinasi dēl nereikiamų savo pastangų ; jis visuomet nori to, ko negali būti, nes niekas negali kitaip įvykti, kaip tik taip, kaip Dievo skirta. — [11]*Visa savo laiku.* Visa, kas darosi, įvyksta savo laiku, ne anksčiau ir ne vēliau kaip turi įvykti. Taip paskyrē Dievas. — *Įdējo į jų širdį.* Dievas davē žmogui didžią mintį apie amžinybę, kuri turi jį varžyti ir padēti jam lavintis dorybēse. Dievas tačiau nedavē jam pažinti visų savo paslapčių ir savo sumanymų. Supratęs gi savo nežinojimą, jis turi atsiminti Dievą. — [12]*Ir aš pažinau.* Pažinimas buvo Dievo dovana. Mes turime suvaržyti

[14]Aš pažinau, kad visi dalykai, kuriuos Dievas daro, yra amžini·
Nieko negalima prie jų pridėti, nė nuo jų atimti;
bet Dievas taip daro, kad jo bijotų.
[15]Kas yra, tai yra jau buvę;
ir kas bus, tai jau seniai yra buvę,
ir Dievas atnaujina, kas jau pabėgo.
[16]Be to aš mačiau po saule:
teismo vietoje, ten yra neteisumas;
teisybės vietoje, ten yra bedievis.
[17]Aš galvojau savo širdyje:
Dievas teis teisųjį ir bedievį,
nes yra paskirtas metas kiekvienam dalykui ir kiekvienam [veiksmui.
[18]Aš galvojau savo širdyje, kas liečia žmones:
Dievas tiria juos ir parodo,
kad jie jų pačių matymu yra gyvuliai.

---

savo siekimus ir tame suvaržyme yra daug išminties; ji didelē Dievo dovana, padedanti žmogui sulaikyti savo pageidimus ir pakreipti savo širdį į Dievo kelius. — [14]*Aš pažinau*... Sutvertieji dalykai savo pastovumu ir tobulumu yra tarsi vaizdas Dievo amžinumo. Žmogus suvaržytas tais dalykais savo laisvēje, priverstas viešpataujantiems Dievo skirtiems įstatams paklusti, įgyja išganingą baimę paties Dievo. — [15]*Ir Dievas atnaujina*... Plg aug 1, 9. — Apie vaisius suvaržymo, sujungtu su baime Dievo, šv Jieronimas taip atsiliepia: Taip tat žmogus yra tik artojas ir svečias šiame pasaulyje; jis turi žiūrēti į visą nuosavybę taip, kaip žiūri tas, kurs rengiasi eiti kur kitur pas kitokius dalykus. Tegul jis geradaro šiame gyvenime, kiek gali ir tegul perdaug ir su bailumu nesirūpina lobio įsigijimu. Tegul jis nemano, kad iš savo darbo galēs daugiau pelno turēti kaip pavalgyti ir atsigerti, ir ką iš savo turtų išleis geriems darbams, vien tik tai yra Dievo dovana. Tai neleidžia mums šaukti su patvirkēliais: Valgykime ir gerkime, nes rytoj mirsime, lyg kad būtumēm tik gyvuliai, bet turime su Apaštalu atsiliepti: Turēdami maisto ir apdaro, jais tenkinkimēs

3,16-4,16. *Žmogaus nežinojimas nušviečiamas pavyzdžiais*: Teisingumo nebuvimas pasaulyje neišaiškinamas pilnai nē Dievo teismu /3, 16-22/; prispaudimai be paguodos /4, 1-3/; varžytinēs ir pavydai žmonių gyvenime /4, 4-6/; tuščias darbas to, kurs yra vienas /4, 7-12/; tuščias yra dalykas ir liaudies palankumas /4 13-16/

[16]*Aš mačiau*... Žmogus negali pasiekti tikros laimēs ir dēl to, kad šiame gyvenime viešpatauja neteisybē, Dievo gi teismas pilnai įvyks tik kitame. — *Po saule*: ne tik Israēlio karalystēje, bet visur. — [17]*Kiekvienam dalykui*... Pamokslininkas manē, kad jau šiame žemiškame gyvenime turētų viešpatauti teisybē, kad teisusis turētų gauti užmokestį, o nusikaltēlis bausmę. Tačiau rado, kad darosi priešingai. O jei čia nēra teisybēs, tai kas gi kita yra galutina to pasireiškimo priežastis, jei ne Dievas? Apsvarstęs tą dalyką jis suprato, kad Dievas dabar nedaro teismo dalimis ir kiekvienam atskirai, bet pasilieka tą teismą būsimam laikui, kad visi draug būtų teisiami ir tenai kiekvienas gautų, žiūrint to, koki buvo jo valia ir darbai. — Turima, matomai, galvoje teismas po mirties, todēl draug išreiškiama įsitikinimas, kad žmogaus siela nemari. Bet laukti to teismo tikintiems Sen Test buvo ypač sunku, nes jiems trūko pilnesnio ir aiškesnio supratimo amžinosios laimēs, ir kryžiaus paslaptis jiems dar nebuvo apreikšta. — [18]*Aš galvojau*... Neteisybių reginio sujaudintas autorius karščiau išreiškia tolesnes savo mintis. — *Dievas tiria*... Dievas tyčia atideda taip ilgam laikui savo teismo įvykdymą /16.17 e/ ir nesustabdo tuojau dorinēs netvarkos, kad taip išbandytų žmones ir parodytų, kaip jie silpni patys

[19]Nes tas pat likimas yra žmonėms ir gyvuliams :
kaip miršta vieni, taip miršta ir kiti.
Visų yra toks pat alsavimas, ir žmogus neviršija gyvulio ;
nes visakas yra tuščia.
[20]Visi eina į vieną vietą,
visi yra iš dulkių ir visi grįžta į dulkes.
[21]Kas žino, ar žmogaus kvėpimas žengia augštyn,
ir ar gyvulių kvėpavimas žengia žemyn į žemę ?
[22]Ir aš supratau,
kad žmogui nėra nieko geresnio kaip liksmintis savo darbu ;
nes ta yra jo dalia ;
nes kas gi duos jam pamatyti, kas bus po jo ?

4. [1]Aš vėl pamačiau visus prispaudimus, kurie daromi po saule.
Ir štai : prislėgtųjų ašaros,
ir nėra nė vieno kas juos paguostų.

---

sau palikti. — [19]*Tas pat likimas*... Turima galvoje mirtis, kuri lygi vieniems ir kitiems, nes juose yra tas pat gyvybēs kvapas ; todēl ir visos likimo atmainos gyvenime tuščios. — [20]*Į vieną vietą* : pavirsta kapo dulkēmis. — Aiški aliuzija į žodžius apie gyvulių ir žmogaus kilmę, o taip pat apie pasmerkimą Adomo po jo nupuolimo, parašytus 1 Moš 1, 24.25 ; 2, 7 ; 3, 19. Ta aliuzija matomai daroma dēl to, kad taip daug nelaimių įējo į mūsų gyvenimą kaip bausmē už pirmąją nuodēmę ; žymiausi gi tos bausmēs dalis tai mirtis. Ji čia minima, kad žmogus susiprastų esąs panašus į gyvulius ; nes kas Ps 48, 21 teisingai pasakyta apie turtingą bedievį, tai galima sakyti ir apskritai apie žmogų nusidējēlį : Žmogus, būdamas garbēje, nesupranta ; jis prilygsta proto neturintiems gyvuliams ir darosi į juos panašus. — [21]*Kas žino*. Dēl šitos eil ž Pamokslininko autorius kaikurių kaltinamas materialismu, bet visai neteisingai. Čia anaiptol nekeliama abejonių apie žmogaus sielos nemarumą. Nes kaip gi Dievas galētų kitame pasaulyje patraukti teisiuosius ir neteisiuosius į savo teismą /17 e/ ? Apie būsimąjį teismą kalbama taip pat žemiau 11, 9 ir kad dvasia eina pas Dievą, pasakyta 12, 7. Anot senovēs Žydų aiškinimo, 21 eil prasmē toki : kas aiškiai mato /pajautimais/ sielą, kuri žengia augštyn ? — *Ar žmogaus*... Šitoks išsireiškimas aiškiai nurodo didelį skirtumą tarp žmogaus sielos ir gyvulių gyvybēs kvapo ir tik rodosi patvirtinąs, kad žmogaus siela pasilieka. — Vulgatoje, su kuria sutinka kiti senovēs vertimai /LXX, Khald, Sir/, kalbama ne apie pilną nežinojimą, bet tik apie netobulumą žinojimo, apie sunkumą pažinti. Pats šv Jieronimas sako : /Pamokslininkas taip sako/ ne kad manytų, jog siela žūsianti draug su kūnu, ar jog viena ir ta pati vieta esanti abiem prirengta, bet, kad Kristui dar neatējus, visi mirusieji buvo lygiai vedami į mirusiųjų buveinę. — Taigi galējo kilti klausimas apie laimingą gyvenimą pas Dievą, ar žengs sielą pas jį, ar pasiliks šeolyje, ar po visų šio gyvenimo vargų pakils siela augštyn, arba ar ir tuomet, panašiai kaip gyvulių, nužengs į gilybę, nesunaikinta, tiesa, taip kaip gyvulių siela, tačiau atitolinta nuo Dievo ir laimēs. — Anot kaikurių aiškintojų, sakinys galima suprasti taip pat kaip 19 eil apie gyvybēs kvapą : kai žmogus miršta, nepastebima skirtumo tarp jo ir mirimo gyvulio, nes vienas ir kitas grįžta į tą pačią vietą, į žemēs dulkes ; apie išeinantį gi, mirštant, gyvybēs kvapą niekas nežino, ar jis kyla augštyn, ar leidžiasi žemyn. — [22]*Savo darbu* : gal dirbti sau tekusį darbą ir juo džiaugtis /plg aug 13 e ; 2, 24/. — *Nes kas gi*... Žmogus turi pripažinti, kad Dievo valia yra tokios jau šio gyvenimo salygos, kad teisusis dažnai slegiamas, kad piktumas dažnai žemēje viešpatauja, ir reikia pasiduoti tai Dievo valiai. Jis turi laukti iš anksto paskirtojo teismo laiko kitame gyvenime ir žingeidžiai netyrinēti, kada tai bus ir kaip ilgai jis gaus jo laukti, pasilikdamas šeolyje

4. [1]*Daromi po saule* : visose šalyse.

O prievarta eina iš slėgėjų pusės,
ir nėra nė vieno, kurs paguostų juos.
2Ir aš skelbiau, kad laimingesni yra jau mirusieji
už gyvuosius, kurie dar tebegyvena,
3Kad laimingesnis yra už vienus ir kitus tas, kurio dar nebuvo,
kurs nėra matęs piktų dalykų, daromų po saule.
4Taip pat aš maciau, kad visoks žmonių vargas ir darbštumas
yra varžytinės vieno su kitu :
tai yra taip pat tuštybė ir vėjo gaudymas.
5Paikas susideda savo rankas ir minta savo kūnu, sakydamas :
6« Verčiau pilna sauja su poilsiu,
kaip pilnos rieškučios su vargu ».
7Mačiau dar ir kitą tuštybę ir vėjo gaudymą po saule :
8Šit vienui vienas ir neturi su savim nieko kito,
nei sūnaus, nei brolio ;
Tačiau jo vargui nėra jokio galo,
ir jo akys nesočios turtų :
Kam aš vargstu ir atimu pats iš savęs gėrybes ?
Tai taip pat yra tuštybė ir negeras užsiėmimas.
9Geriau būti dviese kaip vienam,
nes juodu gauna gerą užmokestį iš savo vargo.
10Jei jie parpuola, vienas pakelia kitą ;
vargas vienam, kai jis parpuola,
kai nėra kam jo pakelti.
11Ir jei miega dviese, vienas kitą šildo,
bet kaip gi sušils pats vienas ?
12Ir jei kas užpuola vieną,
du jam pasipriešina,
ir « trilinką virvę nepigu pertraukti ».
13Geresnis neturtingas jaunuolis, bet išmintingas,
už seną, bet paiką karalių, kurs jau nebemoka naudotis pata-
[rimais.

— 2*Laimingesni yra jau mirusieji.* Pamokslininkas kalba čia, matomai, susijaudinęs, todēl jo išsireiškimuose negalima ieškoti griežto tikslumo ; juose žymus šioks toks spalvų sutirštinimas /plg Ijob 3, 11... 16 ; 10, 18 ; Jer 20, 14 ir k/. Nurodytose aplinkybēse gyvendamas žmogus negali jaustis pilnai laimingas

4*Taip pat aš mačiau* : kad kiekvienas darbas ir kiekvienas pasisekimas veiklume yra tik žmogaus pavydas savo artimui, t y, pasisekimas vieno sužadina pavydą kituose ; iš čia abiejų kentējimas ir galų gale tuštybē gero savyje dalyko, bet turinčio tokių negeistinų pasēkų. — 5*Paikas...* Kaikurie aiškintojai mano, kad paikuoju čia pavadinta tas pats, kurs pavydi ir kurs gale patenka į tokį skurdą, kad priverstas, taip sakant, ēsti savo kūną. Anot kitų, kalbama apie paiką žmogų apskritai, kurio gyvenimas nedaug kuo tesiskiria nuo gyvulių, kurs būdamas tinginys pasitenkina menku sotumu. Plg žem 9, 11.

8*Vienui vienas...* Aprašomas gobšas vargstąs be tikslo. — Vulgatoje dar sakoma : « neateina jam mintis pasakyti » ; bet tų perējimo žodžių nēra ebr t. — 9*Geriau būti dviese...* Patogumas, kokių duoda žmonių draugystē. — 11*Jei miega dviese...* Gal turima galvoje ypač neturtingieji, kurie ir šaltomis Palestinos naktimis neturi kitokios antklodēs, kaip tik tuos pačius dieną dēvimus drabužius. — 12*Jei kas užpuola...* Kalbama apie galvažudžio užpuolimą. — *Trilinką...* Graži patarlē patvirtinanti vienybēs naudingumą

13*Geresnis...* Pavyzdžiu parodoma, kad tuštybē pasiekia ir karalių sostą. — *Kurs nebemoka naudotis,* t y, dēl senatvēs ar per didelēs puikybēs da-

[14]Nes anas išėjo iš kalėjimo, kad karaliautų,
nors šitam karaliaujant jis buvo gimęs neturtingas.
[15]Aš mačiau visus, kas gyvas, kurie vaikščioja po saule,
stovinčius su kitu jaunuoliu, kurs pastojo ano vieton.
[16]Nebuvo galo visų žmonių skaičiui, kurių priekyje jis ėjo :
o paskesnieji nebesidžiaugs juo ;
bet ir tai tuštybė ir vėjo gaudymas.
[17]Sergėk savo koją, kai eini į Dievo namus,
artinkis į juos, kad klausytumeis :
yra daug geresnis dalykas už auką, atnašaujamą paikųjų,
kurie net nežino, kad jie daro pikta
5. [1]Nebūk ūmus su savo burna,
ir teneskuba tavo širdis tarti žodį Dievo akivaizdoje.
Nes Dievas danguje, tu gi žemėje ;
todėl tebūna tavo žodžių nedaug.
[2]Nes kaip kilsta sapnas, kai yra daug užsiėmimo,
taip ir paiki šneka, kai yra daug žodžių.
[3]Jei padarei įžadą Dievui, negaišk atitesėti :
nes jam nepatinka paikieji ;
ką nors esi žadėjęs, atiduok.
[4]Geriau yra nežadėti, kaip pažadėti ir neatitesėti įžado.
[5]Neleisk savo burnai vesti save į nuodėmę
prieš save patį, ir nesakyk pasiuntinio akivaizdoje,
kad pasielgei nepagalvojęs ;
kad kartais Dievas nesusirūstintų dėl tavo žodžių
ir nesunaikintų tavo rankų darbo.

---

rosi nebeprieinamas ir nebepriima jokių patarimų ; taip gi elgdamos galų gale pats sau labai kenkia. — [14]*Nes anas...* Jau minētas jaunikaitis. Čia gal daroma aliuzija į Juozapo Egiptiečio istoriją, 1 Moš 41, 14... — [15]*Visus, kas gyvas...* Kalbama apie visus karalystēs gyventojus, kurie su džiaugsmu pasitinka pradedantį karaliauti jauną karalių. — *Su kitu jaunuoliu.* Čia minimas jaunuolis ne naujas asmuo, bet tas pats jau augščiau minētas, kuriam tenka karaliaus sostas. Kitu jis vadinamas, palyginant su pirm jo buvusiu senu karaliumi. — *Kurio vieton* : senojo karaliaus vieton — [16]*Nebuvo galo...* Bet nevisuomet turējo taip būti : *o paskesnieji...* Kita karta jau užmirš, arba bent nebemylēs to jauno kunigaikščio ; taigi ir jo išmintis /13 e/ tuštybē

4,17-5,6. *Kaip reikia elgtis Dievo atžvilgiu*

[17]*Sergēk...* Čia pradedama kalbēti apie naują dalyką, apie tuštybę religijos, kai ji nesiremia baime Dievo. Pamokslininkas kreipiasi stačiai į savo klausytojus ir duoda jiems perspējimų. — *Savo koją* : stebēk, ką manai daryti. — *Daug geresnis...* Eiti į Dievo namus reikia su tinkama pagarba ; reikia pasiklausyti pirma paaiškinimų, kokių duodavo šventykloje kunigai apie aukų apeigas /Ag 2, 11 ; Mal 2, 7 ; 1 Esdr 7, 6.10 ; Neem 8, 13/. Tik paikas elgiasi, kaip jam pačiam ateina į galvą. Ko vertos paikųjų aukos, nesilaikant įsakytų apeigų, kuriomis tos aukos turi būti tvarkomos ? Paikieji nežino, kad jie daro negerai

5. [1]*Nebūk ūmus...* Gal : nedrįsk bylinētis su Dievu, lyg kad jis darytų negerai, nekaltink Dievo apvaizdos, nekalbēk prieš Dievą. Plg Pat 10, 18.. — *Dievas danguje...* Dievas begalo didis, tu gi begalo mažas. — *Tebūna... nedaug.* Plg Mt 6, 7. — [2]*Kaip kilsta...* Plg aug 2, 23 ; žem 8, 16. — [3]*Jei padarei...* Duodama daugiau pavyzdžių, iš kurių paaiškēja labiau reikalas būti atsargiam žodžiuose. — *Nes jam nepatinka...* Plg 5 Moš 23, 22-24. Neatitesējimas įžadų yra paikybēs ženklas. — [5]*Neleisk...* neapgalvotais įžadais /tokie buvo įžadai Jeftēs, Saulio ir k/ ir kitais netikusiaisis žo-

[6]Nes iš daugelio sapnų kyla tuštybės ir daug žodžių.
Tu gi bijok Dievo.
[7]Jei matai prispaudimą beturčio ir nedarymą teismo
bei teisybės šalyje, nesistebėk tuo dalyku:
Nes ant didiko budi didesnysis,
o ant abiejų didžiausis:
[8]Pelnas iš žemės tenka visiems; karalius aprūpinamas laukais.
[9]Kas mėgsta sidabrą, nebūna sotus sidabru,
ir kurs mėgsta turtus, negauna iš jų pelno:
tai taip pat tuštybė.
[10]Kur daug gėrybių, ten daug ir tų, kurie jas valgo.
Ir koki gi nauda tam, kurs yra jų savininkas,
jei nebent ta, kad jis mato turtus savo akimis?
[11]Saldus miegas darbininkui,
ar maža, ar daug jis valgo;
turtuolio gi sotumas neduoda jam miegoti.
[12]Yra dar kita skaudi blogybė, kurią mačiau po saule:
turtai sergimi savininko jo paties nenaudai.
[13]Tie turtai žūna kurioje nors nelaimėje,
ir sūnus, kurs jam gimsta, nieko negauna į savo rankas.
[14]Kaip išėjo iš savo motinos įsčios,
taip plikas grįš kaip atėjo,
ir nieko nepasiims iš savo vargo, ką neštųsi su savim.

---

džiais. — *Pasiuntinio.* Pasiuntiniu čia pavadinta arba kunigas, kuriam pažadēti dalykai būdavo įteikiami, arba šventyklos tarnas, kurs buvo siunčiamas pažadēto dalyko atsiimti. — [6]*Tu gi bijok Dievo.* Taip baigiama visas dēstymas apie įžadus: ne daug žodžių, bet tikra b a i m ē D i e v o /plg aug 2 eil/. Čia reikia pastebēti, kad šitas posmelis nebaigiamas įprastais žodžiais: ir tai yra tuštybē... nes santykiuose su Dievu žmogus gali nusidēti, o tą santykį /« bijok Dievo »/ reikia gerbti

5,7-6,12. *Platesni paaiškinimai augščiau išreikštų dejavimų*: neteisingi pasaulyje prispaudimai /5,7.8/; turtai nepasotina žmonių /5, 9-11/; turtai dingsta ir nepašalina širdgēlos /5, 12-16/; teisētas būdas naudotis šio gyvenimo gērybēmis /5, 17-19/; turtai tuščias dalykas, nes žmogus nevisados gali jais naudotis /6, 1-7/; nei išmintis, nei daug ginčų nepadeda išspręsti šitų mįslių /6, 8-12/.

[7]*Nesistebēk tuo dalyku*: nepasiduok dvasios sumišimui, matydamas, kad turtingieji ir smarkieji slegia beturčius. Plg Dan 4, 10.— 7 ir 8 eil aiškinamos gana nevienodai. Čia duodamo vertimo mintis yra toki: Pamokslininkas įspēja, kad neteisybē ir prispaudimas atsiranda iš to, jog įvairūs viršininkai nuo mažiausio iki augščiausiam vienas kitą su dideliu pavydu saugoja ir žemēs derlių panaudoja savo reikalams, jog net pats karalius aprūpina save pelnu iš laukų. Gali būti, kad taip kalbama apie karališkus mokesčių rinkējus, kurie pradedant nuo 3 amžiaus pirm Kr labai slēgē Palestiną

[9]*Kas mēgsta...* Nepatogumai, kokių susilaukiama iš turtų. — *Negauna iš jų pelno*: kurs galētų jį pilnai patenkinti. — [10]*Daug ir tų...* Kas daug turi, gauna daug ir išleisti, net daugiau kaip turi. Todēl su turtais yra sujungti rūpesčiai. — [11]*Sotumas neduoda...* Kitoks nepatogumas: nesveikata dēl nesidarbavimo. — [12]*Turtai sergimi...* Turtai dažnai žūna visai netikētai. Toks gi jų žūvimas ypač skaudus savininkui. — [13]*Ir sūnus...* Sūnui, kurs turējo paveldēti didelius tēvo turtus, nieko nelieka. Tai taip pat padidina jo tēvo nuliūdimą. — [14]*Kaip išējo...* nors turtai pasiliktų su žmogumi iki jo mirčiai, bet paskutinę valandą jam reikēs su jais persiskirti, nes grįždamas į žemę negalēs nieko su savim pasiimti. — *Iš savo vargo*: kas su nemažu vargu buvo įsigyta. Plg Ijob 1, 21; 1 Tim 6, 7. —

15Ir tai yra skaudi blogybė :
visai kaip ateina, taip nueina,
ir koki gi jam nauda, kad vargo į vėją ?
16Per visas savo gyvenimo dienas jis valgė tamsoje
ir turi daug skausmo, susigriaužimo ir pykčio.
17Štai ką aš supratau esant gera :
yra naudinga, kad žmogus valgytų ir gertų ir naudotųsi gėry-
[bėmis,
visame savo varge, kurį vargsta po saule
per nedaugelį savo gyvenimo dienų, kurias Dievas yra jam davęs :
nes ta yra jo dalia.
18Toliau : kiekvienam žmogui, kuriam Dievas davė turtų ir lobio,
ir kuriam leido valgyti iš jų ir pasiimti savo dalį,
ir linksmintis savo darbu ; tai yra Dievo dovana.
19Nes jis nedaug teatsimena savo gyvenimo dienas,
dėlto kad Dievas užima jį jo širdies linksmumu
6. 1Yra ir kita blogybė, kurią mačiau po saule,
ir kuri smarkiai slegia žmogų :
2Kaikam Dievas suteikė turtų, ir lobio ir pagarbos,
ir jam netrūksta nieko iš viso to, ko jis geidžia.
Bet Dievas neduoda jam galėjimo valgyti iš jų ;
valgo gi juos svetimšalis :
tai yra tuštybė ir didelis skurdas.
3Jei kam gimtų šimtas vaikų, ir jis gyventų daug metų ;
nors būtų labai daug jo amžiaus dienų,
bet jei jo siela nesisotintų gėrybėmis,
jei jis neturėtų net kapo,
aš sakau, kad negyvas gimęs kūdikis yra laimingesnis už jį.
4Nes šitas veltui atėjo ir nueina sau tamsoje,
ir tamsybe uždengiamas jo vardas.
5Jis net nematė saulės ir nepažino ;
šitas didesnį už aną turi poilsį.
6Nors jis ir du tūkstančiu metų gyventų,
bet nebūtų galėjęs naudotis gėrybėmis,
argi ne visa eina į vieną vietą ?

15*Koki gi*... Taigi negalima ieškoti laimēs turtuose. — 16*Tamsoje* : be tikros linksmybēs.

17*Gera* : gera ir gražu. — *Ir ta yra jo dalia.* Plg 5 Moš 12, 7.18 ; aug 2, 29 ; 3, 13. — 18*Kiekvienam žmogui*... Kas augščiau pasakyta apie aprašytą atsitikimą, tai čia sakoma apskritai apie visus žmones. — 19*Nes jis nedaug teatsimena.* Laimingos žmogaus dienos ramiai ir greitai eina ir neilgai jas teatsimenama ; nuliūdimo valandos slenka pamažu ir palieka atmintyje skaudų atsiminimą

6. 2*Kaikam Dievas*... Turima galvoje žmogus galingas, gal karalius. Plg aug 4,13-16. — *Dievas neduoda jam galējimo*... Dēl jo nusikaltimų Dievas leidžia tokių sąlygų, kad žmogus net negali pasinaudoti savo turtais, ir jie tenka visai kam kitam. — *Svetimšalis* : visai svetimas, kuriam tie turtai jokiu būdu nepriklauso ; tačiau jis jais pasidžiaugs. — 3*Jei kam gimtų šimtas*... Didelis vaikų skaičius /šimtas : iperbolē/ ir ilgas gyvenimas buvo laikoma Sen Testamente ypatingu Dievo palaiminimu ; bet ir jis nieku virsta, *jei jo siela nesisotintų gērybēmis.* — *Net kapo* : Tokių laidotuvių, kokios jam derējo, žiūrint jo kilmēs ir garbingumo. Plg Ps 78, 2.3 ; Ješ 14, 19.20 ; Jer 8, 2 ir k. — *Negyvas gimęs*... Plg aug 4, 3. — 4*Veltui atējo* : gimē nebegyvas. — 5*Nematē saulēs* : negyveno. Plg Ijobo 3, 13.16 ir k. — 6*Du tūkstančiu* : tiek, kiek joks žmogus negyvena. — *Į*

7Visas žmogaus dirbamas darbas jo burnai,
bet jo troškimas nebūna patenkintas.
8Kuriuo gi dalyku išmintingas yra viršesnis už paiką?
kuo beturtis, kurs moka gerai apsieiti su žmonėmis?
9Geriau yra tai, ką akys mato,
kaip minčių klajojimas.
Bet ir tai yra tuštybė ir gaudymas vėjo.
10Kas tik yra, jau seniai yra pasakytas jo vardas,
ir yra žinoma, kad tai bus ateityje,
ir kad žmogus negali ginčytis teisme
su tuo, kurs galingesnis už jį.
11Jei pasakoma daug žodžių, darosi daug tuštybės:
ką gi pelno iš to žmogus?
12Kas gi žino, kas gera yra žmogui jo gyvenime,
nedaugelyje tų dienų jo tuščio gyvenimo,
kurį praleidžia ūksmėje?
Nes kas nurodys žmogui,
kas bus po jo po saule?
7. 1Verčiau geras vardas negu geras aliejus,
ir vertesnė mirties diena už gimimo dieną.
2Verčiau eiti į gedulo namus
kaip į puotos namus,
Nes anie yra visų žmonių galas,
ir kas gyvas pats vienas sau galvoja.

---

vieną vietą: į žemės dulkes. Aprašytojo turtuolio likimas negeresnis už kitų žmonių
7*Visas... darbas*... Žmogus vargsta savo gyvybei palaikyti ir laimei pasiekti, bet nors jo kūnas ir pilnai būtų patenkintas, tačiau siela niekuomet čia žemėje nesoti, nes pilnos laimės neįgys. — 8*Kuriuo gi dalyku išmintingas*... jei jis nesuvaldo savo geidulių. Pati jo išmintis pasirodo esanti tuštybē. Plg aug aug 1, 13-18; 2,12... — *Kuo beturtis*... Beturtis eina ten, kur jis žino galēsiąs palaikyti savo gyvybę. Joks kitas kelias neveda į laimę, kaip tik tas, kuriame žmogus suvaržo savo pageidimus ir pasitenkina Dievo sau paskirtomis gyvenimo sąlygomis. — 9*Geriau yra*... Geriau yra, ką akys mato, kaip sielos skrajojimas. — *Ir tai yra tuštybē ir gaudymas vējo*, t y, doras ir Dievo skirtose ribose laikomas džiaugsmas, kaip širdies paklydimas. Plg 11, 9. — 10*Kas tik yra*... Dievas yra pilnas visų dalykų valdovas, žmogus gi prigulmingas ir todēl turi savo troškimuose neperžengti tam tikrų ribų. Žmogus pilnai priklauso nuo Dievo sumanymų ir paskirtosios tvarkos. — *Su tuo, kurs*... Su Dievu. Plg 1 Kar 13, 14; 3 Kar 13, 2. — 11*Ką gi pelno*... Ko žmogus jieško už Dievo paskirtųjų ribų, tai neatneša tikros ramybēs. Dievas visa sutvarkē, laikydamos savo valios, ir visa veda, net ir prieš žmogaus valią į savo tikslą. — 12*Kas nurodys*... Taip pasakoma, kodēl žmogus nežino, kas jam labiau pravers, bet turi mielu noru priimti, kas Dievo skirta. Jei jis norētų vaduotis vien savo gudrybe, jis turētų žinoti, kas iš jo darbų duoda pasiliekančių vaisių ir kas bus jo įpēdinis /2, 19.21/. — *Po jo*: ne tik jam mirus, bet apskritai vēliau

Trečias Pamokslininko svarstymas: Apie išminties naudingumą praktiniame gyvenime

7,1-24. Išvados iš anksčiau duotų svarstymų ir išmintingi patarimai: Žmogui reikia skaisčia mintimi priimti net pikta, nes jis ne visais atžvilgiais būna blogumas /7,1-8/; reikia būti ramiai abejingam ir laimēje ir nelaimēje /7,9-14/; reikia būti santūriam visuose dalykuose /7,15-22/; bendra išvada: žmonių išmintis negali ištirti gilių dieviškų sumanymų /7,23.24/

3Verčiau susikrimtimas negu juokas,
nes po liūdinčiu veidu gera būna širdžiai.
4Išmintingųjų širdis yra gedulo namuose,
paikųjų gi širdis linksmybės namuose.
5Verčiau išgirsti išmintingojo pabarimą,
kaip girdėti paikųjų giedojimą.
6Nes kaip degančių erškėčių spraksėjimas po puodu,
taip yra paikojo juokas.
Bet ir tai tuštybė.
7Nes neteisingai atimtas dalykas iš išmintingo padaro paiką,
ir papirkimas sugadina širdį.
8Verčiau šnekos pabaiga negu pradžia.
Verčiau romi dvasia negu išdidi.
9Nebūk savo dvasioje ūmus,
nes rūstybė pasilieka paikojo antyje.
10Nesakyk : « Kodėl taip yra, kad senesniosios dienos buvo geresnės [už šitas » ?
nes neišmintingai tai klaustumei.
11Gera yra išmintis su tėviške
ir naudinga tiems, kurie mato saulę.
12Nes kaip globoja išmintis,
taip globoja ir pinigai ;

---

7. [1]*Geras.* Ebr ž *šem* reiškia gerą, garbingą vardą. Plg Pat 22,1. Vardas palyginama su tepalu /plg Giesm 1,3/ dēl panašaus tų dviejų žodžių skambējimo Ebr kalboje : *šem* ir *šemen*-aliejus, ir dēlto kad dorybē turi tam tikrą skanų kvapą /2 Kor 2,15/. Taigi palyginimo mintį galima taip išreikšti : gero vardo kvapas perviršija geriausių tepalų kvapą. — *Mirties diena...* Palyginama didžiausio džiaugsmo ir didžiausio gedulo diena, bet sakoma, kad mirties diena geresnē, nes ji atpalaiduoja mus nuo šio gyvenimo vargų /plg 2,17 ; 6,5/, atidaro mums geresnį gyvenimą ir veda mus pas Dievą /žr 12,7 ; Išm 3,1.../. Panaši mintis išreikšta ir [2]*Verčiau eiti...* Tam tikras gedulas ir liūdesys ne priešingi žmogaus laimei, nes mirusiojo namuose visakas primena, kad toks pat galas laukia kievieno žmogaus, ir kas gyvas ima tai į širdį. — [3]*Susikrimtimas* : smarkus skausmas. — *Nes po liūdinčiu...* Tą pasakymą galima suprasti apie save. — Vulgatos žodžiai tikriausiai rodo, kad turima galvoje pataisymas kitų, nepritariant jiems juoku, rūsčiai juos sudraudžiant. — [4]*Išmintingųjų...* Mintis panaši į 3 eil. Pamokslininkas giria išmintingą džiaugsmą šio gyvenimo gērybēmis, bet anaiptol negiria išdykavimo, laikydamas jį tikros paikybēs pasireiškimu. — [5]*Verčiau...* Panašią mintį randame nesykį pakartotą Patarlių kn. Žr Pat 13,18 ; 15,31.32 ; 17,10 ir k. — [6]*Nes kaip...* Erškēčiai, tiesa, duoda nemažą liepsną, bet jie neilgai šildo ir tuojau gesta. Taip paikojo juokas daro daug trukšmo, bet maža duoda naudos, nes tai ne širdies džiaugsmas. Plg Mt 5,25 ; Lk 6,25 ; Pilyp 4,4... Ebr t yra žaidimas panašiai skambančiais žodžiais *sirim*-erškēčiai ir *sir*-puodas

[7]*Nes neteisingai...* Žmogus, kurs piktai naudojasi savo galybe, kad slēgtų silpnuosius, parodo, kad jis visai nustojo išminties ; dovanos dažnai padaro žmogų nedorą. Plg 5 Moš 16,19. Anot kitų, ebr t prasmē esanti toki : kuomet kentējimas padaro išmintingam sumišimo ir dovanos susilpnina jo ištvermę, tuomet žodžių pabaiga geresnē už pradžią. — [8]*Šnekos.* Gal tikriau : dalyko. Prasmē : Negana dalykas pradēti ; reikia jis gerai ir pabaigti. — *Negu išdidi* : kurią puikybē daro nekantrią. — [9]*Nebūk...* Greita rūstybē paikybēs ženklas. — [10]*Nesakyk...* Toks praeities gyrimas tuščias, ženklas nepasitenkinimo dabartimi, todēl peikimas Dievo apvaizdos, kuriai žmogus turi kantriai pasiduoti. — [11]*Išmintis...* Trumpas pagyrimas iš-

Bet žinojimas duoda /tą/ pelną :
išmintis suteikia gyvenimą tam, kas ją turi.
13Pažvelgk į Dievo veikalą :
nes kas gali padaryti tiesų, ką jis sukraipė ?
14Gerą dieną būk geros nuotaikos,
ir nelaimės dieną pats sau vienas pasvarstyk :
Šitą, lygiai kaip ir aną, padarė Dievas,
kad žmogus nerastų ką papeikti joje.
15Visa tai aš mačiau savo tuštybės dienomis :
yra teisusis, kurs žūna savo teisybe,
ir yra neteisusis, kurs ilgai gyvena savo neteisybe.
16Nebūk perdaug teisus,
ir nebūk perdaug išmintingas,
kad nepražudytumei savęs.
17Nebūk nedoras be saiko
ir nebūk paikas,
kad nemirtumei prieš savo laiką.
18Gera tam, kurs tai laiko ir neatpalaiduoja savo rankos nuo ano,
nes kas bijo Dievo, vengia vieno ir kito.
19Išmintis padaro išmintingąjį galingesnį
už dešimtį mieste esančių galiūnų.

---

minties. — [12]*Nes kaip...* Plg Ps 90,1. — *Išmintis suteikia gyvenimą* : padaro, kad žmogus patinka Dievui, ir atitolina bausmę. Plg Pat 3,18 ir k. — [13]*Pažvelgk į Dievo...* Reikia visuomet pasiduoti Dievo valiai, tai tvarkai, kurią nustato Dievo apvaizda [14]*Nelaimēs dieną.* Nelaimėje reikia neužmiršti, kad ir ji ateina ne be Dievo leidimo. — Negalima ištirti Dievo veikalų, kodēl jis leidžia pikta, taip pat kaip iš kreivo padaryti tiesaus, todēl reikia pasiduoti ir nelaimei, nedejuojant, nes Dievas siunčia ją ne be žinomo jam tikslo. — [15]*Visa tai aš mačiau savo tuštybēs dienomis* : kuomet Pamokslininko gyvenimas buvo pilnas tuštybēs. Iš to išsireiškimo negalima daryti išvados, kad jis parašytas, kada Pamosklininkas jau nebebuvo gyvas. — *Teisusis... žūna...* Pavyzdys laikinēs teisiųjų nelaimēs ir piktųjų laimēs /plg Ps 72,3... 1 Kor 15,19/, reikalaująs pasidavimo Dievo valiai. Anot kaikurių, čia kalbama apie tokį teisųjį, kurs lyg neprietelis ir keršintojas perdaug smarkiai sukyla prieš piktenybę ir savo užsidegimu daugiau sau kenkia, kaip taiso kitą ; piktas gi esąs, kurs toks rodosi anam teisiajam, nors tikrumoje jis galētų šiuo tuo pasiteisinti. — [16]*Nebūk...* Neleisk savęs apakinti nekantrybei ir nepasiduok lyg kokiam dvasiniam sustingimui, kad kaip atkaklus papročių teisējas nepanorētumei traukti į savo teismą ne tik žmonių, bet ir paties Dievo ir jo įstatymo ir būti šventesnis už Dievą. — Minima čia teisybē ir išmintis, ar tikriau sakant, perdaug didēle teisybē ir perdaug didelē išmintis, tai tik vardas dalyko, kurs nēra tikra teisybē ir tikra išmintis, kurs tačiau negali būti taip pat griežtai pavadintas neteisybe ir neišmintimi. Dēl tokių žmonių vartojamų vardų kaikada Šv Rašto žodžiuose rodosi tas pat dalykas giriams ir peikiamas. — [17]*Nebūk...* Nors tavo pasielgimas ir būtų neteisybē tariamo teisējo akyse, bet neleisk jam pavirsti į tikrą neteisybę ir paikybę. — Taip duodama patarimas laikytis išmintingo vidurio.

[18]*Gera...* Gera, kad tu to laikais ir neatitrauki nuo ano savo rankos ; nes kas bijo Dievo, viso ko išvengia, t y, kad laikydamos Dievo įsakymų moki eiti išmintingu viduriniu keliu. — Vulg prasmē gal toki : Daryk gera visiems, teisiam ir tam, kurs nēra toksai ; nes kas bijo Dievo, nevengia jokios progos pasirodyti tobulas. — [19]*Išmintis* : pasireiškianti augščiau pagirtu pasielgimu. Plg Pat 21,22 ; 24,5 ir k. Išmintis, kuri bijo Dievo, vertesnē už stiprybę, nes dorinē jēga galų gale pasirodo galingesnē už me-

20Nes nėra žemėje nė vieno teisaus,
kurs tik gera darytų ir niekados nenusidėtų.
21Neimk taip pat į širdį ir viso, ką žmonės kalba,
kad kartais neišgirstumei savo tarno tave keikiant.
22Nes tavo širdis žino, kad ir tu
esi dažnai keikęs kitus.
23Aš visa tai tyrinėjau su išmintimi,
sakydamas : « Aš noriu pasidaryti išmintingas »,
bet ji buvo toli nuo manęs.
24Kas tik yra, yra toli,
ir giliai, giliai : kas tai ras ?
25Aš kreipiaus savo širdimi pažinti ir ištirti,
ir ieškoti išminties ir pagrindo,
ir pažinti, kad piktumas yra paikybė,
ir kad paikybė yra beprotystė.
26Ir aš radau, kad kartesnė už mirtį yra moteriškė,
kuri yra tinklas, ir kurios širdis yra sląstai, o rankos virvės.
Kas patinka Dievui, tas ištruks nuo jos ;
kas jam nepatinka, bus jos apipintas.
27Žiūrėk : Aš tai radau, sako Pamokslininkas,
palyginęs vieną dalyką su kitu,
kad rasčiau pagrindą.
28Ko dar mano protas tebejieško ir nerado, yra štai kas :
« Radau vieną vyrą tarp tūkstančio,
bet moteriškės tarp tų visų neradau ».

---

džiaginę jēgą. — *Dešimtį* : daugelį. — [20]*Nes nēra*... Todēl reikia susilaikyti nuo perdaug karšto pasmerkimo kitų. Plg 3 Kar 8,46 ; 2 Kron 6, 36 ; Pat 20,9 ; Jok 3,2 ; 1 Jo 1,8. — [21]*Neimk*... Kita praktinēs išminties taisyklē. — *Savo tarno*. Tarnai namuose dažnai kalba apie mūsų ydas ; jie nieko mums nedovanoja. Bet labai nelaimingas būtų, kas laikytų perdaug svarbiu dalyku, ką kiti apie mus ir prieš mus kalba. — [22]*Esi*... *keikęs kitus* : peikęs, kritikavęs

[23]*Bet ji* : išmintis. — *Buvo toli* : aš pamačiau, kad neradau vyriausios priežasties, iš kur randasi žmogaus prigimčiai nuosavas piktumas? Kodēl Dievas taip spaudžia žemyn žmones, kad jie vos begali pasikelti? Tai pasiliko tamsybēse. — [24]*Yra toli*... Čia prasideda naujas sakinys. Ką Dievas daro, yra paslēpta nuo mūsų neprieinamose augštybēse. — [25]*Aš kreipiaus*... Daroma įžanga, kurioje kraunami sinonimai, kad būtų atkreipta daugiau dēmesio į toliau sakomus dalykus ir labiau pažymēta pasakymų svarba. — *Kad piktumas*... Tuos dalykus Pamokslininkas nori pažinti, kad galētų duoti sau atsakymą apie dabartines žmonių nelaimes pasaulyje. — [26]*Radau, kad kartesnē*... Liūdnas prisipažinimas, ypač Saliamono burnoje, kad moteriškēs sugedimas viena svarbiausių priežasčių žmonių nelaimių. Bet autorius čia nepasmerkia moteriškēs apskritai ; jis sako, ko patyrē aplinkybēse, kuriose gyveno, ir turi galvoje tik nedoras moteris. — [28]*Ko dar mano*... Kalbama apie tą laiką, kuriame Pamokslininkas, bejieškodamas tuštybēs priežasties, pažino, kad tai moteriškēs nedorumas. — *Vieną vyrą*. Ebr *'Adam*. — Gerų vyrų, kurie būtų tikrai verti to vardo, radau tik nedaug, vieną tarp tūkstančių, tikros moteriškēs visai neradau. Nē viena nevedē manęs į dorybę, bet tik į kūno geidulius. — Tikresnio dalyko Pamokslininkas savo jieškojimu nerado ; jį jis garsiai skelbia, minēdamas savo priimtąjį vardą. — Bet argi moters viliojimas yra tikrai didžiausi tuštybēs priežastis pasaulyje? Pamokslininko žodžiuose yra šiek tiek padidinimo, kurs liudija apie autoriaus susijaudinimą, tiek kiek klausimas liečia dabartinę žmonių giminę. Bet jo pasakymas yra visai tikras kitokiu atžvilgiu.

[29]Matyk, tik tai aš radau :
Dievas padarė žmones tiesius,
bet jie patys ješko daug apgaulių
8. [1]Kas yra toks kaip išmintingasis ?
ir kas žino dalykų išaiškinimą ?
Žmogaus išmintis nušviečia jo veidą
ir sušvelnina jo veido bruožų kietumą.
[2]Sergėk karaliaus paliepimus ir, dėl duotos Dievui priesaikos,
nebūk ūmus trauktis nuo jo.
[3]Nesipainiok į negerą reikalą :
nes kas tik jam patiks, jis gali tai padaryti.
[4]Nes karaliaus žodis yra galingas,
ir kas jam sakys : ką tu darai ?
[5]Kas laikosi įsakymo, nepatirs nieko pikto,
bet išmintingojo širdis žino laiką ir teismą.
[6]Kiekvienam dalykui yra metas ir teismas,
nes gresiąs žmogui negerumas sunkiai jį slegia.
[7]Jis juk nežino, kas bus ;
nes kas jam pasakys, kaip tai bus ?

Viena moteriškē yra pirmoji priežastis viso blogumo, kurs ištiko žmonių giminę. Tai Pmokslininkas rodosi turįs galvoje čia 25 eil, sakydamos norējęs pažinti išmintį ir gudrybę. Taigi jis norējo paskelbti ne tik ką pats yra matęs, bet taip pat ką tikējimo apšviestas apmąstē. — Be to pavojus, kurs gresia iš moterų meilēs pusēs, gana aiškus, o ne, kaip čia sakoma, giliai paslēptas ; todēl turima galvoje kitoks, tolimesnis dalykas. Ypač svarbų nurodymą duoda 29 eil, kurioje siekiama žmonių giminēs pradžios. Būtų galēję rodytis lyg skundas prieš Dievo apvaizdą, kad moteriškē yra ir buvo nuo pat pradžios nuodēmēs ir žuvimo priežastis. Todēl tai, nors 23 e ir pasakyta, kad niekas negalįs pilnai ištirti Dievo veikimo, tačiau Pamokslininkas /29 e/ aiškiai išpažįsta, kad ne Dievas padarē blogį pasaulyje, kad jis atējo į pasaulį per žmogaus kaltę. Todēl jis pavadino vyrą, atsižvelgdamas į jo kilmēs tobulumą, Adomu /*'adam*, o ne *'iš*/. — Taigi giliausi ir galutina žmonių tuštybēs priežastis yra įgimta žmogui, vyrui ir moteriškei, nors priekaištas paskutinei yra daug didesnis, nes ji ir dabar spendžia vyrui žabangus ir kitados yra padariusi suvedžiojimo pradžią. — [29]*Žmones* : vyrą ir moteriškę. — *Bet jie patys*... Pirmieji tēvai nesuvaldē savęs ir ješkojo naujo būdo amžinai gyventi laimingi. Mēginimo pasēka buvo tuštybē

8,1-9. *Kaip reikia laikytis galingo ir neteisingo kunigaikščio atžvilgiu*

8. [1]*Kas yra toks.* Šitais žodžiais prasideda naujas skyrius. Jais nurodoma didelē išminties vertē. — [2]*Sergēk*... Duodama gyvenimo išminties taisyklē, liečianti prievoles karaliaus atžvilgiu ir tai dēl duotos Dievui priesaikos. — Karalių karalius, kurio įsakymų visų pirma reikia žiūrēti, yra Dievas. Minima duota Dievui priesaika, nes Israēlaičiai prisiekdavo ištikimybę savo karaliui Viešpaties vardu. Plg 1 Kron 29,24. — *Nebūk ūmus*... keldamas maištą prieš karalių. — [3]*Jis gali*... Į didelį pavojų patenkama neklusnumu karaliui, [4]*nes karaliaus žodis yra galingas*... pasakymas yra pilnai teisingas, turint galvoje Dievą. Plg Ijobo 34,13. — [5]*Laiką*... Išmintingas žino, ką ir kuomet jis turi atsakyti kunigaikščiui. — *Ir teismą*, t y, bausmes, kurių anksčiau ar vēliau susilauks maištininkai

[6]*Kiekvienam dalykui*... Išmintingas turi kantriai priimti ir varginančius gyvenimo atsitikimus, nes ir jie tvarkomi žmogui neištiriamos Dievo apvaizdos. — *Ir teismas* : nes laukimas teismo sunkiai slegia žmogų. — [7]*Jis juk nežino*... Kuomet ir kaip apsireikš Dievo teisybē, teisusis nežino ir turi raminti save netikra viltimi. — [8]*Sa-*

8Nė vienas žmogus nėra viešpats savo kvapo, kad jį sulaikytų,
ir nė vienas nėra viešpats savo mirties dienos,
ir negali pasitraukti iš kovos,
taip ir piktumas neišgelbės tų, kurie jį daro.
9Visa tai mačiau ir atkreipiau savo dėmesį
į kiekvieną veiksmą, kurs daromas po saule,
tuo metu, kada žmogus viešpatauja žmogui jo nuostoliui.
10Aš mačiau bedievius nešamus palaidoti,
iš šventos vietos pasitraukiančius ir užmirštamus tuos,
kurie buvo pasielgę gerai :
Tai yra taip pat tuštybė.
11Kadangi ne tuojau tariama pasmerkimas negeram dalykui,
todėl duodama žmonėms drąsos daryti pikta,
kai nusidėjėlis, nors šimtą kartų darytų pikta, vis tebėra gyvas.
12Tačiau aš tikrai žinau,
kad bus laimingi Dievo bijantieji,
nes jie jo bijo.
13Laimingi nebus bedieviai ir nepailgins savo dienų, kaip šešėlio,
nes jie nebijo Dievo.
14Tuščias dalykas, kurs įvyksta žemėje, yra tas :
Yra teisiųjų, kuriems atsitinka taip, kaip yra nusipelnę bedieviai,
ir yra bedievių, kuriems atsitinka taip, kaip nusipelno teisieji ;
aš tariau : tai taip pat tuštybė.
15Taigi aš gyriau linksmybę,
kad žmogui nėra nieko geresnio po saule,
kaip tik valgyti ir gerti, ir linksmintis,
ir tai turi lydėti jį jo varge
gyvenimo dienomis, kurias Dievas jam davė po saule.
16Kuomet aš stengiaus pažinti išmintį
ir užsiėmimus, kurie atliekami žemėje
— nes nei dieną, nei naktį žmogus nemato miego savo akyse —
17Tuomet aš mačiau, iš viso Dievo veikimo,
kad žmogus negali ištirti darbo, kurs įvyksta po saule ;

---

vo kvapo... Gal turima galvoje gyvybės kvapas, kurs išeina žmogui mirštant. — *Mirties dienos* : negali jos atidėti. — *Iš kovos...* Gal : žmogus negali išvengti mirties kovos. — Kaip negalima pasipriešinti mirčiai, taip daug mažiau galima sulaikyti Dievo teisybę ir bedieviui išvengti Dievo bausmēs

8,10 - 9,16. *Apie atsilyginimą ir bausmēs problemą* : Nebuvimas lygaus atsilyginimo šiame gyvenime /8,10-14/ ; Pamokslininko išvada : žmogui yra geriausia naudotis šio gyvenimo gērybēmis /8,15/ ; nežinomas žmogaus likimas po mirties /8, 16-9,7/ ; naudokis gyvenimo gērybēmis, kurias davē tau Dievas, ir darbuokis kiek tik gali šio gyvenimo žemelēje /9,8-10/ : pagaliau visos išminties nepakanka išrišti gyvenimo klausimams /9,11-17/

10*Iš šventos vietos.* Taip gal pavadinta garbingos jiems pavestos pareigos ir vieta, kurioje jie jas atlikinējo. — 11*Šimtą kartų* : labai daug kartų. — 15*Gyriau linksmybę...* Plg aug 2, 24 ; 3, 12.13.22 ir k. — Taigi išmintingasis, kurs svarstydamas gyvenimo eigą, mato pasaulyje iškreiptą teisybę, turi pasilikti ramus, nepasiduoti nekantrybei dēl gyvenimo nelaimių, žiūrēti pats savęs ir visa kita palikti Dievo teisingumui, atsiminti, kad jis turi jam žinomą paskirtą laiką. Laikas yra dvejopas : vienas teismo, kuriame gerieji gauna užmokestį, piktieji bausmę, ir kitas šio gyvenimo laikas, kuriame vienas kitam viešpatauja /9 e/

16*Aš stengiaus...* Apsvarstęs dar kartą savo pasiryžimus ir niekados nesibaigiančius žmogaus darbus, Pamokslininkas vēl konstatuoja savo

Nes žmogus vargsta, kad jieškotų, bet rasti negali ;
ir net išmintingas, nors jis tartųsi žinąs,
rasti negali
9. 1 Nes visa tai aš apsvarsčiau savo širdyje,
ir mano širdis visa tai matė :
Būtent, kad teisieji ir išmintingieji ir jų darbai
yra Dievo rankoje.
2 Žmogus nežino nei apie meilę, nei apie neapykantą :
visa yra padėta Jo galioje.
3 Visiems yra vienas likimas, teisiam ir bedieviui,
tyram ir suteptam, atnašaujančiam aukas ir tam, kurs neatna- [šauja,
geram lygiai kaip ir piktam,
tam, kurs prisiekia, ir tam kurs nedrįsta prisiekti.
4 Tas yra blogumas visame, kas darosi po saule,
kad visiems yra vienas likimas,
ir kad be to žmonių širdis yra pilna piktumo,
ir kad jų širdyse yra paikybės, kolei jie gyvi,
o po to — eik pas mirusius !
5 Nes kas draugaus su visais gyvaisiais,
tik tam yra viltis ;
nes « vertesnis yra gyvas šuo, negu negyvas liūtas ».

---

negalējimą ištirti dievišką išmintį, kuri vadovauja žmonių darbams. — 17 *Rasti negali.* Dievas laiko žmogų nuolatiniame nežinojime ir silpnybēje

9. 1 *Visa tai aš apsvarsčiau*... Patvirtinama, kad visa tai, kas pasakyta augščiau /8, 16.17/, yra tikra tiesa. — *Dievo rankoje* : jo globoje ir jo vedami. — 2 *Žmogus*... Žmogui nēra žinoma, ką jis turi prietelį ir ką neprietelį. Jis nežino ar jo gyvenimo atsitikimai yra užmokestis, ar bausmē, kitaip sakant, iš vargų ir džiaugsmų, kuriuos mums siunčia apvaizda, mes neturime teisēs daryti išvadą, kad Dievas mumis patenkintas, ar nepatenkintas, dēlto kad jis neturi prievolēs jau šiame pasaulyje elgtis su kiekvienu, žiūrēdamas, ko verti jo darbai. Pamokslininkas kalba tik apie viršujinį žmogaus likimą, todēl jo žodžių /šitoje eil/ negalima suprasti apie netikrybę, kokioje esame malonēs stovio atžvilgiu. — *Visa yra padēta*... Žmogus žiūri į ateitį, bet negali numatyti, ką ji atneš, nes visaip gali atsitikti. — 3 *Visiems yra*... Pamokslininkas tai suprato, kad dievobaimingumas ir bedievystē nēra tos priežastys, dēl kurių Dievas turētų šiame gyvenime nevienodai elgtis su žmonēmis. — Kas čia sakoma, nēra priešinga 3 Moš 26 sk, nes tenai pažadai duoti visai tautai. Jei ir Sen Test Dievas leisdavo piktiems naudotis laime, geriesiems gi kentēti vargų, tai šitiems jis suteikdavo didesnių gērybių : kantrybēs, garbēs danguje. Gamtos įstatai visiems tie patys ; nelaimēs, ypač marumas turi šaknis gimtojoje nuodēmēje. Tos « tuštybēs » Dievas nepašalina dēl teisiųjų. Visuose kituose dalykuose pasireiškia ypatinga Dievo apvaizda, kuri arba apsaugo teisiuosius nuo nelaimių, arba iš jų daro jiems naudos /Rom 8, 28/. Priešingai, piktieji būna ypatingu būdu baudžiami, kad kiti būtų atbaidyti nuo pikto ir jie patys gręžtųsi ir gautų kas gera. Jei jiems tenka laimēs, kuomet jie dar tebepasilieka savo nuodēmēse, tai ta laikinē laimē yra užmokestis už gera, kurį yra padarę ir už kurį jis negali gauti amžinojo užmokesčio. Be kitų gi priežasčių Dievas palieka čia sumaišytus piktus ir gerus, kad vieni ir kiti būtų ištirti /plg Lk 2, 35/. Kad išmintingas visa tai suprastų, Pamokslininkas nori tai pasiekti savo perspējimu, nurodydamas taip pat busimąjį teismą. Jis anaiptol nemano, kad dorybē randa savo užmokestį jau šiame gyvenime. — 4 *Visiems yra vienas likimas.* Plg aug 8, 11. Bedieviai piktai naudojasi Dievo kantrumu, dar labiau įsidrąsindami ir sukietēdami piktume. — *Paikybēs.* Ji

[6]Nes gyvieji žino, kad jie mirs ;
mirusieji gi visai nieko nebežino.
Jie nieko daugiau nebesipelno ;
nes jų atsiminimas paliekamas užmiršti.
[7]Ir jų meilė ir jų neapykanta ir pavydas jau seniai dingo,
ir jie niekuomet nebeturės dalies tuose dalykuose, kas darosi
[po saulė.
[8]Eikš tat, valgyk linksmas savo duoną,
ir gerai nusiteikęs gerk savo vyną,
nes tavo darbai jau seniai patiko Dievui.
[9]Visados tebūna tavo drabužiai balti,
ir tenepritrūksta tavo galvai aliejaus ;
[10]Naudokis gyvenimu draug su moterimi, kurią myli,
per visas savo nepastovaus gyvenimo dienas,
kurios yra tau jo duotos po saule ;
Net ta yra tavo dalis gyvenime
ir tave varge, kurį vargsti po saule.
[11]Ką tik tavo ranka randa darytina,
tai daryk, kiek gali.
Nes nei darbo, nei proto, nei žinojimo, nei išminties
nebebus mirusiųjų buveinėje, į kurią tu eini.
[12]Be to aš mačiau po saule, kad nei greitiesiems nepriklauso bėgimas,
ir nei karžygiams karas, nei išmintingiems duona,
Nei gudriesiems turtai, nei išmanantiems palankumas ;
bet visa pareina nuo laiko ir atsitikimo.

---

labiausiai priešinga išminčai. — [5]*Nes kas draugaus...* Gal : nes kas kuriuo nors būdu yra tarp gyvųjų, tam yra vilties, t y, menkiausis gyvenimas geresnis už mirtį, nežiūrint visų jo vargų. Kaip pavyzdį menkiausio gyvenimo čia duodama gyvas šuo, kurs paprastai Rytiečių yra labai niekinamas. Plg 1 Kar 17, 43 ; 4 Kar 8, 13 ; Mt 7, 16 ir k. Augščiau Pamokslininkas sakē mirtį esant geresnę už gyvenimą, bet ten dalykai buvo svarstomi kitokiuo atžvilgiu. — [6]*Mirusieji gi...* Tuose žodžiuose anaiptol negalima matyti išreikštos abejonēs apie sielos nemarumą ir busimą amžiną atsilyginimą ; jais tik palyginama mirusiųjų stovis su gyvųjų ir nurodoma mirusiųjų nebedalyvavimas šio gyvenimo dalykuose. Panašių minčių apie mirusius randame taip pat psalmēse. Plg Ps 6, 6 ; 29, 10 ; 87, 5 ir k. — *Nieko... nebesipelno* : nebeturi jokio pelno iš savo darbų šiame gyvenime, bet ne amžinybēje. — [7]*Dingo.* Mirusiųjų buveinēje viešpatauja tyla ; aistros, kurios čia žemēje taip smarkiai sujaudina žmoniją, nelydi žmogaus į šeolį

[8]*Eikš tat...* Naudokis Dievo tau suteiktomis gērybēmis. Plg aug 2, 15 ; 2.24.26 ir k. — *Nes tavo darbai...* Džiaugsme čia ir kitur matoma Dievo maloningumo ženklas. — [9]*Tavo drabužiai...* Viršiniai ženklai jaučiamos laimēs. — [10]*Su moterimi...* Plg Pat 5, 15 ir k. *Nepastovaus...* nepastovumo ar tuštybēs. — Tuštybēs priminimu skaitytojas perspējamas, kad nemanytų, būk įvardintuose dalykuose esanti tikra laimē, vyriausis gerumas. Ne, visa, kas žemiška, tuščia. Bet žmogus turi jais tenkintis, nes juos jam skiria Dievo valia. — [11]*Tai daryk.* Daryk savo jēgomis, t y, visa sielos ir kūno energija. Taip reikalaujama iš žmogaus darbo, nes ne dykinējimas sutinka su nurodytu gyvenimo būdu, bet nuolatinis veiklumas. Pirmutinē gi mintis ir vyriausi taisyklē, kurios žmogui reikia laikytis, pasinaudojant gērybēmis ir dirbant, visuomet pasilieka Dievo valia, kad žmogus nuolankiai tenkintųsi tuo, ką Dievas jam skiria

[12]*Ne greitiesiems...* Nevisuomet greičiausieji atbēga pirmi. — *Karas.* Laimējimas kovoje. — *Atsitikimo* : likimo. Visa pareina ne nuo mūsų valios, bet nuo visokių aplinkybių,

[13]Ir savo laiko žmogus nežino ;
bet kaip žuvys, kurios sugaunamos tinklu,
ir kaip paukščiai, kurie sugaunami žabangais,
Taip įsipainioja žmonės nelaimės metu,
kai ji juos netikėtai užklumpa.
[14]Tą taip pat išmintį mačiau po saule,
ir ji man rodėsi esanti didelė :
[15]Buvo vienas mažas miestas ir nedaug jame žmonių.
Atėjo prieš jį didelis karalius ir apsupo jį pylimu,
pastatė prieš jį didelių sustiprinimų.
[16]Taigi atsirado jame neturtingas ir išmintingas žmogus ;
šitas galėjo išlaisvinti miestą savo išmintimi ;
bet niekas nebeatsiminė to neturtingo žmogaus.
[17]Aš, tiesa, maniau : « Išmintis yra geresnė už stiprumą » ;
bet beturčio išmintis yra niekinama
ir jo žodžių neklausoma.
[18]Išmintingų žodžių, ramiai pasakytų, labiau klausoma
kaip viršininko šauksmo tarp paikųjų.
[19]Verčiau išmintis kaip kariški ginklai,
bet vienui viena nuodėmė pagadina daug gėrybių
10. [1]Negyva musė sugadina vaistininko tepalą.
Veiklesnė už išmintį ir garbę yra truputis paikybės.
[2]Išmintingojo širdis gręžiasi dešinėn,
o paikojo širdis į jo kairę.
[3]Paikam, kuriuo keliu jis neeitų, trūksta proto,
ir apie kiekvieną jis sako : « anas yra paikas ».

---

kurių žmogus negali apveikti. — [13]*Savo laiko*, t y, patogaus laiko veikti ir laimēti
[14]*Tą taip pat*... Eina gražus pagyrimas išminties. — [15]*Buvo vienas žmogus*... Kaikurie aiškintojai mato čia alegoriją apie tai, kaip Dievas apsupa žmogų, tarsi pylimu, laiku ir mirtimi ; vienatinį kelią išsigelbēti randa išmintingas nuolankume ir pilname sutikime su Dievo valia. — [16]*Bet niekas*... Laikas visa dildo iš atminties. Anksčiau niekam nebuvo atēję į galvą rūpintis beturčio išmintimi. — [17]*Išmintis*... Plg Pat 21, 22. — Beturčio išmintis yra niekinama ir jo žodžių neklausoma. — Kalbama čia apie žmonių pasielgimą apskritai. Nesirūpino beturčio išmintimi ir neklausē jo žodžių, kolei nebuvo pavojaus ; nieku verčia ir neklauso daugybēje kitų atsitikimų

Trečias Pamokslininko svarstymas baigiamas patarimais naudotinais gyvenime

9,18-12,8 : Apie atsargumą šnekoje /9,18-10,3/ ; apie kunigaikščio elgesį /10,4-7/ ; patarimai apie paprastus gyvenimo veiksmus /10,8-11/ ; apie atsargumą kalboje /10,12-15/ ; atsargumas kalbant apie kunigaikščius ir didikus /10, 16-20/ ; atsargumas administruojant /11, 1, 2/ ; atsargumas tenebūna perdidelis /11, 3-6/ ; reikia santūriai naudotis gyvenimo gērybēmis, atsimenant mirtį ir baimę Dievo /11, 7-12, 8/

[18]*Išmintingų*... Mintis : išmintingųjų žodžiai, ramiai pasakyti, daugiau verti, kaip kunigaikščio šauksmas tarp paikųjų. — [19]*Viena nuodēmē*... Žr Još 7, 1-12

10. [1]*Negyva musē*... Kaip menka musē pagadina geriausį tepalą, taip ir paikybē gali greitai sunaikinti gražiausius ir brangiausius dalykus. — Šitoje eil išreikšta toki pat mintis kaip ir 9, 18 b. — [2]*Dešinēn*... Linksta į gera, paikojo gi į pikta. — [4]*Nesitrauk* : nenustok ramybēs, dvasios lygsvaros, nes savo smarkumu galētumei dar labiau padidinti sukilusią rūstybę ir duoti progos didesnei nelaimei. Plg 5 Moš 1, 29 ; aug 4, 17... 7, 7... — Kone visas šitas skyrius susideda iš trumpai išreikštų minčių, kurios labai primena Patarlių knygą. — [5]*Yra negerumas*... Daug yra pa-

4Jei užsidega prieš tave kunigaikščio rūstybė, nesitrauk iš savo [vietos,
nes romumas sustabdo dideles nuodėmes.
5Yra negerumas, kurį mačiau po saule,
būtent, klaida, kuri eina iš kunigaikščio :
6Paikas pakeliamas į augštą garbės vietą,
o gabieji sėdi žemoje vietoje.
7Mačiau vergų raitų ant arklių,
ir kunigaikščių einančių pėsčių kaip vergų.
8Kas kasa duobę, gali įkristi į ją,
ir kas ardo tvorą, tą įkąs žaltys.
9Kas skaldo akmenis, jais susižeidžia ;
ir kas skaldo malkas, susilaukia iš jų pavojaus.
10Jei geležis atšimpa, ir žmogus nebegalanda jos ašmenų,
tenka įtempti jėgas ;
bet yra pelninga pasinaudoti tinkamai išmintimi.
11Jei žaltys įgelia, kol dar jis neužžavėtas,
nieko nepelno, kas yra galingas žodžiais.
12Ištarti išmintingojo burna žodžiai laimi palankumą,
o paikojo lūpos pražudo jį.
13Jo burnos žodžių pradžia yra paikybė,
o jo kalbėjimo pabaiga yra beprotystė.
14Nes paikas daugina žodžius :
« Žmogus nežino, kas bus,
ir kas paskelbs, kas po jo bus ? »
15Paikojo darbas vargina jį patį,
kai jis nemoka eiti į miestą.
16Vargas tau, žeme, kurios karalius yra vaikas,
ir kurios kunigaikščiai puotauja anksti rytą.
17Palaiminta žemė, kurios karalius yra kilnus žmogus,
ir kurios kunigaiščiai puotauja savo laiku,
kaip vyrai, o ne kaip girtuokliai.
18« Dėl rankų tinginystės nuslenka sijos,
ir dėl rankų silpnumo laša į triobą ».

saulyje dalykų, kurie gali erzinti žmogų, jei jis nemoka laikytis į visa išmintingai. — 6*Žemoje*... žemai, nes jiems kunigaikštis nepalankus. — 7*Vergų raitų*... Mintis ta pati kaip ir 6 eil — 8*Kas kasa duobę*... kiekviename pavojingesniame veikime reikia gudrybēs ir atsargumo. Plg Ps 7, 16; Pat 26. 27; Ekli 27, 29. — *Ardo tvorą* : griauna mūro sieną. Tokios senos sienos plyšiuose neretai slepiasi žalčiai. Plg Ješ 34, 15 ; Am 5, 19. — 9*Kas skaldo*... Priežastis gal nurodoma 10 e. — 10*Jei geležis*... Vulgatos prasmē : jei geležis atšipus, žmogus vēl turi ją su dideliu vargu galąsti, ir savo pastangomis įgija išminties. — 11*Jei žaltys*... Žaltys /angis/ gelia tylomis, taip pat daro apkalbētojas. — *Įgelia... neužžavētas.* Jei žavētojas neužžavi žalčio, tai tas gali įgelti jį patį, ir tuomet brangiai atsieina žavētojui jo neatsargumas. Apie žavētojus plg Ps 57.5.6.

12*Ištarti*... Plg Pat 10, 32 ; 12, 13 ir k. — 14*Žmogus nežino*... Plg aug 3, 22 ; 6, 12. — 15*Paikojo*... Paikojo vargas neturi gerų pasēkų, tik jį išvargina, nes jis gali paklysti ir geriausiai žinomame kelyje. — 16*Vaikas* : išmintingumu arba amžiumi ; tuomet jo vietoje valdo kiti, darydami daug pikta. Vienas tokių blogumų tuojau nurodomas ; tai lēbavimas nuo pat ryto, kas visuomet buvo laikoma didžiausiu nesusivaldymu, patvirkimo ženklu. Plg Ješ 5, 11. — 17*Kilnus žmogus* : augštos kilmēs ir pilnas gerų jausmų. — 18*Dēl rankų*... Pavyzdžiais paimtais iš griūnančių namų vaizdnojama stovis blogai valdomos karalystēs. — 19*Pasi-*

19Pasismaginimui keliama puotos,
vynas linksmina gyvenimą,
o pinigas patieka viską.
20Net nė mintyje nekeik karaliaus,
ir savo kambario slėpynėje nekeik didiko :
Nes dangaus paukščiai nuneš balsą,
ir sparnuotieji paskelbs, kas bus pasakyta
11. 1Mesk savo duoną ant vandens paviršio,
nes po daugelio dienų tu vėl ją rasi.
2Pasidaryk septynias ar aštuonias dalis,
nes tu nežinai, koki nelaimė gali atsitikti žemėje.
3Jei debesys pilni, jie duoda lietaus ant žemės ;
o medis, jei jis virsta į pietus ar į šiaurę,
kur jis krito, ten jis guli.
4Kas žiūri vėjo, niekados nesėja,
ir kas stebi debesis, tas niekuomet nepjaus.
5Kaip tu nežinai, kuriuo keliu gyvybės dvelkimas įeina į kaulus
nėščios moteriškės įsčioje,
taip tu nežinai, kaip veikia Dievas, kurs visa padaro.
6Sėk savo sėklą nuo pat ryto,
ir nė vakare neduok poilsio savo rankai.
Nes tu nežinai, šita ar ana geriau pasiseks,
ar gal bus lygiai gera viena ir kita.

---

smaginimui... Aprašoma padykusiųjų protavimas neišmintingo karaliaus rūmuose. Pasilinksminimui jie kelia pokylių, ir vynas daro jų gyvenimą džiaugsmingą, ir pinigai visam kam tinka /už pinigus visako gaunama/. — Šalis, namai, puotos čia /16-19/ gal tik poetiniai simboliai, kuriais vaizduojama ir plakama visoks dykinėjimas, lyg kad būtų pasakyta : vargas žmogui, kurio sieloje visi polinkiai, kaip karalystės valdovai, pasidavę ne darbui ir susilaikymui, bet tinginystės ir kūno pasimėgimams. — 20*Net nė mintyje...* Nežiūrint viso matomo patvirkimo, nereikia pasiduoti nekantrybei, garsiai dejuoti, nes tai pavojinga pačiam dejuojančiam. — *Dangaus paukščiai...* Ta pati mintis, koki išreikšta žodžiais : ir sienos turi ausis

11. 1*Mesk savo duoną...* Reikia geradaryti ir tuomet, kada neturi vilties, jog susilauksi gerų vaisių iš savo gerų darbų, palikdamas jų pasėkas tvarkyti Dievui, kurs kiekvienam dalykui yra paskyręs savo laiką. Kuomet tas laikas/ šiame ar kitame gyvenime/ ateis, pasirodys, kad vargas veltui nežuvo. — *Ant vandens paviršio.* Ploni sausi Žydų duonos kepalėliai neskęsdami galėjo plaukti vandens paviršiu. — 2*Septynias ar...* Daug. — *Nežinai, koki nelaimė...* Tu gali tikėtis, kad tau ar kitiems nelaimės metu /šiame gyvenime/ bus naudinga, ką gera darai kitiems. Arba : tu nežinai, koki vieša nelaimė gali atimti iš tavęs paties tavo gėrybes, todėl gausiai jas dalink, kolei jos tavo, kolei jos neatimtos

3*Jei debesys...* Debesų tirštumas ir kurion pusėn vėjas nugriaus medį tai tie dalykai, kurių žmogus visai nežino ir kurie nė kiek nepareina nuo jo valios. Minėdamas pargriuvusį medį, Pamokslininkas neturi galvoje žmogaus mirties ; bet jo žodžiai dažnai jai pritaikomi, kad įrodžius, jog mes amžinai pasiliksime tokiame stovyje, kokiame mirtis mus ras. — 4*Kas žiūri...* Nežiūrėk į vėją ir į debesis taip, lyg kad jie galėtų būti tavo valdžioje ; kitaip tu niekuomet nesėsi ir nepjausi, ir visoks naudingas darbas pasiliaus. — 5*Kaip tu nežinai...* Plg Jono 3, 8. — *Įeina į kaulus...* Plg Ijobo 10, 11 ; Ps 138, 13-16. — 6*Sėk savo sėklą...* Kaip mums nežinomi gamtos įstatai, taip mums uždengta, ką Dievas nori jais pasiekti. Todėl mums nereikia perdaug bailiai tais dalykais rūpintis, bet turime juos palikti Dievo apvaizdai,

[7]Miela yra šviesa ir malonu akims
matyti saulę.
[8]Berods, jei kas gyventų daug metų,
tesilinksmina per juos visus,
Ir teatsimena, kad tamsūs laikai bus ilgi,
ir kas tik ateis, bus tuščia.
[9]Linksminkis, jaunikaiti, savo jaunystėje,
ir tegul būna linksma tavo širdis tavo jaunystės dienomis.
Eik, kur tave veda tavo širdis,
sek tą, kas patinka tavo akims,
bet žinok, kad Dievas dėl viso to pašauks tave į teismą.
[10]Pašalink rūpesčius iš savo širdies ir atstumk skausmą nuo savo
[kūno,
nes jaunystė ir juodi plaukai yra tuščias dalykas
12. [1]Ir atsimink savo Sutvėrėją savo jaunystės dienomis,
pirma negu ateis negeros dienos,
ir bus čia pat metai, apie kuriuos turėsi sakyti: man jie ne-
[patinka.
[2]Pirma negu aptems saulė, ir šviesa, ir mėnulis, ir žvaigždės,
ir vėl ateis debesys po lietaus;
[3]Kuomet pradeda drebėti namų sargai,
kuomet stiprūs vyrai susilenkia,
Ir dykinėja malėjos, nes jų skaičius sumažėjo,
ir tamsybė apsupa tuos, kurie žiūri pro langus,
ir užsidaroma durys nuo kelio,
[4]Kai susilpnėja girnų ūžimas,
ir paukščių čiulbėjimas susilpnėja,
visi giesmininkai liaujasi giedoję
[5]Kuomet jie bijo visų šlaitų,
ir baidosi kelyje;

---

tuotarpu gi sēti sēklą ir nesiliauti vakare, nes išdygs viena ar kita, arba abi draug. Rytą ir vakarą gal reikia suprasti apie jaunystę ir senatvę. — [8]*Tesilinksmina...* Būdamas darbštus, žmogus gali džiaugtis gyvenimu, bet neperžengti ribų, kurias stato dievobaimingumas; tatai gi padaryti padeda apsvarstymas pasaulio tuštybēs, atsiminimas Dievo teisējo /9 e/ ir sutverējo /12, 1/. — *Tamsūs laikai*: senatvē, mirtis. Plg Jono 9, 4

[9]*Linksminkis...* Kalbama apie dorą linksmybę. — *Bet žinok, kad...* Gyvenk ir linksminkis, bet taip, kad tau nereiktų bijoti Dievo teismo, kurs tikrai bus. — [10]*Rūpesčius*: apmaudą, visokį nekantrumą

12. [1]*Metai, apie kuriuos turēsi sakyti...* senatvē su visomis jos pasēkomis. — [2]*Pirma negu aptems saulē...* Pirma negu pradēs eiti silpnyn jausmai, visos sielos ir dvasios jēgos, ateis negalē ant negalēs, nepatogumas ant nepatogumo. Plg Ijobo 3, 9; Ješ 5, 30; Ez 32, 7.8 ir k. — Čia ir toliau duodama paveikslas senatvēs su visomis jos silpnybēmis. Tas aprašymas be padidinimo galima pavadinti vienu iš gražiausių, kokie kada nors buvo padaryti apie tą dalyką. Dauguma vaizdų paimta /3-6 e/ iš griūnančio rūmo, — [3]*Namų sargai*: rankos, kurios gina kūną. — *Stiprūs vyrai*: kojos, kurios visur nešioja kūną. — *Malējos*: dantys, kurių senatvēje nebedaug belieka ir kurių darbas palyginama su malimu. — *Pro langus*: akių dirksnius. — *Užsidaroma durys nuo kelio*: lūpas, kurios dantims iškritus linksta į vidų. — [4]*Girnų*: burnos. — *Ūžimas*: žmogaus balsas. — *Ir paukščių čiulbējimas...* Senatvēje miegas nekietas, pabundama kai tik paukščiai pradeda čiulbēti. — *Giesmininkai*: ausys, kurios mēgdavo klausytis giesmių. — [5]*Bijo visų šlaitų...* Seniems sunku

Ir kai migdolas žydi,
ir skėriai vos pasivelka,
ir kaparis netenka skonio,
Nes žmogus eina į savo amžinybės namus,
ir raudotojai jau vaikščioja gatvėse;
6Pirma negu nutruks sidabrinė grandinaitė,
suduš auksinis puodelis,
ir suduš kibiras ant vandens,
šulinio tekinys kris į griovį,
7Ir dulkės sugrįš į žemę, iš kurios yra,
ir dvasia grįš atgal pas Dievą, kurs ją davė.
8Tuštybių tuštybė, tarė Pamokslininkas, ir visa tuštybė.
9Ir negana to, kad Pamokslininkas buvo išmintingas,
jis be to mokė žmones žinojimo;
daug jis buvo girdėjęs ir ištyręs,
ir sudėjo daug posakių.
10Pamokslininkas stengėsi rasti malonių pasakymų
ir parašė teisingai tikrus posakius.
11Išminčių žodžiai yra lyg akstinai,
ir kaip giliai įkaltos vinys yra surinktieji posakiai;
jie vieno ganytojo duodami.
12Daugiau negu tai, mano sūnau, nejieškok:
gaminti daug knygų nėra galo
ir daug pastangų vargina kūną.

---

vaikščioti, ypač gi eiti į kalną. Jie pasidaro bailūs ir mato pavojų net lygiame vieškelyje. — *Migdolas žydi.* Migdolas žydi baltais žiedais, dar žiemai nepasibaigus visai neturēdamas lapų. Su juo palyginama žila senio galva. — *Skēriai...* Vaizdas senių nerangumo. — *Kaparis.* Taip vadinama žolynas, kurs išmirkytas acte sužadina norą valgyti. Senam jis nebeturi vertēs. — *Amžinybēs namus*: kapą ir į mirusiųjų buveinę. — *Raudotojai.* Aliuzija į paprotį apraudoti mirusius; tą apeigą atlikdavo samdyti raudotojai ir raudotojos. Plg 2 Kron 35, 25; 9, 17 ir k. — [6]*Nutruks sidabrinē grandinaitē*: persiskirs siela su kūnu. Žmogaus gyvybē palyginama su auksine lempa, kabančia ant sidabrinēs grandinaitēs. Nutrūkstant grandinei ir sudūžtant lempai, baigiasi žmogaus gyvenimas. — *Ir suduš...* pirma negu suirs visas žmogaus kūno mekhanismas. — *Tekinys*: juo kaip svirtimi ir senovēje traukdavo vandens kibirą iš šulinio. — [7]*Dulkēs sugrįš...* Aiški aliuzija į 1 Moš 2, 7. — *Dvasia grįs atgal...* kad būtų teista, paskui gi amžinai gyventų su Dievu, ar būtų nustumta į amžiną prapultį /plg 14 e ir 11, 9/

Knygos epilogas

12, 9-14. *Epilogas*: *apie autorių ir jo knygas*: Epiloge primenama knygos turinys ir duodama vyriausioji žmogaus gyvenimo taisyklē

[8]*Tuštybiu...* Plg aug 1, 2. Apie knygos pabaigą keliama abejonių, ar ji to paties autoriaus parašyta, ar kito pridēta. Joje patvirtinama trumpais žodžiais tai, kas jau pačioje knygoje pasakyta, tik labiau pabrēžiant svarbiausią veikalo mintį ir tikslą. Nēra tikresnių nurodymų, kad ją parašē ne tas pats Pamokslininkas, kurs atsiliepia visame veikale ir taip pat čia save primena. — [9]*Jis be to...* Plg 3 Kar 4, 32. 33. — [11]*Išminčių žodžiai..* Pagyrimas visų kitų išmintingų mokytojų. — *Akstinai*: nes ragina žmones gera daryti. — *Vinys*: dēl savo rimtumo ir nuolatinio naudingumo. — *Jie vieno ganytojo*: vyriausiojo visų tautų ganytojo, Dievo. — [12]*Daugiau negu tai*: negu gudrus pamokymas tikros išminties. — *Sūnau*: kurs skaitai šituos išminties įsakymus. — *Nejieškok*: kas virš to, tu saugokis. — *Knygų*: niekuomet nebūtų galo, jei kas norētų visa pasakyti ar parašyti. — [12]*Nes tai*: bijoti Dievo ir

[13]Visako pasiklausius ta yra pabaiga:
B i j o k D i e v o i r s e r g ė k j o į s a k y m u s;
n e s t a i y r a v i s a s ž m o g u s.
[14]Nes visus dalykus Dievas pašauks į teismą:
visa, kas tik yra uždengta, ar tai gera ar negera

laikytis jo įsakymų. — *Visas žmogus*: taip žmogus atliks visas savo prievoles Dievo atžvilgiu ir gerai sutvarkys savo paties gyvenimą. — [14]*Visa, kas*... Dievo teisme visos paslaptys išeis aikštėn

GIESMIŲ GIESMĖ

Įvadas

1. Ebr tekste knygos vardas yra S a l i a m o n o G i e s m i ų G i e s m ė, Ebr *šir hašširim ašer liŠelomoh.* Žodžiais «Giesmių Giesmė» pasakoma, kad tai yra giesmė, viršijanti savo verte visas kitas Sen Testamento giesmes, taip pat kaip panašūs pasakymai : tarnų tarnas /1 Moš 9,25/ reiškia žemiausį tarną, dangų dangus /3 Kar 8,27/ augščiausią dangų, tuštybių tuštybė /Pam 1, 1/ tikriausią tuštybę, kunigaikščių kunigaikštis /Dan 8,27/ vyriausį kunigaikštį, karalių karalius, viešpačių Viešpats — galingiausį karalių, Viešpatį ir tt

Pavadinimas knygos giesme rodo, kai tai poetinis ir lyrinis veikalas, nes Ebr ž *šir* vadinama šv Knygose lyrinė poezija. Išreiškiama joje sielos jausmai ne vieno, bet dviejų asmenų ir tuo būdu pasidaro dialogai. Įvedama dar ir kiti retkarčiais atsiliepią asmenys, yra šioki toki akcija ir tarpai tarp atskirų dalių, bet visa tai anaiptol nepadaro iš Giesmių Giesmės dramos tikra to žodžio prasme ; ji pasilieka dialoguota, lyrinė, tarsi iš atskirų scenų /neilgų poemų/ susidedanti giesmė

Kaip parodo pats knygos vardas, yra tai *viena* giesmė, o ne rinkinys atskirų, įvairiose aplinkybėse sudėtų dainų, kuriose kalbama apie meilę. Visoje Giesmių Giesmėje tas pats turinys nuo pradžios iki galui, tie patys asmenys, tie patys išsireiškimai, kurie pasikartoja lyg kokie šūkiai visame veikalėlyje ir riša jo dalis į vieną

2. Ebr knygos antraštėje dar pasakoma, kad jos autorius buvęs Saliamonas. Seniausis Žydų padavimas laikė Giesmių Giesmę to garsiausio Išrinktosios tautos karaliaus veikalu. Jame pačiame nurodoma nemaža dalykų lyg ir patvirtinančių tą seniausią visų įsitikinimą

Gražus G Giesmės stilius, tyra Ebrajų kalba primena senus Žydų literatūros žydėjimo laikus. Ji labai pritinka Saliamonui, tarsi paveldėjusiam po Dovîdo kartu su karališkuoju vainiku taip pat supratimą ateisiančio Mesijo ir jo karalystės, o drauge ir mokėjimą dailiausiai išreikšti kilniausias mintis. Paminėjimas trumpame veikalėlyje net devyniolikos atskirų žolynų ir penkiolikos gyvulių, taip pat sakyte sako, kad jis parašytas to paties Saliamono, kurs taip mėgęs gamtos dalykus ir esąs rašęs, anot padavimo, apie visus augalus, pradedant Libano kedru ir baigiant menkučiu isopu /plg 3 Kar 4,32.../

Katalikų Eklesija, nedarydama kurio nors ypatingo nutarimo apie Giesmių Giesmės autorių, iki paskutinių laikų, bendrai imant, laikėsi tradicinės nuomonės, kad G Giesmę parašęs Saliamonas. Šiandien tačiau vis daugiau ir katalikų Šv Rašto tyrinėtojų pasisako prieš tą tradicinę nuomonę. Visų pirma nelaikoma tikru autoriaus vardo knygos antraštėje. Kad tas vardas ir yra Ebr tekste, bet jo visai nėra nei Vulgatoje, nei daugelyje kitų vertimų ; matomai tų vertimų autoriai neradę jo savo originaliniuose egzemplioriuose, kuriuos jie vertė. Daili ebr G Giesmės kalba dar neįrodo, kad knyga buvo parašyta Saliamono laikais. Nes G giesmėje vis tiek yra netaip jau maža vėlesnių laikų įtakos žymių, du ar trys persiški žodžiai, virš dešimties aramaiškų žodžių, septynetas aramaiškų neologismų, kele-

tas išsireiškimų ar žodžių, sutinkamų neoebraiškoje kalboje ir dar kitų sutinkamų tik vėlesnių laikų ebr kalboje, nekalbant jau apie sintaksės ypatybes, liudijančias apie kalbos išsivystymą

Visos šitos žymės įsigalėjo ebr kalboje tik po žydų grįžimo iš Babelės nelaisvės ; anksčiau jų nebuvo

Ebr kalba ypač šiais vėliausiais laikais yra pakankamai ištirta, kad žodyno ir sintaksės skirtumai tarp klasikinės epokos veikalų ir veikalų atsiradusių po Babelės nelaisvės, tos kalbos žinovui tiesiog krenta į akis. Vienas tat iš geriausių ebraistų /Tėv Joüon/ ne be pagrindo daro tokią labai atsargią išvadą : « Esant G Giesmėje daugeliui vėlesnės kalbos žymių, mes galime daryti su dideliu tiespanašumu išvadą, kad G Giesmė nebuvo parašyta prieš Babelės nelaisvę », kad todėl jos autorius tikrai nebuvo karalius Saliamonas, nors taip pat nič nieko negalima pasakyti, kas jis buvo. Iš knygos turinio tačiau galima suprasti, kad jis turėjo būti labai dievobaimingas Žydas, labai gerai susipažinęs su Šv Raštu, kurs savo veikalu norėjo pasitarnauti vienu kartu dvasiniams ir tautiniams savo viengenčių reikalams, nurodant jiems intimiausio aspekto atžvilgiu jų tautos santykius su Jahve

3. G Giesmės turinys liečia savo tiesiogine prasme karščiausios meilės jausmus ir santykius tarp dviejų asmenų, tarp dviejų sužadėtinių, kurių vienas vadinamas Saliamonu, kita — Sulamiete. Be tų dviejų vardų tie asmenys dažnai gauna kitokius pavadinimus : karaliaus, mylimojo, prietelio, brolio, sužadėtinės, mylimosios, sesers. — Juodu, vienas kito išsiilgę, trokšta pasimatyti, labai nori būti kartu, džiaugiasi bendra laime, giria vienas kito gražumą : persiskyrę vėl vienas kito ješko ir vėl vienas kitą randa, kad dar labiau suartėtų

Bet kas tikrumoje yra tie G Giesmės asmenys ir apie kokią meilę čia kalbama ? Atsakymai į tuos klausimus nuo seniausių laikų duodami labai nevienodi. Jie pareina nuo to, kokia prasme imama G Giesmės žodžiai

Žiūrint paprastos žodžių prasmės, gali rodytis, kad ta G Giesmė yra tik pasaulinė /profani/ meilės giesmė su labai ryškiomis, Rytų šalies žmonėms nuosavomis, spalvomis ir tik jų vienų vartojamu išsireiškimo būdu, kad toje giesmėje nėra jokios augštesnės idėjos, o tik prigimtinė sužadėtinių ar moterystėje esančių žmonių savitarpinė meilė

Bet ar tokio turinio giesmė galėjo būti Dievo įkvėptas veikalas, ar ji tiko būti šventos knygos objektas ? Jei į panašią sužadėtinių meilę pažvelgsime kaip į naturaliai gražų dalyką, sutinkantį su Dievo valia, taip sakant, idealią meilę, nuo kurios būtų pašalinta visa, kas reiktų laikyti nekukliu, nemoraliu, tai gal ir tokia tema veikalas galėtų būti taip pat įterptas į šventų knygų skaičių. Juk tikrumoje ne vienoje šv Rašto vietoje kalbama taip pat ir apie meilę, apie moterystę /sakysim Tob 6, 16-18 ; 8 ; 1-9 : Pam 9, 9 : Sir 9, 1-9 : 25, 13-26.27 : 36, 21 ir k/, kur yra keliama aikštėn ir pabrėžiama dorovinis tikslas, kurs susideda iš to, kad būtų perspėjama prieš pikta ir paraginama į tai, kas gera

Lyginant tačiau su kitomis biblinėmis vietomis ir žiūrint žydų ir seniausio krikščionijos padavimo paaiškėja su visu tikrumu, kad G Giesmėje matyta be palyginimo kilnesnę prasmę, negu paprastą dviejų sužadėtinių meilę

Reikia visų pirma atsiminti, kad G Giesmė buvo skiriama Sen Testamento skaitytojams ir klausytojams. Jiems buvo pakankamai gerai žinomas dalykas, kad daugelyje Šv Rašto vietų, ypač Pranašuose, kilnūs ir artimi santykiai Dievo su jo išrinktąja vienatine tauta, vaizduojama dvasinės moterystės paveikslais. Dievas pranašams yra dvasinis jo iš visų tautų vienatinės pasirinktos Žydų tautos — sužadėtinės vyras /Ješ 54, 4...

62, 4.50 : Oš 2, 4-9.18 ir k/. Ištikimoje meilėje jis yra atsidavęs Israėliui /Ješ 54, 6.7 ; Jer 31/. Sužadėtinių ir moterystės santykiai yra ypač tiksliai ir išsamiai aprašomi Ez 16 sk. Daugelyje vietų, kuriose sutinkama dvasinės moterystės paveikslas, jis tarnauja ne tik kaip pripuolamas kalbos pagražinimas, bet moterystės gyvenimas savo įvairiomis fazėmis tam panaudojamas, kad arčiau nušviestų pasikeitimų pilnuose Israėlio likimuose dieviškojo Sužadėtinio meilę savo sužadėtinei tautai. Taip pranašuose yra kalbama apie jaunų dienų meilę, apie tarpusavį pasikeitimą dovanomis, apie pavydžią išimtiną meilę, apie džiaugsmą būti drauge, apie tarpusavį stebėjimą vieno kito grožio, apie persiskyrimo ir apleidimo skausmą, apie laimę nešantį naują pasimatymą

Kadangi tais minčių vingiais taip dažnai ir taip išsamiai užsiima pranašai, tai nereikia stebėtis, kad tai Israėlaičiams įprastai alegorijai buvo paskirta net visa nedidelė knygelė. Tai mes randama Giesmių Giesmėje. Kadangi Pranašams teko kelti aikštėn labiau neištikimybę ir palinkimą prie svetmoterystės tautos sužadėtinės, kuri ypač pasireiškė pasidavimu stabmeldžių dievaičių garbinimui, tai Giesmių Giesmė labiau pabrėžia idealiąją dvasinės moterystės ryšio pusę, kaip ji pagal Dievo numatytą planą būtų turėjusi pasireikšti, žinoma, neaplenkiant ir istorinės tikrenybės persiskyrimo ir žalos po švelniu nurodymu kaltės sužadėtinės /plg 1, 5... 2, 15-17 ; 3, 1-4 ; 5, 2-7/

Atsakymai į tuos klausimus nuo seniausių laikų duodami labai nevienodi. Jie pareina nuo to, kokia prasme imama G Giesmės žodžiai

Vieni pripažįsta G Giesmei tikrąją žodinę /istorinę/ prasmę ir mato joje išgirtą tik karštą kūnišką meilę dviejų asmenų, norinčių susijungti moterystės ryšiais. Taip bandė jau gilioje senovėje aiškinti kaikurie Žydai, kurių tačiau bandymai nerado jokio pritarimo ir buvo visumos atmesti, nes jei Giesmių Giesmės turinys būtų buvęs tik pasaulietiškas, prafanus, tai ji nebūtų galėjusi patekti į šventų knygų kanoną. Krikščionių tarpe pirmas Teodoras iš Mopsuestos pareiškė nuomonę, kad G Giesmė sudėta pagirti ir pagerbti moterystę Saliamono su Egipto Paraono dukterimi : bet ta jojo nuomonė buvo papeikta ir atmesta Visuotiniame Eklesijos Susirinkime Konstantinopolyje /553 m/. Tuos senovės aiškintojus seka vėlesniųjų laikų racionalistai, tarp savęs nesutikdami, be galo įvairindami Giesmės asmenų vardus ir visuomeninį jų stovį, o taip pat jų skaičių

Kiti aiškindami Giesmių Giesmę, kad ir supranta ją žodine prasme apie Saliamoną ir jo sužadėtinę, bet tuojau priduria, kad čia išgirta Saliamono ir Paraono dukters meilė tai tik figūra mistinės moterystės tarp Kristaus ir jo Eklesijos. Toks aiškinimas nėra taip labai peiktinas, kaip pirmasis, bet ir jis neatrodo, kad būtų tikras. Nors pats Saliamonas teisingai laikoma figūra tikriausio ramybės karaliaus Jėzaus Kristaus, bet Naujajame Testamente nerandama jokių patvirtinimų, kad jo moterystė su Paraono dukterimi būtų buvusi figūra Išganytojo, susivienijusio su Eklesija. Be to, jokiu būdu negalima visos giesmės suprasti žodine prasme apie Saliamoną ir kurią ncrs iš jo sužadėtinių. Juk imant dalyką taip, kaip istorija reikalauja, negalima sau įsivaizduoti, kad Saliamono sužadėtinė būtų galėjusi draug ir vynuogyno sergėtoja būti, ir džiaugtis karaliaus meile jo rūmuose, ir ganyti draug su juo bandą, ir ieškoti jo pati viena nakčia gatvėse, klausinėtis miesto sargų apie mylimąjį, būti jų mušama, apiplėšiama ir tt. O jei negalima G Giesmės suprasti žodine prasme apie minėtuosius žemiškus asmenis, tai nėra ir kuo paremti ir dvasinės prasmės

Vienatinis priimtinas G Giesmės aiškinimas yra tų, kurie laiko ją visą a l e g o r i j a. Pakildami augščiau už paprastą atskirų žodžių prasmę, taip kaip reikalauja alegorija /nuo gr ž allo ir agoreuo, todėl sakymas vieno

dalyko, kad būtų suprasta kitas/, jie nepripažįsta, kad G Giesmėje būtų kalbama apie istorijos atsitikimą : jiems Saliamono ir Sulamietės moterystė tiktai figūra, kuria vaizduojama dorinė augštesnės tvarkos tiesa, gaubtė dengianti didžią ir gilią paslaptį, garbingas apdaras papuošti dangiškai idėjai. — Tarp kitko jau ir pats sužadėtinės vardas Sulamietė, padarytas iš Saliamono vardo, parodo, kad vienas ir kitas reikia suprasti žiūrint etimologijos. Visai analoginių pavyzdžių ir palyginimų galima rasti labai daug kaip Sen, taip ir Nauj Testamente. Dažnai Žydų tauta vaizduojama Šv Rašte kaip Viešpaties moteris ar sužadėtinė, taip pat kaip motina ar mergaitė ; į atstojimą nuo Viešpaties žiūrima kaip į neištikimybę moterystei ir kaip į palestuvystę. Viešpats vadinama Dievas pavydus, kurs graso persiskyrimu savo neištikimai mistinei moteriai /žr 2 Moš 34, 15 : 3 Moš 20, 5.66 4 Moš 15, 39 : Ješ 50, 1 : 54, 6 : Jer 3, 1... Ez 15. 16 : Oš 2, 19.20 ir k/. 44 Psalmėje išreikšta tik trumpai ta pati mintis, ką ir G Giesmėje, pasinaudojant tomis pačiomis figūromis. Nauj Testamente Jėzui Kristui taip pat aiškiai duodama Sužadėtinio vardas, o Eklesija vadinama jo Sužadėtine /plg Mt 9, 15 : 22, 2... 25, 1... Jo 3, 29 : 2 Kor 11, 12 : Apr 19, 9 : 21, 2.9 ir k

4. Alegoriško G Giesmės aiškinimo laikėsi seniausi Žydų sinagoga ir šv Eklesijos tėvai, tebesilaiko gi kone visi katalikų egzegetai. Bet nors taip sutartinai žiūrima į Giesmių Giesmę kaip į alegoriją, tačiau jos prasmė išreiškiama toli gražu nevienaip. Žydų aiškintojai randa G Giesmėje išreikštus Dievo santykius su Sen Testamento sinagoga, nes Viešpaties atsinešimas į išrinktąją tautą buvo aprašoma kaip moterystės ryšis, ir žmonių padarytas įžeidimas tų santykių buvo lyginamas svetmoterystei. Krikščionių gi pažiūra G Giesmėje norėta parodyti pilniausiame išsivystyme Dievo meilė atpirktosios žmonijos atžvilgiu. Taigi sekant katalikų aiškintojais, reikia joje matyti gražiausią visa viršijančią giesmę apie Kristaus susižadėjimą su Nauj Testamento Eklesija, kuri išdygo ir išaugo iš sinagogos šaknies /Ješ 60, 3... Rom 11, 16/ kaip nauja Jerusalė /Gal 4, 23.26.27/. — Tai nuomonei visai nepriešinga, kad G Giesmė kaikurių /Orig, Grig-Nis ir k/ aiškinama taip pat apie susivienijimą kiekvienos šventos sielos su Kristumi, arba apie artimiausį susivienijimą švenč Panos su jos dieviškuoju Sūnumi : ne kad G Giesmė turėtų trejopą prasmę, bet dėlto kad susivienijimas Kristaus su Eklesija yra pagrindas ir paveizdas susivienijimui Išganytojo su jo nekalčiausia Motina ir /netaip tobulam/ jo susivienijimui su kiekviena teisia siela /šv Bern/

Žinant G Giesmės prasmę ir vyriausią mintį, galima ją visą paskirstyti į šias tarsi scenas : 1. Pritardamas Sužadėtinės troškimui, Sužadėtinis lanko ją ir palinksmina /1,1-2,7/. 2. Antras aplankymas Sužadėtinės ir pakvietimas jos į darbą /2,8-17/. 3. Sužadėtinė ješko savo mylimojo /3, 1-5/. 4. Susižadėjimas /3,6-5,1/. 5. Sužadėtinė kviečiama kentėti dėl Kristaus dar karščiau ir įsigyja ypatingą Sužadėtinio malonę /5,2-6,8/. 6. Švento susivienijimo vaisiai /6,9-8,4/. 7. Meilė, apvainikuota danguje /8,5-14/

Arčiau į G Giesmę įsižiūrėjus galima joje atskirti, be antraštės ir prologo /1,1-4/, septynias poemas arba tris dialogus ir keturis monologus, su devyniais tarp jų išmėtytais pavieniais kupletais. Būtent : I. Pirmas sužadėtinio ir sužadėtinės dialogas, 1,5-2,7 ; II. Pirmas sužadėtinės monologas, 2,8-3,5, su įterptais į jį kupletais, 2,15.16.17 ; III. Pirmas sužadėtinio monologas 4,1-5,1, su jam priklausančiu kupletu : dūmų srovelė, 3,6. Saliamono nešykla, 3,7.8. Saliamono guolis, 3,9-11 ir miros kalnas, 4,6 ; IV. Antras sužadėtinės monologas, 5,2-6,3 ; V. Antras sužadėtinio monologas, 6,4-12 ; VI. Khoro, sužadėtinės ir sužadėtinio dialogas. 7,1-14 ; VII. Paskutinis abiejų sužadėtinių dialogas, 8,1-7 ir kupletai : sodų gyventoja, 8,13.14. /8/ dvi mįslės : mažoji sesuo, 8,8-10 ; /9/ Saliamono vynuogynas, 8,11-12

G Giesmės turinys : 1,1. Knygos antraštė. *Dvasinės moterystės meilė tarp Dievo ir Israëlio* : 1,2-4. Troškimas dieviškos meilės. — 1,5.6. Pažvelgimas atgal ir persiskyrimo dienos. — 1,7.8. Ieškant netektos prietelystės. — 1,9-16. Atgautas bendravimas. — 2,1-3. Mylinčios pagarbos žodžiai. — 2, 4-7. Pilnas meilės pasiekimas. — *Įžengimas į Žadėtąją žemę* : 2,8-14. Pakvietimas. — 2,15-17. Ištikimybė sandorai pavojuje. — 3, 1-5. Neištikimybė ir grėžtis. — *Džiaugsmingas pasidavimas Dievui šventyklos pašventinimo metu* : 3, 6-11. Šventyklos pašventinimas. — 4,1-7. Sužadėtinio garbės giesmė. — 4, 8-11. Pakvietimas į meilų bendravimą. — 4,12-15. Ypatingumas tarpusavės meilės. — 4,16-5,1. Švento moterystės ryšio laimė. — *Linksmas grįžimas po skaudaus persiskyrimo* : 5,2-4. Nepilna meilė. — 5,6.7. Gailestis ir gana darymas. — 5,8-16. Pasiilgimo liga. — 6,1-3. Palaimintas naujas pasimatymas. — 6,4-7. Laimė atnaujinto susivienijimo su Dievu. — 6,8-10. Viena mylimiausioji. — *Augštas Israëlio pašaukimas* : 6,11-7,10. Šventa tarnyba šventykloje. — 7,11-8,4. Mylintis troškimas. — *Įspėjimas ir prisiektinas maldavimas* : 8,5. Laisva išrinkimo malonės dovana. — 8,6.7. Meilės savybės. — 8,8-10. Dievas vienatinė gėrybė. — 8,11-14. Dievas augščiausi gėrybė

5. Kuo vadovavosi ir ką norėjo pasiekti autorius, sudėdamas G Giesmę ? Ar jis norėjo apreikšti naują nežinomą tiesą, ar tik šv Dvasios paskatintas poetiškai išreiškė jau žinomą ? Iš pačios G Giesmės negalima įrodyti, kad jos sudėjėjui būtų buvę Dievo apreikšta naujų ir nežinomų dalykų. Ypač trys tiesos jo išreiškiamos : mesijinė ramybė, visas tautas apimąs Eklesijos išsiplėtimas ir Kristaus susižadėjimas su Eklesija. Kad Mesijo karalystė turėjo būti ramybės karalystė, tai knygos autorius turėjo žinoti, nes jis paminėjo Saliamoną, kurs buvo figūra ramybės Kunigaikščio /1 Kron 22,9 : plg Žyd 1, 5 : Ps 71/ ; apie būsimą teokratijos išsiplėtimą tarp visų tautų galėjo jį pamokyti kad ir Dovîdo psalmės /Ps 2, 109, 21, 17/ ; susižadėjimo idėjai jis galėjo rasti gana figūrų Sen Testamente

6. Dieviška G Giesmės kilmė ir jos kanoninė vertė neabejotina. Dievo įkvėptu veikalu ir šv Rašto dalimi ją laikė visuomet Žydų sinagoga ir katalikų Eklesija. Žydų tikėjimą karštais žodžiais išreiškė garsus Akiba : Saugok Dieve, niekados žmogus nesiginčijo, kad G Giesmė šventa knyga, nes visas amžių bėgis negali lygintis su ta diena, kurią G Giesmė buvo duota Israëliui. Visi hagiografai šventi, bet G Giesmė švenčiausi ». Seniausį Eklesijos padavimo liudijimą randame išreikštą Teodoreto žodžiuose : « Šv tėvai priėmė G Giesmę į šventų knygų skaičių : daugelis iš senųjų ją aiškino, o kurie visos neaiškino, jos žodžiais papuošė savo knygas... Trumpai sakant, visi paliudija, kad ta knyga dvasinė /alegoriškai aiškintina/

Nors G Giesmė vienas iš gražiausių poetinio meno išdavinių, bet jos vaizdai, aprašymai, palyginimai ypač mūsų laikų skaitytojui, neapsipratusiam su rytiečių išsireiškimo būdais, gali pasirodyti perdaug skaidrūs, net piktinantys, ir teisingi pasilieka Origeno žodžiai : « Įspėju ir duodu patarimą kiekvienam, kas dar nėra laisvas nuo kūno ir kraujo varginimų ir nesišalina nuo kūniškų prigimties jausmų, visai neskaityti šitos knygelės ir to, kas joje sakoma ». G Giesmė parašyta ne žemiškoms kūno jausmų apgalėtoms sieloms ir todėl neturėtų rastis kiekvienose be skirtumo rankose ir po kiekvieno akių. Visoje G Giesmėje ir atskirose jos smulkmenose pilna nesuteptos nekaltybės, švento rimtumo : nėra joje nieko, kas nebūtų verta Dievo Dvasios : bet tik sielos nesuteptos, prakilnios, šventos, randa joje tikrai dvasinių gėrių ir pasinaudoja ja padidinti savo meilei Dievo atžvilgiu

SALIAMONO GIESMIŲ GIESMĖ

kuri ebraikai vadinama Šir Hašširim

1. [1]Tepabučiuoja jis mane savo burnos pabučiavimu ;
nes tavo meilė geresnė už vyną.
[2]Jis kvepi geriausiais tepalais.
Tavo vardas išlietas aliejus ;
todėl mergaitės myli tave.

G G prologas 1, 1-4. Giesmių Giesmė prasideda prologu, kurs sudaro įžangą į pirmąją Giesmės *poemą*, ir kurio pirmi žodžiai yra Sužieduotinės, Eklesijos, žodžiai. Ji, kalbėdama savo ir savo palydovių Jerusalės dukterų vardu, reiškia karštą troškimą, kad dieviškasis Sužadėtinis, Kristus, pasirodytų /1-4/

1. [1]*Tepabučiuoja jis mane.* Taip kalba ne Paraono duktė, kurią karalius Saliamonas vedė moterystėn, ne kuri nors šiaip jau mergaitė iš tautos, laukianti mylimojo, bet palydovių apstota Alegorinė Sužadėtinė, Eklesija. Ji, priešingai priimtam Žyduose ir kitose tautose papročiui, atsiliepia pirma, nekalbinama Sužadėtinio /plg žem 8, 8... Teis 14, 7/... Čia ir visoje giesmėje jos troškimai, žiūrint pačių žodžių, karštesni ir ji rodosi labiau jo ieškanti nekaip jis josios. Tai tinka alegorinei Sužadėtinei. — Eklesija juk yra labiausia reikalinga Dievo pagalbos ; bet tai svetima žmonių papročiams, kurie reikalauja, kad mergaitės lauktų meilės žodžių ir pasirodytų turinčios daugiau drovos. Ūmus perėjimas pačioje pradžioje nuo trečio asmens į antrąjį /1.3 e/, nurodąs troškimo didumą, žemiškoje meilėje kone visai neišaiškinamas, nes Sužadėtinis tuo tarpu nematomas ; jo pasirodymas minimas tik 8 e. Bet kalbant Eklesijai, ta permaina visai suprantama : ji parodo, kad tas, kurs Sužadėtinei ir jos palydovėms tą valandą nematomas, Kristus, lygiai girdi jos žodžius, kaip kad čia pat būtų. Savo Sužadėtinio vardo alegorinė Sužadėtinė nepasako, nors ji be abejonės nori, kad jos žodžiai būtų suprantami jos palydovėms ; nes taip geriau išreiškiamas meilės karštumas : tokiai meilei, einančiai paskui savo troškimą, rodosi, kad, kur tik ji kreipiasi, tenai mato, ko geidžia, ir kad visi tą pat jaučia savyje, ką ir ji, ir todėl be pasakymo žino, kursai yra jos troškimų dalykas. Pagaliau argi Eklesijos mylimiausis Sužadėtinis ne vienatinis ir argi galėtų kas nors turėti apie jį abejonę ir be įvardijimo ? — *Savo burnos pabučiavimu.* Ebr t : savo burnos pabučiavimais. « Eklesija trokšta savo Sužadėtinio pabučiavimų ; bet tie bučiavimai ir kiti meilės ženklai G G knygoje yra lyg kokios spalvos, kuriomis vaizduojama dieviški dalykai » /Grig-Nis/. « Būtų labai paikas, sako Grigalis Did, kas taip įsižiūrėtų į pačias paveikslo spalvas, kad nebematytų nupieštojo dalyko... /Šv Rašto/ žodžiai taip pridengia dvasią, kaip šiaudai grūdus ; bet galvijų dalykas ėsti šiaudus, žmonių gi naudotis grūdais ». Taigi melsdama čia pabučiavimų alegorinė Sužadėtinė nori, kad Dievo meilė pripildytų jos sielą, nes taip nužengs į ją Viešpaties ramybė /plg žem 8, 10 ; Jo 20, 21-23/. Toks karštas troškimas labai pritinka Sen Sandoros Eklesijai, ištikimai Sinagogai, kuri savo teisiųjų burna nuolat maldavo artesnio susijungimo su Dievu. Ją mato kalbančią G Giesmės knygoje senovės ir vėlesnių laikų Žydai aiškintojai. Ji, anot kaikurių Eklesijos tėvų ir rašytojų, atsiliepianti bent knygos pradžioje. Į jos burną Origenas deda tokiuos žodžius : « Iki

[3]Trauk mane paskui save ; mes bėgsime
į tavo tepalų kvapą.
Karalius įsivedė mane į savo kambarius.
Mes džiaugsimės ir linksminsimės tavimi,
atsimindamos tavo meilę, geresnę už vyną.
Tiesieji myli tave.
[4]Aš juoda, bet graži, Jerusalės dukterys,
kaip Kedaro padangtės, kaip Saliamono dangalai.
[5]Nežiūrėkite į mane, kad aš tamsiaveidė,
nes mane nudegė saulė.

---

kolei siuntinēs man mano Sužadētinis pabučiavimų per Mošę, pabučiavimų per pranašus ? Aš trokštu jo paties burnos palietimo. Tegul jis pats ateina ; tegul jis pats nužengia ! » Daugelis mano, kad Sužadētinēs žodžiais meldžiasi tokie tikri Žydai kaip Simeonas ir Ona, kaip Zakarijas, Elžbieta, Jonas Krikštytojas, kaip Marija ir Juozapas ; jie sako, Sužadētinē esanti ištikima ir išrinkta Dievo banda, kuri ir trokšta dar neatējusio Kristaus Ganytojo ir su džiaugsmu priima jau atējusį ; ji esanti ta Sinagoga, iš kurios gimę apaštalai buvo Eklesijos pagrindas ir šulai, yra draug ir /pradinē/ Eklesija ir gali jos vardu vadintis, nes yra abiejų sandorų slenkstyje. Galima dar manyti, kad įkvēptas autorius turējo galvoje tik tą Sinagogą, kuri yra jau pavirtusi į Nauj Testamento Kristaus Eklesiją, trokštančią nebe žadētojo Atpirkējo, bet atsiųstojo ir tik laikinai su ja neesančio ; todēl ji maldauja ne jo atējimo, ne vieno tarsi pirmutinio pabučiavimo, bet jau įprastų sau Dievo-Žmogaus pabučiavimų. Ji Sužadētinio jau išrinkta, jo prietelē, jo gražuolē, jo balandēlē, bet dar su juo iškilmingai nesužadēta ir jo neverta, atsiliepia į dieviškąjį prietelį. (Sužadētinēs vardą ji gaus tik toliau po susižadējimo apeigų). — *Tavo meilē.* Ebr t žodis *Dodim,* reiškia m y l ē j i m ą, lot a m o r e s. Plg Ez 16, 8 ; Pat 7, 18. — *Geresnē už vyną,* t y, daugiau verta, kaip visi žemēs gēriai. Teisinga meilē palyginama su vynu, nes ir ji nugirdo kaip vynas. Jēzaus Kristaus meilē tai gērimas, nugirdąs sielas. — [2]*Jis kvepi geriausiais tepalais.* Ebr t gal : tavo kvepalai turi meilų kvapą. Kadangi patepimas aliejumi yra džiaugsmo ženklas, buvo daromas pokyliuose, todēl Kristaus atējimas čia aprašoma kaip linksmiausi valanda ir didelē iškilmē. Be to tepalai buvo brangūs, todēl jais išreiškiama geriausi dalykai /taip pat, pav išminties vertē ir saldumas, Ekli 24, 20.../, prietelystēs meilingumas /Ps 132, 2 ; Pat 27, 9/. Ps 44, 8-9 pasakyta, kad Dievas patepęs Kristų džiaugsmo aliejumi, ir taip išreikšta patepimas, kuriuo buvo Dievo patepta Kristaus žmogystē. Taigi Eklesija mato taip pat savo Sužadētinį apipiltą dangiškąja malone, antgamtinēmis gērybēmis. — *Tavo vardas...* Vardas Žydų kalbos papročiu reiškia tai, kas žinoma apie esmę, todēl teksto prasmę galima išreikšti žodžiais : tu kaip išlietas aliejus, tu kvepi dangiškais tepalais, tu esi pateptasis. Tie gi pasakymai geriausiai tinka Kristui, kunigui, karaliui ir pranašui, taigi pateptam tarsi trejopu patepimu. Ypač senesniųjų aiškintojų nuomone čia ir nurodoma tikras Sužadētinio vardas : Pateptasis, Kristus /Plg Ps 2, 2 ; Dan 9, 24/. To išlieto aliejaus kvapu Eklesija linksminama, pašventinama ir stiprinama. — *Todēl mergaitēs...* Sužadētinē mergaitēmis, t y, netekējusiomis jaunuolēmis /ebr *'alamoth*/ čia vadina savo palydoves, kurių širdis taip pat pilna nekalčiausios, tyriausios meilēs ir kurios savaip rengiasi į tas pačias Sužadētinio vestuves. Savęs Sužadētinē iš jų tarpo neišskiria ; ji sako, kad visos mergaitēs, kurių širdis tikra, jaučiasi taip didelio Sužadētinio meilumo patrauktos jo mylēti ; kalbēdama joms girdint ir jų vardu, ji parodo, kad toje meilēje negali būti jokio pavydo, kad ji joms bendra ; todēl tai nežemiška meilē, bet augštesnē, tyresnē. Tos mergaitēs, Sužadētinēs palydovēs, yra visi tikintieji /Ambr/. Moter. lytis tai tik poetinis dalyko išreiškimas, taip pat kaip dešimtyje mergaičių, su kuriomis Kristus paly-

Mano motinos sūnūs kovojo prieš mane :
jie pastatė mane sergėti vynuogynus ;
savo vynuogyno aš nesergėjau.
6Pasakyk man, tu, kurį mano siela myli, kur tu ganai,
kur tu ilsies vidudienį,
kad neprivalyčiau klaidžioti
paskui tavo drauginінkų kaimenes.
7Jei tu to nežinai, o gražiausi tarp moteriškių,
išeik ir eik bandų pėdsakomis,
ir ganyk savo ožiukus šalia piemenų padangčių.

---

gina dangaus karalystę /Mt 25, 1.../. Toliau /1, 4 ; 6, 8/ jos vadinamos Jerusalēs dukterimis ir gal Siono dukterimis /3, 11/. Sužadētinēs palydovēs tai dar nevisai tobuli Eklesijos vaikai, kuriuos ji tik veda į tobulesnę meilę /1, 4 ; 2, 7/, juos perkeisdama į naują žmogų /Orig/. Atskyrimas Sužadētinēs nuo mergaičių /kitų tikinčiųjų/ poetinis : mergaitēs atskiri asmenys, kurie sujungti sudaro Eklesiją /plg Mt 13, 47.../. [3]*Trauk mane.* Sužadētinei reikia Dievo pagalbos, kad galētų ne tik išmanymu ir širdimi apimti Sužadētinį, bet taip pat laikyti jį prie savęs ir su juo susijungti. *Niekas negali ateiti pas mane, jei Tēvas, kurs yra mane siuntęs, jo nepatrauks* /Jo 6, 44/ ; tas pasakymas apie tikējimo malonę dar labiau tinka tobulam susižadējimui su Kristumi. — *Į tavo tepalų kvapą.* Ebr t šitų žodžių nēra. Vulgata /paskui LXX/, kartodama juos iš to, kas aug pasakyta, duoda poetinį simbolį malonēs, kuria ir pats Kristus papuoštas ir Eklesija patraukiama jo mylēti. Ta malonē nuo jo pereina į jo mistinius narius, kaip aliejaus kvapas. Taip nurodoma ir patraukimo malonumas ; nes Sužadētinē traukiama ne prievarta, bet traukimui pasiduoda savo valia ir pasigērējimu. Taip pat ir palydovēs turi bēgti kartu su Sužadētine pilnos karštos meilēs Sužadētiniui. — *Karalius.* Trečiasis asmuo, minint karalių, pavartotas tikriausiai dēl didesnēs pagarbos, kuri taip geriau išreiškiama /plg 2 Kar 19, 20/. Be to, paminējimu karaliaus ne tik aiškiau aprašoma Sužadētinio asmuo, bet dar paaiškinama, kaip didelių gērybių yra jo kambariuose. — *Įsivedē.* Praeitas laikas parodo, kad Sužadētinē su dēkingumu primena seniau jai suteiktą malonę. Bet gal geriau būtų suprasti tą žodį kaip linkējimą : teįsivedie. — *Mes džiaugsimēs ir...* Laukiama dvasinio pokylio /2, 4/ ; karalius parodys savo turtų kilnumą ; už laukiamą geradarystę Sužadētinē draug su savo palydovēmis žada dēkingumą. — *Tiesieji.* Geriau anot ebr t : teisingai, lot : merito. — *Myli tave.* Aš ir mano draugēs mylime tave. — [4]*Aš juoda...* Sužadētinē paaiškina savo palydovēms, kad jos gražumas, nors nevisai tobulas tą valandą, duoda jai teisēs taip šauktis į mylimąjį, kaip ji tai daro. Ji atsiliepia į palydoves, nes Sužadētinio malonēs meldžia ne tik sau, bet ir joms, taigi nori, kad jos įgytų tokį pat dalykų išmanymą, kaip ji pati, ir kad atmetusios visas pašalines mintis galētų sekti jos maldą ir su tokiais pat jausmais melstis ; tuo tarpu jos matomai dar nevisai supranta Sužadētinēs troškimą, taip pat jos pašnekesį su neregimu Sužadētiniu ir žiūri tik į tai, kad ji nēra graži ir todēl veltui trokšta karališko Sužadētinio, Sužadētinē pasisako turinti savyje šiokį tokį netobulumą, kurs čia poetiškai pavadintas veido juodumu, nes juodo veido nelaikoma gražiu, bet draug priduria, kad tai nelabai kenkia jos tikram gražumui, kurį ji giria. Savo juodumą Sužadētinē palygina su *Kedaro*, t y, Kedarēnų padangtēmis, gražumą gi su puikiaisiais *Saliamono* dangalais. Kedarēnai buvo Arabijos tauta /plg 1 Moš 25, 17 ; Ps 119, 5 ; Jer 49, 28/ ; jų padangtēs, kaip ir dabartinių Arabų, buvo daromos iš tamsių ožkų ir kupranugarių odų, kurių juodumą didino oro atmainos ir laikas. Eklesijos išvaizda, ypač jos pradžioje, buvo menka, taip kad galējo kelti nuostebimą, net paniekinimą tuose, kurie buvo šaukiami eiti paskui Kristų, t y, Jerusalēs dukteryse ; todēl tai Sužadētinē nurodo joms sau suteiktas savybes. Ji tarsi sako : Nors aš ir Arabijos duktē, bet

8 Aš palyginau tave, mano prietele,
su mano žirgais Paraono vežimuose.
9 Tavo skruostai gražūs kaip purplelio ;
tavo kaklas kaip karoliai.
10 Mes padarysime tau auksinių grandinėlių
su sidabriniais taškais.
11 Karaliui tebesant savo suole,
mano nardas davė savo kvapą.

Saliamono išrinkta aš padariau ir jus Jerusalēs dukterimis /dvasine prasme, kaip 86 ps/

I poema : Sužadėtinės ir Sužadėtinio dialogas /1,5-2,7/

Sužadētinēs bandymai ir troškimai 1, 5-7. [5]*Nežiūrēkite į mane* : nesistebēkite. Sužadētinē paaiškina, iš kur radosi laikinis jos netobulumas, jos veido juodumas. — *Tamsiaveidē*. Augščiau pasakytas aptarimas *juoda* čia sušvelninamas. — *Nes mane*... Kaikurie ebr t verčia taip : kad taip nudegē mane saulē. — *Mano motinos sūnūs*... Pasakoma tikra veido tamsumo priežastis. Sužadētinēs broliai privertē ją sergēti daug svetimų vynuogynų ; taip ji paliko savąjį vynuogyną. Gimstanti Eklesija neatnešē Sen Testamente laukiamų gerų darbų ir išganymo vaisių ; sinagoga buvo pašaukta nuo jai skirtosios dirvos į svetimas, kuriomis buvo priversta rūpintis, veltui darbuodamasi ir nustodama savo viršinio gražumo. Teisingai galējo išpažinti savo buvusį bergždumą gimstanti Eklesija, surinkta iš Žydų, nes, nedaugeliui įtikējus į Kristų, apskritai imant buvo tikra tiesa, kad Žydų tauta neatnešē išganymo vaisių nei pirma, nei mesijiniu laiku. « Šaknis », tiesa, pasiliko šventa, bet šakos gulējo sulaužytos ; tuotarpu įdiegtas alyvų medis turējo žydēti, kolei dienų pabaigoje pati šaknis neišleis naujų šakų ir žiedų, neneš vaisių. Tačiau ta sinagogos dalis, kuri pasidarē Kristaus Sužadētinē, nebuvo sinagogos bergždumo priežastis ; todēl ji atstumia nuo savęs visą kaltę ir perkelia ją ant « savo motinos sūnų ». Tuo gi vardu ji vadina ar savo brolius apskritai, ar aiškiau nurodo tuos, kuriems taip elgtis nederējo, ar paženklina, kad jie, gimę iš kito tēvo, visai neturējo broliškos meilēs. Jie tai visi išvien privertē tarnauti Sužadētinę ir taip palikti savo prievoles ; todēl ji gavo kentēti saulēs kaitrą. Kaitra gi metaphorine prasme yra visokio kentējimo vaizdas /plg Apr 7, 16... Raud 4, 8 ir k./ Broliais galima matyti čia pavadintus Khaldiečius, Egiptiečius ir apskritai visus tuos, kurie nebuvo tikri Israēlaičiai, nes kaip iš tikrų brolių ir seserų susideda atskira šeima, taip visos tautos priklauso vienai žmonijos šeimynai. — [6]*Pasakyk man*... Vis dar nesulaukdama pasirodančio Sužadētinio, Sužadētinē meldžia nematomą, bet girdintį pasakyti, kur jis yra ; ji nori bēgti pas jį kartu su savo palydovēmis /3 e/ ; bet kad galētų, reikia, kad būtų jo traukiama ; todēl ji su didžiausia meile sako : *tu, kurį mano siela myli*. — *Kur tu ganai*... Dangiškasis Saliamonas dažnai palyginamas su ganytoju /plg Ps 22, 1... Jo 10, 1... Ez 34, 23/. Įkvēptas autorius aprašo visas Sužadētinio savybes : Jis Pateptasis, kilnus Jerusalēs karalius, budrus Ganytojas, kurs laikinai tarsi palieka Sužadētinę dēl avių. — *Kur tu ilsies vidudienį* : kur guldai savo bandą didžiausios kaitros metu, kaip tai paprastai daroma Rytų kraštuose. — *Kad neprivalyčiau klaidžioti*... Ebr t : nes kam gi aš klaidžiočiau ? — [7]*Jei tu to nežinai*... Jerusalēs dukerys, nors pačios pasiryžusios ieškoti dieviškojo Sužadētinio /plg žem 5, 17/,nors perspētos jau nebeturi abejonių apie Sužadētinēs gražumą /plg 5, 9.17/, rodosi vis dar nepilnai suprantančios jos karštą meilę ; jos nori atsakyti į jos žodžius, bet jų atsakymas ne ką tepaaiškina ; pataria daryti tai, ko rodēsi reikalauja patys Sužadētinēs žodžiai : *išeik ir eik*... — *Savo ožiukus* : savo bandą. — *Šalia piemenų*... Piemenys čia tie patys ką ir Sužadētinēs paminētieji /6 e/ Sužadētinio drauginінkai ; jie gal tik poetinis vaizdas, pagimdytas tos aplinkybēs, kad tame

[12]Mano mylimasis man miros rišulys ;
jis pasilieka ant mano širdies.
[13]Mano mylimasis man kipro kekė
Engadies vynuogynuose.
[14]Štai, tu graži, mano prietele ! štai, tu graži !
Tavo akys kaip karvelių.

pačiame krašte paprastai būna ne viena kaimenė ir daug jų sargų *Savitarpinė Sužadėtinio ir Sužadėtinės kontempliacija* 1,8-2,2. — [8]*Aš palyginau*... Čia pirmą kartą pasireiškia Sužadėtinis. Iš kur jis ateina ir kaip, nepasakyta. Pradžioje jis buvo toli, nors kaip Dievas jis girdėjo Sužadėtinės maldą, dabar ūmiai pasirodo, toliau /2, 7/ pasitraukia, kad vėl sugrįžtų /2, 8/. Taip nurodoma dangiška Sužadėtinio galybė. « Paraono vežimai » /vienas iš Paraono vežimų/ yra gal ženklas jo karališkos garbės. Lyg kad viename iš jųjų dangiškasis Saliamonas stebuklingai atvyksta savo karališkame Dievo vežime /plg Ps 17, 10... Abak 3, 8/. — *Su mano žirgais*. Geriau : Su mano žirgu /plg Zak 10, 3/, nes viena Sužatinė palyginama su vienu žirgu /plg Zak 10, 3/ ; o juk didelė garbė tam, kam skirta vežti Dievo vežimas. Be to arkliai, ypač Rytų kraštuose paprastai labai puošiami, ir į tą aplinkybę atsižvelgiama šitame palyginime. — [9]*Kaip purpelio*... Aiškiau Ebr t : grandinėlėse, tavo kaklas karoliuose. Įvardijama papuošalai, kokiuos Rytų kraštų moterys nešioja iki šiandien : visų pirma brangių akmenėlių ar perlų eilės pavidale grandinėlių, kabančių ant skruostų, toliau gi puošiančios kaklą karolėlių juostelės. Panašiai tačiau gali būti papuoštas ir žirgas. Sužadėtinė kaikuriuos papuošalus jau turi, kitus ji gaus tuojau iš Sužadėtinio rankos. — [10]*Mes padarysime*. Daugiskaita čia pavartota arba didenybei išreikšti, arba juo nurodoma, kad taip atsiliepia Viešpats ir jo Pateptasis /plg Ps 2, 2/, arba Sužadėtinis savo ir savo drauginінkų vardu /plg 5, 1 ; 8, 13/. — *Auksinių*... Auksas ir sidabras apima visa, kas brangu /plg 4 Moš 22, 18/ ; jie yra simbolis visokių Dievo malonių. Tos dovanos duodamos prietelei, kuri bus tuojau pilnateisė Sužadėtinė. Pas Ez 16, 11.13 Viešpats panašiai rūpinasi papuošimu savo dvasinės Sužadėnės, į Israëlio

[11]*Karaliui tebesant*. Vadindama Sužadėtinį karaliumi Sužadėtinė vartoja trečią asmenį didesnei pagarbai išreikšti ; /taip pat kaip 1 ir 3 eil/. — *Savo suole*. Turima galvoje pokylis, nors čia nėra aiškaus pakvietimo dalyvauti jame, kaip tai daroma žemiau 5, 1. Dalyvaujantieji pokylyje ne sėdėdavo prie stalo, bet išsitiesdavo plačiuose suoluose aplink stalą, pasiremdavo viena ranka ir taip valgydavo. — *Mano nardas davė*. Geriau : duoda, nes čia kalbama apie tai, kas darėsi ir tebesidaro. Sužadėtiniui esant prie stalo, Sužadėtinė, kaip paprastai buvo daroma iškilmėse, išliejo jam ant galvos indelį nardo, kurio kvapas pasiskleidė visur. Panašiai padarė Jėzui Betanijoje Marija Magdalena /Mk 14, 3 ; Jo 1, 3/. Nardu /ebr *nerd*/ vadinama brangūs kvepalai, gaunami iš tam tikros Indijoje augančios žolės /valeriana iatamensis/. — [12]*Mano mylimasis*... Lyg mažai vertindama savo išlietųjų kvepalų meilumą Sužadėtinė sako, kad nuo Sužadėtinio jai ateina daug geresnis kvapas. — *Miros rišulys*. Turima galvoje labai kvepintys miros sakai, gaunami iš augalo, vadinamo Balsamodendron myrrha. Moterys turėdavo paprotį nešioti ant krutinės ryšelį ar indelį su kvepalais ; todėl Sužadėtinė palygina savo mylimąjį su ryšuliu pilnu miros sakų ant jos krūtinės. Taigi jai mylimasis visas saldus ir kvepi dangiškomis dovanomis, kurios čia išreiškiamos kvepalų simboliu. — *Jis* : miros rišulys. — [13]*Kipro kekė*... Toliau girdama mylimąjį Sužadėtinė palygina jį su gražiausiais kvepinčiais kipro žiedais, kurių pluoštelis panašus į vynuogių kekę /Kipras, ebr *kofer*, Botan Lawsonia/. — *Engadies vynuogynuose*. Engadis tai miestelis labai gražioje, šiltoje vietoje, vakariniame Mirties jūros krante, garsus savo vynuogynais
[14]*Štai, tu graži*... Prasideda dialogas tarp Sužadėtinio ir Sužadėtinės, sudėtas iš trumpučių atsiliepimų ir palyginimų, liudijančių apie jų jausmų gyvumą. — *Kaip karvelių*. Ebr

15 Štai, tu gražus, mano mylimasai, ir žavus.
Mūsų suolas visas žalluoja.
16 Mūsų namų rąstai kedriniai ;
mūsų sijos iš kiparisų

2. 1 Aš lauko gėlė
ir slėnių lelija.
2 Kaip lelija tarp erškėčių,
taip mano prietelė tarp dukterų.
3 Kaip obelė tarp girios medžių,
taip mano mylimasis tarp sūnų.
Aš sėdėjau jo ūksmėje pagal savo norą,
ir jo vaisius skanus mano gomuriui.
4 Jis įsivedė mane į vynyną,
patvarkė mano meilę.
5 Atgaivinkite mane gėlėmis,
pastiprinkite mane obuoliais,
nes aš alpstu iš meilės.
6 Jo kairioji po mano galva,
o jo dešinioji apkabina mane.
7 Prisiektinai meldžiu jus, Jerusalės dukterys,
per laukų stirnas ir briedžius,
nekelkite ir nežadinkite mylimosios,
kolei ji pati nenorės.
8 Mano mylimojo balsas ; štai jis ateina,
šokinėdamas kalnuose, peršokdamas kauburius.
9 Mano mylimasis panašus į stirną
ir į jauniklį briedį.
Štai, jis stovi už mūsų sienos,
jis žiūri pro langus, žiūrinėja pro krotus.

---

t : karveliai, t y, tavo akys spindi malonumu ir nekaltumu

15 *Štai, tu gražus...* Sužadėtinē atsako panašiai, lyg grąžindama gautąjį pagyrimą. — *Mūsų suolas visas žaliuoja.* — Įsivaizduojama Sužadētinis ir Sužadētinē pasilieką žaliuojančioje pievoje. — 16 *Mūsų namų...* Labai daug aiškintojų spēlioja, kad šitie žodžiai ištariami Sužadētinēs ; bet jie gal geriau tinka Sužadētiniui, kurs, tęsdamas Sužadētinēs pradētą palyginimą, pilniau nurodo gamtos padaryto rūmo, kuriame juodu pasilieka, gražumą. — *Kedriniai...* Ebr t : kedrai... kiparisai. Kristaus ir jo Eklesijos buveinē ne žmonių rankomis pastatytas iš akmens ir rąstų rūmas, bet visas pasaulis, iš gyvų kedrų ir kiparisų Dievo ranka padaryta buveinē /plg Ješ 60, 13/

2. 1 *Aš lauko gēlē...* Sužadētinē lyg laikydama save neverta gaunamos garbēs, atsiliepia nuolankiai ir tarsi sako : Bet kas gi aš esu ? argi ne vien lauko gēlē ir slēnių lelija ? — Kaikurie aiškintojai laiko ebr ž *šaron* /lauko/ nuosavu vietos vardu. Šaronu buvo vadinama derlinga pajūrio lyguma nuo Kesarijos iki Jopei. — *Slēnių.* Gal turēta galvoje plotas nuo Taboro kalno iki Genezareto ežerui. — *Lelija.* Palestinoje lelijos auga laukuose. Palygindama save su gēlēmis Sužadētinē giria save su dideliu kuklumu. Sužadētinis atsako jai ir tarsi pataiso jos žodžius : 2 *Kaip lelija...* Jei tu ir lelija, tačiau tu viena visų gražiausi tarp Adomo dukterų ir spindi kaip lelija tarp erškēčių. — Toki yra katalikų Eklesija tarp žmonių draugijų

Sužadētinio ir Sužadētinēs bendravimas. 2, 3-7. *Kaip obelē...* Atsilygindama pagyrimu už pagyrimą, Sužadētinē vartoja panašų palyginimą ir su dēkingumu mini gautas iš Sužadētinio dovanas. Sužadētinis pastatē jos meilumą prieš dygulių aštrumą, ji giria jį kaip papuoštą vaisiais obelę, naudingumu viršijančią nevaisingus miško medžius. — *Aš sēdējau...* Ebr t : man patiko atsisēsti jo ūksmēje. Sužadētinē ne-

10Štai, mano mylimasis man kalba :
Kelkis, skubėk, mano prietele,
mano balandėle, mano gražuole, ir ateik.
11Nes žiema jau praėjo,
lietus paliovė ir nuėjo.
12Mūsų žemėje pasirodė gėlės ;
atėjo metas karpyti vynmedžius ;
girdėta mūsų šalyje purplelio balsas.
13Figos medis gavo savo spurgus ;
žydintys vynuogynai duoda savo kvapą.
Kelkis, mano prietele, mano gražuole, ir ateik,
14Mano balandėle uolų plyšiuose, sienų urvuose ;
parodyk man savo veidą.
Tegul skamba tavo balsas mano ausyse,
nes tavo balsas gražus ir tavo veidas žavus.

---

beduoda mylimajam atsakyti, bet pati džiaugsmingai sujaudinta toliau kalba /iki 2, 7/. Autorius duodamas čia ir kitur taip daug kalbēti Sužadētinei, parodo, kad jis šitoje giesmēje norējo išreikšti jos jausmus. — 4*Jis įsivedē...* Kadangi geriausis vaisius arba didžiausi Kristaus dovana yra meilē, tikras gi jos simbolis vynas, todēl Sužadētinē mini vynyną, t y, patalpą, kurioje laikoma vynas, ar pokylių salę. — *Patvarkē mano meilę* : jos pažangą, laipsnius ir pasireiškimus. Ebr t : ir jo vēliava ant manęs buvo meilē, t y, mano mylimasis vedē ir gynē mane ; tas gi vedimas ir globa buvo jo meilē. Taigi Kristus padaro, kad Eklesija eitų po meilēs vēliava, ar, kitaip sakant, jis paskyrē jai vien meilēs karą. — 5*Atgaivinkite...* Sužadētinē, jausdama, kad ji alpsta iš meilēs, meldžia savo palydoves padēti jai atsigauti gēlių kvapu ir obuoliais. — *Gēlēmis.* Ebr ž *'ašišah* reiškia tikriausiai džiovintas vynuoges. — *Alpstu.* Ebr t : sergu. — 6*Jo kairioji...* Kristus meilingai palaiko savo Eklesiją

7*Prisiektinai meldžiu jus* : imu iš jūsų šventą pasižadējimą. — *Briedžius.* Ebr t : gazeles. — *Mylimosios.* Ebr t : *meilēs.* — *Kolei ji pati nenorēs.* Kadangi čia visa vaizduojama alegoriškai, todēl kalbama ne apie tikrą miegą, bet apie dvasios pagavimą, ekstazį /plg Ps 4, 9 ; Jer 31, 26 ; Pat 3, 24/. Sužadētinēs troškimas, kurs stūmē ją ieškoti Sužadētinio, įvyksta ; ji turi tą, kurio ieškojo, ir džiaugiasi meilēs pilnumu. Pagauta į rojų ji girdi slaptingus žodžius, kurių pasaulis negali apimti. Todēl perspējama Jerusalēs dukterys, kurios nedega lygia meile ir nēra gavusios lygių malonių, kad nieko nedarytų, kolei nepraeis trumpas ekstazies laikas

II Poema : Sužadėtinės monologas /2,8-3,5/

Antras Sužadētinēs aplankymas ir pakvietimas jos į darbą

2,8-17. Pavasario pradžioje Sužadētinē šaukiama į darbą, t y, Eklesijai, tinkamam laikui atējus, Kristus liepia keltis iš kontempliacinēs meilēs poilsio ir rengtis į nuolatinį darbą. Sužadētinē girdi Sužadētinį ir mato prisiartinantį per kalnus ir kauburius /2, 8.9/. Atējęs jis šaukia ją į pavasario malonumus /10-13/, būtent, kviečia ją iš namų į atvirą šviesą, kad ir Sužadētinį džiugintų savo išvaizda ir balsu, ir kad padarytų šį tą naudinga vynuogyne /14-15/. Sužadētinē tuojau išreiškia norą klausyti mylimojo ir pati ragina jį, kad nebesirūpindamas tuo dalyku grįžtų į savo kalnus ir toliau užsiimtų savo darbu /16.17/

8*Mano mylimojo...* Taip prasideda nauja scena, nes aug /2, 6.7/ Sužadētinē ilsējosi Kristaus meilēje, dabar gi Kristus artinasi iš tolo. Be to, tenai buvo praeitų metų gēlių laikas, čia gi prasideda pavasaris, praējus žiemai. Krikščioniškame gyvenime būtinai reikia, kad nuo kontempliacijos būtų pereita į veiksmą, nes ji lyg prisirengimas į tą veiklumą dēl Dievo. Taip Sužadētinē paties Dievo auklējama. Ji ilsējosi jame ir nieko daugiau netroško. Bet Sužadētinis jos ekstazies metu atsitolino ir tarsi užsiēmęs reikalais su ja nebuvo. Da-

[15]Sugaukite mums mažas laputes,
kurios gadina vynuogynus ;
nes mūsų vynuogynas žieduose.
[16]Mano mylimasis man, o aš jam,
jis ganosi lelijose,
[17]Kolei diena atvės, ir pasilenks šešėliai.
Sugrįžk ; būk panašus, mano mylimasai, į stirną
ir į jauniklį briedį Beterio kalnuose

---

bar štai grįžta kviesti mylimosios pavyzdžiu ir žodžiu dalyvauti darbe. — *Balsas.* Tuo žodžiu nurodoma, kad toliau reikia laukti svarbios šnekos /plg Jer 4, 15 ; Ješ 40, 3.6/. Sužadėtinė mato Sužadėtinį ateinantį ir iš anksto girdi savo širdyje jo šneką, kurios ji toliau klauso savo ausimis. Kada Kristus nori būti girdimas, jis gali kalbėti suprantamai lygiai iš tolumos, kaip ir visai arti, vien mūsų sielos pažinimu, ar ir kūno jausmams. — *Šokinėdamas kalnuose...* Aiškindamas šituos žodžius šv Grigalius sako : « A norite, mylimiausieji broliai, pažinti Išganytojo šokinėjimus ? Iš dangaus jis atėjo į įsčią, iš įsčios atėjo į prakartą, iš prakarto atėjo ant kryžiaus, nuo kryžiaus atėjo į kapą, iš kapo sugrįžo į dangų ». — [9]*Panašus į stirną...* Palyginimu nurodoma jaunystės jėgos ir gražumas. — *Jis stovi už mūsų...* Vaizdas paimtas iš pasielgimo žemiško mylimojo, aplankančio savo sužadėtinę ir linksmai juokaujančio, pirma negu įeis į vidų. — *Pro langus.* Ebr t vienaskaita. — *Pro krotus* : kokiais paprastai aprūpinami langai Rytų kraštuose. — [10]*Štai, mano mylimasis...* Tais žodžiais Sužadėtinė ragina pati save ir savo palydoves tylomis klausytis. Taip dalykų įsivaizdavimas darosi gyvesnis ir Sužadėtinio žodžiams pripažįstama didesnė vertė. Toliau jau kalba Sužadėtinis : *Kelkis...* Ebr t : kelkis /sau/, mano prietele, mano gražioji ir ateik. — Taip karštos meilės žodžiais Sužadėtinė kviečiama išeiti iš namų. — [11]*Nes žiema jau praėjo...* Dvejopu būdu išreiškiama, kad žiemos laikas pasibaigė, nes Palestinoje paprastai lietumi baigiasi žiema ir prasideda pavasaris. — [12]*Mūsų žemėje pasirodė...* Nurodoma svarbiausios žymės prasidedančio pavasario. — *Metas karpyti...* taip kaip daroma ir su kitais medžiais pavasarį. — Bet kaikurie verčia šituos žodžius : atėjo giedojimo metas, t y, atėjo toks laikas, kada, gėlėms pradėjus žydėti, paukščiai ima linksmiau čiulbėti ir giedoti, išskridusieji gi svetur grįžta. — *Girdėta...* Palestinos purplelis nepasilieka žiemoje čia pat, bet ieškodamas šiltesnio oro skrenda į Egiptą ir grįžta iš ten pavasarį. — [13]*Figos medis...* Ebr t : figos medis nokina savo (kietus dar neprisirpusius žiemos) vaisius. — Čia jau minima dalykai, kurie neapsieina be žmogaus darbo, nes Sužadėtinis ypač nori kviesti į darbą. — *Vynuogynai duoda.* Taigi metas jau darbuotis sode ir vynuogyne, nuo kurių pareina namų pasiturėjimas /plg 3 Kar 4, 25/. — [14]*Mano balandėle uolų plyšiuose.* Aliuzija į karvelių paprotį daryti sau lizdus uolų skylėse ir plyšiuose. Sužadėtinė raginama, kad nebūtų panaši į bailią balandėlę, bet išeitų iš kontempliacijos tyrumos. — *Tegul skamba...* Pakartojama ką tik išreikštas linkėjimas : Sužadėtinė turi kaip paukščiai tinkamu laiku skubėti išeiti, ir kaip jie savo pasirodymu ir giedojimu žmones, taip ji savo gražumu ir meiliu savo balso skambėjimu linksminti savo Sužadėtinį

[15]*Sugaukite...* Ebr t : sugaukite mums lapes, mažas laputes... Taip alegoriškai kviečiama Sužadėtinė dirbti vynuogyne. Tarp pirmųjų gi pavasario darbų yra pašalinti visus priešus, kurie gali pakenkti derliui. Lapių ir šakalų /nes ebr ž *šu'alim* gali ir juos reikšti/ gana daug Palestinoje, ir jie padaro nemaža nuostolių sirpstant vynuogėms. — Lapės /šakalai/ čia vaizdas netikrų mokytojų ir klaidžiamokslių, kurie, jei jiems nebus pasipriešinta pačioje pradžioje, gali padaryti daug sunaikinimo Eklesijoje. — [16]*Mano mylimasis...* Sužadėtinė su tikru džiaugsmu ir meile priima paliepimą. Ji nieko daugiau netrokšta, ji nieko kito nedaro, kaip tik tai, ko nori Sužadėtinis, tarp kurio lelijų ji didžiuojasi

3. [1]Savo guolyje naktimis aš ieškojau to,
kurį mano siela myli;
ieškojau jo ir neradau.
[2]Aš kelsiuos ir apeisiu miestą;
gatvėse ir aikštėse ieškosiu to,
kurį mano siela myli.
Aš ieškojau jo ir neradau.
[3]Mane rado panaktiniai, kurie sergi miestą.
Ar nematėte to, kurį mano siela myli?
[4]Praėjus truputį pro juos,
aš radau tą, kurį mano siela myli.
Aš pagavau jį ir nepaleisiu,
kolei neįsivesiu jo į mano motinos namus
ir į mano gimdytojos kambarėlį.

---

esanti /plg 2, 1.2; Oš 14, 6/. — *Ganosi*: randa sau pasigėrėjimo. Ebr t: g a n o, t y, vykdo ganytojo ir globėjo prievoles tarp ištikimųjų sielų ir tai per ištisas dienas: [17]*kolei diena atvės, ir pasilenks*/ ebr t: bėgs, t y, darysis vis ilgesni ir ilgesni ir pagaliau dings nakties tamsumoje /*šešėliai*. Ebr t šitie žodžiai daro vieną sakinį su tolesniais: *sugrįžk; būk panašus*... Sužadėtinė paleidžia nuo savęs mylimąjį ir ragina jį grįžti į jo darbą, kuriuo buvo užimtas anksčiau, negu pas ją atėjo. — *Beterio*. Tai gal ne nuosavas kalno vardas, bet tik ebr žodis, kurs reiškia: daubuotas, pilnas plyšių; todėl čia minimi pilni daubų kalnai, ar, anot kitų, perskyrimo kalnai, t y, tokie, kurie tą valandą atskirs Sužadėtinį nuo Sužadėtinės

Bandymai (3, 1-5). Sužadėtinė Eklesija mėginama vienatve, išsiilgimu ir skausmu. Atsikėlus ji ieško mylimojo nakties tamsumoje, kolei jo nesutinka, ir taip vėl gėrisi jo artimybe

3. [1]*Savo guolyje*... Naujoje scenoje veikimo pažanga pasireiškia varginančiu išsiilgimu ir bailiu ieškojimu. Paskui meilės saldumą /2, 7/ ėjo pasigėrėjimas darbu /2, 17/; dabar prasideda skausmas, jis tobulina meilę ir ją brandina, taip kad toliau /nuo 3, 6/ tinkamai seka pats susižadėjimas. Pati meilė toki pat kaip augščiau 1, 1... bet troškimas kitoks; tenai pilna džiaugsmo, čia sujungta su pilnu skausmo išsiilgimu per naktis be miego ir su varginančiu ieškojimu. — *Naktimis*: vienatvė ir tamsumas sujungti su nemiegojimu padaro širdies suspaudimą /plg Raud 1, 2/. Sužadėtinis pasilieka atstu ne tik kūnu. Pati jo malonė rodosi nebesuteikiama, ir taip viešpatauja naktis. — [2]*Apeisiu miestą; gatvėse*... Miestas su gatvėmis ir aikštėmis, kur Sužadėtinė ieško mylimojo, tai visas pasaulis /taip pat kaip aug 1, 16 namai/. *Kurį mano siela myli*. Nors Sužadėtinio nėra arti, bet meilė pasilieka, ji net eina didyn. — [3]*Mane rado panaktiniai*... Panaktiniai čia paminėti tik vaizdui pagražinti. Sužadėtinė klausia tuos, kuriuos sutinka; jie tą valandą ir toje vietoje ir yra sargai. — *Ar nematėte*... Ji neįvardija ieškomojo; meilei rodosi, kad visi ją supras /plg 1, 1/. — *Kurį mano siela myli*. Nuolatinis kartojimas šitų žodžių parodo jos iki augščiausiam laipsniui padidėjusią meilę ir Sužadėtinės padaugėjusį skausmą. — [4]*Praėjus truputį*... Sužadėtinės viltis jau pradeda eiti silpnyn; tačiau Sužadėtinis tik valandėlę užtruko jai pasirodyti, kad visiškas nuliūdimas neapimtų jos širdies. — *Aš pagavau jį ir*... Juo didesnis buvo jos išsiilgimas, juo tvirčiau ji laiko jį ir vedasi atgal į savo motinos namus /plg aug 2, 9/, iš kurių jis rodosi buvo išėjęs. Priduriama žodžiai: *į mano gimdytojos kambarėlį*, nes ji nori vesti, lyg su kokia šventa prievarta, į namų gilumą ir tenai laikyti jį; be to, poetinis padorumas reikalauja, kad susižadėjimas įvyktų, pritariant motinai /tėvo niekur G Giesmėje nėra paminėta/ ir kad Sužadėtinė pas ją pasiliktų, kolei Sužadėtinis ateis jos pasiimti į savo namus. — Taigi motina čia minima tik dėl dukters. Motina dažnai vadinama visa tauta /Jieron. Žr 2, 5; 4, 5/;

[5]Prisiektinai meldžiu jus, Jerusalės dukterys,
per laukų stirnas ir briedžius,
nekelkite ir nežadinkite mylimosios,
kolei ji pati nenorės.
[6]Kas yra toji, kuri ateina per tyrumą,
lyg kad srovelė dūmų ir kvepalų miros,
smilkalų ir visokių kvepinčių vaistininkų miltelių?
[7]Štai Saliamono nešykla:
Aplink ją stovi šešios dešimtys karžygių
iš Israėlio drąsuolių.
[8]Visi laiko kalavijus ir visi labai įpratę kovoti;
kiekvieno kardas ant jo šlaunies
dėl naktinių pavojų.
[9]Karalius Saliamonas pasidarė sau vestuvinę nešyklą
iš Libano medžių.

---

taip tat Sužadētinē yra Jerusalēs karalienē, duktē savo tautos, Dievo tēvonystēs, mistinio Jerusalēs miesto [5]*Prisiektinai meldžiu*... Žr aug 2, 7. 6. scena baigiama tokiuo pat dvasios pagavimu kaip ir pirmoji. Sujungdamas čia skausmą ir vargingą jieškojimą su kontempliacijos ekstazimi, autorius norējo pakelti Sužadētinēs meilę iki augščiausiam laipsniui

Visa, kas čia 3, 1-5 išreikšta, Sužadētinē lyg kad mums pasakoja, tačiau vaizduojama tai lyriškai ir lyg kad dramatiškai. Visa G Giesmē yra lyrinē, t y, išreiškianti jausmus, bet savo išvaizda ji artinasi į dramą, nes joje įvedama daugiau asmenų ir veikime yra pažanga. Nors 3, 5 minimos Sužadētinēs palydovēs, bet jos nedalyvauja veikime; jos tik mokosi ir pasiryžusios tarnauti

Ateinantį su didele iškilme dangiškąjį Sužadētinį pasitinka Sužadētinē ir jos palydovēs (3, 6-11). — [6]*Kas yra*.. Prasideda nauja scena. Sužadētinio vēl nebēra su Sužadētine. Jis, kaip ir 2,8, grįžta iš toli. Pažanga ir sąryšis su baigtąja scena pasireiškia tuo, kad meilē ir suartējmas čia dar didesni. Žiūrint Vulgatos teksto, žodžius: *Kas yra toji*... reikia suprasti apie atvykstančią iškilmingoje eisenoje iš tyrumos Sužadētinę. Bet ebr t galima versti taip: kas gi tai, kas artinasi iš tyrumos... ir aiškinti juos apie ateinantį palydovų apstotą dangiškąjį Saliamoną, kurio laukia Sužadētinē. Vieta, iš kur jis atvyksta, šiek tiek aiškiau aprašoma 8 eil; net ir pačiam Saliamonui ji nevisai tikra dēl nerprietelių anapus sienos, ar dēl laukinių žvērių /plg 4, 8/. Kas čia ir toliau sakoma, reikia suprasti alegoriškai. Minimas čia Saliamonas atējo iš toli per daubuotus kalnus /2, 17/, apsiginklavęs, ne be kliūčių ir pavojaus. Dabar jis artinasi. Jo pasitikti išeina iki tēvynēs sienai Siono duktē. Nors tas Saliamonas turi savo buveinę taip pat Israēlyje, ypač Jerusalēs šventykloje, kadangi tačiau jis veda sau Siono dukerį kaip Sužadētinę, tai jis vaizduojamas čia taip, lyg kad gyventų kitoje šalyje ir kituose namuose, nes karaliai paprastai veda sau žmonas iš svetur. Todēl tai jis ateina tarsi į šalį plūstančią pienu ir medumi iš tolimo, nejaukaus ir kalnuoto krašto. Panašiai ateina Dievas pas Ezek 1, 1 iš šiaurēs /plg taip pat Ijobo 26, 7/ be to, šiaurēje gyveno dauguma /Babiloniečiai, Asiriečiai, Sirai, Medai/ tautų, todēl ten buvo taip pat daug karalių. — *Lyg kad srovelē*... Ebr t: lyg kad srovēs dūmų... Džiaugsmui ir pagarbai išreikšti prieš keliaujantį savo nešykloje asmenį būdavo deginami brangūs kvepalai, kurie srovių pavidalu kilo augštyn ir buvo matomi iš tolo. — [7]*Nešykla*: nešamoji kēdē, krasē. Kaikurie aiškintojai spēlioja, kad toje krasēje, dangiškojo Saliamono suteiktoje, buvo nešama Sužadētinē, apstota drąsių karžygių, pasiryžusių ginti ją nuo kiekvieno pavojaus. — *Šešios dešimtys karžygių*. Skaitmuo simbolinis, aptariąs didumą būrio, susidedančio iš neriboto skaičiaus žmonių. Karžygiai tai Dievo kariuomenē, angelai. — [9]*Nešyklą*. Anot vienų aiškintojų, čia aprašoma ta pati aug paminēta nešamoji Saliamono krasē,

[10]Jos šulus padarė sidabrinius,
atkaltę auksinę, sėdynę purpurinę, visą išsiuvinėtą,
laidą meilės Jerusalės dukterų.
[11]Išeikite, Siono dukterys, ir matykite
karalių Saliamoną vainike,
kuriuo jo motina apvainikavo jį
jo susižadėjimo dieną
ir jo širdies linksmybės dieną

4. [1]Kaip gi tu graži, mano prietele! kaip gi tu graži!
Tavo akys kaip karvelių,
jos žiba iš po šydo.
Tavo plaukai kaip būriai ožkų,
kurios pakilo nuo Galaado kalno.
[2]Tavo dantys kaip bandos nukirptų avių,
kurios išėjo iš maudyklės;
jos visos su dvynais,
ir nėra tarp jų bergždžios.
[3]Tavo lūpos kaip škarlato dryželis,
ir tavo kalba saldi.

---

anot kitų, puikiausi vestuvinė nešykla. — [10]*Visą išsiuvinėtą.* Tai galima suprasti apie kilimą, Sužadėtinės palydovių padarytą ir atnašautą kaip meilės dovaną. — [11]*Vainike...* Dangiškasis Saliamonas turi senovės papročiu ant galvos vainiką kaip Sužadėtinis. Bet tas vainikas yra kartu ir jo karališkoji karūna. Ypač motinai pritinka duoti sūnui tą papuošalą. Bet kas gi yra dangiškojo Saliamono motina? Apaštalas /Gal 4, 26/ vadina mistinį Jerusalės miestą mūsų motina, panašiai /4 e/ Sužadėtinės motina yra jos dangiškoji tėvynė. Teisingai gali ta pati dangiškoji tėvynė būti vadinama ir Sužadėtinio Motina. — *Linksmybės dieną.* Tą dieną Siono dukterys, kurių karalienė yra Sužadėtinė, turi pasidaryti dangiškos sužadėtinės. Tos dukterys turi pasveikinti Sužadėtinį, kurio pasitikti jos visos išėjo iki tai vietai — Kas čia /3, 6-11/ pasakyta, gal yra žodžiai vienos ar kelių Sužadėtinės palydovių, kurios laukdamos dangiškojo Saliamono, mato jį iš tolo ir šaukia iš namų savo drauges kartu su Sužadėtine

III poema: Sužadėtinio monologas /4,1-5,1/

Sužadėtinis giria mylimosios prietelės gražumą /4, 1-5/, kuri nutraukdama pagyrimus reiškia norą eiti pas miros kalną /4, 6/. Sužadėtinis toliau skelbia Sužadėtinės gražumą ir kartu su ja ateina į pokylio vietą /4, 7-5, 1/

4. [1]*Kaip gi tu graži...* Sužadėtinio dalykas atsiliepti meilės žodžiais į Sužadėtinę ir gauti jos sutikimą. Taip pat jis yra jau aug /1, 14/ atsiliepęs. — *Kaip karvelių.* Ebr t: karveliai. Žr aug 1, 14 paaišk. *Iš po šydo.* Sužadėtinė išeina senovės papročiu apdengta šydu, lengvute permatoma gaubte. Iš po jos žiba akys. Į jas Sužadėtinis visų pirma atkreipia savo dėmesį. — *Tavo plaukai kaip būriai...* Sužadėtinės plaukai palyginami su bandomis ožkų, juodais minkštais plaukais, kurių visuomet daug ganosi Galaado kalnuose. — Čia kaip ir daugelyje kitų vietų susideda vienas alegorinis paveikslas iš pavienių bruožų; kiekvienas jų tačiau, atskirai paimtas, neturi ypatingos alegorinės prasmės. — [2]*Tavo dantys...* Čia palyginimo dalykas yra dalimi gražumas apskritai, nes nukirptos ir ištrinktos avelės rodosi blizgančios, bet ypač avelių dvynai, su kuriais lyginama dantys, nes jei dantyse nėra jokio plyšio, tai ir jie stovi lyg dvynai ir vienas kitą atitinka. Palyginimai imami iš Izraėlio šalies, nes jos derlingumas buvo tautai suteiktųjų dangaus dovanų dalis. Be to, alegorijai renkama, kiek tai galima, vaizdai, kurie viršija paprastus žmo-

Tavo skruostai kaip granatinio obuolio pusė
iš po tavo šydo.
4Tavo kaklas kaip Dovîdo bokštas,
kurs pastatytas su atsargomis ;
Tūkstantis skydų kabo ant jo,
visi drąsuolių šarvai.
5Dvi tavo krūtys, kaip du dvynu stirnos ožiuku,
kurie ganosi lelijose.
6Kolei diena atvės ir šešėliai pasilenks,
aš eisiu pas miros kalną ir pas smilkalų kauburį.
7Visa tu graži, mano prietele,
ir dėmės nėra tavyje.
8Ateik nuo Libano, mano Sužadėtine ;
Ateik nuo Libano ; ateik, tu būsi apvainikuota.
— Nuo Amanos viršaus,
Nuo Saniro ir Hermono viršūnės,
nuo liūtų guolių, nuo leopardų kalnų.

---

nių dalykus. — [3]*Ir tavo kalba saldi.* Ebr t gal : ir tavo burna gražiausi, arba, /lūpos/ aplink tavo gražiausią burną. — *Tavo skruostai.* Lyginama čia gal gražus apvalumas. — *Iš po tavo šydo.* Žr aug 4, 1 — [4]*Tūkstantis skydų kabo ant jo* : padidindami jo gražumą /plg Ez 27, 10, 11/. Bokštas su tūkstančiu ant jo pakabintų skydų dalykas įsivaizduojamas ; todēl veltui kas spēliotų, kursai iš daugelio bokštų turēta čia galvoje. Šventykla palyginama su bokštu, kurs pilniausiai aprūpintas ginklais ; iš jų pasidaro tarsi brangi jo kaklo grandinē, kokį turi ir Sužadētinē /1, 9/. — [5]*Kurie ganosi lelijose.* Šituo pasakymu, be abejonēs, turēta nurodyti šį tą nesutepta ir šventa, kad reikiamas šitoje vietoje paminējimas Sužadētinēs subrendimo neturētų savyje nē mažiausios nepadorumo išvaizdos /plg žem 8,8 ; Ez 16,17/

[6]*Kolei diena atvēs...* Čia autorius nutraukia aprašinējimą Sužadētinēs /iki 9 e/, kad paminētų pradžią kelionēs į Jerusalēs miestą ar į pokylio vietą /5, 1/. Nors negalima visai tikrai įrodyti, kad čia kalba nebe tas pats asmuo, kurs kalbējo augščiau, tačiau 6 eil žodžiai visai panašūs į tuos, kuriuos yra augščiau, 1,17 ištarusi Sužadētinē ; taigi tikriausiai ir čia ji jais atsiliepia. Sužadētinio burnoje jie neturētų jokio sąryšio su sekančia eil. Be to, jais gal yra išreikštas Sužadētinēs sutikimas, aiškiau kartojamas 4, 16 ir 5, 1. — *Aš eisiu pas miros kalną...* Sužadētinē sakosi norinti eiti, vakarui dar neprisiartinus, ten kur ji turi eiti. Kur gi tai ? Į geriausių kvepalų kalną. Jis gal statomas prieš Libaną /8 e/. Palyginus 1, 2.12... 3, 6 ; 5, 13 ; 8, 14 pasirodo, kad turima galvoje gal tas kalnas, kuriame Sužadētinis suteikia Sužadētinei savo saldžiausią meilę, kalnas, į kurį jis nori vestis ją, ypač tą savo susižadējimo dieną. Juk ir Sužadētinē paaiškina meilę kvepalų simboliais 1, 11 ; 4, 4 ; 7, 8. Taip pat vieta, į kurią toliau ateina Sužadētinis /6, 1 ; 5, 1/, pilna kvepalų. Taigi Sužadētinē sakosi trokštanti eiti ten, kur ji naudosis pilnu Sužadētinio dosnumu. Ta vieta yra šventojoje žemēje ; tai Jerusalēs kalnas /Ješ 10, 32/, kuriame stovi šventykla ; autorius tačiau jos neįvardija

[7]*Visa tu graži...* Sužadētinis lyg dēkodamas kartoja jai vienu sakiniu visą pagyrimą. Augščiau jis sakē tiktai : *štai tu graži* ; dabar savo žodžius sustiprindamas sako : visa tu graži. — *Dēmēs nēra tavyje* : tavyje nēra nieko, kas man galētų nepatikti. — [8]*Ateik nuo Libano, mano Sužadētine...* Dabar vadindamas mylimąją pirmą kartą savo Sužadētine, dangiškasis Saliamonas tarsi atlieka patį susižadējimo aktą. Ebr t : su manim, nuo Libano, Sužadētine /ebr *kallah*/, su manim nuo Libano, ateik gi. — *Tu būsi apvainikuota.* Laikydamasi visuomet Sužadētinio ji bus dalininkē jo sosto ir vainiko. Bet ebr t : tu nužengsi, arba : pažvelgsi žemyn nuo Amanos... — *Nuo Amanos...* Nuo Libano einama žemyn per

9Tu sužeidei mano širdį, mano sesuo, Sužadėtine ;
tu sužeidei mano širdį vienu savo žvilgsniu
ir vienu savo karolių perlu.
10Kaip gi gražios tavo krūtys, mano sesuo, Sužadėtine !
Tavo meilė saldesnė už vyną,
ir tavo tepalų kvapas už visus kvepalus.
11Tavo lūpos, mano Sužadėtine, varvąs medaus syvas ;
medus ir pienas po tavo liežuviu,
ir tavo rūbų kvapas kaip smilkalų kvapas.
12Tu, mano sesuo, Sužadėtine, užrakintas sodas ;
užrakintas sodas, užženklintas šaltinis.
13Tavo vandentekiai laisto sodą,
kuriame yra granatinių obuolių
su visokiais vaisiais, kipro su nardu,
14Nardo ir šafrano, kvepinčios nendrės ir kinamomo
su visokiais Libano medžiais,
miros ir aloės su visokiais geriausiais tepalais :
15Sodų šaltinis, šulinys gyvųjų vandenų,
kurie srauniai teka nuo Libano.

Antilibano šakas, Amanos ir Hermono kalnus /Saniras Hermono kalno dalis ; Amoriečiai tuo vardu vadino patį Hermoną ; plg 5 Moš 3, 9/, taigi iš šiaurės į pietus. — 9*Tu sužeidei mano širdį*. Ebr t : pagavai mano širdį /anot kitų : padrąsinai/. — *Mano sesuo, Sužadėtine*. Čia ir žemiau 10, 12 e ir 5, 1 su pavadinimu *Sužadėtine* jungiama vardas *mano sesuo*, taip kad pigu suprasti, jog kalbama apie Sužadėtinę dvasine prasme. — 10*Tavo meilė*. Plg aug 1, 1. — 11*Tavo lūpos*... 10 eil Sužadėtinis randa Sužadėtinėje tarsi panašumą į save /plg 1, 1-3/. Čia duodama tikslesnis aprašymas šventosios žemės, nes poetiškai kalbant juodu jau perėjo Palestinos ribą ; taigi savaimi pasikiša pieno ir medaus vaizdas, su kuriuo jungiama smilkalų /ebr t : Libano/ kvapas. Bet dar labiau palyginama Sužadėtinė kitoje eil su šalies derlingumu. — 12*Užrakintas sodas*... Gerai aptvertu ir sergimu sodu teisingai vadinama paties Dievo suteiktas Israėliui kraštas. Tuo pačiu vaizdu Ješajas /58, 11/ išreiškia suteiktųjų tautai malonių pilnumą, o Jeremijas /31, 12/ tolygiai vartoja šaltinio vaizdą. Ebr t sodo vaizdas nekartojamas ; ten antroje vietoje yra žodis v e r s m ė. Ta, kuri atstovauja visai tautai, palyginama su užrakintu sodu, kuriame yra nemažiau rūpestingai sergimas šaltinis. Su tuo šaltiniu palyginama čia ir 15 e Sužadėtinė. — 13*Kipro su nardu* : iš kurių gaunama brangiausių kvepalų. Bet ebr t vietoje kipro minimos rožės. — 14*Su visokiais Libano medžiais*. Geriau anot ebr t : su visokiais smilkalų medžiais, t y, su medžiais, iš kurių gaunama smilkalai /ebr *lebonah*/. — *Tepalais*. Tikriau : kvepalais. Linksmybių sodui aprašyti įvardijama visokie brangūs kvepintys augalai ; jie yra vaizdas gerų ir naudingų Sužadėtinės darbų, dovanos, malonės ir dorybės, kuriomis yra papuošta Eklesija lyg koks gražiausis sodas. — 15*Sodų šaltinis*. Viso to linksmybių sodo derlingumo šaltinis yra Sužadėtinė. — *Teka nuo Libano*... Nuo /Anti/ Libano teka Jordanas, kurs tarsi pripildo aną šaltinį ar šulinį, duodantį drėgmės žemei, kurio vandenys gyvi, t y, nuolat teka ir niekuomet neišsenka /plg 7, 4.../. Taip tai aprašoma Kristaus dosnumas jo Eklesijai, ypač gi jo meilė ir artimybė su ją. Ji Kristaus kvapas /2 Kor 2, 15/ ; jos meilė panaši į Išganytojo meilę /10 e ; plg su 1, 1-3/ ; ji tikrai užrakintas Dievo sodas, kurio viduryje teka šaltinis į amžinąjį gyvenimą, paversdamas šią žemę į linksmybių sodą /rojų/. Įvardinta Libanas, nes Sužadėtinė išėjo į anapus tėviškės ribos Sužadėtinio pasitikti. Anapus dvylikos giminių ploto juodu susitiko ir iš ten atvyko į pokylio vietą /5, 1/. Plg Mt 25, 1

[16]Pakilk, šiaury, ir ateik, pietų vėjau ;
perpūsk mano sodą, ir tegaruoja jo kvapai

5. [1]Teateina mano mylimasis į savo sodą
ir tegul valgo savo medžių vaisius.
Aš atėjau į savo sodą, mano sesuo, Sužadėtine,
nusiskyniau savo mirą su savo kvepalais,
valgiau medaus syvo su savo medumi,
gėriau savo vyną su savo pienu.
Valgykite, prieteliai, ir gerkite,
ir atsigerkite, mylimiausieji.
[2]Aš miegu, bet mano širdis budi.
Balsas mano mylimojo beldžiančio :
Atidaryk man, mano sesuo, mano prietele,
mano balandėle, mano nesuteptoji,
Nes mano galva pilna rasos
ir mano garbiniai nakties lašų.

---

[16]*Pakilk, šiaury*... Sužadētinē nutraukia Sužadētinio pagyrimus. Ji dabar atiduoda savo sodą mylimajam /plg 5, 1/. Ji šaukia visus vējus, taip pat ir vieną prieš kitą pučiančius, paskleisti kvapo, kurį Sužadētinis giria ; taip tat Sužadētinis ateis į tą sodą, kurs dabar jo. — 5. [1]*Teateina mano*... Ebr t šituo sakiniu baigiama 4 sk *Aš atējau į savo sodą*... Scena baigiama pokyliu, kaip dera susižadējimui /plg Apr 19, 9 ; Teis 14, 10.17 ; Tob 11, 21/. — *Valgykite*... Kadangi su Sužadētiniu yra jo prieteliai, tai ir jie turi dalyvauti pokylyje. — Susižadējimas yra pilnas Eklesijos įsteigimas Sekminēse. Todēl tolesnēse scenose vaizduojama Eklesijos išsiplētimas ir jos vaisiai

IV poema : Kitas Sužadėtinės monologas /5,2-6,3/

5, 2-6, 8. Sužadētinis pažadina Sužadētinę iš kontempliacijos miego ; jai nesuskubus atidaryti durų, jis pasišalina ; jo ieškodama Sužadētinē gauna kentēti /5, 2-7/. Dar labiau užsidegus jos meilei, ji kalbasi su Jerusalēs dukterimis ir jų klausiama aprašo dieviškąjį Sužadētinį /5, 8-16/. Palydovēms pareiškus norą padēti jo ieškoti, štai jis pats atsiranda ir labai giria Sužadētinę /5, 17-6, 8/

[2]*Aš miegu*... Sužadētinē dvasios pagavime. Panašiai baigiasi pirmoji ir trečioji scena. Draug su Sužadētine dabar taip pat ir Jerusalēs dukterys ekstazēje, nes jos visos buvo kviestos pasitikti Sužadētinio /3, 11/. Po susižadējimo pokylio jis pasišalina, taip pat kaip ir kitoms scenoms pasibaigus. Taigi jei jis paguodžia savo atējimu, yra tai nepaprastas meilēs ženklas, toks kaip Išganytojo apsireiškimai po jo prisikēlimo. Tačiau po paguodos ateina ištyrimas. Čia prasidedanti scena panaši į antrąją 2, 8... ir į trečiąją 3, 1-5, bet autorius vartodamas panašius žodžius nori draug atkreipti dēmesį į pažangą ir palyginant pastebēti skirtumus. — *Balsas mano mylimojo*... Tai dramatinis Sužadētinēs pasakojimas, kuriuo ji kreipiasi į skaitytojus. Sužadētinē miega, bet kitaip ne kad 3, 1. Tarsi jausmams užmigus Sužadētinē ekstazyje pasilieka artimybēje su Dievu. Štai ateina Sužadētinis, taip pat kaip 2, 8. Jis turi belsti /to nebuvo 2, 8/, nes Sužadētinē visai atsidavus savo kontempliacijai. Sužadētinio meilē čia parodoma didesnē, keturiais vardais išreiškiama pagyrimas Sužadētinēs. Sužadētinis nežiūri nakties nepatogumų /rasos, drēgmēs/, jis beldžia ir nori būti įleidžiamas /4 e/. Vardas « Sužadētinē » daugiau nebevartojamas ; jis skirtas tik susižadējimo dienai. Dabar ji vadinama sesuo, taip pat kaip 4, 9 ; 5, 1 ; prietelēs ir balandēlēs vardai duodami jai visoje giesmēje, pavadinimas « Nesuteptoji » /nepaliestoji/ yra liudymas apie pilniausį jos tobulumą. — *Mano nesuteptoji*. Ebr t : Mano tobuloji. — [3]*Aš nusivilkau*... Sesuo neatsako beldžiančiam, bet pasakodama nurodo skai-

[3]Aš nusivilkau savo jupą, kaip gi aš vėl ją apsivilksiu?
Nusiploviau savo kojas, kaip gi aš vėl jas sutepsiu?
[4]Mano mylimasis įkišo savo ranką pro durų skylę,
ir mano viduriai sudrebėjo, jam palietus.
[5]Aš atsikėliau atidaryti mano mylimajam;
nuo mano rankų lašėjo mira,
ir mano pirštai buvo pilni brangiausios miros.
[6]Aš atstūmiau mano mylimajam savo durų velkę,
bet jis buvo pasitraukęs ir nuėjęs šalin.
Mano siela sutirpo, kai jis prabilo.
Aš ieškojau ir neradau jo,
šaukiau, bet jis man neatsiliepė.
[7]Mane rado sargai, kurie vaikščioja po miestą;
jie mušė mane ir sužeidė mane.
Sienų sargai atėmė iš manęs apsiaustą.
[8]Prisiektinai meldžiu jus, Jerusalės dukterys,
jei rasite mano mylimąjį,
pasakykite, kad aš alpstu iš meilės.

---

tytojui, kaip jai sunku buvo keltis iš poilsio. Ebr t galima versti: Aš buvau nusivilkus savo jupą... buvau nusiplovus... Tikrumoje tie sužadėtinės žodžiai negalėjo būti kreipiami į Sužadėtinį, nes /6 e/ ji sako apie save: *Mano siela sutirpo, jam kalbant*; ji ieško jo /7 e/ su tokiuo išsiilgimu, kad net nepabunga mušimų. Taigi ji pasakoja su kokiais sunkumais buvo sujungtas atsikėlimas, kaip ji tačiau nesidavė jiems sulaikyti savęs ir rūpinosi tuojau atidaryti. Tie sunkumai reikia suprasti kaip alegorija. Laimingai atsipalaidojusiai nuo žemiškų dalykų, nuo žemės dulkių ir suvienytai kontempliacijoje su Dievu, buvo baugu vėl į jas grįžti; ji jaučia įgimtą, o ne iš valios einantį nerangumą. Kaip augščiau 2, 10 Sužadėtinis ilgesniu atsiliepimu kvietė Sužadėtinę į darbą, taip čia dar daugiau reikia, kad ją pažadinus iš miego, ypač naktį, kad ją pašaukus ne vien darbo priimti, bet net ir skausmo. — [5]*Lašėjo mira.* Kvepalai visoje giesmėje reiškia meilės saldumą; mira čia paminėta du kartu, kad parodžius, jog Sužadėtinės meilė buvo didžiausi. — *Brangiausios miros.* Ebr t: Varvančios miros. Skysta, varvanti mira buvo laikoma geriausia ir brangiausia. Rytų kraštų gyventojai nejaučia jokio nesmagumo, kada jų rankos ir pirštai ištepti mira, ar kitokiu kvepinčiu tepalu. Plg Mt 26, 7; Jo 12, 3. Ebr t šita eilutė baigiasi žodžiais: Ant užkaiščio velkės, kuriais Vulgatoje prasideda 6 e. —[6]*Mano siela sutirpo.* Geriau: Buvo sutirpus, nes čia Sužadėtinė primena, ką ji jautė, išgirdus Sužadėtinio žodžius. — *Šaukiau...* Plg aug 3, 1.2. — [7]*Mane rado* ... Plg 3, 3. Prie išsiilgimo čia prisideda skausmas; į jį Sužadėtinė pašaukta iš kontempliacijos ramybės; tik taip jos meilė Kristaus atžvilgiu darosi tobula. Sužadėtinis, ateidamas nakties rasos permirkytas, parodė savo pavyzdžiu, ko jis troško, taip pat kaip aug 2, 8.17. Ateidamas per daubuotus kalnus lygiai savo pavyzdžiu jis kvietė ją į darbą. Paminėjimu nakties sargų, kurie mušė Sužadėtinę, gal nenurodoma kaikurie atskiri Eklesijos persekiotojai, bet apskritai žmonės, kurie padaro jai skausmo. Galima tačiau tuos panaktinius suprasti ir taip: 3,3 pasaulio išmintingieji, čia didikai; jie nežino, kur yra Kristus, kada jis slepiasi kaip čia. — *Apsiaustą*: Žemiškas gėrybes. Tačiau Sužadėtinės meilė, nors sužeistos ir netekusios žemiškų gėrybių, darosi juo didesnė. — [8]*Prisiektinai meldžiu...* Sužadėtinė atsiliepia į Jerusalės dukteris, nes taip turi būti išreikštas jos didelis skausmas; be to, taip geriausiai prirengiama tolesnis Sužadėtinio aprašymas, kurį išgirsti labiausiai pritinka Sužadėtinės palydovėms. Ji myli Sužadėtinį atsitolinusį nemažiau kaip čia pat esantį /2, 5/; ta jos meilė net didesnę turi vertę. — *Jei rasite...* Ebr t: jei rasite mano mylimąjį, ką jūs jam pasakysite? kad aš sergu iš meilės

9 Koksai tavo mylimasis iš mylimųjų,
o gražiausi tarp moteriškių?
Koksai tavo mylimasis iš mylimųjų,
kad tu taip prisiektinai mus meldi?
10 Mano mylimasis skaistus ir rausvas,
rinktinis iš tūkstančių.
11 Jo galva geriausis auksas.
Jo plaukai kaip palmių šakos,
juodi kaip juodvarnis.
12 Jo akys kaip karveliai ant vandens upelių,
kurie nuplauti piene ir pasilieka prie pilniausių upių.
13 Jo skruostai kaip kvepinčių žolių darželiai,
vaistininkų įveisti.
Jo lūpos lelijos, iš kurių laša geriausi mira.
14 Jo rankos lyg iš aukso nutekintos,
pilnos iakintų.
Jo liemuo iš dramblio kaulo,
pagražinto sapyrais.
15 Jo blauzdos marmoro šulai,
paremti ant auksinių papėdžių.
Jo išvaizda kaip Libano,
jis rinktinis kaip kedrai.

---

9 *Koksai tavo mylimasis...* Ebr t galima versti taip: ką turi tavo mylimasis daugiau nekaip /kurs nors kitas /mylimasis? — Jerusalės dukterys vis dar nėra pasiekusios meilės, lygios Sužadėtinės meilei /plg aug 1, 4-7/; jos nedalyvauja taip pat skausme /3 ir 4 skyr/, bet tik darbe /2, 15/. Taigi Sužadėtinė, kuri visuomet lyg kad stovi augščiau už jas vienu dorybės laipsniu, daro palengvėjimą savo nuliūdusiai širdžiai ir uždega jas taip, kad toliau /5, 17/ jos pačios nori prisiimti visa dėl Sužadėtinio. Jos gerai žino, kad tas Sužadėtinis meilingesnis už visus, bet prietelystė jas ragina duoti Sužadėtinei progos išlieti savo skausmą. Vienas tik dalykas jas stebina, kad Sužadėtinė kaip tik dabar užsidega nepaprasta meile. Dabar Sužadėtiniui neesant draug, ji jam atsilygina už jo gyrimus /4, 1.../

10 *Skaistus ir rausvas.* Tų dviejų spalvų sujungimas padaro didžiausį kūno gražumą. Plg Raud 4,7. — *Iš tūkstančių.* Ebr t: iš dešimties tūkstančių, t y, iš visų. — 11 *Kaip palmių šakos*: kaip žemyn nulinkę ir svyruoją ilgi palmės lapai. Autorius renka kiekvienam nariui palyginti prakilniausius visoje gamtoje dalykus. — 12 *Jo akys kaip karveliai..* Tas pats palyginimas buvo pasakytas apie Sužadėtinę 1, 14; 4, 1. Sužadėtinė ir Sužadėtinis panašūs vienas į kitą; kaip jis pats padarė save prigimtimi panašų į Sužadėtinę, taip padarė ir ją panašią į save malone. Tačiau Sužadėtinis turi ir ypatingų žymių /palyginimas su auksu tik jam savinamas. 11, 14.15 e/: jo akies vyzdys /lėlelė/ taip gyvas ir judrus kaip karveliai, kada jie maudosi vandenyje ir kraipo šen ir ten savo galvas, — *Nuplauti piene*: todėl labai balti. — 13 *Kaip kvepinčių žolių darželiai...* Turima galvoje bardza, ištepta kvepalais. — *Vaistininkų įveisti.* Ebr t: duodą balsimo kvapą. — *Jo lūpos...* Plg 4, 3.11. — 14 *Pilnos iakintų.* Turima gal galvoje žiedai, papuošti brangiais khrizolito akmenėliais. Ebr ž *tharšiš* daugumos nuomone reiškia dabartinį topazą. — *Iš dramblio kaulo.* Ebr t: dailus iš dramblio kaulo darbas. Dramblio kaulas turi čia nurodyti tiesumą ir stiprumą. Paminėjimu sapirų nurodoma daugybė brangių akmenėlių, kuriais išpuošta juosta. — 15 *Jo blauzdos...* baltos ir stiprios kaip marmoras ir paremtos ant kojų taip dailių, lyg kad jos būtų iš aukso. Aprašymas daromas toks kaip statulos. — *Kaip Libano...* Libanas ženklina didenybę to, kurs kilnus gražumu kaip Libano kedrai. Aug

16Jo gerklė pilna saldumo,
ir jis visas pageidaujamas.
Toksai mano mylimasis,
ir jis mano prietelis, jūs, Jerusalės dukterys.
17Kur nuėjo tavo mylimasis,
o gražiausi tarp moteriškių?
Kur pasitraukė tavo mylimasis?
Mes jieškosim jo kartu su tavim

6. 1Mano mylimasis įėjo į savo sodą, į kvepalų darželį,
kad ganytųsi soduose ir skintų lelijas.
2Aš mano mylimajam, ir mano mylimasis man;
jis ganosi lelijose.
3Graži tu, mano prietele, meili
ir puošni kaip Jerusalė,
baisi kaip išrikiuota kariškos stovyklos eilė.
4Nugręžk nuo manęs savo akis,
nes jos privertė mane bėgti.
Tavo plaukai kaip būrys ožkų,
kurios pasirodė nuo Galaado.
5Tavo dantys kaip avių banda,
kurios išėjo iš maudyklės:
jos visos su dvynais,
ir nėra jų tarpe bergždžios.

2, 3 Sužadētinis dēl savo vaisių buvo palygintas su obele. — 16*Jo gerklē...* Jo šneka, kuri yra tarsi jo sielos kvēpimas, perkelia mylinčiojo saldybę ant mylimosios, taip kad ji lyg kad kvēpuoja jąja /plg 7, 8.9/. — *Jūs, Jerusalēs dukterys.* Jos buvo davusios progos kalbēti apie mylimąjį

17*Kur nuējo tavo mylimasis...* Sužadētinēs palydovēs, uždegtos jos aprašymu, jau pačios trokšta eiti kartu su ja Sužadētinio jieškoti. Bet veltui tai darytų, jei jis pats neateitų priešais /plg 3,4/. — Ebr t šitos eil žodžiais prasideda 6 skyr

6. 1*Mano mylimasis įējo...* Sužadētinē mato jį jo buveinēje, jo sode /tas sodas, anot 4, 6; 5, 1, yra ji pati/ ir šaukia jo išsiilgus. Sužadētinis ateina į savo s o d ą, nes Sužadētinē neturi nieko, kas jam nepriklausytų, ne jo paties būtų suteikta, ne jam pašvęsta, ne jo linksmybei prirengta. Kvepintys jo žolynai tai dorybių gēlēs, ypač meilēs. Tokiame sode mielai pasilieka dieviškasis Ganytojas ir renkasi lelijas, t y, tyriausios meilēs užstatus /plg 4, 5; 2, 1.2/. Tam dieviškam Ganytojui atiduoda save ir pasišvenčia Sužadētinē. — 2*Aš mano mylimajam...* — *Jis ganosi.* Ebr t: gano. Žr aug 1, 6; 2, 10

V poema: Antras Sužadėtinio monologas (6,3-11)

3*Graži tu...* Sužadētinis atsako su panašiu meilēs karštumu. — *Meili.* Ebr t: kaip *Thirtsah.* Tersa, kaip ji vadinama kitose Vulg vietose, buvo gražus senovinis Kananiečių miestas. Iš jos dešimties atsiskyrusių Israēlio giminių karalius Jeroboamas buvo padaręs sau kuriam laikui sostinę. Plg Još 12, 24; 3 Kar 14, 17; 15, 23. — *Kaip Jerusalē.* Panašus palyginimas. Tais dviem palyginimais autorius pažymi visą ir visų laikų Israēlį /Jerusalē vēlesnē už Tersą/. — *Baisi kaip išrikiuota...* Čia giriama ne tiek gražumas, kiek stiprumas. Ebr t: Baisi kaip kariuomenē po savo vēliavomis. — 4*Nes jos privertē...* Ebr t: Daro man nerimastį /baugina mane/, t y, aš negaliu pakęsti jų pažvelgimo. Iperboliškai išreiškiama, kad sužadētinē be galo graži ir galinga /plg 7, 5/. — *Tavo plaukai...* Tie patys palyginimai, ką ir augščiau 4, 1-3. Jais nurodoma, kad Sužadētinē lygiai patinka, lygiai brangi Kristui, kaip buvo laimingą susižadējimo dieną; ji nē kiek nenustojo savo gražumo. — *Pasirodē nuo Galaado.* Anot Ebr t: Guli Galaado šlaituose.

[6]Tavo skruostai kaip granatinio medžio žievė
iš po tavo šydo.
[7]Kad ir yra šešios dešimtys karalienių
ir aštuonios dešimtys gulovių,
o jaunų mergaičių be skaičiaus,
[8]Bet viena yra mano balandėlė, mano tobuloji,
viena savo motinai, rinktinė savo gimdytojai.
Ją matydamos jaunos mergaitės skelbė ją esant laimingiausią ;
karalienės ir gulovės — ir gyrė ją.
[9]Kas yra toji, kuri ateina lyg kad tekanti aušra,
graži kaip mėnulis, rinktinė kaip saulė,
baisi kaip surikiuota kariška stovyklos eilė ?
[10]Aš įėjau į lazdynų sodą slėnių augalų pamatyti
ir pasižiūrėti, ar pražydo vynuogynas,
ir ar žaliuoja granatiniai medžiai.
[11]Aš nesižinojau ; mano siela išgąsdino mane
dėl kariškų Aminadabo vežimų.

— [6]*Žievē.* Tikriau : Skiltis. — [7]*Šešios dešimtys karalienių...* Palyginimo pagrindas čia karalių šeimyna, koki ji anais laikais paprastai būdavo. Daugybē moterų karaliaus rūmuose niekam nebuvo piktinąs dalykas. Jų tarpe vienos buvo tikros karalienēs, kitos karalienēs tiesių neturējo, kitos vēl, tik laikui bēgant, turējo karalienių teises įgyti /plg Est 1, 2.../. Tikrumoje gi turima omenyje nesuskaitomos sielos, kurios lieka Kristaus Sužadētinēmis, nors autorius vaizduoja Eklesijos vienybę nurodymu vienos už visas viršesnēs karalienēs. Joje nēra jokios dēmēs ; tai pati Eklesija, kiek ji yra vien Dievo veikalas. Ji graži kaip balandēlē, taip nepaliesta, kad jai nieko netrūksta lyg pilnai ir tobuliausiai dorybei. — [8]*Savo motinai... savo gimdytojai* : Mistiniam Jerusalēs miestui čia žemēje

6, 9-8, 4. Sužadētinis vēl aplanko Sužadētinę, kuri jau turi gausius savo darbo vaisius /6,9-7, 1a/ ir ją giria /7, 1b-9a/. Sužadētinē nutraukdama pagyrimą, kviečia Sužadētinį tų vaisių pasižiūrēti /7, 9b-13/ ;... Pagaliau meldžia, kad jis būtų jai brolis, prietelis, mokytojas ir pasiduoda kontempliacijos miegui /8, 1-4/

[9]*Kas yra toji...* Nauja scena prasideda tokiais pat žodžiais kaip ir 3-ji. Žr 3,6, Jais išreiškia savo nustebimą gal Jerusalēs dukterys /anot kaikurių, pats Sužadētinis/, matydamos ateinančią Sužadētinę, pilną didenybēs, kaip kokį dangišką reiškinį. — Kiti verčia Ebr t šiaip : Kas tai, kas ateina lyg kad... ir mato taip aprašomą Sužadētinio pasirodymą. Anot jų, Sužadētinē negalējusi būti čia pavadinta kariška stovyklos eile, nes ji pamačius kariškus vežimus /11 e/ taip susijaudina, kad pradeda bēgti ; tai esąs dangiškasis Saliamonas, kurs artinasi vežime su skaisčiai žibančiu dievišku blizgējimu. Patys žodžiai esą ištarti tų, kurie tą prisiartinimą mato, o jų tarpe ir Sužadētinēs. Plg aug 3,6

[10]*Aš įējau...* Sužadētinē vaizdais nurodo darbą, kurį ji atlieka, nesant su ja Sužadētiniui. Draug su ja yra jos palydovēs. Tas užsiēmimas darbu yra nuolatinē Eklesijos pareiga čia žemēje ; ji eina pirmyn tik per darbą ir skausmą /plg Jo 15, 16/. Sodas, slēnis, vynuogynas, medžiai tik poeto figūros, nes moterų darbas paprastai tiems dalykams skiriamas. Čia ją aplanko Sužadētinis savo meilēje, giria ir apdovanoja ją. Tačiau jo pasirodymo būdas nepaprastas : juo ilgiau Eklesija veikia amžių bēgyje, juo didesnēs pagarbos darosi ji verta. — [11]*Aš nesižinojau...* Dramatiškai vaizduojama tai, kas atsitiko. Netikētas apsireiškimas išgąsdino Sužadētinę ; iš karto ji jo nesuprato. — *Dēl kariškų Aminadabo vežimų.* Ebr ž *'Ammi-nadib* gal reiškia : « Dievas-Kunigaikštis ». Taigi tuo vardu nurodoma karališka didenybē ir pati dieviškoji prigimtis. Žodis *dēl* Vulg priedas. Sakinys galima geriau išreikšti taip : Tuomet mano siela išgąsdino mane. « Kariški Aminadabo vežimai ! » Panašiu var-

[12]Sugrįžk, Sulamiete !
Sugrįžk, sugrįžk, kad mes žiūrėtumėme į tave !

7. [1]Ką matysi Sulamietėje,
jei ne stovyklos šokius ?
Kaip gi gražūs tavo žingsniai
kurpėse, kunigaikščio dukter !
Tavo strėnų išlenkimai kaip kaklo papuošalai,
padaryti menininko ranka.
[2]Tavo liemuo nutekinta taurė,
kurioje niekados netrūksta gėralo.
Tavo pilvas kaip kviečių krūva,
apkaišiota lelijomis.
[3]Dvi tavo krūtys, kaip du dvynu stirnos ožiuku.
[4]Tavo kaklas kaip bokštas iš dramblio kaulo.
Tavo akys kaip Hesebono tvenkiniai,
kurie yra Bath-Rabbimo vartuose.

---

du vadinama Sulamietē 7,1 /LXX : Aminadabo duktē/. Dabartiniame Ebr t pasakyta : Mano siela padarē iš manęs kariškus Aminadabo vežimus. Bet ką tai reiškia, neaišku

VI poema : Khoro, Sužadėtinio ir Sužadėtinės monologas (6,12-7,11)

[12]*Sugrįžk...* Sužadētinē, išgąsdinta pasirodymo, pradeda bēgti šalin ; bet Sužadētinis atsiliepdamas nori ją palinksminti. Anot kitų aiškintojų, tais žodžiai sulaiko ją palydovēs. — *Sulamiete.* Sužadētinē šaukiama savo vardu : S u l a m i e t ē, R a m i o j i /moteriškas vardas, padarytas iš Ebr Saliamono *Šelomoh* vardo/. Tas vardas, kurs paaiškina ją esant panašią į dangiškąjį Saliamoną /8, 10/, duodama jai čia pirmą kartą. Sužadētinis tobulas nuo pat pradžios, jis neša ramybę ir išganymą, Sužadētinē jos gauna, bet tik dabar ji pilnai atitinka tą vardą ir todēl tik čia juo kalbinama. — *Kad mes žiūrētumēme.* Jei čia atsiliepia sužadētinis, tai daugiskaitą jis vartoja savo didenybei pažymēti, ar kalba ir savo palydovų vardu

7. [1]*Ką matysi.* Ebr t : Ką matysite Sulamietēje ? Lyg kad Makhanaimo šokius. — Sužadētinē priima duodamą jai vardą ir kukliai atsako, darydama aliuziją į vietą, kurioje patriarkui Jokubui apsireiškē dangaus angelai /žr 1 Moš 32, 2 ; Još 21, 34.38/. Mintis gi, anot kaikurių, išreikšta toki : Ko jūs žiūrite į mane su tokiuo nustebimu, lyg kad aš daryčiau dailius judēsius, tokiuos kaip angelų

Kaip gi gražūs... Naujas aprašymas Sužadētinēs ; jis dēl augščiau paminētų šokių prasideda nuo kojų ir pakyla lig strēnų, kurios, judant žmogui, ypač pastebimos. Bet kaip Sužadētinyje 5, 14 /« dailus iš dramblio kaulo darbas »/, taip Sužadētinēje aprašoma meno dalykas, kad pigiau suprastumēm, jog kalbama ne apie paprastą, bet įsivaizduotą idealinį gražumą. — *Kunigaikščio dukter.* Ebr *bath-nadib.* LXX : *thygater Aminadab,* Aminadabo duktē. — [2]*Tavo liemuo...* Plg aug 5, 14.15. Tuo tarpu kad Sužadētinyje giriama stiprumas, čia Sužadētinēje gražumas ir vaisingumas. Tas vaisingumas vaizduojama palyginimais šventosios žemēs derlingumo, kurs ypač pasireiškia vynu ir kviečiais /5 Moš 32, 14; plg aug 4, 11../. Taip nelieka nei pēdsakos nepadorumo paveiksle, kurs, paimtas iš žemēs, pritaikomas Sužadētinei. — [3]*Dvi tavo krūtys..* Žr 4, 5. Teisingai minima ir krūtys, nes aprašoma Sužadētinēs vaisingumas. Toliau vēl ypatingu būdu kreipiama dēmesys į gražumą. — [4]*Kaip bokštas...* Turima galvoje kurs nors visiems žinomas, tikriausiai dramblio kaulo lentelēmis iš oro pusēs apklotas, bokštas. Stiprumas ir dailumas yra girtinos kaklo savybēs. — *Hesebono tvenkiniai.* Hesebonas, senovinis Amoriečių miestas, vēliau priklausē Rubeno giminei /plg 4 Moš 21, 25 ir tol ; Još 12, 2 ir k/. Tarp jo griuvēsių dar ir dabar yra daug šulinių ir nemažas

Tavo nosis kaip Libano bokštas,
kurs yra ties Damasku.
5Tavo galva kaip Karmelis,
ir tavo galvos plaukai kaip karaliaus purpura,
lenktėmis surišta.
6Kaip gi tu graži ir kaip meilinga,
mylimiausioji gėriuose!
7Tavo stuomuo panašus į palmę,
ir tavo krūtys į vynuogių kekes.
8Aš tariau: Įkopsiu į palmę
ir pasiimsiu jos vaisių;
Ir bus tavo krūtys kaip vynuogyno kekės,
ir tavo burnos kvapas kaip obuolių.
9Tavo gerklė kaip geriausis vynas,
— vertas mano mylimojo, kad gertų,
jo lūpų ir dantų, kad ragautų.
10Aš mano mylimajam,
ir jis grįžta pas mane.
11Ateik, mano mylimasis, išeikiva į lauką,
pasilikiva sodžiuose.
12Anksti kelkimės į vynuogynus,
žiūrėkime, ar pražydo vynuogynas,
ar žiedai mezga vaisius,
ar pražydo granatiniai medžiai;
tenai aš atiduosiu tau mano meilę.

---

tvenkinys pietų šone. — *Bath-rabbim* /dukters daugybē/ gal vienų miesto vartų vardas. — Eklesija susideda iš daugybēs tikinčiųjų; anot 8, 11, jai priklauso visas pasaulis. — *Kaip Libano bokštas.* Tvenkinio, bokšto, kalno vaizdai visai nepritiktų, jei tai nebūtų alegorija, kuri mēgsta per daug didelius palyginimus, ir jei draug nereiktų atsiminti, kaip 4, 11... ir jau 4, 1... šalies, kurioje gyvena Sužadētinē. — 5*Galvos plaukai kaip...* Giriama plaukų spalva ir sušukavimas. Senovēs purpurinē spalva buvo nuo skaisčiai raudonos iki tamsiai fioletinēs. Čia turima galvoje ta paskutinē. Ebr t: Plaukai kaip purpura. Karalius surištas garbiniais. Tais paskutiniais žodžiais gal norēta trumpai išreikšti visas gražumas. — 6*Mylimiausioji.* Ebr t: Meilē. — Mylimiausioji ir meilē ne visai tą patį reiškia. Meilē poetiškai vaizduojama kaip asmuo. — 7*Tavo stuomuo panašus...* Vēl pradedama girti vaisingumas. — 8*Aš tariau*: Nutariau. Taip Sužadētinis pasako, kad jau atējęs metas gauti vaisių. — *Į palmę.* Palmē /Ebr *thamar* dažnai sutinkamas moters vardas/ čia paminēta dēl jos vaisingumo. Senoviniuose Žydų piniguose ji Palestinos ženklas, todēl tinkamai gali pavaizduoti Siono dukterį. — *Jos vaisių.* Ebr t: Jos šakeles. — *Kaip obuolių.* Ebr t: Kaip tavo nosų /kvapas/. — Nosų kvapas tikriausiai reiškia lyg kad sielos ir apskritai meilēs kvēpimą. — 9*Tavo gerklē...* Plg aug 5, 16. Vynas reiškia meilę *Vertas mano mylimojo...* Sužadētinē, nutraukdama Sužadētinio žodžius, baigia jo pradētą sakinį. Ebr t: Tiesiai tekąs mano mylimajam, įeinąs per užminganciųjų lūpas. — Vynas migdo, miegas gi yra meilēs ir kontempliacijos ramybē, nes vynas yra ne kas kita, kaip tik meilē. Vulg: Sužadētinē taip priima jo burnos vyno pagyrimą, kad siūlo Sužadētiniui juo naudotis. — 10*Ir jis grįžta...* Ebr t: Ir jo troškimas man priklauso. Plg aug 2, 16; 6, 2. Tų pačių žodžių pakartojimas rodo Sužadētinēs pastovumą

11*Ateik...* Sužadētinē dabar kviečia Sužadētinį skubēti į kaimus, kur ji laimējo gausesnių vaisių. Ten yra daug stebētinų vietų: kiekvienoje jų laikomi vaisiai. — Sodas /4, 12; 6, 10/ reiškia Palestiną; bet ypač daug pasidarbavo Sužadētinē kaimuose, t y, tarp pagonių, tenai ji

[13]Kaukeliai duoda kvapą.
Mūsų duryse visokių vaisių,
jaunų ir senų, mano mylimasis, aš tau palaikiau

8. [1]Kas man duos, kad tu būtumei mano brolis,
kurs žindo mano motinos krūtis,
kad rasčiau tave lauke ir bučiuočiau tave,
ir jau niekas neniekintų manęs?
[2]Aš pagaučiau tave ir vesčiaus į mano motinos namus.
Tenai tu mokytumei mane,
o aš tau duočiau taurę kvepinčio vyno
ir mano granatinių obuolių sunkos.
[3]Jo kairioji ranka po mano galva,
o jo dešinioji apsikabina mane.
[4]Prisiektinai meldžiu jus, Jerusalės dukterys,
nekelkite ir nežadinkime mylimosios,
kolei ji pati nenorės.

---

sukrovē gausiausius vaisius Sužadētiniui, ir ten ji gali parodyti ir patvirtinti savo meilēs didumą. — [12]*Mano meilę*. Vulg : krūtis. Plg aug 1, 1. — [13]*Kaukeliai* : Žolynas, kurs senovēje buvo laikomas meilēs ir vaisingumo simboliu. Plg 1 Moš 30, 14

VII poema : Paskutinis abiejų Sužadėtinių dialogas 8,1-7

8. [1]*Kas man duos*... Sužadētinis ir Sužadētinē ne tuojau eina į kaimus /7, 12/. Kadangi tad vaisiai dar neatiduodami, tai kalba vēl grįžta į meilę. Drąsiau ne kaip pirma meldžia Sužadētinē, kad jai būtų leidžiama naudotis Sužadētinio artimybe. Tačiau ne visame, kas čia sakoma, yra šis tas nauja /plg aug 3, 4/. Naujas brolio vardas. Nors Sužadētinis vadino Sužadētinę seserimi, bet ji brolio vardo nevartojo. Kokio brolio ji trokšta, tuojau pati pasako : *Kurs žindo mano motinos krūtis* ; ji trokšta, kad jis būtų kaip tikras brolis, kaip toksai pasiliktų jos motinos namuose ir kaip toksai būtų visuomet draug su ja ; tai nurodo žodžiai : [2]*Tenai tu mokytumei mane*. Sužadētinis turētų nebepalikti jos, kaip kad pirma darē, bet pasilikti pas motiną, taigi jos namuose. Jei Sužadētinis bus brolis, ji galēs juo džiaugtis kiekvieną valandą ir kiekvienoje vietoje, nes ir *lauke* ji galēs bučiuoti jį be drovos, namie gi klausytis jo mokslo ir atsilyginti meile už meilę. — [3]*Jo kairioji*... Sužadētinis rodosi tuojau pildąs Sužadētinēs meldimą, nes suteikia jai kontempliacijos poilsį, taip pat kaip 2, 6... Taip G Giesmē grįžta į savo pradžią. Kaip kontempliacija buvo pirma dovana prietelystēs tarp Sužadētinio ir Sužadētinēs, taip ji ne tik patvirtinama po vargingų darbų, bet dar įvyksta naujas susižadējimas, nes apie jį kalbama paskutinēje G Giesmēs dalyje. Šio pasaulio laikui pasibaigus, Sužadētinē turi būti nuvesta į amžinus Sužadētinio vestuvių rūmus ir į ramybę be jokio tolesnio vargo. Saldesnis ne kaip pirma čia ekstazies miegas dēl Sužadētinēs nuopelnų ; tai gal nurodoma ir truputį kitokiais prisaikinimo žodžiais /ebr t/ : [4]*Prisiektinai meldžiu*... Kam gi jūs keltumēte... t y, anaiptol nekelkite ir nežadinkite... — Kad toliau kalbama apie Sužadētinēs perkēlimą į dangų, parodo 5 e. Pasirēmusi ant mylimojo, ji Sužadētinio vedama į vietą, kur jos atējimas sukelia didžiausį nustebimą /angeluose 13 e/. Tai taip pat nurodo padidējimas meilēs /6.7 e/, tobula ramybē /10 e/, naujas susižadējimas, per kurį ji iš mažos /8 e/ darosi didelē /10 e/ ; pagaliau 11.12 e, kur Sužadētinē kaip vynuogyno sergētoja duoda apyskaitą darbų ir vaisių, atiduoda senuosius ir naujuosius /7, 13/, kur daroma pjūtis savo vynuogyno, kurį dangiškasis Saliamonas turējo ir davē tautų valdovei, pasauliui

8,5-14. Sužadētinē pasirēmus ant Sužadētinio eina iš tyrumos ; ji meldžia jį perkelti ją į savo dangiškus namus ir amžinai sustiprinti šventąją

[5]Kas yra toji, kuri ateina iš tyrumos, paskendus gėriuose,
pasirėmusi ant savo mylimojo?
Po obele aš pažadinau tave;
tenai tavo motina pradėjo tave,
tenai tavo gimdytoja pagimdė tave.
[6]Padėk mane kaip antspaudą ant savo širdies,
kaip antspaudą ant savo peties,
nes meilė stipri kaip mirtis,
pavydas kietas kaip mirusiųjų buveinė;
jos karštis ugnies ir liepsnų karštis.
[7]Daug vandenų negali užgesyti meilės,
nė upės nepaskandins jos.
Jei žmogus duotų už meilę visą savo namų lobį,
lyg nieku laikytų jį.

---

meilę /5.6/. Sužadētinis pritaria, skelbdamas tą pačią meilę /7/. Angelai tariasi apie naują susižadējimą /8.9/. Sužadētinē įrodo, kad ji Sužadētinio malone ir savo nuopelnais yra vertai prisirengusi /10-12/; pagaliau laiminga įeina į dangų /13.14/

[5]*Kas yra toji*... Taip atsiliepia gal Sužadētinio prieteliai, angelai, laukdami Sužadētinių atējimo. Nustebimas nurodo, kad įvyksta nepaprastas dalykas /plg aug 3, 6; 6, 9/. — *Paskendus gēriuose.* Tų ž nēra ebr t *Tenai tavo motina*... Vulgatos išsireiškimas jokiu būdu nesutinka su ebr t, anot kurio tuos žodžius ištaria Sužadētinē. Ebr t gal galima taip versti: aš /Sužadētinē/ paraginau tave į ten, kur tavo motina tave /Sužadētinį/ pagimdē, t y, sēdēdama tavo kaip obelēs /šv Nilas/ ūksmēje /Ambroz/ ir gerēdamasi tavimi, aš priverčiau tave vesti mane tenai, kur tavo motina pagimdē tave. — Sužadētinē kontempliacijos ramybēje /aug 3,4/ be abejonēs karščiau maldavo to, ką dabar gauna. Maldos karštumą pati išreiškia du kartu pakartodama tą pačią mintį: kur tavo motina pagimdē tave, kur tavo gimdytoja pagimdē tave. Sužadētinio gi motina yra dangiškoji Jerusalē /plg aug 3,11/; į ją ji trokšta ateiti, nebegyventi savo motinos namuose, žemiškoje Jerusalēje. Ji pakartoja prašymą, primindama savo senesnį maldavimą, nes ji dar negavo, ko troško, ir dabar ji Sužadētinio vedama per tyrumą. Taigi ji lyg kad sako: Aš tave meldžiau ir tu rodeis sutinkąs vesti mane į savo motinos namus, taip, į savo motinos namus. — Kaikurie šv Tēvai Ambroz/ mano, kad aug nurodytuosius žodžius ištaria Sužadētinis, atsiliepdamas į Sužadētinę. Anot jų, tas slaptingas ir simbolinis medis, kurs buvo liudytojas Sulamietēs gimimo ir pirmųjų jos meilēs pasireiškimų, tai atpirkimą nešąs kryžius, kurio ūksmēje Eklesija gimē ir tuojau pradējo mylēti savo dieviškąjį išvaduotoją. — [6]*Padēk mane*... Sužadētinē kalba toliau ir meldžia Sužadētinį padēti jos paveikslą kaip antspaudą ant savo širdies ir ant savo peties, kad jis neišeitų nei iš akių, nei iš širdies, bet kad jo mintys ir darbai būtų tarsi jai vienai pasvęsti. Tik tobula taip paženklinta meilē nenugalima kaip mirtis, neišvengiama ir nepašalinama kaip mirusiųjų buveinē, ji viršija visa ir nugali priešininkus ir neprietelius. — *Pavydas*: meilēs pavydas, dēl kurio atliekama sunkiausi dalykai. — *Jos karštis*... Ugniai niekas negali pasipriešinti, taip pat Dievo padegtai meilei. Ebr t: jos karštis ugnies karštis, Viešpaties liepsna. Plg su šv Jono žodžiais: *Dievas yra meilē, ir kas pasilieka meilēje, pasilieka Dievuje ir Dievas jame* /1 Jono 4,16/. — [7]*Daug vandenų*... Dauguma aiškintojų mano, kad dar ir šituos žodžius ištaria Sužadētinē; bet anot kaikurių kitų, juos tinkamai galima esą savinti Sužadētiniui, kurs jais patvirtinąs, ką yra kalbējusi Sužadētinē. Juose išreikšta mintis panaši į šv Povilo /žr Rom 8, 35-39; Eph 5,25/. — *Lyg nieku laikytų jį.* Anot Vulg, meilē nieku laikytų tokį užmokestį, kaip lobis. Vulg *despiciet* tikriausiai per paklydimą yra pasidaręs iš *despi-*

8Mūsų sesuo maža ir neturi krūčių ;
ką darysime su mūsų seserimi tą dieną, kada ji bus peršama ?
9Jei ji mūras, pastatykime ant jos sidabrinių pylimėlių ;
jei ji durys, apklokime ją kedrinėmis lentomis.
10Aš mūras, ir mano krūtys kaip bokštas
nuo to meto, kada aš jo akivaizdoje pasidariau
toki kaip atradusi ramybę.
11Ramusis turėjo vynuogyną Baal-Hamone ;
jis atidavė jį sargams :
kiekvienas turi atnešti už jo vaisius tūkstantį sidabrinių.
12Mano vynuogynas mano akivaizdoje.
Tau, o Ramusis, tūkstantis,
o du šimtu sergintiems jo vaisius.
13Tu, kuri gyveni soduose, prieteliai klausosi :
duok man išgirsti tavo balsą.

---

cient. Anot ebr t : paniekintų jį, t y, tokį pirkēją. Po tų žodžių Sužadētiniai pradeda artintis į dangų

8*Mūsų sesuo*... Ebr t : mes turime mažą seserį. Atsiliepia čia matomai tie patys, kurie aug 5 eil pasakē savo nustebimą, t y, angelai. Kaip pirmame susižadējime, taip ir antrame garbē, kuri tenka Sužadētinei, žymiai viršija prigimtinio asmens vertę. Žemēje gimusi ir nuolanki sesuo rodosi nevisai tinkanti antram, draug ir paskutiniam susižadējimui. Ji yra tarsi dar nesubrendus : *neturi krūčių*. Bet jie mato jau Sužadētinio atvedamą ir todēl verčiau galvoja apie tai, kaip jie turi tą Sužadētinę, tos pačios motinos, antgamtinēs Dievo karalystēs dukterį, pagražinti. — 9*Jei ji mūras*... Čia autorius turi prieš akis dangiškąjį Dievo miestą /kaip šv Jonas Apreiškime/, kurio dalimi dabar virsta Eklesija. Taigi angelai sako : ar ji bus mūras, ar durys, ar abu dalyku draug, mes parūpinsime jai naujo gražumo

10*Aš mūras*... Angelų žodžius girdi prisiartinanti Sužadētinē ir atsako, kad per Sužadētinio malonę ji visai tinka galutinam susižadējimui su Kristumi. — *Ramybę* : išganymo ir malonēs tobulumą. Kad ji pati čia kalba, o ne Sužadētinis, tai gal dēl to, kad taip norēta išreikšti jos pilnas pasitikējimas. Visa jos vertē tai Sužadētinio atblizgis, kurį jis pats jai suteikē ; kalbēdama apie ramybę /ebr *šalom*/, ji matomai nori pasakyti, kad Ramusis /11 e/ suteikē jai malonę, ką ir jos vardas Sulamietē /6, 12/ nurodo. — Kadangi dangaus garbē yra taip pat užmokestis už nuopelną, o ne tik malonēs dovana, Sužadētinē toliau aiškina, kokiuos ji atsineša gerus darbus, dēl kurių darosi verta garbēs : Vulgatoje skaitome : 11*Ramusis turējo* /ebr *li Šelomoh*/ *vynuogyną* toje, kuri valdo tautas /ebr *Ba'al-Hamon'e*/. Ramusis tai dangiškasis Saliamonas. *Ba'al Hamon'u*, arba verčiant tą žodį : ta, kuri valdo tautas, be abejonēs alegoriškai pavadinta pasaulis, mistinis Viešpaties vynuogynas /plg Mt 13, 38/. — *Sargams*. Sargai, kuriems pavesta antgamtinis pasaulio įgyvenimas, tai apaštalai ir jų papēdininkai, iš kurių susideda Eklesijos jierarkija. Kiekvienas jų, reikalaujant dangiškojo Saliamono valiai, turi atnešti gausiausius vaisius, tūkstantį sidabrinių siklių, kaip pasakyta ebr t /siklis vertas arti 7, 70 lito/. — 12*Mano vynuogynas*... Ištikima Sužadētinē pati užmokēs tą nuomą vynuogyno Viešpačiui, savo dieviškam Sužadētiniui, taip kaip yra aug /7, 13/ žadējusi. Bet vynuogynas, nešdamas vaisius Saliamonui, duoda pelno taip pat jo darbininkams : kiekvienam po du šimtu sidabrinių

13*Tu, kuri gyveni soduose*... Sužadētinē gyveno soduose ir nusipelnē pagyrimą /4, 6 ; 5, 1 ; 6, 1.10 ; plg 4, 12.../, todēl Sužadētinis vadina ją vardu, primenančiu tuos sodus. — Ji turi įeiti į amžinus džiaugsmus ir giedoti amžinąjį aleliuja, kurs linksmina angelus ir patį Sužadētinį

14*Bēgk, mano mylimasis*... Sužadētinē trokšta draug su Sužadētiniu skubēti į amžinuosius kalnus. — Panašiais žodžiais pranašas Abakukas baigia aprašymą išganymo, kurio jis linki

14Bėgk, mano mylimasis, ir būk panašus į stirną
ir į jauniklį briedį kvepalų kalnuose

ir kurį žada sau ir išrinktajai Dievo tautai: *padarys mano kojas kaip briedžių ir lydēs mane į augštas vietas*

Pabaigos žodis. Giesmių Giesmē galējo būti Israēlaičių pritaikinta Sen Testamento teokratijai. Nors tikrumoje joje kalbama apie Kristaus Eklesiją ir todēl galima ją laikyti pranašyste, bet su lygia juk meile Dievas buvo pasirinkęs Sinagogą, ją išpuošęs ir ją vedęs. G Giesmēs autorius norējo pranašyste apie ateitį paguosti ir neaiškiu dabarties nurodymu palinksminti. Išrinktoji tauta dar nebuvo gavusi pilno išganymo; ji tik troško ir laukē jo /1, 1-7/; Dievas dažnai suteikdavo jai savo pagalbos /1,8-2,7/. Ji turējo savo darbo dirvą, /2,8-17/. Ir senoji Sužadētinē turējo skausmų dēl nebuvimo su ja mylimojo /3, 1-5/. Ketvirtoji scena gali būti pritaikinta įstatymo davimui Sinajaus kalne /3,6-5,1/, penktoji Egipto ar Babilono vergijai, ar kitoms žydų tautos nelaimēms /5,2-6,8/. Kitos dalys vargu ar galētų būti pritaikytos Senajai Sinagogai

Norint padalinti Giesmių Giesmę tarp Eklesijos laikotarpių, galima manyti, kad susižadējimas /anot Eph 5,25 ir kaip daugelio priimta/ įvyko ant Kryžiaus, kai Išganytojo širdis buvo perdurta. To žiūrint, Erškēčių Vainiko ir Švenčiausios Jēzaus Širdies mišiose ir maldose /oficijoje/ Giesm 3,7-10 suprantama apie Išganytojo kryžių ir 3,11 apie jo erškēčių vainiką. Pokylyje ir kitose vietose /kaip 4,6.14.../ galima matyti švenč Eukaristijos įstatymą, taip pat kitus kančios ir šv mišių aukos vaisius. 3 skyrius gali būti aiškinamas apie Kristų prisikēlusį iš numirusių. 5 skyrius gal apima pirmą laiką po pabaigto Eklesijos steigimo. Toliau Sužadētinio sugrįžimas /6, 1-3/ gali būti Eklesijai suteikta, Konstantinui viešpataujant, ramybē. 7 skyr aprašoma Eklesijos vaisingumas ir nurodoma pagonių įējimas į Eklesiją. Pirmieji skyriai gali būti aiškinami apie viešąjį Išganytojo gyvenimą

Giesmių Giesmē taikoma švenč Panai kaip Sužadētinei. Nes jei tai, kas šv Rašte pasakyta apie dieviškąją išmintį, kaikada, laikantis tinkamo saiko, pritaikoma Dievo Motinai, kaip gi daug labiau galima matyti poetinēje Giesmių Giesmēs Sužadētinēje švenč Paną! Nes kas gi yra ana Sužadētinē, jei ne visuotinē Eklesija, ir kas gi kita yra švenč Marija, jei ne vienatinē tobula Eklesijos gēlē, viena verta atstovauti nesuteptąją Kristaus Sužadētinę Eklesiją? /Plg ofic Nekalto Prasidējimo, Gimimo, Marijos susižadējimo, švenč Marijos širdies, į dangų Ēmimo, Loreto Namelių/. Juk viena Viešpaties numylēta, be jokios dēmēs, pilna karščiausios meilēs, todēl jai priklauso visas pagyrimas, koks tenka Sužadētinei, ji turi visas dorybes, visą meilēs pilną jų troškimą. Vargiau, tiesa, rasti panašumas Sužadētinēs ištyrime ir veikime, tačiau galima G Giesmēs pradžią aiškinti apie švenč Panos troškimą, kad ateitų Mesijas, ir apie jos pasilikimą šventykloje. Darbo scena atitinka jos naminį su kontempliacija sujungtą darbą; trečioji scena Marijos vargus, susižadējimas tai Marijos išrinkimas. Antroji G Giesmēs dalis gali būti pritaikinta tiems laikams, kada Marija buvo Motina ir auklētoja Eklesijos ir suteikē jai pagalbos, ar tai gyvendama čia žemēje, ar tai paimta ir viešpataudama danguje. Paskutinis pagaliau skyrius apima arba jos į dangų ēmimą arba aną paskutinę iškilmingiausią eiseną /nugalējimo, kuomet ji įves į dangų visų pirma savo užtarimu išgelbētuosius kaip gausingiausią pjūtį. — Tačiau ir tame pritaikyme visa pareina nuo to, kaip pats aiškintojas dalykus nušviečia

Galima taip pat pritaikyti G Giesmę kiekvienai dievotai sielai, kaip tai ir daroma nuo seniausių jau laikų. Toks aiškinimas padeda uždegti krikščionių uolumą ir meilę. Kaikurie mato Sužadētinēje uoliausias ir švenčiausias sielas. Taip daroma visai teisingai, nes pati Eklesija augštinama G Giesmēje kaip nesuteptoji Sužadētinē, ir tie pagyrimai nelabai tetinka mažiau tobuloms sieloms. Paties Kristaus siela, švenč Panos siela, kiekviena tikrai meilēs pilna

siela yra sužadēta su dieviškuoju Žodžiu. — Teisingai šv Ambroziejus ypač m e r g a i t e s perspēja, kad matytų G Giesmēje savo paveikslą, ir daug šventų mergaičių buvo paties Išganytojo pagerbtos sužadētinēs vardu

Taip pat kunigų ir vienuolių sielos ypatinga meilēs sandora surištos su dieviškuoju Sužadētiniu. Net į kiekvieną sielą, kuri džiaugiasi pašvenčiamąja malone, pasipylē meilē, ir ji ne svetima avinēlio vestuvēse. Pagaliau nēra nē vienos sielos, kuri Sužadētinio gerumu nebūtų į jas pašaukta ir pakviesta. Ką gi turi daryti toki siela savo sužadējime? Ypač dažnai turi apmąstyti ir darbuotis. Dieviškasis Sužadētinis rodysis draug neesąs, tuomet tegul ji karščiausiai trokšta ir ješko jo artimybēs ; ji ras jį, nors dangiškasis Sužadētinis nebeduotų sielai savo paguodos. Kadangi šiame gyvenime paguodos laikas neperdaug ilgas, tai tegul tuo tarpu siela darbuojasi Viešpaties vynuogyne /2, 10.../, arba pakelia palikimą /3, 1.../ arba net kenčia skausmą /5, 7/. Nuopelnais turi būti nupirkta dieviškojo Sužadētinio malonē /7, 13 ; 8, 11.12/. Tačiau su jo pagalba visa eis laimingai, iki ateis diena, kurioje siela bus pašaukta į Sužadētinio vestuves /8 skyr ; Apr 19, 7-9/

Didumas meilēs, kokią turi turēti siela, puikiausiai parodyta Sužadētinēje, taip pat kaip prigimtinis žmogaus nevertumas. Didelē vertē, iki kuriai Išganytojas mus pakelia, šviečia mums iš G Giesmēs, lygiai kaip ir dangiškojo Sužadētinio gražumas, gerumas, dosnumas visiems jo išrinktiesiems. Iš visų žodžių eina tarsi dieviškas kvapas. Ne stebuklas tat, kad šv tēvai, net pati Eklesija dažnai mini tuos žodžius, saldesnius už medų, ir kad G giesmēje askezē ir mistika ješko sau nuolatinēs vietos

IŠMINTIES KNYGA

Įvadas

1. Šita « Išminties Knyga », dedama Biblijoje šalia kitų vadinamųjų išmintinių knygų /Libri Sapientiales/, skiriasi nuo jų visų daugeliu dalykų. Ji parašyta vėliau už visas kitas ir yra paskutinė Senojo Testamento knyga. Ji parašyta ne Ebrajų, bet Graikų kalba. Jos autorius buvo ne Israëlio sūnus, ar Palestinos Žydas, bet Egipto Žydas, tikriausiai Aleksandrietis. Jis nesitenkina išdėstymu tradiciniais posakiais iš senuolių paveldėto mokslo, bet stengiasi aiškinti jį filosofiniais terminais, pasiskolintais iš savo laiko kalbos

Išminties Knyga, baigdama Sen Sandoros apreikštąjį mokslą, kuolabiausiai prisiartina prie Naujosios Sandoros, eina, sakytumei, jos pasitikti, ir pasirodo labiausiai gimininga Jono Apaštalo raštams ir Povilo laiškams. Krikščionims šituo atžvilgiu ji yra ypač įdomi

2. Jei Išminties Knyga parašyta Gr kalba Egipte gyvenusio žydo, tai tenka bent trumpai paaiškinti, kas gi anuo laiku, prieš pat krikščionystės atsiradimą, buvo tie Egipto Žydai ir iš kur jie buvo čia atsiradę. Žydų Filosofo Philono liudijimu, pirmame krikščionijos amžiuje Egipto Žydų bendruomenėje galėjo būti apie vieną milijoną žmonių. Tai yra didelis ir gal nemažai padidintas skaičius. Tiek Žydų negalėjo atsirasti Egipte vienu kartu. Iš Elefantinoje, netoli nuo dabartinio Asuano, prie augštojo Nilo, rastų 1906-08 m senų rankraščių, rašytų aramaiškai 5-ame prieš Kristaus gimimą amžiuje, yra žinoma, kad čia buvę nemaža Žydų, organizuotų kariškomis kolonijomis ir susispietusių aplink savo šventovę, kurią jie buvo pasistatydinę savo Dievo Jaho garbei. — Didesni ir mažesni politiniai perversmai Palestinoje galėjo būti šio krašto gyventojams proga ieškoti saugesnės vietos ne taip jau tolimame Egipte. Abejonės nėra, kad nemažas jų skaičius yra pabėgęs į Egiptą, kai Babiloniečiai, sugriovę Jerusalę, gaudė Žydus, kad išvarytų juos į Babelę. Iš 41-44 pranašo Jeremijo knygos skyrių patiriame, kad ir tas pranašas buvo prievarta išvestas į Egiptą su Žydų būriais, kurie bėgo į čia nuo Babiloniečių. Šitie ir kiti panašūs pabėgeliai galėjo prisidėti, tarp 6-jo ir 4-jo amžiaus, vadinasi Persų viešpatavimo laikais, prie seniau į čia atvykusių Žydų

Bet tikras pakitėjimas padėties Egipte Žydams turėjo įvykti, kai Aleksandro Didžiojo buvo 332 m įkurtas Aleksandrijos miestas. Tas valdovas norėjo, kad Aleksandrija virstų žymiausiu centru tarp Rytų ir Vakarų. Jo suteiktos naujiems atvykstantiems miesto gyventojams privilegijos turėjo patraukti kartu su kitais ir daugybę Žydų iš Palestinos. Aleksandro D papėdininkų remiamas miestas greitai augo ir bežiūrint virto dideliu kosmopolitiniu visų pirma prekybos centru, bet taip pat ir intelektualiniu centru, garsiu įvairiais ano laiko mokslais : literatūra, istorija, geografija, geometrija, filosofija. Daug kėlėsi gyventi gyventojų į Aleksandriją iš Graikijos. Vyko į čia jau anksčiau apsigyvenę Egipto

pietuose Žydai, bet gal dar daugiau vyko Žydų iš Palestinos ir savo noru, ir įvairių priežasčių verčiamų, nes Aleksandrijoje galėjo tikėtis rasią tikrą laisvę

Žydamas gyventi Aleksandrijoje pradžioje buvo pavesta atskiras vienas kvartalas. Neilgai trukus jie įsikūrė ir kitame šalia esančiame. Philono liudijimu, du Aleksandrijos kvartalai iš penkių buvę gyvenami vien Žydų, o savo sinagogų jie turėję visame mieste

Tautybė ir religijos išpažinimas, kuriam bent labai didelė Žydų dauguma buvo pasilikusi ištikima, žymiai skyrė juos nuo kitų gyventojų, kurie buvo pagonys ir kuriais Žydai negalėjo nesibodėti, artino juos vienus su kitais ir nemaža prisidėjo prie visų Žydų susibūrimo į vieną didžiausią bendruomenę, su ypatingomis jiems vieniems suteiktomis teisėmis, privilegijomis ir laisvėmis, net iki šiokiai tokiai savivaldai su siekimu autonomijos

Nors Žydai ir pagonys nerodė vieni kitiems didelio palankumo, tačiau gyvendami taip artimoje kaimynystėje, negalėjo išvengti vieni kitų įtakos. Žydų tautinis ir religinis atsiskyrimas, kaikurie jų įpročiai, sakysim, nevalgymas kiaulienos mėsos, šventimas Šabato, pagonims buvo pasibodėjimas. Iš kitos pusės jų kilnus griežtas monoteismas, jų dorovė be priekaišto, jų mokslas apie amžinąjį atsilyginimą už kaltes, traukė prie savęs rinktinius kilnesnių jausmų pagonis

Santykius noromis nenoromis lengvino bendra visų Aleksandriečių kalba. Pasilikdami Žydais religijos atžvilgiu, jie kitais atžvilgiais pasidavė augštesnei Aleksandrijos Graikų kultūrai, pamiršo savo aramajišką kalbą. Taigi Aleksandrijos Žydai kalbos atžvilgiu nieku nesiskyrė nuo Graikų. Ebrajų kalba rašytos Šv Rašto knygos pasidarė jiems visai nebesuprantamos. Jų reikalams buvo tat Šv Raštas išverstas į Graikų kalbą, ir tuo būdu atsirado vadinamasis Aleksandriečių vertimas arba Septynių dešimtų vyrų /LXX/ - G - vertimas

Religinės minties sąjudis negalėjo nepaskatinti Aleksandrijos Žydus imtis literatūros, ypač apologetinės literatūros, apsigynimui nuo kitaip mananačių puolimų, bet taip pat ir savo įdėjų skleidimui svetimųjų tarpe. Žydai, kuriems buvo Dievo pažadėta, jog jie bus pasaulio šviesa, ir kurie tikėjo, kad jie ta šviesa tikrai yra /Rom 2,17-20/, turėjo suvaidinti svarbų vaidmenį tame ne visai paprastame pasaulyje koks buvo susidaręs Aleksandrijoje. Istoriniai ir filosofiniai veikalai, apologijos ir poleminės knygos, net dramos ir epopėjos, buvo tos literatinės rūšys, kuriose su didesniu ar mažesniu pasisekimu, tiesioginiai ar prisidengiant pseudonimais, savo tikru vardu pažymėtais leidiniais, lygiai kaip ir pasislepiant po svetimu vardu, Aleksandrijos Judaismas skleidė savo mintis /žr Schuerer/

Šitame tat rašinių mišinyje labai žymi vieta turėjo priklausyti kanoninei Išminties Knygai

3. Graikiškuose Biblijos rankraščiuose tarp kitų Išmintinių knygų randame vieną, kuri turi vardą *Saliamono Išmintis* /It - LXX - Sophia Salomontos/. Vulgatoje ji vadinama trumpiau : *Išminties Knyga.* Šventieji Tėvai ją vadina taip pat kaip ir Patarlių Knygą : Visokių dorybių Išmintis /Panaretos Sophia/, Dieviškoji Išmintis /Theia sophia/. Visi tie vardai nurodo vyriausią Knygos mintį, nes joje iš tikrųjų yra kalbama apie Išmintį, jos kilmę ir jos vaisius

Išminties Knygos autorius visų pirma skelbia Dievo suteiktą p r a k t i n ę /gyvenimo/ išmintį, kuria žmogus vedamas į galutiną savo tikslą, t y, į Dievą, ir su juo jungiamas. Išmintis yra jam taip pat toks tobulas žmogaus gyvenimo sutvarkymas, kokio reikalauja Dievo duotasis ir žmogaus pilnai pažintas Įstatymas ; nes tas Įstatymas rūpinasi iš piliečių susidedančia

valstybe, bet atsižvelgia ypač į religinę draugiją, kurios nariai turi būti, tiesa, geri piliečiai, bet visų pirma žmonės tikrai šventi ir atsidavę Dievui. Išminties Knygoje ypač aiškinama Įstatymo dvasia ir jo tikslas, t y, giriama dorybės ir peikiama ydos. Dorybės skelbiamos tos, kuriomis gerai tvarkomi žmogaus santykiai su Dievu, kaip tai, tikėjimas, viltis, meilė, nuolankumas ir maldingumas Dievui, ir užsipuolama ne tik nusikaltimai, kurie griauna žmonių draugiją ir žmonių įstatymais baudžiami, bet taip pat ir vidines nuodėmes, kurios pačios įžeidžia taip pat Dievą ir yra draudžiamos Dievo įstatymo. — Ta praktinė išmintis, kadangi tobulindama žmogų tvarko jo santykius su Dievu, gauna Knygoje T e i s y b ė s vardą

Knygos autorius, girdamas Dievo suteiktą žmonėms išmintį, skelbia taip pat ir paties Dievo išmintį, ir tai ne tik tą, kuri yra jo savybė /Atributas/, bet ir a s m e n i n ę, t y, Dievo Žodį. Nes ne visur tik prosopopėjos keliu jis įveda kalbančią ir veikiančią Dievo Išmintį ; kaikuriose vietose jis moko, kad dieviškoji Išmintis yra Dievo pagimdytas Asmuo /7,25.26/ ir taip tarsi taiso kelią N Testamento mokslui apie Dievo Žodį, amžiną amžinojo Tėvo Sūnų ir tobulą jo paveikslą

4. Turinio atžvilgiu Išminties Knygą galima padalinti į dvi pusi. Pirmoje /1,1 - 9,19/ jos autorius kalba apie išmintį, svarstydamas jos esmę ir jos vaisius : taigi čia jis įrodo, kad išmintis yra tikros laimės šaltinis /1,1-5,25/ ir tikras žmogaus gyvenimo vadas /6,1-9,19/. Antroje knygos pusėje /10,1 - 19,20/ nurodoma nuostabus išminties veikimas kaikuriuose Žydų istorijos atsitikimuose ; iš jo gi pasirodo išminties galia ir gelbėti ir bausti /10,1-12,27/ ; išminties šviesoje paaiškėja stabmeldystės paikumas /13,1-15,19/ ir didžiausis skirtumas, koks yra tarp pagonių ir Viešpaties garbintojų /16,1 - 19,20/

5. Nors kaikuriuose tekstuose Išminties Knyga vadinama Saliamono išmintimi, nors kaikur joje atsiliepima Saliamono vardu ir nors kaikurie rašytojai laikė ją Saliamono veikalu, bet tikrumoje ji parašyta žymiai vėliau. Su Saliamonu gi ji tiek teturi bendra, kad joje svarstoma ta pati išmintis, apie kurią yra rašęs Saliamaonas /ypač Patarlių knygoje/, ir kad Išminties Knygos autorius rasi galėjo pasinaudoti kuriais nors jo laiku dar tebebuvusiais Saliamono raštais

Kad Išminties Knyga ne Saliamono parašyta, apie tai liudija visų pirma jos kalba, kuri buvo ne Ebraiška, bet G r a i k i š k a ir tai gana gerai žinoma autoriui, nors ne visai laisva nuo ebraismų. Knygoje matome ne maža sutrauktų į vieną vietą panašiai skambančių ir vienodas galūnes turinčių Graikiškų žodžių ; tai gi negalėjo atsitikti iš netyčių, juogi mažiau, jei knyga būtų buvusi tik versta Graikų kalbon. Sutinkama taip pat daugybė sudėtinių žodžių, kuriuos mėgsta Graikų kalba ir kurių beveik visai negalima išreikšti Ebraiškai. Sakinių sąstatas ir surišimas dažniausiai tikrai graikiški ir beveik visai nesutinkami, sakysim, Aleksandriečių vertime

Neesant jokių tikrų žinių Padavime apie tai, kas buvo Išminties Knygos autorius, iš jos pačios tiek galima numanyti, kad jis turėjo būti Ž y d a s Aleksandrietis, gana gerai apsipažinęs su Graikų raštais, nes kaikada seka pagonių išsireiškimo būdus ir vartoja jų filosofų pasakymus, iš kitos gi pusės žinovas Mošės Įstatymo, istorinių ir pranašinių Sen Testamento knygų, nuo kurių mokslo jis ne tik nesiskiria, bet kaikada tobulai jį išreiškia ; jis matomai turėjo dažnai skaityti Ebraišką tų knygų tekstą, ar bent Aleksandriečių vertimą, pilną ebraismų, kurių nedidelė dalelė pateko jo paties veikalan

Taip pat iš knygos turinio reikia padaryti išvadas, kad ji parašyta gana vėlai. Jos rašymo metu jau buvo įsigalėjąs trečiame amžiuje /pirm Kr/ pradėtas platinti Epikūro mokslas, su kuriuo Išminties Knygos autorius kovoja ; buvo jau tuomet ir Aleksandriečių Šv Rašto vertimas, kurs autoriui žinomas. Kadangi Išminties Knygoje yra dar aliuzijų į tautos varginimą ir persekiojimą dėl Įstatymo, niekinamo tų, kurių rankose buvo valdžia ; toks gi dalykų stovis galėjo būti Žyduose, kurie gyveno Egipte, viešpataujant Ptolemajui IV Philopatoriui /222 - 205 pirm Kr/, ar Ptolemajui VIII Fiskonui /145-117 pirm Kr/, todėl ir pati Išminties Knyga matomai tuo laiku parašyta

6. Išminties Knygos autorius ne vieną kartą atsiliepia į karalius ir kunigaikščius, kurie jo laiku buvo ne Žydai, bet iš pačios knygos pasirodo, kad ji skiriama visų pirma tikintiems Žydams, nes tik jiems buvo gerai žinomas ir jų pripažintas Mošės Įstatymas, jie tik galėjo suprasti, kas knygoje pasakyta Saliamono vardu apie išmintį, ir tik Žydai galėjo rasti sau paguodos priminime atsitikimų iš senovės Žydų istorijos. Atsiliepimas gi į karalius ir kunigaikščius reikia suprasti gal taip pat kaip panašūs dalykai pranašų veikaluose, kurie skirdami juos Žydams paguosti atsiliepia taip pat į svetimas pagonių tautas ir skelbia apie jas ilgų pranašysčių. Gal dar turėta galvoje ir tie Žydai, kurie, pametę savo tikėjimą ir papročius, buvo susidėję su pagonimis ir draug su jais valdė ir slėgė savo tautiečius. — Išminties Knygos autoriaus tikslas buvo paraginti savuosius labiau ieškoti išminties ir būti ištvermingais tikėjime, apsaugoti juos nuo pasidavimo netikėjimui ir stabmeldystei, padrąsinti ir paguosti kentėjimuose, o taip pat sužadinti juose viltį išsilaisvinimo

7. Išminties Knygos Palestinos Žydai nelaikė Šv Rašto dalimi. Taip pat į ją žiūri dabartiniai Žydai ir protestantai ; bet į Žydų Aleksandriečių kanoną ji buvo priimta. Apaštalai ją vartojo kaip Šventosios Dvasios įkvėpta veikalą ir savo isteigtoms Eklesijoms davė ją kartu su kitomis į Graikų kalbą išverstomis Sen Testamento knygomis. Todėl nuo pat pirmųjų katalikų Eklesijos laikų jai buvo ir tebėra pripažįstama ta pati dieviška vertė kaip ir kitoms šventoms ir kanoninėms knygoms

Kad ji buvo žinoma Apaštalams ir ne mažiau kaip kitos Šv Rašto dalys jų vartojama, tai patvirtina daugybė aliuzijų, sutinkamų ypač apaštalų laiškuose. Palyginant tekstus, galima rasti visą eilę išsireiškimų, sakinių ir palyginimų, liudijančių apie Išminties Knygos artimybę su N Testamento raštais. Iš to gi reikia padaryti išvadą, kad ji buvo N Test rašytojų laikoma šventa ir dieviška, nes jei ji būtų buvusi jų akyse tik apokriphas ar šiaip jau pasaulinis veikalas, ji nebūtų radusi sau juose tokios pagarbos, tokio pasisavinimo. Pripažinta Apaštalų Išminties Knyga buvo paduota draug su kitomis Šv Rašto knygomis jų įsteigtoms krikščioniškoms bendruomenėms, ir todėl nuo seniausių laikų šventi Eklesijos Tėvai ir rašytojai vartoja ir mini jos žodžius su lygia pagarba kaip ir kitų šv knygų. Neabejotinų aliuzijų į ją randame jau viename iš seniausių veikalų « Dvylikos Apaštalų moksle » ir Šv Klemenso Rom raštuose. Ji įvardijama tarp šv Knygų Muratorio sąraše, buvo taip pat seniausiame lotyniškame šv Knygų vertime, Italėje, iš kurios buvo priimta į Vulgatą. Šv Ireniejus, šv Ipolitas, Klemensas Aleks, Origenas, Tertulijonas, šv Kiprijonas, Laktancijus, šv Ambroziejus, šv Augustinas ir kiti pripažino Išminties Knygą įkvėptu raštu. Todėl tai ir katalikų Eklesija, Florencijos, Tridento ir Vatikano susirinkimuose neabejojo savo nutarimais patvirtinti visų amžių tikėjimą apie dievišką Išminties Knygos kilmę

IŠMINTIES KNYGA

1\. [1]Mylėkite teisybę, jūs, kurie teisiate žemę;
tegul jūsų mintys apie Viešpatį būna geros,
ir ieškokite jo neklastinga širdimi.
[2]Nes jis duodasi randamas tų, kurie jo negundo,
ir apsireiškia tiems, kurie pasitiki juo.
[3]Nes iškraipyti protavimai atitolina nuo Dievo,
o bandoma Visagalybė atstumia bepročius.
[4]Nes išmintis neįeina į piktavalę sielą
ir negyvena nuodėmei pavergtame kūne.

I. Išmintis savo esme ir vaisiais.
1. Išmintis tikros laimės ir nemarumo šaltinis:

a. Sąlygos reikiamos išminčiai įsigyti. 1,1-11. Trumpai paraginęs ieškoti išminties /1.2/, autorius nurodo kaikurias reikiamas jai įsigyti sąlygas; reikia gi visų pirma vengti iškraipytų minčių, kurios atitolina žmogų nuo Dievo ir išvaro iš jo sielos šv Dvasią /3-5/, taip pat piktų šnekų, kurias visas žino Dievas ir nepalieka be bausmēs /6-11/

1\. [1]*Mylēkite teisybę.* Teisybe čia pavadinta dorybē, kuria palaikoma viešoji tvarka, tobulas prisitaikymas sielos prie pažintų Dievo Įstatymo įsakymų. Ji kitu vardu vadinama gyvenimo /praktinē/ išmintis. Tą tai teisybę arba išmintį mylēti autorius pirmais žodžiais ragina savo viengenčius; liepia mylēti ją viršesne ir tyra meile, kuri pasiremdama pažintu išminties tobulumu ir naudingumu verčia žmogų visu rūpestingumu sau jos ieškoti, kolei dar neturi, o jau įsigytą stropiai sergēti. — *Kurie teisiate žemę.* Taip vadinami tie, kurie eidami viešas pareigas valdo valstybę. Tačiau nuo mylējimo teisybēs nepašalinami ir kiti žmonēs, nes toliau pamokymai duodami visiems, ir jie turi visuotiną vertę. — *Tegul jūsų mintys...* Liepiama mąstyti apie Dievą ne vien šaltu protavimu, bet prisidedant valiai su palankumu ir gera intencija, ir taip pasidaryti sau iš Dievo darbų apsvarstymo tikrą idēją apie jo savybes. — *Neklastinga širdimi.* Reikia rūpintis laimēti sau Dievo pagalbą, jo malonę ir vienybę su juo; Dievo malonēs reikia ieškoti neklastinga širdimi, t y, tokia, kuri nesiduoda atitraukiama pašaliniais sumanymais nuo savo tikslo, kurioje nēra jokio dvilypumo, apsimetimo, vyliaus. Taip prisirengusios sielos maloningiausis Dievas neatstums: — [2]*nes jis duodasi randamas... kurie jo negundo.* Dievas gundomas visokiais būdais, bet ypač abejojant apie jo galybę ir gerumą /5 Moš 33,8 ir k/, arba gyvenant bedieviškai /5 Moš 6,16; Apd 5,9/. — *Apsireiškia.* Turima čia galvoje vidinis apsireiškimas, taigi toks Dievo pažinimas, kurį jis duoda sieloms dievotai apie jį mąstančioms, ir kurį Kristus Viešpats pažadējo taip pat Apaštalams ir visiems ištikimiems krikščionims /Jo 14,21/. — *Kurie pasitiki juo.* Gr t ta pati mintis išreikšta neigiamais žodžiais: Ne nepasitikintiems juo.

[3]*Nes iškraipyti protavimai...* Plačiau paaiškinama, ko reikia saugotis, ieškant išminties, vedančios į Dievą. Visų pirma reikia vengti iškraipytų, t y, nedorų protavimų, kurių pavyzdys duodama žem 2,1-20. — *Bandoma Visagalybē...* Dievo galybē, gundoma ir mēginama, atkeršija už save; siunčiamomis bausmēmis parodo bepročiams, t y, bedieviams, kad jų pastangos buvo paikos. — [4]*Nes išmintis neįeina...* Išmintis, kaip šv Dvasios dovana, padaro, kad mes sprendžiame taip kaip reikia, apie dieviškus dalykus, apie visus gi kitus, taip kaip reikalauja meilē, kuri jungia mus su Dievu. Todēl ta išmintis būna ne be meilēs, meilē gi ne be pašvenčiamosios malonēs, kuri negali pasilikti kartu su mirtine nuodēme /Tom/. — *Piktavalę.* Gr: t

[5]Nes šventoji drausmės Dvasia bėga nuo klastos,
ir tolsta nuo beprasmiškų protavimų,
ir išvaroma užeinant neteisybei.
[6]Nes Išmintis yra mylinti žmones dvasia
ir nepalieka nenubausto piktžodžiautojo dėl jo lūpų žodžių.
Juk Dievas yra jo inkstų liudytojas,
ir tikras jo širdies tyrinėtojas,
ir jo liežuvio klausytojas.
[7]Nes Viešpaties Dvasia pripildo žemės skritulį,
ir ji, kuri visa draug laiko, žino kiekvieną žodį.
[8]Todėl kas kalba pikta, negali pasislėpti,
ir jo neaplenks baudžiąs teisingumas.
[9]Nes dėl bedievio sumanymų bus daromas tardymas,
o gandas apie jo žodžius pasieks Viešpatį,
kad jo neteisybės būtų nubaustos.
[10]Nes uoli ausis klausosi viso ko,
ir murmėjimų šnabždesys nepasilieka pasléptas.
[11]Taigi saugokitės nenaudingo murmėjimo
ir sulaikykite liežuvį nuo apkalbinėjimo.
Nes ir slapta kalba nenueis be bausmės;
o meluojanti burna užmuša sielą.

Dirbančią pikta. — [5]*Nes šventoji*... *Hagion pneuma* kaikada vadinama taip pat sutverta dovana, kuria žmogus padaromas šventas ir sujungiamas su Dievu /plg Ps 50, 13/; bet čia, kaip pasirodo iš konteksto, kalbama apie Šv. Dvasią, trečiąjį šv. Trejybės asmenį. Aptarimu *drausmēs* nurodoma, kad šv Dvasia yra žmonēms lyg koks auklētojas, mokąs juos šventų įpročių. Ji su noru gyvena neklastingoje sieloje, bet bēga šalin nuo visokio vyliaus, kuriuo po gerumo priedanga norima apgauti žmones. Ji šalinasi nuo sielos, kuri užsiima neišmintingais, iškraipytais protavimais /gr t/ ir, žmogui nusidedant, išvaroma iš jo sielos ir priverčiama, tarsi pažeminta, pasitraukti

[6]*Nes.* Išmintis bodisi piktų žodžių, kurie yra ženklas sugedusios širdies. — *Išmintis yra*... Dvasia, kuri myli žmones, yra kartu išmintis arba yra savo prigimtimi išmintingiausia, taigi negali pasilikti su bedieviais, kurių piktas šnekas žino ir turi jas bausti. — *Jo inkstų liudytojas ir tikras jo širdies*... Į inkstus Žyduose buvo žiūrima kaip į buveinę ir centrą geismų, todēl ir minčių, kurios išreiškiamos žodžiais /Ps 7,20; 15,7; Pat 23,16; Jer 11,20 ir k/. Šv Rašte neretai, kalbant apie Dievo visažinojimą, minima kartu *inkstai* ir š i r d i s, kad aiškiau, tarsi dalimis išreiškus, jog Dievas pilniausiai mato visus ir kiekvieną dalyką, kurį daro siela. Nuo Šv Dvasios niekas nepasislepia; netikējimo ir nepasitikējimo mintys jai lygiai girdimos kaip garsūs keiksmai. Plg Gal 5,22; Jer 17,10. — [7]*Nes Viešpaties*... Dievas visa žino, nes jis visur esąs. — *Dvasia*: Šv Dvasia /Atan, Bazil, Kiril Aleks, Orig, Aug, Bonav, Tom/. — *Žemēs skritulį*. Gr t: Gyvenamąją žemę. — *Ji, kuri*: Šv Dvasia. — *Visa draug laiko*: Laiko visa savo būvyje ir neleidžia iširti, ar kam nors iš Dievo sutvertojo pasaulio dingti. — *Kiekvieną žodį*: Supranta visa, ką žmonēs kalba. — [8]*Todēl*: Kadangi Šv Dvasia visur yra savo galybe. — *Negali pasislēpti*: Jokiu būdu nepasislēps. — *Baudžiąs teisingumas*: Viešpaties teisybē, kai ateis valanda bausti. — [10]*Uoli ausis*... Kad dar labiau paaiškētų, jog joki šneka nepasilieka paslēpta Šv Dvasiai, autorius primena, kad ji labai rūpestingai sergi savo garbę nuo visokio įžeidimo; tuo tikslu jis pasavina Šv Dvasiai uolią ausį, t y, tokią, kokia vyras, nepasitikēdamas savo moters ištikimybe, stengiasi išgirsti visa, ką ji kalba, kad apsaugotų ją nuo pasidavimo suvedžiojimui. Tokia uolia ausimi klausosi Šv Dvasia viso, kas kalbama ir nei tyliausias murmējimų šnabždēsys nepasilieka neišgirstas, nepastebētas. — [11]*Taigi saugokitēs*... Iš to, kas pasakyta augščiau, daroma

[12]Neieškokite taip uoliai mirties savo gyvenimo paklydimu
ir nesipelnykite sau žuvimo savo rankų darbais.
[13]Juk Dievas nepadarė mirties
ir nesigėri gyvųjų žuvimu.
[14]Nes jis sutvėrė visa, kad būtų,
ir žemės skritulio veisles jis padarė, kad būtų sveikos.
Nėra jose naikinančių nuodų,
nei mirusiųjų buveinės viešpatavimo žemėje.
[15]Nes teisybė pasilieka visados ir yra nemari.

---

išvada ir duodama perspējimas. — *Nenaudingo*: Kurs dar susilauks kietos bausmēs. — *Nuo apkalbinējimo*: Neteisingų, piktų šnekų prieš Dievą. — *Slapta*: Slapčia, tylomis pasakyta. — *Meluojanti*: Kuri laisva valia kalba melą prieš Dievą ir žeidžia artimą /Aug/, — *Užmuša sielą*. Tas pasakymas dažnai reiškia tą patį, ką ir: Atima gyvybę. Išminties Kn autorius čia tikriausiai turi galvoje ne tik laikiną gyvybę, kuri atimama, mirštant kūnui, bet ir amžiną, laimingą, kuri skirta teisiesiems /plg žem 3, 1-4; 4-19; 5,16; Rom 5, 12; 6, 21.23; Apr 21,4.8 ir k/

b. Kilmē ir priežastys mirties

1,12-2,25. Mirties Dievas pačioje pradžioje nesutvērē; ji atsirado kaip bausmē nusikaltusiam žmogui; bedieviai jos jieškote jieško savo darbais /1,12-16/. Bedieviai, kuriuos autorius įveda atsiliepiančius ir pareiškiančius savo nuomones, visai neigia žmogaus nemarumą /2,1-5/ ir ta savo nuomone remdamies daro pasiketinimą kuo pilniausiai naudotis šio gyvenimo gēriais /2,6-9/, nori slēgti beturtį, visokiais būdais kankinti ir žudyti teisųjį, kurs jiems ir jų pasielgimui nepritaria /2,10-20/. Peikdamas tą bedievių paikumą ir aklumą, autorius sako juos esant pasekējus piktosios dvasios, per kurią mirtis buvo įvesta į pasaulį /2,21-25/

[12]*Nejieškokite taip uoliai mirties*: Lyg kad ji būtų labiau pageidaujamas dalykas kaip gyvybē. — *Gyvenimo paklydimu*. Bedievio gyvenimas, visas panaudotas piktiems darbams, teisingai vadinamas paklydimu; yra tai klaida ne tiek proto, kiek valios, nuklystančios nuo tiesaus kelio ir galų gale sutinkančios mirtį. Plg Pat 8,36; 21-6. — *Nesipelnykite*... Anot Gr t: Netraukite sau. — [13]*Juk Dievas*... Patvirtindamas savo perspējimą autorius sako, kad ne Dievas padaręs, bet bedieviai įvedę ją į pasaulį. Plg žem 2,23.24; Ez 18,31.32. — *Nesigēri*... Džiaugtis galima tik tuo, kas gera; tuo gi kas pikta, nesigērima, nes jame nēra gerumo. Dievas gi, visokio gerumo priežastis, gērisi tuo gerumu, ar tikriau sakant savo gerumu, matomu sutvertuose dalykuose. Žmogaus mirtis ne gerumas, bet atēmimas didžiausio gerumo, gyvybēs, todēl Dievas negali gērētis gyvųjų mirtimi. — [14]*Nes jis*... Patvirtinama, kad Dievas mirties nepadaręs. Dievas padarē visa, kad būtų, pasiliktų ir pasiektų savo tobulumą; per mirtį gi pats žmogus žūna ir naikinama žmogaus prigimtis; taigi Dievas ne tik nepadarē mirties, jis sutvērē žmogų nemarų. Tačiau to nemarumo negalima išplēsti ant visų sutvertų esybių, nes čia kalbama tik apie žmogų. Autorius nori pasakyti, kad Dievas sutvērē visas esybes, kad jos būtų taip, kaip kiekvienai jų nuosava; taigi žmogui, kad jis sau teisingumu patikrintų nemarumą ir taip išvengtų kūno mirties, kitoms esybēms, kad jos būtų paliktos savo veislēje. — *Ir žemēs*... Gr t: Ir pasaulio veislēs buvo sveikos. — Ypatinga Dievo geradarybe nebuvo dalyko, kurs būtų galējęs padaryti žmogui mirtį. — *Veisles*: Visas esybes. — *Nēra jose naikinančių*... Nēra nuodų, kurie neštų sunaikinimą į visus kūrinius, taip kad Dievo sumanymas visa padaryti gyva būtų nieku paverstas. — *Nei mirusiųjų*... Čia yra gyvenimo karalystē; visa vystosi savo gyvenimo veiklumo įvykdymu, žmogus gi amžinam nemarumui. — [15]*Nes teisybē*... Tai naujas patvirtinimas, kad Dievas mirties nepadaręs. Gr t ž: *Pasilieka visados ir* nēra. Teisybē čia reiškia visokių dorybių rinkinį, visą dorinį tiesumą arba gyvenimo išmintį; ji yra nemarumo šaltinis /Pat 3,18 ir k/; teisieji tos jiems duo-

[16]Bet bedieviai rankomis ir žodžiais kviečia sau mirtį
ir, laikydami ją prietele, jie tirpte tirpsta.
Ir jie daro su ja sutartį,
nes jie verti būti jos pusėje

2. [1]Nes negerai sau vieni protaudami jie tarė :
Trumpas ir vargingas mūsų gyvenimo laikas ;
Nėra žmogaus pabaigoje pagydymo,
ir nežinoma nė vieno, kurs būtų sugrįžęs iš mirusiųjų buveinės.
[2]Nes mes esame gimę iš nieko
ir po to būsime, lyg kad nebūtumėm buvę.
Kvapas juk mūsų nosyse yra garas,
ir mintis — žiežirba mūsų širdies plakime.
[3]Jai užgesus, mūsų kūnas pavirs pelenais,
ir dvasia išsiskirstys kaip skystas oras.
Mūsų gyvybė išnyks kaip debesies pėdsaka,
ir pasileis kaip rūkas, saulės spindulių išvaikomas,
ir jos karščio nuspaudžiamas žemyn.
[4]Taip pat mūsų vardas bus su laiku užmirštas
ir niekas nebeatsimins mūsų darbų.

---

tos Dievo teisybēs galia yra nemarūs. Kaikuriuose Vulg rankraščiuose yra antra eilutēs dalis : Injustitia autem mortis acquisitio est, neteisybē gi yra mirties įsigijimas /nuosavybē/. — [16]*Bet bedieviai*... Ironijos pilnais žodžiais nurodoma, kaip atsiradusi pasaulyje mirtis. Bedieviai patys ją pasišaukē ir įsivedē savo piktais darbais. — *Rankomis*, t y, rankų darbais. — *Laikydami ją prietele*. Plg Pat 8,36. — *Daro su ja sutartį* : Kad ją visuomet su savim turētų ir jos niekuomet nenustotų. Plg Ješ 28,15. — *Jie verti*... Kadangi jie daro ją tarsi savo gyvenimo pagrindu ir sąlyga, tai jie pelnosi sau amžiną žuvimą

2. [1]*Nes* : Kad bedieviai verti patekti į mirties valdžią, parodo jų mintys ir darbai. Įkvēptas autorius peikia ir pasmerkia bedievius, net dar nepasakęs jų minčių ir žodžių. — *Trumpas ir vargingas*... Tais žodžiais išreikšta mintis visai teisinga, tik bedieviai toliau daro iš jos netikusią, peiktiną išvadą. Plg 1 Moš 47,9 ir k. — *Nēra žmogaus*... tuo laiku, kada, žiūrint gamtos įstatų, žmogaus laukia mirtis, nebēra nuo jos išsigelbējimo, nēra vaisto, kuriuo būtų galima ją pašalinti. Ir ta mintis pati savyje yra teisinga. — *Nežinoma nē vieno, kurs*... Nors ir Sen Test laikais buvo prikeltų iš numirusiųjų /Elijas, Elisiejus/, tačiau minimų čia bedievių laikais galējo tikrai tokių prisikēlimų ir visai nebūti ; bet bedieviai, kalbēdami apie prisikēlimo nebuvimą, nori draug pasakyti, kad jo ir negali būti ; čia jie jau visai klysta. Gr t galima dar taip išversti : Nežinomas tas, kurs grąžina iš mirusiųjų buveinēs. — [2]*Nes mes*... Bedieviai atvirai skelbia, kad visas žmogus kaip kūnu, taip ir siela žūna mirtyje. — *Iš nieko* : Be priežasties, netyčiomis. — *Kvapas juk*... Žmogaus gyvybē, anot bedievių, pasireiškianti kvēpavimu ir mintimis. Kvēpavimas, sako jie, esąs tik garas mūsų nosyse, mintys gi, pasireiškiančios šneka, neesančios nieko daugiau kaip tik žiežirba, širdies plakimo padaroma, /arba kaip dabar mūsų laiko materialistai pasakytų, kažikoki smegenų ląstelių vibracija/. Taip aptarę žmogaus gyvybę, bedieviai įrodinēja, kad ji visai pigiai dingstanti mirtyje. — [3]*Jai užgesus*... Kai ta tariama žiežirba užgęsta / t y, kada jau širdis nebeplaka, arba smegenų celēs nebevibruoja/, mūsų kūnas pradeda irti ir virsta dulkēmis, ir dvasia /nesiskirianti, bedievių nuomone, nuo kvēpavimo/ kaip skystas oras išsiskirsto į visas puses ir nieko daugiau iš žmogaus nebelieka — *Išnyks kaip debesies pēdsaka*. Debesis išnyksta, nepalikdamas po savęs jokios pēdsakos. — [4]*Taip pat mūsų vardas*... Gr t šita eil įterpta į 3 e vidurį tuojau po žodžių : *Skystas oras*. — [5]*Mūsų laikas*... Mūsų gyvenimo laikui pasibaigus,

[5]Nes mūsų laikas kaip šešėlio perėjimas,
ir po mūsų galo nėra sugrįžimo:
užantspauduota, ir niekas nebegrįžta.
[6]Ateikite tat ir džiaugkimės esamomis gėrybėmis
ir paskubomis naudokimės sutvertais dalykais, kolei jauni esame.
[7]Gausiai naudokimės brangiu vynu ir tepalais,
ir tenepraeina pro mus pavasario žiedas.
[8]Apsivainikuokime rožėmis, kolei jos nenuvysta;
tenebūna nė vienos pievos, per kurią nepereitų mūsų išdykavimas.
[9]Nė vienam mūsų tenestinga mūsų paleistuvystės;
visur palikime linksmybės žymes,
nes tai mūsų dalis ir mūsų likimas.
[10]Prievartaukime neturtingą teisųjį, nesigailėkime našlės
ir negerbkime žilų ilgaamžio senelio plaukų.
[11]Mūsų stiprybė tebūna teisybės įstatymas,
nes kas silpna, pasirodo nenaudinga.

---

taip pat nieko nelieka, kaip kada praeina šešėlis.— *Ir po mūsų galo*... Du kartu nemirštama, ir jei kas yra miręs, tai nebegali sugrįžti. — Taigi, jei mes esame atsiradę be Dievo apvaizdos sumanymo, netyčiomis krūvon susimetus atomams, tai negalima daryti išvados apie neišnyksiantį sielos buvimą ir iš įgimto troškimo laisvēs daryti išvadą, kad apvaizda, kuri mus į tą būvį įstatē, ves žmogų ir į jam prideramą vystymąsi ir laimę. Akių pažvelgimas toliau rodo, kad po mirties nebegalima matyti nieko iš sielos. Patyrimas moko, kad niekas nesugrįžo iš mirusiųjų karalystēs. Taigi galų gale taip pat aišku, kad mintijimas yra tik grynai fizinis pasireiškimas, taip pat širdies padaromas, kaip žiežirba akmens skēlimu padaryta, ir kvēpavimas yra tik garas. Paviršutinis tyrinējimas gyvybēs duoda bedieviams medžiagos jų vidiniam širdies piktumui pagražinti, ir taip jie lyg kad apdengia savo piktą gyvenimą protingumo ir tikslingumo skraiste

[6]*Tat*: Kadangi iš mūsų gyvenimo ir iš mūsų pačių neliks nieko. Taip bedieviai daro išvadas iš savo nuomonių ir vieni kitus ragina naudotis gyvenimu. — *Esamomis gērybēmis*: Ne dvasinēmis ir amžinomis, kurių ješko dievobaimingieji, nes tokių bedieviai visai nepripažįsta, bet tomis, kurias galima pasiekti kūno jausmais, matyti akimis, čiupinēti rankomis, ištirti gomuriu. — *Paskubomis*. Karštai, pilnai pasiduodami. — *Kolei jauni esame*: Lyg kad dar tebebūtumēm jauni. Plg Ješ 22,13; 56, 12. — [7]*Gausiai naudokimēs*... Gerkime daug brangaus vyno ir gausiai išsitepkime kvepiančiais tepalais. — — [8]*Rožēmis*. Anot Gr t: Rožių pumpurais, t y, ką tik pradedančiomis žydēti rožēmis. Graikai ir Romēnai mēgdavo puoštis pokyliuose vainikais. Tą paprotį matomai buvo pasisavinę ir kaikurie Žydai. — *Tenebūna nē vienos pievos*... Nesitenkindami rožių vainikais, jie nori surinkti sau iš visų pievų kas tik gražu ir malonu, savo paleistuvystei patenkinti. Dabart Gr t šitos eil dalies nēra. — [9]*Visur palikime*... Taip raginama viešai pasiduoti išdykavimui ir paleistuvingam gyvenimui

[10]*Prievartaukime*... Netikējimui negana ištvirkusio gyvenimo; su juo kartu eina neteisingas pasielgimas su artimais, žiaurumas. Jausminių džiaugsmų pilnybēs pakanka tik nedaugeliui, ir kai tik žmogaus «aš» pasidaro visų jo pastangų vidurys, tai artimo tik tiek težiūrima, kiek jis toms pastangoms praverčia. Tik kas artime mato to paties dangiško Tēvo vaiką ir randa didžiausią laimę antgamtinēse gērybēse, tas gali būti pilnai teisingas artimui. — *Neturtingą... našlēs*... Bedieviai drąsesni žodžiais kaip darbais. Jie puola ypač silpnus, kurie negali gintis, pasipriešinti prievartai. — *Teisųjį*: Kurs vadinamas teisiu. [11]*Mūsų stiprybē*... Jei kas klaustų bedievius, kuriomis teisēmis jie tai daro, kas pasakyta 10 e, jie atsako: stipresniojo teisēmis, — kaip laukiniai žvērys. Iš to, kad silpnas negali gintis nuo galingesniųjų prievartos, eina, kad jam

[12]Patykokime tat teisiojo, nes jis mums nenaudingas
ir priešinasi mūsų darbams.
Jis išmetinėja mums nuodėmes prieš Įstatymą
ir kaltina mus dėl nusidėjimų prieš mūsų išauklėjimą.
[13]Jis sakosi turįs pažinimą Dievo
ir vadina save Dievo sūnumi.
[14]Jis pasidarė mums viešas mūsų minčių kaltintojas.
[15]Mums sunku net žiūrėti į jį,
nes jo gyvenimas nepanašus į kitų,
ir jo takai visai kitokie.
[16]Jis laiko mus lyg netikrais pinigais,
vengia mūsų kelių kaip nešvarumo;
Jis labiau vertina teisiųjų galą
ir giriasi tėvą turįs Dievą.

---

neturi būti vietos šiame pasaulyje. — *Pasirodo.* Anot Gr t: esant įrodyta. — [12]*Patykokime...* Čia prasidedąs straipsnis taip panašus į Evangelijos žodžius apie Jēzaus Kristaus kančią, kad kone visi aiškintojai, kurie laiko Išminties knygą Dievo įkvēptu veikalu, mato juose tikrą pranašystę apie Mesiją. Daugelis jų aiškina tą vietą žodine prasme apie Kristų ir Žydų padarytą sutartį jį nužudyti. Kiti supranta žodžius apie Kristų tik dvasine prasme, žodine gi apie bedievių persekiojamą Israēlio tautą. Kiti dar sako, kad visa, kas čia pasakyta, tinka, tiesa, visiems teisiesiems, bet pilnai ir tobulai reikia suprasti tik apie teisiųjų teisiausį, apie Jēzų Kristų, Žydų pasmerktą mirti. — *Nenaudingas.* Geriau: Nepatogus, įkyrus. Kodēl gi jis nepatogus, tuojau paaiškinama: *Jis priešinasi mūsų darbams.* — *Nuodēmes prieš Įstatymą*: Peržengimus Mošēs įstatymo. Taigi bedieviai, kurie čia išreiškia didžiausios neapykantos jausmus teisiajam, buvo Žydai. Plg 1 Mak 1; 2 Mak 4. — *Dēl nusidējimų prieš mūsų išauklējimą*: Kurį buvo gavę, tie atpuolēliai Žydai savo jaunystēje, šventus pamokymus, kokių jie tuomet buvo gavę, kuriuos dabar pamina po kojomis. Neapykantos teisiajam priežastys čia pasakomos laipsniuojant: Teisusis visai nepadeda, nenaudingas bedieviams jų išdykime, dargi jis yra jiems tame dalyke kliūtis, jo manymas ir jo esmē priešinasi jų pasielgimui, jo žodžiai tai išmetinējimai jiems jų nusikaltimų, jis skelbia, kad jie gyvena paleistuvingai /ne taip kaip reikalauja jų religinis išauklējimas/. — [13]*Jis sakosi*: Tvirtina su pasitikējimu. Anot Gr t: Garsiai ir iškilmingai skelbia. — *Pažinimą Dievo*: Kaip reikia į Dievą tikēti, jį garbinti ir jam tarnauti. — *Dievo sūnumi.* Teisusis tvirtina, kad Dievas jį laiko savo vaiku ir jį myli. Gr *paida Kyriou* gal nurodoma, kad čia kalbama apie Mesiją, kurs buvo vadinamas panašiu Ebr išsireiškimu: Ebed Jahve, Viešpaties tarnas. — [14]*Viešas mūsų minčių kaltintojas.* Bedieviai pyksta, nes jaučia, kad pats teisiojo buvimas yra tikras pasmerkimas jų nedorumo; palygindami jo gyvenimą ir pasielgimo būdą su savo įpročiais, jie negali nerausti. Teisusis su nemažesne reikšme pasmerkia bedievius tylēdamas, kaip kad garsiai kalbētų. — [15]*Jo takai visai kitokie*: Jo religinēs pažiūros ir jo pasielgimo būdas visai kitoks. Plg Apd 24,4. — [16]*Lyg netikrais pinigais.* Gr ž κ βδηλος sakoma apie nauges, nuo kurių dar neatskirta visokių priedų, todēl reiškia netikrą naugę. Taigi čia bedieviai dejuoja, kad teisusis juos laikąs tarsi netikrais savo tautos vaikais, t y, Žydais atpuolēliais. — *Kaip nešvarumo*: Kaip dalyko, kurs Mošēs įstatymo nutarimu sutepdavo žmogų. — *Labiau vertina teisiųjų galą...* Tikros laimēs jis laukia po mirties ir tai dēl to, kad jis giriasi Dievu kaip savo tēvu. Tokios laimēs bedieviai negali pripažinti, nes jie sau įkalbējo, būk visas žmogus žūnąs mirtyje, ir todēl jie pyksta ant teisiojo, kurs savo mokslu patvirtina tos laimēs buvimą. Pastebētina, kad bedieviai čia jau antrą kartą /žr 13 e/ kaltina teisųjį, jog jis giriasi tēvą turįs Dievą. — [17]*Taigi*: Kadangi teisusis skelbia teisųjų galą

17Taigi pasižiūrėkime, ar jo žodžiai tiesa ;
išmėginkime, kas jam atsitiks,
ir žinosime, koks bus jo galas.
18Nes jei jis tikras Dievo sūnus, tasai apgins jį
ir išlaisvins jį iš priešininkų rankų.
19Išbandykime jį prievarta ir kankinimu,
kad pažintumėme jo pasidavimą
ir išmėgintumėme jo kantrumą.
20Pasmerkime jį mirti bjauriausia mirtimi,
nes jam būsianti suteikta pagalba, kaip jis yra sakęs.
21Jie taip protauja, bet jie klysta,
nes juos apakina jų piktumas.
22Jie nežino Dievo paslapčių,
nesitiki teisybės užmokesčio
ir nebrangina šventųjų sielų garbės.
23Nes Dievas sutvėrė žmogų, kad būtų nemirštamas,
ir padarė jį pagal savo panašumo paveikslą.
24Bet velnio pavydu mirtis įėjo į pasaulį,
25Jį gi sekioja tie, kurie yra jo šalininkai

---

esant laimingą ir giriasi tēvą turįs Dievą. — *Ar jo žodžiai tiesa* : Ar jo galas laimingas, ar yra Dievas jį ginąs tēvas. — *Išmēginkime*... Vulg išreikšta dviem sakiniais, kas Gr vienu : ištirkime, kas jam atsitiks gale /mirtyje/. — [18]*Nes jei jis tikras*... Anot Gr t : Nes jei teisusis Dievo sūnus. Plg Mt 27, 40-43 ; Ps 21, 9 ; Jer 11, 19. [19]*Pasidavimą* : Dievui, ir jo pagarbos pilną tikējimą į amžinojo gyvenimo užmokestį. Gr t : Romumą /lētumą/. — *Kantrumą* : ištvermę kentējimų pakēlime. — [20]*Nes jam būsianti suteikta pagalba*... Nes Dievas aplankys jį, suteikdamas jam pagalbos, taip kaip teisusis yra gyręsis. Taip bedieviai vēl su pasityčiojimu primena nekartą teisiojo išreikštą pasitikējimą Dievo pagalba. Plg Mt 27, 39-43

[21]*Taip* : Kaip pasakyta aug, pradedant nuo pirmos eil. — *Nes juos*... Toki yra jų žalingo paklydimo priežastis. Plg Rom 1, 18.32. — [22]*Jie nežino*. Kalti jie patys, nes patys save apakino. — *Dievo paslapčių* : Dievo sumanymų, kurių laikydamos jis nuostabia apvaizda čia žemėje visokiomis nelaimēmis ir vargais rengia ir veda teisiuosius į laimingą nemirštamą gyvenimą. — *Teisybēs* : Švento gyvenimo. — *Garbēs* : Garbingo užmokesčio. — [23]*Nemirštamas*. Tuo žodžiu paprastai /plg žem 6, 19.20 ; Rom 2, 7 ; 2 Tim 1, 16/ vadinama amžinas gyvenimas ir tai laimingas, kurį teisieji turēs pas Dievą. — *Savo panašumo paveikslą* : Vulg labiau laikosi Pradžios Kn žodžių, į kuriuos čia daroma aliuzija /žr 1 Moš 1, 27 ; 5, 1/, ne kaip originalinio teksto, kuriame pasakyta : Savos esmēs /*idiothetos*, proprietatis, i e, suae naturae/ paveikslą. Ta aplinkybē, kad žmogus padarytas pagal Dievo paveikslą, yra jo laimingo nemirštamumo priežastis ; nors kiekvienas žmogus panašus į Dievą savo protu ir gali pažinti jį bei mylēti, tačiau tik teisusis ištikrųjų jį pažįsta ir myli, nors dar netobulai. Tas pažinimas ir meilē bus tobuli danguje ; tam Dievas yra žmogų paskyręs /Tom/. — [24]*Velnio pavydu* : Kurs pavydējo garbēs, gaunamos iš žmonių, žmonēms jų nemirštamumo /siela ir kūnu/ ir tos vietos, kurią jie turējo gauti amžinybēje. Paminējimu velnio pavydo daroma aliuzija į žmogaus nupuolimo istoriją, 1 Moš 3. — [25]*Jį gi sekioja* : Sekiodami piktąją dvasią, kurios pavydu mirtis įējo į pasaulį, bedieviai rengia sau amžiną mirtį. Bet Gr t : Mēgina ją /mirtį/ ar : Patiria ją. Taigi autorius sako, kad bedieviai savo patyrimu pažins, ką jiems yra prirengusi piktoji dvasia, t y, mirtį, kuri jiems atneš amžinų kančių. — *Kurie yra jo šalininkai* : Kurie yra jam lyg kad pasidavę nuosavybēn.

c. Teisieji ir bedieviai šiame gyvenime

3, 1-4, 20. Teisiuosius reikia laikyti laimingais, nors jie kenčia daug vargų

3. [1]Bet teisiųjų sielos Dievo rankoje,
ir jų neliečia mirties kankinimas.
[2]Neišmintingųjų akims jie rodosi miršta,
ir jų išėjimas laikomas nelaime,
[3]Ir jų atsiskyrimas nuo mūsų sunaikinimu,
tuo tarpu kad jie yra ramybėje.
[4]Ir nors jie žmonių akyse kentėjo kančias,
tačiau jų viltis pilna nemarumo.
[5]Jie buvo truputį varginti, bet jiems buvo suteikta daug gerumo,
nes Dievas mėgino juos ir rado juos vertus savęs.
[6]Jis ištyrė juos kaip auksą krosnyje
ir priėmė juos kaip deginamąja auką;
savo laiku jis aplankys juos.
[7]Teisieji žibės ir plis kaip kibirkštys nendryne.
[8]Jie teis pagonis ir viešpataus tautoms,
ir Viešpats bus jų karalius per amžius.
[9]Kurie pasitiki juomi, supras tiesą,
ir ištikimieji meilėje laikysis jojo,
nes dovana ir ramybė suteikiama jo išrinktiesiems.
[10]Bedieviai gi bus nubausti, žiūrint jų minčių,
dėl to kad jie nieku laikė teisųjį
ir pasitraukė nuo Viešpaties.

---

iš nusidėjėlių, nes jų mirtis yra tik perėjimas į laimingą gyvenimą /3, 1-9/; bedieviai nelaimingi /3, 10.11/, nes jau šiame gyvenime jie turi kentėti bausmę, kadangi jų darbai neveda vaisių ir jų šeima prakeikta, tuo tarpu kad dievobaimingieji, nors jei ir neturėtų palikuonių, laimingi ir turi daug vaisių /3, 12-4, 6/; nors kaikurie iš teisiųjų miršta jauni tebebūdami, bet ta jų mirtis palaiminta, nusidėjėlių gi mirtis, priešingai, visais atžvilgiais nelaiminga /4, 7-20/.

3. [1]*Dievo rankoje*: Ant jų ištiesta tėviška ir visagalinti Viešpaties globa, kaip šiame gyvenime, taip ir po mirties. — *Mirties kankinimas*: Toks kankinimas, kurs neša mirtį; bet Gr t ž *mirties* visai nėra. Bedieviai, persekiodami ir kankindami teisiuosius, vargina jų kūną, bet negali pasiekti sielos. Kankinimas gali čia reikšti pragaro kančias; jos taip pat visai neliečia teisiųjų. — [2]*Miršta*: Rodosi žūsią kūnu ir siela, bet tik neišmintingiems bedieviams. — *Išėjimas*: iš šio pasaulio, mirtis. — [3]*Ramybėje*: Laimėje. Nors amžinoji laimė gali būti taip vadinama kiekvienam teisiajam, bet ypač teisingai taip yra vadinama kentėtojų (martirų) laimė. Eklesijos maldose šitie žodžiai ypatingu būdu apie juos sakomi. — [4]*Ir nors*: Anot Gr t: Nes jei jie žmonių akivaizdoje ir būtų plakami... — *Pilna nemarumo*: Jie tikisi sau tik nemarumo ir netrokšta jokio kito gerumo. — [5]*Jie buvo*... 5 ir 6 e nurodoma, koks yra tikslas nelaimių, kurias kenčia teisieji. Dievas nori juos išauklėti /kad pasidarytų šventi, išmėginti, apvalyti, duoti jiems progos visai pasiaukoti Dievui, tos aukos priėmimu juos gausiai apdovanoti. — *Varginti*. Gr t: /Kietoje kentėjimų mokykloje/ auklėti. — [6]*Savo laiku jis aplankys*: Aplankys savo malone ir meile. Taigi jiems bus duota atsilyginimo. Gr t šitais žodžiais prasideda 7 e: Ir jų aplankymo metu jie žibės ir kaip kibirkštys skrajos šiauduose. — Maloningo aplankymo metas tai užmokesčio suteikimas po mirties. — [8]*Jie teis*... Vyriausis teisėjas, Dievas, dalinsis su jais savo viešpatavimu /plg 1 Kor 6, 1... Mt 19, 28; 25, 34/. — [9]*Kurie pasitiki*. Gr t: Kurie pasitikėjo. — *Tiesą*: Vyriausiąją tiesą, kuria yra Dievas. — *Ištikimieji meilėje laikysis jojo*. Gr t: Ištikimieji pasiliks pas Dievą meilėje, t y, sujungti su juo meile gyvens per amžius. — *Dovana ir ramybė*: Gr t: malonė ir pasigailėjimas.

[10]*Bedieviai*: Žydai atskalūnai, kuriuos autorius visų pirma turi galvoje. — *Žiūrint jų minčių*: Dėl piktų jų sumanymų ir darbų. — *Teisųjį*:

11Nes kas atstumia išmintį ir drausmę, tas nelaimingas ;
tokių viltis tuščia, jų vargai be vaisiaus
ir jų darbai nenaudingi.
12Jų moterys paikos, ir jų vaikai nedoriausi.
13Prakeikta jų giminė ;
nes laiminga yra nevaisinga ir nesutepta,
kuri nepažino moterystės patalo su nuodėme ;
ji gaus vaisiaus aplankyme šventųjų sielų ;
14Laimingas ir bevaikis, kurs nepadarė neteisybės savo rankomis
ir nemanė prieš Dievą pikčiausių dalykų,
nes jam bus duota rinktinė ištikimybės dovana
ir maloniausi dalis Viešpaties šventnamyje.
15Nes gerų darbų vaisius šlovingas
ir išminties šaknis nemiršta.
16Svetmoterių gi vaikai netarps,
ir palikuonys iš neteisingo patalo bus sunaikinti.
17Nors ilgai gyventų, jie bus palaikyti nieku,
ir jų giliausi senatvė nesusilauks pagarbos.
18Jei mirtų anksčiau, jie neturi vilties,
nė paguodos pažinimo dieną.
19Nes neteisingos giminės galas nelaimingas

4. 1O, kaip gi graži nesutepta giminė su skaistumu!
Nes jos atsiminimas nemarus,
ir ji žinoma ir pas Dievą ir pas žmones.

Teisiuosius. — 11*Išmintį* : Tą dorybę, kuria padaroma, kad žmogus laikosi paskutinio savo tikslo, Dievo. — *Drausmę* : Mokymą sujungtą su baudimu, kuriais Dievas veda žmogų kaip tēvas sūnų į tobulumą. — *Nelaimingas* : nes negalima atitolti nuo Dievo, neatitolstant taip pat nuo tikros laimēs. — *Tuščia* : Nes šio pasaulio dalykai, kurių jie ješko, neduoda tikros laimēs, kitame gi pasaulyje jie jos negali laukti.

12*Paikos*. Turima galvoje moterys, neištikimos savo vyrams, svetmoterēs. — *Vaikai*... Juos pagadina netikęs auklējimas, negeras tēvų pavyzdys. Taigi bedieviai neturi laimingo šeimyninio gyvenimo, kurs yra pirma žemiškos laimēs sąlyga. — 13*Giminē* : Palikuonys. — *Nes laiminga*.... Laimingesni už bedievius nevaisingosios ir bevaikiai, nes nors jiems neskirta gausingos šeimos laimē, nors todēlei jiems net tenka kentēti šiek tiek paniekinimo /5 Moš 23,1/, bet kitame gyvenime, jei jie ištikimi Dievui, jie gaus gražaus užmokesčio. — *Kuri nepažino*... Nenusikalto moterystēs pareigoms. — *Aplankyme šventųjų* : Kuomet Dievas duos amžinąjį užmokestį. Gr t nēra ž šventųjų. — 14*Bevaikis* : Eunukas, žmogus prigimtimi nevaisingas. — *Nepadarē* : Nenusidējo Dievui nei darbais, nei mintimis, buvo visame jam ištikimas. — *Rinktinē ištikimybēs*... Amžinas užmokestis su ypatingu atsižvelgimu į jo bevaikystę. — *Viešpaties šventnamyje* : Danguje. Mošēs įstatymu romytiniams buvo uždrausta įeiti į šventyklą ; geresnē dalis jų laukē amžinoje Viešpaties šventovēje /plg Ješ 56,3.../. Pažadējimas, de abejo, tinka ir tiems, apie kuriuos kalba Išganytojas Mt 19 sk. — 15*Vaisius šlovingas*. Kūno vaisiaus, palikuonių, jis neturi, bet iš jo dievobaimingų jausmų /išminties/ šaknies ir iš gerų darbų liemens, išauga gražiausis vaisius. — *Nemiršta*. Tikriau : Stipri ir pastovi. — 16*Netarps* : Nei šiame, nei kitame gyvenime nepasieks savo tikslo ir tobulumo, bet pasiliks visuomet nelaimingi. — 17*Nors ilgai*... Plg žem 4,8. — 18*Vilties* : Gauti dangų. — *Pažinimo* :teismo

4. 1*O, kaip gi*...Gr t : Geresnē bevaikystē sujungta su dorybe. — Naujas pagyrimas nekalto gyvenimo. Žr aug 3,13.14. — *Nes jo atsiminimas*... Gr. t : Nes yra nemarumo jo

[2]Kai ji čia yra, žmonės ją sekioja;
trokšta jos, kai ji pasitraukia;
ir apvainikuota triumphuoja per amžius,
laimėjus nesuteptų kovų užmokestį.
[3]Gausinga gi bedievių daugybė netarpsta,
ir netikros atžalos neįleidžia gilių šaknų,
ir negauna tvirto pagrindo.
[4]Ir nors kurį laiką išleidžia žaliuojančių šaknų,
tačiau silpnai stovėdami jie vėjo kratomi
ir audrų smarkumo išraunami.
[5]Nes jų šakos nulaužiamos dar neužaugusios;
jų vaisiai nenaudingi: aitrūs valgyti ir niekam netinka.
[6]Nes iš neteisėto miego gimę vaikai
būna liudytojai nedorumo prieš gimdytojus jų tardyme.
[7]Teisusis gi, jei būtų pirm laiko mirties užkluptas, bus poilsyje;
[8]Nes pagarbos verta senatvė ne ta, kuri ilga,
ir ji nematuojama metų skaičiumi,
bet žmogaus išmonė yra jam žili plaukai;
[9]ir nesuteptas gyvenimas, tai jo senatvės amžius.
[10]Kadangi jis patiko Dievui, buvo mylimas,
ir kadangi gyveno tarp nusidėjėlių, jis buvo atimtas.
[11]Jis buvo pagrobtas, kad piktybė nepakeistų jo išmanymo
ir kad klasta nesuklaidintų jo sielos.

---

atminime. — Prasmē ta pati. — *Ji žinoma* : maloningai pripažįstama, giriama ir gauna užmokesčio. — [2]*Pasitraukia* : Persiskiria su šiuo pasauliu. — *Ir apvainikuota* : Danguje. — *Per amžius*. Gr t : Amžinybēje. — *Nesuteptų kovų*. Mūsų gyvenimas dažnai palyginamas /ypač šv Povilo/ su kova ar bēgimu į tikslą, ir amžinas išganymas su vainiku, kurį gaudavo nugalētojas. — [3]*Daugybē* : Palikuonys, gimę iš svetmoteriaujančių. — *Ir netikros atžalos*... Geriau Gr t : Ir /gausinga bedievių daugybē, kaip atsiradusi/ iš netikrų atžalų, neturēs gilios šaknies ir neprirengs sau pastovios vietos. — Kaip iš netikrų atžalų negalima laukti naudingų, bet tik iki laikui pasiliekančių lapų ir daugiausia nepribręstančių vaisių, taip ir iš nuodēmingų gimdytojų tik netobulų vaikų. — [6]*Iš neteisēto miego* : Sugulimo, taigi iš svetmoterystēs. — *Jų tardyme* : Kuomet Viešpats paskutiniame teisme tardys tą piktą giminę, gimdytojus kartu su jų vaikais

[7]*Teisusis gi*... Kad bedieviai nesakytų, jog jų mirtis be laiko nesanti bausmē, nes taip pat mirštą ir kaikurie teisieji, autorius plačiau svarsto tokią teisiųjų mirtį ir įrodo ją esant laimingą, nes teisusis miršta ne be vilties, nors ir pirm laiko; jis perkeliamas iš kentējimų į džiaugsmą /7 e/; jis pasitraukia ne nepabaigtas, kaip kad bedieviai, jo dorybē pavaduoja jam pabaigtą, garbēs pilną senatvę /8.9 e/; Dievas jį atēmē iš šio pasaulio ne bausdamas kaip bedievius, bet turēdamas jame pasimēgimo /10 e/; jis pagrobtas į savo amžinąjį išganymą, kad jo nesuvedžiotų piktųjų viliojimai /11-13 e/; jis mirē, trumpu laiku pasiekęs savo tikslą, tuo tarpu kad bedieviams nieko nepadeda ir gili senatvē; taigi savo trumpu gyvenimu jis daro gēdos žilai anų senatvei /16 e/. — [8]*Bet žmogaus išmonē*... Juo daugiau turi žmogus išminties, juo jis senesnis. — [9]*Ir nesuteptas*... Kieno gyvenimas buvo nesuteptas, tas pasiekē savo paskyrimo tiklą, kaip senis gyvenimo gale. — [10]*Patiko Dievui*. Savo gyvenimu ir veikimu jis pasidarē patinkąs Dievui. — *Gyveno tarp nusidējēlių* : Todēl buvo nuolatiniame pavojuje. — [11]*Kad piktybē*... Taigi Dievas žino ir tokiuos ateities dalykus, kurie tikrumoje neįvyksta, bet tam tikrose sąlygose galētų įvykti /plg 1 Kar 23,12; Mt 11,21; 24,22/. Bet kodēl Dievas nepalieka to teisiojo pasaulyje ir negina jo taip, kad jis nepasiduotų

12Nes sugedimo žavėjimas padaro gerus dalykus tamsius,
ir geidulio nepastovumas iškreipia dvasią be piktybės.
13Trumpu laiku pasiekęs tobulumo, jis pasiekė daug metų,
14Nes jo siela patiko Dievui;
todėl jis skubėjo išvesti jį iš neteisybių vidurio.
Tautos tai mate ir nesuprato,
ir neėmė sau į širdis,
15kad Dievo malonė ir pasigailėjimas suteikiama šventiesiems,
ir maloningas apsilankymas išrinktiesiems.
16Bet miręs teisusis pasmerkia dar tebegyvenančius bedievius,
ir jo anksti baigta jaunystė — ilgą neteisiojo gyvenimą.
17Nes jie mato išmintingojo galą
ir nesupranta, kokių sumanymų turėjo apie jį Dievas,
ir kodėl Viešpats pastatė jį į saugią vietą.
18Jie mato ir niekina jį,
juos gi išjuoks Viešpats.
19Po to jie žlugs be pagarbos
ir bus per amžius sugėdinime tarp numirėlių;
nes jis perplėš tuos puikiuosius ir privers juos tylėti;
jis sukrės juos iš pamatų
ir jie pateks į didžiausį liūdnumą;
jie vaitos, ir jų atsiminimas žus.
20Jie ateis savo nuodėmių apyskaitos išgąsdinti,
ir jų piktadarybės bus jų kaltintojos, kurios prieš juos stos

---

suvedžiojimams? Kodēl jis ne kiekvieną teisųjį atima iš pavojaus ir kodēl jis leidžia kaikuriems nupulti? Dievo teismai begalo teisingi, atsako šv Aug, bet neištiriami. — [12]*Nes sugedimo...* Žemiškuose dalykuose yra kažikokio žavumo, kurs lyg kad žavi žmogų ir traukia jį į save ir draug meta šešēlį ant dorybēs gražumo. — *Geidulio nepastovumas.* Geidulys pavadinta čia nepastoviu, nes jis nuolat puldinēja nuo vieno žemiško dalyko į kitą. — *Be piktybēs*: Nekaltą, neklastingą. — [13]*Trumpu laiku...* Jis sau iškovojo dorybēs tikslą, nesuteptą gyvenimą ir draug amžinąją laimę, taigi jis, nors jaunas metais, tiek padarē, kiek kiti ilgai gyvendami. — [14]*Tautos.* Nežinančiomis Dievo tautomis čia pavadinta apskritai piktieji. — [15] *Kad Dievo malonē...* Teisiojo mirtis yra jau malonē; bet dar pilniau pasireikš maloningas Dievo pasigailējimas po mirties. — [16]*Miręs teisusis...* Bedieviai, kurie tyčiojasi iš teisiojo dēl jo kentējimo ir mirties be laiko, sugēdinami jo trumpu gyvenimu, nes jis jame pasiekē tobulumo, jie gi, nors ilgai gyvena, savo tikslo nepasiekia. — [17]*Pastatē jį į saugią vieta*: Į vietą, kurioje jam nebēra jokio pavojaus. Plg aug 11.12 e. — [18] *Niekina jį*: Tarsi jo dievobaimingas gyvenimas jam būtų buvęs visai nenaudingas. — *Išjuoks*: Teisme. Plg Ps 2,4 ir k. — [19]*Po to*: Pasibaigus šiam gyvenimui, po to kai jie paniekino dievobaiminguosius. — *Jie žlugs...* Gr t galima taip išversti: Jie bus bjaurus lavonas /plg Ješ 14,19/ ir pasityčiojimas /sugēdinimo dalykas /tarp mirusiųjų per amžinybę; nes jis /Dievas/ ūmiai nublokš juos be žado ir sukrēs juos iš pamatų, ir jie bus visiškai sunaikinti, ir bus skausme, ir jų atsiminimas dings. — [20]*Jie ateis...* Plg žem 17,10; Rom 2,15. — *Nuodēmių apyskaitos.* Bedieviai, sąžinei diktuojant, surinks krūvon savo atmintyje visus savo praeitojo gyvenimo nusikaltimus, taipgi atsitiks, kad jie bus labai išgąsdinti ir jausis be galo sugēdinti. — *Bus jų kaltintojos...* Gr t: Įrodys jų akyse juos esant kaltus

d. Nevienoks teisiųjų ir piktųjų likimas kitame gyvenime

5,1-24. Mirusiųjų teisiųjų likimas bus garbingas, baisus gi likimas nusidējēlių, kurie turi išpažinti, kad jų nuomonēs apie teisiųjų gyvenimą, lygiai kaip ir apie žmonių

5. [1]Tuomet teisieji stovės su didele ištverme
prieš tuos, kurie yra juos varginę
ir kurie yra atėmę jų darbų vaisius.
[2]Tai matydami, anie nusigąs baisiu išgąsčiu
ir stebėsis netikėto išgelbėjimo ūmumu.
[3]Jie sakys sau vieni,
gailėdamies ir dvasios suspaudime vaitodami:
Tai tie, kuriuos mes kitados laikėme pajuoka
ir pasityčiojimo dalyku. [4]Neišmanėliai!
Mes laikėme jų gyvenimą beprotybe
ir jų galą negarbe.
[5]Štai, kaip jie paskaityti tarp Dievo vaikų
ir jų dalia tarp šventųjų.
[6]Taigi, mes išklydome iš tiesos kelio,
mums nešvietė teisybės šviesa
ir pažinimo saulė mums neužtekėjo.
[7]Mes pavargome neteisybės ir prapulties kelyje
ir vaikščiojome sunkiais keliais,
Viešpaties gi kelio nežinojome.
[8]Ką mums padėjo puikybė?
Ar ką mums atnešė pasididžiavimas turtais?
[9]Visa tai praėjo kaip šešėlis,
kaip bėgąs pro šalį žinnešys,

---

dalykų vertę, buvo klaida /1-15/. Toliau autorius, trumpai paminējęs garbingą laimę, kuria dievobaimingieji džiaugsis kitame gyvenime /16. 17/, aprašo Dievą tarsi apsišarvavusį ginklais, ginantį savo dievobaimingus tarnus, kovojantį gi prieš bedievius ir visai juos sunaikinantį /18-24/.

5. [1]*Tuomet*: Kai tik bedieviai stos į Dievo teismą. — *Teisieji*. Gr t: čia ir toliau /1-5 e/ kalbama apie teisųjį vienaskaitoje. Nors toki vienaskaita gana dažnai tikrumoje reiškia didesnį vienokių dalykų ar asmenų skaičių, bet nemaža aiškintųjų teisingai mano, kad čia kalbama ne apie teisiuosius apskritai, bet apie teisujį κατ'ἐξοχήν t y, apie mūsų Viešpatį Jēzų Kristų, taip pat kaip ir aug 2,12... — *Ištverme*... Gr t: Pasitikējimu ties tais, kurie jį slēgē /vargino/ ir kurie niekino jo darbus. — [2]*Tai matydami*... Aprašoma išgąstis bedievių, netikētai išvystančių garbėje tą, kurį jie persekiojo ir niekino. Anot Vulg, bedieviai visai nustoja drąsos teisme, pamatę pasitikējimo pilnus teisiuosius. Jie juos niekino kaip svajotojus, dabar jie pasirodo išgelbēti, tuo tarpu kad pačių bedievių išganymas prarastas. Jie netikējo į tolesnį gyvenimą, juogi mažiau į būsimą teisiųjų viešpatavimą. — *Stebēsis*... Gr t: Su baime stebēsis netikētu /ar: nelauktu/ išgelbējimu. — [3]*Sakys sau*.. Bedieviai pilnai supras savo kaltę, jaus gēdą, bus pilni sumišimo ir gailesčio, tačiau atgailai nebebus laiko. Gr t: Kalbēsis tarp savęs... — *Tai tie, kuriuos*. Gr t: Tai tas, kurį. — [4]*Neišmanēliai*. Bedeviai priversti išpažinti, kad ne teisusis /teisieji/, bet jis patys buvo tikri bepročiai. — *Jų*. Gr t: Jo. — *Galą negarbe*. Plg aug 2,20 — [5]*Jie*. Gr t: Jis. — *Tarp Dievo vaikų*. Bedieviai drįso tyčiotis iš to garbingo pasivadinimo. Žr aug 2,16.18. — *Jų dalia*. Gr t: Jo dalis, — [6]*Mes išklydome*... Mes nepažinome tikrojo gyvenimo tikslo ir nesistengēme pasiekti jį. — *Mums nešvietē*... Mes nejautēme ir nepriēmēme šviesos /18,4/, kurią skelbē Teisiojo /Teisiųjų/ pasielgimas ir kuri rodo sektinąjį kelią /Pat 24,25/. — [7]*Mes pavargome*... Bedieviai jau pažįsta savo darbų tuštybę ir nenaudingumą. Gr t: Mes pasisotinome... *Sunkiais keliais*. Gr t: Per tyrumas be kelių. Plg Jer 12,10. — *Nežinojome*: Juo neējome. — [8]*Pasididžiavimas turtais*. Gr t: Turtai su pasididžiavimu. — [9]*Visa tai*... Visos tos gērybēs. Plg aug 2,5; 1 Kron 29,15;

[10]kaip laivas, kurs plaukia per banguojantį vandenį,
o kai praplaukė, nebegalima rasti jo pėdsakos,
nė jo apačios tako bangose ;
[11]arba kaip paukštis, kurs skrenda oru,
kurio kelio nerandama jokios žymės,
bet girdisi tiktai plasnojimas sparnų, užgaunančių skystą orą
ir varu darančių sau ore kelią ;
plasnodamas sparnais jis praskrido,
ir po to neberandama jokios jo skridimo žymės ;
[12]arba kaip vilyčia, paleista į paskirtą taikinį :
perskirtas oras tuojau vėl susiglaudžia,
taip kad nebežinome, kur ji praėjo.
[13]Taip ir mes, ką tik gimę, tuojau liovėmės buvę
ir neįstengėme parodyti jokios dorybės ženklo,
bet esame sunaikinti savo piktybėje.
[14]Taip kalba pragare nusidėjeliai ;
[15]Nes bedievio viltis, kaip pūkas vėjo nešamas
ir lengvutė puta, kuri audros ištaškoma,
ir kaip dūmai, kurie vėjo išskirstomi,
ir kaip atsiminimas praeinančio vienos dienos svečio.
[16]Teisieji gi gyvena per amžius ;
jų užmokestis pas Viešpatį,
ir rūpestis jais pas Augščiausįjį.
[17]Todėl jie gaus garbės karalystę ir žibantį vainiką iš Viešpaties rankos,
nes jis dengs juos savo dešine
ir savo šventu petimi gins juos.
[18]Jo uolumas ims sau šarvus,
ir jis apginkluos visą sutvėrimą neprieteliams atkeršyti.
[19]Jis apsivilks teisybe vietoje šarvo,
ir užuot šalmo ims tikrą teismą ;

Ijob 9,25.26. — [10]*Kaip laivas.* Plg Pat 30,19. — [11]*Arba kaip paukštis...* Gr t : Arba kaip nerandama jokios žymēs skrendančio oru paukščio : skystas oras, išplēstų sparnų plasnojimu užgautas ir užgavimu perskirtas, judinant sparnus perskrendamas ir po to nerandama jame skridimo pēdsakos. — [13]*Ką tik gimę...* Pasibaigęs žmogaus gyvenimas rodosi taip trumpas, lyg kad jis būtų buvęs sudētas tik iš gimimo ir mirties. — *Neįstengēme parodyti...* Gr t : Neturime, kad galētume parodyti ... Dorybēs ženklais bedieviai dabar vadina gerus darbus, kurių turēdami ir kuriais papuošti turējo stoti į teismą. — [14]*Taip kalba...* Gr t šitos eil visai nēra. — [15]*Pūkas.* Gr Χνοῦς — šapas, arba Χοῦς, dulkē. Autorius palyginimais patvirtina, kad bedieviai negalējo laukti kitokio galo, kaip tik to, kurs juos sutiko. Plg 1-3 eil.

[16]*Gyvena per amžius* : Ir tas jų gyvenimas yra jų amžinoji laimē. Ta laimē yra ne tik dorybēs vaisius, bet ir užmokestis už dorybę, pas Viešpatį laikomas, jo suteikiamas ir, susidedąs iš vienybēs su juomi, kaip aišku iš Gr t, kuriame pasakyta : ἐν Κυρίῳ, Viešpatyje. Plg 1 Moš 15,1 ; Apr 22,12. — [17]*Todēl* : Kadangi Dievas jais rūpinasi. — *Garbēs karalystę...* Plg Ješ 28,5 ; 62,3 ; 2 Tim 4,8 ; 1 Petr 5,4. — *Savo šventu.* Tų ž Gr t nēra — *Gins juos.* Gr t : Laikys ant jų skydą

[18]*Jo uolumas...* Aprašoma Dievas kovojąs prieš piktuosius. Plg Ješ 59,17... Eph 6,11-17 ; 1 Tes 5,8. Kovoje tarnauja Dievui visa gamta. Gr t : Kaip šarvus jis ims sau savo uolumą ir iš sutvērimų padarys ginklų prieš savo neprietelius /kad nuvarytų juos šalin nuo teisiųjų/. — [19]*Tikrą.* Anot Gr t : Neveidmainingą, t y, netokį, kurs tik turi teismo išvaizdą, kuriame gali rasti sau vietos neteisybē, paklydimai, žiūrējimas

[20]ims lygybę kaip nenugalimą skydą;
[21]išsigaląs kietą rūstybę kaip jietį,
ir draug su juo kovos pasaulis prieš bepročius.
[22]Žaibų vilyčios eis tiesiai naikinti iš debesų,
kaip iš gerai išlenkto kilpinio,
ir pataikys į tikrą vietą.
[23]Iš vilpstynės bus paleista pilna rūstybės kruša,
pasipils ant jų jūros vanduo,
ir upės užlies be pasigailėjimo.
[24]Prieš juos pakils visas (Dievo) galybės dvelkimas
ir kaip viesulas išsklaidys juos;
Taip jų nedorumas pavers visą žemę į tyrumą,
ir jų piktas elgesys sugriaus galiūnų sostus

6. [1]Išmintis geresnė už jėgas,
ir gudrus žmogus už galingą.
[2]Klausykite tat, karaliai, ir supraskite;
mokykitės žemės ribų teisėjai.
[3]Išgirskite, jūs, kurie valdote daugybes
ir didžiuojatės tautų būriais!
[4]Nes valdžia duota jums Viešpaties
ir jėga — Augščiausiojo;
jis tardys jūsų darbus ir tyrinės mintis:
[5]nes, būdami jo viešpatavimo tarnai, jūs teisėte negerai,
nesergėjote teisybės įstatymo
ir nesielgėte pagal Dievo valią.
[6]Baisiai ir veikiai ji jums pasirodys,
nes bus padarytas kiečiausis teismas viršininkams.
[7]Nes mažam daroma pasigailėjimas,
o didikai bus smarkiai baudžiami.

žmogaus asmens ir tt. — [20]*Ims lygybę...* Gr t galima versti ir taip: Ims nenugalimą šventumą kaip skydą. — [21]*Jietį.* Gr t: /Dviašmenį/ kalaviją. *Draug su juo...* Plg aug 18 e. — Visų pirma veikia uolumas iš meilēs teisiesiems, toliau teisingumas, atsilyginąs kiekvienam, žiūrint darbų, toliau Dievo šventumas, kurs bodisi viso kas pikta ir mēgsta tai, kas gera. Dievo išmintis, pasiekianti širdžių gilybes, rūstybē, kuri padaro, kad jis energingai veda keršto kovą ir grąžina tikrą tvarką. Dievas elgiasi ne geidulio pažadintas, bet šventumo. — [22]*Naikinti.* To ž nēra Gr t. — [23]*Bus paleista pilna...* Visi gamtos gaivalai padēs bausti nusidējēlius. — [24]*(Dievo) galybēs dvelkimas...* Dievo galybē taip didelē, kad jos kvēpimo gana bedieviams išblaškyti. — *Išsklaidys.* Gr t: Išvētys. — *Pavers visą žemę...* Dievo teismo pasēkos pasireikš ir žemēje, kuri dēl bedievių bus sunaikinta.

2. Išmintis gyvenimo vadovas

a. Išmintis giriama ypač karaliams ir galiūnams

6,1-23. Autorius kreipiasi su paraginimu į didikus ir primena didžiausią kunigaikščių atsakomybę ir daug didesnę ne kaip kitų bausmę, kokią jie sau pelnosi savo piktadarystēmis /1-11/, kviečia juos ješkoti išminties, kuri norinčių pigiai randama, ypač naudinga karaliams ir jų turi būti mylima /12-23/.

6. [1]*Išmintis...* Tos eil ž visai nēra Gr t. Mintis joje išreikštas randame Pam 9, 16; Pat 24,5. — [3]*Didžiuojatēs...* Anot Gr t: Pradējote didžiuotis. — [4]*Duota jums Viešpaties...* Todēl nevalia ja naudotis, taip kaip tinka, bet taip kaip to paties Viešpaties įsakyta. Plg Rom 13, 4.6. — [5]*Būdami jo viešpatavimo tarnai.* Kaip tokie jūs turite jam padēti, kad jūsų valdiniai jums paskirtoje žemiško buvimo srityje būtų vedami į galu-

8Nes Dievas, Valdovas visų, nebijo nė vieno
ir nesidrovi kieno nors didybės ;
nes jis padarė mažą ir didelį,
ir lygiai jis rūpinasi visais.
9Bet galingesniųjų laukia smarkesnis baudimas.
10Taigi jums, karaliai, šitie mano žodžaiai,
kad mokytumėtės išminties ir nesuklystumėte.
11Nes kas teisingai laikysis teisybės, tie bus išteisinti,
ir kas bus išmokęs šitų dalykų, ras ką atsakyti.
12Geiskite tat mano žodžių,
mėgkite juos ir įsigysite drausmės.
13Išmintis šviesi ir niekuomet nevystanti,
ji pigiai pamatona tų, kurie ją myli,
ir randama tų, kurie jos ieško.
14Ji skuba pas tuos, kurie jos geidžia,
kad pirma jiems pasirodytų.
15Kas dėl jos budi nuo aušros, tas nevargs,
nes ras ją sėdinčią prie savo durių.
16Galvoti tat apie ją yra tobulas gudrumas,
ir kas budi dėl jos, greitai bus be rūpesčio.
17Nes ji pati vaikščioja aplinkui,
ieškodama tų, kurie jos verti,
ir linksmai pasirodo jiems keliuose
ir pasitinka juos prie kiekvienos minties.
18Nes jos pradžia yra tikriausis troškimas drausmės.
19Taigi, ieškojimas drausmės yra meilė,
meilė gi yra jos įstatų sergėjimas ;
sergėjimas įstatų yra sutvirtinimas nemarumo ;

---

tiną tikslą. — *Teisybēs įstatymo...* Gr t nēra ž *teisybēs.* Turima galvoje Mošēs įstatymas. Kiti karaliai, ne Žydai, turējo laikytis prigimties įstatymo, rašyto žmogaus širdyje. Plg Rom. 1,19 .. [6]*Jums pasirodys.* Gr t : Jums ateis. — *Viršininkams.* Jų pašaukimas reikalauja didžiausios dorybēs, nes jie Dievo atstovai. — [7]*Mažam...* Gr t : Mažiausiam. — Kas gavo tik vieną talentą, iš to vieno ir tereikalaujama. — [8]*Nes Dievas...* Gr t : Visų Valdovas nesidrovēs nē vieno veido ir nebijos jokios didybēs. — Ir galingas didikas juk Dievo kūrinys, kurs žūna jo akivaizdoje kaip niekas. Plg 5 Moš 1, 17. — [9]*Galingesniųjų...* Nes jie būdami Dievo atstovai, sukyla prieš jį. Jie reikalauja sau klusnumo iš valdinių, taigi patys turi būti klusnūs Dievui, iš kurio yra gavę savo teises. Jie daro papiktinimo, ne tik patys grimsta į prapultį, bet draug su savim traukia savo šeimas, miestus ir šalis. — [10]*Nesuklystumēte* : Kad neįpultumēte į nuodēmes, vykdydami savo karališką valdžią. — [11]*Nes kas...* Gr t : Nes kas šventai sergi šventus dalykus, tie bus pašventinti, ir kurie bus jųjų išmokyti, ras... — *Ką atsakyti* : Kuo teisintis vyriausiojo Teisējo akivaizdoje

[12]*Geiskite...* Parodžius reikalą ieškoti išminties /pažinti ir daryti Dievo valią/, pasakoma, kaip nesunku jos įsigyti. — *Įsigysite drausmēs.* Anot Gr t : būsite pamokyti. — [13]*Šviesi.* Gr t : Blizganti, spindinti. — *Nevystanti* : Niekuomet neblunkanti ir neišblykštanti savo gražume. — [14]*Ji skuba...* Ypač įsikūnijusi išmintis eina maloningai pasitikti tų, kurie jos trokšta. — [15]*Kas dēl jos budi...* Tam nereikēs vargti, ieškant jos kažin kur toli ; tik vieną dalyką žmogus turi daryti : trokšti išminties. Plg Pat 1, 21 ; 8, 34. — [16]*Tobulas gudrumas.* Gr t : Gudrumo tobulumas. Plg Apr 3, 10. — [17]*Ieškodama tų, kurie...* Plg Ješ 65, 24. — *Pasitinka juos* ... Plg Pat 1, 20 ; 8, 1.

[18]*Nes jos* : Išminties. Silogismų eile /soritų/ įrodoma išminties naudingumas, nes ji veda žmogų į amžiną karalystę. — *Tikriausis...* Visai tikras noras duotis pamokomam. —

20nemarumas gi daro, kad artėjama į Dievą.
21Taigi, troškimas išminties veda į amžiną viešpatavimą.
22Todėl jei randate pasimėgimo sostuose ir karališkose lazdose,
jūs, tautos karaliai, mylėkite išmintį, kad karaliautumėt per amžius.
23Mylėkite išminties šviesą,
kurie esate tautų viršininkai.
24Kas gi yra išmintis ir kaip ji atsirado, aš pasakysiu,
ir nepaslėpsiu nuo jūsų Dievo paslapčių;
bet tyrinėsiu nuo pat pradžios jos atsiradimo
ir statysiu švieson jos pažinimą
ir neapsilenksiu su tiesa.
25Aš neeisiu kartu su džiūstančiu iš pavydo,
nes toks žmogus nedalyvaus išmintyje.
26Išmintingųjų gi daugybė yra pasaulio sveikata,
o išmintingas karalius — tautos ramstis.
27Taigi, priimkite pamokymą mano žodžiais,
ir jis jums pravers

7. 1Ir aš juk esu marus žmogus, panašus į visus kitus,
ir iš giminės to, kurs buvo pirmas padarytas iš žemės;
motinos įsčioje aš gavau kūno išvaizdą,
2per dešimties mėnesių laiką sukrekau kraujuje
iš vyro sėklos ir prisidedant miego pamėgimui.

19*Yra meilē*: Meilē Dievo, pasireiškianti klusnumu. Plg Mt 19, 7; Jon 14, 15.21 ir k. — *Sutvirtinimas*... Išminties įstatų sergējimu darosi tikri nemarumas ir amžinoji laimē, ir jie sujungia žmogų su Dievu. — 21*Amžiną viešpatavimą*.. Gr t nēra ž *amžiną*; kalbama tačiau apie viešpatavimą danguje. Plg aug 3, 8; 5, 17. — 23*Mylēkite*... Tų ž visai nēra Gr t.

b. Aprašymas Išminties

6, 24—8, 16. Autorius įveda kalbantį apie išmintį Saliamoną, kurs visų pirma žada aiškiai pamokyti, kas yra išmintis /6, 24-27/, toliau paaiškinęs, kad jis taip pat yra gimęs, kaip gimsta visi žmonēs, todēl ir išmintį turi ne prigimtimi /7, 1-6/, sakosi išmeldęs ją sau kaip labiausiai pageidaujamą dalyką iš Dievo ir kartu su ja gavęs visokių gērybių ir visokio žinojimo /7, 7-21/; toliau Saliamonas aprašo dievišką Išmintį, nurodydamas jos ypatybes ir vaisius /7, 22-8, 1/, pagaliau pasako kaip didelę vertę turi ir kaip naudinga vienybē su dieviška Išmintimi /8, 2-16/.

24*Kas gi yra*... Nors autorius, čia jau Saliamono vardu, žada aiškiai mokyti, kas tai yra išmintis, tačiau jis tiesioginiai jos neaptaria, bet ją aprašo tik nurodydamas, ką jį padaro ir kokių palaiminimų atneša. — *Kaip ji atsirado*: Koki buvo jos kilmē. Bet tai bus tik trumpai paminēta 7, 25. Plg Pat 8, 23-24. — *Dievo paslapčių*. Plg Ijob 28, 20... Gr t nēra ž *Dievo*. Saliamonas kalbēs apie paslaptis, kurios liečia išminties prigimtį ir padarinius. — *Nepaslēpsiu*... Pakartojimu tos pačios minties gal pabrēžiama, kad autorius nesielgs taip, kaip senovēs žinovai, kurie labai pavydēdavo savo žinių, laikydavo jas slaptoje, skelbdavo jas tik nedaugeliui išrinktųjų. — 25*Su džiūstančiu*... Gr t galima versti truputį kitaip: Su džiūstančiu pavydu, nes tasai nedalyvauja išmintyje. — 26*Išmintingųjų*... Taip nurodoma priežastis, kodēl naudinga skelbti išminties paslaptis.

7. 1*Ir aš juk*... Išmintis Saliamonui buvo neįgimtas dalykas. Gimęs jis nieku nesiskyrē nuo kitų kūdikių. — *Kūno*. Kūnas reiškia visą žmogų, tik dar draug nurodant jo silpnumą ir žemumą. — 2*Dešimties mēnesių*... Senovēs skaičiavimu žmogus paprastai gimsta dešimtame mēnesyje po pradējimo, nes anuomet patys mēnesiai buvo trumpesni /29 ir 30 d/. — *Sukrekau*... Dalykas ne fiziologiškai aiškinamas, bet tik vaizdais aprašomas. Plg Ijob 10, 10; Ps 138, 13-16. — *Miego*: Sugulimo. Visos žeminančios žmogaus gimimą aplinkybēs

[3]Gimęs ir aš kvėpavau visiems bendru oru,
ir atsirėmiau panašiai kaip kiti į tą pačią žemę,
ir pirmas balsas, kurį daviau išgirsti,
buvo kaip visų kitų, verkimas.
[5]Nes nė vienas karalius neturėjo kitokios atsiradimo pradžios.
[6]Taigi, vienoks yra visiems įėjimas į gyvenimą ir panašus išėjimas.
[7]Todėl tai aš troškau, ir man duota išmanymo ;
aš šaukiaus, ir atėjo į mane išminties dvasia.
[8]Aš stačiau ją augščiau už karalystes ir sostus
ir palyginant su ja niekais laikiau turtus :
[9]Aš nelyginau su ja brangaus akmens,
nes visas auksas su ja palygintas yra truputis smilčių,
ir kaip dumblas laikomas sidabras šalia jos.
[10]Aš pamėgau ją labiau negu sveikatą ir grožį,
ir nutariau ją laikyti šviesa,
nes jos žibėjimas neužgesomas.
[11]Bet draug su ja man atėjo visokių gėrybių
ir per jos rankas neapskaitomo lobio.
[12]Aš linksminaus visais dalykais,
nes ta išmintis ėjo ties manim,
ir aš nežinojau, kad ji visų tų dalykų motina.
[13]Aš išmokau jos be klastos, teikiu ją be pavydo
ir neslepiu jos turtingumo.
[14]Nes ji begalinis turtas žmonėms ;
kurie juo pasinaudojo,
pasidarė Dievo prietelystės dalyviais,
pagirti dėl drausmės dovanų.
[15]Man gi Dievas davė kalbėti taip, kaip jaučiu,
ir jausti taip, kaip verta man suteiktų dovanų ;
nes jis yra išminties vedėjas ir išmintingųjų vadovas.
[16]Nes jo rankoje esame ir mes ir mūsų kalbos,
ir visa išmintis, ir mokėjimas veikti, ir drausmė.

---

buvo ir Saliamono gimime. — [3]*Bendru oru* : Ne kuriuo nors ypatingu tik karaliams skirtu. — *Atsirēmiau*... Atsirēmimas ar kritimas tai aiškiausis ką tik gimusio kūdikio silpnumo vaizdas. — [6]*Vienoks*... Plg Ijob 1, 21 ; 1 Tim 6, 7.

[7]*Todēl*... Prigimtis nedavē Saliamonui išminties ; kaip karaliui ji buvo jam ypač reikiama, todēl jis jos troško ir meldē. — *Troškau*. Gr t : Meldžiau. — *Ir man duota*... Plg 3 Kar 3, 6... Jok 1, 5. — [8]*Už karalystes*. Gr t : Už skeptrus. Saliamonas, kurio vardu čia kalbama, pastatē išmintį augščiau už labiausiai žmonių branginamus dalykus, viešpatavimą /8 e/, turtus /9 e/, už sveikatą ir gražumą, net ir už saulēs šviesą /10 e/ ; tos gērybēs ne vidinēs ir greitai gali dingti, išmintis gi yra augščiausis ištobulinimas sielos. — [9]*Aš*... Plg Ijob 28, 15. — [11]*Bet draug*... Plg 3 Kar 3, 11-13. Taip pat ir tos gērybēs, už kurias išmintis buvo labiau vertinama, atējo draug su ja. — [12]*Išmintis ējo*... Jis džiaugēsi žemiškomis gērybēmis, nes turēdamas išminties, galējo gerai jomis pasinaudoti. Gr t : Nes jų vadovē buvo išmintis. Todēl džiaugsmo priežastis buvo ta, kad išmintis didino suteiktų gērybių vertę. — *Aš nežinojau*... Kai meldžiau išminties. — [13]*Be klastos* : be paslēptos užpakalinēs minties gauti tuo būdu ir žemiškų gērybių. — *Be pavydo*... Plg aug 6, 24.25. — [14]*Begalinis*. Gr t : Neišsenkąs. — [15]*Davē*. Gr t : Teduodie. — *Kaip jaučiu*... Kaip trokštu, tinkamiausiais žodžiais, ir turēti jausmų, vertų nuolat gaunamų iš augštybių malonių. — *Išminties vedējas* : Nes jis rodo išminčiai, kuriuo keliu turi ji žmonēms apsireikšti. — [16]*Visa išmintis*. Anot Gr t : Gudrumas t y, mokējimas pasiekti tikslą. — *Mokē-*

[17]Nes jis man davė tikrą pažinimą tų dalykų, kurie yra,
ir kad aš žinočiau pasaulio sutvarkymą ir gaivalų jėgas,
[18]laikų pradžią, pabaigą ir vidurį,
saulės grįžimo atmainas ir laikų pakitėjimus,
[19]metų bėgį ir žvaigždžių stovį,
[20]gyvulių prigimtį ir žvėrių piktumą,
vėjų galybę ir žmonių mintis,
augalų įvairumą ir šaknų jėgas.
[21]Ir kas tik yra paslėpta ir nematoma, aš išmokau,
nes visų dalykų menininkė išmintis mane išmokė.
[22]Nes joje yra išmanymo dvasia, šventa, vienatinė,
daugeriopa, lengva, iškalbinga, judri,
nesutepta, tikra, saldi, mėgstanti kas gera, aštri,
kurios niekas nesulaiko, gera daranti, [23]žmoniška,
maloninga, pastovi, tikra, be baimės,
turinti visą galybę, visa numatanti,
ir kuri apima visas dvasias, išmananti, tyra, lengva.

---

jimas veikti : Žinojimas, kas ir kaip reikia daryti. — [17]*Tikrą* : Laisvą nuo klaidos. — *Gaivalų jēgas* : Tai, ką senovēje vadindavo pirmais keturiais elementais, iš kurių susidedąs pasaulis /ugnis, vanduo, oras, žemē/, ir kokios jų jēgos. — [18]*Laikų pradžią...* Kronologija ir astronomija. — [20]*Gyvulių...* Zoologija. — *Vējų...* Meteorologija. Kaikurie tačiau verčia Gr t : D v a s i ų g a l y b ę, ir mano, kad čia turēta galvoje žinios apie gerus ir piktus angelus. — *Mintis.* Rasi geriau anot Gr t : Protavimus. — *Augalų...* Botanika. — *Ir šaknų...* Medicina, kurioje vartojama augalų šaknys kaip gydyklai. — [21]*Ir nematoma...* Gr t : Arba atidengta. — *Nes visų dalykų...* Dievas pamokē mane ta pačia išmintimi, kuria jis visa tai yra sukūręs.

[22]*Nes joje yra.* Dieviškosios išminties aprašymas pradedamas išskaičiavimu jos savybių /atributų/. Autorius tas ypatybes savina ne tiesiog Išminčiai, bet Dvasiai, kuri yra Išmintyje. Nemaža šventųjų tēvų /Grig Naz, Ambr, Aug ir k/, taip pat senesnių ir vēlesnių aiškintojų mano, kad šitoje vietoje įvardijama ir aprašoma trečiasis švenč Trejybēs Asmuo Šv Dvasia, kuri N Test neretai vadinama kaip Tēvo /Mt 10, 20 ; Rom 8, 11 ir k/, taip ir Sūnaus — Viešpaties, Kristaus, arba Jēzaus Dvasia /Gal 4, 5 ; Rom 8, 9 ; 2 Kor 3, 17 ir k/, nes savo kilme ji yra Žodyje ; ji juk iš jo lygiai kaip ir iš Tēvo eina ir visa, ką tik turi, gauna /Jon 16, 13.../, taip kad Dvasios atributai yra tuo pačiu būdu ir Žodžio arba ypostasinēs Išminties, kaip ir Tēvo. Toks aiškinimas pilniausiai sutinka su teksto žodžiais, taip kad teisingai galima manyti, jog bent pirmasis knygos autorius, t y, pati Šv Dvasia, tarsi darydama aliuziją į N Test Apreiškimą ir jį rengdama, čia aiškiai atskyrē tris Šv Trejybēs Asmenis ir nurodē esantį tarp jųjų santykį ; nors pats knygos rašytojas ir tie, kuriems ji buvo visų pirma skiriama, tik neaiškiai tas paslaptis suprato. — Kiti tačiau aiškintojai mano, kad vardas *Dvasia* čia reiškia « dvasinę dovaną », kone taip pat kaip jis gana dažnai vartojamas Šv Dvasios dovanoms paženklinti /pav Spiritus Sapientiae, žinojimo dvasia ir k/. Vulg vertējas rasi taip pat tokį aiškinimą turējo galvoje, nes jis parašē : *Išmanymo dvasia,* tuo tarpu kad Gr t yra : Išmananti dvasia, t y, išmintingiausi /Grig-Naz/, arba anot kitų : dvasia, kuri yra vien išmanymas, kurioje todēl visai nēra medžiagos. — *Vienatinē, daugeriopa.* Šv Dvasia viena savo esme, daugeriopa savo veiksmais, suteikianti daug dovanų /plg 1 Kor 12, 4.12/. — *Lengva* : Taip kad kūno jausmais negalima jos paliesti, todēl ne medžiaginē, galinti įeiti į dalykų vidų. — *Iškalbinga.* Gr t rasi : Numatanti. — *Judri.* Judrumas čia reiškia visokį veikimą, taigi ir suprasti, ir norēti, ir mylēti taip pat vadinama judējimu. — *Nesutepta.* Anot kaikurių : Nesutepama. — Visa pasiekdama ji pasilieka nepalyginamai kilnesnē už

24Nes išmintis judresnė už visus judrius dalykus
ir visur pasiekia dėl savo tyrumo.
25Nes ji yra Dievo galybės garas
ir koki tai visagalio Dievo tikra skaistumo emanacija,
ir todėl nieko sutepto į ją neįeina.
26Nes ji yra amžinosios šviesos spindėjimas
ir Dievo didenybės veidrodis be dėmės
ir jo gerumo vaizdas.
27Ir nors ji viena, ji gali visa
ir pasilikdama savyje visa atnaujina,
ir per kartų kartas įeina į šventas sielas,
padaro Dievo prietelius ir pranašus.
28Nes Dievas nemyli nė vieno,
kaip tik tą, kurs gyvena su išmintimi.
29Nes ji gražesnė už saulę
ir viršija visą žvaigždžių sutvarkymą;
palyginta su šviesa ji randama pirmesnė,
30nes paskui aną eina naktis;
išminties gi nenugali piktumas

---

visus sutvertus dalykus. — *Tikra*: Aiški, visiems matoma. — *Saldi*: Netik niekam nedaranti skriaudos, bet tik gera suteikianti. — *Aštri*: Stropi ir greita rinkime. Stropiai ir greitai veikdama ji nesutinka tokių kliūčių, kurios galėtų ją sulaikyti. — [23]*Žmoniška, maloninga.* Gr t tai išreikšta vienu žodžiu: *Filantropon*, mylinti žmones, arba: Žmonių prietelē. — *Pastovi, tikra*: Be atmainos laikantysi savo sumanymų ir nesvyruojanti jų vykdyme, taip kad pilnai galima ja pasitikēti. — *Be baismēs*: Be rūpesčių, arba: Laisva nuo susirūpinimo. — *Turinti*... Visagalē. — *Visa numatanti*: Visa prižiūrinti. — *Kuri apima*... Geriau Gr t: Kiaurai pereinanti per visas dvasias išmanančias, tyras, lengvas. — Tuo pačiu, kad Šv Dvasia kiauriai pereina per visas /sutvertas/ dvasias, nors ir didelis yra jų tobulumas, ji pasirodo esanti už jas visas viršesnē ir tobulesnē, tikrai dieviška arba Dievas. — [24]*Nes išmintis*... Gr t: Nes išmintis judresnē už kiekvieną judējimą; kiaurai gi ji visa pereina ir įeina dēl savo tyrumo. — Kad įrodžius, jog Dvasia kiauriai pereina per visus sutvertus dalykus, autorius šaukiasi į Išminties prigimtį ir veikimą; tuo jis parodo, kad Išmintis ir Dvasia turi tą pačią prigimtį ir esmę ir šiek tiek pažymi, kad ką turi Dvasia, tai ji ima iš Išminties, t y, kad ji iš jos eina. — [25]*Nes ji yra*... Dar aiškiau nurodoma dieviška Išminties kilmē tolesniais penkiais palyginimais: dviem pirmaisiais iš jųjų paaiškinama draug tapatybē /bendrumas /jos substancijos su Dievu, trimis gi tolesniais — tobula jos lygybē Dievui ir ypač jos tyrumas arba nesudētinumas. — *Garas*: Ar kvapas, kurio substancija ta pati kaip ir kvepinčio dalyko, iš kurio ji eina. — *Tikra*: Į kurią nieko nēra įmaišyta, todēl ji tobulai tyra. — [26]*Amžinosios šviesos.* Taigi Išmintis yra «lumen de lumine», «šviesa iš šviesos», kaip Žodis apie kurį šv Povilas šituos žodžius sako, Žyd 1, 3. — *Didenybēs.* Gr t: Energijos. — *Gerumo*... Plg Kol 1, 18; 3, 10. — [27]*Ir nors ji viena*... Viena ir nesudēta savo prigimtimi, nežiūrint to, kad jos veikimai daugeriopi. Plg aug 22 e. — *Pasilikdama savyje*: Visai nesimainydama. Žr 23 e. — *Visa atnaujina.* Plg Ps 103, 30. Ji gali atnaujinti visą pasaulio išvaizdą. — *Padaro Dievo prietelius*... Išminties veiklumas sieloje dvejopas: ji /pašvenčiamąja malone/ daro žmogų Dievo prieteliu ir bendram labui dar suteikia ypatingų dovanų. — *Pranašus.* Pranašas yra tas, kas Dievo apšviestas jo ypatingu būdu siunčiamas žmonēms /plg prefacija dijakono pašventime/. — [28]*Dievas, nemyli nē vieno*: Nē su vienu neturi artimų prietelystēs santykių, jei jame nēra dieviškosios Išminties. — [29]*Nes ji*... Dievas myli išmintį dēl jos gražumo, taip pat ir tuos, ant kurių tarsi krenta jos spindulių vai-

8. [1]Taigi, ji galingai pasiekia nuo galo iki galui
ir visa meiliai sutvarko.
[2]Ją aš mylėjau ir pasirinkau nuo pat savo jaunystės
ir stengiaus paimti ją sau kaip sužadėtinę,
ir pasidariau jos gražumo mylėtojas.
[3]Ji apreiškia savo kilmės garbingumą,
nes gyvena su Dievu ;
ir visų dalykų Viešpats ją myli ;
[4]nes ji mokytoja Dievo drausmės
ir rinkėja jo darbų.
[5]Jei trokštama gyvenimo turtų,
kas gi yra brangesnis už išmintį, kuri visa pagamina ?
[6]Jei protas veikia,
kas labiau už ją esamų dalykų menininkas ?
[7]Ir jei kas myli teisybę,
jos pastangos padaro didelių dorybių ;
nes ji moko blaivumo ir gudrumo,
ir teisybės, ir stiprybės,
dalykų, už kuriuos nėra žmonėms nieko naudingesnio gyvenime.
[8]Ir jei kas trokšta daug žinoti,
ji žino praeitus dalykus ir išmano būsimus ;
žino šnekų gudrybes ir mįslių atspėjimą.
Žino ženklus ir stebuklus, kolei jie dar neįvykę,
taip pat laikų ir amžių atsitikimus.
[9]Taigi, aš nutariau atsivesti ją, kad gyventų su manim,
žinodamas, kad ji pasidalins su manim gėrybėmis
ir kalbėsis au manim mano rūpestyje ar nuobodyje.

niko atblizgis. — [30]*Išminties gi...* Šviesa gauna užleisti vietą tamsybei, išmintis gi žiba visuomet ; piktumas negali aptemdyti dieviškosios, taip pat ir žmonēms suteiktos išminties /Bern/

8. [1]*Nuo galo...* Nuo augščiausio dangaus iki žemēs gilybių, nuo sutvērimo pradžios iki pabaigai, nuo augščiausio angelo iki menkiausiam kirminui /Bern/. — *Meiliai sutvarko.* Stiprumas padeda pasiekti tikslą, meilingumas vartoti tokių įrankių, kurie atitinka draug veikiančių dalykų prigimtį /Aug/

[2]*Ją aš mylējau...* Plg 7, 7. — *Kaip sužadētinę.* Tas artimiausios vienybēs vaizdas ir kiti išsireiškimai čia parodo meilēs didumą. — [3]*Gyvena su Dievu.* Būdama vienybēje su Dievu išmintis turi garbingumo ir dalinasi juo su savo mylētoju. — [4]*Mokytoja* : Ji turi žinių apie Dievo paslaptis ir jai pavesta jų mokyti. — *Drausmēs.* Gr t : Žinojimo. — *Rinkēja jo darbų.* Ji išrenka, ką Dievas veiks. Dievo draugininkē sutvērimo valandą Išmintis išrinko tarp visų galimų Sutvērējo veikalų tuos, kurių įvykdymas labiausiai tiko jo garbei, jo šventumui, jo galybei, jo gerumui ir visiems jo begaliniams tobulumams. — [5]*Jei trokštama.* Gr t : Jei turtai yra pageidaujama nuosavybē gyvenime... Nurodoma kaikurios išminties dovanos : Turtai /5 e/, išmanymas /6 e/ ; teisybē /7 e/, žinojimas /8 e/. — [6]*Jei protas.* Jei žmogaus gudrumas pats vienas gali padaryti gerų dalykų, juogi labiau kada jis draug veikia su išmintimi iš augštybių. — [7]*Jei kas myli teisybę* : Visą įpročių gerumą ir gyvenimo šventumą. — *Jos* : Išminties. — *Teisybēs*: Tos dorybēs, kurios valia lenkiama ir verčiama suteikti kiekvienam jo teises. — [8]*Ji* : Išmintis. — *Šnekų gudrybes.* Plg Pat 1, 3. — *Mįslių...* Plg Teis 14, 12.14 ; 3 Kar 10, 1 Pat 1, 6 ir k. — *Ženklus* : Stebuklus kaip Dievo visagalybēs ženklus. — *Stebuklus* : Antgamtinius reiškinius, sukeliančius žmonių nustebimą. Plg Mt 24, 24 ; Mk 13, 22 ; Jon 4, 38. — *Kolei jie dar neįvykę.* Išmintis ne tik pažįsta, kad stebuklai antgamtinis apsireiškimas, ir žino jų tikslą, bet dar turi pranašystēs dovaną. — *Laikų ir amžių* : Žmonijos istorijos.

[9]*Kad ji pasidalins...* Gr t : kad ji

[10]Dėl jos aš turėsiu šlovės miniose,
ir, nors jaunas, pagarbos pas senesniuosius.
[11]Bus pripažintas mano akylumas teisme ;
aš būsiu nuostabus galiūnų akyse,
ir kunigaikščių veiduose bus nustebimo dėl manęs.
[12]Kai aš tylėsiu, lauks manęs /kad pradėčiau kalbėti/
ir žiūrės į mane kalbantį,
ir man ilgiau šnekant, jie dės sau ant burnos ranką.
[13]Per ją aš turėsiu nemarumo
ir paliksiu amžiną atsiminimą tiems, kurie bus po manęs.
[14]Aš valdysiu tautas, ir giminės bus man pavergtos.
[15]Išgirdę, bijos manęs baisūs karaliai ;
tarp daugelio aš pasirodysiu geras ir kare drąsus.
[16]Įeidamas į savo namus, aš ilsėsiuos draug su jąja ;
nes bendravimas su ja neturi kartumo,
ir gyventi su ja ne nuobodis,
bet pasigėrėjimas ir džiaugsmas.
[17]Tai sau vienas manydamas
ir svarstydamas savo širdyje,
kad nemarumas yra giminystėje su išmintimi,
[18]kad yra tobulo pasigėrėjimo jos prietelystėje,
neišsenkančių turtų jos rankų darbuose,
išmanymo nuolatiniame susidūrime su jąja
ir garbės dalyvavime jos šnekose,
aš vaikščiojau aplinkui ieškodamas,
kaip sau ją pasiimčiau.
[19]Aš buvau gero būdo jaunuolis,
ir man buvo tekusi gera siela.

---

man bus patarėja gērybēms įsigyti ir paguoda rūpesčiuose bei nuobodyje. — [10]*Ir nors jaunas*... Čia sakoma tai, ką Saliamonas manęs, kada jis dar nebuvo gavęs išminties suteiktų gērybių ir buvo visai jaunas. — [11]*Akylumas teisme*. Plg 3 Kar 3, 16. 28. Daryti teismą buvo viena iš žymiausių karaliaus pareigų. — *Galiūnų*... Taryboje. — *Ir kunigaikščių*... Kitais žodžiais išverstas tas pat sakinys. — [12]*Ir žiūrēs*... Anot Gr t : Atsidēję klausysis manęs. — *Jie dēs sau ant burnos*... Tai buvo ženklas pagarbos pilno tylējimo. Plg Ijob 29, 9. — [13]*Nemarumo* : Amžiną vardą. — [14]*Giminēs*. Svetimos Žydų kaimynystēje gyvenančios tautos. [15]*Tarp daugelio* : Savo tautoje. — [16]*Įeidamas*... Pargrįžęs iš viešų susirinkimų ar nuo kitų užsiēmimų. — *Su jąja* : Anot Gr t : Prie jos. — Saliamonui išmintis bus tarsi mylima žmona

c. Saliamono malda išminčiai įgyti

8, 17-9, 19. Saliamonas, kurio vardu ir čia knygos autorius kalba, trumpai primena, kokių gerumų suteikia išmintis. Kadangi jis žinojęs, jog tik Dievas gali suteikti išminties, todēl jis jį meldęs /8, 17-21/. Toliau duodama ta Saliamono malda /9,1-19/

[17]*Tai* : Kas pasakyta aug 3-16 e. — *Yra giminystēje su*... Ir per tą giminystę gaunamas. Giminyste čia be abejonēs pavadinta ta artimybē, kuri randasi per vestuves tarp sužadētinio ir sužadētinēs ir kuri padaro kad abudu, būdami jau vienas kūnas, dalyvauja vienas kito gērybēse. Taigi kas ima sau sužadētine išmintį /2.9 e/, tas dalyvauja jos vienybēje su Dievu /3 e/ ; toje gi vienybēje su Dievu yra teisiesiems žadēta amžinoji laimē arba nemarumas. — [18]*Turtų jos rankų*... Išmintis paimta moterystēn savo darbais, kaip Pat Knygos stropi moteriškē, įgyja savo vyrui begalinių turtų, dorybių /7 e/, taip pat ir žemiškų gērybių /5 e/. — [19]*Aš buvau*. Žiūrint Gr t šitos ir 20 e prasmē toki : Mano geras kūnas buvo sujungtas su mano gera siela ; /tikriau sakant/ dar daugiau, kadangi siela buvau geras, aš gavau nesuteptą kūną, t y, gavau kūną

[20]Ir kadangi buvau geresnis, aš laimėjau nesuteptą kūną.
[21]O žinodamas, kad negaliu kitaip jos paveldėti, jei neduos Dievas
— ir tai jau buvo išminties ženklas žinoti, kieno tai dovana —
Aš kreipiaus į Viešpatį, maldavau jį
ir iš visos mano širdies tariau:

9. [1]Mano tėvų Dieve ir gailestingumo Viešpatie,
kurs visa padarei savo žodžiu,
[2]ir savo išmintimi paskyrei žmogų
viešpatauti kūriniams, kurie tavo padaryti,
[3]valdyti žemės skritulį lygybėje ir teisybėje
ir teismo daryti širdies tiesume,
[4]duok man draug su tavim sėdinčios tavo soste Išminties,
ir neišmesk manęs iš savo tarnų tarpo,
[5]nes aš tavo tarnas ir tavo tarnaitės sūnus,
žmogus silpnas ir trumpaamžis,
ir perdaug menkas, kad išmanyčiau teismą ir įstatus.
[6]Nes jei kas ir būtų tobulas tarp žmonių vaikų,
jei su juo nebus tavo Išminties, jis bus palaikytas niekais.
[7] Tu išrinkai mane savo tautai karaliumi
ir savo sūnų bei dukterų teisėju.
[8]Tu man įsakei pastatyti savo šventame kalne dievnamį
ir tavo buveinės mieste altorių,
panašumą tavo šventos padangtės,
kurią tu esi prirengęs nuo pat pradžios,

---

nesubjaurintą jokia kliauda, bet gerai surengtą ir pritaikintą gerai sielai. — [21]*Jos*: Išminties. Kalbėdamas apie išminties įgijimą Saliamonas čia sau dažniausiai ją vaizduoja kaip sužadėtinę. Plg Sir 6, 27. — *Ir... tariau.* Čia duodamoje Saliamono maldoje plačiau išreiškiama tai, ko jis ištikrųjų yra meldęs Viešpatį Gabaone. Žr 3 Kar 3, 6-9; 1 Kron 1, 8, 10.

9. [1]*Mano tėvų*: Abraomo, Isaoko, Jokubo. Tuo atsiliepimu primenama Dievui jo pažadai ir tėvų nuopelnai. Maldos pradžioje išreikšta toki mintis: Išminties reikia žmogui, kad jis galėtų tinkamai eiti savo pareigas, kurias Dievas jam pavedė, pastatydamas jį viršum visų savo kūrinių. — *Gailestingumo.* Visa, ką Dievas duoda, yra jo malonės ir meilės dovana. — [2]*Ir savo išmintimi.* Išmintis čia gali reikšti Dievo žodį, asmenimę išmintį, Sūnų, nes ta išmintis /4 e/ sėdi draug su Dievu jo soste. — *Viešpatauti...* Plg 1 Moš 1, 26-30; Ps 8, 7.9. — [3]*Ir teismo daryti...* Čia kitais žodžiais išreikšta ta pati mintis kaip ir pirmoje eil pusėje. — *Širdies.* Gr t: Sielos. — [4]*Draug su tavim sėdinčios...* Išmintis, kurios čia meldžia Saliamonas, suprantama kaip asmuo, yra Sūnus, nes jis sėdi tame pačiame Tėvo soste; kaip atributas išmintis stovi šalia Dievo, duodama patarimų. — *Neišmesk*: Bus išmestas, jei jam nebus suteikta išminties. — [5]*Nes aš tavo...* Plg Ps 115, 16; 118, 125. — *Kad išmanyčiau...* Kad galėčiau tinkamai eiti svarbias teisėjo pareigas. — [6]*Tobulas*: Jei kas suvienytų savyje visas geras kūno ir sielos ypatybes

[7]*Tu... mane...* Saliamonui, Dievo pasodintam į Israėlio sostą, ypatingu būdu reikėjo išminties. — *Išrinkai*: Iš tarpo mano tėvo Dovîdo sūnų. Plg 2 Kar 7, 12; 3 Kar 1, 12; 1 Kron 28, 4.5; 2 Kron 1, 9 — [8]*Savo šventame kalne*: Morijos kalnelyje, kur aukojo Abraomas ir apsireiškė angelas /1 Moš 22, 2/, kur Dovîdo laiku vėl pasirodė angelas, kurs padarė galą marui, ir kur Dovîdas buvo pastatęs altorių /2 Kar 24, 16.../. Taip pat savo paskyrimu būti šventyklos vieta tas kalnelis buvo šventas. — *Panašumą...* Aliuzija į 2 Moš 25, 9.40, kur pasakyta, kad Dievas liepęs Mošei padaryti padangtę ir jos rakandus tokiuos, kokie jam parodyta Sinajaus kalne. Plg 2 Moš 25-30 ir 3 Kar

9 ir su tavim tavo Išmintis, kuri žino tavo darbus,
kuri buvo kartu ir tuomet, kada darei pasaulį.
Ji žinojo, kas patinka tavo akims
ir kas, žiūrint tavo įsakymų, tiesu.
10 Siųsk ją iš savo šventojo dangaus
ir nuo savo didenybės sosto,
kad ji būtų su manin ir kartu su manim darbuotųsi,
kad aš žinočiau, kas tau patinka.
11 Nes ji visa žino ir supranta
ir blaiviai ves mane mano darbuose,
ir savo galybėje sergės mane.
12 Taip mano darbai tau patiks;
aš valdysiu teisingai tavo tautą
ir būsiu vertas savo tėvo sosto.
13 Nes kas iš žmonių galėtų žinoti Dievo sumanymą?
Ar kas galėtų atspėti, ko Dievas nori?
14 Nes mariųjų mintys bailios,
ir netikri mūsų numatymai.
15 Nes gendąs kūnas apsunkina sielą,
ir žemiška buveinė slegia daug manančią dvasią.
16 Mes sunkiai suprantame, kas yra žemėje,
ir kas ties mūsų akimis, vargiai randame.
Kas gi ištirs, kas yra danguje?
17 Kas pažins tavo mintį,
jei tu nesuteiksi išminties
ir neatsiųsi savo šventos dvasios iš augštybių?
18 Ir taip nebus pataisyti esančiųjų žemėje takai,
ir žmonės neišmoks, kas tau patinka?

6; Žyd 8, 9. — [9]*Ir su tavim* /prirengia/ *tavo išmintis.* Plg Pat 8, 22.27; Jon 1, 1. — [10]*Didenybės sosto.* Gr t: Garbės sosto, atsiųsk ją. — [11]*Blaiviai*: Gudriai, išmintingai. — [12]*Savo tėvo*: Dovîdo, kurs, nežiūrint laikinių jo nusikaltimų, pasilieka visuomet sektinas pavyzdys karaliams

[13]*Nes kas...* Plg Ješ 40, 13; Rom 11, 34; 1 Kor 2, 16. Be išminties menkas žmogus negali ir nemoka patikti Dievui. — *Ko Dievas nori*: Kad mes kiekviename atsitikime elgtumėmės laikydamies jo įstatymo. — [14]*Mariųjų*: Su kūnu sujungtų ir jo našta apsunkintų esybių. — *Bailios*: Svyruojančios, nes žmogui nelengva nutarti, kaip jis turi veikti. — [15]*Nes gendąs kūnas...* Plg Rom 7, 24; Gal 4, 22. — *Buveinė*: Gr t: Padangtė. Taip dažnai vadinama nepastovus ir greitai praeinąs žemiškas žmogaus būvis. — *Daug manančią.* Anot Gr t: Daug rūpesčių turinčią. — [17]*Tavo mintį.* Gr t: Tavo sumanymą. — *Jei tu nesuteiksi...* Mes net nežinome to, kas mus visai arti liečia, daug mažiau mūsų pažinimas apima visus žemiškus dalykus, bet jau visai maža tolimus dangiškus; visų gi mažiausiai neištiriamą Dievo sumanymą. — [19]*Visi tie, kurie...* Gr t šitų ž iki eil galui nėra

II. Kaikurie išminties veiksmai išrinktosios tautos istorijoje

1. Išminties galia gelbėti ir bausti

a. Išminties padaryti stebuklai teisiesiems, pradedant nuo Adomo iki Mošei

Antroje knygos dalyje /10, 1-19, 20/ išminties naudingumas patvirtinama pavyzdžiais, paimtas iš Žydų istorijos pradžios ir iš atsitikimų su jų nenprieteliais

10, 1-11, 4. Pavyzdžiais Adomo ir Kaino, Noės /10, 1-4/, Abraomo /10, 5/, Loto /10, 6-9/, Jokubo /10, 10-12/ ir Juozapo /10, 13.14/ parodoma, kaip išmintis daro teisiuosius laimingus, neišmintis gi atveda bausmių. To pat moko išlaisvinimas išrinktosios tautos iš Egipto vergijos ir jai padaryti tyruose stebuklai /10, 1511, 4/

[19]Nes išmintimi buvo išgelbėti visi tie,
kurie tau, Viešpatie, patiko nuo pat pradžios

10. [1]Ji sergėjo tą, kurs pirmas buvo Dievo padarytas,
kad būtų žemės skritulio tėvas,
kada jis buvo sutvertas vienas,
[2]ir išvedė jį iš jo nusikaltimo
ir davė jam galios visa valdyti.
[3]Kai nuo jos pasitraukė savo pyktyje neteisusis,
jis žuvo per savo brolžudišką rūstybę.
[4]Kai dėl jo vanduo naikino žemę, išmintis vėl gelbėjo,
vesdama teisųjį su bevercio medžio pagalba.
[5]Ji, ir tautoms sutartinai pasidavus nedorumui,
pažino teisujį, išlaikė jį nepeiktiną Dievo akivaizdoje
ir padarė tvirtą pasigailėjime sūnaus atžvilgiu.
[6]Ji išlaisvino teisųjį, bėgantį iš žūnančių bedievių tarpo,
ugniai nužengiant į Penkiamiestį.
[7]Paliudyti apie jų nedorybę pasilieka smilkstanti palikta žemė,
medžiai vedą vaisių, kurie nepribręsta,
ir stovi netikinčios sielos atsiminimas, druskos šulas.
[8]Nes nekreipdami dėmesio į Išmintį,
jie netik tuo nupuolė, kad nežinojo gerumo,
bet dar paliko žmonėms savo neišminties atsiminimą,
taip kad nebegalėjo pasilikti pasislėpę,
tuose dalykuose, kuriais nusidėjo.

---

10. [1]*Ji sergējo tą*... Išmintis sergējo Adomą nuo pikto ir nuo netobulumo, kai jis tebebuvo pradinēs teisybēs stovyje. — *Kada jis buvo sutvertas vienas* : Kuomet jam dar nebuvo duota padējēja Jieva. Plg 1 Moš 1, 27. — [2]*Išvedē iš jo nusikaltimo* : Išmintis įkvēpē jam tikrą atgailą ir gavo jam kaltēs dovanojimą, nors jis nebegalējo išgelbēti savo palikuonių nuo pradinēs, gimtosios nuodēmēs. — *Visa valdyti*. Plg 1 Moš 1, 28. Išmintis padējo žmogui viešpatauti kūriniams, kurie po jo nupuolimo pasidarē jam neprietelingi, Plg 1 Moš 3, 17 — [3]*Neteisusis* : Kainas. Jis buvo paniekinęs išmintį, pasiduodamas pykčiui. Rūstybē buvo jo piktenybēs šaknis, bet taip pat priežastis apakimo, atvedusio jo nuožmų pasielgimą. — [4]*Kai dēl jo*... Nutolę nuo Dievo Kaino palikuonys, kurie susijungē moterystēmis su Seto ainiais, buvo tvano priežastis /1 Moš 6, 1/. — *Vēl gelbējo* : Kaip Adomą. Taip Noē buvo lyg kad antras žmonių ginimēs tēvas. — *Su bevercio medžio pagalba*... Išmintis pamokē Noę pasidaryti iš menkos medžiagos dalyką, laivą, kurs galējo pasipriešinti tvanui, nes ir tą laivą vēl pati išmintis vedē. Plg 1 Moš 7, 21

[5]*Tautoms sutartinai*... Aliuzija į Babelēs bokšto statymą. Gr t : Kuomet /visuotinēje/ piktumo sutartyje tautos buvo sumaišytos. — *Teisųjį* : Abraomą. — *Nepeiktiną*. Dievo Apvaizda apsaugojo jį nuo visuotinio sugedimo, ir todēl jis buvo Dievo pašauktas. — *Tvirtą pasigailējime*... Išmintis sustiprino Abraomą, kad jis, nežiūrēdamas meilēs vienatiniam sūnui, buvo pasiryžęs, pareikalavus Dievui, paaukoti jį. Plg 1 Moš 22, 1 ; Sir 44, 21

[6]*Teisųjį, bēgantį* : Lotą. — *Į Penkiamiestį* : Į Penkių miestų /Sodomos, Gomoros, Adamos, Sebojimo ir Segoro/ sritį, nes patys miestai ne visi žuvo. Plg 1 Moš 19, 17.22. — [7]*Pasilieka smilkstanti*... Plg 1 Moš 19, 28. — *Medžiai vedą*... Gr t : Ir augalai, kurie veda vaisių netobulais laikais, t y, tokiuo metu, kada jie nebegali pribręsti. — *Netikinčios sielos* : Loto pačios. Žr 1 Moš 19, 26. Iš čia patiriame, kad jos kaltē buvo vidinē stoka tikējimo. — [8]*Nes nekreipdami* : Nenorēdami pasiduoti jos vadovavimui. — *Nupuolē*. Gr t : Sau pakenkē.

9 Išmintis gi išgelbėjo nuo skausmų tuos, kurie ją gerbė.
10 Ji vedė teisųjį, bėgantį nuo brolio rūstybės, tiesiais keliais,
parodė jam Dievo karalystę
ir davė jam žinojimo šventų dalykų,
padarė turtingą varguose
ir palaimino jo darbus.
11 Ji buvo prie jo, kai norėta apgauti jį klasta,
ir padarė jį turtingą.
12 Ji sergėjo jį nuo neprietelių
ir apgynė jį nuo suvedžiotojų
ir davė jam nugalėti kietoje kovoje,
kad jis žinotų, jog išmintis už vis galingesnė.
13 Ji nepaliko teisiojo parduoto,
bet išgelbėjo nuo nusidėjėlių,
nužengė kartu su juo į duobę,
14 ir nepametė jo pančiuose,
kolei neatnešė jam viešpatavimo lazdos
ir valdžios prieš tuos, kurie jį slėgė;
ir jis parodė melagius esant tuos, kurie jį sutepė,
ir davė jam amžino gyriaus.
15 Ji išlaisvino teisiąją tautą
ir nepeiktiną palikuoniją nuo tautų, kurios ją slėgė.
16 Ji įėjo į Dievo tarno sielą
ir stojo prieš baisius karalius su stebuklais ir ženklais.

— *Žmonēms*. Gr t: Gyvenimui, t y, visiems gyviesiems. — *Atsiminimą*: Paminklą. Kas nenori sekti išminties, kenkia sau dvejopai: atima iš savęs supratimą to, kas tikra ir gera, taip kad nebegali apsaugoti savęs nuo žuvimo, be to, pelnosi sau tiek ir tokių bausmių, kad iš jų jųjų nusikaltimai darosi žinomi ne tik savo laiko žmonēms, bet negali būti paslēpti nē nuo palikuonių

10 *Teisųjį*: Jokubą, bēgantį nuo savo brolio Esavo rūstybēs. Plg 1 Moš 27, 28. — *Dievo karalystę*: Suteikdamas regējimą Betelyje, kur jis matē nužengiančius iš dangaus ir užžengiančius angelus, vykdančius Dievo įsakymus apie žmones, augštybēse gi patį Dievą. Visa tai buvo Dievo karalystēs vaizdas. Žr 1 Moš 28, 12-20. — *Šventų dalykų*: Kurie buvo nuosavi Dievo karalystei. — 11 *Kuomet norēta*. Turima galvoje Labano pasielgimą su Jokubu ir kaip šis gynēsi. Plg 1 Moš 30, 29-42; 31, 7... — 12 *Nuo suvedžiotojų*. Gr t: Nuo tykojančių, taigi nuo neprietelių, kurie norējo slapčia kenkti Jokūbui. Rasi turēta galvoje jo brolis Esavas /1 Moš 31, 17.../. — *Kietoje kovoje*: Imtynēse su angelu. 1 Moš 32, 24-29. — *Jog išmintis*... Gr t: Dievobaimingumas. Jokubas, pajutęs, kad jo jēgos sumažējo, karštai meldēsi Dievui. Taip jis pažino, kad dievobaimingumas yra už vis galingesnis, nes jis net Dievą nugali

13 *Teisiojo parduoto*: Juozapo, brolių parduoto į Egiptą., 1 Moš 37, 28. — *Nuo nusidējēlių*. Gr t: Nuo nuodēmēs — į kurią norējo įtraukti jį Putipharo pati. 1 Moš 39, 7-20. — 14 *Viešpatavimo lazdos*: Skeptro, t y, valdžios lygios karališkai. 1 Moš 41, 37... — *Kurie jį slēgē*... Jo broliai, Putipharienē ir pats Putipharas. — *Amžino gyriaus*: Kuomet išmintis parodē jį esant pranašą ir padarē iš jo Egipto gelbētoją. Juozapo gyrius pasilieka visuomet, kolei jo vardas minimas

15 *Teisiąją tautą*. Gr t: Šventąją tautą. Žydai vadinami šventa tauta, nes ji buvo Viešpaties išrinkta ir jos pašaukimas buvo šventas. Plg 2 Moš 19, 4. — *Nepeiktiną palikuoniją*. Žydai dažnai pelnydavosi papeikimą, bet čia jie vadinami nepeiktina palikuonija, palyginant juos su jų prispaudējais. — *Nuo tautų*: Nuo Egiptiečių. — 16 *Dievo tarno*. — Mošēs. — *Baisius karalius*: Paraoną. — *Su stebuklais ir*... Plg aug 8, 8. — 17 *Teisiesiems*: Žydams, Gr t: Šven-

[17]Ji atidavė teisiesiems jų darbų užmokestį,
vedė juos nuostabiu keliu
ir buvo jiems dieną uždanga ir naktį žvaigždžių šviesa.
[18]Ji pervedė juos per Raudonąją jūrą
ir pergabeno juos per giliausį vandenį.
[19]Jų neprietelius ji paskandino jūroje,
juos gi išvedė iš bedugnės gilybės.
[20]Todėl teisieji ėmė bedievių grobį,
ir giedojo apie tavo, Viešpatie, šventajį vardą,
ir gyrė visi draug tavo nugalinčią ranką;
[21]Nes Išmintis atvėrė nebylių burnas
ir padarė kūdikių liežuvius iškalbingus

11. [1]Ji vedė jų darbus šventojo pranašo rankomis.
[2]Jie keliavo per negyvenamus tyrus
ir tiesė padangtes tuščiose vietose.
[3]Jie stojo prieš neprietelius ir apsigynė nuo priešų.
[4]Jie troško ir šaukėsi į tave,
ir duota jiems vandens iš augštos uolos,
iš kieto akmens, ir numaldyta jų troškulys.
[5]Nes kuo jų neprieteliai buvo nubausti,
kai nebeturėjo vandens atsigerti,
tuo džiaugėsi Israėlio vaikai, turėdami jo apsčiai,
[6]tuo padaryta jiems gera, kai jie buvo pristigę.
[7]Nes užuot šaltinio nuolat tekančio vandens
tu davei neteisiesiems žmonių kraujo.

---

tiesiems. Žr 15 e. — *Jų darbų užmokestį*. Užmokesčiu čia vadinama Egiptiečių paskolinti Žydams indai, kuriuos tie pasisavino /2 Moš 11, 2.3; 12, 35/ kaip atsilyginimą už sunkius baudžiavos darbus Egiptiečiams /2 Moš 1, 11; 5, 2.../. — *Vedē juos*: Iš Egipto per tyrus į Kanaaną. Kelionēje dieną juos dengē debesies šulas, naktį — ugnies. — [18]*Ji pervedē*... Plg 2 Moš 14, 22-31; Ps 77, 13. — [19]*Juos gi ji išvedē*. Anot Gr t: Ir išmetē. Gr t kalbama apie išmestus Raudonosios jūros krante prigērusių lavonus. — [20]*Bedievių grobį*: prigērusių Egiptiečių ginklus ir papuošalus /Fl Jos/. — *Giedojo*... žr 2 Moš 15, 1... — [21]*Nebylių burnas*. Aliuzija į tą aplinkybę, kad Mošē prigimtimi buvo neiškalbingas. Plg 2 Moš 4, 10; 6-12. Bet tuos žodžius galima suprasti ir apie visą Žydų tautą. Plg Ps 8, 3

11. [1]*Pranašo*: Mošēs. Plg 2 Moš 16, 1... 5 Moš 34, 10... Apd 7, 37. — [2]*Per negyvenamus*... Kadangi išmintis juos vedē, jie galējo keliauti tenai, kur nebuvo jokio kelio, pasilikti tyruose per 40 metų ir nežūti. — [3]*Prieš neprietelius*: Amalekiečius /2 Moš 17, 8-16/, Kananiečius, Amoriečius ir kitus. — [4]*Ir šaukēsi į tave*: Ne visa tauta, tik jos vadas Mošē ir draug su juo rinktinēs, šventos sielos. — *Duota jiems*... Plg 2 Moš 17, 1-6; 4 Moš 20, 6... 1 Kor 10, 4. — *Augštos*. Anot Gr t: Titnago, arba: kaip titnagas kietos uolos

b. Išminties padaryti stebuklai prieš Dievo neprietelius

11, 5-12, 27. Egiptiečiai, kurių likimas palyginamas su Žydų, buvo teisingai, bet ne be pasigailējimo nubausti už savo nuožmumą ir stabmeldystę, laikantis keršto nuostatų /11, 5-12, 2/; taip pat buvo nubausti ir Kananiečiai /12, 3-27/

[5]*Nes kuo*... Palyginimas Egiptiečių likimo su Žydų, paremtas stebuklingu vandens gavimu iš uolos, paminētu aug 4 e. Egiptiečiai buvo nubausti pavertimu vandens į kraują, tuo tarpu kad kiek vēliau Žydai gavo iš Viešpaties stebuklingo vandens. 5 ir 6 eil išreikšta tarsi tema, kuri toliau plačiai aiškinama. Gr t nēra ž: *Kai nebeturējo... apsčiai*. — [6]*Jiems*: Žydams. — [7]*Nes užuot*... Daroma aliuzija į pirmąją Egipto slogą. Nuolat tekančio vandens šaltiniu pavadinta

[8]Kai jiems nubausti už kūdikių užmušimą, jų skaičius buvo mažinamas,
tu netikėtai davei aniems apsčiai vandens,
[9]parodydamas tuomet įvykusiu troškuliu,
kaip tu išaugštini savuosius ir naikini jų priešininkus.
[10]Nes kai jie buvo bandomi,
nors jų plakimas buvo sujungtas su pasigailėjimu,
jie pažino, kokių kančių turi kentėti bedieviai,
nuteisti su rūstybe.
[11]Juos tu juk ištyrei kaip tėvas, kurs įspėja,
anuos gi pasmerkei, ištardęs kaip kietas karalius.
[12]Ir toli nuo jų ir čia pat būdami jie lygiai buvo kankinami,
[13]nes juos apėmė dvigubas nuobodis ir vaitojimas,
atsiminus praeitus dalykus.
[14]Nes girdėdami, kad per kančias, kurias jie kentėjo,
aniems gerai daroma, jie atsiminė Viešpatį,
stebėdamies dalykų pabaiga.
[15]Nes iš kurio jie juokėsi, nuožmiai jį išmetę ir paniekinę,
tuo stebėjosi įvykių pabaigoje,
kitaip trokšdami ne kaip teisieji.
[16]Atkeršyti už paikas jų nedorumo mintis,
į kurias jie nuklydę garbino nebylius žalčius
ir paniekintinus žvėris,
tu siuntei ant jų daugybę nebylių gyvūnų,
[17]kad žinotų, jog kuo kas nusideda, tuo jis ir kankinamas.

Nilo upē, kurios vanduo, Egiptiečiams bausti, buvo paverstas į kraują. Ta bausmē surišama su žiauriu Egipto Paraono nutarimu žudyti gimusius vyriškos lyties Žydų vaikus, skandinant juos Nile /2 Moš 1, 22/. Gr t /kurs gal ne visai tikras/ kaikurie verčia taip : Užuot gyvo /nuolat tekančio/ vandens šaltinio jie buvo nugąsdinti panašiu į užmušto žmogaus /supuvusiu/ upēs krauju, kad tai būtų bausmē už nutarimą žudyti kūdikius ; aniems gi /Žydams/ netikētai (stebuklu ir tai tokioje vietoje, kur niekas nesitikējo rasti vandens) davei gausiai vandens. — [9]*Tuomet įvykusiu troškuliu* : kurs tuomet buvo pradējęs varginti keliaujančius per tyrus Israēlaičius. — *Kaip tu išaugštini*... Gr t : Kaip tu baudei priešininkus. — [10]*Kai jie* : Israēlaičiai. — *Bedieviai* : Egiptiečiai. — [11]*Juos* : Žydus. — *Anuos* : Egiptiečius. — Israēlaičiams vandens stoka buvo išmēginimas jų pasitikējimo, Egiptiečiams gi bausmē ; aniems siuntē ją Dievas su meilēs pilnu pasigailējimu, šitiems kaip pasireiškimą savo teisingos rūstybēs. Anuos ta vandens stoka Dievas auklējo, Egiptiečius gi baudē ; Israēlaičiams Dievas pasirodē esąs tēvas, Egiptiečiams kietas valdovas. Aniems tai turējo būti perspējimas kreiptis į Dievą, šitiems gi teismas. — [12]*Ir toli*... Taip pat ir kada Israēlaičiai buvo jau toli, Egiptiečiai kentējo dēl jų pyktį, pavydą ir tt. Tai patvirtinama 13 e. — [13]*Nuobodis*. Gr t : Skausmas, liūdesys. Pirmas Egiptiečių skausmas buvo mintis, kad tos pačios aplinkybēs, kurios jiems tiek daug vargo padarē, Israēlaičiams buvo nuostabių geradarysčių priežastis /14 a/, antras, kad jie turējo pripažinti baudžiančią Dievo ranką, savo dievaičių niekingumą ir Dievo meilę jojo tautai. Jiems buvo juo skaudžiau, kad dabar turējo stebētis tais /15 b/, kuriuos jie kitados niekino. — [14]*Jie kentējo* : Egiptiečiai. — *Atsiminē*. Gr t : Jautē, t y, turējo pripažinti jo galybę. — *Stebēdamies dalykų pabaiga*. Tų ž nēra Gr t. — [15]*Nes iš kurio*... Iš Mošēs, kurs kaip ir kiti Žydų vaikai turējo būti įmestas į Nilo vandenį. Žr 2 Moš 2, 3... Plg 2 Moš 7, 23 ; 10, 11.12 ; Žyd 11, 24.25. — *Įvykių pabaigoje* : Kuomet jie nebegalējo sugrąžinti Israēlaičių į vergiją. — *Teisieji* : Žydai

[16]*Nebylius žalčius*... Gr t : Neprotingus slankiojančius gyvius. Plg žem 12, 24 ; Rom 1, 21. — [17]*Jog kuo kas nusideda*... Egiptiečiai buvo nu-

[18]Nes visagalei tavo rankai,
kuri sutvėrė žemės skritulį iš neregimos medžiagos,
nebūtų buvęs negalimas dalykas
siųsti prieš juos daugybę lokių, ar drąsių liūtų,
[19]ar naujos veislės, nežinomų, pykčio pilnų žvėrių,
kvėpuojančių ugnies garu ar paleidžiančių dūmų kvapą,
ar mėtančių iš akių baisių žiežirbų,
[20]kurių ne tik kenksmingumas galėjo juos sunaikinti,
bet ir pažvelgimas padaryti, kad jie mirtų iš baimės.
[21]Bet ir be to jie galėjo būti užmušti vienu kvėpimu,
pačių savo darbų persekiojami
ir tavo galybės kvapo išblaškyti.
Bet tu sutvarkei visa, žiūrėdamas saiko, ir skaičiaus, ir svorio.
[22]Nes daug galėti buvo visuomet pas tave vieną;
ir kas pasipriešins tavo peties galybei?
[23]Nes kaip svarstyklių grūdelis, taip tavo akivaizdoje žemės skritulys,
ir kaip priešaušrinės rasos lašelis, kurs krenta žemėn.
[24]Bet tu visų pasigaili, nes visa gali,
ir apsimeti nematąs žmonių nuodėmių, dėl atgailos.
[25]Nes tu myli visa, kas yra,
ir nelaikai neapykantoje nieko iš to, ką esi padaręs,
nes ne neapkęsdamas tu esi ką nors paskyręs ar padaręs.
[26]Kaip gi galėtų kas nors pasilikti, jei tu nenorėtumei?
Ar kaip išsilaikytų, kas tavo nepašaukta?
[27]Tu pasigaili visų, nes jie tavo, Viešpatie, kurs myli sielas

12. [1]O, kaip gi gera ir saldi, Viešpatie, tavo dvasia visame!
[2]Todėl tuos, kurie paklysta, tu baudi dalimis,
ir dėl to, kuo jie nusideda, tu įspėji ir ragini,
kad pametę piktybę tikėtų į tave, Viešpatie!

---

sikaltę, garbindami užuot Dievo visokius gyvulius; Dievas atkeršijo jiems gyvuliais. Plg žem 12, 23; 4 Moš 33, 3.4. — [18]*Iš neregimos.* Gr t: Iš neturējusios išvaizdos. Kalbama ne apie pasaulio sutvērimą iš nieko, bet apie jo sutvarkymą. Plg 1 Moš 1, 2. — *Siųsti prieš juos...* Plg 3 Moš 36, 22; Jer 8, 17; žem 16, 1. — [19]*Naujos veislēs...* Gr t: Naujai sutvertų. — Dievas galējo ir tokių padaryti. Plg Ijob 41, 9-12. — [21]*Vienu kvēpimu:* Dievo kvēpimu. — *Pačių savo darbų.* Anot Gr t: Teisybēs. Plg 4 Moš 28, 4; 1 Tim 5, 24. — *Žiūrēdamas saiko ir...* Saikas, skaičius, svarumas aiškiausiai pasirodo regimoje gamtoje. Kuomet paprastų įrankių gana įvykdyti Dievo sumanymams, jis, savo tobuloje išmintyje, neskuba keisti paprastą pasaulio tvarką. — [22]*Vieną.* To ž nēra Gr t. — [23]*Grūdelis*: Mažiausis sunkumas, kurio tačiau gana išardyti svarstyklių lygsvarai. Plg Ješ 40, 15 2 Mak 8, 18. — *Rasos lašelis...* Taip pat rasos lašelis labai mažas ir visai nepastovus dalykas; nes vos tik pasirodo saulē, jis tuojau išnyksta. — [24]*Bet tu visų pasigaili...* Ir Egiptiečius bausdamas Dievas buvo gailestingas. Gailestingumo priežastis — Viešpaties visagalybē ir begalinis žmogaus silpnumas /12, 16, 18/. Plg Eklesijos maldos žodžius: Deus... qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserando manifestas /Dom X Pentec./. — *Dēl atgailos*: Kad jie darytų atgailą. Plg Apd 17, 30; Rom 2, 4. — [25]*Nes ne neapkęsdamas...* Gr t prasmē: Nes jei ko būtumei nekentęs, to nebūtumei paskyręs. — [26]*Kaip gi galētų...* Plg Ps 103, 29... 138, 5. — [27]*Kurs myli sielas.* Juo tobulesnis Dievo gerumo atvaizdas, tuo tarpu kad kiti kūriniai parodo tik to gerumo pēdsakus; malonēs gi atžvilgiu jų panašumas eina taip toli, kad jos dalyvauja prigimtyje ir darosi Dievo vaikais, kurie amžinybēje turi būti pakelti dar į didesnį tobulumą

12. [1]*O, kaip gi gera...* Kaip gi tat

3Nes anuos senuosius tavo šventos žemės gyventojus, kurių bjaurėjais,
4dėl to kad jie žavėjimais ir neteisiomis aukomis
darė tau nepakenčiamų dalykų,
5be pasigailėjimo žudė savo vaikus,
ėdė žmonių vidurius iš tavo šventyklos vidaus,
6gimdytojus kartų ir žudytojus sielų be pagalbos
tu norėjai sunaikinti mūsų tėvų rankomis,
7kad jie gautų Dievo tarnų vertą tėviškę,
tą žemę, kuri tau visų brangiausi.
8Bet ir jų tu pasigailėjai kaip žmonių
ir siuntei savo kariuomenei pirmatakus širšuolius,
kad išnaikintų juos pamažu.
9Ne kad nebūtum galėjęs kare pavergti bedievių teisiesiems,
ar vienu kartu jų sunaikinti plėšriais žvėrimis ar kietu žodžiu,
10bet dalimis teisdamas tu davei vietos atgailai,
nors ir ne nežinojai, kad jų giminė netikusi,
kad jų piktumas buvo jiems įgimtas,
ir kad jų mintis niekuomet negalėjo atsimainyti.
11Nes nuo pat pradžios jie buvo prakeikta palikuonija.
Ir ne ko nors bijodamas tu buvai pasiryžęs dovanoti jų nuodėmes.
12Nes kas gi drįstų tau sakyti : Ką padarei?
ar kas pakiltų prieš tavo teismą?

---

malonίngas, tavo, Viešpatie, pasielgimas su visais kūriniais. Gr t : Nes tavo negendanti /nemari/ dvasia yra visuose dalykuose. — Ta dvasia kiaurai pereina esybes kaip gyvybės pagrindas ir ji pasilieka juose, juos palaikydama. — 2*Dalimis* : Ne visu kietumu, bet žiūrėdamas savo meilės, kuri tik tiek skiria bausmės, kiek reikia, kad nusidėjėlį privterstų grėžtis. Dievas baudžia ne taip ilgai, ne taip daug, ne taip greitai, kaip nuodėmė savimi yra nusipelniusi. — *Ir dėl to, kuo jie...* Gr t : Ir tai primindamas, kuo jie nusideda, tu juos perspėji. — *Tikėtų* : Ir pareikštų savo tikėjimą meilės darbais

3*Tavo šventos žemės...* Septynias Kananiečių tautas, gyvenusias Palestinoje. Plg 5 Moš 9, 3 ; 12, 29 ; 18, 12. — 4*Dėl to kad jie...* Plg 3 Moš 18, 21. — 5*Be pasigailėjimo žudė...* Turima galvoje garbinimas dievaičio Molokho, kuriam aukodavo vaikus. — *Ėdė žmonių vidurius...* Darydami iš žmonių kruvinų aukų Kananiečiai ir kitos tautos magijos tikslais neretai dalyvaudavo tose aukose, visai taip pat kaip ir kitose, būtent, suvalgydavo dalį paaukoto žmogaus kūno ir gerdavo kraujo. — *Iš tavo šventyklos vidaus.* Ką tie žodžiai čia reiškia, neaišku. Anot kaikurių: toli nuo tavo šventyklos, nuo tavo įstatymo. Netikras ir ne vienaip skaitomas ir Gr t. Tarp kitako jis skaitomas taip : ἐκ μέσου μύστας θιάσου ir verčiama : iniciatos ex media rabidorum turba, pašvęstuosius iš pasiutusiųjų minios tarpo. — 6*Ir žudytojus.* Gr žodis αὐθέντας čia reiškia : kas savo rankomis užmuša. — *Mūsų tėvų...* Jošuės vedamų Israēlaičių rankomis. — 7*Kad jie gautų...* Gr t kalbama apie tai, kad ta iš Kananiečių atimta žemė turėjo gauti geresnių gyventojų, kuriais turėjo būti Dievo vaikai, Israēlaičiai. — *Brangiausi.* Gr t : Labiausiai gerbiama. — 8*Kaip žmonių* : Nes jie tik silpni kūriniai, linkę į pikta. Plg Ps 78, 38.39 ; 102, 14. — *Ir siuntei...* Žr 2 Moš 23, 28... 5 Moš 7, 20 ; Još 24, 12. — *Pamažu.* Plg aug 2 e. — 10*Dalimis* : Pamažu, ne visus vienu kartu. — *Nors ir ne nežinojai...* Jie patys darė sau sugrįžimą negalimą, nors jei būtų norėję, jie būtų galėję pakrypti į gerąją pusę /pav Raaba ir šiek tiek Gabaoniečiai/. Plg 2 Moš 23, 30 ; 5 Moš 7, 22. — 11*Prakeikta palikuonija.* Žr 1 Moš 9, 25. — 12*Arba kas eis...* Gr t du paskutiniu klausimu pakeista vietomis. Tais klausimais patvirtinama, kad Dievas ne ko nors bijodamas sušvelnino savo ištarmę Kananiečiams. - -

Arba kas eis tavo akivaizdoje ginti nedorų žmonių?
ar kas tave kaltins, jei žūtų tautos, kurias tu esi padaręs?
13Nes be tavęs nėra kito Dievo, kurs rūpintųsi visais dalykais,
kad tu turėtumei įrodinėti, jog darai teismą ne neteisingai.
14Nėra karaliaus nei valdovo, kurs tavo akivaizdoje
galėtų reikalauti apyskaitos
apie tuos, kuriuos tu nubaudei.
15Kadangi tat esi teisus, tu tvarkai visa teisingai;
ir tu laikai dalyku, nesuderinamu su tavo galybe,
pasmerkti tą, kurio nereikia bausti.
16Nes tavo galybė yra teisybės dėsnis;
ir kadangi tu visų Viešpats,
tu pasirodai gailestingas visiems.
17Bet tu parodai galybės tiems, kurie netiki į tavo visagalybę,
ir baudi drąsą tų, kurie tavęs nežino.
18Galybės valdove, tu teisi su ramumu
ir valdai mus su dideliu kantrumu;
nes nuo tavęs pareina galėti, kaip tik tu nori.
19Tokiuo elgėsiu tu pamokei savo tautą,
kad teisusis turi būti ir žmoniškas,
ir savo vaikuose sužadinai tą gerą viltį,
kad, būdamas teisėjas, tu duodi nuodėmėse vietos atgailai.
20Nes jei savo tarnų nepritelius ir nusipelniusius mirtį,
tu baudei su taip didele atodaira, duodamas laiko ir vietos,
kad galėtų pamesti savo piktumą,
21tai su kaip dideliu rūpestingumu tu teisi savo vaikus,
kurių tėvams esi davęs priesaikų ir sutarčių apie gerus pažadus.
22Kada tat tu mus baudi mokydamas, mūsų neprietelius tu plaki
daugeriopai,
kad teisdami atsimintumėm tavo gerumą,
ir patys teisiami tikėtumėmės tavo pasigailėjimu.

13*Nes be tavęs*... Eil prasmē gali būti ir toki: Nēra kito Dievo, atskyrus tave, kurs juk rūpinies visais dalykais, kad /meilēs pilnais tavo rūpestingumo pasireiškimais/ parodytumei, jog tavo teismas ne per daug kietas, nē neteisingas. Plg 1 Petr 5, 7. — 15*Ir tu laikai dalyku*... Tik viena tēra baudžiančio Dievo galybei riba ir ta pati ne viršinē, bet vidinē, būtent, pats jo šventumas ir teisingumas. — 16*Teisybēs dēsnis*. Dievas nepriklauso nē nuo vieno kūrinio; iš jo visagalybēs ima pradžią kiekvienas kūrinys ir kiekviena kūrinio jēga; taigi nei jame, nei kūrinyje nēra pagrindo, kad jis vieną statytų augščiau už kitą, nežiūrēdamas teisybēs. — *Ir kadangi tu*... Kaikurie Gr t mintį taip išreiškia: Ir tai /ta aplinkybē/, kad tu visiems viešpatauji, padaro, kad tu visų pasigaili. — 17*Bet tu parodai*... Jei kaikada žmonēs nenori tikēti į Dievo visagalybę, kaip kad darē Egipto Paraonas /2 Moš 5, 2/, tai ypač tuomet jis ją apreiškia, kad sugēdintų drąsuolius. Plg aug 1, 3. — *Kurie tavęs nežino*. Gr t dar ir kitaip skaitoma: Kurie tave žino, — todēl: kurie pažino Dievo visagalybę, bet kēlē prieš jį maištą. — 18*Galybēs valdove*: Tu, kurs esi savo galybēs viešpats, arba: Galingasis valdove

19*Tokiuo elgēsiu*: Maloningas Viešpaties pasielgimas su Kananiečiais buvo pamokymas Žydų tautai. — — *Ir žmoniškas*. Gr philanthropon-žmonių prietelis. — *Savo vaikuose*: Žyduose. — *Būdamas teisējas*. Tų ž nēra Gr t. — *Nuodēmēse*: Kai žmonēs nusideda. — 21*Rūpestingumu*: Kad bausmē nebūtų per daug kieta. — *Tēvams*: Patriarkams. — *Priesaikų*: Priesaika patvirtintų. — 22*Daugeriopai*. Anot Gr t: Tūkstanteriopai. Dievo maloningumas pasireiškia kantrumu, kokiuo Dievas laukia, kad

23Todėl tai ir tiems, kurie savo gyvenime neprotingai ir neteisingai gyveno,
tu davei kentėti didžiausių kančių tuo, ką jie garbino.
24Nes jie perdaug ilgai vaikščiojo klaidos keliu,
laikydami dievais tai, kas ir tarp gyvulių niekintina,
ir gyvendami kaip neprotingi kūdikiai.
25Todėl tu siuntei jiems teismą pasityčioti,
kaip neprotingiems vaikams.
26Bet jie nepataisyti pasityčiojimais ir draudimais
paragavo teismo, koks Dievo vertas.
27Nes per tuos dalykus, dėl kurių jie pyko savo kentėjime,
būtent, per tą, ką jie laikė dievais, jie matė save naikinamus,
matydami tą, kurio pirma sakėsi nepažįstą, pripažino jį esant tikrąjį Dievą;
todėl ir jų pasmerkimo pabaiga jiems atėjo

13. 1Tušti visi žmonės, kuriuose nėra žinojimo Dievo,
ir kurie iš matomų gėrybių negalėjo suprasti to, kurs yra,
nei įsižiūrėdami į darbus nepažino, kas jų menininkas,
2bet arba ugnį, arba vėją, arba judrų orą,
arba žvaigždžių skritį, arba gausų vandenį,
arba saulę ir mėnulį laikė valdančiais pasaulį dievais.

---

nusidėjėlis pasitaisytų; kuomet kantrumo laikas praeina, prasideda kietumas. — *Teisdami*: Skirdami kitiems bausmę. — *Patys teisiami*: Kai mus baudžia. — 23*Todėl*: Kadangi tu daugeriopai plaki savo neprietelius. — *Ir tiems, kurie*... Čia grįžtama prie Egiptiečių pasielgimo ir svarstoma Dievo su jais pasielgimas. — Gr t galima taip išversti: Todėl ir neteisiuosius, kurie gyveno beprotystėje, tu kankinai jų pačių nuobodomis. — 24*Ilgai*. Gr t: Toli. Jų klaida buvo didesnė už didžiausias žmonių klaidas. — *Ir tarp gyvulių*... Gr t: Ir tarp neprietelių gyvulių labiausiai paniekintina. Plg aug 11, 16; Rom 1, 23. — *Gyvendami*. Gr t: Apgauti. — 26*Paragavo teismo, koks*... Autorius skiria dvejopą bausmę, ištikusią Egiptiečius, vieną mažesnę, kita didesnę; ir pirmą jis palygina su bausme, koki skiriama vaikams, kitą vadina Dievo verta. Pirmoji bausmė, anot vienų aiškintojų, buvusios pirmosios Egipto slogos, antroji gi paskutinės slogos; anot kitų, visos slogos vadinamos vaikų bausme, bausme gi Dievo verta tai amžinas pasmerkimas. — 27*Nes per tuos dalykus*... ypač didelis buvo Egiptiečių apmaudas, kada jie matė save kankinamus kaip tik tais gyvuliais, kuriuos jie laikė savo dievais; bet taip jie geriau buvo priversti pripažinti Izraėlio Dievo galybę. Plg 2 Moš 5, 2; 8, 8.28 ir k. Gr t truputį aiškiau: Nes jie /Egiptiečiai/ tuose /gyvuliuose ir tt/, ant kurių kentėdami /kadangi per juos kentėjo/ pyko, tuose /sakau/, kuriuos manė esant dievus, kuomet jais buvo kankinami, pamatė ir pažino tą, kurio seniau sakėsi nežiną, esant tikrąjį Dievą; todėl /kadagi pažinimas pasiliko jiems be vaisiaus, nes pažintojo Dievo negarbino kaip Dievo/ ir pasmerkimo pabaiga /t y, paskutinis pasmerkimo laipsnis/ jiems atėjo

2. Stabmeldystės atsiradimas, prigimtis, paikumas ir bausmės už ją

13, 1-15, 19. Egiptiečių ir Kananiečių stabmeldystės paminėjimas duoda autoriui progos plačiau kalbėti apie stabmeldystės atsiradimą, prigimtį, paikumą ir bausmes už jąją. Pradėjęs įrodinėti, kaip paika garbinti gamtos gaivalus ir dangaus žiburius /13, 1-9/, jis labai peikia tuos, kurie nesidrovi garbinti savo rankų gaminių /13, 10-14, 11/, toliau išaiškinęs kaip atsirado žmogaus paveikslo garbinimo pradžia ir nurodęs to garbinimo žalingumą /14, 12-15, 6/, išjuokia stabmeldžių beprotystę /15, 7-19/

13. 1*Tušti*... Gr t: Tušti gi prigimtimi visi... — Žmogaus piktumas

[3]Jei gėrėdamies jų gražumu jie laikė juos dievais,
tai tegul žino, kaip daug gražesnis už juos jų Valdovas;
nes grožio gamintojas yra visa tai padaręs.
[4]Arba jei jie stebėjosi tų dalykų galybe ir veikimu,
tesupranta iš jų, kad tas, kurs yra tai padaręs, stipresnis už juos,
[5]nes iš kūrinio didumo ir gražumo
galima pažinti ir matyti jų kūrėjas.
[6]Tačiau dėl jų dar ne taip labai reikia dejuoti,
nes jie gal klysta, ieškodami Dievo ir norėdami jį rasti,
[7]Nes pasilikdami arti jo darbų, jie tyrinėja
ir duodasi suvedžiojami tų dalykų, kuriuos mato, kad jie geri.
[8]Vėl gi ir šitiems nereikia dovanoti;
[9]nes jei tiek įstengė žinoti, kad galėjo vertinti pasaulį,
kaip gi jie dar greičiau neatrado jo Viešpaties?
[10]Yra nelaimingi ir negyvaisiais remia viltį tie,
kurie vadina dievais žmonių rankų darbus,
auksą ir sidabrą, meno padarą ir gyvulių pavidalą
arba senovės rankos padarytą nenaudingą akmenį,
[11]Arba štai dailidė nusikerta miške tinkamą medį,
dailiai nuskuta visą jo žievę ir, kaip reikalauja jo amatas,
rūpestingai padirba rakandą naudingą vartoti gyvenant.
[12]Savo darbo liekanomis jis naudojasi valgiui išsivirti,

---

ne tik netikusio auklėjimo ir viršinių įtakų pasēka; jis įgimtas ir pilnai išeina aikštēn, kai prieš jį nestovi žinojimas Dievo. Plg 12, 10. — *Ir*: Tai yra. — *Iš matomų gērybių*. Iš vidinių sutvertų dalykų tobulumų. 3 e kalbama apie jų gražumą, 4 e apie jų jēgą ir veikimą, 5 e apie jų didumą ir gražumą. — *Negalējo suprasti...* Panašiai protauja šv Povilas Rom 1, 20. — *To, kurs yra*. Gr t: *ton onta*, esančiojo, to kuriame yra buvimo pilnybē, Dievo /2 Moš 3, 14/. — [2]*Bet arba ugnį...* Jie stebējosi tais dalykais ir laikē juos dievais. Plg 5 Moš 4, 9; 17, 3. — *Žvaigždžių skritį*: Žvaigždētą dangaus skliausmą, kurs rodosi sukąsis aplink žemę. — *Gausų*. Gr t: Smarkų. — *Saulę ir mēnulį*: Gr t: Dangaus žiburius. [3]*Jie laikē*: Gamtos garbintojai, kurie žiūrējo tik į dalykų paviršių. — *Tai tegul žino...* Jie turējo pažinti. Nors pagonys buvo įsigiję supratimą apie dievybę, bet geidulio apakinti jie jo nelavino ir pasavino jį gamtos jēgoms. Autorius nurodo, kas turējo atvesti juos į tikrą Dievo supratimą. — [4]*Galybe ir veikimu*. Gr t: Jēga ir energija, t y, jēga ir jos pritaikymu. — [5]*Galima pažinti...* Gr t: Analogijos keliu /išvadu paremtu ant palyginimo/ galima matyti. — [6]*Ne taip labai...* Anot Gr t: Jie ne labai peiktini. — [7]*Nes...* Paaiškinama, kodēl mažesnē kaltē gamtos garbintojų, palyginant su toliau /10 e ir tol/ aprašomais stabų garbintojais. — [8]*Vēl gi ir...* Nors jų kaltē mažesnē, bet visgi ir jie kalti. — [9]*Kad galējo vertinti...* Plg Rom 1, 18. — *Kaip gi jie...* Tai, ką jie darē, buvo sunkesnis dalykas kaip rasti Dievą jo darbuose

[10]*Nelaimingi...* Stabų garbintojai labiau peiktini kaip gamtos garbintojai, apie kuriuos aug kalbēta. — *Negyvaisiais*: Stabais. Jie ypatingu būdu negyvi ne tik palyginti su Dievu, bet ir su gamta, kuriai Dievas yra davęs tam tikrų jēgų. — *Senovēs rankos...* Kadangi buvo nežinoma, kaip jis atsiradęs ir gavęs savo išvaizdą, tai jį laikydavo nukritusiu iš dangaus ir garbindavo. — [11]*Dailidē...* Gr t kalbama ne apie gerą dailidę, bet apie paprąsta medžių kirtēją, kurs todēl negalējo dailiai padaryti dievaičio, bet tik bet kaip. — *Tinkamą...* Tokį, iš kurio manē galēsiąs pasidaryti sau reikiamą rakandą. Dievaičiui padaryti jis net nerenka medžio; jį jis darys iš to, kas niekam nebetinka. — [12]*Liekanomis*. Gr t: Atmatomis, todēl: skiedromis. — [13]*Nebetinka jokiems...* Net ir nedidelei ugniai susikurti. — *Atliekamu laiku*: Todēl tokiuo metu, kada jis nebežino, ką geresnio tu-

[13]o kas dar lieka ir kas nebetinka jokiems reikalams,
medį kreivą ir gumbuotą jis ima ir rūpestingai drožia atliekamu laiku
ir naudodamos savo amato žinojimu jis duoda jam išvaizdą,
ir padaro panašų į žmogaus paveikslą,
[14]arba daro iš jo kurio nors gyvulio pavidalą,
patepdamas raudonais darylais ir dažais,
darydamas jo spalvą raudoną ir užtepdamas visas jame esančias dėmes.
[15]Padaręs jam tinkamą būklę, jis pakabina jį ant sienos
ir pritvirtina geležimi, [16]kad kartais nenukristų.
Jis rūpinasi juomi, nes žino, kad jis pats sau negali padėti,
nes jis paveikslas ir jam reikia pagalbos.
[17]Ir štai darydamas įžadą teiraujasi pas jį apie savo lobį,
ir apie savo vaikus ir apie vestuves.
Jis nesigėdžia kalbėtis su tuo, kurs be gyvybės,
[18]meldžia sveikatos silpną, prašo gyvybės negyvą,
ir šaukia į pagalbą nenaudingą.
[19]Jis meldžia laimingos kelionės tą, kurs vaikščioti negali,
prašo pelno, kloties darbuose ir pasisekimo visuose dalykuose
tą, kurs visame nenaudingas

14. [1]Vėl kitados manydamas plaukti laivu
ir pradėdamas kelionę per siaučiančias bangas,
šaukiasi į medį, menkesnį už tą, kurs jį neša.
[2]Nes šitą medį išrado troškimas pelnytis
ir padirbo amatninkas savo gabumu.
[3]Tavo gi, Tėve, apvaizda valdo,
nes ir jūroje tu davei kelią ir tarp bangų labai tikrą taką,
[4]parodyti, kad tu gali išgelbėti iš viso ko,
net jei kas ir be mokėjimo leistųsi į jūrą.
[5]Bet kad tavo išminties darbai nebūtų nenaudingi,
todėl ir menkam medžiui žmonės patiki savo gyvybes
ir plaukdami per jūrą laimingai atvyksta laivais.

---

rētų daryti. Plg Ješ 40, 16.17. — *Savo amato žinojimu.* Kadangi jis tik paprastas medžių kirtējas, todēl jo padarytas stabas negali būti tikras dailēs darbas. — [14]*Kurio nors gyvulio.* Gr t : Kurio nors paniekintino gyvulio. — *Jo spalvą.* Gr t : Jo odą. — [17]*Ir štai darydamas įžadą...* Po nurodyto visiško stabo silpnumo jo garbinimas turi rodytis ypač juokingas. — *Jis nesigēdžia...* Gr t : Jis nesigēdžia maldauti jį ir kalbēti negyvam. — [18]*Nenaudingą.* Anot Gr t : Neturintį jokio patyrimo, todēl visai negalintį duoti pagalbos

14. [1]*Į medį.* Į medinį stabą, koks paprastai būdavo statomas senovēs laivų priešakyje. Plg Apd 28, 11. — [2]*Nes šitą* : Laivą. Laivas be palyginimo vertesnis už stabą ; jis žmonių rūpestingai ir dailiai daromas ir puošiamas ; Dievas jį valdo ir laiko savo globoje, nes čia žmogus pritaiko savo jēgas taip, kaip reikalauja Dievo sumanymai. Nieko panašaus nēra su stabu, kurs padaromas nedailiai, be didesnių žmogaus pastangų, be svarbaus tikslo ir yra Dievui nuoboda. — [3]*Tēve.* Plg aug 11, 11. — *Nes ir jūroje...* Aliuzija į Žydų perējimą per Raudonąją jūrą. Plg 2 Moš 14, 22. — [5]*Bet kad...* Gr t : Bet tu nenori, kad tavo išminties darbai būtų neveiklūs. — Šitais žodžiais tarsi atsakoma iš anksto į galintį kilti klausimą : Kodēl gi Dievas neveda žmonių per jūrą be laivų ? Dievas nori, kad jo duotos dalykams savybēs būtų lavinamos. Jo apvaizda pasirodo veiklesnē, kada ji duoda veikti mažesnēms priežastims, nekaip kad ji pati į visa nuolat kištųsi. — [6]*Kada*

[6]Bet ir nuo pat pradžios, kada žuvo išdidūs milžinai,
žemės skritulio viltis, atbėgus į sielį, tavo rankos valdomą,
paliko pasauliui palikuonių sėklą.
[7]Nes palaimintas medis, per kurį daroma teisybė.
[8]Rankomis gi padarytas stabas prakeiktas,
ir jis ir kas yra jį padaręs : šitas, nes padarė,
anas gi, nes būdamas trupus, buvo pavadintas dievu.
[9]Dievas lygiai neapkenčia bedievio ir jo bedievystės.
[10]Nes tai, kas padaryta, kentės bausmę kartu su tuo, kurs padarė.
[11]Todėl nebus pasigailėta ir pagonių stabų,
nes iš Dievo kūrinių padaryta neapykantos dalykas,
pagunda žmonių sieloms ir sląstai neišmintingųjų kojoms.
[12]Nes ieškojimas stabų yra paleistuvystės pradžia,
ir jų išradimas yra gyvenimo sugedimas,
[13]nes jų nebuvo nuo pat pradžios ir jie nepaliks amžinai.
[14]Nes per žmonių tuštybę jie įėjo į pasaulį
ir todėl jiems skirta greitas galas.
[15]Nes kartaus gedulo prislėgtas tėvas pasidarė sau
per anksti iš jo atimto sūnaus paveikslą
ir tą, kurs tuomet buvo miręs kaip žmogus,
dabar ėmė garbinti kaip dievą
ir paskyrė tarp savo tarnų šventų apeigų ir aukų.
[16]Paskui slenkant laikui, įsigalėjus nedoram papročiui,
ta klaida buvo sergima kaip įstatas
ir valdovų paliepimu buvo garbinami drožiniai.
[17]Taip pat tų, kurių žmonės negalėjo į akis garbinti,
nes jie buvo toli,
atsigabendavo sau iš tolumos pavidalą
ir darė sau matomą paveikslą karaliaus, kurį norėjo pagerbti,
kad tą, kurio čia nebuvo, savo uolumu taip garbintų, lyg kad
čia pat esantį.

žuvo... Žr 1 Moš 6, 4. — *Žemēs skritulio viltis* : Noē su savo šeima. — *Į sielį*. Noēs padaryta skrynia visuotiname tvane ne daugiau reiškia kaip paprastas sielis ant jūros bangų. Plg 1 Moš 6, 4 ; 7, 7. — [7]*Daroma teisybē* : Norima pasiekti geri su Dievo valia sutinką tikslai /plg 1 Tim 4, 4/. Bet jei kiekvienas medis palaimintas, per kurį daroma teisybē, tai juo labiau Kristaus kryžiaus medis, kurs kilniausia prasme pasidarē teisybēs medis. — [8]*Rankomis gi*... Plg Ps 43, 4... Abak 6, 3. — [9]*Bedievystēs* : Bedieviško darbo. Dievas nekenčia žmogaus tiek, kiek jis bedieviškai elgiasi /Jieron/ — [10]*Nes tai, kas*... Nurodoma bausmē, iš kurios mes pažįstame Dievo neapykantą. — *Kentēs bausmę*... Bausmę kentēti gali tik protinga esybē ; stabai kenčia bausmę tik netikra to žodžio prasme. Bausmē dēl stabmeldystēs mirtis, žuvimas kūnu ir siela, stabai sunaikinami žmonēms nubausti. — [11]*Todēl nebus*... Gr t : Taip pat ir pagonių stabams bus aplankymas /bus padaryta teismas ir jie bus sunaikinti/, nes Dievo kūriniuose jie yra nuoboda... Plg Jer 10, 16

[12]*Ieškojimas* : Ar prasimanymas. — *Paleistuvystēs* : Bedievystēs, t y, visiško atpuolimo nuo Dievo ir pasinērimo į visokias kaltes. — [13]*Nes jų nebuvo*... Pačioje žmonijos pradžioje buvo tik tikrojo Dievo garbinimas ; stabmeldystē atsirado po tvano. — [14]*Nes per žmonių tuštybę* : Ne be žmonių kaltēs /žr aug 8-10 e/, kurie todēl verti bausti. — *Jiems skirta*... Paremti tuštybe jie nešioja savyje žuvimo daigus. Taigi jų pasilikimas trumpas, palyginant su pasaulio buvimu, dargi labiau palyginant su amžinu tiesos buvimu. — [15]*Nes kartaus gedulo*... Kad stabus

18Tą garbinimą sustiprinti nepaprastas menininko rūpestingumas
privertė taip pat ir tuos, kurie karaliaus nė nepažinojo.
19Nes jis norėdamas patikti tam, kurs buvo jį pasamdęs,
pasistengė savo gabumu pagražinti paveikslo panašumą.
20Žmonių gi daugybė, paviliota darbo gražumu,
tą, kurs anksčiau buvo gerbiamas tik kaip žmogus, dabar palaikė dievu.
21Tai buvo žmonių gyvenimui apgaulė,
kad žmonės, pasiduodami jausmui ar karaliams,
davė nesuteiktinąjį vardą akmenims ir medžiams.
22Ir negana buvo to, kad jie klydo Dievo pažinime,
bet dar gyvendami dideliame nežinojimo kare,
jie vadina ramybe taip daug ir taip didelių blogybių.
23Nes arba savo vaikus aukodami, arba atnašaudami slaptas aukas
arba darydami beprotystės pilnas budynes,
24jie jau nebesergi nesuteptų nei gyvenimo nei moterystės,
bet vienas kitą užmuša iš pavydo, arba nuliūdina svetmoteriavimu,
25ir visa kas yra susimaišę : Kraujas, žmogžudystė, vagystė ir apgaulė,
sugedimas ir neištikimybė, sumišimas ir neteisi priesaika, gerųjų nerimastis,
26užmiršimas Dievo, sutepimas sielų, lyties pakeitimas,
moterysčių nepastovumas, svetmoterystės ir paleistuvystės netvarka.
27Nes nelabųjų stabų garbinimas yra visokios nelaimės priežastis, pradžia ir galas.
28Nes arba eina iš proto besilinksmindami
arba pranašauja netiesą,
arba neteisingai gyvena, arba greitai melagingai prisiekia.
29Nes pasitikėdami stabais, kurie be gyvybės,
jie nebijo, kad negerai prisiekdami sau pakenktų.

---

prasimanē žmonių tuštybē ir kad jų nebuvo iš pat pradžios, autorius patvirtina savo laiko pavyzdžiais. — *Tarp savo tarnų...* Anot Gr t : Tiems, kurie buvo po jo ranka /jo valdžioje/, paslapčių ir apeigų. — 17*Garbinti...* Gr t : Viltaviliauti. — 18*Nepažinojo* : Kurie visai nežinojo, kieno stovyla, bet tik stebējosi jos gražumu. — 19*Pagražinti...* padaryti, kad stovyla būtų gražesnē už tą, kurį ji turējo atvaizduoti

21*Žmonių gyvenimui* : Gyviesiems ir jų dorai. — *Jausmui.* Gr t : Nelaimei. — *Nesuteiktinąjį vardą* : Vardą, kurs tinka tik tikrajam Dievui, ir kurio niekas kitas neturētų turēti. Plg Ješ 42, 8. — 22*Klydo Dievo pažinime...* Tai buvo praktinis nežinojimas, kurs painiojo žmones į nuolatinę kovą su savim savo sąžinēje ir su kitais žmonēmis ; toje kovoje nebebuvo šventai laikytasi jokios teisēs, negerbta jokios doros. — *Nežinojimo kare* : Kare kilusiame iš nepažinimo tikrojo Dievo. — 23*Aukodami* : Stabams, Molokhui, Baalui ir k. Gr t : Nes arba darydami vaikžudiškus pašventimus, arba slaptas misterijas /Eleuzies, Kybelēs ir tt/, arba neprotingas keistų apeigų iškilmes. — 24*Iš pavydo.* Geriau : Patykojęs. — 25*Sumišimas.* Gal geriau : Prievarta /iš kurios kyla sumišimų/. — *Gerųjų nerimastis.* Tikriau : Varginimas gerųjų. — 26*Dievo.* Gr t : Geradarysčių. Todēl : Nedēkingumas. — *Lyties...* žr Rom 1, 26.27. — 28*Nes arba eina...* Tai, kas augščiau pasakyta 23-27 eil, patvirtinama gyvenimo patyrimu. — 29*Nes pasitikēdami...* Galutina racija, kodēl jie neteisiai prisiekia, yra jų stabmeldystēje, kuri atbukino juose supratimą baudžiančios Dievo galios. Kadangi tačiau prisiekdami jie turi galvoje dievystę ir taip nusikalsta /ne dievaičiui, bet tikrajam Dievui/, todēl jie verti bausti. —

[30]Todėl dėl abiejų dalykų juos sutiks teisinga bausmė,
nes žiūrėdami stabų jie negerai manė apie Dievą
ir neteisingai prisiekė, klastingai paniekindami teisybę.
[31]Nes ne galybė tų, per kuriuos prisiekiama,
bet nusidėjėliams skirta bausmė
visuomet ateina ant neteisiųjų nusikaltimo

15. [1]Tu gi, mūsų Dieve, esi maloningas ir ištikimas,
kantrus ir visa gailestingai tvarkąs.
[2]Nes jei mes nusidedame, mes esame tavo, žinodami tavo didumą,
ir jei nenusidedame, žinome, kad esame paskaityti tarp tavųjų.
[3]Nes pažinti tave yra tobula teisybė ;
o žinoti tavo teisybę ir galybę yra nemarumo šaknis.
[4]Nes mūsų neįvedė į paklydimą klastingas žmonių prasimanymas,
nė nupieštas šešėlis, bergždžias darbas,
drožtas paveikslas, išteptas visokiomis spalvomis.
[5]Pažvelgimas į jį sužadina bepročio geidulį,
ir jis myli negyvą mirusio paveikslo pavidalą.
[6]Mėgėjai pikto verti turėti vilties tokiais dalykais,
taip pat ir tie, kurie juos daro, ir kurie myli ir kurie garbina.
[7]Nes ir puodžius minkydamas su vargu minkštą žemę,
lipdo mums vartoti visokių indų.
Iš to paties molio jis lipdo indų, kurie tarnauja švariam tikslui
ir taip pat priešingam ;
koks gi turi būti kiekvieno iš šitų indų vartojimas, sprendžia
puodžius.
[8]Ir tuščiu darbu jis lipdo iš to paties molio dievą, jis,
kurs truputį anksčiau buvo padarytas iš žemės.
Ir po valandos grįžta atgal ten, iš kur buvo paimtas,
kai iš jo pareikalaujama paskolintos sielos, kurią turėjo.

---

[30]*Dēl abiejų dalykų* : Už jų stabmeldystę ir už jų neteisingą priesaiką. — *Teisybę*. Gr t : Šventumą /priesaikos/. — [31]*Bet nusidējēliams...* Neteisingai prisiekią baudžiami dēl jų sąžinei pasipriešinančios širdies piktumo

15. [1]*Tu gi, mūsų...* Apsvarstęs nedorus stabmeldžių įpročius, išminčius jau nebegali susilaikyti, kad neskelbtų maloningumo ir gailestingumo Dievo, kurs laikē Israēlio vaikus tikrame tikējime /1-3 e/ ir apsaugojo nuo stabmeldystēs su jos pasēkomis, /4 e/. — [2]*Nes jei mes.* Dievo maloningumas Žydams pasireikš tuo, kad jis jų nesunaikins kaip pagonių, nors kaikurie iš jų ir nusidētų. — *Ir jei nenusidedame...* Geriau Gr t : Bet mes nenusidēsime, žinodami... Jei Israēlaičiai nusidētų, jie nežus ; bet jie visai nenusidēs, nes pažinimas tikrojo Dievo ir jo santykių su jais sulaiko juos nuo nuodēmēs, tuo tarpu kad stabmeldystē į nuodēmę veste veda. — *Paskaityti tarp tavųjų* : Kūrinių, išlaikymu, stebuklais ir tt. — [3]*Nes pažinti tave...* Plg Jer 9, 23.24; Jon 17, 3. — *Teisybē.* To ž nēra Gr t. — *Nemarumo...* Plg aug 1-15 ; 3,4 ; 4, 1 ir k

[4]*Nes mūsų neįvedē.* Israēlyje visuomet buvo ištikimų Dievo garbintojų, o po Babelēs nelaisvēs visa tauta buvo galutinai pagijusi iš savo linkimo į stabmeldystę. — *Nē nupieštas šešēlis, bergždžias darbas.* Geriau anot Gr t : Nei bergždžias piešējų darbas. — *Išteptas.* Gr t : Suteptas, subjaurintas. — [5]*Į jį.* Gr t : Į jas /spalvas/. *Jis myli...* Čia tikriausiai daroma aliuzija į neprotingiausį įsimylējimą į statulas, kokį mini taip pat senovēs rašytojai /Plin *Hist natural* 36, 5, 4/. — [6]*Verti turēti...* Savo paikybe ir piktumu jie nusipelnē, kad Dievas leistų taip įvykti

[7]*Iš to paties molio.* Visa, ką puodžius lipdo, jis daro iš to paties molio ; padarytųjų dalykų skirtumas atsiranda dēl jų paskyrimo. Plg Rom 9, 21. — [8]*Tuščiu* : Smerktinu. — *Paskolintos sielos.* Siela suteikta že-

9Tačiau jam visai nerūpi, nei kad jis pavargs,
nei kad jo gyvenimas trumpas ;
bet jis lenktiniauja su auksakaliais ir sidabrakaliais,
taip pat pamėgdžioja variakalius
ir daro sau garbės iš to, kad lipdo niekingus dalykus.
10Nes jo širdis pelenai,
jo viltis niekingesnė už žemės,
ir jo gyvenimas menkesnis už molį.
11Nes jis nežino to, kurs jį padarė,
kurs jam įkvėpė veikiančią sielą,
ir kurs jam įpūtė gyvybės dvasią.
12Bet ir mūsų gyvenimą jie laikė žaislu
ir gyvenimo uždavinį ieškojimu pelno,
ir manė, kad reikia pelnytis iš visako, net iš to kas pikta.
13Nes tas žino, kad jis labiau už visus nusikalstąs,
kurs lipdo iš žemės medžiagos trupius indus ir stabus.
14Bet jie visi neišmintingi ir neapsakomai nelaimingi, tie puikieji,
kurie tavo tautos neprieteliai, ir jos valdovai.
15Nes jie laiko dievais visus pagonių stabus,
kurie nesinaudoja nei akimis regėti,
nei nosimis kvėpuoti, nei ausimis girdėti,
nei rankų pirštais prisiliesti ;
bet ir jų kojos tingios vaikščioti.
16Nes juos padarė žmogus,
ir kurs pats yra pasiskolinęs dvasią juos padirbo.
Nė vienas juk žmogus negalės padirbti panašaus į save dievo.
17Nes pats būdamas marus, jis neteisingomis rankomis daro tik negyvą dalyką.
Jis pats geresnis už tuos, kuriuos garbina ;
nes kad ir marus, jis tačiau yra gyvenęs,
anie gi niekuomet.
18Bet jie garbina ir niekingiausius gyvulius ;
nes su kitų neprotingumu palyginti, jie dar už šituos menkesni.
19Net ir pasižiūrėjus negalima pamatyti tuose gyvuliuose nieko gero ;
nes jie yra pasitraukę nuo Dievo gyriaus ir jo palaiminimo

---

mei, iš kurios padarytas žmogus, tik tarsi koki paskola. — 9*Kad jis pavargs* t y, turės mirti. — *Niekingus dalykus.* Anot Gr t : Netikrus dalykus, falsifikatus. — Taip gi vadinami puodžiaus padaryti stabai dēl to, kad jie buvo aptraukiami aukso ar sidabro putomis ir turējo išvaizdą stabo, padaryto iš brangios medžiagos. — 10*Jo širdis pelenai,* t y, tuščia ir neturi augštesnių siekinių. Plg Ješ 44, 20. — *Jo viltis.* Rasi jo padarytas stabas, kuriuo jis pasitiki. — 11*Jis nežino* : Ne be savo kaltēs, todēl vertas bausti /plg 13, 1.../. — 12*Gyvenimo uždavinį...* Anot Gr t : Žmonių gyvenimą pelningu jomarku. — 13*Trupius indus ir stabus.* Jie žino kad jų padaryti stabai tik truputis žemių, o tačiau jie apgaudinēja žmones, parduodami juos kaip dievus
14*Bet jie visi...* Ne tiktai tie, kurie dirba iš molio stabus. — *Neapsakomai nelaimingi...* Gr t : Nelaimingesni už kūdikio sielą tavo tautos neprieteliai... — 15*Kurie nesinaudoja nei...* Plg Ps 113, 3 ; 144, 16. — 16*Pats yra pasiskolinęs...* Tik Dievas, kurs gyvas savo esme, gali sutverti gyvybę. Visi gi žmonių padarai negyvi
18*Nes su kitų neprotingumu...* Kaip Vulg, taip ir Gr t ne visai aiškus ; jį rasi galima taip išversti : Nes ką dēl paikybēs, jei palyginami /gyvuliai/ su kitais dalykais, jie už šituos kitus žemesni. Autoriaus mintis gal toki : Dar didesnē beprotystē garbinti gyvulį, kaip garbinti stabą. — 19*Bet ir*

16. [1]Todėl tai jie kentėjo, kaip buvo nusipelnę, per panašius dalykus, kančias
ir buvo naikinami žvėrių daugybės.
[2]Užuot šitų kentėjimų tu suteikei savo tautai gerumo
ir davei jiems, kaip jie labai geidė, naujo skanaus valgio,
paruošdamas jiems maistui putpelių ;
[3]kad anie, nors ir norėdami valgyti,
per tatai, kas jiems buvo parodyta ir siųsta,
nustotų net ir reikiamo apetito.
Šitie gi trumpą laiką kentėję stoką ragavo naujo valgio.
[4]Nes aniems, kurie darė priespaudą, reikėjo, kad ateitų neišvengiama prapultis,
šitiems gi tiktai parodyti, kaip jų neprieteliai buvo naikinami.
[5]Tiesa, ir šitiems atėjo žiaurus žvėrių piktumas,
ir jie buvo naikinami nuodingų žalčių įkandimais ;
[6]bet tavo rūstybė pasiliko ne amžinai ;
sudraudimui jie buvo nugąsdinti trumpam laikui,
turėdami išsigelbėjimo ženklą, kad jiems būtų priminta tavo įstatymo įsakymai.
[7]Nes kas gręždavosi, buvo pagydomas, ne tuo ką matė,
bet per tave, visų Gelbėtoją.
[8]Tuo gi tu parodei mūsų neprieteliams,
kad tu esi, kurs išvaduoji nuo visa, kas pikta.

---

pasižiūrėjus... Gyvuliuose nēra tokio gražumo, kurs galētų išaiškinti ir pateisinti jiems duodamą dievišką garbę. Plg 14, 20 ; 15, 4.5. — *Nes jie yra pasitraukę...* Jie nebe Dievui tarnauja, bet vartojami kitam tikslui, stabmeldystei, todēl nebegali turēti Dievo palaiminimo

3. Išminties ir neišminties vaisiai

16. 16, 1-19, 20. Naujais pavyzdžiais, paimtais iš istorijos Žydų išējimo iš Egipto, parodomi išminties ir neišminties vaisiai, palyginant Žydų ir Egiptiečių likimą : Egiptiečiai, kurie garbino gyvulius, buvo jais nubausti, Israēlaičiams gyvuliai atnešē naudos, ir kada juos gēlē gyvatēs, Dievas suteikē jiems pagalbos /16, 1-15/. Egiptiečiai buvo nubausti lietumi ir ledais, Israēlaičiams krito iš dangaus mannos /16, 16-29/. Egiptiečiai tikējosi galēsią paslēpti savo nuodēmes ir buvo nubausti tamsybe, tuo tarpu kad Israēlaičiams švietē skaisčiausi šviesa /17, 1-18, 4/. Egiptiečiai, kurie norējo užmušti Israēlaičių sūnus, neteko savo pirmagimių /18, 5-19/, ir nors Israēlio tauta tyrumoje dēl Korēs gaujos maišto taip pat turējo kentēti, tačiau Dievo rūstybē tęsēsi tik trumpą laiką /18, 20-25/. Israēlaičiai perējo per Raudonąją jūrą sausomis kojomis, Egiptiečiai gi joje prigērē. Egiptiečiai buvo išeinančių iš jūros gyvūnų kankinami, Israēlaičiams atējo nuo jūros paukščių, kad jie turētų maisto /19, 1-12/. Egiptiečiai visa tai kentējo, nes jie buvo nežmoniškesni už Sodomiečius ir buvo to paties apakimo ištikti, kaip ir anie, Israēlaičiams gi /kadangi jie tarnavo Dievui ir kolei jie tai darē /visakas ējo į gera /19, 13-20/

16. [1]*Todēl* : Dēl garbinimo gyvulių. Čia grįžtama į tuos dalykus, apie kuriuos kalbēta augščiau 11 sk. — *Jie* : Egiptiečiai. — [2]*Putpelių*. Putpelių Israēlaičiams buvo siųsta du sykiu : pirmą kartą Sino tyrumoje, antrą Parano /žr 2 Moš 16, 13... 4 Moš 11, 31.../. Nors Israēlaičių pasielgimas tuomet anaiptol negirtinas, tačiau siuntimas jiems putpelių savyje ir Dievo sumanyme buvo didelē stebuklinga geradarystē. — [3]*Anie* : Egiptiečiai — *Per tatai, kas...* Egiptiečiai buvo panašiai alkani, bet pažvelgimas į bjaurius gyvius /varles/ 2 Moš 8, 3/, kurių siųsta jiems bausti, atēmē iš jų norą valgyti. — *Reikiamo apetito*. Jo reikējo gyvybei palaikyti. — *Šitie* : Israēlaičiai. — [4]*Prapultis*. Gr t : Stoka

[5]*Tiesa, ir šitiems...* Žr 4 Moš 21, 6. — [6]*Išsigelbējimo ženklą* : Varinį žaltį. Jis buvo figūra Jēzaus Kristaus ant kryžiaus. Žr 4 Moš 21, 8.9 ; Plg Jon

[9]Nes anie buvo užmušami skėrių ir musių įkandimais,
ir nebuvo rasta gydyklo jų gyvybei gelbėti,
nes jie buvo verti, kad būtų tokių naikinami.
[10]Tavo gi vaikų nenugalėjo nei nuodingų slibinų dantys,
nes tavo pasigailėjimas atėjęs juos gydė.
[11]Nes jie buvo plakami, kad atsimintų tavo žodžius,
ir buvo greitai pagydomi,
kad įkrisdami į gilų užmiršimą
nė negalėtų naudotis tavo pagalba.
[12]Nes ne žolė ir ne lipdinys juos gydė,
bet tavo, Viešpatie, žodis, kurs visa gydo.
[13]Nes tu esi, Viešpatie, kurs turi valdžią gyvenimui ir mirčiai,
ir tu nuvedi prie mirties vartų ir atgal atvedi.
[14]Žmogus gi, tiesa, užmuša iš piktumo,
bet kai dvasia išeina, jis jos nebesugrąžins
ir nebeatšauks atgal sielos, kuri paimta.
[15]Bet iš tavo gi rankos negalima ištrūkti.
[16]Nes anie bedieviai, kurie sakėsi tavęs nepažįstą,
buvo nuplakti tavo peties stiprybe,
kankinti negirdėtu vandinimi, krušomis ir lietumi,
ir naikinami ugnimi.
[17]Ir kas buvo labiausiai nuostabu, vandenyje, kurs viską geso,
ugnis ėjo stipryn, nes teisiųjų keršintojas yra pasaulis.
[18]Nes kartais ugnis silpnėjo,
kad nesudegtų siųstieji prieš bedievius gyvūnai,
bet kad patys matydami žinotų, jog Dievo teismu jie kenčia persekiojimą.
[19]Kartais gi ta ugnis vandenyje degė visur smarkiau nekaip paprastai,
kad sunaikintų piktos žemės gaminius.
[20]Priešingai, savo tautą tu maitinai angelų valgiu
ir jiems suteikei be vargo prigimtos duonos,
turinčios savyje visokio gardumo ir visokios geriausios skonies.

3, 13.14. — [8]*Neprieteliams* : Egiptiečiams. — [9]*Buvo užmušami*... Plg 2 Moš 8, 24 ; 10, 4.17 ; Apr 9, 7. — *Nebuvo rasta gydyklo.* Jiems išsigelbėti neduota stebuklingo vaisto. — [11]*Buvo plakami.* Gr t : Buvo badomi. Tas išsireiškimas paimtas iš papročio badant akstinu neleisti gyvuliams išeiti iš kelio. — *Užmiršimą* : Tavo žodžių. — [12]*Žodis* : Valia. — [13]*Prie mirties vartų.* Mirties karalystē įsivaizduojama kaip stipri mirties pilis, į kurią įeinama pro vartus. Plg 5 Moš 32, 39 ; 1 Kar 2, 6 ; Tob 13, 2. — [14]*Paimta* : Į mirusiųjų buveinę. — [15]*Iš tavo gi rankos*... Tavo ranka pasiekia ir požemius, tu gali atgaivinti ir bausti [16]*Kurie sakēsi*... Žr 2 Moš 5, 2. — *Kankinti negirdētu*... Kalbama apie septintą Egipto slogą /žr 2 Moš 9, 22-25/ ; tik ji čia plačiau aprašoma, taip kaip buvo žinoma iš padavimo. — [18]*Gyvūnai.* Gal skēriai, kurių norēta nusikratyti ugnimi. — [19]*Gaminius* : Derlių

[20]*Angelų valgiu.* Plg Ps 77, 25. — *Duonos* : Mannos. Plg 2 Moš 16, 4 ; Ps 104, 40. — *Turinčios savyje*... Manna buvo gardi tiems, kurie ją valgē, nes ji buvo pritaikinta kiekvieno iš jų skoniui. — [21]*Tavo esmē*: Manna, ypatingu būdu Dievo atsiųsta substancija. Ji turējo saldžios tešlos skonį, todēl primindavo Dievo saldumą, meilumą. Plg 2 Moš 16, 31 ; 4 Moš 11, 8. — *Ji virto į tai, ko*... Nors manna turējo tam tikrą savo skonį, bet ji įgydavo ir kitokį, žiūrint valgančiojo noro. Skonies atmaina įvykdavo arba stebuklingu būdu, arba, anot kitų aiškintojų, pareidavo nuo įmaišymo į ją priedų. Senovinis Žydų padavimas patvirtina tai, kas čia pasakyta apie mannos skonies pakitējimą. Tačiau nors manna buvo savaime skanus valgis ir pigiai galējo būti

21Nes tavo esmė rodė tavo jautrumą,
kurį tu turi savo vaikų atžvilgiu,
ir tarnaudama kiekvieno valiai
ji virto į tai, ko kas norėjo.
22Sniegas ir ledas išlaikydavo ugnies jėgą ir netirpo,
kad jie žinotų, jog deganti krušoje ugnis
ir žiburiuojanti lietuje naikino nepriettelių derlių.
23Čia ji vėl užmiršdavo net savo galią,
kad būtų maitinami teisieji.
24Nes kūrinys tarnaudamas tau kaip Sutvėrėjui,
užsidega kankinti neteisiųjų
ir sušvelnėja gera daryti tiems, kurie tavimi pasitiki.
25Todėl ir tuomet priimdama visokių išvaizdų,
ji tarnavo visų maitintojai tavo malonei,
kaip buvo valia tų, kurie tau išreikšdavo savo troškimus,
26kad tavo vaikai, kuriuos tu, Viešpatie, myli,
žinotų, jog ne gamtos vaisiai maitina žmones,
bet tavo žodis laiko tuos, kurie į tave tiki.
27Nes kas ugnies negalėjo būti sunaikinta,
tuojau tirpo mažo saulės spindulio sušildyta,
28kad visiems būtų žinoma, jog reikia,
dar saulei neužtekėjus, tave augštinti
ir auštant tave garbinti.
29Nes nedėkingojo viltis sutirps kaip žiemos ledas
ir išnyks kaip nenaudingas vanduo

17. 1Nes tavo, Viešpatie, teismai dideli
ir tavo nutarimai neišpasakojami ;
todėl nemokslios sielos paklydo ;
2nes kai neteisieji buvo įsitikinę galėsią viešpatauti šventajai tautai,
jie supančioti tamsybės ir ilgos nakties raiščiais,
uždaryti savo pastogėse gulėjo kaip pabėgėliai nuo amžinosios
apvaizdos.

---

pritaikyta valgančiųjų norui, Žydams galų gale ji nusibodo. To nusibodimo priežastis buvo ne skonis, bet nuolatinis jos matymas. — 22*Sniegas ir ledas*... Manna, turējusi išvaizdą šerkšnos ir krušos /plg 2 Moš 16, 14 ; 4 Moš 11, 7/, netirpo, bet ant ugnies buvo prirengiama iš jos Israēlaičiams maisto. Tai turējo priminti jiems, kad jų nepriteliams nubausti ugnis degē net lede. — 23*Teisieji* : Žydai. — 25*Tarnavo* : Manna. — *Visų maitintojai tavo malonei* : Maloningai Dievo valiai, dovanai suteikiančiai gērybių ; arba gal geriau : Gera darančiai Dievo Apvaizdai, kuri yra tikra visų maitintoja. — 26*Gamtos vaisiai*, t y, visokios rūšies augalai. — *Tavo žodis* : Čia manna, visagalinčiu Dievo žodžiu sutverta. Plg 5 Moš 8, 3 ; Mt 4, 4. — 27*Kas* : Manna. Plg 2 Moš 16, 11.21. — 28*Kad visiems būtų*... Manna reikējo rinkti dar saulei neužtekējus. Tai turējo pamokyti, jog Dievo tautai reikia su dideliu karščiu skubēti garbinti ir girti savo Viešpatį nuo pat aušros. Plg Ps 5, 4 ; 56, 9 ; 89, 14. — — 29*Nes nedēkingojo*... Kaip dēkingumas daro žmogų vertą naujų geradarysčių, taip nedēkingas negali nieko daugiau laukti

17. 1*Tavo nutarimai*. Tų ž nēra Gr t. Dievo teismais čia tikriausiai pavadinta pasaulio Viešpaties ir Valdytojo sumanymai ir nutarimai, kuriais visi žmonių dalykai sutvarkyti su išmintingiausia apvaizda ir ypač tas būdas ir kelias, kuriuo Dievas buvo nutaręs išlaisvinti savo tautą iš Egipto vergijos. Plg Rom 11, 33. — *Nemokslios sielos* : Egiptiečiai. Jie nemokējo ir nenorējo suprasti Dievo nutarimo, todēl paklydo. — 2*Vieš-*

3 Kadangi jie manė pasiliksią pasislėpę slaptose nuodėmėse,
jie buvo tamsaus užmiršimo dangalo išskirstyti, baisiai bijodami,
ir be galo didelio nustebimo išgąsdinti.
4 Nes ir lindynė, kurioje jie slėpėsi, jų negynė nuo baimės ;
nužengiąs triukšmas juos gąsdino,
ir liūdnos jiems pasirodančios šmėklos darė jiems baimės.
5 Net ir joki ugnies jėga negalėjo suteikti jiems šviesos,
nei šviesios žvaigždžių liepsnos
negalėjo apšviesti anos baisios nakties.
6 Pasirodydavo gi jiems ūmi baisumo pilna ugnis
ir išgąsdinti ne visai matomo reginio,
jie laikė pamatytą apsireiškimą dar baisesniu.
7 Taip jų mokėjimas žavėti pavirto pajuoka
ir išmintis, iš kurios jie darė sau garbę, buvo su gėda nubausta.
8 Nes tie, kurie žadėjo nuvaryti
nuo sergančios sielos baimes ir neramumus,
patys pilni baimės juokingai apsirgo.
9 Nes nors ir joki baisenybė jų negąsdino,
jie, sujaudinti gyvulių praėjimu ir žalčių šnypštimu,
žuvo drebėdami,
ir net nenorėjo žiūrėti į orą,
kurio niekas jokiu būdu negali išvengti.
10 Nes piktenybė būdama baili, pati save pasmerkia savo liudijimu,
nes sąžinės išgąsdinta ji laukia visados didelių nelaimių.

---

patauti... Gr t : Slėgti šventąją... *Tamsybės ir ilgos...* Autorius pradeda kalbėti apie devintosios Egipto slogos, būtent, trijų dienų tamsybės baisumus ; Mošės jie tik trumpai paminėti /2 Moš 10, 21-23/, čia gi poetiškai ir plačiai aprašinėjami. — *Kaip pabėgėliai...* Jie norėjo ištrūkti nuo visa valdančios Dievo Apvaizdos ; tamsybė juos uždarė savyje lyg koks kalėjimas. — [3]*Kadangi jie manė...* Tamsybė, kuria Egiptiečiai piktai naudojosi slaptoms nuodėmėms daryti, jiems pasidarė teisinga bausmė. — *Tamsaus užmiršimo dangalo...* Tamsybės priversti kiekvienas pasilikti savo namuose tuo pačiu jie buvo vienas nuo kito atskirti. — *Be galo didelio...* Aiškiau Gr t : Šmėklų nugąsdinti /žr 4 e/. — [4]*Lindynė.* Anot Gr t čia kalbama apie namų gilumą, kur slėpėsi Egiptiečiai, bet negalėjo rasti ramybės. — *Nužengiąs...* Negirdėti garsai, kurie rodėsi iš augštybių nužengią su triukšmu žemyn, atsiliepdavo aplink baimės pilnus Egiptiečius. — *Liūdnos jiems...* Gal tai buvo tik jų pačių vaidentuvės vaizdai ir baidyklės, kokius sąžinė statė jų sielos akivaizdoje /Bonav/. Gal ypač tai buvo pavidalai nukankintų Žydų ir jų vaikų. — [6]*Ugnis.* Gal žaibai. — *Jie laikė pamatytą...* Kada vėl darėsi visai tamsu ir vėl veikė jų vaidentuvė, jie laikė pamatytus, ugniai blykstelėjus, reginius dar baisesniais, nekaip kad jie tikrumoje kad būtų
[7]*Taip jų mokėjimas...* Egipto burtininkai, nežiūrint jų pasigyrimų, negalėjo pašalinti aprašytųjų baisumų. Anot Gr t : Jų burtininkystės apgaulės gulėjo nublokštos žemėje ir nubaudimas už pasididižiavimą išmintimi buvo pilnas sugėdinimo. Plg 2 Moš 7, 22. — [8]*Nes tie, kurie žadėjo...* Egiptiečių kunigai ir žavėtojai buvo kartu ir gydytojai. Jie patys sau negalėjo duoti pagalbos /plg Lk 4, 23/, tačiau jie mėgino, nors trečioje slogoje juos jau buvo sutikęs nepasisekimas ir didelė gėda, vėl stoti prieš Mošę šeštoje slogoje /2 Moš 9, 11/. Jų apsirgimas buvo juokingas dalimi dėl jų pirm to išreikštų pasigyrimų, dalimi gi dėl to, kad jie buvo nusigandę tik įsivaizduotų dalykų /9 e/. — [9]*Nors ir...* Toliau aprašoma ypatinga burtininkų baimė. — *Gyvulių praėjimu ir...* Tai buvo paprasti dalykai ; tačiau ir gyvuliai buvo nepaprastų apsireiškimų sujaudinti ; be to, išalkę jie su didesniu neramumu ieškojo maisto. — *Į orą.* Visur juos sutikdavo jų vaidentuvės

11Nes baimė ne kas kita, kaip tik atsisakymas nuo protavimo suteikiamos pagalbos,
12ir juo mažiau laukiama pagalbos iš vidaus,
juo didesniu piktumu laikoma nežinoma priežastis,
per kurią kenčiama.
13 Tie gi, kurie tą tikrai negalingą,
iš žemiausio ir giliausio pragaro užėjusią ant jų naktį,
miegojo tuo pačiu miegu,
14buvo kartais šmėklų baimės kankinami,
kartais alpo sielos nusiminimu ;
nes jiems buvo užėjęs ūmus ir netikėtas išgąstis.
15Toliau, jei kas iš jų parpuolė,
tas buvo laikomas tarsi uždarytas kalėjime, nors ir be grandinės.
16Nes ar kas buvo žemdirbys, ar piemuo,
ar lauko darbininkas, užkluptas jis kentėjo neišvengiamą likimą ;
17nes visi buvo surišti viena tamsybės grandine.
Ar tai švilpiąs vėjas,
ar meilus paukščių čiulbesys tarp tankių medžių šakų,
ar labai sriaunas tekančio vandens smarkumas,
18ar galingas žemyn krentančių uolų bildesys,
ar nematomas žaidžiančių gyvulių bėgimas,
ar smarkus kriokiančių žvėrių balsas,
ar atsiliepiąs nuo augščiausių kalnų aidas,
visa tai darė, kad jie alpo iš baimės.
19Nes visas žemės skritulys buvo spindinčios šviesos apšviečiamas
ir buvo užimtas be kliūčių savo darbais ;
20Tik ant jų vienų buvo padėta sunki naktis,
vaizdas tamsybės, kuri turėjo ant jų užeiti.
Taigi, jie patys buvo sau labiau už tamsybę nepakenčiami

18. 1Tavo gi šventiesiems buvo didžiausi šviesa
ir nors anie girdėjo jų balsą, bet nematė jų veido.
Kadangi jie to pat nekentėjo, jie augštino tave,

---

sukurti vaizdai. — 10*Nes piktenybē...* Piktumas gali parodyti daug drąsos, bet kada jam ateina nupelnyta bausmē, tuomet išeina aikštēn jo įgimtas bailumas. Bet visuomet jis priduria savo vaidentuvēje dar šį tą prie jam tikrai pripažintos bausmēs — 11*Nes baimē...* Kaip bailūs kareiviai atiduoda priešui vienatinę savo globą, stiprią pilį, taip didelēs baimēs suimtas žmogus lyg kad išsižada proto, kurs vienas jam rodē, kaip galētų gintis nuo laukiamo pavojaus, tarsi atsisakydamas juo naudotis, taip kad darosi panašus į beprotį. — 13*Negalingą...* Anot Gr t : Negalimą ir iš negalimų mirusių buveinēs gilybių atneštą naktį. — Taip čia vadinama baisi trijų dienų tamsybē Egipte. — *Miegojo tuo pačiu miegu.* Egiptiečių burtininkai tą naktį tiek pat tegalējo miegoti, kiek ir visi išgąsdinti Egipto gyventojai, todēl ir jie negalējo užmigti

15*Kas iš jų* : Iš visų Egiptiečių. — *Buvo laikomas...* Bijojo pasijudinti, kaip žmogus prirakintas kalējime. — 16*Lauko.* Gr t : Tyrumos /kur jie turējo atlikti baudžiavos darbą savo valdovui/. — 17*Ar tai švilpiąs vējas...* Visi gamtos reiškiniai toje dēl blogos sąžinēs dar baisesnēje tamsybēje didino baimę, net ir taip nekalti kaip vējo švilpimas ar taip meilūs kaip paukščių čiulbējimas. — 19*Nes visas...* Kada Egiptas taip baisiai kentējo, kitur visas pasaulis džiaugēsi šviesa ir saule. — 20*Vaizdas tamsybēs...* Ta naktis buvo vaizdas amžinos tamsybēs, ypač savo baisiais pasireiškimais, kurie rodēsi išēję iš požemių karalystēs /13 e/

18. 1*Tavo gi šventiesiems* : Israēlaičiams. — *Ir nors anie...* Gr t taip

[2]ir kurie pirma buvo žeidžiami, dėkojo, kad nebežeidžiami
ir meldė malonės, kad skirtumas būtų ir toliau.
[3]Todėl nežinomo kelio vedėją jie turėjo degantį ugnies šulą
ir tu suteikei jiems nekenkiančią saulę, kad gerai keliautų.
[4]Anie juk verti buvo neturėti šviesos ir kentėti tamsybių kalėjimą,
nes jie sergėjo užrakintus tavo vaikus,
per kuriuos buvo pradėta duoti pasauliui negendanti įstatymo šviesa.
[5]Kadangi jie turėjo sumanymą užmušti teisiųjų kūdikius,
ir kadangi buvo išmestas vienas vaikas ir jiems nubausti išgelbėtas,
tu atėmei iš jų daugybę vaikų
ir pražudei juos kartu galingame vandenyje.
[6]Nes ana naktis buvo iš anksto žinoma mūsų tėvams,
kad tikrai žinodami, kokioms priesaikoms jie tikėjo, būtų ramesni.
[7]Taip tavo tauta laukė
teisiųjų išgelbėjimo ir neteisiųjų sunaikinimo.
[8]Nes kuo nubaudei priešininkus,
tuo tu mus pagarbinai, pašaukdamas pas save.
[9]Nes teisūs gerųjų sūnūs slapčia aukojo
ir sutartinai paskyrė teisybės įstatymą,
kad teisieji lygiai dalyvaus gėrybėse ir nelaimėse
ir jie jau giedojo tėvų šlovinimo giesmes.

---

verčiama : Girdēdami, tiesa, jų balsą /šventųjų, tai yra, Israēlaičių/, nematydami gi išvaizdos/ Egiptiečiai negalējo matyti Israēlaičių veido, nes patys buvo tamsybēje/, jie /Egiptiečiai/ skelbē anuos esant laimingus /nes buvo laisvi nuo tamsybēs slogos/, ką nors ir anie taip pat buvo iškentēję /t y, nežiūrint kančių, kurias per visą prispaudimo laiką Israēlaičiai turējo iškentēti/ ; [2]kad gi jie nekeršijo /savo prispaudējams, tamsybēs varginamiems/, nors pirma buvo jų /Egiptiečių/ skriaudžiami, jie dēkojo ir atsiprašinējo dēl neprietelystēs /anksčiau buvusios/. — Israēlaičių kentējimai buvo ne taip baisūs kaip Egiptiečių ; be to, jie kentējo nekalti, dargi kaip Dievo mylima tauta ; todēl jis jiems dabar darē tokių didelių stebuklų ; baudžiami gi Egiptiečiai buvo savo sąžinēs kankinami ir Dievo plakami. — [3]*Todēl.* Gr t : Užuot jos /tamsybēs/. — *Ugnies šulą...* Egiptiečiai dieną neturējo saulēs šviesos, Israēlaičiams gi net ir naktį švietē stebuklinga šviesa. Anie mielu noru būtų priēmę ir svilinantį saulēs karštį, Israēlaičiai turējo šviesos be karštumo. Ugnies šulu vedami Israēlaičiai galējo eiti be baimēs nežinomais keliais svetimoje šalyje, tuo tarpu kad Egiptiečiai negalējo pasijudinti ir savo namuose. Plg 2 Moš 14, 24 ; Ps 77, 14 ; 104, 39. — [4]*Tamsybių kalējimą* : Kentēti ypatingą tamsybēs bausmę. — *Buvo pradēta...* Geriau Gr t : Turējo būti duota pasauliui negendanti įstatymų šviesa. — Israēlaičiai turējo laikyti Dievo suteiktąjį apreiškimą, kad visas pasaulis ateitų jo semtis Dievo paskirtą valandą.

[5]*Kadangi jie...* Plg 2 Moš 1, 16 ; 2, 3 ; 14, 27. Egiptiečiai buvo nusidēję Israēlaičių vaikų užmušimu, pirmagimių išžudymu jie buvo nubausti /2 Moš 12, 29/. Nilo vandenyje jie anuos girdē, Raudonosios jūros vandenyje patys žuvo. Išgelbētas Israēlaičių vaikas buvo priežastis, kad visi Egiptiečių vaikai žuvo. — [6]*Ana naktis* : Pirmagimių nužudymo ir išējimo iš Egipto naktis. — *Mūsų tēvams* : Patriarkams Abraomui, Isaokui ir Jokubui. 1 Moš 15, 13. Mošē buvo paskelbęs Žydams Viešpaties vardu. 2 Moš 11, 4-11 ; 12, 11-29. — [7]*Neteisiųjų.* Gr t : Neprietelių /Egiptiečių/. — [8]*Mus pagarbinai...* Tą naktį velykinio avinēlio iškilme ir pirmagimių užmušimo atvestu išējimu iš Egipto buvo jau padaryta įžanga į sandorą, kuri buvo pabaigta Sinajaus kalne. — [9]*Aukojo* : Velykinį avinēlį /kaip dēkojimo auką/. — *Paskyrē teisybēs* /kituose tekstuose : šventumo, dievybēs, įstaty-

[10]Skambėjo gi ir nepritariąs nepriETELIŲ balsas
ir buvo girdėti verksmingas dejavimas tų, kurie raudojo kūdikių.
[11]Lygia bausme buvo nubaustas vergas ir valdovas,
ir žmogus iš liaudies kentėjo tą pat, ką ir karalius.
[12]Taigi visi draug turėjo nesuskaitomų numirėlių,
mirusių ta pačia mirtimi.
Jiems palaidoti nebeužteko gyvųjų;
nes vienu akimirksniu buvo sunaikinta
geriausi jų tautos dalis.
[13]Nes anksčiau niekam netikėdami dėl žavėjimų
jie tik tuomet, kada buvo pirmagimiai nužudyti,
išpažino tą tautą esant Dievo.
[14]Nes kuomet rami tyluma buvo visa apėmusi,
ir naktis savo bėgyje buvo padariusi pusę kelio,
[15]iš dangaus, nuo karališkojo sosto nužengė į sunaikinti paskirtos šalies vidurį
visagalis tavo žodis kaip kietas kovotojas;
[16]kaip aštrų kalaviją nešdamas tavo neabejotiną paliepimą
jis atsistojo ir visa pripildė mirties
ir stovėdamas žemėje siekė iki dangui.
[17]Tuomet juos ūmai nugąsdino baisūs sapnai ir regėjimai
ir jiems atėjo nelaukta baimė.
[18]Pamesti kiekvienas kitur, pusgyviai
jie aiškiai rodė, koki buvo jų mirties priežastis.
[19]Nes regėjimai, kurie juos gąsdino, iš anksto apie tai perspėjo,
kad nežūtų nežinodami, kodėl kenčia nelaimes.
[20]Taip pat ir teisiuosius tuomet palietė bandymas mirtimi
ir buvo pasidaręs tyruose sujudimas tarp daugybės,
bet tavo rūstybė pasiliko neilgai.
[21]Nes nepeiktinas žmogus pasiskubino maldauti už tautą,
augštai laikydamas savo tarnystės skydą,
maldą, ir nešdamas smilkalų permaldavimą,
jis pasipriešino rūstybei ir padarė galą nelaimei,
parodydamas, kad jis tavo tarnas.

---

mų/ *įstatymą*: Vienminčiai apsiēmē garbinti tikrąjį Dievą, tuojau bendrais laikyti visus dalykus, kaip išeinant, taip ir kelionēje, lygiai ir įeinant į Žadētąją žemę. — *Šlovinimo giesmes*. Plg 2 Kron 30, 11.12
[10]*Skambējo*... Plg 2 Moš 11, 6; 12, 30. — [13]*Dievo*. Gr t: Dievo sūnų. — Dabar Egiptiečiai pripažino, kad Israēlis yra pirmagimis Dievo vaikas
[15]*Visagalis tavo žodis*... Kaip naktis vaizduojama tarsi bēganti /panašiai kalbama apie saulēs bēgimą/, taip tolygiai Dievo žodis /greitai veikianti Dievo valia, kuriai negalima pasipriešinti/ lyg kad kovotojas, kurs iš dangaus nušoka žemēn, kojomis ją paliečia, o viršugalviu dangų. Išsireiškimų kilnumas davē Eklesijai progos aprašyti /sekmadienio po Kalēdų oficijoje/ tais pačiais žodžiais didžiausį pasaulio reginį, Viešpaties nužengimą, ir įsikūnijimą laike. — *Nuo karališkojo sosto*: Taigi jis pasilieka labai arti karaliaus. — [18]*Koki buvo jų mirties*... Sapnais jie buvo pamokyti, ne tik kad jiems reikēs dabar mirti, bet taip pat kad ta jų mirtis yra bausmē, ne tiek jiems patiems, kiek jų gimdytojams ir visai tautai. — [19]*Regējimai*: Sapnai
[20]*Bandymas mirtimi*. Nors tikrumoje tuomet žuvo daug Žydų, bet palyginant su visa tauta ta bausmē buvo tik skaudus bandymas. Žr 4 Moš 16, 1... — *Sujudimas*: Sloga. — [21]*Nepeiktinas žmogus*: Aaronas. Jis greitai stojo į kovą tautos priešakyje / Gr t/. Taip pat jo priešininkas vaizduojamas kaip kovotojas, taip pat kaip aug /15.16 e/ baudžiąs Dievo žodis. Aaronas ypatingu būdu tiko

[22]Nugalėjo gi sumišimą ne kūno jėga, ne ginklų galybe,
bet žodžiu jis pavergė savo baudėją,
primindamas tėvų priesaikas ir sandorą.
[23]Nes kai mirusieji jau buvo sumesti krūvon vieni ant kitų,
jis stojosi į vidurį, sustabdė siautimą
ir užkirto jam kelią į gyvuosius.
[24]Nes ant ilgo rūbo, kurį turėjo,
buvo visas pasaulis
ir tėvų garbingumas buvo įdrožtas keturiose akmenų eilėse
ir tavo didenybė buvo įdrožta jo galvos vainike.
[25]Nuo tų pasitraukė naikintojas ir jų pabūgo,
nes gana buvo vieno rūstybės bandymo

19. [1]Bedieviams gi atėjo rūstybė be pasigailėjimo iki galui,
nes jis iš anksto žinojo, kas su jais bus,
[2]kad patys leidę jiems išeiti
ir su dideliu rūpestingumu juos išsiuntę,
gailėsis ir juos vysis.
[3]Nes dar tebebūdami užsiėmę gedulu
ir tebeverkdami prie mirusiųjų kapų,
jie neprotingai pasidavė kitokiai minčiai
ir tuos, kuriuos su meldimais buvo privertę išeiti,
vijosi kaip pabėgėlius.
[4]Nes juos vedė į tą galą nusipelnytas likimas.
Jie nustojo atsiminimo to, kas jiems buvo atsitikę,
kad tolesnė bausmė papildytų, ko dar trūko jų kančioms,
[5]ir kad tavo tauta stebuklingai pereitų,
jie gi rastų naują mirtį.

Dievo rūstybei atitolinti ; jis nedalyvavo tautos murmējime /dargi tas murmējimas buvo ir prieš jį kreipiamas/, jis buvo teisētas vyriausis kunigas. — *Rūstybei.* Apie rūstybę čia kalbama taip kaip apie Israēlaičius puolantį neprietelių. Žr 4 Moš 16, 46. — [22]*Sumišimą* : Maištą nebe jo fizine esme, bet jo nuodēmingume. — *Baudēją* : Angelą žudytoją. — [23]*Sustabdē* : Savo malda /4 Moš 16, 48/. — [24]*Nes...* Ne pats smilkalas savaime /21. 22 e/ ir ne asmeninis užtarymas buvo taip labai sēkmingi, bet dēl to kad smilkalai ir malda buvo atnašauti Dievo paskirto vyriausiojo kunigo. Tas stebuklas patvirtino jo vertę, t y, Dievo skirtos kunigystēs valdžią. Aarono kaip vyriausiojo kunigo žymē buvo jo apdarai. — *Buvo visas pasaulis.* Ilgas iki riešų vyriausiojo kunigo rūbas buvo pasaulio vaizdas. Plg 2 Moš 28, 31-35. — *Tēvų garbingumas* : Dvylikos Israēlio giminių vardai. Žr 2 Moš 28, 17... — *Tavo didenybē...* Aliuzija į įrašą auksinēje juostelēje aplink vyriausiojo kunigo nuometą. Žr 2 Moš 38, 36

19. [1]*Bedieviams* : Egiptiečiams. — *Iki galui...* Iki visiškam sunaikinimui. — *Nes jis* : Dievas. — *Kas su jais bus* : Ką jie turējo daryti. — [2]*Leidę jiems išeiti.* Anot Gr t : /Egiptiečiai/ uoliai pasirūpinę, kad jie išeitų. — *Gailēsis ir...* Anot G t : Pakeitę nuomonę. — [3]*Mirusiųjų* : Žuvusiųjų pirmagiių. Plg 2 Moš 14, 5. — [4]*Į tą galą* : Į tą didžiausią beprotystę. — *Nusipelnytas likimas.* Plg Rom 9, 17.22 Dievas tikrai norējo pataisyti Egiptiečius, bet jų pasipriešinimas jo malonei padarē juos netinkamus tam dalykui. Dievas leido jiems patekti į didžiausią beprotystę ta prasme, kad nedavē jiems gausesnių malonių, taip bausdamas dēl anksčiau padarytų nuodēmių. Baudžianti Dievo valia matē prieš save laisvą žmonių pasiryžimą daryti pikta. — *Jie nustojo...* Anot Gr t : Jis siuntē užmiršimą to, kas... — *Kad... papildytų, ko...* Egiptiečiams nubausti dēl jų neteisybēs negana buvo dešimties slogų ; jie buvo nusipelnę daugiau ; jų kariuomenē turējo žūti Raudonojoje jūroje. Kad ir

[6]Nes visas sutvėrimas buvo iš naujo perkeičiamas jam nuosavoje esmėje,
kad tarnautų tavo įstatymams,
idant tavo tarnai būtų sergimi nepažeisti.
[7]Būtent, debesis šešėliu dengė jų stovyklas
ir ten, kur pirma buvo vanduo, pasirodė žemė
ir Raudonojoje jūroje kelias be kliūties
ir žaliuojąs laukas didžiausioje gilumoje.
[8]Tenai perėjo visa tauta, dengiama tavo ranka
ir matydama tavo stebuklus ir ženklus.
[9]Jie ėjo kaip žirgai ganykloje
ir šokinėjo kaip avinėliai,
šlovindami tave, Viešpatie, kurs juos išlaisvinai.
[10]Nes jie dar tebeatsiminė tai,
kas buvo atsitikę jų pasilikimo šalyje,
kaip žemė vietoje kitų gyvulių davė iš savęs musių
ir užuot žuvų upė išvėmė daugybę varlių.
[11]Pagaliau jie matė naują paukščių rūšį,
kai pageidimo vedami reikalavo pokylio valgių.
[12]Nes jų pageidimui patenkinti
pakilo jiems nuo jūros putpelių.
Nusidėjėliams atėjo kankinimų
ne be pirma įvykusių žaibavimų ženklų,
nes jie teisingai kentėjo dėl savo nedorumų.
[13]Nes jie nusikalto svetingumui bjauriau už kitus;
nes kiti nepriėmė nepažįstamų ateivių;
šitie gi svečius geradarius pavertė vergais.

---

ta didžiausi bausmē juos sutiktų šiame pasaulyje, reikējo, kad jie vytųsi išējusius Israēlaičius

[6]*Sutvērimas buvo iš naujo...* Kūrinių jēgoms nepaprastai padidējus ar sumažējus, ar pasikeitus, rodēsi, kad jie įgydavo naują prigimtį, skirtingą nuo tos, kokią buvo gavę sutvērimo valandą (pav ugnis degē vandenyje ir nenaikino net menkų gyvių, plg 16, 17... arba vanduo stovējo kaip siena abiejose Žydų kelio pusēse ir t t). Gavę tą naują prigimtį kūriniai tarnavo, kad Dievo tauta būtų laikoma nepažeista Dievo įsakymams, arba/kaip kituose kodeksuose skaitoma/ saviesiems įsakymams, t y, tiems, kurie pritiko jų naujai prigimčiai. — [7]*Būtent, debesis dengē...* Duodama keturi pavyzdžiai įvykusio pakitējimo kūriniuose. Debesis, Žydams keliaujant per Raudonąją jūrą, ējo paskui juos, mesdamas tamsų šešēlį ant ējusių paskui Egiptiečių /2 Moš 14-18/; taip Žydai buvo nuo jų uždengti. — [9]*Jie ējo...* Dviem palyginimais aprašoma perējusių per Raudonąją jūrą linksmybē. Jie palyginami su žirgais, laisvai bēgiojančiais žolēs pilnoje ganykloje ir su avinēliais. — [10]*Jų pasilikimo šalyje*: Egipte. Atsiminimas tų nelaimių, kurios buvo atējusios Egiptiečiams, Israēlaičiams dar pas juos tebesant, didino jų džiaugsmą. — *Musių*: Ketvirtoje slogoje. 2 Moš 8,20-32. — *Žuvų.* Gr t: Vandens gyvūnų. — *Varlių*: Antroje slogoje. 2 Moš 8,1-15. — Gr t gal norēta pasakyti, kad musių atsiradę ne paprasto gimdymo keliu, bet pati žemē stebuklingai pagaminusi jų iš savęs; taip pat buvę ir su atsiradimu varlių, kurias išvēmusi iš savęs upē. — [11]*Pagaliau*: Vēliau. — *Naują*: Stebuklingai suteiktą. Žr 4 Moš 11, 1... — *Pokylio valgių*: Skanumynų. — [12]*Jų pageidimui patenkinti.* Anot Gr t: Jiems palinksminti /nuraminti/ *Nusidējēliams...* Čia vēl grįžtama į Egiptiečius ir kalbama apie jų likimą, palyginant jį su Sodomiečių likimu. — *Kankinimų.* Gr t: Keršt ų. — *Ne be pirma įvykusių...* Tie ženklai buvo Egiptiečiams paskutinis perspējimas pasitaisyti. Plg 2 Moš 14, 24; Ps 76, 18.19. — [13]*Svetingumui*: Plačiausia to žodžio prasme, varginda-

[14]Negana to : anie buvo nubausti,
kad nenoromis priėmė svetimuosius ;
[15]šitie gi su džiaugsmu priėmę tuos,
kurie naudojosi tokiomis kaip ir jie teisėmis,
padarė jiems baisiausių skausmų.
[16]Jie buvo ištikti aklumu, kaip anie prie teisiojo durų,
kai ūmios tamsybės uždengti
kiekvienas turėjo ieškoti savo durų angos.
[17]Nes kai gaivalai savyje keičiasi, būna kaip muzikos prietaise,
kuriame keičiasi balso kokybė,
bet visa pasilaiko savo pagrindinį balsą ;
tai galima aiškiai suprasti iš apsvarstymo įvykusiųjų dalykų.
[18]Nes žemės gyvūnai virto vandeniniais,
ir kurie plaukydavo, buvo išėję ant žemės.
[19]Ugnies galybė pasirodydavo didesnė negu paprastai vandenyje
ir vanduo užmiršdavo savo gesančią prigimtį.
[20]Priešingai, liepsnos nedegino jose vaikščiojusių
pigiai sunaikinamų gyvulių kūno,
ir netirpino to gero valgio,
kurs taip lengvai tirpdavo kaip ledas.
Nes visame tu, Viešpatie, augštinai savo tautą ir pagerbei
ir nepaniekinai visą laiką,
būdamas su jais kiekvienoje vietoje

---

mi atvykusius į tą šalį ir joje apsigyvenusius Žydus. — *Už kitus* : Už Sodomiečius. — *Nepažįstamų ateivių*. Sodomiečiai nežinojo, kad atējusieji į jų miestą buvo angelai. Žr 1 Moš 19, 1... — *Geradarius* : Nes Jokubo sūnus Juozapas buvo išgelbējęs Egiptiečius nuo bado. — [14]*Anie* : Sodomiečiai. — [15]*Su džiaugsmu priēmę*... Plg 1 Moš 45, 18 ; 46, 5 ir k. — [16]*Prie teisiojo durų*... Žr 1 Moš 19, 11

[17]*Nes*... Nereikia stebētis, kad taip atsitiko, nes... — *Būna kaip muzikos*... Muzikos instrumente garsai pasilieka tie patys ar bus jie silpni ar stiprūs ; taip pat būna su gaivalais, kurie gali rodytis labai pakeičią savo paprastą veikimą, bet kurie nekeičia avo esminēs prigimties. Pav vanduo nesiliovē buvęs vanduo, nors jis negesē ugnies... — [18]*Vandeniniais*... Ką čia turējo mintyje autorius, neaišku ; spējama, kad Israēlaičių gyvulius, kuriuos tie vedē su savim, eidami per Raudonąją jūrą, t y, ten kur buvo vandens vieta. — *Kurie plaukydavo* : Varlēs. — [20]*Liepsnos nedegino*... Žr aug 16, 18. — *Gero valgio*. Gr t : Γένος ἀμβροσίας τροφῆς ambrosinio maisto rūšis. Taip nurodoma dieviška mannos kilmē, nes ambrosija mitologijoje vadinama valgis, kuriuo gērisi patys dievai. — *Nepaniekinai* : Nepametei. — Taigi ir dabar tu ateisi mums į pagalbą prieš mūsų prispaudējus, kaip anais garbingais senovēs laikais

EKLESINĖ

Įvadas

1. Paskutinė mokslinė /išmintinė/ Senojo Testamento knyga lotyniškoje biblijoje yra vadinama Ecclesiasticus /suprask : liber/, t y, E k l e s i n ė /knyga/. Ji yra išminties knyga to laikotarpio, kuriuo baigiasi Senasis ir turėjo prasidėti Nauj Testamentas. Kaip toki ji yra labai svarbi šito meto žydų religijos istorijai pažinti. Ji yra žymiausi tarp visų išmintinių Sen Test knygų skaičiumi ir įvairumu pamokymų, liečiančių visokias gyvenimo padėtis ir apystovas. Tuo atžvilgiu ji yra gana pilnas dorovės traktatas, taip kilnus ir išmintingas, kad šv Augustinas savo gyvenimo pabaigoje sakėsi radęs joje priemonių dvasiniam gyvenimui ugdyti daugiau kaip betkurioje kitoje Sen Test knygoje. Po psalmių ji buvo dažniausiai vartojama knyga Eklesijos liturgijoje ir pamokslininkų

2. Lotyniškas knygos pavadinimas Ecclesiasticus, padarytas iš tokio pat graik žodžio, yra vienas iš keleto kitų jos vardų ir tai toli gražu ne jos pirmas vardas. Kadangi lietuvių kalboje žodis knyga yra moteriškos giminės, tai derinant pavadinimą prie knygos mums tenka vadinti ją E k l e s i n e

Lot vardas «Ecclesiasticus» pradėta vartoti ne anksčiau kaip 2/3 amžiuje. Tą vardą aiškindamas Rufinas sako, kad juo vadinama knyga — rūšis katekizmo, — kuri pirm kitų buvo duodama katekumenams skaityti. Žiūrint jos turinio ir pirmos paskirties, ji vadinama Eklesinė, pripažįstant jai teises ir autoritetą Eklesinės knygos. Viešai vartojama kateketiniams pamokymams ji buvusi priimta į e k l e s i n i ų knygų skaičių, skirtinų nuo k a n o n i n i ų knygų. Tos eklesinės knygos, tiesa, nebuvo laikomos kanoninėmis, bet į jas buvo žiūrima kaip į mokslines knygas, tinkamas skaityti šventnamiuose. Bendras pavadinimas visai tam tikrų knygų kategorijai pagaliau lotyniškoje kalboje buvo pasavintas vienai visų žymiausiai, būtent, tai, kuri buvo dažniau už kitas skaitoma, kurioje buvo kone visos svarbiausios doros mokslo taisyklės ir daug tikėjimo tiesų, kurią, kaip lengvesnę suprasti, visų pirma galėjo duoti į rankas tų, kurie reikėjo supažindinti su Eklesijos mokslu, taigi įkatekumenų rankas

3. Jei neskaityti pranašinių knygų, tai tik vienos Eklesinės Sen Test knygos autorius yra pakankamai aiškiai pasakęs savo v a r d ą. Gr rankraščiuose jis paprastai vadinamas Jėzus Seirakh. Pats jis savo vardą rašo, Ekles 50, 27, žiūrint gr teksto, Jėzus, sūnus Siro, /sūnus/ Eleazaro, Jerusalietis ; Ebr tekste yra : Simeonas, sūnus Jėzaus, sūnus Eleazaro, sūnus Siros ; bet čia Simeono vardo paminėjimas yra laikomas nepagrįsta glosa Vardas Jėzus arba Jošuė /ebr *Ješua'* sutrumpintas iš *J^ehošua'*, Jahvė yra išgelbėjimas, arba Jahvė gelbi/ yra sutinkamas Biblijoje neretai ; bet vardo *Sira* ar *Seirakh* niekur kitur nerandama. Eleazaras galėjo būti Jė-

zaus senelis, bet neesant jokių tikslesnių nurodymų apie tą Eleazarą, negalima nieko daugiau apie jį pasakyti

Mes trumpumo dėlei vadinsime bent dažniausiai Eklesinės knygos autorių Ben Sirakhu, t y, Sirakho sūnumi

Turint taip tikrai ir aiškiai pasakytą Eklesinės knygos autoriaus vardą, negalima imti žodine prasme daugelio senovinių pasakymų, kad ir šitos išminties knygos autorius buvęs Saliamonas. Jei Eklesinė knyga dedama ar minima tarp Saliamono veikalų, tai tik dėl to, kad tas karalius yra žymiausis išmintinės literatūros atstovas, arba, kad jos medžiaga turi panašumo su kitomis vadinamomis Saliamono knygomis

4. Nė viena kita biblinė knyga neduoda mums tiesioginiai ar netiesioginiai taip daug nurodymų apie jos autoriaus asmenį. Sirakho sūnus buvo kilęs iš Jerusalės ; čia jis gyveno kone visą savo amžių, čia jis tikriausiai sumanė savo veikalą ir čia jį parašė. Jo kaip piliečio būdas pasireiškia iš jo didelio pamėgimo visuomeninio gyvenimo, iš susidomėjimo amatais ir profesiniais užsiėmimais /plg 29, 38 sk/ ir ypač iš jo artimybės su Jerusalės šventyklos kultu /50, 5... 51, 14/. Sostinėje jis buvo profesionalas «Rašto žinovas», t y, profesionalas išminties ieškotojas ir mokytojas. Kaip toks jis apibūdinamas knygos prakalboje, ir jis pats giria savo pašaukimą /38, 24/. Ben Sirakhas rinko į savo mokyklą arba «auklėjimo namus» /51, 23/ ir «savo akademiją» /51, 29 ebr t/ Jerusalės diduomenės jaunimą ir mokė jį Dievo kulto, Padavimo ir Įstatymo, t y, religijos, moralės ir teisių. Šita profesija daro suprantamą gerą Ben Sirakho ebrajų kalbos mokėjimą ir jo gilų savo tautos religinės literatūros žinojimą, bet taip pat profesoriškus išsireiškimus jo dėstymuose, ir ypač labai tiksliame apibūdinime savo veikalo, būtent, turinio įvairumą — dalykus svarstomus kartu pagal religinius dėsnius ir prityrimo vardu — ir kurių tikslas yra duoti jauniems žmonėms žmonišką ir dorovingą auklėjimą, reikiamą, kad kas mokėtų gyventi laimingai ir taip patiktų Dievui. Todėl tai šitoje knygoje randama dėstymų apie Įstatymo kultą, apie Dievo baimę, apie troškimą išminties, gerbimą kunigijos, gražumą kulto, apie gailestingumo vaisius, o taip pat apie šeimos tėvo autoritetą, apie vaikų auklėjimą, apie apkalbinėjimus ir paslapties nesilaikymo pavojus, apie veidmainių įdavimą, padorų laikymąsi prie stalo, apie sveikatą, laidotuves, paskolas ir laidavimus ir t. t... Krikščioniška pirmųjų amžių tradicija nepaklydo, matydama Eklesinėje knygoje religinių žinių ir pradinių moralės taisyklių rinkinį, tobulai pritaikytą naujokų reikalams. Nėra nieko labiau tinkamo kaip jos skaitymas, kad būtų susiformuotas išmintingas gudrumas

5. Gilaus tikėjimo žmogus Ben Sirakhas pasišventė Išminties ir Įstatymo studijoms nuo pat savo jaunystės /plg 51, 13/. Savo prityrimą jis praturtino kelionėmis, kuriose jis galėjo stebėti dalykus ir žmones /plg 34, 11 ; 51, 13/ ; gal jis, dar jaunas būdamas buvo įstojęs į kurio nors svetimo karaliaus tarnybą, kaip kad paprastai darydavę augštos kilmės ano laiko jauni žydai. Būtų galima spėlioti, kad jis buvo prisiėmęs betkurias pareigas prie karaliaus Ptolemiejaus IV /210-204/ rūmų. Šiaip ar taip jis tikrai turėjo turėti santykių su pagonių didikais /plg 8,8 ; 11, 1 ; 20, 27, 28 ; 39, 4 ; plg ypač 41, 17/ ir su jais santykiaudamas jis įsigijo ar išvystė savo pažiūrų plotį, tą realistinį gyvenimo supratimą, ir pagaliau tą nuosaikumą savo sprendimuose, kurie yra ypatingos jo būdo žymės. Bet tose pačiose konjunktūrose jis susitiko su dideliais pavojais /plg 34, 12/ ir gavo kentėti didelių šmeižtų, kurie buvo sudarę net pavojų jo gyvybei. Dievas išgelbėjo jį iš jų be mažko stebuklingai, ir Sirakho sūnus laikė savo prievole giedoti dėkojimo giesmę savo Gelbėtojui /51, 2-12/. Taip subrandintas ban-

dymais ir vis labiau prisirišdamas prie savo tėvų tradicijos ir prie Dievo Įstatymo Ben Sirakhas buvo pasidaręs tinkamas mokyti kitus ir pamokyti juos Išminties kelių. Labai puikiai jis aprašo savo užsimojimus 24, 30-34

6. Eklesinėje knygoje yra gana daug asmeninių žinių apie jos autorių. Kai ją rašė, jis buvęs jau senas, žilaplaukis žmogus /51, 13/, vedęs /36, 24.../, turėjęs dukterų, kurias teko auklėti griežtoje drausmėje /7, 24 ; 32, 6 ; 42, 9.../. Vietinės visuomenės buvęs labai gerbiamas ; pagarbai palaikyti galėjo gerai padėti autoriaus turtingumas, nors nestigo jam ir pavydininkų ir net šmeižikų ; santykiuose su žmonėmis buvęs labai apdairus /6, 7... 11, 29.../. Buvęs taip pat labai gailestingas beturčiams ir mielu noru duodavęs išmaldas. Būdamas žmogus mokytas, gerai išauklėtas domėjosi visokiais dalykais, ypač mėgo reikšti savo religinius įsitikinimus, bet domėjosi taip pat politika, medicina, rankdarbiais ; giliai jausdavo gamtos grožį. Malonu buvę kitiems su juo santykiauti, bet ir jis mėgdavęs pokylius, gerą vyną, o ypač muziką /32, 5 ; 40, 20 ; 47, 9 ; 49, 1 ; 50, 18/. Gerą sveikatą išlaikęs iki savo senatvei, daug padėjusios jam higienos taisyklės /30, 15-25 ; 37, 29/

Iš to, ką Eklesinės knygos autorius sako apie save, galima taip pat padaryti išvadą, kad jis, nors dar negalėjo būti laikomas jau priklausančiu sadukiejų partijai, tačiau jis jau atstovavo tebesiformuojančias religines ir politines tendencijas, kurios po keletos dar šimtmečių turėjo nuvesti jo vienminčius į susidarymą sadukiejų sektos, priešingos parisiejams, arba tokioms tendencijoms bent reiškė simpatijų. Tokios tendencijos pasireiškia nevienoje Eklesinės knygos vietoje, ypač ebraiškame originale. Išskiriant šeolį — mirusiųjų buveinę, pasigendama daugiau tikslumo ten, kur paliečiama pomirtinis žmogaus likimas. O juk yra žinoma, kad sadukiejai netikėjo nei į pomirtinį žmogaus gyvenimą, nei į atsilyginimą po mirties, nei į kūno iš numirusiųjų prisikėlimą /plg Mt 22, 23/. Toks skepticismas gali būti aiškinamas tik slegiančia Graikų filosofijos įtaka. Ir mesijinės viltys, taip atskiestos Ben Sirakho veikale, panašios į neaiškius atsiminimus praeities /plg 44, 21 ; 45, 25 ; 47, 11.22 ; 48, 10 ; 49, 10 ; 50, 24/, rado sau maža vietos jo moksle. Žmogaus laisvės inicijatyva čia viršijo dieviškąjį tarpininkavimą

7. Eklesinės parašymo laikas. Du *Eklesinės* tekstai leidžia atspėti su dideliu tiespanašumu laiką, kada ji buvo parašyta. Kaip pasirodo iš ebr ir siriško teksto, autorius atsiliepia apie vyriausį Žydų kunigą Simoną kaip apie dar tebegyvenantį jo laikais. Todėl reikia tik ištirti, kada gyveno tas vyriausis Žydų kunigas Simonas ir žinosime, kada gyveno Ben Sirakhas. Knygoje Simonas labai giriamas, kad rūpinęsis šventyklos naujinimu ir sustiprinimu, kad gynė tautą nuo galvažudžių ir tt /plg 50, 1-4 ebr t/. Visa gi tai atitinka tam, ką Fl Juozapas rašo /Antiq 12, 3, 3/ apie vyriausį kunigą Simoną II /219-199 pirm Kr/. Todėl to Simono II laikais tikriausiai gyveno Eklesinės autorius, o ne vyriausio kunigo Simono I /apie 310-291 pirm Kr/, kurio laikais nebuvo jokio Žydų persekiojimo, nes Žydus persekioti Egipte pradėjo Ptolemiejus Filopatoris /222-205/ ir jis būtų dar daugiau pikta jiems padaręs, jei Simonas II maldomis nebūtų gavęs iš Dievo tautos išlaisvinimo

Kitą svarbią žinią randame knygos prakalboje. Tenai autoriaus vaikaitis rašo, kad jis atvykęs 38. Ptolemiejaus Evergeto karaliavimo /ne savo amžiaus/ metais į Egiptą ir čia išvertęs į graikų kalbą savo senelio veikalą. Nors du buvo karaliu, turėjusiu Ptolemiejaus Evergeto /Geradario/ vardą, bet tik apie vėlesnį iš jų dviejų galima sakyti, kad jis karaliavęs ne mažiau kaip 38 metus. Pirmas Ptolemiejus Evergetas karaliavo 246-221 m, taigi tik 25 metus, todėl jis turi atpulti. Antras buvo Ptolemiejus VII,

Evergetas II, vadinamas dėl savo išvaizdos dar Physcon («pilvotas»). Jį kone visi egzegetai laiko tuo karaliumi, kurio 38. karaliavimo metais Eklesinės autoriaus vaikaitis sakosi atvykęs į Egiptą. Valdyti Egiptą Evergetas II, tiesa, pradėjo kaip savo brolio Ptolemiejaus VI Philometorio /181-145 m/, išvežto į nelaisvę, pavaduotojos. Ketveriems metams praslinkus ir broliui sugrįžus iš nelaisvės, karaliavo abudu broliu iki Ptolemiejaus VI mirties /145 m/, toliau karaliavo Evergetas II jau vienas. Mirė jis 117 m. Tačiau yra žinoma, kad jis pats savo karaliavimo pradžią laikė nuo 170 m ir savo brolio mirties metus įsakė laikyti dvidešimtpenktais savo karaliavimo metais. Todėl 38. jo karaliavimo metai turėjo būti 132 m. Šitais metais atsiradęs Egipte Eklesinės vertėjas galėjo sakyti, kad atvykęs 38. Ptolemiejaus Evergeto karaliavimo metais. Visa tai žinant, Eklesinės autoriaus reikia ieškoti maždaug 60 metų anksčiau. Apie tą laiką gali būti parašyta ir Eklesinė

8. Eklesinės teksto istorija. Eklesinė buvo parašyta Ebrajų kalba. Tai aišku iš autoriaus vaikaičio, kurs knygą išvertė Graikų kalbon. Tai galima suprasti iš paties vertimo, kuriame yra likę nemaža ebraismų. Tą patį dalyką patvirtina ir šv Jieronimas, kurs sakosi radęs ebr Eklesinės tekstą. Ebr Ekles tekstas tebebuvo žinomas ir vėliau, bent iki 10. amžiui, nes žydų talmudistų ir rabinų raštuose randame nemaža paimtų iš ten išsireiškimų, dažniausiai perrašytų ebraiškai ir vadinamų Ben Sirakho žodžiais. Po 10. amžiaus nebebuvo galima rasti jokių ebr Eklesinės teksto pėdsakų, taip kad jis pradėta laikyti žuvusiu. Bet visai neseniai, pradedant 1896 metais, pavyko vėl atrasti keliolika puslapių ir ilgesnių straipsnių, iš kurių galima sudėti kone pusė visos knygos. Dar ir prieš keletą metų yra rastas kažinkoks Ebr Eklesinės tekstas, kartu su seniausiu, iš antrojo prieš Kr giminą amžiaus, pranašo Ješajo tekstu

Lyginant su tomis atrastomis Ekles liekanomis seniausį Graik vertimą, stojusį originalo vieton, pasirodo, kad jis nevisai maža nuo jo skiriasi. Vertėjas, matomai, besistengdamas išreikšti lygiu prakilnumu ir rimtumu originalo mintis, be to, norėdamas būti naudingesnis savo skaitytojams ir todėl būti jiems labiau suprantamas, atliko savo darbą nesilaikydamas griežčiau ebr teksto žodžių, bet vietomis šį tą pridėdamas, arba kitaip tą patį dalyką pasakydamas. Bendras visų senovės vertimų likimas padarė, kad gana laisvai išversta Eklesinė, laikui bėgant, dar labiau nutolo nuo savo originalo ; nes perrašinėtojai taip pat padarė jame nemaža visokių pakeitimų. Tarp kitko jame pakeista vietomis du gana ilgu straipsniu, būtent, iš 30, 27-33. 15 /Vulg ir Sir vert/ padaryta 33, 16-36, 16, ir atvirkščiai

Tą pat reikia pasakyti ir apie kitu du senoviniu vertimu, lotynišką ir sirišką. Siriškas vertimas padarytas tikriausiai iš ebraiško teksto ; bet jo vertėjas, matomai, naudojosi ir graikišku vertimu. Jis dar labiau už šitą yra laisvas, o vietomis jame išleista ne tik paskiri sakiniai, bet ir ilgesni straipsneliai. Lotyniškas vertimas padarytas iš graikiško /gal lyginant su originalu/. Tai aišku ne tik iš graikiškų išsireiškimų, bet ir iš nemažo skaičiaus neišverstų graikiškų į jį patekusių žodžių. To nežiūrint, jis artimesnis originaliniam tekstui, negu dabar esąs graikiškas vertimas. Tas lotyniškas vertimas buvo dalis senovinės Italės. Šv Jieronimas, nors turėjo ebr Eklesinės tekstą, pats jos nevertė ir buvusiojo jau vertimo netaisė. Jis priimtas dabartinėn Vulgaton toks, koks buvo Italėje

9. Eklesinės kanoniškumas. Šv Rašto knygos, viešai Eklesijos pripažintos įkvėptomis, dalinamos į protokanoni-

n e s, t y, tokias, apie kurių kanoniškumą nebuvo keliama rimtesnių abejonių, ir į deuterokanonines /antrojo Kanono knygas/, apie kurių kanoniškumą pradžioje buvo keliama didesnių abejonių ir kurių kanoniškumas buvo galutinai nustatytas vėliau. Eklesinė priklauso šitai antrajai Šv Rašto knygų kategorijai

Dabartiniai Žydai ir protestantai nelaiko Eklesinės Šv Rašto dalimi ; tačiau senovės Žydai pripažindavo jai tokią pat vertę ir garbę, kaip ir kitoms Šv Rašto knygoms. Pats jos autorius Ben Sirakhas atsiliepia apie save kaip apie pranašą ir žmogų įkvėptą /plg 34, 33 ; 39, 12 ; 51, 16/. Savo prakalboje vertėjas paliudija, kad jo senelio knyga buvo žinoma Palestinoje ir kad graikiškas jos vertimas skiriamas Diasporos Žydams. Tuos davinius patvirtina gana dažnas naudojimas Eklesinės tekstų « Enoko knygoje » ir « Saliamono psalmėse », o taip pat net Žydų liturgijoje. Jos patarlių dalis buvo išversta į aramajišką kalbą ir cituojama kaip Šv Raštas

Eklesinė buvo Žydų išimta iš jų kanono tik vėlesniais laikais. Čia galėjo juos paveikti gana daug įsibrovusių į jos tekstą priedų. Bet galėjo nebepatikti jos mokslas, lyg abejojimas apie mirusiųjų prisikėlimą, simpatijos kunigų giminei iš Sadoko palikuonių ir pan ypač parisiejams ; o juk parisiejai ir buvo Žydų Kanono nustatytojai. Gal tas Žydų nusigręžimas nuo Eklesinės paveikė ir pirmąjį krikščioniškąjį /Melitono/ šv Knygų kanoną, kuriame taip pat nėra Eklesinės

Katalikų Eklesija visados tikėjo, kad Eklesinė yra Dievo įkvėptas veikalas. Aiškiai tai buvo nutarta Eklesijos Susirinkimuose ; tai taip pat pasirodo iš seniausio Eklesijos padavimo liudijimo

Jei Eklesinė nėra aiškiai cituojama Nauj Testamente, tai vis tik daugelyje vietų galima rasti žymių panašumų išsireiškimuose su Eklesine. Iš sinoptikų galima palyginti Mt 6, 14 ir Ekli 28, 2 ; o ypač Mt 11, 25-30 ir Ekli 51, 13... /Koment/ ; neišmintingo turtuolio parabolė Lk 12, 16... ir Ekli 11, 18... 31, 1... Ketvirtosios Evangelijos prologas sustatytas panašiai kaip Ekli 1, 1-19 ; 16, 24-17, 24 ; 24, 1-34 ir plg Jo 3, 7 su Ekli 16, 21 ; Jo 15, 1 su Ekli 24, 17. Daug yra panašumų tarp įvairių vietų Eklesinėje ir Jokubo laiške, kurias galima net citatėmis pavadinti : Jok 1, 19 ir Ekli 5, 11 ; Jok 1, 20 ir Ekli 1, 22 ; Jok 3, 6 ir Ekli 28, 22 ; Jok 5, 3 ir Ekli 29, 10 ir k. Apaštalas Povilas, be abejo, gerai žinojo Sirakho sūnaus veikalą ir yra pasisavinęs ne vieną jo mintį ; plg Ekli 4, 25 ir 2 Kor 13, 8 ; Ekli 10, 5 ir Rom 13, 1 ; Ekli 13, 2.17, 18 ir 2 Kor 6, 14-16 ; Ekli 24, 15 b ; 39, 14 ir 2 Kor 2, 15 ; Ekli 37, 28 ir 1 Kor 6, 12 ; ypač Ekli 33, 16-17 ir 1 Kor 15, 8-10 ; Ekli 42, 9 ir 1 Kor 7, 36 ; taip pat Jievos kaltės paminėjimas /Ekli 25, 23-24/, kurios vardas Nauj Testamente minimas tik 2 Kor 11, 3 ir 1 Tim 2, 13-14

Apaštalų laikais Ekli 4, 31 yra pažodžiui pakartotas *Barnabo* laiške ir *Apaštalų Moksle* /Didache 4, 6/, kur jis sujungtas su laiško Žydams tekstu. Juo vėliau, juo dažniau galima rasti cituojamą Ekli kaip pas Rytų, taip pas Vakarų Eklesijos šv Tėvus. Ilgainiui visos Eklesijos ėmė laikyti Eklesinę kaip knygą, kuri duoda pamokymų ir praktiškai vartojo ją lygiai kaip ir kitas Šv Rašto knygas, nors nekartą dar paminėdavo, jog jos autoritetas yra mažesnis negu Žydų Kanono knygų

Pagaliau Tridento Susirinkimas savo 4. posėdyje 8 balandžio 1546 galutinai įdėjo į tarpą visų /45/ Sen ir Nauj Testamento knygų Tobiją, Juditą, Išminties, Eklesinę, Baruką ir 1. 2 Makabiejų knygas. Tas dekretas buvo panaujintas ir vėl patvirtintas Vatikano Susirinkime jo posėdyje 24 balandžio 1870 m

10. Autentiškumas ir Įkvėpimas. Gr ir lot tekstuose Ekli knyga turi prakalbą, kurioje tos prakalbos autorius, tikrojo knygos

autoriaus vaikaitis, aiškina ir teisina savo drąsą, su kuria jis išvertė savo senelio veikalą į graikų kalbą. Ta prakalba žymiausių aiškintojų nuomone yra neįkvėpta ir nekanoninė, nes vertėjai negamino Šv Rašto, bet tiktai vertė

Eklesinėje knygoje, po 51, 12 yra įdėta ebraiška psalmė, o kaikuriuose lotyniškuose rankraščiuose knygos gale yra pridėta vadinamoji « Saliamono malda ». Šitų priedų autoriumi nelaikoma visos Ekli knygos autoriaus Ben Sirakho. Jie pridėti vėlesniais laikais. Todėl jie nėra autentiški tikra to žodžio prasme

Visos Eklesinės knygos turime šiandien, galima sakyti, tris tekstus : visų pirma ebraišką, redaguotą paties jo autoriaus Ben Sirakho. Tas tekstas, be abejo, turi visas Dievo įkvėptojo Rašto žymes. Įkvėptu reikia laikyti taip pat graikišką vertimą, nes jis buvo priimtas Kristaus Eklesijos, o išverstas į lot kalbą Vulgatoje buvo Eklesijos nutarimu pripažintas įkvėpto Šv Rašto dalimi. Daug turi tiespanašumo ir ta nuomonė, kuri įkvėptu laiko vėlesniais laikais papildytą visokiais priedais Eklesinės knygos tekstą ar bent žymią tų papildymų dalį. Juose yra dėstoma ne tik tikras Eklesijos mokslas, bet kartais dar žymiai kilnesnis negu originale ir labiau artimas krikščioniškoms mintims. Juose pabrėžiama meilė Dievo, amžinas gyvenimas ir tt. Tiesa, įkvėpimas įrodinėjamas padavimo liudijimu, bet ir Ekli tekstai su priedais buvo cituojami neretai ir labai rimtų liudytojų iš šv tėvų tarpo. Tačiau jie neturi visuotino Eklesijos nutarimo

11. Eklesinės knygos tikslas ir kam ji buvo skirta ? Ben Sirakhas, kaip pareiškia jo vaikaitis prakalboje, kreipiasi į tuos, kurie yra « svetur », t y, į Diasporos Žydus, kurie nori gyventi pagal įstatymą, ir net į gerai nusiteikusius pagonis. Dar tiksliau kalbant, jis turi galvoje visų pirma rinktinius asmenis, *elitą*, bendruomenės vadovybę /plg 33, 19/ ir tuos, kurie ieškodami išminties, turi gana laiko, kad jį pašvęstų jos studijavimui /plg 24, 32-34 ; 38, 24-39/. Kadangi tie žydai gyvena vis labiau suvedžiojančiame pasaulyje, jis nori iš vienos pusės sulaikyti juos neiškraipytame jų tikėjime su pagalba šv knygų ir tradicijos studijavimo ; o iš kitos pusės sustiprinti jų įpročių tyrumą su pagalba įtakos apreiškimo, liečiančio praktinį gyvenimą. Visas knygos turinys patvirtina šitą sumanymą, būtent : moksliniu atžvilgiu, nuolatiniai gyrimai išminties, t y, Israėlio religijos, priešpastatant arba ir sugretinant su graikiška filosofija ; ilgas himnas Israėlio pirmatakams /plg 44 ir tol/, kurie yra kitokie negu Graikų karžygiai ir išminčiai ; gyrius kulto ir vyriausio kunigo Simono /50/ prieš pagonių kultų spindėjimus. Dorovės atžvilgiu pabrėžimas liečia aiškiai Dievo valdymą išmintingame pasaulyje /plg 39, 12-40, 27/. Viešpats, kurs tyrinėja inkstus ir širdis /42, 18.../, pažįsta savo ištikimuosius /plg 16, 16-23 ; 33, 11.../ ir padeda jiems pasilikti ištikimais /2, 7-18 ; 22, 27-23, 6 ; 33, 1.../. Dievo susilaukia palaiminimų /33, 1 ; 40, 20/ ir turi gyvenimą laimingą /23, 27/. Nereikia pasiduoti bedieviams /4, 27 ; 28 ; 7, 4... 10, 23-24/, nė ieškoti su jais santykiavimo /9, 16/. Jei Dievas dovanoja tiems, kurie yra paklydę ir daro atgailą /17, 24... 18, 13/, jis nubaus bedievius ir bus pašlovintas imdamas ginti savo tautą /35, 19-36, 17 ; 50, 23-24/

12. Knygos planas. Eklesinėje knygoje išreikštos mintys dažniausiai tarp savęs nesurištos : nuolat nuo vieno dalyko peršokama prie kito ir pradėjus kalbėti apie kurią nors vieną dorybę, greitai nukrypstama į šalį. Taigi, veltui kas nors ieškotų toje knygoje tam tikro plano ir stengtųsi paskirstyti ją griežtai į dalis. Kadangi tačiau jos pabaiga turi savo ypatingų žymių, būtent, joje giriamas Dievas savo kūriniuose /42, 15-43,

37/ ir dar plačiau jis šlovinamas Sen Test tėvuose /44, 1-50, 23/, tai tą pabaigą jau gana seniai pradėta laikyti antra viso veikalo dalimi, kurios gale yra dar paraginimas laikytis išminties /50, 24-51, 38/; visą gi knygą, iki to gyriaus pradžiai, laikoma pirmąja dalimi, sudėta iš neilgos įžangos apie išminties kilmę /1, 1-40/ ir daugybės visokių atskirų išminties įsakymų, kaip reikia lavintis dorybėse /2, 1-42, 14/. Nors tikrumoje toje pirmąja pavadintoje dalyje nėra jokio vientysumo turinio atžvilgiu, bet vis tik galima atskirti joje net keturias mažesnes dalis, lyg kad rinkinius, turinčius vienodą sąstatą, gal rašytą ne kartu, bet vienas po kito. Kiekviename tų rinkinių atskiriama mokslinis įvadas, kuriame augštinama išmintis /1, 1-30; 24, 1-34; 32, 14-33, 19/, arba Dievas Sutvėrėjas ir Dievo Apvaizda /16, 24-18, 14; 42, 15-43, 33/; po tokio įvado toliau eina vienas po kito praktiniai pamokymai, kaip kur yra pasisekę. Jei palyginsime įvadus vienus su kitais, tenka pripažinti, kad jų sąstatai yra lygiagretūs ir juose galima matyti tam tikrą progresiją. Ben Sirakhas, kurs, savaime suprantama, negalėjo parašyti viso didelio veikalo vienu kartu, rašė jį dalimis su intencija galų gale jas sujungti, skelbiant visą veikalą

Turint visa tai galvoje, su kitais aiškintojais visą Eklesinę knygą mes suskirstysim į šias penkias dalis:

I. Išminties prigimtis ir geradarystės /1, 1-16, 23/
II. Dievas ir sutvėrimas: žmogus ir moralybė /16, 24-23, 27/
III. Išmintis šeimos ir visuomenės gyvenime /24, 1-32, 17/
IV. Dorovinis gyvenimo tvarkymas: valdymas /32, 18-42, 14/
V. Dieviškos išminties apsireiškimas gamtoje ir Israėlio istorijoje /42, 15-50, 29/

PRIEDAS: Siros sūnaus Jėzaus malda /51, 1-30/

PRAKALBA

apie Sirakho sūnaus Jėzaus Eklesinę

Daug ir didelės išminties mums parodyta per Įstatymą[1], per Pranašus ir kitus, jų papėdininkus ; dėl jų dera[2] girti Israėlį už jo mokslą ir jo išmintį. Tačiau reikia[3], kad ne tik tie, kurie skaito, patys juos suprastų, bet kad kaip mokytojai galėtų pasidaryti labai naudingi taip pat svetur esantiems ir žodžiais ir raštais

Mano senelis Jėzus, kurs buvo su dideliu stropumu užsiėmęs skaitymu Įstatymo, Pranašų ir kitų knygų, kurios mums mūsų tėvų paliktos, panorėjo ir pats parašyti šį tą iš dalykų, priklausančių mokslui ir išminčiai, kad norintieji mokytis, išsimokslinę, vis daugiau kreiptų į juos dėmesio ir stiprėtų gyvenimui, pagal Įstatymą

Taigi, aš kviečiu jus ateiti su palankumu ir skaityti su ypatingu atsidėjimu, ir dovanoti, jei kur nors rodytųsi, kad mes, nežiūrint viso mūsų įdėto į vertimą vargo, išreiškėme dalyką netinkamais žodžiais. Nes Ebraiški originalo žodžiai nebeturi tos pat jėgos, kai jie išverčiami į kitą kalbą. Ir ne tik šita knyga, bet taip pat Įstatymas, Pranašai ir kitų autorių knygos nemaža skiriasi, kai jų vertimas palyginama su originalu

Būtent, atvykęs į Egiptą trisdešimt aštuntais karaliaus Ptolemiejaus Evergeto[4] viešpatavimo metais ir būdamas tenai ilgą laiką, aš radau paliktų[5] čia knygų nemenko ir neniekintino mokslo. Taigi, aš maniau būsiant gera ir reikiama, kad ir aš pridėčiau šiek tiek rūpesčio ir darbo šitai knygai išversti. Daug budėdamas, aš panaudojau anuo metu savo mokslą tam, kas veda į tikslą[6] — duoti šitą knygą tiems, kurie nori dėti pastangų ir išmokti, kaip dera sutvarkyti savo įpročius, kai kas yra pasiryžęs gyventi, pagal Viešpaties įstatymą

---

[1]Čia minima seniausis Sen Testamento knygų padalinimas į tris skyrius : Įstatymą, Pranašus ir kitas knygas. Plg Lk 24,44. — [2]*Dera girti.* Israėlio tautai suteiktos Šv Rašto knygos buvo jiems didelė garbė ir neišsenkamas šaltinis, iš kurio galėjo visuomet semtis tyriausio religinio mokslo. — [3]*Tačiau reikia...* Panašią gr teksto mintį galima aiškiau išreikšti taip : Kadangi reikia, kad ne tik tie, kurie skaito, darytų pažangą žinojime, bet kad taip pat išminties tyrinėtojai įstengtų būti ir žodžiais ir raštais naudingi svetur esantiems žmonėms /todėl mano senelis Jėzus... todėl ir aš nutariau jo knygą išleisti išverstą Graikų kalbon/ — [4]*Evergeto.* Ptolemiejus VII, vadinamas Evergetas /Geradarys/ II, karaliavo nuo 145 iki 117 m pirm Kr. Bet savo karaliavimo pradžią jis skaitė nuo 170 m. — [5]*Radau paliktų...* Gr t : aš radau nemažą mokslo skirtumą. — Aleksandrijos Žydams senovinė Žydų kalba buvo nebesuprantama, ir jie negalėjo lygintis su Palestinos Žydais žinojimu Įstatymo ir Pranašų. — [6]*Į tikslą.* Prakalbos autoriaus tikslas buvo išversti Egipto, ne Palestinos /vadinasi Diasporos/, Žydams Eklesinę į Graikų kalbą. Tie Žydai vadinami dar svetur gyvenančiais

EKLESINĖ

1\. [1]Visa išmintis nuo Viešpaties Dievo ;
ji buvo su juo visuomet ir yra nuo amžių.
[2]Kas suskaitė jūros smiltis,
lietaus lašus ir amžių dienas ?
Kas išmatavo dangaus augštį,
žemės plotį ir gelmės gilybę ?
[3]Kas ištyrė pirm visų einančią Dievo išmintį ?
[4]Išmintis sutverta pirm visako,
ir protingas išmanymas nuo pat amžių.
[5]Išminties šaltinis Dievo žodis augštybėse,
ir jos keliai amžini paliepimai.
[6]Kam atidengta išminties šaknis,
ir kas pažino jos slaptus sumanymus ?

ĮŽANGA : Išminties pradžia, kilnumas ir vertė 1,1—40

1\. 1,1-40. Pirmas Eklesinės skyrius, kuriame yra bendras išminties pagyrimas, sudaro įžangą į visą veikalą. Joje visų pirma pareiškiama, kad išmintis yra neištiriama, kad ji dieviškos kilmės ir kad ji yra visur paskleista /1-10/

[1]*Visa išmintis* : visa išmintis, visa iš ko ji susideda ir kiekvienas jos veiksmas. Žodis « išmintis » čia reikia suprasti bendra prasme : kaip nesutverta išmintis, kuri yra amžina trijų asmenų savybė ir net įasmeninta Dievo Sūnuje ; toliau kaip sutverta išmintis, kurios Dievas suteikia protingoms esybēms. Taip pat platesne prasme imama žodis « išmintis » ir Patarlēse ir Išminties knygoje. Iš to darosi aišku, kodēl toliau kaikurie pasakymai gali būti suprantami tik apie nesutvertą, kiti tik apie sutvertą išmintį, kiti vēl apie vieną ir kitą. 1.4.5. eil kalbama apie išminties pradžią, 2.3.6.7. apie jos kilnumą. Gr t nēra 3.5.7. Vulgatos eilučių. — *Dievo.* To ž nēra Gr t. — *Ji buvo...* Dievo idējose. Gr t : ji su juo per amžius. — [2]*Kas suskaitē...*Šešiais palyginimais nurodoma, kad marus žmogus niekados negali apimti visos išminties visoje jos pilnybēje ir jos kilnume, nes jos darbų skaičius kaip jūros smiltys. — *Ir gelmēs gilybę* ? [3]*Kas ištyrē... išmintį* ? Gr t : ir gelmę ir išmintį, kas jas ištirs ? — [4]*Išmintis sutverta...* Ankstyvesnē už padarą darančiojo mintis apie jį, kaip pirmavaizdis, priežastis ir įrankis. Plg Pat 8,22. — *Protingas išmanymas.* Kitoks išminties pavadinimas. — [5]*Dievo žodis* : visagaliai Viešpaties įsakymai. — *Augštybēse.* Tas šaltinis augštybēse atsiunčia taip pat mums savo upelį. — *Jos keliai* : sakytum loviai, kuriais ji teka. — *Amžini paliepimai*: nuo pat amžinybēs Dievo išmintyje ir valioje esantieji įstatymai, kuriuos ji laiko bēgyje įraše į širdis ir paskelbē prigimties balsu, ar savo apreiškimu savo pasiuntiniuose. — [6]*Kam atidengta...* Išminties šaknis yra Dievas, kurio niekas

[7]Kam apreikšta ir parodyta išminties mokslas?
ir kas suprato daugeriopus jos kelius?
[8]Vienas yra Augščiausis, visagalis Sutvėrėjas,
galingas karalius ir labai baisus,
sėdįs savo soste ir viešpataująs Dievas.
[9]Jis sutvėrė ją šventojoje Dvasioje,
ir matė, ir suskaitė, ir išmatavo,
[10]ir paskleidė ją ant visų savo darbų
ir ant kiekvieno kūno, taip kaip norėjo jos suteikti,
ir davė jos tiems, kurie jį myli.
[11]Baimė Viešpaties yra garbė ir pasigyrimas,
ir linksmybė, ir džiaugsmo vainikas.
[12]Baimė Viešpaties linksmina širdį,
ir duoda linksmybės ir džiaugsmo, ir ilgą amžių.
[13]Kas bijo Viešpaties, tam bus gera galų gale,
ir savo mirimo dieną jis bus laiminamas.
[14]Meilė Dievo pagarbos verta išmintis.
[15]Kam ji duodasi pamatoma,
tie myli ją regėdami ir pažindami didelius jos veikalus.
[16]Išminties pradžia — baimė Viešpaties.
Su ištikimaisiais ji sutveriama kartu motinos įsčioje;
ji vaikščioja su rinktinėmis moterimis
ir pasirodo teisiuosiuose ir ištikimuosiuose.
[17]Baimė Viešpaties — religingas žinojimas.
[18]Tas religingumas sergi ir teisina širdį,
duoda pasigėrėjimo ir džiaugsmo.

---

negali ištirti ar apimti. — [8]*Vienas*... Tai atsakymas į 6 eil klausimą. Jis aiškiau išreikštas Siriškame vertime: vienas jis ir baisus, vienas Dievas, — kurs turi valdžios visiems jos turtams — atidengē ją, ir matē, ir ją davē, — ir ją paskirstē tarp visų savo darbų, — davē jos kiekvienam kūnui, kaip buvo jo valia, — ir gausiai jos paskleidē visiems, kurie jo bijo. — [9]*Šventojoje Dvasioje*. Tų ž nēra Gr t. — [10]*Ir paskleidē*... sutvērimo valandą, visa sukurdamas ir tvarkydamas, kaip reikalavo jo tikslai 1,11-25. Dievo baimē yra tikroji išmintis: išminties gērybių žmogus gali laimēti per baimę Viešpaties. — [11]*Garbē*. Tikras dievobaimingumas daro žmogų garbingą; jis yra garbē, dalykas, kuriuo žmogus gali didžiuotis. Dievobaimingumas teikia garbę ir daro žmogų pagyrimo vertą Dievo akivaizdoje. — *Pasigyrimas*: dalykas, kuriuo galima girtis, nes jis yra tikra žmogaus gērybē ir papuošalas. — *Linksmybē*... neša su savim tikrą džiaugsmą, ir paguodą, ir ramybę, ir tai augščiausiame laipsnyje. — [12]*Linksmina širdi*... taip kaip buvo žadēta 2 Moš 20,12; 5 Moš 5,16; Ps 20,5; 22,6; 54,24; 90,16; Pat 3,2.16 ir k. — [13]*Kas bijo*... Plg Ps 37,37. — [14]*Meilē*... augštesnis išminties laipsnis už dievobaimingumą ar laimę. Kam išmintis pasirodē, tam ji suteikia meilēs, kuri ješko pažinti didelius Dievo darbus /Gr t/. — [15]*Kam ji*... Kas yra kuriuo nors būdu pažinęs išmintį, tas ją myli jos kilniame gražume, svarstydamas ją širdyje ir stebēdamos jos kilniais veikalais. — Tikresniuose Gr kod 14 ir 15 eil nēra.

[16]*Išminties pradžia*... Kas nori įsigyti išminties, tas turi pradēti nuo baimēs Viešpaties. Ta baimē visų pirma svarstoma kaip pradžia ar taškas, nuo kurio prasideda išmintis. Plg žem 15,14; Ps 110,10; Pat 1,7; 9,10. — *Sutveriama kartu*... Ištikimiems ji taip nuosava, kad rodosi lyg kad būtų draug su jais sutverta. Plg. Ijob 31,18. — *Ji vaikščioja*... Gr t: pas žmones ji pasistatē sau lizdą, kaip amžiną pamatą, ir jų palikuonims ji bus patikima. — [17]*Religingas žinojimas*. Baimē Viešpaties yra garbinimas Dievo; o

19Kas bijo Viešpaties, tam bus gera,
ir savo pabaigos dienose jis bus laiminamas.
20Išminties pilnybė yra bijoti Viešpaties,
ir ta pilnybė gaunama jos vaisiais.
21Visus savo namus ji pripildo savo gaminių
ir sandėlius — savo turtų.
22Išminties vainikas — baimė Viešpaties,
ji duoda ramybės pilnybę ir sveikatos vaisių.
23Jis matė išmintį ir suskaitė ją:
abudu gi dalyku — Dievo dovanos.
24Išmintis suteikia žinojimo ir gudraus išmanymo
ir augština garbę tų, kurie jos laikosi.
25Išminties šaknis yra bijoti Viešpaties,
ir jos šakos — ilgas amžius.
26Išminties iždupse išmanymas ir religingas žinojimas;
nusidėjėliams gi išmintis — pasibjaurėjimas.
27Baimė Viešpaties išvaro nuodėmę,
28nes kas be baimės, tas negalės būti pateisintas,
nes jo rūstybės smarkumas įstums jį į prapultį.
29Kurį laiką kantrusis kentės,
paskui bus jam grąžintas linksmumas.
30Tikras išmanymas slepia iki laikui savo žodžius,
ir daug lūpų skelbia jo išmanymą.
31Išminties iždupse yra pamokančių prilyginimų;
32bet nusidėjėliui garbinimas Dievo yra pasibjaurėjimas.
33Sūnau, jei trokšti išminties, laikykis teisybės,
ir Dievas suteiks tau jos.
34Nes baimė Viešpaties yra išmintis ir drausmė,
35ir kas jam patinka, tai ištikimybė ir romunas;
tokiam jis suteiks gausiai turtų.

---

garbinimo pradžia yra Dievo pažinime ir jo branginime. — 18*Tas religingumas...* Ta patim intis kaip ir 12 eil. — 19*Kas bijo...* Pakartota 13 eil. 17-19 eil Gr t nėra. — 20*Ta pilnybė...* Gr t: ir ji nugirdo juos savo vaisiais, t y, ji pilnai pasotina jų troškimus. — 21*Namus.* Dievo bijanti siela tai namai, kuriuose gyvena išmintis ir kuriuos ji aprūpina savo turtais. — 22*Vainikas.* Didžiausis žmogaus papuošalas išmintis: jos gi suteikia baimė Dievo. Tas papuošalas neša su savim ramybę ir geriausią sveikatą, dvasios ir kūno gerumą. Sen Testamente žadama laikinių gėrybių už Dievo įsakymų sergėjimą. — 23*Jis matė...* Plg 9 e. — *Abudu gi dalyku...* ramybė ir sveikata. — Šitos eil dalies nėra Gr t. — 24*Išmintis suteikia...* Čia taip pat kaip ir 21 e iš išminties daroma asmuo, kurs suteikia savo gėrybių savo mokytiniams, tiems, kurie bijo Dievo. — 25*Išminties šaknis*: iš kurios ji auga, ir kuri ją maitina. Kaip iš medžio liemens dygsta ir auga šakos, taip iš baimės Dievo dygsta ilgas ir laimingas gyvenimas 1,26-40. Kaip įsigyti išminties: ko žmogui reikia saugotis ir kas daryti, kad jis galėtų įsigyti išminties. — 26*Išminties...* šitos eil nėra Gr t. Joje išreikšta kone ta pati mintis kaip ir 31.32 eil. — *Nusidėjėliams gi...* nes dėl nuodėmės jie yra Dievo priešininkai. — 27*Baimė...* Ir šitos eil nėra Gr t. — 28*Nes kas be baimės.* Gr t: neteisinga rūstybė. — *Pateisintas*: Dievo akivaizdoje. — 30*Tikras išmanymas.* Gr t: jis. Taip čia kalbama apie kantrųjį /29 e/. — *Savo žodžius*: neišreikšdamas žodžiais savo rūstybės, ar nesigirdamas. — 33*Teisybės*: įsakymų. — 35*Romumas*: kuriuo jis pasiduoda Dievui ir meilingai sutinka artimą. — 36*Baimei Viešpa-*

36 Nebūk neklusnus baimei Viešpaties,
ir nesiartink į jį dvejopa širdimi.
37 Nebūk veidmainys žmonių akyse
ir saugok savo lūpas.
38 Būk atsargus tuose dalykuose, kad kartais nenupultumei,
ir neatvertumei savo sielai negarbės,
39 ir kad Dievas neatidengtų, ką tu slepi
ir neparblokštų tavęs susirinkimo viduryje ;
40 nes artinaisi į Viešpatį veidmainiškai,
ir tavo širdis buvo pilna klastos ir vyliaus

2. 1 Mano sūnau, jei tu eini tarnauti Dievui,
tvirtai stovėk teisybėje ir baimėje,
ir rengk savo sielą bandymui.
2 Pažemink savo širdį ir kantriai lauk ;
palenk savo ausį ir priimk protingus žodžius
ir neskubėk sielvarto metu.
3 Kentėk, ką Dievas tau siunčia :
būk vienybėje su Dievu ir kentėk,
kad tavo gyvenimas eitų galų gale didyn.
4 Priimk visa, kas tau atsitinka ;
būk kantrus skausme
ir savo pažeminime turėk kantrybės,

---

ties : tam, ko ji iš tavęs reikalauja. — *Dvejopa* : tikinčia ir nepasitikinčia. — 37 *Saugok...* Nenusikalsk žodžiais, saugokis melo, apkalbinējimo, murmējimo ir tt. — 38 *Būk atsargus...* Gr t : nesiaugštink pats savęs. — 39 *Ką tu slepi.* Veidmainystēs, bedievystēs ir kitų tavo nusikaltimų. — *Neparblokštų* : nepažemintų. — 40 *Nes...* Gr t : nes nesiartinai į baimę Viešpaties

I. Išminties prigimtis ir geradarystės, 2,1 — 16,23.

Išmintis ir Dievo baimė, 2,1 — 4,10

Labai didelē Eklesinēs knygos dalis /2,1-42,14/ susideda iš paskirų patarlių, nesilaikant vieno kurio nors plano. Yra temų, kurios knygoje nesykį kartojasi. Bet ir toje knygos dalyje galima atskirti keturis rinkinius, tikriausiai ne vienu kartu parašytus. Jų pirmajame yra atkreipta dēmesys į Išminties prigimtį ir geradarystes ir jo pradžioje kalbama apie išmintį ir Dievo baimę

1. Ištvermė bandymuose

1 *Mano sūnau.* Išmintinēje literatūroje Žydų mokytojo paraginimai mokytiniui pradedami tradicine formule — mano sūnau. — *Tarnauti Dievui.* Kas nori tarnauti Dievui visomis savo jēgomis, t y, ištikimai laikytis Dievo įsakymų, tas susitinka su daugybe sunkumų, nes turi kovoti ir nugalēti priešingus tų įsakymų vykdymui pageidimus. Plg Mt 4,1.2 ; Tim 3,13. — *Tvirtai... baimēje.* Šitų žodžių nēra Gr t : — 2 *Pažemink savo širdį* : nuolankiai pasiduok Dievui. Anot Gr t : atitiesk savo širdį. — *Palenk... žodžius.* Tų ž nēra Gr t. — *Protingus žodžius* : išminties ir mokslo žodžius, kuriais esi mokomas apie bandymo naudingumą ir apie maloningus Dievo sumanymus. — *Ir neskubēk...* nebūk greitas pasiduoti nekantrybei, bet ramiai lauk iš Viešpaties pagalbos ir išgelbējimo. — 3 *Kentēk... siunčia.* Tų ž nēra Gr t. — *Ir kentēk.* Gr t : ir neatsitrauk. — *Kad tavo...* Anot Gr t : kad eitumei didyn /laimēje/ paskesniame savo gyvenime. 4 *Priimk...* be murmējimo su gera viltimi /žr 3 e/. — *Būk kantrus skausme.* Tų ž nēra Gr t. — *Ir savo pažeminime* : savo bandymuose. Gr t : savo pažeminimo pakitējimuose, t y, kai tau ateis likimo pasikeitimas ir tu matysi save pažemintą, skurs-

[5]nes auksas ir sidabras mėginami ugnyje,
priimtinieji gi žmonės pažeminimo krosnyje.
[6]Pasitikėk Dievu, ir jis ateis tau į pagalbą ;
eik tiesiu keliu ir pasitikėk juo.
Laikykis jo baimės ir pasenk joje.
[7]Jūs, kurie bijote Viešpaties, kantriai laukite jo pasigailėjimo
ir nesišalinkite nuo jo, kad nesukniubtumėt.
[8]Kurie bijote Viešpaties, pasitikėkite juomi,
ir jūsų užmokestis nežus.
[9]Kurie bijote Viešpaties, turėkite jame vilties,
ir jo gailestingumas atneš jums džiaugsmo.
[10]Kurie bijote Viešpaties, mylėkite jį,
ir jūsų širdys bus apšviestos.
[11]Pažvelgkite, vaikai, į žmonių gimines ir žinokite,
kad nė vienas, kurs pasitikėjo Viešpačiu, nebuvo sugėdintas.
[12]Nes kas pasiliko ištikimas jo įsakymams ir buvo paliktas ?
arba kas šaukėsi į jį, ir buvo jo paniekintas ?
[13]Nes Dievas yra maloningas ir gailestingas
ir sielvarto dieną atleidžia nuodėmes
ir yra gynėjas visų, kurie ieško jo tiesoje.
[14]Vargas tam, kieno širdis dvejopa,
kieno lūpos nuodėmingos ir piktadaringos rankos,
ir nusidėjėliui, vaikščiojančiam žemėje dviem keliais.
[15]Vargas tiems, kieno širdis alpstanti, kurie nepasitiki Dievu,
ir todėl nebus jo ginami.
[16]Vargas tiems, kurie nustojo kantrybės,
kurie pametė tiesius kelius ir pasuko į blogus kelius.
[17]Ir ką jie darys, kai Viešpats pradės lankyti ?
[18]Kurie bijo Viešpaties, nebus neklusnūs jo žodžiui,
ir kurie jį myli, laikysis jo kelio.
[19]Kurie bijo Viešpaties, teirausis, kas jam patinka,
ir kurie jį myli, sotinsis jo įstatymu.

---

tantį. — [5]*Nes auksas.* Kaip auksas ugnyje pasirodo esąs tikras, taip sielvartai parodo, koks yra žmogus, ar jo dorumas pastovus ar ne. Plg Išm 3,6. — *Priimtinieji* : Dievui patinką žmonēs. — [6]*Laikykis...* Tų ž iki eil galui nēra Gr t

2,7-13. R e i k i a p a s i t i k ē t i D i e v u. [7]*Kad nesukniubtumēt* : kad nenusidētumēt. — [9]*Turēkite jame vilties.* Anot Gr t : tikēkitēs gērybių ir amžino džiaugsmo ir pasigailējimo. [10]*Kurie bijote...* Tos eil nēra Gr t. Ji matomai čia įdēta tuo tikslu, kad dieviškoji dorybē neliktų nepaminēta — [11]*Į žmonių gimines.* Gr t : į senąsias kartas. — *Nebuvo sugēdintas.* Plg Ps 36,25 ir k. — [12]*Jo įsakymams.* Gr t : jo baimēje. Plg Ps 30,1. — [13]*Nes Dievas...* Pasakoma, kodēl reikia pilnai pasitikēti Viešpačiu. — *Ir yra gynējas...* Gr t trumpiau : ir jis gelbi

2,14-23. N e v i e n o k i s n e p a s i t i k i n č i ų i r p a s i t i k i n č i ų D i e v u l i k i m a s — [14]*Dvejopa* : kurie nevisa savo širdimi laikosi Viešpaties. Gr t : tiems, kurie bailūs, t y, kurie nepasitiki Dievu ir todēl pigiai duodasi visokiems sunkumams nubaidomi nuo tikrojo kelio. — *Kieno lūpos nuodēmingos.* Tų ž nēra Gr t. — *Piktadaringos rankos.* Anot Gr t : kieno rankos nusvirusios. Plg Ijob 3,4 ir k. — *Dviem keliais* : tiems, kurie svyruoja, pasitiki ir nepasitiki Dievu. — [15]*Kieno širdis alpstanti* : žmonēms, kurie pasitiki Dievu netvirtai. — [16]*Kantrybēs* : ištvermēs nelaimēje. — *Kurie pametē...* Tų ž nēra Gr t ; jie Vulg paaiškinimas. — [17]*Pradēs lankyti* : darys teismą. — [18]*Kurie jį myli...* Plg Jo 14,14.21.23. — [19] *Sotinsis* : griežtai laikysis jo įstatymo. — [20]*Laikys prirengę...* kad tarnautų Dievui ir

[20]Kurie bijo Viešpaties, laikys prirengę savo širdis
ir jo akivaizdoje pašventins savo sielas.
[21]Kurie bijo Viešpaties, tie sergi jo paliepimus
ir turės kantrybės iki jo apsilankymui,
[22]Sakydami : Jei atgailos nedarysime,
pateksime į Viešpaties rankas, o ne į žmonių rankas.
[23]Nes koks jo didumas,
toks jo ir gailestingumas

3. [1]Išminties sūnūs — teisiųjų susirinkimas,
ir jų giminė — klusnumas ir meilė.
[2]Paklausykite, vaikai, savo tėvo sprendimo
ir taip darykite, kad būtumėt išgelbėti.
[3]Nes Dievas pagerbė tėvą per vaikus,
ir jis patvirtino motinos teises vaikų atžvilgiu.
[4]Kas myli Dievą, mels nuodėmių atleidimo
ir susilaikys nuo jų, ir bus išklausytas savo kasdieninėje maldoje.
[5]Ir lygiai kaip kas krauna turtus,
taip ir tas, kurs gerbia savo motiną.
[6]Kas gerbia savo tėvą, turės džiaugsmo iš savo vaikų
ir bus išklausystas savo maldos dieną.
[7]Kas gerbia savo tėvą, gyvens ilgą gyvenimą,
ir kas klusnus tėvui, bus paguoda savo motinai.
[8]Kas bijo Viešpaties, gerbia gimdytojus
ir lyg valdovams tarnauja tiems, kurie jį pagimdė.
[9]Darbu ir žodžiu ir visu kantrumu gerbk savo tėvą,
[10]kad jo palaiminimas ateitų ant tavęs
ir jo palaiminimas pasiliktų iki galui.
[11]Tėvo palaiminimas sustiprina vaikų namus :
motinos gi prakeikimas išgriauna juos iš pamatų.

---

drąsiai kentētų sielvartus. — *Pašventins savo sielas* : nuolankiai priimdami visa, ką Dievas jiems siunčia. /Žr Ijobo pav 1,21/. Gr t : žemins savo sielas. — [21]*Kurie...* Visos šitos eil nēra Gr t. — *Apsilankymui* : kolei jis vēl nepažvelgs į juos ir jų nepalinksmins. — [22]*Sakydami... nedarysime.* Tų ž nēra Gr t. — [23]*Nes koks...* Kaip begalinē Dievo didenybē, taip didis ir jo pasigailējimas, kurs sužadina viltį : Taigi, geriau būti pasidavusiam Dievui, nekaip žmonēms

3. 3,1-18. Reikia gerbti gimdytojus. [1]*Išminties sūnūs...* Tos eil nēra Gr t. Išminties sūnūs tie, kurie išminties mokomi ir ją labai brangina. Iš jų susidaro visai tobula draugija. — *Klusnumas ir meilē.* Šitos dorybēs jiems visai nuosavos. — [2]*Paklausykite...* Po įsakymų, liečiančių Dievą, eina pirmas, kurs liečia žmones. — *Sprendimo* : tai, ko jis žiūrēdamas savo teisių, gali reikalauti. — *Išgelbēti* : kad jau čia žemēje naudotumētēs ta laime, kuri pažadēta geriems vaikams, Plg 5 Moš 5,16. — [4]*Kas myli Dievą.* Gr t : gerbiąs tēvą, — todēl kas laikosi ketvirtojo Dievo įsakymo. — *Mels...* Anot Gr t : atnašauja permaldavimą už nuodēmes. — *Ir susilaikys...* Tų ž iki eil galui nēra Gr t. Plg 6 e. — [6]*Turēs džiaugsmo...* Žadama, ko israēlaičiai ypač troško, būtent, gausus palaiminimas vaikais ir tai gerais vaikais. — [7]*Gyvens...* Plg 2 Moš 20,12. — *Tēvui.* Gr t : Viešpačiui, — kurs yra įsakęs gerbti gimdytojus. — *Bus paguoda...* darys laimingą. — [8]*Gerbia gimdytojus* : jiems tarnaudamas. Jis laiko juos ne sau lygiais, bet vyresniais už save. — [9]*Ir visu kantrumu.* Tų ž nēra Gr t. Plg 2 Moš 20,12 ; 5 Moš 5,16 ; Mt 15,4; Mk 7,10 ; Eph 6,2. — [10]*Ir jo palai-*

12Nesididžiuok savo tėvo išniekinimu,
nes jo sugėdinimas nėra tau garbė ;
13nes žmogaus garbė iš jo tėvo pagarbos,
ir sūnaus negarbė yra jo tėvas be pagarbos.
14Sūnau, sušelpk savo tėvą senatvėje
ir nenuliūdink jo, kolei jis gyvas,
15ir jei jo protas susilpnėtų, dovanok,
ir neniekink jo savo stiprumu,
nes geradarystė tėvui nebus užmiršta.
16Nes už motinos tau padarytą piktą bus tau atsilyginta geru,
17ir bus tau statoma teisybėje ;
sielvarto dieną apie tave atsimins,
ir tavo nuodėmės sutirps, kaip giedroje ledas.
18Kaipgi didelė negarbė tam, kurs pameta tėvą,
ir Dievo prakeiktas, kurs erzina motiną.
19Sūnau, atlik savo reikalus su romumu,
ir tu būsi žmonių ne tik gerbiamas, bet dar labiau mylimas.
20Juo tu didesnis, juo labiau žemink save visame,
ir tu rasi malonės pas Dievą,
21nes vien Dievo galybė yra didelė
ir nuolankiųjų jis garbinamas.
22Nejieškok, kas tau peraugšta,
ir netyrinėk, kas viršija tavo jėgas,
bet visados mąstyk apie tai, ką yra tau įsakęs Dievas,
ir nebūk žingeidus pažinti visus jo veikalus.
23Nes tau nereikia matyti savo akimis
tai, kas yra paslėpta.
24Nenaudingų dalykų netyrinėk daugeriopai
ir nebūk žingeidus pažinti visus jo veikalus.
25Nes tau parodyta daug dalykų,
viršijančių žmogaus protą.
26Jau daugelį suklaidino jų nuomonės
ir laikė tuštybėje jų protus.

minimas... Tų ž nēra Gr t. — 11 *Namus* : visą šeimos lobį. Plg 27,27 ; 49, 2... — 13*Ir sūnaus*... Ebr ir Sir t : ir labai nusideda, kas keikia savo motiną. — 14*Senatvēje*. To ž nēra Ebr ir Sir t. — *Nenuliūdink* : neduodamas jam pašalpos. — 15*Jo protas susilpnētų* : kaip kad pasitaiko labai seniems žmonēms. — *Nebus užmiršta*: pas Dievą. — 16*Motinos*. Tas žodis yra tik Vulgatoje. Gr t prasmē : vietoje bausmių, kurias tu nusipelnei savo nuodēmēmis, Dievas pavers tau visa pikta į gera, suteikdamas lobio ir vaikų. — *Tau padarytą* : kurį tu kantriai kenti. — 17*Ir bus tau statoma teisybēje*. Tų ž nēra Gr t. — *Atsimins* : Dievas. — *Sutirps* : bus tau dovanota bausmē už jas. — 18*Kaipgi*... Anot Gr t : ir kaip piktžodžiautojas Dievui, taip ir kurs... — *Erzina* : savo nekantrumu, ar nenorējimu sušelpti reikale

3,19-26. Pamokymai apie nuolankumą ir kuklumą. — 19*Atlik*... Ebr t : savo pasiturējime elgkis su romumu ir būsi mylimas labiau kaip tas, kurs duoda dovanų. — 20*Juo tu didesnis*... Vienas Dievas tikrai didis ir tik tas duoda piderančią Jam pagarbą, kas Jam nuolankiai pasiduoda. — 22*Nejieškok, kas*... Plg Pat 25,27 ; Rom 12,3. — *Peraugšta*. Gr t : persunku. — *Kas viršija tavo jēgas*. Anot Ebr t : kas nuo tavęs paslēpta. — *Ir nebūk žingeidus*... Tų ž nēra nei Gr nei Ebr t. — 24*Nenaudingų*... Gr t mintis : esant didelei apstybei to, kas tau reikia daryti /kadangi tu turi visokio užsiēmimo/, nesikišk žingeidžiai į kitus dalykus ; nes tau /ir be to/ daugiau parodyta, nekaip žmogaus protas gali apimti. — 26*Ir laikē*... Anot Gr t : ir netikusi nuomonē pražudē jų išmanymą

3,27-32. Apie kietą širdį

27Kietai širdžiai bus galų gale bloga,
ir kas mėgsta pavojų, tas žus jame.
28Širdis, vaikščiojanti dviem keliais, neturės pasisekimo,
ir kieno širdis nedora, tas taip sukniubs.
29Netikusi širdis apsunkinama skausmais,
ir nusidėjėlis krauna nuodėmes ant nuodėmių.
30Puikiųjų susirinkimas nepagydomas,
nes nuodėmės diegas juose įsišaknijęs, ir jie to nesupranta.
31Išmintingojo širdį galima pažinti iš išminties
ir gera ausis klausosi išminties su didžiausiu troškimu.
32Išmintinga ir išmananti širdis susilaikys nuo nuodėmių
ir turės pasisekimo teisybės darbuose.
33Degančią ugnį geso vanduo,
o išmalda priešinasi nuodėmėms ;
34Dievas žiūri į tą, kurs daro pasigailėjimą ;
jis atsimena jį paskesniu metu,
ir savo nelaimės metu jis randa tvirtą ramstį

4. 1Sūnau, nepasigailėk duoti išmaldos pavargėliui
ir savo akių nenugręžk nuo beturčio.
2Nepaniekink alkano
ir nevesk į apmaudą beturčio jo neturte.
3Nevargink suvarginto širdies
ir negaišk duoti neturto suspaustam.
4Neatmesk sielvarte esančio prašymo
ir nenugręžk savo veido nuo beturčio.
5Nuo vargšo nenugręžk savo akių dėl rūstybės
ir neduok progos prašantiems keikti tave iš paskos,
6nes jei keiks tave sielos kartume,
jo prašymas bus išgirstas :
išgirs gi jį tas, kurs yra jį padaręs.

---

ir širdį išmintingą. — 27 *Kietai širdžiai* : puikiai, atkakliai, nepriimančiai jokių įspėjimų. — *Kas mēgsta*... pats lenda į pavojų. Ebr t : kas mēgsta gera, tas vaikščioja jame. — 28*Širdis*... žmogaus, kurs nori tarnauti dviem valdovam. Tos eil nēra Gr t. — *Taip* : savo dvejopumu, nepastovumu ir piktumu. — 29*Netikusi*. Tikriau : kieta širdis, nes ji iš visų padaro sau neprietelius. — Ebr t po šitos eil eina tokie žodžiai: kur nēra /akies/ lēlelēs, nebūna šviesos ir kur nēra pažinimo, nebūna išminties. — 30*Nepagydomas*. Jie nebepagydomi net plakimais. — *Įsišaknijęs* : taip giliai įleidęs šaknis, kad jie net nebepastebi savo piktumo. — *Ir jie to*... Tų ž nēra Gr t. — 31*Išminties* : kuria jie mēgsta užsiimti. — Gr t : išmintingo žmogaus ir širdis svarsto parabolę /prilyginimą/, klausytojo /klusni/ ausis išmintingojo troškimas. Ebr t : išmintinga širdis supras išminčių prilyginimus ir klusni ausis džiaugsis išmintimi. — 32*Išmintinga*... Šitos eil nēra Gr t 3,33 - 4,6. Apie gailestingumą beturčiams. 33*Išmalda* : gailestingumas. — *Priešinasi*. — Išvaro ir neįsileidžia. Plg Dan 4,24. — 34*Dievas žiūri*... Gr t mintis : tas, kurs atsilygina /Dievas/ už geradarystes, tas atsimena. Ebr t : Kas daro gera, sutiks jį savo keliuose, ir tuo metu, kada svyruoja, ras ramstį. — 4. 1*Išmaldos*. Gr t : gyvybēs, t y, to, ko reikia jo gyvybei palaikyti. — *Nenugręžk*... lyg kad jo nematytumei. Gr t : ir neversk laukti pavargēlio akių, t y, greitai patenkink jo meldimą. Plg Tob 4,7. — 2*Nepaniekink* : Gr t : neliūdink /atsisakydamas duoti jam pašalpos, ar kietai su juo pasielgdamas/. — 3*Nevargink*... Gr t : suerzintos širdies neerzink labiau. — *Ir negaišk*... Plg Pat 3,28. 5*Dēl rūstybēs* : vargšo, kurs keiktų

[7]Beturčių susirinkimui būk meilingas,
prieš vyresnį nužemink savo sielą
ir nulenk savo galvą prieš didžiūną.
[8]Palenk be apmaudo savo ausį prie beturčio
ir atiduok, ką esi skolingas,
atsakinėk jam taikiai ir su romumu.
[9]Išlaisvink iš puikiojo rankos tą, kurs kenčia neteisybę,
ir nenešiok kartumo savo sieloje.
[10]Teisdamas būk gailestingas našlaičiams kaip tėvas,
ir jų motinai kaip jos vyras,
[11]tai tu būsi kaip klusnus Aukščiausiojo sūnus,
ir jis pasigailės tavęs labiau kaip motina.
[12]Išmintis įkvėpia savo sūnums gyvenimo
ir priima tuos, kurie jos ieško,
ir eina jų priešakyje teisybės keliu.
[13]Kas ją myli, tas myli gyvenimą,
ir kas budi dėl jos, įsigija jos pamėgimą.
[14]Kas ją laiko, paveldės gyvenimą
ir kur tik įeina, ten Dievas laimina.
[15]Kas jai tarnauja, tie klusnūs Šventajam,
ir kas ją myli, tuos myli Dievas.
[16]Kas jos klauso, tas teis tautas
ir kas žiūri į ją, pasiliks be pavojaus.
[17]Jei kas pasitikės ja, tas ją paveldės,
ir jo palikuonys bus joje sustiprinti.
[18]Nes bandydama ji vaikščioja su juo
ir visų pirma pasirenka jį.
[19]Ji atveda jam baimės ir išgąsčio ir bandymo
ir vargina jį savo mokslo sunkumu,

---

tave sielos kartume, ar Dievo, kurs užstotų savo sutvērimą. Bet to ž nēra Gr t

4,7-11 Apie nuolankumą su artimais. [7]*Beturčių*. Gal tai čia nereikiamas Vulg priedas. Kalbama apie elgesį su sau lygiais. — *Prieš vyresnį*... Gr t to ž nēra. — [8]*Ir atiduok, ką*... ko reikalauja iš tavęs artimo meilē. Gr t tų ž nēra. — [9]*Ir nenešiok*... Gr t : nebūk bailios sielos, kai tu teisi. — [10]*Teisdamas*. Gr t šituo žodžiu baigiama 9 e. — *Kaip jos vyras* : kurs ja rūpinasi ir gina jos teises. — [11]*Klusnus*. To ž nēra Gr t. Klusnų sūnų ypač myli tēvas

2. Išmintis praktiniame gyvenime. 4,12 — 6,17

4,12-22. Kokių vaisių neša išmintis. — [12]*Savo sūnums* : tiems, kuriuos ji yra lyg kad pagimdžiusi, kuriems ji suteikusi savo prigimties. — *Gyvenimo* : tokio gyvenimo, koks vertas išmintingojo, kurs yra visai pasidavęs išminties vadovavimui. — *Ir eina*... Tų ž nēra Gr t. Išmintis jiems rodo, kas reikia daryti ir ko vengti. — [13]*Tas myli gyvenimą*. Išmintis daro gyvenimą laimingą. — *Įsigyja jos pamēgimą* : ragauja jos saldumo, meilumo. Ebr t : gauna iš Viešpaties malonēs. — [14]*Kas ją laiko*. Gr t : kas tvirtai jos laikosi, tas įsigyja gyriaus. — [15]*Tie klusnūs Šventajam* : Dievui. Tie jam tarnauja kaip šventyklos. — [16]*Kas jos*... Tikriau Ebr t : kas manęs klauso /sako išmintis/, tas tikrai teis ; ir kas žiūri į mane /užsiima manimi/, gyvens viduje mano kambario. — [17]*Ir jo palikuonys*... Dievobaimingų gimdytojų vaikai paprastai būna dievobaimingesni, nes tokie gimdytojai auklēja juos su dideliu rūpesčiu ir patys duoda jiems gerą pavyzdį. Be to, Dievas dažnai suteikia tokiems gimdytojams užmokestį, kad vaikai sektų jų pēdomis. — [18]*Nes bandydama*... Išmintis taip su juo elgiasi, kad išmēgintų jį visokiais apsunkinimais ir jį pasirinktų ir taip pasirinktą

kolei neišmėgina jo jojo mintyse
ir gali pasitikėti jo siela.
20 Paskui ji sustiprina jį ir veda jį tiesiu keliu,
ir linksmina jį,
21 ir atidengia jam savo paslaptis
ir padaro jį turtingą mokslu ir teisybės pažinimu.
22 Bet jei jis nuklysta, ji palieka jį
ir paduoda jį į jo neprietelio rankas.
23 Sūnau, žiūrėk laiko
ir vengk pikto.
24 Dėl savo sielos nesidrovėk sakyti tiesos
25 Nes yra gėda, kuri atveda nuodėmę
ir yra gėda, kuri atveda garbę ir malonę.
26 Nežiūrėk žmogaus veido su savo skriauda
ir nemeluok su nuostoliu savo sielai.
27 Nelaikyk pagarboje savo artimo jo nupuolime,
28 ir nesulaikyk žodžio, kai jis gali pagelbėti.
Neslėpk savo išminties jos gražume,
29 nes išmintį galima pažinti iš kalbos:
išmanymą, žinojimą ir mokslą iš išmanančiojo žodžių,
tvirtumą gi iš teisybės darbų.
30 Jokiu būdu neprieštarauk tiesos žodžiui
ir gėdykis, jei pamelavai, nebūdamas pamokytas.
31 Nesigėdyk išpažinti savo nuodėmes
ir nepasiduok jokiam žmogui, kad nusidėtumei.
32 Nesipriešink galiūnui
ir nemėgink prieš upės srovę.

---

priimtų. — 19 *Ji atveda...* Lavinimas dorybėse ir kova su ydomis sudaro žmogui nemaža sunkenybių ir jose kaikada apima jo širdį bailumas ir išgąstis. — *Pasitikēti jo siela*: kad ji pasiliks ištikima. — 20 *Ir linksmina jį*. Plg Žyd 12,11. — 21 *Ir atidengia...* suteikia jam gilesnio jų pažinimo. — 22 *Neprietelio*. Gr t: žuvimo

4,23-33. Apie tikrą ir netikrą gēdą. — 23 *Žiūrēk laiko*: žiūrēk, koks laikas, kad kuri nors aplinkybē neįtrauktų tavęs į pikta. — 24 *Dēl savo sielos*: kad jos nesuteptumei. Gr ir Ebr t: tebūna tau gēda prieš tavo sielą, t y, nedaryk nieko, ko tu turētumei gēdytis pats prieš save. — 25 *Nes yra gēda...* Žr žem 41,20-42,8; plg 20,24. Anais laikais, kada gyveno knygos autorius, daug Žydų jau buvo pradēję gēdytis savo tēvų įpročių ir taikydavosi prie graikiško gyvenimo būdo. Todēl čia duodami ir kitur randami panašūs įspējimai ir pamokymai turējo būti labai pravartūs. — 26 *Nežiūrēk...* Duodama pavyzdys negeros gēdos. Nevalia niekam pataikauti ir taip elgtis prieš savo sąžinę. — *Ir nemeluok...* Tų ž nēra Gr t. — 27 *Nelaikyk...* Neslēpk artimo nuodēmių, neteisink jo meluodamas, nesidrovēk jį papeikti. — *Jo nupuolime*. Anot Gr t: kad tu pats nepultumei. — 28 *Ir nesulaikyk...* pasiduodamas negerai gēdai. — *Kai jis gali...* jei yra proga ir viltis, kai juo galima duoti išganingas patarimas... — 29 *Nes išmintį...* Gr t ši eil daug trumpesnē: iš žodžio galima pažinti išmintį ir mokslą iš liežuvio kalbos. Taigi, čia lyg kad sakoma: jei tu nekalbi, kai reikia, tai kam tu esi išmintingas? Mokslas yra pagrindas, kurs remia žmones, kad jie darytų gerus darbus. — 31 *Nesigēdyk*: kada kas nors papeikia tave dēl tavo nuodēmēs. Gr t čia eina Vulg 32 b eil ir pasidaro toki mintis: kas išsigina savo nusikaltimo, tas panašus į žmogų, kurs mēgina sulaikyti upēs srovę. — *Ir nepasiduok* ... Gr t: nepasiduok paikam žmogui ir nežiūrēk galiūno veido. — 33 *Visomis*. Gr t trumpiau: iki mirčiai kovok už teisybę ir Dievas kovos užuot tavęs

[33]Visomis savo jėgomis kovok už teisybę dėl savo sielos
ir kariauki iki mirčiai už teisybę;
Dievas nugalės tavo vietoje tavo neprietelius.
[34]Nebūk greitas savo liežuviu,
nenaudingas gi ir vangus savo darbuose.
[35]Nebūk kaip liūtas savo namuose,
griaunąs savo namiškius ir slegiąs savo valdinius.
[36]Tavo ranka tenebūna ištiesta imti
ir sugniaužta duoti

5. [1]Nepasitikėk neteisingomis gėrybėmis,
ir nesakyk: Gana turiu iš ko gyventi,
nes tai nieko nepadės pagiežos ir suspaudimo metu.
[2]Neeik savo stiprybėje paskui savo širdies pageidimą
[3]ir nesakyk: kaip gi aš galingas!
arba: kas pavergs mane dėl mano darbų?
nes Dievas keršyte atkeršys.
[4]Nesakyk: Nusidėjau ir kas man atsitiko liūdno?
nes Augščiausis kantrus atlygintojas.
[5]Nebūk be baimės dėl atleistos nuodėmės,
ir nekrauk nuodėmės ant nuodėmės.
[6]Ir nesakyk: Viešpaties gailestingumas didelis,
jis pasigailės manęs ir mano nuodėmių daugybėje.
[7]Nes jo pasigailėjimas ir jo rūstybė ateina greitai
ir jo rūstybė žiūri į nusidėjėlius.
[8]Nesivėlink gręžtis į Viešpatį
ir neatidėliok iš dienos į dieną,
[9]nes ūmai ateis jo rūstybė
ir pagiežos metu sunaikins tave.
[10]Nebūk bailiai susirūpinęs neteisingais turtais,
nes jie nepadės tau suspaudimo ir pagiežos dieną.
[11]Nesiduok savęs sukioti kiekvienam vėjui
ir nevaikščiok visais keliais,
nes taip išbandomas kiekvienas nusidėjėlis dviliežuvis.

4,34-5,16. Apie negerą turtuolį. — [34]*Greitas.* Gr t: rūstus /šaižus/. — *Savo liežuviu...* Neliepk daug kitiems, kai tu pats nieko nedarai; nežadėk, jei neatitesėsi. — [35]*Kaip liūtas.* Geriau /Ebr t/: kaip šuo, — kurs bėgioja po namus, ant visų loja ir visus kanda. — *Griaunąs...* Anot Gr t: pasiduodąs tuštiems įtarimams savo namiškių. — *Ir slegiąs...* Tų ž nėra Gr t. — [36]*Tavo ranka...* Plg Apd 20,35.

5. [1]*Neteisingomis.* To ž nėra Gr t., jis atkeltas į čia iš 10 eil., taip pat kaip ir žodžiai: *nes tai nieko...* — *Gana turiu...* Plg Lk 12,19. — [2]*Savo stiprybėje*: paneigdamas kitų teises. — [3]*Kaip gi aš galingas.* Tų ž nėra Gr t; taip pat ir ž: *dėl mano darbų.* — [4]*Kantrus atlygintojas*: nors jis atideda bausmę, laukdamas atgailos /Išm 11,24/, bet visai jos nepanaikina. — [5]*Nebūk be baimės...* nes gali vėl įpulti į tą pačią nuodėmę arba: neturi pilno tikrumo, kad ji atleista. Gr t mintis: nemanyk, kad tau valia nusidėti, dėl to kad Dievas tau jau dovanojo. — [6]*Ir nesakyk...* Dievo gerumas negali būti proga nuodėmėms. — [7]*Ir jo rūstybė žiūri...* Ebr t: jo rūstybė ilsisi ant... — Dievo teisybė turi bausti sukietėjusius nusidėjėlius. Plg Pat 5,21. — [10]*Nebūk bailiai...* Ebr t: nepasitikėk melo /netikru, neteisingai įsigytu/ lobiu. Plg Pat 11,4.28. — [11]*Nesiduok...* nepasiduok kiekvienam sąjūdžiui. Anot Gr t: nevėtyk kiekvienam vėjui pučiant /nes ne kiekvienas vėjas tinka/, ir nevaikščiok kiekvienu keliu /bet tik tokiuo, kurs veda tave į tikslą/. — *Nes taip...* Anot Gr t: nes

[12]Būk tvirtas Viešpaties kelyje
ir tavo jausmų tiesoje ir žinojime,
ir telydi tave ramybės ir teisybės žodis.
[13]Būk romus klausyti žodžio, kad suprastumei
ir su išmintimi duok tikrą atsakymą.
[14]Jei turi išmanymo, atsakyk artimui,
o jei ne, tavo ranka tebūna ant tavo burnos,
kad nebūtumei sugautas neišmintingoje šnekoje
ir nebūtumei sugėdintas.
[15]Šlovės ir garbės yra išmanančiojo šnekoje,
negudrus gi liežuvis yra jo paties pražūtis.
[16]Nesiduok būti vadinamas apkalbinėtoju
ir būti sugaunamas savo liežuviu ir sugėdinamas.
[17]Nes vagiui ateina sugėdinimas ir baimė bausmės,
ir pikčiausis papeikimas dviliežuviui;
apkalbinėtojui gi neapykanta, neprietelystė ir gėda.
[18]Daryk lygiai teisybę
mažam ir dideliam

6. [1]Nesidaryk artimui iš prietelio neprietelis,
nes piktas žmogus paveldės panieką ir gėdą,
taip pat ir kiekvienas pavydus ir dviliežuvis nusidėjėlis.
[2]Nesiaugštink savęs savo sielos mintyje lyg kad jautis,
kad kartais tavo galia nebūtų puikybės sunaikinta,
[3]ir ji nesuėstų tavo lapų ir nepražudytų tavo vaisių,
ir nebūtumei paliktas kaip sausas medis tyrumoje.
[4]Nes netikusi siela pražudo tą, kuriame ji yra,
ir duoda džiaugtis iš jo neprieteliams,
ir nuveda jį į bedievių likimą.

---

taip /daro/ nusidėjėlis, dvejopai kalbąs. — [12]*Būk tvirtas*... Gr ir Ebr t trumpiau: būk tvirtas savo įsitikinime ir tebūna tavo šneka viena. Vulg prasmė: Būk ištvermingas kelyje, kuriuo Viešpats liepia eiti, įsakymų kelyje, tuomet tavo jausmai bus teisingi ir su jais sutiks tavo šneka, taip kad tu visados išpažinsi tai, kas moko žmones teisybės ir remia tarp jų ramybę. — [13]*Būk romus*... Gr t: būk greitas. — *Kad suprastumei.* Nėra Gr t. — *Su išmintimi*: taigi neskubėdamas, bet apsvarstęs /Gr ir Ebr t: su kantrumu/. Plg Jok 1,19. — [14]*Jei turi išmanymo*: jei dalyką išmanai. — *Ranka tebūna*... Tylėjimo ženklas. — *Kad nebūtumei*... Vulg paaiškinimas. — [15]*Šlovės ir*... Išmintinga šneka neša garbės, neišmintinga kenkia ir neša pražūtį. Plg Mt 12,37. — [16]*Nesiduok*... nekalbėk taip, kad tave galėtų teisingai vadinti apkalbinėtoju ir tt. — *Ir būti sugaunamas*... Gr t: ir netykok savo liežuviu. [17]*Nes vagiui*: tam, kurs vagia gerą svetimą vardą ir garbę. — *Baimė bausmės.* Tų ž nėra Gr t. — [18]*Daryk*... Gr t kitoki mintis: nebūk nežinąs /nenusikalsk/ nei dideliame, nei mažame dalyke. — 6. [1]*Nesidaryk*... Saugokis girti artimą į akis, apkalbinėti gi jį už akių. — *Piktas žmogus*: pagarsėjęs savo apkalbinėjimais. — [2]*Lyg kad jautis.* Gr t čia tokio palyginimo nėra. — *Kad kartais*... Gr t: kad tavo siela neiškotų kaip jautis savo stiprybės. Kaikurie aiškintojai spėja, kad Ebr t. buvusi išreikšta toki mintis: kad tavo siela nebūtų sunaikinta kaip vynmedžio šakelė. — [3]*Ji nesuėstų*... Gr t: tu suėsi savo lapus, nustosi savo vaisių ir būsi paliktas kaip padžiūvęs medis. Plg Ps 1,3.4 — [4]*Ir duoda*... Plg žem 18,31. — *Ir nuveda*... Bedievių likimas — amžinas pasmerkimas. Bet tų ž nėra Gr t.

6,5-17. Apie tikrą ir netikrą prietelį. — [5]*Malšina neprietelius.* Vulg priedas. — *Meili kalba.* Gr t: gerai kalbąs liežuvis

[5]Saldus žodis daugina prietelius ir malšina neprietelius ;
meili kalba gerame žmoguje daro daug gero.
[6]Tebūna tau daug tų, su kuriais esi taikoje,
patarėjas gi tau tebūna vienas iš tūkstančio.
[7]Jei nori turėti prietelį, įsigyk jį bandyme
ir nepigiai tikėk jam.
[8]Nes nevienas būna prietelis jam patogiu laiku
ir nepasilieka sielvarto dieną.
[9]Būna prietelis, kurs pavirsta į neprietelį
ir būna prietelis, kurs atidengia neapykantą ir barnį ir išniekinimą.
[10]Būna prietelis — stalo draugas
ir nepasilieka reikalo dieną.
[11]Jei prietelis pasilieka pastovus, jis tebūna tau kaip lygus,
ir tesielgia su pasitikėjimu su tavo namiškiais.
[12]Jei jis žeminasi prieš tave ir slepiasi nuo tavo veido,
tu turėsi su juo vienos minties ir gerą prietelystę.
[13]Atsiskirk nuo savo neprietelių
ir būk atsargus su savo prieteliais.
[14]Ištikimas prietelis — tvirta globa :
kas jį rado, rado turtą.
[15]Su ištikimu prieteliu niekas negali lygintis ;
auksas ir sidabras neturi vertės,
palyginant su jo ištikimybės gerumu.
[16]Ištikimas prietelis gyvenimo ir nemarumo vaistas ;
ir kurie bijo Viešpaties, tie jį randa.
[17]Kas bijo Dievo, turės taip pat gerą prietelystę;
nes koks jis, toks bus ir jo prietelis.
[18]Sūnau, priimk pamokymą nuo pat savo jaunystės,
ir tu rasi išminties iki žilų plaukų.
[19]Artinkis į ją, kaip tas, kurs aria ir sėja,
ir lauk gerų jos vaisių.
[20]Nes dėl jos besidarbuodamas tu truputį pavargsi,
bet veikiai valgysi jos vaisių.

---

daugina meilumą /kitų/. — [6]*Tebūna...* Plg žem 37,7-11. — [8]*Jam patogiu laiku* : kolei prietelystė jam rodosi naudinga. — [9]*Kurs atidengia...* kurs pavirtęs neprieteliu skleidžia prieš tave pikčiausius kaltinimus. Gr t : kurs atidengia tavo ginčą su juo tau sugėdinti. — [10]*Būna...* Plg 19,4. — *Nepasilieka...* Ebr t : jo nerandama nelaimės dieną. [11]Tavo laimėje jis kaip tu, ir tavo nelaimėje jis bėga nuo tavęs. [12]Jei tave ištiks nelaimė, jis gręšis prieš tave ir pasislėps nuo tavo veido. — Panašios mintys išreikštos ir Gr t. — [11]*Pastovus* : taip pat nelaimėje. — *Tesielgia su...* leisk jam žiūrėti į tavo namiškius kaip į savuosius. — [12]*Jei jis žeminasi...* lenkiasi tau, tave gerbdamas. — [13]*Su savo prieteliais* : su abejotinais, neišmėgintais prieteliais. — [15]*Negali lygintis* : neturi lygios vertės. — *Auksas ir...* Anot Gr t : ir negalima pasverti jo gerumo /vertės/. — [16]*Gyvenimo... vaistas.* Prieteliui padedant, sutinkanti žmogų nelaimė darosi lengvesnė. Jis sulaiko nuo nuodėmės, taip pat ir nuo amžino pasmerkimo. — *Ir nemarumo.* Gr t to ž nėra. — [17]*Turės taip pat...* Gr t : daro savo prietelystę tikrą

3. Išmintis santykiuose su artimu, 6,18 — 14,19

6, 18-37. Paraginimas ieškoti išminties. — [18]*Priimk pamokymą.* Gr t : pasirink drausmę. — [19]*Kurs aria...* įtempdamas savo jėgas ir laukdamas vaisių. — [20]*Veikiai...* Ebr t : rytoj. — [21]*Nemokytiems žmonėms* : kurie nesiduoda mokomi

[21]Kaip gi begalo karti išmintis nemokytiems žmonėms,
ir neišmanėlis nepasilieka su ja.
[22]Ji jiems kaip sunkus mėginimo akmuo,
ir jie netrunka mesti jos šalin.
[23]Nes mokslo išmintis yra kaip parodo jos vardas,
ir ji apsireiškia nedaugeliui ;
kam gi ji yra žinoma, su tuo ji pasilieka iki matymui Dievo.
[24]Klausyk, sūnau, ir priimk išmintingą patarimą
ir neatmesk mano patarties.
[25]Įdėk savo koją į jos pančius
ir savo kaklą į jos raiščius.
[26]Pakišk po ja savo petį ir nešiok ją
ir nesibodėk jos grandinių.
[27]Visa savo širdimi artinkis į ją,
ir visa savo galia laikykis jos kelių.
[28]Ieškok jos, ir ji pasirodys tau,
ir įsigijęs nepamesk jos :
[29]nes galų gale tu rasi joje poilsio,
ir ji pavirs tau pasigėrėjimu.
[30]Ir jos pančiai bus tau stipri globa ir tvirtas ramstis,
ir jos raiščiai — garbės apdaras.
[31]Nes joje yra gyvenimo grožis,
ir jos pančiai išganingas surišimas.
[32]Tu apsivilksi ja kaip garbės rūbu
ir užsidėsi ją ant savęs kaip džiaugsmo vainiką.
[33]Sūnau, jei klausysi manęs atidžiai, tu išmoksi,
ir jei imsi į širdį, būsi išmintingas.
[34]Jei palenksi savo ausį, gausi mokslo,
ir jei pamėgsi klausyti, būsi išmintingas.
[35]Laikykis gudrių senių sueigoje
ir širdimi susivienyk su jų išmintimi,
kad galėtumei girdėti visa, kas kalbama apie Dievą,
ir kad neliktų tavo neišgirsta gyriaus patarlės.
[36]Jei matai išmanantį, skubėk eiti pas jį,
ir tegul tavo koja dažnai mindo jo durų slenksčius.

---

nuo pat savo jaunystēs išminčiai, kieno širdis trokšta tik žmogiškų dalykų, toli nuo baimēs Dievo. — [22]*Kaip sunkus*... Aliuzija į žmonių paprotį mēginti jaunuomenēs jēgas, duodant jiems kelti augštyn sunkų akmenį. Kas pakeldavo jį augščiau ir išlaikydavo pakeltą ilgiau, tas buvo stipresnis. Silpnesnieji, jei ir pakeldavo, turēdavo, tuojau jį paleisti. — [23]*Mokslo.* Gr t to ž nēra. — *Išmintis yra*... ji yra tik išmintingiausiuose ; tokių gi būna nedaug ; ji apsireiškia tik tiems, kurie suvaldo savo geidulius. — *Kam gi ji*... Tų ž iki eil galui nēra Gr t. — [25]*Įdēk savo koją*... kad nenuklystumei į blogus kelius. — [27]*Visa savo*... Kas augščiau išreikšta prilyginimais, tai čia aiškiai pasakoma. — [29]*Nes galų gale*... Saldūs išminties vaisiai.—[30]*Ir tvirtas ramstis.* Tų ž nēra Gr t. — [31]*Gyvenimo grožis.* Gr t : auksinis papuošalas. — *Ir jos pančiai*... Išminties pančiai, t y, įstatymai mus riša ir varžo, kad taip išgydytų mumyse nuodēmių ir pageidimų žaizdas ; todēl tikrumoje gamina mums išgelbējimą ir laisvę. Gr t : jos pančiai — jakinto surišimas, t y, toks, kurs visai neapsunkina ir nedaro negarbēs, bet priešingai, būdamas lengvutis, dar pagražina. — [33]*Tu išmoksi* : išminties. — [35]*Gudrių.* To aptarimo nēra Gr t. — *Senių*... Išminčiai įsigyti reikia mokytojo. Seni žmonēs turi prityrimo /plg Ijob 12,12/. — *Ir širdimi*... Anot Gr t : išmonēs patarlēs /išmintingi

[37]Tebūna tavo mintis užimta Dievo įsakymais
ir būk nuolat užimtas jo paliepimais,
ir jis duos tau širdies
ir bus tau duota troškimas išminties

7. [1]Nedaryk pikto ir jis neapnyks tavęs.
[2]Traukis nuo to, kas neteisu, ir pikta atstos nuo tavęs.
[3]Sūnau, nesėk pikto neteisybės vagose,
ir tu nepjausi jų septynis kartus tiek.
[4]Negeisk iš Viešpaties vadovavimo,
nė iš karaliaus garbės krasės.
[5]Nesiteisink Dievui,
nes jis žinovas širdies,
ir pas karalių nenorėk rodytis išmintingas.
[6]Nejieškok būti teisėjas,
jei neįstengi nugalėti neteisybės,
kad kartais nenusigąstumei galiūno veido
ir nepastatytumei į pavojų savo teisumo.
[7]Nenusidėk miesto daugybei
ir nelįsk į minią.
[8]Nesipainiok į dvigubas nuodėmes,
nes ir už vieną neliksi nenubaustas.
[9]Nebūk bailus savo sieloje ;
[10]Neapleisk melstis ir duoti išmaldą.
[11]Nesakyk : Dievas pažvelgs į mano dovanų daugybę,
ir man atnašaujant augščiausiajam Dievui,
jis priims mano dovanas.
[12]Neišjuok žmogaus, kurio širdis apkartusi ;
nes yra visa matąs Dievas, kurs pažemina ir išaugština.
[13]Neplatink melo prieš tavo brolį
ir nedaryk tolygiai prieš prietelį.
[14]Nenorėk kalbėti jokio melo,
nes įpratimas į jį negeras.

---

išsireiškimai/. — [37]*Tebūna tavo...* Negana daug klausytis ir dažnai susitikti su išmintingais ; reikia ir pačiam išgirstus dalykus svarstyti. — *Dievo įsakymais* : nes išmintis yra baimē Viešpaties. — *Duos tau širdies.* Gr t : jis padarys tavo širdį tvirtą

7,1-19. Reikia vengti nuodēmių. [2]*Pikta* : bausmē, kuri nusipelnoma neteisingais darbais. — [3]*Neteisybēs vagose.* Plg Oš 8,7. — *Tu nepjausi...* Plg Pat 22,8 ; Oš 10, 12 ; Gal 6,8. — *Septynis...* daug kartų tiek. — [4]*Vadovavimo.* Gr t : viešpatavimo. — *Garbēs krasēs* : garbingos vietos, tarnybos, nes jos duoda ne tik garbēs, bet taip pat užkrauna sunkią naštą ir pavojų. — [5]*Nesiteisink...* nesidēk esąs teisingas, tobulas. — *Nes jis žinovas širdies.* Vulg priedas. — *Rodytis išmintingas* : girtis savo išmintimi. — [7]*Nenusidēk...* saugokis neteisingai įžeisti savo piliečius, juos niekinti. — *Nelįsk...* Gr t mintis : nenusileisk /pataikavimu, pasidavimu/ nepagrįstiems minios reikalavimams. — [8]*Nesipainiok..* Anot Gr t : nerišk du kartu nuodēmēs. Prasmē : nekartok nuodēmēs, jei jau turējai nelaimę vieną kartą į ją įpulti. Plg žem 12,7. — [9]*Savo sieloje.* Gr t : savo maldoje. Reikia melstis su dideliu pasitikējimu ir nenusiminti dēl nuodēmēs. — [11]*Nesakyk...* : nemanyk, būk tu būsi laisvas nuo bausmēs dēl to, kad atnašauji daug aukų, ir nekrauk nuodēmēs ant nuodēmēs. — [12]*Neišjuok.* Gr t : neniekink. — *Kurs pažemina...* Gr t tų ž nēra. — Dievas pigiai gali pažeminti puikų niekintoją kitų. — [13]*Neplatink...* : neapmeluok... Vulg išsireiškimu melo platinimas palyginamas su arimu dirvos, į kurią sējama pikta melo sēk-

15Nebūk šnekus vyresniųjų susirinkime
ir nekartok žodžio savo maldoje.
16Nelaikyk neapykantoje sunkių darbų
ir Augščiausiojo Sutvertojo ūkininkavimo.
17Neprisidėk prie nedrausmingųjų daugybės.
18Atsimink, kad rūstybė nepavėluos.
19Labai žemink savo dvasią,
nes bedievio kūnui bausmė ugnis ir kirminas.
20Nesielgk neteisingai su prieteliu, atidėliojančiu atiduoti pinigus,
ir nepaniekink brangiausiojo brolio dėl aukso.
21Nesiskirk nuo išmanančios ir geros moteriškės,
kuri tau teko Viešpaties baimėje,
nes jos drovos malonumas brangesnis už auksą.
22Neskriausk ištikimai dirbančio vergo,
nei duodančio savo sielą samdininko.
23Išmanąs tebūna tau mylimas kaip tavo siela.
Neatsisakyk suteikti jam laisvę, ir nepalik jo neturte.
24Tu turi gyvulių? rūpinkis jais,
ir jei jie naudingi, tepasilieka pas tave.
25Turi sūnų? — auklėk juos
ir lenk juos nuo pat kūdikystės.
26Turi dukterų? — Sergėk jų kūną
ir nežiūrėk į jas perdaug draugiškai.
27Išleisk dukterį už vyro ir būsi padaręs didelį darbą,
ir duok ją išmanančiam žmogui.

---

la. — [15]*Nebūk šnekus...* Per daug dideliu šnekumu pasireiškia neatidavimasprideramos vyresniesiems pagarbos ir statoma save į pavojų pameluoti ; be to, kurs apie viską daug šneka, galų gale turi išpažinti savo nežinojimą. — *Nekartok žodžio...* ta prasme, koki yra Mt 6,7. Karšta malda, šlovinimas ir dēkojimas nepašalina kartojimo, nes jis remiasi žmogaus prigimtimi ir pateisinama gausingais pavyzdžiais Šv Rašte /Ps 135 ; Ps 148-50/ ; taip pat Išganytojas tris sykius kartojo tą pačią maldą /Mt 26,44/ ir šv Povilas tris kartus meldē Viešpatį to paties dalyko /2 Kor 12,8/. — [16]*Nelaikyk...* Plg 1 Moš 2, 5.15 ; 3,17 ; — [17]*Nedrausmingųjų* : nusidējēlių. — [18]*Rūstybē* : Dievo rūstybē. — [19]*Labai žemink...* : bijodamas Dievo teismo ir bausmēs. — *Ugnis ir kirminas.* Plg Ješ 66,24 ; Mk 9,45. Ebr t : nes paskutinis visų žmonių dalykas /lavonas/ priklausys kirminams

7,20-40. Kaip reikia elgtis su visokiais žmonēmis. — [20]*Nesielgk...* Anot Gr ir Ebr t : nemainyk prietelio ant pinigų ir ištikimo brolio ant Ophyro aukso /3 Kar 9,28 ir k ; plg Ješ 13,12/. — [21]*Nuo išmanančios...* : kuri yra gera šeimininkē ir apskritai dora moteriškē. — *Kuri... baimēje.* Vulg priedas : kurią tu gavai lyg kad užmokestį už tavo baimę Dievo, arba : kurią tu sau ēmei Viešpaties baimēje. — [22]*Neskriausk...* Plg 3 Moš 19,13. — *Duodančio...* : kurs tau dirba su visu atsidējimu, nesigailēdamas savo jēgų. — [23]*Neatsisakyk...* : kaip įsakyta Mošēs Įstatyme 2 Moš 21,2. To įstatymo peržengimą mini Jer 34,11. — *Ir nepalik...* Vulg priedas, paremtas 5 Moš 15,13. — [24]*Rūpinkis jais* : nepalik viso rūpesčio kitiems. — *Naudingi* : žemēs ūkyje. Dažnai pardavinējant naudingus ūkininkavimui gyvulius galima padaryti sau tik nuostolio. — [25]*Auklēk juos.* Plg žem 30,1. Jei rūpinies gyvuliais, juo labiau turi rūpintis savo vaikais. — *Ir lenk juos...* : kolei juos dar galima palenkti. Ebr t : ir imk jiems žmoną jų jaunystēje. — [26]*Sergēk jų kūną* : kad pasiliktų nekaltas. — *Ir nežiūrēk į jas...* : būk rimtas, kad jos nepasidarytų tau atkaklios ir nenusidētų. — [27]*Būsi padaręs didelį...* : tu būsi laisvas nuo prievolēs ją saugoti ir aprūpinsi ją visam jos gyvenimui. — *Išmanančiam* : taigi, Dievo

[28]Jei turi moterį, kuri tinka tavo sielai, neatstumk jos,
ir nepakenčiamai neįtikėk savęs.
Visa savo širdimi [29]gerbk savo tėvą
ir neužmiršk savo motinos vaitojimų.
[30]Atsimink, kad be jų tu nebūtumei gimęs
ir atsilygink jiems už tai, ką jie yra tau padarę.
[31]Visa savo širdimi bijok Viešpaties
ir pagerbk jo kunigus.
[32]Visa savo galia mylėk tą, kurs tave padarė,
ir neužmiršk jo tarnų.
[33]Garbink Dievą visa savo siela
ir gerbk kunigus ; daryk permaldavimą už save, aukodamas petį.
[34]Duok jiems dalį, kaip tau paliepta, pirmuonių ir permaldavimo aukų,
ir už savo apsileidimą daryk permaldavimą nedidelėmis dovanomis.
[35]Atnašauk Viešpačiui tavo aukų peties dovaną
ir pašventinimo auką ir pašvęstųjų dalykų pirmuones.
[36]Ir beturčiui ištiesk savo ranką,
kad tavo permaldavimas ir palaiminimas būtų tobulas.
[37]Dovanos malonę suteik kiekvienam, kurs gyvas,
ir nesusilaikyk taip pat nedaręs malonės ir mirusiam.
[38]Nepalik verkiančių be paguodos
ir vaikščiok su liūdinčiais.
[38]Netingėk aplankyti ligonį,
nes taip tu sustiprėsi meilėje.
[40]Visuose savo darbuose atsimink savo galą
ir tu nenusidėsi per amžius

8. [1]Nesibylinėk su galingu žmogumi,
kad kartais nepakliūtumei į jo rankas.

bijančiam. — [28]*Kuri tinka tavo sielai.* Tų ž nėra Ebr t. Autorius ragina vyrus nesinaudoti savo teise duoti savo pačiai atsiskyrimo raštą ir paleisti. — *Neįtikėk savęs* : neatverk jai visos savo širdies. — [29]*Gerbk...* Plg Tob 4,3 ; augš 3,5. — [30]*Ir atsilygink...* Gr t : ką tu gali jiems padaryti /kuo atsilyginsi/ už tai, ką jie yra tau padarę ? — [32]*Mylėk tą...* Plg 5 Moš 6,5. — *Neužmiršk...* Plg 5 Moš 12,19. — [33]*Garbink Dievą...* Anot Ebr ir Gr t : bijok Viešpaties ir gerbk kunigą, ir duok jam jo dalį, kaip tau įsakyta. Plg 5 Moš 12, 18. Vulg įvardinta aukos dalis, būtent, petys, kurs buvo skiriamas kaikuriuose atsitikimuose kunigams. Žr apie tai 3 Moš 7,22 ; 4 Moš 18,18. — [34]*Pirmuonių.* Žr 2 Moš 22, 28 ; 23,19 ; 34,26 ; 3 Moš 23,17 ; 4 Moš 15,19 ; 5 Moš 26, 1. — *Permaldavimo aukų* : aukų už nuodėmę. Žr 3 Moš 6, 18-22 ; 7, 6... — *Apsileidimą.* Auka už nusikaltimą. Žr 3 Moš 4, 1.27 ; 5, 14. — *Nedidelėmis dovanomis* : jei tu negali duoti dovanų, kokių Įstatymas reikalavo iš turtingųjų. — [35]*Peties dovaną.* Žr 2 Moš 20,27 ; 3 Moš 7,32 ; 5 Moš 18,3. — *Pašventinimo auką* : gal tą, kuri paminėta 3 Moš 2, 3. — *Pašvęstųjų dalykų.* Žr 4 Moš 18,20. — [36]*Ištiesk* : jį sušelpdamas. — Įstatyme dažnai raginama rūpintis beturčiais. Žr 2 Moš 22,21 ; 23,9 ; 3 Moš 19, 9.33 ; 23,22 ir k. — *Permaldavimas.* Vulg priedas. [37]*Dovanos malonę* : malonę pasireiškiančią dovanų davimu. — *Malonės* : palaidojimu /Tob 12, 12/, mirusiojo giminių palinksminimu, aukomis /2 Mak 12,43/ ir malda. — [38]*Ir vaikščiok su liūdinčiais* : dalyvaudamas jų gedule. Plg Rom 12, 15. — [39]*Sustiprėsi meilėje* : būsi visados Dievo ir žmonių mylimas Mt 25, 36. Ebr t : nebūk šiurkštus savo prieteliui. — [40]*Savo galą* : mirtį ir teismą. Plg Pam 11,9 ; 12,14

8,1-22. Išminties taisyklės, kaip reikia laikytis su artimais. — [1]*Nesibylinėk* : nei kasdieniniuose santykiuose, nei teisme. — [2]*Kad kartais...* Plg Mt 25, 25. Gr t : kad jis nestatytų prieš

2Nesigincyk su turtingu vyru,
kad kartais jis nepradėtų prieš tave bylos;
3nes auksas ir sidabras pražudė daugelį
ir pasiekė karalių širdį ir ją iškraipė.
4Nesibylinėk su žmogumi liežuvingu
ir nekrauk malkų į jo ugnį.
5Neturėk draugystės su nemokytu žmogumi,
kad kartais jis nekalbėtų piktai apie tavo giminę.
6Neniekink žmogaus, kurs traukiasi nuo nuodėmės,
ir nedaryk jam priekaištų:
atsimink, kad mes visi verti bausmės.
7Neniekink žmogaus jo senatvėje,
nes ir iš mūsiškių kaikurie sensta.
8Nesidžiaugk savo neprietelio mirtimi,
žinodamas, kad visi mirštame
ir nenorime, kad kas mumis džiaugtųsi.
9Neniekink išmintingųjų senių pasakojimo,
ir užsiimk jų patarlėmis;
10nes iš jų išmoksi išminties ir gudraus mokslo,
ir tarnauti be papeikimo didikams.
11Tegul nepraeina pro tave senių pasakojimas,
nes jie išmoko iš savo tėvų:
12iš jų tu išmoksi išmonės
ir duoti atsakymą reikalo metu.
13Nedegk nusidėjėlių anglių, juos bardamas,
ir nesiduok padegamas jų nuodėmių ugnies liepsnai.
14Nesipriešink į akis šmeižikui,
kad jis nepradėtų tarsi tykoti tavo burnos.
15Neskolink žmogui galingesniam už save,
ir jei ką paskolinsi, laikyk žuvusiu.
16Nelaiduok daugiau kaip gali,
ir jei laidavai, galvok, kaip atsilygintumei.
17Neteisk prieš teisėją:
nes jis teisia taip, kaip teisinga.

---

tave savo svarumo, /savo turtų ir jais papirktų teisėją/. — [3]*Nes...* Plg žem 31,6; 5 Moš 16,19. — *Ir pasiekė...* Gr t: ir palenkė karalių širdį. — [4]*Ir nekrauk...* Ką tu kalbi, tai jo neįtikina, tik duoda jam naujos medžiagos kalbėti. Plg Pat 26,20. — [5]*Nemokytu*: neišauklėtu, nedrausmingu. — *Kad kartais...* Anot Gr t: kad nepadarytumei gėdos savo senuoliams. Sir: kad gerbtini žmonės nesigėdytų tavęs. — [6]*Neniekink... ir nedaryk... priekaištų.* Tai dvejopas vertimas to paties Gr žodžio: μὴ ὀνείδιζε. — *Traukiasi*: pameta. — *Atsimink...* Plg 2 Kor 2,6; Gal 6,1. — [7]*Jo senatvėje.* Plg 3 Moš 19,32. — [8]*Nenorime...* Vulg paaiškinimas. — *Mumis*: mūsų mirtimi. — [9]*Neniekink...* Plg aug 6, 35; Pat 20,9. — [10]*Ir tarnauti*: nes kitaip galima juos greitai įžeisti. — [11]*Nes jie...* Ką jie sako, tai jie žino ne tik iš savo, bet ir iš senesniųjų laikų patyrimo. Plg 5 Moš 4,9; 11,10 ir k. — [13]*Juos bardamas.* Vulg priedas. Tais žodžiais paaiškinama, kas sužadina nusidėjėlių pyktį. — *Ir nesiduok...*: kad tu pats nebūtumei sunaikintas liepsnos, kurią padarei. — [14]*Tykoti tavo burnos*: kad jis, naudodamos tavo žodžiais, neskleistų prieš tave šmeižtų. — [15]*Neskolink...*: nes reikalaudamas grąžinti paskolą tu jį tik supykdysi, prievarta gi iš jo negali atsiimti. Plg žem 29,4. — [16]*Nelaiduok...* Plg Pat 6,1...; 11,15; 17,18 ir k. — [17]*Nes jis teisia...*: iš anksto priimta manyti, kad jis padarė nutarimą taip, kaip reikalauja įstatymas ir teisybė. Gr t. prasmė: nes teisėjai /į kuriuos tu šauksies/

[18]Su drąsuoliu neeik keliu,
kad jis kartais neužkrautų tau savo nelaimių.
Nes jis eina, kaip jam norisi,
ir tu pražūsi kartu su jo paikybe.
[19]Nesiriek su rūsčiuoju
ir su drąsuoliu neeik į tyrumą,
nes jo akyse kraujas kaip niekai,
ir kur nėra pagalbos, jis nugalabys tave.
[20]Nesitark su paikais,
nes jie negali mylėti kaip tik tai, kas jiems patinka.
[21]Nesitark svetimtaučio akivaizdoje,
nes nežinai, ką jis pagamins.
[22]Ne kiekvienam žmogui atverk savo širdį,
kad kartais jis nepadėkotų tau melagingai ir neapkalbinėtų tavęs

9. [1]Nebūk neišsitikįs savo prieglobščio moterimi,
kad ji nepasinaudotų prieš tave gautu iš tavęs netikusiu mokslu.
[2]Neduok moteriai valdžios ant savo sielos,
kad ji nesukiltų prieš tavo valdžią, ir tu būtumei sugėdintas.
[3]Nežiūrėk į gašlią moterį,
kad kartais nepatektumei į jos kilpas.
[4]Nesilankyk pas šokėją ir neklausyk jos,
kad kartais nepražūtumei jos pinklėmis.
[5]Nežiūrėk į mergaitę,
kad kartais jos gražumas nebūtų tau pasipiktinimas.
[6]Neduok jokiu būdu savo sielos paleistuvėms,
kad nepražudytumei savęs ir savo tėvonystės.
[7]Nesidairyk miesto gatvėse
ir neklaidžiok jo aikštėse.
[8]Nugręžk savo veidą nuo pasipuošusios moteriškės
ir nežiūrėk į svetimosios gražumą.
[9]Dėl moters grožio daugelis žuvo
ir iš jo geidulys užsidega kaip ugnis.

---

padarys jam palankų nutarimą, žiūrėdami jo garbės, koki jam pripažinta. — [18]*Kad kartais*... Anot Gr t : kad jis nebūtų tau apsunkinimas. — *Nelaimių* : į kurias gali nuvaryti jį per daug didelis jo drąsumas. Plg Prad 4, 8. — [19]*Kraujas* : kraujo išliejimas. Plg Pat 22, 24. — [20]*Nes jie negali*... Anot Gr t : jie negali laikyti slaptoje jokio dalyko. — *Kas jiems patinka* : todėl tik paikybę. — [21]*Nesitark*... Gr t : nedaryk, kas turi likti slaptoje. — *Ką jis pagamins* : kad tau pakenktų. — [22]*Kad kartais*... : kad jis už tavo palankumą ir pasitikėjimą neatsilygintų tau piktumu. — *Ir neapkalbinėtų*... Vulg paaiškinimas

9,1-13. Įspėjimai apie santykiavimą su moterimis. [1]*Savo prieglobsčio moterimi* : savo žmona. Kalbama apie moterystės pavydą. — *Kad ji*... Gr t : ir neišmokyk jos pikto mokslo prieš save. — [2]*Valdžios ant*... : kad ji įsigytų viešpatavimą ant tavęs. Dievo patvarkymu vyras yra šeimos galva. — *Kad ji nesukiltų*... Anot Gr t : kad ji nemindžiotų tavo galvos. — *Ir tu būtumei*... Vulg paaiškinimas. — [3]*Nežiūrėk*... Plg Pat 7,10. — [4]*Nesilankyk*... Ebr t : negulėk su... — *Šokėją* : giesmininkę. — [5]*Nežiūrėk*... Plg Jjob 31,1. — *Kad kartais*... Anot Ebr t : kad nebūtumei priverstas duoti dvigubą kraitį. Plg 5 Moš 22,29 ; 1 Moš 6,2. — [6]*Neduok*... Plg Pat 29,3. — [7]*Aikštėse*. Gr t : jo tuščiose vietose /kur paleistuvės laukia savo aukų/. — [8]*Ir nežiūrėk*... : nelaikyk įsmeigęs į ją savo akių. Plg Prad 34,2 ; 2 Kar 11,4 ; 13,1 ;

[10]Kiekviena moteris, kuri paleistuvė,
bus sumindžiota kaip mėšlas kelyje.
[11]Daugelis stebėjosi svetimos moters grožiu ir pasidarė atmestini,
nes pašnekesys su ja uždega kaip ugnis.
[12]Niekados nesėdėk su svetima moterimi
ir nerymok su ja prie stalo,
[13]ir neplepėk su ja prie vyno,
kad kartais tavo širdis nepalinktų į ją
ir tu per savo kraują įpultumei į pražūtį.
[14]Nepamesk savo prietelio,
nes naujasis nebus jam lygus.
[15]Naujas vynas, naujas prietelis,
pasens ir gersi jį su pasimėgimu.
[16]Nepavydėk nusidėjėliui garbės ir lobio,
nes tu nežinai, koks bus jo žuvimas.
[17]Tegul tau nepatinka neteisiųjų daroma skriauda ;
žinok, kad bedievis nepatiks iki pragarui.
[18]Būk toli nuo žmogaus, turinčio galios užmušti,
ir tu nežinosi, kas tai yra bijoti mirties.
[19]Ir jei prisiartinsi į jį, nieku nenusikalsk,
kad kartais jis neatimtų iš tavęs gyvybės.
[20]Žinok, kad mirtis arti,
nes vaikščioji tarp kilpų
ir eini per liūdinčiųjų ginklus.
[21]Būk atsargus, kiek išgali, su savo artimu,
ir tarkis su išmintingaisiais ir gudriaisiais.
[22]Teisūs žmonės tebūna tau stalo draugai,
ir tavo gyrius tebūna baimė Dievo.
[23]Mintys apie Dievą teužima tavo protą
ir tavo šneka tebūna apie Augščiausiojo įsakymus.
[24]Veikalai giriami dėl menininko rankų,
ir tautos kunigaikštis dėl savo žodžių išminties,
senių gi žodis dėl protingumo.
[25]Baisus savo mieste liežuvingas,
ir neapkenčiamas, kurs savo žodžiuose perdaug greitas

10. [1]Išmintingas teisėjas daro teisybę savo tautai,
ir protingojo viešpatavimas pastovus.

Mt 5,28. — [10.11]*Kiekviena*... Tiedvi eil Vulg priedas. — [12]*Ir nerymok*... Aliuzija į senovės įprotį valgyti atsigulus ant plačių suolų prie stalo ir pasirėmus ant alkūnės. — [13]*Per savo kraują* : pasidavęs savo geiduliui. Ebr t kalbama apie mirtį, kurią gali padaryti svetimos moters vyras

9, 14-23. Apie santykius su visokiais žmonėmis. [15]*Su pasimėgimu*. Vulg priedas. — [16]*Nepavydėk*... Plg Ps 36, 1 ; 72, 2. — *Nes tu nežinai*... Plg Ps 36, 2 ; 72, 19 ; Teis 9, 35 ; 2 Kar 15, 10. Ebr t : koks bus jo galas. — [17]*Skriauda* : tai, ką daro pikti žmonės. — *Bedievis nepatiks* : ras nusipelnytą bausmę. — [19]*Jei prisiartinsi* : reikalo priverstas. — [20]*Žinok, kad*... : Gr ir Ebr t : pažink, kad tu vaikščioji tarp kilpų. — *Eini per*... : eini per ginklus, kurie jau ne vieną pražudė. Gr t : tu keliauji viršum /apgulto/ miesto sienos. — [22]*Tavo gyrius* : dalykas, kuriuo gali girtis. Su teisingais ir pokyliai daromi baimėje Dievo

9, 24-10, 22. Apie kunigaikščius ir apie puikybę. [24]*Veikalai*... Dalykas juo didesnę turi vertybę, juo geriau ir dailiau jis padarytas. — *Senių gi*... Vulg priedas. — [25]*Neapkenčiamas*... : visi bijo jo liežuvio. — 10. [1]*Teisėjas* : tautos kunigaikštis. — *Daro teisybę*. Gr t :

2Koks tautos teisėjas, tokie ir jo tarnai,
ir koks miesto valdytojas, tokie ir jo gyventojai.
3Neišmintingas karalius pražudo savo tautą,
ir galiūnų išmintingumu miestai įsigyja daug gyventojų.
4Viešpatavimas žemei Dievo rankoje,
ir jis jai skiria savo laiku naudingą valdovą.
5Žmogaus laimė Dievo rankoje,
ir jis deda savo garbę ant raštininko veido.
6Neatsimink jokios artimo padarytos skriaudos
ir nedaryk savo darbais jokios skriaudos.
7Puikybė neapkenčiama Dievo ir žmonių akivaizdoje,
ir kiekviena tautų neteisybė pasibjaurėjimas.
8Viešpatavimas perkeliamas iš tautos į tautą dėl neteisybių,
dėl skriaudų, šmeižtų ir visokių klastų.
9Nieko nėra kaltesnio už šykštuolį.
Kodėl keliasi puikybėn žemės ir dulkės?
10Nėra nieko neteisingesnio, kaip mylėti pinigus;
nes toks ir savo sielą parduotų;
dar gyvas tebebūdamas jis išmeta savo vidurius.
11Kiekvienos galybės gyvenimas trumpas.
Ilgesnė liga vadina gydytoją.
12Trumpą ligą gydytojas atkerta,
taip ir kas nors šiandien yra karalius, rytoj jis bus miręs.
13Ir kada žmogus miršta,
jo tėvonystė žalčiai, žvėrys ir kirminai.
14Žmogaus puikybės pradžia, gręžtis nuo Dievo.
15Nes jo širdis atsitraukė nuo to, kurs jį padarė,
dėlto kad puikybė kiekvienos nuodėmės pradžia;
kas jos laikosi, bus pilnas prakeikimų
ir pagaliau ji pražudys jį.
16Todėl Viešpats atima garbę iš piktųjų sueigų,
ir visiškai juos sunaikina.
17Dievas sugriauna puikių vadų sostus
ir pasodina jų vieton romiuosius.

---

moko. — [2]*Koks tautos...*: Plg Pat 2, 12. — [3]*Pražudo*: netikusiu valdymu ir tokiuo pat pavyzdžiu. Plg 3 Kar 12, 13. — [5]*Deda savo garbę...* Pats Dievas suteikia reikiamo valdyme autoriteto. Kadangi valdžia ir autoritetas duodama Dievo, todėl Jį reikia maldauti gero valdymo. — [6]*Neatsimink...* Anot Gr t: dėl jokios skriaudos nepyk ant artimo. — *Nedaryk...* Nevaikščiok puikybės keliu. — [7]*Tautų neteisybė*: kokią paprastai daro tautos, neturinčios pažinimo Dievo. — [8]*Iš tautos...*: nusikaltus vienai tautai... Plg Dan 4, 14. — [9-12]*Nieko nėra...*: nes jis savo godulystei patenkinti nesibaido jokio nusikaltimo. Anot Gr t: ko keliasi puikybėn dulkės ir pelenai? nes dar jam tebesant gyvam aš iškračiau jo vidurius /paskyriau jį mirčiai/, sako Viešpats. Iš ilgos ligos juokauja gydytojas. Kas šiandien karalius, tas rytoj mirs. Ebr t: ko keliasi puikybėn dulkės ir pelenai? nes su jo gyvybe bus atimta jo kūnas. Truputis ligos, gydytojas linksmas; šiandien karalius, o rytoj mirs. — *Dulkės*. Plg Prad 3, 19. — *Išmeta savo vidurius*: kad įsigytų daugiau pinigų, stato save į kiekvieną pavojų. — *Ilgesnė liga...*: taip pat būtų perdaug sunkus tautai ilgas viešpatavimas nuožmaus valdovo. — [13]*Jo tėvonystė...* Jei toks žmogaus kūno galas /Ijobo 17, 14/, tai kaip gi žmogus drįsta keltis puikybėn? — [14]*Gręžtis nuo Dieno*: statant žmogui savo valią augščiau už Dievo valią. — [15]*Bus pilnas prakeikimų*. Anot Gr t: /Puikus/ išlieja nuobodą kaip lietų, t y, padaro daug visokių baisių kalčių. Plg Pat 18, 12. —

[18]Dievas sudžiovina puikių tautų šaknis
ir įveisia nuolankiuosius iš tų pačių tautų.
[19]Viešpats sunaikina tautų šalis
ir sugriauna jas iki pamatų.
[20]Kaikuriuos iš jų jis sudžiovina ir juos sunaikina
ir išdildo jų atsiminimą nuo žemės.
[21]Dievas dildo atsiminimą puikiųjų
ir palieka atsiminimą nuolankiųjų išmanymu.
[22]Puikybė nesutverta kartu su žmonėmis,
nė rūstybė su gimusiais iš moterų.
[23]Žmonių giminė, kuri bijo Dievo, gerbiama,
ta gi giminė, kuri peržengia Dievo paliepimus, nustoja pagarbos.
[24]Brolių tarpe jų vyresnysis pagarboje ;
taip pat ir kurie bijo Viešpaties yra jo akyse.
[25]Turtingųjų, gerbiamųjų ir beturčių gyrius
baimė Dievo.
[26]Neniekink teisaus žmogaus, kad jis beturtis,
ir neaugštink žmogaus nusidėjėlio, kad jis turtingas.
[27]Didikas, teisėjas ir galiūnas yra pagarboje,
bet nėra didesnio už tą, kurs bijo Dievo.
[28]Protingam vergui tarnaus laisvieji,
gudrus ir drausmingas žmogus nemurmės sudraustas,
ir bemokslis nebus gerbiamas.
[29]Nesiaugštink, dirbdamas savo darbą
ir negaišk suspaudimo metu.
[30]Geresnis, kurs dirba ir viso ko apsčiai turi,
kaip kurs giriasi ir neturi duonos.
[31]Sūnau, laikyk savo sielą romume
ir duok jai pagarbos, kaip ji nusipelniusi.
[32]Kas gi pateisins nusidedantį savo sielai ?
ir kas gerbs tą, kurs daro negarbės savo sielai ?

---

[16]*Todēl*... Kaip puikybēs pradžia turi gąsdinti, taip ir jos pasēkos. — [18]*Dievas*... Plg Ps 43, 3 ; 79, 10. — [19]*Viešpats*... Plg 1 Moš 3, 17.18 ; Ješ 13, 19... — [20]*Kaikuriuos*... Kaip paskelbta 5 Moš 32, 26. — [21]*Dievas dildo*... Tos eil nēra Gr t 10, 23-11, 6. T i k r o g y r i a u s š a l t i n i s b a i m ē j e D i e v o. — [23]*Žmonių*... Anot Gr t : koki palikuonija gerbiama ? Žmonių palikuonija. Koki palikuonija gerbiama ? tų, kurie bijo Viešpaties. Koki palikuonija negerbiama ? Žmogaus palikuonija. Koki palikuonija negerbiama ? tų, kurie peržengia įsakymus. — [24]*Taip pat*... panašiai gerbiami... Plg 1 Kar 2, 30. — [25]*Turtingųjų*... Tikra žmogaus vertē pareina nuo jo atsinešimo į Dievą. — [26]*Neniekink*... Išvada iš to, kas pasakyta 25 e ; todēl neniekink teisaus žmogaus, kitaip sakant, tikrai išmintingo. — [27]*Bet nēra*... Jei anie nebijo Viešpaties, tai už juos didesnis kiekvienas dievobaimingasis. — [28]*Protingam*... Plg Pat 17, 2. — *Gudrus ir... gerbiamas*... Gr t : protingas žmogus nemurmēs. — *Bemokslis* : žmogus, kuriame nēra baimēs Dievo. — [29]*Nesiaugštink... ir negaišk*... Anot Gr t : neprasimanyk priežasčių nedirbti savo darbo ir nesididžiuok savo suspaudimo metu, t y, nelaikyk savęs per daug garbingu, kad ką nors darytumei, ir nemanyk nelaimēs metu, kad tau valia sēdēti sudējus rankas, dēl tavo labai augštos kilmēs. — [30]*Kurs dirba* : uoliai darbuojasi. Plg Pat 12, 9. — [31]*Laikyk*... Anot Gr t : pagerbk nuolankumu. — Tikrai Dievo baimei yra priešingas savęs paniekinimas. Nuolankumas ir teisingas savęs vertinimas dalykai ne nesuderinami. — *Kaip ji nusipelniusi* : nedaryk sau skriaudos taip pat kaip ir kitiems. — [33]*Drausmēs ir baimēs*. Gr t : išmonēs. — *Dēl savo lobio*. Jei

[33]Beturtis gerbiamas dėl savo drausmės ir baimės,
ir būna žmogus, kurs gerbiamas dėl savo lobio.
[34]Kas gi jau neturte gerbiamas, kaip gi labiau lobyje?
ir kas giriasi lobiu, tegul bijo neturto

11. [1]Nuolankaus išmintis pakels jo galvą
ir pasodins jį didikų tarpe.
[2]Negirk žmogaus dėl jo gražumo
ir nė vieno neniekink dėl jo išvaizdos.
[3]Bitė maža tarp sparnuočių,
bet jos vaisius saldžiausis dalykas.
[4]Niekados nesigirk drabužiu
ir nesikelk puikybėn savo pagarbos dieną;
nes vien Augščiausiojo darbai nuostabūs,
garbingi, slaptingi ir neištiriami jo veikalai.
[5]Daug kunigaikščių sėdėjo soste,
ir tas, apie kurį nemanyta, nešiojo vainiką.
[6]Daug galiūnų buvo smarkiai prislėgta,
ir garbingieji buvo paduoti į kitų rankas.
[7]Kolei neišsiklausi, nieko nepeik,
ir pasiklausęs, teisingai bausk.
[8]Kolei neišgirsi, neatsakyk nė žodžio,
ir šnekos viduryje nepradėk kalbėti.
[9]Nesiginčyk dėl dalyko, kurs tavęs nevargina,
ir nesisėsk teisti su nusidėjėliais.
[10]Sūnau, nebūk užsiėmęs daugeliu dalykų;
jei tu imsies jų perdaug, nepasiliksi be kaltės;
nes jei juos vysies, tu jų nesugaudysi,
ir pats neištrūksi, jei tolyn bėgsi.
[11]Būna žmogus bedievis, kurs sunkiai dirba, ir skuba ir kenčia,
tačiau juo mažiau jis turi.
[12]Būna žmogus silpnas, privaląs pagalbos,
neturįs stiprybės ir turtingas neturtu,
[13]tačiau Dievo akis žiūri į jį maloningai,
pakelia jį iš jo žemumo ir išaugština jo galvą;
ir daugelis juo stebisi ir duoda garbę Dievui.

---

jis gerbiamas tik dēl turtų, tai toki pagarba labai netikra. — [34]*Kaip gi labiau...*: dar labiau jis bus gerbiamas pralobęs. — *Kas giriasi lobiu...* Jei jis nieku daugiau negali pasigirti, kaip tik turtais, tai visai teisingai jis turi bijoti neturto — nebeturēs nieko, kuo girtis. Gr t minty: kas negerbiamas turtuose, juo mažiau bus gerbiamas neturte. — 11. [1]*Didikų tarpe*: kaip jiems lygų. — Žr pav Jokubo sūnaus Juozapo Egipte ir pranašo Daniēlio. — [2]*Negirk...* Tikras žmogaus vertinimo saikas išmintis. Plg 1 Kar 16, 7. — [4]*Niekados nesigirk...* Plg 2 Kar 10, 10; Jok 2, 2; Apd 21, 22. — [5]*Soste.* Gr t: asloje, t y, neteko sosto. Dievas dažnai padaro liūdną atmainą žmogaus likime ir paskandina į tamsybes visą tuščią pasigyrimą. — [6]*Paduoti į kitų rankas*: kad jiems tarnautų. Plg 1 Kar 15, 28; Est 6, 7; Ijob 12, 18 11, 7-30. Reikia laikytis saiko ir pasitikēti Dievu. — [7]*Kolei neišsiklausi...* Tas įspējimas ypač tinka puikiems, kurie labai mēgsta peikti kitus. — *Pasiklausęs...* Anot Gr t: pirma suprask, paskui bark. — [8]*Kolei neišgirsi...* Plg Pat 18, 13. — [9] *Kurs tavęs...* Anot Gr t: kurio tau nereikia. — *Su nusidējēliais*: kurie iškreipia teisybę. — [10]*Sūnau...* Plg 1 Tim 6, 9. — *Nesugaudysi*: tau nepasiseks atlikti visų tų darbų kaip reikiant. — *Neištrūksi...*: jei norēsi nusikratyti neišmintingai užsikrautų užsiēmimų, ne-

14Laimė ir nelaimė, gyvybė ir mirtis,
neturtas ir turtai ateina nuo Dievo.
15Išmintis, drausmė ir žinojimas įstatymo pas Dievą ;
meilė ir gerų darbų keliai pas jįjį.
16Klaida ir tamsybė sutvertos kartu su nusidėjėliais,
ir kurie džiaugiasi tuo kas pikta, pasensta piktume.
17Ką Dievas duoda, pasilieka teisiesiems,
ir kas nuo jo išeina, turi pasisekimo per amžius.
18Kaikas pralobsta skubėjimu,
ir tai jam tenka kaip užmokestis,
19kad jis sako : Radau sau poilsio,
ir dabar aš vienas valgysiu savo gėrybių.
20Ir jis nežino, kad laikas eina, mirtis artėja,
kad jis turi visa kitiems palikti ir mirti.
21Stipriai stovėk savo sandoroje, joje laikykis,
ir pasenk, darydamas tai, kas tau įsakyta.
22Nesustok ties nusidėjėlių darbais,
pasitikėk Dievu ir pasilik savo vietoje.
23Nes Dievo akyse lengva
ūmiai beturtį padaryti turtingą.
24Dievo palaima skuba duoti užmokesčio teisiajam,
ir jo pasirodymas trumpu laiku atneša vaisiaus.
25Nesakyk : Ko man reikia ?
ir kokių bus man iš to gėrybių ?
26Nesakyk : Man manęs pakanka,
ir kas pikta gali man atsitikti ?
27Laimės dieną neužmiršk nelaimės,
ir nelaimės dieną neužmiršk laimės,
28nes Dievui lengva mirties dieną
atsilyginti kiekvienam, žiūrint jo kelių.

---

begalėsi, nebūsi be kalčios ir nuostolio. — 11*Tačiau juo...* : pasisekimas pareina nuo Dievo. Plg Pam 4, 8. — 12*Silpnas.* Ebr t : beturtis. — 13*Žiūri į jį* : Dievo palaiminimas pavaduoja, ko jam trūksta. — *Išaugština jo galvą* : suteikia jam garbės. Plg Ijob 42, 10. — *Ir duoda garbę Dievui.* Vulg priedas. — 14*Ateina nuo Dievo* : pareina nuo jo valios. Plg Ijob 1, 21. — 15*Gerų darbų keliai* : visokiais būdais daryti gera. Ebr t : nuodėmė ir tiesūs keliai. — Nuodėmė eina nuo Dievo ta prasme, kad jis ją leidžia, nors galėtų sulaikyti, jei norėtų. — 16*Sutvertos kartu...* : neatskirtinai prie jų prikibusios kaip nuodėmės pasėka. — *Pasensta...* Gr t : su tais sensta piktenybė. — 17*Pasilieka teisiesiems* : jei tik jie patys nestumia šalin nuo savęs. — *Kas nuo jo išeina* : Dievo suteikiamos malonės. Anot Gr t : jo palankumas. — 18*Kaikas...* Ebr t : kaikas iš beturčio darosi turtingas. — *Tai jam tenka...* Iš to jis neturi kitokios naudos kaip tik apgaulingą viltį. — 20*Mirtis artėja.* Tų ž nėra Gr t. — *Turi visa kitiems...* : pats nepasinaudojęs. Plg Lk 12, 19.20 ; Ps 48, 11 ; Pam 2, 18.19. — 21*Sandoroje* : su Dievu. — 22*Nesustok.* Anot Gr t : nesistebėk nusidėjėlių įpročiais. — Nors ir matytumei, kad nusidėjėliams sekasi, tačiau tu pasitikėk Viešpačiu. — *Savo vietoje* : tame stovyje, kurį tau Dievo apvaizda paskyrė. Taip gi pasielgti ragina tave Dievo galybė ir jo dosnus palankumas. — 25*Nesakyk...* Aug paminėto įspėjimo nesilaiko nusiminęs beturtis /25 e/ ir besikeliąs į puikybę turtuolis /26 e/. — *Ko man reikia* : kam dar aš tinku pasaulyje ? — 26*Man manęs pakanka.* Gr t : gana turiu. — 27*Neužmiršk laimės* : nenusimink, nenustok drąsos. Plg žem 18, 25. — 28*Mirties dieną...* Mirties dieną Dievas pradės atpildinėti tai, ko rodosi trūko jo teisingumui šiame gyvenime. Ebr t šitos eil nėra. — 29*Valandos*

[29]Valandos nelaimė padaro, kad užmirštama didelius gėrius,
ir žmogaus gale atidengiama jo darbai.
[30]Negirk nė vieno žmogaus prieš mirtį,
nes žmogų galima pažinti iš vaikų.
[31]Ne kiekvieną žmogų veskis į savo namus,
nes apgaviko pinklės daugeriopos.
[32]Kaip dvokia iš sugedusių vidurių,
kaip jerubė įviliojama į narvą ir stirna į sląstus,
taip ir puikiųjų širdis,
ir kaip to, kurs tykoja pamatyti artimo puolimą.
[33]Nes jis tykoja paversdamas gera į pikta
ir deda dėmę ant rinktinių dalykų.
[34]Iš vienos kibirkšties pasidaro didelė ugnis,
ir vieno klastingo padaroma didelis kraujo išliejimas,
nes žmogus nusidėjėlis tykoja kraujo.
[35]Saugokis piktadario, nes jis kala pikta,
kad kartais neužvestų ant tavęs amžino pasityčiojimo.
[36]Prisileisk prie savęs svetimtautį
ir jis įstums tave į neramumą,
ir atitolins tave nuo savųjų

12. [1]Jei tu gera darai, žinok, kam darai,
ir bus tau daug dėkingumo už tavo geradarystes.
[2]Gera daryk teisiajam, ir tu rasi didelį atsilyginimą,
jei ne iš jo paties, tai tikrai iš Viešpaties.
[3]Nes nėra gero tam, kurs yra nuolat tame, kas pikta,
ir kurs neduoda išmaldų,
nes ir Augščiausis neapkenčia nusidėjėlių
ir pasigaili darančiųjų atgailą.
[4]Duok gailestingam ir neužsiimk nusidėjėliu ;
ir bedieviams ir nusidėjėliams Dievas atsilygins kerštu,
laikydamas juos keršto dienai.
[5]Duok geram ir neužsiimk nusidėjėliu.

---

nelaimē : trumpa nelaimē. — [30]*Prieš mirtį* : nes anksčiau visa netikra. Negirk dēl jo laimēs, nes ji nepastovi, nei dēl jo dievobaimingumo ir dorybių, nes nežinai, ar jis bus ištvermingas. — *Iš vaikų* : iš išauklējimo ir pavyzdžių, kokių jis jiems yra davęs

11, 31-12, 19. Apie išmintingą atsargumą visokiose gyvenimo sąlygose. — [31]*Veskis į savo namus* : priimk su pilnu pasitikējimu. — [32]*Kaip dvokia...* Gr t žymiai trumpiau : jerubē narvoje /tam tikra medžioklēs jerubē, kuri vilioja į tinklą savo laukines drauges, kad būtų galima ir jas sugauti/, taip puikiojo širdis, ir kaip tykotojas galvoja jis apie pražudymą. — [33]*Nes jis tykoja...* nuo jo reikia bēgti, kaip pasakyta tolimesniame palyginime. — [34]*Ir vieno... išliejimas.* Tų ž nēra Gr t. — [35]*Pasityčiojimo.* Anot Gr t : dēmēs. — [36]*Svetimtautį* : kurio tu gerai nepažįsti. — *Nuo savųjų* : nuo tavo namiškių. Anot kitų : nuo tavo lobio. — 12. [1]*Kam darai* : kas reikalauja ir draug kas jų vertas. — [2]*Didelį.* Vulg priedas. — *Jei ne iš...* : jei jis pats neišsigali. — [3]*Kurs yra nuolat tame...* Toks žmogus piktai naudojasi geradaryste. — *Kurs neduoda...* Kas atsisako duoti pašalpos kitiems, tas pats darosi jos nevertas. — *Nes ir...* Tų ž iki eil galui nēra Gr t. — [4]*Neužsiimk nusidējēliu.* Kaip pasirodo iš konteksto, turima galvoje čia ir tol. toks nusidējēlis, kurs piktai naudojasi geradarystēmis, kad kenktų savo geradariams. Aišku, kad būtų neišmintinga duoti tokiam žmogui ginklų prieš save. Plg Gal 6, 10. — *Ir bedieviams...* Tų ž iki šitos eil galui ir 5 eil nēra Gr t. —

[6]Gera daryk nužemintam ir neduok bedieviui ;
susilaikyk nedavęs jam duonos,
kad taip jis nepasidarytų galingesnis už tave ;
[7]nes tu rasi dvigubą piktumą
už visus gerumus, kuriuos būsi jam padaręs,
nes ir Augščiausis neapkenčia nusidėjėlių
ir bedieviams atsilygina kerštu.
[8]Ne laimėje galima pažinti prietelis,
ir ne nelaimėje pasislepia neprietelis.
[9]Kai žmogus laimingas, jo neprieteliai nuliūdime,
ir kai jis nelaimėje, tuomet galima pažinti prietelį.
[10]Niekados netikėk savo neprieteliui,
nes kaip rūdyja žalvaris, taip ir jo nedorumas ;
[11]jei jis ir žeminasi ir vaikščioja susilenkęs,
tu būk atsargus ir jo saugokis.
[12]Nestatyk jo šalia savęs,
ir tegul jis nesėdi tavo dešinėje,
kad kartais jis nesigręžtų į tavo vietą
ir nejieškotų tavo krasės,
ir tu pagaliau pažinęs mano įspėjimų tikrumą,
atsimintumei su skausmu mano žodžius.
[13]Kas gailėsis žalčio įgelto žavėtojo
ir visų tų, kurie artinasi į žvėris ?
Taip pat tebūna ir su tuo, kurs susideda su nedoru žmogumi
ir įsipainioja į jo nuodėmes.
[14]Vieną valandą jis pasiliks su tavimi ;
bet jei tu nusigręši, jis nepakęs.
[15]Neprietelis turi saldumo savo lūpose,
ir savo širdyje jis tykoja tavęs įstumti į duobę.
[16]Savo akimis neprietelis ašaroja,
ir jei randama tinkamo laiko, jis nesotus kraujo ;
[17]jei tave ištinka nelaimės,
tu rasi jį pirmą.

[6]*Nužemintam* : nelaimingam. — [7]*Nes tu rasi...* : tavo geradarystē nueis niekais ir tu pajusi pikta, nors laukei gero derliaus. — *Augščiausis neapkenčia...* Ko Dievas neapkenčia, su tuo ir dievobaimingieji neturi jieškoti artimesnių santykių, teikti jam geradarystēs. — Po šitos eil Gr t skaitoma 5 Vulg eil. — [8]*Ne laimēje...* Plg 2 Kar 16, 5. — *Pasislepia neprietelis.* Tuomet jis atvirai parodo savo piktą džiaugsmą. — [9]*Nuliūdime* : iš pavydo. — *Kai jis nelaimēje...* Anot Gr t : nelaimēje ir prietelis atsiskiria. — Ebr t : jei kas laimingas, tai ir jo neprietelis — prietelis ; nelaimēje atstoja nuo jo prietelis. — [10]*Nes kaip rūdyja...* Kaip nušveista geležis vēl apsitraukia rūdimis, taip pigiai grįžta neprietelystē, nors jos jau buvo išsižadēta. Arba gal geriau : kaip rūdys apdengia geležį, taip neprietelystē slepiasi po veidmainystēs skraiste. — [11]*Būk atsargus ir...* Plg Pat 26, 25. Gr t šitos eil gale yra dar tokie žodžiai : būk jam kaip tas, kurs šveičia veidrodį, ir tu pažinsi, kad jis ne iki galui surūdijo /t y, pažinsi tikrą jo prigimtį ir nutrauksi nuo jo kaukę/. Senovēs veidrodžiai buvo iš metalo, kurs greit apsitraukdavo rūdimis. Ebr t prasmē : ištirk jo širdį, tai jis negalēs tau kenkti, ir tu pažinsi jo neapykantos tikslą. — [12]*Kad kartais...* kad jis nepanorētų atimti iš tavęs tavo vietos, turtų ir garbēs. — [13]*Kas gailēsis...* Plg Pam 10, 11 ; Ps 57, 5.6. — *Ir įsipainioja...* Ebr t : ir jis nepraeis, kolei jame neužsidegs ugnis. — [14]*Jei tu nusigręši...* : jei tu neprisitaikinsi prie jo noro ; arba anot kitų : jei tu nustosi savo lobio. — [15]*Saldumo* : saldžių žodžių. Plg Jer 41, 6.7. — [16]*Jei randama...* : jis ne tik neturēs pasigailējimo, bet net nebus sotus, jei išlies tavo kraują. — [17]*Pirmą* :

18Savo akimis neprietelis ašaroja
ir lyg norėdamas tau padėti jis pakiša tau koją.
19Paskui jis krato savo galvą, ploja rankomis
ir daug šnibždėdamas maino savo veidą

13. 1Kas paliečia dervą, susitepa ją ja,
ir kas susideda su puikiuoju, darosi puikus.
2Krauna ant savęs naštą, kas susideda su žymesniu už save,
ir nebūk draugininkas turtingesnio už save.
3Kaip draugaus puodas su katilu ?
nes jei susidauš, anas suduš.
4Turtingas daro neteisybę ir šūkauja ;
beturtis skriaudžiamas ir turi tylėti.
5Jei tu duodi jam dovaną, jis tavim naudosis,
ir jei tu neturi nieko, jis tave pames.
6Jei tu turi, jis pokyliaus su tavim ir tave čiulps,
pats gi nesigailės tavęs.
7Jei jam tavęs reikia, jis apgaudinės tave :
šypsodamos duos tau vilties, pasakos tau gerų dalykų
ir sakys : ko tau reikia ?
8Jis darys tau gėdos savo valgiais,
kolei tavęs neištuštins du kartu ir tris kartus,
ir pagaliau išjuoks tave ;
paskui matydamas tave pames
ir kraipys tau savo galvą.
9Nusižemink Dievui ir lauk jo rankos.
10Stebėk, kad nebūtumei įviliotas į paikybę ir pažemintas.
11Nebūk nusižeminęs savo išmintyje,
kad nebūtumei pažemintas ir įviliotas į paikybę.
12Galingesnio šaukiamas, šalinkis,
nes todėl jis dar labiau tave šauks.
13Nebūk įkyrus, kad nenusibostumei,
ir nebūk perdaug toli nuo jo, kad nebūtumei užmirštas.

---

lyg kad jis norētų tau padēti, tikrumoje gi, kad dar labiau tau kenktų. — 18*Savo... ašaroja.* Nereikiamas Vulg pakartojimas iš 16 eil. — 19*Krato...* : tyčiodamos iš tavęs. — *Ploja* : iš džiaugsmo. — *Daug šnibždēdamas* : tave visur apkalbinēdamas. — *Maino savo veidą* : nebeslepia savo neprietelystēs, bet atvirai ją rodo

13, 1-29. Apie sugyvenimą su kitais. — 1*Kas...* Plg 5 Moš 7, 2. — 2*Krauna...* Anot Gr t : naštos, kuri tau perdaug sunki, nekrauk ant savęs ir su /stipresniu ir/ turtingesniu už save nesusidēk. 4*Ir šūkauja* : taip elgiasi, lyg kad jam būtų padaryta neteisybē. — 5*Tave pames* : nors anksčiau turējo iš tavęs naudos. — 7*Jei jam tavęs reikia* : Anot Gr t : jei jam reikia tavo darbo. — *Sakys* : *Ko...* : lyg norēdamas tuojau tau padēti. — 8*Darys tau gēdos...* : kvies tave į pokylius, kad jaustumeis sugēdintas, jei nepadarytumei ko jis iš tavęs nori. — *Matydamas* : kad tu nieko nebeturi, nebegali būti jam naudingas. — *Kraipys...* : tyčiosis iš tavęs. — 9*Nusižemink...* Tos eil nēra Gr t. — *Dievo rankos* : pagalbos iš Dievo rankos. — 11*Nebūk nusižeminęs...* : nebūk paikas, pasirinkdamas turtingųjų draugystę, perdaug jiems pasiduodamas ir taip įviliojamas į paikybę. — *Kad nebūtumei...* Gr t tų ž nēra. — Ebr t 9-11 eil : saugokis būti perdaug drąsus ir panašus į tuos, kuriems trūksta mokslo. — 12*Šalinkis* : neeik tuojau, sakykis esąs nevertas pakvietimo, ar pareigos. Žr pav 1 Kar 18, 18. — *Nes todēl...* Tavo pagarba jam jo neįžeis, bet dar padarys jam džiaugsmo. — 13*Nebūk perdaug toli...* : jei esi pas jį pašauktas. — *Užmirštas.* Ebr t :

14 Nemėgink kalbėtis su juo kaip su sau lygiu
ir nepasitikėk daugeliu jo žodžių,
nes daug kalbėdamas jis bandys tave
ir šypsodamos išsiklaus tave apie tavo paslaptis.
15 Jo negailestinga širdis palaikys tavo žodžius
ir tau nepasigailės nei piktenybės, nei pančių.
16 Saugokis ir rūpestingai stebėk, ką tu girdi,
nes tu vaikščioji ant savo prapulties kranto.
17 O ką tu girdi,
laikyk lyg sapnu ir būk budrus.
18 Visą savo gyvenimą mylėk Dievą
ir šaukis į Jį savo sveikatai.
19 Kiekvienas gyvulys myli sau lygų,
taip pat ir kiekvienas žmogus savo artimą.
20 Kiekvienas kūrinys jungiasi su sau lygiu,
taip pat ir kiekvienas žmogus draugauja su sau lygiu.
21 Kaip vilkas nedraugauja niekados su avinėliu,
taip nusidėjėlis su teisiuoju.
22 Koki draugystė tarp švento žmogaus ir šunies ?
arba koks ryšys tarp turtingo ir beturčio ?
23 Liūto grobis laukinis asilas tyruose,
taip ir turtingųjų ganykla — beturčiai.
24 Kaip nuolankumas — nuoboda puikiajam,
taip turtingam — pasibjaurėjimas beturtis.
25 Jei turtingas pasvirsta, jis savo prietelių sustiprinamas,
jeigu gi krenta beturtis, jis ir savo pažįstamų atstumiamas.
26 Apgautam turtuoliui daug padėjėjų ;
jis kalba išdidžiai, ir jie teisina jį.
27 Jei apgautas beturtis, jis dar baramas ;
jis kalba protingai ir jam neduodama vietos.
28 Kalba turtingas, tai visi tyli
ir kelia jo žodžius į padebesius.
29 Kalba beturtis, ir jie sako : Kas jis ?
ir jei jis suklumpa, jie visai jį pargriauna.
30 Lobis geras tam, kieno sąžinėje nėra nuodėmės,
ir neturtas blogiausis dalykas bedievio burnoje.

---

kad jis nelaikytų tavęs neapykantoje. — [14]*Kaip su sau lygiu* : jei jis įsileidžia su tavim į šneką. — *Apie tavo paslaptis.* Tų ž nēra Gr t. — [15]*Nepasigailēs...* : nubaus tave ir net į kalējimą įmes. — [16]*Ką tu girdi.* Tų ž nēra Gr t. — *Nes tu vaikščioji...* Ebr t : ir nevaikščiok su smarkininkais. — [17]*Laikyk lyg sapnu* : taip daryk, lyg kad nieko negirdētumei, bet visa stebēk. — [21]*Kaip vilkas...* Kaip vilkas tykoja ēryčio, taip negali būti sutarties tarp teisiojo ir piktojo. Plg 2 Kor 6, 14. — [22]*Koki...* Gr ir Ebr t : koki taika tarp ijēnos ir šunies, arba koki taika tarp... — [25]*Pasvirsta* : savo laimēje. — [26]*Apgautam.* Anot Gr t : parpuolusiam /nusikaltusiam/. — [27]*Apgautas* : jei padaro klaidą. — *Neduodama vietos* : niekas jo neklauso. — [29]*Kas jis* ? — kad drįsta mums kalbēti. — *Suklumpa* : žodžiuose

13,30 — 14,21. Keletas įsakymų apie suvartojimą turtų. — [30]*Lobis geras.* Kadangi aug apie turtinguosius kalbēta labai nepalankiai, galētų kas nors pamanyti, jog pats turtas negeras savyje dalykas. Todēl dabar duodama pamokymas apie tikrą turtų vertę. — *Bedievio burnoje* : o ne savyje. Dievobaimingas sako su Ijobu : Dievas davē, Dievas atēmē /Ijob 1,21/. Dievobaimingiesiems pikčiausis dalykas — nuodēmē, bedie-

[31]Žmogaus širdis atmaino jo veidą,
ar tai į gerą, ar į piktą pusę.
[32]Geros širdies žymę ir gerą veidą
nepigiai ir su vargu atrasi

14. [1]Palaimintas žmogus, kurs nenusikalto žodžiu iš savo burnos,
ir nekankinamas gailesčio už nuodėmę.
[2]Laimingas, kas neturėjo savo sielos nuliūdimo
ir kas nenustojo savo vilties.
[3]Godžiam ir šykščiam žmogui turtai nenaudingi,
ir kam pavydžiam žmogui auksas?
[4]Kas krauna, darydamas pats sau neteisybę, tas renka kitiems,
ir svetimasis lėbaus jo gėrybėmis.
[5]Kas pats sau netikęs, kam gi jis bus geras?
jis nesidžiaugs savo gėrybėmis.
[6]Nėra nieko nedoresnio už tą, kurs sau pavydi,
ir tai jam atsilyginimas už jo piktumą.
[7]Jei ir gera daro, jis daro nežinodamas
ir nenorėdamas, ir galų gale parodo savo piktumą.
[8]Pavydininko akis netikusi;
jis nugręžia savo veidą ir niekina savo sielą.
[9]Gobšo akis nepasotinama neteisybės dalimi;
ji nesoti, kolei nesudžiovina ir nesunaikina savo sielos.
[10]Pikta akis žiūri piktenybių ir nesoti duonos,
bet badėja ir nuliūdus prie savo stalo.
[11]Sūnau, jei turi, daryk pats sau gera
ir aukok Dievui jo vertų atnašų.

---

viams gi neturtas. Tačiau tikra laimē nesusideda iš viršujinių gērybių, tik iš gerų širdies savybių. — [31]*Atmaino jo veidą...* Gal ir galima kurį laiką neparodyti savo veidu, ką žmogus jaučia, tačiau pagaliau širdis savo nuliūdime ar džiaugsme ima naudotis veidu lyg kokiuo veidrodžiu. — [32]*Nepigiai ir...*: tame pat žmoguje, nes žmogus neturi pilnos ramybēs; jo jausmai nuolat keičiasi, su jais keičiasi ir veido išraiška. Bet Gr ir Ebr t išreikšta kitokia mintis: širdies žymē laimējē — linksmas veidas, bet supratimas patarlių reikalauja vargingų minčių /ir jos pasireiškia veide/. — 14. [1]*Palaimintas...* Taip duodama lyg kad atsakymas į klausimą, kieno širdis visuomet linksma. Plg žem 19,17; Jok 3,2. — [2]*Kas neturējo...* Anot Gr t: kurio siela nepasmerkta; taigi, kurs neturi sąžinēs griaužimų. — *Savo vilties*: kad kas gaus užmokesnį iš Dievo už savo gerą elgesį. — [3]*Nenaudingi...*: nes jis jais nesinaudoja nei savo, nei kitų reikalams. — [4]*Darydamas pats sau neteisybę.* Gr t: iš savo sielos, t y, gailēdamos pats sau, spūlēdamas. — [5]*Netikęs*: nes eidamas paskui savo godulystę neduoda sau reikiamiausių dalykų. — *Nesidžiaugs*: nes nesinaudoja jomis, dēkodamas Dievui. — [6]*Nēra nieko...*: — nes pirmas prigimties įsakymas mylēti save patį ir trokšti sau laimēs. — *Atsilyginimas...*: kad jis pats sau viso ko skundžia. — [7]*Nežinodamas ir nenorēdamas.* Anot Gr t: lyg užsimiršęs. — [8]*Nugręžia...*: nuo tų, kurie šaukiasi jo pasigailējimo ir reikalauja pagalbos. — *Savo sielą.* Geriau Gr t: sielas. — Negana, kad jis neduoda; jis dar su paniekinimu atstumia reikalaujančius. — [9]*Nepasotinama neteisybēs dalimi*: jai negana, kad įsigijo neteisingai tik vieną dalį. Anot Gr t: gobšo akis nepasotinama viena dalimi, ir nedorojo neteisingumas sudžiovina jo sielą. — *Kolei nesudžiovina*: kolei neatima visų žmogiškų jausmų ir jautrumo tam, kas gera. — [10]*Pikta...* Gr t: pikta /pavydinti/ akis žiūri su pavydu į duoną ir badēja prie savojo stalo. — Vietoje su dēkojimu Dievui linksmai naudotis jo dovanomis, jis pats sau

12Atsimink, kad mirtis nevėluoja
ir kad mirties buveinės nutarimas tau apreikštas;
nes šio pasaulio nutarimas: Reikia mirti.
13Prieš mirsiant gera daryk savo prieteliui
ir teikdamas, kiek išgali, duok beturčiui.
14Neatimk iš savęs geros dienos,
ir geros dovanos dalelė tenepraeina pro tave.
15Argi tu nepaliksi kitiems savo vargų
ir darbų vaisių pasidalinti burtu?
16Duok ir imk
ir teisingai daryk savo sielai.
17Daryk teisybę prieš mirsiant,
nes mirusiųjų buveinėje nerandama valgio.
18Kiekvienas kūnas sensta kaip žolė
ir kaip išleidžiamas žalio medžio lapas.
19Vieni dygsta, kiti krenta;
taip ir kūno ir kraujo kartos: viena miršta, kita gimsta.
20Kiekvienas gendąs veikalas galų gale išnyks,
ir kurs jį daro, eis draug su juo.
21Ir kiekvienas rinktinis veikalas bus pateisintas,
ir kurs jį padarė, bus dėl jo pagerbtas.
22Palaimintas žmogus, kurs pasilieka išmintyje,
ir kurs svarsto savo teisingumą
ir savo širdyje mąsto apie Dievo apvaizdą;
23kurs jos kelius apmąsto savo širdyje,
ir kurs nori suprasti jos paslaptis,
kurs eina paskui ją lyg sekdamas jos pėdomis
ir kurs laikosi jos keliuose;
24kurs žiūri pro jos langus
ir klausosi jos duryse,

---

jų skundžia, taip save nuliūdindamas. — 11*Daryk...*: naudokis Dievo dovanomis gyvenimui palaikyti ir pagražinti, ir dėkok Dievui gausiomis aukomis, duodamas daugiau nekaip reikalauja griežta prievolė. — 12*Mirtis nevēluoja*: žmogaus gyvenimo laikas trumpas ir netikras. — *Ir kad mirties...* Geriau Gr t: mirties nutarimo tau neparodyta. — Mes nežinome, kada mirsime. — *Nes šio pasaulio...* Geriau Gr t: nes nuo amžių yra nutarimas: mirte mirsi. Tik Gr t skaitome tuos žodžius ne čia, bet 18 eil. — 13*Duok beturčiui.* Gr t: Duok jam /prieteliui/. Plg aug 4,1; Tob 4,7; 16,9. — 14*Geros dienos*: šventadienių džiaugsmo. — *Geros dovanos dalelē.* Gr t: gero troškimo dalis, t y, ko gerai ir dorai trokšti, taigi, kuo gali padoriai naudotis. Plg Pam 9,7 — 9. — 15*Pasidalinti burtu.* Plg Ps 15,5.6 — 16*Duok ir imk*: duok kitiems ir pats imk sau, kas gera. — *Teisingai daryk...*: laikyk savo sielą tiesią ir teisingą suvartojime ir pasinaudojime gērybēmis. — 17*Daryk...mirsiant.* Tie žodžiai Vulg paaiškinimas. — *Valgio*: žemiškų gērybių, kurios padaro džiaugsmo. Plg Pam 9,10. — 18*Kaip žolē.* Gr t: kaip drabužis. Gr t toliau skaitome: nes nuo amžių yra nutarimas: mirte mirsi /Vulg 12 eil/. Plg Ješ 40,6; Jok 1,10; 1 Petr 1,24. — 19*Vieni*: lapai. — *Kūno ir kraujo*: žmonių — 21*Ir kiekvienas...* Tos eil nēra Gr t

14,22 — 15,22 Apie ieškojimą išminties ir jos gērybes. — 22*Palaimintas...* Plg Ps 1,2. — *Ir kurs svarsto...* Gr t: ir kurs savo išmonēje kalba, t y, kurs kalba laikydamos mokslo, mąstymu įsigyto iš išminties. — *Apvaizdą*: kaip išmintingai Dievas visa tvarko ir valdo. — 23*Kurs jos kelius...*: stengiasi pažinti Dievo išmintį jo darbuose ir įsakymuose. — 25*Kuolelį.* Prie įkaltų kuolelių virvēmis pririš-

[25]kurs apsigyvena prie jos namų
ir kurs, įsikalęs kuolelį į jos sienas,
ištiesia savo padangtę jos pašonėje.
Jo bute laimė gyvens per amžius.
[26]Jis stato savo vaikus jos ūksmėje
ir pasilieka po jos šakomis.
[27]Jos ūksmėje jis ginamas nuo karščio
ir randa poilsio jos garbėje

15. [1]Kas bijo Dievo, daro gera,
ir kas laikosi teisybės, gaus ją;
[2]ji pasitiks jį lyg gerbiama motina,
ir priims jį kaip jauna nuotaka mergaitė.
[3]Ji valgydins jį gyvenimo ir išmonės duona
ir girdys jį išganingos išminties vandenimi;
ji bus jame stipri, taip kad jis nepasvirs.
[4]Ji laikys jį, ir jis nebus sugėdintas;
ji išaugštins jį pas jo artimus
[5]ir atvers jo burną susirinkimo viduryje,
ir pripildys jį išminties ir išmonės dvasios
ir apvilks jį garbės drabužiu.
[6]Ji apkraus jį saldumu ir džiaugsmu,
ir duos jam paveldėti amžiną vardą.
[7]Paiki žmonės nepagaus jos
ir protingi žmonės pasitiks ją.
Paiki žmonės nematys jos,
nes ji toli nuo puikybės ir klastos.
[8]Žmonės melagiai neatsimins jos
ir tiesakalbiai žmonės rasis prie jos
ir tarps iki regėjimui Dievo.
[9]Gyrius nėra gražus nusidėjėlio burnoje,
[10]nes išmintis eina nuo Dievo;
nes šalia išminties stovi Dievo gyrius,
ir apsčiai jos yra ištikimojo burnoje;
Viešpats jam jos suteikia.
[11]Nesakyk: Dievas padaro, kad jos nėra;
tik nedaryk, ko jis nekenčia.

---

davo ištiestą padangtę. — 15, [1]*Daro gera.* Gr t: tai /kas pasakyta aug/ daro. — *Teisybės.* Gr t: įstatymo. *Ją*: išmintį. — [3]*Ji...* Plg Jo 4, 10. — *Gyvenimo.* Gr t to ž nėra. — *Išganingos.* Nėra Gr t. — *Ji bus jame stipri.* Geriau: ji bus jo ramstis. — [4]*Ji laikys.* Anot Gr t: ji tvirtai jo laikysis. — *Pas jo artimus*: jo akivaizdoje padarys jį augštesnį už juos. [5]*Ir atvers...*: padarys iškalbingą. — *Ir pripildys...* Tie ž iki eil galui Vulg priedas. — [7]*Paiki*: bedieviai. — *Ir protingi..ją.* Tų ž nėra Gr t. — *Paiki.* Gr t: nusidėjėliai. — [8]*Ir tiesakalbiai...* Tų ž iki eil galui nėra Gr t. — *Iki regėjimui Dievo*: iki Dievo teismui. — [9]*Nėra gražus.* Gr t: nepritinkąs. — [10]*Nes išmintis...* Dievas nesuteikia nusidėjėliui anos tikros išminties, kuri tik iš jo eina; todėl gyrimas Dievo nusidėjėlio burnoje yra ne be primaišymo tuštybės ir netikrumo. Gr t: nes jis Dievo jam nesuteikiamas. — *Nes šalia...* Dievo gyrius eina iš išminties. — *Ir apsčiai...* Teisusis dažnai giria Dievą, ir Viešpats duoda jam visuomet naujų malonių, kad jis skelbtų jo gyrių. — [11]*Nesakyk...*: tik nesusidėk, tai jis jos tau duos; jeigu gi tu darai, ko jis nekenčia, tai kaip gi jis tau jos suteiks? — [12]*Nes jam nereikia...* Kokį gi tikslą jis galėtų turėti tame atsitikime? Plg Jok 1,13.14. Priešingai, Dievas

12 Nesakyk: Jis pats mane suklaidino,
nes jam nereikia žmonių bedievių.
13 Viešpats neapkenčia visokios paklydimo nuobodos,
ir kurie jo bijo, nemėgs jos.
14 Dievas pradžioje sutvėrė žmogų
ir paliko jį jo sumanymo valdžioje.
15 Jis jam davė dar savo įsakymų ir paliepimų.
16 Jei nori sergėti įsakymus
ir visuomet laikytis jam įtinkančios ištikimybės,
jis tave sergės.
17 Jis padėjo ties tavim vandens ir ugnies;
ištiesk savo ranką, į ką nori.
18 Ties žmogumi gyvybė ir mirtis, kas gera ir kas pikta;
kas jam patinka, tai jam duodama,
19 nes Dievo išmintis didelė, ir jis stiprus savo galybėje,
ir be paliaubos mato visus.
20 Dievo akys ant tų, kurie jo bijo,
ir jis žino kiekvieno žmogaus darbą.
21 Jis niekam neliepia elgtis bedieviškai
ir niekam neduoda leidimo nusidėti;
22 nes jis netrokšta daugybės vaikų,
kurie neištikimi ir nenaudingi

16. 1 Nesidžiaugk vaikais bedieviais, nors jų ir daug,
ir nesigėrėk jais, jei juose nėra baimės Dievo.
2 Neišsitikėk jų gyvenimu
ir nepasitikėk jų darbais;
3 nes verčiau vienas, kurs bijo Dievo,
kaip tūkstantis vaikų bedievių,
4 ir geriau mirti be vaikų,
kaip palikti vaikus bedievius.
5 Vieno protingo gyvenama tėvynė,
bedievių gi giminė išmiršta.

---

nori, kad nusidėjėlis pamestų piktenybę. — 13 *Visokios paklydimo nuobodos*: visa, kas pikta ir atmestina. *Ir kurie jo bijo*... Anot Ebr t: ir neleidžia jai sutikti tų, kurie jo bijo. — 15 *Jis jam davė*...: laisvai žmogaus valiai pastatė Dievas savo įsakymus. Anot Gr ir Ebr t: jei tu nori, tu laikysies įstatymų, ir laikytis ištikimybės pareina nuo tavo pasimėgimo. — 16 *Jei*... Plg Mt 19,17; Jo 8,31, 32. — 17 *Vandens*...: gaivinančio vandens ir visa ryjančios ugnies. Dievas davė savo įsakymų su dideliais pažadais klusniesiems, su pagrasymais bausmėmis peržengėjams. — 18 *Kas gera ir kas pikta*. Vulg priedas. — 19 *Nes Dievo*... Dievo išmintis taip sutvarkė, kad žmogus geru savo laisvės panaudojimu įsigytų gyvenimą. — *Stirprus*. Niekas negali jo sutrukdyti tame, ką jis žadėjo ir kuo gąsdino. *Mato*. Kadangi jis žino kiekvieno darbus, tai jis gali duoti užmokestį, kaip kas nusipelnęs. — 20 *Dievo*...: į juos jis žiūri su ypatingu rūpesčiu. Plg Ps 33,16; Žyd 4,13

16,1—23. Nereikia džiaugtis, kad kas turi daug vaikų, jei jie bedieviai, nes Viešpats, nors labai maloningas, kietai baudžia nusidėjėlius. — 1 *Nors jų ir daug*... Gausingi palikuonys buvo laikomi Sen Test ypatingu Dievo palaiminimu. Ebr ir Gr t šitai pamokymų eilei priklauso taip pat Vulg 15,22. — *Jei juose nėra*... Vaikai bedieviai nusipelno bausmę ir taip padaro skausmo savo gimdytojams. — 2 *Neišsitikėk*...: nemanyk, būk jie ilgai gyvensią, dėl to kad jie dabar rodosi sveiki ir stiprūs. — 5 *Vieno protingo*... Išmintingas, išmanąs įstatymą ir jo besi-

[6]Daug tokių dalykų matė mano akis
ir dar didesnių už tuos girdėjo mano ausis.
[7]Prieš nusidėjėlių susirinkimą užsidega ugnis,
ir prieš netikinčią tautą užsidega rūstybė.
[8]Senovės milžinai neatgailojo už savo nuodėmes ;
jie buvo sunaikinti, nes pasitikėjo savo galybe.
[9]Dievas nepasigailėjo vietos, kur Lotas buvo ateivis
ir bodėjosi jos gyventojais dėl jų žodžių puikybės.
[10]Jis jų nepasigailėjo, bet sunaikino visą giminę,
kuri didžiavosi savo nuodėmėmis.
[11]Taip pat jis pasielgė su šešiais šimtais tūkstančių pėstininkų,
kurie buvo padarę sąmokslą savo širdies kietume ;
ir jei būtų buvęs tik vienas kietsprandis,
reiktų stebėtis, jei jis būtų likęs nenubaustas.
[12]Nes pas jį yra gailestingumo ir rūstybės.
Jį galima permaldauti, bet jis taip pat išlieja rūstybę.
[13]Koks jo gailestingumas, toks jo ir plakimas ;
jis teisia žmogų, žiūrėdamas jo darbų.
[14]Neištrūks nusidėjėlis su grobiu,
ir gailestingumą darančiojo laukimas nebus prailgintas.
[15]Kiekvienas gailestingumo darbas daro kiekvienam vietą,
žiūrint jo darbų vertės ir jo keleivystės išmintingumo.
[16]Nesakyk : Pasislėpsiu nuo Dievo,
ir kas iš augštybių atsimins mane ?
[17]Taip didelėje tautoje aš nebūsiu pažintas,
nes kas yra mano siela taip begaliniame sutvėrime ?
[18]Štai dangus ir dangų dangūs, gelmė
ir visa žemė ir kas juose yra, dreba jam pažvelgus.
[19]Taip pat kalnai ir kauburiai ir žemės pamatai
dreba iš baimės, kai į juos Dievas pažvelgia.

---

laikąs žmogus gali padaryti labai daug gero visam miestui, kuriame gyvena. — *Išmiršta...* Plg 3 Moš 26,1... 5 Moš 28.29.32. — [6]*Tokių dalykų* : miestų ir karalysčių dėl bedievystės sugriautų ir daug kitų žydinčių dėl dievobaimingumo. — *Dar didesnių...* kitiems pasakojant ir iš istorijos. Toliau duodama keletas pavyzdžių. — [7]*Prieš nusidėjėlių...* Žr Abirono istoriją 4 Moš 16,1... — *Prieš netikinčią tautą...* Žr 4, Moš 16, 35 ; žem 21,10. — [8]*Senovės milžinai...* Gr t : Dievas nedovanojo senovės milžinams. — [9]*Vietos, kur...* : į kurią Lotas buvo atsikėlęs ir kurioje buvo apsigyvenęs. — *Bodėjosi.* Plg Ez 16,49. — [10]*Jis jų...* Ebr t : jis nepasigailėjo prakeikimo tautos /septynių Kanaano tautų/, kurie buvo išvaryti dėl jų neteisybės. — [11]*Taip pat jis...* Plg 4 Moš 14,29 ; 15,51. — [12]*Nes pas jį...* Jo šventumas reikalauja, kad būtų skiriama teisinga bausmė nedarantiems atgailos, taip pat kaip jis pasigaili darančiųjų atgailą. — [14]*Neištrūks* : nepabėgs nuo Dievo rūstybės ir neturės ilgam laikui patenkinančios naudos iš savo nuodėmės. — *Laukimas nebus...* Jis nelauks veltui, neapsivils savo laukime. — [15]*Kiekvienas...* Vulg prasmė : kiekvienas gailestingumas, kurį teiki kitam, pasilieka pas Dievą, kad iš jo gautumei užmokestį už gerą darbą. Kaip kas suprato ir panaudojo savo keleivystės /gyvenimo/ laiką ir sąlygas, taip jam atsilyginama pas Dievą. Plg Rom 2,6. Ebr t : kiekvienam darančiam teisybę, yra užmokestis. Viešpats sukietino Paraono širdį, kad jo nepažintų, ir kad jo darbai apsireikštų po dangumi ; jo pasigailėjimai matomi kiekvienam sutvėrimui ; jis paskirsto žmonėms savo šviesą ir savo tamsybę. — [16]*Pasislėpsiu...* Plg Ijobo 22, 14 ; Jer 23,23. — [18]*Dangus...* Plg 23,24. — *Dangų dangus* : augščiau-

20Bet širdis nestebi visų tų dalykų;
tačiau jis supranta kiekvieną širdį.
21Kas gi išmano jo kelius
ir audrą, kurios žmogaus akis net nemato?
22Nes dauguma jo darbų paslėpti.
Kas gali paskelbti jo teisybės darbus? arba kas juos pakęs?
Jo sandora, tiesa, toli nuo kaikurių,
bet pabaigoje visa bus ištardyta.
23Kas turi maža išmonės, tas galvoja apie tuščius dalykus;
neišmintingas ir klystąs žmogus galvoja apie paikybes.
24Klausykis, mano sūnau, mokykis valdyti savo protą
ir savo širdimi stebėk mano žodžius.
25Aš tau duosiu tikrą pamokymą
ir pasistengsiu išdėstyti išmintį.
Stebėk savo širdimi mano žodžius,
ir aš pasakysiu tau dvasios tikrybėje,
kokių jėgų Dievas nuo pat pradžios įdėjo į savo darbus,
ir tikrai pamokysiu pažinti jį.
26Dievo nutarimu jo veikalai pasilieka nuo pat pradžios,
ir nuo pat jų sutvėrimo jis paskirstė juos į dalis
ir žymiausias jų dalis, žiūrėdamas jų rūšių.
27Jis sutvarkė amžinai jų veikimus;
jie neišalksta, nepavargsta,
ir nepaliauja veikę.
28Nė vienas netrukdo kito per amžius.
29Nebūk netikįs jo žodžiui.
30Paskui Dievas pažvelgė į žemę
ir pripildė ją savo gėrybių.
31Visos gyvos esybės tai skelbia jos paviršiuje
ir vėl jos į ją grįžta

---

sis dangus. — 20*Tačiau jis supranta...* Tų žodžių kituose t nėra. — 21*Kas gi išmano...* Dievo keliai neištiriami, taip kaip žmogus nesupranta audros, iš kur ji kyla. — 22*Kas gali...* Nusidėjėlis visai negalvoja apie keršijančią Dievo teisybę ir jos pasireiškimus; nenori atsiminti, kad galų gale Dievas baus už nuodėmes. To neišmintingo pasielgimo priežastis: *Jo sandora* /su pažadais ir grasymais/... — 23*Kas turi...* Reikia neturėti išmonės, kad protauti taip, kaip kaikurie tai daro ir kaip nurodyta 21.22 eil

II. Dievas ir kūriniai. Žmogus ir moralybė, 16,24 — 23,27.

1. Santykiai Dievo ir žmogaus, 16,24 — 18,14.

16,24-30. Dievas sutvērē pasaulį. — 25*Tikrą.* Anot Gr t: svarstyklēse pasvertą. — *Stebēk...* Tų ž iki eil galui nēra Gr t. — 26*Dievo...* Trumpai minima Dievo išmintis pasaulio sutvērime. 26-29 eil kalbama apie trijų pirmųjų sutvērimo dienų darbą, 30.31 eil apie trijų paskutiniųjų. — *Ir žymiausias jų dalis*: saulę, mēnulį ir žvaigždes. — *Žiūrēdamas jų rūšių.* Geriau anot Gr t: /kad jos pasiliktų/ iš kartos į kartą. — 27*Neišalksta...* Dievo nustatytoji tvarka nesusilpnēja, pasilieka toki pat. — 29*Nebūk netikįs...* To įspējimo nēra Gr t. Tenai skaitome: ir per amžius jie klusnūs jo žodžiui. — 30*Paskui...* Plg 1 Moš 1, 9-13. — *Savo gērybių*: gyvų esybių, kurių valdovu jis paskyrē žmogų. — 31*Tai skelbia...* Tikriau anot Gr t: dengia jos paviršių

17, 1-10. Savo sutvertam žmogui Dievas suteikē visokių dovanų. — 1*Dievas...* Gr t čia trumpiau: Viešpats sutvērē žmogų iš žemēs ir vēl jį į ją grąžina. Plg 1 Moš 1,27; 5,1. — 5*Iš jo...*

17. [1]Dievas sutvėrė žmogų iš žemės
ir padarė jį žiūrėdamas savo paveikslo.
[2]Jis vėl jį į ją sugrąžino,
ir jis apvilko jį galia, žiūrėdamas savęs.
[3]Jis paskyrė jo dienų skaičių ir laiką
ir davė jam valdžios ant to, kas yra žemėje.
[4]Jis pripildė jo baimės visas gyvas esybes
ir padarė iš jo valdovą žvėrių ir sparnuočių.
[5]Iš jo paties jis sutvėrė jam į jį panašią padėjėją.
Jis suteikė jiems proto, kalbos,
akis ir ausis, ir širdį, kad galvotų,
ir pripildė juos protingos drausmės.
[6]Jis suteikė jiems dvasios mokslo, pripildė jų širdį jausmų
ir parodė jiems, kas pikta ir kas gera.
[7]Jis pažvelgė savo akimi į jų širdį,
kad jiems parodytų savo darbų didumą,
[8]kad jie skelbtų jo šventą vardą,
girtų jo stebuklus,
kad pasakotų jo veikalų didenybę.
[9]Be to, jis suteikė jiems drausmės
ir davė tėvonystės gyvenimo įstatymą.
[10]Jis padarė su jais amžiną sandorą
ir parodė jiems savo teisybės nutarimus.
[11]Jų akis matė jo garbės didenybę,
ir jų ausys girdėjo garbingą jo balsą.
Ir jis jiems tarė : Saugokitės visokios neteisybės.
[12]Jis davė kiekvienam iš jų įsakymą apie jo artimą.
[13]Jų keliai visuomet jo akivaizdoje
neuždengti nuo jo akių.
[14]Kiekvienoje tautoje jis paskyrė viršininką.
[15]Israėlis gi buvo aiškiai Dievo dalis.
[16]Visi jų darbai Dievo akivaizdoje kaip saulė,
ir jo akys žiūri be paliaubos į jų kelius.
[17] Sandora nebuvo panaikinta jų neteisybės,
ir visos jų neteisybės Dievo akivaizdoje.

---

padėjėją... Tų ž nėra Gr t. — *Proto* : drauge ir valios laisvės. Plg 1 Moš 2,18. — [7]*Jis pažvelgė*... Dievas kreipia savo akį į žmogų, kai jį apšviečia arba teikia jam ypatingų savo apvaizdos ženklų. Taigi čia norėta pasakyti, kad Dievas apreiškė jiems savo veikalų didenybę. — [8]*Girtų jo stebuklus*. Vulg priedas. — [9]*Gyvenimo įstatymą* : įstatymą, kurio žiūrėdami jie turėjo tvarkyti savo laikinį gyvenimą, kad paskui laimėtų amžinąjį. — [10]*Padarė su jais*... Žr 1 Moš 8, 21-9,7 ir tol. — *Parodė*... : įdėdamas į jų sąžinę

17,11-20. Dievas buvo ypač maloningas Israėliui ir jis atsilygina tiems, kurie jam tarnauja. — [13]*Jų keliai*... Jis stebi, ar jie laikosi jo įstatymo, ar ne. — [14]*Viršininką* : karalius ir visus, kurie valdo tautas. Anot kitų ; angelą. Plg 5 Moš 32,8 /LXX/ ir Dan 10,13. — [15]*Israėlis*... Israėliui viešpatauja pats Dievas. Plg 2 Moš 19,5 ; 5 Moš 7,6 ; 32,9. — *Aiškiai*. Vulg priedas. — [16]*Kaip saulė* : mūsų akivaizdoje. — [17]*Sandora nebuvo*... Dievo sandoros ir jos pažadų nepanaikino žmonių nuodėmės. Plg Rom 3,3. Gr t : jų neteisingumai jam nepaslėpti ir... — [18]*Antspaudo žiedas*. Žiedas su antspaudu buvo laikomas Rytų šalyse labai brangiu dalyku. Dievas ne tik žiūri į gerus darbus, bet ir labai juos brangina. — *Maloningumą* : gerus darbus artimiems, kurie Dievui taip brangūs, kaip brangi akies lėlelė. — [19]*Paskui*. Bausmė ir užmo-

[18]Žmogaus geradarybė jam kaip antspaudo žiedas,
ir jis sergi žmogaus maloningumą kaip akies lėlelę.
[19]Paskui jis kelsis ir duos jiems atlyginimą,
kiekvienam ant jo galvos
ir juos sugrąžins į vidines žemės dalis.
[20]Bet atgailą darantiems jis duoda teisybės kelią,
sustiprina pailsusius kęsti
ir skiria jiems tiesą kaip dalį.
[21]Gręžkis į Viešpatį ir pamesk savo nuodėmes.
[22]Melskis Viešpaties akivaizdoje ir mažink papiktinimus.
[23]Gręžkis į Viešpatį ir nusigręžk nuo savo neteisybės
ir labai nekęsk to, ko reikia bodėtis.
[24]Pažink Dievo teisybes ir teismus,
tvirtai stovėk paskirtame likime ir maldoje į Augščiausįjį Dievą.
[25]Eik į šventųjų dalį pasaulyje
su gyvaisiais ir duodančiais garbės Dievui.
[26]Negaišk bedievių klaidoje ; garbink Dievą pirm mirsiant.
Mirusiam, kurs lygus niekui, pasibaigė garbinimas.
[27]Garbink, kolei dar tebesi gyvas ;
gyvas ir sveikas garbink
ir girk Dievą
ir didžiuokis jo pasigailėjimais.
[28]Kaip gi didis Viešpaties gailestingumas
ir jo pasigailėjimas tiems, kurie gręžiasi į jį.
[29]Juk ne visa kas gali būti žmonėse,
nes žmogaus sūnus ne nemarus,
ir jie randa sau pasimėgimo tuščioje piktenybėje.
[30]Kas šviesesnis už saulę ?
Tačiau ir ji aptemsta.
Arba, kas yra nedoresnio už tai, ką prasimanė kūnas ir kraujas ?
Bet ir tai bus nubausta.
[31]Jis žiūri į dangaus augštybės kareiviją,
bet visi žmonės dulkės ir pelenai

---

kestis ne visuomet tuojau siunčiami. — *Ant jo galvos.* Plg Joel 3,7 ; Mt 25,41. — *Sugrąžins...* Juos sutiks mirtis pirm laiko. — [20]*Tiesą* : likimą, kurs dera tiesai ir teisybei 17,21 — 18,14. Reikia gręžtis į Dievą, nes jo gailestingumas yra taip didelis, kaip jo didenybē. — [24]*Pažink...* Kituose tekstuose tos eil nēra. — *Teisybes ir teismus* : teisingus Dievo įsakymus ir nutarimus. — *Likime* : sergējime Dievo įsakymų. — [25]*Eik į...* : jungkis su dievobaimingaisiais ir daryk taip kaip jie. Gr t : kas girs Augščiausįjį mirusiųjų buveinēje užuot gyvųjų ir tų, kurie jam dēkoja ? Plg Ps 6,6 ; Ješ 18,19. — [26]*Bedievių klaidoje* : užmiršdamas savo galutinąjį tikslą, Dievą, ir gyvendamas nuodēmēse. — *Garbink...* Prie garbinimo prisideda jam tinkąs gyvenimas. — *Kurs lygus niekui* : tiek, kiek jo nebēra šiame pasaulyje. — [27]*Ir girk Dievą ir...* Tie ž Vulg priedas. — [29]*Juk ne visa kas...* Žmogus silpnas savo prigimtimi, greitai pasiduoda netobulumams. — *Ne nemarus* : jis gimsta jau nebeturēdamas nemarumo ir pradinio teisumo ir todēl linkęs į netobulumą. — *Ir jie randa...* Todēl jie greitai suklumpa, ir todēl jiems taip labai reikia Dievo gailestingumo. /plg Ps 102,13/. — Tos eil pabaigos nēra Gr t. — [30]*Ir ji aptemsta* : kasdien nusileidžia. Jei net saulēs šviesa ne visados pasilieka, tai argi reikia stebētis, kad žmogus neilgam laikui patenka ? Plg Ijobo 15,15. — *Kūnas ir kraujas.* Prigimties sugadintas — piktumo priežastis. — *Bet ir tai bus...*Ne reikalas verčia žmogų daryti pikta, bet jo paties laisva valia nuveda jį į nuodēmę. Gr t tų ž nēra. — [31]*Jis*

18. [1]Amžinai gyvasai visa draug sutvėrė.
Vien Dievas bus rastas teisus
ir pasilieka nenugalimas karalius per amžius.
[2]Kas išsigalės išpasakoti jo darbus?
[3]Kas ištirs didžius jo veikalus?
[4]Kas gi išreikš jo didenybės galybę?
arba, kas apsiims išpasakoti jo gailestingumą?
[5]Negalima nei sumažinti, nei padauginti,
nei ištirti didžių Dievo veikalų.
[6]Kuomet žmogus yra baigiąs, tuomet jis tik pradeda,
ir kai jis paliauja, jis pajunta savo negalėjimą.
[7]Kas yra žmogus? Ir kam jis tinka?
Ir ką gali jis padaryti gera ar pikta?
[8]Žmonių dienų skaičius daugiausia šimtas metų.
Jis reikia laikyti lyg vandens lašu jūroje;
jo metai palyginti su amžinybės diena taip maži, kaip smilčių grūdelis.
[9]Todėl Dievas jiems kantrus
ir išlieja ant jų savo pasigailėjimą.
[10]Jis mato, kaip išdrįsusi ir pikta jų širdis,
ir žino, kaip nedoras jų iškrypimas.
[11]Todėl jis teikia jiems gausiai savo pasigailėjimo
ir rodo jiems teisybės kelią.
[12]Žmogaus gailestingumas pasiekia jo artimą,
Dievo gi pasigailėjimas visiems kūriniams.
[13]Kas turi gailestingumo, moko
ir auklėja, kaip piemuo savo kaimenę.
[14]Jam gaila to, kurs priima gailestingumo mokslą
ir kas skubus jo įsakymuose.
[15]Sūnau, gera darydamas, nedaryk priekaištų
ir duodamas neliūdink piktu žodžiu.
[16]Argi rasa nesumažina karščio?
Taip ir žodis geresnis už dovaną.
[17]Argi žodis ne daugiau vertas kaip gera dovana?
bet viena ir kita yra teisingame žmoguje.

žiūri... Nors saulē lyg kad viešpatauja žvaigždēms, tačiau ne visados mums šviečia. Tai kaipgi žmogus, dulkē ir pelenai, galētų niekados nepaklysti? Tegul tat jis pasitiki Dievo gailestingumu. — 18. — [1]*Visa draug*: be jokių išimčių. — *Ir pasilieka...* Tų ž nēra Gr t. Dievo valia neatmainoma, ir nēra nieko, kas galētų jai pasipriešinti. — [4]*Jo gailestingumą.* Kadangi Dievas galingas, todēl jis gailestingas. Plg Išm 11, 24. — [5]*Negalima nei...* įrodyti, ko per maža, ar ko per daug. — [6]*Yra baigiąs...*: kai žmogui rodysis, kad jis jau visa ištyrē, tuomet išeis aikštēn, kad jis tikrumoje dar net nepradējo tyrinēti. — [7]*Kas yra žmogus?...*: palygintas su Dievu. Kokią naudą ar nuostolį jis gali padaryti Dievui? /plg Ijobo 23,3; 35,6.7/. — [8]*Dienų skaičius.* Plg Ps 89,10. — [11]*Todēl*: kad jie nepražūtų. — [12]*Jo artimą*: Anot Gr t: kai jis baudžia, plaka ir moko. — [13]*Kaip piemuo.* Plg Ps 22,1...; Jer 10,11. — [14]*Gailestingumo mokslą.* Anot Gr t: sudraudimą. — *Kas skubus...*: kas skuba vykdyti Dievo įsakymus

2. Atsargumo ir apdairumo patarimai, 18,15 — 20,31.

18,15 — 19,17. Įsakymai apie išmintingumą elgesyje ir žodžiuose. — [16]*Karščio.* Čia turēta galvoje karštas pietų vējas. — *Geresnis už dovaną*: meilingas žodis labiau sustiprina nuliūdintą ir prislēgtą, kaip šaltai suteik-

18Paikas daro karčių priekaištų
ir nedrausmingo žmogaus dovana vargina akis.
19Pirm teismo įsigyk sau teisybės
ir mokykis anksčiau nekaip kalbi.
20Priimk gydyklo anksčiau nekaip susergi
ir pirm teismo pats save tardyk,
tai tu rasi Dievo akivaizdoje pasigailėjimo.
21Žeminkis anksčiau nekaip susergi
ir ligos metu parodyk savo pasielgimą.
22Tegul niekas tavęs nesulaiko nuo to, kad visuomet melstumeis,
ir nesidrovėk daryti iki mirčiai teisybę,
nes Dievo užmokestis pasilieka per amžius.
23Pirm maldos prirengk savo sielą
ir nebūk kaip žmogus, kurs gundo Dievą.
24Atsimink apie rūstybę pabaigos dieną
ir apie atsilyginimo metą, kai jis nugręš savo veidą.
25Atsimink apstybės metu neturtą
ir turtų dieną neturto reikmenis.
26Nuo ryto iki vakarui keičiasi laikas,
ir visa greitai įvyksta Dievo akivaizdoje.
27Išmintingas žmogus visados atsargus
ir nusikaltimų dienomis jis sergisi tinginystės.
28Kiekvienas gudrus pripažįsta išmintį,
ir giria tą, kurs jos rado.
29Išmintingi žodžiuose taip pat išmintingai elgiasi,
supranta tiesą ir teisybę
ir gausiai skelbia patarlių ir dėsnių.
30Neeik paskui savo geidulius
ir nusigręžk nuo savo valios.

---

ta geradarystē. — 17*Teisingame.* Anot Gr t: maloningame. — 18*Nedrausmingo*: paiko ir neišauklēto. — *Vargina akis*: nors dovana turētų juk linksminti. — 19*Pirm teismo įsigyk sau teisybēs*: rūpinkis, kad tavo reikalas būtų teisingas ir gerai pagrįstas anksčiau nekaip būsi pašauktas į teismą; bet Gr t tų ž nēra. — 20*Gydyklo*: kurs galētų apsaugoti tave nuo ligos. — *Pirm teismo*: kolei dar neesi pašauktas į Dievo teismą. Plg 1 Kor 28,11.31. — 21*Žeminkis...*: kad liga nebūtų tau Dievo siųsta kaip bausmē, atitolink nuo savęs Dievo rūstybę tikru nuolankumu. — *Savo pasielgimą*: ligoje parodyk paprastą elgesio būdą, t y, nepasiduok nekantrybei ir dejavimams. Gr t: jeigu gi tu nusidējai, parodyk atgailą. — 22*Tegul niekas ...* Plg Lk 18,1; 1 Tes 5,16. Gr t: tegul niekas tavęs nesulaiko, kad tinkamu metu atitesētumei savo įžadą ir neatidēliok, kolei ji tave nuo jo neišlaisvins. Plg 2 Kor 4,17. — 23*Pirm maldos...* Atitolink nuo savęs minties išsiblaškymą ir apsvarstyk, ko tu nori prašyti. Gr t: pirma nekaip tu padarysi įžadą, pats save mēgink. — 24*Pabaigos*: mirties ir teismo. Plg aug 7,18. — *Nugręš*: ir pradēs bausti. Vietoje Vulg. « *conversatione* » tikresnis skaitymas « conversione ». — 25*Atsimink...* Plg 11,27. Anot Gr t: atsimink apie badą sotumo laiku, t y, būk pasiryžęs ir jį sutikti, nes jis gali taip pat tau ateiti, kaip ateina kitiems. — 26*Nuo ryto...* Neilgai reikia laukti, kad įvyktų kaikada didelis pakitējimas. — 27*Nusikaltimų dienomis*: kai matoma aplinkui daugiau nusikaltimų, kai pagundos būna didesnēs. — *Tinginystēs*: tarnauti Dievui. — 28*Pripažįsta išmintį*: moka vertinti aug paskelbtą išmintį. — 29*Išmintingi žodžiuose*: tie, kurie ima į širdį duotus išminties pamokymus. — *Supranta tiesą ir teisybę.* Vulg paaišk. — 30*Neeik...* Gr t: nedaryk savęs neturtingo, keldamas

[31]Jei patenkinsi savo sielos geidulius,
ji padarys iš tavęs džiaugsmo tavo neprieteliams.
[32]Nesigėrėk sueigomis, net ir mažomis,
nes jose nuolat nusidedama.
[33]Nelysk į neturtą, skolindamas sau už palūkanas,
kad su kitais susilygintumei,
tuo tarpu, kad pas tave nėra nieko kapšyje :
nes tau įgris tavo gyvenimas

19. [1]Girtuoklis darbininkas nebus turtingas,
ir kurs nieku laiko mažus dalykus, pamažu nupuls.
[2]Vynas ir moterys daro atpuolėlius iš išmintingųjų,
ir protingus daro baustinus.
[3]Kas susideda su paleistuvėmis, bus niekam vertas ;
puvėsiai ir kirminai paveldės jį ;
iš jo bus padaryta didelis įspėjimas,
ir jo siela bus atimta iš gyvųjų skaičiaus.
[4]Kas greitai tiki, tas lengvabūdis ir turės nuostolio,
ir kas nusideda savo sielai, bus kietai pasmerktas.
[5]Kas džiaugiasi neteisybe, bus peikiamas.
Kas nekenčia sudraudimo, to gyvenimas bus sutrumpintas.
Kas nekenčia šnekumo, tas geso piktenybę.
[6]Kas nusideda savo sielai, gailėsis,
ir kas gėrisi piktumu, tas nustos pagarbos.
[7]Nekartok netikusio ir kieto žodžio,
ir neturėsi nuostolio.
[8]Savo minčių nepasakok prieteliui ir neprieteliui,
ir jei turi nusikaltimą, neatidengk jo :
[9]nes jie klausysis tavęs, bet tavęs saugosis,
lyg teisindami nuodėmę nekęs tavęs
ir taip visados bus prieš tave.
[10]Tu išgirdai žodį prieš savo artimą ?
tegul jis miršta tavyje ; pasitikėk, kad jis neperplėš tavęs.

---

puotas už paskolintus pinigus, pats gi nieko neturēdamas savo kapšyje.' — 19. — [1]*Nieku laiko mažus...* nedidelį užuodarbį, kurį jis kasdien turi. Ebr t šita eil turi artimą sąryšį su tuo, kas aug pasakyta : kas tai daro, nebus turtingas, ir kas nieku verčia mažus dalykus, pateks į neturtą. — [2]Vynas ir moterys suvedžioja širdį, ir nuodēminga siela įstumia savo valdovą į prapultį. — [2]*Vynas...* Plg 1 Moš 19,33 ; 3 Kar 11,1. — [3]*Niekam vertas* : linkęs į visokią piktenybę, kadangi jis atmetē nuo savęs gēdą ir drovą, o anie nusikaltimai aptemdo širdį ir stato kliūčių Dievo malonei. — *Puvēsiai ir...* Dažnai ateina jam ir toki liga : kiekvienu gi atvēju jis pats trumpins savo gyvenimą ir veikiau bus iš jo grobis kirminams. *Iš jo bus... įspējimas.* Gr t tų ž nēra. — [4]*Tiki* : apkalbinējimams. — *Turēs nuostolio* : visokiais paklydimais. Plg Još 9,15... ; 22,11... — [5]*Kas džiaugiasi...* kas mēgsta klausytis apkalbinējimų. — *Kas nekenčia... sutrumpintas.* Tie ž Vulg priedas. — *Kas nekenčia šnekumo...* Apkalbinētojas, kurio neklausoma, būna priverčiamas eiti šalin. — [6]*Kas nusideda...* Tos eil nēra Gr t. — [7]*Kieto žodžio* : kurį išgirdai pasakytą apie artimą. — [8]*Savo minčių...* Anot Gr t : nieko /iš to, ką girdējai/ nepasakok prieteliui ar neprieteliui. — *Ir jei turi...* Gr t : ir jei tai tau ne nuodēmē, nepareikšk. — [9]*Lyg teisindami...* Anot Gr t : ir progai pasitaikius neapkęs tavęs /atvirai parodys tau savo neapykantą/. — *Ir taip...* Tų ž nēra Gr t. — [10]*Neperplēš tavęs.* Plg Ijob 32,18,19. — [11]*Jaučia skausmų...* kaip moteriškē kenčia, kada jai reikia pagimdyti kū-

[11]Dėl žodžio paikas jaučia skausmų,
tokių kaip skausmai, gimstant kūdikiui.
[12]Kaip vilyčia įsmeigta į šlaunį,
taip žodis paikojo širdyje.
[13]Sudrausk prietelį,
kad jis nė nežinotų ir nesakytų : Aš nepadariau,
arba, jei jis padarė, kad nepradėtų vėl daryti.
[14]Sudrausk artimą, kurs gal nieko nepasakė ;
ir jei yra pasakęs, kad kartais nekartotų.
[15]Sudrausk prietelį, nes dažnai nusikalstama,
[16]ir ne kiekvienam žodžiui tikėk.
Būna, kurs suklumpa liežuviu, bet ne tyčiomis.
[17]Nes kas yra, kurs nėra nusidėjęs savo liežuviu ?
Sudrausk artimą, pirma negu jį gąsdinsi.
[18]Duok vietos baimei Augščiausiojo,
nes visa išmintis yra baimė Dievo,
ir joje yra baimės Dievo,
ir visoje išmintyje yra vykdymas įstatymo.
[19]Neišmintis — mokėjimas daryti pikta
ir nusidėjėlių mintys ne gudrybė.
[20]Yra piktenybė, ir ji pasibjaurėjimas,
ir yra neišmintingas, kuriam trūksta išminties.
[21]Verčiau žmogus, kuris turi maža išminties
ir kuriam trūksta išmonės, bet yra jame baimės Dievo,
kaip tas, kurs turi apsčiai proto
ir peržengia Augščiausiojo įstatymą.
[22]Yra tikras gabumas, kurs tačiau neteisingas.
[23]Būna žmogus, kurs taria tikrą žodį ir kalba tiesą ;
kitas žeminasi klastingai,
ir viduje jis pilnas apgaulės.
[24]Būna, kurs perdaug pasiduoda su dideliu nuolankumu,
ir būna, kurs nulenkia savo veidą
ir apsimeta nematąs, kas turi pasilikti nežinoma.
[25]Nors jo jėgų silpnumas ir kliudo jam nusidėti,
jis daro pikta, jei randa progos pikta daryti.

---

dikį, ir jos skausmai baigiasi ne anksčiau, kaip ji pagimdo, taip ir paikas, ką nors išgirdęs, jaučiasi esąs tarsi kančiose, kolei jis nepapasakojo. — [13]*Sudrausk...* : jei tau papasakota apie jį ką nors pikta. Plg 3 Moš 19,17 ; Mt 18,15 ; Lk 17,3 : — *Nē nežinotų* : to, kas apie jį sakoma. — [15]*Nusikalstama* : pasakojant. Todēl netikēk visam kam, be tyrinējimo. — [17]*Gąsdinsi* : kietai si juo pasielgsi. Plg Jok 3,3

19,18 — 27. Išmintis nesiskiria nuo baimēs Dievo; ji vengia rūpestingai nuodēmēs. — [18]*Duok vietos baimei...* Baimē Dievo, žiūrint įstatymo, reikalauja, kad tu neteistumei be pagrindo, ar nedarytumei keršto. *Joje yra baimēs Dievo.* Tų ž nēra Gr t. — *Įstatymo* : nes įstatyme yra tikros išminties santiesinis. — [19]*Mokējimas daryti pikta.* Anot Gr t : pažinimas piktenybēs. — [20]*Yra piktenybē...* Gr t : yra gabumas, kurs būna pasibjaurējimas, ir esti negudrus /nusidējēlis/, kuriam trūksta išminties /kurs todēl netaip labai vertas pasibjaurējimo/. — [21]*Ir kuriam trūksta išmonēs.* Vulg priedas. — [22]*Yra tikras...* Gr t : yra nuodugnus gabumas, tačiau jis neteisingas, ir kaikas iškreipia teises, kad parodytų kitiems palankumo. — [24]*Buna, kurs ... nuolankumu.* Tai antras vertimas tų pačių 23 b eil ž. — *Nulenkia savo veidą* : lyg kad jis negirdētų, tuo tarpu kad tikrumoje jis ieško progos padaryti pikta : jis padarys tai netikētai, kai jis

[26]Žmogų pažįstama iš išvaizdos,
ir iš veido sudėjimo pažįstama protingą.
[27]Kūno apdaras, dantų juokas
ir žmogaus eisena sako, kas jis.
[28]Sudraudimas netikras, jei jis šmeižiko daromas pyktyje.
Būna teismas, kurs negalima sakyti, kad būtų geras ;
bet būna, kurs tyli, ir tas gudrus

20. [1]Kaip gi daug geriau sudrausti, negu pykti
ir nekliudyti kalbėti tam, kurs išpažįsta kalčią.
[2]Kaip romytinio geidulys atima garbę iš mergaitės,
[3]Taip kas su prievarta daro neteisingą teismą.
[4]Kaip gi gera, kai tu sudraustas rodai atgailą !
nes taip tu išvengsi savo valia daromos nuodėmės.
[5]Būna žmogus, kurs tyli ir laikomas išmintingu,
ir būna nekenčiamas, kurs pergreitas kalbėti.
[6]Būna, kurs tyli, nes neturi išmanymo kalbėti,
ir būna, kurs tyli, nes žino tinkamą laiką.
[7]Išmintingas žmogus tyli iki laikui,
plepys gi ir paikas nežiūri jokio laiko.
[8]Kas kalba daug žodžių, žeidžia savo sielą,
ir kas neteisingai savinasi valdžią, nekenčiamas.
[9]Nedrausmingas žmogus turi pasisekimo piktenybėje,
bet jo laimėjimas daro jam nuostolio.
[10]Būna dovana, kuri nenaudinga,
ir būna dovana, už kurią atsilyginama dvigubai.
[11]Būna pažeminimas dėl garbės
ir būna, kurs iš žemumo pakelia galvą.
[12]Būna, kurs daug perka už mažą kainą,
paskui gi gauna atsilyginti už tai septyngubai.

---

nestebimas. — *Apsimeta nematąs* : kartu visa bukliai stebi. — [26]*Pažįstama*... Nors žmonės ir labai apsimestų, akylas stebētojas tačiau atspėja iš kaikurių žymių mintis

19,28 - 20,33. Palyginimas paikiųjų su išmintingais, ypač kalbos atžvilgiu. — [28]*Netikras* : ar tai dēl to, kad apkaltinimas neteisingas, ar dēl to, kad jį iššaukē rūstybē, o ne meilē. — *Būna teismas... geras*. Vulg priedas. Paikas skelbia visur savo nutarimus. — 20. [1]*Kalbēti tam, kurs*... : ir prašo dovanoti sau kalčią. Gr t : kas išpažįsta /savo paklydimą/, bus atleistas nuo nuostolio. Plg Pat 28,13. — [2]*Kaip*... Plg žem 30,21. — [3]*Daro*... savo geidulio vedamas. — [6]*Būna, kurs*... Taigi, ir tylējimas gali būti žymē išminties ir paikybēs. — [8]*Žeidžia savo sielą* : daro save nepakenčiamą ir taip pats sau kenkia. Gr t : to žmonēs bodisi. — *Valdžią* : lyg kad jis būtų visų mokytojas. — [9]*Nedrausmingas*. To ž nēra Gr t. Ne apie viską galima spręsti pirmu pamatymu, nes galima labai paklysti. Anot Gr t : yra kaikam laimēs nelaimēje, ir yra pelno, iš kurio pasidaro nuostolis. — [10]*Atsilyginama dvigubai* : nes tas, kurs dovaną priima, už ją du kart daugiau atgal duoda, arba tu turi du kart daugiau pelno iš to, nekaip kad manei pradžioje. — [11]*Dēl garbēs* : dēl to, kad kas nors pats save augština, arba dēl kitų pavydo. Taigi, reikia atsiminti, kad laimē nepastovus dalykas. — *Iš žemumo* : todēl nieko negalima paniekinti, nors jis turētų ir žemiausią vietą. — [12]*Būna, kurs daug*... Kas gali atsitikti turtingam su rastu dalyku, dovana ; taip pat gali įvykti pirkimuose ir tt, kad kas pradžioje rodēsi laimē, paskui pasirodo nelaimē. — *Septyngubai*. Taip būna, kai nupirktas dalykas, pav, seni namai, reikalauja didelio ir brangaus taisymo. Išmintingas pasvarsto to-

13Išmintingas žodžiais daro save meilų,
paikųjų gi malonumai veltui eikvojami.
14Paikojo dovana nebus tau naudinga,
nes jo akys septyneriopos.
15Jis duoda maža ir daro daug priekaištų,
ir jo burnos atvėrimas kaip gaisras.
16Būna, kurs šiandien skolina, rytoj atgal reikalauja ;
toks žmogus nekenčiamas.
17Bepročiui nėra prietelio,
ir nėra dėkingumo už jo geradarystes,
18nes kurie valgo jo duoną, tų liežuvis melagingas.
Kaip dažnai ir kaip daugelis iš jo juoksis !
19Nes ir tai, ką turėjo pasilaikyti, jis dalina neprotingai ;
taip pat ir tai, ko jis neturėjo pasilaikyti.
20Apgaulingo liežuvio puolimas kaip puolimas asloje.
Taip skubiai ateina piktųjų puolimas.
21Nemeilus žmogus lyg tuščia pasaka,
nuolat esanti nedrausmingųjų burnoje.
22Patarlė iš paikojo burnos atmetama,
nes jis nepasako jos tinkamu metu.
23Būna, kuriam neturtas neleidžia nusidėti :
savo poilsyje jis į tai kurstomas.
24Būna, kurs žudo save dėl gėdos
ir daro sau nuostolio dėl neišmintingo asmens ;
stumia save į prapultį, žiūrėdamas asmens.
25Būna, kurs bijodamas gėdos žada prieteliui
ir be reikalo padaro sau iš jo neprietelį.
26Bjauri, gėdą daranti, dėmė žmoguje — melas ;
nedrausmingųjų burnoje jis būna nuolat.
27Verčiau vagis, kaip nuolat meluojąs žmogus ;
vienas gi ir kitas nusipelnys žuvimą.

---

kius dalykus iš anksto. — 13*Daro save meilų* : kalbėdamas rimtai, su meile ir tt naudingus dalykus. — *Veltui eikvojami*. Jų paikas pasigyrimas užgauna klausytoją ir padaro, kad jie patys atmetami. — 14*Septyneriopos*. Jis laukia, kad jam būtų atsilyginta septynis kartus tiek. — 15*Maža*... Su ugningu įkarščiu jis skelbia savo geradarystes ir smarkiai reikalauja sau užmokesčio. Gr t : jis atveria savo burną kaip šauklys, garsiu balsu šaukia apie savo geradarystes. — 17*Bepročiui*... Gr t : paikas sako : neturiu prietelio ir man nedėkoja už mano geradarystes. Kurie mano duoną valgo, tie pikti liežuviai. — Jis tariasi padaręs kitiems be galo didelių geradarysčių, jei jis tik labai nedaug tedaro, ir reikalauja didelio užmokesčio. — 18*Tų*... Taip mano ir sako paikas. — 19*Nes ir tai*... Be nuojēgos ir proto jis naudojasi tuo, ką turi, ir ką jis kitiems teikia, jis duoda nežiūrēdamas, kokiuo būdu. — 20*Apgaulingo*... Gr t : verčiau puolimas asloje, kaip puolimas liežuviu. Vulg prasmē : puolimas liežuviu ir sunkus, kaip parpuolimas kietoje asloje. — 22*Patarlē*... Plg Pat 26,7. — 23*Būna, kuriam*... tokiam trūksta ne noro nusidēti, bet galējimo. — *Savo poilsyje*. Jis tik su dideliu nenoru kenčia nutolimą nuo nuodēmēs, ir tas piktas geidulys vargina jį juo labiau, kad jis negali jo patenkinti. Geriau Gr t : ir savo ramiame gyvenime /kuriame jis nedaro nuodēmių/ jis neturēs jokių sąžinēs griaužimų. — Taigi ir neturtas būna naudingas. — 24*Dēl gēdos*: dēl netikros gēdos, nedrįsdamas paprašyti ko reikia, arba atstumti neteisingą reikalavimą. — 25*Žada prieteliui* : ko jis negali atitesēti. — *Padaro sau*.. : kadangi prietelis mano anas nenorējęs atitesēti savo pažado, jis virsta neprieteliu. — 27*Verčiau*

[28]Žmonių melagių įpročiai negerbiami
ir jų gėda su jais be paliaubos.
[29]Išmintingas žodžiuose pats save pakelia
ir gudrus žmogus patinka didikams.
[30]Kas įgyvena savo žemę, krauna augštai vaisių krūvas,
ir kas daro teisybę, pats save išaugština;
kas gi patinka didikams, vengs neteisybės.
[31]Dovanos ir kyšiai apakina teisėjų akis
ir sulaiko juos nuo baudimo, lyg būtų nebyliai.
[32]Paslėpta išmintis ir nematomas turtas,
koki iš abiejų nauda?
[33]Geresnis tas, kurs slepia savo paikybę,
kaip žmogus, kurs slepia savo išmintį

21. [1]Sūnau, tu nusidėjai? daugiau to nebedaryk,
bet maldauk ir dėl praeitųjų, kad būtų tau atleista.
[2]Bėgk nuo nuodėmės, kaip nuo angies,
nes jei prisiartinsi į ją, ji pagaus tave.
[3]Jos dantys, kaip liūto dantys
ir užmuša žmonių sielas.
[4]Kiekviena neteisybė kaip dviašmenis kalavijas;
jos padarytos žaizdos nepagydomos.
[5]Lojojimas ir skriaudos sunaikina lobį,
ir turtingiausi namai sunaikinami puikybės;
taip visai žūna puikiojo lobis.
[6]Malda iš beturčio burnos pasiekia Jo ausis
ir greitai ateis jam teismas.
[7]Kas nekenčia sudraudimo, eina nusidėjėlio pėdomis,
ir kas bijo Dievo, gręžiasi savo širdyje.
[8]Toli žinomas, kas galingas drąsiu liežuviu,
bet protingas žino, kad jis gali būti jo atvestas į nupuolimą.
[9]Kas stato savo namus svetimomis lėšomis,
yra kaip tas, kurs renka savo akmenis žiemą.

---

vagis... Vagis vagia neturte; melagis meluoja iš piktumo, ar nemėgimo tiesos. — *Nusipelnys žuvimą*: pas žmones gėdą, pas Dievą bausmę /plg 1 Kor 6,10/. — [30]*Ir kas daro... išaugština.* Vulg priedas. — *Vengs neteisybės*: kuria galėtų jiems nepatikti. — [31]*Dovanos ir...* Plg 2 Moš 23,8; 5 Moš 16,19. — [32]*Paslėpta...* Plg žem 41,17; Mt 25,26. — [33]*Kurs slepia savo paikybę*: nes tame atsitikime jis elgiasi išmintingai. — *Kaip žmogus..*: jei meilė artimo ar teisybė reikalauja, kad jis savo išmintimi būtų naudingas kitiems

3. Paraginimas sergėtis nuodėmės, 21,1 — 11.

21,1 - 11. Dideliu rūpestingumu reikia saugotis nuodėmės. — [1]*Daugiau to nebedaryk*: kad neįprastumei nusidėti ir nesukeltumei prieš save dar didesnės Dievo rūstybės. — [3]*Užmuša žmonių sielas*: todėl išsigelbėjimas nebegalimas. — [5]*Ir turtingiausi...* Anot Gr t: taip pat puikiojo namai bus sunaikinti. — [6]*Jo*: Dievo. — *Jam*: prispaudėjui. — [8]*Bet protingas...* Gr t: išmintingas žmogus žino, kada jis /puikus kalbėtojas/ paslysta, t y, kada jis maišo melą su tiesa. — [9]*Svetimomis lėšomis*: neteisingai įsigytais pinigais. — *Kurs renka savo...* Žiemą pastatyti iš akmenų namai neturi reikiamo tvirtumo. — [10]*Nusidėjėlių gauja...* Plg aug 16,7. — [11]*Išgrįstas akmenimis*: taigi patogus

4. Išmintingas ir paikas, 21,12—22,32

21,12 - 31. Kuo skiriasi išmintingas nuo paiko. — [12]*Jausmus*: geidulius. — [15]*Ir nėra*

[10]Nusidėjėlių gauja, kaip pašukų krūva,
ir jų galas — ugnies liepsna.
[11]Nusidėjėlių kelias išgrįstas akmenimis,
bet jo gale pragaras, tamsybė ir bausmės.
[12]Kas sergi teisybę, sulaikys savo jausmus.
[13]Tobula baimė Dievo išmintis ir išmanymas.
[14]Nepriima drausmės, kas neišmintingas gerume.
[15]Yra gudrybė, kuri pilna piktenybių,
ir nėra išmonės, kur yra kartybė.
[16]Išmintingojo žinojimas eina didyn kaip potvynis,
ir jo patartis pasilieka kaip gyvybės šaltinis.
[17]Bepročio širdis kaip sudužęs indas,
jis nelaiko savyje jokios išminties.
[18]Kokį tik išmintingą žodį išgirsta protingas,
jis giria ir sau pritaiko;
jei išgirsta patvirkėlis, jis jam nepatinka,
ir jis meta jį į savo užpakalį.
[19]Paikojo pasakojimas kaip našta kelyje,
o išmanančio lūpose randama malonumo.
[20]Gudriojo burnos ieškoma susirinkime,
ir jo žodžius žmonės svarsto savo širdyje.
[21]Paikajam išmintis kaip sugriauti namai;
ir bepročio žinojimas nesuprantami žodžiai.
[22]Pamokymas paikam kaip pančiai ant kojų,
ir kaip rankų pančiai ant dešinės rankos.
[23]Paikas juokdamos kelia savo balsą;
išmintingas gi žmogus vos tylomis tesijuokia.
[24]Pamokymas gudriam kaip auksinis papuošalas,
ir kaip apyrankė ant jo dešinės rankos.
[25]Paikas greitai kelia koją į artimo namus,
žmogus gi prityręs drovisi galiūno asmens.
[26]Paikas žiūri pro langą į namus,
išauklėtas gi žmogus stovi lauke.
[27]Paikybė žmogui klausytis pro duris,
ir protingas apkrautų save gėda.
[28]Neišmintingųjų lūpos pasakoja paikus dalykus,
išmintingųjų gi žodžiai sveriami svarstyklėmis.
[29]Paikųjų širdis jų burnoje,
išmintingųjų gi širdyje jų burna.
[30]Kai bedievis keikia velnią,
jis keikia pats save.
[31]Šnibždėtojas sutepa savo sielą ir visų nekenčiamas;
kas su juo pasilieka, neapkenčiamas;
tylįs ir išmanąs - gerbiami

---

išmonēs... Tų ž nēra Gr t. — *Kartybē*: piktumas. — [20]*Susirinkime*: tarybose. — [22]*Kaip pančiai*... nes varžo jo geidulių laisvę. — [25]*Artimo*. Nēra Gr t. *Galiūno*. Nēra Gr t. Išmintingas gerbia svetimus namus ir be reikalo neeina į vidų. — [26]*Pro langą*. Gr t: pro duris. — *Stovi lauke*: laukdamas, kolei bus pakviestas į vidų. — [29]*Paikųjų širdis*... Paikas negali sulaikyti ir nugalēti savo jausmų sujudimo; išmintingas gi nekalba, ko jis pirma gerai neapsvarstē. — [30]*Velnią*. Gr ir Ebr t: priešininką. — Nes jei jis norētų ir nepritartų, anas negalētų įvesti jo į nuodēmę; skųsdamas gi jį, jis skundžia save; keikdamas jį, jis keikia save, nes pats jam pasidavē. — [31]*Kas su juo pasilieka*... Tų ž iki eil galui nēra Gr t.

22. [1]Tinginys ištiktas lyg dumblinu akmenimi,
ir visi kalba apie jo gėdą.
[2]Tinginys ištiktas tarsi galvijų mėšlu,
ir kiekvienas, kurs jį paliečia, nusikrato savo rankas.
[3]Gėda tėvui dėl nedrausmingo sūnaus ;
toki gi duktė daro jam pažeminimo.
[4]Protinga duktė tėvonystė jos vyrui ;
kuri gi daro gėdos, toki neša negarbės savo gimdytojui.
[5]Išdykusi daro gėdos tėvui ir vyrui
ir lygi bedieviams ;
vieno gi ir kito ji negerbiama.
[6]Muzika gedule kaip pasakojimas nelaiku ;
plakimas ir pamokymas kiekvienu laiku išmintis.
[7]Kas moko paiką,
lygus tam, kurs lipdo šukes.
[8]Kas pasakoja dalyką neklausančiam,
panašus į tą, kurs žadina miegantį iš gilaus miego.
[9]Kalbasi su miegančiu, kas kalba paikam apie išmintį,
ir pašnekesio gale anas sako : Kas jis ?
[10]Verk dėl numirėlio, nes užgeso jo šviesa,
ir verk dėl paiko, nes jam trūksta proto.
[11]Nedaug verk dėl numirėlio, nes jis įėjo į poilsį,
[12]bet nedorėlio gyvenimas daug blogesnis už paikojo mirtį.
[13]Gedulas dėl mirusio tęsiasi septynias dienas,
dėl paikojo ir bedievio per visas jų gyvenimo dienas.
[14]Nekalbėk daug su paiku
ir nevaikščiok su bepročiu.
[15]Saugokis jo, kad neturėtumei vargo
ir nesusiteptumei jo nuodėme.
[16]Šalinkis nuo jo ir rasi poilsio
ir neturėsi nuobodžio iš jo paikybės.
[17]Kas sunkesnis už šviną ?
ir koks kitas vardas jam labiau tinka, kaip paikas ?
[18]Lengviau nešti smiltis, druską ir geležies gabalą,
kaip negudrų, paiką ir bedievį.
[19]Gerai sunerti ir suleisti medžiai rūmo pamatuose neiširsta,
taip ir širdis paremta rimtu nutarimu.
[20]Protingojo manymas niekados nepagadinamas baimės.

22,1 - 23. Kokią panieką nusipelno paikieji. — [1]*Tinginys..* : tinginys vertas, kad į jį būtų mētoma purvinais akmenimis. Gr t : tinginys panašus į suteptą akmenį. — *Kalba apie...* Gr t : švilpia ant... — [2]*Tinginys...* Gr t : tinginys panašus į mēšlų purvus. — *Nusikrato...* Taip kiekvienas išmintingas bodisi tinginio draugystēs. — [4]*Tēvonystē* : geriausias kraitis. — *Daro gēdos* : kurios elgesio reikia gēdytis. — [5]*Ir lygi bedieviams.* Tų ž nēra Gr t. [6]*Muzika* : linksma muzika. — *Pasakojimas* : kuriuo norima pamokyti, nežiūrint, ar jis tinka laiko aplinkybēms. — [7]*Lipdo šukes* : kurios vis tiek nesilaiko. — [8]*Miegantį...* Žmogus įmigyje nepigiai duodasi pažadinamas ir pabudęs vēl tuojau užminga. — [9]*Kas jis.* Gr t : kas tai. — [10]*Verk...* Plg žem 38,16. — [13]*Septynias dienas.* Plg l Moš 50,10 ; Jud 16,29. — [17]*Ir koks kitas...* Nēra nieko sunkesnio pakęsti kaip paiką, ir jei kas nori nurodyti sunkiausį dalyką, jis pasirenka tą vardą. — [18]*Lengviau...* Plg Pat 27,8. — [19]*Neiširsta.* Gr t dar pridurta: žemēs drebējime. — *Taip ir širdis...* Plg Ps 111,8. — [20]*Protingojo...* Gr t : širdis, paremta ant protingo jausmo, kaip smilčių pagražinimas

21Kaip baslių tvora augštumoje ir išvesta be kalkių siena
negali atsilaikyti prieš vėjo smarkumą,
22taip ir baili širdis su paikojo mintimis
nepasipriešins baimės užpuolimui.
23Kaip paikojo širdis, nepastovi savo mintyse, visados be rūpesčio,
taip ir kas visados ištikimas pasilieka Dievo įsakymuose.
24Kas trina akį, išspaudžia ašarų,
ir kas įžeidžia širdį, sužadina jausmų.
25Kas meta akmenį į paukščius, išvaiko juos;
taip ir kas šmeižia prietelį, išardo prietelystę.
26Jei ir kalaviją išsitrauktumei prieš prietelį, nenustok vilties,
nes dar galima atitaisyti.
27Jei tavo burna pasakytų prieteliui liūdinančių žodžių, nebijok,
nes dar galima susitaikyti;
jei tačiau tai nebuvo šmeižtas, priekaištas, puikybė,
atidengimas paslapties ir klastingas smūgis;
visais tais dalykais prietelis nuvejamas.
28Parodyk ištikimybę prieteliui jo neturte,
kad linksmintumeis jo laimėje.
29Pasilik jam ištikimas jo sielvarto metu,
kad ir jo tėvonystėje tu būtumei draugtėvonis.
30Anksčiau už ugnį kilsta iš krosnies garai ir dūmai;
taip ir pirm kraujo keiksmai, šmeižtai ir gąsdinimai.
31Aš nesigėdysiu pasveikinti prietelio
ir nesislėpsiu nuo jo veido,
ir jei man atsitiktų per jį kas pikta, aš pakęsiu.
32Kiekvienas, kurs tai išgirs, jo saugosis.
33Kas duos mano burnai sargybą
ir tikrą antspaudą mano lūpoms,
kad aš per jas nenupulčiau
ir kad mano liežuvis nepražudytų manęs?

23. 1Viešpatie, Tėve ir mano gyvenimo Valdove,
nepalik manęs jų sumanymui,
ir neduok man per jas nupulti.
2Kas padės ant mano minčių rykščių
ir ant mano širdies išminties mokslą,
kad jos nepasigailėtų manęs jų nežinojimuose
ir kad nepasireikštų jų nusikaltimai,
3kad nepadidėtų mano nežinojimai,
nepadaugėtų mano kaltybės,
nebūtų apsčiai mano nuodėmių,

/tinkas/ ant išlygintos sienos. — 23*Kaip paikojo*... Tos eil nėra Gr t 22,24-32. Apie prietelystę. — 24*Kas trina*... Plg Pat 30,33. — 28*Parodyk*... Anot Gr t: įsigyk savo prietelio pasitikėjimą. — *Kad linksmintumeis*... Gr t: kad būtumei pasotintas taip pat jo gėrybėmis, t y, paskui tu dalyvausi jo gėrybėse. — 32*Jo saugosis*: taip iš to, ką jis man buvo padaręs pikta, rasis jam pačiam nuostolis

5. Liežuvio ir ištvirkimo nuodėmės, 22,33—23,38.

22,33-23,6. Išminčius karštai maldauja Dievą, kad būtų apsaugotas nuo liežuvio nuodėmių ir piktų pageidimų ir 23,7-38 duoda įspėjimų apie tuos nusikaltimus. — 33*Kas duos mano*... Plg Ps 39,2; 140, 3. — 23. — 1*Jų sumanymui*: burnos ir liežuvio val-

ir aš neparpulčiau mano priešininkų akivaizdoje,
ir kad mano neprietelis nesidžiaugtų manimi?
4 Viešpatie, Tėve ir mano gyvybės Dieve,
nepalik manęs jų sumanymams.
5 Neduok man išdidžiai kelti augštyn mano akis
ir nugręžk nuo manęs visus pageidimus.
6 Atimk nuo manęs pilvo pageidimus,
tenepagauna manęs kūniški geiduliai
ir nepaduok manęs begėdiškam ir nesusivaldančiam jausmui.
7 Išgirskite, vaikai, burnos mokslą;
kas jį sergi, nepražus savo lūpomis
ir nepasipiktins pikčiausiais darbais.
8 Nusidėjėlis sugaunamas savo tuštybėje,
puikus ir piktakalbis suklumpa per ją.
9 Tavo burna teneįpranta prisiekinėti,
nes tame yra daug nupuolimų.
10 Neminėk nuolat savo burna Dievo vardo
ir nemaišyk į savo šneką šventųjų vardų,
nes kitaip tu nebūsi laisvas nuo kalčios.
11 Nes kaip nuolat plakamas vergas nepasidaro laisvas nuo randų,
taip kiekvienas, kurs prisiekia ir mini vardą,
neapsivalys nuo visokių nuodėmių.
12 Žmogus, kurs daug prisiekia, pilnas neteisybės,
ir nuo jo namų neatstos sloga.
13 Jei jis neatsiteis, ką yra žadėjęs, jo kaltybė pasilieka jame,
ir jei jis apsimeta to nematąs, jis nusideda dvigubai.
14 Jei jis prisiekia melagingai, jis nebus išteisintas,
nes jo namai bus pilni nelaimių.
15 Yra ir kita šneka, šalia kurios stovi mirtis:
tegul ji niekados neatsiranda Jokubo tėviškėje!
16 Nes visa tai atitolinama nuo dievobaimingųjų
ir jie nesivolioja kaltybėse.
17 Tavo burna teneįpranta kalbėti nedrausmingai,
nes tame yra nuodėmė.
18 Atsimink savo tėvą ir savo motiną,
kai tu stovi didikų tarpe,
19 kad kartais Dievas tavęs neužmirštų jų akivaizdoje,
ir tu pasidaręs paikas dėl įpratimo neturėtumei gėdos,

---

džiai. — 2 *Jų nežinojimuose*: tame, ką širdis ir jausmai daro neapsvarstę. — *Kad nepasireikštų*: nes drausmė neleidžia nuodėmingiems palinkimams pasireikšti darbais. — 3 *Nepadaugėtų mano kaltybės.* Tų ž nėra Gr t. — 4 *Nepalik manęs jų /neprietelių/ sumanymams.* Tų ž nėra Gr t. — 5 *Neduok...* saugok mane nuo puikybės 7 *Burnos mokslą*: pamokymą, kaip reikia valdyti burną. — *Ir nepasipiktins...* Tų ž nėra Gr t. — 8 *Tuštybėje*: savo žodžių paikybėje. — 9 *Tavo burna...* Plg 2 Moš 20,7; Mt 5,33. — *Nes tame...* Vulg priedas. — 10 *Neminėk... vardo.* Tų ž nėra Gr t. — Šventųjų vardų. Gr t: Šventojo /t y, Viešpaties /vardo. — *Nes kitaip tu...* Vulg priedas. — 11 *Neapsivalys nuo...* bet turės ant savęs nusidėjimo dėmes. — 13 *Jei jis apsimeta..*: jei jis nerodo jokio atgailos ženklo. — *Dvigubai*: nes neišmintingai prisiekė ir pasirodo neištikimas. — 15 *Stovi mirtis*: kaip bausmė. Plg 3 Moš 24,14-16. — *Jokubo,,*: Israėlio tautoje. — 17 *Kalbėti nedrausmingai.* Gr t: negražiai, bedieviškai šnekėti. — 18 *Savo tėvą...* Atsiminimas gimdytojų turi apsaugoti nuo liežuvio nuodėmių. — *Kai tu stovi...* Anot Gr t: « kuomet tu būsi atsisėdęs didikų tarpe, 19 saugo-

verčiau norėtumei nebūti gimęs
ir keiktumei savo gimimo dieną.
20Žmogus, įpratęs tarti koneveikimo žodžius,
nepasitaisys per visas savo dienas.
21Dvi žmonių rūšys pilnos nuodėmių,
o trečia atveda rūstybę ir žuvimą.
22Siela, karšta kaip deganti ugnis,
neužges, kolei ko nors neprarys.
23Nedoras žmogus nepameta savo kūno geidulių,
kolei nesukuria ugnies.
24Žmogui paleistuviui kiekviena duona saldi,
jis nepailsta nusidėti iki galui.
25Kiekvienas žmogus, kurs peržengia savo patalą,
niekina savo sielą, sakydamas : kas mane mato ?
26Aplink mane tamsu, sienos dengia mane,
ir niekas nežiūri į mane ; ko aš drovėčiaus ?
Augščiausis neatsimins mano kaltybių.
27Jis neišmano, kad Dievo akis visa mato,
kad šalin nuo savęs varo baimę Dievo,
kas turi tik tokią žmogaus baimę
ir bijo tik žmonių akių.
28Jis nežino, kad Viešpaties akys daug šviesesnės už saulę,
kad jos žiūri į visus žmonių kelius ir į bedugnės gilybę
ir pasiekia slapčiausius kampus žmonių širdyje.
29Nes Viešpačiui Dievui visa buvo žinoma,
anksčiau nekaip buvo visa sutverta ;
taip ir po padarymo jis visa mato.
30Toksai bus baudžiamas miesto prekyvietėse,
bus vejamas kaip kumeliukas
ir sugautas, kur nesitiki.
31Jis bus negerbiamas visų akyse,
nes neišmano baimės Viešpaties.
32Taip pat ir kiekviena moteriškė, kuri palieka savo vyrą
ir duoda jam tėvonį iš svetmoterystės.
33Nes visų pirma ji buvo neklusni Augščiausiojo įstatymui ;
toliau nusikalto savo vyrui ;
trečia, paleistuvavo svetmoterystėje
ir pagimdė vaikų iš kito vyro.

---

kis užsimiršti jų akivaizdoje, kad kartais neįpultumei paikai į nuodėmę dēl savo įpročio. » — 19*Verčiau norētumei*... Plg Ijob 3,1 ; Jer 20,14. — 20*Žmogus*... Plg 2 Kor 16,7. — 23*Kolei nesukuria ugnies*. Gr t : kolei ugnis neužsidega. — Kaip ugnis dega, kolei turi kuro, taip nedrausmingas žmogus nepameta savo susitepimo, kolei jis nepaduoda pilnai savo kūno sugedimui /anot Gr t : nuodēme su giminēmis/. — 24*Kiekviena duona saldi* : kurs naudojasi kiekviena proga. Plg Pat 9,17 ; 30,20. — 25*Kurs peržengia*.. : kad ieškotų svetimo. — *Niekina savo*... Sugautas svetmoterystēje jis arba bus svetimos moters vyro užmuštas, arba turi mirti, reikalaujat įstatymui. Tačiau geidulio apakintas jis žada sau, kad nebūsiąs nubaustas nei žmonių, nei Dievo, kurio jis nebijo. Plg Ješ 29,15. — 27*Jis neišmano*... Gr t trumpiau : taip jis bijo tik žmonių akių ir nežino, kad Viešpaties akys daug šviesesnēs už saulę, žiūri į visus žmonių kelius ir pažvelgia ir į uždengtus kampus. — 30*Toksai bus*... Aprašoma bausmē dar šiame gyvenime, taip kaip buvo skirta Sen Test. Svetmoteris tarēsi nusidedąs slapčia ; bet kalčiai paaiškējus baudžiamas viešai, nors to visai nesitikējo. — *Bus vejamas*... Tas palyginimas Vulg priedas. — 31*Jis*

[34]Ji bus atvesta į susirinkimą,
ir bus padaryta tyrinėjimas jos vaikų.
[35]Jos vaikai neišleis šaknų,
ir jos šakos neduos vaisiaus ;
[36]ji paliks prakeiktą atsiminimą,
ir jos negarbė neišdils.
[37]Taip kurie bus likę, pripažins,
kad nėra nieko geresnio kaip baimė Dievo
ir nieko saldesnio, kaip atsižvelgti į Dievo įsakymus.
[38]Didelė garbė yra sekti Viešpatį,
nes iš jo gaunama amžiaus ilgumas

24. [1]Išmintis pati save giria,
randa garbės pas Dievą
ir didžiuojasi savo tautoje,
[2]atveria savo burną Augščiausiojo susirinkimuose
ir giriasi jo kareivijos akivaizdoje ;
[3]ji augštinama savo tautoje
ir ja stebimasi šventoje sueigoje ;
[4]ji gauna gyriaus išrinktųjų daugybėje,
laiminama palaimintųjų tarpe.
Ji sako :
[5]Aš išėjau iš Augščiausiojo burnos,
pirmagimė anksčiau už visus kūrinius.
[6]Aš padariau, kad danguje užtekėtų negęstanti šviesa,
ir kaip debesis apdengiau visą žemę.
[7]Aš gyvenau augštybėse,
ir mano sostas debesies šule.
[8]Aš pati viena apėjau dangaus skritį
ir įsiterpiau į bedugnės gilybes,
vaikščiojau ant jūros bangų
[9]ir stovėjau visur žemėje ;
kiekvienoje vietoje
[10]ir kiekvienoje giminėje aš viešpatavau.
[11]Savo galybe aš mindžiojau visų didikų ir pažemintųjų širdis ;
juose visuose aš ieškojau poilsio
ir pasilikau Viešpaties tėvonystėje.

---

bus... Ta eil Vulg priedas. — [34]*Atvesta į susirinkimą* : kad būtų užmušta akmenimis. Plg 3 Moš 20,10 ; 5 Moš 22,22. — *Ir bus padaryta...* Anot Gr t : ir jos vaikams bus nelaimių. — [35]*Jos vaikai...* Plg Išm 3,16 ; 4,3. — Tokie vaikai neturės palikuonių. — [38]*Didelė...* Tos eil nėra Gr t

III. Išmintis šeimos ir visuomenės gyvenime, 24,1 — 32,17.

1. Pagyrimas išminties, 24,1 — 47.

[1]*Randa garbės pas Dievą.* Išmintis giria save didesnei Dievo garbei. Bet tų ž nėra Gr t. — *Savo tautoje...*: Dievui pašvęstoje. Šitame straipsnyje, dar labiau ne kaip Pat 8, išmintis pasirodo kaip dieviškas asmuo, taigi ties mūsų akimis statoma tiesiog Dievo Žodis. — Bet jo dalis tinka taip pat sutvertajai išminčiai ir Dievo suteiktajai žmonėms. — [3]*Augštinama...* 3 ir 4 eil nėra Gr t. — [5]*Pirmagimė...* Tų ž nėra Gr t. Čia galima aliuzija į pirmąjį Sutvėrėjo žodį : Tebūna šviesa. — [6]*Ir kaip debesis...* : taip iš tuščios ir tyros žemės pasidarė sutvarkyta ir papuošta. — [7]*Augštybėse* : danguje. — *Mano sostas...* Plg Ijob 22, 14 ; Ps 67, 35 ; 96, 2 ; 103, 3. — [11]*Savo galybe... širdis.* Tų ž nėra Gr t. Niekas negali pasitraukti iš po išminties viešpatavimo ; ji gali išaugštinti ir pažeminti. — *Juose visuose...* Visiems reikia tų ge-

12Tuomet visų Sutvėrėjas davė įsakymą ir man kalbėjo,
ir kursai mane sutvėrė, davė man ilsėtis mano padangtėje
13ir man tarė : Gyvenk Jokube
ir turėk tėvonystę Israėlyje,
išleisk šaknų mano išrinktuosiuose.
14Aš sutverta nuo pat pradžios ir pirm amžių
ir nepaliausiu buvusi būsimais amžiais ;
aš tarnavau jo akivaizdoje šventojoje buveinėje.
15Taip aš esu sustiprinta Sione ;
tolygiai aš radau poilsio šventame mieste,
ir taip mano viešpatavimas buvo Jerusalėje.
16Aš įsišaknyjau garbingoje tautoje
ir jos tėvonystės, mano Dievo, dalyje ;
mano buveinė šventųjų daugybėje.
17Aš išaugau kaip kedras Libane
ir kaip kiparisas Siono kalne.
18Aš išaugau kaip palmė Kadese
ir kaip rožių kelmas Jerike,
19kaip dailus alyvų medis laukuose
ir išaugąs kaip klevas prie vandens pakelėje.
20Kaip kinamomas ir kvepintis balsimas aš daviau kvapo,
kaip rinktinė mira daviau skanaus kvapo ;
21kaip storaksas, galbanas, oniksas, staktė
ir kaip smilkalas, kurs teka be įpjovimo, aš prikvepinau savo [butą,
ir mano kvapas kaip nesumaišyto balsimo.
22Aš ištiesiau savo šakas kaip terebintas ;
mano šakos pilnos garbės ir dailumo.
23Kaip vynmedis aš kroviau žiedus su skaniu kvapu,
ir mano žiedai duoda puikių ir gausių vaisių.
24Aš motina gražios meilės ir baimės,
pažinimo ir šventos vilties.

---

radarysčių, kurių teikia visa apimanti Dievo apvaizda ir jo vadovavimas ; bet kieno tėvonystėje aš turiu pasilikti ? /Gr t/. Atsakoma 12 eil. Dievas, išminties pradžia, paskyrė jai tikrą buveinę /12 e/ ir liepė jai pasilikti Israėlyje /13 e/. — *Išleisk šaknų...* Tų ž nėra gr t. — 14*Aš sutverta...* Plg Pat 8, 22. — 16*Jos* : Tautos. — 17*Aš išaugau...* Kiek medžiai turi savyje gražumo ir naudingumo, tiek turi ir išmintis. — *Kedras.* Kedras, Libano kalnų papuošalas, išauga labai augštas ; jo medis kietas, ilgam patenka ir brangus. — *Kiparisas.* Kiparisas taip pat gana augštas ir gražus medis ; jis kvepia ir ilgai pasilieka. Gr t : Hermono kalnuose. Plg 5 Moš 4, 48. — 18*Kadese* : Uolingoje Arabijoje. 4 Moš 12, 27. Bet senesniuose Gr r yra : Engadėje. Tas miestelis buvo prie vakario Mirties jūros kranto. — 19*Prie vandens...* Tų ž nėra Gr t. — 20*Kaip kinamomas...* Po palyginimo su augštais medžiais daroma palyginimas su žymiais savo kvepėjimu ir sakais augalais. — *Balsimas.* Anot Gr t : asphaltas. — *Rinktinė mira* : savaime, be įpjovimo varvanti iš medžio. — 21*Storaksas.* To ž nėra Gr t. Kaikurie iš čia paminėtų kvepalų buvo vartojami šventiems Žydų smilkalams pasidaryti. Plg 2 Moš 30, 34. — *Oniksas.* Taip buvo vadinamas Raudonosios jūros straigės dėžutės viršelis, kurį deginant pasidaro labai skanaus kvapo. — *Staktė* : Lašais varvąs iš medžio kvepalas. — *Ir kaip smilkalas... balsimo.* Gr t : Ir kaip smilkalo kvapas /šventoje/ padangtėje. — 22*Aš ištiesiau...* Išmintis išplėčia savo veiklą kuo toliausiai, ir kaip ji pati kilni, taip ji suteikia kitiems gražumo ir meilumo. — 24*Aš motina...* 24 ir 25 e nėra Gr t.

25Manyje visa kelio ir tiesos malonė ;
manyje visa gyvenimo ir dorybės viltis.
26Ateikite pas mane visi, kurie manęs trokštate,
ir pasisotinkite mano vaisiais !
27Nes mano dvasia saldesnė už medų,
ir mano tėvonystė už medų ir medaus syvą.
28Mano atsiminimas pasilieka visose amžių kartose.
29Kurie manęs valgo, dar alksta,
ir kurie manęs geria, dar trokšta.
30Kas manęs klauso, nebus sugėdintas,
ir kas veikia manyje, tie nenusidės.
31Kurie skleidžia apie mane šviesą,
turės amžinąjį gyvenimą.
32Visa tai gyvenimo knyga,
Augščiausiojo sandora ir pažinimas tiesos.
33Mošė tai davė kaip įstatymą su teisybės įsakymais,
kaip tėvonystę Jokubo namams ir kaip pažadus Israėliui.
34Jis žadėjo savo tarnui Dovîdui pažadinti iš jo galingiausį karalių,
kurs turi sėdėti per amžius garbės soste.
35Jis papila išminties kaip Pisonas
ir kaip Tigris pirmienų metu.
36Pripildo išmanymo kaip Eupratas
ir daugina jį kaip Jordanas pjūties metu.
37Jis siunčia drausmės kaip šviesos,
ir duoda pagalbos kaip Gehonas vynuogiavimo dieną.
38Jis pirmas pažino ją tobulai,
ir silpnesnis jos neištirs,
39nes jos minčių apsčiau kaip jūroje,
ir jos sumanymai gilesni už didelę gelmę.
40Aš, išmintis, papyliau upes.
41Aš kaip neišsemiamo vandens šaka iš upės ;
aš kaip upės vaga
ir kaip vandentraukis išėjau iš linksmybių sodo.

Plg Išm 7, 12 ; 8, 7. — 25*Dorybēs* : Per mane gaunama visokios malonēs, kuri pasireiškia geru gyvenimu ir pažinimu išminties, viso ko reikia laimingam gyvenimui ir dorybei. — 27*Mano dvasia.* Gr t : Atsiminimas manęs. — 28*Mano...* Tos e nēra Gr t. — 29*Kurie...* Plg Jo 6, 35. — 30*Nebus sugēdintas* : Neturēs priežasties gēdytis, nes kas seka išmintį, elgiasi visados gerai. — 31*Kurie skleidžia* : Kurie moko kitus išminties. Tos e nēra Gr t. — 32*Visa...* Gr t : Visa tai /kas pasakyta apie išminties vaisius, turi savyje/ Augščiausiojo Dievo sandoros skrynia, Įstatymas, kurį Mošē davē kaip dalį /tēvonystę /Jokubo namams. — 34*Jis...* Tos e nēra Gr t. — *Karalių* : Mesiją. 35*Jis* : Dievas. Anot Gr t : Įstatymas. — *Pisonas.* Taip yra vadinama viena iš Rojaus upių. Plg 1 Moš 2, 10. Toliau minimos kitos to paties Linksmybių Sodo upēs. — *Pirmienų metu* : Pavasary, kai jis paprastai patvinsta pirmą kartą. — 36*Kaip Eupratas* : Taip gausiai kaip Eupratas. — 37*Kaip šviesos* : Spējama, kad čia palyginama taip pat su upe ir todēl turētų čia gal būti Nilo upēs vardas. — *Vynuogiavimo dieną* : Rugsējyje, kai Nilas labiausiai patvinsta. — 38*Jis pirmas...* Gr t : Pirmasis /žmogus/ jos neišmoko, taip pat ir paskutinis jos neištyrē, t y, niekados nebuvo ir nebus duota žmogui tobulai pažinti ir įsigyti visą išmintį. — 39*Apsčiau* : Todēl juo sunkiau jas visas apimti. Plg Rom 11, 33. — 40*Aš, išmintis...* Gr t tos e nēra. Žiūrint Vulg t toliau vēl atsiliepia išmintis ,ir tik paskutinēje skyriaus eilutēje pats išminčius ; bet žiūrint Gr ir Sir t tose eilut. pats išminčius paaiškina, ko jis išmo

[42]Aš tariau : Palaistysiu mano sodo augalus
ir pagirdysiu mano pievos vaisius.
[43]Ir štai iš mano vagos pasidarė man didelė upė,
ir iš mano upės lyg jūra,
[44]nes aš padarysiu, kad mano mokslas spindėtų visiems kaip aušra,
ir skelbsiu jį tolybėse.
[45]Aš įsiterpsiu į visas žemąsias žemės dalis,
pažvelgsiu į visus miegančius
ir apšviesiu visus pasitikinčius Viešpačiu.
[46]Aš dar papilsiu mokslo kaip pranašystės,
paliksiu jį ieškantiems išminties
ir nesiliausiu buvusi su jų palikuoniais iki šventam amžiui.
[47]Matykite, kad aš ne vien sau vargstu,
bet visiems, kurie ieško tiesos

25. [1]Trys dalykai patinka mano dvasiai ;
jie giriami Dievo ir žmonių :
[2]Tai santaika tarp brolių, meilė tarp artimų
ir gerai sutinką tarp savęs vyras ir žmona.
[3]Mano siela nekenčia trijų rūšių žmonių,
kurių gyvenimas labai mane apsunkina :
[4]Puikaus beturčio, melagio turtuolio,
paiko ir neprotingo senio.
[5]Ko tu nekrovei savo jaunystėje,
kaip rasi savo senatvėje ?
[6]Kaip gražu žilai galvai mokėti teisingai teisti,
ir seniems žmonėms turėti išmintingą patartį !
[7]Kaip gi labai pritinka seniams išmintis
ir garbingiems išmanymas ir patartis !
[8]Senių vainikas tai daug prityrimo,
ir jų garbė baimė Dievo.
[9]Devyni nepastebimi dalykai, kuriuos aš augštinu širdyje,
o dešimtąjį aš giriu savo liežuviu :

---

ko apie išmintį ir ką jis kitiems suteikia. — *Upes* : Mokslo. — [41]*Aš kaip ...upēs*. Tų ž nēra Gr t. — *Aš kaip upēs vaga...* Anot Gr t : Aš kaip kanalas iš upēs, t y, iš išminties upēs, aš išvedžiau kanalą į sodą. Kitaip sakant : Iš išminties mokslo pilnybēs dalį aš surinkau šitoje knygoje ir čia ją duodu. — *Iš linksmybių...* Anot gr t : Į linksmybių sodą. — [42]*Palaistysiu...* Darysiu savo knygą turtingą išmintimi. — [43]*Ir štai iš...* Aš įsigijau vis didesnio ir didesnio mokslo. — [45]*Aš...* Tos e nēra Gr t. Joje plačiau išreiškiama, kas pasakyta 44 e. — [46]*Kaip pranašystēs...* Autorius rašo Dievo dvasios paragintas ir įkvēptas. — *Ir nesiliausiu...* Tų ž nēra Gr t. — [47]*Matykite...* Plg žem 33 sk. 18 e

2. Vyras ir žmona, 25,1—26,24.

25, 1-16. Kas verta girti. — [3]*Kurių gyvenimas.* Dalykai, kurių išminčius bodisi, visai nesutinka su gyvenimu tų, kuriuose jie randasi. — [4]*Melagio turtuolio* : Kurs daug žada, bet savo pažadų neatitesi. Melas jam nereikiamas kaip beturčiui, kurs vargo spaudžiamas pasiduoda kaikada pagundai pameluoti. — *Paiko ir neprotingo...* Gr t : Svetmoterio senio be išmonēs. — Geidulys sename žmoguje silpnesnis, todēl lengviau suvaldomas ; išmonēs turējo jis įsigyti ir ilgo amžiaus prityrimais. — [5]*Ko tu...* Pasakoma priežastis, kodēl kaikurie seni žmonēs pasirodo be išmonēs. — [8]*Jų garbē...* Jų tikras ir ilgam laikui patenkąs gyrius yra baimē Viešpaties, pasireiškianti ištikimu laikymu įstatymo. — [9]*Nepastebimi* : retai sutinkami. — *Dešimtąjį.* Nei Vulg nei Gr t nēra dešimties, bet tik devyni. Taigi reikia arba į Gr t įdēti iš lotyniško : « Laimingas, kurs rado tikrą prie-

10Žmogų, kurs džiaugiasi (savo) vaikais,
tą, kurs prie savo gyvos galvos mato savo neprietelių žuvimą.
11Laimingas, kurs gyvena su protinga moterimi
ir kurs nenupuola savo liežuviu,
ir kurs netarnauja nevertiems savęs.
12Laimingas, kurs rado tikrą prietelį
ir kurs kalba apie teisybę klausančiai ausiai.
13Kaip gi didis tas, kurs rado išminties ir žinojomo!
Bet nėra didesnio už tą, kurs bijo Dievo.
14Baimė Dievo perviršija visa.
15Laimingas žmogus, kuriam duota turėti baimės Dievo.
Kurs jos turi, su kuo jis gali būti palygintas?
16Baimė Dievo pradžia jo meilės,
bet su ja reikia sujungti tikėjimo pradžia.
17Didžiausi kančia širdies nuliūdimas,
ir didžiausi piktenybė moters nedorumas.
18Kiekviena sloga pakenčiama, tik ne širdies sloga,
19ir kiekviena piktenybė, tik ne moters piktumas,
20ir kiekvienas užsipuolimas, tik ne nekenčiančiųjų užsipuolimas,
21ir kiekvienas kerštas, tik ne neprietelių kerštas.
22Nėra piktesnės galvos už angies galvą,
23ir nėra pykčio, kurs perviršytų moters pyktį.
Geriau pasilikti su liūtu ir slibinu,
kaip gyventi su pikta moterimi.
24Moters piktumas pakeičia jos išvaizdą
ir daro jos veidą tamsų kaip lokio,
taip kad ji išrodo lyg maišas.
Savo kaimynų tarpe 25 jos vyras vaitoja
ir jų klausydamos tylomis dūsauja.
26Visoks piktumas menkas palygintas su moters piktumu;
tegul ant jos krenta nusidėjėlių likimas.
27Kaip smiltingas šlaitas senio kojoms,
taip liežuvinga moteris ramiam žmogui.

telį», arba į Vulg iš Gr t: «Laimingas, kurs rado gudrybēs», arba dviem tikrais dalykais laikyti 13 e išmintį ir žinojimą — 10*Džiaugiasi* (*savo*) *vaikais*: kurie tarpsta kūnu ir dvasia. — *Savo neprietelių*... Neteisingų neprietelių, Dievui juos nubaudžiant, kurių neprietelystē tuomet baigiasi. — 11*Laimingas*... Plg žem 26, 1; Aug 14, 1; 19, 16; Jok 3, 2. — 12*Tikrą prietelį*. Gr t: Gudrybes. Žr aug 9 e. — *Klausančiai*... nes skaudu mokyti, jei niekas to mokslo nestebi. — 13*Ir žinojimo*. To ž nēra Gr t. — 14*Perviršija*... todēl autorius skelbia ją garsiai /9 e/. — 15*Laimingas*... *Dievo*. Tų ž nēra Gr t. — 16*Pradžia jo*... Vidinē pradžia, be kurios Dievo meilēs negalima nei įsigyti, nei išlaikyti, nei padauginti. Sir t: Pradžia baimēs Viešpaties tai jį mylēti, ir tikējimo pradžia eiti paskui jį

25, 17-26, 24. Apie gerą ir piktą moterį. — 17*Didžiausi*... Tos e nēra Gr t. Kaip didžiausi kančia yra širdies liūdesys, taip didžiausis piktumas yra moters piktumas. — 21*Neprietelių kerštas*: Nes jis nežino jokio pasigailējimo. — 22*Galvos*. Autorius, minēdamas čia galvą, be abejo turējo galvoje angies nuodus. — 23*Geriau pasilikti*... Plg Pat 21, 19. Taip čia kitais žodžiais reikalaujama atsargumo, pasirenkant sau moterį, ir gudrumo pasielgime su moterimis. Pagaliau yra juose įspējimas neieškoti per daug jų meilēs net moterystēje, juogi mažiau svetmoterystēje. — 24*Lyg maišas*: Juodas lyg maišas. Plg Apr 6, 12. — 25*Jų klausydamos*: kai jie kalba apie moteris. — *Tylomis*. Gr t: karčiai. Ebr ir Sir t: Netyčiomis. — 26*Tegul ant jos*... Dievas tegul ją nubaudžia kaip

28Nežiūrėk į moteries gražumą
ir negeisk moteries dėl jos gražumo.
29Moteries pyktis, išdrįsimas ir gėda yra didelė.
30Jei moteris turi pirmenybę,
ji elgiasi priešingai savo vyrui.
31Pikta moteris priežastis visokio suspaudimo,
veido liūdnumo ir širdies skausmo.
32Rankos silpnėja ir svyruoja keliai
dėl moteries, kuri nedaro savo vyro laimingo.
33Iš moteriškės gavo pradžią nuodėmė,
ir per ją mes visi mirštame.
34Neduok savo vandeniui nė mažiausios praplėšos,
ir piktai moteriai laisvės išeiti.
35Jei ji nevaikščioja, kaip tavo rankos rodo,
ji padarys tau gėdos tavo neprietelių akivaizdoje.
36Atskirk ją nuo savo kūno,
kad ji tavęs nuolat neišnaudotų

26. 1Geros moteriškės vyras laimingas,
nes jo metų skaičius dvigubas.
2Stropi moteris pasigėrėjimas jos vyrui,
ir jo gyvenimo metai jam eina ramybėje.
3Gera moteris — gera dalia ;
kaip Dievo bijančiųjų dalis ji duodama vyrui už gerus darbus.
4Ir turtuoliui ir beturčiui gera širdyje ;
jų veidas visados linksmas.
5Trijų dalykų bijo mano širdis,
ir ketvirto mano veidas nusigąsta :
6Miesto neapykantos, liaudies susibūrimo,
7melagingo šmeižto ; visa tai labiau nepakenčiama kaip mirtis ;
8o pavydinti moteris daro širdies skausmo ir sielvarto.
9Pavydinčioje moteryje yra liežuvis rimbas,
kurs visus ištinka.

---

nusidėjėlius. — 27*Liežuvinga.* Gr t : vaidinga. — *Ramiam* : mėgstančiam ramybę ir tylą. — 28*Nežiūrėk* : Anot Gr t : Nesiduok vedamas į nupuolimą dėl gražumo. — *Dėl jos gražumo* : Vien tik jo žiūrėdamas. — 29*Moteries...* Anot Gr t : Pyktis, negarbė ir didelė gėda, kai moteris duoda išlaikymą vyrui, t y, kad ji įneša labai didelį kraitį, kuriuo ji naudojasi, kad būtų nepriklausoma nuo vyro. — 32*Rankos...* Ji atima iš jo drąsą gyventi ir stumia jį į nusiminimą. — 33*Iš moteriškės...* Plg 1 Moš 3, 6. — 34*Neduok...* Kadangi pikta moteris taip didelis blogumas, tai reikia jos piktumui statyti ribas. — Jei vandeniui paliekama mažiausi praplėša pylime, tai jis visas išteka ; taip veltui mėginama sustabdyti moteries piktumas, jei jai duodama laisvė. 35*Jei ji...* Jei ji nepasiduoda tavo vadovavimui, jei ji nėra tikra tavo padėjėja. — *Ji padarys...* Tų ž nėra Gr t. — 36*Atskirk...* Duodamas jai atsiskyrimo raštą. Taigi, anot išminčiaus, viena iš priežasčių persiskirti vyrui su savo moterimi Sen Test buvusi atkaklus moters pasipriešinimas pasiduoti vyro valdymui. — 26. 1*Jo metų...* Ramūs ir be nesutikimų šeimoje metai yra lygūs dvigubam kitokių metų skaičiui. — 3*Gera dalia.* Plg Pat 18, 22. — *Vyrui už gerus darbus.* Tų ž nėra Gr t. — 5*Mano veidas.* Didelio išgąsčio negalima paslėpti širdyje ; jis būtinai pasireiškia. — 8*O pavydinti...* Anot Gr t : Širdies skausmas ir sielvartas yra moteris pavydinti dėl moteries /pavydinti, kad jos vyras, gyvendamas daugmoterystėje, labiau myli kitą pačią nekaip ją, ar gal įtardama, kad jis myli visai svetimą pačią/

[10]Pikta moteris kaip jaučių jungas, kurs šian ir ten juda;
kas ją laiko lygus tam, kurs nutveria kurklį.
[11]Moteris girtuoklė sukelia didelį pyktį,
jos apjuoka ir jos gėda neuždengiama.
[12]Moteries gašlumą galima pažinti iš akių pakėlimo
ir iš jos akių vokų.
[13]Stipriai sergėk nesusilaikančią dukterį,
kad ji, radus progos, savęs nepanaudotų.
[14]Saugokis kiekvienos jos akių begėdystės,
ir nesistebėk, jei ji tavęs nežiūri.
[15]Kaip ištroškęs keleivis atveria savo burną prie šaltinio
ir geria betkurio artimiausio vandens,
taip ji atsisėda prie kiekvieno baslio
ir atveria saidoką kiekvienai vilyčiai, kolei neapalpsta.
[16]Stropios moteriškės malonumas džiugina jos vyrą
ir tukina jo kaulus.
[17]Jos drausmingumas Dievo dovana.
[18]Protingos ir tylios moteriškės, išauklėtos sielos nieku negalima pa-
[vaduoti.
[19]Šventa ir viežlyba moteriškė malonių malonė.
[20]Joki kaina neatsveria susilaikančios sielos.
[21]Kaip saulė tekanti pasauliui Dievo augštybėse,
taip geros moteriškės gražumas jos namų papuošalas.
[22]Kaip spindįs žiburys šventajame žibintuve,
taip spindi jos veidas pastoviame amžiuje.
[23]Kaip auksiniai šulai ant sidabrinių papėdžių,
taip ištvermingos moteriškės kojos stovi ant savo padų.
[24]Kaip amžini pamatai ant kietos uolos,
taip Dievo įsakymai šventos moteriškės širdyje.
[25]Dėl dviejų dalykų nuliūsta mano širdis,
o dėl trečio kilsta manyje rūstybė:
[26]Dėl žmogaus kovotojo, kurs žūna neturte,
dėl protingo žmogaus, kurs nieku laikomas,
[27]ir dėl to, kurs nuo teisybės pereina į nuodėmę;
tokį Dievas atiduos kalavijui.

---

ir liežuvio rimbas, kurs... — [10]*Jaučių jungas, kurs...* Taip kad negali nei vežimo patraukti nei arti. — *Kurklį.* Kurklio įgēlimas labai skaudus, kaikada net mirtingas. 5 Moš 8, 15; Ez 2, 6. — [12]*Moteries...* Pat 6, 25; 7, 10-12. — [13]*Nesusilaikančią*: begēdę. — *Savęs nepanaudotų*: savo geiduliui patenkinti. Plg žem 42, 11. — [14]*Saugokis...* t y, labai rūpinkis, kad ji neįsigytų tokios akių begēdystēs, ir nesistebēk, kad ji nenori klausyti tavo gerų įspējimų. — [15]*Baslio.* Prie įkaltų į žemę baslelių pririšdavo ištiestą padangtę. Plg Ez 16, 25. — [16]*Džiugina jos...* Daro jam gyvenimą linksmą. Plg Pat 3, 8; 15, 30. — Toliau gr t žodžiai kitaip padalinti į eil: Ir tukina jo kaulus [17]jos žinojimas. — Viešpaties dovana [18]tyli moteris; — nēra nieko, kas pavaduotų gerai išauklētą sielą. — [22]*Šventajame žibintuve.* Palyginimas daromas su šventyklos žibintuvu. Plg 1 Mak 1, 28; 4, 49.50. — *Pastoviame amžiuje.* Gal tikriau: Ant rimto liemens. — [23]*Taip ištvermingos...* Anot Gr t: Taip dailios kojos ant stiprių kulnių. — [24]*Kaip amžini pamatai...* Tos eil apie nepajudinamą doros moters ištikimybę Dievo įstatymui nēra Gr t

3. Santykiai su artimais, 26, 25–29,35

26, 25-27, 4. Prekybos pavojai. [27]*Tokį Dievas...* Plg Ps 62, 11. — [28]*Du... pavojingu.* Tų ž nēra Gr t. — 27. [1]*Dēl neturto.* Anot Gr t: Dēl

[28]Du dalyku man rodosi sunkiu ir pavojingu:
vargiai lieka laisvas nuo nusikaltimo pirklys,
ir smuklininkas nesusilaiko nuo lūpų nuodėmių

27. [1]Daugelis nusikalsta dėl neturto,
ir kas ieško pralobti, nugręžia savo akį.
[2]Kaip į suleistų akmenų plyšį įkalama kylys,
taip nuodėmė įsispraudžia tarp pirkimo ir pardavimo.
[3]Su nusikaltėliu sunaikinama nusikaltimas.
[4]Jei tu nelaikysi savęs stipriai baimėje Viešpaties,
greitai sugrius tavo namai.
[5]Kaip judinant rėtį pasilieka dulkės,
taip žmogaus neramumas jo mintyse.
[6]Puodžiaus indus ištiria krosnis,
ir teisingus žmones sielvarto mėginimas.
[7]Kaip rūpestis medžiu pasirodo iš jo vaisių,
taip žodis apreiškia žmogaus širdies mintis.
[8]Negirk žmogaus, kolei jis dar nekalbėjo,
nes žmonės ištiriami šneka.
[9]Jei tu vejies teisybę, tu ją pagausi
ir apsivilksi ja kaip garbės drabužiu.
Tu gyvensi draug su ja; ji laikys tave visuomet globoj,
ir teismo dieną tu rasi tvirtą ramstį.
[10]Paukščiai susieina su sau lygiais,
ir tiesa grįžta pas tuos, kurie jos laikosi.
[11]Liūtas tykoja visados grobio,
taip pat nuodėmės tų, kurie daro neteisybę.
[12]Šventas žmogus pasilieka išmintyje kaip saulė;
paikas gi keičiasi kaip mėnulis.
[13]Neišmintingųjų tarpe pasilaikyk žodį iki laikui,
būk gi nuolat mąstančiųjų tarpe.

---

to, kas abejinga. Taip Graikai stojikai vadino turtus. Plg aug. 7, 20. — *Nugręžia*: Nuo to, kas teisinga ir gera, nuo Dievo. Plg 1 Tim 6, 9. — [2]*Kaip į...* Lygiai smarkiai ir kietai, nes pirkėjas ir pardavėjas stengiasi vienas kitą apgauti. — [3]*Su...* Tos e nėra Gr t. Tai yra tik antras vertimas tos pačios antros eilutės. [4]*Jei tu...* Tikras pamaldumas padeda teisingai įsigyti lobio ir jį pasilaikyti. Plg 3 Moš 26; 5 Moš 28

27, 5-32. Keletas taisyklių apie įvairius santykius tarp žmonių.— [5]*Pasilieka dulkės.* Smulkūs miltai išlenda pro skylutes, pelai ir ašakos /Gr t mėšlas/ pasilieka rėtyje. Su rėčio judinimu palyginama žmogaus užsiėmimas mintimis, svarstymas. Po tokio svarstymo dažnai nieko daugiau nelieka kaip tik neramumas. — [6]*Puodžiaus...* Jei jie neplyšta išdeginami, tai ženklas, kad jie gerai padirbti. — *Teisingus...* Tikrai teisių žmonių sielvartai nesulaužo. Plg Ps 16,3 ir k.Gr t: Žmogaus mėginimas įvyksta per jo šneką, nes šnekoje pasireiškia žmogaus būdas. — [7]*Rūpestis*: Didesnis ar mažesnis. — *Taip žodis...* Taip iš žmogaus minties išeinąs žodis parodo žmogaus būdą. — [8]*Kolei jis dar nekalbėjo*: Kolei nepažinai iš jo kalbos, kad jis teisus. — [9]*Tu gyvensi...* Tų ž iki e galui nėra Gr t. — [10]*Tiesa...* Plg Jon 3, 21. — [11]*Liūtas.* Kaip liūtas tykoja kitų gyvulių ir daro jų tarpe daug sunaikinimo, taip ir nuodėmė. Plg 1 Moš 4, 7. — [12]*Šventas žmogus...* Jis ištvermingai kalba tai, kas išmintinga, kas gali kitiems atnešti naudos, neišsižada savo nuomonės, nors kitėja aplinkybės ir žmonės, nekalba vieną kartą išmintingai, kitą paikai, jo pastovumas palyginamas su saulės pastovumu, Gr t: Dievobaimingojo pašnekesys visuomet išmintis. — *Keičiasi*: Taip pat šnekoje, čia girdamas, čia vėl peikdamas, ką gyrė. — [13]*Pasilaikyk...* Neatsiliepk, kolei ne-

14Nusidėjėlių pasakojimas nepakenčiamas,
ir jų juokas skamba nuodėminguose gėriuose.
15Daug prisiekiančio šneka daro,
kad plaukai šiaušiasi ant galvos,
ir jo bedieviškumas verčia užsikimšti ausis.
16Kraujo išliejimo būna iš puikiųjų vaido,
ir jų prakeikimo sunku klausytis.
17Kas atidengia prietelio paslaptis, nustoja jo pasitikėjimo,
ir neberanda prietelio, kurs tiktų jo sielai.
18Mylėk artimą ir būk susijungęs su juo ištikimybe.
19Bet jei tu atidengi jo paslaptis, tu jo nebepavysi.
20Nes kaip žmogus, kurs sunaikina savo prietelį,
toks ir tas, kurs sunaikina prietelystę su savo artimu.
21Kaip tas, kurs paleidžia paukštį iš savo rankos,
taip ir tu pametei savo artimą ir jo nebepagausi.
22Nesivyk jo, nes jis toli ;
jis ištrūko kaip stirna iš tinklo, nes jo siela sužeista.
23Daugiau tu nebegalėsi jo surišti.
Po keiksmų galima susiderinti,
24bet kai atidengiama prietelio paslaptis,
tuomet nebėra vilties nelaimingai sielai.
25Kas mirkčioja akimis, tas rengia neteisybę,
tačiau niekas jo neatmeta.
26Tavo akyse jis pasaldina savo kalbą
ir stebisi tavo žodžiais,
bet pagaliau jis iškreipia savo šneką,
ir daro, kad tavo žodžiai rodytųsi papiktinimas.
27Aš daug ko nekenčiu, bet nieko taip labai kaip jo ;
ir Viešpats jo nekenčia.
28Kas meta augštyn akmenį, tam jis krenta ant galvos,
ir klastingas smūgis daro žaizdą klastingajam.
29Kas kasa duobę, pats į ją įkrenta ;
kas pakiša akmenį artimui, pats į jį užsigauna,
ir kas stato kitam žabangus, pats juose žūna.
30Kas daro piktą pasiketinimą, ant to jis krenta,
ir jis nežino, iš kur jam tai ateina.

---

susilauksi tinkamesnės valandos. Gr t : Žiūrėk laiko. — 14*Nusidėjėlių...* Nurodoma priežastis, kodėl reikia laikytis toli nuo neišmintingųjų draugystės. — *Nepakenčiamas* : Nes jie kalba paikai. Plg Pat 2, 4. — 15*Daug prisiekiančio* : Todėl tokio, kurs neteisingai naudojasi Dievo vardu. — *Bedieviškumas.* Gr t : Ginčas arba susikirtimas. — 20 *Nes kaip...* Gr t : Nes kaip žmogus, kurs sunaikina savo nepriętelį, taip tu pražudai savo artimo prietelystę. — 22*Nes jo siela sužeista.* Tų ž nėra Gr t : — 23*Daugiau.* Vulg nurodoma priežastis, kodėl nebegalima atgauti prietelio : nes jo žaizda nebesiduoda perrišama. Gr t : Nes žaizda duodasi perrišama. — 24*Tuomet nebėra...* Gr t : Jo viltys žūna. Vulg nelaimingu vadina tą, kurs nustojo prietelio, nes prietelis yra turtas /6, 14 14/. — 25*Kas mirkčioja...* Kas veidmainiškai rodosi esąs prietelis, kad juo tikriau galėtų kenkti. — *Neatmeta* : Neatstumia jo dėl jo veidmainystės. — 26*Pagaliau* : Kai tu jo nebematai. — *Iškreipia* : Pradeda kalbėti apie tave piktai. — 27*Ir Viešpats* : Ne tik aš vienas, bet ir Viešpats ; todėl tegul jis nesidžiaugia, nes piktenybė, kurią jis kitiems rengia, kris ant jo paties. — 28*Kas meta...* Plg Ps 7, 17. — 29*Kas kasa...* Plg Pat 20, 27

27, 33-28, 30. R e i k i a s a u g o t i s k e r š t o, r ū s t y b ė s, v a i d ų i r l i e ž u v i o n u o d ė m i ų. — 33*Rūstybė ir narsas.* Anot

[31]Pasityčiojimą ir priekaištą daro puikieji,
bet kerštas tykoja jų lyg liūtas.
[32]Savo kilpoje pražus tie, kurie gėrisi teisiųjų nupuolimu;
ir skausmas griaužia juos anksčiau nekaip jie miršta.
[33]Rūstybė ir narsas abudu pasibjaurėtinu,
bet žmogus nusidėjėlis laiko juos savyje

28. [1]Kas ieško keršto, tam Viešpats keršys
ir laikyte laikys jo nuodėmes.
[2]Dovanok savo artimui, kurs tau padarė skriaudos,
tuomet ir tau, kai tu melsi, bus atleista tavo nuodėmės.
[3]Žmogus pasilieka rūstybėje artimo atžvilgiu,
tačiau ieško pas Dievą pagydymo.
[4]Jis neturi pasigailėjimo sau lygiam žmogui,
tačiau maldauja dovanoti sau nuodėmes.
[5]Pats būdamas kūnas pasilieka rūstybėje
ir meldžia Dievą pasigailėti.
Kas gi melsis už jį dėl jo nusikaltimų?
[6]Atsimink galą ir pamesk neprietelystę,
[7]nes jo įsakymuose tau gresia supuvimas ir mirtis.
[8]Atsimink baimę Dievo ir nepyk savo artimui.
[9]Atsimink Augščiausiojo sandorą
ir nežiūrėk artimo paklydimo.
[10]Susilaikyk nuo vaido ir sumažinsi nuodėmes,
[11]nes rūstus žmogus uždega vaidą
ir žmogus nusidėjėlis sukelia prietelius vieną prieš kitą,
ir padaro neprietelystes tarp tų, kurie gyveno ramybėje.
[12]Nes kolei yra miške medžių, dega ugnis,
ir koki žmogaus galybė, toki jo rūstybė,
ir juo jis turtingesnis, juo augščiau kilsta jo pyktis.
[13]Skubus ginčas sukuria ugnį,
greitas vaidas daro kraujo išliejimą,
ir liudijąs liežuvis atveda mirtį.
[14]Jei tu pūti į kibirkštį, ji dega su liepsna,
ir jei į ją spjauni, ji užgęsta;
abudu dalyku eina iš burnos.

Gr t: Ilgas pyktis ir rūstybē. — 28. — *Kas ieško...* Plg 5 Moš 32, 35; Mt 6, 14; Mk 11, 25; Rom 12, 19. — [2]*Tuomet*: Ta sąlyga. — [3]*Žmogus*: Būdamas tik silpnas kūrinys, nusidējēlis. — [4]*Nuodēmes*: Kurios juk daug daugiau sveria kaip artimo nusikaltimai jo atžvilgiu, nes jis nusidējo Dievui. — [5]*Ir meldžia.* Tų ž. nēra Gr t. — *Kas gi melsis...* Jis pats nevertas, kad Dievas išklausytų jo maldą už save patį, ir niekas negali ar nenori jo užtarti. Plg Mt 6, 15; 18, 32-35; Jok 2, 13. — [6]*Galą*: Paskučiausius dalykus. — [7]*Tau gresia...* Anot Gr t: /atsimink/ apie supuvimą ir mirtį ir pasilik laikytis įsakymų. — [8]*Atsimink...* Anot Gr t: Atsimink įsakymus ir nebark artimo, — Augščiausiojo sandorą ir nematyk nusikaltimo. — Įsakymas dovanoti kaltę neprieteliui įrašytas 2 Moš 23, 4.5; 3 Moš 19, 13.17.18. — [11]*Sukelia prietelius*: Paskleisdamas tarp jų įtarimų ir melo. — [12]*Dega ugnis.* Gr t: Po šitų ž duodama dar toks palyginimas: Tuo užsidega vaidas, kuo smarkesnē kova. — [13]*Liudijąs*: Neteisingai liudijąs. Bet tų žodžių iki eil galui nēra Gr t. — [14]*Ji dega...* Taigi, nuo tavęs pareina, ar vaidas tuojau pasibaigs, arba ar jis turi dar labiau užsidegti. — *Iš burnos.* Rūstūs žodžiai didina vaidą be jokio galo, prieteliški jį sustabdo; vieni ir kiti eina iš burnos. Plg Pat 15, 1; 18, 21. — [15]*Dviliežuvis*: Kurs ką kita kalba tau girdint, ir

15Slapčia apkalbinėjąs ir dviliežuvis prakeiktas,
nes daro neramybės daugeliui iš tų, kurie gyvena ramybėje.
16Trečias liežuvis daugelį parvertė
ir išskirste juos iš tautos į tautą.
17Jis sugriovė stiprius turtingųjų miestus
ir išardė didikų namus,
18sukapojo tautų kariuomenes
ir sunaikino galingas tautas.
19Trečias liežuvis išvarė stropias moteriškes
ir atėmė iš jų jų darbų vaisius.
20Kas jo žiūri, neturės poilsio
ir neturės prietelio, su kuriuo turėtų poilsį.
21Rimbo kirtis padaro randą,
liežuvio gi kirtis sutrupina kaulus.
22Daugelis krito po kalavijo ašmenimis,
bet ne tiek, kiek žuvo per savo liežuvį.
23Palaimintas, kurs uždengtas nuo netikusio liežuvio
kam nereikia kęsti jo piktumo,
kas nevelka jo jungo ir nesurištas jo pančiais ;
23nes jo jungas — geležinis jungas
ir jo pančiai žalvariniai pančiai.
25Jo įvykdyta mirtis, pikčiausi mirtis,
ir verčiau mirusiųjų buveinė kaip jis.
26Tačiau ilgam jis nepasiliks.
Jis viešpataus neteisiųjų keliuose,
bet savo liepsna nesudegins teisiųjų.
27Kurie pameta Dievą, tie jai tenka ;
ji dega juose ir neužgęsta.
Jis puola juos kaip liūtas
ir drasko juos kaip didysis lūšis.
28Aptverk savo ausis erškėčiais,
neklausyk netikusio liežuvio,
savo burnai pasidaryk durų ir velkių.
29Sutirpink savo auksą ir savo sidabrą
ir padaryk savo žodžiams svarstyklę
ir tikrą brizgilą savo burnai.

---

ką kita pasitraukęs nuo tavęs. — 16*Trečias liežuvis* : Kurs įsispraudžia tarp dviejų žmonių ir sēja tarp juodviejų nesutikimų. — 18*Sukapojo*... Ta eil. Vulg priedas. — 19*Darbų vaisius.* Plg Pat 31-13... — 20*Ir neturēs*... Gr t : Ir nebeturēs ramybēs. — 22*Savo.* Tas ž Vulg priedas. Kalbama šitoje vietoje apie kitų daromus apkalbinējimus. — 23*Jo jungo.* Kas nebuvo priverstas kęsti jo /trečio liežuvio/ padaryto apsunkinimo. — *Nesurištas* : Nebuvo jo belaisvis. — 24*Geležinis* : Taip sunkus, kad už jį nēra nieko kito sunkesnio. — 25*Jo*... Susirūpinimas, kurį padaro piktas apkalbinējimas, atveda pagaliau mirtį ; arba : piktas apkalbinējimas užmuša žmonių nuomonēje, atima prietelius ir garbę. — *Ir verčiau*... Geriau eiti į mirusiųjų buveinę, kaip kęsti piktus apkalbinējimus. — 26*Tačiau*... Dievas neleis jam pasilikti prie visų, visus pasiekti. Plg Ps 124, 3. — *Nesudegins.* Jei ta liepsna ir pasieks teisiuosius, Dievas apgins juos. — 27*Jai* : Pikto liežuvio liepsnai. — 28*Aptverk*... Kaip aplink sodą padaroma tvora iš erškēčių, taip tu apsaugok savo ausį, kad ji nesiklaustytų piktų apkalbinējimų. Be to gi būk gudrus šnekoje. — 29*Sutirpink* : Užrišk... /maišelyje, kad jų neprarastumei/, kad kas jų iš tavęs nepavogtų. Su tokiuo pat rūpestingumu sergēk savo žo-

30Saugokis, kad kartais nenupultumei liežuviu
ir nesukluptumei akivaizdoje savo nepriételių, kurie tykoja tavęs,
ir kad tavo nupuolimas nebūtų nepagydomas iki mirčiai

29. 1Kas pasigaili, tas skolina savo artimui,
ir kas sušelpia savo ranka, tas sergi įsakymus.
2Skolink savo artimui jo reikmenės metu,
bet taip pat atiduok artimui savo laiku.
3Atitesėk žodį ir elgkis su juo ištikimai,
tai kiekvienu metu tu rasi, ko tau reikia.
4Daugelis žiūri į paskolintą dalyką kaip į radinį
ir daro apmaudo tiems, kurie juos sušelpia.
5Kolei negauna, jie bučiuoja duodančiojo rankas
ir nuolankiu balsu daro pažadų:
6atidavimo metu reikalauja atidėliojimo,
kalba apmaudo ir murmėjimo žodžius
ir teisinasi sunkiais laikais.
7Jei ir gali atiduoti, priešinasi,
atiduoda vos pusę skolos
ir žiūri į tai kaip į radinį.
8Jeigu gi ne, jis nusuka jam jo pinigus,
ir tasai veltui įsigyja sau nepriėtelį,
9kurs atsilygina jam koliojimais ir keiksmais
ir už pagarbą ir geradarystę atsilygina jam šmeižtu.
10Daugelis neskolina ne dėl piktumo,
bet bijodami, kad nebūtų dovanai apgauti.
11Tačiau tu būk didžiasielis prislėgtam
ir negaišk su savo daviniu,
12sušelpk beturtį dėl įsakymo
ir nepalik jo su tuščiomis rankomis dėl jo neturto.
13Prarask pinigus dėl savo brolio ir prietelio
ir neslėpk jų po akmenimi, kad pražūtų.
14Krauk sau turtą, taip kaip Augščiausiojo įsakyta,
tai tau bus labiau naudinga kaip auksas.
15 Uždaryk išmaldą beturčio širdyje,
ir ji melsis už tave, kad būtumei apsaugotas nuo visa pikta.

---

džius, pasidaryk sau svarstyklę ir svarsčių ir rūpestingai sverk savo žodžius pirma ne kaip juos ištarsi. — *Ir tikrą...* Tų ž nēra Gr t. — [30]*Ir kad tavo...* Ta eil Vulg priedas

29, 1-35. Apie skolinimą ir laidavimą. — [1]*Sergi įsakymus* : Atlieka privoles žmogaus, kurs tikrai bijo Dievo. Plg 5 Moš 15,7 : 3 Moš 25, 35 ; Mt 5, 42. — [2]*Skolink savo artimui* : Jei artimas randasi tokiose gyvenimo sąlygose, kad paskola darosi jam reikiama. Plg Ps 36, 26. — [4]*Daro apmaudo* : Nenorēdami grąžinti skolos. — [5]*Daro pažadų* : Žada būti dēkingi ir sugrąžinti skolą paskirtu metu. — [7]*Ir žiūri...* Anot jų, skolintojas, gavęs atgal vos pusę skolos, turįs džiaugtis ir laikyti save laimingu, kad jis nors tiek gavo. Gr t žodžius galima taip suprasti, kad pats skolintojas, kurs jau laikē savo pinigus žuvusiais, jaučiasi esąs laimingas, kai atgauna bent jų dalį. — [8]*Jam* : Skolintojui. — [10]*Ne dēl piktumo* : Ne dēl to, kad jie būtų žmonēs kietos širdies. — [11]*Tačiau* : Nors daug skolininkų elgiasi neteisingai. — *Didžiasielis* : Kantriai pakęsk jo atidēliojimus grąžinti skolą, kai jis tikrai neturtingas. — *Negaišk* : Greitai duok, ko jis prašo. — [12]*Dēl įsakymo.* Plg 3 Moš 19.10 ; 23, 22 ; 5 Moš 15, 8.11 ; 24, 12... [13]*Kad pražūtų* : Be jokios naudos. Daroma aliuzija į įprotį slēpti pi-

16 17 18Geriau kaip karžygio skydas ir jietis
ji kovos prieš tavo nepriętelį.
19Geras žmogus laiduoja už savo artimą,
ir kas nustoja gėdos, palieka jį jam pačiam.
20Neužmiršk laiduotojo malonės,
nes jis davė už tave savo gyvybę.
21Nusidėjėlis ir suteptasis bėga nuo to, kurs už juos laidavo.
22Nusidėjėlis savinasi sau laiduotojo gėrybes
ir nedėkingas žmogus pameta tą, kurs jį išlaisvino.
23Žmogus laiduoja už savo artimą,
bet jei tasai nustojo drovos, jis ano paliekamas.
24Netikęs laidavimas pražudė daugelį pasiturinčių žmonių
ir blaškė juos kaip jūros bangavimas.
25Jis išvarė šalin iš namų galingus vyrus,
ir jie turėjo klaidžioti svetimų tautų tarpe.
26Nusidėjėlis, peržengiąs Viešpaties paliepimą,
įkrenta į netikusį laidavimą,
ir kurs mėgina daug daryti, patenka į teismą.
27Sušelpk artimą, kiek tu išsigali,
bet žiūrėk savęs, kad nenupultumei.
28Pirmiausi dalykai žmogaus gyvenime vanduo ir duona,
taip pat drabužis ir namai nuogumui pridengti.
29Verčiau beturčio maistas po lentų stogu,
kaip puikūs pokyliai svetimoje šalyje be nuolatinės buveinės.
30Tenkinkis mažu, lyg kad tai būtų daug,
ir tau nereikės klausytis priekaištų, kokių daroma keleiviams.
31Netikęs gyvenimas keliauti iš namų į namus :
kur kas svečias, ten jis negali elgtis su pasitikėjimu ir atverti bur-
[nos.

nigus, užkasant juos į žemes. — 14*Krauk*... Plg Mt 6, 19.20. — 15*Uždaryk*... Nurodoma būdas kaip reikia krauti turtai. — *Beturčio širdyje* : Tai tikriausi vieta, kurioje tu gali padėti savo pinigus. Gr t : savo sandėlyje /kad turētumei reikalo metu/. — *Ir ji* : Išmalda, arba : Tavo geras darbas. Plg Ijob 4, 10 ; aug 17, 18. — 16.17.18Kaikuriuose Gr ir Lot rankraščiuose šitoje vietoje be reikalo įterpta dvi eil, paimtos iš 17, 18, 19, kurios neturi jokio sąryšio su kontekstu ; todēl tų eil nepriimta į Vulg, tik pažymēta jų buvimas kituose rankraščiuose skaitmenimis 16.17.18. — 19*Geras*... Tai kitas būdas sušelpti artimą savo lobiu. — Ko reikia žiūrēti, laiduojant, pasakyta aug 8, 16. — *Jį jam pačiam*. Kaikurie aiškintojai supranta šituos žodžius apie tą, kurs laidavo už savo artimą ir kurio tas artimas išsižada. Tokį aiškinimą patvirtina 20 e žodžiai. — 20*Nes jis davē*... Jis statē save į pavojų visako nustoti dēl tavęs. Plg Pat 11, 15 ; 17, 18 ; 22, 20. — 21*Nusidējēlis*. Tos e nēra Gr t. — 22*Savinasi*... Kai jis savo kalčia išeikvojęs savo lobį pats nebegali išmokēti skolos ir taip priverčia mokēti už save savo laiduotoją. — *Nedēkingas*. Toks jis pasirodo savo pasielgimu. — *Išlaisvino* : Iš pavojaus patekti į kalējimą, į kurį negalįs išmokēti savo skolos skolininkas turējo būti įmestas. — 23*Žmogus*... Tos e nēra Gr t. Ji gal tik kitoks vertimas 19 e ž. — 24*Netikęs*. Tas ž Vulg paaiškinimas. — 25*Galingus* : Savo lobiu. — 26*Netikusį*. Vulg paaišk. — 28*Pirmiausi dalykai* : Dalykai, kad būtų galima apsieiti be kitų laidavimo ir skolintų pinigų. Pirmieji ir svarbiausieji maisto dalykai vanduo ir duona /Plg 1 Tim 6,8/, apsidengimo gi — drabužis ir namai. Nuogumas pridengiama drabužiais. Paminēti gi čia namai gal vēlesnių laikų priedas. Plg žem 39, 31. — 29*Verčiau*... Gerbiančiam save žmogui sunku gyventi svetimomis išlaidomis. — 30*Tenkinkis* : Pasilik namie, tenkindamos tuo,

32 Jis vaišins, valgydins ir girdys nedėkingus,
ir be to turės klausytis karčių dalykų.
33 « Eik čia, svety, tiesk stalą
ir ką turi rankoje, tuo valgydink kitus.
34 Išeik, kad būtų vietos mano gerbiamiems prieteliams ;
man reikia mano namų, nes pas mane užėjo mano brolis ».
35 Tai sunkūs dalykai jautriam žmogui :
priekaištai dėl buto ir skolintojo koliojimai

30. 1 Kas myli savo sūnų, plaka jį dažnai,
kad juo džiaugtųsi savo gale
ir jam nereiktų belsti artimųjų durų.
2 Kas moko savo sūnų, bus giriamas dėl jo,
ir juo jis girsis savo namiškių tarpe.
3 Kas moko savo sūnų, sužadina neprietelio pavydą
ir gali juo girtis prietelių tarpe.
4 Miršta jo tėvas, tai būna taip lyg kad nebūtų miręs,
nes jis paliko po savęs panašų į save.
5 Gyvas būdamas jis jį matė ir džiaugėsi ;
mirdamas nebuvo nuliūdintas
ir sugėdintas savo neprietelių akivaizdoje,
6 nes paliko namų gynėją prieš neprietelius
ir atsilyginantį dėkingumu prieteliams.
7 Dėl vaikų sielų jis perriša jų žaizdas,
ir prie kiekvieno balso sudreba jo viduriai.
8 Nesuvaldytas arklys darosi stangus,
ir palaidas sūnus darosi atkaklus.
9 Lepink sūnų ir tu turėsi jo bijoti :
žaisk su juo, ir jis nuliūdins tave.
10 Nejuokauk su juo, kad tau nereikėtų kentėti
ir galų gale griežti savo dantimis.

---

kas tavo, ir nejieškok svetur geresnio pragyvenimo. — *Keleiviams* : Kurie turi šauktis į kitų svetingumą. — [31]*Netikęs* : Sujungtas su visokiomis sunkenybėmis. — *Negali elgtis su pasitikėjimu* : Nebeturi laisvės. Tie ž Vulg priedas. — [32]*Jis vaišins...* Gr t : Tu vaišinsi ir t.t. Nors tu, būdamas svečias, tiems, kurie priima tave į savo namus, teiktumei valgių ir gėrimų, tu nesusilauksi tikro dėkingumo ; be to, dar turėsi klausyti karčių žodžių. Turtingas keleivis, kurs už svetingumą gali užsimokėti, gauna kęsti tokių dalykų ; juo gi daugiau beturtis. — [33]*Eik...* Taip atsiliepia į svečią namų savininkas. — [34]*Išeik...* Pavaišinęs, kuo turėjo, namų savininko svečius, pats keleivis turi pasitraukti, nes atėjęs vertesnis už jį, ar stovįs arčiau paties šeimininko. — [35]*Tai sunkūs dalykai* : Koneveikimai, kurių tenka girdėti priimtam į svetimus namus, ir priekaištai, kokių daro skolintojas

4. Šeimos židinio laimė, 30,1—31,11.

30, 1-13. Apie vaikų auklėjimą. — [1] *Kas myli* : Tikrai myli, nori, kad jo gyvenimas būtų geras ir laimingas. Plg Pat 13, 24 ; 14, 24 ; 23, 13. — *Ir jam...* Kad jam, išeikvojus lobį, nereiktų elgētauti. Bet tų ž nēra Gr t. — [2]*Kas...* Plg Pat 29, 17. — [3]*Sužadina...* Neprietelis pavydi tēvui garbēs, kokią jam daro gerai išauklētas sūnus. Plg 5 Moš 6, 7. — [4]*Nes jis paliko...* Sūnus yra lyg kad tęsinys tēvo gyvenimo, jo padorumo, garbēs ir t.t. Taip sūnus ir prie gyvos tēvo galvos ir jam mirus yra jam paguoda /5 e/. — [5]*Ir sugēdintas...* Nors jis miršta, bet neprieteliai negali pasidžiaugti ta mirtimi, nes liko mirusiojo sūnus, kurs jo vertas. Bet tų ž nēra Gr t. — [7]*Dēl vaikų.* Tikriau anot Gr t : Kas savo sūnų lepina, perriša jo žaizdas. — Kai sū-

[11]Neduok jam valdžios jaunystėje
ir nelaikyk jo minčių nieku.
[12]Lenk jo sprandą jaunystėje
ir daužyk jo šonus, kolei jis vaikas,
kad kartais jis nepasidarytų kietasprandis
ir tavęs nebeklausytų
ir būtų tau sielos skausmo.
[13]Mokyk savo sūnų ir darbuokis ant jo,
kad neturėtumei negarbės dėl jo begėdystės.
[14]Verčiau beturtis sveikas ir pilnas jėgų,
kaip silpnas ir ligos kankinamas turtuolis.
[15]Sielos sveikata teisybės šventume geresnė už visą auksą ir si-[dabrą
ir sveikas kūnas už nesuskaitomus turtus.
[16]Nėra didesnio turto, kaip kūno sveikatos turtas,
ir nėra didesnio pasigėrėjimo kaip širdies džiaugsmas.
[17]Geriau mirtis kaip kartus gyvenimas
ir amžinas poilsis kaip nesibaigianti liga.
[18]Gėrybės nepasiekiamos, kai burna užverta,
kaip pokylių valgiai padėti aplink kapą.
[19]Ką padės liejamoji auka stabui?
Juk jis nevalgo ir neužuodžia.
[20]Taip ir tas, kurs vejamas Viešpaties:
jis nešasi užmokestį už neteisybę.
[21]Jis mato akimis ir vaitoja,
kaip eunukas, kurs apkabina mergaitę ir dūsauja.
[22]Neduok nuliūdimo savo sielai
ir nevargink savęs savo mintimis.

---

nui atsitinka tik bet kas priešingo, tėvas būna juo bailiai susirūpinęs ir, ištiktas į širdį kiekvienu jo šūktelėjimu, nedrįsta kiečiau jo nubausti. Arba: Tėvas gaus perrišti žaizdas, kurias jam padarys sūnus. — [8]*Nesuvaldytas...* Arklys reikia valdyti brizgilais ir pentinais; sūnus gi reikia auklėti kietumu ir baudimu. Plg 29, 15. — [9]*Žaisk su juo*: Palikdamas jį nenubaustą už jo negerus darbus, ar net juos pagirdamas. — [10]*Nejuokauk...* Kai jis tave išdykusiai išjuokia. — *Kentėti...* Kai jis pateks į tikrą nelaimę ir išeis aikštėn visas jo piktumas. — [11]*Nelaikyk...* Anot Gr t: Nenematyk jo nusikaltimų, nepalik jo nesudraudęs už jo nusikaltimus. [12]*Lenk.* Plg aug 7, 25. — [13]*Darbuokis...* Pratink jį ir versk dirbti.

30,14 - 27. Reikia rūpintis kūno sveikata ir šalinti nuo savęs sielos rūpesčiai. — [15]*Sielos...* Gr t: Sveikata ir kada kas gerai jaučiasi. Vulg vertėjas suprato pirmą žodį apie sielą ir priduria, kad sielos sveikata pasireiškianti šventumu ir teisybe. — [16]*Nėra didesnio.* Vidinis širdies džiaugsmas viršija visus kitus džiaugsmus ir pasigėrėjimus, taip kaip sveikata turtus. — [17]*Kaip kartus gyvenimas*: kaip gyventi be širdies pasigėrėjimo ir be sveikatos. — [18]*Gėrybės...* Anot Gr t: Gėrybės piliamos į užvertą burną. — Tokiomis gėrybėmis čia autorius vadina geriausius valgius, kurių kas nors negali valgyti, net ir į burną imti dėl nesveikatos. — *Kaip pokylių...* Aliuzija į senovės paprotį dėti valgių ant mirusiojo kapo, lyg kad jam to reikėtų. Plg Tob 4,18. — [19]*Ką padės...* Plg Dan 14,6. — [20]*Kurs vejamas...* kurį Viešpats baudžia nelaimėmis. — *Jis nešasi...* Paaiškinama, kodėl Viešpats aplankė jį liga. Bet tų ž nėra Gr t. — [21]*Mato akimis*: Pageidimas jame eina didyn. Plg aug 20,2. — [22]*Neduok...* Plg Pat 12,25; 15,13; 17,22. — [23]*Tai žmogaus...* padaro, kad žmogus naudo-

23Širdies linksmumas tai žmogaus gyvenimas
ir neišsemiamas šventumo iždas;
džiaugsmas pailgina žmogaus gyvenimą.
24Pasigailėk savo sielos, patikdamas Dievui ir būk susilaikąs;
sukaupk savo širdį jos šventume ir varyk toli nuo savęs liūdnumą.
25Nes liūdnumas užmušė daugelį ir nėra jame naudos.
26Pavydas ir rūstybė trumpina dienas,
ir susirūpinimas atveda senatvę pirm laiko.
27Skaisti ir gera širdis pasireiškia pokyliuose,
nes jos pokyliai rūpestingai paruošti

31. 1Budėjimas dėl turtų džiovina kūną,
ir rūpestis apie juos atima miegą.
2Susirūpinimas ateitimi iškreipia mintis,
ir sunki liga daro sielą blaivią.
3Turtingas vargsta berinkdamas lobį,
ir savo poilsyje jis pilnas savo gėrybių.
4Beturtis vargsta dėl menko išlaikymo,
ir pagaliau iš jo darosi elgeta.
5Kas mėgsta auksą, nebus be nusikaltimo,
ir kas ješko sugedimo, bus jo pilnas.
6Daugelis nupuolė dėl aukso
ir jo gražumas buvo jo žuvimas.
7Auksas užsigavimo rastas tiems, kurie jam aukoja;
vargas tiems, kurie jo ješko,
ir kiekvienas neišmintingas žūna per jį.
8Palaimintas turtuolis, kurs atrastas be dėmės,
kurs nenuėjo paskui auksą
ir neturėjo vilties piniguose ir turtuose.

jasi gyvenimu, jį išlaiko ir pailgina. — *Ir... iždas.* Tų ž nēra Gr t. Jais paaiškinama, kad čia turima galvoje ypač dvasios linksmumas, kurs kilsta iš dorybēs. — [24]*Patikdamas... susilaikąs.* Tų ž nēra Gr t. — *Sukaupk... šventume.* Gr t: ramink savo širdį. Po šitos 24 e Gr rankraščiuose dedama tai, ką randame Vulg 33,16-36,13; po to gi straipsnio tai, kas yra Vulg 30,25-33,16. Bet tik Vulg tvarka yra tikra. Jos reikalauja sąryšis su kontekstu ir jai pritaria Ebr t. Gr t tvarka matomai radosi iš vieno seniausio rankraščio, kuriame tuodu straipsniu sukeista vietomis. — [25]*Nes...* Plg 2 Kor 7,10. — [26]*Pavydas...* Plg Pam 11,10. — [27]*Skaisti...* Anot Gr t: blizganti /dosni/ ir gera širdis rūpinasi savo stalo valgiais

31,1-11. Apie turtus. [1]*Atima miegą*: ir taip silpnina kūną. — [2]*Susirūpinimas...* Ebr t: rūpestis pragyvenimu nuvaro šalin miegą ir sunki liga nuvaro miegą. — [4]*Dēl menko...* Beturčio vargų tikslas menkas išlaikymas. — *Ir pagaliau...* Gr t: Ir kai jis ilsisi, jis darosi visai neturtingas. Plg Mt 13,12. Taigi, ar reikia girti turtuolio likimas? Atsakymas duodamas 5-7 e: geidimas aukso pasidaro perdaug galingas ir nuveda žmogų į neteisybę ir tt. — [5]*Kas ješko...* Anot Ebr t: Kas ješko aukso /apgaulingo žemēs turto/, tas jo suklaidinamas. Plg Pat 28.20. — [6]*Nupuolē*: Pražuvo. — *Ir jo gražumas...* Anot Gr t: ir jų žuvimas buvo ties jais /tuojau juos pasiekē/. — [7]*Jam aukoja*: lyg kad duoda jam dievišką garbę. Plg Kol 3,5. — *Vargas tiems...* Tie ž Vulg priedas. — [8]*Palaimintas...* Kadangi turtai yra priežastis taip daugelio nuodēmių ir žuvimo, tai reikia skelbti laimingą esant tą, kurs viso apsčiai turēdamas ir viliojamas į nuodēmę, randamas nesuteptas, nes jis gyvena negeisdamas turtų. — *Ir neturējo ... turtuose.* Vulg priedas, kuriuo paaiškinama, kas tai yra eiti paskui auksą, ar norima pažymēti godžiųjų nusikaltimas, kurių visa viltis turtuose.

[9]Kas jis, ir mes girsime jį?
Nes jis padarė nuostabių dalykų savo gyvenime.
[10]Kas buvo juo išmėgintas ir rastas tobulas?
Tokiam bus amžino gyriaus.
Kas galėjo peržengti ir neperžengė, daryti pikta ir nedarė?
[11]Todėl jo gėrybės patvirtintos Viešpaties,
ir visas šventųjų susirinkimas skelbs jo išmaldas.
[12]Jei tu atsisėdi prie didelio stalo,
neišsižiok ant jo pirmas.
[13]Nesakyk taip: Daug dalykų ant jo padėta.
[14]Atsimink, kad pavydinti akis netikusi.
[15]Koks sutverta dalykas, piktesnis už akį?
Todėl ji ašaroja ant kiekvieno dalyko, kurį pamato.
[16]Netiesk pirmas savo rankos,
kad nebūtumei pavydo suteptas ir tau nereiktų rausti.
[17]Nebūk per greitas pokylyje.
[18]Suprask iš savęs, kas priklauso tavo artimui.
[19]Naudokis kaip žmogus susilaikąs tuo, kas ties tavim dedama,
kad daug valgydamas nebūtumei laikomas neapykantoje.
[20]Baigk pirmas dėl drausmės
ir nebūk nepasotinamas, kad kartais nepapiktintumei.
[21]Jei tu sėdi tarp daugelio, netiesk anksčiau už juos savo rankos
ir neprašyk pirmas gerti.
[22]Kaip gi labai pakanka išauklėtam žmogui nedaug vyno!
Miegodamas tu nebūsi juo apsunkintas
ir nejausi skausmo.
[23]Nemiegojimas, vėmimas ir vidurių skausmai sutinka nesusivaldantį žmogų.
[24]Sveiko miego turi susilaikąs žmogus;
jis miega iki rytui, ir jo siela gėrisi jame.
[25]Jei tu apsisunkinai daug valgydamas,
atsikelk iš kitų tarpo ir išvemk, tai tau palengvės,
ir tu neatvesi savo kūnui ligos.

Plg 1 Tim 6,17. — [9]*Nes jis*... Tas sunkus dalykas žmonēse, bet galimas Dievui, Plg Mt 19,26. — *Savo gyvenime.* Ebr t: savo tautoje /tarp tų, kurie kitaip elgiasi/. — [10]*Kas buvo juo išmēgintas*: Kas pagundoje į pikta, kokią paprastai daro auksas, rastas ištirtas. — [11]*Viešpaties.* Vulg priedas. — *Jo išmaldas*: Jo gailestingumo darbus, kuriems jis sunaudoja savo turtus

5. Padori laikysena pokyliuose, 31,12—32,18.

[12]*Prie didelio stalo*: Prie stalo, apkrauto daugybe valgių. — *Pirmas.* To ž nēra kituose t. Anot Ebr ir Sir t, įspējimai duodami jaunikaičiam — [13]*Nesakyk*: Lyg kad pateisindaGas savo godumą. — [16]*Pirmas.* Nēra mr t. — *Kad... rausti.* Tie ž Vulg priedas. — [17]*Per greitas*... Anot Gr t: Ir nesiveržk kartu su kitu į dubenį. — Imant valgius rankomis ir siekiant į dubenį, kai jau kas kitas ima sau iš jo, pigiai galējo atsitikti, kad abiejų rankos susidurs pačiame dubenyje; tai gi būtų negražu. — [18]*Tavo artimui.* Gr ir Ebr t dar pridurta: Ir kiekviename dalyke svarstyk, /ką tu darai/. — [19]*Susilaikąs.* Vulg paaiškinimas. — *Kad daug*... Anot Gr t: Ir nečiauksēk, kad nepasidarytumei nekenčiamas. — [21]*Ir neprašyk pirmas gerti.* Tų ž nēra Gr t. — [22]*Vyno.* To ž nēra Gr t ir jis čia ne vietoje. Gr t: Kaipgi nedaug valgių tereikia išauklētam žmogui, ir savo gomuryje jis nejaučia dusulio. — [24]*Jis miega*... Anot Gr t: Jis anksti keliasi ir jo siela su juo, t y, jis jaučiasi pailsējęs ir gali tuojau imtis savo reikalų. — [25]*Ir išvemk*...

[26]Pasiklausyk manęs, sūnau, ir neniekink manęs ;
galų gale tu rasi, kad mano žodžiai tiesa.
[27]Visuose savo darbuose būk stropus,
ir joki liga nesutiks tavęs.
[28]Kas gausiai dalija duonos, tą giria daugelio lūpos,
ir liudijimas apie jo gerumą pasitikėjimo vertas.
[29]Miestas murma prieš tą, kurs spūli duonos,
ir liudijimas apie jo šykštumą tikras.
[30]Neragink gerti tų, kurie mėgsta vyną,
nes vynas pražudė daugelį.
[31]Ugnis mėgina geležies kietumą,
taip vynas, jei jo geriama lig girtumui, išduoda puikiųjų širdis.
[32]Jei vyno geriama su blaivumu, jis duoda žmonėms ramaus gyvenimo ;
jei jo geri su saiku, būsi blaivus.
[33]Koks gyvenimas tam, kuriam trūksta vyno ?
[34]Kas atima gyvybę ? Mirtis.
[35]Vynas sutvertas nuo pat pradžios pasilinksminti ir nepasigerti.
[36]Jei vyno geriama su saiku, jis daro džiaugsmo sielai ir širdžiai.
[37]Blaivus gėrimas sveikas sielai ir kūnui.
[38]Vynas, jei jo daug geriama, padaro barnių,
rūstybės ir daug nuostolių.
[39]Vynas, jei jo daug geriama, yra sielos kartybė.
[40]Girtuoklystės įžulumas priežastis pasipiktinimo paikam ;
vynas sumažina stiprybę ir daro žaizdų.
[41]Gerdamas vyno nedaryk priekaištų artimui
ir jo neniekink jojo linksmume.
[42]Nesakyk jam koliojamų žodžių
ir neslėgk jo reikalavimais

32. [1]Jei tave paskyrė viršininku, tu nesiaugštink,
būk jų tarpe kaip vienas iš jųjų.
[2]Pasirūpink jais ir tik tuomet atsisėsk ;
ilsėkis, kai būsi atlikęs visą savo rūpestį,
[3]kad linksmintumeis dėl jų,
kad imtumei garbės vainiką
ir gautumei pripažinimo iš pakviestųjų.

Tokį pamokymą tikrai duodavo senovės medicina. — Gr t kaikurie taip verčia : Gerai pasivaikščiok ir tu rasi poilsio. — [26]*Neniekink manęs* : Nelaikyk mano nurodymų niekingais. — *Tu rasi* : Pamokytas savo paties prityrimo. — [30]*Neragink... vyną*. Gr t : Nebūk karžygys vyno gērime. Plg Ješ 5,22 ; Jud 13,4. — [31]*Ugnis...* Anot Gr t : Krosnis ištiria ašmenis panērime /geležį, pamerkiant į vandenį, ar ji labiau ar mažiau, kieta/. Taip vynas širdis puikiųjų vaide. — Kur yra piktumo, vynas iškelia jį aikštēn. — [32]*Jei vyno...* Anot Gr t : Vynas lyg gyvybē žmogui. — *Jei jo geri...* Tų ž nēra Gr t. — [35]*Vynas...* Toki buvo Dievo valia, sutveriant. Plg Ps 103,15 ; Pat 41,4. — *Ir nepasigerti*. Vulg priedas. — [36]*Su saiku*. Anot Ebr t : laiku. — [38]*Vynas..* Tos e nēra Gr t. — [40]*Girtuoklystēs...* Gr t : Girtuoklystē didina paikojo narsą iki papiktinimui, silpnina jo jēgas ir padaro jam žaizdų. — [41]*Gerdamas...* Anot Gr t : Draugystēje, kur geriama vynas. — Kartūs priekaištai, paniekinimo žodžiai galētų tose apystovose sukelti vaidą, kurs turētų blogiausių pasēkų

32. [1]*Viršininku...* Autorius kalba čia laikydamos viešpatavusių ten tuomet įpročių. Dideliuose pokyliuose būdavo išrenkamas vienas viršininkas, lyg koks pokylio karalius. Plg Jon 2,8. — [3]*Dēl jų* : Kai jie džiaugiasi, jog visa yra geroje tvarkoje. — *Ir gautumei...* Tų ž iki eil galui nēra

[4]Kalbėk, jei tu vyriausis,
nes tau dera [5]su tikru žinojimu tarti pirmą žodį,
bet netrukdyk muzikos.
[6]Kur niekas neklauso, ten nekalbėk
ir nesididžiuok nelaiku savo išmintimi.
[7]Kaip brangus rubinas auksiniame papuošale,
taip muzikų žaidimas pokylyje su vynu.
[8]Kaip smaragdo antspaudas auksiniame apdare,
taip muzikų khoras pokylyje, kuriame geriama vyno linksmai
ir su saiku.
[9]Klausykis tylėdamas,
ir savo drovumu tu įsigysi palankumo.
[10]Jaunikaiti, vos savo reikalu tekalbėk.
[11]Jei būsi du kartu paklaustas, tuomet trumpai atsakyk.
[12]Daugelyje dalykų būk lyg nežinąs ;
klausykis tylėdamas ir kartu klausinėdamas.
[13]Didikų tarpe nebūk perdaug drąsus
ir, kur yra senių, daug nekalbėk.
[14]Pirm krušos žaibuoja,
ir drovumo priešakyje eina malonė,
ir pagarba tu įsigysi sau palankumo.
[15]Atėjus valandai keltis, negaišk,
bet bėgk pirmas į savo namus,
į ten pasitrauk, tenai žaisk,
[16]ir daryk, kas tau patinka,
bet be nuodėmės ir puikaus žodžio.
[17]Ir be viso to garbink Viešpatį, kurs tave sutvėrė,
ir gausiai tau suteikia visokių gėrybių.
[18]Kas bijo Viešpaties, priima jo mokslą,
ir kas budi dėl jo, randa palaiminimo.

Gr t. — [4]*Kalbēk*... Pamokymas apie tai, kas ir kaip turi kalbėti pokyliuose. Gr t : Kalbēk, tu, seni, nes tau pritinka, su tikru žinojimu. — Kalbēk tačiau ne be paliovos, kaip kad šnekūs seneliai paprastai mēgsta daryti, bet palik laisvo laiko muzikai ir giedojimui. Plg Ješ 5,12. — [5]*Muzikos.* Ebr t : giedojimo. — [7]*Kaip brangus*... Gr t : Antspaudo žiedas iš karbunkulo /rubino/. — [9]*Klausykis*... Tos e nēra Gr t. — [10 11 12]*Jaunikaiti*... Gr t prasmē : kalbēk, jaunikaiti, jei tau yra reikalo, vos /nedaug/, jei būsi du kartu paklaustas ; sutrumpink šneką, nedaugeliu /žodžių pasakyk/ daug ; būk kaip tas, kurs žino ir kurs daug moka tylēti. — Taigi, jaunikaiti, turi neskubēti su atsakymu, turi žinoti dalyką, bet nepasiduoti šnekumui ir nesigirti, verčiau kukliai tylēti. — *Du kartu.* Tą žodį galima sujungti su « Kalbēk » ; bet prasmē nedaug kuo tesiskiria : Kalbēk tik klausiamas ir tuomet tik du kartu, t y, retai. — [13]*Nebūk perdaug*... Nesistatyk savęs jiems lygiu ir, kitam šnekant, daug neplepēk. — [14]*Pirm krušos.* Gr t : Pirm griausmo. — Kaip pirm krušos ar griausmo pasirodo žaibas, taip kuklumas ir drovumas įgyja žmogui visų palankumą dar anksčiau, nekaip jis pradeda kalbēti. — *Ir pagarba*... Tų ž iki e galui nēra Gr t. Jie yra pakartojimas 9 e. — [15]*Atējus*... Gr t : /tinkamą/ valandą kelkis ir nebūk paskutinis būryje. — *Į ten pasitrauk*... Anot Gr t: ir nebūk apsileidęs. — [16]*Be nuodēmēs* : Nenusidēdamas puikybēs žodžiais, bet priešingai, neužmirkš padēkoti visų gērybių davējui Dievui

IV. Dorovingas gyvenimo tvarkymas, 32,18—42,14.

1. Santykiai su Dievu ir su artimu, 32,18—38,24.

32,18 - 33,33. Apie skirtumą tarp dievobaimingų ir bedievių ir apie Dievo ap-

19Kas ješko įstatymo, tas bus jo pripildytas,
ir kas elgiasi klastingai, tas juo pasipiktins.
20Kurie bijo Viešpaties, tie randa teisingą teismą,
ir padaro, kad teisybė žibėtų kaip šviesa.
21Žmogus nusidėjėlis vengia sudraudimo
ir randa kuo pasiaiškinti, kaip jam tinka.
22Išmintingas žmogus neatmeta išmintingos patarties,
svetimas ir puikus neišsigąsta baimės.
23Toksai pasielgęs savo valia be patarties
gauna barti dėl savo sumanymų.
24Sūnau, nedaryk nieko be patarties,
tuomet padaręs tu nesigailėsi.
25Neeik išardytu keliu ir neužsigausi į akmenį;
neįtikėk savęs vargingam keliui,
kad neduotumei savo sielai papiktinimo.
26Būk atsargus su savo vaikais
ir sergėkis savo namiškių.
27Kiekviename savo darbe turėk teisingo pasitikėjimo savo sąžine,
nes tai reiškia sergėti įsakymus.
28Kas tiki Dievui, žiūri įsakymų,
ir kas juo pasitiki, tam nieko netrūks

33. 1Kas bijo Viešpaties, to nesutinka nelaimės;
bandyme Dievas jį laiko ir išlaisvina nuo pikto.
2Išmintingas nelaiko neapykantoje įsakymų ir teisybės
ir nesudūžta kaip audroje laivas.
3Protingas žmogus pasitiki Dievo įstatymu
ir įstatymas jam ištikimas.
4Kas nori aiškiai atsakyti į klausimą,
tas teprirengia savo žodžius,
ir taip paprašytas jis bus klausomas;
tegul jis surenka savo žinojimą ir tuomet teatsako.

---

vaizdą. — [18]*Priima jo mokslą*: Savo elgesį tvarko taip, kaip reikalauja Dievo įstatymas. — [19]*Įstatymo*: kad jo laikytųsi savo gyvenime. — *Pripildytas*: visokių gērybių. —*Juo pasipiktins*: veidmainiams įstatymas bus užsigavimo akmuo. — [20]*Teisingą teismą*. Juos teis Viešpats su teisybe ir gerumu. Anot kitų: ras, kas teisu, t y, pažins, kas teisu įstatymo akyse. — [22]*Neišsigąsta baimēs*: Visados elgiasi drąsiai, sakydamas jam nēsą ko bijoti. — [23]*Gauna barti*... Dēl savo paikybēs, kad niekieno nesiklausē patarties. — [24]*Nieko*... Plg Tob 4,19. — *Nesigailēsi*. Kas daroma apsvarsčius ir pasitarus, to nereikia gailētis. — [25]*Neeik*... Nelįsk be reikalo į pavojų. — *Vargingam keliui*: kurio sunkumas viršija tavo jēgas. Gr t: keliui be kliūčių, — nes pavojus gali būti nematomas. — *Kad neduotumei*... Nēra Gr t. — [26]*Ir sergēkis*... Nēra Gr t. 33. — [1]*Nesutinka nelaimēs*: Nes Dievas sergi jį ypatingu būdu ir padaro, kad jam visa išeina į gera. Plg Ps 90,10. — [2]*Nelaiko neapykantoje*... Niekam nesiduoda atitolinamas nuo Dievo įstatymo. — *Nesudūžta*... Anot Gr t: Kas gi veidmainys jo /įstatymo/ atžvilgiu, tas kaip laivas audroje. — Jį veda tik jo geiduliai, laimēje jis elgiasi teisingai; nelaimēje jis pameta doros kelią. Kas tikrai myli įstatymą, tas pasilieka visados tvirtas, kaip inkaru laikomas laivas. — [3]*Protingas*... Jis jam ištikimas, todēl įstatymas iš savo pusēs tai teikia, ką žada, pagalbą ir užmokestį. — Žmogus ištikimas Dievui, Dievas žmogui. — Gr t 3 e baigiama žodžiais: Kaip Urimo atsakymas. Taip gi daroma aliuzija į atsakymus, kokių duodavo vyriausis Žydų kunigas su pagalba *Urimo* ir *Tumimo*. Plg 3 Moš 27,21; 1 Kor 28,6. — [4]*Kas nori*... Gr t šita eil taip skamba: Prirengk savo šneką,

5 Paikojo širdis kaip vežėčių tekinis,
ir jo mintys kaip besisukanti ašis.
6 Prietelis, kurs tyčiojasi, kaip aršus eržilas,
kurs po kiekvienu raiteliu žvengia.
7 Kodėl diena geresnė už dieną, šviesa už šviesą,
ir metai už metus, nors visa pareina nuo saulės?
8 Viešpaties išmintis padarė tą skirtumą,
kai buvo sutverta saulė, kuri laikosi įsakymo.
9 Jis padarė skirtumo tarp laikų, sutvarkė jų švenčių dienas,
ir jose švenčiama šventės paskirtą valandą.
10 Vienas iš jų Dievas išaugštino ir pašventino,
kitas paskyrė į paprastų dienų skaičių.
Taip pat visi žmonės iš molio,
iš žemės, iš kurios sutverta Adomas;
11 išminties daugybe Dievas padarė tarp jų skirtumo
ir paskyrė jiems nevienokius kelius.
12 Vienus iš jų jis palaimino ir išaugštino,
kitus pašventino ir į save priartino,
kitus prakeikė ir pažemino
ir išvarė iš jų atsiskyrimo vietos.
13 Kaip molis puodžiaus rankose,
kurs jį minko ir duoda jam išvaizdą,
14 ir elgiasi su juo kaip jam patinka,
taip žmogus rankoje to, kurs jį sutvėrė,
ir jam atsilygina žiūrėdamas savo teismo.
15 Prieš pikta stovi gerumas, prieš mirtį gyvenimas,
taip ir prieš teisų žmogų nusidėjėlis.
Pasižiūrėk taip pat ir į visus veikalus Augščiausiojo:
jie po du ir vienas prieš kitą.
16 Aš pabudau paskutinis
ir buvau kaip tas, kurs renka vynuoges paskui uogautojus.
17 Tačiau ir aš pasitikėjau Dievo palaimінimu
ir kaip vynuogiautojas pripildžiau spaustuvą.

---

ir taip tu būsi klausomas; sutrauk krūvon savo žinojimą ir paskui atsakyk. — [5]*Paikojo*... Senovėje ašis kaikuriuose vežimuose buvo taip padaryta, kad sukdavosi kartu su tekiniu. Paikojo mintis nuolat blaškosi, niekados rimtai nesustoja ant bet kurio vieno dalyko. — [6]*Eržilas.* Jis po kiekvienu raiteliu, nesirūpindamas, kas tasai yra, žvengia paskui kumeles; tas netikras prietelis nežiūri naudos ar skriaudos kitų, o vien tik to, kas gali patenkinti jo piktumą. — [7 8 9]*Kodėl*... Gr t tos pačios mintys išreikštos truputį trumpiau: Kodėl viena diena geresnė už kitą /viena diena šventa, kita gi ne/ ir tačiau visa dienos šviesa ateina nuo saulės? Viešpaties žinojimu jos atskirtos, ir jis padarė skirtumo tarp laikų ir švenčių. — [12]*Palaimino.* Plg 1 Moš 9,1 Noę; 1 Moš 12,12 ir 25.1 Abraomą; 28,1 Isaoką; Jokubą ir k. — *Išaugštino*: Juozapą Egipte, Saulių, Dovîdą, Pranašus. — *Pašventino*: Levio sūnus. — *Priartino*: Aarono sūnus. — *Prakeikė*: kaip Kainą, Khamą, Paraoną, Korę, Dataną, Abironą, ir Kananiečius. — *Pažemino*: atėmė iš jų garbę. — *Iš jų atsiskyrimo vietos.* Gr t: Iš jų stovio vietos. — [13]*Kaip*... Dievui nebuvo sunku padaryti tuos skirtumus. — *Kurs jį*... Tų ž iki e galui nėra Gr t. — [14]*Savo teismo*: duoda gėrybių iš savo dosnumo; siunčia bausmių, žiūrėdamas savo teisybės

[16]*Aš pabudau*... Čia pats autorius sako apie savo parašytą veikalą, kas jo vaikaičio buvo pasakyta knygos prakalboje. Po Pranašų ir kitų mokytojų, kuriuos Dievas palaimino, stojo į darbą ir jis kaip paskutinis iš tų, kurie Dievo išmintį paskelbė savo

18Pasižiūrėkite, kad aš ne vien sau darbavaus,
bet visiems, kurie ješko pamokymų.
19Pasiklausykite manęs, didikai ir visos tautos,
ir išgirskite ausimis jūs, susirinkimo valdytojai.
20Sūnui ir moteriai, broliui ir prieteliui neduok valdyti savęs savo gyvenime
ir neduok kitam savo nuosavybės,
kad kartais nesigailėtumei ir vėl jos neprašytumei.
21Kolei tu dar gyvas ir alsuoji,
tegul tavęs nepašalina joks žmogus.
22Nes geriau, kad tavo vaikai prašytų tavęs,
kaip kad tu žiūrėtumei į savo vaikų rankas.
23Visuose savo darbuose palik sau pirmenybę.
24Nesutepk savo garbės.
Savo amžiaus pabaigoje
ir savo mirties metu padalink savo tėviškę.
25Pašaras, lazda ir našta asilui ;
duona, drausmė ir darbas vergui.
26Jis dirba drausmėje ir ješko ilsėtis ;
palik jam laisvas rankas, ir jis ješko laisvės.
27Jungas ir diržai sulenkia kietą sprandą,
taip palenkia vergą nuolatinis darbas.
28Piktavaliui vergui kankinimas ir kojų pančiai ;
varyk jį į darbą, kad nedykinėtų,
29nes dykinėjimas išmoko daug piktenybės.
30Pristatyk jį į darbą, nes taip jam pritinka.
Jeigu jis nebus klusnus, lenk jį kojų pančiais,
bet nė vienam nekrauk perdaug
ir nedaryk nieko svarbaus neapsvarstęs.
31Jei turi ištikimą tarną,
tebūna jis tau kaip tavo siela ;
elgkis su juo kaip su broliu,
nes tu įsigijai jį kraujo kaina.

raštais. — 17*Tačiau*.. Gr t : Su Viešpaties palaiminimu aš tai pasiekiau. — *Pripildžiau*... Aš surinkau ir padaviau visokių pamokymų ir išminties išsireiškimų. — 18*Pasižiūrėkite*... Pakartota 24, 47. — 19*Susirinkimo* : Religinio susirinkimo : — 20*Savo gyvenime* : Kolei gyvas, saugokis, kad tau nereiktų būti priklausomam nuo kitų. — 24*Nesutepk*... Tau būtų gėda, jei tu norėtumei pats save padaryti priklausomą. — 25*Pašaras*... Duodama pamokymų, kaip elgtis su vergais. — Asilas Rytų šalyse nelaikomas paniekintinu gyvuliu, taigi ir palyginimas su juo neturi savyje ypatingo pažeminimo. Kad gyvulys galėtų būti naudingas, jis turi būti gerai šeriamas ; taigi, kaip asilui duodama pašaro, taip dar labiau turi gauti jam priderančio maisto vergas. Kaip asilas varomas lazda, taip vergas drausme ; gyvuliui skiriama našta, vergui darbas. — 26*Jis dirba*... Nors jis turi dirbti drausmėje, bet jis stengiasi pasitraukti nuo darbo ir ilsėtis ; o jei tu paliktumei jį dykinėti, jam nebus gana poilsio : jis norės būti visai laisvas. Gr t : Laikyk vergą prie darbo, tai tu pats turėsi poilsio /nebus tau iš jo pusės sunkenybių, galėsi užsiimti savo reikalais/ ; jeigu gi tu paliksi jam laisvas rankas, jis geis laisvės /ir stengsis pabėgti/. — 27*Palenkia*... Apsaugo nuo išdrįsimo. Tų ž nėra Gr t. — 29*Nes dykinėjimas*... Todėl kiekvienas turi būti užsiėmęs darbu, koks tinka jo stoviui. — 30*Bet nė vienam*... Priverstas pasielgti kiečiau, visgi laikykis teisingumo. — 31*Ištikimą*. Vulg paaišk. — *Kaip su broliu*. Plg Pilem 10,12. — *Įsigijai jį*... Gal turima galvoje karo belaisviai, kuriuos sugaudavo,

[32]Jei jį skriausi neteisingai, jis pabėgs,
[33]ir jei jis pakilęs išeis,
tai tu nežinosi, ko klaustis ir kuriame kelyje jo ieškoti

34. [1]Tuščia viltis ir melas neprotingam žmogui,
ir sapnai kelia neišmintingus puikybėn.
[2]Kaip kad kas gaudo šešėlį ir vejasi vėją,
taip ir kas žiūri melagingų regėjimų.
[3]Regėjimai sapne kaip dalyko atvaizdas,
kaip žmogaus paveikslas ties jo paties veidu.
[4]Kas nesutepta gali ateiti iš sutepto?
Ir kas tikra bus pasakyta melagio?
[5]Klaidingas žyniavimas, apgaulingi burtai
ir pikta darančių tuštybė.
[6]Kaip gimdančios moteriškės, taip ir tavo širdis sujudinama vaidentuvės.
Jei aplankymas siunčiamas ne Augščiausiojo,
neimk jo į širdį.
[7]Nes sapnai suklaidino daugelį,
ir tie, kurie jais pasitikėjo, apsivylė.
[8]Be melo tobulai įvyks įstatymo žodis,
ir išmintis ištikimojo burnoje paaiškės darbais.
[9]Kas nebandytas, ką jis žino?
daug prityręs žmogus, daug galvoja,
ir kas daug išmoko, kalba su išmanymu.
[10]Kas neprityręs, tas maža težino;
o kas dalyvavo daugelyje dalykų, yra įsigijęs daug buklumo.
[11]Kas neišbandytas, ką jis žino?
kas buvo apgautas, tas turės apščiai buklumo.
[12]Daug aš mačiau, būdamas kelionėse,
ir daugiau įpročių, nekaip kad galima pasakyti.

---

statydami savo gyvybę į pavojų. Gr t prasmē: Įsigijai jį kaip žmogų, kurs tau lygus, nes jis turi tokią pat gyvybę kaip tavo, ir tu riši jį prie savęs kaip savo sielą. — [32]*Jei jį...* Anot Gr t: jei tu jį skriausi ir jis pakēlęs /koją/ išeis sau, kuriame kelyje tu jo ieškosi? — Įstatymu buvo uždrausta grąžinti savininkui pabēgusį vergą. 5 Moš 23, 16.17

34, 1-8. Apie sapnų tuštybę. — [1]*Tuščia...* Gr t: Tuščia ir apgaulinga viltis. — *Sapnai.* Kas pasirodo sapne, tai neturi tikro buvimo už paties žmogaus. Plg Pat 27, 19. — [3]*Regējimai sapne...* Sapnas nesiskiria nuo paveikslo, kurį matome atspindyje. Tas paveikslas labai panašus į atvaizdinamąjį dalyką, bet neturi tikros būtybēs. — [4]*Iš sutepto*: Iš sutepto, apgaulingo dalyko, koks yra sapnas. — [6]*Gimdančios*: Tikriau anot Gr t: nēščios. — *Jei aplankymas*: aplankymas sapne, regējimas. Autorius primena, kad gali būti ir Dievo siunčiamų sapnų, kuriuose jis duoda savo apreiškimų. Plg 1 Moš 20, 3; 37, 5; 41, 1; 3 Moš 12, 6; 1 Kar 28, 6; Ijob 33, 15; Joel 2, 28 ir k. — *Neimk jo į širdį*: Nelaikyk jo dalyku, turinčiu šiek tiek svarbos. — [7]*Nes sapnai...* Žiūrēti to, ką sapnai žada, tai paikybē ir savęs apgaudinējimas. — [8]*Įstatymo žodis*: Pasilieka visuomet tikri tie palaiminimai, kuriuos įstatymas žada, ir prakeikimai, kuriais jis gąsdina

34, 9-20. Autorius savo prityrimu įsitikino, kad nieko nereikia bijoti tam, kas ištikimas Dievui. — [9]*Kas nebandytas...* Prityrimas geriausis žinojimo šaltinis. — — [10]*O kas dalyvavo...* Anot Gr t: O kas daug vietų išvaikščiojo. — Taip čia nurodoma kitas prityrimo šaltinis, aplankymas svetimų šalių. — [11]*Kas...* Tos e nēra Gr t. Ji tik ki-

13Kaikada aš buvau todėl mirties pavojuje
ir buvau išlaisvintas Dievo malone.
14Dvasia tų, kurie bijo Dievo, laikoma globoje
ir jo pažvelgimu ji laiminama.
15Nes jų viltys remiasi tuo, kurs juos gelbi,
ir Dievo akys ant tų, kurie jį myli.
16Kas bijo Viešpaties, prieš nieką nedrebės
ir neišsigąs, nes jis jo viltis.
17Palaiminta siela to, kurs bijo Viešpaties.
18Į ką jis pažvelgia? Ir kas jo stiprybė?
19Viešpaties akys ant tų, kurie jo bijo.
Jis galingas globėjas, stiprus ramstis,
uždanga nuo karščio ir skėtis duodąs ūksmės vidudieny.
20Apsigynimas nuo suklupimo, pagalba nuo žuvimo.
Jis pakelia sielą, apšviečia akis,
duoda sveikatos, gyvenimo ir palaiminimo.
21Auka to, kurs atnašauja iš neteisybės, sutepta,
ir neteisiųjų pasityčiojimai negali patikti.
22Viešpats tik su tais, kurie laukia jo tiesos ir teisybės kelyje.
23Neteisiųjų dovanų negiria Augščiausis;
jis nepažvelgia į neteisiųjų atnašas
ir nedovanoja jų nuodėmių dėl jų aukų daugybės.
24Kas atnašauja auką iš beturčio lobio,
lygus tam, kurs smaugia sūnų jo tėvo akyse.
25Truputis duonos, tai beturčiui gyvybė;
kas ją atima, tas kraujo žmogus.
26Kas atima prakaite įsigytą duoną,
lygus tam, kurs užmuša savo artimą.
27Kas išlieja kraują
ir kas skriaudžia samdytinį, tie broliai.
28Vienas stato, kitas griauna, ką jie daugiau pelnos, jei ne vien vargą?
29Vienas meldžiasi, kitas keikiasi;
katro balsą išklausys Dievas?

---

tas ir tai ne visai tikras vertimas to, kas pasakyta aug. — 13*Todēl*: Kad rasčiau tuos dalykus. Bet Gr t žodis «todēl» stovi kiek toliau, sujungtas su *buvau išlaisvintas*: kad būčiau galėjęs įsigyti tokio žinojimo, aš buvau išlaisvintas iš pavojų. — *Dievo malone.* Nēra Gr t. — 14*Dvasia tų...* Daugiausia globos suteikia baimē Dievo, tikras dievobaimingumas. — *Ir jo pažvelgimu.* Tų ž nēra Gr t. — 19*Jis galingas...* Gr t: Jis galingas apsigynimas ir stiprus ramstis, skētis prieš tyrumos vēją ir apsauga prieš vidudienio karštį. Plg Ps 33, 16

34, 21-35, 26. Apie aukas ir maldą. — 21*Sutepta.* Gr t: Pasityčiojimo auka. Plg Pat 21, 27. — 22*Viešpats...* Tos e nēra Gr t. Jos prasmē, žiūrint sąryšio su kontekstu, turētų būti toki: Nors jie atnašauja ir daug aukų, bet Dievas nebus jiems taip maloningas, kad turētų dovanoti jiems jų nuodēmes; jis visų pirma reikalauja atgailos, nes jis yra tik arti tų, kurie laukia jo kantrybēje, darydami tiesą ir teisybę. — 23*Neteisiųjų.*;. Plg Pat 15, 8. — 24*Kas atnašauja...* Dievas beturčių tēvas; taigi kas paēmęs iš beturčio dalyką, daro iš jo auką, tai nuliūdina Dievą, nes atima išlaikymą ir gyvybę iš to, kurį Dievas myli kaip sūnų. — 25*Truputis...* Ta duona beturtis palaiko savo gyvybę. — 26*Prakaite.* Plg 1 Moš 3, 19. — 27*Kas... kraują.* Gr t: Nužudo artimą, kas atima iš jo gyvenimo išlaikymą; išlieja kraują, kas pasilieka sau padienio užmokestį. Plg 5 Moš 24, 14; aug 7, 22. — 28*Vienas stato*: Jei vienas stato, kitas gi kas pastatyta griauna. Taip būna ir su tuo, kurs garbina Dievą aukomis,

30 Kas apsiplauna palietęs numirėlį ir vėl jį paliečia,
ką jam padės jo apsiplovimas?
31 Taip žmogus, kurs pasninkauja už savo nuodėmes
ir vėl tas pačias daro,
ką jam padės žemintis?
Kas išklausys jo maldą?

35. 1 Kas laikosi įstatymo, tas daro daug atnašų.
2 Išganinga auka yra žiūrėti įsakymų
ir trauktis šalin nuo visokios neteisybės.
3 Daryti permaldavimo auką už neteisybes ir melstis dėl nuodėmių,
tai yra šalintis nuo neteisybės.
4 Kas atnašauja duoninę auką, pasirodo esąs dėkingas,
ir kas daro pasigailėjimą, atnašauja auką.
5 Viešpačiui patinka, jei kas šalinasi nuo neteisybės,
ir trauktis nuo neteisybės yra tai melstis už nuodėmes.
6 Nesirodyk Viešpaties akivaizdoje tuščiomis rankomis,
7 nes visa tai daroma dėl Dievo įsakymo.
8 Teisiojo atnaša tukina altorių;
ji skanus kvapas Augščiausiojo akivaizdoje.
9 Teisiojo auka gerai priimama,
ir Viešpats jos neužmirš.
10 Gera širdimi duok Dievui garbę
ir nemažink savo rankų pirmonių.
11 Kiekviename davime parodyk linksmą veidą
ir džiaugsmu pašventink savo dešimtines.
12 Duok Augščiausiajam, žiūrėdamas to, ką jis tau yra davęs,
ir gera akimi, kaip yra įgijusios tavo rankos,
13 nes Viešpats atsilygina,
ir jis duos tau septynis kartus tiek.
14 Neatnašauk netikusių dovanų, nes jis jų nepriima.
15 Nieko nesitikėk iš neteisingos aukos,
nes Viešpats yra teisėjas,
ir jis nežiūri asmens garbės.
16 Viešpats nežiūri asmens su beturčio skriauda
ir išklauso nuskriaustojo meldimą.

---

bet nesusilaiko nuo nuodēmių. — 29 *Vienas...* Taip pat meldžiasi auka tas, kas ją atnašauja iš beturčio gērybių; bet prislēgtas ir apiplēštas beturtis šaukiasi į Viešpatį, keikdamas piktadarį. Prieš maldą stoja beturčio prakeikimas, ir jo teisingas skundas, ką tuomet Dievas išklausys? Argi ne skundą neteisingai nuskriaustojo? — 30 *Kas apsiplauna*: Kaip reikalavo Įstatymas 4 Moš 19, 11-19. — 31 *Taip žmogus...* Plg 2 Petr 2,22. — 35. 1 *Kas...* Auka yra pripažinimas augščiausio Dievo viešpatavimo, taip pat ir sergējimas Įstatymo. — 2 *Ir trauktis...* Vulg priedas. Plg 1 Kar 15, 22. — 3 *Daryti...* Tos e kituose t nēra. — 4 *Kas...* Anot Gr t: Kas dēkingas, tas atnašauja dosnių aukų. Plg 3 Moš 2, 1... — *Pasigailējimą.* Gr t: Išmaldą. — 5 *Viešpačiui...* Plg Jer 7, 3; 26, 13; Ješ 66, 2. — 6 *Nesirodyk...* Plg 2 Moš 23, 15; 34, 20; 5 Moš 16, 16. — 10 *Gera širdimi*: Ne vien dēl to, kad Įstatymas reikalauja taip daryti. — *Nemažink*: Atiduok pilnai, kaip paskirta Įstatyme. — 11 *Kiekviename...* Plg 2 Kor 9, 7; Tob 4, 9. — 12 *Gera akimi*: Su noru, be pavydo. — 13 *Jis duos tau*: Todēl nebijok, kad tau galētų pristigti. — 14 *Netikusių dovanų*: Tavo širdžiai nedarant atgailos. Gr t: Nemēgink papirkti Viešpaties dovanomis. — 15 *Nieko...* Plg 5 Moš 10, 17; 2 Kron 19, 7; Ijob 34, 19; Išm 6, 8; Apd

17 Jis nepaniekina našlaičio maldų,
nei našlės, kai ji ima dejuoti.
18 Argi našlės ašaros neteka per jos skruostus,
ir ar ne prieš tą ji šaukia, kas jas išspaudžia?
19 Nuo skruostų jos pakilsta į dangų,
ir Viešpats, kurs išklauso, neturi jose pasimėgimo.
20 Kas mielu noru garbina Viešpatį, tas priimamas,
ir jo meldimas prisiartina iki debesų.
21 Malda žeminančio save pereina per debesis;
ji neturi ramybės, kolei neprisiartina,
ir neatstoja, kolei Augščiausis nepažvelgia.
22 Viešpats neatidėlios,
bet gins teisiuosius ir darys teismą;
galingiausis neturės jiems kantrybės,
kolei nesutrupins jiems nugaros.
23 Jis darys kerštą tautoms,
kolei neatims puikiųjų daugybės
ir nesulaužys neteisiųjų skeptrų;
24 kolei neatsilygins žmonėms, žiūrėdamas jų darbų,
ir žmogaus veikalų ir jo įžulumo,
25 kolei nepadarys teismo savo tautai
ir nepalinksmins teisiųjų savo gailestingumu.
26 Dievo pasigailėjimas sielvarto metu mielas,
kaip lietaus debesis sausros laiku

36. 1 Visų Dieve, pasigailėk mūsų, pažvelgk į mus
ir parodyk mums savo pasigailėjimo šviesą.
2 Siųsk savo baimės tautoms, kurios tavęs neieško,
kad pažintų, jog nėra kito Dievo, kaip tik tu,
ir pasakotų didelius tavo veikalus.
3 Pakelk savo ranką prieš svetimas tautas,
kad jos pamatytų tavo galybę.
4 Nes kaip jų akivaizdoje tu esi pašvęstas mumyse,
taip mūsų akivaizdoje tu esi augštinamas jose,
5 kad jos pažintų, kaip ir mes pažinome,
jog nėra kito Dievo be tavęs, Viešpatie.
6 Panaujink ženklus ir pakartok stebuklus.
7 Duok garbės savo rankai ir dešiniam pečiui.
8 Pažadink savo narsą ir papilk rūstybę.

10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Kol 3, 25; 1 Petr 1, 17. — 17 *Jis nepaniekina.* Plg 2 Moš 22, 23. — 19 *Nuo skruostų...* Ta e Vulg priedas. — *Neturi jose pasimėgimo*: Jis rūstinasi tam, kas jas išspaudė. — 20 *Kas mielu noru*: Taip garbina, kad jis patinka Dievui. — 21 *Malda žeminančio...* Prie nuolankumo turi prisidėti ištvermė. — 22 *Jiems*: Negailestingiems. — 23 *Jis darys kerštą...* Kas garbina Dievą taip, kaip jam patinka, yra atvaizdas pačios Dievo tautos, kuri meldžiasi, iki nebus sunaikintos bedieviškosios tautos

36, 1-19. Malda už Israēlį, išskirstytą tarp tautų. — 1 *Ir parodyk.* Tų ž iki e galui nēra kituose t. — 2 *Kad pažintų...* Gr t tų ž šitoje vietoje nēra. Plg 5 e. — 3 *Kad jos pamatytų...* Tavo garbē reikalauja, kad jos patirtų, jog tu Viešpats. — 4 *Pašvęstas mumyse*: Atstumdamas nuo savęs savo tautą dēl jų nuodēmių ir atiduodamas ją pagonims. — *Išaugštintas jose*: Nubausdamas pagonių tautas. — 7 *Duok garbēs...* Nutremdamas pagonis ir išaugštindamas Israēlį. — 8 *Pažadink...* Kai Dievas rodosi nematąs savųjų vargo

[9]Sunaikink priešininką ir plak nepriete1į.
[10]Pagreitink laiką ir atsimink galą,
kad jie skelbtų tavo stebuklus.
[11]Kas išsigelbės, tebūna prarytas liepsnos rūstybės,
ir kurie slegia tavo tautą, tegu randa žuvimą.
[12]Sutrupink nepriete1ių kunigaikščių galvą,
kurie sako : Nėra nieko kito be mūsų.
[13]Surink visas Jokubo gimines,
kad pažintų, jog nėra Dievo, kaip tik tu,
ir skelbtų didžius tavo veikalus ;
ir tegul jie vėl tebūna tavo tėvonystė kaip pradžioje.
[14]Pasigailėk savo tautos, ant kurios šaukiamas tavo vardas,
ir Izraėlio, kurį tu laikei lygiu savo vyriausiam sūnui.
[15]Pasigailėk savo šventovės miesto,
Jerusalės, savo poilsio miesto.
[16]Pripildyk Sioną neišpasakojamų savo žodžių
ir savo garbės savąją tautą.
[17]Duok liudijimą tiems, kurie nuo pat pradžios tavo kūriniai,
ir atitesėk pažadus, kuriuos tavo vardu kalbėjo senesnieji pranašai.
[18]Duok užmokesčio tiems, kurie tavęs laukia,
kad tavo pranašai būtų rasti ištikimi,
ir išklausyk savo tarnų maldos,
[19]taip kaip laimino Aaronas savo tautą.
Vesk mus teisybės keliu,
ir tegul visi žemės gyventojai žino,
jog tu Dievas, kurs žiūri į amžius.
[20]Pilvas priima kiekvieną valgį,
bet vienas valgis geresnis už kitą.
[21]Gomurys pažįsta valgį iš žvėrienos,
ir protinga širdis melagingus žodžius.
[22]Sugedusi širdis daro nuliūdimo,
bet prityręs žmogus jai priešinasi.

---

ir pagonių nuodėmių, jo rūstybė lyg kad ilsisi. Ji užsidega, kai Dievas duoda pagalbos saviesiems prieš jų nepriete1ius. — [10]*Galą* : Prispaudimo ir mesijinio laiko atėjimą. Ebr t dar priduriama, kad niekas negali sulaikyti Dievo veikimo. — [11]*Kas išsigelbės* : Kas pasiliks nepaliestas vienos tavo bausmių. — [13]*Surink* : Taip kaip skelbė tavo pranašai. Plg Ješ 40, 11 ; Jer 3, 18 ; Ez 36, 9 ; Am 9, 14 ir k. Gr t : Surink visas Jokubo gimines ir jie bus tavo tėvonystė, kaip nuo pat pradžios. Kitaip sakant : Duok Izraėliui vėl laimingai gyventi savo tėvų šalyje. — *Kad pažintų...* Plg aug 5 e. — [14]*Ant kurios šaukiamas...* Plg 2 Moš 4, 22. Pasigailėjimo reikalauja Dievo garbė, nes Izraėlis jo vardu vadinamas ir Viešpaties pavadintas jo vyriausiuoju, pirmagimiu sūnumi. — [15]*Savo poilsio miesto* : Kurį tu sau pasirinkai. Plg Ps 5, 3 ; 77, 68 ; 131, 13. — [16]*Tautą*. Tikriau : Šventyklą /skaitant taip pat Gr t N a o n vietoje L a o n/. — [17]*Duok liudijimą* : Pripažink viešai, kad jie tavo, tie, kuriuos tu nuo senų laikų pasirinkai kaip savo tautą. — [18]*Duok užmokesčio...* Už tikėjimą ir viltį tų, kurie priėmė tas pranašystes, ir parodyk, kad tavo pranašai tiesakalbiai. — [19]*Kaip laimino...* Plg 4 Moš 6, 23-26. — *Vesk mus teisybės keliu.* Tų ž nėra Gr t. — *Kurs žiūri į amžius.* Gr t : Amžių Dievas

36, 20-37-29. K a i p r e i k i a d a r y t i p a s i r i n k i m u s s v a r b i u o s e d a l y k u o s e. — [20]*Pilvas priima...* Tuo pirmu palyginimu norima parodyti, kaip nemažiau reikia rinktis tarp to, ką išgirstame, kaip tarp valgių, kuriais maitinama kūnas. — [21]*Ir protinga...* Plg Ijob 12, 11. — [22]*Daro* : Žodžiais ir darbais. —

[23]Moteriškė priima kiekvieną vyriškį,
bet viena duktė geresnė už kitą.
[24]Moteriškės gražumas linksmina jos vyro veidą
ir sužadina žmoguje pageidimą savęs didesnį už visus kitus.
[25]Jei jos liežuvis taikus, romus ir maloningas,
jos vyrui nėra lygaus tarp žmonių vaikų.
[26]Kas turi gerą moterį, pradeda krauti lobį,
turi padėjėją, kaip jam reikia, ir šulą, ant kurio ilsisi.
[27]Kur nėra tvoros, išplėšiama nuosavybė,
ir kur nėra moters, vaitoja tas, kam jos reikia.
[28]Kas pasitiki tuo, kurs neturi lizdo,
ir užsuka visur, kur jam sutemsta?
jis kaip susijuosęs galvažudys, kurs bėga iš miesto į miestą

37. [1]Kiekvienas prietelis sako: Ir aš padariau prietelystę,
bet būna prietelis, kurs tik vardu prietelis.
Argi tai ne nuliūdimas iki mirčiai,
[2]kai iš draugo ir prietelio darosi neprietelis?
[3]O, nedoriausi mintie, iš kur tu atsiradai,
kad apdengtumei žemę savo piktumu ir klastingumu?
[4]Draugas džiaugiasi kartu su prieteliu, kai jam sekasi;
sielvarto gi metu iš jo darosi priešas.
[5]Draugas liūdi kartu su prieteliu dėl pilvo
ir ima skydą prieš neprietelį.
[6]Neužmiršk prietelio savo širdyje
ir neužmiršk jo savo turtuose.
[7]Nesitark su tuo, kurs tavęs tykoja,
ir slėpk savo sumanymą nuo tų, kurie tau pavydi.
[8]Kiekvienas patarėjas duoda patartį,
bet kaikas būna patarėjas savo naudai.

Jai priešinasi: Priešinasi jo apgaulingiems žodžiams, nujausdamas širdį. Gr t: Moka jam atsilyginti. — Jis rūpinasi, kad kurs norėjo padaryti kitiems nuliūdimo, pats pajustų liūdesį. — [23]*Moteriškē...* Senovēs įpročiu tēvas rinkdavo savo dukteriai vyrą, nesiklausdamas jos sutikimo. — *Bet viena duktē...* Kitaip būna su vyriškiu: jis gali rinktis, jei nori vesti žmoną. — [24]*Moteriškēs gražumas.* Gražumo turi vyras visų pirma žiūrēti pasirinkime, nes gražumas padeda palaikyti meilę, bet nereikia užmiršti žiūrēti pasirinkime taip pat būsimos moters būdo. — [25]*Taikus.* Moteris parodo savo palinkimus šnekoje. — [26]*Turi padējēją.* Ebr t: Pagalbą, pilį ir šulą pasiremti. — [27]*Nuosavybē.* Ebr t: Vynuogynas. — *Vaitoja tas...* Gr ir Ebr t: Klajoja ir bēga iš miesto į miestą. — Kas vienas ir neturi šeimynos, pigiai pameta vieną vietą dēl kitų; bet toks nepastovus žmogus neturi žmonēse reikiamos pagarbos. — [28]*Neturi lizdo*: Neturi nuolatinēs buveinēs

37. [3]*O, nedoriausi mintie...* Tuo šauksmu autorius išreiškia, kaip didelio pasigailējimo vertas dalykas, kai iš prietelio darosi neprietelis. — [5]*Dēl pilvo...* Ir toks prietelis nevertas pasitikējimo, kaip ir aprašytasis 4 e, nes kai tik jis nebematys prietelystēje sau pelno, jis jos išsižadēs. Sir t /ir Ebr t prierašе/ šitoje e kalbama apie tikrą prietelį: Geras prietelis, kurs kovoja prieš neprietelį ir griebiasi skydo. — [6]*Savo turtuose.* Tikra prietelystē reikalauja pasidalinimo turtais. Ebr t prasmē gal toki: Pasirodyk esąs tikras prietelis, kaip kovoje gindamas savo prietelį, taip ir dalinant grobį. — [7]*Nesitark...* Gr t šita e dedama po 11 e. — [9]*Būk atsargus*: Ne tuojau tikēk kiekvienam patarējui. — *Ko jam reikia*: Kad kartais jis neduotų tokios patarties, iš kurios galētų būti naudos tik jam vienam, bet ne tau. — [10]*Gali įkalti*

9Būk atsargus su patarėju:
pirma sužinok, ko jam reikia,
nes jis turi galvoje pats save.
10Kartais jis gal gali įkalti baslį į žemę
ir tau sakyti: 11Tavo kelias geras;
pats gi stovės priešais, kad matytų, kas tau atsitiks.
12Su žmogumi bedieviu tarkis apie šventumą,
su neteisingu apie teisybę,
su moteriške apie tą, kuriai ji pavydi,
su bailiu apie karą,
su pirkliu apie prekiavimą
su pirkėju apie pardavimą,
su pavydininku apie dėkingumą,
13su bedieviu apie pamaldumą,
su negarbingu apie garbingumą,
su laukų darbininku apie visokį darbą,
14su metiniu darbininku apie metų pabaigą,
su tinginiu vergu apie darbo daugybę.
Visai nežiūrėk tų žmonių patarties.
15Bet laikykis nuolat švento žmogaus,
apie kurį tu žinai, kad jis laikosi baimės Dievo,
16kurio siela kaip tavo siela,
ir kurs, tau suklumpant tamsybėje, liūdės su tavim.
17Paruošk pats sau gerai patariančią širdį,
nes tau nėra nieko kito už ją brangesnio.
18Švento žmogaus siela pasako kaikada daugiau tiesos,
kaip septyni žvalgai, kurie sėdi augštumoje žvalgytis.
19Bet prie viso to melsk Augščiausįjį
vesti tavo kelią tiesoje.
20Pirm visų tavo darbų tegul eina tiesos žodis
ir pirm kiekvieno veikimo tikra patartis.
21Netikęs žodis pagadina širdį;
iš to randasi keturi dalykai:

---

baslį... Jis gali duoti tau žalingą patarimą, kurs tau pakenktų, kaip nedidelis baslelis įkaltas kelyje, kuriuo susižeidžiama koja. Anot Gr t: Kad jis nemestų ant tavęs liktienos t y, kad nepavestų tavo likimo priepuolio valdžiai, be jokio rūpesčio pasitraukdamas nuo tavęs. — 11*Kad matytų, kas*: Juokdamos iš tavo nelaimēs, jei toki tau atsitiktų, ir ja pasinaudodamas savo tikslams. — 12*Su žmogumi... apie teisybę.* Gr t tų ž nēra; jų vietoje skaitome čia 7 e žodžius. Gr t iš viso duodama devyni pavyzdžiai žmonių, su kuriais nereikia tartis. Vulgatoje gi /kartu su 7 e/ dvylika pavyzdžių. Kalbama ironiškai, kaip aiškiai pasirodo iš 14 e. — *Su bailiu*...: Nes apie reikiamą karą jis sakys, kad jo nereikia. *Su pirkliu*... Nes jis visados turi savo galvoje, kas jam pačiam pelninga. — 13*Su laukų darbininku.* Gr t: Su vangiu. — 14*Su metiniu*... Anot Gr t, su samdininku namuose apie darbo pabaigą. — 15*Laikosi baimēs*... Toks žmogus tikrai patars, kas sutinka su Įstatymu. — 16*Kurio siela*... Be pamaldumo dar reikalaujama, kad patarējas būtų surištas prietelyste su tuo, kuriam jis duos patarimus. *Liūdēs su tavim*: Ir tau padēs. — 17*Paruošk*... Niekas neturi visai priklausyti nuo kitų patarties, taip kad nebesiklaustų pats savo širdies ir pats nebesvarstytų. Niekas nežino geriau savo troškimų, kaip pats žmogus. — 18*Švento.* Gr t nēra šito aptarimo. — *Kaip septyni*... Kas įvyksta prieš mūsų nuomonę ir linkimą, tai paprastai mums netarpsta. — 19*Melsk*... Plg Ps 24, 5; Tob 4, 19. — *Tiesoje*: Be paklydimo. — 20*Tiesos žodis.* Tiesos žodžiu čia vadinama *tikra patartis*, kaip tai pasirodo iš antrosios eil pusēs. — 21*Gyvenimas ir*

gerumas ir piktenybė, gyvenimas ir mirtis ;
nuolatinis jų valdovas liežuvis.
Būna buklus žmogus, kurs moko daugelį,
bet pats sau jis nenaudingas.
22Būna prityręs žmogus, kurs moko daugelį,
ir saldus pats sau.
23Kas kalba kaip sofistas, tas nekenčiamas ;
jam visa ko truks.
24Viešpats nedavė jam malonės ;
nes jam trūksta visokios išminties.
25Būna išmintingas, kurs pats sau išmintingas,
ir jo protingumo vaisiai girtini.
26Išmintingas žmogus moko savo tautą,
ir jo protingumo vaisiai pasitikėjimo verti.
27Išmintingas žmogus gausiai laiminamas,
ir kas jį mato, giria.
28Žmogaus gyvenimas turi paskirtą dienų skaičių,
Israėlio gi dienos nesuskaitomas.
29Išmintingas įsigyja sau pagarbos savo tautoje
ir jo vardas gyvas per amžius.
30Sūnau, mėgink savo gyvenime savo sielą,
ir jei kas jai kenksminga, to jai nesuteik.
31Nes ne visa kas visiems tinka,
ir ne kiekvienam patinka tie patys dalykai.
32Niekados nebūk godus pokylyje
ir nepulk prie kiekvieno valgio,
33nes valgant daug valgių, atsiranda liga,
ir godumas priveda prie vėmimo.
34Apsirijimu daugelis mirė ;
kas gi susilaikąs, tas pailgina savo gyvenimą

38. 1Gerbk gydytoją dėl reikalo,
nes jį sutvėrė Augščiausis.
2Nes kiekvienas pagijimas nuo Dievo,
ir iš karaliaus anas gauna dovanų.

---

mirtis : Užmokestis ir bausmė. — *Liežuvis.* Per liežuvį ir gerumas ir piktumas giliau įeina į širdį ; per jį jie platinami ir ant kitų perkeliami. Plg Pat 18, 21. — 22*Būna prityręs.* Tos e nėra Gr t. — 23*Kas kalba...* giriasi savo tariamu akylumu. — *Visa ko...* Jis nevertas net gauti duonos, kurios jis sau reikalauja. — 24*Malonės* : Šnekos malonumo. — *Visokios išminties* : Tikros išminties. Tikra išmintis nejieško garsiai skambančių žodžių : ji aiški ir teikia save su tam tikru malonumu ir saldumu. — 25*Pats sau išmintingas.* Jis turi savyje išminties ir tos išminties vaisiai nuolat pasireiškia jo žodžiais. Anot kitų, Gr t prasmė esanti toki : Kaikas tik pats sau išmintingas, ir jo išminties vaisiai tikri tik jo burnoje. — 26*Moko savo...* Išmintingas ne vien sau. — *Pasitikėjimo verti* : Ir pastovūs. — 28*Israėlio* : Žydų tautos. Taip tikro išminčiaus atsiminimas pasilieka per amžius. — 29*Įsigyja sau pagarbos.* Tikriau : Pasitikėjimo. — Visi juo tvirtai pasitiki. — *Jo vardas...* Plg Ps 110, 10

37, 30-38, 15. Apie rūpestį sveikata. — 30*Mėgink...* Tyrinėk, kas tau naudinga ir kas gali kenkti. — 32*Nebūk godus...* Negeisk su dideliu godumu pokylio skanumynų

38. 1*Dėl reikalo.* Anot Ebr t : kolei jo tau dar nereikia. Gydytojų užsiėmimas anais laikais matomai nelabai buvo vertinamas, taip kad išminčius turi primygtinai įspėti, jog gydytojus reikia gerbti ir net iki kolei jo dar nereikia, taigi ne tik reikale, susirgus.

[3]Gydytojo žinojimas pakelia jo galvą,
ir jis giriamas didikų akyse.
[4]Augščiausis sutvėrė gydyklų iš žemės,
ir išmintingas žmogus jų nesibodi.
[5]Argi kartus vanduo nebuvo pasaldytas medžiu,
[6]kad žmonės pažintų jų jėgą?
Augščiausis davė žmonėms žinojimo,
kad jis būtų garbinamas savo stebukluose.
[7]Jais gydoma ir malšinama skausmas.
Ir vaistininkas padaro skaniai kvepinčio skystimo
ir pagamina gydančių tepalų,
ir jo darbams nėra galo.
[8]Nes Dievo ramybė žemės paviršiuje.
[9]Sūnau, savo ligoje neapsileisk pats savęs;
bet melsk Viešpatį, ir jis pagydys tave.
[10]Nusigręžk nuo nusikaltimo, ištiesk rankas
ir apvalyk savo širdį nuo visokios kaltės.
[11]Atnašauk kvepalų ir atsiminimo auką iš miltų.
Tebūna tavo auka riebi ir duok prieiti gydytojui,
[12]nes jį sutvėrė Viešpats; tegul jis neatstoja nuo tavęs,
nes jo darbai tau reikiami.
[13]Ateina laikas, kada tu pateksi į jų rankas;
[14]jie gi mels Viešpatį suteikti per juos poilsio
ir sveikatos ilgesniam gyvenimui.
[15]Kas nusikalsta savo Sutvėrėjo akivaizdoje,
tas pateks į gydytojo rankas.
[16]Sūnau, liek ašaras ant mirusiųjų
ir imk verkti kaip tas, kurs kenčia didžiausių skausmų.
Apdengk jo kūną kaip pridera
ir neapsileisk su jo palaidojimu.

— *Augščiausis...* Ebr t: Gydytojas išmintingas iš Viešpaties. — [2]*Gauna dovanų*: Ir vertas jų gauti. — [4]*Sutvērē...* Nereikia taip pat niekinti gydyklų kaip ir gydytojo, nes Dievas padaro, kad būtų galima jų gauti iš žemēs žmonių naudai ir reikalams. Pavyzdys, kaip Dievas yra suteikęs gydančios jēgos sutvertiems dalykams, duodama 5 e, darant aliuziją į 2 Moš 15, 23-25. — [6]*Jų jēgą*: Gydyklų naudą. Gr t: Kad jo jēga /Dievo suteikta medžiui stebuklinga jēga/ pasirodytų žinoma. — [7]*Ir... pagamina...* Vulg paaišk. — *Jo darbams...* Kaip gydytojas ir vaistininkas nepameta savo užsiēmimo, taip per juos nuolat daroma ramybē, sveikata, skausmo apmalšinimas ir ligų gydymas. — [8]*Dievo.* To ž nēra Gr t. — [9]*Neapsileisk...* Ebr t: negaišk. Išminčius pataria rūpintis savimi ligoje, nenustojant vilties pagyti ir nepasitikint per daug savo sveikata. Plg Ješ 38, 2... Kaip reikia melsti Viešpatį, paaiškinama 10 e. — [11]*Kvepalų*: Auką, kad būtų meilaus kvapo Viešpačiui, Plg 1 Moš 8, 21; 3 Moš 1, 9.13.17; 2, 2 ir k. — *Atsiminimo...* Plg 3 Moš 2, 2.9.10. — *Auka riebi*: Nebūk šykštus darydamas auką. Gr t dar pridurta: lyg kad tau nebebūtų jokios vilties, t y, pasielgk kaip žmogus, kurs nebesitiki išlikti gyvas, mirdamas gi nebebijo nustoti lobio. — [12]*Nes jį...* Sir t: Nes jis tau naudingas. Plg 1 e. — [13]*Ateina laikas.* Gydyklai ir gydymo būdas matomai buvo tuomet labai nemalonus dalykas. Gr t: Būna laikas, kad jų rankoms pasiseka. — [14]*Jie gi mels.* Melstis turi ne tik ligonis, bet ir gydytojai. — *Ilgesniam gyvenimui.* Ebr t: Už išsilaikymą gyvenimo /už užmokestį, kurio gali laukti gydytojas/. — [15]*Kas nusikalsta...* Ligos neretai būna bausmē už nuodēmes. Nesusilaikymas, paleistuvystē, perdaug didelē drąsa ir kiti dalykai kenkia žmogaus sveikatai; be to, Sen Test už nuodē-

17 Dėl apšnekėjimo paraudok jo karčiai vieną dieną
ir nusiramink savo nuliūdime.
18 Gedėk jo, kaip jis nusipelnęs,
vieną dieną ar dvi dieni, kad išvengtumei apkalbėjimų.
19 Nes nuliūdimas greitai atveda mirtį, nusmelkia jėgas,
ir širdies liūdnumas sulenkia sprandą.
20 Liūdnumas pasilieka, lydint numirėlį,
ir beturčio gyvenimas toks kaip jo širdis.
21 Nepalik savo širdies liūdnumui,
bet varyk jį nuo savęs ir atsimink galą.
22 To neužmiršk, nes nėra sugrįžimo ;
anam tu nieko nepadėsi ir pats sau kenki.
23 Atsimink, kaip man nutarta, nes taip pat bus ir tau ;
man vakar, šiandien tau.
24 Ilsintis mirusiajam, duok ilsėtis ir jo atsiminimui
ir nusiramink dėl jo, jo dvasiai išeinant.
25 Rašto žinovo išmintis tarpsta,
kai jis neužsiėmęs.
Ir kas maža teturi reikalų, gali įsigyti išminties.
Kokios išminties bus pilnas,
26 kas laiko arklą,
kas giriasi bedikliu, varo jaučius akstinu,
užsiima jų darbais
ir kalba tik apie veršiukus ?
27 Jo mintis užimta vagų vedžiojimu ;
ir jam rūpi penėjimas karvių.

---

mes buvo dažnai skiriama laikinių bausmių. Plg 3 Moš 26 ; 5 Moš 28 ; Ijob 4, 7 ir k

38, 16-24. Kaip reikia raudoti mirusiųjų. — [16]*Liek*... Nebūk nejautrus, juo gi labiau nerodyk džiaugsmo, kad gal tau teko tėvonystē — *Neapsileisk*... Parodyk mirusiam priderančią pagarbą. — [17.18]*Dēl*... Vulg t kaikurie Gr ž išversti du kartu : Tebūna tavo raudojimas kartus ir tavo verkimas karštas, ir gedēk, kaip jam dera, vieną dieną, taip pat dvi dieni dēl pikto apkalbinējimo ; paskui nusiramink dēl gedulo. — Taigi ir palaidojus gedulas turi dar toliau tęstis, bet tam tikrose ribose. Gedulas neturi būti ilgai kartus. Paprastai gedulas Žyduose tęsdavosi septynias dienas /plg aug 22, 3/. Kodēl nereikia ilgiau laikytis kartaus gedulo, pasakyta 19 e. — [19]*Nusmelkia jēgas.* To ž nēra Gr t. — *Ir širdies*... Plg Pat 15, 13 ; 17, 22. — [20]*Liūdnumas*... Kaikuriuose Gr t rankraščiuose : Nelaimēje liūdnumas pasilieka ir beturčio gyvenimas, priešingas jo širdžiai /priešingas tam, ko jis trokšta/ — [21]*Nepalik*... Plg 30, 22 ; Pat 17, 22. Nenaudinga griaužtis dēl to, kas neišvengiama ; taigi primink sau, kad mirtis visų laukia. — [22]*Sugrįžimo*: Iš mirusiųjų buveinēs. Plg 2 Kar 12, 22. — [23]*Atsimink*... Taip, sakytumei, atsiliepia numirusis į kiekvieną, kurs dar tebēra gyvas. — *Taip pat bus ir tau* : Mirties nutarimas bus įvykdytas taip pat tau. Nežadēk sau ilgo gyvenimo, bet primink sau, kad kiekviena diena gali būti tavo paskutinē. Plg Jok 4, 14-15. — [24]*Duok ilsētis*... Tegul jo atsiminimas nebebūna tau kartus. — *Jo dvasiai* : Kai jis dabar jau laisvas nuo šio gyvenimo nelaimių ir vargų. Plg 2 Kor 12, 21

2. Išminčiaus minčių tiesumas, 38,25—42,14.

38, 25-39, 15. Išmintis reikia labiau vertinti, kaip menas ir visi amatai. — [25]*Kokios*... Kaip gali įsigyti išminties tas, kurs neturi reikiamo laisvo laiko. — [27]*Jam rūpi* : Jis visuomet užimtas tomis mintimis. — [32]*Po skai-*

28Taip pat kiekvienas amatninkas ir rentėjas,
kurs užimtas darbu lygiai dieną kaip naktį;
taip pat antspaudų žiedų drožėjas,
kurio ištvermingumas padaro visokių vaizdų;
jis atkreipia savo dėmesį, kad jo braižymas būtų panašus į paveikslą
ir savo budrumu pabaigia savo darbą.
29Taip pat kalvis, kurs sėdi prie savo priekalo
ir žiūri į apdirbamą geležį;
ugnies garai degina jo kūną
ir jis kovoja su židinio karščiu.
30Kūgio pokšėjimas nuolat skamba jo ausyse,
ir jo akys žiūri į daromojo ryko paveikslą.
31Jis įtempia savo dėmesį, kad pabaigtų darbą
ir savo budrumu jis gražina jį ir puošia.
32Taip pat puodžius, kurs sėdi prie savo darbo,
sukdamas savo kojomis tekinį;
jis visados susirūpinęs savo darbu,
ir visas jo darbas po skaičiumi.
33Savo ranka jis duoda moliui išvaizdą,
ir savo kojomis jis minko jo masę.
34Jis atkreipia savo dėmesį, kad pabaigtų palivojimą
ir savo budrumu jis išvalo krosnį.
35Visi šitie pasitiki savo rankomis,
ir kiekvienas iš jų išmintingas savo amate.
36Be jų visų nestatoma miestų;
37Jame negyvenama ir nevaikščiojama;
bet susirinkime jie kitų neviršija.
38Jie nesėdi teisėjo kraseje,
nežino teismo įstatų,
nemoko viešai drausmės ir to, kas teisu,
ir jų nerandama, kalbančių prilyginimais,
39bet jie tvirtai laikosi žemiško kūrimo,
ir jų malda apie jų amato darbus;
jam jie pašvenčia savo sielą
ir tyrinėja Augščiausiojo įstatyme

39. 1Išminčius tyrinėja visų senųjų išmintį
ir užsiima Pranašais.
2Jis pasilaiko garsių vyrų pasakojimą
ir kartu įsigilina į jų prilyginimų prasmę.
3Jis tyrinėja patarlių paslaptis
ir užsiima prilyginimų slėpiniais.

čiumi. Jis turi padirbti paskirtą indų, ar kurios nors vienos jų išvaizdos, skaičių. — 36*Be jų...* Aprašytieji amatai yra taip labai reikiami, kad be jų negali būti sutvarkytos žmonių bendruomenės. — 37*Neviršija.* Jų neskiriama viešais patarėjais ir kitų vadovais. — 38*Prilyginimais*: Dėl kurių labai gerbiami mokytojai. — 39*Žemiško kūrimo*: Kurs taip labai naudingas visiems gyventojams. — *Malda apie...* Jie meldžia sau tik pasisekimo savo amate. — *Jam jie pašvenčia...* Gr t jau čia prasideda naujas skyrius: Tačiau /kitaip yra su tuo/ kas pakelia savo sielą ir svarsto Augščiausiojo Įstatymą; tas tyrinėja visų senųjų išmintį...

39. — 1*Senųjų išmintį*: Kuri lyg tėvonystė turi pasilikti vėlesniesiems. Plg Ijob 12, 12. Kas tie senesnieji, paaiškinama toliau. Pirmoje vietoje stovi « Pranašai ». — 3*Slėpiniais*:

4 Jis patarnauja didikų tarpe
ir pasirodo valdovo akivaizdoje.
5 Jis eina per svetimų tautų šalis,
nes jis stengiasi ištirti, kas gera ir kas bloga žmonėse.
6 Jis pakelia savo širdį budėti
nuolat auštant prie Viešpaties, kurs jį padarė,
ir meldžiasi Augščiausiojo akivaizdoje.
7 Jis atveria savo burną maldoje
ir meldžia dovanoti savo nusikaltimus.
8 Nes jei didysis Viešpats nori,
jis pripildo jį išmonės dvasios.
9 Tuomet jis siunčia savo išminties žodžius kaip lietų
ir maldoje garbina Viešpatį.
10 Jis gerai tvarko savo sumanymus ir mokslą
ir svarsto jo paslaptis.
11 Jis skelbia savo mokslo drausmę
ir didžiuojasi Viešpaties sandoros įstatymu.
12 Daugelis girs jo išmintį,
ir jis nebus užmirštas per amžius.
13 Jo atsiminimas neišdilsta,
ir jo vardas bus minimas kartų kartose.
14 Jo išmintį giria tautos
ir jo gyrių skelbia susirinkimas.
15 Jei pasilieka gyvas, jis palieka garsesnį vardą kaip tūkstančiai,
ir jei jis eina į poilsį, ir tai jam naudinga.
16 Aš dar apmąstęs kalbėsiu,
nes aš pilnas lyg narso.
17 Jis garsiai sako: paklausykite manęs, jūs, Dievo vaikai,
ir duokite vaisių lyg rožė, pasodinta prie vandens upelio.
18 Skleiskite skanaus kvapo kaip Libanas.
19 Žydėkite gėlės kaip lelija
ir kvepėkite, gražiai šakokitės,
giedokite gyriaus giesmę ir garbinkite Viešpatį jo darbuose.
20 Augštinkite jo vardą
ir garbinkite jį savo lūpų balsu,
lūpų giesmėmis ir kanklėmis
ir taip sakykite, šlovindami:

Mįslėmis. — [4]*Jis patarnauja...* Prityrimo galima rasti ir jo mokomasi kunigaikščių rūmuose, nes jie turi pas save daug išminčių ir patarėjų, ir taip pat teismuose. — [5]*Kas gera ir...* Kiekviena tauta turi savo įpročiuose šį-tą gerą; išminčius stengiasi tai ištirti, vengdamas to, ką randa pikto. — [6]*Meldžiasi...* Tai trečias būdas įsigyti išminties. Plg Jok 1,5 — [7]*Nusikaltimas*: Nes nuodėmės gali padarytu žmogų nevertą išklausymo. — [9]*Tuomet jis siunčia...* Nes Dievas gausiai duoda tam, kas meldžia. — *Garbina Viešpatį.* Pirmas ir svarbiausis išminties ženklas ir pasireiškimas yra tas, kad jis garbina Dievą dėl jo geradarysčių. — [10]*Paslaptis*: Nes Dievas jas jam apreiškia. Plg Ps 50, 8. — [11]*Jis skelbia...* Tolesnis išminties vaisius — tai nauda, koki iš jos būna artimui. Išminčius išmoko branginti Dievo Įstatymą ir apreiškimą ir rodo visiems jo geradarybę. — [12]*Daugelis...* Toliau nurodoma vaisiai, kokių iš išminties susilaukia pats išminčius. — [14]*Susirinkimas*: Išrinktoji tauta. — [15]*Ir tai jam naudinga*: Jis įsigyja dar daugiau sau gyriaus

39, 16-41. Šlovinimas Dievo už visus jo darbus, kuriais jis geriems duoda užmokesčio ir plaka bedievius. — [16]*Nes aš pilnas...* Gr t: Kaip pilnatis, taip aš pilnas,

21Visi Viešpaties darbai labai geri.
22Jo žodžiu stovėjo vanduo lyg pylimas,
ir jo burnos pasakymu lyg sandėliai vandeniui.
23Nes jo paliepimu įvyksta visa, kas jam patinka,
ir nėra kliūčių, kada jis nori gelbėti.
24Visi žmonių darbai jo akivaizdoje,
ir nėra nieko paslėpta nuo jo akių.
25Jis žiūri per amžių amžius,
ir nėra nieko nuostabaus jo akivaizdoje.
26Negalima sakyti : Kas tai, ar : Kas tenai ?
Nes visa ištiriama savo laiku.
27Jo palaiminimas patvinsta kaip upė.
28Kaip tvanas prigirdo sausumą,
taip jo rūstybė ateis tautoms, kurios jo neješko.
29Kaip jis pakeitė vandenis sausuma, ir išdžiūvo žemė,
ir kaip jo keliai tiesūs jo tarnams,
taip nusidėjėliai kenčia pažeidą per jo rūstybę.
30Gėrybės sutvertos geriems nuo pat pradžios,
taip pat nedoriesiems gera ir pikta.
31Visų reikiamiausi žmonių gyvenimui dalykai :
vanduo, ugnis, geležis, druska,
pienas ir kvietienė duona, medus,
vynuogių kekės, aliejus ir drabužis.
32Visa tai šventiesiems gėrybės,
bedieviams gi ir nusidėjėliams pavirsta į pikta.
33Yra vėjų, kurie kerštui sutverti,
ir savo narse jie sustiprina kankinimus.
34Sunaikinimo metu jie parodo savo jėgą,
ir malšina narsą to, kurs juos padarė.
35Ugnis, kruša, badas ir mirtis,
visa tai kerštui sutverta.
36Taip pat žvėrių dantys, kurkliai ir žalčiai
ir kalavijas, kurs daro kerštą bedieviams, juos sunaikindamas.

— išminties išsireiškimų ir pamokymų. — [17]*Jis garsiai sako.* Tų ž nėra Gr t. — *Duokite vaisių* : Tarpkite /Gr t/. — [21]*Labai geri.* Plg 1 Moš 1, 31 ; Mk 7, 37. Gr t dar pridurta : Ir visa, ką jis paliepia, įvyksta savo laiku. — [22]*Stovējo vanduo...* Aliuzija į 2 Moš 14, 22 ; Još 3, 13... Plg 1 Moš 1,6-10. — [25]*Nieko nuostabaus* : Nes nieko kito neatsitinka, kaip tik tai, ko jis nori. Jam nēra nieko naujo ir netikēto, ar priešingo jo valiai. — [26]*Negalima...* Visi dalykai geri /21 e/, bet ne visa mes pažįstame. Todēl nē vienam nevalia sakyti su panieka : kas tai ? ar : Kam gali būti naudinga. — [27]*Upē.* Ebr t : Kaip Nilas. — [28]*Kaip tvanas.* Ebr. t : Upē, Eupratas. — [29]*Sausuma, ir išdžiūvo žemē.* Gr t : Į druskos vietą. — Gal turēta galvoje Sodoma ir Gomora. Plg Ps 106, 34. — [30]*Gērybēs...* Visos gērybēs suteikiamos Dievo sutvarkymu, ir kas garbina Dievą, tas turi pasisekimo /kaip buvo žadēta Sen Test/. Pagaliau tiems, kurie myli Dievą, visa išeina į gera. — *Nedoriesiems...* Iš piktųjų neatimta teisēs naudotis dalykais, kurie, žiūrint jų pačių, yra geri ir naudingi. Jau kitas klausimas, ar tas pasinaudojimas ir galų gale išeis jiems į gera. Atsakymą randame 32 e. — [31]*Visų reikiamiausi.* Plg aug 29, 28. Įvardijama keletas dalykų, kurie bendri geriems ir piktiems, bet ne su tokiomis pat pasēkomis. — [33]*Yra vējų...* Be dalykų, bendrų geriems ir piktiems, kuriuos gerieji gerai panaudoja, piktieji gi piktai, yra kitų, kuriais Dievas naudojasi piktiems nubausti. — *Jie sustiprina...* Dievui juos siunčiant, jie labiau parodo savo narsą. —

37 Jie džiaugiasi jo paliepimais,
yra prirengti, kur bus reikalas žemėje,
ir savo metu neperžengia jo žodžio.
38 Todėl nuo pat pradžios aš tvirtai nutariau,
apsvarsčiau, apmąsčiau ir parašęs palikau.
39 Visi Viešpaties veikalai geri
ir kiekvieną veikalą jis teikia savo valandą.
40 Negalima sakyti : Tas dalykas blogesnis už aną,
nes visų tikra vertybė pasirodys savo metu.
41 Taigi, dabar visa širdimi ir burna šlovinkite
ir laiminkite Viešpaties vardą

40. 1 Didelis vargas sutverta visiems žmonėms
ir sunkus jungas Adomo vaikams
nuo dienos, kurią jie išeina iš savo motinos įsčios
iki dienai jų palaidojimo visų motinoje žemėje.
2 Jų mintys ir širdies baimė,
susirūpinimas ateitimi ir pabaigos diena vargina visus,
3 pradedant nuo to, kurs sėdi garbingame soste
iki žemai žemėje sėdinčiam ir pelenuose,
4 nuo to, kurs dėvi mėlyną purpurą ir nešioja karūną,
iki tam, kurs apsidengia stora drobe,
viešpatauja narsas, pavydas, sumišimas, svyravimas ir baimė mirties,
nesiliaujanti rūstybė, rietenos
5 ir poilsio metu guolyje
nakties sapnai daro sumišimo jo žinojime.
6 Jis ilsisi taip maža, kad tai lyg niekai,
ir tuojau sapne jam būna taip kaip sargybos dieną.
7 Jis išgąsdinamas savo širdies regėjimų,
kaip žmogus, kurs ištrūksta karo dieną.
Kuomet jis jaučiasi išsigelbėjęs, jis pabunda
ir stebisi savo nepagrįsta baime.
8 Taip pat būna su kiekvienu kūnu, pradedant nuo žmogaus iki gyvuliui,
ir septyngubai su nusidėjėliais.

---

34 *Sunaikinimo...* Kai piktasis turi žūti. — Malšina : Įvykdydami kerštą. Plg Ez 5, 13. — 35 *Ugnis...* Plg 2 Moš 9, 18.24 ; Još 10, 11 ; Ps 17, 13, ; 77, 47 ; Išm 5, 23 ; 16, 16 ; 5 Moš 28, 20.21 ; 2 Kar 24, 13 ; Pat 10, 3 ; 3 Moš 26, 15 ; 4 Moš 14, 12 ; Jer 29, 18 ; Ez 7, 15. — 36 *Taip pat...* Plg 3 Kar 13, 24 ; 20, 36 ; 4 Kar 2, 24 ; 4 Moš 21, 6 Jud 8, 25 ; 2 Moš 22, 24 ; 3 Moš 26, 25. 33 ; 5 Moš 32, 25. — 37 *Paliepimais* : Daryti kerštą. — 38 *Todėl...* Kadangi visi Dievo veikalai tarnauja jo galybei ir gerumui gerųjų atžvilgiu ir jo teisybei piktųjų atžvilgiu. — 39 *Visi...* 1 Moš 1, 31 ; Mk 7, 37. — 40 *Negalima...* Vieno dalyko naudingumas žinomas, kito gi nežinomas. — 41 *Dabar* : Visa apsvarstę

40, 1-28. N e ž i ū r i n t v a r g ų, k u r i ų p i l n a s ž m o g a u s g y v e n i m a s č i a ž e m ė j e, j i s a n a i p t o l n e b e d ž i a u g s m ų. — 1 *Sutverta.* Plg Ijob 7, 1 ; 14, 1 ; Pam 2, 23. — *Visų motinoje* : Nes Adomo kūnas buvo paimtas iš žemės. Plg 1 Moš 2, 7 ; 3, 19 ; aug 17, 1. Toliau įvardijami paskiri dalykai, kurie vargina žmones. — 6 *Kaip sargybos dieną.* Palyginimas daromas su jausmais žvalgo, kurs karo metu yra visados bailiai neramus. — 7 *Kuomet jis jaučiasi...* Kuomet jam prisisapnuoja, kad jis jau išsigelbėjo iš tariamo sapne matyto pavojaus. — 8 *Iki gyvuliui.* Gyvuliai gauna kentėti kartu su žmogumi. Plg 1 Moš 7, 23 ; 2 Moš 9, 25. — 9 *Mirtis...* Plg aug 39, 35, 36. —

9Be to, mirtis, kraujas, vaidas ir kalavijas,
prispaudimai, badas, sunaikinimas ir slogos.
10Visa tai sutverta neteisiesiems ir dėl jų padaryta tvanas.
11Visi, kas iš žemės, turės grįžti į žemę,
taip kaip visas vanduo grįžta į jūrą.
12Kiekvienas kyšius ir neteisybė bus sunaikinta,
ištikimybė gi pasiliks per amžius.
13Neteisiųjų gėrybės išsenka kaip upelis
ir taip kaip nugriaudžia didelis griausmas lietuje.
14Kolei jis tiesia ranką, jis linksminasi,
bet nusikaltėliai galų gale žus.
15Bedievių vaikaičiai neturi daug šakų:
jie kaip nešvarios šaknys uolos viršūnėje.
16Žaliumas ant viso vandens
ir prie upės kranto išraunamas pirm kiekvienos žolės.
17Maloningumas kaip linksmybių sodas su palaiminimais,
ir gailestingumas pasilieka per amžius.
18Gyvenimas darbininko, kuriam jo paties pakanka, pasaldinamas,
ir jame tu rasi turtą.
19Sūnūs ir miesto statymas sustiprina vardą,
bet daugiau už tai verta moteriškė be dėmės.
20Vynas ir muzika linksmina širdį,
bet augščiau už vieną ir kitą stovi meilė išminties.
21Vamzdžiais ir arpha žaidžiama gražių melodijų,
bet meili šneka viršija vieną ir kitą.
22Malonumo ir gražumo trokšta tavo akis,
bet dirvos žaliumas viršija vieną ir kitą.
23Prietelis ir draugas susitinka patogiu laiku,
bet augščiau už abudu stovi moteris su vyru.
24Broliai padeda sielvarto metu,
bet daugiau už juos gali gailestingumas.
25Auksas ir sidabras sustiprina kojas,
bet vertesnė už vieną ir kitą gera patartis.

11*Visi*... Plg žem 41, 13; Pam 1, 7. Visų dalykų galas sutinka su jų pradžia. Ebr t: kas iš žemēs, grįžta atgal į žemę, ir kas iš augštybių — į augštybes. — 12*Bus sunaikinta.* Nuodēmē yra paneigimas to, kas teisu ir gera, todēl iš jos negali rastis nieko pasiliekančio, tikrai gero ir laimingo. — 13*Išsenka*: Visai taip kaip upelis vasarą. — *Nugriaudžia*: Taip greitai. — 14*Kolei*... Dievobaimingasis išties savo ranką gera daryti ir džiaugsis; priešingai gi, nusidējēliai turi žūti. — 15*Neturi daug šakų.* Plg Išm 4, 3-5. — *Kaip nešvarios šaknys*... Jie kaip šaknys, kurios negali augti ir duoti augalui reikiamų sulčių, nes joms trūksta žemēs; jie visai nevaisingi ir nenaudingi. — 16*Pirm kiekvienos žolēs*: Taip ir piktieji neturi jokio pastovumo. — 17*Maloningumas*: Dievobaimingųjų geradarystē ir gerumas. — *Su palaiminimais*: Suteikia tikros laimēs. — 18*Gyvenimas*... Ebr t toliau eina dešimts eil, kuriose taip statoma šalia vienas kito po tris dalykus, kad trečias pasirodo geresnis už du pirmuoju. 18 e yra toki: Gyvenimas gana turinčiojo ir pelno įsigijančio saldus, bet abudu viršija tas, kurs randa turtą /jis vienu kartu darosi turtingesnis už abudu/. — 20*Muzika.* Ebr t: Svaiginantieji gēralai. Sir t: Senas vynas. — *Išminties.* Ebr t: Prietelio. — 21*Meili šneka.* Ebr t: Tyra šneka, — Šneka laisva nuo betkurios veidmainystēs ir melo. — 22*Dirvos žaliumas*... Nes jis neša su savim lygiai pasigērējimo kaip ir naudos, tuo tarpu kad anie duoda tik pasigērējimo. Plg Mt 6, 20. — 23*Moteris.* Ebr t: Išmintinga moteris. Mote-

[26]Turtai ir stiprybė pakelia širdį,
bet juos viršija baimė Viešpaties.
[27]Esant baimei Viešpaties, nieko netrūksta,
ir kur ji yra, nereikia ieškoti jokios pagalbos.
[28]Baimė Viešpaties kaip palaimintas linksmybių sodas,
ir jis apdengiamas nepalyginama garbe.
[29]Sūnau, kolei gyvas, nebūk elgeta,
nes geriau mirti kaip elgėtauti.
[30]Kas žiūri į svetimą stalą,
to gyvenimas nevertas laikyti gyvenimu,
nes jis maitina save svetimais valgiais.
[31]Protingas ir išauklėtas žmogus to saugosis.
[32]Neišmintingojo burnoje elgetavimas saldus,
bet jo pilve dega ugnis

41. [1]O mirtie ! Kaip kartus tavo atsiminimas
žmogui, kurs turi ramybės savo lobyje,
[2]žmogui be rūpesčių, kuriam visame sekasi,
ir kurs dar gali priimti valgių.
[3]O mirtie ! Tavo nutarimas geras beturčiui
ir tam, kieno jėgos eina mažyn,
[4]atgyvenusiam savo amžių, turinčiam visokių rūpesčių,
nusiminusiam, kurs nustoja kantrybės.
[5]Nebijok mirties nutarimo.
Atsimink, kas buvo pirm tavęs
ir kas turi ateiti po tavęs ;
toks Viešpaties nutarimas kiekvienam kūnui.
[6]Ir kas gi kita gali tau ateiti,
jei ne tai, kas patinka Augščiausiajam ?
Vistiek, ar bus dešimts, ar šimtas, ar tūkstantis metų ;
[7]nes mirusiųjų buveinėje nesibylinėjama dėl amžiaus ilgumo.

---

ris, teikianti pagalbos, pasilieka visados su savo vyru. — [24]*Broliai.* Gr t : Broliai ir padējējai /kurie stovi arti/. — *Gailestingumas.* Juo įsigyjama Dievo malonēs, kuria reikia labiau pasitikēti nekaip žmonių pagalba. — [25]*Sustiprina kojas* : Padaro žmogaus stovį tikrą ir tvirtą. — [26]*Pakelia širdį* : Sužadina pasitikējimą savimi ir duoda drąsos. — *Baimē...* Ji suteikia vilties, kad Dievas duos savo globos. — [27]*Netrūksta.* Plg Ps 33, 10. — [28]*Palaimintas* : Pilnas Dievo palaiminimų

40,29 - 41,14. A p i e k a i k u r i u o s k i t u s ž m o g a u s g y v e n i m o v a r g u s. — [29]*Kolei...* Plg 30,17 ; Pat 30,8. Viešpats yra Sen Test ne vieną kartą gąsdinęs bedievius neturtu ir stoka /3 Moš 26 ; 5 Moš 28/ ; įstatymo gi sergētojams žadējo, kad jų tarpe nebūsią elgetų /5 Moš 15,4/. Kodēl geriau mirti negu elgetauti, pasakoma 30 e. — [30]*Nevertas...* Toks gyvenimas nevertas žmogaus. — *Jis maitina...* Gr t : Jis susitepa save svetimais valgiais. — [32]*Neišmintingojo.* Gal Vulg reikia skaityti : impudentis, begēdžio. Kitokiam toks gyvenimas negali patikti. — *Bet jo pilve...* Jis nenori dirbti ir taip iš anksto pasirūpinti, kad nereikētų kentēti bado ; jam labiau patinka elgētauti, todēl jis ir turi kaikada badauti

41. [1]*Kurs turi ramybēs* ...Ebr t : Kurs turi gana turtų, kurie leidžia jam naudotis pasigērējimais. Gr t : Ramiai gyvenančiam savo nuosavybēje. — [2]*Kurs dar gali priimti...* Kurs sveikas, taip kad dar gali turēti naudos iš savo turtų. — [3]*Geras* : Nes atpalaiduoja nuo šio gyvenimo vargų. — [5]*Nebijok* : Nesunkink savo gyvenimo nenaudingu susirūpinimu. — *Kas buvo pirm tavęs...* Tie, kurie pirm tavęs buvo, mirē, ir tie, kurie ateis po tavęs, taip pat mirs. — [6]*Ir kas gi...* Gr ir Ebr t : Ir ko tu priešiniesi Augščiausiojo nutarimui. —

[8]Iš nusidėjėlių vaikų darosi pasibjaurėjimo verti vaikai,
taip pat ir tie, kurie lankosi bedievių namuose.
[9]Nusidėjėlių vaikų tėvonystė žus,
ir su jų palikuoniais pasiliks nuolatinė gėda.
[10]Dėl bedievio tėvo dejuoja vaikai,
nes dėl jo jie yra sugėdinime.
[11]Vargas jums, žmonės bedieviai,
kurie pametėte Augščiausiojo Viešpaties įstatymą!
[12]Kaip gimdami jūs gimėte prakeikimui,
taip ir kai jūs mirsite, prakeikimas bus jūsų dalia.
[13]Visa, kas iš žemės, grįžta į žemę,
taip ir bedieviai iš prakeikimo eina į žuvimą.
[14]Žmonių gedulas paliečia jų kūną,
o bedievių vardas išdils.
[15]Rūpinkis geru vardu,
nes tai tau pasiliks ilgiau
kaip tūkstantis didelių ir brangių turtų.
[16]Geras gyvenimas turi savo dienų skaičių,
o geras vardas pasilieka per amžius.
[17]Vaikai, laikykite mano pamokymus ramybėje,
nes paslėpta išmintis ir nematomas turtas,
koki nauda iš abiejų?
[18]Verčiau žmogus, kurs slepia savo paikybę,
kaip žmogus, kurs slepia savo išmintį.
[19]Taigi, gėdykitės to, ką dabar mano burna pasakys.
[20]Nes negera visa ko gėdytis,
ir ne visa visiems gerai patinka, kaip reikalauja tiesa.
[21]Gėdykitės paleistuvauti tėvo ir motinos akyse
ir meluoti viršininko ir galiūno akyse,
[22]nusikalsti kunigaikščio ir teisėjo akyse,
peržengti įstatymą susirinkimo ir tautos akivaizdoje,
[23]daryti neteisybę draugo ir prietelio akyse
ir vietoje, kur gyveni — vogti,

---

[8]*Pasibjaurėjimo verti.* Toks piktųjų likimas. Nusidėjėlių vaikai tie, kurie savo jausmais ir linkimais lygūs savo tėvams. — *Lankosi...* Draugauja su bedieviais. — [9]*Žus.* Kita bausmė: neturtas; trečia — gėda. — [12]*Kaip gimdami...* Ebr t: Jei jūs vaisingi, tai pragaiščiai; jei gimdote, tai vaitojimui; jei žūnate, tai pasiliekančiam pasaulio džiaugsmui ir jei mirštate, tai prakeikimui. — [13]*Visa...* Plg aug 40,11. — [14]*Žmonių...* Nors ir lydima ašaromis mirusius bedievius, tačiau jų atsiminimas tuojau išdyla. Ebr t: Žmogaus tuštybė jo kūne, bet dorybės vardas neišdilsta

41,15 - 42,14. G ė d o s p r i e ž a s t y s, k u r i ų r e i k i a b ū t i n a i v e n g t i. — [15]*Rūpinkis...* Plg Pat 22,1. — [16]*Per amžius*: Nes dorybe įsigijama geras vardas ir pas Dievą. — [17]*Laikykite...* Paraginama atsidėjus stebėti, ką išminčius sakys toliau. Jo nėra Ebr ir Sir t. — *Paslėpta...* Plg aug 20,32. Išmintis yra turtai, bet tik tada, kai ji pasireiškia žodžiais ir darbais. — [18]*Verčiau...* Žr aug 20,32.33. — [19]*To, ką dabar.* Tų nusikaltimų, kuriuos aš tuojau įvardinsiu. Ebr t: Klausykitės, vaikai, mano pamokymo apie gėdymąsi ir gėdykitės, kaip aš jums nurodau. — [20]*Nes negera...* Nes yra dalykų, kurių anaiptol nereikia gėdytis /pav parodyti savo išmintį, 18 e /, ir yra tokių, dėl kurių reikia labiau ar mažiau rausti. — *Ne visa visiems...* Ne visi žmonės, vertindami dalykus, laikosi tiesos. — [21]*Tėvo ir...* Žiūrėdami savo gimdytojų saugokitės paleistuvystės, žiūrėdami viršininko vengkite melo. — [23]*Vietoje, kur...* Ypač negražu nusipelnyti vagies vardą kaimynų akyse, kurių tarpe kas gyvena, toje vietoje,

[24]dėl Dievo ištikimybės ir sandoros ;
užsigulti ant duonos ir nusipelnyti papeikimą, duodant ir priimant,
[25]tylėti sveikinančiųjų akyse,
žiūrėti į moteriškę paleistuvę
ir nugręžti veidą nuo giminaičio.
[26]Nenugręžk veido nuo savo artimo
ir gėdykis pasiimti kito dalį ir jos nebegrąžinti.
[27]Nežiūrėk į svetimo vyro moterį,
nesibičiuliauk su jo tarnaite
ir nestovinėk prie jos guolio.
[28]Gėdykis prietelių akyse šmeižto žodžių.
Ką nors davęs, nedaryk priekaištų

42. [1]Nekartok, ką tu girdėjai, ir neišreikšk paslapčių,
tai tu tikrai nebūsi sugėdintas,
ir rasi malonės pas visus žmones.
Nesigėdyk visų tų dalykų
ir nenusidėk, žiūrėdamas kieno nors asmens.
[2]Nesigėdyk Augščiausiojo įstatymo ir sandoros
ir nutarimo, kuriuo daroma teisybė bedieviui,
[3]šnekos su draugais ir keleiviais
ir duoti tėvonystės prieteliams,
[4]teisingumo svarstyklės ir svarsčių,
įsigijimo daug ar maža,
[5]žiūrėti kainos, perkant ar parduodant,
kietos drausmės vaikų
ir kruvino plakimo pikto vergo.
[6]Turint netikusią moterį, geras dalykas antspaudas.
[7]Kur daug rankų, ten užrakink.
Ką tik paduodi, suskaityk ir pasverk ;
užrašyk visa, ką duodi ir priimi.

---

kur jis gauna savo išlaikymą. — [24]*Dēl Dievo... sandoros.* Tų ž nēra Ebr t ; jų čia gal visai nereikējo dēti. — *Užsigulti...* Lyg kad tu norētumei pats vienas pasisavinti visą duoną. — *Nusipelnyti papeikimą...* Apkalbinējimų ir priekaištų, kad tame, kas tau pavesta, tu negali duoti apyskaitos gautų ir išleistų dalykų. — [25]*Nugręžti veidą...* Atstumti juos nuo savęs savo puikybe. — [26]*Nenugręžk... artimo.* Tų ž nēra Gr t. Gal tai tik antras vertimas 25 e. — [27]*Nežiūrēk* Plg Mt 5,28. — *Su jo.* Gr t : Su savo. — [28]*Šmeižto žodžių* : Šmeižti tuos savo prietelius. — *Nedaryk priekaištų*: Kitaip tavo dovana nebebus geradarystē

42. — [1]*Nekartok...* Plg 3 Moš 19,15; 5 Moš 1,17 ; 16,19 ; Pat 24,23 ; Jok 2,1. — *Paslapčių* : Kurios tau patikētos. — *Nebūsi sugēdintas.* Anot Gr t : Būsi drovus. — *Nenusidēk...* Nepasiduok tuščiai baimei ir kenksmingai gēdai. — [2]*Nesigēdyk...* Tokio įspējimo labai reikējo Žydams, gyvenusiems tarp pagonių. Plg 1 Mak 1,14... — *Ir nutarimo, kuriuo...* Išteisindamas bedievį, jei jis tame atsitikime yra įskųstas neteisingai. — [3]*Šnekos su draugais...* Reikalauti taip pat iš draugų ir keleivių teisingo atlyginimo išlaidų, nes tau nēra prievolēs suteikti jiems visa veltui. — *Duoti tēvonystēs prieteliams* : Dalinti ją teisingai, nestatant vieno augščiau už kitą ir imant sau, jei kas priklauso. — [4]*Teisingumo...* Anot Ebr t : Apvalyti svarstyklę nuo dulkių ir nušveisti ephą ir svarsčių akmenis /kad dulkēs ir prilipusios žemēs nepakenktų svērimo tikrumui/. — *Įsigijimo daug arba maža.* Rasi : net ir nedidelio pelno. — [5]*Žiūrēti kainos...* Rasi : pelno. — [6]*Geras dalykas antspaudas* : Rūpestingas saugojimas, taip kad moteris būna lyg užženklinta antspaudu. — [7]*Užrašyk...* Kad negalētų būti nei klaidos nei apgavimo. — [8]*Kurie bylinējasi...* Paikai ir tik su savo

8Nesigėdyk sudrausti neišmintingą, ir paiką žmogų
ir senesniuosius, kurie bylinėjasi su jaunikaičiais,
tai tu būsi mokytas visuose dalykuose
ir girtinas visų žmonių akivaizdoje.
9Duktė yra tėvui slaptas rūpestis,
ir neramumas dėl jos atima miegą,
kad kartais nepasentų neištekėjusi
ir išleista už vyro, kad nebūtų nekenčiama,
10kad kartais nesusiteptų savo mergystėje
ir nebūtų rasta savo tėvo namuose nėsčia,
kad kartais gyvendama su vyru neperžengtų,
ar kad nepasiliktų nevaisinga.
11Stipriau sergėk patvirkusią dukterį,
kad kartais nepadarytų iš tavęs pajuokos neprieteliams,
apkalbinėjimo dalyku mieste ir tautos pasityčiojimo
ir kad nesugėdintų tavęs tautos daugybėje.
12Nežiūrėk į kiekvieno žmogaus gražumą
ir nepasilik moterų tarpe,
13nes iš drabužių eina kandys,
iš moteriškės gi vyro neteisybė.
14Nes geriau yra vyro piktumas, kaip gera daranti moteriškė
ir moteriškė daranti gėdos ir pajuokos.
15Taigi aš priminsiu Viešpaties darbus,
ir skelbsiu, ką esu matęs.
Viešpaties darbai radosi per jo žodžius.
16Saulė apšviesdama į visa žiūri,
ir ką Viešpats sutvėrė, tai pilna jo garbės.
17Argi ne Viešpats padarė, kad šventieji pasakotų visus jo stebuklus,
kuriuos visagalis Viešpats yra galingai padaręs,
kad jie pasiliktų jo garbinimui patikrinti ?

---

skriauda. Ebr t kalbama apie senį, kurs kaltinamas paleistuvystēs. — 9*Nekenčiama* : Nes jos vyras, naudodamos savo teisēmis, galētų ją visai nuo savęs atstumti. — 10*Kad nepasiliktų nevaisinga.* Nevaisingumas Sen Test buvo moteriai gēda ir buvo laikomas Viešpaties bausme ir prakeikimu. Plg 2 Moš 23,26 ; 5 Moš 7,14 ; Jer 22,30. — 11*Kad nesugēdintų...* Žmonēs gal aiškintų dukters patvirkimą blogu pavyzdžiu tēvo namuose, ar bent jo apsileidimu. Ebr t dar pridurta : Ten, kur ji pasilieka, tenebūna lango, ir kur ji naktį miega, tenebūna priējimo aplinkui. — 12*Nežiūrēk...* Ebr t ir čia kalbama apie dukterį : Tegul ji nerodo jokiam vyrui savo gražumo ir tenepasilieka moterų tarpe, nes iš drabužio išeina kandis, ir moters piktumas iš moteriškēs. — Taigi reikia rūpintis, kad duktē nebūtų pagadinta blogu kitų duodamu pavyzdžiu. Gr ir Lot t atsiliepiama tiesiog į dukterį. — 13*Iš moteriškēs...* Plg aug 9,9. — 14*Kaip gera daranti...* Kaip viltavyliaujanti moteriškē, kuri tuo savo prisimeilinimu pagaliau padaro vyrui gēdos

V. Gyrimas Sutvėrėjo ir Sen Testamento šventųjų, 42,15 — 50,23.

1. Gyrimas Sutvėrėjo, 42,15 — 43,37

Paskutinēje Eklesinēs knygos dalyj ypač giriama Viešpaties didenybē, apsireiškusi jo kūriniuose ir jo Sen Testamento šventuosiuose

42,15 - 20. Išmintis žada čia skelbti Dievo Sutvērējo galybę, garbingumą ir begalinį žinojimą. — 15*Ką esu matęs* : Ką pats pažinau ir apsvarsčiau. — *Per jo žodžius* : Jo valios apsireiškimu. — 16*Saulē...* Ir kaip niekas negali nematyti saulēs

[18]Jis ištiria gelmę ir žmogaus širdį
ir pasiekia jų sumanymus.
[19]Nes Viešpats žino visokį mokslą
ir permato ateities ženklus.
Jis skelbia praeitus ir būsimus dalykus
ir atidengia pėdsakas to, kas uždengta.
[20]Nepasilieka jam uždengta joki mintis
ir nepasislepia nuo jo joks žodis.
[21]Didžius savo išminties dalykus gražiai sutvarkė jis,
kurs yra nuo amžių ir per amžius,
kurs neeina didyn, [22]nė mažyn
ir neprivalo niekieno patarties.
[23]Kaipgi girtini visi jo darbai,
nors tai tik kibirkštis, ką iš jų galima pažinti.
[24]Visa tai gyvena ir pasilieka per amžius
ir visa jam klusnu visame, ko jis reikalauja.
[25]Visų dalykų po du, vienas prieš kitą,
ir jis nepadarė nieko, kas būtų nepabaigta.
[26]Jis palaiko, kas kiekviename yra gera.
Ir kas gi prisižiūrės iki sočiai jo garbės?

43. [1]Dangaus skliausmas augštybėse jo gražiausis veikalas:
dangaus grožis jo garbingumo pasireiškimas.
[2]Saulė savo pasirodymu auštant skelbia,
kad ji nuostabus padaras, Augščiausiojo kūrinys.
[3]Vidudenyje ji kaitina žemę,
ir kas gali pakęsti jos kaitrą?
Palaikoma krosnis darbams karštyje,
[4]bet saulė triskart labiau degina kaulus;
ji paleidžia ugningų spindulių
ir savo žibančiais spinduliais apakina akis.
[5]Viešpats, kurs ją padarė, didis,
ir kaip jo pasakyta, ji skubiai bėga savo taku.
[6]Taip pat mėnulis visame pasirodo savo laiku;
jis nurodo, kurs laikas ir yra amžinas ženklas.

---

ar jos aptemdyti, taip Dievo garbingumas šviečia iš jo sutvėrimo darbo ir niekam, kas turi proto, negali pasilikti nežinomas. — [17]*Argi...* Gr ir Ebr t: Viešpats nedavē savo šventiesiems išpasakoti visų savo stebuklingų darbų ir tt. — Kaip saulēs šviesa neišsemiama, nors visi ja naudojasi, taip net šventieji neįstengia išpasakoti visų Viešpaties stebuklų. — [18]*Gelmę ir...* Jūros gilumas ir žmogaus širdis laikoma dalykais neištiriamais. — [19]*Viešpats...* Iš to pažįstama, kad jis tikras Dievas. Plg Ješ 41,42..; 43,9

42,21 - 43,37. Išminties stebuklai kūrimo darbuose. — [21]*Gražiai sutvarkē.* Dievo veikalai taip gerai sutvarkyti, kad niekuomet nereikia jų taisyti, tuo tarpu kad žmonių darbai nuolat tokio taisymo privalo. — [25]*Visų dalykų po du...* Anot Ebr t: Visi dalykai kitokie, vienas nuo kito skiriasi, — pav, yra dvi gymi gyvuliuose ir žieduose. Plg 33,15. Tas skirtumas, būdamas gražus, yra reikiamas. Vienas dalykas padeda kuo nors kitam, kad abudu galētų pasilikti. — [26]*Jo garbēs*: Kaip ji pasireiškia gamtoje

43. [3]*Ir kas gali...* Plg Ps 18... — *Palaikoma.* Gr t: Pučiama /kad sutirpdintų naugę/. — [4]*Triskart*: Daug kartų. — *Apakina...* Kaip saulēs karštis, taip ir jos sviesa be palyginimo stipresnē. — [6]*Nurodo, kurs laikas.* Metus ir mēnesius Žydai skaičiuodavo žiūrēdami mēnulio. — [7]*Šventos dienos*: visų pirma jaunačio diena. Žr 4 Moš 28,11; 1 Kar 20,5

[7]Žiūrint mėnulio pažymima šventos dienos ;
jis žiburys, kurs eina mažyn po savo pilnaties.
[8]Jo vardu pavadinta mėnuo ;
jis nuostabiai eina didyn iki pilnačiai.
[9]Jis stovyklų ženklas augštybėse ;
jis dangaus skliausme puikiai žiba.
[10]Dangaus grožis tai žvaigždžių blizgėjimas ;
Viešpats apšviečia jomis pasaulį augštybėse.
[11]Šventojo paliepimu jos stovi tinkamoje tvarkoje
ir nepailsta savo budėjime.
[12]Pažvelgk į vaivorykštę ir laimink tą, kurs ją padarė ;
ji labai graži savo spindėjime.
[13]Ji apjuosia dangų savo garbės lanku ;
Augščiausiojo ranka ją ištiesė.
[14]Savo paliepimu jis greitai atveda sniego
ir skubiai paleidžia savo teismo žaibavimus.
[15]Todėl atsidengia sandėliai,
ir išskrenda debesys kaip paukščiai.
[16]Savo galybe jis sutriuškina debesis,
ir krenta kruša kaip sutrupinti akmenys.
[17]Jam pažvelgiant dreba kalnai,
ir jo valia pučia pietų vėjas.
[18]Jo griausmo balsas sudrebina žemę ;
kilsta šiaurės audra ir vėjo sūkurys.
[19]Kaip paukštis skrenda žemyn nutūpti, taip jis paberia sniego,
ir kaip skėriai nusileidžia, taip tasai krenta žemėn.
[20]Akis stebisi jo baltumo gražumu,
ir širdis nustemba jo kritimu.
[21]Jis paberia žemėje šerkšnos lyg druskos,
kai ji sušala, darosi lyg erškėčių dyguliai.
[22]Papūtus šaltam šiaurės vėjui,
vanduo sušala į krištolą ;

---

24 ; 4 Kar 4,23 ; 2 Kron 8,13 ; 31,3 ; Ješ 1,13 ; Oš 2,11 ; Am 8,5. Toliau : keturioliktą pirmojo mēnesio dieną buvo Velykos, dešimtą septintojo mēnesio — permaldavimo diena, penkioliktą to paties mēnesio dieną prasidēdavo Padangčių šventēs. Plg 3 Moš 23,5. 27,34. — [8]*Iki pilnačiai.* Gr t : Savo atmainose. — [9]*Jis stovyklų ženklas.* Stovyklomis čia pavadinta dangaus žiburiai, žvaigždēs ; tose stovyklose mēnulis, nakties valdovas, turi tarsi pirmąją vietą ; jis lyg koks ženklas, kuriuo liepiama žvaigždēms pasilikti savo vietose. — *Puikiai žiba* : Žymai viršija savo šviesa visas žvaigždes. — [10]*Viešpats apšviečia...* Anot Gr t : Apšviečiąs pasaulį Viešpats augštybēse. — [11]*Šventojo* : Dievo. — *Nepailsta...* Kaip kareivis pastatytas sargyboje. — [12]*Pažvelgk į vaivorykštę...* Nes ji ženklas sandoros tarp Dievo ir žemēs, ženklas Dievo maloningumo ir jo pasiketinimo laikyti visa, kas sutverta. Plg 1 Moš 9,12-16. — [14]*Savo paliepimu...* Ebr t šitoje e teisingiau kalbama tik apie žaibą : Jo didenybē siunčia žemyn žaibą ir daro, kad blizgētų degančios vilyčios /plg Ps 103,4/, — nes sniegas minimas visuose tekstuose 19 e. — [15]*Todēl...* Ebr t : Todēl /kad turētų ką siųsti savo didenybēs apreikšti/ jis sutvērē sandēlį. Plg 5 Moš 28,12 ; Ijob 38,22 ; Jer 51,16. — [17 18]*Jam pažvelgiant...* Gr t : Jo griausmo balsas daro skausmo /priverčia drebēti/ žemei ir jo pasirodyme svyruoja kalnai ; jo valia pučia pietų vējas, /kilsta/ šiaurēs audra ir vējo sūkuriai. — [19]*Taip tasai...* Taip tirštai krenta sniegas. — [20]*Akis...* Plg Ps 147, 16. — *Kritimu.* Gr t : Šlapumu. — Išsigąstama, kai sniegas ūmai pavirsta vandens daugybe. — [21]*Lyg druskos.* Plg Ps 147,16.

jis laikosi ant visų vandens rinkinių
ir apvelka vandenį lyg šarvu.
23Jis nugriaužia kalnus, nudegina tyrumą,
ir sunaikina žaliumą kaip ugnimi.
24Visa pagydo greitai ateinąs debesis,
ir krentanti rasa atgaivina po karšto vėjo ir susilpnina jį.
25Jo pasakymu nutilsta vėjas ;
savo mintimi jis nuramino jūros gelmę,
ir Viešpats pasodino joje salų.
26Kurie plaukia jūra, tepapasakoja apie jos pavojus,
ir išgirdę savo ausimis mes turėsime stebėtis.
27Ten yra puikių ir nuostabių kūrinių,
įvairių gyvulių rūšių, visokių gyvūnų, ir baisiai didelių esybių.
28Per jį tikrai pasiekiama kelionės galas,
ir jo žodžiu visa sutvarkyta.
29Būtų dar daug kas pasakyti,
ir mums pritrūktų žodžių ;
mūsų gi šnekos išvada : Jis yra visuose dalykuose.
30Šlovindami jį ką mes galime padaryti ?
nes jis visagalis, viršijąs visus savo darbus.
31Viešpats baisus ir be galo didis,
ir nuostabi jo galybė.
32Augštinkite Viešpatį gyriumi, kiek jūs galite,
jis dar bus augštesnis, ir jo didenybė nuostabi.
33Garbinkite Viešpatį, augštinkite jį, kiek tik galite,
nes jis didesnis už visą gyrių.
34Augštindami jį surinkite visas jėgas ;
nevarginkite savęs, nes jo nepasieksite.
35Kas jį matė, kad galėtų aprašyti jį ?
Ir kas gali jį taip išaugštinti, koks jis yra nuo pat pradžios ?
36Daug jo veikalų, kurie paslėpti, dar didesni už šituos ;
nes mes matome tik nedaug jo darbų.
37Bet Viešpats padarė visa,
ir tiems, kurie gyvena dievobaimingai, suteikė išminties

44. 1Šlovinkime garbingus vyrus,
mūsų giminės tėvus.
2Viešpats padarė daug garbingų dalykų
savo didenybėje nuo amžių :

— 23*Tyrumą* : ganyklų vietas. — 24*Ir susilpnina jį.* Tų ž nēra Gr t. — 25*Jo... vējas.* Tų ž nēra Gr t. — *Jūros gelmę.* Plg Ijob 38,10. — 26*Mes turēsime stebētis.* Anais laikais plaukimas jūra buvo laikomas labai didele drąsa. — 28*Per jį...* Ebr ir tikresnio Gr t prasmē toki : Dēl Dievo ir per jį taip pat tas, kurs siunčiamas plaukti per jūrą, turēs pasisekimo ir laikydamos Dievo paliepimo padarys, kas Dievui patinka ; nes Dievas pavergē žmogui visus kūrinius. Plg 1 Moš 1,28 ; Ps 8,8 ; — *Jo žodžiu* : Jo valia 29*Jis yra visuose dalykuose.* Gr t : Jis yra visa, — Jis turi savyje visų dalykų tobulumą, nuo jo pareina jų buvimas ir išsilaikymas, jis visų dalykų priežastis, vidurys ir galas. — 30*Viršijąs...* Gr t : Jis dedesnis už visus savo darbus. — 32*Augštinkite...* Čia sujungta keletas vertimų tų pačių žodžių : Augštinkite Viešpatį gyrimais, kiek jūs galite, tačiau jis dar augštesnis. — 35*Kas jį matē...* Plg Ps 105,2. — *Nuo pat pradžios.* Tų ž nēra Gr t. — 36*Už šituos* : Už šitą nedaugelį, kurį mes pažįstame. — *Nes mes matome...* Plg Ijob 16,14. — 37*Suteikē išminties* : Ta gi išmin-

3Valdovų savo karalystėse,
žmonių didelių galybe, apdovanotų gudrumu,
pranašystėmis liudijusių apie pranašų vertę,
4viešpatavusių savo laiko tautoms,
tokių, kurie savo išminties galia yra davę tautoms švenčiausių pamokymų,
5kurie savo gabumu sudėjo naujų muzikos melodijų,
ir raštu paskelbė giesmių,
6žmonių turtingų galybe,
turėjusių rūpesčio grožiu
ir ramiai gyvenusių savo namuose.
7Jie visi yra įsigiję garbės savo tautos giminėse
ir jau savo dienose buvo šlovinami.
8Jų palikuonys paliko vardą,
kad skelbtų jų šlovę.
9Ir buvo tokių, kurių neliko jokio atsiminimo ;
jie dingo, lyg kad nebūtų buvę ;
jie buvo gimę, lyg kad niekados nebūtų gimę ;
taip pat ir jų vaikai kartu su jais.
10Bet šitie buvo gailestingumo žmonės,
kurių dievotumo darbai niekados nebuvo užmiršti.
11Ką jie gero turėjo, pasilieka jų palikuonims.
12Šventa tėvonystė jų vaikaičiai,
ir jų palikuonys pasilieka ištikimi sandorai.
13Jų vaikai pasilieka dėl jų per amžius,
jų palikuonys ir jų garbė niekuomet nežus.

---

timi mes pasiekiame tikrą dalykų pažinimą, per kurį pakylame iki tikram pažinimui ir meilei Dievo

2. Gyrimas Sen Testamento šventųjų, 44,1—50,23

44,1-50,23. Giesmē apie šventuosius sentēvius prasideda bendru pagyrimu žymių Israēlio tautos žmonių /44,1-15/ ; toliau giriami paskiri garbingi vyrai : Enokas, Noē /44,16-19/, Abraomas, Isaokas ir Jokubas /44,20-27/, Moše /45,1-6/, Aaronas /45,7-27/, Pinēas /45,28-31/, Jošuē ir Kalebas /46,1-12/, Teisējai /46,13-15/, Samuēlis /46,16-23/, Natanas ir Dovîdas /47,1-13/, Saliamonas /47,14-31/, Elijas ir Elisiejus /48,1-15/, Ezekijas ir Ješajas /48,16-28/, Jošijas ir Jeremijas /49,1-9/, Ezekiēlis ir Mažesnieji Pranašai /49,10-12/, Zorobabelis, Josedeko sūnus Jēšua ir Neemijas /49,13,15/, vēl Enokas, Juozapas, Setas, Semas ir Adomas /49,16-19/, pagaliau vyriausis kunigas Onijo sūnus Simonas /50,1-23/.

44. 1*Mūsų giminēs tēvus* : Kurie buvo žymiausi Israēlio tautos kartų atstovai. — 2*Daug garbingų...* Garbingi tēvų veikalai buvo Viešpaties dovana. Ebr t : Daug garbēs yra Viešpats jiems suteikęs ir dideli jie buvo nuo pat seniausių dienų. — 3*Didelių*. Gr t : Garsių. — *Liudijusių*. Patvirtinusių, kad jie buvo tikri Dievo siųsti pranašai. — 5*Giesmių*. Ebr t : Patarlių. — 6*Turējusių rūpesčio grožiu* : kurie rūpinosi menu, statē gražių rūmų ir k. — 7*Jie visi* : Karaliai, pranašai, išminčiai, poetai ir muzikos žinovai, turtingieji. — 8*Jų palikuonys...* Jų vardas ir gyrius buvo skelbiami jų vaikų ir palikti tolesnēms kartoms. Gr t : Kaikurie iš jų paliko savo vardų palikuonims, kad būtų skelbiama jų gyrius. — 10*Bet šitie* : Kuriuos jis toliau įvardins. — *Gailestingumo žmonēs* : Kuriems Dievas buvo gailestingas. — *Nebuvo užmiršti* : Jų veikalai buvo aprašyti šventosiose knygose. — 12*Jų vaikaičiai*. Anot Ebr t : Jų palikuonims. — *Sandorai* : Padarytai su Dievu ; jie laikēsi ištikimai Dievo įsakymų. — 13*Jų...* Jų vaikai pasilieka taip pat ištikimi savo protēvių atžvilgiu : jų dorybes jie žino, ir taip niekados nestigs dievobaimingų Israēlaičių. — *Jų garbē* : Gar-

14Jų kūnai palaidoti ramybėje,
ir jų vardas gyvas kartų kartose.
15Apie jų išmintį pasakoja tautos,
ir jų šlovę skelbia susirinkimas.
16Enokas patiko Dievui ir buvo pakeltas į linksmybių sodą,
kad pažadintų tautas atgailos daryti.
17Noė rastas tobulas ir teisus
ir rūstybės metu iš jo padaryta susiderinimas.
18Todėl jis buvo paliktas žemėje kaip liekana,
kai buvo užėjęs tvanas.
19Su juo buvo padaryta amžina sandora,
kad nebegalėtų būti sunaikinti tvanu visi žmonės.
20Abraomas buvo didis tautų daugybės tėvas,
ir nerasta jam lygaus garbingumu ;
jis sergėjo Augščiausiojo įstatymą
ir buvo su juo sandoroje.
21Tasai patvirtino sandorą Jokube,
ir bandyme jis buvo rastas ištikimas.
22Todėl padarė jį garbingą savo tautoje ir prisiekė,
kad jis augsiąs kaip žemių krūva,
23kad jo palikuonys bus išaugštinti kaip žvaigždės,
ir kad jie gaus tėvonystę nuo jūros iki jūrai
ir nuo upės iki žemės pakraščių.
24Ir Isaokui jis taip pat darė
dėl jo tėvo Abraomo.
25Viešpats davė jam visų tautų palaiminimą
ir patvirtino sandorą ant Jokubo galvos.
26Jis pažymėjo jį savo palaiminimais,
davė jam tėvonystę
ir padalino jos plotą tarp dvylikos giminių.
27Jis davė kilti iš jo gailestingumo vyrus,
kurie rado malonės visų žmonių akyse

45. 1Mošė buvo Dievo ir žmonių mylimas ;
jo atsiminimas palaimintas.

---

bē tų tēvų, kurie giriami Šv Rašte. — 14*Jų kūnai.* Kaip jų kūnai ramiai su pagarba palaidoti kapinēse, taip jų vardas gyvena toliau pas visus visais amžiais. — 15*Susirinkimas* : Šventųjų susirinkimas

16*Enokas...* Plg 1 Moš 5, 24 ; Žyd 11, 5. — *Į linksmybių sodą.* Vulg priedas. — 17*Noē...* Savo nekaltumu jis gavo iš Dievo tai, kad buvo išgelbētas kartu su saviškiais, ir taip Dievas buvo suderintas su žmonēmis, kurių giminē buvo išlaikyta Noēje ir jo palikuonyse. Anot Ebr t : Sunaikinimo laiku jis buvo žmonių giminēs protēvis. Plg 1 Moš 7, 1. — 18*Todēl...* Anot Gr t : Dēl jo palikta liekanų žemei. — *Kai buvo...* Ebr t : Ir dēl jo sandoros pasiliovē tvanas. — 19*Su juo...* Plg 1 Moš 9, 14 ; Žyd 11, 7. — 20*Abraomas...* Plg 1 Moš 12, 2 ; 15, 7 ; 17, 4.10. — 21*Tasai patvirtino...* Plg 1 Moš 22,1. — 22*Kad jis.* Gr ir Ebr t : Kad jo vardu turējo būti palaimintos tautos ir kad jos... — 23*Kad jo palikuonys.* Plg 1 Moš 15, 18 ; 2 Moš 23, 21 ; 5 Moš 11, 24. — 24*Ir Isaokui...* Plg 1 Moš 17, 19 ; 26, 4.5. — 25*Viešpats...* Plg 1 Moš 27, 28... 28, 3. — 26*Savo palaiminimais* : Pirmagimystēs palaiminimu. — *Tēvonystę* : Kuri priklausē pirmagimiams. — 27*Vyrus.* Gr ir Ebr t : Vyrą /Mošę, apie kurį toliau kalbama/

45. 1*Mošē...* Plg 2 Moš 11, 3. — 2*Lygų šventiesiems* : Šventiems Patriarkams, kurie buvo augščiau įvardinti. — *Neprietelių* : Egiptiečių, Amalekiečių, Amoriečių. — *Stebuk-*

2Dievas padarė jį garbe lygų šventiesiems,
išaugštino jį neprietelių baimėje
ir jo žodžiais sustabdė stebuklingus ženklus.
3Jis padarė jį garbingą karalių akyse,
davė jam įsakymų apie jo tautą
ir jam parodė savo garbę.
4Už ištikimybę ir romumą jis pašventino jį
ir išsirinko jį iš visų žmonių tarpo.
5Jis davė jam išgirsti savo balsą,
įvedė jį į debesį,
6ir davė jam veidas į veidą įsakymus,
gyvenimo ir drausmės įstatymą,
kad mokytų savo sandoros Jokubą
ir Israėlį savo nutarimų.
7Jis išaugštino ir padarė jam lygų
jo brolį Aaroną iš Levio giminės ;
8padarė su juo amžiną sandorą,
davė jam kunigystę tautoje
ir palaimino jį garbingumu ;
9sujuosė jį garbės juosta,
apvilko jį garbės rūbu
ir apvainikavo jį galybės ženklais.
10Jis apvilko jį ilga viršutine jupa,
kelnėmis ir antpečiu
ir papuošė jį aplinkui daugeliu auksinių varpelių,
11kad skambėtų jam įeinant,
kad būtų girdimas skambėjimas šventykloje
priminti jo tautos vaikams.
12Jis davė jam šventą apdarą,
išaustą iš aukso, mėlynos ir raudonos purpuros,
padarytą išmintingo, išmanymu ir tiesa apdovanoto žmogaus.
13Tai buvo amatninko darbas iš suktinių škarlato siūlų
su brangiais drožtais auksu aptaisytais akmenėliais,
kuriuose buvo akmenininko įrėžta : Atsiminimui,
tiek kiek buvo Israėlio giminių.
14Auksinis vainikas buvo ant jo nuometo,
pažymėtas šventumo ženklu ;
tai buvo garbingas papuošalas, puikus padaras
ir grožis akims pasigerėti.

---

lingus ženklus : Egipte. Plg 2 Moš 8, 13. — 3*Karalių* : Ypač Paraono, Ogo, Sehono. Plg 2 Moš 6, 7.8 ; 33, 19. — *Apie jo tautą*. Plg 2 Moš 6, 13. — 4*Romumą*. Žr 4 Moš 12, 3. — *Pašventino jį* : išrinko jį visų žmonių akivaizdoje taip kilniam uždaviniui įvykdyti. — 5*Į debesį*. Žr 2 Moš 20, 21. — 6*Veidas į veidą*. Žr 2 Moš 33, 11 ; 5 Moš 4, 1.45. — 7*Jis išaugštino*... Gr t : Aaroną jis išaugštino kaip šventąjį, lygiai kaip jį. — 8*Sandorą* : Apie kunigystę. 2 Moš 29, 9... 40, 15 ; 4 Moš 25, 13. *Garbingumu* : Gražiu vyriausiojo kunigo apdaru, kurs toliau aprašomas. — 10*Ir papuošē*... Ebr ir Gr t dar čia įvardinta granatiniai iš aukso padaryti obuoliai. 2 Moš 28, 32 ; 39, 24-26. — 11*Priminti*... Kad primintų tautai, kokios pagarbos reikalauja Dievo šventumas, ir kad ji gerbtų kunigo asmenyje Dievo didenybę. — 12*Jis davē jam*... 2 Moš 28, 2. — *Išmintingo... žmogaus*. Tų ž vietoje Gr t kalbama apie krūtinei papuošalą : su krūtinēs teismo papuošalu, su šviesa ir tiesa. Taip pat Ebr t : Krūtinei papuošalą sprendimams, ephodą /antpetį/ ir juostą. — 13*Akme-*

[15]Taip gražaus dalyko nebuvo anksčiau už jį
iki pat pradžiai.
[16]Nė vienas svetimas nebuvo jais apvelkamas,
bet vien tik jo sūnūs
ir jo vaikaičiai visais laikais.
[17]Jo aukos buvo deginamos ugnyje kasdien.
[18]Mošė pripildė jam rankas
ir patepė jį šventu aliejumi.
[19]Taip buvo suteikta jam
ir jo palikuonims kaip amžina sandora,
kad jie, kolei bus dangaus dienų,
būtų kunigai, giedotų šlovinimo giesmę
ir laimintų jo tautą jojo vardu.
[20]Jį jis pasirinko iš visų gyvųjų,
kad atnašautų Dievui aukas, smilkalus
ir kvepalus atsiminimui ir kad permaldautų už tautą.
[21]Jis suteikė jam savo įsakymuose valdžios
savo nutarimų sandoroje,
kad mokytų Jokubą liudijimų
ir duotų savo įstatymo šviesos Israėliui.
[22]Prieš jį sukilo svetimieji,
ir iš pavydo apstojo jį tyrumos žmonės,
kurie buvo su Datanu ir Abironu
ir pykčio pilna Korės gauja.
[23]Viešpats tai matė ir tai jam nepatiko,
ir jie buvo ūmiai jo rūstybės sunaikinti.
[24]Jis padarė prieš juos stebuklų,
ir juos sunaikino ugnies liepsna.
[25]Jis padaugino Aarono garbingumą,
davė jam tėvonystę
ir paskyrė jam šalies vaisių pirmones.
[26]Jis prirengė jiems visų pirma duonos pasisotinti,
nes jie turėjo valgyti iš Viešpaties aukų,
kurių davė jam ir jo palikuonims.
[27]Tik jis neturėjo gauti tėvonystės tautų šalyje,
ir nėra jam dalies tautos tarpe,
nes jis pats jo dalis ir tėvonystė.
[28]Eleasaro sūnus Pinėjas trečias garbėje,
nes jis sekiojo aną Viešpaties baimėje.
[29]Jis pasiliko ištvermingas, kai tauta atpuolė;
savo sielos gerumu ir stropumu jis permaldavo Dievą už Israėlį.

---

nēliais. Žr 2 Moš 28, 11. — [14]*Auksinis vainikas*: auksinē juostelē su įrašu: Šventumas Viešpačiui. 2 Moš 28, 36.37. — [16]*Nē vienas svetimas...* Tą teisę turējo tik Aaronas ir jo sūnūs. Žr 2 Moš 28, 43. — [17]*Ugnyje kasdien.* Gr t: Kasdien du kartu. — [18]*Pripildē...* Pašventino jį kunigu. Žr 2 Moš 29, 7; 3 Moš 8, 27. — [19]*Kaip amžina sandora.* Žr 2 Moš 40, 13; 4 Moš 29, 13. — *Kolei bus dangaus dienų*: per amžius. — *Giedotų...* Žr 4 Moš 6, 23. 27. — [20]*Jį jis pasirinko...* Plg 3 Moš 16, 34. — [21]*Savo nutarimų sandoroje.* Ebr t: Ant savo įstatymo ir teismo, — būtent, painiuose ir abejotinuose atsitikimuose jis turējo nutarti, ko įstatymas reikalauja. — *Liudijimų*: Kuriais Dievas buvo apreiškęs savo valią. — [22]*Svetimieji*: Tie, kurie buvo ne iš Aarono giminēs. Žr 4 Moš 25, 7; 1 Mak 2, 54. — [31]*Ji buvo kaip...* Kaip vyriausis kunigavimas pavesta vienai šeimai ir vienam žmogui toje šeimoje, taip vienai šeimai ir

[30]Todėl padarė su juo taikos sandorą,
kad jis būtų jo tautos šventųjų kunigaikštis,
kad jam ir jo palikuonims priklausytų kunigystės garbė per amžius.
[31]Ji buvo kaip sandora, kurią jis padarė su Jėsės sūnumi,
karaliumi Dovîdu iš Judo giminės,
ir davė tėvonystę jam ir jo palikuonims,
kad suteiktų mūsų širdžiai išminties,
kad teisingai teistų jo tautą,
kad jų gėrybės nežūtų,
bet jų garbingumas amžinai pasiliktų jų tautoje

46. [1]Karžygys kare buvo Navės sūnus Jošuė,
Mošės papėdininkas pranašų pareigose,
lygiai didis kaip jo vardas,
[2]didžiausis Dievo išrinktųjų gelbėtojas,
nugalėtojas sukilstančių neprietelių,
kad Israėlis gautų tėvonystę.
[3]Kokios garbės jis įsigijo pakeldamas savo rankas
ir mesdamas kalavijus prieš miestus!
[4]Kas pirm jo buvo toks ištvermingas?
Nes pats Viešpats vedė neprietelius į jo rankas.
[5]Ar ne jo uolumu buvo sulaikyta saulė,
ir iš vienos dienos pasidarė lyg dvi?
[6]Jis šaukėsi į Augščiausįjį Visagalį,
kovodamas prieš neprietelius iš visur,
ir Dievas didis ir šventas išklausė jį
ir leido kristi labai sunkiems krušos akmenims.
[7]Jis puolė neprietelingą tautą
ir sunaikino besitraukiančius priešus,
[8]kad tautos pažintų jo galybę,
jog nelengva kovoti prieš Dievą.
Jis sekė paskui Visagalį.
[9]Jau Mošės dienomis jis buvo padaręs gera
kartu su Jephonės sūnumi Kalebu,
kai tvirtai stovėjo prieš priešą, sulaikė tautą nuo nuodėmių
ir nutildė piktumo sukeltą murmėjimą.
[10]Todėl tik tuodu iš šešių šimtų tūkstančių
pėstininkų tarpo buvo išgelbėta nuo pavojaus,
kad įvestų tautą į jos tėvonystę,
į žemę plustančią pienu ir medum.
[11]Viešpats davė Kalebui stiprybės,
ir iki senatvei pasiliko jam jėgos,

---

karaliaus garbē, kurią turi turēti vienas asmuo. Ebr ir Gr t eil baigiama paraginimu kunigams šlovinti Dievą. Gr t 31 e toki: Kaip sandoros pažadas Jēsēs sūnui Dovîdui iš Judo giminēs buvo, kad karaliaus tēvonystē turējo eiti nuo sūnaus ant sūnaus, taip kunigų tēvonystē priklauso Aaronui ir jo palikuonims. Viešpats teduodie jiems išminties į jūsų širdį, kad teistumēte jo tautą teisybēje, kad jų gērybēs nežūtų ir jų garbingumas pasiliktų jų giminēms

46. [1]*Pranašų pareigose.* Plg 4 Moš 27, 16-23. — *Jo vardas*: Viešpats išgelbējimas. — [3]*Pakeldamas*... Žr Još 8, 18. — [4]*Nes pats Viešpats.* Vienas iš Gr skaitymų: Jis kariavo Viešpaties karus. — [5]*Ar ne jo uolumu.* Plg Još 10, 14. — [6]*Leido kristi*.. Plg Još 10, 11 — [7]*Besitraukiančius*: Nuo Bethorono. — [9]*Jau Mošēs*... Plg 4 Moš 14, 6. — [11]*Kalebui.* Plg Još 14, 12... — [13]*Nenusigręžē*... Išskyrus Abimeleką. — [14]*Kaulai tepražysta*... Tegul iš jų kaulų, t y,

taip kad jis galėjo užžengti į augštą šalies vietą,
ir jo palikuonys gavo tėvonystę,
12kad visi Israėlio vaikai matytų,
jog gera būti klusniam šventajam Dievui.
13Paskui buvo Teisėjai, kiekvienas savo vardu.
Jų širdis nebuvo iškraipyta
ir jie nenusigręžė nuo Viešpaties.
14Tegul būna palaimintas jų atsiminimas,
ir jų kaulai tepražysta savo vietoje.
15Ir jų vardas tepasilieka per amžius,
šventųjų vyrų garbė tepasilieka ant jųjų vaikų.
16Viešpaties, savo Dievo, mylimas Samuėlis, Viešpaties pranašas,
atnaujino viešpatavimą ir patepė kunigaikščius savo tautoje.
17Jis darė teismą, laikydamos Viešpaties įstatymo,
ir Dievas žiūrėjo į Jokubą,
ir pranašo ištikimybė buvo parodyta esanti tikra.
18Jis buvo rastas ištikimas savo žodžiuose,
nes matė šviesos Dievą.
19Jis šaukėsi į Visagalį Viešpatį,
kai kovojo prieš jį neprieteliai, apstoję jį iš visų pusių,
aukodamas Avinėlį be kliaudos.
20Viešpats sugriaudė iš dangaus
ir dideliame trenksme davė išgirsti savo balsą,
21sunaikino Tiriečių kunigaikščius
ir visus Pilistimų vadus.
22Prieš savo gyvenimo pabaigą ir persiskyrimą su pasauliu
jis davė liudijimą Viešpaties ir jo pateptojo akivaizdoje,
kad jis nė iš vieno žmogaus neėmęs pinigų ir net nei autuvo,
ir niekas negalėjo jo apkaltinti.
23Paskui, kai jis buvo jau užmigęs, jis davė žinią karaliui,
parodė jam jo gyvenimo galą
ir pakėlė savo balsą pranašystei,
kad sunaikintų tautos bedievystę

47. 1Po to buvo pranašas Natanas Dovîdo dienose.
2Ir kaip lašiniai atskiriami nuo mėsos,
taip Dovîdas buvo atskirtas nuo Israėlio vaikų.
3Jis žaidė su liūtais kaip su ėryčiais,
ir su lokiais jis taip pat darė kaip su avinėliais savo jaunystėje.
4Argi jis neužmušė milžino
ir nenuėmė gėdos nuo tautos ?

nuo jų pačių eina vis iš naujo pražystantys palikuonys, kurių vaizdas yra žydintieji kapai. — 15*Ir jų vardas*... Gr t : Jų vardas teatsinaujina jų garbe apdengtuose sūnuose. — 16*Viešpaties*... Plg 1 Kar 2, 21. — *Atnaujino viešpatavimą* : Jis įsteigē karališkąją valdžią /1 Kar 8, 9.../, patepē pirmuosius karalius, Saulių /10, 1/ ir Dovîdą /16, 13/. — 17*Parodyta*... Plg jo pranašystę 1 Kar 7, 3. — 18*Buvo rastas ištikimas*... Plg 1 Kar 7, 9. — 21*Tiriečių*, Tiriečių /Ebr c o r i m/ vardas atsirado čia tikriausiai per paklydimą vietoje : neprietelių/ Ebr t : c a r i m. — 22*Jo pateptojo* : Karaliaus Sauliaus. Žr 2 Kar 12, 3. — 23*Užmigęs*... Žr 1 Kar 28, 11...

47. 1*Pranašas Natanas*... Žr 2 Kar 12, 1. — 2*Lašiniai*... Dēkojimo aukose buvo sudeginami ant altoriaus tik taukai. Taip Dovîdas buvo ypatingu būdu Dievui pašvęstas ir meilus. — 3*Su liūtais*... Žr 1 Kar 17, 34. — 4*Milžino* 1 Kar 17, 49. — 6*Ragą* : Galybę. — 7*Dešimtį tūkstančių*. Žr 1 Kar 18, 7. — *Dēl Vieš-*

5 Pakeldamas ranką vilpstynės akmeniui
jis nutrėmė Goljato džiaugsmą,
6 nes jis šaukėsi į Visagalį Viešpatį,
kursai davė jo dešinei paguldyti drąsų žmogų kare
ir pakelti savo tautos ragą.
7 Taip pat jis buvo šlovinamas už dešimtį tūkstančių,
giriams dėl Viešpaties palaiminimų,
ir jam įteikta garbės vainikas,
8 nes jis sutrynė neprietelius aplinkui
ir sunaikino priešingus Pilistimus iki šiai dienai;
jis sutrupino jų ragą amžinai.
9 Kiekviename darbe jis dėkojo Šventajam
ir Augščiausiajam garbės žodžiais.
10 Visa savo širdimi jis šlovino Viešpatį
ir mylėjo Dievą, kurs jį sutvėrė,
ir davė jam stiprybės prieš neprietelius.
11 Jis pastatė giesmininkų ties altoriumi
ir iš jų balsų padarė gražių melodijų.
12 Jis davė pagražinimo šventoms apeigoms
ir puošė švenčių metą iki savo gyvenimo pabaigai,
kad šventas Viešpaties vardas būtų šlovinamas
ir nuo pat ryto būtų garbinamas Dievo šventumas.
13 Viešpats išdildė jo nuodėmes
ir išaugštino amžinai jo ragą,
davė jam karaliavimo pažadą
ir garbės sostą Israėlyje.
14 Po jo kilo išmintingas jo sūnus,
ir dėl jo Dievas nutrėmė visą neprietelių galybę.
15 Saliamonas viešpatavo ramybės dienomis;
Dievas pavergė jam visus neprietelius,
kad pastatytų namus jo vardui
ir prirengtų amžiną šventyklą.
Kaip gi mokytas tu buvai savo jaunystėje
16 ir pilnas lyg upė išminties,
ir tavo dvasia dengė žemę!
17 Daug tu pasakei prilyginimų su mįslėmis;
toli iki salų pagarsėjo tavo vardas,
ir tu buvai mylimas savo ramybėje.
18 Dėl tavo giesmių, prilyginimų
ir aiškinimų stebėjosi tavimi šalys.
19 Taip pat ir dėl vardo Viešpaties Dievo,
kurio vardas yra Israėlio Dievas.

---

paties palaiminimų. Plg Ps 20, 4. — 8 *Pilistimus...* Plg 2 Kar 8. — 9 *Jis dėkojo...* Po Dovido drąsumo giriama jo dievobaimingumas. — *Garbės žodžiais.* Plg Ps 17. — 10 *Ir davė jam stiprybės,* Vulg priedas. — 11 *Giesmininkų...* Plg 1 Kron 16, 4; 25, 1. ir k. — 12 *Puošė:* Giesmėmis. — *Kad šventas...* Anot Gr t: Aniems giriant jo šventąjį vardą ir nuo pat ryto pripildant šventyklą šventų giesmių /1 Kron 23, 30/. — 13 *Išdildė jo nuodėmes.* Žr 2 Kar 12, 13. — *Jo ragą:* Jo galybę jo palikuonyje, Mesijuje. — 14 *Po jo.* Ebr t: Dėl jo, būtent, dėl pažado, 2 Kar 7, 1; 1 Kron 17, 11. — *Išmintingas...* Taip jį vadino ir Hiramas 2 Kar 5, 7. — *Dievas nutrėmė...* Plg 3 Kar 4, 24, 25. — 15 *Saliamonas...* Plg 3 Kar 3, 12. — 16 *Ir pilnas...* Plg 3 Kar 4, 31. — *Lyg upė.* Ebr t: Kaip Nilas. — 19 *Dėl vardo Viešpaties...* Plg 2 Kar 12, 25. Geriau Ebr t:

[20]Tu prisirinkai aukso kaip skaistvario
ir prisikrovei sidabro kaip švino.
[21]Tačiau tu palenkei savo šlaunis moterims
ir davei sau valios savo kūnu.
[22]Tu padarei dėmę savo garbėje
ir sutepei savo palikuonis,
taip kad atvedei rūstybės savo vaikams
ir pasidavei savo paikybei ;
[23]buvai priežastis pasidalinimo karalystės į dvi dali
ir atsiradimo iš Ephraimo kieto viešpatavimo.
[24]Bet Dievas neatėmė savo gailestingumo,
neardė ir nepanaikino savo darbų,
nedavė žūti savo išrinktojo palikuonims
ir neišdildė palikuonių to, kurs mylėjo Viešpatį.
[25]Jis davė Jokubui liekaną ir Dovîdui atžalą.
[26]Saliamono galas buvo su jo tėvais.
[27]Jis paliko po savęs savo sūnų, tautos paikumą,
[28]ir neturėjusį gudrybės Roboamą,
kurs savo sumanymu atstūmė nuo savęs tautą,
[29]ir Nabato sūnų Jeroboamą, kurs įvedė į nuodėmę Israėlį
ir atidarė Ephraimui nusidėjimų kelią,
taip kad jų nuodėmių pasidarė be galo daug.
[30]Per jas jie buvo išvesti toli iš savo šalies.
[31]Jie ieškojo visokių neteisybių,
kolei neatėjo jiems kerštas,
ir neišlaisvino jų iš visų jų nuodėmių

48. [1]Paskui kilo pranašas Elijas lyg ugnis,
ir jo žodis degė kaip švyturys.
[2]Jis atvedė jiems badą,
ir skaičius tų, kurie jį erzino savo pavydu, sumažėjo,
nes jie negalėjo pakęsti Viešpaties įsakymų.
[3]Viešpaties žodžiu jis buvo uždaręs dangų,
ir tris kartus metė iš dangaus ugnies.
[4]Taip Elijas įsigijo garbės savo stebuklais.
Ir kas gali lygiai didžiuotis kaip tu ?
[5]Tu atėmei mirusį iš mirusiųjų buveinės iš mirties likimo
Viešpaties Dievo žodžiu.

Tu buvai vadinamas gerbiamu vardu /J e d i d j a h/, kurs šaukiamas ant Israēlio. — [20]*Tu prisirinkai...* Plg 3 Kar 10, 27. — [21]*Davei sau...* Anot Gr t : Davei joms valios ant savo kūno. — [22]*Sutepei savo palikuonis* : Kurių dalis gimē iš svetimtaučių, pagonių moterų. — *Atvedei rūstybēs...* Plg 3 Kar 11, 11. — *Ir pasidavei...* Anot Gr t : Ir aš buvau giliai nuliūdintas dēl tavo paikybēs. — [23]*Kieto* : Maištingo. Plg 3 Kar 12, 16. — [24]*Neatēmē savo gailestingumo...* Savo pažado /plg 2 Kar 7, 15/ ir nesunaikino, ką jis buvo pradējęs /Ps 88, 34-38/. Jis paliko karaliaus garbę Saliamono palikuonims dēl Dovîdo /3 Kar 11, 13/ ir neatmetē Dovîdo palikuonių /Ps 88, 20/. — [26]*Su jo tēvais.* Plg 3 Kar 11, 43. — [27]*Tautos paikumą.* Gr t : Paiką ir neišmanantį. Plg 3 Kar 12, 6. — [28]*Kurs savo...* Plg 3 Kar 12, 28. — [29]*Kurs įvedē...* Plg 3 Kar 12, 26-33. — *Jų nuodēmių...* Plg 4 Kar 17, 7-18. — [31]*Ir neišlaisvino jų...* Tų ž iki e galui nēra kituose tekstuose

48. [1]*Pranašas Elijas.* Plg 3 Kar 17, 1. — *Kaip švyturys.* Plg Mal 4, 1. — [2]*Kurie jį erzino.* Turima galvoje tie Israēlaičiai, kurie vedē į rūstybę pranašą, ar Baalio kunigai, 3 Kar 18, 40. Daug jų žuvo badu. — *Nes jie*

[6]Tu nutrėmei karalius į žuvimą
ir pigiai sulaužei jų galybę
ir išmetei garbinguosius iš jų guolio.
[7]Tu girdėjai Sinajaus kalne teismą
ir Horebe keršto nutarimą.
[8]Tu patepei karalius atgailos daryti
ir palikai savo papėdininkais pranašų.
[9]Tu buvai ugnies viesule,
vežime su ugniniais arkliais.
[10]Tu paskirtas rašte laikų teismuose
Viešpaties rūstybės maldyti,
suderinti tėvo širdies su sūnumi
ir atstatyti Jokubo giminių.
[11]Palaiminti, kurie matė tave
ir buvo pagerbti tavo prietelyste!
[12]Nes mes gyvename tik šį gyvenimą;
mirę gi mes neturėsime tokio vardo.
[13]Elijas, tiesa, buvo atimtas viesule,
bet Elisiejui suteikta jo dvasios pilnybė.
Savo dienose jis nebijojo kunigaikščio,
ir niekas nenugalėjo jo savo galingumu.
[14]Jo nenugalėjo joks dalykas
ir miręs jo kūnas pranašavo.
[15]Savo gyvenime jis darė ženklų
ir miręs darė stebuklų.
[16]Bet viso to nežiūrint tauta nedarė atgailos,
ir jie nepasitraukė nuo savo nuodėmių,
kolei nebuvo išmesti iš savo šalies
ir išskirstyti po visą žemę
[17]ir liko tik labai maža tautos dalis
su kunigaikščiu iš Dovîdo namų.
[18]Kaikurie iš jų darė, kas patinka Dievui,
kiti gi darė daug nusidėjimų.
[19]Ezekijas sustiprino savo miestą
ir įvedė į jo vidų vandens;
geležimi jis perkalė uolą
ir padarė vandeniui šulinį.
[20]Jo dienose atėjo Senakheribas
ir atsiuntė Rabsakę: jis pakėlė prieš juos savo ranką
ir ištiesė savo ranką prieš Sioną
ir didžiavosi savo galybe.

---

negalējo... Tų ž iki e galui nēra Gr t. — [3]*Buvo uždaręs*... Žr 3 Kar 18; 4 Kar 1. — [5]*Tu atēmei*... Žr 3 Kar 17, 22. — [6]*Tu nutrēmei*, paskelbdamas žuvimą Akhabui, Okhozijui, Joramui. — [7]*Tu girdējai*: Ir davei išgirsti. — *Horebe*. Kitas pavadinimas to paties Sinajaus kalno. 3 Kar 19, 10. — [8]*Patepei*... Žr 3 Kar 19, 16... 4 Kar 2, 9. — [9]*Tu buvai*... Žr 4 Kar 2, 11. — [10]*Laikų*: Paskirtų laikų. Plg Mal 4, 6. — [11]*Palaiminti*. Anuo laiku. Ebr t: Išreiškiama troškimas išvysti Eliją ir tuomet mirti. — [12]*Nes*... Gr. t: Nes ir mes gyvename gyvenimą, t y, po šio gyvenimo ir mes dalyvausime gērybēse, kokių Elijas suteikē. — *Mirę gi*... Vulg priedas. — [13]*Elisiejui*... Plg 4 Kar 2, 12. — [14]*Jo*... Žr 4 Kar 13, 21. — [15]*Ir miręs*... Plg 4 Kar 13, 14-20. — [17]*Labai maža tautos dalis*: Judo karalystē, susidedanti tik iš trijų giminių. — [18]*Iš jų*: Iš karalių, kilusių iš Dovîdo ginēs. — [19]*Sustiprino savo*... Žr 2 Kron 32, 5. — *Įvedē*... Žr 4 Kar 20, 20; 2 Kron

21 Tuomet sudrebėjo jų širdis ir rankos,
ir jie kentėjo skausmą kaip gimdančios moterys.
22 Jie šaukėsi į gailestingąjį Viešpatį
ir ištiesdami savo rankas kėlė jas į dangų,
ir Šventasis, Viešpats Dievas, greitai išgirdo jų balsą.
23 Jis neatsiminė jų nuodėmių
ir jų nepadavė jųjų neprieteliams,
bet išgelbėjo juos per šventą pranašą Ješają;
24 Asiriečių stovyklas sugriovė
ir juos sunaikino Viešpaties Angelas.
25 Nes Ezekijas darė, kas patiko Dievui,
ir drąsiai ėjo savo tėvo Dovîdo keliu,
kaip jam įsakė didis ir ištikimas
Dievo akivaizdoje pranašas Ješajas.
26 Jo dienose ėjo atgal saulė
ir jis pailgino karaliui gyvenimą.
27 Didžia dvasia jis matė paskučiausius dalykus
ir ramino liūdinčius Sione.
Iki amžių pabaigai 28 jis skelbė būsimus
ir paslėptus dalykus, ankščiau ne kaip jie įvyko

49. 1 Jošijo atsiminimas kaip kvepalų mišinys
vaistininko padarytas.
2 Jo atsiminimas saldus kiekvienai burnai lyg medus
ir kaip muzika pokylyje su vynu.
3 Jis buvo Dievo paskirtas tautos žadinti į atgailą
ir pašalino bedievystės nuobodas.
4 Jis kėlė savo širdį į Viešpatį
ir nusidėjėlių dienose sustiprino dievotumą.
5 Išskyrus Dovîdą, Ezekiją ir Jošiją, visi nusidėdavo,
6 nes Judo karaliai pamesdavo įstatymą Augščiausiojo
ir paniekindavo baimę Dievo.
7 Todėl jie turėjo atiduoti savo karalystę kitiems,
ir savo garbę svetimai tautai.
8 Tie sudegino rinktinį šventumo miestą
ir padarė iš jo tyrų kelią per Jeremiją.
9 Nes jie piktai elgėsi su tuo,
kurs buvo nuo pat savo motinos įsčios pašvęstas pranašas,
griauti ir rauti, ir naikinti,
ir vėl statyti ir atnaujinti.

32, 30. — *Perkalē uolą*: Sujungdamas po žeme Gehoną su šaltiniu Siloah. — *Vandeniui šulinį*. Tvenkinį vandeniui. — [20]*Jo dienose...* Plg 4 Kar 18, 13-19; Ješ 22, 11.36. — *Jis pakēlē...* Antras tų pačių ž vertimas. — [21]*Tuomet sudrebējo...* Plg 4 Kar 29, 1-4; Ješ 37, 1. — [23]*Jis... neprieteliams*. Tų ž nēra Gr t. — [24]*Sugriovē...* Plg 4 Kar 19, 35; Tob 1, 21; Ješ 37, 36; 1 Mak 7, 41; 2 Mak 8, 19. — [26]*Jo dienose* Plg 4 Kar 20, 11; Ješ 38, 8. — [27]*Jis matē...* Autorius čia matomai turi galvoje antrąją Ješajo pranašyscčių dalį

49. [1]*Jošijo...* Plg 4 Kar 22, 1. — [5]*Visi nusidēdavo.* Nors šv knygose giriami dar Asa, Jozapatas ir Joasas, tačiau jie nepanaikino « augštumų ». Jozapatas gi be to dar peikiamas, kad palaikē prietelystę su bedieviškais Israēlio karaliais. Apie kitus apskritai sakoma: Jie darē, kas buvo pikta Dievo akivaizdoje, 4 Kar 8, 18 ir k. — [7]*Jie turējo atiduoti*. Ebr t: Viešpats atidavē. — [8]*Tie*: Karaliai, ta prasme, kad jie buvo šventojo miesto sudeginimo priežastis, 4 Kar 25, 9. — *Per Jeremiją*: Nes jie nenorējo klausyti jo pamokymų ir įspē-

10 Ezekiėlis matė regėjime garbę,
kuri buvo jam parodyta kherubų vežime.
11 Nes jis skelbė neprieteliams lietaus
ir geradarysčių tiems, kurie vaikščioja tiesiais keliais.
12 Taip pat dvylikos pranašų kaulai tegu pražysta savo vietoje,
nes jie sustiprino Jokubą
ir gelbėjo jį tikėjimo galybe.
13 Kaip mes turime augštinti Zorobabelį?
juk ir jis buvo kaip antspaudo žiedas ant dešinės rankos.
14 Taip pat ir Josedeko sūnų Jėšuą?
kuriuodu savo dienose statė namus
ir augštino šventą dievnamį Viešpačiui, paskirtą amžinai garbei.
15 Ir Neemijas bus ilgą laiką atmintyje.
Jis vėl pastatė mums sugriautas sienas,
sustiprino vartus ir užkaiščius
ir atstatė mūsų namus.
16 Niekas nėra gimęs žemėje toks kaip Enokas,
todėl jis ir buvo atimtas nuo žemės.
17 Taip pat nėra gimęs toks žmogus kaip Juozapas, savo brolių kunigaikštis,
savo giminės ramstis, valdovas brolių, sutvirtinimas tautos.
18 Taip pat jo kaulai buvo išlaikyti ir jam mirus pranašavo.
19 Setas ir Semas įsigijo garbės pas žmones,
bet visas gyvas esybes tarp sutvėrimų viršijo Adomas

50. 1 Onijo sūnus Simonas, vyriausis kunigas,
parėmė gyvenime namus
ir savo dienose sustiprino šventovę.
2 Jo buvo padaryta pamatas šventovės augštui,
dvigubas statymas ir augštos sienos aplink šventovę.
3 Jo dienose tekėjo vanduo šuliniuose,
kurie pasidarė labai pilni kaip jūra.
4 Jis rūpinosi savo tauta
ir išvadavo ją nuo žuvimo.
5 Jis įstengė praplėsti miestą,
įsigijo garbės pasielgimu su tauta
ir praplėtė įėjimą į namus ir į šventovę.

---

jimų. — 9 *Su tuo, kurs...* Plg Jer 1, 5. — 10 *Ezekiēlis...* Plg Ez 1, 4. — 11 *Nes jis skelbē...* Ebr ir Sir t pasakyta, kad Ezekiēlis kalbējęs taip pat apie Ijobą ir priduriama pagyrimas Ijobo, kurs laikēsi teisybēs kelių. Gr t ir Vulg žodžiai rasi paremti klaidingu Ebr t skaitymu. — 13 *Zorobabelį.* Vyriausis kunigas Jēšua vēl pastatē šventyklą, Zorobabelis atnaujino tvarką šalyje. 1 Esdro 3, 2 ; Ag 1, 12. — 17 *Taip pat...* sPlg 1 Moš 41, 45. — *Valdovas brolių, utvirtinimas tautos.* Antras tų pačių ž vertimas. — 18 *Jo kaulai.* Žr 1 Moš 50, 26 ; 2 Moš 13, 19. — *Ir jam mirus pranašavo.* Tie žod Vulg priedas. Gal turēta galvoje įvykimas pranašystēs 1 Moš 50, 25. — 19 *Setas ir Semas.* Sir t minimas dar Enosas. Setas buvo dievobaimingųjų Dievo sūnų tēvas /1 Moš 4, 25 ; 6, 1/. Enosas pradējo šauktis į Viešpaties vardą /1 Moš 4, 20/. Semas buvo visų Eberio sūnų, Semitų, tēvas /1 Moš 10, 21/

50. 1 *Namus* : Viešpaties namus, šventyklą. — 2 *Jo buvo padaryta...* Apie kokiuos čia statymo darbus kalbama, nežinia, nes nēra jokių senovēs dokumentų, kuriuose tie darbai būtų aiškiau aprašyti. — 3 *Jo dienose.* Gr t : Jo dienose buvo padarytas indas vandeniui iš skaistvario, « platus kaip jūra ». Plg 3 Kar 7, 23. — 5 *Įsigijo garbēs...* Gr t : Kaip garbingas jis buvo, kai apstodavo jį tauta, kuomet jis išeidavo iš už

6Kaip aušros žvaigždė tarp debesų,
kaip šviečia savo laiku pilnatis,
7ir kaip žiba saulė,
taip jis spindėjo Viešpaties šventovėje.
8Kaip vaivorykštė spindinti tarp grožio debesų,
kaip rožių žiedai pavasario dienomis,
kaip lelijos prie vandens šaltinio,
kaip kvepintys smilkalai vasaros dienomis,
9kaip liepsnojanti ugnis
ir degą ugnyje smilkalai,
10kaip tikro aukso indas,
papuoštas visokais brangiais akmenimis,
11kaip atžalas leidžiąs alyvmedis
ir augštyn kilstąs kiparisas,
toks jis būdavo, kai imdavo sau garbės apdarą,
ir apsivilkdavo pilnu papuošalu.
12Žengdamas į šventąjį altorių
jis skleidė žibėjimą šventumo apdarais.
13O kai jis imdavo aukų dalį iš kunigų rankų
ir pats stovėjo prie altoriaus,
aplinkui gi jį brolių vainikas,
jis buvo lyg kedro augalas Libano kalne ;
14taip stovėjo aplink jį visi Aarono sūnūs
savo garbėje kaip palmės šakos.
15Jų rankose buvo auka Viešpačiui
viso Israėlio susirinkimo akivaizdoje ;
ir kai jis baigdavo atlikinėti savo pareigas prie altoriaus,
kad garbingiau padarytų auką Augščiausiajam karaliui,
16jis ištiesdavo ranką į liejamąją auką
ir liedavo vynuogių kraują.
17Jis liejo jį ant altoriaus pamatų,
kaip dievišką kvapą Augščiausiajam Kunigaikščiui.
18Tuomet Aarono sūnūs sušukdavo,
trimituodavo kaltiniais trimitais
ir padarydavo didelį šauksmą atsiminimui Dievo akivaizdoje.
19Tuomet visa tauta kartu skubėdavo
parpulti veidu ant žemės,
kad pagarbintų Viešpatį, savo Dievą,
ir melstųsi Visagalinčiam Augščiausiajam Dievui.
20Giesmininkai garbino jį savo balsais
ir didžiuose namuose skambėjo meilumo pilna giesmė.
21Po to tauta prašė Augščiausįjį Viešpatį maldomis,
kolei nepasibaigdavo garbinimas Viešpaties,
ir jie nepabaigdavo savo pareigų.

šventyklos uždangos ! — 7*Kaip žiba*... Gr t : Kaip saulē, kada ji žiba viršum Augščiausiojo šventyklos. — 12*Jis skleidē*... Anot Gr t : Taip jis pripildydavo spindējimo šventyklos prieangį. — 13*Brolių*. Ebr t : Sūnų. — 16*Ištiesdavo*... Sir t : Jis ištiesdavo savo ranką į taurę, imdavo seno vyno ir jį išliedavo šalia altoriaus, kad būtų meilaus kvapo. Plg 3 Moš 15, 5... 28, 7. — 18*Tuomet* Plg 4 Moš 10, 10 ; 3 Moš 11, 14 ; 1 Kron 15, 16 ; 2 Kron 7, 6 ; Iš 28, 29. — 22*Nuējęs žemyn* : nuo altoriaus. — *Didžiuotųsi jo vardu*. Plg 4 Moš 6, 23... — Tame palaiminime bus tris kartus ištariamas Viešpaties vardas ; taigi, Vyriausis kunigas džiaugdavosi juo ir didžiuodavosi. — 23*Ir jis* : Israēlio sūnų susirinkimas, pripažindamas

[22]Tuomet nuėjęs žemyn jis pakeldavo savo rankas
ant viso Israėlio sūnų susirinkimo,
kad duotų garbės Dievui savo lūpomis
ir didžiuotųsi jo vardu.
[23]Ir jis pakartodavo savo maldą,
norėdamas parodyti Dievo galybę.
[24]Taigi, dabar melskite visi Dievą,
kurs padarė didžių dalykų visoje žemėje,
kurs padaugino mūsų dienas nuo pat mūsų motinos įsčios
ir pasielgė su mumis, kaip tiko jo gailestingumui.
[25]Tegul jis suteikia širdies džiaugsmo
ir padaro, kad būtų ramybės Israėlyje mūsų dienomis ir per amžinas dienas,
[26]kad Israėlis tikėtų, jog yra su mumis Dievo gailestingumo,
kad išgelbėtų mus savo metu.
[27]Mano siela nekenčia dviejų tautų,
ir trečia, kurios aš nekenčiu, tai ne tauta:
[28]Tų, kurie turi buveinę Seiro kalnuose, Pilistimų,
ir paikos tautos, gyvenančios Sikeme.
[29]Išminties ir drausmės mokslą
parašė šitoje knygoje Sirakho sūnus Jėšua, Jerusalietis,
kurs paskleidė išmintį iš savo širdies.
[30]Palaimintas, kas užsiima šitomis gėrybėmis;
kas deda jas sau į širdį, bus visuomet išmintingas.
[31]Nes jei tai darys, jis visakam tiks,
nes Dievo šviesa jo keliarodis

51. [1]Sirakho sūnaus Jėšuos malda.
Dėkoju tau, Viešpatie Karaliau,
ir giriu tave Dievą, mano gelbėtoją.
[2]Aš šlovinu tavo vardą,
nes tu buvai man padėjėjas ir globėjas.

---

vyriausiojo kunigo palaiminime Dievo galybę. Anot Ebr t: Tauta parpuldavo antrą kartą ant žemės, kad priimtų palaiminimą

Knygos pabaiga, 50,24—31.

50, 24-31. Pabaigoje išminčius išreiškia savo linkėjimus tautai /24-26/, sakosi nekenčiąs trijų tautų /27-28/, pasako savo vardą /29/ ir duoda paskutinį paraginimą savo skaitytojams /30, 31/

[24]*Taigi*... Sir ir Ebr t šioje eil vēl minima Simonas, kurs matomai tebegyveno autoriaus laiku: Tepasilieka su Simonu jo malonē ir tepaskiria jam Pinējo sandorą, kuri nebus išdildyta jam ir jo palikuonims kaip dangaus dienos

[27]*Dviejų tautų*... Edomiečiai ir Pilistimai buvo nuo seniausių laikų Ebrajų tautos neprieteliai. — *Ne tauta.* Samaritonai pasidarē Ebrajų priešai, kai tie sugrįžo iš Babelēs nelaisvēs. Jie nebuvo tikra tauta. Plg 4 Kar 17, 24

[29]*Sirakho*... Ebr t: Sirakho sūnaus Eleazaro sūnaus Jēšuos sūnus Simonas

Priedas: Sirakho sūnaus Jėšuos malda, 51,1—38

51, 1-38. Savo giesmēje išminčius dēkoja Dievui, kurs išgelbējo jį iš daugelio pavojų /1-17/, aprašo savo uolumą išminčiai įsigyti ir ragina visus Israēlaičius sekti tame dalyke jo pavyzdį /18-38/.

51. [1]*Dēkoju*... Kaikurie aiškintojai mano, kad čia autorius kalba Dievo tautos vardu /Rabanus/. Panašiai pradeda taip pat Dovîdas dēkojimą už savo išgelbējimą. Plg Ps 17; 2

3Tu išvadavai mano kūną nuo žuvimo,
nuo neteisingo liežuvio kilpų,
nuo lūpų tų, kurie meluoja,
ir buvai man padėjėjas mano priešų akivaizdoje.
4Tu išgelbėjai mane, laikydamos savo gailestingumo daugybės,
nuo kriokiančių, pasiryžusių suėsti,
5iš rankų tų, kurie tykojo mano gyvybės,
ir nuo apstojusių mane sielvartų galybės,
6nuo apsupusios mane liepsnos smarkumo,
taip kad aš nesudegiau viduryje ugnies ;
7iš pragaro vidurių gilybės,
nuo sutepto liežuvio, nuo melo žodžio,
nuo nedoro karaliaus ir nuo neteisingo liežuvio.
8Mano siela šlovins Viešpatį iki mirčiai,
9nes mano gyvybė buvo arti žengimo į pragarą.
10Jie buvo apstoję mane iš visų pusių ir nebuvo kam padėti ;
aš žvalgiaus žmonių pagalbos, ir jos nebuvo.
11Aš atsiminiau tavo gailestingumą
ir kaip tu elgeis nuo amžių,
12kad tu gelbi tuos, kurie šaukiasi tavęs, Viešpatie,
ir išvaduoji juos iš tautų rankų.
13Tu išaugštinai mano buveinę žemėje,
kai aš meldžiau išvaduoti nuo užeinančios mirties.
14Aš šaukiausi į Viešpatį, mano Viešpaties Tėvą,
kad nepamestų manęs mano sielvarto dieną
ir puikiųjų metu, kada nebuvo pagalbos.
15Aš nuolat šlovinsiu tavo vardą
ir skelbsiu jį su dėkojimu,
nes mano malda buvo išklausyta.
16Tu išvadavai mane nuo žuvimo
ir išgelbėjai mane nuo neteisybės laiko.
17Todėl aš dėkosiu, tave girsiu
ir laiminsiu Viešpaties vardą.
18Dar jaunas būdamas, kolei neklaidžiojau,
aš atvirai jieškojau išminties savo maldoje.
19Aš jos meldžiau prie šventyklos
ir jos jieškosiu iki galui.
Ji pražydo lyg ankstyvas vynmedis,

Kar 22. — [13]*Tu išaugštinai*... Tu padarei mano namus ir mano šalį garsius pirma nekaip aš maldavau ir t t. Gr, Ebr ir Sir t : Ir aš pakēliau nuo žemēs savo maldavimą. — [14]*Į Viešpatį, mano Viešpaties Tēvą.* Aliuzija į Mesiją. Plg Ps 109, 1. — [17]*Todēl aš dēkosiu*... Autorius ne tik žada girti Dievo gailestingumą, bet, kaip pasirodo iš Ebr t, duoda naują giesmę ; nes Ebr t po šitos eina keturiolika eil, kurių antroji dalis ta pati, taip pat kaip Ps 117, 1-4 ; 135, 2-26 : Girkite Viešpatį, nes jis geras, nes jo gailestingumas amžinas. Girkite Israēlio sargą, nes... Girkite pasaulio Sutvērēją... Girkite Israēlio Atpirkēją... Girkite Israēlio tremtinių rinkēją... Girkite statytoją savo miesto ir savo šventyklos. Girkite Dovîdo namų rago želdytoją... Girkite išsirinkusį kunigą iš Sadoko sūnų tarpo... Girkite Abraomo ir Jokubo galingąjį... Girkite skydą... Girkite Isaoko uolą... Girkite išsirinkusį Sioną... Girkite didžiausių karalių Karalių... — Be to Ebr t dar pridurta : Ir jis išaugštino savo tautai ragą ; gyrius visiems jo dievobaimingiesiems Israēlio sūnums, tautai, kuri artinasi į jį ; girkite Jahvę

[18]*Dar*... Pradedant nuo čia giesmē alphabetinē ; išleista tik viena raidē. Gr t dabar skiriasi nuo Ebr t — *Ko-*

20ir mano širdis ja džiaugėsi.
Mano koja vaikščiojo tiesiu keliu,
nuo pat savo jaunystės aš ėjau jos pėdomis.
21Aš truputį palenkiau savo ausį ir ją priėmiau.
22Aš radau daug sau pamokymo
ir padariau per ją didelę pažangą.
23Todėl aš garbinsiu tą, kurs davė man išminties ;
24nes aš maniau apie tai, kad ją vykdyčiau.
Aš uoliai ieškojau to, kas gera, ir nebuvau sugėdintas.
25Mano siela kovojo dėl jos,
ir ją vykdydamas aš sustiprėjau.
26Aš ištiesiau augštyn savo rankas
ir liūdėjau, kad ji nežinoma.
27Aš kreipiau savo sielą tiesiai į ją
ir radau ją tyrinėjimu.
28Pas ją aš įsigijau išmonės nuo pat pradžios,
todėl aš ir nebuvau pamestas.
29Mano viduriai sudrebėjo, jos bejieškant ;
todėl aš turiu gerą nuosavybę.
30Viešpats davė man mano užmokestį, liežuvį,
ir juo aš girsiu.
31Prisiartinkite į mane, nemokytieji,
ir susirinkite į pamokymo namus.
32Ko jūs dar gaištate ? Ir ką prieš tai sakote ?
Jūsų sielos smarkiai ištroškusios.
33Aš atveriu savo burną ir sakau :
Įsigykite sau jos be pinigų,
34pakiškite savo sprandą po jungu,
ir tegul jūsų siela priima pamokymą,
nes lengva jį rasti.
35Matykite savo akimis : Aš tik truputį pavargau
ir radau sau daug poilsio.
36Įsigykite pamokymų, kad ir už didelius pinigus,
tai jūs įsigysite per jį daug aukso.
37Tegul jūsų siela linksminasi Viešpaties gailestingumu,
ir nesigėdykite jo gyriaus.
38Dirbkite savo darbą, kolei laiko nestinga,
ir jis duos jums jūsų užmokestį savo metu

---

lei neklaidžiojau... Kolei nebuvau pradējęs kelionių svetimose šalyse. Bet tų ž nēra kituose tekstuose. — 23*Tą, kurs...* Dievą — 26*Augštyn.* Tai karšto troškimo ženklas. — 29*Sudrebējo.* Ebr t : Užsidegē troškimu kaip krosnis. — *Gerą nuosavybę* : Išmintį. — 30*Liežuvį* : Iškalbingą liežuvį, kad galēčiau kitus mokyti ir skelbti Dievo garbę. — 32*Ir ką prieš tai sakote.* Tų ž nēra Ebr t. — 34*Pakiškite...* Plg Mt 11, 29. — *Nes lengva jį rasti.* Ebr ir Sir t : Ir kas daro pastangų, tas jį randa. — 35*Matykite...* Ebr t : Aš buvau jaunas ir vargau dēl išminties. — 37*Jo gyriaus* : Mano giesmēs, girti išmintį, ką aš dariau visoje savo knygoje. — 38*Ir jis* : Dievas. — *Savo metu.* Ebr t dar pridųriama doksologija, autoriaus vardas ir antras gyrimas Dievo : Palaimintas Viešpats per amžius ir jo vardas girtinas kartų kartose. Iki čia žodžiai Simono, sūnaus Jēšuos,kurs vadinasi Siros sūnus (Ben Sira). Išmintis Simono, sūnaus Ješuos, sūnaus Eleazaro, sūnaus Siros. Tebūna Viešpaties vardas palaimintas dabar ir per amžius

JEŠAJO PRANAŠYSTĖ

Įvadas

I. PRANAŠAI IR PRANAŠŲ KNYGOS

1. Dažniausiai sutinkamas ebraiškame Šv Rašto tekste pranašų vardas yra *nabi'*, daugiskaitoje *nᵉbi'im*. Tas vardas reiškia kalbėtoją, « tą, kurs kalba ». Kai Mošė, išsigandęs sunkios pareigos, kurią jam skyrė Dievas, nenorėjo eiti pas Egipto Paraoną ir teisinosi savo neiškalbingumu, Dievas jam tarė: Tavo brolis Aaronas bus tavo *nabi'* /2 Moš 7, 1/, kitaip sakant : Aaronas kalbės tavo vietoje /2 Moš 4, 16/. Bet ypatingu būdu tuo vardu vadinama žmonės, kurie kalba Dievo vardu, per kuriuos Jis apreiškia savo valią žmonėms. Panašios prasmės yra graikiškas vardas προφήτης ir iš jo padarytas lotyniškas « propheta », nes tie žodžiai visados reikšdavo aiškintoją, tą, kurs kalba kieno nors vardu. Taigi, pranašas, žiūrint jo ebr ir graik vardo prasmės, yra žmogus, kuriam Dievas duoda įkvėpimo, kuriuo naudojasi kaip savo organu

Nėra reikalo, kad Dievas skelbtų per pranašą tik būsimus dalykus ; svarbiausia tai, kad jo žodis būtų Dievo apreiškimas. Nors tikrumoje kone visi pranašai yra ką nors kalbėję ir apie ateitį, kurios liūdnus ar linksmus įvykius rodė jiems Dievas, kad jais gąsdintų ar guostų. Todėl tai pranašams kaikada duodama vardai, kuriais išreiškiama būdas, kaip jie buvo Dievo apšviesti, pav *Ro'eh, Khozeh,* Regįs ; *'Iš haruakh,* Dvasios žmogus, *'Iš 'Elohim,* Dievo žmogus. Kiti pranašų vardai, ganytojas, sargas, žvalgas ir tt aiškiau nurodo, kokias pareigas jie ėjo

2. Pranašai, būdami tarpininkai tarp Dievo ir jo tautos, gaudavo iš Viešpaties įsakymų ne tik visiems Israėlio namams, bet ir paskiriems jų nariams. Todėl jie lygia laisve duodavo pamokymų ir įspėjimų kaip liaudžiai, taip ir jos didikams, kunigams, karaliams. Pranašų pamokymai liesdavo kone visą jų kasdieninį, viešą ir religinį gyvenimą. Kasdieniame gyvenime Dievas siųsdavo Israėlio vaikus pas savo pranašus, kad atitrauktų juos nuo lankymosi pas pagonių žynius

Viešame gyvenime pranašai turėjo budėti, kad karaliai valdytų tautą, laikydamies Viešpaties įsakymų. Todėl pradedant pirmuoju karaliumi Sauliumi, ir baigiant paskutiniu, Sedekiju, nebuvo nė vieno Judo karaliaus, kuriam pranašai nebūtų priminę, kad Dievo įsakymai turi būti vyriausi jų elgimosi taisyklė

Pranašų pareigos siekdavo ir svetimas tautas ; nuo tų tautų jie gindavo Dievo įsteigtąją karalystę. Be to, jie mokė išrinktosios tautos vaikus, kad Viešpats yra ne tik jų, bet taip pat visų tautų Valdovas ir taip pat joms yra skyręs mesijinį išganymą

Vyriausis tačiau pranašų uždavinys buvo išlaikyti išrinktąją tautą padarytoje su Dievu sandoroje ir ją prirengti Naujajai sandorai. Taip pat svarbiausis jų rūpestis buvo tvarkyti ir stiprinti religinį tautos

gyvenimą, ginant jį nuo stabmeldystės ir pagilinant supratimu, kad patys viršiniai įstatymo darbai neturi vertės, jei Israėlio vaikai nebus anksčiau apsivalę nuo savo neteisybės, jei nepaliaus nusidėję ir nepradės daryti gera. Rengdami Israėlaičius Naujajai sandorai, pranašai turėjo palaikyti jų širdyse gyvą viltį ir tikėjimą į Mesiją. Todėl jų pranašystės dažnai liečia Jėzų Kristų ir jo Eklesiją ir apreiškia nemaža ateisiančiojo Mesijo paslapčių

3. Pranašų pareigos buvo neįprastinės, jei žiūrėsime to, kaip jos buvo suteikiamos ir vykdomos, nes jos buvo pavedamos paties Dievo ne kuriai nors vienai giminei ar šeimai, kaip kunigystė ir karaliaus valdžia, ne kuriam nors vienam žmonių luomui, bet jų vykdyti buvo šaukiami žmonės iš visų giminių ir luomų, vyrai ir moterys, seni ir jauni, ir be jokio ankstyvesnio pasiruošimo, nors visų pirma Dievas rinkdavo sau pranašų iš tų, kurie buvo žymesni savo dievobaimingumu

Įprastinės gi buvo tos pareigos tuo atžvilgiu, kad jos buvo suteikiamos Žydų tautai nuolat, be pertrūkio, kaip vyriausis mokytojavimas. Pradedant Samuėliu ir net Moše ir baigiant Malakhiju, niekuomet nestigo tautoje pranašo, per kurį Dievas mokė ją ir duodavo įspėjimų /žr Jer 7, 25 ; Am 2, 11/. Dievas savo įstatyme buvo paskelbęs per Mošę, kad pranašų pareiga bus Žydų tautoje nuolat vykdoma ; todėl ji tiksliai aprašoma, reikalaujama iš tautos klusnumo pranašams, grasoma bausmėmis neklusniesiems ir labai aiškiai nurodoma, kaip atskirti tikras pranašas nuo netikro. Nes skaitome : « Aš jiems pažadinsiu iš jų brolių tarpo pranašą, panašų į tave, ir įdėsiu savo žodžius į jo burną, ir jis kalbės jiems visa, ką jam būsiu įsakęs. Kas gi nenorės klausyti jo žodžių, kuriuos jis kalbės mano vardu, tam aš atkeršysiu. Pranašas, kurs pagadintas puikybės, norėtų kalbėti mano vardu, ko aš jam neliepiau sakyti, ar svetimųjų dievų vardu, bus užmuštas. — O jei tu sau vienas sakytumei mintyje : Kaip aš galiu pažinti žodį, kurio Viešpats nekalbėjo ? tu turėsi tokį ženklą : Jei toksai pranašas paskelbtų ką nors iš anksto Viešpaties vardu ir tai neįvyktų, to Viešpats nekalbėjo, bet pranašas prasimanė savo dvasios pasipūtime, ir todėl tu jo nebijosi » /5 Moš 18, 18-22/. Nors šituos žodžius nemaža aiškintojų supranta tik apie vyriausį pranašą, Mesiją, bet su dauguma šv Tėvų galima jie suprasti apie pranašų pareigą, t y, apie visą pranašų eilę, kurios vainikas turėjo būti Kristus

4. Nevisi Sen Test pranašai paliko vėlesniems laikams rašytų knygų, kuriose būtų galima rasti papasakotus jų darbus ; net nevisų jų vardai yra paminėti Šv Rašte. Tikras jų skaičius visai nežinomas. Galima sakyti, kad pirmas žmogus buvo taip pat pirmas pranašas /plg 1 Moš 2, 23. 24/. Pranašai buvo Noė /Prad 9, 25-27/, Isaokas /Prad 27, 26-40/ ir Jokubas /Prad 49, 1-28/ ; pranašo pareigas ėjo antroje savo gyvenimo pusėje Mošė /plg 5 Moš 18, 15.../, gana ilgai teisėjas Samuėlis /1 Kar 3, 1.../. Dovîdas ne tik turėjo pas save pranašus Gadą ir Nataną, kurie skelbė jam Viešpaties valią dabartyje ir ateityje, bet ir pats pranašavo. Ypač daug pranašų buvo siunčiama, kai Žydų karalystė perskilo į dvi dali. Su Eliju ir Elisiejumi buvę net būriai pranašų /4 Kar 2, 2... 4, 38.../

5. Visi pranašai paprastai dalinami į du skyriu. Nors jų visų buvo ta pati pareiga, nors visi to paties Dievo išrinkti ir paskirti turėjo skelbti jo valią, tačiau pareigos vykdyme galima matyti šioks toks skirtumas ; vieni, ypač s e n e s n i e j i, gyvenusieji mažį daug iki karaliaus Ozijo /Azarijo/ laikų, kurių tarpe žymiausi buvo Elijas ir Elisiejus, buvo Dievo siųsti mokyti vien savo laiko žmonių, ir nėra jokių žinių, kad būtų savo

pranašystes rašę. Jie stengėsi palenkti karštais pamokslais savo klausytojų širdis, stebuklais patvirtindavo savo žodžius, nemaža kalbėjo ir apie būsimus, bet netolimos ateities atsitikimus, kuriems įvykus nebebuvo reikalo rašyti jų į knygas. Vėlesnieji pranašai buvo skirti kaip savo laiko, taip ir paskesnių amžių žmonėms mokyti, todėl jiems buvo duotas paliepimas, ką gyvu žodžiu skelbė, surašyti į knygas. Jie turėjo paskelbti iš anksto daug didesnių, nekaip senesnieji, bausmių, kuriomis Dievas buvo nutaręs vesti į klusnumą atkaklius Israėlio vaikus, kad jie turėtų laiko atgailai, arba toms bausmėms ant jų jau atėjus, kad, patekę į pagonių rankas, Israėlaičiai negalėtų sakyti, būk juos nepricteliai nugalėję tik savo jėgomis be Dievo leidimo. Tuo tai tikslu iš anksto buvo paskelbta Asirijos ir Babilonijos nelaisvės. Bet kad prislėgta išrinktoji tauta nenustotų vilties, nepaabejotų apie Dievo pažadų tikrumą, Dievas per vėlesniuosius pranašus tuos pažadus atnaujino ir sustiprino. Taigi reikėjo, kad tokias pranašystes žinotų ne tik savo laiko žmonės, bet kad ir vėlesnieji galėtų rasti jas knygose, kad pranašai savo pamokslus paskelbtų ne tik žodžiais, bet paliktų juos surašytus būsimiems skaitytojams

6. Vėlesniųjų pranašų, kurie, parašę savo pranašystes į knygas, paliko jas vėlesnių laikų žmonėms, paprastai skaitoma šešiolika, keturi didesnieji : Ješajas, Jeremijas, Ezekiėlis ir Daniėlis, ir dvylika Mažesniųjų : Ošėjas, Joėlis, Amosas, Abdijas, Jona, Mikhėjas, Naumas, Abakukas, Sophonijas, Agėjas, Zakharijas ir Malakhijas ; jų skaičius reikia padidinti Barukhu, kurio knyga seniau dažniausiai buvo jungiama su Jeremijo pranašyste

Keturi vadinami didesniais dėl to, kad yra palikę didesnių knygų ; mažesniųjų gi pranašų knygos, palyginant su anais, žymiai trumpesnės. Žydai savo kanone vadina pranašais tik tris didesniuosius, be Daniėlio, ir dvyliką mažesniųjų, kurių knygas sujungia į vieną. Daniėlio knygą jie deda tarp vadinamųjų šv raštų, nes jis savo pareigas ėjo nebūdamas asmeniškai savo tautos tarpe, bet gyvendamas tarp pagonių. Katalikų Eklesija tokio skirtumo nedaro ir jungia visuomet Daniėlio knygą su kitais didžiaisiais pranašais

Vulgatoje didesnieji pranašai įvardijami ta eile, kaip jie gyveno, pirmoje vietoje seniausiai gyvenęs Ješajas, paskutinėje vėliausis iš jų Daniėlis. Mažesniųjų pranašų eilėje ne taip griežtai laikytasi laiko, bet ir čia, apskritai sakant, senesnieji paminėti pirmi, vėlesnieji paskui

7. Retai, tiesa, randame šv Rašte paminėtą Dievo paliepimą pranašams rašyti, bet iš visų pranašinių knygų aišku, kad jos visos parašytos Šventosios Dvasios įkvėpimu. Nuolat, ar tai savo knygų antraštėse, ar tai pradėdami atskiras savo pranasystes, pranašai patys sako, kad jie yra gavę pamokymų tiesiog iš Dievo ir kad jie kalba jo vardu, kaip jo organai. Ješajas, pav, vadina savo knygą Viešpaties knyga /plg Ješ 34,16 ; Ez 3,25../ Dažniausiai pranašai rašė tarsi ištraukas iš savo pamokslų, kuriuos anksčiau jie skelbė gyvu žodžiu. Rašomos medžiagos sutvarkyme jie ne visuomet laikėsi istorinės eilės ir didino savo pranašystes tinkamais priedais ; kaikurios pranašinių knygų dalys net visai nebuvo pirma paskelbtos gyvu žodžiu. Taip padaryta ne tik su istoriniais pasakojimais /visa pranašo Jonos knyga ; Ješ 36-39 ; Jer 36-43 ; 52 ; Dan 1-6 ir k/, ir su kaikuriais straipsniais, neturinčiais pamokslo žymių /Ješ 6 ; Dan 7/, bet net ir su tomis dalimis, kurios kad ir panašios į pamokslą, bet kurių turinys ne visai tinka pamokslams. Taip pat pranašystės prieš pagonis /Naumas, Ješ 13 ir t ; Jer 46 ir t/ tikriausiai niekuomet nebuvo paskelbtos žodžiais

8. Būdas, kaip Dievas apreikšdavo savo valią pranašams, buvo nevienoks. Pats Viešpats sako : « Jei kas tarp jūsų yra Viešpaties pranašas, aš apsireikšiu jam regėjime ar kalbėsiu jam sapne » /Sk 12,6/. Tačiau pranašuose nerandame nurodymų, kad pranašinis sapnas dažnai būtų buvęs jiems suteiktų Dievo apreiškimų kelias. Danielis matė sapne regėjimų /7,1/, Joelis kalba apie pranašinius sapnus kaip apie Dvasios išliejimo dovanas

Žymiai paprastesnis apreiškimo būdas buvo regėjimas /visio/. Tai pasirodo jau iš pranašų vardo Regintis /arba regėtojas/ ir labai dažnai sutinkamo pavadinimo pranašysčių regėjimais, arba dalyku, kurį pranašas matė /Ješ 2,1 ; 13,1 ir k/

Regėjimas galėjo įvykti keleriopu būdu. Randamuose Šv Rašte pavyzdžiuose galima atskirti trejopi regėjimai : visų pirma apreiškimas, kuriame šis tas rodoma viršiniams žmogaus jausmams, pav raštas sienoje pas Dan 5,25

Arti jo stovi taip pat gana retas atsitikimas, kada Dievas kalba ausims girdimu balsu, pav Samuėliui

Dažniau būna tokių regėjimų, kuriuose rodoma vidiniams jausmams simboliniai vaizdai ir dalykai /plg Am 8,1 ; 9,1 ; Jer 1,13 ; 24,1 ; Ez 2,9 ; 37,1... Zakh 2,1-4 ; 4,5 ; Dan 8 ir k/

Trečias regėjimų būdas tas, kada Dievas suteikia pranašo dvasiai gilesnę pažinimo galią, duoda jo sielos akims pažvelgti į savo dieviškosios Apvaizdos paslaptis, į pasaulio valdymo dėsnius, į mesijinio išganymo esmę ir išsivystymą ir tt

Su antruoju ir trečiuoju regėjimo būdu dažnai sujungiama dvasios pagavimas arba ekstasis, taip, kad tuomet viršinių jausmų veiksmas būna visai ar tik dalimi sulaikomas. Taip Ezekiėlis matė save dvasioje perkeltą į Jerusalę ir išvydo dramatizmo pilnuose vaizduose tautos nuobodą ir ateinančią miestui ir šventyklai nelaimę /8-12 sk/. Gal tokioje pat ekstasyje buvo pašauktas Ješajas pranašo pareigų eiti /6 sk/. Plg Ez 40,1... Dan 8,2 ir k

Jau šv Tėvai daro teisingą pastabą, kad Dievo įtaka niekuomet neatimdavo iš pranašų pilnos sąmonės. Jie visai aiškiai galėdavo atsiminti, kas buvo įvykę regėjime. Tuo jie ypač skiriasi nuo pagonių žynių, kurių dvasia ir jausmai tariamose dievaičių vardu daromose pranašystėse būdavo lyg kokios tamsybės apsupta, kurių stovis darėsi lygus siaučiančių bepročių stoviui

9. Kadangi pranašai buvo Žydų tautai Dievo pasiuntiniai, kurie perspėjimais ir Dievo sau įkvėptais pamokslais turėjo sulaikyti dievobaimingusius įstatyme, bedievius į jį sugrąžinti, visus gi prirengti Naujajai Sandorai, tai jie turėjo naudotis kilnesniu kalbėtojų būdu, kurs neretai labai panašus į poetų šneką, o tuo pačiu nebe taip labai aiškus ir suprantamas, kaip paprastas pasakojimas

Bet visų pastebėto pranašų knygų, ypač gi tikrų pranašysčių neaiškumo priežasčių reikia ieškoti ne tiek jų stiliuje, kiek kur kitur, būtent, visų pirma pranašysčių prigimtyje. Juk patys pranašai ne visuomet pilnai suprasdavo sau suteikiamus regėjimus ir todėl liepdavo laukti pranašystės įvykimo, kurs suteiktų pilną šviesą /plg Dan 8,27 ; 12,8 ; Zakh 1,9 ; 2,2 ; Ez 33,33 ; Jer 23,20 ; 30,24 ; Ješ 29,11 ir k/

Neviena įvykusi pranašystė Evangelijos šviesoje iš tikrųjų jau pasidarė mums aiškesnė, ne kaip kad ji buvo Žydams ar net patiems pranašams ; bet taip pat daugelio iš jų prasmė mums pasilieka nevisai suprantama : vienos dar ne pilnai įvyko, kadangi jose kalbama apie paskučiausius

laikus ; kitos, kuriose kalbama apie Žydus ir pagonis, pasilieka tamsios dėl to, kad mums negana gerai žinoma anų laikų istorija. Pagaliau daug pasilieka pranašystėse neaiškumų ir dėl to, kad jos liečia giliausias neištiriamas paslaptis

10. Pranašai Dievo pamokyti, kaip ištikimi liudytojai, skelbia tai, ką ir kaip jie yra matę. Būsimų dalykų jie neaprašo su visomis smulkmenomis, bet piešia juos tik bendrais bruožais, tarsi tik jų šešėlį rodo : jie sako tiek, kiek reikia, kad, jų pranašystei įvykus, būtų aišku, jog dalykas buvo tikrai iš anksto paskelbtas

Suteikiamuose sau apreiškimuose pranašai paprastai matė būsimus atsitikimus įvykstant savo akyse, esamajame laike, todėl jie labai dažnai vartoja /vadinamąjį pranašų/ būtąjį laiką, kur reiktų laukti būsimojo, nes kalbama apie tai, kas turėjo būti tik amžiams praslinkus

Ypatingo sunkumo suprasti pranašystes randasi ir iš to, kad pranašai kaikada sujungia vienoje pranašystėje atsitikimus, tarsi jie būtų įvykę vienu laiku, nors tikrumoje vieni nuo kitų amžiais atskirti. Kaip mums žvaigždės žvaigždėtame danguje rodosi esančios viena arti kitos, ir mes akimi nematuojame, kokie yra tarp jų tarpai, taip matė, tiesa, pranašai atsitikimus, iš anksto, bet nematė kaip ilgas laikas skiria juos vienus nuo kitų. Paveiksluose toliau esantieji dalykai piešiami mažesni, pranašams gi pasirodydavo vaizdai iš artimesnių ir labai tolimų laikų be perspektyvos, greta vieni kitų sustatyti

Naujajame Testamente Išganytojas paskelbdamas Jerusalės miesto sugriovimą ir paskutinį teismą laikėsi to pranašų būdo /Mt 24/. Dabar, jau įvykus Jerusalės sugriovimui, pigu suprasti, kas neliečia pirmojo atsitikimo ir kas pasakyta apie antrąjį

Taip tat visos pranašystės yra lyg kad nuotrupos, kurios reikia sutvarkyti ir kiekvienos tikrą vietą atrasti, jei norima gauti suprantamas vaizdas

Kadangi pranašai buvo mokomi regėjimais, juose dažnai sutinkama vaizdų, kuriuos jie taip padavė, kaip buvo matę. Tie vaizdai dalimi paimti iš istorijos ir Sen Test įstaigų, dalimi gi jie simboliniai. Kaip Apaštalai mus moko, visa senoji sandora buvo pravaizdas Naujosios ir, anot apaštalo Povilo, visa, kas sutiko sentėvius, atsitiko, kad būtų mums pravaizdai. Iš to aišku, kodėl Dievas norėjo naudotis panašiais dalykais, kad jų pagalba apreikštų pranašams ateitį

Išganytojo pravaizdai Sen Test buvo kunigai, karaliai, pranašai, todėl pranašai aprašo jį kaip didį teokratinį karalių, ir kadangi jie matė Dievo Širdžiai tinkantį karalių Dovîdo asmenyje, kurs buvo Viešpaties tėvas /žiūrint kūno/ ir jo pravaizdas, tai jie ėmė iš jo paveikslo spalvų Mesijui nupiešti, net stačiai vadina jį keletą kartų Dovîdu. Panašiai jie vaizduoja Mesiją kaip didį pranašą, kurs mokys visas tautas, ir kaip vyriausį kunigą, kurs pats save aukoja už nuodėmes. Nekruviną N Sandoros auką jie vadina tais pačiais vardais kaip Sen Test atnašas. Taip pat Jerusalė ir Sionas įeina į vaizdus, kaip naujosios karalystės vidurys, kaip kad buvo senosios /Ješ 2 ; Mik 5 ; Ps 86 ; Joel 2,32/. Mesijinės karalystės neprieteliai gauna išrinktosios tautos priešų vardus ir tt. Taip pat N T Dievo tarnystei aprašyti imama vaizdai iš Sen Test /Jer 33,18 ; Ješ 16,23 ; Zakh 14,16/

II. PRANAŠO JEŠAJO KNYGA

1. Pirmoji vieta tarp pranašų teisingai skiriama Ješajui, kurio pranašystė savo svarba, savo kalbos gražumu ir kilnumu viršija visas ki-

tas. Todėl šv Tėvai jos autorių vadina su pagyrimu pranašų kunigaikščiu, o šv Augustinas sako, kad jis buvęs labiau evangelistas kaip pranašas

Ebr Ješajo vardas *J^eša'jahu* ir *J^eša'jah* /Viešpats gelbi arba Viešpaties išgelbėjimas/ pilnai pritinka tam, kurs taip dažnai skelbė Viešpaties išgelbėjimą išrinktajai tautai

Žinių apie Ješajo gyvenimą tiek teturime, kiek jų randame jo paties knygoje. Iš kurios jis buvo kilęs giminės, tikrai nežinoma. Teisingai spėjama, kad jis priklausė vienai iš gerbiamų ir pasiturinčių Jerusalės šeimų. Jo tėvas buvo vardu Amotsas. Gimė Ješajas karaliaus Ozijo laikais. Jo žmona buvusi taip pat pranašė /8,3/ ; dviem savo sūnum Ješajas davė Dievo paskirtus vardus, kad taip pat jo vaikai savo vardais būtų « ženklas ir stebuklas Israėliui » /8,18/

Iškilmingai Dievo pašauktas į pranašus, jis ėjo pavestas sau pareigas karaliaujant Ozijui*/, Joatamui, Akhazui ir Ezekijui. Paprastai spėjama, kad Ješajas ėjo tas pareigas ne tik iki Ezekijo gyvenimo pabaigai, bet ir pradžioje Manaso karaliavimo, t y, viso arti šešių dešimtų metų

Kaip didelis buvo visą tą laiką Ješajo autoritetas ir įtaka, parodo ne tik jo drąsus susirėmimas su bedieviu karaliumi Akhazu, bet ypač ta laisvė, kokia jis peikia didikų ir visos tautos paklydimus. Senovinis Žydų padavimas, minimas ir priimtas daugelio šv Tėvų, sako, kad Ješajas pabaigęs savo gyvenimą kentėtojo mirtimi : bedievis karalius Manasas liepęs perpjauti jo kūną mediniu pjūklu. Spėjama, kad į tą atsitikimą darąs aliuziją Ap Povilas /Žyd 11,37/, kurs, minėdamas Sen Test šventųjų kentėjimus, sako, kad kaikurie buvę pjūklu perpjauti

2. Labai sunkūs ir neramūs buvo laikai, kuriais Ješajas, kaip ištikimas Dievo pastatytas sargas, turėjo gąsdinti savo vientaučius bedievius didžiausiomis bausmėmis, raminti ir stiprinti dievobaiminguosius skelbimu būsimojo išgelbėjimo ir aprašymu Mesijo karalystės laimės

Karaliaujant Ozijui ir Joatamui*, viršinis Žydų karalystės stovis, tiesa, buvo labai geras, bet juo didesnis buvo vidinis sugedimas. Vienas ir kitas, uolūs gynėjai karalystės nuo priešų, visai nestabdė plintančio pagonių papročio daryti aukas augštumose ir negynė tautos nuo dorinio patvirkimo

Dalykas dar pablogėjo, karaliaujant Akhazui. Tas didžiausis tarp karalių bedievis pats platino Baalio garbinimą Žydų karalystėje ir visaip palaikė stabmeldystę. Draug su stabmeldyste plito ir dorovinis tautos sugedimas. Bet ir Dievo bausmė pasirodė esanti jau visai arti, nes Akhazo dienose Dievas pradėjo siųsti prieš Judo karalystę Sirijos karalių Rasiną ir Romelijos sūnų Pakėę. Dievas per Ješają žadėjo karaliui savo pagalbą, bet tasai norėjo ieškoti jos verčiau pas Asirijos karalių Teglat-Palasarą. Teglat-Palasaras, tiesa, nugalėjo Rasiną ir Pakėę, bet apiplėšė taip pat ir Judo karalystę ir liepė mokėti sau mokesčius

Asirija tuo laiku pradėjo varžytis su Egiptu dėl pirmenybės vakarinėje Azijoje, ir Ješajo laiku Palestina, pasijutus tarp dviejų kovojančių tarp savęs galybių, turėjo labai daug kentėti nuo nuolat einančios per ją kariuomenės. Karaliaujant dievobaimingam Ezekijui dorovinis tautos stovis pagerėjo. Tas karalius vėl atidarė uždarytą šventyklą ir iškilmingai šventė šventes. Bet nemaža jo valdinių tebetarnavo dievaičiams, daugelis tik karaliaus bijodami viršiniu būdu garbino tikrąjį Dievą. Ypač didikų ir galiūnų širdis nebuvo nusikračiusi savo ydų. Taigi ir Ezekijo laikais Dievas nenorėjo visai susilaikyti nuo bausmių siuntimo Žydų tautai. Be to, Ezekijas ne visuomet mokėjo pasipriešinti savo didikų įtakai, kurie norėjo ieškoti pagalbos tuo laiku prieš Asiriečius tai Egipte, tai Babelėje. Nuo tokio susiartinimo su pagonimis teko karštai ginti Žydų tautą Ješajui. Eze-

kijo laikais įvyko baisus Asirijos karaliaus Senakheribo užpuolimas Žydų karalystės, kurios dalis buvo sunaikinta, ir pati Jerusalė kone pateko į neprietelių rankas. Dievas per Ješają pažadėjo pagalbą ir ją suteikė. Taip tad visose Žydų karalystės aplinkybėse Ješajas be svyravimo pasiliko ištikimas savo garbingai pareigai

3. Be pranašyščių Ješajas parašęs dar Ozijo karaliaus istoriją /2 Kron 26, 22/, bet tas veikalas seniai žuvo. Iki mūsų dienų pasiliko tik jo pranašyščių knyga. Ji susideda iš daugelio pamokslų ir pranašyščių, kurias Ješajas paskelbė savo gyvenime gyvu žodžiu ar tik parašė. Nors atskirose dalyse kalbama apie įvairius dalykus, bet jos visos surištos vienu bendru tikslu ir viena vyriausia idėja. Visų jų turinys gali būti išreikštas žodžiais /ebr t/ : « Sionas bus atpirktas teismu ir jo grįžusieji teisybe » /1, 27/

Nors eidamas savo pareigas Ješajas gana dažnai peikia ir bara, bet jo knygoje yra daugiau padrąsinimo ir paguodos, ir jis pats teisingai vadinamas Dievo gailestingumo pranašu. Jis skelbia, tiesa, teismą Israėlio vaikams ir pagonims, bet iš to teismo ir bausmių, nuo kurių žus atkaklieji, bus išgelbėjimas likusiems, kurie per atgailą sugrįš pas Viešpatį, savo Dievą ; taip pat pagonių tautos bus sunaikintos, bet taip kad jų liekanos dalyvaus Mesijo karalystės geradarystėse, kuri pastatyta ant seniau buvusių karalysčių griuvėsių nebežus per amžius. Tos naujos karalystės vidurys bus Jerusalė /2, 2.../ ir jos karalius iš Judo giminės /4, 2.../ ; todėl tai visos pranašystės, net ir tos, kuriose kalbama apie tolimiausias tautas, jų vienybei nurodyti turi bendrą knygos antraštę : « Apie Judą ir Jerusalę »

4. Ješajo knygą galima padalinti į dvi dali /pusi/, kurių pirmoje /1-39 sk/ daugiau vietos skiriama gąsdinimui Dievo bausmėmis, antroje gi /40-66 sk/ paguodos žodžiams. Pirmosios pusės pranašystės įvairesnės ir gyvesnės ; jos liečia išrinktąją tautą ir pagonių tautas. Jose visose išreikšta ta pati mintis : « Bjauri kentėjimų naktis pranoksta naujos dienos aušrą, kurios nekantriai laukiama. Tą naktį viltis būsimos šviesos palaiko ir ramina geruosius ; piktieji gi įmetami į kapą, nepamatę tos skaisčios šviesos ». Taigi čia galima atskirti tris pranašyščių grupes, kurių kiekviena susideda iš dviejų skyrių

Pirmosios grupės pirmajame skyriuje pasakoma, kad visai sugedusi Žydų daugybė žus, nes nenori pamesti savo nuodėmingo kelio /1-6 sk/, antrame gi, kad gerieji padrąsinami šalies nelaimėse turės pažadėjimą dieviškojo Emanuėlio, kurio karalystė žydės, kuomet bus atsilyginta Dievo teisybei /7-12 sk/

Pirmame antrosios pranašyščių grupės skyriuje kalbama apie pagonis, kad ir juos palies bausmės iš augštybių, nes visas pasaulis anksčiau, nekaip dalyvaus Emanuėlio atpirkime, turi būti apvalytas nuo to, kas pikta, kad galėtų tikti Mesijo karalystei /13-23 sk/. Antrame skyriuje aprašoma iškilmingai ta malonės karalystė laike ir amžinybėje /24-27 sk/

Trečiosios grupės pirmas skyrius vėl susideda iš pranašyščių prieš visa, kas yra sugedę dviejose Žydų karalystėse, taip pat ir iš pažadų geriesiems /28-35 sk/. Antras skyrius kone visas istorinis pasakojimas /36-39 sk/ ; baigdamas pirmą pranašyščių knygos pusę, labai gerai sujungia ją su antrąja

Antroje pranašyščių knygos pusėje plačiai išreikšta ta viena mintis, kad gerieji bus atpirkti, piktieji gi, kurie sukietės piktume, žus. Ir čia galima atskirti tris pranašyščių grupes, kurių kiekviena susideda iš devynių pranašinių pamokslų. Pirmoji grupė /40-48 sk/ : Israėlis bus išlaisvintas iš Babelės nelaisvės. Antroji grupė /49-57 sk/ : Už žmonių nuodėmes atsilygins savo pasiaukojimu Viešpaties tarnas arba Mesijas, ir trečioji grupė /58-66 sk/ : Dievo tautos garbingumas Mesijo laikais ir danguje

5. Tvarka, kurios Ješajas laikėsi rašydamas savo pranašystes, ne visur griežtai kronologinė ; dalimi ji paremta tik jų turiniu. Kronologijos laikėsi autorius pasakodamas apie savo tarnybos pradžią /1-6 sk/, karaliaujant Ozijui ir Joatamui. Tolesniuosiuose skyriuose iki pirmosios knygos pusės galui randame aprašytą pranašo veikimą, karaliaujant kitiem dviem Žydų karaliam, Akhazui ir Ezekijui

Antroji knygos pusė, be abejonės, sudėta iš vėliausių Ješajo pranašysčių. Bet jau pačioje knygos pradžioje yra atsitraukimų nuo kronologinės eilės, nes pranašo pašaukimas aprašytas ne pačioje pradžioje, bet tik 6 sk. Pranašystės prieš pagonis sutrauktos į vieną vietą /13 sk ir tol/, bet tikriausiai paeina iš įvairių laikų

6. Pradedant nuo 18. amžiaus pabaigos racionalistai pradėjo kelti abejonių ar tikrai visos Ješajo pranašysčių knygos autorius buvo tas pats. Darydami pažangos tose savo abejonėse jie atėjo iki tam, kad dabar ne tik visą antrąją knygos pusę laiko veikalu parašytu nežinomo autoriaus, gyvenusio po Babelės nelaisvės, bet taip pat žymią ir pirmosios pusės dalį /13 ; 14 ; 21, 1-10 ; 24-27 ; 34 ; 35 ; 36-39 skir/. Jie sako, kad pranašas negalėjęs nei žinoti nei paskelbti daugiau kaip kiekvienas akylus žmogus, rūpestingai apsvarstęs savo laiko santykius, gali su mažesniu ar didesniu tikrumu atspėti ateitį ; Ješajas gi, kurs gyveno visu šimtu metų anksčiau nekaip pasidarė didelė Babelės karalystė, nieko nežinojęs apie Kaldiečius ir todėl nieko negalėjęs iš anksto paskelbti apie Babelės nelaisvę ir tremtinių iš jos sugrįžimą ; todėl ne jis buvęs autorius antrosios knygos pusės, ne jis rašęs pranašystes apie Babelę ir Kaldiečius, pagaliau ne jis sudėjęs tuos straipsnius, kurie turiniu ir stiliumi rodosi labiau į jas panašūs

Bet toks protavimas tai tik racionalistų prietaras. Abejonės nėra, kad Ješajas kaip žmogus savo protu negalėjo numatyti tų ateities atsitikimų, kurie yra jo knygoje, bet racionalistai iki šiam laikui dar neįrodė, kad visa žinąs ir lygiai matąs kaip tolimiausius, taip ir artimus, didžiausius ir mažiausius dalykus Dievas neapreiškė jų savo pranašams. Juk ne nuo žmogaus pareina paskirti Dievui, ką ir kaip jis turi atidengti pranašui

Pateisinti savo tvirtinimui racionalistai sako, kad jų atmetamos dalys skiriasi nuo kitų savo kalba ir stiliumi. Bet tie skirtumai tik prasimanyti, kad tarnautų jų reikalui, arba tik tokie, kokių randama pas kiekvieną rašytoją, kurio veikalai sudėti įvairiais jo gyvenimo laikotarpiais ir kurs yra rašęs apie įvairius dalykus. Nepaprasti gi stiliaus išsireiškimai, kuriuos racionalistai savina tik jų atmetamoms knygos dalims, ištikrųjų sutinkami visoje knygoje

7. Nuolatinis seniausis padavimas, kurio svarba yra labai didelė istorijos atsitikimuose, — knygos gi atsiradimas kaip tik ir yra istorijos faktas — visų pranašysčių, kurias šiandien randame Ješajo knygoje, autoriumi vadina Amotso sūnų Ješają, gyvenusį karaliaus Ezekijo laikais. Naujame Testamente Ješajo pranašystės minimos apie 100 kartų, 50 kone tais pačiais žodžiais ir apie 40 laisviau. Jo vardas minimas 40 kartų, o iš jų 8 kartus su žodžiais, paimtais iš tų knygos dalių, kurias racionalistai atmeta. Taigi N T Ješajo pranašystė ne tik pripažinta Dievo įkvėptu veikalu, bet ir istoriškai patvirtinta, kad jos visos autorius buvo Ješajas

Dviem amžiais anksčiau visas Ješajo veikalas buvo žinomas Eklesinės kn autoriui, kurs kalbėdamas apie jį su pagyrimu vadina Ješają dideliu ir ištikimu Viešpaties akivaizdoje pranašu, kurs didžia dvasia matė paskučiausius dalykus ir ramino gedinčius Sione, rodė per amžius būsimus ir uždengtus dalykus anksčiau ne kaip jie įvyko

Trečiame amžiuje pirm Kristaus padarytame Aleksandriečių vertime visos dabar esančios pranašysčių knygos autoriumi buvo laikomas Ješajas. Iš to gi reikia padaryti išvada, kad taip pat Esdro laikais, kuomet šventos knygos buvo surankiotos, Ješajo knyga buvo toki pat kaip dabar. Tą seniausį padavimą patvirtina kiti pranašai ir rašytojai, kurie gyveno Babelės nelaisvės pradžioje ar dar anksčiau. Jie, matomai, turėjo po akių visą Ješajo veikalą, nes yra ėmę šį tą ir iš tų dalių, apie kurias dabar keliama abejonių

Flavijus Juozapas /Antiq 11, 1.2/ pasakoja, kad karalius Kiras perskaitęs Ješajo pranašystę, kurioje matė paskelbtą iš anksto savo vardą ir sau pažadėtą visuotinę karalystę, tuo buvo paskatintas leisti Žydams grįžti į tėvynę ir atsistatyti sugriautą šventyklą /plg Esdr 1, 2; Ješ 44, 28.../

Pagaliau gilesnis įsiskaitymas į pačias atmetamas pranašystes patvirtina, kad jų autorius, nors pranašo dvasia persikelia tarsi esančiųjų nelaisvėje akivaizdon, kad juos ramintų ir stiprintų, išduoda save, kad tikrai jis gyvenęs pirm nelaisvės, ir ne vienas antrosios jo knygos pusės perspėjimas atsineša kaip tik į Ješajo laiko Žydus

---

*Minimus Ješajo pranašystēje atsitikimus lengviau suprasti iš čia duodamos kronologijos žinių apie viešpatavusius tuomet Jude, Israēlyje ir Asirijoje karalius

Judo karaliai :		*Israēlio karaliai* :		*Asirijos karaliai* :	
Ozijas /Azarijas/	768-740/39	Jeroboamas II	782/1-753	Salmanasaras II /V/	782-771
Joatamas	740/39-736/5	Zakarijas	753-752	Asurdanilis	771-753
Akhazas	736/5-727	Selumas	752-752/1	Asurniraras	753-745
Ezekijas	727-698/7	Manahemas	752-742/1	Teglat-phalasaras III /Phulis/	745-727
Manasas	698/7-643/2	Phakēja	742/1-740/39	Salmanasaras IV /V/	727-722
Amonas	643/2-641/0	Phakēē	740/39-730/29	Sargonas	722-705
Jošijas	641/0-609	Ošēē	730/29-721	Senakheribas	705-681
Joakhazas	609	Samarija sugriauta	721	Esarhadonas	681-669
Joakimas	609-598			Asurbanipalas	669-626
Jekhonijas	598			Asurēdilēlis	626-622
Sedekijas	598-587			Ninivē sugriauta	612
Judo karalystē sugriauta	587			Nebukadnetsaras karaliauja draug su savo tēvu Babelēje	605
				Nebukadnetsaras karaliauja vienas	604-562

JEŠAJO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Amotso sūnaus Ješajo regėjimas, kurį jis matė ant Judo ir Jeru-
salės, Judo karalių Ozijo, Joatamo, Akhazo ir Ezekijo dienomis.
[2]Dangūs, klausykite, ir išgirsk ausimis, žeme!
Nes Viešpats kalba:
Aš užauginau sūnus ir išaugštinau,
o jie paniekino mane.
[3]Jautis pažįsta savo šeimininką,
ir asilas savo valdovo prakartę,
o Israėlis nepažįsta manęs;
mano tauta neturi išmanymo.

Knygos antraštė

1. Grasymai Judui ir Jerusalei

a) Įžanginis pamokslas

1, 1. Visos knygos antraštē: joje pasakoma knygos rūšis, kas jos autorius, jos turinys ir laikas, kada buvo sudēta daugybē joje esančių pamokslų

1. [1]*Amotso*. Ješajo tēvas buvo vardu Ebr *'Amots*, todēl jis nebuvo pranašas Amosas, kurio vardas tik panašiai skamba, Ebr *'Amos*. — *Regējimas*. Ebr *khazon*. Tuo žodžiu, nurodančiu vieną iš apreiškimo būdų, apimama ne kuri nors viena Ješajo knygos dalis, bet visa knyga; juo čia pavadinta visi apreiškimai apskritai, kuriuos yra gavęs ir paskelbęs Ješajas. — *Ant Judo ir*... Nors Ješajo knygoje kalbama taip pat apie atskalūnę Israēlio karalystę ir apie pagonių tautas, bet Judas ir Jerusalē yra regējimų vidurys; Jerusalē — centras ne tik išrinktosios tautos, bet taip pat naujosios Mesijo karalystēs, į kurią turi įeiti išgelbētos liekanos ne tik Žydų, bet ir iš pagonių. — *Ozijo, Joatamo*... Žr knygos Įvadą 642 pusl

1,2-31. Pirmoji Ješajo knygos pusē /1, 2-39, 8/ prasideda grasymais Jerusalei ir Judui /1, 2-6, 13/. Čia visų pirma skelbiama, kad nedēkingi Žydai bus kietai nubausti /2-9/, pasakoma, kad Dievas bodisi viršinio pamaldumo ir reikalauja tikro pasitaisymo /10-20/, aprašoma Žydų sugedimas ir jų laukiančios bausmēs pasēkos /21-31/

1. [2]*Dangūs, klausykite*... Aiški aliuzija į Mošēs giesmēs žodžius. Plg 5 Moš 32, 1; Ps 51, 4; Mikh 6, 1.2. Dangūs ir žemē buvo liudytojai šventos Sinajaus kalne padarytos sandoros; buvo įrankiai didelių Dievo veiksmų, išgelbint Žydus iš Egipto nelaisvēs; bet jie taip pat matē pikčiausį Žydų tautos pasielgimą prieš geriausį Tēvą; taigi jie tebūna taip pat liudytojai surūstinto Viešpaties grasymų, taip kaip bus jo teismo įrankiai. — *Viešpats kalba*: todēl tai yra autentiniai Viešpaties žodžiai, kuriuos jo tarnas, pranašas skelbia. — *Aš užauginau*... Šitais žodžiais apimamos visos geradarystēs be skaičiaus, kurias Viešpats yra suteikęs Žydų tautai nuo išējimo iš Egipto iki Ješajo laikų. Plg Oš 11, 3. Viena jų buvo ta, kad Dievas pasidarē sau iš jų įsūnius. Žr Ješ 4, 22; 5 Moš 14, 1 ir k. — *O jie paniekino mane*: keldami prieš mane maištą. — Tas maištas pasireiškē ypač stabmeldyste. — [3]*Jautis*... Savo elgesiu Žydai pasirodē žemiau stovį už neprotingus gyvulius. Tyčia parinkti čia jautis ir asilas rodosi mažiau už ki-

[4]Vargas nuodėmingai giminei, piktadarybe apsunkintai tautai,
piktųjų veislei, sugedusiems sūnums!
Jie pametė Viešpatį, piktžodžiavo Izraėlio Šventajam,
nusigręžė nuo jo.
[5]Kur dar aš užgausiu jus, kurie tebekeliate savo maištą?
Visa galva skaudanti ir visa širdis alpstanti.
[6]Nuo kojos pado iki viršugalviui nėra joje nieko sveiko:
žaizdos, randai ir tinstą skauduliai,
nenuvalyti, neaprišti, nesušvelnyti aliejumi.
[7]Jūsų šalis paversta tyruma, jūsų miestai sudeginti ugnimi;
jūsų kraštą jūsų akyse ryja svetimieji.
Jis sunaikintas kaip neprietelio užpuolime.
[8]Siono duktė palikta kaip palapinė vynuogyne,
kaip sarginė agurkyne ir kaip apgultas miestas.
[9]Jei kareivijų Viešpats nebūtų palikęs mums palikuonių,
mes būtumėm buvę kaip Sodoma ir būtumėm panašūs į Gomorą.
[10]Klausykite Viešpaties žodžio, jūs, Sodomos kunigaikščiai!
išgirsk ausimis mūsų Dievo pamokymą, Gomoros tauta!

---

tus gyvulius jaučią dēkingumą, kad dar labiau būtų pažymēta Israēlio, Dievo tautos, juodas nedēkingumas. Plg Jer 8, 7. — [4]*Vargas nuodēmingai*.. Kartus dejavimas virsta karštais priekaištais ir sunkiais kaltinimais. — *Šventajam*. Tas Dievo vardas sutinkamas pas Ješają dažnai. Jis yra tarsi aidas seraphų giesmēs, kurią girdējo Ješajas savo pašaukimo valandą. Žr žem 6, 3. Juo labai gerai išreiškiama Viešpaties prigimtis, ypač jo artimiausiuose santykiuose su tauta, kurią jis issirinko tarp visų kitų, kad apreikštų savo šventumą pasauliui. — [5]*Kur dar aš*... Viešpats jau bandē, bet veltui, sugrąžinti Israēlį geležimi ir ugnimi; priverstas vēl griebtis plakimų, jis lyg kad abejoja, matydamas nelaimingą tautos stovį. Plakimai jau buvo palietę geriausias jos dalis, kurios turi dalyvauti suteikime kitoms gyvumo ir stiprybēs, būtent, karalius ir kunigus /Kir-Aleks, Jier, Tom/. — [6]*Žaizdos*... Dievo bausmēs, sutikusios tautą, naikinant ją neprieteliams ir ją žudant kitokiomis nelaimēmis, palyginamos su žaizdomis, kuriose gyvas kūnas atveriama kuriuo nors aštriu įrankiu, su randais, kokie padaromi kūne smarkiai užgaunant jį kietu dalyku, ir su tinstančiais skauduliais, kuriuose atsiranda pūlių. Žaizdos reikia perrišti juostelēmis ir taip suartinti perskirto kūno dalis, randai reikia trinti lengvai aliejumi, skauduliai gi išspausti, kad iš jų išeitų pūliai. Nieko panašaus nebuvo padaryta Israēliui. — [7]*Jūsų šalis*... Žydų vargai čia aprašomi jau nebe palyginimais. Jų šalis vaizduojama užpulta nuožmių neprietelių ir kankinama. Taip gal buvo atsitikę, karaliaujant Akhazui, kada Siriečiai buvo užpuolę Judo karalystę /plg žem 7, 1.../. Tokių nelaimių seniai buvo paskelbta Žydams iš anksto dēl jų nusikaltimų Dievui. Žr 3 Moš 26, 16... 5 Moš 28, 1. — *Svetimieji*: pagonys. — *Kaip neprietelio užpuolime*. Anot kitų aiškintojų: kaip Sodomos sugriovime. — [8]*Siono duktē*: Jerusalē. Šalis laikoma visų jos gyventojų motina. Jie gauna jos sūnų ir dukterų vardą. Taip pat paskiri miestai neretai vadinami dukterimi, mergaite, valdove. Pati Jerusalē dar nesunaikinta, tik visa aplink ją yra žuvę; bet ir jos stovis yra apverktinas, kaip galima suprasti iš tolesnių palyginimų. — *Palapinē*... *sarginē*: kuriose naktį sergimas daržas nuo plēšikų. — [9]*Kareivijų Viešpats*. Ebr t: Jahveh tseba'oth. Šituo vardu nurodoma ypač Dievo galybē ir didenybē. Ješajas vartoja jį labai dažnai. — *Palikuonių*. Ebr t: silpnos liekanos. — Pažadējime šitos liekanos, kurią Ješajas mini daug kartų savo pranašystēje, yra daug mesijinēs paguodos: nors ir labai nusikaltusi Dievui tauta, nors verta Sodomos ir Gomoros likimo, nežus taip, kaip žuvo tie miestai, nes iš jos turi gimti žadētasis atpirkējas

[10]*Sodomos kunigaikščiai*... Israēlis ir jo vadai yra verti tokių vardų dēl

[11]Kam man jūsų pjaunamų aukų daugybė? sako Viešpats.
Aš sotus deginamųjų avinų aukų ir riebių veršių taukų.
Aš nenoriu jaučių, avių ir ožių kraujo.
[12]Kai jūs ateinate mano akivaizdon,
kas to reikalauja iš jūsų, kad mindytumėte mano šventorius?
[13]Nebeneškite man daugiau tuščių aukų:
smilkalai man pasibjaurėjimas.
Aš nebepakenčiu jaunačio, šabato ir kitų švenčių.
Jūsų susirinkimai neteisingi.
[14]Mano siela nekenčia pirmų jūsų mėnesių dienų ir jūsų iškilmių;
jos mane vargina, aš pailsau bekęsdamas.
[15]Kai jūs ištiesite savo rankas,
aš nugręšiu nuo jūsų savo akis;
ir kai jūs dauginsite savo maldas,
aš neklausysiu,
nes jūsų rankos pilnos kraujo.
[16]Apsiplaukite, nusivalykite;
atimkite iš po mano akių savo veiksmų piktumą,
liaukitės darę pikta!
[17]Išmokite daryti gera;
ieškokite teisumo, padėkite prislėgtam,
darykite teisybę našlaičiui, ginkite našlę.
[18]Tuomet ateikite ir bylinėkitės su manim, sako Viešpats:
Jei jūsų nuodėmės būtų kaip škarlatas,
bus padarytos baltos kaip sniegas;
jei jos būtų raudonos kaip purpura,
bus kaip balta vilna.

---

pikto jų elgesio. Plg 5 Moš 32, 32; Jer 23, 14 ir k. — [11]*Kam man...* Pats Viešpats buvo įsakęs savo tautai daryti daug visokių aukų, lankyti šventyklą, švęsti šventes ir kitaip tarnauti Dievui; bet jis norējo, kad tos viršinēs apeigos būtų lydimos vidinio šventumo ir gaivinamos tikējimo, gailesčio, meilēs; kitaip jos kēlē tik jo rūstybę. Ano gi laiko Žydai garbino Dievą tik viršiniu tarnavimu; jie be jokios drovos nusikalsdavo visokiomis nuodēmēmis; taip jie žemino šventas apeigas. Plg 1 Kar 15, 22; Ps 49, 8-15; 50, 18.19 ir k. *Aš sotus deginamųjų...* Visų pirma įvardijama kruvinos žydų aukos, todēl tos, kuriose visa gyvulių mēsa būdavo sudeginama, ir tos, kuriose buvo aukojama kraujas, taukai ir kaikurios kitos gyvulio dalys. — *Riebių veršių...* Įvardijami svarbiausi aukų gyvuliai. — [12]*Kai jūs ateinate...* Taip čia vadinama vyriškiams Israēlaičiams įsakytas lankymas šventyklos trijose didžiosiose metų šventēse /2 Moš 34, 23.24; 5 Moš 6, 16 ir k/. Tas lankymas be augštesnio tikslo, lygus paprastam pasivaikščiojimui šventoje vietoje, nebepatinka Dievui. — [13]*Tuščių.* Ebr t: melagingų. — *Aukų.* Ebr t aiškiai kalbama apie nekruvinas aukas /minkhah/. — *Smilkalai.* Jie buvo nekruvinos aukos dalis. 3 Moš 2, 2. — *Jaunačio.* Viešpats atstumia ir Žydų šventes: pirmą mēnesių dieną /4 Moš 10, 10; 28, 11.15/, šabatą, didžiąsias metinas šventes, Velykas, Sekmines ir tt; taip pat daromus tose šventēse religinius susirinkimus. — [15]*Ištiesite...* Maldos ženklas. — *Pilnos kraujo.* Plg žem 59, 3. — [16]*Apsiplaukite...* Iš Žydų Viešpats laukia ir reikalauja tikro dievobaimingumo; tas dievobaimingumas, vidinis, dorinis apsivalymas aprašomas keletu sinonimų. — [17]*Išmokite...* Apsivalymu tik prasideda dievobaimingumas; pasireikšti gi jis turi gerais darbais. — [18]*Bylinēkitēs su manim.* Viešpats tikrai įrodys, kad Žydai buvo nusikaltę; bet jis yra pasiryžęs dovanoti jų kaltes ir išdildyti kalčių žymes. — *Jei jūsų nuodēmēs...* Balta spalva buvo visados laikoma nekaltybēs, šventumo simboliu. Raudona spalva čia simbolis

19Jei jūs norėsite ir klausysite manęs,
jūs valgysite žemės gėrybes.
20O jei jūs nenorėsite ir vesite mane į rūstybę,
jus prarys kalavijas;
nes taip kalbėjo Viešpaties burna.
21Kaip gi dabar pasidarė paleistuvė
tas ištikimasis miestas,
kurs buvo pilnas tiesumo,
kuriame gyveno teisingumas,
o dabar galvažudžiai?
22Tavo sidabras pavirto gargažiais,
tavo vynas atskiestas vandenimi.
23Tavo kunigaikščiai maištininkai, vagių sėbrai:
visi mėgsta dovanas, bėga paskui kyšius;
jie nedaro teisybės našlaičiui,
ir našlės byla jų nepasiekia.
24Todėl taip sako Viešpats, kareivijų Dievas, Israėlio Galingasis:
Ai man! aš atkeršysiu savo priešams,
aš atmonysiu savo neprieteliams!
25Aš ištiesiu savo ranką prieš tave,
išdeginsiu lig tyrumui tavo gargažius
ir pašalinsiu visą tavo ciną.
26Aš grąžinsiu tau teisėjus, kaip jie buvo pirma,
ir tavo patarėjus kaip senovėje.
Po to tu būsi vadinamas teisingumo miestas, ištikimoji pilis.

---

nuodēmēs, nes ji primena išlietą kraują; žmogžudystē gi yra vienas didžiausių nusikaltimų. Plg aug 15 e. — 19*Jei jūs norēsite*... Plg 5 Moš 30, 15.19. Jei Žydai prisiims Viešpaties sąlygas, jie gaus iš jo be dvasinių dar ir visokių žemēs palaiminimų. — 20*Kalbējo Viešpaties burna*: todēl nutarimas yra neatmainomas

21*Pasidarē paleistuvē*... Žydų tautos sandora su Dievu buvo lygi moterystei. Nutolimas nuo Dievo garbinimo ir pasidavimas stabmeldystei, arba, palikus Dievą, ieškojimas pagalbos pas kitas tautas buvo laikomas laužymu sandoros, tarsi peržengimu moterystēs ryšio, ir šv Rašte dažnai yra vadinama svetmoteryste, paleistuvyste. Taip pat čia Jerusalē, nesilaikiusi Dievui žadētosios ištikimybēs, gauna paleistuvēs vardą. Nebesant ištikimybēs Dievui, žuvo visoki teisybē, o jos vietoje atsirado nusikaltimai, neišskiriant galvažudystēs. — 22*Tavo sidabras*... Pranašas 22 ir 23 eil paaiškina, kas buvo didžiausi įvykusios atmainos kaltininkai; daro gi tai pirma palyginime virstančio gargažiais sidabro ir sumaišyto su vandenimi vyno; o paskui juos visai aiškiai įvardija ir jų darbus aprašo. — 23*Tavo kunigaikščiai*... Tautos vyresnieji, pasidarę neklusnūs Dievui, nestebētina, kad mindo ir visas žmonių teises, kad patys darosi lygūs vagims, plēšikams ir yra jau pasiryžę visa padaryti už pinigus ir visai nenori užstoti našlaičių ir našlių, kurie negali jiems užmokēti. Plg Jer 5, 28. — 24*Viešpats*... Keleto Dievo vardų paminējimas turi sužadinti klausytojuose baimę Dievo didenybēs ir neišvengiamo keršto. Išsireiškimas: *atkeršysiu*, parodo, kad Dievo teisybē lyg verste jį verčia bausti už kaltes. Kalbama čia apie Dievą žmonių būdu, lyg kad ir Dievas jaustų nusiraminimo ar paguodos, kai jis keršija žmonēms už nusikaltimus. — 25*Išdeginsiu lig tyrumui*... Ebr t: « išdeginsiu /arba išvirinsiu/ lyg su šarmu tavo gargažius ». — Paskelbęs teismą pranašas pasako, kokiuo būdu Dievas įvykdys jį ir kokį tikslą nori juo pasiekti. Israēlyje yra dar brangios naugēs, bet ji sumaišyta su gargažiais ir cinu. Taigi, teisme, kas gera, bus apvalyta, atskirta nuo pikto; kas pikta, bus visai sunaikinta. — 26*Aš grąžinsiu tau*... Bausmēs tikslas, nurodytas 25 e palyginimu, čia pasako-

27 Sionas bus atpirktas teismu ir jo atverstieji teisybe.
28 Nusikaltėliai ir nusidėjėliai bus draug sutrinti;
tie, kurie paliko Viešpatį, žus.
29 Nes jie bus sugėdinti dėl stabų, kuriems aukojo.
Jūs rausite dėl sodų, kuriuos buvote pasirinkę,
30 kai būsite kaip ąžuolas, lapams krintant,
ir kaip sodas be vandens.
31 Jūsų stiprybė bus kaip pakulose žarija,
ir jūsų darbas kaip kibirkštis;
viena ir kita užsidegs kartu,
ir nebus kam gesyti

2. 1 Žodis, kurį matė Amotso sūnus Ješajas, apie Judą ir Jerusalę.
2 Paskutinėmis dienomis Viešpaties namų kalnas
bus patalpintas kalnų viršūnėje,
ir bus iškilęs viršum kauburių.
Į jį plauks visos tautos.

---

mas aiškiais žodžiais. Senovēs teisējai ir patarējai, čia minimi, buvo Žydų tautos vadai: Mošē, Jošuē, Samuēlis, Dovîdas ir kiti. — *Teisingumo*, arba teisybēs *miestas*, t y, miestas, kuriame yra visokio šventumo, teisybēs, ištikimybēs ir kitų dorybių. — [27]*Sionas bus*... Sionas ir Israēlis bus atpirkti ir išgelbēti, bet per teismą, per bausmę. Atpirkimas pasireikš tuo, kad bausmēmis pamokyti ir apvalyti jie pasieks tikrą teisybę ir tikrą šventumą. Ta tai teisybe ir šventumu bus atstatyta ir laikysis Jerusalē. — [28]*Nusikaltēliai*... Nelaimē tiems, kurie nesiduos teismu sugrąžinami į tikrą teisybę, kurie Dievo bausmēmis nebus pataisyti; jiems teismas bus žuvimas. — [29]*Dēl stabų*... Ebr t: « dēl terebintų, kuriais gērējosi ». — Pranašas mini čia terebintus/ medžius, iš kurių gaunama terpentinas/ ir sodus, nes juose buvo atliekama bjauriausios apeigos. Sugēdinimo bus iš to, kad garbinamieji stabai ir visi stabmeldystei priklausantieji dalykai negali suteikti nē jokios pagalbos savo garbintojams prispaudimo metu, kada su pasityčiojimu bus jiems sakoma: Kur tavo dievai, kuriuos sau pasidarei? tegul keliasi ir teišlaisvina tave tavo prispaudimo metu! /Jer 2, 28/. — [31]*Jūsų stiprybē*... Ebr t: « turtingasis bus pakulos ir jo darbas kibirkštis », t y, visa, kuo žmogus pasitiki ir kur mato savo laimę, bus teismo dieną lyg pakulos, pikti gi darbai kibirkštis, kuri krenta į pakulas ir sukelia baisų gaisrą, kurio niekas negalēs užgesyti

b/ Būsima Judo ir Jerusalēs garbē bausmēmis prirengta

2, 1-4, 6. Antras Pranašo pamokslas po antraštēs /2, 1/ prasideda gerų pažadų žodžiais apie išaugštintą Viešpaties namų kalną, į kurį eis visos tautos /2, 2-4/. Nors didelē garbē turi sutikti Israēlį Mesijo laikais, bet dabar pranašas mato, kad Žydai yra labai toli nuo Dievo karalystēs, pilni visokių nusikaltimų ir verti sunkiausios bausmēs /2, 5-9/. Jų laukia baisus Dievo teismas, kuriame bus pasmerkta visa, kuo jie dabar giriasi ir pasitiki, ypač gi bus sunaikinti stabai su dideliu jų garbintojų pažeminimu /2, 10-22/. Toliau Pranašas sako, kad Dievas pašalins visa, kuo tvirtai tebesiremia Žydų valstybē /3, 1-11/. Tarp nelaimių kaltininkų turi būti pastatyti kunigaikščiai ir vadai, kurie tautą suvedžioja, plēšia, slegia. Nemažesnio papeikimo ir bausmių vertos moterys, pasiduodančios puikybei ir geiduliams /3, 12-4, 1/. Baigdamas antrą pamokslą Ješajas pranašauja apie Mesiją ir sako, kad iš Judo žemēs lyg atžala kils Mesijas, kurs pašventins Israēlio liekanas ir jas visuomet gins /4, 2-6/

2. [1]*Žodis*: visi tie dalykai, mokslas, įsakymai, kuriuos Dievas teikēsi apreikšti pranašui. Jų suteikimo būdas, taip pat ir pranašystēs tikrumas išreikšta žodžiu *matē*, nes Pranašas matē tuos dalykus sau apreikštus vidiniu proto regējimu ar simboliniame reginyje. — *Apie Judą ir*... Žr aug 1, 1

[3]Daug tautų eis ir sakys :
Ateikite ir žengkime augštyn į Viešpaties kalną,
į Jokubo Dievo namus ;
jis mokys mus savo kelių,
ir mes vaikščiosime jo takais ;
nes iš Siono išeis įstatymas,
ir Viešpaties žodis iš Jerusalės.
[4]Jis bus giminių teisėjas
ir darys priekaištų daugeliui tautų.
Jie nusikals iš savo kalavijų žagrių
ir iš savo jiečių pjautuvų.
Nė viena tauta nebekels kalavijo prieš kitą,
ir jie nebesimokys daugiau kovoti.
[5]Ateikite, Jokubo namai,
ir vaikščiokime Viešpaties šviesoje !

---

[2]Didelį Dievo sumanymą apie teokratijos vidurį /centrą/ ir apie jo garbę, taip pat apie Israēlio garbę Pranašas vaizduoja augšto kalno simboliu. Ta pati pranašystē, išreikšta kone tais pačiais žodžiais, yra pas pranašą Mikhēją /4, 1/. Tenai ji labiau rišasi su kontekstu. Spējama, kad Ješajas, Dievo įkvēptas, pasiēmęs ją iš ten į savo knygą. — *Paskutinēmis dienomis*... Šitas išsireiškimas, pranašų kartojamas gana dažnai, yra visų suprantamas apie Mesijo laikus. Dienos vadinamos paskutinēmis, nes jos visų pranašysčių, visos Sen Sandoros tikslas ; nes jomis pasibaigs Dievo karalystē žemēje, ir po jų prasidēs dangiškoji tobulybē. — *Patalpintas* : stipriai, nepajudinamai pastatytas. — *Kalnų viršūnēje*, t y, visų augščiausioje vietoje, taip kad jis bus matomas visiems ir bus taip garbingas, kad *į jį plauks visos tautos*. — [3]*Daug tautų*, t y, visos tautos. Kodēl tautų daugybē skubēs į kalne esančius Dievo namus, pasirodo iš žodžių, kuriais vieni kitus ragina eiti : *jis mokys mus savo kelių*, t y, Dievas apšvies protą, mokydamas, kas reikia žmonēms tikēti ir daryti. — *Mes vaikščiosime*. Geriau anot Ebr t : « vaikščiokime ». Taip pareiškiama troškimas gauti valios sutvirtinimą, kad ji suprastus dalykus galētų gerai vykdyti. — Iš to, kas aug pasakyta, jau galima suprasti, ką reiškia simbolinis Viešpaties namų /Morijos/ kalnas. Nebus tai žodine prasme kurs nors visų augščiausis kalnas, visiems matomas, nes žemēje tai negalimas dalykas. Tai ne Sen Test Jerusalēs šventykla, nes nors joje buvo duodama garbē tikrajam Dievui, bet ji buvo žinoma ir tarnavo tik vienai tautai. Toje pat vietoje, bet daug garbingesnis bus simbolinis kalnas, iš kurio mokslas plis labiau, skaisčiau ir toliau. Todēl ne ką kitą gali jis reikšti, kaip tik Kristaus Eklesiją, kuri turējo būti įkurta *paskutinēmis dienomis*, t y, Mesijo laikotarpyje, kuri bus viena, visiems regima savo mokslu ir vedanti žmones į tikrą šventumą. Tą dalyką pasako ir Pranašas aiškiais žodžiais : *Iš Siono išeis Įstatymas ir Viešpaties žodis iš Jerusalēs*, t y, Dievo mokslas, įsakymai, apreiškimas bus duoti senosios teokratijos viduryje, Jerusalēje, ir iš čia Viešpaties Evangelija plis visur, nes išganymas, kaip pasakē pats Išganytojas /Jo 4, 22/, yra iš Žydų. — [4]*Jis bus*... Vienas tikras Dievas bus taip pat vienatinis karalius ; jis ir jo įstatymas viešpataus. Taip Pranašas nurodo čia tikrojo tikējimo vaisius. Žmogus, virtęs Dievo neprieteliu, pasidarē neprietelis ir kitų žmonių ; iš to atsirado nesutikimų, karų. Vēl Dievo karalystei prasidedant, žmogui suderintam esant su Dievu, turi viešpatauti ramybē, nes Viešpats yra « ramybēs Dievas ». Bet pilna ramybē tik tada bus žmonēse, kai jie visi pasiduos Dievo įstatymui. Jei mes dar nematome tos ramybēs, tai dēl to, kad žmonēs dar nēra pasidavę vien Dievo įstatymui
[5]*Ateikite*... Pranašas, matydamas daug kitų tautų beskubančių į Eklesijos kalną, kviečia ir savo tautiečius, kuriuos vadina Jokubo namais, t y, tauta, kilusia iš Jokubo palikuonių, nesiduoti aplenkti savęs pagonims

6Taip, jis atstūmė savo tautą, Jokubo namus;
nes jie pilni žynių kaip kitados, turi burtininkų kaip Pilistimai,
ir susideda su svetimais vaikais.
7Šalis pilna sidabro ir aukso,
ir nėra galo jos turtams.
Jų šalis pilna žirgų,
ir jų kariški vežimai nesuskaitomi.
8Jų šalis pilna stabų:
jie garbina savo rankų darbą,
kurį padirbo jų pirštai.
9Pasilenkė žmogus ir pasižemino vyras:
taigi, tu jiems nedovanok!
10Įeik į uolą ir pasislėpk sukastoje žemėje,
nuo Viešpaties baimės ir nuo jo didenybės garbės!
11Išdidžios žmogaus akys bus pažemintos,
ir vyrų puikybė bus nulenkta;
vienas Viešpats bus tą dieną išaugštintas.
12Nes kareivijų Viešpaties diena prieš kiekvieną puikų,
prieš augštą ir prieš kiekvieną išdidų,
ir jis bus pažemintas;

---

ir, pametus tamsybes, eiti ir vaikščioti Viešpaties šviesoje. Kaip gi labai reikia Žydams paklausyti tokio paraginimo, aišku iš apverktino stovio, kuriame jie atsirado ir kurį peikdamas Pranašas aprašo toliau. Todēl tai Ješajas, kreipdamos į Viešpatį, su širdgēla atsiliepia: 6*Jis atstūmē savo tautą, Jokubo namus.* Tas atstūmimas pasireiškē atēmimu iš Žydų ypatingos Dievo pagalbos ir sunkiais bandymais, kurie juos sutiko iš visokių priešų pusēs. — *Nes jie pilni...* jie nusikaltę kaip jų tēvai, pav tyruose, išējus iš Egipto, Teisējų laikais ir tt. — *Kaip kitados.* Ebr t: « iš Rytų », t y, Žydai yra pilni negerų įpročių, pasisavintų iš Rytuose gyvenančių pagonių. — *Susideda...* Anot Ebr t: « daro sandoras su svetimųjų vaikais », t y, Žydai ne tik savinasi piktus svetimus įpročius, bet taip pat daro sutartis su pagonimis; tai gi buvo priešinga teokratijai, kurioje tikras tautos karalius ir vienatinis globējas turējo būti Viešpats. — 7*Pilna sidabro...* Susikrovimas ir įsitaisymas karui tinkamų įrankių buvo aiškus pasipriešinimas Dievo įsakymui. Tautai duotame įstatyme apie karalių taip buvo pasakyta: « Jis nelaikys sau daugybēs arklių... neturēs daugelio žmonų... nei begalinēs daugybēs sidabro ir aukso » /5 Moš 17, 16. 17/. Stabų daugybēs pasidirbimu ir savo rankų darbų garbinimu jau stačiai pasireiškē patvirkimas ir paikumas. — 9*Pasilenkē...* Žmogus be galo Dievo išaugštintas, pagal Dievo paveikslą sutvertas, visų kitų žemēs kūrinių valdovas, taip pats save augštinąs, kad ir Dievo klausyti nebenori, tas pat žmogus lenkiasi ir žeminasi stabui, kurį pats pasidirbo. Atsimenant dar, kiek kartų ir kaip aiškiai Žydai buvo įspējami vengti stabmeldystēs, pigu suprasti, kodēl Pranašas, užsidegęs uolumu apie Dievo garbę, meldžia baisaus Dievo teismo ir šaukia: *Tu jiems nedovanok!*

10*Įeik į...* Pranašas pavaizduoja Dievo teismą ir bausmę kaip tuojau įvykstančius. Išgąstis gi to Dievo teismo bus toks, kad žmonēs, pametę visa, kuo gyrēsi ir didžiavosi, mēgins slēptis uolų plyšiuose ir urvuose. — *Sukastoje žemēje.* Ebr t: « dulkēse ». Taip tie, kurie nenorējo pripažinti ir klausyti gailestingojo Dievo, išpažins jį kaip didžiai garbingą, bet ir baisų Teisēją. — 11*Išdidžios...* Trumpai pažymima, kuo pasibaigs teismas nusikaltēliams: Dievui priešinga žmonių puikybē bus sutrinta, ir vienas Dievas garbingai viešpataus. — 12*Nes* ...Toliau Ješajas tiksliau aprašo tą Viešpaties išaugštinimo dieną, nurodydamas būdą, kaip bus įvykdyta, ką jis yra augščiau pasakęs. — *Prieš kiekvieną puikų...* Ebr t bendresnis išsireiškimas: « prieš visa, kas išsikiša, kas iškelta, kas augšta, ir tai

[13]prieš visus Libano kedrus, augštus ir tiesius,
ir prieš visus Basano ąžuolus;
[14]prieš visus augštus kalnus,
ir prieš visus iškilusius kauburius;
[15]prieš kiekvieną augštą bokštą,
ir prieš kiekvieną sustiprintą sieną;
[16]prieš visus Tarsies laivus,
ir prieš visa, kas gražu pasižiūrėti.
[17]Žmonių puikybė bus palenkta,
ir vyrų išdidumas pažemintas;
vienas Viešpats bus tą dieną augštinamas,
[18]o stabai bus visai sunaikinti.
[19]Slėpkitės į uolų daubas ir į žemės urvus
nuo Viešpaties baisumo ir nuo jo didenybės garbės,
kai jis kelsis žemės užgauti.
[20]Tą dieną žmogus mes šalin savo sidabrinius stabus ir savo auksines
statulas, kurias jis buvo sau pasidirbęs, kad jas garbintų, kurmius ir
šikšnosparnius, [21]ir eis į uolų skyles ir akmenų plyšius nuo Viešpaties
baisumo ir nuo jo didenybės garbės, kai jis kelsis žemės užgauti
[22]Taigi, pasitraukite nuo žmogaus,
kurio nosyse yra tik jo kvapas;
nes koki gi yra jo vertė?

3. [1]Nes štai Valdovas, kareivijų Viešpats,
atims iš Jerusalės ir iš Judo ramstį ir paspirtį,
visą duonos palaikymą ir visą vandens palaikymą;

---

bus žema». — [13]*Prieš visus*... 13-17 eil Pranašas, įvardindamas atskirus dalykus, paaiškina, kaip visa, kas gamtoje augšta ir gražu pasižiūrēti, ar puikiai padaryta žmonių sumanumu, vienu kartu žlugs, nes visa tai prisidējo prie palaikymo žmogaus puikybēs; žuvus gi tiems žmogaus puikybēs ramsčiams, bus garbinamas vienas Dievas. Įvardindamas įvairius dalykus, Pranašas pirmoje vietoje mini iš tarpo gamtos grožybių puikius medžius ir augštus kalnus, paskui gi didelius žmonių padarus, kurie jiems tarnauja žemēje ir jūroje ir baigia pakartojimu žodžių apie Viešpaties garbēs išaugštinimą. — [16]*Tarsies laivus*... kuriais būdavo plaukiama į tolimą Tarsies miestą Ispanijoje. Plg 3 Kar 9, 28; 10, 22; Ps 48, 8 ir k. — *Kas gražu pasižiūrēti*. Teismas ateis /anot Ebr t/ visiems dalykams, kurie tarnauja žmonių geiduliams pasotinti, tiems, kurie sužadina žmonēse nustebimą ir pageidimą. — [18]*O stabai*... Pagaliau Dievo garbē apsireikš stabų sunaikinimu; o su jais bus labai pažeminti ir neišmintingi jų garbintojai /19 e/. Teisējo didenybē pripildys juos tokio išgąsčio, kad jie tars kalnams: Uždengkite mus, ir kauburiams: Griūkite ant mūsų /Oš 10, 8; Lk 23, 30; Apr 6, 16/. — [20]*Mes šalin*... taip išpažindami, kad jie buvo labai nusikaltę, ir parodydami, kaip tuščias buvo jų pasitikējimas stabais. Stabus čia Pranašas vadina kurmiais ir šikšnosparniais; taip jis kreipia dēmesį į tuos dievaičius, kurie buvo vaizduojami ir garbinami gyvulių pavidaluose. — Kaikurie aiškintojai, remdamies Ebr t, verčia tuodu žodžiu kitaip: /mes stabus/ kurmiams ir šikšnosparniams, t y, į tamsias ir suteptas vietas. — [22]*Taigi*... Pranašas įspēja, kad negalima remti savo vilties žmogumi, kursai Dievo valia yra taip silpnas, kad jo gyvybē pareina nuo tokio menko dalyko kaip alsavimas, kurį sustabdžius žmogus tuojau miršta
3. [1]*Valdovas*... Aprašęs Dievo galybę garbingų vardų paminējimu, kad juo aiškiau pasirodytų žmogaus silpnumas, Pranašas toliau sako, kad iš Jerusalēs ir Judo apskritai bus atimti visi ramsčiai ir paspirtys /Ebr t/, paskui jau įvardija visokias paspirtis, kurių jie neteks, visų pirma tas,

[2]karžygį ir kovotoją,
teisėją ir pranašą, žynių ir senį;
[3]penkių dešimtų viršininką ir garbingąjį veidu,
patarėją, išmintingą tarp statytojų ir žavėtoją.
[4]Aš duosiu jiems kunigaikščiais vaikus,
ir išlepusieji viešpataus jiems.
[5]Žmonės puldinės vienas kitą, kiekvienas savo artimą;
vaikas priešinsis seniui, negarbingas garbingam.
[6]Žmogus nutvers kitą jo tėvo namuose /sakydamas/:
tu dar turi apsiaustą, būk mūsų vadas;
tebūna tie griuvėsiai po tavo ranka.
[7]Kitas tą dieną atsilieps ir sakys:
Aš ne gydytojas;
mano namuose nėra nei duonos, nei apsiausto;
nedarykite iš manęs tautos vado!
[8]Taip, Jerusalė sugrius ir Judas kris;
nes jų žodžiai ir jų darbai yra prieš Viešpatį,
kad erzintų jo didenybės akis.
[9]Jų veido išvaizda liudija prieš juos;
jie skelbia savo nuodėmę kaip Sodoma, ir jos neslepia.
Vargas jiems! nes jie patys rengia sau pikta.
[10]Sakykite teisiajam, kad jam bus gera,
nes jis valgys savo darbų vaisių.

---

kurių reikia gyvybei palaikyti, kaip duona, vanduo, po to gi reikiamas valstybei apginti karo ir taikos metu. — [2]*Žynių*. Kaikurie aiškintojai ima šitą žodį čia gerąja prasme ir supranta jį apie žmogų, kurs turėdamas ilgą gyvenimo patyrimą, apsvarstydamas visas aplinkybes, neesant pranašo, moka reikale numatyti, kas gali įvykti, ir duoda gerų patarimų, kas reikia daryti. — [3]*Išmintingą tarp statytojų*. Turima galvoje tuos, kurie gerai išsilavinę amatuose, ypač mokējo pasigaminti prietaisų apsiginti karo metu. — *Žavētoją*. Anot vienų, čia kalbama apie žavētoją, burtininką; anot kitų gi, apie žmogų iškalbingą, kurs savo iškalba moka įtikinti kitus ir paraginti veikti. — [4]*Aš duosiu*... Karalystēs padētis bus dar ir dēl to prastesnē, kad ji turēs visai netinkamų kunigaikščių, kurie elgsis vaikų, žmonių išlepusių ir patvirkusių būdu, nesilaikys teisybēs, klausys gi tik savo paikų ir piktų užgaidų. Ateis iki tam, kad valstybēje žus teisybē. Visur bus tik neapykanta, nebebus pagarbos nei senatvei, nei augštai kilmei, nei nuopelnams. — [6]*Žmogus*... Ebr t: «kada vienas nutvers kitą jo tēvo namuose». Tauta bus taip labai nupuolusi, kad kas rodysis dar turs kuo apsivilkti ir tebebus savo tēvo namuose, jau bus laikomas tinkamu ir vertu būti kitų karaliumi, ir žmonēs norēs pavesti jam griuvēsiais pavirtusią tēvynę, kad ją pakeltų. Bet taip bus sumažējęs garbingų vietų branginimas ir toks bus neturtas, kad kiekvienas stums nuo savęs visokį kitų valdymą, kaip perdaug sunkią naštą ir sakys: [7]*Aš ne gydytojas* /Ebr t: «raišiotojas», t y, tas, kurs gali perrišti tautos žaizdas/; *mano namuose nēra nei duonos nei apsiausto*, kad galēčiau kitus sušelpti ir pasidalinti su beturčiais. — [8]*Jo didenybēs*. Nupuolimo priežastis ta, kad tauta žodžiais ir darbais rūstino Dievą, jam nusidēdama ir taip paniekindama jo didenybēs garbę. — [9]*Jų veido*... Jei Žydai norētų klaustis, kodēl jiems skiriama tokių bausmių, atsakymą į tokį klausimą duotų pažvelgimas į juos, jų veido išraiška: jų nusidējimai yra lyg kad jų veide surašyti, nes jie nusideda drąsiai, be jokios gēdos, kaip Sodomiečiai /žr 1 Moš 19,5/ ir ne tik neslepia savo nuodēmių, bet dar jas skelbia, lyg pasigirdami. — [10]*Sakykite teisiajam*... Tame visos tautos pasmerkime Dievas ras būdą, kaip atskirti likimą teisiojo nuo bedievio; todēl tai ir turi būti plačiai paskelbta Dievo

11Nelaimė piktajam! nes jam bus bloga;
nes jam bus atsilyginta pagal jo rankų darbą.
12Mano tautą apiplėšė jos prispaudėjai,
ir moterys viešpatavo jai.
Mano tauta, tie, kurie tave veda, klaidina tave;
jie painioja tavo ėjimo kelią.
13Viešpats stojasi daryti teismo;
jis stovi teisti tautų.
14Viešpats įeina į teismą
su savo tautos vyresniaisiais ir jos kunigaikščiais:
« Jūs nuganėte vynuogyną;
beturčio išplėšos yra jūsų namuose.
15Kokia teise jūs mindžiojate mano tautą
ir daužote beturčių veidą? »
taria Viešpats, kareivijų Dievas.
16Ir Viešpats sako:
Kadangi Siono dukterys keliasi į puikybę,
vaikščioja ištiestais kaklais, mėtydamos žvilgsnius,
ploja rankomis ir eina mažais žingsniais,
skambindamos kojų žiedais,
17Viešpats apdengs Siono dukterų makaules šašais,
ir Viešpats nudengs jų nuogumą.
18Tą dieną Viešpats nuims /jų/ papuošalus:
grandis, sauleles ir mėnesėlius,

---

valia: *sakykite,* kad teisiajam bus gera, kad jis nė kiek neabejotų, nes nors visa virs griūvēsiais, jis tačiau gaus teisiųjų užmokestį už savo gerus darbus. — 11*Nelaimē...* Visai kitoks bus užmokestis bedieviui. Ir jis gaus atsilyginimą, bet tokį, kokį bus nusipelnęs savo rankų darbais

12*Mano tautą...* Ebr t eil pradžią galima versti taip: mano tautos prispaudējai vaikai», t y, tie, kuriems duota valdyti tautą /4 e/, elgdamies neteisingai skriaudžia ją. Tame griovimo darbe jiems padeda moterys. Kaip jos tai daro, bus pasakyta žemiau /16 e ir tol/. Tautos neprietelių skaičiuje yra ir netikri pranašai. Jie žmonių nuodēmių nepeikia, žada jiems ramybę ir laisvę, pritaria jų geiduliams ir taip elgdamies juos apgaudinēja. Jie tą tiesųjį kelią, kuriuo tauta turētų eiti, slepia, ardo, taip kad jo nebegalima rasti ir reikia paklysti. — 13*Viešpats...* kuriam gaila tautos, mato visas neteisybes ir yra pasiryžęs daryti teisybę ir ginti pamintas po kojų teises. — 14*Įeina į...* Viešpats ateina teisti tautos vyresniųjų, t y, valdininkų ir kunigaikščių; kaltins juos dēl godumo ir vykdomų prispaudimų ir nuožmumų, nes jie turēdami sau pavestą rūpestį vynuogynu, t y, tauta, jį sunaikino, patys neteisingai pralobdami, žmones gi skriaudē, apkraudami juos sunkiais mokesčiais. Be apiplēšimo jie kalti ir tuo, kad pamynē lyg po savo kojų tautą, visaip ją niekindami

16*Kadangi...* Nusikalto savo elgesiu ir Žydų didikų moterys, todēl ir joms Pranašas skelbia Dievo bausmę. Visų pirma kalbama apie jų puikybę apskritai; toliau pasakomi atskiri nusikaltimai. Moterų puikybē pasireiškē vaikščiojimu su iškelta galva, t y, joms stigo padoraus drovumo ir nuolankumo. Jų patvirkimas pasirodo viešai jų elgesyje: jos eina ir akių mirkčiojimu stengiasi sukelti sutiktuose vyruose nepadorių jausmų; jos lyg paleistuvēs eina dailiais, tarsi išmatuotais žingsniais ir eidamos šlama drabužiais ir skambina grandinaitēmis, jungiančiomis ant kojų nešiojamus žiedus. Dēl tokio elgesio Dievas skiria moterims nusipelnytą bausmę: nuo jų galvų, taip puikiai augštyn iškeltų, bus atimtas didžiausis pagražinimas, plaukai, ir apskritai jos bus labai sugēdintos: *Viešpats nudengs jų nuogumą.* — 18*Nuims jų papuošalus...* Apie visus tuos papuošalus šv Jeronimas kalba

[19]auskarus, apyrankes ir nuometus,
[20]vainikus, grandinaites,
juostas, kvepalų dėžutes ir burtų akmenėlius,
[21]pirštų žiedus ir nosies žiedus,
[22]šventadienio rūbus ir apsiaustus,
skareles ir pinigines,
[23]veidrodžius ir jupas,
kaspinus ir skraistes.
[24]Ir bus : vietoje kvepalo — smarvė,
vietoje juostos — virvagalis,
vietoje garbanuotų plaukų — plikė,
vietoje apsiausto — maišas,
žymė vietoje gražumo.
[25]Tavo gražiausi vyrai kris po kalaviju,
ir tavo karžygiai kovoje.
[26]Tavo vartai dejuos ir bus gedule.
Apiplėšta ji sėdės žemėje.

4. [1]Septynios moterys nusitvers tą dieną vieną vyrą ir sakys :
Mes valgysime savo duoną
ir mes vilkėsime savais drabužiais ;
leisk tik mums vadintis tavo vardu,
nuimk nuo mūsų panieką.

---

taip : Žydų moterys turi kabančių burbulėlių, panašių į mėnulį, taip pat brangių grandinių, nusileidžiančių iki krūtinei... Grandinaitės išpintos aukso ir sidabro siūlais... Šventadieniai rūbai ir skraistės yra tai apdarai su pagražinimais, dengiančiais pečius ir krūtinę. Moterys turi segtinių, kuriomis palaikomi gražiai sušukuoti plaukai ; turi ilgų drobulių ir kaspinų, kuriais surišami plaukai ; turi vasarinių jupų, kurios yra taip vadinamos, nes vasarą ir karščiuose dengia moterų kūną... Ebr t įvardijami tokie papuošalai : grandys /žiedai/, nešiojamos ant kojų per riešus ; megstinės ar aukso ir sidabro siūlais išpintos gaubtės ; mėnesėliai, nešiojami ant kaklo, turį jaunačio išvaizdą ; auskarai ; apyrankės ; nuometai apdengti galvai ir veidui ; vainikai plaukams susegti ; grandinaitės prisegamos prie kojų žiedų ; juostos ; uostomi indeliai ; burtų akmenėliai ; antspaudų žiedai /pirštų žiedai/ ; nosies žiedai ; brangūs rūbai ; didelės skaros ; maišeliai pinigams ; veidrodžiai ; ploni marškiniai ; platūs kaspinai plaukams surišti ir skraistės. — [24]*Vietoje,..* Negana to, kad bus atimti papuošalai, reikės dar kentėti, ypač Babelės nelaisvės metu, visokių nesmagumų. Vietoje indelių su kvepalais gaus uostyti puvėsių, vietoje gražių juostų bus suraišiotos virvagaliais ; rūpestingai šukuojami ir raišomi plaukai visai nupliks, o vietoje minkštų apdarų gaus nešioti ašutinę. Ebr t dar pridėta : « nudegimas vietoje gražumo », t y, sergimas ir dengiamas veidas nudegs nuo saulės spindulių ir suaižės. — [25]*Tavo gražiausi...* Augščiausis moterų nelaimės laipsnis bus tas, kad iš jų bus atimta visa paguoda ir pagalba, kurios gaudavo iš vyrų, nes jos bus našlės. Jų nuliūdimas vaizduojamas kaip nuliūdimas Jerusalės, apverkiančios savo žuvusius vaikus ; ji pati tuščia ir pamesta ; jos vartai ir rūmai sugriauti ; pamesta ji sėdi dulkėse ir aimanuoja

4. [1]*Septynios...* Moterys, bijodamos Sen Test prakeikimo, kurs prakeiktą vadina negimdančią moterį, išsižadės priklausančio joms iš vyrų išlaikymo /2 Moš 21-10/ ir ieškos sau vyrą, kad tik galėtų vadintis jų vardais ; tų vyrų tačiau skaičius bus begalo mažas. — Kada ta visa pranašystė įvyko ? Ješajas aprašė Dievo teismą, kuriuo Žydų karalystė turėjo būti sugriauta ; tas teismas buvo daromas dalimis, todėl bausmių dalis įvyko jau Babelės vergijos metu ; kitos gi sutiko Žydus kitais laikais

[2]Tą dieną Viešpaties želmuo bus papuošalas ir garbė,
o šalies vaisius — pasididžiavimas ir garbė
tiems iš Israėlio, kurie bus likę.
[3]Kas tik bus likę Sione ir bus gyvas Jerusalėje,
bus vadinamas šventas,
kas tik bus įrašytas gyventi Jerusalėje.
[4]Kai Viešpats bus nuplovęs susitepimą nuo Siono dukterų,
atėmęs iš Jerusalės kraujo dėmes, kurios yra jos viduje,
teismo kvėpimu ir karščio kvėpimu,
[5]/tuomet/ Viešpats padarys ant viso Siono kalno ploto,
ant jo susirinkimų debesį dienai, o nakčiai dūmų,
blizgėjimo ir liepsnojančios ugnies.
Nes ant visos jo garbės bus dangalas.
[6]Ir bus padangtė ūksmei daryti prieš karštį dienos metu,
kad būtų priebėga ir užuovėja prieš audrą ir lietų

5. [1]Aš giedosiu apie savo mylimąjį,
savo pusbrolio giesmę apie jo vynuogyną.
Mano mylimasis turėjo vynuogyną derlingame kalnelyje.

---

[2]*Tą dieną*: mesijinio išgelbējimo laikais. — *Viešpaties...* Ebr t : « Viešpaties atžala bus išaugštinimas ir garbē, žemēs gi vaisius bus kilnumas ir pagražinimas Israēlio liekanoms ». — Viešpaties atžala, t y, tuo, ką Viešpats išželdins, pranašai vadina Mesiją /plg žem 11,1.10 ; 53,2 ; Jer 23,5; 33,15; Zakh 3,8; 6,12/. Pavadinimas « Viešpaties atžala » nurodo dievišką kilmę ir veiksmą, kurs įvyks Mesijo siuntime ; antras gi pavadinimas « žemēs vaisius » aiškiai pažymi jo pradžią iš žemiškos giminēs, nes jis jau anot ankstesniųjų pranašysčių turējo kilti iš Jokubo, iš Dovîdo giminēs. Todēl tuose dviejuose pavadinimuose yra nurodyta dvejopa Mesijo prigimtis, dieviška ir žmogiška, Mesijo, kuriam Dievo duotas visoks teismas, kai jis bus įvykdytas, ir pats bus labai išaugštintas, ir ta garbe jis pasidalins su savaisiais. — [3]*Kas tik...* Pranašas pradeda aiškinti, kokios bus teismo pasēkos ir kokią garbę Mesijas suteiks saviesiems, kuriuos nuolat vadina liekanomis, taip pažymēdamas, kad teisme nevisi žus. Taigi tarp teisiamų bus ir šventų. — *Kas tik bus įrašytas*, t y, kurie yra piliečiai Jerusalēs kaip teokratijos vidurio, nes ta pilietybē suteikia tikrą gyvenimą ir duoda teisēs paveldēti dangaus karalystę. — [4]*Viešpats... nuplovęs...* Viešpats šventumo davējas ir visokios neteisybēs keršytojas savo bausmēmis nuplaus ir išdildys įvairius nuodēmių sutepimus. Teismo kvēpimas yra tai nubaudimas, kerštas ; taip pat karščio ar degimo kvēpimas reiškia ugnį deginančią ir valančią. — [5]*Ant jo susirinkimų*, t y, ant visų, kurie šventajame kalne daro religinius susirinkimus. Siono kalnas ir šventi susirinkimai nieko kito nereiškia, kaip tik iš visų tautų susidedančią teokratiją. Dalyviams bus duota tokių malonių, kokių buvo gavę Žydai išēję iš Egipto ir dar didesnių. Pranašas mini debesį ir ugnies liepsną, kurie sergējo Žydus tyruose. — *Nes ant visos...* Ta gabinga teokratija, kurioje Dievo garbē apsireikš ir kuri pati bus vadinama garbē, turēs ypatingu būdu Dievo pagalbos ir globos. — [6]*Ir bus...* Teikiama globa bus panaši į padangtę, kurią Dievas padarē, kad būtų pavēsis nuo dienos karščio, duodąs gaivinančios ūksmēs, taip pat kad būtų apsauga ir priedanga, kada ateina audros ir lietus. Taigi ir naujosios teokratjos laikais bus kaitrų ir audrų, įvairių priešų ir pavojų, kurie reikēs nugalēti

c/ Žydai — neištikimas Viešpaties vynuogynas

5,1-30. Žydai yra gavę iš Dievo daug geradarysčių, atsilygino gi nedēkingumu. Jie Viešpaties vynuogynas /5,1-7/. Vargas godulingiems ir geiduliams pasidavusiems Žydams /5,8-17/. Vargas tiems, kurie niekina Dievą tyčiodamies iš jo žodžių ir jo pranašų, taip pat neteisingiems tei-

2Jis aptvėrė jį ir išrinko iš jo akmenis ;
pasodino jame rinktinių vynuogių šakelių.
Jo viduryje jis pastatė bokštelį,
padirbo jame spaustuvą
ir laukė, kad užaugtų vynuogių,
bet užaugo rūgščių uogų.
3Dabar tat, Jerusalės gyventojai ir Judo žmonės,
darykite teismą tarp manęs ir tarp mano vynuogyno.
4Ką gi dar daugiau aš turėjau padaryti savo vynuogynui
ir ko aš nepadariau ?
Kam jis, kai aš laukiau, kad jis augintų vynuogių,
išaugino rūgščių uogų ?
5Dabar aš jums parodysiu,
ką aš padarysiu savo vynuogynui :
Aš atimsiu jo tvorą, ir jis bus nuganytas ;
sugriausiu jo sieną, ir jis bus mindomas.
6Aš padarysiu iš jo dirvoną ;
jis nebebus genėjamas ir apkarpinėjamas,
apaugs usnimis ir erškėčiais.
Debesims aš liepsiu
nebelyti daugiau ant jo lietaus.

---

sējams /5,18-23/. Nedēkinga tauta bus sunaikinta /5,24-30/

5. 1*Savo pusbrolio* : tikriau anot Ebr t : « mano mylimojo ». Prilyginimo įžangos žodžiai nieko kito nereiškia kaip tik tai, kad giedama vienam mylimam prieteliui pagerbti giesmē, kurią jis pats yra giedojęs apie savo vynuogyną. Iš 3.6 ir 7 e pasirodo, kad prilyginime yra Dievo skundas prieš Žydus, todēl ir mylimasai čia yra tas, kurs vynuogyną įveisē ir yra jo savininkas, t y, Viešpats. Taigi Pranašas yra pasitikējimo vertas Dievo prietelis, kurio mintys jam žinomos. Jis giedos, ką girdējo iš Dievo, ir jo giesmē bus pagarbinimas mylimojo, kareivijų Viešpaties. — *Turējo*... Pranašas vaizduoja, su kokiuo dideliu rūpestingumu buvo įveistas ir palaikomas vynuogynas. Jis buvo įveistas patogiausioje vynuogēms augti vietoje, nes atskirame kalnelyje. Jo augštumas leido saulēs spinduliams be kliūčių jį šildyti. Pati žemē buvo riebi ; be to, savininkas ją aptvērē tvora, kad apsaugotų nuo išmindžiojimo ; išrinko akmenis, kad jie nekenktų vynmedžių šaknims, pasodino geriausios rūšies vynuogių želmenų. Toliau vynuogynui apsaugoti nuo plēšikų pastatē jo viduryje bokštelį sargui. Taip buvo tikras, kad susilauks daug vaisių, jog iškasē uoloje spaustuvą vynui iš vynuogių išspausti. Bet netikētai buvo apviltas. Vietoje saldžių ir prisirpusių vynuogių gavo karčių ir rūgščių uogų. — 3*Dabar tat*... Kadangi tiek rupesčio buvo veltui, todēl vynuogyno savininkas ne be kartumo šaukiasi. Pakvietimas visų Žydų karalystēs gyventojų į teisējus nurodo, kad tas visas dalykas liečia ne kurį nors vieną asmenį, bet kad Viešpats karčiai dejuoja dēl visos tautos nedēkingumo. — 4*Kam jis*... Jei ne bent tuo aš suklydau ir nusikaltau vynuogynui, kad laukiau saldžių vynuogių, o ne karčių uogų, kokių gaunama iš apleisto ir neprižiūrimo vynuogyno. — 5*Aš jums parodysiu*... Kadangi pakviestieji daryti teismo tyli, prisijausdami patys esą kalti, tai Viešpats pats rūsčiai skelbia bausmę. Visų pirma žada atimti iš vynuogyno jo apsaugas, ką padarius pigiai galēs būti sunaikintas ; žada pašalinti tvorą iš erškēčių, taip pat sieną, sukrautą iš akmenų, ir palikti draskyti ir mindžioti. Toliau žada juo visai nebesirūpinti, nebegenēti nudžiūvusių ir nereikiamų šakelių ir nebepurenti žemēs, taip kad jis turēs pavirsti laukiniu ir kaip prakeikimo ženklą augins erškēčių ir usnių. Negana to, ir laukiniu virtusiame vynuogyne nebedaug kas galēs želti, nes savininkui liepiant nebelys ant jo lietus. Iš tų paskutinių

7Nes kareivijų Viešpaties vynuogynas yra Israėlio namai
ir Judo žmonės yra pasimėgimų sodinimai.
Jis laukė iš jo teisumo, o štai išlietas kraujas,
teisybės — ir štai klyksmas!
8Vargas jums, kurie suduriate namus su namais,
ir jungiate lauką prie lauko,
iki vietos ribai.
Argi jūs vieni gyvensite šalyje?
9Tai pasiekė mano ausis. Kareivijų Viešpats sako:
Daugybė tų namų bus pamesta,
— didelių ir gražių — bus be gyventojų.
10Nes dešimts vynuogyno varsnų duos vieną kibirą vyno,
ir trys dešimtys saikų sėklos duos tris saikus.
11Vargas jums, kurie keliatės rytmetį,
kad girtuokliautumėt
ir gertumėt iki vakarui,
kad būtumėt įkaitę nuo vyno!
12Arpha ir kanklės,
bubinėlis ir vamzdis, taip pat ir vynas yra jūsų pokyliuose;
bet jūs neatsižvelgiate į Viešpaties veiksmą
ir nežiūrite į jo rankų darbus.

žodžių taip pat aišku, kad vynuogyno savininkas yra Viešpats, nes tik Dievas gali sulaikyti lietų. — *7Nes...* Pranašas jau stačiai sako, ką reiškia prilyginimas. Visa, kas jame pasakyta, įvyks Israēlio namuose, t y, visoje Žydų tautoje, kuri yra pasidariusi iš Jokubo palikuonių, nes visa ta tauta yra Viešpaties vynuogynas. Bet tautoje ypatingos meilēs patyrē Judo žmonēs, kurie todēl vadinami meiliais, pasimēgimų sodinimais, nes Judo giminē daugiau gavo iš Dievo pažadų ir malonių. Joje buvo Jerusalēs šventykla, joje buvo didesnēs pranašystēs, joje karaliai, joje žadētasis Mesijas, Dovîdo sūnus. Todēl Viešpats ypač laukē, kad ji rūpinsis teisybe, bet veltui, nes susilaukē vien neteisybēs ir skriaudžiamųjų šauksmo. Ebr t yra čia nepaprastai graži iškalbos figūra, vadinama paronomasija, paremta panašių žodžių skambējimu, kurios vertime negalima išlaikyti: Dalykas gi toks: teismas Ebr sakoma *mišpat*; o neteisybē /išlietas kraujas/ *mispakh*; teisybē *tsedaqah*, šauksmas *tseaqah*, taip kad pridedant ar pakeičiant raidę iš vieno žodžio darosi kitas priešingos prasmēs. Paliekant minētuosius ebr žodžius, tekstas būtų toks: laukiau, kad jis darytų *mišpath* ir štai *mispakh*, ir kad darytų *tsedaqah* ir štai *tseaqah*

8Kurie suduriate... Godulystei pasidavę Žydai trokšta turēti vis daugiau ir daugiau ir didina savo turtus ir žemes, kitus skriausdami, kolei nepritrūksta vietos /Ebr t/, kolei nepasisavinama visos jų krašte esančios žemēs, lyg kad jie vieni būtų krašto gyventojai. Toks žemēs suēmimas į vienas rankas buvo uždraustas Mošēs įstatymu, ir tam buvo paskirti vadinamieji jubiliejaus metai, kad iš atskirų šeimų nebūtų amžinai atimta jų tēviškē ir taip jos būtų apsaugotos nuo amžino neturto. — *9Tai pasiekē...* Kaip jie nusikalto, taip bus nubausti. Dievas su priesaika sako, kad visa namų daugybē bus sugriauta, likusiuose gi, kad ir dideliuose, nebus kam gyventi. — *10Varsnų...* Žydų varsna buvo tokio ilgumo, kiek žmogus gali per vieną dieną aparti su vienu jaučių jungu. — *Kibirą.* Kibiras Ebr *bath*, anot Žydų rabinų, tiek savyje talpino, kiek vyno galima išspausti iš 432 uogų. — *Ir trys...* Ebr t: ir sēklos *khomer'* as duos vieną ephą, t y, tik dešimtą sēklos dalį. Epha lygi bath'ui, tik ja buvo seikējami sausi dalykai, anuo gi skystimai; į khomerą ējo dešimts ephų. — *11Vargas jums...* Ebr t: « o vargas, jie rytą atsikeldami eina prie gēralų ir pasilieka iki sutemai; juos vynas įkaitina ». Turtai gimdo džiaugsmų;

13Todėl mano tauta bus vedama nelaisvėn, kad neturėjo išmanymo ;
jos kilmingieji mirs badu,
ir jos minia džius iš troškulio.
14Todėl tai mirusiųjų buveinė plečia savo gelmę
ir atveria savo nasrus be jokio galo.
Į ją žengs jos /Jerusalės/ ištaigingumas ir jos triukšmaujanti minia,
jos šauksmai ir visa, kas linksmai žaidžia joje.
15Ir bus nulenktas žmogus, ir vyras bus pažemintas,
ir didikų akys bus nuleistos žemyn.
16O kareivijų Viešpats bus išaugštintas teisme,
ir šventasis Dievas pasireikš šventas teisingumu.
17Avelės ganysis kaip savo ganykloje,
ir derlingomis virtusias paliktas vietas nuėda ateiviai.
18Vargas jums, kurie tempiate neteisybę tuštybės virvėmis,
ir nusidėjimą lyg vežėčių vadžiomis!
19kurie sakote : Tegul jis paskuba ir tepagreitina savo veikimą,
kad mes jį matytumėm ;
tepriartėja, teateina Israėlio Šventojo sumanymas,
kad mes pažintumėm jį!
20Vargas jums, kurie vadinate pikta geru ir gera piktu,
kurie darote iš tamsybių šviesą ir iš šviesos tamsybę,
paverčiate kartų dalyką saldžiu ir saldų karčiu!
21Vargas jums, kurie esate išmintingi savo akyse
ir gudrūs patys savo nuomonėje!

---

girtuokliavimas juos įkaitina ir pakursto į visokią paleistuvystę. — 12*Arpha*. Ebr *kinor*. Ji turēdavo dešimtį stygų, užgaunamų tam tikru prietaisu ; kanklēs, Ebr *nebel*, turējo dvylika stygų pirštų galais užgaunamų ; bubinēlį su žvangučiais, tokį pat kaip dabar, dažniausiai mušdavo šokdamos moterys. — 13*Vedama nelaisvēn*... Už nusikaltimus paskirta teisinga bausmē : raudojimas ir vergijos nelaimēs už nuodēmingas linksmybes, badas ir troškulys už girtuoklystę ir patvirkusius pokylius. — 14*Todēl mirusių buveinē*... *Še'ol* su dideliu godumu prarys visą jų iškilmę ir blizgējimą. Jie plačiai išsižioja, atveria savo nasrus, priimdami į save valgius ir gērimus ; dar labiau išsižios pragaras, kad juos pačius prarytų. — 16*Viešpats bus išaugštintas*... Galas ir tikslas Dievo teismo bus toks : žmonių puikybē bus po kojų paminta, pilnas gi garbēs pasirodys Viešpats. Dievo garbē bus skaisti, ir jo šventumas, lyg aptemdintas žmonių nusikaltimų debesimis, vēl visiems bus žinomas, nes bus pažintas iš teisybēs, kurią padarys nusikaltēliams. — 17*Avelēs*... Visame krašte pasiliks Dievo teismo žymēs ; kur pirma buvo miestai, rūmai ir žmonių minios, ten bus tik griuvēsiai ir tyrai ir gyvulių ganyklos, iš kurių pelno turēs svetimieji

18*Vargas jums*... Pranašas aprašo čia tuos, kurie savo melagystēmis uoliai didina neteisybę : jie tarsi pririša patys save prie nedorybēs ir tempia ją lyg kokią naštą į save. — 19*Kurie sakote*... Dievo grasymus jie netik niekais verčia, bet dar iš jų tyčiojasi. Jie Viešpatį vadina Israēlio Šventuoju, nes taip jį dažnai vadino, jiems girdint, Ješajas, skelbdamas Dievo darbą, t y, Dievo teismą — 20*Kurie vadinate*... Pasinērę nedorybēse ir pamynę po kojų visa, kas dora ir tiesa, jie giria pačius nusikaltimus ir žiūri į nuodēmes, lyg kad tai būtų dorybēs. Kas gera, Pranašas vadina šviesa ir saldumu, nes visa tai apšviečia protą ir džiugina jausmus ar valią ; o kas pikta, tai skleidžia tamsybes ir pripildo kartumo. — 21*Kurie esate*...Žydai, žinoma, visai nebeklauso Pranašo įspējimų, nes tik save jie laiko išmintingais ir gudriais, nors tikrai išmintingas visuomet ješko patarimo ir nepasitiki savo gudrumu. — 22*Kurie esate*... Tie, kurie ypač turējo sergēti ir ginti dorybę ir teisybę, savo apsirijimais ir neteisybēmis kuolabiausiai prisi-

22Vargas jums, kurie esate karžygiai gerti vyno,
ir drąsūs vyrai pasidaryti svaiginančių gėralų!
23kurie išteisinate už dovanas bedievį
ir teisingojo teisybę iš jo atimate.
24Todėl tai, kaip ugnies liežuvis praryja šiaudą,
ir liepsnos karštis jį sudegina,
taip jų šaknis bus kaip pelenai,
ir jų želmuo pakils lyg dulkės,
nes jie paniekino kareivijų Viešpaties įstatymą,
ir piktžodžiavo Israėlio Šventojo žodžiui.
25Todėl tai Viešpaties rūstybė užsidegė prieš jo tautą;
jis ištiesia savo ranką prieš ją ir užgauna ją;
kalnai /dėl to/ dreba,
ir jų lavonai guli lyg mėšlas gatvėse.
Viso to nežiūrint jo narsas neatsileidžia,
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.
26Jis pakels vėliavą tautai toli /esančiai/,
švilpterėjimu pašauks ją nuo žemės pakraščių,
ir štai ji ateina greitai, skubėdama.
27Jų tarpe nėra pailsusių ir nuvargusių;
jie nesnaudžia ir nemiega;
jų strėnų juosta neatsiriša,
ir nepertrūksta jų autuvo dirželis.
28Jų vilyčios aštrios,
ir visi jų kilpiniai įtempti.
Jų žirgų kanopos kaip titnagas,
ir jų vežimų tekiniai kaip audros puolimas.

---

deda prie karalystės griovimo. Pranašas su pasityčiojimu vadina juos galingais, bet tik gerti vyną, o ne geriems darbams

24*Ugnies liežuvis*... Ugnies vaizdu čia išreikšta ir keršto greitumas ir nubaudimo pigumas ir didžiausi nubaustųjų kančia. Kai šaknis ir želmuo sunaikinti, tai nebelieka jokios vilties atgijimo. — *Jie paniekino*... Įstatymo paniekinimas pasirodo tuo didesnis, juo didesnis yra jo davėjas; jis gi buvo kareivijų Viešpats, dangaus ir žemės Valdovas, Israēlio Šventasis, kurs pats būdamas šventas norējo, kad ir jo tauta būtų šventa. — 25*Jis ištiesia*... Seniau Dievas ištiesta ranka ir galingu petimi yra išlaisvinęs savo tautą iš Egipto ir užgavęs jos priešus; dabar su ta pačia galybe užgaus savo nedėkingą tautą. Užgavimas bus taip smarkus, kad net kalnai ims drebēti. — *Jų lavonai*... Dievo užgavimas pasireikš didelēmis žudynēmis, taip kaip yra įvykę įvairių karų metu. — *Viso to nežiūrint*... Dievo teismas nesibaigs vienu užgavimu, bet paskui pirmą eis kiti; todēl galutinas sugriovimas įvyks ne vienu kartu, bet tarsi laipsniais. Įvyks gi tikrai, nes Viešpaties ranka dar tebēra ištiesta, t y, pasiryžusi bausti. — 26*Jis pakels*... Žydams nubausti Dievas pats pašauks kariuomenę, kuri bus juo baisesnē, kad bus surinkta iš tolimų pagonių tarpo. Tie pagonys bus begalo klusnūs Dievo liepimui. Gana bus ištiesti kelią ir susirinkimo vietą rodančią vēliava, švilpterēti, ir jie eis į darbą skubiai nuo žemēs pakraščių. — 27*Jų tarpe*... Nepaprastas bus tų kareivių stiprumas ir troškimas kovoti. Jie ateina iš toli, bet nesijaučia pailsę, nuvargę; jie nesvyruoja ir net miego nereikalauja, taip kad pasiryžę tuojau stoti į mūšį. Net ir jų apdarai nepaprastai stiprūs: neatsiriša jiems juostos, prie kurių turi prisegtus kalavijus ir nepertrūksta jų autuvų dirželiai, nors jie tiek kelio yra atēję. — 28*Jų*... Be to, jie turi gerų ginklų ir visokių kitų kovai reikiamų įrankių. Jie puola jau turēdami rankoje įtemptus kilpinius, kad iš jų tuojau šaudytų aštriomis vilyčiomis. Jų arkliai, kad ir nekaustyti, kaip kad dabar daroma, ilgoje

29 Jų kriokimas kaip liūto ;
jie kriokia kaip jaunikliai liūtai ;
jie griežia dantimis ir pagriebia grobį,
laiko jį, ir niekas jo neatims.
30 Tą dieną bus ant jos griaudimas
kaip jūros ūžimas.
Mes pažvelgsime į žemę, ir štai sielvarto tamsybės ;
šviesa aptems jų tamsumu

6. 1 Karaliaus Ozijo mirties metais aš mačiau Viešpatį augštame ir pa-
keltame soste, ir to, kas po juo buvo, buvo pilna šventovė. 2 Seraphai
stovėjo ties juo. Kiekvienas jų turėjo šešis sparnus : dvejais jie dengė
savo veidą, dvejais dengė savo kojas ir dvejais sklendeno. 3 Jie šaukė
vienas kitam ir sakė : Šventas, šventas, šventas Viešpats, kareivijų Die-
vas ; visa žemė pilna jo garbės ! 4 Durų staktų viršus sudrebėjo nuo šauksmo
balso, ir namai pasidarė pilni dūmų

---

kelionėje nenutrynė savo kanopų, nes jos taip kietos kaip titnagas. Stipriai padirbti jų kariški vežimai su dideliu ūžimu, kur pasirodo, visa griauna lyg audra. — 29 *Jų kriokimas..* Jie puola su dideliu įnirtimu ir daro baisių žudynių. Jų kariškas šauksmas panašus į liūto kriokimą, gąsdinantį visus žvėris. Kaip liūtas kriokdamas puola grobį ir jį nutvėręs laiko, kad niekas negalėtų iš jo nasrų išplėšti, taip Israēlio neprietėliai užpuls jį, nutvers ir draskys, ir niekas neišgelbēs. — 30 *Tą dieną...* Kaip jūra visa užliejus ir bangomis apdengus su savim pagauna, taip neprieteliai užpuls Israēlį, visa sugriaus ir sunaikins ; neliks išsigelbējimo vilties, ir pažvelgus į žemę nesimatys nieko daugiau kaip tik nelaimių tamsybēs

d/ Iškilmingas Ješajo pašaukimas pranašo pareigų eiti

6,1-13. Ješajo pašaukimas pranašo pareigų eiti įvyksta Dievo akivaizdoje, kurio pasirodymas visų pirma aprašomas /6,1-4/. Išvydęs Dievą Ješajas su šventu išgąsčiu prisimena savo nevertybę, išpažįsta savo kaltę ir per vieną iš seraphų gauna kaltēs atleidimą /6,5-7/ ; laisvas nuo kalčių girdi pakvietimą eiti pranašo pareigų, to pakvietimo tuojau klauso ir patiria, kokios bus jo pareigos ir jų ējimo pasēkos /6,8-13/

6. 1 *Karaliaus...* Žr Įvadą 642 pusl. — *Aš mačiau...* Galima manyti, kad melsdamos šventykloje ir atsimindamas Viešpatį, pasiliekantį jam pašvęstuose namuose, Ješajas dvasios pagavime išvydo patį Dievą kaip karalių sēdintį soste. — *Kas po juo buvo,* ar, kaip pasakyta Ebr t, « apatinē rūbų dalis » buvo žemyn nusileidusi ir plačiai paskleista šventyklos asloje. Rūbų ilgumas turējo parodyti iškilmēs didumą, nes juo kieno buvo ilgesni drabužiai, tuo garbingesnē rodēsi jo išvaizda. — 2 *Seraphai...* Augščiau sosto buvo matomas angelų seraphų burys. Jie sklendeno Viešpaties akivaizdoje kaip tarnai nuolat pasiryžę tuojau vykdyti jo paliepimus. Kiekvienas turējo šešis sparnus. Lotynišką t galima suprasti taip, kad seraphai dengē Viešpaties veidą ir kojas. Ebr žodžių *fanav* ir *reglav* prasmē dvejopa : savo ar jo veidą, kojas. Kiti senoviniai vertimai ir dauguma aiškintojų išreiškia tą mintį, kad seraphai denge savo veidą, taip rodydami didžiausią pagarbą Dievui, į kurį jie nedrįsta nē pažvelgti, ir dengē savo kojas, lyg pailgindami savo apdarus. Nors Ješajas mato juos žmonių pavidale, tačiau jų sparnai parodo, kad seraphai neapsunkinti kūno našta. Trečiaisiais sparnais seraphai sklendeno, taip išreikšdami didelį troškimą tarnauti Dievui. — 3 *Jie šaukē...* Su dideliu uolumu seraphai persiskyrę į du khoru skelbia Dievo šventumą, ir visai teisingai, nes juk visų Dievo sumanymų ir darbų tikslas tas, kad jo šventumas apsireikštų, kad šventa įstatymų ir teisybēs tvarka žmonēse atsirastų, kad būtų atitaisyta, padidinta, kad patys žmonēs būtų augštyn pakelti ir imtų dalyvauti jo šventume ir jį sekiotų. Tam buvo žmogus sutver-

[5]Aš tariau : Vargas man, kad aš tylėjau, nes aš žmogus suteptomis lūpomis, ir aš gyvenu tautoje, kuri turi suteptas lūpas, ir aš mačiau savo akimis Karalių, kareivijų Viešpatį. [6]Ir vienas seraphų atskrido prie manęs : jo rankoje buvo žėrinti anglis, kurią jis buvo pasiėmęs replėmis nuo altoriaus. [7]Jis palietė mano burną ir tarė : Štai šitai palietė tavo lūpas ; tavo neteisybė atimta, ir tavo nuodėmė nuplauta

[8]Aš girdėjau balsą Viešpaties, kurs sakė : Ką aš siųsiu? ir kas mums eis? Aš tariau : Štai aš, siųsk mane. [9]Jis tarė : Eik ir sakyk tai tautai : Klausyte klausykitės ir nesupraskite! regėte regėkite ir nepažinkite! [10]Sukietink šitos tautos širdį, apkurtink jos ausis ir užmerk jos akis, kad kar-

---

tas ir šventumu apdovanotas, nupuolęs gi turējo tuo tikslu susilaukti Atpirkējo. Tris kartus kartojant žodį šventas parodoma visų pirma Dievo šventumo pilnumas, tobulumas. Katalikų aiškintojai, sekdami šv Tēvus, mato čia taip pat nurodymą trijų Dievo asmenų. Seraphų giesmē turējo giliai įsmigti į Ješajo širdį ir jo aidas nuolat skambējo jo sieloje, nes jis dažniausiai kartoja išgirstą Dievo vardą, vadindamas jį savo knygoje kone tris dešimtis kartų Israēlio Šventuoju. — *Visa žemē pilna...* Dievo gērybių suteikimas kūriniams tarsi Dievo skaistumas visur paskleistas ir darąs iš žemēs tarsi atspindį, kuriame atsimuša begalinē Dievo garbē. — [4]*Durų.* Šventykla savo drebējimu duoda liudijimą, kaip didis ir galingas Dievas. Ji dreba nuo šaukiančiųjų angelų khoro balso ; iš to gi pasirodo, kaip galingas buvo tas seraphų šauksmas. Šventykla dreba regējime, kaip kitados tikrumoje drebējo Sinajaus kalnas, kai čia buvo nužengęs įstatymo davējas Dievas. Ebr t pasakyta « slenksčio pamatai pasijudino », t y, visa šventykla nuo pat pamatų. Be to, *namai,* t y, šventykla pasidarē pilna dūmų, taip pat kaip pasirodē dūmai Sinajaus kalne, kaip debesēlis pripildē Viešpaties namus /3 Kar 8,10/, Saliamonui Jerusalēs dievnamį pašventinant. Todēl dūmai yra simbolis Dievo garbēs ir ženklas jo apsireiškimo

[5]*Kad aš tylējau.* Ebr t : « aš mirties vaikas » /plg 2 Moš 33,20/. Pranašas išreiškia senovinį Žydų įsitikinimą, kad kas pamatydavo Viešpatį ar jo angelą, tuojau turējo mirti. Lot t prasmē : tylējau, t y, leidau taip atsitikti, nenugręžiau savo veido. Pamatymas Dievo sužadina Pranaše supratimą jo silpnybių ir nevertumo. Jis išpažįsta visų pirma lūpų nuodēmes, nes dēl jų darosi nevertas prisidēti prie angelų skelbiančių Dievo šventumą. Kaltē yra juo didesnē, kad jis gyvena tarp nusidējēlių ir taip ne tik ima sau susitepimą, kilstantį iš susidūrimo su suteptais žmonēmis, apie kurį kalba įstatymas, bet darosi lyg nebevertas būti šventųjų draugystēje. — [7]*Jis palietē...* Dievas, priimdamas nuolankų išpažinimą kalčių, kurias apgaili Ješajas, atima jas, tarpininkaujant angelui. Apvalymas įvyksta ugnies simbolio pagalba, nes ugnis nudegina nuo naugēs, kas svetimo yra prie jos prikibę. Ugnis imama nuo altoriaus išreikšti sąryšiui tarp aukos ir nuodēmių atleidimo. Paliečiama burna, kad ji būtų vertas įrankis skelbti Dievo žodį

[8]*Aš...* Dievas šaukia į darbą, neatimdamas laisvēs. Iš žodžių *siųsiu* ir *mums* aišku, kad šaukia vienas Dievas, bet trijuose asmenyse. Pranašas, patyręs šaukiančio Dievo sumanymą, yra pasiryžęs klausyti pašaukimo ir meldžia, kad jį siųstų, nes dieviškoje p a s i u n t i n y b ē j e yra kiekvieno pranašo teisēs, galia ir reikšmē. — [9]*Klausyte...* Dievas apreiškia Pranašo darbų pasēkas. Jis turi paskelbti, ką iš Dievo girdējo, pasakyti, ką matē regējime ; bet tuo jis Zydų širdžių nesugriaudins, jų atkaklumo nenugalēs ; pasēkos bus stačiai priešingos laukiamoms. — [10]*Sukietink...* Ne Dievas kaltas Žydų sukietējimo, bet jie patys. Dievas, atitesēdamas, ką buvo žadējęs, siunčia savo tautai pranašų. Tie turi taisyti, gerinti žmonių gyvenimą, peikti jų nuodēmes ir reikalauti, kad būtų laikomas Dievo įstatymas. Nekartą gali atsitikti, kad nuo Dievo nutolusieji juo labiau bus įspējami ir peikiami, tuo labiau sukietēs ir tuo daugiau darys neteisybių. Ir taip dažnai būna, nes

tais neišvystų savo akimis ir neišgirstų savo ausimis ir nesuprastų savo
širdžia ir gręžtųsi, ir aš dar kartą pagydyčiau ją. [11]Ir aš tariau: Iki kolei,
Viešpatie? Jis atsakė : Kolei miestai nebus palikti be gyventojų, ir namai
be žmogaus, ir šalis nepasiliks tuščia. [12]Taip Viešpats pašalins žmones, ir
sunaikinimas šalyje padidės. [13]Ir jei ten dar bus likęs dešimtasis, jis vėl
bus naikinimui, kaip terpentino medis ir kaip ąžuolas, kurių, nukirtus,
lieka stuobris. Jo stuobris yra šventa atžala

7. [1]Judo karaliaus Ozijo sūnaus Joatamo sūnaus Akhazo dienomis atsi-
tiko, kad Sirijos karalius Rasinas ir Israėlio karalius Romelijos sūnus
Pakėė atėjo prie Jerusalės kovoti prieš ją ; bet jie negalėjo jos paimti.
[2]Ir buvo paskelbta Dovîdo namams, sakant : Sirija /Aramas/ stovyklauja
Ephraime. Tuomet jo širdis ir jo tautos širdis sudrebėjo, kaip sudreba
nuo vėjo miško medžiai. [3]Viešpats tarė Ješajui : Eik pasitikti Akhazo,
tu ir tau paliktasis tavo sūnus Jašubas /Šear Jašub/ prie augštojo tven-

kas nuolat atstumia nuo savęs Dievo malonę, pagaliau teisingu Dievo nutarimu būna paliekamas savo piktiems geiduliams. Tai atsimenant pigu suprasti, kaip Ješajas turējo sukietinti ir tt. Jis turi pasakyti Žydams tiesą, mokyti Dievo įstatymo, skelbti Dievo teismą, peikti kietaširdžius. Bet kaip sergančio akys nepakenčia didesnēs šviesos, taip ir jie dēl savo sugedimo, suerzinti Pranašo žodžiais, labiau apaks, labiau priešinsis Dievui. — [11]*Iki kolei...* Nors mylinčiam savo tautą nebus linksma eiti tokių pareigų be geros vilties, tačiau jis nuo jų neatsisako, tiktai ieškodamas paguodos nori žinoti, kada pasibaigs bausmių metas. — [12]*Pašalins žmones...* Liūdnas sutinka jį atsakymas, nes tik tuomet bus galas kentējimams, kada Žydų valstybē bus sugriauta ir tauta bus išvaryta iš savo vietos, kada miestai bus sugriauti, namai išplēšti, taip kad nebebus juose nē gyventojų. To Žydų valstybēs prakeikimo ženklas bus paties krašto ištuštējimas ir palikimas. Labai derlinga seniau žemē bus sunaikinta, pamesta, tyrais pavirtusi. — [13]*Ir jei ten dar...* Nors pirmoji nelaimē bus taip didelē, kad tik dešimtoji žmonių dalis liks gyva, tačiau dar ir tai išlikusiai daliai skelbiama naikinimas, taip kad žydintis karalystēs stovis, panašus kitados į terpentino medį ir į ąžuolą, virs į tokį, koks būna, kada medį nukerta, ir lieka tik jo kelmas. Bet tas kelmas ir yra šventoji atžala, veislē, iš kurios, lyg iš sēklos, pražys nauja šventa teokratija

2. Būsimasis tautos vaduotojas Emanuēlis

a/ *Emanuēlis ir jo gimimas iš mergaitēs*

7,1 - 8,4. Geriesiems Israēlaičiams paguosti antroje pranašysčių eilēje /7,1 - 12,6/ žadamas būsimas tautos vaduotojas Emanuēlis. Čia visų pirma skelbiama pranašystē prieš Sirijos ir Ephraimo karalystes, kurios buvo užpuolusios Judo šalį /7,1 - 9/ ; kaip ženklas pranašystēs tikrumo žadama gimimas Emanuēlio iš mergaitēs /7,10 - 16/ ; pranašaujama, kad Judo karalystē gaus daug kentēti iš Asiriečių pusēs /7,17 - 25/ ir liepiama Pranašui patvirtinti dviem ženklais, kaip greitai bus nugalētu du susitarusiu prieš Judą karaliu /8, 1-4/

7 [1]*Akhazo dienomis.* Spējama, kad čia minimas karas įvyko Akhazo karaliavimo pradžioje. Jo priešai matomai norējo pasinaudoti jauno karaliaus neprityrimu, kad juo tikriau jį nugalētų. — *Pakēē.* Ebr. *Paqakh.* Jis buvo pasisavinęs Israēlio karalystēs sostą, po to kai buvo nužudęs jos karalių Pakēją /plg 4 Kar 15-24.../. Rasinas ir Pakēē buvo susitarę išveržti Judo karalystēs sostą iš Dovîdo palikuonių. Kaip dideliame pavojuje buvo atsiradęs Akhazas, pasirodo iš priešininkų laimējimų paminētų 4 Kar 16,6 ir 2 Kron 28, 5.6. — *Negalējo jos paimti.* Iš anksto pasakoma, kuo galų gale pasibaigē priešų puolimas Jerusalēs. — [2]*Dovîdo namams* : karaliaus šeimai. Visi Žydai žinojo Dievo duotuosius Dovîdo namams pažadus ; dabar buvo

kinio vandentraukio, kailiadirbio lauko kelyje. [4]Ir tu jam sakysi : Žiū-
rėk, būk ramus, nebijok nieko ; ir tegul tavo širdis neišsigąsta šitų dviejų
smilkstančių dagčių galų, narsingos Sirijos /Aramo/ karaliaus Rasino ir
Romelijo sūnaus rūstybės, [5]kad Sirija /Aramas/, Ephraimas ir Romelijo
sūnus padarė prieš tave piktą sutartį ir sako : [6]Kopkime į Judą, pažadin-
kime jį, padarykime jam prievartą ir pastatykime tenai karaliumi Tabėė-
lio sūnų. [7]Štai ką sako Viešpats Dievas : Taip neatsitiks ir to nebus.
[8]Nes Aramo galva yra Damaskas, o Damasko galva yra Rasinas ; dar
šešios dešimtys penkeri metai, ir Ephraimas liausis buvęs tauta. [9]O Eph-
raimo galva yra Samarija, ir Samarijos galva Romelijo sūnus. Jei jūs
netikite, jūs neišliksite

---

kilęs pavojus, kad tie pažadai negalēs būti įvykdyti, nes užpuolusieji priešai rengēsi atimti sostą iš Dovîdo namų. — *Stovyklauja.* Ephraimo giminē buvo žymiausi tarp Israēlio karalystēs giminių, todēl jos vardu gana dažnai buvo vadinama visa Israēlio karalystē. Taigi čia sakoma, kad Sirijos /Aramo/ kariuomenē, eidama kovoti prieš Jerusalę, jau yra Israēlio karalystēje ir susijungē su jos kariuomene. — *Jo širdis ir jo tautos širdis.* Akhazo bedieviškumas buvo patraukęs paskui save jo tautą ; dabar jie dreba kaip epušēs lapai. — [3]*Tau paliktasis tavo sūnus Jašubas.* Ebr t visi tie žodžiai buvo vaiko vardas : Še'ar jašub /liekanos sugrįš/. Ješajas, Dievui liepiant, vedasi su savim savo sūnų, kurio vardas turi parodyti, koks bus tautos ir karaliaus likimas. Žydų tautą sutiks baisios nelaimēs, kuriose jų dauguma žus, taip kad, audrai praējus, bus tik liekanos ; bet toms liekanoms skirta laimē : jos sugrįš į Viešpatį. — *Prie augštojo tvenkinio.* Tas augštasai tvenkinys tikriausiai buvo į vakarus nuo Jerusalēs, jau už jos sienų /plg 2 Kron 32,30/. Ten buvo svarbiausis įējimas į miestą ; todēl karalius, laukdamas priešų puolimo, be abejo, buvo užimtas apžiūrējimu ir sustiprinimu vietos, kurioje reikējo labiausiai gintis, ar įvedimu vandens iš tvenkinio į miesto vidų. — *Kailiadirbio lauko.* Kailiadarbio amate reikia daug vandens, todēl nenuostabu, kad jis turējo arti tvenkinio savo dirvą. — [4]*Dviejų smilkstančių...* Priešai vadinami čia su didžiausiu paniekinimu smilkstančiais nuodeguliais /Ebr t/ ; daugiausia jie dar gali būti įkyrūs truputį kaip tebesmilkstąs, bet jau arti užgesimo nuodegulis ; tikro gi karo gaisro iš jų nereikia bijoti. — *Rasino ir Romelijo...* Sirijos karalius visur įvardijamas pirmoje vietoje kaip stipresnis. Israēlio karalius vadinamas su paniekinimu Romelijo sūnumi ; tas Romelijas buvo visai nežinomas asmuo, todēl negalējo palikti savo sūnui jokių teisių gauti karalių sostą, juo labiau kad Dievas pripažįsta Israēlyje tik valdovus iš Dovîdo namų. — [6]*Pažadinkime...* Įvarykime jam baimēs, ar būkime jam įkyrūs /Ebr t/. Akhazo priešai nori pasiimti sau Dievo tēvonystę ir vieton Dievo paskirtosios karališkos giminēs Jude, lyg tyčiodamies iš Dievo ir jo šventos buveinēs, nori padēti gauti viešpatavimą neturinčiam jokios teisēs prašaliečiui Tabēēlio sūnui. — [7]*Taip neatsitiks...* Dievas neleis, kad Sirijos pagonys ir pusiau pagonys iš Ephraimo sugriautų jo paties karalystę be jo valios. — [8]Nes *Aramo galva...* Damaskas yra ir bus tik Sirijos karalystēs sostinē : jis nepavaduos Judo karalystei Jerusalēs. Taip pat Rasinas karaliaus tik Damaske, bet ne Jerusalēje. — *Dar šešios dešimtys...* Ephraimui, kurs padarē sutartį su pagonimis, kas užkariautų Judą, skelbiama visiškas sugriovimas. Kalbama gi čia ne apie įvykusį po keliolikos metų paēmimą Samarijos ir Israēlio karalystēs sugriovimą 720 m, bet apie tą atsitikimą, kada Ephraimas turējo liautis buvęs tauta, todēl tikriausiai apie galutiną iškēlimą Israēlio liekanų, paliepus Asirijos karaliui Asarhaddonui, ir jų išsiskirstymą po visas šalis 20. Judo karaliaus Manaso metais /plg 4 Kar 17,14 ; Esdr 4,1.../. — [9]*Ephraimo galva...* Samarija, lygiai kaip ir Damaskas, nebus Judo karalystēs sostinē. — *Jei jūs netikite...* Tą sunkią bandymo valandą Judas turi parodyti savo tikējimą. Jiems duodama įspējimas, kad jei nesirems

[10]Viešpats dar daugiau kalbėjo Akhazui ir sakė : [11]Prašyk sau Viešpatį,
savo Dievą, ženklo ar tai žemai gilybėse, ar tai viršuje augštybėse.
[12]Bet Akhazas tarė: Aš neprašysiu ir negundysiu Viešpaties. [13]Tuo-
met jis sakė : Taigi, klausykitės, Dovîdo namai. Argi jums maža varginti
žmones, kad jūs varginate ir mano Dievą? [14]Todėlei pats Viešpats duos
jums ženklą : Štai mergaitė pradėjo ir gimdo sūnų, ir ji vadina jį vardu
Emanuėlis. [15]Jis valgys sviesto ir medaus, iki jis mokės atmesti kas pikta
ir pasirinkti kas gera. [16]Nes anksčiau nekaip vaikas mokės atmesti kas
pikta ir pasirinkti kas gera, šalis, kurios dviejų karalių tu esi išsigandęs,
bus sunaikinta

Viešpačiu, o tik savo rankų stiprybe, susilauks tokio pat likimo kaip ir Ephraimas. — Ebr t čia yra gražus žaidimas panašiai skambančiais žodžiais : *'im lo' tha'aminu, ki lo' the'amenu*

[10]*Viešpats dar*... Akhazas priēmē Pranašo žodžius šaltu tylējimu. Jie tik paerzino jo netikējimą ; bet Dievo malonē nori dabar suteikti jam įrankį /stebuklą/, kurs paliestų jo vidinius jausmus ir galingai paveiktų jo vidinį žmogų. Todēl Dievas dar jam kalba per savo Pranašą. — [11]*Prašyk sau*... Dievas nori patraukti į save Akhazą, kurs taip uoliai rūpinasi patirti ateitį per dievaičius. Jis vēl žada padēti ir nori duoti karaliui apčiuopiamą savo galios ženklą, kurs turi būti visai tikras laidas ateičiai. Tas neabejotinas Viešpaties visagalybēs ženklas bus stebuklas. Stebuklą pasirinkti paliekama pačiam karaliui. — *Savo Dievą.* Taip primenama begalinis Dievo gerumas, kurs teikiasi būti net Akhazo Dievas. — *Gilybēse*... mirusiųjų buveinēs srityse. — *Augštybēse*... oro ir dangaus srityse. Karaliui duodama pilniausi laisvē rinktis, kad taip jis būtų geriau įtikintas. — [12]*Aš neprašysiu*... Akhazas dengiasi veidmainišku nuolankumu ir slepia savo netikējimą po įstatymo žodžiais : Negundysi Viešpaties, savo Dievo /5 Moš 6,16/. Bet gundo Dievą, kas abejoja, ar Dievas pasirodys esąs ištikimas, ar kas perdaug išdrįsęs daugiau reikalauja, kaip kad valia laukti, žiūrint Dievo įstatymo ir apreiškimo. Saikas pasitikējimo Dievu jo pažadai. — [13]*Dovîdo namai*... Akhazas stumia nuo savęs šalin ne tik Pranašą bet taip pat patį Dievą. Susijaudinęs Pranašas pradeda kalbēti karštesniais žodžiais ne tik karaliui, bet visiems su juo buvusiems karališkos giminēs /Dievo pažadų nešējo/ kunigaikščiams. — [14]*Pats Viešpats*... duos tikrą stebuklą, tinkantį tai nepaprastai aplinkybei, stebuklą, kad Dovîdo namai nežus, kaip piktų nepriatelių sumanymų auka, kad iš jų turi kilti pats Mesijas. Taigi jau iš šitų pirmųjų 14 eil žodžių aišku, kad toliau minimas pradējimas ir pagimdymas sūnaus bus tikrai stebuklingas. — *Mergaitē.* Paprastai mergaitē Ebr sakoma *bethulah,* čia gi pavartota kitas žodis *'almah,* ir tai su artikeliu *ha'almah,* ta mergaitē. Kaip pastebi šv Jonas Auksaburnis, tuo artikeliu parodoma, kad čia kalbama apie žinomą asmenį, apie vienatinę mergaitę. Svarbiausis šitoje pranašystēje žodis *'almah* reiškia ir gali reikšti tik jauną mergaitę, gimdančią visai stebuklingu būdu, be mažiausio pažeidimo jos mergystēs. Kad taip reikia suprasti žodis *'almah* pasirodo visų pirma iš Mato /1,18-23/ ir Luko /1,26-35/ evang aiškinimo, anot kurio Ješajo pranašystē apie mergaitę įvykusi, kada pagimdē sūnų Nekalčiausioji Mergaitē Marija, mūsų Viešpaties Jēzaus Kristaus Motina. Taip pat suprato tą žodį nuolatinis Eklesijos padavimas, kurį randame aiškiai išreikštą jau pas seniausius švent tēvus ir rašytojus, pas Justiną, Origeną, Ireniejų, Joną Auksab, Augustiną ir kitus. Žydų sinagoga per ilgus amžius tikējo, kad Išganytojo motina bus visai nesutepta, ir tie Žydai, kurie atmeta tikējimą apie Mesijo motinos mergystę, atmeta savo tēvų tikējimą ir savo seniausį padavimą. Aleksandriečių vertimo autorius neabejojo žodį *'almah* išreikšti graikišku *parthenos* /παρθένος/, kurs sakomas tik apie mergaitę griežta to žodžio prasme. Ta pat prasme žodis *'almah* vartojamas ir kitose šv Rašto vietose /plg 1 Moš 24, 43 ; 2 Moš 2,8 ; Ps 67.26 ; Pat. 30,10-20 ; Giesm 1,3 ;

[17]Viešpats atves ant tavęs, ir ant tavo tautos, ir ant tavo tėvo namų
per Asiriečių karalių tokių dienų, kokių nėra atėję nuo dienų persiskyrimo
Ephraimo su Judu. [18]Tą dieną atsitiks : Viešpats švilpterės musei, esan-
čiai Egipto upių gale, ir bitei, kuri yra Asuro žemėje, [19]ir jos ateis ir visos
nusileis slėnių upeliuose, į uolų plyšius, ant visų krūmų ir į visas skyles.

6.8/. — *Pradėjo ir gimdo.* Tie žodžiai patvirtina, kas aug pasakyta apie mergaitę ; ypač tai aišku iš Ebr t: «mergaitė nėščia ir gimdanti» ; taigi būdama nėščia ji pasilieka mergaitė ir gimdydama bus taip pat mergaitė. — *Ir ji vadina jį Emanuēlis.* Vardo paskyrimas gimusiam kūdikiui paprastai tėvo dalykas, čia vardą skiria motina. Duoti vardą ar praminti vardu dar nereiškia, kad kūdikis bus tikrai tuo vardu vadinamas, bet kad jame bus tuo vardu išreikštų savybių. Emanuēlis, Ebr *'Immanu 'Ēl,* reiškia : su mumis Dievas. Taigi tas vardas reiškia artimiausį susijungimą dieviškosios ir žmogiškos prigimties, Dievo gyvenimą mūsų tarpe ir padarymą iš žmonių giminės Dievo nuosavybės. Emanuēlio vardas pasikartoja toliau 8,8.10 : Asiriečiai žus, nes užpuola Emanuēlio šalį ; taip pat ir visos Dievui priešingos galybės. Taip pat 9,6 jis vaizduojamas kaip ramybės kunigaikštis ir savo priešų nugalėtojas. Todėl aišku, kad Emanuēlis tai Mesijas. — [15]*Jis valgys sviesto* /Ebr t: «grietienės»/ *ir...* Nors pavojus, kurs dabar gresia Judo karalystei, bus pašalintas, bet žadamas išgelbėjimas per Emanuēlį neišvaduos jos nuo laikinio sunaikinimo. Grietienė ir medus čia to sunaikinimo simboliai, kaip paaiškėja iš 21 ir 22 eil. Šaliai esant nepritelių sunaikintai ir žemdirbystei sulaikytai, išlikusieji po savo tautos nelaimių Žydai nieko kito neturės valgyti, kaip tik tai, ką pati gamta duoda savaime, negausingų bandų pieno ir laukinio medaus, kurs Palestinoje yra neturtingųjų maistas. Emanuēlis čia vaizduojamas gyvenąs jų tarpe ir kenčiąs kartu su jais neturtą. — *Iki jis mokės...* Pranašas čia tikriausiai nori aptarti laiką, kuriame jo tautiečiai bus išvaduoti nuo pavojaus. — *Atmesti kas...* Taip nurodama laikas, kada vaikas pasiekia proto metus. Plg 5 Moš 1,39. Taigi pranašystės dalis apie Rasino ir Pakėės sumanymų sugriovimą turėjo įvykti ne daugiau kaip keletui metų praslinkus : [16]*Šalis, kurios...* t y, Sirijos ir Ephraimo karalystė bus neilgai trukus sunaikinta. Žr 4 Kar 15,29 ; 16,9. — Tikslaus nurodymo, kuriuo metu bus įvykdytos atskiros pranašystės dalys, tikros kronologijos, kaip pasirodo iš geresnio įsiskaitymo į jos žodžius, nėra. Būsimus įvykius Ješajas mato pranašiniame regėjime. Ties jo dvasios akimis stovi du vaizdu : Judo karalystės išlaisvinimas dviejų jos priešų, Sirijos ir Ephraimo, sunaikinimu, kartu ir stebuklingas kūdikis, Emanuēlis, kurs minta grietiene ir laukiniu medum. Abudu vaizdu Pranašas stato vieną šalia kito. Jis tarsi sako : Aš dar nematau, kad kūdikis būtų atėjęs į proto metus, ir matau, kad jau sunaikinta anų dviejų karalių šalis. Tai tik psikhologinis sugretinimas. — Stebuklingas kūdikio gimimas, nors jis turėjo būti tik amžiams praslinkus, buvo tikras ženklas Akhazui ir jo tautai dabartinėse sąlygose, nes jis skelbė, kad Viešpats neužmiršo savo senų pažadų, su kuriais buvo artimiausiai surištas išlaikymas Dovîdo giminės ir teokratinės tautos. Stebuklingas gimimo būdas labai tiko tam, kad suramintų Žydus jų dabartiniame pavojuje, primindamas begalinę galybę jų Dievo, sujungiančio net negalimus sujungti prigimtyje dalykus ; nes toks gimdymas, kaip buvo žadama, juk didesnis buvo stebuklas nekaip Sirų ir Israēlaičių kariuomenės sunaikinimas

[17]*Per Asiriečių karalių...* Karaliai, kurių Akhazas bijo, jam nepakenks ; o iš kur jis laukia pagalbos ir iš kur jam jos, po Sirijos ir Ephraimo nugalėjimo, dalimi buvo teikiama, kaip tik iš ten jam ateina tikra nelaimė. Tik tikėjimas gali sulaikyti tą teismą, kaip kad tikrai atsitiko viešpataujant Ezekijui. Plg 2 Kron 28, 20... — [18]*Švilpterės.* Viešpats labai lengvai atves savo keršto įrankius. Jam bus gana duoti mažą ženklą, ir tuojau visa bus padaryta. Egip-

[20]Tą dieną Viešpats nuskus pasisamdytu anapus upės skustuvu, su Asi-
riečių karaliumi, galvą, kojų plaukus ir visą barzdą
[21]Ir atsitiks tą dieną, kad žmogus laikys vieną karvę ir dvi avi [22]ir
dėl jų pieno apstybės valgys sviestą ; nes sviesto ir medaus valgys kiek-
vienas, kurs bus pasilikęs šalyje. [23]Tą dieną atsitiks, kad vieta, kur buvo
tūkstantis vynmedžių, vertų tūkstantį sidabrinių, pavirs erškėtynu ir
usnynu. [24]Tenai bus įeinama su vilyčiomis ir su kilpiniu, nes usnių ir erš-
kėčių bus visoje šalyje. [25]Visi kalnai, kurie paprastai kapliu apkasinė-
jami, į juos tu nebeįeisi, bijodamas usnių ir erškėčių ; jie bus ganyklos
jaučiams ir avinų mindoma ganykla

8. [1]Viešpats man tarė : Imk sau didelę lentelę ir rašyk joje žmogaus
rašykle : Maher-šalal-khaš-bats /Greitai-imk-grobį, skubėk-plėšti/. [2]Aš pa-
siėmiau sau ištikimų liudytojų, kunigą Uriją ir Barakhijo sūnų Zakhariją.

---

tiečiai palyginami su musių spiečiumi, nes Egipte visados būdavo begalinē daugybē musių ; Asiriečiai, galingesni, su bičių spiečiumi ; jų daug yra ne tik pačioje Asirijoje, bet ir kitose šalyse aplinkui. Asirija /Kaldēja/ varžosi su Egiptu dēl viešpatavimo vakarinēje Azijoje. Judo karalystē savo vieta svarbi abiem besivaržančiom valstybēm, darosi nuo dabar nesutikimo obuolys iki Jerusalēs paēmimo Nebukadnetsaro dienomis. Pasaulinių galybių pašaukimas yra nuplakti Judą dēl jo netikējimo ir jo pasitikējimo žmonēmis. — *Upių gale.* Turima galvoje Nilas su daugybe jos deltos kanalų. — [19]*Nusileis...* Ebr t : nusileidžia šlaitų slēniuose... ant visų erškētynų ir ganyklų. — [20]*Nuskus...* Nuskusti kam nors galvos papuošalą plaukus, barzdą buvo laikoma Rytų šalyse vienu iš didžiausių žmogaus išniekinimų. — *Pasisamdytu... skustuvu.* Aliuzija į Akhazo dovanas Asiriečiams, kuriomis jis manē nusipirkti anų palankumą ; tikrumoje gi atsitiko, kad tomis gausiomis dovanomis Akhazas pasisamdē ir apmokējo savo sunaikintoją /plg 4 Kar 16,7.8/. — *Anapus upēs* : anapus Eufrato. — [21]*Karvę...* praretējus šalies gyventojams, žemē nebebus dirbama. Žmonēs neturēs duonos, vyno ir kitų žemēs vaisių. Jiems bus likę šiek tiek bandų, bet šaliai pavirtus tyruma bus daug ganyklų ir karvēs duos daug pieno. — [23]*Tūkstantį sidabrinių.* Sidabrinis /siklis, šekelis/ buvo vertas truputį daugiau kaip 5,5 liet lito. Tokią kainą mokēdavo už labai gerą vynuogyną. — [24]*Su vilyčiomis...* Sunaikintoje šalyje atsiras daug laukinių žvērių, taip kad einant į vynuogyną teks pasiimti su savim ginklų, net bus galima tenai medžioti (plg 4 Kar 17,25.26). — [25]*Visi kalnai...* Seniau gindavo įgyventas žemes nuo piktžolių ; ateityje tuo niekas nebesirūpins

[1]*Viešpats man tarē* : neilgai trukus po pranašystēs apie Emanuēlio gimimą. Plg aug 7,14. Ten aprašoma Emanuēlio pradējimas, čia pradējimas ir gimimas Ješajo sūnaus. Abiejose vietose kalbama apie pradējimą sūnaus ; bet aprašymo skirtumas juo labiau kelia aikštēn tai, kas dieviška 7,14. Tenai kalbama apie Dovîdo namams jųjų naudai duotą ženklą /7,19/, čia apie ženklą tautai. Ten nēra paminēta tēvo, tik mergaitē pradedanti ir gimdanti, čia pasakoma paprastas gimdymo veiksmas ir aiškiai minimas tēvas. Didis taip pat skirtumas ir varde, taip kad Pranašas čia nurodo pabrēždamas kitą dalykų tvarką ir kitokiuos atsitikimus. — *Didelę lentelę.* Lentelēs didumas turi atkreipti į save žmonių akis. — *Žmogaus rašykle* : paprastu raštu, kurs lengva visiems skaityti. — *Maher...* Tas įrašas turi pamokyti ir būti ženklas, kad Dievas apreiškē ateitį. Jo paaiškinimas 3 ir 4 eil. — [2]*Aš pasiēmiau sau...* Ir jie turi patvirtinti, kad dalykas buvo paskelbtas anksčiau nekaip jis įvyko. Liudytojais Pranašas ima žmones, kurių žodžiams visi tikēs. — *Kunigą Uriją* : gal tą patį, kurs vēliau padējo Akhazui įvykdyti jo stabmeldiškus sumanymus. Plg 4 Kar 16,10... — *Zakhariją* : ne tokį pat vardąt urējusį mažesnį pranašą, kurs gyveno keletu amžių vēliau, bet be

[3]Ir aš priėjau pranašę ; ji pradėjo ir pagimdė sūnų. O Viešpats man tarė :
Pramink jį vardu Maher-šalal-khaš bats /Greitai-imk-grobį, skubėk-plėšti/.
[4]Nes anksčiau nekaip vaikas mokės šaukti savo tėvą ir savo motiną, Da-
masko turtai ir Samarijos išplėšos bus nuneštos pas Asuro karalių
[5]Viešpats kalbėjo man dar daugiau, sakydamas : [6]Kadangi šita tauta
paniekino tyliai tekantį Siloės vandenį ir verčiau pasirinko sau Rasiną
ir Romelijo sūnų, [7]to dėlei štai Viešpats atves ant jų galingų ir daug
upės vandenų, Asuro karalių su visa jo garbe. Jis išsilies iš visų savo vagų
ir patvins ant visų savo krantų, [8]ir tekės per Judą. Patvindamas ir api-
pildamas, jis sieks iki kaklui. Ištiestais savo sparnais jis apdengs tavo
šalies plotį, o Emanuėli!
[9]Rinkitės tautos ir būkite nugalėtos! Išgirskite visos tolimos šalys,
sukaupkite savo jėgas ir būkite nugalėtos! Susijuoskite ir būkite nugalėtos!

---

abejonēs tą Zakhariją, kurs šventai veikē, karaliaujant Ezekijui /2 Kron 29,13/. — [3]*Pranašę*. Taip čia Ješajas vadina savo žmoną, gal dēl to, kad ir ji buvo gavusi Dievo apreiškimų. — *Maher...* visai taip pat kaip 1 e. Ir šitas antras Ješajo sūnus, lygiai kaip ir pirmas /7,3/, turējo būti gyvas simbolis ateičiai. — [4]*Mokēs šaukti :* ištars žodžius, kuriais kūdikiai paprastai pradeda kalbēti, jau baigiantis pirmiems savo amžiaus metams. — *Damasko turtai...* Asirijos karalius Teglat-palasaras iš tikrųjų užkariavo Damaską ir Siriją ir atēmē iš Samarijos karaliaus visą jo šalies plotą anapus Jordano ir dalį šiapus. Plg 4 Kar 15,29 : 16,9

b/ *Paguodos, kokių Emanuēlis suteiks savo ištikimiems prieteliams*

8,5-9,7. Naujame pranašiniame pamoksle plačiau išreiškia tai, kas pasakyta augščiau duotame. Visų pirma jis aprašo artimą ir baisų Asiriečių užpuolimą Judo karalystēs /8,5-8/, sako, kad Emanuēlis bus Žydams gelbētojas, bet kartu ir pasipiktinimo akmuo /8,9-16/, įrodinēja reikalą klausyti įstatymo ir vengti prietarų /8,17-22/ ir aprašinēja Emanuēlio karaliavimą /9,1-7/

[6]*Tauta* : visų pirma dešimts Israēlio giminių ; bet kas čia Pranašo sakoma, tinka taip pat ir Judo karalystēs gyventojams. — *Siloēs vandenį*. Siloēs /Ebr *Šiloakh*/ šaltinis Jerusalēs pietryčiuose gauna vandens iš tvenkinių, iškaltų uoloje po senosios šventyklos vieta. Jo vanduo teka tyliai, rodosi visai menkas, palygintas su Sirijos upēmis Abana ir Parparu, Ephraimo Jordanu, ypač gi Eupratu ir Tigriu. Bet savo vieta Siloēs vanduo buvo iš Dievo šventyklos einančių palaiminimų simbolis ir savo tylumu vaizdas teokratinēs Dovîdo namų karalystēs /plg Jer 17,13/. Atpuolimas nuo jos yra draug atpuolimas nuo tikrojo amžino gyvenimo šaltinio, nuo Mesijo. Taigi Viešpats čia peikia pagrindinę Israēlio nuodēmę, pasitraukimą nuo jo paskirtų karališkų namų, kurių vietoje jie pasidavē svetimtaučiui, paprasto žmogaus be Dievo pašaukimo sūnui. — *Verčiau pasirinko...* Anot Ebr t : « ir džiaugiasi su Rasinu ir su Romelijo sūnumi », — [7]*Upēs* : Eupratо. Galinga, sriauni upē yra čia vaizdas naikinančios, nusigręžusios nuo Dievo ir todēl prakeikimą nešančios galybēs, kuriai čia atstovauja Asuras. Tame upēs potvynyje Israēlis, kurs susidējo su Dievui priešinga pasauline galybe, visai žus ; Judas gi gaus daug kentēti ; todēl tas potvynis yra tarsi įžanga ir prirengimas ir Judui, kurs taip pat niekindamas tylų Siloēs vandenį kreipiasi į didelę upę, į Asurą. — [8]*Sieks iki kaklui* : todēl pavojus visai nuskęsti bus labai didelis. — *Ištiestais sparnais*. Tai vaizdas išsiliejančio iš upēs krantų vandens ir apsemiančio jos apylinkes. — *Emanuēli !* Karštai šaukiamasi į žadētąjį gelbētoją /7,14/, kad gavus iš jo pagalbos. Jis tikras šalies valdovas, todēl Viešpats. Ješajas vēl jį mato tarsi jau gyvenantį savo tautos tarpe

[9]*Rinkitēs...* Trumpais žodžiais čia išreikšta graži nugalējimo giesmē, kurioje galima rasti viso pasaulio istoriją su jos giliausiu pagrindu, su jos dieviška reikšme ir vadovavimu. Kilnią tųdviejų eil mintį Ješajas plačiau išreiškia 13-27 eil. Laipsniuodamas jis čia vaizduoja sušaukimą visų fizinių galybių: Rinkitēs, sukaup-

[10]Darykite sumanymą, ir jis bus nieku paverstas. Sakykite nutarimą, ir
jis nebus įvykdytas, nes su mumis yra Dievas
[11]Nes Viešpats man kalbėjo štai ką, kai jis stipria ranka įspėjo mane
neeiti šitos tautos keliu, tardamas: [12]Nevadinkite sąmokslu viso, ką
šita tauta vadina sąmokslu. Nebijokite, ko ji bijo, ir neišsigąskite. [13]Ka-
reivijų Viešpatį, jį laikykite šventu ; jis tebūna jūsų baimė, ir jis tebūna
jūsų išgąstis. [14]Jis bus jums pašventinimas, o užsigavimo akmuo ir pasi-
piktinimo uola abejiems Israėlio namams, ir sląstai ir kilpa Jerusalės
gyventojams. [15]Daug jų tarpe susvyruos; jie kris ir suduš ; įsipainios į
sląstus ir bus sugauti. [16]Įsirišk liudijimą, užženklink įstatymą mano mo-
kytinių tarpe
[17]Bet aš pasitikiu Viešpačiu, kurs paslėpė savo veidą nuo Jokubo
namų, ir jo laukiu. [18]Štai aš ir mano vaikai, kuriuos Viešpats man davė,
esame ženklas ir įspėjimas Israėliui nuo kareivijų Viešpaties, kurs gyvena
Siono kalne. [19]Kai jums sakys : Klauskitės žynius ir raganius, kurie murma
savo žavėjimuose, argi ne savo Dievą turi klaustis tauta ; argi mirusius
gyvųjų reikaluose? [20]Verčiau į įstatymą ir į liudijimą! Jei jie nesilaiko
šito pasakymo, jiems nešvies rytmečio šviesa. [21]Jie klaidžios šalyje, su-

---

kite savo jēgas, susijuoskite /apsijuoskite kalavijais/, — ir kiekvienam pakvietimui atsako nugalējimo šauksmas : Būkite nugalēti ! Sujungkite su fizine jēga visą apsisvarstymą, gudrumą, ir žmogaus dvasios veiklumą, visą išradimo jēgą, sumaningumą ir energiją, visa turi nueiti niekais. Kodēl? Nes Emanuēlis (Ebr t), t y, Dievas su mumis. Emanuēlio šalyje kiekviena neprieteliška galybē turi žūti, iširti. — Daug tikros paguodos gali suteikti šitos vietos žodžiai mums tikintiems katalikams netikinčiųjų ir klaidžiatikių persekiojimuose ir užsipuolimuose

[11]*Stipria ranka...* Taip čia aprašoma vienas iš būdų Dievo įtakos, kuria jis pastumia Pranašą į tam tikrus veiksmus ir šnekas. — *Tautos keliu.* Tas kelias buvo pažymētas perdaug didele baime pagonių ir Akhazo ieškojimu pagalbos pas Asiriečius. Jie žiūrējo į atsitikimus ne tikējimo akimis. — [12]*Nevadinkite sąmokslu...* Taip Viešpats sako Ješajui ir kitiems tikriems pranašams, savo garbintojams. Atsitikimuose, kuriuose tauta mato sąmokslą, išdavimą, neprietelių karalių sumanytą, užpuolimą Dovîdo namų, jie turi pažinti augštą Viešpaties ranką, kurs neprietelius siunčia kaip savo rykštę ir neturi drebēti prieš ateinantį pavojų. Plg 4 Kar 15,37 ; 2 Kron 28,5. — [13]*Laikykite šventu...* pažinkite ir išpažinkite jį esant šventą ir todēl priimkite plakimus atgailos dvasia, bet pilnu pasitikējimu, laikydamies Israēlio Šventojo pažadų. — [14]*Abejiems...* Judo ir Samarijos karalystēms. Plg Lk 2,34 ; Rom 9,32 ; 1 Pet 2,6.8. — [16]*Įsirišk...* Ištikimų Viešpaties garbintojų akivaizdoje Pranašas turi antspaudu užženklinti Dievo liudijimą apie ateitį, kad ištikimųjų būrys turētų vedančią juos žvaigždę būsimuose sielvartuose ir raktą ateičiai suprasti. Plg Dan 12,4 ; 8,26

[17]*Bet aš pasitikiu...* Dievobaimingieji draug su Ješaju turi laikytis tikējimo, ištvermingai ir su išsiilgimu laukti, kad Viešpats, kurs kuriam laikui atēmē savo veido šviesą, savo malonę iš nuodēmingos tautos, būdamas ištikimas savo pažadams vēl apsigręš į Jokubo namus. — [18]*Aš ir mano...* Tie trys asmenys, Ješajas /Viešpaties išgelbējimas/ ir du jo sūnu, « Liekanos sugrįš » ir « Greitai-imk-grobį, skubēk-plēšti », gyvi Dievo sumanymų liudytojai. — [19]*Kai jums sakys* : suklydusieji, nutolę nuo Viešpaties Žydai. — *Žynius.* Anot Ebr t : « nekromantus ». — *Kurie murma.* Anot Ebr t : « kurie čypsi ir šnibžda ». — *Argi mirusius...* Argi galima mirusiųjų užkeikimais ieškoti pas juos patarties ir pagalbos gyviesiems? — [20]*Verčiau...* Verčiau pripažinkite pranašų pamokymą ir Viešpaties įstatymą kaip jūsų elgesio santiesinį. — [21]*Jie klaidžios...* Aprašoma kentējimų naktis be vilties netikintiems. Negalēdami sau padēti

kniubs ir alks; išalkę jie pyks ir keiks savo karalių ir savo Dievą. 22 Jie pa-
žvelgs augštyn ir pasižiūrės į žemę, bet štai sielvartas ir tamsybė, sunaiki-
nimas ir suspaudimas ir besivejąs tamsus debesis, ir jie negalės išskristi
iš savo suspaudimo

9. 1 Senesniais laikais Zabulono šalis ir Nephtalio šalis buvo paniekinta,
bet paskučiausiu metu labai pagerbta jūros kelias, anapus Jordano, Pa-
gonių Galilieja

2 Tauta, kuri vaikščiojo tamsybėje, išvydo didelę šviesą;
mirties ūksmės šalies gyventojams užtekėjo šviesa.
3 Tu padauginai tautą ir nepadauginai linksmybės.
Dabar jie linksminasi tavo akivaizdoje, kaip linksminamasi pjūtyje,
kaip džiaugiasi nugalėtojai, paėmę grobį, kai dalina išplėšas.
4 Nes slėgusį ją jungą, jos nugaros rykštę,
ir jos prižiūrėtojo lazdą tu sulaužei, kaip Madiano dieną.
5 Nes kiekvienas prievarta ir su triukšmu paimtas grobis
ir krauju aptaškytas drabužis
bus tuomet sudegintas ir bus ugnies maistas.

---

jie keikia savo nelaimėje visa, kas žmonėms šventa, visą dieviškąją ir žmogiškąją tvarką

9 1 *Senesniais laikais*: palyginant su Mesijo laiku, apie kurio palaiminimus Pranašas, pats gyvendamas tais senesniais laikais, tuojau kalbės. — *Zabulono*. Penkiais vardais: Zabulono šalis, Nephtalio šalis, Jūros kelias, anapus Jordano /Užjordanė/, Pagonių Galilieja, vadinama visa šiaurinė Palestina, kaip šiapus taip ir anapus Jordano. Visa ta šalis turėjo ypač daug iškentėti nuo Asiriečių užpuolimų; taigi jai žadama taip pat ypatingų Mesijo palaiminimų, kuriais bus atsilyginta už nelaimes. — 2 *Tamsybēje*: nelaimių tamsybėje. — *Mirties ūksmēs*: Mirusiųjų buveinės, kuri yra laikoma ypač tamsia vieta. — Kaip kitados Dievas yra padaręs, kad iš tamsybių užtekėtų šviesa, taip tirštoje nelaimių tamsybėje, prie kurios dar prisideda dvasinio ir dorinio skurdo mirties ūksmė, turėjo sužibti mesijinė šviesa. Didelė šviesa yra tai pilnas išsivystymas aušros šviesos, kurią Pranašas jau žadėjo /8,20/ tikintiems kaip viltį, tai stovis, kurį atves Emanuēlis. Pats Emanuēlis yra ta šviesa /42,6; 49,6; 60,1-3/. Mato evangelijoje /4,13.../ tie Ješajo žodžiai tiesiog aiškinami apie Jēzų Kristų, kurs atnešē skaisčiausios šviesos Galilieos gyventojams, kai pasirinko Kaparnaumą kaip savo pamokslų vietą. Taip pat apie Mesiją suprato tuos žodžius Žydų Talmudas. — 3 *Ir nepadauginai linksmybēs*. Anot Ebr t /qeri/: ir padauginai jai linksmybę. Toks skaitymas labiau rišasi su kontekstu. Vulgatoje, kurioje sekama Ebr t *kethib*, norēta labiau pabrēžti skirtumas tarp mesijinio ir senesnių laikų; lyg kad būtų pasakyta: seniau ir puikiausieji laimējimai nebuvo laisvi nuo liūdēsio; visai kitaip bus karalystēje, kurią turi gauti Kristus. — *Tavo akivaizdoje*. Jų laimē bus tikrai šventa; ji priklauso nuo buvimo jų tarpe Viešpaties. — *Pjūtyje*... Pjūties ir nugalējimo vaizdas pažymi, kad anksčiau buvo skurdas ir suspaudimas, ir kad dabar yra gērybių apstumas. Įsigilinant į tų žodžių prasmę, kaip gi didelę galima matyti juose tiesą. Mes pjauname, ką Išganytojas pasējo ašarose ir kraujuje; mes dalinamēs grobį, po to kai jis kovojo taip sunkią kentējimų kovą ir laimējo pergalę. — 4 *Nes*... Jungą, kurs lyg sunki našta gulējo ant tautos, rykštę ir lazdą, kuriomis svetimi baudžiavos prižiūrētojai plakē tautą, Viešpats ūmiai sulaužē, kaip Gedeono laikais /Teis 7, 1/. Kadangi tą jungą buvo atvedusi ant jų nuodēmē, tai šv tēvai /Kiril-Aleks, Jieron, Teod/ teisingai mato čia pavaizduotą šetono viešpatavimą nuodēmingam pasauliui, kolei Kristus neišmetē šio pasaulio kunigaikščio. — 5 *Nes*... Mesijinē valymo ugnis sunaikins neprietelius, jų nugalējimo ženklus ir jų prispaudimo liudytojus. Išnyks visi karo pabuklai, nes mesijinēje karalystēje viešpataus ramybē. — 6 *Nes mums*... Viešpatauja didžiausis džiaugsmas, kad sulau-

[6]Nes mums gimė kūdikis ir mums duota sūnus :
Viešpatavimas yra ant jo peties, ir jis bus vardu :
Nuostabus, Patarėjas, Galingasis Dievas,
būsimojo amžiaus Tėvas, Taikos Kunigaikštis.
[7]Jo viešpatavimas daugės, ir taikai nebus galo ;
jis sėdės Dovîdo soste ir jo karalystėje,
kad ją sustiprintų ir paremtų teismu ir teisybe
jau dabar ir per amžius.
Kareivijų Viešpaties uolumas tai padarys.
[8]Viešpats siuntė žodį prieš Jokubą,
ir jis krinta į Israėlį.
[9]Tai žinos visa tauta,
Ephraimas ir Samarijos gyventojai,
kurie puikybėje ir savo širdies išdidume sakė :
[10]Plytos sugriuvo, bet mes atsistatysime iš tašytų akmenų ;
nukirto laukinių figų medžius,
mes pakeisime juos kedrais.

žyta jungas, kad nugalējimas labai garbingas ir viso to šaltinis, kad tautai gimē Emanuēlis. — *Viešpatavimas...* Emanuēlis bus viso pasaulio karalius /plg Ps 71,8... Mikh 5,3/. Pasakyta, kad viešpatavimas jam ant peties arba dēl to, kad viešpatavimas nešiojamas ant pečių lyg našta, arba dēl to, kad viešpatavimo ženklai, karališkas apsiaustas, skeptras dedami ant pečių. Išganytojo viešpatavimas rēmēsi jo kryžiumi, taigi išreikšta čia mintis gali būti pritaikyta ir tam kryžiui /Bazil, Kiril-Al, Jier/. — *Jis bus vardu.* Pasakoma penki Emanuēlio vardai, kurių reikšmę jis įvykdē. Jis *Nuostabusis*, arba, anot Ebr t, « stebuklas », nes visų didelių Dievo veikalų centras, tikras stebuklas, ypač įējime į žmonių giminēs tarpą. Jis *Patarējas*, kurs duoda geriausių patarimų, nes jame sujungti visi išminties turtai. Jis *Galingasis Dievas.* Taip buvo vadinamas Viešpats 5 Moš 10,17 ir taip vadina jį Jeremijas maldoje /32,18/. Ir pats Ješajas taip vadina Viešpatį, žem 10,21. Jis *Būsimojo amžiaus Tēvas* : tēvas savo tautai ir tai per amžius. Jis *Taikos Kunigaikštis* : jis platina savo karalystę ramybēje ir visur neša ramybę /plg Lk 2,14 ; Jo 14,27/. — [7]*Jo viešpatavimas...* Emanuēlio karalystē bus visuotinē. Svarbiausi tos karalystēs šulai bus teisētumas ir teisybē. Teisētumas, Dievo idēja apie žmoniją jos visokeriopuose santykiavimuose, turi būti ir bus vykdoma Mesijo karalystēje ir įsigys konkretų pavidalą teisingume, pasidarys tiesa karalystēs sąnariuose. — *Jis sēdēs...* taip kaip jau senai buvo žadēta /2 Kar 7,14... Plg Lk 1,32/. — *Jau dabar...* Senosios Dievo karalystēs tauta buvo išvaryta už savo nuodēmes į nelaisvę ir sandora panaikinta ; Mesijo karalystēje tai nebebus galima padaryti. Todēl nuo to laiko, kai Mesijas įeis į žmonių giminēs tarpą ir amžinybēje, į kurią atidēta veiksmas ir baigimas, nebus ramybei galo. *Uolumas tai padarys.* Šitie pabaigos žodžiai parodo pilnybę galios, kurią Dievas turi, kad įvykdytų tai, kas aug pasakyta

c/ *Viešpaties ranka ištiesta prieš Ephraimo karalystę*

9,8-10,4. Ephraimas bus nuplaktas už savo puikybę 9,8-12/ ; visi bus nubausti, nes visi nusidējo /9, 13-17/ ; patys šalies gyventojai žudys vieni kitus /9,18-21/ ; ypatingas prakeikimas skelbiamas nedoriems tautos viršininkams /10,1-4/

[8]*Siuntē žodį* : pranašystę, grasymą, kurs tikrai bus įvykdytas. — *Prieš Jokubą* : prieš dešimties giminių karalystę. Bet skelbiama čia nelaimē yra įspējimas taip pat Judo karalystei, kuri kalta tokių pat nuodēmių kaip ir ana. — [10]*Plytos...* Asiriečiai išardē namus, pastatytus iš džiovintų plytų, bet mes gana turtingi ir galingi, kad pasistatytumēm sau namų iš tašytų akmenų. Taip pat jie žada rąstus iš paprastų laukinių figmedžių pavaduoti daug geresniais kedriniais rąstais. Tokio atkaklumo

11Bet Viešpats sukėlė prieš ją Rasino neprietelius
ir pakurstė jos priešus :
12Siriją /Aramą/ rytuose, o Pilistimus vakaruose,
ir jie rijo Israėlį visa burna.
Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigręžė,
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.
13Bet tauta nesigręžė į tą, kurs ją mušė,
ir jie nejieškojo kareivijų Viešpaties.
14O Viešpats atkirto nuo Israėlio galvą ir uodegą,
palmės šaką ir meldą tą pačią dieną.
15Ilgaamžiai ir didikai tai galva ;
pranašai, kurie moko melo, tai uodega.
16Tie, kurie veda šitą tautą, klaidina ją,
o tie, kurie yra vedami, yra žuvę.
17To dėlei Viešpats neturi pasimėgimo jos jaunikaičiais,
ir visai nesigaili jos našlaičių, nė jos našlių ;
nes jie visi yra bedieviai ir pikti,
ir kiekviena burna kalba paikybę.
Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigręžė,
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.
18Nes bedievystė užsidegė kaip ugnis,
kuri praryja usnis ir erškėčius,
kuri padega miško tankumynus,
taip kad ji kyla sukdamos, kaip dūmų šulas.
19Kareivijų Viešpaties narso šalis yra padegta,
ir tauta pasidarė lyg ugnies maistas ;
nė vienas nesigaili kito.
20Ryjama dešinėje ir alkstama,
valgoma kairėje ir nepasisotinama ;
kiekvienas ėda savo artimo kūną :
Manasas - Ephraimą, Ephraimas - Manasą ;
abudu yra prieš Judą.

---

jausmai gal buvo pasireiškę laike atsitikimų aprašytų 4 Kar 15,29. — 11*Rasino neprietelius*... Asiriečiai nurodomi kaip neprieteliai Damasko karaliaus Rasino, kurs buvo Ephraimo sąjungininkas, kad taip paaiškėtų Ephraimui, jog iš tos sąjungos jam nebus naudos. Asiriečiai nukovojo Damaską, sunaikino šalį ir dalį gyventojų išsivedē į nelaisvę. Tuos Rasino neprietelius ir nugalētojus Viešpats pažadins taip pat prieš Israēlį. — 12*Viso to nežiūrint*... Plg aug 5,25

13*Jie nejieškojo*... nejieškojo pagalbos maldoje, kuri yra gręžimos į Dievą pradžia. — 14*Galvą ir*... t y, tautos didikus ir liaudį. — 17*Neturi pasimēgimo jos*... kaip kad darydavo kitados, kai jie eidavo Viešpaties kovų kovoti. — *Našlaičių, nē*... kuriuos paprastai imdavo ypatingon savo globon Žr 5 Moš 10,18 ir k. — *Kalba paikybę.* Taip šv Rašte išsireiškiama apie begēdiškus nusikaltimus, ypač gi apie paleistuvystę

18*Nes bedievystē*... Nuodēmē ugnis ; Israēlyje nuodēmēs plečiasi, todēl tie, kurie net tą nesuvaldomą gaivalą paleido, turi žūti dēl savo pačių piktumo. Kaip geležis gamina rūdis ir jų suēdama, taip tas, kurs gyvena įstatymo uždraustu būdu, daro nuodēmę, kurios jis pats sunaikinamas /Teod/. — *Usnis ir*... Usnynai ir erškētynai gal čia vaizdas paprastos liaudies, miško gi tankumynas jos vadų. — 19*Kito* : net tikro brolio. — 20*Ryjama*... Aprašoma nerami, netvarkinga, nuožmi partijų kova. — *Savo artimo kūną.* Artimas yra lyg kad įgimtas ramstis, kurio stveriamēs pradējęs svyruoti. Kenkdami savo broliams, jie kovoja prieš tai, kas jiems patiems naudinga ir atima patys iš savęs stiprybę ir apsigynimą.

[21]Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigręžė,
ir jo ranka dar tebėra ištiesta

10. [1]Vargas tiems, kurie leidžia neteisingus įstatymus,
ir raštininkams, kurie rašo neteisybę,
[2]kad prislėgtų teisme beturčius
ir skriaustų mano tautos mažųjų teises,
kad našlės būtų jų grobis,
ir kad jie apiplėštų našlaičius.
[3]Bet ką jūs darysite bausmės dieną?
nelaimės, kuri ateina iš toli?
Prie ko jūs bėgsite ieškoti pagalbos,
ir kur jūs paliksite savo turtus,
[4]kad nebūtumėte sulenkti pančiuose
ir nekristumėte su užmuštaisiais?
Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigręžė,
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.
[5]Vargas Asurui! Jis mano narso rykštė
ir mano užsidegimo lazda.
[6]Aš siunčiu jį prieš apgaulingą tautą,
aš kreipiu jį prieš mano narso tautą,
kad imtų sau išplėšų ir plėštų sau grobio,
kad ji būtų mindoma po kojų kaip gatvių purv:
[7]Bet jis ne taip galvoja,
ir jo širdis ne taip mano ;
nes jis svajoja savo širdyje tik sugriauti
ir sunaikinti tautas dideliu skaičiumi.
[8]Nes jis sako :
[9]Argi mano kunigaikščiai nėra taip pat ir karaliai?
argi Kalanas ne kaip Kharkamis?
ir Ematas kaip Arpadas, argi Samarija ne kaip Damaskas?

— *Manasas*... Vardai parodo artimiausią giminystę. Tai abudu mylimiausiojo Jokubo sūnaus Juozapo sūnūs. Pagrindinē jų nuodēmē tai neprietelystē prieš Judą ir teisētą jo karališkąją šeimą. — [21]*Viso to*... Plg aug 12.17 e

10.[1]*Kurie leidžia*... Piktas dalykas, kada kas nors daro neteisybę, tai suprasdamas ; bet dar piktesnē būna neteisybē, jei ji dengiasi įstatymais ir piktai naudojasi teismu. — *Ir raštininkams*... Taip čia nurodoma nusikaltimas paskirtų įstatymo aiškintojų, kurie jo vardu daro neteisingus nutarimus. — [3]*Ką jūs darysite*... Klausimais duodama aiškiai suprasti neteisingiems viršininkams, kad jie negalēs išvengti bausmēs. Ateinąs iš tolo kaip audra sunaikinimas, aplankymas bausmēmis — tai Asiriečiai. — [4]*Kad nebūtumēte sulenkti*... Jiems nieko nelieka, kaip tik pasiduoti į nelaisvę ar žūti kovojančių tarpe

d/ *Vargas Asurui*

10,5-34. Dievas pasirinko Asiriečius, kad nubaustų savo tautą, bet ne kad visai ją sunaikintų /5-11/ ; ta rykštē, kuri norētų peržengti sau paskirtas ribas, pati bus sulaužyta /12-19/. Israēlio liekanos sugrįš, Asiriečiai gi bus sunaikinti /20-26/ ; jų kariuomenē ateis į Judo šalį ir žus /27-34/

[5]*Vargas Asurui*. Iš anksto skelbiama žuvimas Asirijos kariuomenēs Judo šalyje. Plg 39,36. Taip suteikiama daug paguodos ; bet tuo tarpu tie patys Asiriečiai yra baudžiančios Dievo teisybēs rykštē jo rankoje. — *Ir... lazda*. Tiksliau Ebr t : ir lazda, esanti jų rankoje, tai mano užsidegimas. — [6]*Prieš apgaulingą tautą* : prieš visą Israēlį pasidavusį bedievystei. — [7]*Bet jis*... Asuras, užsimiršdamas, kad jis tik įrankis Viešpaties rankoje, piktai naudojasi savo galia. Jis stengiasi ne tik pavergti tautas ir taip jas nubausti, bet nori visai su-

10Kaip mano ranka pasiekė stabų karalystes,
taip ir jų paveikslus iš Jerusalės ir iš Samarijos,
kurių stabų buvo daugiau negu Jerusalės ir Samarijos.
11Argi aš nepadarysiu taip pat Jerusalei ir jos paveikslams,
kaip esu padaręs Samarijai ir jos stabams?
12Bet kai Viešpats bus baigęs visą savo darbą Siono kalne ir Jerusa-
lėje, atsitiks, kad lankys puikios Asuro karaliaus širdies vaisių ir jo išdi-
džių akių puikybę.
13Nes jis sako:
Savo rankos jėga aš tai padariau.
ir savo išmintimi padaryti išmaniau.
Aš pakeičiau tautų sienas ir išplėšiau jų turtus,
ir kaip karžygys aš išmėčiau iš sosto tuos, kurie jame sėdėjo.
14Mano ranka nutvėrė kaip lizdą tautų turtus,
ir kaip surenkama paliktus kiaušinius, taip aš suėmiau visą žemę,
ir niekas nepajudino sparno, nepravėrė snapo ir nesučirškė.
15Bet argi kirvis girsis prieš tą, kurs juo kerta?
arba ar pjūklas sukyla prieš tą, kurs jį trauko?
Kaip kad rykštė sukiltų prieš tą, kurs ją pakelia,
kaip kad didžiuotųsi lazda, kuri juk yra tik medis.
16Todėl Valdovas, kareivijų Viešpats,
siųs ant jo riebiųjų suliesėjimą,
ir po garbingumu bus sukurta ugnis kaip gaisro ugnis.

---

naikinti, primesdamas joms visai svetimus įpročius ar išvesdamas jas į kitas šalis. — [9]*Argi...* Noras sunaikinti mažesnes karalystes eina didyn, nes Asuras taip galingas, kad jo kunigaikščiai nieku nemažesni net už karalius. Dalimi jie buvo tikrumoje pavergti karaliai /4 Kar 25,28/, kuriems buvo pavesta valdyti atskiros šalys, ar kaip vietininkai jie buvo gavę karalių vardą, kad pats Asirijos valdovas galētų vadintis didžiuoju karaliumi /36,4/ ir karalių karaliumi. Toliau Asuras sukietēja savo pasipūtime, nurodydamas su pasigyrimu savo laimējimus. — *Kalanas* /Kalnē 1 Moš 10,10; Am 6,2/ buvo miestas Sineare rytiniame Tigrio upēs krante; paskiau jis buvo vadinamas Ktesiphonu. Kharkamis, Ebr *Kharkemiš,* prie Euprato, gal dabartinis Džerablius. Arpadas šiaurinēje Sirijoje taip pat ir kitur minimas kartu su Ematu, kurs buvo prie Hermono kalno Oronto upēs krante. Tie šeši čia įvardinti miestai gal jau patys buvo patyrę Asiriečių galybę. Minint Damaską ir Samariją turima galvoje gal tie atsitikimai, apie kuriuos kalbama 4 Kar 15,29; 16,9, ir kurie buvo visai ar bent dalimi įvykę. Tačiau Asuras turi prieš Samariją dar toliau siekiančių sumanymų, — įvykusią karaliaujant Ošējui katastrofą. — [10]*Kaip mano ranka...* Įvardindamas savo pergales Asirijos karalius padrąsina save pasitikējimu, kad ir toliau jam taip pat seksis. Bet statydamas Israēlio Dievą vienon eilēn su pagonių dievaičiais ir žadēdamas sunaikinti jį kaip ir anuos, jis pats sau skelbte skelbia mirties sprendimą. Ebr t yra išreikšta ta mintis, kad Israēlis turi tik vieną tautinį Dievą, kiti gi, kurie ten garbinami, pasiimti iš kaimynystēje esančių šalių; todēl Asirijos karalius tikisi pigiai nugalēsiąs vieną po kito, kaip jau nugalējo tautas su daugybe juos ginančių dievaičių
[12]*Savo darbą*: keršto darbą, kurs buvo Viešpaties pavestas Asurui. — *Puikios...* Puikybēs šaknis širdyje, pasireiškia gi ji pažvelgimu. Plg 4 Kar 19,35; žem 37,26. — [14]*Niekas nepajudino...* Asuro užpuolimas buvo taip labai baisus, kad niekas nedrįso daryti nē mažiausio pasipriešinimo. Taigi su begaline puikybe Asuras žiūri į savo nugalējimų kelią ir su didžiausiu paniekinimu į nugalētas tautas. — [15]*Kaip kad rykštē...* Anot Ebr t: «tarsi rykštē judintų tą, kurs ją pakelia, lyg kad lazda pakeltų nemedį /t y, ranką, kuri ją laiko/». — [16]*Jo riebiųjų*: stipriems

17 Israėlio šviesa pasidarys ugnis,
ir jo Šventasis liepsna, kuri padegs,
ir prarys per vieną dieną jo erškėčius ir dyglius.
18 Ir jis sunaikins jo miško ir jo daržo garbę
nuo sielos iki kūnui ;
ir iš baimės jis bus pabėgėlis.
19 Likusieji jo miško medžiai dėl neapstumo bus suskaityti,
ir vaikas galės juos surašyti.
20 Tą dieną atsitiks, kad Israėlio liekanos ir tie, kurie bus pabėgę iš
Jokubo namų, nebesirems daugiau tuo, kurs juos mušė ; jie remsis su
ištikimybe Viešpačiu, Israėlio Šventuoju. 21 Liekanos gręšis, Jokubo lie-
kanos, į Dievą Galingąjį. 22 Taip, jei tavo, o Israėli, tauta būtų kaip jūros
smiltys, tik jų liekanos gręšis. Sunaikinimas yra nutartas, ir jis padarys,
kad gausiai padaugėtų teisybė. 23 Taip, nutarus sunaikinimą, Viešpats
Dievas įvykdys jį visoje žemėje. 24 Todėl štai ką sako Viešpats, kareivijų
Dievas : Mano tauta, Siono gyventoja, nebijok Asuro, kad jis užgaus
tave rykšte ir pakels ant tavęs savo lazdą, kaip Egipte. 25 Nes dar mažu-
mėlis ir truputis laiko, ir mano užsidegimas bus pasibaigęs, ir mano nar-
sas gręšis prieš jų nusikaltimą. 26 Ir kareivijų Viešpats pakels prieš juos
rimbą, kaip kad jis ištiko Madianą prie Orebo uolos, ir kaip jis pakėlė
savo lazdą ant jūros, jis ją dar pakels kaip Egipte. 27 Ir tą dieną atsitiks,

---

Asirijos karaliaus kovotojams. — *Po jo garbingumu* : po jo kariuomene, kuri turēs žūti. — 17 *Israēlio šviesa...* Asuras nusidējo Dievui, todēl jis bus nubaustas. Dievas Israēlio šviesa, visa jo viltis yra Israēlio Šventasis, kurs kaip toksai palaiko savo šventumo normą ir plaka kiekvieną išdykusį. Asuras jam piktžodžiavo ir nori sunaikinti Judą, todēl dieviškoji šviesa turi būti ugnis, kuriai Asuras bus tik erškētynas. — 18 *Nuo sielos iki kūnui*, t y, visą. — *Ir iš baimēs.* Ebr t gal : ir bus kaip ligonies ištižimas. — 19 *Vaikas galēs...* Anksčiau jo miškai gražumu buvo lygūs Libanui, paskui gi taip praretēs, kad net neįpratęs vaikas, skaičiuodamas jo medžius, nesuklys

20 *Nebesirems...* Didelis stebuklas sunaikinimo Asuro parodys sandoros Dievą jo didenybēje ir ištikimybēje, todēl Israēlio liekanos neveidmainingai glausis prie Israēlio Šventojo. Juk kaip toksai jis atkeršijo Asurui už jo piktžodžiavimą ir sauvalę prieš jį patį ir prieš jo tēvonystēs tautą. — 22 *Taip, jei tavo...* Plg žem 11,11 ; Rom 9,27. Pabrēžiama, kad tai bus tik Israēlio liekanos. Nors tautos daugybē, kaip žadēta jau Abraomui 1 Moš 22,17, turējo būti taip gausinga, kaip jūros smiltys, tik liekanos išvengs žuvimo ir su tikējimu pasiduos Dievui /Ebr *Šear Jašub*, žr 7,3/. — 23 *Taip, nutarus sunaikinimą...* Su žlugimu Asuro, nepriešiškos pasaulinēs galybēs atstovo apskritai, pranašas mato draug žlugimą visos Dievui priešingos galybēs ir Dievo karalystēs laimējimą. — 24 *Mano tauta, Siono...* Tuodviejuose pavadinimuose yra išreikštos taip pat teisēs susilaukti išgelbējimo : jie *Dievo tauta* ir nuo Dovîdo amžinoji karalystē surišta su Sionu. Per Asiriečius įvykdytas prispaudimas nurodomas čia kaip labai kietas, *kaip Egipte*, tačiau galima čia matyti ir pažadą, nes juk Egiptą sutiko baisūs stebuklingi smūgiai. — 25 *Nes dar mažumēlis...* Dievas, neilgai trukus, liausis laukęs ir padarys, ką jis yra nutaręs, teisingai susirūstinęs prieš Asurą. Ebr t : nes dar visai mažmožis, ir narsas /prieš Judą/ praeis, ir mano rūstybē gręšis į jų /Asiriečių/ sunaikinimą. — 26 *Pakels prieš...* Kitados pakeltas prieš Madianą rimbas /Teis 7,25/ lyg kad miegojo, ir lazda, kuri palaidojo Egipto žirgus ir vežimus bangose, buvo neveikli, tarsi pasidariusi bejēgē. Dabar Viešpats pažadina vieną ir kitą tokiems pat kaip seniau karžygiškiems veiksmams. Asuras pakelia lazdą kaip Egipte /24 e/, taip pat Viešpats

27 *Jo našta bus nuimta...* Judas vaizduojama kaip stiprus jautis /plg 5 Moš 32,15 ; Oš 4,16 ir k/. Anks-

kad jo našta bus nuimta nuo tavo peties, ir jo jungas nuo tavo kaklo,
ir jungas supus nuo aliejaus
/Jis pakyla iš Rimono šalies/. 28Jis ateina į Ajatą,
eina per Magroną, palieka savo krovinį Makme;
29Jie eina tekini : Gaba mūsų buveinė.
Rama dreba, Saulio Gabata bėga.
30Šauk savo balsu, Galimo dukte ;
klausyk, Laisa, tu vargše, Anatote!
31Medemena klaidžioja ; gelbisi Gabimo gyventojai.
32Dar šiandien jie sustoja Nobėje ;
jie mojuoja savo ranka
Siono dukters kalnui, Jerusalės kauburiui.
33Štai Valdovas, kareivijų Viešpats,
nulaužia su triukšmu šakų vainiką ;
labiau iškilusieji /medžiai/ nukertami,
augščiausieji nulaužiami.
34Miško tankumynai nugriaunami geležimi,
ir Libanas krinta su savo augščiausiais /kedrais/

11. 1Bet atžala išdygs iš Jesės kelmo,
ir pakils žiedas iš jo šaknies.

čiau susilpnējusiam buvo uždētas jungas ; dabar jis jį sutraukys, nes jis pasidarē stiprus ir riebus, taip kad tasai nebegali pasipriešinti jo jēgai. — *Aliejaus.* Ebr t : « taukų ». 28*Jis ateina...* Poetiškai aprašoma galingas Asiriečių ējimas Jerusalēs kryptimi ir jų žuvimas. — *Ajatą :* senovinį Hajį Judo karalystēs pasienyje, kurį kitados stebuklingai buvo paēmęs Jošuē /Još 7,2/. — *Magroną* : dabar Magruno griuvēsiai arti Betelio. — *Makme.* Ebr *Mikmaš*, dabar nedidelis kaimas Mukmas. Čia Asiriečiai palieka savo krovinį, kad jis jų netrukdytų, einant per plačią daubą, esančią tarp Makmo ir Gabaono. — 29*Jie eina tekini.* Patys save ragindami drąsiai atlikti tą sunkią kelio dalį, jie tikisi tuojau rasią poilsio ir sako : *Gaba mūsų buveinē.* Gaba, Ebr *Geba'*, dabar Džēba į pietvakarius nuo Makmo. — *Rama* : į vakarus nuo Džēbos. Samuēlio tēviškē, er-Ram /1 Kar 7,17/. — *Saulio Gabata.* Ebr *Gib'ath Ša'ul.* Čia buvo karaliaus Saulio tēviškē, 1 Kar 15,34. — 30*Galimo... Laisa* /Ebr *Lajišah*/. Kurios vietos buvo vadinamos tais vardais, nežinia. — *Anatote.* Pranašo Jeremijo tēviškē, apie 5 kilom į šiaurryčius nuo Jerusalēs. — 31*Medemena...* Medemenos ir Gabimo vietos nežinomos. — 32*Sustoja Nobēje* : iš kurios turi prasidēti puolimas Jerusalēs. Iš ten gal jau buvo matoma Jerusalē ir buvo galima tarsi grasyti jai ir ilsētis su ištiesta kumščia. — 33*Nulaužia...* Asirijos kariuomenē vēl palyginama /žr 17-19 e/ su didžiausiu mišku, kurį Viešpats ūmiai sunaikina. Stipriausi to miško medžiai neišvengia žuvimo lygiai kaip ir kiti. — 34*Miško...* Kaip viskas įvyko tikrumoje, žr žem 37,36.

e/ *Visuotinē ir taiki Mesijo karalystē*

11,1-12,6. Mesijas bus karalius su gausiai jam suteiktomis malonēmis — Šv Dvasios dovanomis, darys tobulai teisybę, kurios vaisius bus jo karalystēje viešpataujanti taika /11, 1-9/. Į tą karalystę ateis pagonys ir sugrįš iš visų ištrēmimo vietų Israēlis /11,10-16/. Atvaduotieji giedos dēkojimo giesmę /12,1-6/

11. 1*Atžala...* Tuotarpu kai Asuras, pasaulinē galybē, puikybe lygus Libanui, žlunga, Dievui davus ženklą, iš nežymaus nukirsto Jesēs /Išajo, Dovīdo tēvo/ kamieno dygsta želmuo, ir atžala iš jo šaknies neša vaisių ir darosi vēliava visoms tautoms. Ebr t tiksliau : « šakelē išeina iš Išajo kamieno /kurs dar tebeskursta paslēptas po žemēmis/, ir atžala iš jo šaknų neša vaisių ». Kristus, antrasis Dovīdas, iškilsta iš žemybēs ; taip Jesēs šaknis neša vaisių, antrąjį Dovīdą, kurs įsteigia amžinąją karalystę. — Evangelistas Matas gal daro aliuziją į šitą pavadinimą Mesijo

2Viešpaties Dvasia ilsėsis ant jo :
išminties ir supratimo Dvasia,
patarties ir stiprybės Dvasia,
žinojimo ir pamaldumo Dvasia.
3Ir jis pasidarys pilnas Viešpaties baimės.
Jis teis ne kaip akims rodosi,
ir pasmerks ne kaip ausims girdisi,
4Bet jis teis beturčius su teisybe
ir su tiesumu darys nutarimą šalies pažemintųjų naudai.
Jis užgaus žemę savo burnos rykšte,
jis užmuš bedievį savo lūpų papūtimu.
5Teisybė bus jo strėnų juosta,
ir ištikimybė jo inkstų susijuosimas.
6Tuomet vilkas ganysis su avinėliu,
ir lūšis gulės su ožiuku ;
veršis ir jauniklis liūtas, ir avis bus drauge,
ir mažas vaikas juos varinės.
7Veršis ir lokys ganysis kartu, drauge gulės jų jaunikliai,
ir liūtas ės šiaudus kaip jautis.
8Žindomas kūdikis žais ant angies urvo,
ir nujunkytas vaikas kiš savo ranką į bazilisko drėvę.

---

atžala, Ebr *netser* /Mt 2,23/, kai sako, kad Jēzus « atējo gyventi mieste, kurs buvo vadinamas Nazaretas, kad įvyktų, kas buvo paskelbta per pranašus : jis bus vadinamas Nazarēnas ». — [2]*Viešpaties...* Pasakoma, kaip tas antrasis Dovîdas bus prirengtas ir kuo aprūpintas savo garbingai pareigai eiti. Jame nuolat pasiliks Viešpaties Dvasia : dieviškasis veiksnys /dēsnis/ veiks ir viešpataus jo žmogystēje. Tos Dvasios pilnybę parodo tuoj minima malonių eilē, kuri savo gausingumu viršija visas kitas ir taip duoda suprasti, kas antrame Dovîde yra ta pilnybē, iš kurios mes visi esame ēmę. Tai nurodo taip pat skaitmuo « septyni » ir septynis kartus pakartojamas žodis /Ebr t/ : Dvasia. Šita vieta šv tēvai remia mokslą apie septynias šv Dvasios dovanas. — [3]*Viešpaties baimēs* : ne vergiškos, bet tikros religinēs ir sūnų pagarbos, koki gali būti labai gerai suderinta su meile. — *Jis teis...* Jam nereikią liudytojų, ir jo nesuklaidina viršinē išvaizda ; jis visai nežiūri žmogaus asmens, nes Dievo Dvasia ilsis ant jojo ir jam suteikia visokio pažinimo /plg Jo 2,24 ; 4,18 ;.19 ; 6, 64 ; Lk 7,39 ir k/. — [4]*Jis užgaus...* Jis pilnas meilēs ir maloningumo beturčiams, baisus nusikaltēliams. Jo nutarimas veikia kaip rykštē, kuria jis užgauna pasipriešinančią galybę. — *Bedievį.* Bedieviu čia vadinama visų pirma kovojąs prieš Mesijo karalystę bedieviškumas, kurį Mesijas nugalēs dvasios ginklais, savo valia, savo nutarimu. Kadangi tačiau kovojanti prieš jį šetono galybē yra susimetus ypač viename individe, Antikriste, tai šita vieta ir pavadinimas ypač tinka jam /2 Tes 2,8/, neišskiriant tačiau jo pirmatakų ir padējējų. — [5]*Teisybē bus...* Panašiai Apr 19,16. Drabužis duoda žmogui viršinę išvaizdą ir pavidalą, todēl dorinēs savybēs ir jēgos, kurių apreiškimu Dievas ar žmogus ypatingu būdu pasižymi, palyginami su drabužiais /plg žem 59,17 ; Ijobo 29,14 ; Ps 64,7/. Juosta turi ypatingą reikšmę kaip papuošalas ; ji laiko suglaudus plačius viršutinius rūbus ir palengvina žmogui jo judesius ; ji taip pat, kadangi prisiglaudžia prie žmogaus kūno, yra artimiausio susijungimo simbolis /Jer 16,11/. Tuo trejopu atžvilgiu yra nuosava Mesijui teisybē ir ištikimybē. — [6]*Tuomet vilkas...* Sąryšyje su Mesiju ir su jo savybēmis bei veiksmais pranašas aprašinēja tobuliausios taikos karalystę. Tas aprašymas tai ne « gražus sapnas », kaip kad sako racionalistai, nei griežta dalykų tikrenybē, kurią būtų galima matyti įvykstančią vieną gražią dabartinio pasaulio dieną ; tai tik turtingas ir vaizdingas sim-

9 Jie nekenks ir nežudys visame mano šventajame kalne,
nes šalis pasidarė pilna pažinimo Viešpaties,
taip kaip vanduo uždengia jūros dugną.
10 Tą dieną atsitiks,
kad Jesės šaknis atsistos kaip vėliava tautoms,
pagonys gręšis į ją,
ir jo kapas bus garbingas.
11 Ir tą dieną atsitiks,
kad Viešpats vėl išties savo ranką
savo tautos liekanų vaduoti,
kurios bus likusios nuo Asuro ir Egipto,
nuo Patroso, nuo Etiopijos, Elamo, Senaaro, Emato ir jūros salų.
12 Jis iškels vėliavą tautoms,
jis surinks Israėlio pabėgėlius,
Judo išsklaidytuosius nuo keturių žemės kraštų.
13 Tuomet liausis Ephraimo pavydas,
ir Judo nepriętelių nebebus.
Ephraimas nebepavydės Judui,
ir Judas nebekovos prieš Ephraimą.

---

bolis, tarsi parabolē, kuri mums rodo plēšriausias esybes, pavirtusias į pilnas romumo, neapykantos perskirtas esybes vienu kartu labiausiai tarp savęs susijungusias. Plēšrių žvērių, pavirtusių taikiais, vaizdu parodoma vidinis žmonių pakitējimas, kurs turi būti įvykdytas per Mesiją /Efr, Jier, Teod, Kir-Al, Grig, Tom/. Tas aprašymas visai sutinka su šv Rašto įpročiu statyti šalia žmogaus gamtą ir daryti iš jos dalyvę žmonijos palaimos ir džiaugsmų, po to kai ji buvo dalyvē prakeikimų ir nelaimių /plg 1 Moš 3,17 ; Rom 8,19-22 ir k/. — *Avis.* Anot ebr t : penimi gyvuliai. — [9] *Visame mano šventajame kalne* : Sione ar Morijos kauburyje. Anot kitų : visoje kalnuotoje Palestinoje ; bet ta Jerusalē ar idēalinē šv žemē tai visos Eklesijos emblema. Ebr t 9 e : jie /žmonēs/ piktai nesielgs ir nedarys blogo visame mano šventajame kalne, nes žemē pasidarē pilna pažinimo Viešpaties panašiai į dengiančius jūrą vandenis. — Pažinimas Dievo dažnai nurodoma kaip mesijinio laiko žymē ir palaiminimas /plg Jono 1,17 ; 6,45 ; Ješ 54,13/

[10] *Kaip vēl'ava tautoms*: visos tautos rinksis kaip kareiviai ir vasalai aplink pakeltą vēliavą. — *Gręšis.* Ebr t : ješkos. — *Jo kapas bus garbingas.* Ebr t : jo poilsio vieta bus garbē. Kaip Israēlyje vieta, kur Dievas pasirinkdavo sau buveinę, duodavo žinią apie jo garbingumo pasireiškimą ir tas garbingumas buvo neatskirtinas nuo Dievo apsireiškimo, nes Dievas gyvena ir turi sostą garbingume, taip pat Mesijas bus garbingumo apšviečiamas ir todēl ta jo esminē garbē pripildys spindējimo taip pat jo poilsio vietą, kur tik jis pasiliks kaip ramybēs karalius. Vulgatoje mintis susiaurinta ir nurodoma viena iš garbēs pilnų vietų, Išganytojo kapas. Ir ta mintis, kaip parodo istorija, visai teisinga. Plg Rom 15,12. — [11] *Tą dieną...* Vēl pranašaujama apie Žydų nelaisvēs pabaigą, kuri buvo jau ir anksčiau paskelbta /5,13 ir 6,12/. Tačiau pilnesne prasme ta nelaisvē pasibaigs tik Mesijo laikais, apie kuriuos čia ypač kalbama. — *Vēl išties.* Pirmą kartą jis buvo ištiesęs ranką, išlaisvindamas Žydus iš Egipto. — *Liekanų* : tik silpnų liekanų. Plg 10,21,22. — *Nuo Asuro...* Daugelio šalių įvardijimu nurodoma, kaip labai buvo Žydai išskirstyti. — *Nuo Patroso.* Ebr t *Pathros.* Taip buvo vadinama augštasis Egiptas, egipt *Pe-tores.* — *Nuo jūros salų* : nuo Tarpžemēs jūros pakraščių. — [12] *Jis iškels...* Aug 5,25. Viešpats kēlē vēliavą tautoms, kad jos susirinktų jo tautos nubausti ; čia tautos gauna paliepimą prisidēti prie Israēlio sugrąžinimo. Pagonių gręžtis turi būti įrankis taip pat ir Israēliui sugrąžinti į jo sandoros Dievą ir Mesiją /plg Rom 11,13.14/. — [13] *Tuomet liausis Ephraimo pavydas...* Taikioje

14 Jie skris jūros link Pilistimams ant pečių,
plėš kartu Rytų vaikus.
Edomas ir Moabas bus jų valdomi,
ir Amono vaikai bus jiems klusnūs.
15 Viešpats pavers tyruma Egipto jūros liežuvį,
pakels savo dvasios galia savo ranką prieš upę,
padalins ją į septynis upelius,
taip kad bus galima pereiti per ją apsiavus.
16 Ir bus kelias likusiai mano tautai,
kuri bus likus Asure,
kaip buvo kitados kelias Izraėliui,
tą dieną, kurią jie išėjo iš Egipto žemės

12. 1 Tą dieną tu sakysi:
Aš šlovinu tave, Viešpatie,
nes po tavo susirūstinimo
tavo narsas nusigręžė nuo manęs
ir tu paguodei mane.
2 Štai mano gelbėtojas Dievas;
aš pasitikiu ir nebijau,
nes mano stiprybė ir mano gyrius Viešpats;
jis pasidarė man išgelbėjimas.
3 Jūs su džiaugsmu semsitės vandens iš gelbėjimo šaltinių,
4 ir tą dieną jūs sakysite:
Šlovinkite Viešpatį, šaukitės jo vardo,
skelbkite tautose jo darbus,
priminkite, kad jo vardas kilnus.

Mesijo karalystēje pasiliaus liūdni santykiai, buvusieji tarp Israēlio giminių, padalijusieji jas į dvi nuolat tarp savęs besivaidijančias karalystes. — [14]*Jie skris...* Vaizdas puolimo ir nugalējimo, kuriam nebus galima pasipriešinti. — *Ant pečių.* Petimi ebr kalboje vadinama šalies nuolaidumas, čia gi plotas, kurs prasidēdamas nuo Judo kalnų ir vis žemyn eidamas pasiekia Tarpžemę jūrą. — *Rytų vaikus*: Arabų gimines ir Aramiečius, gyvenusius į rytus ir šiaurryčius nuo Palestinos. — *Valdomi...* Anot ebr t: bus jų rankų grobis. — Įvardijama visų pirma tos tautos, kurias kitados Dovîdas buvo nugalējęs, bet kurios paskui vēl pakēlē maištą prieš Judą. Dovîdo nugalējimai yra pravaizdai nekruvinų antrojo Dovîdo nugalējimų. Jo ginklai tai jo žodis, jo kvapas; taigi tos tautos bus priimtos į jo karalystę. — *Amono vaikai...* Buvo liepta /5 Moš 23,3/ niekados nepriimti į Sen Sandorą Amoniečių ir Moabiečių; tą prakeikimą pašalina Mesijas. Kiek laiko reikēs visiems tiems dalykams įvykdyti, pranašas visai nenurodo. — [15]*Viešpats...* Sugrįžimą lydēs stebuklai, panašūs į tuos, kurie buvo padaryti, Žydams išeinant iš Egipto. — *Egipto jūros liežuvį*: Heropolies įlanką, kitaip vadinamą Nendrių jūrą. — *Prieš upę*: Eupratą. — *Savo dvasios galia.* Aliuzija į 2 Moš 14,21. — *Septynis upelius*: kuriuos jau bus visai lengva perbristi. — [16]*Likus.* Ebr t: ištrūkusi. — Viešpats bus kelyje vadovas ir gynējas, kaip jis buvo kitados savo tautai tyruose

12.[1]*Tu.* Israēlio tauta. Kitados Žydai, palikę Egiptą ir perēję per Raudonąją jūrą, giedojo Viešpačiui /žr 2 Moš 15,1.../. Taip pat darys išgelbēti jų palikuonys. — *Aš šlovinu...* Išpažįstant senas kaltes kartu su dēkingumu išpažįstama, kad sukelta Dievo rūstybē buvo tikrai palaiminta, nes ji atnešē geriausių malonēs vaisių ir buvo lydima didžiausios paguodos. — [2]*Nes mano stiprybē...* Kone tuos pačius žodžius randame Mošēs giesmēje. Žr 2 Moš 15,2; plg Ps 117,14. — [3]*Gelbējimo.* Palyginimu žadama apsčiai ir nuolat teikiamos malonēs. — [4]*Šlovinkite*

[5]Giedokite Viešpačiui, nes jis padarė puikių dalykų;
tegul tai būna žinoma visoje žemėje.
[6]Džiūgaukite ir šūkaukite iš džiaugsmo, Siono gyventojai,
nes Izraėlio Šventasis yra didis jūsų tarpe

13. [1]Našta Babelei, kurią matė Amotso sūnus Ješajas.
[2]Plikame kalne iškelkite vėliavą;
šaukite juos dideliu balsu,
mojuokite ranka,
kad jie įeitų pro kunigaikščių vartus.
[3]Aš daviau įsakymų savo pašvęstiesiems
ir savo rūstybėje aš pasišaukiau savo karžygius,
kurie džiaugiasi mano garbe.
[4]Štai daugybės balsas kalnuose, kaip gausingų minių;
štai karalysčių triukšmas, surinktų tautų balsas:
kareivijų Viešpats apžvalgo kovos kariuomenę.

Viešpatį... Plg Ps 104, 1. — [5]*Visoje žemēje*: nes Israēlio išgelbējimas svarbus visam pasauliui, kurs ir pats šaukiamas dalyvauti tame išgelbējime. — [6]*Nes... didis*... Nes Israēlio Šventojo garbē suteikia garbingumo tiems, tarp kurių ji pasilieka

3. Pranašystės apie svetimas tautas

a/ *Pranašystē prieš Babelę ir apie Žydų nelaisvēs pabaigą*

13,1-14,23. Trečiame pranašysčių skyriuje /13,1-23,18/ kalbama apie pagonių tautas, kurias turi taip pat paliesti bausmēs iš augštybių. Pranašystēje prieš Babelę visų pirma aprašoma susirinkimas kariuomenēs, kuri turi įvykdyti Dievo sumanytą kerštą, ir išgąstis miesto, pamačiusio savo prapultį /13,1-8/, toliau paēmimas Babelēs ir jos sunaikinimas /13,9-22/. Be to, Ješajas skelbia Žydams Babelēs nelaisvēs pabaigą /14,1.2/ ir duoda nugalējimo giesmę, kurią jie giedos dēl Babelēs žuvimo /14,3-21/. Pats Dievas patvirtina savo pranašo žodžius /14,22.23/

13.[1]*Našta*. Ebr ž *Massa'* reiškia pas Ješają sunkią naštą, todēl čia pranašystę pilna kietų, baisių grasymų. — *Babelei*. Ebr *babel*. Plg 1 Moš 11,9. Ješajo laikais Babelē buvo nustojusi savo savistovybēs ir nešē sunkų Asiriečių jungą, bet visuomet buvo gana galinga, turējo įtakos kaimynams ir rengēsi atgauti laisvę /plg 39,1/. Ješajas mato regējime ją pasiekusią augščiausį garbēs ir galybēs laipsnį, paskui žlugusią dēl savo puikybēs. Akhazas norējo susidēti su pasauline galybe. Pranašas turi jam paskelbti, kad Dievui priešinga pasaulinē galybē turi būti sunaikinta, išgelbējimo gi reikia ieškoti tik pas Viešpatį ir pas jo Pateptąjį /plg Dan 2,44/. To žiūrint Babelē čia rodosi esanti ne tiek individinē pasaulinē galybē, kiek pravaizdas apskritai imamos Dievui priešingos pasaulinēs galybēs su jos velnišku pagrindu. Parinkta gi čia Babelē, nes Žydai ypatingu būdu laikē ją Dievui priešinga pasauline valstybe /1 Moš 10, 10/ ir kaip tik toki ji pasirodē Žydų tautos atžvilgiu, ypač Jerusalēs ir jos šventyklos sugriovime. — [2]Vulg: *Tamsiame kalne*... Anot ebr t: *plikame kalne*, t y, tokiame, kurio medžiai nukirsti ir kurio viršunē toli matoma. Pakelta vēliava turi sutraukti kovotojų būrius; garsiu balsu ir ženklais duodama iiems paliepimas pulti ir, kadangi pasisekimas turi būti visai tikras, tuojau eiti pro vartus į miesto vidų. — Vulg: Teįeina kunigaikščiai... Geriau anot ebr t: *kad jie įeitų pro kunigaikščių vartus*, t y, kad kareivių būriai įeitų pro sustiprintus Babelēs vartus į jos vidų. — [3]*Savo pašvęstiesiems*... Mano ypatingu būdu tam darbui išrinktiems ir pašauktiems ir taip pašvęstiems kovotojams. Tie kovotojai tokie, kuriems negalima pasipriešinti, ir kurie su džiaugsmu atlieka sau pavestą prievolę. — [4]*Kalnuose*. Nuo kalnų Babelēs šiaurryčiuose, ypač nuo Zagro, jau girdisi neaiškus, bet vis didyn einąs tautų ūžimas. — *Karalysčių*... Anot ebr t:

5Jie ateina iš tolimos šalies, nuo dangaus pakraščių :
tai Viešpats ir jo narso įrankiai visai žemei sunaikinti.
6Klykite, nes Viešpaties diena arti :
ji ateina kaip sunaikinimas nuo Viešpaties.
7Todėl visos rankos tirpsta
ir kiekviena žmogaus širdis alpsta. 8Jie baisiai nusigandę
Juos pjauna gumbai ir skausmai ;
jie kenčia sopulius kaip gimdyvė.
Pastyrę jie žiūri vienas į kitą ;
jų veidai dega kaip ugnis.
9Štai ateina Viešpaties diena,
žiauri ir pilna užsidegimo, rūstybės ir narso,
paversti žemės tyrais,
sunaikinti joje jos nusidėjėlių.
10Todėl dangaus žvaigždės ir jos Orijonai /žvaigždyna:
nebeskleis savo blizgančios šviesos;
saulė aptems užtekėdama,
ir mėnulis nebeblizgės savo šviesa.
11Aš lankysiu pasaulį dėl jo piktumo
ir piktuosius dėl jų neteisybės ;
aš sustabdysiu akiplėšų puikybę
ir pažeminsiu išdidžiujų akiplėšiškumą.
12Vyras bus brangesnis už auksą
ir žmogus už tyriausį auksą.
13Be to aš sukrėsiu dangų,
ir žemė pajudės iš savo vietos
dėl kareivijų Viešpaties užsidegimo
ir dėl jo narsingos rūstybės dienos.
14Ji /Babelė/ bus kaip išgąsdinta stirna
ir kaip avys, kurių nėra kam rinkti ;
kiekvienas gręšis savo tautos pusėn,
visi bėgs į savo šalį.

---

klausykis, tai surinktų tautų karalysčių trinksējimas. — Kartojimu ir padidinimais čia pažymima nepritelingo puolimo greitumas ir baisumas. — [5]*Iš tolimos*... iš ten, kur dangaus skliausmas rodosi siekiąs žemę. Tolimos nežinomos šalies paminējimas turi padidinti pasibaisējimą. — [6]*Klykite* : iš išgąsčio, pasibaisējimo. — *Viešpaties diena* : baisi Viešpaties teismo diena. Plg aug 2,12 ; Joel 1,15 ; Soph 1,5 ir k. — [8]*Kaip gimdyvē* : kurios skausmai dažnai prasideda labai ūmiai ir būna nemaži. — *Pastyrę* : nežinodami, ką turētų daryti

[9]*Viešpaties diena* : Baisi Viešpaties teismo diena. Plg Jer 2,30-32 ; 3,14-16. — [10]*Nes dangaus*... Visa gamta, ypač gi dangus pradeda vykdyti Dievo keršt̨ą. Plg Ez 32,2 ; Joel 2,10 ; 3,15 ; Mt 24,29 ; Mk 13,24 ; Lk 21,25.. — Ebr ž *k[e]silim* vadinama Orijono žvaigždynas. Plg Ijobo 9,9 ; 38,1. — Visi dangaus žiburiai užgęsta, todēl pasaulis pasineria į gilias tamsybes. Kaip šviesa yra laimēs vaizdas, taip tamsybē nelaimēs. Kada Viešpats paslepia savo malonēs šviesą, tuojau dingsta taip pat sutvertoji šviesa, dieviškosios atblizgis. — [11]*Aš lankysiu*... Teismo dalykas bus nuodēmē ir tai ypatingoje išdidaus sukilimo prieš Dievą ir žmones išvaizdoje. Teismas neša išganymą ; todēl puikybē, įžulumas, piktas išnaudojimas galybēs turi būti labiausiai užgauta. — [12]*Bus brangesnis*... Anot ebr t : bus retesnis už labai retą geriausį Ophiro auksą. — Sunaikinimas bus taip didelis, kad liks tik labai mažas gyvųjų skaičius. — [13]*Aš sukrēsiu*... Dievui lankant bausmēmis nusikaltimus ir išdidumą, dangus ir žemē rodys jo teismo baisumą, nes pasaulio Teisējo rūstybē

[15]Kas tik bus atrastas, bus užmuštas;
kas tik bus sugautas, kris po kalaviju.
[16]Jų kūdikiai bus sutriuškinti jų akyse;
jų namai išplėšti, ir jų moterys išprievartautos.
[17]Štai aš pakurstysiu prieš juos Medus,
kurie nejieškos sidabro ir negeis aukso.
[18]Jie užmuš vaikus vilyčiomis,
jie nepasigailės žindančių motinų,
ir jų akys nesigailės kūdikių.
[19]Ta garbinga karalystėse Babelė,
kilnus Kaldiečių pasididžiavimas,
bus kaip Sodoma ir Gomora, kurias Viešpats sugriovė.
[20]Ji daugiau niekados nebebus gyvenama:
ji nebebus atstatoma per kartų kartas;
Arabas nebeties tenai padangčių,
ir piemenys nebesilsės tenai.
[21]Bet laikysis tenai laukiniai žvėrys;
jų namai bus pilni slibinų;
tenai gyvens strausai
ir gauruotieji šokinės tenai.
[22]Pelėdos atsakinės sau jos rūmuose,
ir sirėnos pasiliksminimo butuose

14. [1]Jos laikas jau greitai ateis
ir jos dienos nebesitęs ilgai,
nes Viešpats pasigailės Jokubo
ir vėl išsirinks Israėlį
ir duos jiems ilsėtis savo žemėje;
su jais susijungs ateiviai
ir glausis prie Jokubo namų.

ištiks kartu su žmonēmis ir gamtą. — [14]*Ji bus*: Babelē bus. — *Kaip išgąsdinta*... Kaip pasilikusi be piemens banda, taip bēgs į visas puses tie, kurie anksčiau stebējosi Babele. — [16]*Jų kūdikiai*. Nebus daroma skirtumo tarp amžiaus ir lyties, visur bus skerdynių ir tai baisiausia išvaizda. Plg Ps 136,9. — [17]*Medus*. Ebr t: Madai. Taip įvardijami pagaliau Dievo keršto vykdytojai. Nors Babelēs sugriovime dalyvavo ir Persai, bet svarbesnē buvo rolē Medų; todēl jie vieni čia minimi. — *Nejieškos sidabro*... Todēl Babeliečiai negalēs tikētis išgelbēti savo gyvybę pasidavimu ar savo turtų atidavimu. Anot Ksenofonto pasakojimo, Kiras gyręsis, kad jo kareiviai nejieškojo turtų, tik troškę visų pirma atkeršyti Kaldiečiams už iškentētus pažeminimus /*Cyrop* 2,1,7/. — [18]*Vilyčiomis*. Ebr t: Kilpiniais. — *Žindančių motinų*. Ebr t: Motinos įsčios vaisiaus /plg 4 Kar 8,12; 15,16 ir k/. — [19]*Ta*... Anot Ebr t: Babelē, karalysčių papuošalas, Kaldiečių puikybēs grožis. — [20]*Ji*... Prakeikimas pasirodo juo didesnis, kad miestas turi pasilikti visados nebegyvenamas. — [21]*Slibinų*. Ebr t gal: Staugiančių, taigi, pelēdų ir apuokų. — *Gauruotieji*. Ebr t: *serim*; taipgi vadinama ožius, bet ir kipšus. — [22]*Pelēdos*... Ebr t gal: Šakalai staugia jų rūmuose ir laukiniai šunys jų pasigērējimo butuose

14. [1]*Jos laikas*: Kuriame Babelē bus nubausta. — *Greitai*: Palyginant su paprastu pastovumu žydinčios karalystēs. Babelē netikētai greitai nustos savo viešpatavimo. — Teismas pasaulinei galybei bus pasigailējimo ir malonēs veiksmas Dievo tautai. Dievas vēl ją pasirinks ir kaip pasirinkimo laidą duos paveldēti šventąją žemę, kaip kitados po Sinajo sandoros. — *Su jais susijungs*... Kada Israēlis grįžo iš nelaisvēs, pasireiškē tik pradžia pranašystēs įvykimo, kad

2Tautos paims juos ir parves juos į jų vietą;
Izraėlio namai turės juos Viešpaties žemėje
kaip vergus ir verges.
Jie padarys belaisvius tuos,
kurių patys buvo padaryti belaisviai,
ir pavergs savo prispaudėjus.
3Tą dieną, kai Viešpats bus tau davęs poilsio
po tavo vargo, po tavo sukrėtimo ir po kietos vergystės,
kurioje tu anksčiau buvai, atsitiks, kad
4tu pradėsi šitokią dainą
prieš Babelės karalių ir sakysi:
Kaip gi atėjo galas slėgėjui,
kaip gi pasiliovė prispaudimas?
5Viešpats sulaužė bedievių lazdą, valdovų rykštę,
6plakusią tautas su įtūžimu, kirčiais be paliovos,
kuri pavergdavo tautas rūstybėje, nuožmiai persekiodavo.
7Ilsisi ir tyli visa žemė,
džiaugiasi ir linksmai šūkauja.
8Džiaugiasi dėl tavęs eglės
ir taip pat Libano kedrai:
Nuo to meto, kai tu užmigai,
niekas nebeateina mūsų kirsti.
9Mirusiųjų buveinė sujudo,
kad pasitiktų tavo atėjimą;
ji pažadino tau milžinų,
visus žemės kunigaikščius.
Ji kelia iš jų sostų
visus tautų karalius.

---

paskui pilnai ir tobulai pasirodytų Mesijo laikais. — 2*Paims juos*... Padės jiems grįžti, palydės grįžtančius. — *Turės juos*... Juos pasisavins, sujungdami su savim ir pavergdami juos teokratinės karalystės įstatams, kurie iš visų padarys vieną tautą. Plg žem 45,14; 5 Moš 15,6.

3*Po tavo vargo*... Keletu sinonimų aprašoma kentėjimų didumas nelaisvėje. — 4*Dainą*. Ebr ž *mašal* vadinama pamokanti poema. Ji teisingai laikoma vienu iš gražiausių poezijos kūrinių. Nuostabiai gražiai joje aprašoma atvykimas Babelės karaliaus į mirusiųjų buveinę, kur kiti valdovai pasitinka jį su pasityčiojimo pilnu džiaugsmu. Daina susideda iš dvieju pusių 4b-11 ir 12-21, prasidedančių žodžiu « Kaip gi ». Pirmoji pusė gali būti padalinta į tris posmus: aprašymas nuožmaus valdovo, kurį Viešpats sutriuškino /4-6/, džiaugsmas žemėje dėl jo žuvimo /7.8/, pasityčiojimai mirusiųjų buveinės /9-11/; taip pat ir antroji: kontrastas tarp jo įžulios puikybės ir gėdingo žlugimo /12-15/, karaliaus lavonas nebus palaidotas ir bus visaip niekinamas 16-19; nuožmaus valdovo palikuonys bus visai sunaikinti /20.21/. — 5*Bedievių lazdą*... Bedieviškų valdovų galybė davėsi jaučiama tautoms be saiko ir be paliovos, tačiau dabar slėgusis jungas atimtas šalin. — 6Ebr t: Kirčiais be paliovos. Vulg: Nepagydamomis žaizdomis. — 8*Eglės*. Ebr t: Kiparisai. — Draug su žmonėmis buvo prislėgta ir pavergta taip pat gamta; dabar ji džiaugiasi draug su jais. — *Nuo to meto*... Graži personifikacija. Didžiausių sunaikinimų buvo padariusi Babelė tarp kedrų, kaip kad giriasi viename iš savo įrašų Nebukadnetsaras. — 9*Mirusiųjų buveinė*... Vaizdžiai aprašinėjama įspūdis, kokį padaręs Babelės karaliaus atėjimas į mirusiųjų vietą. — *Milžinų*. Ebr *Refa'im*. Taip kitados tikrumoje buvo vadinama milžinų tauta, gyvenusi Kanaane /žr 1 Moš 15,20; 14,5; 5 Moš 3,11; Ješ 12,4 ir k/, bet paprastai tas žodis reiškia mirusųjų šešėlius, vėles. Taigi čia *še,ol* pažadina tylius savo gyvento-

10Visi jie atsiliepia ir tau sako:
« Taip pat tu esi susilpnėjęs, kaip ir mes,
pasidaręs panašus į mus ».
11Tavo puikybė nutremta į pragarą,
tavo lavonas susmego;
po tavim kandžių patalas,
ir tavo antklodė kirminai.
12Kaip gi tu kritai iš dangaus,
tu, šviesnešy, kurs anksti rytą užtekėdavai?
Kaip sukniubai žemėje,
tu, kurs griaudavai tautas?
13Tu sakei savo širdyje:
« Aš užžengsiu į dangų;
augščiau Dievo žvaigždžių
aš iškelsiu savo sostą;
aš sėdėsiu sandoros kalne
šiaurio šlaituose.
14Aš užžengsiu augščiau už debesų augštybes,
būsiu panašus į Augščiausįjį ».
15Tačiau tu žengi į mirusiųjų buveinę,
į duobės gilybes.
16Kas tave mato, tie pasilenkia į tave
ir į tave žiūri:
« Ar tai tas žmogus, prieš kurį drebėjo žemė,
prieš kurį drebėjo karalystės,

---

jus, mirusiųjų vēles, kad jos pasveikintų didį karalių. — *Žemēs kunigaikščius.* Ebr t: Žemēs ožius, t y, vadus, kurie vedē kitus žmones, kaip ožys veda visą bandą. — Anot Ebr t: /*še'ol*/ pakelia nuo jų sostų visus tautų karalius. — Visas aprašymas čia tikrai poetiškas. Mirusiųjų buveinē, gavus žinią, kad nutremtas Babelēs karalius artēja, sujunda; ji duoda apie tai žinią visiems savo gyventojams, ypač gi visiems savo kunigaikščiams, kad atsikeltų iš savo sostų. Bet visų nustebimas greitai pavirsta pasityčiojimu. — 10*Taip pat tu esi*... Babelēs karalius vadino save karalių karaliumi; ji buvo atēmusi valdžią iš daugelio valdovų. — 11*Nutremta į*... Anot Ebr t: Nužengē į mirusiųjų buveinę, žaidžiant muzikos prietaisais. — 12*Tu šviesnešy*... Ebr t: Tu, blizganti žvaigždē, aušros sūnau. — Palyginimas Babelēs karaliaus su aušros žvaigžde /Venera/ juo labiau tinka, kad Babeliečiai buvo garsūs žvaigždžių takų tyrinētojai. — 13*Į dangų*... Visais šitais žodžiais išreiškiama begalinē Babelēs karaliaus puikybē. Babelēs karalius tikrumoje reikalavo sau dieviškos garbēs /žr Dan 3,15/. — *Sandoros kalne.* Ebr t: Susirinkimų kalne. — Pranašas turi čia tikriausiai galvoje į šiaurę nuo Babelēs esančius kalnus, kurie jų raštuose vadinami Arratu. Kaldiečių nuomone tie kalnai siekē dangų ir čia buvusi dievų buveinē. Taip tat karalius nori imti sau sostą tarp dievų ir būti ne kaip vienas iš daugybēs, bet pasidaryti lygus Augščiausiajam. Žodine prasme ir visų pirma čia kalbama apie pasaulinę Babelēs galybę ir jos atstovą, Babelēs karalių /Jier, Kir-Al, Teod/. « Bet tokių dalykų, kaip čia išreikšta, manē ne tik Babelēs karalius, bet taip pat tas, kurs jį jų pamokē » /Teod/. Babelē atstovē Dievui priešingos pasaulinēs galybēs, kurios giliausis pagrindas yra šetonas. Su juo prasideda kova rojuje /Edene/ po pirmojo nupuolimo /1 Moš 3,15/, su juo kovoja Kristus /Jo 12,31/. — 14*Būsiu panašus*... Tai piktžodžiavimas tikrajam Dievui, nes « Augščiausiuoju » buvo vadinamas Žydų Dievas /plg Dan 3,22; 5,18.21/. Teisingai tie begalinio pasididžiavimo žodžiai dedami kaip visų kitų viršūnē pačiame gale, kad tuojau būtų pasakyta, jog nuo tos augščiausios siekiamos viršūnēs

17kurs iš pasaulio padarė tyrumą,
jo miestus sugriovė
ir savo kaliniams neatidarydavo kalėjimo?
18Visi tautų karaliai,
visi ilsisi garbėje,
kiekvienas savo kape.
19Tu gi esi išmestas iš savo kapo
kaip niekam tikęs rąstas,
suteptas ir uždengtas kalaviju nudurtaisiais
ir nuleistais į duobės dugną,
lyg pūnanti maita.
20Tu neturi draugystės su jais nė kapuose,
nes tu išeikvojai savo šalį,
tu užmušei savo tautą.
Niekados nebebus minima piktojo veislė.
21Prisirengkite užmušti jų vaikus
už jų tėvų kaltes.
Tegul jie nebesikelia šalies paveldėti
ir pripildyti žemės paviršio miestais.
22Aš pakilsiu prieš juos, sako kareivijų Viešpats,
ir sunaikinsiu Babelės vardą ir liekanas,
atžalą ir veislę, sako Viešpats.
23Aš padarysiu iš jos ežių nuosavybę
ir vandens liūnus,
iššluosiu ją sunaikinimo šluota,
sako kareivijų Viešpats.
24Kareivijų Viešpats prisiekė tardamas:
Iš tikrųjų taip bus, kaip aš maniau,
ir kaip savo mintyje nutariau, taip įvyks.
25Aš sutriuškinsiu Asirietį savo šalyje
ir sumindžiosiu jį savo kalnuose.
Jo jungas bus nuo jų nuimtas,
ir jo našta bus nukelta nuo jų peties.

---

karalius kris į didžiausią gilumą. — 15*Gilybes*. Ebr t: Kampą. — 16*Kas tave*... Pasilenkiama, kad pamatytų žlugusią didenybę, atidžiai į ją žiūrima, ar ji tikrai ta pati, ir daroma apie ją pasityčiojimo pilnų pastabų. — 19*Kaip niekam tikęs... suteptas*. Ebr t: Kaip šaka, kuri paniekinta. — *Ir nuleistais*... Ebr t: Įmestais tarp žemės akmenų, kaip kojomis mindomas lavonas. — Kiti daug mažesni karaliai garbingai palaidoti savo mausoliejuose, turi tenai tarsi savo sostus kaip kokiuose rūmuose, kuriuos pasistatė kaip ženklą savo galybės pries mirtį, bet didelis Babelės karalius guli pamestas kaip bjaurus lavonas, kaip pasibjaurėjimo dalykas ir be to, — kad nuobodingumas pasirodytų didesnis, — jis apmestas kitų lavonų krūva. Neturi net lavono ramybės jis, taip puikus, blizganti žvaigždė, lygus Augščiausiajam! Ir tas jo išniekinimas turi ilgai pasilikti /20 e/.

22*Aš pakilsiu*... Kaip Babelės karalius buvo be galo kietas, taip jam bus atseikėta tokiuo pat saiku; net visą jo giminę turi pasiekti prakeikimas ir išdildyti nuo žemės paviršio. — 23*Aš*... Kareivijų Viešpats stoja kaip nepritelis prieš Babelės dinastiją ir šalį; ir viena ir kita visai sunaikinama

b/ *Pranašystė prieš Asiriečius*

14,24-27. Trumpai pakartojama didelė pranašystė prieš Asiriečius. Žr 10,5...

24*Iš tikrųjų*... Pranašystė prieš Babelę nepakeitė nieko iš to, kas buvo paskelbta prieš Asiriją. Babelė, tiesa, veikiai žus /14,1/, bet anksčiau bus sugriauta Asirija, ir taip Babelė įsi-

26Toks yra sumanymas, kurį aš pasidariau apie visą žemę,
ir štai ranka ištiesta prieš visas tautas.
27Nes kareivijų Viešpats yra nulėmęs, ir kas galės sutrukdyti?
Jo ranka ištiesta, ir kas ją nugręš?
28Tais metais, kuriais mirė karalius Akhazas, buvo paskelbta šita našta :
29Nesidžiaugk, tu visa Pilistėja,
kad sulaužyta tavo mušėjo lazda,
nes iš žalčio šaknies išdygs baziliskas,
ir jo veislė rys paukščius.
30Beturčių pirmagimiai bus maitinami,
ir neturtingieji ilsėsis saugiai ;
aš padarysiu, kad tavo veislė žūtų badu,
ir užmušiu tavo liekanas.
31Klykite, vartai, šauk, mieste!
Visa Pilistėja parblokšta!
Nes iš šiaurės ateina dūmai,
ir nėra, kas galėtų ištrūkti nuo jo būrių.
32Ir kas bus atsakyta tautos pasiuntiniams ?
Viešpats tvirtai pastatė Sioną,
ir juo tikėsis jo tautos beturčiai

15. 1Našta Moabui.
Taip, tą naktį, kurią buvo sunaikintas Aras, Moabas žuvo.
Taip, tą naktį, kurią buvo sunaikinta Siena /Kir'as/, Moabas nutilo.

---

gys didžiausią galybę. — 25*Savo šalyje* : Palestinoje. — *Nuo jų* : Nuo Žydų. — 27*Yra nulėmęs*... Babelė žlugs, nes ji elgiasi kaip Asuras, kuriam jau skirta žūti, nes toks Viešpaties nutarimas, kad turi žūti kiekviena galybė, kuri prieš jį sukyla

c/ *Pranašystė prieš Pilistimus*

14,28-32. Pilistimams nėra ko džiaugtis laikine laisve, nes jie bus sunaikinti

28*Kuriais mirė*... Maždaug 727 metais pirm Kristaus. — 29*Kad sulaužyta*... Anot 2 Kron 28,18.19, karaliaujant Akhazui, Pilistimams buvo pavykę nusikratyti jo jungu ir atsipalaiduoti nuo jiems paskirtų mokesčių ; tas laimėjimas buvo didelio džiaugsmo priežastis. — *Ir jo veislė*... Ebr t : Ir jo vaisius bus skraidąs slibinas /aitvaras/. Basilisku yra vadinama nedidelė labai nuodinga gyvatė ; skraidančio slibino vaizdas paimtas iš liaudies pasakų. Baziliskas ir skraidąs slibinas liaudies nuomone baisūs jau tuo, kad gali užmušti savo pažvelgimu ir kvapu. Toks baziliskas ir slibinas Pilistimams turėjo būti karalius Ezekijas, « kurs sumušė Pilistimus iki Gazai » /4 Kar 18,8/, bet dar labiau Mesijas. Todėl Pilistimams nėra ko džiaugtis, lyg kad Dovīdo sostas būtų jau visai sulūžęs. Karališkoji giminė nežus, ji bus visuomet baisi jos nepriteliams. — 30*Beturčių pirmagimiai*... Visai nieko neturinčiais beturčiais čia vadinami Žydai. Jų likimas bus kitoks ne kaip Pilistimų. — *Ir užmušiu*. — Ebr t : Ir jis /baziliskas/ užmuš. — 31*Vartai*. Vartais čia ir daugelyje vietų kitur vadinama miestai, nes vartai buvo svarbiausi miesto vieta ; juose darydavo viešus susirinkimus ir atlikdavo teismus. — Nuo to, kas bus vėliau, pranašas kreipiasi į artimos ateities atsitikimus, kurie yra tarsi anų laidas ir kelias į juos. — *Iš šiaurės* : Iš Asirijos. Senakheribas plėš ir degins miestus ir taip artinsis lyg dūmų debesis. — *Ir nėra, kas galėtų*... Ebr t : Ir nėra atsiskiriančio nuo jo būrio, t y, nė vienas nepasilieka, visi artinasi savo eilėse. — 32*Tautos pasiuntiniams*... Anot kaikurių aiškintojų : Pilistimų pasiuntiniams, kurie ateis į Jėrusalę ir norės padaryti sandorą su Žydais prieš ateinančius priešus. Žydai atsakys nereikalaują Pilistimų pagalbos ir sandoros, nes Viešpats jų ka-

2Namai ir Dibonas kopia į augštumas raudoti;
Nabo ir Medabos klykia Moabas.
Jų visų galvos nuskustos,
visų barzdos nukirptos.
3Jo gatvėse jie apsivilkę maišais,
ant jo stogų ir jo aikštėse visi klykia ir lieja ašaras.
4Esebonas ir Elealė rauda,
jų balsas girdisi iki Jasai.
Todėl klykia Moabo kovotojai,
jo siela rauda savęs.
5Mano širdis šaukia dėl Moabo;
jo užkaiščiai siekė treigę karvaitę, Segorą.
Jie eina augštyn verkdami per Luito kauburį,
ir Oronaimo kelyje kelia balsą dėl sunaikinimo.
6Nes Nemrimo vandenys išseko,
nes nudžiuvo žolė, nuvyto želmenys, dingo visas žalumas.

---

ralius ir gynējas ir pats vienas gali apsaugoti nuo visų priešų.

d/ *Pranašystē prieš Moabiečius*

15,1-16,14. Moabo nelaimių pradžia /15,1-9/. Moabui reiktų ieškoti Israēlio pagalbos /16,1-6/. Visiškas Moabo žuvimas /16,7-14/

15. [1]*Našta Moabui.* Nuo Pilistimų pranašas kreipiasi į rytus į anapus Jordano ir Mirties jūros. Moabiečiai, po to kai Gado ir Rubeno giminēs buvo išvestos į nelaisvę, tikriausiai pasisavino išvestųjų kraštą. Taip pat čia svarbiausi mintis toki: Moabas keliasi į puikybę, todēl jis turi būti labai pažemintas. — *Naktį*: Netikētai, tokiuo laiku, kada visoki nelaimē rodosi ypač baisi. — *Aras.* Taip buvo vadinama Moabo sostinē, šiauriniame jo pasienyje. Plg 5 Moš 2,26; Jož 13,9 ir k. — *Nutilo.* Ebr t abiejose vietose: Sunaikinta... Užpuolikai neįvardijami; bet kadangi jie ateina iš šiaurēs, tai, be abējo, jie ne kas kitas kaip tik Asiriečiai /14,31 — *Siena.* Ebr t: Čia kito miesto vardas: Moabo Kir'as. Jis gana toli pietuose, arti Mirties jūros kranto, dabar Kerek, — [2]*Namai.* Anot kaikurių: Karaliaus namai, šeimyna eina į augštumas, kur buvo garbinami dievaičiai, kad iš jų melstų sau pagalbos; bet gal ir čia miesto vardas: Baith. — *Dibonas*: Į šiaurę nuo Arnono upelio. — *Nabo ir Medabos.* Tai buvo du žymiu Moabo miestu. Nabas, ebr *Nebo,* prie taip pat vadinamo kalno /Plg 5 Moš32,49; 43,1/; Medaba, Ebr *Medba',* netoli nuo Dibono, į šiaurę nuo jo. Visa tauta rauda tų dviejų sunaikintų miestų. — *Visų galvos...* Ženklai didžiausio gedulo. — [3]*Visi klykia...* Ebr t: Jis visas /Moabas/ vaitoja, apsipildamas ašaromis. — [4]*Esebonas*: Seniau Amoriečių karaliaus Sehono sostinē /plg 4 Moš 21,26/. — *Elealē*: Rubeno giminēs plote truputį į šiaurryčius nuo Esebono. — *Iki Jasai*: Prie Mirties jūros. Nuo vieno Moabo šalies galo iki kitam girdima klyksmas. Kaip surambēję kovoje kareiviai, taip pritaria raudantiems pats pranašas, pagautas bendro liūdēsio: [5]*Mano...* Užkaiščiais vadinama tvirtovēs. Moabas buvo tarsi apjuostas tvirtovių juosta, bet dabar jos sugriautos. Segoras buvo ant žemēs liežuvio, įsikišančio iš pietryčių į Mirties jūrą, todēl tolimiausi vieta nuo kitame krašto gale buvusio Moabo-Kiro. Tačiau Ebr t paprastai suprantama taip: Jo pabēgēliai bēga iki Segorui, net stipriausieji, kurie saugodavo miestą kaip kokie užkaiščiai. — *Treigę karvaitę*: Jau visai užaugusią ir todēl labai stiprią karvaitę; bet spējama, kad Ebr t ir čia miesto vardas *'Eglath šelišijjah,* Eglatas trečiasis. — *Jie eina...* Aprašoma bēgimo reginys. Anot Jier, Luitas buvęs ne labai toli nuo Segoro, taip pat ir Oronaimas; tenai gi buvęs ir Nemrimas /6c/. — [6]*Išseko.* Anot Ebr t: Sunaikinti, t y, vandens šaltiniai buvo nepriētelių išardyti, užkimšti, todēl visa kas aplinkui išdžiūvo. — [7]*Nes kaip...* Vulgatoje sakoma, kad bausmēs buvo taip didelēs, kaip dideli buvo nusikaltimai, kuriais jas nusipelnyta, bet Ebr t

7Nes kaip didelės buvo piktadarybės,
toks ir jų lankymas.
Juos veda į Karklų upelį.
8Nes šauksmas eina aplink Moabo ribas;
iki Galimui girdisi jo klyksmas,
ir jo šauksmas iki Elimo šuliniui.
9Nes Dibono vandenys pilni kraujo.
Nes aš siųsiu ant Dibono dar daugiau nelaimių:
liūtą prieš tuos, kurie bėga iš Moabo ir prieš likusius šalyje

16. 1Viešpatie, siųsk Avinėlį, žemės valdovą,
iš Petros tyrumos pas Siono dukters kalną.
2Tuomet kaip nuskrendąs paukštis ir paukštyčiai, pabaidyti iš lizdo,
taip bus Moabo dukterys, pereinant Arnoną.
3Duok patarimą, daryk susirinkimą,
padaryk pačiame vidudienyje savo ūksmę kaip naktį,
paslėpk tremtinius, neišduok pabėgėlių.
4Tegul mano pabėgėliai gyvena pas tave,
Moabui būk slėpynė nuo naikintojo.
Nes pasibaigė dulkinimas, sunaikinta prispaudimas,
dingo, kurs mindžiojo šalį.

---

aprašoma toliau bēgimo reginys: todēl kas jiems liko, ką jie įsigijo ir savo mantą jie nešasi į anapus Karklų upelio. — Pabēgēliai skuba kuo greičiausiai pasiekti pietinę savo šalies sieną. — 8*Nes šauksmas*... Visas Moabas nuo šiaurēs / *Be,er 'Elim,* Elimo šulinys/iki pietų/Galimas/pilnas vaitojimų. — 9*Nes Dibono*/Ebr *Dimon*/... Arnono upelio vanduo, paraudęs nuo užmuštųjų kraujo, skelbia Moabo nelaimę. — *Liūtą prieš*... Ant likusiųjų Viešpats siųs dar didesnių nelaimių, mirtį ir sunaikinimą

16. 1*Viešpatie, siųsk*... Vulg pasavinta šitiems žodžiams mesijinē prasmē. Jier ją išreiškia taip: O Moabe, turēk tą paguodą: Išeis iš tavęs nesuteptas Avinēlis, kurs atims pasaulio nuodēmes, kurs viešpataus pasaulyje; iš tyrumos uolos, t y, iš Rutos, kuri po vyro mirties likus našlē iš Boozo pagimdē Obedą; Obedas pagimdē Jesę, Jesē — Dovîdą ir Dovîdas — Kristų. — Bet tai tik pritaikomoji teksto prasmē, sensus accomodatus, kaip kad daroma liturgijoje, kur dažnai šv Rašto žodžiai vartojami, laisvai juos pritaikant aplinkybei, nežiūrint tikros jų prasmēs ir sąryšio su kontekstu. Ebr gi t pasakyta: Siųskite šalies valdovui priklausančių ēryčių iš *Sēla'*, tyrumos linkon, pas Siono dukters kalną. — Kitados Moabo karalius Mesa turējo mokēti Israēlio karaliui mokesčius ēryčiais ir avinais/žr 2 Kar 8,2; 4 Kar 3,4/; paskiau Moabiečiai buvo išsivadavę nuo to prigulmybēs ženklo; pranašas gi dabar juos kviečia įsigyti sau teokratinio karaliaus palankumą, duodant jam savo valia dovanų. — *Petros.* Ebr. *Sēla'.* Taip buvo vadinama Idumējos sostinē, už trijų keturių kelionēs dienų nuo Jeriko į rytus. Nuo jos iki Judējai buvo tyruma. — 2*Pereinant per Arnoną.* Anot Ebr t: Prie Arnono brastų. — Arnonas buvo kitados siena tarp Moabiečių ir Amoriečių ploto. Dukterimis vadinama miestų gyventojai. Ir čia jie bēga pietų kryptimi nuo ateinančio iš šiaurēs nepriete-lio. — 3*Duok patarimą*... Taip turētų melsti Moabo pasiuntiniai Sioną, kad jis patartų suspaustiems, ilgai nesvarstydamas, ar turi jis jais užsiimti. Dabar, kada Moabas yra aplankytas nelaimių karščio, kaip deginančios vidudienio saulēs, tegul Sionas suteikia globos ir ūksmēs tamsios kaip naktis, kad jie galētų joje visai pasislēpti. — 4*Nes pasibaigē.* Pranašas įrodinēja, kad Sionas visai tinka tam, kad galētų gelbēti Moabą. Ebr t: nes prispaudējui atējo galas, išnyko sunaikinimas, išnyko iš šalies mindžiotojas. — Jerusalē išgelbēta iš Asiriečių rankos, ir jie žuvo. Tai gali ir turi būti aplink esančioms tautoms ženklas ir laidas,

[5]Statoma pasigailėjime sostas,
ir sėdės jame tiesoje, Dovîdo padangtėje,
uolus teisėjas /ginti/ teisei ir greitas daryti teisybę.
[6]Mes gavome žinių apie Moabo puikybę ; jis labai puikus.
jo išdidumas, jo akiplėšiškumas ir užsidegimas didesni už jo stiprybę.
[7]Todėl Moabas klykia dėl Moabo, visi klykia ;
tiems, kurie džiaugiasi degtų plytų sienomis, skelbkite jo slogas.
[8]Nes Esebono apylinkės sunaikintos,
ir tautų valdovai iškirto Sabamos vynuogyną ;
Moabo virkščiai išsiplėtė iki Jazeriui, nuklydo į tyrumą ;
paliktosios ju atžalos perėjo per jūrą.
[9]Todėl aš verkiu Jazerio verksmu Sabamos vynuogyno ;
aš girdau savo ašaromis tave, Esebone ir Eleale,
nes tavo vynuogiavimą ir tavo derlių užpuolė mindančiųjų balsas.
[10]Linksmybė ir džiaugsmas atimta nuo dirvų ;
vynuogynuose nebesidžiaugiama ir linksmai nebešūkaujama.
Vyno spaustuve nebeišspaudžia tas, kurs jį paprastai išspausdavo ;
aš nutildžiau minančiųjų balsą.
[11]Todėl tai mano širdis gaudžia dėl Moabo lyg kanklės,
ir mano viduriai dėl degtų plytų sienos /Qir-Khareš/.
[12]Kai pasirodys, jog Moabas pavargo savo augštumose,
jis įeis į savo šventyklą melstis, bet atsitiks, kad jis nieko negaus.

---

kad Dievas laiko savo globoje Sioną. — [5]*Statoma...* Tie žodžiai primena 2 Kar 7, 12 ; Ps 88, 5. 30. 38 ; 1 Kron 17, 12. Dovîdo sostas Sionui jo pastovumo laidas. — *Tiesoje* : taip kaip Dievas iš tikrųjų nori. — *Teisējas.* Aprašoma čia karalius tobulas teisējas ; jis daro teismą, jam labai rūpi atitaisyti teisybēs stovis, jis turi galios tai įvykdyti. Toks teisējas kad ir buvo karalius Ezekijas, bet nepilnai, netobulai. Taigi reikia pakilti augščiau ir jieškoti to karaliaus teisējo Mesijo asmenyje. Išsireiškimai : malonē, tiesa, teismas, teisybē tai nuolatiniai pas pranašus Mesijo laiko apibūdinimai. — [6]*Jo... užsidegimas...* Ebr t : jo išdidumas ir jo tušti pasigyrimai. — Pranašas numato, kad jo patarimas nebus naudingas ; Moabiečių puikybē turi būti sulažyta ; plakimas bus jiems kelias į išsigelbējimą.

[7] *Todēl* : dēl naujų dar didesnių nelaimių. — *Moabas...* Ebr t : Moabas vaitos Moabo ; visa vaitos ; jūs vaitosite džiovintų *Qir-Khareseth'o* vynuogių, giliai nutremti. — Moabas pasiges savo seniau buvusio pasiturējimo ir gērių. Qir-Khareseth gal tas pats aug minētas *Qir-Mo'ab*/plg 15,1/. — [8]*Sabamos.* Sabama, ebr *Šibmah,* buvo visur garsi savo vynuogynais ir vynu. Taip jos vynmedžiai siekē Jazerį šiaurēje, toli plētēsi į rytus, nugalēdami savo derlingumu net tyrumą, ējo į pietus ir persikeldavo per Mirties jūrą. Jie taip gerai tarpo, kad siuntē per ją toli į vakarus savo atžalas ; jų derlingumo negalējo sulaikyti nei tyruma, nei jūra. — [9]*Todēl aš verkiu...* Pranašas rauda kaip Jazerio gyventojų, taip Sabamos vynuogynų, bet lygiai ir derlingų Esebono ir Elealēs dirvų. — *Mindančiųjų...* Nepriete1ių sunaikinimas stos vieton pjūties ir vynuogiavimo džiaugsmo ; džiaugsmingi šauksmai, *hedad,* tų, kurie spaustuvuose išspaudžia vyną, užleis vietą kitokiems šauksmams. Tyruma ir tyla viešpataus ten, kur pereina tie nauji spaustuvo mynējai/10 e/. — [10]*Aš nutildžiau...* Dievas sakosi pats sunaikinęs Moabą. — [11]*Degtų plytų sienos.* Ebr t : *Qir-Khareš.* Plg 7 eil. Visas pranašo vidus susijaudino del pamatytos regējime nelaimēs ; jo širdis vaitoja ir tarsi skamba iš skau-

13 Tai žodis, kurį Viešpats yra kalbėjęs Moabui jau kitados.
14 Bet dabar Viešpats kalba taip: Per trejus metus, tokiuos kaip samdininko metai, bus atimta Moabo garbė iš visos jo gausingos tautos, ir jis bus paliktas mažas ir menkas ir anaiptol ne gausingas

17. 1 Pranašystė prieš Damaską.
Štai Damaskas paliaus buvęs kaip miestas,
ir bus kaip akmenų krūva griuvėsiuose.
2 Aroerio miestai bus palikti kaimenėms;
jos ilsėsis tenai ir nebus kas jas baido.
3 Nebebus Ephraimo tvirtovės, taip pat ir Damasko karaliavimo.
Taip bus Sirijos /Aramo/ liekanoms,
kaip Izraėlio vaikų garbei,
sako kareivijų Viešpats.
4 Ir tą dieną atsitiks,
kad Jokubo garbė sumenkės,
ir riebus jo kūnas suliesės.

---

smo kaip drebanti styga. — 12 *Pavargo*: veltui besimelsdamas savo dievaičių stabams.

13 *Tai žodis*... Ješajo pranašystē prieš Moabą nevisai nauja. Dievo apšviestas jis kartoja tai, kas jau buvo per ką kitą paskelbta. Ješajas dar nurodo griežtai laiką, kada pranašystē pradēs įvykti: 14 *Per trejus metus*... tiksliai paskirtu laiku, nes samdininkas nedirba ilgiau, kaip kad jis pasamdytas ir apmokamas. Moabas neturējo būti vienu kartu visas sunaikintas. Nebukadnetsaro laikais jis nustojo savistovybēs; jis buvo pavergiamas vienų po kitų ējusių pasaulio valdovų, Babeliečių, Persų ir tt. Aleksandras Janējus Makabiejis /90 m/ pavergē Moabiečius Žydams; neilgai trukus jų vardas visai dingo

e/Pranašystē prieš Sirus ir prieš Izraēlį

17,1-14. Sirijos ir Izraēlio karalystēs bus visai sugriautos /1-3/. Taip nubaustas Izraēlis gręšis į Viešpatį /4-11/. Asiriečiai bus taip pat sunaikinti, po to kai Izraēlis bus nubaustas /12-14/.

17. 1 *Prieš Damaską*. Šita pranašystē kreipiama ne tik prieš Sirijos sostinę Damaską, bet ir prieš pasiliekantį su juo sandoroje Izraēlį. Damaskas kovoje prieš Judą yra kurstanti ir vadovaujanti galybē, prie kurios Izraēlis tik prisišliejęs, kad jo globoje galētų vydyti savo neapykantą Judui. Sunaikinant Damaską, užgaunama taip pat Izraēlis. — *Paliaus buvęs*... Taip atsitiks tam miestui, kurs norējo atimti karališkąjį sostą iš Dovîdo namų. Plg 4 Kar 16,9. — 2 *Aroerio miestai*. Palestinoje anapus Jordano buvo du Aroeriu, vienas Rubeno giminēs plote, kitas Gado /5 Moš 2,36; 3, 12; Jōš 13,25/; tuodu miestu čia atstovauja visą Izraēlio plotą anapus Jordano; tas plotas sunaikintas Teglatpalasaro /4 Kar 15,29/. — *Bus palikti*... Vaizdas žmonių nelankomos tyrumos, kuri atsiras gyvenamų miestų vietoje: jos gyventojai išvesti į nelaisvę, sugriuvę ir išardyti miestai apaugę žolēmis, šalis taip išmirus, kad jokio žmogaus pasirodymas nebaido ramiai besiilsinčių gyvulių. 3 *Ephraimo tvirtovēs* (Ebr t). Gal Samarija, ar apskritai sustiprintos Izraēlio vietos turi žūti. — *Damasko karaliavimo*. Atsižvelgiama ypač į Siriją kaip į galybę, kuria rēmēsi Izraēlis. Jai žlungant žlunga taip pat Ephraimas. Tie, kurie bendrai kovojo prieš Dievo tvarką /7,6/, turi draug susilaukti vienokio sunaikinimo. Tą vieno nuo kito prigulmybę piešia pranašas, statydamas prieš akis Ephraimo žlugimą, kaip pasēką Sirijos žlugimo, siriškąjį gi kaip izraēlinio pravaizdą. — *Garbei*: kuri pavirs niekais.

4 *Tą dieną*: kai bus daroma teismas Sirijai ir Izraēliui. — *Jokubo garbē*. Karalystēs garbē yra tai, kas žmonių akyse rodosi galinga, pageidaujama, garbinga, taigi didelis gyventojų skaičius, kariuomenē, puikūs, turtingi miestai ir tt. — *Rie-*

5Ir bus taip kaip rinkėjui pjūtyje to, kas liko,
ir kurio ranka renka varpas;
ir bus taip kaip tam, kurs ješko varpų Raphaimo slėnyje.
6Iš jo bus likę tarsi tik viena vynuogių kekė,
ir, kaip nukrėtus alyvmedį, dvi ar trys alyvų uogos ant šakos galo,
arba keturi ar penki vaisiai jo viršūnėje,
sako Viešpats, Israėlio Dievas.
7Tą dieną žmogus gręšis į savo Sutvėrėją,
ir jo akys žvelgs į Israėlio Šventąjį;
8jis nebesikreips į altorius, kuriuos yra padarius jo ranka,
ir nebepažvelgs į tai, ką jo pirštai padirbo,
į girias ir į šventyklas.
9Tą dieną jo stiprybės miestai bus pamesti kaip arklai ir pasėliai,
kurie palikti, Israėlio sūnums besiartinant,
ir tu būsi tyruma.
10Nes tu užmiršai savo Gelbėtoją Dievą,
ir nebeatsiminei savo stiprybės uolos;
todėl tu sodinsi ištikimą augalą
ir sėsi svetimų želmenų.
11Tavo sodinimo dieną tai bus laukinė vynšakė,
ir anksti žydės tavo pasėlis;
bet valymo dieną derlius bus žuvęs,
ir skausmas bus didelis.
12Ak! gausingų tautų niūkimas;
jos niūkia kaip niūkia jūros.

---

bus jo kūnas: karalystēs stiprumas. Riebumas Šv Rašte dažnai yra vaizdas puikaus, užmiršusio Dievą įžulumo. — 5*Bus taip.* Pjūties darbas atliekama linksmai ir nuodugniai; taip darys teismą Asuras. Tokį lengvą darbą, kaip turi pjovējo ranka, kai ji suima kruvon varpas pjautuvui, turēs Asuras. — *Raphaimo* lyguma Jerusalēs pietvakariose ant sienos tarp Benjamino ir Judo. — 6*Iš jo bus likę...* Kaip surinkus alyvas tik kur ne kur po lapais pasilieka pasislēpus viena kita uoga, taip bus mažas ištrūkusių skaičius. Ebr t: ir liks kaip rinkimo palaikos, kaip krečiant alyvmedį dvi-trys uogos pačioje medžio viršūnēje, keturios-penkios jo vaisius nešančiose šakose. — 7*Gręšis.* Ebr. t: Žiūrēs. — Taip įvyks labai didelē atmaina į gera, nes Viešpats kone visai buvo užmirštas Israēlio karalystēje. — 8*Altorius*: Auksinių veršių ir dievaičių altorius. — *Girias.* Ebr t: *'ašerim.* Taip buvo vadinama Astartēs pavidalai. Plg Teis 2,13 ir k. — *Šventyklas.* Ebr. *khammanim*, akmeniniai šulai dievo-saulēs garbei pastatyti / 2 Kron 34,4/. — 9*Israēlio sūnums besiartinant.* Dabar jų laukia toks pat pasmerkimas, koks kitados sutiko kananiečius dēl jų kaltēs. Tuomet buvo matoma Dievo ranka, nemažiau ji matoma dabar. Ebr t čia ne visai aiškus. — 10*Savo stiprybēs uolos* (Ebr t), t y, Viešpaties. Plg 5 Moš 32,4; Ps 17,3. — *Sodinsi ištikimą...* Užmiršdami sandoros Dievą, vienatinį Israēlio išgelbējimą, jie tarēsi prisidējimu prie svetimųjų ir svetimąja tarnyba dievaičiams pasisodinsią «ilgam patenkantį augalą». Ebr t: Todēl tu veisi meilių augalų ir svetimais vynmedžiais tu juos apsodinsi. Vulg augalas pavadintas ištikimu ironiškai. — 11*Tavo sodinimo...* Pasiskolinti pagoniški ir svetimi želmenys nepagerino Israēlio vynuogyno; jis karčiai apsigavo savo viltyje; prisidējimu prie pagoniškų želmenų Israēlis atvedē sau žuvimą. Ebr t: Savo sodinimo dieną tu aptvērei ir rytą padarei, kad pasēlis žydētų; dingo pjūtis paveldējimo dieną ir štai kietas skausmas.

12*Ak!...* Pažadų tauta negali žūti. Audringas asiriečių puolimas nepavyks. Ebr t: Deja! Skaitlingų

13Tautų ūžimas ; jos ūžia kaip patvinstąs vanduo.
Bet jis sudraudžia jį, ir tasai bėga toli,
ir nunešamas kaip pelai, kalnuose pučiant vėjui,
ir kaip vėjo sūkurys, kilus audrai.
14Vakaro metu štai išgąstis!
Rytmetis, ir jų nebėra.
Tai dalia tų, kurie mus naikino,
ir likimas tų, kurie mus plėšė

18. 1Vargas spursdančių sparnų šaliai,
esančiai anapus Etiopijos /Kušo/ upių,
2kuri siunčia pasiuntinius per jūrą
ir nendriniuose laivuose per vandenis.
Eikite, vikrūs pasiuntiniai,
pas augšto ūgio tautą ir blizgančios odos,
pas baisią tautą, už kurią baisesnės nėra kitos,
pas dvigubos jėgos ir mindžiojimo tautą,
kurios šalis upių išraižyta.
3Visi pasaulio gyventojai, kurie pasiliekate šalyje,
kai bus pakelta vėliava kalnuose, jūs matysite
ir girdėsite trimito garsą.

---

tautų niūkimas; jos niūkia, kaip niūkia jūra. Tautų ūžimas ; jos ūžia, kaip ūžia galingi vandenys. Tautos ūžia, kaip ūžia dideli vandenys. — 13*Pelai* (Ebr t). Palyginimas paremtas rytiečių papročiu taisyti sau klojimus ir vētyti kalneliuose, kur būna didesnis vējas, kurs vētant nuneša šalin pelus. — 14*Rytmetis*... Asiriečiai bus sunaikinti viena nakčia. Plg 37,3-37; 4 Kar 18, 17; 19, 35

f/ *Pranašystē prieš Etiopiją.*

18,1-7. Etiopijai gresia didelis pavojus, po kurio ji gręšis į Viešpatį

18. 1*Spursdančių sparnų šaliai.* Duodamas čia šaliai aptarimas visai neaiškus ir visaip suprantamas. Anot kaikurių, Etiopija taip pavadinta dēl daugybēs vabzdžių, kurie ją pripildo savo sparnų spursdējimo. — *Anapus Etiopijos upių*: Už Nilo vingių ir įtekančių į jį upelių. Kodēl čia pranašas ypač kalba apie Etiopiją ir tai sąryšyje su Asuro žuvimu, galima suprasti iš to, kas pasakyta 37,9 ir 4 Kar 19,9. Etiopijos karalius Taraka ējo prieš Senakheribą, kada tasai buvo apgulęs Lobną. Taip Etiopai buvo tarsi liudytojai skelbiamo Asurui pasmerkimo. Jie buvo pasiūlę Judui pagalbos; į tą pasiūlymą buvo galima dabar atsakyti nurodymu stebuklingos Dievo pagalbos. — 2*Kuri siunčia*... Ješajas mato dvasioje pasiuntinius, kuriuos Etiopijos karalius, išsigandęs Asiriečių, siunčia į visas savo karalystēs puses, kad jie surinktų kuo daugiausia kariuomenēs, galēsiančios pasipriešinti puolikui ar paragintų Žydus uoliai prisidēti prie Etiopijos prieš Asurą. — *Per jūrą*... Jūra ir vandenimis čia pavadintas galingas Nilas su savo kanalais. Juo plaukydavo nemaža labai lengvų laivų, kuriuos egiptiečiai dirbdavo sau iš nendrių /papyro/ žievēs. — *Eikite*... Pranašas kreipiasi į karaliaus pasiuntinius ir jiems sako, kad grįžtų pas savo valdovą, išsižadēję savo pasiuntinystēs, nes Viešpats pats vienas išgelbēs Etiopiją. — Asiriečių artējimas visus gąsdino. Jų labai bijojo ir Etiopai, nors ir patys buvo galingi. Ebr t : Eikite, vikrūs pasiuntiniai, pas augšto ūgio tautą, pas baisią tautą anoje pusēje, pas dvigubos jēgos ir mindžiojimo tautą. — Anot senovēs rašytojų liudijimo, Etiopai buvę žmonēs labai dailūs, augšto ūgio su blizgančiais veidais. — *Mindžiojimo*: Mindančią. — 3*Visi*... Asirija visų neprietelis, todēl visas pasaulis kviečiamas žiūrēti į jos žuvimą. — *Bus pakelta vēliava*... Pats Dievas duos ženklą, kad jo paskirta Asiriečių žuvimo valanda jau atējo.

[4]Nes štai ką man Viešpats sako:
Aš ramiai žiūrėsiu iš savo vietos,
kaip vidudienio šviesa skaisti,
ir kaip rasos debesis pjūties dieną.
[5]Nes pirm pjūties jis visas pražydo
ir želia negalėdamas išnokti;
jo virkščiai bus nupjauti pjautuvais,
ir kas bus likę, bus iškirsta ir išmesta.
[6]Visa tai bus palikta kalnų paukščiams ir žemės žvėrims;
paukščiai bus jame visą vasarą,
ir visi žemės žvėrys praleis jame žiemą.
[7]Anuo metu bus atnešama Viešpačiui dovanų
augšto ūgio tautos, tautos su blizgančia oda,
baisios tautos, už kurią nėra baisesnės kitos,
dvigubos jėgos ir mindančios tautos;
tautos, kurios šalis upių išraižyta,
iki kareivijų Viešpaties vietos, iki Siono kalnui

19. [1]Pranašystė prieš Egiptą.
Štai Viešpats eina ant lengvo debesies
ir įeina į Egiptą;
jam artėjant, Egipto stabai dreba
ir Egipto širdis alpsta jame.
[2]Aš pakurstysiu, kad Egiptiečiai pultų Egiptiečius;
brolis kovos prieš brolį, prietelis prieš prietelį,
miestas prieš miestą, karalystė prieš karalystę.
[3]Ir Egipto dvasia bus nusiminus jame,
ir aš paversiu niekais jo sumanymą;
jie klaus savo stabus ir savo žavėtojus,
savo žynius ir savo burtininkus.

---

[4]*Aš ramiai...* Virš tautų ūžimo ir karo triukšmo sėdi Viešpats savo soste kilniai ramioje didenybėje lyg saulė; bet draug jis yra, kurs kaip saulės karštis ir gausi rasa pradžioje leidžia bręsti iki tam tikram laipsniui neprietelių sumanymui, jų pjūčiai. — *Kaip vidudienio...* Ebr t: Karščio metu, saulės šviesoje, ir rasos lietui lyjant, karštos pjūties metu. — Dienos kaitra ir nakties rasa tai dvi aplinkybės labai patogios vynuogynui, kurs čia yra simbolis Asiriečių kariuomenės, ir uogų sirpimui. — [5]*Jo virkščiai...* Kai ateina vynuogiavimo metas, Viešpats keliasi netikėtai ir be pasigailėjimo nupjauna daug žadančio medžio šakeles su jų vaisiais. — [6]*Visą vasarą...* Sunaikinimas bus be galo didelis. Anot 37,36, buvo 185.000 lavonų.

[7]*Anuo metu...* Po augščiau paminėto stebuklo. Mesijo laikais Etiopai gręšis į Judo Dievą. Plg žem 45.14; Ps 47,32; Soph 3, 10 — *Iki kareivijų...* Iki vietai, kur tas vardas yra ypatingu būdu garbinamas

g/ Pranašystė prieš Egiptą

19, 1-20,6. Kokių bausmių susilauks Egiptas iš Dievo /19,1-15/. Laimingos šito nubaudimo pasėkos /19,16-25/. Simbolinis Ješajo veiksmas kaip ženklas Egiptiečių ir Etiopijos nelaimės /20, 1-6/.

19. [1] *Ant lengvo debesies.* Iš debesų susideda žengiančio į žemę Teisėjo sostas /Ps 17, 10; 96, 2; 2 2 Kar 22.11/. Lengvas debesis simbolis greito, nesulaikomo atėjimo. — *Širdis*: Jo centrinis gyvybės šaltinis; jei širdis tirpsta, tai visa kūno jėga palaužta savo šaknyje. — [2]*Aš pakurstysiu...* Vidinis nesutikimas gali juo lengviau kilti Egipte, kad šalis buvo nuo ilgesnio laiko pasidalinus tarp Tebų ir Saiso dinastijų, ir Etiopijos valdovai stengėsi pa-

[4]Ir aš paduosiu Egiptą į kieto valdovo rankas,
ir nuožmus karalius viešpataus jiems;
taip sako Viešpats, kareivijų Dievas.
[5]Jūros vanduo išseks,
ir upių vanduo išdžius, ir pasidarys sausra.
[6]Upių vanduo ištekės, pylimų upeliai pasidarys sėklūs ir išdžius,
nendrės ir vikšriai suvys.
[7]Upelio vaga bus atidengta nuo pat jo versmės,
ir visas laistomas pasėlis sunyks, ir jo nebebus.
[8]Žvejai liūdės ir dejuos visi,
kurie meta meškerę į upę (Nilą),
ir griaušis, kurie tiesia tinklą ant vandens paviršio.
[9]Bus apvilti, kurie linus mindavo,
šukuodavo ir plonai ausdavo.
[10]Jo laistomos vietos bus sausos;
visi, kurie darydavo duobių žuvims gaudyti, bus apvilti.
[11]Tanies /Tsaono/ kunigaikščiai paiki,
išmintingi Paraono patarėjai duoda neišmintingas patartis.
Kaip jūs galite sakyti Paraonui:
Aš išmintingųjų sūnus, senų karalių sūnus?
[12]Kur gi dabar tavo išmintingieji?
Tegul jie tau paskelbia ir pasako,
ką kareivijų Viešpats yra nutaręs apie Egiptą.
[13]Tanies /Tsaono/ kunigaikščiai yra neišmanėliai,
Memphies /Noto/ kunigaikščiai paklydo;
jie apvylė Egiptą, jo tautų kampą.

---

vergti sau visą Egiptą ar bent jo dalį. Iširęs Egiptas gali būti pigus grobis taip pat visai svetimo valdovo Asuro. — [4]*Nuožmus*... Žlugus Samarijai, Sargonas nugalējo taip pat visus Ošēēs padējējus, kurių tarpe buvo ir Egipto valdovas Šabaka. Bet nuožmūs valdovai buvo taip pat pasisavinusieji sau valdžią ir karalių vardą sukelto Egipte maišto vadai, ir smarkus karalius buvo pavergusis sau vienam visą Egiptą, 26.dinastijos įkūrējas Psametikhas. — Pašlijus Egipto galiai, kad padarius nelaimę ir dievaičių nutrēmimą pilnesnį, turi išsekti taip pat jo įgimti ramsčiai, jo pasiturējimo šaltiniai, turi būti sulaikyti Nilo potvyniai. — [5]*Jūros*: Nilo, kurs patvinsta kaip jūra rudeniop nuo rugpjūčio iki spalių mēn pabaigai. — [6]*Upių*: Daugelio Nilo deltos šakų. Ebr t: Smarvę platina upēs šakos /pavirtusios dēl vandens stokos į pelkes/, sēklūs darosi ir išdžiūsta Egipto kanalai, nendrēs ir meldai susitraukia. Pievų plynēs prie Nilo, Nilo krante ir visokios apsētos Nilo dirvos išdžiūsta, dulksta, niekais virsta. — [8]*Žvejai*... Išsenka visi pasiturējimo šaltiniai. Pirmi dejuoja žvejai; paskui juos tie, kurie užsiimdavo audimu ir mezgimu. — [9]*Plonai*. Ebr t: Baltinius, baltus audeklus. — [10] *Jo laistomos*. Vulgatoje trumpai pakartojama, kas aug pasakyta; Ebr gi tekste: Šalies šulai /didikai ir galiūnai/ bus sutrupinti, ir visų samdininkų siela bus nuliūdinta, t y, visi Egipto luomai bus apimti baisaus išgąsčio. — [11]*Tanies*. Labai senas miestas Nilo deltoje; daug kartų buvo karalių sostine. Ebr jis vadinamas *Tso'an*. — *Duoda neišmintingas*... Egiptiečiai buvo garsūs savo išmintimi. Plg 3 Kar 4,30. — *Aš išmintingųjų*... Sena iš protēvių paveldēta išmintis buvo laikoma geriausia. — [12]*Tegul jie tau paskelbia*... Jei jie nori būti tikrai išmintingi, tegul jie parodo tikros, iš Dievo einančios išminties ir išdēsto Dievo sumanymą apie būsimą Egipto likimą ir jo ateitį. Bet Paraono patarējai nežino Dievo, karo Viešpaties sumanymo. — [13]*Memphies*. Kitas deltos miestas, ebr *Nof*. — *Kampą*: Kampinį akmenį, kuriuo rēmēsi gyvenusios Egipte tautos. Ebr t: Jie tautų

14 Viešpats papylė į jo vidų svaigulio dvasios,
ir jie klaidino Egiptą kiekviename darbe,
kaip svyruoja girtas žmogus vemdamas.
15 Ir joks darbas nesiseks Egiptui,
kurs būtų naudingas galvai ir uodegai,
susilenkiančiam ir liepiančiam.
16 Tą dieną Egiptas bus lyg moterys :
jie drebės ir bus išsigandę
kareivijų Viešpaties rankos mojavimo,
kurią jis judins prieš juos.
17 Ir Judo šalis bus Egiptui išgąstis ;
kiekvienas, kurs ją atsimins,
pabūgs kareivijų Viešpaties sumanymo,
kurį jis yra padaręs prieš Egiptą.
18 Tą dieną Egipto šalyje bus penki miestai,
kurie kalbės Kanaano kalba,
ir priesieks kareivijų Viešpačiui.
Vienas bus vadinamas Saulės miestas.
19 Tą dieną Egipto šalies viduje bus Viešpaties altorius,
ir paminklas Viešpačiui prie jo sienos.
20 Tai bus ženklas ir liudijimas kareivijų Viešpačiui
Egipto žemėje ;
nes jie šauksis į Viešpatį dėl jų prispaudėjo,
ir jis siųs jiems gelbėtoją ir gynėją,
kurs kovos ir juos išlaisvins.

---

kampas. Taigi taip ironiškai vadinami karaliaus patarējai. — [14] *Viešpats*... Egipte atsiradęs sumišimas ir paikumas, panašus į bjaurų girtuoklio elgēsį, yra Dievo siųstos bausmēs pasēka. — [15] *Egiptui*... Ebr t : Ir nesidaro Egipte darbo, kurį atliktų galva ir uodega, palmēs šaka ir nendrē /nei galiūnai, nei mažieji nieko negalēs padēti/. — [16] *Tą dieną*... Ir Egiptui teismas bus išganingas; visų žmonių ramsčių sulūžimas ves jį į pažinimą, kad tai čia veikia Dievas. Pranašas mato sutrauktus į reginį dalykus, atskirtus vienus nuo kitų laikotarpiais, tarp kurių tačiau yra vidinis, idējinis sąryšis. Jis mato prirengiamuosius daigus ir gausų išsivystymą jų priežastiniame sąryšyje, nors viršinēje, istorinēje tikrybēje tarp jų yra ištisi šimtmečiai. — *Lyg moterys*. Puikiems ir drąsiems Egiptiečiams toks bailumas bus nemažas pažeminimas, bet jis bus jiems naudingas. — [18] *Penki*, t y, nedidelis skaičius. — *Kanaano kalba*, T y, ebraiškai. Tuo išsireiškimu skelbiama išsižadējimas senovinių pagoniškų įpročių ir jausmų ir priēmimas Viešpaties tautos manymo būdo ir tikējimo. Ebrajų kalba buvo tikrumoje Kanaano kalba, pasisavinta Abraomo ir jo palikuonių ir taip virtusi Išrinktosios tautos kalba. - *Prisieks* ... Žadēdami jam ištikimybę, išpažindami Viešpatį esant vieną tikrą Dievą. — *Saulēs miestas*. Dabartiniame Ebr t : *'Ir haheres*, sunaikinimo miestas ; Vulg vertējas tikriausiai skaitē : *'Irhakheres*. Taip buvo vadinamas garsus žemojo Egipto miestas *On* arba Heliopolis. Pranašas, pasakydamas tą iš Juozapo istorijos žinomą miesto vardą, gal neturējo galvoje paties Heliopolies, bet apskritai miestą, kurs dēl savo savybiu buvo vertas taip vadintis. Nors mesijinēs karalystēs pradžia, žiūrint Egipto didumo, buvo nežymi, tačiau dorybēs ir šventumo blizgējimas turi tik iš Egipto paleisti savo spindulius į pasaulį. Pirmieji krikščionybēs amžiai su Thebaida tarp kita ko iš tikrųjų rodo tokį « Saulēs miestą » Egipte. — [19] *Viešpaties altorius*. Su altoriumi rišasi auka ; auka gi yra tarnavimo Dievui vidurys ; todēl kur yra Viešpaties altorius, ten garbinama tikrasis Dievas. Jau pirm Kristaus atējimo Egiptas tikrai buvo

21Viešpats bus Egipto pažintas,
ir tą dieną Egiptiečiai pažins Viešpatį;
jie garbins jį aukomis ir dovanomis,
darys Viešpačiui įžadų ir atitesės.
22Viešpats užgaus Egiptą sloga,
ir jie gręšis į Viešpatį;
jis duosis permaldaujamas ir pagydys juos.
23Tą dieną bus kelias iš Egipto į Asiriją;
Asirietis eis į Egiptą ir Egiptietis į Asiriją,
ir Egiptiečiai tarnaus Asurui.
24Tą dieną Israėlis bus trečias
su Egiptiečiais ir Asiriečiais;
bus palaiminimas viduje šalies,
25kurią kareivijų Viešpats laimina, sakydamas:
Palaiminta tebūnie mano tauta, Egiptas,
ir mano rankų darbas, Asiriečiai,
o Israėlis mano tėvonystė

20. 1Tais metais, kuriais Asiriečių karaliaus Sargono siunčiamas Tar-
tanas atėjo į Azotą /Asdodą/, kovojo prieš Azotą /Asdodą/ ir jį paėmė,
2tuo metu Viešpats kalbėjo per Amotso sūnų Ješają ir tarė: Eik ir atsirišk
maišą nuo savo šlaunių ir nusiauk kurpes nuo savo kojų. Jis tai padarė

pasidaręs žymi Žydų religijos vieta, kurioje jie turējo daug pasekējų; bet čia kalbama ypač apie Kristaus religijos išsiplētimą, kurs tikrai buvo greitas Egipte. — Plg Soph 2, 11; Mal 1, 11. — *Paminklas.* Ebr *Matsebah*, akmeninis šulas. Paminklas čia simbolis viešo išpažinimo, kad šalis priklauso Viešpačiui. — Į šituos Ješajo žodžius šaukēsi Onijas IV, kai jis, karaliaujant Ptolemiejui Philometoriui, 160 m pirm Kristaus pastatē Leontopolyje šventyklą /Fl Jos/. — 21 *Viešpats bus...* Ebr t: Viešpats duosis pažinti Egiptui, t y, duos pažinti savo apreiškimą, savo galią ir malonę. — 22 *Viešpats užgaus...* Didelēs nelaimēs sutiks Egiptą, bet jos atves tikrą jo laimę. — 23 *Tą dieną bus kelias...* Pranašo laikais ir ilgai vēliau bus didžiausi neprietelystē tarp Asirijos ir Egipto, bet ta neapykanta pasiliaus Mesijo laikais; tarp Asirijos ir Egipto bus nuolat atviras ramybēs ir taikos kelias. — *Asurui.* Ebr t geriau versti taip: Su Asuru, t y, Egiptas ir Asuras draug garbins tikrąjį Dievą. — 24 *Israēlis bus trečias...* Savybē būti Dievo tauta išplēčiama ant Asuro ir Egipto; Israēlis liaujasi buvęs pats vienas Dievo tauta, iš jo darosi palaiminimas žemēs viduryje. — 25 *Viešpats laimina...* Trejopas kunigiškas palaiminimas, kurs iki tam laikui nuo Sandoros skrynios ir po aukos buvo ištariamas ant Israēlio, toliau bus Dievo ištariamas ant žemēs ir tai taip, kad iki tam laikui buvusieji garbingi Israēlio vardai bus ant jos išplēsti. — *Mano tauta...* Kai Dievas duoda vardą, jis suteikia taip pat tuo vardu išreikštą savybę. Taigi Dievui ištariant savo palaiminimą, Egiptas tikrumoje darosi palaiminta jo tauta, Asuras, naujai sutveriamas ir priimamas į Dievo sandorą, yra jo rankų darbas. Israēliui pasilieka garbingas Viešpaties tēvonystēs pavadinimas, kurs jam buvo amžinai suteiktas, darant sandorą Sinajaus kalne, ir patvirtintas patriarkams. — *Asiriečiai.* Ebr t: Asuras.

20 1*Sargono.* Taip buvo vadinamas vienas žymiausių ir galingiausių Asirijos karalių. Jis viešpatavo 721-705 m pirm Kr, pastatē šiaurinę Ninivēs miesto dalį ir milžiniškų rūmų. — *Tartanas.* Tai ne nuosavas asmens vardas, tik pavadinimas pareigos; reiškia gi tą pat ką ir kariuomenēs vadas. — *Azotą.* — Pilistimų miestas Azotas buvo paimtas 709 metais. Kova prieš Azotą yra epizodas iš pastangų, kokių darē Asiriečiai, kad pavergtų sau vakarų Azijos tautas ir sutrupintų jų Egipto kurstomą pa-

ir ėjo nusivilkęs ir nusiavęs. [3]Tuomet Viešpats tarė : Taip kaip mano tar-
nas Ješajas vaikščioja nusivilkęs ir nusiavęs ir bus trejus metus ženklas
ir stebalas Egiptui ir Etiopijai, [4]taip Asiriečių karalius varys Egipto be-
laisvius ir Etiopijos tremtinius, jaunus ir senus, plikus ir basus, atideng-
tomis šlaunimis Egipto gėdai. [5]Tuomet jie drebės ir bus nusigandę dėl
Etiopijos, kuri buvo jų viltis, ir dėl Egipto, kurs buvo jų garbė. [6]Tą
dieną šitos salos gyventojai sakys : Štai buvo mūsų viltis ; pas juos mes
bėgome pagalbos, kad išlaisvintų mus nuo Asiriečių karaliaus ; kaip gi
dabar mes galėsime ištrūkti?

21. [1]Pranašystė prieš jūros tyrumą.
Kaip viesulas ateina iš pietų,
taip tai ateina iš tyrumos, iš baisios šalies.
[2]Man parodyta kietas regėjimas :
Kas netiki, elgiasi neištikimai ir naikintojas naikina.
Kopk augštyn, tu Elame ; apgulk, Medai !
Aš padarysiu galą visam jo vaitojimui.
[3]Todėl mano strėnos pilnos skausmo ;
mane pagavo suspaudimas kaip gimdyvės suspaudimas ;
išgirdęs aš sukniubau, pamatęs išsigandau.
[4]Mano širdis apalpo, tamsybė gąsdino mane ;
Babelė, mano mylimoji, pasidarė man pasibaisėjimo dalykas.

---

sipriešinimą. — [2]*Atsirišk maišą.* Pranašui liepiama nuimti nuo savęs storą apdarą, kurs laikydavosi ant kūno tik prijuostas ; atrišus juostą jis nukrisdavo, ir žmogus likdavo kone visai plikas, nes tik trumpose kelnėse. — [3]*Bus trejus metus.* Ješajas turējo dēvēti taip menką apdarą per trejus metus ir per visą tą laiką būti įspējimas jį matantiems. — *Egiptui ir Etiopijai.* Plg aug 18,2 paaišk. — [4]*Varys...* Viešpataujant Asarhaddonui ir Asurbanipalui /tarp 680 ir 660 metų/ buvo užkariauti ir apiplēšti Egiptas ir Etiopija. — *Plikus ir...* Patekusius į didžiausį skurdą kaip karo belaisvius ir vergus. — [5]*Tuomet jie* : Žydai. — [6]*Salos.* Sala pavadintos visos tautos, gyvenusios Palestinoje, Tarpžemēs jūros pakraštyje, ypač gi Žydai ; jie labiausiai tikējosi, kad Egiptas sutriuškins Asirijos galią. — *Kaip gi...mes.* Egiptą sutikęs smūgis moko dviejų dalykų : kad pasitikējimas žmonēmis paikas dalykas, ir kad jų pačių laukia lygus likimas, jei su jais nebus padedančios Dievo rankos.

h/ Kita pranašystē prieš Babelę

21, 1-10. Babelē bus kietai prispausta ir nukariauta

21. [1]*Jūros tyrumą:* Babelę. Eupratui patvinus, didžiausi derlinga Babilonija darydavosi panaši į jūrą. Dabar jai lemta pavirsti tuščia tyruma. Taip pačiu pavadinimu pasmerkiama Babelēs puikybē ir parodoma, kaip nedaug ji tevertinama Dievo akyse. — *Kaip viesulas...* Babelę sutiks nelaimē. Ji puls kaip viesulas, kurs visa pakelēje griauna ir naikina. Tyrumos vējai, taip pat pietų vējai, buvo laikomi baisiausiais. — *Baisios šalies.* Taip pranašas vadina kraštą,iš kurio turējo išeiti Kiro kariuomenēs branduolys. — [2]*Kietas.* Pranašaujama apie skaudžius dalykus, todēl pranašo regējimas jam pačiam kietas. Tie dalykai tai plēšimai, sunaikinimas, apgulimas. — *Kas netiki...* Pikti užpuolikai elgsis, nesilaikydami jokių žmoniškumo įstatymų. Ebr. t : Plēšikas plēšia ir naikintojas naikina. — *Kopk ...* Įvardijami Dievo nutarimo vykdytojai. Dievo duotąjį įsakymą pranašas lyg kad girdi ir jį kartoja. — *Jo vaitojimui :* Kokį Babelē keldavo savo pavergtųjų tautų tarpe. — [3]*Todēl...* Regējime apreikšta Babelēs nelaimē taip didelē, kad pats pranašas ją jaučia savyje ir draug kenčia. — [4]*Mano širdis...* Anot Ebr t : Mano širdis smarkiai plaka ; išgąstis apēmē mane ; mano troškimo suotemą jis pakeičia pasibaisējimu. Dieną

[5]Tiesk stalą, žiūrėk iš žvalgyklos! Jie valgo ir geria!
Kelkitės kunigaikščiai, griebkitės skydo.
[6]Nes Viešpats man tarė taip:
Eik ir pastatyk žvalgą,
ir ką tik jis pamatys, tegul pasako.
[7]Jis pamatė vežimą su dviem raiteliais:
raitą ant asilo ir raitą ant kupranugario,
ir jis rūpestingai žiūrėjo su didele ištverme.
[8]Jis sušuko lyg liūtas:
Aš esu Viešpaties žvalgykloje, nuolat stovėdamas per dieną,
ir aš esu savo sargyboje, stovėdamas per kiauras naktis.
[9]Štai ateina tas raitelis, žmogus su dviejų raitelių vežimu.
Jis atsiliepė ir tarė: Žuvo, žuvo Babelė,
ir visi drožti jos dievų paveikslai sutrupinti žemėje.
[10]Tu, mano kūlime, ir mano kūlimo vaikai!
ką aš girdėjau iš kareivijų Viešpaties,
Israėlio Dievo, tai aš jums paskelbiau.
[11]Pranašystė prieš Dūmą. Man šaukia iš Seiro:
Sarge, kiek nakties praslinko?
Sarge, kiek nakties praslinko?
[12]Sargas tarė: Ateina rytas ir naktis;
jei jūs ieškote, ieškokite; apsigręžkite, ateikite.

---

pranašas laukia nakties poilsio; bet naktis darēsi dar baisesnē dēl baisių Dievo siunčiamų regējimų. — [5]*Tiesk stalą*..... Aprašoma, kas tuomet darēsi Babelēje. Tenai rūpinosi tik pokyliais ir tenkinosi pastatymu žvalgų žvalgykloje. Bet vienu kartu įpuola priešai. Visi pilni išgąsčio ima šaukti: Kelkitēs, kunigaikščiai, tepkitēs skydą /Ebr t/, t y, rengkite ginklus kovai. Skydai buvo tepami, kad neskiltų ir kad nuo jų geriau atsimuštų vilyčios. Plg Dan 5,30. — [6]*Eik ir pastatyk*... Aprašęs, kas darēsi Babelēje, pranašas kita regējimo dalimi tą pat paaiškina. Jis Dievo liepiamas pats eina žvalgo pareigas, mato einančią neprietelio kariuomenę į Babelę ir paskui ją grįžtančią. — [7]*Vežimą*... Anot Ebr t: Matē pulką, arklius /raitelius/ po du, asilų pulką, kupranugarių pulką. Taip aprašoma Medų-Persų kariuomenē. Kariuomenei praējus, pranašas-žvalgas ilgai nieko nebematē. — [8]*Aš esu*... Pranašas lyg primena Dievui, kad jis vis tebelaukia žinių, ką padarē praējusi kariuomenē, ir veikiai gauna paaiškinimų, kad Babelē žlugusi ir kad stabai esą sunaikinti. — [9]*Ateina*..... Ebr t: Ateina žmonių būrys, raiteliai po du. — Jie skelba žinią apie Babelēs žuvimą. — [10]*Tu, mano*..... Dabar pranašas kalba į Israēlį. Jis vadina jį kūlimu, nes Žydai buvo Babelēs prislēgti, lyg kad kuliami klojime javai. Israēlis, išgirdęs pranašo žinią apie Babelēs žuvimą, turi įgauti vilties išsigelbēti

i/ Pranašystēs priēs Edomiečius ir Arabus

21,11-17. Idumējai skelbiama visiškas žuvimas. Arabai bus sunaikinti

[11]*Dūmą*. Pačiu vardu, kurs Ebr reiškia tylumą, skelbiama Idumējos krašto likimas. — *Man*... Pranašas girdi paklausimą iš Seiro, t y, iš kalnuoto Edomiečių krašto pietinēje Palestinoje. Nelaimēs naktis buvo sunkiai prislēgusi tą šalį. Suvargę Edomiečiai kreipēsi į tą, kurs buvo paskelbęs nelaimę ir pakartotinai klausia, ar greitai ta nelaimių naktis pasibaigs. — [12]*Ateina*... Pranašas atsako; jis skelbia ateisiant gaivinantį rytą, bet ne visiems; po to ryto vēl ateis naktis be vilties. Edomiečiai gali nuo jos išsigelbēti, jei ieškos tiesos, tikrojo Dievo, ir grįš į jį

[13]*Arabiją*. Teismas pasieks ir nesusibūrusius į valstybę beduinus. — *Jūs miegosite*... Nugalētas apiplēštas Arabų būrys, bēgdamas iš šiaurēs pietų kryptimi, priverstas slapstytis kalnuose ir tankumynuose. Jį turi pasitikti su duona pietų gyven-

13Pranašystė prieš Arabiją.
Jūs miegosite vakarop miške, Dedanaičių keliuose.
14Sutinkamam ištroškusiam neškite vandens,
jūs, kurie gyvenate pietų šalyje ;
su duona pasitikite bėgantį.
15Nes jis bėga nuo kalavijų, nuo gresiančio kalavijo,
nuo įtempto kilpinio, nuo smarkios kovos.
16Nes Viešpats man sako taip : Dar vieneri metai, kaip samdininko
metai, ir visa Kedaro garbė bus atimta. 17Iš drąsių šaulių iš Kedaro sūnų
skaičiaus liekanos sumažės ; nes Viešpats, Israėlio Dievas, kalbėjo

22. 1Pranašystė apie Regėjimo slėnį.
Kas gi taip pat yra tau,
kad ir tu visas užkopei ant stogų?
2Tu, pilnas šauksmo, su daug gyventojų, džiaugsmingasis mieste !
Tavo užmuštieji ne kalaviju užmušti
ir ne kautynėse mirę.
3Visi tavo kunigaikščiai bėgo kartu
ir buvo kietai surišti ;
visi, kuriuos atrasta, buvo taip pat surišti,
kai jie bėgo toli.
4Todėl aš tariau : Atstokite nuo manęs,
aš verksiu karčiai.
Nesistengkite paguosti manęs
dėl mano tautos dukters sunaikinimo.

---

tojai. Priešai Asiriečiai eina iš šiaurēs. — *Dedanaičių*. Taip buvo vadinama nedidelē tautelē, kilusi iš Abraomo ir Keturos. Ji gyveno šiaurinēje Arabijoje ir vertēsi prekyba. Anot Ebr t, patys Dedanaičiai nugalēti : Miške vakarop nakvojate jūs, Dedanaičių eilēs. — 14*Kurie gyvenate*... Ebr t : Temos gyventojai. Temos kraštas buvo pietuose. — 15*Nes*... Bēgimo priežastis — Asiriečių ginklai, kuriems negalima pasipriešinti. — 16 *Dar vieneri*... Nurodoma laikas, kada pranašystē įvyks. Plg aug 16,1 14. — *Kedaro*. Dar vienos Arabų tautelēs vardas, kuri gyveno tarp Kaldējos ir Palestinos. Ji buvo kilusi iš Ismaēlio palikuonių. Jai skelbiama sumažējimas. Karaliai Sargonas ir Senakheribas buvo pavergę ne vieną Arabų tautą ; Asurbanipalas įvardija tarp pavergtųjų Kedarēnus

k/ Pranašystē prieš Jerusalę ir prieš šventyklos viršininką Sobną

22,1-25. Pranašas skelbia Jerusalēs apgulimą ir kaip atkaklumo pavyzdį nurodo šventyklos viršininką Sobną, kurs buvo nubaustas ir pakeistas pareigose Eliakimu

22. 1*Regējimo slēnį*. Tarp Babelēs nubaustųjų yra taip pat Judas ir Jerusalē. Savo politika, stabų garbinimu ir visokiais nusikaltimais Žydai eina greta pagonių ; taigi jie turi pasirodyti pagonių tarpe ir išgirsti savo pasmerkimą /Kir-Aleks, Jieron/. Jerusalei duodama simbolinis Regējimo slēnio vardas. Ji buvo pranašų sostinē ir motina, buvo nuolatinē pranašysčių ir regējimų vieta. Ješajas dabar, kaip Viešpaties žvalgas, žiūri į ją iš savo augštos žvalgyklos ir lyg nebepažindamas savo miesto klausia, kas jam atsitiko, kodēl atējo ir jam didžiausios nelaimēs. — *Ant stogų*. Pranašas mato regējime Jerusalēs gyventojus, taip neseniai pilnus linksmumo, dabar nusigandusius, stovinčius ant gulsčių savo namų stogų ir žiūrinčius į apgulusius miestą priešus. — 2*Tavo užmuštieji*... Mirtis žymiai sumažino gyventojų skaičių ; bet nēra nei tos paguodos, kad jie yra žuvę karo lauke garbinga kovotojų mirtimi. Ne ; vargas, badas ir maras juos atēmē. Kunigaikščių dalis pabēgo, kiti pateko į kietą nelaisvę, gyventojų žiedai išsklaidyti, priešas juos veja, gaudo ir ima nelaisvēn. — 4*Atstokite*... Pranašo širdies skausmas dēl sutikusių Jeru-

[5]Nes užmušinėjimo, mindžiojimo ir raudojimų diena
atėjo nuo Viešpaties, kareivijų Dievo, Regėjimų, slėnyje —
ji tyrinėja sieną, ir yra pilna didenybės kalne.
[6]Elamas pasiėmė saidoką,
vežimus su žmonėmis ir raiteliais;
Kiras nudengė skydą.
[7]Tavo rinktiniai slėniai pilni kariškų vežimų,
ir raiteliai sustojo prie vartų.
[8]Judo gaubtė bus atidengta,
ir tą dieną tu apžiūrėsi ginklų sandėlį miško namuose.
[9]Jūs matysite Dovîdo miesto plyšius,
kad jų padaugėjo,
ir rinksite žemojo tvenkinio vandenis,
[10]suskaitysite Jerusalės namus
ir ardysite namus sienai sustiprinti.
[11]Jūs padarysite duobę tarp dviejų sienų
senojo tvenkinio vandeniui.
Bet jūs nepažvelgiate į tą, kurs tai padarė,
ir nematote to, kurs tai iš toli atvedė.
[12]Tą dieną Viešpats, kareivijų Dievas, šaukia verkti ir raudoti,
galvas skustis ir susijuosti maišu.
[13]Bet štai džiaugsmas ir linksmybė, pjovimas veršių ir avinų,
valgymas mėsos ir gėrimas vyno.
«Valgykime ir gerkime, nes juk rytoj mirsime».

---

salę nelaimių taip didelis, kad veltui mēgintų kas nors paguosti jį. Jis verčiau nori raudoti pats vienas. [5]*Ji tyrinēja*... Baisi Viešpaties diena turi ištirti, kiek stiprios Jerusalēs sienos, ir keliasi lyg rūstus didenybēs pilnas valdovas prieš karališko rūmo kalną, Sioną. Anot Ebr t; Ji naikina sieną ir šauksmas / eina /į kalnus. — [6]*Elamas*. Priešų tarpe visų pirma minimi Elamiečiai, garsūs senovēje šauliai. — Ebr t: Kiras nudengia skydą, t y, prirengia savo skydą puolimui. Kiras čia tikriausiai kurio nors dabar nebežinomo krašto vardas, taip pat kaip ir Elamas. — [7]*Tavo rinktiniai*... Jerusalē suspausta iš visų pusių; priešas artinasi prie pat vartų. — [8]*Judo*... Judą sutiks didžiausi negarbē, toki kokia buvo laikoma gaubtēs nudengimas mergaitei. — *Ginklų sandēlį*... Tik dabar Žydai pradeda galvoti, kaip jie ginsis. Visų pirma jie apžiūri Saliamono pastatytuose rūmuose, vadinamajame Miško name / plg 3 Kar 7,2; 10, 17/, laikomus ginklus, paskui taiso mūro sienas, renka vandenį, bet užmiršta tikrąjį savo gynēją Dievą. [9]*Dovîdo miesto*. Žr 2 Kar 5,7.9. — *Vandenis*: Kad priešai neatkirstų jo nuo paties miesto. Plg. aug 7,3. — [11]*Duobę tarp dviejų sienų*. Kurioje vietoje ta duobē turējo būti padaryta, dabar tikrai nebežinoma. Dviem sienom skersai slēnio tarp Siono ir Ofelio kalnelių tuodu kalneliu buvo sujungtu. Senuoju tvenkiniu tikriausiai buvo pavadinta Siloēs tvenkinys. — *Bet jūs nepažvelgiate*... Žydai juk turējo žinoti, kad neprietelių užpuolimai būdavo visuomet nusipelnyta Dievo siunčiama bausmē. Bet ta tikējimo dvasia buvo apmirusi. Dievas atvedē Žydams nelaimę iš tolo, nes ne vieną kartą buvo jiems duota įspējimų. [12] *Dievas, šaukia*... Jei Žydai tikrai darytų atgailą, Viešpaties rūstybē liautųsi, ir jie greitai susilauktų išgelbējimo. — *Galvas*. Galvos nusiskutimas buvo gedulo ženklas /plg Am 8,10/, taip pat ir susijuosimas maišu /aug 3,24/. — [13]*Bet štai*... Toks tai pasityčiojimo pilnas Žydų atsakymas į pranašo perspējimus. Vietoje atgailos, džiaugsmas. Jie beprotiškai eikvoja išteklius, kurių taip labai reikia apgulimo metu. — *Valgykime*... Netikējimo žodžiai. Plg Išm 2,6-9; 1 Kor 15,32. — [14]*Iš tikrųjų*... Žydai tyčiojasi iš mirties; mirtimi jie bus už tą nusi-

14 Mano ausims buvo apreikštas kareivijų Viešpaties balsas:
Iš tikrųjų tas nedorumas nebus jums dovanotas iki mirčiai,
sako Viešpats, kareivijų Dievas.
15 Viešpats, kareivijų Dievas, sako taip:
Eik, įeik pas tą, kurs gyvena padangtėje, pas šventnamio viršininką
Sobną, ir jam sakyk: 16 Ką tu čia veiki, ar kas tu čia, kad tu išsikaldi-
nai čia sau kapą, rūpestingai išsikaldinai sau augštoje vietoje paminklą,
buveinę sau uoloje? 17 Štai Viešpats išnešins tave, kaip nusinešama gaidys,
ir atims tave taip kaip apsiaustą. 18 Jis vainikuote apvainikuos tave siel-
vartu, mes tave kaip kamuolį į plačią ir ertą šalį. Ten tu mirsi ir ten
bus tavo garbės vežimas, tu, tavo valdovo namų gėda! 19 Aš išvarysiu
tave iš tavo vietos ir išmesiu tave iš tavo tarnybos
20 Tą dieną atsitiks, kad aš pašauksiu savo tarną, Elkijo sūnų Elia-
kimą, 21 apvilksiu jį tavo jupa, sujuosiu jį tavo juosta ir duosiu į jo ranką
tavo valdžią. Jis bus kaip tėvas Jerusalės gyventojams ir Judo namams.
22 Aš dėsiu Dovido namų raktą jam ant peties: jis atidarys, ir niekas ne-
galės uždaryti; užrakins ir niekas negalės atrakinti. 23 Aš įkalsiu jį kaip
baslį tikroje vietoje, ir jis bus savo tėvo namams kaip garbės sostas. 24 Ant
jo bus pakabinta visa jo tėvo namų garbė, visokios rūšies rykų, visokių
mažų indų, pradedant nuo geriamųjų taurių iki muzikos prietaisų. 25 Tą

---

kaltimą nubausti. Taip čia nurodoma regėjimo pradžioje paskelbtos mirties priežastys ir aprašomi tie, kurie turėjo žūti negarbingai badu ir maru

15 *Eik*... Ebr. t: Įeik pas tą užvaizdą, pas Sobną, pas namų viršininką. Sobna buvo ne pačios šventyklos viršininkas, tik karaliaus rūmų užvaizdas. Kaip garbinga buvo ta pareiga, pasirodo iš to, kad ji būdavo pavedama karaliaus sūnums. Taip, susirgus karaliui Ozijui raupsais, jo sūnus ir įpėdinis ėjo karaliaus rūmų viršininko pareigas. Plg 2 Kron 26,21. — 16 *Ką tu*... Kas buvo tas Sobna, tikrai nežinoma. Pranašo žodžiai rodo, kad Sobna buvo atsiradęs visai netinkamoje jam vietoje. Gal jis tyčiojosi iš pranašo žodžių apie skelbiamą būsimą nelaisvę, ar apie skelbiamą negarbingą didikų bėgimą ir išsklaidymą ir, viešai rodydamas savo netikėjimą, buvo pradėjęs statyti sau paminklą. — 17 *Viešpats išnešins*... į nelaisvę tolimoje šalyje ir tai taip lengvai, kaip išnešama gaidį. Ebr t: o žmogau (tu, kurs pasitiki savo jėga ir taries esąs didis). — 18 *Jis*... Anot Ebr t: Jis vyniote suvynios tave ir mes kaip kamuolį. — *Į plačią*... Į Mesopotamiją. — *Ten tu mirsi*. Ištrėmimas pasibaigs mirtimi. — *Ten bus*... Ten tu galėsi rodyti savo garbingumą. — *Gėda*. Savo elgėsiu Sobna darė negarbės visiems savo karaliaus namams. — 20 *Savo tarną*. Ištikimybė Dievui turi būti vyriausi karaliaus tarno savybė. — 21 *Apvilksiu*... drabužiais, kokie pritinka jo augštai pareigai. — 22 *Aš dėsiu*... Raktas yra suteikiamos valdžios ženklas. Valdžia suprantama kaip našta, todėl sakoma, kad jos simbolis, raktas, dedamas ant peties. Rakto davimu nurodoma valdžia atidaryti namus ir įleisti ką nors į šeimyną, bet taip pat išmesti iš šeimynos, užrakinant duris /aug 9,6; Ijob 12, 14/. — 23 *Kaip baslį*. Eliakimo reikšmė karaliaus namuose aprašoma dar palyginimu su stipriai įkaltu basliu, kurs gerai laiko pririštą prie jo padangtę. Anot kitų aiškintojų, su įkalta į sieną vinimi, ant kurios galima visa drąsiai kabinti. — *Savo tėvo*. Eliakimas bus taip pat tikra garbė savo tėvo namams. — 24 *Ant jo*... Anot Ebr t: Ant jo kabinsis visa jo tėvo namų garbė, atžalos ir diegai, visokie maži rykai, pradedant rėčkomis ir baigiant puodeliais. Taip palyginimais nurodoma, kad visa Eliakimo giminė šauksis į jį, kad gautų sau garbingų vietų ir pareigų, kaip kad paprastai tokiais atvėjais būna. Visokio didumo rykais vadinami Eliakimo giminės nariai, kurių tarpe yra didikų ir mažutėlių, turtingų ir beturčių. — 25 *Tą dieną*... Taip, aprašius Eliakimo

dieną, sako kareivijų Viešpats, baslys, kurs buvo įkaltas tikroje vietoje, bus atimtas, sulaužytas ir pavirs, ir žus visa, kas ant jo kabojo ; nes Viešpats tai kalbėjo

23. [1]Pranašystė prieš Tirą. Klykite, jūros laivai ;
nes sunaikinti namai, iš kur jie paprastai atplaukdavo ;
iš Ketimo šalies duota jiems apie tai žinia.
[2]Nutilkite, salos gyventojai! Tu buvai pilna Sidono pirklių, kurie
plaukioja jūroje. [3]Ant daugelio vandenų buvo Nilo sėkla, upės pjūtis,
jo vaisius. Iš jo buvo pasidarius tautų prekyvietė.
[4]Parausk, Sidone, nes jūra kalba, jūros stiprybė sako :
Aš nebuvau nėščia ir negimdžiau,
neauklėjau jaunikaičių ir neauginau mergaičių.
[5]Kai išgirs apie tai Egipte,
bus suimti skausmo, gavę žinią apie Tirą.
[6]Plaukite jūromis, klykite, salos gyventojai!
[7]Argi tai ne jūsų miestas,
kurs nuo senų dienų gyrėsi savo senumu?
Jo kojos neš jį toli į svetimą šalį.

---

išaugštinimą, dar grįžtama prie Sobnos, kurs taip pat buvo tikroje vietoje įkaltas baslys, ir jo laikėsi visa jo giminė. Tačiau jam skirta žlugti ir draug su juo nukentėti visai jo giminei. — Anot kaikurių aiškintojų, tais žodžiais pranašaujama žuvimas tam pačiam Eliakimui

1/ *Pranašystė prieš Tirą*

23, 1-18. Pranašystė prieš Tirą prasideda dejavimu dėl Tiro žuvimo /1-7/, toliau skelbiama pavertimas Tiro puikybės dulkėmis /8,14/, ir pagaliau žadama išgelbėjimas /15-18/

23. [1]*Tirą*. Kaip Babelė, galingiausi sausumos valstybė, pavergdavo tautas savo karine jėga, taip Phenikija, galinga pajūrio valstybė, ramiai apiplėšdama savo prekyba tautas, buvo priešininkė Dievo karalystės savo materialismu. Jai, puikiai jūros karalienei, skelbiama paskutinėje vietoje 70 metų pažeminimas. — *Jūros laivai*. Ebr. t : Tarteso laivai. Tie laivai atplaukia iš tolimų vakarų ir artinasi į Tirą. Bet jau prie Kipro pasiekia juos nelaimės žinia : jis sunaikintas, taip kad nebėra įėjimo. Taip pranašas jau iš anksto laiko Tiro žuvimą įvykusiu atsitikimu ir skelbia tą žinią visiems. — *Ketimo*. Kipro salos vardas. Čia būdavo paskutinė į Tirą plaukiančių laivų stotis. — [2]*Nutilkite* : Išgąsčio apimti. *Salos gyventojai*. Senasis Tiro miestas buvo, tiesa, pasilikęs sausumoje, bet naujasis įsikūrė arti kranto esančioje saloje ir ypač ta aplinkybe didžiavosi ir jautėsi esąs galingas, neprieinamas. Į jo tai gyventojus čia atsiliepia pranašas. — *Sidono*. Tai buvo seniausis Phenikijos miestas. Dabar jis vadinamas Saida. Didumo garbę iš Sidono buvo paveržusi jo duktė, Tiras. Dabar ir Sidonui turi būti gėda, kad ta jo duktė, taip pasitikėjusi jūra, turi dabar pati išpažinti visišką savo silpnumą ir apleidimą. — [3] *Ant daugelio*... Prekės į Tirą seniau buvo vežamos iš visų kraštų. Ir tai buvo jam garbės priežastis. — *Nilo*. Ebr. *Šikhor*, tamsus. Plg aug 2,18. — [4]*Jūra kalba*... Tiro nelaimė yra draug ir jūros nelaimė, nes jūra buvo Tiro stiprybė. Taigi ir jūra vaizduojama dejuojanti kartu su Tiru.— *Aš nebuvau*... Seniau taip labai apgyventa nuolat plaukančių laivų, dabar jūra taip tuščia, lyg kad motina, kuri niekuomet neturėjo vaikų. Jaunikaičiai su mergaitėmis galėjo būti vadinamos taip pat Tiro kolonijos jūros pakraštėse. — [5]*Egipte*. Egiptui Tiras buvo labai svarbus, nes iš Egipto buvo vežami į Tirą javai. Tiras buvo taip pat nemaža paspirtis prieš Asiriečius. — [6]*Plaukite*... Ebr t : Bėgkite į Tartesą, t y, skubėkite bėgti į tolimiausias kolonijas, nes kitaip jūsų laukia ištrėmimas ir nelaisvė Babelėje. — [7]*Argi tai*... Anot Ebr. t : Ar tai tas jūsų džiaugsmingasis, t y, argi ta griuvėsių krūva yra visos liekanos džiaugsmingo, labai seno, galingo jūsų mies-

8Kam tai atėjo į galvą apie Tirą, kitados apvainikuotą,
kurio pirkliai kunigaikščiai,
kurio vertelgos žemės didžiūnai?
9Kareivijų Viešpats tai nulėmė,
kad nutremtų kiekvienos garbės puikybę
ir vestų į sugėdinimą visus žemės didikus.
10Eik per savo žemę kaip per upę, jūros dukterie,
tau nebėra daugiau juostos.
11Jis ištiesė savo ranką ant jūros,
privertė drebėti karalystes;
Viešpats davė įsakymą prieš Kanaaną
sutrinti jo stipriuosius,
12ir tarė: Nebesididžiuok daugiau,
tu prievartaujama mergaite, Sidono dukterie.
Plauk atsikėlus į Ketimus,
ir tenai tau nebus poilsio.
13Štai Kaldiečių šalis; tokios tautos nėra buvę.
Ją įkūrė Asuras; jie veda į nelaisvę jos stipriuosius,
griauna jos namus, daro iš jos griuvėsius.
14Klykite, jūros, nes jūsų stiprybė sunaikinta!
15Aną dieną tu, o Tire, būsi užmiršime septynias dešimtis metų,
kaip vieno karaliaus dienos; po septynių gi dešimtų metų bus Tirui lyg
paleistuvės dainoje:

---

to. Jei taip, tai tikrai nēra ko džiaugtis. Tiras buvo tikrai labai senas miestas. Juozapas Fl sako, kad jis buvęs įkurtas 240 metų pirm pastatymo Jerusalēs šventyklos. — 8*Kitados apvainikuotą.* Ebr t: Dalino vainikus. Todēl taip buvo galingas, kad galējo turēti įtakos ir karalių skyrime. — *Pirkliai...* Pranašas primena buvusią piliečių garbę, kad labiau paaiškētų dabartinē jų negarbē. — 9*Viešpats...* Vyriausioji žuvimo priežastis Dievas, kurs ir čia pasielgia, laikydamos aug 2,12 paskelbtos taisyklēs. — 10*Eik...* Ebr t: Užliek savo šalį kaip Nilas /čia ebr *Je'or*; plg 3 e/, Tarteso dukterie. Čia pranašas jau kreipiasi į Tiro kolonijas ir skelbia joms išsilaisvinimą nuo Tiro. Laisvas vaikščiojimas savo šalyje, yra ženklas neriboto viešpatavimo. Juosta, kuri varžē kolonijas, buvo Tiras; dabar jos nebēra. — 11*Jis*: Viešpats. — *Prieš Kanaaną*: Phenikiją. — 12*Prievartaujama*: ... Ebr t: Nuvainikuota mergaite. Puikybē ir išdidumas buvo jau verti pilno bausmēs saiko. Pranašo skelbiamas paniekinimas privers nutilti kiekvieno girpelnio burną. — *Sidono dukterie.* Čia Sidono gyventojai; jie atstovauja visai Phenikijai, kuri Tiro žuvimu visa užgauta. — *Plauk...* Pabēgę iš savo krašto phenikiečiai neras malonaus priēmimo ir savo buvusiose kolonijose, kurias jie labai vargino. — 13 *Kaldiečių.* Pranašas dabar pasako, kas buvo Dievo nutarimo vykdytojai. Anot Ebr t: Štai Kaldiečių šalis; tos tautos nebuvo; ji atidavē Asiriečius tyrumos žvērims; jie stato savo bokštus /prieš Tirą/, griauna jo rūmus, daro iš jo griuvēsius. — Pranašo laiku sena Kaldiečių tauta buvo kone visai nežinoma Phenikijai. Bet nugalēję Asiriją ir sugriovē Ninivę, jie tą pat padarē Tirui. — 14*Klykite...* Žr 1 e

15*Būsi užmiršime...* Tirą ištikusi nelaimē tęsēsi 70 metų, tiek pat kiek ir Žydų nelaisvē Babelēje. Plg Jer 25,11.12. — *Kaip vieno...* Kolei stovēs Babelēs karalystē. — *Bus Tirui lyg...* Bus taip, kaip sakoma dainoje. Toki daina apie paleistuvę buvo matomai visiems žinoma. — 17*Sugrąžins...* Ebr t: Jie vēl sugrįš prie savo pelno. Atnaujintą Tiro prekiavimą pranašas išreiškia žodžiu: *Paleistuvaus,* nes tas prekiavimas bus draug susidūrimas su visokiomis tautomis ir visai pasaulinis. — 18*Bus pašvęsti...* Kaip visoks žmonių veikimas, taip ir čia

[16]Pasiimk kankles, vaikščiok po miestą tu, užmiršta paleistuve ;
gerai dainuok, kartok dainą, kad tave atsimintų.
[17]Po septynių dešimtų metų Viešpats aplankys Tirą, sugrąžins jį
prie jo pelno, ir jis vėl paleistuvaus su visomis žemės karalystėmis žemės
paviršiuje.
[18]Bet jo prekiavimas ir pelnas bus pašvęsti Viešpačiui. Jie nebus pa-
kasami ir atidedami, nes jo pelnas bus tiems, kurie gyvena Viešpaties
akivaizdoje, kad jie valgytų iki sočiai ir turėtų kuo apsivilkti iki senatvei

24. [1]Štai Viešpats padarys žemę tuščią ir pliką ;
užgaus jos paviršių ir išsklaidys jos gyventojus.
[2]Tuomet bus kaip tautai, taip ir kunigui ;
kaip vergui, taip ir jo valdovui ;
kaip tarnaitei, taip ir jos valdovei ;
kaip perkančiam, taip ir parduodančiam ;
kaip skolintojui, taip ir skolininkui ;
kaip atgal reikalaujančiam, taip ir tam, kas kaltas.
[3]Žemė bus sunaikinta ir plėšte apiplėšta,
nes Viešpats yra tą dalyką nutaręs.
[4]Žemė nuliūdus, sunykus ir sumenkėjus ;
pasaulis sunyko, sumenkėjo žemės tautos augštis.
[5]Žemė sutepta savo gyventojų,
nes jie peržengė įstatymus, iškreipė teises,
sulaužė amžinąją sandorą.

Tiriečių turi praversti Dievo sumanymų įvykdymui. Tiro turtai bus pašvęsti Viešpačiui. — *Apsivilkti iki senatvei.* Ebr t : Dailiai apsivilkti. — Pranašystē prieš Tirą įvyko, Nebukadnetsarui po 13 apgulimo metų paēmus Tirą ir pastačius čia savo atsiųstą karalių. Sugriautas miestas vēl atgijo, pasibaigus Kaldiečių viešpatavimui. Tiriečiai padējo sugrįžusiems iš nelaisvēs Žydams atstatyti Jerusalę ir šventyklą /Esdr 3,7 : Neem 13, 16/. Krikščionijos pradžioje čia buvo įsikūrusi viena iš žymesnių krikščionių bendruomenių. Bet vēliau Tiras vēl virto griuvēsiais ir iš jų jau niekuomet nebeatsikēlē

4. Pranašystė apie pasaulio pabaigą

a/ Sunaikinimas žemēs ir paskutinis teismas

24,1-23. Ketvirtame pranašysčių skyriuje /24,1-27,13/ kalbama apie visuotinį pasaulio teismą ir apie Dievo garbēs viešpatavimą. Visų pirma skelbiama žemēs sunaikinimas, kuriame bus išgelbēta tam tikra gyventojų dalis /24,1-16a/, toliau aprašoma pati baisiojo Dievo teismo diena /16b-23/.

24. [1]*Štai.* Čia pranašas mato jau nebe teismą atskiroms tautoms, bet visuotinį / Jieron, Euseb, Tom/, kurio anie buvo tik prirengimas. Dievui priešingoji galybē galutinai pasmerkiama ir atmetama. — *Padarys žemę* : Ne vieną kurią nors šalį, bet visą žemę. Regimi žemēs kūriniai ir žmogus eina draug kaip užmokesčio, taip ir bausmēs gavime. Tai patvirtina rojaus istorija, žemēs prakeikimas po pirmosios nuodēmēs, nuodēmingo Penkiamiesčio žuvimas, pranašystēs prieš Babelę, Ninivę, taip pat Rom 8,20.21 ; 2 Petr 3. 13. — [2]*Tuomet bus...* Plg Oš 4,9. Lygiai bus teisiami visi teokratiniai santykiai ir draugijiniai su jų įvairiomis savybēmis, laisvai pasirinktomis ir visokiais paties gyvenimo iškeltais pasireiškimais. Tokių santykių čia įvardijama šeši po du. — [5]*Sutepta.* Žmonių kaltybēs sutepē žemę, todēl ji bus taip labai sunaikinta. — *Įstatymus* : Kokie buvo duoti Dievo sutvertai žmonijai. Senesnē ir platesnē už Sinajaus sandorą buvo sandora tarp Dievo Sutvērējo ir jo kūrinio, žmogaus.

[6]Todėl prakeikimas rys žemę,
ir jos gyventojai bus baudžiami už nuodėmes ;
todėl eis iš proto tie, kurie ją įgyvena,
ir beliks maža žmonių.
[7]Vynuogiavimas liūdi, vynmedis sumenkėjęs ;
vaitoja visi, kurių širdis buvo linksma.
[8]Bubinėlių džiaugsmas pasiliovė,
linksmųjų ūžimas pasibaigė,
meilūs arphos garsai nutilo.
[9]Nebegeriama vyno dainuojant,
gėrimas yra kartus geriantiesiems.
[10]Tuštybės miestas sugriautas,
visi namai užrakinti, niekas nebeįeina į vidų.
[11]Girdisi gatvėse dejavimas dėl vyno,
išnyko visoki linksmybė, žemės džiaugsmas atimtas.
[12]Mieste liko tuštuma, ir nelaimė slegia vartus.
[13]Nes taip bus žemės viduryje, tautų tarpe,
kaip kad nukrečiama nuo alyvų medžio nedaugelis pasilikusių alyvuogių,
ir vynuogių kekės, pasibaigus vynuogiavimui.
[14]Šitie pakels savo balsą ir giedos gyriaus giesmę;
kai Viešpats bus pagarbintas, jie linksmai šūkaus nuo jūros.
[15]Todėl garbinkite Viešpatį pamokymais,
jūros salose Viešpaties, Israėlio Dievo, vardą.
[16]Nuo žemės pakraščių mes girdime gyriaus giesmę, Teisiojo garbę.
Aš tariau : mano paslaptis man, mano paslaptis man. Vargas man !
Nusikaltėliai nusikalsta ; jie kalste nusikalsta kaip peržengėjai.
[17]Baisumas, duobė ir žabangai tau, tu, žemės gyventojau !
[18]Bus taip : kas bėgs nuo baisumo balso, įkris į duobę ;
kas gelbėsis iš duobės, bus žabangų pagautas.
Nes užtvankos augštybėse atidarytos,
ir žemės pamatai drebės.
[19]Žemė bus draskyte draskoma,
žemė bus trinte trinama,
žemė bus kratyte kratoma.

Peržengimus seka prakeikimas, kurs kaip visa ryjanti ugnis ēda žemę, todēl tą vietą, kur nusikaltimas įvyko. — [6]*Todēl eis iš proto*. . Ebr t : Todēl deginami žemēs gyventojai. —[7]*Vynuogiavimas*. . . Vynuogių rinkimo metas bus liūdnas. Visi džiaugsmo šaltiniai bus išsekę. — [10]*Tuštybēs /Ebr thohu/ miestas*. Pranašas, darydamas aliuziją į 1 Moš 1,2, taip vadina įdējinę nuodēmēse paskendusio pasaulio sostinę, paskirtą visiškam sunaikinimui. — [11] *Dēl vyno* : Del vyno stokos. — [12] *Nelaimē slegia* . . . Ebr t : /Miesto/ vartai ištikti sunaikinimo

[13]*Nedaugelis*. . . Plg aug 17,6. — [14]*Šitie*. . . Išrinktieji pažins teismo svarbą, Dievo garbēs apsireiškimą ir skelbs tuos paskučiausius dalykus džiaugsmo giesmēmis. — *Nuo jūros*: Iš tolimų šalių, ypač iš tų, kurios yra aplink Tarpžemio jūrą. — [15]*Pamokymais* : Apreiškimais, kurie moko žmones ir padeda jiems laimēti išganymą. Ebr t : Šviesose. — [16]*Teisiojo garbę*. Ebr t : Garbē Teisiajam. Kviečiamieji garbinti atsiliepia. Jie sako : Garbē Teisiajam Dievui

Mano paslaptis. . . Ebr t : Liesumas man, liesumas man. — Pranašas jaučiasi lyg visai sunaikintas. Jis eina menkyn iš didžiausio išgąsčio dēl didelio skaičiaus žūnančių teisme. — [17]*Baisumas*. . . Taip šaukia Ješajas, matydamas artējantį teismą. — [18]*Kas bēgs*. . . Mēgins

20Žemė svyruote svyruos kaip girtas
ir bus atimta kaip vienos nakties padangtė;
sunkiai slėgs ją jos neteisybė;
ji grius ir nebegalės atsikelti.
21Tą dieną Viešpats lankys dangaus kariuomenę augštybėje
ir žemės karalius žemėje.
22Jie bus rinkte surinkti kaip vienas pluoštas į duobę,
tenai bus užrakinti kalėjime
ir po daugelio dienų bus lankomi.
23Mėnulis paraus ir saulė aptems,
kai kareivijų Viešpats karaliaus Siono kalne ir Jerusalėje,
ir bus pagarbintas savo senesniųjų akivaizdoje

25. 1Viešpatie, tu mano Dievas,
aš augštinsiu tave ir šlovinsiu tavo vardą,
nes tu padarei stebuklingų dalykų,
įvykdei senus, ištikimus nutarimus. Amen.
2Nes tu pavertei miestą į akmenų krūvą,
stiprų miestą į griuvėsius,
svetimųjų namus, kad jie nebebūtų miestas
ir niekados nebebūtų statomas.
3Todėl girs tave stipri tauta,
smarkių tautų miestas bijos tavęs.

---

ištrūkti, tačiau veltui. Prapultis mokēs sugauti savo žmones, kaip medinčius įvairiais būdais moka sugauti savo grobį. — *Užtvankos...* Bus taip, lyg kad prasidētų naujas tvanas. Sukrēsta savo vidaus sudētyje žemē svyruos. 1 Moš 7,11; Jer 48,44. — [20]*Žemē...* Tokios pat teismo žymēs NT. Plg 2 Petr 3,11; Mt 24,29 ir k. Baisaus žemēs drebējimo eiga aprašoma vienu už kitą smarkesniais vaizdais. — *Neteisybē.* Jēga, kuri taip baisiai drasko ir vargina žemę, yra slegianti ją neteisybē. Tačiau tas žuvimas yra išsilaisvinimas iš vergavimo nuodēmei, todēl ne visiškas sunaikinimas, bet tik pasikeitimas /2 Petr 3,13/. — [21]*Dangaus kariuomenę*: Ne dangaus žvaigždes, bet piktuosius angelus, apie kurios kalba ir šv Povilas Eph 6, 12 /Jieron, Kiril-Aleks/. Todēl neteisybēs našta, kuriai slegiant žemē ima trupēti, yra piktų dvasių įtakos pasēka. Greta su piktosiomis dvasiomis bus baudžiami žemēs galiūnai, kurie, joms pasiduodami, prisideda savo galia prie platinimo pikto. — [22]*Į duobę...* Plg Apr 20,7 ir k. Mt 13,30.40-42. — *Po daugelio dienų*: Ilgiausį laiką, nuo pat pasaulio pradžios, darę tiek daug pikta, bus dabar baudžiami. — [23]*Mēnulis...* Visas pasaulis kentēs draug. Plg Mt 24,29; Mk 13, 24; Lk 21, 25; Apd 2, 20; Joel 2,31. — *Siono kalne ir...* dangaus Jerusalēje, kurios emblema buvo žemiškoji Jerusalē

b/ Teisiųjų išgelbējimas, džiaugsmas, dēkojimas

25,1 - 26,21. Dievo teismo vaisiai bus: šventųjų giesmēs danguje /25, 1-5/, dieviškųjų gērybių suteikimas /6-8/, bedievių pažeminimas /9-12/. Atnaujinto Israēlio giesmē /26,1-19/. Paguoda Israēlaičiams /20.21/ 25. [1]*Viešpatie...* Išrinktieji būsimoje Jerusalēje išpažįsta, kad teismu pasireiškia Dievo garbingumas, todēl jie gieda taip pat kaip išrinktieji Apr 4,11; 5,12. Teismai yra stebuklai, nes sugriauta didžiausios karalystēs. Jie yra taip pat nutarimai iš tolo, tiesa ir ištikimybē /ebr t/, Dievo padaryti nuo pat amžinybēs pradžios, paskelbti per jo pranašus, kuriuos jis pilnai įvykdo. — [2]*Miestą*: tuštybēs miestą /24,10/, Dievo miesto priešininką, piktųjų miestą. — *Svetimųjų.* Pagonys buvo svetimi Dievo karalystei savo tikyba ir elgesiu. — [3]*Todēl...* Matydamos Dievo teismus, liudijančius apie didžiausią jo galią ir teisybę, atkakliausios tautos garbins Viešpatį; jos garbins jį ir dēl to,kad jis taip nuostabiai išaugštino tai, kas buvo

[4]Nes tu pasidarei stiprybė beturčiui,
stiprybė pavargėliui jo sielvarte,
prieglauda nuo audros, ūksmė nuo karščio,
nes smarkininkų rūstybė kaip audra, kuri ištinka sieną.
[5]Kaip karštį sausmetyje tu pažeminai svetimųjų siautimą,
ir lyg karšto debesies tvanka tu sudžiovini galiūnų atžalas.
[6]Kareivijų Viešpats padarys visoms tautoms šitame kalne
skanumynų pokylį, su vynu,
iš sultingos riebios mėsos su nusistovėjusiu vynu.
[7]Jis sunaikins šitame kalne visokią gaubtę, kuri gaubia visas tautas,
ir uždangą, kuri ištiesta ant visų giminių.
[8]Jis sunaikins mirtį amžinai.
Viešpats Dievas atims ašaras nuo kiekvieno veido,
ir nuims nuo visos žemės savo tautos gėdą;
nes tai yra kalbėjęs Viešpats.
[9]Tą dieną sakys: Štai šitas yra mūsų Dievas,
mes jo laukėme, ir jis išgelbės mus;
šitas yra Viešpats, mes tikėjomės jo;
mes džiaugsimės ir linksminsimės jo išgelbėjimu.
[10]Nes Viešpaties ranka ilsėsis šitame kalne,
ir Moabas bus po juo sutrintas,
kaip sutrinami šiaudai po kuliamuoju velenu.
[11]Jis išties po juo savo rankas, kaip ištiesia plaukėjas, kad plauktų;
bet Dievas pažemins jo puikybę ir sutrupins jo rankas.
[12]Augštų tavo sienų sustiprinimai grius, bus pažeminti,
bus numesti žemėn iki dulkių

26. [1]Tą dieną bus giedama Judo šalyje šita giesmė:
Mūsų stiprybės miestas Sionas.
Išganytojas jo siena ir pylimas.

---

visai maža ir nežymu. — [4]*Kaip audra*: todēl buvo baimēs, kad ji visa ko nesugriautų. — [5]*Sausmetyje.* Anot ebr t: išdžiovintoje žemēje. — *Lyg karšto...* Ebr t: kaip tvanka nuslopinama debesų šešēliu, taip nuslopinta smarkininkų nugalējimo giesmē. Giesmē nutrūko, nes jie buvo pažeminti

[6]*Visoms tautoms*: išrinktiesiems iš visų tautų. — *Šitame kalne*: dangaus Sione. Žr aug 24,23. Dangaus pokylis aprašomas vaizdais, paimtais iš turtingiausio pokylio, kokie būdavo keliami Rytų šalyse. Plg Mt 22,4; Lk 14,15. Pokylio skanumynai bus mokslas ir malonē. — [7]*Jis sunaikins...* Ebr t: Jis prarys (atims šalin) apsiausto paviršių, kurs gaubia visas tautas, ir dangalą, kurs ant visų ištiestas.... — Turima galvoje dvasinis atbukimas ir aklumas, nejautrumas ir širdies kietumas, apie kurį kalba šv Povilas 2 Kor 3,15. Mesijo laikais, kuomet ta gaubtē bus nuimta, tautos dalyvaus dieviškajame pokylyje. — [8]*Jis sunaikins...* Danguje nebemirs ir nebebus ašarų. 1 Kor 15,54; Apr 7,57; 21,4. — *Gēdą.* Gēda buvo nuodēmē ir ją sekusi bausmē, pasireiškusi pagonių įvykdytu tautos sumindymu

[9]*Sakys*: Kiekvienas dangaus Jerusalēs gyventojas. — [10]*Ilsēsis.* Dievo pagalba ir visas jo apvaizdos veikimas bus visuomet. — *Moabas.* Moabu čia pavadinta kiekvienas Mesijo karalystēs priešas. — *Po juo*: ten, kur jį sutiks Dievo kerštas, todēl jis negalēs ištrūkti. — [11]*Sutrupins jo rankas.* Kaip plaukējas negali laikytis viršum vandens, jei jam nebetarnauja jo rankos, taip žus Mesijo karalystēs priešai. — [12] *Tavo.* Pranašas jau stačiai kreipiasi savo žodžiais į Moabą

26. [1]*Tą dieną*: kai Dievas bus nubaudęs bedievus ir suteikęs geriesiems jų amžinąjį atsilyginimą. — *Judo šalyje.* Judo šalis čia dangaus karalystēs simbolis. Visa žemē turi būti Viešpaties šalis, todēl Sen Test

2 Atidarykite vartus
ir teįeina teisioji giminė, kuri laikosi ištikimybės.
3 Sena klaida dingo ; tu laikysi ramybę,
ramybę, nes mes pasitikėjome tavimi.
4 Jūs pasitikėjote Viešpačiu amžių amžiais,
Viešpačiu, galinguoju Dievu visuomet.
5 Nes jis nulenkė gyvenančius augštybėje,
pažemino kilnųjį miestą.
Jis pažemina jį iki žemei,
nustumia jį iki dulkių.
6 Mindžioja jį koja,
beturčių kojos, pavargėlių žingsniai.
7 Teisiojo takas tiesus,
tiesus vaikščioti teisiojo kelias.
8 Mes laukėme tavęs, Viešpatie, tavo teismų take ;
tavo vardo ir tavo atsiminimo troško mūsų siela.
9 Mano siela troško tavęs naktį ;
bet ir nuo pat ryto aš bundu tau savo dvasia savo širdyje.
Kai tu darysi savo teismus žemėje,
pasaulio gyventojai mokysis teisybės.
10 Jei gailėsimės bedievio, jis neišmoks teisybės ;
šventųjų šalyje jis daro pikta
ir nežiūri Viešpaties garbės.
11 Viešpatie, tebūna tavo ranka pakelta, ir tegul jie nežiūri ;
tepamato ir tebūna sugėdinti, kurie pavydi tavo tautai,
ir ugnis tepraryja tavo neprietelius.

---

atžvilgiu juo bus ir Judo šalis. — *Mūsų stiprybės*... Tai atsakymas į Dievo pažadėtąji nugalėjimą /25,10/. Taip išsireiškia teisieji, jausdami savo išgelbėjimą ir Dievo veikiančią globą. Žodis Sionas Vulg priedas. Ebr t : Mums yra stiprus miestas ; gelbėjimą jis /Dievas/ deda sieną ir pylimą. — [2]*Atidarykite*... Į Viešpaties kalną turi keliauti visos tautos /2 sk/, ir Viešpaties ištikimieji karštai trokšta, kad tai įvyktų. Naujajame /mesijiniame/ Sione gyvena teisingumas ir ištikimybē. — [3]*Sena klaida.* Ta klaida buvo pasitikėti ne sandoros Dievu, bet pasauline galybe ir eiti paskui ją. Ebr t : Sutvirtējusį nusistatymą tu laikai ramybėje. — Dievas suteiks amžinos ramybēs tiems, kurie čia žemēje yra turēję tvirtą ir ištvermingą širdį jam tarnauti. — [4]*Jūs pasitikējote.* Ebr t : Pasitikēkite. Taip išrinktieji ragina vieni kitus turēti nuolat tobulo pasitikējimo. — *Viešpačiu*... Ebr t : Nes Jahvēje yra amžių uola. Pačiuose Dievo varduose yra nepajudinamas vilties pagrindas. — [5]*Gyvenančius*... Neprietelingą pasaulinę galybę /24 ir 25 sk/. Plg Lk 1,52 ; 1 Kor 1,27.

— [7]*Teisiojo takas*... Teisųjį Viešpats veda lygiu taku. Ebr t : Tu išlygini teisiojo taką, kad būtų lygus kelias. — [8]*Mes laukēme*... Teisieji žino, kad per teismą ateis išgelbējimas, ir jie laukia jo ateinančio tuo keliu. — [9]*Mano siela*... Kiekvienas senosios sandoros teisusis. *Naktį*... Dienos meto paminējimu nurodoma troškimo didumas. Naktis yra tylaus apmąstymo, troškimo, maldos metas ; ankstyvas rytas, uolumo ir gyvo veikimo vaizdas, randa teisųjį jau budintį ir visa siela trokštantį. — *Kai tu darysi*... Tą nesiliaujantį troškimą žadina gražiausis tikslas, kurį atveda Dievo teismai. —[10]*Jei gailēsimēs*... Aš teisingai trokštu tavo teismo ir bedievių nubaudimo, nes juo ilgiau tu jų gailies, juo piktesni jie darosi. — *Šventųjų šalyje.* Ebr t : Tiesumo šalyje, t y, tokioje šalyje, kurioje Dievo įstatymas žinomas visiems gyventojams ir jų daugumos gerbiamas. — [11]*Tebūna*... Bedievių elgesys šaukte šaukia Dievo teismą, todēl maldingieji trokšta, kad Dievas padarytų jį greičiau. Ebr t : Tavo ranka pakelta ir jie jos nemato ; jie patekę

12 Viešpatie, tu duosi mums ramybės,
nes mums tu padarei visus mūsų darbus.
13 Viešpatie, mūsų Dieve, mus buvo paveldėję valdovai be tavęs;
tegul tik per tave mes atsimename tavo vardą.
14 Tegul nebeatgyja mirusieji,
tegul nebesikelia milžinai.
Nes todėl tu aplankei ir juos sunaikinai,
ir išdildei visą jų atsiminimą.
15 Tu, Viešpatie, padarei malonę tautai, padarei malonę tautai;
argi tu neesi pagarbintas?
tu tolyn nustūmei visas šalies ribas.
16 Viešpatie, suspaudime jie ieškojo tavęs,
kimaus vaitojimo sielvarte buvo jiems tavo pamokymas.
17 Kaip nėščia, kuriai artėja gimdymo metas,
sopulingai šaukia savo skausmuose,
tokie mes pasidarėme tavo, Viešpatie, akivaizdoje.
18 Mes buvome nėšti ir tarsi gimdėme,
bet pagimdėme vėją;
mes nedarėme išganingų dalykų šalyje,
todėl žemės gyventojai nekrito.
19 Tavo mirusieji bus gyvi,
mano užmuštieji atsikels.
Pabuskite ir šlovinkite, kurie gyvenate dulkėse,
nes šviesos rasa yra tavo rasa,
ir milžinų šalį tu sunaikinsi.

į gėdą matys uolumą dėl tautos... — *Tegul jie nežiūri*... Gali jie savo aklume nepažinti teismo pradžios; tai prislėgs juos visas sunkumas. — *Tepamato*. Teisumui atėjus, jų akys turės atsimerkti, kad išvystų savo nelaimės ir gėdos bedugnę, į kurią jie įkrito, neturėdami palankumo Dievo tautai ir nekęsdami teisiųjų. Taip čia išreiškiama giliausis susijaudinimas teisiojo, kai jis mato bjaurius nusikaltimus ir paniekinimą Dievo. Kadangi bedieviai nežiūri Dievo didenybės, tegul jie taip pat nepastebi prisiartinančio teisėjo, bet tepajunta juo labiau savo plakimą. — 12 *Tu duosi*... Tokios malonės teisieji meldžia nuolankiai patys sau. Viešpaties jiems padarytieji stebuklai ir jo suteiktosios malonės praeitame laike duoda vilties, kad bus išklausyti. — 13 *Mus buvo*... Vien Dievas tai padarė, kad dabar tauta laisva. Tik Dievui padedant jie galės visuomet į jį šauktis ir jį garbinti. — 14 *Tegul*... Vargintojai nužengia į mirusiųjų karalystę; ten skirta Dievo neprieteliams amžinas užmiršimas. Plg Ez 32,18-32. — 15 *Tu tolyn*... Teokratinė karalystė, sulyginamai labai siaura senoje sandoroje, labai padidėjo Nauj Sandoroje. Dievas padaugino savo tautą pagonių priėmimu, ir taip jo garbė padidėjo. — 16 *Suspaudime*... Pakeltieji vargai buvo kentėjimų mokykla, kuri išmokė ieškoti Dievo ir branginti jo nenupelnytą išganymo malonę. — *Kimaus*... Ebr t: Jie siuntė maldavimą, tylų maldavimą, kai tu juos plakei. — 17 *Kaip*... Gerųjų atgimimas ir išganymas turėjo būti atpirktas skausmu, taip kaip kūdikio gimimą apmoka skausmais jo motina — 18 *Mes*... Patys savaime jie negalėjo padaryti nieko gera, negalėjo pagimdyti šventos tautos. — *Žemės gyventojai*: Šalies valdovai. Anot kitų, čia išreikšta toki mintis: Mes negalėjome pagimdyti naujos tautos. — 19 *Tavo mirusieji*... Ko jie negalėjo, tai gali padaryti Dievas: Jis yra gana galingas, kad prikeltų mirusius. Kentėjimų metu žuvusieji teisieji nėra žuvę karalystės garbei. Ir į mirusiųjų karalystę mesijinės karalystės žibėjimas įleis savo spindulius ir atims grobį iš mirties. Čia gražiai išreikšta tikėjimas sielos nemarumu ir prisikėlimu iš numirusių... Ebr t: Tavo rasa yra šviesybių, t y, gaivinanti rasa. Rasa

[20]Eik, mano tauta, įeik į savo kambarius,
užrakink duris paskui save ;
pasislėpk trumpai valandėlei, kolei praeis narsas.
[21]Nes Viešpats išeis iš savo vietos
lankyti žemės gyventojų piktumo prieš jį ;
ir žemė atidengs savo kraują
ir nebeslėps daugiau savo mirusiųjų

27. [1]Tą dieną Viešpats lankys savo kietu, dideliu ir galingu kalaviju
Leviataną, tą išriestą žaltį, Leviataną, tą vingiuotą žaltį, ir užmuš ban-
ginį, esantį jūroje.
[2]Tą dieną bus gero vyno vynuogynas ; jam bus giedama :
[3]Aš, Viešpats, jo sergėtojas ; ūmiai aplaistau jį ;
kad kartais nesutiktų jo nelaimė, aš sergiu jį naktį ir dieną.
[4]Manyje nebėra narso.
Kas padarys, kad aš būčiau erškėčiai ir usnys kovoje?
Aš eisiu per jį ir kartu padegsiu jį?

---

gaivina baigiančius džiūti žolynus, taip pat Dievas grąžina gyvybę mirusiems. — *Milžinų šalį...* Visai kitoks bus piktųjų likimas. Bet anot Ebr t : Žemē mes atgal šešēlius, žemē sugrąžins palaidotus joje mirusius

[20]*Eik, mano...* Pranašas padrąsina savo viengenčius kantriai laukti jiems žadētosios laimēs. Vaizdas paimtas iš audros meto, kada, ieškant globos, slepiamasi namuose. Tylioje maldos vienatvēje /Mt 6,6/ turi jie kantriai ir su pasitikējimu laukti Viešpaties. Išsireiškimai primena istoriją Noēs, paskui kurį Viešpats uždarē arkos duris, ir Israēlaičių pasilikimą namuose, rūstybēs angelui einant per Egiptą /2 Moš 12,12/. Teismo metas vadinamas valandēle, be abejonēs palyginant jį su amžinybe, ar atsižvelgiant į Dievo karalystēs išsivystymą pasaulio istorijoje. — [21]*Išeis.* Dievo teisējo apsireiškimas dažnai vaizduojama kaip atsikēlimas iš vietos, nužengimas ir tt. Dievas teis žemēs gyventojų piktumą, ir tas teismas bus visų pirma įvykdytas nusikaltusiai Israēlio tautai, kuri bus plakama pasaulinēs galybēs rykšte. — *Prieš jį.* Ebr t : Juose. Nuodēmē ir neteisybē plaka jų pačių savininkus. Net žemē, nusikaltimų vieta, to reikalauja iš Viešpaties, atidengdama kraują, kurį ji turējo gerti, ir šaukdama bausmēs /plg 1 Moš 4,10. 11/. — *Nebeslēps...* Žemē tarsi siųs iš savęs nekaltai nužudytuosius, kad jie būtų liudytojai ir kaltintojai užmušējų/Jier/

c/ Bedieviškų tautų žuvimas, amžinas Israēlio išlaisvinimas

27,1-13. Nurodoma išganymo kelias ir palankiausi Dievo sumanymai apie jo tautą

27. [1] *Kalaviju.* Kalavijas yra baudžiančios Dievo galybēs simbolis. Jis kietas ir galingas, taip kad jam nebus sunku prakirsti Leviatano žvynus. — *Išriestą.* Ebr t : Bēgantį, todēl vikrų. — *Banginį...* Tie trys vardai simboliniai. Jais vaizduojama pasaulinē galybē ; ji yra Asirija ant srauno Tigrio upēs, Kaldēja, per kurią teka labai išlankstytas, vingiuotas Eupratas, ir Egiptas /plg Ps 73,3 ; Es 29,3 ; 32,2 ; žem 12, 13 e/. [2]*Tą dieną.* Priešingosios pasaulinēs galybēs ir jos kunigaikščių nugalējimu Dievo tauta apvaloma ir pristatoma Viešpačiui kaip šventa. Ji ir čia vaizduojama kaip vynuogynas, bet duodąs jau geriausių vynuogių, ne niekam tikusių karčių uogų, kaip kad aug 5,1.2. Ebr t : Gero vyno vynuogynas ; giedokite apie jį. — [3]*Aš...* Giesmē pasavinama pačiam Viešpačiui, kurs jos žodžiais atsiliepia, kad taip būtų geriau išreikšta naujos šventos Dievo bendruomenēs vertē, jai suteikta Dievo meile. — *Ūmiai* Kuomet žmonių išmanymu nēra nei mažiausios vilties. — *Kad kartais* : Kad kas nors jai nepakenktų. Taigi ir Mesijo karalystē turēs priešų, kurie stengsis daryti jai pikta. — [4]*Manyje* ...Mano nepatenkinimas praslinko, ir kietas teismas, kaip 5 sk, nebereikalingas. Todēl klausimas : *Kas...* t y, niekas nebepadarys, kad aš savo vynuo-

5Arba ar verčiau nesilaikys mano stiprybės,
daryti su manim taikos, daryti su manim taikos?
6Kurie ūmiai įeina pas Jokubą,
Israėlis žels ir žydės, ir jie pripildys žemės paviršių sėklos.
7Argi jis mušė jį taip, kaip yra mušęs jo prispaudėją?
arba ar buvo taip užmuštas, kaip jis užmušė ano užmuštuosius?
8Kada bus atmestas, tu teisi jį mastu prieš mastą;
jis apmąstė savo apkartusioje dvasioje karštos rūstybės dieną.
9Todėl taip bus atleista neteisybė Jokubo namams,
ir tas yra visas vaisius, kad jo nuodėmė bus atimta,
kai jis pavers visus altoriaus akmenis
lyg į dulkes sutrintais akmenimis,
nebebus girių ir šventyklų.
10Nes sustiprintas miestas bus tuščias,
dailusis bus paliktas ir pamestas kaip tyrai;
tenai ganysis veršis,
tenai jis gulės ir nuės jo augštumas.
11Sausmetyje jo pjūtys bus sutrintos.
Moterys ateis jo mokyti, nes tai neišmintinga tauta;
todėl tas, kurs padarė, nepasigailės jo,
ir kurs sutvarkė jį, nedovanos jam.
12Bus taip, kad tą dieną Viešpats kuls,
pradedant nuo upės vagos iki Egipto upeliui,
ir jūs, Israėlio vaikai, būsite surinkti vienas prie kito.

---

gynui būčiau tai, kas yra usnis ir erškēčiai paprastam vynuogynui, kad aš palikčiau jį sunaikinimui ir taip turēčiau kovoti prieš jį. Toliau ta pati mintis išreiškiama kitais žodžiais — 5*Arba ar*... Nurodoma priežastis, kodēl Viešpačiui nebereikia eiti prieš savo vynuogyną. Joki galybē neįstengs atplēšti nuo jo naujos tautos. Tas ištikimybēs laidas yra Dievo stiprybē; ji nepajudinama, todēl taip pat ir ana 6*Kurie*... Pranašas kviečia savo skaitytojus suprasti Israēlio reikšmę ir jo istorinį išsivystymą pagal Dievo nustatymą. Ebr t: Ateityje Jokubas leis šaknis, žydēs ir žels Israēlis, ir jie pripildys žemēs paviršių vaisių. Taigi Israēlis skirtas tam, kad būtų tautų palaiminimas. — 7*Argi*. Israēlio tautos gyvenime pranašas stebisi ypatingu Dievo malonumu ir susilaikymu. Dievas nemušē jo taip, kaip neprieteliai, kurie mušē Israēlį. — 8*Tu teisi*: Rūpestingai taikindamas vieną prie kito bausmēs saiką ir jēgų saiką, elgdamos maloningai ir su pasigailējimu. — *Jis apmąstē*... Nors tautos piktumu įerzintas ir įrūstintas, jis tačiau skiria tik nelabai didelį plakimą. Ebr t: išvarē jį smarkiu vējo rytų vējo dieną. — 9*Todēl*: Kadangi Dievas plaka su pasigailējimu, nenori sunaikinti savo tautos, kaip jos neprietelių. Visas vaisius, visa nauda sutinkančių Israēlį bausmių turi būti pašalinimas Israēlio nuodēmēs ir stabmeldystēs pasireiškimų. Kad nusipelnytų atleidimą, Israēlis turi pašalinti stabmeldystēs aukurus, statulas ir tt. — *Girių ir*... Ebr t: *'Ašerim* ir *Khammamim*. Žr aug 17,8. — 10*Sustiprintas miestas*. Pirma ne kaip tas tikslas bus pasiektas ir kad jis būtų pasiektas, Jerusalē turi būti sugriauta. Tauta atpuolē nuo Dievo ir sulaužē sandorą, tai teokratijos vidurys turi būti sunaikintas, kad būtų regimas paniekintos sandoros ženklas. Jerusalē pavirs visiems prieinama paprasta ganykla. — 11*Sausmetyje*... žus derlius, kils badas, ir moterys raudotojos mokys jį raudoti dēl sutikusių jį nelaimių. Bet Ebr t tęsiama aug pradētas palyginimas: Kuomet jo šakelēs nudžius, bus nulaužtos, moterys ateis ir degins jas, t y, sugriautas miestas apaugs krūmais ir beturčiai rinksis čia sau malkų valgiui išsivirti. — 12*Bus taip*... Po teismo eina atstatymas. — *Kuls*. Viešpats darys pjūtį ir rinks

[13]Tą dieną bus trimituojama didžiuoju trimitu;
tuomet ateis dingusieji iš Asiriečių šalies,
ir ištremtieji į Egipto šalį,
ir garbins Viešpatį šventajame kalne Jerusalėje

28. [1]Vargas puikybės vainikui, Ephraimo girtuokliams,
vystančiai gėlei, jo džiaugsmo garbei,
tiems, kurie buvo derlingiausio slėnio viršūnėje,
svyruodami nuo vyno.
[2]Štai čia stiprusis ir galingasis Viešpats
kaip smarki kruša, kaip viesulas, kurs laužo,
kaip srovė daugybės vandenų, patvinstančių
ir plačiai užliejančių žemę.
[3]Kojomis bus sumindžiotas Ephraimo girtuoklių puikybės vainikas.
[4]Vystančiai gėlei, jo džiaugsmo garbei, derlingoje slėnio viršūnėje
bus kaip ankstyvajam vaisiui, dar neatėjus rudeninei brandai;
kai tik kas jį pamato, tuojau ima jį ranka ir suvalgo jį.
[5]Tą dieną kareivijų Viešpats bus garbės karūna
ir džiaugsmo vainikas savo tautos liekanoms,
[6]teismo dvasia sėdinčiam teisme
ir stiprybė grįžtantiems iš karo į vartus.

---

pjūties vaisius. — *Nuo upės vagos*: nuo Eufrato iki Rinokoluros /Wadiel-Ariš/upeliui. Taip nurodomos plačiausios teokratinės karalystės sienos, kokios buvo žadėtos Israëliui /Plg 1 Moš 15,18; 3 Kar 8,65/. Visas Israëlis bus surinktas, kad ir pamažu. — [13]*Bus trimituojama*. Pats Viešpats duos ženklą grįžti. Grįš iš Asirijos ir Egipto, t y, iš tų kraštų, į kuriuos Israëlaičiai buvo ištremti. — *Jerusalėje*. Jerusalė vėl bus tikrosios religijos vidurys, dabar jau nuolatinis, dėkojant Mesijui

5. Pranašystė prieš Dievo tautą ir prieš Asiriečius, karaliaujant Ezekijui

a/ *Pirmas vargas, arba teismas Samarijai ir Jerusalei*

28,1-29. Naujame pranašysčių skyriuje turima prieš akis dalykų stovis, koks buvo karaliaujant Ezekijui. Žydai buvo pradėję bent kiek labiau ginti savo nepriklausomybę, bet nesitikėjo galėsią nusikratyti Asirijos jungo be Egipto pagalbos ir nesirūpino visagalinčiojo Dievo pagalba. Tas skyrius pradedamas pranašyste prieš Samariją ir Jerusalę /1-22/ ir nurodoma išmintingumas Dievo sumanymų, pasireiškiančių tautų valdyme /23-29/.— 28. [1]*Vargas*. Anot ebr t: vargas puikiam Ephraimo girtuoklių vainikui. Tas vargas skelbiama Samarijos sostinei, kuri buvo turtinga vynuogynais ir slyvų medžiais. Ji yra pasidavusių lėbavimui ir puikybei Israëlio didikų gyrius. — *Vystančiai gėlei*: turinčiai savyje lyg kokį mirties diegą. — *Tiems, kurie...* Ephraimo gyrius rėmėsi vien tik patogiausia Samarijos padėtimi, jos labai derlinga apylinke. — [2]*Štai...* Vulg tekste gąsdinama Dievo visagalybe. Jis vienu akimirksniu gali paversti niekais visą Samarijos gražumą. Toks sunaikinimas aprašomas visą gamtos grožį naikinančių krušos, audros ir potvynio vaizdais. Ebr t: Viešpats yra stiprusis ir galingasis (jis turi prirengęs galingą nepriętelį, Asurą, kad siųstų jį prieš Israëlį), panašus į krušos audrą, į naikinantį viesulą, panašus į smarkaus vandens potvynį; jis mes jį žemėn ranka /be jokio vargo/. — [4]*Bus kaip...* Kitu palyginimu aprašoma visiškas ir greitas sunaikinimas, be to, nurodoma nugalėtojo mėgimas plėšti. Samarija bus jam lyg koks skanumynas. — *Vaisiui*: figai. Ankstyvosios figos prieina jau birželio gale ir laikomos ypač branginamu skanumynu. — [5]*Viešpats bus...* Ko Ephraimas jieškojo pats savyje, tai Viešpats suteiks gausiai savo tautai. Ta tauta susidės iš Ephraimo liekanų. — [6]*Teismo dvasia*. Tai aiškiausi mesijinio laikotarpio žymė. Plg aug 11,3,5;

7Tačiau ir šitie nuo vyno nebežino, ką darą,
ir svyruoja nuo girtuokliavmo;
kunigas ir pranašas yra be išmonės nuo girtuoklystės;
nugalėti vyno svyruoja girtuokliavime,
nesupranta regininčiojo, nežino teisybės.
8Nes visi stalai pilni vėmalo ir purvų,
taip kad nebėra vietos.
9Ką jis mokys žinojimo?
ir kam jis duos suprasti savo mokslą?
nujunkytiems nuo pieno,
atitrauktiems nuo motinos krūčių?
10Nes: liepk ir vėl liepk, liepk ir vėl liepk;
lauk ir vėl lauk, lauk ir vėl lauk;
truputį čia, truputį ten.
11Nes lūpų šneka ir svetima kalba
jis kalbės šitai tautai.
12Jis buvo jam sakęs: Tai mano poilsis; atgaivinkite pailsusį;
tai mano atsigaivinimas. Bet jie nenorėjo klausyti.
13Jiems bus suteiktas Viešpaties žodis:
Liepk ir vėl liepk, liepk ir vėl liepk;
lauk ir vėl lauk, lauk ir vėl lauk;
truputį čia, truputį ten,
kad eitų ir kristų į užpakalį,
būtų sutrinti, įsipainiotų ir būtų sugauti.

Ps 71,1 ir k. — *Sēdinčiam*: kurs sēdo į teismo krasę. Teisējai čia atstovauja tautos viršininkus. — *Stiprybē*. Ebr t: bus stiprybē tiems, kurie atstumia nepriętelį iki vartų, t y, visai išvaro jį iš savo ribų

7*Ir šitie...* Kaltas ne tik Ephraimas, bet taip pat ir Judo viršininkai, todēl ir jie bus nubausti. Kalti kunigai, kurių pareiga buvo vadovauti tautai, ir netikri pranašai, kurie patys savinasi vadovavimą. Ebr t: bet ir jie svyruoja nuo vyno, suklumpa nuo stipraus gēralo, jie svyruoja pranašaudami, nebesižino, kuomet daro teisybę. — Vyno gērimas kunigams, einant savo pareigas, buvo aiškiai uždraustas 3 Moš 10,9. — 9*Ką jis...* Jie, žmonēs išmintingi, laisvēs ir veikimo žmonēs, susirūstinę piktinasi, kad pranašas nori juos mokyti ir įspēti. Argi mes, sako jie, dar tebesame vaikai, kad klausytumēm tokių dalykų? Ar mes neužaugę ir neturime patyrimo? Kaip galētų žmonēs, kurie save gerbia, priimti tokią niekingą pranašystę?—10*Nes: liepk...* Net pamēgdžiodami jie tyčiojasi iš įspējimų ir pažadų: vieni jiems, žiūrint įstatymo, atrodo per daug menki, kiti juokingi, nes paguodos vis žadama ateityje, kuri nenorinti ateiti. Tie pamēgdžiojimo žodžiai ebr taip skamba: *Tsav latsav, tsav latsav, kav lakav, kav lakav.* — 11*Nes lūpų...* Tas pasityčiojimas susilauks Dievo keršto. Jie pamēgdžiodami tyčiojasi iš pranašo žodžių, todēl turēs išgirsti panašią į pamēgdžiojimą, nesuprantamą nepriętelių kalbą. Plg 1 Kor 14,21. Ebr t: Mikčiojančiomis lūpomis ir svetima kalba jis /Viešpats/ kalbēs, t y, Viešpats atsiųs galingų priešų, Asiriečių, kurie davinēs jiems įsakymus ant įsakymų. — 12*Jis buvo...* Tačiau Viešpats buvo davęs Judui gražių pažadų. Žydų viršininkams buvo žadēta poilsis, bet ta sąlyga, kad jie liausis slēgę neteisētai kitus ir darys gailestingumo darbus artimams. Jie turējo nebekrauti naujos naštos ant Akhazo laikų suvargintos karu ir mokesčiais tautos, neišsaukti karo prieš Asiriečius. — 13*Viešpaties žodis...* Jiems bus atlyginta visai tokiuo pat pasityčiojimu, kokiuo jie sutiko pranašo įspējimus. — *Kad eitų ir...* Taip galų gale atsitiks piktžodžiautojams. Apie tai jie turējo įsitikinti greitu laiku, kuomet Senakheribas užpuolē Judą, paēmē jos miestų daugumą ir išsivedē daugiau kaip 200.000 žmonių į nelaisvę. Žr

14Todėl išgirskite Viešpaties žodį, žmonės pasityčiotojai,
kurie viešpataujate mano tautai Jerusalėje.
15Nes jūs sakote : Mes padarėme sandorą su mirtimi,
ir mes padarėme sutartį su mirusiųjų buveine.
Kai eis patvindamas plakimas, jis neateis mums,
nes mes iš melo padarėme sau viltį, ir melas mus dengia.
16Todėl štai ką sako Viešpats Dievas :
Štai aš dedu į Siono pamatus akmenį, ištirtą akmenį,
kampinį, brangų, kurs guli ant kietos žemės;
kas tiki, tegul neskuba.
17Aš padarysiu iš teismo svarsčius
ir iš teisybės saiką ;
kruša sunaikins pasitikėjimą melu,
ir vanduo apipils apsigynimą.
18Jūsų sandora su mirtimi bus panaikinta,
ir jūsų sutartis su mirusiųjų buveine nustos galios;
kai eis patvindamas plakimas,
jūs būsite jo sumindžioti.
19Kai tik eis, jis nuplaus jus ;
nes jis užeis rytą auštant, dieną ir naktį,
ir vien tik kankinimas duos suprasti, ką jūs girdite.
20Guolis darosi perdaug ankštas, taip kad vienas nukris,
ir trumpas apsiaustas negali abiejų apdengti.

---

4 Kar 18,13. — 14*Todēl*... Dabar pranašas kreipiasi tiesiog į pačius nusikaltusius viršininkus, vadindamas juos išjuokējais. — 15*Mes padarēme*... Dēl susidējimo su Egiptu jie tarēsi taip esą apsaugoti nuo žuvimo, kaip kad būtų padarę sutartį su mirtimi ir mirusiųjų karalyste. — *Plakimas*. Patvinstančiu plakimu čia vadinama Asiriečių užpuolimas. — *Iš melo*... Taip jie atkakliai ir drąsiai kalba, tyčiodamies iš pranašo, kurio nuomonę pasako. — 16*Aš dedu*... Samarija bus sugriauta, bet Sionas turēs savyje nepajudinamą pastovumo pamatą, kurs lygiai tvirtas, kaip ir brangus. Tas kertinis akmuo toliau aptariamas, nurodant jo vertę ir jo naudingumą. Plg Mt 21,42 ; Lk 20,17.18 ; Rom 9,33 ; 1 Petr 1,4-7. Jis ištirtas, todēl visai tinka, kad galētų juo remtis visas rūmas ; — kampinis, nuo kurio priklauso statomojo rūmo pastovumas ; — brangus, todēl didelēs vertēs ir augštesnēs rūšies, kaip visas statymas, kurs juo remsis ; — guli ant kietos žemēs, todēl padētas nebebus atimtas, pasiliks nepajudinamas. Tvirtumas čia pabrēžiamas prieš melą ir apgaulingą viltį tų, kurie nenori tikēti. Tas kampinis akmuo yra Mesijas, kaip tai pripažįsta visa senovē. Išreikštoji gi mintis toki : Sionas pasiliks, nes Viešpats čia padējo neatšauktinai brangų pamatą, ant kurio turi vertai iškilti amžinasis Dievo statymas. Ta tai ir yra amžino Siono pastovumo ir nesiliaujančio garbingumo priežastis. Tačiau Sionas amžinas ir garbingas dēl mesijinio pažadējimo. — *Kas tiki*... Išsigelbēti galima tiktai tikint į tą Siono sustiprinimą. Todēl kas tiki, nepasiduos neramiam skubumui ir susijaudinimui tų, kurie neturi pasitikējimo tokiuo Siono sustiprinimu. Jis ramiu pasitikējimu lauks Viešpties, nors ir rodytųsi, kad tasai neskuba atitesēti savo pažadų. — 17*Aš padarysiu*.. Ebr t: Aš padarysiu iš teisybēs taisyklę /liniją/ ir iš tiesumo lyginimo įrankį. — Kaip statytojai naudojasi tam tikrais įrankiais, kad galētų išvesti lygias ir tiesias sienas, taip teisybē ir tiesumas bus Siono gyventojams jų likimo norma. Kiekvienas akmuo, kurs neatitiks, bus atmestas. — *Kruša*... Audra nušluos visus kitus ramsčius, kuriuose netikintieji turi vilties. — 18*Jūsų sandora*... Pranašas vēl kartoja pasityčiojimo žodžius, jiems juos grąžindamas. — 19*Kankinimas*... Ilgai ir be pertrūkio jie vaitos plakami. Savo patyrimu jie pamatys, kad visi žmonių gyrimos būdai neturi vertēs ir kad tik Viešpats gali ir nori padēti. — 20*Guolis*...

21Nes Viešpats kelsis kaip Padalinimų /Peratsim/ kalne,
ir rūstinsis kaip Gabaono slėnyje,
kad jis darytų savo darbą, sau svetimą darbą,
kad vykdytų savo darbą ; jo darbas jam nepaprastas.
22Taigi dabar nebesityčiokite,
kad jūsų pančiai nebūtų suveržti ;
nes iš Viešpaties, kareivijų Dievo, aš girdėjau
apie sunaikinimą ir išdildymą visoje žemėje.
23Priimkite ausimis ir klausykitės mano balso ;
stebėkite ir išgirskite mano žodžius.
24Nejaugi arėjas ars visą dieną, kad sėtų,
vagos visuomet ir akės savo dirvą?
25Argi sulyginęs jos paviršių, jis nesės krapų,
nebarstys kmynų ir nedės eilėmis kviečių,
taip pat miežių, sorų ir rugių jos pakraščiuose?
26Jis auklėja jį, kad išmanytų ;
jo Dievas moko jį.
27Nes krapų nekuliama kuliamomis rogėmis,
nė vežėčių tekinių nevedžiojama ant kmynų ;
krapai kuliami rykšte, o kmynai lazda.
28Javai duonai sutrinami ;
tačiau kūlėjas nekulia jų visados,
nevedžioja ant jų vežėčių tekinio
ir nemina jų savo gyvulių kanopomis.
29Tai taip pat išėjo nuo Viešpaties, kareivijų Dievo,
kad jis darytų savo nutarimus nuostabius
ir parodytų savo teisybės didenybę

Anot Ebr t : Guolis bus perdaug trumpas, kad kas jame išsitiestų, ir dangalas perdaug siauras, kad juo susivyniotų. Tai žmonių patarlē, kuria išreišiama dalykų nepakankamumas. — 21*Padalinimų..* Žr 2 Kar 5,18 ; 1 Kron 14,9-11 ; Još 10,10. Kaip kitados Dievas padējo Dovîdui ir Jošuei nugalēti priešus, taip dabar išlaisvins nuo Senakheribo. Tas išlaisvinimas bus tikras Dievo darbas, darbas nepaprastas, negirdētas, todēl lyg kad svetimas. — 22*Dabar.* Čia Ješajas rimtai įspēja išjuokējus, kad kartais jų likimas, jei jie nepasitaisys, nebūtų toks pat, kaip šventosios tautos priešų likimas 23*Priimkite...* Viešpats baudžia Judą, tik kad jį pamokytų ir pataisytų. Todēl pranašas kviečia klausyti savo žodžių su atsidējimu. — 24*Ars visą dieną.* Įvardintais čia darbais draskoma ir lyg kad varginama dirva, bet jų reikia, kad gerai galētų augti pasēliai. Tačiau toks draskymas turi savo laiką, daromas ne visuomet, yra tik prirengimas. — 25*Argi...* Patys pasēliai yra įvairūs ir ne vienaip daromi; žiūrima to, koki yra sēkla. Kmynų rūšys sējamos barstant grūdelius, kviečiai rūpestingai dēstomi eilēmis, ne per tankiai, kad želmenys, pradēję augti, vieni kitų nenusmelktų.—26*Jis...*Toks tikslus pasielgimas yra atvaizdas ir įrodymas augštesnēs, visa vedančios ir mokančios išmonēs ir turi duoti mums suprasti, kad Dievo veikimas yra labai išmintingas. — 29*Tai...*Derliui tinkamai iškulti reikia taip pat išmanymo, reikia žiūrēti javų skirtumų. — *Kad jis...*Ebr t : Jis /Dievas/ daro didelį sumanymą, daro didelę išmintį. Todēl Dievas yra tobulas mokytojas : Jis neplaka Žydų visuomet, ir jei plaka, tai daro laikydamos saiko ir išminties, kad apvalytų, ne kad sulaužytų

b/ *Antras vargas, arba nuplakimas ir atvadavimas Ariēlio*

29,1-24. Antra to skyriaus pranašystē kreipiama prieš Jerusalę, kuriai skelbiama apgulimas ir išlaisvinimas /1-8/; toliau aprašoma išjuokējų apakimas ir nedorumas /9-16/ ir skelbiama nuostabus Jokubo namų liekanų pasikeitimas /17-24/

29. [1]Vargas Arièliui, Arièlio miestui, kurį kovoje paėmė Dovîdas!
Prisidės metai prie metų, pasibaigs švenčių eilė;
[2]po to aš apsupsiu Arièlį;
jis bus nuliūdęs ir vaitos,
ir bus man kaip Arièlis.
[3]Aš padarysiu aplink tave tarsi skritį,
supilsiu prieš tave pylimą
ir padirbsiu sustiprinimų tau apgulti.
[4]Tu būsi pažemintas, kalbėsi iš po žemės,
ir tavo šneka girdėsis iš žemių;
tavo balsas bus iš po žemės kaip žynio,
ir tavo šneka vargiai girdėsis iš žemių.
[5]Tavo prispaudėjų daugybė bus kaip smulkių dulkių,
ir daugybė tų, kurie bus nugalėję tave,
kaip pučiami pelenai, [6]ir tai atsitiks ūmiai, tuojau.
Kareivijų Viešpaties bus lankoma griausmu, žemės drebėjimu,
dideliu ūžimu viesulo, audros ir ryjančios ugnies liepsnos.
[7]Kaip naktinio regėjimo sapnas, toki bus daugybė visų tautų,
kurios bus kovojusios prieš Arièlį,
ir visi, kurie bus kariavę, apgulę ir nugalėję jį.
[8]Kaip alkanas sapnuoja būk jis valgąs,
bet kai pabunda, jo pilvas tuščias;
kaip ištroškęs sapnuoja, būk jis geriąs,
ir kai pabunda, jis tebėra pavargęs
ir trokštąs, ir jo pilvas tuščias,
taip bus daugybei visų tautų,
kurios bus kovojusios prieš Siono kalną.
[9]Nusigąskite ir stebėkitės, siūbuokite ir drebėkite;
būkite girti, bet ne nuo vyno;
svyruokite, bet ne nuo girtuokliavimo.

---

29. [1]*Ariēliui.* Tuo simboliniu vardu čia, be abejonēs, vadinama Jerusalē. Jis gali reikšti tą pat, ką ir « Dievo liūtas », arba « Dievo židinys» t y, altorius. Miestas vadinama Dievo liūtu, kaip Dievo malone nenugalima pilis, kaip karalienē ir valdovē tautų, kurioms skirta pažadų. Tačiau, žiūrint 31,9 žodžių, gal norēta pavadinti Jerusalę Dievo židiniu, t y, Dievui pašvęsta garbinimo vieta. Ir tas Dievo židinys yra neatskirtinai sujungtas su Dovîdo namais ir karalyste. — *Kurį...* Anot ebr t: kur sustojo Dovîdas, t y, kur Dovîdas įsteigē savo nuolatinę buveinę, įsitaisē sostinę. — *Prisidēs..* Ebr t: Dēkite metus prie metų, tegul šventēs eina po švenčių. — Taip pranašaujama, kad ištisiems metams pasibaigus Jerusalē bus apgulta galingos kariuomenēs. — [2]*Bus man...* t y, ir nelaimēn patekus Jerusalē pasiliks Dievo širdžiai Ariēlis, ir jis neleis jai visai žūti. — [3]*Aš padarysiu.* Senakheribas pasakoja, kad jis uždaręs Ezekiją jo sostinēje kaip paukštį narvelyje. — [4]*Tu būsi...* Kitados čia skambējo garsūs pasityčiojimų juokai, dabar atsiliepia vos girdimas, lyg iš po žemēs einąs, vaitojimas. Gal dar daroma palyginimas su mirusiųjų dejavimais, kuriais jie, anot liaudies pasakojimų, tyliai atsiliepia iš po žemēs. — [5]*Tavo prispaudējų...* Tą valandą, kurią Jerusalē rodysis jau būsianti visai sunaikinta, jos priešai patys bus ūmiai ir nuostabiai sunaikinti. Taip iš tikrųjų žuvo Senakheribo kariuomenē. Žr žem 37,36. Nubaus gi Asiriečius Viešpats. — [7]*Kaip...* Kaip būna sapne ir nakties regējime, taip bus Asiriečių daugybei. Jie pavirs nieku, kaip nieku virsta sapnas, kai žmogus pabunda. — [8]*Alkanas...* Toks alkanas bus Asiriečiai

[9]*Nusigąskite...* Pranašas skelbia iš anksto, kas atsitiks, draug linkēdamas, kad taip įvyktų, nes jis trokšta vaisių, kuriuos atneš nelaimē. — *Siūbuokite ir drebēkite.* Anot ebr t:

[10]Nes Viešpats papylė ant jūsų įmigio dvasią ;
jis užmerkė jūsų akis,
apgaubia jūsų pranašus ir kunigaikščius,
kurie mato regėjimų.
[11]Visi regėjimai bus jums kaip žodžiai antspaudais užženklintos knygos, kurią, padavęs mokančiam skaityti, sako: Skaityk tai; jis gi atsako: Negaliu, nes ji užženklinta
[12]Knyga bus paduota žmogui nemokančiam skaityti ir jam sakys : Skaityk ; bet jis atsakys : Aš nepažįstu raidžių
[13]Viešpats tarė : Kadangi šita tauta artinasi savo burna ir garbina mane savo lūpomis, jos gi širdis toli nuo manęs, garbina mane, kaip žmonės įsako ir moko, [14]todėl aš dar nustebinsiu šitą tautą dideliu ir baisiu stebuklu ; nes išmintis pražus jos išmintingiesiems, ir gudrumas bus paslėptas nuo jos gudriųjų
[15]Vargas jums, kurie esate gilios širdies,
kad slėptumėt nuo Viešpaties savo sumanymą.
Jų darbai tamsybėje ir jie sako :
Kas mus mato ir kas mus žino?
[16]Šita jūsų mintis iškraipyta, kaip kad molis galvotų prieš puodžių ir padaras sakytų savo darytojui : Tu manęs nepadarei ; ir kūrinys sakytų savo kūrėjui : Tu neišmanai
[17]Argi dar negreitai ir netrumpu laiku Libanas pavirs Karmeliu /daržu/,
ir Karmelis /daržas/ bus laikomas giria?
[18]Tą dieną kurtiniai girdės knygos žodžius,
ir iš tamsybės ir suotemos aklųjų akys regės.

---

apakinkite save ir būkite akli. — Jie atsisakē priimti tikējimu žadamąjį išgelbējimą. Dievas padarys, kad jų apakimas būtų nebepagydomas. — *Būkite...* Didelēs svaiginančios nelaimēs veikimas dažnai palyginama su girtumu ne nuo vyno. — [10]*Papylē...* Bus pasiekta tas augščiausis laipsnis, nes Viešpats paliks juos jų pačių noriman apakimui. Kaip vidiniai, taip ir viršiniai jausmai bus atbukę ir nejautrūs, taip kad jie negalēs pastebēti laiko ženklų. Net įspējējai, įgimti vadovai ir tie, kurie patys peršasi į vadovus, bus paskendę tamsoje. Kaip tai įvyko, pasakojama 3 Kar 22,19... Ez 14,9. — [11]*Visi regējimai...* Palyginimais paaiškinama, koks bus aklumas. Kuomet knyga suvyniota ir antspaudu užženklinta, kad kas ir labai gerai mokētų skaityti, vis tiek negalēs jos paskaityti, lygiai taip pat kaip nepaskaito atviros knygos visai nemokąs skaityti. Mokyti ir nemokyti Žydai nesupranta pranašo žodžių, nes visą savo viltį ir ramstį jie mato sąjungoje su Egiptu. — [13]*Kadangi...* Taip pat jų veidmainingas Dievo garbinimas susilauks bausmēs, nes Viešpats visuomet bodisi netikro pamaldumo. Tiesa, karalius Ezekijas buvo sugrąžinęs tikrą Dievo garbinimą /4 Kar 18,3-6; 2 Kron 29,31/, bet daugelis paklausē karaliaus tik dēl akių, nežiūrējo gi, ko Dievas reikalauja. — [14]*Išmintis pražus...* Plg Abd 8 ; 1 Kor 1,19. — [16]*Šita jūsų mintis...* Anot ebr t : argi puodžius bus laikomas lygiu moliui, taip kaip padaras... Tai dažnai sutinkamas šv Rašte palyginimas. Puodžius čia Dievas, molis — Žydų vyresnybē, kuri daro Dievui priešingus sumanymus

[17]*Argi...*Atēmęs iš nusikaltusių Žydų savo malones, Viešpats vēl suteiks jiems jų apsčiai, ir jie paskiau labiau žydēs kaip kitados. Paliktas tekste neišverstas ebr kalbos žodis Karmelis reiškia daržą. Todēl patarlių būdu išreikšto sakinio mintis yra toki : kas buvo tankus miškas, pavirs ariama dirva, daržu, ir priešingai, dirva pavirs giria. — [18]*Kurtiniai...* Įvyks didžiausi atmaina žmonių sielose. Žmonēs, kurie neturējo išmanymo, supras tuomet, ką Dievas buvo sakęs, ir tie, kurie buvo patys save apakinę, įstumę į tamsybes, vēl atgaus dvasinį regējimą. — [19]*Romieji...*Ebr t : nuo-

[19]Romieji dar daugiau linksminsis Viešpačiu,
ir beturčiai džiaugsis Israėlio Šventuoju.
[20]Nes prispaudėjas bus dingęs, pasityčiotojas sunaikintas,
ir nukirsti visi, kurie budėjo, kad darytų neteisybę,
[21]kurie vesdavo žmones nusidėti žodžiu,
darė sląstų tam, kurs kaltinio vartuose,
ir dėl nieko šalinosi nuo teisiojo.
[22]Todėl štai ką sako Jokubo namams Viešpats,
kurs atpirko Abraomą:
Dabar Jokubas nebebus sugėdintas,
dabar jo veidas neberaus.
[23]Bet kai jis pamatys savo vaikus, mano rankų darbą,
savo tarpe laikančius šventu mano vardą,
tai jie laikys šventu Jokubo Šventąjį
ir skelbs Israėlio Dievą.
[24]Tuomet tie, kurie klydo dvasia, įsigys išmanymo,
ir murmėtojai išmoks įstatymo

30. [1]Viešpats sako: Vargas jums, vaikai maištininkai,
kurie darote sumanymą, bet be manęs,
ir apmetate audeklą, bet ne mano dvasia,
kad krautumėte nuodėmę ant nuodėmės;
[2]kurie norite eiti į Egiptą ir nesiklausėte mano burnos,
tikėdamies pagalbos iš Paraono stiprybės
ir turėdami pasitikėjimo Egipto šešėliu.
[3]Paraono stiprybė bus jums sugėdinimas
ir pasitikėjimas Egipto šešėliu išniekinimas.

---

lankieji vis labiau džiaugsis Viešpačiu. Jie visą laiką klausē pranašo įspējimų ir ištikimai svarstē visus įvykius tikējimo šviesoje. — [20]*Nes*... Nurodomos džiaugsmo priežastys: vargintojų žuvimas ir su jais jų neteisingo elgesio. — *Pasityčiotojas*... Plg aug 28,14.22. — [21]*Vesdavo*... Kurie atvesdavo žmones į nuodēmes, priešingas teisētumui ir įstatymui. — *Darē sląstų*..Ebr t: spendē sląstus tam, kurs gynē savo bylą vartuose /gal: neteisingai liudydami ir teisdami/. — *Šalinosi*: mindžiojo nekaltųjų teises. — [22]*Kurs atpirko*... išvesdamas jį iš Kaldējos, kur jam grēsē pavojus virsti stabmeldžiu. Ką Viešpats buvo kitados padaręs Žydų proseneliui, tai jis padarys ir jo palikuonims; jis išgelbēs juos iš bedievystēs pavojų. — *Nebebus sugēdintas*: nes jo vaikai liausis nusidēję. — [23]*Bet kai*... Anot ebr t: kuomet jis /Jokubas/, t y, jo vaikai matys mano rankų darbą savo tarpe, jie laikys šventu...Todēl Dievo rankų darbu čia vadinama Israēlio nubaudimas ir išgelbējimas. — *Laikys šventu*: patys gyvendami šventai. — *Skelbs*. Ebr t: bijos. — [24]*Kurie klydo dvasia*: buvo nutolę nuo Dievo garbinimo, nes laikēsi klaidų

c/ *Trečias vargas prieš Judo sandorą su Egiptiečiais*

30,1-33. Pranašas rimtai įspēja tuos, kurie pasitiki Egiptu, iš kurio jie susilauks ne pagalbos, bet gēdos /1-7/. Eidami savo sumanymais jie pateks į prapultį /8-17/. Savuosius Dievas apdovanos gērybių pilnybe /18-26/. Jis baisus savo neprieteliams, saviesiems gi maloningas /27-33/

30. [1]*Maištininkai*. Ieškojimas pagalbos Egipte be Dievo valios buvo maištas, keliamas prieš Viešpatį, kurs buvo uždraudęs tokiuos santykius su pagonimis. — *Apmetate audeklą*. Apmetamo audeklo metafora aprašoma ta sandora su Egiptu. — [2]*Nesiklausēte*: per pranašus, kurie buvo lyg Viešpaties burna. Plg 2 Moš 4,16; 7,1; Još 15,19 ir k. — *Tikēdamies*...Anot ebr t: kad sustiprētumēte Paraono stiprumu ir bēgtumēte į Egipto šešēlį. Šešēlis gali duoti ūksmēs, todēl rodosi esąs globa, bet podraug tikras silpnumas,

[4]Nes tavo kunigaikščiai buvo Tsoane /Tanyje/,
ir tavo pasiuntiniai nuėjo iki Hanei.
[5]Jie visi bus sugėdinti dėl tautos,
kuri negalėjo būti jiems naudinga;
jie nebuvo pagalba ir kuri nors nauda,
o tik sugėdinimas ir pajuoka.
[6]Našta pietų galvijams:
Sielvarto ir suspaudimo šalyje,
kur yra liūtienė ir liūtas,
angis ir skraidąs baziliskas,
jie neša savo turtus ant galvijų nugaros
ir savo brangenybes ant kupranugarių kuprų
pas tautą, kuri negali padėti.
[7]Nes Egipto pagalba tuščia ir niekinga.
Todėl aš šaukiu apie tai: Tai tik puikybė; liaukis!
[8]Taigi dabar įėjęs rašyk jai lentoje
ir rūpestingai parašyk tai knygoje;
paskutinę dieną tai bus amžinas liudijimas.
[9]Nes tai tauta, vedanti į rūstybę, ir vaikai melagiai;
vaikai, kurie nenori klausyti Dievo įstatymo,
[10]kurie sako regėtojams: Neregėkite,
ir pranašams: Nepranašaukite mums to, kas tiesa;
kalbėkite, kas mums patinka, išvyskite mums apgaulę.
[11]Atimkite nuo manęs kelią, nugręžkite nuo manęs taką;
teatstoja nuo mūsų veido Israėlio Šventasis.
[12]Todėl štai ką sako Israėlio Šventasis:
Kadangi jūs laikote niekais tą žodį
ir turite vilties skriaudoje ir sumišime ir juo remiatės,

---

niekai. — [3]*Sugēdinimas.* Jieškojimas pagalbos Egipte turējo dar labiau suerzinti Asiriečius /plg 36,6/. — [4]Nes Pranašas mato dvasioje Žydų pasiuntinius, atvykusius į Egiptą, bet čia visai nieko nelaimējusius. — *Tanyje.* Žr aug 19,11. — *Hanei.* Miestas viduriniame Egipte, dabar Ehnes. — [6]*Našta*...Nebepataisomas pasmerkimas tiems, kurie kaip pajungiami gyvuliai keliauja apkrauti savo gērybēmis, keliauja į pietus. Bet jei laikyti Ebr ž *bahamoth* vienaskaita, tai šita pranašystē reiktų suprasti apie Egiptą, kurio emblema teisingai galējo būti Nilo upēs arklys. — *Sielvarto*...Tyrumoje, kurią reikējo pereiti, keliaujant į Egiptą. — [7]*Tuščia*... Ebr t: Tuštybē ir niekai. — *Puikybē.* Ebr ž *rahab,* kurs reiškia pasipūtimą, sumišimą, vadinama Egiptas /51,9; Ps 86,4 ir k/. Jis dedasi galingiausiu, bet kai reikia padēti, jis neįstengia. Todēl Žydams reiktų išsižadēti savo vilties. — *Liaukis.* Ebr t: Jie sēdējimas, t y, kuomet reikia eiti į kovą, Egiptas pasilieka namie

[8]*Rašyk.* Viešpats liepia pranašui parašyti tuos dalykus, matant tautai. Taip bus pilnai paliudyta, kad pranašystē visai tikra, ir niekas negalēs teisintis nežinojimu. — [9]*Melagiai.* Iš melo jie daro sau vilties /28,15/, mēgsta melą ir verčiau norētų išgirsti jį iš pranašo. — [10]*Regētojams*... Ebr t: *Ro'im, khozim,* todēl pranašams. Žr Įvadą 634 p. — [11]*Atimkite*... Jie, būdami patys sau išmintingi, pailso beklausydami priminimus apie Viešpaties sumanymus ir vadovavimą. Gana jiems to Israēlio Šventojo. Tas vardas jau perdaug jiems primena, kad tas Dievas dēl savo šventumo turi būtinai pradēti keršyti ir naikinti. Ebr t: Pasitraukite nuo kelio, sukite iš tako, atimkite šalin nuo mūsų veido Israēlio Šventąjį. — Bet Dievas neleidžia nebausdamas pašalinti savęs ir savo pranašų: [12]*Todēl...skriaudoje*... Ebr t: Prievartoje ir kreivame elgesyje. Prievarta buvo pavartota, išgaunant iš žmonių pinigų, paskirtų Paraonui; elgesys buvo kreivas, nes pasiuntiniai buvo siunčiami pas Paraoną

[13]todėl ta kaltė bus jums kaip plyšys, gresiąs sugriuvimu,
kurs didėja augštoje sienoje ;
nes ūmiai, kai nesitikima, įvyks jos griuvimas.
[14]Ji sutrupės, kaip smarkiu sutrenkimu sutrupinama puodžiaus indas,
ir tarp jo trupinių nerandama šukės,
kurioje būtų galima nešti ugnelės iš ugniakuro,
ar pasisemti truputį vandens iš duobės.
[15]Nes štai ką sako Viešpats Dievas, Israėlio Šventasis :
Jei jūs gręšitės ir būsite ramūs, jūs būsite išgelbėti ;
tylėjimas ir viltis bus jūsų stiprybė. Bet jūs nenorėjote
[16]ir tarėte : Anaiptol ; bet mes bėgsime su arkliais.
Todėl jūs ir turėsite bėgti.
« Mes sėsime ant greitųjų ».
Todėl greitesni bus, kurie jus vysis.
[17]Tūkstantis žmonių bėgs vieno išgąsdinti,
ir penkių gąsdinami jūs bėgsite,
kolei nepaliksite kaip laivo stiebas kalno viršunėje
ir kaip ženklas viršum kauburio.
[18]Todėl Viešpats laukia, kad jis jūsų pasigailėtų,
ir todėl jis keliasi, jums dovanodamas,
nes Viešpats yra teisumo Dievas.
Palaiminti visi, kurie jo laukia.
[19]Nes Siono tauta gyvens Jerusalėje ;
tu daugiau visai nebeverksi ;
jis tikrai pasigailės tavęs ;
į tavo šauksmo balsą tuojau, kai tik išgirs, jis tau atsakys.
[20]Viešpats duos jums šykščios duonos ir menko vandens ;
bet nebeleis vėl pasitraukti nuo tavęs tavo mokytojui,
ir tavo akys matys tą, kurs tave moko.
[21]Tavo ausys girdės žodį, kuriuo jis įspės tave iš paskos : Tas yra
kelias ; vaikščiokite juo ir nenukrypkite nei dešinėn nei kairėn. [22]Tu ne-

---

slapčia, be Dievo pritarimo. — [13]*Kaltē.* Maišto prieš Dievą pasēka aprašoma palyginimu su augštai perskilusia ir perskilimo vietoje jau pasvirusia siena, kuri gali tuojau sugriūti. — [14]*Ji sutrupēs*...Ebr t : Jis /Dievas/ sutrupins. Tuo palyginimu parodoma, kad tas sunaikinimas bus labai didelis

[15]*Jei jūs*... Primenamos kaltēs dovanojimo sąlygos. Tik pilnu pasitikējimu Viešpačiu, kuriam yra svetimas triukšmingas žmonių galybēs elgesys, Judas bus didis ir nenugalimas. — [16]*Su arkliais* : Kad drąsiai raiti pasitiktumēme priešą. Tačiau pranašas skelbia, kad jiems teks bēgti nuo priešo. — [17]*Tūkstantis*... Taip kaip pranašavo Mošē 3 Moš 26,8 ; 5 Moš 32,30. Plg Još 23,10. — *Stiebas.* Ebr t : Pušis. — *Ženklas* : Vēliava

[18]*Todēl* : Dēl didžiausio sunaikinimo, kurs juos sutiks. — *Laukia.* Anot Ebr t : Su išsiilgimu trokšta. — *Keliasi.* Liaujasi leidęs priešams siausti, sulaikys juos, pasigailēdamas Žydų tautos. — *Teisumo Dievas*... Tobulai teisus. — [19]*Nes* : Ebr t : Nes tauta gyvena Sione, Jerusalēje, t y, Sionas bus karališkosios valdžios vidurys, karalystēs sostinē Jerusalē bus saugoma nuo priešų užpuolimų. — [20]*Šykščios*...Ebr t : Duos jums suspaudimo duonos ir skurdo vandens, t y, bus dar sielvartų, tačiau ir didžiausiame suspaudime Dievas neapleis jusų, suteiks, ko jums reikia. — *Mokytojui.* Bus Dievo siunčiamų mokytojų, pranašų ; jie nebebus niekinami, nebereikēs jiems slapstytis ; jie viešai skelbs Dievo sumanymus, tauta gi klausys jų. — [21]*Iš paskos.* Vaizdas paimtas iš genančio bandą piemens, kurs balsu nurodo jai kelią. — [22]*Sidabrinių*... Žydai visai išsižadēs stabmeldystēs, laikys nešventu, suteptu dalyku die-

belaikysi šventu dalyku sidabrinių tavo drožtų dievaičių skardų ir auksinio tavo lieto stabo apvalkalo ; tu atmesi juos, kaip mėnesine liga sergančios nešvarumą.

Lauk iš čia, sakysi tu jam.

23Tavo sėklai bus duota lietaus, kur tik tu pasėsi šalyje;
žemės vaisių duona bus apsčiausi ir rinktinė ;
tą dieną plačiai ganysis tavo nuosavybėje avinėlis.
24Tavo jaučiai ir asilaičiai, kuriais įgyvenama žemė,
ės maišytų javų, tokių kokių bus vėtoma klojime.
25Kiekviename augštame kalne ir kiekviename augštame kauburyje
bus tekančio vandens upeliai
daugelio užmušimo dieną, kai grius bokštai.
26Mėnulio šviesa bus kaip saulės šviesa,
ir saulės šviesa bus septynis kartus tiek šviesi,
kaip septynių dienų šviesa, tą dieną,
kurią Viešpats perriš savo tautos žaizdą
ir pagydys jos kirčių randą.
27Štai Viešpaties vardas ateina iš tolo ;
jo nařsas dega ir sunkus panešti;
jo lūpos pilnos užsidegimo,
ir jo liežuvis kaip ryjanti ugnis.
28Jo kvėpimas kaip patvinstanti iki pusei kaklo upė tautoms sunaikinti,
ir kaip suklaidinimo brizgilas tautų žanduose.
29Tuomet jūs giedosite kaip pašventintą iškilmės naktį,
ir jūsų širdis džiaugsis, kaip kad kas keliauja, žaidžiant vamzdžiu,
kad įeitų į Viešpaties kalną pas Israėlio Galingąjį.

---

vaičius, kurie kad ir nedailiai padirbti, visgi rūpestingai buvo aptraukiami sidabrine ar auksine skarda. — 23*Tavo sēklai*... Dievo palaiminimas apsireikš suteikiamomis žemiškomis gērybēmis, taip kaip buvo pažadēta 3 Moš 26,3... 5 Moš 27,8... — 24*Maišytų javų*... Derlius bus taip apstus, kad javų nebus gailimasi gyvuliams, padedantiems žmogui apdirbti žemę. Ebr t dar paminēta, kad tas rinktinis pašaras bus druska pasūdytas. — 25*Vandens*. Kur yra vandens, ten Palestinoje visa kas gerai auga. Taigi kitados sausi, pliki kalnai ir kauburiai bus gražiai apaugę žaliuojančia žole. — *Daugelio užmušimo dieną*. Ebr t: Didelio žudymo dieną, griūnant bokštams. Anot vienų aiškintojų, čia pranašas turįs galvoje Asiriečių užpuolimą, kuriame turējo būti Dievo nutarimu sugriautos Žydų pilys ir bokštai. Pranašas čia parodąs, ką Dievas darytų, jei tauta visai pasiduotų Viešpačiui. Tačiau tas pasidavimas pilnai įvyks mesijinēje karalystēje. Todēl palaiminimas tenka tam pasidavimui, Mesijo laikais, berods tinkamu tos karalystēs prigimčiai būdu. Anot kitų, turima galvoje visų Dievo neprietelių sunaikinimas visuotiniame teisme. — 26*Septynis kartus* : Taip padidēs, kaip kad kitu metu septynioms dienoms padalintas šviesumas būtų paskirtas vienai. Tai švento Povilo minimas gamtos pagarbinimas po prisikēlimo iš numirusiųjų /Rom 8,21 ; 2 Petr 3,13/.

27*Viešpaties vardas* : Pats Viešpats. — *Iš tolo*. Viešpaties teismas ateina, kaip nuo dangaus regračio pakraščių kilstanti audra. Sekančiame aprašyme audros vaizdas jungiamas su įsirūstinusio žmogaus vaizdu. — 28*Tautoms*...Ebr t : Tautoms sijoti sunaikinimo rēčiu. — Dievo teismo simbolis yra ugnis ir galingos bangos. — *Suklaidinimo*... Nes turi eiti, kur nenori, į teismo ir sunaikinimo vietą. Viešpaties neprieteliai lyg laukiniai, įnirtę žvērys, todēl taip jie su jais ir elgiasi. — 29*Kaip pašventintą*... Pirmųjų Velykų naktį /2 Moš 12,6.8.42/. Abudu palyginimu išreiškia didžiausį džiaugsmą, kokį tik širdis pažino, Velykų nakties džiaugsmą ir linkmybę to, kurs eina į šventyklą, kad ten yra Israēlio poilsio vieta /plg 2 Kar 6,5 ; Ps

30Viešpats duos išgirsti savo didenybės pilną balsą ;
jis parodys savo peties baisumą narso pagrasyme
ir ryjančios liepsnos ugnyje,
sutrupins audroje ir krušos akmenimis.
31Nes nuo Viešpaties balso sudrebės rykšte užgautas Asuras.
32Tos rykštės perėjimas bus tvirtai nutartas ;
Viešpats paleis ją prieš jį, žaidžiant bubinėliais ir arphomis ;
jis nugalės juos didelėmis kovomis.
33Nes nuo vakar prirengtas Tophetas,
karaliaus prirengtas, gilus ir platus.
Jo maistas ugnis ir daug malkų ;
Viešpaties papūtimas kaip sieros upė, kuri jį padega

31. 1Vargas tiems, kurie vyksta į Egiptą pagalbos, pasitikėdami arkliais
ir turėdami pasitikėjimo kariškais vežimais, kad jų daug,
ir raiteliais, kad jie labai stiprūs,
nepasitiki gi Israėlio Šventuoju ir nejieško Viešpaties !
2O jis, išmintingas, atveda nelaimę ir neatsiima savo žodžių ;
jis pakils prieš piktųjų namus ir prieš piktadarių pagalbą.
3Egiptas — žmogus, ne Dievas ; jų arkliai — kūnas, ne dvasia.
Viešpats palenks savo ranką, ir padėjėjas sukniubs ;
kris, kuriam teikiama pagalba, ir visi draug žus.
4Nes Viešpats sako man taip :
Kaip liūtas ir jauniklis liūtas, kriokdamas prie savo grobio,
kai jam priešais ateina daug piemenų,
neišsigąsta jų balso ir nedreba prieš jų daugybę,
taip kareivijų Viešpats nužengs kovoti Siono kalne ir jo kauburyje.
5Kaip plasnoją paukščiai, taip kareivijų Viešpats gins Jerusalę,
dengdamas ir išlaisvindamas, pereidamas ir gelbėdamas.

41,5 ; 121,1 ir k/. — *Galingąjį.* Ebr t : Uolą. Žr aug 17,10 ir k. — 30*Balsą,* t y, griausmą. Plg Ps 28,3. — *Savo peties...* Ebr t : Savo peties nuleidimą, t y, savo ištiestą ranką, kuri nusileis smarkiai užgauti. — 32*Tos rykštės...* Anot Ebr t : Kiekvienas paskirtosios lazdos užgavimas, kurią Viešpats paleis ant jo, bus žaidžiant, t y, užgaunant Asiriečius, kiekvieną syki Żydų tauta išreikš savo džiaugsmą žaidimu. — *Didelēmis kovomis.* Ebr t : /Rankos/ mojavimo kovomis kovos prieš juos. — 33*Tophetas* : Vieta Inomo slēnyje į pietus nuo Jerusalēs. Čia Žydų bedieviai aukodavo sudegindami savo vaikus Molokhui /4 Kar 23,10 ; Jer 7,31 ; 19,6/. Tuo būdu nusikaltęs ir Akhazas /2 Kron 28,3/. Ta vieta su savo vardu vaizdas amžinosios ugnies, kurioje dega piktosios dvasios ir dievaičių garbintojai. Toki baisi prakeikimo ir gaisro vieta prirengta didžiam Asiriečių karaliui. — *Karaliaus.* Ebr t : Karaliui

d/ *Ketvirtas vargas vēl prieš Žydus, bēgančius į Egiptą*

31,1-32,20. Ne Egiptas išgelbēs Žydų tautą /31,1-3/ bet Viešpats /4-9/. Jiems žadama didžiausi laimē /32,1-8/, bet pirma reikia pereiti per didžiausius sielvartus /9-20/

31. 1*Arkliais.* Plg aug 30,16. Egiptas buvo anais laikais garsus savo raitelių kariuomene. Žydai beveik visai jos neturējo /36,8/. — *Israēlio Šventuoju.* Žydai turējo visų labiausiai pasitikēti sandoros Dievu, kurs gali jiems padēti ir kurio atžvilgiu jie turējo prievolių /2 Moš 24,3/. — 2*Išmintingas* : Todēl mokēs įvykdyti savo žodžius, kuriais pasmerkia sandorą su Egiptu /28,14 ; 30,13.14/. — *Piktųjų namus.* Taip čia vadinami pikti tautos patarējai. — *Pagalbą* : Kurios laukta iš Egipto. — 3*Viešpats palenks.* Kaip nesunku žmogui ištiesti savo ranką /Ebr t/, taip pigu Viešpačiui sunaikinti Egiptą ir Judą 4*Kaip liūtas.* Vargas visiems, kurie eina prieš Dievo sumanymus ;

[6]Gręžkitės taip, kaip jūs giliai pasitraukėte, Israėlio vaikai.
[7]Nes tą dieną kiekvienas mes šalin savo sidabro stabus, ir savo aukso stabus,
kuriuos jums padarė jūsų rankos nuodėmei.
[8]Ir Asuras kris, bet ne po žmogaus kalaviju ;
ne žmogaus kalavijas rys jį ;
jis bėgs ne nuo kalavijo ašmenų,
ir jo jaunikaičiai bus čižininkai.
[9]Jo stiprybė išnyks nuo baisumo,
ir bėgantys jo kunigaikščiai drebės, sako Viešpats,
kurio ugnis Sione ir kurio krosnis Jerusalėje

32. [1]Štai karalius karaliaus teisybe,
ir kunigaikščiai valdys, laikydamies teisėtumo.
[2]Kiekvienas bus kaip uždanga nuo vėjo
ir kaip slėpynė nuo audros,
kaip vandens upeliai sausmečiu
ir kaip išsikišusios uolos šešėlis tyrumoje.
[3]Reginčiųjų akys nebus užmerktos,
ir girdinčiųjų ausys uoliai klausysis.
[4]Paikųjų širdis supras mokslą,
ir mikčiojančių liežuvis kalbės greitai ir aiškiai.
[5]Tas, kurs neišmintingas, nebebus daugiau vadinamas kunigaikščiu,
nė apgavikas nebebus vadinamas didžiūnu.
[6]Nes paikas kalba paikus dalykus, ir jo širdis daro neteisybę,
kad įvykdytų veidmainystę, kalbėtų Viešpačiui apgaulingai,
darytų tuštumą alkano sieloje ir atimtų gėralą iš trokštančio.
[7]Klastingojo priemonės labai negeros ; jis galvoja apie apgaules,
kad sunaikintų romiuosius melagingais žodžiais
ir beturtį, kurs gina savo teises.
[8]Kunigaikštis galvos tai, kas verta kunigaikščio,
ir stovės augščiau už vadus.

---

kaip liūtas, godžiai saugodamas savo grobį, gina jį, taip Viešptas, nužengdamas ant Siono ir Jerusalės, gelbės saviškai savo miestą ir tautą, ir todēl kovos prieš visus, kurie nori juos iš jo paveržti, taigi ir prieš Egipto prietelius. Tą mintį pranašas čia išreiškia labai gražiais palyginimais. [5]*Kaip*... Baisus priešams, Viešpats gins savuosius, kaip paukštis gina savo lizdą. — *Pereidamas*. Aliuzija į Žydų pirmagimių išgelbējimą Egipte pirmųjų Velykų naktį. — [6]*Taip, kaip*... Anot Ebr t : Tiek, kiek jūs gilų padarēte atpuolimą. — Žydai buvo lyg kad iškasę gilią duobę tarp savęs ir Viešpaties. — [7]*Tą dieną* : Kuomet Žydų tauta tikrai gręšis į Viešpatį. — [8]*Rys* : Nugalabys. Žr žem 37,36 ; 4 Kar 19,35 ; 2 Kron 32,31. — [9]*Jo stirpybē*. Ebr t : Jo uola, t y, visa, iš ko susideda Asiriečių stiprybē. — *Kurio ugnis*... Nes Viešpats garbinamas aukomis Jerusalēje, ir čia jis turi aukurą su nuolatine auka

32. [1]*Karalius*. Kaikurie aiškintojai supranta šituos žodžius apie Ezekiją ; bet tikrumoje čia išreikštas pažadas turējo įvykti pilnai tik Mesijo karaliavime, kurio tik silpnas atblizgis buvo Ezekijo viešpatavimas. Teisybē yra viena žymiausių Mesijo savybių. Karaliaus teisingumu seka jo tarnai. — [2]*Kiekvienas* : Karalius ir jo kunigaikščiai. Galiūnai bus tikri beturčių globējai. — [3]*Nebus užmerktos*. Kitados užmerktos akys bus atviros šviesai priimti, kiekvienas uoliai klausysis Viešpaties pamokymų ir juos supras. Plg aug 6,10 ; 29.10. — [4]*Kalbēs greitai* : Su džiaugsmu skelbs kitiems pažintą tiesą. — [5]*Neišmintingas* : Nusidējēlis, nes nuodēmē yra didžiausi dorovinē paikybē. Garbingų vardų negalēs pasisavinti tie, kurie jų neverti. Tie pagarbos nevertieji ir jų

9Jūs, turtingosios moterys, kelkitės ir klausykitės mano balso ;
pilnos pasitikėjimo dukterys, išgirskite ausimis mano šneką.
10Dienoms ir metams praslinkus, jūs, pasitikinčios būsite nugąsdintos,
nes vynuogiavimas sunaikintas ; nebebus daugiau rinkimo.
11Nusigąskite, turtingosios, pabūgkite, pasitikinčios ;
nusivilkite ir būkite sugėdintos, susijuoskite savo šlaunis.
12Muškitės į krūtinę dėl pageidaujamosios šalies, dėl derlingojo vynuogyno.
13Mano tautos dirvoje žels erškėčiai ir usnys,
juo gi labiau ant visų besilinksminančiojo miesto namų.
14Nes rūmai bus pamesti, labai apgyventas miestas — paliktas ;
tirštos tamsybės bus per amžius ant lindynių,
džiaugsmas laukiniams asilams, ganykla kaimenėms,
15kolei nebus išlieta ant mūsų dvasios iš augštybių.
Tuomet tyrumos pavirs Karmeliu /daržu/
ir Karmelis /daržas/ bus laikomas giria.
16Teisėtumas gyvens tyrumoje,
ir teisybė turės buveinę Karmelyje /darže/.
17Teisybės padaras bus ramybė,
teisėtumo vaisius tyluma ir saugumas per amžius.
18Tuomet mano tauta sėdės ramybės grožyje,
saugiose padangtėse ir turtingame poilsyje.
19Bet sugriūnant miškui bus krušos,
ir miestas bus žeminte pažemintas.
20Palaiminti, kurie sėjate išilgai visų vandenų,
leisdami laisvai eiti jaučio ir asilo kojoms

---

darbai aprašomi toliau 6 ir 7 e. — [8]*Kunigaikštis.* Ebr t : kilnusis daro kilnius sumanymus ir laikosi kilnių sumanymų

[9]*Jūs*...Nuo idēalo pranašas grįžta prie liūdno dabarties stovio. Moterys nenori tikēti, kad galētų atsitikti kas pikta. Pranašas tą jų pasitikējimą griauna. — [10]*Dienoms*... t y, praslinkus vieneriems metams ir dar kuriam trumpesniam laikui. — *Sunaikintas.* Pjūtis linksmybēs metas. Nesant ko rinkti pjūties metu, namų šeimininkēms tenka labiausiai susirūpinti ir nuliūsti. — [11]*Nusivilkite* — džiaugsmo drabužius ir apsivilkite gedulo apdarais. — [12]*Muškitēs*... Muštis į krutinę tai taip pat didelio nuliūdimo ir gedulo ženklas. Priežastis — visos šalies sunaikinimas. — [13]*Erškēčiai.* Šalies gyventojai bus sunaikinti ir išgabenti svetur, todēl nebebus kam įgyventi žemę. Miesto namai bus sugriauti, ir griuvēsiuose augs piktžolēs. — [14]*Per amžius.* Toks bus sunaikinimas, kad rodysis, jog niekuomet nebebus galima laukti atitaisymo. Šalis ir jos miestai bus pavirtę tyrais. — [15]*Kolei nebus*... Sunaikinimas savaime pasiliktų per amžius; Judas atsivedē jį sau nuodēmēmis, nuodēmēs gi pasēkų žmogus negali pašalinti. Tačiau Dievo dvasia atneš naują gyvybę, atgimimą. Dvasios išliejimas yra Mesijo laikų žymē. Plg Ez 36,25 ; 35,29 ; Joel 2,28. — *Karmeliu.* Žr aug 29,17. Gamtoje bus pakitējimų, panašių į žmonijos pasikeitimą. — [16]*Tyrumoje.* Dievo skirtoji norma ir valia bus laikoma visur, kaip tyruose, ten kur buvo keliama maištas prieš Dievą ir susilaukta sunaikinimo, taip derlingose vietose, kur nestigo Dievo palaiminimo, — [17]*Teisybēs*...Visur atsiradus teisybei, jos pasēkos bus taika, ramybē, saugumas ir palaiminimas. Pilnai tai įvyks Mesijo karalystēje.— [19]*Bet*...Anksčiau negu bus susilaukta teisybēs viešpatavimo vaisių, bus įvykdytas teismas Asurui ir Dievo neprieteliams pačių Žydų tarpe. Griūnančiu audroje mišku čia pavadinti Asiriečiai. — *Miestas.* Tikriausiai Jerusalē. —[20]*Palaiminti*... Kartojama laimēs vaizdas iš 30,23. 24. — *Laisvai eiti.* Derlius bus taip gausus, kad žmonēs nesigailēs jo ir gyvuliams, leisdami juos visur laisvai ganytis

33. [1]Vargas tau, kurs plėši, argi ir tu nebūsi apiplėštas?
kurs niekini, argi ir tu nebūsi paniekintas?
Kai pabaigsi plėšti, tu būsi apiplėštas ;
kai pailsęs liausies niekinti, tu būsi paniekintas.
[2]Viešpatie, pasigailėk mūsų, nes mes tavęs laukiame ;
būk mūsų petys anksti rytą ir mūsų išsigelbėjimas sielvarto metu.
[3]Nuo angelo balso bėga tautos ;
kai tu kelies, išsisklaido giminės.
[4]Jūsų grobis bus surinktas, kaip surenkama skėriai,
kaip kad grioviai būtų jų pilni.
[5]Viešpats yra išaugštintas, nes jis gyvena augštybėje ;
jis pripildė Sioną teisėtumo ir teisybės.
[6]Tavo laikais bus ištikimybės ;
išgelbėjimo turtai bus išmintis ir žinojimas ;
Viešpaties baimė tai jo turtas.
[7]Štai regintieji šaukia lauke,
ramybės pasiuntiniai karčiai rauda.
[8]Keliai ištuštėjo, keleivis nebeina taku ;
panaikinta sandora ; jis atmetė miestus, nežiūrėjo žmonių.
[9]Liūdi ir alpsta šalis ; Libanas sugėdintas ir suteptas ;
Saronas pasidarė kaip tyrai ; Basanas ir Karmelis apiplėšti.
[10]Dabar aš kelsiuos, sako Viešpats,
dabar būsiu išaugštintas, dabar būsiu pakeltas augštyn.
[11]Jūs pradėsite karštį, pagimdysite šiaudą ;
jūsų dvasia rys jus kaip ugnis.

---

e/ *Penktas vargas* : *Kai Asiriečiai bus sugēdinti, Jerusalē bus išlaisvinta* 33,1-24. Plēšikas pats bus apiplēštas /1-6/ ; iš sielvarto bus susilaukta išganymo /7-16/; vargams praējus, jų atsiminimas yra saldus ir bus geros vilties /17-24/

33. [1]*Kurs plēši*... Anot ebr t: vargas naikintojui, kurs dar neesi sunaikintas, ir prispaudējui, kurs dar neesi prislēgtas. Kai tu būsi pabaigęs naikinti, būsi sunaikintas ; kai pabaigsi prispaudimą, prislēgs tave. — Asiriečiai laiko save nenugalimais. Bet kai bus atlikę sau Viešpaties pavestą rolę nubausti nusikaltusią tautą, ateis jų pačių žuvimo valanda. — [2]*Petys* : pagalba. — *Anksti rytą*. Ebr t : kiekvieną rytą. — Šita malda pranašas pamoko, kuo Žydai turi remti savo viltį. — [3]*Nuo angelo* : kurs paskirtas įvykdyti Dievo nutarimus. Ebr t : nuo ūžimo balso bēga tautos. — [4]*Jūsų grobis*... Ješajas tarsi jau mato bēgančius Asiriečius ir šaukia paskui juos. Grobis bus labai didelis ir lengva bus jį rinkti. — [5]*Viešpats*... Asiriečių nugalējimu Viešpats parodē visiems savo visagalybę ; prasideda taip pat mesijinių pažadų atitesējimas. Plg 32,15. — [6]*Ištikimybēs*. Judo gyventojai ištikimai laikysis Dievo nustatytos tvarkos. Bus suteikta labai gausiai dvasinių gērybių. Tas nemedžiaginis turtas bus labiau branginamas kaip aukso ir sidabro krūvos

[7]*Štai regintieji* : tie, kurie matē visame krašte padaryta sunaikinimą, negali susilaikyti nuo raudų. Pasiųstieji pas Senakheribą taikos daryti atneša žinią, kad jis reikalauja Jerusalēs pasidavimo /4Kar 18,14.../. — [8]*Panaikinta*... Veltui buvo siųsta Asiriečiams dovanų : jie nesilaikē jokių sutarčių. — *Atmetē* : paniekino, sunaikino. — [9]*Liūdi*... Ješajas įvardija labiausiai nukentējusias vietas, kurios anksčiau buvo turtingiausios. — *Saronas* : derlingas pajūrys nuo Jafos iki Karmeliui. — [10]*Dabar*. Dievo paskirtoji valanda atējo ; jis parodys savo visagalybę Asiriečiams. — [11]*Jūs*. Pranašas supranta Dievo žodį ir skelbia užpuolikams visišką nepasisekimą. — *Karštį*. Ebr t : šieną. Jų sumanymai taip niekingi, kaip sudžiūvusi žolē. Jų pačių narsas padegs tą žolę kaip ugnis. — [12]*Kaip pelenai*. Anot ebr t : kaip kal-

12 Tautos bus kaip pelenai po gaisro,
kaip surinkti ugniai erškėčiai, kurie sudeginami.
13 Išgirskite, kurie esate toli, ką aš padariau,
ir pažinkite jūs, kurie arti, mano stiprybę.
14 Nusidėjėliai Sione išgąsdinti,
drebulys apėmė veidmainius.
Kas jūsų galės gyventi su ryjančia ugnimi?
kas jūsų gyvens su amžinais karščiais?
15 Kas vaikščioja teisybėje ir kalba tiesą,
kas paniekina pelną iš skriaudos,
kas nukrato rankas, kad neimtų jokios dovanos,
kas užkemša sau ausis, kad nesiklausytų apie kruvinus darbus,
ir užmerkia savo akis, kad nematytų piktenybės ;
16 tas gyvens augštybėse ;
uolų tvirtovės bus jo augšta pilis;
jam duota duonos, jo vanduo neišsenkąs.
17 Jo akys matys karalių puošnume
ir matys šalį jos platume.
18 Tavo širdis mąstys apie baimės metą :
« Kur yra skaičiuotojas? kur tas, kurs svarstė įstatymo žodžius ?
kur yra mažųjų mokytojas? »
19 Tu nebematysi begėdingos tautos,
tautos, kurios šneka tamsi,
taip kad negali suprasti jos liežuvio iškalbingumo,
kurioje nėra jokios išminties.
20 Pažvelgk į Sioną, į mūsų iškilmių miestą ;
tavo akys matys Jerusalę kaip turtingą buveinę,
kaip padangtę, kurios anaiptol negalima perkelti;
jos basliai nebus per amžius išrauti, ir visos jos virvės nesutrūks.

---

kių sudeginimas. Kalkių akmenys sudegę pavirsta dulkėmis. Erškėčiai sudega labai greitai

[13] *Toli.* Toli esantieji pagonys turi pripažinti stebuklingo Dievo veikimo didumą ; juo gi labiau arti esantieji Žydai. Žr 2 Kron 32,23. — [14] *Nusidėjėliai.* Žydai, kurie netikėjo Dievo pagalba, dabar mato baisų jo kerštą Asiriečiams ir dreba dėl savęs. Anot ebr t, jie patys stato sau klausimą : kas mūsų galės pakęsti visa deginančią Dievo rūstybę ir jo bausmes, skiriamas nusidėjėliams? — [15] *Kas vaikščioja...* Atsakyme į augščiau pastatytą klausimą nurodomos sąlygos, kuriomis galima laimėti išganymas. — *Dovanos* : kyšių. — [16] *Gyvens augštybėse* : ten, kur jo nepasieks joks neprietelis. — *Duonos.* Jis turės Dievo palaiminimų

[17] *Karalių.* Duodama gražiausių pažadų, kurių atitesėjimas prasidės, žuvus Asiriečių kariuomenei, baigsis gi pilnai tik Mesijo karalystėje, kurios ribos sieks kuo toliausiai. Karalius, kurio matymas žadamas, bus Mesijas. Ezekijas tai tik silpnas jo vaizdas. — [18] *Baimės.* Džiaugsmas eis didyn, kai bus atsimenama seniai praslinkę baimės laikai. — *Kur...* Anot Vulgatos, netikusieji patarėjai ir netikri pranašai bus išnykę. Geriau ebr t : kur raštininkas /Asiriečių valdininkas, kurs surašinėjo, kiek kas turi mokėti mokesčių ir prižiūrėdavo jų išmokėjimą/? Kur svėrėjas /kurs patikrindavo, ar įmokėti pinigai tikrai tiek sveria, kiek buvo nustatyta/? Kur bokštų skaitytojas /kurs stengėsi iš anksto apžiūrėti pilis, kad lengviau galėtų paimti sustiprintas vietas/? Plg 1 Kor 1,20. — [19] *Begėdingos tautos* : Asiriečių, kurių išdidžių reikalavimų nebuvo galima patenkinti. — *Liežuvio...* Mikčiojančios kalbos. Žr aug 28,11. Neprietelis, kurio net negalima suprasti, rodosi dar baisesnis. Ta jo kalba atrodo nesuprantančiam lyg kokie tušti be prasmės garsai. — [20] *Padangtę*: nes tai Dievo

[21]Nes tik tenai mūsų Viešpats garbingas,
upių vieta, plačiausios ir ilgiausios upės ;
ja neplauks irklų laivas ir jos neperplauks didelis karo laivas.
[22]Nes Viešpats yra mūsų teisėjas, Viešpats mūsų įstatymdavys,
Viešpats mūsų karalius ; jis mus išgelbės.
[23]Tavo virvės atsileidusios ir neišlaikys ; tavo stiebas bus toks,
kad ant jo negalėsi ištiesti savo vėliavos.
Tuomet bus dalinamas daugelio išplėšų grobis ;
net raišieji plėš grobį.
[24]Kaimynas nesakys : Nusilpau.
Nuo tautos, kuri gyvens tenai, bus nuimta neteisybė

34. [1]Eikite artyn, tautos, ir klausykitės ; giminės, stebėkite ;
teišgirsta žemė ir ko ji pilna, pasaulis ir visi jo želmenys.
[2]Nes Viešpaties užsidegimas eina prieš visas tautas,
ir jo narsas prieš visą jų kariuomenę ;
jis užmušinėja juos ir duoda juos užmušti.
[3]Jų užmuštieji pametami,
iš jų lavonų kyla dvokimas ;
kalnai mirksta jų kraujuje.
[4]Visa dangaus kariuomenė tirpsta,
dangus suvyniojamas kaip knyga ;
visa jo kariuomenė krinta,
kaip krinta lapai nuo vynmedžio ir figų medžio.
[5]Nes mano kalavijas pasigėrė danguje ;
štai jis nusileidžia ant Idumėjos
ir ant mano užmušimo tautos teismo daryti.

---

buveinē, kurios joks žmogus negali sugriauti. Plg 2 Kar 7,10. — [21]*Upių vieta* : gausiai papiltų Dievo malonių vaizdas. Tos upēs tetarnauja tik išrinktajai tautai ; jos visai neprieinamos svetimiesiems. — [22]*Teisējas.* Viešpats yra viskas savo tautai. Jis neprileis prie jos jokių priešų. — [23]*Tavo virvēs*...Dabar Jerusalē silpna ir tolima nuo parodytojo idealo, tačiau, to silpnumo nežiūrint, bus dalinamasi gausiu grobiu. Tai padarys Dievas, kurs suteiks nugalējimą ; tauta taip mažai prie to teprisidēs, kad net raišieji įstengs imti grobį. — [24]*Kaimynas.* Anot ebr t : nē vienas gyventojas nesakys. — Tauta bus ištikima savo Dievui, todēl jai nebereikēs niekuomet sakyti : Aš silpna. Mesijo karalystēje, kuomet ji pilnai išsivystys, nebebus nei ligų, nei nuodēmių

f/ Dievo kerštas pagonims. Israēlio garbē

34,1-35.10. Pranašas kviečia visas tautas būti Dievo teismo liudytojais /34,1-4/ ; to teismo pravaizdas bus Edomo pasmerkimas /5-17/. Israēlis bus išgelbētas ir jo laimē amžina /35,1-10/

34. [1]*Tautos* : Visi žmonēs be išimties, visas pasaulis, net ir gamta, šaukiami būti Dievo teismo liudytojais. — [2]*Kariuomenę.* Visa, kas Dievui priešinga, nors rodytųsi ir galingiausia, jis labai pigiai sunaikins. — *Jis užmušinēja juos.* Ebr t : paskyrē sunaikinti. — [3]*Pametami*: nepalaidoti. — *Mirksta* : Užmuštųjų kraujo taip daug, kad net kalnų šlaitai jame mirksta ir ima leistis. — [4]*Dangus*... Žūna net dangus. Panašiai aprašoma paskutinis teismas Nauj Testamente Mt 24,29 ; 2 Pet 3,10. Žr aug 13,10 ; Joel 2,30 ; 3,15. — *Suvyniojamas* : kaip pergamino rietimēlis. Plg Apr 6,14. — [5]*Kalavijas* : Dievo teismo simbolis. Dievo teisingumas, kurs taip dažnai buvo žmonių nedorybių šaukiamas keršyti, dabar, žmonių būdu kalbant, jaučiasi priverstas kerštą vykdyti. — *Idumējos.* Edomo pasmerkimas parodys, į ką atveda pasipriešinimas Dievui. — *Užmušimo tautos.* Ebr t : mano anatemos tautos, t y, tautos, mano paskirtos sunaikinti. —

[6]Viešpaties kalavijas pilnas kraujo,
aptekęs taukais, avinėlių ir ožių krauju,
penėtų avinų krauju,
nes yra Viešpaties auka Bosroje
ir didelis užmušinėjimas Edomo šalyje.
[7]Draug su jais krinta vienragiai ir jaučiai su galiūnais ;
šalis girta jų kraujo ir jų žemė taukų riebiųjų.
[8]Nes tai Viešpaties keršto diena,
atsilyginimų metai teisybei padaryti Sionui.
[9]Jo upės pavirs derva, ir jo žemė siera ;
jo šalis bus deganti derva.
[10]Naktį ir dieną neužges,
per amžius kils jos dūmai,
nuo kartos į kartą pasiliks tuščia,
amžių amžiais niekas neeis per ją.
[11]Ją paveldės pelikonis ir ežys ;
ybis ir varnas gyvens tenai ;
ant jos bus ištiestas mastas, kad būtų paversta niekais,
ir taisyklė, kad būtų visai sunaikinta.
[12]Jos kilmingųjų nebebus tenai ;
jie labai pasiges karaliaus,
ir visi jos kunigaikščiai bus sunaikinti.
[13]Jos namuose dygs erškėčiai ir dilgės, ir usnys jos tvirtovėse ;
ji bus slibinų guolis ir strausų ganykla.
[14]Ten susitiks velniai su nelabaisiais,
gaurotieji šūkauja vienas kitam ;
ten guli aitvarai ir randa sau poilsio.
[15]Ten turi urvą ežys ir maitina vaikus,
knaisioja aplinkui ir augina jos ūksmėje ;
ten renkasi lingės viena prie kitos.
[16]Ieškokite rūpestingai Viešpaties knygoje ir skaitykite ;
nė vieno tų dalykų netrūksta, nė vienas nepasigenda kito ;
nes kas eina iš mano burnos, jıs tai liepė,
ir pati jo dvasia tai surinks.

---

[6]*Pilnas kraujo.* Edomas įsivaizdinama kaip dideliausi banda, iš kurios visos daroma kruvinų aukų. — *Bosroje.* Tai vienas žymesniųjų Idumējos miestų. — [7]*Vienragiai.* Ebr t : stumbrai. Stumbrai ir jaučiai tai Idumējos galiūnų vaizdai. Ir jie turi žūti draug su kitais, Dievo pasmerkti. — [8]*Teisybei padaryti* : kad taip būtų padaryta teisybē taip daug neteisybēs kentējusiam Sionui, t y, teokratijai. [9]*Jo upēs*...Nebebus drēgmēs, nebebus ir derliaus, šalis susilauks Sodomos ir Gomoros likimo. — [10]*Naktį*... Nurodoma pasmerkimo amžinumas. — [11]*Ją paveldēs*... Bedievių šalis taip bus visų apleista, kad virs tyrais ir vieta, kur laikysis toli nuo žmonių, balose gyveną paukščiai ir žvērys. — *Varnas.* Ebr t : gal pelēda. — *Bus ištiestas.* Ebr t : /Dievas/ išties ant jos tyrumos /Thohu/ liniją ir tuštumo /bohu/ taisyklę. Tie įrankiai vartojami paprastai, statant trobesius ; dabar jais bus pasinaudota, visa sulyginant su žeme. Plg Am 7,1-9. — [12]*Jos*... Idumējos garbingiausieji bus žuvę. Ji labai norētų turēti karalių, kuriuo galētų remtis, bet veltui. Anot ebr t : jos gerbiamųjų nebēra, kad paskelbtų karalystę ; nebēra karalystēs, kurią jie paskelbtų. — [13]*Slibinų.* Ebr t : šakalų. Čia įvardijamų žvērių ir visokių baisenybių vardai neatitinka ebraiškų vardų. — [15]*Ežys.* Ebr t tikriausiai : žaltys /serpens iaculus/ deda kiaušinius, juos peri ir augina jauniklius ūksmēje ; ten renkasi vanagai vienas prie kito. — [16]*Ieškokite*...Edomo sunaikinimas turi būti pamokąs pavyzdys, į ką būtinai at-

[17]Jis pats metė jiems burtą, ir jo ranka ją jiems padalino saiku ;
jie turės ją per amžius ir nuo kartos į kartą gyvens joje

35. [1]Palikta ir nepereinama šalis linksminsis,
tyruma džiaugsis ir žydės kaip lelija.
[2]Ji želte žels ir džiaugsis, linksmai šūkaudama ir girdamasi ;
jai duota Libano garbė, Karmelio ir Sarono gražumas ;
jie matys Viešpaties garbę ir mūsų Dievo grožį.
[3]Sustiprinkite pailsusias rankas
ir sutvirtinkite susilpnėjusius kelius.
[4]Sakykite silpnasieliams : Būkite drąsūs ir nebijokite ;
štai jūsų Dievas darys kerštą ir atsilyginimą ;
pats Dievas ateis ir išgelbės jus.
[5]Tuomet atsimerks aklųjų akys,
ir kurtinių ausys bus atkimštos.
[6]Tuomet raišas šokinės kaip briedis,
ir nebylių liežuvis bus palaidas,
nes ištryško paliktoje šalyje vandens ir tyrumoje — upių.
[7]Sausa šalis pavirs liūnu ir išdžiūvusi šaltiniais.
Guoliuose, kuriuose anksčiau gyveno slibinai,
žels žalios nendrės ir meldai.
[8]Tenai bus takas ir kelias, ir jis bus vadinams šventas kelias ;
juo neeis suteptas, ir tai bus jums tiesus kelias,
taip kad ir paikieji nepaklys jame.

---

veda Dievui priešingos pastangos. Ką pranašas skelbia žodžiu, tai jis sudeda nuolat pasiliekančiam liudijimui į pranašysčių knygą ; ji, susidėdama iš Dievo ištarmių ir įsakymų, yra tikrai Viešpaties knyga. Žydai kviečiami pasižiūrėti į autentinį pranašysčių tekstą, kuomet jos įvyks ; jie pamatys, kaip pilnai įvykimas atitinka tą, kas buvo paskelbta. — *Dvasia* : visagalinti Dievo valia. — [17]*Jie turēs*... Idumēja bus visuomet įvardintųjų esybių nuosavybē. Taip tikrumoje yra įvykę, nes Idumēja jau nuo seniausių laikų laukinių žvērių šalis. Bet Idumēja yra tik pavyzdys vienas iš daugelio. Kas jai atsitiko, tai atsitiks visiems Dievo neprieteliams pasaulio pabaigoje

35. [1]*Palikta*... Bus didžiausis kontrastas tarp to, ką Dievas skiria nusidējēliams, ir to, ką jis padaro teisiesiems. Idumēja bus visai sunaikinta, Žydams net ir tyrai virs gražiausia ir derlingiausia šalimi. Tas pakitējimas prasidēs po Babēlēs nelaisvēs, jau grįžtant iš jos, bet pilnai įvyks tik Mesijo karalystēje. — [2]*Ji želte žels*. Ebr t : apžels gēlēmis. — *Libano*... Gražumu ir derlingumu net menkiausios vietos susilygins su gražiausiomis ir derlingiausiomis Palestinos vietomis. Plg aug 28,9. — *Jie matys* : išsilaisvinę Žydai galēs su džiaugsmu matyti Dievo savybių apsireiškimą. — [3]*Sustiprinkite*... Paraginimas tiems, kurie patys nenustodami pasitikējimo laukia ateinančių nelaimių, kad jie stengtųsi įkvēpti tokio pat pasitikējimo kitiems, sutvirtintų bailiuosius. — [4]*Dievas darys*... Reikia būti ramiems, nes pats Dievas gelbēs savo tautą. Dievo pagalba galima pilnai pasitikēti, nes jis visagalis, kaip pasirodo iš tolesnio jo veikalų aprašymo. Ebr t : štai jūsų Dievas ateina keršyti, atsilyginti. — [5]*Tuomet atsimerks*... Fizinēs silpnybēs išnyks ar tai tiesioginiai, ar tai savo dorinēje priežastyje, nuodēmēje. Kaip nuodēmē prakeikimo pavidale užgulē gamtą ir kaip jos pasēkos buvo fizinēs nelaimēs, taip teisinga, kad išganymas daro gamtą skaisčią ir pašalina fizinius trūkumus. — Jēzus Kristus yra pasakęs šituos pranašo žodžius apie save. Minimų čia stebuklų įvykdymu jis pasirodē išganymo teikējas ir klausiantiems jis nurodē tuos stebuklingus įvykius kaip gyvus apsireiškiančio išganymo liudytojus. Žr Mt 11,4.5. — [6]*Vandens*. Žr aug 30, 25. — [7]*Sausa šalis*. Ebr t : miražas. Nebebus apgaulēs, kuri atima drąsą. Ko laukiama, bus tikrai gauta.

[9]Nebus tenai liūto ;
laukinis žvėris neeis juo ir neatsiras tenai ;
juo vaikščios tie, kurie bus išlaisvinti.
[10]Viešpaties atpirktieji sugrįš
ir ateis į Sioną su šlovinimo giesme ;
amžina linksmybė apvainikuos jų galvą ;
jiems teks džiaugsmo ir linksmybės,
o skausmas ir vaitojimas bėgs šalin

36. [1]Keturioliktais karaliaus Ezekijo metais atsitiko, kad Asiriečių kara-
lius Senakheribas pradėjo karo žygius prieš visus sustiprintus Judo mies-
tus ir paėmė juos. [2]Asiriečių karalius siuntė Rabsaką iš Lakhio į Jerusalę
prieš karalių Ezekiją su stipria kariuomene, ir jis sustojo prie augštesniojo
tvenkinio vandentraukio Kailiadirbio kelyje. [3]Pas jį išėjo Elkijo sūnus Elia-
kimas, kurs buvo namų viršininkas, raštininkas Sobna ir metraščių vedėjas
Asapho sūnus Joahė
[4]Rabsakas jiems tarė : Sakykite Ezekijui : Štai ką sako didysis ka-
ralius, Asiriečių karalius : Koks tai yra tas pasitikėjimas, kuriuo tu re-
mies? [5]Ar kokiuo sumanymu ir kokia stiprybe tu rengies kelti maištą?

— Miražai dažnai matomi daugelyje smiltingų Rytų kraštų lygumų. — *Guoliuose*... Ebr t : šakalų lindynėse, sausiausiose vietose. — [8]*Takas ir*... Patogus kelias grįžtantiems iš nelaisvės. — *Neeis suteptas* : nes visoki neteisybē bus atimta iš tautos. Plg aug 33,24. Išganymo kelias visiems aiškiai rodomas ; kas juo nori eiti, tie neklysta. — [9]*Nebus*... Kelias bus visai saugus, be pavojų. — [10]*Į Sioną*: pradžioje į žemiškąjį Sioną, paskui į Kristaus Eklesiją, pagaliau į dangiškąjį Sioną

6. Istorinis pasakojimas

a/ *Ežekijas ir Senakheribas*

36,1-37,38. Senakheribas, užpuolęs Judo karalystēs miestus, siunčia savo atstovą Rabsaką ir gąsdinimais nori priversti pasiduoti Jerusalę /36,1-22/. Karalius Ezekijas jieško patarties pas pranašą Ješają /37,1-7/ ir susilaukia kitų Senakheribo pasiuntinių /8-20/. Ješajas duoda Viešpaties vardu atsakymą savo karaliui /21-35/. Asiriečių kariuomenē žūna /36-38/

36. [1]Čia papasakoti dalykai randami kone žodis į žodį Karalių knygose /4 Kar 18,13-20,10/, išskyrus tik Ezekijo giesmę /38,9-20/, kurios tenai nēra. — *Keturioliktais*... Ezekijas karaliavo 29 metus /nuo 727 iki 698/7; žr Įvado 642 p/.Keturiolikti jo karaliavimo metai buvo 711. Bet Senakheribas gavo sostą tik šešeriais metais vēliau, 705 m, o jo karas prieš vakarų Aziją ir Egiptą, anot Asirijos dokumentų, įvyko 701 m., todēl ne 14. Ezekijo metais, bet gal 24. m. Todēl čia yra arba perrašinētojo klaida, arba gal 14. metais Ezekijas buvo susirgęs ir stebuklingai pagijo /38,1.../. Gal šitoje vietoje pranašystēs žodžiai buvo sukeisti vietomis /plg žem 38,21.22/. *Paēmē juos.* Po šitų žodžių Karalių kn pasakojama, kaip karalius Ezekijas mēginęs atsipirkti nuo Senakheribo užpuolimo ant Jerusalēs /4 Kar 18 14-16/. — [2]*Rabsaką* : Vieną žymesnių savo valdininkų. Rabsakas ne asmens vardas, bet pareigos pavadinimas. Jis reiškia vyriausį vynpilį. Senakheribas, norēdamas eiti kovoti prieš Egiptą, bijo palikti savo užpakalyje stiprią Jerusalę, todēl stengiasi būtinai ją paimti ; bet nesitikēdamas, kad galētų tai greitai padaryti apgulimu, mēgina pasiekti savo tikslą derybomis. — *Su stipria kariuomene* : Kad nugąsdintų Ezekiją, o jei netyčiomis pavyktų, kad apgaule paimtų miestą. — *Prie augštesniojo*... Toje vietoje, kur buvo duotas pažadas apie stebuklingai gimsiantį Emanuēlį ir kur Akhazas velijo laukti Asiriečių pagalbos, nieku versdamas Dievo pagalbą

[5]*Kokiuo*... Anot Ebr t : Aš sakau : tai tik lūpų žodis, sumanymai ir stiprybē karui, t y, visa tavo stiprybē ir išmintis kovai ne daugiau verta, kaip tuščias žodžių skambē-

Kuo tu pasitiki, kad atstojai nuo manęs? [6]Štai tu pasitiki ta sulaužyta nendrine lazda, Egiptu ; ji, jei ja pasirems žmogus, įsismeigs jam į ranką ir ją perdurs ; taip Egipto karalius Paraonas visiems, kurie juo pasitiki. [7]Jei tu man atsakysi : Mes pasitikime Viešpačiu, mūsų Dievu, tai ar ne jo augštumas ir altorius pašalino Ezekijas ir įsakė Judui ir Jerusalei : Jūs garbinsite ties šituo altorium. [8]Taigi, dabar pasiduok mano valdovui, Asiriečių karaliui ; aš tau duosiu du tūkstančiu arklių, o tu iš savo pusės negalėsi rasti gana žmonių ant jų joti. [9]Ir kaip gi tu galėsi pakęsti pažvelgimą vienos vietos teisėjo iš mažesniųjų mano valdovo tarnų tarpo? Jeigu gi tu pasitiki Egiptu, kariškas vežimais ir raiteliais, [10]tai argi aš be Viešpaties atvykau dabar į šitą šalį jos sunaikinti? Viešpats man tarė : Eik prieš tą šalį ir sunaikink ją.

[11]Tuomet Eliakimas, Sobna ir Joahė tarė Rabsakui : Kalbėk savo tarnams Sirų kalba, nes mes suprantame ; nekalbėk mums žydiškai, girdint žmonėms, esantiems ant sienos. [12]Bet Rabsakas jiems tarė : Argi mano valdovas siuntė mane pas tavo valdovą ir pas tave visų šitų žodžių kalbėti ? ar ne labiau pas vyrus, kurie sėdi ant sienos, kad valgytų draug su jumis savo mėšlus ir gertų savo šlapumą? [13]Taigi Rabsakas atsistojo ir šaukdamas garsiu balsu sakė žydiškai : Klausykite didžio karaliaus, Asiriečių karaliaus žodžių : [14]Karalius sako taip : Tegul Ezekijas jūsų nesuvedžioja, nes jis negalės jūsų išgelbėti. [15]Ir tegul Ezekijas nepriduoda jums pasitikėjimo Viešpačiu, sakydamas: Viešpats gelbėte išgelbės mus; šitas miestas nebus atiduotas į Asiriečių karaliaus rankas. [16]Neklausykite Ezekijo ; nes štai ką sako Asiriečių karalius : Padarykite su manim taiką ir išeikite pas mane ; valgykite kiekvienas iš savo vynuogyno, kiekvienas nuo savo figmedžio ir gerkite kiekvienas vandens iš savo šulinio, [17]kolei aš ateisiu ir pasiimsiu jus į žemę, kuri toki pat kaip jūsų žemė, į javų ir vyno šalį, į duonos ir vynuogynų šalį. [18]Nesiduokite klaidinti savęs Ezekijui, sakančiam: Viešpats išlaisvins mus. Argi tautų dievai išlaisvino kiekvienas savo šalį iš Asiriečių karaliaus rankos ? [19]Kur Emato ir Arpado dievai? Kur Sepharvaimo dievas? Argi jie išlaisvino Samariją iš mano rankos? [20]Kurs yra visų šitų kraštų dievų tarpe, kurs būtų išgelbėjęs savo šalį iš mano rankos, kad Viešpats išgelbėtų Jerusalę iš mano rankos?

[21]Bet anie tylėjo ir neatsakė jam nė žodžio. Nes karalius buvo davęs įsakymą, tardamas : Neatsakykite jam. [22]Karaliaus namų viršininkas

jimas. — [6]*Taip Egipto...* Plg aug 30,5-7; 31,1.2; Ez 29,6. — [7]*Pašalino...* Ezekijas, vykdydamas įstatymą, buvo uždraudęs daryti aukas augštumose. Rabsakas aiškina tą uždraudimą savaip. Jis gal žinojo, kad ne visa tauta buvo širdimi pritarusi tam dievobaimingo karaliaus uolumui. — [8]*Negalėsi rasti...* Asirija buvo galinga savo raitelias, Žydai turējo jų maža /31,1/ ir įstatymu buvo jiems uždrausta daug jų gamintis. — [9]*Kaip tu galėsi* : Tu neįstengsi pasipriešinti ne tik visai Senakheribo kariuomenei, bet ir vienam jos būriui, kurį veda vienas mažesnių karaliaus vadų. — [10]*Be Viešpaties.* Rabsakas giriasi, kad ir tas Senakheribo žygis daromas pačių Žydų Viešpaties /Jahvēs/ valia. — [11]*Tarnams.* Mandagumo žodis. — *Sirų kalba.* Ebr 'aramith, aramajiškai. — [12]*Argi mano...* Rabsakas pradeda kalbēti su panieka apie Ezekiją ir jo pasiuntinius, kad juo labiau nugąsdintų Jerusalēs gynējus ir sukeltų juose nepasitenkinimą savo karaliaus užsispyrimu. — [17]*Kolei aš ateisiu* : Pabaigęs karą prieš Egiptą. — [18]*Argi tautų dievai.* Tautos nugalējimas, Asiriečių nuomone, yra podraug kartu nugalējimas jos tautinio dievo, kurs taip parodąs savo silpnumą. Tokiuo tautiniu dievu, lygiu pagonių dievaičiams, laiko Rabsakas Israēlio Viešpatį. — [21]*Anie* : Buvusieji ant sienų miesto gynējai. — [22]*Perplēštais rūbais.* Tai buvo

Elkijo sūnus Eliakimas, raštininkas Sobna ir metraščių vedėjas Asapho
sūnus Joahė įėjo pas Ezekiją perplėštais rūbais ir pasakė jam Rabsako
žodžius

37. [1]Atsitiko, kad tai išgirdęs karalius Ezekijas perplėšė savo drabužius,
apsisiautė maišu ir įėjo į Viešpaties namus. [2]Jis siuntė Eliakimą, kurs
buvo jo namų viršininkas, raštininką Sobną ir vyresnius iš kunigų tarpo,
apsisiautusius maišais, pas pranašą Amotso sūnų Ješają, [3]ir tie jam tarė :
Štai ką sako Ezekijas : Šita diena tai sielvarto, sudraudimo ir piktžo-
džiavimo diena, nes vaikai turi jau-jau užgimti, bet nėra jėgos pagimdyti.
[4]Kadgi Viešpats, tavo Dievas, išgirstų žodžius Rabsako, kurį jo valdo-
vas, Asiriečių karalius, buvo atsiuntęs piktžodžiauti gyvajam Dievui ir
niekinti žodžiais, kuriuos girdėjo Viešpats, tavo Dievas. Taigi pakelk savo
maldą už liekanas, kurios dar tebėra. [5]Taip karaliaus Ezekijo tarnai atėjo
pas Ješają

[6]Ješajas jiems tarė : Štai ką jūs sakysite savo valdovui : Viešpats
sako taip : Nebijok žodžių, kuriuos girdėjai, kuriais man piktžodžiavo
Asiriečių karaliaus tarnai. [7]Štai aš duosiu jam dvasios ; jis gaus žinią ir
sugrįš į savo šalį ; aš padarysiu, kad jis žus nuo kalavijo savo šalyje

[8]Rabsakas sugrįžo ir rado Asiriečių karalių kovojantį prieš Lobną,
nes jis buvo girdėjęs jį pasitraukus nuo Lakhio. [9]Jis išgirdo apie Etiopijos
karalių Tirhaką, kad buvo sakoma : Jis išėjo kovoti prieš tave. Tai iš-
girdęs jis /Senakheribas/ vėl siuntė pasiuntinius pas Ezekiją ir kalbėjo :
[10]Jūs sakysite Judo karaliui Ezekijui taip : Nesiduok suvedžioti savęs
savo Dievui, kuriuo tu pasitiki ir kurs sako : Jerusalė nebus paduota į
Asiriečių karaliaus rankas. [11]Štai tu girdėjai visa, ką yra padarę Asiriečių
karaliai visiems kraštams, kuriuos jis sunaikino ; ir tu argi galėsi išsigel-
bėti? [12]Argi tautų dievai išgelbėjo tuos, kuriuos sunaikino mano tėvai,
Gosaną, Haraną, Resephą ir Edeno vaikus, buvusius Telasare? [13] Kur
Emato karalius, Arpado karalius ir Sepharvaimo miesto karalius, Henos
ir Ivos?

[14]Ezekijas ėmė raštą iš pasiuntinių rankos, perskaitė jį, užėjo į Vieš-
paties namus, ir ištiesė jį ties Viešpačiu. [15]Ezekijas meldėsi Viešpačiui,
sakydamas: [16]Kareivijų Viešpatie, Israëlio Dieve, kurs sėdi ant kherubų;
tu vienas visų žemės karalysčių Dievas, tu padarei dangų ir žemę. [17]Pa-
lenk, Viešpatie, savo ausį ir klausyk ; atmerk savo akis, Viešpatie, ir
matyk; išgirsk visus Senakheribo žodžius, kuriuos jis siuntė piktžodžiauti
gyvajam Dievui. [18]Nes tikrai, Viešpatie, Asiriečių karaliai sunaikino jų
žemes ir jų kraštus, [19]ir jų dievus sudegino ; nes tai nebuvo dievai, bet

---

skausmo ir nuliūdimo ženklas dėl Rabsako piktžodžiavimo Viešpačiui, jo reikalavimų ir pasityčiojimų

37. [1]*Įėjo į Viešpaties namus.* Plg 4 Kar 19,1... Dievas buvo pažadėjęs išgelbėjimą. Karalius dabar nuolankiai meldžia tos pažadėtos pagalbos. Jo malda nėra nereikiama, taip pat kaip NT pažadėjimas Eklesijai nugalėjimo neatpalaiduoja jos nuo maldos, kad tas nugalėjimas būtų suteiktas. Dievas reikalauja, kad žmogus rengtųsi priimti pažadėtąją malonę ir pats iš savo pusės eitų pasitikti Viešpaties. — [2]*Pas pranašą* : kurs buvo iš anksto paskelbęs tą nelaimę. Ji buvo atėjusi ; podraug pasirodė visas žmonių silpnumas gintis nuo jos. — [4]*Tavo Dievas* : kurio vardu tu kalbėjai. — *Išgirstų* : kaip teisėjas ir keršytojas

[7]*Dvasios.* Viešpats žada paveikti vidinį karaliaus nusistatymą, įkvėpti jam kitokių minčių. — *Gaus žinią* : Apie jo kariuomenės žuvimą /36 e/

[9]*Tirhaką* : Iš Etiopų dinastijos. Tuo laiku Tirhakas dar nebuvo įgijęs pilno viešpatavimo visame Egipte. — [12]*Gosaną...* Šiaurvakarėje Mezopotamijoje. — [13]*Henos, Ivos* : Vietų vardai prie Persų įlankos

žmonių rankų padarai, medis ir akmuo ; ir jie juos sunaikino. [20]Dabar
gi, Viešpatie, mūsų Dieve, gelbėk mus iš jo rankos, ir tegul žemės
karalystės žino, kad tu vienas Viešpats
[21]Tuomet Amotso sūnus Ješajas siuntė pas Ezekiją ir sakydino : Štai
ką sako Viešpats, Israėlio Dievas : Ko mane meldei prieš Asiriečių kara-
lių Senakheribą, [22]tai toks yra žodis, kurį Viešpats ištarė apie jį :

Niekina tave ir tyčiojasi iš tavęs
mergaitė, Siono duktė,
kraipo paskui tave galvą Jerusalės duktė.
[23]Ką tu niekinai ir kam tu piktžodžiavai,
prieš ką pakėlei balsą ir pakėlei augštyn savo akis?
Prieš Israėlio Šventąjį.
[24]Per savo tarnus tu niekinai Viešpatį ir sakei :
Su mano kariškų vežimų daugybe
aš pakilau į kalnų augštybę, į Libano viršūnę ;
aš nukirsiu augščiausius jo kedrus ir rinktines jo egles,
ir pasieksiu jo viršūnės augštumą, jo Karmelio girią.
[25]Aš kasiau ir gėriau vandens
ir išdžiovinau savo kojos padu
visus pylimų laikomus upelius.
[26]Argi tu negirdėjai, ką aš esu padaręs kitados?
Nuo senųjų dienų aš tai prirengiau
ir dabar įvykdžiau.
Į griūvėsių krūvas aš paverčiau
sustiprintus miestus.
[27]Jų gyventojai, silpnomis rankomis, sudrebėjo ir buvo sugėdinti,
pasidarė kaip lauko šienas,
kaip ganyklos žolė ir stogų augalai,
kurie džiūsta anksčiau nekaip pribręsta.
[28]Aš žinau tavo buveinę,
tavo išėjimą ir tavo įėjimą,
ir tavo dūkimą prieš mane.
[29]Kai tu siutai prieš mane,
tavo puikybė pasiekė mano ausis.
Taigi aš įversiu grandį į tavo nosį
ir brizgilą į tavo lūpas
ir sugrąžinsiu tave į kelią, kuriuo atėjai.
[30]Tau gi bus toks ženklas :
Valgyk šiais metais, kas auga savaime ;
kitais metais maitinkis medžių vaisiais ;

---

[22]*Niekina*... Jerusalē, Dievo gelbimas miestas, gali su paniekinimu ir pasityčiojimu žiūrēti į visą Asiriečių karaliaus galybę. — [24]*Per savo tarnus* : Rabsaką ir kitus. Žygis prieš Palestiną aprašomas Libano kalno užpuolimo vaizdu. — [25]*Aš kasiau*... Asirijos karalius giriasi visur radęs sau ir savo kariuomenei gana vandens, net tyruose jis jo išsikasdavęs iš žemēs, iš Egipto gi jis vandenį atimsiąs, suardydamas jo kanalus ir tvenkinius. — [26]*Argi tu negirdējai*... Dievo nutarimai apie Asirijos karalių, kad jis turējo būti rykšte nuplakti, buvo padaryti labai seniai, paskelbti ir dabar vykdomi. Jis davē jam jēgų ir todēl dalykai įvyko taip, kaip jie dabar yra. — [29]*Tavo puikybē*... Asirijos karalius, būdamas tik rykštē svetimoje rankoje, išdrįso pakelti maištą prieš tą jį valdančią ranką. Todēl kaip Viešpats leido jam pažeminti kitas tautas, taip dabar pažemins jį patį. — [30]*Tau* : Karaliui Ezekijui. — Dēl karo aplinkybių nebuvo galima visur apsēti laukų. Bet užpuolikai

trečiais gi metais sėkite ir pjaukite,
veiskite vynuogynus ir valgykite jų vaisius.
31Tai kas bus išgelbėta iš Judo namų ir kas bus likę,
leis šaknis į apačią ir neš vaisių viršuje.
32Nes iš Jerusalės išeis liekanos
ir išgelbėjimas iš Siono kalno ;
kareivijų Viešpaties uolumas tai padarys.
33Todėl štai ką sako Viešpats apie Asiriečių karalių :
Jis neįeis į šitą miestą
ir nepaleis į jį vilyčios,
skydu apsiginklavęs jo nepaims,
ir jis nesupils aplink jį pylimo.
34Kuriuo keliu jis atėjo, tuo sugrįš
ir į šitą miestą neįeis, sako Viešpats.
35Aš apginsiu šitą miestą ir išgelbėsiu jį
dėl savęs ir dėl mano tarno Dovîdo.
36O Viešpaties angelas išėjo ir užmušė Asiriečių stovykloje šimtą aš-
tuonias dešimtis penkis tūkstančius. Atsikėlus rytą štai visi jie buvo mi-
rusiųjų lavonai. 37Tuomet Asiriečių karalius Senakheribas pakilo, nuėjo
sau, sugrįžo ir gyveno Ninivėje. 38Atsitiko, kad kai jis kniūpsčias garbino
savo dievą Nisroko šventykloje, jo sūnudu Adramelekas ir Sareseris nu-
žudė jį kalaviju ir pabėgo į Ararato šalį. Jo gi vietoje ėmė karaliauti jo
sūnus Asarhadonas

38. 1Anuo metu karalius Ezekijas buvo susirgęs mirtinai. Pas jį atėjo
pranašas Amotso sūnus Ješajas ir jam tarė : Štai ką Viešpats sako : Su-
tvarkyk savo namus, nes tu mirsi ir neliksi gyvas. 2Bet Ezekijas nugręžė
savo veidą į sieną ir meldėsi Viešpačiui, 3ir sakė : Aš maldauju, Viešpatie,
atsimink, kaip aš vaikščiojau tavo akivaizdoje tiesoje ir tobula širdimi,
ir dariau, kas gera tavo akyse. Ir Ezekijas verkė labai graudžiai. 4Tuomet
buvo suteiktas Viešpaties žodis Ješajui ir pasakyta : 5Eik ir kalbėk Eze-
kijui : Štai ką sako Viešpats, tavo tėvo Dovîdo Dievas : Aš girdėjau tavo
maldą ir mačiau tavo ašaras ; štai aš pridėsiu prie tavo dienų dar penkio-
lika metų, 6išgelbėsiu iš Asiriečių karaliaus rankų tave ir šitą miestą ir
jį ginsiu. 7Tau gi toks bus Viešpaties ženklas, kad Viešpats įvykdys tą
žodį, kurį pasakė : 8Štai aš pastumsiu atgal šešėlį dešimčia laipsnių, per
kuriuos jis nusileido Akhazo saulės laikrodyje. Ir saulė sugrįžo dešimčia
laipsnių atgal laipsniais, kuriais ji buvo nusileidusi

---

taip bus visi išvaryti, kad vēl bus galima labai ramiai įgyventi apleistas dirvas

36*Angelas...* Plg 2 Moš 12,33 ; 2 Kar 24,15.16 ; 4 Kar 19,35 ; Tob 1,21 ; Ekli 48,24 ; 1 Mak 7,41 ; 2 Mak 8,19. — 38*Atsitiko...* Ilgam laikui praslinkus po nepasisekimo Palestinoje

b/ *Ezekijo liga, Merodakho Baladano pasiuntinystē*

38,1-39,8. Susirgusiam karaliui Ezekijui Ješajas skelbia mirtį ir stebuklingą pagijimą /38,1-8/. Ezekijas giesmēs žodžiais išreiškia savo jausmus dēl to mirties pavojaus /9-20/. Karaliaus pagijimas ir to pagijimo ženklas /21.22/. Pasiuntinių atvykimas pas Ezekiją iš Babelēs ir to apsilankymo pasēkos /39,1-8/

38. 1*Anuo metu.* Plg 36,1 ; 4 Kar 20,1... Paminētas šitoje vietoje susirgimas įvyko tikriausiai 14. Ezekijo karaliavimo metais, žymiai anksčiau negu Asiriečių užpuolimas. Teksto dalys čia matomai pakeistos vietomis. — 6*Išgelbēsiu...* Iš šitų žodžių aišku, kad Ezekijo liga ir įvykiai papsakoti 38-39 sk buvo pirm Senakheribo užpuolimo

9*Raštas...* Graži Ezekijo giesmē susideda iš dviejų dalių, kurių pirmoje jis aprašo skaudžius savo jaus-

[9]Judo karaliaus Ezekijo raštas, kai jis buvo susirgęs ir pagijęs iš savo ligos

[10]Aš tariau : Mano dienoms įpusėjus
aš eisiu į mirusiųjų buveinės vartus.
Aš pasigendu savo likusiųjų metų.
[11]Aš tariau : Nebematysiu Viešpaties Dievo gyvųjų šalyje,
nebeišvysiu daugiau žmonių ir ramybės gyventojų.
[12]Mano gyvenimo vieta bus išardyta
ir atimta iš manęs lyg piemenų padangtė.
Mano gyvenimas atkirstas lyg audėjo ;
jis atkerta mane, kai aš dar tebeaudžiu.
Nuo ryto iki vakarui tu darai man galą.
[13]Aš turėjau vilties iki rytui,
bet kaip liūtas, taip jis sutrupina visus mano kaulus.
Nuo ryto iki vakarui tu darai man galą.
[14]Aš šaukiu kaip jauna kregždė, burkuoju kaip karvelis.
Mano akys susilpnėjo bežiūrėdamos į augštybes.
Viešpatie, aš kenčiu prievartą ; užstok mane.
[15]Ką aš sakysiu, ar ką jis man atsakys ;
juk jis pats tai padarė?
Aš pergalvosiu tau visus savo metus
savo sielos kartume.
[16]Viešpatie, jei taip gyvenama,
ir tame yra mano dvasios gyvenimas,
tu plaksi mane, ir tu atgaivinsi mane.

---

mus,, kokių buvo jame sukėlusi jo liga /10-14/; antroje išreiškiama Viešpačiui gyvas dėkingumas ir džiaugsmas dėl pagijimo. — [10]*Mano dienoms įpusėjus.* Karaliui tuomet buvo apie 39 metus, todėl rodėsi iš jo esąs atimtas Dievo palaiminimas, iš kurio galėjo tikėtis dar ilgo amžiaus. Ebr t gal : Mano dienų poilsyje /pilname subrendime/. — *Vartus.* Plg Ijob 38,17 ; Ps 9,14 ; 106,18 ; Mt 16,18. — *Aš pasigendu...* Ebr t : Esu nubaustas savo likusiais metais, t y, esu nubaustas atėmimu amžiaus dalies. — [11]*Gyvųjų šalyje* : čia žemėje. Žemės gyvenimas palyginama su mirusiųjų karalystės gyvenimu. Gyvas būdamas karalius matė dvasiniu būdu Dievą šventykloje ir gaudavo iš jo malonių, kurių nebegauna mirusieji. Plg žem 18,19 ; e ; Ps 87.11. — *Ir ramybės gyventojų.* Ebr t : Poilsio gyventojų tarpe /kape/. — [12]*Piemenų padangtė.* Karaliaus gyvenimas žada taip greitai pasibaigti, kaip greitai suvynioja savo padangtę piemenys, eidami paskui bandą iš vienos vietos į kitą. — *Atkirstas...* Ebr t gal : Aš suvyniojau savo gyvenimą kaip audėjas. — Kiek audėjas išaudžia audeklo, tiek suvynioja, kad jam nekliudytų toliau austi. Dievas nukerta tą jo gyvenimo audeklą dar nebaigtą. Plg Ijob 4,21 ; 7,6 ir k. — *Nuo ryto...* Liga taip sunki, kad ligonis nebesitiki sulauksiąs vakaro. — [13]*Aš turėjau...* Ko bijojo, neįvyko. Atėjo naktis ; naktį ligonis stengiasi sulaikyti savo neramumą. — *Kaip liūtas...* Plg Ijob 10,16. — [14]*Kaip...* Ebr t: Kaip kregždė, kaip gervė. — *Burkuoju.* Ebr t : Vaitoju. — *Susilpnėjo...* Ebr t : Žiūrėjo augštyn alpdamos. — Jis pavargo, bežiūrėdamas į dangų ir šaukdamos į Dievą. — *Užstok mane.* Tik Dievas gali stoti kaip padėjėjas tarp jo ir jo ligos. Plg Ijob 17,3 ; Ps 118,122. — [15]*Ką aš...* Anot Vulg : Kam aš dar prašau išgelbėti mane? Argi reikia šaukti Dievo pagalbos prieš jį patį? Juk jis siuntė ligą. Taigi nieko kito nelieka, kaip tik su širdies skausmu mąstyti, kaip greitai praėjo gyvenimo dienos. Ebr t čia prasideda antroji giesmės dalis. Prasme ji žymiai skiriasi nuo Vulgatos : Ką aš sakysiu? Jis man kalbėjo /pažadėjo/ ir jis suteikia /ką buvo žadėjęs. Žr 5 e/. Aš vaikščiosiu tyliai per visus savo metus dėl mano sielos kartumo, t y, ne-

[17]Štai įvyko ramybėje man mano karčiausis kartumas ;
bet tu išgelbėjai mano sielą, kad nežūtų,
numetei į užpakalį visas mano nuodėmes.
[18]Nes ne mirusiųjų buveinė garbina tave
ir ne mirtis šlovina tave ;
nelaukia tavo ištikimybės tie, kurie žengia į duobę.
[19]Kas gyvas, kas gyvas, tas garbina tave, kaip ir aš šiandien ;
tėvas duoda vaikams žinią apie tavo ištikimybę.
[20]Viešpatie, gelbėk mane,
ir savo dėkojimo giesmes mes giedosime
per visas mūsų gyvenimo dienas Viešpaties namuose
[21]Ješajas liepė atnešti ryšelį figų ir apdėti jomis žaizdą, kad jis pa-
gytų. [22]Ezekijas gi tarė : Koks bus ženklas, kad aš žengsiu į Viešpaties
namus?

39. [1]Anuo metu Babelės karalius Baladano sūnus Merodakhas Baladanas
atsiuntė raštų ir dovanų Ezekijui ; nes jis buvo girdėjęs, kad tasai buvo
susirgęs ir pagijo. [2]Ezekijas tuo džiaugėsi ir parodė jiems sandėlį smilkalų,
sidabro, aukso, kvepalų ir geriausio tepalo, visus savo namų rakandus ir
visa, kas radosi jo iždūose. Nebuvo dalyko, kurio Ezekijas nebūtų jiems
parodęs savo namuose ir visoje savo valdžioje. [3]Tuomet pranašas Ješajas
atėjo pas karalių Ezekiją ir jam tarė : Ką tau sakė tie žmonės, ir iš kur
jie atėjo pas tave? Ezekijas atsakė : Jie atėjo pas mane iš tolimos šalies,
iš Babelės. [4]Jis tarė : Ką jie matė tavo namuose? Ezekijas atsakė : Jie
matė visa, kas yra mano namuose ; nebuvo dalyko mano turtuose, kurio
aš nebūčiau jiems parodęs. [5]Ješajas tarė Ezekijui : Išgirsk kareivijų Vieš-
paties žodį: [6]Štai ateis dienų, ir visa, kas yra tavo namuose ir ką su-
krovė tavo tėvai iki šiai dienai, bus atimta į Babelę ; nieko neliks, sako
Viešpats. [7]Bet ir iš tavo sūnų, kurie bus išėję iš tavęs, kuriuos tu būsi
pagimdęs, jie ims, ir tie bus kamarponiai Babelės karaliaus rūmuose. [8]Eze-

laimēs pamokytas, karalius gyvens vien Dievui. — [16]*Jei taip*... Vulg : Argi žmogaus gyvenimas būtinai turi būti pilnas kartumo ir baimēs? Aš priimu plakimą ir meldžiu, kad jam pasibaigus, suteiktumei man atgaivinimą. Ebr t : Tai taip gyvenama /t y, tais tavo pažadais/ ir iš viso to susideda mano dvasios gyvenimas. Tu darai mane sveiką ir tu grąžini man gyvybę. — [17]*Ramybėje*... Vulg : Kai aš gyvenau laimingas, sutiko mane ta visų didžiausi nelaimē. Anot Ebr t : Žiūrint ramybēs /laimēs/, tai buvo man kartu /plg Ijob 5,17/. Tu mēgai mano sielą, kad ją ištrauktumei iš sunaikinimo duobēs /iš mirusių vietos/. — *Numetei*... Savo ligos priežastį Ezekijas mato savo nuodēmēse. Dievas jam dovanojo ir jį išgelbējo. Plg 3 Kar 14,9 ; Ps 49,17 ; Mikh 7,10. — [18]*Nes ne*... Žr Ps 6,6. Ezekijas čia negincija sielos nemarumo, bet jis žino, kad mirusiųjų buveinēs gyvenimas netobulas, nepilnas, ir kad ten santykiai su Dievu nebe tokie, kaip žemēje. Vieną kartą žmogus yra peržengęs mirties slenkstį, jis yra pasiekęs savo tikslą. Pilnas nuopelnų ir platinąs Dievo garbę darbas tarp žmonių jam baigiasi. Jam atējo naktis, kurioje niekas nebegali veikti. — [20]*Viešpatie*... Ebr t : Viešpats išgelbējo mane. Mes skambinsime mūsų muzikos prietaisų stygomis. Taip Ezekijas baigia giesmę savo ir savo tautos vardu žadēdamas garbinti Dievą

[21]*Ješajas*. Šitos dvi eil čia ne savo vietoje. Jos turētų būti tarp 6 ir 7 eil. Plg 4 Kar 20,6-9

39. [1]*Babelēs*... Žr 4 Kar 20,12-19, kur tas pats dalykas papasakotas tais pačiais žodžiais. Babelēs karaliaus pasiuntinių apsilankymas įvyko taip pat pirm Senakheribo užpuolimo. Tai aišku ir iš to, jog karaliaus iždinē dar tebebuvo pilna ; jis turējo ją ištuštinti, atsipirkdamas dovanomis nors trumpam laikui nuo Asirijos karaliaus

kijas atsakė Ješajui : Viešpaties žodis, kurį jis kalbėjo, yra geras! ir pridūrė : Tegul bent būna ramybė ir saugumas mano dienomis

40. [1]Nusiraminkite, nusiraminkite, mano tauta, sako jūsų Dievas.
[2]Kalbėkite Jerusalės širdžiai ir šaukite jai,
kad jos vargas pasibaigė,
jos neteisybė atleista,
kad ji gavo iš Viešpaties rankos dvigubai
už visas savo nuodėmes.
[3]Šaukiančiojo balsas :
Tyruose taisykite Viešpaties kelią,
tyrumoje darykite mūsų Dievo takus tiesius.
[4]Kiekvienas slėnis bus užpiltas,
kiekvienas kalnas ir kauburys bus sužemintas ;
kas kreiva, bus tiesu ir kur nelygu, bus lygūs keliai.
[5]Viešpaties garbė bus apreikšta,
ir visi kūnai draug ją matys,
nes Viešpaties burna kalbėjo.
[6]Kalbančio balsas : Šauk!
Aš tariau : Ką šauksiu?
Kiekvienas kūnas žolė,
ir visa jo garbė kaip lauko gėlė.
[7]Žolė sudžiūsta ir žiedas nukrinta,
nes Viešpaties dvelkimas papučia juos.
[8]Žolė sudžiūsta ir žiedas nukrinta,
o mūsų Viešpaties žodis pasilieka per amžius.

II. Paguodos knyga Israėliui

1. Israėlis bus išlaisvintas iš Babelės vergijos

a/ *Būsimas Israēlio išgelbējimas visai tikras*

40,1-31. Antroji Ješajo knygos pusē susideda iš pranašysčių, kuriomis skelbiama visų pirma Israēlio išlaisvinimas iš Babelēs nelaisvēs ; tačiau su tuo išlaisvinimu dažnai jungiama daug didesnių palaiminimų : žadētasis pasaulio Atpirkējo Mesijo atējimas ir jo karalystē iki jos garbingiausiam išsivystymui danguje. Pirmoje pranašystēje skelbiama Israēlio išlaisvinimo tikrumas. Tas išlaisvinimas žadamas /1-11/, nes Dievas yra gana galingas jam įvykdyti /12-17/; palyginti su visagalinčiu Dievu stabai visai tušti /18-26/ ; taigi Israēliui reikia pasitikēti savo Dievu /27-31/

40. [1]*Nusiraminkite.* Viešpats duoda įsakymų raminti Israēlį, skelbiant jam nelaimių galą. Ebr t : Raminkite, raminkite mano tautą. — Toks įsakymas duodama Israēlio pranašams. — [2]*Vargas* : Kentējimų metas. — *Ji... gavo dvigubai* : Gavo gausiausį atlyginimą už kentējimus, kuriuos Israēlis buvo sau nusipelnęs nusikaltimais. — [3]*Šaukiančiojo balsas* : Slaptingas balsas, einąs iš dangaus. Jis liepia taisyti kelius Viešpačiui, nes štai jis pats eina išlaisvinti savo tautos. Taip daroma aliuzija į rytų šalių paprotį įsakyti per tam tikrą skelbēją taisyti kelius, kai jais turējo keliauti šalies valdovas. Čia toks keliaująs valdovas yra Viešpats. Tas pakvietimas taisyti kelius visų evangelistų pritaikomas šv Jono Krikštytojo tarnybai, todēl dvasine prasme juo skelbiama Jēzaus Kristaus atējimas ir jo mokymo pradžia. Žr Mt 3,3 ; Mk 1,3 ; Lk 3,4 ; Jo 1,23. — *Tyrumoje* : Kuri yra tarp Kaldējos ir Palestinos ; tuo keliu Viešpats turējo vesti savo tautą atgal Babelēs nelaisvei pasibaigus. — [4]*Slēnis...* Visos kliūtys, kurios gali trukdyti kelionę, bus pašalintos. Tos kliūtys yra emblemos dorovinių sunkenybių, kurios galētų sutrukdyti Viešpaties ar Mesijo malones, užkirsti joms kelią į žmonių sielas. — [5]*Viešpaties garbē...* Stebuklingu Israēlio išlaisvinimu. — *Visi kūnai* : Visi žmonēs be išimties. Visa žemē pažins didžius Dievo ir Kristaus padarytus stebuklus. — *Nes Viešpaties...* Todēl dalykas visai tikras. — [6]*Kalbančio balsas.* Ki-

[9]Užžengk į augštą kalną,
tu, kurs skelbi gerą žinią Sionui ;
pakelk galingai savo balsą,
tu, kurs skelbi gerą žinią Jerusalei ;
pakelk, nebijok.
Sakyk Judo miestams : Štai jūsų Dievas.
[10]Štai Viešpats Dievas ateina su stiprybe,
ir jo petys viešpatauja.
Štai jo užmokestis su juo,
ir jo darbas ties juo.
[11]Kaip piemuo jis ganys savo bandą ;
savo ranka jis surinks avinėlius,
pakels į savo prieglobstį ;
ėringąsias jis neš pats.
[12]Kas seikėjo vandenis sauja
ir kas matavo dangų sprindžiu?
Kas laikė žiupsnyje žemės didumą
ir pasvėrė kalnus ir kauburius svarstyklėmis?
[13]Kas padėjo Viešpaties dvasiai?
ar kas buvo jo patarėjas ir jam parodė?
[14]Su kuo jis tarėsi, kad tas jį pamokytų
ir parodytų jam teisybės taką,
išmokytų jį mokslo ir parodytų jam gudrumo kelią?
[15]Štai tautos yra kaip kibire lašas
ir kaip svarstyklių grūdelis ;
štai salos kaip smulkios dulkės.
[16]Libano nepakaktų ugniai kūrenti,
ir jo gyvulių nebūtų gana deginamajai aukai.
[17]Visos tautos jo akivaizdoje, lyg kad visai jų nebūtų,
ir jam tiek vertos, kaip niekai ir tuštybė.
[18]Su kuo tat jūs palyginate Dievą?
ar kokį padarysite jo paveikslą?

---

tas slaptingas balsas liepia skelbti, kad nors ir labai menkas ir liūdnas yra tautos stovis, nors visa tauta yra tarsi greitai vystanti ir džiūstanti žolē, tačiau Viešpaties pažadas bus tikrai atitesētas, nes jo žodis pasilieka per amžius. — [9]*Užženk...* Visi pranašai turi duoti žinią Sionui ir Jerusalei draug su kitais miestais apie Viešpaties atējimą teokratijos atitaisyti. Ebr t galima suprasti taip, kad Sionas ir Jerusalē kviečiami skelbti tą žinią, ir tai nuo augštų kalnų, kad ji būtų išgirsta kuo toliausiai. — [10]*Jo petys* : Dievo visagalybēs simbolis. — *Užmokestis* : Geriesiems. — *Jo darbas* : Tikriausiai bausmēs nusidējēliams. — [11]*Kaip piemuo...* Viešpats bus geriausis savo tautos ganytojas, taip pat kaip Jēzus savo Eklesijai. Plg Ez 34,23 ; 37,24 ; Ps 22,1... 76,21 ; Mt 17,12. 13 ir k

[12]*Kas seikējo...* Dievo visagalybē pasirodo iš to, kas matoma jūroje, danguje ir visame žemēs skritulio didume. Jis visais tais dalykais tarsi žaidžia ; tik jam vienam jie atrodo nedideli. — *Kas laikē...* Anot Ebr t : Kas surinko žemēs dulkes į šališą /į efo, lygaus 38,85 litro, trečdalį/, pasvērē svarstykle kalnus ir svarstyklių lēkštēmis kauburius ? — Dievo visagalybēs aprašymas čia primena Ijobo 38 ir 39 sk. — [13]*Kas...* Plg Išm 9,13 ; Rom 11,34 ; 1 Kor 2,16. — [14]*Su kuo...* Dievas yra išmintingiausis ; jam nereikējo patarējų. — [15]*Tautos...* Visi žmonēs palyginti su Dievu mažiau tereiškia kaip lašas kibire, kaip viena dulkelē svarstyklēje. — [16]*Libano...* Didžiausiuose Libano miškuose negana malkų, nei gyvulių, kad būtų galima padaryti auką tikrai vertą Viešpaties. — [18]*Su kuo tat...* Stabmeldystē yra

19Argi amatninkas nenulieja liejamojo paveikslo?
arba ar auksakalis neaptraukia jo auksu
ir sidabrakalis sidabrinėmis skardomis?
20Jis pasirenka sau kietą ir nepuvų medį;
sumanus menininkas ješko,
kaip pastatytų statulą, kad nejudėtų.
21Argi jūs to nežinote? argi negirdėjote?
argi tai nebuvo paskelbta jums nuo pat pradžios?
argi jūs nesuprantate, kokie žemės pamatai?
22Jis yra atsisėdęs viršum žemės skrities,
o jos gyventojai lyg skėriai;
jis ištiesia kaip nieką dangų
ir įtempia jį kaip padangtę gyventi.
23Jis padaro paslapčių tyrinėtojams taip, lyg kad jų nebūtų,
žemės teisėjus niekais paverčia.
24Jų kamienas nebuvo pasodintas,
nei pasėtas ir neįleido šaknų į žemę.
Ūmiai jis papučia į juos, ir jie sudžiūsta,
ir viesulas nuneša juos kaip šapą.
25Kam jūs prilyginote mane,
ir su kuo sulyginote? sako Šventasis.
26Pakelkite augštyn savo akis ir matykite, kas tai sutvėrė?
Jis, kurs išveda skaičiumi jų kariuomenę
ir visus šaukia įvardžiui;
dėl jo stiprybės, jėgos ir galybės daugybės nė vieno netrūksta.
27Kam sakai tu, Jokube, ir tu, Israėli, kam kalbi:
Mano kelias paslėptas nuo Viešpaties,
ir mano teisė praėjo pro mano Dievą?
28Argi tu tai nežinai, arba ar tu negirdėjai?
Viešpats, amžinasis Dievas, kurs sutvėrė žemės pakraščius,
jis nepailsta ir nepavargsta ir jo išmintis neištiriama.

---

didžiausi paikybē, nes stabmeldystēje daroma sau paveikslas, kurs turi atstovauti Dievą. Plg Rom 1,23. — 19*Argi*... Geriau anot Ebr t: Juk tai kalvis, kurs nulieja stabą, ir juk tai šaltkalvis, kurs apvelka jį auksu; jis nulieja jam sidabrines grandines /kad jomis galētų stipriai pririšti jį/. — Todēl ar ne didžiausi paikybē garbinti tokį dievaitį. — 20*Jis pasirenka*... Ebr t: Tas, kurs neturtingas aukai /kad galētų nusiliedinti stabą iš naugēs/, renkasi nepuvų medį, ješko sau įpratusio amatninko padaryti stabui, kurs nekrutētų. — 21*Argi jūs*... Taip tai elgiasi žmonēs, kurie turi sveiko proto ir įsigyto mokslo? Protas rodo jiems iš regimų sutvērimų Dievo buvimą ir kad pasaulio padarymas ne negyvo dievaičio darbas. Israēlis, be to, nuo pat savo atsiradimo turi sau paskelbtą tiesą. — *Kokie žemēs pamatai*: Kaip jie atsirado ir kas juos padējo. — 22*Jis yra atsisēdęs*... Tik Dievas be galo kilnus, galingas ir išmintingas. Visa žemē tik jo sosto pakojis. — 23*Paslapčių tyrinētojams*. Ebr t: Kunigaikščiams. — 24*Jų kamienas*... Kunigaikščiai ir didikai Dievo akivaizdoje taip mažas dalykas, lyg kad jų visai nebūtų, sunaikinami taip, lyg kad niekuomet nebūtų buvę pasodinti ar pasēti. — 25*Kam*... Ebr t: Su kokiuo dalyku jūs lyginate mane, kad aš būčiau į jį panašus? Plg 18 e. — *Šventasis*: Viešpats, kurs gelbēs tautą. — 26*Kariuomenę*: Dangų su nesuskaitomomis žvaigždēmis. Dievas jas visas šaukia vardais, ir jos visos klauso

27*Kam sakai*... Daroma priekaištas tiems iš tautos, kurie bausmių prislēgti abējojo, ar bus kada nors išlaisvinti, ir dejavo, kad Viešpats juos palikęs. — *Mano kelias*: Mūsų kentējimai. — *Mano teisē praējo*: Dievas net nepastebējęs, kas jiems rodēsi esanti jų teisē. — 28*Argi tu*... Viešpats amžinas, pasaulio Sutvērē-

[29]Jis duoda pailsusiam jėgos
ir tiems, kurių nėra, padaugina stiprybę ir jėgą.
[30]Vaikai pailsta ir nuvargsta,
ir jaunikaičiai krinta susilpnėję,
[31]o kurie pasitiki Viešpačiu, panaujina savo jėgą;
jie turės sparnus kaip ereliai,
bėgs ir nepavargs, vaikščios ir nepails

41. [1]Tegul tyli man salos, ir tegul tautos panaujina savo jėgas,
tegul prisiartina ir tuomet kalba;
eikime kartu į teismą.
[2]Kas pažadino iš rytų Teisųjį,
pašaukė jį sekti paskui save?
Jis atiduoda jo akivaizdoje tautas ir pavergia karalius,
paduoda juos kaip dulkes jo kalavijui,
kaip vėjo pagautą šapą jo kilpiniui.
[3]Jis vejasi juos, praeina ramybėje,
ir ant jo kojų nesimato kelio ilgumo.
[4]Kas tai nuveikė ir padarė,
šaukdamas gimines nuo pat pradžios?
Aš, Viešpats, aš pirmasis ir paskutinis.
[5]Salos matė ir bijojo,
žemės pakraščiai nusigando, prisiartino ir priėjo.
[6]Kiekvienas padeda savo artimui
ir savo broliui sako: Būk drąsus!
[7]Variakalis, tvodamas plaktuku, drąsina tą,

---

jui netrūksta jēgų ir jam nenusibodo jo veikimas, jo išminties sumanymai ne žmonių mastu matuojami. Jei Israēlis dar tebevargsta, dar neišgelbētas, tai ir tas dalykas yra jo begalinēs išminties apimtas. — [29]*Jis duoda...* Dievas yra vienatinis jēgos šaltinis, todēl tik jis tegali nusimenančiai tautai įkvēpti drąsos ir ją sustiprinti. — *Tiems, kurių nēra.* Ebr t: Tiems, kurie neturi jēgų. — [30]*Vaikai...* Nuovargis pasiekia net stiprius jaunikaičius; bet pasitikējimas Dievu suteikia nuolatinio stiprumo

b/ *Israēlio išgelbējime pasireikš Dievo galybē ir išmintis*

41,1-29. Viešpats yra Dievas, nes tik jis vienas gali pažadinti baisų karžygį, prieš kurį drebēs pasaulis /1-7/, tuo tarpu gi Israēlis susilauks išlaisvinimo /8-20/. Tuo būsimų dalykų paskelbimu Viešpats pasirodē be palyginimo didesnis už stabus /21-29/

41. [1]*Tegul tyli...* Ebr t: Tylēkite, salos, t y, Tarpžemēs jūros pakraščiai ir jos salų gyventojai pagonys. Dievas kviečia visas tautas pradēti su juo bylą, ir jei turi drąsos, ginti savo dievaičių reikalus. — [2]*Teisųjį*: Dievo teisybēs vykdytoją. Viešpats yra vienas tikras Dievas, nes tik jis vadovauja didžiausiems žmonių istorijos įvykiams. Jis siuntē savo teisybēs vykdytoją, kuriuo turējo būti Kiras, suteikē jam nugalējimą ir tai iš anksto paskelbē. Plg žem 25 e; 14,1-6; 46,11. — *Paduoda juos...* Anot Ebr t: Jis paverčia jų kalaviją dulkēmis ir jų kilpinį šapu, kurį neša vējas. — [3]*Ant jo kojų...* Nesimato jokių nuovargio žymių. — [4]*Kas...* Tikrasis nugalējimo vykdytojas yra pats Dievas, kurs nuo pat pasaulio pradžios darē, kad būtų tautų, ir kad jos eitų vienos po kitų. — *Aš, Viešpats...* Anot Ebr t: Aš pirmas ir su paskutiniais esu tas pats. Viešpats veda visus ir visuomet. Plg žem 44,6; 48,12; Apr 1,8.17; 22,13. — [5]*Salos...* Aprašoma įspūdis, kokį darē Kiro nugalējimai. — *Prisiartino...* Darē sutartis, kaip galētų pasipriešinti, vieni kitus drąsino. — [7]*Variakalis...* Tautos neužmiršta ieškoti pagalbos pas savo dievaičius, kurių skaičių skuba padauginti, uoliai dirbdami sau naujų stabų. Savo apakime jie nemato, kad nedaug pagalbos galima laukti

kurs tuo pačiu metu kala,
sakydamas : Tai gerai tinka nuliejimui !
ir prikala jį vinimis, kad nejudėtų.
8 Bet tu, Israėli, mano tarne, Jokube,
kurį išsirinkau, palikuoni mano prietelio Abraomo,
9 kuriame aš pasigavau tave nuo žemės pakraščių,
pašaukiau tave iš jos tolybės ir tau tariau :
Tu mano tarnas, aš tave išsirinkau ir neatmečiau tavęs.
10 Nebijok, nes aš esu su tavim ;
nenukrypk, nes aš tavo Dievas ;
aš sustiprinau tave, tau padėjau,
ir mano teisiojo ranka palaikė tave.
11 Štai bus sugėdinti ir raus iš gėdos visi,
kurie kovoja prieš tave ;
jie bus lyg kad nebūtų buvę,
ir žus tie, kurie tau prieštarauja.
12 Tu jų ieškosi ir nerasi tų žmonių,
kurie sukyla prieš tave;
bus kaip nebuvę ir kaip sunaikinimas
tie žmonės, kurie kovoja prieš tave.
13 Nes aš esu Viešpats, tavo Dievas,
kurs imu tave už rankos ir tau sakau :
Nebijok, aš tau padedu.
14 Nebijok tu, kirmėlaite, Jokube,
jūs, mirusieji iš Israėlio ;
aš tau padedu, sako Viešpats,
ir tavo atpirkėjas yra Israėlio Šventasis.
15 Aš darau iš tavęs lyg kad naują kuliamąjį vežimą,
turintį aštrių dantų ;
tu sutrinsi kalnus ir sutrupinsi,
ir paversi kauburius lyg dulkėmis.
16 Tu vėtysi juos, vėjas nuneš ir viesulas išblaškys juos ;
tu džiaugsies Viešpatyje ir linksminsies Israėlio Šventajame.
17 Pavargėliai ir beturčiai ješko vandens, ir jo nėra ;
jų liežuvis sudžiūvo iš troškulio.
Aš, Viešpats, išklausysiu juos,
Israėlio Dievas, jų nepamesiu.

iš stabo, kurs tik tuomet laikosi, jei gerai nulietas ir sukaltas
8 *Bet tu...* Kai pagonių pasaulis dreba, ramybēs žinia meilingiausiais žodžiais suteikiama Israēliui. Duodami Israēliui vardai yra Dievo meilēs ženklas ir taip pat pagrindas, kodēl Žydų tauta gali tikētis išlaisvinimo. — 9 *Nuo žemēs pakraščių...* Daroma tikriausiai aliuzija į Abraomo, todēl ir jo palikuonių, pašaukimą iš Kaldējos. — 10 *Mano teisiojo* : Kiro, kurs turējo išlaisvinti Žydus ir laikyti juos savo globoje. Ebr t : Aš palaikau tave savo teisybēs dešine. — 11 *Kurie kovoja...* Visi tavo priešai. — 13 *Imu tave...* Kaip kad daro tēvas, motina. — 14 *Nebijok...* Žydai ne tik nežus, bet dar patys pavergs priešus. — *Tu, kirmēlaite...* Kurs savaime taip esi silpnas ir menkas, kaip kirmēlaitē, kurią gali sumindžioti kiekviena koja, — lygus mirusiems. — *Atpirkējas*. Ebr *Go'el*. Taip buvo vadinama artimiausias giminaitis, kurs turējo prievolę keršyti užmušējui už nužudytojo mirtį. Plg Ijob 19,25. — 15 *Naują...* Aš padariau iš tavęs kuliamąsias vežēčias, aštrias, naujas, su dvejais pjovimais. — Israēlis bus taip galingas, kad pigiai nugalēs didesnes ir mažesnes karalystes, karalius ir kunigaikščius. Tas nugalējimas turējo visų pirma įvykti dvasine prasme, ypač išējusios iš Žydijos krikščionių Eklesijos, kuri pavergē pagonių pasaulį ir laimējo jį Dievui. Žodine prasme di-

[18]Aš paleisiu kauburių įlenkimuose upių
ir šaltinių laukų viduryje ;
paversiu tyrumą į vandens liūnus
ir nepereinamą šalį į vandens upelius.
[19]Aš duosiu tyrumoje kedrų,
akacijų, mirtų ir alyvmedžių,
pasodinsiu tyruose kartu eglių,
vinkšnų ir skirpstų,
[20]kad visi kartu matytų, žinotų, apsvarstytų ir suprastų,
jog tai padarė Viešpaties ranka
ir tai sukūrė Israėlio Šventasis.
[21]Eikite arčiau savo bylos ginti, sako Vešpats ;
išdėstykite, jei kartais ką turite, sako Jokubo karalius.
[22]Tegul jie prieina ir paskelbia mums, kas turi įvykti ;
sakykite senesnius dalykus, kas buvo ;
mes stebėsime ir žinosime, koks bus jų galas ;
ir kas turi įvykti, pasakykite mums.
[23]Paskelbkite, kas turi įvykti ateityje,
ir mes žinosime, kad jūs dievai ;
darykite taip pat gera ar pikta, jei galite,
kad mes tai kalbėtumėm ir matytumėm.
[24]Štai jūs esate iš nieko, ir jūsų darbas iš to, ko nėra ;
pasibjaurėjimas tas, kurs jus išsirinko.
[25]Aš pažadinau jį iš šiaurės, ir jis atėjo ;
iš saulėtekių jis šauksis mano vardo
ir elgsis su didikais kaip su dumblu,
ir kaip puodžius minko molį.
[26]Kas tai paskelbė nuo pat pradžios, kad žinotumėm,
ir nuo prasidėjimo, kad sakytumėm :
Ar tai tiesa?

---

džiausis karalysčių nugalējimas, pasavinamas Žydams, turējo įvykti, kai pats Dievas sunaikino pagonių tautas, ankčiau slēgusias Issraēlį. — [17]*Pavargēliai*... Tokie buvo Žydai nelaisvēje. — [18]*Aš paleisiu*... Plg aug 30,25 ; 35,6-7 ; 37,7. — [19]*Aš duosiu*... Dievas sutvers Žydams tarsi naują rojų. Žadamieji dalykai yra Dievo palaiminimų vaizdas, kurių visa pilnybē bus suteikta tik Mesijo karalystēje. — Medžių vardai, žiūrint Ebr t, ne visai tikri

[21]*Eikite*... Viešpats išdēstē, ką jis yra paskelbęs ir tikrai yra padaręs. Dabar jis kviečia pagonių dievaičius ginti savo bylą ir parodyti, ką jie gali. Jų galios įrodymas galētų būti būsimų dalykų paskelbimas. — *Jei ką turite.* Ebr t : Savo stiprius dalykus, t y, savo įtikinančius įrodymus. — [22]*Mes stebēsime*... Laisvai įvykstančių būsimų atsitikimų iš anksto paskelbimas nuosavas tik Dievui ir kam Dievas apreiškia savo valią. Taigi pranašystē yra savaime įtikinąs įrodymas, kad čia Dievas apsireiškia, ir todēl ji yra taip pat Dievo siųsto pasiuntinio ženklas. — [23]*Darykite taip pat*... Pastatytas reikalavimas pranašauti apie būsimus dalykus gal stabams per didelis, todēl toliau jie ne be pasityčiojimo kviečiami savo gyvybēs įrodymui padaryti bet ką gera, duoti gyvybēs ženklą ; jei jie ir to negali, tai ką nors pikta. — [24]*Jūs esate*... Dievaičiai nieko neatsako, todēl pasmerkiami kaip niekas. — *Pasibjaurējimas*... Plg 5 Moš 12,31 ; 18,12 ir k. — [25]*Aš pažadinau jį* : Kirą. Viešpats skelbia, kas bus ; taigi jis yra Dievas. Tuojau duodama du pranašysčių pavyzdžiu, pašaukimas Kiro, kurs turējo suvienyti savo valdžioje Medų /šiaurēje/ ir Persų šalį /rytuose/, ir sugrįžimas tremtinių į Sioną /27 e/. — *Mano vardo.* Kiras, kad ir buvo pagonis, tačiau paleisdamas Žydus iš nelaisvēs pripažino, jog Viešpats buvo jam davęs pergalę ir pagerbē jo didenybę. Plg 2 Kron 36,23 ; Esdr 1,2. — [26]*Kas*

Bet nėra nė vieno, kurs paskelbtų,
nei kas iš anksto pasakytų,
nei kas girdėtų jūsų žodžius.
27Pirmasis sako Sionui: Štai jie čia,
ir Jerusalei aš duodu geros žinios skelbėją.
28Aš žiūrėjau, ir jų tarpe nebuvo nė vieno,
kurs duotų patartį ir paklaustas būtų davęs atsakymą.
29Štai visi neteisingi, ir jų darbai tušti;
jų stabai vėjas ir niekai

42. 1Štai mano tarnas, aš jį palaikau;
mano išrinktasis, jame turi pasimėgimo mano siela;
aš padėjau ant jo savo dvasią;
jis neš tautoms teisėtumą.
2Jis nešauks, nežiūrės asmens,
ir nesigirdės jo balso lauke.
3Jis nesulaužys sutrintos nendrės
ir neužgesys gruzdančios dagties;
jis vykdys teisėtumą pagal tiesą.
4Jis nebus nuliūdęs, nė neramus,
kolei neįgyvendins žemėje teisybės,
ir salos lauks jo įstatymo.

---

tai paskelbē... žymiai anksčiau nekaip tas dalykas įvyko. Nieko panašaus nebuvo padarę dievaičiai. — 27*Pirmasis...* Taip pat Viešpats pirmas ir tik jis vienas paskelbē Žydų sugrįžimą į Jerusalę. — 29*Neteisingi.* Ebr t: Tuštybē

c/ Viešpaties Tarnas Israēlio tarpininkas ir pagonių šviesa

42,1-43,13. Čia visų pirma aprašoma Viešpaties Tarno būdas ir pareigos /42,1-9/, toliau kviečiama visas pasaulis garbinti Vyriausįjį Teisēją ir Gelbētoją Viešpatį /10-17/, primenama, kad dvasinis Israēlio tautos aklumas buvo teisingai nubaustas /18-25/, pagaliau daroma brangiausių pažadų geriesiems /43,1-13/

42. 1*Štai.* Tuo žodžiu visi kviečiami susidomēti žymiu asmenimi, kurį Dievas duoda pasauliui ir labai jį giria. — *Mano tarnas.* Dievo tarnu dažnai šventose knygose vadinamas Israēlis, kurio iš tikrųjų tiesioginē pasiuntinystē buvo tarnauti Viešpačiui. Bet šitoje vietoje ir kitose analoginēse /52,13... Zakh 3,9 ir k/ tas tarnas aprašomas tokiais bruožais, kurie tinka tik vienam asmeniui, kurs pasirodo išskirtas iš Žydų tautos tarpo. Kas gi yra tas asmuo? Seniausioji Žydų tradicija vadina jį be svyravimo Mesiju. Taip pat Naujame Testamente Mt 12,18 sako stačiai šituos žodžius 1-4 e apie mūsų Viešpatį Jēzų Kristų. — *Jame turi...* Dievo Tēvo balsas du sykiu panašiais žodžiais atsiliepē apie Jēzų Kristų. Mt 3,17; 17,5. — *Savo dvasią*: Kuri padēs Viešpaties tarnui tobulai eiti savo pareigas. Plg 11,2... 61,1. — *Teisētumą*: Tikrą teisybę, todēl tikrąją religiją. — 2*Jis nešauks.* Dievo darbų žymē tai didenybēs pilna ramybē. — *Nežiūrēs asmens*: Bus bešališkas. Ebr t: Jis nepakels /savo balso/. Mt 12,19. — 3*Jis nesulaužys...* Toks buvo Kristus mažutēliams ir prislēgtiesiems. Jis anaiptol nenaikino silpnos vidinio ar viršinio gyvenimo liekanos, kuri buvo tarsi vienu siūlu palaikoma; priešingai, jis gelbējo tą mirštančiąją gyvybę. Visai kitokiais bruožais nupiešta augščiau 41,2.3.25 Kiras ir jo pasirodymas. — *Jis vykdys...* Dievo nustatytas taisykles įves į žmonių papročius, į jų gyvenimą, padarys, kad jos visur viešpatautų, kad tiesa visur šviestų ir nugalētų. — 4*Jis nebus...* nenustos drąsos, nežiūrēdamas surištų su jo darbu sunkenybių ir nežiūrēdamas į savo paties kentējimus. Plg 53,10. — *Salos...* Net pagonys sąmoningai ir nesąmoningai laukē Išganytojo įvykdyto atpirkimo. — 5*Štai ką sako...* Kristaus pasiuntinystēje turēs pasireikšti nepaprastu būdu Dievo galybē ir išmintis; todēl

[5]Štai ką sako Viešpats Dievas,
kurs sutvėrė dangų ir jį ištiesė,
kurs sutvirtino žemę ir tai, kas iš jos želia,
kurs duoda gyvybės kvapą tiems, kurie ant jos yra,
ir dvasią tiems, kurie ją mindo.
[6]Aš, Viešpats, pašaukiau tave teisybėje,
paėmiau tave už rankos ir sergėjau tave ;
aš padariau iš tavęs sandorą tautai, šviesą pagonims.
[7]kad atmerktumei aklųjų akis,
kad išvestumei iš kalėjimo belaisvius,
iš slėptuvės tuos, kurie gyvena tamsybėje.
[8]Aš Viešpats, tai mano vardas ;
savo garbės aš neduosiu kitam
ir savo šlovės stabams.
[9]Pirmieji dalykai, štai jie įvyko ;
taip pat naujų aš jums skelbiu ;
anksčiau nekaip įvyks, aš duodu jums išgirsti.
[10]Giedokite Viešpačiui naują giesmę ;
jo gyrius teeina nuo žemės pakraščių ;
jūs, kurie plaukiate jūra, ir tai, ko ji pilna,
salos ir jų gyventojai!
[11]Tepakelia balsą tyruma ir jos miestai,
Kedaras gyvenąs savo namuose.
Girkite Petros/Uolos/ miesto gyventojai,
tegul jie šūkauja nuo kalnų viršūnės.
[12]Tegul duoda Viešpačiui garbę
ir tegul skelbia jo gyrių salose.
[13]Viešpats išeis kaip karžygys,
pakurstys savo uolumą kaip kovotojas ;
jis pakels balsą ir šūkaus,
pasirodys galingas savo neprieteliams.

Dievas skelbia, kad tos savybės yra jame pilnai, nes jis sutvėrė pasaulį ir jį valdo. — [6]*Aš...* Viešpats tiesiog kreipiasi į savo tarną, kad išdėstytų jam jo garbingas gelbėtojo prievoles — *Teisybėje* : tobulu būdu. — *Paēmiau* : kad vesčiau tave ir tau padėčiau. — *Sandorą.* Viešpaties tarnas turi būti sandoros tarpininkas tautai, kad atitaisytų tą sandorą, kuri buvo dėl tautos nuodėmių sulaužyta ir kad padarytų naują ; taigi jis turės būti sandoros angelas /Mal 3,1/ ir,— be to, turės atnešti pagonims skaisčiausios mokslo šviesos ir malonės šviesos, kad tie, kurie sėdi tamsybėse, būtų dieviškosios šviesos apšviesti. — [7]*Kad...* gydydamas sergančius ir neįgalinčius /Mt 11,2-6/, taip pat tiekdamas paguodos ir išgelbėjimo nusidėjėliams. — [8]*Aš...* Viešpaties vardas Jahveh, kurs geriausiai išreiškia jo prigimtį ir savybes /2 Moš 3,15/, bus laidas, kad sandora bus pilnai įvykdyta. Dievas tarsi prisiekia savo vardu, jog tikrai bus įvykdyta tai, kas pavedama daryti jo tarnui ; kitaip jo garbė nukentėtų, lyg kad būtų atiduota stabams, nes jis pasirodytų lygiai neturįs galios, kaip ir jie. — [9]*Pirmieji dalykai* : senos pranašystės. Jų įvykimas laiduoja, kad taip pat bus įvykdyta ir naujosios

[10]*Giedokite...* Kaip aug 1.4.6 e buvo pabrėžta išganymo visuotinumas, 5 e jam reikiamos įvykdyti Viešpaties galybės pilnumas, taip čia pabrėžiama visų dėkojimo visuotinumas. — [11]*Tepakelia...* kad taip pat giedotų garbės giesmę Viešpačiui. — *Namuose* : nuolatiniuose butuose, nebe kilnojamose padangtėse. Žr aug 21,16. — *Uolos miesto :* tikriausiai Idumėjos sostinės Petros. Plg 16,1. — [12]*Salose* : tolimuose vakarų kraštuose. — [13]*Išeis* : savo nelaimingos tautos gelbėti. Plg 2 Moš 15,3 ir k. —

[14]Aš ilgai tylėjau,
buvau tylus ir kantrus ;
aš šauksiu kaip gimdanti,
išsklaidysiu ir kartu sunaikinsiu.
[15]Aš padarysiu kalnus ir kauburius tuščius
ir sudžiovinsiu visą jų žolę ;
aš paversiu upes salomis
ir išdžiovinsiu liūnus.
[16]Aš vesiu aklus į kelią, kurio jie nežino ;
aš padarysiu, kad jie vaikščiotų jų nežinomais takais ;
aš paversiu ties jais tamsybę į šviesą
ir kas nepereinama, tiesiais keliais.
Tuos dalykus aš jiems darysiu
ir jų nepaliksiu.
[17]Jie traukiasi atgal ; tebūna gėdinte sugėdinti
tie, kurie pasitiki drožiniu,
kurie sako lietam stabui : Jūs mūsų dievai.
[18]Kurtiniai, klausykite,
ir, žabaliai, pažvelgkite, kad matytumėte.
[19]Kas aklas, jei ne mano tarnas?
ir kurčias, jei ne tas, pas ką siunčiau savo pasiuntinių?
Kas aklas, jei ne tas, kurs parduotas?
ir kas aklas, jei ne Viešpaties tarnas?
[20]Tu, kurs daug matai, argi to nesergėsi?
kurs turi atviras ausis, argi negirdėsi?
[21]Viešpats norėjo, kad jis būtų šventas,
padaryti savo įstatymą didelį ir jį išaugštinti.
[22]Bet pati tauta apiplėšta ir sunaikinta ;
visi jos jaunikaičiai pančiuose

Uolumą : savo pasiryžimą. — [14]*Aš...* Pats Viešpats skelbia atpirkimą, kurį jis rengia savo tautai. — *Tylējau...* Viešpats leido piktžodžiauti savo vardui, lyg kad jis būtų ne galingas Dievas, sulaikē savo meilę ir gailestingumą, kurs ragino jį eiti į pagalbą. Bet dabar jau keršto metas atējo ir todēl pasipila Viešpaties rūstybē kaip svilinantis vējas ant nepriētelių. — [15]*Kalnus...* Tai emblema puikių tautų, kurios vargino Žydus. Plg 41,15. — [16]*Aš...* Viešpats yra keliavedis ; jis pats atveda iki šiam laikui aklus į kelius, apie kuriuos jie nieko nežino. Aklas negali rasti kelio, taip Izraēlis neįstengia pats savęs išgelbēti ; jis yra ir aklas, nes savo paties neišmanymu ir nuodēme pateko į nelaimę. — [17]*Jie traukiasi...* Viešpačiui darant taip didžių dalykų Izraēliui, stabų garbintojai stovi sugēdinti

[18]*Kurtiniai...* Pažvelgdamas į praeitį Viešpats išdēsto, kodēl jis taip kietai plakē Žydus ; priežastis buvo jų stabmeldystē. Jie buvo kurtiniai ir akli savo valia. — [19]*Mano tarnas.* Taip čia vadinama nebe Mesijas, bet Israēlis. Jis savo pašaukimu buvo Viešpaties tarnas, Viešpaties nuosavybē, tauta, kuri turējo priesaika ir sandora patvirtintą prievolę tarnauti Viešpačiui. Kadangi tas Izraēlis neklausē Viešpaties pasiuntinių, todēl jis dabar parduotas svetimiems valdovams, išvarytas kaip atkaklus vergas iš Viešpaties namų. — [20]*Matai.* Anot ebr t : tu daug matei ir to nestebējai ; atverdamas ausis jis tačiau neklausē. — Izraēlis buvo gavęs daug šviesos malonių apreiškimų pavidalu. Jų tikslas buvo pašventinti jį, išskirti iš kitų tautų tarpo, padaryti iš jo Dievui tēvonystę ir šventyklą. Be to, Viešpats taip išskirtai tautai davē dar įstatymą, pamokymą, taip, kad Izraēlis tikrai galējo regēti ir suprasti. Anot ebr t : Viešpats panorējo dēl savo teisybēs /t y, dēl savo senesnių pažadų/ duoti didelį ir puikų įstatymą. — Taip daroma aliuzija į Sinajaus kalne paskelbtą įstatymą. Bet gal

ir paslėpti kalėjimų namuose ;
iš jų padaryta grobis, ir nėra kas gelbi ;
— išplėšos, ir nėra kas sakytų : Atiduok !
23Kas yra jūsų tarpe, kurs tai girdėtų,
stebėtų ir klausytųsi būsimų dalykų?
24Kas davė plėšti Jokubą ir Israėlį naikintojams?
Argi ne pats Viešpats, kuriam mes nusidėjome?
Jie nenorėjo vaikščioti jo keliais
ir neklausė jo įstatymo.
25Tai jis išpylė ant jo savo narsingą užsidegimą ir smarkų karą,
ir nudegino jį aplinkui, bet jis nepažino ;
padegė jį, bet jis nesuprato

43. 1Ir dabar štai ką sako Viešpats,
kurs sutvėrė tave, Jokube, ir padarė tave, Israėli :
Nebijok, nes aš atvadavau tave
ir pašaukiau tave tavo vardu : tu mano !
2Kai tu eisi per vandenį, aš būsiu su tavim,
ir upės nepaskandins tavęs ;
kai vaikščiosi ugnyje, nesudegsi,
ir liepsna nesvilins tavęs.
3Nes aš Viešpats, tavo Dievas,
Israėlio Šventasis, tavo gelbėtojas.
Tau atvaduoti aš daviau Egiptą,
tavo vieton Etiopiją ir Sabą.
4Kai tu pasidarei gerbiamas
ir garbingas mano akyse, aš pamilau tave,
ir duodu už tave žmonių ir tautų už tavo gyvybę.
5Nebijok, nes aš esu su tavim ;
iš rytų aš atvesiu tavo palikuonis,
ir surinksiu tave iš vakarų.
6Aš sakysiu šiaurei : Duok,
ir pietums : Nesulaikyk.
Atvesk mano sūnus iš tolimų šalių
ir mano dukteris nuo žemės pakraščių.

---

turima galvoje ypač Mesiją liečiantieji įstatymo žodžiai. — 22*Apiplėšta...* Nelaimingas tautos vaizdas nelaisvēje. — 23*Tai* : kas dabar darosi. Jie neduoda sau jokio atsakymo, kodēl jie dabar turi būti taip toli nuo pažadų vietos. Taip pat maža dēmesio jie tekreipia į pranašystes apie būsimą laiką. — 25*Jis išpylē...* Ištrēmimas yra bausmē už nuodēmes. Kadangi Israēlis neklausē, tai Dievo rūstybēs taurē išsipylē. Tačiau taip duotas baisus pamokymas tebeeina niekais

43. 1*Nebijok...* Dievas nubaudęs savo tautą, suteikia jai paguodos. Jau tame, kad jis buvo sau ją ypatingu būdu prirengęs, yra išgelbējimo laidas. — 2*Kai tu...* Vanduo ir ugnis vaizdai didžiausių pavojų, kuriems žmogus neįstengia pasipriešinti. Israēliui nebus baisūs tie pavojai, nes su juo bus Dievas, kurs gelbēs. — 3*Tau atvaduoti...* Dievas verčiau atiduos visas tautas žūti, bet neleis pražūti Israēliui. Persų karalius Kiras paleido Žydus iš nelaisvēs, jo sūnus Kambizas, lyg gaudamas atlyginimo, padidino savo valstybę Egipto ir Etiopijos užkariavimu. — *Sabą* : šiaurinę Etiopiją. — 5*Nes aš esu...* Ne pats Israēlis nusipelnē sau tokį palankumą ir meilę ; tai tikra Dievo malonēs dovana. — *Iš rytų...* Viešpats surinks išsklaidytus Israēlio vaikus iš visų žemēs kraštų. Tas pažadas, liečiąs visų pirma paleidimą iš Babelēs nelaisvēs, yra taip pat mesijinis, nes žada grįžimą į tikrąjį Dievą visų dvasinių vaikų, kuriuos jis išsirinks visame pasaulyje : 7*Kiekvieną...* Ebr

[7]Kiekvieną, kurs šaukiasi mano vardo,
aš sutvėriau savo garbei,
prirengiau jį ir padariau jį.
[8]Išvesk laukan tautą aklą, kuri turi akis,
kurčią, kuri turi ausis.
[9]Visos tautos susirinko draug,
ir visos giminės susiėjo.
Kas jūsų tarpe tai paskelbs
ir duos išgirsti mums senesnių dalykų?
Tegul jie pastato savo liudytojus,
tegul teisinasi, išgirsta ir sako : Tai tiesa.
[10]Jūs mano liudytojai, sako Viešpats,
ir mano tarnas, kurį aš pasirinkau,
kad žinotumėte, man tikėtumėte
ir suprastumėte, kad tai esu aš pats.
Pirm manęs nebuvo padaryta Dievo
ir nebus po manęs.
[11]Aš esu, aš, Viešpats,
ir be manęs nėra gelbėtojo.
[12]Aš paskelbiau ir išgelbėjau, aš daviau išgirsti,
ir nebuvo jūsų tarpe svetimo dievo;
jūs mano liudytojai, sako Viešpats,
ir aš esu Dievas.
[13]Aš pats esu ir nuo pat pradžios,
ir nėra, kas išgelbėtų iš mano rankos.
Aš veiksiu, ir kas tai sulaikys?
[14]Štai ką sako Viešpats, jūsų Atpirkėjas, Israėlio Šventasis :
Dėl jūsų aš siunčiu į Babelę
ir nuplėšiu visus užkaiščius
ir besididžiuojančius savo laivais Kaldiečius.
[15]Aš Viešpats, jūsų Šventasis,
Israėlio Sutvėrėjas, jūsų karalius.
[16]Štai ką sako Viešpats, kurs duoda kelią per jūrą
ir taką per sraunų vandenį,

---

t : kiekvienas, kurs vadinamas mano vardu, t y, kiekvienas, kurs kaip priklausąs Dievo tautai, turi Dievo vardą. — [8]*Išvesk...* Viešpats nepripažins savo tautos nariais tik tų, kurie savo valia bus sukietėję piktume. — [9]*Susirinko...* Ebr t : Susirinkite ir tegul visos tautos susieina. — Dievas nori įtikinti visus pagonis, kad jų dievai visai silpni. — *Kas jūsų...* Viešpats klausia pagonių stabus, kas jų tarpe gali paskelbti tokių dalykų, kaip jo paties yra paskelbta /1-8 a/; jie turėtų bent pastatyti liudytojų, kurie patvirtintų jų pranašystes arba jų įvykimą. — [10]*Mano tarnas.* Ir šitoje vietoje Viešpaties tarnu tikriausiai pavadinta ne visa Israēlio tauta, ne Kiras /41, 1.../, bet Mesijas /42,1/. — [11]*Aš...* Plg Oš 13,4. — [12]*Svetimo dievo* : Kurs būtų jums ką nors panašaus padaręs, ar apreiškęs savo visagalybę

d/ Kerštas, išlaisvinimas ir šventosios Dvasios suteikimas

43,14-44,5. Viešpats sugriaus Kaldiečių karalystę ir išgelbės iš Babelēs valdžios Žydus /43,14-21/; tas išgelbējimas bus jiems suteiktas visai dovanai /22-28/. Nežiūrint jų neteisybēs, Viešpats laimins Žydus ir išlies ant jų savo Dvasią /44,1-5/ [14]*Dēl jūsų...* Nubausti varginusios Žydus Babelēs Dievas siųs Kirą; tasai sunaikins visa, kuo Babelē galētų gintis. — *Laivais.* Kaldiečiai plaukydavo laivais ne tik po Eupratą, bet ir Persų įlankoje ; taip pat karui jie vartodavo Phenikiečių pastatytus laivus. — [16]*Žydams išgelbēti* Viešpats darys tokių pat stebuklų,

17kurs išveda kovon karišką vežimą ir žirgą,
kariuomenę ir karžygį;
jie draug užmigo ir nebeatsikels,
sutrinti kaip dagtis ir užgesyti.
18Nebeatsiminkite pirmesniųjų dalykų
ir nežiūrėkite į senuosius.
19Štai aš darau naujų dalykų
ir dabar pasirodys, o jūs tai pažinsite ;
aš padarysiu tyrumoje kelią
ir upių, kur nėra kelio.
20Mane garbins lauko žvėrys,
šakalai ir strausai,
nes aš daviau tyrumoje vandens,
upių, kur nėra kelio,
kad duočiau gerti mano tautai, mano išrinktajai.
21Tą tautą aš sau padariau,
ji skelbs mano šlovę.
22Tu nesišaukei į mane, Jokube,
ir nevargai dėl manęs, Israėli.
23Tu neatnašavai man savo deginamosios aukos avino
ir negarbinai manęs savo kruvinomis aukomis ;
aš neuždėjau tau lažo duoninėmis atnašomis
ir nepadariau tau vargo smilkalais.
24Tu nepirkai man už sidabrą kvepinčios nendrės
ir negirdei manęs savo aukų taukais ;
bet tu darei man lažą savo nuodėmėmis,
padarei man vargo savo neteisybėmis.
25Aš esu, tik aš pats dildau tavo neteisybes dėl savęs
ir nebeatsiminsiu tavo nuodėmių.
26Sugrąžink į mano atmintį ir bylinėkimės draug ;
sakyk, jei turi kuo pasiteisinti.
27Tavo tėvas pirmas nusidėjo,
ir tavo aiškintojai man nusikalto.
28Todėl aš laikiau nešventais šventus kunigaikščius,
daviau Jokubą sunaikinti
ir Israėlį piktžodžiauti

---

kokių buvo padaryta išvedant juos iš Egipto. — 18*Nebeatsiminkite*... Anie senieji stebuklai išblykš, palyginus juos su daug didesniais. — 19*Aš padarysiu*... Plg aug 35,8-10 ; 41,18-20
22*Tu nesišaukei*... Išgelbėjimas Žydams yra tikra nieku nenusipelnyta malonė. Jie jo neužsitarnavo nei tikru Dievo garbinimu, nei savo aukomis, nes nors ir šaukėsi į Viešpatį ir atnašaudavo jam aukų, tačiau darė tai ne tyra širdimi, taip kad jų garbinimas ir aukos buvo Dievui nepriimtinos, lyg kad jų visai nebūtų buvę daryta. — 23*Tu neatnašavai*... Įvardijamos įvairios Žydų aukos, kuriomis tačiau jie nenusipelnė Dievo malonės. — 24*Darei man lažą*... Priešingai, Viešpats buvo lyg priverstas kentėti Žydų daromas nuodėmes ir neteisybes. — 25*Aš esu*... Tik Dievo gailestingumas tai daro, kad Žydų nuodėmės atleidžiamos. — 26*Sugrąžink*... Jei Žydai turi kuo pasiteisinti, tegul primena Dievui savo nuopelnus. — 27*Tavo tėvas*... Nuodėmė viešpatavo Israėlyje nuo pat pradžios ; tautos kūno ir dvasios tėvai /pirma iš Egipto išvestoji karta, jų kunigai ir didikai/ buvo jau ja apkrėsti ; nuodėmė buvo taip įsigalėjusi, kad Dievas jautėsi priverstas paduoti jam pašvęstus jojo tautos kunigaikščius niekinti pagonims ir visą tautą palikti tyčiotis jų neprieteliams

44. [1]O dabar klausyk, Jokube, mano tarne,
ir Israėli, kurį aš išsirinkau.
[2]Štai ką sako Viešpats, kurs sutvėrė tave
ir padarė, tavo padėjėjas nuo pat motinos įsčios:
Nebijok, mano tarne, Jokube,
tu tiesiausis, kurį aš išsirinkau.
[3]Nes aš pilsiu vandens ant ištroškusio
ir srovių ant sausumos;
paskleisiu savo dvasios ant tavo palikuonių
ir savo palaiminimo ant tavo giminės.
[4]Ir jie žels tarp žolių,
kaip gluosniai prie nutekančio vandens.
[5]Vienas sakys: Aš Viešpaties;
kitas šauksis Jokubo vardo;
o šitas rašys savo ranka: Viešpačiui,
ir girsis Israėlio vardu.
[6]Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas,
ir jo atpirkėjas, kareivijų Viešpats:
Aš pirmas ir aš paskutinis; ir be manęs nėra Dievo.
[7]Kas panašus į mane? tegul jis šaukia ir tepasiskelbia;
teišdėsto man iš eilės, nuo pat to laiko,
kai aš padariau šitą seną tautą;
kas turi ateiti ir būti, tegul paskelbia jiems.
[8]Nebijokite ir nenusigąskite;
jau seniai aš daviau tau išgirsti ir paskelbiau;
jūs mano liudytojai.
Argi yra Dievas be manęs ir Kūrėjas, kurio aš nežinočiau?

[9]Visi stabų dirbėjai yra niekai, ir ką jie labai mėgsta, tai jiems ne-
naudinga; jie patys liudytojai prieš juos, kad jie nemato ir nesupranta,
kad būtų sugėdinti. [10]Kas padarė dievą ir niekam nenaudingą statulą?
[11]Štai visi jo dalyviai sugėdinami; nes tie amatninkai yra iš žmonių tarpo.

---

44. [1]*O dabar*: Nežiūrint viso to nuodėmingumo, Viešpats laiko Israėliui savo ištikimybę. — [2]*Nuo pat motinos...* Nuo pat savo atsiradimo. — *Tiesiausis...* Ebr *Ješurun*. Plg 5 Moš 32,15; 33,5.26. — [3]*Vandens...* Tai bus palaiminimas žemiškais dalykais. Jis bus figūra tuojau žadamo ir dvasinio palaiminimo, gausaus Dievo Dvasios suteikimo. Plg Ez 36,25-27; Joel 2,28. — [4]*Jie žels...* Didelio padaugėjimo vaizdas. — [5]*Kitas šauksis...* Ebr t: Kitas šauks Jokubo vardu. Ta pranašystė liečia pagonis, kurie su džiaugsmu skubės į tikrojo Dievo Eklesiją. Jie išpažins Viešpatį, savinsis Jokubo vardą, taip pasisakydami, kokiai tautai jie priklauso; kiti nesitenkins pasisakymu, dar patvirtins jį raštu

e/ Dievas tikras, stabai tuštybē

44,6-23. Viešpats yra vienas tikras Dievas /6-8/; stabų tuštybē pasirodo iš to, kaip jie daromi /9-20/, todēl Israēlis turi tarnauti Viešpačiui /21-23/

[6]*Aš pirmas...* Plg aug 41,4; žem 48,12; Apr 1,8.17; 22,13. — [7]*Kas...* Nuo to meto, kai Dievas padarē seną /Israēlio/ tautą, jis įrodē save esant gyvą Dievą istorijoje ir pranašystēmis; dievai negali pastatyti greta ką nors panašaus iš praeities, taip pat ir dabar jie negali paskelbti nieko, kas liestų ateitį. Ebr t: Kas paskelbia, kaip aš, tegul jis tai parodo ir man pristato, nuo to meto, kai padariau amžiną tautą. — [8]*Nebijokite...* Israēlis gali pilnai pasitikēti tokiuo savo Dievu. — *Mano liudytojai*: Galite paliudyti, kad aš jau seniai daviau pranašysčių. — *Kūrējas...* Ebr t: Nēra uolos, aš jos nežinau. — Uola yra tik pats Dievas

[9]*Liudytojai prieš...* Stabų garbintojai turi patys pripažinti, kad jų dievaičiai negyvi, ir todēl turi susi-

Jie visi susieina, sustoja, nusigąsta ir kartu sugėdinami. [12]Kalvis dirba
trintine ; jis daro savo darbą anglių karštyje ir kūjais ; darbuojasi visu
savo rankos stiprumu ; jis alksta ir alpsta, negeria vandens ir pavargsta.
[13]Dailidė ištiesia mastą, dirba savo darbą obliu, daro jį pagal kampininką,
skrieja jį apvaliai, daro vyro paveikslą, kaip dailų žmogų, kurs gyvena
namuose. [14]Jis nusikerta kedrų, ima jovarą ir ąžuolą,stovėjusį tarp miško
medžių ; jis pasisodino pušį, kurią lietus maitino [15]ir kuri praverčia
žmonėms kurui ; jis ima iš jų ir šildosi, jis kūrena ir kepasi duonos ;
iš to gi, kas lieka, jis dirba dievą ir garbina, daro drožinį ir parpuola prieš
jį. [16]Pusę medžio jis sudegino ugnyje, ir ta puse jis išsikepa mėsos val-
gyti, verdasi sau viralo, pasisotina, susišildo ir sako : Šit man šilta, aš
jaučiu ugnį. [17]Iš to gi, kas liko, jis daro sau dievą ir stabą, parpuola prieš
jį, garbina jį ir maldauja, sakydamas : Išlaisvink mane, nes tu mano
dievas. [18]Jie to nežino ir nesupranta ; nes jų akys apvilktos, kad nema-
tytų, ir kad jie nesuprastų savo širdimi. [19]Jie nesvarsto savyje, neturi
tiek sąmonės ir proto, kad sakytų : Jo pusę aš sudeginau ugnyje ir išsi-
kepiau ant jo anglių duonos, viriau mėsos ir valgiau, tai argi iš jų
liekanos aš galėčiau pasidaryti stabą? turėčiau parpulti prieš medžio
stuobrį? [20]Jo dalis pelenai, neišmintinga širdis jį garbina ; jis negelbi
savo sielos ir nesako : Rasi mano dešinėje melas?

[21]Atsimink tuos dalykus, Jokube
ir Israėli ; nes tu mano tarnas ;
aš tave padariau ; tu mano tarnas,
Israėli, neužmiršk manęs.
[22]Aš išdildau tavo neteisybes kaip debesį
ir tavo nuodėmes kaip rūką ;
grįžk pas mane, nes aš atpirkau tave.
[23]Garbinkite, dangūs, nes Viešpats daro pasigailėjimą ;
linksmai šūkaukite, žemės pakraščiai,
skambėkite gyriumi, kalnai, miškas ir visi jo medžiai,
nes Viešpats atvaduoja Jokubą ir Israėlis yra garbėje.

---

gēdyti. — [10]*Kas...* Ebr t : Kas nuliejo statulą, kad ji nebūtų niekam naudinga ? — [11]*Dalyviai* : Jo dirbējai ir garbintojai. Ebr t : Sēbrai. — [12]*Trintine.* Ebr žodis *ma'atsad,* anot kaikurių, reiškiąs tam tikrą kirvį ; todēl prasmē gali būti : Kalvis padaro kirvį /medžiui nukirsti/. — Nemaža reikia padēti vargo, iki pabaigiama dirbti niekam nenaudingas stabas. Jo dirbējas turi stiprintis maistu, kitaip apalps, bedirbdamas tą nubodų darbą. Plg Išm 13,11. — [18]*Jie to nežino...* Pranašas išreiškia savo nuliūdimą dēl tokio žmonių aklumo. — *Kad nematytų...* Ebr t : Taip kad jie nemato. Plg aug 6,10. — [19]*Jie...* Jie patys neprileidžia prie savęs geresnio dalykų išmanymo, todēl dvasinis jų apakimas randasi iš jų pačių kaltēs. — [20]*Pelenai.* Stabas padarytas iš to paties medžio, kurio dalis jau pavirto ugnyje pelenais ; todēl ir pats stabas ne daugiau vertas kaip pelenai, kurie yra vaizdas dalyko be turinio. — *Jis negelbi...* Kas taip elgiasi, stumia savo sielą į prapultį, nes melą laiko tiesa. — *Rasi...* Ebr t : Argi tai ne melas, ką aš turiu savo dešinēje ?

[21]*Atsimink...* Atsiminimas, kaip atsiranda stabai, turi paraginti Israēlį saugotis stabmeldystēs ir laikytis ištikimai Viešpaties. — *Neužmiršk.* Ebr t : Tu mano neužmirštamas. — [22]*Kaip debesį* : Kurio nelieka net pēdsakos. — [23]*Garbinkite...* Kviečiama visa, kas sutverta, garbinti Viešpatį dēl suteiktų Israēliui geradarysčių. — *Pakraščiai.* Ebr t : Gilybēs — *Israēlis yra garbēje.* Ebr t : Jis /Viešpats/ apreiškia savo garbę Israēlyje

f/ Kiras Viešpaties pateptasis ir Israēlio išlaisvintojas

44,24-45,26. Viešpats atitesēs savo pažadus, pašaukdamas Kirą /44,24-

[24]Štai ką sako Viešpats, tavo Atpirkėjas,
ir tavo Kūrėjas nuo pat tavo motinos įsčios:
Aš Viešpats, kurs visa darau,
kurs vienas ištiesiu dangų, sustiprinu žemę,
ir nėra su manim nė vieno kito.
[25]Aš nieku paverčiu žynių ženklus
ir darau, kad burtininkai dūktų;
aš pastumiu atgal išmintinguosius
ir jų žinojimą darau paiką.
[26]Aš patvirtinu savo tarno žodį
ir įvykdau savo pasiuntinių nutarimą.
Aš sakau Jerusalei: Tu būsi gyvenama,
ir Judo miestams: Jūs būsite statomi,
ir aš prikelsiu jų griuvėsius.
[27]Aš sakau gilybei: Išsek!
ir tavo upes aš išdžiovinsiu.
[28]Aš sakau Kirui: Tu mano piemuo
ir tu įvykdysi visą mano valią.
Aš sakau Jerusalei: Tu būsi statoma,
ir šventyklai: Tu būsi sutvirtinta!

45. [1]Štai ką sako Viešpats mano pateptajam, Kirui,
kurį aš paėmiau už rankos,
kad pavergčiau jam tautas,
atgręžčiau karalių nugaras,
atidaryčiau ties juo duris,
ir vartai nebus užrakinti.
[2]Aš eisiu pirm tavęs
ir pažeminsiu žemės garbinguosius;
sutrupinsiu skaistvarinius vartus
ir sulaužysiu geležinius užkaiščius.

28/. Garbingumas, kokį Viešpats suteiks Kirui /45,1-8/. Israēlis turi pilnai pasitikēti savo Dievu /9-19/. Ir pagonys kviečiami gręžtis į tikrąjį Dievą /20-26/

[25]*Aš nieku*... Tiktai Viešpats yra tikrų pranašysčių davējas; jis taip pat parodo pagonių žyniavimo melagingumą. — [26]*Savo tarno žodį*: Žodį, suteiktą Viešpaties tarnui Israēliui. Anot kitų, tarnas čia pranašas Ješajas, pasiuntiniai — kiti Viešpaties pranašai. — [27]*Išsek*... Kiras įsiveržē į Babelę Euprato vaga. Jo vandenį jis buvo nukreipęs tekēti kitur. — [28]*Kirui*. Čia pirmą kartą įvardijamas Žydų išlaisvintojas. Anot Juozapo Flavijaus /A n t 11,1.2/ pasakojimo, šitas paskelbimas iš anksto Kiro vardo paskatinęs tą karalių leisti ištremtiesiems Žydams grįžti į tēvynę. Plg Esdr 1,2; 2 Kron 36, 23. — *Mano piemuo*. Kiras turi būti Viešpaties piemuo, t y, jis turi paimtą nuo jos ganyklos Žydų tautą sugrąžinti atgal iš svetimos šalies, kuri jai buvo lyg tyruma, į tēvynę. Taip Kiras vykdys Viešpaties valią. Jis taip pat turējo duoti įsakymą, kad sugriauta Jerusalē ir jos šventykla būtų atstatytos

45. [1]*Mano pateptajam*. Ebr t: Savo pateptajam. Pagonių karalių tarpe tiktai vienam Kirui duodama garbingiausis Viešpaties pateptojo, kitaip sakant, Kristaus /Mesijo/ vardas. Taip jis vadinamas dēl to, kad jo pašaukimas ir jo uždavinys turi teokratinį pobūdį; jis pašauktas ir Dievo paskirtas karaliumi, kad, vykdydamas Dievo valią pagonims ir Israēliui, išlaisvintų tą Israēlį. — *Paēmiau už rankos*: kad jį sustiprinčiau. — *Atgręžčiau*... Ebr t gal: Ir padaryčiau karalius bejēgiais. Turima galvoje visiškas karalių susilpninimas, atēmimas iš jų ginklų, kuriais galējo gintis. — *Nebus užrakinti*. Kiro paimtos tvirtovēs pasiliks jo valdžioje. — [2]*Aš eisiu*: kad

3Aš duosiu tau paslėptus turtus
ir slėptuvių paslaptis,
kad tu žinotumei, jog aš Viešpats,
kurs šaukiu tave vardu, Israėlio Dievas.
4Dėl mano tarno Jokubo
ir mano išrinktojo Israėlio
aš pašaukiau tave tavo vardu ;
aš parodžiau tavo panašumą,
ir tu nepažinai manęs.
5Aš Viešpats ir nėra kito ;
be manęs nėra Dievo.
Aš sujuosiau tave, ir tu nepažinai manęs,
6kad tie, kurie yra iš saulėtekių ir kurie iš saulėleidžių,
žinotų, jog be manęs nėra kito.
Aš Viešpats, ir nėra kito;
7aš darau šviesą ir sutveriu tamsybę,
darau taiką ir sutveriu piktenybę.
Aš Viešpats, kurs visa tai darau.
8Rasokite, dangūs, iš augštybių,
ir tegul debesys išlyja Teisųjį ;
tegul atsiveria žemė ir teišželdo Gelbėtoją,
ir tegul kartu randasi teisybė.
Aš, Viešpats, sutveriu jį.

---

palengvinčiau nugalējimą. — *Pažeminsiu...* Ebr t : Sulyginsiu kauburiuotas vietas. — Taip bus pašalintos kliūtys, kurios galētų sutrukdyti Kiro žygius. — *Skaistvarinius vartus.* Tokių vartų su užkaiščiais buvo visas šimtas Babelēje. — 3*Paslēptus turtus* : Babelēs ir kitų miestų turtus, kurie buvo laikomi atitinkamuose sandēliuose ir net slēpynēse. Istorikų pasakojimu, Kiro paimti turtai buvę verti apie 6 milijardus aukso litų. — 4*Dēl mano...* Taip čia nurodomas kitas dar kilnesnis Kiro nugalējimų tikslas. — *Pašaukiau...* Kalbējau apie tave per savo pranašus, skelbdamas tavo vardą ir pareigas. — *Parodžiau...* Taip apibūdinau tave dar negimusį, kad kiekvienas galējo tave pažinti. — *Nepažinai manęs.* Nors Kiras pripažino Viešpaties /Jahvēs/ galybę ir mini jį savo nutarime Žydams /Esdr 1,1.../, tačiau jis buvo uolus dievaičių garbintojas. Todēl jo išrinkimas buvo vien tiktai Dievo malonēs pasireiškimas. — 5*Aš Viešpats...* Nuolat kartojama ta svarbiausi mintis, kad Dievas yra vienas, ir kad pagonių dievaičiai tuštybē. — 7*Tamsybę...* Tamsybēs, piktenybēs /nelaimēs/ atsiradimas taip pat priklauso nuo Dievo valios, kaip šviesos ir taikos laikas. — 8*Rasokite...* Ebr t : Rasokite, dangūs, iš augštybių ir debesys teišlyja teisybę ; teatsivera žemē ir teišduoda gelbējimą ir teliepia želti draug teisybei. — Pranašas, matydamas laimingą ateitį, sujungtą su Kiro vardu, ir jos trokšdamas, dar labiau trokšta tikrojo Mesijo atējimo, kurs vienas padarys tikrą teisybę žmonių tarpe. Jis maldauja ir savo pavyzdžiu moko tautą, kokiuo nuolatiniu troškimu jie turi melsti žadētojo išgelbējimo. Kaip karštas tas troškimas, aiškiai pasirodo iš atsiliepimo į dangų ir į debesis, kad, kaip jie paprastai siunčia žemei taip labai reikiamos rasos ir lietaus, taip pat papiltų tarsi dvasinę rasą ir teisybēs lietų, kad žemē, kuri tiek daug duoda žmonēms iš savęs geriausių vaisių, neštų dar garbingesnį vaisių.Taigi, nors žiūrint konteksto ir Ebr t, šitais žodžiais neprašoma tiesioginiai Mesijo asmens, tačiau jie yra tiesioginis išreiškimas troškimo susilaukti Mesijo darbo ir išganymo. Prašymas liečia ne patį Kiro darbą, bet tą įdealinį tikslą /4.6 e/, kuriam Kiro darbas rengia kelią. Todēl Vulg savo konkretinēmis žodžių formomis tikrumoje nenutolsta nuo originalo teksto prasmēs, ir visai teisingai iš šitų pranašo žodžių Eklesijoje padaryta Advento malda. — *Aš Vieš-*

9Vargas tam, kurs prieštarauja savo kūrėjui,
jis, kurs yra šukė iš molinių žemės indų.
Argi sako molis savo puodžiui : Ką tu darai?
ir tavo padaras : Jis be rankų?
10Vargas tam, kurs sako savo tėvui : Ką tu gamini?
ir moteriai : Ką tu gimdai?
11Štai ką sako Viešpats,
Israėlio Šventasis, jo kūrėjas :
Pasiklauskite mane apie ateitį ;
duokite man paliepimų apie mano sūnus
ir apie mano rankų darbą.
12Aš padariau žemę
ir aš sutvėriau ant jos žmogų ;
mano rankos ištiesė dangus,
ir aš daviau įsakymų visai jų kariuomenei.
13Aš pažadinau jį teisybei
ir vedu visus jo kelius;
jis statys mano miestą
ir paleis mano belaisvius ne už išpirkimą
ir ne už dovanas, sako Viešpats, kareivijų Dievas.
14Štai ką sako Viešpats :
Egipto užuodarbis, Etiopijos pelnas
ir augšto ūgio žmonės Sabiečiai
persimes pas tave ir bus tavo.
Jie vaikščios paskui tave, eis rankų pančiuose,
parpuls prieš tave ir maldaus tave :
Tiktai tavyje yra Dievas,
ir be tavęs nėra Dievo.
15Tikrai tu paslėptas Dievas,
Israėlio Dievas, gelbėtojas.

---

pats... Tai atsakymas į karštą pranašo maldavimą : Viešpats jau išklausė jį savo amžinuose nutarimuose, ir jis juos įvykdys, nes niekas negali pasipriešinti /9 e/

9*Kurs yra šukė*... Kiekvienas, kurs norētų priešintis Dievo valiai, turi atsiminti, kad jis yra taip menkas dalykas, kaip menka yra viena iš tūkstančių ir milijonų visos žemēs šukių. Plg aug 29,16 ; 44,8 ir k. — *Ką tu darai* : Tas tavo darbas niekam vertas. — *Jis be rankų* : Jis nieko negali, ar nemoka padaryti. Taip elgiasi žmogus, kurs teisia Dievo apvaizdą ir jo nutarimus, arba abejoja apie Dievo galybę. — 10*Ką tu gamini*... Kitokio smerktino dejavimo pavyzdys. Bjauriai elgtųsi vaikas, jei prikaišiotų savo gimdytojams, kam jie jam daugina brolių ir serų skaičių. Taip gi darē pavydo vedami Žydai, patyrę, kad Viešpats padaugins sau vaikų, darydamas sau įsūnių iš pagonių. — 11*Pasiklauskite mane* : Per savo pranašus ir gausite paaiškinimų. Dievas visuomet rūpinsis savaisiais, todēl reikia juo pilnai pasitikēti. — 13*Aš*... Viešpats, kurs yra pasaulio valdovas, patikrina, kad jo išrinktasis Kiras tobulai įvykdys jo įsakymus, todēl Israēlis turi pasitikēti net ir tuomet, kada bus baudžiamos kitos tautos. — *Teisybei*. Jis bus teisybēs tarnas, t y, to stovio, kurs atitinka Dievo nutarimus, žadējimus ir jo išrinktosios tautos paskyrimą. — *Jis statys*... Plg aug 44,28. — *Ne už dovanas* : bet pats dar jų duos. Esdr 1,4. — 14*Užuodarbis* : pelnas. Nuo teokratijos atnaujinimo po Babelēs nelaisvēs pranašas persikelia į Mesijo laikus ir skelbia pagonių grįžimą į tikrąjį Dievą. Plg aug 23,17.18. — *Sabiečiai* : Meroēs šiaurinēje Etiopijoje gyventojai. Plg aug 18,2. — *Bus tavo* : Dvasiniu priklausymu. — *Rankų pančiuose* : pasiduos savaime, laikys save tarsi vergais, kuriems surakinamos rankos. Jie išpažins, kad vienas tikras Dievas yra tik Israēlyje. — 15*Tikrai*...

[16]Visi sugėdinti ir rausta iš gėdos,
kartu traukiasi atgal su gėda klaidų dirbėjai.
[17]Izraėlis išgelbėtas Viešpatyje amžinu išgelbėjimu.
Jūs nebūsite sugėdinti ir nerausite iš gėdos per amžių amžius.
[18]Nes štai ką sako Viešpats, kurs sutvėrė dangų,
kurs padarė žemę ir ją sutvarkė ; jis jos kūrėjas.
Jis ne veltui ją sutvėrė ;
jis padarė ją, kad būtų gyvenama:
Aš Viešpats ir nėra kito.
[19]Aš kalbėjau ne slapčia,
ne tamsioje žemės vietoje ;
nesakiau Jokubo palikuonims :
Veltui ieškokite manęs.
Aš Viešpats, kurs kalbu teisybę,
kurs skelbiu, kas tiesu.
[20]Susirinkite, ateikite ir prisiartinkite kartu,
jūs, išgelbėtieji iš tautų tarpo.
Neišmanėliai tie, kurie nešasi savo drožto stabo medį
ir meldžia dievą, negalintį gelbėti.
[21]Skelbkite, ateikite ir tarkitės kartu.
Kas davė tai išgirsti nuo pat pradžios,
jau seniai tai paskelbė?
Argi ne aš, Viešpats,
ir ar be manęs yra dar Dievas?
Mane išskyrus, nėra teisaus ir gelbinčio Dievo.
[22]Gręžkitės į mane, ir būsite išgelbėti,
jūs, visi žemės kraštai,
nes aš Dievas, ir nėra kito.
[23]Aš savimi prisiekiau ;
iš mano burnos išeina teisybės žodis
ir negrįš atgal.
[24]Man susilenks kiekvienas kelias
ir prisieks kiekvienas liežuvis !
[25]Taigi bus sakoma : Yra man pas Viešpatį teisybės ir jėgos ;
pas jį ateis ir bus sugėdinti visi,
kurie jam priešinasi.
[26]Viešpatyje bus išteisinta
ir giriama visa Izraėlio palikuonija

Taip išreikš savo mintis sugrįžusieji į Dievą pagonys. Anksčiau Žydų garbinamas Dievas buvo nežinomas lyg paslaptis ; dabar jie jį pažįsta. — [16]*Visi*. Tikra nelaimė bus tiems, kurie atsisakys išpažinti Izraėlio Dievą. — *Klaidų dirbėjai* : Tie, kurie dirbo stabus. — [18]*Jis ne veltui*. Ebr t : Ne tuštybėje. Dievas sutvėrė žemę ir ją prirengė, kad joje gyventų žmogus. Jis paskyrė Palestiną gyventi Žydams ; ji nepasiliks tyruma, bet bus jiems sugrąžinta. — [19]*Nesakiau*... Viešpats išsirinko Izraėlį kaip savo tautą ir rūpinosi, kad ta išrinktoji tauta pigiai rastų savo Dievą

[20]*Susirinkite*... Šaukiami tie pagonys, kurie išliko gyvi bendroje nelaimėje, atvestoje ant daugelio Kiro kovomis. Jie turi dabar suprasti stabų niekingumą ir Viešpaties tobulybes. — [21]*Argi ne aš*... Įvykdymas pranašystės, kuri buvo seniai paskelbta ir senai žinoma, vėl yra tikriausis įrodymas, kas yra tikrasis Dievas. — [23]*Aš savimi prisiekiau* : nes neturi didesnio už save, kuriuo galėtų prisiekti. /Plg Žyd 6, 13/. *Negrįš atgal* : Tikrai bus įvykdytas. — [24]*Man*... Viešpats bus visur garbinamas. Plg Rom 14,11 ; Pilip 2,10. — [25]*Yra man... teisybės*... Pagonys

46. [1]Belis sulaužytas, Nebas sutrupintas ;
jų stabai sukrauti ant gyvulių ir pajungiamųjų ;
jūsų našta sunki svarumu iki nuvarginimui.
[2]Jie sunyko ir kartu sutrupinti ;
jie negalėjo išgelbėti savo nešėjo,
ir jie patys eina į nelaisvę.
[3]Klausykitės manęs, Jokubo namai
ir visos Israėlio namų liekanos,
kurie esate nešiojami mano prieglobstyje,
kurie nešiojami mano meilės.
[4]Iki senatvei aš tas pats,
ir iki žilų plaukų aš nešiosiu ;
aš padariau ir aš palaikysiu ;
aš nešiosiu ir išgelbėsiu.
[5]Kam jūs prilyginate mane ir darote lygų?
su kuo jūs lyginate mane ir į ką darote mane panašų?
[6]Jūs, kurie renkate auksą iš maišelio,
ir sveriate sidabrą svarstyklėje,
kurie samdote auksakalį, kad padarytų dievą.
Ir jie parpuola ir garbina jį.
[7]Jie neša jį užsidėję ant pečių ir stato savo vietoje ;
jis stovi ir iš savo vietos nesijudina.
Bet ir kai jie šaukiasi į jį, jis negirdi ;
jis negelbi jų iš sielvarto.
[8]Atsiminkite tai ir gėdykitės ;
imkite, nusikaltėliai, tai į širdį.
[9]Atsiminkite praeitus laikus, kad aš Dievas,
ir nėra kito Dievo ir nėra panašaus į mane.

ragins vieni kitus pasiduoti Viešpačiui, nes jis vienas gali juos pašventinti ir ginti /plg aug 2,3/ ; tuos, kurie pasipriešins, sutiks gēda ir prapultis. — [26]*Viešpatyje...* Kaip išganymo šaltinis, taip ir tikras bei vienatinis Israēlio gyrius yra Viešpats

g/ Babeliečių dievų žuvimas

46,1-13. Pagonių dievaičiai bus sunaikinti /1.2/. Tik Viešpats nuostabiai gynē savo tautą, todēl jo vieno reikia laikytis. /3-13/

46. [1]*Belis...* Ebr t : Belis krinta, Nebas lenkiasi... jūsų nešamieji sukrauti, našta pailsusiems. — Pranašas iš anksto mato Babelēs dievaičių statulas, sukrautas ant kupranugarių ir asilų, kurie lyg kad bodisi tos sunkios naštos, ir Persų išgabenamas kaip nugalējimo ženklas. Belis /Asir *Bilu*/ buvo laikomas vyriausiu Kaldiečių dievaičiu. Nebas išminties ir būsimų dalykų žinojimo dievaitis. Tų dviejų svarbiausių dievaičių puolimas ir juos sutikusis pasityčiojimas yra aiškus nurodymas, kaip menka galējo būti jų suteikta pagalba. — [2]*Savo nešējo.* Ebr t : Naštos, t y, dievaičiai negalējo apsaugoti nuo priešų savo stabų /statulų/ ir apginti savęs nuo nelaisvēs

[3]*Mano prieglobstyje... Mano meilēs.* Ebr t : Ab utero... a vulva, t y, nuo pat Israēlio atsiradimo. — [4]*Iki senatvei...* Gimdytojai visaip rūpinasi savo vaikais, kol jie maži, jauni ; Israēliu Dievas rūpinsis visuomet. Babelēs dievaičiai buvo jų garbintojų nešiojami, Viešpats gi pats nešioja savo tautą, ir tai taip, kad jis duoda jai jos būtybę ir sergi ją visu motinos meilingumu, iki tauta atliks savo užduotį ir taip bus pasiekus savo gyvenimo galą. — [5]*Kam jūs...* Klausimų dauginimu pabrēžiama, kaip labai Israēlis įžeidžia savo Dievą, atstodamas nuo jo dēl tuščių stabų. — [6]*Jūs, kurie...* Ebr t : Jie deda aukso iš... Taip aprašoma, kaip atsiranda dievaitis. Plg Bar 6,25. — [8]*Gēdykitēs.* Šv Jier vertime /sekant Ebr t/, yra : Fundamini, t y, būkite tvirti, laikykitēs, kad pasipriešintumēte stabmeldystei. — [9]*Praeitus laikus.* Ebr t : Senus dalykus iš praeitų laikų, t y,

10 Aš skelbiu nuo pat pradžios paskutinius dalykus
ir nuo pradžios, kas dar neįvykę,
ir aš sakau : Mano nutarimas pasiliks,
ir visa mano valia įvyks.
11 Aš šaukiu iš rytų plėšrų paukštį
ir iš tolimos žemės mano valios žmogų.
Aš kalbėjau ir aš atvesiu,
sutvėriau ir tai padarysiu.
12 Klausykitės manęs, jūs kietos širdies žmonės,
kurie toli esate nuo teisybės.
13 Aš priartinau sau teisybę,
ji neatsitolins, ir mano išgelbėjimas negaiš.
Sione aš duodu išgelbėjimą
ir Israėlyje mano garbę

47. 1 Nužengk, atsisėsk dulkėse,
mergaite, Babelės dukte ;
sėskis žemėje ;
nėra sosto Kaldiečių dukteriai,
nes daugiau tu nebebūsi vadinama
lepūnėle ir gražuolėle.
2 Imk girnas ir malk miltus ;
atidengk savo gėdą,
atidengk petį, parodyk blauzdas,
brisk per upes.
3 Tavo apgėdinimas bus atidengtas,
ir bus matoma tavo apjuoka.
Aš keršysiu, ir niekas man nepasipriešins.

---

seniausius Žydų istorijos įvykius, gal įvairius dar Abraomo laikais duotus pažadus. — [11] *Paukštį.* Tikriau anot Ebr t : Arą, kurs yra greitai žengiančio, drąsaus kovotojo vaizdas. Toks aras iš rytų turėjo būti Kiras. Žr aug 41,2.25 ; Plg Jer 49,22 ; Ez 17,3. — *Mano valios žmogų.* Kiras turėjo įvykdyti Dievo nutarimus. — *Sutvėriau* : Savo mintyje paskyriau, taip nusistačiau. Tarsi priesaikos žodžiais patvirtinama, kad pranašystė apie Kirą bus tikrai įvykdyta. — [12] *Nuo teisybės* : Nuo Dievo nustatytos elgėsio normos, su kuria jungiasi išganymas ir laimė

h/ Pačios Babelės pažeminimas ir sugriovimas

47,1-15. Babelei skelbiama didžiausis pažeminimas, nes piktai naudojosi savo jėga prieš Viešpaties tautą /1-7/. Ji turės atkentėti už visus savo nusikaltimus, ir niekas negalės jos išgelbėti /8-15/

47. [1] *Nužengk* : Nuo savo garbės augštybių, nuo savo garbingo sosto. Iki tam laikui Babelė buvo nepriklausoma valdovė, neesanti vyro valdžioje, mergaitė. Dabar iš puikios valdovės atimama viešpatavimas ; ji turi atsisėsti dulkėse, lyg visų niekinama sunkiems darbams paskirta tarnaitė ; vieton lepinančio dykinėjimo jos laukia vergės darbai, vieton pagarbos išniekinimas. — *Dukte.* Dukterimi čia, kaip dažnai kitur, vadinami miesto gyventojai. — [2] *Imk girnas.* Sunkus malėjos darbas buvo skiriamas vergėms. — *Atidengk...* Neapsaugota nuo bjauriausio paniekinimo, atiduota visų sauvaliai, būdama nešvarių jų geidulių dalykas, turi ji pusplikė belaisvių kelionėje bristi per upes ir tt. Ebr t : Atmesk atgal savo gaubtę, pakelk ilgus savo drabužius, atidengk šlaunis, brisk per upes. — Atimama gaubtė, kuri yra ženklas laisvos ir gerbiamos moteriškės, vieton ilgų žeme besivelkančių rūbų duodama trumpa vergių jupa. — [3] *Aš keršysiu...* Atsiliepdamas Viešpats pasako, kad jis siunčia tą bausmę dėl Babelės neteisybių. — [4] *Mūsų...* Pranašas savo ir savo viengenčių vardu išreiškia džiaugsmą

4Mūsų Atpirkėjas, jo vardas
kareivijų Viešpats, Israėlio Šventasis.
5Sėdėk tylėdama ir įeik į tamsybę,
Kaldiečių dukte,
nes tu nebebūsi daugiau vadinama karalysčių valdove.
6Aš rūstinaus savo tautai,
sutepiau savo tėvonystę
ir daviau juos į tavo ranką ;
tu neparodei jiems gailestingumo ;
ant senio tu krovei perdaug sunkų savo jungą.
7Tu sakei : Aš būsiu valdovė per amžius.
Tu to neėmei sau į širdį
ir neatsiminei savo galo.
8O dabar išgirsk tai, tu lepūnėle
ir gyvenanti saugiai,
kuri sakai savo širdyje :
Aš esu ir be manęs nėra nieko kito.
Aš nesėdėsiu našlė
ir nepažinsiu nevaisingumo.
9Ūmiai, viena diena
ateis tau tuodu dalyku,
nevaisingumas ir našlystė.
Visa tai ateina tau dėl tavo žavėjimų daugybės
ir dėl smarkaus tavo burtininkų kietumo.
10Tu turėjai pasitikėjimo savo piktumu
ir sakei : Nėra, kas matytų mane.
Tavo išmintis ir tavo žinojimas apvylė tave ;
tu tarei savo širdyje :
Aš esu ir be manęs nėra kitos.
11Tau ateis negerumas, ir tu nežinosi, iš kur jis kyla ;
tave puls nelaimė, kurios tu negalėsi atgailėti,
ir ūmiai ateis tau vargas, kurio tu nenujauti.

---

dēl Babelēs žlugimo, kurs artimai rišasi su suteiktąja Israēliui garbe

5*Tamsybę* : Į nelaimių tamsybes. — *Karalysčių valdove.* Plg aug 10,8 ; 13,9 ; Ez 26,7. — 6*Aš rūstinaus...* Babelē buvo Viešpaties rankoje rykštē, ir jis buvo atidavęs jai savo tautą plakti, ir tuo jos atidavimu pagonims buvo laikinai atēmęs iš jos šventumą ; bet Babelē, savo piktumo klausydama, peržengē tinkamas ribas ; toliau duodama to peržengimo pavyzdžių. — 7*Tu sakei...* Prie vienų nusikaltimų prisidējo kiti, pasikēlimas į beribę puikybę

8*Aš esu...* Babelē ēmē savintis sau tokį kilnumą ir didenybę, lyg kad niekas nebegalētų su ja lygintis, niekas greta jos stoti. — *Aš nesēdēsiu...* Babelē tikējosi turēsianti visuomet visus savo gyventojus, taip pat ir daugelį sau pavergtų tautų. Plg Apr 18,7. — 9*Ūmiai...* Ebr t : Jie visi /našlystē ir nevaisingumas/ ateis tau visu savo tobulumu, t y, pilniausiu saiku, augščiausiame laipsnyje, su tavo žavējimų daugybe ir su smarkia tavo burtų jēga, t y, nežiūrint visų mēginimų apsiginti nuo nelaimēs visokiais žavējimais ir burtais. — Kaldēja ir Babelē buvo garsios senovēje savo magais ir burtininkų skaičiumi. Plg Dan 2,2. — 10*Tu turējai...* Nors daug darē Babelē nusikaltimų, tačiau su dideliu pasitikējimu laukē dar skaistesnēs ateities ir didžiavosi, būk nesą, kas tuos nusikaltimus matytų ir galētų dēl jų keršyti. Kaip nepamatuotas buvo toks pasitikējimas, paaiškēja iš tolesnių žodžių : *Tavo išmintis...*

12*Stovēk...* Ironijos pilnais žodžiais raginama Babelē mēginti gintis nuo visai artimos nelaimēs. — *Nuo pat savo jaunystēs.* Sena Kaldējos karalystē buvo nuo pat savo atsira-

[12]Stovėk su savo užkeikėjais ir su daugybe savo žavėjimų,
kuriais tu užsiimdavai nuo pat savo jaunystės,
gal ką nors tau padės arba rasi galėsi sustiprėti.
[13]Tu pailsai dėl savo patarėjų daugybės.
Tegul atsistoja ir gelbi tave dangaus tyrinėtojai,
kurie žiūrėdavo į žvaigždes ir suskaitydavo mėnesius,
kad iš jų paskelbtų tau būsimus dalykus.
[14]Štai jie pasidarė kaip rugiena :
ugnis juos sudegina ;
jie neišgelbės savo gyvybės iš liepsnos valdžios ;
tai ne žarijos, prie kurių susišildoma,
ir ne židinys, prie kurio atsisėdama.
[15]Taip tai dedasi su visais dalykais, kuriais tu užsiimdavai.
Tie, su kuriais prekiavai nuo pat savo jaunystės,
išsiskirstė, kiekvienas savo keliu ;
nėra, kas tave gelbėtų

48. [1]Išgirskite tai, Jokubo namai, kurie vadinami Israėlio vardu,
ir išėjote iš Judo vandenų, kurie prisiekiate Viešpaties vardu,
ir atsimenate Israėlio Dievą, bet be tiesos, ir be teisybės.
[2]Nes jie ima savo vardą iš šventojo miesto,
ir jie remiasi Israėlio Dievu ;
jo vardas kareivijų Viešpats.
[3]Senesnius dalykus aš buvau jums seniai paskelbęs ;
jie išėjo iš mano burnos, ir aš daviau išgirsti juos ;
aš ūmiai veikiau, ir jie įvyko.

---

dimo didelē astrologijos ir magijos mēgēja. — [13]*Tu pailsai...* Žynių patarimai nesustiprino Babelės. Ji silpna, lyg pavargusi nuo visų gautų patarimų. Tegul dar mēgina, ko verta jų pagalba gyvame reikale. — *Dangaus tyrinētojai.* Ebr t : Dangaus dalintojai. Astrologai paskirstydavo dangaus skliausmą į dalis įvairiems savo apskaičiavimams. — *Suskaitydavo...* Ebr t : Kurie skelbia kiekviename jaunatyje, kas tau turi atsitikti. — Astrologai matomai kiekvieno mēnesio pradžioje pranašaudavo apie oro atmainas, laimingas ir nelaimingas dienas, iš žvaigždžių burdavo, ko reikia laukti ateityje ir tt. Tačiau visa jų gudrybē pasirodo tuščia : jie net nei savęs negali apginti nuo nelaimēs, nuo keršto ugnies: [14]*Štai jie...* — *tai ne žarijos...* Juos sunaikins keršto ugnis, kuri neturēs nieko bendra su namų židinio žarijomis, prie kurių galima susišildyti sušalusį kūną. — [15]*Tie, su kuriais...* Babelē didžiavosi savo prekyba ir darē daug jai palaikyti. Bet nelaimei prisiartinant, svetimieji, kurie viešēdavo Babelēje prekybos reikalais, skuba pabēgti, kas sau, ir ją visai palieka. Plg aug 13,14 ; Ez 17,4

i/ Judas išlaisvintas nuo Babelēs jungo

48,1-22. Žydams daroma priekaištų dēl jų netikējimo, tačiau Dievas išgelbēs savo tautą, kaip yra žadējęs per savo pranašus /1-11/ ; bet ji turi daryti atgailą dēl savo nusikaltimų /12-19/, nes tik gerieji bus išlaisvinti, bedieviai gi žus /20-22/

48. [1]*Išgirskite...* Garbingi tautos vardai ir jos kilmē, iš kurių pasirodo, kaip brangi ji buvo Dievui, turētų ją paraginti atsidējus klausystis Viešpaties. Tauta buvo pasižymējusi savo tikējimu, Jokubo vaikai didžiavosi Israēlio vardu, savo patriarku laikē taip pat Judą, kuriam buvo pažadētas viešpatavimas /1 Moš 49,10/ ; ypatinga jos žyme buvo jos pažinimas Viešpaties. — *Iš Judo vandenų.* Žydų tautos tēvas Judas palyginamas su šaltiniu, iš kurio nuolat teka vanduo. — *Bet be tiesos...* Tačiau tie, kuriems dabar pranašas kalba, neverti dēl savo elgēsio paminētųjų garbingų vardų. — [2]*Nes jie...* Be aug minētosios ir tai buvo jiems garbē, kad turējo šventąjį miestą Jerusalę, kuriuo galējo didžiuotis, kad galējo remtis Viešpačiu, lyg kokiuo nesulau-

4Aš žinojau, kad tu kietas,
kad tavo sprandas geležinė kartis,
ir tavo kakta skaistvarinė.
5Aš paskelbiau tau iš anksto ;
kolei dar nebuvo įvykę, aš tau pasakiau,
kad kartais nesakytumei : Mano stabai tai padarė ;
mano drožtos ir lietos statulos tai paliepė.
6Išvysk visa, ką tu girdėjai.
O jūs, ar paskelbėte tai?
Aš duodu dabar tau išgirsti naujų dalykų,
ir tai yra paslėpti dalykai, kurių tu nežinai.
7Tai sutverta dabar ir ne iš anksto ;
anksčiau kaip šianden tu nieko apie tai negirdėjai,
kad kartais nesakytumei : Štai, aš tai žinojau.
8Tu to negirdėjai ir nežinojai,
ir seniau tai nebuvo pasiekę tavo ausų,
nes aš žinojau, kad tu kalste nusikalsi,
ir aš vadinau tave peržengėju nuo pat motinos įsčios.
9Dėl savo vardo aš atitolinsiu savo narsą,
ir savo šlovei aš pažabosiu tave,
kad tu nežūtumei.
10Štai aš apvaliau tave ugnimi, bet ne kaip sidabrą,
išskyriau tave neturto krosnyje.
11Dėl savęs, dėl savęs aš tai padarysiu,
kad man nebūtų piktžodžiaujama,
ir savo garbės aš neduosiu kitam.
12Klausyk manęs, Jokube
ir Israėli, kurį aš išsirinkau ;
tai aš, aš pirmasis ir paskutinis.

žomu ramsčiu. Bet ir tos garbės jie neverti. — 3*Senesnius*... Israēlis turi išgirsti ir apsvarstyti, kad Dievas visuomet pasirodē esąs gyvas ir tikras Dievas. Pasirodē gi toksai paskelbdamas iš anksto būsimus dalykus, kaip išējimą iš Egipto, paēmimą Palestinos ir k, ir ką buvo paskelbęs įvykdydamas. — 4*Aš*... Dievas lyg kad norējo savo pranašystēmis sulaužyti tautos atkaklumą ir 5ją įtikinti, kad pažadējimų įvykdymas parējo ne nuo ko nors kito, tik nuo jo vieno. — 6*Išvysk visa* : Matyk, kaip visa kas tobulai įvyko. — *O jūs*... Geriau anot Ebr t : Argi jūs to neskelbsite, t y. argi jūs patys neturite išpažinti, kad taip iš tikrųjų yra atsitikę, kad kaip Dievas buvo pasakęs, taip ir įvyko. — *Aš duodu... naujų dalykų* : kurie paminēti 42,9 ; 43,19, t y, pranašystē apie išlaisvinimą iš nelaisvēs ir apie didžius gelbētojo veikalus. — 7*Tai sutverta*... Paminētieji nauji dalykai tik dabar paskelbti. Jei jie būtų buvę paskelbti jau seniai, tai Israēlis gal galētų sakytis juos jau žinojęs savaime. — 8*Nuo pat motinos*... Nuo pat atsiradimo. Plg Ps 105,26 ; 106, 13 ir k. — 9*Dēl savo*... Tautos nuodēmēs buvo jau nupelniusios prapultį. Bet Viešpats pasirodo maloningas /ebr t :/ ; jis malšina savo narsą, sulaiko jį /Ebr t/, kad Israēlis nežūtų. Jis pats sulaiko tautą nuo žuvimo /Vulg/, nes jis savo vardu Jahvē /Viešpats/ laidavo, kad sandoros pažadai bus įvykdyti. — 10*Aš apvaliau*... Israēlis yra Dievo tauta, todēl jo išgelbējimas yra garbē ir gyrius Viešpačiui. Bet kad tauta būtų tinkamai prirengta tam tikslui, ji turi eiti valymo ir sielvarto keliu. Tyro sidabro, valant, dar negauta, nors Viešpats jau ne vieną kartą mēgino tautą vargo krosnyje /Ebr t/. — 11*Kad man nebūtų*... Ebr t : Nes kaip gi būtų suteptas /mano vardas/. — Jei Viešpats atiduotų savo tautą neprieteliams varginti amžinai, tai kam nors galētų rodytis, jog dievaičiai galingesni už jį. Plg aug 42,8

12*Klausyk*... Israēlis turi prievolę klausyti Viešpaties žodžių, nes jis yra

[13]Taip pat mano ranka sukūrė žemę,
ir mano dešinė išmatavo dangų ;
aš šaukiu juos, ir jie stovi čia draug.
[14]Susirinkite jūs visi ir klausykitės :
Kas iš jūsų yra tai paskelbęs?
Viešpats myli jį, jis įvykdys savo valią Babelėje,
ir parodys savo peties jėgą Kaldiečiuose.
[15]Aš, aš kalbėjau ir pašaukiau jį ;
aš atvedžiau jį, ir jo kelias išlygintas.
[16]Prisiartinkite į mane ir tai išgirskite :
Nuo pat pradžios aš nekalbėjau slapčia ;
nuo to laiko, dar anksčiau nekaip buvo įvykę, aš ten buvau.
Ir dabar mane siuntė Dievas ir jo Dvasia.
[17]Štai ką sako Viešpats, tavo atpirkėjas, Izraėlio Šventasis :
Aš Viespats, tavo Dievas, kurs moko tave naudingų dalykų,
kurs veda tave keliu, kuriuo tu eini.
[18]Kadgi tu būtumei žiūrėjęs mano įsakymų !
tavo ramybė būtų buvusi kaip upė,
ir tavo teisybė kaip jūros bangos ;
[19]tavo palikuonys būtų buvę kaip smiltys
ir tavo įsčios vaisius kaip jų žvirgždai ;
tavo vardas nebūtų žuvęs ir nebūtų išdildytas iš po mano akių.
[20]Išeikite iš Babelės, bėgkite nuo Kaldiečių,
džiaugsmo balsu skelbkite, duokite tai išgirsti,
ir nuneškite tai iki žemės pakraščių.
Sakykite : Viešpats atvadavo savo tarną Jokubą.
[21]Jie netroško tyrumoje, kai juos išvedė ;
jis išvedė jiems vandens iš uolos,
perskėlė uolą, ir vanduo tekėjo.
[22]Bet nėra ramybės bedieviams, sako Viešpats

49. [1]Klausykitės, salos, ir stebėkite, jūs, toli esančios tautos !
Viešpats pašaukė mane nuo pat motinos įsčios ;
kai aš dar tebebuvau mano motinos viduriuose,
jis atsiminė mano vardą.

---

amžinasis ; jis yra viso pasaulio valdovas ir tas pasaulis jo klauso. Plg aug 41,4 ; 44,6 ; Apr 1,8.17 ; 22,13. — [14]*Susirinkite...* Tauta juo labiau turi klausyti savo Dievo, nes jis ypatingu būdu ja rūpinasi, niekas gi iš žavētojų ar stabų nepaskelbē tokių kaip Dievo pranašysčių. — *Myli jį...* Kiras Dievo mylimas, nes jo išrinktas. Jis parodys Babelēje Dievo galybę. — [15]*Išlygintas.* Ebr t : Jo kelionē jam sekasi. — [16]*Į mane* : Į Viešpatį. — *Nuo pat pradžios...* Nuo seniausių laikų Dievas skelbē būsimus dalykus per savo pranašus ir jis tai darē atvirai. — *Nuo to laiko...* Ebr t : Nuo to meto, kuriame jie buvo, aš buvau tenai. — Dievas ne tik duodavo pranašysčių, bet kai ateidavo laikas vykdyti, jis taip pat čia būdavo, pasireikšdavo jo ranka ir galybē, trumpai sakant, kaip pats skelbdavo pranašystes, taip pats jas vykdydavo. — *Ir dabar mane...* Šituos žodžius sako Ješajas savo vardu. Tas pats Dievas, kurs davē įkvēpimo seniesiems pranašams, siunčia taip pat Ješają. — [17-19]Jei Israēlio tauta būtų sutikusi klausyti Viešpaties, jos laimē būtų be ribų

[20]*Išeikite...* Pranašas mato dvasios akimis Babelēs žlugimą ir ragina viengenčius, esančius nelaisvēje, palikti kuo greičiau Dievo pasmerktą miestą ir su dideliu džiaugsmu eiti iš jo. — [21]*Jie...* Pranašas primena, kaip stebuklingai Viešpats vedē tautą per tyrus kitados. Todēl ir dabar jos grįžimas bus palengvintas. Plg 2 Moš 17,6 ; 4 Moš 20,11. — [22]*Bet nēra...* Laimingi bus tik tie, kurie paklausys

[2]Jis padarė mano burną lyg aštrų kalaviją
ir dengė mane savo rankos šešėliu;
jis padarė iš manęs lyg rinktinę vilyčią
ir paslėpė mane savo saidoke.
[3]Ir jis man tarė : Tu, Izraėli, mano tarnas,
nes aš girsiuos tavimi.
[4]Aš tariau : Vargau veltui ;
be priežasties ir be naudos išeikvojau savo jėgą ;
todėl mano teisė pas Viešpatį
ir mano darbas pas mano Dievą.
[5]Dabar sako Viešpats,
kurs daro iš manęs nuo pat motinos įsčios sau tarną,
kad atvesčiau atgal pas jį Jokubą.
Izraėlis nebus surinktas,
ir aš esu pagarbintas Viešpaties akyse,
o mano Dievas pasidarė mano stiprybė.

---

2. Viešpaties Tarno pažeminimas ir garbė

a/ Viešpaties Tarnas skelbia savo pareigas ir Siono atstatymą

49,1-26. Viešpaties Tarnas skelbdamas sau pavestąsias pareigas, žada išgelbėti Izraėlį ir pagonis /1-13/. Sionas, taip dabar nelaimingas, bus stebuklingu būdu atstatytas /14-26/

49. [1]*Klausykitės, salos...* Kaip aug 41,1, taip čia visos tautos kviečiamos atsidėjus klausytis, nes dalykas, apie kurį bus kalbama, labai svarbus ir liečia visus. Kad čia kalba tas pats, kurs paminėtas aug 42,1..., aišku iš pranašystės turinio. Tai nebe Kiras, kurs padarys galą Žydų nelaisvei, bet Mesijas, kurs turi gelbėti visą pasaulį. — *Nuo pat...* Jis gavo savo pasiuntinystę iš paties Viešpaties, anksčiau nekaip užgimė. Plg Jer 1,5 ; Gal 1,15. — *Atsiminė* : Minėjo. — [2]*Aštrų kalaviją.* Jis pasirodo esąs apginkluotas, bet jo ginklai dvasiniai, žodis, mokslas, todėl juo didesnis yra tarp jo ir Kiro /45,1.../ skirtumas. Jo žodis nugalės visus pasipriešinimus ; jis, kaip smidi vilyčia, pasieks žmonių širdis. Žodžio kalaviju jis naudosis, ypatingu būdu laikomas Viešpaties globoje, ir leis savo vilyčias, kada Viešpats duos ženklą. — [3]*Tu, Izraėli, mano...* Viešpats paaiškina šaukiančiajam visas tautas klausytis, kodėl jis taip labai juo rūpinasi ; jis tai daro, nes mato jame rinktinį savo Tarną /plg 42,1/, kaip brangų įrankį, kuriuo naudosis savo garbei skleisti tarp žmonių. Viešpats vadina jį Izraėliu, bet tas vardas čia ne visos tautos, tik vieno asmens, nes tuojau tas Viešpaties Tarnas išskiriamas iš tautos tarpo /žr 5.6.8 eil/. Tuo vardu pavadintas čia Mesijas, kurio pirmasis Izraėlis — Jokubas — buvo figūra, ir iš kurio palikuonių jis yra gimęs, nes Mesijas pilnai įvykdė tai, ką tas vardas, suteiktas Jokubui, reiškia ; jis buvo tikras Dievo kovotojas. — [4]*Vargau veltui...* Taip atsako naujasis Izraėlis į Viešpaties žodžius. Jis mato, kad jo darbas žymiai žmonijos daliai nenaudingas ; didelė jo tautos dalis atstumia jį. Bet žinodamas savo pašaukimą, jis yra įsitikinęs, kad vykdydamas Dievo valią turės ir gerų pasėkų, kad, kurie stengiasi paversti niekais jo darbus, yra Dievo priešai, ir Dievas pats turės ginti prieš juos savo bylą, duos taip pat užmokestį savo Tarnui už prisiimtąjį darbą /plg Jo 17,1/. Kadangi jo darbas ir vargas buvo sujungtas su nužeminimu ir paniekinimu dėl tariamo nepasisekimo, tai jis gali turėti teisės gauti juo didesnį atlyginimą. — *Todėl.* Geriau Ebr t : tačiau. — [5]*Viešpats sako...* Ką sako, žr 6 e. — *Kad atvesčiau...* Taip išreiškiama artimiausis tikslas, kokį Dievas turėjo, siųsdamas į žemę savo Tarną ; per jį jis norėjo gelbėti Žydus. — *Izraėlis nebus surinktas.* Izraėlis, susilaukęs tokio Viešpaties Tarno, nenorės duotis surenkamas. Taip čia išreiškiama nustebimas dėl Izraėlio atkaklumo. Tačiau, žiūrint graik vertimo ir ebr t pastabos *qeri*, reiktų skaityti : kad Izraėlis būtų surinktas, t y, išgelbėtas. Galutiną Izraėlio surinkimą skel-

6 Jis tarė: Maža, kad būtumei man tarnas
tik Jokubo giminės pažadinti
ir Israėlio liekanoms atgal sugrąžinti.
Štai aš paskyriau tave pagonių šviesa,
kad tu būtumei mano išgelbėjimas iki žemės pakraščių.
7 Štai ką sako Viešpats, Israėlio atpirkėjas,
jo Šventasis paniekintinai sielai,
pasibjaurėtinai giminei, valdovų vergei:
Karaliai matys ir kunigaikščiai kelsis
ir garbins dėl Viešapties, nes jis ištikimas,
ir dėl Israėlio Šventojo, kurs tave išsirinko.
8 Štai ką sako Viešpats:
Malonės metu aš išklausiau tave
ir išgelbėjimo dieną aš tau padėjau;
aš išlaikiau tave ir paskyriau tave tautos sandora,
kad pažadintumei šalį
ir paveldėtumei sunaikintąsias tėvonystes,
9 kad sakytumei tiems, kurie yra pančiuose: Išeikite,
ir tiems, kurie tamsybėse: Eikite aikštėn.
Jie ganysis keliuose, ir visose lygumose bus jų ganyklos.
10 Jie nealks ir netrokš;
jų neištiks karštis ir saulė,
nes tas, kurs jų pasigaili, juos veda
ir girdo juos prie vandens šaltinių.
11 Aš paversiu visus kalnus keliais,
ir mano takai bus paaugštinti.
12 Štai šitie ateina iš tolo,
štai tie iš šiaurės ir nuo jūros,
o tie iš pietų šalies.

---

bia ir šv Povilas, Rom 11,25.26. — *Aš esu pagarbintas...* nes praėjus pradiniam nepasisekimui, Viešpaties Tarnas ne tik atves atgal Jokubą ir Israēlį, bet dar jis bus pagonių šviesa ir Dievo išgelbējimas iki žemēs pakraščių. — 6 *Pagonių šviesa.* Plg aug 42,6; Apd 13,47. — *Išgelbējimas*: išgelbējimo nešējas. — 7 *Paniekintinai...* Toks bus Viešpaties Tarnas savo nužeminime ir kentējimuose, po kurių eis neapsakoma garbē. Taigi čia pranašaujama apie būsimą Mesijo pažeminimą ir jo garbę. — *Pasibjaurētinai giminei.* Gimine čia vadinama vienas asmuo. Ebr t: tautos nuobodai, t y, tam, kurio tauta bodisi. — *Valdovų.* Mesijas atējo pas savo tautą, kuomet ji buvo svetimų valdovų valdžioje. Jis turējo stoti prieš Anną ir Kaiphą, buvo nusiųstas pas Pilotą ir Erodą. — *Karaliai matys...* Kuomet Dievas bus suteikęs garbēs savo tarnui, pagarbins jį ir žmonēs, net ir tie, kurie jų tarpe laikomi augščiausiais, būtent, karaliai ir kunigaikščiai. Plg žem 52,13.15; 53,10-12. — *Ištikimas*: vykdydamas savo senus pažadus. — 8 *Malonēs metu*: Dievo paskirtu jo gailestingumo sumanymams vykdyti laiku. — *Išklausiau*: ējau į pagalbą visokiose sunkenybēse /4.7 e/. — *Tautos sandora.* Plg aug 42,6. — *Kad pažadintumei...* Dēl sandoros sulaužymo šventoji žemē buvo tuščia ir apleista, tauta buvo belaisvē svetimoje šalyje. Naujos sandoros sudarymas pasireiškia atstatymu, išgelbējimu iš nelaisvēs ir kalējimo tamsybēs, linksmu, Dievo palaimintu grįžimu į tēvynę. — *Paveldētumei.* Ebr t: padalintumei, t y, atiduotumei atskiroms Israēlio šeimynoms tēviškes, kurių jos buvo nustojusios nelaisvēs metu. — 9 *Jie ganysis...* grįždami iš nelaisvēs į savo šalį, nes juos ves «gerasis Ganytojas» /plg 40,11; Apr 7,16/. Žydų grįžimas iš Babelēs nelaisvēs tai pirmoji šito gražaus vaizdo idēja, bet ne jos vienos vaizdas pilnas; jame turēta galvoje ir pagonių grįžimas į Dievą mesijiniais laikais, kaip ir kitose ana-

13Garbinkite, dangūs ; džiaugkis, žeme,
kalnai, linksmai skelbkite gyrių,
nes Viešpats paguos savo tautą
ir pasigailės savo beturčių.
14Bet Sionas tarė : Viešpats paliko mane
ir Viešpats užmiršo mane.
15Argi gali moteriškė užmiršti savo kūdikį,
kad nepasigailėtų savo įsčios sūnaus?
Bet jei ji užmirštų, aš tačiau neužmiršiu tavęs.
16Štai aš įrašiau tave savo rankose ;
tavo sienos visuomet ties mano akimis.
17Ateina tavo statytojai ;
tavo ardytojai ir griovėjai išeina nuo tavęs.
18Pakelk aplinkui savo akis ir žiūrėk :
Visi šitie renkasi, tau ateina.
Kaip aš gyvas, sako Viešpats,
šitais visais tu apsivilksi kaip papuošalu
ir jais susijuosi lyg sužadėtinė.
19Nes tavo tyrai, tavo tyrlaukiai ir tavo sunaikintoji šalis
bus dabar ankšta dėl gyventojų daugybės,
o tie kurie rijo tave, bus toli nuvaryti.
20Dar tavo nevaisingumo sūnūs sakys tavo ausyse :
Vieta man ankšta, padaryk man vietos gyventi.
21Tu sakysi savo širdyje : Kas man šituos pagimdė?
Juk aš buvau nevaisinga ir negimdanti, tremtinė ir belaisvė.
Ir kas juos užaugino? juk aš buvau palikta ir viena.
Ir kur šitie buvo?
22Štai ką sako Viešpats Dievas :
Štai aš pakelsiu savo ranką tautų kryptimi,
ir iškelsiu savo vėliavą giminių pusėn.
Jie atneš tavo sūnus ant rankų
ir neš tavo dukteris ant pečių.

---

loginėse vietose. Plg aug 30,30,18, 26 ; 35,1... ir k. — [12]*Pietų šalies.* Ebr *Sinim.* Daugelis aiškintojų mano, kad čia įvardinta labai tolima Kinų šalis. Kiti tačiau velija ješkoti tokios vietos Egipte ir nurodo Syenės miestą. — [13]*Garbinkite...* Visas pasaulis kviečiamas dalyvauti Israëlio laimėje ir podraug skelbti atstatytojo Mesijo garbę

[14]*Paliko...* Taip dejuoja Sionas visos tautos vardu plakimo metu. — [15]*Argi...* Dievo meilė ištikimesnė ir pastovesnė už didžiausią įgimtą meilę, kokios pilna motinos širdis savo pagimdytam kūdikiui. — [16]*Įrašiau.* Kas pasirašoma ant rankos, tai visuomet puola į akis ir negali išeiti iš atminties ; taigi Viešpats niekuomet neužmirš Siono. Šv Kirilas maldingai pritaiko šituos žodžius Kristaus žaizdoms ir vinių randams, pasiliekantiems ir danguje. — [17]*Statytojai* : todėl Sionas tikrai bus atstatytas. Dabartiniame Ebr t : tavo vaikai atbėga. — Siono atstatymas plačiau nupiešiamas 18-28 e, griovėjų bėgimas šalin ir jų žuvimas 24-26 e. — [18]*Tu apsivilksi...* Miestas įsivaizduojama kaip sužadėtinė, gausingi jo gyventojai, nuo kurių pareina miesto garbingumas, kaip koks papuošalas ir puiki juosta, kuria sužadėtinė susijuosia. — [19]*Dėl gyventojų daugybės...* Prasidedąs laikotarpis yra ne tik atstatymas to, kas buvo, bet taip pat pastatymas naujo, daug didesnio miesto, kurs sutalpintų savyje visas tautas. — [20]*Nevaisingumo sūnūs,* t y, vaikai, kurie gims Sionui tuo laiku, kuomet rodėsi, kad jis yra tikra našlė, kad ji Viešpaties palikta. — [21]*Kas juos užaugino.* Nauja Dievo karalystė gauna žmonių, kurie dvasiniu atžvilgiu yra pasiekę pilną subrendimą

23Karaliai bus tavo maitintojai ir karalienės tavo auklės;
nulenkdami veidą iki žemei jie garbins tave
ir laižys tavo kojų dulkes.
Ir tu žinosi, kad aš Viešpats,
dėl kurio nebus sugėdinti tie, kurie jo laukia.
24Argi iš galingojo bus atimta grobis,
arba ar galės būti išgelbėta, kas pagrobta smarkininko?
25Bet štai ką Viešpats sako:
Iš tikrųjų, ir belaisviai bus atimti iš stipriojo
ir bus išgelbėta, kas pagrobta smarkininko.
Tuos gi, kurie tave teisė, teisiu aš,
ir tavo sūnus aš išgelbėsiu.
26Aš penėsiu tavo neprietelius jų pačių kūnais;
jie bus nugirdyti savo krauju lyg šviežiu vynu,
ir kiekvienas kūnas žinos, kad aš Viešpats, kurs gelbiu tave,
ir tavo atpirkėjas, Jokubo Šventasis

50. 1Štai ką Viešpats sako:
Koks tai yra jūsų motinos atsiskyrimo raštas,
kuriuo aš ją paleidau?
Arba kas yra mano skolintojas,
kuriam aš pardaviau jus?
Štai jūs parduoti dėl savo neteisybių,
ir dėl jūsų kalčių aš atstūmiau jūsų motiną.
2Nes aš atėjau ir nebuvo žmogaus,
šaukiau ir nebuvo kam klausyti.
Argi mano ranka sutrumpėjo ir sumažėjo,
kad aš negalėčiau atvaduoti?
Arba ar nebėra manyje jėgos išlaisvinti?
Štai savo sudraudimu aš išdžiovinu jūrą,
paverčiu upes į sausumą;
žuvys pūna, nebeturėdamos vandens,
ir gaišta iš troškulio.

/plg Apd 10,45/. — 22*Aš pakelsiu*... Atstatymas yra Dievo darbas. Jis duoda įsakymų pagonims; gana ir nedidelio ženklo, vēliavos pakēlimo, kad jie jo klausytų; jie klusniai ir meilēs pilnu rūpestingumu neš Sionui vaikų. Viešpats pažadins Abraomui nauju gimdymu vaikų iš pagonių /Euseb, Jieron/. — 23*Karaliai*... Sionas bus taip garbingas, kad net karaliai ir karalienēs laikys sau garbe auginti jam vaikų. — 24*Argi*. Ar tai galimas dalykas, kad taip dabar pažemintas ir neprietelių prislēgtas Sionas būtų atstatytas? Žmonių jēgų tam nepakanka. Smarkininkas, kurs mindo Judą, yra galingoji Babelē /Tom/. Šv tēvai aiškina taip pat šituos žodžius apie šetoną, kurio valdžioje dēl nuodēmių skurdo žmonija. Plg Mt 12,29; Mk 3,27; Lk 11,22. — 25*Bus atimti*: nes prieš galingą stos dar galingesnis, kuriam nēra negalimų dalykų. — 26*Aš penēsiu*... Israēlio neprieteliai, nesutikdamai tarp savęs, vieni kitus sunaikins. Plg aug 9,20

b/ Israēlis dēl savo kaltēs atmestas. Viešpaties Tarnas ištikimas savo pareigoms

50,1-11. Israēlis pateko į nelaimę dēl savo kalčių, dēl neklusnumo /1-3/. Viešpaties Tarnas klusnus Dievui, neatsisakydamas net kentēti ištikimai eina savo pareigas /4-9/, todēl vargas jo priešininkams /10.11/

50. 1*Koks tai*... Tauta dejuoja, lyg kad Viešpats būtų ją atstūmęs. Bet Viešpats atsako: Ne aš atstūmiau jus ir jūsų motiną Sinagogą. Savo nuodēmēmis jūs patys patekote į nelaimę. Vyras galējo atsiskirti nuo savo žmonos, duodamas jai atsisky-

3 Aš apvelku dangų tamsybe
ir darau iš maišo jam apvalkalą.
4 Viešpats davė man miklų liežuvį,
kad mokėčiau žodžiu palaikyti tą, kurs pavargęs.
Rytmetį jis žadina, rytą žadina jis man ausį,
kad aš klausyčiaus jo kaip mokytojo.
5 Viešpats Dievas atkimšo man ausį,
o aš nepriештaravau, nesitraukiau atgal.
6 Aš daviau savo kūną mušantiems
ir mano skruostus raunantiems;
aš nenugręžiau savo veido nuo tų,
kurie koliojo ir spjaudė į mane.
7 Viešpats Dievas mano padėjėjas,
todėl aš nebuvau sugėdintas;
todėl aš padariau savo veidą kaip kiečiausią uolą,
ir aš žinau, kad nebūsiu sugėdintas.
8 Arti tas, kurs mane teisina; kas man prieštaraus?
Stokime kartu; kas man priešininkas?
teprisiartina prie manęs.
9 Štai Viešpats Dievas mano padėjėjas;
kas yra tas, kurs pasmerktų mane?
Štai visi bus sutrinti kaip drabužis;
kandys suės juos.

---

rimo raštą /5 Moš 24,1-4; Jer 3,8; Mt 18,25/, arba užstatyti ją reikale skolintojui. Žydai negali nurodyti jokio atsiskyrimo rašto, ir kur yra toks skolintojas, kuriam Dievas būtų ką nors skolingas /Kir, Jieron./. — *Atstūmiau*: Nebesulaikiau, leisdamas jai eiti, nes ji pati norėjo. — [2]*Aš atėjau*... Vyriausioji nuodėmė buvo neklusnumas, nebepataisomas atkaklumas. Viešpats atėjo pas savo tautą, duodamas jai įstatymą, nesiliaudamas mokyti jos per pranašus; jis ateina taip pat siųsdamas Mesiją /49,4/; tačiau tauta nesiduoda sulaikyti savęs savo netikusiuose keliuose. Dievas yra visuomet lygiai galingas, koks pasirodė darydamas didžiausių stebuklų /plg 2 Moš 14,15; Ps 105,9; 113,1... ir k/, todėl iš Dievo pusės nėra kliūčių išlaisvinti, jei tik nebūtų tautos kalčių, neklusnumo. Kas pašalins tą kliūtį, atgailės tą nuodėmę? Atsakymą toliau duoda Mesijas, nurodydamas savo klusnumą

[4]*Viešpats*. Ebr *'Adonai Jahveh*. Pats Viešpaties Tarnas ima kalbėti ir atsako į Dievo dejavimą /2 e/. Prieš tautos atkaklumą jis stato savo klusnumą; jis gydo tą vyriausią nuodėmę mokslu ir pavyzdžiu. — *Miklų liežuvį*. Ebr t: Mokinių liežuvį, t y, tokį, kokį turi gero mokytojo išlavintas mokinys. — Mesijo žodis, jo mokslas stiprina, ramina, pakelia pailsusį, kurs nebeina Viešpaties keliais, nustoja drąsos ir yra įpuolęs į nusiminimą. — *Rytmetį... rytą*: Kiekvieną rytą, nuolat. — *Žadina man ausį*: Moko vidiniu būdu, ragina priimti Dievo žodžius. — *Kaip mokytojo*. Ebr t: Kaip /kad daro/ mokiniai. — [6]*Daviau*... Savo valia pasidaviau kančiai. — *Raunantiems*: Kurie nuožmiai rovė barzdos plaukus. Plg 2 Kar 10,4; Mt 26,67; Jo 18,22. — *Nenugręžiau*... Plg Ijobo 30,10; Lk 18,31.32 ir k. — [7] *Viešpats*.. Karčiausiose kančiose jis nesvyruoja, nenustoja drąsos, be baimės, su nenugalimu tvirtumu ir ištverme, kaip uola jis stovi prieš savo nepriетelių užsipuolimus ir siautimus, įsitikinęs, kad susilauks pilniausio nugalėjimo. — [8]*Kurs mane teisina*: Kurs jį, nekaltai apkaltintą ir pasmerktą, stato į a is visam pasauliui kaip savo šventąjį. Rom 8,33. — [9]*Visi bus*... Kad ir pamažu įvyksta priešų nugalėjimas, tačiau jis visai tikras

[10]*Kas iš jūsų*... Daroma pažadų tiems, kurie paklausys Viešpaties ir jo Tarno. Klausimu nurodoma, kad jų skaičius nebus didelis. — *Tamsybėje*: Nelaimių tamsybėse, ne-

[10]Kas iš jūsų bijo Viešpaties
ir klausosi jo tarno balso?
Kas vaikščioja tamsybėje
ir kuriam nėra šviesos,
tas tegul pasitiki Viešpaties vardu
ir remiasi savo Dievu.
[11]Štai jūs visi, kurie kuriate ugnį
ir esate apsisupę liepsna,
vaikščiosite savo ugnies šviesoje ir liepsnose,
kurias padegėte.
Tai padaryta jums mano rankos,
jūs miegosite skausmuose

51. [1]Klausykitės manęs, jūs, kurie einate paskui tai, kas teisinga,
ir kurie ieškote Viešpaties;
pažvelgkite į uolą, iš kurios esate iškirsti,
ir į gilią duobę, iš kurios esate iškasti.
[2]Pažvelgkite į savo tėvą Abraomą
ir į Sarą, kuri jus pagimdė;
nes aš pašaukiau jį vieną,
palaiminau ir padauginau jį.
[3]Todėl Viešpats paguos Sioną
ir paguos visus jo griuvėsius;
jis pavers jo tyrus gėriais
ir jo tyrlaukį Viešpaties sodu.
Džiaugsmo ir linksmybės rasis jame,
dėkojimo ir gyriaus balso.
[4]Pažvelgkite į mane, mano tauta;
ir mano gimine, klausykite manęs,
nes iš manęs išeis įstatymas,
ir mano teisė ilsėsis tautose kaip šviesa.
[5]Arti mano teisusis, išėjo mano gelbėtojas,
ir mano ranka teis tautas;
salos lauks manęs ir ilgėsis mano rankos.

---

laisvės varguose. — [11]*Jūs visi...* Nurodoma taip pat likimas tų, kurie bus iki galui Viešpaties Tarno priešininkai. — *Esate apsisupę liepsna.* Ebr t: Susijuosę degančiomis vilyčiomis. Viešpaties Tarno priešai sukuria ugnį, sukelia didelį persekiojimo gaisrą prieš jį, stengiasi perdurti jį ir nužudyti melu ir šmeižtu, tarsi vilyčiomis; bet tais savo darbais, savo liepsnomis jie pražudys patys save. Jie eis į ugnies liepsną. Viešpaties ranka ištiks juos, ir jie bus amžinai paguldyti skausmuose /Ebr t/

c/ *Israēlis galų gale bus išgelbētas*

51,1-23. Duodama naujas pažadas atstatymo ir amžino išgelbėjimo/ -8/; dēl tos žinios kyla troškimas ir pasitikėjimas Viešpačiu /9-16/. Sionas bus išlaisvintas nuo paniekinimo /17-23/

51. [1]*Klausykitēs...* Pranašas čia kreipiasi į teisiuosius Israēlaičius Dievo vardu. Jiems primenama nežymi tautos kilmē iš pasenusio Abraomo ir nevaisingos Saros. — *Uolą.* Uola čia vadinama Abraomas /žr 2 e/ dēl jo senatvēs; jo žmona gauna gilios duobēs pavadinimą. — [2]*Jį vieną.* Abraomas buvo Dievo pašauktas, kada dar neturējo palikuonių ir net neturējo vilties jų susilaukti. — [3]*Paguos...* Sunaikintam Sionui Viešpats padarys tai, ką padarē Abraomui. — *Gēriais.* Ebr t: Rojumi. — [4]*Pažvelgkite...* Žadētasis išgelbējimas palies ne tik Žydus, bet ir visas tautas. — *Mano teisē.* Anot Ebr t: Aš pastatysiu savo teisę, kad būtų šviesa tautoms. — [5]*Mano teisusis...* Vulg tekste čia kalbama tiesiog apie Mesiją. Ebr t yra abstrak-

6Pakelkite savo akis į dangų
ir pažvelgkite apačion į žemę;
nes dangus sutirps kaip dūmai,
ir žemė susidėvės kaip drabužis;
jos gyventojai žus kaip šitie;
mano gi išgelbėjimas bus per amžius,
ir mano teisybės nepritruks.
7Klausykitės manęs jūs, kurie žinote, kas teisinga,
mano tauta, kurios širdyje yra mano įstatymas:
Nebijokite žmonių apjuokos
ir neišsigąskite jų piktžodžiavimų.
8Nes kaip drabužį taip ir juos suės kirminas,
ir kaip vilną taip juos sugriauš kandis;
mano gi išgelbėjimas bus per amžius
ir mano teisybė kartų kartose.
9Kelkis, kelkis, Viešpaties ranka, apsivilk stiprybe;
kelkis kaip senose dienose, amžių kartose.
Argi ne tu užgavai puikųjį, sužeidei slibiną?
10Argi ne tu išdžiovinai jūrą, smarkios gelmės vandenį?
tu, kurs iš jūros dugno padarei taką, kad pereitų išlaisvintieji?
11Taigi, dabar grįš Viešpaties atvaduotieji
ir ateis su gyriaus giesme į Sioną,
ir amžina linksmybė bus ant jų galvų;
jie laikosi džiaugsmo ir linksmybės;
skausmas ir vaitojimas bėgs šalin.
12Aš, aš pats paguosiu.
Kas tu, kad bijotumei maraus žmogaus
ir žmogaus sūnaus, kurs taip sudžius kaip šienas?
13Ir tu užmiršai Viešpatį, savo Sutvėrėją,
kurs ištiesė dangų ir įkūrė žemę.
tu nuolat drebėjai per visą dieną prieš narsą to,
kurs vargino tave ir rengėsi pražudyti!
Kur gi dabar vargintojo narsas?
14Greitai ateis, kurs eina atidaryti;
jis neužmuš iki sunaikinimui ir nepritruks jo duonos.
15Aš gi esu Viešpats, tavo Dievas,
kurs išgąsdinu jūrą, taip kad jos bangos pakyla;
mano vardas kareivijų Viešpats.

---

tai: arti mano teisybē, išējo mano išgelbējimas... ir laukia mano rankos. — Mintis lieka ta pati, nes minima čia teisybē ir išganymas turi būti įvykdyti tarpininkaujant Mesijui. — *Teis tautas*: Nubaus tuos, kurie bus rasti kalti. — *Salos lauks*. Pagonys, kurie bus išvengę keršto, ilgēsis Išganytojo. — 6*Į dangų*. Viešpaties pažadai ir išganymas pastovesnis dalykas, kaip dangus, žemē ir visi jų gyventojai. — 7*Apjuokos ir*... Piktžodžiavimų ir persekiojimų. — 8*Drabužį*. Plg aug 50,9

9*Kelkis*... Amžinojo išgelbējimo pažadējimu sujaudintas pranašas savo ir teisiųjų vardu maldauja Viešpatį išlaisvinti juos, taip kaip kitados buvo padaręs, kada galingais stebuklais išvedē jų tēvus iš Egipto. — *Puikųjį*. Ebr *rahab*: Egipto vardas. Plg 30,7; Ps 86, 4. Tas pats Egiptas yra pavadintas ir slibinu. — 11*Taigi, dabar*... Kone tie patys žodžiai kaip aug 35,10.

12*Aš, aš*... Pats Dievas nuramins, todēl nēra ko bijoti. Dievo visagalybēs nereikia užmiršti ir didžiausiame suspaudime. — 14*Kurs eina*... Vulg čia kalbama apie išlaisvintoją Mesiją, kurs atidaro belaisvių kalējimus /žr 42,7/. Ebr t kitoki mintis: Vei-

[16]Aš įdėjau savo žodžius į tavo burną
ir uždengiau tave savo rankos šešėliu,
kad tu sodintumei dangų ir kurtumei žemę
ir sakytumei Sionui : Tu mano tauta.
[17]Kelkis, kelkis, atsikelk, Jerusale,
kuri gėrei iš Viešpaties rankos jo rūstybės taurę;
tu gėrei svaiginančią taurę iki dugnui
ir ištuštinai ją iki mielių.
[18]Visų jos sūnų tarpe, kuriuos ji pagimdė,
nėra kas ją palaikytų,
ir visų jos sūnų tarpe, kuriuos užaugino,
nėra kas paimtų ją už rankos.
[19]Du dalyku sutiko tave ; kas gi liūdės tavęs?
Sunaikinimas ir sugriovimas, badas ir kalavijas ;
kas paguos tave?
[20]Tavo vaikai buvo išmesti,
miegojo visų kelių kampuose, kaip kilpa sugauta gazelė,
kietai ištikti Viešpaties užsidegimo, tavo Dievo sudraudimo.
[21]Todėl tai išgirsk tu, varguže ir girtoji ne nuo vyno.
[22]Štai ką sako tavo valdovas Viešpats
ir tavo Dievas, kurs kovos už savo tautą:
Štai aš imu iš tavo rankos svaiginančią taurę,
gilią mano užsidegimo taurę ;
tu jos daugiau nebegersi.
[23]Aš ją duosiu į ranką tų, kurie tave pažemino
ir kurie sakė tavo sielai : Susilenk, kad mes pereitumėme ;
ir tu padarei iš savo kūno lyg žemę ir tarsi kelią pereinantiems

52. [1]Kelkis, kelkis, apsivilk savo stiprybe, Sione,
apsivilk savo garbės drabužiais, Jerusale, Šventojo mieste!
nes daugiau nebeeis per tave neapipjaustytasis ir suteptasis.

---

kiai bus paleistas sulenktasis /surištas pančiais/ ; jie nemiršta taip, kad žūtų, ir jo duonos nepritrūksta. — [15]*Aš gi...* Viešpats yra visagalis, todēl jis gali išgelbēti savo tautą. — [16]*Aš įdējau...* Vulg t tokiais žodžiais Viešpats kreipiasi į savo Tarną, bet Ebr t ir šita eil sakoma tautai, nes galinius jos žodžius galima versti taip : Kad sodinčiau dangų, kurčiau žemę ir sakyčiau... Viešpats pavedē tautai savo apreiškimus ir nuostabiai ją gynē, nes norējo steigti naują dangų ir naują žemę /plg 65,17 ; 66,22/ [17]*Rūstybēs taurę.* Rūstybēs taure vadinamos nelaimēs, kuriomis Viešpats plakē nelaimingąjį miestą dēl jo kalčių. Smarki, tarsi jausmus ir protą apsvaiginanti bausmē, yra svaiginanti taurē, kuri priverčia geriantį svyruoti ir parmeta jį ant žemēs, taip atiduodama nelaimingą pilniausion neprietelio valdžion. — [18]*Visų...* Tame apsvaigime Jerusalē neranda savųjų tarpe, kas galētų jai padēti : ji apleista, kaip bevaikē našlē. — [19]*Du dalyku...* Plg aug 47,9. — [20]*Miegojo.* Ebr t : Ištiesti. Nelaimē buvo juo baisesnē, kad buvo paties Viešpaties siųsta. Tačiau kadangi Viešpats taip smarkiai plakē, ne kad visai sunaikintų, bet tik kad apvalytų, jis tikrai vēl paguos savo tautą. — [21]*Ne nuo vyno* : bet nuo plakimo. — [23]*Susilenk...* Karo belaisviai kaikada buvo tuo pažeminami, kad nugalētojas stodavo koja, jiems susilenkus, ant sprando /plg Još 10,24 ir k/

d/ Kitos pranašystēs apie Jerusalēs išlaisvinimą

52,1-12. Jerusalēs išlaisvinimo reikalauja Viešpaties garbē /1-6/. Džiaugsmas dēl artimo išgelbējimo /7-12/

52. [1]*Kelkis...* Suvargusi nelaimēse Jerusalē kviečiama pabusti ir pradēti naują garbingą gyvenimą. — *Šventojo mieste.* Ebr t : Šventasis mieste.

[2]Nusikratyk dulkes, kelkis, sėskis, Jerusale ;
atsirišk savo kaklo pančius, belaisve, Siono dukte.
[3]Nes štai Viešpats sako : Jūs buvote parduoti dykai
ir būsite atvaduoti be pinigų.
[4]Nes štai ką sako Viešpats Dievas :
Mano tauta pradžioje nuėjo į Egiptą tenai gyventi,
ir Asuras be jokios priežasties ją skriaudė.
[5]Ir dabar ką aš turiu čia daryti, sako Viešpats,
kad mano tauta atimta veltui?
Jos pavergėjai elgiasi neteisingai, sako Viešpats,
ir nuolat visą dieną piktžodžiaujama mano vardui.
[6]Todėl mano tauta žinos tą dieną mano vardą,
kad štai aš pats, kurs kalbėjau, esu čia.
[7]Kaip gi gražios kalnuose kojos to, kurs skelbia
ir pasakoja apie ramybę, to, kurs skelbia gerumą,
pasakoja apie išgelbėjimą, sako Sionui : Tavo Dievas karaliaus !
[8]Tavo žvalgų balsas : jie kelia savo balsą,
jie draug giria, nes akimi į akį jie mato,
kad Viešpats grąžina Sioną.
[9]Džiaugkitės ir girkite draug, Jerusalės griuvėsiai,
nes Viešpats paguodė savo tauta, atvadavo Jerusalę.
[10]Viešpats prirengė savo šventą petį visų tautą akyse,
ir visi žemės pakraščiai matys mūsų Dievo išgelbėjimą.
[11]Traukitės, traukitės, eikite iš čia ;
nesilieskite to, kas sutepta ; išeikite iš jo tarpo ;
apsivalykite jūs, kurie nešate Viešpaties rykus.

— *Neapipjaustytasis ir...* Kiekvienas pagonis buvo laikomas suteptu ; įstatymas draudė tokiam artintis į Žydų šventyklą, dalyvauti aukose ir tt. Atgavus laisvę Sionui, neprieteliai nebegalės jo sutepti. — [2]*Nusikratyk...* Nuliūdusieji ir belaisviai sėdi ant žemės dulkėse ; bet čia tas vaizdas labai tinka sugriautai ir sudegintai Jerusalei. — [3]*Dykai...* Žydų tauta paduota neprieteliams, ne kad būtų gautas užmokestis, bet dėl jos nuodėmių. — *Be pinigų.* Viešpats išlaisvins savo galybe ir malone. — [4]*Į Egiptą.* Žydų tauta senovėje nukeliavusi į Egiptą duonos ieškoti. Kai Egiptiečiai pradėjo ją neteisingai persekioti, Viešpats stebuklingai išgelbėjo ją. Skriaudė ją Asiriečiai, ir nuo jų gynė ją Viešpats. Taigi jis nepaliks jos ir Babelės nelaisvėje. — [5]*Elgiasi neteisingai.* Ebr t : Staugia, t y, jų tarpe girdisi nugalėtojų šauksmų. — *Piktžodžiaujama...* Kaldiečiai šventvagiškai tyčiojasi iš Viešpaties, būk jis negalįs išgelbėti savo tautos /plg Rom 2,24/. — [6]*Esu čia* : Kad ją gelbėčiau

[7]*Kaip gi gražios...* Viešpaties pasiuntiniai skelbia, kad jo karaliavimas bus atnaujintas Sione. Pranašas mato juos ateinančius per šiaurės kalnus iš Babilonijos skelbti linksmos žinios Sionui ir sveikina juos su didžiausiu pasigėrėjimu. Šv Povilas /Rom 10,15/ pritaiko šituos žodžius Evangelijos skelbėjams visame pasaulyje. Iš tikrųjų, Israėlaičių sugrįžimas į Sioną buvo artimas Evangelijos skelbimo prirengimas ir jo figūra. — *Karaliaus.* Geriau : Karaliauja, t y, vėl apsireiškia Sione kaip teokratinis karalius. — [8]*Tavo žvalgų.* Siono žvalgai iš tolo pamato artėjančius Viešpaties pasiuntinius ; jie pakelia savo balsą ir džiaugsmu sutinka žinią apie išgelbėjimą. — [10]*Prirengė...* Ebr t : Atidengia, t y, iš tikrųjų pradeda veikti, taip kaip daro imdamos darbo rytų šalies gyventojas, atsiraitydamas savo rankoves. — [11]*Traukitės...* Paraginimas Israėlaičiams kuoveikiausiai išeiti iš savo ištrėmimo vietos. — *Nesilieskite...* Ješajas jau anksčiau paskelbė /39,6/ Israėlio brangenybių išgabenimą iš Jerusalės į Babelę. Nebukadnetsaras pranašystę pilnai įvykdė /4 Kar 24,13 ; 25,13/. Sugrįžimas be šventų šventyklos indų būtų buvęs

12Nes jūs išeisite ne sumišime ir neskubėsite bėgdami ;
nes jūsų priešakyje eis Viešpats
ir Israėlio Dievas surinks jus.
13Štai mano tarnas bus išmintingas,
bus išaugštintas ir pakeltas ir bus labai kilnus.
14Kaip daugelis baisėjosi tavimi,
taip nebe žmoniška buvo padaryta jo išvaizda,
ir jo pavidalas žmonių vaikų tarpe.

---

labai liūdnas. Jiems nešti įstatymas reikalavo tam tikro levitinio tyrumo. Taigi dabar jau galima prisirengti, nes iš jimas įvyksta iškilmingoje ramybėje /plg 2 Kor 6,17/. — [12]*Ne sumišime*: Kaip kad buvo išeinant iš Egipto. Plg 5 Moš 16,3 ; 2 Moš 12,11. 39. — *Surinks jus*... Anot Ebr t : Eina paskui jūsų būrį /saugodamas jį iš paskos/

e/ Viešpaties Tarno kančia, prisikēlimas ir garbē

52,13-53,12. Viešpaties Tarno garbē bus prirengta jo pažeminimais ir jo kančia /13-15/ ; Viešpaties Tarnas kenčiantis ir paniekintas /53,1-3/ ; Jis savo kančia atsilygina Dievui už žmonių nuodēmes /4-6/ ; Jis kenčia savo valia, miršta ir palaidojamas /7-9/ ; Jo garbē ir išaugštinimas /10-12/

[13]*Štai*. Čia prasideda vienas gražiausių ir svarbiausių straipsnių ne tik Ješajo knygoje, bet ir visame Sen Testamente. Senovēs Žydai neabejojo, kad Ješajas čia pranašauja tiesiogine prasme apie Mesiją. Nauj Testamente ne vienoje vietoje patvirtinta, kad Jēzus Kristus tą pranašystę apie save įvykdē /plg Mt 8,17 ; Mk 9,11 ; 15,18 ; Lk 22,31 ; Jo 12,38 ; Apd 8,32 ; Rom 10,16 ; 15,21 ; 1 Kor 15,3 ; 1 Kor 15,3 ; 1 Petr 2, 22 ir k/. Šitos pranašystēs negalima suprasti nei apie visą Israēlio tautą paimtą draug, nei apie kurį nors žinomą atskirą jos asmenį. — *Bus išmintingas*. Pats Viešpats aprašo keliais žodžiais savo Tarno veikimą ir nurodo pasisekimo priežastį. Viešpaties Tarnas turi didžiausią išmintį veikime, ir kaip jis visa dieviškų išmanymu ir išmintimi kalbējo ir vykdē, taip ir atpirkimo darbas turi būti suprantamas, kaip Dievo išminties darbas. — *Išaugštintas*... Žemēje ir danguje. — [14]*Kaip daugelis*... Kaip Israēlio tautos pažeminimas ir jo ištrēmimas į nelaisvę buvo be galo skaudus, taip kad daugelis juo baisējosi ir bodējosi, taip lygiai pateks į nužeminimą Mesijas ir neš tautos apjuoką. — *Taip nebe*.. Ebr t : Ita deformatus prae viro aspectus ejus, et figura eius prae filiis hominum /Knabenbauer/. Jis taip labai nustos savo paprastos išvaizdos, kad jo veidas, taip sakant, nebebus panašus į žmogaus veidą. — [15]*Jis apšlakstys*. Ebr ž *Jazzeh* yra paimtas iš aukų apeigų, todēl jo prasmē gali būti : permaldauti, pašventinti ir tai šlakstant aukų krauju; tas gi šlakstymas jungiasi su kunigų daromu aukojimu. Šlakstymas krauju buvo svarbiausis aukojimo aktas ir veiksmas, kurį galējo atlikti tik kunigas. Kadangi šitoje vietoje kalbama apie apšlakstymą tautų, kadangi toliau Mesijas jau įvaizduojamas kaip « tautos sandora », o, be to, senoje sandoroje jis buvo laukiamas kaip naujosios sandoros steigējas, tai tikriausiai ir čia yra aliuzija į įvykusį, sudarant Mošēs sandorą, tautos apšlakstymą, kaip svarbiausį šitos vietos pagrindan dedamą pravaizdą. Plg 2 Moš 24,6-8. Taigi čia Mesijas pačių dalykų stoviu pažymimas kaip kunigas ir aukotojas, jam pasavinama veiksmas, kurį galējo atlikti po ką tik padarytos aukos tik kunigas. Tame ir yra didžiausi šitos vietos svarba. Kaip aug 49,2 Mesijas buvo įvaizdintas kaip Mokytojas ir Pranašas, taip čia kaip Kunigas ir kunigiškos Sandoros Tarpininkas, kurs tačiau, kilnesnis už Mošę, šlaksto sandoros krauju ne vieną tautą, bet visas tautas. Bet klausimas, kokiuo sandoros krauju ? Čia dar nepasakyta aiškiai. Aiškiau bus pranašaujama apie tai toliau. — *Sučiaups*. Yra tai išsireiškimas, nurodąs augštą nustebimo, pagarbos ir nuolankaus pasidavimo laipsnį, tokį, kuriame pritrūksta žodžių. — *Nes kuriems*... Anot ebr t : nes jie matē tai, kas jiems nebuvo pasakota, ir jie patyrē tai, ko nebuvo girdēję. —

[15]Jis apšlakstys daug giminių,
ties juo karaliai sučiaups savo burną,
nes kuriems nebuvo pasakota apie jį, matys,
ir kurie negirdėjo, žiūrės

53. [1]Kas tikėjo tam, ką mes girdėjome?
ir kam buvo apreikšta Viešpaties petys?
[2]Jis kyla augštyn kaip atžala jo akivaizdoje
ir kaip šaknis iš ištroškusios žemės;
nėra jam išvaizdos ir gražumo;
mes žiūrėjome į jį, ir nebuvo ko žiūrėti,
kad jis patiktų mums.
[3]Buvo paniekintas ir paskutinis iš žmonių,
skausmo vyras, ir kurs buvo pažinęs negalią;
jo veidas buvo lyg paslėptas ir paniekintas,
todėl mes nė nekreipėme į jį dėmesio.
[4]Tikrai jis ėmė sau mūsų skausmus,
ir jis nešė mūsų sopulius,
o mes laikėme jį tarsi raupsuotu,
Dievo užgautu ir pažemintu.
[5]Jis buvo sužeistas dėl mūsų neteisybių,
sumuštas dėl mūsų kalčių;
plakimas dėl mūsų ramybės krito ant jojo,
ir jo randais mes esame pagydyti.

Toki buvo nuostabi Kristaus prisikėlusio ir į dangų įžengusio garbė. Plg Rom 15,21

53. [1]*Kas tikėjo...* Mesijo laikotarpio Žydų vardu pranašas išpažįsta, kad nedaugelis buvo jų tarpe, kurie nebūtų pasipiktinę žinia apie kenčiantį Mesiją, būtų jai tikėję. Tik vėliau jie turėjo gailėtis nepripažinę jo dėl savo apakimo kaip Išganytojo. Plg Zakh 12,10. Įtikėjusieji į Jėzų Žydai buvo nedidelė tautos mažuma. Žr Jo 12,38; Rom 10,16. — *Tam, ką mes girdėjome*: kas mums buvo paskelbta apie Mesiją. Ta žinia buvo duota išgirsti Ješajui ir per jį tautai. — *Kam buvo...* Kas mūsų tarpe pažino visagalintį Viešpaties veikimą, todėl Dievo galybę ir didenybę, apsireiškusią visame tame, ką jo Tarnas darė ir kentėjo. — [2]*Jis kyla...* Netikėta į atėjusį Mesiją dėl to, kad laukta ateinančio su žemiška garbe, pasirodė gi lyg menka šakelė, atžala Dievo akivaizdoje ir kaip diegelis iš šaknies, dargi pasodintos į išdžiūvusią žemę. Taip daroma aliuzija į visai sumenkėjusią Dovîdo namų šeimyną, kuomet atėjo į pasaulį Išganytojas. — [3]*Skausmo vyras*: kuriam teko kentėti daug didelių skausmų, kurs buvo apsipratęs su kentėjimais, pats savo patyrimu buvo juos pažinęs. — *Jo veidas...* Anot ebr t: jis buvo kaip tas, nuo kurio užsidengiama veidas, t y, į kurį net pažvelgti bodėjomės. Plg Mk 9,11 [4]*Jis ėmė...* Nurodoma Mesijo kentėjimų priežastis. Jis buvo permaldavimo auka už mūsų nuodėmes. Ta idėja pasikartoja šitame straipsnyje kelis kartus. Kentėjimus, kurie turėjo ištikti mus, kaip nuodėmės pasėka ir bausmė, jis sukrovė ant savęs ir taip jis nešė mūsų skausmus, todėl išgelbėjo mus nuo jų. Matas 8,16.17 pritaiko šituos pranašo žodžius Kristui dėl keleto stebuklingų pagydymų, kuriuos jis buvo padaręs; nes tas, kurs buvo pasiėmęs sau mūsų nuodėmes ir jas atgailėjęs, tikrai turėjo taip pat galios pašalinti fizinę nelaimę, kuri yra nuodėmės pasėka. — *Mes laikėme...* Tai dar aprašymas kenčiančio už mūsų nuodėmes Mesijo išvaizdos. Visiems, kurie jį matė, rodėsi, kad jis paties Dievo pasmerktas, plakamas. Raupsai buvo ypatingu būdu laikoma Dievo siųsta bausme, kerštu /plg 3 Moš 13,3.25/. — [5]*Buvo sužeistas.* Ebr t: buvo pervertas dėl... Toki buvo tikroji Kristaus kančios ir mirties priežastis. — *Plakimas...* Kurs turėjo suteikti mums ramybės, patikrinti mūsų išganymą. — *Jo randais...* Kristus savo žaizdomis pagydė mūsų žaizdas

6Mes visi klydome kaip avys,
kiekvienas pasuko į savo kelią,
o Viešpats uždėjo jam visų mūsų neteisybę.
7Jis buvo paaukotas, nes pats norėjo,
ir neatvėrė savo burnos ;
ir kaip avis vedama pjauti
ir kaip avinėlis nutilsta prieš tą, kurs jį kerpa,
taip ir jis neatvėrė savo burnos.
8Jis atimtas iš suspaudimo ir iš teismo;
kas supras jo giminę?
nes jis buvo išplėštas iš gyvųjų šalies.
Aš užgavau jį dėl mano tautos kaltės.
9Buvo skirta su bedieviais jo kapas,
bet buvo su turtingu po jo mirties ;
nes jis nebuvo padaręs neteisybės,
ir nebuvo vyliaus jo burnoje.
10Viešpats norėjo sulaužyti jį kentėjimu ;
jei jis atidavė savo gyvybę už nuodėmę,
jis matys ilgai pasiliekančią palikuoniją,
ir Viešpaties valia bus jo ranka įvykdyta.
11Už tatai kad jo siela kentėjo vargą,
jis matys ir bus pasotintas.
Savo žinojimu pats mano teisusis tarnas nuteisins daugelį,
ir jis neš jų neteisybes.

/Jieron/. Plg 1 Petr 2, 24. — 6*Pasuko*... ējo, kur jį vedē jo pikti jausmų geiduliai. — *Viešpats uždējo*... Anot ebr t, Viešpats padarē, kad ant jo susibēgo visų mūsų neteisybē, t y, mes nusidējome, o Dievas plakē už tatai jį

7*Jis buvo*... Kentējimams Mesijas pasidavē savo valia, savo noru. Ebr t ta pati mintis išreikšta truputį kitaip : su juo piktai elgtasi, jis gi pasidavē, t y, kantriai, ramiai kentējo. — *Kaip avis*... Plg Jer 11,19 ; Apd 8,32-35 ; 1 Petr 1,18.19 ; 2,23. — 8*Jis atimtas*... Pranašas čia jau pradeda kalbēti apie Mesijo mirtį ir nurodo kaikurias mirties aplinkybes. Visų pirma sakoma, kad jis atimtas iš smarkaus prispaudimo ir teismo. Koks buvo tas atēmimas, paaiškinama žodžiais, kad jis išplēštas iš gyvųjų šalies ; tuo gi pasakymu aiškiausiai nurodoma mirtis ; todēl prispaudimu ir teismu pavadinta ne kas kita, kaip neteisingas tardymas ir pasmerkimas teisme, po kurio jau ējo mirtis. — *Kas supras jo giminę* : Kas gali suprasti ir apsakyti pasielgimą su juo jo kartos žmonių. Taip su nustebimu ir pasibjaurējimu atsiliepia pranašas apie Kristaus kančios metu gyvenusius Žydus. — *Aš užgavau*... Paminējus aug žmonių teismą ir pasmerkimą, dar kartą pabrēžiama Viešpaties žodžiais, kokį tikslą jis norējo pasiekti. — 9*Buvo skirta*... Vulg t kaikurių aiškinamas taip : Dievas pavergs Mesijui dēl jo savo valia priimtos mirties ir pagonis /bedievius/ir Žydus/ turtingąjį/. Bet Ebr t prasmē čia daug aiškesnē ir tikresnē : Ir duoda jo kapą su bedieviais, ir /bet/ su turtingu po jo mirties. — Todēl norēta Viešpaties Tarną paniekinti ir mirusį, skiriant jam kapą nusikaltēlių, bedievių tarpe, bet Dievas neleido ; po mirties jis gauna kapą pas turtuolį. Apie šitų pranašystēs žodžių įvykimą kalba Evangelistai. Žr Mt 27,57.58. — *Nes jis nebuvo*... Dar kalbama apie tobulą Viešpaties Tarno nekaltumą. Plg 1 Petr 2,22 ; 1 Jo 3,5

10*Viešpats norējo*... Viešpats, leisdamas kad jo Tarnas kentētų ir mirtų, taip norējo išgelbēti nusikaltusią žmoniją ; savo Tarnui jis paskyrē gražiausį užmokestį, nes jis sutiko mirti pats savo valia. — *Matys ilgai pasiliekančią*... Anot Ebr t : Matys palikuonis ir pailgins savo dienas, t y, jis laimēs sau daugybę žmonių /Ps 21,31/ ir po prisikēlimo gyvens amžinuoju gyvenimu /Rom 6,9.10 ;

[12]Todėl aš atskiriu jam labai daugelį,
ir jis dalins galingųjų išplėšas,
dėl to kad jis atidavė mirčiai savo gyvybę
ir paskaitytas su nusikaltėliais,
kad jis nešė daugelio nuodėmes
ir meldė už nusidėjėlius

54. [1]Giedok giesmę tu, nevaisingoji, kuri negimdai;
giedok gyriaus giesmę ir linksmai šūkauk, kuri negimdei,
nes paliktoji turi daug sūnų,
daugiau kaip ta, kuri turi vyrą, sako Viešpats.
[2]Išplėsk savo padangtės vietą
ir ištempk savo padangčių kailius, nesigailėk;
pailgink savo virves ir sustiprink savo baslius.
[3]Nes tu išsiplėsi dešinėn ir kairėn,
ir tavo palikuonys paveldės tautas
ir gyvens pamestuose miestuose.
[4]Nebijok, nes tu nebūsi sugėdinta ir nerausi ;
nebebus tau gėdos;
tu užmirši savo jaunystės sugėdinimą
ir daugiau nebeatsiminsi savo našlystės apjuokos.
[5]Nes tave valdys tas, kurs padarė tave ;
jo vardas kareivijų Viešpats,
ir tavo atvaduotojas Izraėlio Šventasis ;
jis bus vadinamas visos žemės Dievas.

Apr 1,18 ir k/. — *Ir Viešpaties*... Tai trečias mirties vaisius, įvykdymas Dievo nutarimų: žmonijos atpirkimas su jo pasēkomis. — [11]*Matys ir*... Matys nuolat didžiausiu džiaugsmu nuostabius savo kančios vaisius. — *Savo žinojimu*, kurio jis bus šaltinis ; todēl duodamas visur pažinti tikrąją religiją. — *Nuteisins daugelį*. Kadangi Kristus pats yra teisiausis, tai jis gali padaryti teisius žmones. — *Neš jų neteisybes*: Nuolat užtardamas mus savo įgytais nuopelnais pas Tēvą. — [12]*Aš atskiriu jam*... Jis nuolat gaus iš Tēvo daugybę tautų, kurios jam pavergiamos /Ps 2,8/, ir jis pats savo galia pavergs sau žemēs galiūnus. — *Paskaitytas su*... Pats Išganytojas pasakē apie save šituos žodžius /žr Lk 22,37 ir k/. — *Daugelio nuodēmes*. Nešē nuodēmes visų, bet tikrumoje gelbi tik tuos, kurie sutinka pritaikyti sau jo kančios vaisius. — *Už nusidējēlius*: Net mirties valandoje. Žr Lk 23,33 ; Rom 8,34 ; Žyd 9,24 ir k

f/ Naujosios Jerusalēs garbē

54,1-17. Didelē bus naujojo Siono vaikų daugybē /1-3/. Jerusalē, dabar apleista, bus laimingiausi sužadētinē /4-6/. Dievas visuomet brangins suderintą su savim Sioną /7-13/. Būsimas Sionas bus laisvas nuo visų nelaimių /14-17/

54. [1]*Giedok*... Jerusalē kviečiama išreikšti kuodidžiausį džiaugsmą. — *Nevaisingoji*... Visų pirma Kaldiečių sunaikinta Jerusalē, kurios gyventojai buvo išsklaidyti ir dalimi žuvę. Toliau gi visa Žydų sinagoga neturējo Dievo vaikus gimdančios malonēs. — *Paliktoji*. Ji buvo laikinai Dievo palikta nelaisvēs metu dēl savo kalčių. — *Kuri turi vyrą*. Naujosios Jerusalēs, t y, Eklesijos bus daug daugiau vaikų, kaip sen sandoros Jerusalēs net geriausiais jos laikais. Plg Lk 23,29 ; Gal 4,27. — [2]*Išplēsk*... Senoji Jerusalē vaizduojama lyg siauras ribas turinti padangtē, kurios dalys čia minimos. Jon nebetilpsta žymiai padaugēję palikuonys. Naujoji Mesijo karalystē išsiplēs daug toliau, ne kaip siekia Judējos sienos. — [3]*Paveldēs tautas*... Išsiplētimas bus įvykdytas ne karo ginklais, bet ramiai ir neš visiems palaiminimo. Plg aug 53,10 ; 1 Moš 22,18 ; 24,60 ir k

[4]*Savo jaunystēs*... Tautos jaunystē buvo vergavimas Egipte, našlystē Babelēs nelaisvēs metu. — [5]*Nes*... Ebr t : Nes tavo vyras tas, kurs tave

[6]Nes Viešpats pašaukė tave kaip pamestą
ir liūdinčios dvasios moteriškę,
ir kaip moterį atmestą nuo pat jos jaunystės,
sako tavo Dievas.
[7]Valandėlei, trumpam laikui aš palikau tave
ir dideliu pasigailėjimu aš surinksiu tave.
[8]Užsidegimo valandą aš truputį paslėpiau nuo tavęs savo veidą
ir pasigailėjau tavęs amžinu pasigailėjimu,
sako tavo atvaduotojas Viešpats.
[9]Aš darau tau kaip Noės dienose,
kuriam aš prisiekiau nebeužvesti daugiau Noės vandenų ant žemės;
taip aš prisiekiau nebesirūstinti tau ir nebeplakti tavęs.
[10]Nes kalnai bus pajudinti ir kauburiai drebės,
mano gi gailestingumes neatstos nuo tavęs,
ir mano ramybės sandora nebus pajudinta,
sako pasigailįs tavęs Viešpats.
[11]Tu, vargužėle, audros daužyta, be jokios paguodos,
štai aš klosiu eilėmis tavo akmenis
ir padarysiu tau pamatus iš sapirų;
[12]padarysiu iš jaspio tavo pylimus,
tavo vartus iš išraižytų akmenų
ir visas tavo ribas iš brangakmenių.
[13]Visi tavo sūnūs bus Viešpaties pamokyti
ir gausinga ramybė bus tavo vaikams.
[14]Tu būsi paremta teisybe.
Traukis toli nuo skriaudos, nes tu nebijosi,
ir nuo baisumo, nes jis neprisiartins prie tavęs.
[15]Štai ateina gyventojas, kurs nebuvo su manim ;
kurs buvo tau kitados svetimas,
susidės su tavim.

---

padarē. — *Atvaduotojas.* Ebr *Go'el*, tavo teisių keršytojas. Plg aug 41, 14 ir k — *Visos žemēs* : Ne vien Žydų. —[6]*Nes...* Dievas nežiūrēs be pasigailējimo į savo sužadētinēs nuliūdimą ir ašaras; jis šaukia ją atgal pas save, nors buvo atstūmęs dēl jos nusikaltimų. Plg Oš 2,14; Jer 2,2 ; Mal 2,14

[7]*Valandēlei...* Bausmēs laikas, palygintas su ža'lama begaline, nesiliaujančia meile, yra labai trumpas /Kir, Jieron/. Jei Viešpats nebesirūstins ir nebebaus, tai tas pažadējimas pranašystēje yra ženklas, kad mesijinis Sionas nuolat laikysis tikro šventumo. — [8]*Paslēpiau...* Nebedaviau tau savo malonių. — [9]*Noēs vandenų* : Tvano. Žr 1 Moš 9,15. — [10]*Kalnai...* Dievo gailestingumas bus pastovesnis už nepajudinamus kalnus. Kodēl taip bus, pasakoma toliau, nurodant, kad iš Siono bus padarytas naujas Dievo rūmas. — [11]*Audros daužyta...* Aliuzija į didelę nelaimę, kokį sutiko Jerusalę Kaldiečių užpuolimo metu. — *Klosiu eilēmis...* Gražiais vaizdais aprašoma būsimo naujo Siono garbingumas. Plg Tob 13,21 ; Apr 21,18. — [13]*Bus Viešpaties pamokyti.* Dievo pažinimas yra mesijinio laiko žymē, jo vaisius yra ramybēs pilnybē. Ir senoje sandoroje buvo paties Dievo pamokytų šventųjų ; tačiau tik naujojoje yra tokio pamokymo pilnybē ir jis išplēčiamas ant visų tautų. Pats Jēzus Kristus teikiasi betarpiai mokyti žmones

[14]*Traukis...* Ebr t : Būk toli nuo prispaudimo. Senajam Sionui priešai buvo tik dēl to pavojingi, kad jis nusidēdavo. Šventam Sionui nebereikia nieko bijoti, nes jo neatimamas pagrindas yra teisybē, t y, šventumas. — [15]*Ateina gyventojas...* Tie, kurie buvo pirma visai svetimi Dievui, būtent, pagonys, įgyja Jerusalēs piliečių teises, įtikēdami į Dievą, ir kurie jau garbino tikrąjį Dievą, bet iki tam laikui buvo tik prozelitai /proselitae portae/, tie dar artesniais

16Štai aš sutvėriau kalvį,
pučiantį į degančias anglis ir dirbantį įrankį savo darbui,
ir aš sutvėriau užmušėją, kurs naikintų.
17Kiekvienas ginklas, nusikaltas prieš tave, neturės pasisekimo,
ir kiekvieną liežuvį, kurs priešinasi tau teisme, tu teisi.
Toki yra Viešpaties tarnų tėvonystė
ir jų teisybė pas mane, sako Viešpats

55. 1Visi, kurie trokštate, ateikite pas vandenis,
ir kurie neturite pinigų, skubėkite,
pirkitės ir valgykite;
ateikite, pirkite be pinigų ir be jokio atsilyginimo vyno ir pieno.
2Kam jūs sveriate savo sidabrą už neduoną
ir savo darbą už nepasisotinimą?
Klausyte klausykitės manęs ir valgykite, kas gera,
ir jūsų siela gėrėsis skanumynais.
3Palenkite savo ausį ir ateikite pas mane;
klausykitės, ir jūsų siela bus gyva,
o aš padarysiu su jumis amžiną sandorą,
ir ištikimus Dovîdo pasigailėjimus.
4Štai aš daviau jį liudytoją tautoms,
vadą ir mokytoją giminėms.

---

ryšiais susijungia su Viešpaties tauta. Kaikurių aiškintojų toki duodama Ebr t prasmē: Jei kas rinksis kovoti prieš tave, tai įvyksta be manęs, be mano paliepimo, todēl prieš mano valią. Kas nors susirinks prieš tave, žlugs dēl tavęs, t y, Viešpats apgins tave nuo užpuolikų. — 16*Aš sutvēriau...* Kadangi pats Viešpats yra sutvēręs ir ginklų dirbēją ir tą, kurs jais naudojasi naikinimui, taip kad visa jų esmē nuo jo pareina, tai taip pat savo veikimuose jie yra visai nuo jo prigulmingi. — 17*Kiekvienas ginklas...* Kiekvienas mēginimas nugalēti naująją Jerusalę, jos persekiojimas nepavyks. — *Kiekvieną liežuvį...* Taip pat užsipuolimai liežuviu, vedami netikro mokslo, neturēs pasisekimo; negana to, naujasis Sionas turēs teisēs teisti ir pasmerkti kiekvieną klaidingą liežuvį, nes Kristaus Eklesija bus neklaidinga. — *Jų teisybē...* Jų teises gins Viešpats

g/ Kelias į išgelbējimą

55,1-13. Išganymą gali visi rasti pas Viešpatį /1-5/. Dievas bus ištikimas savo pažadams, jei matys tikrai grįžusias į jį širdis /6-13/

55. 1*Pas vandenis.* Žadamos čia gērybēs tai mesijinio išganymo gērybēs. Jos yra tikra antgamtinē malonē, todēl teikiamos be jokio pirs kimo, ir jų negalima įsigyti jokiaimainais. Žr Jo 4,13.14; 7,31; Apr 7,17; 22,1.17; Mt 5,6. Tas pakvietimas liečia ir esančius nelaisvēje, tiek kiek reikalavimas skubēti pasinaudoti galimybe grįžti iš tos nelaisvēs yra prisirengimas ir prie mesijinio išgelbējimo. — 2*Kam...* Žmonēs trokšta geresnēs padēties ir dēl jos darbuojasi, bet tas darbas veltui eikvojamas, jo pasēka yra neduona; išganymo laimēs, tikro pasisotinimo nesulaukiama. — *Skanumynais.* Riebiausios mēsos dalys laikomos rytiečių tikrais skanumynais. Plg aug 25,6 ir k. — 3*Palenkite...* Kad gavus žadamų gērybių, gana tik pasiklausyti. — *Ištikimus...* Geriausius pažadus, kuriuos Dievas buvo padaręs Dovîdui ir kuriuos jis apsiima atitesēti ištikimai. Visų jų svarba buvo pažadētasis Mesijas. Plg 2 Kar 7,11-16; Ps 88, 20-38; Apd 13,24. — 4*Jį.* Dovîdas buvo tik tam tikrame laipsnyje savo giesmēmis Dievo liudytojas pagonims; todēl čia kalbama ne apie Dovîdą, bet apie Mesiją /Kir, Jieron, Eus, Teod/. Jis yra pilna prasme liudytojas, nes ne tik liudija apie pažadētąją sandorą, bet ir vykdo, visiems liudija apie Dievo valią ir savo liudijimu veda visus į tiesą. — 5*Štai tu*: Mesijo tauta

[5]Štai tu šauksi tautą, kurios nežinojai,
ir giminės, kurios tavęs nepažino,
bėgs pas tave dėl Viešpaties, tavo Dievo
ir Israėlio Šventojo, nes jis padarė tave garbingą.
[6]ieškokite Viešpaties, kolei jis galima rasti,
šaukitės į jį, kolei jis arti.
[7]Tegul bedievis pameta savo kelią
ir neteisusis savo mintis,
tegrįžta į Viešpatį, o jis jo pasigailės,
ir į mūsų Dievą, nes jis labai pasiryžęs dovanoti.
[8]Nes mano mintys ne jūsų mintys,
ir mano keliai ne jūsų keliai, sako Viešpats.
[9]Nes kaip dangus augštai nuo žemės,
taip augštesni mano keliai už jūsų kelius,
ir mano mintys už jūsų mintis.
[10]Ir kaip lietus ir sniegas nusileidžia iš dangaus
ir ten daugiau nebegrįžta,
bet girdo žemę, vilgo ją ir daro ją derlingą,
duoda sėklos sėjančiam ir duonos valgančiam,
[11]taip bus mano žodis, kurs išeina iš mano burnos ;
jis negrįš į mane tuščias,
bet padarys, ko tik aš norėjau,
ir bus sėkmingas tuose dalykuose,
kuriems aš jį siunčiau.
[12]Nes jūs išeisite linksmybėje ir būsite lydimi ramybėje ;
kalnai ir kauburiai giedos jūsų akivaizdoje gyrių,
ir visi šalies medžiai plos rankomis.
[13]Vietoje krūmo išaugs eglė, ir vietoje dilgės augs mirta.
Ir Viešpats bus minimas amžinam ženklui,
kurs nebus atimtas

56. [1]Štai ką Viešpats sako :
Laikykite teisėtumą ir vykdykite teisybę,
nes mano išgelbėjimas čia pat, kad ateitų,
ir mano teisybė, kad būtų parodyta.

---

[6]*Ieškokite*... Ješajas labai ragina savo tautiečius nepaniekinti teikiamos malonės ir nurodo, kad ji galėtų būti atimta. Plg Jo 12,35. — [7]*Tegul*... Sąlygos, kuriomis galima rasti Dievas. Reikalaujama vidinio atsinaujinimo. Naujame Testamente sakoma: Darykite atgailą. Mt 3,2. — [8]*Nes*... Paaiškinama, kodėl būtinai reikia pakeisti jausmai ir elgėsys, kad būtų gauta dovanojimas ir malonė. Be tokio pakeitimo nebus sutarties su Dievu. — [10]*Kaip lietus*... Dievo pažadai, vieną kartą padaryti, turi tikrai būti įvykdyti. Tai paaiškinama palyginimais. — [12]*Išeisite*... Viešpaties pažadas liečia visų pirma Babelės nelaisvės pabaigą, bet taip pat ir Mesijo laiką, kurio figūra buvo Žydų grįžimas Palestinon. Plg 35,1... 41,18.19 ir k. — *Medžiai plos*. Plg Ps 97,8. — [13]*Vietoje krūmo*... Ebr t : Vietoje erškėčio išaugs kiparisas. — *Viešpats bus*... Anot Ebr t : Iš to bus Viešpačiui vardas, t y, naujai sutvertas dalykų stovis bus amžinas gyrius, nesugriaunamas paminklas Viešpačiui

h/ Išgelbėjimas skiriamas taip pat pagonims

56,1-8. Pagyrus tuos, kurie ištikimai laikosi Dievo įstatymų /1.2/, pranašaujama, kad visi, kurie vykdo dorybes, galės dalyvauti išganyme /3-8/

56. [1]*Teisėtumą* : visus Dievo įsakymus, nes tai yra sąlyga gauti Viešpaties prirengtą išgelbėjimą. — [2]*Šabatą* : kaip vieną svarbių Dievo įsa-

[2]Palaimintas žmogus, kurs tai daro,
ir žmogaus sūnus, kurs to laikosi,
kurs sergi šabatą, kad jo nesuteptų,
sergi savo rankas, kad nedarytų jokio pikto.
[3]Tegul ateivio sūnus, kurs laikosi Viešpaties, nesako :
Viešpats skirte atskirs mane nuo savo tautos ;
ir tegul nesako eunukas : štai aš sausas medis.
[4]Nes štai ką Viešpats sako eunukams :
Kas sergi mano šabatus, yra pasirinkęs, kas man patinka,
ir laikosi mano sandoros,
[5]tiems aš duosiu savo namuose ir savo sienose
vietos ir vardą, geresnį kaip sūnų ir dukterų ;
aš duosiu jiems amžiną vardą, kurs nežus.
[6]Ir ateivių sūnūs, kurie laikosi Viešpaties,
kad jį garbintų ir mylėtų jo vardą,
kad būtų jam tarnai,
kiekvieną sergintį šabatą, kad jo nesuteptų,
ir laikantį mano sandorą,
[7]tuos aš atvesiu į savo šventąjį kalną
ir linksminsiu juos savo maldos namuose;
jų deginamosios ir pjaunamosios aukos man patiks ant mano altoriaus,
nes mano namai bus vadinami maldos namais visoms tautoms.
[8]Viešpats Dievas, kurs surenka Israėlio išskirstytuosius,
sako: Aš dar rinksiu jį prie jo surinktųjų.
[9]Visi lauko žvėrys, ateikite ryti, visi miško žvėrys.

---

kymų, duotų tautai. 2 Moš 20,11.20. 21 ir k
[3]*Ateivio*... Priējimas laisvas visiems, kurie laikosi Dievo įsakymų ; jie visi galēs naudotis pažadētomis Mesijo karalystēs gērybēmis. — *Eunukas*... Sen Įstatymas draudē priimti tokiuos į tautos tarpą, kad joje nebūtų nē vieno nevaisingo. 5 Moš 23,1. Todēl Viešpats nori suteikti jiems ypatingos paguodos naujajame dalykų sutvarkyme, jei tik jų bus įvykdytos bendros visiems sąlygos : [4]*Kas sergi*... — [5]*Geresnį kaip sūnų*... Yra tai nurodymas, kad naujajame Sione neapsivedimas, mergystē gaus geresnio gyriaus ir augštesnēs garbēs kaip moterystē. — *Duosiu amžiną*... Jie turēs Viešpaties akivaizdoje amžiną vardą, bus ypatingoje pagarboje. Plg Mt 19,11.12 ; Apr 14,1-5. — [6]*Ateivių sūnūs*.. Svetimtaučiai ir Israēlaičiai turēs lygias teises. — [7]*Mano namai bus vadinami*... Šituos žodžius pasakē Išganytojas išvarydamas parduodančius iš šventyklos. Mt 21,13. — [8]*Sako*. Tas pasakymas čia iškilmingas, kaip nurodo retai sutinkamas ebr ž *ne'um*. — *Aš dar*... Išganymas yra iš Žydų, ir Evangeliją reikējo skelbti visų pirma Žydams, bet be Israēlaičių, kuriuos Viešpats rinks, bus renkama ir kitų. Tą pat pasakē Išganytojas : turiu kitų avių, ir jos reikia surinkti, kad būtų viena avidē ir vienas Ganytojas, Jo 10,16

i/ Daug Israēlaičių nepasieks išgelbējimo

56,9-57,21. Priekaištai neištikimiems Israēlio vadams /56-57,2/. Grasymai sugedusiai ir neištikimai Žydų miniai /3-13/. Ramybēs ir laimēs pažadējimas tiems, kurie bus ištikimi /14-21/
[9]*Visi*... Ūmiai, lyg netikētai pranašas ima smarkiai barti piktuosius. Bet tas sudraudimas buvo jau prirengtas pačiais pažadējimais išgelbējimo, nes išgelbējimas buvo žadamas tik geriesiems ; atkaklieji gi negali laukti nieko kito, kaip tik žuvimo. Pirmieji sudraudimo žodžiai primena 3 Moš 26,22 ; 5 Moš 32,24. Lauko ir miško žvērimis čia vadinamos pagonių tautos, kurios kaip Dievo įrankis šaukiamos naikinti nuodēmingo ir neklusnaus Israēlio, kurs palyginamas su avių būriu, kurio

[10]Jo žvalgai visi akli, visi nežino,
nebyliai šunys, kurie negali loti,
kurie mato tuščių dalykų, miega ir mėgsta sapnus.
[11]Tie šunys didžiausi begėdžiai, kurie negali pasisotinti.
Patys piemenys neturi jokio išmanymo ;
visi nukrypo į savo kelius, kiekvienas į savo godumą,
nuo didžiausio iki mažiausiam.
[12]Ateikite, imkime vyno ir prisigerkime iki girtumui,
ir bus kaip šiandien, taip ir rytoj, ir dar daugiau

57. [1]Teisusis žūna, ir nėra kas tai apsvarstytų savo širdyje ;
ir gailestingumo žmonės atimami, nes nėra kas išmanytų,
nes gelbint iš piktumo teisusis atimamas.
[2]Teateinie ramybė ; tegul ilsisi savo guolyje,
kas vaikščioja savo teisume.
[3]Jūs gi, žavėtojos sūnūs, svetmoterio ir paleistuvės palikuonys,
eikite čia artyn.
[4]Iš ko jūs tyčiojatės?
Prieš ką jūs išsižiojate ir iškišate liežuvį?
Argi jūs ne nusikaltimo vaikai, melagingi palikuonys?
[5]jūs, kurie gėritės dievais po kiekvienu lapuotu medžiu,
aukodami kūdikius upeliuose, po išsikišančiomis uolomis?
[6]Upelio dalyse tavo dalis ; tai tavo likimas ;
jiems tu darei liejamąją auką, atnašavai auką.
Argi dėl tų dalykų aš neturiu užsidegti?

---

niekas negina. — [10]*Jo žvalgai* : čia netikri Israēlio pranašai. Jie akli, nes nenori matyti tikro pavojaus ; be išmanymo, nes pranašauja tik iš savo širdies, nebyliai šunys, kurie neskelbia pavojaus, kaip kad daro ištikimi bandą sergintieji šunys ; jie mēgsta vietoje budrumo ramybę ir tuščias svajones. — [11]*Tie šunys*... Ebr t : godūs ryti, nepasotinami... — *Godumą*. Jiems niekas daugiau nerūpi, kaip tik jų pačių pelnas. Plg Jer 6,13 ; 8,10. — [12]*Ateikite*... Ebr t : eikite čia, aš atnešiu vyno ir pasigerkime stipriu gēralu, ir bus kaip šita taip rytdiena, didelē, labai didelē. — Taip kalba netikri ganytojai vieni kitiems. Todēl nenuostabu, kad jiems geresni dalykai visai nerūpi

57. [1]*Teisusis*... Dievas pašaukia iš šio gyvenimo teisiuosius, kad jiems netektų patirti ateinančios nelaimēs /plg 4 Kar 22,20/, bet niekas to nestebi. — *Gailestingumo* : gailestingieji, maldingieji /ebr t/. — *Iš piktumo* : pirm nekaip jis ateina. Kuomet tautos vadai leidžia laiką pokyliuose, teisieji miršta, ir niekas nesupranta, kokį pavojų pranašauja ta pirm laiko įvykstanti mirtis ; niekas nesako sau, kad tai buvo tautos gyvenimo šulai, kad jų nebesant tas gyvenimas sugrius. — [2]*Teateinie*... Aiškiau ebr t : jis /teisusis/ įeis į ramybę, ilsēsis savo guoliuose kiekvienas, kurs vaikščioja tiesiai. — Teisiesiems mirtis dvejopa geradarystē : ji apsaugoja juos nuo matymo tautos nelaimēs ir atmetimo ir įveda juos į amžinąsias ramybēs buveines

[3]*Žavētojos*... Tokiais didžiausio paniekinimo vardais vadinama čia Jerusalē, susidedanti su pagonių tautomis, kurios buvo garsios savo magija, ir pati pasiduodanti stabmeldystei. Gal turima čia galvoje susidējimas su Egiptu, o taip pat kaikurių prietelystē su Kaldiečiais. — *Eikite čia*... kad išgirstumēte, ką Viešpaties pranašas turi jums paskelbti. — [4]*Iš ko*... Visų pirma daroma Žydams priekaištas dēl pasityčiojimų iš tikrojo Dievo ir jo teisiųjų. — *Argi jūs*... Lyg kad gimę iš atpuolimo nuo Dievo ir melo, todēl tik iš tų dalykų ir susidedą. Atpuolimas nuo Dievo, melas yra stabmeldystē, kuri toliau plačiai aprašoma. — [5]*Gēritēs*. Ebr t : Sušylate /užsidegate stabmeldystēs geiduliais/ terebintuose. Plg aug 1, 29 ; 3 Kar 14,23 ; Jer 2,20 ir k. — *Aukodami*... Kūdikių aukojimas buvo daromas karalių laikais, ypač Innomo slēnyje į pietus nuo Siono kalno

[7]Augštame ir kilniame kalne tu pasidarei savo guolį
ir tenai užeini atnašauti pjaunamųjų aukų.
[8]Už durų ir už staktos tu statei savo atsiminimą,
nes prie manęs tu nusidengei save ir priėmei svetmoterį ;
tu paplatinai savo guolį ir padarei su jais sandorą ;
tu atvira ranka mėgai jų patalą.
[9]Tu karaliui pagražinai save tepalu
ir padauginai savo kvepalus ;
tu siuntei toli savo pasiuntinius
ir nusižeminai iki pragarui.
[10]Tu nuvarginai save savo kelių daugybe ;
bet tu nesakei : Liausiuos.
Tu radai kuo atgaivinti savo ranką, todėl tu neprašei.
[11]Ko tu susirūpinus bijojai, kad melavai,
ir neatsiminei manęs ir to neėmei į savo širdį?
Kadangi aš tylėjau ir buvau lyg nematąs,
tu užmiršai mane.
[12]Aš paskelbsiu tavo teisybę,
ir tavo darbai nebus tau naudingi.
[13]Kai tu šauksi, tegul išlaisvina tave tavo surinktieji.
Juos visus nuneš vėjas, atims vėjo dvelkimas.
O kas pasitiki manimi, tas gaus tėvonystėn žemę
ir paveldės mano šventąjį kalną.
[14]Aš tariau : Darykite kelią, duokite taką ;
sukite iš tako, atimkite kliūtis nuo mano tautos kelio.
[15]Nes štai ką sako Augščiausis ir kilnusis,
kurs gyvena amžinybėje, kurio vardas šventas,
kurs gyvena augštybėje ir šventykloje
ir su sutrinta ir nužeminta dvasia,
kad atgaivintų nužemintųjų dvasią
ir atgaivintų sutrintųjų širdį.

/plg 4 Kar 23,10 ; Jer 32,35/. — [6]*Upelio dalyse...* Ebr t : Plynuose slėnio akmenyse tavo dalis. — Tauta buvo Viešpaties dalis ir Viešpats jos dalis ; bet Žydai, atmetę Dievą, pasirinko sau kaip dalį plynus akmenis, kuriuos garbino. — [7]*Savo guolį...* Tauta vaizduojama kaip neištikima sužadėtinė. Plg aug 1,21. Augštumų garbinimas įvykdavo taip pat dažnai, kaip ir šventų girių. Plg 4 Kar 16,4 ; Jer 2,20 ; Ps 4,13 ir k. — [8]*Už durų...* Stabų buvo pilni namai. — *Prie manęs...* Stabmeldystė buvo vykdoma viešai, be jokios gėdos ; sandora su Viešpačiu buvo užmiršta, šalin numesta. — [9]*Tu pagražinai.* Ebr t : Ėjai pas karalių su aliejumi. — Taip daroma priekaištas dėl susidėjimo su pagonimis, kurių palankumo norėta įsigyti siunčiamomis karaliams dovanomis. — [10]*Tu...* Izraēliui teko pakelti daug vargo, kad pasiektų taip negarbingą galą. Pasitikėdamas žmonių pagalba jis liovēsi maldavęs Dievą. — *Todēl tu neprašei.* Ebr t : Todēl tu nepailsai, t y, viltis palaikē tavo dvasią, nežiūrint visų nepasisekimų. [11]*Ko tu...* Ko gi bijojo tauta, kad visai išsižadējo Viešpaties ? Ji bijojo tokių pat silpnų žmonių, kaip ji pati. — *To neēmei...* Pamesdama Viešpatį tauta negalvojo, ką ji daro, lyg kad tai būtų buvęs menkiausis dalykas. — *Kadangi aš tylējau...* Ebr t : Argi tai ne taip, aš tyliu ir tai nuo seniai, ir tu nebijai manęs. — Tačiau Viešpaties kantrybē išseks ir nelaimē puls ant nuodēmingos tautos. — [12]*Tavo taisybę.* Israēlio nuodēmēs ironiškai vadinamos jo teisybe, nes kitokios jame nēra. — [13]*Surinktieji.* Pagonių tautos, su kuriomis buvo daroma sutarčių, arba stabai. — *Kas pasitiki...* Taip priduodama vilties geriesiems

[14]*Darykite...* Pats Viešpats pažadins pagonis padēti grįžtančiai tautai. Visos kliūtys bus pašalintos. Plg aug 40,3 ; 52,10. — [15]*Augščiausis ir...*

[16]Nes ne per amžius aš bylinėsiuos
ir nesirūstinsiu iki galui,
nes gyvenimo dvasia išeina nuo mano veido,
ir aš darau gyvenimo kvapą.
[17]Aš susirūstinau dėl jo godumo neteisybės
ir užgavau jį. Aš paslėpiau nuo tavęs savo veidą
ir užsidegiau, ir jis nuėjo sau klajoti savo širdies keliu.
[18]Aš mačiau jo kelius ir gydau jį;
aš vedu jį atgal ir teikiu paguodų jam ir jo liūdintiems.
[19]Aš sutveriu lūpų vaisių, ramybę, ramybę tam,
kas toli ir kas arti, sako Viešpats, ir gydau jį.
[20] Bedieviai gi kaip kunkuliuojanti jūra,
kuri negali nurimti
ir kurios bangos išsilieja kaip sunaikinimas ir dumblas.
[21]Nėra ramybės bedieviams, sako Viešpats Dievas

58. [1]Šauk, nesiliauk; pakelk kaip trimitas savo balsą
ir skelbk mano tautai jų kaltes,
ir Jokubo namams jų nuodėmes.
[2]Nes jie ieško manęs diena iš dienos
ir nori žinoti mano kelius,
lyg tauta, kuri darė teisybę
ir kuri nepametė savo Dievo teisėtumo.
Jie meldžia manęs teisybės nutarimų,
nori artintis į Dievą.

Dievo aprašymas įvairiais pavadinimais turi parodyti jo galybę ir gerumą. — *Su sutrinta...* Dievas taip gailestingas, kad teikiasi gyventi taip pat prislēgtųjų tarpe, kad jiems padētų. — [16]*Nes gyvenimo...* Dievas nenori nuolat teisti ir bausti savo kūrinius, nors jie taip labai kalti, nes jie būtų sunaikinti jo rūstybēs. Ebr t: Nes dvasios apalptų mano akivaizdoje ir sielos, kurias aš padariau, t y, jei Viešpats jų nepasigailētų. — [17]*Aš...* Bausmē buvo skiriama tik dēl nuodēmēs, kurios Viešpats negali palikti nepasmerkęs. — *Nuo tavęs.* Nereikiamas priedas, kurio nēra ebr t; nēra taip pat ir žodžių *savo veidą*, kurie pridēti minčiai pilniaus išreikšti. — *Savo širdies keliu*: Paskui piktus savo geidulius. — [18]*Aš mačiau...* Su pasigailējimu Viešpats žiūrējo į klystantį Israēlį. — *Jam ir jo...* t y, pačiai tautai ir tai tiems, kurie liūdi dēl dabartinēs nelaimēs, laukia Dievo malonēs, kurie būdami svetimoje šalyje nesigēri svetimųjų papročiais, bet visa širdimi trokšta teokratijos atnaujinimo. — [19]*Aš...* Lūpų vaisius yra maldos, giesmēs, dēkojimo žodžiai. Ebr t toliau prasideda naujas sakinys: Ramybē, ramybē tam, kas toli... /pagonims ir Žydams/. — [20]*Bedieviai...* Bedievių siela savo geiduliais panaši į jūrą. Todēl jiems nēra ramybēs. Plg Judo 13. — *Bangos išsilieja...* Ebr t: Jos vandenys varo dumblą ir purvus. — [21]*Nēra...* Plg aug 48,22

3. Dangiškosios Jerusalės garbė ir laimė

a/ Apie tikrą ir netikrą šventumą

58,1-14. Paskutiniame Ješajo pranašysčių skyriuje kalbama ypač apie mesijinēs ir dangaus Jerusalēs garbę ir laimę; pagrindan tačiau dedama išlaisvinimas iš Babelēs nelaisvēs. Pirmoje pranašystēje nurodoma, kodēl Dievas nepriima Žydų pasninkų, koks pasninkas jam patinka ir kokių gērybių jis suteikia tiems, kurie tikrai jį garbina /1-14/

58. [1]*Šauk...* Ebr t: Šauk iš visos gerklēs, t y, garsiu balsu, kad tauta negalētų nepastebēti to šauksmo ir būtų įspēta dēl savo nusikaltimų. — [2]*Nes jie...* Žydai, kaip vēliau parisiejai, rodē viršinio uolumo Dievui ir religijai ir tuo tenkinosi. Jie tarēsi visa padarę, jei artinosi į Dievą, t y, lankē šventyklą. — *Teisybēs nutarimų*: Bausmių nerieteliams, pilno garbingų pažadų įvykdymo. — *Nori*

[3]Kam mes pasninkavome ir tu nepažvelgei,
žeminome savo sielas ir tu nežinojai?
Štai jūsų pasninko dieną randasi jūsų pačių valia,
ir jūs slegiate visus savo skolininkus.
[4]Štai jūs pasninkaujate byloms ir vaidams,
ir bedieviškai mušate kumštimi.
Nebepasninkaukite, kaip iki šiai dienai,
kad jūsų šauksmas būtų išgirstas augštybėje.
[5]Argi tai toks pasninkas, kokį aš pasirinkau,
kad žmogus vargintų savo sielą per dieną,
nulenktų savo galvą kaip lanką
ir klotų po savim maišą ir pelenus?
Argi tu tai vadinsi pasninku
ir patinkančia Viešpačiui diena?
[6]Argi pasninkas, kurį aš pasirinkau, ne toks :
Atrišk bedievystės mazgus,
atrišk prispaudino raiščius,
paleisk laisvus tuos, kurie prislėgti,
ir nuplėšk kiekvieną naštą.
[7]Laužk alkstančiam tavo duoną
ir įsivesk į savo namus pavargėlius ir klajūnus ;
pamatęs pliką, apdengk jį
ir nepaniekink savo kūno.
[8]Tuomet tavo šviesa ištrykš kaip aušra,
ir tavo sveikata greičiau užtekės ;
tavo teisybė eis tavo veido priešakyje,
ir Viešpaties garbė surinks tave.

---

artintis... Ebr t : Nori Dievo prisiartinimo /kad jis nubaustų priešus/. — [3]*Kam*... Pranašas ima vieną viršiniu elgesiu apsireiškiantį pavyzdį, kad juo įrodytų Žydams stoką tikrų vidinių jausmų. Mošės įstatyme buvo paskirtas Žydams pasninkas tik permaldavimo dienoje /3 Moš 23,27/. Bet be tos dienos dar buvo pasninkaujama nepaprastais atsitikimais dėl šalį sutinkančių slogų /Joel 1,14/, liūdint dėl paniekinimo /Teis 20,26/, prašant pasisekimo ir pavojų pašalinimo /Jud 4,9 ; 2 Kron 20,3 ; Jer 36,9 ir k/. Viešpats nepriimdavo maloningai jų pasninkų, nes jų nežiūrint pasilikdavo negera pasninkaujančių valia ir nuodėmingi geismai, taip pat kietumas ir neteisingumas artimams. — *Žeminome*... Kitoks pasninko aptarimas. Plg 3 Moš 16,29 ; 31 ir k. — *Slegiate*... Ebr t : Skubate visus savo darbus, t y, kietai spaudžiate savo darbininkus, versdami juos skubiai dirbti sunkius jūsų darbus. — [4]*Byloms*... Jų pasninkas rodosi tik padauginąs vaidus ir nesutikimus ; taip jie tolimi nuo tikros pasninko dvasios. Pasninkaudami jie darosi dar piktesni. — *Nebepasninkaukite*... Ebr t : Dabar jūs nepasninkaujate taip, kad jūsų balsas būtų išgirstas augštybėje, t y, jei norite, kad jūsų balsas būtų išgirstas danguje, reikia pasninkauti turint kitokių, geresnių jausmų. — [5]*Argi*... Kad pasninkas būtų tikras, Dievui patinkąs, negana nulenkti galvą, kaip vikšrą /ebr t/, t y, vaikščioti paniurusiam, apsivilkti ašūtine ar sėstis į pelenus

[6]*Atrišk*... Pirmutinė tikrojo pasninko sąlyga tai nebedaryti pikta, išlaisvinti neteisingų teisėjų pasmerktus nekaltus žmones, sugrąžinti laisvę žudomam vergui. — [7]*Laužk*... Kita pasninko sąlyga, tai daryti gera, šelpti kiekvieną, kam pašalpos labiausiai reikia. Pasninkas turi būti jungiamas su išmaldų davimu. Plg Ez 18,7.16 ; Mt 25,34.35. — *Savo kūno*, t y, savo brolių. — [8]*Tavo šviesa* : Laimės ir išgelbėjimo šviesa. — *Tavo sveikata*... Vieton ligų ir žaizdų tauta susilauks pilnos sveikatos. — *Surinks tave*... Tauta eis gyvenimo keliu, kaip kitados per tyrus. Ves ją teisybė, Dievo garbė lydės

[9]Tuomet tu šauksies, ir Viešpats išklausys ;
šūkausi, ir jis tars : Štai aš čia.
Jei atimsi iš savo tarpo grandinę,
jei liausies tiesęs pirštą ir kalbėjęs, kas nenaudinga,
[10]jei teiksi alkstančiam savo gailestingumą
ir pasotinsi prislėgtą sielą,
tavo šviesa užtekės tamsybėje,
ir tavo tamsybė bus kaip vidudienis.
[11]Viešpats duos tau visados poilsio,
padarys tavo sielą pilną spindėjimų
ir išlaisvins tavo kaulus ;
tu būsi kaip palaistytas sodas
ir kaip vandens šaltinis, kurio vanduo neišsenka.
[12]Bus atstatyta tavyje, kas nuo amžių buvo paversta tyrais ;
tu dėsi pamatus kartai ir kartai,
būsi vadinamas tvorų statytoju,
takų taisytoju ramybei.
[13]Jei tu nukreipsi savo koją nuo šabato,
kad nedarytumei mano šventą dieną, ko tu nori,
jei vadinsi šabatą pasigėrėjimu,
šventa ir garbinga Viešpaties diena,
jei laikysi ją pagarboje, neeidamas savo keliais
ir nevykdydamas savo valios, kad kalbėtumei tuščią šneką,
[14]tuomet tu gėrėsies Viešpačiu;
aš pakelsiu tave augščiau už žemės augštybes
ir valgydinsiu tave tavo tėvo Jokubo tėvonyste ;
nes Viešpaties burna kalbėjo

59. [1]Štai Viešpaties ranka nesutrumpėjo, kad negalėtų gelbėti,
ir jo ausis neapkurto, kad neišgirstų.
[2]Bet jūsų neteisybės atskyrė jus nuo jūsų Dievo,
ir jūsų nuodėmės paslėpė nuo jūsų jo veidą,
kad jūsų neišklausytų.

ją. — [9]*Jei atimsi*... Dar tikro pasninko sąlygos. — *Grandinę*. Ebr t : Jungą. Tai kieto artimų slėgimo vaizdas. — *Tiesęs pirštą* : Taip norėdamas parodyti beturčiui paniekinimą, iš jo tyčiotis. — *Kas nenaudinga*. Ebr t : Neteisybę. — [10]*Tamsybėje* : Nelaimių tamsybėse. — [11]*Duos tau*... Ebr t : Ves tave nuolat ; jis pasotins tavo sielą sausybėse /sielvartuose/ ir sustiprins tavo kaulus. — *Tu būsi*... Plg aug 44,3.4. — [12]*Kas nuo amžių*... Kas buvo seniai sunaikinta dėl tautos nuodėmių, tai bus atitaisyta. — *Tvorų statytoju*... Ebr t : Plyšių lopytoju, kelių taisytoju gyvenimui, t y, kad šalis būtų gyvenama. — [13]*Nukreipsi*... Susilaikysi nuo elgėsio, kuriuo galėtų būti paniekintas, peržengtas šabato poilsis, jei darysi šabate ne ko tu pats norėtumei, bet kas Viešpaties įsakyta. Taip čia pranašas su geru pasninku jungia gerą šabato laikymą. Tas šabato laikymas yra podraug svarbiausis viešojo Dievo garbinimo pasireiškimas. — *Kad kalbėtumei*... Šabatas neturi būti suteptas šiaip jau užsiėmimais, į kuriuos linksta žmogaus valia, bet taip pat tuščiomis šnekomis ir barniais. — [14]*Tu gėrėsies*... Nurodžius sąlygas skelbiama užmokestis. Jei Žydai gerbs šabatą ir laikys jį pasigėrėjimo, ne nuobodžio diena, Dievas suteiks jiems tikro džiaugsmo, jie bus labai išaugštinti, įsitvirtins savo šalyje, nugalėję visus priešus, ir susilauks Dievo duotųjų patriarkams pažadėjimų įvykdymo

b/ Naujoji sandora bus sutvirtinta Israēlio atgailos

59,1-21. Išgelbėjimą trukdo tautos nuodėmės /1-8/. Tauta nuolankiai išpažįsta Dievo bausmių teisingumą /9-15 a/. Viešpats, kietai nubaudęs

3Nes jūsų rankos suteptos krauju
ir jūsų pirštai — neteisybe;
jūsų lūpos kalba melą,
ir jūsų liežuvis sako neteisybę.
4Nėra, kas šauktųsi teisybės,
ir nėra, kas teistų pagal tiesą;
bet jie pasitiki nieku ir kalba tuštybes;
jie pradeda vargą ir gimdo neteisybę.
5Jie peri angių kiaušinius
ir audžia voratinklius.
Kas valgys jų kiaušinių, tas mirs,
ir iš to, kas perima, išeina baziliskas.
6Jų audiniai netinka draubužiams,
ir jie neapsidengs tuo, ką audė;
jų darbai nenaudingi darbai,
ir neteisybės darbas jų rankose.
7Jų kojos bėga į pikta
ir skuba nekalto kraujo išlieti;
jų mintys nenaudingos mintys;
sunaikinimas ir griuvėsiai jų keliuose.
8Jie nežino ramybės kelio,
ir nėra teisėtumo jų žingsniuose;
jų takai kreivi; kas jais eina, nežino ramybės.
9Todėl tai atitolinta nuo mūsų teisėtumas,
ir teisybė mūsų nepasiekia;
mes laukėme šviesos, ir štai tamsybė,
— blizgėjimo, ir vaikščiojome tamsybėje.
10Mes čiupinėjame kaip akli sieną
ir čiupinėjame kaip be akių;
mes suklumpame vidudienį kaip tamsoje,
esame patamsyje kaip mirusieji.
11Mes kriokiame visi kaip lokiai
ir vaitojame kaip burkuojantys karveliai;
mes laukiame teismo, ir jo nėra,
— išgelbėjimo, ir jis toli nuo mūsų.

---

kaltininkus, padarys naują sandorą su likusiais ir atgailą darančiais /15 b-21/

59. 1*Ranka*... Viešpats tebēra lygiai galingas gelbēti tautą; jis taip pat maloningas, kad išgirstų ir išklausytų maldas, 2bet pati tauta pastatē tarp savęs ir Viešpaties lyg kokią sieną, kad gelbinti Dievo ranka prie jų neprisiartintų, ir tarsi uždengia savo nuodēmēmis jo veidą, kad jiems nebešviestų jo šviesa ir malonē. Plg aug 48, 2-4; 50,2; 4 Moš 11,23. — 3*Nes jūsų*... Plg aug 1,15. — 4*Kas šauktųsi*... Kas laikytųsi teisybēs, prie jos prisipažintų. — *Jie pradeda*... Plg Ijob 15,35. Piktas darbas pradžioje sugalvojamas, paskui ir vykdomas. — 5*Peri*... daro pikčiausius sumanymus. — *Audžia*... Žr 6 e. — *Kas valgys*... Kas dalyvauja jų piktuose darbuose, lygus tam, kurs ima į save mirtingų nuodų. — *Iš to, kas*... Ebr t: sutrintas /kiaušinis/ išleidžia angį, t y, jei kas mēgina piktiems darbams pasipriešinti, tas sužeidžiamas. — 6*Nenaudingi*: neneša niekam jokios naudos; jie daro tik žalos, taip kaip menkas voratinklis būna žuvimo vieta musēms. — 7*Jų kojos*... Plg Pat 1,16; Rom 3,15

9*Todēl*: dēl tokių nusikaltimų. Čia jau pati tauta pradeda išpažinti savo kaltes. — *Teisētumas, ir*... išgelbējimas iš priešų prispaudimo. — *Šviesos*: laimēs. — 10*Kaip mirusieji*: lyg būtų mirusiųjų karalystēje. Ebr t: tarp apstumo mes panašūs į mirusius. — Tauta miršta iš skurdo, tuo tarpu kad pagonių tautos pasi-

[12]Nes mūsų neteisybės padaugėjo tavo akivaizdoje,
ir mūsų nuodėmės liudija prieš mus ;
nes mūsų kaltės yra su mumis,
ir mes žinome savo neteisybes.
[13]Mes nusidėdavome ir meluodavome Viešpaties akivaizdoje,
ir nusigręžėme, kad neeitumėme paskui mūsų Dievą,
bet kad kalbėtumėme prispaudimą ir peržengimą ;
mes pradėjome ir kalbėjome iš širdies melo žodžius.
[14]Teisėtumas nusigręžė atgal,
ir teisybė stovėjo toli,
nes sukniubo gatvėje teisybė,
ir lygybė negalėjo įeiti.
[15]Tiesa buvo užmiršime,
ir kas traukėsi nuo pikto, buvo apiplėšiamas.
Viešpats matė, ir tai nepatiko jo akyse,
kad nėra teisybės.
[16]Jis matė neesant žmogaus
ir buvo nepatenkintas, kad nėra kam pasitikti;
jam padėjo jo petys,
ir pati jo teisybė stiprino jį.
[17]Jis apsivilko teisybe lyg šarvu,
ir išgelbėjimo šalmas yra ant jo galvos ;
jis apsivilko keršto drabužiais
ir apsidengė uolumu tarsi apsiaustu,
[18]kaip keršyti, kaip atsilyginti užsidegimu savo neprieteliams
ir atiduoti, kas verta, savo priešininkams ;
jis atsilygins saloms.
[19]Tuomet tie iš vakarų bijos Viešpaties vardo,
ir kurie iš saulėtekių, — jo garbės, kai jis ateis,
kaip smarki upė, kurią stumia Viešpaties dvasia.
[20]Jis ateis kaip Atvaduotojas Sionui
ir tiems, kurie gręžiasi nuo neteisybės Jokube, sako Viešpats,

---

nērusios turtuose. — [11]*Mes kriokiame.* Jų širdis apkartusi ir pilna nepatenkinimo ; jie džiūsta iš ilgesio. Plg 2 Kar 17,8 ; Pat 17,12. [12]*Padaugējo...* Nuodēmių buvo labai daug ir tai daromų viešai, Dievui matant. Toliau /13-15 e/ kaikurios iš tų nuodēmių įvardijamos

[16]*Buvo nepatenkintas.* Ebr t : nustebo. — *Jam padējo...* Darbui, kurį Viešpats norējo įvykdyti, nereikējo svetimos pagalbos. Viešpats čia palyginamas su einančiu į kovą karžygiu, nes jis turi nugalēti šio pasaulio kunigaikštį. Tačiau jo šarvai dvasiniai ; jie nurodo, koks bus išgelbējimas. — [17]*Apsivilko...* Plg Ephez 6, 14-17 ; 1 Tes 5,8. — *Keršto drabužiais.* Viešpats neša išgelbējimą, bet podraug daro kerštą atkakliesiems, viena ir kita dieviška energija /uolumu/. — [18]*Kaip keršyti...* Ebr t : kokie darbai, taip atsilygins ; rūstybē jo neprieteliams, atsilyginimas jo priešams ; saloms atsilygins atsilyginimu. — [19]*Bijos Viešpaties...* Bausmēs turēs gerų pasēkų. Išsigelbējusieji pagonys gręšis į Viešpatį. — *Kaip smarki..* Anot ebr t : kaip susiaurinta upē, t y, sutinkanti kliūčių savo bēgyje ir dēl to smarkiai patvinstanti. Kaip tvenkiama upē visa plēšia savo smarkumu, taip Dievas ves sēkmingai pagonis jo garbint, todēl į tikrąją laimę, stumdamas į šalį visas stabmeldystēs ir piktų geidulių kliūtis. — [20]*Jis ateis...* Duodama dar ypatingas pažadas Israēliui. Juo remdamos šv Povilas daro išvadą, kad po to, kai bus įējus į Kristaus Eklesiją pagonių pilnybē, įeis į ją taip pat ir Žydai. Žr Rom 11,26. — [21]*Tai yra...* Naujoji Dievo tauta turi savyje nepamestinai amžiniems laikams Dievo dvasią ir žodžius. Dievo dvasia yra šventu-

[21]Tai yra mano sandora su jais, sako Viešpats:
Mano dvasia, kuri yra tavyje,
ir mano žodžiai, kuriuos aš įdėjau tau į burną,
neatstos nuo tavo burnos, nuo tavo palikuonių burnos
ir nuo tavo vaikų vaikų burnos,
sako Viešpats, nuo dabar ir per amžius

60. [1]Kelkis, nušvisk, Jerusale, nes tavo šviesa ateina,
ir Viešpaties garbė tau užteka.
[2]Nes štai tamsybė dengia žemę ir tamsumas tautas;
tau gi teka Viešpats, ir jo garbė pasirodo tavyje.
[3]Tautos vaikščios tavo šviesoje,
ir karaliai tavo užtekėjusiame skaistume.
[4]Pakelk aplinkui savo akis ir žiūrėk:
Visi šitie renkasi, tau ateina;
tavo sūnūs ateina iš tolo,
ir tavo dukterys keliasi iš visų pusių.
[5]Tuomet tu matysi ir turėsi apsčiai;
tavo širdis stebėsis ir išsiplės,
kai jūros pilnybė gręšis į tave,
ir tau ateis tautų stiprybė.
[6]Kupranugarių potvynis apdengs tave,
Madiano ir Ephos kupročiai;
visi ateis iš Sabos, nešdami auksą ir smilkalus
ir skelbdami gyrių Viešpačiui.

---

mas, jo žodžiai tai jo apreiškimai; todēl Mesijo karalystēje, Eklesijoje bus visuomet šventumo ir tiesos skelbimo

c/ Naujosios Jerusalēs garbē

60,1-22. Karaliai ir tautos skubēs su dideliu pasiryžimu į garbēs susilaukusią Jerusalę /1-9/; šventasis miestas bus atstatytas nuostabiai puikus /10-14/; naujasis Sionas bus pilnas garbēs, turtų ir šventumo /15-18/; jo karalius bus Viešpats, gyventojai gi šventieji /19-22/

60. [1]*Kelkis*... Jerusalē dar tebesēdi liūdēdama žemēje, apraudа savo apleidimą ir seniau buvusią neištikimybę ir kenčia jos bausmę. Bet štai atsiliepia paguodos žodis, kuriuo ji šaukiama atsikelti, kad niekuomet nebepultų, kad pasiliktų visuomet didi ir galinga, stovēti kaip ženklas tautų tarpe visiems laikams, šviesti ir spindēti, kad niekuomet nebeužgestų, pasilikti neišsenkančiu šviesos šaltiniu, skaisčia saule išgelbētųjų kūrinių tarpe. Priežastis gi yra ta, kad, kaip kitados šviesus debesis lankēsi ant Viešpaties padangtēs, taip dabar Viešpaties garbingumas žiba ant Jerusalēs ir jis yra jos šviesa. — [2]*Tamsybē dengia*... Tamsybē yra šviesos nebuvimas; taigi čia, kur šviesa yra Viešpats ir jo išganymas, tamsybē reiškia pagonių padētį be Dievo ir be Kristaus /Ephez 2,12/, nelaimēs stovį. Plg Jo 1,9.14; 3,19; 4,12 ir k, kur Kristus ir jo mokslas vadinama šviesa, ir 2 Moš 10,22.23, kur pasakyta, kad Egipte buvo tamsybē, tuo tarpu kad Israēlis gyveno šviesoje. — [3]*Tautos vaikščios*... Ebr t: Keliauja į tavo šviesą. — Sionas, susilaukęs vieną kartą mesijinio garbingumo, turi visuotinį pašaukimą. Jis yra lyg nakties metu pastatytas siaubiančios jūros krante skaistus švyturys. — [4]*Pakelk*... Plg aug 49,18. Nors šviesa būtų ir netikēta, tačiau tai tiesa; pagonių tautos renkasi į Jerusalę. Su jomis ateina išsklaidytieji Israēlio vaikai iš visų pusių. — *Keliasi iš*... Ebr t: Nešamos prie šono, — kaip kad daro motinos su mažais vaikais, kurie patys nelabai gali paeiti. Todēl čia pabrēžiama meilingas rūpestingumas silpnesniais kelionēs metu. — [5]*Turēsi apščiai*. Ebr t: Spindēsi. — *Kai jūros*... Ebr t: Jūros ūžimas, t y, daugybē gyvenančių salose ir anapus jūros tautų. — *Tautų stiprybē*: Tautų turtai. Visa žemē bus Siono nuosavybē. — [6]*Madiano ir Ephos*. Madianiečiai, ku-

[7]Visos Kedaro bandos tau susirinks ;
Nabajoto avinai tau tarnaus ;
jie bus aukojami ant man patinkančio altoriaus,
ir aš padarysiu savo didenybės namus garbingus.
[8]Kas tie, kurie skrenda kaip debesys,
ir kaip karveliai į savo langus?
[9]Nes manęs laukia salos, ir jūros laivai pirmoje eilėje,
kad atgabenčiau tavo vaikus iš tolo,
jų sidabrą ir jų auksą draug su jais
Viešpaties, tavo Dievo, vardui ir Izraėlio Šventajam,
nes jis padarė tave garbingą.
[10]Svetimųjų sūnūs statys tavo sienas,
ir jų karaliai tau tarnaus;
nes aš užgavau tave savo užsidegime
ir pasigailėjau tavęs savo susitaikyme su tavimi.
[11]Tavo durys bus visuomet atviros ;
dieną ir naktį nebus užrankintos,
kad būtų atgabenta pas tave tautų stiprybė
ir būtų atvesti jų karaliai.
[12]Nes tauta ir karalystė, kuri tau netarnaus, žus,
ir tautos bus paverstos tyrais.
[13]Libano garbė ateis pas tave,
eglė, skroblas ir pušis draug
mano šventumo vietai papuošti,
ir aš padarysiu savo kojų vietą garbingą.
[14]Pas tave ateis susilenkę sūnūs tų, kurie žemino tave,
ir garbins tavo kojų pėdsakas visi, kurie koneveikė tave ;
jie vadins tave Viešpaties miestu, Izraėlio Šventojo Sionu.

---

riems priklausė ir Ephos giminė, buvo kilę iš Abraomo ir Keturos /Iš 24,2-4/, gyveno šiaurryčiuose nuo Elano įlankos. Iš laimingosios Arabijos /Sabos/ gabens aukso ir brangių kvepalų Viešpaties garbei. — [7]*Visos Kedaro*... Kitos arabų giminės, kilusios iš Abraomo ir Agaros /Prad 21,16;-24,13/. Jos aukoja savo bandas. — *Jie bus aukojami*... Ebr t : Jie užžengs mano pasimėgimui ant mano altoriaus. — Viešpaties garbinimas čia aprašomas paimtais iš Sen Test apeigų vaizdais. Tačiau kaip pačios senosios apeigos turėjo ne visuomet pasilikti /Jer 3,16/, taip ir čia turima galvoje ne Žydų statytą Jerusalės šventyklą, bet tą šventyklą, kurią turėjo pastatyti Mesijas /plg Zakh 6,12.13/. — [8]*Kas tie*... Gręždamos jūros kryptimi, pranašas savo dvasia mato besiartinančių laivų, visų gi priešakyje Tarteso laivus/ ebr t/. Vėjo išpūstos jų būrės panašios į debesis ; jie greitai plaukia, kaip skrendantys karveliai. Pranašas stebisi, kad ir tolimi jūros pakraščiai jau sužinojo apie naujojo Siono garbę. Dievo atsakymas nurodo, kad pasaulis laukte laukia tos valandos. — [9]*Tavo vaikus* : Izraėlaičius, laikomus nelaisvėje tose tolimose šalyse

[10]*Svetimųjų*... Pagonių padėjimas atstatyti Jerusalę, Žydams sugrįžus iš Babelės nelaisvės, buvo tik silpna pradžia to Dievo rūstybės dieną sugriautos Jerusalės atstatymo, kurį atliko pagonys grįžusieji į tikrąjį Dievą. Plg aug 49,17 ; 54,11.12 ; 56,6.7. — [11]*Tavo durys*... Plg Apr 21,25. Minios, kurios nuolat plauks, galės įeiti visuomet. — [12]*Nes tauta*... Tautos ne tik eis, bet ir turės prievolę eiti, nes jos galės būti laimingos tik susijungusios su Izraėliu. — [13]*Libano*... Pranašas mini ir medžius, kurie tuomet tarnaus Jerusalei papuošti, kad ji būtų tikras Edenas. — *Mano šventumo vietai*. Ebr t : Mano šventyklos vietai, t y, naujajam Sionui. — *Kojų vietą*... aliuzija į sandoros skrynią, kuri kaikada vadinama Augščiausiojo pakoju. Plg 1 Kron 28,2 ; Ps 98,5 ; Ez 43,7 ir k. — [14]*Su-*

[15]Kadangi tu buvai palikta ir nekenčiama
ir nebuvo kam per tave eiti,
aš padarysiu iš tavęs amžių puikybę,
džiaugsmą kartų kartoms.
[16]Tu čiulpsi tautų pieną ir būsi žindoma karalių krūtimis ;
ir tu žinosi, kad aš Viešpats, kurs gelbiu tave,
ir tavo atpirkėjas Jokubo Galingasis.
[17]Vieton skaistvario aš atgabensiu aukso,
geležies vieton atgabensiu sidabro,
medžių vieton skaistvario ir akmenų vieton geležies;
aš padarysiu tau lankytoją iš ramybės
ir tau viršininkų iš teisybės.
[18]Nebebus girdėta tavo šalyje neteisybės,
naikinimo ir griovimo tavo ribose;
išgelbėjimas apsups tavo sienas,
ir gyrius tavo vartus.
[19]Nebebus tau daugiau saulės šviesti dieną,
ir mėnulio blizgėjimas nebeapšvies tavęs ;
bet Viešpats bus tau amžina šviesa,
ir tavo Dievas tavo garbė.
[20]Tavo saulė daugiau nebenusileis,
ir tavo mėnulis neeis mažyn,
nes Viešpats bus tau amžina šviesa,
ir tavo gedulo dienos pasibaigs.
[21]Tavo gi tauta bus visi teisieji ;
jie amžinai paveldės šalį, kaip mano sodinimo atžala,
mano rankos darbas garbei.
[22]Iš mažiausiojo pasidarys tūkstantis
ir iš mažutėlio galingiausi tauta.
Aš, Viespats, ūmiai tai darau savo metu

61. [1]Viešpaties dvasia ant manęs, nes Viešpats patepė mane.
Jis siuntė mane duoti žinios romiesiems,
gydyti tų, kurių širdis sutrinta,
ir skelbti belaisviams atleidimo ir kaliniams išlaisvinimo,

---

silenkę : reikšdami didžiausią pagarbą — *Garbins*... Ebr t : Parpuls prie tavo kojų padų

[15]*Nebuvo kam per tave eiti* : Nelaisvēs metu, kada šalis buvo likusi be gyventojų. — [16]*Tu čiulpsi*... Plg 40,2 ; 49,23. Pagonys duos Jerusalei, ką jie turi geriausia. — *Kad aš*... Žr aug 49,26. — [17]*Vieton*... Naujam Sionui statyti bus vartojama brangiausi medžiaga. Visa tai yra vidinēs statymo vertybēs ir pastovumo simboliai. — *Lankytoją*... Jerusalē bus sergima ir valdoma įasmenintų ramybēs ir teisybēs. — [18]*Nebebus*.. nes visur viešpataus ramybē ir teisybē. — *Išgelbējimas*... Ebr t : Tu vadinsi savo sienas išganymu ir savo vartus gyriumi. — Jerusalę gins mesijinis išganymas, su džiaugsmu priimtas, branginamas ir palaikomas

[19]*Nebebus*... Nuolatinē, nebeatimama Jerusalēs šviesa, todēl laimē ir tai pilniausi, bus pats Viešpats. Plg aug 30,26 ; Apr 21,23 ; 22,5. — [21]*Tavo tauta*... Plg aug 4,3 ; 26,2. — *Mano sodinimo atžala* : Atžala, kurią aš pasodinau. — *Garbei* : Kad nuolat daugintų Viešpaties garbę. Tokį kilnų tikslą turēs šventa tauta. — [22]*Iš*... Naujoji tauta daugēs neapsakomai greitai. — *Ūmiai tai darau*... Tai Dievo darbas, jo malonē. Žmogus negali padēti sēkmingai įvykdyti ar pagreitinti. Niekas nežino laiko ir valandos, kurią Tēvas nustatē savo galia, ir pranašai tyrinējo, kokį metą nurodē juose Kristaus dvasia /1 Petr

[2]skelbti maloningų Viešpaties metų
ir mūsų Dievo keršto dienos,
paguosti visų liūdinčių;
[3]duoti Siono raudantiems ir jiems įteikti vainiko vieton pelenų,
džiaugsmo aliejaus vieton gedulo,
gyriaus apsiausto vieton nuliūdimo dvasios;
ir jie bus tenai vadinami stipriais teisybe,
Viešpaties sodinimu garbei.
[4]Jie apstatys, kas paversta tyrais nuo amžių,
atstatys senus griuvėsius ir atnaujins paliktus,
kartų kartose sunaikintus miestus.
[5]Svetimieji stovės tenai ir ganys jūsų bandas;
ir svetimųjų sūnūs bus jūsų artojai ir vynuogynų darbininkai.
[6]O jūs būsite vadinami Viešpaties kunigais;
apie jus bus sakoma: Mūsų Dievo tarnai.
Jūs valgysite tautų turtus ir didžiuositės jų garbe.
[7]Vieton dvigubo jūsų sugėdinimo ir raudonavimo
jie girs jūsų dalį;
todėl jie paveldės savo šalyje du kart tiek,
jiems bus amžina linksmybė.
[8]Nes aš Viešpats, kurs mėgstu teisybę,
ir nekenčiu išplėšos deginamojoje aukoje;
aš pagrįsiu jų darbą tiesa
ir padarysiu su jais mažiną sandorą.

1,11/. Viešpats suteiks jį greičiau: kuomet paskirtas laikas, laikų pilnybē bus atējusi, Viešpats atliks savo darbą visa dieviška galybe, įvykdys visa neapsakomu greitumu

d/ Tos garbēs tarpininkas ir darytojas yra Viepaties Tarnas

61,1-11. Išgelbējimo darbą atliks Viešpaties Tarnas /1-3/. Kas sugriauta, bus atstatyta. Israēlis bus kitų tautų tarpe pirmoji tauta ir džiaugsis gautomis malonēmis, /4-11/

61. [1]*Viešpaties dvasia...* Čia vēl atsiliepia Viešpaties Tarnas, aprašydamas savo pasiuntinystę, kurią jis atliks Siono naudai. Šituos žodžius mūsų Išganytojas pritaikē sau. Žr Lk 4,16. Plg aug 11,2; 42,2. Čia jau trečią kartą skelbiama, kad Mesijas gauna Viešpaties dvasios pilnybę. Jos suteikimas įvyko dvasiniu patepimu, taip kaip buvo patepami šventu aliejumi kunigai, karaliai ir kaikada pranašai, todēl jis ir vadinamas Pateptasis, Mesijas. Plg Ps 44,8. — *Duoti žinios.* Gr vertime εὐαγγελ σασθαι skelbti Evangelijos. — *Romiesiems*: kurie prislēgti ir nuolankiai kenčia. Mesijas ateina gelbēti tų, kuriems niekas kitas neteikia ir negali suteikti pagalbos. — [2]*Maloningų Viešpaties metų*: Ypatingų malonių metų. Taip daroma aliuzija į Jubiliejaus metų malones. Plg Kun 25, 8... — *Keršto dienos.* Mesijo atējimas bus sujungtas su daugelio atsikēlimu, bet ir su puolimu. — [3]*Vainiko.* Garbēs ir džiaugsmo vainikas dedamas ant galvos vieton gedulo ženklo pelenų. Plg 28,5. — *Džiaugsmo aliejaus*: Kuriuo džiaugsmui išreikšti tepdavosi galvas pokylio metu. — *Stipriais.* Ebr t: Teisybēs terebintais. — *Sodinimu...* Žr aug 60,21

[4]*Jie apstatys...* Plg aug 58,12. Israēlio atgimimas prasidēs Babelēs nelaisvēs pasibaigimu ir Žydų sugrąžinimu į jų senąsias vietas. — [5]*Svetimieji...* Antras atgimimo laipsnis bus pagonių grįžimas į Dievą ir jų artimas susivienijimas su Israēliu, sudarymas su juo vienos tautos, kurioje tačiau pirmenybē paliekama Žydams, pagonims gi antraeilēs pareigos /plg Rom 11/. — [6]*Jūs...* Tiek kiek Israēlis bus pagonių mokytojas, jų tarpininkas Dievo akivaizdoje /plg Jo 4,22/. Tą savo pašaukimą Israēlis vykdo per apaštalus. Kitose tačiau vietose pagonims skiriamas tas pats laipsnis, kaip ir Israēliui, ar kalbama apie jo liekanų išgelbējimą; kunigai gi ir levitai bus šau-

9Giminių tarpe pažins jų palikuonis
ir tautų tarpe jų veislę;
visi, kurie juos matys, pažins juos,
nes jie yra palikuonys, kuriuos Viešpats palaimino.
10Aš džiaugte džiaugsiuos Viešpačiu,
ir mano siela linksminsis mano Dievu,
nes jis apvilko mane išgelbėjimo drabužiais
ir apsiautė mane teisybės apvalkalu,
kaip sužadėtinį papuoštą vainiku
ir kaip sužadėtinę pasipuošusią savo karoliais.
11Nes kaip žemė augina savo želmenis
ir kaip sodas gamina savo sėklą,
taip Viešpats Dievas želdins teisybę
ir gyrių visų tautų akivaizdoje

62. 1Dėl Siono aš netylėsiu
ir dėl Jerusalės aš neturėsiu poilsio,
kolei nepasirodys jo teisusis kaip blizgėjimas
ir neužsidegs jo gelbėtojas kaip švyturys.
2Tautos matys tavo teisųjį
ir visi karaliai tavo kilnųjį;
tu būsi vadinamas nauju vardu,
kuriuo pramins Viešpaties burna.
3Tu būsi garbės karūna Viešpaties rankoje,
ir karalystės vainikas tavo Dievo rankoje.

---

kiami ir iš pagonių /žr 66,21/. — 7*Dvigubo*... Ebr t galima versti taip: Vieton savo sugėdinimo jūs gausite dvigubą dalį /laimēs ir garbēs/. Plg aug 40,2; Zak 9,12. — *Du kart tiek*: Kaip turējo anksčiaus. — 8*Nekenčiu išplēšos*... Kaip Dievas nekenčia, jei kas neteisingai pasisavina ar paglemžia ką nors iš švento dalyko/ kokiuo yra deginamoji auka/, taip jis pats nori taip pat atiduoti visą ir pilną šventą dalyką, kurį duoti pažadējo. — *Amžiną sandorą*. Plg aug 55,3. — 9*Giminių tarpe*... Kaip buvo matomas Dievo prakeikimas senajame Israēlyje /plg Jer 22,8; Atk 29,23; 3 Kar 9,8/, taip bus matomas jo palaiminimas naujame, mesijiniame Israēlyje, Dievo Israēlyje /Gal 6,16/. — 10*Aš džiaugte*... Jerusalē jaučiasi esanti laimingiausi dēl Mesijo atlikto darbo. Šventoji tauta džiaugiasi ne žemiškais turtais ir laime, bet išganymo gērybēmis. — *Kaip sužadētinį*... Anot ebr t: Kaip sužadētinį kunigaikštį vainike. — Darant aliuziją į augščiau duotąjį pažadą /6 e/, kad Israēlis bus vadinamas Viešpaties kunigais ir gaus vainiką /3 e/, Dievo suteiktųjų gērybių didumas palyginamas su sužadētiniu, kurs yra ir kunigas ir sužadētinēs papuošalas. — 11*Dievas želdins*... Israēlis nebebus nederlinga dirva, nenaudingas vynuogynas, bet neš gausių tobulumo vaisių

e/ Pageidautas ir gautas išgelbējimas

62,1-12. Viešpats žada nesiliauti rūpinęsis, kad būtų įvykdyti duotieji Sionui pažadai /1-5/. Tų pažadų atitesējimo reikia laukti su dideliu troškimu ir būti pasiryžusiems grįžti į šventąjį miestą /6-12/

62. 1*Dēl Siono*: Dēl duotųjų Sionui pažadų. — *Netylēsiu*. Plg aug 42,14. Viešpats nuolat rūpinsis, kad jo nutartas išgelbējimo darbas būtų pilnai įvykdytas. — *Jo teisusis... jo gelbētojas*. Ebr t: Iki pakils jo teisybē kaip spindējimas ir jo išgelbējimas degs kaip švyturys. Plg aug 58,8; 59,9 ir k. — 2*Tavo teisųjį*... Ebr t: Tavo teisybę... tavo garbę. — *Nauju vardu*. Sionas bus lyg naujai Viešpaties sutvertas; naujam jo stoviui atitiks ir jį aptars naujas vardas /4 e/. — 3*Tu būsi*... Kaip garbingas bus tas vardas, galima suprasti iš Siono garbingumo. Gražumu, turtingumu jis lygus karališkam vaini-

[4]Tu nebebūsi daugiau vadinama Pamestoji,
ir tavo žemė nebebus daugiau vadinama Sunaikintoji ;
bet tu būsi vadinama : Mano valia joje,
ir tavo žemė: Gyvenamoji,
nes Viešpats pasimėgo tavimi,
ir tavo žemė bus gyvenama.
[5]Nes kaip jaunikaitis susituokia su mergaite,
taip tavo vaikai gyvens tavyje ;
sužadėtinis džiaugiasi jaunąja,
ir tavo Dievas džiaugsis tavimi.
[6]Ant tavo sienų, Jerusale, aš pastačiau sargų ;
visą dieną ir visą nakti jie niekuomet netylės.
Jūs, kurie atsimenate Viešpatį, netylėkite
[7]ir neduokite jam poilsio, kolei jis nesustiprins,
ir kolei jis nepadarys iš Jerusales gyriaus žemėje.
[8]Viešpats prisiekė savo dešine ir savo stiprybės petimi :
Aš daugiau nebeduosiu tavo kviečių tavo neprieteliamas maistui,
ir svetimi sūnūs tikrai nebegers tavo vyno, dėl kurio darbavais.
[9]Nes kas juos suvalo, tie valgys ir girs Viešpatį,
ir kas jį suneša, tie gers mano šventuose prieangiuose.
[10]Eikite, eikite pro vartus, pataisykite kelią tautai,
sulyginkite taką, išrinkite akmenis
ir pakelkite vėliavą tautoms.
[11]Štai Viešpats davė išgirsti žemės pakraščiuose :
Sakykite Siono dukteriai : štai ateina tavo Gelbėtojas,
štai jo užmokestis su juo ir jo atsilyginimas ties juo.

---

kui, kurį Viešpats, laikydamas rankoje, rodo tautoms. — [4]*Tu neb būsi...* Čia minimi senieji Siono vardai, kuriais jis nebebus vadinamas, ir pasakomi naujieji. — *Mano valia joje.* Ebr *khephtsibah*, mano pasimēgimas joje. Plg Oš 2,19 ; 4 Kar 21,2. — *Gyvenamoji.* Ebr t : Ištekējusi. Taip ir nauja artimybē tarp Viešpaties ir Siono išreiškiama moterystēs vaizdu. — [5]*Nes kaip...* « Kaip sužadētinis džiaugiasi sužadētine ir jaunikaitis mergaite /tuose pavyzdžiuose yra šventas susijungimas/, taip Viešpats linksminsis ta, kurios vardai pakeisti » /Jieron/. Tame palyginime aprašoma didžiausi Dievo meilē, kokia jis myli savo Eklesiją, kuria labai džiaugiasi ir gērisi

[6]*Pastačiau sargų.* Viešpats linki naujo dalykų stovio įvykimo ir todēl jis nori pastatyti Jerusalēje sargų, kurie nuolat rūpintųsi reikiamu išgelbējimo sąlygų sudarymu, palaikytų jo troškimą ir maldavimą ir nesiliautų prašę Viešpaties pažadų įvykdymo. — *Jūs, kurie...* Ebr t : Jūs, kurie primenate Viešpačiui. — Tokį įsakymą Viešpats duoda pastatytiems sargams, pranašams ir kunigams, arba žmonēms, kuriuos Dievas išrinks tuo tikslu Judo tarpe. Jie turi darbuotis nuolat, iki pilnam pažadų įvykdymui, iki amžių pabaigai. — [8]*Aš nebeduosiu.* Jerusalē nebematys savo šalies neprietelių plēšiamos /5 Moš 28,30 ir k/. Pilna prasme tai įvyks Kristaus Eklesijoje pasaulio pabaigoje. — [9]*Kas juos suvalo* : Kas suvalo kviečius. — *Kas jį suneša*: Kas surenka vyną. — *Prieangiuose.* Plg 5 Moš 14,23 ir k

[10]*Eikite.* Čia jau visi raginami, kad ir patys eitų į naująją Jerusalę, palengvintų kelią kitiems ir visus į ją kviestų /plg aug 57,14/. Kreipiamasi visų pirma į Israēlaičius, bet tuojau ir į pagonis, kurie turi taisyti kelią tautai, pagaliau į vienus ir į kitus, kad duotų ženklą visoms tautoms, jog išgelbējimo valanda jau atējo. Todēl pradžioje kalbama apie grįžimą iš Babelēs, bet čia pat su juo jungiama kitas pilnesnis grįžimas Mesijo laikais. — [11]*Žemēs pakraščiuose* : o ne tiktai Babelēje esantiems Žydams. — *Gelbētojas.* Anot Vulg, Mesijas. Ebr t : Išgelbējimas. Plg Zakh 9,9 ; Mt 21,5.— *Užmokestis.* Plg aug 40,10

12 Jie bus vadinami šventa tauta, Viešpaties atpirktieji;
tu gi vadinsies: Ieškomasis miestas ir Nepametamasis

63. 1 Kas tasai, kurs ateina iš Edomo,
rausvais drabužiais iš Bosros?
tas dailusis savo apdare,
einąs savo stiprybės pilnybėje?
Tai aš, kurs kalbu teisybę,
ir esu pirmas kovotojas išgelbėjimui.
2 Tai kodėl gi tavo apvalkalas raudonas,
ir tavo drabužiai kaip minančiųjų spaustuve?
3 Aš myniau spaustuvą vienas,
ir iš tautų tarpo nebuvo su manim nė vieno.
Aš mindžiojau juos savo narse
ir sumindžiojau juos savo rūstybėje;
jų kraujas užtiško ant mano drabužių,
ir aš sutepiau visus savo apdarus.
4 Nes keršto diena buvo mano širdyje,
mano atvadavimo metai atėjo.
5 Aš žvalgiaus aplinkui, ir nebuvo padėjėjo,
ieškojau, ir nebuvo kas padėtų.
Mane išgelbėjo mano petys,
ir man padėjo pats mano užsidegimas.
6 Aš sumindžiojau tautas savo narse,
nugirdžiau jas savo užsidegime
ir nubloškiau žemėn jų galybę.

---

f/ Kerštas Siono nepriešeliams

63,1-6. Pranašas mato Viešpatį ateinantį iš Idumējos; jo apdarai raudoni nuo nepriešelių kraujo; jis juos nugalējo ir sutrynē savo rūstybēje, kaip vynuogēs sumindomos spaustuve

63. 1 *Kas tasai...* Pranašas dvasiniame regējime mato iškilmingai ateinantį iš Idumējos nuostabų asmenį; savo nustebimą, bet ir džiaugsmą išreikšdamas jis klausia, kas tai? Tas asmuo yra Mesijas, kurs nešdamas išgelbējimą nugali visus Dievo karalystēs priešus. Eklesijos liturgijoje šitos keturios eil pritaikomos Jēzaus Kristaus kančiai, bet tai tik pritaikymas, nes kraujas, kuriuo čia ateinąs karžygys aptaškytas, ne jo, bet jo priešų. — *Edomo.* Edomas čia vaizdas visų Viešpaties ir jo tautos nepriešelių visais amžiais. Plg aug 34,5. — *Bosros.* Edomo miestas. Žr 34, 6. — *Tai aš...* Prisiartinęs kovotojas atsako pats, kad jis esąs tas, kurs kalba teisybēje, galingas gelbēti /ebr t/, t y, jis yra galingas ir šventas žodžiu ir darbu, jo žodis, jo nutarimas yra tobula teisybē, jo valia visagalybē, bet viena ir kita tam, kad padētų, būtų gelbētoju. — 2 *Tai kodēl...* Pranašas išdrįsta klaustis toliau, kodēl yra raudonumo jo drabužiuose /ebr t/, lyg kad jie būtų aptaškyti, kaip minančiųjų spaustuve apvalkalai, rauduona vynuogių sunka. Ebr ž *'adom* raudonas, matomai žaidžiama, gretinant jį su Edomo vardu. — 3 *Aš myniau...* Kovotojas atsako, naudodamos tuo pačiu vynuogių minamojo spaustuvo vaizdu /kurs sutinkamas panašia prasme ir kitose šv Rašto vietose; plg Joel 3,16; Raud 1,15; Apr 14, 18.../ ir paaiškina, kad darbas buvo sunkus, nes jis turējo atlikti jį pats vienas, be kieno nors pagalbos. Pagalbos būti negalējo, nes visi pagonys buvo Dievo ir jo Kristaus nepriešeliai. — *Jų kraujas.* Ebr t: Jų sunka. Todēl ir čia tebēra minamo spaustuvo vaizdas. — 4 *Nes keršto...* Plg aug 34,8; 61,2. — 5 *Aš...* Plg aug 59,16. — 6 *Tautas.* Taigi kovotojo minamame spaustuve buvo ne paprastos vynuogēs, bet visos pagonių tautos ir ne viena Edomo tauta. — *Nugirdžiau*: Priversdamas jas gerti rūstybēs taurę. Plg aug 39,9.10;

7Aš atsiminsiu Viešpaties pasigailėjimus,
girsiu Viešpatį dėl viso to,
ką mums Viešpats yra suteikęs
ir dėl gėrybių daugybės Israėlio namams,
kurių jis jiems gausiai davė,
žiūrėdamas savo maloningumo ir savo gailestingumo daugybės.
8Jis tarė : Juk jie mano tauta,
vaikai, kurie neišsigins !
ir jis pasidarė jiems gelbėtojas.
9Visuose jų sielvartuose jis nepailso,
ir jo veido Angelas gelbėjo juos ;
savo meilėje ir savo gailestingume jis atvadavo juos,
nešė juos ir juos augštino per visas amžiaus dienas.
10O jie vedė į rūstybę ir vargino jo Šventojo dvasią,
ir jis virto jiems nerieteliu ir pats kovojo prieš juos.
11Atsiminta senas Mošės dienas ir jo tautą.
Kur yra tasai, kurs išvedė juos iš jūros
su savo bandos ganytojais?
Kur yra tasai, kurs davė į jų tarpą savo Šventojo dvasią?
12kurs išvedė už dešinės Mošę savo didenybės petimi,
kurs perskyrė vandenį ties jais,
kad pasidarytų sau amžiną vardą?
13kurs vedė juos per gelmes,
kaip žirgą nesuklumpantį tyruose?
14Kaip vaikščiojantį lauke gyvulį
vedė juos Viešpaties dvasia.
Taip tu atvedei savo tautą,
kad pasidarytumei sau garbingą vardą.

51,21... — *Nubloškiau...* Ebr t : Išliejau žemėje jų sunką. — Taip nugalėjimo aprašymas baigiamas to paties darbo spaustuve palyginimu. Kaip išspausta iš vynuogių sunka išteka iš spaustuvo, taip buvo išlieta visų priešų gyvybės sunka, jų kraujas

g/ Belaisvio ir nelaimingo Israēlio malda

63,7-64,12. Israēlis dēkoja Viešpačiui už seniau suteiktas geradarystes, primindamas savo nedēkingumą ir jo pasēkas /7-14/ ir karštos maldos žodžiais prašo Dievo pasigailējimo /63,15-64,12/

7*Aš atsiminsiu...* Ebr t : Aš skelbsiu... Tebesančio nelaisvēje Israēlio vardu pranašas ima maldauti Viešpatį pagalbos, primindamas jo geradarystes ir už jas dēkodamas. Plg Ps 88,2... — 8*Jis tarē...* Dievas atsiminē patriarkams duotuosius pažadus, padarytąją su tauta Sinajaus kalne sandorą, pasiryžimą ir džiaugsmą, kokiuo tuomet tauta buvo prisiektinai pažadējusi Dievui ištikimybę /Iš 19,8 ; Plg Jer 2,2/ ir tikējosi, žmonių būdu kalbant, kad ji laikysis pažadētosios meilēs ir ištikimybēs. Ta pradinē meilē pažadino jį pasirodyti jos gelbētoju. — 9*Nepailso* : Nuolat jų gailējosi ir jiems padēdavo. — *Jo veido Angelas* : Angelas, kurs Viešpaties vardu vadovavo tautai ir ją gynē. Plg 23,20... 33,2 ; Sk 20, 16 ; Teis 2,1.5 ir k. — 10*Jie...* Tauta tačiau, nežiūrēdama Dievo malonių daugybēs, pasirodē nedēkinga. Ebr t : Jie gi buvo maištininkai ir liūdino jo šventąją /šventumo/ dvasią. — *Jis virto...* Nuodēmēs sukēlē Dievo rūstybę ir iššaukē bausmių. Dievas pradējo kovoti prieš nedēkingą tautą ir kas galējo jam pasipriešinti ? — 11*Atsiminta...* Plakami Israēlaičiai atsiminē laimę, kuri buvo suteikta tautai Mošēs laikais, kuomet ji buvo Dievui ištikima. Toliau klausimais primenamos svarbiausios Dievo geradarystēs, suteiktos tautai nuo išējimo iš Egipto iki įējimo į Palestiną. — *Ganytojais* : Moše, Aaronu ir kitais tautos vyresniaisiais. Plg Sk 11,17.25 ; Ps 77,21. — *Savo Šventojo.* Ebr t : Savo šven-

15Pažvelgk iš dangaus ir žiūrėk
iš savo šventumo ir savo garbės buveinės.
Kur tavo uolumas ir stiprybė?
tavo širdingumo ir tavo pasigailėjimų daugybė?
Mano atžvilgiu jie susilaiko.
16Juk tu mūsų tėvas;
Abraomas mūsų nežinojo
ir Israėlis mūsų nepažino.
Tu, Viešpatie, mūsų tėvas,
mūsų atvaduotojas, tai tavo vardas nuo amžių.
17Viešpatie, kam davei mums klysti iš tavo kelių,
sukietinai mūsų širdį,
kad mes nebebijotumėm tavęs?
Gręžkis dėl savo tarnų, dėl savo tėvonystės giminių.
18Jie paveldėjo tavo šventąją tautą lyg nieką,
mūsų neprieteliai mindžiojo tavo šventyklą.
19Mes pasidarėme kaip pradžioje,
kada tu nebuvai mūsų valdovas,
ir tavo vardas nebuvo šaukiamas ant mūsų

64. 1Kadgi tu praplėštumei dangų ir nužengtumei!
nuo tavo veido tirptų kalnai,
2nyktų kaip ugnies sudeginti,
vanduo degtų ugnimi,
kad tavo vardas pasidarytų žinomas tavo neprieteliams,
sudrebėtų tautos prieš tavo veidą.
3Kai tu darai stebuklų, mes negalime pakęsti;
tu nužengei, ir prieš tavo veidą sutirpo kalnai.

---

tąją/šventumo/. Šventoji Dievo dvasia veikia Israēlio tarpe per jo vadus. — 12*Kurs išvedē...* Ebr t: Kurs Mošēs dešinēje davē eiti savo garbēs pečiui, t y, lydējo Mošę savo galybe ir jam padējo. — *Kad pasidarytų sau...* Šalies gyventojų akivaizdoje. — 14*Kaip vaikščiojantį...* Ebr t: Kaip gyvulį, kurs nueina į slēnį, Viešpaties dvasia atvedē jį į poilsį, t y, kaip kaimenē nusileidžia nuo sauso kalno į slēnį, taip Viešpats atvedē Israēlį iš tyrumos į Žadētosios žemēs poilsį ir apstybę

15*Pažvelgk...* Seniau Dievas visaip rūpinosi savo tauta; dabar atrodo, lyg kad jo gailestinga širdis būtų uždaryta. Plg 5 Moš 23,15; Bar 2,16. — 16*Mūsų nežinojo...* Nei Abraomas mums nepadējo, nei Israēlis neišgelbējo mūsų. Tikras tēvas, kurs mus gelbējai, buvai tu, o Dieve; mes ir dabar esame tavo vaikai, todēl pasigailēk mūsų. — *Tai tavo vardas...* Dievo vardas pasilieka amžinai tas pats, todēl ir surišti su tuo vardu pažadai negali būti neatitesēti. — 17*Kam davei...* Dievo leidimas žmogui naudotis laisva valia ir daryti pikta kaikada rodosi vargiai suprantamas dalykas; tačiau ir jis įeina į Dievo Apvaizdos kelius. — 18*Jie paveldējo...* Ebr t galima versti taip: Trumpam laikui tavo tauta paveldējo šalį. — Žydai, tiesa, valdē Palestiną gana ilgai, bet nelaisvēs skausmuose tas laikas galējo rodytis labai trumpas. — 19*Kaip pradžioje*: Labai senais laikais, Egipte, kuomet dar nebuvo padaryta sandoros tarp Dievo ir tautos

64. 1*Kadgi...* Atsimindamas seniau Viešpaties padarytus stebuklus, pranašas visų vardu karštai meldžia, kad vēl jie būtų panaujinti tautai gelbēti. Aprašymas prašomo Dievo visagalybēs apsireiškimo dalimi paimtas iš Dievo apsireiškimų istorijos, dalimi iš seniau siųstų bausmių, dalimi panašūs dalykai, anot Kristaus pranašavimo, įvyks paskutiniame teisme. — 3*Kai tu...* Anot ebr t ir šitoje eil yra linkējimas: Kadgi tu vykdydamas baisius dalykus, kurių mes nelaukiame, nužengtumei ir nuo tavo veido tirptų kalnai. Vulg

4Nuo amžių negirdėta ir neišgirsta ausimi,
akis nematė, kad kitas Dievas, be tavęs, būtų tai padaręs,
ką tu prirengei tiems, kurie tavęs laukia.
5Tu pasitikai tą, kurs linksmai daro teisybę ;
tavo keliuose jie atsimena tave.
Štai tu susirūstinai, nes mes vėl nusidėjome
savo neištikimybe ir savo atpuolimu ;
ar mes būsime išgelbėti?
6Mes visi pasidarėme kaip suteptas žmogus,
ir visos mūsų teisybės kaip mėnesine liga sergančios skarmalas ;
mes visi kritome kaip lapas,
ir mūsų neteisybės nunešė mus kaip vėjas.
7Nėra, kas šauktųsi į tavo vardą,
kas atsikeltų ir laikytųsi tavęs.
Tu paslėpei nuo mūsų savo veidą
ir sutrynei mus mūsų neteisybės sunkumu.
8Ir dabar, Viešpatie, tu mūsų tėvas, mes gi molis ;
tu mūsų puodžius, ir mes visi tavo rankų darbai.
9Nesirūstink taip labai, Viešpatie,
ir nebeatsimink daugiau mūsų neteisybės ;
štai pažvelgk, mes visi tavo tauta.
10Tavo Šventojo miestas paliktas,
Sionas pamestas, Jerusalė sunaikinta.
11Mūsų pašventinimo ir mūsų garbės namai,
kur mūsų tėvai garbino tave, sudeginti ugnimi,
ir visi dalykai, kuriais mes gėrėjomės, pavirto griuvėsiais.
12Argi prie viso to tu, Viešpatie, susilaikysi,
tylėsi ir taip smarkiai slėgsi mus?

65. 1Manęs ješko tie, kurie anksčiau nesiklausė,
randa, kurie manęs nejieškojo.
Aš sakau : Štai aš, štai aš,
tautai, kuri nesišaukė mano vardo.

---

daroma aliuzija į Iš 20,19. — 4*Negirdėta*... Akys ir ausys duoda žmogui žinią apie prigimtus dalykus, išganymas gi yra antgamtinis apreiškimo dalykas. Pilną jo turinį žino tiktai Dievas. Plg 1 Kor 2,9. — 5*Tu pasitikai*... Dievas paprastai išklauso ir suteikia pagalbos tiems, kurie vaikščioja jo keliais ir atsimena jį su meile ir klusnumu. — *Ar mes būsime*... Dievas gelbi savo ištikimus tarnus, bet ar valia tikētis išgelbējimo mums, nusidējēliams, ant kurių jis rūstinasi ? Tai nuolankus išpažinimas kaltēs ir savo nevertybēs, tačiau sujungtas su viltimi malonēs. — 6*Nunešē mus* : Nupelnē mums bausmių, nunēšē į nelaisvę. — 7*Kas atsikeltų*... Ebr t : Kas pažadintų save laikytis tavęs, t y, kas įstengtų išsilaisvinti iš nuodēmių pančių. — 8*Ir dabar*... Išpažinę savo kaltes ir nusižeminę, Israēlaičiai dar karščiau maldauja pasigailēti ir šaukiasi į visa dovanojančią dangiškojo Tēvo širdį, primindami dar savo silpnumą ir menkumą, taip pat patirtus nuostolius. — 9*Nesirūstink*... Plg Ps 78,8. — 10*Tavo Šventojo miestas*. Ebr t : Tavo šventi /šventumo/ miestai, t y, visi Palestinos miestai. — 11*Mūsų... namai* : Jerusalēs šventykla. — 12*Susilaikysi*... Tu negalēsi neužjausti mūsų nelaimēs ir mums padēsi

h/ Viešpaties atsakymas į Israēlio maldą

65.1-25. Atsakydamas į maldą Viešpats skelbia, kad sukietēję nusidējēliai bus nubausti /1-7/ ; nevienoks bus likimas gerųjų ir piktųjų /8-16/ : tobula laimē bus suteikta tikriems Dievo tarnams /17-25/

65. 1*Manęs jieško*... Apaštalas Povilas /Rom 10,21.22/ pritaiko šituos

2Aš tiesiu savo ranką per visą dieną netikinčiai tautai,
kuri eina negeru keliu paskui savo mintis.
3Tai tauta, kuri mano akivaizdoje vedė visuomet mane į rūstybę;
jie aukoja soduose ir atnašauja ant plytų;
4jie gyvena kapinėse ir miega stabų šventyklose;
jie valgo kiaulieną, ir suteptas viralas jų induose;
5jie sako: Atstok nuo manęs,
nesiartink į mane, nes tu suteptas.
Jie bus dūmai mano narse,
deganti visą dieną ugnis.
6Štai parašyta ties manim: Aš netylėsiu,
bet atiduosiu ir atsilyginsiu į jų prieglobstį
7už jūsų neteisybes ir kartu už jūsų tėvų neteisybes,
sako Viešpats,
kurie aukojo kalnuose
ir niekino mane kauburiuose,
ir aš atseikėsiu jų senesnįjį pasielgimą į jų prieglobstį.
8Štai ką Viešpats sako:
Kaip kad randama uoga kekėje ir sakoma;
Nenaikink jos, nes tai palaiminimas,
taip aš darysiu dėl mano tarnų,
kad visa ko nesunaikinčiau.
9Aš išvesiu iš Jokubo palikuonis
ir iš Judo tą, kurs paveldės mano kalnus;
mano išrinktieji paveldės šalį,
ir mano tarnai gyvens tenai.

žodžius pagonims, kurie turējo grįžti į Dievą, antrosios gi eil žodžius Žydams. Dievas davēsi ieškomas ir randamas pagonims, kurie ankščiau tikrojo Dievo nepažino ir negarbino, kurių tačiau valia nebuvo visai sugedusi. — 2*Aš tiesiu*... t y, kad juos kviesčiau, pritraukčiau prie savęs. *Netikinčiai*. Ebr t: atkakliai. — 3*Mano akivaizdoje*: todēl be jokios drovos, lyg pasityčiodami. — *Soduose*: šventosiose giriose. Plg aug 1,29 ir k. Čia įvardijami įvairūs stabmeldystēs pasireiškimai, kuriems dažnai pasiduodavo Žydų tauta. — *Ant plytų*: ant akmenų, kurių paviršius buvo apdengtas plytomis. Turēti tokių altorių žydams buvo uždrausta įstatymu. — 4*Gyvena kapinēse*... Ebr t: sēdi kapuose ir nakvoja sergimose /vietose/. — Sēdējimu kapuose čia vadinama nekromantija, t y, laukimas atsakymų iš mirusiųjų. Nakvojimu sergimose vietose gal nurodoma dalyvavimas misterijose, kurios būdavo atliekamos olose, « kur, kaip sako šv Jieron, pasiklojęs aukų kailius turējo paprotį miegoti, kad iš sapnų patirtų būsimus dalykus. Tai iki šiai dienai tebedaro Eskulapo šventykloje pagonių klaida », priduria tas pat šventasis. — *Valgo kiaulieną*. Turima galvoje valgymas kiaulienos, paaukotos stabams. Ir bet koks jos valgymas buvo Žydams uždraustas įstatymu. — *Suteptas viralas*... Savo indus sutepdavo įstatymo uždraustais valgiais, gal ta pačia stabams paaukota kiauliena. — 5*Atstok nuo manęs*... Jie laiko save net visai nesuteptais, tokiais, kuriuos tikrų Dievo tarnų prisiartinimas galētų sutepti. — *Nes tu suteptas*. Ebr t: nes aš tau šventas. — *Jie bus dūmai*... Dievas, kurs yra deganti ugnis, padegs juos, ir jie bebēgdami pavirs dūmais. Toki bus jiems bausmē. — 6*Parašyta*... Todēl nebus užmiršta. Plg aug 4,3 ir k. — *Prieglobstį*: į plačiais rytiečių apdarais padaromą antį, į kurį buvo dedamos gaunamos dovanos. Plg Rut 3,15 ir k. — 7*Atseikēsiu*: duosiu tiek, kiek yra nusipelnę.

8*Uoga kekēje*: sunkos vynuogēje. — Ne visas Israēlis žus, nes yra Israēlyje ir šventų palikuonių. Kad ir mažas dalykas yra vienos vynuogēs sunka, bet ir ji nemetama šalin. — 9*Mano kalnus*. Tai kalnuotos Pales-

10Lygumos bus bandų gardai
ir Akhoro slėnis galvijų guolis mano tautai,
kuri ieškojo manęs.
11Jūs, kurie pametėte Viešpatį,
kurie užmiršote mano šventąjį kalną,
kurie statote stalą Laimei
ir darote ant jo liejamųjų aukų,
12aš suskaitysiu jus kalaviju,
ir visi krisite žudynėse,
dėlto kad aš šaukiau ir jūs neatsakėte,
kalbėjau ir jūs neklausėte ;
jūs darėte pikta mano akyse
ir pasirinkote, ko aš nenorėjau.
13Todėl štai ką sako Viešpats Dievas :
Štai mano tarnai valgys, o jūs alksite ;
štai mano tarnai gers, o jūs trokšite;
14štai mano tarnai linksminsis, o jūs būsite sugėdinti ;
štai mano tarnai šūkaus širdies džiaugsme,
o jūs šauksite dėl širdies skausmo
ir kauksite dėl dvasios sutrynimo;
15jūs paliksite savo vardą mano išrinktiesiems keiksmui ;
Viešpats Dievas užmuš tave
ir vadins savo tarnus kitu vardu.
16Todėl kas laimina save žemėje,
laimins save tikruoju Dievu,
ir kas prisiekia žemėje, prisieks tikruoju Dievu,
nes senesnieji suspaudimai užmiršti
ir paslėpti nuo mano akių.
17Nes štai aš sutveriu naują dangų ir naują žemę ;
senesnieji nebebus atmintyje ir nebepakils į širdį.
18Bet jūs džiaugsitės ir linksminsitės per amžius tais,
kurios aš sutversiu,
nes štai aš sutveriu Jerusalę džiūgavimui
ir jos tautą džiaugsmui.
19Aš linksminsiuos Jerusale ir džiaugsiuos mano tauta ;
joje nebesigirdės daugiau verksmo balso ir šauksmo balso.

---

tinos pavadinimas. — 10*Lygumos*. Ebr t : Saronas, t y, derlingas pajurys apie Lidą, Jopę ir Jamniją. — *Akhoro slēnis* : netoli nuo Jeriko, kur buvo išreikštas prakeikimas ir nubaustas Akhoras, virs palaiminta vieta. Žr Teis 17,24-26

11*Jūs, kurie*... Bedieviams nebus ramybēs. — *Užmiršote*... nebedalyvaujate šventyklos apeigose. — *Laimei*. Ebr *Gad*. Gadas reiškia dievaitį, kurs buvo laikomas laimēs davēju. Tas vardas randasi žodyje Baalgadas. Plg Još 11,17 ir k. — *Darote ant*... Ebr t gal : pripilate taurę *Meni*, t y, likimui. Tai tikriausiai kito dievaičio vardas. — 12*Suskaitysiu*... Todēl nē vienas neištruks. — 13*Mano tarnai*... Palyginimas tikrų Viešpaties tarnų laimēs su bedievių likimu. — 15*Jūs paliksite*... Bedievių vardas bus vartojamas prakeikimui. Plg Sk 5,21 ; Ps 101,9 ir k. — *Kitu vardu* : dar garbingesniu kaip Israēlio vardas. Plg 62,2-4.12. — 16*Kas laimina*... Kas linki sau laimēs, kas nori būti palaimintas

17*Nes štai*... Dievas yra nutaręs pakelti savo kūrinius į augščiausį garbēs laipsnį ir sutverti garbēs karalystę, apimančią dangų ir žemę. Todēl tai Viešpaties tarnai susilauks neapsakomų gērybių. Plg aug 11, 6-9 ; 30,23-26 ; 43,19 ; 51,6.16 ; Rom 8,21 ; 2 Petr 3,13 ; Apr 21,1. — *Nebebus atmintyje* : niekas jų nebeatsimins. — 20*Tenai*. Ebr t : iš ten, t y, iš Jerusalēs. — *Kūdikio, kurs tik*... kurs ką tik gimęs miršta. Visi susi-

20 Nebebus tenai daugiau kūdikio, kurs tik dienas gyvena,
ir senio kurs nepabaigtų savo dienų,
nes vaikas mirs šimto metų,
ir šimto metų nusidėjėlis bus prakeiktas.
21 Jie statys namus ir gyvens,
veis vynuogynus ir valgys jų vaisius.
22 Jie nestatys, ką kitas apgyvens,
neveis, ką kitas valgys ;
nes mano tautos dienos bus tokios kaip medžio dienos,
ir jų rankų darbai pasens.
23 Mano išrinktieji nesidarbuos veltui
ir negimdys sumišime,
nes jie Viešpaties palaimintųjų palikuonys,
ir su jais jų vaikų vaikai.
24 Ir atsitiks, kad anksčiau ne kaip jie šauks, aš išklausysiu ;
jiems dar tebekalbant, aš būsiu išgirdęs.
25 Vilkas ir avinėlis ganysis draug,
liūtas ir jautis ės šiaudus,
ir dulkės bus maistas žalčiui.
Jie nekenks ir neužmuš
visame mano šventajame kalne, sako Viešpats

66. 1 Štai ką Viešpats sako :
Dangus mano sostas, o žemė mano pakojis.
Kokie tie namai, kuriuos jūs man statysite?
ir koki ta mano poilsio vieta?
2 Visa tai padarė mano ranka
ir visa tai sutverta, sako Viešpats.
Bet į ką aš pažvelgsiu, jei ne į varguolį,
į tą, kurio dvasia sutrinta,
ir kurs dreba prieš mano žodžius?

---

lauks pilno amžiaus ir tas amžius bus toks ilgas, kad, jei kas mirtų šimto metų, būtų laikomas mirusiu savo kūdikystėje, arba būtų laikomas nusidėjėliu, kurio dienos sutrumpintos. — 22 *Jų rankų...* Ebr t : mano išrinktieji pilnai naudosis savo rankų darbais. — 23 *Sumišime.* Ebr t : sumišimui /baimei/. — Gimdytojams nereiks bijoti, kad jų vaikams atsitiktų koki nelaimė, kad jie galėtų ūmiai žūti. Šeimos bus nepaliestos, pilnos. Plg Ijob 21,8. — 25 *Vilkas ir...* Žr aug 11,6-9. Taip visi kūriniai dalyvaus pašventintos ir patobulintos žmonijos laimėje. — Kada visi šitame straipsnyje aprašyti dalykai įvyks ? Abejonės nėra, kad čia turima galvoje naujosios teokratijos, Mesijo karalystės laikai. Ta naujoji teokratija atnaujins ir padarys garbingus dangų ir žemę. Apie tokį atnaujinimą pasaulio pabaigoje kalba nauj sandoros knygos. Visa ta garbė ir atnaujinimas atsiras ne vienu kartu, bet prie jos bus prieita laipsniais ir neriboto ilgumo laikotarpiais. Aprašymo vaizdų negalima imti griežtai žodine prasme. Žadamos gėrybės bus dvasinės gėrybės, jau apsčiai dalinamos kareiviaujančioje Kristaus Eklesijoje, bet pilnai jomis ji naudosis tik danguje, ir tenai kūno laimė bus taip pat tobula, kaip ir sielos laimė

i/ Naujoji Jerusalė : bedievių teismas ir pasmerkimas

66,1-24. Viešpats kietai teisia ir pasmerkia veidmainingą garbinimą /1-6/. Sionas bus motina gausingų vaikų, kuriems Dievas suteiks gausių malonių /7-14/. Visos tautos bus teisiamos ir visa žemė bus pilna Viešpaties garbės /15-24/

66. 1 *Dangus...* Visas pasaulis priklauso Viešpačiui ir yra jo buveinė; todėl jam nereikia žmonių pastatytų namų jo garbei. Plg Apd 7,49 ; 17,24. — *Kokie tie namai...* Antroji šven-

3Kas aukoja jautį, yra kaip tas, kurs užmuša žmogų;
kas pjauna avį, kaip tas, kurs pasmaugia šunį;
kas atnašauja auką, kaip tas, kurs aukotų kiaulės kraują;
kas atsimena smilkalus, kaip tas, kurs laimintų stabą.
Visa tai jie pasirinko savo keliuose,
ir jų siela gėrėjosi savo nuobodomis.
4Todėl ir aš pasirinksiu jiems pasityčiojimų,
ir ko jie bijo, atvesiu jiems;
nes aš šaukiau, ir nebuvo kam atsakyti,
kalbėjau, ir jie neklausė;
jie darė pikta mano akyse,
ir pasirinko, ko aš nenorėjau.
5Išgirskite Viešpaties žodį,
jūs, kurie drebate prieš jo žodį.
Jūsų broliai, kurie jūsų nekenčia
ir atstumia jus dėl mano vardo, tarė:
Tegul Viešpats pasirodo garbingas,
ir mes matysime jūsų linksmybę;
bet jie bus sugėdinti.
6Balsas tautos iš miesto, balsas iš šventyklos,
balsas Viešpaties, atiduodančio užmokestį savo nepriteliams.
7Dar nepajutus gimdymo skausmų ji pagimdė;
dar neatėjus jos gimdymo metui, ji pagimdė berniuką.
8Kas girdėjo kada nors tokį dalyką?
kas matė ką panašaus?
argi viena diena šalis gimdo?
arba ar gimsta giminė draug?
nes Sionas gimdė ir pagimdė savo vaikus.

---

tykla, kurią žydai turėjo pastatyti vieton sugriautos Saliamono šventyklos. Tos šventyklos reikėjo Dievui garbinti, ir pats Viešpats reikalavo jos pastatymo; jis taip pat buvo įsakęs ir aukų darymą. Dalykas, kurs čia peikiamas, tai aklas Žydų pasitikėjimas šventykloje atliekamomis apeigomis, lyg kad jos būtų visai atpalaidojusios nuo dorybių vykdymo. Plg Jer 7,1... — [2]*Visa tai padarė...* Nors šventykla ir visa kas joje yra, buvo visų didžiausi dalykai, tai ir jie juk ne kieno kito padaras, bet to paties Dievo. — *Į varguolį.* Ebr t: į prislėgtąjį... Tokiose širdyse Dievui patinka gyventi. — [3]*Kas aukoja...* Anot Ebr t: kas pjauna jautį yra užmušąs žmogų, kas aukoja avį yra nusukąs sprandą šuniui ir tt, t y, tas, kurs pjauna aukai jautį, tuo pačiu metu turi sielą suteptą žudynėmis, laiko įstatymą apie aukas, bet niekina ir pamina Dievo įsakymą: Neužmušk; kitas daro aukas Dievui, bet dalyvauja ir stabų aukose, arba ir pats jas daro. Plg aug 1,15. Šunys buvo aukojami pas Phenikiečius, kiaulės taip pat pas Sirus ir Egiptiečius. — [4]*Todėl ir aš...* t y, kokiuo pasiryžimu jie bėga prie stabų ir visokių piktenybių, tokiuo Dievas parinks jiems nelaimių ir vargų, kuriais jie bus kankinami. — [5]*Jūs, kurie...* Žr 2 e. Gerųjų Žydai bedieviai nekenčia dėl Viešpaties vardo, dėl to kad jie garbina Dievą, kad jie jam ištikimi, atskiria juos nuo savo draugystės, lyg kokiuos prakeiktus žmones, tie siog tyčiojasi iš jų pasitikėjimo Dievu. Bet Dievas tokiuos pasityčiotojus skaudžiai sugėdins. — [6]*Balsas...* Pranašas dvasia jau mato artėjantį Dievo teismą; girdi pradžioje triukšmą mieste, paskui aiškiai nurodo, kad jis eina iš šventyklos, Dievo buveinės, ir tuojau turi prasidėti teismas

[7]*Dar...* Ūmiai, netikėtai, antgamtiniu būdu ir linksmai Jerusalė, t y, naujoji teokratija gimdo kūdikį, kurs tačiau yra visa giminė, visa Siono vaikų daugybė. Kaip nepaprastas ir nuostabus tas gimdymas, išreiškiama 8 eil. — [9]*Argi aš...* Paminėtas gimdymas yra Dievo darbas, kuriam at-

[9]Argi aš, kurs darau, kad kiti gimdytų,
pats negimdysiu, sako Viešpats?
Argi aš, kurs duodu kitiems gimdyti,
būsiu nevaisingas? sako Viešpats, tavo Dievas.
[10]Linksminkitės su Jerusale ir džiaugkitės joje visi,
kurie ją mylite;
džiaugte džiaugkitės su ja visi, kurie jos verkiate,
[11]kad jūs žįstumėte ir būtumėte pripildyti
iš jos paguodos krūties,
kad melžtumėte ir apsčiai turėtumėte gėrių
ir visokios jos garbės.
[12]Nes Viešpats taip sako:
Štai aš pasuksiu į ją tarsi ramybės upę
ir kaip patvinstantį upelį tautų garbę,
kurią jūs žįsite;
jūs būsite nešami prie krūčių
ir ant kelių meilinsis jums.
[13]Kaip ką nors mieliai glaudžia prie savęs jo motina,
taip aš jus paguosiu,
ir jūs būsite paguosti Jerusalėje.
[14]Jūs matysite, ir jūsų širdis džiaugsis,
ir jūsų kaulai žaliuos kaip žolė.
Viešpaties ranka pasidarys žinoma jo tarnams,
ir jis rūstinsis savo neprieteliams.
[15]Nes štai Viešpats ateis ugnyje,
ir kaip viesulas jo kariški vežimai,
kad užsidegime įvykdytų jo narsą
ir jo sudraudimą ugnies liepsnoje.
[16]Nes Viešpats daro teismą ugnimi
ir savo kalaviju kiekvienam kūnui,
ir Viešpaties užmuštųjų bus daug.

[17]Kurie šventino save ir laikė save nesuteptais soduose už durų vi-
duje, kurie valgė kiaulieną, pasibjaurėtinus dalykus ir peles, bus draug

---

likti jam netrūksta galios. Ebr t: argi aš atversiu įsčią ir neleisiu gimdyti? — Viešpats, kurs visa prirengė savo tautai atnaujinti, nesustos pusiaukelyje, darbo neatlikęs. — [10]*Džiaugkitės*... Visi Jerusalės prieteliai jau kviečiami dalyvauti jos džiaugsme, taip pat ir palaiminimuose, kokių jai Viešpats suteiks Plg aug 49,23; 51,3 ir k. — [12]*Aš pasuksiu*... Kad pažadas nesirodytų perdaug didelis, Viešpats sakosi pats tai padarysiąs ir jį patvirtina. — *Prie krūčių*. Ebr t: prie šono. Plg aug 60,4. — [14]*Jūsų kaulai*... Kaip skausmas džiovina kaulus /Ps 31,3; Pat 17,22/, taip džiaugsmas juos atgaivina [15]*Nes štai*... Pasakęs, kad Viešpats rūstinsis ant savo neprietelių, pranašas pradeda aprašinėti Dievo teisėjo rūstybę. Pradžioje aprašoma Dievo pasirodymas. Plg aug 29,6; 30,27.28; Ps 17,11 ir k. — [16]*Nes*... Bausmės aprašomos dviem vaizdais, deginančios ugnies ir žudynių. — [17]*Kurie*... Dar kartą minimos kaltės tų, kurie bus baudžiami. Ebr t: Kurie save pašventina ir apvalo sodams, t y, kurie apsiplovimais prirengia save, kad darytų aukas stabams pašvęstose girose. Plg aug 65,3. — *Už durų viduje*. Ebr t: Užpakalyje vieno, kurs yra viduryje. — Kas tas vienas, neaišku. Gal pats stabas, arba tas, kurs jam daro auką ir kurį pamėgdžioja visi kiti aukojimo dalyviai. — *Kiaulieną*. Plg aug 65,4. 66,3. Toliau minimi kitokie pagonių valgiai, kurie įstatymo buvo laikomi suteptais ir buvo Žydams uždrausti. Plg Kun 11,12.13.20.23.29.41. — [18]*Aš gi ateisiu*... Pats Viešpats žada

sunaikinti, sako Viešpats. [18]Aš gi ateisiu surinkti jų darbų ir jų minčių,
su visomis tautomis ir liežuviais ; jie ateis ir matys mano garbę. [19]Aš
statau jų tarpe ženklą ir siunčiu iš tų, kurie bus išgelbėti, pas tautas jū-
roje, į Afriką, į Lidiją, pas šaudančius vilyčiomis, į Italiją ir į Graikiją,
į tolimas salas, pas tuos, kurie negirdėjo apie mane ir nematė mano gar-
bės. Jie skelbs mano garbę tautoms [20]ir atves visus jūsų brolius iš visų
tautų kaip dovaną Viešpačiui, ant arklių, vežimuose, nešyklose, ant asi-
lėnų ir vežimėliuose pas mano šventįjį Jerusalės kalną, sako Viešpats,
kaip kad Israėlio sūnus įneša švariame inde dovaną į Viešpaties namus.
[21]Aš imsiu iš jų kunigų ir levitų, sako Viešpats. [22]Nes kaip nauji dangūs
ir nauja žemė, kuriuos aš statau ties savim, sako Viešpats, taip stovės jūsų
palikuonys ir jūsų vardas. [23]Ir bus mėnuo po mėnesio ir šabatas po šabato,
kad kiekvienas kūnas ateis pagarbinti mano akivaizdoje, sako Viešpats.
[24]Jie išeis ir matys lavonus vyrų, kurie kėlė prieš mane maištą ; jų kir-
minas nemirs ir jų ugnis neužges, ir jie bus pasibjaurėjimo dalykas
kiekvienam kūnui

---

ateiti teisti kiekvieno darbų ir minčių, ir su tuo teismu Žydams jungiasi taip pat teismas pagonims. Iš to gi teismo bus pažinta Dievo garbē. — [19]*Statau jų tarpe ženklą.* Tas ženklas bus stebuklai, kurie lydēs naujosios teokratijos įvedimą į pasaulį Mesijo laikais, taip kaip stebuklais buvo įvesta senoji teokratija. — *Kurie bus išgelbēti.* Ebr t : Kurie išvengia, t y, kurių nesutiko bausmē aprašytame 15 eil teisme. /Tas teismas matomai turi įvykti ne pasaulio pabaigoje, nes po jo dar siunčiama apaštalų skelbti išgelbējimo/. — *Jūroje.* Ebr t : Tartese. Žr 2,16. — *Į Afriką, į Lidiją.* Ebr t : Į *Pul* ir į *Lud.* Pirmasis vardas kitur nesutinkamas. Gal jis atsirado paklaida vieton *Put. Put* gi ir *Lud* vadinosi kaikurios tautos, gyvenusios Egipto kaimynystēje. Plg Jer 46, 9; Ez 27,10; 30,5 ; Naumo 3,9. — *Į Italiją ir Graikiją.* Ebr t : *Thubal ir Javan,* t y, Tibareniečiams rytiniame Juodosios jūros krante ir Joniečiams. Plg Prad 10,2.4. — [20]*Atves...* Plg 14,2 ; 45,22 ir k. — *Kaip dovaną.* Ebr *Minkhah,* nekruvina dovana. Tokią dovaną darys Viešpačiui iš atgimusiųjų Israēlaičių pagonys. — *Vežimēliuose.* Anot ebr t : Ant kupranugarių. — [21]*Aš imsiu...* Iš pažinusių Dievą pagonių bus imami kunigai ir levitai. Ta teisē senoje sandoroje buvo pa likta vienos išrinktosios tautos giminei. Naujojoje sandoroje kunigystēs ribos praplēčiamos. Plg Žyd 7,12. — [22]*Nes kaip...* Naujoji tvarka niekuomet nepasibaigs. Plg aug 65,17. — [23]*Bus mēnuo...* Naujosios sandoros iškilmēs ir čia aprašomos senosios jaunačių ir šabatų apeigų vaizdais. — [24]*Jie išeis...* Bedieviams nebus ramybēs /48,22 ; 57,21/. Baigdamas savo knygą Ješajas nurodo bedievių kančių amžinumą ir didumą. Plg Mk 9,43-50

JEREMIJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Jeremijas /Jirm[e]jahu/ pats savo pranašysčių knygoje, taip pat ir per savo mokytinį ir bendradarbį Barukhą yra davęs gana daug žinių apie save. Jis buvo kunigo Helkijo sūnus, gimė netoli nuo Jerusalės, kunigų miestelyje Anatote, Benjamino giminės plote, karaliaus Manaso viešpatavimo (698/7-643/2) pabaigoje

Sunkūs tuomet buvo Dievo siunčiamiens pranašams laikai Israėlyje. Stabmeldystė, sujungta su kitais nusikaltimais, įsigalėjusi Žyduose, viešpataujant karaliui Manasui, taip kad jis pats savo gyvenimo gale nebeįstengė jos sustabdyti, uoliai palaikoma jo sūnaus Amono (643/2-641/0), negalėjo sutikti tikro pasipriešinimo ir pirmais Jošijo viešpatavimo (641/0-609) metais, nes jis mažas vaikas /aštuonerių metu/ tebebūdamas paveldėjo savo tėvo sostą. Tik dar aštuoneriems metams paslinkus, kai Jošijui buvo sukakę jau apie šešiolika metų amžiaus, jis galėjo jau griežtai pasukti savo valdžios vairą į dievobaimingų jo pranokėjų tradicijas, pradėti tikrą kovą prieš stabmeldystę ir dėti visas pastangas, kad atgaivintų pamirštą Israėlyje Mošes kultą. « Aštuntais savo karaliavimo metais, dar vaikas tebebūdamas, jis /Jošijas/ ėmė ieškoti savo tėvo Dovîdo Dievo, o dvyliktais metais po to, kai buvo pradėjęs karaliauti, apvalė Judą ir Jerusalę nuo augštumų, girių, stabų ir drožtų paveikslų », rašo Kronikininkas /2 Kron 34,3.../

Kaip karalius Jošijas, taip ir pranašas Jeremijas augo didžiausio stabmeldystės įsigalėjimo laiku, ir nenuostabu, kad pašauktas tryliktais Jošijo viešpatavimo metais stoti į karaliaus jau pradėtą kovą prieš jąją, bijojo perdaug didelių pavojų ir teisinosi Viešpačiui savo jaunyste ir silpnumu ; dejavo sakydamas : « Ai, ai, ai ! Viešpatie Dieve, štai aš nemoku kalbėti, nes aš vaikas » /Jer 1,6/

Jošijas buvo padrąsintas tęsti reformas aštuonioliktais savo karaliavimo metais atradimu *Įstatymo knygos*, 4 Kar 22,8. Tai turėjo būti bent Deuteronomijos /Pakartoto Įstatymo/ rankraštis, kurio pagrindinis egzempliorius buvo dingęs, tikriau sakant, buvo stabmeldystei pasidavusių jo sergėtojų pašalintas iš savo nuolatinės vietos, kurio būdingiausi įstatymai nebebuvo laikomi

Ir Jeremijas buvo Viešpaties padrąsintas ir paragintas griežtu jo įsakymu : « Nesakyk : Aš vaikas ; nes visur, kur tave siųsiu, tu eisi, ir visa, ką tau liepsiu, tu kalbėsi. Nebijok jų, nes aš esu su tavim, kad gelbėčiau tave, sako Viešpats » /Jer 1,7.8/. Taip Dievo pagalbos pažadėjimu sustiprintas, kartą pradėjęs sau skirtą tarnybą, Jeremijas uoliai nešė jos sunkenybes iki savo gyvenimo galui, nežiūrėdamas jokių kliūčių ir pasipriešinimų

Nors nei istorinėse knygose, nei paties Jeremijo knygoje nerandame aiškai pasakyta, kad jis bendradarbiavo su karaliumi Jošiju kovoje prieš stabmeldystę, tačiau jau pirmieji pranašystės knygos skyriai /2-6 sk/ liu-

dija, kad Jeremijas visu griežtumu smerkia Žydų tautos stabmeldystę ir reikalauja kulto reformos ; jis tat siekė to paties tikslo, kurio siekė ir karalius ; todėl pranašo veikla turėjo būti karaliaus palaikoma

Nemaža persekiojimų teko Jeremijui iškentėti nuo nedorų savo vientaučių dar prie gyvos dievobaimingo Jošijo galvos. Daug vargo teko jam pakelti ir vėliau dėl politinių įvykių, kaip pačioje Judo karalystėje, taip ir tarptautiniuose ano laikotarpio santykiuose. Judo karalystė buvo įtraukta į varžytines, kurios vyko, sugriuvus Ninivei. Kai Egipto Paraonas Nekhao II /610-595/, norėdamas padėti Asirijos kunigaikščiui Asurubalitui, leidosi eiti per Palestiną, Jošijas užstojo kelią Egipto kariuomenei, bet mušyje prie Magedo /609/ buvo nugalėtas ir pats žuvo. Tai buvo labai didelis smūgis Judo karalystei

Jerusalės gyventojai išsirinko sau karaliumi antrąjį Jošijo sūnų Joakhazą, kurs kad ir neilgai viešpatavo /viso tris mėnesius/, bet darė kas buvo pikta Viešpaties akivaizdoje. Paraonas Nekhao II ištrėmė Joakhazą į augštojo Nilo sritis ir jo vieton paskyrė karaliumi jo brolį Joakimą /609-598/

Paraonas tęsė pradėtą savo žygį ir pats buvo visai sumuštas prie Kharkemišo Nabopolosaro sūnaus Nebukadnetsaro. Šitas leidosi vytis paskui Nekhao per Siriją ir Palestiną. Tik jo tėvo mirtis sulaikė jį laikinai nuo įsibrovimo į Egiptą. Jis turėjo grįžti į Babiloniją, kad apimtų tos šalies valdymą. Anot 2 Kron 36,6 ir Dan 1,1, Nebukadnetsaras, besivydamas Egiptiečių kariuomenę, buvo užsukęs pirmą kartą į Jerusalę ir liepė ištremti iš čia jos gyventojų dalį

Šituo metu Joakimas jau buvo pradėjęs ketvirtus savo viešpatavimo metus. Jo politika buvo visais atžvilgiais priešinga Jošijo politikai: jis panaikino Jošijo padarytas religines reformas, vėl rėmė pagoniškus kultus ir nuožmiai elgėsi su visais, kurie bandė jam priešintis. Santykiuose su svetimomis šalimis jis pakartojo jau karaliaus Ezekijo padarytą neatsargumą ir pasidavė Egipto Paraono kurstymui kovoti prieš Babiloniečius, kad taip apsaugotų savo nepriklausomybę

Šitose nelemtose apystovose Jeremijui teko nedėkingas ir skaudus uždavinys būti Dievo žodžio skelbėju. Jis labai gerai matė, kad jo tautos likimas darėsi vis labiau nebepataisomas

Po kovos prie Kharkemišo jis parašė gana skaudžią satyrą apie sumuštą Paraoną /46 sk/, kad įrodytų, jog negalima tikėtis nieko gero iš Nilo srities. Ir iki galui jis nebesiliovė piršęs nepasitikėjimą Paraonais ir skelbęs pasidavimą Nebukadnetsarui

Dar labiau buvo nepalenkiamas Jeremijas religijos atžvilgiu. Jis nesvyravo nei valandos atvirai stoti prieš bedievį savo karalių ir priešintis jo palaikomai stabmeldystei. Lygiai energingai jis peikė ir perdaug paviršutinišką Jahvės kultą. Savo kietais ir grasinančiais žodžiais jis pasidarė priešas ne tik karaliaus rūmams, bet ir daugeliui Jerusalės gyventojų. Kai Joakimo karaliavimo pradžioje jis atvirai paskelbė, jog šventykla ir pats miestas bus sugriauti, o tauta ištremta /7,14,.15/, jis buvo sulaikytas ir jam buvo pagrasyta mirtimi /26,7/. Kitą kartą jis buvo sumuštas ir įdėtas į kaladę /20,1-6/. Virš to, jo paties bendrataučiai buvo padarę prieš jį sąmoklą /11,18-12,6/. Dėl šių atsitikimų pranašas buvo taip labai nusiminęs, kad darė priekaištų Viešpačiui ir net prakeikė savo gimimo dieną /20,7-18/

Ketvirtais karaliaus Joakimo metais, kad padarytų didesnį įspūdį karaliui ir jo patarėjams, Jeremijas surinko į vieną knygą savo prakalbas /36 sk/. Bet labai įpykęs Joakimas pats sudegino surinktą knygos tekstą, ir pranašui teko slapstytis, kad išgelbėtų savo gyvybę. Bent kiek vėliau, gal po šio atsitikimo jis gyvai prikaišiojo karaliui jo despotiškumą

ir nereligingumą, pranašaudamas jam gėdingiausį galą: laidotuvės būsiančios kaip asilo /22,13-19/

Bet Jeremijo klausytojai buvo visai kurti, ir jų širdys buvo sukietėjusios. Trejiems metams praslinkus Joakimas atsisakė mokėti duoklę Babelei. Kad padarytų tvarką su maištininku, Nebukadnetsaras pasiuntė pradžioje prieš jį tikriausiai tik nedidelę kariuomenę, kuri padedama Moabiečių ir Amoriečių apiplėšė Žydų šalį. Bet jau 597 jis apgulė Jerusalę, kai Joakimas buvo neseniai miręs. Jo įpėdinis Jekhonijas po trijų apgulimo mėnesių pasidavė. Kartu su didikais ir žymesnių amatninkų skyriumi jis buvo išvestas kaip belaisvis į Babelę, o jo vieton karaliumi buvo pastatytas jo dėdė Sedekijas /598-587/

Kruvina pamoka duota pirmatakui nepamokė jo įpėdinio, nė jo šalininkų. Veltui Jeremijas ragino žmones gręžtis: pikčiausi stabmeldystės išdykavimai buvo tęsiami. Ypač veltui jis įkalbinėjo vadovaujantiems pasilikti ištikimais Babiloniečiams. Netikri pranašai ramino ir migdė minią viltimi greito Kaldiečių valstybės žlugimo: Egipto ir kitų kaimyninių kraštų pasiuntiniai, kurie kurstė kelti maištą, buvo labiau klausomi

Galutinos katastrofos jau nebeteko ilgai laukti. Psammetikas II /595-589/, kurs buvo stojęs Nekhao II vieton, ir jo įpėdinis Hophra /589-569/ nesiliaudami kurstė Sedekiją ir žadėjo jam paramą. Šis, tiesą sakant, net keletą kartų klausėsi Jeremijo patarimo. Bet galų gale vis tiek jis stojo sukilimo šalininkų pusėn. Devintais savo karaliavimo metais /588/, stumiamas tikriausiai Hophros, kurs ką tik buvo paėmęs sostą, jis susitarė su keletu apylinkės karalių ir atsisakė klausyti Nebukadnetsaro. Tas tuojau pasiuntė prieš Judą didelę kariuomenę, kuri bežiūrint apsupo Jerusalę. Labai trumpam laikui jis buvo priverstas sustabdyti apgulimą, artėjant Egipto kariuomenei, bet ji greitai išnyko ir apgulimas vėl prasidėjo

Jeremijas šituo metu vis dar buvo atsiklausiamas ir gerbiamas Sedekijo. Miesto viršininkai priešingai pasiliko aršūs priešininkai Jeremijo ir apgulimo pradžioje uždarė jį kalėjiman, palaikę jį visai neteisingai išdaviku ta proga, kai jis bandė vykti į Anatotą. Vėliau, kai jis nesiliovė kalbėti su visu atvirumu, jie įmetė jį į gilią purviną duobę

Aštuoniolikai mėnesių praslinkus Babiloniečiams pasisekė pralaužti vienoje vietoje miesto sieną. Tuomet netekęs vilties karalius su savo šeima bandė gelbėtis, pabėgdamas iš miesto. Bet jis buvo pavytas prie Jeriko ir atvestas pas Nebukadnetsarą. Tas liepęs tėvo akivaizdoje pasmaugti jo vaikus, įsakė išdurti jam pačiam akis ir varyti jį į Babelę

Dar mėnesiui praslinkus visas miestas buvo paimtas, sudegintas ir sugriautas, o didelė jo gyventojų dalis buvo nužudyta. Pasiturintieji miesto gyventojai kartu su jų lobiu, su visu, kas galėjo dar turėti didesnės vertės, buvo iškelti į Babiloniją. Nebukadnetsaras paliko šalyje tik vargingiausius gyventojus, ypač artojus ir vynuogininkus. Šita liaudis buvo atiduota valdyti Godolijui

Babiloniečiams įeinant į Jerusalę Jeremijas dar tebebuvo kalinamas. Paleistam iš kalėjimo buvo leista laisvai pasirinkti savo buveinės vietą. Jis verčiau norėjo pasilikti šalyje arti Godolijo, kurio šeima buvo visą laiką palanki Jeremijui. Jo nelaimei, dviem mėnesiams praslinkus Godolijas buvo nužudytas. Bijodami Babiloniečių keršto dauguma Žydų, kurie buvo susibūrę aplink Godoliją, pabėgo į Egiptą ir privertė Jeremiją eiti kartu su jais

Būdamas Egipte jis nesiliovė kovojęs su tebeplintančia Žyduose stabmeldyste ir dėl to jam teko nemaža kentėti. Anot vieno Žydų padavimo, tie Egiptan pabėgusieji Žydai galų gale užmušę uolų pranašą akme-

nimis Tafnies mieste. Anot kito padavimo, Jeremijas buvęs Nebukadnetsaro, kai šis nukariavo Egiptą, nugabentas į Kaldėją ir čia miręs. Pranašo pareigas Jeremijas ėjo apie 50 metų

Pranašas Jeremijas, kaip pasirodo iš jo knygos, buvo labai ramus, net bailus žmogus, jautrios širdies ir pilnas meilės ; skirta gi jam buvo atlikti viena baisiausių pasiuntinybių, kokios kada nors buvo Dievo pavestos žmogui ; nes jis turėjo būti « Dievo teisybės pranašu ». Nedaug jam teteko paskelbti linksminančių žinių, kone nuolat turėjo grasyti, be paliovos barti savo tautą dėl jos nusikaltimų, pirštu rodyti jau nebeišvengiamą bausmę ir vis labiau besiartinantį žuvimą. Tų sunkių pareigų ėjimo pasėka buvo išjuokimai, paniekinimas, neapykanta, nuožmūs persekiojimai, kuriais jam, bemaž ko nuolat, stengėsi atsilyginti visi. Tačiau pranašas pasiliko visą savo gyvenimą nuostabiai drąsus visose savo net ir sunkiausiose pareigose. Jis tikrai pasirodė esąs tvirtas lyg « sustiprintas miestas, kaip geležinis šulas ir kaip skaistvarinis mūras prieš Judo karalius, prieš jo viršininkus, prieš jo kunigus ir prieš šalies tautą » /1,18/

Jeremijas, kolei buvo gyvas, nebuvo reikiamai savo tautos įvertintas ; bet pomirtinė jo garbė buvo juo labiau padidėjusi, taip kad kartais ji rodėsi viršijanti net paties Ješajo garbę. Judui Makabiejui Jeremijas pasirodo nakties regėjime kaip žmogus garbingas savo amžiumi ir savo didenybe ir pristatomas jam kaip ypatingas Žydų tautos globėjas /2 Mak 15,12-16/. Iš Išganytojo pasikalbėjimo Kesarijoje ir jo mokytinių atsakymų mes žinome, kad Jėzaus Kristaus laiko Žydai laikę žmogaus Sūnų, laikomą Mesiju, tarp kita ko Jeremiju /Mt 16,14/. Krikščionys matė visados Jeremijo asmenyje Išganytojo figūrą. Šitas suartinimas yra visai pateisinamas ; nes yra daug bruožų Jeremijo gyvenime, kurie daro iš to pranašo Išganytojo figūrą. Ypatingu būdu jo kova prieš Žydų kunigus, netikrus pranašus ir tautos vadus primena Jėzaus susirėmimus su Rašto žinovais ir Parisiejais. Išniekinimai ir kankinimai, kuriuos jis iškentėjo, padarė iš jo, dar Kristui neatėjus, panašų į avinėlį, kurs vedamas pjauti /11,19/

Religijos atžvilgiu Jeremijas, nors neprilygdamas Ješajui, vis tik paliko labai brangių pamokymų. Jo pamokslų sritis buvo ta pati kaip ir jo didžiojo primatako : dėl nepaprastos jo piliečių Jahvės atžvilgiu neištikimybės. Judo karalystė toki, koki ji yra dabar, skirta sugriūti ; baisiausios bausmės laukia ypač Jerusalės gyventojus. Bet teismas nepasibaigs visišku Žydų tautos sunaikinimu : dar prieš patį sostinės žlugimą Jeremijas nusipirko Anatote dirvą, kuri turėjo būti simbolis būsimo atstatymo /32 skr/. Po katastrofos jis rado ateities viltyje savo vienatinį ramstį ir išreiškė ją smulkiame aprašyme mesijinės eros /30-31 sk/. Ateis laikas, kad Jahvė vėl pastatys Israėlį ir Judą ir parves juos atgal į jų šalį. Ten jie bus galutinai išlaisvinti nuo jų nepriетelių ir nuo to laiko jie jau tarnaus su didžiausia ištikimybe savo Dievui Jahvei. Jų karalius bus Jesės Palikuonis, kurs bus taip tobulas, kad Jeremijas, pirma pažymėjęs jį kaip « teisią Dovîdo atžalą » /23,5/, toliau vadina jį tiesiog Dovîdu /30,9/. Pranašas pabrėžia, kad būsimas Israėlis bus daug daugiau negu politinė valstybė, bet ir religinė bendruomenė, su kuria Jahvė « padarys naują sandorą /30,31/. Su šita visai nauja dalykų tvarka, kuri pasiliks amžinai /31,35-37/, dieviškasis įstatymas nebebus daugiau išviršiniu būdu įrašytas į akmenines plokštis, bet į žmonių širdis, ir visi turės tobulą pažinimą Dievo /31,33.34/. Jahvės kultas bus taip vidinis, kad nebebus pasigendama net sandoros skrynios, to regimo Dievo čiabuvimo ženklo, dingusio katastrofoje /3,16/. Šitas pareiškimas, kad religijos esmė susideda iš arčiausios vienybės su Dievu, buvo juo didesnės reikšmės, kad

buvo padaryta tuo metu, kada šventykla jau griuvo ir aukos turėjo pasibaigti. Su Israėlaičiais pagonių tautos turės lygią dalį išganyme /3,17 ; 12,14-17/

Kaip Ješajas, taip ir Jeremijas buvo labai artimai įsipainiojęs į politinį tautos gyvenimą. Bet šituo atžvilgiu jo padėtis buvo daug nedėkingesnė. Didžiausio pavojaus metu jis nebegalėjo paskelbti betkurio priešų nepasisekimo ; priešingai, jis turėjo nesiliaudamas kartoti, kad žuvimas yra nebeišvengiamas, teisinga bausmė nepataisomos tautos, o tai stumte stūmė jį į nemalonę lygiai kunigaikščių kaip ir minios. Jis užsitraukė ant savęs, be to, neapykantą visų savo kova prieš partiją palankią Egiptiečiams, kuri nebuvo mažiau gyva kaip Ješajo laikais ir kuri dėjo visados į Paraonus savo išsigelbėjimo viltis. Jeremijas skelbė pasidavimą Babelei kaip mažesnę blogybę : jei būtų buvę laikomasi jo patarimų, katastrofa butų buvusi bent suvėlinta.» /Cf. L. Dennenfeld/

2. Jeremijo veikalų šv Rašte yra trys : « Pranašystė », « Raudos » apie Jerusalės ir šventyklos sunaikinimą ir « Laiškas » /Bar 6/ nuvestiesiems į Kaldėją apie stabmeldystę. Jeremijo Raudos apie karaliaus Jošijo mirtį /žr 2 Kron 35,25/ seniai žuvo

Jeremijo pranašystė susideda iš daugelio pamokslų ir atskirų pranašysčių, kurias jis paskelbė įvairiais laikais, taip pat iš keleto istorinių straipsnių, kuriais paaiškinamos pranašystės arba jos patvirtinamos. Visų pamokslų, pranašysčių ir pasakojimų, nors labai nevienodų savo turiniu, vyriausi juos jungianti idėja tai Dievo teisybė, kurios skelbėjas turėjo būti Jeremijas, nes jis buvo « pastatytas ant tautų rauti ir griauti ir naikinti, ir sklaidyti, ir statyti ir veisti » /1,10/

Turinio atžvilgiu Jeremijo knygą taip galima padalinti : Ji prasideda antrašte /1,1-3/ ir įžanga /1,4-19/, kurioje aprašoma pranašo pašaukimas ir pasiuntinystė ir nurodoma jo pareigų būdas. Pirmoje dalyje /2,1-33,26/ be paliovos kartojama, kad Viešpats neatmainomai nutaręs padaryti galą Žydų karalystei. Ta dalis susideda iš dešimties skyrių, arba iš tiek pat pranašinių pamokslų, kurių turinys toks : 1. Viešpaties ištikimybė, Žydų neištikimumas ir nedėkingumas /2,1-3,5/ ; 2. Nedaranti atgailos tauta kentės daug prispaudimų ir galų gale bus atmesta /3,6-6,30/ ; 3. Tuščias Žydų pasitikėjimas šventykla, aukomis, apipjaustymu ir tikras kelias į išganymą /7,1-10,25/ ; 4. Žydai kalti sulaužę šventą sandorą /11,1-13,27/ ; 5. Viešpats nedovanos savo tautai /14,1-17,27/ ; 6. Atmetimas Israėlio patvirtinamas simboliais /18,1-20,18/ ; 7. Dievo teismai piktiems ganytojams /21,1-24,10/ ; 8. Aiškus paskelbimas septynių dešimtų metų nelaisvės /25,1-29,32/ ; 9. Būsimas Dievo tautos atvadavimas ir atstatymas /30,1-31,40/ ; 10. Kiti paguodos žodžiai apie laimingą Israėlio ateitį /32,1-33,26/. Antroje knygos dalyje /34,1-45,5/ pasakojama istorišku ir pranašų būdu apie paskutinius Žydų karalystės atsitikimus. Joje du skyriu : 1. Jeremijas veltui stengiasi pataisyti Žydus, dar neįvykus pilnam sunaikinimui /34,1-38,28/ ; 2. Jeremijo pranašysčių pilnas įvykimas /39,1-45,5/. Trečioji knygos dalis /46,1-51,64/ visa paskirta pranašystėms prieš pagonis : prieš Egiptą /46,2-28/, prieš Pilistimus /47,1-7/, prieš Moabą /48,1-47/, Amoną, Idumiečius, Damaską, Kedarą ir Asoro karalystes /49,1-39/, prieš Babiloną ir Kaldiečius /50,1-51,64/. Knygos pabaigoje /52,1,34/ pasakojama apie liūdną karaliaus Sedekijo, Jerusalės ir Žydų tautos likimą

3. Jeremijo pranašystės turi taip aiškiai įspaustą savyje autoriaus asmens žymę, kad kone visi tyrinėtojai laiko jas visas autentiškomis. Pačioje knygoje randame šiek tiek žinių apie tai, kaip ji buvo sudėta.

Anot 36,1...,ketvirtais karaliaus Joakimo metais Jeremijas gavo iš Dievo paliepimą surašyti pranašystes, jam apreikštas nuo pat jo tarnystės pradžios. Jis tuojau jas padiktavo savo raštininkui Barukhui. Bet supykęs karalius rankraštį sudraskė ir sudegino. Tuomet Jeremijas padarė kitą rankraštį, pilnesnį ne kaip kad buvo pirmas. Toks buvo pagrindas Jeremijo knygos, kurią turime dabar. Iš kitur /30,2/ žinome, kad Viešpats liepė Jeremijui parašyti taip pat jam apreikštus pažadus apie atstatymą Israėlio ir jo garbingą ateitį. Pranašystės ir atsitikimai, vėlesni už ketvirtus karaliaus Joakimo metus, buvo, be abejo, paties pranašo pridėti, kada knyga buvo galutinai sutvarkyta. — Jeremijo pranašystės surašytos nesilaikant kronologijos eilės. Tai aišku iš sutinkamų knygoje laiko nurodymų. Tvarkant knygos turinį žiūrėta labiau tikslo, kurs norėta pasiekti

Dabar esanti Jeremijo pranašysčių knyga turi dvejopą išvaizdą, vieną ebraiškame tekste, kuriuo seka Vulgata, kitą graikiškame vadinamajame Aleksandriečių tekste. Veikalo esmė abiejuose tekstuose ta pati, bet skirtumai tarp jų dviejų daug didesni kaip kurioje nors kitoje Sen Testamento knygoje. Visų didžiausis skirtumas tas, kad pranašystės prieš pagonis, t y, 46-51 ebr ir Vulg skyr Aleksandriečių tekste padėta tuojau po 25,13 ir tai kitokia eile. Taigi, palyginant abudu tekstu pasirodo, kad

Ebr ir Vulg t		Aleksandr t	Aleksandr t		Ebr t ir Vulg t
1,1--25,13	=	1,1--25,13	1,1--25,13	=	1,1--25,13
25,14-38	=	32,1-24	25,14-38	=	49,34-39 /Elamas/
26,1--43,13	=	33,1--50,13	26,1-28	=	46,1-28 /Egiptas/
44,1-30	=	5,1-30	27,1--28,64	=	50,1--51,64/Babelē/
45,1-5	=	51,31-35	29,1-7	=	47,1-7 /Pilistimai/
46,1-28	=	26,1-28 /Egiptas/	29,8-23	=	49,8-23 /Edomas/
47,1-7	=	29,1-7 /Pilistimai/	30,1-5	=	30,1-5 /Amonas/
48,1-47	=	31,1-44 /Moabas/	30,6-11	=	49,28-33 /Arabai/
49,1-5	=	30,1-5 /Amonas/	30,12-16	=	49,23-27 /Damaskas/
49,7-22	=	29,8-23 /Edomas/	31,1-44	=	48,1-47 /Moabas/
49,23-27	=	30,12-16/Damaskas/	32,1-24	=	25,14-38
49,28-33	=	30,6-11 /Arabai/	33,1--50,13	=	26,1-43,13
49,34-39	=	25,14-18 /Elamas/	51,1-30	=	40,1-40
50,1--51,64	=	27,1--28,64/Babelē/	51,31-35	=	45,1-5
52,1-34	=	52,1-34	52,1-34	=	52,1-34

Be tų skirtumų, liečiančių tvarką, Aleksandriečių tekste trūksta kaikurių eilučių ir straipsnelių, esančių ebr t ir Vulgatoje. Jame išleista du ilgesniu straipsneliu, būtent, 33,14-20 ir 39,4-13. Kiti žymesni išleidimai : 8,10-12 ; 10,5-8.10 ; 11,7.8 ; 17,1-4 ;27,13.14.19-22 ; 29,16-20 ; 30,10. 11; 34,11; 51,44; 52,2.3.15.28-30. Be to, daugelyje vietų išleista kaikurie labai trumpi sakiniai, arba tik vienas-kitas žodis. Sutinkama taip pat Aleksandriečių vertime kaikurie labai maži priedai, bet jų visai nedaug

Nurodytų skirtumų tarp dabartinio ebr t /Vulg/ ir LXX atsiradimas vienų aiškinamas tuo, kad jau žilioje senovėje buvęs dvejopas ebr Jeremijo pranašysčių tekstas, vienas vartojamas Babilone ir Palestinoje, kitas Egipte ; tą antrąjį išsivertė graikų kalbon Aleksandriečių vertėjai. Anot kitų aiškintojų, visokių augščiau paminėtų skirtumų kaltininkai buvę vien vertėjai, kurie pasielgę su ebr t gana laisvai. Tos antrosios nuomonės laikėsi šv Jieronimas

Kadangi ir vienas ir kitas tekstas savo esme yra tas pats, nes jos nekeičia nurodytieji skirtumai, kadangi toliau pasirodo, kad abiem tekstais naudojosi Nauj Test rašytojai, todėl juodu abudu reikia laikyti autentiškais, nors ebr t reikia pripažinti didesnė vertė

4. Jeremijo pranašystė buvo visados Eklesijos laikoma Dievo įkvėptu veikalu ; yra ji ir Žydų kanone. Gana dažnai ji minima jau Sen Test. Apie ją kalbama ir jos autorium vadinamas Jeremijas Sir 49,8... Esdras sako /1 Esdr 1,1 ; plg 2 Kron 36,32/, kad Dievas pažadinęs Kirą Jeremijo pranašystės įvykdyti ; pranašas Danielis sakosi supratęs iš knygų metų skaičių, apreikštą Jeremijo /Dan 8,2 ; plg Jer 25,11... ; 29,10/. Rečiau sutinkame pranašystės žodžius pakartotus Nauj Test. Išganytojas, išvarydamas pirklius iš šventyklos, priminė jo pranašystę /Mt 21,13 ; plg Jer 7,11/. Matas sako, kad Jeremijo žodžiai įvykę nekaltųjų kūdikių nužudyme /Mt 2,17...; plg Jer 31,15/ ir puodžiaus dirvos pirkime /Mt 27, 9; plg 18,2.3 ; 32,6-15 ; Lk 9,9/. Kelis kartus šaukiasi jų šv Povilas /Rom 11,27 ; Žyd 10,16... 8,8/

Jeremijo pranašysčių knyga gana svarbi istorijos atžvilgiu, nes duoda nemaža žinių apie paskutinius Žydų karalystės metus ir taip papildo 4 Karalių ir 2 Kronikų knygas. Joje randame įdomių nurodymų, koks tikrumoje buvo dorinis to laiko Žydų tautos ir jos viršininkų stovis. Bet ypač svarbi ji savo mokslu apie Mesiją, nes ne tik aprašo jo dienų laimę /3,14--18 ; 23,3-8 ; 30,8.../, naują sandorą tarp Dievo ir jo tautos /31, 31.../, bet ir paties Mesijo, Dovîdo sūnaus, asmenį /23,5 ; 33,14.15 ir k/

JEREMIJO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Žodžiai Jeremijo, sūnaus Helkijo, vieno iš kunigų, buvusių Anato-
te, Benjamino šalyje. [2]Viešpaties žodis, kurs buvo jam suteiktas Judo
karaliaus Amono sūnaus Jošijo dienomis, tryliktais jo karaliavimo me-
tais, [3]ir kurs buvo suteiktas Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo die-
nomis iki vienuoliktų Judo karaliaus Jošijo sūnaus Sedekijo metų galui,
iki išvedimui Jerusalės penktame mėnesyje
[4]Viešpaties žodis buvo man suteiktas ir pasakyta:
[5]Pirma negu padariau tave motinos viduriuose, aš pažinau tave,
ir pirma negu išėjai iš jos įsčių, aš pašventinau tave,
ir paskyriau tave pranašu tarp tautų.

Knygos antraštė

1,1-3. Knygos antraštėje pasakoma, kas buvo jos autorius ir kuriuo laiku Jeremijas ėjo pranašo pareigas

1. [1]*Žodžiai*: pranašystės. — *Jeremijo.* Ebr t: Jirm^e^jahu ir sutrumpintas Jirm^e^jah, anot vienų, padarytas iš žodžio ramah, griauti ir Dievo vardo, ir reiškiąs: Viešpats griauna /savo tautą/; anot kitų, gal teisingiau iš žodžio rum, būti augštam ir todėl reiškiąs: Viešpats augštas, arba: Viešpats išaugština. Žr Įvadą 803 p. — [2]*Viešpaties žodis*...Anot Ebr t: jam buvo suteikta Viešpaties žodis... Nors knygoje surašytos Jeremijo pranašystės, bet jų kilmė dieviška, nes pats Viešpats jas suteikė Jeremijui. — *Tryliktais*... Jošijas, kurs paveldėjo sostą, būdamas aštuonerių metų, dabar turėjo dvidešimt pirmus. Jis tik neseniai buvo pradėjęs rūpintis religiniu tautos atgimdymu /žr 2 Kron 34,1-7/. — [3]*Vienuoliktų... metų galui.* Nabuzardanas sudegino paimtą Jerusalę ir jos šventyklą penktame vienuoliktų Sedekijo metų mėnesyje. Kadangi tačiau jau tuomet pasibaigė Sedekijo viešpatavimas, todėl tie vienuolikti metai laikomi pabaigtais, nors jie nebuvo pilni. — Jeremijas ėjo pranašo pareigas nuo savo pašaukimo iki paėmimo Jerusalės per keturias dešimtis vienerius metus: viešpataujant Jošijui devyniolika, viešpataujant Joakimui vienuolika ir viešpataujant Sedekijui iki penktam jo vienuoliktų metų mėnesiui. Tarpinių karalių Joakhazo ir Jekhonijo jis neįvardija, nes kiekvienas jųdviejų karaliavo tik po tris mėnesius. — Antraštė rodosi ne visa apimanti, kas dabar yra Jeremijo knygoje, nes jis ėjo dar savo pareigas ir po Jerusalės žuvimo /žr 40-44 sk/. Reikia tad spėlioti, kad Jeremijo knyga pradžioje buvo trumpesnė, paskui gi buvo papildyta vėlesnėmis jo pranašystėmis, nekeičiant knygos antraštės, nes vėlesnioji Jeremijo tarnyba palietė tik mažą tautos dalį ir buvo lyg priedas prie jo vyriausios pasiuntinystės, pasibaigusios su Jerusalės ir šventyklos žuvimu

Įžanga: pašaukimas Jeremijo pranašo pareigų eiti

1,4-19. Knygos įžangoje Jeremijas aprašo savo pašaukimą ir pašventinimą į Viešpaties pranašus /4-10/, taip pat primena regėjimus ir žodžius, kuriais buvo trumpai nurodytos tos pareigos /11-19/

[4]*Viešpaties žodis*... Viešpats iškilmingai apreiškia Jeremijui išrinkimą, kurį jis yra padaręs labai seniai, kad Jeremijas būtų jo pranašas. Kaip tas apreiškimas buvo suteiktas, Jeremijas nepaaiškina. — [5]*Pirma negu padariau*... Išrinkimas buvo padarytas tarsi laipsniais. Pirmas laipsnis

[6]Tuomet aš tariau :
Ai, ai, ai, Viešpatie Dieve, štai aš nemoku kalbėti, nes aš vaikas.
[7]Bet Viešpats man tarė :
Nesakyk : Aš vaikas ;
nes visur, kur tave siųsiu, tu eisi,
ir visa, ką tau liepsiu, kalbėsi.
[8]Nebijok jų, nes aš esu su tavim, kad gelbėčiau tave, sako Viešpats.
[9]Po to Viešpats ištiesė savo ranką ir palietė mano burną, ir Viešpats man tarė :
Štai aš dedu savo žodžius į tavo burną :
[10]štai aš statau tave šiandien ant tautų ir ant karalysčių,
kad rautumei ir ardytumei,
kad naikintumei ir sklaidytumei,
kad statytumei ir veistumei.
[11]Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir sakyta : Ką tu matai, Jere-
mijau? Aš tariau : Aš matau budinčią lazdą. [12]Tuomet Viešpats man

tai amžinas paskyrimas. — *Pažinau tave* : ypatingu pažinimu. — *Pašventinau tave.* Antras laipsnis tai pašventinimas, tiesioginis prirengimas. Jis buvo tikras, vidinis /Tom/. Nors kaikurie Eklesijos mokytojai mano, kad Jeremijas buvęs jau savo motinos įsčioje išlaisvintas nuo pradinēs nuodēmēs, taip pat kaip paskui šv Jonas Krikštytojas, tačiau šitai nuomonei nerandame tikresnių patvirtinimų. Pašventinimas Jeremijui buvo juo reikiamesnis, kad jo laukē kieti persekiojimai, kad jis, priešingai Sen Test papročiui, turējo pasilikti nevedęs /16,2/ ir gyventi atsiskyręs nuo žmonių /16,5/. — *Paskyriau tave.* Trečias laipsnis tai pavedimas pareigos, kurią jis turi tuojau pradēti eiti /10 e/. — *Tarp tautų.* Jeremijas siunčiamas ne tik pas savo tautą, bet taip pat pas pagonis ; jiems jis skelbs baisią Dievo rūstybę /25-15.../, bet taip pat skaisčią ir paguodos pilną ateitį /48,47 ; 49,39 ir k/. — [6]*Tuomet aš tariau.* Ką šv Povilas sako apie kunigų garbę /Žyd/, tai tinka ir pranašų pareigoms. Pranašas nejieško garbēs, bet priima ją tik priverstas. — *Aš nemoku...* Pranašas nurodo panašią priežastį kaip Mošē, tačiau jis tarsi bijo taip pat tarnystēs sunkenybių ir pavojų, kokiuos jam rodē Elijo, Amoso istorija ir Manaso nuožmumas /4 Kar 21,16 ; 24,4 ; plg 20,7/. — *Vaikas.* Ebr *na'ar* jaunikaitis. Tas išsireiškimas gana liaunas. Jaunikaitis gali būti 20 metų ir vyresnis, bet taip pat ir jaunesnis. — [7]*Nesakyk...* Dievas padrąsina savo pasiuntinį. Jam nereikēs nieko kita daryti kaip tik vykdyti savo Viešpaties įsakymus. Tasai gi, pavesdamas atlikti kurį nors darbą, suteikia taip pat malonių, reikiamų tam darbui padaryti. — [8]*Nebijok jų...* Eidamas savo pareigas pranašas, tiesa, turēs nepriètelių, bet jo gynējas bus Viešpats, kurs jį apsaugos nuo visokio pavojaus

[9]*Viešpats ištiesē...* regējime. Jeremijo pašventimas į pranašus susideda taip pat kaip ir Ješajo iš simbolinio veiksmo /9a e/ ir jį paaiškinančių žodžių /9b. 10 e/. — *Aš dedu savo žodžius...* Ką kalba įkvēptas pranašas, tai paties Dievo žodžiai. — [10]*Ant tautų...* Kaip savo pasiuntinį, kad mano vardu duotumei joms įsakymų. Taigi pranašinē Jeremijo galia siekia toli už Israēlio ribų ; bet ir Žydai yra tarp tų tautų, kurioms jis neš Dievo paliepimus. — *Kad rautumei ir...* Jeremijo tarnyba susidēs iš griovimo ir statymo. Dēl laiko aplinkybių griovimo bus daugiau, todēl jis aprašomas keturiais sinonimais, tuo tarpu, kad statymui skiriama tik du. Visa, kas toliau knygoje sakoma, tik paaiškina šituos žodžius. Abejonēs nēra, kad ne pats Jeremijas griaus ir paskui atstatys, bet pranašams pasavinama tai, ką jie skelbia. Plg Ješ 6,10 ; Ez 43,3 ir k

[11]*Budinčią lazdą.* Ebr t : migdolų medžio lazdą. Vulgatos vertimas « budinčią » atsirado dēl to, kad ebr t pavartota ne paprastas migdolų medžio vardas, bet poetinis *šaqed,* kurs, griežtai imant, reiškia : pažadintasai /iš miego/. Vadinama gi taip tas medis dēl to, kad jis žymiai anksčiau už kitus medžius pabunda iš

tarė : Gerai matei ; nes aš budėsiu ant savo žodžio, kad jį įvykdyčiau.
13Ir buvo man antrą kartą suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : Ką tu
matai? Aš tariau : Matau puodą ugnyje ir jo priešakį palenktą iš šiaurės
pusės.
14Tuomet Viešpats man tarė :
Iš šiaurės bus išlieta nelaimė ant visų šalies gyventojų ;
15nes štai aš pašauksiu visas šiaurės karalysčių tautas, sako Viešpats ;
ir jie ateis, ir kiekvienas pastatys savo krasę
Jerusalės vartų angoje, ir ties visomis jos sienomis aplinkui,
ir ties visais Judo miestais ;
16ir aš ištarsiu savo pasmerkimus prieš juos dėl viso jų piktumo,
kad jie pametė mane,
darė liejamųjų aukų svetimiems dievams ir garbino savo rankų
darbą.
17Taigi tu susijuosk savo strėnas, kelkis ir kalbėk jiems visa, ką aš
tau įsakau.
Nebijok jų, nes aš padarysiu, kad tu neišsigąstumei jų veido.
18Aš juk darau šiandien iš tavęs sustiprintą miestą, geležinį šulą
ir varinę sieną visai šaliai,
prieš Judo karalius, jos kunigaikščius ir kunigus ir žemės tautą.
19Jie kovos prieš tave, bet nenugalės,
nes aš esu su tavim, sako Viešpats, kad išlaisvinčiau tave.

žiemos miego ; todēl ir čia imamas kaip budrumo ir veiklumo emblema. — 12*Aš budēsiu.* Ebr *šoqed.* Dievas paliks savo ramybę ir kantrybę ; jis greitai įvykdys savo žodį ir baus nusikaltusius žydus be pasigailējimo
13*Antrą kartą.* Antras regējimas papildo pirmąjį ir visai aiškiai skelbia nelaimes, skirtas išrinktajai tautai. — *Puodą ugnyje.* Ebr t : puodą, į kurį pučiama. Tikrumoje pučiama ugnis, kad karščiau šildytų. Taigi čia turima galvoje labai įkaitintas, verdantis puodas. — *Jo priešakį palenktą.* Tas puodas pakrypęs pietų linkon, todēl yra pavojus, kad tai, ko puodas pilnas, greitai išsilies. Puodas turi vaizduoti Kaldēją, iš kurios pasipils nelaimių į Judo karalystę. — 14*Iš šiaurēs bus...* Duodama regējimo paaiškinimas. — 15*Tautas* : Kaldiečius. Nors Kaldiečiai tikrumoje gyveno į rytus nuo Palestinos, bet kad pasiekus Judēją ir Jerusalę, jie turēdavo pirma pulti į šiaurę nuo Judējos esantį kraštą ir iš čia jau eiti į pietus. — *Jie ateis, ir kiekvienas...* Viršininkai tautų, iš kurių susideda Kaldējos kariuomenē, elgsis kaip nugalētojai ; jie darys teismą, ims grobį ; niekas negalēs nuo jų pabēgti, nes jie sēdēs visuose vartuose ir aplink visas sienas. — 16*Ir aš ištarsiu...* Siųsdamas nelaimių Dievas keršys savo tautai už jos stabmeldystę. — *Mane* : Dievą, su kuriuo buvo padaryta sandora, ir kurs buvo tiekęs taip daug geradarysčių. — *Darē liejamųjų aukų.* Ebr t : aukojo smilkalų. — *Savo rankų darbą.* Garbinti savo rankų darbą buvo tikra beprotystē
17*Susijuosk...* Kad laisvai ir be kliūčių galētum elgtis. Rytų kraštų gyventojai, rengdamiesi kelionēn ir pradēdami darbą, turi paprotį susijuosti, kad ilgi ir platūs jų drabužiai jiems nekliudytų. Plg 2 Moš 12, 11 ; Ijob 38,3 ; Lk 12,35 ir k. — *Nes aš padarysiu, kad...* Pats Dievas gins savo pasiuntinį. Ebr t : kad aš nepadaryčiau, kad tu drebētumei jų akivaizdoje. — Jei pranašas nustotų drąsos, eidamas savo tarnybą ir nebepasitikētų Dievo pagalba, Dievas paliktų jį pačiame pavojuje /Jier/. — 18*Darau šiandien iš tavęs...* Jeremijui bus suteikta dieviškos stiprybēs, kuri padarys jį nenugalimą. — *Prieš Judo karalius...* Jam pavedama pareiga pilna pavojų, visi luomai bus jam nepalankūs, visiems jis vienas gaus priešintis. Tačiau jo jēgų jie visi neįstengs nugalēti, to sustiprinto miesto užkovoti ; tas geležinis šulas pakels kiekvieną naštą, ant tos skaistvarinēs sienos iširs visi kariški puolimai. — 19*Nenugalēs...* Taip draug su kova Dievas skelbia pranašui tikrą laimējimą. Plg aug 8 e

2. [1]Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta:
[2]Eik ir šauk, Jerusalei girdint, tardamas: Štai ką Viešpats sako:
Aš atsiminiau tave, gailėdamos tavo jaunystės ir tavo meilės kaip sužadėtinės,
kai tu ėjai paskui mane tyrumoje, žemėje, kur nesėjama.
[3]Israėlis buvo pašventintas Viešpačiui, jo vaisių pirmonės;
visi, kurie jį ryja, nusikalsta; jiems ateis nelaimių, sako Viešpats.
[4]Klausykite, Jokubo namai ir visos Israėlio namų giminės, Viešpaties žodžio.
[5]Štai ką Viešpats sako:
Kokią neteisybę rado manyje jūsų tėvai, kad jie atsitolino nuo manęs
ir vaikščiojo paskui tuštybę ir pasidarė tušti?
[6]Jie nesakė:
Kur yra Viešpats, kurs išvedė mus iš Egipto žemės,
kurs pervedė mus per tyrumą, per negyvenamą ir nepereinamą žemę,
per troškulio žemę ir mirties vaizdą,
per žemę, per kurią niekas neperėjo ir kurioje negyveno žmogus?

I. Viešpats nepakeičiamai nutaria padaryti galą žydų karalystei

1. Viešpaties ištikimybė, Žydų neištikimumas ir nedėkingumas

Pirmoje Jeremijo pranašystēs dalyje /2, 1-33,26/ nuolat kartojama, kad Dievas nutaręs būtinai sugriauti Žydų karalystę

2,1-3,5. Ji prasideda pranašiniu pamokslu, kuriame Viešpaties ištikimybē statoma prieš žydų tautos neištikimumą ir nedēkingumą. Čia visų pirma primenama tas laikas, kada tauta mylējo Viešpatį /2,1-3/; bet paskui ji be priežasties atsitraukia nuo jo, nežiūrēdama jo geradarybių /2,4-8/; tas atsitraukimas buvo negirdētas žmonēse dalykas /2,9-12/ ir todēl teisingai nubaustas /2,14-19/. Toliau įrodinējamas Žydų stabmeldystēs bjaurumas /2,20-28/ ir kad ji niekaip negali būti pateisinta /2,29-3,5/

2. [1]*Ir buvo man suteiktas*... Tokia įžanga pradedama visi Dievo pranašui suteikti apreiškimai ir pamokymai. Plg aug 1-4; 3,6; 7,1 ir k

[2]*Eik*. Tas įsakymas gal buvo duotas Jeremijui Anatote. Žr aug 1,1. — *Aš atsiminiau*... Geriau ebr t: aš tau neužmiršau tavo jaunystēs meilēs. Taigi buvo laikas, kada Žydų tauta mylējo Viešpatį ir buvo jo mylima. Egipte ji buvo tarsi Viešpaties sužadētinē, kurią jis pakvietē palikti tą šalį ir sekti jį per tyrumą į Sinajaus kalną, kur buvo padaryta šventa /moterystēs/ sandora. Su girtinu pasiryžimu ji paklausē Viešpaties pasiuntinio Mošēs ir ējo paskui jį. — [3]*Buvo pašventintas*: anuo laimingu laiku Žydai buvo šventa ir tobula tauta. Plg 2 Moš 28,36. — *Vaisių pirmonēs*. Israēlis buvo lyg kad vaisių pirmonēs, kurias Dievas sau išsirinko iš nupuolusios žmonių giminēs; tai tautai jis nori įsteigti karalystę, kuri turi išsiplēsti ir apimti visas tautas.

[4]*Klausykite, Jokubo*... Jokubo ir Israēlio vardai primena tautos išrinkimą; bet kartu juose yra įspējimas, kad tauta sektų protēvio dievobaimingumą ir klusnumą ir būtų jam suteikto palaiminimo /1 Moš 32,24/ dalyvē. — [5]*Kokią neteisybę*... Dievas reikalauja, kad Israēlaičiai apsvarstytų, ar buvo jis neištikimas savo pažadams. O kadangi žmonēs lengviau pasmerkia kitų nusikaltimus, kaip savo, jis visų pirma duoda jiems tą klausimą apie seniau buvusias kartas. Jei jie ras jas esant kaltas, tai jie negalēs ir patys dētis nekaltais. Kad čia Dievas pradžioje lyg kad pats save gina, tai jo gerumo ženklas /Teod/. — *Tuštybę*. Labai dažnai šv Rašte taip vadinama pagonių dievaičius. — *Tušti*: panašūs į stabus, todēl verti pasibjaurējimo. Plg Ps 113; Rom 1,21-23. — [6]*Kur yra Viešpats*... Jei Žydai būtų atsiminę didžiausias Dievo geradarystes, jo suteiktas išeinantiems iš Egipto, keliaujantiems per baisius tyrus ir apsigyvenantiems Žadētojoje žemėje,

[7]Aš įvedžiau jus į derlingą žemę, kad valgytumėte jos vaisių ir jos gėrybių ;
jūs gi įėję sutepėte mano žemę ir iš mano tėvonystės padarėte pasibjaurėjimą.
[8]Kunigai nesakė : Kur yra Viešpats?
Ir kurie laiko įstatymą, nežinojo manęs,
ir ganytojai nebuvo man ištikimi ;
pranašai pranašavo Baalio vardu
ir ėjo paskui stabus.
[9]Todėl aš dar eisiu su jumis į teismą, sako Viešpats,
ir bylinėsiuos su jūsų vaikais.
[10]Nueikite į Ketiečių salas ir veizdėkite,
siųskite į Kedarą ir gerai įsižiūrėkite, ir matykite,
ar yra įvykę tokių dalykų ;
[11]ar yra tauta pakeitusi savo dievus? o juk jie ne dievai ;
mano gi tauta pakeitė savo garbę stabu.
[12]Nustebk, dangau, dėl to dalyko
ir smarkiai nuliūskite dangaus vartai, sako Viešpats.
[13]Nes mano tauta nusikalto dvejopai :
Jie paliko mane, gyvojo vandens šaltinį,
ir išsikasė sau šulinių, kiaurų šulinių,
kurie negali laikyti savyje vandens.

---

jie būtų turėję pasilikti jam ištikimi. — *Per negyvenamą...* Parano tyruma aprašoma primenant visą jos nejaukumą, kad aiškiau pasirodytų Dievo palankumas ir galybė. Plg 5 Moš 8,15 ; 32,10 ir k. — *Mirties vaizdą...* Anot ebr t : mirties ūksmę. — [7]*Jūs gi įėję sutepēte...* Gavę apsigyventi gražiausioje ir geriausioje šalyje, Žydai tuojau ją sutepē savo stabmeldyste /plg Teis 2,17-21 ; Ps 77,52-58 ir k/. — [8]*Kunigai... Ir kurie laiko...* Tie, kuriems buvo pavesta mokyti žmones įstatymo, jį jiems aiškinti, kurie turējo imti įstatymą kaip pasielgimo taisyklę, neklausē, koki yra Dievo valia, bet jį niekino — *Ganytojai* : karaliai ir kunigaikščiai /Teod/, kurie yra Viešpaties bandos viršininkai ir turējo būti geriausio ganytojo, Viešpaties, atvaizdas, atpuolē nuo Dievo. — *Pranašai...* Buvo atsiradę be galo daug netikrų pranašų, kurie savinosi tikrų Dievo pasiuntinių reikšmę. Plg 3 Kar 18,19 ; 22,6 ir k. Baalis buvo žymiausis Phenikiečių dievaitis. Plg Teis 2,11.13 ir k. — *Paskui stabus.* Ebr t : ējo paskui tuos, kurie nieko negali, t y, kurie negalējo būti jiems naudingi. Taip vadinami stabai ir 11,2

[9]*Todēl aš dar...* Augščiau paminētos kaltēs neatgailētos, bet dar pranašo laiko žydų padaugintos, todēl Dievas bylinēsis su jais ir net su jų vaikais, kaip tai yra daręs su jų tēvais. — [10]*Nueikite...* Kaip labai jie verti bausmēs, parodo palyginimas jų pasielgimo su pagonių. Tą palyginimą jie patys kviečiami padaryti. — Ketiečiais /ebr *kittim*/ buvo vadinami Kirpo ir pietinių Europos pusiasalių gyventojai, taigi tie, kurie gyvena į vakarus nuo Palestinos ; gyvenančius gi į rytus atstovauja Kedaras, arba Kedarēnų tauta. Plg Ps 119,5 ; 1 Moš 25,11. Taip pat veltui kas nors ješkotų vakaruose ir rytuose panašaus į žydų atpuolimo. — [11]*Juk jie ne dievai* : todēl nebuvo ko labai jų branginti. — *Savo garbę* : Dievą, kurs taip garbingai apsireiškē ir apdovanojo savo tautą visokiomis gērybēmis, kurs pats nori būti garbē ir šviesa, taip pat gyrius ir laimē visų, kurie jį garbina. Plg Ps 105,20 ; Rom 1,13. — *Stabu.* Anot ebr t : tuo, kas nenaudinga. — [12]*Nustebk...* Pranašas poetiškai kviečia dangų išreikšti savo pasibjaurējimą nedoru žydų pasielgimu. Plg 5 Moš 32,1 ; Ješ 1,2 ir k. Ebr t galima taip versti : bodēkis, dangau, to dalyko, baisēkis ir džiūk. — [13]*Jie paliko...* Tai pirma kaltē. Gyvojo vandens šaltiniu vadinama nuolat tekąs tyras upelio vanduo. Jis yra vaizdas Dievo, to pirmojo visokio gerumo šaltinio, neišsemiamo visokių gērybių iždo, viso gyvenimo šaltinio. — *Ir išsika-*

14Argi Israėlis vergas, ar vergės vaikas?
tai kodėl gi padaryta iš jo grobis?
15Prieš jį kriokė liūtai ir paleido savo balsą,
padarė iš jo žemės tyrumą ;
jo miestai nudeginti, ir nėra kas juose gyventų.
16Taip pat Memphio ir Taphnės sūnūs išprievartavo tave iki viršugalviui.
17Argi ne dėl to tai tau atsitiko,
kad tu palikai Viešpatį, savo Dievą, tuo metu, kai jis vedė tave keliu?
18Ir dabar ko tu nori Egipto kelyje,
kad gertumei Drumzlino vandens?
ir kas tau darbo su Asiriečių keliu,
kad gertumei Upės vandens?
19Tavo piktumas kaltins tave, ir tavo neištikimybė baus tave.
Žinok ir matyk, jog negera ir kartu,
kad tu palikai Viešpatį, savo Dievą, ir kad tavyje nėra mano baimės,
sako Viešpats, kareivijų Dievas.

---

sē... Antra kaltē. Iškastuose šuliniuose buvo laikomas lietaus vanduo, kurs greitai gesdavo ir, jei šulinys negana rūpestingai buvo taisomas, neretai visai ištekēdavo per atsiradusius plyšius ir skyles. Tokie šuliniai čia vaizdas netikrų dievų

[14]*Argi...* Pranašas su širdgēla klausia, kaip galējo atsitikti, kad su Israēliu pagonys elgiasi kaip su vergu. Juk jis nebuvo vergas, ebr *'ebed*, kurį nusiperkama, nē vergēs vaikas, t y, namie gimęs iš vergų tēvų, bet Viešpaties pirmgimis, namų sūnus /plg Iš 4,22/ ; tai kodēl gi jį pažeminta, paniekinta ? Žinomą jau paniekinimo priežastį pranašas primena žemiau 17 e. — [15]*Liūtai* : galingi Israēlio neprieteliai, ypač Asiriečiai, kurių emblema buvo liūtas. Plg Ješ 5,29; Mikh 5,7 ir k. — *Miestai nudeginti...* Atskilusi dešimties giminių karalystē buvo jau visai sunaikinta ; Judo karalystē buvo kelis kartus užpulta ir apiplēšta. — [16]*Memphio ir Taphnēs.* Tuodu žymiu senovēs miestu čia atstovauja visą Egiptą. Ebr t Noph ir Takhpanes. Pirmas vardas sutrumpintas egipt Men-Nopher /geras miestas/, iš kurio graikai pasidarē Memphį ; tas miestas buvo vakario Nilo krante, ten, kur prasideda jo delta. Antras miestas gr buvo vadinamas Daphnē ; jis buvo į šiaurryčius nuo pirmojo, netoli jūros, bet į vakarus nuo dabartinio Sueso kanalo ; dabar jo vieta vadinama Tell Dephenne. — *Išprievartavo...* Ebr t : nuganys tavo kaukuolę /viršugalvį/. Taip sujungiama du vaizdu. Israēlaičių neprieteliai palyginami su piemenimis, kurie sunaikins visą šalį, visur ganydami savo bandas ; neprietelių elgesys buvo lygus nuskutimui galvos ; tai gi buvo laikoma didžiausiu išniekinimu. Plg 47,5 ; Ješ 3,17 ir k. — [17]*Kad tu palikai...* Tai tikra Israēlio nelaimių priežastis. — *Tuo metu, kai...* Aliuzija į tai, kad Israēlis jau keliaudamas per tyrumą į žadētąją žemę buvo kelis kartus sunkiai užrūstinęs Dievą ; arba apskritai pastaba, kad Žydai dažnai neējo jiems paskirtu ir į tikslą vedančiu keliu, tikru keliu, kurį Dievas rodē. — [18]*Ir dabar ko...* Be senų kalčių Dievas mini ir dabartines. Žydai nori susiartinti su pagonimis, Egiptiečiais ir Asiriečiais ; tai gi buvo priešinga teokratijos dvasiai. Plg 4 Kar 15, 19.20 ; 16,7.8 ; Ješ 30,1-3 ir k. — *Drumzlino vandens.* Ebr t : Šikhoro vandens. Taip buvo vadinama gal upelis Rinokolura, anot kitų gi Nilas, kurio vanduo potvynių metu yra ypač drumzlinas. — *Upēs vandens,* t y, Euprato, kurs Asir vadinamas Puratu, upē. Gerti Šikhoro ar Euprato vandens reiškia ieškoti pagalbos Egipte ar Asirijoje, lyg kad Žydams nebūtų buvę gana gyvojo vandens šaltinio Jerusalēje /13 e/. — [19]*Tavo piktumas...* Sutartis su svetimaisiais apvils Israēlį ir duos jam tik kartumo. Ebr t : tavo piktumas plaks tave, ir tavo atpuolimai baus tave. — *Negera ir kartu...* Nuodēmē pikta savyje, nes priešinga vyriausiai šventumo ir tvarkos taisyklei ; karti, nes atskiria nuo Dievo, ir kaip pasēka turi turēti visokio kartumo.

[20]Nuo amžių tu sulaužei mano jungą, sutraukei mano pančius,
ir sakei : Netarnausiu.
Nes kiekviename augštame kauburyje ir po kiekvienu šakotu medžiu
tu pasiduodavai paleistuvystei.
[21]Aš gi buvau pasodinęs tave kaip rinktinį vynuogyną iš visai tikrų
želmenų ;
tai kaip gi tu man pavirtai išgama, tu, svetimasis vynuogyne ?
[22]Nors tu mazgotumeis šarmu ir imtumei sau daug muilo,
tu pasilieki sutepta neteisybe mano akivaizdoje,
sako Viešpats Dievas.
[23]Kaip tu gali sakyti : Aš nesutepta,
aš nevaikščiojau paskui Baalius?
Pažvelgk į savo kelius slėnyje,
pažink, ką esi padariusi.
Tu buvai kaip lengvas bėgėjas, kurs bėgioja šen ir ten savo keliais.
[24]Laukinė asilė, pripratus prie tyrumos, kuri savo geidulyje traukia į
save savo gašlumo kvapą ;
niekas jos nesustabdys ;
visi, kurie jos ješko, neprivalo vargti ;
jie ras ją jos mėnesinėje.
[25]Saugok savo koją nuo plikumo
ir savo gerklę nuo troškulio.
Bet tu sakai : Aš nustojau vilties ; anaiptol to nedarysiu,
nes aš myliu svetimuosius ir paskui juos vaikščiosiu.

Taigi Žydai turi mokytis iš savo liūdno patyrimo ir imti į širdį pranašo gąsdinimus

[20]*Nuo amžių* : visų pirma tyrumoje, paskui Teisējų laikais. Taigi, Israēlis labai seniai pradējo būti neištikimas Dievui. — *Tu sulaužei mano jungą, sutraukei*... Dievo įsakymų jungą ir pančius. Ebr Masoretų tekstas reiktų versti kitaip : Aš sulaužiau tavo jungą, sutraukiau tavo pančius. — Taip Dievas primena išlaisvinimo iš vergijos geradarystę. Bet tas Masoretų skaitymas laikomas netikru. — *Tu pasiduodavai paleistuvystei.* Žydų tauta, pasiduodama stabmeldystei, darēsi paleistuve, nes Dievo sandora su jąja buvo laikoma tarsi moterystēs ryšiu ; be to, Kananiečių tarnavimas stabams buvo sujungtas su begēdyste. Plg 5 Moš 12,2 ; Ez 6,13 ir k — [21]*Kaip rinktinį vynuogyną*... Taip kad iš jo reikējo laukti tik geriausių vaisių. Plg 1 Moš 49,11 ; Ješ 5,2. — *Pavirtai išgama*... Anot ebr t : pavirtai išsigimusiomis svetimo vynuogyno atžalomis. — [22]*Nors tu*... Israēlis taip suteptas, kad niekaip nebegali apsivalyti. — *Šarmu.* Ebr t minima visų pirma mineralinis alkali, paskui gi iš augalų gaunamas /borith/. — *Tu pasilieki sutepta*... Ebr t : tavo neteisybē bjauri mano akivaizdoje. — [23]*Kaip tu gali*... Israēlio tauta taip sugedus ir taip nebejautri tiesai, kad net drįsta sakyti, jog ji nieko pikta nedariusi. Baalio garbinimu buvo susitepę Atalija, Akhazas, Manasas, net Jošijo sūnūs /žr 2 Kron 24,7; 28,21; 33,3 ir k/. Phenikiečių dievaitis Baalis buvo vadinamas ir garbinamas visokiais vardais, todēl neretai kalbama apie Baalius, sujungiant su deive Astarte. — *Savo kelius* : savo pasielgimą. *Slēnyje* : Hinnomo slēnyje, kur Žydai aukodavo ir degindavo Molokhui savo vaikus. Plg žem 7,30... 19,2.6 ; 4 Kar 23,10 ir k. — *Lengvas bēgējas.* Ebr t : jauna, lengva kupranugarē. Kupranugarē rujos metu bēginēja šen ir ten, kad patenkintų savo geidulius. — [24]*Laukinē asilē*... Kitas pavyzdys karštų, nesusekamų geidulių. — *Kuri savo geidulyje*... Ebr t : kuri savo sielos geidulyje gaudo orą ; kas gali sulaikyti jos karštį /rują/ ? — Tauta jaučiasi patraukta į stabmeldystę su panašiu smarkumu. — *Jos mēnesinēje* : jos porinējimosi laiku. — [25]*Saugok savo koją*... Nebēk su tokiuo smarkumu paskui dievaičius, kad nusidēvētų tavo kurpēs ir tavo liežuvis liptų iš troškulio tau prie gomurio. Išsižadēk kelio į Asiriją ir į Egiptą. Kiti aiškina šituos žodžius

[26]Kaip sugėdinamas vagis, kai jis nutveriamas,
taip sugėdinti Israėlio namai,
jie ir jų karaliai, kunigaikščiai, kunigai ir jų pranašai,
[27]jie, kurie sako medžiui : Tu mano tėvas,
ir akmeniui : Tu mane pagimdei.
Jie atgręžė man nugarą, o ne veidą;
bet savo suspaudimo dieną jie sako : Kelkis ir gelbėk mus.
[28]Kur gi tavo dievai, kuriuos sau pasidarei?
Tegul jie keliasi ir tave gelbi tavo nelaimės metu ;
juk kiek buvo tavo, Jude, miestų, tiek buvo tavo dievų.
[29]Kam jūs dar norite bylinėtis su manim?
jūs visi palikote mane, sako Viešpats.
[30]Veltui aš užgavau jūsų vaikus ; jie neprisiėmė drausmės ;
jūsų kalavijas rijo jūsų pranašus, kaip naikintojas liūtas.
[31]Jūsų giminė ! stebėkite Viešpaties žodį :
Argi aš buvau Israėliui tyruma ar vėlyva žemė?
Kodėl tat mano tauta sako : Mes pasitraukėme ir daugiau nebeateisime pas tave ?
[32]Argi mergaitė užmiršta savo papuošalą, ar sužadėtinė savo krūtinės juostą?
O mano tauta užmiršo mane per nesuskaitomas dienas.
[33]Kam tu stengies pagražinti savo pasielgimą, kad įsigytumei meilės,
tu, kuri savus kelius išmokei savo piktumo?
[34]Net ir ant tavo siūlių randasi neturtingų ir nekaltų sielų kraujo.
Ne duobėse aš juos radau, bet visose vietose, kurias augščiau minėjau.

---

kitaip. — *Aš nustojau vilties.* Geriau : nēra vilties. — Israēlis neklausys išmintingo patarimo, ir toliau jis eis paskui savo užgaidas. — [26]*Kaip sugēdinamas...* Nutvertas vagis turi atiduoti, ką norējo pasisavinti, stovi sugēdintas ir gauna bausmę. Taip ir Israēliui nieko daugiau nedavē stabmeldystē kaip tik kentējimų. — [27]*Medžiui* : mediniam dievaičio paveikslui. Tai buvo didžiausis pažeminimas Viešpaties tautai ir tikra paikybē. — *Savo suspaudimo dieną.* Kai nelaimē jiems rodo, kad dievaičių stabai nieko negali padaryti, jie šaukiasi į Dievą, ne kad jį pagarbintų, bet kad jiems vēl geriau klotųsi. Plg žem 32,33. — [28]*Kur gi tavo dievai...* Tais žodžiais Israēliui primenama Mošēs giesmē, jo palikta tautai lyg koki tēvonystē. Plg 5 Moš 32,37

[29]*Kam jūs dar norite...* Jūs neturite jokios teisēs bylinētis su manimi dēl jūsų nelaimēs. Nelaimēmis aš norējau jus sugrąžinti pas savę, bet veltui. — [30]*Rijo jūsų pranašus.* Plg 3 Kar 18,4. 13 ; 4 Kar 21,16 ; Mt 25,33 ir k. — [31]*Vēlyva žemē* : vēlai duodanti vaisių dirva. Ebr t : tamsybēs žemē. — Dievas davē tautai gērybių ne pamažu, nesivēlindamas. — *Mes pasitraukēme.* Anot ebr t : mes patys savo valdovai. — [32]*Krūtinēs juostą.* Ebr *qiššurim* reiškia brangią juostą. Plg Ješ 3,10. Dievas išsirinko Israēlio tautą iš visų kaip sužadētinę ir ją gražiai papuošē, ir tačiau ji, ko paprastai neatsitinka, jį užmiršo, ir tai ne vieną dieną, bet per nesuskaitomas dienas. — [33]*Kam tu stengies...* Aiškiau ebr t : kaip tinkamai tu rengi savo kelią, kad gaudytumei meilę, t y, su kokiuo dideliu karščiu tu bēgi paskui dievaičius. — *Tu, kuri savus kelius...* Anot ebr t : todēl ir savo sielą pripratinai į piktus dalykus. — [34]*Ant tavo siūlių* : ant tavo drabužio kraštų. LXX vertime : ant tavo rankų. — *Ne duobēse...* Visai nekaltos aukos buvo užmušamos ne slapčia, bet atvirai dēl stabmeldystēs. Ebr t gal : tu radai juos ne įsilaužimą darant. — Įstatymas leido užmušti, jei ką nutverdavo įsilaužusį į namus vogti /plg 2 Moš 22,2/. Taigi Viešpats sako, kad Žydų stabmeldystēs aukos anaiptol nebuvo kaltos tokio įsilaužimo. Žydai pasmerkē juos mirti be priežasties, niekam nepadarius prievartos ar skriaudos, bet dēl savo stabmeldystēs. — *Bet visose vietose...* Ne visai aiškūs žodžiai.

35O tu sakai : Aš be nuodėmės ir nekalta, ir todėl tegul nusigręžia nuo manęs tavo narsas.
Štai aš bylinėsiuos su tavim, nes tu sakai : Aš nenusidėjau.
36Kaip labai niekinga tu pasidarei, vis grįždama į savo kelius ;
taip pat Egipto tu būsi sugėdinta, kaip esi Asuro sugėdinta.
37Nes iš jo tu išeisi, sudėjus rankas ant savo galvos,
nes Viešpats sulaužo tavo pasitikėjimo ramstį, ir nieko tu jame nelaimėsi

3. 1Paprastai sakoma : Jei vyras paleidžia savo žmoną, ir ji pasitrau-
kus išteka už kito vyro, argi anas begriš pas ją? Argi ta moteriškė ne-
bus sutepta ir subjaurinta? Tu gi paleistuvavai su daugeliu mylimųjų ;
tačiau grįžk pas mane, sako Viešpats, ir aš priimsiu tave
2Pakelk savo akis ties savim ir žiūrėk, kur tu neesi kekšavusi. Tu sė-
dėdavai vieškeliuose, laukdama jų kaip galvažudys tyrumoje, ir sutepei
žemę savo paleistuvystėmis ir savo piktenybėmis. 3Todėlei buvo sulaiky-
ti lietaus lašai ir nebuvo vėlyvojo lietaus. Tu įsigijai moteriškės kek-
šės kaktą ir nenorėjai gėdytis. 4Taigi, bent nuo dabar šauk mane : Tu ma-
no tėvas, mano mergystės vadas. 5Argi tu pyksi per amžius ir pasiliksi
visados užsirūstinęs? Štai taip tu kalbėjai ir darei pikta ir įstengei
6Viešpats man tarė karaliaus Jošijo dienose : Ar tu matei, ką darė
maištininkė, Israėlio tauta? Ji ėjo sau į kiekvieną augštą kalną ir po kiek-

Anot ebr t gal geriau šitos eilutės pabaigą sujungti su kitos pradžia : ir su visu tuo tu sakai : aš... —35*Ir todėl tegul nusigręžia*... Ebr t : tikrai tavo rūstybė nusigręžė nuo manęs. — Bet veltui nusikaltusi tauta neigia savo kaltę, tikėdamasi tuo būdu atitolinti savo bausmę ! Dievas dar labiau ją baus : *aš bylinėsiuos*... — 36*Kaip labai niekinga*... Anot ebr t : ko tu taip uoliai skubi keisti savo kelią ? t y, kam tu bėgi ieškoti pagalbos tai Egipte, tai Asirijoje ? — *Egipto būsi sugėdinta*. Pranašas gal čia turi galvoje sutartį Sedekijo su Egiptiečiais, kurie, tiesa, ėjo jam pagalbon, bet, nieko nepadarę, sugrįžo. Žr žem 37, 1... — *Kaip esi Asuro sugėdinta*. Tai įvyko karaliaus Akhazo laikais. Plg 2 Kron 28,21. — 37*Sudėjus rankas*... Didelio nuliūdimo ženklas. Plg 2 Kar 13,19. — *Tavo pasitikėjimo ramstį* : tuos, kuriais tu pasitiki

3. 1*Paprastai*. Ebr t to ž nėra. — *Argi anas begrįš pas ją*. Moteriškei, kuri, gavusi iš savo vyro atsiskyrimo raštą, ištekėdavo už kito ir paskui su juo persiskirdavo, įstatymas griežtai draudė grįžti pas pirmąjį vyrą. Plg 5 Moš 24, 1-1. *Argi ta moteriškė*... Ebr t : argi ta žemė nebus sutepta ? Ir tu, tu paleistuvavai su daugeliu mylimųjų, ir tu grįžtumei pas mane ! — Taigi ebr t išreikšta kitoki mintis, kuri tačiau gali būti suderinta su Vulg tekstu. — *Ir aš priimsiu tave*. Tų ž nėra ebr t, nebuvo jų ir šv Jieronimo vertime. — 2*Pakelk*... Pirmas žingsnis grįžtant į Dievą, tai pažinti savo kaltes. — *Ties savim*. Ebr t : į augštumas, — kuriose buvo tarnaujama stabams. — *Tu sėdėdavai*. Kad suvedžiotumei praeinančius. — *Kaip galvažudys*. Ebr t : kaip Arabas. Žydų linkimas garbinti svetimus dievus buvo lygus Arabų papročiui užpuldinėti keleivius. — 3*Todėlei buvo sulaikyti*... Vėlyvuoju lietumi buvo vadinamas tas, kurs lyja pavasarį ir padeda geriau bręsti javams. — 4*Taigi bent nuo dabar*... Ebr t : argi ne tik dabar tu šauki mane : mano Tėve, tu mano jaunystės vedėjau ! Plg aug 1 e. — 5*Štai taip tu kalbėjai*... Nėra dovanojimo be atgailos, be tikro grįžimo į Dievą. Plg 10 e

2. Nedaranti atgailos tauta kentės daug prispaudimų ir galų gale bus atmesta

a/ *Nusidėjėliams primenamos jų kaltės ir rodomas atgailos kelias*

3,6-4,4. Judo karalystė nebijojo sekti piktą Israėlio pavyzdį /3,6-10/. Nors dešimts giminių labai nusikalto, bet jos ras pasigailėjimo, jei darys atgailą /3,11-17/. Plačiau paaiškinama koki turės būti Israėlio ir Judo atgaila ir kokio reikalaujama iš jų pasitaisymo /3,18-4,4/

vienu žaliuojančiu medžiu ir paleistuvavo tenai. [7]Jai visa tai padarius,
aš tariau : Grįžk pas mane, bet ji negrįžo. Ir neištikima jos sesuo Judo
tauta matė, [8]jog už tatai, kad maištininkė Israėlis svetmoteriavo, aš bu-
vau ją paleidęs ir jai davęs atsiskyrimo raštą ; bet neištikima jos sesuo,
Judas, nepabijojo ; ji nuėjo ir taip pat paleistuvavo. [9]Dideliu savo pa-
leistuvavimo greitumu ji subjaurino šalį ir svetmoteriavo su akmenimi
ir medžiu. [10]Ir po viso to jos neištikima sesuo, Judas, negrįžo pas mane visa
savo širdimi, bet melagingai, sako Viešpats
[11]Ir Viešpats man tarė : Maištininkė Israėlis nekalta, palyginant ją
su neištikimąja Judu. [12]Eik ir šauk šituos žodžius šiaurės linkon ir sakyk :
Grįžk, maištininke, Israėli ! sako Viešpats, ir aš nenugręšiu nuo jūsų savo
veido, nes aš šventas, sako Viešpats, ir nesirūstinsiu per amžius. [13]Tačiau
pripažink savo nusikaltimą, kad tu buvai neištikima Viešpačiui, tavo
Dievui, bėginėjai šen ir ten pas svetimuosius po kiekvienu žaliuojančiu
medžiu ir neklausei mano balso, sako Viešpats. [14]Gręžkitės, jūs, vaikai
maištininkai, sako Viešpats, nes aš jūsų sužadėtinis ; aš imsiu jus po
vieną iš miesto ir po du iš giminės ir įvesiu jus į Sioną. [15]Aš duosiu jums
ganytojų, kokie tinka mano širdžiai, ir jie ganys jus su išmintini ir moks-
lu. [16]Kai jūs būsite padaugėję ir užaugę anomis dienomis šalyje, sako
Viešpats, daugiau nebebus sakoma : Viešpaties Sandoros skrynia ; ji ne-
beateis į mintį, ir nebeatsimins apie ją ; ji nebebus lankoma, nei bebus

---

[6]*Jošijo dienose...* Žr aug 1,2. Kai Jeremijas pradējo eiti pranašo pareigas, buvo praēję 94 metai, kaip Israēlio karalystē liko sugriauta, ir didžioji išrinktosios tautos dalis vargo Asirijos nelaisvēje. Taip tai Judo karalystē turējo galingą įspējimą, kur veda atpuolimas nuo Dievo sandoros. — *Maištininkē...* Ebr t : atpuolimas /apostasija/ Israēlis, — tarsi Israēlio tauta būtų įsikūnijusi apostasija. — [7]*Jai visa tai...* Ebr t : aš tariau : visa tai padarius ji sugrįš pas mane, t y, pames savo nuodēmes ir jų visai išsižadēs. — [8]*Neištikima jos sesuo...* Judo karalystē vadinama neištikima, nes nors ir turējo šventyklą, įstatymą ir karalystēs bei religijos sostinę, tačiau palaikē tik viršinę ištikimybēs išraišką, tuo tarpu kad Israēlis buvo atpuolęs atsiskyrimu nuo Dovîdo namų ir buvo išvarytas iš Viešpaties tēvonystēs, Palestinos. Kadangi tačiau Dievas buvo atmetęs tautą ne visai, bet nori ją atvesti atgal, tai jis sako pas pranašą Ješają 50,1, kad jai nedavęs atsiskyrimo rašto. — [9]*Dideliu...* Ebr t : ir atsitiko, kad jos paleistuvystēs šauksmu buvo subjaurinta šalis. — *Su akmenimi...* Iš kurių paprastai buvo padaromi stabai. — [10]*Bet melagingai...* Nežiūrint visų pranašų įspējimų ir geresnio pažinimo Dievo per siųstas ant Israēlio bausmes/ Teod, Tom/, Jošijo drąsiai pradēta religinē reforma neturējo gilesnių pasēkų. Plg 2 Kron 34,3... [11]*Nekalta, palyginant...* Kaikuriais atžvilgiais Israēlis buvo mažiau nusikaltęs negu Judas. — [12]*Šiaurēs linkon...* Asirijos linkon, kur buvo nelaisvēn išvestieji Israēlaičiai. — [13]*Pas svetimuosius* : pas pagonių dievaičius. — [14]*Gręžkitēs.* Anot Ebr t : sugrįžkite. Tais žodžiais kreipiamasi į Israēlį ; bet kadangi juos turi išgirsti Judo tauta, todēl jų tikslas visų pirma pataisyti tą tautą. — *Sužadētinis.* Israēlio tauta Viešpaties vaikai, bet taip pat ir jo sužadētinē. — *Po vieną iš...* Nors grįžtų ir ne visi ir rastųsi tik vienas kitas mieste arba ir platesnēje apylinkēje. — *Į Sioną* : į Dievo karalystēs vidurį, kur yra amžinas Dovîdo sostas ir ypatingu būdu pasilieka Dievas. — [15]*Ganytojų...* Gerų ir šventų karalių, tokių koks buvo Dovîdas. Plg aug 2,8 ; 1 Kar 13,14 ; Ješ 1,26 ir k. — *Su išmintimi ir mokslu.* Ebr t : su žinojimu ir išmone. Plg 2 Kron 1,10. Pranašas skelbia atnaujinimą, kurs apima labai plačias sritis ; jis prasidējo po Babelēs nelaisvēs su Zorobabeliu, vyriausiuoju kunigu Jošue, Esdru, Neemiju, ir buvo baigtas Kristaus mesijinēje karalystēje /Efr, Jier, Tom/. — [16]*Anose dienose.* Taip nurodoma visų pirma nelaisvēs pabaiga, bet taip pat, kaip paaiškēja iš konteksto, Mesijo laikai, nes tik tuomet

kita daroma. [17]Anuo metu Jerusalę vadins Viešpaties sostu, ir visos tautos
susirinks į ją vardan Viešpaties Jerusalėje ir nebevaikščios paskui savo
piktos širdies nelabumą
[18]Anomis dienomis Judo namai eis pas Israėlio namus, ir jie ateis
kartu iš šiaurės krašto į žemę, kurią aš esu davęs jūsų tėvams
[19]Aš gi kalbėjau : Kaip gi aš statysiu tave tarp vaikų ir suteiksiu tau
pageidaujamą žemę, puikią pagonių kariuomenės tėvonystę? Ir tariau :
Tu vadinsi mane tėvu ir nesiliausi vaikščiojus paskui mane. [20]Bet kaip
moteriškė paniekina tą, kurs ją myli, taip paniekino mane Israėlio namai,
sako Viešpats. [21]Girdimas balsas keliuose, Israėlio namų verksmas ir klyks-
mas, nes jie sugadino savo kelią ir užmiršo Viešpatį, savo Dievą. [22]Gręž-
kitės, jūs, vaikai maištininkai, ir aš pagydysiu jūsų maištingumą. Štai
mes ateiname pas tave, nes tu Viešpats, mūsų Dievas. [23]Iš tikrųjų, kaubu-
riai ir kalnų daugybė buvo melagiai ; iš tikrųjų Israėlio išganymas Viešpa-
tyje, mūsų Dievuje. [24]Nuo pat mūsų jaunystės gėda suėdė mūsų tėvų
darbą, jų avių būrius ir jų galvijų bandas, jų sūnus ir jų dukteris. [25]Mes
miegosime savo negarbėje, ir mūsų gėda apdengs mus, nes mes ir mūsų tė-
vai nusidėjome Viešpačiui, mūsų Dievui, nuo pat mūsų jaunystės iki šiai
dienai, ir mes neklausėme Viešpaties,mūsų Dievo, balso

įvyko pilniausia prasme visi čia padaryti pažadai. — *Nebebus sakoma : Viešpaties...* Mesijo laikais Israēlio gyrius, sandoros skrynia, bus visai užmiršta, niekas apie ją nebekalbēs, nebegalvos ir nebesiklaus ; taigi viešpataus kitoks Dievo garbinimo būdas, ne kaip kad buvo Mošēs įstatyme paskirtas. Dievas nebebus daugiau permaldaujamas gyvulių aukų krauju, prisiartinant vyriausiam kunigui vieną kartą metuose prie sandoros skrynios ir kitomis dienomis pašlakstant aukų krauju ties švenč šventyklos dalies uždanga /3 Moš 4, 16.17/, nes bus pašalinta pati Aaroninē kunigystē /Žyd 7,12/. Tuomet Dievui bus atnašaujama tobulesnē auka, kurios tik figūros ir vaizdai buvo Sen Testamento aukos. — *Nebebus lankoma.* Ebr t : jos nebepasiges. — [17]*Viešpaties sostu.* Anksčiau sandoros skrynia buvo Viešpaties sostas, toliau visa Jerusalē turēs būti Viešpaties garbingumo sostas. Uždanga bus atimta, priējimas prie Dievo bus visiems atviras /plg Ješ 4,5.6/. Kaip pas Ješ 2,2... ir Mikh 4,1... visos tautos plaukia pas Dievo kalną, taip čia jos ateina pas Dievo vardą Jerusalēje, pas garbingą Dievo didenybēs apsireiškimą, per kurį jis pasirodo esąs sandoros Dievas ir visiems teikia išganymą
[18]*Anomis dienomis...* Judo karalystē bus sugriauta, ir Žydai bus ištremti iš savo šalies, kaip buvo ištremti anksčiau Israēlio gyventojai. Bet pasibaigus nelaisvēs laikui, jie grįš atgal, ir bus pašalintas skirtumas tarp dviejų karalysčių piliečių. — [19]*Kaip gi...* Kaip gi daug garbēs aš jums suteiksiu. — *Tarp vaikų* : tarp kitų žmonių, kurie visi sutvērimu Dievo vaikai. — *Puikią...* Ebr t : tautų grožių grožio tēvonystę. — *Ir tariau* : teisingai laukiau. Taip čia trumpai primenama Žydų prievolēs. — [20]*Taip paniekino mane* : dēl svetimų dievų. — [21]*Keliuose.* Ebr t : laukų augštumose. — Kur Žydai nusidējo, ten jie daro atgailą. Verksmas ir klyksmas parodo sutikusios juos bausmēs kietumą /2,13/ ; bet tas skausmas gali patarnauti jų išsigelbējimui /22 e/. — [22]*Mes ateiname...* Žydai su dēkingumu priims dovanojimą. — [23]*Iš tikrųjų...* Nuodēmēs vaisius pasirodē esąs kartus. Jau ir Jieva yra kitados išpažinusi : žaltys mane apgavo. Todēl teisingai nuodēmę vadinama šv Rašte melu. Tas Žydų išpažinimas yra pirmas žingsnis į tikrą apsigręžimą. — *Kalnų daugybē.* Ebr t gal : triukšmas /darant stabams aukas/ kalnuose. — [24]*Gēda.* Ebr t *bošeth.* Taip Šv Rašte vadinama Baalis ; gal ir čia bus turēta jis galvoje. Plg Rom 6,21. — *Jų sūnus ir...* Jie žuvo Dievo siųstose dēl stabmeldystēs nelaimēse, bausmēse ir karuose. — [25]*Mes miegosime.* Geriau : mes atsigulsime /ant žemēs/. Tas atsigulimas žemēje yra atgailos sukelto skausmo ženklas. Pasakymu gi : mūsų gēda apdengs mus, išreiškiama pasiryžimas priimti net ir kiečiausią bausmę

4. [1]Jei tu grįžti, Israėli, sako Viešpats, tai gręžkis į mane; jei pašalinsi iš po mano akių savo nuobodas, tu nesvyruosi, ir tiesoje, teisėtai ir teisybėje tu prisieksi: Kaip Viešpats gyvas! [2]Ir visos tautos laimins jį ir šlovins jį

[3]Nes štai ką sako Viešpats Judo ir Jerusalės vyrams: Išplėškite sau dirvoną ir nesėkite tarp erškėčių. [4]Apsipjaustykite Viešpačiui ir meskite šalin savo širdžių plėvelę, Judo vyrai ir Jerusalės gyventojai, kad kartais mano užsidegimas neišeitų kaip ugnis ir kad neužsidegtų ir nebebūtų, kas užgesytų dėlei jūsų minčių piktumo

[5]Skelbkite Jude ir duokite išgirsti Jerusalėje, kalbėkite
ir trimituokite trimitu šalyje, garsiai šaukite ir sakykite:
Susirinkite ir įeikime į sustiprintus miestus.
[6]Pakelkite vėliavą Sione; būkite drąsūs, nesustokite,
nes aš atvedu nelaimę iš šiaures ir didelį sunaikinimą.
[7]Liūtas išėjo iš savo guolio, ir tautų smaugėjas atsikėlė;
jis išėjo iš savo vietos, kad iš tavo žemės padarytų tyrumą;
tavo miestai bus sunaikinti ir pasiliks be gyventojo.
[8]Todėl susijuoskite ašutinėmis, raudokite ir klykite,
nes Viešpaties narsinga rūstybė nenusigręžė nuo mūsų.
[9]Ir aną dieną, sako Viešpats,
tirpte tirps karaliaus širdis ir kunigaikščių širdis,
ir kunigai išsigąs, ir pranašai pastirs iš baimės.

---

4. [1]*Gręžkis į mane*: visa savo širdimi. Pirmas to apsigręžimo ženklas bus pašalinimas iš po Viešpaties akių dievaičių. Tuomet tauta galēs nuolat pasilikti savo tēvynēje. — *Tiesoje...* Nurodomos sąlygos geros priesaikos, kad ji būtų pagarbinimas ir išpažinimas Dievo. — [2]*Laimins...* Ebr t: tautos bus per jį /Jahvę/ palaimintos ir juo didžiuosis. — Jos ieškos Dievuje visokio laimēs šaltinio ir juo vienu girsis — [3]*Nes štai...* Po Israēlio duodamas dar rimtesnis įspējimas Judo karalystēs gyventojams, nes ir jų laukia toki pat bausmē, jei jie tuojau nepradēs daryti atgailos. — *Išplēškite...* Tokį pat įspējimą veltui buvo davęs Israēliui Ošējas 10,12. Visų pirma reikia dirvą išlaisvinti nuo gausiai auganči joje erškēčių, kad būtų galima sēti joje gerą sēklą. Taip turi būti skausmu ir atgaila išnaikinti geiduliai, pirma ne kaip bus priimtas su nauda Dievo žodis! — [4]*Apsipjaustykite...* Tas pat įspējimas kitokioje išvaizdoje. — *Plēvelę.* Ji yra vaizdas susitepimo, kurs atskiria nuo Dievo, taip kaip apipjaustymas yra žymē tikējimo, apeiga, per kurią žmogus įeidavo į Dievo sandorą ir žadēdavo Dievui ištikimybę ir klusnumą. — *Kad kartais...* Jei jie neapsigręš, ateis jiems baisi Dievo bausmē ir žuvimas. — *Dēlei jūsų...* Ebr t: dēl jūsų netikusių darbų piktumo /plg 5 Moš 28,20/

b/ *Sukietējusius nuodēmēse Žydus tuojau sutiks visokios nelaimēs*

4,5-31. Trimis simboliais, liūto, karšto vējo ir sargų aprašomas sunaikinimas Judo /5-18/; pranašas visa savo siela apraudа tēvynēs žuvimą /19-31/

[5]*Skelbkite...* Paliepimo kartojimas sinonimais turi parodyti pavojaus didumą. — *Į sustiprintus miestus.* Šalies gyventojai turi gelbētis greitai bēgdami į vietas, kur lengviau galēs gintis. — [6]*Sione.* Ebr t: Siono kryptimi. — *Būkite drąsūs.* Ebr t: bēgkite. — *Iš šiaurēs*: per Kaldiečius. Nors nelaimē Dievo siunčiama, tačiau jis naudojasi neprieteliais kaip įrankiu.

[7]*Iš savo guolio.* Ebr t: iš savo tankumyno. Karo baisumams aprašyti naudojamasi visų pirma vaizdu liūto, einančio grobio ieškoti. — [9]*Tirps...* Kaip baisi bus nelaimē, parodo karaliaus ir kunigaikščių nusiminimas. — *Kunigai...* Jie pagaliau pažins, kokią pragaištį atnešē šaliai stabmeldystē, tačiau baimēs apimti jie nemokēs duoti jokios pagalbos. — *Pranašai...* Netikri pranašai nebežinos ką patarti, nes visa įvyko ne taip, kaip jie sakē. — [10]*Vargas, vargas, vargas.* Ebr t: tik vienas žodis

[10]Tuomet aš tariau : Vargas, vargas, vargas ! Viešpatie, Dieve !
Taigi tu apgavai šitą tautą ir Jerusalę, sakydamas : Jums bus ramybė ;
nes štai kalavijas siekia net sielą.
[11]Anuo metu bus sakoma šitai tautai ir Jerusalei :
Karštas vėjas pučia nuo tyrumos kelių mano tautos dukters kelio linkon,
bet ne vėtyti ir valyti.
[12]Smarkus vėjas man iš ten ateina,
ir dabar aš pasakysiu savo nutarimus prieš juos.
[13]Štai jis kyla augštyn lyg debesis,
ir jo vežimai lyg audra,
jo arkliai greitesni už arus.
Vargas mums, nes mes sunaikinti !
[14]Nuplauk piktumą nuo savo širdies, Jerusale, kad būtumei išgelbėta.
Iki kolei pasiliks tavyje kenksmingos mintys?
[15]Nes balsas nuo Dano skelbia ir duoda žinią apie stabą nuo Ephraimo kalno.
[16]Sakykite tautoms : Štai patirta Jerusalėje,
kad ateina sargų iš tolimos šalies,
ir jie pakels savo balsą prieš Judo miestus.
[17]Kaip laukų sargai jie apstoja ją aplinkui,
nes ji įpykino mane, sako Viešpats.
[18]Tavo keliai ir tavo mintys tau tai padarė ;
tai tavo piktumas,
nes jis kartus, nes palietė tavo širdį.
[19]Mano viduriai, skauda mano viduriai,
mano širdies jausmai sujudę manyje ; aš negaliu tylėti,
nes mano siela išgirdo trimito garsą, kovos šauksmą.
[20]Skelbiama griovimas ant griovimo ; visa šalis sunaikinta,
staiga sunaikintos mano pastogės, ūmiai mano padangtės

'ahah. Pranašas su šventa laisve dejuoja Dievui dēl jo nutarimo kietumo, kurs rodēsi priešingas anksčiau pažadētam išganymui. — *Siekia net sielą* : todēl žaizda mirtinga

[11]*Anuo metu* : kai liūtas išeis iš savo tankumyno /7 e/. — *Karštas vējas...* Tas pat Judo sunaikinimas aprašomas svilinančio vējo simboliu. Ebr t galima versti taip : svilinąs augštumų vējas yra kelyje pas mano tautos dukterį. — *Mano tautos dukters...* Žr Ješ 22,4. — *Valyti* : javams nuo pelų ir dulkių. Karštas tyrumos vējas netinka net javams vētyti ; jis tik naikina. — [12]*Smarkus vējas...* Smarkus vējas kyla iš ten, man paliepus, kad atneštų viesulą ir sunaikinimą kaip bausmę. — [13]*Jis* : neprietelis. — *Lyg debesis.* Kadangi debesis grąso kruša ir potviniu, todēl jis yra ženklas nelaimēs. Plg 5 Moš 28, 49. — *Vargas mums.* Taip iš anksto pranašas išreiškia tautos jausmus būsimos nelaimēs metu

[14]*Išgelbēta.* Atgaila gali pašalinti nelaimę ar bent ją atitolinti ; taigi dar yra išsigelbējimo kelias. — [15]*Nuo Dano...* Nelaimē artēja greitai : čia ji ant šiaurinēs Palestinos ribos /Dane/, čia pačioje Judo karalystēs pašonēje, Ephraimo kalnuose. — *Stabą.* Ebr t : nelaimę. Kaikada ebr ž *'aven* vadinama taip pat stabas. — [16]*Patirta.* Ebr t : duokite žinią — *Sargų* : neprietelių, kurie apguls miestą ir sergēs kaip kokie sargai, kad kartais jis neištrūktų. — *Savo balsą* : karišką šauksmą. — [17]*Laukų sargai.* Plg Ijob 27,18 ; Ješ 1,8. — *Nes ji... mane...* Ebr t : nes ji sukēlē prieš mane maištą. — [18]*Tai tavo piktumas* : tokie tavo piktumo išdaviniai ir pasēkos

[19]*Mano viduriai...* Pranašas parodo savo užuojautą tautai dēlei laukiančios jų nelaimēs ir gal taip nori ją pažadinti iš jos nuodēmingo miego, kad darytų atgailą. Ebr t : Mano viduriai ! Mano viduriai ! Aš klykiu

21Iki kolei aš matysiu bėgantį, girdėsiu trimito garsą?
22Nes mano tauta paika ir manęs nepažįsta.
Jie neišmintingi vaikai ir be išmonės ;
jie gudrūs daryti pikta, gera gi daryti nemoka.
23Aš pažvelgiau į žemę, ir štai ji buvo tuščia ir kaip niekas,
ir į dangų, ir nebuvo jame šviesos.
24Pasižiūrėjau į kalnus, ir štai jie svyravo, ir visi kauburiai drebėjo.
25Aš žvalgiaus, ir nebuvo ten nė vieno žmogaus,
ir visi dangaus paukščiai buvo šalin nuskridę.
26Aš pažvelgiau, ir štai Karmelis buvo tuščias,
ir visi jo miestai sugriauti Viešpaties veido
ir jo narsingos rūstybės.
27Nes štai ką sako Viešpats :
Visa žemė bus tuščia, tačiau aš nedarysiu visiško sunaikinimo.
28Žemė gedės ir liūdės dangus augštybėje,
nes aš kalbėjau ir nutariau ;
aš nesigailiu, ir nuo to neatstosiu.
29Nuo raitelių, ir šaulių ūžimo bėga visas miestas;
jie traukiasi į stačias vietas ir lipa ant uolų ;
visi miestai palikti ir joks žmogus juose negyvena.
30Tu gi, sunaikintoji, ką tu darysi?
Nors tu apsivilktumei purpura, pasipuoštumei auksine antkakle
ir išsiteptumei savo akis juodais dažais, veltui tu gražintumeis ;
tavo mylimieji paniekino tave, jie tykoja tavo gyvybės.
31Nes aš girdžiu tarsi gimdančios balsą, kaip gimdyvės klyksmą;
tai balsas merdėjančios Siono dukters ir ištiesiančios savo rankas.
Vargas man, nes mano siela alpsta dėl užmuštųjų

---

iš skausmo. Mano širdies sienos! Manyje plakasi mano širdis. — 20*Mano pastogės...* Butai, gyvenami namai. — 21*Bēgantį.* Tikriau ebr t : vēliavą. — Pranašui skaudu regēti savo tēviškēje ištiestą neprietelių vēliavą ir girdēti jų trimitų garsą. — 22*Nes mano tauta paika.* Dejuojančiam pranašui Dievas nurodo vienų po kitų einančių bausmių priežastį. Kas niekina Dievą ir jo įsakymus, tas vadinamas šv Rašte paikas ; nuodēmē yra paikybē, nes ji atitolina nuo tikros laimēs ir įstumia į nelaimę. — 23*Tuščia ir...* Ebr t : tyra ir tuščia, t y, taip sunaikinta, kad pasidarē panaši į žemę kūrimo pradžioje. Žr 1 Moš 1,1.2. — 24*Svyravo...* Aprašymo iperbolē. — 26*Karmelis...* Net ir derlingiausis Karmelio kalnas bus pavirtęs tyruma. — 27*Nedarysiu visiško...* Liekanos turi pasilikti. Iš griuvēsių, kuriuos daro teisingas Dievo teismas, turi eiti išganymas. — 28*Liūdēs dangus.* Ebr t : dangus bus juodas. — Tamsūs, dangų dengią debesys bus tarsi jo nuliūdimo ženklas. — 29*Į stačias* : į neprieinamas. — 30*Tu gi, sunaikintoji...* Visos šalies nelaimē parodoma ypač Siono dukteryje, karalystēs sostinēje. — *Išsiteptumei...* Plg 4 Kar 9,30. — *Tavo mylimieji* : svetimos tautos, su kuriomis tu stengeis padaryti sutarčių. — 31*Gimdyvēs.* Ebr t : pirmą kartą gimdančios. — Jos skausmai paprastai didesni. — *Merdējančios.* Ebr t : vaitojančios. — *Dēl užmuštųjų.* Ebr t : prieš žudytojus. — Taip atsitiks, kuo buvo aug gąsdinama /4,4/, jei Žydai nepasitaisys. Pranašas turi galvoje Nebukadnetsarą, kaip jis pats sako 25,9. Tai sutinka taip pat su Ješajo 36,6 ir Mikhējo 4,10 pranašystēmis

c/ Didžiausis Judo karalystēs sugedimas

5,1 - 31 Visokeriopas nedorumas viešpatauja Jerusalēje, liaudyje ir didikuose /1-9/ ; Judo gyventojai dēl netikējimo Dievui ir pranašams bus sunaikinti galingos ir nuožmios tautos /10-18/ ; už paniekinimą Dievo, visokį sugedimą ir sukietējimą piktume juos visai tikrai sutiks paskelbtosios nelaimēs /19-31/

5. [1]Eikite Jerusalės gatvėmis, pažvelgkite ir įsižiūrėkite,
ir ieškokite aikštėse, ar rasite žmogų darantį teisybę,
ir ieškantį ištikimybės, tai aš jos pasigailėsiu.
[2]Nes nors jie ir sako : Kaip Viešpats gyvas,
taip jie neteisingai prisiekia.
[3]Viešpatie, tavo akys žiūri į ištikimybę ;
tu juos užgavai, bet jie nejautė ;
tu juos sutrynei, bet jie nesutiko prisiimti drausmės ;
jie padarė savo veidus kietesnius už uolą ir nenorėjo grįžti.
[4]Aš tariau : Gal tai tik beturčiai ir paiki,
kurie nežino Viešpaties kelio, savo Dievo įstatymo.
[5]Taigi aš eisiu pas didikus ir jiems kalbėsiu ;
nes jie žino Viešpaties kelią, savo Dievo įstatymą ;
bet štai tie dar labiau visi draug laužė jungą, traukė pančius.
[6]Todėl liūtas iš miško juos suplėšys,
vilkas pavakarėje juos sunaikins,
leopardas tykoja prie jų miestų ;
kiekvienas, kurs iš jų išeina, bus sugautas ;
nes jų nusikaltimai daugeriopi ir jų neištikimybės įsigalėjo.
[7]Kodėl gi aš galėčiau pasigailėti tavęs?
Tavo vaikai pametė mane ir prisiekia tais, kurie ne dievai.
Aš juos pasotinau, o jie svetmoteriavo
ir kekšės namuose paleistuvavo.
[8]Jie pasidarė kaip gašlūs arkliai ir eržilai ;
kiekvienas žvengė savo artimo pačios.
[9]Argi dėl to aš nelankysiu, sako Viešpats,
ir ar mano siela nekeršys tokiai tautai?
[10]Užkopkite ant jos sienų ir ardykite, bet nesugriaukite iki galui ;
atimkite šalin jos atžalas, nes jos ne Viešpaties.

---

5. [1]*Eikite*... Dievas žada pasigailėti visų Žydų, jei nors vienas tikrai teisingas atsiras Jerusalėje ; tačiau veltui tokio ieškoma. Žmogaus, kurs su nepajudinama ištverme ir tobula ištikimybe laikytųsi teisingumo ir įstatymo taisyklių, joje nėra. Kalbama čia su šiokiuo tokiuo padidinimu, kad aiškiau pasirodytų, kaip visai mažas skaičius teisiųjų liko Jerusalėje, kad, išskyrus Jeremiją, Barukhą, Jošiją, kitų kaip ir nebuvo. Plg 1 Moš 18,22... Pranašas čia, kaip ir kitur, kalba tai Dievo, tai savo vardu. — [2]*Nes nors*... Net ir tie, kurie laiko savo Dievu Jahvę, ne tiesakalbiai, šaukia Viešpatį į liudytojus, tačiau nesilaiko savo priesaikos. Šaukdamies į Gyvąjį, daro jį lygų niekingiems dievaičiams, lyg kad jis negalėtų už padarytą sau įžeidimą keršyti. — [3]*Tavo akys*... Ebr t klausimas : Argi tavo akys nestebi ištikimybės ? — *Tu juos užgavai.* Nors Dievas davė pažinti savo nepasitenkinimą plakimais, tačiau tie neatnešė vaisių ; nusikaltėliuose nesimato jokios susigėdinimo ir atgailos žymės. — [4]*Aš tariau*... Jie taip elgiasi ne iš nežinių, bet iš piktumo. Pranašas tai pabrėžia, išreikšdamas savo viltį. Ebr t : aš gi maniau : tai tik mažutėliai, tie elgiasi paikai, nes jie nežino Viešpaties kelio ir tt. — [5]*Jungą*... Dievo Įstatymo jungą ir pančius. — [6]*Todėl liūtas*... Plg aug 4,7. Daug jie jau turėjo kentėti nuo nepriętelių, tačiau ateityje jų laukia dar didesnės nelaimės. — *Vilkas pavakarėje* tas, kurs per dieną alkęs išeina grobio ieškoti. Anot ebr t geriau : tyrumos vilkas. — [7]*Tavo vaikai*... Jie garbina dievaičius ir paleistuvauja, taip pat kaip pagonys, sujungdami tiedvi kaltybi. Plg Rom 1,24... — *Aš juos pasotinau.* Plg 5 Moš 32,15. — [8]*Kaip gašlūs*... Ebr t : kaip gerai šeriami eržilai jie švaistosi šen ir ten. Plg Ez 22,11. — [9]*Nelankysiu* : nesiųsiu ant jų savo bausmės. Dievo teisybė ir šventumas reikalauja atkeršijimo

[10]*Užkopkite*... Šalis, kurioje nepriteliai kviečiami greitai įvykdyti Die-

[11]Nes labai neištikimai pasielgė mano atžvilgiu
Israėlio namai ir Judo namai, sako Viešpats.
[12]Jie išsigynė Viešpaties ir sakė : Tai ne jisai,
ir neateis mums nelaimės ;
mes nematysime kalavijo ir bado.
[13]Pranašai kalbėjo į vėją ir nebuvo gavę Dievo atsakymo.
Taigi, tai jiems atsitiks.
[14]Štai ką sako Viešpats, kareivijų Dievas :
Kadangi jūs taip kalbėjote, štai aš padarysiu
tavo burnoje iš savo žodžių ugnies
ir iš šitos tautos malkų, ir ugnis juos rys.
[15]Štai aš atvesiu ant jūsų, Israėlio namai,
tautą iš toli, sako Viešpats,
galingą tautą, seną tautą,
tautą, kurios kalbos tu nežinosi, ir nesuprasi, ką ji kalbės.
[16]Jos saidokai kaip atviras kapas ; jie visi karžygiai.
[17]Ji suvalgys tavo javus ir tavo duoną,
prarys tavo sūnus ir tavo dukteris,
suvalgys tavo avių būrius ir tavo galvijus,
suės tavo vynuogynus ir tavo figų medžius
ir kalaviju nunaikins tavo sustiprintus miestus,
kuriais tu pasitiki.
[18]Tačiau anomis dienomis, sako Viešpats, aš nesunaikinsiu jūsų iki galui.
[19]Jei jūs sakytumėte : Kodėl Viešpats, mūsų Dievas, visa tai mums
padarė? tu jiems sakysi : Kaip jūs palikote mane ir tarnavote svetimam
dievui savo šalyje, taip tarnausite svetimiems ne savo šalyje.
[20]Tai paskelbkite Jokubo namams ir duokite žinią Jude, sakydami :
[21]Klausyk, paika tauta, kuri neturi širdies ;
jūs, kurie turėdami akis nematote, ir ausis, ir negirdite.
[22]Argi jūs manęs nebijosite, sako Viešpats,
ir nejausite skausmo mano akivaizdoje?
manęs, kurs padariau jūrai iš smilčių ribą,

---

vo kerštą, palyginama su vynuogynu ; pradžioje turi būti išgriauta jo siena, paskui gi išrauti vynmedžiai, nes tarp jų atsirado svetimos veislės. Plg Ješ 5,1-7. — [12]*Tai ne jisai* : tai ne Viešpats, kurs kalba pranašuose, kurs turētų mus taip nubausti, kaip pranašai sako. Tokiais žodžiais atsiliepia piktžodžiaujanti tauta, kuri atmeta Dievo pasiuntinius ir per tatai jį patį /5 Moš 18,15/. — [13]*Nebuvo gavę...* Anot ebr t : niekas juose nekalba, t y, jie patys prasimano, ką jie skelbia. — *Tai jiems atsitiks* : nelaimēs, kuriomis jie mus gąsdina, teateina ant jų pačių. Taigi dar ir šitie žodžiai piktžodžiaujančios tautos. — [14]*Tavo burnoje* : tavo, o pranaše, burnoje. Aprašoma Dievo žodžio veiklumas, taip kaip buvo paskelbta įstatyme 5 Moš 18,19. — [15]*Aš atvesiu...* Plg 5 Moš 28,49. — *Kurios kalbos...* Kaip veltui kalbama kurčiam, nes jis negirdi, taip pat ir tam, kurs nesupranta kalbos. Joks maldavimas negali anos tautos sulaikyti, joks pasigailējimas jos širdies paliesti. — [16]*Kapas* : pasiryžęs visa praryti. — [17]*Prarys...* Užmuš... Plg 5 Moš 28,32... — [18]*Tačiau anomis...* Taip kaip buvo žadēta 5 Moš 30,2...

[19]*Jei jūs...* Žydai tariasi esą nekalti ir labai stebisi, kad jų Dievas jiems siunčia tokių dalykų. — *Kaip jūs...* Plg žem 16,10... — [21]*Kurie turēdami...* Žydai turi visa, kas jiems gali padēti įsigyti pažinimą tikrojo Dievo : jie turi jį pažinti iš sutvertų dalykų, iš savo tautos likimo, turi tą savo pažinimą pagilinti iš Dievo pasiuntinių įspējimų ir pamokymų. — [22]*Nejausite skausmo.* Ebr t : nedrebēsite. — *Iš smilčių ribą...* Smarkiai ūžiančią jūrą Dievas sulaiko jos ribose vien smiltimis; tai didžiausis Viešpaties visagalybēs stebuklas. — [23]*Netikinti.* Ebr t : atkakli. —

amžiną įsakymą, kurio ji neperžengs ;
ir nors bangos sujunda, jos neįstengia,
ir nors siaučia, jos neperžengia?
23Bet šitos tautos širdis pasidarė netikinti ir maištininkė ;
jie pasitraukė ir sau nuėjo.
24Jie nesakė savo širdyje : Bijokime Viešpaties, mūsų Dievo,
kurs mums savo metu duoda ankstyvojo ir vėlyvojo lietaus,
ir sergi mums metinės pjūties pilnumą.
25Jūsų neteisybės nukreipė tuos dalykus, ir jūsų nuodėmės nutolino nuo jūsų gėrybes.
26Nes mano tautoje radosi bedievių,
kurie tykoja kaip paukštininkai,
stato kilpų ir žabangų žmonėms sugauti.
27Kaip tinklas pilnas paukščių, taip jų namai pilni vyliaus ;
todėl jie pasidarė dideli ir pralobo ;
28jie nutuko ir suriebėjo ir pikčiausiai peržengia mano žodžius.
Jie negina našlės bylos, netvarko našlaičio bylos
ir nedaro teisybės beturčiams.
29Argi dėl to aš nelankysiu, sako Viešapts,
arba ar mano siela nekeršys tokiai tautai ?
30Baisių ir nuostabių dalykų buvo daroma šalyje :
31Pranašai pranašavo melą, ir kunigai plojo rankomis,
ir mano tauta tai mėgo.
Kas gi tat galų gale jai atsitiks ?

6. 1Pasidrąsinkite, Benjamino sūnūs, Jerusalės viduje,
trimituokite trimitu Tekuoje ir pakelkite vėliavą Bethakareme,
nes iš šiaurės rodosi nelaimė ir didelis sunaikinimas.

24*Kurs mums savo...* Tautai reikējo garbinti Dievas, bent žiūrint savo naudos. — *Ankstyvojo ir...* Žr aug 3,12. — *Sergi mums...* Ebr t : mums laiko pjūčiai paskirtas savaites, t y, septynias savaites tarp Velykų ir Sekminių, kuriose atliekama didžioji pjūties dalis. — 25*Nukreipē tuos...* Jūsų nusikaltimai buvo priežastis svyravimo Dievo paskirtoje tvarkoje ; trūkstant lietaus pjūtis buvo suvēlinta ir derlius menkas. — 26*Tykoja...* Kaip paukštininkai stato savo žabangus, taip gaudo jie žmones lyg beteisius paukščius. — 27*Taip jų namai...* Jų namai kaip paukščių narvelis pilni gērybių, kurių jie įsigijo vyliumi. — 28*Pikčiausiai peržengia...* Ebr t rasi : jie peržengia visas ribas piktume. — *Jie negina...* Plg Ješ 1,23 ; Zakh 7,10. — 29*Argi dēl to...* Žr aug 9 e. Kadangi jie taip piktai mane niekina /22 e/, nuo manęs atpuolē ir man atkaklūs /23 e/, vyliumi ir apgavimu /26.27 e/, puikybe ir visų teisių paniekinimu /28 e/ peržengia visokį saiką. Dievo paskirtų ribų, kurias net jūra pripažįsta, jie nežiūri. — 31*Pranašai...* Tauta nusigręžia nuo pranašų, kuriuos Dievas siunčia, ir tiki netikriems pranašams, kurie žada jai gērybių ir nepeikia jos nusikaltimų. Kunigai pasilieka sutartyje su netikrais pranašais /ebr t : viešpatauja po jų rankomis/, taip jie džiaugiasi vieni kitus apgaudinēdami /plg Mikh 2,11/

d/ *Jerusalē bus apgulta ir sunaikinta*

6,1-30. Pranašas skelbia veikiai įvyksiantį Jerusialēs sunaikinimą /1-8/, vēl primena tos bausmēs priežastis /9-21/ ir aprašo patį neprietelių užpuolimą /22-30/.

6. 1*Pasidrąsinkite.* Anot ebr t : rengkitēs bēgti iš Jerusalēs. — *Benjamino sūnūs.* Taip čia vadinama Jerusalēs gyventojai, nes pats Jerusalēs miestas buvo Benjamino giminēs plote. Kadangi neprietelis artinasi iš šiaurēs, jiems reikia bēgti į pietus. — *Tekuoje.* Anot šv Jieronimo, tas miestelis buvęs į pietus nuo Jerusalēs, netoli nuo Betliejaus, Bethakaremas gi buvęs tarp Jerusalēs ir Tekuos. — 2*Aš laikau...* Todēl Jeru-

2Aš laikau Siono dukterį lygia gražiai ir išlepintai moteriškei.
3Pas ją ateis piemenų su savo bandomis ;
jie ties aplink ją savo padangtes ;
kiekvienas ganys tuos, kurie yra po jo ranka.
4Pasišventinkite į kovą prieš ją !
Kelkitės ir eikime augštyn vidudienį !
Deja mums, nes diena baigiasi,
eina ilgyn vakaro šešėliai.
5Kelkitės ir eikime augštyn nakčia ir sugriaukime jos namus.
6Nes štai ką sako kareivijų Viešpats :
Kirskite jos medžius ir pilkite aplink Jerusalę pylimą.
Tai aplankymo miestas, visokios skriaudos yra jame.
7Kaip šulinys laiko savo vandenį šaltą,
taip ji laiko šaltą savo piktumą.
Jame girdisi kalbant tik apie neteisybę ir sunaikinimą ;
silpnumas ir žaizdos visuomet mano akivaizdoje.
8Priimk pamokymą, Jerusale, kad kartais mano siela nenusigręžtų nuo tavęs,
kad kartais nepadaryčiau iš tavęs tyrumos, negyvenamos žemės.
9Štai ką sako kareivijų Viešpats :
Kaip vynuogyne nuskinama iki paskutinei uogai, taip nurinks Israėlio liekanas.
Dėk ir dėk kaip vynuogių skynėjas savo ranką į pintinę.
10Kam aš kalbėsiu ? ir ką prisiektinai melsiu, kad manęs klausytų ?
Štai jų ausys neapipjaustytos ir negali girdėti ;
štai Viešpaties žodis pasidarė jiems pajuoka, ir jie jo nepriima.
11Todėl aš pilnas Viešpaties narso ir nebeįstengiu jo sulaikyti.
Išliek jį ant kūdikio gatvėje ir draug ant jaunikaičių būrio ;
nes bus sugauta vyras su moterimi, senis su žmogumi pilnaamžiu.

---

salē negalēs priešintis stipriam neprieteliui. Ebr t : gražią ir išlepintą aš sunaikinsiu Siono dukterį. — 3*Piemenų...* Piemenimis čia pavadinti Kaldiečiai. — *Ganys tuos...* Tikriau anot ebr t : nuganys tai, kas po jo ranka. — 4*Pasišventinkinte...* Jie turi įvykdyti Dievo kerštą. Paliepimą duoda pats Dievas, ar jo pasiuntiniai. Neprieteliai pasiryžę kuo greičiausia gautą paliepimą vykdyti. — *Vidudienį...* Jie tikisi paimti miestą tą pačią dieną, kurią jį apgulē. Kadangi tai jiems nepavyksta, jie nori kovoti ir nakčia, kad tik greičiau galētų sunaikinti miestą. — 6*Kirskite jos medžius.* Medžiais būdavo sustiprinamas pylimas. Nuo sustiprinto pylimo lengviau buvo galima pasiekti miesto sienų viršus ir per jas įsiveržti į apgultą miestą /plg 2 Kar 20,15/. Asiriečių ir Babiloniečių kariuomenē buvo senovēje žinoma kaip miškų naikintoja. — *Aplankymo miestas* : kurį turi aplankyti Dievo bausmē. — 7*Kaip šulinys...* Kaip vanduo pasilieka šaltas įmūrytame šulinyje, taip pasilieka visuomet nepasikeitęs piktumas Jerusalēje : ji visuomet pasiryžus daryti pikta. — *Silpnumas ir žaizdos.* Ebr t : skausmas ir kirčiai. — Kirčiai, kuriais neteisūs prispaudējai kankina teisiuosius, ir tų paskutiniųjų skausmas. — *Mano akivaizdoje* : Dievui ypatingu būdu esant pas juos savo šventykloje. — 8*Priimk...* Bausmē dar gali būti atitolinta atgaila. Dievas vis dar nesiliauja mylējęs maištą keliančią Jerusalę

9*Kaip vynuogyne.* Niekas nebus atleistas nuo bausmēs. Kadangi Israēlio karalystē buvo jau sugriauta, tai Israēlio liekanomis čia pavadinta Judo gyventojai. — *Dēk ir dēk...* Tas įsakymas duodamas nepriešeliams. — 10*Kam aš kalbēsiu...* Jeremijas norētų dar kartą įspēti savo viengenčius apie laukiantį jų likimą, bet jis žino, kad jie atmes jo įspējimą su pasityčiojimu. — *Jie jo nepriima.* Anot ebr t : jie jo nemēgsta. — 11*Todēl aš pilnas...* Žydų nedo-

[12]Jų namai teks kitiems, taip pat laukai ir žmonos ;
nes aš ištiesiu savo ranką ant šalies gyventojų, sako Viešpats.
[13]Nes visi, nuo mažiausio iki didžiausiam, užsiima godumu,
ir visi, nuo pranašo iki kunigui, daro klastas.
[14]Jie norėjo begėdiškai pagydyti mano tautos dukters žaizdą, sakydami :
Ramybė, ramybė, ir nebuvo ramybės.
[15]Jie buvo sugėdinti, nes darė nuobodą ;
tikriau sakant, jie ir gėdytis nesigėdė ir nemokėjo parausti ;
todėl jie kris tarp parpuolančiųjų,
ir savo aplankymo metu jie sukniubs, sako Viešpats.
[16]Štai ką sako Viešpats :
Sustokite keliuose, žiūrėkite
ir klauskitės apie senovės takus,
koks kelias geras, ir juo vaikščiokite,
ir jūs rasite atsigavimo savo sieloms.
Bet jie tarė : Mes nevaikščiosime.
[17]Aš pastačiau prieš jus žvalgų : klausykite trimito garso.
Jie gi tarė : Mes neklausysime.
[18]Todėl išgirskite, tautos, ir pažink, susirinkime,
kaip didelių dalykų aš jiems darysiu.
[19]Klausyk, žeme !
Štai aš atvesiu šitai tautai nelaimių, jų minčių vaisiaus,
nes jie neklausė mano žodžių ir metė šalin mano įstatymą.
[20]Kam man nešate smilkalų iš Sabos
ir skaniai kvepinčios nendrės iš tolimos šalies?
Jūsų deginamosios aukos man nemielos
ir jūsų pjaunamosios aukos man nepatinka.

---

rumas sužadina pranašo širdyje šventą rūstybę ; jis nebegali sulaikyti savo uolumo ir pats ragina Viešpatį bausti visus be skirtumo amžiaus toje nepataisomoje tautoje. — *Ant kūdikio gatvėje* : ant vaikų, žaidžiančių gatvėje. — [12]*Jų namai*... Taip kaip buvo paskelbta 5 Moš 28,30. Kitados įstatyme buvo paskirta, kad kiekviena nuosavybė turėjo pasilikti toje giminėje, kuriai ji buvo iš pat pradžios tekusi. Dabar godumas, neklusnumas /16 e/ ir paniekinimas šventų dalykų /20 e/ atveda žuvimą. — [13]*Užsiima godumu.* Anot ebr t : apgaudinėja, kad greičiau pralobtų. Plg Ješ 56,11 ; žem 8,10. — [14]*Jie norėjo begėdiškai*... Ebr t : jie lengvai lopo mano tautos plyšį. — [15]*Jie buvo sugėdinti*... Juos turėjo sutikti gėda, nors jie ir nebemokės gėdytis. Kaip melagystėje sugauti įpratę melagiai, taip neberausta netikri pranašai. Tačiau Dievas visų pirma įrodys, kad jie melagiai. — [16]*Sustokite.* Pakartojama Mošės žodžiai. Žr 5 Moš 32,7. — *Apie senovės takus*... Jie turi peržiūrėti visus kelius, kokiais iki tam laikui tauta vaikščiojo, ir ištirti, ir jei patys negana gerai gali pažinti, kas teisinga, klaustis Dievo pasiuntinių, kurių tautai niekuomet nestigo. — *Atsigavimo.* Ebr t : poilsio. — [17]*Žvalgų* : pranašų, kurie pakeldavo savo balsą kaip trimito /Ješ 58,1/, taip kad Dievo įstatymas niekuomet negalėjo būti užmirštas. Trimitas primena karą ir neprietelius, kurių atsilankymu pranašai gąsdino tautą ir kurie panašiai buvo paskelbti jau 5 Moš 29, 24 ir 3 Kar 9,8. — [18]*Susirinkime* : Israėli ! /Efr/. Anot kitų : visos tautos draug. — [19]*Klausyk, žeme*... Jūs, visos tautos, kurios augščiau paminėtos, ir tu, žeme, būk liudytoja teismo, nes tu žmonių nuodėmėmis sutepta ir pavergta. — *Jų minčių vaisiaus.* Žydai bus patys pirmieji ir svarbiausieji savo nelaimių kaltininkai. — [20]*Kam man*... Kaltininkai veltui mėgina nuraminti įrūstintą Viešpatį vien viršine pagarba. Plg Ps 49,8... Ješ 1,11 ; Am 5,21 ir k. — *Smilkalų.* Jie buvo aukojami Dievui atskirai ir su duonine auka. Labiausiai branginami smilka-

[21]Todėl štai ką Viešpats sako :
Štai aš padarysiu šitai tautai griuvėsių,
ir ant jų parpuls tėvai kartu su vaikais, žus kaimynas ir artimas.
[22]Štai ką Viešpats sako :
Štai tauta ateina iš šiaurės šalies,
ir didelė giminė keliasi nuo žemės pakraščių.
[23]Ji ima vilyčią ir skydą ; ji nuožmi ir nepasigailės;
jos triukšmas kaip jūros ūžimas ; jie sės ant arklių,
prisirengę kaip vyras į kovą prieš tave, Siono dukte.
[24]Mes išgirdome jos gandą, ir mūsų rankos nusileido ;
sielvartas mus apėmė, skausmai kaip gimdančią.
[25]Neeikite į laukus ir nevaikščiokite keliu,
nes neprietelio kalavijas neša baimę aplinkui.
[26]Mano tautos dukte, apsivilk ašutine ir apsiberk pelenais ;
gedėk kaip dėl vienturčio sūnaus, karčiai raudok,
nes ūmiai ateis mums naikintojas.
[27]Aš paskyriau tave stipriu mėgintoju mano tautoje, ir tu pažinsi
ir išmėginsi jų kelią. [28]Visi tie kunigaikščiai maištininkai, elgiasi ap-
gaulingai ; jie skaistvaris ir geležis, visi sugedę. [29]Dumplės sugedo, švi-
nas išnyko ugnyje, veltui liejėjas tirpina, nes jų piktenybės nesunaiki-
namos. [30]Vadinkite juos atmestinu sidabru, nes Viešpats juos atmetė

7. [1]Žodis Viešpaties suteiktas Jeremijui ir jam pasakytas : [2]Atsistok
Viešpaties namų vartuose ir skelbk tenai šitą žodį ir sakyk : Išgirskite
Viešpaties žodį, visi Judo gyventojai, kurie įeinate pro šituos vartus

lai buvo gabenami iš Laimingosios Arabijos, iš Sabos, dabartinio Jemeno. — *Nendrēs...* Ji buvo vartojama šventam tepamajam aliejui padaryti /2 Moš 30,23/ ir gabenama iš Indijos. — *Man nemielos...* Geresnis klusnumas už riebiausias aukas /1 Kar 15,22/. — [21]*Griuvēsių.* Ebr t : suklupimo akmenų. — [22]*Iš šiaurēs...* Plg aug 1 e ; 1,14 ir k. — [23]*Vilyčią ir skydą.* Ebr t : kilpinį ir saidoką. Plg aug 5,16. — [24]*Mes išgirdome...* Jeremijas savo vientaučių vardu išreiškia skausmą ir išgąstį, kokį jie jaus, užpuolant nepritieteliams. — [25]*Neeikite.* Ebr t : neeik. Atsiliepiama į Siono dukterį. — [26]*Apsiberk pelenais.* Anot ebr t : gulkis į pelenus. Plg 25,34 ; Ez 27,30 ir k. Žuvimas taip tikras, kad Jeremijas kviečia Jerusalę jau dabar parodyti savo didžiausį gedulą. — *Vienturčio,* su kuriuo miršta šeima. Plg Am 8,10; Zakh 12,10 ir k. — [27]*Aš paskyriau...* Toliau paaiškinama, kodēl visai tikrai ateis nelaimē. Dievas atsiliepia į Jeremiją ; jis palygina jį su darbininku, kuriam pavesta ištirti brangios naugēs ir pažinti tikrą jų vertę. — *Stipriu mēgintoju.* Ebr t rasi : mēgintoju kaip tvirtovē. — [28]*Visi tie...* Ebr t : jie visi maištininkų maištininkai. — *Jie skaistvaris ir geležis* : paprastos naugēs, ne brangios kaip auksas ir sidabras. — [29]*Sugedo.* Ebr t : švenkštē, t y, liejējas labai uoliai mynē dumples. — *Švinas išnyko ugnyje.* Kad greičiau išskyrus liejykloje nešvarumą iš sidabro ir aukso, įmaišydavo į juos švino ; bet šitame atsitikime tai nieko nepadējo : švinas sudegē ir brangios naugēs negauta, nes Žyduose nebēra nieko gera. — *Nesunaikinamos...* Anot ebr t : neatsiskyrē

3. Tuščias Žydų pasitikėjimas šventykla, aukomis, apipjaustymu ir tikras išganymo kelias

a/ *Bedieviškas maišymas garbinimo Dievo su tarnavimu dievaičiams*

7,1-8,3. Kas teisingai gali pasitikēti Jerusalēs šventykla /7,1-7/ ir kieno pasitikējimas ta šventykla yra neprotingas /8-15/. Jeremijas tenemēgina savo maldomis gauti dovanojimą taip dideliems kaltininkams /16-20/. Tuščias Žydų pasitikējimas jų aukomis /21-28/. Greitai apsireikšiąs baisus Viešpaties kerštas /7,29-8,3/

7. [1]*Žodis...* Plg aug 2,1 ; 3,6. — [2]*Vartuose* : pro kuriuos buvo įeinama

Viešpaties garbinti. [3]Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israëlio Dievas:
Darykite gerus savo kelius ir savo pastangas, ir aš gyvensiu su jumis
šitoje vietoje. [4]Nepasitikėkite melo žodžiais, sakydami: Tai Viešpaties
šventykla, Viešpaties šventykla! [5]Nes jei gerai vesite savo kelius ir savo
pastangas, jei darysite teisybę tarp žmogaus ir jo artimo, [6]ateiviui, naš-
laičiui ir našlei nedarysite skriaudos, neišliesite šitoje vietoje nekalto
kraujo ir nevaikščiosite savo nelaimei paskui svetimus dievus, [7]aš gy-
vensiu su jumis šitoje vietoje, žemėje, kurią daviau jūsų tėvams, nuo am-
žių ir per amžius

[8]Štai jūs sau pasitikite melo žodžiais, kurie jums nebus naudingi.
[9]Vogti, užmušti, svetmoteriauti, melagingai prisiekti, aukoti Baaliams ir
eiti paskui svetimus dievus, kurių nežinote; [10]po to jūs ateinate ir stoja-
tės mano akivaizdon šituose namuose, kuriuose šaukiamasi mano vardo,
ir sakote: Mes išvaduoti, nes darėme visas tas nuobodas. [11]Argi tat iš šitų
namų, kuriuose šaukiamasi mano vardo, pasidarė jūsų akyse galvažudžių
lindynė? Aš, aš esu, aš mačiau, sako Viešpats. [12]Eikite į mano vietą Sile,
kur mano vardas gyveno nuo pat pradžios, ir matykite, ką aš esu jai pa-
daręs dėlei mano Israëlio tautos piktumo. [13]Ir dabar, kadangi jūs darėte
visus tuos dalykus, sako Viešpats, ir aš jums kalbėjau rytą atsikėlęs ir
nuolat, o jūs neklausėte, aš jums šaukiau, o jūs neatsiliepėte, [14]tai aš
padarysiu šitiems namams, kuriuose šaukiamasi mano vardo ir kuriais jūs
pasitikite, ir vietai, kurią aš jums ir jūsų tėvams daviau, taip kaip esu
padaręs Silui, [15]ir atmesiu jus nuo savo veido, kaip atmečiau visus jūsų
brolius, visus Ephraimo palikuonis

[16]Taigi tu nesimelsk už šitą tautą, neatnašauk už ją gyriaus gies-
mės ir prašymo ir neužstok jų prieš mane, nes aš tavęs neišklausysiu.
[17]Argi tu nematai, ką šitie daro Judo miestuose ir Jerusalės aikštėse?
[18]Vaikai renka malkų, tėvai kuria ugnį, moterys šildo taukų, kad keptų

į šventyklos šventorių. Spėjama, kad šitas įsakymas buvo Dievo duotas Jeremijui kurioje nors didžioje iškilmėje, kai rinkdavosi šventyklon visa tauta. — [3]*Aš gyvensiu*... Ebr t: /tik ta sąlyga/ aš duosiu jums gyventi šitoje vietoje. Mikh 3,11 labiau pritaria Vulgatos tekstui. — [4]*Tai Viešpaties*. To paties žodžio pakartojimu aiškiau išreiškiama, kad Žydų pasitikėjimas šventykla ir religinėmis apeigomis nepagrįstas ir lygus prietarui. — [5]*Nes jei*... Sąlygos, kuriomis Dievas bus gailestingas savo tautai. Plg 2 Moš 22,20... ir k. Apie nekalto kraujo išliejimą žr 5 Moš 27,25. — [7]*Aš gyvensiu*... Ebr t: aš duosiu jums gyventi... /žr 3 e/

[8]*Jūs sau*... Negana ateiti į šventyklą, kad gautumėte savo nuodėmių atleidimą. — [10]*Mes išvaudoti*... Mes apsaugoti nuo nusipelnyto teismo; atėjimas į šventyklą visa atitaisė. — *Nes darėme*... Ebr t rasi: kad darytumėm... t y, taip kad mes vėl galime grįžti prie piktų mūsų geismų. — [11]*Argi tat*... Ar jūs ateinate pasislėpti juose kaip galvažudžių lindynėje? Išganytojas pasinaudojo šitais žodžiais iškilmingoje aplinkybėje, kad prikištų taip pat savo laiko Žydams sutepimą šventyklos. Žr Mt 21,13. — [12]*Eikite*... Taip sutepama šventykla bus sugriauta kaip Silo šventykla /Još 18,1; 1 Kar 1,3; 4,3 ir k/. — [13]*Rytą atsikėlęs*... Atsiliepiama apie Dievą žmonių būdu: kaip žmogus, kurs anksti keliasi pasiryžęs atlikti nelaukiantį atidėliojimo darbą. Plg Pat 1,24; Ješ 65,12. — [15]*Ephraimo palikuonis*: dešimties giminių karalystės gyventojus. Israëlio karalystė žymiai viršijo jūsų karalystę giminių skaičiumi, tai nesigirkite, kad jūs išrinktoji tauta, Dievo tėvonystė

[16]*Gyriaus giesmės*. Anot ebr t: klyksmo. Dievas, įsakydamas pranašui nesimelsti už tautą nedarančią atgailos, nori jį apsaugoti nuo to, kad nesirodytų, būk jis negalįs laimėti tai, ko prašo. — [18]*Šildo taukų*. Ebr t: minko tešlą. — Visi pasidavę stabmeldystei, kiekvienas nori šiuo tuo prie jos prisidėti. — *Dangaus karalienei*: mėnuliui, kuriam buvo se-

dangaus karalienei papločių, darytų liejamųjų aukų svetimiems dievams
ir vestų mane į rūstybę. [19]Argi jie veda mane į rūstybę? sako Viešpats;
ar ne patys save savo veidui sugėdinti? [20]Todėl štai ką sako Viešpats
Dievas: Štai mano narsas ir mano užsidegimas liepsnoja ant šitos vie-
tos, ant žmonių ir ant galvijų, ant šalies medžių ir ant žemės vaisių; ir
jis degs ir neužges
[21]Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas: Sudėkite savo
deginamąsias aukas su savo pjaunamosiomis aukomis ir valgykite jų
mėsą, [22]nes aš nekalbėjau su jūsų tėvais ir nedaviau jiems įsakymo tą
dieną, kurią išvedžiau juos iš Egipto žemės, apie deginamąsias ir pjau-
namąsias aukas, [23]bet tai aš jiems įsakiau, tardamas: Klausykite mano
balso, ir aš būsiu jums Dievas, ir jūs būsite man tauta, ir vaikščiokite
kiekvienu keliu, kurį jums paliepiau, kad jums būtų gera. [24]Bet jie neklau-
sė ir nepalenkė savo ausies, ir ėjo paskui savo norus ir savo piktos
širdies nelabumą; jie traukėsi atgal ir neėjo priešakin [25]nuo tos dienos,
kurioje jų tėvai išėjo iš Egipto žemės, iki šiai dienai. Aš vis siunti-
nėjau pas jus visus mano tarnus pranašus, atsikeldamas auštant ir siųs-
damas; [26]jie gi neklausė manęs ir nepalenkė savo ausies; bet sukietino
savo sprandą ir darė pikčiau už savo tėvus. [27]Tu jiems kalbėsi visus ši-
tuos žodžius, ir jie neklausys tavęs; tu šauksi juos, ir jie tau neatsakys.
[28]Tuomet tu jiems sakysi: Štai tauta, kuri neklausė Viešpaties, savo
Dievo, balso ir nepriėmė drausmės; žuvo ištikimybė ir panaikinta iš jų
burnos.

[29]Nusikirpk sau plaukus ir mesk šalin, ir pradėk raudą augštumose,
nes Viešpats atmetė ir paliko sužadinusią jo narsą kartą.

[30]Nes Judo vaikai darė kas pikta mano akyse, sako Viešpats. Jie pasidė-
jo savo nuobodas namuose, kuriuose šaukiamasi mano vardo, kad juos
suteptų, [31]ir pasidarė augštumų Tophete, Ennomo sūnaus slėnyje, kad
degintų savo sūnus ir savo dukteris ugnyje, ko aš neįsakiau ir nemaniau
savo širdyje. [32]Todėl štai ateis dienų, sako Viešpats, ir nebesakys daugiau
Tophetas ir Ennomo sūnaus slėnis, bet užmušimo slėnis, ir laidos Tophete,
nes kitur nebebus vietos. [33]Ir šitos tautos lavonai bus maistas dangaus

---

novēs tautų duodama dieviška garbē. — [20]*Liepsnoja.* Ebr t: bus išlieta. — *Ant šalies medžių...* Kaip už dorybes buvo pažadēta Sen Test gausinga šeima ir žemēs derlingumas, taip už nuodēmes dažnai žadama bausmių, kaip šitoje vietoje

[21]*Sudēkite...* Kad Žydai negalētų teisintis, jog jie atnašaują Dievui aukų ir todēl jis negalįs atmesti taip uolių garbintojų, Dievas atsako taip pat kaip pas Ješ 1,10; 66,36. Jūs ieškote savo aukose ne manęs, bet vien patys savęs. — *Valgykite...* Žr 3 Moš 6,11... — [22]*Nes aš nekalbējau...* Nuo pat teokratijos pradžios Dievas reikalavo visokių aukų, kaip tai pasirodo iš daugelio Penkiaknygio vietų, bet visų pirma jis reikalauja dorinio tobulumo, ir be jo viršinēs aukos buvo niekai /1 Kar 15,22; Is 1,11.../. Žydai gi tuščiomis viršinēmis apeigomis tikējosi atsipirksią nuo bausmēs už nusikaltimus. — [23]*Klausykite mano balso...* Plg 2 Moš 14,11... ir k. — [26]*Pikčiau už...* Plg žem 16,12

[29]*Nusikirpk...* Ebr t tas ž turi moteriškos giminēs galūnę; todēl įsakymas duodama Siono dukteriai, Jerusalei. Ji iš anksto turi liūdēti. — *Augštumose*: kurios buvo tavo nuodēmių vietą. — [30]*Nuobodas*: dievaičius. Plg 4 Kar 21,4... — [31]*Augštumų.* Tai buvo supilti nedideli kalneliai, ant kurių statydavo stabmeldystei skirtus aukurus. — *Tophete.* Taip buvo vadinama vieta Ennomo slēnio gale, kurs atkreiptas į rytus. Plg Jošt 15,8; Ješ 30,33. — *Kad degintų...* Dievaičiams jie aukojo, ką turējo brangiausia, lengvą gi Dievo jungą jie stūmē šalin nuo savęs. — [32]*Nes kitur...* Ebr t rasi: taip kad nebebus daugiau vietos, — todēl taip daug bus tenai palaidota, toks baisus jų žudymas bus neprietelių padarytas. — [33]*Ir šitos tautos...* Taip kaip buvo

paukščiams ir žemės žvėrims, ir nebus kam jų nuvaryti. [34]Aš nutildysiu Judo miestuose ir Jerusalės aikštėse džiaugsmo balsą ir linksmybės balsą, jaunikio balsą ir jaunosios balsą, nes šalis pavirs į tyrumą

8. [1]Anuo metu, sako Viešpats, išmes Judo karalių kaulus ir jo kunigaikščių kaulus, ir kunigų kaulus, ir pranašų kaulus, ir Jerusalės gyventojų kaulus iš jųjų kapų, [2]ir išbarstys juos po saule, po mėnuliu ir visa dangaus kariuomene, kuriuos jie mėgo, kuriems tarnavo, paskui kuriuos vaikščiojo, kurių ieškojo ir kuriuos garbino. Jie nebus surinkti ir palaidoti, bet bus mėšlas žemės paviršiuje. [3]Ir visi, kurie bus likę iš šitos pikčiausios giminės visose likusiųjų vietose, į kurias aš juos išmečiau, norės verčiau mirti nekaip gyvi būti, sako kareivijų Viešpats

[4]Tu jiems sakysi : Štai ką Viešpats sako :
Argi tas, kurs krinta, nebeatsikels ?
ir kurs nusigręžė, ar nebeatsigręš ?
[5]Tai kodėl gi šita tauta Jerusalėje nusigręžė ir pasilieka atkakliai nusigręžus ?
Jie nusitvėrė už melo ir nebenori gręžtis.
[6]Aš stebėjau ir klausiaus : nė vienas nekalba, kas gera ;
nėra nė vieno, kurs darytų atgailą dėl savo nuodėmės, sakydamas : Ką aš padariau ?
Jie visi nusigręžė į savo bėgį, kaip arklys smarkiai puoląs į kovą.
[7]Geršė padangėje žino savo laiką ;
purplelis, kregždė ir gandras laikosi savo atėjimo meto,
mano gi tauta nežino Viešpaties teismo.
[8]Kaip gi jūs galite sakyti : Mes išmintingi,
ir Viešpaties įstatymas su mumis ?
Tikrai melą darė melaginga raštininkų plunksna.

Mošēs paskelbta, 5 Moš 28,26. — [34]*Jaunikio balsą...* Niekas nebekels vestuvių, nes šalyje bus likęs tik kur ne kur vienas kitas gyventojas

8. [1]*Anuo metu* : kai įvyks visos minētos nelaimēs, t y, kai Kaldiečiai paims Jerusalę. — *Išmes...* Ieškodami brangių dalykų, kuriais būdavo puošiami lavonai. — [2]*Po saule...* Bausmē daro gēdos lygiai dievams, kurie negalējo apsaugoti savo garbintojų nuo to paniekinimo, kaip ir tiems jų garbintojams. — [3]*Norēs verčiau mirti...* Mirusiųjų likimas palygintas su likimu pasilikusiųjų gyvais rodysis dar geras

b/ *Nuostabus Žydų užsispyrimas daryti pikta*

8,4-9,22. Žydų sukietējimas piktume tiesiog negirdētas /8,4-13/. Jų laukia nebeišvengiamas žuvimas /8, 14-17/ ; pranašas karčiai apraudа savo tautos likimą /18-22/, aprašo kaikurias jos kaltes /9,1-9/ ir tiksliau nurodo, kaip apsireiškia Viešpaties kerštas jo tautai maištininkei/9,10-22/

[4]*Argi tas...* Kas į duobę įkrinta, stengiasi išlipti, ir kas išklydo iš tikrojo kelio, rūpinasi sugrįžti į jį ; tai kodēl gi jie nenori atsikelti iš savo nupuolimo ir nesistengia atitolinti nuo savęs baisius Dievo ištarmēs gąsdinimus ? — [5]*Už melo* : už dievaičių. — [6]*Aš stebējau ir...* Dievas tarsi klausēsi, ar kas nors bent tyliu ir bailiu balsu nepasakys ką gera, bet veltui. — [7]*Geršē...* Ebr t : ir gandras padangēje žino savo laiką, ir purplelis, kregždē, ir gervē laikosi savo grįžimo meto. Neprotingos esybēs eina paskui savo likimą, protu gi apdovanotosios stumia nuo savęs Dievo raginimą ir niekina jo įstatymą. — [8]*Kaip gi jūs...* Jie nesilaiko įstatymo ir rodosi kone visai jo nežiną, tačiau ir jie giria jo išmintį ir didžiuojasi gavę iš Dievo įstatymą ir pasidarę jo ypatingos apvaizdos dalykas. Kaip paikas jų pasitikējimas šventykla, taip iškreiptas jų tikrumas, kurį jie remia įstatymu. — *Melą darē.* Jie skelbē dēsnius, kurie neturi nieko bendra su Dievo įstatymu, ir taip jį iškreipē /9 e/. Čia pasirodo pirmos pēdsakos tų žmonių padavimų, kuriais parisiejai ir Rašto žinovai Kristaus laikais iš-

9 Išmintingieji sugėdinti, nugąsdinti ir sugauti;
nes jie atmetė Viešpaties žodį ir nėra juose jokios išminties.
10 Todėl aš duosiu jų moteris svetimiems, jų dirvas kitiems tėvoniams,
nes visi, nuo mažiausio iki didžiausiam, seka godumu,
nuo pranašo iki kunigui visi daro melą.
11 Jie norėjo begėdiškai pagydyti mano tautos dukters žaizdą, sakydami:
Ramybė, ramybė, nors nebuvo ramybės.
12 Jie sugėdinti, nes daro nuobodą:
tikriau sakant, jie ir gėdytis nesigėdė ir nemokėjo parausti;
todėl jie kris tarp parpuolančiųjų,
savo aplankymo metu jie sukniubs, sako Viešpats.
13 Aš juos rinkte surinksiu, sako Viešpats;
nėra vynuogių vynmedžiuose ir nėra figų figmedžiuose;
lapai nubirėjo, ir ką aš buvau jiems davęs, praėjo.
14 Kodėl mes sėdime? Susirinkite,
ir eikime į sustiprintą miestą ir tylėkime tenai,
nes Viešpats, mūsų Dievas, mus nutildė
ir davė mums gerti tulžies vandens;
nes mes nusidėjome Viešpačiui.
15 Mes laukėme ramybės, ir nebuvo gerumo,
— gydymo meto, ir štai baisumas.
16 Nuo Dano girdisi arklių prunkštimas;
visa žemė dreba nuo jo karo arklių žvengimo;
jie ateina ir ryja žemę ir tai, ko ji pilna,
miestą ir jo gyventojus.
17 Nes štai aš siųsiu jums žalčių baziliskų,
prieš kuriuos nėra užžavėjimo,
ir jie gels jus, sako Viešpats.
18 Mano skausmas ant skausmo, mano širdis manyje nuliūdusi.
19 Štai mano tautos dukters šauksmo balsas iš tolimos šalies:
Argi nėra Viešpaties Sione? arba ar nėra jame jo karaliaus?
Tai kam gi jie vedė mane į rūstybę savo drožiniais ir svetimomis tuštybėmis?

---

kreipdavo įstatymą /Mk 7,8-13/. Kaip netikri pranašai ir mokytojai raštu paduodavo savo mokslą, taip buvo rašomas ir Dievo įstatymas. — Ebr t: apgaulingai darbuojasi rašomasai rašto žinovų virbalas.— 10 *Todēl aš duosiu...* Čia kone žodis į žodį pakartota 6,12-15. — 13 *Aš juos rinkte...* Kaltininkai veikiai ir tikrai žus. Kaip nevaisingi medžiai, jie bus išrauti ir į ugnį įmesti. — *Ir ką aš jiems...* Ebr t: aš siunčiu jiems tokių, kurie ant jų ateina. — Taip gi vēl skelbiama Kaldiečių užpuolimas.

14 *Kodēl...* Nusiminę Judo gyventojai norētų bēgti nuo pavojaus. Tačiau ir sustiprintuose miestuose jie nesitiki išliksią gyvi. — *Tylēkime tenai*: mirties tylējimu. Ebr t: kad tenai žūtumēm. — *Nutildē.* Ebr t: pražudē. — *Tulžies.* Ebr ž *roš* reiškia nuodingą žolyną. Plg žem 9,15; 5 Moš 29,18. — 15 *Laukēme ramybēs...* Suklaidinti netikrų pranašų pažadais. Plg žem 14,19. — 16 *Nuo Dano*: prie šiaurinēs Palestinos sienos. Nelaimē ateina nuo Dano, nes ta giminē suvedžiojo kitas veršių garbinimu /Efr/. — *Jo*: nepriatelių. — 17 *Baziliskų...* Kaip baziliskas /sprindžio ilgumo gyvatē/ nesiduoda užžavēti, taip nepermaldaujami nepriateliai. Plg Pam 10,11 ir k

18 *Mano skausmas...* Tai pranašo žodžiai /Efr, Tom/. Ebr t: O, kad gi aš turēčiau kuo palengvinti savo skausmą. — 19 *Balsas iš tolimos...* Pranašas mato tautą jau ištremtą, Dievo atmestą ir atiduotą nepriateliams, lyg kad Jahvē nebebūtų jos karalius ir niekuomet nebūtų sau įsitaisęs buveinēs ir sosto Sione. Kaip galējo tokių dalykų atsitikti Dievo išrinktajai tautai, dabar ji pati su nuste-

[20]Praėjo pjūtis, pasibaigė vasara, ir mes neišgelbėti.
[21]Aš susigriaužęs ir nuliūdęs dėl mano tautos dukters slogos;
didelis išgąstis apėmė mane.
[22]Argi nebėra balsimo Galaade? arba ar nebėra tenai gydytojo?
Tai kodėl gi mano tautos dukters žaizda neperrišta?

9. [1]Kas duos mano galvai vandens ir mano akims ašarų šaltinį?
ir aš verksiu dieną ir naktį mano tautos dukters užmuštųjų.
[2]Kadgi aš turėčiau tyrumoje keleivių užeigą,
tai aš palikčiau savo tautą ir pasitraukčiau nuo jų!
Nes jie visi svetmoteriai, neištikimųjų gauja.
[3]Jie įtempė savo liežuvį kaip kilpinį, kad šaudytų melu ir netiesa.
Jie įsigalėjo šalyje, nes jie eina iš nelabumo į nelabumą
ir nepažįsta manęs, sako Viešpats.
[4]Tegul kiekvienas saugosi savo artimo ir tenepasitiki nė vienu savo broliu,
nes kiekvienas brolis minte pamina ir kiekvienas prietelis elgiasi apgaulingai.
[5]Kiekvienas juokiasi iš savo brolio, ir jie nekalba tiesos;
nes jie moko savo liežuvį kalbėti melą ir vargsta besielgdami melagingai.
[6]Tavo buveinė tarp klastos;
dėl vyliaus jie atsisakė pažinti mane, sako Viešpats.
[7]Todėl štai ką sako kareivijų Viešpats:
Štai aš tirpinsiu juos ir mėginsiu;
nes ką gi kita aš galėčiau daryti mano tautos dukteriai?
[8]Jų liežuvis žeidžianti vilyčia, jie kalba vylių;
savo burna jie kalba taikiai su savo prieteliu,
slapčia gi stato jam žabangų.
[9]Argi dėl tų dalykų aš nelankysiu, sako Viešpats,
arba ar mano siela nekeršys tokiai tautai?

---

bimu klausia /plg 7,4/. — [20]*Praējo*.. Kitas tautos dejavimas iš ištrēmimo šalies. — [21]*Aš susigriaužęs ir*... Pranašui labai skaudu dēl tokio liūdno jo tautos likimo. Anot ebr t: aš sulaužytas dēl mano tautos dukters sulūžimo. — [22]*Argi nebēra*... Patarlinis išsireiškimas. Anot kaikurių aiškintojų, užuot « Galaade » čia reiktų skaityti « Sione »: Dievas nieko neapleido, kad išgydytų Sioną; jis davē gydyklų ir siuntē tokių, kurie turējo juos pritaikyti; bet Žydai užsikimšo savo ausis pamokslams /Efr/. Pranašas turi galvoje laiką ištrēmimo, kurio Žydai nenorējo nuo savęs atitolinti

9. [1]*Kas duos mano*... Ebr t: kadgi mano galva būtų vanduo ir mano akys ašarų šaltinis! — Pranašas išreiškia linkējimą, kad jis visas tarsi paplūstų ašaromis. Tačiau kuomet jis pažvelgia į nelaimēs priežastis, jame kyla kitoks jausmas. — [2]*Kadgi aš turēčiau*... Pranašas verčiau norētų gyventi tyrumoje nekaip matyti tautos nedorybes, verčiau bēgti nuo savo tautos, kad apsaugotų savo akis nuo nusikaltimų reginio. — *Svetmoteriai*. Žr aug 5,7.8. — *Neištikimųjų*. Apie tautos neištikimumą pranašas tuojau kalbēs plačiau. — [3]*Jie įtempē*... Anot ebr t: jie įtempia savo liežuvį, melą, /šmeižtais ir melu jie perveria kitus kaip vilyčiomis/, ir piktai naudojasi savo valdžia šalyje. — [4]*Minte pamina*. Ebr t: ja'qob /tykoja kulnies/. Taip daroma aliuzija į patriarko Jokubo istoriją. Plg 2 Moš 25,26 ir k. — [6]*Tavo buveinē*... Dievas, kreipdamos į Jeremiją, vēl primena, kad apsileidimas garbinime Dievo yra nelaimių priežastis. — [7]*Aš tirpinsiu juos*... Plg Ješ 1,25; Jer 6,25. Tirpinanti ir mēginanti ugnis tai visos nelaimēs, kurios ant jų ateina. — [8]*Žeidžianti*. Ebr t: mirtinga, — *Slapčia*... Ebr t: savo širdyje. Plg Ps 27,3

10Aš imsiu verkti ir dejuoti kalnuose
ir raudoti tyrumos gražumų, kad nudeginta,
kad nėra praeinančio žmogaus ir nesigirdi savininko balso ;
visi išsigabeno ir pasitraukė,
pradedant dangaus paukščiais ir baigiant gyvuliais.
11Aš padarysiu iš Jerusalės smilčių krūvas ir slibinų guolius,
ir Judo miestus aš paversiu tyrais,
taip kad niekas juose negyvens.
12Kas yra išmintingas žmogus, kurs tai suprastų,
ir kuriam būtų suteikta Viešpaties burnos žodis,
kad jis tai paskelbtų, kodėl šalis žuvo,
ir nudeginta kaip tyruma, taip kad nėra, kas per ją eitų ?
13Ir Viešpats tarė : Nes jie pametė mano įstatymą, kurį aš esu jiems
davęs, ir neklausė mano balso ir neėjo paskui jį ; 14nuėjo gi paskui savo
širdies nedorumą, paskui Baalius, taip kaip buvo išmokę iš savo tėvų.
15Todėl štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas :
Štai aš valgydinsiu šitą tautą metėlėmis,
ir duosiu jiems gerti tulžies vandens.
16Aš išsklaidysiu juos tarp tautų, kurių nepažino nei jie, nei jų tė
vai, ir siųsiu paskui juos kalaviją, kolei jie nebus sunaikinti.
17Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas :
Stebėkite ir pasišaukite raudotojų, ir teateina ;
siųskite pas tas, kurios mokytos, ir tegul jos atbėga ;
18tesiskubina ir tegul ima mūsų raudoti,
tegul iš mūsų akių byra ašaros,
ir mūsų akių vokai tepaplūsta vandenimi.
19Nes iš Siono girdisi raudojimo balsas :
Kaip gi mes esame sunaikinti ir labai sugėdinti ;
nes mes turime palikti šalį, nes mūsų pastogės sugriautos.
20Taigi klausykitės, moterys, Viešpaties žodžio,
ir tegul jūsų ausys išgirsta jo burnos žodžius,
ir mokykite savo dukteris raudoti ir kiekvieną savo artimą de-
juoti,

10*Kalnuose,* t y, dēl nepriETelių sunaikintų ganyklų kalnuose. — *Tyrumos gražumų.* Anot ebr t : tyrumos ganyklų. — Toki tyruma buvo žymi pietinēs Judējos dalis, negyvenama, bet pavasarį apželianti žole. — *Savininko balso.* Ebr t : bandos balso. — Turima galvoje ganomų galvijų baubimas ir avių bliovimas. — *Pradedant dangaus...* Iperbolē sunaikinimo didumui išreikšti. — 11*Slibinų guolius.* Ebr t : šakalų lindynes. — 12*Kas yra išmintingas...* Tauta visai nenori pažinti savo nelaimių priežasčių, taip kad pranašas išmintingu vadina tą, kurs jas išmano ir drįsta išpažinti, neidamas paskui kitus, kurie galutinos priežasties jieško nepriETelių daugybēje ir priepuolinēse aplinkybēse. Kaip pavojinga buvo kalbēti apie įvyksiantį žuvimą, tai turējo patirti pats Jeremijas 26,8. — 13*Aš esu jiems davęs.* Ebr t : esu pastatęs prieš akis, — taip kad jie negali teisintis jo nežinojimu. — 15*Metēlēmis.* Metēlēmis simboliškai pavadinta karčiausis širdies skausmas. — *Tulžies vandens.* Anot ebr t : užnuodyto vandens. Plg aug 8,14. — 16*Kolei jie nebus sunaikinti.* Ir čia paminēti gąsdinimai ne visai absoliutūs, plg 18.8. Kada iš didelio skaičiaus beveik nieko nelieka, Šv Rašte paprastai sakoma : nieko neliko. — 17*Raudotojų.* Ką pranašas paskelbs, tai visai tinka, kad būtų išreikšta mokytų moterų raudotojų žodžiais. Raudotojomis buvo vadinamos moterys samdomos numirēliams apraudoti. — 18*Mūsų* : visos tautos. — 20*Klausykitēs, moterys...* Nelaimē taip didelē, kad jos pačios negali jos gana apraudoti, bet turi pasišaukti daug raudotojų. Tačiau dar ir to negana ; rauda turi eiti iš vienos kartos į kitą, raudos aidai

21nes mirtis įžengė pro mūsų langus, įėjo į mūsų namus,
kūdikių išžudyti gatvėse, jaunikaičių — aikštėse.
22Kalbėk: Štai ką Viešpats sako:
Žmonių lavonai kris kaip mėšlas ant žemės paviršiaus
ir kaip žolė paskui pjovėją, ir nėra, kas surinktų.
23Štai ką Viešpats sako:
Tegul išmintingasis nesigiria savo išmintimi,
ir stiprusis tenesigiria savo stiprybe,
ir turtingasis tenesigiria savo turtais.
24Bet kas giriasi, tegul giriasi žinąs ir pažįstąs mane,
kad aš Viešpats, darąs, pasigailėjimą, teismą, ir teisybę žemėje;
nes tai man patinka, sako Viešpats.
25Štai ateina dienų, sako Viešpats, ir aš lankysiu visus, kurie apipjaus-
tyti, 26Egiptą, Judą, Edomą, Amono vaikus, Moabą ir visus, kurių
plaukai apkarpyti, gyvenančius tyrumoje; nes visos tautos neapipjausty-
tos, visi gi Israėlio namai turi neapipjaustytą širdį

10. 1Išgirskite žodį, kurį Viešpats kalbėjo apie jus, Israėlio namai.
2Štai ką Viešpats sako:
Nesimokykite pagonių kelių
ir nebijokite dangaus ženklų, kurių bijo pagonys;
3nes tautų įstatai tušti; nes nusikertama medis iš miško,
ir amatninko ranka kirviu padaro iš jo dalyką;
4jis pagražina jį sidabru ir auksu,
sukala vinimis ir plaktukais, kad neiširtų.

---

turi girdētis daugelyje kartų. — 21*Mirtis*... Plg Joel 2,9. — *Pro mūsų langus*: neprietelis ten įsiveržia, kur mes jo visų mažiausiai laukiame. — *Gatvēse*... Viduje ir lauke siaučia mirtis, niekas negali nuo jos ištrūkti. — 22*Kris kaip mēšlas*... žuvusių bus be galo daug. Jų mirimas bus dar sujungtas su didžiausiu paniekinimu, nes lavonai pasiliks nepalaidoti

c/ *Išsigelbējimo kelias*

9,23-10,25. Tikra žmogaus garbē yra pažinti Viešpatį; vien gi apipjaustymas negali išgelbēti Žydų /9,23-26/. Jiems reikia saugotis sekti pagonių papročiais ir garbinti jų niekingus dievaičius, kurių visiška tuštybē ypač pasireiškia, palyginant juos su tikruoju Dievu /10,1-16/. Tautą neištikimą savo Dievui sunaikins neprieteliai, atēję iš šiaurēs /10,17-25/

23*Viešpats sako*. Kuomet visa žmonių didybē pavirsta niekais, tuomet juo aiškiau pasirodo, kad išsigelbējimas ir garbē tiktai Viešpatyje. Nēra nieko žemēje stipraus, nieko pastovaus, nieko verto kuo girtis, kaip tik pažinti Dievą. Ką gi tai reiškia, pasakoma 24 e. — 24*Nes tai man patinka*... Tai, kas sutinka su tiesa ir įvyksta teisētai; tik tokie veikalai atneša laimēs ir garbēs. Žydai tai pažins iš savo nelaimēs, jei savo laiku nesigręš /plg Ješ 2,11-17/. — 25*Lankysiu*: bausmēmis. — *Kurie apipjaustyti*. Ebr t: kas tik apipjaustytas neapipjaustyme. Prasmē gal toki: Žydus, kurie kad ir turi apipjaustymo žymę, bet nedaugiau verti kaip neapipjaustyti pagonys /plg Rom 2,25-29/. — 26*Kurių plaukai*... Kurie skuta sau smilkinius. Tas pagonių /čia turima galvoje Kedarēnai, žr 49,28/ paprotys buvo uždraustas Žydams. 3 Moš 19,27. — *Nes visos tautos*... Pagonys ir Israēlaičiai sutepti Dievo akivaizdoje ir jam nepaklusnūs, todēl Dievo bausmē ateis visiems

10. 2*Pagonių kelių*... Jų religijos ir įpročių. — *Dangaus ženklų*: nepaprastų dangaus apsireiškimų, dangaus žiburių aptemimo, kometų pasirodymų ir tt. Ebr t: Dangaus ženklų neišsigąskite, nes pagonys jų išsigąsta. — 3*Įstatai*. Dangaus žiburių garbinimas buvo paremtas tam tikrais apskaičiavimais jų judējimo. — *Nes nusikertama*... Aprašoma atsiradimas medinio stabo. Plg Ješ 40,18 ... — *Kirviu*. Ebr t čia paminēta mažesnis įrankis, rasi kaltas ar skap-

[5]Jie padaryti panašūs į palmės liemenį ir negali kalbėti ;
jie reikia pakelti ir nešti, nes patys neįstengia paeiti.
Todėl nebijokite jų, nes jie negali padaryti nei pikta, nei gera.
[6]Nėra tau lygaus, Viešpatie ;
tu didis ir tavo vardas galybė.
[7]Kas nebijos tavęs, o tautų karaliau ! nes grožis yra tavo ;
tarp visų tautų išmintingųjų ir visose jų karalystėse
nėra tau lygaus.
[8]Jie pasirodys visi draug esą neišmintingi ir paiki ;
jų tuštybės mokslas medis.
[9]Atgabenama sidabro skardos iš Tarsies ir aukso iš Ophazo,
amatninkų padarytų ir variakalių prirengtų ;
mėlyna ir raudona purpura jų apvalkalas ;
visa tai amatninkų darbas.
[10]Viešpats gi yra tikras Dievas ;
jis gyvasai Dievas ir amžinasai karalius ;
nuo jo užsidegimo sudreba žemė,
ir jo gąsdinimo nepakenčia tautos.
[11]Taigi sakykite jiems taip :
Dievai, kurie nepadarė dangaus ir žemės,
tepražūna nuo žemės ir iš po dangaus.
[12]Kurs padarė žemę savo galybe, pataisė pasaulį savo išmintimi
ir savo išmanymu ištiesia dangų ;
[13]paleisdamas savo balsą jis duoda vandens daugybę padangėje
ir pakelia debesis nuo žemės pakraščių ;
daro iš žaibų lietaus ir išveda vėją iš savo sandėlių.
[14]Kiekvienas žmogus darosi paikas savo žinojimu,
kiekvienas amatninkas sugėdinamas savo drožiniu ;
nes ką jis nuliejo, tai netiesa, ir nėra juose dvasios.
[15]Tai tuščias ir juoko vertas dalykas ;
savo aplankymo metu jie pražus.
[16]Nepanašus į juos tas, kurs Jokubo dalia,
nes jis yra, kurs visa padarė,
ir Israėlis jo tėvonystės lazda ;
jo vardas kareivijų Viešpats.

---

tas. — [4]*Pagražina jį...* Medinis stabas būdavo aptraukiamas sidabrinėmis ir auksinėmis skardomis. — *Kad neiširtų.* Ebr t : kad neklibėtų. Kad vargšas dievaitis negriūtų, reikia gerai jį sukalti. — [5]*Jie padaryti...* Ebr t : kaip nutekinti šulai anie dievaičiai, — patys savaime jie visai negali pasijudinti ir ką nors veikti. — *Jie reikia pakelti...* Ebr t : jie reikia net nešti, nes jie negali paeiti ; jūs nebijokite, nes jie nedaro nieko pikta ; ir gera daryti jie neįstengia. — [6]*Nėra tau...* Ebr t : nėra nė vieno kaip tu, Jahve. — *Galybė.* Tuo jis labiausiai skiriasi nuo stabų. Plg Mikh 7,18. — [7]Plg Apr 15,4. — *Nes grožis tavo.* Ebr t : nes /tai/ tau priklauso. — [8]*Neišmintingi ir...* Nes negarbina taip didžio Dievo. — *Jų tuštybės mokslas* ...Visa, kas sakoma apie dievaičius ir ko iš jų laukiama, vien tuštybė : kadangi jie medžio rąstai, tai ir jų mokslas visai niekai. — [9]*Atgabenama* ... Toliau pranašas aprašo atskiras dievaičio stabų dalis. — *Tarsies.* Vardas Tarteso miesto Ispanijoje. Plg Jon 1,3. — *Ophazo.* Gal taip čia pavadinta kitur minima šalis : Ophiras. Tačiau plg Dan 10,5. — *Amatninkų...* Ebr t : tai amatninkų ir tirpintojų rankų padaras. — [10]*Gyvasai Dievas* : ne toks kaip augščiau 5 e aprašyti dievaičiai. — *Amžinasai karalius* : iš kurio niekas per amžius negali išplėšti nei mažiausios jo viešpatavimo dalies. — [11]*Jiems* : pagonims, tarp kurių Žydai bus išblaškyti. — [12]*Kurs padarė...* Plg žem 51,15. — [13]*Balsą* : griausmu. Plg žem 51,16 ir k. — *Daro iš žaibų...* Žaibai perplėšia debesis ir taip pradeda lyti

17Surink nuo žemės savo gėdą, tu, kuri gyveni apgulta.
18Nes štai ką Viešpats sako:
Štai aš šiuo žygiu toli išmesiu šalies gyventojus
ir taip juos varginsiu, kad nė vienas neištruks.
19Vargas man dėl mano sužeidimo; mano sloga pikčiausi.
Aš gi tariau: Ta sloga tikrai mano, ir aš ją nešiu.
20Mano padangtė sunaikinta, visos mano virvės sutraukytos;
mano vaikai išėjo nuo manęs, ir jų nebėra.
Nebėra, kas daugiau ištemptų mano padangtę ir ištiestų mano kailius.
21Nes ganytojai paikai elgėsi ir nejieškojo Viešpaties;
to dėlei jie neišmanė, ir visa jų banda išskirstyta.
22Štai ateina garsas ir didelis sujudimas iš šiaurės žemės,
kad padarytų iš Judo miestų tyrumą ir slibinų buveinę.
23Aš žinau, Viešpatie, kad ne žmogaus valdžioje jo kelias,
ir ne nuo žmogaus pareina vaikščioti ir vesti savo žingsnius.
24Plak mane, Viešpatie, tačiau teisme ir ne savo narse,
kad nepaverstumei manęs kartais niekais.
25Išpilk savo užsidegimą ant tautų, kurios tavęs nepažįsta,
ir ant kraštų, kurie nesišaukia tavo vardo;
nes jie suėdė Jokubą ir prarijo jį, sunaikino jį ir suardė jo grožį

---

lietus. — 14*Tai netiesa...* Jie daro sau tokį dievą, kurs visas susideda iš apgaulės ir melo. — 16*Jokubo dalia...* Gyvasai Dievas, visų dalykų Kūrėjas, yra Israēlio dalia. — *Lazda.* Anot ebr t: tauta

17*Savo gēdą.* Ebr t: savo rišulį. — Atsiliepiama į Judo gyventojus, į Jerusalę ir kviečiama pasiimti keletą reikiamiausių dalykų paskutinėje ištrēmimo valandoje. — *Gyveni...* Ebr t: sēdi, t y, tu, kuri esi priešų apgultas miestas. — 18*Aš šiuo žygiu...* Tas karas nepasibaigs kaip kiti; prie jo nelaimių prisidēs dar ištrēmimas, taip kad karalystē bus visai sugriauta. — 19*Vargas man...* Rauda išvestų į nelaisvę Jerusalēs gyventojų, jau supratusių savo kaltes. — *Tikrai mano*: kurią pilnai užsipelniau savo nusikaltimais. — 20*Mano padangtē...* Sunaikinta karalystē čia vaizduojama kaip padangtē. — *Virvēs*: kuriomis padangtē ištempiama ir pririšama prie baslelių. Jos čia reiškia visokius karalystēs ramsčius. — 21*Ganytojai*: kunigaikščiai. — *Jie neišmanē*: ir neklausē įsakymų, kurie Viešpaties duoti įstatyme. Ebr t: jie netarpo. — 22*Štai ateina...* Anot ebr t: klausyk, kas girdisi; štai ateina! Ir didis triukšmas iš šiaurinēs šalies, kad sunaikintų Judo miestus ir paverstų į šakalų buveinę. — 23*Aš žinau...* Nuolankus išpažinimas vardu Jerusalēs, meldžiančios Dievo pasigailējimo. — 24*Plak mane...* Kadangi dievobaimingieji turi palikti Dievo apvaizdai nutarti, kada ir kaip įvyks jų išgelbējimas, tvirtai juo tikētis, taip kaip pranašas yra paskelbęs, tai jis meldžia Viešpatį tik vieno dalyko: kad jis, žiūrēdamas savo gailestingumo, sumažintų pasmerkimą ir bausmę. — *Tačiau teisme...* Kaip reikalauja tiesos ir teisingumo taisyklēs. — *Manęs*: kaip tautos. Ebr t: kad manęs nesumažintumei. — 25*Išpilk...* Plg Ps 78,6.7. Dievas atitaisys savo tautą. Tam dalykui tačiau reikia, kad jis darytų draug teismą tautoms; jos negarbina Dievo ir jieško sunaikinti Dievo tautos, kurios dalį jau sunaikino

4. Žydai peržengia šventąją sandorą

a/ *Prakeiktas, kas Dievo sandorai neištikimas*

11,1-17. Žydai, kitados prisiekę laikytis sandoros, padarytos su Viešpačiu, ją sulaužē /1-8/; dabartiniai Judo gyventojai ne labiau ištikimi tai sandorai, todēl ir jie bus nubausti /9-17/

11. 2*Išgirskite šitos.* Daroma aliuzija į Sinajaus sandoros atnaujinimą, įvykusį Jerusalēje 18. Jošijo karaliavimo metais. Tuomet karalius Jošijas buvo sušaukęs Žydų vyres-

11. 1Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis ir pasakytas. 2Išgirskite šitos
sandoros žodžius ir kalbėkite Judo vyrams ir Jerusalės gyventojams,
3ir tu jiems sakyk : Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas : Prakeiktas
žmogus, kurs neklausys žodžių šitos sandoros, 4kurios laikytis aš įsakiau
jūsų tėvams tą dieną, kurioje išvedžiau juos iš Egipto žemės, iš geležinės
krosnies, tardamas : Klausykite mano balso ir darykite visa, ką aš jums
įsakau, ir jūs būsite man tauta, aš gi būsiu jums Dievas ; 5kad atitesėčiau
priesaiką, kurią esu prisiekęs jūsų tėvams, jog aš duosiu jiems žemę,
plūstančią pienu ir medumi, kaip kad šiandien yra. Aš atsakiau ir ta-
riau : Taip iš tikrųjų, Viešpatie. 6Viešpats man tarė : Garsiai skelbk visus
šituos žodžius Judo miestuose ir Jerusalės prekyvietėse, sakydamas :
Išgirskite šitos sandoros žodžius ir juos darykite, 7nes aš prisiektinai
meldžiau jūsų tėvus tą dieną, kurią juos išvedžiau iš Egipto žemės iki
šiai dienai ; rytą atsikėlęs aš juos prisaikinau ir tariau : Klausykite mano
balso. 8Jie gi neklausė ir nepalenkė savo ausies, bet kiekvienas nuėjo
paskui savo piktos širdies nedorumą ; ir aš užvedžiau ant jų visus žodžius
šitos sandoros, kurios buvau įsakęs laikytis, o jie nesilaikė
9Viešpats man tarė : Rasta sąmokslas Judo žmonėse ir Jerusalės gy-
ventojuose. 10Jie sugrįžo į senąsias neteisybes savo tėvų, kurie nenorėjo
klausyti mano žodžių ; ir jie eina paskui svetimus dievus jiems tarnauti.
Israėlio namai ir Judo namai sulaužė mano sandorą, kurią aš esu pada-
ręs su jų tėvais. 11Todėl štai ką Viešpats sako : Štai aš užvesiu ant jų
nelaimę, iš kurios jie negalės išeiti ; jei ir šauksis manęs, aš jų neišklau-
sysiu. 12Judo miestai ir Jerusalės gyventojai eis ir šauks dievus, kuriems
jie daro liejamųjų aukų, ir tie jų neišgelbės prispaudimo metu. 13Nes
kiek tavo miestų, tiek tavo dievų, Jude, ir kiek gatvių Jerusalėje, tiek
tu pastatei begėdystės altorių aukoms daryti Baaliams. 14Taigi tu nesi-
melsk už šitą tautą ir neatnašauk už juos gyriaus giesmės ir prašymo, nes
aš neklausysiu, kai jie šauksis manęs savo prispaudimo metu. 15Kas yra,

---

niuosius Jerusalēn, atnaujino sandorą Viešpaties akivaizdoje, ir visi su priesaika pasižadējo jos laikytis /plg 4 Kar 23,1... ir k/. — *Kalbēkite.* Paliepimas duodamas Jeremijui ir kitiems pranašams. Gr ir Sir t : kalbēk. — 3*Prakeiktas...* Plg 5 Moš 27,26 ; 29,1.9. — 4*Kurios laikytis...* Jeremijas kalba apie sandorą, kuri buvo padaryta, išējus iš Egipto, taip pat kaip Mošēs knygose pasakyta /2 Moš 19,5 ; 3 Moš 26,12 ir k/. Sandoros tikslas buvo ne kad Israēlaičiai darytų aukas, bet kad būtų paklusnūs. Geležinēs krosnies vaizdas minimas taip pat 5 Moš 4,20. — 5*Taip iš tikrųjų* : taip, tu atitesējai, ką esi žadējęs. Anot kitų : taip tebūnie, Viešpatie ; kas tavo įsakymų nesilaiko, tas tebūnie prakeiktas. — 7*Rytą atsikēlęs.* Taip išsireiškiama, kad Dievas niekuomet nesiliovē raginęs, kad Žydai būtų paklusnūs padarytai su juo sandorai

9*Rasta sąmokslas* : jie visi nusidedą, lyg kad būtų prisiektinai susitarę taip daryti /Tom/. — 10*Jie sugrįžo.* Pranašui įspējant buvo įvykęs pasitaisymas, bet tik trumpam laikui. Plg 2 Kron 34,33. — *Į senąsias...* Anot ebr t : į neteisybes senųjų savo tēvų. — *Jiems tarnauti* : palikdami savo tikrąjį Dievą. Pranašas kalba apie Israēlio namus. Plg 4 Kar 16,15.. — 11*Negalēs išeiti.* Pasigailējimo metas praeina, ir ateina laikas, kada joks maldavimas nebegalēs atitolinti bausmēs. — 12*Daro liejamųjų aukų,* Ebr t : paprastai degina smilkalus. — 13*Pastatei begēdystēs...* Ebr t : pastatei altorių begēdystei, altorių smilkalams deginti Baaliui. — 14*Tu nesimelsk...* Žydų laukia laikinē nelaimē, kurios Dievas nenori pašalinti, nes jų piktumas pasiekē savo augščiausią laipsnį. — 15*Mano mylimasai.* Skausmo pilnoje meilēje taip čia pavadinti Žydai ; panašiai pavartojo Išganytojas žodį « prieteliau » Mt 26,50. — *Argi pašvęsta...* Aukų mēsa pašventinta, nes ji Dievui padarytu atnašavimu išimta iš paprasto vartojimo ir paskirta Dievui. Ebr t : Ko gi nori, mano mylimasai, mano na-

kad mano mylimasai padarė mano namuose daug piktadarysčių? argi pa-
švęsta aukų mėsa atims nuo tavęs tavo piktumus, kuriais tu gyreis?
16Viešpats vadino tave gausiu, gražiu, vaisingu, dailiu alyvmedžiu ; bet
štai su dideliu ūžimu užsidegė jame ugnis, ir jo šakos nudegė. 17Nes karei-
vijų Viešpats, kurs tave įveisė, grasė tau nelaime dėl Israėlio namų
ir Judo namų piktenybių, kurias jie sau darė, kad mane erzintų, auko-
dami Baaliams

18Tu gi, Viešpatie, man apreiškei, ir aš patyriau ; tuomet tu man paro-
dei jų sumanymus. 19Aš buvau kaip lėtas avinėlis, nešamas pjauti, ir
nežinojau, kad jie darė prieš mane sumanymų, sakydami : Dėkime medžio
ant jo duonos ir išdildykime jį iš gyvųjų žemės, ir tegul jo vardas nebūna
daugiau minimas. 20Tu gi, kareivijų Viešpatie, kurs teisingai teisi ir tyri-
nėji inkstus ir širdis, duok man matyti tavo jiems padarytą kerštą ; nes
tau aš pavedžiau savo bylą

21Todėl štai ką Viešpats sako Anatoto žmonėms, kurie tykoja mano
gyvybės ir sako : Nepranašauk Viešpaties vardu, arba tu mirsi mūsų

---

muose? Ar įvykdyti nelemtą sumanymą? Nejaugi maldavimai ir pašvęsta mēsa atims nuo tavęs tavo piktadarystę? Tuomet iš tikrųjų tu galētumei džiaugtis. — [16]*Vadino tave*: padarē, kad tu teisingai galētumei vadintis. Alyvmedis naudingiausis medis Palestinoje. — *Gausiu*. Ebr t : žaliuojančiu. — *Užsidegē ugnis*... Ateina iš šiaurēs neprieteliai ir sunaikina alyvų medį, Israēlį. — [17]*Kurias jie sau darē* : savo nelaimei ; tuo jie iššaukdavo Dievo bausmę, kaip jie patys galējo ir turējo žinoti

b/ *Sąmokslas prieš Jeremiją ir prieš Viešpatį*

11,18-12,17. Jeremijas gauna iš Viešpaties žinią apie Anatoto gyventojų padarytą prieš jį sąmokslą, skelbia Dievo jiems skirtą bausmę /11,18-23/ ir dejuoja dēl bedievių laimēs /12,1-6/, kurie tačiau susilauks teisingos bausmēs /12,7-13/. Dievas pasigailēs savo tautos ir sunaikins jos neprietelius /12,14-17/

[18]*Jų sumanymus* : jų tykojimus mano gyvybēs. — [19]*Lētas*. Ebr t turima galvoje namie užaugintas avinēlis. — *Dēkime*... Ebr t : pagadinkime medį kartu su jo duona /vaisiais/ ir išdildykime jį iš gyvųjų šalies. — Pirmoji sakinio dalis tikriausiai patarlē. Ja daroma aliuzija į 16 e žodžius. Medžio nešamas vaisius/duona/ tai Jeremijo gąsdinimai, kuriuos jie nori sustabdyti. — *Tegul jo vardas*... Jie taip nekenčia pranašo, jog norētų, kad net jo vardas nepaliktų žmonių atmintyje. — Vulg vertimas čia paremtas graikišku tekstu, koks buvo vartojamas didžiausioje Eklesijos dalyje. Jo laikydamies aiškintojai mano, kad čia kalbama apie nuodingą medį, vadinamąjį takso medį /Tom/. Kitokį aiškinimą duoda šv Ephremas, laikydamos Sir vertimo : duokime jam medžio kaip maisto, t y, muškime jį medžiu, pakabinkime jį ant kryžiaus. To žiūrēdami, daugelis šv Tēvų pritaiko šituos žodžius Kristui. Dēkime medžio ant jo duonos, t y, ant Išganytojo kūno, kurį jis pats vadino duona /Just, Tertul, Laktanc, Ambr, Ruf, Jeron, Teod, Grig/. Pats tekstas kalba tik apie Jeremiją /Jier/. Kadangi tačiau pranašų eilē turējo baigtis vyriausiuoju pranašu Mesiju, tai ir pranašų pareiga, lygiai kaip kunigų ir karalių, turējo rasti savo vyriausią ištobulinimą Kristuje, kitaip sakant, pranašų pareiga turējo būti figūrinē. Tai nurodo keletą kartų pats Išganytojas, jungdamas savo mirtį su pranašų mirtimi /Mt 23,31; Lk 13,33. 34/, sakydamas pats esąs pranašas /Mt 13,57/ ir palikdamas savo mokytiniams stoti į pranašų tēvonystę, persekiojimus /Mt 5,12/. Nekęsdami tiesos ir pilni apkartimo dēl pranašo įspējimų, Žydai nori sunaikinti jį ir jo darbą /vaisių/, taigi taip ypatingu būdu Jeremijas yra vaizdas Išganytojo. — [20]*Tu gi*... Plg žem 17,10 ; 20,12. — *Inkstus ir*... Giliausiai paslēptas mintis ir troškimus. — *Duok*... Plg aug 5 Moš 33,35. Tai ne piktumo, bet gerumo ženklas, kai teisusis trokšta, kad nusidējēliai būtų nubausti, nes jis trokšta ne jų žuvimo, bet pasitaisymo ir apsireiškimo baudžiančios Dievo teisybēs, kuria

rankose! [22]To dėlei štai ką sako kareivijų Viešpats: Štai aš juos lankysiu:
jaunikaičiai mirs nuo kalavijo, jų sūnūs ir jų dukterys mirs badu. [23]Ir
nieko iš jų neliks, nes aš užvesiu ant Anatoto žmonių nelaimę, jų lan-
kymo metus

12. [1]Juk tu teisus, Viešpatie, jei aš ir ginčysiuos su tavim;
tačiau aš tau sakysiu teisingų dalykų:
Kodėl bedieviams sekasi gyvenime?
gera visiems, kurie neištikimi ir kurie elgiasi neteisingai?
[2]Tu juos įsodinai, ir jie įleido šaknis;
jie auga ir duoda vaisių;
tu arti jų burnos ir toli nuo jų inkstų.
[3]Tu, Viešpatie, pažįsti mane, matai mane
ir išmėginai mane, koki mano širdis Tavo atžvilgiu.
Surink juos kaip bandą skirtą pjauti
ir pašvęsk juos užmušimo dienai.
[4]Iki kolei liūdės žemė
ir visos šalies žolė džius dėl jos gyventojų piktumo?
Gyvuliai ir paukščiai žuvo, nes anie sakė: Jis nematys mūsų galo.
[5]Jei tu pailsti, bėgdamas su pėstininkais,
kaip galėsi eiti lenktynių su arkliais?
Buvęs be pavojaus ramybės žemėje,
ką darysi Jordano puikybėje?
[6]Nes ir tavo broliai ir tavo tėvo namai,
ir jie kovos prieš tave ir šauks paskui tave pilnu balsu.
Netikėk jiems, kai jie kalbės tau geruoju.
[7]Aš palikau savo namus, pamečiau savo tėvonystę,
padaviau savo mylimąją sielą į jos neprietelių rankas.

---

daugelis pamokoma /Auks/. — *Tau aš pavedžiau...* Ebr t: ant tavęs aš užritinau. — [22]*Lankysiu*: bausmėmis. — [23]*Iš jų*: iš tarpo tų, kurie buvo nusikaltę, nes iš kitur /Esdr 2,23; Neem 7,27/ žinoma, kad šimtas su viršum Anatoto žmonių sugrįžo iš Babilono pasibaigus nelaisvei.

12. [1]*Juk tu teisus...* Nors aš žinau, kad tu pasirodysi teisus, jei aš su tavim ginčysiuos, tačiau aš negaliu suprasti, kaip galima suderinti piktųjų pasikėsinimai su tavo teisingumu. Plg Abak 1,13. — [2]*Tu juos...* Tu juos pastatei į tą laimingą stovį, jie jame leidžia šaknis, kaip stiprūs medžiai, auga ir duoda vaisių /renka sau turtų/. O tačiau kokie jie žmonės! Tiesa, savo burna jie dažnai mini Dievą, bet jų širdis ir jų vidiniai jausmai toli nuo jo. Jie tokie, kaip aprašyta aug 7,4. — [3]*Tu...* Kadangi pranašo ištikimybė ir dievotumas jau daug kartų mėginami, tai jis meldžia Dievą parodyti savo nepajudinamą teisybę, pažaboti piktuosius bausmėmis. — *Surink...* Ebr t: atskirk /ištrauk/ juos kaip avis pjauti ir pašvęsk /paskirk/ juos skerdynių dienai. — [4]*Jis nematys*: pranašas. Bet jei čia turėta galvoje Dievas, tai žodis *matys* reiškia tą patį, ką ir *baus*. — [5]*Jei...* Viešpats atsako pranašui, kad toks dalykų stovis dar kurį laiką pasiliks. Atsakymas duodama patarlių būdu. Prasmė: Kas tave iki šiam laikui sutiko, tai maži dalykai; vietoje nustoti drąsos, rengkis susitikti su dar didesne neprietelyste. — *Buvęs be pavojaus...* Antras vaizdas: dabar tu gyveni dar ramioje šalyje, bet ką tu darysi /kadangi tu jau dabar nusimeni/, kai tu turėsi būti Jordano tankumynuose, kur gyvena liūtai? /49,19; 50,44/. — [6]*Jie kovos.* Ebr t: Darosi tau neištikimi. — *Ir šauks...* Tau nusigręžus jie šmeižia tave ir reikalauja tavo mirties

[7]*Savo namus*: savo šventyklą /Tom/. Tai matė Ezekiēlis 10,18. Kiti, žiūrėdami toliau paminētos tēvonystēs, aiškina: mano tautą. — *Savo mylimąją sielą.* Geriau ebr t: mylimiau-

[8]Mano tėvonystė pasidarė man kaip liūtas miške ;
ji kėlė prieš mane balsą, todėl aš jos nekenčiau.
[9]Argi mano tėvonystė man margas paukštis?
Argi ji iš visų pusių nudažytas paukštis?
Ateikite, susirinkite visi lauko žvėrys, skubėkite ryti.
[10]Daug piemenų naikino mano vynuogyną, mindžiojo mano dalią,
padarė iš mano pageidaujamosios tėvonystės tuščią tyrumą.
[11]Jie pavertė ją tyrais, ir ji liūdi manęs ;
teriote nuteriota visa žemė,
nes nėra nė vieno, kurs imtų tai į širdį.
[12]Visais tyrumos keliais ateina naikintojai,
nes Viešpaties kalavijas ryja nuo vieno žemės krašto iki kitam ;
nėra ramybės niekam, kas gyva.
[13]Jie sėjo kviečių ir pjovė usnių ;
jie gavo tėvonystę, bet ji nebus jiems naudinga ;
jūs būsite savo vaisių sugėdinti dėl narsingos Viešpaties rūstybės.
[14]Štai ką Viešpats sako prieš visus mano pikčiausius kaimynus, ku-
rie paliečia tėvonystę, mano padalintą mano tautai Israėliui. Štai aš
išrausiu juos iš jų žemės, ir Judo namus išrausiu iš jų tarpo. [15]Išro-
vęs gi juos aš atsigręšiu ir jų pasigailėsiu ir atvesiu juos atgal, kiekvieną
į jo tėviškę ir kiekvieną į jo šalį. [16]Ir atsitiks : jei jie taip rūpestingai
mokysis mano tautos kelių, kad prisieks mano vardu : kaip Viešpats
gyvas! taip kaip jie išmokė mano tautą prisiekti Baaliu, tai jie bus
statomi mano tautos viduryje. [17]O jei jie nepaklausys, aš raute išrausiu
tą tautą ir sunaikinsiu, sako Viešpats

sią mano sielos dalyką, t y, mano mylimąją tautą. — [8]*Kaip liūtas...* Tauta sukilo prieš Dievą kaip laukinis ir plēšrusis žvēris. — [9]*Argi...* Ebr t : argi mano tēvonystē tik margas plēšrus paukštis? Argi plēšrūs paukščiai aplink jį? — Tarsi nustebęs Dievas klausia : argi mano tauta taip visai nustojo vertēs, kad ji atiduota visokiam pasityčiojimui ir persekiojimui, kaip paukštis, kurį visi kiti, matydami jį esant margesnį už save, persekioja, arba kaip sugautas paukštis, aplink kurį kiti renkasi. — *Ateikite...* Anot ebr t : kelkitēs, surinkite visus lauko žvēris, veskite juos čia ēsti. — Lauko žvērimis čia vadinamos pagonių tautos. — [10]*Daug piemenų* : pagonių karaliai. — [11]*Liūdi manęs.* Šalis dūsauja dēl žmonių piktumo tarsi sugedimo vergystēje /Rom 8,22/ ir dejuoja Dievo akivaizdoje dēl jam padarytos neteisybēs. — *Imtų tai* : ką Dievas davē pažinti iš visokeriopų atsitikimų ir reikalauja per savo pasiuntinius /plg aug 5,3 ; Ješ 5,12/. Jie nesvarsto, kodēl tos nelaimēs juos sutiko, kaip jos reikia pašalinti, kokią svarbą turi pranašų pranašystēs. — [12]*Visais tyrumos keliais.* Ebr t : visų ganyklų augštumose. — *Viešpaties kalavijas...* Viešpats leidžia neprieteliams ateiti. Joki vieta neapsaugota nuo neprietelio, nieko jis nesigaili.— [13]*Jie sējo,..* Patarlē. — *Jie gavo...* Ebr t : jie vargsta, bet tai jiems neatneša jokios naudos. — *Jūs būsite...* Taip pranašas pažįsta Dievo teisybę iš nusidējēlių likimo ir galo

[14]*Mano.* Dievas kalba apie save. Dievo buveinēs kaimynai, kurie ne vieną kartą užpuldinējo Judo ir Israēlio šalį, buvo Edomiečiai, Moabiečiai ir kiti. — [15]*Jų pasigailēsiu...* Per plakimą einama į atnaujinimą. Toks buvo nuolatinis pranašų skelbimas. — [16]*Jie bus statomi...* Įvardintos augščiau kaimyninēs tautos priims Dievo garbinimą ir laisvai jį išpažins ; jos bus laimingos, bus laikomos lygiomis Israēlio tautai, bus kaip ir ji tikrai teokratinēs tautos. Kadangi kalbama apie daug tautų, jų negalima sau įsivaizduoti kaip jau apsigyvenusių Palestinoje, bet žodžius «mano tautos viduryje» reikia suprasti apie plintančią visoje žemēje Dievo karalystę, prie kurios turi prisidēti visos tautos. Šv Povilo žodžiai Rom 11,17... nušviečia tinkamu palyginimu šitą išsireiškimą. — [17]*Aš raute...* Nes išganymas tik Dievo karalystēje

13. [1]Štai ką Viešpats man sako : Eik, įsigyk sau drobinę juostą ir
apsijuosk ja savo strėnas, bet į vandenį jos nenešk. [2]Aš įsigijau juostą,
kaip Viešpats buvo pasakęs, ir apsijuosiau ja savo strėnas. [3]Tuomet man
buvo suteiktas antrą kartą Viešpaties žodis ir pasakyta : [4]Imk juostą,
kurią nusipirkai ir kuri yra aplink tavo strėnas, atsikėlęs eik pas Eupratą
ir paslėpk ją tenai uolos plyšyje. [5]Aš nuėjau ir paslėpiau ją prie Eu-
prato, kaip man Viešpats buvo įsakęs. [6]Po daugelio dienų atsitiko, kad
Viešpats man tarė : Kelkis, eik pas Eupratą, ir pasiimk iš ten juostą,
kurią aš tau buvau liepęs tenai paslėpti. [7]Aš nuėjau pas Eupratą, iška-
siau ir pasiėmiau juostą iš tos vietos, kur buvau ją paslėpęs ; ir štai
juosta buvo supuvusi, kad ji niekam daugiau nebetiko. [8]Tuomet man
buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [9]Štai ką Viešpats sako :
Taip aš supūdinsiu Judo puikybę ir didelę Jerusalės puikybę. [10]Šitą
pikčiausią tautą, kuri nenori klausyti mano žodžių, vaikščioja savo šir-
dies sugedime ir seka paskui svetimus dievus, kad jiems tarnautų ir juos
garbintų ; jie bus kaip šita juosta, kuri niekam nebetinka. [11]Nes kaip
juosta prisiglaudžia prie vyro strėnų, taip aš buvau priglaudęs prie savęs
visus Israėlio namus ir visus Judo namus, sako Viešpats, kad jie man
būtų tauta, vardas, gyrius ir garbė ; bet jie neklausė

[12]Taigi tu jiems sakysi šituos žodžius : Štai ką kalba Viešpats, Israė-
lio Dievas : Kiekvienas puodelis bus pripiltas vyno. Jei jie tau sakys :
Argi mes nežinome, kad kiekvienas puodelis bus pripiltas vyno? [13]tai tu
jiems kalbėsi : Štai ką Viešpats sako : Štai aš pripilsiu girtuoklystės
visus šios žemės gyventojus ir karalius iš Dovîdo palikuonių, sėdinčius jo
soste, ir kunigus, ir pranašus, ir visus Jerusalės gyventojus. [14]Aš juos iš-
blaškysiu, atskirdamas brolį nuo jo brolio, taip pat vaikus nuo tėvų, sako
Viešpats. Aš nesigailėsiu, neaplenksiu ir nebūsiu gailestingas, kad aš
jų nepražudyčiau

---

c/ *Judo puikybē bus pažeminta*

13,1-27. Pūnančios juostos simbolis /1-11/. Tauta bus sunaikinta, jei ji nepames savo puikybēs, nes Dievas darys teismą nepasitaisantiems /12-27/

13. [1]*Eik, įsigyk sau*... Simbolinis veiksmas su juosta buvo pranašo tikrai atliktas ir ne tik regētas ; tai aišku iš viso pasakojimo /Efr, Teod, Tom/. Ką reiškia juosta, pasakyta toliau 11 e. Ji simbolis Žydų tautos, ir pranašas vaizduoja tai, ką Dievas yra tautai davęs arba greitu laiku turējo duoti. — *Į vandenį jos nenešk :* neplauk, nors ji jau susitepusi. — [4]*Paslēpk ją*... Juosta, kurios purvinumas niekuomet nepašalinamas, yra vaizdas nuodēmingos tautos, kurią Viešpats duoda išvesti nelaisvēn pas Eupratą į Asiriją ir Babiloniją. Plg Ješ 42,22. — [6]*Po daugelio dienų*. Nelaisvē turējo būti ilga. — [7]*Juosta buvo supuvusi*. Tie, kurių net toki bausmē nepataiso, žus. Kas kitiems turējo atsitikti, skelbia pranašas Ezekiēlis /37,1/ ir Amosas /9,9/. — [9]*Judo puikybę*. Taigi ne pati tauta, bet jos puikybē turi žūti. — [10]*Nenori klausyti*... Taip trumpai pasakoma, kokios yra bausmēs priežastys. — [11]*Gyrius ir garbē*. Kaip Viešpaties tauta, Žydai turējo būti jo gyrius, jis gi jų gyrius. Taip kiekvienas teisusis yra Dievo juosta /Jeron/

[12]*Kiekvienas puodelis*... Dalykas taip aiškus, kad jo pasakymas sukels tik juoką, bet tuo aiškumu bus pridengta baisi paslaptis. — [13]*Aš pripilsiu*... Kaip jūs sakote, kad puodeliai tam skirti, kad būtų pripilti vyno, taip ir jūs tik tam tetinkate, kad būtumēte pripilti Dievo rūstybēs ir Viešpaties keršto. Dievo rūstybē čia pavadinta girtuoklyste, t y, nugirdančiu vynu, kurio turi visi gerti. Plg žem 25.15. — *Karalius iš Dovîdo*... Ebr t : karalius, kurie sēdi Dovîdui jo soste, t y, kurie dēl Dovîdo gavo viešpatavimą ir jame patvirtinti, kurie toli nuo jo būdami turi sekti jo pavyzdžiu. — [14]*Juos išblaškysiu*... Ebr t : juos sudaužysiu vieną į kitą... Kas kitados, Dievui paliepus, buvo atsitikę Madianie-

[15]Klausykite ir išgirskite ausimis.
Nesiaugštinkite, nes Viešpats kalbėjo.
[16]Duokite Viešpačiui, savo Dievui, garbę, kolei dar nesutemę
ir kolei jūsų kojos dar neužsigauna į tamsiuosius kalnus.
Jūs lauksite šviesos, jis gi pavers ją į mirties ūksmę ir į tamsą.
[17]Jeigu gi jūs tai neklausysite, mano siela verks slaptoje dėl jūsų puikybės ;
mano akys verkte verks ir paplūs ašaromis, nes Viešpaties kaimenė sugauta.
[18]Sakyk karaliui ir valdovei : Nusižeminkite, sėskite žemėje,
nes jūsų garbės vainikas nuslinko nuo jūsų galvos.
[19]Pietų miestai užrakinti, ir nėra kas atidarytų.
Visas Judas šalin išvestas, tobulai iškeltas.
[20]Pakelkite savo akis ir pasižiūrėkite, jūs, kurie ateinate iš šiaurės :
kur yra kaimenė, kuri tau buvo duota, tavo gražiosios avys?
[21]Ką sakysi, kai jis tave lankys?
Nes tu juos mokei prieš save ir išmokei ant savo galvos.
Argi nesuims tavęs skausmai, kaip gimdančios moteriškės?
[22]Jeigu gi tu sakytumei savo širdyje : Kodėl man tai atsitiko?
Dėl tavo neteisybių daugybės atidengta tavo gėda,
sutepti tavo kojų padai.
[23]Jei Etiopietis gali permainyti savo odą, ar leopardas savo margumą,
tai ir jūs galėsite gera daryti, išmokę pikto.
[24]Aš išsklaidysiu juos kaip šiaudus,
kurie vėjo pagaunami tyrumoje.

čiams, tai dabar turi kitokiu būdu atsitikti Išrinktajai tautai. — *Aš nesigailēsiu...* Visuomet pasilieka neatmainoma sąlyga : jei jie praleis nepasinaudoję laiką, suteiktą atgailai ir grįžimui, kaip tai pasirodo iš tolesnio įspėjimo

[15]*Nesiaugštinkite...* Tai ir Dievui nebus reikalo laužyti jūsų puikybę. — [16]*Duokite...* Skelbdami jo didenybę ir turēdami jame vilties. — *Kolei dar nesutemę.* Ebr t : kolei Viešpats nepadarys tamsybēs. Tamsybē bus taip didelē, kad jų kojos užsigaus ne tik į akmenis, bet taip pat ir į tamsybēs /ebr t/ kalnus, kurios jie negalēs išvengti, — *Ir kolei.* Malonēs ir pasigailējimo laikas, kuriame jūs dar galite išvengti nelaimēs, jau baigiasi. — *Į mirties ūksmę* : tirštą tamsybę, kuri yra lyg kad mirties atvaizdas. — [17]*Verks slaptoje :* kur jis laisvai gali pasiduoti savo skausmui dēl piktumo tautos, kuri nenori išsižadēti savo puikybēs. — [18]*Valdovei.* Taip dažniau vadinama Karalių knygoje karaliaus motina, rečiau karalienē /1 Kar 11,19/. Čia turima galvoje ne kurie nors atskiri karaliaus šeimos nariai, bet apskritai karališkoji giminē. — *Vainikas nuslinko...* Kaip tai įvyko, aiškiau pasakoma 19 e. — [19]*Užrakinti ir...* palikti ir negyvenami. Minimi pietų miestai, nes jų sugriovimas yra ženklas, kad jau visa šalis sunaikinta iš šiaurēs ateinančio neprietelio. — [20]*Pakelkite savo...* Ebr t : pakelk savo akis /Siono dukte/ ir matyk tuos, kurie iš šiaurēs ateina. — *Tavo gražiosios avys* : tau atsidavusieji miestai arba Judo gyventojai. — [21]*Ką sakysi...* Tu susidējai su svetimaisiais ; kuo tu nusidējai, tuo turi būti nubaustas. — *Nes tu juos mokei...* Tu kitados šaukeis juos į pagalbą ir parodei jiems kelią, kuriuo jie gali įsiveržti į tavo šalį /Jer/. Ebr t : Ką tu sakysi, kai jis pastatys viršininku tuos, kuriuos tu pripratinai prie savęs kaip savo sēbrus? — *Kaip gimdančios...* Dideli skausmai. — [22]*Atidengta...* Siono duktē išvedama nelaisvēn, paduodama nepriętelių pasityčiojimui ir paniekinimui. Nežiūrima jos drovumo, kaip vergēs turi ji eiti plikomis kojomis, kentēti net mušimus. Plg žem 30,14. — [23]*Išmokę pikto.* Tai pasidarē tarsi jūsų prigimtis. Tačiau kada etiopiečiui juoda odos spalva yra tiktai prigimtis, nuodēmē randasi iš savo valios. Kas žmonēms negalima, galima pas Dievą. — [24]*Vējo... tyrumoje :*

[25]Tai tavo likimas ir tavo dalia,
kurią aš tau atseikėjau, sako Viešpats,
nes tu užmiršai mane ir pasitikėjai melu.
[26]Todėl ir aš atidengsiu tavo šlaunis tavo akyse,
ir pasirodys tavo gėda,
[27]tavo svetmoterystės ir tavo žvengimas, tavo paleistuvavimo kaltė ;
kauburiuose, lauke aš mačiau tavo nuobodas. Vargas tau, Jerusale ! Ar
tu neapsivalysi, eidama paskui mane? Iki kolei dar?

14. [1]Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis dėl sausmečio.
[2]Judėja liūdi, jos vartai sugriuvo ir pajuodėjo žemėje,
ir Jerusalės šauksmas kilsta augštyn.
[3]Didikai siunčia savo mažesniuosius vandens ;
tie ateina semtis, neranda vandens,
parsineša atgal savo indus tuščius ;
jie sugėdinti ir prispausti ir apsidengia sau galvas.
[4]Kadangi žemė guli pūdymu, nes nelyja ant žemės lietus,
artojai gėdisi, apsidengia sau galvas.
[5]Net ir stirna atsivedus lauke palieka savo jauniklį,
nes nėra žolės.
[6]Laukiniai asilai stovi ant uolų, gaudo orą kaip slibinai ;
jų akys alpsta, nes nėra žolės.
[7]Jei mūsų neteisybės liudija prieš mus, tu, Viešpatie, elgkis dėl savo vardo ;
nes daug mūsų atpuolimų ; mes tau nusidėjome.

---

smarkiausio vējo. Taip pigu Dievui padaryti galą Žydų karalystei. Ne žmonēs ją griauna, bet Dievas atiduoda ją sunaikinti, darydamas teisingą teismą. — [25]*Tai tavo likimas*... Dievas buvo skyręs saviesiems kitokį likimą, kitokią dalią ir tēvonystę, bet tauta tai paniekino. Kadangi jie nenorējo Dievo kaip savo dalies, jie turi pajusti kaip būna kartu palikus gyvenimo ir laimēs šaltinį. — *Melu* : Niekingais netikrų pranašų žadējimais, dievaičiais ir su dievaičių tarnais padaryta sąjunga. — [26]*Atidengsiu*... Ebr t : pakelsiu tavo drabužių apačią /siūles/ ant tavo veido, kad matytų tavo gēdą. — [27]*Tavo žvengimas* : gašlumas paleistuvavime. Jis buvo sujungtas su tarnavimu stabams. — *Ar tu neapsivalysi*... anot ebr t : argi tu nepasidarysi nesutepta, po kaip dar ilgo laiko?

5. Viešpats nedovanos savo nedėkingai tautai

a/ *Dievas du kartu atmeta Jeremijo maldą už Žydus*

14,1-16,9. Pirmoji Jeremijo malda sausmetyje, kurs labai vargino šalį /14,1-9/ ; Dievas nesutinka išklausyti tos maldos /10-18/. Kita pranašo malda už Žydus /19,-22/ ; Dievas antrą kartą atmeta Jeremijo maldą /15,1-9/

14. [1]*Dēl sausmečio.* Tą slogą Žydai buvo nusipelnę, kaip pasirodo iš konteksto, savo piktadarystēmis. — [2]*Liūdi.* Plg Raud 1,4. — *Vartai.* Taip poetiškai vadinama miestai, kurių vartuose paprastai buvo daromi vieši susirinkimai. — *Pajuodējo*... Anot ebr t : juodi iki žemei. Įasmeninti vartai guli žemēje gedulo drabužiuose. — [3]*Mažesniuosius* : tarnus. — *Semtis.* Ebr t : pas šulinius. — *Sugēdinti*... Nes neparneša taip jų valdovams pageidaujamo vandens. — *Apsidengia*... Didelio nuliūdimo ženklas. — [4]*Kadangi*... Anot ebr t : dēl supleišējusios žemēs, nes nēra lietaus šalyje. — [5]*Palieka savo*... Senovēs nuomone stirnos ypač mylinčios savo jauniklius, labiau nekaip kiti gyvuliai savuosius. Baisus sausmetis priverčia jas jų išsižadēti ir palikti žūti badu. — [6]*Ant uolų.* Ebr t : uolų augštumose. — *Slibinai.* Ebr t : šakalai. — [7]*Jei mūsų*... Pranašas tautos vardu išpažįsta, kad bausmē nusipelnyta visokiais nusikaltimais. — *Dēl savo vardo* : dēl savo apreiškimo, per kurį tu davei save pažinti, kad esi ištikimas sandoros Dievas,

8Israēlio laukime, jo gelbėtojau sielvarto metu,
kam tu nori būti lyg svečias šalyje
ir kaip keleivis, kurs tik užsuka nakvoti?
9Kam tu nori būti lyg žmogus klajūnas,
lyg karžygys, kurs negali išgelbėti?
Tu juk, Viešpatie, esi mūsų tarpe,
ir tavo vardas šaukiamas ant mūsų; nepalik mūsų.
10Štai ką Viešpats sako šitai tautai,
kuri pamėgo judinti savo kojas ir nesiilsi,
todėl ir Viešpačiui nepatinka:
Dabar jis atsimins jų neteisybes ir lankys jų nuodėmes.
11Viešpats man tarė:
Tu nesimelsk už tą tautą, kad jai būtų gera.
12Kai jie pasninkaus, aš neišklausysiu jų maldų;
ir jei jie atnašaus deginamųjų ir pjaunamųjų aukų, aš jų nepriimsiu,
nes aš naikinsiu juos kalaviju, badu ir maru
13Tuomet aš tariau: Ai, ai, ai, Viešpatie, Dieve! pranašai jiems sa-
ko: Jūs nematysite kalavijo, ir nebus jūsų tarpe bado; bet jis duos jums
šitoje vietoje tikros ramybės. 14Viešpats gi man tarė: Pranašai melagingai
pranašauja mano vardu; aš jų nesiunčiau ir nedaviau jiems įsakymų ir
jiems nekalbėjau. Jie skelbia jums prasimanytus regėjimus, žyniavimus,
apgaulę ir savo širdies suvedžiojimą. 15Todėl štai ką Viešpats sako apie
pranašus, kurie pranašauja mano vardu, kurių aš nesiunčiau ir kurie
sako: nebus šitoje šalyje kalavijo ir bado. Tie pranašai bus sunaikinti ka-
laviju ir badu. 16Ir žmonės, kuriems jie pranašauja, gulės bado ir kalavijo
ištiesti Jeruzalės gatvėse; jie ir jų žmonos, jų sūnūs ir dukterys; ir
nebus, kas juos palaidotų; ir aš išpilsiu ant jųjų piktenybę

sušvelnink savo gailestingumu plakimą ir dėl savo ištikimybės suteik sandoros gėrybių, kad taip pasirodytų, jog tavo vardas tebeturi tą pačią galią, kaip kitados /2 Moš 34,6/, kada Mošė skelbė tavo gailestingumą, kantrumą ir romumą. — 8*Israēlio laukime.* Visa Israēlio viltis paremta Dievu, ir Dievo garbę paliečia vargingas jo tautos likimas. — *Lyg svečias...* Keleiviui maža terūpi šalies gyventojų likimas. Taip Dievui negali nerūpėti tauta; juk pagonys tyčiotųsi iš jo nepastovumo, jei jis norėtų pamesti savo vynuogyną, kaip artojas palieka svetimą dirvą. — 9*Klajūnas.* Anot ebr t: nustebęs, arba iš išgąsčio negalįs nutarti, kur jis turi ir gali kreiptis. — *Mūsų tarpe.* Tu turi mūsų tarpe šventyklą, kurioje tu gyveni, mes vadinamės tavo tauta, ir visi žino, kad taip yra 10*Viešpats sako.* Nuodėmių saikas pilnas. Nors pranašas išpažįsta tautos vardu jos nuodėmes, bet ji pati toli nuo geresnių jausmų. — *Kuri.* Jieron: quia, nes. — *Pamēgo judinti...* Kad bēgiotų paskui svetimus dievus. Ebr t: taigi jie pamēgo šen ir ten bastytis, nesuvaržē savo kojų, todēl Viešpats jų nemēgsta. — *Nesiilsi.* Nepastovumo apimti, neramūs jie eina iš vienos piktenybēs į kitą dar didesnę, ypač skuba pas svetimuosius, kad darytų su jais sandorų. — 11*Tu nesimelsk...* Plg aug 7,16; 11,14. Toks paliepimas išimtis. Paprastai malda už kitus naudinga ir Dievo priimama. Plg 2 Moš 32,10. — *Kad jai būtų gera:* norēdamas gauti jai išgelbējimą iš nelaimēs, nes aš laikinēs bausmēs jai nedovanosiu. 13*Pranašai.* Pav, žem įvardintas Ananijas /28,2/. — 14*Viešpats gi man tarē...* Dievas nepriima pasiteisinimo, nes, kaip pasakyta įstatyme 5 Moš 18,15..., jis pasirūpino, kad, kas tik nori, galētų atskirti tikrus Dievo siųstus pranašus nuo netikrų; tame gi atsitikime ramino tautą netikri pranašai. Plg aug 5,12; žem 28,8... — *Prasimanytus regējimus...* Taip Dievas paaiškina, kad netikri pranašai neturi nieko su juo bendro ir keturiais vardais aptaria ir vadina jų atmestinus žodžius. — 16*Bado ir*

[17]Tu jiems sakysi šitą žodį :
Tegul mano akys plūsta ašaromis naktį ir dieną ir tenepaliauja,
nes mano tautos duktė, mergaitė, bus ištikta didelio sunaikinimo,
sunkiai sužeista nepagydomos slogos.
[18]Jei aš išeinu į lauką, štai užmuštieji kalaviju,
ir jei įeinu į miestą, štai alpstantys iš bado.
Taip pat pranašas ir kunigas turi eiti į šalį, kurios jie nežino.
[19]Nejaugi tu meste atmetei Judą? arba argi tavo siela bodėsis Siono?
Tai kamgi taip mus užgavai, kad nebėra jokio pagijimo?
Mes laukėme ramybės, ir nėra gerumo ;
ir gydymo meto, ir štai sumišimas.
[20]Viešpatie, mes išpažįstame mūsų bedievystes,
mūsų tėvų neteisybes, nes mes tau nusidėjome.
[21]Neduok mūsų pajuokai dėl savo vardo
ir nedaryk negarbės mums, tavo garbės sostui ;
atsimink ir nepanaikink savo sandoros su mumis.
[22]Argi yra pagonyse drožinių, kurie lydintų?
arba ar gali dangus duoti lietaus?
argi ne tu Viešpats, mūsų Dievas, kurio laukiame?
nes tu visa tai padarei

15. [1]Ir Viešpats man tarė :
Jei atsistotų mano akivaizdoje Mošė ir Samuėlis, mano siela nepalinktų
į šitą tautą. Išvaryk juos nuo mano veido, ir tegul jie išeina.

---

kalavijo. Tų dviejų dalykų, anot netikrų pranašų pasakymo, neturējo būti. Vietoje ramybēs, kurią jiems žadējo netikri pranašai, jiems net nebus suteikta kapo ramybēs. — *Aš išpilsiu ant jųjų.* Jų pačių piktas pasielgimas turi būti jiems bausmē. — [17]*Tegul mano akys*... Jei jie netiki pranašo žodžiams, tegul bent jo ašaros juos įtikina, kad jis Dievo pamokytas apie būsimą žuvimą. — *Mano tautos duktē, mergaitē* : dar nepavergtas neprieteliui tautos būrys. Plg Raud 1,16 ; 2,18. — [18]*Jei aš išeinu*... Miestas po ilgesnio apgulimo paimtas. Viduje miesto daug užmuštų, už miesto daug žuvo nuo neprietelių kalavijo, didikai išvesti į svetimas šalis. Apie badą plg 4 Kar 25,9, apie paliktuosius šalyje beturčius ten pat 25,12. — *Taip pat pranašai ir kunigai* : visos tautos atstovai, jos dvasios vadai

[19]*Siono.* Tos vietos, kurioje tavo širdis turējo amžinai pasilikti /3 Kar 9,3/. — *Tai kamgi*... Jeigu gi netaip yra, jei tu nori atitesēti savo pažadus, kam tu mus muši taip, kad karalystē ir miestas griūna be vilties atsikelti? — *Mes laukēme*... Žr aug 8,15. — [20]*Mes išpažįstame*... Yra dar keletas dievobaimingų, kurie verkia dēl tautos kaltēs ; taigi tegul Dievas bent į juos atsižvelgia ir dēl jų pasigaili /plg Bar 1,15 ; Dan 9,2/. — [21]*Neduok*... Ebr t : nepaniekink /savo tautos/. — *Dēl savo vardo* : tu, kurs esi ištikimas ir galingas. — *Tavo garbēs sostui.* Plg 1 Kar 4,4 ; 2 Moš 25,22. Jei karalystē žus, šventykla su tavo sostu pateks į rankas neprietelių, kurie manys, kad tu negalējai savęs apsiginti. — *Atsimink*... Pranašas stato prieš kerštą darantį Viešpatį Dievo ištikimybę ir jo tiesakalbystę. — [22]*Argi yra*... Žydai neturi nieko kito, kurs galētų padēti, kaip tik Viešpatį, todēl jis turi galų gale jų pasigailēti

15. [1]*Mošē ir Samuēlis.* Juodu statē save priešais Dievo rūstybei ir atitolino tautos žuvimą. Taigi atsistoti Dievo akivaizdoje reiškia užtarti tautą, už ją melstis. — *Mano siela*... Tik sukietējimas tautos piktenybēje yra priežastis, kad Dievui patinkančių žmonių užtarymas nieko nepadeda. Iš šitos vietos pasirodo, kad Mošēs ir Samuēlio, taip pat ir visų šventųjų užtarymas pas Dievą daug gali, nors Dievas būtinai nori tautos sukietējimą sulaužyti laikine bausme ir taip ją pagydyti. — [2]*Tau sakys* : tyčiodamiesi. — *Kas*... *į mirtį*... Kas

[2]Jei jie tau sakys : Kur mes eisime? tu jiems tark : Štai ką Viešpats sako :
Kas mirčiai — į mirtį, ir kas kalavijui — į kalaviją
ir kas badui — į badą, ir kas nelaisvei — į nelaisvę.
[3]Aš lankysiu juos ketveriopa sloga, sako Viešpats :
kalaviju, kad būtų užmušti, ir šunimis, kad juos draskytų,
ir dangaus paukščiais ir žemės žvėrimis, kad rytų ir naikintų.
[4]Aš paduosiu juos visų žemės karalysčių narsui dėl Judo karaliaus
Ezekijo sūnaus Manaso už visa, ką jis yra padaręs Jerusalėje.
[5]Nes kas pasigailės tavęs, Jerusale? arba kas tavęs liūdės?
arba kas eis melsti tau ramybės?
[6]Tu palikai mane, sako Viešpats, tu traukeis atgal ;
todėl aš ištiesiu ant tavęs savo ranką ir užmušiu tave ;
aš pailsau bemelsdamas.
[7]Aš juos išskirstysiu vėtykle šalies vartuose ;
aš užmušiau ir sunaikinau savo tautą,
ir tačiau jie nesigręžė nuo savo kelių.
[8]Man pasidarė jos našlių daugiau kaip jūros smilčių ;
aš jiems užvedžiau ant jaunimo motinos naikintoją vidudienį,
ūmiai siunčiau ant miestų išgąscio.
[9]Susilpnėjo, kuri buvo pagimdžiusi septynis, jos siela apalpo ;
nusileido jai saulė, dar dienai tebesant ; ji sugėdinta ir paraudo,
ir jos likusius aš atidaviau kalavijui jų neprietelių akivaizdoje,
sako Viešpats.
[10]Vargas man, mano motina ! kam pagimdei mane, vaido vyrą,
nesutikimo žmogų visoje šalyje ?
Aš neskolinau už palūkanas ir niekas man neskolino ;
tačiau visi mane keikia.

---

skirtas mirčiai ar marui, teeina į mirtį... Dievo rūstybės didumas pasireiškia tuo, kad minima daug žuvimo būdų ir jokio kelio išsigelbėti. — [3]*Aš lankysiu...* Anot ebr t : aš pastatysiu ant jūsų keturias /tautas/, — kad jus sunaikintų ir išniekintų. — [4]*Aš paduosiu...* Anot ebr t : aš iš jų padarysiu išgąsčio dalyką Plg 5 Moš 28,25. — *Manaso.* Plg 4 Kar 21,3 — 7 ir k. — [5]*Kas tavęs...* Ebr t : arba kas rodys tau užuojautą ir kas užeis pasiklausti apie tavo sveikatą /kaip kad daroma lankant ligonį/? — [6]*Bemelsdamas.* Ebr t : besigailēdamas. Aš jau taip daug kartų tavęs pasigailējau ; bet dabar aš jau pailsau, kad galēčiau dar tave šaukti atgailos daryti. — [7]*Vartuose.* Pro vartus įeinama į šalį ; juose Viešpats vētys savo tautą, kad vējas neštų juos kaip pelenus į svetimus kraštus. — *Aš užmušiau...* Leisdamas, kad tautos jaunuomenē kristų kovoje. — [8]*Vidudienį* : atvirai. — *Ūmiai siunčiau...* Anot ebr t : ūmiai siunčiau ant jos /motinos, arba ant jų : ant jaunimo/ išgąstį ir baisumą. — [9]*Septynis.* Skaitmuo septyni buvo laikomas šventu. Motina, kuri buvo palaiminta gausingais palikuoniais ir galējo rodytis ypač patinkanti Dievui, neturi jokios naudos iš taip daugelio sūnų. — *Jos siela...* Motina draug su sūnumis tarsi nustojo savo gyvybēs, saulēs šviesos, kuri jai netikētai, dar tebesant dienai, nusileido. Ji sunaikinta pačioje savo esmēje ; ją sutiko netikētai bevaikystē. Plg 1 Kar 2,5 ir k. — *Jos likusius* : kitus vaikus

b/ Dvejopas pranašo dejavimas ir Viešpaties jam suteikta paguoda

15.10-21. Pirma pranašo dejonē ir Dievo paguoda /10-14/ ; antra dejonē ir paguoda /15-21/

[10]*Kam pagimdei...* Jeremijui rodosi, kad geriau būtų buvę, jei jis nebūtų gimęs ; taip sunki jam Dievo pavesta pareiga tautiečių atžvilgiu. — *Aš neskolinau...* Aš nedaviau jokios progos vaidams. — [11]*Iš tikrųjų...* Viešpats patvirtina savo žodžius priesaika. Anot ebr t : iš tikrųjų aš patvirtinau tave gerumui ; iš tikrųjų aš

[11]Viešpats sako :
Iš tikrųjų, kas tau lieka, aš tai atvesiu į gerą galą,
aš pasitiksiu tave suspaudimo metu
ir sielvarto laiku prieš tavo nepriętelį.
[12]Argi geležis ir varis padarys sandorą su geležimi iš šiaures ?
[13]Aš duosiu veltui išplėšti tavo lobį ir tavo turtus
dėl visų tavo nuodėmių visose tavo ribose.
[14]Aš atvesiu tavo nepriętelius iš šalies, kurios nežinai, nes ugnis
užsidegė mano narse ir degs ant jūsų.
[15]Tu, Viešpatie, žinai ; atsimink mane ir aplankyk mane
ir gink mane nuo tų, kurie mane persekioja ;
tu man nepadėk, laikydamos savo kantrybės ;
žinok, kad aš dėl tavęs kenčiu apjuoką.
[16]Atsirado tavo žodžiai, tai aš juos valgiau,
ir iš tavo žodžio man pasidarė mano širdies džiaugsmas ir pasigėrėjimas,
nes tavo, Viešpatie, kareivijų Dieve, vardas šaukiamas ant manęs.
[17]Aš nesėdėjau žaidžiančiųjų sueigoje ir gyriaus tavo rankos darbais ;
sėdėjau pats vienas, nes tu pripildei mane gąsdinimų.
[18]Kodėl mano skausmas pasidarė nuolatinis,
ir mano žaizda be vilties nesiduoda pagydoma ?
ji man pasidarė kaip apgaulingo vandens melas.
[19]Todėl štai ką Viešpats sako :
Jei apsigręši, aš tave apgręšiu, ir tu stovėsi ties mano veidu ;
ir, jei atskirsi, kas brangu nuo to, kas menka, tu būsi kaip mano burna ;
jie gręšis į tave, ir tu į juos nesigręši.

padarysiu, kad nepriętelis eitų pas tave melsdamas /tavo užtarymo/ nelaimės dieną ir vargo metu. — [12]*Argi geležis*... Ebr t rasi : nejaugi kas nors sulaužys geležį, šiaurės geležį ir skaistvarį ? — Aš iš tavęs padarysiu geležinį šulą ir varinę sieną, taigi nebijok, kad kas nors galėtų tave sulaužyti. — Vulg t kaikurie aiškina taip : argi gali būti tikra sutartis tarp šiaurės geležies, Kaldiečių, ir skaistvario, Žydų? — [13]*Aš*... Dievas kreipiasi į tautą. Jis nereikalaus sau iš užkovotojų atsilyginimo, t y, nepriętеliai nugalės Žydus be vargo ir pavojaus. — [14]*Aš atvesiu*... Ebr t, kurs ne visai tikras : ir aš išgabensiu juos /turtus arba tave/ į šalį, kurios nežinai. Plg 17,4. LXX ir Kald : ir aš padarysiu, kad tu tarnautum savo nepriętеliams

[15]*Tu* ... Kadangi pranašas turi skelbti nelaimę /13.14 e/, jam reikia bijoti tautos nepriętelystės, todėl jis toliau meldžia pagalbos ir tarsi sako : tu žinai, koki neapykanta ir kokie pavojai stovi prieš mane, jei aš skelbsiu žuvimą. — *Atsimink mane.* Kam Dievas padeda, apie tą jis lyg kad atsimena. — *Gink mane.* Ebr t : atkeršyk už mane tiems, kurie... — *Tu man nepadėk*... Dievas pasirodė be galo kantrus bedieviams Žydams, kurie norėjo nužudyti pranašą ; dabar jis meldžia Dievą nebesilaikyti tos kantrybės, greitai nubausti nepriętelius, tuojau jį nuo jų išvaduoti. — [16]*Atsirado*... Savo meldimą sustiprindamas Jeremijas primena savo klusnumą ir savo uolumą. Jis gėrėjosi Dievo suteikiamu žodžiu kaip skaniausiu valgiu. — *Vardas šaukiamas ant manęs* : aš žinojau, kad aš tau priklausau ypatingu būdu /plg aug 14,9 ; Ješ 4,1/. — [17]*Aš nesėdėjau*... Ebr t : aš nesėdėjau susirinkime tų, kurie tyčiojasi, ir nesilinksminau ; dėlei tavo rankos aš sėdėjau vienas, tu pripildei mane narso. Plg Ps 1,1 ; 25,4. — [18]*Mano skausmas.* Plg aug 11,18... — *Ji man pasidarė*... Ebr t : Argi tu man būtumei lyg apgaulingas vanduo, kuriuo negalima pasitikėti? — Metafora paimta iš Palestinos upelių, kurie pilni vandens žiemą ir pavasarį, visai išdžiūsta vasarą, kuomet rodosi labiausiai reikiami /plg 1 job 6,15/. — [19]*Todėl*... Viešpats įspėja pranašą, kad pagalba bus jam suteikta, bet ne taip jau

[20]Aš padarysiu iš tavęs šitai tautai varinę sieną, stiprią ;
jie kovos prieš tave ir nenugalės,
nes aš esu su tavim, kad tave gelbėčiau ir išvaduočiau tave, sako
Viešpats.
[21]Aš išgelbėsiu tave iš nelabųjų rankos
ir išvaduosiu tave iš galingųjų rankos

16. [1]Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Tu nevesi
žmonos ir nebus tau sūnų ir dukterų šitoje vietoje. [3]Nes štai ką Vieš-
pats sako apie sūnus ir dukteris, gimstančius šitoje vietoje, ir apie jų mo-
tinas, kurios juos pagimdė, ir apie jų tėvus, iš kurių jie gimė šitoje šalyje:
[4]Jie mirs sunkiomis ligomis, jų neraudos, ir jie nebus palaidoti ; jie bus
mėšlas žemės paviršiuje, bus sunaikinti kalaviju ir badu, ir jų lavonai
bus maistas dangaus paukščiams ir žemės žvėrims. [5]Nes štai ką Viešpats
sako : Tu neeik į pokylio namus, neeik raudoti ir neramink jų, nes aš
atėmiau iš šitos tautos savo ramybę, malonę ir pasigailėjimus, sako Vieš-
pats. [6]Dideli ir maži mirs šitoje šalyje ; jie nebus palaidoti, nė apraudoti ;
nedarys sau įsipjovimų ir nesiskus dėl jų. [7]Nelauš duonos jų tarpe tam,
kurs rauda mirusiojo, kad jį paguostų, ir neduos jiems gerti taurės, kad
paguostų dėl jų tėvo ir motinos. [8]Neeik į pokylio namus, kad su jais sė-
dėtumei, valgytumei ir gertumei. [9]Nes štai ką sako kareivijų Viešpats,
Israėlio Dievas : Štai aš atimsiu iš šitos vietos jūsų akyse ir jūsų dienose
džiaugsmo balsą ir linksmybės balsą, jaunikio balsą ir jaunosios balsą
[10]Kuomet tu būsi paskelbęs tai tautai visus šituos žodžius, ir jie
tau tars : Kodėl Viešpats kalbėjo prieš mus visą šitą didelę piktenybę ?
koki mūsų neteisybė ? ir koki mūsų nuodėmė, kuria mes nusidėjome Vieš-

---

greitai. — *Jei apsigręši...* Jei tu nuo savo bailumo ir savo nekantrumo gręšies į stiprų pasitikėjimą manimi. — *Kaip mano burna* : tikras pranašas, kokio aš noriu /plg 2 Moš 7,1/. — [21]*Aš išgelbēsiu tave...* Tuo metu, kurį pats Dievas pasiskirs. Pranašas turi laukti kantriai ir su viltimi

c/ *Dievo paliepimas Jeremijui apreikšti pasielgimu ir žodžiais Žydams skirtų nelaimių didumą*

16,1-17,4. Pranašas gauna iš Dievo paliepimą savo gyvenimu skelbti netrukus įvyksiantį Žydų tautos žuvimą /16,1-9/ ir turi jiems pasakyti nelaimių priežastį /10-15/. Daug žvejų ir medžiotojų ateis tykoti nelaimingų Žydų /16-21/. Jų užsispyrimas garbinti netikrus dievus jiems nupelnys didelę bausmę /17,1-4/

16. [2]*Tu nevesi žmonos...* Senajame Testamente, kuriame gausingi palikuonys buvo vienas didžiausių Dievo palaiminimų, nevaisingumas buvo gi laikomas net prakeikimu /plg 5 Moš 17,14/, toks įsakymas buvo gana kietas. Pranašas turi būti pravaizdas tų, kurie Viešpaties sumanymu dēl Evangelijos pasilieka nevedę. Pranašui statoma į akis Abraomo auka, kurios Dievas iš jo reikalauja /1 Moš 12,1/. — [5]*Į pokylio namus.* Ebr t : į gedulo namus. — Gedinčius lankydavo, atnešdavo jiems valgių ir rengdavo jiems pokylį. — *Neramink jų.* Ebr t : nerodyk jiems užuojautos. — *Savo ramybę* : laimingą stovį, kuriame turima visokių gērybių pilnybē. — [6]*Dideli ir...* Didikai ir žmonēs iš liaudies. — *Nebus palaidoti...* Jų bus per daug, kad tai būtų galima su jais visais padaryti. — *Nedarys sau įsipjovimų...* Minimi du įpročiai pagoniškos kilmēs, uždrausti įstatymu /3 Moš 19,28 ; 5 Moš 14,1/, tačiau gana paplitę Žydų tarpe pranašų laikais. Tų įpročių laikēsi Babiloniečiai, Armēnai, Skitai, Romēnai ir kiti. — [7]*Nelauš duonos...* Esantieji gedule pasninkaudavo /1 Kar 20,34 ir k/, todēl juos priversdavo nutraukti gedulą atsiunčiant valgių, reikiamų jų jēgoms palaikyti. — [9]*Aš atimsiu...* Turi paliauti visoki linksmybē. Atsitiks taip dar prie jų gyvos galvos /plg aug 7,34 ; Raud 5,15/

[10]*Kodēl Viešpats...* Tautos sukietējimas nurodomas dvejopu klausimu. Po taip daugelio įspējimų jie neatējo net iki pradžiai apsigręžimo, prie betkokio prisipažinimo savo

pačiui, mūsų Dievui? [11]tu jiems sakysi: Nes jūsų tėvai paliko mane,
sako Viešpats, ir nuėjo paskui svetimus dievus, jiems tarnavo ir juos
garbino; jie paliko ir nesergėjo mano įstatymo. [12]Bet ir jūs blogiau darėte
už jūsų tėvus, nes štai kiekvienas vaikščioja paskui savo širdies sugedimą,
kad manęs neklausytų. [13]Aš išmesiu jus iš šitos šalies į šalį, kurios nežinote
jūs ir jūsų tėvai; jūs tarnausite tenai dieną ir naktį svetimiems dievams,
kurie neduos jums poilsio. [14]Todėl štai ateina dienų, sako Viešpats, ir
nebebus daugiau sakoma: Kaip gyvas Viešpats, kurs išvedė Israėlio
vaikus iš Egipto žemės, [15]bet: Kaip gyvas Viešpats, kurs išvedė Israėlio
vaikus iš šiaurės šalies ir iš visų kraštų, į kuriuos aš juos išmečiau; nes
aš sugrąžinsiu juos atgal į jų žemę, kurią esu davęs jų tėvams

[16]Štai aš siųsiu daug žvejų, sako Viešpats, ir jie sužvejos juos, ir
po to aš jiems siųsiu daug medžiotojų, ir jie sumedžios juos nuo kiek
vieno kalno, ir nuo kiekvieno kauburio, ir iš uolų lindynių. [17]Nes mano
akys visuose jų keliuose; jie nepaslėpti nuo mano veido, ir jų neteisybė
nepaslėpta nuo mano akių. [18]Pirmiausia aš dvigubai atsilyginsiu už jų
neteisybes ir nuodėmes, nes jie sutepė mano žemę savo stabų maita ir
pripildė mano tėvonystę savo nuobodų

[19]Viešpatie, mano stiprybe, mano jėga ir mano prieglauda sielvarto dieną!
pas tave ateis tautos nuo žemės pakraščių ir sakys:
Iš tikrųjų, mūsų tėvai turėjo melą, tuštybę, kuri jiems nebuvo naudinga.
[20]Argi gali sau žmogus pasidaryti dievų? juk jie ne dievai!
[21]Todėl štai aš jiems parodysiu šį kartą, parodysiu jiems savo ranką ir savo galybę,
ir jie žinos, kad mano vardas Viešpats

17. [1]Judo nuodėmė parašyta geležine rašykle
ir smailiu deimantu įrėžta jų širdies plokštyje
ir jų altorių raguose.
[2]Kadangi jų sūnūs atsimena savo altorius ir savo girias
ir savo šakotus medžius augštuose kalnuose,

---

kaltēs. Plg aug 5,19. — [11]*Jūsų tēvai...* Minimi tēvai, kad būtų parodyta,. kaip giliai įsiēdē piktenybē ir kaip maža įspūdžio padarē vaikams siųstosios jų tēvams bausmēs. — [13]*Į šalį, kurios nežinote.* Kad ta šalis turējo būti Babilonas, buvo paskelbęs jau pranašas Mikhējas /4,10/; tą pat skelbē Ješajas 39,9 ir pats Jeremijas 3,18. Savo patyrimu Žydai to krašto nežinojo. — *Svetimiems dievams.* Žydai tarnaus svetimiems dievaičiams ta prasme, kad bus valdžioje tautos, kuri tuos dievaičius garbina. — *Kurie neduos jums poilsio.* Ebr t: nes aš jums nesuteiksiu pasigailējimo. — [15]*Aš sugrąžinsiu.* Pažadējimas išvadavimo duoda pajusti teismo sunkumą: išgelbējimui reikēs taip galingo Dievo veiksmo, kaip kitados Egipte, net dar daug galingesnio

[16]*Aš siųsiu daug...* Tikrai ir neišvengiamai ateina nelaimē. Neprieteliai apsups visus savo tinklais ir paims savo valdžion net ir tuos, kurie stengiasi pasislēpti uolų plyšiuose. — [18]*Dvigubai*: kietai ir ištvermingai. — *Mano žemę*: kurią Viešpats buvo pasirinkęs kaip ypatingą savo buveinę ir ją davęs Žydams apsigyventi. — *Stabų maita.* Ebr t: nuobodų /dievaičių/ lavonais. — [19]*Viešpatie, mano...* Lauktina iš Žydų nelaisvēs nauda turi būti pranašo paguoda. — *Mūsų tēvai turējo...* Ką augščiau 3,23 sako bausmēmis pamokyti Israēlaičiai, tai dabar kartoja tautos; ir jos Dievo pamokytos. — [21]*Kad mano vardas Viešpats.* Jie turi patirti, kad mano vardas Jahvē nurodo mano esmę, kad aš visa, kuo gąsdinu, ar ką žadu, įvykdysiu

17. [1]*Jų altorių raguose.* Stabų aukomis sutepti altoriai liudija apie nuodēmę. Garbindami dievaičius laikydavosi panašių apeigų kaip Viešpa-

[3]aukodami laukuose, tai aš duosiu išplėšti tavo stiprybę ir visus tavo turtus,
tavo augštumas dėl tavo nuodėmių visose tavo ribose.
[4]Tu pasiliksi viena be savo tėvonystės, kurią tau daviau,
ir aš padarysiu, kad tu tarnautumei savo neprieteliams šalyje, kurios nežinai,
nes tu sukūrei ugnį mano narse, ir ji degs per amžius.
[5]Štai ką sako Viešpats :
Prakeiktas žmogus, kurs pasitiki žmogumi
ir iš kūno daro sau petį, ir kurio širdis traukiasi nuo Viešpaties.
[6]Nes jis bus kaip tamariskas tyrumoje ir nematys ateinant gerumo,
bet gyvens sausumoje, tyruose, druskos ir negyvenamoje šalyje.
[7]Palaimintas žmogus, kurs pasitiki Viešpačiu
ir kurio pasitikėjimas Viešpats.
[8]Jis bus kaip medis, kurs pasodintas prie vandens,
kurs išleidžia savo šaknis į drėgmę ir nebijo, kai ateina karštis.
Jo lapai bus žali, sausmečiu jis neturės rūpesčio
ir niekuomet nesiliaus nešęs vaisių.
[9]Širdis už visa nedoresnė ir neištiriama ; kas ją pažins ?
[10]Aš Viešpats, kurs tyrinėju širdį ir mėginu inkstus,
kurs duodu kiekvienam, ko verti jo kelias ir jo pastangų vaisiai.
[11]Jerubė peri, ko nepadėjo, taip ir tas, kurs įsigijo turtų,
bet neteisybės keliu ;
savo dienų pusėje jis juos paliks ir savo gale bus neišmintingas.
[12]Augštas garbės soste nuo pat pradžios, mūsų šventumo vieta ;

čiui daromosiose aukose, būtent, krauju patepdavo keturiuose deginamųjų aukų ir smilkalų altorių kampuose buvusius ragus. — [2]*Kadangi jų sūnūs...* Ebr t : kaip jie atsimena savo vaikus, /su tokiuo pat meilumu jie atsimena/ savo altorius ir savo medinius stabus po kiekvienu žaliuojančiu medžiu ir visuose augštuose kalnuose. — *Girias.* Ebr *'ašerim.* Taip buvo vadinami mediniai Astartės stabai. Plg Teis 2,13 ir k. — [3]*Aukodami laukuose...* Ebr t čia prasideda naujas sakinys : mano kalną lauke, tavo lobį ir visus tavo turtus aš duosiu išplėšti, tavo augštumas dėl nuodėmių visose tavo ribose. — Kadangi visa sutepta, tai visa turi būti palikta neprieteliams. — [4]*Tu pasiliksi...* Ebr t : tu turėsi palikti savo tėvonystę, kurią aš esu tau davęs. — *Per amžius* : ilgą laiką, būtent, taip ilgai iki bus sunaikinti bedieviai. Plg 5 Moš 32,22

d/ *Ištrėmimo ir išgelbėjimo priežastys*

17,5-27. Pasitikėjimas žmonėmis ir žmonių įrankiais vietoje vieno Viešpaties tikra žuvimo priežastis /5-13/. Jeremijas meldžia sau Dievo pagalbos prieš netikinčius Žydus /14-18/. Paklusnumu Dievo įstatymui būtų dar galima gauti išgelbėjimas /19-27/

[5]*Prakeiktas...* Pirma sunaikinimo priežastis stabmeldystė, antra pasitikėjimas žmonėmis, kuriuo vaduodamiesi Žydai stumia šalin nuo savęs Dievo pagalbą ir skuba pas svetimas tautas. — *Iš kūno daro sau petį* : iš žmogaus silpnumo daro sau ramstį. Plg Ješ 31,3. — [6]*Tamariskas.* Ką reiškia atitinkamas ebr ž, nežinoma ; spėjama kad kurį nors nevaisingą medį. Plg žem 48,6. — *Druskos ir...* Kaip šalis Sodomos apylinkėje. — [8]*Jis bus kaip medis...* Plg Ps 1,3. — *Sausmečiu...* Ebr t : jis nematys, kai ateis sausra. — [9]*Širdis...* Ebr t : širdis už vis klastingesnė ir sugedusi ; kas gali ją ištirti? — Atsakymą duoda Viešpats 10 e. — [10]*Ir mėginu inkstus...* Širdis ir inkstai laikomi buveine visų minčių ir pageidimų : teisingajam teisėjui atviri labiausiai paslėpti dalykai ; jis savo nutarimą /5,8 e/ įvykdys kiekvienam /plg Apr 2,23/. — [11]*Jerubė...* (Palyginimas paremtas liaudies prietaru, Jieron) : neteisingai įgyti dalykai žūna be naudos, taip kaip jerubė neturi jokio pelno iš vargo, su kokiuo ji pasivagia kitos jerubės kiaušinius ir juos peri, nes ką tik išsiperėję jaunikliai tuojau skrenda šalin. — [12]*Augštas garbės...*

[13]Israėlio laukime, Viešpatie! visi, kurie tave pameta, bus sugėdinti;
atstojantieji nuo tavęs bus parašyti žemėje;
nes jie paliko gyvojo vandens gyslą, Viešpatį.
[14]Gydyk mane, Viešpatie, ir pagysiu;
gelbėk mane, ir būsiu išgelbėtas, nes tu mano gyrius.
[15]Štai jie man sako: Kur Viešpaties žodis? teateina.
[16]Bet aš nenusigandau eidamas paskui tave, mano Ganytoją,
ir netroškau žmogaus dienos; tu žinai.
Kas išėjo iš mano lūpų, buvo tiesu tavo akivaizdoje.
[17]Nebūk man baidyklė, tu, mano viltie, suspaudimo dieną!
[18]Tebūna sugėdinti, kurie mane persekioja,
ir tenebūsiu aš sugėdintas;
tegul jie išsigąsta ir tegul aš nebijosiu;
užvesk ant jų suspaudimo dieną ir sutrink juos dvigubu sutrynimu.
[19]Štai ką Viešpats man sako: Eik ir stovėk tautos vaikų vartuose,
pro kuriuos Judo karaliai įeina ir išeina, ir visuose Jerusalės vartuose
[20]ir jiems sakyk: Išgirskite Viešpaties žodį, Judo karaliai ir visas Jude
ir visi Jerusalės gyventojai, kurie įeinate pro šituos vartus. [21]Štai ką
Viešpats sako: Sergėkite savo sielas ir nenešiokite naštų šabato dieną,
ir neįneškite jų pro Jerusalės vartus. [22]Neišneškite taip pat naštų iš
savo namų šabato dieną ir nedirbkite jokio darbo; švęskite šabato dieną,
kaip aš esu įsakęs jūsų tėvams. [23]Bet jie neklausė ir nepalenkė savo
ausies; jie sukietino savo sprandą, kad neklausytų manęs ir nepriimtų

Anot ebr t: garbēs soste, kilnume nuo pat pradžios, mūsų šventyklos vieta, Israēlio laukime! — Jei tat Viešpats taip garbingas, tai kas gi laukia tų, kurie jį palieka. — [13]*Parašyti žemēje.* Parašytą žemēje, smiltyse vardą pigiai ištrina praeivio koja, užneša vējas. Palyginimas reiškia žuvimą, pilną paniekinimą, atmetimą nuo Dievo. — Kaikurie, žiūrēdami šitų žodžių, mano, kad Jēzus Kristus rašydamas žemēje /Jon 8,6.8/ norējo nurodyti, kas laukia tų, kurie gundo Mesiją, kad galētų jį apkaltinti

[14]*Gydyk mane*: suteik taip pat tiems, kurie pasitiki manimi, pažadētą malonę! — *Mano gyrius.* Dievas turi padēti, jei pranašo pasigyrimas Dievu neturi pasirodyti niekingas. — [15]*Teateina.* Plg Ješ 5,19. — [16]*Aš nenusigandau...* LXX: nepailsau. Ebr t: aš gi neatsisakiau būti ganytoju paskui tave. — Būti ganytoju reiškia ganyti, vesti. Kitur tai sakoma apie karalius ir kunigaikščius, čia ta pati pareiga pasavinama pranašui ta prasme, kad jis yra Dievo burna, kurs tautą moko ir taip ją veda. — *Netroškau žmogaus dienos.* Ebr t: nelaimēs dienos. Pranašas skelbia liūdnas pranašystes, nesidžiaugdamas tautos nelaime; jis skelbia tik tai, ką turējo sau Dievo pavesta kaip jo pasiuntinys. — [17]*Nebūk man baidyklē*: kuria mane gąsdinai, jei aš norēčiau pasitraukti nuo tavo šaukimo /1,17/, nepalik manęs mano neprieteliams, bet įvykdyk, ką tu per mane paskelbei, kad aš pasirodyčiau esąs tikras pranašas /5 Moš 18,21; Jer 28,9/. — [18]*Tebūna sugēdinti...* Visa tai sutiks nepritelius, įvykstant pranašystēms: sugēdinimas, kad jie iš jo tyčiojosi ir pasitikējo netikromis pranašystēmis; išgąstis, kuomet užeis pranašo paskelbtos nelaimēs. — *Dvigubu sutrynimu.* Dvigubas sutrynimas gal reiškia badą ir kalaviją /Jieron/

[19]*Tautos vaikų vartuose.* Gal turima galvoje vartai, pro kuriuos eidavo į dievnamio šventorių visa žmonių daugybē, čia atskirtina nuo kunigų ir levitų. — Plg 2 Kron 35,5. — [20]*Judo karaliai.* Daugiskaita gal čia nurodoma, kad turima galvoje visa karališkoji Dovîdo šeima, arba kad tas pat įspējimas buvo duotas ne vienam, bet keliems karaliams. — [21]*Sergēkite savo sielas.* Už šabato poilsio peržengimą buvo skirta mirties bausmē /2 Moš 31,14.15/. — *Nenešiokite...* Plg 2 Moš 20,10; 5 Moš 5,14. Jei šabatas buvo sergimas, tai buvo viešas parodymas Dievo garbinimo

mano drausmės. [24]Jei jūs manęs paklausysite, sako Viešpats, ir nega-
bensite naštų pro šito miesto vartus šabato dieną ir jei švęsite šabato
dieną, nedirbdami joje jokio darbo, [25]tai atsitiks, kad pro šito miesto
vartus įeis karaliai ir kunigaikščiai, Judo žmonės ir Jerusalės gyventojai,
ir šiame mieste bus gyvenama per amžius. [26]Jie ateis iš Judo miestų
ir iš Jerusalės apylinkės, ir iš Benjamino šalies ir iš lygumų, iš kalnuotų
vietų ir iš pietų, nešdami deginamųjų aukų, pjaunamųjų aukų ir duoni-
nių atnašų ir smilkalų ir įneš dovanų į Viešpaties namus. [27]Jeigu gi ne-
klausysite manęs ir nešvęsite šabato dienos, nenešiodami naštų ir neįneš-
dami pro Jerusalės vartus šabato dieną, tai aš sukursiu ugnį jos var-
tuose ; ji prarys Jerusalės vartus ir neužges

18. [1]Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis ir pasakytas : [2]Kelkis ir eik
į puodžiaus namus ; tenai tu išgirsi mano žodžius. [3]Aš nuėjau į puo-
džiaus namus, ir štai jis dirbo darbą ant savo tekinio. [4]Indas, kurį jis dirbo
savo rankomis iš molio, iširo, ir jis vėl padarė iš jo kitą indą, kaip pa-
tiko jo akyse padaryti. [5]Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasa-
kyta : [6]Nejaugi aš negalėsiu padaryti su jumis, Israėlio namai, kaip ši-
tas puodžius ? sako Viešpats. Štai kaip molis puodžiaus rankoje, taip ir
jūs, Israėlio namai, mano rankoje. [7]Ūmiai aš kalbu prieš tautą ir prieš
karalystę, kad ją išraučiau, išardyčiau ir sunaikinčiau. [8]Jei ta tauta
apsigręžia nuo savo piktenybės, dėl kurios aš prieš ją kalbėjau, gailė-
siuos ir aš piktenybės, kurią ketinau jai daryti. [9]Ir ūmiai aš žadu tautai ir

---

ir klusnumo Dievui, už kurio valią žmogus žemiau stato savo patogumą. — [23]*Bet jie neklausē...* Senuolių kaltē parodo, kad visa tauta buvo nepaklusni. — [25]*Tai atsitiks...* Jei Dievo dienai bus duodama jai skirta pagarba, tai Dievas žada atskiriems luomams ir Dovîdo miestui neliečiamybę. — [26]*Iš lygumų.* Ebr *š^e^felah* buvo vadinama derlinga lyguma pajūryje nuo Jopēs lig Gazai. Paminējimu kalnuoto krašto ir pietų šalies /ebr *negeb*/ nurodoma visas Judo karalystēs plotas. — *Dovanų.* Ebr t : gyriaus atnašą. Tos kruvinos ir nekruvinos atnašos turi būti atneštos į šventyklą, kaip dēkojimas. — [27]*Jeigu gi neklausysite...* Jei Žydai paklausys, tai jis jiems žada tris dalykus, kurie turi puošti karališkąjį miestą: karalių, didelį gyventojų skaičių, gerbimą šventyklos ; bet jei garbinimas Dievo bus tarsi valdiškai paliktas, net ir paniekintas, tai teisingai ir pati karalystē teks ugniai ir dar labiau žus teokratija. Šitą pagąsdinimą ir jo įvykdymą turējo galvoje Neem 13,17.18

6. Israėlio atmetimas patvirtinamas simboliais.

a/ *Molis puodžiaus rankose*

18,1-23. Žydai Viešpaties rankoje kaip molis puodžiaus rankoje /1-10/. Jie žus dēl savo atkaklaus piktumo /11-17/. Naujas sąmokslas prieš Jeremiją, kurs meldžia sau Viešpaties globos prieš neprietelius /18-23/

18. [2]*Ir eik... į puodžiaus...* kurs gyveno viename iš miesto slēnių, gal Enomo slēnyje. — [3]*Ant savo tekinio.* Tikriau anot ebr t : ant dviejų tekinių. — Kalbama apie prietaisą, kuriuo naudojasi puodžius, dirbdamas savo darbą. Jis susideda iš dviejų skričių, vienos užmautos ant lazdos, kurios galas sujungtas su kita skritimi. Sukant apatinę skritį kojomis sukasi ir viršutinē su padētu ant jos moliu. Dešine ranka lygina daromą iš molio indą iš viršaus, kairioji spausdama molį iš viršaus daro jame duobę ir pamažu taiso ir lygina indo vidų. — [6]*Nejaugi aš negalēsiu...* Kaip puodžius gali duoti kokią nori moliui išvaizdą, taip pat pigiai galiu ir aš atiduoti juos sunaikinti, arba siųsti į išgelbējimą. — [7]*Ūmiai aš kalbu.* Plg aug 1,10. — [8]*Jei ta tauta...* Pavyzdžiu patvirtinama Dievo visagalybē Žydams. — *Gailēsiuos.* Išsireiškiama apie Dievą žmonių būdų : aš atšauksiu savo nutarimą /Tom/. Dievo atsinešimas į kūrinius yra visokeriopas savo veiksmuose, žiūrint to, koks yra atsinešimas tų kūrinių į Dievą, nors pačiame Dievuje neįvyksta jokios atmainos. —

karalystei statyti ir vesti ją ; [10]bet jei ji daro pikta mano akyse, neklausydama mano balso, tai ir aš gailėsiuos gerumo, kurį ketinau jai daryti
[11]Taigi tu dabar sakyk Judo žmonėms ir Jerusalės gyventojams tuos žodžius : Štai ką Viešpats kalba : Štai aš rengiu prieš jus pikta ir darau prieš jus sumanymą ; tegul kiekvienas grįžta nuo savo kelio ir darykite tiesius savo kelius ir savo pastangas. [12]Tačiau jie sako : Mes nustojome
vilties ; mes eisime paskui savo mintis ir darysime kiekvienas, kaip tinka jo iškrypusios širdies piktumui
[13]Todėl štai ką Viešpats sako :
Klauskitės tautų ; kas girdėjo tokių baisenybių,
kokių begal daug padarė mergaitė Israėlis ?
[14]Argi dings Libano sniegas nuo lauko uolų ?
arba ar galima padaryti, kad išsektų ištrykštąs, šaltas ir nutekąs vanduo ?
[15]Tačiau mano tauta užmiršo mane ; jie aukoja tuštybei
ir klupčioja savo keliuose, amžiaus takuose,
ir eina nemintu keliu,
[16]kad jų šalis pavirstų į tyrumą ir į amžiną apjuoką ;
kiekvienas, kurs per ją eis, baisėsis ir kraipys savo galvą.
[17]Kaip svilinąs vėjas aš išskirstysiu juos neprietelio akivaizdoje ;
nugarą, o ne veidą aš jiems rodysiu jų žuvimo dieną.
[18]Tuomet jie kalbėjo : Ateikite ir pasitarkime apie Jeremiją,
nes kunigas negali netekti įstatymo,
nei išmintingas patarties, nei pranašas žodžio ;
ateikite, užgaukime jį liežuviu ir nežiūrėkime visų jo šnekų.
[19]Pažvelgk, Viešpatie, į mane ir išgirsk mano priešų balsą.

---

[10]*Tai ir aš gailēsiuos*... Ta pati Dievo pasielgimo taisyklē statoma taip pat atskiriems žmonēms. Ez 33,13...
[11]*Rengiu* : kaip puodžius indą. — *Tegul kiekvienas*... Molis dar tebēra ant skrities, dar jis tebēra minkštas ir be tam tikros išvaizdos ; kas tą valandą turi būti tik menkas indas, dar gali pigiai gauti tobulesnę išvaizdą, jei tik jūs gailēsitēs dabartinio savo pikto pasielgimo. Tačiau Dievas veltui duoda įspējimų ; tos širdys kietesnēs už akmenį. Plg 4 Kar 17,5 ir k. — [12]*Mes nustojome vilties*... Plg 2,25. Jie pasilieka sukietēję. — [13]*Kas girdējo*... Ebr t : kas tai girdējo? Tikrai baisių dalykų padarē mergaitē, Israēlis. — [14]*Argi dings*... Kaikuriose Libano kalno vietose niekuomet nesutirpsta visas sniegas. — Kaip pranašas vadino Israēlio kaltybę didele, palyginant su pagonimis, taip dabar jis parodo jos didumą palyginimu su negyvais dalykais, kurie visuomet laikosi Dievo jiems paskirtos tvarkos /Tom/. Visuomet ištrykšta šaltiniai, visuomet Libanas turi sniego, teka žemyn ūždamas vanduo savo paprastu keliu ; anie gi Dievo apdovanoti protu ir aprūpinti malonēmis pametē įstatymo kelią. — [15]*Jie aukoja*... Anot ebr t : tuštybei aukoja smilkalus mano tauta /kuriai aš esu suteikęs taip daug geradarysčių/. Jie /dievaičiai/ atvedē juos į nupuolimą jų keliuose, amžinuose takuose, kad vaikščiotų takais, nemintais keliais. — [16]*Kad jų šalis*... Taip turi būti nurodytas nepertraukiamas sąryšis tarp nuodēmēs ir bausmēs. Nusidējēliai žino koki yra būtina nuodēmēs pasēka. Taigi jei jie nori nuodēmēs, tuo pačiu nori ir jos pasēkos. — [17]*Svilinąs vējas* : rytų vējas /plg Ijob 27,21/. — *Nugarą*... tai ženklas paniekinimo ir rūstybēs. Dievas jiems nepadēs, bet paliks juos žūti
[18]*Ateikite ir*... Jų kietsprandystē pasirodo iš to, kad jie persekioja tikrus Dievo pranašus, net ješko užmušti tų, kurie jiems linki tik gera. — *Nes kunigas negali*... Savo piktus sumanymus Žydai moka pridengti pasiteisinimais, kurie turi išvaizdą teisingų. Jie kaltina Jeremiją, būk jis neigiąs sandoros amžinumą ; todēl jie nutaria mušti jį liežuviu, t y, skundžiant jį statyti prieš jį tokį liudijimą, kad jis rodytųsi nusipelnęs mirties bausmę /plg 26,28.../, tuo tarpu gi jie nori visai

[20]Argi atsilyginama už gera piktu, kad jie iškasė mano gyvybei duobę?
Atsimink, kad aš stovėjau tavo akivaizdoje,
kad juos užtarčiau ir nukreipčiau nuo jų tavo užsidegimą.
[21]Todėl duok jų vaikams badą kęsti ir vesk juos į kalavijo valdžią;
tebūna jų žmonos be vaikų ir našlės, ir jų vyrai tebūna mirties ištikti,
jų jaunikaičiai tebūna nudurti kalaviju kovoje!
[22]Tepasigirsta šauksmas iš jų namų;
nes tu ūmiai atvesi ant jų galvažudį, nes jie iškasė duobę,
kad sugautų mane, ir paslėpė žabangus mano kojoms.
[23]Tu gi, Viešpatie, žinai visus jų mirties sumanymus prieš mane;
nedovanok jų neteisybės, ir jų nuodėmė teneišdilsta tavo akivaizdoje;
tegul jie sukniumba tavo akyse; savo narso metu pasielgk su jais kietai

19. [1]Štai ką Viešpats sako: Eik ir imk iš tautos vyresniųjų ir iš vy-
resniųjų kunigų puodžiaus padarytą molinį indą, [2]išeik į Enomo sūnaus
slėnį, kurs yra ties Šukių vartų įėjimu, skelbk tenai žodžius, kuriuos aš
tau kalbėsiu, [3]ir sakyk: Išgirskite Viešpaties žodį, jūs, Judo karaliai ir
Jerusalės gyventojai; štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas:
Štai aš užvesiu ant šitos vietos tokį suspaudimą, kad kiekvienam, kurs
apie jį girdės, spengs jo ausys, [4]nes jie paliko mane ir padarė šitą vie-
tą man svetimą ir aukojo joje svetimiems dievams, kurių nežinojo nei
jie nei jų tėvai, nei Judo karaliai, ir jie pripildė šitą vietą nekaltųjų
kraujo, [5]statė augštų vietų Baaliams, kad degintų ugnyje savo vaikus
kaip deginamąją auką Baaliams; ko aš nebuvau įsakęs, nei kalbėjęs, ir

nežiūrėti jo žodžių. — [20] *Kad juos užtarčiau...* Eidamas pranašo pareigas. Toks jis pasirodė net po savo mirties /2 Mak 15,14/. — [21]*Mirties*: maro /plg 15,2/. — [22]*Tepasigirsta...* Tos bausmės buvo augščiau paskelbtos 16,5... Pranašas meldžia, kad Dievas savo bausmėmis parodytų, jog jo gąsdinimai buvo tiesa ir jog jam netrūksta galios jiems įvykdyti. — [23]*Nedovanok...* Taip gi atsitiktų, jei Dievas dovanotų jiems teisingą bausmę, kuria juos gąsdino. — *Pasielgk...* Ebr t: įvykdyk tai prieš juos, t y, duok jiems užmokestį, kaip yra nusipelnę, koks tinka jų darbams ir tavo sumanymams

b/ *Sudaužyto indo simbolis*

19,1-20,18. Dievas duoda Jeremijui įsakymą, pasiėmus molinį indą, skelbti skirtas tautai nelaimes ir indo sudaužymu išreikšti kaip labai bus ji sunaikinta /19,1-13/. Jeremijo susirėmimas su kunigu Phasuru /19,14-20,6/ ir jo kartus dejavimas dėl jam pavestų pareigų sunkumo /20,7-18/

19. [1]*Eik ir imk...* Anot ebr t: eik ir įsigyk sau iš puodžiaus molinį indą, imk su savim tautos vyresniųjų ir vyresnių kunigų. — [2]*Enomo sūnaus slėnį.* Žr aug 7,31. Pasirenkama vieta, kurioje buvo daroma aukos Molokhui, kad taip joje atliekamu simboliniu veiksmu būtų nurodyta viena iš svarbiausių priežasčių žuvimo, kuriuo grąsoma. — *Šukių vartų.* Taip buvo praminti vartai gal dėl to, kad arti jų buvo supilama sudaužytų indų šukės. Spėliojama, kad pro tuos vartus buvo išeinama iš vidaus miesto į Enomo slėnį. Plg Neem 3,14.15. — [3]*Spengs jo ausys.* Tai didžiausio pasibaisėjimo ženklas. Plg 1 Kar 3,11; 3 Kar 21,12. — [4]*Jie paliko mane...* Įvardijama ypač karaliaus Manaso nusikaltimai /plg 4 Kar 21,2.7.16/. — *Nekaltųjų kraujo.* Plg aug 2,30.34; 7,6 ir k. — [5]*Ko aš nebuvau...* Jie savo valia daro Molokhui tokių baisių dalykų, kokių Dievas niekuomet iš jų nereikalavo. Dievą, kurs už didžiausias geradarystes reikalauja tik nedaug, jie paliko; Molokhui gi, iš kurio jie nieko negauna, jie daro baisią kru-

kas nebuvo atėję man į mintį. [6]Todėl štai ateina dienų, sako Viešpats,
ir šita vieta nebebus daugiau vadinama Tophetas ir Enomo slėnis, bet
Užmušimo slėnis. [7]Aš nieku paversiu šitoje vietoje Judo ir Jerusalės su-
manymą, išžudysiu juos kalaviju jų nprietelių akivaizdoje ir ranka tų,
kurie tykoja jų gyvybės, ir duosiu jų lavonus ėsti dangaus paukščiams ir
žemės žvėrims. [8]Aš padarysiu iš šito miesto nustebimo ir apjuokos daly-
ką ; kiekvienas, kurs pro jį eis, stebėsis ir švilps dėl visų jo slogų. [9]Aš
duosiu jiems valgyti jų vaikų kūnus ir jų dukterų kūnus, ir kiekvienas
valgys savo prietelio kūną apgulime ir suspaudime, kuriuo juos prislėgs
jų nprieteliai ir kurie tykoja jų gyvybės. [10]Po to tu sudaužysi indą aky-
se žmonių, kurie eis su tavim, [11]ir jiems tarsi : Štai ką sako kareivijų Vieš-
pats : Aš sudaužysiu šitą tautą ir šitą miestą taip, kaip sudaužoma
puodžiaus indas, kurio nebegalima vėl pataisyti ; ir jie bus palaidoti
Tophete, nes kitur laidoti nebebus vietos. [12]Taip aš padarysiu šitai vietai,
sako Viešpats, ir jos gyventojams ir padarysiu šitą miestą panašų į To-
phetą. [13]Jerusalės namai ir Judo karalių namai bus sutepti kaip Topheto
vieta, visi tie namai, ant kurių stogų jie aukojo visai dangaus kariuo-
menei ir darė liejamųjų aukų svetimiems dievams
[14]Jeremijas, parėjęs iš Topheto, kur Viešpats buvo jį siuntęs prana-
šauti, atsistojo Viešpaties namų prieangyje ir tarė visai tautai : [15]Štai
ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Štai aš užvesiu ant šito
miesto ir ant visų jo miestų visas nelaimes, apie kurias esu prieš jį
kalbėjęs, nes jie sukietino savo sprandą, kad neklausytų mano žodžių

20. [1]Kai kunigas Emerio sūnus Phasuras, kurs buvo pastatytas kuni-
gaikščiu Viešpaties namuose, išgirdo Jeremiją pranašaujant šituos žo-
džius, [2]Phasuras mušė pranašą Jeremiją ir įdėjo jį į kaladę, buvusią augš-
tesniuosiuose Benjamino vartuose, Viešpaties namuose. [3]Rytdienai išaušus,

---

viną auką iš savo vaikų. — [6]*Nebebus daugiau vadinama*... Plg aug 7,32. — [7]*Nieku paversiu*. Ebr t : ištuštinsiu. — Gal taip daroma aliuzija į indą, kurį buvo pasiėmęs su savim Jeremijas. — *Duosiu jų*... Likusieji gyvi nebeįstengs palaidoti visų žuvusiųjų. — [8]*Aš padarysiu*... Kaip kad buvo paskelbta Mošės įstatyme 5 Moš 23,22 ir k. — [9]*Aš duosiu jiems valgyti*... Taip kaip jie juos aukojo dievaičiams. Plg 3 Moš 26,29 ir k. Pradžioje jie sius prieš savo vaikus, paskui ēs vienas kitą. Panašių dalykų pasakojama apie Samarijos apgulimą. 4 Kar 6,28.29. — [11]*Kurio nebegalima*.. Tautą nebebus galima pataisyti žmonių priemonēmis. Jie sulaužē sandorą su Dievu, tai nebegali savo jēgomis vēl įsigyti jo malonēs. Tą pat tenka pasakyti apie žmogų, kurs mirtinai nusidējo. — *Ir jie bus palaidoti*... Šitie žodžiai gal atkelti į čia iš 7,32 ; jų nēra šitoje vietoje LXX. — [12]*Panašų į Tophetą* : į suteptą, pilną pasibaisējimo ir pasibjaurējimo vietą. Plg 4 Kar 23,10 ; Ješ 30,33. — [13]*Ant kurių stogų*. Palestinoje stogai buvo visai gulsti. Ir ant jų Žydai darē aukas dievaičiams. Plg 4 Kar 23,12 ; Soph 1,5 ir k

[14]*Prieangyje* : viename iš buvusių aplink šventyklą šventorių. — [15]*Jie sukietino*... Įspēti po daugelio nusikaltimų jie nenorējo gręžtis į Dievą

20. [1]*Emerio sūnus*... Phasuras gal buvo tik palikuonis Emerio. Emeris gi buvo viršininkas vieno iš 24 kunigų skyrių, kuriems Dovîdo buvo pavesta tarnystē šventykloje. Žr 1 Kron 24,14 ; Esdr 2,38. Phasurui matomai buvo pavesta vyriausi priežiūra šventykloje, panašiai kaip ir valdininkui, paminētam Apd 4,1 ; 5,24. — [2]*Mušē*... Phasurui Jeremijas rodēsi nusikaltęs tuo, būk jis tinkamai negerbiąs šventyklos ir norįs sukelti tautą. Tačiau Jeremijas jau visų akivaizdoje pasirodē esąs tikras pranašas, kurio, žiūrint 5 Moš 18,15..., reikia klausyti ir kurs reikia gerbti. Bet Phasuras nenorējo jo laikyti tikru pranašu ir nuplakdino, skirdamas jam įstatyme paminētas 40 rykščių /5 Moš 18,15.../. — *Į kaladę*. Buvo tai prietaisas kaltininkams kankinti, į kurį įdēdavo žmogų iškreiptais sąnariais ; todēl jis, anot

Phasuras išėmė Jeremiją iš kaladės. Tuomet Jeremijas jam tarė : Viešpats
nebevadina tavęs vardu Phasuras, bet baisumas iš visur. 4Nes štai ką Vieš-
pats sako : Štai aš paduosiu tave baimei, tave ir visus tavo prietelius ;
jie kris po savo neprietelių kalaviju, ir tavo akys matys ; visą Judą aš
paduosiu į Babilono karaliaus ranką ; jis juos nuves į Babiloną ir juos
užmuš kalaviju. 5Aš atiduosiu visą šito miesto lobį, ir visą jo darbų vai-
sių, ir visas brangenybes, ir visus Judo karaliaus turtus aš duosiu į jų
neprietelių rankas ; jie juos išplėš, pasiims ir išgabens į Babiloną. 6Tu
gi, Phasurai, ir visi tavo namų gyventojai eisite į nelaisvę ; tu nueisi
į Babiloną, tenai mirsi ir tenai būsi palaidotas kartu su visais savo prie-
teliais, kuriems tu pranašavai melą

7Tu, Viešpatie, patraukei mane, ir aš esu patrauktas ;
tu buvai galingesnis už mane ir nugalėjai mane.
Iš manęs pasidarė juoko dalykas per visą dieną,
visi tyčiojasi iš manęs.
8Nes jau seniai aš kalbu šaukdamas : Neteisybė !
ir šūkauju : Sunaikinimas !
bet iš Viešpaties žodžio pasidarė man apjuoka
ir pasityčiojimo dalykas per visą dieną.
9Ir tariau : Aš jo nebeatsiminsiu
ir nebekalbėsiu daugiau jo vardu.
Bet mano širdyje pasidarė tarsi karšta ugnis,
uždaryta mano kauluose ;
aš alpau, negalėdamas iškęsti.
10Nes aš girdėjau daugelio šmeižtus ir baisumus aplinkui :
Persekiokite ir persekiokime jį !
Tai aš girdėjau iš visų žmonių, kurie gyveno taikoje su manim ;
jie tykojo mano šono :
Ar nesiduos jis kokiuo nors būdu apgauti,
kad mes jį nugalėtumėm ir jam atkeršintumėm.

---

ebr t, ir buvo vadinamas iškreipimas. — *Benjamino vartuose.* Žr 4 Kar 15,35 ; plg žem 37,13. — 3*Phasuras išēmē...* Gal gailēdamos savo pasielgimo arba, tikriau, tikēdamos, kad nubaustas pranašas nebedrįs daugiau atsiliepti. Panašiai elgēsi vyriausieji kunigai su apaštalais Apd 5,40. — *Tuomet Jeremijas...* Įmestas į kalējimą Jeremijas tyli ir tylējimu nugali neteisybę ; tačiau išleistas jis neslepia, kas turi ateiti, kad netikrasai pranašas bent daugiau nebenusidētų ir melstų sau Dievo pasigailējimo. — *Baisumas iš visur.* Tas vardas reiškia užējimą jo nurodyto dalyko. Koks bus tas dalykas, plačiau pasakoma 4 e. — 4*Aš paduosiu tave...* Ebr t : aš padarysiu iš tavęs baisumą tau pačiam ir visiems tavo prieteliams. — 6*Tu gi, Phasurai...* Kadangi čia Phasurui prikišama pranašavimas melo, tai darosi aišku, kodēl jis buvo įmetęs Jeremiją į kalējimą. Kada Jeremijo žodžiai apie Phasuro likimą įvyko, visai tikrai negalima pasakyti. Kadangi tačiau, karaliaujant Sedekijui, Phasuro pareigas ējo jau kas kitas, būtent, Sophonijas /žr žem 29,25.26/, tai galima spēlioti, kad pranašystē įvyko, kai Jekhonijas ir kiti didikai buvo išvesti į nelaisvę. Plg žem 29,2 ; 4 Kar 24,14...

7*Patraukei mane...* Pranašo žodžiuose galima matyti šiek tiek nusiminimo ir bailumo. — 8*Nes jau seniai...* Ebr t : nes kiek sykių aš kalbu, aš turiu šaukti : prievarta ir prispaudimas ! — 9*Aš jo nebeatsiminsiu...* Anot ebr t : aš jo/ Viešpaties/ nebeminēsiu. — Tokį nutarimą buvo įkvēpę žmogaus silpnumui tie baisūs kentējimai. — *Bet mano širdyje...* Dievo žodis ugnis ; Jeremijas negali jo sulaikyti savo širdyje ; ugnis išsiveržia ir stengiasi liepsnoti ; taip jis Dievo spiriamas turi vēl ir vēl pradēti skelbti nelaimes. — *Aš alpau...* Anot ebr t : aš stengiaus ją sulaikyti, bet negalējau. — 10*Nes aš...* Anot ebr t : aš girdējau dau-

[11]Bet Viešpats yra su manim lyg drąsus kovotojas ;
todėl, kurie mane persekioja, sukniubs ir susilpnės ;
jie bus smarkiai sugėdinti, nes nesuprato amžinosios apjuokos,
kuri niekuomet nebus išdildyta.
[12]Taigi tu, kareivijų Viešpatie, teisiojo mėgintojau,
kurs matai inkstus ir širdį,
duok, meldžiamasis, man išvysti tavo jiems padarytą kerštą ;
tau aš pavedžiau savo bylą.
[13]Giedokite Viešpačiui, girkite Viešpatį,
nes jis atvadavo beturčio sielą iš piktųjų rankos.
[14]Prakeikta tebūna diena, kurioje gimiau !
diena, kurioje mano motina mane pagimdė, tenebūna palaiminta.
[15]Tebūna prakeiktas žmogus, kurs paskelbė mano tėvui, sakydamas :
Tau gimė kūdikis berniukas, ir tarėsi padaręs jam didelio džiaugsmo.
[16]Tebūna tas žmogus kaip miestai, kuriuos Viešpats sugriovė ir to nesigailėjo ;
tegul jis girdi šauksmą rytą ir klyksmą vidudienį,
[17]nes neužmušė manęs įsčioje, kad mano motina būtų man buvusi kapas,
ir jos įsčia būtų amžinai nėščia pasilikusi !
[18]Kam aš išėjau iš įsčios, kad matyčiau vargą ir skausmą,
ir mano dienos nyktų sugėdinime ?

21. [1]Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis, kai karalius Sedekijas siuntė
pas jį Melkijo sūnų Phasurą ir kunigą Maasijo sūnų Sophoniją ir sakydino : [2]Pasiklausk už mus Viešpatį, nes Babilono karalius Nabukodonosoras kariauja prieš mus ; gal Viešpats padarys mums, laikydamos visų

gelį — baisumas aplinkui /mane/ : skųskite ir mes jį skųsime /vyresnybei kaip maišto vadą/. Visi, kurie buvo su manim taikoje, tykoja manęs : ar... [11]*Bet Viešpats...* Pranašas vienu kartu atgauna savo drąsą, atsimindamas Dievą. Ir iš tikrųjų, jei Dievas su mumis, kas prieš mus? — *Jie bus smarkiai...* Anot ebr t : jie bus visai sugēdinti, nes jiems nepavyks ; tai bus amžina gēda, kuri nebus užmiršta. — [12]*Taigi tu...* Plg aug 11,20 ; 17,10. Dievo, o ne savo reikalą gindamas, pranašas teisētai gali laukti, kad Viešpats kelsis savos bylos keršyti. — [13]*Giedokite.* Kadangi jis ne vieną kartą yra patyręs Dievo pagalbą, tai jis pasako žodžius, kokiais jis garbino Viešpatį. — [14]*Prakeikta.* Pakilęs ant vilties sparnų, pranašas vēl krinta, matydamas savo tarnystēs sunkumą. Jis, nestipresnis už Eliją panašiose aplinkybēse /3 Kar 19,4/, išreiškia savo nuliūdimą kone tais pačiais žodžiais, kaip ir Ijobas, parodydamas savo skausmą iperboliniais išsireiškimais /Efr/ — [16]*Kaip miestai* : Sodoma, Gomora ir kiti Pentapolies miestai. — [18]*Kad matyčiau...* Pranašo skausmą padidina jo tautos nelaimē. Plg 1 Mak 2,7. Nēra abejonēs, kad pas Sen Test žmones negalima ieškoti Nauj Test tobulumo, kokį galējo suteikti apaštalams Kristaus pavyzdys ir jo malonē. Kad skausmas išreiškiamas smarkesniais žodžiais, tai toks rytiečių paprotys /Efr/

7. Dievo teismai piktiems ganytojams

a/ *Jerusalē bus Kaldiečių paimta*

21,1-14. Karaliaus Sedekijo klausiamas Jeremijas /1.2/ Viešpaties vardu skelbia, kad Dievas ne tik nepadēs Žydams, bet dar pats kovos prieš juos kartu su Kaldiečiais /3-8/, tačiau duoda tautai ir karaliui naudingų patarimų, kaip jie galētų gelbētis /9-14/

21. [1]*Siuntē.* Panašus siuntimas paminētas žem 37,3. — *Melkijo sūnų Phasurą.* Tai ne tas pat Phasuras, kurs paminētas aug 20,1. Jis gal buvo ne sūnus, o tik tolimas pali-

savo stebuklų, kad anas pasitrauktų nuo mūsų. [3]Jeremijas jiems tarė :
Sakykite Sedekijui taip : [4]Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas : Štai
aš apgręšiu karo ginklus, kurie jūsų rankose ir kuriais jūs kariaujate prieš
Babilono karalių ir Kaldiečius, jus apgulančius aplinkui sienas ; ir aš juos
surinksiu šito miesto viduryje. [5]Aš kovosiu prieš jus ištiesta ranka ir stipriu
petimi su narsu, užsidegimu ir didele rūstybe. [6]Aš užgausiu šito miesto
gyventojus ; žmonės, ir gyvuliai mirs dideliu maru. [7]Po to, sako Viešpats,
aš paduosiu Judo karalių Sedekiją, jo tarnus, jo tautą ir kurie bus
likę šitame mieste nuo maro, kalavijo ir bado, į Babilono karaliaus Nabukodonosoro
rankas, į jų neprietelių rankas ir į rankas tų, kurie ješko
jų sielų ; jis juos užgaus kalavijo ašmenimis ir nesiduos permaldaujamamas,
nedovanos ir nepasigailės
[8]Šitai tautai tu tarsi : Štai ką Viešpats sako : Štai aš duodu jūsų
akivaizdoje gyvenimo kelią ir mirties kelią. [9]Kas pasiliks šitame mieste,
mirs nuo kalavijo, bado ir maro, kas gi išeis ir nubėgs pas Kaldiečius,
kurie jus apgula, bus gyvas ir bus jam jo gyvybė lyg grobis. [10]Nes
aš atgręžiau savo veidą prieš šitą miestą, kad daryčiau pikta ir ne gera,
sako Viešpats ; jis bus atiduotas į Babilono karaliaus rankas, ir tasai
sudegins jį ugnimi. [11]Ir Judo karaliaus namams sakyk : Klausykite Viešpaties
žodžio, [12]Dovîdo namai.

Štai ką Viešpats sako : Darykite teisybę nuo pat ryto
ir gelbėkite prievarta prislėgtą iš skriaudėjo rankos,
kad kartais neišeitų kaip ugnis mano užsidegimas ir neužsidegtų,
ir nebūtų kas užgesytų dėl jūsų pastangų piktumo.
[13]Štai aš ateinu pas tave, stipraus ir lygaus slėnio gyventoją,
sako Viešpats, pas jus, kurie sakote : Kas mus užgaus,
ir kas įeis į mūsų namus ?
[14]Aš aplankysiu jus, žiūrėdamas jūsų pastangų vaisių, sako Viešpats,
ir sukursiu ugnį jos girioje, ir ji prarys visa aplinkui ją

---

kuonis Melkijo, kurs Dovîdo laikais buvo paskirtas penktojo kunigų skyriaus viršininku. Plg 1 Kron 24,9. — *Sophoniją...* Jis minimas kelis kartus žem 29,25 ir k. — [2]*Nabukodonosoras.* Ebr Nebukadre'tsar, Kald Nebo-kudurri-utsur-/dievas/ Nebo laiko globoje vainiką. Jis tuo laiku buvo antrą kartą apgulęs Jerusalę, 4 Kar 25,1. — *Savo stebuklų* : stebuklingai išgelbēdamas, kaip kad buvo išgelbējęs Ezekijo laikais, 4 Kar 19,6... Pranašo atsakymas parodo, kad pasigailējimo laikas buvo jau praējęs, ir kad daugiausia bausmē gali būti tik sumažinta, jei jie tikrai norēs daryti atgailą /12 e/

[4]*Aš apgręšiu...* Jei Žydų kariuomenē mēgins užpulti apgulančius Kaldiečius, ji bus priversta traukstis atgal ir bēgti į patį miestą. — *Aplink sienas.* Ebr t : už sienų. — [5]*Ištiesta ranka...* Tai ženklas galybēs, kuriai negalima pasipriešinti. — *Su narsu...* Plg 5 Moš 29,28. Kovotojai žus nuo kalavijo, miesto gyventojai nuo maro

[8]*Aš duodu...* Plg 5 Moš 11,26. — [9]*Kas gi išeis...* Jeremijas kelis kartus davē Žydams patarimą ramiai pasiduoti Kaldiečiams. Žydai tik su dideliu vargu galētų dar išgelbēti savo gyvybes ; ji reiktu varu išplēšti, kaip kad atimamas grobis. — [10]*Nes aš atgręžiau...* Veltui mēgintų kas nors priešintis, nes pats Viešpats yra nutaręs nubausti Jerusalę ir atiduoti ją Kaldiečiams. — *Sudegins...* Taip kaip patys Žydai turējo sudeginti prakeikimui skirtus miestus. 5 Moš 13,16. — [11]*Karaliaus namams.* Kaip tauta, taip ir karaliaus namai turi žinoti būdą, kuriuo Dievo ištarmē, kad ir nepašalinama, bet visgi gali būti palengvinta. Tas palengvinimas teikiamas karaliaus namams dēl Dovîdo ir tai lengviausia sąlyga. — [12]*Nuo pat ryto* : uoliai, neatidēliojant. — *Kad kartais neišeitų...* Taip žuvimas turi pasirodyti atējęs ne nežinant ateities, bet atvestas savo valios /Jieron/. Kaip baisi bausmē atējo Sedekijui, pasirodo iš 4 Kar 25,7. — [13]*Stipraus ir lygaus...* Anot ebr t :

22. [1]Štai ką sako Viešpats : Nueik į Judo karaliaus namus, kalbėk
tenai šitą žodį, [2]ir sakyk : Klausykis Viešpaties žodžio, Judo karaliau,
kurs sėdi Dovîdo soste, tu ir tavo tarnai, ir tavo tauta, kurie įeinate pro
šituos vartus. [3]Štai ką Viešpats sako : Darykite teismą ir teisybę, ir iš-
vaduokite prievarta prislėgtą iš skriaudėjo rankos ; neliūdinkite ateivio,
našlaičio ir našlės, neslėgkite neteisingai ir neišliekite šitoje vietoje ne-
kalto kraujo. [4]Nes jei jūs tikrai tai darysite, tai pro šitų namų vartus
įeis karaliai iš Dovîdo giminės, kurie sėdi jo soste, važiuoti ir raiti, jie,
ir jų tarnai, ir jų tauta. [5]Jeigu gi neklausysite šitų žodžių, aš prisiekiu
savimi, sako Viešpats, kad šitie namai pavirs tyruma.
[6]Nes štai ką sako Viešpats apie Judo karaliaus namus :
Jūs man kaip Galaadas, Libano viršūnė,
bet iš tikrųjų aš padarysiu iš jūsų tyrumą, negyvenamus miestus.
[7]Aš pašventinsiu prieš tave tą, kurs užmuša žmogų, ir jo ginklus ;
jie nukirs rinktinius tavo kedrus ir įmes į ugnį.
[8]Daug tautų pereis per šitą miestą, ir kiekvienas sakys savo artimui:
Kodėl Viešpas taip padarė šitam dideliam miestui ? [9]Ir bus atsakyta :
Dėl to, kad jie pametė Viešpaties, savo Dievo, sandorą, garbino svetimus
dievus ir jiems tarnavo.
[10]Neverkite mirusiojo ir neraudokite su ašaromis ;
verkite to, kurs išeina, nes jis daugiau nebepargrįš
ir nebematys savo gimtosios šalies.

---

slēnio gyventoją, lygumos uolą. — Taip vadinama kalneliais apsupta, vargiai prieinama, todēl sunki paimti Jerusalē. Plg Ps 124,2 ir k. — *Kas mus užgaus.* Ebr t : Kas galēs nusileisti ant mūsų. — Prieš tą pasitikējimą savimi Viešpats stato savo visagalybę. — [14]*Jos girioje.* Taip vadinama Jerusalēs namai, ypač Dovîdo, Saliamono ir kitų karalių iš Libano kedrų pastatyti rūmai. Pranašystēs įvykimą žr 4 Kar 25,9 ir k

b/ *Prakeikimai piktiems Judo karaliams*

22,1-23.8. Jeremijas Dievo vardu duoda įspējimų karaliaus namams /22,1-9/, skelbia nelaimę karaliui Selumui /22,10-12/, karaliui Joakimui /22,13-23/, karaliui Jekhonijui /22,24-30/ ir piktiems ganytojams, kuriuos turi pavaduoti geri ganytojai ir geriausis Ganytojas /23,1-8/

22. [1]*Į Judo karaliaus namus.* Šitas įspējimas duodamas apskritai karaliui, jo neįvardijant ; tai reikia manyti, kad jis pranašo buvo ne vieną sykį pakartotas. — [2]*Kurs sēdi Dovîdo soste.* Atsiliepimas turi priminti karaliui duotuosius Dovîdui pažadus, bet taip pat ir sujungtas su jais sąlygas /2 Kar 7,14/. — *Pro šituos vartus* : pro karaliaus rūmų vartus. — [3]*Ateivio...* Jiems labiausiai reikia globos ir ta globa yra įsakyta Dievo įstatyme, 2 Moš 22,21 ir k. Plg aug 21,12. — [4]*Iš Dovîdo giminēs, kurie...* Ebr t : kurie Dovîdui sēdi jo soste. — Karalystē pasiliks savo grožyje ; bet tas jos pasilikimas pareina nuo sąlygų išpildymo, 2 Kar 7,14... Plg aug 17,25. — [6]*Kaip Galaadas.* Galaado kraštas buvo žymus savo gražumu. — *Libano viršūnē* : kilnūs kaip Libano miškai, iš kurių kedrų buvo pastatyti tie rūmai. — [7]*Kurs užmuša...* Ebr t : griovējus, kiekvieną su jo ginklais. — Tai bus Dievui šventas karas. Plg aug 6,4 ir k. — [8]*Pereis per šitą miestą...* Plg 5 Moš 29,24 ; 3 Kar 9,8

[10]*Neverkite mirusiojo...* Joakhazo likimą reikia labiau apraudoti nega mirtį karaliaus Jošijo, kurs krito kovoje prie Magedo /4 Kar 23,29.../. Po Jošijo viešpatavo jo sūnus Joakhazas, kuriam tuomet buvo sukakę 32 metai. Bet jis darē, kas buvo pikta Viešpaties akyse. Vos tris mēnesius pakaraliavęs jis buvo Egipto karaliaus Nekhao nugalētas prie Reblos ir nuvestas į Egiptą /kur jis ir mirē/. Pranašystē buvo suteikta neilgai trukus po to atsitikimo, kadangi skausmas dēl Jošijo mirties dar tebebuvo gyvas. Kaipgi labai raudota dēl jo mirties, žr 2 Kron 35,24... — [11]*Selumui.* Kalbama apie tą patį Joakhazą, nes jis buvo paskirtas karaliumi Jošijo vieton. Kad jis turi du vardu,

[11]Nes štai ką sako Viešpats Judo karaliui Jošijo sūnui Selumui, ka-
raliavusiam savo tėvo Jošijo vietoje, išėjusiam iš savo vietos : Jis dau-
giau čionai nebepargrįš, [12]bet tenai toje vietoje, į kurią aš jį perkelsiu,
mirs ir daugiau nebematys šitos šalies.
[13]Nelaimė tam, kas stato savo namus neteisybe ir savo kambarius
neteisumu,
veltui slegia savo prietelį ir jam neatiduoda jo užmokesčio,
[14]kurs sako : Pasistatysiu sau plačius namus ir ertus kambarius ;
kurs išsikerta sau langų, iškloja kedro lentomis ir ištepa raudonai.
[15]Argi tu karaliausi, kad lyginies su kedru ?
Argi tavo tėvas nevalgė ir negėrė,
ir ar jam nebuvo gera, kai jis darė teismą ir teisybę ?
[16]Jis darė teisybę beturčiui ir stokojančiam savo laimei ;
argi ne dėl to, kad jis mane pažino ? sako Viešpats.
[17]Tavo gi akys ir širdis linkusios į godumą ir nekalto kraujo išlieti,
skriaudos daryti ir bėgti paskui piktą darbą.
[18]Todėl štai ką Viešpats sako Jošijo sūnui Joakimui :
Jo neverks : Vargas tau, broli ! ir vargas tau, sesuo !
Neraudos jo : Vargas tau, valdove ! ir vargas tau, šviesiausis !
[19]Jis bus palaidotas, kaip laidojama asilas,
supuvęs ir išmestas už Jerusalės vartų.
[20]Užžengk ant Libano ir šauk, ir Basane paleisk savo balsą,
ir šauk praeinantiems, nes visi tavo mylėtojai sutrinti.

---

tai tas dalykas anuo laiku buvo gana paprastas, nes ir karalius Joakimas anksčiau vadinosi Eliakimas ; taip pat karalius Sedekijas pirma vadinosi Matanijas ; Joakhazas gal gavo antrą vardą apimdamas sostą

[13]*Savo kambarius.* Ebr t : savo augšto kambarius. — Čia prasideda įspėjimas karaliui Joakimui. — *Veltui slegia...* Ebr t : verčia tarnauti be atsilyginimo, t y, reikalauja, kad žmonēs eitų į baudžiavos darbus. — [14]*Kambarius* : augšto kambarius. — *Išsikerta...* Dideli langai, išklojimas lentomis, nudažymas raudonai buvo ženklas didelio turtingumo ir gražumo. — [15]*Kad lyginies...* Ebr t : kad kovoji kedrais. — *Argi tavo...* Ebr t : argi tavo tēvas nevalgē ir negērē ir nedarē teismo ir teisybēs? Tuomet buvo jam gera. — [16]*Argi ne dēl to, kad...* Ebr t : argi ne taip yra mane pažinti? — Tikras Dievo pažinimas paragina žmogų daryti teisybę, ir kas laikosi dorybēs, tas pažįsta ir garbina Dievą darbais. — [17]*Tavo gi akys.* Savo pastangomis ir darbais tu nori paminti po kojų kitų teises ; tu išlieji nekaltą kraują, kaip Akhabas /3 Kar 21/, kad pasisavintumei svetimą gērybę. Kaip gi jis tai darē, pasirodo iš 13 e. — [18]*Jošijo sūnui...* Jošijo mirtį lydējo didžiausis gedulas ; jis buvo visos tautos apraudotas; ne taip atsitiks, mirus jo nevertam sūnui

Vargas tau, sesuo. Tie žodžiai arba reikia išleisti, kaip tai padaryta LXX, nes jie čia netinka, arba gal žodžiais : vargas tau, broli, ir vargas tau, sesuo, prasidēdavo paprastai raudų giesmēs. — [19]*Kaip laidojama asilas.* Nepalaidotas jis turi būti pamestas laukiniams žvērims ēsti. Plg 36,30. — *Supuvęs...* Anot ebr t, valkiojamas ir pamestas toli nuo Jerusalēs vartų. Joakimas tikriausiai krito kovoje prieš Kaldiečius, nors apie tai nieko nepasakojama istorijos knygoje. 4 Kar 24,5, tiesa, pasakyta kad jis užmigęs su savo tēvais, bet tai nereiškia būtinai, kad jis miręs ramia mirtimi, kaip tai pasirodo iš 3 Kar 22,40 ; taip pat nieko ten nesakoma apie jo laidotuves, tuo tarpu, kad kitose vietose aiškiai minima karalių palaidojimas. — [20]*Užžengk...* Ebr t : įsakymas duodamas moteriškoje giminēje /plg 23 e/, nes įsivaizduojama Judo tauta kaip moteriškē, kuri kviečiama užkopti su šauksmu ant kalnų, pro kuriuos turējo eiti Kaldiečiai. — *Praeinantiems.* Ebr t : nuo Abarimo. Abarimo kalnai rytpiečiuose nuo Palestinos, Moabe. Nuo tų kalnų /tarp kurių yra taip pat Nebo kalnas, 5 Moš 32,49/ galima matyti Žydų ir jų kaimynų

[21]Aš tau kalbėjau tavo apstybėje ; tu gi tarei : Neklausysiu.
Toks tavo kelias nuo pat tavo jaunystės, nes tu neklausei mano balso.
[22]Visus tavo ganytojus ganys vėjas, ir tavo mylėtojai eis nelaisvėn ;
tuomet tu būsi sugėdinta ir parausi dėl savo piktenybės.
[23]Kuri sėdi Libane ir turi lizdą kedruose,
kaip tu vaitosi, kai bus atėję tau skausmų,
tokių kaip gimdyvės skausmai.
[24]Kaip aš gyvas, sako Viešpats, jei Judo karaliaus Joakimo sūnus
Jekhonijas būtų žiedas ant mano dešinės rankos, aš ir nuo tenai jį nu-
trauksiu. [25]Aš paduosiu tave į jieškančiųjų tavo gyvybės ranką, ir į
ranką tų, kurių veido tu bijai, ir į Babilono karaliaus Nabukodonosoro
ranką, ir į Kaldiečių ranką. [26]Aš siųsiu tave ir tavo motiną, kuri tave
pagimdė, į svetimą šalį, kurioje neesate gimę, ir tenai jūs mirsite. [27]Į
šalį gi, į kurią jie kelia savo sielą, kad sugrįžtų, jie nepargrįš.
[28]Argi tas žmogus Jekhonijas molinis ir sudaužytas indas ?
argi jis indas, kuriuo niekas nesigėri ?
Kodėl atmesti jis ir jo palikuonys ir išmesti į šalį,
kurios jie nežinojo ?
[29]Žeme, žeme, žeme, klausykis Viešpaties žodžių.
[30]Štai ką Viešpats sako : Rašyk, kad tas žmogus bus be vaikų, kad
jis žmogus, kuriam jo dienose nesiseks, nes iš jo palikuonių nebus žmogaus,
kurs sėdėtų Dovîdo soste ir dar turėtų valdžios Jude

23. [1]Vargas ganytojams, kurie naikina ir drasko mano ganyklos kai-
menę, sako Viešpats. [2]Todėl štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas, pie-
menims, kurie gano mano tautą : Jūs išvaikėte mano bandą, juos išvarėte
ir jų neaplankėte ; štai aš aplankysiu jus dėl jūsų pastangų piktenybės,
sako Viešpats. [3]Aš surinksiu mano būrio liekanas iš visų šalių, į kurias bū-

---

šalis. — *Mylētojai* : tautos, kurių draugystēs tu jieškojai. — *Sutrinti*. Dejavimo šauksmas turi pasklisti toli, ir tautos turi suprasti, kaip žalinga buvo Dievo tautai palikti savo Dievą ir iš « kūno » daryti sau ramstį. Judo gyventojų bausmē yra įspējimas tautoms. — [21]*Nuo pat tavo jaunystēs* : tuo metu, kada tu išējai iš Egipto ir keliavai per tyrus. — [22]*Ganytojus* : karalius ir kunigaikščius. — *Ganys*. Nelaimių vējas nugins juos į nelaisvę. — *Mylētojai* : tie, kurie padarē su tavim sandorą. — [23]*Kuri sēdi*... Ebr t : gyvenanti Libane

[24]*Jekhonijas*. Ebr t : Konjahu. Tas vardas gal sutrumpintas iš Jekhonjahu. — *Būtų žiedas*... Žiedas su antspaudu gražus ir brangus papuošalas ; jis tarsi artimiausiai sujungtas su jo savininku. — [26]*Tavo motiną*. Jos vardas buvo Noesta, 4 Kar 28,9. Ji čia paminēta tikriausiai dēl to, kad kaip karaliaus motina turējo didelēs įtakos savo sūnui. — [27]*Į šalį gi*... Pranašystēs įvykdymą žr 4 Kar 24,9... — [28]*Argi*... Kaip išmetamas sudaužytas molinis indas, taip buvo Jekhonijas išmestas iš Viešpaties namų ir šalies į svetimą šalį, nes jis darē pikta ir vedē tautą į nuodingas ganyklas. Jis sudaužytas ta prasme, kad nē vienas iš jo palikuonių nebeturējo būti karaliumi /Jeron, Teod/. — [29]*Žeme*... 28 e draug su skausmu buvo išreikštas ir meldimas, kad Dievas neduotų taip įvykti. — [30]*Rašyk* : Ebr t : Rašykite. — *Bus be vaikų*. Jekhonijas turējo vaikų /1 Kron 3,17/, bet čia norima pasakyti, kad jis neturēs tokio sūnaus, kuriam tektų po jo sostas. Taip ir įvyko, nes po Jekhonijo buvo dar karaliumi tik Sedekijas, ne jo sūnus, bet dēdē

23. [1]*Vargas ganytojams !* Po įspējimų atskiriems karaliams duodamas bendras įspējimas visiems tautos vadams. — *Drasko*. Ebr t : išvaiko. — Jie gadina ir kankina tautą, negerindami jos įpročių ir platindami stabmeldystę. — [2]*Aš aplankysiu*... Jūs nelankēte mano tautos /rūpesčiu/, tai aš jus aplankysiu /bausmēmis/.

siu juos išmetęs, sugrąžinsiu juos į jų dirvas, ir jie augs ir dauginsis. [4]Aš
paskirsiu jiems ganytojų, ir tie ganys juos ; jie daugiau nebebijos ir ne-
beišsigąs, ir nė vienas iš jų skaičiaus nežus, sako Viešpats.
[5]Štai ateina dienų, sako Viešpats,
ir aš pažadinsiu Dovîdui teisią atžalą ;
karalius karaliaus ir bus išmintingas,
darys šalyje teismą ir teisybę.
[6]Anose dienose Judas bus išgelbėtas
ir Israëlis gyvens su pasitikėjimu ;
ir štai vardas, kuriuo jis bus vadinamas :
Viešpats, mūsų teisusis.
[7]Todėl štai ateina dienų, sako Viešpats, ir nebesakys daugiau : Kaip
gyvas Viešpats, kurs išvedė Israëlio vaikus iš Egipto žemės, [8]bet : Kaip
gyvas Viešpats, kurs išvedė ir atvedė Israëlio namų palikuonis iš šiau-
rės šalies ir iš visų kraštų, į kuriuos aš buvau juos išmetęs, kad jie gy-
ventų savo žemėje.
[9]Pranašams :
Mano širdis sutrinta viduje manęs, visi mano kaulai dreba ;
aš pasidariau kaip girtas žmogus ir kaip žmogus primirkęs vyno
Viešpaties akivaizdoje ir nuo jo šventų žodžių.
[10]Nes šalis pilna svetmoterių, nes šalis liūdi nuo prakeikimo ;
sudžiūvo tyrumos dirvos, jų bėgimas krypsta į pikta,
ir jų stiprybė nebe ta pati.

— [3]*Aš surinksiu...* Argi Dievas užmiršš savo pažadą Abraomui, Sinajaus sandorą, ir visus savo pažadus? Anaiptol, pats Dievas atnaujins, ką jo atstovai, karaliai, pagadino. Atstatymas apsireikš visų pirma tuo, kad Israēlaičiai sugrįš į Palestiną... — [4]*Paskirsiu jiems ganytojų...* Dievas pripildys ganytojus, kuriuos jis paskirs, savo dvasios ir taip jie gerai ganys Dievo bandą ir teiks jai išganingos ganyklos. Kada tie žodžiai turi įvykti, pasakoma 5 e. — [5]*Atžalą..* Ebr *tsemah*. Tuo žodžiu jau pas Ješ 4,2 apibūdinamas Mesijas ; juo vadinamas Mesijas taip pat Zakh 3,8 ir 6,12. Tas, kurs čia vadinamas *Atžala,* toliau 30,9 pavadintas karaliumi Dovîdu, pas Ez 34,23 Ganytoju, mano tarnu Dovîdu ; taip pat Ez 37,24. Kadangi Mesijas turi viešpatauti kaip karalius, tai teokratija bus atgaivinta, bet kilnesniu būdu, taip kaip pritinka tokiam karaliui, kurs viešpatauja per amžius. — *Bus išmintingas* : ir todēl jam visur seksis /ebr t/. — *Darys šalyje...* Plg 2 Kar 8,15 ir k. — [6]*Anose dienose...* Ebr t : jo dienose. — *Bus išgelbētas...* Žadamasai karalius labai skirsis nuo karalių bedievių. Kadangi bedievystē ir tarnavimas dievaičiams atvedē žuvimą, tai išgelbējimas turi ateiti per pamaldumą ir dievobaimingumą. Per Mesiją ateis visokių gērybių. — *Viešpats, mūsų teisusis.* Ebr t : mūsų teisybē. Šituokiuo vardu išreiškiama jo giliausioji esmē : tai turi būti ir pasireikšti darbu, kas vardu pasakoma. Ta prasme gauna tą vardą Jerusalē /žem 33,16 ebr t/. — [7]*Nebesakys...* Taip didelē rodysis naujoji geradarystē, nēt palyginta su ana senąja /plg Is 43,18.19/. — [8]*Bet: Kaip* ... Plg 5 Moš 33,28 ; aug 16,14.15

c/ *Pranašystē prieš netikrus pranašus*

23,9-40. Jeremijas aprašo nedoriausią netikrų pranašų pasielgimą /9-15/. Dievo vardu įspēja, kaip labai reikia saugotis tų piktų žmonių /16-22/, kelia aikštēn jų veidmainystę /23-32/ ir paaiškina, kas yra Viešpaties našta /33-40/

[9]*Pranašams.* Ebr t gali reikšti taip pat : apie pranašus. — *Mano širdis...* Dievas apreiškia pranašui savo didžiausią rūstybę žodžiais, ženklais ir dalykais. Kodēl Dievas pasirodē jam regējime taip baisioje išvaizdoje, pasakoma 10 e. — [10]*Prakeikimo* : kurį Dievas ant jos metē dēl tautos nusikaltimų /plg 5 Moš 28,22.../. — *Jų bēgimas.* Jie bēgte bēgo paskui visokį piktumą. — *Jų stiprybē...* Savo jēgas jie sunaudojo ne geriems darbams, bet piktenybei daryti. — [11]*Su-*

[11]Nes pranašas ir kunigas sutepti,
ir savo namuose aš radau jų piktenybę, sako Viešpats.
[12]Todėl jų kelias bus kaip sliduma tamsybėje ; nes jie bus varomi ir
ant jos sukniubs ; nes aš atvesiu ant jų nelaimių, jų aplankymo metus,
sako Viešpats.
[13]Taip pat Samarijos pranašuose aš mačiau paikybės ;
jie pranašavo Baalio vardu ir apgaudinėjo mano tautą Israėlį.
[14]Jerusalės pranašuose aš mačiau pamėgdžiojimą svetmoteriaujančiųjų ir melo taką ;
jie sustiprino pikčiausiųjų rankas, kad nė vienas nesigręžtų nuo savo piktumo ;
visi pasidarė man kaip Sodoma ir jos gyventojai kaip Gomora.
[15]Todėl štai ką kareivijų Viešpats sako pranašams :
Štai aš juos valgydinsiu metėlėmis ir juos girdysiu tulžimi,
nes iš Jerusalės pranašų išėjo sutepimas į visą žemę.
[16]Štai ką sako kareivijų Viešpats :
Neklausykite žodžių pranašų, kurie jums pranašauja ir jus apgaudinėja ;
jie sako savo širdies regėjimą ir ne iš Viešpaties burnos.
[17]Jie sako tiems, kurie man piktžodžiauja :
Viešpats taip kalbėjo : jums bus ramybė ;
ir kiekvienam, kurs vaikščioja savo širdies nedorume, jie sako :
Neateis jums nelaimė.
[18]Nes kas gi buvo Viešpaties taryboje, matė ir girdėjo jo žodžius ?
kas klausėsi jo žodžio ir išgirdo ?
[19]Štai išeis Viešpaties užsidegimo viesulas
ir išsiveržianti audra ateis ant bedievių galvos.
[20]Viešpaties narsas nepasiliaus, kolei neįvykdys
ir nepabaigs savo širdies minties ;
paskutinėse dienose jūs suprasite jo sumanymą.
[21]Aš nesiunčiau pranašų, jie patys bėgo ;
aš jiems nekalbėjau ; jie patys pranašavo.

---

tepti. Anot ebr t : piktadariai. — *Radau jų piktenybę* : nes jie Dievo namuose tarnauja dievaičiams arba pasiduoda paleistuvystei prie jų pastatytuose butuose /14 e/. — [12]*Nes jie bus varomi...* Jie visai tikrai turi susilaukti žuvimo, ir niekas negalēs jų apsaugoti nuo Dievo bausmēs. — [13]*Baalio vardu* : vardu dievaičio, kurs tikrumoje yra visai niekas. — [14]*Jerusalēs...* Ebr t : Jerusalēs pranašuose aš mačiau baisių dalykų : nuolatinį svetmoteriavimą ir pasilikimą melagystēje. — *Jie sustiprino...* padrąsino piktadarius laikytis savo darbų. — [15]*Aš juos valgydinsiu...* Plg aug 9,15
[16]*Jie sako savo...* Netikri pranašai skelbia, ką patys prasimano, taigi anaiptol ne Dievo suteiktus žodžius, todēl nereikia jiems tikēti. Plg 27,9 ; 29,8. — [17]*Jie sako...* Jeremijas duoda pavyzdžius melagingų netikrųjų pranašų šnekų. Plg aug 5,12 ; 14,13. — *Tiems, kurie man...* Ebr t : mano niekintojams. — [18]*Nes kas gi...* Dievas per įstatymą ir per daugelį savo pranašų apreiškē, kad jo valia kitokia, ne kaip kad skelbia netikri pranašai ; taigi jie turētų įrodyti, kad jie dalyvavo Dievo taryboje ir neabejotinais ženklais patvirtinti, kad Dievas ūmiai pakeitē savo nutarimus. Priešingai gi, savo tikriems pranašams jis duoda pažinti savo sumanymus /plg Am 3,7/. — [19]*Štai išeis...* Anot ebr t : štai umaras /vētra/, rūstybēs karštis išeina ir audra su viesulu. — Audra vaizdas baisaus Dievo teismo. Kaip Dievo žodis ne veltui išeina, bet daro, ko Dievas nori, taip Viešpaties rūstybē nepaliaus, kolei neįvyks, ką Dievas nori pasiekti. Plg 30,14. — [20]*Paskutinēse dienose* : Mesijo metu. Jo širdies mintis yra įkurti naują ir visa apimančią Dievo karalystę. — [21]*Aš nesiunčiau.* Dviejų dalykų reikia pranašui :

[22]Jei jie būtų stovėję mano taryboje
ir būtų skelbę mano žodžius mano tautai,
aš juk būčiau atitraukęs juos nuo jų pikto kelio
ir nuo jų pikčiausių minčių.
[23]Argi aš esu Dievas tik arti, sako Viešpats, o iš tolo nebe Dievas?
[24]Argi gali žmogus taip pasislėpti, kad aš jo nematyčiau? sako Viešpats.
Argi aš nepripildau dangaus ir žemės? sako Viešpats.
[25]Aš girdėjau, ką sako pranašai, kurie pranašauja mano vardu melą
ir kalba : Aš regėjau sapne, aš regėjau sapne. [26]Iki kolei bus tokių dalykų
širdyje pranašų, kurie pranašauja melą ir skelbia savo širdies apgaulę?
[27]Jie nori padaryti, kad mano tauta užmirštų mano vardą dėl jų sapnų,
kuriuos jie vienas kitam pasakoja, kaip jų tėvai yra užmiršę mano vardą
dėl Baalio. [28]Pranašas, kurs turi sapną, tepasakoja sapną, ir kurs turi
mano žodžių, tegul tikrai kalba mano žodžius. Bet kas darbo kviečiams
su pelais? sako Viešpats. [29]Argi mano žodžiai ne kaip ugnis, sako Viešpats,
ir ne kaip plaktukas, sutrupinąs uolą? [30]Todėl štai aš einu prieš pranašus,
sako Viešpats, kurie vagia mano žodžius vienas nuo kito. [31]Štai aš einu
prieš pranašus, kurie naudojasi savo liežuviais ir sako : Taip Viešpats
kalba. [32]Štai aš prieš pranašus, prasimanančius sapnų, sako Viešpats,
kurie juos pasakoja ir suvedžioja mano tautą savo melu ir savo stebalais
tuo tarpu, kad aš jų neesu siuntęs ir neesu jiems liepęs, jų, kurie visai
nebuvo naudingi šitai tautai, sako Viešpats
[33]Taigi jei šita tauta, ar pranašas, ar kunigas paklaus tave, saky-
damas : Koki Viešpaties našta? tu jiems tark : jūs esate našta, nes aš
jus mesiu šalin, sako Viešpats. [34]Ir jei pranašas, ar kunigas, ar tauta
sakytų : Viešpaties našta, tą žmogų ir jo namus aš lankysiu. [35]Jūs sa-
kysite vienas kitam ir savo broliui taip : Ką Viešpats atsakė? ir ką
Viešpats kalbėjo? [36]Ir nebebus daugiau minima Viešpaties našta, nes
kiekvienam jo paties žodis bus našta, nes jūs iškreipėte gyvojo Dievo,

---

jis turi būti Dievo siųstas ir tik tai kalbēti, ką Dievas jam įkvēpē /5 Moš 18,18/. Netikriems pranašams trūksta ir vieno ir kito. — [22]*Ir būtų skelbę...* Anot ebr t : tai jie būtų skelbę mano tautai mano žodžius ir būtų juos atitraukę nuo jų pikto kelio ir nuo jų darbų piktumo. — Taigi tai ir parodo /5 Moš 13,2/, kad jie buvo netikri pranašai

[23]*Argi aš esu...* Nejaugi aš esu Dievas, kurs užsidaręs danguje tik tai mato, kas tenai yra, ir ne tas, kurs visa pripildo savo čiabuvimo ir todēl visa žino? Argi aš nesirūpinčiau žmonių dalykais? — [25]*Aš regējau sapne...* Netikri pranašai patraukdavo žmones paskui save, sakydamies gavę Dievo jiems suteiktą regējimą sapne. — [26]*Iki kolei bus tokių dalykų...* Iki kolei jie riš mano vardą su melu ir su savo širdies iškrypimu? — [28]*Pranašas, kurs...* Tikras pranašas turi skelbti Dievo žodį, vistiek kaip Viešpats jam jį suteikia. — *Bet kas darbo...* Dievo žodis lyg kviečiai, maistas sielai. Pelai gi negali kaip penas palaikyti gyvybēs ir nutildyti alkio. — [29]*Argi mano žodžiai...* Trys palyginimai parodo Dievo žodžio galybę ir kilnumą : kviečiai maistas žmonēms, ugnis visa praryja, geležis visa nugali. Be to, juose yra gąsdinimas. Jei netikri pranašai atneša savo pelus, jiems gresia Dievo ugnis ; jei jie pranašauja Viešpaties vardu, jiems gresia uolas trupinąs plaktukas. — [30]*Vienas nuo kito* : netikras pranašas iš tikrojo. Kad įgytų reikšmēs, netikri pranašai skelbia tikras kitų pranašų pranašystes kaip savas, kad taip rastų tikējimo savo melui, savo prasimanytiems dalykams. — [31]*Kurie naudojasi...* kaip jiems patiems patinka. — [32]*Stebalais.* Anot ebr t : pasigyrimais

[34]*Aš lankysiu* : bausmēmis. Nei prieš pranašą, nei prieš ką kitą jiems neleista naudotis tuo žodžiu : Viešpaties našta /ebr massa'/, nes jei jiems jis rodos juokingas, tai tuose, kurie

kareivijų Viešpaties, mūsų Dievo, žodžius. [37]Pranašui tu sakysi taip:
Ką tau Viešpats atsakė? ir ką Viešpats kalbėjo? [38]Jeigu gi jūs saky-
site : Viešpaties našta, todėlei štai ką Viešpats sako : Kadangi jūs sa-
kėte tą žodį : Viešpaties našta, aš gi siunčiau pas jus, tardamas : Nesa-
kykite : Viešpaties našta, [39]todėl aš jus imte atimsiu ir paliksiu toli
nuo savo veido jus ir miestą, kurį daviau jums ir jūsų tėvams. [40]Aš
dėsiu ant jūsų amžiną apjuoką ir amžiną sugėdinimą, kurs niekuomet
nebus išdildytas užmiršimu

24. [1]Viešpats man parodė, ir štai buvo dvi pintinės pilnos figų, pa-
dėtos ties Viešpaties šventykla, po to kai Babilono karalius Nabuko-
donosoras išvedė iš Jerusalės Judo karalių Joakimo sūnų Jekhoniją, jo
kunigaikščius, amatninkus ir šaltkalvius ir nugabeno juos į Babiloną.
[2]Vienoje pintinėje buvo labai gerų figų, kaip paprastai būna pirmosios
išnokusios figos, kitoje gi pintinėje buvo labai menkų figų, kurių nebuvo
galima valgyti, nes buvo netikusios. [3]Tuomet Viešpats man tarė: Ką
tu matai, Jeremijau? Aš atsakiau : figų, gerų figų, labai gerų, ir neti-
kusių, labai netikusių, kurių negalima valgyti, nes netikusios
[4]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [5]Štai ką sako
Viešpats, Israėlio Dievas : Kaip šitos figos geros, taip aš pažvelgsiu,
kad gera daryčiau Judo belaisviams, kuriuos aš išsiunčiau iš šitos vie-
tos į Kaldiečių šalį. [6]Aš maloningai atkreipsiu į juos savo akis ir parve-
siu juos atgal į šitą žemę ; aš juos statysiu ir negriausiu, juos veisiu
ir nerausiu. [7]Aš duosiu jiems širdies, kad žinotų mane, jog aš
Viešpats ; jie bus man tauta, ir aš jiems būsiu Dievas, nes jie sugrįš
pas mane visa savo širdimi. [8]Ir kaip tos blogiausios figos, kurių nega-
lima valgyti dėl to, kad jos blogos, taip sako Viešpats, aš padarysiu
su Judo karaliumi Sedekiju, su jo kunigaikščiais ir su likusiais iš Jeru-
salės, kurie pasiliko šitame mieste, ir su tais, kurie gyvena Egipto že-
mėje. [9]Aš duosiu juos varginti ir slėgti visoms žemės karalystėms, pa-
darysiu iš jų apjuoką, prilyginimą ir patarlę ir prakeikimą visose vietose,
į kurias aš juos išmečiau. [10]Aš siųsiu prieš juos kalaviją, badą ir marą,
kolei jie nebus išnaikinti iš žemės, kurią daviau jiems ir jų tėvams

jį girdi, taip bus sunaikinta pagarba Dievui. Jeigu gi kas ištaria tą žodį, tai iš jo turi jam pačiam pasidaryti našta ir apsunkinimas. — [39]*Imte atimsiu.* Ebr t : užmiršiu

d/ *Trumpu laiku įvyksiančių atsitikimų simboliai*

24,1-10. Gerų ir blogų figų simboliais /1-3/ skelbiamas likimas Žydų ištremtų į Babiloną, pasilikusiųjų Jerusalėje, taip pat ir buvusių Egipte /4-10/

24. [1]*Viešpats man...* Šitais regėjimais suteikiama paguoda ką tik ištremtiems Žydams į Babiloną ir pamokymas kitiems, kad Dievas bausdamas turi gerų sumanymų. Plg Am 8,1-3. — *Po to kai...* Neilgai trukus po ištrėmimo, pačioje Sedekijo karaliavimo pradžioje. Plg 4 Kar 24,14-17 ir k. — [2]*Labai gerų figų...* Kaip paprastai skinamasi tokių figų su pasigėrėjimu, taip Dievas priėmė išrinktąją tautą ir laukė iš jos gerų darbų vaisių. — [3]*Ką tu matai...* Pranašas turi išreikšti norą patirti, ką reiškia figos

[5]*Kaip šitos figos...* Kaip kas gėrisi geromis figomis, taip ir Dievas sergės išvestuosius į Babelę ir lydės juos savo maloningumu. — [6]*Maloningai.* Anot ebr t : jų labui. Dievas saugos juos su ypatingu rūpestingumu, kad jiems neatsitiktų kokios nelaimės ir pargrąžins juos atgal. — *Statysiu ir...* Plg aug 1,10. Tremtiniai bus Dievo laimintini, nes bus kentėjimuose pasidarę geresni. — [7]*Kad žinotų...* Plg aug 7,23. Karalystė išardyta dėl tautos nuodėmių, taigi reikia, kad nedorumo šaltinis būtų užkimštas, jei atnaujinta teokratija turi pasilikti nepaliesta. — [8]*Likusiais iš Jerusalės.* Dievas nori, kad jie pasiduotų Kaldiečiams ; jei jie ne-

25. [1]Žodis, suteiktas Jeremijui apie visą Judo tautą ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais, /tai buvo pirmi Babilono karaliaus Nabukodonosoro metai/, [2]kurį pranašas Jeremijas kalbėjo visai Judo tautai ir visiems Jerusalės gyventojams, tardamas :

[3]Nuo tryliktų Judo karaliaus Amono sūnaus Jošijo metų iki šiai dienai, per tuos dvidešimt trejus metus Viešpaties žodis buvo man suteikiamas, ir aš jums skelbiau, keldamos iš nakties ir kalbėdamas, bet jūs neklausėte. [4]Viešpats siuntė pas jus visus savo tarnus pranašus, atsikeldamas auštant ir siųsdamas, bet jūs neklausėte ir nepalenkėte savo ausų, kad išgirstumėte, [5]kai jis sakė : Sugrįžkite kiekvienas nuo savo pikto kelio ir nuo savo pikčiausių minčių, ir jūs gyvensite nuo amžiaus į amžių šalyje, kurią Viešpats davė jums ir jūsų tėvams. [6]Neeikite paskui svetimus dievus jiems tarnauti ir jų garbinti ir neveskite manęs į rūstybę savo rankų darbais ir aš jūsų nebausiu. [7]Bet jūs manęs neklausėte, sako Viešpats, ir vedėte mane į rūstybę savo rankų darbais jūsų nelaimei. [8]Todėl štai ką sako kareivijų Viešpats : Už tatai, kad jūs neklausėte mano žodžių, [9]štai aš siųsiu ir imsiu visas šiaurės tautas, sako Vieš-

---

klausys jo paliepimo, jie turi būti kaip blogosios figos, kurias metama šalin. — *Gyvena Egipte...* Su augščiau paminētaisiais Dievas atmes ir tuos, kurie įspēti neiti į Egiptą, to įspējimo nepaklausē. — [9]*Aš duosiu juos...* Pakartojamos bausmēs, paskelbtos 5 Moš 28,37

8. Septynios dešimtys nelaisvės metų

a/ *Dievo teismai Žydams ir pagonims*

25,1-38. Gavęs iš Dievo apreiškimą ketvirtais karaliaus Joakimo metais /1-2/ Jeremijas skelbia Žydams septynių dešimtų metų nelaisvę /13-1/, paskui gi bausmę patiems Kaldiečiams, kurie buvo Dievo keršto įrankis /12-14/. Viešpaties liepiamas duoda gerti iš Dievo rūstybēs taurēs visoms tautoms /15-29/ ir pranašauja apie Dievo teismą visai žemei /30-38/

25. — *Ketvirtais Judo karaliaus...* Tais metais įvyko kova pas Kharkamį Euprato krante, kurioje Egipto karalius Nekhao buvo nugalētas vyriausio Babilono karaliaus Nabonasaro kariuomenēs vado, jo sūnaus Nebukadnetsaro, sustiprintas Babilono viešpatavimas Azijoje ir prirengtas paties Egipto pavergimas. Nebukadnetsaras buvo jau arti Egipto sienų, kai gavo žinią, kad jo tēvas Nabonasaras mirē, ir kad jis pats yra jau karalius. Tos kovos metai laikomi pirmaisiais Nebukadnetsaro metais ; jie buvo ketvirti Joakimo /46,2/. Pranašas tiksliai nurodo čia metus, nes tais metais prasidējo septynios dešimtys Babilono nelaisvēs metų /606 m pirm Kr/. Nebukadnetsaras, vydamas Egiptiečius, tuomet buvo pirmą kartą užpuolęs Jerusalę ir privertē karalių Joakimą pripažinti Babilono valdžią

[3]*Nuo tryliktų...* Tais metais Jeremijas pradējo eiti pranašo pareigas /1,2/. — *Dvidešimt trejus.* Jošijas viešpatavo 31 metus. Prie jo gyvos galvos Jeremijas ējo pranašo pareigas 19 metų ; prie jų reikia pridēti trys Joakhazo mēnesiai ir ketveri Joakimo metai ; taip ir pasidaro 23 metai. — [4]*Atsikeldamas auštant...* Rūpestingai ir be paliovos. Ne vien Jeremijas tuomet ējo pranašo pareigas ; buvo ir kitų. Jošijo laikais pranašavo Sophonijas ; Barukhas buvo taip pat pranašas, Holda buvo pranaše /4 Kar 22,14/, minimi dar 4 Kar 23,2 kiti to laiko pranašai. Jeremijas tačiau turi galvoje ilgą eilę pranašų, kuriuos Dievas siuntē vienai po kitos einančioms Žydų kartoms. — [5]*Minčių.* Anot ebr t : veikalų. Plg 4 Kar 17,13 ; aug 18,11. — [7]*Jūs manęs.* Jūsų dauguma buvo atkakli. — *Ir vedēte...* Kas nori priežasties, tas būtinai nori su ja sujungtos jam gerai žinomos pasēkos ; jūs norējote nuodēmēs ir atpuolimo, taigi jūs norējote taip pat vesti mane į rūstybę. — [9]*Visas šiaurēs tautas...* Tas tautas buvo pranašas jau ne kartą minējęs. — *Mano tarną.* Jis Dievo tarnas ta prasme, kad jis Dievo išrinktas ir siunčiamas Dievo sumanymo įvykdyti. /Panašiai pašventinami Medai (Ješ 13,3) Babilonui nubausti/. — *Visų jos apylinkēje*

pats, ir mano tarną Babilono karalių Nabukodonosorą, ir juos atvesiu ant šitos šalies, ant jos gyventojų ir ant visų jos apylinkėje esančių tautų ; aš juos užmušiu ir padarysiu iš jų pasibaisėjimo ir švilpavimo dalyką ir amžinų tyrumų. [10]Aš pašalinsiu iš jų tarpo džiaugsmo balsą ir linksmybės balsą, jaunikio ir jaunosios balsą, girnų ūžimą ir žiburio šviesą. [11]Visa šita šalis bus tyruma ir pasibaisėjimo dalykas, ir visos tos tautos tarnaus Babilono karaliui septynias dešimtis metų

[12]Pasibaigus septynioms dešimtims metų, aš lankysiu Babilono karalių ir aną tautą, sako Viešpats, jų neteisybę ir Kaldiečių šalį ir padarysiu iš jos amžinų tyrumų. [13]Aš įvykdysiu anai šaliai visus mano žodžius, kuriuos prieš ją kalbėjau, visa kas parašyta šitoje knygoje, ką tik pranašavo Jeremijas prieš visas tautas. [14]Nes jie joms tarnaus, kadangi tai gausingos tautos ir dideli karaliai ; aš jiems atsilyginsiu, žiūrėdamas jų darbų ir jų rankų veikalų

[15]Nes kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Imk iš mano rankos šito narso vyno taurę ir duok jo gerti visoms tautoms, pas kurias aš tave siųsiu. [16]Jos gers, pasidarys neramios ir dūks akivaizdoje kalavijo, kurį aš siųsiu į jų tarpą. [17]Aš ėmiau iš Viešpaties rankos taurę ir daviau gerti visoms tautos, pas kurias Viešpats mane siuntė : [18]Jerusalei ir Judo miestams, jos karaliams ir jos kunigaikščiams, kad padaryčiau iš jų tyrumą, pasibaisėjimo, švilpavimo ir prakeikimo dalyką, kaip kad yra šiandien ; [19]Egipto karaliui Paraonui, jo tarnams, jo kunigaikščiams ir visai jo tautai, [20]ir visiems apskritai : visiems Ausies šalies karaliams ir visiems Pilistimų žemės karaliams, Askalonui, Gazai, Akaronui ir Azoto liekanoms, [21]Idumėjai, Moabui, Amono vaikams, [22]visiems Tiro karaliams, visiems Sidono karaliams ir karaliams šalies salų, esančių

---

esančių tautų. Jos prašē Žydus pagalbos ir sandoros. Kadangi jos patenka į nelaimę, tai visai žūna viltis išsigelbēti. — *Amžinų tyrumų* : tyrumų ilgam, neribotam laikui, taip kad ir jų atitaisymas žmonių priemonēmis bus negalimas. — [10]*Aš pašalinsiu...* Plg aug 7,34. — *Girnų ūžimą ir...* Tuodu dalyku naminio gyvenimo ženklas, kuriuos galima matyti ir girdēti visuose gyvenamuose namuose. Jų nebuvimas aiškus ženklas, kad šalis nebegyvenama. [11]*Visa šita šalis* : Judo žemē. — *Septynias dešimtis...* Skaičiuojant nuo to laiko Babilono karalystē turējo dar stovēti 70 metų. Plg 2 Kron 36,22 ; Esdr 1,1 ; žem 26,6 ; Dan 9,2

[12]*Lankysiu* : bausmēmis. Plg Ješ 10,5. — *Padarysiu iš jos...* Pranašas regi savo akivaizdoje galutiną atsitikimą, neaptardamas eilēs metų, kurių reikia, kad tas atsitikimas įvyktų. — [13]*Kas parašyta...* Šituos žodžius pranašas turējo parašyti po to, kai jis buvo surinkęs savo pranašystes į knygą ir padaręs nutarimą prijungti prie jos dar ir tai, kas kartojama 50 ir 51 skyrimuose. — [14]*Nes jie joms tarnaus...* Prie patvirtinimo pridurіama būdas, kaip pranašystēs turi būti įvykdytos. Anot ebr t : nes ir ant jų uždēs vergystę gausingos tautos su dideliais karaliais

[15]*Vyno taurę.* Didelę nelaimę dažnai palyginama su girtumu, nes jausmai dēl didelio baisumo atbunka ir kojos svyruoja. Plg žem 49,12 ; Ijob 21,20 ; Ps 60,5 ir k. — [16]*Pasidarys neramios.* Ebr t : svyruos. — [18]*Jerusalei ir...* Pirmoje vietoje minima Dievo tauta. Taurē yra paskelbimas pačios nelaimēs. — *Kaip kad yra šiandien.* To priedo nēra LXX. — [19]*Egipto.* Kurio pagalba taip dažnai pasitikējo Žydai. — [20]*Visiems apskritai.* Anot ebr t : visam mišiniui. — Turima galvoje daugybē visokių ateivių, svetimšalių, gyvenusių žemajame Egipte. — *Ausies.* Arabijos kraštas, kurs buvo dar vadinamas Uso /ebr 'Uts/ žemē ; jame gyveno Ijobas. Plg Ijob 1,1. — *Pilistimų žemēs* : kurios miestai tuojau įvardijami. — *Azoto liekanoms.* Žymi to miesto dalis buvo sugriauta, kai jį laikē ilgą laiką apgulęs Egipto karalius Psametikas ir galų gale paēmē. — [21]*Idumējai, Moabui...* Kraštai į pietryčius ir rytus nuo Palestinos. — [22]*Tiro karaliams.* Įvardijant kraštus pakilstama į šiaurę, kur gyveno

anapus jūros, [23]Dedanui, Tėmai, Buzui ir visiems, kurie kerpa sau plaukus,
[24]visiems Arabijos karaliams, visiems vakarų karaliams, gyvenantiems
tyrumoje, [25]visiems Zambrio karaliams, visiems Elamo karaliams, visiems
Medų karaliams, [26]taip pat visiems šiaurės karaliams arti ir toli, lygiai vie-
niems kaip ir kitiems, ir visoms žemės karalystėms, kurios yra jos pavir-
šiuje ; ir po jų gers Sesako karalius. [27]Tu jiems sakysi : Štai ką sako ka-
reivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Gerkite ir pasigerkite, ir vemkite ; par-
pulkite ir nesikelkite, pamatę kalaviją, kurį aš siųsiu į jūsų tarpą. [28]Jeigu
gi jie nenorės priimti taurės iš tavo rankos, kad gertų, tu jiems sakysi :
Štai ką sako kareivijų Viešpats: Jūs gerte gersite; [29]nes štai mieste,
kuriame šaukiamasi mano vardo, aš pradėsiu bausti, ir jūs būtumėte
laisvi nuo bausmės lyg nekalti ? Jūs nebūsite laisvi nuo bausmės, nes aš
šaukiu kalaviją visiems žemės gyventojams, sako kareivijų Viešpats
[30]Tu jiems pranašausi visus šituos žodžius ir jiems sakysi :
Viešpats iš augštybių sukrioks
ir iš savo šventos buveinės paleis savo balsą ;
jis kriokte krioks prieš savo grožį ;
bus giedama prieš visus žemės gyventojus
garsi lyg vynuoges minančiųjų daina.
[31]Jos garsas pasieks žemės pakraščius,
nes Viešpats daro teismą tautoms ;
jis bylinėjasi su kiekvienu kūnu.
Bedievius aš atiduodu kalavijui, sako Viešpats.
[32]Kareivijų Viešpats sako taip :
Štai išeis nelaimė iš tautos į tautą,
ir didelė audra išeis nuo žemės pakraščių.
[33]Viešpaties užmuštų bus tą dieną
nuo vieno žemės krašto iki kitam jos kraštui ;
jų neraudos, nesurinks ir nelaidos ;
jie gulės kaip mėšlas žemės paviršiuje.

Phenikiečiai. — *Esančių.* Ebr t : esančios. Šv Rašte panašiuose atsitikimuose salomis vadinama labai išraižyti pietinės Europos krantai. — [23]*Dedanui.* Palikuonys Abraomo ir Keturos, gyvenusieji Arabijos šiaurvakariuose. Plg 1 Moš 25,3 ; Ješ 21,13. — *Tėmai.* Tėmos kraštas buvo prie kelio iš Damasko į Meką, tarp Tabuko ir Uadi - el - Kora /kitas Haurano rytuose/, — *Buzui* : Arabijoje. Plg 1 Moš 21,21 ir k. — *Kurie kerpa...* Žr aug 9,26. — [24]*Visiems vakarų...* Anot ebr t : visiems mišinio karaliams, kurie gyvena tyrumoje. — [25]*Zambrio.* Apie tą vardą negalima pasakyti nieko tikra. Elamas gal kalnuotas kraštas į rytus nuo Tigrio, anapus Babilonijos, šiaurėje siekęs Medų kraštą ir Asiriją, pietuose Persų įlanką. — *Medų.* Medų kraštas į rytus nuo Zagro kalnų, šiaurėje siekia Kaspijos jūrą, rytuose Partų šalį ir Irkaniją. — [26]*Sesako.* Taip žydai rašydavo kaikada žodį Babel /žem 51,4/. Taigi nuo visuotinio pasaulio teismo neatleidžiamas ir Babilonas. — [27]*Parpulkite ir...* Dievas ir jo karalystė nugalės jus. Dievas taip ilgai persekios savo neprietelius, kolei nugalėjimas nebus pilnas. — [28]*Jūs gerte gersite* : jūs turite būtinai ir daug gerti. — [29]*Kuriame šaukiamasi...* Todėl tai yra Jahvės miestas

[30]*Viešpats iš augštybių...* Plg Joel 3,16 ; Am 1,2. Viešpats, turįs savo buveinę danguje, čia palyginamas su liūtu, puolančiu iš savo lindynės ir išgąsdinančiu kaip piemenis, taip ir jų bandą, nuo kurio negalima ištrūkti. — *Prieš savo grožį.* Ebr t : prieš savo buveinę, t y, prieš Jerusalę. — *Daina.* Ebr *hedad.* Taip buvo vadinama linksma daina, kurią dainuodavo išspausdami iš vynuogių vyną. Plg Ješ 16,9. Čia vynuogių vietoje bus tautos. Plg Ješ 63,1-6. — [33]*Jų neraudos...* Plg aug 8,1-3. — [34]*Apsiberkite.* Ebr t : gulėkite pelenuose. — *Jūsų išskirstymo...* Kurie nebus užmušti, tie turės būti išvai-

[34]Klykite, ganytojai, ir šaukite ;
apsiberkite pelenais, jūs, bandos didikai,
nes atėjo jūsų dienos, kad būtumėte užmušti,
jūsų išskirstymo metas, ir jūs krisite kaip brangūs indai.
[35]Nebebus galima bėgti ganytojams
ir išsigelbėti bandos didikams.
[36]Štai ganytojų šauksmo balsas
ir bandos didikų klyksmas,
nes Viešpats sunaikino jų ganyklas.
[37]Ramybės dirvos nutilo Viešpaties narsingos rūstybės akivaizdoje.
[38]Jis paliko kaip liūtas savo lindynę,
nes iš jų šalies pasidarė tyruma nuo karvelio rūstybės
ir nuo narsingos Viešpaties rūstybės

26. [1]Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo karaliavimo pradžioje buvo
Viešpaties suteiktas toks žodis ir pasakyta : [2]Štai ką Viešpats sako : Sto-
vėk Viešpaties namų šventoriuje ir kalbėk visiems Judo miestams, iš kurių
ateinama pagarbinti Viešpaties namuose, visus žodžius, kuriuos aš tau
liepiau jiems kalbėti ; neišleisk nė žodžio. [3]Gal jie išgirs ir gręšis kiekvienas
nuo savo pikto kelio, ir aš gailėsiuos piktenybės, kurią ketinu jiems daryti
dėl jų pastangų piktumo. [4]Tu jiems sakysi : Štai ką Viešpats sako : Jei
neklausysite manęs, kad vaikščiotumėte mano Įstatyme, kurį jums
daviau, [5]kad klausytumėte žodžių mano tarnų pranašų, kuriuos aš
jums siunčiau, iš nakties atsikeldamas ir siųsdamas, kurių jūs neklausėte,
[6]aš padarysiu šituos namus kaip Silą, ir iš šito miesto padarysiu prakei-
kimą visoms žemės tautoms
[7]Kunigai, pranašai ir visa tauta girdėjo Jeremiją kalbantį šituos žo-
džius Viešpaties namuose. [8]Pabaigus Jeremijui kalbėti visa, ką Viešpats
buvo jam liepęs pasakyti visai tautai, kunigai, pranašai ir visa tauta
nutvėrė jį, sakydami : Tegul jis mirte numiršta. [9]Kam jis pranašavo, saky-
damas : Kaip Silas bus šitie namai, ir šitas miestas bus sunaikintas, taip

---

kyti ir kaip gražūs indai (kurių žuvimas kitus pripildo išgąsčio) sudaužyti. — [35]*Nebebus galima*... Pakartojimu patvirtinama žuvimo tikrumas. — [37]*Ramybės dirvos*... Ebr t : ramios ganyklos, t y, ganyklos, kuriose anksčiau ramiai ganėsi banda. — [38]*Jis* : Dievas /Jier, Tom/. — *Nuo karvelio*... Ebr t gal : nuo smarkiausio kalavijo ir nuo Viešpaties rūstybės karščio

b/ *Jeremijo kova prieš nedorus kunigus ir netikrus pranašus Žyduose*

26,1-24. Jeremijas skelbia Jerusalės žuvimą /1-6/ ; kunigų ir pranašų sulaikytas paduodamas į kunigaikščių teismą ir vėl paleidžiamas /7-19/. Užmušimas pranašo Urijo /20-24/

26. [1]*Karaliavimo pradžioje.* Reikia manyti, kad aprašomi čia atsitikimai įvyko anksčiau, nekaip augščiau paskelbta pranašystė. — Pačios laiko aplinkybės turėjo labiau sujaudinti Judo gyventojų širdis. Egipto karalius Nekhao buvo išvedęs grandinėse į Egiptą karalių Joakhazą, kurs darė pikta Viešpaties akivaizdoje, ir uždėjęs piniginę pabaudą visai tautai /4 Kar 23,32.../. Argi neturėjo Žydai daryti visa, kad atitolintų tolesnę bausmę? — [2]*Miestams, iš kurių*... Taigi vienoje iš didesnių metinių švenčių, kurios sutraukdavo į Jerusalę daugybę žmonių iš viso krašto. Iš čia taip pat pasirodo, kad išviršinis garbinimas Dievo nebuvo visai pamestas. Jeremijas turi vadinamajame liaudies šventoriuje kaip Viešpaties pasiuntinys kalbėti tautai. — *Neišleisk nė žodžio* : nepasiduok baimei, kuri galėtų tau kliudyti pasakyti visa, kas reikia. — [6]*Šituos namus*... Šventyklą ir Jerusalę. Plg 1 Kar 4,2.10

[8]*Kunigai.* Jie, kurie turėjo mokyti įstatymo ir kaip pirmieji jo laikytis ir būti šventi Viešpaties akivaizdoje, stovi pranašo neprietelių priešakyje.

kad nebebus jame gyventojų? Ir visa tauta susibūrė prieš Jeremiją Viešpaties namuose

[10]Išgirdę apie šituos dalykus Judo kunigaikščiai atėjo iš karaliaus namų į Viešpaties namus ir atsisėdo naujųjų Viešpaties namų vartų angoje. [11]Kunigai ir pranašai kalbėjo kunigaikščiams ir visai tautai, tardami: Šitas žmogus vertas mirti, nes pranašavo prieš šitą miestą, kaip jūs savo ausimis girdėjote. [12]Tuomet Jeremijas kalbėjo visiems kunigaikščiams ir visai tautai taip: Viešpats mane siuntė pranašauti prieš šituos namus ir prieš šitą miestą visų žodžių, kuriuos jūs girdėjote. [13]Taigi pataisykite dabar savo kelius ir savo pastangas ir klausykite Viešpaties, jūsų Dievo, balso, tai Viešpats gailėsis piktenybės, kurią prieš jus kalbėjo. [14]Aš gi štai jūsų rankose; darykite su manim, kas gera ir teisinga jūsų akyse. [15]Tačiau žinokite ir supraskite, kad, jei mane užmušite, jūs išduosite nekaltą kraują patys prieš save, prieš šitą miestą ir prieš jo gyventojus: nes Viešpats iš tikrųjų mane siuntė pas jus kalbėti, jums girdint, visų šitų žodžių. [16]Tuomet kunigaikščiai ir visa tauta tarė kunigams ir pranašams: Tas žmogus neužsipelnė mirties, nes jis mums kalbėjo Viešpaties, mūsų Dievo, vardu

[17]Po to žmonės iš šalies vyresniųjų tarpo atsikėlė ir tarė visam tautos susirinkimui taip: [18]Mikhėjas Morastietis buvo pranašas Judo karaliaus Ezekijo dienose ir taip kalbėjo visai Judo tautai: Štai ką sako kareivijų Viešpats: Sionas bus ariamas kaip dirva, Jerusalė pavirs į akmenų krūvą ir Namų kalnas į miškuotą augštumą. [19]Argi Judo karalius Ezekijas ir visas Judas pasmerkė jį mirti? Argi jie nebijojo Viešpaties ir nemaldavo Viešpaties veido? ir ar Viešpats nesigailėjo piktenybės, kurią buvo prieš juos kalbėjęs? Taigi mes darome didelę piktenybę prieš mūsų sielas

[20]Buvo taip pat žmogus, kurs pranašavo Viešpaties vardu, Semėjo sūnus Urijas iš Karjatiarimo; jis pranašavo prieš šitą miestą ir prieš šitą

— *Pranašai*: netikri pranašai. — *Visa tauta*: tautos dauguma. — *Tegul jis...* Ebr t: mirte mirsi. Kam tu pranašavai Viešpaties vardu? Jie nežiūri, kad žuvimu jie gąsdinami tik tame atsitikime, jei pasiliks savo nuodēmēse. — [10]*Kunigaikščiai*: gal žymiausi Žydų šeimų viršininkai. — *Naujųjų... vartų*. Spēliojama, kad kalbama apie vartus, kurie buvo pastatyti karaliaus Joatamo. Žr 4 Kar 15,35 ir k. Vartai pas Žydus dažnai buvo teismo vieta. — [11]*Pranašavo prieš...* Dievas žadējo amžinai gyventi tuose namuose /3 Kar 9,3/. Jeremijo žodžiai, jei nežiūrēti sąlygų ir aplinkybių, kuriose pasakyti, rodosi, prieštaraują Dievo pažadējimui, taigi jis reikia nubausti mirtimi, kaip netikras pranašas /5 Moš 18,20/. — *Kaip jūs savo...* Tais žodžiais atsiliepiama į tautą. — [12]*Visiems kunigaikščiams ...* Kunigaikščiams kaip teisējams, tautai kaip pasidavusiai suvedžiojimui. — *Viešpats mane siuntē...* Su dideliu išmanymu Jeremijas nurodo, kad jį yra siuntęs Viešpats ir kad jis pakeis, neįvykdys savo nutarimo, jei jie darys atgailą. — [13]*Pataisykite...* Plg aug 7,3. — [14]*Aš gi štai...* Savo kuklumu pranašas pelnosi kunigaikščių palankumą; priminimas teisybēs turi juos įspēti. — [15]*Tačiau žinokite...* Ne aš, bet jūs patys dedate ant savęs nelaimę. Jei jūs iš tikrųjų mylite miestą ir šventyklą, tai nebedauginkite savo nuodēmių ir nedarykite savęs kaltais mano kraujo išliejimo. — [17]*Iš šalies vyresniųjų...* Jų tarpe ypač žymus buvo Ahikamas, kaip tai pasirodo iš 24 e. — [18]*Mikhējas Morastietis*. Ebr: Iš Morešeth. Kalbama apie vieną iš Mažesniųjų pranašų. Mikhējas ējo pranašo pareigas karaliaujant Joatamui, Akhazui ir Ezekijui. — *Sionas bus ariamas*. Kaip kad darydavo senovēje nugalētojai, kurie paimto ir sugriauto miesto vietą net išardavo. Tą pranašystę skaitome Mikh 3,12. — [19]*Argi jie...* Ebr t: argi jis ir tt. — *Taigi mes darome...* Anot ebr t: argi mes turētume daryti

[20]*Buvo taip pat...* Jeremijas pasakoja šitą pavyzdį, kad dar aiškiau

šalį, visai taip pat kaip buvo kalbėjęs Jeremijas. [21]Kuomet karalius Joa-
kimas, visi jo galiūnai ir kunigaikščiai išgirdo tuos žodžius, karalius ieš-
kojo jo užmušti. Tai patyręs ir nusigandęs Urijas pabėgo ir nuvyko į
Egiptą. [22]Karalius Joakimas siuntė žmonių į Egiptą, Akoboro sūnų El-
nataną ir kitus draug su juo į Egiptą. [23]Jie išvedė Uriją iš Egipto ir atvedė
jį pas karalių Joakimą, kurs jį užmušė kalaviju ir pametė jo lavoną pas-
kutinės liaudies kapinėse

[24]Tačiau Saphano sūnaus Ahikamo ranka buvo su Jeremiju, kad jis
nebūtų išduotas į tautos rankas ir kad jie jo neužmuštų

27. Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo karaliavimo pradžioje
buvo Viešpaties suteikta Jeremijui toks žodis ir pasakyta : [2]Štai ką Vieš-
pats man sako : Pasidaryk sau pančių ir grandinių ir užsidėk jas sau ant
kaklo ; [3]tu jas siųsi pas Edomo karalių, pas Moabo karalių, pas Amono
vaikų karalių, pas Tiro karalių ir pas Sidono karalių per pasiuntinius, kurie
atvyko į Jerusalę pas Judo karalių Sedekiją, [4]ir tu jiems liepsi kalbėti
jų valdovams taip ; Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Jūs
sakysite savo valdovams taip : [5]Aš padariau žemę, žmones ir galvijus,
esančius žemės paviršiuje, ir ją duodu tam, kas patiko mano akyse. [6]Taigi
ir dabar aš duodu visas šitas šalis į mano tarno Babilono karaliaus Na-
bukodonosoro rankas ; be to, aš jam duodu ir lauko gyvulius, kad jam
tarnautų. [7]Visos tautos tarnaus jam ir jo sūnui ir jo sūnaus sūnui, kolei

---

parodytų, kaip dideliuose pavojuose jis buvo, karaliaujant Joakimui. — *Karjatiarimo.* Miestelis garsus tuo, kad jame kurį laiką buvo sandoros skrynia. 1 Kar 6,20... Jo vieta ant ribos tarp Judo ir Benjamino giminių, gal ten, kur dabar Kuriet-el-Enab, tarp Jerusalēs ir Jopēs. — [21]*Galiūnai.* Ebr t : karžygiai. — *Urijas pabēgo..* Tas pabēgimas nebuvo ženklas nepasitikējimo Dievu, bet atsargumo /plg Mt 10,23/. — [22]*Joakimas...* Keršto troškimas jame buvo taip didelis, kad jis stengēsi net svetimoje šalyje užmušti pranašą, kurio jam nebereikējo bijoti. Plg 36,12.25. — *Elnataną.* Tas pat vardas sutinkamas taip pat 4 Kar 22,12.14 ; tik nežinia, ar ten kalbama apie tą patį žmogų. — [23]*Jie išvedē...* Karalius Joakimas tuomet buvo priverstas mokēti mokesčius Egipto karaliui, tai tas nesipriešino išvedimui atbēgusiojo Urijo. — *Paskutinēs liaudies..* Ebr t : liaudies sūnų kapinēse. — Karalius ir užmuštą pranašą dar norējo paniekinti. Jerusalēje buvo ir tebēra liaudies kapai išilgai Kedrono. — [25]*Tačiau.* Kadangi Joakimas buvo toks kerštininkas, tai turējo pasirodyti ypatingas Dievo veiksmas, kad Jeremijas ištrūktų iš jo rankų. — *Ahikamo.* Plg 4 Kar 22,12. — *Ranka* : globa, įtaka. — *Kad jis nebūtų išduotas.* Ahikamas gal turējo nuraminti kilusį tautoje maištą

c/ *Kitas Jeremijo susirēmimas su netikrais Jerusalēs pranašais*

27,1-28,17. Jeremijas gauna įsakymą paskelbti, kad visos Žydų apylinkēje esančios tautos bus pavergtos Babilono karaliui /27,1-11/ ; ypatingą įspējimą apie tai gauna karalius Sedekijas /27,12-15/, Žydų kunigai ir visa tauta /27,16-22/. Visai ką kita skelbia meluodamas Ananijas /28,1-4/, kuriam drąsiai priešinasi Jeremijas ir jam paskelbia neilgai trukus jį mirsiant /28,5-17/

27. [1]*Joakimo.* Tikriausiai čia reikia skaityti Sedekijo vardas, kaip tai pasirodo iš 3 e ir 28,1. — [2]*Grandinių.* Ebr t : jungų. — *Užsidēk sau...* Taip pranašas turējo pasirodyti turįs išvaizdą belaisvio ir vergo. — [3]*Tu jas siųsi...* Jeremijas turi įteikti jungus pasiuntiniams, kad jais būtų išreikšta Babilono nelaisvē. Karalius Sedekijas buvo atsisakęs pripažinti savo priklausomybę nuo Babilono karaliaus ir norējo padaryti su kitomis tautomis sąjungą prieš kaldiečius. Pranašas parodo jiems žodžiais ir simboliais, kuo jų sumanymai turi pasibaigti, ir iškilmingai apreiškia Viešpaties valią. — [5]*Aš padariau..* Taip pat svetimoms tautoms turi būti apreikšta Viešpaties didenybē ir kilnumas, taip kad jiems darosi aišku, jog jis ne vienos tautos Dievas, bet pasaulio Dievas ir Kūrējas, kurs visa veda, kaip jam patinka. — [6]*Mano*

neateis jo šalies ir jo paties metas ; jam tarnaus daug tautų ir dideli
karaliai. [8]Jeigu gi kuri tauta ir karalystė nenorėtų tarnauti Babilono ka-
raliui Nabukodonosorui ir kas nors nepalenktų savo sprando po Babi-
lono karaliaus jungu, tą tautą aš aplankysiu kalaviju, badu ir maru,
sako Viešpats, kolei aš jų nesunaikinsiu jojo ranka. [9]Jūs tat neklausy-
kite savo pranašų, žynių, sapnininkų, burtininkų ir žavėtojų, kurie jums
sako : Jūs netarnausite Babilono karaliui, [10]nes jie jums pranašauja melą,
kad jus atitolintų iš jūsų šalies ir išmestų jus, kad jūs žūtumėte. [11]Kuri
gi tauta palenks savo sprandą po Babilono karaliaus jungu ir jam tarnaus,
tą aš paliksiu jos žemėje, sako Viešpats, ir ji ją įgyvens ir gyvens joje
[12]Taip pat Judo karaliui Sedekijui aš kalbėjau visai taip pat saky-
damas : Palenkite savo kaklus po Babilono karaliaus jungu, tarnaukite
jam ir jo tautai, ir jūs būsite gyvi. [13]Kam gi mirtumėte tu ir tavo tauta
nuo kalavijo, bado ir maro, kaip Viešpats kalbėjo tautai, kuri nenorėtų
tarnauti Babilono karaliui? [14]Neklausykite žodžių pranašų, kurie jums
sako : Jūs netarnausite Babilono karaliui, nes jie jums kalba melą. [15]Nes
aš jų nesiunčiau, sako Viešpats, ir jie melagingai pranašauja mano vardu,
kad jus išmestų, ir kad jūs žūtumėte, kaip jūs, taip ir pranašai, kurie
jums pranašauja
[16]Aš kalbėjau kunigams ir tai tautai taip : Štai ką Viešpats sako :
Neklausykite žodžių savo pranašų, kurie jums pranašauja, sakydami :
Štai Viešpaties rykai dabar greitai sugrįš iš Babilono ; nes jie jums prana-
šauja melą. [17]Taigi jūs neklausykite jų, bet tarnaukite Babilono karaliui,
kad būtumėte gyvi. Kamgi šitas miestas pavirstų į tyrumą? [18]Jeigu jie
pranašai, ir juose yra Viešpaties žodis, tegul jie stoja kareivijų Viešpaties
akivaizdon, kad rykai dar užsilikusieji Viešpaties namuose ir Judo kara-
liaus namuose ir Jerusalėje nebūtų nugabenti į Babiloną. [19]Nes štai ką
sako kareivijų Viešpats apie šulus, apie jūrą, apie papėdes ir apie kitus

---

tarno. Žr aug 25,9. — [7]*Jam ir jo sūnui...* Dar apie 60 metų turi pasilikti Babilono karalystė. Kadangi po Nabukodonosoro jo sūnus Evilmerodakhas karaliavo tik dvejus metus, to įpėdinis Nerigliasaras ketverius metus, toliau jaunas Loborosoarkhodas mirė jau po devynių mėnesių, ir iš jo įpėdinio Nabonido po 17 viešpatavimo metų atėmė sostą Kiras, tai žodis sūnus ir sūnaus sūnus čia reikia imti palikuonies prasme, kaip tai dažnai pasitaiko senoviniuose Babilono dokumentuose. — [8]*Jeigu gi...* Taip Dievas atmeta visokį maištą prieš Babilono karalių. — [9]*Savo pranašų*. Pranašais tie vadinami, kurie sakosi gavę betarpinį apreiškimą iš dievystės, taip kad ji per juos kalbanti. Visi kiti toliau įvardintieji negali pasakyti tiesos, nes jie patys jos nežino. Plg aug 23,16 ; žem 29,8. —[11]*Tą aš paliksiu*. Dievas apsireiškia esąs visagalis Viešpats, kai jis naudojasi Babiloniečiais kaip savo įrankiais

[12]*Karaliui Sedekijui...* Sedekijas gauna tokių pat nurodymų kaip ir svetimos tautos. Ir jam sakoma : Kam tu nori pražudyti save ir savo tautą? Taip gi atsitiks, jei tu būsi atkaklus. — [15]*Kad jus išmestų*. Ebr t : kad aš jus išmesčiau

[16]*Savo pranašų* : ne Dievo, nes jie kalba, kas jiems patinka ; Dievas gi jiems nieko neapreiškia. Vienas tokių netikrų pranašų buvo Ananijas, 28,3. — *Dabar greitai* : ir ne septynioms dešimtims metų praslinkus, kaip kad sakė Jeremijas pirmais Nabukodonosoro karaliavimo metais /25,11/. Nabukodonosoras buvo išgabenęs šventyklos turtus aštuntais savo viešpatavimo metais, po to kai buvo nugalėjęs karalių Joakhiną /žr 4 Kar 24,13/. — [17]*Kamgi šitas miestas...* Plg 13 e. — [18]*Tegul jie stoja...* Toki pranašų pareiga melstis už tautą ir pasirodyti jai lyg koki siena. Jei jie yra tikri pranašai, tai tegul jie nugręžia nuo tautos Dievo rūstybę, tegul atgauna išplėštus šventyklos turtus ir palaiko savo vietoje dar likusius. — [19]*Apie šulus* : apie du variniu šulu, Jakhiną ir Boozą, stovėjusiu ties šventyklos durimis /3 Kar 7,15.../. — *Apie jūrą... papėdes...* Žr t p

rykus, likusius šitame mieste, [20]kurių nepasiėmė karalius Nabukodonosoras, perkeldamas Judo karalių Joakimo sūnų Jekhoniją iš Jerusalės į Babiloną ir visus Judo ir Jerusalės didikus ; [21]nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, apie rykus, likusius Viešpaties namuose ir Jerusalėje : [22]Jie bus nugabenti į Babiloną ir bus tenai iki jų aplankymo dienai, sako Viešpats, ir aš jus atgabendinsiu ir sugrąžinsiu į šitą vietą

28. [1]Tais pačiais metais Judo karaliaus Sedekijo karaliavimo pradžioje, ketvirtais metais penktame mėnesyje atsitiko, kad pranašas iš Gabaono Azuro sūnus Ananijas man tarė Viešpaties namuose kunigų ir visos tautos akivaizdoje taip : [2]Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Aš sulaužiau Babilono karaliaus jungą. [3]Dar dveji metai laiko, ir aš atgabendinsiu į šitą vietą visus Viešpaties namų rykus, kuriuos paėmė iš šitos vietos Babilono karalius Nabukodonosoras ir juos nugabeno į Babiloną. [4]Taip pat Judo karalių Joakimo sūnų Jekhoniją ir visus Judo tremtinius, kurie įėjo į Babiloną, aš sugrąžinsiu į šitą vietą, sako Viešpats ; nes aš sulaužysiu Babilono karaliaus jungą

[5]Pranašas Jeremijas atsakė pranašui Ananijui kunigų akyse ir akyse visos tautos, stovėjusios Viešpaties namuose, [6]ir pranašas Jeremijas tarė : Tebūnie, tegul Viešpats taip padaro, tegul Viešpats įvykdo tavo žodžius, kuriais pranašavai, kad rykai būsią sugrąžinti į Viešpaties namus ir visi tremtiniai iš Babilono į šitą vietą. [7]Tačiau išgirsk tą žodį, kurį aš kalbu, tau girdint ir visai tautai girdint: [8]Pranašai, kurie buvo pirm manęs ir pirm tavęs, nuo pat pradžios, ir jie pranašavo daugeliui šalių ir didelėms karalystėms apie karą, prispaudimą ir badą. [9]Pranašas, kurs pranašauja ramybę, bus pripažintas iš tikrųjų Viešpaties siųstu pranašu, jei jo žodžiai įvyks. [10]Tuomet pranašas Ananijas ėmė grandinę nuo pranašo Jeremijo kaklo ir ją sulaužė. [11]Ir Ananijas tarė visos tautos akivaizdoje taip : Štai ką Viešpats sako : Taip aš sulaužysiu dvejiems metams laiko praslinkus Babilono karaliaus Nabukodonosoro jungą nuo visų tautų kaklo. [12]Pranašas gi Jeremijas nuėjo savo keliu. Po to kai pranašas Ananijas sulaužė grandinę nuo pranašo Jeremijo kaklo, buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui ir pasakyta : [13]Eik ir sakyk Ananijui : Štai ką Viešpats sako : Tu sulaužei medinę grandinę, bet jos vietoje tu darai geležinę grandinę. [14]Nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Aš dedu geležinį jungą ant visų šitų tautų kaklo, kad tarnautų Babilono karaliui Nabukodonosorui, ir jos jam tarnaus ; be to, aš jam duodu ir lauko gyvulius. [15]Tuomet pranašas Jeremijas tarė pranašui Ananijui : Klausyk, Ananijau, Viešpats tavęs nesiuntė, ir tu padarei, kad šita tauta

28. [1]*Tais pačiais*... LXX pasakyta trumpai : atsitiko ketvirtais Sedekijo metais. — Taip pašalinama neaiškumas, kokį daro ebr t dvejopas laiko nurodymas. — *Gabaono.* Tai buvo kunigų miestas į šiaurvakarius nuo Jerusalēs. Žr Još 21,17. Galējo būti, kad Ananijas buvo kunigas. — [3]*Dar dveji*... Ananijas drąsiai meluoja, bet jo žodžiai gali uždegti kovai klausytojų širdis. — [4]*Jekhoniją*... Jeremijas buvo paskelbęs, kad Jekhonijas mirsiąs svetimoje šalyje. Plg 4 Kar 24,12

[6]*Tebūnie*... Jeremijas savo nuolankiu ir romiu atsakymu parodo, kad jis tikrai trokšta tautos laimēs. Bet kad tauta neapsiviltų per daug greitu pasitikējimu, jis priduria, jog jam dar neaišku, ar Ananijas pranašas, jog tikriausiai gali būti visai kitaip. — [8]*Badą.* Ebr t : marą. — [9]*Pranašas*... Jeremijas nurodo priežastis, kodēl jis pats abejojo apie Ananijo žodžių tikrumą. — [10]*Grandinę.* Ebr t : jungą. — *Ją sulaužē.* Taip jis nori panaikinti Jeremijo žodžių reikšmę. — [12]*Nuējo savo keliu* : pasiduodamas Dievo valiai ir laukdamas jo šviesos. — [13]*Geležinę grandinę.* Tikriau jungą. Geležinio jungo negalima sulaužyti, kaip Ananijas buvo sulaužęs medinį. — [15]*Tu padarei*... Savo melu tu norējai su-

pasitikėtų melu. [16]Todėl štai ką Viešpats sako: Štai aš atimsiu tave nuo žemės paviršiaus; šiais metais tu mirsi, nes tu kalbėjai prieš Viešpatį. [17]Ir pranašas Ananijas mirė tais pačiais metais septintame mėnesyje

29. [1]Štai žodžiai rašto, kurį pranašas Jeremijas siuntė iš Jerusalės į vyresniųjų liekanas nelaisvėje, į kunigus, į pranašus ir į visą tautą, kurią Nabukodonosoras buvo nusivedęs iš Jerusalės į Babiloną, [2]po to kai karalius Jekhonijas, valdovė, kamarponiai, Judo ir Jerusalės kunigaikščiai, amatninkai ir šaltkalviai buvo išėję iš Jerusalės, [3]per rankas Saphano sūnaus Elasos ir Helkijo sūnaus Gamarijo, kuriuodu Judo karalius Sedekijas siuntė pas Babilono karalių Nabukodonosorą, tokio turinio:

[4]Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, visiems tremtiniams, kuriuos aš perkėliau iš Jerusalės į Babiloną: [5]Statykitės namų ir gyvenkite juose, veiskitės sodų ir valgykite jų vaisius. [6]Veskite žmonas ir gimdykite sūnų ir dukterų; duokite savo sūnums žmonų ir savo dukteris duokite vyrams, ir tegul jos gimdo sūnų ir dukterų; daugėkite tenai ir nebūkite negausingi. [7]Jieškokite ramybės miestui, į kurį aš jus atvesdinau, ir melskitės už jį Viešpačiui, nes jo ramybėje bus jūsų ramybė. [8]Nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas: Nesiduokite suvedžiojami savo pranašams, kurie yra jūsų tarpe, nė savo žyniams, ir nežiūrėkite savo sapnų, kuriuos jūs sapnuojate; [9]nes jie melagingai jums pranašauja mano vardu; aš neesu jų siuntęs, sako Viešpats. [10]Nes Viešpats sako taip: Kai pradės baigtis septynios dešimtys metų Babilone, aš aplankysiu jus, įvykdysiu savo gerą žodį apie jus ir atvesiu jus atgal į šitą vietą. [11]Nes aš žinau mintis, kurias turiu apie jus, sako Viešpats, ramybės ir ne prispaudimo mintis, kad jums duočiau pabaigą ir kantrybės. [12]Jūs šauksitės manęs ir eisite, melsite mane, ir aš jus išklausysiu. [13]Jūs jieškosite manęs ir rasite, kai jieškosite manęs visa savo širdimi. [14]Aš būsiu jūsų atrastas, sako Viešpats, sugrąžinsiu jūsų belaisvius, jus surinksiu iš visų tautų ir iš visų vietų, į kurias esu jus išvaręs, sako Viešpats, ir

---

tvirtinti tautą piktenybėje ir sulaikyti Viešpaties veikimą. Kadangi tačiau kunigaikščiai ir tauta nevykdo įstatyme paskirtos bausmės, tai pats Dievas tave nuplaks. — [16]*Tu kalbėjai prieš Viešpatį.* Ebr t: nes tu skelbei prieš Viešpatį atpuolimą, t y, tu sustiprinai savo melagingu pranašavimu tautą nuodėmėje, — [17]*Ir pranašas...* Taip Dievas atitesėjo savo pažadėjimą 1,19

d/ *Jeremijo kova prieš netikrus Žydų pranašus, gyvenusius Babilone*

29,1-32. Raštu į išvestus Babilonan Žydus /1-3/ Jeremijas ragina juos rengtis ilgai nelaisvei, skelbia nelaimes nepaklusniesiems, ypač gi netikriems Babilone esantiems pranašams /4-23/, ir atskirai žuvimą netikram pranašui Semējui /24-32/

29. [1]*Į vyresniųjų liekanas*: kurių neužmušē kelionēs ir nelaisvēs vargai. Kad Žydai taip pat nelaisvēje turējo savo vyresniųjų, paaiškēja iš Dan 13,5. — *Į pranašus.* Anot gr t: į netikrus pranašus. — [2]*Valdovē*: karaliaus Jekhonijo motina. Plg 13,18 ir k. — *Amatninkai...* plg aug 24,1. Nabukodonosoras buvo jau trečiais Joakimo metais išvedęs belaisvių iš Jerusalēs /Dan 1,1.../. — [3]*Per rankas..* Pasakoma, kam buvo pavesta nunešti Jeremijo laiškas į Babiloną. Elasa gal buvo brolis Jeremijo užtarējo Ahikamo. Plg 26,24. — [5]*Statykitēs...* Nes jums reikēs ilgai pasilikti Babilone. — [6]*Daugēkite...* Taip pat svetimoje šalyje jūs dalyvausite Abraomo palaiminime, ir iš jūsų darysis didelē tauta. — [7]*Aš jus atvesdinau.* Ne karaliaus galybē buvo jūsų išvedimo priežastis, bet mano valia. — *Melskitēs...* Pavergtiesiems patariama melstis už priešus, kolei Dievas jų nepaleis iš jų stovio. — [8]*Nes...* Plg aug 14,14. —*Kuriuos jūs sapnuojate.* Ebr t: kuriuos jūs leidžiate sau sapnuoti. — [10]*Babilone.* Ebr t: Babelēje. Plg 25,11. Metai skaičiuojami nuo kovos prie Kharkamio. — [12]*Eisite*: į maldos vietą. — [14]*Sugrąžinsiu...* Sugrįžimas į Palestiną bus pradžia teokratijos atsta-

pargrąžinsiu jus iš vietos, į kurią jus perkeldinau. [15]Jūs, tiesa, sakote :
Viešpats pažadino mums pranašų Babilone, [16]tačiau štai ką Viešpats sako
karaliui, kurs sėdi Dovîdo soste, ir visai tautai, šito miesto gyventojai,
jūsų broliams, kurie neišėjo kartu su jumis į nelaisvę ; [17]kareivijų Vieš-
pats sako taip : Štai aš siųsiu prieš juos kalaviją, badą ir marą ; aš juos
padarysiu panašius į blogas figas, kurių negalima valgyti, nes jos labai
blogos ; [18]aš persekiosiu juos kalaviju, badu ir maru, duosiu juos kan-
kinti visoms žemės karalystėms ir padarysiu iš jų prakeikimo, pasibai-
sėjimo, švilpimo ir pajuokos dalyką visoms tautoms, pas kurias aš juos
išmečiau, [19]už tatai kad jie neklausė mano žodžių, sako Viešpats, ku-
riuos aš jiems siunčiau per savo tarnus pranašus, iš nakties atsikeldamas
ir siųsdamas, ir jūs neklausėte, sako Viešpats. [20]Jūs tat visi ištremtieji,
kuriuos aš išsiunčiau iš Jerusalės į Babiloną, klausykitės Viešpaties žo-
džio. [21]Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, Kolijo sūnui Akhabui ir Maa-
sijo sūnui Sedekijui, kuriuodu jums melagingai pranašauja mano vardu,
sako taip : Štai aš paduosiu juos į Babilono karaliaus Nabukodonosoro
rankas, ir jis juos užmuš jūsų akyse. [22]Visi Judo tremtiniai, kurie yra
Babilone, naudosis jais keiksmui, sakydami : Tepadaro tave Viešpats
lygų Sedekijui ir Akhabui, kuriuos Babilono karalius iškepė ugnyje [23]to
dėlei, kad jie darė paikybę Israėlyje, svetmoteriavo su savo prietelių mote-
rimis ir melagingai kalbėjo mano vardu žodį, kurio jiems neliepiau ; aš
teisėjas ir liudytojas, sako Viešpats

[24]Semėjui Neelamiečiui tu sakysi : [25]Štai ką sako kareivijų Viešpats,
Israėlio Dievas : Už tatai, kad tu savo vardu siuntei raštų visai tautai,
esančiai Jerusalėje, kunigui Maasijo sūnui Sophonijui ir visiems kuni-
gams, sakydamas : [26]Viešpats paskyrė tave kunigu kunigo Jojado vieton,
kad būtumei vadas Viešpaties namuose kiekvienam dūkstančiam ir prana-
šaujančiam žmogui, kad įdėtumei jį į kaladę ir į kalėjimą ; [27]tai kodėl
gi tu nesudraudei Anatotiečio Jeremijo, kurs jums pranašauja? [28]Nes jis
net atsiuntė pas mus į Babiloną, sakydamas : Ilgai tęsis ; statykitės sau
namų ir juose gyvenkite ; veiskitės sodų ir valgykite jų vaisius. [29]Taigi
kunigas Sophonijas perskaitė šitą raštą, girdint Jeremijui. [30]Ir buvo suteik-
tas Viešpaties žodis Jeremijui ir pasakyta : [31]Siųsk sakyti visiems tremti-
niams : Štai ką sako Viešpats Neelamiečiui Semėjui : Už tatai, kad Se-
mėjas jums pranašavo, aš gi neesu jo siuntęs, ir jis darė, kad jūs pasiti-
kėtumėte melu, [32]to dėlei Viešpats sako taip : Štai aš lankysiu Neelamietį
Semėją ir jo palikuonis ; nebus jam žmogaus, kurs sėdėtų šitos tautos
tarpe, ir jie nematys gerumo, kurį aš padarysiu savo tautai, sako Vieš-
pats, nes jis kalbėjo maištą prieš Viešpatį

tymo. — [15]*Pranašų Babilone.* Ką Ananijas skelbē Jerusalēje, tai kiti platino Babilone. Todēl Jeremijas aprašo būsimą Sedekijo ir pasilikusios Judējoje tautos likimą. — [16]*Karaliui, kurs sēdi.* Netikri pranašai gal nurodinējo Dovîdui duotą pažadą amžino sosto, kad juo paremtų savo pranašavimus. — [17]*Figas.* Plg 24,8... — [22]*Jais keiksmui...* Tie, kurie gyrēsi esą Dievo siųsti, susilauks, kad jų vardais bus naudojamasi keiksmui. — *Iškepē.* Plg bausmę skirtą Sidrakhui ir jo draugams, Dan 3,20 ; t p 2 Kar 12,31. — [23]*Aš teisējas...* Taigi tegul kiti gēdisi, kad jie davēsi apgaunami tokiems žmonēms

[24]*Tu sakysi* : gal kitame laiške. — [25]*Savo vardu.* Jeremijas siuntē savo raštą Viešpaties vardu ir jo liepiamas, Semējas gi rašē Jerusalēs gyventojams ir Sophonijui savo valia. — [26]*Kunigo Jojado.* Jojadas po Phasuro turējo šventyklos viršininko vietą. — *Pranašaujančiam* : lyg kad jis būtų Dievo dvasios pagautas. — [27]*Nesudraudei* : nenubaudei, neįmetei į kalējimą. — [28]*Statykitēs...* Taip rašē Jeremijas savo laiške, žr 5 e. — [32]*Gerumo, kurį...* Sugrąžinimo iš nelaisvēs ir atstatymo karalystēs

30. [1]Štai žodis, kurs buvo Viešpaties suteiktas Jeremijui ir pasakytas:
[2]Štai ką sako Viešpats, Izraėlio Dievas: Rašyk sau į knygą visus žodžius,
kuriuos aš tau kalbėjau. [3]Nes štai ateina dienos, sako Viešpats, kuriose
aš sugrąžinsiu mano tautos Izraėlio ir Judo išvestuosius, sako Viešpats;
aš sugrąžinsiu juos į žemę, kurią esu davęs jų tėvams, ir jie paveldės ją
[4]Štai žodžiai, kuriuos Viešpats kalbėjo Izraėliui ir Judui:
[5]Nes Viešpats sako taip:
Mes girdėjome išgąsčio balsą; tai baimė ir nėra ramybės.
[6]Pasiklaustykite ir makite, ar vyras gimdo;
tai kodėl gi aš matau kiekvieną vyrą
laikant ranką ant savo šlaunų, kaip gimdyvės,
ir visi veidai pasidarė išblyškę?
[7]Vargas! nes ta diena yra didelė ir nėra jai lygios;
tai sielvarto metai Jokubui; tačiau jis bus iš jo išgelbėtas.
[8]Tą dieną, sako kareivijų Viešpats,
aš sulaužysiu jungą nuo jo kaklo, sutraukysiu jo pančius,
ir svetimieji daugiau jam nebeviešpataus;
[9]bet jie tarnaus Viešpačiui, savo Dievui,
ir savo karaliui Dovîdui, kurį aš pažadinsiu.
[10]Taigi tu, mano tarne, Jokube, nebijok ir nenusigąsk,
Izraėli, nes štai aš tave išgelbėsiu iš tolimos šalies,
ir tavo palikuonis iš jų nelaisvės žemės.
Jokubas sugrįš, turės ramybės,
bus pertekęs visokių gėrybių ir jam nebus ko bijoti,
[11]nes aš esu su tavim, sako Viešpats, kad gelbėčiau tave.
Aš padarysiu galą visoms tautoms,
tarp kurių aš tave išskirsčiau;
tau gi aš nedarysiu galo, bet nuplaksiu tave pagal teisybę,
kad nesitartumei esąs nekaltas.

---

9. Atvadavimas ir atstatymas Izraėlio

a/ *Nelaisvēs pabaiga*; *Žydų laimē ir garbē*

30,1-22. Graži Žydams pažadēta būsimoji laimē neateis, nepakēlus pirma didelių skausmų /1-11/. Nors dabartinē Izraēlio padētis labai liūdna, tačiau Viešpats girdi savo tautos dejavimus; jis nori pagydyti jos žaizdas ir atstatys teokratinę karalystę /12-22/

30. [2]*Rašyk sau į knygą*. Taip kreipiama daugiau dēmesio į tai, kas labai svarbu ar turi pasilikti atmintyje ilgesniame kartų laikotarpyje. — [3]*Israēlio ir Judo*. Taip nē viena tautos dalis nebus visiškai atmesta [5]*Išgąsčio balsą*. Pranašas aprašo poetiškais vaizdais išgąstį ir kentējimus, kokiuos turējo pakelti Žydai. — [6]*Ar vyras gimdo*... Jei vyrai, kurių uždavinys yra kovoti su priešais, rodosi jaučią tokių pat skausmų ir išgąsčio, kaip gimdyvēs, tai tik patvirtina, kaip labai didelē yra nelaimē. — [7]*Ta diena yra*... Paminētoji nelaimē yra teismo diena. Teisme piktieji bus nubausti, visa bus griežtai ištirta, gerieji nuo piktųjų atskirti, bedieviai atmesti. Tai ir bus Babiloniečių įvykdytas prispaudimas /Efr, Teod, Tom/. Plg Joel 2,11 ir k. — [8]*Tą dieną*... Plačiau išdēstoma tai, kas trumpai išreikšta 7 e gale. Visų pirma tauta bus laisva ir nebegalēs būti pavergta. — [9]*Savo karaliui Dovîdui*. «Dovîdas», kurį Viešpats jiems pažadins, bus tas Dovîdo sūnus, kurs Dovîdo sostą padarys pilna žodžio prasme amžiną /2 Kar 7,14/, bus ta atžala, kuri aprašyta aug 23,5, bus Mesijas, kurs išējęs iš Jesēs šaknies sēdēs Dovîdo soste /Ješ 11,1; 9,7/. — [10]*Taigi tu*... Plg Ješ 43,1; Lk 1,70. — [11]*Aš esu*... Pranašas čia parodo,kaip tauta gali suspaudimo metu padaryti sau naudingą ir išganingą tą pamokymą apie mesijinį atnaujinimą. Paguodos žodžiai čia primena Ješ 43,1; 44,2. — *Kad nesitartumei*... Ebr t: aš nepaliksiu tavęs nenubausto
[12]*Tavo žaizda*... Ebr t: tavo žaizda

12 Nes štai ką Viešpats sako:
Tavo žaizda nepagydoma, tavo sloga labai pikta;
13 nėra kam daryti tau teisybės, kad perrištų tave;
nėra tau naudingų gydyklų.
14 Visi tavo meilužiai užmiršo tave ir nebejieško tavęs,
nes aš užgavau tave neprietelio kirčiais,
nuožmiu plakimu dėl tavo neteisybės daugumo;
tavo nuodėmės pasidarė piktos.
15 Ko tu šauki apie savo sutrynimą,
kad tavo skausmas nepagydomas?!
Dėl tavo neteisybės daugumo
ir dėl piktų tavo nuodėmių aš tau tai padariau.
16 Todėl visi, kurie tave ryja, bus praryti;
visi tavo neprieteliai bus išvesti nelaisvėn;
kurie tave naikina, bus sunaikinti;
visus tavo plėšikus aš duosiu plėšti.
17 Nes aš perrišiu tau tavo sužeidimus
ir išgydysiu tau tavo žaizdas, sako Viešpats.
Nes jie vadina tave, o Sione, atmesta.
Tai yra ta, kurios niekas nejieško!
18 Viešpats sako taip:
Štai aš sugrąžinsiu Jokubo padangčių išvestuosius
ir pasigailėsiu jų stogų;
miestas bus pastatytas savo kalneliuose,
ir šventykla bus pagrįsta, taip kaip ji buvo.
19 Iš jų eis gyrius ir žaidžiančiųjų balsas.
Aš juos padauginsiu, ir jie nemažės;
aš padarysiu juos garbingus, ir jie nesumenkės.
20 Jo vaikai bus kaip nuo pat pradžios,
ir jo susirinkimas pasiliks mano akivaizdoje;
aš lankysiu bausmėmis visus, kurie jį vargina.
21 Jo vadas rasis iš jojo ir jo kunigaikštis išeis iš jo tarpo;
aš patrauksiu jį prie savęs, ir jis artinsis į mane.
Nes kas yra tasai, kurs turėtų savo širdyje drąsos
artintis į mane? sako Viešpats.

---

pikta, tavo įlūžimas nepagydomas. — Savomis jēgomis tu negali rasti jokio atsinaujinimo, atitaisyti sandoros, kurią tu sulaužei. Plg aug 19.11. — 14 *Tavo meilužiai*: pagonių tautos. — *Dēl tavo neteisybēs*... Primenama nuodēmių gausybē ir sunkumas. Dēl jų Viešpats baudžia tautą. Plg aug 23,19. — 15 *Aš tau*... Kitaip tauta negali būti pagydyta iš tų savo nuodēmių

18 *Išvestuosius*: atskiras šeimas. — 19 *Iš jų*: iš viso, kas bus atstatyta. Gyventojų laimē pasireikš Dievo garbinimu, dēkojimu, muzika ir giedojimu. Nebebus nē pēdsakos to, kuo buvo gąsdinama augščiau 4,25 ir tt. Girdami Dievą jie jį mylēs ir jam tarnaus; Dievas juos augštins teikdamas savo palaiminimų pilnybę. — 20 *Kaip nuo pat pradžios*: Dievo mylimi jie žydēs kaip Dovîdo ir Saliamono laikais. Plg Mik 4,4; 7,14. — *Susirinkimas pasiliks*... Niekados nebebus atmestas, nes bus visuomet šventas. — *Aš lankysiu*... Bus dar ir užsipuolimų, tačiau Dievas bus jų gynējas ir keršintojas. Taip čia daroma aliuzija į Eklesijos šventumą ir pastovumą; išreiškiama Sen Test būdu Nauj Test pažadas: ir pragaro vartai jos nenugalēs. — 21 *Jo vadas*. Ebr t: jo kilnusis. — *Patrauksiu jį*. Ebr t: leisiu jam prieiti, kad jis būtų arti manęs. Kas bus tas valdovas, galima numanyti iš 23,5. Tas valdovas aprašomas kartu kaip Dievo pašvęstasis ir išrinktasis kunigas, nes leisti prisiartinti reiškia dievišką išrinkimą į kunigystę /4

22Jūs būsite mano tauta ir aš būsiu jums Dievas.
23Štai Viešpaties viesulas, pakilstąs narsas;
puolanti audra nusileis ant bedievių galvos.
24Viešpats nenugręš savo užsidegimo rūstybės,
kolei nepadarys ir neįvykdys savo širdies minties;
paskutinę dieną jūs tai suprasite

31. 1Anuo metu, sako Viešpats,
aš būsiu Dievas visoms Israėlio giminėms,
ir jie bus man tauta.
2Štai ką Viešpats sako:
Tauta, išlikusi nuo kalavijo, rado malonės tyruose;
Israėlis eis į savo poilsį.
3Iš tolo Viešpats man pasirodė.
Aš mylėjau tave amžina meile,
todėl aš pasigailėdamas pritraukiau tave prie savęs.
4Aš vėl statysiu tave, ir tu būsi statoma, Israėlio mergaite;
dar tu būsi puošiama savo žvangučiais,
ir tu išeisi žaidžiančiųjų šokiuose.
5Tu dar veisi vynuogynus Samarijos kalnuose;
jie veiste veis ir nerinks uogų,
kolei neateis laikas.
6Nes ateis diena, kurią sargai Ephraimo kalne šauks:
Kelkitės ir žengkime į Sioną pas Viešpatį, mūsų Dievą.

Moš 15,5/. Tokiuo pat būdu pasavinama Ps 109,4 ir Zakh 6,13 Mesijui kunigystē. — *Kurs turētų drąsos...* Ebr t: kurs užstatytų savo širdį, kad artintųsi prie manęs? — Kas gali išdrįsti ar pasavinti sau galią artintis prie manęs kaip kunigas ir tarpininkas? Kadangi to niekas negali padaryti, tai pats Dievas duoda savo tautai tokį karalių ir kunigą. — 22*Jūs būsite...* Kadangi toks pat pažadas buvo duotas Sinajaus kalne /plg 7,23/, tai čia iš naujo ir ypatingu būdu pareiškiama, kad tarpininkaujant minētajam karaliui ir kunigui senoji sandora ir pažadas pasieks augščiausią tobulumo laipsnį

b/ *Viešpaties audra bedieviams ir būsimoji Israēlio laimē. Naujoji Viešpaties sandora su jojo tauta*

30,23-31,40. Viešpaties viesulas, tiesa, pašalins visus bedievius, bet Israēlio giminēms prisiartins išgelbējimas /30,23-31,14/. Nors dabartinē padētis apverktina, tačiau Israēlis sugrįš iš nelaisvēs ir džiaugsis Jokubo palaiminimu /31,15-26/. Pasidarys iš Judo ir Israēlio viena išgelbētųjų giminē, kuri vēl žydēs, ir Viešpats padarys su ja naują sandorą, kuri nebebus sulaužyta /31,27/40 23*Viešpaties viesulas.* Bedieviška Judo karalystē turi būti viesulo sunaikinta. — 24*Jūs tai suprasite*: jūs, kurie iki šiam laikui nenorējote turēti išmanymo

31. 1*Visoms Israēlio giminēms*: taip kaip augščiau 30,18 buvo pažadēta Jokubo palikuonims. Visos tautos centras pasiliks Sionas /30,17; 31,6/. — 2*Israēlis eis į savo poilsį.* Ebr t: aš eisiu suteikti jai ramybēs, o Israēli! — Dievas tarsi pats save ragina ir pareiškia savo sumanymą gelbēti Israēlį. — 3*Iš tolo...* Iš Siono Dievas kviečia tautą grįžti prie jojo ir iš ten teikia jai pagalbos. — 4*Aš vēl statysiu...* Dabar tiksliau išdēstoma, koki turi būti suteikta malonē ir atnaujinimas. Pats Dievas tai suteiks tikrai, greitai, gražiai. Todēl viešpataus džiaugsmas ir skambēs giesmēs, kaip kitados perējus Raudonąją jūrą /2 Moš 15,1.20/. — 5*Jie veiste veis...* Ebr t: veis veisējai ir valgys, t y, sunaudos vaisius paprastiems savo reikalams /5 Moš 28,30/. — 6*Žengkime...* Daugelio nelaimių priežastis, persiskyrimas Judo su Israēliu liausis. Plg aug 3,18; Ješ 2,3; Mikh 4,2. Susivienijimo būdas aprašomas toks, koks jis numatytas įstatyme: jie keliaus su dideliu pasiryžimu į tą vietą, kurioje Dievas buvo sau pasirinkęs buveinę. —

[7]Nes štai ką Viešpats sako:
Džiaugte džiaugkitės dėl Jokubo
ir linksmai šūkaukite dėl tautų galvos;
ūžkite, giedokite ir sakykite:
Gelbėk, Viešpatie, savo tautą, Israėlio liekanas.
[8]Štai aš atvesiu juos iš šiaurės šalies
ir surinksiu juos nuo žemės pakraščių;
jų tarpe bus aklas ir raišas,
nėščia ir taip pat ta, kuri gimdo,
didelis būrys tų, kurie grįš į čia.
[9]Jie ateis verkdami, ir aš pasigailėdamas atvesiu juos atgal;
aš pervesiu juos per vandenų upelius tiesiu keliu,
ir jie nesuklups jame, nes aš pasidariau Israėliui tėvas,
ir Ephraimas yra mano pirmgimis.
[10]Klausykitės Viešpaties žodžio,
tautos, skelbkite toli esančiose salose
ir sakykite: Kurs išskirstė Israėlį, surinks jį
ir sergės jį kaip piemuo savo bandą.
[11]Nes Viešpats atvadavo Jokubą
ir išgelbėjo jį iš galingesniojo rankos.
[12]Jie ateis ir šlovins Siono kalne,
ir suplauks prie Viešpaties gėrybių,
prie javų, vyno, aliejaus, gyvulių ir galvijų vaisių;
jų siela bus kaip laistomas sodas, ir jie daugiau nebetrokš.
[13]Tuomet linksminsis mergaitė šokiuose,
jaunikaičiai ir seniai draug;
aš paversiu jų gedulą džiaugsmu,
paguosiu juos ir palinksminsiu po jų skausmo.
[14]Aš nugirdysiu kunigų sielą riebalais,
ir mano tauta bus pripildyta mano gėrybių, sako Viešpats.
[15]Štai ką Viešpats sako:
Augštumoje girdisi balsas: rauda, dejavimas ir verksmas;
Rakelė verkia savo vaikų ir nenori duotis nuraminama, nes jų nebėra.

---

[7]*Viešpats sako.* Kad toks atnaujinimas įvyks, patvirtinama Viešpaties žodžiais. — *Dēl tautų galvos.* Israēlis yra pirmoji tauta dēl savo teokratinēs vertēs. — *Gelbēk...* Tu suteikei išgelbējimą, teik jo daugiau! Tai džiaugsmo šauksmas ir linkējimas. — [8]*Iš šiaurēs šalies:* iš ten, kur randasi Žydų tremtinių dauguma. — *Bus aklas ir...* Visiems bus Dievo rūpestingai patikrintas grįžimas ir visos kliūtys pašalintos. — *Kurie grįš.* Kokiuo būdu, žr Ješ 40,11 ir k. — [9]*Verkdami:* su atgailos /3,21/ ir džiaugsmo ašaromis. — *Pasigailēdamas.* Anot ebr t: jiems karštai besimeldžiant. — *Pirmgimis.* Kaip Israēlio tauta yra pirmgimis tarp visų tautų, taip Ephraimas vadinamas pirmgimiu tarp dvylikos Israēlio giminių kaip galingiausis. — [10]*Toli esančiose salose.* Grįžimas ir atnaujinimas turi reikšmēs ne tik Israēliui; tas išgelbējimas reikia skelbti ir tolimiausioms tautoms. — [12]*Prie Viešpaties gērybių...* Kaip sugriovimas atnešē su savim sunaikinimą ir skurdą, taip atstatymas bus sujungtas su pertekliu. — *Kaip laistomas sodas.* Labai ryškus ir dailus palyginimas. Plg Giesm 4,15; Is 58,11. — *Nebetrokš.* Ebr t: nebealks. — [14]*Riebalais.* Taukai laikomi geriausia Dievui skiriamos aukos dalimi

[15]*Augštumoje.* Paprastai ebr ž *ramah* reiškia augštumą; bet šitoje vietoje jis yra vietos vardas. Ramah buvo miestelis /apie 10 km į šiaurę nuo Jerusalēs/ Benjamino giminēs srityje /plg 1 Kar 1,19; 25,1/, dabar Er-Ram. Į Ramą buvo surinkti Judo karalystēs gyventojai, kad iš čia būtų išgabenti į nelaisvę. — *Ra-*

16Štai ką Viešpats sako : Tegul nutilsta tavo verksmo balsas,
ir tegul tavo akys nebeašaroja ;
nes yra užmokestis tavo vargui :
jie surgįš iš neprietelio šalies.
17Yra vilties tavo ateičiai, sako Viešpats,
ir tavo vaikai sugrįš į savo ribas.
18Aš girdėte girdėjau Ephraimą, kai jis buvo ištremiamas :
Tu plakei mane, ir aš esu pamokytas, kaip nesuvaldomas jaunas veršis ;
grąžink mane ir aš gręšiuos, nes tu Viešpats, mano Dievas.
19Nes kai tu apgręžei mane, aš dariau atgailą,
ir kai tik tu mane pamokei, aš sudaviau sau per šlaunį.
Aš esu sugėdintas ir raustu,
nes nešu savo jaunystės apjuoką.
20Argi Ephraimas yra gerbtinas mano sūnus,
ar jis lepus vaikas, kad po to kai aš kalbėjau prieš jį,
aš vis dar jį atsimenu ?
Todėl mano viduriai susijudino dėl jojo ;
aš gailėte pasigailėsiu jo, sako Viešpats.
21Padaryk sau sarginę, pasiduok apkartimui ;
kreipk savo širdį į tiesų kelią, kuriuo esi vaikščiojęs ;
grįžk, Israėlio mergaite, grįžk į šituos savo miestus.
22Iki kolei tu duosies naikinti save gėriais, dukte klajūne ?
nes Viešpats sutveria naują dalyką žemėje :
Moteriškė apsups vyrą.

---

kelē verkia... Rakelēs skausmas yra nenumalšinamas. Jos tautos čia nebēra, ji nebe Dievo tauta. Kodēl Rakelē, Benjamino motina, verkia Ramoje, pasakoma 40,1. Rakelē priklausē abiem karalystēm ; kadangi ji yra ir Juozapo motina, tai jos širdis priklauso abiem, ir su skausmu ji mato, kad Judo gyventojų išvedimu baigiamas visos tautos sunaikinimas. Šituose žodžiuose Evangelistas Matas mato įvykusią pranašystę apie karaliaus Erodo įsakytą Betlējaus kūdikių išžudymą. Žr Mt 2,18. — 16*Yra užmokestis...* Motina turi skausmo ir vargo, gimdydama vaikus ir juos augindama. Užmokestis gaunamas, jei vaikai pasiekia tikslą, dēl kurio anie skausmai ir vargai pakeliami. Rūpestis vaikais yra vargas, prie kurio pas Rakelę dar prisideda garsus verksmas. Už tą vargą jai žadamas grįžimas kaip atlyginimas ; gimusi Rakelei tauta turi sugrįžti į savąją šalį, į tą šalį, kuri yra sandoros laidas, todēl grįžti ir prie savo vertēs kaip Dievo tautos. — 17*Sako Viešpats.* Dievo žodis yra stipriausis vilties ramstis. —18*Kai jis buvo ištremiamas.* Ebr t : dejuojantis. — *Pamokytas.* Ebr t : nuplaktas. — *Gręšiuos* : į tave ir grįšiu į savo šalį, kurios valdymas yra sandoros laidas su tavim. — 19*Nes kai...* Ebr t : nes nusigręžęs aš jaučiu gailesį... Suduoti sau per šlaunį yra didelio susigēdinimo ir nuliūdimo ženklas. — *Nes nešu...* Nubaustieji sakosi esą pasiryžę kentēti nusipelnytą bausmę ir gēdą, kurios jie pasirodē verti dēl savo pirmykščio elgēsio. — 20*Argi Ephraimas.* Dievas pats lyg kad stebisi, kad jis taip labai myli Ephraimą, kad jojo atsiminimas niekados neišeina iš jo širdies ir jis nuolat turi jam meilēs ir pasigailējimo jausmų. — 21*Padaryk sau sarginę.* Ebr t : pastatyk sau keliarodžių, įsibesk stiebų. — Israēlis turi pasidaryti sau ženklų, t y, keliarodžių, kad jie visiems išskirstytiems vaikams rodytų tikrą kelią. Tokie keliarodžiai /žmonēms ir karavanams/ buvo akmeniniai šulai, mediniai stiebai ir tiesiog sumestos akmenų krūvos. — 22*Iki kolei.* Kaip ilgai dar tu klydinēsi šen ir ten, paklydusi dukte? Kad ji pagaliau gręžtųsi, Dievas stato prieš ją didžiausią geradarystę, kilnų stebuklą, kurį jis nori padaryti Judo šalyje. — *Viešpats sutveria naują dalyką žemēje* : Dalyką iki tam laikui nebuvusį ; jį sutveria, kuria /ebr ž *bara,*

[23]Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Dar tebesakys
šitą žodį Judo žemėje ir jo miestuose, kai aš būsiu grąžinęs jų belais-
vius : Viešpats tepalaiminie tave, tu teisybės graži, šventasis kalne ! [24]Ir
jame gyvens Judas ir visi jo miestai draug, žemdirbiai ir bandų piemenys.
[25]Nes aš pagirdysiu pailsusią sielą ir pasotinsiu kiekvieną alkstančią sielą.
[26]Todėl aš pabudau lyg iš miego ; aš pažvelgiau, ir mano miegas buvo
man saldus
[27]Štai ateis dienų, sako Viešpats, ir aš apsėsiu Israėlio namus ir
Judo namus žmonių sėkla ir galvijų sėkla. [28]Ir kaip aš budėjau ant jų,
kad išraučiau, griaučiau, sklaidyčiau, naikinčiau ir varginčiau, taip bu-
dėsiu ant jų, kad statyčiau ir veisčiau, sako Viešpats. [29]Anose dienose
nebesakys daugiau : Tėvai valgė rūgščių vynuogių, ir vaikams atšipo dan-
tys. [30]Bet kiekvienas mirs dėl savo neteisybės ; kiekvienam žmogui, kurs
valgys rūgščių vynuogių, atšips jo paties dantys
[31]Štai ateis dienų, sako Viešpats, ir aš padarysiu su Israėlio namais
ir su Judo namais naują sandorą, [32]netokią sandorą, kokią esu padaręs su
jų tėvais tą dieną, kurioje aš nutvėriau jų ranką, kad išvesčiau juos iš
Egipto žemės, sandorą, kurią jie sulaužė, aš gi buvau jų valdovas, sako
Viešpats. [33]Bet štai koki bus sandora, kurią aš padarysiu su Israėlio na-
mais po anų dienų, sako Viešpats : Aš duosiu savo įstatymą į jų vidurius
ir įrašysiu jį į jų širdį ; aš būsiu jiems Dievas, ir jie bus man tauta ; [34]nė
vienas nebemokys daugiau savo artimo ir brolis savo brolio, sakydamas :
Pažink savo Viešpatį ; nes visi pažins mane nuo mažiausio iki didžiau-

žr 1 Moš 1,1/ Viešpats nuosavu aktu. Pats gi Dievo kuriamasis dalykas išreiškiamas žodžiais : *Moteriškē apsups vyrą.* Taip šitas sakinys turi skambēti, verčiant ebr t žodis žodin. LXX vertimas : žmonēs vaikščios išganyme, yra visiškas nukrypimas nuo originalo ir todēl jo nežiūrējo net tie šv Tēvai, kurie paprastai naudojosi vien LXX tekstu. Taip pat ir Kald Targumas nesilaikē originalo : « Ir tauta, Israēlio namai, prisiglaus prie įstatymo ». Visi gi šv Tēvai aiškina šitą vietą apie Kristaus pradējimą iš Mergaitēs. Nors patys žodžiai nēra visai aiškūs, tačiau yra aišku, kad čia turima galvoje Mesijo laikai /kaip rodo 30,9.21 ; 31,1.../, ir kad posakis reikia aiškinti, laikantis jau anksčiau duotų pranašysčių, nes Jeremijas gana dažnai prie jų grįžta. Taigi 30,9.21 yra pažadēta, kad Žydai sugrįžę tarnaus karaliui Dovîdui, ir kad ateis kunigaikštis ir kunigas. Jei tat panašiame kontekste kalbama apie karžygį /stiprų vyrą/, tai galima tik apie jį ir manyti, juo labiau, kad Ješajas tą patį jau pavadino panašiu vardu /9,6/. Todēl sakinys : *Moteriškē apsups vyrą* atitinka kitą : « Štai mergaitē pradedanti » ir gimdanti Emanuēlį, nes savo įsčioje nešiojanti mergaitē yra tikra prasme apsupanti vyrą moteriškē. Kad šita paslaptis, gražiausi Dievo geradarystē, turi būti galingas akstinas susijungti sandoroje su Dievu, savaime aišku. Plg taip pat Mikh 5,3... kur Mesijo pasirodymas kaip valdovo Israēlyje nurodomas kaip nelaimių pabaiga. Jei pas Mikh nelaimių pabaiga yra tas laikas, kuriame gimdyvē gimdo, tai Jeremijas pasako iš anksto tą laiką ir ragina tremtinius grįžti į tą šalį, kurioje Dievas nori suteikti tą Kristaus įsikūnijimo geradarystę /Atanaz, Jieron, Tom/.

[23]*Judo žemēje.* Čia turi pasirodyti Mesijas, kurs kils iš Dovîdo namų — *Graži.* Ebr t : buveinē. — *Šventasis kalne.* Tas kalnas yra Sionas ; iš jo viešpatauja Mesijas /plg 2,6/. — [25]*Nes aš pagirdysiu...* Plg Lk 1,53. — [26]*Todēl aš...* Gavęs šitą pagavimo /ekstasies/ regējimą, aš grįžau į paprastąjį savo stovį

[27]*Apsēsiu...* Judas ir Israēlis palyginami su lauku. Svarbiausis turtas anais laikais susidēdavo iš galvijų. — [29]*Tēvai valgē...* Nauja Dievo karalystē nebežus dēl tautos kaltēs ir nuodēmēs. — [31]*Naują sandorą.* Plg. Žyd 8,8. — [33]*Aš duosiu...* Kaip Sinajuje padarytoji sandora davē akmenyse parašytą įstatymą, taip turi naujoji sandora įrašyti Dievo įstatymą į širdis /plg Žyd 10,16/. — [34]*Nes*

siam, sako Viešpats ; nes aš dovanosiu jų neteisybę ir nebeatsiminsiu
daugiau jų nuodėmės
[35]Štai ką sako Viešpats, kurs duoda saulę, kad būtų šviesos dieną,
mėnulio ir žvaigždžių tvarką, kad būtų šviesos naktį, kurs sujudina jūrą,
taip kad jos bangos ūžia ; jo vardas kareivijų Viešpats. [36]Jei šitie įsta-
tymai liausis mano akivaizdoje, sako Viešpats, tuomet ir Israėlio palikuo-
nys liausis buvę tauta mano akivaizdoje per visas dienas. [37]Štai ką Vieš-
pats sako : Jei galima išmatuoti dangus augštai ir ištirti žemės pagrin-
dai žemai, tai aš atmesiu visus Israėlio palikuonis dėl viso to, ką jie yra
padarę, sako Viešpats
[38]Štai ateina dienų, sako Viešpats, kada bus statomas miestas Vieš-
pačiui nuo Ananeėlio bokšto iki Kampo vartų. [39]Matuojamoji virvė eis
toliau per Garebo kauburį ir apeis aplink Goatą, [40]visą lavonų ir pelenų
slėnį ir visą mirties šalį iki Kedrono upeliui ir iki Žirgų vartų kampui
rytuose, tai bus šventa Viešpačiui ; nebebus daugiau griaunama ir ardoma
per amžius

32. [1]Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis dešimtais Judo karaliaus
Sedekijo metais ; tai buvo aštuoniolikti Nabukodonosoro metai. [2]Tuomet
Babilono karaliaus kariuomenė buvo apgulus Jerusalę, ir pranašas Jere-
mijas buvo uždarytas prieangyje kalėjimo, kurs buvo Judo karaliaus na-
muose. [3]Nes Judo karalius Sedekijas buvo uždaręs jį sakydamas : Kam
tu pranašauji, tardamas : Viešpats sako taip : Štai aš atiduosiu šitą
miestą į Babilono karaliaus rankas, ir jis jį paims, [4]ir Judo karalius
Sedekijas neištruks iš Kaldiečių rankų, bet bus paduotas į Babilono
karaliaus rankas ; jis kalbėsis su juo burna į burną, ir jo akys matys ano
akis ; [5]Sedekijas bus nuvestas į Babiloną ir bus tenai, kolei aš jo neap-
lankysiu, sako Viešpats ; ir jei jūs kovosite prieš Kaldiečius, neturėsite
jokio pasisekimo
[6]Jeremijas kalbėjo : Man buvo suteikta Viešpaties žodis ir pasakyta :
[7]Štai tavo brolėnas Selumo sūnus Anameėlis ateis pas tave ir sakys : Pirk

---

aš dovanosiu... Pagaliau naujoji sandora pasižymēs ir tuo, kad nusidējēliai galēs lengviau gauti nuodēmių atleidimą. Plg Apd 10,43

[36]*Jei šitie...* Kolei tas pasaulis ir ta dalykų tvarka pasiliks, tolei Dievo tauta pasiliks Viešpaties akivaizdoje, Dievui tarnaudama, šventa, jam patinkanti. — [37]*Jei galima.* Žmogus giliai jaučia, kad jis negali išmatuoti begalinių dangaus plotų, nē ištirti žemēs gilybių ir jos pagrindų. Lygiai turi tikēti Israēlis, kad jis nebus atmestas dēl savo senesnių nuodēmių. — [38]*Nuo Ananeēlio...* Taip nurodoma šiaurinē miesto riba. Ebr *gav* matininkų vartojama virvē, grandinē. Riba nuo kampinių vartų eis tiesiai per Garebo kauburį /miesto vakarų šone/ ir iš čia pasisuks /ebr t/ į Goatą /ebr Goah/. — [40]*Visą lavonų...* Ebr t bent kiek kitokia sakinio konstrukcija. Lavonų /žmonių ir gyvulių/ ir pelenų slēniu čia pavadintas Inomo slēnis /žr 4 Kar 23,10/. Miestas pagal šitą aprašymą išplēčiamas į pietus ir į rytus

10. Duotųjų mesijinių pažadų sustiprinimas

a/ *Pasakojimas apie dirvos pirkimą*

32,1-44. Augščiau išdēstyti mesijiniai pažadai patvirtinami visų pirma pasakojimu apie Jeremijo padarytą dirvos pirkimą /1-15/, toliau Jeremijas maldoje kreipiasi į Viešpatį, prašydamas paaiškinimo apie tautos ir šalies ateitį /16-25/ ir gauna Viešpaties atsakymą /26-44/

32. [1]*Dešimtais...* Neilgai trukus Jerusalē turējo būti paimta. — [2]*Prieangyje kalējimo.* Ebr t : sargybos kieme. — [5]*Sedekijas bus...* Panašus pranašavimas Sedekijui yra jau 21,3 ... ir 34,2... — *Kolei aš jo neaplankysiu.* Aplankymas gali reikšti paguodą, bet ir bausmę. Sedekijas mirē kalējime, bet šitų ž nēra LXX tekste. — [6]*Jeremijas kalbējo.* Šite žodžiai

sau mano dirvą, kuri yra Anatote, nes tu turi teisės ją pirkti kaip arti-
miausis giminaitis. 8Ir mano dėdės sūnus Anameėlis atėjo pas mane, kaip
buvo Viešpaties pasakyta, prie kalėjimo prieangio ir man tarė : Įsigyk
mano dirvą, kuri yra Anatote Benjamino žemėje, nes tau priklauso pa-
veldėjimo teisė, ir tu kaip mano giminaitis turi teisės ją įsigyti. Taigi
aš supratau, kad tai buvo Viešpaties žodis. 9Aš pirkau iš mano dėdės
sūnaus Anameėlio dirvą, esančią Anatote, ir atsvėriau jam sidabro sep-
tynis staterus ir dešimtį sidabrinių. 10Aš parašiau sutartį ir pridėjau ant-
spaudą, ėmiau liudytojus ir atsvėriau sidabrą svarstyklėje. 11Po to aš
ėmiau antspauduotą pirkimo raštą su sutartimi, sąlygomis, taip pat su
atvirais paliudymais 12ir padaviau pirkimo raštą Maasijo sūnaus Nėrio
sūnui Barukhui, matant mano brolėnui Anameėliui, matant liudytojams,
kurie buvo surašyti pirkimo rašte, ir matant visiems Žydamas, sėdėju-
siems kalėjimo prieangyje. 13Aš daviau Barukhui įsakymą jų akyse, tar-
damas : 14Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Imk šituos
raštus, šitą antspauduotą pirkimo raštą ir šitą atvirą raštą ir įdėk juos į
molinį indą, kad galėtų išlikti per daugelį dienų ; 15nes štai ką sako
kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Dar bus valdoma šitoje šalyje namai,
dirvos ir vynuogynai

16Atidavęs pirkimo raštą Nėrio sūnui Barukhui aš meldžiaus Viešpa-
čiui, tardamas : 17Ai, ai, ai ! Viešpatie, Dieve ! Štai tu padarei dangų ir
žemę didele savo galybe ir ištiestu petimi ; tau joks dalykas nebus sunkus ;
18kurs rodai pasigailėjimo tūkstančiams ir už tėvų neteisybę atsilygini po
jų į jų vaikų prieglobstį ; Stipriausis, Didis ir Galingasis ; tavo vardas
kareivijų Viešpats. 19Tu didis išmanymu, neapimamas mintimi, kurio akys
atviros ant visų Adomo vaikų kelių, kad atiduotumei kiekvienam, žiūrė-
damas jo kelių ir jo darbų vaisiaus. 20Tu darei ženklų ir stebuklų Egipto
žemėje iki šiai dienai, ir Israėlyje ir žmonėse, ir padarei sau vardą, kaip
kad šiandien yra. 21Tu išvedei savo tautą, Israėlį, iš Egipto žemės ženk-

---

išleistini ; jų nēra LXX vertime. — 7*Selumas.* Jis buvo Jeremijo tēvo brolis. — 8*Turi teisēs ją įsigyti* : einant įstatymu, 3 Moš 25,25.49. Kad dirva nepatektų į visai svetimos šeimos rankas artimiausis parduodančiojo giminaitis turējo teisę ir kartu prievolę ją pirkti. Anot ebr t : tau priklauso paveldējimo teisē ir išpirkimo prievolē ; pirk ją sau. — 9*Septynis staterus...* Ebr t : septynis siklius ir dešimtį. Jei čia kalbama tik apie siklius, tai kaina labai nedidelē, nedaugiau 90 litų. — 11*Aš ēmiau...* Ebr t minimi du dokumentai, kurių vienas buvo antspaudais uždarytas, kitas gi atviras. Antspaudais uždarytasis gal turējo apsaugoti antrąjį nuo suklastojimų, kurių galējo atsirasti atvirajame. Vienas ir kitas buvo liudytojų pasirašytas. Anot gr t, gal tik viena dokumento dalis buvo antspaudais uždaryta, kita gi buvo galima skaityti. — 12*Matant visiems...* Jeremijas visa čia atlieka iškilmingai, tuo kreipdamas visų dēmesį į simbolinę pirkimo reikšmę. — 14*Į molinį indą...* Taip pirkimo raštas turējo būti apsaugotas nuo supuvimo, nes jis turējo ilgai tarnauti. — 15*Dar bus valdoma...* Tuo tarpu Dievas atiduoda šalį svetimiesiems, bet ne nuosavybēn

16*Atidavęs...* Tas atidavimas paminētas 12 e. — *Meldžiaus...* Ko Jeremijas norējo išmelsti, paaiškēja iš 25 e. Jis norējo žinoti, kam jis turējo pirkti dirvą, matant liudytojams, kai Kaldiečiai greitu laiku turējo visa sau paimti. Todēl visos Jeremijo maldos vieta turi būti augščiau 15 e. — 17*Ai...* Ebr t : vieną kartą *ahah.* — *Tu padarei...* Plg aug 27,5. — 18*Į jų vaikų prieglobstį* : į drabužio lenktes. Tokių lenkčių, drabužiams esant platiems, susidaro ypač daug ant krūtinēs. Plg 2 Moš 34,7 ; 5 Moš 5,9... — 19*Didis...* Ebr t : didis patarimais ir galingas veiksmu. — 20*Egipto...* Tu, kurs darei stebuklų Egipte ir nesiliauji juos daręs Israēlyje ir kitų žmonių tarpe. — 21*Tu išvedei...* Plg 5 Moš 26,8. — 24*Pastatyta...* Ebr t : apkasai

lais ir stebuklais, galinga ranka, ištiestu petimi ir su dideliu baisumu.
22Tu davei jiems šitą žemę, kurią esi jų tėvams prisiekęs duoti jiems,
žemę plūstančią pienu ir medum. 23Jie įėjo ir paveldėjo ją, bet neklausė
tavo balso ir nesielgė pagal tavo įstatymą ; visa, ką tu jiems liepei daryti,
jie nedarė, ir atėjo jiems visos šitos nelaimės. 24Štai pastatyta sustiprinimų
prieš miestą, kad jis būtų paimtas, ir dėl kalavijo, bado ir maro miestas
atiduotas į Kaldiečių rankas, kurie kovoja prieš mus, ir visa, ką tu
kalbėjai, įvyko, kaip tu pats matai. 25Ir tu, Viešpatie, Dieve, man sakai :
Pirkis dirvą už pinigus ir imk liudytojus, tuotarpu kad miestas atiduotas
į Kaldiečių rankas ?
26Tuomet buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui ir pasakyta :
27Štai aš Viešpats, kiekvieno kūno Dievas ; argi man bus sunkus betkoks
dalykas ? 28Todėl štai ką sako Viešpats : Štai aš atiduosiu šitą miestą į
Kaldiečių rankas ir į Babilono karaliaus rankas, ir jie paims jį. 29Kal-
diečiai kovodami prieš šitą miestą įeis į jį, padegs jį ir sudegins jį ir na-
mus, kurių augštuose buvo daroma aukų Baaliams ir buvo liejama lieja-
mųjų aukų svetimiems dievams, kad mane erzintų. 30Nes Israėlio vaikai
ir Judo vaikai nuolat darė pikta mano akyse nuo pat savo jaunystės,
Israėlio vaikai, kurie iki dabar erzina mane savo rankų darbu, sako Vieš-
pats. 31Nes šitas miestas virto man narso ir užsidegimo priežastimi nuo
tos dienos, kurioje jie jį pastatė, iki šiai dienai, kurioje jis bus atimtas
iš po mano akių. 32Dėlei Israėlio vaikų ir Judo vaikų piktumo, kurį jie
rodė vesdami mane į rūstybę, jie ir jų karaliai, jų kunigaikščiai, jų kuni-
gai ir jų pranašai, Judo žmonės ir Jerusalės gyventojai. 33Jie atgręžė
man nugaras, ne veidą, nors aš juos mokiau nuo pat aušros ir auklėjau,
ir jie nenorėjo klausyti, kad priimtų drausmę. 34Jie pastatė savo stabus
namuose, kuriuose šaukiamas mano vardas, kad juos suteptų. 35Jie pastatė
Baaliui augštumų, esančių Enomo sūnaus slėnyje, kad pašvęstų savo sū-
nus ir savo dukteris Molokhui ; to aš jiems neliepiau ir neatėjo man į
mintį, kad jie darytų tokią nuobodą ir vestų Judą į nuodėmę
36To dėlei dabar štai ką Viešpats, Israėlio Dievas, sako šitam miestui,
apie kurį jūs sakote, kad jis bus paduotas kalaviju, badu ir maru į Babi-
lono karaliaus rankas : 37Štai aš juos surinksiu iš visų šalių, į kurias aš
juos išmečiau savo narse, savo rūstybėje ir savo dideliame užsidegime,
ir atvesiu juos atgal į šitą vietą, ir padarysiu, kad jie gyventų saugiai.
38Jie bus man tauta ir aš būsiu jiems Dievas. 39 Aš jiems duosiu vieną

priējo prie pat miesto. — 25*Man sakai...* Taip išreiškęs savo nustebimą pranašas gavo iš Viešpaties atsakymą ir juo naudodamos davē /15 e/ paaiškinimų kitiems

27*Kiekvieno kūno* : visų žmonių, viso kas gyva. — 29*Kaldiečiai...* Dievas, primindamas savo visagalybę, dar sykį pakartoja gąsdinimus, kad parodytų, jog jie bus greit įvykdyti. — 30*Israēlio...* Dievui buvo nusidējusios abi Žydų karalystēs. — *Nuo pat savo jaunystēs* : išēję iš Egipto tyruose ir Teisējų laikais. — *Savo rankų darbu* : dievaičių stabais. — 31*Nuo tos dienos...* Visa, kas gera buvo įvykę viešpataujant Dovîdui, Saliamonui, Jozapatui ir kitiems, lyg kad paskendo nusikaltimų daugybēje ; be to, ir gerųjų karalių laikais buvo įvykę nemaža pikto. — 33*Jie atgręžē...* Kadangi jie buvo nuolat įspējami ir rūpestingai mokomi, tai jų sąmoningas nuodēmingumas ir sukietējimas yra tikrai didelis nusikaltimas. Kas meldžiasi, lenkias prie žemēs ; kas atgręžia nugarą, tie rodo grasančiajam savo paniekinimą /Jier/ — 34*Jie pastatē...* Žr 4 Kar 16,3 ; 21,4-8. — 36*To dēlei.* To ž nēra LXX tekste. — *Apie kurį jūs sakote.* Nebēra reikalo nurodinēti pranašystes : dalykas jau taip aiškus, kad priverčia pamatyti nelaimę ir tuos, kurie netikējo pranašams. — 37*Aš juos surinksiu...* Tokioje liūdnoje padētyje esant, nemaža yra paguoda išgirsti bent geresnių pažadų ateičiai. — 39*Vieną širdį...* Daugelio blogybių priežastis buvo tautos skilimas į dvi

širdį ir vieną kelią, kad jie bijotų manęs per visas dienas ir kad būtų gera
jiems ir jų vaikams po jų. [40]Aš padarysiu su jais amžiną sandorą ir nesi-
liausiu jiems gera daręs ; aš duosiu savo baimės į jų širdį, kad neatstotų
nuo manęs. [41]Aš džiaugsiuos jais, kai jiems gera darysiu ; aš veisiu juos
šitoje šalyje iš tikrųjų visa savo širdimi ir visa savo siela. [42]Nes štai ką
Viešpats sako : Kaip aš atvedžiau ant šitos tautos visą tą didelę nelaimę,
taip aš atvesiu ant jų visą gerumą, kurį aš jiems žadu ; [43]ir bus įsigijama
dirvų šitoje šalyje, apie kurią jūs sakote, kad ji pamesta, nes nepasiliko
žmogaus ir galvijo, ir ji atiduota į Kaldiečių rankas. [44]Bus perkama
dirvų už pinigus ir surašoma pirkimo knygose, bus dedama antspaudų ir
imama liudytojų, Benjamino žemėje ir Jerusalės apylinkėje, Judo mies-
tuose, kalnų miestuose, lygumų miestuose, ir miestuose esančiuose į pie-
tus, nes aš sugrąžinsiu jų tremtinius, sako Viešpats

33. [1]Viešpaties žodis buvo suteiktas Jeremijui antrą kartą, kai jis
dar tebebuvo uždarytas kalėjimo prieangyje, ir buvo pasakyta : [2]Štai ką
sako Viešpats, kurs tai darys, tvarkys ir prirengs ; jo vardas Viešpats :
[3]Šaukis manęs, ir aš tave išklausysiu ; aš tau paskelbsiu didelių ir tikrų
dalykų, kurių tu nežinai
[4]Nes štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas, apie šito miesto namus
ir Judo karaliaus namus, kurie sugriauti, ir apie tvirtovių apkasus ir
kalaviją tų, [5]kurie ateina kovoti prieš Kaldiečius ir padaryti juos pilnus
lavonų tų žmonių, kuriuos aš užmušiau savo narse ir savo užsidegime,
paslėpdamas savo veidą nuo šito miesto dėl viso jų piktumo : [6]Štai aš
uždengsiu jų žaizdą, ir tieksiu sveikatos, pagydysiu juos ir atidengsiu jiems
jų prašomąją ramybę ir tiesą. [7]Aš sugrąžinsiu Judo belaisvius ir Israėlio
belaisvius ir statysiu juos kaip pradžioje. [8]Aš apkuopsiu juos nuo visos

---

karalystes, Judo ir Israēlio. Kai įvyks atstatymas, visi tarnaus karaliui Dovîdui /Oš 3,5 ; Jer 23,5/, Judas ir Israēlis. — [40]*Aš padarysiu...* Tokiais pagrindais pasirēmus Dievo karalystē pasiliks amžinai ; ta gi karalystē bus dvasinē. Ebr t : aš padarysiu su jais amžiną sandorą, taip kad aš niekados nuo jų nenusigręšiu, kad nebedaryčiau gera. Taip pat ir jie patys nebeatstos nuo Dievo. — [41]*Aš džiaugsiuos...* Dabartinei kartai Dievas rūstinasi, nes ji nuodēminga ; jei jis džiaugiasi ana būsimąja, tai ženklas, kad ji bus šventa. — *Iš tikrųjų.* Anot ebr t : ištikimai. — [44]*Bus perkama.* Nors dabar visa atiduodama svetimųjų valiai, tačiau Žydų tauta grįš į savo senas vietas, atgaus nuosavybę ir čia gyvens laikydamies įstatymų ir teisētai. — 43 ir 44 e išreikšta plačiau, kas buvo trumpai pasakyta 15 e. Plg 25 e

b/ *Maloningų pažadų Israēliui panaujinimas*

33,1-26. Dar kartą skelbiamas garbingas Jerusalēs ir tautos atstatymas /1-13/, toliau gi aprašomas augščiausis būsimos laimēs laipsnis, pasiektinas teisiosios Atžalos pažadinimu ir amžinai pasiliksiančios karalystēs bei kunigystēs įsteigimu /14-26/

33. [2]*Viešpats, kurs...* Ebr t : Jahvē, kurs tai daro, Jahvē, kurs tai sumano, kad įvykdytų, Jahvē jo vardas. — *Tai* : tautos gelbējimą ir Jerusalēs atnaujinimą. — [3]*Didelių ir tikrų...* Anot ebr t : didelių ir neprieinamų dalykų, — kurių pradžia ir priežastis yra ne paprastoje dalykų tvarkoje, bet randasi ypatingais Dievo Apvaizdos keliais ir todēl gali būti pažintos tik iš apreiškimo

[4]*Kurie sugriauti...* Ebr t : kurie nugriaunami prieš apkasus ir kalaviją. Lotyniškame tekste kalbama apie namus, pylimus ir kalavijus tų, kurie kovoja prieš Kaldiečius. — [6]*Aš uždengsiu...* Ebr t : Aš uždedu ant jo /miesto/ gydomąjį lopą ir palengvinimą ir gydau juos, ir atidengiu jiems ramybēs ir tiesos turtus. — Pagydymas ir dieviškų gērybių pilnybē aprašoma toliau 7 e. — [8]*Aš apkuopsiu...* Atstatymas atneš dvasinių gērybių, kaip nurodoma jau

jų neteisybės, kuria jie man nusidėjo, ir dovanosiu visas jų neteisybes,
kuriomis jie man nusikalto ir paniekino mane. [9]Iš to bus man vardas,
džiaugsmas ir gyrius ir linksmybė visose žemės tautose, kurios išgirs apie
visus gerumus, kuriuos aš jiems padarysiu ; jos nusigąs ir drebės dėl visų
gerumų ir visos ramybės, kurią aš jiems padarysiu
[10]Viešpats sako taip : Šitoje vietoje, /kurią jūs sakote esant pamestą,
nes nėra žmogaus, nė galvijo, Judo miestuose ir Jerusalės gatvėse, kurios
tuščios, be žmogaus, be gyventojo ir be gyvulių/, dar bus girdėtas [11]džiaugs-
mo balsas ir liksmybės balsas, jaunikio balsas ir jaunosios balsas,
balsas tų, kurie sako : Girkite kareivijų Viešpatį, nes Viešpats geras, nes
jo gailestingumas amžinas, ir tų, kurie neša apžadus į Viešpaties namus ;
nes aš sugrąžinsiu šalies belaisvius, kaip pradžioje, sako Viešpats. [12]Štai
ką sako kareivijų Viešpats : Šitoje tuščioje vietoje be žmogaus ir be gal-
vijo ir visuose jos miestuose dar bus bakūžių piemenų, sustabdančių pasil-
sėti savo bandas. [13]Kalnų miestuose ir lygumų miestuose ir miestuose
esančiuose į pietus, ir Benjamino žemėje ir Jerusalės apylinkėje ir Judo
miestuose dar eis bandos po ranka to, kurs jas suskaito, sako Viešpats
[14]Štai ateina dienų, sako Viešpats, ir aš įvykdysiu gerą žodį, kurį
esu kalbėjęs Israėlio namams ir Judo namams. [15]Anose dienose ir anuo
laiku aš išželdinsiu Dovîdui teisybės želmenį, ir jis darys teismą ir tei-
sybę šalyje. [16]Anose dienose Judas bus išgelbėtas ir Jerusalė gyvens saugiai,
ir tas yra vardas, kuriuo jį vadins : Viešpats, mūsų Teisusis. [17]Nes Vieš-
pats sako taip : Nestigs Dovîdui žmogaus, kurs sėdėtų Israėlio namų
soste. [18]Ir kunigams bei levitams nestigs mano akivaizdoje žmogaus, kurs
atnašautų deginamąsias aukas, degintų duonines atnašas ir pjautų aukų
gyvulius per visas dienas
[19]Viešpaties žodis buvo suteiktas Jeremijui ir pasakyta : [20]Jei gali būti
panaikinta mano sandora su diena ir mano sandora su naktimi, kad nebe-

6 e : nuodėmė bus atleista, bus suteiktas tikras šventumas ; jis yra nepajudinamas ramybės ir laimės pagrindas. — [9]*Iš to bus...* Ebr t : ir iš jos bus man pasigėrėjimo vardas, gyrius ir pasididžiavimas visų žemės tautų akivaizdoje. — *Nusigąs ir drebės.* Tai bus šventas išgąstis, išgąstis ir drebėjimas iš didelio džiaugsmo

[11]*Džiaugsmo balsas...* Plg aug 7,34 ir k. — *Viešpats geras...* Plg 2 Kron 5,13 ir k. — *Apžadus.* Ebr t : gyriaus auką, t y, dėkojimo auką. — [12]*Bakūžių.* Anot ebr t : ganyklų. — [13]*Po ranka to...* Bus rūpestingų piemenų, kurie rūpinsis kiekviena avimi

[14]*Ateina dienų...* Žr aug 23,5. — *Israėlio...* Israėlis minimas pirmas, nes jis jau seniau buvo patekęs į nelaisvę. — [16]*Jį vadins.* Anot ebr t ir kaikurių Vulgatos rankraščių, čia kalbama ne apie Mesijo vardą, bet apie Jerusalės : ir tas yra vardas, kuriuo ją vadins : Viešpats mūsų teisybė. Tuo būdu Jerusalė yra figūra ir pradžia naujosios sandoros Eklesijos, ta gi kaip Viešpaties sužadėtinė yra padėjėja ir tarpininkė nuteisinimo ir pašventinimo iki laikų pabaigai. — [17]*Nestigs...* Tai papildymas 22,30 duotosios pranašystės, rodąs būdą, kaip 2 Kar 7,14 pažadas bus įvykdytas. Mesijas, Dovîdo sūnus, ima karaliauti Sione, ir jis sėdės Dovîdo soste per amžius /Lk 1,32/. — [18]*Ir kunigams bei levitams.* Ebr t : ir levitiškiems kunigams, t y, kunigams iš Levio giminės. Su karaliumi Mesiju turi būti ir kunigų, kurie nuolat daro aukas Viešpaties akivaizdoje. Aukojimo būdas čia, tiesa, aprašomas, minint senosios sandoros kruvinas ir nekruvinas aukas ; iš to tačiau nereikia daryti išvados, būk čia pranašas skelbiąs amžiną tų aukų pasilikimą. Kokios rūšies bus aukos, Jeremijas nepasako ; pasako gi Malakijas, 1,10... Jei aukos bus aukojamos ne Mošės įstatymo apeigomis, tai neturima taip pat galvoje ir kunigų, kurie savo kūniška kilme priklausytų Levio giminei

[20]*Jei gali būti panaikinta...* Ebr t : jei jūs galite panaikinti mano san-

būtų dienos ir nakties savo metu, [21]tai galės būti panaikinta ir mano
sandora su mano tarnu Dovîdu, kad nebebūtų iš jo sūnaus, kurs kara-
liautų jo soste, ir kad nebebūtų mano tarnų levitų ir kunigų. [22]Kaip gi
negalima suskaičiuoti dangaus žvaigždžių ir išmatuoti jūros smilčių, taip
aš padauginsiu mano tarno Dovîdo palikuonis ir mano tarnus levitus.
[23]Viešpaties žodis buvo suteiktas Jeremijui ir pasakyta: [24]Ar tu nematai,
ką šita tauta kalba, sakydama: Abidvi giminės, kurias Viešpats buvo
išsirinkęs, atmestos? Taip jie niekina mano tautą, nes ji jų akyse nebe-
santi tauta. [25]Viešpats sako taip: Jei aš nepadariau savo sandoros su
diena ir naktimi ir nedaviau įstatymų dangui ir žemei, [26]tai aš atmesiu
ir Jokubo ir mano tarno Dovîdo palikuonis ir nebeimsiu iš jo giminės
kunigaikščių Abraomo, Isaoko ir Jokubo palikuonims; nes aš sugrą-
žinsiu išvestuosius ir pasigailėsiu jųjų

34. [1]Viešpaties suteiktas ir pasakytas Jeremijui žodis, kai Babilono
karalius Nabukodonosoras ir visa jo kariuomenė ir visos žemės karalystės,
buvusios po jo rankos valdžia, ir visos tautos kariavo prieš Jerusalę ir
prieš visus jo miestus. [2]Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas: Eik ir
kalbėk Judo karaliui Sedekijui ir jam sakyk: Viešpats sako taip: Štai
aš atiduosiu šitą miestą į Babilono karaliaus rankas, ir jie sudegins jį
ugnimi; [3]tu neištrūksi iš jų rankos, bet būsi gaute sugautas ir būsi paduo-
tas į jo rankas, ir tavo akys matys Babilono karaliaus akis, jo burna kal-
bės su tavo burna, ir tu įeisi į Babiloną. [4]Tačiau išgirsk Viešpaties žodį,
Judo karaliau, Sedekijau. Viešpats tau sako taip: Tu nemirsi nuo kalavi-

dorą. — [21]*Levitų ir kunigų.* Ebr t: levitinių kunigų. — [22]*Kaip negalima...* Kaip plati visa apimanti turi būti būsima Dievo karalystē, reikia spręsti iš skaičiaus kunigaikščių ir kunigų, kuriuos Viešpats nori joje pažadinti, — [24]*Šita tauta*: ne Kaldiečiai ar kiti svetimšaliai, bet nutolę nuo Dievo, vilties nustoję Žydai. — *Abidvi giminēs*: Judas ir Israēlis. — *Mano tautą*: tą, kuriai Dievas buvo davęs pažadų, kuri pasiliks jam ištikima. — [25]*Jei aš nepadariau...* Plg aug 20 e ir 1 Moš 8,22. — [26]*Aš atmesiu...* Tauta tikrai nebus atmesta, kitaip niekais virstų Dovîdui ir Patriarkams duotieji pažadai. — LXX vertime nēra 14-26 e, bet jos yra pas Teodotioną. Kontekstui jų reikia

II. Pranašo Jeremijo veikimas ir vargai Jerusalės paėmimo metu

1. Jeremijas veltui mėgina grąžinti į Dievą savo tautiečius, kolei Jerusalė dar nebuvo paimta

a/ *Grasymo žodžiai karaliui Sedekijui ir Žydų vyresniesiems*

II. Antrojoje Jeremijo pranašystēs dalyje /34,1-45,5/ matome visų pirma pranašo dedamas pastangas padaryti įtakos savo tautiečiams, kad jie tikru grįžimu į Dievą pašalintų gresiantį jų tautai visiško sunaikinimo pavojų /34,1-38,28/

34,1-22. Pirmoje šitos dalies pranašystēje Jeremijas skelbia karaliui Sedekijui, kad pasipriešinimas Kaldiečiams neturēs pasisekimo /1-7/, pasmerkia priesaikos sulaužymą, atimant iš Žydų vergų jiems pažadētą laisvę, ir nurodo nusipelnytą tuo pasielgimu Dievo bausmę /8-22/

34. [1]*Visus jo miestus*: ypač gi Lakhį ir Azeką /7 e/. — [2]*Aš atiduosiu* ... Panašūs žodžiai yra 32,3-5. Iš 8 e paaiškēja, kad panašius grasymus pranašui teko panaujinti kelis kartus /plg 21.22 e/. Todēl čia minimas įvykis yra ne tas pats, ką ir 32 skyriuje; be to, anot 37,4.12, Jeremijas dar nebuvo įmestas į kalējimą. Taigi šitoje vietoje pasakojama, kas atsitiko, kai Jeremijas pirmą kartą paskelbē grasymus, dēl kurių pakartojimo jis paskui susilaukē paminētosios bausmēs. — [5]*Deginimų*: karalių laidotuvēse deginamų smilkalų. Plg 2 Kron 16,14; 21,19. — [7]*Lakhį ir Azeką.* Tuodu miestu, į vakarus nuo Jerusalēs, buvo sustiprinęs karalius Roboamas /2 Kron 11,9/

jo, [5]bet mirsi ramybėje, ir kaip buvo daroma deginimų tavo tėvams, senesniesiems pirm tavęs buvusiems karaliams, taip degins ir tau ir raudos tavęs: Vargas, valdove! nes aš esu ištaręs tą žodį, sako Viešpats. [6]Pranašas Jeremijas pasakė Judo karaliui Sedekijui visus šituos žodžius Jerusalėje. [7]Tuo tarpu gi Babilono karaliaus kariuomenė kovojo prieš Jerusalę ir prieš visus Judo miestus, kurie buvo likę, prieš Lakhį ir Azeką; nes tuodu sustiprintu miestu buvo likusiu iš Judo miestų

[8]Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis po to, kai karalius Sedekijas padarė sutartį su visa tauta Jerusalėje ir paskelbė, [9]kad kiekvienas paleistų laisvus savo vergą ir savo vergę, Ebrajį ir Ebraję, ir kad daugiau nebepavergtų jų kaip Žydų ir savo brolių. [10]Tuomet visi kunigaikščiai ir visa tauta, kurie buvo padarę sutartį, kad kiekvienas turi paleisti laisvus savo vergą ir kiekvienas savo vergę ir kad daugiau jų nebepavergs, paklausė. Jie paklausė ir paleido. [11]Bet paskui jie atsimetė, sugrąžino sau savo vergus ir verges, ir privertė juos vėl būti vergais ir vergėmis

[12]Tuomet buvo Viešpaties suteiktas Jeremijui Viešpaties žodis ir pasakyta: [13]Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas: Aš padariau sandorą su jūsų tėvais tą dieną, kurioje juos išvedžiau iš Egipto žemės, iš vergijos namų, sakydamas: [14]Kai bus sukakę septyneri metai, tegul kiekvienas paleidžia savo brolį Ebrajį, kurs jam parduotas; jei jis yra tau tarnavęs šešerius metus, tu turi paleisti jį nuo savęs laisvą. Bet jūsų tėvai neklausė manęs ir nepalenkė savo ausies. [15]Šiandien jūs buvote apsigręžę ir darėte, kas tiesu mano akyse, skelbdami laisvę kiekvienas savo artimui; jūs buvote padarę sutartį mano akivaizdoje, namuose, ant kurių šaukiamas mano vardas; [16]bet jūs atsimetėte, sutepėte mano vardą, sugrąžinote sau kiekvienas savo vergą ir kiekvienas savo vergę, kuriuos buvote paleidę, kad būtų laisvi ir patys save valdytų, ir privertėte juos būti jums vergais ir vergėmis. [17]Todėl Viešpats sako taip: Jūs neklausėte manęs, kad paskelbtumėte laisvę kiekvienas savo broliui ir kiekvienas savo artimui; štai aš skelbiu jums laisvę, sako Viešpats, būti sunaikintais kalaviju, maru ir badu, ir duodu jus išniekinti visoms žemės karalystėms. [18]Žmones, kurie peržengia mano sandorą ir kurie nesilaikė sandoros žodžių, kuriems buvo pritarę mano akivaizdoje, aš padarysiu lygius veršiui, kurį jie perkirto į dvi dali ir praėjo tarp padalintųjų pusių: [19]Judo kunigaikščius ir Jerusalės kunigaikščius, kamarponius ir kunigus ir visą žemės tautą, kurie praėjo tarp veršio dalių: [20]juos aš duosiu į jų neprietelių rankas ir į rankas tų, kurie ieško jų gyvybės, ir jų lavonai bus maistas dangaus paukščiams ir žemės žvėrims. [21]Taip pat Judo karalių Sedekiją ir jo kunigaikščius aš duosiu į jų neprietelių rankas, į rankas tų, kurie ieško jų gyvybės, ir į rankas Babilono karaliaus kariuomenės, kuri pasitraukė

[9]*Paleistų...* Taip, kaip reikalavo įstatymas, 2 Moš 21,1-4 ir k. — [10]*Paleido.* Norēdami pelnyti sau Dievo gailestingumą, kad patys nepatektų į Kaldiečių vergiją, Žydų didikai paleidžia savo vergus Žydus, kurie buvo jiems vergavę daugiau kaip šešerius metus /14 e/; bet kai tik jiems patiems pavojus pradeda mažēti, jie gailisi savo gero darbo ir vēl varu grąžina pas save paleistuosius vergus /9 e/. — [13]*Aš padariau...* Žr 5 Moš 15,12-15. Įstatymas paleisti vergus, išleistas Žydams išējus iš Egipto, turējo būti visiems žinomas. — [14]*Sukakę septyneri...* Tikriau: septintiems metams prasidedant. — [15]*Šiandien*: šiuo metu. — *Skelbdami..* Plg 3 Moš 25,10. — *Mano akivaizdoje...* Todēl sutartis buvo patvirtinta priesaika. — [17]*Aš skelbiu jums laisvę.* Jie bus laisvi nuo Dievo globos ir turēs pilną laisvę žūti nuo kalavijo, badu ir maru. Todēl ta laisvē bus skaudžiausi bausmē. Ji aprašoma toliau ir 18 e. — [18]*Praējo tarp...* Tai senovinēs sandoros sudarymo apeigos. Plg 1 Moš 15,10.17. — [21]*Karalių Sedekiją.* Bausmēs susilauks ir karalius, nors jis ir gerai pradējo, bet

nuo jūsų. [22]Štai aš duodu įsakymą, sako Viešpats, ir sugrąžinsiu juos prie šito miesto ; jie kovos prieš jį, paims jį ir sugedins /ugnimi/ ; ir Judo miestus aš paversiu tyrais, taip kad čia nebebus gyventojo

35. [1]Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis Judo karaliaus Jošijo sūnaus
Joakimo dienose buvo toks : [2]Eik į Rekhabiečių namus ir jiems kalbėk,
įsivesk juos į Viešpaties namus, į vieną iš iždinės kambarių ir duok jiems
gerti vyno
[3]Tuomet aš ėmiau Absanijo sūnaus Jeremijo sūnų Jezoniją, jo brolius,
visus jo sūnus ir visus Rekhabiečių namus [4]ir juos įsivedžiau į Viešpa-
ties namus į Dievo žmogaus Jegedelijo sūnaus Amano sūnų iždo kambarį,
kurs yra greta kunigaikščių iždo kambario viršuje iždo kambario Maasijo
sūnaus Selumo, prieangio sargo ; [5]aš pastačiau Rekhabiečio namų sūnums
vyno pilnus puodus ir taures ir jiems tariau : Gerkite vyno. [6]Jie atsakė :
Mes negersime vyno, nes mūsų tėvas Rekhabo sūnus Jonadabas mums
įsakė, tardamas : Negersite vyno jūs ir jūsų vaikai per amžius ; [7]jūs
nesistatysite namų, nesėsite sėklos, neveisite vynuogynų ir jų neturėsite,
bet gyvensite padangtėse per visas savo dienas, kad gyventumėte daug
dienų šalyje, kurioje jūs esate svetimšaliai. [8]Taigi mes buvome paklusnūs
mūsų tėvo Rekhabo sūnaus Jonadabo balsui visame, ką jis yra mums
įsakęs, taip kad negeriame vyno per visas mūsų dienas, mes ir mūsų
moterys, sūnūs ir mūsų dukterys, [9]ir nesistatome gyvenamų namų, ne-
turime vynuogyno, lauko ir sėklų, [10]bet gyvename padangtėse ir visame
esame paklusnūs, ką mums yra įsakęs mūsų tėvas Jonadabas. [11]Bet kai
Babilono karalius Nabukodonosoras pakilo į mūsų šalį, mes tarėme ; Atei-
kite ir įeikime į Jerusalę iš Kaldiečių kariuomenės akių ir iš Sirijos
kariuomenės akių ; ir taip mes pasilikome Jerusalėje

---

greitai vēl leido laužyti įstatymą. — [22]*Sugrąžinsiu...* Egiptiečiams pradējus artintis, Kaldiečiai buvo pasitraukę nuo Jerusalēs ir ējo prieš Egiptiečius /37,5-8/ ; bet tikros naudos Judo gyventojai iš šio pasitraukimo neturējo, nes Kaldiečiai greitai sugrįžo ir paēmē Jerusalę

b/ *Nuostabus Rekhabiečių klusnumas*

35,1-19. Primenama gražus ištikimybēs pasižadējimams pavyzdys, kokį davē Rekhabiečiai /1-11/, ir lyginama su juo Žydų neištikimybē /12-19/

35. [1]*Joakimo...* Kad Jeremijo knygoje negriežtai laikomasi kronologinēs eilēs, aiškiai parodo čia duodamas pavyzdys. Pasakojimas apie Rekhabiečius savo turiniu priklauso karaliaus Joakimo laikams, kada tas pat Babilono karalius buvo užpuolęs Žydų kraštą ; dedamas jis čia dēl pamokymo, kokį pranašas nori duoti vēlesnio laiko Žydams ir jų karaliui Sedekijui. — [2]*Rekhabiečių.* Jie buvo kilę iš Rekhabo sūnaus Jonadabo, kurs buvo su Jehu, kai tasai užmušinējo Baalio kunigus /4 Kar 10,15 23/ [3]*Aš ēmiau...* Jeremijas vykdo sau duotą Dievo įsakymą taip, kad žmonēs mytytų, ką jis daro. — [4]*Dievo žmogaus.* Tai buvo garbingas pranašų pavadinimas. Jo sūnumis gali būti čia vadinami pranašo mokiniai, kuriuos jis auklējo ir mokē Dievo baimēs. Minimas čia kambarys galējo būti jų susirinkimo vieta. — [5]*Taures* : mažesnius indus. — *Gerkite vyno.* Bandymas Rekhabiečiams turējo būti nelengvas : pranašas duoda vyno, visa prirengia, liepia gerti, paliepimą duoda šventoje vietoje, arti Viešpaties namų ; argi jis galējo liepti daryti tai, kas Dievui nepatiktų? Ką jis liepia, taip nesunku padaryti ; kiti žmonēs neturētų nē mažiausios abejonēs. — [6]*Mūsų tēvas...* Žr 4 Kar 10,15.23. — [7]*Gyvensite padangtēse :...* Jie visame turi laikytis savo tēvų įpročių ir nesiduoti savęs išlepinti. — [10]*Jonadabas.* Nuo Jonadabo /karaliaus Jehaus laikais, 841-814/3 m/ iki čia aprašomam įvykiui /604 m/ buvo praslinkę apie 250 metų ; per visą tą laiką Rekhabiečiai ištikimai laikēsi savo protēvio įsakymo. — [11]*Taip mes pasilikome...* Tik gyvo reikalo spiriami jie dabar pasilieka mieste

[12]Tuomet Jeremijui buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta :
[13]Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas : Eik ir sakyk Judo žmonėms ir
Jerusalės gyventojams : Argi jūs nepriimsite pamokymo, kad būtumėte
paklusnūs mano žodžiams ? sako Viešpats. [14]Rekhabo sūnaus Jonadabo
žodžiai, kuriais jis įsakė savo vaikams negerti vyno, tvirtai laikomi, ir
jie negeria iki šiai dienai, nes jie paklusnūs savo tėvo įsakymui ; aš gi jums
kalbėjau anksti rytą atsikeldamas ir kalbėdamas, ir jūs nepaklausėte
manęs. [15]Aš siunčiau pas jus visus savo tarnus pranašus, auštant atsikel-
damas ir siųsdamas ir sakydamas : Gręžkitės kiekvienas nuo savo blogiau-
sio kelio, ir tepagerėja jūsų pastangos ; nesekite svetimų dievų ir jų ne-
garbinkite, tai jūs gyvensite šalyje, kurią esu davęs jums ir jūsų tėvams ;
bet jūs nepalenkėte savo ausies ir neklausėte manęs. [16]Taigi Rekhabo sū-
naus Jonadabo sūnūs tvirtai laikėsi savo tėvo įsakymo, kurį buvo jiems
davęs ; šita gi tauta neklausė manęs
[17]Todėl kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, sako taip : Štai aš atve-
siu ant Judo ir ant visų Jerusalės gyventojų visą nelaimę, apie kurią
esu prieš juos kalbėjęs, nes aš jiems kalbėjau, ir jie neklausė ; šaukiau
juos, ir jie man neatsakė
[18]Rekhabiečių gi namams Jeremijas tarė : Štai ką sako kareivijų
Viešpats, Izraelio Dievas : Kadangi jūs buvote paklusnūs savo tėvo Jona-
dabo įsakymui, sergėjote visus jo paliepimus ir darėte visa, ką jis yra jums
įsakęs, [19]to dėlei štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas : Iš
Rekhabo sūnaus Jonadabo giminės nepristigs žmogaus, kurs stovėtų
mano akivaizdoje per visas dienas

36. [1]Ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais atsitiko,
kad Viešpaties buvo suteiktas Jeremijui šitas žodis ir buvo pasakyta :
[2]Imk knygos rietimą ir rašyk joje visus žodžius, kuriuos aš tau kalbėjau
prieš Izraelį ir Judą ir prieš visas tautas, pradedant nuo tos dienos, ku-
rioje aš tau kalbėjau, nuo Jošijo dienų iki šiai dienai ; [3]gal Judo na-
mams išgirdus apie visas blogybes, kurias aš manau jiems daryti, kiekvie-
nas gręšis nuo savo pikčiausio kelio, ir aš dovanosiu jų neteisybę ir nuo-
dėmę. [4]Jeremijas tuojau pasivadino Nerijo sūnų Barukhą, ir Barukhas

[14]*Jums kalbējau*... Rekhabiečių protēvis kalbējo vieną kartą, ir jo palikuonys pasiliko jam paklusnūs šimtus metų ; Dievas kalba savo tautai nesiliaudamas, nuolat duoda jiems įspējimų ir įsakymų, bet tauta nesiduoda pripratinama prie klusnumo. — [15]*Jūs gyvensite*... Viešpats buvo parēmęs savo paraginimus gerais pažadais, bet viskas buvo veltui. Plg aug 18,11 ; 25,5

c/ Jeremijo pranašysčių knygos sudeginimas

36,1-32. Ketvirtais karaliaus Joakimo metais Jeremijas gauna iš Viešpaties įsakymą surašyti savo pranašystes į knygą. Barukhas surašo Jeremijo žodžius ir juos perskaito Žydų didikams /1-19/. Taip pat karalius reikalauja, kad knyga būtų perskaityta jam, bet truputį pasiklausęs knygą supjausto ir sudegina ; o Jeremijas gauna naują įsakymą iš Dievo vēl surašyti pranašystes, pridedant ypatingų grasymų /20-32/

36. [1]*Ketvirtais*... Jau 25,1... tais pačiais ketvirtais metais Jeremijas minējo savo įspējimus, duotus tautai 23 metų laikotarpyje ; čia kalbama apie dar vieną mēginimą nugalēti tautos sukietējimą. — [2]*Knygos rietimą* : sukabintus pergamino ar kitos medžiagos lapus suvyniotus į rietimēlį. — *Izraēlį ir Judą*. Geriau anot LXX : Jerusalę ir Judą. — *Visas tautas* : pranašystes prieš pagonių tautas, dabar esančias knygos gale. — *Nuo Jošijo dienų* : nuo 13 Jošijo metų. — [3]*Gal*. Dievas nori tų gerų pasēkų, bet laisva žmogaus valia gali pasipriešinti. — [4]*Barukhą*. Plg aug 32,12. — *Iš Jeremijo lūpų*. Barukhas rašē žodžius, kuriuos jam sakē Jeremijas; bet pats Jeremijas galējo

surašė knygos rietiman iš Jeremijo lūpų visus Viešpaties žodžius, kuriuos
jis buvo jam kalbėjęs

[5]Jeremijas davė Barukhui įsakymą, tardamas : Aš užrakintas ir ne-
galiu eiti į Viešpaties namus. [6]Taigi nueik tu ir iš knygos, kurioje iš mano
lūpų parašei, perskaityk Viešpaties žodžius, girdint tautai Viešpaties na-
muose pasninko dieną, be to, girdint taip pat visam Judui, kurie ateina iš
savo miestų, tu jiems skaitysi ; [7]gal jų malda pateks Viešpaties akivaiz-
don, ir jie gręšis nuo savo blogiausio kelio, nes didelis yra narsas ir už-
sidegimas, apie kurį Viešpats kalbėjo prieš šitą tautą. [8]Nerijo sūnus
Barukhas padarė visa taip, kaip jam buvo įsakęs pranašas Jeremijas, ir
skaitė iš knygos Viešpaties žodžius Viešpaties namuose

[9]Taigi penktais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais devin-
tame mėnesyje atsitiko, kad buvo skelbiamas pasninkas Viešpaties akivaiz-
doje visai tautai Jerusalėje ir visai daugybei, kuri buvo suplaukusi iš
Judo miestų į Jerusalę. [10]Tuomet Barukhas perskaitė iš knygos Jeremijo
žodžius Viešpaties namuose raštininko Saphano sūnaus Gamarijo iždo
kambaryje, augštesniajame prieangyje, naujųjų Viešpaties namų vartų
angoje, girdint visai tautai

[11]Kai Saphano sūnaus Gamarijo sūnus Mikhėjas išgirdo visus Viešpa-
ties žodžius iš knygos, [12]jis nuėjo į karaliaus namus į raštininko kambarį,
ir štai tenai sėdėjo visi kunigaikščiai : raštininkas Elisama, Semėjo sūnus
Dalajas, Akhoboro sūnus Elnatanas, Saphano sūnus Gamarijas, Ananijo
sūnus Sedekijas ir visi kiti kunigaikščiai. [13]Mikhėjas jiems pranešė visus
žodžius, kuriuos buvo girdėjęs, kai Barukhas skaitė iš knygos, klausant
tautai. [14]Taigi visi kunigaikščiai siuntė pas Barukhą Khusio sūnaus Sele-
mijo sūnaus Natanijo sūnų Judį, sakydami : Knygą, iš kurios skaitei,
girdint tautai, pasiimk į savo ranką ir ateik. Tuomet Nerijo sūnus Barukhas
pasiėmė į savo ranką knygą ir atėjo pas juos. [15]Jie jam tarė : Sėskis ir

---

turēti užrašų, jo paties pasidarytų per ilgesnį laiką. — [5]*Užrakintas.* Ebr t : sulaikomas ar sutrukdytas. Kas trukdē Jeremiją, nēra žinoma. — [6]*Viešpaties namuose* : ten, kur pats Jeremijas buvo daug kartų kalbējęs tautai, dabar turi būti perskaitytos jo pranašystēs. — *Pasninko dieną.* Pasninkas buvo Žydams įsakytas dešimtą septintojo mēnesio dieną /3 Moš 23,27.../ ; jį atlikdavo visi Žydai susirinkę prie šventyklos. Bet čia galējo būti ir kurs nors kitas pasninkas

[8]*Skaitē...* Po Kharkamio kovos Nebukadnetsaras paēmē šalį ir miestą, taip kad kas papasakota 4 Kar 24,1 ; Dan 1,1... 2 Kron 36,6 yra įvykę čia nurodomu laiku, ketvirtais Joakimo metais. — Skaitymas čia ne tas pat, kurs minimas žemiau 9 e. Kaip rodo 3 ir 7 e, skaitymas turējo būti kartojamas visose šventēse. — [9]*Pasninkas...* Ebr t : devintame mēnesyje jie paskelbē pasninką Viešpaties akivaizdoje : visa tauta Jerusalēje ir visa tauta, kuri buvo atvykusi iš Judo miestų į Jerusalę. — [10]*Gamarijo.* Jis buvo karaliaus patarējas ir jo kancleris, kurs skelbē karaliaus atsiliepimus ir įsakymus ; Ahikamas /26,24/ turējo būti jo brolis. — *Girdint visai...* Barukhas skaitē iš kunigų šventoriaus, iš kurio buvo reginys į žemiau buvusį tautos šventorių. Ką manē karalius Joakimas, galima suprasti iš 26,20... Po pralaimējimo jis buvo pasiryžęs slapčia nusikratyti Kaldiečių ; kadangi pranašystēse buvo reikalaujama verčiau pasiduoti Kaldiečiams, tai skaityti jas turējo būti pavojinga. — [12]*Elnatanas.* 26,22 jis minimas kaip ištikimas bedieviškojo karaliaus padējējas. — [13]*Mikhējas.* Jis gal nori savo pranešimu pašalinti nuo savęs ir nuo savo tēvo betkurį karaliaus įtarimą. — [14]*Judį* ; vieną žemesnį valdininką. Judis gal nēra tikras to asmens vardas, taip pat kaip ir jo prosenelio Kusio /Kuši/. Prosenelis priklausęs ne Žydų, bet Kušitų tautai, jo palikuonis einant įstatymu /5 Moš 23,8/ patapęs Žydu — Jehudi. — *Atējo pas juos.* Kadangi bent kaikurie didikai buvo pasirodę palankūs Jere-

skaityk tai, mums girdint. Ir Barukhas skaitė jiems klausant. 16Taigi
išgirdę visus žodžius jie žiūrėjo nusigandę vienas į kitą ir sakė Barukhui :
Mes turime pranešti visus šituos žodžius karaliui. 17Jie dar paklausė jį
tardami : Pasakyk mums, kaip tu parašei visus šituos žodžius iš jo
lūpų. 18Barukhas jiems atsakė : Jis kalbėjo savo burna lyg skaitydamas
man visus šituos žodžius, o aš rašiau į rietimą rašalu. 19Kunigaikščiai
tarė Barukhui : Eik ir pasislėpk, tu ir Jeremijas, ir tegul niekas nežino,
kur judu esata

20Jie įėjo pas karalių į kiemą, knygą gi paliko sergėti raštvedžio
Elisamo kambaryje, ir pranešė girdint karaliui apie visus tuos dalykus.
21Tuomet karalius pasiuntė Judį paimti knygos. Tasai paėmęs ją iš rašt-
vedžio Elisamo kambario skaitė klausant karaliui ir visiems kunigaikščiams,
kurie stovėjo aplink karalių. 22Karalius gi sėdėjo žiemos namuose, devin-
tame mėnesyje, ir ties juo buvo pastatytas židinys pilnas žarijų. 23Ju-
džiui perskaičius tris ar keturis lakštus, jis perpjovė ją raštininko peiliu ir
įmetė į ugnį, buvusią židinyje, kolei nesudegė visa knyga židinio ugnyje.
24Karalius ir visi jo tarnai, kurie girdėjo visus tuos žodžius, neišsigando
ir neperplėšė savo rūbų. 25Tačiau Elnatanas, Dalajas ir Gamarijas prieš-
taravo karaliui, kad nedegintų knygos, bet jis jų neklausė. 26Be to,
karalius liepė Ameleko sūnui Sarajai ir Abdeėlio sūnui Selemijai sugauti
raštininką Barukhą ir pranašą Jeremiją; bet Viešpats buvo juodu paslėpęs

27Karaliui sudeginus knygą ir žodžius, kuriuos Barukhas buvo parašęs
iš Jeremijo lūpų, buvo suteiktas Viešpaties žodis pranašui Jeremijui ir
pasakyta : 28Vėl imk kitą rietimą ir rašyk į jį visus senesnius žodžius,
buvusius pirmame rietime, kurį sudegino Judo karalius Joakimas. 29Judo
gi karaliui Joakimui sakyk : Štai ką Viešpats sako : Tu sudeginai šitą
knygą, tardamas : Kam parašei joje skelbdamas : Skubiai ateis Babilono
karalius, sunaikins šitą šalį ir pašalins iš jos žmones ir galvijus? 30Todėl
štai ką Viešpats sako prieš Judo karalių Joakimą : Iš jo nebus kas sėdė-
tų Dovîdo soste, ir jo lavonas bus išmestas kaitrai per dieną ir šalčiui
per naktį. 31Aš lankysiu jame, jo palikuonyse ir jo tarnuose jų neteisybes,
ir atvesiu ant jų, ant Jerusalės gyventojų ir ant Judo žmonių visą pik-
ta, apie ką esu jiems kalbėjęs, bet jie neklausė

32Taigi Jeremijas ėmė kitą rietimą ir jį padavė raštininkui Nerijo
sūnui Barukhui, kurs parašė jame iš Jeremijo lūpų visus žodžius tos kny-
gos, kurią Judo karalius Joakimas buvo sudeginęs /ugnyje/ : be to, buvo
dar pridėta daug daugiau žodžių, nekaip buvo pirma

---

mijui /26,16/, tai Barukhas eina pas juos. — 16*Jie žiūrējo nusigandę*. Didikai bijo karaliaus rūstybēs ; jie supranta, kad pranašystēs nepasiliks jam nežinomos. — 17*Pasakyk mums*. Jie matomai nori žinoti, ar viskas, kas buvo knygoje, yra tikrai paties Jeremijo žodžiai ir ar su jo žinia parašyti. — 18*Lyg skaitydamas*. Jeremijas matomai turējo savo užrašus, iš kurių diktavo Barukhui. — 19*Eik ir pasislēpk*. Jie bijo karaliaus rūstybēs abiem pranašam /plg 26,21/ ; tačiau ir patys bijo pasakyti karaliui atvirai savo nuomonę

22*Devintame mēnesyje* : gruodyje, kada ir Palestinoje būna gana šalta ir kaikada iškrinta sniego. — 23*Lakštus* : tris rietimēlio skiltis /plg 2 e/. — *Raštininko peiliu* : peiliuku, kuriuo paprastai buvo smailinama rašomoji nendrē /plunksna/. — 24*Karalius*... Tylējimu jis parodo savo paniekinimą pranašystēms. — 25*Prieštaravo*... Anot ebr t : rašē karaliui

29*Skubiai*. Ebr t : tikrai. — 30*Nebus kas sēdētų*... Ankstyvesnieji grasymai /22,18.19/ pakartojami ir padidinami. Nors po Joakimo buvo paēmęs jo sostą jo sūnus Joakhinas /4 Kar 24,6/, bet jis trims mēnesiams praslinkus buvo suimtas ir išvestas nelaisvēn ; tuo jis ir nebebuvo lygus senesniems tautos valdovams. — 32*Buvo dar pridēta*. Ebr t : buvo pridēta dar daug panašių žodžių

37. [1]Vieton Joakimo sūnaus Jekhonijo karaliumi pastojo Jošijo sūnus Sedekijas, kurį pastatė karaliumi Judo šalyje Babilono karalius Nabukodonosoras. [2]Bet jis ir jo tarnai nebuvo paklusnūs Viešpaties žodžiams, kuriuos jis kalbėjo per pranašą Jeremiją.

[3]Karalius Sedekijas siuntė Selemijo sūnų Jukhalį ir kunigą Maasijo sūnų Sophoniją pas pranašą Jeremiją ir sakydino : Melsk už mus Viešpatį, mūsų Dievą. [4]Jeremijas tuo metu vaikščiojo laisvas tautos tarpe ; nes dar nebuvo įmetę jo į kalėjimą. Tuo tarpu iš Egipto buvo išėjusi Paraono kariuomenė, ir Kaldiečiai, kurie buvo apgulę Jerusalę, išgirdę tą žinią, pasitraukė nuo Jerusalės. [5]Tuomet buvo suteiktas Viešpaties žodis pranašui Jeremijui ir pasakyta : [6]Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas : Judo karaliui, kurs siuntė jus manęs klausti, jūs sakysite taip : Štai Paraono kariuomenė, kuri išėjo jums padėti, grįš į savo šalį, į Egiptą ; [7]Kaldiečiai vėl ateis, kovos prieš šitą miestą, jį paims ir sudegins jį /ugnimi/. [8]Viešpats sako taip : Neapgaudinėkite savęs, sakydami : Eite nueis ir pasitrauks nuo mūsų Kaldiečiai, nes jie nenueis. [9]Bet jei jūs ir sumuštumėte visą kariuomenę Kaldiečių, kurie kovoja prieš jus, ir liktų iš jų tik kaikurie sužeisti, jie kelsis kiekvienas iš savo padangtės ir sudegins šitą miestą ugnimi.

[10]Taigi pasitraukus Kaldiečių kariuomenei nuo Jerusalės dėlei Paraono kariuomenės, [11]Jeremijas išvyko iš Jerusalės, kad eitų į Benjamino žemę ir tenai padalintų nuosavybę piliečių akyse. [12]Kai jis priėjo prie Benjamino vartų, tenai buvo eilinis vartų sargas, vardu Jerijas, Ananijo sūnaus Selemijo sūnus ; jis nutvėrė pranašą, sakydamas : Tu bėgi pas Kaldiečius. [13]Jeremijas atsakė : Tai netiesa ; aš nebėgu pas Kaldiečius.

---

d/ *Jeremijo likimas Jerusalēs apgulimo ir paēmimo metu*

37,1-38,28. Įsidrąsinęs laikinu Kaldiečių pasitraukimu nuo Jerusalēs prieš Egiptiečius ir norēdamas labiau priešintis Kaldiečiams, karalius Sedekijas tris kartus prašo Jeremiją patarimo tuo pavojingu metu : visų pirma siųsdamas iškilmingai pas jį pasiuntinius /37,1-9/, toliau slapčia, kada Jeremijas jau buvo kalējime /37,10-20/ ir dar kai Jeremijas buvo išgelbētas iš jo gyvybei grēsusio pavojaus /38,1-13/, bet prie pranašo patarimų visai nesitaiko /38,14-28/

37. [1]*Jekhonijo* : Joakhino. — *Sedekijas.* Jo pirmas vardas buvo Matanijas. Tą vardą pakeitē ir sostą jam davē Babilono karalius, kurs ir buvo tikras Palestinos valdovas. — [2]*Nebuvo paklusnūs.* Neklusnumas pasireiškia ypač nenoru pasiduoti Kaldiečių valdžiai

[3]*Siuntē.* Kaldiečiams laikant apgulus Jerusalę, prieš juos buvo vedama Egipto karaliaus Khophros kariuomenē, todēl Kaldiečiai pasitraukē nuo Jerusalēs ir ējo prieš Egiptiečius. Sedekijas manē tai būsianti geriausia proga visai nusikratyti Kaldiečiais ; todēl jis kreipēsi į Jeremiją, kad tas prašytų užtarymo pas Viešpatį. — [4]*Nebuvo jo įmetę...* Daroma pastaba dēl 32,2. Čia minima pasiuntinystē yra ankstyvesnē už ten papasakotus įvykius. *Paraono.* To Egipto karaliaus vardas buvo Khophra /ebr t 44,30/, Ephren /Vulg/, Uaphre /Graik/ ir Uakhabra /Egipto paminkluose/. — [6]*Grįš...* Ebr t : vēl grįžta į savo šalį. Ir tikrai Paraonas paskutinę valandą pabūgo stoti į kovą prieš galingą Kaldiečių kariuomenę ir pasitraukē atgal į Egiptą. Todēl ir Kaldiečiai vēl grįžo prie Jerusalēs. — [8]*Eite nueis.* Ebr t : visai nueis. — [9]*Jei jūs...* Panašių grasymų buvo paskelbta jau 5 Moš 28,25 ; čia jie dar padidinami

[11]*Padalintų.* LXX : kad iš ten pirktųsi. — *Piliečių akyse.* Ebr t : tautos tarpe. — [12]*Benjamino vartų* : šiauriniame miesto šone. — *Eilinis vartų sargas.* Ebr t : sargybos viršininkas. — *Tu bēgi...* Išējimas iš miesto galējo rodytis sargybai įtartinas, nes pats Jeremijas neseniai buvo viešai kalbējęs, kad tik tie išliks gyvi, kurie nueis pas Kaldiečius /žr aug 21,8.9/. — [13]*Pas kunigaikščius.* Tai buvo šalininkai su-

Jerijas tačiau neklausė jo, suėmė Jeremiją ir atvedė jį pas kunigaikščius.
[14]Todėl kunigaikščiai supykę ant Jeremijo nuplakdinę jį įmetė į kalėjimą,
buvusį raštininko Jonatano namuose ; nes tasai buvo kalėjimo viršinin-
kas. [15]Taigi Jeremijas pateko į duobės namus ir į kalėjimą, ir Jeremijas
sėdėjo tenai daug dienų

[16]Tuo metu karalius Sedekijas siuntė ir paėmė jį iš ten, klausinėjo jį
slapčia savo namuose ir sakė : Ar yra koks žodis nuo Viešpaties ? Jeremi-
jas atsakė ir tarė : Yra ; ir tarė : Tu būsi paduotas į Babilono karaliaus
rankas. [17]Toliau Jeremijas sakė karaliui Sedekijui : Ką aš nusidėjau
tau, tavo tarnams ir tavo tautai, kad tu įmesdinai mane į kalėjimo na-
mus ? [18]Kur yra jūsų pranašai, kurie jums pranašavo ir sakė : Babilono
karalius neateis ant jūsų ir ant šitos šalies ? [19]Dabar gi, mano meldžiamasis
valdove, karaliau, išgirsk ; tegu mano meldimas turi vertės tavo akyse ir
nebesiųsk manęs atgal į raštvedžio Jonatano namus, kad tenai nenumir-
čiau. [20]Tuomet karalius Sedekijas liepė nuvesti Jeremiją į kalėjimo priean-
gį ir duoti jam kasdien be kito maisto dar duonos riekę, kolei nebus su-
valgyta visa duona mieste ; ir taip Jeremijas pasiliko kalėjimo prieangyje

38. [1]Bet Matano sūnus Saphatijas, Phasuro sūnus Gedelijas, Sele-
mijo sūnus Jukhalis ir Melkhijo sūnus Phasuras girdėjo žodžius, kuriuos
Jeremijas kalbėjo tautai, sakydamas : [2]Viešpats sako taip : Kas tik pa-
siliks šitame mieste, mirs nuo kalavijo, badu ir maru ; kas gi nubėgs pas
Kaldiečius, bus gyvas, ir jo siela bus išgelbėta ir gyva. [3]Viešpats sako
taip : Šitas miestas bus tikrai atiduotas į Babilono karaliaus kariuomenės
rankas, ir jis paims jį. [4]Todėl kunigaikščiai tarė karaliui : Mes prašome,
kad tas žmogus būtų užmuštas ; nes jis tyčia silpnina rankas kovojančių
vyrų, kurie pasiliko šitame mieste, ir visos tautos rankas, kalbėdamas
jiems tokiuos žodžius ; juk tas žmogus nejieško tai tautai ramybės, bet
nelaimės. [5]Karalius Sedekijas tarė : Štai jis jūsų rankose, nes karaliui
nedera ką nors jums atsakyti. [6]Tuomet jie ėmė Jeremiją ir įmetė jį į
Ameleko sūnaus Melkhijo duobę, buvusią kalėjimo prieangyje ; jie nuleido
Jeremiją virvėmis į duobę, kurioje nebuvo vandens, tik dumblų ; taigi
Jeremijas įklimpo į dumblus

[7]Bet Etiopas Abdemelekhas, kamarponis, kurs buvo karaliaus rū-
muose, išgirdo, kad jie buvo įmetę Jeremiją į duobę. Kadangi karalius
tuomet sėdėjo Benjamino vartuose, [8]tai Abdemelekhas išėjo iš karaliaus
namų ir kalbėjo karaliui, sakydamas : [9]Mano valdove karaliau ! Negerai
pasielgė tie žmonės visame, ką jie padarė prieš pranašą Jeremiją, įmes-
dami jį į duobę, kad jis ten mirtų badu, nes mieste nebėra daugiau duonos.

tarties su Egiptiečiais, todēl tuo pačiu nepalankūs Jeremijui. — [14]*Nes tasai buvo...* Ebr t : nes juos /namus/ jie buvo pavertę kalējimu. Jame buvo rūsių su skliautais

[16]*Paēmē jį...* Karalius matomai buvo Jeremijo suēmimui pritaręs, bet paskui gailējosi. — *Koks žodis* : naujas apreiškimas. — [17]*Tu įmesdinai.* Anot ebr t : jūs įmetēte. — [18] *Neateis...* Iš Jeremijo žodžių čia ir 20 e reikia suprasti, kad Kaldiečiai jau buvo sugrįžę ir vēl laikē apgulę Jerusalę. — [19]*Nebesiųsk...* Pranašas labai nuolankiai prašo karalių bent palengvinti jam kalējimo sąlygas. — [20]*Kalējimo prieangį.* Ebr t : į sargybos kiemą /32,2/. — *Be kito maisto.* Ebr t : iš Kepējų gatvēs. Tai vienatinē senos Jerusalēs gatvē, kurios vardas pasiliko žinomas. — *Visa duona.* Plg 38,9 ; 52,6

38. [1]*Phasuro.* Žr 21,1. — *Jukhalis.* Žr 37,3. — *Žodžius.* Neapykantą sukēlusieji žodžiai gal buvo pranašo pasakyti tuo laiku, kai Kaldiečiai apgulē Jerusalę antrą kartą. — [2]*Jo siela...* Ebr t : gaus grobio savo gyvybę ir bus gyvas. — [4]*Tyčia.* Ebr t : todēl. — [5]*Nedera...* Ebr t : nes karalius nieko negali prieš jus. — [6]*Įmetē...* Užmušti pranašo jie nedrįsta, bet daro taip, kad jis žūtų. — *Melkhijo.* Žr 36,26

10 Tuomet karalius davė įsakymą Etiopui Abdemelekhui ir tarė : Imk iš
čia su savim tris dešimtis vyrų ir iškelk pranašą Jeremiją iš duobės, pirma
negu numirs. 11 Todėl Abdemelekhas, pasiėmęs su savim vyrus, įėjo į kara-
liaus namų kambarį, buvusį po sandėliu, ėmė iš ten nudėvėtų skarmalų ir
senų supuvusių rizgalių ir nuleido juos virvėmis pas Jeremiją į duobę.
12 Po to Etiopas Abdemelekhas tarė Jeremijui : Pasikišk senus skarmalus
ir tuos sudraskytus ir supuvusius rizgalius po savo pažastų ir ant jų
virves. Jeremijas taip ir padarė. 13 Jie ištraukė Jeremiją virvėmis ir iškėlė
iš duobės, ir Jeremijas pasiliko kalėjimo prieangyje
14 Karalius Sedekijas siuntė ir ėmė pas save pranašą Jeremiją pas
trečiąją angą Viešpaties namuose. Tuomet karalius tarė Jeremijui : Aš
noriu paklausti tave apie vieną dalyką ; nieko nuo manęs neslėpk. 15 Bet
Jeremijas tarė Sedekijui : Jei aš tau paskelbsiu, ar tu manęs neužmuši ?
ir jei aš tau patarsiu, tu manęs neklausysi. 16 Todėl karalius Sedekijas
slapčia prisiekė Jeremijui, sakydamas : Kaip Viešpats gyvas, kurs mums
padarė šitą sielą, aš neužmušiu tavęs ir neatiduosiu tavęs į šitų žmonių
rankas, kurie ieško tavo gyvybės. 17 Tuomet Jeremijas tarė Sedekijui :
Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas : Jei tu išėjęs nueisi pas Babilono
karaliaus kunigaikščius, tavo siela bus gyva ir šitas miestas nebus sude-
gintas ugnimi ; išsigelbėsi tu ir tavo namai. 18 O jei tu neišeisi pas Babilono
karaliaus kunigaikščius, šitas miestas bus atiduotas į Kaldiečių rankas,
ir jie sudegins jį ugnimi. 19 Tuomet karalius Sedekijas tarė Jeremijui : Aš
esu neramus dėl Žydų, kurie nubėgo pas Kaldiečius, kad kartais nebūčiau
paduotas į jų rankas ir jie nesityčiotų iš manęs. 20 Jeremijas gi atsakė :
Tavęs neišduos. Klausyk, meldžiamasis, Viešpaties balso, kurį aš tau skel-
biu, ir bus tau gera, ir tavo siela bus gyva. 21 Bet jei tu nenorėsi išeiti,
štai žodis, kurį Viešpats man parodė : 22 Štai visos moterys, kurios liko
Judo karaliaus namuose, bus išvestos pas Babilono karaliaus kunigaikš-
čius ir jos sakys : Visi tavo ramybės žmonės suvedžiojo tave ir nugalėjo
tave ; jie įklampino tavo kojas į purvą ir į dumblą ir atstojo nuo tavęs.
23 Visos tavo žmonos ir tavo vaikai bus išvesti pas Kaldiečius, ir tu neiš-
trūksi iš jų rankų, bet būsi sugautas Babilono karaliaus ranka, ir jis su-
degins šitą miestą ugnimi. 24 Tuomet Sedekijas tarė Jeremijui : Tegul nie-
kas nežino šitų žodžių, ir tu nemirsi. 25 O jei kunigaikščiai išgirs, kad

---

10 *Davē įsakymą...* Karalius pats neturēdamas gana drąsos, džiaugiasi, kad atsirado kas kitas, kurs nori gelbēti pranašą. — *Tris dešimtis.* Gavęs tris dešimtis vyrų Abdemelekhas galēs sulaužyti ir kunigaikščių pasipriešinimą, jei jam tektų su juo susidurti. — 12 *Ant jų virves.* Ebr t : po virve. Pranašas buvo įklimpęs į dumblus ; ištraukti buvo nelengva, todēl gelbētojas rūpinasi, kad virvēs negalētų traukiant veržtis į kūną. — 13 *Kalējimo prieangyje* : kur jis jau anksčiau buvo, 37,20

14 *Pas trečiąją angą.* Jos vieta dabar nežinoma. — *Aš noriu...* Sedekijas nori žinoti, ką sako Viešpats, bet jis yra linkęs tiktai pykti, jei atsakymas neatitiks jo troškimų. — 20 *Viešpaties balso.* Ir paskutinę valandą, kai mieste pradeda stigti jau net maisto /38,9/, Dievas yra pasiryžęs parodyti savo gailestingumą. — 22 *Visos moterys...* Antraeilēs buvusių Judo karalių žmonos /gulovēs/. — *Tavo ramybēs žmonēs* : prieteliai iš kunigaikščių tarpo, kurie buvo davę karaliui nenaudingų patarimų. — *Įklampino...* Sudarē nenugalimų sunkenybių. — 23 *Tavo žmonos.* Karalius bus išgabentas į Kaldēją su visa savo šeima ir turēs klausyti jos priekaištų. — *Jis sudegins...* Ebr t : tu sudeginsi... t y, tavo kalte miestas bus sudegintas, tu jam rengi tokį likimą. — 24 *Tegul niekas...* Baimē patarējų pasilieka didesnē, ir karalius neturi drąsos paklausyti pranašo žodžių, bet jis taip pat bijo, kad nepasidarytų žinoma, jog miestas turi žūti dēl jo užsispyrimo. — 25 *Kunigaikščiai...* Ir jie bijojo, kad nepastovaus būdo karalius gali kartais paklausyti pranašo patarimų ir pasi-

aš kalbėjau su tavim, jie ateis ir tau sakys : Pasakyk mums, ką tu esi kal-
bėjęs su karaliumi, neslėpk nuo mūsų, ir mes tavęs neužmušime, ir ką kal-
bėjo su tavim karalius, [26]tu jiems atsakysi : Aš nuolankiai išdėsčiau savo
meldimus karaliaus akyse, kad nelieptų vesti manęs atgal į Jonatano
namus ir kad ten nemirčiau. [27]Ir tikrai visi kunigaikščiai atėjo pas Je-
remiją ir jį klausė ; bet jis jiems atsakė visais tais žodžiais, kaip jam
buvo įsakęs karalius. Jie paliko jį ramybėje, nes nebuvo nieko išgirsta.
[28]Taip Jeremijas pasiliko kalėjimo prieangyje iki tai dienai, kurioje Jeru-
salė buvo paimta. Ir atsitiko, kad Jerusalė buvo paimta.

39. [1]Devintais Judo karaliaus Sedekijo metais dešimtame mėnesyje
Babilono karalius ir visa jo kariuomenė atėjo prie Jerusalės ir apgulė ją.
[2]Vienuoliktais gi Sedekijo metais ketvirtame mėnesyje penktą to mėnesio
dieną į miestą buvo įsilaužta. [3]Tuomet visi Babilono karaliaus kunigaikš-
čiai įėjo ir sustojo viduriniuose vartuose : Neregelis — Sereseris, Seme-
garnabus, Sarsakimas, Rabsaras, Neregelis — Sereseris, Rebmagas ir visi
kiti Babilono karaliaus kunigaikščiai
[4]Pamatęs juos Judo karalius Sedekijas ir visi vyrai kovotojai pabėgo ;
jie išėjo nakčia iš miesto karaliaus sodo keliu ir pro vartus, buvusius
tarp dviejų sienų, ir vyko į tyrumos kelią. [5]Bet Kaldiečių kariuomenė
vijosi juos ir sugavo Sedekiją Jeriko tyrumos lauke ir sugautą atvedė
pas Babilono karalių Nabukodonosorą į Reblatą, Emato šalyje. Tas pa-
darė jam teismą. [6]Babilono karalius liepė užmušti Sedekijo sūnus Re-
blatoje jo akyse ; ir visus Judo didikus Babilono karalius užmušė. [7]Taip
pat jis išlupdino Sedekijui akis ir apkaldino jį pančiais, kad būtų nu-
vestas į Babiloną

duoti Kaldiečiams. — [26]*Atsakysi...* Karalius pataria paskelbti tik vieną pasikalbējimo dalį, nutylint kitas. — [28]*Ir atsitiko, kad...* Šitie žodžiai priklauso jau 39 skyreliui, kurio pirma ir antra eil yra jų paaiškinimas ; trečia gi eil prasideda pasakojimo tęsinys

2. Jeremijo pranašysčių įvykimas

a/ *Paēmimas Jerusalēs ir paleidimas Jeremijo*

Po pranašysčių, kuriomis buvo iš anksto skelbiamas Jerusalēs žuvimas, Jeremijas pasakoja pilną jų įvykimą /39,1-45,5/

39,1-18. Pasakojimas pradedamas karaliaus Sedekijo ir tautos likimo aprašymu po Jerusalēs paēmimo /1-10/ ; nuo nelaimių išgelbi Abdemelekhas, kuriam Jeremijas žada Viešpaties palaiminimą /11-18/

39. [1]*Devintais...* Plg 52,4 ir 4 Kar 25,1. — [2]*Penktą.* Ebr t : devintą. Gal tas skirtumas yra atsiradęs dēl perrašinētojų klaidos. — [3]*Neregelis-Sereseris.* Ebr Nergal-Šarezer, asir Nirgal-Sar-usur reiškia : /dievaitis/ Nergalis tesaugo karalių. Tokiuo pat vardu buvo ir kitas čia pat minimas asmuo. Gali būti, kad čia greta vardų dar nurodomos ir pareigos, taip kad, anot kaikurių aiškintojų, vardais pažymētų kunigaikščių buvo tik trys : Nergal-Šarezer vyriausis vynpylis, Nabusersakim vyriausis kamarponis ir Nergal-Šarezer vyriausis žynius

[4]*Jie išējo...* Plg 52,7 ir 4 Kar 25,4. Karaliaus sodas buvo ten, kur susieina Inomo slēnis, Tiropeonas ir Kedrono slēnis. Vartai tarp dviejų sienų buvo tarp sienos, ējusios rytiniu Siono šlaitu ir sienos vakarēje Ophelio pakraštēje ; jais buvo išeinama į Inomo slēnį. Bēgimo kryptis buvo į Jordano pusę. — [5]*Reblatą.* Sedekijas norējo persikelti per Jordaną ir bēgti į Galaado šalį ; bet Kaldiečiai jį paveja dar nesuskubusį pasiekti Jordano. Reblata buvo prie Oronto upēs dideliame kariuomenēs kelyje, kuriuo iš Palestinos per Damaską ir kitus miestus einama į Tapsaką ir Kharkamį. Čia įvyksta, kas buvo Jeremijo paskelbta 32,4. — [7]*Į Babiloną.* Dabar Sedekijas su gailesčiu turējo atsiminti Jeremijo žodžius 38,17. Paskutinis dalykas, kurį matē jo akys, buvo nubaudimas jo sūnų ir patarējų, kad jie ne-

[8]Kaldiečiai sudegino ugnimi taip pat karaliaus namus ir tautos namus ir nugriovė Jerusalės sienas. [9]Tautos liekanas, kurios buvo likusios mieste, ir pabėgėlius, kurie buvo pas jį atbėgę ir kitą likusią liaudį kareivių vadas Nabuzardanas perkėlė į Babiloną. [10]Kariuomenės vadas Nabuzardanas paliko Judo žemėje beturčių iš liaudies, kurie visai nieko neturėjo, ir davė jiems tą dieną vynuogynų ir šulinių

[11]Babilono karalius Nabukodonosors buvo davęs kareivių viršininkui Nabuzardanui apie Jeremiją tokį įsakymą : [12]Imk jį, atkreipk į jį savo akis ir nieko pikto jam nedaryk ; bet padaryk jam, kaip jis norės. [13]Tuomet kariuomenės vyresnysis Nabuzardanas, Nabusezbanas, Rabsaras, Neregelis Sereseris, Rebmagas ir visi Babilono karaliaus didikai [14]nusiuntė ir paėmė Jeremiją iš kalėjimo prieangio ir padavė jį Saphano sūnaus Ahikamo sūnui Godolijui, kad jis eitų į namus ir gyventų tautos tarpe

[15]Jeremijui gi, kai jis buvo užrakintas kalėjimo prieangyje, buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [16]Eik ir sakyk Etiopui Abdemelekhui šiuos žodžius : Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Štai aš atvesiu savo žodžius ant šito miesto jo nelaimei, o ne gerumui, ir jie bus įvykdyti tą dieną tavo akivaizdoje. [17]Tą dieną aš išgelbėsiu tave, sako Viešpats, ir tu nebūsi atiduotas į rankas žmonių, kurių tu bijai. [18]Aš išgelbėsiu ir išvaduosiu tave, ir tu nekrisi po kalaviju ; tavo gyvybė bus palikta tau, nes tu turėjai pasitikėjimo manimi, sako Viešpats

40. [1]Žodis, kurs buvo Viešpaties suteiktas Jeremijui, po to kai jis kariuomenės vado Nabuzardano buvo paleistas iš Ramos, kuomet tasai ėmė jį surištą grandinėmis iš tarpo visų, kurie keliavo iš Jerusalės ir Judo ir buvo vedami į Babiloną

[2]Taigi kariuomenės vyresnysis ėmė Jeremiją ir jam tarė : Viešpats, tavo Dievas, kalbėjo apie šitą nelaimę tai vietai [3]ir ją atvedė ; Viešpats padarė, kaip buvo kalbėjęs, nes jūs nusidėjote Viešpačiui ir neklausėte jo balso ; ir tas dalykas jums įvyko. [4]Taigi dabar štai aš paleidžiu tave

---

paklausē Jeremijo įspējimų. Karalius matomai buvo rastas mažiau kaltas.

[8]*Sudegino...* Vienam mēnesiui praslinkus po Jerusalēs paēmimo /52,12 ...4 Kar 25,8.../. — [9]*Nabuzardanas.* Babil Nabu-zir-Iddina, /dievaitis/ Nabu davē palikuonių. Jis buvo asmeninēs karaliaus sargybos viršininkas. — [10]*Kurie visai...* Tie nebuvo įtariami, kad būtų dalyvavę sukilime

[12]*Bet padaryk...* Ebr t : bet kaip jis tau kalbēs, taip tu jam padaryk. — [13]*Rabsaras* : kamarponių viršininkas. Plg aug 3 e ; bet jo vardas čia kitoks. Karalius galējo turēti tokių viršininkų ne vieną. — [14]*Iš kalējimo* : kuriame jis buvo laikomas iki Jerusalēs paēmimo. Ar buvo jis iš jo tuojau paleistas, nepasakyta. Nabuzardanas atvyko į Jerusalę mēnesiui praslinkus po jos paēmimo, septintą dešimtojo mēnesio dieną /52,12 ; 4 Kar 25,8/. — *Godolijui.* Godolijas buvo paskirtas paliktųjų žydų viršininku /40,5/ ; jo tēvas jau anksčiau buvo apgynęs pranašą nuo liaudies įtūžimo. Jeremijas, anot 40,1, buvo kartu su kitais belaisviais apkaltas, atvestas į Ramą ir tik iš čia paleistas Nabuzardano įsakymu. — *Į namus* : į Godolijo namus

[16]*Tavo akivaizdoje* : jis matys kitų žuvimą, bet pats bus išgelbētas. — [18]*Bus palikta tau.* Ebr t : bus tau grobis. Plg 21,9 ; 38,2

b/ *Godolijas ir Jeremijas*

40,1-41,18. Atgavęs laisvę Jeremijas apsigyvena pas Babilono karaliaus paskirtą vietininką Godoliją kartu su paliktais Palestinoje žydais /40,1-16/ ; bet vienas karališkos giminēs kunigaikštis vardu Ismahēlis klasta nužudo Godoliją ir nemaža jo šalininkų, likučius gi mēgina išvesti į Amoniečių kraštą ; vedamuosius atima Johananas ir nori keliauti su jais į Egiptą /41,1-18/

40. [2]*Jam tarē...* Nabuzardanas padaro, kaip jam buvo jo karaliaus

šiandien iš grandinių, kurios yra ant tavo rankų ; jei tau patinka eiti kartu su manim į Babiloną, eikš, ir aš kreipsiu į tave savo akis ; o jei tau nepatinka eiti kartu su manim į Babiloną, pasilik ; štai visa šalis tavo akivaizdoje ; ką pasirinksi ir kur tau patiks eiti, ten ir eik. [5]Tu gali neeiti su manim, bet gyvenk pas Saphano sūnaus Ahikamo sūnų Godoliją, kurį Babilono karalius pastatė vyresniuoju Judo miestams ; gyvenk tat su juo tautos tarpe ; arba eik ten, kur tik tau patinka. Kariuomenės vadas davė jam taip pat maisto ir dovanų ir paleido jį. [6]Tuomet Jeremijas nuėjo pas Ahikamo sūnų Godoliją į Masphatą ir gyveno pas jį tautos tarpe, kuri buvo palikta šalyje

[7]Visi kariuomenės vyresnieji, kurie buvo išsiskirstę šalyje, jie ir jų draugai, išgirdę, kad Babilono karalius buvo pastatęs šalies viršininku Ahikamo sūnų Godoliją ir kad buvo jam pavedęs vyrus, moteris, vaikus ir šalies beturčius, kurie nebuvo perkelti į Babiloną, [8]atėjo pas Godoliją į Masphatą : Natanijo sūnus Ismahėlis, Karėės sūnu du Johananas ir Jonat tanas, Tanehumeto sūnus Sarėas, Ophio sūnūs, kurie buvo iš Netopa'ies ir Maakhatiečio sūnus Jezonijas, jie ir jų žmonės. [9]Saphano sūnaus Ahikamo sūnus Godolijas prisiekė jiems ir jų palydovams, tardamas : Nebijokite tarnauti Kaldiečiams ; gyvenkite šalyje ir tarnaukite Babilono karaliui, ir jums bus gerai. [10]Štai aš gyvenu Masphate, kad taikyčiaus prie įsakymo Kaldiečių, kurie pas mus atsiunčiami ; jūs suvalykite vynuoges, vaisius ir aliejų, susipilkite į savo indus ir pasilikite savo miestuose, kuriuos turite paimtus. [11]Taip pat ir visi Žydai, kurie buvo Moabe, Amono vaikų tarpe, Idumėjoje ir visose šalyse, išgirdę, kad Babilono karalius paliko liekanas Judėjoje ir kad pastatė jiems viršininką Saphano sūnaus Ahikamo sūnų Godoliją, [12]sugrįžo, būtent, visi Žydai iš visų vietų, į kurias buvo pabėgę, atėjo į Judo šalį pas Godoliją į Masphatą ir suvalė vyną ir labai daug vaisių

[13]Karėės gi sūnus Johananas ir visi kariuomenės vyresnieji, kurie buvo išsiskirstę šalyje, atėjo pas Godoliją į Masphatą [14]ir jam tarė : Žinok, kad Amono vaikų karalius Baalis atsiuntė Natanijo sūnų Ismahėlį atimti tau gyvybės. Bet Ahikamo sūnus Godolijas jiems netikėjo. [15]Tuomet Karėės sūnus Johananas sakė slapčia Godolijui Masphate : Aš eisiu ir užmušiu Natanijo sūnų Ismahėlį, niekam nežinant, kad jis neatimtų tau gyvybės, ir kad neišsiskirstytų visi Žydai, kurie susirinko pas tave ir kad nežūtų Judo liekanos. [16]Bet Ahikamo sūnus Godolijas tarė Karėės sūnui Johananui : Nedaryk to dalyko, nes tai netiesa, ką tu kalbi apie Ismahėlį

41. [1]Septintame mėnesyje atsitiko, kad Elisamos sūnaus Natanijo sūnus Ismahėlis iš karališkos giminės su karaliaus didikais ir su dešimčia

---

įsakyta 39,11.12. — [5]*Tu gali...* Ebr t : ir kadangi jis dar nebuvo atsakęs, /Nabuzardanas/ tarē : tai grįžk pas Godoliją... — [6]*Masphatą.* Ebr t : Mitspah, Benjamino giminēs plote netoli Ramos. Plg 1 Kar 7,16

[8]*Jonatanas.* To vardo nēra 4 Kar 25,23 ; gal ten perrašinējant jis netyčia išleistas, ar gal čia be reikalo pridētas. — *Ophio...* ebr t : Netopatiečio Ophio sūnūs... Natopah buvo netoli Jerusalēs ir Betliejaus. — *Maakhatiečio.* Maakha buvo vadinama šalis anapus Jordano prie pat Hermono. — [9]*Nebijokite.* Jie dalyvavo kovose prieš Babiloniečius ; todēl dabar turējo baimēs. Plg 4 Kar 25,24. — [10]*Taikyčiaus...* Ebr t : kad stovēčiau Kaldiečių akyse. Taip jis pats žada užtarti visus, kurie bus su juo. — [11]*Visi Žydai* : kurie nebuvo dalyvavę kovose prieš Kaldiečius

[14]*Ismahēlis.* Kadangi jis buvo kilęs iš karališkos giminēs, tai matomai pavydējo, kam valdžia buvo suteikta Godolijui, kuri, jo išmanymu, turējo jam tekti

41. [1]*Septintame* : todēl trims mēnesiams praslinkus po Jerusalēs paēmimo /39,2/. — *Elisamos.* Iš kitur

vyrų atėjo pas Ahikamo sūnų Godoliją į Masphatą ir valgė tenai kartu
Masphate. [2]Tuomet Natanijo sūnus Ismahėlis ir kartu su juo buvusieji
dešims vyrų pakilo, ištiko Saphano sūnaus Ahikamo sūnų Godoliją kala-
viju ir užmušė tą, kurį Babilono karalius buvo pastatęs šalies viršininku.
[3]Ismahėlis užmušė taip pat visus Žydus, kurie buvo su Godoliju Masphate,
Kaldiečius, kuriuos tenai atrado, ir vyrus kovotojus. [4]Kitą dieną po to,
kai jis buvo užmušęs Godoliją, dar niekam nežinant, [5]atėjo žmonių iš
Sikemo, iš Silo ir iš Samarijos aštuonios dešimtys vyrų, nuskustomis
barzdomis, perplėštais drabužiais ir apstyrusių ; rankose jie turėjo do-
vanų ir smilkalų, kad atnašautų Viešpaties namuose. [6]Taigi Natanijo
sūnus Ismahėlis išėjo jų pasitikti iš Masphato ; eidamas jis nuolat verkė ;
juos gi sutikęs jis jiems tarė : Ateikite pas Ahikamo sūnų Godoliją. [7]Kai
jie atėjo į miesto vidurį, tuomet Natanijo sūnus Ismahėlis užmušė juos
prie duobės vidurio, jis ir vyrai, kurie buvo kartu su juo. [8]Tačiau jų
tarpe atsirado dešimts vyrų, kurie tarė Ismahėliui : Neužmušk mūsų, nes
mes turime lauke paslėptų kviečių, miežių, aliejaus ir medaus išteklių.
Tuomet jis liovėsi ir neužmušė jų su jų broliais. [9]Duobė gi, į kurią Isma-
hėlis sumetė visus užmuštųjų dėl Godolijo žmonių lavonus, yra ta pati,
kurią karalius Asa padarė dėl Israėlio karaliaus Baasos ; ją Natanijo
sūnus Ismahėlis pripildė užmuštųjų

[10]Po to Ismahėlis išsivedė nelaisvėn visas tautos liekanas, buvusias
Masphate, karaliaus dukteris ir visą tautą, kuri buvo pasilikusi Masphate,
kuriuos kariuomenės viršininkas Nabuzardanas buvo pavedęs Ahikamo
sūnui Godolijui. Natanijo sūnus Ismahėlis juos paėmė ir ėjo sau, kad
vyktų pas Amono sūnus. [11]Bet Karėės sūnus Johananas ir visi su juo bu-
vusieji kovotųjų vadai išgirdo apie visa pikta, kurį buvo padaręs Nata-
nijo sūnus Ismahėlis. [12]Pasiėmę visus savo žmones, jie išėjo kovoti prieš
Natanijo sūnų Ismahėlį ir rado jį prie didžiųjų vandenų, esančių Ga-
baone. [13]Visi žmonės, buvusieji su Ismahėliu, pamatę Karėės sūnų Joha-
naną ir visus su juo buvusius kovotųjų vadus, apsidžiaugė ; [14]ir visi žmo-
nės, kuriuos Ismahėlis buvo paėmęs Masphate, pasuko atgal ir parėjo prie

nežinomas asmuo. — *Karaliaus* : Amono karaliaus Baalio. — [2]*Užmušē tą...* Vēliau Žydų tauta atgaila ir gedulu minējo Godolijo nužudymą kasmet trečioje septintojo /Tišri/ mēnesio dienoje. — [3]*Ir vyrus.* Anot ebr t : būtent, vyrus kovotojus, Jie matomai buvo Nebukadnetsaro palikti Godolijui kaip sargyba. — [4]*Niekam nežinant* : žiniai dar nepasiekus užmiestēs gyventojų. — [5]*Iš Samarijos* : iš sugriautos Israēlio karalystēs ploto, kuriame Asirijos karalius buvo apgyvendinęs iš kitur atgabentų svetimšalių /4 Kar 17,24/ ; šitie susimaišę su likusiais Israēlaičiais sudarē naują pusiau pagonišką Samariečių tautelę. Savo gedului išreikšti tarp kita ko jie pagonių įpročiu buvo pasidarę įsipjovimų veiduose. — *Apstyrusių.* Ebr t : pasidarē įpjovimų. — *Kad atnašautų...* Septintame mēnesyje buvo Žydų švenčiama Padangčių šventē ; gal dēl to jie atējo kaip tik šituo laiku. Jie liūdi dēl nelaimių sutikusių Jerusalę, jos šventyklą ir visą išrinktąją tautą, ir nori daryti aukų bent Dievo namų vietoje. — [6]*Išējo jų pasitikti* : gavęs be abejo žinią iš pastatytos prie miesto vartų sargybos. Įtarimams išvengti jis apsimeta liūdinčiu kartu su kitais dēl Jerusalēs likimo. — [7]*Prie duobēs vidurio.* Anot ebr t : užmušē juos ir sumetē į duobę. — [8]*Lauke paslēptų.* Palestinos gyventojai neretai supila savo javus į gerai pridengtas ir paslēptas iš viršaus duobes žemēse. — [9]*Asa padarē...* Žr 3 Kar 15,22 ; 2 Kar 16,6. Duobē matomai buvo viduryje miesto. Joje turējo būti laikomas vanduo tais atvējais, kai miestui gresdavo apgulimo pavojus.

[10]*Karaliaus* : Sedekijo. — *Juos paēmē...* Be dešimties vyrų, su kuriais Ismahēlis užmušē Godoliją, jis turējo turēti žymiai didesnį būrį kitų kovotojų. — [12]*Rado jį...* Apie Gabaono vandenis žr 2 Kar 2,13. — [16]*Iš Masphato.* To ž nēra LXX. —

Karėės sūnaus Johanano. [15]Natanijo gi sūnus Ismahėlis pabėgo su aštuoniais vyrais nuo Johanano veido ir nuėjo pas Amono vaikus

[16]Tuomet Karėės sūnus Johananas ir visi su juo buvusieji kovotojų vadai pasiėmė visas tautos liekanas, kurias atvedė atgal nuo Natanijo sūnaus Ismahėlio, iš Masphato, po to, kai šitas buvo užmušęs Ahikamo sūnų Godoliją, žmones drąsius kovai, moteris, vaikus ir eunukus, kuriuos atsivedė atgal iš Gabaono. [17]Jie išėjo ir bekeliaudami sustojo Kamaame, kurs yra prie Betliejaus, kad eitų toliau ir įeitų į Egiptą [18]nuo Kaldiečių veido ; jie jų bijojo, nes Natanijo sūnus Ismahėlis buvo užmušęs Ahikamo sūnų Godoliją, kurį Babilono karalius buvo pastatęs viršininku Judo žemėje

42. [1]Tuomet visi kovotojų vadai, Karėės sūnus Johananas, Osajos sūnus Jezonijas ir likusi tauta, nuo mažo iki dideliam, prisiartino [2]ir tarė pranašui Jeremijui : Tegul mūsų maldavimas puola po tavo akių ir melskis už mus Viešpačiui, tavo Dievui, už visas šitas liekanas, nes iš daugelio liko mūsų maža, kaip tavo akys mus mato, [3]kad Viešpats, tavo Dievas, mums apreikštų kelią, kuriuo turime eiti, ir ką mes turime daryti. [4]Pranašas Jeremijas jiems atsakė : Aš girdėjau. Štai aš meldžiuos Viešpačiui, jūsų Dievui, taip kaip jūs kalbėjote ; visa, ką tik jis man atsakys, aš jums pasakysiu ir nieko nuo jūsų neslėpsiu. [5]Jie tarė Jeremijui : Viešpats tebūna tarp mūsų tiesos ir ištikimybės liudytojas, jei mes tai nedarysime, kaip bus pasakyta kiekviename žodyje, su kuriuo Viešpats, tavo Dievas, tave siųs pas mus. [6]Ar bus gera ar pikta, mes klausysime balso Viešpaties, mūsų Dievo, prie kurio tave siunčiame, kad mums gerai klotųsi, kai mes būsime paklausę Viešpaties, mūsų Dievo, balso

[7]Dešimčiai dienų praslinkus buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui. [8]Jis pasišaukė Karėės sūnų Johananą, visus su juo buvusius kovotojų vadus ir visą tautą, nuo mažiausio iki dideliam, [9]ir jiems tarė : Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas, prie kurio jūs mane siuntėte sudėti jūsų maldų jo akivaizdoje : [10]Jei ramiai pasiliksite šalyje, aš statysiu jus ir neardysiu, veisiu ir nerausiu ; nes jau esu atsileidęs dėl piktenybės, kurią jums padariau. [11]Nebijokite Babilono karaliaus, kurio jūs esate bailiai išsigandę ; nebijokite jo, sako Viešpats, nes aš esu su jumis, kad jums padėčiau ir jus išgelbėčiau iš jo rankos. [12]Aš duosiu jums rasti pasigailėjimo ir pasigailėsiu jūsų, ir padarysiu, kad jūs gyventumėte savo krašte. [13]O jei jūs sakysite : Mes negyvensime šitame krašte ir neklausysime Viešpaties, mūsų Dievo, balso, [14]kalbėdami : Anaiptol ne, bet mes eisime

---

[17]*Kamaane.* Matomai Dovîdo prietelinus Barzilajaus /2Kar 19,37/ sūnus Kimham buvo pastatydinęs tą užeigos vietą prie kelio iš Palestinos į Egiptą

c/ *Jeremijas priverstas eiti į Egiptą*

42,1-43,13. Jeremijas, klausiamas, ką turi daryti Johananas toliau su Žydais, skelbia išsigelbējimą tiems, kurie pasiliks Judējoje, žuvimą gi visiems, kurie bus Egipte /42,1-18/, nurodo taip pat pavojus, jiems gresiančius dēl nepaklusnumo /42,18-22/, bet Žydai bēga į Egiptą ir pasiima su savim taip pat Jeremiją /43,1-7/, kurs paskelbia, kad Kaldiečiai sunaikins Egiptą /43,8-13/

42. [1]*Jezonijas.* Žr 40,8. — [4]*Aš girdējau.* Taip Jeremijas išreiškia savo sutikimą melsti iš Dievo nurodymų. — *Jūsų Dievui.* Jahvē pasilieka kad ir sunaikintai tautai sandoros Dievas, kurs jąja rūpinasi ir dabar. — [5]*Tarp mūsų.* Ebr t : prieš mus

[10]*Jau esu atsileidęs...* Ebr t : aš jau gailiuos dēl nelaimēs, kurią jums siunčiau ; kitaip sakant : aš noriu jūsų pasigailēti ir vēl atitaisyti žalą, kurią jūs iškentējote. — [12]*Ir pasigailēsiu jūsų...* Anot ebr t : kad jis jūsų pasigailētų ir paliktų gyventi jūsų šalyje. — [13]*Ir neklausysime...* Anot ebr t : ir tai nepaklausysite Jahvēs, savo Dievo, balso. — [18]*Kaip*

į Egipto šalį, kur mes nematysime karo, negirdėsime trimito garso, nekę-
sime bado ir tenai gyvensime, 15todėl dabar išgirskite Viešpaties balsą,
jūs, Judo liekanos : Jei jūs gręšite savo veidą, kad eitumėte į Egiptą ir
įeisite tenai gyventi, 16kalavijas, kurio jūs bijote, sugaus jus tenai Egipto
žemėje, ir badas, kuriuo jūs esate susirūpinę, prikibs prie jūsų Egipte, ir
tenai jūs mirsite. 17Ir visi žmonės, kurie gręžia savo veidą, kad eitų į
Egiptą ir kad tenai gyventų, mirs nuo kalavijo, badu ir maru; nė vienas
jų neliks ir neištruks nuo nelaimės, kurią aš ant jų atvesiu. 18Nes kareivijų
Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Kaip mano narsas ir mano užside-
gimas pasipylė ant Jerusalės gyventojų, taip mano užsidegimas pasipils
ant jūsų, kai jūs būsite įėję į Egiptą, ir jūs virsite priesaikos, pasibaisė-
jimo, keiksmo ir apjuokos dalyku, ir jūs anaiptol nebeišvysite daugiau
šitos vietos
19Tai yra Viešpaties žodis apie jus, Judo liekanos : Neeikite į Egiptą ;
žinote žinokite, nes aš jus šiandien įspėjau, 20kad jūs apgaudinėjate patys
save. Jūs juk siuntėte mane pas Viešpatį, mūsų Dievą, sakydami : Mels-
kis už mus Viešpačiui, mūsų Dievui, ir visa, kaip tik Viešpats, mūsų
Dievas, tau pasakys, taip mums paskelbk, ir mes darysime. 21Aš šiandien
jums paskelbiau, bet jūs neklausėte Viešpaties, jūsų Dievo, balso visuose
dalykuose, dėl kurių jis siuntė mane pas jus. 22Taigi dabar žinote žinokite,
kad jūs mirsite nuo kalavijo, badu ir maru vietoje, į kurią norite eiti,
kad tenai gyventumėte

43. 1Kai Jeremijas pabaigė kalbėti tautai visus Viešpaties, jų Dievo,
žodžius, su kuriais Viešpats, jų Dievas, buvo jį siuntęs pas juos, visus
šituos žodžius, atsitiko, kad 2Osajo sūnus Azarijas, Karėės sūnus Johana-
nas ir visi išdidieji žmonės kalbėjo Jeremijui taip : Tu kalbi melą ; Vieš-
pats nesiuntė tavęs mums sakyti : Neeikite į Egiptą tenai gyventi. 3Bet
Nerijo sūnus Barukhas kursto tave prieš mus, kad paduotų mus į Kaldie-
čių rankas, kad užmuštų mus ir išvesdintų mus į Babiloną. 4Taip Karėės
sūnus Johananas, visi kovotojų vadai ir visa tauta nepaklausė Viešpaties
balso, kad pasiliktų Judo žemėje. 5Bet Karėės sūnus Johananas ir visi ko-
votojų vadai, pasiėmė visas Judo liekanas, sugrįžusias iš visų tautų, tarp
kurių buvo anksčiau išskirstytos, gyventi Judo šalyje, 6vyrus, moteris
ir vaikus, karaliaus dukteris ir visus žmones, kuriuos kariuomenės virši-
ninkas Nabuzardanas buvo palikęs su Saphano sūnaus Ahikamo sūnumi
Godoliju, taip pat pranašą Jeremiją ir Nerijo sūnų Barukhą, 7ir įėjo į
Egipto žemę, nes neklausė Viešpaties balso, ir nuėjo iki Taphnei
8Taphnėje buvo suteiktas Jeremijui Viešpaties žodis ir pasakyta :
9Imk savo ranka didelių akmenų ir paslėpk juos skliausme, esančiame po
plytų siena prie Paraono namų Taphnėje, matant Žydams, 10ir jiems sa-

---

mano narsas... Čia pakartojami grasymai išreikšti aug 7,20 ir k. — 20*Apgaudinėjate* : jūs klystate. — 22*Mirsite*... LXX tekste duodama tik trumpai Jeremijo įspėjimų turinys

43. 2*Tu kalbi*... Vadai, bijodami Kaldiečių keršto ir dešimties dienų laikotarpy visai patraukę į savo pusę liaudį, neturi gana tikėjimo, kad Dievo žadamą globą tinkamai įvertintų. Jie panašūs į savo protėvius, kurie prie Sinajaus buvo prisiekę Dievui ištikimybę ir greitai pasidavė stabmeldystei. — 3*Barukhas*. Jis, gavęs iš Kaldiečių laisvę kartu su Jeremiju, matomai gerai apie juos atsiliepdavo ir gal dabar ragino paklausyti Dievo duotų nurodymų ; todėl ant jo suverčiama kaltė čia, kad tie nurodymai ne tokie, kokių laukta. — 5*Liekanas*... Žr 40,11. — 6*Karaliaus* : Sedekijo, 41,10. — 7*Taphnei*. Žr 2,16 paaišk

9*Skliausme*. Ebr t : molyje prie plytų krosnies, esančios prie Paraono namų angos Takhpankhėje... Tie Paraono namai Taphnėje nesenai buvo atkasti. — 10*Savo tarną*. Taip jis

kyk : Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Štai aš siųsiu ir im-
siu savo tarną Babilono karalių Nabukodonosorą ir dėsiu jo sostą ant šitų
akmenų, kuriuos paslėpiau, ir jis pastatys ant jų savo krasę. 11Atėjęs jis
ištiks Egipto žemę ; tuomet mirs, kam skirta mirti ; eis į nelaisvę, kam
skirta nelaisvė, ir žus nuo kalavijo, kam skirta žūti nuo kalavijo ; 12jis
sukurs Egipto dievų šventyklose ugnį ir sudegins jas, ir ves juos nelaisvėn ;
jis susisups Egipto žeme, kaip piemuo susisupa savo apsiaustu, ir išeis
iš ten ramybėje. 13Jis sutrupins Saulės namų statulas Egipte ir sudegins
ugnimi Egipto dievų šventyklas

44. 1Žodis suteiktas per Jeremiją visiems Egipto žemėje gyvenusiems
Žydams, tiems, kurie gyveno Magdalėje, Taphnėje, Memphyje ir Phaturo
šalyje. Buvo pasakyta : 2Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip :
Jūs matėte visą tą pikta, kurį aš atvedžiau ant Jerusalės ir ant visų Judo
miestų, ir štai jie šiandien pamesti ir nėra juose gyventojo, 3dėl pikteny-
bės, kurią jie darė, kad vestų mane į rūstybę ir eitų aukoti ir garbinti
svetimų dievų, kurių nežinojo nei jie, nei jūs, nei jūsų tėvai. 4Aš siunčiau
pas jus visus savo pranašus iš nakties atsikeldamas, siųsdamas ir sakyda-
mas : Nedarykite to pasibjaurėtino dalyko, kurio aš nekenčiu. 5Bet jie
neklausė ir nepalenkė savo ausies, kad nusigręžtų nuo savo piktenybių
ir neaukotų svetimiems dievams. 6Mano užsidegimas ir mano narsas
pasipylė ir ėmė degti Judo miestuose ir Jerusalės gatvėse, ir jie pavirto
tyruma ir griuvėsiais, kaip yra šiandien. 7Dabar kareivijų Viešpats, Is-
raėlio Dievas, sako taip : Kam jūs darote tą didelę piktenybę patys prieš
save, kad žūtų jūsų vyras ir moteris, kūdikis ir tebežindąs iš Judo tarpo
ir jums nieko daugiau nebeliktų ? 8Nes jūs erzinate mane savo rankų
darbais, aukodami svetimiems dievams Egipto žemėje, į kurią jūs įėjo-
te tenai gyventi, kad žūtumėte ir būtumėte prakeikimo ir apjuokos daly-

---

vadinams dēl to, kad vykdo Viešpaties nutarimus. — *Akmenų*. Ant akmenų pastatytas sostas yra stiprybēs vaizdas. Tos stiprybēs Viešpats nori suteikti Nebukadnetsarui prieš Egiptą. Minkštas molis, į kurį pranašas paslepia akmenis, yra silpno Egipto vaizdas ir įspējimas, kad Egipto pagalba nereikia pasitikēti. — 11*Tuomet mirs*... Visiems teks nukentēti ir net visai žūti. — 12*Jis sukurs*... Ebr t : aš sukursiu Egipto dievų šventyklose ugnį, kad juos sudegintų ir vestų į nelaisvę. — *Jis susisups*... Nebukadnetsarui bus taip lengva paimti Egiptą, kaip piemeniui nesunku susisupti savo apsiaustu. — 13*Saulēs namų*. Tai nuosavas Heliopolio miesto vardas, ebr Beth-Šemeš, Egipt Pe-Ra, dievaičio Ra buveinē ; liaudis vadino jį On. Jame buvo labai daug obeliskų /s t a t u l ų/, kurių ne viena buvo vēliau atvežta į Romą. Anot babiloniečių paminklų žinių, Nebukadnetsaras 37. savo viešpatavimo metais /568 m/ atējęs į Egiptą, nugalējęs Paraoną /Hophrą/ ir paēmęs daug grobio. To savo žygio metu jis pasiekē Siēnę

d/ *Įspējimai Žydams Egipte dēl stabmeldystēs*

44,1-30. Žydams pasidavus Egipte stabmeldystei Jeremijas duoda jiems įspējimų ir neklusniesiems skelbia visišką žuvimą /1-14/. Susitikęs su atkakliu Žydų pasipriešinimu pranašas pakartoja įspējimus ir grasymus /15-30/

44. 1*Magdalēje*. Atvykę Egiptan Žydai išsiskirstē ; vieni pasiliko arčiau sienos, Magdalēje /ebr Migdol/ ir Taphnēje, kiti apsigyveno toliau į pietus, Memphyje ; vēl kiti pasiekē net tolimus Egipto pietus, Phaturo /ebr Pathros/ kraštą. Išsiskirsčiusiems pavojus pasiduoti Egipto stabmeldystei buvo dar didesnis. — 2*Pamesti*... Taip kaip buvo pranašauta 4,6 ir k. — 3*Aukoti* : atnašauti smilkalus. — *Nežinojo* : iš kurių nebuvo gavę jokių geradarysčių. — 4*Iš nakties* : labai uoliai, visuomet. — 5*Kad nusigręžtų*... Plg 7,26 ir k. — 7*Patys prieš save* : statydami į didžiausią pavojų net savo gyvybę. — 8*Aukodami* : degindami smilkalus. — *Kad žūtumēte*... Jie apsigyveno Egipte gerai suprasdami, kad

kas visoms žemės tautoms. [9]Argi jūs užmiršote savo tėvų nedorybes, Judo
karalių nedorybes, jo žmonų nedorybes, savo nedorybes ir savo žmonų
nedorybes, kurias jie darė Judo žemėje ir Jerusalės gatvėse ? [10]Jie neap-
sivalė iki šiai dienai, nebijojo ir nevaikščiojo pagal Viešpaties įstatymą
ir mano įsakymus, kuriuos aš daviau jūsų akivaizdoje ir jūsų tėvų aki-
vaizdoje. [11]Todėl kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Štai
aš atgręšiu savo veidą prieš jus nelaimei ir sunaikinsiu visą Judą. [12]Aš
imsiu Judo liekanas, kurie gręžė savo veidą, kad įeitų į Egipto žemę ir
tenai gyventų, ir visi bus sunaikinti Egipto žemėje ; jie kris po kalaviju
ir nuo bado ; bus sunaikinti nuo mažiausio iki didžiausiam, mirs nuo kala-
vijo ir bado, ir bus priesaikos, pasibaisėjimo, keiksmo ir apjuokos daly-
kas. [13]Aš lankysiu Egipto šalies gyventojus kaip lankiau Jerusalę kala-
viju, badu ir maru. [14]Nebus kas ištrūktų ir liktų iš liekanų Žydų, kurie
eina, kad pabūtų Egipto žemėje ir vėl grįžtų į Judo žemę, į kurią jų
sielos trokšta grįžti ir tenai gyventi ; nes jie nesugrįš, išskyrus tuos, kurie
pabėgs

[15]Tuomet visi vyrai, kurie žinojo, kad jų žmonos aukoja svetimiems
dievams, visos moterys, kurių stovėjo didelė daugybė, ir visa tauta, gyve-
nusi Egipto šalyje Phature, atsakė Jeremijui taip : [16]Žodžių, kuriuos
tu mums kalbėjai Viešpaties vardu, mes iš tavęs neklausysime, [17]bet daryte
darysime kiekvieną dalyką, kurį pasako mūsų burna, kad aukotumėm
dangaus karalienei ir darytumėm jai liejamųjų aukų, kaip darėme mes ir
mūsų tėvai, mūsų karaliai ir mūsų kunigaikščiai Judo miestuose ir Jerusa-
lės gatvėse ; nes tuomet mes buvome sotūs duonos ir buvo mums gera ;
nes nematėme pikta. [18]Nuo to gi meto, kai liovėmės aukoję dangaus ka-
ralienei ir darę jai liejamųjų aukų, visa ko mums trūksta ir esame naikina-
mi kalaviju ir badu. [19]Jei mes aukojame dangaus karalienei ir darome jai
liejamųjų aukų, argi mes be savo vyrų žinios gaminame jai papločių
jai pagarbinti ir daryti jai liejamųjų aukų ?

[20]Tuomet Jeremijas tarė visai tautai, vyrams ir moterims ir visai
liaudžiai, kurie buvo davę jam tą atsakymą, sakydamas : [21]Argi ne tą
auką, kurią aukojote Judo miestuose ir Jerusalės gatvėse, jūs ir jūsų tėvai,
jūsų karaliai, jūsų kunigaikščiai ir šalies tauta, atsiminė Viešpats, ir ar
ne ji atėjo jam į mintį ? [22]Viešpats nebegalėjo daugiau pakęsti dėl jūsų
veiksmų piktumo ir dėl nuobodų, kurias jūs darėte, ir jūsų žemė pavirto
tyruma, pasibaisėjimo ir keiksmo dalyku, be gyventojų, kaip kad yra
šiandien. [23]Už tatai kad jūs aukojote stabams ir nusidėjote Viešpačiui,
neklausėte Viešpaties balso, nevaikščiojote pagal jo įstatymą, įsakymus
ir liudijimus, todėl jums įvyko visos šitos nelaimės, kaip kad yra šiandien

[24]Jeremijas dar tarė visai tautai ir visoms moterims : Išgirskite Vieš-
paties žodį, visas Jude, kurie esate Egipto šalyje. [25]Kareivijų Viešpats,
Israėlio Dievas, sako taip : Jūs ir jūsų žmonos kalbėjote savo burna ir

---

čia turės žūti. — [9]*Jo žmonų.* LXX : jūsų kunigaikščių žmonų. — [10]*Jie neapsivalė.* Ebr t : jie nenusižemino. Nusižeminimo /širdies sutrynimo/ vaisius yra Viešpaties baimė, jo garbinimas, paklusnumas jo įstatymui ir įsakymams. — [14]*Išskyrus...* Kurie savo laiku atsiskirs nuo tų, kurie priešinasi Dievo nurodymams

[17]*Dangaus karalienei.* Žr 7,18. — *Sotūs* : senesniais, ypač Manaso laikais. Nelaimės prasidėjo, kai Žydų tarpe tikrojo Dievo garbinimas buvo atnaujintas ; jie dabar pareiškia nuomonę, kad nelaimių priežastis buvusi tas Dievo garbinimas. — [18]*Aukoję* : deginę smilkalus /ebr t/. — [19]*Jai pagarbinti.* Ebr t : jai atvaizduoti. Papločiai buvo kepami tam tikros simbolinės formos. Vyrai žinojo tuos savo moterų darbus ir jiems pritardavo ; tai kaip gi drįsta jas peikti Jeremijas? — Gal čia visas atsakymas Jeremijui duodamas pačių moterų, kalbėjusių visų vardu

[21]*Auką* : stabams, ne Dievui

jūs įvykdėte savo rankomis, sakydami : Atitesėkime savo apžadus, kuriuos esame padarę, kad aukotumėm dangaus karalienei ir darytumėm jai liejamųjų aukų. Jūs atitesėjote savo apžadus ir darbu juos įvykdėte.
[26]Todėl išgirskite Viešpaties žodį, visas Jude, kurie gyvenate Egipto žemėje : Štai aš prisiekiau savo didžiu vardu, sako Viešpats, kad mano vardas anaiptol nebebus visoje Egipto žemėje daugiau minimas nė vieno žmogaus Žydo burna, kad jis sakytų : Kaip Viešpats Dievas gyvas. [27]Štai aš budėsiu ant jų nelaimei ir ne gerumui, ir bus sunaikinami visi Judo žmonės, kurie yra Egipto žemėje, kalaviju ir badu, kolei nebus visai sunaikinti.
[28]Tie, kurie bus išbėgę nuo kalavijo, sugrįš iš Egipto žemės į Judo šalį nedideliu skaičiumi, ir visos Judo liekanos, įėjusios į Egipto žemę, kad čia gyventų, žinos, kieno žodis įvyksta, mano ar jų. [29]Ir štai jums ženklas, sako Viešpats, kad aš lankysiu jus šitoje vietoje, kad žinotumėte, jog tikrai įvyks mano žodžiai prieš jus jūsų nelaimei. [30]Viešpats sako taip : Štai aš atiduosiu Egipto karalių Paraoną Ephrėę į jo neprietelių rankas ir į rankas tų, kurie ieško jo gyvybės, kaip padaviau Judo karalių Sedekiją į jo neprietelio Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas, kurs ieškojo jo gyvybės

45. [1]Žodis, kurį pranašas Jeremijas kalbėjo Nerijo sūnui Barukhui, kai jis parašė šituos žodžius iš Jeremijo lūpų ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais. Jis tarė : [2]Viešpats, Israėlio Dievas, tau, Barukhai, sako taip : [3]Tu sakei : Vargas man nelaimingam, nes Viešpats dėjo skausmo ant mano skausmo ; aš pavargau bevaitodamas ir nerandu poilsio. [4]Viešpats sako taip : Tu jam taip sakyk : Štai, kuriuos stačiau, aš ardau, ir kuriuos veisiau, aš raunu ir visą šitą kraštą. [5]Ir tu ieškai sau didelių dalykų ? Neieškok, nes štai aš užvesiu nelaimę ant kiekvieno kūno, sako Viešpats, tavo gi gyvybei teikiu saugumą visose vietose, į kurias tu eisi

46. [1]Viešpaties žodis, suteiktas pranašui Jeremijui prieš tautas : [2]apie Egiptą, prieš Egipto karaliaus Paraono Nekhao kariuomenę, buvusią pas Eupratо upę prie Kharkamio, kurią Babilono karalius Nabukodonosoras sumušė ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais.

---

[28]*Ir visos Judo liekanos...* Įvairių Egipto su Persija karų metu /525, 484, 460, 458, 373 m/ ir vėliau /320 m/ daug Žydų buvo patekę į Egiptą ; bet pranašas kalba ne apie juos, tik apie tuos, kurie ten nuvyko pasipriešindami Dievo nurodymams. [30]*Ephrėę.* Ebr Khophra /37,4/

e/ *Viešpaties žodis Barukhui*

45,1-5. Jeremijo padėjėjui Barukhui Viešpats maloningai žada visišką saugumą

45. [1]*Parašė* : gal tuo metu, kai Barukhas rašė ir turėjo baimės dėl rašomų pranašysčių turinio. Žr 36 skyr. — [3]*Dėjo...* Nes Barukhas turėjo rašyti vis naujas grasančias pranašystes ir dėl to jam buvo labai skaudu, taip kaip ir pačiam Jeremijui Plg 4,19 ir k. — [5]*Tavo gi gyvybei...* Ebr t : tau aš duodu tavo sielą kaip grobį. — Dideli dalykai, kurių Barukhas trokšta, yra ramybė, saugumas, laimė. Nors jis nebus visai apsaugotas nuo visų nelaimių, tačiau jo gyvybei negrės pavojus

III. Pranašystės apie pagonių tautas

a/ *Dvi pranašystės prieš Egiptą*

III. Trečioji Jeremijo knygos dalis susideda iš pranašysčių prieš atskiras pagonių tautas /46,1-51,64/

46,1-28. Pirmoje pranašystėje prieš Egiptą skelbiama, kad Egipto kariuomenė bus nugalėta /1-12/ ; antroje gi, kad Egiptas bus Nebukadnetsaro užkariautas /13-28/

46. [1]*Prieš tautas.* Plg 25,17-26. Pranašystės prieš pagonių tautas turėjo parodyti, kad Dievas yra ne vien Žydų, bet visų tautų kūrėjas ir valdovas. — [2]*Nekhao.* Plg 4 Kar 23,29 ...Jis buvo paskyręs Judo karaliumi

3Rengkite skydą ir dengtuvę ir eikite į karą.
4Balnokite žirgus ir sėskite ant jų, raiteliai ;
stovėkite šalmuose,
šveiskite jietis, apsivilkite šarvais.
5Bet kas gi? Aš matau juos išsigandusius ir bėgančius atgal,
jų karžygius užmuštus ;
jie bėga skubiai ir be atodairos ;
visur baisumas, sako Viešpats.
6Tegul nebėga greitasis ir tenemano galėsiąs išsigelbėti drąsusis ;
šiaurėje prie Eufrato upės jie nugalėti ir krito.
7Kas yra tasai, kurs atplaukia lyg upė,
ir kaip upeliai kilsta jo bangos?
8Egiptas atplaukia kaip upė,
ir kaip upeliai juda jo bangos ;
ir jis sako : Pakilęs apdengsiu žemę,
sunaikinsiu miestą ir jo gyventojus.
9Sėskite ant žirgų ir džiūgaukite vežimuose,
ir karžygiai teeina priekin,
Etiopija ir Libija, kurios laiko skydą,
ir Lidai, kurie pagauna vilyčias ir jomis šaudo.
10Tačiau ta diena Viešpaties, kareivijų Dievo,
pagiežos diena, kad jis keršytų savo nprieteliams.
Kalavijas rys ir bus sotus, ir pasigers jų krauju.
Nes tai auka Viešpaties, kareivijų Dievo,
šiaurės šalyje prie Eufrato upės.
11Pakilk į Galaadą ir pasiimk balsimo,
mergaite, Egipto dukte.
Veltui tu daugini vaistus,
nebus tau pagijimo.
12Tautos išgirdo apie tavo sugėdinimą,
ir tavo klyksmo pilna žemė,
nes karžygys susidūrė su karžygiu
ir abudu draug krito.
13Žodis, kurį Viešpats kalbėjo pranašui Jeremijui apie tai, kad Babi-
lono karalius Nabukodonosoras ateisiąs ir sumušiąs Egipto šalį.

Joakimą, kurs viešpatavo nuo 609 iki 598 m. — *Kharkamio.* Žr Ješ 1,9. Kharkamis buvo vyriausis Hetiečių miestas dešiniame Eufrato krante. Plg aug 25,1. Kova prie Kharkamio turējo didžiausios reikšmēs, nes čia buvo sprendžiamas klausimas, kas turi viešpatauti Afrikoje ir Azijoje. Toje kovoje Egipto jēgos buvo sutriuškintos

3*Rengkite...* Čia minimi mažesnysis ir didesnysis skydas ; kovai jie buvo rengiami, ištepant jų odą ir ją šveičiant, kad blizgētų. Įsakymai duodami visai kariuomenei. — 6*Tegul nebēga...* Veltui jie mēgina pabēgti ; Dievo nutarimu ir tie, kurie nebus užmušti tuojau, neišvengs žuvimo vēliau. — 7*Lyg upē.* Ebr t čia yra Nilo upēs vardas ; todēl Egipto galybē palyginama su nesulaikoma Nilo srove. — 9*Sēskite...* Paraginimo žodžiai eiti į karą ; nurodomi taip pat kraštai, iš kurių Egiptas rinko savo kariuomenę : Etijopija pietų Egipte, Libija ir Lidija šiaurryčių Egipte. — 10*Keršytų* : įvykdytų savo grasymus. Plg Ješ 34,6. — 11*Pakilk...* Paraginimas ironiškas : visa darai veltui ; tu būsi taip sužeista, kad jokie gydyklai tau nepadēs. Plg 8,22. — 12*Susidūrē* : bēgo netvarkingai, vieni kitiem kelią pastodami

13*Sumušiąs Egipto...* Plg 43,10. Kada Jeremijas gavo šitą apreiškimą, nepasakyta. Tačiau tai turējo įvykti po Kharkamio kovos. Kadangi toliau 14 e minimi tie patys miestai kaip ir 44,1, be to, Judo karalystē laikoma jau sunaikinta, tai pranašystē turējo būti duota Jeremijui esant Egipte

[14]Skelbkite Egiptui ir teišgirsta Magdale
ir tegul skamba Memphyje ir Taphnėje ;
sakykite : Atsistok ir prisirengk,
nes kalavijas prarys, kas yra aplink tave.
[15]Kodėl susmuko tavo karžygys ?
jis neišstovėjo, nes Viešpats jį parvertė.
[16]Jis padaugino krintančius,
krito vienas ant kito, ir jie sako :
Kelkitės ir grįžkime pas mūsų tautą
ir į mūsų gimtinę šalį nuo karvelio kalavijo.
[17]Vadinkite Egipto karalių Paraoną šiuo vardu :
Laikas atvedė sumišimą.
[18]Kaip aš gyvas /sako karalius,
kurs vardu Kareivijų Viešpats/,
kaip Taboras tarp kalnų
ir kaip Karmelis prie jūros, jis ateis.
[19]Pasidaryk, ko reikia ištrėmimui,
tu gyventoja, Egipto dukte,
nes Memphis pavirs tyruma,
bus paliktas ir negyvenamas.
[20]Daili ir graži karvaitė Egiptas ;
ateis jai ragintojas iš šiaurės.
[21]Taip pat jo samdininkai, kurie buvo jo tarpe
kaip nupenėti veršiai, ir jie apsigręžė,
ir draug pabėgo ir negalėjo išstovėti,
nes atėjo jiems jų užmušimo diena,
jų aplankymo metas.
[22]Jo balsas skambės kaip varis ;
nes jie skubės su kariuomene
ir ateis prieš jį su kirviais, kaip medžių kirtėjai.
[23]Jie iškerta, sako Viešpats, jo mišką, kurio kelmų negalima suskaityti
jų daugiau kaip skėrių ir nėra jiems skaičiaus.
[24]Egipto duktė sugėdinta
ir atiduota į šiaurės tautos rankas.
[25]Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako :
Štai aš lankysiu Aleksandrijos sumišimą,
ir Paraoną, ir Egiptą, ir jo dievus, ir jo karalius ;
taip, ir Paraoną, ir tuos, kurie juo pasitiki.
[26]Aš duosiu juos į rankas tų, kurieješko jų gyvybės,
ir į Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas,
ir į jo tarnų rankas.
Ir po to jis bus gyvenamas,
kaip senesniais laikais, sako Viešpats.

---

[14]*Magdale...* Žr 44,1. — [15]*Susmuko.* Ebr t : apvirto. — [16]*Jie sako* : Egipto padējējai surinkti iš įvairių šalių. — *Nuo karvelio.* Ebr t : nuo naikintojo. Žr 25,38 paaišk. — [17]*Laikas...* Pats vardas turi pasakyti, kokioje padētyje randasi šalis. Paraonas neįstengia padēti saviesiems, nors pats pasilieka savo krašte valdovu. Nebukadnetsaras sunaikino tik jo šalį. — Anot ebr t /ir LXX/ : Egipto karalių Paraoną vadinkite žuvimu, nes jis praleido laiką. — Taip atsiliepia pats pranašas. — [18]*Jis ateis.* Ateis kilnus ir pilnas didenybēs, ir nē vienas neįstengs jam pasipriešinti. — [19]*Bus paliktas.* Ebr t : bus liepsnos sunaikintas. — [20]*Ragintojas.* Ebr t : vapsva. Gražus jaunas veršiukas yra vaizdas Egipto turtingumo, kurs sužadina Kaldiečių godumą. — [22]*Skambēs kaip varis.* Ebr t : kaip šalin šliaužiančios gyvatēs. — [25]*Aš lankysiu...* Ebr t : aš darau apyskaitą

[27]Tu, mano tarne Jokube, nebijok,
ir neišsigąsk, Israėli,
nes štai aš tave išgelbėsiu iš tolo
ir tavo palikuonis iš tavo nelaisvės šalies ;
Jokubas sugrįš, ir ilsėsis,
ir bus laimingas, ir nebus kam jo gąsdinti.
[28]Tu, mano tarne Jokube, nebijok, sako Viešpats,
nes aš esu su tavim,
nes aš sunaikinsiu visas tautas,
pas kurias aš tave išvariau ;
tavęs aš nesunaikinsiu,
bet nuplaksiu tave pagal teisybę,
ir nedovanosiu tau lyg nekaltam

47. [1]Viešpaties žodis suteiktas pranašui Jeremijui prieš Pilistimus,
Paraonui dar nesumušus Gazos. [2]Viešpats sako taip :
Štai vandenys kilsta iš šiaurės
ir virsta tvinstančia upe ;
jie apdengia žemę ir tai, ko ji pilna,
miestą ir gyventojus.
Žmonės šaukia ir visi žemės gyventojai klykia
[3]dėl žvilgančių ginklų žvangėjimo, jo kovotojų,
dėl jo kariškų vežimų tarškėjimo ir jo tekinių daugybės.
Tėvai nebepažvelgia į vaikus, taip jų rankos susilpnėjusios,
[4]nes atėjo diena, kurioje bus sunaikinti visi Pilistimai,
bus sugriauti Tiras ir Sidonas su visais kitais savo padėjėjais ;
nes Viešpats naikina Palestiniečius,
Kapadokijos salos liekanas.
[5]Plikė atėjo ant Gazos, nutilo Askalonas ir jų slėnio liekanos ;
iki kolei tu darysi sau įsipjovimų ?
[6]O Viešpaties kalavijau, iki kolei tu nesiliausi ?
Įeik į savo makštį, ataušk ir nutilk.
[7]Kaip jis ilsėsis, kad Viešpats davė jam įsakymą prieš Askaloną
ir prieš jo pajūrio šalis, ir į ten jis jį pasiuntė ?

---

su Amonu iš No, t y, su dievaičiu Amonu, kurs turi savo buveinę No-Amone /eg Nai Amun, saulēs dievas/, Tebuose. — Babiloniečių puolimo metu Agipte buvo du karaliu, Hophra ir Amazis. — [26]*Į rankas...* Plg 43,11. Būti atiduotam į kieno nors rankas, reiškia būti nubaustam. — [27]*Tu, mano...* Kalbama čia apie tą tautos dalį, kuri grįš iš nelaisvēs, todēl iš Babilono, nes ne Egiptas, o Babilonas yra žydų nelaisvēs šalis. Plg 31,37 ir k.

b/ *Pranašystē prieš Pilistimus*

47,1-7. Pilistimų miestams skelbiama didelių nelaimių

47. [1]*Suteiktas...* Pranašystē gal buvo paskelbta, kai Paraonas rengēsi paimti Gazą. — [2]*Iš šiaurēs* : iš Babilono. — [3]*Dēl žvilgančių...* Ebr t : dēl jos stipriųjų /žirgų/ kanopų keliamo dundējimo, jo vežimų tarškējimo, dēl jo tekinių ūžimo. — *Nebepažvelgia...* Priežastis : didžiausis visų pasibaisējimas. — [4]*Kapadokijos.* Ebr t : Kaphtoro. Plg 5 Moš 2,23 ; Am 9,3. — [5]*Plikē.* Savo plaukus nusikirpdavo ir skusdavos, o net ir raudavo gedului išreikšti, — *Nutilo* : sunaikintas. — *Slēnio* : miestų apylinkēs, vadinamosios Šephelos. — *Įsipjovimų.* Tai taip pat nuliūdimo ir gedulo ženklai. — [6]*Ataušk.* Ebr t : nurimk

c/ *Pranašystē prieš Moabiečius*

48,1-47. Pranašystē prieš Moabiečius pradedama sunaikinimo aprašymu ir paraginimu bēgti /1-15/ ; toliau nurodomos nelaimēs priežastys /16-30/ ; dēl tų nelaimių didumo pranašas apraudа Moabo likimą /31-39/, kurio tačiau išvengti nebegalima /40-47/

48. [1]Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, taip sako Moabui :
Vargas Nabui, nes jis sunaikintas ir sugėdintas.
Karjataimas paimtas, tvirtovė sugėdinta ir dreba.
[2]Nebėra daugiau džiaugsmo Moabe prieš Heseboną ;
čia manoma piktai : Ateikite ir išnaikinkime jį iš tautų tarpo.
Taigi, tu nutilsi, ir paskui tave eis kalavijas.
[3]Šauksmo balsas iš Oronaimo,
didis sunaikinimas ir sutriuškinimas.
[4]Moabas sutrintas ; skelbkite jo kūdikiams šauksmą.
[5]Jis eina augštyn Luito šlaitu verkdamas ir kukčiodamas,
nes Oronaimo nuolaidume neprieteliai girdi klyksmą dėl sutriuškinimo.
[6]Bėgkite, gelbėkite savo gyvybes,
ir jūs būsite lyg tamariskai tyrumoje.
[7]Nes dėl to, kad tu turėjai pasitikėjimo savo tvirtovėmis ir savo turtais,
tu irgi būsi paimtas; ir eis Khamas į nelaisvę,
jo kunigai ir kunigaikščiai drauge.
[8]Ateis plėšikas į kiekvieną miestą ir nė vienas miestas neišsigelbės ;
žus slėniai ir bus sunaikintos lygumos, nes Viešpats kalbėjo.
[9]Duokite Moabui žiedų, nes nors jis žydi, turės išeiti,
ir jo miestai ištuštės ir bus negyvenami.
[10]Prakeiktas, kas klastingai dirba Viešpaties darbą !
ir prakeiktas, kas sulaiko savo kalaviją nuo kraujo !
[11]Moabas buvo derlingas nuo pat savo jaunystės ir ilsėjosi ant savo mielių,
nebuvo perpiltas iš indo į indą ir neėjo į nelaisvę ;
todėl jame pasiliko jo skonis ir jo kvapas nepasikeitė.
[12]Todėl štai ateina dienos, sako Viešpats,
ir aš jam siųsiu liejikų ir pilstytojų ;
jie perpils jį, ištuštins jo indus ir sudaužys jų ąsočius.
[13]Moabui bus gėdos iš Khamo,
kaip Israėlio namams buvo gėdos iš Betelio, kuriuo jis pasitikėjo.
[14]Kaip jūs galite sakyti : Mes karžygiai ir drąsūs vyrai kovoti ?

---

48. [1]*Nabui.* Tas miestas kitados priklausē Rubeno giminei. Žr 4 Moš 32,38 ; Ješ 15,2. — Kirjotas buvo netoli nuo Nabo. — *Tvirtovē* : gal stipriausi Moabiečių tvirtovē, kuria jie labiau pasitikējo. — [2]*Prieš Hesebonq.* Žr Ješ 15,5. Anot ebr t : Hesebone manoma piktai. — *Taigi, tu...* Ebr t : ir tu Madmene, tilte nutilsi. — [3]*Oronaimo.* Žr Ješ 15,5. — [4]*Skelbkite...* Geriau LXX : šauksmas girdisi iki Zoarui /Segorui/, pietiniame Moabo šalies pakraštyje. — [5]*Eina augštyn.* Gyventojai traukiasi iš šiaurēs, todēl pasiekia pietuose Luito šlaitus /žr Ješ 15,5/. — *Netrieteliai girdi.* Anot LXX : girdisi klyksmas... — [6]*Bēgkite...* Taip atsiliepia pranašas. — *Tamariskai.* Plg aug 17,6. — [7]*Tvirtovēmis.* Ebr t : veikalais. — *Khamas* : Moabiečių /plg 4 Moš 21,29/ ir Amoniečių /Teis 11,24/ dievaitis ; gal jame buvo garbinama saulē. Moabiečiai buvo vadinami Khamo tauta. — [8]*Slēniai* : į pietus nuo Arnono upelio. — [9]*Duokite...* Ebr t : duokite Moabui sparnus, nes jis turi trauktis labai greitai. — [10]*Klastingai,* t y, savo uolumo ir savo jēgų dalį skiria ne Viešpaties darbui, bet kam kitam.

[11]*Derlingas.* Ebr t : neliečiamas. — *Ant savo mielių.* Moabas palyginamas su vynu, kurs ilgai laikomas statinēje ant savo mielių : stiprus vynas darosi vis geresnis, negeras gi vynas vis aitresnis. — *Jo skonis ir...* Skonis ir kvapas čia yra visų pirma Moabo neapykanta Dievo tautai. — [12]*Jie perpils...* Gyventojai bus išvesti, miestai sugriauti. — [13]*Iš Betelio.* Israēlaičiai buvo išvesti nelaisvēn dēl stabmeldystēs Betelyje /plg Oš 4,15 ir k/. — [14]*Kaip...* Plg Ješ 16,6

15 Moabas sunaikintas, jo miestai sugriuvo
ir rinktiniai jo jaunikaičiai eina žemyn, kad būtų užmušti,
sako karalius, kurs vardu Kareivijų Viešpats.
16 Moabo žuvimas artėja, ir labai greitai atbėgo jo nelaimė.
17 Paguoskite jį jūs visi, kurie esate aplink jį,
ir visi, kurie žinote jo vardą, sakykite:
Kaip gi sulaužytas stiprusis skeptras, garbingoji lazda?
18 Eik žemyn iš garbės ir sėdėk troškulyje, Dibono dukters gyventoja,
nes Moabo naikintojas eina prieš tave, griauna tavo tvirtoves.
19 Stok ant kelio ir žiūrėk, Aroerio gyventoja;
klausk pabėgėlį ir ištrūkusiam sakyk: Kas atsitiko?
20 Moabas sugėdintas, nes nugalėtas.
Klykite ir šaukite, skelbkite Arnone, kad Moabas sunaikintas.
21 Teismas atėjo į lygumos šalį, Elonui, Jasai, Mephaatui, 22 Dibonui,
Nabui, Deblataimo namams, 23 Karjataimui, Betgamuliui, Betmaonui,
24 Karjotui, Bosrai ir visiems Moabo žemės miestams, kurie yra toli ir kurie
arti.
25 Nukirstas Moabo ragas ir jo petys sutriuškintas, sako Viešpats.
26 Nugirdykite jį, nes jis sukilo prieš Viešpatį;
ir Moabas užsigaus ranką savo vėmalu,
taip pat ir pats bus išjuokiamas.
27 Nes Israėlis buvo tau pajuokos dalykas,
lyg kad būtumei jį radęs tarp vagių;
taigi dėl tavo žodžių, kuriuos prieš jį kalbėjai, tu būsi vedamas
nelaisvėn.
28 Palikite miestus ir gyvenkite uolose, jūs, Moabo gyventojai,
ir būkite kaip karvelis, kurs daro sau lizdą augščiausioje plyšio
skylėje.
29 Mes girdėjome apie Moabo puikybę; jis labai puikus;
apie jo didybę, akiplėšiškumą, išdidumą ir jo širdies pasidi-
džiavimą.
30 Štai aš žinau, sako Viešpats, jo gyrpelnystę ir kad tam nelygi jo
jėga,
kad jis mėgino daryti ne tiek, kiek galėjo ištesėti.
31 Todėl aš dejuosiu dėl Moabo ir šauksiu dėl viso Moabo,
dėl raudančių mūro sienos vyrų.

---

17 *Paguoskite...* Ebr t: raudokite jo, jūs jo kaimynai. — Kviesdamas Moabo kaimynus raudomis išreikšti savo nuliūdimą, pranašas nori pasakyti, kad smūgis Moabui bus labai didelis, ir tuojau sudeda jiems raudos giesmę. — 18 *Dibono dukters.* Ebr t: Dibono dukte, t y, šalies sostinės Dibono gyventojai. Dibone buvo daug vandens. — 19 *Aroerio*: šiauriniame Arnono upelio krante, į pietus nuo Dibono. — 20 *Moabas...* Taip kalbės pabėgėliai. — 21 *Elonui...* Šitie miesteliai buvo į šiaurę nuo Arnono upelio. — 24 *Karjotui.* Plg žem 41 e ir Am 2,2. — 25 *Ragas.* Tai vaizdas jėgos, turtingumo, viešpatavimo

26 *Nugirdykite*: duokite jam dieviškos rūstybės taurę, svaiginančią sunaikinimo taurę, kad jis žūtų lyg apsvaigęs. — *Užsigaus...* Ebr t: tegul Moabas blaškosi savo vėmale. — 27 *Israēlis buvo...* Ebr t: ar Israēlis nebuvo tau... Moabui nėra ko skųstis, kad jam tenka taip daug kentėti. Ar jis nesityčiojo iš Dievo tautos? Ir ar turėjo bent rimtą priežastį?... — 28 *Augščiausioje...* Ebr t: viršum išsižiojusios bedugnės. — Pranašas nori pasakyti, kad Moabui nebėra jokios vilties išsigelbėti. — 29 *Puikybę...* Plg Ješ 16,6. — 30 *Jo gyrpelnystę...* Ebr t: išdykumą /kerštingumą/ ir jo pasigyrimų tuštumą: jie darė negerai

31 *Dėl raudančių...* Ebr t: dūsaujama dėl Kir-Khereso vyrų. — 32 *Jazerio*: kartu su Jazerio gyventojais

32Kaip raudojau Jazerio, taip aš verksiu tavęs, Sabamos vynuogyne.
Tavo atžalos perėjo jūrą, nuėjo iki Jazerio jūrai ;
tavo pjūtį ir tavo vynuoges puolė plėšikas.
33Atimta linksmybė ir džiaugsmas iš Karmelio ir iš Moabo žemės ;
aš pašalinau vyną iš spaustuvų ;
vynuogių mynėjas anaiptol nebedainos savo paprastos džiaugsmo dainos.
34Nuo Hesebono iki Elealei ir Jasai jie leidžia savo balsą,
nuo Segoro iki Oronaimui, treigei karvaitei ;
taip pat Nemrimo vandenys bus blogiausi.
35Aš išdildysiu iš Moabo, sako Viešpats,
aukojantį augštumose ir smilkalus deginantį jo dievams.
36Todėl mano širdis skambės dėl Moabo kaip vamzdžiai,
ir mano širdis duos vamzdžių garsą dėl mūro sienos vyrų,
nes jie darė daugiau, kaip galėjo, todėl jie žuvo.
37Nes visos galvos nuplikusios ir visos barzdos nuskustos ;
visos rankos surištos, ir ant kiekvienos nugaros yra ašutinė.
38Ant visų Moabo stogų ir jo aikštėse viskas rauda,
nes aš sutriuškinau Moabą, kaip nenaudingą indą, sako Viešpats.
39Kaip gi jis nugalėtas ir kaip jie klykia ?
kaip gi Moabas lenkia sprandą ir sugėdintas ?
Iš Moabo bus pajuokos dalykas ir pavyzdys visiems aplinkui.
40Viešpats sako taip : Štai jis skrenda kaip aras
ir ištiesia savo sparnus prieš Moabą.
41Karjotas paimtas ir jo tvirtovės užkovotos ;
Moabo karžygių širdis bus tą dieną kaip gimdyvės širdis.
42Moabas liausis buvęs tauta, nes didžiavosi prieš Viešpatį.
43Baisumas, duobė ir kilpa ateina ant tavęs,
o Moabo gyventojau, sako Viešpats.
44Kas pabėgs nuo baisumo, kris į duobę,
ir kas išlips iš duobės, bus sugautas kilpa,
nes aš atvesiu ant Moabo jų aplankymo metus, sako Viešpats.
45Hesebono ūksmėje sustoja tie, kurie ištrūko nuo kilpos ;
nes ugnis eina iš Hesebono ir liepsna iš Seono vidurio,
ir ryja Moabo šoną ir sumišimo vaikų viršugalvį.

/Ješ 16,9/. — *Jūrą* : Mirties jūrą. — *Iki Jazerio jūrai.* Geriau LXX : iki Jazeriui. — 33*Karmelio.* Tas žodis čia ne vardas ; jis reiškia derlingą vietą. — *Vynuogių...* Ebr t : nebeišspaudžiama vyno su krykštavimais ; ir krykštavimas nebe krykštavimas, bet puolančiųjų ir grobio ieškančių priešų šūkojimas. — 34*Treigei...* Žr Ješ 15,5. Palyginimu nurodoma, kad miestas buvo dailus ir stiprus. — 35*Aukojantį...* Bausmē siunčiama, kad būtų nuplakti stabų garbintojai, taip pat, kad būtų sunaikintas pats stabų garbinimas ir jo vieta. — 36*Mūro sienos* : Kir-Khereso /31 e/. — *Nes jie darē...* Nes /Moabo/ įsigytieji turtai dingo. — 37*Visos galvos...* Plg Ješ 15,2 ir k. — *Visos rankos...* Ebr t : ant visų rankų yra įpjovimų /gedului parodyti/ ir ant visų šlaunių ašutinēs. — 38*Kaip nenaudingą...* Ebr t : kaip indą, kurs nepatinka, t y, prieš kurį veikia Dievo rūstybē

39*Pavyzdys...* Ebr t : pasibaisējimas. — 40*Kaip aras* : kurs greitai skrisdamas greitai puola savo grobį. — 42*Moabas...* Ebr t : Moabas sunaikintas ; jis nebe tauta. — 43*Baisumas, duobē ir kilpa.* Ebr kone tie patys ž : pakhad, pakhath, pakh. Plg Ješ 24,17.18. Baisumas dēl priešų artinimosi ; kas nuo jų bēgs, tiems gresia įvairūs pavojai bēgant, duobēs, kilpos. — 45*Tie, kurie ištrūko nuo kilpos.* Ebr t : bejēgiai pabēgēliai. — *Ugnis eina.* Plg 4 Moš 21,28. — *Vidurio.* Teodot ir Sir vertime : miesto. — *Moabo šoną...* Moabo kraštą ir jo sustiprintas augštumas. — 46*Tu...* Ebr t : žuvo Khamo tauta,

[46]Vargas tau, Moabe !tu žuvai, Khamo tauta,
nes išvedami tavo sūnūs ir tavo dukterys į nelaisvę.
[47]Bet aš sugrąžinsiu Moabo belaisvius paskučiausiose dienose,
sako Viešpats.
Iki čia teismai prieš Moabą

49. [1]Amono sūnums. Viešpats sako taip :
Argi Israėlis neturi vaikų, arba ar jis neturi tėvonio ?
Tai kam gi Melkhomas paveldėjo Gadą ir jo tauta apsigyveno
šito miestuose ?
[2]Todėl štai ateina dienos, sako Viešpats,
ir aš duosiu išgirsti kovos rėksmą prieš Amono sūnų Rabatą,
ir jis pavirs griuvėsiais ; jo dukterys bus sudegintos ugnimi,
ir Israėlis paveldės tuos, kurie jį valdė, sako Viešpats.
[3]Klyk, Hesebone, nes Hajis sunaikintas ;
šaukite, Rabato dukterys, apsivilkite ašutinėmis,
raudokite ir vaikščiokite patvoriais,
nes Melkhomas bus vedamas į nelaisvę,
jo kunigai ir draug jo kunigaikščiai.
[4]Ko tu giriesi slėniais ? Tavo slėnis dingo, tu, išlepintoji dukte,
kuri pasitikėjai savo turtais ir sakei : Kas ateis prieš mane ?
[5]Štai aš užvesiu ant tavęs baisumą, sako Viešpats, kareivijų Dievas,
iš visų tų, kurie yra aplink tave, ir jūs būsite išsklaidyti,
kiekvienas sau, ir nebus kam rinkti bėgančių.
[6]Bet po to aš sugrąžinsiu Amono sūnų belaisvius, sako Viešpats.
[7]Idumėjai. Kareivijų Viešpats sako taip :
Argi nebėra daugiau išminties Temane ?
Ar jų vaikų gudrumas žuvo, jų išmintis pasidarė nebetinkama ?

---

nes tavo sūnūs išvesti į kalėjimą ir tavo dukterys į nelaisvę. — [47]*Aš sugrąžinsiu...* Taip paliekama geresnē, bent tolimos ateities viltis, jei jie pasirodys jos verti. Viešpats yra visų žmonių Dievas, kurs pasigaili kiekvieno, kas jo šaukiasi. — *Teismai* : Dievo paskirtos bausmēs skelbimas. Penkeriems metams praslinkus po Jerusalēs sugriovimo Nebukadnetsaras pavergē sau Moabą ir Amoną /Jos Fl/

d/ *Pranašystēs prieš įvairias rytų šalių tautas*

49,1-39. Amoniečiai bus išvesti nelaisvēn, bet grįš /1-6/. Idumēja pavirs amžina tyruma, nes ji augštinosi ; ji nebegalēs išsigelbēti /7-22/ ; džiaugsmo miestas Damaskas bus pamestas /23-27/ ; Kedarēnai ir Asoro gyventojai bus sumušti /28-33/ ; Elamas bus vētomas, bet vēl surinktas /34-39/

49. [1]*Amono...* Teglatpalasaras iškēlē į svetimą šalį Rubeno, Gado ir pusę Manaso giminēs, ir Amoniečiai ēmē valdyti jų šalį, lyg kad visai nebebūtų buvę Israēlio vaikų. Iškelti gi buvo Israēlaičiai ne visi iki vienam. — *Melkhomas.* Tautinis dievaitis minimas pačios tautos vietoje; pagonių dievaitis buvo paēmęs valdyti Dievo tēvonystę. — [2]*Rabatą* : Amoniečių sostinę. — *Israēlis paveldēs* : taigi Israēlis bus sugrąžintas. Žr Ješ 14,2 ir k. — [3]*Hajis* : iš kitur nežinomas Amoniečių miestas. — *Dukterys* : mažesni miesteliai ir jų gyventojai. — *Patvoriais.* Ebr t : bēgiokite aptvērimuose, t y, ješkokite vietos pasislēpti tvoromis aptvertuose vynuogynuose. — *Melkhomas* : pats dievaitis, taip kaip kitados buvo Pilistimų sugauta ir vedama nelaisvēn sandoros skrynia. Plg 4 Kar 24, 14 ; 25,19... — [4]*Slēniais* : kurių žemē buvo derlinga, tikras Amoniečių turtas ir jų puikybēs ramstis. — *Išlepintoji.* Ebr t : maištininkē. Nors Amoniečiai, kilę iš Loto, buvo žydų giminēs, tačiau jau seniai buvo virtę pagonimis ir buvo labai nepalankūs Žydams. — *Kas ateis...* Atsakymą duoda Viešpats tuojau. — [6]*Aš sugrąžinsiu...* Amoniečiai nebus visiškai

8Bėgkite ir gręžkite nugarą, leiskitės į daubą, Dedano gyventojai;
nes aš atvedžiau ant jo Esavo žuvimą, jo aplankymo metą.
9Jei pas tave būtų atėję vynuogiautojai,
ar jie nebūtų palikę keleto uogų?
Jei vagys nakčia — jie būtų pasigriebę, kiek jiems gana.
10Aš gi atidengsiu Esavą, atidengsiu jo slėpynes,
ir jis nebegalės slėptis;
bus sunaikinti jo palikuonys, ir jo broliai, ir jo kaimynai;
ir jo nebebus.
11Palik savo našlaičius, aš padarysiu, kad jie išliktų gyvi;
ir tavo našlės tikėsis manimi.
12Nes Viešpats sako taip:
Štai tie, kuriems nebuvo priteista gerti taurę, jie gerte gers,
o tu būtumei paliktas lyg nekaltas?
Ne, tu nebūsi nekaltas, bet gerte gersi.
13Nes aš prisiekiau savimi, sako Viešpats,
kad iš Bosros bus tyruma, pajuokos dalykas,
tuščia vieta ir prakeikimas,
ir visi jos miestai bus amžinos tyrumos.
14Aš girdėte girdėjau iš Viešpaties
ir yra siųstas pasiuntinys pas tautas:
Susirinkite ir eikite prieš ją ir kelkimės į kovą.
15Nes štai aš padariau tave mažutėlį tarp tautų,
niekintiną žmonių tarpe.
16Tavo akiplėšiškumas apgavo tave ir tavo širdies didybė,
tu, kuri gyveni uolos plyšiuose ir stengiesi paimti kauburio augštumą.
Nors tu pakeltumei savo lizdą taip augštai kaip aras,
iš ten aš nutrauksiu tave, sako Viešpats.
17Ir bus Idumėja ištuštėjusi; kiekvienas, kurs eis per ją,
baisėsis ir švilps dėl visų jos slogų.
18Kaip sugriauta Sodoma ir Gomora ir jos kaimynės, sako Viešpats,
taip negyvens tenai žmogus ir nepasiliks joje žmogaus sūnus.
19Štai kaip liūtas jis pakils iš Jordano puikybės prie galingo grožio,
nes aš padarysiu, kad jis ūmiai prieš ją bėgtų.

---

sunaikinti. Plg 48,47. Anot Juoz Fl pasakojimo, Amoniečių šalį buvo paėmęs Nebukadnetsaras

7*Idumējai.* Taip pat Idumiečiai buvo Žydų neprieteliai, ypač kai Jerusalē buvo jau sugriauta. Plg Raud 4,21 ir k. — *Temane*: kurs buvo garsus savo išmintimi. Plg Ijob 2,11 ir k. — *Nebetinkama.* Ebr t: išlaistyta, t y, dingo. — 8*Dedano.* Žr 25,23. — 9*Ar jie nebūtų...* Nežiūrint viso vynininkų rūpestingumo, lieka kur ne kur kere jų nepamatyta uoga; ne taip bus Edomui, kurį priešai apiplēš visai. — 10*Aš gi...* Ebr t: nes aš. — *Esavą.* Jis buvo Idumiečių tēvas; buvo vadinams taip pat Edomas. — *Slēpynes*: kurių Idumējos krašte buvo daug. — *Broliai*: tautelēs, su kuriomis Edomas buvo susigiminiavęs moterystēmis ar sandoromis. — 11*Našlaičius.* Šalyje nebebus kam jais rūpintis, nes visi žus; juos globos pats Viešpats, kurį Idumiečiai buvo seniai paniekinę. — 12*Lyg nekaltas.* Ebr t: nenubaustas. — 13*Bosros.* Plg Ješ 34,6; Am 1,12. — 14*Aš girdēte...* Pranašas yra gavęs svarbią žinią, kurią jis skuba paskelbti. — *Kelkimēs.* Abr t: kelkitēs. Plg Abd 1-4. — 15*Mažutēlį.* Didelei daugumai žuvus kovoje, tauta pasidarys maža. Nustojus savo gērybių bus visų niekinama. — 16*Tavo...* Ebr t: baimē tavęs apgavo tave. — *Kauburio augštumą*: kuri dar mažiau prieinama priešams. Plg Abd 4. — 18*Jos kaimynēs*: Adama ir Seboimas. 1 Moš 19,25; 5 Moš 29,23. — 19*Prie galingo grožio*: prie pilių ir kalnų saugomos Idumējos. — *Nes aš padarysiu...* Ebr t: nes ūmiai aš išvarysiu jį /Edomą/ iš jo /galingo grožio/, ir kas yra išrinktas, tą aš

Ir kas bus rinktinis, kurį aš ant jos statysiu?
Nes kas yra man lygus? ir kas atsilaikys prieš mane?
ir kas yra tas ganytojas, kurs galėtų pasipriešinti mano veidui?
20Todėl išgirskite Viešpaties nutarimą, kokį jis padarė prieš Edomą,
ir jo mintis, kokias jis manė apie Temano gyventojus:
Iš tikrųjų juos nutrems bandos mažutėliai,
sunaikins draug su jais jų buveinę.
21Nuo jų griuvimo trenksmo dreba žemė,
jo balso aidas girdisi Raudonojoje jūroje.
22Štai jis keliasi kaip aras ir atskrenda,
ir ištiesia savo sparnus ant Bosros;
ir Idumėjos karžygių širdis bus tą dieną kaip gimdyvės širdis.
23Damaskui.
Ematas ir Arphadas sugėdintas, nes išgirdo blogiausią žinią;
susirūpino prie jūros; dėl neramumo nebegali ilsėtis.
24Damaskas nusiminęs, jis pabėga, jį apėmė šiurpas,
baimė ir skausmai pagavo jį kaip gimdyvę.
25Kaip gi jie pametė girtinąjį miestą, linksmybės pilį!
26Tuomet jo jaunikaičiai kris jo gatvėse
ir visi kovotojai nutils tą dieną, sako kareivijų Viešpats.
27Aš sukursiu ant Damasko sienų ugnį,
ir ji prarys Benadado rūmus.
28Kedarui ir Asoro karalystėms, kurias sumušė Babilono karalius Nabukodonosoras. Viešpats sako taip:
Kelkitės ir eikite augštyn į Kedarą
ir sunaikinkite saulėtekio vaikus.
29Jie atims jų padangtes ir jų bandas, pasiims sau jų dangalus,
visus jų rykus ir jų kupranugarius ir šauks jiems: Baisumas aplinkui.
30Bėgkite, labai skubėkite iš čia, slėpkitės daubose,
jūs, kurie gyvenate Asore, sako Viešpats;
nes Babilono karalius Nabukodonosoras yra padaręs prieš jus nutarimų
ir turi prieš jus sumanymų.
31Kelkitės ir eikite augštyn pas ramią tautą
ir gyvenančią be baimės, sako Viešpats;
nėra pas juos nei durų, nei velkių; jie gyvena patys vieni.

---

jame pastatysiu. — *Kas yra tas ganytojas*: Idumiečių kunigaikštis ar vadas, kurs drįstų man priešintis. Ijob 41,1. — 20*Juos nutrems*... Gana bus ir mažiausiųjų Viešpaties kariuomenėje, kad nugalėtų Idumiečius. Ebr t: iš tikrųjų juos velka šalin, bandos mažutėlius, iš tikrųjų dėl jų baisėsis jų lyguma. — 21*Raudonojoje*. Ebr t: švendrių. — 22*Bus tą dieną*... Apie pranašystės įvykdymą žr Malak 1,3

23*Damaskui*. Žr Ješ 17,1... Am 1,3... — *Ematas*: prie Oronto upės; netoli nuo jo turėjo būti ir Arphadas. Plg Ješ 10,9. — *Prie jūros*. Gal čia norėta pasakyti, kad susirūpinus buvo visa šalis net iki jūrai. Anot kitų, čia kilęs neramumas palyginamas su banguojančia jūra. — 25*Kaip gi jie*... Ebr t: kaip gi jis nepaliktas tas gyriaus miestas, tas mano pasigėrėjimo miestas? Jeremijas liūdi, kad įbauginti gyventojai nevykdė savo sumanymų /plg 24 e/ pabėgti; jie būtų išvengę nužudymo. — 26*Nutils*. Ebr t: žus, bus sunaikinti. — 27*Benadado*. Tuo vardu buvo vadinamas ne vienas Sirijos karalius. Plg 3 Kar 15,18 ir k

28*Kedarui*... Žr 2,10. — Asoru gal buvo vadinama nuolatinė kurios nors tautelės gyvenamoji vieta. — *Saulėtekio vaikus*. Taip buvo vadinamos visos tautelės, gyvenusios tyrumoje rytus nuo Palestinos, to-

[32]Jų kupranugariai bus išplėšos, ir galvijų daugybė — grobis ;
aš išsklaidysiu juos į visus vėjus, tuos, kurių plaukai paskusti ;
ir iš visų jų apylinkių aš atvesiu ant jų žuvimą, sako Viešpats.
[33]Asoras virs slibinų buveine, tyruma per amžius ;
neliks tenai žmogaus ir negyvens jame žmogaus sūnus.
[34]Viešpaties žodis, koks buvo suteiktas ir pasakytas pranašui Jeremi-
jui prieš Elamą Judo karaliaus Sedekijo karaliavimo pradžioje. [35]Ka-
reivijų Viešpats sako taip :
Štai aš sulaužysiu Elamo kilpinį ir jo didžiausią stiprybę ;
[36]aš užvesiu ant Elamo keturis vėjus nuo keturių dangaus kraštų
ir juos vėtysiu į visus šituos vėjus,
ir nebus tautos, pas kurią nenueitų Elamo pabėgėliai.
[37] Aš padarysiu, kad Elamas drebėtų prieš savo neprietelius
ir akivaizdoje tų, kurieješko jų gyvybės ;
aš atvesiu ant jų nelaimę, savo narso rūstybę, sako Viešpats,
ir siųsiu paskui juos kalaviją, iki juos sunaikinsiu.
[38]Aš pastatysiu savo sostą Elame
ir pražudysiu iš ten karalius ir kunigaikščius, sako Viešpats.
[39]Paskučiausiuose gi dienose aš sugrąžinsiu Elamo belaisvius, sako
Viešpats

50. [1]Žodis, kurį Viešpats kalbėjo per pranašą Jeremiją apie Babiloną
ir apie Kaldiečių šalį.
[2]Skelbkite tautose ir duokite išgirsti ;
pakelkite vėliavą, pasakokite ir neslėpkite ;
sakykite : Babilonas paimtas, Belis sugėdintas, Merodakhas nu-
galėtas ;
sugėdinti jo drožti paveikslai, nugalėti jų stabai.

---

dēl Arabijoje ir toliau iki Eupratui. — [31]*Pas ramią...* Numatomas lengvas nugalējimas turi paskatinti Babiloniečius pradēti kovą. Tautos, prieš kurias jie eis, yra neprisirengusios kariauti. — [32]*Plaukai...* Žr 9,26. — [33]*Slibinų* : šakalų. — *Per amžius* : labai ilgai

[34]*Elamą* : dabartinį Khusistaną. Kyliaraščiuose Elamiečiai minimi kaip Babiloniečių sēbrai ; gal jų dalis buvo šitų kariuomenēje, kai buvo išvesti nelaisvēn Joakhinas ir kunigaikščiai. 4 Kar 24,10... — [35]*Ir jo.* Ebr t : jo. — [36]*Vējus.* Vējas yra smarkumo ir greitumo vaizdas. Priešai puls Elamiečius iš visų pusių. — [37]*Paskui juos* : paskui tuos, kuriems pasiseks pabēgti. — [38]*Aš pastatysiu...* Pats Viešpats padarys, kad Elamiečiai būtų nugalēti, nors jiems, kaip labai toli nuo Palestinos gyvenusiems, Viešpaties galybē galējo rodytis labai nedidelē. — [39]*Aš sugrąžinsiu...* Mesijo laikai atneš Elamiečiams laisvēs. Elamiečiai minimi Apd 2,9

e/ *Pranašystē prieš Babiloną*

50,1-51,64. Babilonas bus paimtas, Israēlis gi ir Judas grįš į Viešpatį /50,1-7/ ; Babilonas bus sunaikintas, Israēlis gi ir Judas bus sugrąžinti į savo vietas /50,8-20/ ; Babilonas bus sutriuškintas, Israēlis ir Judas išvesti /50,21-46/. Sione bus skelbiami darbai Viešpaties /51,1-10/, kurs Medų pagalba nubaus Babiloną /51,11-19/ dēl pikto, padaryto Sione /51,20-35/ ir dēl Israēlio vaikų išžudymo /51,36-58/ — Jeremijas liepia įmesti pranašystes prieš Babiloną į Eupratą /51,59-64/

50. [2]*Skelbkite...* Pirma skelbiamas nubaudimas kaip jau įvykdytas, paskui aprašoma kaip tai buvo padaryta ; žinia apie nubaudimą taip svarbi, kad jos skelbimas įsakomas net penkiais būdais. — *Merodakhas.* Babiloniečių Mardukh, kilnusis valdovas, dievų dievas. Kaip buvo padarytas teismas kitų tautų dievams /46,25 ir k/, taip, žūnant Babilonui,

3 Nes pakilo prieš jį tauta iš šiaurės, kuri pavers jo žemę tyruma,
ir nebus kam joje gyventi, pradedant žmogumi ir baigiant gyvuliais;
jie pasijudino ir pabėgo.
4 Tose dienose anuo metu, sako Viešpats, ateis Israėlio sūnūs,
jie draug ir Judo sūnūs;
eidami ir verkdami jie skubės ir ieškos Viešpaties, savo Dievo.
5 Jie klausis Siono kelio; į jį atgręžti jų veidai;
jie ateis ir glausis prie Viešpaties amžina sandora,
kuri nebus jokio užmiršimo išdildyta.
6 Mano tauta virto paklydusia banda;
jų piemenys suvedžiojo juos ir padarė, kad klaidžiotų kalnuose;
jie ėjo nuo kalno į kauburį ir užmiršo savo guolio vietą.
7 Visi, kurie juos sutiko, rijo juos,
ir jų neprieteliai sakė: Mes nenusidedame,
nes jie yra nusidėję Viešpačiui, teisybės grožiui,
ir jų tėvų vilčiai, Viešpačiui.
8 Traukitės iš Babilono vidaus ir išeikite iš Kaldiečių šalies,
ir būkite kaip ožiai bandos priešakyje.
9 Nes štai aš pažadinu ir atvesiu prieš Babiloną
iš šiaurės šalies didelių tautų daugybę;
jos prisirengs prieš jį, ir iš ten jis bus paimtas;
jo vilyčia kaip karžygio — užmušėjo negrįš tuščia.
10 Kaldėja virs grobiu;
visi, kurie ją plėš, gaus gana, sako Viešpats.
11 Taip, jūs džiaugiatės ir didžiuojatės plėšdami mano tėvonystę;
taip, jūs pasipylėte lyg veršiai ant žolės ir baubiate kaip jaučiai.
12 Labai sugėdinta bus jūsų motina
ir sulyginta su dulkėmis jūsų gimdytoja;
štai ji bus paskutinė tarp tautų, pamesta, neprieinama ir sudžiūvusi.
13 Dėl Viešpaties rūstybės ji bus negyvenama,
bet visa bus paversta į tyrumą;
kiekvienas, kurs eis pro Babiloną,
baisėsis ir švilps dėl visų jos slogų.

---

ateina teismas ir jo dievui. — 3 *Iš šiaurēs.* Tik žem 51,11 pasakomas Medų vardas. Ir Ješajas pranašavo, kad nugalētojai ateis iš šiaurēs. Ješ 41,25 ir k. — 4 *Israēlio.* Ir Ješajas riša Israēlio grįžimą su Babilono nugalējimu. — *Verkdami.* Plg Oš 3,5. Jie grįžta atgal liūdēdami dēl savo senų nusikaltimų ir trokšdami garbinti Viešpatį Sione. — 5 *Jie ateis...* Ebr t: ateikite ir glauskimēs prie Viešpaties amžina sandora, neužmirštinąja. — 6 *Virto*: jos išvedimo nelaisvēn metu. — *Piemenys*: karaliai ir kunigaikščiai /2,8; 23,1.2/. — *Jie ējo...* Priminimas svetimų tautų dievų garbinimo. — *Guolio vietą*: Viešpaties šventyklą, kur jie galējo rasti tikros ramybēs. — 7 *Nenusidedame*: pasigrobdami paklydusias avis. — *Teisybēs grožiui.* Ebr t: teisybēs buveinei /šventyklai/. — *Tēvų vilčiai.* Jie nežiūrējo savo sentēvių pavyzdžių ir nieku vertē Dievo pažadus

8 *Kaip ožiai*: kurie tvartą atidarius pirmi iš jo veržiasi. — 9 *Jos prisirengs...* Ebr t: jos rikiuojasi prieš jį. — *Karžygio — užmušējo.* Ebr t: pityrusio karžygio, t y, kurs kovodamas iš tolo siunčia mirtį bēgantiems, kurs nepaleidžia nē vienos vilyčios veltui. — 10 *Gaus gana.* Babilonija buvo labai turtinga; ji vertēsi prekyba su tolimiausiais kraštais. — 11 *Jūs džiaugiatēs...* Ebr t: tu džiaugies, tu pilnas linksmumo, mano tēvonystēs plēšike; tu gali šokinēti kaip kulianti karvaitē ir žvengti kaip stiprūs eržilai, tačiau tavo mo-

14Prisirengkite prieš Babiloną visi aplinkui kilpininkai ;
kovokite priš jį, nesigailėkite vilyčių, nes jis nusidėjo Viešpačiui.
15Šaukite prieš jį ; visur jis pasidavė ; krito jo pamatai ;
sugriautos jo sienos, nes tai Viešpaties kerštas ;
keršykite jam ; kaip jis darė, taip jam darykite.
16Išnaikinkite iš Babilono sėjėją ir laikantį pjautuvą pjūties metu.
Nuo karvelio kalavijo kiekvienas gręšis į savo tautą
ir kiekvienas bėgs į savo šalį.
17Izraėlis išvaikyta kaimenė : liūtai ją išbaidė.
Pirmas ėdė jį Asuro karalius ;
tas paskutinis, Babilono karalius Nabukodonosoras sugriaužė jo kaulus.
18Todėl kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip :
Štai aš lankysiu Babilono karalių ir jo šalį,
kaip lankiau Asuro karalių,
19ir parvesiu Israėlį atgal į jo buveinę ;
jis ganysis Karmelyje ir Basane
ir jo siela sotinsis Ephraimo kalnuose ir Galaade.
20Anose dienose ir anuo metu, sako Viešpats,
bus ieškoma Israėlio neteisybės, ir jos nebus,
ir Judo nuodėmės, ir nebus rasta,
nes aš dovanosiu tiems, kuriuos būsiu palikęs.
21Pakilk prieš valdovų šalį ir lankyk jos gyventojus ;
naikink ir užmušk, kas eina paskui juos, sako Viešpats,
ir daryk visa taip, kaip tau įsakiau.
22Kovos garsas šalyje ir didelis sunaikinimas.
23Kaip gi sulaužytas ir sutrupintas visos žemės kūjis ?
Kaip gi paverstas tyruma Babilonas tautų tarpe ?
24Aš pastačiau tau kilpą ir tu sugautas, Babilone, to nežinodamas ;
esi atrastas ir nutvertas, nes erzinai Viešpatį.
25Viešpats atidarė savo sandėlį ir išsiėmė savo rūstybės pabūklus,
nes Viešpats, kareivijų Dievas, turi darbo Kaldiečių šalyje.
26Ateikite prieš ją iš tolimų pakraščių,
atidarykite, kad išeitų tie, kurie ją mindžios ;
imkite nuo kelio akmenis ir kraukite į krūvas,
ir užmuškite ją, ir tegul nieko nelieka.
27Sunaikinkite visus jos karžygius, tegul žengia ji į užmušimą ;
vargas jiems, nes atėjo jų diena, jų lankymo metas.

tina labai sugėdinta, tavo gimdytoja rausta. — 14*Nusidėjo,* Bausmė turi būti juo didesnė, juo sunkiau buvo nusidėta. — 15*Prieš jį ; visur*... Ebr t : prieš jį visur ; jis... — 16*Sėjėją*... Turi žūti ne tik kovotojai, bet ir kiti gyventojai. — *Nuo karvelio.* Ebr t : nuo smurtininko. — *Bėgs į.* Plg Ješ 13,14
17*Liūtai* : Asuro ir Babelės karaliai. — *Sugriaužė* : taip, kad nieko nebeliko. — 19*Karmelyje*... Žr aug 2,7. Įvardijamos vietos šiapus ir anapus Jordano. — 20*Jos nebus*... Dievas ją visai dovanojęs dėl atgailos
21*Valdovų.* Ebr t : prieš Merathajimo /dvigubas atkaklumas/ šalį — eik prieš ją ir prieš Pekodo /bausmės, pagiežos/ gyventojus. Marratim ir Pakuda /atskirų šalių vardai/ čia tikriausiai reiškia tas pačias Kaldėją ir Babelę. — 23*Kūjis* : Babelė. Žr 25,9. — *Tyruma.* Ebr t : pasibaisėjimu. — 24*Nes erzinai*... Ebr t : pradėjai kovą prieš Viešpatį. — 26Ebr t : Ateikite prieš ją iš visų galų, atidarykite jos sandėlius, kratykite ją kaip pėdus ir išvarykite ją, t y, suneškite iš jos sandėlių visus turtus ir sumeskite juos kaip pėdus į krūvas, kad jie kaip koki prakeikta gėrybė būtų sudeginti. — 27Ebr t : Papjaukite visus jo jaučius ; jie turi eiti į skerdyklą. — Taip pat

28Štai balsas bėgančiųjų ir tų, kurie ištrūko iš Babilono šalies,
kad skelbtų Sione Viešpaties, mūsų Dievo, pagiežą, jo šventyklos kerštą.
29Šaukite prieš Babiloną daugelį, visus, kurie įtempia kilpinį;
sustokite prieš jį aplinkui, kad nė vienas neištrūktų;
atsilyginkite jam sulig jo darbais;
visa, ką jis darė, jam darykite,
nes jis didžiuojasi prieš Viešpatį, prieš Israėlio Šventąjį.
30Todėl jo jaunikaičiai kris jo gatvėse,
ir visi jo kovotojai nutils tą dieną, sako Viešpats.
31Štai aš tau, tu puikusis, sako Viešpats, kareivijų Dievas,
nes atėjo tavo diena, tavo lankymo metas.
32Ir parpuls puikusis ir sukniubs, ir nebus kam jo pakelti;
aš sukursiu ugnį jo miestuose, ir ji surys visa aplink jį.
33Kareivijų Viešpats sako taip:
Israėlio sūnūs ir draug Judo sūnūs kenčia skriaudą;
visi, kurie juos paėmė, laiko, nenori jų paleisti.
34Jų vaduotojas galingas, jo vardas Kareivijų Viešpats;
teismu jis apgins jų bylą, kad išgąsdintų žemę
ir priverstų drebėti Babilono gyventojus.
35Kalavijas prieš Kaldiečius, sako Viešpats,
prieš Babilono gyventojus, prieš kunigaikščius ir prieš jo išminčius.
36Kalavijas prieš jo žynius, kurie paiki;
kalavijas prieš jo karžygius, kurie bijos.
37Kalavijas prieš jo žirgus, prieš jo kariškus vežimus
ir prieš visą tautą, kuri yra jame, ir jie bus kaip moterys;
kalavijas prieš jo turtus, nes bus išplėšti.
38Sausmetis ateis jo vandenims, ir jie išdžius,
nes tai drožinių šalis, ir jie giriasi baidyklėmis.
39Todėl ten gyvens slibinai su miškiniais kipšais,
ir gyvens jame strausai;
jis nebebus daugiau gyvenamas per amžius
ir nebus statomas per kartų kartas.
40Kaip Viešpats sugriovė Sodomą ir Gomorą ir jo kaimynes, sako Viešpats,
taip nebegyvens tenai žmogus ir nepasiliks ten žmogaus sūnus.
41Štai tauta ateina iš šiaurės ir didelė giminė;
ir daug karalių keliasi iš žemės pakraščių.
42Jie laiko kilpinį ir skydą; jie nuožmūs ir negailestingi;
jų balsas ūš kaip jūra;
jie joja ant žirgų, kaip vyrai prisirengę kovai prieš tave, Babilono dukte.

pas Ješ 34,7 didikai vadinami jaučiais. Jei net šitiems gresia mirtis, tai ir visa tauta neišsigelbēs nuo žuvimo. Tik nedaugeliui pavyks ištrūkti. — 28*Kurie ištrūko*: Žydai, kurie išvengē bendro visiems likimo. — 29*Daugelį*: kilpininkus /šaulius/. — *Neištrūktų*: iš apgulto Babilono. — 31*Puikusis*. Ebr t: akiplēša 34*Vaduotojas*. Ebr t: *Go'el*, keršintojas. Plg Ijob 19,25; Ješ 44,2. — *Kad išgąsdintų*... Ebr t: ir padarytų ramybę žemei. — 35*Kalavijas*. Teismo ir baudimo vaizdas. — 36*Jo žynius*. Anot ebr t: netikrus pranašus. Jie pasirodo esą paiki, nes nenumatē nelaimēs. — 38*Jie giriasi*... Ebr t: su baidyklēmis jie eina iš proto, t y, jie taip atsidavę dievaičių stabams, kurių bijo, kad rodosi išėję iš proto. — 39*Slibinai*: šakalai. — *Kipšais*. Plg Ješ 13,21. Tai visiško sunaikinimo ir apleidimo žymēs. — 42*Babilono dukte*: išlepinta, gēriuose gyve-

[43]Babilono karalius išgirdo jų gandą, ir nusileido jam rankos ;
jį pagavo nerimas ir skausmas kaip gimdyvę.
[44]Štai jis pakils kaip liūtas iš Jordano puikybės prie galingojo grožio ;
nes aš padarysiu, kad jis ūmiai prieš jį bėgtų.
Ir kas bus rinktinis, kurį aš ant jo statysiu ?
Nes kas yra man lygus ? Kas atsilaikys prieš mane ?
Ir kas yra tas ganytojas, kurs galėtų pasipriešinti mano veidui ?
[45]Todėl išgirskite Viešpaties nutarimą, kokį jis padarė apie Babiloną,
ir jo mintis, kokias jis manė apie Kaldiečių šalį.
Iš tikrųjų, juos nutrems bandos mažutėlis,
ir draug su jais bus sunaikinta jų buveinė.
[46]Nuo gando, kad Babilonas paimtas, dreba žemė
ir girdisi šauksmas tarp tautų

51. [1]Viešpats sako taip :
Štai aš sukelsiu prieš Babiloną ir prieš jo gyventojus,
kurie kėlė savo širdį prieš mane, tarsi maro vėją
[2]ir siųsiu į Babiloną vėtytojus ;
jie vėtys jį ir sunaikins jo šalį.
Taip, jie ateina prieš jį iš visur jo prispaudimo dieną.
[3]Tegul netempia kilpininkai savo kilpinio ir tegul nesikelia šarvuotasis.
Nesigailėkite jo jaunikaičių, užmuškite visą jo kariuomenę.
[4]Tuomet parpuls užmušti Kaldiečių šalyje ir sužeisti jo kraštuose.
[5]Nes Israėlis ir Judas nebuvo savo Dievo, kareivijų Viešpaties, palikta našlė ;
bet jų šalis pilna nusikaltimo Israėlio Šventajam.
[6]Bėgkite iš Babilono, ir tegul kiekvienas gelbi savo gyvybę.
Nenutylėkite jo neteisybės, nes tai Viešpaties pagiežos metas ;
jis atsilygins tai, ką užsipelnė.
[7]Babilonas buvo auksinė taurė Viešpaties rankoje, nugirdanti visą žemę ;
jos vyno gėrė tautos ir todėl sujudo.
[8]Ūmiai parpuolė Babilonas ir sutriuškintas.
Klykite jo ; imkite balsimo jo skausmui ; gal kartasi jis pagys.
[9]Mes gydėme Babiloną, ir jis nepagijo ;
palikime jį ir eikime kiekvienas į savo šalį,
nes jo teismas pasiekė dangų ir pakilo iki debesų.

---

nanti moteriške. — [44]*Jis pakils*... Plg aug 49,19. — [46]*Kad Babilonas*... Ebr t : « Babilonas paimtas ! » Babilone buvo daug svetimšalių, kurie dabar bēga į visas puses

51. [1]*Prieš jo gyventojus*... Ebr t : prieš Leb Qamai /Kaldējos/ gyventojus. — *Kēlē savo*... Kurie savo širdyse sukilsta prieš mane. — [2]*Sunaikins*. Ebr t : ištuštins, — taip kaip vējas šalin nupučia pelus. — [3]*Tegul netempia*... Ebr t : prieš tą, kurs įtempia, tegul kilpininkas įtempia savo kilpinį, ir prieš tą, kurs dengiasi savo šarvais. — [4]*Ir sužeisti*... Ebr t : perverti jo gatvēse. — [5]*Palikta našlē*. Dievas, Israēlio sužadētinis /2,2/, pasilieka ištikimas savo sandorai ir nepalieka savo tautos be globos. — *Bet jų šalis*... Kaldiečių šalis pilna jų padarytų nusikaltimų ; dēl šių nusikaltimų Israēlio Šventasis turi juos nubausti. — [6]*Nenutylēkite*... Ebr t : kad jūs nežūtumēte dēl jų nusikaltimo. — [7]*Auksinē taurē*. Plg 50,38. Babilonas vadinamas auksine taure /taip kaip pas Daniēlį auksinē statulos galva reiškia Babiloną/ dēl jos galios spindējimo. — [8]*Ūmiai*... Plg Ješ 21,9 /Apr 14,8/. — *Klykite* : jūs, kurie matysite tą žuvimą. — [9]*Mes gydēme*. Tautos, kurios buvo

10 Viešpats parodė mūsų teisingumą ;
ateikite ir pasakokime Sione, Viešpaties, mūsų Dievo, darbą.
11 Galąskite vilyčias, pripildykite saidokus.
Viešpats sužadino Medų karalių dvasią,
ir jo mintis yra prieš Babiloną, kad jį pražudytų,
nes tai Viešpaties kerštas, jo šventyklos pagieža.
12 Pakelkite vėliavą prieš Babilono sienas, didinkite sargybą,
pastatykite sargus, prirengkite sląstus, nes Viešpats manė ir padarė,
ką tik jis yra kalbėjęs prieš Babilono gyventojus.
13 Tu, kuri gyveni ant daugelio vandenų, turi daug turtų ;
atėjo tavo galas, tavo nukirtimo metas.
14 Kareivijų Viešpats prisiekė savimi :
Aš padarysiu tave pilną žmonių kaip skėrių
ir ant tavęs bus dainuojama linksma daina.
15 Jis savo stiprybe padarė žemę, prirengė pasaulį savo išmintim
ir savo išmanymu ištiesė dangų.
16 Jam griaudžiant daugėja vandenys padangėje ;
jis pakelia debesis nuo žemės pakraščių,
iš žaibų daro lietaus ir išveda vėjų iš savo sandėlių.
17 Kiekvienas žmogus yra paikas be išminties,
kiekvienas liejėjas sugėdintas dėl savo statulos,
nes ką jie lieja yra melas, ir nėra ten dvasios.
18 Tai tušti darbai ir juoko verti ; savo lankymo metu jie žus.
19 Netoki yra Jokubo dalia ; nes jis yra tas, kurs visa padarė ;
Israėlis jo tėvonystės skeptras ; jo vardas Kareivijų Viešpats.
20 Tu man trupini karo įrankius,
ir aš sutrupinsiu tavimi tautas ir sunaikinsiu tavimi karalystes ;
21 sudaužysiu tavimi žirgą ir jo raitelį ;
sutriuškinsiu tavimi kariškąjį vežimą ir sėdintįjį jame ;
22 sudaužysiu tavimi vyrą ir moterį,
sudaužysiu tavimi senį ir vaiką,
sudaužysiu tavimi jaunikaitį ir mergaitę ;
23 sudaužysiu tavimi piemenį ir jo bandą,
sudaužysiu tavimi artoją ir jo jaučių jungus,
sudaužysiu tavimi vadus ir valdininkus,

Babilono valdžioje, paliudija, kad jis nebegali atgauti savo didybēs ir turēs visai žūti, nes jo nusikaltimas pasiekē Dievo sostą ir šaukia sau Viešpaties kerštą. — 10 *Sione.* Kitų tautų priešakyje yra Israēlaičiai, kurie nori Dievo darbus skelbti ten, kur buvo jo pasirinktoji buveinē

11 *Galąskite...* Pranašas grįžta prie kovos prieš Babiloną pradžios. — *Saidokus.* Ebr t : skydus, — t y, užsidengkite skydais. — *Medų.* Čia jau pasakomas vardas tautos, kurios karalius turējo pulti Babiloną. Plg 50,3. — 12 *Vēliavą prieš...* Eikite su savo vēliavomis arčiau prie jos sienų, apsupkite miestą. — *Prirengkite sląstus* : gal taip kaip aprašyta Još 8,14 ; Teis 20,33. — 13 *Ant daugelio vandenų.* Babelē buvo abiejuose Eufrato upēs krantuose ir aplink buvo apvesta plačiu ir giliu grioviu ; apylinkēse buvo kanalų, pylimai gi turējo apsaugoti nuo potvynių. — *Tavo nukirtimo metas.* Tavo likimo mezginyje pasiekta ta vieta, kurioje siūlas turi būti nukirstas. Plg Ješ 38,12. Ebr t : tavo godumo saikas /pilnas/. — 14 Plg Am 6,8. — *Aš padarysiu...* Ebr t : jei aš ir padarysiu tave pilną žmonių, kaip skērių... Plg 25,30. — 15 *Padarē žemę...* Žr 1 Moš 1,1. Ta pati Dievo išmintis pasireiškia ir pagonių nubaudime

20 *Tu man...* Babelē buvo Dievo įrankis /kūjis/, kuriuo jis trupino kitas tautas ir jų ginklus ; vienos tų tautų buvo bastūnai, kitos žemdir-

24 ir atsilyginsiu Babilonui ir visiems Kaldėjos gyventojams
už visą jų piktenybę, kurią jie padarė Sione jūsų akyse, sako Viešpats.
25 Štai aš tau, maro kalne, sako Viešpats, kurs gadini visą žemę ;
aš ištiesiu savo ranką ant tavęs ir nuritinsiu tave nuo uolų
ir padarysiu iš tavęs sugedimo kalną.
26 Neims iš tavęs kampinio akmens ir akmens pamatams,
bet būsi sunaikintas per amžius, sako Viešpats.
27 Pakelkite vėliavą šalyje, trimituokite trimitu tarp tautų,
pašventinkite prieš jį tautas,
pašaukite prieš jį Ararato, Mennio ir Askenezo karalius ;
surinkite prieš jį Tapsarą, atveskite žirgų kaip šeriuotų skėrių.
28 Pašventinkite prieš jį tautas, Medijos karalius,
jos vadus, visus jos valdininkus ir visą jos valdomąją šalį.
29 Tuomet žemė pajudės ir drebės, nes prieš Babiloną bus vykdomi
Viešpaties sumanymai padaryti Babilono šalį tuščią ir negyvenamą.
30 Babilono karžygiai liovėsi kovoję, laikosi apkasuose ;
jų stiprybė dingo, ir jie pasidarė kaip moterys ;
sudegintos jo padangtės, sutrupinti jo užkaiščiai.
31 Vienas bėgėjas pasitinka kitą ir pasiuntinys pasiuntinį
skelbti Babilono karaliui, kad jo miestas paimtas nuo vieno krašto iki kitam,
32 kad brastos užimtos, balos išdegintos ugnimi ir vyrai kovotojai sumišę.
33 Nes kareivijų Viešpats, Israëlio Dievas, sako taip :
Babilono duktė kaip klojimas kūlimo metu ;
dar truputį, ir ateis jai pjūties metas.
34 Suėdė mane, surijo mane Babilono karalius Nabukodonosoras,
padarė iš manęs lyg tuščią indą ; iščiulpė mane kaip slibinas ;
pripildė savo pilvą mano skanumynų ir išmetė mane.
35 Man padarytoji neteisybė ir mano kūnas tebūna ant Babilono,
sako Siono gyventoja,
ir mano kraujas ant Kaldėjos gyventojų, sako Jerusalė.

---

biai ir tt ; bet visos turējo susilaukti bausmēs. — [24]*Atsilyginsiu*... Pirmoje vietoje minimas didžiausis Babelēs nusikaltimas prieš Sioną, toliau nusikaltimai prieš tautas. — [25]*Kalne*. Kalnu vadinama arba visa Babelē dēl jos sustiprinimų, arba tik jos pilis... — [26]*Neims*... Babelē turi būti visai sunaikinta ; sugriautų sienų ir namų akmenys nebebus panaudoti kitai statybai. Pranašas mato viename vaizde visą Babilono sunaikinimą, kurs buvo įvykdytas dalimis daugelio metų laikotarpyje /plg Ješ 13/. — [27]*Vēliavą* : sušaukti tautoms, kurių bus daug : jos visos klausys Viešpaties valios. — *Mennio*... Ypač šaukiami Didžiosios ir Vakarų Armenijos karaliai. — *Tapsarą*. Ebr ž Tiphsar, sutinkamas dar Naumo 3,17. Tikra jo prasmē nežinoma. Gal taip buvo vadinama ypatinga kariuomenēs rūšis, bet gali būti taip pat, kad jis reiškia kariuomenēs surašinētojus. — *Kaip šeriuotų*... Gausingą ir baisią raitariją. — [29]*Pajudēs ir*... Dēl ateinančios kariuomenēs daugybēs. — [30]*Liovēsi*... Atviroje lauko kovoje... — [31]*Vienas bēgējas*... Iš viso miesto dalių siunčiamos karaliui žinios, kad miesto pakraščiai jau paimti ir nebēra vilties išsigelbēti. — [32]*Brastos* : perējimai per kanalus. — [33]*Kūlimo metu*. Ebr t : kai jis mindomas /plūkiamas/. Klojimo vieta mindymu /ar plūkimu/ prirengiama kūlimui. — [34]*Suēdē*... Taip dejuoja Jerusalē. — [35]*Tebūna*... Padarytas man smurtas, mano vaikų užmušimas, mano gērybių išplēšimas,

36Todėl Viešpats sako taip:
Štai aš vesiu tavo bylą ir vykdysiu tavo kerštą,
paversiu jo jūrą tyruma ir išdžiovinsiu jo vandenų šaltinį.
37Babilonas pavirs griuvėsių krūvomis, slibinų buveine,
pasibaisėjimo ir švilpimo dalyku, nes nėra jame gyventojo.
38Jie kriokia visi draug kaip liūtai, krato karčiais kaip jauni liūtai.
39Jų įkaitime aš juos girdysiu ir nugirdysiu juos, kad apsvaigtų,
ir miegotų amžinu miegu ir nebeatsikeltų, sako Viešpats.
40Aš nuvesiu juos kaip avinėlius į skerdyklą ir kaip avinus su ožiais.
41Kaip gi paimtas Sesakhas ir sugautas visos žemės garsusis?
Kaip gi virto Babilonas pasibaisėjimu tautų tarpe?
42Pakilo prieš Babiloną jūra, jis apdengtas jos bangų daugybės.
43Jo miestai virto pasibaisėjimu, negyvenama ir tuščia šalimi,
šalimi, kurioje niekas negyvena, ir per kurią neeina žmogaus sūnus.
44Aš lankysiu Belį Babilone ir ištrauksiu iš jo nasrų, ką jis prarijo;
nebeplauks daugiau pas jį tautos, nes ir Babilono siena sugrius.
45Išeikite iš jojo, mano tauta, kad kiekvienas išgelbėtų savo gyvybę
nuo narsingos Viešpaties rūstybės.
46Tegul nesuminkštėja kartais jūsų širdis ir nebijokite gando, kurs plis šalyje;
vienais metais ateis vienas gandas ir po tų metų kitas gandas,
ir bus šalyje neteisybė ir valdovas ant valdovo.
47Todėl štai ateina dienos, ir aš lankysiu Babilono drožinius;
visa jo žemė bus sugėdinta ir visi jos užmuštieji kris jos viduryje.
48Tuomet džiaugsis dėl Babilono dangus ir žemė ir visa, kas juose yra,
nes iš šiaurės ateis jam naikintojas, sako Viešpats.
49Ir kaip Babilonas darė, kad kristų užmušti Israėlyje,
taip Babilono užmuštieji kris visoje šalyje.

---

visi tie pikti darbai šaukiasi pagiežos. Nusikaltusiai Babelei turi būti atkeršyta
36 *Vesiu tavo*... Padarytoji su tauta sandora ir padarytieji jai pažadai reikalauja, kad Dievas jos nepaliktų jos neprietelių valdžioje. — *Jo jūrą*. Plg Ješ 21,1. — 38 *Jie kriokia*... Jie džiaugiasi dėl gausingo iš Babelės paimto grobio ir dėl jos susilpnėjimo. Plg 48,14. — *Krato karčiais*. Ebr t: urzgia. — 39 *Jų įkaitime*... Jų piktiems geiduliams pasiekus augščiausią laipsnį, Dievas juos nugirdys. Ebr t: aš juos nugirdysiu, kad jie būtų linksmi ir užmigtų... Dievo sutvarkymu pranašas pasirenka čia tokiuos žodžius ir pavyzdžius, kuriais tiksliausiai aprašoma, kas paskui tikrumoje įvyko, nes Kiras užklupo Babiloną kaip tik tokiuo metu, kai žymiausi jo gyventojai girtuokliavo. — *Nebeatsikeltų*: negalėtų priešintis. — 41 *Sesakhas*: Babelė. Plg 25,26. — 42 *Jūra*: karalius su nesuskaitomais kovotojais. — 44 *Belį*. Žr 50,1; Ješ 46,1. — 45 *Išeikite*... Jei neišeitų, ir juos gali sutikti Dievo rūstybė. — 46 *Nebijokite gando*... Žydai neturi manyti, kad visa kas baigsis vienu akimirksniu, ir nenustoti drąsos, jei kartais ateina žinių, jog vienoje ar kitoje vietoje kyla karų, jog Babilonijoje įvyksta maištų, dėl kurių tenka kentėti nemaža vargo ir prispaudimo, ir kad vienos kariuomenės vadas sukilsta prieš kitą. Babilonas gali sudrebėti ne tik dėl priešų, kurie ateina iš svetur, bet ir dėl tų, kurie atsiranda jo viduje. Bet vistiek, kas ten įvyktų, jie turi išlaikyti pasitikėjimą ir tikėti. — 47 *Aš lankysiu*... Anie sumišimai tai pirmutiniai ženklai, kad Babelė ir jos dievaičiai tikrai žus. Todėl nereikia nusiminti, nes dangus ir žemė džiaugsis Babilono žuvimu. — 49 *Taip Babilono*... Anot ebr t: taip ir Babelėje kris visos žemės užmuštieji. — Tie, kurie iš visų šalių buvo atėję į Babiloną ir buvo jo nusikaltimų dalyviai, bus baudžiami kartu su juo. — 50 *Jeru-*

50Jūs, kurie ištrūkote nuo kalavijo, ateikite, nestovėkite ;
atsiminkite toli būdami Viešpatį, ir Jerusalė teateina jums į širdį.
51Mes sugėdinti, nes išgirdome apjuoką ; gėda apdengė mūsų veidus,
nes svetimieji atėjo į Viešpaties namų šventovę.
52Todėl štai ateina dienos, sako Viešpats,
ir aš lankysiu jo drožinius, ir visoje jo šalyje vaitos sužeistieji.
53Jei Babilonas ir iki dangui pakiltų ir sustiprintų augštybėje savo galybę,
tačiau nuo manęs ateitų jo naikintojas, sako Viešpats.
54Šauksmo balsas iš Babilono ir didelis sutriuškinimas iš Kaldiečių šalies,
55nes Viešpats naikina Babiloną ir gaišina jo garsų trukšmą ;
jo bangos ūžia kaip daug vandenų, garsiai skamba jų šauksmas,
56nes ateina prieš jį, tai yra prieš Babiloną, naikintojas ;
jo karžygiai sugaunamai, jo kilpinis sulaužomas,
nes galingas keršintojas Viešpats lyginte atsilygins.
57Aš nugirdysiu jo kunigaikščius, jo išminčius, jo vadus,
jo valdininkus ir jo karžygius; jie miegos amžinu miegu ir nepabus,
sako karalius, kurs vardu Kareivijų Viešpats.
58Kareivijų Viešpats sako taip :
Ana plačiausi Babilono siena bus kaste pakasta,
jos augšti vartai bus sudeginti ugnimi ;
tautų darbai nueis niekais,
ir ką giminės padarė, bus atiduota ugniai ir žus.

59Žodis, kurį pranašas Jeremijas įsakė Maasijo sūnaus Nerijo sūnui
Sarajui, kai jis ėjo su karaliumi Sedekiju į Babiloną ketvirtais jo kara-
liavimo metais ; Sarajas gi buvo pranašystės kunigaikštis. 60Jeremijas
aprašė vienoje knygoje visą nelaimę, kuri turėjo ateiti ant Babilono,
visus šituos žodžius, kurie parašyti prieš Babiloną. 61Ir tuomet Jeremijas
tarė Sarajui : Kai ateisi į Babiloną, tai žiūrėk ir perskaityk visus šituos
žodžius, 62ir sakyk : Viešpatie, tu kalbėjai prieš šitą vietą, kad ją sunai-
kinsi, taip kad nebebus kas joje gyventų, nei žmogaus nei gyvulio, ir
kad ji turi būti amžina tyruma. 63Pabaigęs skaityti šitą knygą, tu pririši
prie jos akmenį ir ją įmesi į Eufrato vidurį, 64ir tarsi : Taip bus nuskan-
dintas Babilonas ir nebepakils iš smūgio, kurį aš ant jo atvedu, ir jis žus.
Iki čia Jeremijo žodžiai.

---

salē... Ir svetimoje šalyje esantiems Žydams Jerusalē turi būti nuolat Dievo karalystēs vidurys. — 51*Mes sugēdinti*... Tie skaudūs atsiminimai yra kartu ir malda, kad Viešpats pasigailētų. Viešpaties atsakymas duodamas tuojau 52 e. — 53*Ir sustiprintų*... Ebr t : ir padarytų savo pilį neprieinamą. Plg 49,15 ; Ješ 14,12. — 54*Balsas*... Žr 50,22.40 ; plg 48,3. — 55*Garsų trukšmą* : Babelēs trukšmavimą prieš kitas tautas ; šitą trukšmą pakeis kitas, kurį darys nugalētojai priešai. — 56*Nes galingas*... Ebr t : nes atsilyginimo Dievas yra Jahvē ; jis tikrai atsilygins. — 58*Babilono siena.* Ta siena buvo garsus senovēs stebalas. Pirmoji siena buvusi 200 mastų augšta ir 50 mastų plati, taip kad ant jos galējo laisvai prasilenkti du ketvertu arklių pakinkyti vežimai. Skaistvarinių vartų joje buvę visas šimtas. — *Ir žus.* Ebr t : ir jos pails

59*Su karaliumi.* Kuriuo reikalu Sedekijas keliavo į Babiloną, nepaaiškinta; tikriausiai jis būdamas priklausomas nuo Nebukadnetsaro turējo eiti pareikšti jam pagarbos. — *Pranašystēs.* Anot ebr t : poilsio vietos viršininkas. — 61*Ir perskaityk*... Tas skaitymas turējo būti būsimųjų Dievo skirtų bausmių paskelbimas. — 63*Akmenį.* Prie knygos pririšamas

52. [1]Sedekijui buvo dvidešimt vieneri metai, kai jis pradėjo kara-
liauti, ir jis karaliavo vienuolika metų Jerusalėje. Jo motina buvo vardu
Amitalė, Jeremijo duktė iš Lobnos. [2]Jis darė pikta Viešpaties akyse visai
taip pat, kaip buvo daręs Joakimas, [3]nes Viešpaties narsas buvo prieš
Jerusalę ir Judą, iki jis atmetė juos nuo savo veido. Sedekijas pakėlė
maištą prieš Babilono karalių. [4]Devintais jo karaliavimo metais dešim-
tame mėnesyje, dešimtoje mėnesio dienoje atsitiko, kad Babilono karalius
Nabukodonosoras, pats ir visa jo kariuomenė, atėjo prieš Jerusalę, ap-
gulė ją ir pastatė prieš ją aplinkui sustiprinimų. [5]Miestas buvo apgultas iki
vienuoliktų karaliaus Sedekijo metų. [6]Ketvirtame gi mėnesyje devintą
dieną įsigalėjo badas mieste ir nebebuvo maisto šalies tautai. [7]Tuomet
įsilaužta į miestą, ir visi jo žmonės kovotojai pabėgo ; jie išėjo iš miesto
načia pro vartus tarp dviejų sienų keliu, vedančiu į karaliaus sodą,
/Kaldiečiams apgulus miestą aplinkui/, ir ėjo toliau keliu į tyrumą. [8]Bet
Kaldiečių kariuomenė vijosi karalių ir sugavo Sedekiją tyrumoje arti
Jeriko ; visi gi jo palydovai pabėgo nuo jojo. [9]Sugavę karalių jie atvedė
jį pas Babilono karalių į Reblatą Emato šalyje, ir jis padarė apie jį
sprendimą. [10]Babilono karalius nugalabijo Sedekijo sūnus jo akyse, taip
pat ir visus Judo kunigaikščius jis užmušė Reblate. [11]Babilono karalius
liepė išlupti Sedekijui akis, surišdino jį pančiais, atvedė jį į Babiloną ir
įmetęs jį į kalėjimo namus laikė iki jo mirties dienai
[12]Penktame gi mėnesyje dešimtą dieną, tai buvo devyniolikti Babi-
lono karaliaus Nabukodonosoro metai, atėjo kariuomenės viršininkas
Nabuzardanas, kurs stovėdavo ties Babilono karaliumi, į Jerusalę, [13]sude-
gino Viešpaties namus, karaliaus namus ir visus Jerusalės namus ir nu-
degino ugnimi visus didelius namus. [14]Visą Jerusalės sieną aplinkui išardė
visa Kaldiečių kariuomenė, buvusi su kariuomenės vadu. [15]Dalį gi iš
tautos beturčių ir iš likusios liaudies, kuri buvo likusi mieste, ir iš pa-
bėgėlių, kurie buvo nubėgę pas Babilono karalių, ir kitus iš daugybės
kariuomenės viršininkas Nabuzardanas išgabeno. [16]Tačiau iš šalies be-

---

akmuo, kad ji skęsdama būtų tikras Babelēs žuvimo vaizdas. — [64]*Jis žus.* Ebr t : jis visai pails *Iki čia...* Prierašas padarytas tų, kurie surinko Jeremijo pranašystes. Jo nēra LXX

Pabaiga : Įvykdymas pranašystės apie Jerusalę

52,1-34. Istorinēje Jeremijo knygos pabaigoje trumpai pasakojama apie bēgusio iš Jerusalēs karaliaus Sedekijo sugavimą /1-11/, apie miesto ir šventyklos sudeginimą, taip pat šventyklos turtų išgabenimą į Babelę /12-27/ ; nurodomas išgabentų Žydų skaičius /28-30/ ir baigiama paminējimu nelaisvēje buvusio karaliaus Joakhino paaugštinimo /31-34/

52. [1]*Amitalē.* Plg Ješ 37,8. Todēl Sedekijas buvo Joakhazo brolis ir jųdviejų motina buvo ta pati /4 Kar 23,31/. Trečiojo brolio Joakhino motina buvo kita /4 Kar 23,36/. — [3]*Pakēlē maištą.* Plg 4 Kar 24,19.20 ; 2 Kron 36,12. Sedekijas buvo iškilmingai su priesaika pasižadējęs Nebukadnetsarui klusnumą. — [4]*Prieš Jerusalę...* Kad visi kiti Judo miestai buvo jau paimti, pasakyta aug 34,7. Tą pat dieną, kurią prasidējo Jerusalēs apgulimas, pranašas Ezekiēlis gavo iš Viešpaties apreiškimą. Ez 24,1. Ilgas apgulimo laikas buvo Dievo siūlomos malonēs metas, jei Žydai būtų norēję pasiduoti Kaldiečiams. — [7]*Į tyrumą* : norēdami pasiekti Jordaną. Plg 39,4 ; 4 Kar 25,4. — [10]*Kunigaikščius...* Plg 39.5.6 ; 4 Kar 25,6.7. — [11]*Kalējimo namus...* Taip įvyko, kas buvo paskelbta 34,4 [12]*Dešimtą...* 4 Kar 27,8 paminēta septinta diena ; todēl gali būti, kad ar vienoje ar kitoje vietoje bus suklydę teksto perrašinētojai. — *Nabuzardanas.* Plg 39,9. — [13]*Didelius namus* : mažesnieji pasiliko neliesti. — [15]*Iš tautos beturčių.* Jų nerandama paminētų 4 Kar 25,11 ir gal visai teisingai, nes nepigu suprasti, kuo

turčių tarpo vynininkus ir žemdirbius kariuomenės kunigaikštis Nabuzardanas paliko. [17]Kaldiečiai sulaužė taip pat skaistvarinius šulus, buvusius Viešpaties namuose, papėdes ir skaistvarinę jūrą, buvusią Viešpaties namuose, ir išgabeno visą jų skaistvarį į Babiloną. [18]Jie pasiėmė dar puodus ir šakutes, muzikos prietaisus, taures ir grūstuvus ir visus indus vartojamus Dievo tarnyboje; [19]be to, ąsočius, smilkytuvus, taureles, praustuves, žibintuvus, grūstuvus ir lėkštes, kiek tik buvo iš aukso ir kiek tik buvo iš sidabro, visus juos pasiėmė kariuomenės vadas, [20]taip pat abudu šulu, vieną jūrą, dvyliką skaistvarinių veršių, buvusių po papėdėmis, kuriuos buvo padaręs karalius Saliamonas Viešpaties namams. Tų visų indų skaistvario svoris buvo nepasvertinas. [21]Iš tų dviejų šulų kiekvienas buvo aštuoniolika mastų augštas ir dvylikos mastų juostelė ėjo aplink jį; jų storumas buvo keturių pirštų, viduje gi buvo tušti. [22]Ant abiejų buvo skaistvarinės galvenos; viena galvena buvo penkiais mastais augšta, tinkleliai ir granatiniai obuoliai buvo ant vainiko aplinkui, visa iš skaistvario. Taip pat buvo ir ant kito šulo ir granatiniai obuoliai. [23]Buvo tenai devynios dešimtys šeši kabantys granatiniai obuoliai, ir iš viso šimtas granatinių obuolių aplinkui ant tinklelio. [24]Kariuomenės vadas paėmė pirmąjį kunigą Sarają, antrąjį kunigą Sophoniją ir tris prieangio sargus; [25]iš miesto jis paėmė vieną eunuką, kurs buvo vyrų kovotojų viršininkas, septynis vyrus iš tų, kurie matydavo karaliaus veidą, kurie buvo atrasti mieste, vyriausį kariuomenės raštininką, kurs bandydavo naujokus, ir šešias dešimtis žmonių iš šalies tautos, kurie buvo rasti pačiame mieste. [26]Kariuomenės vadas Nabuzardanas ėmė juos ir nuvedė juos pas Babilono karalių į Reblatą. [27]Babilono gi karalius mušė juos ir nužudė juos Reblatoje Emato šalyje; ir Judas buvo iškeltas iš savo šalies

[28]Šitie yra žmonės, kuriuos Nabukodonosoras išgabeno: septintais metais tris tūkstančius dvidešimt tris Žydus, [29]aštuonioliktais Nabukodonosoro metais aštuonis šimtus tris dešimtis du žmogu iš Jerusalės; [30]dvidešimt trečiais Nabukodonosoro metais kariuomenės vadas Nabuzardanas išgabeno septynis šimtus keturias dešimtis penkis Žydus. Taigi viso, keturi tūkstančiai šeši šimtai žmonių

[31]Atsitiko, kad trisdešimt septintais Judo karaliaus Joakhino metais dvyliktame mėnesyje dvidešimt penktą dieną Babilono karalius

---

jie galėjo skirtis nuo čia pat jų minimos likusios liaudies. — [16]*Vynininkus ir...* Kad šalis neliktų neįgyvenama ir kad Kaldiečiai turētų iš ko imti mokesčius. — [17]*Sulaužē...* Taip įvyko, ką Jeremijas buvo pasakęs apie nepamatuotą pasitikējimą šventykla ir apie Viešpaties kerštą 7,4.14 ir 27,19-22. — [18]*Muzikos prietaisus.* Geriau ebr t: peilius. — *Grūstuvus*: indus pelenams supilti. — [19]*Ąsočius*: dubenis. Kaikurių dalykų pavadinimai čia pasikartoja; gal vieni buvo iš aukso, kiti iš sidabro. — [21]*Aštuoniolika.* Plg 3 Kar 7,15. Bet 2 Kron 3,15 jų augštis nurodomas kitas, būtent, 35 mastai; toks pat augštis paminētas LXX vertime. — [22]*Penkiais.* Taip pat 3 Kar 7,16; anot 4 Kar 35,17 tik trimis. — *Granatiniai obuoliai...* Žr 3 Kar 7,18; — [24]*Sarają.* Jo senelis buvo Helkijas, tēvas gi Azarijas, kurio palikuonims priklausē Esdras 1 Kron 5,40. — [25]*Septynis.* 4 Kar 25,19 paminēti penki. — [26]*Reblatą.* Plg 39,5

28-30 eil nēra LXX vertime, nē 4 Kar 25; be to, 29 e Nebukadnetsaro metai skaičiuojami kitaip kaip 12 e. Todēl žinios turējo būti paimtos ne iš vieno šaltinio. Septintais /anot kitų aštuntais/ karaliaus Nebukadnetsaro metais, viešpataujant Joakimui, buvo išgabenta 10.000 Žydų /4 Kar 24,14/; prie šito tat skaičiaus reikia pridēti čia minimuosius. Tik penktais metais po miesto paēmimo vēl buvo išvesta daugelis; tie gal Ismahelio pavyzdžiu mēgino sukelti maištą /plg Jer 41,1; 4 Kar 25,25.../

Evilmerodakhas pirmais savo karaliavimo metais pakėlė Judo karaliaus
Joakhino galvą ir išvesdino jį iš kalėjimo namų. [32]Jis kalbėjosi su juo
geruoju ir pastatė jo krasę augščiau krasių kitų karalių, kurie buvo pas jį
Babilone. [33]Jis liepė pakeisti jo kalėjimo drabužius, ir tasai valgydavo
visuomet jo akivaizdoje per visas savo gyvenimo dienas. [34]Jo maistas,
nuolatinis maistas buvo jam Babilono karaliaus duodamas, paskirtas
kiekvienai dienai, iki jo mirties dienai per visas jo gyvenimo dienas

---

[31]*Dvidešimt penktą.* Anot 4 Kar 25,27, 27 dieną, LXX 24 d. — *Pakėlė...* Labai paaugštino, rodydamas jam daug pagarbos. — [32]*Kitų karalių.* Babilone buvo nemaža svetimų karalių, todėl Babelės karalius ir buvo vadinamas karalių karaliumi. Tarp šitų pirmoji vieta buvo atiduota Joakhinui. — [34]*Per visas...* Joakhinas ilgai pasilikdamas nelaisvėje /maždaug 597-560 m/ tikriausiai gręžėsi visa širdimi nuo savo piktų darbų /4 Kar 24,9/ vėl prie savo tėvo Dovîdo Dievo, todėl ir susilaukė jo pasigailėjimo /2 Kar 7,14.15/, kurs pasireiškė ypač teokratijos atstatymu ir palikimu amžinojo sosto Dovîdo namuose /plg Jer 30-33 sk/. Joakhino galvos pakėlimas buvo tų malonių ženklas ir vaizdas

RAUDOS

Įvadas

1. Raudų knyga ebraiškai vadinama pirmuoju jų žodžiu *'Ekhah*, Kaip gi, vėlesnių gi Žydų raštuose *Qinoth*, elegijos, raudos. Graikų vertime knygos vardas yra *Threnoi*, lotynų gi Lamentationes, kaikada taip pat Threni

Aleksandriečių /LXX/ vertime ir Vulgatoje Raudos yra sujungtos su Jeremijo knyga. Žydų gi Biblijoje liturginiais sumetimais jos atskirtos nuo Jeremijo pranašystės ir sujungtos į atskirą vadinamųjų « Hagiographų » /šventų raštų/ rinkinį kartu su Rutos knyga, su Giesmų giesme, Pamokslininku ir Esterės knyga. Jos visos buvo skirtos skaityti tam tikrų švenčių dienomis. Raudos tame rinkinėlyje buvo trečias rietimėlis ir turėjo būti skaitomos devintą *Ab*'o /liepos-rugpjūtis/ mėnesio dieną prisiminimui pirmos ir antros šventyklos sugriovimo. Tuo keliu dabartiniame Žydų kanone Raudos atsirado kitoje vietoje, negu jos yra krikščionių kanone. Bet kadangi Graik vertime jos yra tuojau po Jeremijo pranašystės, ta aplinkybė liudija, kad ir Žydų sinagogoje pradžioje Raudos buvo laikomos tarp pranašinių knygų. Tas liudijimas patvirtinamas keleto šv Tėvų, tarp kitų Origeno ir Jieronimo

2. Kone visi aiškintojai sutinka, kad visi penki « graudūs knygos verksmai » rišasi su Kaldiečių įvykdytu Jerusalės sugriovimu ir Judo karalystės sunaikinimu, ir kad jais apraudama baisi nelaimė ir skurdas, sutikę tuomet išrinktąją tautą, taip pat panieka, kurią turėjo kentėti nupuolusi Siono duktė

Nors visose penkiose giesmėse, bendrai imant, apraudoma ta pati Jerusalės nelaimė, tačiau kiekviena jų taip pat nemažai skiriasi nuo kitų ir turi savąjį turinį. Pirmoje raudoje /1,1-22/ bendrai išreiškiamas skausmas dėl miestą ištikusio paniekinimo, antroje /2,1-22/ miesto ir šventyklos sugriovimą lydėjusieji baisūs įvykiai, trečioje /3,1-66/ dvasinės pamaldžiųjų kančios dėl įvykdytos bausmės, ketvirtoje /4,1-22/ aprašomas liūdnas gyventojų likimas ir penktoje /5,1-22/ yra maldavimas pasigailėti

3. Raudos priklauso vadinamajai lyrinei poezijai. Atskira jos rūšis, gana mėgiama Israėlio tautoje, buvo gedulo giesmės, raudos. Jau senesniuosiuose Pranašuose /pas Amosą, Ješają, Mikhėją/ galima rasti kur ne kur jų ilgesnėse kalbose trumpučių raudų dėl apverktinų tėvynei suduotų smūgių, bet žymiausiomis visame Šv Rašte raudomis, be abejo, reikia laikyti Jeremijo Raudos. Jas dar galima teisingai laikyti lyriškai eleginės poezijos rūšimi, nes jose yra kilnus išreiškimas visokeriopo ūpo, kokį sudaro ar tai viešoji tėvynės ir sostinės padėtis, ar tai asmenininis poeto likimas ir prityrimai, ar tai gailestingumo ir gilaus religinio jausmo sužadinti išgyvenimai

Poezinė Raudų išvaizda yra gana savotiška ir sudėtinga. Neįsileidžiant čia į nuodugnesnį jos aiškinimą, gana bus pasakius, kad keturiose

raudose yra po 22 eil, t y, tiek, kiek yra raidžių Žydų abėcėlėje, trečioje gi raudoje tris kart tiek, t y, 66 eil. Be to, 1,2 ir 4 raudos eil prasideda iš eilės einančiomis abėcėlės raidėmis, aleph, beth, ghimel ir tt; trečiosios gi raudos kiekvienos trys eil prasideda ta pačia raide. Penktoje, taip pat 22 eil raudoje, išsižadėta alfabeto raidžių eilės ; čia rauda virsta malda ; maldoje gi laisvas gyvesnių jausmų išreiškimas abėcėlės raidžių būtų buvęs tik varžomas

4. Senovės tradicija ir dauguma šių dienų aiškintojų Raudų autoriumi laiko pranašą Jeremiją. Tas įsitikinimas remiasi visų pirma pačiomis Raudomis. Jų autorius piešia baisų teismą Jerusalei ir Judui kaip žmogus, kurs visa savo akimis matė ir pats turėjo iškentėti sunkiausius smūgius, piešia visai ta pačia dvasia, būdu ir kalba, kaip tai darė pranašas Jeremijas savo pranašystėse, su kuriomis Raudos turi labai daug bendra. Aleksandriečių vertime prakalba, taip pat ir kiti senovės vertimai, Žydų talmudas, Eklesijos Tėvai ir rašytojai ir vėlesni teologai sutartinai liudija, kad Raudos parašytos Jeremijo

Raudos parašytos po Jerusalės sugriovimo ir Judo karalystės žuvimo. Kai ilgai apgultas miestas ką tik buvo paimtas ir prasidėjo naikinimo ir plėšimo baisumai, Jeremijas vargu ar būtų galėjęs tuojau išreikšti savo sielos jausmus taip sąmojingai ir tvarkingai, kaip tai padaryta Raudose. Jose pačiose galima rasti žymių, kad pirmasis skausmas jau buvo bent kiek atslūgęs, bet vis tik dar labai gyvas, sakytumėm tik vos ne vos sulaikomas, tačiau jau nebetrukdąs žmogui svarstyti ir rimtai įvertinti įvykius. Turint tai galvoje, galima manyti, kad Raudos buvo Jeremijo sudėtos dviems trims mėnesiams praslinkus po šventyklos sugriovimo, pranašui dar tebesant Palestinoje, ar Egipte, į kurį jis neilgai trukus buvo priverstas iškeliauti

5. Begalinis neapsakomas turėjo būti Israėlio nusiminimas, kai jis pamatė, jog Jerusalė jau griuvėsiuose, gyventojai išžudyti ar išvesti į nelaisvę, priversti bėgti slapstytis. Jeremijas iš anksto visas tas nelaimes skelbęs ir visa draug su kitais pergyvenęs, būdamas Viešpaties pranašas, negalėjo pasilikti nebylys. Ką pranašas akimis matė, ką pats pergyveno, kai ties jo akimis jau gulėjo Jerusalė griuvėsiuose, jis turėjo pakelti graudų savo balsą, ir Dievo įkvėptas išgiedojo tuos skausmus, kurių širdis buvo kupina

Bet tiktai dejuoti dėl liūdnų įvykių negalėjo būti galutinas Dievo pasiuntinio tikslas. Jis, kurs rodė išsigelbėjimo kelią anksčiau, negalėjo ir dabar palikti skaudžiai ištiktų savo tautiečių širdžių ir turėjo bent pakelti jas ten, kur buvo galima rasti tikros paguodos. Bausmė buvo dėl nuodėmių ; reikėjo pamokyti bent dabar jas suprasti, jųjų gailėtis, jas išpažinti ir prie Dievo grąžinti

Eklesija pilnai pripažindama žodinę Raudų prasmę, kad jose pranašas Jeremijas išreiškia Israėlio tautos dejavimus dėl savo likimo, savo praktika pareiškė įsitikinimą, kad tas pat pranašas išreiškė Raudose ir kitų tiesų ir ateityje pasireikšiančių įvykių. Todėl Eklesija priėmė jas į savo liturgiją ir paskyrė tas nuostabias giesmes Didžiajai Savaitei ir jomis primena ne tik jųjų kilmę, bet taip nuolatinį nesiliaujantį jų paskyrimą

LAMENTACIJOS

tai yra, pranašo Jeremijo

RAUDOS

Atsitiko, kad po to, kai Israėlis buvo išgabentas į nelaisvę ir Jerusalė ištuštėjo, pranašas Jeremijas atsisėdo ir verkdamas šitomis Raudomis dejavo Jerusalės ; jis apkartusia siela dūsaudamas ir klykdamas sakė :

Aleph 1. [1]Kaip gi sėdi pati viena
Sostinė kitados pilna žmonių !
Pasidarė lyg našlė
tautų valdovė ;
šalių kunigaikštienė
virto baudžiauninke.
Beth [2]Ji verkte verkia naktį,
ir jos ašaros jos skruostuose ;
visų jos mylimųjų tarpe
nėra kam jos paguosti ;
visi prieteliai paniekino ją
ir virto jai neprieteliais.
Ghimel [3]Judas iškeliavo dėl prispaudimo
ir vergijos sunkumo ;
jis gyvena tarp tautų
ir neranda poilsio ;
visi jo persekiotojai
sugavo jį ankštumose.

---

*Atsitiko**... Šitos prakalbos nēra Ebr t, taip pat kone visuose senoviniuose vertimuose. Net ir lotyniškuose Šv Rašto leidiniuose ne visados ji būdavo. Nēra jos geresniuosiuose rankraščiuose ir ne šv Jieronimo ji išversta. Daugelis nē nelaiko jos šv Rašto dalimi. Ji gal parašyta LXX vertējų, kurie tuo būdu norējo surišti Jeremijo Pranašystes su jo Raudomis, o taip pat duoti joms trumpą paaiškinamąjį įvadą

1,1-22. Pirmosios Raudos pirmoje dalyje /1-11/ pranašas apverkia Jerusalēs sunaikinimą ; antroje gi pusēje /12-22/ pati Jerusalē graudžiai dejuoja dēl savo nelaimių

Aleph. Tai pirmoji Žydų alfabeto raidē ; ja prasideda pirmas Ebr t žodis. Antrosios eil pirmas žodis tame pat Ebr t prasideda antra alfabeto raide *Beth* ir tt. — 1. [1]*Kaip gi*... Pranašas nustebęs klausia, kodēl jo mylimoji Jerusalē turi visai pamesto, liūdinčio miesto išvaizdą. — *Lyg našlē* : Viešpaties palikta ir nebeturinti globos. — *Baudžiauninke* : turinčia atlikinēti sunkius baudžiavos darbus. Trys dalykai sudaro karalystēs garbę : gyventojų gausumas, jos geras vardas, jos turtai. Visų tų savybių Jerusalē yra netekus. — [2]*Naktį* : kada žmonēs paprastai bent truputį atsipalaiduoja nuo savo sielvartų. Kentēti nakčia yra ypač skaudu /plg Ijob 7,13.14/. — *Jos ašaros*... Ką pranašas buvo išreiškęs kaip linkējimą, /9,1 ; plg 13,17/, čia tikrai įvyko. — *Mylimųjų*. Tautos, kurios kitados jieškojo jos priete-

Daleth [4]Siono keliai liūdi,
nes nėra kam ateiti į šventes ;
visi jo vartai sugriauti,
jo kunigai vaitoja,
jo mergaitės susigriaužusios,
ir jis pats prislėgtas kartumo.

He [5]Jo neprieteliai gavo viršų,
jo priešai pralobo,
nes Viešpats kalbėjo prieš jįjį
dėl jo neteisumo daugybės ;
jo kūdikiai išvesti į nelaisvę
prispaudėjo priešakyje.

Vau [6]Nuo Siono dukters atstojo
visas jos gražumas ;
jos kunigaikščiai pasidarė lyg avinai,
kurie neranda ganyklos,
ir eina be jėgų
persekiotojo priešakyje.

Zain [7]Jerusalė atsimena
savo skurdo dienas ir dingimą viso,
kas jai buvo miela,
ką buvo turėjusi nuo senų dienų,
kai jos žmonės krito po neprietelio ranka,
ir nebuvo padėjėjo.
Neprieteliai ją matė
ir išjuokė jos šabatus.

---

lystės ir sąjungos, dabar ją niekina ir tyčiojasi iš jos. — *Paniekino ją.* Ebr t : pasidarė jai neištikimi. — [8]*Judas iškeliavo...* Kurį iškeliavimą pranašas turi čia galvoje, nevisai aišku ; gal tuos Žydus, kurie kad ir buvo likę Judėjoje, bet bijodami Kaldiečių norėjo bėgti į Egiptą ir iš tikrųjų pabėgo, kaip seniau /Jer 40,11/, pas kaimynų tautas. Tačiau niekur jie neranda saugumo ir laimės, taip kaip jau Mošės buvo paskelbta 5 Moš 28,65. — *Ankštumose* : vietose, iš kurių nebuvo kaip ištrūkti. Apie nelaimes Egipte žr Jer 49,22. — [4]*Keliai liūdi.* Linksmą turi išvaizdą keliai, kada jais eina būriais į šventes maldininkai ; palikti jie liūdi. Sionas yra tik augščiausis Jerusalės kalnelis, kuriame buvo vadinamasis Dovîdo miestas ; tačiau pranašuose ir kitur dažnai tuo vardu vadinama visa Jerusalė. — *Jo vartai.* Miesto vartai buvo ir pagražinimas, ir apsigynimas nuo priešų, ir susirinkimų vieta. — *Kunigai.* Kunigai ir mergaitės giesmėmis ir muzika padidindavo švenčių iškilmingumą. — [5]*Gavo viršų* : iškilo augštyn ir jaučiasi esą laimingi. Taip įvyko, ką jau Mošė sakė 5 Moš 28,43... Kaip Jeremijas buvo davęs įspėjimų apie bausmes besiartinančias, taip dabar jis nurodo Dievo ranką, kuri yra jas jau siuntusi. — *Pralobo.* Anot Ebr t : ramūs, džiaugiasi saugumu. — *Kalbėjo.* Anot Ebr t : žemai jį nulenkė. — *Kūdikiai.* Ir tų nepasigailėta. — [6]*Visas jos gražumas.* Visa, kuo Siono duktė buvo graži ir visus stebino, dabar yra žuvę, neliko jai nieko kaip tik sunaikinimas ir paniekinimas. — *Avinai.* Geriau Ebr t : briedžiai. Šitie yra greito bėgimo vaizdas. — *Eina be jėgų.* Jei net kunigaikščiai taip yra suvargę iš bado, kad net nebegali smarkiau bėgti nuo persekiotojo, tai koki yra padėtis visos likusios tautos ! Pranašas gal čia turi galvoje karaliaus Sedekijo likimą, paminėtą 4 Kar 25,5 ; Jer 39,5 ; 52,8. — [7]*Atsimena...* Ebr t : savo skurdo ir savo persekiojimo dienose atsimena visas savo brangenybes, kokių buvo turėjusi. — *Nuo senų dienų* : Dovîdo ir Saliamono laikais. — *Jos šabatus.* Prasmė anot Ebr t : juokėsi iš jos nelaimių. Ebr tik čia sutinkamo žodžio « mišbatim » rasi tikra prasmė

Kheth [8]Jerusalė sunkiai nusidėjo,
todėl pasidarė svyruojanti ;
visi, kurie ją garbino, paniekino ją,
nes matė jos gėdą ;
ji gi pati vaitodama
traukiasi atgal.

Teth [9]Jos purvai ant jos kojų,
ji neatsiminė savo galo ;
ji smarkiai nutremta
ir neturi ramintojo.
Išvysk, Viešpatie, mano skurdą,
nes neprietelis keliasi puikybėn.

Jod [10]Neprietelis ištiesė savo ranką
į visa, kas jai buvo miela ;
ji juk matė įeinančius
į savo šventyklą pagonis,
apie kuriuos tu buvai įsakęs,
kad jiems nevalia eiti į tavo susirinkimą.

Kaph [11]Visi jos žmonės vaitoja
ir ješko duonos ;
jie duoda visas brangenybes už maistą
savo gyvybei palaikyti.
Pažvelgk, o Viešpatie, ir matyk,
kaip aš esu paniekinta.

Lamed [12]O jūs visi, kurie praeinate keliu,
stebėkite ir matykite,
ar yra skausmas kaip mano skausmas ;

---

būtų pasiliovimas, cessationes. Lietuviškai gal galima būtų pasakyti : juokiasi iš jos « nešabato ». — [8]*Sunkiai nusidėjo.* Pranašas aprauda nelaimę kartu su visais. Tačiau negana liūdėti ; reikia daryti atgailą, kurios pirmas laipsnis yra kaltēs pažinimas ir išpažinimas. — *Pasidarē svyruojanti* : neturinti nuolatinēs buveinēs. Ebr t rasi : virto pasibjaurējimu /kaip moteriškē, kuri sutepta bjauriu nešvarumu, — mēnesiniu krauju/. — *Ją garbino* : ješkojo sandoros su Jerusale /27,3/. — *Traukiasi atgal* : iš gēdos slepia savo veidą. — [9]*Jos purvai...* Ebr t : jos susitepimas limpa prie jos /drabužių/ siūlių. — Jos bjauri nuodēmē pasidarē matoma. Ji neatsiminē, kokios bus nuodēmēs pasēkos /plg 5 Moš 32,29/. — *Ji smarkiai nutremta.* Ebr t : taip ji nupuolē nuostabiai žemai. — Visi stebisi jos nupuolimu /5 Moš 28,59/. — *Viešpatie* : Jahve, sandoros Dieve. Šitas vardas ir priešų puikybē duoda pranašui vilties, kad Viešpats padēs. — [10]*Miela* : brangiausia, nes ir į šventyklos indus bei turtus /Plg Jer 26,6/. Taip priešai parodē savo didelę puikybę. — *Įeinančius į savo...* Tai buvo didžiausia Žydų tautai nelaimē. Tiems pagonims nebuvo leista įeiti į Žydų tautos sąstatą, lankyti jų religinių susirinkimų, ir štai dabar jie ējo net į pačios šventyklos vidų /plg 5 Moš 23,1-3 ; Neem 13,1... Ez 44,7-9/. — [11]*Vaitoja ir ješko...* Visa tauta, nugalēta ir apiplēšta, pateko į didžiausį skurdą. — *Pažvelgk...* Sionas maldauja, kad Dievas nors pažvelgtų į savo ištiktojo miesto vargus, tuomet jis jau ir padēs. Tačiau Sionas draug išpažįsta toliau, kad jis yra Dievo plakamas. — Orig, Olimp, Hugo a s Vict ir kiti šitą Jerusalēs dejavimą pritaiko žmogaus sielai. Pametus Dievą ji pasidaro lyg našlaitē ; ta, kuri kitados kaip kunigaikštienē viešpatavo savo kūno ir dvasios pajēgoms, dabar virto šetono verge /Jier/

[12]*O jūs visi...* Nuo Dievo Sionas kreipiasi prie kitų. Pirmieji Ebr t žodžiai čia nesuprantami ; mintis gal toki : o kad gi jus visus pasiektų mano šauksmas. — *Nes Viešpats nuogavo...* Nuogauti miestą, tautą reiškia visai ją sunaikinti /plg Jer

nes Viešpats nuuogavo manė,
kaip jis yra kalbėjęs
savo narso dieną.
Mem [13]Iš augštybės jis siuntė ugnies į mano kaulus
ir plakė mane ;
ištiesė tinklą mano kojoms,
pastūmė mane atgal,
padarė, kad aš būčiau pamesta,
visą dieną liūdesio griaužiama.
Nun [14]Mano neteisybių jungas slegia mane nuolat ;
jo ranka jos supintos
ir padėtos man ant kaklo ;
susilpnėjo mano jėga ;
Viešpats padavė mane į ranką,
iš po kurios aš negaliu atsikelti.
Samekh [15]Viešpats atėmė visus mano karžygius,
kurie buvo manyje,
pašaukė prieš mane laiką
mano rinktiniams sunaikinti.
Viešpats mynė spaustuvą
mergaitei, Judo dukteriai.
Ain [16]Todėl aš verkiu,
ir mano akys pasruvusios ašaromis,
nes toli nuo manęs yra mano ramintojas,
kurs atgaivintų mano sielą.
Mano vaikai žuvo,
nes neprietelis įsigalėjo.
Phe [17]Sionas išskėtė savo rankas,
bet nėra kam jo paguosti.
Viešpats davė įsakymą prieš Jokubą

49,9/. Ebr t tokio palyginimo nēra : skausmas, kurs man buvo padarytas, man, kurią Viešpats žemai nulenkē savo narso dieną. — [13]*Iš augštybēs...* Apverktina Jerusalēs būklē aprašoma dar kitais vaizdais : ugnies, tinklo, jungo. Tuo tarpu, kad iš augštybēs atsiųsta ugnis pripildē kaulus, lyg norēdama sudeginti vidujines esybēs dalis, Dievas padējo po kojomis tinklą, kuriuo jos kojos buvo sugautos, taip kad nebegalējo ištrūkti iš Dievo teismo. Ugnis naikino visas jēgas, tinklas kliudē bēgti iš nelaisvēs. — *Plakē mane.* Ebr t : kad juos nugalētų. — *Pastūmē...* Taip, kad aš nebegalējau eiti toliau ir buvau laikoma sugauta. — [14]*Mano neteisybių.* Vulg mintis : lyg kad pabudo rūstybēs laikas, kurs rodēsi taip ilgai miegojęs. Ebr t : mano nuodēmių jungas uždētas, pakinkytas /jojo ranka/. — Jis taip labai slegia mane žemyn, kad aš be Dievo pagalbos nebegaliu pasikelti. — *Susilpnėjo ;...* Ebr t : jis /jungas/ sulaužē mano jēgas. — [15]*Karžygius.* Ebr t : galinguosius. — *Pašaukē...* Geriau Ebr t : paskelbē prieš mane šventę mano jaunikaičiams sutriuškinti, t y, paskelbē lyg kokią iškilmę Jerusalēs žuvimui švęsti ir pakvietē į ją tautas, kurias jis pašventē Jerusalei sunaikinti /Jer 22,7/. *Mynē spaustuvą...* Kaip vynuogiavimo šventē buvo Israēliui džiaugsmo diena, taip šita diena turi būti džiaugmo šventē neprieteliams. Jerusalēs jaunikaičiai, tinkamiausi kovai vyrai, buvo lyg vynuogēs nuskinti ir įmesti į sunaikinimo spaustuvą, kurį mina pats Dievas. Panašus spaustuvo mynimo vaizdas yra pas Ješ 63,3. — [16]*Mano akys.* Ebr t : mano akis, mano akis. Plg Jer 14,17. — *Vaikai žuvo* Ebr t : mano vaikai pastyrę /iš išgąscio/, t y, taip nelaimingi, kad jie negali nuraminti verkiančios motinos. — [17]*Sionas išskētē...* Kaip anksčiau Viešpats veltui skētē savo

aplink jį jo neprieteliams ;
Jerusalė pasidarė jų tarpe
kaip mėnesinio kraujo plūdimu suteptoji.
Tsade [18]Viešpats teisus,
nes aš vedžiau jo burną į rūstybę.
Išgirskite, meldžiamieji, visos tautos,
ir matykite mano skausmą ;
mano mergaitės ir mano jaunikaičiai
išėjo į nelaisvę.
Qoph [19]Aš šaukiau savo prietelius,
bet jie apvylė mane ;
mano kunigai ir mano seniai
mieste buvo sunaikinti,
kai jieškojo sau maisto
savo gyvybei palaikyti.
Reš [20]Matyk, o Viešpatie, kaip aš varginama ;
mano viduriai nerimsta,
mano širdis apsivertė manyje,
nes aš pilna kartumo.
Lauke žudo kalavijas
ir namie panaši mirtis.
Šin [21]Jie girdi, kaip aš vaitoju,
ir nėra, kas mane paguostų ;
visi mano neprieteliai girdi mano nelaimę,
džiaugiasi, kad tu tai padarei ;
tu atvesi paguodos dieną,
ir jie bus panašūs į mane.
Thau [22]Teateina visas jų piktumas tavo akivaizdon ;
uogauk juos,
kaip tu nuuogavai mane

rankas, šaukdamas tautą gręžtis /Ješ 65,2 ; Jer 25,2/, taip dabar veltui skečia savo rankas Sionas, maldaudamas pagalbos ir pasigailėjimo. — *Pasidarė jų tarpe*... Sionui ne tik nenešama paguodos, bet dar jo vengiama kaip pasibjaurėtinos moteriškės, nuo kurios palietimo reikia bėgti. — [18]*Viešpats teisus*... Bent kiek atsipeikėjus Jerusalė pripažįsta Dievo teisingumą ir išpažįsta, kad ji kenčia tik nusipelnytą bausmę. Po to ji kreipiasi į kitas tautas jieškodama užuojautos. — *Nes aš vedžiau*... Ebr t : nes aš buvau atkakli jo ištarmei /burnai/. — *Mano mergaitės*... Vėl minimos svarbiausios skausmo priežastys : Jerusalės džiaugsmas ir pasididžiavimas, ateities viltis atimta /plg aug 4.5.15 eil/, jos sąjungininkai apvylė jos laukimą /19 e, plg 2 e/, kunigai tautos atstovai Dievo akivaizdoje ir jo malonės tarpininkai, vyresnieji, vadovai pilietiniuose reikaluose sunaikinti. — [19]*Prietelius*. Ebr t : mylimuosius, t y, tautas, su kuriomis Israėlis buvo padaręs sutarčių anksčiau ir prie kurių stabų jis taip greitai bėgo. — *Apvylė* : kaip Egiptiečiai. Jer 37,6. — *Sunaikinti*... Visų Siono nelaimių pasėka turi būti ta, kad jis, nustojęs betkurios žemiškos pagalbos, tikrai jieškos prieglaudos pas Dievą. — [20]*Apsivertė*. Ebr t : dega. — *Nes aš pilna* : Ebr t : nes aš buvau atkakli. Lauke smaugia mano vaikus kalavijas, viduje maras /lyg mirtis/. — [21]*Džiaugiasi*... Didžiausią skausmą Sionui daro tai, kad jo neprieteliai tyčiojasi iš jo. — *Paguodos dieną*... Ebr t : dieną, kurią tu paskelbei, kad jie bus kaip aš, t y, ateis tavo paskelbtoji bausmės diena neprieteliams ; tuomet jie kentės tokią pat bausmę, kokią dabar man daro. Plg Jer 50,27. — [22]*Uogauk*... Ebr t : daryk jiems taip, kaip man darei. — *Nes daug*... taip pagrindžiama prašymas, kad Dievas pažvelgtų į skurdą ir suteiktų Sionui pasigailėjimo, kurio jis negauna iš žmonių

dėl visų mano neteisybių ;
nes daug mano vaitojimų,
ir mano širdis nuliūdusi

Aleph 2. [1]Kaip gi Viešpats savo narse
apdengė tamsybe Siono dukterį ;
numetė iš dangaus į žemę
Israėlio kilniąją
ir savo narso dieną
neatsiminė savo kojų pakojo !
Beth [2]Viešpats nutrėmė ir nepasigailėjo
viso, kas buvo dailu Jokube ;
jis sugriovė savo narse
Judo mergaitės tvirtoves
ir numetė žemėn, sutepė
karalystę ir jos kunigaikščius.
Ghimel [3]Savo narsingoje rūstybėje jis sulaužė
visus Israėlio ragus,
atitraukė atgal savo dešinę
neprietelio akivaizdoje
ir uždegė Jokube lyg ugnį,
kurios liepsna ryja aplinkui.
Daleth [4]Jis įtempė savo kilpinį, kaip neprietelis,
sustiprino savo dešinę kaip priešas
ir užmušė visa, kas buvo gražu matyti
Siono dukters padangtėje ;
papylė savo užsidegimą kaip ugnį.
He [5]Viešpats pasidarė lyg neprietelis ;
nutrėmė Israėlį,

Antroji rauda. Baisus teismas buvo paties Dievo padarytas

2,1-22. Antrojoje raudoje Jeremijas vēl dejuoja dēl Jerusalēs ir Judo žuvimo, bet čia dejavimas dar gilesnis. Visų pirma jis aprašo baisų Dievo įvykdytą teismą Jerusalei ir šventyklai /1-12/, piešia nelaimēs didumą, podraug nurodydamas tikrąją kentējimų priežastį /13-17/ ir ragina miestą kreiptis su savo skundu į Dievą /18-22/

2. [1]*Apdengē...* Siono duktē, t y, Siono miestas čia palyginamas su žvaigžde, kuri kitados skaisčiai žibējo, dabar gi apvilkta tamsiais debesimis, iš augštybių numesta žemēn. Debesys yra nelaimēs vaizdas. — *Savo kojų pakojo.* Siauresne žodžio prasme tai buvo sandoros skrynia, ant kurios tarp kherubų buvo lyg Dievo sostas ; platesne prasme : visa Dievo šventykla ir jos garbingumas Sione. Kitados Dievo garbingumas šviesiame debesyje dengē sandoros skrynią, dabar Dievas apsupo miestą tamsybe ir aplankē jį savo rūstybēje audra. — [2]*Viso, kas buvo dailu.* Anot Ebr t : visų gražių Jokubo ganyklų. Visos gyvenamos vietos buvo sunaikintos, taip kaip pranašavo Jeremijas 5,17. — *Sutepē karalystę...* Kadangi Judo sostas buvo Jahvēs /Viešpaties/ karalystēs sostas, tai ta karalystē buvo ypatingu būdu Dievui pašvęsta, ir jos karaliai tarsi pažymēti šventumo žyme buvo Viešpaties pateptieji. Dievas, paduodamas juos pagonims, atēmē iš jų tą teokratinę žymę /Ješ 43,28. — [3]*Israēlio ragus.* Viešpats sunaikino visas jēgas, atitraukē savo dešinę, kuri iki tam laikui palaikē svyruojančią tautą ir ją gynē ; net jis pats virto rūstybēs pilnu priešininku, kad savo galinga ranka leistų mirtingas vilyčias, ar mojuotų žudančiu kalaviju /Jer 21,5/. — [4]*Sustiprino...* Ebr t : čia stovēdamas su savo dešine kaip priešas ir naikino... — *Papylē...* Papylimas tai gausumo vaizdas, ugnis gi — bausmēs sunkumas. — [5]*Nutrēmē Israēlį...* Ebr t : sunaikino Israēlį, sunaikino visus jo rūmus ir krovē

nutrėmė visus jo rūmus,
sugriovė jo tvirtoves
ir krovė ant Judo dukters
vaitojimą ant vaitojimo.
Vau [6]Jis sunaikino jo padangtę kaip sodą,
sugriovė jo būstinę.
Viešpats leido užmiršti Sione
iškilmę ir šabatą ;
jis padavė sugėdinimui ir savo narso užsidegimui
karalių ir kunigą.
Zain [7]Viešpats atstūmė savo altorių,
prakeikė savo šventovę,
atidavė į nepritelių rankas
savo bokštų sienas ;
šūkojimas buvo girdimas Viešpaties namuose
kaip iškilmių dieną.
Khet [8]Viešpats nutarė sugriauti
Siono dukters sieną ;
jis įtempė savo virvę
ir neatitraukė savo rankos nuo sunaikinimo ;
priešsienis liūdėjo
ir siena drauge sugriuvo.
Teth [9]Įgrimzdo į žemes jos vartai ;
jis pagadino ir sulaužė jos užkaiščius ;
jos karalius ir jos kunigaikščiai tarp pagonių ;
nebėra įstatymo,
ir jos pranašai nebegauna
iš Viešpaties regėjimo.

Judo dukteryje dejavimą ant dejavimo. — [6]*Jis sunaikino...* Dar labiau buvo apgailētinas dalykas, kad nepasigailēta net šventyklos, kuria Israēlis pasitikēdavo /Jer 7,4/. Ji buvo sunaikinta kaip sunaikinama nevaisingas ir nebetikęs sodas. — *Jo būstinę.* Ebr t : susirinkimą, t y, tą vietą, kurioje tauta susirinkdavo melstis Viešpačiui. — *Jis padavē...* Ebr t : jis atmetē savo rūstybēs užsidegime karalių ir kunigą. — Šventi teokratijos asmenys ir tie neišvengē keršto. — [7]*Prakeikē.* Ebr t : paniekino. — *Savo bokštų.* Ebr t : jų rūmų, t y, tų trobēsių, kurie buvo sujungti su šventykla. — *Šūkojimas buvo girdimas...* Iš džiaugsmingų priešų kovotojų šauksmų pačioje šventykloje, t y, šventoje ir švenčiausioje jos dalyje buvo galima aiškiai suprasti, kad Viešpats tikrai buvo atmetęs šventyklą. — [8]*Sieną.* Kartu su šventykla sugriaunamas ir sudeginamas šventasis miestas /4, Kar 25,9 ; Jer 52,13/. — *Jis įtempē...* Kad griovimas būtų pilnai įvykdytas, Viešpats įtempia naikinimo mastą. — *Priešsienis...* Ebr t : jis nuliūdino pylimą ir sieną : draug jie guli raudingai. — [9]*Įgrimzdo į žemes,* t y, vartai apipilti griuvēsiais. Prie vartų buvo daromi teismai ir susirinkimi. Nuo vartų stiprumo pareidavo miesto saugumas ; todēl ypatingu būdu apraudamas jų sugriovimas. — *Jos karalius...* Kaip Dievas sugriovē išorines karalystēs sienas, taip jis išvarē karalių ir kunigaikščius pas svetimas tautas. Buvo pašalintos karaliaus pareigos, suardyta pilietinē ir kunigystēs tvarka. Tam pažymēti ir Dievo rūstybei paliudyti taip pat pranašai nebegauna daugiau iš Dievo regējimų, kuriais jie galētų raminti nelaimingus tremtinius. Kadangi anksčiau jie nenorējo klausyti pranašų įspējimų, todēl dabar nebeteikiama jiems jų pranašavimų. Kad šitas nebeteikimas nēra dar perdaug senas, nurodo Jer 42,4, jau nebekalbant apie tai, kad tuo pačiu laiku Babilone buvo pranašai Ezekiēlis ir Daniēlis ; bet kaip tik liūdniausiu griovimo laiku Dievas nedavē tau-

Jod 10 Siono dukters seniai
sėdi žemėje ir tyli ;
jie apibarstė sau galvas pelenais,
susijuosė ašutinėmis ;
Jerusalės mergaitės
lenkia prie žemės savo galvas.
Kaph 11 Mano akys susilpnėjo nuo ašarų,
nerimsta mano viduriai ;
išsiliejo ant žemės mano kepenos
dėl mano tautos dukters sunaikinimo,
alpstant kūdikiui ir žindukliui
miesto aikštėse.
Lamed 12 Savo motinoms jie sakė :
Kur duona ir vynas ?
kai jie alpo kaip sužeisti
miesto aikštėse
ir kai atiduodavo savo sielas
savo motinų prieglobstyje.
Mem 13 Su kuo aš palyginsiu tave, ar į ką laikysiu tave panašią,
Jerusalės dukte ?
Su kuo aš lyginsiu tave, kad paguosčiau tave,
mergaite, Siono dukte ?
nes tavo sunaikinimas didelis kaip jūra ;
kas pagydys tave ?
Nun 14 Tavo pranašai matė tau
apgaulę ir kas paika ;
jie neatidengdavo tavo neteisybės,
kad ragintų tave į atgailą ;
matė gi tau melagingų
priėmimų ir atstūmimų.

---

tai jokio nurodymo per pranašus. — 10 *Seniai...* Ypatingu būdu pabrėžiama senių ir mergaičių padėtis. Garbingų savo amžiumi senių ir jaunystės žiedo mergaičių skurdas labiau kaip kitų turi sužadinti pasigailėjimą. Kitados veltui buvo baramos Siono dukterys, kam jos vaikščiojo pasikėlusios į puikybę ir didžiavosi tuščiais papuošalais ; dabar joms atsitiko tai, kuo Viešpats buvo jas gąsdinęs. — Ješ 3,16-4,1. — 11 *Kepenos.* Jos buvo laikomos gyvybės jėgos būstine. Jų išsiliejimas tai gyvybės susilpnėjimas. — *Alpstant kūdikiui...* Ko neturėtų sujaudinti nekaltų kūdikių kentėjimai? Šitas vaizdas paimtas iš paskutinių apgulimo dienų, /4 Kar 25,3 ; Jer 52,6/

13 *Su kuo...* Ebr t : kokį gi aš duosiu apie tave liudijimą? T y, ką aš galėčiau pasakyti apie tave tau pamokyti ir paguosti. — *Tavo sunaikinimas.* Jerusalės skausmas be galo didelis, nes nėra kito į jį panašaus ir nėra vaistų jam pagydyti. — 14 *Tavo pranašai* : netikri pranašai, Dievo nesiųsti, kuriuos tauta savo pagyrimu, pritarimu ir dovanomis skatino pranašauti. — *Kas paika.* Anot Ebr t : nesąmones, t y, dalykus, kuriuose nebuvo tiesos, kurie galėjo sužadinti tik pasibjaurėjimą. Kodėl? Jie nepeikė tautos nuodėmių /plg Jer 23,14. 17.18/. Jei jie būtų buvę tikri pranašai, tai jie būtų darę pastangų atitraukti tautą nuo jos piktumo /Jer 23,22 Ebr t/ ir apsaugoti ją nuo nelaisvės. — *Kad ragintų...* Ebr t : kad nukreiptų tavo nelaisvę. — *Melagingų...* Ebr t : apgaulės ir atstūmimo naštų. Netikri pranašai skelbė Žydų priešams, kurie išdrįstų pulti Jerusalę, visokių nelaimių ; tų gi pranašavimų galas buvo tas, kad tauta buvo išvesta į nelaisvę. Plg Jer 27,10-15 ; 28,2.11 ; 37,18. — 15 *Prieš tave...* Taip priešai išreiškia savo pasityčiojimus. Kaip pagonys kitados

Samekh [15]Prieš tave ploja rankomis
visi, kurie praeina keliu ;
jie švilpia ir kraipo savo galvas
prieš Jerusalės dukterį.
Jie sako : Ar tai šitas tobulo gražumo miestas,
visos žemės džiaugsmas ?
Phe [16]Visi tavo neprieteliai
išsižiojo prieš tave ;
jie švilpė, griežė dantimis
ir sakė : Mes prarysime ;
štai ta diena, kurios laukėme ;
mes radome, mes ją matėme.
Ain [17]Viešpats padarė, ką buvo nutaręs ;
įvykdė savo žodžius,
kuriuos jis buvo pasakęs jau senomis dienomis ;
griovė ir nesigailėjo,
palinksmino tavimi neprietelį
ir išaugštino tavo priešų ragą.
Tsade [18]Jų širdis šaukė į Viešpatį
dėl Siono dukters sienų :
Liek ašaras kaip upelį
dieną ir naktį,
neduok sau poilsio,
ir tenesiilsi tavo akies lėlelė.
Qoph [19]Kelkis, šlovink nakčia
budynių pradžioje ;
išliek kaip vandenį savo širdį
Viešpaties akivaizdoje ;
pakelk į jį savo rankas
už savo kūdikių sielą,
kurie badu miršta
visų gatvių kampuose.
Reš [20]Pažvelgk, Viešpatie, ir įsižiūrėk,
ką taip nuuogavai.

---

pavydējo Jerusalei Dievo jai suteiktos laimēs, taip dabar jie džiaugiasi jos žuvimu. — [16]*Išsižiojo...* Tyčiodamiesi iš tavęs ir tave keikdami. — *Mes prarysime.* Ebr t : Mes sunaikinome, prarijome. Priešai giriasi visai sunaikinę Jerusalēs gražumą. Plg 4 Kar 24,2. — [17]*Buvo pasakęs...* Žr 3 Moš 26,14... 5 Moš 28,36 ; 32,24... Tą pat nelaisvę skelbē iš anksto pranašai Ošējas, Amosas, Ješajas ir Mikhējas. Kadangi tačiau sunaikinimą ir plakimą buvo siuntęs pats Viešpats, tai yra taip pat vilties susilaukti iš jo pasigailējimo, kaip kad buvo žadama pranašystēse

[18]*Jų* : tų Žydų, kurie buvo pergyvenę karo baisybes. — *Dēl Siono...* Ebr t : Siono dukters sienos. — Tai drąsi personifikacija. — *Liek ašaras...* Plg Jer 14,17 ; Aug 1,16. — *Lēlelē.* Ebr t : duktē. Akies lēlelē įsivaizdinama taip, lyg ji būtų gimusi iš akies. — [19]*Šlovink* : maldauk. Ebr t : šauk. — *Budynių pradžioje.* Raginama šauksmu maldauti Viešpatį nakčia, t y, tuo metu, kada visi paprastai ilsisi. Maldavimas reikia pradēti iš pat vakaro, nuo pirmos budynēs. Žydai dalindavo naktį į tris budynes : pirmą nuo saulēleidžio iki dešimtai valandai, antrą iki antrai valandai nakties ir trečią nuo antros valandos iki išauštant. Padalinimą į keturias budynes /Mt 14,25 ; Mk 6,48/ jie pasisavino tik iš Romēnų. — *Už savo kūdikių.* Ebr t : dēl savo kūdikių... Kad Dievas, atsižvelgęs į didelius skausmus, kurie draskē gimdytojų širdis, pasigailētų. — [20]*Pažvelgk...* Sionas prisitaiko prie pranašo paraginimo /19 e/ ir išlieja

Nejaugi motinos turi valgyti savo vaisių,
kūdikius sprindžio ilgumo?
Argi Viešpaties šventykloje turi būti užmuštas
kunigas ir pranašas?
Šin [21]Vaikas ir senis
guli žemėje lauke;
mano mergaitės ir mano jaunikaičiai
krito po kalaviju.
Tu užmušei savo narso dieną,
užgavai ir nepasigailėjai.
Thau [22]Tu sušaukei lyg į iškilmės dieną
tuos, kurie turėjo gąsdinti mane iš visų pusių,
ir Viešpaties narso dieną nebuvo,
kas būtų ištrūkęs ir būtų buvęs paliktas;
kuriuos aš išauklėjau ir užauginau,
tuos sunaikino mano neprietelis.

Aleph **3.** [1]Aš žmogus, kurs mačiau savo neturtą
po jo užsidegimo lazda.
Aleph [2]Mane jis ginė ir atvedė
į tamsybes, ne į šviesą.
Aleph [3]Tik prieš mane jis kreipia ir gręžia
savo ranką per visą dieną.
Beth [4]Jis pasendino mano odą ir mano kūną,
sulaužė mano kaulus.

---

savo širdį Viešpaties akivaizdoje. — *Ką taip*... Ebr t: kam tu taip piktai padarei? — Ne svetimiems, bet savo išrinktajai tautai, savo tēvonystei, kuriai teikeis duoti taip gražių pažadų. Plg aug 1,22. — *Kūdikius sprindžio*... Ebr t: jų rūpestingumo vaikelius. — Primenama, kas tikrumoje įvyko ir tai taip, lyg kad su skausmu būtų klausiamas Dievas, ar jis neperžengęs kietumo ribų, leisdamas savo tautai patirti tokių nelaimių. Kad motinos valgys savo įsčios vaisių, buvo jau Mošēs paskelbta kaip didžiausi bausmē, 5 Moš 28,53... Kad taip tikrai įvyko, Jerusalę apgulus Kaldiečiams, pasirodo iš 4,10; Bar 2,3. — [21]*Vaikas ir senis*... Nesigailint amžiaus ir lyties visi gyventojai buvo nužudomi. — [22]*Tuos sunaikino*... Sionas tikisi, kad aprašytas baisus reginys turi sužadinti Dievo gailestingumą

3. Tamsi kentėjimų naktis ir skaisti paguodos diena maldingiesiems

3,1-66. Šitoje trečioje raudoje pranašas visų pirma vaizdžiai aprašo apgailētiną teisiųjų padētį /1,1-18/, toliau apsvarstydamas Dievo gailestingumą ir Apvaizdą įgauna vilties /19-39/, ragina rimtai pažinti save ir išpažinti kaltę /40-54/ ir gale kreipiasi maldaudamas su pasitikējimu į teisųjį padējēją /55-66/

3. [1]*Aš žmogus*... Autorius pradeda skausmo pilną raudą nurodymu pagrindo, kurs pateisina taip pat jo ir ypač jo dejavimą. Jis juk matē visas nelaimes savo akimis, jis pats visa pergyveno ir iškentējo. — [2]*Mane*. Tas žodis čia pabrēžiamas, nes Jeremijas labiau kaip kiti jaučia plakančią Viešpaties ranką, kuri atvedē jį į tamsybę. — [4]*Jis pasendino*... Ebr t: sudildē. Dēl vargo, vidinių sielos kančių visas kūnas, visos gyvybēs jēgos sumenkējo. — [5]*Tulžimi*. Tikriau kartumu. Dievas buvo pastatęs aplink pranašą lyg kokį iš vargo ir kartumo padarytą kalējimą. — [6]*Į tamsias vietas*... Pranašas lyg palaidotas į tamsų kapą, ar į šeolį /plg Ps 87,5-7/; jis panašus į tuos, kurių Dievas nebeatsimena. — [7]*Jis apstatē*.. Tokioje padētyje būna žmogus įmestas į kalējimą. — [8]*Jis atstumia*. Ebr t: užkimšo, t y, nebeleidžia maldai prieiti prie savo ausų. Todēl pranašui tenka kurį laiką kentēti nelaimę be

Beth 5 Jis apstatė mane aplinkui
ir apsupo mane tulžimi ir vargu.
Beth 6 Jis perkėlė mane į tamsias vietas
kaip amžinai mirusius.
Ghimel 7 Jis apstatė mane aplinki, kad neištrūkčiau,
pasunkino mano grandines.
Ghimel 8 Bet jei aš ir šaukiu ir meldžiu,
jis atstumia mano maldą.
Ghimel 9 Jis uždarė mano kelius kertuotais akmenimis,
išardė mano takus.
Daleth 10 Jis pasidarė man tykojąs lokys,
liūtas slėpynėse.
Daleth 11 Jis pakniso mano takus ir sulaužė mane,
padarė, kad aš būčiau pamestas.
Daleth 12 Jis įtempė savo kilpinį
ir padarė iš manęs tarsi taikinį vilyčiai.
He 13 Jis paleido į mano inkstus
savo saidoko dukteris.
He 14 Aš virtau pajuoka visai savo tautai,
jų daina per visą dieną.
He 15 Jis pripildė mane kartybių,
nugirdė mane metėlėmis.
Vau 16 Jis išlaužė mano dantis iki vienam,
valgydino mane pelenais.
Vau 17 Mano siela atstumta nuo ramybės ;
aš užmiršau laimę.
Vau 18 Aš tariau : Mano tikslas žuvo,
ir nebėra man vilties Viešpatyje.
Zain 19 Atsimink mano neturtą ir mano atstūmimą,
metėles ir tulžį.
Zain 20 Aš nuolat tai atsimenu,
ir mano siela alpsta manyje.

---

jokio palengvējimo. — 9 *Jis uždarē...* Iš aprašytos padēties nebegalima išeiti, nes keliai uždaryti dideliais kertuotais akmenimis ar visai sugadinti. — 10 *Lokys...* Lokys yra nuožmumo vaizdas, liūtai gi stiprumo. — 11 *Jis pakniso.* Ebr t : suklaidino, t y, padarē taip, kad išklysčiau iš tikro kelio. — *Pamestas.* Vulg desolatam, moter g, todēl šitas pasakymas tinka Sionui /Sionas ebr kalb moter g/. Bet originaliniame tekste kalbama apie patį pranašą. — 12 *Jis įtempē...* Plg aug 2,4. — 13 *Inkstus.* Jautriausi ir opiausi kūno dalis. — *Saidoko dukteris.* Poetiškas vilyčių pavadinimas /Ijob 41,20 ; Horat, Odes. 2,21/. — 14 *Visai savo tautai.* Pranašas aprašo savo asmenyje visos tautos bausmę ; todēl pasakymas « savo tautai » čia ne labai tinka ; jis siūloma pakeisti žodžiais : visoms tautoms, kaip kad yra Sir vertime. Plg Jer 20,7. — *Daina* : dalykas, kurs išjuokiamas dainos žodžiais. — 15 *Kartybių...* Plg Jer 9,15. — 16 *Jis išlaužē...* Ebr t : jis sutrupino mano dantis į akmenēlius, apipylē mane pelenais. Prasmē gal toki : jis davē man valgyti kietos kaip akmuo duonos /plg Ps 101,10/. Apipylimas ar užpylimas pelenais, lyg palaidojimas į pelenus, yra didžiausio gedulo ženklas. — 17 *Atstumta...* Nebegali pasiekti, susilaukti ramybēs, todēl ir laimēs. — 18 *Mano tikslas...* Aš nebeturiu ko tikētis iš Viešpaties, nebēra vilties susilaukti kentējimų galo. Taip pranašas pasiekia augščiausį laipsnį nelaimių aprašyme. Toliau jo rauda virsta jau nuolankia pasitikējimo pilna malda /plg Ps 72,13/

19 *Metēles ir tulžį* : kurios pranašui yra lyg maistas ir gērimas /15 e/. — 20 *Aš nuolat...* Anot Ebr t : tu juk tikrai atsiminsi, kad mano siela

Zain [21]Tai aš svarstau savo širdyje,
todėl turėsiu vilties.
Kheth [22]Tai Viešpaties gailestingumai, kad neesame sunaikinti,
nes nestinga jo pasigailėjimų.
Kheth [23]Jie nauji kas rytmetį;
tavo ištikimybė didelė.
Kheth [24]Mano dalia Viešpats, sako mano siela,
todėl jo lauksiu.
Teth [25]Viešpats geras tiems, kurie juo pasitiki,
sielai, kuri jo ieško.
Teth [26]Gera yra tyliai laukti
Dievo išgelbėjimo.
Teth [27]Gera žmogui, jei jis neša
jungą nuo pat savo jaunystės.
Jod [28]Jis sėdės vienas ir tylės,
nes tai jam uždėta.
Jod [29]Jis palies savo burna dulkes,
rasi dar yra vilties.
Jod [30]Tam, kurs jį muša, jis duos skruostą,
leis pasisotinti savo pajuokomis.
Kaph [31]Nes ne amžinai atstumia
Viešpats.

žemai nulenkta manyje. — [21]*Tai aš svarstau*: dalykus, kurie toliau išdēstomi. — [22]*Tai Viešpaties...* Viešpaties gailestingumas padarē, kad mes nevisai žuvome; ir kad mes dar tebeesame gyvi, tai jo pasigailējimo laidas, kurs mums rodo, jog mes niekados neliksime be to pasigailējimo /plg Jer 4,27/. — [23]*Jie nauji...* Kaip kasdien mums atnešama dienos šviesa, taip Dievo gailestingumas pasirodo kasdien naujas ir neišsemiamas, nes Dievo ištikimybē yra didelē ir gausinga; ji yra lyg kad šaltinis ir be galo didelis iždas, iš kurio mums visuomet teikiama naujų malonių. Naujais taip pat galima laikyti nelaiminguosius, kurie po ilgos liūdnos karčiausių kentējimų nakties mato užtekančią raminančią išgelbējimo aušrą ir tuo naujai pastiprinti džiaugiasi gyvenimu. — [25]*Viešpats...* Kas pasitiki Viešpačiu, jį maldauja pagalbos, tas susilauks jo pasigailējimo. Šita mintis palaiko paties pranašo, taip pat ir kitų viltį: [26]*Gera...* kas Dievu pasitiki, tas laukia be nekantrumo ir murmējimo išgelbējimo iš nelaimēs ir pilnai pasiduoda Dievo valiai, kad tas jam padētų pačiam Dievui tinkamu metu. — [27]*Gera žmogui...* Kas Viešpaties jungą /Viešpaties baimēs, paklusnumo jo įstatymui ir įsakymams, nelaimių jungą/ yra įpratęs nešti nuo pat jaunystēs ir suvaldyti visas savo širdies užgaidas, užtroškinant savyje piktus geidulius, auklējant dorybes ir siekiant tobulumo, tas ir dabar kantriai pasiduos Dievo plakimams. — [28]*Jis sēdēs...* Toksai palaiko širdies ramybę rūpesčiuose, vengia minios ir laukia be nekantravimo, kad Dievas, kurs yra jam jungą uždējęs, jį savo metu nuims. — [29]*Jis palies...* Nusilenks iki žemei, pagerbdamas slaptingus Dievo sumanymus. — [30]*Tam, kurs...* Jo viltis turi būti didelē ir kilni, kad galētų kantriai pakelti išniekinimus. Taigi taip turi kentēti tauta paniekinimus ir vargus, kuriuos teisingas Dievo teismas yra jai uždējęs. Toki kantrybē atneš jai didžiausių gērybių. — [31]*Nes ne amžinai...* Kaip galima gyventi tikējimu nelaimēse? Visų pirma yra visai tikras dalykas, kad Dievas neatmeta amžinai tautos, kurią jis yra pasirinkęs; toliau, jei jis jai siunčia nelaimę, tai nēra abejonēs, kad jis vēl pasigailēs ir tai taip, kad jo pasigailējimas bus didesnis už siųstąją nelaimę; juk Dievas baudžia ir plaka ne iš malonumo, bet lyg priverstas ir prieš savo valią, kuriai įgimta gailētis ir daryti gera /plg Išm 11,24-27/. Todēl, jei kas iš širdies gailisi, Dievas yra visuomet

Kaph [32]Nes jei jis ir atmetė, jis pasigailės
pagal savo gailestingumų daugybę.
Kaph [33]Nes ne savo pasimėgimu jis žemina
ir atmeta žmonių vaikus.
Lamed [34]Sutrinti po savo kojomis
visus žemės belaisvius,
Lamed [35]nedaryti teisybės žmogui
Augščiausiojo akivaizdoje,
Lamed [36]daryti žmogui skriaudą jo byloje,
tų dalykų Viešpats nemoka.
Mem [37]Kas yra tasai, kurs liepė įvykti,
Viešpačiui neliepiant?
Mem [38]Argi ne iš Viešpaties burnos išeina
ir kas pikta ir kas gera?
Mem [39]Tai ko murma žmogus, kol gyvas,
kiekvienas dėl savo nuodėmių?
Nun [40]Tyrinėkime savo kelius, ieškokime
ir gręžkimės į Viešpatį.
Nun [41]Kelkime savo širdis su rankomis
pas Viešpatį į dangų.
Nun [42]Mes elgėmės neteisingai ir vedėme į rūstybę,
todėl tu nepermaldaujamas.
Samekh [43]Tu apsisupei narsu ir užgavai mus;
užmušei ir nepasigailėjai.
Samekh [44]Tu pastatei ties savim debesį,
kad nepraeitų malda.
Samekh [45]Tu padarei iš manęs iššlavą
ir atmatą tautų tarpe.
Phe [46]Visi neprieteliai
išsižiojo prieš mus.

---

pasiryžęs daryti malonę. — [32]*Jei jis ir atmetē...* Ebr t: jei ir nuliūdino. — [33]*Atmeta.* Ebr t: nuliūdina. — [34]*Sutrinti...* Ir tai yra paguoda nelaimėje, kad nieko negali įvykti kitaip, kaip tik Dievui leidžiant. — [36]*Tų dalykų Viešpats nemoka.* Ebr t: argi Viešpats tų dalykų nemato? — Gal Dievas nežino, kad belaisviai kojomis mindomi, kai jo akyse nedaroma teisybēs, kai žmonēs teisme apgaudinējami ir slegiami? Taip, jis žino; todēl jis leidžia tuos negerumus. — [37]*Kurs liepē...* Plg Am 3,6. — [38]*Argi ne...* Teisusis teisējas Dievas bausmēmis plaka nuodēmes. Jis leido sugriauti Jerusalę, bet kaip tik tame, jog čia pats Dievas suteikē neprieteliams galios, yra pagrindo paguodai, nes jis pakreipia visa, kas mums atsitinka, mūsų pačių išganymui. — [39]*Ko murma žmogus...* Kolei jis dar gali dalyvauti malonēje ir palankume, kokių Viešpats teikia gyviesiems, jam nevalia dejuoti, jei ne bent dēl savo nuodēmių, kurios yra tikra mūsų nelaimių priežastis ir yra vienatinē piktenybē. Ebr t: Ko dūsauja žmogus, kolei gyvas? /Tedūsauja/ kiekvienas dēl savo nuodēmių

[42]*Mes elgēmēs...* Ebr t: mes, mes nusidējēliai ir buvome maištininkai ir tu nedovanojai. — Į ką Jeremijas, nelaimei dar neatējus, taip dažnai kreipē dēmesį, tai jis primena ir dabar, kai Žydai patyrē, kaip negera ir kartu palikti Viešpatį. Jiems reikia grįžti į Viešpatį! — [43]*Užgavai mus...* Ebr t: persekiojai mus, atēmei, nepasigailējai. — Tuo metu, kai Dievas norējo dovanoti, jie nenorējo jo ieškoti, todēl jis nebenori ir paskiau jų išklausyti /plg Jer 2,27. 28/. — [45]*Tu padarei...* Kitados taip atsitiko priešams /Ps 17,43/, dabar Dievo tautai. — [46]*Visi...* Plg aug 2,16. — [47]*Pranašystē*: netikra pranašystē, atvedusi mums žuvimą. Ebr t: sunaikinimas. — [51]*Mano akis..*

Phe [47]Baisumu ir kilpa virto mums
pranašystė ir sugriovimas.
Phe [48]Mano akis išliejo ašarų sroves
dėl mano tautos dukters sunaikinimo.
Ain [49]Mano akis nuliūdinta ir nesiliauja verkus,
nes nėra poilsio,
Ain [50]kolei nepažvelgs ir nepamatys
Viešpats iš dangaus.
Ain [51]Mano akis apiplėšė mano sielą
dėl visų mano miesto dukterų.
Tsade [52]Medžiodami sugavo mane kaip paukštį
mano neprieteliai be priežasties.
Tsade [53]Mano gyvybė įpuolė į duobę,
ir jie užrito ant manęs akmenį.
Tsade [54]Vandenys tvino ant mano galvos ;
aš tariau : Esu žuvęs.
Qoph [55]Aš šaukiu tavo, Viešpatie, vardą
iš giliausios duobės.
Qoph [56]Tu girdėjai mano balsą ; nenugręžk savo ausies
nuo mano dūsavimo ir mano šauksmų.
Qoph [57]Tu prisiartinai tą dieną, kurioje aš šaukiaus tavęs ;
tu tarei : Nebijok.
Reš [58]Viešpatie, tu darei teisybę mano sielos byloje,
tu mano gyvybės atvaduotojas.
Reš [59]Viešpatie, tu matei jų neteisybę prieš mane ;
daryk man teisybę.
Reš [60]Tu matei visą jų narsą,
visas jų mintis prieš mane.
Šin [61]Tu, Viešpatie, girdėjai jų pajuoką,
visas jų mintis prieš mane,
Šin [62]lūpas kilstančiųjų prieš mane,
ir jų mąstymus visą dieną prieš mane.
Šin [63]Pažvelgk : ar jie sėdi, ar keliasi,
aš jųjų daina.
Thau [64]Tu, Viešpatie, atsilyginsi jiems,
žiūrėdams jų rankų darbų.
Thau [65]Tu duosi jiems širdies skydą
savo varginimą.

Ašaros nesustiprino sielos, bet dar atēmē iš jos jēgas. Ebr t : Mano akis daro mano sielai skausmo. — Ašaros skausmo nesumažino, kaip kad paprastai būna, bet dar jį padidino ir sustiprino. — *Dukterų*. Jerusalēs dukterų kentējimai viena žymiausių nesiliaujančio skausmo priežasčių. — [52]*Neprieteliai be priežasties*. Žuvimas buvo Dievo siųstas Žydams dēl jų nuodēmių. Kaldiečiams jie nebuvo padarę tokios neteisybēs, dēl kurios šitie būtų turēję teisēs taip piktai su jais pasielgti. Taip neprieteliai buvo labai perviršiję keršto saiką. — [53]*Užrito ant manęs*... kad aš nebegalēčiau ištrūkti. Taip aš grimzdau vis gilyn ir gilyn, iki vanduo pasiekē mano galvą, ją užliejo, ir aš tariaus būsiąs nutroškintas /aliuzija į Jer 38,6/. Tauta yra tokioje padētyje, iš kurios negali išgelbēti joki žmogaus ranka ; todēl reikia bēgti prie Dievo

[57]*Tu tarei* : *Nebijok*. Žiūr Jer 30,11 ; 46,27.28 ; Ješ 41,10 ir k. — [58]*Tu darei*... Ebr t : tu gynei mano sielos bylą, išgelbējai mano gyvybę. — [60]*Narsą*. Ebr t : pagiežą. — [63]*Pažvelgk*... Atkreipk savo dēmesį į visus jų veiksmus, poilsį ir elgēsį. — [65]*Širdies skydą*. Ebr t : dangtį

Thau [66]Tu persekiosi juos narsu ir sutrinsi juos
po dangumi, o Viešpatie!

Aleph **4.** [1]Kaip gi auksas pasidarė tamsus,
pakitėjo geriausi spalva?
Išblaškyti šventyklos akmenys
visų gatvių kampuose.
Beth [2]Kilnūs Siono sūnūs,
kurie buvo apvilkti pirmuoju auksu,
kaip gi jie laikomi moliniais indais,
puodžiaus rankų darbu?
Ghimel [3]Net ir aitvarai atidengia savo papą,
žindo savo jauniklius;
mano tautos duktė kietaširdė
kaip strausas tyrumoje.
Daleth [4]Žindomojo liežuvis prilipo
prie jo gomurio troškulyje;
kūdikiai prašė duonos,
ir nebuvo kas jiems jos laužtų.
He [5]Tie, kurie valgė skaniausius valgius,
žūna gatvėse;
kurie buvo auginami skarlate,
apkabina mėšlą.
Vau [6]Mano tautos dukters neteisybė
pasidarė didesnė už nuodėmę Sodomos,
kuri sugriauta akimirksnyje,
nepakėlus prieš ją rankos.

---

jų širdžiai, — taip kad jie lyg akli eis į prapultį. — *Savo varginimą.* Ebr t: savo prakeikimą ant jųjų. — [66]*Sutrinsi...* Ebr t: sunaikinsi juos iš po Viešpaties dangaus, t y, taip, kad jie, kurie dabar yra po Viešpaties dangumi, bus iš tos vietos pašalinti. Tas linkējimas reikia taip suprasti, kaip dabar meldžiamasi: Savo šventos Eklesijos priešus pažeminti teikis! Plg Jer 18,21...

4. Sunaikinimo didumas ir priežastys

4. 1-22. Palygindamas seniau buvusią laimę su dabartine nelaime pranašas dejuoja dēl baisaus sunaikinimo, palietusio visus gyventojų luomus /1-11/, toliau paliečia baisios nelaimēs priežastis iš pranašų, kunigų ir tautos pusēs /12-22/

4. [1]*Kaip gi auksas...* Kitados tauta buvo Dievo tēvonystē ir kunigiškoji karalystē /2 Moš 19,5.6/. Dievas buvo ją išaugštinęs /Jer 3,19; 13,11/. Bet kaip gi labai pakitējo jos padētis dēl Kaldiečių įvykdytų apgulimo ir pergalēs! /Efr, Teod, Tom/. — *Geriausi spalva.* Ebr t: tyriausis auksas. Kas čia vadinama auksu, aiškēja iš antros eilutēs. — [2]*Kilnūs...* Ebr t: Siono piliečiai taurieji, vertinami kaip tyras auksas. — *Jie laikomi...* Atmetami kaip niekam tikusios šukēs. Plg Jer 18,4.6... 19,10; 22,28. — [3]*Aitvarai.* Ebr *thannin* reiškia tikriausiai šakalus. — *Atidengia.* Ebr t: duoda. Vietoje seniau buvusio visų dalykų apstumo buvo atējęs badas; Sionas nebegali išmaitinti savo vaikų, yra priverstas būti jiems nuožmesnis už laukinius žvēris, kurie tačiau maitina savo jauniklius. — *Kietaširdē*: priversta užmiršti prigimties balsą, nebeįstengia jo klausyti. — *Strausas.* Tas paukštis palieka savo sudētus kiaušinius tyrumos smiltyse, kad čia juos išperētų karšti saulēs spinduliai. Išsiperēję strausiukai toliau patys rūpinasi savimi. Todēl strausas laikomas paukščiu kietaširdžiu. Plg Ijob 39,15. — [5]*Auginami.* Ebr t: nešiojami. — *Apkabina...* griebiasi menkiausių dalykų ir randa sau poilsio purvuose. — [6]*Mano tautos...* Nelaimių didumas yra Siono nusikal-

Zain [7]Jos Nazariejai buvo skaistesni už sniegą,
baltesni už pieną,
rausvesni už seną dramblio kaulą,
gražesni už saphyrą.
Kheth [8]Dabar jų veidas pasidarė juodesnis už anglis,
ir jų nebepažįstama gatvėse ;
jų oda prilipus prie kaulų ;
ji sudžiuvus ir pasidarius kaip medis.
Teth [9]Geriau buvo užmuštiesiems kalaviju,
kaip tiems, kurie mirė badu,
nes šitie žuvo pamažu sunaikinti
žemės nederlingumo.
Jod [10]Gailestingų moterų rankos
virė savo vaikus ;
jie virto jų maistu
mano tautos dukters sunaikinime.
Kaph [11]Viešpats padarė savo narsą pilną,
išpylė savo užsidegimo rūstybę
ir sukūrė Sione ugnį,
kuri prarijo jo pamatus.
Lamed [12]Žemės karaliai
ir visi pasaulio gyventojai nebūtų tikėję,
kad priešas ir neprietelis įeis
pro Jerusalės vartus :
Mem [13]Dėl jos pranašų nuodėmių
ir neteisybių jos kunigų,
kurie išliejo jos viduryje
teisiųjų kraują.
Nun [14]Akli jie klaidžiojo gatvėse,
buvo sutepti krauju ;
ir negalėdami /eiti/
jie laikė savo skvernus.

---

timų didumo atvaizdas. — *Nepakēlus*. Žr 1 Moš 19,24. Geresnis buvo Sodomos likimas, nes jos ir nuodēmē buvo mažesnē. Ūmus žuvimas kaip ir netikēta mirtis sujungta su mažiau kentējimų ; bet ypač svarbu tai, kad ten nebuvo tokių baisenybių, kaip čia paminētosios. Plg Mt 10,15 ; 11,24 ; Lk 10,12. Žydai turējo įstatymą, ir pranašai nuolat jiems primindavo, kad reikia laikytis Dievo ištikimai, ar į jį gręžtis. — [7]*Nazariejai* : išrinktieji, ypatingos pagarbos vertieji, kunigaikščiai ir kunigai. — *Rausvesni*... Ebr t : rausvesni kūnu už karolius, saphyras buvo jų išvaizda /tiksliau išpjovimas, tarsi, jie būtų buvę išdrožti iš saphyro/. — [8]*Anglis*. Ebr t : juodylą, juodus dažus. — [9]*Nes šitie*... Ebr t : kurie žūna lauko vaisių stokos perverti — Žuvusieji kovose mirē greičiau ir garbingiau, badas ilgai kankina ir pamažu atima gyvybę. — [11]*Sukūrē*... Kaip Dievo rūstybē padegē miestą, paaiškinama Ezekiēlio regējime 10,6. Čia minimą bausmę Dievas buvo paskelbęs iš anksto 5 Moš 32,22

[12]*Nebūtų tikēję*... Nes Dievas norējo visuomet per amžius kreipti savo širdį ir akis į Jerusalę, 3 Kar 9,3. — [13]*Pranašų* : netikrų. Apie perdaug didelį nepagrįstą Žydų pasitikējimą kalba Jer 7,4... ir k. Miestas buvo stiprus savo vieta /2 Kar 5,6.../. Be to, jis dar buvo karaliaus Ozijo, Joatamo ir Manaso sustiprintas /2 Kron 26,5 ; 27,3 ; 33,14/. Pagonys žinojo, kad Dievas ne kartą stebuklingai gynē šventyklą ir plakdavo neprietelius /4 Kar 19,35 ; 2 Kron 20,22 ; Ps 45,6.7/. — *Išliejo jos*... Netikri pranašai ir kunigai buvo tikriausiai nusikaltę žudynēmis karaliaus Manaso laikais. — [14]*Akli*... Kalbama

Samekh [15]Pasitraukite, suteptieji, buvo jiems šaukiama,
pasitraukite, eikite šalin, nepalieskite ;
taip jie buvo ujami ir atstumiami, ir buvo kalbama tarp pagonių:
Nė vienas nebegyvens jų tarpe.
Phe [16]Viešpaties veidas išskirstė juos ;
jis nebepažvelgs daugiau į juos.
Kunigų veido nepagerbta
ir nepasigailėta senių.
Ain [17]Kai mes dar tebebuvome, mūsų akys pailso,
bežiūrėdamos mums tuščios pagalbos ;
mes atsidėję dairėmės
į tautą, kuri negalėjo išgelbėti.
Tsade [18]Mūsų žingsniai slidinėjo,
einant mūsų gatvėmis ;
mūsų galas arti ; pasibaigė mūsų dienos,
nes mūsų galas atėjo.
Qoph [19]Mūsų persekiotojai buvo greitesni
už dangaus arus ;
jie vijosi mus per kalnus,
tyrumoje tykojo mūsų.
Reš [20]Mūsų burnos kvapas, pateptasis, valdovas,
sugautas dėl mūsų nuodėmių,
jis, kuriam mes sakėme : Tavo ūksmėje
mes gyvensime tarp tautų.

---

apie tuos pačius nusikaltēlius, ką ir 13 e. Jie savo piktumo apakinti klaidžioja gatvēmis, sutepti krauju, kurį jie neteisingai ir nuožmiai buvo išlieję. Nebegalēdami gi toliau eiti, neįbridę į kraujo liūnus, jie sustodavo ir laikydavo pakēlę augštyn savo ilgų rūbų skvernus. — *Ir negalēdami*... Ebr t : taip kad nebuvo galima paliesti jų drabužių, taip labai jie buvo sutepti krauju. — [15]*Pasitraukite*... Taip jiems šaukdavo praeiviai, bijodami patys susitepti, jei būtų buvę jų paliesti. Panašiai buvo įsakyta šaukti tik raupsuotiems /žr 3 Moš 13,45/. — *Taip jie buvo*... Ebr t : kai jie bēgo, jie klaidžiojo šen ir ten ; buvo sakoma pagonių tarpe : jiems nevalia ilgiau pasilikti. — [16]*Viešpaties veidas*... Viešpats nebežiūri daugiau į juos maloningai ; jis palieka ir atiduoda juos jų neprietelių siautimui, kurie negerbia nei kunigo vertēs, nei žilos senio galvos. — [17]*Mūsų akys*... Kaip 6 e skundē tautos piktumą, 13 e kunigų ir netikrų pranašų nuodēmes, taip dabar jis peikia žalingą pasitikējimą žmonių pagalba. Taip jis nurodo tikras žmonių nelaimių priežastis ; tačiau tas tiesos pažinimas yra pirmas žingsnis į išsigelbējimą. Pranašas jau taip daug kartų, kolei Sionas dar nebuvo paimtas, buvo davęs savo Tautai įspējimų dēl sąjungų su svetimomis tautomis, ypač su egiptiečiais. Bet dabar, kartaus patyrimo pamokyti, jie turētų prisipažinti pasielgę paikai ! — [18]*Mūsų žingsniai*... Ebr t : jie tykojo mūsų žingsnių, kad mes nevaikščiotumēm savo gatvēmis. — Kaldiečiai, kurie laikē miestą apgultą, budriai saugojo, kad kartais karalius ir kunigaikščiai nepabēgtų. Dabar Žydai suprato, kad jų karalystei atējo galas. — [19]*Buvo greitesni*... Tai prisiminimas, kaip veltui Sedekijas ir kunigaikščiai mēgino pabēgti. Kaldiečių greitumas pavijo juos. Šitais žodžiais dar primenama įspējimai 5 Moš 28,49 ; Jer 4,13. — Sedekijas bēgo Jeriko kryptimi, kelias ējo per kauburius ir slēnius. Tyrumoje prie Jeriko karalius buvo sugautas. — [20]*Pateptasis, valdovas*... Ebr t : Viešpaties pateptasis buvo sugautas jų duobēse. — Karalius Sedekijas buvo tarsi tautos gyvybēs kvapas. Jie tikējosi, kad jis pabēgsiąs pas svetimas tautas, ir tenai jie jo globoje galēsią sau ramiai gyventi. — [21]*Džiaugkis*... Ironijos pilnas pakvietimas. — *Huso šalyje*. Plg Jer 25,20 ; Ijob 1,1. —

Šin [21]Džiaugkis ir linksminkis, Edomo dukte,
kuri gyveni Huso šalyje ;
ir pas tave ateis taurė,
tu būsi girta ir plika.
Thau [22]Pasibaigė tavo nusikaltimas, Siono dukte,
jis nebeduos daugiau tavęs išvesti.
Jis lanko tavo neteisybę, Edomo dukte,
atidengia tavo nuodėmes

Pranašo Jeremijo malda

5. [1]Atsimink, Viešpatie, kas mums atsitiko,
pažvelgk ir matyk mūsų pajuoką.
[2]Mūsų tėvonystė teko svetimiems,
mūsų namai kitataučiams.
[3]Mes esame našlaičiai be tėvo,
mūsų motinos lyg našlės.
[4]Mes gėrėme savo vandenį už pinigus,
savo malkas pirkome už užmokestį.
[5]Mes buvome varomi su grandinėmis ant mūsų kaklo,
pailsusiems nebuvo duodama poilsio.
[6]Mes ištiesėme ranką Egiptui ir Asiriečiams,
kad pasisotintumėm bent duona.

Ir pas tave ateis. Ir tau ateis eilē gerti Dievo rūstybēs taurę ; ji nugirdys tave /Jer 25,27/, sugauta ir apiplēšta tu liūdēsi. Edomas imamas čia kaip pavyzdys to, kas turi atsitikti visiems Dievo ir jo karalystēs neprieteliams. Šitiems žūnant, Dievo tautai užteka viltis. — [22]*Pasibaigē...* Dievas nustatē pabaigą tavo kaltei ir bausmei. Plg Jer 30,3-31. Taip ir šita graudi giesmē baigiama Dievo nepriętelių žuvimo ir jo tautos pakilimo paminējimu

5. Pranašo Jeremijo malda už Žydus

Pranašo Jeremijo malda. Šitos antraštēs nēra Ebr ir Gr tekstuose ; yra tačiau Sir ir kit.

5,1-22. Tautos vardu Jeremijas kreipiasi į Viešpatį, maldaudamas malonēs ir pasigailējimo ; bet kad sužadintų jo gailestingumą, jis nurodo didelį dejavimą visos tautos /1-10/, atskirų luomų, /11-18/, primindamas Siono kalno atstūmimą, dēl kurio pranašo maldavimas juo karščiau kyla į Dievo sostą, kad būtų grąžintas jam seniau rodomas maloningumas /19-22/

5. [1]*Atsimink.* Prašoma Viešpatį atsiminti, kad veikiai suteiktų pagalbos. — *Pajuoką.* Kuo ji buvo pasireiškusi, išdēstoma toliau : [2]*Mūsų tēvonystē...* Pirmas dalykas buvo tas, kad Žydų nuosavybē buvo svetimųjų atimta. Plg 4 Kar 25,9 ; Jer 52,13. Šalies dalį buvo paēmę Edomiečiai. Žr Ez 35,10... — [3]*Mes esame...* Prie apiplēšimo prisidējo ir tai, kad jie neteko globos ir gynējų ; jie yra lyg našlaičiai, kurie neturi globējo. Jų motinos panašios į našles, nes nors jų vyrai dar tebēra gyvi, bet jie negali suteikti jokios globos, jokios pagalbos. — [4]*Mes gērēme...* Net kitados visiems prieinamus ir reikiamiausius daiktus jie turi pirktis už pinigus. Sunkus jungas slegia pečius tų, kuriems Kaldiečiai leido pasilikti šalyje. — [5]*Mes buvome.* Ebr t : Mes persekiojami ant savo sprando, t y, mums daroma prievarta, priešas verčia mus dirbti sunkius darbus, kietas jungas uždētas ant mūsų. — [6]*Mes ištiesēme...* Jiems nieko daugiau nelieka kaip tik vergovē : arba jie turi pasiduoti Egiptiečiams, jei palieka Palestiną, arba Kaldiečiams, jei pasilieka savo šalyje. Kitaip jie neturi iš ko gyventi. — *Asiriečiams...* Ebr t : Asurui. — *Asiriečių* ar Asuro vardas čia, kaip ne kartą ir kitur, imamas platesne prasme ir reiškia taip pat Kaldiečius, kurie buvo pa-

[7]Mūsų tėvai nusidėjo, ir jų nebėra,
ir mes nešame jų nusikaltimus.
[8]Vergai ėmė mums viešpatauti,
nėra kas mus išvaduoja iš jų rankos.
[9]Su pavojumi savo gyvybei mes atsinešėme duonos
tyrumos kalavijo akivaizdoje.
[10]Mūsų oda nudegus kaip krosnis
nuo bado audrų.
[11]Jie išgėdino moteris Sione
ir mergaites Judo miestuose.
[12]Kunigaikščiai jų ranka pakarti,
jie nepagerbė senių veido.
[13]Jie begėdiškai elgėsi su jaunikaičiais,
ir vaikai sukniūbo po malkų našta.
[14]Nebėra senių vartuose,
jaunikaičių žaidžiančių būriuose.
[15]Mūsų širdies džiaugsmas dingo,
gedulu pavirto mūsų šokiai.
[16]Mūsų galvos vainikas nukrito ;
vargas mums, nes mes nusidėjome.
[17]Todėl mūsų širdis pasidarė labai nuliūdusi,
todėl mūsų akys aptemo,
[18]dėl Siono kalno, nes jis guli tuščias,
lapės vaikščioja jame.
[19]Tu gi, Viešpatie, pasilieki per amžius,
tavo sostas per kartų kartas.
[20]Kam tu nori užmiršti mus amžinai ?
pamesti mus ilgoms dienoms ?

---

veldėję senovinę Asiriją. — [7]*Nusidējo.* Visos nelaimēs randasi iš nuodēmēs, nusidējusi gi buvo visa tauta. Žr 2 Moš 20,5 ; 5 Moš 5,9. — [8]*Vergai...* Aprašoma persekiotojų nevertybē : tie, kurie mus slegia, yra vergai. Karaliaus gi vergais buvo vadinami ir augščiausieji Kaldiečių karaliaus valdininkai. — [9]*Su pavojumi...* Visur besibastantieji Kaldiečiai persekioja ir užmušinēja niekieno nesudraudžiami pasilikusius Žydus. Tyrumos kalavijas buvo ginkluoti plēšikai. Plg 5 Moš 28,48 gąsdinimus. Tačiau tokiuo vargu gaunamos duonos nepakanka

[11]*Jie išgēdino...* Taip įvyksta, kas buvo pasakyta 5 Moš 28,30.32. — [12]*Jų ranka* : neprietelių ranka /Ephr/. Kadangi anot 5 Moš 21,23 Dievo prakeiktas yra kiekvienas, kurs kabo ant medžio, tai čia pranašas ypatingu būdu liūdi dēl tokios kunigaikščių mirties. — *Senių* : kunigaikščių ir valdininkų. — [13]*Jie begēdiškai...* Ebr t : jaunikaičiai priversti nešioti girnas, t y, verčiami dirbti labai sunkius darbus. Malti girnomis buvo žemiausių vergų darbas. — *Po malkų* : kurios jiems tekdavo nešioti. — [14]*Jaunikaičių...* Taip buvo įvykę, ką pranašavo Jer 16,8 ; 25,10 ir 5 Moš 28,20. — [15]*Mūsų širdies...* Taip kaip pranašavo Amosas, 8,10 — [16]*Vainikas* : Garbē, laimē, džiaugsmas. — [17]*Todēl...* Plg 2,11. — [18]*Dēl Siono.* Dievo karalystēs centras sunaikintas /plg Mik 3,12/. Lapēs jaučiasi dabar čia namie. Siono paminējimas duoda progos pradēti maldavimą

[19]*Per amžius.* Nors tik Dievo sosto šešēlis yra pašlijęs, nes tikrasis Dievo sostas yra amžinas ir jo ištikimybē nesikeičianti, tačiau jis savo laiku ir tą pašlijusį sostą Sione atnaujins ir amžinai sustiprins, taip kaip yra žadējęs Dovīdui /2 Kar 7,14.../. Kadangi Dievo karalystē amžina, tai pranašas prašo, kad Dievas neužmirštų čia žemēje savo karalystēs sosto tautos tarpe, kad nesirodytų, jog ją palikęs ilgam laikui ir visai padavęs ją neprietelių valiai. Dievas « užmiršta », kai jis nebepadeda. — [21]*Apgręžk...* Galējo, tiesa, tauta savo

21Apgręžk mus, Viešpatie, į save, ir mes apsigręšime ;
atnaujink mūsų dienas kaip pradžioje.
22Bet tu meste pametei mus,
esi smarkiai mums susirūstinęs

jēgomis palikti Dievą, bet savo jēgomis sugrįžti į jį nebegali. Reikia, kad Dievas savo malone žmogų pakviestų ir prie savęs patrauktų, jei tasai vēl turi grįžti į Dievą. — *Atnaujink*... Kaip tu kitados esi padaręs, kad pirmieji patriarkai, Abraomas, Isaokas ir Jokubas buvo tau atsidavę tikējimu, viltimi ir meile, taip suteik ir mums, kad mes būtumēm tau ištikimi ir atsidavę. Atnaujink savo sandorą, kaip tu ją esi padaręs senais laikais. — 22*Bet tu*. Ebr t : arba gal tu mus meste atmetei, smarkiai rūstinies ant mūsų? Plg Jer 14,19. Laukiamas atsakymas : Ne, taip būti negali, todēl yra dar mums vilties

BARUKHO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Jeremijo pranyšysčių knygoje ne kartą yra minimas Maasijo sūnaus Nerijo sūnus Barukhas /Jer 32,12.16 ir k/, o pranašo raštininkas, ištikimas jo padėjėjas ir vargų dalyvis. Jis turėjo surašyti Jeremijo pranašysčių žodžius ir skelbti jas viešai, net statydamas savo gyvybę į pavojų. Kartu su Jeremiju Barukhas turėjo pergyventi Jerusalės paėmimą ir Judo karalystės sunaikinimą, taip pat draug su Jeremiju buvo išvestas į Egiptą tų Žydų, kurie po Godolijo nužudymo, bijodami Kaldiečių keršto, pasitraukė iš Palestinos ir ieškojo sau saugesnės vietos Egipte

Kaip pasirodo iš pirmųjų Barukho knygos žodžių, ją parašęs taip pat Barukhas /ebr kalboje tas žodis reiškia : Palaimintas/, kurs buvęs Maasijo sūnaus Nerijo sūnus, nurodant dar ir senesnius jo protėvius. Iš palyginimo aišku, kad šitas Barukhas buvo tas pat asmuo, ką ir Jeremijo raštininkas. Savo knygą jis parašė Babilone penktais metais po Jerusalės sugriovimo. Reikia manyti, kad į Babelę jis atvyko iš Egipto, gal jau mirus Jeremijui. Kur jis baigė savo gyvenimo dienas, tikrai pasakyti negalima, nes padavimo žinios ne vienodos : anot vienų, jis gyvenęs septynerius metus Babelėje ir čia miręs : anot kitų gi miręs Egipte, todėl jo atsilankymas į Babelę tęsęsis nelabai ilgai

2. Knyga, pavadinta Barukho pranašyste, tikrumoje susideda iš dviejų veikalėlių, kurių tik pirmas /1-5 sk/ priklauso Barukhui, nes antras/6 sk/, kaip pati jo antraštė rodo, yra pranašo Jeremijo laiškas, neilgai trukus po Jerusalės sugriovimo parašytas tiems Žydams, kurie turėjo būti išvesti į nelaisvę

Paties Barukho veikalėlis susideda iš dviejų dalių : Pirmoje /1,1-3,8/ jis ragina daryti atgailą tuos Žydus, kurie po Judo karalystės sunaikinimo pasiliko Jerusalėje ; antroji dalis /3,9-5,9/ tai pranašinis pamokslas, kuriame Žydų tautos likučiams, jei jie visa širdimi gręšis į Viešpatį, žadama nelaisvės pabaiga ir tautos atstatymas naujais pagrindais. Ragindamas daryti atgailą Barukhas norėjo, kad skaudžiai nuplakta tauta nusilenktų Dievui ir prašytų sau išgelbėjimo ; skelbiant gi skaisčią ateitį, jam rūpėjo palaikyti savo tautiečiuose drąsą ir ištvermę kentėjimuose

Jeremijo laiške /6 sk/ aprašoma visiškas ir visais atžvilgiais pagonių dievaičių niekingumas ir nurodoma, kaip yra neprotinga juos garbinti

3. Barukho knygos pirmykštė kalba turėjo būti, be abejo, ebraiška. Tai paliudija daugybė jos pėdsakų /ebraismų/, sutinkamų graikiškame LXX vertime, kuriame, seniai žuvus originaliniam ebr tekstui, ji išliko. Kitas graik jos vertimas yra padarytas Teodotijono. Vulgaton Lotyniškas Barukho knygos vertimas pateko iš senosios Italės, nes šv Jironimas sakosi jos nevertęs. Pigu tat suprasti, kodėl lotyn Barukho knygos vertime

yra labiau žymi graikų kalbos įtaka ir taip daug yra išsireiškimų ir atskirų žodžių, paimtų iš lotyn liaudies kalbos

4. Šiandien Žydai, protestantai ir racionalistinė kritika nelaiko Barukho knygos autentišku veikalu ir Biblijos dalimi ; jiems ji yra vienas iš senovės apokriphų Visai kitaip į ją žiūri katalikai, ir ne be pagrindo Tikroji Barukho knyga senovėje buvo pačių Žydų kanone. Iš ten ją ėmė LXX vertėjai ir, dėdami ją tuojau po Jeremijo pranašystės, tuo pačiu parodė, kad ją laikė šv Knygų dalimi. Taip pat vertino ją kitas vertėjas į graikų kalbą, Teodotijonas. Trečiame amžiuje ji dar buvusi skaitoma Žydų sinagogose /Cont Ap 5,20/. Šv Epiphanijaus liudijimu, ji buvusi Žydų kanone, priimtame po Babilono nelaisvės. Katalikų Eklesijoje ji buvo žinoma ir skaitoma kartu su kitomis šv Rašto knygomis nuo pat seniausių laikų ; jos žodžius jau mini popiežius šv Klemensas kaip paimtus iš dieviškųjų raštų. Kiti vėlesnieji daro taip pat. Ypač dažnai Barukho kn žodžiai 3,38 taikomi dieviškojo Žodžio įsikūnijimui. Jei kaikada pasitaiko, kad Barukho kn žodžiai vadinami Jeremijo žodžiais, tai, anot šv Augustino, taip daroma dėl artimesnių tarp tų dviejų asmenų santykių

5. Knygos autorius pasako savo vardą pačioje antraštėje ir nėra rimtų pagrindų abejoti, kad ji tikrai buvo parašyta Jeremijo raštininko Barukho. Knygos turinys bendrai, liečiami istoriniai įvykiai, jų apystovos pilnai atitinka tą laiką, kuriame gyveno Barukhas. Nemažas panašumas Jeremijo veikalui mintimis, išsireiškimais ir siekiamuoju tikslu tik patvirtina, kad veikalas parašytas labai artimo Jeremijui asmens

6. Kas pasakyta apie Barukho knygos autentiškumą ir jos priklausymą šv Knygų kanonui, tenka tik pakartoti, kalbant apie Jeremojo laišką /Bar 6 sk/. Jo stilius, mintys, jų išreiškimo būdas yra tikrai Jeremijo. Įdomios smulkmenos apie Kaldiečių stabmeldystę pilnai sutinka su panašiomis kitur randamomis žiniomis

Kritikų tvirtinimas, kad vadinamojo Jeremijo laiško pirmykštė kalba buvusi graikiška, neturi pagrindo, nes laiške yra tiek daug ebraismų, kad jie daro tiesiog negalimą graikišką originalą

Pagaliau, kada Naujoji Babilonijos valstybė buvo jau žlugus, niekas nebebūtų jautęs reikalo taip smulkmeniškai polemizuoti prieš Babelės dievaičių garbinimą

BARUKHO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Štai knygos žodžiai, kuriuos parašė Babilonijoje Helkijo sūnaus
Sedėjo sūnaus Sedekijo sūnaus Maasijo sūnaus Nerijo sūnus Barukhas
[2]penktais metais septintą dieną, tuo laiku, kai Kaldiečiai buvo paėmę
Jerusalę ir sudeginę ją ugnimi. [3]Barukhas skaitė šitos knygos žodžius, girdint Judo karaliaus Joakimo sūnui Jekhonijui, girdint visai tautai, kuri buvo atėjusi klausytis knygos, [4]girdint didikams, karalių sūnums, girdint vyresniesiems ir girdint tautai nuo mažiausio iki didžiausiam, visiems tiems, kurie gyveno Babilonijoje prie Sodies upės
[5]Pasiklausę jie verkė, pasninkojo ir meldėsi Viešpaties akivaizdoje.
[6]Jie dar surinko pinigų, kiek kiekvieno ranka išsigalėjo, [7]ir siuntė į Jeru-

---

I. Barukho knyga

1. Istorinis įvadas

1,1-14. Barukho knyga prasideda istoriniu įvadu, kuriame minimas knygos autorius ir laikas, kuriuo anksčiau parašyta knyga buvo pirmą kartą perskaityta, ir nurodoma, kokios naudos tas skaitymas susilaukē iš klausytojų pusēs /1-9/. Toliau dedama lydimasai raštas, kurį Žydai iš nelaisvēs siuntē Jerusalēn kartu su dovanomis ir ta pačia perskaitytąja Barukho knyga, išreikšdami savo linkējimus /10-14/

1. [1]*Knygos žodžiai*... Plg Jer 36,22. — *Babilonijoje*. Gr t : Babilone. Taip nurodoma vieta geriau jungti su 2 e nurodytu laiku, kuriuo knyga buvo perskaityta Žydams ištremtiems į Kaldēją. — *Sedējo*. LXX : Asadijo. — [2]*Buvo paēmę Jerusalę*... Plg 4 Kar 25,8. Anot Jeremijo, tai buvusi dešimta penktojo mēnesio diena. Penkeriems metams po Jerusalēs paēmimo praslinkus, tą pačią dieną ir to pat mēnesio Barukhas skaitē tremtiniams savo knygą. Diena skaitymui tuo būdu buvo parinkta tinkamiausi, nes atsimintinos dienos sukaktuvēse Žydų širdys turējo būti ypač jautrios pamokymams. — [3]*Jekhonijui*... Skaitymo klausēsi karalius Jekhonijas ir kiti buvusieji nelaisvēje Žydų didikai. Kad Žydai ir nelaisvēje turējo nevisai maža laisvēs, paaiškēja iš 2,2 ; Jer 29,5 ; Dan 13,5. Karalius Jekhonijas buvo pats savaime pasidavęs Nebukadnetsarui. Kitas taip pat nelaisvēn išvestas karalius Sedekijas čia neminimas ; jis arba buvo laikomas uždarytas mažiau prieinamame kalējime, arba jau buvo miręs. — [4]*Karalių sūnums* : tiems, kurie priklausē karaliaus šeimai. — *Tautai*. Gr ir Vulg tekste tauta minima du kartu. Yra dar toks tekstas : jis skaitē, girdint Judo karaliui Joakimo sūnui Sedekijui ir girdint didikams bei karaliaus sūnums ir vyresniesiems ir visai tautai, kurie gyvena Babilone prie Suto upēs. — *Sodies*. Kur buvo šita vieta, tikrai nežinoma. Spēliojama tačiau, kad ne perdaug atstu nuo pačios Babēlēs

[7]*Joakimą*. Joakimas stovējo, matomai, visų kitų kunigų priešakyje ir pavadavo išvestą į nelaisvę vyriausįjį kunigą Josedeką, iš kurio giminēs jis tikriausiai pats buvo. — *Visą tautą, kuri*... Daugelis likusių Palestinoje Žydų persikēlē gyventi prie šventyklos /plg Jer 40,7/, kurios vietoje ir dabar buvo daromos aukos /Jer 41,5/. — [8]*Jis* : Ne Joakimas,

salę pas kunigą Salomo sūnaus Helkijo sūnų Joakimą, pas kunigus ir
pas visą tautą, kuri radosi su juo Jerusalėje, 8tuo laiku, kai jis buvo gavęs
paimtus iš šventyklos Viešpaties šventyklos indus, kad juos pergabentų
į Judo šalį, dešimtą Sivano mėnesio dieną. Tai buvo sidabriniai indai,
kuriuos padarė Judo karalius Jošijo sūnus Sedekijas, 9po to, kai Babilono
karalius Nabukodonosoras buvo paėmęs Jekhoniją, kunigaikščius, visus
didikus ir šalies tautą iš Jerusalės ir buvo juos sugautus išsivedęs į Ba-
bilongą
10Jie kalbėjo : Štai mes jums siunčiame pinigų, už kuriuos nupirkite
deginamųjų aukų ir smilkalų, padarykite duoninių atnašų ir atnašaukite
už nuodėmę ant Viešpaties, mūsų Dievo, altoriaus, 11ir melskitės už Babi-
lono karaliaus Nabukodonosoro gyvenimą ir už jo sūnaus Baltasaro gyve-
nimą, kad jų dienos būtų kaip dangaus dienos žemėje, 12taip pat, kad
Viešpats duotų mums galios ir apšviestų mūsų akis, kad mes gyventumėm
Babilono karaliaus Nabukodonosoro ūksmėje ir jo sūnaus Baltasaro
ūksmėje, tarnautumėm juodviem daug dienų ir rastumėm malonės jųdviejų
akivaizdoje. 13Ir už mus pačius melskitės Viešpačiui, mūsų Dievui, nes
mes nusidėjome Viešpačiui, mūsų Dievui, ir jo narsas nenusigręžė nuo
mūsų iki šiai dienai. 14Perskaitykite šitą knygą, kurią jums siunčiame
perskaityti Viešpaties šventykloje iškilmingą dieną ir tinkamą dieną. 15Jūs
sakysite :

---

nē Nabukadnetsaras, bet svarbiausis augščiau įvardintas asmuo, būtent, Barukhas, kurs tuo laiku buvo atvykęs į Babiloną. Kaikurie pirmuosius šitos eil žodžius skaito taip : kad gautų Viešpaties namų indus, kurie buvo išgabenti iš Judo šalies į Babiloną, t y, kuriuos buvo padirbdinęs Sedekijas, po to kai Nebukadnetsaras buvo apiplēšęs šventyklą ir išvedęs Jekhoniją draug su kunigaikščiais. Šitie buvo paskutiniame Jerusalēs paēmime taip pat išgabenti į Babiloną ; kadangi tačiau sidabriniai indai buvo pigesni, tai gal Žydams pavyko juos išpirkti, arba rasi pats karalius buvo vēl jiems juos dovanojęs, kaip reiktų manyti, žiūrint to, kas sakoma 11 ir 12 e. Parvežti indus į Jerusalę turējo Barukhas. — *Dešimtą...* Sivanas trečias Žydų metų mēnuo /nuo birželio jaunačio iki liepos jaunačiui/. Plg Est 8,9. Todēl Barukhas turējo gauti indus dviem mēnesiais anksčiau, nekaip įvyko minētasis 2-4 eil Žydų susirinkimas. — 9*Po to* ...Plg 4 Kar 24,14 ; Jer 24,1. — *Kunigaikščius* : žymesnius karaliaus rūmų asmenis. — *Visus.* Tikriau : surištus. — 10*Jie kalbējo* : ir parašydino. Plg 2 Kron 2,11. — *Deginamųjų aukų...* gyvulių deginamosioms aukoms ir už nuodēmę. Tokios aukos buvo leista daryti tik Jerusalēje. — 11*Melskitēs už...* Plg Jer 29, 7. — *Baltasaro.* Tai ne tas pat asmuo, kurį mini Dan, 5,1. — *Kaip dangaus dienos...* Paprastas rytiečių linkējimas karaliui, vietoje : tegyvuoja karalius ilgai ir laimingai. Plg 3 Kar 1,31 ; Neem 2,3 ; Dan 3,9 ir k. — 12*Taip pat, kad...* Iš šitų žodžių pasirodo, kad jau buvo dingusios Žydų viltys ir kad tai, ką Jeremijas taip dažnai jiems įkalbinējo /28,2 ; 29,16.21/, buvo radę pas juos tikējimo. Taigi jie meldžia Dievą, kad jis suteiktų jiems jēgos pakelti bausmę ir apšviestų jų akis, t y, stiprintų ir palaikytų juos jų sielvarte /plg 1 Kar 14,29/, pagaliau, kad karalius, kolei jie turi jam tarnauti, būtų jiems maloningas ir kad verčiau jis jiems viešpatautų, o ne kiti smarkesni valdovai. — 13*Ir už mus...* Tokio, kaip čia išreikštas, nusistatymo linkējo jiems Jeremijas 3,25, dar seniau mokē Mikhējas 7,9. — 14*Perskaityti.* Atitinkamas Gr žodis ἐξαγορεύειν prisipažinti, išpažinti nuodēmes, nurodo, kad skaitymas turējo būti sujungtas su atgailos ir nuolankumo jausmais. Panašiai Sir vertime. — *Iškilmingą dieną.* Spēliojama, kad čia taip pavadintos Padangčių šventēs, kurių pirmoje ir aštuntoje dienoje buvo daromos šventos sueigos. Tose šventēse turējo būti skaitomas Įstatymas /5 Moš

Teisybė Viešpačiui, mūsų Dievui, mums gi mūsų veido sugėdinimas, kaip rodo šita diena, visam Judui, Jerusalės gyventojams, [16]mūsų karaliams, mūsų kunigaikščiams, mūsų kunigams, mūsų pranašams ir mūsų tėvams. [17]Mes nusidėjome Viešpaties, mūsų Dievo, akivaizdoje ir netikėjome, nepasitikėdami juomi, [18]mes nebuvome jam pasidavę ir neklausėme Viešpaties, mūsų Dievo, balso, kad vaikščiotumėm jo įsakymais, kuriuos jis yra mums davęs. [19]Nuo tos dienos, kurioje jis išvedė mūsų tėvus iš Egipto žemės iki šiai dienai, mes buvome netikintys Viešpačiui, mūsų Dievui;niekus manydami, mes atsitraukėme, kad nebegirdėtumėm jo balso. [20]Ir todėl prikibo prie mūsų daug nelaimių ir prakeikimų, kaip Viešpats buvo paskyręs per savo tarną Mošę, kurs išvedė mūsų tėvus iš Egipto žemės, kad duotų mums šalį plūstančią pienu ir medum, kaip kad yra šiandien. [21]Mes tačiau neklausėme Viešpaties, mūsų Dievo, balso, viso to, ką buvo kalbėję pranašai, kuriuos jis siuntė pas mus, [22]ir kiekvienas nuėjome paskui savo piktos širdies jausmus svetimiems dievams tarnauti, darydami pikta Viešpaties, mūsų Dievo, akyse

2. [1]Todėl Viešpats, mūsų Dievas, įvykdė savo žodį, kurį yra kalbėjęs mums, mūsų teisėjams, kurie teisė Israėlį, mūsų karaliams, mūsų kunigaikščiams ir visam Israėliui ir Judui ; [2]taigi Viešpats atvedė ant mūsų didelių nelaimių, kokių nėra buvę po dangumi, kaip kad įvyko Jerusalėje, taip kaip parašyta Mošės įstatyme, [3]kad žmogus turėsiąs valgyti savo sūnaus kūną ir savo dukters kūną. [4]Jis padavė juos į rankas visų karalių, esančių aplink mus, paniekinti ir sunaikinti visose tautose, tarp kurių Viešpats mus išskirstė ; [5]mes esame apačioje ir ne viršuje, nes nusidėjome Viešpačiui, mūsų Dievui, nepaklausydami jo balso. [6]Teisybė Viešpačiui, mūsų Dievui, mums gi ir mūsų tėvams veido sugėdinimas, kaip kad yra šiandien ; [7]nes Viešpats yra paskelbęs prieš mus visas šitas nelaimes, kurios atėjo ant mūsų. [8]Mes nemaldavome Viešpaties, mūsų Dievo, veido, kad

---

31,10-13/. — *Tinkamą dieną* : gal šiaip jau šventą dieną. — [15]*Jūs sakysite.* Taip baigėsi lydimasis raštas, su kuriuo buvo siunčiama Barukho knyga. Toliau jau eina patys knygos žodžiai

2. Atgailą darančios tautos malda

1,15-3,8. Pati Barukho knyga prasideda nuolankiu atgailą darančiųjų Israėlaičių kalčių išpažinimu /1,15-2,10/, po kurio eina prašymas Dievo pasigailėjimo /2,11-35/ ir maldavimas išvaduoti iš nelaisvės /3,1-8/

Teisybė... Plg žem 2,6. Tai nuolankus išpažinimas tobulo Viešpaties teisingumo. — *Kaip rodo*... Plg Mikh 7,9 ; Jer 3,25 ; žem 1,20 ; 2,6. — *Visam Judui.* Tikriau anot gr t : Judo žmonėms /taip pat 2,1 ; plg Jer 11, 2.9/. Kaltė buvo visos tautos. — [17]*Netikėjome*... Tikriau : buvome atkaklūs, t y, lengva širdimi laikydami neklusnumą mažu dalyku, niekais vertėme Dievo balso klausymą. — [20]*Buvo paskyręs*... Žr 3 Moš 26 ; 5 Moš 28,29.32. Dabar Žydai jau kenčia, kas buvo iš anksto paskelbta. — [21]*Neklausėme* : ne vieną kartą, bet dažnai ir ilgai. — [22]*Tarnauti* : svetimų dievų garbinti

2. [1]*Mums, mūsų*... Atskirų luomų įvardijimas primena, kad kiekvienas jųjų buvo pranašų įspėtas. — [2]*Parašyta* : 5Moš 28,53. — [3]*Kad žmogus*... Čia duodama tik vienas tenai paminėtų gąsdinimų pavyzdys. Plg Jer 19,9 ; Ez 5,9.10. Kad taip tikrumoje yra įvykę, paliudija Raud 2, 20 ; 4,10. Panašiai buvo atsitikę Samarijos apgulime, 4 Kar 6,28.29. — [4]*Jis padavė juos*... Jau Teisėjų laikais jie buvo pavergiami kitoms tautoms ; pagaliau karalių laikais juos nugalėjo Asiriečiai, Egiptiečiai ir Kaldiečiai, laikinai gi Siriečiai, Moabiečiai ir Amoniečiai. Atsitiko, ką Jeremijas dažnai pranašavo 18, 16 ; 19,8. — [5]*Mes esame*... Aliuzija į 5 Moš 28,13 ; plg Jer 7,24. — [9]*Vieš-*

kiekvienas iš mūsų gręžtumėmės nuo mūsų blogiausių kelių. [9]Viešpats
budėjo ant nelaimių ir atvedė jas ant mūsų, nes Viešpats yra teisus visuose
savo darbuose, kuriuos mums įsakė. [10]Mes neklausėme jo balso, kad vaikš-
čiotumėm Viešpaties įsakymais, kuriuos jis buvo pastatęs ties mūsų akimis
[11]Dabar, Viešpatie, Israėlio Dieve, kurs išvedei savo tautą iš Egipto
žemės stipria ranka, ženklais ir stebuklais, savo didele galybe ir pakel-
tu petimi ir padarei sau vardą, kaip kad rodo šita diena, [12]mes nusidėjome,
bedieviškai elgėmės, darėme neteisingai, Viešpatie, mūsų Dieve, prieš vi-
sas tavo teisybes. [13]Tegul nusigręžia tavo rūstybė nuo mūsų, nes mūsų
liko nedaug tarp tautų, kur tu mus išskirstei. [14]Išklausyk, Viešpatie, mū-
sų prašymus ir mūsų maldas ; išvesk mus dėl savęs ir duok mums rasti
malonės akivaizdoje tų, kurie mus išvedė, [15]kad visa žemė žinotų, jog tu
Viešpats, mūsų Dievas, ir jog tavo vardas šaukiamas ant Israėlio ir ant
jojo giminės. [16]Pažvelgk, Viešpatie, iš savo šventų namų į mus, palenk
savo ausį ir išklausyk mus. [17]Atmerk savo akis ir matyk, nes ne mirusieji,
kurie yra mirusiųjų buveinėje, kurių dvasia atimta iš jų kūno, duos gar-
bės Viešpačiui ir išpažins jo teisybę, [18]bet siela, kuri nuliūdus dėl nelaimės
daugybės, kuri eina susilenkusi ir silpna, ir suvargusios akys ; siela alks-
tanti duoda tau garbės ir išpažįsta Viešpaties teisybę

[19]Nes ne mūsų tėvų teisybe remdamies mes dauginame maldas ir pra-
šome pasigailėjimo tavo, Viešpatie, mūsų Dieve, akivaizdoje, [20]bet dėl to,
kad tu siuntei ant mūsų savo rūstybės ir narso, taip kaip esi kalbėjęs
per savo tarnus, pranašus, sakydamas : [21]Viešpats sako taip : Palenkite
savo petį ir savo sprandą, darbuokitės Babilono karaliui, tai jūs pasiliksite
šalyje, kurią aš esu davęs jūsų tėvams. [22]O jei jūs neklausysite Viešpa-
ties, jūsų Dievo, balso darbuotis Babilonijos karaliui, aš padarysiu, kad
jūs būtumėt išstumti iš Judo miestų ir iš Jerusalės gatvių ; [23]aš atimsiu

---

pats budējo... Plg Jer 1,12. Dievas leido ateiti visoms iki vienai nelaimēms, kurias jis buvo paskelbęs [11]*Israēlio Dieve*. Dievas buvo pažadējęs dovanoti Israēliui, jei jis darys atgailą, 5 Moš 30,1... Jer 3,14... 4,4 ir k. *Kurs išvedei*... Plg Jer 32, 21. — *Padarei sau vardą*. Matydami pasireiškusius Viešpaties stebuklus, išvedant Žydus iš Egipto, Egiptiečiai ir kiti pagonys turējo pripažinti jo visagalybę. Dabar yra lyg kad nauja proga parodyti tą visagalybę, gelbint pažemintus nebegausingus Žydus. Plg Dan 9, 15... — [14]*Išvesk mus*... kaip kad esi žadējęs per pranašą Ješają. Panašiai meldēsi Jeremijas 14,7. — *Duok mums rasti*... Dabar Žydai jau pasiduoda savo sunkiam likimui ir tik prašo, kad Dievas dēl savo gailestingumo padarytų jį švelnesnį. — [15]*Kad visa žemē*... Parodyk atvirai, kad tu esi savo tautos gynējas, kurs gali net priešingą kitų jai nusistatymą pakeisti palankumu. Taip bus visiems aišku, kad Israēlis ne be pagrindo vadinamas Viešpaties tauta. — [16]*Pažvelgk*... Ir tai, kad Dievas turi savo buveinę Jerusalēje /nors tauta jau buvo išvesta/, yra dar vienas pagrindas pasigailēti. — [17]*Ne mirusieji*... Kai tik žmogus peržengē mirties slenkstį, liaujasi jo pilnas nuopelnų ir Dievo garbei tarp žmonių praverčiąs darbas ; jis nebegali bendradarbiauti daugiau Dievo sumanymų vykdyme. Todēl gyvųjų dalykas yra girti Dievą. Taip kalbama, kiek kartų gyvieji palyginami su mirusiais. Plg Ješ 38,18.19 ; Ps 6,6 ir kt. — [18]*Siela* : gyvas žmogus. Liūdesiu dēl teokratinēs tautos nelaimēs didumo, tikrųjų gērybių troškimu, pasninku ir tt, toksai skelbia Dievo garbę ir jo teisybę

[19]*Nes ne mūsų*... Garbē Dievui bus juo didesnē, kad jis teikia malonēs tiems, kurie negali nurodyti nei savo, nei savo tēvų nuopelnų, turi gi daug nusikaltimų ir nuodēmių. — [20]*Bet*. Šito ž nēra Gr t, Italēje ir Sir t. Todēl sakinio mintis yra toki : ne savo, ar mūsų tēvų nuopelnais pasitikēdami mes maldaujame ; mes neverti laimēs, nes nelaimē lanko mus teisingai ; mes kenčiame tai, kuo

iš jūsų malonumo balsą ir džiaugsmo balsą, sužadėtinio balsą ir jauno-
sios balsą, ir visoje šalyje nebeliks jo gyventojų pėdsakos. [24]Tačiau jie
neklausė tavo balso darbuotis Babilono karaliui, ir tu įvykdei savo
žodžius, kuriuos esi kalbėjęs per savo tarnus pranašus, kad mūsų karalių
kaulai ir mūsų tėvų kaulai būsią perkelti iš savo vietos ; [25]ir štai jie
pamesti saulės karščiui ir nakties šalčiui ; jie mirė didžiausiuose skaus-
muose : badu, kalaviju ir dėl išvarymo. [26]Ir šventyklai, kurioje buvo
šaukiamasi tavo vardo, tu padarei tai, kas dabar yra, dėl Israėlio namų ir
Judo namų neteisybės. [27]Su mumis gi, Viešpatie, mūsų Dieve, tu pasiel-
gei prisilaikydamas viso savo gerumo ir viso ano tavo taip didelio gailestin-
gumo, [28]kaip tu esi kalbėjęs per savo tarną Mošę tą dieną, kurioje jam
įsakei surašyti savo Įstatymą Israėlio sūnų akivaizdoje, [29]sakydamas : Jei
neklausysite mano balso, šita didelė daugybė pavirs labai maža tautų
tarpe, kur aš juos išskirstysiu, [30]nes aš žinau, kad tauta neklausys manęs,
nes tai tauta kietasprandė

Bet savo nelaisvės šalyje ji paims tai į širdį, [31]ir jie žinos, kad aš
Viešpats, jų Dievas ; aš jiems duosiu širdies ; [32]jie girs mane savo ne-
laisvės šalyje ir atsimins mano vardą, [33]nusigręš nuo savo atkaklumo ir
nuo savo piktų darbų, nes atsimins kelią savo tėvų, kurie man nusidėjo.
[34]Aš pašauksiu juos atgal į šalį, kurią esu prisiekęs jų tėvams Abraomui,
Isaokui ir Jokubui, ir jie viešpataus tenai ; aš juos padauginsiu, ir jų
skaičius neeis mažyn. [35]Aš padarysiu su jais kitą amžiną sandorą, kad bū-
čiau jiems Dievas ir jie būtų man tauta, ir aš nebejudinsiu daugiau savo
tautos, Israėlio vaikų, iš šalies, kurią esu jiems davęs

3. [1]Dabar gi, Visagalis Viešpatie, Israėlio Dieve, suspausta siela ir
susirūpinusi dvasia šaukia į tave : [2]Išgirsk, Viešpatie, ir pasigailėk, nes
tu Dievas gailestingas ; pasigailėk mūsų, nes nusidėjome tavo akivaiz-
doje, [3]nes tu turi sostą per amžius, ir argi mes turime amžinai žūti ?
[4]Visagalis Viešpatie, Israėlio Dieve, išklausyk dabar maldą Israėlio mi-

---

tu mus gąsdinai per savo pranašus. — [24]*Mūsų karalių...* Plg Jer 8,1.2 ; 4,14 ; 10,19 ir k — [25]*Dėl išvarymo.* Tikriau : maru. — [26]*Tu padarei...* Ji sugriauta ir sudeginta, Jer 7,14 ; 26,6.9. — [27]*Su mumis...* Nelaisvėje Žydai jau su pagarba mini, kad Dievas tai įvykdė, ką buvo žadėjęs per Jeremiją. — [28]*Per savo tarną Mošę.* Plg 3 Moš 26, 32 ir k. Kaip savo ištrėmime jie mato įvykdytas per Mošę duotąsias pranašystes, taip gali pasitikėti, kad įvyks ir tai, ką Viešpats yra pasakęs apie jų grįžimą tėvynėn. — [29]*Daugybė.* Gr t : ūžesys /ūžti/, ž sakomas apie jūrą, bičių spietį.

[33]*Kelią savo tėvų* : piktą savo prosenelių pasielgimą ir liūdnas jo pasėkas. — [34]*Aš pašauksiu...* Čia žadama grįžimas tėvynėn, ramus savo krašto valdymas ir Dievo tautos padaugėjimas. Plg 5 Moš 30,3.5 ; Jer 30,3. — *Tenai.* Vietoje Vulgatos *eis* turi būti *eius,* taip kaip yra gr t. — [35]*Padarysiu... kitą...* Aprašinėjama jau mesijinė karalystė, kuriai Žydų grįžimas į Palestiną turėjo būti tarsi pirmas žingsnis ir prisirengimas

3. [1]*Visagalis... Israėlio Dieve.* Šitais Viešpaties vardais išreiškiama motyvai, kodėl tikimasi, kad malda bus išklausyta : Jis yra Visagalis, Jis Israėlio Dievas. Tokių motyvų pasakoma ir daugiau : prašytojai labai suvargę /suspausta siela, susirūpinusi dvasia/. Viešpats gi yra [2]*gailestingas.* — [3]*Tu turi sostą.* Tai dar vienas motyvas : tavo amžinas viešpatavimas ir galybė negali leisti, kad mes amžinai žūtumėm. Tu turi saugoti amžinąją sandorą, kurią esi padaręs su patriarkais, ir negali leisti žūti tautai, kurią pats pasirinkai, kad būtų tavo nuosavybė ir kunigiškoji karalystė /2 Moš 19,5.6/. Plg aug 2,11.27.35. — [4]*Israėlio mi-*

rusiųjų ir vaikų tų, kurie nusidėjo tavo akivaizdoje ir neklausė Viešpa-
ties, savo Dievo, balso, ir dėl kurių prikibo prie mūsų nelaimės. [5]Neat-
simink mūsų tėvų neteisybių, bet atsimink savo ranką ir savo vardą šituo
laiku, [6]nes tu Viešpats, mūsų Dievas, ir mes girsime tave, Viešpatie, [7]nes
todėl tu davei savo baimės į mūsų širdis, ir kad šauktumėmės tavo vardo,
ir girtumėm tave savo nelaisvėje, nes mes gręžiamės nuo neteisybės mūsų
tėvų, kurie nusidėjo tavo akivaizdoje. [8]Štai mes esame šiandien savo ne-
laisvėje, kurioje tu mus išskirstei paniekinimui, prakeikimui ir bausmei
už nuodėmę, dėl visų neteisybių mūsų tėvų, kurie atstojo nuo tavęs, Vieš-
patie, mūsų Dieve

[9]Išgirsk, Israėli, gyvenimo įsakymus,
stebėk, kad išmoktumei išminties.
[10]Kas atsitiko, Israėli, kad tu neprietelių žemėje?
[11]kad pasenai svetimoje šalyje,
esi suteptas su mirusiais,
paskaitytas su tais, kurie žengia į mirusiųjų buveinę?
[12]Tu palikai išminties šaltinį.
[13]Nes jei būtumei vaikščiojęs Dievo keliu,
tu juk būtumei gyvenęs amžinoje ramybėje.

---

rusiųjų: tų, kurie dēl didelio skurdo pasidarē panašūs į mirusius. Plg žem 11 e ir Raud 3,6. Gr t: mirusiųjų vaikų maldą, vaikų tų, kurie nusidējo. — [5]*Atsimink... savo vardą...* Atsimink, kaip gailestingas tu esi ir kaip negalingu laiko tave pagonys, kai jie mato, kad tavo globojamoji tauta skaudžiai ir begēdiškai varginama kiekvieno priešo. Atsimink taip pat savo vardą, kurio garbē tau rūpi ir kurs svetimų tautų niekinamas. — [6]*Tu Viešpats* — Jahvē: ištikimas sandoros Dievas. — [7]*Todēl*: dēl to kas aug pasakyta mes tave girsime; juk garbēs ir gyriaus reikalauti Dievas turi pilniausią teisę, ir todēl jis davē į žmogaus širdį baimēs, pagarbos ir meilēs jausmus. Mes gręžiamēs. Tačiau ne vien lūpomis reikia garbinti Dievas. Kad mes atitolinome nuo savo širdžių visą mūsų tēvų neteisybę, tai yra garbinimas darbais. — [8]*Bausmei už nuodēmę.* Gr t: kad būtumēm skolininko padētyje. Ebr t galējo būti: sunaikinimui. Plg Jer 18,16; 19,8; 24,9

3. Pagyrimas išminties ir išsigelbėjimo kelias

3,9-5,9. Pranašo Barukho pamokymas ir paraginimas tremtiniams Babilone pradedamas paaiškinimu, kad dabart nē jų nelaimēs priežastis yra pametimas tikros išminties /3,9-14/, kuri tačiau esanti paslēptas, žmogui savaime neprieinamas turtas /3,14-28/. Toliau pranašas nurodo kelią į tą išmintį /3,29-4,4/, ir pati Jerusalē motiniškai prabilsta į Israēlio sūnus /4,5-29/; į jos atsiliepimą Barukhas atsako laimēs linkinčiais ir paguodos žodžiais /4,30-5,9/

[9]*Gyvenimo įsakymus*: įsakymus, kurie palaiko gyvybę. — [10]*Kas atsitiko...* Kaip labai reikia Israēliui pranašo pamokymų, parodo pati nelaimē, kurion tauta pateko. — [11]*Esi suteptas*: suteptas kaip numirēliai, kurių palietimas sutepa patį paliečiantį /plg Ez 37,3.../. — [13]*Dievo keliu.* Vaikščioti Dievo keliu tai reiškia laikytis išminties. Ta išmintis, kuri kaip niekuomet neišsenkąs šaltinis per įstatymą ir pranašus buvo tautai visuomet arti, dabar jos pamesta. Plg Jer 2,13; Ješ 48,18. — *Ramybēje*: ramybē yra gērybių pilnumas ir viso, ko žmogus gali trokšti. — [14]*Išmintingumas...* Išmintis paaiškinama trimis aptarimais. Ji yra pažinimas to, kas reikia daryti ar ko vengti, yra jēga ir stiprybē daryti tai, kas pažinta, nugalint visas kliūtis, yra tikras supratimas, kurs pasiēmęs sau Dievo įstatymą kaip taisyklę eina jos rodomu keliu. — *Gyvenimo ilgumas.* Kur yra išmintis, ten yra įstatymo pažadētos gērybēs, tarp jų ilgas gyvenimas. Plg 2 Moš

[14]Išmok, kur yra išmintingumas, kur stiprybė,
kur protas, kad draug žinotumei,
kur gyvenimo ilgumas ir išsilaikymas,
kur akių šviesa ir ramybė.
[15]Kas rado jos vietą? ir kas įėjo į jos iždines?
[16]Kur tautų kunigaikščiai ir tie,
kurie viešpatauja žvėrims, esantiems žemėje,
[17]kurie žaidžia dangaus paukščiais,
[18]kurie krauna sidabrą ir auksą, kuriuo pasitiki žmonės
ir kurių įsigijimui nėra galo?
kurie apdirba sidabrą ir tuo susirūpinę,
ir kurių pastangoms nėra galo?
[19]Jie sunaikinti ir nužengė į mirusiųjų buveinę,
o jų vietoje kilo kiti.
[20]Jaunikaičiai matė šviesą ir gyveno žemėje,
drausmės gi kelio nepažino;
[21]jie nesuprato jos takų,
nė jų vaikai nepagavo jos;
ji atsitolino nuo jų veido.
[22]Apie ją negirdėta Kanaano žemėje
ir jos nematyta Temane.
[23]Taip pat ir Agaros vaikai, kurie ješko žemiškos gudrybės,
Meros ir Temano pirkliai, pasakininkai,
gudrybės ir išmanymo tyrinėtojai,
jie nepažino išminties kelio ir neatsiminė jos takų.
[24]O Israėli, kaip dideli Dievo namai ir begalinė jo valdomoji vieta!
[25]Ji didelė ir neturi ribų, augšta ir neišmatuojama.

20,12; Pat 3,1 ir k. — *Išsilaikymas*: ko reikia gyvybei palaikyti. — *Akių šviesta*: laimē. Plg aug 1,12. — *Ramybē*: visų gērybių pilnumas

[15]*Jos vietą*: išminties vietą. Pranašas norēdamas paaiškinti, kur išmintis randama, kelia aikštēn jos vertę, nes išminties negalima įsigyti žmogaus pastangomis, nē už jokiuos pinigus. Būdama antgamtinē ji mums ateina laisvu Dievo ir mūsų nenusipelnytu apreiškimu. Plg Ijobo 28,12. — [16]*Kur tautų*... Pranašas nori pavyzdžiais parodyti, kad be Dievo niekas neatrado išminties buveinēs. Plg Jer 27,6; 28,14. — [18]*Kurie apdirba sidabrą*: menininkai, amatninkai. — [19]*Jie sunaikinti*... visi mirē neradę išminties. — [20]*Jaunikaičiai*... Vieniems mirus stojo kiti, bet ir tie nebuvo laimingesni ir išminties nerado. — *Drausmēs gi kelio*: kelio vedančio į drausmę, į tikrąją išmintį. — [21]*Jos takų*: tako, kuriuo žmogus galētų prieiti prie išminties. —*Ji atsitolino*... Anot gr t: jie pasiliko toli nuo jos kelio. — [22]*Negirdēta Kanaano*. Nē viena tauta, net ir gabiausi, nemokējo atrasti tikros išminties. Jos nerado Phenikiečiai /Kanaano gyventojai/, kurie tolimas keliones atliko jūra /plg 2 Kron 2,7; Ez 28, 3.5/, nē Temaniečiai, gyvenusieji į pietryčius nuo Idumējos, žinomi savo išmintimi /Jer 49,7/. [23]*Agaros vaikai*, Ismaēlaičiai, Abraomo palikuonys /1 Moš 16, 15/, kurie vertēsi prekyba ir turējo aukso, *Meros* gyventojai, gal Madianiečiai, taip pat Abraomo palikuonys /1 Moš 25,2; 37,36/, *Temano pirkliai*, gal Temos gyventojai šiaurinēje Arabijoje, kilę iš Ismaēlio /1 Moš 25,15/. — *Pasakininkai*: išminčiai, kurie yra sudēję ir palikę prilyginimų ir patarlių. Plg Ekli 20,19.20. — *Gudrybēs ir*... visi kiti ješkojusieji visais būdais įgimtos išminties

[24]*O Israēli*: tu, kurs vienas turi išmintį, nes Dievas tau ją teikia. *Dievo namai*: visas pasaulis, kuriame Dievas gyvena kaip valdovas ir šeimos tēvas. — [26]*Milžinai*. Žr 1 Moš 6,4. Pranašas, be abejo, turējo galvoje ir kitur minimus milžinus, mokējusius kariauti, taip pat

26Tenai buvo anie garsūs milžinai, kurie gyveno pačioje pradžioje,
augšto ūgio, mokėjusieji kariauti.
27Ne juos Viešpats išsirinko,
ir jie nerado drausmės kelio, todėl jie žuvo.
28Kadangi neturėjo išminties, jie žuvo dėl savo paikumo.
29Kas užžengė į dangų, pasiėmė ją ir išsivedė ją iš debesų?
30Kas perplaukė jūrą ir atrado ją?
Kas atsigabeno verčiau ją kaip rinktinį auksą?
31Nėra, kas galėtų žinoti jos kelius, nė kas ištirtų jos takus.
32Bet kursai visa žino, ją pažįsta ir ją rado savo gudrumu,
jis, kursai įkūrė žemę amžiniems laikams
ir pripildė ją gyvulių ir keturkojų,
33kurs išsiunčia šviesą, ir ji eina,
ją pašaukia, ir ji jo klauso drebėdama.
34Žvaigždės davė šviesos savo sargybose ir linksminosi,
35buvo pašauktos ir tarė: Mes čia;
ir jos švietė su džiaugsmu tam, kurs jas padarė.
36Jisai mūsų Dievas, ir kitas negali būti su juo palygintas.
37Jis atrado visus išminties kelius ir padavė ją savo tarnui Jokubui,
ir savo mylimajam Israėliui.
38Po to jis buvo matomas žemėje ir vaikščiojo žmonių tarpe

4. 1Čia Dievo įsakymų knyga ir įstatymas,
kurs pasilieka per amžius;
visi, kurie ją laiko, ateis į gyvenimą,
kurie gi ją paliko, — į mirtį.

---

tuos, iš kurių Israēlis atēmē jų šalį. Plg 4 Moš 13,34 ir k. — 27*Jie nerado...* Gr t: jiems jis nedavē pažinimo kelio, t y, to kelio, kuriuo einama į tikrąją išmintį, nedavē jiems savo apreiškimo, kurį suteikē Israēlaičiams

29*Kas užžengē...* Be Dievo apreiškimo negalima tos išminties pasiekti, nors žmogus ištirtų dangų, žemę ir jūrą ir siūlytų už išmintį tikriausio aukso. — 32*Bet kursai...* Tai atsakymas į 15 eil paklausimą. Visažinantis Dievas, visų dalykų Kūrējas ir vyriausis valdovas, kurio viskas klauso, turi tą tikrąją išmintį. Plg Ijobo 28,23-27. — *Amžiniems laikams*: labai ilgam laikui. — 33*Išsiunčia šviesą*: saulę ir kitas žvaigždes, taip pat žaibus. — *Drebēdama*: labai skubiai ir tiksliai. — 34*Sargybose*: savo nuolatinēse vietose. — 37*Savo mylimajam...* Israēlio tautai, Dievo išskirtai iš kitų tautų jam tarnauti. — 38*Buvo matomas...* Gr t: paskui (kai Dievas davē savo tautai įstatymą ir apreiškimą) buvo ji matoma žemēje ir susidurdavo su žmonēmis. — Suteikta Israēliui išmintis buvo matoma ir žinoma visiems jo palikuonims. Kadangi dieviškasis apreiškimas pasiekē augščiausią savo laipsnį Dievo Sūnaus atsiuntime ir visa senoji sandora buvo prisirengimas prie šito kilniausio Dievo apsireiškimo, be to, ta išmintis, apie kurią kalbama Pat 8, 12; Išm 7,22; ir k, buvo iš tikrųjų Dievo Sūnus, todēl Lot tekste teisingai nurodomas tas augščiausis ir tobuliausis apsireiškimas, kuriuo pagaliau pasirodē įasmenintas tas, kurs davē įstatymą Sinajaus kalne per savo angelus ir kurs per savo angelą vedē per tyrus. Pats Dievas, išminties šaltinis, tam tikru būdu rodēsi išrinktajai tautai Sinajaus kalne, tyrumoje, būdamas arti tautos per 40 metų, šventykloje, kur jo sostas buvo tarp kherubų /1 Kar 4,4; 2 Kar 6,2/; bet visa tai buvo lyg preliudija prie augščiausiojo Dievo apsireiškimo įsikūnijime /Kipr, Lakt, Hilar, Ambr, Aug, Orig, Kir-Jerus, Epif, Auksab/

4. 1*Čia.* Tikriau: ji, t y, išmintis yra knyga, ji randasi Dievo įsakymų knygoje, įstatyme /5 Moš 4, 6/. — *Per amžius.* Dievo žodis pasilieka

[2]Gręžkis, Jokube, ir pasigauk ją,
vaikščiok keliu į jos blizgėjimą, spindintį iš jos šviesos.
[3]Neduok savo garbės kitam ir savo vertės svetimai tautai.
[4]Mes laimingi, Israėli, nes kas Dievui patinka, mums apreikšta.
[5]Būk rami, Dievo tauta, atsimintinasai Israėli.
[6]Jūs parduoti tautoms ne žūti,
bet todėl, kad rūstybėje vedėte į rūstybę Dievą,
jūs esate paduoti priešininkams.
[7]Nes jūs įpykinote tą, kurs jus padarė,
amžinąjį Dievą, aukodami velniams, o ne Dievui.
[8]Nes jūs užmiršote Dievą, kurs jus auklėjo,
ir nuliūdinote savo auklę Jerusalę.
[9]Nes ji matė ateinančią jums nuo Dievo rūstybę ir sakė:
Klausykitės, Siono apylinkės, nes Dievas man atvedė didelį gedulą.
[10]Nes aš mačiau mano tautos, mano sūnų ir dukterų nelaisvę,
kurią atvedė ant jų Amžinasis.
[11]Aš auklėjau juos su džiaugsmu,
išleidžiau gi juos su verksmu ir gedulu.
[12]Tenesidžiaugia nė vienas, kad aš našlė ir pamesta;
aš daugelio palikta dėl mano sūnų nuodėmių,
nes jie nusigręžė nuo Dievo įstatymo.
[13]Jie nežinojo jo įsakymų, nevaikščiojo Dievo paliepimų keliais
ir neėjo su teisybe jo tiesos takais.
[14]Teateina Siono apylinkės ir tegul mini mano sūnų ir dukterų nelaisvę,
kurią ant jų atvedė Amžinasis.
[15]Nes jis atvedė ant jų tautą iš toli,
piktą ir svetimos kalbos tautą,
[16]kurie nepagerbė senio, nepasigailėjo vaikų,
išvedė našlės mylimuosius ir iš pamestosios atėmė vaikus.
[17]Ir ką gi aš galiu jums padėti?
[18]Nes kurs atvedė ant jūsų nelaimes,
jis pats išgelbės jus iš jūsų nepritelių rankų.
[19]Eikite, mano vaikai, eikite, nes aš palikta viena.

---

per amžius, ir kiek įstatyme yra išminties apsireiškimo, tiek jis pasilieka ir turi vertės per amžius. Plg mt 5,17.18; Lk 16,17. — *Ją*: išmintį, apie kurią kalbama 3,12 ir tol. — [2]*Pasigauk*: vēl ją įsigyk. — [3]*Savo vertēs*. Gr t: kas tau naudinga. Jei tauta stums nuo savęs tą Dievo malonę, tai Dievas atims ją iš jos. Plg Mt 21,43

[5]*Atsimintinasai*: tu, kurs esi vadinamas Israēliu. Viešpats padavē jus pagonims, ne kad jus ir jūsų atsiminimą sunaikintų, bet kad bausmēmis jus pataisytų. — [7]*Velniams*: stabams ir tuo pačiu piktosioms dvasioms. — [8]*Savo auklę*. Panašiai miesto gyventojai vadinami miesto dukterimi, Ješ 3,26

[9]*Apylinkēs*: aplinkui esantieji miestai. Plg Jer 22,20. — [10]*Mano sūnų*... Juo labiau Dievo palaiminimas pasireikšdavo Sen Test vaikų daugybe, juo didesnis motinos skausmas, kad jie iš jos atimami. — [12]*Našlē*. Plg Raud 1,1. Kaip labai tokie žodžiai sugraudendavo dievobaimingų tremtinių širdis, parodo Ps 136. — [14]*Teateina*... Kaip paprastai daro tie, kurie gedi. Sionas dalinasi savo skausmu su apylinkēs gyventojais ir šaukia juos dejuoti drauge dēl savo vaikų nelaimēs. — [15]*Tautą iš toli*. Plg 5 Moš 28,4 9.50; Jer 5,15 — *Piktą*... Kuri be drovos elgiasi pikčiausiai, prie kurios negalima prieiti su jokiu prašymu, nes ir kalbos ji nesupranta. — [18]*Jis pats išgelbēs*.

20Aš nusivilkau ramybės apdarą, apsivilkau gi maldavimo ašutine
ir šauksiuos į Augščiausįjį per visas savo dienas.
21Nusiraminkite, vaikai, šaukitės į Viešpatį,
ir jis išgelbės jus iš nprietelių kunigaikščių rankos.
22Nes aš tikiuos iš Augščiausiojo jūsų išgelbėjimo,
ir man ateina džiaugsmas iš Šventojo dėl pasigailėjimo,
kurį jums suteiks Amžinasis, mūsų Gelbėtojas.
23Nes aš išleidžiau jus su gedulu ir verksmu ;
Viešpats gi atves jus man atgal
su džiaugsmu ir linksmybe visiems amžiams.
24Nes kaip Siono kaimynai matė Dievo siųstą jūsų nelaisvę,
taip jie matys ir tai greitai Dievo duotą jūsų išgelbėjimą,
kurs jums bus suteiktas su didele garbe ir amžinu spindėjimu.
25Vaikai, kantriai kęskite jus pasitikusią rūstybę,
nes tave persekiojo tavo neprietelis ;
bet greitai tu matysi jo žuvimą ir lipsi jam ant sprando.
26Mano išlepinti vaikeliai ėjo kietais keliais,
nes buvo vedami kaip neprietelių išplėšta banda.
27Nusiraminkite, vaikai, ir šaukite Viešpačiui,
nes tas, kurs jus išvesdino, atsimins jus.
28Nes kaip jūsų dvasia nuklydino jus nuo Dievo,
taip vėl apsigręžę dešimtį kartų labiau jo ieškosite ;
29nes kursai atvedė ant jūsų nelaimių,
jis vėl padarys jums amžinos linksmybės su jūsų išgelbėjimu.
30Nusiramink, Jerusale, nes tave drąsina tas, kurs davė tau vardą.
31Žus tie, kurie tau kenkė ir tave kankino,
ir bus nubausti tie, kurie džiaugėsi tavo sunaikinimu.
32Bus nubausti miestai, kuriems tavo vaikai vergavo,
ir tas, kurs paėmė tavo sūnus.
33Nes kaip jis džiaugėsi tavo griuvimu ir linksminosi tavo puolimu,
taip liūdės savo sunaikinimu.
34Jo daugybės gyventojų džiaugsmas bus atimtas
ir jo linksmybė pavirs gedulu.

Vienas tēra, kurs gali ir nori padēti, tai Dievas. Bet kad tremtiniai pasidarytų tos pagalbos verti, reikia, kad jie nuolankiai pasiduotų bausmei. Pasidavimo pavyzdį duoda Sionas /19 ir 20 e/. — 20*Ramybēs*... Ramybē yra džiaugsmo ir laimēs vaizdas. — 22*Iš Šventojo*... Plg Ijobo 6,10 ir k. — *Suteiks* : greitu laiku suteiks. Ištrēmimo laikas yra trumpas, palygintas su atstatymu, kurs turi pasilikti visuomet. — 23*Visiems amžiams.* Pranašas mato Dievo karalystę Mesijo pilnai įvykdytą. — 24*Dievo siųstą.* Nēra gr t. — *Su didele garbe* :· kuri bus Dievo karalystēs savybē. Kaip išrinktosios tautos sunaikinimas buvo kitoms pasityčiojimo proga, taip jos atstatymas bus visiems džiaugsmo ir palaiminimo priežastis. Todēl tas atstatymas reikia skelbti visiems, nes jis yra visų išganymo pradžia. — 25*Matysi jo žuvimą.* Išrinktosios tautos neprietelių žuvimas pranašaujamas gana dažnai. Ješ 10, 1... ir k. — *Ant sprando.* Taip buvo daroma su nugalētais priešais. Plg Još 10,24. — 27*Nusiraminkite*... Dievas, kurs leido ant jūsų nelaimę, atsimins jus, kad vēl nuo jų išgelbētų. — 28*Nes kaip*... Išsigelbējimo sąlyga yra pilnas grįžimas į Viešpatį

30*Tave drąsina*... Nutilus Jerusalei, atsiliepia paguodos žodžiais pranašas : Tas, kurs pavadino tave savo miestu, Jahvēs miestu, kurs norējo, kad jo vardas pasiliktų tavyje gyventi, davē tau tikriausį laidą, kad jis vēl tave pakels. Savo garbēs jis kitam neduos. Plg Ješ 48,11 — 32*Ir tas* : Babilonas. Plg Ješ 13,1... ir k. — 34Anot gr t čia pradedama

[35]Nes ant jo ateis ugnis nuo Amžinojo per ilgas dienas
ir jis bus gyvenamas velnių per ilgą laiką.
[36]Pažvelgk į rytus, Jerusale, ir matyk ateinančią tau iš Dievo linksmybę.
[37]Nes štai ateina tavo sūnūs, kuriuos tu išleidai, kad būtų išsklaidyti;
jie ateina surinkti iš saulėtekių iki saulėleidžių
Šventojo žodžiu, džiaugdamies Dievo garbe

5. [1]Nusivilk, Jerusale, savo gedulo ir vargo apdarą
ir apsivilk grožiu ir skaistumu tos amžinos garbės,
kurią tau teikia Dievas.
[2]Dievas apsups tave teisybės apsiaustu
ir uždės tau ant galvos amžinos pagarbos vainiką.
[3]Nes Dievas parodys tavyje savo spindėjimą visiems,
kurie yra po dangumi.
[4]Nes Dievo tau bus duotas amžinai tavo vardas:
Teisybės ramybė ir dievobaimingumo šlovė.
[5]Kelkis, Jerusale, ir atsistok augštumoje,
pažvelgk į rytus ir matyk savo surinktus sūnus
nuo saulėtekių ir saulėleidžių Šventojo žodžiu,
besidžiaugiančius Dievo atsiminimu.
[6]Nes jie išėjo iš tavęs pėsti, nprietelių vedami;
Viešpats gi atves juos pas tave nešamus pagarboje kaip karalių vaikus.
[7]Nes Dievas nutarė pažeminti kiekvieną augštą kalną ir amžinas uolas,
ir užpilti slėnius, sulyginant su žeme,
kad Israėlis eitų stropiai Dievo garbei.

---

kalbėti Dievo vardu: aš atimsiu... — [35]*Gyvenamas velnių...* Žr 13,21 — [37]*Ateina...* Pagal savo pažadus ir savo žodį šventasis Dievas sudarys sau šventą tautą

5. [1]*Grožiu ir skaistumu,* kurie bus duoti amžiniems laikams. Čia Jerusalē jau imama kaip amžinos ir garbingos Dievo karalystēs centras. — [2]*Dievas.* Anot gr t: apsivilk teisybēs apsiaustu, kurs yra iš Dievo, t y, tikro šventumo, kurio Dievas nori, kad būtų žmonēse ir kurį jiems teikia. Kaip gr ž διπλοῖς rodo, čia minimas platus, kūną dusyk apsupantis apsiaustas. Prie to teisybēs drabužio prisideda garbēs nuometas, karūna, kurią duoda Amžinasis ir kuri dēlto išlaiko savo spindējimą per amžius. Plg Ješ 61,3.11. — [3]*Savo spindējimą.* Gr t: tavo spindējimą. — *Po dangumi*: žemēje. Plg Ješ 60,1. — [4]*Teisybēs...* Tavyje viešpataus ramybē, kurią duoda teisingumas ir iš pamaldumo trykštąs garbingumas. Vardo pakeitimas šv Rašte paprastai nurodo padēties pakitējimą. Tautos sugrįžimas iš nelaisvēs buvo šitos pranašystēs įvykimo pradžia, jo pabaigą duoda Kristaus Eklesija. — [5]*Kelkis.* Iki tam laikui Jerusalē sēdējo gedului pasidavus. Pažadējimo didumas ir ta aplinkybē, kad jis siekia visą žemēs skritulį, rodo, kad čia kalbama apie Mesijo laikus, todēl apie atstatymą Dievo karalystēs, kuri visa savo esme yra šventa. — *Augštumoje*: iš kur tu galēsi matyti tolimą apylinkę. — *Šventojo žodžiu*: kaip buvo pažadēta Dievo Šventojo. Plg aug 4,36.37. —*Atsiminimu.* Jie džiaugiasi, kad Dievas tēviškai juos atsiminęs suteikē jiems didelę malonę grįžti į jųjų tēvų šalį. — [6]*Kaip karalių vaikus.* Gr t: kaip karaliaus sostas. Mintis gal toki: kaip karaliaus soste. — [7]*Amžinas uolas*: kurios ilgiausius amžius stovi nejudamos. — *Stropiai...* Gr t: saugiai. — [8]*Ir miškai...* Gražiomis metaforomis aprašomas šventas grįžimo iš nelaisvēs džiaugsmas. Plg Esdr 1,7 ir k. —

[8]Ir miškai ir visi kvepintys medžiai duos Dievo įsakymu Israėliui ūksmės.
[9]Nes Dievas ves Israėlį atgal su linksmybe
savo didenybės šviesoje, su gailestingumu ir teisybe, kurią jis teikia

6. *Nuorašas laiško, kokį Jeremijas siuntė belaisviams, kurie turėjo būti Babiloniečių karaliaus išvesti į Babiloniją, kad jiems paskelbtų, kas jam buvo Dievo įsakyta:
[1]Dėl nuodėmių, kuriomis nusidėjote Dievo akivaizdoje, jūs būsite Ba-
biloniečių karaliaus Nabukodonosoro išvesti kaip belaisviai į Babilo-
niją. [2]Taigi atėję į Babiloniją jūs būsite tenai daug metų ir ilgus laikus
iki septynių kartų; po to gi aš išvesiu jus iš ten su ramybe. [3]Dabar
gi jūs matysite Babilonijoje auksinių, sidabrinių, akmeninių ir medinių
dievų, nešamų ant pečių ir darančių pagonims baimės. [4]Žiūrėkite tat,
kad ir jūs nepasidarytumėte tokiuo pat elgesiu panašūs į svetimuosius,
nebijotumėte ir nesiduotumėte jiems įbauginti. [5]Pamatę tat, kaip minia
iš paskos ir iš priešakio juos garbina, sakykite savo širdyse: Tave, Vieš-
patie, reikia garbinti. [6]Nes mano angelas yra su jumis, ir aš pats keršysiu
už jūsų sielas
[7]Nes jų liežuvis nulygintas dailydės, taip pat jie patys paauksinti
ir pasidabruoti, bet yra netikri ir kalbėti negali. [8]Ir kaip papuošalus
mėgstančiai mergaitei, taip paėmus aukso jie padirbti. [9]Jų dievai, tiesa,
turi ant savo galvų auksinių vainikų, bet kunigai pasiima iš jų auksą
ir sidabrą ir sunaudoja sau. [10]Taip pat iš to duoda paleistuvėms ir puošia

---

[9]*Dievas ves...* Grįžimas iš Babilono nelaisvės yra vaizdas laisvės, kurią atneša Kristus. Dvasiniu būdu visas aprašytasis gerumas ateina sielai, kuri grįžta prie Dievo iš nuodėmės vergijos ar iš netikėjimo tamsybių, taip pat ir tai, kuri iš šios ašarų pakalnės įeina į dangų

II. Jeremijo laiškas

6,1-72. Jeremijo laiške nelaisvėn vedami Žydai įspėjami, kad nebijotų Babiloniečių dievaičių ir pasiliktų ištikimi savo Dievui, nes stabai neturi jokios galios /1-15/, jie yra neturį judėjimo rąstai /16-26/, yra niekinami pačių savo garbintojų /27-44/, padirbami žmonių rankomis ir jų palaikomi /45-58/ ir nėra nieko labiau niekintino, kaip tie dievaičių stabai /59-72/

6. **Jeremijas.* Laiško autorius Jeremijas. Jis jį siunčia Žydams, kurie buvo Kaldiečių jau išvesti iš Jerusalės, bet dar tebebuvo Palestinos sienose. Laiško tikslas — apsaugoti tremtinius nuo gresiančių jiems pavojų. Plg Jer 29,1.2

[2]*Iki septynių kartų.* Jeremijas yra aiškiai minėjęs /Jer 25,11/ septynias dešimtis nelaisvės metų; todėl ką čia reiškia karta, neaišku, gal tam tikrą laikotarpį. — [3]*Darančių...* Pavyzdys karaliaus, didikų ir visų pagonių, kurie net Žydų nugalėjimą savino savo dievaičiams, gali suklaidinti tremtinius, kurie ir be to būdami savo tėvynėje buvo linkę prie svetimų dievų garbinimo; todėl aiškaus įspėjimo jie reikalingi. Plg Ješ 44, 10. — [5]*Savo širdyse*: jei neturėsite drąsos garbinti balsiai. — [6]*Angelas.* Viešpaties angelas /Mîkolas. Dan 10,13.21; 12,1/ yra su tremtiniais, taip kaip buvo su Žydais einančiais iš Egipto. — *Keršysiu.* Dievas nubaus tuos, kurie pasiduos stabmeldystei. Anot kitų aiškintojų: Pats Dievas rūpinsis tremtinių sielomis ir baus jų suvedžiotojus. — [8]*Ir kaip...* Gr t 8 eil sujungta su 9: kaip papuošalus mėgstančiai mergaitėi, jie ima aukso ir padaro vainikus, /kuriuos deda/ ant savo dievų galvos. — [10]*Paleistuvėms...* Gr t toliau tokie žodžiai: kurios gyvena paleistuvių namuose, ir jie puošia drabužiais auksinius, sidabrinius ir medinius dievus,

kekšes, ir vėl gavę tai atgal iš kekšių, puošia savo dievus. [11]Šitie gi neišsigelbi nuo rūdžių ir kandžių. [12]Apdengę juos purpuros rūbu, šluosto jiems veidą dėl namų dulkių, kurių pas juos labai daug. [13]Jei kurs turi skeptrą kaip žmogus, kaip šalies teisėjas, jis negali užmušti to, kurs jam nusideda. [14]Arba jei turi rankoje kalaviją ir kirvį, jis negali apsaugoti savęs nei nuo karo, nei nuo galvažudžių. Iš to tebūna jums žinoma, kad jie ne dievai. [15]Todėl jūs jų nebijokite. Nes kaip žmogaus sudaužytas indas darosi nenaudingas, tokie jų dievai. [16]Kai jie pastatyti namuose, jų akys pilnos dulkių nuo įeinančiųjų kojų. [17]Ir kaip užrakinamos durys aplink tą, kurs įžeidė karalių, arba aplink numirėlį, atlydėtą į kapą, taip kunigai apsaugo jų duris spynomis ir užkaiščiais, kad nebūtų vagių apiplėšti. [18]Jiems uždega žiburių ir tai daug, kurių jie nė vieno negali matyti ; yra gi jie kaip rąstas namuose. [19]Jų vidų, sako, griaužia iš žemės iššliaužę kirminai, ir jie nejaučia, kai tie griaužia juos ir jų drabužius. [20]Jų veidai pajuodėja nuo namuose esančių dūmų. [21]Ant jų kūno ir ant jų galvos skraido pelėdos, kregždės ir kiti paukščiai, taip pat bėgioja katės. [22]Iš to jūs žinosite, kad jie ne dievai. Todėl nebijokite jų. [23]Taip pat auksas, kurį turi, yra papuošalui ; jei niekas nenušluostys rūdžių, jie neblizga ; nes ir kai buvo liejami, jie nejautė. [24]Didele kaina juos nupirkta, nors juose nėra gyvybės. [25]Neturėdami kojų jie nešami ant pečių, taip rodydami savo negarbingumą žmonėms ; tebūna taip pat sugėdinti tie, kurie juos garbina. [26]Todėl, jei jie nukrinta žemėn, patys savaime neatsikelia, ir jei kas nukritusį pastato stačią, jis savaime nestovi ; jei padedama jiems dovanų, tai taip pat kaip numirėliams. [27]Kas jiems aukojama, tai parduoda jų kunigai ir sau naudojasi, taip pat ima sau ir jų moterys, bet nieko neduoda nei ligoniui, nei elgetai. [28]Nėščios ir mėnesine liga sergančios moterys paliečia jų aukas. Taigi iš to žinodami, kad jie ne dievai, jūs jų nebijokite. [29]Nes ir kodėl gi jie vadinami dievais ? Dėl to, kad moterys sudeda dovanų sidabriniams, auksi-

---

lyg kad tai būtų žmonės. — [12]*Purpuros rūbu* : kurs buvo labai brangus ir buvo dėvimas tik karalių ir didikų. — [13]*Jei kurs turi...* Babiloniečių dievaitis Mardukas dažnai buvo vaizduojamas su karališku skeptru rankoje. — [14]*Kirvį.* Su karišku kirviu buvo vaizduojamas dievaitis Belis. Dievaičiai turėjo gyvybės ir mirties valdovų išvaizdą, tikrumoje gi buvo silpnesni ir menkesni už bet kurį žmogų. — [16]*Namuose* : šventykloje. — [17]*Durys aplink tą* : kalėjimo durys. Gr t vienas tėra palyginimas : Kaip tam, kurs nusikalto karaliui, kaip pasmerktajam mirti užrakinamos durys... — [18]*Ir tai daug.* Gr t : ir tai daugiau /kaip sau/. — [19]*Jų vidų...* Gr t : jų širdis, sako, griaužiama. Kai kirminai iš žemės griaužia juos ir jų drabužius, jie nestebi. Širdis tai medinės statulos vidus. — [20]*Namuose* : šventykloje, kur iš daugelio žiburių atsiranda daug dūmų. — [23]*Rūdžių.* Auksas nerūdija ; rūdys čia minimos liaudies įpročiu. Plg Jok 5,3. — *Nes ir...* Ir nenuostabu, kad patys jie negali palaikyti savo blizgėjimo, nes, kai buvo daromi, jie nejautė ir nežinojo, kad jie liejami iš naugės. — [25]*Tebūna sugėdinti...* Jų garbintojai turi jų gėdytis dėl jųjų silpnumo. — [27]*Ima sau.* Gr t : jų žmonos sūdo sau jų kąsnius, t y, tiek daug pasigrobia, kad pasūdžius mėsą jos pakanka ilgesniam laikui. — *Nieko neduoda...* Einant Mošės įstatymu tam tikruose aukų pokyliuose turėjo teisės gauti dalį svetimšaliai, našlaičiai ir našlės, tarnai ir tarnaitės, ypač beturčiai /žr 2 Moš 23,11 ir k/. Todėl toks pagonių kunigų elgesys su aukomis turėjo rodytis Žydams ypač peiktinas ir nežmoniškas. — [28]*Nėščios...* Tokios moterys pagal Mošės įstatymą buvo laikomos suteptomis ir joms nebuvo leidžiama valgyti aukų mėsos. Plg 3 Moš 12,4 ; 15,19. — [29]*Dėl to, kad moterys...* Stabai nėra dievai ir dėl

niams ir mediniams dievams, [30]ir jų namuose sėdi kunigai su perplėštomis jupomis, su nuskustomis galvomis ir barzda, su atidengta galva. [31]Jie kriokia šaukdami savo dievų akivaizdoje kaip numirėlio pokylyje. [32]Jų drabužius nuima kunigai ir apvelka savo pačias ir savo vaikus. [33]Ar jie pritiria iš ko nors ką pikta, ar ką gera, jie negali atsilyginti ; jie negali pastatyti karalių ar jį atstatyti. [34]Taip pat jie negali nei turtų duoti, nei atsilyginti piktu. Jei kas jiems padaro apžadą ir neištesi, ir tai jie nebaudžia. [35]Jie neišgelbi žmogaus nuo mirties ir neišvaduoja silpnojo nuo galingesnio. [36]Aklam žmogui negrąžina regėjimo, neišvaduoja žmogaus iš sielvarto. [37]Nepasigaili našlės ir nedaro gera našlaičiams. [38]Jų dievai panašūs į akmenis iš kalno ; jie mediniai, akmeniniai, auksiniai ir sidabriniai ; kas juos garbina, tie bus sugėdinti. [39]Kaip gi tat galima laikyti ar sakyti juos esant dievus ?

[40]Be to, ir patys Kaldiečiai jų negerbia ; jie išgirdę apie nebylį, kurs negali kalbėti, veda jį pas Belį, reikalaudami, kad suteiktų jam kalbą, [41]lyg kad tie, kurie neturi judėjimo, galėtų jausti. Jie patys tai supratę paliks juos, nes jų dievai neturi pajautimų. [42]Moterys gi aptiestos virvėmis sėdi prie kelių, degindamos alyvų kaulelius ; [43]kai jų viena paimta bet kurio praeinančiojo su juo miega, ji daro priekaištų savo kaimynei, kad ta nebuvo įvertinta kaip ji ir kad jos virvė nepertraukta. [44]Visa, kas jiems daroma, yra apgaulė ; kaip gi galima laikyti ar sakyti juos esant dievus ? [45]Padaryti jie amatninkų ir auksakalių ; jie negali būti niekas kitas kaip tik tai, ko nori kunigai. [46]Taip pat ir amatninkai, kurie juos daro, ilgai negyvena. Taigi ar tie, kurie jų padirbti, gali būti dievai ? [47]Jie palieka apgaulę ir gėdą savo palikuonims. [48]Nes kai jiems ateina karas ir nelaimė, kunigai patys sau vieni galvoja, kur pasislėpti draug su jais. [49]Kaip gi tat galima manyti, kad jie dievai, jie, kurie neapsisaugo nuo karo ir neišsigelbi nuo nelaimių ? [50]Kadangi jie mediniai, paauksinti ir pasidabrinti, tai paskui visos tautos ir karaliai žinos, kad jie netikri ; bus aišku, kad jie ne dievai, bet žmonių rankų darbai, ir

---

to, kad jiems aukoja moterys, kurios Žyduose visai negalējo dalyvauti kulto apeigose, ir dēl to, kad kunigai šventyklose daro tai, kas Žydų kunigams buvo kietai draudžiama. — [30]*Su perplēštomis jupomis.* Mošēs įstatymu Žydų kunigams buvo uždrausta skusti galvą, kirpti barzdą, plēšyti gedule savo drabužius /3 Moš 19,27 ; 21,5/. — [33]*Pastatyti karalių*... Netaip tikrasis Dievas. Plg 1 Kar 2, 6-8 ir k. — [34]*Nei atsilyginti*.. Gr t : nei mažiausią pinigēlį

[40]*Veda jį* . Gr t : jie atgabena Belį ir prašo jį, kad nebylys gautų kalbos dovaną, lyg kad anas /Belis/ galētų ką jausti. Apie Belį žr Ješ 46,1. — [41]*Jie patys tai*... Gr t : ir jie negali, nors jie tai mato /kad dievaičiai nieko nejaučia/, nusistatyti juos pamesti, nes neturi išmanymo. — [42]*Moterys gi*... Babiloniečių deivē Bilit /Belio žmona/ buvo garbinama paleistuvavimu. Herodotas su pasipiktinimu pasakoja apie nešvarų įprotį, kurio laikydamasi kiekviena moteriškē tos deivēs garbei turējo bent vieną kartą gyvenime paleistuvauti ; tos, kurios ryždavos tai daryti, turēdavo su vainikais iš virvelių ant galvos sēdēti tam tikroje deivei pašvęstoje vietoje ir laukti, kol kas iš praeinančių jas pareikalaus. Negražiosioms tekdavę laukti ir girdēti kitų pasityčiojimus ilgai. — *Alyvų kaulelius.* Gr t : sēlenas. — [45]*Kunigai.* Gr t : amatninkai. — [49]*Kaip gi*... Anot gr t : tai kaip gi dar neaišku ir nesuprantama, kad jie ne dievai, t y, kaip gi dar galima, kad kas nors nesuprastų dievaičių niekingumo. — [50]*Visos tautos*... Jau Jeremijas /10,11/ pranašauja pagonims, kad dievaičiai grius, tiesa nugalēs, melas išnyks. — [51]*Taigi*... Gr t : Kam gi dar gali būti nežinoma, kad jie ne dievai ? — *Dieviško veiksmo.* Tai įrodoma toliaus duodamais pa-

nėra juose jokio dieviško veiksmo. 51 Taigi iš ko žinoma, kad jie ne dievai,
bet žmonių rankų darbai, ir juose nėra jokio dieviško veiksmo? 52 Jie
nepastato karaliaus šaliai ir neduoda žmonėms lietaus. 53 Taip pat jie
nevykdo teisybės teismuose ir negelbi šalių nuo skriaudos, nes nieko
negali, kaip varnos tarp dangaus ir žemės. 54 Nes ugniai apėmus medinių,
sidabrinių ir auksinių dievų namus, jų kunigai, tiesa, bėga ir gelbisi, jie
gi sudega viduje kaip rąstai. 55 Karaliui ir karui jie negali pasipriešinti.
Tai kaip gi galima laikyti ar priimti juos esant dievus? 56 Mediniai,
akmeniniai, paauksinti ir pasidabrinti dievai negali išsigelbėti nuo vagių
ir plėšikų; šitie stipresni už juos, 57 atima iš jų auksą, sidabrą ir drabužius,
kuriais jie apdengti, ir nueina sau, o šitie negali sau padėti. 58 Todėl ge-
riau būti karaliumi, rodančiu savo galybę, ar naudingu namuose indu,
kuriuo gali girtis, kas jį turi, ar durimis namuose, kurios saugo tai, kas
juose yra, kaip netikrais dievais. 59 Saulė, mėnulis ir žvaigždės, kai jos
šviečia ir yra skirtos, kad iš jų butų naudos, daro, kas joms paliepta;
60 panašiai ir žaibas, kai jis pasirodo, yra gražus pasižiūrėti; taip pat gi
ir vėjas pučia kiekvienoje šalyje. 61 Ir debesys, kai jiems Dievo įsakoma
apeiti visą žemės skritulį, įvykdo, kas jiems įsakyta. 62 Ugnis, kuri siun-
čiama iš augštybės, kalnų ir miškų sunaikinti, daro, kas jai įsakyta. Šitie
gi nei gražumu, nei jėgomis nėra nė vienam iš anų lygūs. 63 Todėl nereikia
manyti, nė sakyti, kad jie dievai, nes neįstengia nei teismą daryti, nei
bet ką žmonėms padaryti. 64 Taigi žinodami, kad jie ne dievai, nebijo-
kite jų. 65 Nes ir karalių jie negali nei keikti, nei laiminti. 66 Jie nerodo
taip pat danguje ženklų tautoms, nes nespindi kaip saulė ir nešviečia
kaip mėnulis. 67 Žvėrys vertesni už juos, nes gali bėgti pastogėn ir pasi-
saugoti. 68 Taigi jokiu būdu mums nepaaiškėja, kad jie būtų dievai; todėl
nebijokite jų. 69 Nes kaip agurkyne baidyklė nieko nesergi, taip ir jų
akmeniniai, sidabriniai ir paauksuotieji dievai. 70 Taip pat ir sode bal-
tasis erškėtis, ant kurio nutupia kiekvienas paukštis. Lygiai ir į numirėlį,
pamestą tamsybėse, panašūs jų mediniai, paauksuotieji ir pasidabrintieji
dievai. 71 Ir iš purpuros bei skarlato, kuriuos ėda ant jų kandys, jūs
galite pažinti, kad jie ne dievai. Pagaliau net jie patys suėdami ir virs-
ta pajuoka šalyje. 72 Geresnis yra žmogus teisus, kurs neturi stabų, nes
jis bus toli nuo sugėdinimo

---

vyzdžiais. Šventajame gi Rašte randama daug paminėtų atsitikimų, kuriuose tikrasis Dievas yra parodęs žmonēms savo galią, ir karalius pastatydamas, ir duodamas lietaus ir tt. — 56 *Akmeniniai.* Tokių čia nēra paminēta gr t. — 58 *Girtis.* Gr t: naudotis. — *Ar durimis...* Gr t yra dar vienas palyginimas: ar mediniu šulu karaliaus namuose. Bet čia tekstas nēra visai tikras. — 60 *Gražus pasižiūrēti*: sukelia nustebimą ir rodo Dievo galią. — 62 *Ugnis...* Vējai pučia visur Dievo klausydami ir ugnis greitai įvykdo jo kerštą. — 69 *Baidyklē.* Dievaičiai yra draug nenaudingos ir juokingos baidymo priemonēs. Daugiausia ką jie gali padaryti, tai įvaryti žmonēms tam tikro išgąsčio tam tikram laikui; tačiau gąsdina ne jie patys, tik neišmintingi žmonių prietarai, kokių jie patys sau pasidaro. — 70 *Erškētis...* Jie kaip erškēčių tvora, kuri nieko nejaučia ir negali nuvaryti nuo savęs nutupiančių ant jos ir ją apteršiančių paukščių. — 71 *Virsta pajuoka*: kai pamato, kad jie netenka bet kurios savo dalies, nosies ar ausies. — 72 *Bus toli...* Dargi laimēs patį Dievą, augščiausią ir begalinę gērybę

EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Ezekiėlis (*J^ekhezqel*, ebr kalboje tas žodis reiškia: D i e v a s g a l i n g a s, arba: D i e v a s s t i p r i n a), kaip jis pats pasisako, buvo (iš kitur nežinomo) Buzio sūnus ir priklausė kunigų giminei. Jis, matomai, pats turėjo eiti kurį laiką kunigo pareigas, nes iš jo pranašystės knygos pasirodo, kad jis labai gerai žinojo visas Jerusalės šventyklos ir joje atliekamojo kulto smulkmenas. Kada Judo karalius Joakhinas turėjo pasiduoti Nebukadnetsarui /597 m/, Ezekiėlis, suimtas kartu su kitais žymesniais Žydais, buvo išvestas nelaisvėn į Kaldėją. Iki Jerusalės sugriovimui buvo dar likę apie vienuoliką metų. Kaldėjoje Ezekiėliui, kaip ir daugeliui kitų Žydų, teko apsigyventi Tel-Abibe, netoli nuo Nipuro, prie Khobaro kanalo, kur, rodosi, buvo svarbiausis tremtinių centras

Atvestieji belaisviai čia nebuvo varžomi, galėjo ūkininkauti jiems paskirtuose plotuose, statėsi namų ir nevienas jų net pralobo. Ir Ezekiėlis turėjo čia nuosavus namus. Jis buvo vedęs, bet jo žmona jau devintais nelaisvės metais ūmiai pasimirė. Gali būti, kad Ezekiėlis išgyveno Tel-Abibe iki savo mirčiai ; bet kada ir kaip jis mirė, žinių nėra

Ėjo penkti nelaisvės metai, kai Ezekiėlis kilniu Dievo apsireiškimu buvo pašauktas pranašo pareigų eiti ; jis jas ėjo ne mažiau kaip 22 metus, nes jo paskutinė metais pažymėta pranašystė yra iš 27. nelaisvės metų /29,17/

Nežiūrint to, kad Judo karalystė buvo labai sumenkėjusi, kone visi Žydai gyveno viltimi, jog Babilono karalystė greitu laiku žus ir tas žuvimas padės jiems atgauti savo pirmykštę didybę ir garbę, Tą Žydų viltį uoliai žadino ir palaikė netikri pranašai. Silpnabūdis karalius Sedekijas, kurs buvo net priesaika pasižadėjęs būti ištikimas Babelės karaliui, savo patarėjų įkalbinėjamas, lengvai pasidavė pagundai mėginti numesti nuo savęs Kaldiečių jungą ir tuo tikslu darė sutarčių su kaimynais, Edomiečiais, Moabiečiais, Amoniečiais ir Phenikiečiais. Panašios tuščios vilties buvo pilna ir išvestųjų jau į nelaisvę Žydų širdis. Todėl tikrojo pranašo uždavinys buvo griauti tą nepamatuotą viltį, rodyti, kad Žydų karalystės sunaikinimas ir išvedimas į nelaisvę yra nusipelnyta ir reikiama bausmė už tautos nusikaltimus, ir kad tiktai prisiimant ją su atitinkama atgaila galima vėl permaldauti Dievą, vėl susilaukti jo pasigailėjimo ir pagalbos

Taigi kolei Judo karalystė dar nebuvo susilaukusi savo paskutinės dienos, Ezekiėlis, jau iš jos ištremtas, skelbė jos žuvimą, skelbė ne tik žodžiais, bet taip pat simboliniais ženklais, kad tremtiniai galėtų, sakytum, rankomis paliesti, kas buvo ištarta žodžiais. Šia savo pareigos dalimi Ezekiėlis buvo panašus į Jeremiją, kurs tuo pačiu laiku mokė savo tautiečius Jerusalėje

Kai Judo karalystė buvo jau tikrai sugriauta ir taip buvo lyg kad patvirtinta, jog Ezekiėlis yra tikrai Dievo siųstas pranašas, jo žodis turėjo įsigyti ypatingos reikšmės ir rasti daugiau pasitikėjimo. Geresnės

ateities, tiesa, buvo žadeta Žydams jau senesniųjų pranašų, bet žuvus Jerusalei, šventyklai, karališkam sostui galėjo nevienam rodytis, jog anie pažadai nebevykdomi. Taigi Ezekiėlio pareiga dabar buvo, skelbiant Dievo ištikimybę žadėjimams, pripildyti savo klausytojų širdis naujos vilties. Jis turėjo parodyti, kad Dovîdo namų atžala dar tebėra gyva ir ji išaugs, kad vietoje sugriautųjų bus naujas miestas, nauja šventykla, naujas Dievo garbinimas, naujas Žadėtosios žemės padalinimas, kad Viešpats, kurs pasirodė ištikimas ir pastovus, kai reikėjo vykdyti iš anksto paskelbtos bausmės, bus taip pat ištikimas teikėjas pažadėtųjų atgailą darančiai tautai gėrybių

2. Ezekiėlio knyga susideda iš daugelio pranašysčių žodžiais, simboliniais veiksmais ir regėjimais. Jos visos rišasi šiaip ar taip su Žydų tautos likimu, nes vienose skelbiamas būsimas Judo karalystės žuvimas, kitose gi laimingas naujos karalystės atstatymas

Turinio atžvilgiu knygą galima padalinti šiaip : Įžanga /1,1-3,21/, iš kurios patiriame, kaip labai kilniu Dievo didenybės apsireiškimu Ezekiėlis buvo pašauktas pranašo pareigų eiti. Pirmoji knygos dalis /3,22-32,32/, kurioje skelbiami baisūs Dievo teismai. Tie teismai turi paliesti Žydų tautą, jų karalių, netikrus pranašus, taip pat ir Žydų sostinę Jerusalę /3,22-24,27/. Iš tų teismų paaiškėja, kad bausmės visiems bus skaudžiausios, nes visų nusikaltimai, pasireiškę neištikimybe Viešpačiui, pasidavimu stabmeldystei ir doroviniu sugedimu, buvo labai dideli. Pranašo skelbiami Dievo teismai palies taip pat pagonių tautas /25,1-32,32/, artimesnius ir tolimesnius Žydų kaimynus, kurių nusikaltimai nemažiau yra verti Dievo keršto. Antroji dalis /33,1-48,35/, kurioje žadama daug paguodos atgimusiam ir atnaujintam Israėliui. Čia randame pranašysčių apie Žydų tautos prisikėlimą ir Dievo karalystės neprietelių sunaikinimą /33,1-39,29/, toliau pranašysčių apie naują tautos gyvenimą ir apie naujos teokratijos įsteigimą /40,1-48,35/

3. Jei ne dauguma, tai bent nemaža Žydų tremtinių dalis turėjo mielu noru klausytis Ezekiėlio pranašysčių, ir jos padarė jiems labai žymios įtakos. Pradžioje jų širdys, nutolusios nuo Viešpaties, buvo pilnos tik neapykantos pavergėjams ir didelio skausmo dėl įvykusios nelaimės ; pamažu jie pradėjo susiprasti, kad patys buvo kalti, kad dabar reikia pasiduoti baudžiančiai Dievo rankai ir vėl prie jo grįžti. Jie išmoko tinkamai įvertinti savo kentėjimus ir priprato matyti juose tą kelią, kuriuo Dievas nori vesti juos į mesijinius laikus, ėmė maldauti jį, kad šventykla būtų atstatyta, kad ateitų tie geresni laikai. Labai linkę į stabmeldystę, kolei tebebuvo savo krašte, patekę į pagonių jūrą Žydų tremtiniai joje nepaskendo ; jie išlaikė ir savo tikėjimą ir savo tautinę vienybę. Čia tai ir buvo, šalia kitų, didžiausis nuopelnas Ezekiėlio ir jo žodžių

Ezekiėlio pranašysčių stilius gana paprastas ; jis toli atsilieka nuo Ješajo stiliaus ; bet ir pas Ezekiėlį nestinga gilių minčių, gyvumo, išsireiškimų įvairumo ir vaizdingumo. Kaikurių išsireiškimų kone nuolatinis pasikartojimas, vaizduose ir prilyginimuose, neretai pasitaikąs įsileidimas į nuobodžias smulkmenas Ezekiėliui yra tik reikiama priemonė, kad labiau paveiktų atkaklias savo klausytojų širdis

Ypatinga Ezekiėlio pranašysčių žymė ir jų savybė yra labai žymus regėjimų, simbolinių veiksmų, prilyginimų ir vaizdų skaičius. Ezekiėlio regėjimai ne trumpučiai, kaip kur ne kur pas kitus pranašus, bet platūs, pilni smulkmenų aprašymo. Dideliu regėjimu knyga pradedama, toliau tas pat regėjimas vėl aprašomas /9 ir 10 sk/ ; kitame regėjime /37 sk/ pra-

našui parodomas mirusios tautos prisikėlimas ; knyga baigiama ilgiausiu regėjimu /40-48 sk/, kuriame aprašoma nauja šventykla ir atnaujintos šalies palaimos. — Taip pat savo simboliniais veiksmais Ezekiėlis perviršija visus kitus pranašus, net ir Jeremiją, pas kurį jų yra bent kiek daugiau kaip pas kitus. Simbolinių veiksmų aprašyme Ezekiėlis retai tenkinasi bendrais bruožais, dažnai įsileidžia net į mažiausias smulkmenas. Tokie yra jo aprašymai gulėjimo ties nupiešto miesto paveikslu /4 sk/, jo sutepto maisto ir galvos plaukų skutimo /5 sk/, bėgimo nakčia iš savo namų Sedekijo bėgimui iš Jerusalės įvaizdinti /12 sk/ ir nemaža kitų. — Prilyginimų ir vaizdų daug ir pas kitus pranašus, bet pas Ezekiėlį jie pasitaiko dar dažniau ; lygaus šito pranašo realizmui nėra nė pas vieną. Pranašai ir kiti įkvėpti šv Knygų autoriai, minėdami Žydų tautos neištikimybę Viešpačiui, sandoros sulaužymą, vadina ją ir lygina su svetmoteryste, kurios bjaurumui aprašyti nevengia smarkių ir skaudžių žodžių, bet tokio tautos svetmoterystės apraišymo, siekiančio pačias kraštutines leistinumo ir padorumo ribas, kokį randame pas Ezekiėlį 16 ir 23 sk, veltui ieškotumėm pas ką kitą

Dėl šitos visokių vaizdų ir prilyginimų daugybės Ezekiėlio knyga ne visur lengva suprasti ir aiškinti. Jau šv Jieronimas yra, ypač apie jos paskutinius skyrius pasakęs, kad tai esą « slaptinga Raštų gelmė ir paslapčių labirintas ». Ilguose ir smulkmeniškuose regėjimų ir vaizdų aprašymuose nelengva atskirti, kurie dalykai yra svarbesni ir tikrai turi išreikšti tam tikrą idėją ir kur jie yra pridėti gal tik vaizdo pilnumui sudaryti ir jam pagražinti. Todėl gali pasitaikyti, kad ieškoma paslapčių ten, kur jų visai nėra, arba aplenkiami tariami mažesni dalykai, kurie turi svarbos tikslesniam pačios idėjos aptarimui

4. Ezekiėlis savo pranašystes rašė pats, kai tik jas gaudavo ; jis dažnai tiksliai nurodo ne tik metus, kuriais pranašystė buvo jam suteikta, bet ir dieną. Kad jos buvo parašytos tikrai Ezekiėlio, kurs knygoje neretai pasako savo vardą ir savo vardu kalba, šiandien labai mažai tekeliama abejonių. Visoje knygoje nuo pradžios iki galui yra tas pat stilius, tas pat rašymo būdas, tie patys pasikartoją išsireiškimai, taip kad nėra pagrindo abejoti, jog visa knyga parašyta to paties žmogaus

Tačiau dabartinis ebraiškas Ezekiėlio knygos tekstas amžių bėgyje yra daugiau nukentėjęs, kaip bet kurios kitos Sen Test knygos. Smulkesnių pakeitimų ir neesminių klaidų galėjo joje atsirasti daugiau dėl kaikur pasitaikančių neaiškumų pačios minties išreiškime. Aleksandriečių vertimas padeda kur ne kur atitaisyti dabartinio ebr teksto netikslumus, bet ne visur, nes ir pats ne visur yra tikslus ir vietomis yra perdaug laisvai atsitolinęs nuo originalinio teksto

EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Tai atsitiko trisdešimtais metais penktą ketvirtojo mėnesio dieną,
man esant belaisvių tarpe prie Khobaro upės : prasivėrė dangus ir aš
mačiau dieviškų regėjimų. [2]Penktą mėnesio dieną, — tai buvo penkti
karaliaus Joakhino ištrėmimo metai, — [3]Viešpaties žodis buvo suteiktas
kunigui Buzio sūnui Ezekiėliui Kaldiečių šalyje prie Khobaro upės ;
ten pat ant jo atėjo Viešpaties ranka
[4]Aš regėjau : štai iš šiaurės ėjo viesulas, didelis debesis ir vijojantisi
ugnis ; aplink jį buvo žibėjimas. Iš jos vidurio, tai yra, iš ugnies, švietė
lyg žėrįs skaistvaris. [5]Jos viduryje rodėsi esą keturi gyvūnai ; jų išvaizda
buvo toki : juose buvo žmogaus pavidalas. [6]Kiekvienas turėjo keturis

---

Įžanga: Pranašo Ezekiėlio pašaukimas

1/ *Viešpaties apsireiškimas Ezekiēliui*

Ezekiēlio pranašysčių knyga prasideda Įžanga, kurioje pasakojama apie Ezekiēlio pašaukimą /1,1-3,21/ 1,1-2,1a. Čia visų pirma aprašomas Viešpaties garbēs apsireiškimas Ezekiēliui, nurodžius pirma jo laiką ir vietą

1. [1]*Tai atsitiko.* Toliau aprašomo įvykio reikšmē pabrēžiama, nurodant įvykio apystovas. Pranašas ne be nustebimo patiria, kad Dievas svetimoje, suteptoje šalyje, ištremtos tautos tarpe taip pasirodo, kaip jis paprastai apsireiškia tik savo šventykloje ; tai turējo būti ypatingas Dievo malonēs ženklas. Dievas savo pasirodymu nori duoti pranašui tikrą žinią apie jo pašaukimą ir jo pareigas. Tokio tikrumo jam reikējo, kad jis Viešpaties paguostas ir sustiprintas galētų be svyravimo ir ištvermingai veikti visose savo tarnybos sunkenybēse. — *Trisdešimtais.* Anot kaikurių aiškintojų, trisdešimtais paties Ezekiēlio amžiaus metais. Bet gali būti, kad Ezekiēlis, gyvendamas Babelēs šalyje, prisitaikē prie vietos papročio ir pažymējo laiką taip, kaip jis buvo žymimas šalyje ; todēl trisdešimti metai galējo būti nuo Nebukadnetsaro tēvo karaliaus Nabopolasaro /Kaldiečių dinastijos įkūrējo/ viešpatavimo pradžios /apie 625 m/. — *Prie Khobaro* : Babilonijoje, į kurią Nebukadnetsaras buvo išvedęs Žydus /1,20 ; 43,3/. Plg 4 Kar 24, 15.16. — *Prasivērē dangus* : šviesiame etere susidarē vaizdas, lyg kad būtų prasivēręs dangus. — *Dieviškų regējimų* : kuriuose buvo rodoma dieviškų dalykų ; Dievas apsireiškia žmogaus prigimčiai suprantamu vaizdu. Minimi regējimai /daugsk./, nes turējo daug dalių. — [2]*Mēnesio* : gal to paties ketvirto mēnesio, kurs paminētas pirmoje eil. — [3]*Viešpaties ranka.* Ranka yra jēgos simbolis. Viešpaties ranka sustiprino Ezekiēlį ir padarē, kad jis galētų matyti ir pažinti antgamtines jēgas, dieviškąsias paslaptis

[4]*Aplink jį...* Viduryje buvo tiršta liepsnos masē ; ji buvo apšvietusi visą debesį aplinkui. — *Skaistvaris.* Liepsnos viduryje rodēsi esąs aukso ir sidabro mišinys, taip kad tenai liepsna dar skaisčiau žibējo. — [5]*Jos viduryje.* Juo labiau reginys artējo, juo geriau pranašas matē jo sudētines dalis. — [6]*Keturis veidus* : ne keturias atskiras galvas, bet tarsi keturias kaukes ant vienos galvos. Reginys buvo ne šio pasaulio, tai pranašas neturi visai tinkamų išsireiškimų jo dalims pavadinti ; todēl jis, pasinaudodamas kasdieninio gyvenimo žodžiais, ima juos netikra jų prasme. Šalyje, kurioje Žydų tremtiniai gyveno, panašiai įvaizdintų figūrų buvo, ir Ezekiēlio klausytojams, prisiminus matytus dalykus, nebuvo

veidus ir kiekvienas keturis sparnus. [7]Jų kojos buvo tiesios, o jų kojų
padas buvo kaip veršio kojos padas ; jos žibėjo, kaip žiba įkaitintas
skaistvaris. [8]Po jų sparnais keturiuose šonuose buvo žmogaus rankos ;
veidus ir sparnus jie turėjo iš keturių pusių. [9]Jų sparnai jungėsi, vieno
sparnas su kito sparnu ; eidami jie nesigręžė, bet kiekvienas ėjo ties savo
veidu. [10]Jų veido toks buvo panašumas : priešakyje žmogaus veidas, liūto
veidas visų keturių dešinėje, veršio veidas visų keturių kairėje ir aro
veidas visų keturių viršuje. [11]Jų veidai buvo pakelti ir jų sparnai ištiesti
augštyn ; dveji sparnai siekė vienas kitą ir dveji dengė jų kūnus. [12]Kiek-
vienas jų ėjo ties savo veidu. Kur dvasia stūmė, ten jie ėjo ir eidami ne-
sigręžė. [13]Gyvūnų panašumas buvo toks : žiūrint jie atrodė lyg žėrinčių
anglių ugnis ir lyg degantys švyturiai. Gyvūnų tarpe matėsi šen ir ten
bėgiojanti blizganti ugnis ir iš ugnies išeinąs žaibas. [14]Gyvūnai ėjo ir
grįžo kaip žaibo švitravimas
[15]Man žiūrint į gyvūnus, pasirodė žemėje prie gyvūnų po vieną tekinį
visuose keturiuose priešakiuose. [16]Tekinių išvaizda ir jų sudarymas buvo
lyg jūros reginys ; visų keturių buvo panaši išvaizda ; jų išvaizda ir su-
darymas buvo toks, lyg kad būtų buvęs tekinys tekinyje. [17]Pasijudinę jie
ėjo į keturias savo puses ir eidami nesigręžė. [18]Tekinių didumas ir augš-
tumas buvo baisus pasižiūrėti ; visa jų skrytis aplinkui buvo pilna akių
ir tai visų keturių. [19]Einant gyvūnams, ėjo taip pat greta jų ir tekiniai,
ir pakilstant gyvūnams nuo žemės, pakildavo draug ir tekiniai. [20]Kur tik
dvasia ėjo, tenai, einant dvasiai, pakildavo ją sekdami taip pat ir teki-
niai ; nes gyvybės dvasia buvo tekiniuose. [21]Gyvūnams einant, ėjo ir

---

labai sunku jo žodžius suprasti. — *Keturis sparnus.* Pas Ješ 6, 2 seraphai turi po šešis sparnus ; jie ten stovi viršum sosto ir dviem sparnais dengia savo veidus. Pas Ez kherubai yra po sostu, tai sparnų veidui pridengti jiems nereikia. — [7]*Tiesios* : be sulenkimo per kelius. — [8]*Rankos.* Jų visame reginyje buvo tikriausiai tik keturios. — *Veidus ir...* Ebr t : ir jų veidai ir sparnai buvo anuose keturiuose. Tai lyg antraštė toliau duodamam veidų ir sparnų aprašymui. Jos visai nėra LXX vertime. — [9]*Jų sparnai...* LXX vertime visų pirma duodamas veidų aprašymas, paskui sparnų. — [10]*Viršuje.* Vulg priedas, pridėtas matomai dėl to, kad originaliniame tekste aro veido vieta aiškiau nenurodyta : ir aro veidas visuose keturiuose. — [11]*Jų veidai pakelti.* Anot ebr t : tai jų veidai. Augštyn buvo pakelti ne visi visų sparnai, bet tik kiekvieno dveji, nes kitais dvejais buvo pridengtas gyvūnų kūnas. — [12]*Dvasia* : Dievo įtaka, pasireiškianti gyvūnuose. — [13]*Jie atrodė lyg...* Ugnis, kuri iš tolo matoma atrodė lyg besivyniojanti ugnis /4 e/ ir viduryje švietė lyg žėrįs skaistvaris, arti pasireiškia kaip blizgėjimas, kurs tarp gyvūnų leidžia spindulius ir iš kurio eina žaibai ; tuo būdu gyvūnų judesys įgaudavo degančių švyturių išvaizdą. — [14]*Ėjo ir grįžo* : ėjo šen ir ten

[15]*Pasirodė žemėje* : žemiau kiekvieno gyvūno. — [16]*Lyg jūros reginys,* t y, mėlsvos jūros spalvos. Ebr t palyginama ne su jūra, bet su Tarsies akmenėliu /turkisu/. — [17]*Jie ėjo* : galėjo judėti kiekviena kryptimi nesigręžiant. — [18]*Didumas.* Anot ebr t, skrytys /apvalumai/ buvo tokios augštos, kad net baisu buvo žiūrėti. Baisumo priežastis buvo gal ne tik pats skryčių augštumas, bet taip pat ir matomos skrytyse akys. Kaikurie aiškintojai mano, kad čia kalbama apie tokias akis, kaip žmogaus ; anot kitų gi tai buvęs tik akių panašumas, toks koks, sakysim, galima pastebėti ištiestoje povo uodegoje ; nėra juk čia davinių, kad patys tekiniai būtų turėję savyje kurios nors gyvybės. — [20]*Nes gyvybės.* Anot ebr t : nes gyvūno /gyvūnų/... Kiekvienas tekinys buvo vedamas /stumiamas/ arti jo buvusio gyvūno, taip kad atrodė, jog tekinys ir gyvūnas judinamas tos pačios dieviškosios dvasios. Tikslus aprašymas

jie, ir sustojant sustodavo ; aniems pakilstant nuo žemės juos sekdami
pakildavo taip pat ir tekiniai ; nes tekiniuose buvo gyvybės dvasia
22Viršuje gyvūnų galvų buvo lyg dangaus skliausmas, kurs atrodė kaip
baisus žiūrėti krištolas ir buvo ištiestas viršuje jų galvų. 23Po skliausmu
buvo jų sparnai ištiesti, vieno sparnas į kito sparną ; kiekvienas dengė
savo kūną dviem sparnais ; visi dengėsi taip pat. 24Aš girdėjau sparnų
ūžimą kaip daugelio vandenų ūžimą, lyg augščiausiojo Dievo garsą. Kai
jie ėjo, tai buvo didelės daugybės ūžimas, kaip karo stovyklos ūžimas ;
ir kai jie sustodavo, sparnai nusileisdavo. 25Nes pasigirdus balsui viršuje
skliausmo, kurs buvo viršuje jų galvos, jie sustodavo ir nuleisdavo savo
sparnus. 26Viršuje skliausmo, kurs buvo ištiestas augščiau jų galvų, buvo
matyti lyg saphyro akmuo, panašus į sostą ir ant to sosto panašumo ma-
tėsi lyg žmogaus pavidalas. 27Aš mačiau kažin ką žibantį kaip skaistvaris,
kaip ugnies išvaizdą viduje jo aplinkui ; nuo jo šlaunų ir augštyn ir nuo
jo šlaunų iki apačiai aš mačiau lyg kad ugnį, blizgančią aplinkui, 28lyg
vaivorykštės išvaizdą, kai ji pasirodo debesyje lietaus dieną ; toki buvo
blizgėjimo išvaizda aplinkui

2. 1Tai buvo Viešpaties garbės vaizdo pasirodymas
Tai pamatęs aš parpuoliau ant savo veido ir išgirdau kalbančiojo bal-
są. Jis man tarė : Žmogaus sūnau, stokis ant savo kojų, ir aš kalbėsiu su

---

parodo, kad visas reginys buvo matomas ilgesnį laiką. — 21*Gyvybēs* : gyvūnų
22*Baisus žiūrēti* : žadino didesnį nustebimą ir pagarbą. — 24*Augščiausiojo Dievo* : ebr t : Visagalio. — *Nusileisdavo.* Tikriau : liaudavosi judēję, bet pasilikdavo ištiesti, kad tuojau vēl galētų skristi. — 26*Saphyro akmuo.* Mēlsvas saphyras su aukso taškais yra Dievo garbingumo simbolis. Plg 2 Moš 34,10. Panašiai žmogaus pavidale pasirodo Dievas. Dan 7,9. — 27*Aš mačiau...* Anot šv Jieronimo, viršutinē dalis blizgējo, kaip blizga blizgąs skaistvaris, apačia atrodē kaip ugnis. Plg 8,2
28*Lietaus...* Plg Apr 4,3
2. 1*Viešpaties garbēs vaizdo.* Pranašas matē ne pačią Viešpaties garbę, kurios negalima aprašyti žodžiais ir vaizdais, bet tik jos panašumą, vaizdą. — Viešpaties garbē buvo vadinama Dievo didenybēs apsireiškimas viršuje sandoros skrynios tarp dviejų kherubų. Dabar panašų dalyką mato Ezekiēlis. Dievas, apsireikšdamas svetimoje šalyje, parodo, kad jis atmetē savo tautą ne visai, kad ir tremtinius tebepripažįsta savo tauta ir yra pasiryžęs tiekti jiems sandoros gērybių. Taigi šitoje vietoje Dievo garbēs pasireiškimas /nors jis ne toks kaip šventykloje/ yra įrodymas, kad Dievas ištikimai laikosi savo sandoros. Simboliai, kuriais čia Dievas tarsi prisidengia, reikia aiškint, žiūrint panašių dalykų Mošēs įstatymo kulte ir įvykių išrinktosios tautos istorijoje. Tie simboliai pasirodo kitur vieni nuo kitų atskirti, čia jie sutraukti į vieną vietą ir dar sustiprinti. Viesulas /1,4/ yra dieviškojo Teisējo ir bausmēs atējimo ženklas. Tokia prasme jis neretai minimas psalmēse ir pas pranašus. Jis eina iš šiaurēs, taip pat kaip pas Jeremiją. 1,13.14 ; 4,6 ; 6,1 ; 10,22. Ugnis ir žibējimas yra žymēs dieviškosios didenybēs, kuri gyvena neprieinamoje šviesoje ir bedieviams yra kaip visa ryjanti ugnis /5 Moš 4,24/. Ir Dievas yra ne kartą apsireiškęs ugnyje ; psalmēse gi, pas Ješają ir Jeremiją ugnis dažnai minima kaip teismo simbolis. Dangaus *skliausmą* /1,22/ matē Mošē, Aaronas ir Žydų vyresnieji /2 Moš 24,10/. Sostas yra kilnios galios ženklas /Is 6,1/. Kad sostą neša kherubai, galima pilnai suprasti iš to, ką istorinēs knygos sako apie Viešpaties garbę. Vaivorykštē yra, anot 1 Moš 9,9..., Dievo gailestingumo ir malonēs ženklas. Kherubai yra, kaip rodo 1 Moš 3,22.24 ir k ; plg Ez 28,14..., tikros esybēs, angelai /Apr 4,6/. Pats žodis *kherub* asiriškai reiškia kilnus,

tavim. [2]Tuomet įėjo į mane dvasia, po to kai jis buvo man kalbėjęs, ir
pastatė mane stačią ant mano kojų. Aš girdėjau tą, kurs man kalbėjo
[3]ir sakė : Žmogaus sūnau, aš siunčiu tave pas Israėlio vaikus, pas atpuo-
lėles tautas, kurios atstojo nuo manęs. Jie ir jų tėvai sulaužė mano san-
dorą iki šiai dienai. [4]Sūnūs, pas kuriuos aš tave siunčiu, yra kieto veido
ir nepalenkiamos širdies. Tu jiems sakysi : Štai ką sako Viešpats Dievas.
[5]Gal kartais jis ir paklausys ir gal kartais liausis, nes tai yra atkaklūs
namai ; tačiau jie turi žinoti, kad pranašas yra buvęs jų tarpe. [6]Taigi tu,
žmogaus sūnau, nebijok jų ir neišsigąsk jų kalbų, nors šalia tavęs yra
netikėlių ir maištininkų, ir tu gyveni su kurkliais. Nebijok jų žodžių ir
neišsigąsk jų veido, nes tai atkaklūs namai. [7]Taigi tu kalbėsi jiems mano
žodžius ; gal kartais jie paklausys ir liausis, nes jie yra erzintojai

---

palaimintas. Ebr jie vadinami gyvomis esybēmis ir gal taip pažymimas jų ypatingas dalyvavimas gyvybēje, kuri yra pats Dievas. Jie stovi prie Dievo sosto, Dievas gi teikia gyvybę ; jie, kaip parodo jų pastatymas prie rojaus vartų ir permaldavimo vietoje, turi tam tikrą ryšį su malonēs gyvenimu, su žmogaus nemarumu ir pašlovinimu. Ta gyvybēs pilnybē, kuri yra gyvūnuose, išreiškiama jų išvaizda, jungiančia savyje visa, ką turi savyje kilniausios regimos esybēs. Gyvūnai yra lyg kokie karaliai : žmogus visų matomų kūrinių karalius, liūtas laukinių žvērių, veršis naminių gyvulių, aras paukščių. Taip kherubai turi didžiausią išmonę, jēgą ir greitumą. Žydų šventykloje kherubai turējo po du sparnu, čia po keturis ; gal ir tuo norēta nurodyti jų didesnis gyvumas. Pasirodo keturi tekiniai, nes kherubai sudaro tarsi Dievo vežimą, kurs paprastai Sione pasiliekančią Dievo garbę lyg kad veža į svetimą šalį. Taip pat sandoros skrynia Ps 67,18 ir 1 Kron 28,18 vadinama Dievo vežimu. Keturi tekiniai atgręžti į keturias pasaulio šalis, kad taip būtų nurodytas Dievo viešpatavimas ir galia, kuri visa lygiai apima. Tekinių gražumas atitinka Dievo didenybę. Akys reiškia jo dvasinį gražumą. Kad Dievas pasirodo žmogaus pavidale, tai yra lyg kad tolimas įsikūnijimo skelbimas. Trumpai sakant : Dievas apsireiškia pranašui kaip sandoros Dievas, pilnas didenybēs, pasiryžęs saugoti ir palaikyti tą gyvenimo ir malonēs sandorą. Šitame regējime yra duodamas lyg kad visas knygos turinys. Pranašui jis yra pamokymas, bet taip pat ir laidas jo išrinkimo ir pašaukimo eiti pranašo pareigas. — Kherubų vaizdai neretai pasavinami evangelistams, kurių Kristus lyg kad nešamas visam pasauliui

2/ Ezekiēlio pašaukimas ir prirengimas pranašo pareigoms

2,1b-3,21. Dievo didenybēs ir galybēs apreiškimų prirengtas Ezekiēlis siunčiamas eiti pranašo pareigas Žydų tarpe /2,1b-7/ ir simboliniu veiksmu pašventinamas bei sustiprinamas /2,8-3,11/ ; dvasios perkeltas į savo naujų pareigų vietą /3,12-15/ gauna įsakymą duoti įspējimų nusidējēliams ir teisiesiems /3,16-21/

Parpuoliau : iš baimēs kaip Abraomas 1 Moš 17,3 /plg Ješ 6,5 ; Dan 7,15 ; 10,8/, taip pat ir pagarbos. — *Žmogaus sūnau* : silpnas žmogau. Jo silpnumo priminimas turi padrąsinti Ezekiēlį remti savo augštesniame pašaukime visą pasitikējimą Dievu. — [2]*Dvasia* : Dievo siųsta. Ir čia pranašui parodoma, kad visa jo stiprybē yra iš Dievo. — [3]*Aš siunčiu.* Toks siuntimas pareina tiktai iš Dievo /5 Moš 18,15/. — *Pas atpuolēles...* Ebr t : pas maištininkes tautas, kurios sukilo prieš mane. — [4]*Sūnūs.* Išrinkimu ir einant sandora jie yra sūnūs, bet kaipgi labai netikę ! — [5]*Gal kartais...* Ebr t mintis : ar jie paklausys, ar nepaklausys. — *Liausis* : pikta darę. Nors jie ir nenorēs klausyti, tu tačiau turi pas juos eiti, kad jie neturētų jokio pasiteisinimo, kai aš būsiu visa padaręs, kas buvo darytina. — *Turi žinoti* : savo patyrimu. — [6]*Nebijok jų* : jei jie bus tau atkaklūs ir tau prieštaraus ; daugiau jie nieko negali padaryti. — *Jų veido* : jei jie tau ir grasytų, nes

[8]Tu gi, žmogaus sūnau, klausyk, ką aš tau kalbu ir nebūk atkaklus,
kaip yra šitie atkaklūs namai ; išsižiok ir valgyk visa, ką tik aš tau duodu.
[9]Tuomet aš pažvelgiau, ir štai į mane buvo ištiesta ranka, kurioje buvo
suvyniota knyga. Jis išvyniojo ją mano akyse ; buvo gi ji prirašyta vienoje
ir kitoje pusėje ; joje buvo parašyta raudų, liūdnų giesmių ir dejavimų

3. [1]Jis man tarė : Žmogaus sūnau, valgyk, ką tik tu randi ties savim ;
suvalgyk šitą knygą, eik ir kalbėk Izraėlio vaikams. [2]Aš išsižiojau ir jis
valgydino mane ta knyga, [3]ir man tarė : Žmogaus sūnau, tavo pilvas
tevalgo ir tavo viduriai tebūna pilni tos knygos, kurią aš tau duodu. Aš
ją valgiau, ir mano burnoje ji buvo saldi kaip medus
[4]Jis man tarė : Žmogaus sūnau, eik pas Izraėlio namus ir kalbėk jiems
mano žodžius. [5]Nes tu juk siunčiamas ne pas nesuprantamos šnekos ir ne
pas svetimos kalbos tautą, bet pas Izraėlio namus ; [6]ir ne pas daugelį
nesuprantamos šnekos ir nežinomos kalbos tautų, kurių žodžių tu nega-
lėtumei suprasti ; bet jei ir pas tokiuos tu būtumei siunčiamas, jie klausytų
tavęs. [7]Izraėlio gi namai nenori klausyti tavęs, nes jie nenori klausyti
manęs ; nes visi Izraėlio namai turi apdilusią kaktą ir yra kietos širdies.
[8]Bet štai aš padarysiu tavo veidą stipresnį už jų veidus ir tavo kaktą
kietesnę už jų kaktas. [9]Aš padarysiu tavo veidą kaip deimantą ir kaip
titnagą ; nebijok jų ir neišsigąsk jų veido, nes jie yra atkaklūs namai.
[10]Jis man dar sakė : Žmogaus sūnau, imk sau į širdį ir išgirsk savo ausimis
visus mano žodžius, kuriuos aš tau kalbu. [11]Eik ir nuvyk pas tremtinius,
pas mano tautos sūnus, kalbėk su jais ir jiems sakyk : Viešpats Dievas
sako taip ; gal jie paklausys ir liausis
[12]Tuomet dvasia pakėlė mane, ir aš girdėjau paskui save didelio suju-
dimo garsą : Pagirta tebūnie Viešpaties garbė iš jos vietos! [13]taip pat
vienas kitą paliečiančių gyvūnų sparnų šlamėjimą, bildėjimą tekinių,
kurie ėjo paskui gyvūnus, ir didelio sujudimo ūžimą. [14]Dvasia pakėlė taip
pat mane ir nešė mane ; aš vykau apkartęs, savo dvasios užsidegime,
tačiau su manim buvo Viešpaties ranka ir stiprino mane. [15]Aš atvykau pas

---

tai bus tušti grasymai. — [7]*Gal kartais*... Žr 5 e

[9]*Prirašyta* : abiejose lakštų pusēse, todēl pranašysčių buvo daug. — *Raudų*... Regējime tai išreikšta viesulo, tamsaus debesies ir besivyniojančios ugnies vaizdais, 1,4 ; plg Apr 5,1

3. [1]*Valgyk*. Plg Apr 10,9. — *Ir kalbēk*... Ką pranašas priima į savo širdį, tai jis turi iš širdies ir atvirai kalbēti. — [3]*Buvo saldi*... Pranašas turi Dievo žodžius ne tiktai išgirsti ir laikyti atmintyje ; kadangi jis prisiima sunkią pasiuntinybę, jam suteikiama dieviškos paguodos. Plg Jer 15,16

[5]*Pas Izraēlio*... Pranašas įspējamas, kad jis nelaikytų iš anksto savo pastangų bevaisēmis. Izraēlaičiai juk gali Dievo siunčiamą įspējimą suprasti, nes jie žino Dievą ir savo vertę, savo pašaukimą ir savo viltis ; tačiau dabar jie yra blogesni už kitas tautas. — [7]*Kietos širdies*. Jie atsisako klausyti Dievo, todēl jie nepaklausys taip pat jo pranašo. — [9]*Deimantą ir*... Ebr t : kietesnį už titnagą. Deimanto kietumas laikomas visų didžiausiu. Todēl pranašas gali drąsiai imtis savo pareigų. — [10]*Į širdį*. Jis turi visų pirma priimti Viešpaties žodžius į širdį ir juos apsvarstyti

[12]*Dvasia* : Dievo ar angelo jēga, kuri galējo pasireikšti kaip žmogų pakeliąs vējas. — *Garsą* : kaip dieviškosios jēgos ženklą. — Kur pasireiškia Dievo garbē, ten giedamas ir skleidžiamas jos gyrius. Kherubai džiaugiasi pranašo išrinkimu ir tuo, kad iš jo bus naujos Dievui šlovēs. [14]*Apkartęs*... Labai susijaudinęs ir nuliūdęs dēl tautos atkaklumo. — [15]*Aš atvykau* : ne regējime, bet savo kūnu. — *Pas naujų vaisių krūvą*. Ebr

tremtinius, pas naujų vaisių krūvą, pas tuos, kurie gyveno prie Khobaro
upės ; aš atsisėdau, kur jie sėdėjo, ir pasilikau tenai septynias dienas,
liūdėdamas jų tarpe
16Septynioms dienoms praslinkus, man buvo suteiktas Viešpaties
žodis ir pasakyta : 17Žmogaus sūnau, aš padariau iš tavęs budėtoją
Israėlio namams ; kai tu išgirsi iš mano burnos žodį, tu paskelbsi jiems
mano vardu. 18Jei man sakant bedieviui : Mirte mirsi, tu jam nepaskelbsi
ir nekalbėsi, kad jis gręžtųsi nuo savo bedieviško kelio ir būtų gyvas,
tas bedievis mirs savo neteisybėje ; tačiau jo kraujo aš pajieškosiu iš tavo
rankos. 19O jei tu paskelbsi bedieviui, ir jis nesigręš nuo savo bedievystės
ir nuo savo bedieviško kelio, jis, tiesa, mirs savo neteisybėje ; bet tu būsi
išgelbėjęs savo sielą. 20Jei ir teisusis bus nusigręžęs nuo savo teisybės, aš
padėsiu ties juo, kuo jis užsigautų, ir jis mirs, nes tu jam nepaskelbei ;
jis mirs savo nuodėmėje ir nebus atsiminta jo teisybės, kurią jis yra daręs ;
bet jo kraujo aš pajieškosiu iš tavo rankos. 21O jei tu paskelbsi teisiajam,
kad teisusis nenusidėtų, ir jis nenusidės, tai jis bus tikrai gyvas, nes tu
jam paskelbei, ir tu būsi išgelbėjęs savo sielą
22Viešpaties ranka atėjo ant manęs ir jis man tarė : Atsikelk ir išeik
į lygumą ; tenai aš kalbėsiu su tavim. 23Atsikėlęs aš išėjau į lygumą. Štai
tenai stovėjo Viešpaties garbė, kaip ta garbė, kurią buvau matęs prie
Khobaro upės, ir aš parpuoliau ant savo veido. 24Į mane įėjo dvasia ir
pastatė mane ant mano kojų ; ji man kalbėjo ir tarė : Įeik ir užsirakink
savo namų viduje. 25Ir tu, žmogaus sūnau! štai tau paskirti pančiai,
tave suriš jais ir tu neišeisi iš jų tarpo. 26Aš padarysiu, kad tavo liežuvis
priliptų tau prie gomurio ; tu būsi nebylys ir ne toks kaip žmogus, kurs
bara, nes tai yra atkaklūs namai. 27Bet kai aš būsiu tau kalbėjęs, aš at-

---

t : į Tel Abibą. Taip buvo vadinama ištremtųjų Žydų gyvenamoji vieta. — *Liūdēdamas.* Ebr t : baisēdamos, t y, giliausiai persiēmęs tuo, kas buvo Viešpaties pasakyta.

[17]*Žmogaus sūnau* : Plg žem 33,7. — *Budētoją.* Todēl pranašas turi budēti augščiau kitų žmonių pastatytas, išgirsti Dievo žodžius ir juos skelbti. — [18]*Jei...* Plg 1 Moš 9,5 ; 42,22. — [20]*Aš padēsiu...* Jei jis pames gerą kelią ir pradēs eiti blogu /Teodor/. Tuomet jis eis ne tuo keliu, kurį jam yra skyrusi Dievo apvaizda, ir statys save į didžiausius pavojus

I. Dievo teismų knyga

1. Pranašystės prieš Žydus

a/ *Simboliais išreikštos bausmēs Jerusalei*

I. Pirmoje savo pranašysčių dalyje /3,22-32,32/ Ezekiēlis skelbia Dievo teismus Žydams ir pagonių tautoms. Žydų tremtinius jis turi pranašystēmis prirengti prie artimos visai tautai nelaimēs, palenkti atkaklias jų širdis, kad pasiduotų teisingai Dievo bausmei, ir duoti nurodymų, kaip jie turi bausme pasinaudoti /3,22-24,27/

3,22-5,17. Simboliais išreikštu Jerusalēs apgulimu /3,22-4,3/, gulējimu ant vieno ir kito šono, /4,4-8/, menku maistu /4,9-17/ ir savo plaukų padalinimu /5,1-4/ Ezekiēlis turi paskelbti įvairias Žydų nelaimes Jerusalēs apgulimo metu ir tuojau po Jerusalēs paēmimo /5,5-17/

[22]*Viešpaties ranka.* Žr aug 1,3. — *Į lygumą.* Ebr t : į slēnį. Tel Abibas buvo matomai augštesnē vieta. Vienatvēje pranašui vēl turi būti suteiktas dieviškas regējimas. — [25]*Pančiai...* Dievo siunčiama dorinē prievarta, kuri neleis Ezekiēliui išeiti iš namų, ar tikri pančiai, kuriais paties pranašo įsakymu galējo surišti jį jo namiškiai. — *Iš jų tarpo.* Ebr t: į jų /tremtinių/ tarpą. Septynias dienas /15 e/ pasilikęs Žydų tarpe ir juos sudominęs dabar savo ūmiu užsidarymu namuose turi dar padidinti jų susidomējimą. — [26]*Nes tai...* Jie yra taip atkaklūs, kad tik simboliniais veiksmais galima sužadinti

versiu tavo burną, ir tu jiems tarsi : Viešpats Dievas sako taip : Kas
klauso, tegul klauso, ir kas ilsisi, tesiilsi, nes tai atkaklūs namai

4. [1]Tu, žmogaus sūnau, imk sau plytą, pasidėk ją ties savim ir nu-
braižyk ant jos Jerusalės miestą. [2]Tu sudarysi prieš ją apgulimą, pastatysi
sustiprinimų, supilsi pylimą, išrikuosi prieš ją stovyklas ir sustatysi ap-
linkui karo dalbas. [3]Pasiimk dar sau geležinę skardą ir pastatyk ją kaip
geležinę sieną tarp savęs ir tarp to miesto ; po to atgręžk stačiai į jį savo
veidą, ir tebūna jis apgultas ; tu apgulsi jį. Tai yra ženklas Israėlio na-
mams

[4]Paskui tu gulėsi ant savo kairio šono ir dėsi ant jo Israėlio namų
neteisybes ; tiek dienų, kiek tu ant jo gulėsi, tu neši jo neteisybę. [5]Aš gi
duodu tau tiek dienų, kiek metų tęsiasi jų neteisybė, tris šimtus devynias
dešimtis dienų, ir tu neši Israėlio namų neteisybę. [6]Kai tu būsi tai pabai-
gęs, tu gulėsi dar kartą ant savo dešinio šono ir neši Judo namų neteisy-
bę keturias dešimtis dienų : dieną už metus ; dieną, sakau, aš paskyriau
tau metų vietoje. [7]Tu atgręši savo veidą į Jerusalės apgulimą ; tavo ranka
bus ištiesta, ir tu pranašausi prieš ją. [8]Štai aš apsupiau tave pančiais,
kad tu neapsiverstumei nuo vieno šono ant kito šono, iki būsi pabaigęs
savo apgulimo dienas

---

jų susidomėjimą. Bet šiuo metu pranašas jų dar nebars. — [27]*Kas ilsisi...* Kas neklauso... Plg 2,5.7

4. [1]*Jerusalės miestą.* Judo karalius Sedekijas buvo paskirtas valdovu Babilono karaliaus ; todėl Babilone buvusiems Žydų tautos tremtiniams galėjo rodytis netikėtinas dalykas, kad Babilonas turėtų sugriauti Jerusalės miestą. Kaip Asiriečiai ir Babiloniečiai paprastai rašydavo ant plytelių, taip pranašas panašioje plytelėje turi nubraižyti apgultą Jerusalę. — [3]*Tarp savęs...* Taip tu atstovausi Dievą. Geležinė siena reiškia kietą, nepermaldaujamą Dievo rūstybę /Jieron/

[4]*Kairio šono...* Tas šonas reiškia šiaurę, nes Israėlio karalystė buvo į šiaurę nuo Judo. — *Dėsi ant jo...* Tautos neteisybę, t y, bausmę už nusikaltimus Dievas sudeda ant Ezekiėlio ; jis turi ją nešti ; jam atsigulus ant kairio šono ta neteisybė kartu su pranašo kūnu turi slėgti kairį šoną. — [5]*Tris šimtus...* pridėjus prie 390 dar 40 /iš 6 e/, gauname 430, t y, tiek metų, kiek, anot 1 Moš 12,40, Žydų tauta buvo Egipte ; dabar jie buvo tarsi nusipelnę antrą Egipto vergiją /plg 4 Moš 14,34 ; 5 Moš 28,68 ; Oš 8,13 ir 9,3.6/. Šv Jieronimas skaito 390 metų nuo Israėlio karalystės sugriovimo /Phakėės laikais/ iki 40. Artakserkso Mnemono /Asvero/ metų, keturias gi dešimtis nuo pirmų Jekhonijo metų iki pirmų Kiro metų ; bet tuomet pirmais Kiro metais reiktų laikyti 557 ar 556 m, tuo tarpu kad Kiras Babilone viešpatauti pradėjo tik 539 metais /savo tėvo Kambizo sostą Ansane jis, tiesa, buvo paveldėjęs jau 558 m./. Gal vietoje 390 reiktų čia skaityti su LXX vertimu 190 ; tuomet ir pagrindo šitam skaitymui reiktų ieškoti kur kitur. Bendrai sakant, šitas metų skaičiavimas sudaro nemaža sunkenybių, ir aiškintojų nuomonės dėl jų labai nevienodos. — [7]*Tavo ranka...* Ebr t : su plika ranka, t y, atsiraičius rankovę. Tai ženklas pasiryžimo muštis. — [8]*Kad tu neapsiverstumei* : kad visą laiką gulėtumei ant vieno šono. — Nėra tačiau reikalo manyti, kad pranašas būtų turėjęs gulėti nepasikrutindamas be jokios pertraukos. Gulėjo jis, be abėjo, taip kaip jam buvo įsakyta, tik dienos metu ir tai atsikeldamas, kai reikėjo atlikti koks darbas namuose, pasigaminti sau maisto ir tt. Todėl simbolinis gulėjimo veiksmas galėjo būti tikrai įvykdytas. — [9]*Pasiimk sau...* Jerusalė buvo ne tik apgulta, bet joje greitai buvo pasireiškusi reikiamiausių dalykų, vandens ir maisto stoka. Ir tą stoką pranašas turi parodyti simboliniu veiksmu. Jis turi misti papločiais,

[9]Pasiimk sau kviečių, miežių, pupų, laišių, sorų ir vikių ; supilk juos
į vieną indą ir pasidaryk sau duonos, žiūrėdamas skaičiaus dienų, kurias
tu gulėsi ant savo šono ; tai tu valgysi tris šimtus devynias dešimtis dienų.
[10]Tavo valgis, kuriuo tu misi, svers dvidešimt siklių dienai ; tai tu valgysi
laikas nuo laiko. [11]Ir vandens tu gersi saiku, šeštą hino dalį ; tu gersi
jį laikas nuo laiko. [12]Tu tai valgysi kaip pelenuose keptą miežienį ragaišį,
ir jų akyse pridengsi tai iš žmogaus išeinančiu mėšlu. [13]Viešpats dar
sakė : Taip valgys Israėlio vaikai savo duoną suteptą tarp tautų, pas kurias
aš išvarysiu juos. [14]Tuomet aš tariau : Ai, ai, ai, Viešpatie, Dieve, štai
mano siela nesutepta ; nuo savo kūdikystės iki dabar aš nevalgiau nei mai-
tos, nei žvėrių sudraskyto, ir į mano burną neįėjo joki sutepta mėsa. [15]Jis
man tarė : Štai aš tau duodu galvijų mėšlo vietoje žmonių mėšlo ; juo tu
darysi savo duoną. [16]Jis dar man kalbėjo : Žmogaus sūnau, štai aš sutrinsiu
duonos ramstį Jerusalėje ; jie valgys duoną pasvėrę ir su rūpesčiu, ir gers
vandenį saiku ir suspaudime, [17]kad, pritrūkus duonos ir vandens, su-
kniubtų kiekvienas ant savo brolio ir nualptų savo neteisybėse

5. [1]Tu, žmogaus sūnau, pasiimk sau aštrų kalaviją, kaip plaukams
skusti, imk jį ir vesk sau per savo galvą ir per savo barzdą ; paskui pa-
siimk svarstyklę ir padalink plaukus. [2]Vieną trečdalį sudegink ugnimi
miesto viduryje, kai baigsis apgulimo dienos ; kitą trečdalį paimk ir
sukapok aplink jį kalaviju ; paskutinį gi trečdalį išsklaidyk į vėją, ir aš
ištrauksiu iš makščių paskui juos kalaviją. [3]Po to pasiimk jų mažą skaičių
ir prisirišk prie savo apsiausto kampo. [4]Iš šitų vėl pasiimk ir įmesk juos

---

iškeptais iš įvairių javų mišinio, net ir tokių, kurie paprastai žmogaus maistui nevartojami, nes bado metu imama, kas gaunama. Per 40 dienų, kai Ezekiēlis, gulēdamas ant savo dešinio šono, turējo vaizduoti Judo nuodēmes, jis mito tikriausiai jau paprasta duona, kad, kaip sako Jieron, parodytų, jog bausmē tiems, kurie visai atpuola nuo Dievo, kaip kad buvo padariusi Israēlio karalystē, yra sunkesnē už bausmę tų, kurie Dievo ir jo įstatymų pažinimą išlaiko ; toki gi buvo Judo karalystē. — *Tris šimtus...* Ir čia LXX skaitoma 190. — [10]*Dvidešimt siklių* : apie 327 gramus, senovinis romēnų svaras. Tiek maisto gana, kad žmogus badu nenumirtų ; bet ir Arabijoje paprastai žmogus suvalgo kasdien apie 800 gramų. — *Laikas nuo laiko* : nustatytomis valandomis. — [11]*Hino.* Hinas lygus 6,49 litr. Todēl per dieną Ezekiēliui buvo leista išgerti truputį daugiau kaip vieną litrą, tai yra pusę to, ko paprastai reikia suaugusiam žmogui. — [12]*Pridengsi.* Ebr t : kepsi. Senovēje Rytų kraštuose papločiai iš miežienių miltų buvo kepami ant įkaitinto akmens, ar tiesiog karštuose pelenuose. Neesant malkų, kaip kuras buvo vartojamas sudžiūvęs galvijų ir kupranugarių mēšlas. Pranašui įsakoma vartoti kurui sudžiovintą žmogaus mēšlą, kurio palietimas tačiau, einant įstatymu, duoną turējo sutepti /žr 5 Moš 23,12/. Tremtiniai turi tai matyti, kad jie pagaliau pamestų savo nepagrįstą viltį. — [13]*Taip valgys.* Taip prirengta, ne geriausią kvapą turinti duona yra vaizdas Žydų pasilikimo pagonių tarpe /plg Oš 9,4/. — [16]*Duonos ramstį* : jēgas palaikančią duoną. Plg žem 5,16 ; 14,13

5. [1]*Galvą...* Galvos ir barzdos plaukai buvo laikomi vyrų papuošalu ; ilgi galvos plaukai buvo laisvēs ir augštos kilmēs /pav Absalomas/ ženklas, barzdos gi plaukai vyriškumo žymē. — *Svarstyklę.* Svarstyklē Dievo teisingumo simbolis. — [2]*Trečdalį...* Vienas tautos trečdalis turēs žūti Jerusalēs apgulimo metu, kitas — kai miestas bus priešų paimtas, trečias gi bus išsklaidytas tarp svetimųjų /plg 3 Moš 26,33/. — [3]*Mažą skaičių...* Iš išsklaidytųjų tarpo Dievas, vadovaudamos savo gerumu ir gailestingumu, nori kaikuriuos išlaikyti ir paimti savo globon. Tačiau ir šitų tarpe bus tokių, kuriuos palies

į ugnies vidurį ir sudegink juos ugnimi ; o iš to išeis ugnis į visus Izraėlio
namus
[5]Viešpats Dievas sako taip : Tai yra Jerusalė ; aš pastačiau ją tarp
tautų ir aplink ją šalis. [6]Bet ji paniekino mano teises, kad būtų labiau
bedieviška kaip pagonys, ir mano įsakymus, labiau kaip šalys, kurios yra
aplink ją ; nes jie atmetė mano nutarimus ir nevaikščiojo mano įsakymais.
[7]Todėl štai ką sako Viešpats Dievas : Kadangi jūs perviršijote tautas,
kurios yra aplink jus, nevaikščiojote mano įsakymais, nevykdėte mano
nutarimų ir net nesielgėte pagal teises pagonių, kurie yra aplink jus, [8]todėl
Viešpats Dievas sako taip : Štai aš ateinu prie tavęs, aš pats darysiu tavo
tarpe teismus tautų akyse [9]ir darysiu tavyje, ko neesu daręs ir nieko pa-
našaus daugiau nebedarysiu, dėl visų tavo nuobodų. [10]Todėl tavyje tė-
vai ės savo vaikus ir vaikai ės savo tėvus ; aš darysiu tau teismų ir
išvėtysiu visas tavo liekanas į visus vėjus. [11]Todėl, kaip aš gyvas, sako
Viešpats Dievas, iš tikrųjų, kadangi tu sutepei visais savo nusikaltimais
ir visomis savo nuobodomis mano šventyklą, tai ir aš naikinsiu : mano
akis nepasigailės, ir aš nebūsiu gailestingas. [12]Vienas tavo trečdalis mirs
maru ir bus sunaikintas tavyje badu ; kitas tavo trečdalis kris aplink
tave nuo kalavijo ; kitą gi tavo trečdalį aš išsklaidysiu į visus vėjus ir
išsitrauksiu iš makščių paskui juos kalaviją. [13]Taip aš pilnai įvykdysiu
savo narsą, patenkinsiu jais savo užsidegimą, ir iš to bus man džiaugs-
mo ; jie žinos, kad aš, Viešpats, esu kalbėjęs savo rūstybėje, kai būsiu
patenkinęs jais savo užsidegimą. [14]Aš paversiu tave tyruma ir padarysiu
iš tavęs pasityčiojimą aplink tave esančioms tautoms ir kiekvieno praeivio
akyse. [15]Tu būsi paniekos ir piktžodžiavimo dalykas, įspėjimas ir pasi-
baisėjimas visoms aplink tave esančioms tautoms, kai aš būsiu padaręs
tau teismą narse, užsidegime ir baudžiančioje rūstybėje. [16]Aš, Viešpats,
tai kalbėjau. Kai aš siųsiu prieš juos pikčiausias bado vilyčias, kurios
bus mirtingos ir kurias aš siųsiu jums išsklaidyti, kai aš sukrausiu ant
jūsų badą, tai aš sulaužysiu jumyse duonos ramstį. [17]Aš siųsiu prieš jus
badą ir pikčiausius žvėris, iki jūs būsite sunaikinti ; maras ir kraujas
pereis per tave, ir aš užvesiu ant tavęs kalaviją. Aš, Viešpats, tai kal-
bėjau

6. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Žmogaus sūnau,
atgręžk savo veidą prieš Izraėlio kalnus, pranašauk prieš juos [3]ir sakyk :
Izraėlio kalnai, klausykitės Viešpaties žodžio : Štai ką Viešpats Dievas
sako kalnams, kauburiams, uoloms ir slėniams : Štai aš užvesiu ant jūsų

---

baudžianti Dievo rūstybės ugnis. — [4]*Išeis ugnis...* Aiškintojų dauguma mato šitame bausmę, kurią dėl kunigų ir parisiejų sukelto maišto Titas paskyrė visai tautai

[5]*Tarp tautų...* Kad tautos išmoktų iš jos tikro dievobaimingumo ir teisingo Dievo garbinimo /plg 38,12/. [9]*Darysiu tavyje...* Kadangi jie net prigimto įstatymo nesilaikė, kaip kad jo laikėsi ir pagonys /Jier/, ir taip jų piktumas peržengė visas ribas, tai taip pat ir bausmė turi būti lygi. Kaip ji pasireikš, pasakyta 10 e. Plg 3 Moš 26,29 ir 5 Moš 28,53. — [12]*Mirs maru...* Plg Jer 14,12 ir k. — [13]*Iš to* : iš keršto. — [14]*Tave* : Jerusalę. — [15]*Įspėjimas...* Tautos turi išmokti, kad Dievas nepalieka nusikaltimo nenubausto

b/ *Žodžiais paskelbtos pranašystės dėl Žydų stabmeldystės*

6,1-7,27. Dėl gyventojų stabmeldystės Judo šalis bus visa sunaikinta /6,1-14/ ; tas sunaikinimas yra neišvengiamas dėl nusikaltimų daugybės /7,1-27/

kalaviją, sunakinsiu jūsų augštumas, [4]nugriausiu jūsų altorius, ir jūsų
stabai bus sutrupinti ; aš pamesiu jūsų užmuštuosius ties jūsų dievaičiais.
[5]Aš pamesiu Israėlio vaikų lavonus ties jūsų stabais ir išbarstysiu jūsų
kaulus aplink jūsų aukurus [6]visose jūsų gyvenimo vietose. Miestai bus
tušti, augštumos išardytos ir sunakintos ; jūsų aukurai bus sunaikinti ir
sulaužyti ; jūsų stabai žus, jūsų šventyklos bus nugriautos ir jūsų padarai
bus sunakinti. [7]Užmuštieji kris jūsų tarpe, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats
[8]Aš paliksiu tautų tarpe tulus iš jūsų, kurie ištrūks nuo kalavijo, kai
būsiu išsklaidęs jus šalyse. [9]Tuomet jūsų ištrūkusieji atsimimins mane
tarp tautų, į kurias jie, belaisviai, yra nuvesti, nes aš būsiu sutrynęs
jų paleistuvingą ir nuo manęs atstojusią širdį ir jų akis, paleistuvingai
sekusias savo stabus ; jie patys sau nebepatiks dėl piktenybių, kurias jie
yra padarę visais savo pasibjaurėtinais darbais. [10]Jie pažins, kad aš ,Vieš-
pats, ne veltui esu kalbėjęs, padarysiąs jiems tą nelaimę
[11]Štai ką sako Viešpats Dievas : Suduok sau į ranką ir tryptelėk savo
koja ir sakyk : Vargas visoms pasibjaurėtinoms Israėlio namų pikteny-
bėms, nes jos turi žūti kalaviju, badu ir maru. [12]Kas toli, tas maru numirs;
kas gi arti, tas kris ištiktas kalavijo ; kas bus išlikęs ir apgultas, mirs ba-
du, nes aš pilnai įvykdysiu juose savo užsidegimą. [13]Jūs žinosite, kad aš
Viešpats, kai jūsų užmuštieji bus tarp jūsų stabų aplink jūsų aukurus,
kiekviename augštame kauburyje, visose kalnų viršunėse, po kiekvienu
žaliuojančiu medžiu, po kiekvienu šakotų ąžuolu, ten, kur jie degino
visiems savo stabams kvepinčių smilkalų. [14]Aš ištiesiu ant jų savo ranką
ir padarysiu, kad šalis būtų palikta ir tuščia, pradedant Deblatos tyruma,
visose jų gyvenamose vietose ; ir jie žinos, kad aš Viešpats

7. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Tu, o žmogaus
sūnau ! Štai ką Viešpats Dievas sako Israėlio šaliai : Ateina galas, galas
ateina keturiems šalies kraštams. [3]Dabar ateina galas tau, ir aš paleisiu
prieš tave savo narsą ; aš teisiu tave, žiūrėdamas tavo kelių, ir statysiu
prieš tave visus tavo pasibjaurėtinus darbus. [4]Mano akis nepasigailės
tavęs, ir aš nebūsiu gailestingas ; aš dėsiu ant tavęs tavo kelius, ir tavo
nuobodos bus tavyje ; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. [5]Viešpats Dievas
sako taip : Vienas plakimas, štai plakimas ateina. [6]Ateina galas, galas
ateina ; jis pabudo prieš tave, štai jis ateina. [7]Ateina sunaikinimas tau,
šalies gyventojau ; ateina metas, arti yra užmušimo diena, ne džiūgavimo
kalnuose. [8]Dabar greitu laiku aš išliesiu ant tavęs savo rūstybę ir pil-

---

6. [2]*Israēlio kalnus.* Pranašas buvo Kaldējos krašte, kurs yra žemas ; su juo palyginta Palestina yra tikrai kalnų kraštas. — [3]*Ir sakyk...* Plg 36, 2.3. — [4]*Bus sutrupinti.* Taip visiems paaiškēs jų silpnumas

[9]*Atsimins mane.* Toks bus Dievo siųstųjų bausmių vaisius. — [10]*Ne veltui...* Anot Jieron : ir kad aš ne veltui esu grasęs

[11]*Suduok...* Parodyk šitais nustebimo ženklais, kaip didelē yra nuodēmē /Jieron/. — [14]*Aš ištiesiu...* Kaip kitados prieš tautos neprietelius /2 Moš 3,20 ir k/. Dievas ypatingu būdu rodys savo baudžiančią jēgą. — *Pradedant...* Ebr t : nuo tyrumos iki Riblai, t y, nuo pietų iki šiaurei /Jier/

7. [2]*Israēlio.* Tai bendresnis Žydų gyvenamo krašto pavadinimas, nors čia turima galvoje tik Judo šalis. — [5]*Vienas plakimas.* Tas vienas plakimas yra taip didelis, jog kito nē nereikia, kad karalystē būtų sunaikinta /plg 1 Kar 26,8/. — [7]*Ateina.* Plg Jer 3,23. — [8]*Dabar...* Jei skaičiuoti nuo penktų Jekhonijo išvedimo metų iki devintų Sedekijo viešpatavimo metų, kuriais Nebukadnetsaras apgulē Jerusalę, tai tuodu įvykiu skiria vieną nuo kito pilni

nai įvykdysiu tavyje savo narsą ; aš teisiu tave, žiūrėdamas tavo kelių, ir
uždėsiu tau visas tavo piktadarystes. [9]Mano akis nepasigailės, ir aš nebū-
siu gailestingas ; bet aš dėsiu ant tavęs tavo kelius, ir tavo nuobodos
bus tavyje ; jūs žinosite, kad aš Viešpats, kurs plaku. [10]Štai diena, štai
ji ateina : iškilo sunaikinimas, pražydo rykštė, puikybė išleido diegus.
[11]Neteisybė išaugo į bedievystės rykštę. Nieko iš jų nelieka, nieko iš
tautos, nieko iš jų ūžesio, ir nebus juose poilsio. [12]Atėjo metas, diena
prisiartino. Kas perka, tenesidžiaugia, ir kas parduoda, teneliūdi, nes
rūstybė ateina visai jo tautai. [13]Nes pardavėjas nebegrįš prie to, ką jis
yra pardavęs, nors jų gyvybė dar ir tebebūtų tarp gyvųjų ; nes ir pra-
našystė prieš visą jo daugybę nebus atgal atsiimta, ir žmogus neįsigys
stiprybės savo gyvenimo neteisybe

[14]Trimituokite trimitu ; tegul visi prisirengia ; bet nėra, kas eitų į
kovą, nes mano rūstybė visai jo tautai. [15]Kalavijas lauke, maras ir badas
viduje. Kas yra laukuose, mirs nuo kalavijo, ir kurie yra mieste, bus maro
ir bado praryti. [16]Ir jei jų pabėgėliai išsigelbėtų, tai jie bus kalnuose
lyg slėnių karveliai, visi drebėdami kiekvienas dėl savo neteisybės. [17]Visos
rankos nusileis, ir visi keliai patiš kaip vanduo. [18]Jie susijuos ašutinėmis,
ir išgąstis apsiaus juos ; visuose veiduose bus sugėdinimo ir ant visų jų
galvų plikės. [19]Jų sidabras bus laukan išmestas, ir jų auksas bus laikomas
mėšlu ; jų sidabras ir jų auksas neįstengs išgelbėti jų Viešpaties narso
dieną. Jais jie negalės pasotinti savo sielos ir pripildyti savo pilvų ; nes
tai pasidarė jiems papiktinimas nusikaltimui. [20]Savo perlų papuošalu
jie naudojosi puikybei ; iš jo jie darė savo nuobodų ir stabų paveikslus ;
todėl aš paverčiau jį jiems nešvarumu [21]ir duosiu jį svetimųjų rankoms
plėšti ir žemės bedieviams grobti, ir šitie suteps jį. [22]Aš nugręšiu nuo jų
savo veidą, ir jie suteps mano slėpynę ; plėšikai įeis į ją ir suteps ją

[23]Daryk grandinę, nes žemė pilna kruvino nusikaltimo ir miestas pil-
nas neteisybės. [24]Aš atvesiu pikčiausius iš tautų, ir tie paveldės jų na-
mus ; aš sustabdysiu galiūnų puikybę, ir anie paveldės jų šventyklas.
[25]Ateinant suspaudimui, jie ieškos ramybės, bet jos nebus. [26]Ateis išgąstis

---

treji metai. — [10]*Iškilo*... Bausmē ir kerštas jau prirengti ir greitai ateina. Nelaimē pradžioje lyg kad dygsta ir kaip augalas kyla augštyn, paskui jau virsta žydinčia rykšte. Rykštē Žydamas turējo būti Kaldiečiai, kuriais Dievas naudojosi savo tautai plakti. Gal tie patys Kaldiečiai vadinami ir diegus išleidusia puikybe. — [11]*Neteisybē*... Babelēs karalius buvo Dievo rykštē Žydų bedievystei nubausti. — *Nieko iš jų*... Nē vienas jų nelieka be bausmēs, nieko nelieka iš jų daugybēs ir iš jų pasididžiavimų ; jiems skiriama amžina nelaisvē. — *Ir nebus*... Ebr t : ir nebēra juose nieko kilnaus. — [12]*Kas perka*. Pirkējas paprastai džiaugiasi, pardavējas jaučiasi nuliūdęs. Kadangi tačiau nelaisvē čia pat, tai pirkti ir parduoti lygiai tuščias dalykas /Jier/. Pirkimas čia turimas galvoje tas, kurs minimas 3 Moš 25,25. — [13]*Nebegrįš*... 50 metų jubiliejui atējus, kaip sakoma 3 Moš 25, 14... 27.28. — *Nebus atgal atsiimta*. Priešingai, ji bus pilnai įvykdyta

[14]*Trimituokite*... Ironiškas paraginimas. — [15]*Kalavijas*... Žr aug 5,12. — [17]*Keliai*... Susilpnējimas pasireiškia kelių linkimu, tarsi jų patižimu. — [19]*Išmestas*. Anot ebr t : jų pačių išmestas. — *Papiktinimas*... Priežastis nusikalsti. Plg Pat 11,4 ; Ekli 5.10 ; Soph 1,18. — [20]*Paverčiau jį*... Ką išrinktoji tauta turi, tai yra iš tikrųjų Dievui pašvęsta, yra Dievo nuosavybē. Tų dalykų atidavimas dievaičiams turējo sužadinti didžiausią Dievo rūstybę. — [21]*Ir žemēs bedieviams* : stabų tarnautojams. — [22]*Nugręšiu*. Jie neverti, kad aš į juos pažvelgčiau

[23]*Grandinę*. Ji bus ženklas, kad jie turi būti sugauti ir surišti, nes miestas yra pilnas didžiausių netei-

ant išgąsčio ir gandas ant gando. Jie reikalaus iš pranašų regėjimų, tačiau kunigas bus netekęs įstatymo ir vyresnieji patarimo. [27]Karalius gedės, kunigaikštis apsivilks liūdėsiu, ir šalies tautos rankos drebės. Aš padarysiu jiems taip, kaip jie elgėsi, ir teisiu juos taip, kaip jie teisė ; ir jie žinos, kad aš Viešpats

8. [1]Tai atsitiko šeštais metais šeštame mėnesyje penktą jo dieną. Aš sėdėjau savo namuose, ir Judo vyresnieji sėdėjo ties manim ; tenai atėjo ant manęs Viešpaties Dievo ranka. [2]Aš žiūrėjau, ir štai tarsi ugnies išvaizdos pavidalas ; pradedant jo strėnomis ir žemyn buvo lyg kad ugnis, o nuo jo strėnų augštyn buvo lyg žėrinčio skaistvario blizgėjimas. [3]Ištiestos rankos pavidalas nutvėrė mane už mano galvos plaukų, Dvasia pakėlė mane tarp žemės ir dangaus ir Dievo regėjime atnešė mane į Jerusalę, prie vidaus vartų, kurie yra šiaurės šone, kur buvo pastatytas pavydo stabas pavydui sužadinti. [4]Štai tenai buvo Israėlio Dievo garbė, visai taip kaip tas regėjimas, kurį aš buvau matęs lygumoje. [5]Jis man tarė : Žmogaus sūnau, pakelk savo akis į šiaurės kelią. Tuomet aš pakėliau savo akis į šiaurės kelią ; ir štai į šiaurę nuo altoriaus durų prie pat angos buvo pavydo stabas. [6]Jis man kalbėjo : Žmogaus sūnau, tu juk matai, ką šitie daro, tas dideles nuobodas, kurias Israėlio namai čia daro, kad aš toli pasitraukčiau nuo savo šventyklos ; bet toliau tu matysi dar didesnių nuobodų

[7]Tuomet jis atvedė mane prie prieangio durų ; aš žiūrėjau, ir štai sienoje buvo skylė. [8]Jis man tarė : Žmogaus sūnau, laužk sieną. Man

---

sybių. — [24]*Sustabdysiu*... Plg 5 Moš 28,50. — *Jų šventyklas* : kuriomis jie veltui pasitikėjo. — [27]*Karalius*... Visi luomai nebežinos kaip gelbėtis. Visi bus nubausti, kaip kas nusipelnė

c/ *Viešpats regėjimais apreiškia pranašui Jerusalės gyventojų nusikaltimus ir bausmes*

8,1-11,25. Regėjime pranašas mato stabmeldyste sutepamą Jerusalę /8,1-18/ ir jos nubaudimą išžudymu visų, kurie nepažymėti ženklu *thau* /9,1-11/, ir ugnies papylimu ant miesto /10,1-7/ ; toliau mato Dievo garbės pasitraukimą nuo šventyklos slenksčio /10,8-22/, pranašauja ypatingą bausmę didikams /11,1-13/ ir skelbia paguodos žodžius Israėlio liekanoms /11,14-25/

8. [1]*Atsitiko šeštais*... Metams ir šešiems mėnesiams praslinkus po pašaukimo eiti pranašo pareigas. — [2]*Pavidalas* : žmogaus pavidalas. — [3]*Nutvėrė mane* : regėjime /Ephr, Jier, Teodor/. — *Prie vidaus vartų*. Aplink šventnamį buvo platus kunigų šventorius ; aplink jį bent kiek žemiau buvo kitas, Israėlaičių šventorius. Iš šito žemesniojo į augštesnįjį šventorių buvo treji vartai, šiaurės, rytų, ir pietų šonuose. Čia kalbama apie tuos vartus, kurie buvo šiaurės šone tarp abiejų šventorių. — *Pavydo stabas*. Aiškintojų dauguma su Jieronimu mano, kad tai turėjo būti Baalio stabas, kurį karalius Manasas buvo pastatydinęs šventykloje /4 Kar 21,7 ; 2 Kron 33,7/. Jošijas, tiesa, buvo jį sunaikinęs /2 Kron 34, 4/, bet jo įpėdiniai buvo vėl jį pastatę. Plg Dan 14,35. — [4]*Buvo Israėlio garbė*. Iš Dievo garbės pasirodymo šventykloje pranašas turi suprasti, kaip labai šita vieta yra šventa ir kaip labai ji sutepta. — [5]*Nuo altoriaus durų* : tų pačių durų, kurios paminėtos 3 e ; pro jas buvo įeinama tiesiog prie deginamųjų aukų altoriaus ; stabas stovėjo antrame šventoriuje, bet arti durų į pirmąjį, taip kad jį galėjo matyti visuomet kunigai ir šiaip jau Žydai, kurie neįeidavo į kunigų šventorių. — [6]*Kad aš toli*... Iš įstatymo Žydai turėjo žinoti, kad jų atpuolimo nuo Dievo pasėka bus jųjų palikimas

[7]*Prie prieangio durų*. Kalbama vėl apie tas pat duris ; kadangi tačiau

pralaužus sieną, pasirodė vienos durys. [9]Jis man tarė : Įeik ir matyk pikčiausias nuobodas, kurias šitie čia daro. [10]Įėjęs aš žiūrėjau, ir štai čia buvo visokių panašumų slankiojančių gyvių ir gyvulių, nuobodų ir visokių Israėlio namų stabų, nupieštų visur aplinkui sienoje. [11]O septynios dešimtys vyrų iš Israėlio namų vyresniųjų su Jezonijo sūnumi Saphanu viduryje stovėjo ties piešiniais. Kiekvienas turėjo savo rankoje smilkytuvą, ir smilkalų debesėlio kvapas kilo augštyn. [12]Tuomet jis man tarė : Žmogaus sūnau, tu juk matai, ką Israėlio namų vyresnieji daro tamsoje, kiekvienas savo kambario patamsyje ; nes jie sako : Viešpats mūsų nemato ; Viešpats paliko šalį. [13]Jis man tarė : Toliau tu matysi dar didesnių nuobodų, kurias šitie daro

[14]Jis įvedė mane pro Viešpaties namų vartų angą, kuri yra šiaurės šone, ir štai tenai sėdėjo moterys, raudančios Adonio. [15]Jis man tarė : Žmogaus sūnau, tu juk matai ; toliau tu matysi nuobodų dar didesnių už šitas. [16]Jis įvedė mane į Viešpaties namų vidaus šventorių, ir štai prie Viešpaties šventyklos angos tarp prieangio ir altoriaus apie dvidešimt penki vyrai buvo nugaromis atsigręžę į Viešpaties šventyklą ir veidais į rytus ; jie garbino saulėtekių linkon. [17]Jis man tarė : Tu juk matei, žmogaus sūnau ? argi Judo namams dar maža daryti šitas nuobodas, kurias jie čia daro, kad jie pripildė taip pat šalį neteisybės ir vėl mane erzino ? ir štai jie laiko šaką prie savo nosų. [18]Ir aš tat elgsiuos narsingai ; mano akis nepasigailės ir aš nebūsiu gailestingas ; nors jie dideliu balsu šauks į mano ausis, aš neišklausysiu jų

9. [1]Po to jis šaukė, man girdint, dideliu balsu, tardames : Miesto lankymai artėja, ir kiekvienas laiko savo rankoje žudymo įrankį. [2]Ir štai šeši vyrai ėjo keliu nuo augštesniųjų vartų, kurie yra šiaurės šone, ir kiekvienas turėjo savo rankoje žudymo įrankį ; jų viduryje vienas vyras buvo apsivilkęs drobiniais, su rašomaisiais prietaisais pajuostyje ; jie įė-

---

pranašas visa mato regējime, tai čia yra daugiau vaizdų negu tikrenybēs. Skylē minima tuo tikslu, kad Ezekiēlis žinotų, kurioje vietoje reikia laukti, kad pamatytų ir galētų paskelbti slepiamus, ne visiems žinomus dalykus, nes daugelis Žydų su savo stabmeldystēs apeigomis slēpēsi nuo kitų. — [10]*Slankiojančių gyvių ir gyvulių.* Tai buvo ypač Egipto dievaičių vaizdai ; juos garbino tie Žydai, kurie laukē pagalbos iš Egipto. — [11]*Septynios...* Kaip visos tautos atstovai. Iš kitur nežinomas Jezonijas gal buvo Egipto šalininkų vadas. — [12]*Kambario patamsyje.* Anot ebr t : paveikslų kambaryje. Viešai pasiduoti stabmeldystei nebuvo galima dēl gana griežto karaliaus Jošijo draudimo. — *Viešpats paliko...* Jahvē nebegina šitos šalies, tai mes turime ieškoti pagalbos pas kitus dievus. Plg 2 Kron 28,23.

[14]*Vartų* : pro kuriuos iš miesto buvo įeinama į pirmąjį, žemutinį šventorių. — *Adonio.* Ebr ir Sir T a m m u s. Jieronimas laikē jį lygiu Phenik ir Graik dievaičiui Adoniui. — [16]*Vidaus*: kunigų ; tas šventorius buvo prie pat šventyklos /3 Kar 6,3/. — *Prie Viešpaties šventyklos* : prie rūmo, kuriame buvo šventoji ir švenčiausioji dievnamio dalis. Tas rūmas turējo nedidelį prieangį. Netoli nuo jo šventoriuje buvo deginamųjų aukų altorius. Nugaras atgręžę šventnamio rūmui 24 kunigų šeimų vyresnieji ir vyriausis kunigas reiškia savo pagarbą užtekančiai saulei ; taip drauge buvo garbinamas ir Baalis. Pas Joelį 2,17 toje pat vietoje kunigai daro atgailą. — [17]*Laiko šaką...* Apie kurį pagonių įprotį pranašas kalba šitoje vietoje, susekti negalima. — [18]*Elgsiuos...* Kad bent skaudžiausios nelaimēs priverstų juos suprasti piktus jų darbus

9. [1]*Jis* : Viešpats. — *Dideliu balsu* : taip parodydamas didelę rūstybę. — *Miesto lankymai...* Daugelis dabar

jo ir sustojo prie varinio altoriaus. [3]Israėlio Viešpaties garbė pakilo nuo
kherubo, ant kurio ji buvo, prie namų slenksčio ir pašaukė vyrą apsi-
vilkusį drobiniais ir turėjusį pajuostyje rašomąjį prietaisą. [4]Viešpats
jam tarė : Pereik miestą išilgai, Jerusalės viduriu ir parašyk *Thau* kak-
tose tų vyrų, kurie dūsauja ir dejuoja dėl visų jame įvykstančių nuobo-
dų. [5]Kitiems, man girdint, jis tarė : Eikite per miestą paskui jį ir užmuši-
nėkite ; tegul jūsų akys nepasigaili ir nebūkite gailestingi. [6]Užmuškite
ir nužudykite senį, jaunikaitį ir mergaitę, kūdikį ir moteris ; visų gi tų,
ant kurių matysite *Thau*, neužmuškite, ir pradėkite nuo mano šventyklos.
Taigi jie pradėjo nuo vyresniųjų, kurie buvo ties namais. [7]Jis jiems dar
tarė : Sutepkite namus ir padarykite šventorius pilnus užmuštųjų ! Išeiki-
te ! Jie išėjo ir užmušinėjo tuos, kurie buvo mieste. [8]Žudymui pasibaigus,
pasilikau aš vienas. Aš parpuoliau ant savo veido ir šaukdamas šaukiau :
Vargas, vargas, vargas, Viešpatie Dieve; nejaugi tu sunaikinsi visas Israė-
lio liekanas, išliedamas savo narsą ant Jerusalės ? [9]Jis man tarė: Israėlio
ir Judo namų neteisybė yra labai ir labai didelė, šalis yra pilna kraujų
ir miestas pilnas atpuolimo, nes jie sako : Viešpats paliko šalį ir Viešpats
nemato. [10]Taigi ir mano akis nepasigailės, ir aš nebūsiu gailestingas ;
jų elgesį aš grąžinsiu ant jų galvų. [11]Ir štai tas vyras, kurs buvo ap-
sivilkęs drobiniais ir turėjo rašomąjį prietaisą pajuostyje, pranešė, saky-
damas : Padariau, kaip man įsakei

10. [1]Aš žiūrėjau, ir štai skliausme, kurs buvo viršuje kherubų galvos,
pasirodė ties jais lyg kad saphyro akmuo, lyg kad sosto pavidalas. [2]Tuo-
met jis tarė drobiniais apsivilkusiam vyrui taip : Įeik tarp tekinių, esan-

---

ebr t verčia šiaip : eikite šen jūs, miesto sargai, ir tegul kiekvienas turi savo rankoje savo žudymo įrankį. — [2]*Šeši vyrai* : angelai. Jie šeši, nes 6 e užmuštinieji pavadinti šešiais vardais. Jie ateina iš šiaurēs, nes visos nelaimēs eina iš šiaurēs. Iš žemesniojo šventoriaus pro vartus šiaurēs šone jie įeina į vidaus šventorių ir sustoja prie deginamųjų aukų altoriaus. — *Drobiniais*. Plg Apr 16,5. — [3]*Pakilo* : lyg norēdama pasitraukti. — [4]*Thau*. Šita raidē senovēje pas Phenikiečius, Aramiečius ir kitas rytų tautas turējo kryžiaus išvaizdą. Taigi Viešpaties išminties sumanymu žyme, kuri turējo apsaugoti nuo nužudymo, buvo pasirinktas kryžiaus ženklas ; jis tiko juo labiau, kad šitas Jerusalēs sugriovimas buvo figūra kito jos sunaikinimo, kurį įvykdē Titas ir iš kurio išsigelbējo tik tie, kurie buvo pažymēti Kristaus kryžiaus ženklu. Plg 2 Moš 12,7 ; Apr 7,3. — [6]*Nuo mano šventyklos*. Plg 8,16. Teismas prasideda prie Dievo namų. Juo arčiau kas stovi Dievo, juo didesnēs jis yra vertas bausmēs, jei jis nuo Jo nusigręžia ir pakrypsta į pikta. Šituo regējimu griaunamas taip pat klaidingas nusikaltusių Žydų pasitikējimas šventykla. — *Vyresniųjų*... Kunigai, kurie pirmi nusikalto, turi pirmi būti nubausti. Todēl jie nē nebevadinami kunigais, tik vyresniaisiais, nes nustoję savo teokratinēs vertēs, jie neberanda sau prieglaudos net ir šventoje vietoje. — [7]*Sutepkite namus*. Savo šventnamio Viešpats nebelaiko šventu, nes jis stabų daugybēs suteptas. Lavono palietimas sutepdavo žmones, rakandus ir namus. — [8]*Aš vienas*. Kadangi šventoriuje buvo tik stabų garbintojai /8,7-17/, šitie gi visi buvo užmušti, tai pranašas yra vienas tarp užmuštųjų bedievių lavonų. Jis maldauja Dievą, kad pasigailējimu sušvelnintų baudžiantį teismą. Taip pranašas užstoja Israēlio namus lyg siena ir Viešpaties dieną kovoja gerą kovą /13,5/. — [9]*Jis man tarē*. Kadangi Viešpats mato pranašą verkiantį savo tautos ir nustebusį Dievo rūstybēs didumu, tai jis jam pasako savo teisingo nutarimo priežastis

10. [1]*Aš žiūrējau*. Viešpaties garbē, kuri nuo dievnamio šventoriaus buvo paskelbusi baudžiamąjį sprendimą,

čių po kherubais, imk pilną saują žėrinčių anglių, esančių tarp kherubų,
ir paberk ant miesto. Ir jis įėjo mano akyse. [3]Kherubai gi stovėjo deši-
niame namo šone, kai vyras įėjo, ir debesis pripildė vidaus šventorių.
[4]Viešpaties garbė pakilo nuo kherubo prie namų slenksčio ; namai pasi-
darė pilni debesies, ir šventorius pasidarė pilnas Viešpaties garbės blizgė-
jimo. [5]Kherubų sparnų ūžimas girdėjosi net iki išoriniam šventoriui lyg
kad Visagalio Dievo balsas, kai jis kalba. [6]Taigi, kai jis buvo davęs
įsakymą drobiniais apsivilkusiam vyrui, tardamas : Imk ugnies iš tarpo
tekinių, esančių tarp kherubų, tasai įėjęs atsistojo prie tekinio. [7]Ir
kherubas ištiesė savo ranką tarp kherubų prie ugnies, buvusios tarp
kherubų, pasiėmė jos ir davė į rankas to, kurs buvo apsivilkęs drobi-
niais ; šitas paėmęs išėjo

[8] Kherubuose po jų sparnais pasirodė rankos pavidalas. [9]Aš žiūrė-
jau, ir štai prie kherubų buvo keturi tekiniai : vienas tekinis prie vieno
kherubo, kitas tekinis prie kito kherubo ; tekinių gi išvaizda buvo lyg
khrizolito akmens reginys. [10]Visi keturi buvo visai panašūs vienas į kitą,
lyg kad būtų buvęs vienas tekinis kitame tekinyje. [11]Kai jie eidavo, jie
judėdavo į keturis šonus ; eidami jie nesigręždavo, bet į tą vietą, į kurią
pakrypdavo eiti tas, kurs buvo pirmas, ėjo paskui jį ir kiti, nesigręždami.
[12]Visas jų kūnas, kaklas, rankos ir sparnai, taip pat skrytys aplinkui ketu-
riuose tekiniuose buvo pilni akių. [13]Man girdint, jis pavadino tuos tekinius
sūkuriu. [14]Kiekvienas gyvūnas turėjo keturis veidus : pirmas veidas buvo
kherubo veidas ; antras veidas žmogaus veidas ; trečias liūto veidas
ir ketvirtas aro veidas. [15]Ir kherubai pasikėlė ; tai buvo tie gyvūnai, ku-
riuos aš buvau matęs prie Khobaro upės. [16]Kai kherubai ėjo, ėjo taip pat
prie jų ir tekiniai ; kai kherubai pakeldavo savo sparnus, kad pasikeltų
nuo žemės, tekiniai nepasilikdavo, bet šalia jų ir jie būdavo. [17]Aniems
sustojus, sustodavo ir jie ; ir su pakilstančiais pasikeldavo ; nes juose
buvo gyvybės dvasia

[18]Tuomet Viešpaties garbė išėjo nuo šventyklos slenksčio ir sustojo
ant kherubų. [19]Kherubai gi pakeldami savo sparnus pasikėlė nuo že-

---

po to buvo sugrįžusi į savo sostą. Čia ji priima pranešimą apie sprendimo įvykdymą. — [2]*Paberk ant miesto.* Jerusalē turējo savo sienose Viešpaties garbę šventykloje ; kadangi tas Dievo apsireiškimas buvo gyventojų paniekintas, tai Dievo garbēs sostas virsta teismo krase, ir tas blizgējimas, kuriuo Dievo didenybē buvo apsupta, duoda ugnies miestui sunaikinti. Taip nurodoma svarbiausia miesto sunaikinimo priežastis. — [3]*Dešiniame* : į pietus nuo šventyklos rūmo. — [4]*Pilni debesies.* Debesis, kurs pripildo Dievo garbēs apsireiškimo vietą, padaro tą apsireiškimą dar didingesnį ir sužadina matančiame daugiau pagarbos. — [6]*Esančių tarp kherubų.* Kherubai ant sandoros skrynios prie permaldavimo vietos buvo tarsi teikiamos malonēs tarpininkai ; čia jie, kaip po pirmųjų gimdytojų išvarymo iš rojaus, prisideda prie nubaudimo. Taip visos Žydams suteiktosios malonēs dēl jų piktumo virsta nelaimēmis

[8]*Rankos pavidalas.* Kaip skliausmas, sostas, taip ir ranka reikia suprasti kaip šioks toks tų dalykų panašumas /Jier/, nes pranašas mato Dievo garbę ne veidu į veidą, bet tik vaizduose ir prilyginimuose. — [9]*Tekiniai...* Žr aug 1,15... — [12]*Visas jų* : kherubų. — [13]*Sūkuriu.* Ebr t g a l g a l. Ebr t galima suprasti taip, kad šituo žodžiu buvo duotas tekiniams įsakymas pradēti judēti, smarkiai suktis. — [14]*Kherubo veidas.* Plg 1,5.10. Gyvūnų aprašyme čia nēra paminēto veršio veido ; matomai šitoje eil yra perrašinētojų klaida ; anot kaikurių gi aiškintojų visa šita eil yra išleistina, kaip netyčia iš šalies patekęs į tekstą prierašas. — [16]*Kai kherubai...* Ir čia aprašymas pakartojamas, kad visiems būtų aišku, jog dabar pranašas mato tą patį dalyką, kurs jam buvo parodytas

mės mano akivaizdoje ; jiems išeinant, ėjo paskui taip pat tekiniai. Jie
sustojo prie šiaurinių Viešpaties namų vartų angos, o Israėlio Dievo
garbė buvo ant jųjų. [20]Tai buvo ta esybė, kurią aš buvau matęs po Israė-
lio Dievu prie Khobaro upės ; ir aš supratau, kad tai buvo kherubai.
[21]Kiekvienas turėjo po keturis veidus ir kiekvienas po keturis sparnus,
o po jų sparnais buvo žmogaus rankos pavidalas. [22]Ir jų veidų išvaizda
buvo toki pat kaip veidų, kuriuos buvau matęs prie Khobaro upės ; taip
pat ir jų pasižiūrėjimas ir kiekvieno jų judėjimas ties savim

11. [1]Tuomet dvasia pakėlė mane ir atvedė mane prie Viešpaties
namų vartų rytų šone, kurie yra į saulėtekius ; štai ten vartų angoje bu-
vo dvidešimt penki vyrai ; jų vidury aš mačiau tautos vyresniuosius,
Azuro sūnų Jezoniją ir Banajo sūnų Pheltiją. [2]Ir jis man tarė : Žmogaus
sūnau, šitie yra žmonės, kurie turi nedorų minčių ir daro šitame mieste
pikčiausią sumanymą, [3]sakydami : Argi namai tik nesenai pastatyti ?
Jis yra puodas, mes gi mėsa. [4]Todėl pranašauk apie juos, pranašauk, žmo-
gaus sūnau ! [5]Tuojau Viešpaties dvasia puolė mane ir tarė : Kalbėk ! Štai
ką sako Viešpats : Taip kalbėjote jūs, Israėlio namai, ir aš žinau jūsų šir-
dies mintis. [6]Jūs užmušėte daugelį šitame mieste ir pripildėte jo gat-
ves užmuštųjų. [7]Todėl štai ką sako Viešpats Dievas : Jūsų užmuštieji,
kuriuos jūs ištiesėte jo viduryje, tai yra mėsa, ir jis yra puodas ; jus
gi aš išvesiu iš jojo. [8]Jūs bijojote kalavijo ; kalaviją aš atvesiu ant

---

jo pašaukime į pranašus. Žr 1,19-21 ; 10,20

[18] *Viešpaties garbē*... Kai buvo daromas teismas, Dievo garbē buvo sustojus ant šventyklos slenksčio /4 e/. Iš ten ji vis labiau traukiasi nuo suteptos šventyklos prie išorinių vartų rytų šone ir dar sustoja prie jų angos, kad, jai dar ne visai apleidus šventyklą, būtų padarytas kitas teismas /11,1.../. — [20] *Prie Khobaro*. Aug 1,1.3 tą patį apreiškimą pranašas buvo matęs ištrēmimo vietoje, nes Dievas pasilieka ištikimas savo sandorai ir neatmeta vieną kartą išrinktos tautos ; jis teikia ištremtiesiems savo malonę ir palankumą

11. [1] *Vartų rytų šone* : pro juos buvo įeinama į išorinį šventorių iš rytų pusēs. — *Vartų angoje*... Devintame ir dešimtame skyr. pranašas matē visų Jerusalēs bedievių išžudymą ; bet tai buvo įvykdyta tik regējime ; tikrumoje gi dar buvo likę ketveri metai iki Jerusalēs sunaikinimui ; todēl greta regējimo, kuriame visi nužudomi, jis čia pat kitame regējime gali matyti dar atskirą bendro sunaikinimo sceną. — *Dvidešimt*... Graik t : apie dvidešimt penkis. Tai ne tie patys, ką 8,16. Jie matomai buvo sudarę politinę valstybēs tarybą ir laikē savo susirinkimus prie rytų vartų /1 Kron 27, 16... Jer 26,10/. Dviejų vardai pasakomi; gal šitie buvo geriau žinomi tremtiniams kaip įtakingi Egipto šalininkų vardai. — [3] *Argi namai*... Šitų žodžių mintis tikriausiai yra toki : Jerusalēs namai seni ir tvirti. Kas Jekhonijo laikais buvo Kaldiečių apgriauta /4 Kar 24,11/, dabar jau pataisyta, ir mes neturime jokio pagrindo bijoti Babilono. — *Jis yra* : Jerusalēs miestas. Kaip puodas saugo mēsą nuo sugedimo, taip naujai sustiprintas miestas turēs juos apsaugoti nuo Kaldiečių karo ugnies, kad jie galētų pasilikti mieste, iki juos pašauks iš jo paprasta mirtis. — [6] *Jūs užmušēte*... Tai vienas jų nusikaltimų pavyzdys : savo piktus sumanymus vykdydami jūs padarēte, kad, sukēlus maištą prieš Babelę, miestą apgulus ir paimant, daug žmonių užmušta, ir jie guli nepalaidoti miesto aikštēse. — [7] *Tai yra mēsa*. Su karčia ironija patarlē grąžinama nusikaltēliams, bet visai kita prasme : tik tie, kurie jau užmušti, pasiliks mieste ir čia savo kapuose turēs poilsio ; jūs gi iš savo tariamos tvirtovēs ir saugios vietos būsite paimti ir išgabenti. — [8] *Kalavijo*. Jie bijojo Kaldiečių kalavijo, nes anksčiau Kaldiečiai visų pirma gaudy-

jūsų, sako Viešpats Dievas. 9Aš išmesiu jus iš jojo ir paduosiu jus į nepriete-
lių ranką ; jums aš padarysiu teismų. 10Jūs sukniubsite po kalaviju ;
Israėlio ribose aš teisiu jus, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. 11Jis nebus
jums puodas, ir jūs nebūsite jame mėsa ; Israėlio sienose aš teisiu jus. 12Ir
jūs žinosite, kad aš Viešpats, nes jūs nesielgėte pagal mano įsakymus ir
nesilaikėte mano teisių, bet elgėtės pagal teises pagonių, kurie yra aplink jus
13Man pranašaujant atsitiko, kad Banajo sūnus Pheltijas numirė ;
tai aš parpuoliau ant savo veido, šaukdamas dideliu balsu, ir tariau :
Vargas, vargas, vargas, Viešpatie Dieve ! Ar tu nori padaryti galą Israėlio
liekanoms ? 14Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta :
15Žmogaus sūnau, tavo broliai, tavo broliai, tavo giminaičiai ir visi Is-
raėlio namai, tai yra visi tie, kuriems Jerusalės gyventojai sakė : Toli
pasitraukite nuo Viešpaties, mums yra duota žemė valdyti. 16Todėl štai
ką sako Viešpats Dievas : Aš, tiesa, išsiunčiau juos toli tarp pagonių
ir išsklaidžiau šalyse ; bet aš būsiu jiems šventykla trumpam laikui tose
šalyse, į kurias jie atėjo. 17Todėl tu kalbėk : Viešpats Dievas sako taip :
Aš surinksiu jus iš tautų ir sujungsiu iš šalių, kuriose jūs esate išsklaidyti,
ir duosiu jums Israėlio žemę. 18Jie įeis tenai ir pašalins iš ten visus
jos papiktinimus ir visas jos nuobodas. 19Aš duodiu jiems vieną širdį ir
suteiksiu į jų vidų naują dvasią ; aš atimsiu iš jų kūno akmeninę širdį
ir duosiu jiems kūno širdį, 20kad jie elgtųsi pagal mano įsakymus, sergėtų
mano teises ir jų laikytųsi, kad jie būtų man tauta ir aš būčiau jiems
Dievas. 21Kieno gi širdis vaikščioja paskui papiktinimus ir savo nuobo-
das, tų elgesį aš sukrausiu ant jų galvos, sako Viešpats Dievas
22Tuomet kherubai pakėlė savo sparnus, ir tekiniai buvo su jais,
o Israėlio Dievo garbė buvo ant jųjų. 23Viešpaties garbė pakilo iš vi-
durio miesto ir sustojo kalne, kurs yra į rytus nuo miesto. 24Dvasia gi
pakėlė mane ir regėjime Dievo dvasioje atvedė mane į Kaldėją prie iš-

---

davo didikus, sugautus gi žudydavo ar vesdavo nelaisvēn. — 9*Aš padarysiu...* Jie kalti be reikalo žuvusiojo kraujo ; todēl turēs atsilyginti savo krauju. — 10*Israēlio ribose...* Nebukadnetsaras teisia sugautus Israēlio didikus ir karalių Sedekiją prie Palestinos šiaurēs sienų Reblatoje /4 Kar 25,18... Jer 39,6 ; 52,9.10/. — 12*Pagal teises pagonių* : ypač pasidavēte pagonių stabmeldystei. Kas susideda su pagonimis, tie turi kentēti bausmę pagonių krašte

13*Pheltijas numirē...* Staigi vieno mirtis buvo ženklas, bet ir laidas, kad visi turēs žūti. — *Padaryti galą...* Nebežiūrint daug kartų duotų ir pakartotų pažadų /Jer 4,27 ; 5,18 ; 30,11/. — 14*Viešpaties žodis.* Dievas ramina pranašą, paaiškindamas jam, kur ir kokios yra liekanos, kurias jis nori išlaikyti : tie, kurie yra mieste ir nenori pasiduoti Kaldiečiams, bus atmesti /Jer 24,8/ ; ištremtiesiems gi tas ištrēmimas bus naudingas. — 15*Mums yra duota...* Savo pažadų šalį Viešpats davē mums, jus gi jis atmetē toli nuo savęs ; taip sako Jerusalēs gyventojai. Įvyks tačiau priešingai : jiems reikēs žūti, anais gi Dievas rūpinsis. Minimi čia visi Israēlio namai, nes Dievas neatstumia nē vieno nuo išgelbējimo, kurį jis siūlo. — 16*Jiems šventykla.* Dievas, kad ir neregimai, pasiliks su ištremtaisiais. — *Trumpam laikui.* Ištrēmimo laikas trumpas, palyginant su teokratijos ir Palestinos valdymo laikotarpiu. — 18*Pašalins iš ten...* Tauta sugrįš iš ištrēmimo vietos. Plg 5 Moš 30,3 ; Ješ 40,1 ; Jer 3,14 ; Oš 2,14 ; Am 9,9. — 19*Aš duosiu jiems...* Dievas bus atnaujinimo ir atstatymo vykdytojas. — 20*Man tauta...* Žr 2 Moš 6,7 ir k. — 21*Papiktinimus ir...* Pasiduoda stabmeldystei ir ją lydintiems pasibjaurētiniems darbams

23*Kalne, kurs yra...* Pranašui parodoma paskutinē teismo dalis : Viešpaties garbē palieka šventnamį ir miestą, taip vienas ir kitas skiriami

tremtųjų ; regėjimas, kurį aš buvau matęs, išnyko. [25]Aš gi kalbėjau trem-
tiniams visus Viešpaties žodžius, kuriuos jis buvo man parodęs

12. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, tu gyveni atkakliųjų namų tarpe, kurie turi akis matyti ir nemato,
ausis klausyti ir neklauso, nes tai atkaklūs namai. [3]Taigi tu, žmogaus
sūnau, pasidaryk sau kelionės reikmenes ir iškeliauk dienos metu jų aki-
vaizdoje, keliauk gi iš savo vietos į kitą vietą jų akyse ; gal jie tai paste-
bės ; nes tai atkaklūs namai. [4]Išnešk laukan savo reikmenes kaip reik-
menes keliavimui dienos metu jų akyse ; tu gi pats išeik vakare, jiems
matant, taip kaip išeina keleivis. [5]Jų akyse prasilaužk sau sieną ir išeik
pro ją. [6]Jų akyse tu turi būti nešamas ant pečių, ir būsi išneštas sutemus ;
tu apsigaubsi savo veidą ir nematysi žemės ; nes iš tavęs aš padarysiu
Israėlio namams stebalą. [7]Taigi aš padariau, kaip Viešpats man buvo
įsakęs : aš išnešiau savo reikmenes kaip reikmenes iškeliavimui dienos
metu ; vakare ranka aš prasilaužiau sau sieną ir sutemus išvykau ne-
šamas ant pečių jų akivaizdoje. [8]Rytmetį man buvo suteiktas Viešpaties
žodis ir pasakyta : [9]Žmogaus sūnau, ar Israėlio namai, tie atkaklieji na-
mai, nesakė tau : Ką tu darai ? [10]Tu jiems sakyk : Viešpats Dievas sako
taip : Šita našta kunigaikščiui, kurs yra Jerusalėje, ir visiems Israėlio
namams, kurie yra jos viduje. [11]Sakyk : Aš jums stebalas ; kaip aš dariau,

---

tam tikram laikui žūti. Viešpaties garbē nusileidžia Alyvų kalne į rytus nuo miesto /plg Žakh 14,4/; iš ten ji žiūri į miesto ir šventnamio žuvimą, kad galų gale /43,3.4/ įeitų į naują šventnamį. Nuo to pat kalno vēliau skelbia Kristus miesto ir tautos žuvimą /Lk 24,3 ; Mk 13,3/ ir nuo jo jis įžengia į dangų, kad darytų jiems teismą /Lk 24,50 ; Apd 1,17/. — [24]*Pakēlē mane...* Kaip pranašas buvo paimtas, kad gautų regējimų, tuo pačiu būdu jis grąžinamas į savo pirmykščią padētį. — [25]*Žodžius* : darbus

d/ *Pranašystēs prieš karalių, tautą ir netikrus pranašus*

12,1-14,23. Ezekiēlis gauna įsakymą savo išsikēlimu iš namų pavaizduoti karaliaus ir tautos nelaisvę /12,1-16/, paskelbti greitai įvyksiantį Jerusalēs apgulimą ir paēmimą /12,17-28/, pranašauti stabmeldystei pasidavusių netikrų pranašų ir pranašių /13,1-23/, taip pat tautos vyresniųjų nubaudimą /14,1-11/, pagaliau mažą skaičių tų, kurie išsigelbēs /14,12-23/

12. [1]*Viešpaties žodis* : pranašystē apie karaliaus Sedekijo likimą. — [2]*Tu gyveni...* Jiems įtikinti reikia pavartoti visos priemonēs. Ištremtieji turējo vilties, kurią stengēsi palaikyti netikri pranašai, kad greitai vēl sugrįšią į tēvynę /Jer 29,20.../. Dalykai, kuriuos žmogus mato, paprastai žmogų labiau paveikia negu žodžiai, kuriuos jis girdi. Atkaklūs Žydai turi būti pamokyti simboliniais veiksmais. — [3]*Reikmenes* : ko kelionēje labiausiai reikia, lazdą, ryšulį su maistu ir indais, truputį drabužių ir tt, visa, ką žmogus gali panešti ant pečių. Įsakomus čia veiksmus Ezekiēlis turējo tikrai atlikti, taip kaip aug 4,12. — *Iškeliauk dienos...* Kaikurie aiškintojai mano, kad pranašui buvo liepta atlikti du iškeliavimu, vieną dienos metu, kurs turējo reikšti tautos iškeliavimą, kitą gi vakare sutemus, kuriuo turējo būti įvaizdintas karaliaus Sedekijo pabēgimas iš Jerusalēs. Plg žem 7.10.11 eil, kuriose taip pat rodosi turimas galvoje dvejopas iškeliavimas.—[6]*Turi būti nešamas...* Anot ebr t : užsidēk ant pečių ir sutemus išnešk. Taip pat ir 7 eil. Tas ebr t yra abejotinas dēl to, kad pats eidamas ir nešdamas savo ryšulius pranašas vargu ar būtų galējęs taip apsigaubti savo veidą, kad nematytų žemēs, kaip tai jam čia pat įsakoma. — [9]*Nesakē tau...* Nepaprastas elgesys turējo sudominti tuos, kurie matē. —

taip jiems atsitiks ; jie eis į ištrėmimą ir į nelaisvę. [12]Kunigaikštis, kurs yra jų tarpe, bus nešamas ant pečių ir išeis sutemus ; jam išvesti jie pralauš sieną ; jo veidas bus apgaubtas, kad nė viena akimi nematytų šalies. [13]Tačiau aš ištiesiu ant jo savo tinklą, ir jis bus sugautas mano sląstais ; aš atvesiu jį į Babiloną, į Kaldiečių šalį ; bet jis jos nematys ir tenai mirs. [14]Visus gi, kurie yra aplink jį, jo sargybą ir jo būrius aš išsklaidysiu į visus vėjus ir ištrauksiu iš makščių paskui juos kalaviją. [15]Taip jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu juos išsklaidęs tarp tautų ir išbartstęs juos šalyse. [16]Iš jų, kurie nežus nuo kalavijo, badu ir maru, aš paliksiu nedaugelį žmonių, kad jie pasakotų tautų tarpe, pas kurias įeis, visus anų nusikaltimus ; ir jie žinos, kad aš Viešpats

[17]Man buvo suteiktas Višpaties žodis ir pasakyta : [18]Žmogaus sūnau, valgyk savo duoną drebėdamas, bet ir savo vandenį gerk skubėdamas ir liūdėdamas, [19]ir šalies tautai kalbėk : Viešpats Dievas tiems, kurie gyvena Jerusalėje Israėlio šalyje, sako taip : Jie valgys savo duoną susirūpinę ir gers savo vandenį nusiminę, kad jų šalis, netekus savo daugybės, turi būti palikta dėl neteisybės visų, kurie joje gyvena. [20]Ir miestai, kurie dabar gyvenami, bus pamesti, šalis bus tuščia, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

[21]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [22]Žmogaus sūnau, kokią jūs čia turite patarlę Israėlio šalyje, kad sakoma : Dienos ilgai užtrunka ir kiekvienas regėjimas virsta niekais ? [23]Todėl tu jiems sakyk : Viešpats Dievas sako taip : Aš padarysiu šitai patarlei galą, ir ji nebebus daugiau vartojama Israėlyje ; tu verčiau sakyk jiems : Arti yra dienos ir kiekvieno regėjimo turinys. [24]Nes nei vienas regėjimas nebebus daugiau veltui, nei pranašavimas nebus abejotinas Israėlio vaikų tarpe. [25]Nes aš, Viešpats, kalbėsiu, ir kokį tik žodį būsiu kalbėjęs, jis įvyks ir daugiau nebebus atidedamas ; nes jūsų, atkaklieji namai, dienose aš kalbėsiu žodį ir jį įvykdysiu, sako Viešpats Dievas. [26]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [27]Žmogaus sūnau, štai tie iš Israėlio namų sako : Regėjimas, kurį šitas mato, yra tolimoms dienoms, ir jis pranašauja tolimai

---

[10]*Našta* : pranašavimas nelaimės sujungtos su grasymais /Naumo 1,1/. — [11]*Stebalas* : stebuklingu būdu Dievo duotas ženklas tremtiniams, nes pranašo elgesiu ir pamokymu jie turi būti sėkmingai paraginti išsižadėti savo klaidingos vilties ir pasitikėjimo. — [12]*Bus nešamas.* Ebr t : neš. — Karalius Sedekijas, kai Jerusalė jau buvo paimta, išbėgo nakčia pro vartus tarp dviejų sienų /žr Jer 39,4 ir k/. — *Bus apgaubtas* : gal taip norėta išsisaugoti, kad bėgančio karaliaus nepažintų. — *Nematytų šalies.* Tai buvo kartu ir ženklas, kad jis turėjo netekti akių šviesos. — [13]*Nematys* : apakintas atvyks į Babelę, todėl jos nematys ir čia gyvens iki mirčiai. — Plg Jer 52,11 ; žem 17,20. — [15]*Taip jie žinos...* Kai šitos pranašystės bus įvykdytos, jie supras, kad aš Viešpats ir kad visa įvyko mano patvarkymu /Jier/. — [16]*Kad jie pasakotų...* Nedaugelis paliktųjų išsklaidytų tarp tautų bus Dievo teisingumo liudytojai

[18]*Valgyk...* Kitu simboliniu veiksmu pranašas turi pavaizduoti nelaimę, kuri aplankys Jerusalės gyventojus miesto apgulimo ir paėmimo metu. — [19]*Kad jų šalis.* Iš išvestųjų reikia atimti klaidinga viltis, būk Žydų karalystė nežūsianti

[21]*Pasakyta.* Netikintieji Žydai tyčiojasi iš pranašysčių. Pranašas atsakys į pasityčiojimus, nurodydamas pranašysčių galią ir tikrumą. — [22]*Dienos...* Laikas slenka, ir pranašystės virsta niekais. Panašiai kalba bedieviai pas Ješ 5,19 ; Jer 17,15 ; plg 2 Petr 3,4. — [25]*Kokį tik žodį...* Arti yra dienos, kuriose kiekvienas pranašų skelbimas bus įvykdytas. — [28]*Įvyks*: prie tavo gyvos galvos ir prie gyvos galvos tų, kurie girdi tavo žodį

ateičiai. [28]Todėl tu jiems sakyk : Viešpats Dievas sako taip : Nė vienas mano žodis nebebus daugiau toli atidedamas ; žodis, kurį būsiu pasakęs, įvyks, sako Viešpats Dievas

13. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Žmogaus
sūnau, pranašauk prieš Israėlio pranašus, kurie pranašauja, ir sakyk
pranašaujantiems iš savo širdies : Išgirskite Viešpaties žodį : [3]Viešpats
Dievas sako taip : Vargas neišmintingiems pranašams, kurie eina paskui
savo dvasią ir nieko nemato. [4]Tavo, Israėli, pranašai buvo lyg lapės ty-
rumose. [5]Jūs nesukilote priešintis ir nesudarėte sienos Israėlio namams,
kad tvirtai laikytumėtės kovoje Viešpaties dieną. [6]Jie mato niekus ir
pranašauja melą, sakydami : Viešpats kalba, tuo tarpu kad Viešpats jų
nesiuntė, jie gi nesiliauja tvirtinę, ką buvo pasakę. [7]Argi ne tuščią re-
gėjimą jūs matėte ir ar ne melagingą pranašystę kalbėjote, kai jūs sa-
kėte : Viešpats kalba, tuo tarpu kad aš nekalbėjau ? [8]Todėl štai ką
sako Viešpats Dievas : Kadangi jūs kalbėjote niekus ir matėte melą, to-
dėl štai aš jums, sako Viešpats Dievas : [9]Mano ranka ateis ant pranašų,
kurie mato niekus ir pranašauja melą ; jie nebus mano tautos taryboje,
nebus įrašyti į Israėlio namų sąrašus ir neįeis į Israėlio šalį ; ir jūs ži-
nosite, kad aš Viešpats Dievas ; [10]tai dėl to, kad jie apgavo mano tautą,
sakydami : Ramybė, tuo tarpu kad nėra ramybės, ir kai ji statė sieną,
jie ją tepė moliu be šiaudų. [11]Tiems, kurie tepa moliu be priemaišos,
sakyk, kad ji sugrius ; nes bus smarkaus lietaus ; aš duosiu kristi ant
jos labai dideliems krušos ledams ir siųsiu draskantį audros vėją. [12]Štai,
kai siena bus sugriuvusi, argi nebus jums sakoma : Kur yra užtepimas,

---

13. [3]*Paskui savo dvasią*... Plg Jer 23,1 ; žem 14,9. Kad pranašas būtų tikras, reikia, kad Dievas jį siųstų ir dētų savo žodžius į jo burną /5 Moš 18,18/, toliau, kad jis kalbētų tik tai, ką jam Dievas paveda. Iš savo širdies pranašauja tas, kurio Dievas nēra išrinkęs ir siuntęs, kurs tačiau kalba Dievo vardu tai, ką pats prasimano. Tokie yra paiki, nes juose nēra Dievo baimēs /Ps 13,1/. — [4]*Lapēs tyrumose*. Ebr t : griuvēsiuose. Lapēs mēgsta gyventi griuvēsiuose ; bekasdamos sau naujus urvus, jos griauna ir griuvēsių likučius. — [5]*Jūs nesukilote*... Ebr t : Jūs nestojote į /sienų/ plyšius ir nepastatēte sienos aplink Israēlio namus... Kai puolantis priešas pramuša miesto sieną, drąsūs gynējai lenda į padarytą skylę ir čia sutinka ir stengiasi sulaikyti puolančius, tuo tarpu kad kiti mēgina padaryta plyšį užtaisyti. — Dorybēmis apsupamas ir ginamas miestas lyg kokia stipria siena. Taip kitados Aaronas stojo lyg siena prieš ugnį. Jeremijas norējo sustabdyti Dievo rūstybę, Mošē mēgino gelbēti tautą /2 Moš 32,11 ir k/. — [7]*Argi ne*... Ezekiēlis kviečia pačius netikrus pranašus prisipažinti ir pasisakyti, kad jie nebuvo Dievo siųsti ir kalbējo savo prasimanytus dalykus. — [9]*Mano ranka* : baudžianti Dievo ranka. Tikruosius pranašus Dievo ranka palaikydavo jų pareigose ir jiems padēdavo /plg 8,1 ir k/. — *Jie nebus*... Ypatinga bausmē netikriems pranašams bus ta, kad tauta nebesiduos jiems savęs suvedžioti ir nebeįsileis jų į savo susirinkimą ; jie net nebepriklausys Dievo tautai. Ženklas jiems bus tas, kad jie nebegrįš iš nelaisvēs, nors greitą grįžimą jie patys taip uoliai skelbē /plg Jer 29,32/. — [10]*Ir kai ji* : tauta. — *Sieną*. Kitur nesutinkamas ebr ž khajits gal reiškia molio sieną. — *Jie ją tepē*. Netikri pranašai gyrē be atodairos visus tautos darbus. — *Moliu be šiaudų*. Ebr t čia ir žem vietoj molio su priemaiša minimas tinkas. Rytų kraštuose tinkas, kad jis geriau laikytųsi ir galētų apsaugoti sieną nuo audrų, buvo daromas iš kalkių, sumaišytų su moliu ir sukapotais šiaudais. Molį be šiaudų priemaišos galējo nuplauti kiekvienas lietus. Molinē /iš nedegtų plytų/ siena negalējo neapsaugota ilgai sto-

kurį jūs užtepėte? [13]Todėl Viešpats Dievas sako taip: Aš padarysiu,
kad mano užsidegime kiltų audros vėjas, ir mano narse bus smarkaus
lietaus ir rūstybėje didelių krušos ledų sunaikinimui. [14]Aš sugriausiu
sieną, kurią jūs ištepėte be priemaišos, ir sulyginsiu ją su žeme, taip kad
jos pamatai bus atidengti; ji sugrius ir tauta bus sunaikinta draug su
ja; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. [15]Aš parodysiu savo užsidegimą
pilną sienai ir tiems, kurie tepa ją be priemaišos, ir sakysiu jums: Ne-
bėra sienos ir nebėra tų, kurie ją tepa, [16]Israėlio pranašų, kurie pra-
našauja Jerusalei ir mato jai ramybės regėjimą, tuo tarpu kad nėra ra-
mybės, sako Viešpats Dievas

[17]Ir tu, žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš tavo tautos dukte-
ris, kurios pranašauja iš savo širdies, pranašauk apie jas [18]ir sakyk: Vargas
toms, kurios susiuva patiesalus po kiekviena alkūne ir daro priegalvius
po visokio amžiaus žmonių galva sieloms sugauti, ir kai sugauna mano
tautos sielas, žada joms gyvybę. [19]Jos daro mane nešventą mano tau-
toje dėl miežių saujos ir duonos kąsnio, kad užmuštų sielas, kurios ne-
turi mirti, ir paliktų gyvas sielas, kurios neturi gyventi, meluodamos
mano tautai, kuri tiki melui. [20]Todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš
einu prieš jūsų patiesalus, kuriais jūs gaudote sielas kaip paukščius;
aš atplėšiu juos nuo jūsų rankų ir paleisiu sielas, kurias jūs sugaunate,
sielas, kad jos skraidžiotų. [21]Aš sudraskysiu jūsų priegalvius ir paleisiu
mano tautą iš jūsų rankos, ir jie nebebus daugiau jūsų rankose grobis,
ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. [22]Kadangi jūs apgaulingai nuliūdinote
teisiojo širdį, kurio aš nenorėjau nuliūdinti, ir sustiprinote bedievio ranką,
kad nesigręžtų nuo savo pikto kelio ir būtų gyvas, [23]todėl jūs nebematy-
site niekų ir nebeužsiimsite daugiau žiniavimais; nes aš išgelbėsiu savo
tautą iš jūsų rankos, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

---

vėti. — [11]*Smarkaus lietaus*... Šitais prilyginimais nurodomi pikti Žydų tautos priešai /Jier/ ir visokios nelaimės, dėl kurių karalystė turėjo sudrebėti net iki pamatų. — [12]*Štai, kai*... Ebr t: ir štai siena griūna, t y, kai siena sugriuvo, argi nesakys: kur yra pagalba, kurią jūs pažadėjote? Ką padėjo, kad jūs gyrėte visa tai, kas tautai patiko? — [13]*Kiltų audros*... Plg Mt 7,26.27. — [14]*Ir tauta bus*... Ebr t: ir jūs žūsite jo viduje — mieste palaidoti jo griuvėsiuose. — [16]*Israēlio pranašų*: netikrų pranašų, kurių buvo kaip pačioje Jerusalėje, taip ir ištremtųjų tarpe

[17]*Atgręžk*... Rūsčiu ir grasančiu veidu pažvelgk. — *Pranašauja iš*... Kadangi kaikada būdavo Dievo siųstų pranašių, tai Žydų moterų tarpe buvo atsiradę tokių, kurios savo prasimanymais norējo suvedžioti prietarams pasiduodančią tautą. — [18]*Priegalvius*... Pranašēs darē didelių ir mažų galvoms pagal kiekvieno ūgį minkštus patiesalus ir priegalvius ta pat prasme, kuria pranašai tepē tinku sieną: jos kalba taip, kad patiktų kiekvienam, į kurį savo žodžiais kreipiasi, sako malonių dalykų, kuriais kiekvienas jaučiasi nuramintas /Jier, Orig/. — *Kai sugauna*... Ebr t: gal jūs sugausite mano tautos sielas ir išlaikysite savo sielas gyvas? T y, ar jūs manote, kad paliksiu tai be bausmēs, jei jūs sugaunate mano tautos sielas lyg paukščius, pačios gi pasiliekate gyvos? — [19]*Nešventą*... Daro mano vardą tautoje paniekintiną, kadangi parduoda už menkiausius dalykus Dievo pranašystes, minēdamos Dievo vardą, pataikauja nusikaltēliams, drįsta žadēti laimēs nusidējēliams. — *Kad užmuštų*... Jos sako: kas pasiduos Babilono karaliui, turēs mirti; kas pasipriešins, tas bus gyvas. Jos skelbia visai priešingai tam, ko Dievas nori, jos užmuša sielas, kurios Dievo nutarimu turi būti gyvos, ir atbulai žada gyvybę tiems, kuriuos dēl savo pasipriešinimo Dievui turi sutikti mirtis /plg Jer 29,7.../. — [20]*Paleisiu sielas*... Dievas budi saviesiems; jis atitolins prapultį, kurią norēta pirengti jo tautai. — [21]*Grobis*: kara-

14. [1]Pas mane atėjo žmonių iš Israėlio vyresniųjų tarpo ir atsisėdo
ties manim. [2]Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasaky-
ta : [3]Žmogaus sūnau, šitie žmonės įsidėjo į savo širdis savo susitepimus
ir savo neteisybės papiktinimą pastatė ties savo veidu ; argi klausiamas
aš turėčiau jiems atsakyti ? [4]Todėl kalbėk su jais ir jiems sakyk : Vieš-
pats Dievas sako taip : Kiekvienas žmogus, kurs įsideda savo susitepi-
mus į savo širdį ir stato savo neteisybės papiktinimą ties savo veidu,
bet gi ateina pas pranašą, klausdamas per jį mane, aš, Viešpats, atsakysiu
jam pagal jo susitepimų daugybę, [5]kad Israėlio namai būtų sugauti savo
širdyje, kuria jie atstojo nuo manęs per visus savo stabus. [6]Todėl sakyk
Israėlio namams : Viešpats Dievas sako taip : Gręžkitės ir atstokite
nuo savo stabų ir nukreipkite savo veidus nuo visų savo susitepimų.
[7]Nes kiekvienam žmogui iš Israėlio namų ir iš svetimšalių, kurie yra
ateiviai Israėlyje, jei atstos nuo manęs ir įsidės savo stabus į savo širdį
ir pasistatys savo neteisybės papiktinimą ties savo veidu, betgi ateis
pas pranašą paklausti per jį manęs, aš, Viešpats, atsakysiu jam patsai.
[8]Aš atgręšiu prieš tą žmogų savo veidą ir padarysiu iš jo pavyzdį ir pa-
tarlę ir išdildysiu jį iš savo tautos tarpo, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats.
[9]Ir jei pranašas duosis suvedžiojamas, kad kalbėtų kokį žodį, aš Vieš-
pats būsiu suklaidinęs tą pranašą ; aš ištiesiu ant jo savo ranką ir
išdildysiu jį iš mano Israėlio tautos tarpo. [10]Jie neš savo neteisybę ;
koki bus klausiančiojo kaltė, toki bus pranašo kaltė, [11]kad Israėlio na-
mai daugiau nebeklaidžiotų nuo manęs ir nebesusiteptų visais savo nu-
sižengimais, bet kad būtų man tauta, ir aš būčiau jiems Dievas, sako
kareivijų Viešpats
[12]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [13]Žmogaus sūnau,
jei šalis man nusidės, nusikalsdama neištikimybe, aš ištiesiu ant jos savo
ranką ir sutrupinsiu jos duonos lazdą, siųsiu jai badą ir išnaikinsiu iš

lystės ir miesto sugriovimu bus sunaikintos taip pat jūsų melagingos pranašystės. — [22]*Kurio aš nenorėjau...* Dievas labai vertina ne tik šventųjų mirtį, bet taip pat ašaras, dūsavimus ir liūdesius ; ne tik dėl gyvybės, bet ir dėl nuliūdimo, kurį bedieviai padaro teisiajam be priežasties, Dievas reikalauja iš anų apyskaitos. — [23]*Iš jūsų rankos* : nubausdamas jus mirtimi

14. [1]*Vyresniųjų* : buvusių tremtinių tarpe. — [3]*Susitepimus* : dievaičius, kurie čia pat vadinami ir neteisybės papiktinimu. — *Atsakyti.* Atsakymo jie neverti, tačiau Dievas duos jiems atsakymą, bet ypatingu būdu. — [5]*Savo širdyje.* Siunčiamomis bausmėmis turės būti suvaldyta jų atkakli širdis. — [6]*Israėlio namams.* Įspėjimas duodamas ne tik vyresniesiems, kurie buvo atėję pas Ezekielį, bet visiems, kurie buvo panašaus nusistatymo ; tokių gi buvo ir tremtinių ir pasilikusiųjų Jerusalėje Žydų tarpe. — *Nukreipkite...* Būkite stabmeldystei taip svetimi, kad net nenorėtumėte nė pažvelgti į stabus. — [7]*Svetimšalių, kurie...* Jei Dievas to reikalauja net iš svetimų, tai kaip gi labiau iš savųjų ? — *Atsakysiu jam* : vietoje atsakymo jis patirs mano rūstybę ir bausmę ir tai taip, kad iš jo pasidarys visiems dieviško keršto pavyzdys ir įrodymas ; jo likimas virs patarle ; pagaliau jis turi būti išbrauktas iš Dievo tautos ir tuo pačiu iš gyvųjų sąrašų knygos. — [8]*Jūs žinosite...* Kad šitie grasymai skelbiami ne veltui, jie patirs savo nenaudai. — [9]*Ir jei pranašas...* Nors ir pranašai sakytų jums laimės žadančius žodžius, jie sakys jums netiesą ; Dievas leis jiems tai daryti ir tai bus teisinga bausmė už jūsų bedievystę. — Kokia prasme Dievas suklaidina tokį pranašą, paaiškėja iš 3 Kar 22,19-23. — *Išdildysiu.* Plg aug 13,3. — [11]*Kad Israėlio...* Bausmėmis siekiamas tikslas yra visos teokratijos ir visos antgamtinės apvaizdos tikslas, būtent, kad Dievo tauta galų gale būtų tobula, kad sandora būtų pilnai vykdoma ir kad

jos žmogų ir galviją, [14]ir jei jos tarpe būtų šitie trys vyrai, Noė, Daniė-
lis ir Ijobas, jie savo teisumu išgelbėtų savo gyvybes, sako kareivijų
Viešpats. [15]Jei aš paleisčiau į šalį ir pikčiausių žvėrių jai sunaikinti,
ir ji pasidarytų nepereinama, nes niekas nebeeitų per ją dėl žvėrių,
[16]šitie trys vyrai, jei jie būtų joje, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas,
neišgelbėtų nei sūnų, nei dukterų, bet būtų išgelbėti patys vieni, šalis
gi virstų tyruma. [17]Arba jei aš atvesčiau prieš aną šalį kalaviją ir sa-
kyčiau kalavijui: Pereik per šalį, ir taip užmuščiau joje žmogų ir gal-
viją, [18]ir josios viduje būtų šitie trys vyrai, kaip aš gyvas, sako Viešpats
Dievas, jie neišgelbėtų nei sūnų, nei dukterų, bet būtų išgelbėti patys
vieni. [19]O jei siųsčiau į aną šalį marą ir išpilčiau ant jos savo užsidegimą
krauju, kad išdildyčiau iš jos žmogų ir galviją, [20]ir būtų jos viduje Noė,
Danièlis ir Ijobas, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, jie neišgelbėtų
nei sūnaus, nei dukters, bet savo teisumu jie išgelbėtų tik savo sielas.
[21]Nes Viešpats Dievas sako taip: Jei aš siųsiu į Jerusalę keturis savo
pikčiausius teismus, kalaviją, badą, piktus žvėris ir marą, kad išnaikin-
čiau iš jos žmogų ir gyvulius, [22]tačiau liks joje išgelbėtų, kurie išves sūnus
ir dukteris; štai šitie ateis pas jus, ir jūs matysite jų elgėsį ir jų veiksmus,
jūs turėsite paguodos dėl nelaimės, kurią aš atvedžiau į Jerusalę, dėl
viso, ką ant jos atsiunčiau. [23]Jie bus jums paguoda, kai matysite jų
elgėsį ir jų veiksmus; jūs pripažinsite, kad aš neveltui padariau visa,
ką esu joje padaręs, sako Viešpats Dievas

15. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, ką padarys iš vynmedžio tarp visų kitų girios medžių, kurie yra
miško medžių tarpe? [3]Gal bus imama iš jo medžio bet kuriam dalykui
padirbti, ar gal padarys iš jo vagį, kad ant jo būtų pakabintas bet koks
padargas? [4]Štai jis atiduodamas ugniai suėsti. Kai ugnis suėdė abu jo

---

būtų atvesta ta palaiminta padėtis, kuri susidaro kai tauta visai pasiduoda Dievui ir kai Dievo gērybēs vēl darosi tautos nuosavybē

[13]*Jos duonos*... Duona stiprina žmogaus širdį, dēl alkio gi silpnēja keliai /Ps 10,3.15/; iš to aišku, kodēl kalbama apie duonos ramstį, lazdą /plg 3 Moš 26,26/. — [14]*Noē*... Net šitie trys vyrai, kurių dorybēs ir teisumas buvo taip dideli sugedusios žmonijos tarpe, negalētų pašalinti nelaimēs nuo savo tautiečių, netgi nuo savo sūnų ir dukterų. Nors Noē išgelbējo iš tvano savo šeimą /1 Moš 7,1/, Ijobas užtarē savo prietelius /Ijob 42,8.9/, Danielis savo malda pasiekē to, kad jis kartu su savo draugais ir kitais Babelēs išminčiais nežuvo /Dan 2,18/, bet dabar Žydų tautos piktumas yra taip didelis ir Dievo nutarimas taip tvirtas, kad anie trys vyrai negalētų išgauti jiems išsigelbējimo. — [19]*Užsidegimą krauju*: tokia rūstybe, kurios pasēka būtų žudynēs ir kraujo išliejimas. — [21]*Jei aš siųsiu*... Kaikurie Jerusalēs gyventojai nebus nužudyti, bet bus išvesti į nelaisvę, kad visiems paliudytų, jog Žydų karalystē tikrai sugriauta. — [22]*Turēsite paguodos*. Senesnieji Žydų tremtiniai patys supras, kad tautą sutikusi bausmē nebuvo perdaug kieta, kad ji buvo teisinga, ir todēl jų skausmas dēl karalystēs žuvimo turēs sumažēti; tai ir bus jų paguoda /Jier, Teod/

c/ *Prilyginimais įvaizdinamos Žydų nelaimēs*

15,1-19,14. Kaip sudeginamas niekam netinkąs vynmedis, taip turi būti nubausti Jerusalēs gyventojai /15,1-18/. Nežiūrint didžiausių Viešpaties suteiktų išrinktajai tautai geradarysčių /16,1-14/, ji virto moteriške svetmotere /16,15-34/, todēl jos laukia sunkios bausmēs /35-52/; atgailą gi darančiai žadamas dovanojimas /53-63/. Vynuogyno prilyginimu išaiškinama, kad tauta yra baustina dēl karaliaus Sedekijo su-

galu ir jo vidurys pavirto pelenais, gal tuomet jis dar kam tiks? [5]Net
būdamas sveikas jis netiko jokiam darbui; juo gi labiau nieko nebus
galima iš jo padaryti, kai jį prarys ir sudegins ugnis! [6]Todėl Viešpats
Dievas sako taip: Kaip vynmedį tarp miško medžių, kurį daviau ugniai
praryti, taip aš atiduosiu Jerusalės gyventojus. [7]Aš atgręšiu savo veidą
prieš juos: jie išeis iš ugnies, ir kita ugnis sunaikins juos; ir jūs žinosite,
kad aš Viešpats, kai būsiu atgręžęs prieš juos savo veidą [8]ir būsiu padaręs
j ų šalį nepereinamą ir paliktą, nes jie buvo man neištikimi, sako Viešpats
Dievas

16. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, paskelbk Jerusalei jos bjaurius darbus [3]ir tark: Jerusalei Vieš-
pats Dievas sako taip: Tavo kilmė ir tavo giminė iš Kanaano šalies:
tavo tėvas Amorietis ir tavo motina Ketietė. [4]Kai tu gimei, tavo gimimo
dieną nebuvo atpjauta tavo bamba, tu nebuvai nuprausta vandenimi svei-
katai, nei apibarstyta druska, nei suvyniota vystyklais. [5]Joki akis nepa-
sigailėjo tavęs, kad iš pasigailėjimo būtų padariusi tau bent vieną šių
dalykų; bet tu buvai pamesta žemės paviršiuje; taip buvo nieku laikoma
avo siela tą dieną, kurią tu gimei. [6]Praeidamas gi pro tave aš pamačiau
ave, kaip tu mindoma savo kraujuje, ir aš tariau tau, kai buvai savo

---

laužytos priesaikos, kurią jis buvo padaręs Babelės karaliui /17,1-24/. Kiekvienas bus Dievo baudžiamas dėl savo, ne dėl svetimų nusikaltimų /18,1-32/. Liūtienės ir jaunų liūtų, taip pat sunaikinto vynuogyno prilyginimais apraudamas Judo kunigaikščių likimas /19,1-14/

15. [2]*Ką padarys*... Kaikas ebr t verčia truputį kitaip: kuo vertesnis vynmedis už visus kitus medžius? Atsakymas: jis ne tik nėra vertesnis, bet daug menkesnis. Palyginimas daroma čia tikriausiai miške augančio vynmedžio su kitais miško medžiais. Išrinktoji tauta Sen Testamente neretai palyginama su vynmedžiu ir vynuogynu. — [3]*Medžio*. Jei kiti medžiai yra nevaisingi ir todėl iškertami, tai iš jų visgi būna daugeriopos naudos. Gi vynmedis, jei jis neduoda vaisių, yra taip nenaudingas, kad iš jo negalima padirbti nė vagelio /Jier/. — [6]*Kaip vynmedį*... Nors tauta buvo Dievo išrinkta, ji tačiau yra labiau kaip kitos tautos atmestina, kai tik liaujasi davus savo išrinkimą atitinkančius vaisius. — [7]*Jie išeis*... Ir tuos, kurie išvedami į nelaisvę, lydės Dievo rūstybė, jei jie toliau laikysis savo piktumo. — [8]*Neištikimi*. Dievas, vadindamas juos sulaužiusiais ištikimybę nusidėjėliais, tuo pačiu parodo, kad jie yra nenaudingas vynmedis

16. [3]*Tavo kilmė*... Jerusalės tauta savo kilme nė kiek nebuvo geresnė už menkiausias tautas; ji vien Dievo gerumu ir be jokių savo nuopelnų įgavo augščiausią vertę. Pasakoma, kad jos tėvas buvęs Amorietis, kurs, anot 1 Moš 15,16, buvęs tarp kitų giminių nedoriausis, ir kad motina buvusi Ketietė, t y, iš tokios giminės, kurios moterys buvo labiausiai patvirkusios /1 Moš 27,46/. Pranašas gerai žinojo, kad Israēlaičiai buvo kilę iš Aramo /plg 28,25; 33,24/; čia jis nori pasakyti, kad Israēlaičių protėvis Abraomas buvo išrinktas iš stabmeldžių tarpo /Još 24,2/. — [4]*Atpjauta*... Toks neatpjovimas yra pavojingas gimusio kūdikio gyvybei. — *Druska*. Senovėje manyta, kad druska apibarstytas naujagimis geriau tarps ir kad jo oda pasidarys stipresnė. — [5]*Nepasigailėjo*. Niekas nepriėmė gimusio kūdikio geruoju. Gal čia daroma aliuzija į Egipto Paraono įsakymą mesti į vandenį visus gimusius Žydų berniukus /2 Moš 1,22/. — [6]*Pamačiau tave*. Joki žmogaus akis nenorėjo į naujagimį žiūrėti; bet Dievas maloningai pažvelgė į jį, kai jis gulėjo pamestas gimimo kraujuose ir savo visagalybės valia nutarė, kad kūdikis pasiliks gyvas, nežiūrint visų pavojų jo gyvybei. — [7]*Gausingą*. Egipte mažas Žydų būrelis padaugėjo ir virto didele tauta /plg 2 Moš 1,7/. — *Mote-*

kraujuje: Būk gyva; aš, sakau, tau tariau: Būk gyva savo kraujuje!
[7]Aš padariau tave gausingą kaip lauko augalus; tu tarpai ir pasidarei
didele, subrendai ir pasiekei moteriškojo grožio amžių; tavo krūtys iš-
augo ir tavo plaukai žėlė, bet tu buvai plika ir pilna sugėdinimo. [8]Aš ėjau
pro tave ir pamačiau tave; ir štai buvo tavo laikas, meilės metas; aš
ištiesiau ant tavęs savo apsiaustą ir apdengiau tavo gėdingą plikumą.
Aš prisiekiau tau ir padariau su tavim sandorą, sako Viešpats Dievas,
ir tu pasidarei mano. [9]Aš nuprausiau tave vandenimi, nuploviau nuo
tavęs tavo kraują ir patepiau tave aliejumi; [10]aš apvilkau tave margi-
niais ir apaviau tave mėlynomis kurpėmis, sujuosiau tave plona drobe ir
apgaubiau tave šilko šydu. [11]Aš papuošiau tave papuošalais, daviau
apyrankes tavo rankoms ir grandinėlę tavo kaklui. [12]Aš pakabinau žiedą
ant tavo burnos, auskarus tavo ausyse ir daviau puikų vainiką tau ant
galvos. [13]Taip tu buvai papuošta auksu ir sidabru, apvilkta plona drobe,
šilku ir daugiaspalviais audiniais; tu valgei kviečių miltus, medaus ir
aliejaus, buvai pasidarius gražių gražiausia ir pasiekei karalių garbę.
[14]Tavo vardas pasklido tautose dėl tavo gražumo, nes tu buvai tobula
mano grožyje, kurį aš buvau tau suteikęs, sako Viešpats Dievas
[15]Bet tu pasitikėdama savo gražumu paleistuvavai savo šlovei ir
savo paleistuvavimą siūlei kiekvienam praeiviui, kad būtumei jojo. [16]Tu
ėmei iš savo drabužių ir iš vienų su kitais susiūtų darei sau augštumų,
kuriose tu paleistuvavai, kaip niekuomet nėra buvę ir nebus. [17]Tu ėmei
savo pasipuošimo dalykus iš mano aukso ir mano sidabro, kuriuos aš bu-
vau tau davęs, ir darei sau vyrų paveikslus ir paleistuvavai su jais. [18]Tu
ėmei savo daugiaspalvius apdarus ir apdengei juos; mano aliejų ir mano
smilkalus tu dėjai ties jais. [19]Mano duoną, kurią aš tau daviau, kvieti-
nius miltus, aliejų ir medų, kuriais aš tave maitinau, tu dėjai jų aki-
vaizdoje saldžiam kvapui; taip tai įvyko, sako Viešpats Dievas. [20]Tu
ėmei savo sūnus ir savo dukteris, kurias man pagimdei, ir juos aukojai
jiems praryti. Argi tat mažas dalykas yra tavo paleistuvavimas? [21]Mano
vaikus tu skerdei ir jiems davei, juos aukodama. [22]Ir po visų tavo bjau-

---

riškojo... Žydinčios jaunystės metus. — *Plika ir...* Taip neretai būna ir su jau paaugusiais beduinų vaikais. Žydai Egipte dar neturėjo visų sandoros su Dievu malonių. — [8]*Apsiaustą...* Dievas pasidarė iš tos jaunos mergaitės savo sužadėtinę, ištiesdamas ant jos savo apsiausto skverną /plg Rut 3,9/. — *Sandorą.* Dievo sandora su išrinktąja tauta dažnai vadinama moterystės ryšiu, taip kaip Nauj Test dangiškoje Jeruzalėje švenčiamos vestuvės Avinėlio su Eklesija. Dievas patvirtino sandorą iš savo šalies kilniais pažadais, tauta prisiekė būti ištikima /2 Moš 19,8/. — [10]*Apvilkau.* Dievo suteiktos tautai malonės įvaizdinamos kaip duodami jaunavedei gražiausi apdarai ir išlaikymas. — [12]*Puikų vainiką.* Kaip karaliaus sužadėtinė ji papuošiama karališkos garbės ženklais, grandinėle ir vainiku. — [14]*Tavo vardas...* Mano geradaryste ir begaliniu dosnumu tu įsigijai karalienės vardą, taip kad apie tave kalbėjo visų tautų liežuviai, ir tu buvai tobula ne savo galia, bet mano gerumu /Jier/

[15]*Paleistuvavai...* Plg 5 Moš 8,11-15 ir k. — *Praeiviui*: tu pasidavei svetimų dievaičių garbinimui ir darei sandoras su svetimšaliais. — [16]*Augštumų.* Taip buvo vadinami ne tik kalneliai ir kauburiai, kuriuose buvo garbinami pagonių dievaičiai, bet taip pat ir juose pastatytos šventyklos, kurios dažniausiai būdavo paprastos padangtės. Padangtes gi buvo galima padaryti iš susiūtų apsiaustų. — [17]*Vyrų.* Minimi tik vyrų paveikslai, nes prilyginime tauta įvaizdinama kaip neištikima sužadėtinė; bet tai dar nereiškia, kad tarp garbinamų svetimų dievaičių nebūtų buvę deivių stabų. — [20]*Sūnus...* Sūnūs

riausių darbų ir paleistuvavimų tu neatsiminei savo jaunystės dienų,
kai tu buvai plika ir pilna sugėdinimo, mindoma savo kraujuje. 23Po
viso tavo piktumo atsitiko /vargas, vargas tau, sako Viešpats Dievas/,
24kad tu pasistatei sau paleistuvavimo namų ir pasidarei sau kekšavimo
vietų visose gatvėse. 25Kiekviename gatvės kampe tu pasistatei savo pa-
leistuvavimo ženklą ir padarei savo gražumą pasibjaurėtiną. Tu išsižergei
savo kojomis kiekvienam praeiviui ir dauginai savo kekšavimus. 26Tu
paleistuvavai su savo kaimynais didžiakūniais Egipto sūnumis ir dauginai
savo kekšavimą, kad erzintumei mane. 27Štai aš ištiesiau savo ranką
ant tavęs, atėmiau tavo pasiteisinimą ir padaviau tave valiai tų, kurie
nekenčia tavęs, Palestiniečių dukterims, kurios gėdijosi tavo nuodėmingo
kelio. 28Tu paleistuvavai ir su Asiriečių sūnumis, nes dar nebuvai paten-
kinta, ir kai buvai paleistuvavus, nė taip tu dar nebuvai soti. 29Tu dau-
ginai savo paleistuvavimą Kanaano šalyje su Kaldiečiais, ir nė taip ne-
buvai soti. 30Kuo gi aš galėčiau apvalyti tavo širdį, sako Viešpats Dievas,
kadangi tu darei visus šituos moteriškės paleistuvės ir begėdės darbus?
31Nes tu statei savo paleistuvavimo namus kiekvienos gatvės kampe ir
darei savo augštumą kiekvienoje aikštėje; tačiau tu nebuvai kaip kekšė,
kuri, kai nusibosta, kelia kainą, 32bet kaip moteriškė svetmoterė, kuri
be savo vyro įsiveda svetimų. 33Visoms kekšėms duodamas užmokestis,
tu gi davei užmokesčio visiems savo meilužiams ir davinėjai jiems dovanų,
kad įeitų pas tave iš visur paleistuvauti su tavim. 34Tau tavo paleistuva-
vimuose atsitiko priešingai moterų įpročiui, ir po tavęs nebus tokio pa-
leistuvavimo; nes tuo, kad tu davei užmokestį ir neėmei užmokesčio,
pas tave įvyko priešingas elgesys

---

buvo jai Dievo duoti ir turējo būti auginami Dievo garbei; ji gi atnašavo juos dievaičiams. Ir dar kuriuo tikslu? Kad būtų praryti. Taip daroma aliuzija į Molokho aukas. — *Argi tat...* Ebr t: argi tau dar maža buvo tavo paleistuvavimo, 21kad tu ir mano vaikus skerdei? — 22*Tu neatsiminei...* Tų dalykų užmiršimas galējo būti tam tikru būdu nusikaltimo priežastis: kaip savo skurdo, Dievo gailestingumo ir jo geradarybių atsiminimas saugo ir gina pamaldumą, taip užmiršimas paleidžia pavadžius išdidumui ir leidžia sielai keltis į puikybę. — 24*Paleistuvavimo namų...* Tu statei stabų aukurų daugybę kauburiuose, prie miesto vartų, net ir pačioje šventykloje. Plg Jer 2,22; 11,13. — 26*Paleistuvavai...* Paleistuvavimas visur šitame prilyginime reikia suprasti apie svetimų dievaičių garbinimą /Jier, Teod/; tačiau tas garbinimas dažnai nebuvo laisvas nuo ištvirkimo ir kūniško paleistuvavimo. — 27*Atēmiau...* Ebr t: sumažinau, kas tau buvo skirta, t y, žmonai priklausantį iš vyro duodamą išlaikymą. Išlaikymo sumažinimas buvo vykdomas įvairių nelaimių siuntimu, sausmečiais ir bado metais. — *Palestiniečių dukterims*: Pilistimų miestams, todēl Pilistimams. Plg Teis 13,2; 2 Kar 4,2. — *Gēdijosi...* Pilistimai laikēsi ištikimai ir tvirtai savo dievaičių ir todēl raudo iš gēdos, matydami kaip Žydai palikdavo savo Dievą, kad eitų pas svetimus /plg Jer 2,10-12/. — 28*Su Asiriečių...* Plg 4 Kar 16,7; Jer 2,36. — 29*Kanaano.* Čia tas vardas ne nuosavas krašto vardas. Jis reiškia: prekybos kraštas /Jier plg 17,4/. Babelē tikrumoje buvo svarbiausi prekybos vieta Azijoje. Iš čia buvo ypač išvežami audiniai ir margi drabužiai. Jau Ezekijas buvo nubaustas dēl jo prietelystēs su Babiloniečiais /Ješ 39,1-8 ir k/. — 30*Kuo gi...* Ebr t: kaip gi silpna, t y, sugedus buvo tavo širdis. Plg Ješ 5,4. — 31*Tu nebuvai...* Kitos paleistuvēs niekina mažą pelną ir reikalauja didesnio, tu gi siūlai savo grožį už menkiausį užmokestį, net dovanai. — 33*Davinējai jiems...* Plg karaliaus Akhazo pavyzdį 2 Kron 28,23. — 34*Ir po tavęs nebus...* Anot ebr t: ir nebēgo paskui

35Todėl, kekše, išgirsk Viešpaties žodį: 36Viešpats Dievas sako taip:
Kadangi tavo pinigai išeikvoti ir tavo gėda atidengta tavo paleistuva-
vimuose su tavo meilužiais ir tavo pasibjaurėtinais stabais ir dėl kraujo
tavo vaikų, kuriuos tu jiems davei, 37štai aš surinksiu visus tavo meilužius,
su kuriais tu paleistuvavai, ir visus, kuriuos mylėjai, draug su visais,
kurių tu nekentei; aš surinksiu juos prieš tave iš visur ir atidengsiu
tavo gėdą jų akyse, ir jie matys visą tavo sugėdinimą. 38Aš teisiu tave
svetmoterių ir kraują išliejančių teismais ir padarysiu iš tavęs narso
ir pavydo kraują. 39Aš paduosiu tave į jų rankas; jie išardys tavo pa-
leistuvavimo namus ir nugriaus tavo kekšavimo vietą, nuplėš nuo tavęs
tavo drabužius, atims tavo pasipuošimo dalykus ir paliks tave pliką
ir pilną sugėdinimo. 40Jie atves ant tavęs susirinkimą, muš tave akmeni-
mis ir sukapos tave savo kalavijais. 41Jie sudegins tavo namus ugnimi ir
įvykdys tau teismą labai daugelio moterų akyse; tuomet tu liausies pa-
leistuvavus ir nebedavinėsi daugiau užmokesčio. 42Mano užsidegimas prieš
tave liausis, mano pavydas bus atimtas nuo tavęs, aš paliausiu ir daugiau
nebesirūstinsiu. 43Nes tu neatsiminei savo jaunystės dienų ir erzinai
mane visais šitais dalykais; todėl ir aš suverčiau visą tavo elgėsį ant
tavo galvos, sako Viešpats Dievas, nors aš ir nedariau sulig visomis tavo
kaltybėmis visose tavo nuobodose. 44Štai kiekvienas, kurs sakys patarlę,
pritaikys ją tau, tardamas: Koki motina, toki ir duktė. 45Tu duktė savo
motinos, kuri pametė savo vyrą ir savo vaikus; tu sesuo savo seserų,
kurios pametė savo vyrus ir savo vaikus; jūsų motina Ketietė ir jūsų
tėvas Amorietis. 46Tavo vyresnioji sesuo yra Samarija, ji ir jos dukterys,
kurios gyvena tavo kairėje; tavo jaunesnioji sesuo, gyvenanti tavo de-
šinėje, yra Sodoma su savo dukterimis. 47Bet nė truputėlį mažiau tu
nevaikščiojai jų keliais ir nesielgei pagal jų nusikaltimus; tu darei kone
piktesnių dalykų už jas visuose savo keliuose. 48Kaip aš gyvas, sako
Viešpats Dievas, nė pati tavo sesuo Sodoma ir jos dukterys nedarė taip,
kaip padarei tu su savo dukterimis. 49Štai šita buvo tavo sesers Sodomos
kaltė: puikybė, duonos perteklius ir apstybė, jos ir jos dukterų dykinė-
jimas; bet pavargėliui ir beturčiui jos neištiesdavo rankos. 50Jos kėlėsi

---

tave dēl nuodēmēs, t y, tu uoliai jieškojai kitų, kiti gi niekino bendravimą su tavim

36*Pinigai*. Geriau: išgēdinimas. — 37*Meilužius...* Dēl tavo nusikaltimų Dievas surinks prieš tave tautas, kaip tas, su kuriomis tu darei sandorų ir palaikei prietelystę, taip ir tas, kurių tu nekentei. — 38*Aš teisiu...* Bausmēs išreiškiamos tokiais žodžiais, kad jie labai primena prakeikimus svetmoterēms 4 Moš 5,21. Svetmoterēs turējo būt užmuštos akmenimis /plg 40 e ir 5 Moš 22,42/; už nužudymą turējo būti išlietas kraujas /1 Moš 9.6 ir k/. — *Padarysiu iš...* t y, tu būsi visa sužeista. Plg 23,10. — 39*Jie išardys*. Priešai tai sugriaus, kas buvo pašvęsta stabams garbinti, sunaikins ir apiplēš miestą ir šalį, taip kad jie pavirs pasibjaurējimo ir pasityčiojimo dalyku kaimynystēje esančioms tautoms. — 41*Jie sudegins...* Plg 4 Kar 25,9. — *Daugelio moterų...* Kadangi čia buvo nusidējusi neištikima sužadētinē, tai ji baudžiama labai daugelio moterų, t y, tautų akyse. — *Tuomet tu liausies...* Ebr t: padarysiu, kad tu liautumeis ir nebeduotumei. — 43*Neatsiminei...* Ji neatsiminē, iš kokio skurdo Dievas ją išgelbējo savo gerumu. — *Nors aš ir nedariau...* Anot ebr t: aš nepakęsiu ištvirkimo, kad palikčiau tave nenubaustą dēl visų tavo bjaurių kalčių. — 44*Kurs sakys patarlę...* Kas mēgsta kalbēti patarlēmis, arba kas norēs pritaikyti jai patarlę, sakys: kaip motina Ketietē /3,45 eil/, taip duktē Jerusalē. — 45*Savo vyrą*: Dievą, kurį kitados pažino ir garbino visos tautos. — *Vaikus...* aukodama juos stabams. — *Kurios pametē*. Kaip anos moterys buvo neištikimos savo vyrams, taip Jerusalē atstūmē nuo savęs savo Dievą. —

puikybėn ir darė nuobodų mano akyse, tai aš atėmiau jas, kaip tu matei.
[51]Ir Samarija nenusidėjo nė pusės tavo nuodėmių ; tu pralenkei jas savo
kaltybėmis ir pateisinai savo seseris visomis savo nuobodomis, kurias tu
darei. [52]Todėl ir tu, kuri nugalėjai savo seseris savo nuodėmėmis, elgda-
masi pikčiau už jas, nešk savo sugėdinimą ; nes jos buvo tavo pateisin-
tos ; taigi būk sugėdinta ir nešk savo gėdą ir tu, kuri pateisinai savo
seseris. [53]Tačiau aš sugrąžinsiu jas ir atstatysiu ; grąžindamas Sodomą
su jos dukterimis ir gražindamas Samariją su jos dukterimis aš sugrą-
žinsiu jų tarpe ir tavo tremtinius, [54]kad tu neštumei savo sugėdinimą
ir turėtumei gėdytis dėl viso to, ką tu esi padarius, jas paguosdama.
[55]Tavo sesuo Sodoma ir jos dukterys grįš į savo senąją būklę, Samarija
ir jos dukterys grįš į savo senąją būklę, tu ir tavo dukterys grįšite į savo
senąją būklę. [56]Tačiau apie tavo seserį Sodomą nieko nebuvo girdėti
iš tavo burnos tavo puikybės dieną, [57]kolei nebuvo atidengtas tavo pik-
tumas, kaip dabartiniu metu, kai tu esi panieka Sirijos dukterims ir
visoms Palestiniečių dukterims, kurios apsupa tave aplinkui iš visų pu-
sių. [58]Tu turi nešti savo nusikaltimą ir savo sugėdinimą, sako Viešpats
Dievas

[59]Nes Viešpats Dievas sako taip : Aš padarysiu tau, kaip tu padarei
paniekindama priesaiką, kad paniekintumei sandorą ; [60]tačiau aš atsi-
minsiu mano sandorą su tavim tavo jaunystės dienose ir padarysiu su
tavim amžiną sandorą. [61]Tu atsiminsi savo kelius ir būsi sugėdinta, kai
tu būsi gavusi pas save savo vyresniąsias seseris draug su savo jaunes-
niosiomis ; aš tau duosiu jas kaip dukteris, bet ne dėl tavo sandoros.
[62]Aš padarysiu su tavim savo sandorą ir tu žinosi, kad aš Viešpats, [63]kadi

---

[46]*Vyresnioji.* Samarija su savo miestais priklausē didesnei karalystei. — *Kairēje* : šiaurēje. — [49]*Kaltē* : ir jos širdies sukietējimo priežastis. — [50]*Kaip tu matei.* Ebr t : kaip aš mačiau. Plg 1 Moš 18,21 ir k. — [51]*Tu pralenkei jas.* Plg Jer 3,11. — *Pateisinai.* Sodoma ir Samarija buvo tik tiek pateisintos, kad jų nusikaltimai buvo mažesni, palyginus su didesniais Judo karalystēs nusikaltimais /Jier/. — [52]*Nugalējai.* Geriau : tu, kuri savo nuodēmēmis užstojai savo seseris. — Dievas turi pasigailēti ir anų miestų, kadangi jis atstatys Jerusalę, kuri nusidējo labiau kaip anos. Šitaip Jerusalē užstoja anas pas Dievą. — *Būk sugēdinta...* Nešk savo sugriovimo gēdą kaip anie miestai, kurie turējo nešti savąją, ir tai juo labiau, kad tu buvai kaltesnē už anuos, nes jie buvo teisingesni už tave. — [53]*Aš sugrąžinsiu.* Koks turēs būti tas sugrąžinimas, paaiškēja iš Jerusalei pažadētojo atstatymo, kurs aprašytas 11,19.20. — *Jų tarpe.* Plg Jer 3,21,25. — [54]*Turētumei gēdytis...* Atstatymas yra Dievo pasigailējimo ir malonēs darbas, todēl atstatoma Jerusalē turi su skausmu ir susigēdinimu atsiminti savo kaltę. — [55]*Būklę* : Dievo garbinimo ir ištikimybēs būklę. Jerusalē, kuri kitas tautas niekino, čia minima po kitų tautų ir ne be priežasties, kaip parodo Rom 11,25.26. — [56]*Iš tavo burnos.* Į puikybę pasikēlusi Jerusalē kitados nenorējo nē Sodomos vardo minēti. — [57]*Kaip dabartiniu metu...* Ebr t : kaip sugēdinimo metu iš Aramo dukterų šalies ir iš visų, kurie yra aplink jas, ir iš Pilistimų dukterų, kurios tave niekindavo iš visų pusių

[59]*Aš padarysiu...* Vēl pabrēžiama, kad Jerusalē sandoros sulaužymu padarē save lygią kitiems miestams. — [60]*Aš atsiminsiu...* Dievas laikosi to, ką yra 3 Moš 26,42.45 pažadējęs. Dēl anos senosios sandoros jis nori padaryti naują, kuri nebegalēs būti sulaužyta /11,19.20; Oš 2,19-24 ir k./ — [61]*Tu atsiminsi...* Atgaila dēl nuodēmēs ir sugēdinimas pasilieka ir taip yra įrodymas, kad Dievas suteikē savo naują geradarystę be nuopelnų. — *Seseris* : kitas tautas. — *Duosiu jas kaip dukteris* : nes Sionas yra tautų motina /Ps 86,4-6/, centras, į kurį visi skuba /Ješ 2,3 ir

tu atsimintumei ir susigėdintumei ir nebegalėtumei daugiau praverti burnos dėl savo susigėdinimo, kai aš būsiu dovanojęs tau visa, ką tu padarei, sako Viešpats Dievas

17. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, užmink mįslę ir papasakok prilyginimą Israėlio namams, [3]ir kal-
bėk: Viešpats Dievas sako taip: Didelis aras dideliais sparnais, ilgomis pasparnėmis, pilnas įvairiaspalvių plunksnų atskrido į Libaną ir nusinešė
kedro viršūnę. [4]Jis nulaužė jo ūglių viršūnę ir perkėlė ją į Kanaano
šalį, padėjo ją pirklių mieste. [5]Jis paėmė šalies sėklos ir padėjo ją į sėklos žemę, kad išleistų šaknis prie gausaus vandens; jis padėjo ją
paviršiuje. [6]Išdygus ji išaugo į platų žemo ūgio vynmedį, kurio šakos vėl į jį lenkėsi, o jo šakos buvo po juo; taip tat pasidarė vynmedis, kurs turėjo šakelių ir išleido atžalų. [7]Bet buvo kitas didelis aras dideliais
sparnais ir su daugeliu plunksnų. Ir štai tas vynmedis, lyg tiesdamas į jį savo šaknis, išskėtė iš savo pasodinimo eželių į jį savo šakeles, kad tas
jį laistytų. [8]Jis buvo pasodintas geroje žemėje prie daugelio vandenų,
kad leistų šakas ir vestų vaisius, kad būtų didelis vynmedis. [9]Tu tark:
Viešpats Dievas sako taip: Argi jis tarps? ar anas neišraus jo šaknų, ar nenuskins visų jo vaisių, ar nesudžiovins visų jo šakų, kurios jam išaugo, taip kad jis visai sudžiūtų? Ir jam nereikės galingo peties, nė daugelio
žmonių, kad išrautų jį iš šaknų. [10]Štai jis pasodintas, bet ar jis tarps?
argi jis nepadžius, kai palies jį svilinantis vėjas ir nesudžius eželėse, kuriose išdygo?

---

k/. — *Ne dėl tavo sandoros*: ne dėl Siono nuopelnų, ne sandoros galia, bet iš Dievo pasigailėjimo. Plg Rom 1,16; 11,17. — [63]*Kad tu atsimintumei...* Jerusalei nelieka nieko kito, kaip tik nuolankiai išpažinti, kad visa jai suteikiama be jos nuopelnų, vien iš Dievo malonės

17. [2]*Israėlio namams.* Dievas buvo davęs įsakymą jau per pranašą Jeremiją, kad Judo karalystė turi pasiduoti Nebukadnetsarui, tarp kita ko ketvirtais karaliaus Joakimo metais /Jer 25,11/. — [3]*Aras...* Taip čia aprašomas Nebukadnetsaras /žr 12 eil/: jis karalius, einąs ieškoti grobio, be galo galingas, skriste skrendąs į Jerusalę. — *Į Libaną.* Kodėl Jerusalė čia vadinama Libanu, galima suprasti iš Jer 22,23. Karaliaus rūmai ir nemaža kitų joje buvo pastatyta iš Libano kedrų medžio. — *Kedro viršūnę.* Karališkas kedras yra Dovîdo namai, jo viršūnė ar iškili šaka yra Dovîdo palikuonis karalius Joakhinas, kurį Nebukadnetsaras išsivedė į Babelę /4 Kar 24,15 ir k/. — [4]*Kanaano šalį*: prekybos šalį. Žr aug 16,29. — [5]*Sėklos.* Išsiųsto į nelaisvę karaliaus Joakhino vieton Nebukadnetsaras paskyrė karaliumi Sedekiją. — *Į sėklos žemę*: į derlingą žemę. — *Paviršiuje,* t y, negiliai, nes Babelės karalius nenorėjo, kad Sedekijo karalystė būtų galinga. — [6]*Į platų...* Kad vynmedis plētėsi, tai reiškia, kad Nebukadnetsaro valia Sedekijo karalystė turėjo būti gerai tvarkoma viduje, tačiau turėjo pasilikti silpna, *žemo ūgio,* ir visai priklausoma nuo Kaldiečių /Jier/. Aras pasodino vynmedį, kad jo šakos į jį lenktųsi ir jo šaknys po juo būtų, kad visa karalystė jo klausytų. Toki tikrumoje ir buvo Judo karalystė Sedekijo laikais. — [7]*Kitas didelis aras*: Egiptas. — [8]*Jis buvo pasodintas...* Rimtos priežasties kelti maištą Sedekijas neturėjo. Judo karalystė, kad ir priklausydama nuo Babelės, galėjo tarpti. Sukilimas buvo priešingas Dievo valiai, kuri Sedekijui buvo pranašo Jeremijo paskelbta. — [9]*Ar anas neišraus...* Kilus maištui Nebukadnetsaras turėjo sunaikinti Sedekijo viešpatavimą, jo sūnus nubausti mirtimi be laiko, išžudyti jo kunigaikščius ir gimines. — [10]*Svilinantis*: Rytų vėjas. — *Argi jis nepadžius*: karalius draug su savo tauta savo šalyje turėjo būti sugautas Kaldiečių, kurie atėjo iš rytų krašto

[11]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [12]Sakyk atkakliesiems namams : Ar jūs nežinote, ką tai reiškia ? Sakyk : Štai atėjo Babilono karalius į Jerusalę ; jis paėmė karalių ir jo kunigaikščius ir nusivedė juos pas save į Babiloną. [13]Jis paėmė vieną iš karaliaus palikuonių,
padarė su juo sandorą ir paėmė iš jo priesaiką ; bet ir šalies galiūnus jis
atsiėmė, [14]kad karalystė būtų pažeminta ir nesikeltų augštyn, sergėtų gi jo sandorą ir ją laikytų. [15]Bet šitas, pakėlęs prieš jį maištą, siuntė
pasiuntinių į Egiptą, kad tasai duotų jam arklių ir daug žmonių. Nejaugi turės pasisekimo ir ras išsigelbėjimą tas, kurs tai padarė ? Ir kurs sulaužė
sandorą, argi ištruks ? [16]Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, jis mirs
viduje Babilono, šalyje to karaliaus, kurs pastatė jį karaliumi ir kurio
priesaiką sulaužė ir išardė padarytąją su juo sandorą. [17]Ne su didele
kariuomene, nė su žmonių daugybe kariaus prieš aną Paraonas, kai bus supiltas pylimas ir bus padaryti apkasai daugeliui sielų nužudyti. [18]Nes
jis paniekino priesaiką ir suardė sandorą, ir štai jis buvo davęs savo ranką; kadangi jis visa tai padarė, jis neištruks. [19]Todėl Viešpats Dievas sako
taip : Kaip aš gyvas, priesaiką, kurią jis paniekino ir sandorą, kurią sulaužė, aš dėsiu ant jo galvos. [20]Aš ištiesiau ant jo savo tinklą, jis bus
sugautas mano sląstais ; aš nuvesiu jį į Babiloną ir teisiu jį tenai dėl priesaikos sulaužymo, kuriuo jis mane paniekino. [21]Visi jo pabėgėliai su visu jo būriu kris po kalaviju, likusieji gi bus išsklaidyti į visus vėjus ; ir jūs žinosite, kad aš, Viešpats, esu kalbėjęs

[22]Viešpats Dievas sako taip :
Aš imsiu iš augšto kedro viršūnės ir įdiegsiu ;
aš nulaušiu iš jo šakų viršūnės minkštąją
ir pasodinsiu ją augštame ir iškilusiame kalne.
[23]Augštame Israėlio kalne aš pasodinsiu ją ;
jis išleis šakų, ves vaisių ir virs dideliu kedru ;
po juo gyvens visokie paukščiai
ir visi sparnuočiai turės lizdų jo šakų ūksmėje.

---

[12]*Atējo Babilono*... Apie šituos įvykius pasakoja 4 Kar 24,11... Jer 24,1 ; 29,2. Karaliaus Joakimo sūnus Joakhinas /Jekhonijas/, karaliavęs tris mēnesius, kartu su savo motina, savo žmonomis ir su daugeliu kunigaikščių aštuntais Nebukadnetsaro viešpatavimo metais buvo išvestas į Babelę. Babelēs karalius išvestojo vieton pastatē jo dēdę Jošijo sūnų Mataniją, kurį praminē Sedekiju. — [13]*Galiūnus*... Kad taip susilpnintų karalystę. — [15]*Pakēlęs prieš jį maištą* : nepaklausęs pranašo Jeremijo įspējimų /Jer 2,18 ir k/. — [17]*Prieš aną*: prieš Babelēs karalių. — Ebr t : padēs jam /Sedekijui/ karo metu, /kai Jerusalē bus apgulta/. Kad taip įvyko, žr Jer 37,5. — [18]*Jis buvo davęs savo ranką* : kad jis ištikimai laikys sandorą, ir savo pažadą buvo patvirtinęs priesaika, kuriai tačiau nebuvo ištikimas. — [19]*Priesaiką*... Ebr t : mano priesaiką... mano sandorą. — [20]*Aš ištiesiu*... Plg aug 12,13 ; žem 32,3

[22]*Aš imsiu iš augšto*... Plg aug 3.4 e. Nors Babelēs valdovas išves Judo karalių ir sugriaus jo karalystę, Dievas tačiau ims iš augščiausios jo šakos minkštą ūglį ir pasodins savo augštajame kalne. Dovîdo namai nežus ; Dievas palaikys jų palikuonis, nors jų būklē bus žema, iki bus duotas iš šitų palikuonių tas, kurs įkurs visa apimančią karalystę ir sujungs po savo skeptru visas tautas. Dovîdo namų pažeminimas yra karaliams bedieviams bausmē, palaikymas gi silpno ūglio, kurs virsta dideliu kedru, yra pasigailējimas, kurį Dievas parodo Dovîdo namams /2 Kar 7,14.15/. Plg Lk 1,32.33. Skeptras iš Judo neatimamas, iki paims jį tas, kurs turi ateiti ir laikyti jį per amžius. Ūglio vaizdas atitinka pra-

[24]Ir visi krašto medžiai žinos, kad aš, Viešpats,
pažeminau augštą medį ir paaugštinau žemą medį,
sudžiovinau žaliuojantį medį ir padariau,
kad išsprogtų sausas medis.
Aš, Viešpats, kalbėjau ir padariau

18. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Kas tai
yra, kad jūs savo tarpe Israėlio šalyje prilyginimą paverčiate šia pa-
tarle ir sakote: Tėvai valgė rugščių vynuogių, o vaikams dantys atšipo?
[3]Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, šitas prilyginimas nebebus jums
daugiau patarlė Israėlyje. [4]Štai visos sielos yra mano; kaip tėvo siela,
taip ir sūnaus siela yra mano; siela, kuri nusidės, pati turės mirti
[5]Taigi, jei žmogus yra teisus, jis laikosi teisės ir teisybės, [6]nevalgo
kalnuose ir nekelia savo akių į Israėlio namų stabus, neapgėdina savo
artimo žmonos, neeina prie mėnesine liga sergančios moters, [7]nė vieno
nenuliūdina, grąžina skolininkui užstatą, nieko prievarta neišplėšia, duoda
savo duonos alkstančiam ir apdengia pliką drabužiu, [8]neskolina dėl pa-
lūkanų ir neima daugiau kaip buvo davęs, sulaiko savo ranką nuo netei-
sybės, daro teisingą teismą tarp vieno ir kito žmogaus, [9]vaikščioja mano
įsakymais, sergi mano teises, kad elgtųsi pagal tiesą, toksai yra teisus;
jis tikrai bus gyvas, sako Viešpats Dievas
[10]O jei jam gimsta sūnus galvažudys, kurs išlieja kraują, daro vieną
tokių dalykų, [11]nors jis ir ne visus juos daro, bet valgo kalnuose, apgė-
dina savo artimo žmoną, [12]nuliūdina vargdienį ir beturtį, plėšia grobį,
negrąžina užstato, kelia savo akis į stabus, daro pasibjaurėtinų dalykų,
[13]skolina dėl palūkanų ir atsiima daugiau, kaip buvo davęs, argi jis bus
gyvas? Ne, jis negyvens; kadangi jis daro visus tuos pasibjaurėtinus
dalykus, jis mirte numirs; jo kraujas bus ant jojo
[14]Bet jei jam gims sūnus, kurs matydamas visas savo tėvo nuodėmes,
kurias tas darė, bijos ir nedarys nieko panašaus į jas, [15]nevalgys kal-
nuose, nekels davo akių į Israėlio namų stabus, neapgėdins savo artimo
žmonos, [16]nė vieno nenuliūdins, nesulaikys užstato, neplėš grobio, duos sa-
vo duonos alkanam, pliką apdengs drabužiu, [17]sulaikys savo ranką nuo
skriaudos beturčiui, neims palūkanų, nė priedų, sergės mano teises, vaikš-
čios mano įsakymais, šitas nemirs dėl savo tėvo neteisybės, bet tikrai
bus gyvas. [18]Jo tėvas, kadangi skriaudė ir darė prievartą broliui, darė
pikta savo tautos tarpe, štai jis mirs dėl savo neteisybės

---

našavimus Amoso 9,11; Ješ 4,2 ir k. Čia taip pat yra aliuzija į Mesijo žemumą ir išaugštinimą. Išganytojas šitą prilyginimą aiškina apie savo karalystę. Žr Mt 13,31 ir k. — [24]*Augštą medį*: karališkų Judo namų puikybę

18. [2]*Tēvai valgē...* Pranašas duoda savo laiko Žydams pamokymą, kad Dievo siunčiamose nelaimēse nereikia matyti bausmēs dēl senų jų tēvų nusikaltimų. — [4]*Visos sielos yra mano.* Dievas yra sutvērējas ir Viešpats, Viešpats ir tēvas visų, todēl jis neatstumia nuo savęs nē vieno ir yra teisingas visiems. Panašiai kalbējo pačiam Dievui Abraomas 1 Moš 18,25; plg Ijob 34,13 ir k. — *Mirti.* Mirtis yra tarsi krūva visų bausmių, kurios įstatyme paskirtos nusidējēliams. Turima galvoje laikina mirtis ir laikinas gyvenimas

[6]*Nevalgo kalnuose*: nedalyvauja svetimų dievų garbinime prie augštumose pastatytų aukurų. — [7]*Duoda savo duonos...* Plg Ješ 58,7; Mt 25, 35. — [9]*Bus gyvas.* Gyvumas apima visus pažadus ir užmokesčius, taip kaip mirtis visas bausmes

[13]*Dēl palūkanų...* Žydams buvo draudžiama imti palūkanas ar nuošimčius, ar bendrai atsiimti daugiau

[19]Jūs sakote : Kodėl sūnus neneša savo tėvo neteisybės ? Todėl, kad
sūnus laikėsi teisės ir darė teisybę, sergėjo visus mano įsakymus ir juos
vykdė, jis bus tikrai gyvas. [20]Siela, kuri nusideda, ta turi mirti. Sūnus
neneš savo tėvo neteisybės, ir tėvas neneš savo sūnaus neteisybės ; tei-
siojo teisybė bus ant jo, ir bedievio bedievystė bus ant jojo
[21]Bet jei bedievis darys atgailą dėl savo nuodėmių, kurias jis pa-
darė, ir sergės visus mano įsakymus, laikysis teisės ir teisybės, jis tikrai
bus gyvas ir nemirs. [22]Aš nebeatsiminsiu visų jo neteisybių, kurias jis
padarė ; dėl savo teisybės, kurią darė, jis bus gyvas. [23]Argi tai, ko aš no-
riu, yra bedievio mirtis ? sako Viešpats Dievas ; ar ne kad jis gręžtųsi
nuo savo kelių ir būtų gyvas ?
[24]O jei teisusis nusigręš nuo savo teisybės ir darys neteisybę, lygią
visiems pasibjaurėtiniems darbams, kuriuos paprastai daro bedievis, ne-
jaugi jis bus gyvas ? Nebus atsiminta visos jo teisybės, kurias buvo daręs ;
dėl neištikimybės, kuria nusikalto, ir dėl savo nuodėmės, kuria nusidėjo,
dėl šitų jis mirs
[25]Jūs sakote : Viešpaties kelias neteisus. Tačiau paklausykite, Izraė-
lio namai : Argi mano kelias nėra teisus ir ar ne jūsų keliai yra iš tikrųjų
nedori ? [26]Nes kai teisusis nukryps nuo savo teisybės ir darys netei-
sybę, jis mirs dėl jos : jis mirs dėl neteisybės, kurią darė. [27]Bet kai be-
dievis nusigręš nuo savo bedievystės, kurią darė, ir vykdys teisę ir
teisybę, jis laimės savo sielai gyvybę. [28]Nes jei jis susipranta ir nusigręžia
nuo visų savo neteisybių, kurias darė, tai jis bus tikrai gyvas ir nemirs.
[29]Tačiau Izraėlio sūnūs sako : Viešpaties kelias nėra teisus. Argi mano
keliai nėra teisūs, Izraėlio namai ? Ar ne jūsų keliai yra iš tikrųjų nedori ?
[30]Todėl, Izraėlio namai, aš teisiu kiekvieną, žiūrėdamas jo kelių, sako
Viešpats Dievas
Gręžkitės ir darykite atgailą dėl visų savo neteisybių, ir neteisybė
neatves jums prapulties. [31]Meskite šalin nuo savęs visas savo neištikimy-
bes, kuriomis nusikaltote, ir darykite sau naują širdį ir naują dvasią:
nes kam gi jūs norite mirti, Izraėlio namai ? [32]Nes aš nenoriu mirštančiojo
mirties, sako Viešpats Dievas ; gręžkitės ir būkite gyvi !

19 [1]Tu gi pradėk raudą apie Izraėlio kunigaikščius [2]ir sakyk :
Kodėl tavo motina, liūtienė, gulėjo tarp liūtų,
išaugino savo jauniklius tarp liūtukų ?

---

kaip buvo paskolinta, bet tik iš Žydų /5 Moš 23,20/ ; tačiau Neemijo laikais šio draudimo jau nebežiūrēta /Neem 5,7/. Imti palūkanas iš svetimų, t y, ne Žydų, nebuvo draudžiama. — *Jo kraujas...* Pats bus savo mirties priežastis ir tik save tegalēs kaltinti

[18]*Jis mirs* : tas pat, kurs pikta darē. — [20]*Sūnus neneš...* Sūnui nereikēs kentēti bausmēs dēl savo tēvo nuodēmių, nes jis neējo savo tēvo pēdomis. Plg 2 Moš 20,5 ir k

[22]*Aš nebeatsiminsiu...* Ne tik kad sūnums nereikēs atsakyti dēl tēvo nuodēmių, bet dar ir tas, kurs pats anksčiau buvo bedievis nusidējēlis, jei jis darys atgailą, nebus pasmerktas dēl savo nusikaltimų ; jam bus suteiktas pilnas dovanojimas. — [23]*Argi tai...* Plg žem 33,8-19 ; 2 Petr 3,9

[24]*Nebus atsiminta...* Kaip teisiojo, kurs anksčiau buvo nusidējēlis, nebeslegia senosios nuodēmēs, taip nusidējēliui, kurs pirma buvo teisus, nebepadeda jo seniau vykdytas teisingumas. — [29]*Viešpaties kelias...* Iš viso, kas augščiau pasakyta, turi būt visiems aišku, jog toks Žydų daromas Viešpaties kelio įvertinimas yra tikras piktžodžiavimas

[30]*Gręškitēs ir...* Tai tikrai tēviškas įspējimas. Todēl Dievo rūstybē ne-

[3]Ji išaugino vieną iš savo liūtukų, ir iš jo pasidarė liūtas ;
jis išmoko griebti grobį ir ėsti žmones.
[4]Apie jį išgirdo tautos, ne be savo žaizdų sugavo jį
ir nuvedė jį grandinėse į Egipto žemę.
[5]Pamačius, kad ji pasidarė bejėgė ir kad jos laukimas apviltas,
liūtienė ėmė vieną savo liūtukų ir pastatė jį liūtu.
[6]Tasai vaikščiojo tarp liūtų ir pasidarė liūtas ;
jis išmoko griebti gobį ir ryti žmones,
[7]išmoko daryti našles ir paversti jų miestus tyruma,
taip kad šalis, ir ko ji buvo pilna, ištuštėjo dėl jo kriokimo balso.
[8]Tuomet tautos susirinko prieš jį iš visų kraštų
ir ištiesė prieš jį savo tinklą ;
jis buvo sugautas ne be jų žaizdų.
[9]Jie įmetė jį į ląstą, grandinėse nuvedė jį pas Babilono karalių
ir įmetė jį į kalėjimą, kad jo balso nebebūtų daugiau girdima
Israėlio kalnuose.
[10]Tavo motina buvo kaip vynmedis pasodintas tavo krauju prie
vandens ;
jo vaisiai ir jo šakos augo iš daugelio vandenų.
[11]Jo stiprūs ūgliai virto valdovų skeptrais
ir jo liemuo iškilo tarp šakų ;
jo augštumas buvo matomas tarp jo šakelių daugybės.
[12]Tuomet jis buvo išrautas rūstybėje ir numestas žemėn ;
karštas vėjas sudžlovino jo vaisių ;
suvyto ir sudžiūvo jo stiprūs ūgliai ; ugnis suėdė jį.
[13]Dabar jis persodintas į tyrumą, į nepraeinamą šalį be vandens.

---

kreipiama prieš žmones, bet prieš nuodēmes. Plg Mt 3,2 ; Lk 3,3. — [31]*Meskite šalin*... Dievas rodo jiems išsigelbējimo kelią ir ragina juo eiti. — [32]*Nes aš nenoriu*... Plg aug 23 e ; žem 33,11 ; 2 Petr 3,9

19. [1]*Raudą*. Raudos žodžiais pranašas turi išreikšti, kaip labai jau buvo išniekinti Dovîdo giminēs karaliai, ir parodyti, kad nieko nebegalima pataisyti, nes visa karalystē skirta žūti. — [2]*Kodēl tavo*... Ebr t galima versti ir šiaip : kas buvo tavo motina ? Ji, liūtienē, ilsējosi tarp liūtų. Tai reiškia : tauta savo karalystēs garbingumu ir karingumu norējo būti lygi kitoms tautoms /1 Kar 8,20/

[3]*Pasidarē liūtas*. Tai buvo karalius Joakhazas. Kad jis siautē kaip laukinis žvēris, daugiau žinių randame 4 Kar 23,30-32. — [4]*Ne be savo žaizdų*... Ebr t : savo duobēje jie sugavo jį, — kaip kad sugaunama tikras liūtas. — *Grandinēse*. Anot ebr t : /į nosis/ įvertomis grandimis. — *Į Egipto*. Joakhazas buvo Paraono Nekhao paimtas nelaisvēn Rebloje ir nuvestas į Egiptą /4 Kar 23,34/, kur mirē /plg Jer 24,10.11/

[5]*Pamačius*... Motinai, Judo karalystei, pamokyti negana vienos nelaimēs ; ji laukia veltui, kad sugrįžtų iš nelaisvēs išvestasis karalius ; nebesulaukdama ir vistiek norēdama būti lygi pagonių karalystēms, ji išsiaugina kitą panašų karalių. — [8]*Ne be jų žaizdų*. Ebr t kaip 4 e : savo duobēje. — [9]*Grandinēse*. Ebr t : įvertomis grandimis /žr 4 e/. — *Pas Babilono*. Čia negali būti kalbos nei apie karalių Sedekiją, nei apie Joakimą, kurs mirē savo šalyje ; taigi lieka tik Joakhinas /Jekhonijas. Jier. Plg 4 Kar 35,27 ; Jer 52,31/. Jo tēvas buvo bedievis, toks pat buvo ir Joakhinas /4 Kar 24,9/

[10]*Tavo krauju*. Pasakymas neaiškus. Kaikurie aiškintojai ebr t verčia : tavo ramybēje, t y, kai buvo suteikta ramybēs, vynmedis pražydo

[12]*Karštas vējas* : Rytų vējas. Ko ugnis nesunaikino /plg 15,4/, tai buvo išvesta. — [13]*Tyrumą*. Babelē vadinama tyruma, atsižvelgiant į Žydų tautos pasilikimą tyrumoje,

14Ugnis išėjo iš vieno jo šakų ūglio ir prarijo jo vaisius,
ir nebeliko jam stipraus ūglio, valdovų skeptro.
Tai yra rauda ir bus rauda

20. 1Septintais metais penktame mėnesyje dešimtą mėnesio dieną
atsitiko, kad vyrai iš Israėlio vyresniųjų tarpo atėjo pasiklausti Vieš-
paties ir atsisėdo ties manim. 2Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties
žodis ir pasakyta: 3Žmogaus sūnau, kalbėk Israėlio vyresniesiems ir
jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Ar jūs atėjote manęs pasi-
klausti? Kaip aš gyvas, aš jums neatsakysiu, sako Viešpats Dievas
4Ar tu juos teisi, ar tu teisi, žmogaus sūnau? tai parodyk jiems
pasibjaurėtinus jų tėvų darbus 5ir jiems sakyk: Viešpats Dievas sako
taip: Tą dieną, kurioje aš išrinkau Israėlį ir pakėliau savo ranką dėl
Jokubo namų giminės, pasirodžiau jiems Egipto šalyje ir pakėliau savo
ranką dėl jųjų sakydamas: Aš Viešpats, jūsų Dievas, 6tą dieną aš pakė-
liau savo ranką dėl jų, kad vesčiau juos iš Egipto šalies į žemę, kurią
buvau jiems numatęs, plūstančią pienu ir medum, kuri yra geriausi
tarp visų šalių. 7Tuomet aš jiems tariau: Tegul kiekvienas meta šalin
savo akių papiktinimus, ir nesusitepkite Egipto stabais; aš Viešpats,
jūsų Dievas. 8Bet jie erzino mane ir nenorėjo manęs klausyti: nė vienas
nemetė šalin savo akių papiktinimų ir nepaliko Egipto stabų. Tuomet aš
maniau išlieti ant jų savo užsidegimą ir papilti ant jų visą savo rustybę
Egipto šalies viduje. 9Tačiau dėl savo vardo, kad jis nebūtų suteptas
tautų akyse, tarp kurių jie buvo ir kurių tarpe aš jiems pasirodžiau, aš
išvesdinau juos iš Egipto šalies
10Taigi aš išvesdinau juos iš Egipto žemės ir atvedžiau juos į tyrumą.
11Aš daviau jiems savo įsakymus ir paskelbiau jiems savo teises, kurio-

kurioje ji prisirengē įeiti į žadētąją žemę. Dievobaimingam Žydui Babelē atrodē esanti tyruma, nes jo širdis buvo pasiilgus šventyklos ir tēvynēs. — 14*Iš vieno jo šakų ūglio.* Galutinis žuvimas išeina iš to, kurs laiko skeptrą, iš karaliaus Sedekijo, kurs duotos Nebukadnetsarui priesaikos sulaužymu pasidarē kaltas miesto ir karalystēs žuvimo. — *Nebeliko...* Nebēra karaliaus iš Dovîdo giminēs, kurs laikytų skeptrą

e/ *Israēlio nedēkingumas, Viešpaties ištikimybē*

20,1-44. Israēlio vyresniesiems atējus pas Ezekiēlį klaustis Viešpaties, pranašas Dievo vardu primena jiems Žydų nusikaltimus Egipte /1-9/, tēvų neklusnumą tyruose /10-17/ ir jų vaikų nusikaltimus /18-26/, taip pat tēvų ir sūnų stabmeldystę Žadētojoje Žemēje /27-31/; toliau skelbia, kad bausmēmis Žydai bus priversti pasitaisyti /32-38/ ir pasitaisiusiems žada Dievo malonių grąžinimą /39-44/

20. 1*Septintais metais.* Laikas skaitomas nuo karaliaus Joakhino nelaisvēs pradžios /4 Kar 24,15/. — 3*Aš jums neatsakysiu.* Dievas duoda atsakymą dievobaimingiems, piktieji susilaukia tik smarkaus barimo dēl jų nuodēmių

4*Ar tu juos teisi...* Anot ebr t: Dievas raginte ragina Ezekiēlį teisti, t y, priminti klausiantiems jų tēvų nuodēmes: teisk juos, kad jie gautų ne pranašo atsakymą, bet teisējo sprendimą. — 5*Pakēliau savo ranką...* Rankos pakēlimas yra priesaikos ženklas. — *Pasirodžiau*: apsireiškiau /žr 2 Moš 6,2/. — 7*Savo akių papiktinimus*: dievaičių paveikslus. — 8*Erzino mane*: buvo atkaklūs. — 9*Pasirodžiau*: apsireiškiau

11*Bus gyvas.* Gyvenimas yra santrauka visų pažadų ir viso, kas gera, taip kaip mirtis apima visus grasymus ir bausmes. 3 Moš 18,5; Rom 10,5. — 12*Šabatus.* Poilsio diena, kurią Dievas suteikia, yra ypatingas

mis žmogus, jei jas vykdys, bus gyvas. 12Be to, aš daviau jiems savo
šabatus, kad jie būtų ženklas tarp manęs ir jųjų, ir kad jie žinotų, jog
aš esu Viešpats, kurs pašventinu juos. 13Bet Israėlio namai erzino mane
tyrumoje, nevaikščiojo mano įsakymais ir atmetė mano teises, kuriomis
žmogus, jei jas vykdo, yra gyvas ; jie labai sutepė mano šabatus ; todėl
aš maniau išlieti ant jų savo narsą tyrumoje ir juos sunaikinti. 14Tačiau
aš elgiaus dėl savo vardo, kad jis nebūtų suteptas tautų akyse, iš kurių
tarpo ir kurioms matant aš buvau juos išvedęs. 15Taigi aš pakėliau sa-
vo ranką ant jų tyrumoje, kad neįvesčiau jų į šalį, kurią jiems daviau,
plūstančią pienu ir medum, visų šalių žymiausią, 16nes jie atmetė mano
teises, nevaikščiojo mano įsakymais ir sutepė mano šabatus ; nes jų šir-
dis ėjo paskui stabus. 17Tačiau mano akis pasigailėjo jų, kad aš jų ne-
užmušiau, ir aš nesunaikinau jų tyrumoje

18Jų gi vaikams aš sakiau tyrumoje : Nevaikščiokite savo tėvų įsa-
kymais, nesilaikykite jų teisių ir nesusitepkite jų stabais. 19Aš Viešpats,
jūsų Dievas ; vaikščiokite mano įsakymais, sergėkite mano teises ir
vykdykite jas, ir švęskite mano šabatus, kad jie būtų ženklas tarp
manęs ir tarp jūsų, ir kad jūs žinotumėte, jog aš Viešpats, jūsų Dievas.
21Bet ir sūnūs erzino mane, nevaikščiojo mano įsakymais, nesergėjo mano
teisių, kad jas vykdytų, kurias, jei žmogus vykdys, bus jomis gyvas ; jie
sutepė mano šabatus. Tuomet aš grasiau išliesiąs ant jų savo narsą ir
parodysiąs jiems savo rūstybę pilną tyruose. 22Tačiau aš vėl atitraukiau
savo ranką ir dariau dėl savo vardo, kad jis nebūtų suteptas akyse tautų,
iš kurių tarpo, joms matant, aš juos skubiai išvedžiau. 23Aš dar kartą
pakėliau savo ranką prieš juos tyruose, kad išsklaidyčiau juos tarp tautų
ir vėtyčiau į šalis, 24nes jie nesergėjo mano teisių, paniekino mano įsa-
kymus, sutepė mano šabatus, ir jų akys buvo nukreiptos į jų tėvų stabus.
25Taigi ir aš daviau jiems įsakymų, kurie nebuvo geri, ir teisių, kuriomis
jie negalėjo būti gyvi. 26Aš sutepiau juos jų dovanomis, kai jie pašven-
tindavo visus pirmagimius, dėl jų nusikaltimų, kad jie žinotų, jog aš
Viešpats

27Todėl, žmogaus sūnau, kalbėk Israėlio namams ir jiems tark : Vieš-
pats Dievas sako taip : Dar ir tuo piktžodžiavo man jūsų tėvai, kad jie
tyčiodamies paniekino mane. 28Kai aš išvedžiau juos į šalį, dėl kurios
aš buvau pakėlęs savo ranką, kad ją jiems duosiu, jie žvalgėsi į kiekvie-

---

jo gerumo įrodymas ; jis yra atvaizdas dangiškojo poilsio, į kurį jie yra šaukiami /plg Žyd 4,4-9/, jo gi laikymas yra įrodymas klusnumo Dievui ir jo garbinimo žymē. — *Kurs pašventinu juos.* Šabatų laikymu Dievas pašventina juos, pašvenčia juos sau ir pareiškia, kad jie yra jam pašvęsti. — 13*Erzino mane* : buvo atkaklūs. — 21*Nesergējo*... Plg 4 Moš 14,41 ir k. — 23*Aš dar kartą*... Dievas prisiektinai grasē, kad jie turēs būti išsklaidyti tarp tautų. Žr 3 Moš 26,33 ir k. — 25*Įsakymų, kurie nebuvo geri.* Apeiginiai įstatymai, kurių tarpe buvo ir šabato šventimas, nebuvo negeri įsakymai. Žr aug 12.29 e ; plg Rom 7,5. Negerų įsakymų buvo duota Israēliui, kai Žydai jau buvo įēję į Žadētąją žemę ; todēl teisingai kaldaiškoji paraphrasis supranta juos apie pagonių įstatymus ir įpročius, kuriuos Žydų priešai buvo jiems primetę. Dievas nebuvo jų tiesioginis davējas. — 26*Aš sutepiau*... Dievas, bausdamas už senesnes nuodēmes, leido Žydams susitepti stabų garbinimu, ypač gi aukomis, kurias darē Molokhui /žudydami kūdikius/. — *Dēl jų nusikaltimų.* Ebr t : kad įkvēpčiau jiems pasibaisējimo

28*Jie žvalgēsi*... Plg 5 Moš 13,13. — *Savo aukas*... Tokias pat aukas, kuriomis Žydai turējo garbinti tikrąjį Dievą, jie darē stabams. Tai buvo didžiausis Dievo paniekinimas ir jo įsakytų aukų apeigų sutepimas

29*Koki yra*... Ko jūs einate į tą

ną augštą kauburį ir į kiekvieną žaliuojantį medį, ir aukojo tenai savo aukas, ir darė tenai savo erzinančias atnašas, ir atnašavo tenai savo meilų aukų kvapą ir liejo savo liejamąsias aukas. [29]Tuomet aš jiems tariau : Koki yra ta augštuma, į kurią jūs einate ? Ir praminta jos vardas iki šiai dienai : Augštuma

[30]Todėl tu Israėlio namams tark : Viešpats Dievas sako taip : Iš tikrųjų jūs susitepate, eidami jūsų tėvų keliu, ir jūs paleistuvaujate su tuo, kas buvo jų nupuolimo priežastis, [31]ir savo dovanų atnašavimu, kai jūs pervedate savo vaikus per ugnį, jūs susitepate visais savo stabais iki šiai dienai ; ir argi aš turėčiau duoti atsakymą jums, Israėlio namai ? Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš jums neduosiu atsakymo

[32]Taip pat neįvyks ir tai, ką jūs manote, kai sakote : Mes būsime kaip pagonys ir kaip kitos žemės giminės, ir garbinsime medžius ir akmenis. [33]Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš jums karaliausiu stipria ranka, ištiestu petimi ir išlietu narsu. [34]Aš išvesiu jus iš tautų ir surinksiu jus iš šalių, kuriose jūs esate išsklaidyti ; aš karaliausiu jums stipria ranka, ištiestu petimi ir išlietu narsu ; [35]aš nuvesiu jus į tautų tyrumą ir ten bylinėsiuos su jumis veidu į veidą. [36]Kaip aš dariau teismą jūsų tėvams Egipto šalies tyrumoje, taip teisiu jus, sako Viešpats Dievas. [37]Aš pavergsiu jus savo skeptrui ir įvesiu jus į sandoros ryšius. [38]Ir išrinksiu iš jūsų tarpo atkakliuosius ir bedievius, išvesiu juos iš jų gyvenamos šalies, ir jie neįeis į Israėlio šalį ; taip jūs žinosite, kad aš Viešpats

[39]Jūs gi, Israėlio namai, Viešpats Dievas sako taip : Vaikščiokite kiekvienas paskui savo stabus ir tarnaukite jiems. O jei ir čia jūs neklausysite manęs ir toliau sutepsite mano šventą vardą savo dovanomis ir savo stabais, [40]tai mano šventajame kalne, augštame Israėlio kalne, sako Viešpats Dievas, ten tarnaus man visi Israėlio namai ; visi, sakau, toje šalyje, kurioje jie man įtiks, ir tenai aš pageidausiu jūsų pirmonių

---

augštumą ? Dievas buvo daug kartų įspėjęs nedaryti to nusikaltimo. — *Iki šiai dienai :* augštumų vardas ir paleistuvybei lygus jų lankymas pasiliko iki Žydų išvedimui į nelaisvę

[31]*Argi aš turėčiau...* Kadangi Dievas pagrasē bausmēmis /21 e/, kaip jūs galite reikalauti, kad nebūtumēte baudžiami, nors esate nusistatę nepasitaisyti ?

[32]*Neįvyks...* Jūs sakote : mes nenorime pasiduoti Viešpačiui, nenorime būti vadinami jo tauta ; tačiau nemanykite, kad jūsų troškimas galētų įvykti /Jier/

[33]*Stipria ranka...* Sionas turi rasti išgelbējimą teismu ; tas Dievo apvaizdos nustatytas kelias, apie kurį kalba visi pranašai, ir čia aiškiai nurodomas. — [34]*Aš išvesiu...* Jūs norite gyventi tarp tautų ir jų būdu, tačiau aš išvesiu jus iš jųjų tarpo. — [35]*Į tautų tyrumą.* Dabar Žydai būdami tarp tautų yra ištrēmime, lyg kokioje tyrumoje. — [36]*Aš teisiu jus* : pataisysiu jus plakimais. — [37]*Aš pavergsiu...* Ebr t : aš praleisiu jus po /piemens/ lazda, — kaip kad daro piemuo, kurs suskaito savo avis ir jomis rūpinasi, — [38]*Ir išrinksiu...* Kaip kitados tyrumoje maištininkai turējo mirti, taip ir dabar nevisi dalyvaus atnaujinime, bet tik tie, kurie duosis pataisomi ištrēmimo bandymais

[39]*Vaikščiokite...* Ironiškas patarimas ; juo labiau pabrēžiama, koks baisus bus galas tų, kurie nepasinaudos rimtais augščiau duotais įspējimais. — *O jei ir čia...* Jų nusikaltimai nesutrukdys likusiųjų Žydų gręžtis į Dievą ir sudaryti naują tautą, kuri duos Viešpačiui tobulą garbę. — [40]*Kalne* : Sione. — *Pirmonių* : tai, kas iš paaukotų dalykų buvo pašvenčiama Dievui /3 Moš 21,22/ ; taip pat dovanos šventyklai. — *Jūsų dešimtinių pradžios draug su visu tuo.* Ebr t : jūsų dovanų pirmones iš viso to. — [41]*Kaip mielą*

ir jūsų dešimtinių pradžios draug su visu tuo, ką jūs man pašvenčiate.
[41]Aš priimsiu jus kaip mielą kvapą, kai būsiu išvedęs jus iš tautų ir būsiu
surinkęs jus iš šalių, kuriose jūs esate išsklaidyti, ir kai aš būsiu jumyse
pašventintas tautų akyse. [42]Tuomet jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai bū-
siu įvedęs jus į Israėlio šalį, į šalį, dėl kurios aš pakėliau savo ranką,
kad ją duočiau jūsų tėvams. [43]Ten jūs atsiminsite savo kelius ir visas
savo piktadarybes, kuriomis jūs susitepėte, ir jūs nebepatiksite patys
sau savo akyse dėl visų savo piktumų, kuriuos esate padarę. [44]Jūs žino-
site, kad aš Viešpats, kai būsiu jums gera padaręs dėl savo vardo ir ne
piktų jūsų kelių žiūrėdamas, nė blogiausių jūsų, Israėlio namai, pikta-
darybių žiūrėdamas, sako Viešpats Dievas
[45]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [46]Žmogaus sūnau,
pakreipk savo veidą į pietų kelią, lašink savo žodžius į vidudienį ir pra-
našauk prieš pietų šalies girią. [47]Sakyk pietų giriai : Išgirsk Viešpaties
žodį : Viešpats Dievas sako taip : Štai aš sukursiu tavyje ugnį ir sude-
ginsiu tavyje visus žaliuojančius medžius ir visus sausus medžius ; gaisro
liepsna nebus užgesyta, ir joje bus sudegintas visas paviršius nuo pietų
iki šiaurei. [48]Ir kiekvienas kūnas matys, kad aš, Viešpats, padegiau ją,
ir ji neužges
[49]Tuomet aš tariau : Ai, ai, ai, Viešpatie Dieve ! Jie sako apie mane :
Nejaugi šitas kalba ne prilyginimais ?

21. [1]Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Žmo-
gaus sūnau, pakreipk savo veidą prieš Jerusalę, lašink žodžius prieš
šventyklą ir pranašauk prieš Israėlio žemę. [3]Israėlio šaliai tu tark : Vieš-
pats Dievas sako taip : Štai aš tau ; aš ištrauksiu savo kalaviją iš jo
makšties ir užmušiu tavyje teisųjį ir bedievį. [4]Bet kadangi aš turiu už-
mušti tavyje teisųjį ir bedievį, todėl mano kalavijas išeis iš savo makšties prieš
kiekvieną kūną nuo pietų iki šiaurei, [5]kad kiekvienas kūnas žinotų, jog
aš, Viešpats, ištraukiau savo kalaviją iš jo makšties negrąžintinai. [6]Tu,
žmogaus sūnau, dūsauk sutrintomis strėnomis ir dūsauk karčiame skausme
jų akivaizdoje. [7]Kai jie tau sakys : Ko tu dūsauji ? tark : Dėl gando :
nes jis ateina, ir visos širdys džius, visos rankos nusvirs, kiekviena dvasia
susilpnės, ir per visus kelius tekės vandenys ; štai ateina ir įvyks, sako
Viešpats Dievas

---

kvapą : kaip maloniausią Dievui auką — [43]*Nebepatiksite...* Gėdysitės patys savęs

f/ Gaisru ir Viešpaties kalaviju sunaikintas Israėlis

20,45-21,32. Pranašas turi skelbti Judo karalystės žuvimą miško gaisro prilyginimu /20,45-49/ ir išgaląsto ir nušveisto Viešpaties kalavijo siautimu /21,1-17/ ; tas kalavijas turi būti Babilono karalius, kurs sunaikins Jerusalę, jos karalių ir Amono vaikus /21,18-32/

[46]*Pakreipk...* Kalbėk drąsiai ir nesiliaudamas ; tu turi kreiptis į visą tautą ir skelbti liūdną žinią /Jier/. — *Į pietų kelią.* Kadangi pranašas yra Babilone, tai Jerusalė ir Judo karalystė yra į pietus nuo jo. — *Girią.* Tą giria yra ne kas kita, kaip tik Žydų tauta, kurios kiekvienas narys buvo gyvas medis. — [47]*Gaisro liepsna...* Plg Ješ 9,17 ; Jer 21,14

[49]*Ai, ai, ai.* Ebr *'ahah* /4,14/.

21. [1]*Pasakyta.* Kadangi Žydai nekreipia daug dėmesio į prilyginimą dėl jo neaiškumo, tai dabar jo prasmė išdėstoma visai aiškiais žodžiais. — [3]*Teisųjį ir bedievį.* Karo vargų ir panašių nelaimių paliečiami lygiai teisieji kaip ir bedieviai ; taigi ir iš šitos vietos pasirodo, kad žadėtasis 9,4 ir 18,9 gyvenimas netelpa tame trumpame laikotarpyje, kurį žmogus

[8]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [9]Žmogaus sūnau,
pranašauk ir sakyk : Viešpats Dievas sako taip : Kalbėk : Kalavijas, ka-
lavijas pagaląstas ir nušveistas. [10]Jis pagaląstas, kad pjautų aukas, nu-
šveistas, kad blizgėtų. Tu, kurs judini mano sūnaus skeptrą, tu nukerti
visus medžius. [11]Aš daviau jį nušveisti, kad būtų laikomas ranka ; tas
kalavijas yra išgaląstas, ir jis nušveistas, kad būtų užmušėjo rankoje.
[12]Šauk ir klyk, žmogaus sūnau, nes jis prirengtas mano tautai, jis visiems
Israėlio vadams, kurie bėga ; jie atiduoti kalavijui draug su mano tauta,
todėl plok sau per šlaunis ; [13]nes jis išmėgintas, ir kai jis nutrems skep-
trą, to nebebus, sako Viešpats Dievas. [14]Taigi tu, žmogaus sūnau, pra-
našauk ir plok ranka į ranką ; užmušėjų kalavijas tebūna padvigubintas,
ir tebūna kalavijas patrigubintas. Tai yra didelių žudynių kalavijas,
kurs verčia juos baisėtis [15]ir jų širdis džiūti, ir kurs daugina sunaikinimą.
Į visus jų vartus aš siunčiau sumišimą dėl aštraus kalavijo, nušveisto,
kad blizgėtų, ir švytruojančio, kad žudytų. [16]Būk aštrus, eik į dešinę ar į
kairę, kur tik patinka tavo ašmenims. [17]Tuomet ir aš plosiu ranka į
ranką ir parodysiu savo užsidegimą pilną ; aš, Viešpats, tai kalbėjau

[18]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta :
[19]Tu, žmogaus sūnau, pažymėk sau du keliu,
kuriais gali ateiti Babilono karaliaus kalavijas ;
abudu turi išeiti iš vienos šalies.
Jis savo ranka trauks burtą ;
jis trauks ją kelio pradžioje į vieną miestą.
[20]Pažymėk kelią, kad kalavijas eitų į Amono sūnų Rabatą
ir į Judą prie stipriausios Jerusalės.

---

pasilieka šiame pasaulyje. — [5]*Negrąžintinai* : iki jis nebus atlikęs savo uždavinio. — [6]*Dūsauk.* Ką pranašas buvo pasakęs žodžiais, dabar jis turi patvirtinti savo skausmo parodymu. — *Sutrintomis strēnomis.* Dūsauk taip labai, kad rodytųsi, jog tais dūsavimais tarsi laužomos strēnos, kuriomis juk remiasi visas žmogaus stiprumas

[10]*Pagaląstas...* Kalavijas prirengtas visais atžvilgiais. — *Judini mano sūnaus skeptrą.* Sakinio prasmē nevisai aiški. Sūnumi, be abejo, čia vadinama visa Žydų tauta. Ebr eil tekstas irgi neaiškus, bet jo prasmē yra panaši į Vulg. — [11]*Užmušējo rankoje.* Kaip baisiai kalavijas siaučia jo rankoje, parodo įsakymas šaukti ir klykti. — [12]*Kurie bēga.* Nēra ebr t. — *Per šlaunis.* Tai turi būti didžiausio nuliūdimo ženklas. — [13]*Išmēgintas.* Kalavijas yra jau parodęs savo aštrumą ir tinkamumą, užkariaudamas daugelį karalysčių. — [14]*Plok ranka į ranką.* Vēl didelio skausmo ir nustebimo ženklas. — *Padvigubintas...* Anot ebr t: tebūna tris kart padvigubintas, t y, jo užmušimo jēga tebūna šešis kartus didesnē, nes jis turi padaryti labai didelį kraujo išliejimą. — [16]*Ašmenims.* Kalavijas yra dviašmenis, todēl jis turi siausti į abu šonu. — [17]*Aš plosiu...* Tai bus įrodymas, kaip labai yra Viešpats susirūstinęs nusikaltusiai tautai

[19]*Pažymēk* : nubraižyk plytoje /4, 1.../. — *Jis savo ranka...* Vulg jau čia kalbama apie būrimą, įsidedant burtus į ranką. Ebr t : nubraižyk keliarodį /ranką, kuri rodo kelią/, nubraižyk jį kelio pradžioje į vieną miestą. — [20]*Kad kalavijas...* Vienas kelias turi eiti į Amoniečių sostinę, kitas į sustiprintą Jerusalēs miestą. — [21]*Sustos kryžkelēje...* Ten, kur keliai skiriasi. Babelēs karalius ima dvejoti, katruo iš dviejų kelių jis turētų eiti, ir jis « krato vilyčias, klausiasi *theraphim*, apžiūri kepenas » /ebr t/. Ant vilyčių parašydavo vardus ar ženklus ir kratydavo jas saidoke, kad pamatytų, kurs vardas pirmas iššoks /Jier/. *Theraphim* buvo naminiai dievaičiai /plg 1 Moš 31,19 ;

[21]Nes Babilono karalius sustos kryžkelėje, dviejų kelių pradžioje,
jieškodamas žiniavimo maišydamas vilyčias ;
jis klaus stabus ir apžiūrės vidurius.
[22]Į jo dešinę pateko burtas prieš Jerusalę,
kad statytų sienlaužius, kad įsakytų žudynes,
kad pakeltų balsą kariškam šauksmui,
kad vestų sienlaužius prieš vartus,
kad piltų pylimą, kad statytų sustiprinimų.
[23]Jų akyse jis rodysis veltui jieškojęs žiniavimo ir pamėgdžiojąs
šabatų poilsį,
bet jis atsimins neteisybę, kad juos paimtų

[24]Todėl Viešpats Dievas sako taip : Kadangi jūs priminėte savo ne-
teisybę ir atidengėte savo peržengimus, ir jūsų nuodėmės pasirodė vi-
sose jūsų mintyse, kadangi, sakau, jūs priminėte, jūs būsite sugauti jo
ranka. [25]Tu gi, suteptas, bedievi, Israėlio kunigaikšti, kurio ateina diena,
iš anksto paskirta neteisybės metu. [26]Viešpats Dievas sako taip : Padėk
į šalį nuometą, nusiimk vainiką ; argi ne jis yra, kurs paaugština žemą ir
nužemina augštą ? [27]Kaltę, kaltę, kaltę aš padarysiu iš jo, tačiau tai ne-
įvyks, iki ateis tas, kuriam priklauso teismas, ir aš jam jį atiduosiu
[28]Ir tu, žmogaus sūnau, pranašauk ir sakyk : Taip sako Viešpats
Dievas apie Amono sūnus ir apie jų pasityčiojimą ; tu sakyk : Kalavijau,
kalavijau, išeik iš makšties žudyti, būk nušveistas, kad užmuštumei ir
blizgėtumei, [29]tuo tarpu kad tau buvo matoma apgaulės ir pranašauta
melo, jog tu dedamas ant sužeistų bedievių kaklų, kurių atėjo diena, iš
anksto paskirta neteisybės metu. [30]Grįžk į savo makštį. Toje vietoje, kur
tu buvai padarytas, tavo gimtoje šalyje aš teisiu tave [31]ir išliesiu ant ta-

---

Oš 3,4/. Aukų gyvulių kepenų apžiūrėjimas turėjo duoti nurodymų apie laukiamą pasisekimą. — [22]*Į jo dešinę...* Vilyčia su Jerusalės žyme pateko į dešinę karaliaus ranką ; tai buvo jam laimėjimą žadąs ženklas ir todėl padrąsinimas pradėti prieš Jerusalę kariškus žygius. — [23]*Jų akyse* : Žydams. Jiems rodėsi, kad Nebukadnetsaras tuo savo būrimu tik veltui gaišina laiką ir užsiima visai nenaudingais dalykais, kaip kad daro žmonės neturį ką veikti. Jerusalei gi jie nelaukė jokio pavojaus. — *Šabatų poilsį.* Ebr t : šitų ž prasmė visai neaiški ; juos galima versti taip : priesaikų priesaika yra jiems, t y, Žydai turi savo pusėje švenčiausią priesaiką, bet kieno ? Dievo, ar karaliaus Sedekijo padarytąją Babelės karaliui ir paskui jo sulaužytą ? — *Neteisybę* : priesaikos sulaužymą

[24]*Jūs priminėte...* Kadangi jie nusideda be jokios drovos ir visiems atidengia savo piktadarystę, juos turi atlankyti Dievo teismas, ir jų nusikaltimais suteptas miestas turi būti sugriautas. — *Būsite sugauti* : pateksite į neprietelių rankas. — [25]*Suteptas* : nustojęs savo šventos vertės, kurią turėjo kaip teokratinis Jahvės vietoje viešpataująs Israėlio karalius ir Dievo atmestas. — *Iš anksto paskirta...* Ebr t : tavo piktumo pabaigos metu, t y, tuo metu, kai tavo piktumas turi rasti savo galą tavo žuvimu, arba kai tavo piktumas bus tavo žuvimo priežastis. — [26]*Nuometą... vainiką* : tai karališkos vertės ženklai. Jie turi būti iš Sedekijo atimti. — *Argi ne jis yra...* Ebr t : tas bus ne tas /arba : kas buvo, to nebebus/ ; kas žema, paaugštinama, ir kas augšta, pažeminama. — [27]*Kaltę...* Ebr t : griuvėsius, griuvėsius ir dar griuvėsius aš tau padarysiu iš jo ; ir tai nebepasiliks, iki ateis tas, kuriam priklauso teisė, ir aš jam tai suteiksiu. — Karalystė tikrai pavirs griuvėsiais ir jos nebebus, iki ateis Mesijas /plg 1 Moš 49, 10/.

[28]*Apie jų pasityčiojimą.* Amoniečiai, kuriuos Babelės karalius galėjo pulti, bet tuo tarpu burto klau-

vęs savo užsidegimą ; aš papūsiu į tave mano narso ugnimi ir duosiu
tave į neišmintingų žmonių rankas, kurie rengia žuvimą. 32Tu būsi maistas
ugniai, tavo kraujas bus šalies viduje, būsi užmirštas, nes aš, Viešpats,
tai kalbėjau

22. 1Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : 2Žmogaus
sūnau, argi tu neteisi, argi tu neteisi kraujų miesto? 3Parodyk jam visas
jo nuobodas ir sakyk : Tai miestas, kurs išlieja savo viduje kraują, kad
ateitų jo metas, ir kurs daro stabų prieš save, kad būtų suteptas. 4Savo
krauju, kurs buvo tavo išlietas, tu nusidėjai, ir savo stabais, kuriuos
darei, tu susitepei ; tu priartinai savo dienas ir atvedei savo metų lai-
ką ; todėl aš padarysiu iš tavęs pasityčiojimą pagonims ir pajuoką visoms
šalims. 5Kurios yra arti ir kurios yra toli nuo tavęs, džiūgaus dėl tavęs,
tu, suteptas, išgarsėjęs, didelis savo žuvimu
6Štai Israėlio kunigaikščiai, kiekvienas remiasi tavyje savo petimi
kraujui išlieti. 7Jie išniekino tavyje tėvą ir motiną, skriaudė tavo viduje
ateivį, nuliūdino pas tave našlaitį ir našlę. 8Tu paniekinai mano šven-
tyklas ir sutepei mano šabatus. 9Tavyje buvo šmeižikų kraujui išlieti,
pas tave buvo valgoma kalnuose, tavo viduje buvo daromas nusikalti-
mas. 10Jie atidengė tavyje tėvo gėdą, darė prievartos tavyje mėnesine
liga suteptosioms. 11Kiekvienas bjauriai elgėsi su artimo žmona, uošvis

---

sydamas puolē Jerusalę /žr aug 20-22 e/, piktu džiaugsmu sutiko žinią apie Jerusalēs sugriovimą /Soph 2,8 ; Ez 25,6/ ; todēl čia pranašaujamas ir Amoniečiams žuvimas. — *Išeik iš makšties*... Tikriau : ištrauktasis iš makšties, kad žudytumei, nušveistasis, kad užmuštumei... Vulg « evagina te... lima te » gal yra atsiradę netyčia vietoje : evaginate... limate. — Čia atsiliepima į Amoniečių, ne Kaldiečių kalaviją. — 29*Tau buvo matoma*...Amoniečiai melagingais pranašavimais buvo raginami pulti Judo karalystēs gyventojus /Jer 40, 14/. — *Jog tu* : Amoničių kalavijas. — *Ant sužeistų bedievių kaklų* : Jerusalēs gyventojų /25 e/. Gali būti, kad Amoniečiai rengēsi nuožmiai pribaigti jau nugalētus Žydus ir jų sužeistuosius. — 30*Grįžk*... Ebr t : grąžink jį į jo makštį. — 31*Į neišmintingų*. Ebr t : į žvēriškų. Taip nurodomas Babelēs karaliaus kareivių nuožmumas

g/ *Jerusalēs sugēdinimas ir bausmē*

22,1-31. Jerusalē yra kraujų ir stabų miestas, suteptas įvairiais nusikaltimais /1-16/, todēl kaip gargažiai bus įmestas į ugnies krosnį /17-22/, nes jos pranašai, kunigai, kunigaikščiai ir tauta visi yra sugedę /23-31/

22. 2*Argi tu neteisi*... Ebr t yra paraginimas teisti, barti, daryti priekaištų. — *Kraujų miesto* : Jerusalēs. Nužudymai čia pavyzdys daugelio kitų nusikaltimų. — 3*Kurs išlieja*... Kraujo išliejimas yra didžiausi neteisybē, daroma žmogui, stabų garbinimas sunkiausis Dievo įžeidimas. — 4*Tu priartinai*... Atvedei keršto laiką ir bausmių metus. — 5*Didelis savo žuvimu* : juo augščiau tu stovējai, juo piktesnis bus dabar tavo nupuolimas /Jier/. Ebr t : pilnas sumišimo, t y, įpročių sugedimo

6*Remiasi tavyje*... Israēlio kunigaikščiai teisia ir išlieja tavyje nekaltą kraują ne teisybēs žiūrēdami, bet tik to, kiek jiems leidžia jų jēgos /Jier/. — 7*Tavyje*. Tas žodis šitame visame straipsnelyje yra pabrēžiamas. — Priekaištai daromi ne vien kunigaikščiams /Jier/. — 9*Buvo šmeižikų* : kurie melagingai liudijo teisme. — *Nusikaltimas* : ypač paleistuvavimas. — 10*Atidengē*... Vesdami į žmonas savo pamotes. Plg 3 Moš 18,7.8. — *Darē prievartos*... Tai buvo draudžiama 3 Moš 18,19. — 11*Kiekvienas... uošvis... brolis*. Ebr t : Vienas... kitas... kitas. Plg Jer 5,8. — 12*Ēmē dovanų*... Teisējai duodavosi paperkami ir už pinigus pasmerkdavo nekaltus mirti. — *Nuošimčius ir*... Žr aug 18,13. — 13*Ploju*... Tai rūstybēs ir skausmo ženklas. — 14*Tose dieno-*

begėdiškai sutepė savo marčią, brolis darė prievartos savo seserei, savo
tėvo dukteriai tavyje. [12]Pas tave ėmė dovanų kraujui išlieti ; tu ėmei nuo-
šimčius ir palūkanas ir godžiai skriaudei savo artimus, mane gi užmiršai,
sako Viešpats Dievas. [13]Štai aš ploju savo rankomis dėl tavo godumo, ku-
rį tu darei, ir dėl kraujo, kurs išlietas tavo viduje. [14]Argi tavo širdis
išlaikys, arba ar tavo rankos bus gana stiprios tose dienose, kuriose aš
veiksiu prieš tave ? Aš, Viešpats, kalbėjau ir veiksiu. [15]Aš išsklaidysiu
tave tarp tautų ir vėtysiu tave į šalis, ir padarysiu, kad tavo susitepimas
būtų atimtas iš tavęs. [16]Aš paimsiu tave nuosavybėn tautų akivaizdoje,
ir tu žinosi, kad aš Viešpats

[17]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [18]Žmogaus sūnau,
Israėlio namai virto man gargažiais ; visi šitie yra skaistvaris, cinas, ge-
ležis ir švinas krosnies viduje ; jie pavirto sidabro gargažiais. [19]Todėl
Viešpats Dievas sako taip : Kadangi jūs visi pavirtote gargažiais, todėl
štai aš surinksiu jus Jerusalės viduje, [20]kaip sumetama sidabras, skaistva-
ris, cinas, geležis ir švinas į krosnies visų, kad sukurčiau joje ugnį iš-
tirpinti ; taip aš surinksiu savo narse ir savo rūstybėje, ten jus paliksiu
ir sutirpdinsiu jus. [21]Aš surinksiu jus ir sudeginsiu jus savo narso ugnyje,
ir jūs būsite joje. [22]Kaip ištirpinamas sidabras krosnies viduje, taip jūs
būsite jos viduje ; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai būsiu išpylęs ant
jūsų savo užsidegimą

[23]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [24]Žmogaus sūnau,
sakyk jai : Tu sutepta šalis ir neaplyjama narso dieną. [25]Jos viduje yra
pranašų sąmokslas ; kaip kriokiąs ir griebiąs grobį liūtas jie ryja sielas,
ima sau turtus ir lobį, daugina jos viduje jos našlių skaičių. [26]Jos ku-
nigai paniekina mano įstatymą ir sutepa mano šventyklas ; tarp švento
ir sutepto nedaro skirtumo, nemoka atskirti, kas sutepta ir kas nesutepta,
nukreipia savo akis nuo mano šabatų, taip kad aš esu daromas nešventas
jųjų tarpe. [27]Jos kunigaikščiai jos viduje yra lyg vilkai griebiantys grobį
kraujui išlieti ir sieloms pražudyti ir godžiai siekti pelno. [28]Jos gi prana-
šai tepa juos be priemaišos, regėdami apgaulę, pranašaudami jiems melą,
sakydami : Viešpats Dievas sako taip ; tuo tarpu kad Viešpats nebuvo
kalbėjęs. [29]Šalies žmonės skriauste skriaudžia ir smarkiai plėšia ; slegia
pavargėlį ir beturtį ir daro prievartą ateiviui neteisėtai. [30]Aš ješkojau
jų tarpe žmogaus, kurs stotų į tarpą kaip tvora ir atsistotų prieš mane
dėl šalies, kad jos nesunaikinčiau, ir aš neradau. [31]Todėl aš išliesiu ant
jų savo užsidegimą, savo rūstybės ugnimi aš sunaikinsiu juos, aš sugrą-
žinsiu jų elgėsį ant jų galvos, sako Viešpats Dievas

---

se... Kuriose aš įvykdysiu tau paskelbtus grasymus. — [16]*Aš Viešpats*: kurs pasilieka ištikimas savo sandorai

[18]*Sidabro gargažiais*. Į sidabrą įsimaišē kitų mažesnēs vertēs naugių. Israēlio vaikai pametē savo seniau buvusį pamaldumą ir pasidavē nusikaltimams, nuo kurių jie turi būti vēl apvalyti /plg Jer 6,28-30/. — [22]*Jūs būsite jos*. Šituo vaizdu išreiškiami apgulimo vargai

[24]*Tu sutepta*... Jerusalēs miestas yra kaip sutepta šalis, kuriai Dievas teisingai susirūstinęs neduoda lietaus. — [25]*Pranašų*. LXX, pakeitus vieną ebr ž raidę, teisingiau čia skaitē : kunigaikščių. Nuožmūs karaliai ir kunigaikščiai juk dažnai palyginami su liūtais /plg 19,2 ir k/, niekados pranašai. — [26]*Paniekina*. Anot ebr t : panaikina /plg Soph 3,4 ; aug 8 e/. Paniekinimas reiškiasi visų pirma nesilaikymu apeiginēs įstatymo dalies. — [27]*Kunigaikščiai* : ir teisējai, kurie papirkti skirdavo nekaltiems mirties bausmę. Plg Soph 3,3. — [28]*Tepa juos be priemaišos* : tinkuoja juos silpnu tinku, /plg aug 13,10/. — [29]*Skriaudžia* : ateivius. — [30]*Kurs stotų*. Teisieji paprastai užstoja kitus. Plg 1 Moš 18,32; Jer 5,1 ir k

23. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, buvo dvi moteriškės, vienos motinos dukterys. [3]Jos paleistuvavo
Egipte, paleistuvavo savo jaunystėje; ten buvo jų krūtys čiupinėjamos
ir jų mergystės papai spaudomi. [4]Jųdviejų vardai buvo, vyresniosios Oolė,
ir jos sesers, jaunesniosios, Ooliba; aš vedžiau jas, ir jos pagimdė sūnų
ir dukterų. Jų vardai tokie: Oolė buvo Samarija, Ooliba gi Jerusalė

[5]Taigi Oolė paleistuvavo prie manęs ir dūko iš meilės dėl savo mei-
lužių, dėl ateinančių Asiriečių, [6]vilkėjusių mėlyna purpura, dėl kuni-
gaikščių ir vietininkų, mandagių jaunikaičių, visų raitelių, žirgais jo-
jusių. [7]Ji pasidavė savo paleistuvavimuose tiems rinktiniams, visiems
Asiriečių sūnums, ir visiems, dėl kurių ji dūko iš meilės, ir susitepė jų
nešvarumais. [8]Be to, ji dar nepametė savo paleistuvavimų, kokių buvo
turėjusi Egipte; nes ir šitie miegojo su ja jos jaunystėje; jie spaudė
jos mergystės krūtis ir išliejo ant jos paleistuvavimą. [9]Todėl aš padaviau
ją į jos meilužių rankas, į Asuro sūnų rankas, dėl kurių ji aistringai dūko.
[10]Jie atidengė jos gėdą, paėmė jos sūnus ir dukteris ir ją pačią užmušė
kalaviju; taip jos pasidarė garsios moterys, anie gi įvykdė jai teismą

[11]Tai pamačius jos sesuo Ooliba labiau kaip ana dūko gašlumu ir
savo paleistuvavimą, perviršijantį jos sesers paleistuvavimą, [12]ji be-
gėdiškai siūlė ateinantiems pas ją Asiriečių sūnums, kunigaikščiams ir
vietininkams, vilkėjusiems margais drabužiais, raiteliams, jojusiems žir-
gais, ir visiems dailios išvaizdos jaunikaičiams. [13]Ir aš mačiau, kad jų
abiejų buvo vienas ir tas pat suteptas kelias. [14]Ji dar padidino savo pa-

---

h/ *Samarijos ir Jerusalēs stabmeldystē*: *Oolē ir Ooliba*

23.1-49. Samarijos ir Jerusalēs stabmeldystē aprašoma dviejų seserų paleistuvių prilyginimu, kurių vyresnioji Oolē, paleistuvavusi su Asiriečiais ir Egiptiečiais, atiduodama Asiriečiams /1,10/, mažesnioji gi Ooliba, paleistuvavusi su Asiriečiais, Kaldiečiais ir Egiptiečiais /11-21/, pavedama nubausti nusibodusiems meilužiams /22-35/; abidvi turi žūti dēl tų pačių nusikaltimų /36-49/

23. [2]*Vienos motinos*. Abidvi Žydų karalystēs, Israēlio ir Judo, buvo kilusios iš vienos šeimos. — [3]*Buvo jų krūtys...* Žydų stabmeldystē Egipte palyginama su elgesiu ištvirkusių paleistuvių. — [4]*Vyresniosios*. Israēlio karalystē buvo žymiai didesnē plotu ir gyventojų skaičiumi, Judo gi mažesnē; čia karalysčių vietoje minimos jų sostinēs, Samarija ir Jerusalē. — *Oolē*. Ebr kalboje tas žodis reiškia: jo buveinē /padangtē/; *Ooliba* gi: mano buveinē /padangtē/ joje. — Dievo šventykla buvo Jerusalēje

[5]*Prie manęs*: būdama mano žmona. — *Asiriečių...* Bendravimą su Asiriečiais peikia jau Oš 5,13 ir k. — [6]*Vilkējusių mēlyna...* Turtingi Asiriečiai vilkēdavo labai gražiais drabužiais, kaip galima suprasti ir iš iki šiandien išlikusių Asiriečių paminklų. — *Kunigaikščių ir...* Ebr *pakhot* — provincijų ir apskričių viršininkai /plg Ag 1,1/, *seganim* — kunigaikščių vietininkai. — *Raitelių, žirgais...* Israēlaičiai, kurie savo žirgų ir raitelių neturējo, su pavydu žiūrējo į Asiriečių raitelius. — [7]*Nešvarumais*: stabmeldyste. Ebr t: jų dievaičiais. — [8]*Nepametē savo...* pripratęs prie Egiptiečių stabmeldystēs Egipte Israēlis grįžo prie jos ir veliau. — [10]*Jos pasidarē garsios...* Ebr t: iš jos pasidarē moterims vardas /įspējamas pavyzdys/, t y, jos likimas buvo minimas moterų tarpe kaip patarlē. Moterys čia yra miestai

[11]*Tai pamačius...* Ebr t: tai matē jos sesuo ir pasidavē dar nedoresniam įsimylējimui, negu ana, ir paleistuvavo dar pikčiau, kaip buvo paleistuvavusi jos sesuo. — [12]*Ji begēdiškai...* Ji degte degē dēl Asuro sūnų. — [14]*Ji dar padidino...* Ebr t: ji pasidavē dar ir toliau paleistuvavimui; ji matē nupieštus sienoje vyrus, Kaldiečių paveikslus, nudažytus raudonais dažais, dailiai sujuos-

leistuvavimus : pamačius vyrus, nupieštus sienoje, Kaldiečių paveikslus
dažytus spalvomis, [15]susijuosiusius juostomis strėnas ir spalvotus nuo-
metus ant jų galvų, visus turėjusius kunigaikščių išvaizdą, panašumą Ba-
bilono sūnų ir Kaldiečių šalies, kurioje jie buvo gimę, [16]ji dūko dėl jų
savo akių gašlumu ir siuntė pas juos pasiuntinių į Kaldėją. [17]Atėję
pas ją Babilono sūnūs į meilės guolį sutepė ją savo paleistuvavimais;
ji buvo jų sutepta, taip kad jos sielai jie nusibodo. [18]O kadangi ji vie-
šai rodė savo paleistuvavimus ir atidengė savo gėdą, mano siela nutolo
nuo jos, kaip mano siela buvo nutolusi nuo jos sesers. [19]Nes ji daugino
savo paleistuvavimus, atsimindama savo jaunystės dienas, kuriose ji
paleistuvavo Egipto šalyje. [20]Gašlume ji geiste geidė sugulimo su tais,
kurių kūnai kaip asilų kūnai, ir kurių sėklos plūdimas kaip eržilų sėk-
los plūdimas. [21]Tu vėl ieškojai ištvirkimo savo jaunystės, kai tavo krūtys
buvo čiupinėjamos Egipte ir buvo spaudomi tavo mergystės papai

[22]Todėl, Ooliba, Viešpats Dievas sako taip : Štai aš sukelsiu visus
tavo meilužius prieš tave, kurie nusibodo tavo sielai ; aš surinksiu juos
prieš tave aplinkui, [23]Babilono sūnus ir visus Kaldiečius, kilmingus,
valdovus ir kunigaikščius, visus Asiriečių sūnus, dailios išvaizdos jauni-
kaičius, vadus ir visus vietininkus, kunigaikščių kunigaikščius ir garsius
žirgų jojikus. [24]Jie ateis prieš tave, turėdami vežimų ir tekinių, tautų
daugybė ; šarvais, skydu ir šalmu jie apsiginkluos prieš tave iš visų
pusių ; aš pavesiu jiems teismą, ir jie teis tave savo teismais. [25]Aš at-
gręšiu prieš tave savo kerštą, ir jie jį vykdys tau narsingai ; jie nupjaus
tau nosį ir ausis, ir kas bus likę sukapos kalaviju ; jie sugaus tavo sūnus
ir dukteris, ir tavo likučiai bus ugnies praryti. [26]Jie nuvilks nuo tavęs
tavo drabužius ir pasiims tavo garbės papuošalus. [27]Taip aš padarysiu
pas tave galą tavo ištvirkimui ir tavo paleistuvavimui iš Egipto šalies ;
tu nebepakelsi į juos savo akių ir nebeatsiminsi daugiau Egipto. [28]Nes
Viešpats Dievas sako taip : Štai aš paduosiu tave į rankas tų, kurių

---

tomis strēnomis, su išsipūtusiais nuometais ant galvų, atrodančius kaip kariškų vežimų kovotojai, panašius į Babelēs sūnus, kurių tēvynē yra Kaldēja. — [16]*Siuntē pas juos...* Vieną tokią pasiuntinybę, kurią mini šv Raštas, buvo pasiuntęs pas Kaldiečius karalius Sedekijas /Jer 29,3 ir k/ ; tačiau pirmas susiartinimas įvyko tikriausiai tuo metu, kai karalius Ezekijas priēmē prieteliškai Babiloniečių pasiuntinius. — [17]*Babilono sūnūs...* Jie darē su Žydais sutarčių ; šitie gi bendravimu su Kaldiečiais ir dalyvavimu jų stabų garbinime buvo sutepti. — *Jie nusibodo...* Kai Judo karalystē pajuto, kaip sunkus gali būti jai jungas Kaldiečiai, prietelystē nutrūko; jų pradēta nekęsti. 4 Kar 24,1.2. — [18]*Kadangi ji viešai...* Kadangi Judo gyventojai taip bjauriai pasidavē stabmeldystei, tai ir Dievas pradējo ju bodētis ir stumti juos nuo savęs, taip kaip jis buvo atstūmęs Israēlį. Tačiau Dievo rūstybē jų nepataisē ; jie verčiau dējosi su Egiptu ir susitepē tos šalies nuobodomis. — [19]*Ji daugino...* Kaip savo jaunystēje Žydai buvo nusikaltę su Egiptu, taip ir vēliau grįžo prie tokių pat nusikaltimų. — [20]*Gašlume...* Turima galvoje Egipto didikai, kurie ieškojo santykių su Israēliu

[23]*Kilmingus, valdovus ir kunigaikščius.* Ebr Pekod ir Šoa ir Koa. Tai Elamiečių giminių vardai ; jos gyvenusios netoli nuo Babelēs. — *Asiriečių.* Asirijos karalystēs nebebuvo, bet Asiriečių tauta buvo likusi Babilono karalystēje. — [24]*Aš pavesiu...* Dievo kerštas palies Jerusalę taip, kad nepriteliai siaus prieš ją. — [25]*Jie nupjaus...* Nosies ir ausų nupjovimas buvo barbariškas karo įprotis, tačiau kaikuriose tautose buvo tai taip pat svetmoterių bausmē. — [27]*Iš Egipto...* Paminēta bausme Dievas tai atsieks, kad Žydų tauta liausis paleistuvavus su Egiptu. Plg 17,15... — [29]*Jie elgsis...* Taip čia nurodomas miesto ir karalystēs su-

tu nekenti, į rankas tų, kurie tavo sielai nusibodo. 29 Jie elgsis su tavim
su neapykanta, atims visa, ką tu užsipelnei, ir paliks tave pliką ir pilną
sugėdinimo ; bus atidengta tavo paleistuvavimų gėda, tavo ištvirkimas
ir tavo paleistuvavimai. 30 Jie padarys tai tau, nes tu kekšavai su tautomis,
tarp kurių tu susitepei jų stabais. 31 Tu vaikščiojai savo sesers keliais, ir
aš duosiu tau į ranką jos taurę. 32 Viešpats Dievas sako taip : Tu gersi
savo sesers taurę, gilią ir plačią ; tu būsi pajuokai ir pasityčiojimui ; jis
yra labai talpus. 33 Tu būsi pilna girtumo ir skausmo iš sielvarto ir liūde-
sio taurės, iš tavo sesers Samarijos taurės. 34 Tu gersi ją ir išgersi iki mie-
lių, rysi jos šukes ir sudraskysi savo krūtis, nes aš tai kalbėjau, sako
Viešpats Dievas. 35 Todėl Viešpats Dievas sako taip : Kadangi tu užmiršai
mane ir numetei mane į savo užpakalį, tai taip pat tu nešk savo ištvir-
kimą ir savo paleistuvavimus

36 Viešpats Dievas kalbėjo man ir sakė : Žmogaus sūnau, ar tu ne-
teisi Oolės ir Oolibos ir nepaskelbsi joms jų nusikaltimų ? 37 Nes jos svet-
moteriavo, ir ant jų rankų yra kraujo ; jos svetmoteriavo su savo stabais ;
be to, ir savo sūnus, kuriuos man pagimdė, jos atnašavo jiems praryti.
38 Bet dar ir tai jos man padarė : jos subjaurino tą dieną mano šventyk-
lą ir sutepė mano šabatus. 39 Nes kai jos aukojo savo sūnus stabams, tą
pačią dieną ėjo į mano šventyklą, kad ją suteptų, ir tai jos darė mano
namų viduje. 40 Jos siuntė jieškoti vyrų, kurie ateidavo iš tolo, pas ku-
riuos buvo nusiuntusios pasiuntinių. Ir štai kai jie atėjo, dėl jų tu nusi-
prausei, pasitepei dažais savo akis ir pasipuošei moterų papuošalais. 41 Tu
atsisėdai gražiausiame guolyje, ir ties tavim buvo parengtas stalas ; ant
jo tu dėjai mano smilkalų ir mano tepalų. 42 Džiūgaujančios daugybės
balsai girdėjosi tenai, ir vyrams, kurie buvo atvesti iš tos žmonių mi-
nios ir atėjo iš tyrumos, buvo dedama apyrankių ant jų rankų ir puikių
vainikų ant jų galvų. 43 Tuomet aš tariau tai, kuri svetmoterystėmis buvo
pasidariusi palaike: Ir dabar šita dar paleistuvaus savo paleistuvavi-

---

griovimas, apiplēšimas ir grobio išgabeninimas. — 32 *Taurę, gilią...* Taurē yra dalis, kurią kas gauna iš /tēviškēs/ padalinimo. Taurēs gilumas ir platumas reiškia, kaip daug joje yra kartaus skausmo. — 33 *Pilna girtumo...* Smarkus skausmas, kurs atima iš žmogaus lygsvarą, palyginamas su girtybe. Taurēje duodama gerti girtumo ir sielvarto, drebējimo ir šiurpulio /ebr t/. — 34 *Rysi jos šukes* : gersi tokiuo smarkumu iki paskutiniam lašui, įsikandus taurēs /molinio indo/ briauną, lyg kad norētų ir patį indą praryti. — *Sudraskysi...* Tai bus iš skausmo ir girtumo kilusio pasiutimo ženklas

37 *Savo sūnus, kuriuos...* Kadangi išrinktoji tauta buvo Dievo sužadētinē, tai jos vaikai priklausē Viešpačiui ; bet ji aukojo juos Molokhui. — 38 *Mano šventyklą.* Viešpaties šventyklos subjaurinimas, anot 39 e, pasireiškia tuo, kad jos ējo į ją tą pačią dieną, kurioje vaikai buvo paaukoti Innomo slēnyje Molokhui. Be to, pačioje šventykloje jos garbino pagonių paveikslus. — 40 *Jos* : abi seserys. — *Siuntē.* Be svetimų dievaičių garbinimo buvo daroma su svetimomis tautomis sutarčių, kuriomis buvo pilnai įvykdytas atpuolimas nuo Dievo. — *Nusiprausei, pasitepei...* Tai paleistuvių priemonēs, kuriomis jos vilioja prie savęs žmones. — 41 *Mano smilkalų ir...* Kurie priderējo aukoti man /plg Ješ 39,3.../. — 42 *Iš tos žmonių minios* : iš mažesnių tautų atstovų tarpo. — *Iš tyrumos* : Sabiečiai, Edomiečiai, Moabiečiai ir k. — *Dedama apyrankių...* Taip būdavo papuošiami rinktiniai svečiai. Anot ebr t, taip buvo atvykstančių svetimšalių puošiamos abi seserys : Jerusalē ir Samarija tikrai turēdavo kaikada iš sutarčių daug pelno ir prietelystē su svetimomis tautomis daugelio buvo branginama kaip karalystēs pažiba. — 43 *Dar paleistuvaus* ...Dievas iš anksto numato, kad to lankymosi ir svetingumo pasēkos bus labai blogos, būtent, svetmoterystē, t y, sandoros su Dievu laužymas. — 45 *Yra vyrų teisingų.* Teisingi

mais. [44]Ir jie įėjo pas ją lyg pas moteriškę kekšę. Taip jie įeidavo pas
Oolę ir Oolibą, nedoriausias moteriškes. [45]Tačiau yra vyrų teisingų:
šitie teis jas svetmoterių teismu ir kraują išliejančiųjų teismu, nes jos
svetmoterės, ir yra kraujo ant jų rankų. [46]Nes Viešpats Dievas sako
taip: Atvesk prieš jas daugybę ir paduok jas draskyti ir apiplėšti. [47]Tegul
jos bus užmuštos tautų akmenimis ir perdurtos jų kalavijais; teužmuša
jų sūnus ir dukteris ir jų namus tesudegina ugnimi. [48]Taip aš atimsiu
nusikaltimą iš šalies, ir visos moterys turi išmokti nedaryti taip, kaip
anos nusikalto. [49]Jūsų ištvirkimas bus padėtas ant jūsų ir jūs nešite savo
stabų nuodėmes, ir žinosite, kad aš Viešpats Dievas

24. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis devintais metais, dešim-
tame mėnesyje, dešimtą mėnesio dieną, ir buvo pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, parašyk sau šitos dienos vardą, nes šiandien Babilono karalius
sustiprėjo prieš Jerusalę. [3]Sakyk atkakliems namams prilyginimą kaip
patarlę ir kalbėk jiems: Viešpats Dievas sako taip: Kaisk puodą, kaisk,
sakau, ir įpilk į jį vandens. [4]Sukrauk į jį gabalus, visas gerąsias dalis,
šlaunį ir petį, rinktinius ir pilnus kaulų. [5]Pasiimk riebiausį gyvulį, su-
krauk taip pat po juo malkų krūvą kaulams; duok smarkiai virti, kad
ir kaulai jo viduje suvirtų. [6]Todėl Viešpats Dievas sako taip: Vargas
kraujų miestui, puodui, kurs yra surūdijęs ir kurio rūdys iš jo neišėjo;
išmesk iš jo gabalus, vieną po kito; burtas ant jo tenekrinta. [7]Nes jo
kraujas yra jo viduje; jis išliejo jį ant slidžiausios uolos; neišliejo jo
ant žemės, kad būtų buvę galima pridengti jį dulkėmis. [8]Kad užvesčiau
savo užsidegimą ir keršytę atkeršyčiau, aš išliejau jo kraują ant slidžiau-

---

jie tik tiek, kad Dievo įsakymu įvykdo bausmes svetmoterei. — [46]*Atvesk*... Ebr t: tebūna atvesta... — Einant Mošės įstatymu, visa tauta turi užmušti akmenimis stabų garbintoją, piktžodžiautoją, sužadėtinę paleistuvę. Todėl 47 e pasakyta: tegul jos bus užmuštos tautų akmenimis. — [48]*Taip aš atimsiu*... Visa tai turi įvykti, kad piktenybė būtų pašalinta iš šalies

i/ *Du Jerusalēs žuvimo simboliu*

24,1-27. Jerusalēs sunaikinimas skelbiamas simboliu puodo, pastatyto ant ugnies /1-14/, ir simboliniu neapraudojimu ūmiai mirusios paties pranašo žmonos /15-27/

24. [1]*Devintais metais.* Devinti karaliaus Joakhino ištrēmimo metai /1-2/ buvo taip pat devinti jo vieton stojusio Sedekojo karaliavimo metai. — [2]*Šitos dienos vardą*... Ebr t: tos dienos, šitos, sakau, dienos vardą: Babelēs karalius kaip tik šią dieną puolē Jerusalę. — [4]*Visas gerąsias dalis*... Į puodą turi būti sudēti rūpestingai parinkti geriausi mēsos gabalai, ugnis turi būti sukurta labai smarki; nes teismas turi būti padarytas žymiausiems Jerusalēs gyventojams. Didelē ugnis reiškia išgąstį ir vargą. — [5]*Malkų krūvą kaulams.* Vulg žodžius «strues ossium» paprastai suprantama apie kaulus, kurie reikia dēti į puodą. Bet pakeitus ebr t žodį *'atsamim* bent kiek panašiu *'etsim* /malkos/, taip kaip tikrumoje yra žem 10 e, gaunama aiškesnē prasmē. — [6]*Kurio rūdys*... Rūdys, kurios neišeina, yra nusikaltimai, kuriais Jerusalē sutepta. — *Vieną po kito.* Miestas nustoja savo gyventojų ne vienu kartu: vieni miršta badu, kiti žūna kalaviju, vēl kiti eina nelaisvēn. — *Burtas ant jo*... Ne burtas turi išspręsti, kurs pirmas ir kurs paskutinis turi būti išimtas, ar kas turi būti paliktas ir kam reikēs žūti; visiems skirtas toks pat likimas. — [7]*Jo viduje.* Nužudymas įvyko mieste, bet jis pasiliko neatkeršytas. — *Ant slidžiausios uolos.* Kieta plika uola negali sugerti kraujo, kurs pasilikdamas nepridengtas šaukiasi keršto. — [8]*Aš išliejau*... Dievas elgiasi prieš Jerusalę taip, kaip ji nusipelnē. — [9]*Kuriam aš*... Ebr t: ir aš padarysiu

sios uolos, kad nebūtų pridengtas. 9Todėl Viešpats Dievas sako taip:
Vargas kraujų miestui, kuriam aš padarysiu didelį malkų laužą. 10Sukrauk
kaulus, kuriuos aš sudeginsiu ugnimi; teišnyksta mėsa, tesuverda visas
mišinys ir tepasileidžia kaulai. 11Pastatyk taip pat jį ant žarijų tuščią,
kad įkaistų ir tirptų jo skaistvaris, kad būtų sutirpintas jo viduje jo
sutepimas ir būtų sunaikintos jo rūdys. 12Dideliu vargu prakaituota, bet
jo rūdžių daugybė neišėjo iš jo, net ir per ugnį. 13Tavo susitepimas
pasibjaurėtinas; nes aš norėjau apvalyti tave ir tu nebuvai apvalytas
nuo savo purvų, bet ir nebūsi apvalytas anksčiau, kaip aš numalšinsiu
savo užsidegimą tavimi. 14Aš, Viešpats, esu kalbėjęs: Tai ateis, ir aš
padarysiu; aš nepraeisiu, nepasigailėsiu, nedovanosiu; žiūrėdamas tavo
kelių ir tavo prasimanymų aš teisiu tave, sako Viešpats
15Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: 16Žmogaus sūnau,
štai aš sloga atimsiu iš tavęs tavo akių pasigėrėjimą; tu neraudok, ne-
verk, ir tavo ašaros teneteka. 17Dūsauk tylomis, nedaryk mirusiųjų ge-
dulo; tavo nuometas tebūna suvyniotas aplink tavo galvą, ir tavo autuvas
tebūna ant tavo kojų; negaubk savo burnos skepeta ir nevalgyk gedin-
čiųjų maisto. 18Taigi rytmetį aš kalbėjau tautai, o vakare mirė mano
žmona; kitą rytmetį aš dariau, kaip man buvo įsakyta. 19Tuomet tauta
man tarė: Kodėl mums nepasakai, ką tai reiškia, ką tu darai? 20Aš jiems
atsakiau: Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: 21Kalbėk
Israėlio namams: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš sutepsiu savo
šventyklą, jūsų viešpatavimo puikybę ir jūsų akių pasigėrėjimą, jūsų
sielos rūpestį; jūsų sūnūs ir jūsų dikterys, kuriuos palikote, žus kala-
viju. 22Tuomet jūs darysite, kaip aš dariau: jūs neapgaubsite savo burnos
skepeta ir nevalgysite gedinčiųjų valgių. 23Jūs turėsite nuometus ant
savo galvų ir autuvą ant kojų; neraudosite ir neverksite, bet džiūsite
savo neteisybėse, ir visi dūsausite vienas su kitu. 24Taip Ezekiėlis bus
jums stebalas; visai taip, kaip jis darė, jūs darysite, kai tai bus atėję;
ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. 25Tu gi, žmogaus sūnau, štai tą dieną,

---

jam... Plg Naumo 3,1; Abak 12,2. — 10*Kaulus.* Ebr t: prikrauk malkų /ebr *'etsim*; plg 5 e/, pakurk ugnį. Ugnis turi būti taip didelē, kad puode ne tik viskas suvirs, bet ir sudegs. — 11*Pastatyk...* Kai miesto gyventojų dalis bus žuvusi badu, maru ir kalaviju, kita gi išvesta į nelaisvę, taip pat pats miestas turi būti padegtas ir paverstas pelenais, kad ugnimi jo sutepimas būtų lyg kad išvirintas ir kraujingas miestas būtų nuvalytas nuo nusikaltimo purvų ir nuo išlieto kraujo.— 12*Dideliu vargu...* Anot ebr t: daug vargo išeikvojo. — 14*Nedovanosiu...* Miestas jokiu būdu nebegalēs išvengti teismo. — *Aš teisiu tave.* Ebr t: teis tave. — Teis kaip teisiama svetmoterēs ir galvažudžiai

16*Pasigērējimą*: tavo žmoną. Ta mirtis buvo juo skaudesnē, kad netikēta. — 17*Tavo autuvas...* Vaikščiojimas plikomis kojomis buvo gedulo ženklas. Dovîdas gedēdamas ējo plikomis kojomis į Alyvų kalną /2 Kar 15,30/, ir Ješajas, skelbdamas nelaimę, turējo nusiauti savo kurpes /Ješ 20,2/. — *Burnos.* Ebr t: barzdos. — *Gedinčiųjų maisto*: valgių, kurių paprastai atsiųsdavo gedinčiam jo prieteliai, reikšdami užuojautą. Plg Pat 31,6. — 18*Aš kalbējau*: tai, kas parašyta augščiau, pradedant 3 e. — 19*Tauta man tarē.* Kadangi pranašas nerodē kitą dieną jokio gedulo ženklo, tauta manē, kad toks elgesys turi ypatingą reikšmę. — *Kodēl...* Ebr t: ar tu mums nepasakysi, ką tai mums reiškia, kad tu taip darai, t y, kad darai priešingai visų priimtam įpročiui. — 21*Sutepsiu savo šventyklą.* Dievas atiduos šventyklą neprieteliams sutepti ir sugriauti. — *Kuriuos palikote.* Daugelio ištremtųjų vaikai buvo pasilikę Jerusalēje. — 22*Burnos.* Ebr t: barzdos. — 23*Visi dūsausite...* Nugalētojai neleis

kurią aš atimsiu iš jų jų stiprybę, džiaugsmą dėl jų vertės ir jų akių pasigėrėjimą, kuriame jų sielos randa pasitenkinimo, jų sūnūs ir dukterys, [26]tą dieną, kai ateis pas tave pabėgėlis tau paskelbti, [27]tą dieną, sakau, tavo burna atsivers draug su tuo, kurs bėga ; tu kalbėsi ir daugiau nebetylėsi ir būsi jiems stebalas ; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

25. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, atgręžk savo veidą prieš Amono sūnus ir pranašauk apie juos.
[3]Amono sūnums sakyk : Išgirskite Viešpaties Dievo žodį. Viešpats Dievas
sako taip : Kadangi tu apie mano šventyklą sakei: Šia tau, šia tau, kad
ji sutepta, apie Israėlio šalį, kad ji sunaikinta, ir apie Judo namus, kad
jie išvesti į nelaisvę, [4]todėl aš atiduosiu tave rytų šalies sūnums nuo-
savybėn ; jie pastatys tavyje savo gardus ir išties tavyje savo padang-
tes ; jie valgys tavo vaisus ir gers tavo pieną. [5]Aš padarysiu iš Rabato
kupranugarių vietą ir iš Amono sūnų gyvulių stovyklą ; ir jūs žinosite,
kad aš Viešpats
[6]Nes Viešpats Dievas sako taip: Kadangi tu plojai rankomis, trypei
koja ir visa širdimi džiaugeis dėl Israėlio šalies, [7]todėl štai aš ištiesiu savo
ranką ant tavęs ir paduosiu tave plėšti tautoms ; aš išnaikinsiu tave iš
tautų tarpo, išdildysiu iš šalių tarpo ir sutrinsiu, ir tu žinosi, kad aš
Viešpats
[8]Viešpats Dievas sako taip : Kadangi Moabas ir Seiras kalbėjo : Štai
Judo namai yra kaip visos tautos ; [9]todėl štai aš padarysiu atvirą pri-
ėjimą į Moabą iš miestų, iš jojo miestų, sakau, ir iš jo ribų, puikių šalies

---

jums gedėti ir bijodami Kaldiečių jūs net nedrįsite, svetimiems matant, raudoti. — [24]*Jūs žinosite* : kai visa bus jau įvykę. — [26]*Pabēgēlis.* Iki tam laikui pranašas kalbēdavo tautai, kaip pasirodo iš 3,26.27, tik retkarčiais, gavęs ypatingą Dievo įsakymą, bet kai ateis anas pasiuntinys, jis kalbēs laisvai. Apie pasiuntinio atvykimą žr 33,21

2. Ezekiėlio pranašystės prieš pagonis

a/ *Pranašystēs prieš artimus Judo kaimynus*

25,1-17. Ezekiēlio pranašystēs prieš pagonis prasideda trumpomis pranašystēmis prieš artimus Israēlio kaimynus Amoną ir Moabą /1-11/, Edomą ir Pilistimus /12-17/

25. [1]*Man buvo...* Pranašystēmis prieš kitas tautas /plg Jer 25,15/ Dievas pasirodo esąs visų tautų Viešpats ir valdovas, kurs visus šaukia į išganymo karalystę. — [2]*Pranašauk apie juos.* Žydų kaimynystēje gyvenusios tautos, kurios Dievo galią matuodavo jo tautos galia, tyčiojosi iš Viešpaties bejēgumo ir pralaimējimo. Dievas, gindamas savo garbę, per pranašą parodo jiems, kad jis turi valdžios ir tiems, kurie dabar tyčiojasi, ir juos nubaus. — [3]*Kadangi tu apie mano šventyklą...* Nežiūrēdamas to, kas buvo augščiau pranašauta. Plg 21,28-32 ! — [4]*Rytų šalies sūnums* : Arabijos ir Euprato apylinkių gyventojams. — [5]*Iš Rabato...* « Didžiausis » Amoniečių miestas turi virsti kupranugarių stovykla. — [6]*Kadangi tu plojai...* Kadangi tu džiaugeis, jog Dievo tauta išsklaidyta tarp kitų tautų ir sunaikinta, tai ir tau turi atsitikti, ko tu aniems linkējai. — *Visa širdimi...* Ebr t : džiaugies pilna paniekinimo širdimi dēl Israēlio šalies. — [7]*Viešpats* : Ne nenugalētas, bet Visagalis

[8]*Moabas ir Seiras.* Po pranašystēs prieš Amoną eina pranašystē prieš artimą jo kaimyną Moabą. Seiras arba Edomas čia be reikalo paminētas ; teisingai jo nēra LXX tekste. — *Judo namai yra kaip...* Matydami Žydų pralaimējimą Moabiečiai darē išvadą, kad Žydų Dievas nēra galingesnis už visus dievus, kad Žydų tauta neviršija kitų ir nēra ypatingoje Dievo globoje, todēl džiaugēsi,

miestų, Betjesimoto, Beelmeono ir Karjataimo ; 10aš atiduosiu jį kartu su Amono sūnumis nuosavybėn rytų šalies sūnums, kad daugiau nebebūtų Amono sūnų atsiminimo tautose. 11Taip aš darysiu Moabui teismų, ir jie žinos, kad aš Viešpats

12Viešpats Dievas sako taip : Kadangi Iduméja daré kerštą, kad atkeršytų Judo sūnums, ir sunkiai nusidėjo, stengdamasi jiems atkeršyti, 13todėl Viešpats Dievas sako taip : Aš ištiesiu savo ranką ant Idumėjos ir atimsiu iš jos žmones ir galvijus ; aš paversiu ją tyruma nuo pat pietų, ir tie, kurie yra Dedane, žus kalaviju. 14Aš atsikeršysiu Idumėjai per mano tautą Izraėlį ; jie darys Edome, žiūrėdami mano rūstybės ir mano narso ; ir jie pažins mano kerštą, sako Viešpats Dievas

15Viešpats Dievas sako taip : Kadangi Palestiniečiai darė kerštą ir keršijo visa širdimi, užmušinėdami ir pilnai pasiduodami senoms neprietelystėms, 16todėl Viešpats Dievas sako taip : Štai aš ištiesiu savo ranką ant Palestiniečių, aš užmušiu užmušėjus ir sunaikinsiu pajūrio liekanas ; 17aš padarysiu jiems didelį kerštą, plakdamas narse, ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu jiems atkeršijęs

26. 1Vienuoliktais metais pirmą mėnesio dieną man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : 2Žmogaus sūnau, kadangi Tiras sakė apie Jerusalę : « Šia tau, tautų vartai sulaužyti, ji gręžiasi į mane, aš būsiu pilnas, ji apleista », 3todėl Viešpats Dievas sako taip :Štai aš einu prieš

---

kad visos Israēlio viltys nuējo niekais. — 9*Todēl štai aš*... Kad nesirodytų, lyg kad Viešpats nestovētų augščiau visų dievaičių, jis turējo parodyti savo galią. — *Betjesimoto*... Tas miestas buvo prie Jordano ties Jeriku. Beelmeonas į pietryčius nuo Betjesimoto, visai arti Hesebono ; Karjataimas /Kirjathajim/ į vakarus nuo Medabos, dabar Kurejat, priklausē kurį laiką Rubeno giminei. — 11*Darysiu Moabui*... Teismas Moabui, einant Flavijaus Juozapo pasakojimu, įvykęs penkeriems metams praslinkus po Jerusalēs sugriovimo. Babelēs karalius puolęs žemąją Siriją ir nugalējęs jos gyventojus

12*Darē kerštą* : nuolat laikē neapykantoje Israēlį. — 13*Atimsiu iš jos*... Baudžiami už neapykantą išrinktajai tautai Edomiečiai turi nustoti to palaiminimo, kurį jų tēvas Esavas buvo gavęs iš Jokubo /1 Moš 27,39/. — *Tyruma nuo*... Ebr t : tyruma nuo pat Temano ir iki Dedanui jie turi žūti kalaviju

14*Per mano tautą*... Šiuo atveju kerštas Edomiečiams bus įvykdytas pasinaudojant pačiais Žydais

15*Ir keršijo visa*... Ebr t : Ir su paniekinimu širdyje, kad sunaikintų, amžinoje neprietelystēje baisiai keršijo. — 16*Ištiesiu savo ranką*... Apie Pilistimų nubaudimą plg Abd 17-19. — *Užmušējus*. Ebr t : Kretiečius. Taip buvo vadinama pietuose gyvenusi Pilistimų dalis

b/ *Pranašystēs prieš Tirą ir Sidoną*

26,1-28,26. Pranašystēje prieš Tirą skelbiamas visiškas to miesto sunaikinimas /26,1-14/ ir aprašomas išgąstis, kokį tas sunaikinimas visur sukels /26,15-21/. Raudoje dēl Tiro sunaikinimo tas miestas įvaizdinamas kaip puikiausiai pastatytas laivas, kurio krovinys susideda iš visų tautų turtų ; žuvus jam jūroje jo gedi ir rauda visi /27,1-36/. Toliau išdidžiam Tiro karaliui pranašaujamas giliausis pažeminimas ir skelbiama apie jo žuvimą rauda /28,1-19/. Panašus likimas skelbiamas ir Sidonui, tuo tarpu kad Israēliui Viešpats parodys visą savo gailestingumą /28,20-26/

26. 1*Vienuoliktais*: karaliaus Jekhonijo nelaisvēs metais. Tais pačiais metais buvo paimta ir sugriauta Jerusalē. Mēnuo tekste nenurodytas. LXX minimas pirmas mēnuo. — 2*Tiras*. Čia kalbama ne apie senąjį Tirą, kurs buvo sausumoje prie pat jūros kranto arba, tikriau sakant, pačiame jūros krante, bet apie naująjį Tirą, pastatytą dviejose /Dovīdo

tave, Tire, ir atvesdinsiu prieš tave daug tautų, taip kaip jūra sukelia
savo bangas. [4]Jos išardys Tiro sienas ir sugriaus jo bokštus ; aš nugran-
dysiu nuo jo jo dulkes ir padarysiu iš jo visai pliką uolą. [5]Jis bus
tinklų džiovinimo vieta jūroje, nes aš tai kalbėjau, sako Viešpats Dievas ;
jis turi būti plėšiamas tautų. [6]Taip pat jo dukterys, esančios sausumoje,
bus užmuštos kalaviju ; ir jie žinos, kad aš Viešpats
[7]Nes Viešpats Dievas sako taip : Štai aš atvesiu prieš Tirą iš šiaurės
Babilono karalių Nabukodonosorą, karalių karalių, su žirgais, su ve-
žimais, su raiteliais, su minia ir su didele tauta. [8]Tavo dukteris, esan-
čias sausumoje, užmuš kalaviju ; aplink tave jis pastatys sustiprinimų,
supils aplinkui pylimą ir pakels prieš tave skydą. [9]Dengtuves ir sien-
laužius jis atgręš prieš tavo sienas, tavo bokštus jis sugriaus savo kariš-
kais pabūklais. [10]Dėl jų žirgų daugumo apdengs tave jų dulkės, dėl rai-
telių, tekinių ir vežimų bildėsio sudrebės tavo sienos, kai jis įeis pro
tavo vartus, kaip pro išardyto miesto angą. [11]Savo žirgų kanopomis jis
sumindžios visas tavo gatves, tavo žmones užmuš kalaviju, ir tavo dai-
lios statulos grius žemėn. [12]Jis pasigrobs tavo turtus, išplėš tavo prekes,
išardys tavo sienas ir sugriaus puikius tavo namus ; tavo gi akmenis,
tavo medžius ir tavo žemes jis sumes į vandenį. [13]Aš padarysiu galą tavo
dainų skambėjimui, ir tavo kanklių balso nebebus daugiau girdėta. [14]Aš
padarysiu iš tavęs visai pliką uolą, tu būsi tinklų džiovinimo vieta ir
nebebūsi daugiau atstatytas ; nes aš tai kalbėjau, sako Viešpats Dievas
[15]Viešpats Dievas Tirui sako taip : Ar dėl tavo griuvimo triukšmo
ir tavo užmuštųjų vaitojimo, kai jie bus užmušti tavo viduje, nesudre-
bės salos ? [16]Visi jūros kunigaikščiai nužengs nuo savo sostų, nusivilks

---

laikais karaliaus Hiramo sujungtose/ salose, 1200 žingsnių atstu nuo kranto ir bent kiek į šiaurę nuo senojo. Tas salų Tiras buvo labai stipri tvirtovē, ir sausumos kariuomenē beveik visai negalējo jo pulti. Jo ryšiai su senuoju sausumos Tiru tiek buvo ankšti, kad abudu ir drauge paimtu buvo vadinamu vienu vardu /plg žem 27,3 ir k/. — *Tautų vartai.* Anot vienų : prekybos miestai ; anot kitų : kliūtys Tiro prekybai. Jerusalē buvo lyg uždaryti vartai, kurie trukdē laisvą tautų prekybą su Tiru ; dabar tos kliūties nebēra, priējimas visiems atviras. — *Ji gręžiasi* : Jerusalē dabar Tirui nebe kliūtis. — [3]*Daug tautų.* Tautos skuba eiti į Tirą, bet ne vien prekybos tikslais ; jos ateis ir sugriauti Tiro. — [4]*Visai pliką uolą.* Kaip Babilonas ne tuojau, kai tik buvo Kiro paimtas, virto ta tyruma, kurią aprašinēja Ješajas, taip pat ir Tiras ne tuojau virto plika uola, bet tik praslinkus 1900 metų, apie 1300. metus po Kristaus gimimo. Taigi čia pranašystē nekalba apie tai, kiek turēs praeiti laiko, iki ji pilnai įvyks, tik parodo įvykimo pabaigą, kad taip būtų padaryta didesnio įspūdžio. Plg Ješ 23. — [6]*Jo dukterys.* Draug su salų miestu turēs nukentēti ir priklausę nuo jo sausumos miestai ir miesteliai

[7]*Aš atvesiu...* Čia Ezekiēlis visų pirma skelbia būdą, kaip Jeremijo pranašystē /25,22 ir 27,3/ turi įvykti. — *Karalių karalių.* Plg Dan 2,37 ; Ješ 10,9. — [8]*Aplinkui.* Anot ebr t : prieš tave ; nes salų Tiras per visą 13 apgulimo metų nebuvo apsuptas pylimu. Pylimu tik jo salos buvo sujungtos su sausuma. — [11]*Tavo dailios statulos.* Tikriau anot ebr t : tavo stiprybēs šulai. Turima gi galvoje du šulu, vieną iš aukso, kitą iš smaragdo, pastatytu Baalio garbei. Kai tie šulai grius, ir Tiriečių dievaitis bus nugalētas. — [12]*Jie pasigrobs...* Plg Jer 7,34. Ir čia viena pranašyste apimama tai, kas turējo įvykti dalimis ir įvairiais laikais. Anot 29,18, Nebukadnetsaras, kurs buvo apgulęs Tirą, grobio iš jo nepaēmē ; tai padarē Aleksandras Makedonietis. Tiras dar tebebuvo šv Jieronimo laikais, tik buvo svetimų pavergtas. Žuvo galutinai žymiai vēliau. Plg aug 4 e

[15]*Salos* : Tiro kolonijos ir Tarpže-

savo apsiaustus, numes savo įvairiaspalvius drabužius ir apsisiaus iš-
gąsčiu, jie sėdės žemėje ir dėl tavo ūmaus žuvimo stebėsis ir baisėsis.
17Jie apraudos tave ir sakys tau: Kaip gi žuvai tu, kurs gyvenai jūroje,
garsusis mieste, tu, kurs buvai galingas jūroje su savo gyventojais, ku-
rių visi bijojo? 18Dabar laivai baisėsis tavo išgąsčio dieną ir salos jūroje
drebės, nes niekas nebeišeina iš tavęs
19Nes Viešpats Dievas sako taip: Kai aš būsiu padaręs iš tavęs iš-
tuštėjusį miestą, kaip miestai, kurie negyvenami, kai būsiu atvedęs ant
tavęs gelmę, ir daug vandenų bus tave apdengę, 20aš nugramsdinsiu tave
draug su tais, kurie žengia į duobę, pas senų amžių tautą, ir apgyvendin-
siu tave žemės gilumoje, kaip senas tyrumas, draug su tais, kurie žengia
į duobę, kad nebebūtumei gyvenamas; pagaliau, kai būsiu padaręs gar-
bingą dalyką gyvųjų šalyje, 21aš paversiu tave nieku ir tavęs nebebus;
ir ieškomas tu nebebūsi daugiau atrastas per amžius, sako Viešpats
Dievas

27. 1Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: 2Taigi tu,
žmogaus sūnau, pradėk prieš Tirą raudą 3ir sakyk Tirui, kurs gyvena prie
pat jūros, kurs prekiauja su tautomis daugelyje salų: Viešpats Dievas
sako taip: O Tire, tu tarei: Aš esu tobulai gražus 4ir guliu jūros širdyje.
Tavo kaimynai, kurie tave statė, padarė tavo gražumą tobulą. 5Iš Sa-
niro eglių jie pastatė tave ir visus lentų padarinius jūrai; Libano kedrų
jie ėmė, kad padarytų tau stiebų. 6Iš Basano ąžuolų jie padirbo tau
irklus, tavo suolus jie padarė tau iš Indijos dramblių kaulo ir padangtes
iš Italijos salų medžiagos. 7Plonos margai išadytos drobės iš Egipto
buvo tau audžiama būrėms, kad būtų pakabintos ant stiebo; mėlyna
ir raudona purpura iš Elisos salų buvo tavo dangalai. 8Sidono ir Arado
gyventojai buvo tavo irklininkai; tavo, Tire, išmintingieji buvo tavo

---

mēs jūros pakraščių gyventojai, kurie prekiavo su Tiru. — 16*Jūros kunigaikščiai*: augščiau /15 e/ minētų kraštų valdovai bus pilni baimēs dēl baisus Tiro likimo ir patys rodys savo gedulą įvairiais būdais. — *Ir dēl tavo ūmaus*... Ebr t: jie dreba kiekvieną akimirksnį ir baisisi dēl tavęs. — 18*Laivai baisēsis*... Anot ebr t: jūros pakraščiai dreba tavo nupuolimo dieną ir salos jūroje baisisi dēl tavo išējimo /išnykimo/

19*Gelmę*: jūros bangas, kurios užlies miesto griuvēsius. Tiras bus palaidotas po tomis bangomis kaip numirēlis žemēse, todēl jis lyginamas su tais, kurie žengia į kapą /duobę/. — 20*Pas senų amžių tautą*... Pas tuos, kurie yra mirę jau seniausiais laikais /2 Petr 2,5; Ješ 14,9.../. — *Kaip senas tyrumas*. Ebr t: senų laikų griuvēsius. Taip čia vadinama daugybē senesniųjų kartų kapų ir jų garbingumo bei miestų griuvēsiai, kurie jau labai seniai nuslinko į požemius ir ten sudaro baisią tyrumą. Visa, kas miršta ir dingsta, eina į mirusiųjų karalystę. — *Garbingą dalyką gyvųjų šalyje*. Tiras grius, bet savo tautoje Dievas darys nuostabios galios dalykus, įvykdys mesijinius pažadus. — 21*Paversiu tave nieku*. Ebr t: padarysiu tau liūdną galą

27. 3*Tirui, kurs*... Anot vienų aiškintojų, čia turima visų pirma galvoje sausumos Tiras; bet kiti supranta ir šitą pasakymą apie salų Tirą, kurs reikējo aplenkti, norint pasiekti tikrą atvirą jūrą. — 4*Ir guliu jūros*... Ebr t: jūros širdyje yra tavo ribos. Tavo statytojai... Šitais paskutiniais žodžiais prasideda Tiro palyginimas su puikiu laivu. — 5*Saniro*. Saniru buvo vadinami Hermono kalnai, ar bent jų dalis. — *Jūrai*. To ž nēra ebr t. — 6*Italijos salų*. Ebr *kittim*. Taip buvo vadinami Tarpžemēs jūros pakraščiai ir salos, ypač Kipro sala. — 7*Kad būtū pakabintos ant stiebo*. Anot ebr t: kad tai būtų tau vēliava. — Būrēs su savo margais ženklais buvo senovēje ir

vairininkai. 9Gebalio seniai ir jo išmintingieji turėjo jūrininkų aptarnauti
įvairiems tavo padargams ; visi jūros laivai ir visi jų jūrininkai buvo
tarp tavo prekybos žmonių. 10Persai, Lidiečiai ir Libiečiai buvo tavo
kariuomenėje tavo kovotojais ; skydą ir šalmą jie pakabino ant tavęs
tau papuošti. 11Arado sūnūs buvo draug su tavo kariuomene ant tavo
sienų aplinkui ; taip pat ir Pigmiejai, kurie buvo tavo bokštuose, paka-
bino savo saidokus ant tavo sienų aplinkui ; jie padarė tavo gražumą
tobulą. 12Kartaginiečiai buvo tavo pirkliai dėl visokių turtų daugybės ;
sidabro, geležies, cino ir švino jie pripildė tavo prekyvietes. 13Graikija,
Tubalis ir Mosokhas prekiavo su tavimi ; jie gabeno tavo žmonėms vergų
ir skaistvarinių rykų. 14Togormiečiai gabeno į tavo rinką arklius, raite-
lius ir asilėnus. 15Dedano sūnūs buvo tavo pirkliai, daugelis salų buvo
tavo prekybos tarpininkai ; dramblių dantis ir ebeno medį jie davė mai-
nais už tavo gėrybes. 16Siriečiai buvo tavo pardavėjai dėl tavo išdirbinių
daugybės ; brangius akmenis, purpurą, mezginius, ploną drobę, šilką ir
rubinus jie statė į tavo rinkas. 17Judas ir Israėlio šalis prekiavo su tavim
geriausiais javais ; jie siūlė tavo rinkose balsimą, medų, aliejų ir balsimo
sakus. 18Damaskas prekiavo su tavim dėl tavo išdirbinių daugybės, dėl
įvairaus lobio daugumo, gabendamas tau stipraus vyno ir geriausios
spalvos vilnų. 19Danas, Graikija ir Moselis siūlė tavo prekyvietėse kaltą
geležį ; miros sultys ir kvepinti nendrė buvo tarp tavo maino prekių.
20Dedanas prekiavo su tavim sėdimais kilimais. 21Arabija ir visi Kedaro
kunigaikščiai buvo tau prekyboje tarpininkai ; su ėryčiais, avinais ir ožiais
jie ateidavo prekiauti su tavim. 22Sabos ir Reemos pirkliai prekiavo su

---

laivo vėliava. — *Elisos.* Gal Peloponeso. Pats Tiras buvo garsus savo purpura. — *Dangalai* : nuo saulės, ar gal laivo kajutės buvo apdengtos ir išklotos purpura. — 8*Sidono.* Dabar Saida, apie 35 km į šiaurę nuo Tiro. — *Arado.* Salos vardas ; ji buvo 20 varsnų nuo kranto į šiaurę nuo Tripolio. — 9*Gebalio.* Miestelis apie 35 km į šiaurę nuo Beiruto. Plg 3 Kar 5,18. — *Turėjo jūrininkų...* Ebr t : buvo tavyje tavo prakiurimams lopyti. — 10*Lidiečiai ir Libiečiai.* Ebr Lud ir Put. Taip buvo vadinamos dvi nedidelės Afrikos tautelės. Plg Ješ 66,19. — *Skydą ir...* Plg Gies 4,4. — 11*Pigmiejai* : ne nykštukai, kurie kovoms netinka, bet drąsūs kovotojai. Ebr ž *gammadim* gali būti ir tautelės vardas. — 12*Kartaginiečiai.* Tikriau : Tartesas, garsi, turtinga Phenikiečių kolonija Ispanijoje. — 13*Graikija.* Ebr *Javan*, Mažosios Azijos ir jos salų Joniečiai, bet neretai ir visa Graikija. — *Tubalis ir Mosokhas.* Graikai juos vadindavo Tibarėnais ir Moskhais. Jie gyveno į pietryčius nuo Juodosios jūros, Armenijos kaimynystėje. — 14*Togormiečiai* : Armenija. — *Raitelius.* Ebr t : kovos žirgus. — 15*Dedano.* Tuo vardu buvo vadinamos dvi tautelės ; jų viena gyveno rytų Arabijoje arti Persų įlankos ; ji tikriausiai čia ir minima ; kita gyveno vakarų Arabijoje. — 16*Siriečiai.* Ebr *'aram* kraštas tarp Palestinos ir Eufrato. Ebr t prekių pavadinimai ne visi atitinka Vulg pavadinimus. — 17*Javais.* Plg 3 Kar 5,11. Ebr t : kviečiais iš Minnith. Žydai statydavo Tirui kviečius jų pirktus Amoniečių krašte, nes čia buvo miestas Minnith, ar bent sėklą kviečiams čia pirkdavosi. — 18*Stipraus vyno.* Ebr t : Khelbono vyno. Khelbono miestas buvo į šiaurryčius nuo Damasko prie Antilibano kalnų ; jis buvo garsus savo vynu. — *Geriausios spalvos.* Aiškintojai mano, kad čia turi būti krašto pavadinimas, Sikarija, kurs vėliau buvo vadinamas Nabathea. — 19*Danas...* Anot ebr t : Vedan ir Javan iš Usal tiekė prie tavo gėrybių kaltą geležį ; kasija ir kalmus buvo tarp tavo prekių. — Javanas čia ne Graikija, bet kraštas pietų Arabijoje. — 21*Kedaro.* Plg Ješ 21,17 ; 60,7. — 22*Sabos* : turtingas kraštas Laimingojoje Arabijoje, kurio gyventojai vertėsi karavanų prekyba. Plg Jer 6,20 ir k. — *Reema,* tauta gyvenusi tikriausiai prie Persų

tavim ; visokių geriausių kvepalų, brangių akmenų ir aukso jie siūlė
tavo rinkoje. [23]Haranas, Khenė ir Edenas buvo tavo pirkliai ; Saba, Asu-
ras ir Khelmadas tavo padėjėjai. [24]Jie prekiavo su tavim visokeriopu
būdu mėlynos purpuros apsiaustais, adiniais ir brangia plona medžiaga,
kuri buvo suvyniota ir surišta virvėmis ; jie turėjo taip pat kedro me-
džių, kad prekiautų su tavim. [25]Jūros laivai buvo tavo vadai tavo preky-
boje ; taip tu pasidarei turtingas ir labai garbingas jūros širdyje. [26]Tavo
irklininkai nuvežė tave ant gilių vandenų ; pietų vėjas sutrupino tave
jūros širdyje. [27]Tavo turtai, tavo brangenybės ir daugeriopi tavo įrankiai,
tavo jūrininkai ir tavo vairininkai, kurie saugojo tavo lobį ir vadovavo
tavo žmonėms, taip pat tavo vyrai kovotojai, kurie buvo tavyje su visa
savo daugybe, buvusia tavo viduje, kris į jūros širdį tavo žuvimo dieną.
[28]Dėl garsaus tavo vairininkų šauksmo sudrebės laivynai. [29]Visi irklininkai
išlips iš tavo laivų ; jūrininkai ir visi jūros vairininkai stovės sausumoje ;
[30]jie klyks dėl tavęs dideliu balsu ir šauks karčiai ; jie mes dulkes sau
ant galvos ir apsibarstys pelenais. [31]Jie nusiskus dėl tavęs plikai, su-
sijuos ašutinėmis ir apkartusia siela verks tavęs karčiausiu verksmu. [32]Jie
pradės apie tave gedulo giesmę ir raudos tavęs : Kas gi yra kaip Tiras,
kurs virto nebyliu jūros viduryje ? [33]Savo prekybos gėrybėmis ant jūros
tu pralobdinai daugelį tautų ; savo turtų ir savo žmonių daugybe tu pa-
darei turtingus žemės karalius. [34]Dabar tu esi jūros sutriuškintas, tavo
lobis vandenų gilybėse, ir nuskendo visa tavo daugybė, kuri buvo tavyje.
[35]Visi salų gyventojai baisisi dėl tavęs, ir visų jų audros ištiktų karalių
išblyško veidai. [36]Tautų pirkliai švilpia dėl tavęs ; tu paverstas niekais,
ir tavęs nebebus per amžius

28. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Žmogaus
sūnau, kalbėk Tiro kunigaikščiui : Viešpats Dievas sako taip : Kadangi
tavo širdis didžiavosi ir tu tarei : Aš Dievas ir sėdžiu Dievo soste jūros
širdyje, nors tu esi žmogus, o ne Dievas, ir kadangi tu darei savo širdį
lygią Dievo širdžiai, [3]štai tu buvai išmintingesnis už Danielį ; joki pa-
slaptis nebuvo tau uždengta; [4]savo išmintimi ir gudrumu tu įsigijai stipry-

---

įlankos. — [23]*Haranas* : šiaurvakarėje Mesopotamijoje /1 Moš 11,31/. Sabiečiai gabendavo savo prekes į Haraną. — *Khenē.* Ebr t : Khalne. Gal tas pat miestas, ką ir Khalanē /Am 6,2/ arba Ktesiphonas. — *Edenas* : Prie vidurinio Euprato. Plg 4 Kar 19,12. — *Khelmadas.* Spēliojama, kad tai buvusi nedidelē karalystē šalia Asirijos. — [24]*Kuri buvo suvyniota.* Ebr t : pintomis ir kietai susuktomis virvēmis tavo prekyvietēje. — [25]*Jūros laivai.* Ebr t : Tarteso laivai, t y, dideli prekybos laivai. — [26]*Pietų vējas.* Ebr t : rytų vējas. Audra iš rytų šalies turējo būti Kaldiečiai /26,7/. Tiras giriasi, kad jam priklausanti jūros šalis /4 e/ ; čia gi pabrēžiama, kad jis pats turi žūti jūros širdyje. — [28]*Laivynai* : kiti miestai, kuriuos Tiro žuvimas turi išgąsdinti. — [29]*Išlips...* Pabūgę įsisiūbavusių bangų gelbēsis sausumoje. — [30]*Mes dulkes...* Nuliūdimo, gedulo, didelio skausmo ženklai. — [32]*Apie tave.* Ebr t : savo širdgēloje. — [35]*Ir visų jų... karalių...* Ebr t : karaliams eina smarkūs šiurpuliai per kūną, jų veidai dreba. — [36]*Pirkliai švilpia...* Taip jie išreiškia savo nustebimą, bet ir piktą pavydo džiaugsmą, kaip kad džiaugēsi Tiras dēl Jerusalēs žuvimo, 26,2

28. [2]*Kadangi tavo širdis...* Pasakoma tikroji priežastis, kodēl Dievas nutrems Tirą. Ji yra ta pati, kuri atvedē Ninivēs ir Babilono žuvimą, būtent, begalinē puikybē, savęs statymas Dievo vieton. — [3]*Daniēlį.* Daniēlis Dievo malonēs padedamas nugalējo visus magus ir žynius ir dabar yra išmintingiausis Babilone /Jier/. Pranašas čia kalba, ką jis pats žinojo, ne ką žinojo Tiro karalius. Plg aug

bės, susikrovei aukso ir sidabro į savo iždines ; [5]savo išminties daugybe
ir savo prekyba tu padauginai savo stiprybę, ir tavo širdis didžiavosi
dėl tavo jėgos ; [6]todėl Viešpats Dievas sako taip : Kadangi tavo širdis
didžiavosi lyg kad būtų Dievo širdis, [7]todėl štai aš atvesiu ant tavęs
svetimų, smarkiausių tautų tarpe ; jie ištrauks iš makščių savo kalavijus
prieš tavo išminties puikumą ir suteps tavo grožį. [8]Jie užmuš ir nutrems
tave ; tu mirsi užmuštųjų mirtimi jūros širdyje. [9]Argi ir tuomet savo
užmušėjų akyse tu sakyte sakysi : Aš Dievas, nors tu esi žmogus, o ne
Dievas, tavo žudytojų rankose ? [10]Tu mirsi neapipjaustytųjų mirtimi
iš svetimųjų rankos, nes aš esu kalbėjęs, sako Viešpats Dievas

[11]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : Žmogaus sūnau,
pradėk raudą prieš Tiro karalių [12]ir kalbėk jam : Viešpats Dievas sako
taip : Tu panašumo antspaudas, pilnas išminties ir tobulas grožiu. [13]Tu
buvai Dievo rojaus gėriuose, buvai apdengtas visokiais brangiais akme-
nimis : sardžiu, topazu, jaspiu, khrizolitu, oniksu, beriliu, saphyru, rubinu
ir smaragdu ; dailiai buvo padaryti iš aukso tavo papuošalai, ir tavo
akutės buvo prirengtos tą dieną, kurioje tu buvai sutvertas. [14]Tu buvai
kherubas ištiestais ir dengiančiais sparnais ; aš pastačiau tave šventame
Dievo kalne ; tu vaikščiojai tarp ugningų akmenų. [15]Tu buvai tobulas
savo keliuose nuo pat savo sutvėrimo dienos, iki buvo atrasta tavyje
neteisybė. [16]Dėl tavo prekybos daugybės tavo vidus pasidarė pilnas ne-
teisybės, ir tu nusidėjai ; todėl aš numečiau tave nuo Dievo kalno ir
išnaikinau tave, o kherube globėjau, iš ugningų akmenų tarpo. [17]Tavo
širdis didžiavosi tavo grožiu, ir dėl savo grožio tu nustojai savo išmin-
ties ; aš numečiau tave žemėn ; aš padaviau tave karaliams, kad jie
pasotintų tavimi savo akis. [18]Dėl savo neteisybių daugybės, dėl savo
prekiavimo neteisybės tu sutepei savo šventovę ; taigi aš pažadinsiu iš
tavęs ugnį, kuri suės tave, ir aš paversiu tave pelenais žemėje visų
tave matančiųjų akivaizdoje. [19]Visi, kurie matys tave tarp tautų, baisė-
sis tavęs ; tu nieku pavirtai, ir tavęs nebebus per amžius

[20]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [21]Žmogaus sū-
nau, atgręžk savo veidą prieš Sidoną ; pranašauk apie jį [22]ir sakyk : Vieš-

---

14,14. — [4]*Savo išmintimi...* Kolei Tiriečius lydējo laimē, jie savino visus pasisekimus tik savo išminčiai ir patyrimui. — [7]*Aš atvesiu...* Žr panašų pranašavimą Babilonui. Ješ 47,7. — [8]*Jie užmuš ir...* Ebr t : jie numes tave į duobę, ir tu mirsi, kaip miršta nudurtieji, jūros širdyje. — [10]*Neapipjaustytųjų...* Neapipjaustytą Žydai laikē bedieviui lygiu, suteptam, pasibjaurētinam, stabus garbinančiam žmogui

[12]*Panašumo antspaudas* : paveikslas tobulai panašus į originalą, modelį, todėl : Tiro karalius yra laimingo kunigaikščio idealas. Anot ebr t : tobulumo antspaudas. Jo tobulumą sudaro ypač dvi žymēs : jo išmintis ir jo gražumas. — [13]*Dievo rojaus gēriuose.* Ebr t : Edene /Rojuje/, Dievo sode. Tiro gražumui paaiškinti tuojau minimi brangūs akmenys, kuriais buvo papuošti karaliaus drabužiai. — *Sardžiu...* įvardijami devyni brangūs akmenys, kurie buvo tarp dvylikos puošusių Žydų vyriausiojo kunigo antpetį /2 Moš 38,17/. Akmenų vardai ne visi tikri. — *Akutēs* : į kurias įstatomi brangūs akmenys. — *Buvai sutvertas* : papuošalai iš aukso ir kitokie buvo duoti karaliui, kai tik jis gavo savo sostą. — [14]*Kherubas...* Aliuzija į kherubus su ištiestais sparnais švenčiausioje Žydų šventyklos dalyje. Anot ebr t : dengiantis Patepimo kherubas. Šventas kalnas /aliuzija į Sioną/ yra pats Tiras. — *Tarp ugningų akmenų.* Gal tarp augščiau minētų blizgančių kaip ugnis brangių akmenų. — [16]*Tavo vidus* : visas tavo dvasinis gyvenimas. — *Aš numečiau.* Buvusis istorinis vietojo būsimojo laiko, nes numetimas tu-

pats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Sidone, ir aš pasirodysiu tavyje garbingas; ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu padaręs jame teismų ir būsiu pasirodęs jame šventas.
[23]Aš siųsiu jam marą ir kraują į jo gatves; užmuštieji kalaviju sukniubs jo viduje aplinkui, ir jie žinos, kad aš Viešpats.
[24]Israėlio namams nebebus daugiau kartumo priežasties ir skausmą darančio diego tarp visų aplinkui, kurie jiems priešinasi, ir jie žinos, kad aš Viešpats Dievas.
[25]Viešpats Dievas sako taip: Kai aš būsiu surinkęs Israėlio namus iš tautų, kuriose jie išsklaidyti, aš jais pasirodysiu šventas tautų akivaizdoje; jie gyvens savo šalyje, kurią aš esu davęs savo tarnui Jokubui.
[26]Jie gyvens joje saugiai, statysis namų, veis vynuogynus ir gyvens be baimės, kai aš būsiu padaręs teismų visiems, kurie jiems priešinasi aplinkui; ir jie žinos, kad aš Viešpats, jų Dievas

29. [1]Dešimtais metais, dešimtame mėnesyje, vienuoliktą mėnesio dieną man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta:
[2]Žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš Egipto karalių Paraoną ir pranašauk apie jį ir apie visą Egiptą.
[3]Kalbėk ir sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Egipto karaliau, Paraone, didysai slibine, kurs guli savo upių viduryje ir sakai: Upė mano, ir aš pats save padariau.
[4]Aš įdėsiu brizgilą į tavo tarpsmakrį ir prikabinsiu tavo upių žuvis prie tavo žvynų; aš ištrauksiu tave iš tavo upių, ir visos tavo žuvys bus prikibusios prie tavo žvynų.
[5]Aš išmesiu į tyrumą tave ir visas tavo upės žuvis; tu pulsi ant žemės paviršiaus, nebūsi surinktas, nė palaidotas: aš atidaviau tave ryti žemės žvėrims ir dangaus paukščiams.
[6]Ir visi Egipto gyventojai žinos, kad aš Viešpats, nes tu buvai Israėlio namams nendrinė lazda.
[7]Kai jie paėmė tave ranka, tu sulūžai ir sudraskei visą jų petį, ir jiems pasirėmus tavimi, tu sutrupėjai ir susilpninai visas jų strėnas

[8]Todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš atvesiu ant tavęs kalaviją ir užmušiu tavyje žmogų ir galviją.
[9]Egipto šalis virs tyruma ir

---

rējo įvykti vēlesniais laikais. — [17]*Nustojai*... Besikeldamas puikybēn tu pasidarei paikas. — Tiriečiai savo išdidumu patys sukēlē prieš save Kaldiečių keršta. — [18]*Savo šventovę*: dievų buveinę, kuria buvo laikomas Tiras

[21]*Prieš Sidoną*... Plg aug 27,8. Sidonu kaikada vadinama visa Phenikija, kurios vyriausiu miestu jis kitados yra buvęs. Nugalējo jį 351. metais Artakserksas III Okhus. — [22]*Pasirodysiu tavyje garbingas*: savo teismu sulaužydamas tavo puikybę. — [23]*Aš siųsiu*... Plg aug 5,17. — [24]*Israēlio*... Ebr t: ir daugiau nebebus Israēlio namams deginančio erškēčio ir skausmą darančio dagio tarp visų, kurie yra aplinkui, kurie juos niekina, ir jie patirs, kad aš Viešpats Dievas. — [25]*Aš jais pasirodysiu*... Dievas pasirodo šventas, nes jis apvalo savo tautą ištrēmime nuo jų nuodēmių ir veda į didesnį šventumą

c/ *Pranašystēs prieš Egiptą*

29,1-32.32. Egipto karaliaus puikybē bus pažeminta /29,1-16/; Babilono karalius, kaip Dievo siųstas keršytojas, eis prieš Egiptą /29,17-21/; Egiptas bus nugalētas, sunaikintas, pažemintas /30,1-19/; Paraono petys bus sulaužytas /30,20-26/; puikus kedras, Asirija, bus be pasigailējimo nukirstas ir panašaus likimo susilauks Egiptas /31,1-18/; pranašas raudos žodžiais turi skelbti Egipto karaliaus /32,1-16/ ir Egipto tautos žuvimą /32,17-32/

29. [1]*Dešimtais metais*... Pranašysčių prieš Egiptą čia duodama septynios. Pirmoji, ketvirtoji ir penktoji buvo pranašo paskelbtos, kai Jerusalēs sugriovimas jau buvo arti; šeštoji ir septintoji tuojau po sugriovimo; antroji ir gal trečioji Nebukadnetsarui dar nepradējus savo žygio prieš Egiptą, t y, prieš 568 ar 567 m.

tuštuma, ir jie žinos, kad aš Viešpats, nes tu sakei : Upė mano, ir aš ją
padariau. 10Todėl štai aš einu prieš tave ir tavo upes ; aš paversiu Egipto
šalį tyrais ir sunaikinsiu kalaviju nuo pat Syėnės bokšto iki Egipto
sienų. 11Per ją nevaikščios žmogaus koja, nė galvijo koja neeis per ją,
ir ji nebus gyvenama keturias dešimtis metų. 12Aš padarysiu Egipto
šalį pamesta pamestųjų šalių tarpe ir jos miestus tarp sugriautųjų miestų,
ir jie bus pamesti keturias dešimtis metų; aš išsklaidysiu Egiptiečius
tarp tautų ir išvėtysiu juos į visas šalis

13Nes Viešpats Dievas sako taip : Keturioms dešimtims metų pasibai-
gus aš surinksiu Egiptą iš tautų, kuriose jie buvo išsklaidyti, 14atvesiu
atgal Egipto belaisvius ir apgyvendinsiu juos Phaturo krašte, jų gimti-
nėje šalyje, ir jie bus tenai menka karalystė. 15Tarp kitų karalysčių
ji bus menkiausi ir nebeatsikels daugiau virš tautų ; aš sumažinsiu juos,
kad jie nebeviešpatautų tautoms. 16Jie nebebus daugiau Israėlio namams
pasitikėjimas ir nebegalės mokyti neteisybės, kad šitie bėgtų ir paskui
juos sektų ; ir jie žinos, kad aš Viešpats, Dievas

17Dvidešimt septintais metais pirmame mėnesyje pirmą mėnesio dieną
atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : 18Žmogaus
sūnau, Babilono karalius Nabukodonosoras padarė, kad jo kariuomenė
atliko didelę tarnybą prieš Tirą : visos galvos pasidarė plikos ir visi spran-
dai nupliko, tačiau nei jam, nei jo kariuomenei nebuvo duota iš Tiro
užmokesčio už tarnybą, kurią man prieš jį atliko. 19Todėl Viešpats Dievas

---

Kodēl pranašas skelbia taip daug pranašyscių prieš Egiptą, paaiškina laiko aplinkybēs. — [3]*Slibine* : krokodile. — *Savo upių* : kanalų. Karalius įvaizdinamas kaip krokodilas, kurs ilsisi upėje. — *Aš pats save padariau.* Ebr t : aš ją sau pasidariau. — [4]*Brizgilą.* Ebr t : kablį. — *Tavo upių žuvis*... Krokodilai neretai vaizduojami su mažais gyvuliais ir žuvimis ant nugaros : čia žuvys, karaliaus valdiniai ir kovotojai, kurie draug su juo turi žūti. — [5]*Į tyrumą* : kur visi vandens gyvūnai turi tuojau pastipti. *Nebūsi surinktas, nē*... mirtis bus negarbinga. — [6]*Visi Egipto*... Kai karalius bus taip pažemintas, nē vienas nebegarbins jo kaip Dievo, ir visi supras, kad Viešpats keršija dēl jojo tautai padarytų neteisybių. — *Nendrinē lazda.* Ješ 36,6. — [7]*Jų petį.* Kaikuriuose tekstuose tinkamiau : jų ranką. — *Susilpninai*... Atēmei jēgas

[8]*Kalaviją* : karą /14,17/. — [10]*Nuo pat Syēnēs iki*... Ebr t : nuo Migdolio iki Syēnei ir iki Kušo ribų. — Migdolis buvo Egipto šiaurēje, netoli Palestinos ribos, Syēnē /dabar Asuanas/ pietuose prie Nilo kranto /ties Elephantina, arti ribos su Etiopija/. — [11]*Keturias dešimtis metų.* Apie šį laikotarpį kitur istorinių žinių nerandama. — [12]*Pamestųjų šalių tarpe.* Anot šv Jieronimo, pamestomis šalimis čia vadinama Palestina ir kiti kraštai, prieš kuriuos buvo pranašų paskelbtos pranašystēs su grasymais

[13]*Keturioms dešimtims*... Jei Nebukadnetsaras 568 m išvedē nelaisvēn daugelį vietos gyventojų, tai 40 m praslinkus jau viešpatavo Kiras, kurs leido grįžti tēvynēn Žydams ir Egiptiečiams ; taip Egiptiečiai galējo būti surinkti iš tautų, kuriose jie buvo išsklaidyti. — [14]*Phaturo krašte* : Augštajame Egipte, kurio vyriausis miestas buvo Tebai. — *Menka karalystē.* Suspausti savo pirmykštēje tēvynēje Egiptiečiai sudarys tik mažą ir silpną karalystę /17,6.14/. — [16]*Ir nebegalēs mokyti*... Tariamoji Žydų prieglauda, Egiptas, nebebus daugiau jų skundējas /Ebr t/ pas Dievą

[17]*Dvidešimt septintais*... Karaliaus Jekhonijo nelaisvēs metais ; tiek pat metų buvo praslinkę nuo Sedekijo viešpatavimo pradžios ; tai buvo 16 metai po Jerusalēs sugriovimo. — [18]*Atliko didelę tarnybą*... Tarnyba buvo ypač sunki tuo, kad norēta užpilti jūrą tarp kranto ir salų Tiro ; tam gi reikējo atgabenti labai daug medžiagos, medžių, žemēs, akmenų. Kariuomenei teko daug pavargti. Nuo sunkių naštų nešiojimo ant galvų ir pečių galvos nupliko ir sprandai

sako taip: Štai aš duosiu Babilono karaliui Nabukodonosorui Egipto
šalį; jis gaus jo tautos daugybę, apiplėš jį, paims jo grobį, ir tai bus užmo-
kestis jo kariuomenei [20]ir darbui, kuriuo jis pasitarnavo prieš Tirą;
aš duodu jam Egipto šalį, dėl to kad jis vargo dėl manęs, sako Viešpats
Dievas. [21]Aną dieną dygs ragas Israėlio namams, ir aš padarysiu, kad
tu galėtumei laisvai praverti burną jų tarpe, ir jie žinos, kad aš Viešpats

30. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, pranašauk ir sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Klykite: vargas,
vargas tai dienai! [3]Nes diena yra arti, ir Viešpaties diena artėja, debe-
sies diena, ji bus pagonių metas. [4]Nes kalavijas ateis į Egiptą, ir bus
išgąsčio Etiopijoje, kai Egipte kris sužeistieji, kai jo daugybė bus atimta,
ir jo pamatai bus sugriauti. [5]Etiopija, Libija, Lidiečiai ir visos kitos
tautos, Khubas ir visi sandoros šalies sūnūs kris draug su jais po kala-
viju. [6]Viešpats Dievas sako taip: Sukniubo Egipto rėmėjai, ir bus su-
naikinta jo viešpatavimo puikybė; nuo pat Syėnės bokšto jie žus jame
kalaviju, sako Viešpats, kareivijų Dievas, [7]ir bus išsklaidyti sunaikintų
šalių viduje, ir jo miestai bus tarp apleistųjų miestų. [8]Jie žinos, kad aš
Viešpats, kai būsiu sukūręs ugnį Egipte, ir visi jo padėjėjai bus sutrinti.
[9]Aną dieną pasiuntiniai nuo manęs išeis laivuose Etiopijos pasitikėjimo
sunaikinti, ir bus jų tarpe išgąsčio Egipto dieną, nes ji tikrai ateis. [10]Vieš-
pats Dievas sako taip: Aš padarysiu galą Egipto miniai Babilono kara-
liaus Nabukodonosoro ranka; [11]jis ir jo tauta su juo, drąsiausieji tarp
tautų, bus atvesti šalies sunaikinti; jie išsitrauks iš makščių savo kala-
vijus prieš Egiptą ir padarys šalį pilną užmuštųjų. [12]Aš padarysiu upių
vagas sausas ir paduosiu šalį į pikčiausiųjų rankas, sunaikinsiu šalį ir tai,
kuo ji pilna, svetimųjų ranka; aš, Viešpats, esu tai kalbėjęs
[13]Viešpats Dievas sako taip: Aš sunaikinsiu dievaičių statulas ir
padarysiu galą Memphio stabams; Egipto žemėje nebebus daugiau vado,

---

prasitrynē. Nebukadnetsaras tačiau, pradējęs daryti tokį pylimą, jo nebaigē ir Tiro miesto nepaēmē. Pylimą padarē ir miestą paēmē Aleksandras Didysis. — [20]*Darbui, kuriuo*... Nebukadnetsaras ējo kariauti prieš Egiptą savo puikybēs ir noro viešpatauti vedamas, bet Dievas buvo skyręs, kad jam turi tekti Egipto turtai. — [21]*Aną dieną dygs*... Ebr t: aną dieną aš padarysiu, kad išdygtų ragas Israēliui. Ragas yra galybēs, taip pat ir viešpatavimo vaizdas

30. [2]*Viešpats Dievas sako*... Kaip baisus bus teismas Egiptui, pasirodo iš to, kad pats Viešpats liepia pranašui pradēti raudą. — [3]*Arti*... Ką Dievo apšviestas pranašas mato, tai jam yra arti, nors tikrumoje turētų įvykti tik ilgesniam laikui praslinkus. — *Viešpaties diena*: kurioje Viešpats pareikš savo teises, ir parodys savo didenybę bei šventumą. — *Debesies*... Debesis, audra, tamsybēs, yra baimēs, sumišimo, nelaimēs, skurdo simboliai. — *Pagonių metas*: dienoje, kurioje pagonys susilaiks bausmēs. — [4]*Jo pamatai*. Egiptas niekuomet nebeatgaus savo pirmykštēs galybēs. — [5]*Libija*. Ebr Puth /27,10/. — *Lidiečiai*. Plg Ješ 66,19. — *Khubas*. LXX: Lub. Kuri tautelē čia įvardijama, nežinia. — [6]*Rēmējai*: vadai, kunigaikščiai, kovotojai. — *Nuo pat Syēnēs bokšto*. Ebr t: nuo Migdolio iki Syēnei. — [8]*Ugnį*: karą ir visas jo baisybes. — [9]*Pasiuntiniai nuo manęs*... Kadangi Viešpats daro teismą Egiptui, tai nuo jo eina pasiuntiniai, tie patys Egiptiečiai, bēgdami laivais neša į Etiopiją liūdną žinią apie savo šalies nelaimę. — [12]*Padarysiu upių vagas*... Siųsiu sausmetį ir sulaikysiu vandenį, taip kad kanalai išdžius, ir Nilas nebeišsilies iš savo krantų

[13]*Memphio*. Ebr t: *Noph* /Egipt Menophi, Mennepher, Manuph/, seniausis miestas Žemajame Egipte.

ir aš siųsiu išgąstį į Egipto šalį. [14]Aš sunaikinsiu Phaturo kraštą, siųsiu
ugnies į Taphnę ir darysiu teismą Aleksandrijoje. [15]Aš išliesiu savo už-
sidegimą prieš Egipto tvirtovę, Pelusiją, užmušiu Aleksandrijos daugybę
[16]ir siųsiu ugnies į Egiptą ; Pelusija turės skausmų lyg gimdyvė, Alek-
sandrija bus sunaikinta, ir Memphyje bus kasdien suspaudimo. [17]Heliopo-
lies ir Bubasto jaunikaičiai žus kalaviju, ir patys miestai bus išvesti
nelaisvėn. [18]Ir Taphnėje diena pasidarys tamsi, kai aš būsiu ten sutru-
pinęs Egipto skeptrus, ir jame liausis pasididžiavimas jojo galybe ; de-
besys apdengs ją, jos gi dukterys bus išvestos į nelaisvę. [19]Aš darysiu
teismų Egipte, ir jie žinos, kad aš Viešpats
[20]Vienuoliktais metais pirmame mėnesyje septintą mėnesio dieną at-
sitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [21]Žmogaus
sūnau, aš sulaužiau Egipto karaliaus Paraono petį, ir štai jis nebuvo
apvyniotas, kad jam būtų sugrąžinta sveikata, kad būtų surištas skepeto-
mis ir aprištas raiščiais, kad atgavęs jėgą būtų galėjęs laikyti kalavi-
ją. [22]Todėl Viešpats Dievas sako taip : Štai aš einu prieš Egipto karalių
Paraoną ; aš sutrupinsiu stiprų, bet sulaužytą jo petį ir išmušiu kalaviją
iš jo rankos [23]išsklaidysiu Egiptą tarp tautų ir vėtysiu juos į šalis. [24]Bet
aš sustiprinsiu Babilono karaliaus pečius, duosiu savo kalaviją į jo rankas
ir sulaužysiu Paraono pečius, ir jie vaitote vaitos kaip mirtinai sužeistasis
jo akivaizdoje. [25]Aš sustiprinsiu Babilono karaliaus pečius, o Paraono
pečiai susilpnės, ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu davęs savo
kalaviją į Babilono karaliaus ranką, ir kai jis išties jį prieš Egipto žemę.
[26]Aš išsklaidysiu Egiptą tarp tautų ir vėtysiu juos į šalis, ir jie žinos, kad
aš Viešpats

Jame buvo šventykla dievaičio Ptha ir jo statulos ; čia taip pat buvo Apio garbinimo centras. Egipto kunigaikštis buvo laikomas sūnumi Ptha ir Ra. — *Nebebus daugiau vado* : Žemajame Egipte nebebus savo kunigaikščio. Psammetikhas III /526-525/, Kambizo nugalētas dēl sąmokslo prieš jį, buvo priverstas išgerti užnuodyto veršio kraujo ; jam mirus Egiptas buvo Persų provincija iki 415 m. — [14]*Aš...* Ebr t : aš sunaikinsiu P a t r o s, padegsiu T s o a n ir įvykdysiu teismus N o. Patros tai Augštasis Egiptas. *Tsoanas,* graik Tanis, senas miestas Žemajame Egipte, kuriame Žydų išējimo iš Egipto metu gyveno 21-23 dinastijos /Paraonai/. *No* ne vēlesnių laikų Aleksandrija, bet Tebai Augštajame Egipte. Taip pat 15 ir 16 e įvardijimu miestų iš Augštojo ir Žemojo Egipto norima parodyti, kad visas Egiptas bus sunaikintas. — [15]*Pelusiją.* Ebr S i n. Pelusija Egipto šiaurryčiuose prie pat sienos buvo labai svarbus sustiprintas miestas ir stovējo ant kelio visiems Egipto priešams. — [16]*Kasdien.* Ebr t : dienos metu. Priešai puls ne slapčia nakties metu, bet dieną. — [17]*Heliopolies.* Ebr O n, saulēs miestas, garsus saulēs šventykla, labai senas miestas Žemajame Egipte apie 10 km į šiaurryčius nuo Kairo. Į šiaurę nuo Heliopolies buvo Bubastas, egipt P h i- B a s t /Phi-Beseth ir Ba-Bast/, miestas kūniškos meilēs deivēs Bast, kuri buvo vaizduojama su katēs galva, ir turējo čia visų gražiausią Egipte šventyklą. — *Patys miestai...* Kovotojai žus karo lauke, kiti miestų piliečiai bus išvesti nelaisvēn. — [18]*Taphnēje.* Ebr Takhpankhes /Jer 43,7/, gr Daphnē, sustiprintas pasienio miestas netoli nuo Pelusijos su Paraonų rūmais. — *Egipto skeptrus* : Egipto Paraonų galybę. Kadangi miestas buvo prie pat sienos, tai jį paēmus darēsi atviras kelias į Egiptą. — *Dukterys* : mažesni miestai su jų gyventojais. Plg Jer 43,9...

[20]*Vienuoliktais...* Trims mēnesiams praslinkus po paskelbimo pranašystēs 29,1. Tai buvo antri Jerusalēs apgulimo metai, buvo gi Jerusalē paimta 4 mēn praslinkus. — [21]*Aš sulaužiau...* Sulaužyta ranka parodo, jog Egipto jēgos taip susilpnējo, kad jis nieko nebegali padēti kitiems, išējęs iš savo sienų. — [22]*Aš sutrupin-*

31. [1]Vienuoliktais metais trečiame mėnesyje pirmą mėnesio dieną atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Žmogaus sūnau, sakyk Egipto karaliui Paraonui ir jo tautai : Į ką tu pasidarei panašus savo didybėje ? [3]Štai Asuras buvo lyg kedras Libane, gražiomis šakomis ir tankiais lapais, augštai išaugęs ir tarp tankių ir didelių šakų buvo iškilusi jo viršūnė. [4]Vandenys maitino jį, gelmė padarė jį augštą; jos upės tekėjo aplink jo šaknis, ir savo upelius ji siuntė prie visų krašto medžių. [5]Todėl jis išaugo augštesnis už visus krašto medžius, jo šakų pasidarė daug, ir jo šakelės kėlėsi augštyn dėl vandens apstybės. [6]Kai jis išplėtė savo ūksmę, ant jo šakelių krovė lizdus visi dangaus sparnuočiai, po jo šakomis gimdė visi miškų žvėrys, ir jo pavėsyje gyveno daugelio tautų būriai. [7]Jis buvo gražiausis savo didumu ir savo šakų išsiplėtimu, nes jo šaknys buvo prie daugelio vandenų. [8]Augštesnių už jį kedrų nebuvo Dievo rojuje, eglės nebuvo jam lygios augštumu, ir klevai nebuvo taip išsišakoję kaip jis ; nė vienas Dievo rojaus medis nebuvo jam lygus gražumu. [9]Nes aš buvau padaręs jį dailų šakų daugybe ir tankumu, taip kad jam pavydėjo visi pasigėrėjimo medžiai, kurie buvo Dievo rojuje

[10]Todėl Viešpats Dievas sako taip : Kadangi jis užaugo toks augštas, ir jo žaliuojanti ir tanki viršūnė pasidarė toki augšta, o širdis kėlėsi puikybėn dėl jo augštumo, [11]todėl aš padaviau jį į tautų stipriausiojo rankas, kurs pasielgs su juo, kaip norės ; aš atstumsiu jį, žiūrėdamas jo bedieviškumo. [12]Svetimieji ir nuožmiausieji tautų tarpe nukirs jį ir pames jį kalnuose ; jo šakos kris į visus slėnius, ir jo šakelės sutrupės ant visų žemės uolų ; iš jo pavėsio pasitrauks visos žemės tautos ir paliks jį. [13]Ant jo stuobrio nusileido visi dangaus sparnuočiai, ir ant jo šakų buvo visi šalies žvėrys. [14]Todėl visi medžiai prie vandens nebesididžiuos savo augštumu ir nebekels savo viršūnės tarp žaliuojančių ir tankių šakų, ir kurie vandenų vilgomi, nebepasitikės savo augštumu ; nes visi turi tekti mirčiai žemės gilybėse tarp žmonių vaikų draug su tais, kurie žengia į duobę

[15]Viešpats Dievas sako taip : Tą dieną kurią jis nužengė į mirusiųjų buveinę, aš sukėliau gedulą, apvilkau jį gelme, sulaikiau jo upes ir sustab-

---

siu stiprų... Ebr t : kalbama aiškiai apie abiejų rankų sulaužymą. — [24]*Ir jie vaitote...* Ebr t : Ir jis vaitos jo /Egipto Paraonas Babilono karaliaus/ akivaizdoje, kaip vaitoja užmušamieji

31. [1]*Trečiame mēnesyje* : dviem mēnesiam praslinkus po pranašystēs 30,20. — [2]*Pasidarei panašus...* Egiptas be galo didžiavosi savo galybe ; tai čia jam primenama. — [3]*Asuras.* Nors tas žodis yra visuose tekstuose, tačiau kaikurie aiškintojai mano, kad čia turējo būti kitas žodis, kurs reiškia g r a ž i ą j ą e g l ę, su kuria Egiptas lyginamas. Bet Asirija buvo dar neseniai sunaikinta ; visi jos žuvimą atsiminē, todēl pranašystēje ji labai tiko palyginimui. — [4]*Gelmē* : didelē vandens daugybē. — *Jos upēs...* Ebr t : savo upeliais apsupdama aplinkui jo augalų plotą. — *Savo upelius ji...* Gausingos pagalbos buvo teikiama iš visų pusių Asirijai ; daug tautų turējo jai tarnauti ir padēti kovose. — [6]*Kai jis išplētē...* Asirijos karalystē buvo labai išsiplētus. — [8]*Augštesnių...* Ebr t : nebuvo jam lygūs kedrai Dievo sode, kiparisai nebuvo lygūs jo šakoms. — [9]*Pasigērējimo.* Ebr t : Edeno — to krašto, kuriame buvo rojus

[10]*Ir jo žaliuojanti...* Ebr t : savo viršūnes tiesia į debesis. — [12]*Nukirs...* Nukirstojo kedro šakos ir šakelēs kris kalnuose ir į slēnius, nes kedras čia turi vaizduoti kitados galingą Asiriją. Anksčiau ji buvo labai gerbiama, dabar gi užmiršta, niekinama. — [13]*Ant jo stuobrio...* Kaikurie aiškin-

džiau daugelį vandenų ; nuliūdo dėl jo Libanas, ir visi lauko medžiai
sudrebėjo. [16]Jo griuvimo trenksmu aš sujudinau tautas, kai vedžiau
jį į požemius draug su tais, kurie žengia į duobę ; žemės gilumoje turė-
jo paguodos visi rinktiniai pasigėrėjimo medžiai ir puikiausieji Liba-
ne, visi, kurie vandenų vilgomi. [17]Nes ir jie nužengs draug su juo į
mirusiųjų buveinę prie kalaviju užmuštųjų, ir visi, kurie jį rėmė savo pe-
timi, sėdės ūksmėje tautų tarpe. [18]Kam prilygai tu, kilnusis ir augštasis
tarp pasigėrėjimo medžių ? Štai tu nustumtas draug su pasigėrėjimo
medžiais į žemės gilybes ; tu miegosi neapipjaustytųjų tarpe, draug su
tais, kurie užmušti kalaviju ; tai yra Paraonas ir visa jo daugybė, sako
Viešpats Dievas

32. [1]Dvyliktais metais dvyliktame mėnesyje pirmą mėnesio dieną
atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Žmogaus
sūnau, pradėk raudą apie Egipto karalių Paraoną ir sakyk jam : Tu buvai
panašus į tautų liūtą ir į slibiną, kurs yra jūroje ; tu judinai ragą savo
upėse, drumstei vandenis savo kojomis ir kėlei jų bangas. [3]Todėl Vieš-
pats Dievas sako taip : Aš ištiesiu ant tavęs savo tinklą su daugelio
tautų minia ir ištrauksiu tave savo tinklu. [4]Aš mesiu tave žemėn, ant
lauko paviršiaus aš numesiu tave ; aš padarysiu, kad ant tavęs gyventų
visi dangaus paukščiai, ir pasotinsiu tavimi visus žemės žvėris. [5]Aš mesiu
tavo mėsą kalnuose ir padarysiu tavo kauburius pilnus tavo maitos.
[6]Aš aplaistysiu žemę kalnuose tavo dvokiančiu krauju, ir slėniai bus
pilni tavęs. [7]Aš apdengsiu, kai būsi užgesęs, dangų ir padarysiu tamsias
jo žvaigždes ; saulę aš apdengsiu debesimi, ir mėnulis nebeduos savo
šviesos. [8]Aš padarysiu, kad visi dangaus žiburiai liūdėtų tavęs, ir siųsiu
tamsybių į tavo šalį, sako Viešpats Dievas, kai tavo sužeistieji parpuls
šalies viduje, sako Viešpats Dievas. [9]Aš nugąsdinsiu daugelio tautų širdį,
kai tavo griuvėsius įvesiu tarp tautų šalyse, kurių tu nežinai. [10]Aš
padarysiu, kad dėl tavęs baisėtųsi daug tautų, ir jų karaliai bus didelio

tojai mano, kad pranašas čia jau naudojasi lavono vaizdu, kurį ima draskyti plēšrieji gyvūnai

[15]*Apvilkau...* Gedulu lyg kokiuo apsiaustu apsivelka visa, kas buvo žuvusiam kedrui labai artima, kas jį palaikē. — [17]*Nes ir jie nužengs...* Kiti puikūs medžiai, didelēs karalystēs, taip pat ir tos tautos, kurios, kolei Asirija tebebuvo galinga, ješkojo jos globos /6 e/, turi ir turēs žūti, nes Dievo teismas ateina visoms pagonių karalystēms. — [18]*Kilnusis ir augštasis.* Ebr t : puikumu ir didumu. — *Pasigērējimo* : Edeno. — *Neapipjaustytųjų tarpe.* Didžiausis sugēdinimas Egiptui bus tas, kad jis turi būti nustumtas į žemiausias gilybes į neapipjaustytųjų tarpą

32. [1]*Dvyliktais...* Kaikuriuose tekstuose : vienuoliktais, ir net : dešimtais. — [2]*Liūtą ir į slibiną.* Liūtas yra viešpatavimo sausumoje, drąsos, stiprumo simbolis. Slibinas čia /kaip ir 29,3/ yra krokodilas, visų vandens gyvūnų karalius ir Egipto emblema. — *Tu judinai ragą.* Ebr t : tu iššokdavai savo upēse. — [3]*Su daugelio tautų minia.* Dievo tinklas, kuriuo jis sugaus krokodilą — Egiptą, bus didelē tautų minia. — *Ištrauksiu.* Ebr t : jie ištrauks. — [4]*Aš mesiu.* Neapsakomai didelis lavonas, kurį drasko visi paukščiai ir žvērys, kurio pilna ir kalnuose ir slēniuose, tai vaizdas galingiausio Egipto, kurio turtus ir gērybes pasidalina tarp savęs daugelis. — [6]*Aš aplaistysiu...* Egiptas buvo laistomas Nilo vandenimi ; baudžiamas jis bus aplaistytas, tik dar plačiau, savo žuvusių gyventojų krauju. — [7]*Apdengsiu... dangų.* Tai Dievo teismo ženklas. — *Saulę...* Paraonas buvo vadinamas saulēs /R a/ sūnumi ir saulēs dievu /Horus/. Pranašas, minēdamas Dievo teismo ženklus, gal daro aliuziją į tą Paraono pavadinimą. — [8]*Siųsiu tam-*

pasibaisėjimo apimti dėl tavęs, kai mano kalavijas pradės skrajoti prieš
jų veidus ; ir ūmiai sudrebės kiekvienas dėl savo gyvybės tavo sunai-
kinimo dieną. [11]Nes Viešpats Dievas sako taip : Babilono karaliaus ka-
lavijas ateis tau ; [12]karžygių kalavijais aš parmušiu tavo daugybę ; visos
tos tautos nenugalimos ; jos sunaikins Egipto puikybę ir jo tautos minia
bus išsklaidyta. [13]Aš sunaikinsiu visus jo galvijus, kurie buvo prie gau-
singų vandenų, ir jų nebedrums daugiau žmogaus koja, nei gyvulių ka-
nopa. [14]Tuomet aš padarysiu jo vandenis tyriausius, ir jų upės galės
tekėti kaip aliejus, sako Viešpats Dievas, [15]kai aš būsiu padaręs Egipto
šalį tuščią ; šalis gi neteks to, ko ji pilna, kai aš būsiu ištikęs visus jos
gyventojus, ir jie žinos, kad aš Viešpats. [16]Tai rauda, ir kaip rauda ji
bus giedama ; tautų dukterys giedos ją ; apie Egiptą ir jo minią giedos
ją, sako Viešpats Dievas

[17]Dvyliktais metais penkioliktą mėnesio dieną atsitiko, kad man
buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [18]Žmogaus sūnau, giedok
graudingai apie Egipto minią ir nustumk ją pačią ir galingų tautų dukte-
ris į žemės gilumą kartu su tais, kurie žengia į duobę. [19]Kuo tu gražes-
nis ? Nužengk ir miegok su neapipjaustytais. [20]Jie žus kalaviju užmuš-
tųjų tarpe ; kalavijas bus duotas ; jau traukia jį ir visas jo tautas. [21]Ten
iš gelmių vidaus kalbės jam karžygių galingiausieji, kurie su jo padėjė-
jais nužengė ir miega neapipjaustyti, užmušti kalaviju. [22]Ten Asuras ir
visa jo minia ; aplink jį jo kapai : visi užmušti, jie žuvo kalaviju. [23]Jų
kapai buvo jiems paskirti pačioje duobės gilumoje, visa jo daugybė pa-
guldyta aplink jo kapą ; visi užmušti, žuvę kalaviju, kurie kitados darė
išgąsčio gyvųjų šalyje. [24]Tenai Elamas ir visa jo daugybė aplink jo kapą ;
visi šitie užmušti ir žuvę kalaviju ; jie nužengė neapipjaustyti į žemės
gilumą, jie, kurie platino savo baimę gyvųjų šalyje ir dabar neša savo su-
gėdinimą kartu su tais, kurie žengia į duobę. [25]Užmuštųjų viduryje pa-
dėjo jo guolį, visų jo tautų tarpe ; aplink jį jo kapas ; visi šitie neapi-
pjaustyti ir užmušti kalaviju ; nes jie platino savo baimę gyvųjų šalyje, ir
dabar neša savo sugėdinimą draug su tais, kurie žengia į duobę ; jie padėti
užmuštųjų viduryje. [26]Tenai Mosokhas ir Tubalis ir visa jo daugybė ;

---

sybių. Ir čia gal yra aliuzija į Egipto tamsybes, 2 Moš 10,21... — [10]*Kai mano kalavijas*... Visos tautos turi būti pavergtos Babilono karaliui, todėl pavergimas vienos tautos įvaro baimės kitoms, nes jos žino, kad jų laukia toks pat likimas. — [12]*Visos tos tautos*. Anot ebr t : jie visų smarkiausieji tarp tautų. — [14]*Tyriausius* : nes niekas jų nebedrums. — [16]*Dukterys*. Raudodavo ir raudas giedodavo paprastai moterys. Čia dukterys reiškia tautas.

[17]*Penkioliktą mėnesio*. LXX : Penkioliktą pirmojo mėnesio ; Jier ir daug aiškintojų : penkioliktą dvyliktojo mėnesio, t y, to paties mėnesio, kurs paminėtas 32,1 ; todėl čia dedama rauda apie Egipto minią turėjo būti paskelbta 14 dienų praslinkus po raudos apie Paraoną 32,2... — [18]*Nustumk* : šita laidotuvių giesme. Ką Dievas per pranašą skelbia, tai jis ir padarys. — *Kurie žengią į duobę* : kurie Dievo žodžiu nutremiami į mirusiųjų buveinę. — [19]*Kuo tu gražesnis* : kuo tu geresnis už kitus, kad būtumei apsaugotas nuo žuvimo /Jier/. — [20]*Jie* : Egiptiečiai. — *Jį* : Egiptą. Viešpats davė kalaviją, ir tie, kurie vykdo Dievo teismus, traukia Egiptą ir jo tauteles į bedugnę. — [21]*Kalbės jam*... Pasitiks su pasityčiojimu. Anot ebr t : iš mirusiųjų buveinės vidaus galingiausi karžygiai kalbės apie jį ir apie jo sąjungininkus ; jie nužengė, kad ten gulėtų, neapipjaustyti, kalaviju perdurti. — [22]*Ten Asuras*... Su Egiptu bus pasielgta taip, kaip buvo pasielgta su Asuru. — [24]*Elamas*, t y, Elimaidos /Susianos/ tauta, semitų kilmės, labai karinga. — [25]*Užmuštųjų*... LXX šitos e nėra. — [26]*Mo-*

aplink jį jo kapai; visi šitie neapipjaustyti ir žuvę kalaviju, nes platino savo baimę gyvųjų šalyje. [27]Jie nemiegos su karžygiais, kritusiais ir neapipjaustytais, kurie nužengė į mirusiųjų buveinę su savo ginklais ir padėjo savo kalavijus po savo galvomis; jų neteisybės buvo jų kauluose, nes jie buvo karžygių išgąstis gyvųjų šalyje. [28]Taigi ir tu gulėsi sutrintas tarp neapipjaustytųjų ir miegosi su užmuštaisiais kalaviju. [29]Ten Idumėja ir jos karaliai ir visi jos vadai, kurie draug su savo kariuomene paguldyti su užmuštaisiais kalaviju: jie miega su neapipjaustytais ir su tais, kurie žengia į duobę. [30]Tenai visi šiaurės kunigaikščiai ir visi medinčiai, kurie nustumti su užmuštaisiais, išsigandę ir susigėdinę savo stiprybėje; jie miega neapipjaustyti su užmuštaisiais kalaviju ir neša savo sugėdinimą su tais, kurie žengia į duobę, [31]Šituos matys Paraonas ir turės paguodos dėl visos daugybės, kuri užmušta kalaviju, Paraonas ir visa jo kariuomenė, sako Viešpats, Dievas. [32]Nes aš paleidžiau savo baimę gyvųjų šalyje, ir jis miegos neapipjaustytųjų tarpe su užmuštaisiais kalaviju, Paraonas ir visa jo daugybė, sako Viešpats, Dievas

33. [1]Man buvo suteikta Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus sūnau, kalbėk savo tautos sūnums ir jiems sakyk: Kai aš būsiu užvedęs ant šalies kalaviją, ir šalies žmonės paims vieną vyrą iš savo menkiausiųjų tarpo ir pasistatys jį sau žvalgu, [3]o šitas pamatys ateinantį ant šalies kalaviją, sutrimituos trimitu ir paskelbs tautai, [4]jei tuomet kas nors, kas ten jis būtų, išgirdęs trimito garsą, nepasisaugotų, kalavijas gi ateitų ir atimtų jį, tai jo kraujas bus ant jojo galvos. [5]Jis girdėjo

---

sokhas ir Tubalis. Ebr t nēra jungēs « ir »; abi giminēs laikoma viena, todēl ir sakoma toliau: jo daugybē, aplink jį, turint galvoje vieną tautos karalių. Mosokhas ir Tubalis yra Skitų atstovai. — [27]*Karžygiais*: kurie 21 e pavadinti galingiausiais karžygiais. — *Neapipjaustytais*: kurie nors neapipjaustyti tačiau garbingai žuvo kovose nugalēdami priešus. Anot ebr t: atskirti nuo neapipjaustytųjų. — *Jų neteisybēs*: Mosokho ir Tubalio tautos nusikaltimai. — [28]*Ir tu*: Egipto karaliau. — [29]*Draug su savo kariuomene.* Ebr t: pilnoje savo stiprybēje, t y, nežiūrint jųjų galingumo. — [30]*Visi šiaurēs kunigaikščiai*: patys Babiloniečiai, kuriais Dievas naudojasi savo teismams prieš kitas tautas įvykdyti, ir Phenikiečiai, kurie taip pat vēliau dar išdidžiai pasitikēdavo savo jēga. — *Medinčiai.* Tikriau: Sidoniečiai /ebr t/. — *Išsigandę ir...* Anot ebr t: nežiūrint to, kad jie savo karžygiškumu įvarydavo baimēs. — [31]*Matys Paraonas.* Paraonas atsiradęs tarp mirusiųjų gali turēti paguodos dēl panašaus kitų likimo, taip kaip kiti turi paguodos dēl jo paties žuvimo /31,16/. — [32]*Savo baimę.* Nubaudimas nusikaltēlių tai padarys, kad žmonēs išmoks Dievo baimēs

II. Paguodos žodžiai Israėliui ir pagonių tautoms

Viešpaties tautos atstatymas, Dievo karalystės priešų sunaikinimas

a/ Ezekiēlio pranašo pareigose patvirtinimas

II. Antroje Ezekiēlio pranašysčių dalyje /33,1-48,25/ skelbiamas teokratinēs tautos grįžimas į tēvynę, jos atnaujinimas ir didesnis jos šventumas Mesijo laikais

33,1-33. Pirmas jų skyrius /33-39 sk/ prasideda pranašo pareigų priminimu ir Ezekiēlio patvirtinimu tose pareigose /1-20/; čia pat pasmerkiamos tuščios viltys Žydų, pasilikusių Palestinoje po Jerusalēs sugriovimo ir neišmintingas elgesys tremtinių Kaldējoje /21-33/

33. [2]*Iš savo menkiausiųjų tarpo.* Ebr t: iš savo visumos, t y, iš viso savo skaičiaus tarpo. — [4]*Kraujas*

trimito garsą ir nepasisaugojo, tai jo kraujas bus ant jojo ; jei jis būtų
pasisaugojęs, jis būtų išgelbėjęs savo gyvybę. [6]O jei žvalgas matytų atei-
nantį kalaviją ir netrimituotų trimitu, ir tauta nesisaugotų, kalavi-
jas gi ateitų ir atimtų iš jų tarpo kuriam gyvybę, šitas, tiesa, būtų su-
gautas dėl savo neteisybės, bet jo kraujo aš pareikalausiu iš žvalgo
rankos. [7]Ir tu, žmogaus sūnau, aš tave daviau žvalgu Israėlio namams ;
išgirdęs tad iš mano burnos žodžius, tu paskelbsi jiems mano vardu. [8]Jei,
man sakant bedieviui : Bedievi, tu mirte numirsi, tu nekalbėsi, kad bedie-
vis pasisaugotų savo kelio, pats bedievis mirs dėl savo neteisybės, bet
jo kraujo aš pareikalausiu iš tavo rankos. [9]O jei tau skelbiant bedie-
viui, kad jis gręžtųsi nuo savo kelių, jis nesigręš nuo savo kelio, tai jis
mirs dėl savo neteisybės, tu tačiau išgelbėjai savo sielą

[10]Taigi tu, žmogaus sūnau, sakyk Israėlio namams : Taip jūs kalbė-
jote sakydami : Mūsų neteisybės ir mūsų nuodėmės yra ant mūsų, ir jose
mes alpstame, tai kaip gi mes galėsime būti gyvi ? [11]Tu jiems sakyk : Kaip
aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš nenoriu bedievio mirties, bet kad be-
dievis gręžtųsi nuo savo kelio ir būtų gyvas. Gręžkitės, gręžkitės nuo
savo pikčiausių kelių, ir kam turėtumėte mirti jūs, Israėlio namai ?

[12]Taigi tu, žmogaus sūnau, sakyk savo tautos sūnums : Teisiojo tei-
sybė neišgelbės jo, kurią tik dieną jis nusidės, ir bedievio bedieviśku-
mas nepakenks jam, kurią tik dieną jis nusigręš nuo savo bedievystės ;
bet ir teisusis negalės gyventi savo teisybėje, kurią tik dieną jis nusi-
dės. [13]Jei aš būsiu pasakęs teisiajam, kad jis bus tikrai gyvas, o jis
pasitikėdamas savo teisybe padarytų neteisybę, tai visos jo teisybės
bus užmirštos, ir dėl savo neteisybės, kurią padarė, dėl jos jis mirs.
[14]Bet jei ir bedieviui aš sakau : tu mirte numirsi, o jis daro atgailą dėl
savo nuodėmės ir laikosi teisės bei teisybės, [15]ir tas bedievis grąžina
užstatą, atiduoda, ką yra išplėšęs, vaikščioja gyvenimo įsakymais ir
nebedaro nieko neteisaus, jis tikrai bus gyvas ir nemirs. [16]Visos jo nuo-
dėmės, kuriomis nusidėjo, nebus jam paskaitytos ; jis laikėsi teisės ir
teisybės, tai jis tikrai bus gyvas

[17]Mano tautos sūnūs sako : Viešpaties kelias nėra teisus, tuo tarpu
kad jų pačių kelias yra neteisus. [18]Nes kai teisusis nusigręš nuo savo
teisybės ir darys neteisybes, dėl jų jis mirs. [19]Ir kai bedievis nusigręš
nuo savo bedievystės, ir laikysis teisės ir teisybės, jis dėl jų bus gyvas.
[20]O jūs sakote : Viešpaties kelias nėra teisus. Kiekvieną jūsų, Israėlio
namai, aš teisiu žiūrėdamas jo kelių

[21]Dvyliktais mūsų ištrėmimo metais dešimtame mėnesyje penktą mė-
nesio dieną atėjo pas mane pabėgėlis iš Jerusalės ir pasakė : Miestas
sunaikintas. [22]Viešpaties gi ranka buvo atėjus ant manęs vakare, kol dar
pabėgėlis nebuvo atvykęs. Jis buvo atvėręs mano burną, kol dar anas

---

bus... Pats bus kaltas, kad žuvo. — [6]*Kraujo aš...* Pranašai būtų ēmę sau be galo didelę kaltę, jei jie dēl baimēs ar kitos bet kurios priežasties nebūtų išdrįsę įspēti savo viengenčių. — [7]*Daviau žvalgu.* Plg Jer 6,17 ir k.

[10]*Mūsų neteisybēs...* Kolei galutina nelaimē nebuvo atējus, Žydai buvo pilni tuščių vilčių ir netikējo pranašo žodžiams ; dabar jie dejuoja, kad jiems atsitikę tai, ką skelbē jau Mošē /3 Moš 26,39/ ir ką pranašavo Ezekiēlis 4,17 ir 24,23. Pranašas turi juos padrąsinti ir parodyti, kad Dievo malone jie dar gali laimēti išsigelbējimą ir turēti laimēs. — [11]*Kaip aš...* Plg aug 18,23

[12]*Teisiojo...* Žr aug 18,20-32

[21]*Dvyliktais...* Jerusalē buvo paimta 11. Sedekijo karaliavimo metais devintą ketvirtojo mēnesio dieną. Iki dešimtam 12 m mēnesiui turējo praslinkti 18 mēn. Tiek gi laiko nereikējo, kad vienas pabēgēlis būtų galējęs atvykti iš Palestinos į Kaldēją.

nebuvo atėjęs pas mane rytmetį, ir kai mano burna buvo atverta, aš
daugiau nebetylėjau
23 Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : 24 Žmogaus sūnau,
tie, kurie gyvena šituose griuvėsiuose Israėlio žemėje, kalba ir kalba :
Abraomas gavo vienas ir gavo šalį paveldėtinai ; mūsų gi yra daug, tai
ir mums duota šalis paveldėtinai. 25 Todėl tu jiems sakyk : Viešpats
Dievas sako taip : Jūs, kurie valgote su kraujais, keliate savo akis prie
savo susitepimų ir išliejate kraują, argi jūs turėsite šalį paveldėtinai ?
26 Jūs pasitikėjote savo kalavijais, darėte pasibjaurėtinų dalykų, ir kiek-
vienas sutepė savo artimo žmoną, ir jūs turėtumėte valdyti šalį pavel-
dėtinai ?
27 Štai ką tu jiems sakysi : Viešpats Dievas sako taip : Kaip aš gyvas,
tie, kurie gyvena griuvėsių vietose, žus kalaviju ir, kurie yra lauke, bus
atiduoti žvėrims ryti ; kurie gi yra pilyse ir olose, mirs maru. 28 Šalį
aš paversiu tuštuma ir tyruma, ir puikiai jos galybei bus padarytas ga-
las ; Israėlio kalnai ištuštės, nes nebus nė vieno, kurs per juos eitų. 29 Ir
jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu padaręs jų šalį paliktą ir tuščią dėl
visų jos nuobodų, kurias jie darė
30 O, žmogaus sūnau, tavo tautos sūnūs, kurie kalba apie tave pa-
sieniais ir namų angose, sako vienas kitam, kalbėdamies tarp savęs :
Ateikite ir išgirskime, koks yra žodis išeinąs iš Viešpaties. 31 Jie ateina
pas tave, kaip kad tauta daro susirinkimą, ir sėdasi ties tavim, kaip
mano tauta ; jie išgirsta tavo žodžius, tačiau jų nevykdo, nes savo burna
jie padaro iš jų sau dainą, o jų širdis eina paskui savo godumą. 32 Tu
jiems kaip graži giesmė, kuri giedama meilia ir saldžia gaida ; jie girdi
tavo žodžius, tačiau jų nedaro. 33 Bet kai ateis, kas pranašauta (nes štai
ateina), tuomet jie žinos, kad jų tarpe būta pranašo

34. 1 Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : 2 Žmogaus
sūnau, pranašauk apie Israėlio ganytojus ; pranašauk ir sakyk gany-
tojams : Viešpats Dievas sako taip : Vargas Israėlio ganytojams, kurie

---

Todēl teisingiau bus pasakyta sir t : vienuoliktais metais. — 22 *Viešpaties gi...* Žr aug 1,3; 24,27

24 *Abraomas...* Žydai giriasi esą Abraomo sūnūs, todēl turį pilną teisę paveldēti Žadētąją žemę. Jie net nesidrovi lyginti save su Abraomu : jei jis vienas tiek įstengē, kad paēmē tą šalį, kaip gi daugiau įstengsime mes, kurių yra taip daug. Plg Jer 7,4. — 25 *Jūs, kurie...* Veltui jūs turite tokią viltį ; jūsų nusikaltimai rodo, kaip labai jūs nutolote nuo Abraomo elgesio. — *Susitepimų* : stabų

27 *Kurie gyvena griuvēsių...* Kurie pasilieka gyventi Palestinoje po Jerusalēs sugriovimo. — 28 *Aš paversiu..* .. Kaldiečiai išvedę Žydus nelaisvēn naujų gyventojų jų vieton neatsiuntē ; Žydų likučiai iš Palestinos bēgo į Egiptą, taip kad šalis pasidarē tikrai tuščia

30 *Tavo tautos sūnūs* : Žydų tremtiniai, gyvenusieji draug su Ezekiēliu. — *Pasieniais ir namų angose* : tokiose vietose, kur buvo daugiau ūksmēs. Susidomējimas pranašo žodžiais darosi visuotinis Žydų tarpe. — 31 *Kaip kad tauta...* Renkasi būriais, lyg kad jie tikrai būtų Dievo klausanti tauta. — *Nes savo burna...* Ką pranašas skelbia apie būsimą tautos atgaivinimą, Žydai klauso mielu noru, lyg kad tai būtų graži giesmē ; bet ką išgirsta apie reikalą prisirengti prie atnaujinimo ir pasidaryti jo vertais, to jie nemano daryti. Taigi jie ateina tik žingeidumo ir tuščio pasigērējimo vedami. — 33 *Bet kai ateis...* Pranašas neturi nustoti drąsos dēl menkų jo darbo pasēkų. Neįvertina tinkamai jo žodžių dabartiniai jo klausytojai ; geriau įvertins juos kiti, kurie matys pranašystes jau įvykusias ; šitie su pilnu

ganė patys save ; argi ne bandas turėtų ganyti ganytojai ? ³Jūs valgėte
pieną, vilnomis apsivilkdavote, ir pjaudavote, kas buvo riebu, mano gi
bandos neganėte. ⁴Kas buvo silpna, jūs nestiprinote, ir kas sirgo, negy-
dėte, kas buvo nulaužta, jūs nesurišote ; kas išsklaidyta, jūs neatvedėte
atgal, ir kas buvo dingę, jūs nejieškojote, bet valdėte jas aštrumu ir smar-
kumu. ⁵Taip mano avys išsisklaidė, nes nebuvo ganytojo ; jos virto visų
lauko žvėrių ėdesiu ir išsisklaidė. ⁶Mano bandos klaidžiojo visuose kal-
nuose ir visuose augštuose kauburiuose ; mano bandos išsisklaidė visame
šalies paviršiuje ir nebuvo, kas apie jas klaustųsi, nebuvo, sakau, kas
klaustųsi. ⁷Todėl, ganytojai, išgirskite Viešpaties žodį : ⁸Kaip aš gyvas,
sako Viešpats Dievas, kadangi mano bandos virto grobiu ir mano avys
visų lauko žvėrių ėdesiu, nes nebuvo ganytojo /nes mano ganytojai ir nesi-
klausė apie mano bandą/, bet ganytojai ganė patys save ir neganė mano
bandų, ⁹todėl, ganytojai, išgirskite Viešpaties žodį. ¹⁰Viešpats Dievas
sako taip : Štai aš pats einu prieš ganytojus ; aš pajieškosiu savo bandos
iš jų rankos ir padarysiu jiems galą, kad daugiau nebeganytų bandos, nė
ganytojai nebeganytų patys savęs ; aš išgelbėsiu savo bandą iš jų nasrų,
ir ji nebebus jiems daugiau ėdesys

¹¹Nes Viešpats Dievas sako taip : Štai aš pats jieškosiu savo avių
ir lankysiu jas. ¹²Kaip gaytojas lanko savo bandą tą dieną, kai jis būna
savo išsklaidytųjų avių viduryje, taip aš lankysiu savo avis ir išgelbėsiu
jas iš visų vietų, kuriose jos buvo išsklaidytos debesies ir ūkanos dieną.
¹³Aš išvesiu jas iš tautų, surinksiu jas iš šalių ir įvesiu jas į jųjų šalį ;
aš ganysiu jas Israėlio kalnuose, upeliuose ir visose gyvenamose šalies
vietose. ¹⁴Derlingiausiose ganyklose aš ganysiu jas, ir jų ganykla bus
augštuose Israėlio kalnuose ; ten jos ilsėsis žaliuojančioje žolėje ir ganysis

---

įsitikinimu sakys, kad jų tarpe yra buvęs Dievo siųstas pranašas

b/ *Nedori ganytojai ir gerasis Israēlio Ganytojas*

34,1-31. Viešpats žada išgelbēti savo bandą nuo netikusių piktų ganytojų, kurie bandą žudo /1-10/; jis pats saugos tą savo bandą /11-22/ ir duos jai Gerąjį Ganytoją, Mesiją /23-31/

34. ¹*Man buvo suteiktas...* Toliau surašytos pranašystēs /34,1-39,29/, nors ir jų laikas nenurodytas, buvo tikriausiai paskelbtos tarp dvyliktų /33,21/ ir dvidešimt penktų Jekhonijo nelaisvēs metų /40,1/. — ²*Vargas Israēlio ganytojams*. Ganyti čia reiškia tą patį, ką ir valdyti /plg 2 Kar 5,2/. Ganytojais čia vadinami kunigaikščiai, vyresnieji, kunigai ir netikri pranašai, kurie visi bet kuriuo būdu vadovavo tautai ir prisidējo prie jos sugedimo. — ³*Jūs valgēte...* Plg Mikhējas 3,3. Tauta buvo varginama sunkiais mokesčiais, neteisingais teismais ir prievarta. — ⁴*Kas buvo silpna...* Ypač kunigai tų, kurie buvo išklydę iš tikrojo kelio, nevedē jų atgal. Tačiau jie ganē patys save, smarkiai gindami savo teises, imdami sau pieno ir vilnų, mažai gi tesirūpindami avimis. — ⁶*Mano bandos...* Kadangi ganytojai buvo netikę, tai tautą lankē karai, daug žmonių buvo svetimšalių parduota į vergiją ar išžudyta, išvesta į nelaisvę ar išsklaidyta. — ⁸*Nes mano ganytojai.* Žodžio « mano » nēra LXX ir k vertimuose ; bet juo gerai primenama netikusiems ganytojams tikra jų prievolē būti Dievo atstovais.

¹¹*Lankysiu jas.* Ko nepadarē Augščiausiojo Ganytojo atstovai, padarys jis pats, nes jis negali būti neištikimas savo sandorai. — ¹²*Debesies ir ūkanos dieną.* Tai nelaimēs ir žuvimo vaizdai. Toki debesies ir ūkanos diena buvo karalystēs sunaikinimas. — ¹³*Upeliuose.* Ebr t : upių slēniuose. — ¹⁶*Ganysiu jas teisingai.* Pranašas kalba čia, tiesa, visų pirma apie tautos išvadavimą iš Babilono nelaisvēs, bet jo aprašymas, kaip dažnai pas Ješają ir Jeremiją, yra augštesne prasme taip pat vaizdas visų tautų suvienijimo v i e -

vešliose ganyklose Israėlio kalnuose. 15Aš ganysiu savo avis ir aš jas
suguldysiu, sako Viešpats Dievas. 16Kas buvo dingę, aš sujieškosiu ; kas
buvo išsklaidyta, aš atvesiu atgal, kas sulaužyta, aš surišiu, ir kas buvo
silpna, aš sustiprinsiu, ir kas vešlu bei stipru, aš saugosiu ir ganysiu
jas teisingai
17Jūs gi, mano bandos! Viešpats Dievas sako taip : Štai aš darau
teismą tarp avies ir avies, avinų ir ožių. 18Ar negana buvo jums ganytis
gerose ganyklose ? Bet jūs be to ir ganyklų likučius sumindžiojote savo
kojomis ir, kai gėrėte tyriausią vandenį, likusį sudrumstėte savo kojomis.
19Taip mano avys turėjo misti tuo, kas buvo jūsų kojomis sumindžiota,
ir ką jūsų kojos buvo sudrumsčiusios, jos turėjo gerti. 20Todėl Viešpats
Dievas taip jums sako : Štai aš pats darau teismą tarp riebiųjų ir lie-
siųjų avių. 21Kadangi jūs šonais ir petimis užgaudavote ir savo ragais
šalin stūmėte visas silpnas avis, iki jos buvo toli išsklaidytos, 22tai aš
gelbėsiu savo bandą, ir ji nebebus daugiau grobis ; aš darysiu teismą
tarp avies ir avies
23Aš pažadinsiu joms vieną ganytoją, kurs turės
jas ganyti, savo tarną Dovîdą ; jis ganys jas ir bus joms ganytojas.
24Aš gi, Viešpats, būsiu joms Dievas, ir mano tarnas Dovîdas bus jų
tarpe kunigaikštis ; aš Viešpats tai kalbėjau
25Aš padarysiu su jomis taikos sandorą ir išnaikinsiu pikčiausius
žvėris iš šalies, ir kurios gyvena tyrumoje, saugiai miegos miške. 26Aš pa-
darysiu iš jų palaiminimą aplink mano kauburį ir siųsiu savo metu
lietaus ; tai bus palaiminimo lietus. 27Lauko medžiai duos savo vaisių,
žemė duos savo želmenų, ir jos bus savo šalyje be baimės, ir jos žinos,
kad aš Viešpats, kai būsiu sutrynęs jų jungo grandines ir būsiu išgel-
bėjęs jas iš rankos tų, kurie buvo jas pavergę. 28Jos nebebus daugiau
grobis tautoms, nei žemės žvėrys neberys jų ; jos gyvens saugiai be jo-
kios baimės. 29Aš pažadinsiu joms garbingą želmenį ; jos nebebus daugiau
sumažinamos badu šalyje ir nebeneš daugiau tautų sugėdinimo. 30Ir jos

---

noje avidėje po vienu Ganytoju, kaip pats Ezekiēlis pasako 23 e

17*Avinų ir ožių*. Avinai ir ožiai yra tautos galiūnai, kurie savo galią ir įtaką piktai panaudoja tam, kad kitus slēgtų. — 18*Ar negana jums...* Priekaištas daromas negeriems ganytojams, 17 e pavadintiems avinais ir ožiais, kurie juk yra tos pačios bandos dalis. — 22*Darysiu teismą*. Išvadavimas bus sujungtas su teismu. Ne visos avys be skirtumo bus išvaduotos ; Dievas paskirstys, kad piktuosius nubaustų ir atmestų, geriems duotų užmokestį ir paimtų juos į savo globą

23*Aš pažadinsiu*. Kadangi grįžimas iš Babilono nelaisvēs yra figūra Mesijo įvykdyto išgelbējimo, tai pranašai paprastai tampriai riša vieną įvykį su kitu. — *Vieną ganytoją* : vieną, be kurio žadētasis išgelbējimas negali būti pasiektas, ir kuriuo vienu remiasi visos viltys. Jis vadinamas ganytoju ir taip nurodoma jo viešpatavimo prigimtis ; tas viešpatavimas pilnas meilumo ir romumo, didžiausio rūpestingumo savaisiais, noro suteikti jiems visa, kas gera, ir juos ginti. Trumpai sakant, jis turi suteikti savo tautai visa, kas 11-16 eil nurodyta kaip gero ganytojo pareiga. — *Dovîdą*. Ganytojas vadinamas Dovîdu, nes Dovîdui buvo Dievo pažadēta, kad karalius Mesijas kils iš jo namų /2 Kar 7,14/ ; be to, Dovîdas buvo Mesijo figūra. Jau pas Ošēją 3,5 karalius Mesijas vadinamas tuo vardu ; panašiai kalba Am 9,11; Ješ 9,7 ir k. Visi aiškintojai pripažįsta, kad čia Ezekiēlis pranašauja apie Mesiją. — 24*Mano tarnas*. Šitas pavadinimas dažnai duodamas Dovîdui. Ješajas taip vadina Mesiją. Išganytojas /Jo 10,4/ daugelio aiškinimu turējo galvoje šitą vietą, kai sakē : Aš esu Gerasis Ganytojas

25*Taikos sandorą* : sandorą, kuri duos pasauliui amžiną taiką ir ramybę, Mik 2,5 ir k. — 26*Padarysiu...*

žinos, kad aš Viešpats jų Dievas su jomis, o jos mano tauta, Israėlio
namai, sako Viešpats Dievas. [31]Jūs gi esate mano bandos, mano ganyklos
bandos žmonės, o aš Viešpats, jūsų Dievas, sako Viešpats Dievas

35. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2]Žmogaus
sūnau, atgręšk savo veidą prieš Seiro kalną, pranašauk apie jį ir sakyk
jam: [3]Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Seiro kalne;
aš ištiesiu savo ranką prieš tave ir padarysiu tave pamestą ir tuščią.
[4]Tavo miestus aš sugriausiu, ir tu būsi pamestas, ir tu žinosi, kad aš
Viešpats. [5]Kadangi tu buvai amžinas neprietelis ir padavei Israėlio sū-
nus į kalavijo rankas jų suspaudimo metu, didžiausios neteisybės laiku,
[6]todėl, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš paduosiu tave kraujui,
ir kraujas persekios tave. [7]Aš paversiu Seiro kalną tuštuma ir tyruma,
ir atimsiu nuo jo einantį ir grįžtantį. [8]Aš pripildysiu jo kalnus jojo už-
muštųjų; tavo kauburiuose, tavo slėniuose ir upeliuose kris užmuštieji
kalaviju. [9]Aš padarysiu iš tavęs amžinas tyrumas, ir tavo miestai bus
negyvenami, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats Dievas. [10]Kadangi tu sa-
kei: Abidvi tautos ir abidvi šalys bus mano, ir aš gausiu jas paveldėtinai,
nors tenai buvo Viešpats, [11]todėl, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas,
aš padarysiu, žiūrėdamas tavo rūstybės ir tavo pavydo, kurį rodei lai-
kydamas juos neapykantoje, ir aš pasidarysiu per juos žinomas, kai
būsiu padaręs tau teismą. [12]Ir tu žinosi, kad aš, Viešpats, girdėjau visus
tavo piktžodžiavimus, kuriuos kalbėjai apie Israėlio kalnus, sakydamas:
Jie palikti, atiduoti mums praryti. [13]Be to, jūs sukilote prieš mane savo
burna ir kalbėjote prieš mane savo paniekos žodžius; aš girdėjau. [14]Vieš-
pats Dievas sako taip: Besidžiaugiant visai žemei aš paversiu tave
tyruma. [15]Kaip tu džiaugeis dėl Israėlio namų tėvonystės, kad ji buvo
sunaikinta, taip aš padarysiu tau; būsi sunaikintas tu, Seiro kalne, ir
visa Iduméja; ir jie žinos, kad aš Viešpats

Anot Vulg: jos bus tikras palaiminimas, kurs eina iš karaliaus buveinės, Siono /Ps 109,2; Joel 2,17/; anot ebr t: tauta ir Siono apylinkė /miestas ir šalis/ bus tikras palaiminimas. — [27]*Grandines*. Ebr t: kartis. — [28]*Nebérys jų* Ješ 57,9 ir k. — [29]*Garbingą želmenį*. Ebr t: augalų šalį garbėje, t y, dėl palaiminto jo lietaus tauta ir šalis vėl pasidarys garsios derlingumu, kurį giria ir pagonys. — [31]*Žmonės*. To ž nėra LXX

c/ Idumėjos sunaikinimas, Israėlio šalies atnaujinimas

35,1-36,38. Idumėja, senas Dievo tautos priešas, bus sunaikinta /35, 1-15/; Israėlis gi bus atstatytas /36,1-15/; tas atstatymas įvyks ne dėl Israėlio nuopelnų, bet to reikalaujant Dievo garbei /36,16-38/

35. [2]*Prieš Seiro kalną*. Seiro kalnu vadinama Idumėja, Edomo šalis. — [3]*Aš ištiesiu*: darysiu tau teismą, pasmerksiu. — [4]*Tavo miestus*... Edomas ne tik nustos, ką buvo neteisingai pasisavinęs, bet dar ir jo paties šalis bus kietai nubausta. — [5]*Amžinas*: nuo pat Mošės laikų, 4 Moš 20,21 ir k. — [6]*Paduosiu tave kraujui*. Ebr t: paversiu tave krauju, t y, visas tavo kraujas bus išlietas. — [10]*Abidvi šalys*... Nors ten buvo Dievas, nors šalis buvo Dievui pašvęsta, ir Viešpats turėjo savo buveinę jos šventnamyje, Edomiečiai tačiau kėsinosi abidvi šalis, Judą ir Israėlį, pasiimti sau. — [11]*Žiūrėdamas tavo rūstybės*... Neapykanta, kokią Edomiečiai parodė Žydų tautai, bus mastas, kurio Dievas laikysis Edomiečius bausdamas. — [12]*Piktžodžiavimus*. Matydami, jog Žydų šalis sunaikinta, Edomiečiai skelbė, kad Žydų garbinamas Jahvė /Viešpats/ negalės jos apginti. Tai buvo piktžodžiavimas. — [13]*Sukilote*. Anot ebr t: rodėtės dideliais prieš mane. — *Aš girdėjau*: kad atkeršyčiau

36. [1]Tu gi, žmogaus sūnau, pranašauk apie Israėlio kalnus ir sakyk:
Israėlio kalnai, išgirskite Viešpaties žodį. [2]Viešpats Dievas sako taip:
Kadangi neprietelis sakė apie tave: Šia tau, amžinosios kalvos atiduotos
mums paveldėti, [3]todėl tu pranašauk ir sakyk: Viešpats Dievas sako
taip: Kadangi jūs sunaikinti ir sumindžioti aplinkui ir virtote tėvonyste
likusioms tautoms, patekote ant liežuvio ir virtote žmonių panieka,
[4]todėl, Israėlio kalnai, išgirskite Viešpaties Dievo žodį: Štai ką sako
Viešpats Dievas kalnams ir kalvoms, upeliams ir slėniams, sugriautoms
sienoms ir paliktiems miestams, kurie sunaikinti, ir iš kurių tyčiojasi
likusios tautos aplinkui; [5]todėl Viešpats Dievas sako taip: Kadangi
aš savo ugningame uolume kalbėjau apie likusias tautas ir apie visą
Idumėją, kurios pasisavino sau mano šalį kaip tėvonystę su džiaugsmu,
visa širdimi ir siela, ir apiplėšė ją, kad sunaikintų, [6]todėl pranašauk apie
Israėlio žemę ir sakyk kalnams bei kalvoms, augštumoms ir slėniams:
Viešpats Dievas sako taip: Štai aš kalbėjau savo uolume ir savo narse,
nes jūs kentėjote tautų panieką. [7]Todėl Viešpats Dievas sako taip: Aš
pakėliau savo ranką, kad tautos, kurios yra aplink juos, pačios neštų
savo sugėdinimą.

[8]Jūs gi, Israėlio kalnai, želdinkite savo šakas ir neškite savo vai-
sių mano tautai, Isrėliui, nes arti yra metas ateiti. [9]Nes štai aš atei-
siu pas jus ir gręšiuos į jus; jūs būsite ariami ir gausite sėklos. [10]Aš
padauginsiu jumyse žmones ir visus Israėlio namus; miestai bus gy-
venami ir griuvėsiai vėl atstatomi. [11]Aš padarysiu jus pilnus žmonių
ir galvijų; jie dauginsis ir augs; aš padarysiu, kad jūs būtumėte gyve-
nami kaip pradžioje, ir apdovanosiu didesnėmis gėrybėmis, kaip kad tu-
rėjote pradžioje; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. [12]Aš atvesiu ant jūsų
žmonių, mano tautą Israėlį, ir jie paveldės tave kaip tėvonystę; ir tu
būsi jiems tėvonystė, ir daugiau nebeatsitiks, kad tu būtumei be jų.
[13]Viešpats Dievas sako taip: Kadangi apie jus sako: Tu ryji žmones
ir smaugi savo tautą, [14]todėl tu nebeėsi daugiau žmonių ir nebesmaugsi
daugiau savo tautos, sako Viešpats Dievas. [15]Aš padarysiu, kad tu nebe-
girdėtumei daugiau pagonių pasityčiojimo; tu anaiptol nebeneši tautų
paniekos ir nebenustosi daugiau savo tautos, sako Viešpats Dievas

---

36. [1]*Israēlio kalnus*: Israēlio šalį su visais gyventojais. — [2]*Neprietelis*: Edomas ir jo šalininkai. — *Amžinosios kalvos.* Israēlio kalnai taip galējo būti vadinami dēl senos jų istorijos ir dēl to, kad Dievas buvo žadējęs duoti juos Israēlaičiams amžiniems laikams /1 Moš 49,26 ir k/; neprieteliai šituo pavadinimu nori pasityčioti iš Dievo pažado. — [3]*Likusioms tautoms*: kurios dar nebuvo Kaldiečių sunaikintos. — [4]*Sugriautoms sienoms*: miestų ir namų sienų griuvēsiams. — [5]*Su džiaugsmu, visa...* Ebr t: su tikru širdies džiaugsmu, su paniekinimu širdyje. — Edomiečiai išvaikē ir pasilikusius savo vietoje gyventi Israēlaičius. — [6]*Augštumoms.* Tikriau ebr t: kloniams. — [7]*Pakēliau*: prisiekiau

[8]*Arti.* Nors dar turējo praeiti 50 metų iki Kiras leido Žydams grįžti iš nelaisvēs, tačiau tie metai, ilgi, tiesa, vienam atskiram žmogui, visai tautai buvo tik trumpas laikas. Plg Ješ 14,31. — [9]*Gausite sēklos.* Dievo palaiminimas pasireikš didžausiu derlingumu, gyventojų skaičiaus padaugējimu, atstatymu to, kas buvo sugriauta, dieviškųjų dovanų apstybe /10 e/. — [11]*Didesnēmis...* Naujų dovanų apstumas ir gerumas bus didesnis kaip praeitais laikais. — [12]*Atvesiu ant jūsų*: apgyvendinsiu šalį žmonēmis; tie gyventojai nebebus sunaikinti. — [13]*Tu ryji...* Israēlaičiai buvo dažnai baudžiami dēl jų nusikaltimų savo krašte; pagonys darē iš to išvadą, ir sakē, kad pati Israēlio šalis bodisi savo gyventojų,

[16]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [17]Žmogaus sūnau, Israėlio namai gyveno savo žemėje ir sutepė ją savo keliais ir savo pastangomis, taip kad jų elgesys mano akivaizdoje pasidarė kaip mėnesine liga sergančios moteriškės nešvarumas. [18]Aš išliejau ant jų savo užsidegimą dėl kraujo, kurį jie išliejo ant žemės, ir dėl to, kad jie sutepė ją savo stabais. [19]Aš išsklaidžiau juos tarp tautų, ir jie išvėtyti į šalis ; aš teisiau juos, žiūrėdamas jų kelių ir jų sumanymų

[20]Jie atėjo pas tautas, į kurių tarpą turėjo eiti, ir sutepė mano šventą vardą, kai apie juos buvo sakoma : Tai Viešpaties tauta, ir jie turėjo išeiti iš jo šalies. [21]Bet man pagailo mano švento vardo, kurį Israėlio namai sutepė tautose, pas kurias buvo atėję

[22]Todėl sakyk Israėlio namams : Viešpats Dievas sako taip : Ne dėl jūsų, Israėlio namai, aš tai darysiu, bet dėl savo švento vardo, kurį jūs sutepėte tarp pagonių, pas kuriuos atėjote. [23]Aš pašventinsiu savo didį vardą, suteptą tarp pagonių, kurį jūs sutepėte jūjų tarpe, kad pagonys žinotų, jog aš Viešpats, sako kareivijų Viešpats, kai aš būsiu pašventintas jumyse jų akivaizdoje. [24]Nes aš atimsiu jus iš pagonių, surinksiu jus iš visų šalių ir parvesiu jus į jūsų šalį. [25]Aš išliesiu ant jūsų tyro vandens, ir jūs būsite apiplauti nuo visų savo susitepimų, ir aš apvalysiu jus nuo visų jūsų stabų. [26]Aš duosiu jums naują širdį ir įvesiu į jūsų vidų naują dvasią ; aš atimsiu iš jūsų kūno akmeninę širdį ir duosiu jums kūnišką širdį. [27]Aš duosiu į jūsų vidų mano dvasią ir padarysiu, kad jūs vaikščiotumėte mano įsakymais, sergėtumėte mano teises ir jas vykdytumėte. [28]Jūs gyvensite šalyje, kurią aš esu davęs jūsų tėvams ; jūs būsite man tauta, ir aš būsiu jums Dievas. [29]Aš išgelbėsiu jus iš visų jūsų susitepimų, pašauksiu javus ir juos padauginsiu ir nebeleisiu ant jūsų bado. [30]Aš padauginsiu medžio vaisius ir lauko augalus, kad jūs nebekęstumėte daugiau paniekos dėl bado tautų tarpe. [31]Tuomet jūs atsiminsite savo pikčiausius kelius ir negeras pastangas, ir jums nebepatiks jūsų neteisybės ir jūsų kaltės. [32]Ne dėl jūsų aš tai darysiu, sako Viešpats Dievas ; tebūna tai jums žinoma ; susigėskite ir parauskite dėl savo kelių jūs, Israėlio namai

[33]Viešpats Dievas sako taip : Tą dieną, kurią aš apvalysiu jus nuo visų jūsų neteisybių ir apgyvendinsiu miestus, atstatysiu griuvėsius, [34]ir pamesta žemė, kuri kitados buvo tuščia kiekvieno keleivio akyse,

---

nes jie per daug sutepti nuodēmēmis

[16]*Man buvo...* Šitoje pranašystēje nurodomi dēsniai, kurių Viešpats laikosi išvaduodamas savo tautą, ir pats to išvadavimo būdas. — [17] *Sutepē...* Israēlio šalis buvo pašventinta įvairiais Dievo apsireiškimais. — *Sergančios...* Plg 3 Moš 15,19 ir k. — [18]*Dēl kraujo...* Nurodomos dvi pikčiausios neteisybēs žmonēms ir Dievui : neteisingas kraujo išliejimas ir stabų garbinimas. Plg aug 22,3

[20]*Sutepē mano...* Davē progos pagonims piktžodžiauti Dievo vardui. — [21]*Bet man...* Viešpaties garbē reikalavo, kad minētam piktžodžiavimui būtų padarytas galas.

[23]*Būsiu pašventintas...* Išgelbēdamas pagonių akyse Israēlaičius ir juos grąžindamas į Palestiną. — [25]*Aš išliesiu...* Turima galvoje įstatymo numatytos apeigos /plg 3 Moš 19,17-19/ ; tačiau vandens išliejimo pasēkos bus netik įstatymo numatytas apsiplovimas, bet dar ir širdies apvalymas ir naujas gyvenimas. — [26]*Aš duosiu...* Plg aug 11,19.20. — [27]*Kad jūs vaikščiotumēte...* Dievo dvasia veda prie visokio šventumo ir duoda jēgų jį vykdyti. Panašiai kalba Povilas Rom 8,4. — [29]*Iš visų jūsų susitepimų...* Pirmoji ir visų didžiausi geradarystē bus išvedimas iš nuodēmēs vergijos. — [30]*Aš padauginsiu...* Laisvi nuo nuodēmių jie galēs naudotis žemēs gērybēmis, kurių turēs apsčiai. — [31]*Jums nebepatiks...* Anot ebr t : ir jūs bjaurēsitēs patys savęs

vėl bus dirbama. [35]Tuomet sakys : Ta neapdirbta šalis pasidarė kaip
gėrių sodas, o miestai palikti, ištuštėję ir sugriauti vėl stovi sustiprinti.
[36]Tuomet tautos, kurios tik buvo paliktos jūsų apylinkėje, žinos, kad
aš, Viešpats, atstačiau kas sugriauta ir apsodinau kas buvo nedirbama,
kad aš, Viešpats, kalbėjau ir padariau
[37]Viešpats Dievas sako taip : Dar ir tame atras mane Israėlio namai,
kad aš jiems štai ką padarysiu : aš padauginsiu juos kaip kokią žmonių
kaimenę, [38]kaip šventąją kaimenę, kaip Jerusalės kaimenę jos iškilmėse ;
taip palikti miestai bus pilni žmonių kaimenių ; ir jie žinos, kad aš
Viešpats

37. [1]Viešpaties ranka atėjo ant manęs ; ji išvedė mane Viešpaties
dvasioje ir pastatė mane vidury lauko, kurs buvo pilnas kaulų. [2]Jis ve-
džiojo mane aplinkui juos ; buvo gi jų labai daug lauke, ir jie buvo la-
bai sudžiūvę. [3]Tuomet jis man tarė : Žmogaus sūnau, ar tu manai, kad
šitie kaulai atgys ? Aš atsakiau : Viešpatie Dieve, tu tai žinai. [4]Jis man
tarė : Pranašauk apie šituos kaulus ir sakyk jiems : Sudžiūvusieji kau-
lai, išgirskite Viešpaties žodį : [5]Štai ką sako Viešpats Dievas šitiems
kaulams : Štai aš įleisiu į jus dvasią, ir jūs būsite gyvi. [6]Aš duosiu
jums gyslas, užauginsiu ant jūsų mėsos ir apvilksiu jus oda ; aš duosiu
jums dvasią, ir jūs būsite gyvi, ir žinosite, kad aš Viešpats. [7]Tuomet
aš pranašavau, kaip jis man buvo įsakęs. Man pranašaujant pakilo ūže-
sys, ir štai sujudimas : kaulai susiėjo su kaulais, kiekvienas prie savo
sąnario. [8]Aš žiūrėjau, ir štai ant jų užaugo gyslos ir mėsa, ir išsitiesė
ant jų oda, bet dvasios jie dar neturėjo. [9]Jis man tarė : pranašauk

---

dēl savo nusikaltimų ir dēl savo nuobodų

[35]*Gērių.* Ebr t : Edeno ; todēl kaip rojaus sodas

[37]*Dar ir tame...* Daug Žydų buvo žuvę kare, maža jų liko Palestinoje, išvestųjų nelaisvēn skaičius buvo nedidžiausias /Nebukadnetsaras buvo išvedęs 4600. Žr Jer 52,28-30/ ; todēl Žydamas galējo kilti baimēs, ar iš taip nedidelio skaičiaus beatsiras gana žmonių, kad Palestinos kraštas net pagonis nustebintų savo gyventojų daugybe ; Dievas kaip ypatingą malonę pažada greitą tautos padaugējimą. — [38]*Jos iškilmēse...* Kaip Jerusalē trijose metų šventēse pasidarydavo pilna aukoms skirtų avių būrių /plg 2 Kron 37,7-9/, taip bus pilni Palestinos miestai gyventojų. Tikras teokratinēs tautos padaugējimas pasireikš Mesijo laikais. Plg Ješ 66,8 ir k

d/ *Simbolinē pranašystē apie Jerusalēs prisikēlimą*

37,1-28. Regējime Ezekiēlis pamokomas, kaip Dievo visagalybē atgaivins tautą /1-14/ ir simboliniu veiksmu paaiškinama, kaip bus pasiekta visiška tautos vienybē /15-28/

37. [1]*Ji išvedē...* Ebr t : Viešpats išvedē mane dvasioje. Ezekiēlis buvo išvestas ne su kūnu, bet tik dvasioje, nes tai buvo tik regējimas ; kaulus matē taip pat dvasioje ; tikrenybēje tiek daug kaulų nepalaidotų nē nebuvo. — [2]*Labai sudžiūvę* : juose nebebuvo likę nē mažiausios gyvybēs pēdsakos. — [3]*Tu tai žinai.* Žmogui rodosi tai negalimas dalykas, tačiau kas įstengs išmatuoti Viešpaties visagalybę ir galēs žinoti jo valią? — [4]*Pranašauk...* Ne pats Dievas čia pažadins mirusius ; pranašas šiame stebukle turi būti jo visagalybēs įrankis. — [5]*Dvasią* : gyvybēs dvasią, kitaip sakant : atgaivinsiu. 6 e nurodomi atskiri atgijimo momentai. — [7]*Ūžesys* : kilęs kaulams pradējus glaustis vieniems prie kitų. — [9]*Pranašauk dvasiai...* Kaip pirmojo žmogaus sutvērime atskirai aprašyta kūno padarymas ir gyvybę duodančios sielos įkvēpimas, kad būtų išreikšta, jog siela ne iš medžiagos padaryta, taip ir šitame atgaivinime apie kūną ir apie sielą kalbama atskirai. Kad nematomos žmogaus sielos atē-

dvasiai, pranašauk, žmogaus sūnau, ir sakyk dvasiai : Štai ką sako
Viešpats Dievas : Ateik šen, dvasia, iš keturių vėjų ir dvelk ant šitų
užmuštųjų ir tegul jie atgyja. 10Aš pranašavau, kaip jis man buvo įsakęs,
ir dvasia įėjo į juos ; jie atgijo ir atsistojo ant savo kojų labai, labai
didelė kariuomenė

11Jis man tarė : Žmogaus sūnau, visi šitie kaulai yra Israėlio na-
mai. Jie sako : Sudžiūvo mūsų kaulai, mūsų viltys žuvo, ir mes esame
atmesti. 12Todėl pranašauk ir sakyk jiems : Viešpats Dievas sako taip :
Štai aš atidarysiu jūsų kapus ir jus, mano tauta, aš išvesiu iš jūsų kapų
ir įvesiu jus į Israėlio žemę. 13Jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai būsiu
atidaręs jūsų kapus ir būsiu išvedęs jus, mano tauta, iš jūsų kapų, 14ir
būsiu davęs į jus savo dvasią, ir jūs būsite gyvi, ir aš būsiu suteikęs
jums ramybės jūsų žemėje

15Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : 16Paimk sau vieną
medį ir parašyk ant jo : Judo ir jo draugų Israėlio sūnų ; imk kitą medį
ir rašyk ant jo : Ephraimo medžiui Juozapui ir jo draugams visiems
Israėlio namams ; 17suglausk juodu vieną su kitu į vieną medį, kad būtų
vienas tavo rankoje

18Kai tavo tautos sūnūs tau sakys kalbėdami : Ar tu mums nepasa-
kysi, ką tai turi reikšti ? 19tu jiems kalbėk : Viešpats Dievas sako taip :
Štai aš imsiu Juozapo medį, kurs yra Ephraimo rankoje, ir Israėlio gi-
mines, kurios yra su juo sujungtos, ir suglausiu jas su Judo medžiu ir
padarysiu iš jų vieną medį, ir jie bus vienas mano rankoje. 20Tai ir bus
medžiai, ant kurių parašei, tavo rankoje jų akivaizdoje. 21Po to tu jiems
sakyk : Viešpats Dievas sako taip : Štai aš imsiu Israėlio vaikus iš tarpo
tautų, į kurias jie nuėjo, surinksiu juos iš visur ir atvesiu juos į savo
žemę. 22Aš padarysiu iš jų vieną giminę šalyje Israėlio kalnuose, ir bus
vienas karalius, kurs visus valdys ; nebebus daugiau dvi giminės ir ne-
besuskils jos daugiau į dvi karalysti

23Jie nebesusiteps daugiau savo stabais, savo nuobodomis ir savo
neteisybėmis ; aš išgelbėsiu juos iš visų buveinių, kuriose jie nusidėjo ir
apvalysiu juos ; jie bus man tauta, o aš būsiu jiems Dievas. 24Mano
tarnas Dovîdas bus jiems karalius, ir bus jiems visiems vienas ganyto-

---

jimą pranašas būtų galējęs pajusti, tas atējimas išreiškiamas vējo vaizdu /Jier, Teod/. — [11]*Visi šitie kaulai...* Karalystē buvo sunaikinta, tremtiniai nebeturējo jēgų ir buvo nustoję vilties. Todēl sudžiūvusieji kaulai vadinami užmuštųjų kaulais. Bet kaip kaulai tik Dievo dvelkimu gali gauti naują gyvybę, taip Žydai tik Dievo pagalba gali būti paleisti iš Babelēs vergijos ir sugrąžinti tēvynēn. — [12]*Jūsų kapus...* Tautos padētis panaši į palaidotųjų padētį ; todēl išgelbējimas iš vergijos čia aprašomas kaip atidarymas kapų ir išvedimas iš jų tų, kurie buvo palaidoti. — [14]*Savo dvasią* : naują šventumo dvasią

[16]*Jo draugų* : tų Žydų, kurie buvo prisidējęs prie Judo : Benjamino giminē, Simeono, Levio giminēs ir daug kitų dievobaimingesnių Israēlaičių /2 Kron 11,13-17 ir k/. — *Juozapui.* Juozapas minimas atskirai, nes iš jo kilusios Ephraimo ir Manaso giminēs buvo galingiausios. Ebr t gal norēta pasakyti : Juozapui, t y, Ephraimo giminei ir kitoms Israēlio giminēms. — [17]*Į vieną medį* : padarydamas vieną lazdą

[19]*Kurs yra Epraimo rankoje,* t y, Juozapo giminēs galią, kuri randasi Ephraimo rankoje. Ephraimas buvo žymiausi giminē ; iš jos buvo pirmieji karaliai Jeroboamas, Nadabas ; jos vardu buvo vadinamas visas Israēlis /Is 7,2 ir k/. — *Jo rankoje.* Ebr t : mano rankoje. — [22]*Vienas karalius* : naujas Dovîdas, Mesijas. Plg Jo 10.16

[23]*Jie nebesusiteps...* Todēl nebebus skilimo pavojų ; tikras dievobaimin-

jas ; jie elgsis pagal mano teises, sergės mano įsakymus ir juos vykdys.
[25]Jie gyvens šalyje, kurią aš esu davęs mano tarnui Jokubui, kurioje
gyveno jūsų tėvai ; joje gyvens jie ir jų vaikai, ir jų vaikų vaikai per
amžius, o mano tarnas Dovîdas bus jų kunigaikštis amžinai. [26]Aš pada-
rysiu su jais taikos sandorą, tai bus jiems amžina sandora ; aš juos su-
tvirtinsiu ir padauginsiu ; aš pastatysiu savo šventyklą jų tarpe amžiams.
[27]Mano padangtė bus juose ; aš būsiu jiems Dievas, o jie bus man tauta.
[28]Ir tautos žinos, kad aš Viešpats, kurs pašventinu Israėlį, kai mano
šventykla bus jų tarpe per amžius

38. [1]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Žmogaus
sūnau, atgręšk savo veidą prieš Gogą, prieš Magogo šalį, prieš vyriausį
Mosokho ir Tubalio kunigaikštį, pranašauk apie jį [3]ir sakyk jam : Vieš-
pats Dievas sako taip : Štai aš einu prieš tave, Goge, tu vyriausis Mosokho
ir Tubalio kunigaikšti. [4]Aš vaikysiu tave aplinkui ir pažabosiu tave ; aš
išvesiu tave ir visą tavo kariuomenę, žirgus ir raitelius, visus apsišar-
vojusius, didelę daugybę, apsiginklavusius jietimi, skydu ir kalaviju.
[5]Persai, Etiopiečiai ir Libiečiai su jais, visi su skydais ir šalmais ;
[6]Gomeras ir visi jo būriai, Togormos namai, šiaurės šlaitai, visa jų jė-
ga ir daug tautų yra su tavim. [7]Pasiruošk ir prirengk save ir visą savo
daugybę, kuri susirinko prie tavęs, ir būk jiems įsakymų davėjas. [8]Po
daugelio dienų tu būsi aplankytas ; daugelio metų pabaigoje tu ateisi
į šalį, kuri vėl laisva nuo kalavijo ir surinkta iš daugelio tautų Israėlio
kalnuose, kurie nuolat buvo tušti ; jie išvesti iš tautų ir visi gyvens

---

gumas yra geriausi priemonē vienybei palaikyti. — *Iš visų buveinių.* Geriau LXX : iš visų atpuolimų, kuriais jie susitepē. — [24]*Dovîdas.* Karalystē bus tobulai atstatyta tik Mesijo. Plg aug 34,23 ir k. — [25] *Jie gyvens...* Kam šitas pažadas duodamas? Tiems, kurie ištikimai laikosi Dievo įsakymų ir nuolankiai pasiduoda Mesijui karaliui. Jei taip būtų padarę Žydai, jie būtų laimēję, kas buvo Dievo žadēta 33,11...

[26]*Aš padarysiu...* Plg Ps 59,4 ; 116, 2 ; Jo 12,34. — [27]*Mano padangtē :* buveinē. Pats Dievas ves tautą į visokį šventumą. — [28]*Ir tautos...* Ir pagonys pažins Dievą ir duos jam garbę

e/ *Israēlio neprietelių sunaikinimas*

38,1-39,29. Aprašoma paskutinio išrinktosios tautos neprietelio Gogo galybē /38,1-9/ ir jo pikti sumanymai /38,10-16/, Gogo pasmerkimas /38,17-23/ ir visiškas jo sunaikinimas /39,1-20/, kurio pasēka bus ta, kad pagonys pažins tikrąjį Dievą /39,21-29/

38. [1]*Man buvo suteiktas...* Svarbiausi Žydų karalystēs atstatymo sąlyga buvo sunaikinimas pasaulinēs Kaldiečių galios. Bet jau senesnieji pranašai /plg Joel 2,20 ir k/ buvo numatę paskutiniems laikams sunkią kovą su « šiaurēs galybe » ir, kaip parodē Skitų puolimai /ypač 7. amž pirm Kr/, gana buvo šiaurēje tautų, iš kurių šalies reikējo bijoti sunkių kovų ateičiai. 38 ir 39 sk pranašystēse Ezekiēlis, aprašydamas paskutinio neprietelio Gogo sunaikinimą, duoda tikriausį laidą, kad visos anos tautos bus pilnai nugalētos, kad nauja karalystē bus nenugalima ir amžinai pasiliks. Gogas yra Dievo ir tikros religijos neprietelių bei jų nugalējimo figūra, ypač paskutiniais pasaulio laikais. Žr Apr 20,7... — *Gogą.* Panašus vardas sutinkamas Asirijos dokumentuose : Gugu, Gagi, Giges. Tai ne vieno asmens vardas, bet greičiau pareigos pavadinimas, kaip Paraonas, ciesorius, kitaip sakant, vyriausis valdovas. Gogas šitoje vietoje yra Magogo šalies karalius. — *Prieš Magogo šalį.* Anot ebr t : Magogo šalyje. — [4]*Aš išvesiu.* Ebr t : aš nuviliosiu. Kad čia bus tik Dievo valios įvykdymas, aišku iš to, jog Gogas bus lyg pažabotas arklys ir eis kad ir nematomos rankos vedamas. — [5]*Persai...* Plg aug 30,5 ir

joje be baimės. [9]Pakildamas gi tu ateisi kaip audra ir lyg debesis, kad
apdengtumei žemę tu, ir visi tavo būriai, ir daug tautų su tavim
[10]Viešpats Dievas sako taip : Aną dieną kils tavo širdyje minčių,
ir tu svarstysi pikčiausį sumanymą ; [11]tu sakysi : Aš pakilsiu prieš šalį,
kuri neturi sienų, ateisiu pas taikiuosius, kurie gyvena be baimės ; visi
jie gyvena be sienų, ir jie neturi nei užkaiščių, nei durų ; [12]kad plėš-
tumei grobį ir imtumei išplėšas, kad tiestumei savo ranką prieš tuos,
kurie buvo palikti ir paskui atstatyti ir prieš tautą, kuri surinkta iš tautų,
kuri pradėjo turėti nuosavybę ir gyventi žemės kalvoje. [13]Saba ir Deda-
nas, Tarsio pirkliai ir visi jo liūtai sakys tau : Argi tu ateini pasiimti
išplėšų ? Štai grobiui plėšti tu surinkai savo daugybę, kad imtumei si-
dabrą ir auksą, išsineštumei rakandus bei lobį ir išplėštumei begalinį
grobį. [14]Todėl, žmogaus sūnau, pranašauk ir sakyk Gogui : Viešpats
Dievas sako taip : Argi ne tą dieną, kai mano tauta, Israėlis, gyvens be
baimės, tu tai žinosi ? [15]Taip, iš savo vietos nuo šiaurės šlaitų ateisi
tu ir daug tautų draug su tavim, visi raiti ant žirgų, didelis būrys ir
smarki kariuomenė. [16]Tu pakilsi prieš mano tautą Israėlį kaip debesis,
kad apdengtumei žemę. Tu pasirodysi paskučiausiose dienose, ir aš at-
vesiu tave ant savo šalies, kad tautos pažintų mane, kai aš būsiu pasi-
rodęs tavimi šventas jų akyse, o Goge !
[17]Viešpats Dievas sako taip : Taigi tu esi tas, apie kurį aš esu kal-
bėjęs senose dienose per savo tarnus Israėlio pranašus, kurie pranašavo
anų laikų dienose, kad aš atvesiu tave ant jų. [18]Ir tą dieną, Gogo atė-
jimo dieną, prieš Israėlio šalį, sako Viešpats Dievas, atsitiks, kad mano
užsidegimas ir mano narsas pakils. [19]Savo uolume, savo rūstybės ugnyje
aš tai sakau : Nes tą dieną bus didelis sukrėtimas ; [20]prieš mano veidą
sudrebės jūros žuvys, dangaus paukščiai, lauko žvėrys ir visi slankiotojai,
kurie juda žemėje, ir visai žmonės, kurie yra žemės paviršiuje ; kalnai
bus nugriauti, virs tvoros ir visi mūrai sugrius ant žemės. [21]Aš pašauksiu
visuose savo kalnuose prieš jį kalaviją, sako Viešpats Dievas ; kiekvieno
kalavijas bus atgręžtas prieš jo brolį. [22]Aš teisiu jį maru, krauju, smarkiu
lietumi ir labai didele kruša ; ugnimi ir siera aš lysiu ant jo ir ant jo ka-

---

k. Gausinga kariuomenē renkasi iš rytų, pietų, šiaurēs, iš tolimiausių šalių ; rengiamas smarkiausis Dievo karalystēs puolimas. — [7]*Įsakymų davējas* : kai ves į kovą, kurioje pats turēs žūti. — [8]*Būsi aplankytas.* Vēl daroma aliuzija į galutiną Gogo likimą. Plg Ješ 24,22. — *Metų pabaigoje* : Mesijo karalystēs laikais. Plg Apr 20,7

[10]*Minčių* : negerų minčių. — [11]*Kuri neturi sienų.* Anot ebr t : kuri yra atvira, — todēl jai yra sunku gintis. — [12]*Kurie buvo palikti.* Ebr t : prieš griuvēsius, kurie dabar vēl atstatyti /nelaisvēs metams pasibaigus/. *Pradējo turēti nuosavybę* : pasiekē tam tikrą pasiturējimo laipsnį. — *Žemēs kalvoje.* Palestinos šalis kartu su Jerusale čia vadinama žemēs kalva /« bamba »/, ne dēl to, kad ji kalnuotas kraštas, bet kad randasi tautų viduryje /aug 5,5/, kad patogiai galētų nešti apreiškimą į visas kitas tautas /Mikh 5,7/. — [13]*Jo liūtai.* Liūtais kitur vadinami karaliai /19,2; 32,2/ ; tačiau ir labai turtingi pirkliai vadinami pas Ješają /23,8/ kunigaikščiais. — [14]*Tu tai žinosi* : žinosi, kad Israēlis nelaukia, nesitiki puolimo. — [15]*Nuo šiaurēs šlaitų.* Taip nurodoma, kad Magogo šalis turējo būti tolimoje šiaurēje. — [16]*Aš atvesiu tave...* Gogas manys, kad jis pats eina ; tikrumoje gi jis bus Dievo vedamas, kad būtų sunaikintas ir kad Viešpats pasirodytų šventas pagonių akyse

[17]*Senose dienose per...* Čia turima galvoje tos pranašystēs, kuriomis buvo paskelbtas Dievui priešingoms tautoms teismas ir žuvimas, pranašystēs, kurios bus pilnai įvykdytos paskutinio neprietelio nugalējimu. Plg

riuomenės ir ant daugelio tautų, kurios yra su juo. [23]Aš pasirodysiu
didis ir šventas ir pasidarysiu žinomas daugelio tautų akyse, ir jie žinos,
kad aš Viešpats

39. [1]Tu gi, žmogaus sūnau, pranašauk prieš Gogą ir sakyk: Viešpats
Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Goge, vyriausis Mosokho ir
Tubalio kunigaikšti, [2]aš vaikysiu tave aplinkui, išvesiu tave ir padary-
siu tave, kad tu pakiltumei nuo šiaurės šlaitų, ir aš atvesiu tave ant Is-
raėlio kalnų. [3]Aš sudaužysiu tavo kilpinį tavo kairėje rankoje ir išmesiu
tavo vilyčias iš tavo dešinės rankos. [4]Israėlio kalnuose krisi tu ir visi
tavo būriai, ir tavo tautos, kurios yra su tavim; plėšriems žvėrims,
paukščiams ir visiems sparnuočiams ir lauko gyvuliams aš duosiu tave
ryti. [5]Tu krisi lauko paviršiuje, nes aš esu kalbėjęs, sako Viešpats Die-
vas. [6]Aš siųsiu ugnies į Magogą ir į tuos, kurie saugiai gyvena salose; ir
jie žinos, kad aš Viešpats. [7]Aš padarysiu savo šventą vardą žinomą
mano tautos Israėlio viduje, ir aš nebeduosiu daugiau sutepti savo šventą
vardą; ir tautos žinos, kad aš Viešpats, Israėlio Šventasis. [8]Štai tai
ateis ir įvyks, sako Viešpats Dievas; tai yra ta diena, apie kurią aš esu
kalbėjęs. [9]Tuomet išeis gyventojai iš Israėlio miestų, padegs ir sudegins
ginklus, skydus ir jietis, kilpinius ir vilyčias, rankines lazdas ir vėzdus,
ir degins tai ugnimi septynerius metus. [10]Jie nesigabens malkų iš apy-
linkių ir nesikirs iš miškų, nes kūrens ugnį ginklais ir plėš tuos, kurių
buvo plėšiami, ir apiplėš savo plėšikus, sako Viešpats Dievas
[11]Aną dieną atsitiks, kad aš duosiu Gogui garsią vietą kaip kapą
Israėlyje, į rytus nuo jūros Keleivių slėnį, kurs sukels pasibaisėjimo
praeiviuose; tenai palaidos Gogą ir visą jo daugybę, ir jis bus vadina-
mas Gogo daugybės slėnis. [12]Israėlio namai, kad apvalytų šalį, laidos
juos per septynis mėnesius. [13]Visa šalies tauta laidos jį, ir ta diena, ku-
rioje aš pasirodysiu garbingas, bus jiems minėtina, sako Viešpats Die-

---

Joel 3,11; Ješ 24,1... — [19]*Aš tai sakau*: nutariu. Didelis žemės drebėjimas turi aplankyti šalį, kurią puls priešai. — [20]*Virs tvoros*: visi sustiprinimai. Ebr t: visi uolų laiptai. — [21]*Kalaviją*. Anot LXX: visokį baisumą. Kokie bus tie baisumai, t y, bausmės, pasakoma toliau

39. [1]*Vyriausis*... Žr aug 38,1. — [2]*Išvesiu*... Plg 38,4.15. — [3]*Aš sudaužysiu*... Ebr t: aš išmušiu iš tavo kairės rankos kilpinį... — [4]*Plėšriems žvėrims*... Žuvimas bus negarbingas; žuvusieji nebus palaidoti, bet palikti draskyti ir ryti laukiniams žvėrims ir plėšriems paukščiams. — [5]*Lauko paviršiuje*: ne tik kalnuose, bet ir laukuose, todėl visur. — [6]*Siųsiu ugnies*... Ne tik Gogo kariuomenė žus, bet bus nubausti visi Dievo neprieteliai, net ir tie, kurie gyvena saugiai jūros pakraščiuose ir salose. — [7]*Nebeduosiu daugiau sutepti*... Dievo vardas sutepamas, kai neprieteliai ima didžiuotis, būk jie nugalėję Dievo tautą ir Dievas jos neapgynęs. — [8]*Ateis ir įvyks*: tikrai, būtinai įvyks. — *Esu kalbėjęs*... Žr 38,17. — [9]*Skydus ir jietis*: didžiuosius ir mažuosius skydus. — *Septynerius metus*. Įvairių ginklų bus taip daug, kad tauta bus aprūpinta kuru septyneriems metams. — Dėl šių metų paminėjimo nemaža aiškintojų mano kad po priešų sunaikinimo dar praeis nelabai ilgas laikas, iki įvyks pasaulio pabaiga, kad nusidėjeliai galėtų pasitaisyti. Plg Rom 11,25

[11]*Aš duosiu Gogui*... Kaip didelis bus neprietelių pralaimėjimas ir sunaikinimas, pranašas parodo kitokiu vaizdu. Ne turtus, kurių troško /38,12.13/, Gogas ras Israėlyje, bet tai, kas veda jį į kapą. Kapas turi būti ne šventojoje žemėje, bet į rytus nuo Mirties jūros /47,8/. Ebr t: dieną aš duosiu Gogui kapo paminklo vietą. — [12]*Septynis mėnesius*. Priešų kariuomenė turėjo būti be galo didelė ir baisi; tačiau septynių mėne-

vas. [14]Jie paskirs vyrų, kurie nuolat vaikščios po šalį, kad laidotų ir ieškotų tų, kurie yra pasilikę žemės paviršiuje, kad apvalytų ją ; pradės gi ieškoti po septynių mėnesių. [15]Keliaudami per šalį jie eis aplinkui, ir kai pamatys žmogaus kaulą, pastatys prie jo ženklą, iki duobiakasiai palaidos jį Gogo daugybės slėnyje. [16]Miestas gi bus vadinama Amona, ir taip jie apvalys žemę

[17]Taigi tu, žmogaus sūnau, Viešpats Dievas sako taip : Sakyk kiekvienam sparnuočiui, visiems paukščiams ir visiems lauko žvėrims : Sueikite, skubinkitės, skubėkite iš visur prie mano aukos, kurią aš jums pjaunu, prie didelės aukos Israėlio kalnuose, kad ėstumėte mėsą ir gertumėte kraują. [18]Jūs ėsite karžygių mėsą ir gersite žemės kunigaikščių kraują, avinų ir ėryčių, ožių, jaučių, peniukšlių ir visų riebiųjų. [19]Jūs ėsite taukus iki sočiai ir gersite kraują iki pasigėrimui iš aukos, kurią aš jums paskersiu. [20]Jūs pasisotinsite ant mano stalo žirgu ir drąsiu raiteliu ir visais vyrais kovotojais, sako Viešpats Dievas

[21]Taip aš parodysiu savo garbę tarp tautų, ir visos tautos matys mano teismą, kurį būsiu padaręs, ir mano ranką, kurią būsiu ant jų padėjęs. [22]Israėlio gi namai žinos, kad aš Viešpats jų Dievas nuo anos dienos ir paskui. [23]Ir tautos žinos, kad Israėlio namai buvo patekę nelaisvėn dėl neteisybės, nes jie buvo palikę mane, ir aš buvau paslėpęs savo veidą nuo jų, padavęs juos į neprietelių rankas, taip kad jie visi žuvo kalaviju. [24]Žiūrėdamas jų susitepimo ir jų kaltės, aš padariau jiems ir paslėpiau nuo jų savo veidą

[25]Todėl Viešpats Dievas sako taip : Dabar aš grąžinsiu Jokubo belaisvius ir pasigailėsiu visų Israėlio namų ir būsiu pavydus dėl mano švento vardo. [26]Jie neš savo sugėdinimą ir visą neištikimybę, kuria man nusikalto, kai jie vėl gyvens savo šalyje saugiai nieko nebijodami, [27]ir kai aš būsiu sugrąžinęs juos iš tautų, būsiu juos surinkęs iš jų neprietelių šalių, ir kai aš būsiu jais pasirodęs šventas daugelio tautų akyse. [28]Tuomet jie žinos, kad aš Viešpats jų Dievas, nes nors aš ir perkėliau juos tarp tautų, bet aš vėl surinkau juos į jų šalį ir nė vieno iš jų tenai nepalikau. [29]Daugiau aš nebepaslėpsiu nuo jų savo veido, nes aš išliejau savo dvasią ant visų Israėlio namų, sako Viešpats Dievas

---

sių skaičius gal yra hiperbolinis /plg aug 9 e/. Lavonų palaidojimu šalis bus apvalyta, nes visa, ką lavonai paliečia, yra sutepta. — [14]*Kurie yra pasilikę*... Šalyje turi nelikti nē mažiausio sutepimo. — [16]*Amona* : palaidotų žmonių daugybē /Jier/. Miestui duodamas vardas turi amžinai priminti, kaip labai dēkingiems reikia būti Dievui dēl šito priešų nugalējimo

[17]*Mano aukos*. Užmuštieji yra pjaunamoji Viešpaties auka, nes jie žuvo, kad pasireikštų Dievo teisingumas ir šventumas. Todēl 18 e įvardijami tokie gyvuliai, kurie būdavo pjaunami nuodēmēs ir nusikaltimo aukose. — [18]*Peniukšlių ir visų riebiųjų*. Ebr t : visų penētų gyvulių Basane /anapus Jordano, plg 5 Moš 3,3 ir k/. — [20]*Žirgu ir drąsiu*... Ebr t : žirgu ir jojamu gyvuliu, karžygiu ir visokiu kariu

[21]*Ant jų* : ant Gogo ir visų pagonių tautų, nes jos jo klausē ir buvo jo sąjungininkai. — [23]*Aš buvau paslēpęs*... Buvau jiems nemaloningas ir neteikiau pagalbos

[25]*Aš grąžinsiu*... Taip pat iš to, kad Dievas grąžins Israēlaičius, bus visiems aišku, jog jis turējo galios ir apsaugoti juos nuo nelaisvēs. — [26]*Jie neš savo*... Dievo tauta pripažins, kad šita malonē suteikta jai be jos nuopelnų. — [28]*Nē vieno*... Dievas nepaliko nē vieno ta prasme, kad visi buvo kviečiami ir turējo galimybēs grįžti. Plg Am 9,9 /ebr t/ ; aug 36,24. — [29]*Savo dvasią*. Gavimas dieviškosios dvasios su to gavimo pasēkomis /36,27/ patikrins visiems nuolatinį nieku nesudrumstą Dievo palankumą ir nesiliaujantį Dievo malonių teikimą

40. [1]Dvidešimt penktais mūsų ištrėmimo metais, metų pradžioje,
dešimtą mėnesio dieną, keturioliktais metais po miesto paėmimo, tą
pačią dieną atėjo ant manęs Viešpaties ranka ir nuvedė mane tenai. [2]Die-
viškuose regėjimuose atvedė mane į Israėlio šalį, nuleido mane ant labai
augšto kalno, ant kurio pietų link buvo lyg kad miesto pastatas [3]ir įvedė
mane tenai. Ir štai čia buvo vyras, kurio išvaizda buvo kaip skaistvario
išvaizda ; jo rankoje buvo lininė virvė ir matuojama nendrė kitoje rankoje ;
stovėjo jis vartuose. [4]Tas vyras man kalbėjo : Žmogaus sūnau, matyk
savo akimis ir girdėk savo ausimis ir kreipk savo širdį į visa, ką aš tau
rodysiu, nes tu čia atvestas, kad tai tau būtų parodytą ; visa, ką tu
matai, skelbk Israėlio namams
[5]Štai iš lauko apsukai aplink namus buvo siena ; vyro rankoje buvo
matuojama šešių mastų ir vieno plaštako ilgumo nendrė, ir jis išmatavo
pastato storį viena nendre, taip pat augštį viena nendre
[6]Jis atėjo pas vartus, kuriais išeinama į rytus, užkopė jų laiptais
ir išmatavo vartų slenksčio plotį viena nendre, tai yra, slenkstis buvo

---

2. Pranašystės apie naują tautos gyvenimą

a/ *Naujosios šventyklos aprašymas*

40,1-43,27. Antras Ezekiēlio pranašysčių skyrius apie naujos teokratijos įsteigimą /40-48 sk/ prasideda naujosios šventyklos aprašymu. Pranašui, regējime atvestam į Jerusalę /40,1-4/, parodoma be mūro aplink šventyklą išoriniai vartai į rytus /40,5-16/, išorinis šventorius ir kiti jo vartai /40,17-27/, vidaus šventoriaus vartai /40,28-37/ ir jo rakandai 40,38-47/, šventyklos prieangis ir kitos jos dalys /40,48-41,4/, pristatyti trobesiai ir šventyklos papuošalai bei rakandai /41,5-26/, kunigų kambariai ir visos šventyklos dydis /42,1-20/, Dievo garbēs įējimas į šventyklą /43,1-12/, deginamųjų aukų altorius /43,13-17/ ir kaip reikia šventyklą pašventinti /43,18-27/

40. [1]*Dvidešimt penktais.* Šituo dvejopu laiko nurodymu norima priminti du įvykius, regējimą 1,2 ir Jerusalēs sugriovimą 33,21.25. Ištrēmimo metai atitinka 573 m pirm Kr. — *Metų pradžioje.* Metų pradžia vēlesniais laikais buvo rudenį /1 Tišri mēn diena/ ; bet čia pranašas tikriausiai mini tą pačią metų pradžią, kuri anot 2 Moš 12,2 buvo pirmoji Nisano mēn diena. 10. to mēn dieną buvo pasirenkamas Velykų avinēlis, taigi buvo atliekamas artimiausisis prisirengimas švęsti atsiminimą išgelbējimo iš Egipto vergijos ; tas išgelbējimas buvo figūra ir vaizdas išsigelbējimo Mesijo laikais. Tą pačią dieną tauta kitados pradējo eiti nuo Jordano, kad paimtų Žadētąją žemę /Još 4,19/. — *Nuvedē mane...* Viešpaties ranka nuvedē pranašą dvasioje į Jerusalę, kūnu jis pasiliko Babilone. — [2]*Ant labai augšto kalno :* ant Siono, kurs neretai vadinamas augštesniu už visus kitus kalnus /Ješ 2,2 ; Mikh 4,1/. — *Miesto pastatas.* Šventykla buvo lyg miestas, iš visų pusių jis buvo apsuptas sienomis ir vartais, jo šventoriai buvo panašūs į gatves, sandēliai į namus. — [3]*Kaip skaistvario.* Anot LXX : kaip žērinčio skaistvario. Panašiai pasirodo Zakharijui /2,1.../ angelas kaip vadovas ir aiškintojas. Anot 44,2.5, šičia minimas vyras turējo būti angelas, kurs ypatingu būdu vadinamas Viešpaties angelu ir kalba Dievo vardu. Plg Ješ 63,9. — *Virvē ir matuojama nendrē.* Virve turējo būti matuojami didesni plotai, nendre mažesni. — *Vartuose* : šiauriniuose išorinēs sienos vartuose. — [4]*Kreipk savo širdį...* Nes visa, kas bus pasakyta, labai svarbu, turēs suteikti tremtiniams paguodos ir vilties, bus naujas laidas geresnēs ateities ir naujos sandoros amžinumo

[5]*Matuojama šešių mastų ir...* Paprastas trumpesnis mastas buvo lygus šešių delnų /24 pirštų/ pločiui /48,3, anot kitų, 52,5, ar net 55,5 cm/, ilgesnis mastas lygus septynių delnų /28 pirštų/ pločiui. Visos nendrēs buvo apie 3,5 metro. — *Pastato,* t y, išorinēs sienos aplink šventorių. Jos storumas /apie 3,5 m/ turi parodyti

viena nendre platus ; 7taip pat išmatavo šoninius kambarius išilgai viena
nendre ir skersai viena nendre, o tarp kambarių buvo penkių mastų tar-
pas. 8Jis išmatavo vartų slenkstį prieangio viduje viena nendre. 9Jis dar
išmatavo vartų prieangį aštuoniais mastais ir jo iškyšulius dviem mas-
tais ; tas prieangis buvo viduje. 10Šoninių kambarių prie vartų į rytus
buvo trys vienoje pusėje ir trys kitoje ; visų trijų buvo tas pat didu-
mas, ir iškyšulių iš abiejų šalių buvo tas pat didumas. 11Po to jis iš-
matavo vartų slenksčio plotį dešimčia mastų ir vartų ilgį trylika mas-
tų, 12taip pat priešakį ties kambariais vienu mastu ; jis buvo vieno masto
abiejuose šonuose ; šoniniai gi kambariai turėjo po šešis mastus viename
ir kitame šone. 13Jis išmatavo vartų plotį nuo vieno šoninio kambario
stogo iki kito stogui dvidešimt penkiais mastais, angą ties anga. 14Jis
padarė iškyšulius šešių dešimtų mastų ir prie iškyšulio prieangį apsukai
aplink vartus. 15Nuo vartų priešakio einant prie vidaus vartų prieangio
priešakio buvo penkios dešimtys mastų. 16Įžulsnūs langai buvo šoni-
niuose kambariuose ir jų iškyšuliuose, kurie buvo vartų viduje aplinkui
visuose šonuose ; taip pat ir prieangiuose buvo langai aplinkui į vidų,
o ant iškyšulių buvo palmių vaizdai

---

jos stiprumą, kad ji juo tikriau skirtų šventyklą nuo nešventos vietos ir ją saugotų

6*Jų laiptais :* kurių buvo 7. Žr LXX t, žem 22,26 e. — *Viena nendre platus.* Tokio pat storumo buvo visa siena aplink šventorių. — 7*Kambarius.* Prie vartų šventoriaus pusėje buvo trobesys, į kurį, slenkstį perėjęs, angelas įeina ir kurį matuoja. Vartų trobesyje buvo viename ir kitame šone po tris kambarius /10 e/, kuriuose turėjo gyventi šventyklos sargai. Kambariai buvo atskirti vienas nuo kito ne paprasta siena, bet storiausiu penkių mastų mūru. Angelas eina trobesio viduriu pro šonuose esančius kambarius ir prieina antrą vartų slenkstį, kurį jis taip pat išmatuoja. — 9*Jo iškyšulius* : sienų šulus, piliorius, ar piliastrus dviejuose angos šonuose. — 10*Kambarių...* Rytų vartų trobesyje buvo trys vienodo dydžio kambariai šiaurės šone ir trys tokie pat kambariai pietų šone ; kambarį nuo kambario skiria penkiais mastais storas mūras. — 11*Vartų slenksčio plotį.* Ebr t : vartų angos plotį. Toks pat buvo šventyklos angos plotis /41,2/, kitoks tačiau buvo jos prieangio platumas /40,48/. — *Trylika mastų.* Šita eil dalis labai neaiški ir sunkiai suprantama ; ji aiškinama labai įvairiai, tačiau nėra davinių, kuriais remiantis būtų galima laikyti vieną aiškinimą tikresniu už kitą. — 12*Priešakį ties kambariais.* Nuo išorinių vartų į šventorių ėjo 13 mastų platus takas /koridorius/, kurio vienoje ir kitoje pusėje buvo po tris labai storomis sienomis vienas nuo kito atskirtus kambarius. Ties pačiais kambariais takas buvo dviem mastais siauresnis, nes po vieną mastą vienoje ir kitoje pusėje buvo prijungta prie kambarių, gal tam tikrais krotais, kurie ir vadinami čia kambarių priešakiu. — 13*Angą ties anga.* Įeinamos kambarių durys turėjo būti iš šventoriaus pusės, ne iš tarp kambarių buvusio tako /koridoriaus/. Matuojant tarpą nuo durų per kambarį /6 mastai/, taką /13 mastų/ ir kitoje pusėje buvusį kambarį /6 m/ iki šito durų buvo gautas viso išorinio vartų pastato plotis lygus viso 25 mastams; toks pat plotis buvo atrastas ir matuojant nuo vieno stogo krašto iki kitam. — 14*Padarė* : įvertino, ne nendre matuodamas, bet iš akies. — *Iškyšulius* : kurie paminėti 10 e. Jie rodėsi esą 60 mastų augšti. Tačiau nėra tikrų davinių, kad čia tikrai kalbama apie iškyšulių augštį. — *Prieangį.* Jis turėjo būti prie vartų pastato šventoriaus pusėje. — 15*Nuo vartų...* Ties išoriniais įeinamaisiais vartais buvo kiti, vidaus vartai, kurie buvo toje vietoje, kur iš vartų prieangio išeinama į kitą prieangį. Pirmojo slenksčio buvo 6 mastai, trijų kambarių plotis 18 mastų, abiejų storų sienų tarp trijų kambarių plotis 10 mastų, antro slenksčio vėl 6 mastai ir iškyšulio storis du mastai,

[17]Toliau jis nuvedė mane į išorinį šventorių, ir štai čia buvo sandė-
lių ; šventoriaus asla buvo išklota aplinkui akmenimis, aplink aslą gi
buvo trys dešimtys sandėlių. [18]Asla ties vartais sulig vartų ilgiu buvo
žemesnė. [19]Jis išmatavo plotį nuo žemesniųjų vartų priešakio iki išori-
nio vidaus šventoriaus iškyšulio : buvo gi šimtas mastų taip į rytus
taip į šiaurę. [20]Taip jis matavo ir tuos išorinio šventoriaus vartus, kurie
buvo į šiaurę, būtent, jų ilgį ir plotį. [21]lygiai ir šoninius jų kambarius,
kurių trys buvo viename šone ir trys kitame, jų iškyšulius ir prieangį ;
šitie buvo tokio pat didumo kaip pirmųjų vartų ; visi vartai buvo pen-
kiomis dešimtimis mastų ilgi ir dvidešimt penkiais mastais platūs. [22]Jų
langai, prieangis ir išpjaustymai buvo tokie pat kaip vartų į rytus ;
septyniais laiptais buvo einama į juos augštyn, ir ties jais buvo priean-
gis. [23]Ties šiaurės ir ties rytų vartais buvo vidaus šventoriaus vartai,
ir jis išmatavo tarpą nuo vienų vartų iki kitų vartų vienu šimtu mastų.
[24]Po to jis nuvedė mane pietų link, o štai ir tenai buvo vieneri vartai į
pietus ; ir jis matavo jų iškyšulius ir prieangį, tokiuos pat kaip kitų.
[25]Ir šitų langai ir prieangiai aplinkui buvo kaip kiti langai ; ilgis buvo
penkių dešimtų mastų ir plotis dvidešimt penkių mastų. [26]Septyniais
laiptais buvo į juos kopiama, ties jų anga buvo prieangis, ir ant jo išky-
šulių buvo išpjaustytos palmės, viena viename šone, kita kitame. [27]Taip
pat vidaus šventorius turėjo vartus į pietus, ir jis išmatavo nuo tų vartų
tarpą pietų link iki kitų vartą vienu šimtu mastų

[28]Jis įvedė mane į vidaus šventorių pietų vartais ir matavo tuos
vartus, kurių dydis buvo toks pat kaip kitų ; [29]matavo taip pat lygius
kitiems šoninius kambarius, jų iškyšulius ir jų prieangį, be to, jų lan-
gus ir jų prieangį aplinkui penkiomis dešimtimis mastų ilgą ir dvide-
šimt penkiais mastais platų. [30]Prieangis aplinkui buvo dvidešimt pen-
kiais mastais ilgas ir penkiais mastais platus. [31]Prieangis buvo išori-

---

viso 50 mastų. Visame aprašyme vartai imami platesne ir siauresne prasme ; jais vadinama ir visas vartų pastatas su jo įvairiomis dalimis, ir tik ta jo dalis, pro kurią įeinama ar išeinama, todēl išoriniai ir vidaus vartai. — [16]*Įžulsnūs* : į oro pusę ankštesni, į vidų erdvesni. Kurioje vietoje tikrumoje tie langai buvo, neaišku. — *Palmių*. Palmēs yra gyvumo ir nuolatinēs jēgos vaizdas. Todēl teisieji palyginami su palmēmis /Ps 91,13 ir k ; Pat 11,28 ir k/. Palmēs yra taip pat nugalējimo vaizdas /Jo 12,13 ; Apr. 7,9/. Taigi palmių drožiniai turi išreikšti tai, ką pranašas yra pasakęs savo žodžiais 11,19 ir 36,26

[17]*Į išorinį šventorių*. Aplink šventyklą buvo du šventoriu, vienas kitame. Išorinis šventorius mūru atskirtas nuo miesto buvo žemesnis už vidaus šventorių, į kurį reikējo kopti laiptais. — *Sandēlių* : kambarių pastatytų tikriausiai prie ējusios aplink šventorių sienos. Tokių pat sandēlių yra buvę Saliamono šventykloje /žr 1 Kron 28,12;4 Kar 23,11; Jer 35,4; 36,10/ ir paskui Zorobabelio šventykloje /žr Neem 13, 4/. — [18]*Ties vartais* : ties išorinio šventoriaus vartais. Asla ties vartais buvo žemesnē ta prasme, kad visas vidaus šventorius, taigi ir jo asla buvo augštesnēje vietoje ; į tą vidaus šventorių iš išorinio buvo 8 laiptai /31 e/. — [19]*Nuo žemesniųjų vartų* : kurie buvo išoriniame, todēl žemesniame šventoriuje. — *Iki išorinio...* Taip buvo matuojamas viso žemesniojo šventoriaus plotas. — [20]*Vartus, kurie buvo į šiaurę.* Šiaurēs vartai iš išorinio šventoriaus buvo visai tokie pat kaip ir rytų vartai ; ir šičia įvardijamos svarbiausios jų dalys : šoniniai kambariai, iškyšuliai, prieangis ir tt. — [22]*Ties jais prieangis* : šventoriaus pusēje; todēl ne toje vartų vietoje, prie kurios buvo prieinama laiptais, bet priešingoje, ten, kur iš vartų pastato buvo išeinama į patį šventorių. — [23]*Ties šiaurēs...* Įējus pro šiaurēs vartus į išorinį šventorių ir paējus tiesiai vieną šimtą mastų buvo priei-

nio šventoriaus pusėje, ir ant jo iškyšulių buvo išpjaustyta palmių ; į jį buvo einama augštyn aštuoniais laiptais. [32]Po to jis nusivedė mane į vidaus šventorių rytų šone ir matavo tokio pat didumo kaip augščiau vartus [33]su jų šoniniais kambariais, jų iškyšuliais ir jų prieangiu, taip pat su jų langais ir prieangiais aplinkui ; jie buvo penkiomis dešimtimis mastų ilgi ir dvidešimt penkiais mastais platūs. [34]Jis išmatavo jų prieangį, kurs buvo išorinio šventoriaus pusėje ; palmių išpjaustymai buvo ant iškyšulių viename ir kitame šone, ir buvo į juos einama augštyn aštuoniais laiptais. [35]Po to jis nusivedė mane pas vartus į šiaurę ir matuodamas juos rado lygius kitiems [36]su jų šoniniais kambariais, jų iškyšuliais, jų prieangiu ir jų langais aplinkui ; jie buvo penkiomis dešimtimis mastų ilgi ir dvidešimt penkiais mastais platūs. [37]Jų prieangis buvo išorinio šventoriaus pusėje ; palmių išpjaustymai buvo ant iškyšulių viename ir kitame šone, ir aštuoniais laiptais buvo į jį einama augštyn

[38]Į kiekvieną sandėlį buvo įėjimas vartų iškyšuliuose ; tenai plaudavo deginamąsias aukas. [39]Vartų prieangyje stovėjo du stalu viename ir du stalu kitame šone, kad ant jų būtų pjaunamos deginamosios aukos, nuodėmės ir nusikaltimo aukos. [40]Lauke prie šoninės sienos, einančios augštyn angos link tų vartų, kurie atgręžti į šiaurę, buvo du stalu ir prie kitos šoninės sienos ties vartų prieangiu buvo du stalu. [41]Keturi stalai buvo viename šone ir keturi stalai kitame ; vartų šonuose buvo aštuoni stalai, ant kurių buvo pjaunamos aukos. [42]Keturi gi stalai buvo deginamajai aukai, pastatyti iš kertuotų akmenų, pusantru mastu ilgi, pusantru mastu platūs ir vienu mastu augšti pasidėti įrankiams, kuriais buvo skerdžiamos deginamosios ir kitos aukos. [43]Jų briaunos buvo per plaštaką įlenktos į vidų aplinkui ; tie stalai buvo skirti aukų mėsai. [44]Skyrium nuo vidaus vartų buvo giesmininkų kambariai vidaus šventoriuje, šone tų vartų, kurie atgręžti į šiaurę ; jų priešakiai buvo at-

---

nama prie kitų vartų, kurie jau priklausē augštesniajam vidaus šventoriui. Visai taip pat buvo įējus pro rytų ir pagaliau pro pietų vartus

[30]*Prieangis aplinkui*... LXX tekste šitos e visai nēra, taip pat daugelyje ebr rankraščių. Taip kaip dabar ji skaitoma, ji, be abejo, yra klaida. — [31]*Prieangis buvo*... Prie išorinių vartų prieangis buvo šventoriaus pusēje, į vidaus gi šventoriaus vartus buvo einama per prieangį. — *Buvo einama augštyn*... Todēl vidaus šventorius buvo 8 laiptais augščiau negu išorinis. Plg žem 34 ir 37 e

[38]*Į kiekvieną*... Ebr t : buvo vienas kambarys, kurio įējimas buvo iš vartų prieangio. — Vidaus šventorius buvo skirtas aukoms atnašauti, todēl toliau kalbama visų prima apie tuos dalykus, kurių reikējo aukoms prirengti. — [39]*Deginamosios aukos*... Plg 3 Moš 1,3-17 ir k. Kunigų įstatymu buvo įsakyta aukas daryti šiauriniame altoriaus šone /3 Moš 1,11/. — [40]*Lauke* : ne pačiame vartų pastate. Kalbama čia apie vidaus šventoriaus vartus rytų pusēje. Jų pastato vienas šonas buvo atgręžtas į šiaurę, kitas į pietus. Stovint prie šiaurinio šono /sienos/ buvo matomi vidaus šventoriaus vartai į šiaurę, atsistojus kitame šone matēsi pietų vartai. Kaip buvo sutvarkyti dalykai rytų vartuose, taip tikriausiai jie buvo sutvarkyti ir kituose vartuose. — [41]*Keturi*...Du buvo prieangyje, du lauke.— [42]*Keturi gi stalai*... Kaip pats skaičius rodo, tai turējo būti kiti stalai, ne augščiau paminētieji. Kadangi šitie buvo akmeniniai, tai kiti tikriausiai buvo mediniai. Viso tat buvo skirta aukoms prirengti 12 stalų. Įrankiai gyvuliams skersti, anot 43 e, buvo pasidedami tikriausiai ant stalų briaunų. — [43]*Įlenktos* : kad padēti ant stalų dalykai nenukristų ant žemēs. — [44]*Skyrium nuo*... Anot LXX : vidaus šventoriuje buvo du kambariu, vienas šiaurēs vartų šone atgręžtas į pietus, kitas pietų vartų šone atgręžtas į šiaurę. Tuodu kambariu buvo vienas ties kitu ; jie buvo paskirti kunigams /45 e/. — [45]*Atlieka šventyk-*

grężti į pietus ; vienas gi buvo rytų vartų šone, atgręžtas į šiaurę. [45]Jis
man tarė : Šitas kambarys, kurs atgręžtas į pietus, bus tiems kunigams,
kurie atlieka šventyklos tarnybą. [46]Kambarys gi, kurs atgręžtas į šiaurę,
bus tiems kunigams, kurie atlieka altoriaus tarnybą ; tai yra Sadoko
sūnūs, kurie iš Levio sūnų tarpo artinasi prie Viešpaties, kad jam tar-
nautų

[47]Jis išmatavo šventorių išilgai šimtu mastų ir skersai šimtu mastų ;
jis buvo keturkampis ; altorius gi stovėjo tie šventyklos priešakiu

[48]Jis įvedė mane į šventyklos prieangį ir išmatavo prieangį penkiais
mastais viename šone ir penkiais mastais kitame šone, taip pat vartų
plotį trimis mastais viename šone ir trimis mastais kitame. [49]Prieangis
buvo dvidešimčia mastų ilgas ir vienuolika mastų platus, į jį buvo einama
augštyn aštuoniais laiptais. Prie iškyšulių buvo du šulu, vienas viename
šone, kitas kitame

41. [1]Jis įvedė mane į šventyklą ir išmatavo iškyšulius ; jie buvo
šešiais mastais stori viename šone ir šešiais kitame, sulig buveinės storiu.
[2]Angos plotis buvo dešimties mastų, o šoninės durų sienos buvo penkių
mastų vienoje pusėje ir penkių mastų kitoje pusėje ; jis išmatavo jos ilgį
keturiomis dešimtimis mastų ir plotį dvidešimčia mastų

[3]Įėjęs į vidų jis išmatavo durų iškyšulį dviem mastais, duris šešiais
mastais ir durų sienos plotį septyniais mastais. [4]Po to jis išmatavo jo
ilgį dvidešimčia mastų ir jo plotį dvidešimčia mastų ties šventyklos
priešakiu. Ir jis man tarė : tai visų švenčiausia

[5]Po to jis matavo namų sieną šešiais mastais ir šoninio statinio plotį
keturiais mastais apsukai aplink namus. [6]Šoninių gi kambarių, kam-

---

los tarnybą. Šiaurēs vartų pusēje buvęs kambarys buvo paskirtas tiems kunigams, kurie patarnaudavo pačiai šventyklai, kitas gi tiems, kurie tarnavo altoriui ir dalyvavo aukų atnašavime. — [46]*Sadoko.* Sadokas iš Eleazaro palikuonių yra žinomas savo ištverminga ištikimybe Dovîdui, dēl kurios jis buvo pastatytas vyriausiuoju kunigu Abiataro vieton /3 Kar 2,35/. Ne visi Aarono palikuonys prileidžiami prie kunigų pareigų, bet tik tie, kurie buvo iš Sadoko giminēs. Tuo parodoma, kad Dievas savo pasirinkimu, ne kilmēs teisių žiūrēdamas, ims sau kunigus

[47]*Altorius gi...* Ant vidurio kelio iš šiaurēs vartų į pietų vartus ; todēl žmonēs susirinkę melstis prie tų dviejų vartų galējo gerai jį matyti

[48]*Prieangį penkiais...* Prieangių iškyšulių storį 5 mastais. — *Vartų plotį.* Čia tekste išleisti žodžiai, kurie teisingai skaitomi LXX : ir vartų plotį 14 mastų ir vartų sienas trimis mastais ir trimis mastais kitoje pusēje. — Todēl viso vidaus prieangio nuo šiaurēs iki pietų sienai buvo 14 + 3 + 3, t y, 20 mastų. Tai ir vadinama 49 e prieangio ilgiu. — [49]*Vienuolika.* Tikriau LXX : dešimts. — *Aštuoniais.* LXX : dešimčia. Ir šitas skaitmuo gal tikresnis, nes juo šventesnē buvo vieta, tuo daugiau laiptų buvo į ją einama : septyni laiptai buvo į išorinį šventorių, aštuoni į vidaus šventorių, todēl dešimts laiptų turējo būti į pačios šventyklos prieangį

41. [1]*Iškyšulius* : kurie buvo tarp šventyklos prieangio ir šventosios šventnamio dalies ; jie buvo vienu mastu storesni už tuos, kurie buvo prieangio priešakyje. — [2]*Dvidešimčia mastų* : kaip Saliamono šventykloje, 3 Kar 6,2...

[3]*Dviem mastais.* Siena tarp šventosios šventnamio dalies ir švenčiausios buvo, palyginus su kitomis, visai nestora, tik dviejų mastų. Šventnamis buvo laikomas taip šventu, kad angelas nē regējime neveda pranašo į jo vidų, tik pats įējęs pasako, kokie buvo jo dydžiai. — *Durų sienos* : siena vienoje ir kitoje durų pusēje ; ir čia gaunama tas pat šventnamio plotis kaip aug 7 + 6 + 7, t y, 20 mastų. — [4]*Dvidešimčia*

barys prie kambario, buvo du kart trisdešimt trys ; augštesnieji ėjo išilgai šventyklos mūro aplink visus šonus taip, kad jais rėmėsi ir nebuvo įleisti į šventyklos sieną. [7]Tenai buvo kelias apsukai kyląs augštyn vingiu, kurs sukdamos vedė į šventyklos augštą ; todėl šventykla augštumoje buvo platesnė, ir taip iš apačios buvo einama į viršutinį augštą per vidurinį.
[8]Aš mačiau namuose paaugštinimą aplinkui, o šoninių kambarių didumas buvo vienos šešių mastų nendrės. [9]Plotis sienos, kuri skyrė šoninius kambarius nuo oro pusės, buvo penkių mastų ; vidaus namai buvo šoninių namų kambarių apsupti. [10]Atstumas nuo kambarių buvo visur aplink namus dvidešimties mastų. [11]Vienos šoninio pastato durys buvo atgręžtos į maldos vietą, vienos į šiaurę ir vienos į pietus ; maldos vietos plotis buvo penkių mastų aplinkui. [12]Trobesys, kurs buvo atskirtas ir atgręžtas į vakarus, buvo septyniomis dešimtimis mastų platus, trobesio gi siena aplinkui buvo septyniais mastais plati, ir jo ilgis buvo devynių dešimtų mastų

[13]Jis išmatavo tų namų ilgį šimtu mastų, ir atskiras trobesys draug su savo sienomis buvo šimtu mastų ilgas. [14]Priešakinės namų sienos ir atskiro trobesio rytų šone plotis buvo šimto mastų. [15]Po to jis matavo ilgį to pastato, kurs buvo atskirtas ties šventykla jos užpakalyje draug su kambariais abiejuose šonuose vienu šimtu mastų ; be to, vidaus šventyklą ir šventoriaus prieangius, [16]slenksčius, įžulsnius langus ir galerijas trijuose šonuose aplinkui ; ties kiekvienu slenksčiu buvo medinis apmušalas aplinkui visuose šonuose, jis siekė nuo aslos iki langų, o langai viršum angos buvo uždaryti. [17]Visa iki vidaus namų ir ant visos sienos

---

mastų : kaip Saliamono šventykloje. — *Ties šventyklos priešakiu,* t y, ties šventąja jos dalimi

[5]*Sieną šešiais...* Paties šventnamio siena tik apačioje buvo šešiais mastais stora ; aplink tą sienos apačią ējo pirmoji eilē kambarių, kurie buvo keturiais mastais platūs. Augščiau šventnamio siena buvo vienu mastu plonesnē, todēl buvusieji ties ta jos dalimi antrojo augšto kambariai buvo jau penkiais mastais platūs. Dar augščiau siena buvo vēl vienu mastu plonesnē ir trečiojo augšto kambariai ties ta dalimi buvo šešiais mastais platūs. Siena ējo siauryn ne pamažu, bet užkirtimais ; ant pirmojo užkirtimo buvo paremti antrojo augšto kambarių sijų galai, neįleidžant jų į sieną, taip pat ant antrojo užkirtimo buvo padēti trečiojo augšto kambarių sijų galai. Nedaryti sienoje skylių sijoms reikalavo šventnamio šventumas. — [6]*Kambarių....* Anot ebr t : ant pirmojo buvo antras, ant antrojo trečias ir tai tris dešimtis kartų. Todēl kambarių trijuose augštuose buvo viso 90. — [7]*Tenai buvo kelias...* Ebr t nēra aiškios kalbos apie laiptus augštyn ; šv Jieronimas, remdamos Žydų mokslininkų nuomone, įdējo šiton eilutēn žodžius apie laiptus vingiu, imdamas juos iš 3 Kar 6,8. Senovēs vertējai išreiškia eil prasmę kiekvienas savaip. Ebr t galima išversti maždaug taip: ir jo plotis didējo, juo augščiau juo labiau kambariams ; nes vidaus erdvēs didējimas reiškēsi juo augščiau juo labiau apsukai namų šone ; todēl vidaus erdvēs plotis buvo didesnis augštumoje, ir pradedant nuo apatinio augšto buvo jis didesnis augštajame palyginus su viduriniu. — Reikia manyti, kad ir šitas mažai suprantamas ebr t yra gerokai iškraipytas. — [8]*Paaugštinimą.* Tai turējo būti pamatai ir cokolis. — [10]*Atstumas nuo kambarių :* apie kuriuos kalbama 42,1... Vadinasi tarp šventyklos cokolio ir vidaus šventoriuje buvusio trobesio buvo 20 mastų tarpas. — [11]*Vienos...* Saliamono šventykloje buvo tik vienos durys į pietus. Ebr t čia ir toliau /11-17 e/ žymiai skiriasi nuo Vulgatos ; bet kaip viename, taip ir kitame tekste yra daug neaiškumų, kuriuos pašalinti nēra jokios galimybēs

[21]*Durų slenkstis...* Ir čia neaišku, kas norēta pasakyti. — [22]*Altorius.* Jis, gali būti, turējo stovēti toje vietoje,

aplinkui viduje ir oro pusėje buvo padalinta langeliais. [18]Buvo taip pat dailiai padarytų kherubų ir palmių, kiekviena palmė tarp dviejų kherubų, ir kiekvienas kherubas buvo su dviem galvom. [19]Vienoje pusėje buvo žmogaus veidas atgręžtas į vieną palmę, ir kitoje pusėje liūto veidas atkreiptas į kitą palmę. [20]Nuo aslos augštyn iki durų viršui buvo kherubai ir išpjaustytos palmės šventyklos sienose. [21]Durų slenkstis buvo keturkampis, ir šventyklos priešakis turėjo tokią pat išvaizdą. [22]Medinis altorius buvo trimis mastais augštas ir dviem mastais ilgas ; jo kampai, jo viršus ir jo šonai buvo iš medžio. Ir jis man tarė : Tai tas stalas, kurs turi stovėti Viešpaties akivaizdoje. [23]Dvejos durys buvo į dievnamį ir į šventovę. [24]Abejos durys turėjo viename ir kitame šone po du mažesnius sparnus, kurie buvo suveriami, nes po du sparnu buvo vienoje ir kitoje durų pusėje. [25]Šventyklos duryse buvo išpjaustyta kherubų ir palmių panašumų, taip kaip tai buvo padaryta sienose, todėl ir sijos prieangio priešakyje buvo storesnės oro pusėje. [26]Viršum jų buvo įžulsnūs langai, o augštai abiejuose prieangio šonuose, ant šoninių namų sienų ir sulig visų sienų pločiu buvo išpjaustyta palmių vaizdai

42. [1]Po to jis išvedė mane į išorinį šventorių keliu, kuriuo einama į šiaurę, ir įvedė mane į iždinę, kuri buvo ties atskiru trobesiu ir ties pastatu šiaurės šone. [2]Priešakyje ji buvo šimtu mastų ilga su įėjimu į šiaurę ir buvo penkiomis dešimtimis mastų plati [3]ties dvidešimčia vidaus šventoriaus mastų ir ties akmenimis išgrįsta asla išoriniame šventoriuje, kur buvo prieangio pastogė, sujungta su triguba pastoge. [4]Ties kambariais buvo dešimčia mastų platus takas, kurs sukosi į vidų vieno masto keleliu ; jų durys buvo į šiaurę. [5]Augštuose tie kambariai buvo siauresni kaip apačioje, nes galerijoms buvo iš jų paimta daugiau erdvės, kaip iš buvusiųjų pastato apačioje ir ties viduriu. [6]Nes jie buvo trijų augštų ir neturėjo šulų, kaip kad buvo šventorių šulai ; todėl jie kilo augštyn iš apatinių ir vidurinių per penkias dešimtis mastų nuo žemės. [7]Išorinė siena išilgai kambarių, kurie buvo atgręžti išorinio šventoriaus pusėn ties kambariais, buvo penkiomis dešimtimis mastų ilga ; [8]nes kambarių, kurie stovėjo prie išorinio šventoriaus, ilgis buvo penkių dešimtų mastų, o ilgis šventyklos pusėje buvo šimto mastų. [9]Po šitais

kurioje Saliamono šventykloje stovējo padētinių duonų ar smilkalų altorius. — [23]*Dvejos...* Kaip šventoji taip ir švenčiausioji dievnamio dalis turējo po dvejas duris, kurių kiekvienos buvo suveriamos. — [25]*Šventyklos...* Ebr t aiškinamas įvairiai. — [26]*Viršum jų.* Tų ž nēra ebr t

42. [1]*Išvedē mane* : iš šventyklos prieangio /40,48/. Dabar pranašui parodomi kunigų kambariai. Abiejuose šventyklos šonuose, šiaurēje ir pietuose, buvo du kitu trobesiu pačiuose vidaus šventoriaus pakraščiuose. Juose buvo įvairių kambarių : jų vienuose kunigai valgydavo jiems paskirtas aukų dalis, kituose apsivilkdavo šventais apdarais ir juos nusivilkę čia laikydavo. Visų pirma aprašinējamas trobesys buvęs šiaurēs šone. Visame aprašyme yra daug neaiškumų, kurių pašalinti nebēra galimybēs. — *Į išorinį šventorių* : iš jo buvo įeinama į kunigų kambarių trobesį /plg žem 9 e/.— [2]*Priešakyje...* LXX t : tame trobesio šone, kurs atgręžtas į šiaurę. — [3]*Ties dvidešimčia...* Ebr t : ties dvidešimčia mastų, kurie priklausē vidaus šventoriui, ir ties grindiniu, kurs priklausē išoriniam šventoriui, buvo galerija ties galerija trimis augštais. — [6]*Per penkias dešimtis matų.* Tu ž nēra nei ebr, nei gr t. — [9]*Po šitais...* Įējimas į iždinę iš išorinio šventoriaus buvo padarytas po kambariais, nes visas išorinis šventorius buvo žemesnis, negu vidaus šventorius, kuriame stovējo čia minima iždinē, kitaip sakant, laiptai iš išorinio šventoriaus

kambariais buvo įėjimas iš rytų pusės tiems, kurie į juos eidavo iš išorinio
šventoriaus, [10]šventoriaus sienos plotyje rytų šone. Ties atskiru trobesiu
ir ties sienos pastatu buvo kambariai [11]su taku prie jų priešakinio šono
visai panašiai į kambarius, kurie buvo šiaurės pusėje, kaip jų ilgiu taip
ir jų pločiu, jų įėjimais ir jų santykiais ; kaip buvo jų durys, [12]taip buvo
durys kambarių, kurie buvo atgręžti pietų pusėn : įėjimas kelio pradžioje,
būtent to kelio, kurs buvo ties atskiru prieangiu, kai buvo įeinama iš rytų
pusės. [13]Ir jis man tarė: Šiaurės kambariai ir pietų kambariai, kurie yra ties
atskiru trobesiu, yra šventi kambariai, kuriuose turi valgyti tie kunigai,
kurie artinasi prie Viešpaties labai šventoje vietoje. Ten jie pasidės labai
šventą aukų dalį, nuodėmės ir nusikaltimo aukas, nes tai yra šventa
vieta. [14]Ir kai kunigai bus įėję, jie neturi vėl išeiti iš šventyklos į išo-
rinį šventorių, bet pirma pasidės čia savo rūbus, kuriuose jie atliko tar-
nybą, nes jie yra šventi ; ir turi apsivilkti kitais drabužiais ir taip išeiti
laukan tarp žmonių
[15]Pabaigęs matuoti vidaus namus jis išsivedė mane keliu prie var-
tų, kurie atgręžti į rytus, ir matavo juos visur aplinkui. [16]Jis matavo
rytų šone matuojama nendre : penkis šimtus nendrių matuojama nendre
aplinkui. [17]Jis matavo šiaurės šoną : penkis šimtus nendrių matuojama
nendre aplinkui. [18]Matavo taip pat pietų šoną : penkius šimtus nendrių
matuojama nendre aplinkui. [19]Matavo ir vakarų šoną : penkis šimtus
nendrių matuojama nendre. [20]Visomis keturiomis kryptimis jis matavo
tenai aplinkui sienos ilgį penkiais šimtais mastų ir plotį penkiais šimtais
mastų ; ji turėjo atskirti šventą vietą nuo nešvento ploto

43. [1]Po to jis nusivedė mane prie vartų į rytus. [2]Ir štai Israėlio
Dievo garbė artinosi iš rytų pusės, ir jos ūžesys buvo kaip daugelio
vandenų ūžesys, o žemė spindėjo nuo jos didenybės. [3]Ir aš mačiau regė-

---

augštyn buvo ne prie pat sienos, bet vidaus šventoriaus gilumoje po iždine. — [13]*Yra šventi...* Angelas vadina šituos kambarius šventais, t y, skirtais šventiems reikalams. Anot 3 Moš 2,2-10; 6,25.29... 7,6, labai šventos buvo tos duoninės aukos dalys, kurios nebuvo sudeginamos ugnyje, taip pat nuodėmės aukos /jei toki auka nebuvo sudeginama visa už šventyklos ribų, ir nusikaltimo aukos mėsa ; šios dalys turėjo būti suvalgomos šventoje vietoje dievnamio šventoriuje prie altoriaus. Iki jos nebuvo suvalgytos, reikėjo jos laikyti čia minimuose kambariuose/. — [14]*Jie neturi vėl išeiti...* Šitas paaiškinimas parodo, kodėl 9 ir 12 e yra pastaba, jog įėjimas į iždinės kambarius buvo iš išorinio šventoriaus. Kunigai paprastai savo drabužiais apsivilkę iš išorinio šventoriaus įeidavo tiesiog į iždinę, čia imdavo šventus drabužius ir jais apsivilkę atlikdavo savo pareigas vidaus šventoriuje, jas gi pabaigę grįždavo į iždinę, šventus drabužius pakeisdavo kasdieniniais ir išeidavo stačiai į išorinį šventorių, į kurį galėjo įeiti visi žydai.

[15]*Ir matavo.* Anot ebr, sir, Vulgatos, kald t, aplink visus šventyklos trobesius su jos šventoriais, vartais ir išorine siena /40,5/ buvo didelė keturkampė lyguma, kurios kiekvienas šonas buvo lygus 500 nendrių arba 3.000 mastų, todėl viso jos ploto turėjo būti 250.000 kv nendrių ; tuo būdu visa šventovė, atskirta nuo nešventų vietų, buvo lyg kokioje šventoje vienatvėje, toli nuo gyvenimo triukšmo ; tai turėjo būti pamokymas, kaip visi dieviški dalykai daug augščiau stovi už žmonių ir piliečių reikalus. Dėl to taip pat šventykla stovėjo augštame kalne /40,2/. — *Juos :* namus. — [16]*Matuojama nendre.* Žr aug 40,5. — *Aplinkui.* Geriau LXX : ir jis apsigręžė [17]ir matavo... Taip pat 17 ir 18 e. — — [20]*Mastų... mastų.* Šitų dviejų ž visai nėra ebr t. Jų vietoje, žiūrint 16,19 eil, turėtų būti : nendrių /Jier/.

jimą panašų į tą, kurį buvau matęs, kai jis atėjo miesto sunaikinti;
išvaizda buvo panaši į aną reginį, kurį buvau matęs prie Khobaro upės,
ir aš parpuoliau ant savo veido. [4]O Viešpaties didenybė įėjo keliu tų
vartų, kurie buvo atgręžti į rytus. [5]Tuomet dvasia pakėlė mane ir įvedė
mane į vidaus šventorių; ir štai namai buvo pilni Viešpaties garbės.
[6]Aš girdėjau kalbantį man iš namų, ir vyras, kurs stovėjo šalia manęs,
[7]man tarė: Žmogaus sūnau, tai mano sosto vieta ir mano kojų padų
vieta, kur aš gyvenu per amžius Israėlio sūnų tarpe; Israėlio namai ne-
besuteps daugiau mano švento vardo, jie ir jų karaliai, savo kekšavimais,
savo karalių sugedimu ir augštumomis. [8]Nes jie statėsi savo slenksčius
prie mano slenksčių ir savo staktas šalia mano staktų, taip kad tarp
manęs ir jų buvo siena, ir jie sutepė mano šventą vardą nuobodomis,
kurias darė; todėl aš sunaikinau juos savo rūstybėje. [9]Dabar jie turi
labai toli pravaryti nuo savęs savo kekšavimą ir savo karalių suge-
dimą, ir aš gyvensiu visuomet jų tarpe. [10]Tu gi, žmogaus sūnau, parodyk
Israėlio namams šventyklą, kad jie susigėstų savo neteisybių; jie turi
išmatuoti statybą [11]ir parausti dėl viso, ką yra padarę. Parodyk jiems
namų išvaizdą ir jų statybos išėjimus, visą jų aprašymą ir visus jų įsaky-
mus, visą jų tvarką ir visus jų įstatymus ir parašyk jų akivaizdoje, kad
sergėtų visus jų aprašymus ir įsakymus ir vykdytų juos. [12]Tas yra įstaty-
mas apie namus kalno viršūnėje: visas jų plotas aplinkui yra labai
šventas; tas tat yra namų įstatymas

[13]Štai yra altoriaus išmatavimas tikriausiu mastu, kurs buvo plaš-
taku ilgesnis už paprastą: jo griovelis bus vienu mastu gilus ir mastu
platus, vainikai iki jo briaunai ir tai aplinkui bus sprindžiu platūs;
tai ir buvo altoriaus griovis. [14]Nuo žemės įdubimo iki apatiniam užkir-

---

43. [2]*Dievo garbē artinosi...* Kaip pranašas kitados matē regējime /9-11 skyr/ teokratijos centro ir ženklo, Jerusalēs šventyklos, sunaikinimą, taip dabar jis mato jo prisikēlimą iš griuvēsių. Aprašęs naują šventyklą jis turi paminēti Viešpaties garbę, kurią jis buvo matęs, kaip ji anksčiau buvo palikus šventnamį /10,19; 11,23/. Mošei pastačius sandoros padangtę, ją buvo pripildžiusi Viešpaties garbē; ji buvo taip pat pripildžiusi Saliamono šventyklą jos pašventinime; ji tat pasirodo ir šitoje naujoje šventykloje ir pripildo ją savo jēgų /Teod/ — *Ūžesys.* Dievo prisiartinimą skelbē ir lydējo ūžesys ir blizgējimas. Ūžesį darē kherubai plasnodami savo sparnais, skaisti šviesa skelbē begalinį Viešpaties garbingumą /plg Abak 3,3/. — [3]*Prie Khobaro...* Plg aug 1,1 ir k. — [5]*Buvo pilni...* Plg 40,32-36 ir k. — [7]*Per amžius.* Dievas steigia čia savo karalystę visiems amžiams. Plg Jer 3,17. — *Nebesuteps...* Vieta turi būti šventa. Kaip kitados karaliai ir tauta greitai pasiduodavo stabmeldystei ir augštumų garbinimui, taip atnaujinime jie su lygiu uolumu turi tarnauti Dievui. — *Savo karalių sugedimu.* Ebr t: savo karalių lavonais. — [8]*Jie statēsi...* Statēsi dievaičius su jų nameliais ir dievaičių aukurus pačioje šventykloje /plg 4 Kar 16,10-16; 21,4-7/. — [9]*Ir aš gyvensiu...* Žmonių bendradarbiavimas yra dažnai saikas, kurio žiūrēdamas Dievas teikia savo pažadētąsias gērybes /plg Ješ 48,18/. — [10]*Jie turi išmatuoti...* Kad pamatytų, kaip labai pats Dievas stebi mažiausius dalykus, ypač žmonių gyvenime. — [11]*Ir parausti...* Ebr t: ir kai jie paraus.... tu parodyk jiems... ir rašyk. — [12]*Visas jų plotas...* Seniau sandoros padangtēje ir Saliamono šventykloje tik užpakalinē jų dalis buvo laikoma švenčiausia. Mesijo gi laikais visas šventyklos plotas /Ješ 4,5/.

[13]*Jo griovelis...* Altoriaus aprašinējimas pradedamas nuo jo pamatų. Prie tų pamatų buvo lyg koks griovys, į kurį tekēdavo aukų kraujas, o iš jo kanalais buvo nuleidžiamas į upę. Aplink griovį buvo vainikas ar krotai, kad kartais neįpultų į jį kunigai. — [15]*Pats gi židinys.* Ebr

timui buvo du mastu augščio ; plotis buvo vieno masto ; nuo mažesnio
užkirtimo iki didesniajam užkirtimui buvo keturi mastai ; pločio buvo
vienas mastas. [15]Pats gi židinys buvo dar keturiais mastais augščiau, ir
iš židinio augštyn ėjo keturi ragai. [16]Židinys buvo dvylika mastų ilgas
ir dvylika mastų platus ; jis buvo lygus keturkampis. [17]Užkirtimas
buvo keturiolika mastų ilgas ir keturiolika mastų platus, visuose ketu-
riuose šonuose ; vainikas aplink jį buvo pusės masto ir griovelis buvo
vieno masto aplinkui ; jo laiptai buvo atgręžti į rytus

[18]Jis man tarė : Žmogaus sūnau, Viešpats Dievas sako taip : Šitos
yra altoriaus apeigos tai dienai, kai tik jis bus pastatytas, kad ant jo
būtų aukojama deginamoji auka ir būtų išliejamas kraujas. [19]Levio
giminės kunigams, kurie yra iš Sadoko palikuonių, kurie artinasi prie ma-
nęs, sako Viešpats Dievas, tu duosi jauną veršį iš bandos, kad aukotų
man už nuodėmę. [20]Paėmęs jo kraujo padėk ant keturių jo ragų ir ant
keturių užkirtimo kampų ir ant vainiko aplinkui ; taip tu apvalysi jį
ir pašventinsi. [21]Po to paimsi veršį, kurs yra paaukotas už nuodėmę, ir
sudeginsi jį atskiroje vietoje prie namų ne šventyklos ribose. [22]Kitą dieną
aukok ožį be kliaudos už nuodėmę, ir juo jie pašventins altorių, taip
kaip pašventino veršiu. [23]Pabaigęs jį šventinti aukok veršį be kliaudos
iš bandos ir aviną be kliaudos iš bandos ; [24]aukok juos Viešpaties aki-
vaizdoje ; kunigai dės ant jo druskos ir aukos juos kaip deginamąją
auką Viešpačiui. [25]Septynias dienas aukok kasdien ožį už nuodėmę ;
taip pat jie turi aukoti iš bandos veršį ir aviną iš būrio be kliaudos.
[26]Septynias dienas jie šventins altorių, valys jį ir pripildys jo ranką.
[27]Toms dienoms pasibaigus aštuntą dieną ir paskui kunigai aukos ant
altoriaus jūsų deginamąsias aukas ir ramybės atnašas ; taip aš būsiu
jums maloningas, sako Viešpats Dievas

44. [1]Jis vėl nuvedė mane prie išorinių šventyklos vartų, kurie at-
gręžti į rytus ; jie buvo užrakinti. [2]Tuomet Viešpats man tarė : Šitie
vartai pasiliks ; jie nebus atidaryti ir nė vienas neįeis pro juos ; nes Vieš-
pats, Israėlio Dievas, įėjo pro juos ; jie bus užrakinti ir [3]kunigaikščiui.
Tačiau kunigaikštis sėdės juose, kad valgytų duonos Viešpaties akivaiz-
doje ; jis įeis prieangio vartų keliu ir tuo pačiu keliu išeis

---

Har'el, Dievo kalnas ir *'ari'el*, Dievo židinys. Tai buvo vienatinē vieta, kur buvo leista aukoti Dievui aukas. Iš jo kampų buvo tarsi išdygę ragai. — [17]*Jo laiptai*... Altorius buvo atgręžtas į vakarus šventnamio linkon ; todēl laiptai į altorių buvo rytų šone. Mošēs altorius laiptų neturējo /2 Moš 20,26/

[18]*Altoriaus apeigos :* įsakymai, kaip reikia altorius pašventinti. Altorius reikia pašventinti, nes nuodēminga žmogaus ranka apdirbta medžiaga laikoma sutepta. Apšlakstymas altoriaus šonų krauju ir jo ragų patepimas krauju yra kunigų funkcija, todēl ji čia ypač pabrēžiama. — [19]*Tu duosi*... Ezekiēlis gauna nurodymų tautai ir kunigams, todēl į jį atsiliepiama, taip kaip į Mošę Penkiaknygyje. — *Jauną veršį :* kaip vyriausiojo kunigo nuodēmēs aukoje. Plg 3 Moš 1,3 ; 16,3 ir k. — [21]*Ne šventyklos ribose :* panašiai kaip 3 Moš 4,12 ; 16,27. — [22]*Kitą dieną*... Kaip sandoros padangtē ir Saliamono šventykla buvo šventinama septynias dienas, taip ir šitas šventinimas turi tęstis septynias dienas. — *Be kliaudos*. Žr 3 Moš 1,3 ir k. — [24]*Kunigai dēs*... Be nuodēmēs aukos dar turi būti atnašauta deginamoji auka. Druskos pridedama einant įsakymu 3 Moš 2,13. — [26]*Pripildys jo ranką*. Išsireiškimas paimtas iš kunigų pašventinimo apeigų, 2 Moš 29,9. Kunigams, kai jie turēdavo pradēti eiti savo pareigas, buvo duodama į rankas aukų dalys, kad jas pakeltų augštyn Viešpaties aki-

4Po to jis nuvedė mane šiaurės vartų keliu ties namais ; tenai aš pa-
žvelgiau, ir štai Viešpaties garbė buvo pripildžiusi Viešpaties namus ;
tuomet aš parpuoliau ant savo veido. 5Viešpats gi man tarė : Žmogaus
sūnau, imk sau į širdį, matyk savo akimis ir išgirsk savo ausimis visa,
ką aš tau sakau apie visas Viešpaties namų apeigas ir apie visus jų
įstatus, atkreipk savo dėmesį į šventyklos kelius, taip pat į visus šven-
tyklos išėjimus 6ir sakyk erzinantiems mane Israėlio namams : Viešpats
Dievas sako taip : Gana bus jums, Israėlio namai, visų jūsų nusikaltimų ;
7nes jūs įsivedėte svetimus vaikus neapipjaustyta širdimi ir neapipjaus-
tytu kūnu, kad jie būtų mano šventykloje ir suteptų mano namus ; jūs
aukojate mano duonas, taukus ir kraują, ir ardote mano sandorą visais
savo nusikaltimais. 8Jūs nesilaikote mano šventyklos įstatų ir patys
pastatėte sau sargų mano nuostatams mano šventykloje. 9Viešpats Dievas
sako taip : Nė vienas svetimšalis neapipjaustyta širdimi ir neapipjaustytu
kūnu neįeis į mano šventyklą, nė vienas svetimas vaikas, kurs yra Israė-
lio sūnų tarpe

---

vaizdoje /3 Moš 8,27.28/ ; taip jie darēsi tinkami savo pareigoms ; todēl ir pasakymas apie altorių : Pripildys jo rankas, reiškia tą pat ką ir : Padarys jį tinkamą aukoms deginti

b/ *Naujas Dievo garbinimo būdas*

44,1-46,24. Čia duodama pranašui paaiškinimų apie užrakintus rytų vartus, apie nusikaltusius levitus /44,1-14/, apie Sadoko sūnus kunigus /44,15-27/, apie kunigų dalį nuosavybēs paskirstyme ir apie levitų dalį /44,28-45,5/, apie kunigaikščio dalį ir pelną /45,6-16/, apie aukas šventēse /45,17-46,7/, apie kelią, kuriuo kunigaikštis turēs eiti šventyklon, apie jo duodamas aukas ir dovanas /46,8-18/, pagaliau apie virtuves aukų mēsai /46,19-24/

44. 2*Jie bus užrakinti*... Pro šituos vartus buvo sugrįžusi į šventyklą Viešpaties garbē /43,2/, todēl jie pasidarē taip šventi, kad nē vienam nebebus atidaroma, net kunigaikščiui. Todēl teokratiniam kunigaikščiui iš Dovîdo palikuonių, tam Dievo garbēs atspindžiui, kuriam buvo duotas 2 Kar 7,14 pažadas, kurs žemiškuose dalykuose yra Dievo vietininkas, suteikiama teisē prieiti visai arti prie kunigų šventoriaus ir pasiliekant ant slenksčio tų vartų, kurie jam atidaromi, iš ten žiūrēti į aukojimą ir ten valgyti aukų dalį /46,1.../. Vartus pasiekti jis turēs iš išorinio šventoriaus, į kurį įeis kartu su kitais pro išorinius šiaurēs ir pietų vartus ir pro čia vēl išeis

4*Ties namais* : ties pačia šventykla, todēl į vidaus šventorių, kur jis sustojo ir matē Viešpaties garbę, kaip ji pripildē šventnamį. — 5*Atkreipk savo*... Įsidēmēk, pro kur įeinama ir išeinama, kad galētumei duoti nurodymų, kas ir pro kuriuos vartus turi įeiti ir išeiti, kad nebeatsitiktų daugiau nieko priešingo dievnamio šventumui, kaip kad seniau būdavo. 6*Ir sakyk*... Ebr t : sakyk atkaklumui, Israēlio namams. — *Nusikaltimų*. Ebr t : nuobodų. — Buvo daroma nuobodų, kai buvo įsileidžiama į šventyklą svetimų dievaičių tarnus. — 7*Neapipjaustyta širdimi* : kurie be jokio varžymos pasiduoda piktiems savo geiduliams. — Pagonimis vergais buvo seniau /Još 9,27; Esdr 2,58/ naudojamasi žemiausiems šventyklos patarnavimams, vandeniui nešti, malkoms kirsti ir tt, bet vēliau jie buvo prileidžiami ir prie kitų darbų, kurie buvo skirti tik levitams ir kunigams. Tai jau buvo aiškus šventyklos sutepimas. — *Duonas*. Augščiau minētais pagonimis buvo naudojamasi atnašaujant duonines aukas, deginant taukus, šlakstant krauju altorių ir jį išliejant. — 8*Patys pastatēte*... Kunigai ir levitai laikē sau šventyklos patarnavimus per daug žemais, todēl jie pasivaduodavo pagonimis

10*Tie levitai*... Kalbama čia ne apie visus Levio palikuonis, bet apie kunigus iš Levio giminēs, kurie buvo nusikaltę neištikimybe Viešpačiui. Jie degraduojami į paprastus levitus, todēl nebegalēs eiti kunigų pareigų. —

[10]Tie levitai, kurie, Israėlio sūnums suklydus, toli pasitraukė nuo manęs, nuklydo nuo manęs paskui savo stabus ir todėl nešė savo neteisybę, [11]bus mano šventykloje namų vartų vartininkais ir durininkais ir namų tarnais; jie skers deginamąsias aukas ir kitas tautos aukas, ir jie stovės pasiryžę jai tarnauti. [12]Kadangi jie tarnavo jiems savo stabų akivaizdoje ir virto Israėlio namams papiktinimu į neteisybes, todėl aš pakėliau savo ranką prieš juos, sako Viešpats Dievas, ir jie neš savo neteisybę, [13]nesiartins prie manęs atlikti man kunigų pareigų ir neeis prie visų mano šventovių arti to, kas yra švenčiausia, bet neš savo sugėdinimą ir savo nusikaltimus, kuriuos yra padarę. [14]Aš padarysiu iš jų namų durininkus visiems jų patarnavimams ir visame, kas juose bus daroma

[15]Levio gi giminės Sadoko sūnūs kunigai, kurie sergėjo mano šventyklos apeigas, kai Israėlio vaikai klydo nuo manęs, tie artinsis prie manęs man tarnauti; jie stovės mano akivaizdoje, kad aukotų man taukus ir kraują, sako Viešpats Dievas. [16]Jie įeis į mano šventyklą ir jie artinsis prie mano stalo man tarnauti ir mano apeigų sergėti. [17]Įeidami pro vidaus šventoriaus vartus, jie bus apsivilkę drobiniais drabužiais, ir nebus ant jų kūno nieko vilnonio, kai jie tarnaus vidaus šventoriaus vartuose ir viduje. [18]Drobinės juostos bus ant jų galvų ir drobinės kelnės aplink jų strėnas, ir jie nesusijuos taip, kad prakaituotų. [19]Išeidami į išorinį šventorių prie tautos, jie nusivilks savo drabužius, kuriuose tarnavo, ir padės juos šventyklos sandėlyje, apsivilks gi kitais drabužiais ir nepašventins tautos savo drabužiais. [20]Savo galvos jie neskus ir neželdins ilgų plaukų, bet kirpte apsikirps savo galvas. [21]Nė vienas kunigas, kai jis turės eiti į vidaus šventorių, negers vyno. [22]Taip pat jie neves našlės ir atstumtos, tiktai mergaites iš Israėlio namų palikuonių; tačiau našlę, kuri yra kunigo našlė, jie galės vesti. [23]Jie mokys mano

---

[12]*Papiktinimu.* Pritardami tautos užgaidoms ir savo piktu pavyzdžiu jie piktino visus ir davē progos tautai vis labiau nusikalsti. — *Pakēliau savo ranką:* prisiekiau. — [13]*Prie visų mano...* Šventovēmis ir tuo kas švenčiausia čia pavadinta ne tik švenčiausioji paties dievnamio dalis ir tik Dievui pašvęstos aukų dalys, bet visi dalykai, kurie buvo laikomi labai šventais. Atitolinti nuo visų tų dalykų buvusieji kunigai bus visų akyse labai sugēdinti

[15]*Jie stovēs mano...* Kaip Sadokas buvo ištikimas Dievo išrinktajam karaliui /1 Kron 6,8 ir k/, taip jo palikuonys bus ištikimi Augščiausiam Karaliui, Dievui. — [17]*Drobiniais...* Drobinį apdarą vilkējo vyriausis kunigas permaldavimo dieną /3 Moš 16,4/. — *Vilnonio.* Šiaip jau Žydams buvo uždrausta dēvēti kartu vilnonius ir drobinius apdarus. Kunigams čia uždraudžiama dēvēti vilnonius drabužius šventykloje, kad išvengtų prakaitavimo ir nesusiteptų prakaitu. — [19]*Nepašventins tautos...* Pašvęsti apdarai suteiktų tautai tam tikro šventumo, taip kad žmonēs turētų vengti daugelio dalykų ir nebegalētų laisvai užsiimti visais savo reikalais. Plg 2 Moš 29,37; 30,29 ir k. Mošēs įstatyme kunigų drabužiai neturējo šitokios savybēs. — [20]*Savo galvos...* Galvą nusiskusti buvo gedulo ženklas /Ješ 22,21 ir k/ ir todēl kunigams buvo uždrausta /3 Moš 21,5/; be to, tai būtų buvęs pamēgdžiojimas pagoniškų įpročių. Plaukus želdinti ilgus nepritiko kunigų rimtumui /Jier/. Kadangi ilgus plaukus želdindavo vadinamieji Nazirai, todēl kunigams buvo uždraustas ilgas naziratas. LXX pasakyta, kad kunigams neleista artintis su atidengta galva, nes nusidengti galvą buvo gedulo ženklas /3 Moš 10,6 ir k/. — [21]*Vyno.* Žr 3 Moš 10,9.11. — [22]*Jie neves...* Kas įstatyme buvo įsakyta vyriausiam kunigui /3 Moš 21,14/, to čia reikalaujama iš visų kunigų; skirtumas daromas tik tas, kad kunigas gali vesti kunigo našlę. — [23]*Jie mokys...* Kad ypatingu būdu

tautą, koks yra skirtumas tarp švento ir nešvento, ir aiškins jiems, kuo skiriasi tai kas sutepta nuo nesutepto. [24]Kilus ginčui, jie laikysis mano nuostatų ir darys teismą ; jie sergės mano įstatymus ir mano įsakymus visose mano iškilmėse ir švęs mano šabatus. [25]Jie neeis prie numirėlio, kad nesusiteptų, išskyrus tėvą ir motiną, sūnų ir dukterį, brolį ir seserį, kuri dar neturėjo vyro ; šitais jiems leista susitepti. [26]Ir kai kurs bus apsiplovęs, bus jam suskaityta septynios dienos. [27]O tą dieną, kurią jie eis į šventyklą į vidaus šventorių, kad man tarnautų šventykloje, jie aukos už savo nuodėmę, sako Viešpats Dievas

[28]Jie negaus tėvonystės, nes aš jų tėvonystė ; ir nuosavybės jūs neduosite jiems Izraėlyje, nes aš jų nuosavybė. [29]Jie valgys nuodėmės ir nusikaltimo aukas, ir kiekvienas apžadas Izraėlyje bus jų. [30]Visų pirmgimių pirmonės ir visos liejamosios aukos iš viso, kas aukojama, bus kunigų ; taip pat savo valgių pirmones jūs duosite kunigui, kad jis neštų palaiminimą tavo namams. [31]Jokios maitos ir kas iš paukščių ar iš gyvulių yra žvėrių sudraskyta, kunigai nevalgys

45. [1]Kai pradėsite dalintis žemę burtu, atskirkite kaip pirmones Viešpačiui pašvęstą žemės dovaną dvidešimt penkiais tūkstančiais ilgą ir dešimčia tūkstančių plačią ; ji bus pašvęsta visame savo plote aplinkui. [2]Iš visos šitos dalies turi priklausyti šventyklai keturkampis penkiais šimtais platus ir ilgas, o aplink jį turi būti laisvas plotas per penkias dešimtis mastų aplinkui. [3]Iš to, kas atmatuota, matuosite plotą išilgai dvidešimt penkis tūkstančius ir skersai dešimtį tūkstančių, ir jame bus dievnamis ir tai kas švenčiausia. [4]Pašvęstoji šalies dovana priklausys šventyklos tarnams kunigams, kurie eina į Viešpaties tarnybą ; čia bus vieta jų namams ir šventajai šventyklai

[5]Taip pat dvidešimt penkių tūkstančių ilgis ir plotis bus paskirtas levitams, kurie tarnauja namams ; jiems priklausys dvidešimt kambarių

[6]Miestui nuosavybėn duosite penkių tūkstančių plotį ir dvidešimt penkių tūkstančių ilgį šalia to, kas atskirta šventyklai ; tai priklausys visiems Izraėlio namams. [7]Taip pat kunigaikščiui paskirsite plotą vie-

---

pašvęsta tauta galėtų pasisaugoti bet kurio susitepimo. — [24]*Darys teismą.* Svarbesnius ginčus spręs kunigai. 5 Moš 17,8... 2 Kron 19,8. — [25]*Jie neeis...* Plg 4 Moš 19,11-19

[28]*Jie negaus...* Geriau ebr t : ir tai bus jiems tėvonystė : aš pats esu jų tėvonystė. Žr 5 Moš 18,1 ; plg žem 45,4. — [29]*Jie valgys...* Ebr t : duonines /nekruvinas/ aukas, ir nuodėmės aukas, ir nusikaltimo aukas jie valgys, ir visa kas apimta draudimu Izraėlyje teks jiems. — Kokios aukos tekdavo kunigams, žr 3 Moš 2,3 ir k. — [30]*Visų pirmgimių pirmonės :* geriausios dalys pirmonių, valgomų vaisių ir miltų. Ebr t : geriausius visų pirmųjų vaisių iš viso ir visų pašvęstųjų dovanų iš viso, iš visų jų pašvęstų dovanų. — *Duosite kunigui...* Kunigo maldavimu Dievas suteiks savo palaiminimą. 2 Moš 20,29. — [31] *Kunigai nevalgys.* Kodėl, paaiškinta 5 Moš 14,21 : nes tu esi šventa savo Dievo tauta

45. [1]*Dvidešimt penkiais tūkstančiais.* Anot daugelio aiškintojų: 25.000 nendrių; bet gal taip susidarytų perdaug dideli plotai ; todėl kiti sako : mastų. Plg aug 42,15... — *Dešimčia.* Tikriau LXX : dvidešimčia. Plg 3 ir 5 e. — [3]*Iš to, kas atmatuota :* iš ploto paminėto pirmoje e ; todėl šita eil yra pirmosios eil tęsinys, o antroje eil minimas plotas priklauso 3 e aprašomam plotui, kuriame buvo ir šventyklos vieta. Visas šitas plotas laikomas šventu, todėl kunigai gyvena Viešpačiui ypatingu būdu pašvęstoje žemėje arti šventyklos

[5]*Priklausys dvidešimt kambarių.* Tikriau LXX : Jie turės /ten/ miestų, kad juose gyventų. Taigi ir levitai gyvens atskirai nuo tautos

name ir kitame šone to, kas atskirta šventyklai ir miestui paveldėti, būtent, ties tuo kas atskirta šventyklai ir ties tuo kas turi priklausyti miestui : vakarų šone į vakarus ir rytų šone į rytus ; ploto gi ilgis kiekviename šone sieks nuo vakarų sienos iki rytų sienai. [8]Tai iš šalies priklausys jam kaip nuosavybė Israėlyje, ir kunigaikščiai nebeplėš daugiau mano tautos, bet paliks šalį Israėlio namams jų giminėmis

[9]Viešpats Dievas sako taip : Gana bus jums, Israėlio kunigaikščiai ; liaukitės darę neteisybę ir plėšimus ir laikytės teisės ir teisybės, atskirkite savo plotą nuo mano tautos, sako Viešpats Dievas. [10]Tebūna jūsų svarstyklės teisingos, teisinga epha ir teisingas batas. [11]Epha ir batas turi būti lygūs ir to paties talpumo, kad bate tilptų dešimta koro dalis ir ephoje dešimta koro dalis ; žiūrint koro talpumo bus nustatomi jų saikai. [12]Siklis turės dvidešimt skatikų. Dvidešimt siklių, ir dvidešimt penki sikliai, ir penkiolika siklių sudarys vieną miną. [13]Šitos yra pirmonės, kurias jūs atnašausite : šeštą ephos dalį nuo kviečių koro ir šeštą ephos dalį nuo miežių koro. [14]Saikas aliejui bus aliejaus batas, lygus dešimtai koro daliai ; dešimts batų sudarys korą, nes dešimčia batų pripiliamas pilnas koras. [15]Iš bandos nuo kiekvienų dviejų šimtų iš tarpo tų, kuriuos Israėlis augina duoninėms, deginamosioms aukoms, ramybės aukai ir permaldavimui už save, imkite vieną aviną, sako Viešpats Dievas. [16]Visa šalies tauta turės duoti šitas pirmones kunigaikščiui Israėlyje

[17]Kunigaikštis turės rūpintis deginamosiomis aukomis, duoninėmis atnašomis ir liejamomis aukomis iškilmėse, jaunačio dienose, šabatuose ir visose Israėlio namų iškilmėse ; jis taip pat parūpins auką už nuodėmę ir deginamąją auką, ir ramybės auką permaldavimui už Israėlio namus

[18]Viešpats Dievas sako taip : Pirmame mėnesyje pirmą mėnesio dieną imk iš bandos veršį be kliaudos ir šventink šventyklą. [19]Kunigas turės

---

[6]*Miestui nuosavybēn.* Miestui skiriamas plotas bus tiek pat ilgas iš rytų į vakarus kaip ir levitų plotas, bet per pus siauresnis, nes tik 5.000. — *Šalia to, kas...* Išilgai, lygiagrečiai šventyklai paskirto ploto, pietų šone /48,8/, ir priklausys ne vienai giminei, kaip anksčiau, bet visoms. — [7]*Viename ir kitame šone...* Kunigaikščio nuosavybē bus į rytus ir į vakarus nuo jau atskirtų plotų ; jie tęsiasi iki rytų ir iki vakarų šalies sienai, t y, iki Jordanui ir iki Tarpžemio jūrai. — [8]*Nebeplēš.* Ebr t : nebeslēgs

[9]*Atskirkite savo plotą...* Ebr t : nuimkite nuo mano tautos savo prispaudimus. — [10]*Tebūna jūsų...* Žr 3 Moš 19,36. B a t u buvo seikējami skysčiai, e p h a gi, kuri buvo tokio pat talpumo, sausi dalykai, javai. Plg Ješ 5,10. Jų talpumas lygus 36,44, anot kitų 38,88 litrų. — [11]*Koro,* arba k h o m e r i o , kurs lygus 364,4 ar 388,8 litrų. — [12]*Skatikų.* Ebr *gera,* lygi 0,728 gr. Sikliais arba š e k e l i a i s buvo sveriami pinigai ; vienas šekelis buvo vertas 6 /liet/ litus. — *Dvidešimt siklių...* Šitie žodžiai nevisai aiškūs. Mina turējo 50 šekelių. Gal tikriau pasakyta LXX : 5 šekeliai /tebūna/ penki, ir 10 šekelių — dešimt, o 50 šekelių sudarys vieną miną ; t y, svarsčiai ir saikai turi būti tikri, 5 šekelių pinigas tebūna toks, kad jis svertų 5 šekelius ir tt. [13]*Pirmonēs.* Ebr t : pašvęstoji dovana. Savo pajamų dalį tauta turējo atiduoti kunigaikščiui, kurs turējo parūpinti aukų šventyklai ; kviečių ir miežių reikējo duoti 1/60 khomerio. — [14]*Saikas aliejui.* Aliejaus reikējo duoti 1/100 koro. — [15]*Iš bandos.* Anot ebr t reikējo duoti gerai užaugintų gyvulių. — *Duoninēms aukoms* : iš javų ir aliejaus /13 ir 14 eil/. — [16]*Pirmones* : atnašas

[17]*Už nuodēmę.* Ebr t dar čia paminēta duoninē auka

[19]*Vartų* : tikriausiai visų trejų vartų. — [20]*Septintą mēnesio dieną.* Gal tikriau anot gr t : pirmą septintojo mēnesio dieną ; todēl šita apeiga turējo pavaduoti Žydų permalda-

imti nuodėmės aukos kraujo ir pašlakstys namų staktas, keturis alto-
riaus vainiko kampus ir vidaus šventoriaus vartų staktas. [20]Taip pat tu
darysi septintą mėnesio dieną už kiekvieną, kurs nusidėjo nežinodamas
ar buvo klaidos suvedžiotas, ir taip pašventinsi namus

[21]Pirmame mėnesyje keturioliktą mėnesio dieną bus jums Velykų
iškilmė ; septynias dienas bus valgoma nerauginta duona. [22]Kunigaikštis
tą dieną už save ir už visą šalies tautą atnašaus veršį už nuodėmę. [23]Per
septynias iškilmės dienas jis duos deginamajai Viešpaties aukai po septy-
nis veršius ir septynis avinus be kliaudos, kasdien per septynias dienas,
ir už nuodėmę kasdien ožį. [24]Jis atnašaus duoninei aukai vieną ephą prie
veršio ir vieną ephą prie ožio, be to, prie kiekvienos ephos vieną alie-
jaus hiną

[25]Septintame mėnesyje penkioliktą mėnesio dieną iškilmėje jis darys,
kaip augščiau pasakyta, per septynias dienas duodamas aukas už nuo-
dėmę, deginamąsias aukas, duonines aukas ir aliejaus

46. [1]Viešpats Dievas sako taip : Vidaus šventoriaus vartai, kurie
atgręžti į rytus, bus užrakinti per šešias darbo dienas, šabato gi dieną
bus atidaryti, taip pat bus atidaryti ir jaunačio dieną. [2]Kunigaikštis įeis
pro išorinių vartų prieangį ir sustos ant vartų slenksčio, o kunigai aukos
jo deginamąją auką ir jo ramybės auką ; jis pagarbins ant vartų slenksčio
ir išeis ; vartai gi nebus uždaryti iki vakarui. [3]Taip pat šalies tauta gar-
bins prie tų vartų angos šabatais ir jaunačio dienomis Viešpaties aki-
vaizdoje. [4]Atnašaus gi kunigaikštis šitokią deginamąją auką Viešpačiui :
šabato dieną šešis avinėlius be kliaudos, ir aviną be kliaudos, [5]taip pat
duoninei aukai vieną ephą prie avino, prie avinėlių gi duoninei aukai kiek
pats panorės ; be to, duos aliejaus hiną prie kiekvienos ephos. [6]Jaunačio
gi dieną jis duos iš bandos veršį be kliaudos ir šešis avinėlius bei avinus,
kurie bus be kliaudos. [7]Atnašaus taip pat duoninei aukai vieną ephą
prie avino, prie avinėlių gi kiek pats panorės, o aliejaus vieną hiną prie
kiekvienos ephos

[8]Kai kunigaikštis norės įeiti, teįeina vartų prieangio keliu ir tuo
pačiu keliu teišeina. [9]Taip pat kai šalies tauta eis iškilmėse Viešpačio aki-
vaizdon, tie, kurie įeina pro šiaurės vartus pagarbinti, teišeina pietų
vartų keliu ; o kas įeina pro pietų vartus, tas teišeina šiaurės vartų
keliu ; tenegrįžta pro tuos pat vartus, pro kuriuos įėjo, bet teišeina pro
vartus priešingoje pusėje. [10]Kunigaikštis įeis su įeinančiais jųjų tarpe
ir išeis su išeinančiais. [11]Šventėse ir iškilmėse bus atnašaujama duoninė
vienos ephos auka prie veršio ir taip pat vienos ephos prie kiekvieno avino ;
prie avinėlių gi bus aukojama, kiek norima ; o aliejaus vienas hinas prie
kiekvienos ephos

---

vimo dienos apeigas. — *Nežinodamas*... Žr 3 Moš 4,2... 4 Moš 15,11...
[22]*Veršį už nuodėmę*. Mošės įstatyme šitai dienai nebuvo įsakyta tokių aukų daryti. — [24]*Vieną ephą* : smulkių miltų / 4 Moš 15,4 ir k/. — *Hiną*: šeštą bato dalį

46. [2]*Ant vartų slenksčio*. Išorinio šventoriaus vartai į rytus turėjo pasilikti visuomet užrakinti. Ant jų slenksčio kunigaikščiui buvo paskirta vieta, kurioje jis turėjo valgyti aukų dalį /44,2.3/. Šičia pasakoma, kurioje vietoje kunigaikštis turės atiduoti Dievui garbę ir būti, kai atliekamas jo atnašų aukojimas. Šabatais ir jaunačio dienomis turėjo būti atidaryti vidaus šventoriaus vartai, kunigaikštis turėjo iš išorinio šventoriaus ateiti iki vidaus šventoriaus slenksčio ir čia stovėti prie vartų staktos /ebr t/. — [3]*Prie tų vartų*. Įėjusiems pro šiaurės ir pietų vartus į išorinį šventorių buvo leista

[12]Kai kunigaikštis atnašaus savo noru Viešpačiui deginamąją auką
ar savo valia ramybės auką, jam bus atidaryti vartai, kuriais išeinama
į rytus, ir taip jis tedaro savo deginamąją auką ir savo ramybės atna-
šą, kaip paprastai daroma šabato dieną; po to jis išeis ir kai bus išėjęs,
vartai bus uždaryti
[13]Kasdien jis atnašaus metinį avinėlį be kliaudos Viešpačiui; vi-
suomet rytą jis tai darys. [14]Be to jis atnašaus prie jo kiekvieną rytmetį
šeštą ephos dalį ir aliejaus hino trečdalį, kad būtų sumaišyta su miltais.
Tai bus auka Viešpačiui teisėta, nuolatinė ir amžina. [15]Taip jis atnašaus
avinėlį kaip amžiną deginamąją auką ir duoninę auką ir aliejų kiekvieną
rytmetį
[16]Viešpats Dievas sako taip: Jei kunigaikštis duos kuriam savo
sūnui dovaną, tai ta jo tėvonystė bus jojo sūnų, jie turės ją paveldėtinai.
[17]O jei padovanos ką iš savo tėvonystės vienam savo tarnų, priklausys
šitam iki atlaidos metų ir paskui grįš kunigaikščiui; jo gi tėvonystė
priklausys jo sūnums. [18]Kunigaikštis neims prievarta iš tautos tėvonys-
tės ir jos nuosavybės; bet iš savo nuosavybės duos tėvonystę savo
sūnums, kad nė vienas iš mano tautos nebūtų išvarytas iš savo nuo-
savybės
[19]Jis įvedė mane pro angą, kuri buvo šalia vartų, į šventyklos kam-
barius, skirtus kunigams, atgręžtus į šiaurę; tenai buvo erdvė atgręžta
į vakarus. [20]Ten jis man tarė: Šita yra vieta, kurioje kunigai virs nuo-
dėmės ir nusikaltimo aukas; čia jie keps duoninę auką, kad nereikėtų
išnešti jos į išorinį šventorių ir kad nebūtų pašventinta tauta. [21]Po to
jis išvedė mane į išorinį šventorių ir vedė mane aplinkui į keturis šven-
toriaus kampus, ir štai čia šventoriaus kampe buvo šventorėlis, po vieną
šventorėlį kiekviename šventoriaus kampe. [22]Keturiuose šventoriaus kam-
puose buvo atskirti šventorėliai keturiomis dešimtimis mastų ilgi ir trimis
dešimtimis platūs; visi keturi buvo vienodo didumo. [23]Aplink kiekvieną
keturių šventorėlių ėjo apsukai siena, o po prieangiais aplinkui buvo pa-
daryti virtuvių židiniai. [24]Ir jis man tarė: Tai virtuvių namai, kuriuose
Viešpaties namų tarnai virs tautos aukas

47. [1]Po to jis vėl nusivedė mane prie namų vartų, ir štai iš po namų
slenksčio tekėjo vanduo į rytus, nes namų priešakis buvo atgręžtas į
rytus; tas vanduo tekėjo žemyn pro dešinį šventnamio šoną į pietus

---

prieiti prie vidaus šventoriaus vartų rytų šone, bet jiems buvo uždrausta įeiti į pačius vartus, kur buvo vieta kunigakščiui. — [5]*Vieną ephą*: smulkių miltų. — [6]*Bei avinus.* Ebr t: vieną aviną

[12]*Vartai, kuriais...* Tie patys vartai, apie kuriuos kalbama 1 ir 2 e. Kunigaikštis daro aukas ta prasme, kad duoda kunigams aukai skirtą gyvulį, kurį tam tikromis apeigomis aukoja kunigai

[13]*Jis atnašaus.* Anot Vulg: kunigaikštis, bet ebr t: tu atnašausi, t y, tauta. Kadangi kunigaikštis turėjo duoti aukas šventėse /43,17/, tai kasdieninė auka turėjo, be abejo, būti duodama tautos, kurios vardu kunigai ją aukojo. — *Metinį avinėlį.* Žr 4 Moš 28,3. — [14]*Be to...* Plg 4 Moš 28,5. — *Ir amžina...* Plg Mal 1,11

[17]*Iki atlaidos*: iki jubiliejinių metų, kurie būdavo kas 50 metų. Todėl kunigaikščio nuosavybė negalėjo dovanojimo keliu patekti į svetimas rankas

[19]*Vartų*: šiaurės šone. — *Atgręžta į vakarus*: tame triobesio gale, kurs buvo į vakarus. — [20]*Nuodėmės ir nusikaltimo aukas*: tas čia įvardintų aukų dalis, kurios buvo skiriamos kunigams, taip pat duonines aukas. — *Kad nebūtų...* Žr 44,19. Ne kunigams skirtos aukų dalys buvo verdamos tam tikrose virtuvėse, kurios

nuo altoriaus. [2]Jis išvedė mane pro šiaurės vartus ir nusivedė mane į kelią anapus išorinių vartų, į tą kelią, kuriuo einama į rytus, ir štai dešinėje pusėje plūdo gausingai vanduo. [3]Kai tas vyras, kurs turėjo savo rankoje matuojamąją virvę, išėjo rytų link, jis atmatavo tūkstantį mastų ir pervedė mane per vandenį iki riešų. [4]Jis vėl atmatavo tūkstantį mastų ir pervedė mane per vandenį iki kelių. [5]Jis dar atmatavo tūkstantį ir pervedė mane per vandenį iki strėnų. Jis atmatavo vėl tūkstantį, ir čia buvo jau upė, kurios aš nebegalėjau pereiti, nes gilaus upelio vandenys taip buvo patvinę, kad jų nebebuvo galima perbristi. [6]Tuomet jis man tarė : Tu juk matei, žmogaus sūnau. Ir jis išvedė mane ir atvedė atgal į upelio krantą. [7]O kai jis apgręžė mane, štai upelio krante buvo iš abiejų pusių labai daug medžių. [8]Tuomet jis man tarė : Šitas vanduo, kurs teka į rytus prie smilčių kauburių ir nusileidžia į tyrumos lygumas, įtekės į jūrą ir vėl ištekės, ir jūros vanduo pasidarys sveikas. [9]Visa, kas gyva ir kas juda, kur tik ateis upelis, gyvens, ir bus itin daug žuvų, kai tik ten nueis šitas upelis, ir pasidarys sveika ir gyvens visa, ką tik upelis pasieks. [10]Prie jo stovės žvejai ; nuo Engadies iki Engalimui bus džiovinami tinklai ; bus labai daug jo žuvų rūšių, kaip didelės jūros žuvų, begalinė bus jų daugybė. [11]Bet krantuose ir balose jis nepasidarys sveikas, nes tai paskirta druskinėms. [12]Upelio krantuose abiejuose šonuose augs visokie vaisiniai medžiai ; nuo jų nebirės lapai ir nepristigs juose

---

buvo keturiuose išorinio šventoriaus kampuose /24 e/. — [23]*Po prieangiais.* Tikriau anot ebr t : žemai prie mūro. — [24]*Namų tarnai :* todėl levitai, nes apie kunigus sakoma : jie tarnauja Viešpačiui /44,15/

c/*Nauja šventoji žemė*

47,1-48,35. Pranašui parodomas iš šventyklos tekąs vanduo, kurs visa gydo /47,1-12/, nurodomos žadėtosios žemės sienos ir kaip ji reikia paskirstyti /47,13-23/, septynių šiaurinių giminių plotai /48,1-7/, kunigų, levitų, miesto ir kunigaikščio plotai /48,8-22/, penkių pietinių giminių plotai /48,23-29/ ir pagaliau šventojo miesto vartai /48,30-35/

47. [1]*Prie namų vartų.* Iš išorinio šventoriaus, kur angelas parodė Ezekiēliui virtuves, jis vēl atvedamas prie šventyklos vartų. — *Tekējo vanduo.* Dievas pasilieka šventykloje, /43,1.../, tauta garbina jį tinkamu būdu ir labai pamaldžiai /44,1-46,15/ ; todēl iš Dievo šventyklos sklysta į visą šalį didžiausis derlingumas ; jo vaizdas yra šaltinis, kurs teka iš šventyklos, didēja ir duoda gyvybę. — Sausam ir lyg apmirusiam rytų kraštui vanduo yra gyvybēs vaizdas, simbolis, kurį dažnai vartoja pranašai. — *Į rytus.* Vanduo tekējo dešiniame šventyklos šone į pietus nuo deginamųjų aukų altoriaus. — [2]*Pro šiaurēs vartus* : nes rytų vartai buvo užrakinti /44,2/. — [3]*Vyras, kurs...* Plg 40,3. — *Iki riešų.* Vandens čia buvo jau padaugēję. Ebr t : vandens buvo iki riešų. — [4]*Iki kelių.* Ebr t : vandens buvo iki kelių. — [5]*Nes gilaus...* Ebr t : nes augštai pakilę vandenys tekējo, vandenys tik perplaukiami, upē, kurios nebuvo galima perbristi. — Jei jau 4.000 mastų atstume buvo atsiradę taip daug vandens, tai kiek to vandens turējo tekēti toliau iki Mirties jūrai. — [7]*Labai daug medžių* : todēl apylinkē turējo būti labai graži ir derlinga. — [8]*Į rytus prie smilčių...* Ebr t : į rytų apskritį. Plg Još 22, 10. — *Į tyrumos lygumas.* Ebr t : į Arabah. Taip gi buvo vadinamas Jordano slēnis, ypač pietinē jo dalis. — *Į jūrą* : į Mirties jūrą. — *Ir vēl ištekēs...* Anot ebr t : jis ateina į jūrą, vedamas į jūrą, ir vanduo pasidaro sveikas. — [9]*Visa, kas...* Mirties jūros vanduo tiek kartus, kad žuvys patekusios į jį iš Jordano tuojau stimpa. Stebuklingo upelio vanduo padarys ir iš tokio Mirties jūros vandens gerą, tinkamą visiems gyvūnams. — [10]*Engadies...* Engalimas /*En eglajim,* dabar *Ajin Feškah*/, anot šv Jier, buvo ten, kur Jordanas įteka į Mirties jūrą. Engaddi /Ajin Džidi/ Mirties jūros vakarų krante, todēl ten,

vaisių ; kas mėnuo jis ves naujų, nes jo vanduo teka iš šventyklos ; iš
jų vaisių bus maisto ir iš jų lapų vaistų
13 Viešpats Dievas sako taip : Šitos yra ribos, kuriose jūs paveldėsite
šalį dvylikai Israėlio giminių ; nes Juozapas turi gauti dvigubą dalį.
14 Kiekvienas gaus iš jos lygiai kaip jo brolis ; dėl jos aš esu pakėlęs
savo ranką, kad ją duočiau jūsų tėvams, ir šita žemė teks jums nuosa-
vybėn. 15 Šitos gi yra žemės ribos : šiaurėje nuo Didžiosios jūros Hetha-
lono keliu einant į Sedabą, 16 Ematą, Berotą, Sabarimą, kurs yra tarp
Damasko ploto ir Emato apylinkės, iki Tikhono namų, kurie yra prie
Aurano ribų. 17 Taigi riba nuo jūros iki Enono kiemui bus riba nuo Da-
masko ir nuo vieno šiaurės kampo iki kitam šiaurės kampui ; Emato
riba sudarys šiaurės sieną. 18 Toliau rytų riba turės eiti tarp Aurano ir
Damasko ; tarp Galaado šalies ir Israėlio šalies ; Jordanas perskirs juos
iki Rytų jūrai ; taip jūs matuosite rytų sieną. 19 Pietuose gi riba eis į
pietus nuo Tamaro iki Prieštaravimo vandenų Kadese, toliau upeliu iki
Didžiajai jūrai ; ta tai yra pietų siena pietuose. 20 Vakarų siena bus Di-
džioji jūra, nuo ribos tiesiai iki Ematui ; tai yra vakarų siena
21 Šitą žemę jūs paskirstysite sau Israėlio giminėmis. 22 Pasiskirstysite
ją burtu paveldėtinai sau ir ateiviams, kurie prisidės prie jūsų, kuriems
gims vaikų jūsų tarpe ; ir jie bus jums kaip čiabuviai Israėlio sūnų
tarpe : draug su jumis jie pasiskirstys nuosavybę Israėlio giminių tarpe.
23 Kurioje tik giminėje bus ateivis, tenai duosite jam nuosavybę, sako
Viešpats Dievas

48. 1 Štai giminių vardai. Šiaurės šone išilgai Hethalono kelio einant
į Ematą Enano kiemas bus riba nuo Damasko į šiaurę, išilgai Emato
kelio. Tai priklausys jam nuo rytų šono iki jūrai ; tai Dano dalis. 2 Prie
Dano ribos nuo rytų šono iki jūros krantui, tai Asero dalis. 3 Prie Asero
ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Nephtaliui viena dalis. 4 Prie Nephtalio
ribos nuo rytų šono iki jūros kraštui Manasui viena dalis. 5 Prie Manaso
ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Ephraimui viena dalis. 6 Prie Ephraimo
ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Rubenui viena dalis. 7 Prie Rubeno
ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Judui viena dalis

---

kur Jordano vanduo tiek jau susimaišęs su jūros vandenimi, kad nebegalima vieno nuo kito atskirti. — [11]*Bet krantuose*... Ebr t : jo balos ir jo kalnai nepasidarys sveiki. — [12]*Upelio krantuose*... Visas čia aprašomas derlingumas, jėga, gyvenimas eina iš Dievo šventyklos. Iš Dievo šventyklos, iš jo garbinimo, iš aukos teka mums visos gērybēs ; ten yra vaistas prieš mirtį, ten kas sugedę pagydoma ; ten yra niekuomet neišsenkąs gyvybēs šaltinis, kurs teka į amžinąjį gyvenimą

[13]*Dvigubą*... Žr 1 Moš 48,22. — [15]*Nuo Didžiosios* : nuo Tarpžemēs jūros. Toliau aprašoma šiaurinē Žadētosios žemēs siena iki Auranui, įvardijant vietas, pro kurias ji turējo eiti ; tačiau tų vietų vardai iš kitur nēra žinomi. — *Iki Tikhono namų*. Gal anot ebr t : Iki viduriniam Khatseriui /Khatser-Hattikon/, kurs yra prie Aurano sienos. — [17]*Iki Enono kiemui*. Ebr Khatsar-'Einon, vietos vardas. — [19]*Kadese*. Žr 4 Moš 34,5. — [20]*Nuo ribos*... Nuo Rinokorūros iki ties vieta, iš kur einama į Ematą

[22]*Ateiviams*. Taip žemēs padalinime nustatoma kitoki tvarka negu buvo 5 Moš 23,2-8 : žemēs turi gauti Žydai draug su pagonimis, taigi tarp jų nebebus skirtumo /Rom 10,12/. Kadangi šitos taisyklēs nesilaikyta Esdro ir Neemijo laikais, tai ji turi galios kitokiems, būtent, Mesijo laikams

48. [1]*Giminių*. Šventykla su Viešpačiui ir miestui paskirtais plotais turi vietą šalies viduryje. Kaip kitados Judo ir Benjamino giminēs gauna

[8]Prie Judo ribos nuo rytų šono iki jūros šonui bus pirmonės, ku-
rias atskirsite, dvidešimt penkis tūkstančius pločio ir ilgio, kaip visos
kitos dalys nuo rytų šono iki jūros šonui, ir čia viduryje bus šventykla.
[9]Pirmonės, kurias atskirsite Viešpačiui, turės dvidešimt penkis tūkstan-
čius ilgio ir dešimtį tūkstančių pločio
[10]Šitos gi pirmonės priklausys kunigų šventyklai : į šiaurę dvide-
šimt penki tūkstančiai ilgio, į vakarus dešimt tūkstančių pločio, taip
pat į rytus dešimt tūkstančių pločio ir į pietus dvidešimt penki tūkstan-
čiai ilgio ; Viešpaties šventykla bus čia viduryje. [11]Pašvęstoji dalis pri-
klausys kunigams iš Sadoko sūnų, kurie sergėjo mano apeigas ir ne-
klydo, kaip klydo Israėlio sūnūs, kaip klydo ir levitai. [12]Taigi jiems pri-
klausys žemės pirmonių pirmonės labai šventa dalis prie levitų ribų
[13]Taip pat ir levitai gaus šalia kunigų ribų dvidešimt penkis tūkstan-
čius ilgio ir dešimtį tūkstantį pločio. Visas ilgis bus dvidešimt penkių
tūkstančių ir plotis dešimties tūkstančių. [14]Iš to jie nieko neparduos ir
nepakeis, ir žemės pirmonės nebus atiduodammos kitiems, nes jos pa-
švęstos Viešpačiui
[15]Penki gi tūkstančiai, kurie lieka iš dvidešimt penkių tūkstančių
pločio, bus nepašvęsti ir paskirti miesto trobesiams ir priemiesčiams ;
miestas bus jų viduryje. [16]Šitie bus jo dydžiai : šiaurės šone keturi tūks-
tančiai penki šimtai, pietų šone keturi tūkstančiai penki šimtai, rytų
šone keturi tūkstančiai penki šimtai ir vakarų šone keturi tūkstančiai
penki šimtai. [17]Miesto gi priemiesčiams bus šiaurės šone du šimtu pen-
kias dešimt, į pietus du šimtu penkias dešimt, į rytus du šimtu penkias
dešimt ir į vakarus du šimtu penkias dešimts. [18]Kas gi bus likę iš ilgio
prie šventyklos pirmonių dešimt tūkstančių į rytus ir dešimt tūkstančių
į vakarus, bus kaip šventyklos pirmonės, ir jų derlius bus maistas tiems,
kurie dirbs miestui. [19]Tie gi, kurie dirbs miestui, bus imami iš visų Israė-
lio giminių. [20]Taigi visos pirmonės dvidešimt penki tūkstančiai skersai
ir išilgai bus atskirtos kaip šventyklos pirmonės ir miesto nuosavybė
[21]Kas gi dar bus likę abiejuose šonuose šalia šventyklos pirmonių
ir šalia miesto nuosavybės ties dvidešimt penkiais tūkstančiais pirmo-
nių iki rytų sienai ir į vakarus ties dvidešimt penkiais tūkstančiais iki

dalią arti šventyklos /1 Moš 49,10 ir k/, kitos giminės toliau

[8]*Dvidešimt penkis tūkstančius* : nendrių /Jier/, anot kitų : mastų, matuojant nuo šiaurės į pietus. Ilgis turi būti toks pat kaip kitų dalių nuo rytų sienos, nuo Jordano iki vakarų sienai, t y, Tarpžemio jūrai

[10]*Šitos gi primonės*... Ebr t : ir šventoji dovana priklausys sekantiems : kunigams į šiaurę ir tt. — [11]*Pašvęstoji dalis*... Ebr t : kunigams, kiekvienam, kurs yra pašventintas, Sadoko sūnums. — [12]*Labai šventa.* Kunigų dalis labai šventa, tuo tarpu kad levitų tik šventa

[13]*Taip pat ir levitai*... Plg 45,4.5

[15]*Kurie lieka iš*... Aug 8 e pasakyta, kad atskirtinų pirmonių plotis turi būti 25.000 /iš šiaurės į pietus/ ; iš to pločio 20.000 tenka kunigams ir levitams, todėl lieka dar 5.000 miestui ; visų tų sklypų ilgis yra vienodas, t y, 25.000 ; bet miestui skiriamas sklypas nebesivadina šventa pirmone. — [17]*Miesto*... Miestas turėjo būti lygus keturkampis ; jo apstatytas ir neapstatytas plotas turėjo turėti skersai ir išilgai po 5000 nendrių /anot kitų : mastų/. — [18]*Kas gi bus likę :* iš 25.000, todėl po 10.000 viename ir kitame miesto ploto šone. Ta dalis skiriama sodams ir vynuogynams, kuriais naudosis gyventojai ; jie bus visų giminių. — *Dirbs miestui* : kaip ūkio darbininkai, arba patiems miesto gyventojams, kurie saugodami miesto garbę ir neliečiamybę, taip jam tarnaus. — [20]*Taigi visos*... Dar kartą nurodomas dydis viso ploto, kurs turi būti šventas, draug su miesto nuosavybe

vakarų sienai, turi priklausyti kunigaikščiui ; šventnamio pirmonės ir
šventyklos šventoriai turi būti anų viduryje. 22Ir kas lieka nuo levitų
nuosavybės ir miesto nuosavybės tarp dalių, turi priklausyti kunigaikš-
čiui ; tarp Judo ir Benjamino ribų plotas turi priklausyti kunigaikščiui
23Kitoms giminėms : Nuo rytų šono iki vakarų šonui Benjaminui vie-
na dalis. 24Prie Benjamino ribos nuo rytų šono iki vakarų šonui Sime-
onui viena dalis. 25Prie Simeono ribos nuo rytų šono iki vakarų šonui
Isakharui viena dalis. 26Prie Isakharo ribos nuo rytų šono iki vakarų
šonui Zabulonui viena dalis. 27Prie Zabulono ribos nuo rytų šono iki
vakarų šonui Gadui viena dalis. 28Prie Gado ribos pietų šone į pietus
riba bus nuo Tamaros iki Prieštaravimo vandenų Kadese, tėvonystė Di-
džiosios jūros link. 29Šita yra žemė, kurią padalinsite burtu Israėlio gi-
minėms, ir šitos yra dalys, sako Viešpats Dievas
30Miesto išėjimai bus šitie : Šiaurės šone atmatuok keturis tūks-
tančius penkis šimtus. 31Miesto vartai bus vadinami Israėlio giminių var-
tais ; treji vartai bus šiaurėje, vieni Rubeno vartai, vieni Judo vartai,
vieni Levio vartai. 32Rytų šone tebūna keturi tūkstančiai penki šimtai
ir bus treji vartai : vieni Juozapo vartai, vieni Benjamino vartai, vieni
Dano vartai. 33Pietų šone atmatuok keturis tūkstančius penkis šimtus,
ir bus treji vartai : vieni Simeono vartai, vieni Isakharo vartai ir vieni
Zabulono vartai. 34Ir vakarų šone keturis tūkstančius penkis šimtus,
ir bus treji jų vartai : vieni Gado vartai, vieni Asero vartai, vieni Neph-
talio vartai. 35Aplinkui bus aštuniolika tūkstančių, ir miesto vardas
nuo tos dienos bus : Tenai yra Viešpats

21*Abiejuose šonuose* : nuo šventyklos iki Jordanui ir nuo miesto ploto iki Tarpžemio jūrai. Kunigaikščio nuosavybē, kaip toliau paaiškinama, turējo būti tarp Judo ir Benjamino giminių dalių

30*Miesto išējimai* : ribos. Miestas bus lygus keturkampis, kiekviename šone turēs trejus vartus, kurie bus vadinami Israēlio giminių vardais. — 31*Levio vartai.* Levio giminē, nors neturi dalies tarp kitų giminių, turi tačiau savo vartus, todēl /32 e/ Ephraimo ir Manaso giminēs sujungiamos ir turi tik vienerius Juozapo vardu vadinamus vartus. — 35*Miesto vardas nuo tos dienos....* Kai prasidēs nauja dalykų tvarka. Miestui duodamas vardas, kuriuo pažymima, kad yra jau įvykdytas senas pažadas, jog Dievas gyvensiąs savo tautos tarpe. — *Tenai yra Viešpats.* Tenai yra Jahvē, sandoros Dievas su visomis savo gērybēmis ir tai amžinai. Todēl naujoji teokratija pasiliks amžinai šventa, Dievo sergima

Viso Ezekiēlio regējimo prasmē yra simbolinē. Kaip antroji visos knygos dalis kalba apie atstatymą, atnaujinimą, taip ji baigiama simboliniais atstatymo vaizdais. Išaiškinti visas jų smulkmenas nēra galimybēs, kaip jau yra dejavęs Jieronimas. Tačiau yra aišku, kad Žydams nerodoma kaikurių dalykų, kurie priklauso Sen Testamentui, kad jie matytų, jog čia kalbama ne apie senosios tvarkos atstatymą ; statomi taip pat prieš akis kiti dalykai, kurie, taip kaip jie įvaizdinti, yra žymia dalimi neįvykdomi šio gyvenimo sąlygose. Nors daug dalykų atitinka Sen Test tvarką, yra tačiau ir skirtingų ir visai naujų. Nors žadamas šventyklos atstatymas, bet jis taip vaizduojamas, kad iš karto į akis krinta naujos tvarkos skirtingumas. Kristaus Eklesijoje virsta pilna tiesa tai, ką Ezekiēlis pranašavo apie būsimą šventyklą Žydams

DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Daniėlis minimas jau Ezekiėlio knygoje kaip lygus šventumu Noei ir Ijobui ir kaip vienas išmintingiausių vyrų /Ez 14,14.20 ; 28,3/ ; bet daugiausia žinių apie jį duoda Daniėlio pranašysčių knyga. Jo vardas reiškia : Dievas mano teisėjas, t y, gynėjas. Daniėlis buvo gimęs kilmingoje Judo giminės šeimoje. Kai Nebukadnetsaras trečiais Žydų karaliaus Joakimo metais /606 ar 605 m pirm Kr/ buvo pradėjęs savo kariškus žygius prieš Egipto Paraoną Nekhao, jis po kovos prie Kharkamio /Jer 46,2/ paėmė Jerusalę, liepė išgabenti į Babelę dalį Dievo šventyklos indų ir išvesdino taip pat kaip įkaitus nemaža augštesnės kilmės jaunikaičių. Tarp išvestųjų buvo ir Daniėlis. Nors jis buvo dar visai jaunas, tačiau jau buvo išmokęs taip labai branginti savo tikėjimą ir Dievo įstatymą, kad ne tik pats tą tikėjimą išlaikė per visą savo gyvenimą, gyvendamas pagonių tarpe ir susidurdamas dėl to tikėjimo su visokiomis sunkenybėmis, bet dar įstengė palaikyti ištikimybę Dievo įstatymui ir kituose, kurie buvo atsiradę tokiose pat kaip jis apystovose. Išmokytas prie karaliaus rūmų visokių Kaldiečių mokslų, radęs malonės pas vyresniuosius, Dievo padedamas, Daniėlis paties Nebukadnetsaro, kai jam išaiškino jo sapną, kurio nė vienas kitas negalėjo išaiškinti, buvo labai išaugštintas ir gavo vienas žymiausių ir garbingiausių prie karaliaus rūmų pareigų, kuriose jis pasiliko iki to karaliaus mirties. Ar buvo Daniėlis paliktas tose garbingose pareigose ir vėlesnių karalių, Evilmerodakho /561-559/, Neriglisaro /559-555/, Labosardakho /555 m/ ir Nabonido /555-538/, nėra žinoma ; bet kai Daniėlis išaiškino Nabonido sūnui Baltasarui slaptingus žodžius apie Babelės karalystės žuvimą, jis vėl buvo išaugštintas. Buvo labai gerbiamas Darijaus Medo, nors turėjo smarkiausių priešų, kurie visais būdais stengėsi jį pražudyti. Susilaukė Daniėlis labai gilios senatvės, nes jis dar buvo gyvas 534 m, t y, trejiems metams praslinkus po to, kai Babelė buvo Kiro paimta ; todėl jis buvo susilaukęs ir Babelės vergijos pabaigos, nors ja dėl savo senatvės nebepasinaudojo

2. Daniėlio vardu vadinamoje pranašysčių knygoje 1) pasakojama, kokių uždavinių teko atlikti tam šventam vyrui Babelėje, ir yra aprašyti didingi regėjimai, kuriuos Dievas jam apreiškė apie teokratinės karalystės ateitį

Pirmoji, istorinė knygos dalis /1,1-6,28/ prasideda 1) pasakojimu, kaip Daniėlis ir trys jo draugai buvo nugabenti Babelėn ir čia išauklėti karaliaus rūmuose /1,1-21/. 2) Toliau pasakojama, kaip Daniėlis išaiškino Nebukadnetsarui jo sapną apie milžinišką statulą /2,1-49/, 3) kaip trys Daniėlio draugai buvo įmesti į ugnies krosnį ir stebuklingai išgelbėti /3,1-97/, 4) kaip Daniėlis vėl išaiškino Nebukadnetsaro sapną apie didžiausį medį /3,98-4,34/, 5) kaip jis Baltasaro puotoje išaiškino slaptingus žodžius /5,1-31/ ir kaip pagaliau priešų įskųstas Daniėlis buvo įmestas

liūtų duobėn ir iš jos išgelbėtas /5,1-28/. Antroji knygos dalis /7,1-12,13/ susideda iš keturių didelių Danielio regėjimų. Pirmame regėjime Danieliui parodomos keturių žvėrių pavidalu keturios pasaulio karalystės, jų tarpusaviai santykiai ir jų santykiai su Mesijo karalyste /7,1-28/. Antrame regėjime parodomas graikų viešpatavimo iškilimas ir paskutinio karaliaus bedieviškumas /8,1-28/. Trečiame regėjime, Danielui išpažinus tautos nuodėmes ir maldaujant išgelbėjimo, Gabrielis skelbia, kad iki Mesijo atėjimui dar likę septynios dešimtys metų savaičių /9,1-27/. Ketvirtame regėjime Danieliui duodama pamokymų apie įvykius nuo Kiro laikų iki pasaulio pabaigai /10,1-12,13/. — Knyga baigiama dviem priedais, kurių pirmame pasakojama, kaip Danielis išgelbėjo nuo mirties nekaltai įskųstą Susaną /13,1-64/, antrame gi, kaip Danieliui pavyko sunaikinti Babiloniečių stabą Belį ir nugalabyti didelį slibiną, pagaliau kaip Danielis, įmestas į liūtų duobę, buvo iš jos išgelbėtas /13,65-14,42/

3. Kad Danielis buvo tikrai istorinis asmuo, abejoti netenka. Jį mini tuo pačiu laiku gyvenęs pranašas Ezekielis ; mini jį kaip gerai savo klausytojams ir skaitytojams žinomą asmenį, jau pagarsėjusį savo dievobaimingumu ir nepaprasta išmintimi, todėl ir neduoda apie jį jokių paaiškinimų, kaip neaiškina, kas buvo visiems žinomi Jjobas ir Noė. Kito panašaus visiems žinomo tuo vardu vadinamo asmens senesniais laikais veltui ieškotumėm ; tai ir Ezekielio klausytojai, išgirdę Danielio vardą, turėjo tuojau prisiminti tą vyrą, apie kurio gyvenimą ir darbus kalba Danielio knyga. — Apie jo pranašautus dalykus kalba pats Išganytojas /Mt 24,15 ir k/. Juozapas Flavijus sako, kad Danielio pranašyscių knyga buvusi rodoma Aleksandrui D Jerusalėje.

Tačiau racionalistinė kritika, neneigdama paties Danielio buvimo, stengiasi įrodyti, kad Danielio vardu vadinama knyga turėjo būti parašyta nežinomo tik Danielio vardu prisidengusio autoriaus, gyvenusio Antioko Epiphano laikais, kad padrąsintų savo viengenčius jų sunkiose kovose prieš Antioką /175-164 m/. Pirmas, kurs panašią nuomonę yra išreiškęs apie Danielio knygos atsiradimą, buvo neoplatonikas Porphirijus /3 amž po Kr/ ; jo argumentai kartojami dabartinių racionalistų. Svarbiausis argumentas jiems yra tas, kad knygoje pasakojami stebuklingi įvykiai ir yra aiškių pranašyscių apie būsimus laikus ; stebuklus ir pranašystes racionalistai laiko negalimais dalykais. Be abejo, žmogus pats savo jėgomis negali padaryti stebuklo, negali teisingai pranašauti. Bet visi krikščionys žino, kad stebuklų būna ir būna tikrų pranašyscių, nes tiki, kad yra Dievas, kurs jų duoda. Tas pats Dievas per Danielį darė stebuklų ir skelbė ateitį, kad prirengtų savo tautai nelaisvės pabaigą, kurs stebuklais buvo ją išvedęs iš Egipto vergijos

4. Pažvelgę arčiau į knygą matome, kad pats Danielis sakosi buvęs jos autorius, kad rašęs Dievo įsakymu /žr Dan 7,1.2 ; 8,1.2 ir k/. Tie jo paliudijimai liečia pirmoje eilėje pranašystes ir čia jų ypač reikėjo, nes pranašystė be nurodymų, kieno ji skelbiama, negali turėti tinkamos reikšmės. Todėl savo vardus yra pasisakę visi tikri pranašai. Su pranašystėmis artimą ryšį turi ir kitos Danielio knygos dalys ir nors nėra aiškiai pasakyta, kad jas rašęs taip pat Danielis, bet visa senovės tradicija, taip pat kalba ir rašymo būdas rodo, kad kaip pranašyscių, taip ir istorinių knygos dalių buvo tas pat autorius

Pirmosios Makabiejų knygos autorius, kurs dalimi pasakoja apie tuos pačius dalykus, kuriuos pranašavo Danielis ir kuriam buvo žinomas graikiškas aleksandriečių Danielio knygos vertimas, turėjo, be abejo, žinoti ir apie senesnį už vertimą tos knygos originalinį tekstą. Danielio

knygos priėmimas į labai senais susidariusį Žydų kanoną nedviprasmiai patvirtina, kad ji buvo laikoma tikru Danielio veikalu

Pagaliau, jei Danielio knyga būtu buvusi parašyta po Kaldiečių karalystės sugriovimo, ar net II amž pirm Kristaus, jos autorius nebebūtų turėjęs tų visai tikrų žinių apie Kaldiečių įpročius, istoriją, religiją, kurių tiek daug yra Danielio knygoje ir kurių tikrumą patvirtina senovės Kaldiečių iškasenų tyrinėjimai mūsų laikais. Pats dviejų kalbų ebraiškos ir aramaiškos vartojimas toje pačioje knygoje duoda suprasti, kad jos autorius turėjo būti Žydas, gyvenęs Kaldėjoje, neužmiršęs savo gimtosios kalbos, bet mokėjęs ir Kaldiečių kalbą ; iš Danielio gi istorijos kaip tik ir žinome, kad jis kartu su kitais jaunais Žydais buvo išmokytas Kaldiečių kalbos ir visokių jų mokslų. Antrame amž pirm Kr net ir Palestinos Žydai jau nebekalbėjo ebraiškai ir nebevartojo tos kalbos raštuose ; visų buvo priimta aramaiškoji kalba

5. Danielis, turėdamas eiti sau pavestas viešas pareigas Babelės valstybėje, negalėjo mokyti savo pamokslais ištrėmime buvusių Žydų, kaip kad darė Ezekielis ; bet visas jo gyvenimas buvo jiems tikras pamokslas. Negalėjo tremtiniai nematyti, kaip Danielis ir jo draugai ištikimai laikėsi savo tikėjimo, nežiūrėdami jiems gresiančių pavojų, žinojo kaip Dievas dėl tos ištikimybės stebuklais gelbėjo juos ir iš ugnies ir iš liūtų nasrų, žinojo, kokią stebuklingą išmintį Dievas buvo suteikęs Danieliui, kurs ją rodė ir savo viengenčiams, gindamas neteisingai įskųstos Susanos nekaltumą ir taip išgelbėdamas ją nuo mirties. Didingi Dievo suteikti Danieliui pranašiniai regėjimai rodyte rodė tremtiniams, kad Dievas nepalieka savo tautos ir atsimena jai duotus pažadus. Bet pranašo Danielio ištikimybė tikrajam Dievui turėjo didžiausios reikšmės ir tiems pagonims, kurių tarpe jam teko gyventi. Matydami to Dievo vardu daromus stebuklus, jo teikiamą pagalbą, jie turėjo pamatyti, kad Žydų Dievas, nors jo išrinktoji tauta buvo nugalėta ir laikinai neteko savo tėvynės, nebuvo kartu su ja nugalėtas, kad jis yra nenugalimas, kad jis yra visagalis visų Viešpats. Tą tiesą suprato Babelės valdovai ir viešai ją skelbė ; nors jie ir nepasidarė tikrojo Dievo išpažinėjai, bet tikrojo Dievo pažinimo kelias pagonyse per Danielį buvo žymiai palengvintas

6. Šių dienų Žydai turi savo kanone ne visą Danielio knygą, bet tik tas jos dalis, kurios išliko rašytos ebrajų ir aramajų kalbomis ; todėl tame kanone nėra Azarijo maldos ir trijų Danielio prietelių giesmės /3, 24-90/, Susanos istorijos /13,1-64/ ir pasakojimo apie sunaikinimą Belio ir slibino /13,65-14,42/. Nors šitų knygos dalių yra išlikęs tik graikiškas vertimas, tačiau ir jos turėjo būti pradžioje parašytos ebraiškai ar aramaiškai, nes LXX vertėjai ir Teodotijonas naudojosi originaliniu jų tekstu. Iš Teodotijono vertimo išvertė jas į lotynų kalbą šv Jieronimas kartu su kitomis dalimis, kurias vertė iš ebrajų ir aramajų kalbos. Aleksandriečių vertimas žymiai skiriasi smulkmenomis nuo visų kitų tekstų ir jau nuo seniausių laikų Eklesijoje nebevartojamas /Jier/

7. Kadangi kaikurios Danielio pranašystės rodėsi pilnai įvykusios Makabiejų laikais, tai tuo metu turėjo, be abejo, pasireikšti daugiau susidomėjimo visa knyga. To susidomėjimo pasėka galėjo būti įvairios pastabos, kuriomis norėta paaiškinti knygos tekstas ar tai originalinis ar graikiškas jo vertimas, galėjo būti bent kiek kitaip sutvarkytas visos knygos turinys ; čia tai ir reikėtų ieškoti priežasties, kodėl dabar tarp įvairių esamų Danielio knygos tekstų yra didesnių skirtumų, kaip tarp bet kurios kitos Sen Test knygos tekstų

DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Trečiais Judo karaliaus Joakimo karaliavimo metais Babilono
karalius Nabukodonosoras ėjo prieš Jerusalę ir apgulė ją. [2]Viešpats padavė
į jo ranką Judo karalių Joakimą ir Dievo namų indų dalį ; jis išgabeno
juos į Senaaro žemę į savo dievo namus ir įnešė indus į savo dievo
iždinės namus
[3]Po to karalius liepė kamarponių viršininkui Asphenezui atvesti
iš Israėlio sūnų karališkos ir didikų giminės [4]vaikinus, be jokios kliaudos,
gražius išvaizda, išmokytus visokios išminties, guvaus proto ir pilnus
išmanymo, kurie tiktų būti karaliaus rūmuose, kad juos mokytų Kaldie-
čių raštų ir kalbos. [5]Karalius paskyrė jiems kiekvienai dienai maisto
iš savo valgių ir vyno, kurio jis pats gėrė, kad trejus metus auklėti paskui
tiktų būti karaliaus akivaizdoje. [6]Taigi jų tarpe buvo iš Judo sūnų :
Daniėlis, Ananijas, Misaėlis ir Azarijas. [7]Kamarponių viršininkas praminė
juos kitais vardais : Daniėlį Baltasaru, Ananiją Sidrakhu, Misaėlį Misakhu
ir Azariją Abdenagu
[8]Bet Daniėlis nusistatė savo širdyje nesusitepti karaliaus valgiais,
nė jo geriamu vynu ir prašė kamarponių viršininką padaryti taip, kad
galėtų nesusitepti. [9]Dievas davė Daniėliui rasti malonės ir gailestingumo

---

I. Daniėlio istorija

1. Daniėlio ir trijų jo draugų išauklėjimas Babelės karaliaus rūmuose

1,1-21. Pirmoji, istorinē Daniēlio knygos dalis /1,1-6,28/ prasideda pasakojimu, kaip Daniēlis ir trys jo draugai, atvesti į Babelę kartu su kitais Žydų jaunikaičiais, buvo čia išauklēti karaliaus rūmuose, pasilikdami ištikimi savo religijai

1. [1]*Trečiais*... Judo karalystei patekus Egiptiečių įtakon, jos karaliumi buvo Egipto Paraono Nekhao paskirtas karaliaus Jošijo sūnus Eljakimas ir pramintas vardu Joakimas. Ketvirtais Joakimo metais Nebukadnetsaras /Babilon : Nabu-Kudurri-Utsur/ atvyko su kariuomene prie Kharkamio ir čia sumušē Egiptiečių kariuomenę. Paskui jis prisiartino prie Jerusalēs ir privertē Joakimą pasiduoti. Jis jau buvo beeinąs toliau į patį Egiptą, kai gavo žinią apie savo tēvo Nabopolasaro mirtį. Tuomet jis atidavē belaisvius Žydus, Phenikiečius, Siriečius ir Egiptiečius savo padējējams nuvesti į Babelę. Nors Jeremijas 46,2 rašo, kad mūšis prie Kharkamio įvykęs ketvirtais Joakimo metais, bet Daniēlis, kurs gyveno Babelēje, tikriausiai žinojo, kad Nebukadnetsaras išsirengē karan jau trečiaisiais metais, todēl jis juos čia ir mini ir sako, kad, karui tais metais prasidējus, buvusi apgulta taip pat Jerusalē. Apie šitą žygį žr 4 Kar 24,1 ; 2 Kron 36,6 ; Jer 35,1-11. Nebukadnetsaras vadinamas Babelēs karaliumi arba dēl to, kad, kaip daugelis mano, jis dar prie gyvos savo tēvo galvos buvo paskelbtas karaliumi, arba rašytojas jau čia vadina jį taip, kaip jis visų buvo vēliau vadinamas. Kaikurie tačiau aiškintojai

vyriausiojo kamarponio akivaizdoje. 10Tačiau vyriausis kamarponis sakė
Daniėliui : Aš bijau savo valdovo karaliaus, kurs paskyrė jums maisto
ir gėralo ; jei jis matys jūsų veidus liesesnius, kaip kitų jūsų amžiaus
jaunikaičių, jūs įduosite mano galvą karaliui. 11Tuomet Daniėlis tarė
Malasarui, kurį vyriausis kamarponis buvo paskyręs viršininku Danie-
liui, Ananijui, Misaėliui ir Azarijui : 12Mėgink, meldžiamasis, mus, tavo
tarnus, per dešimtį dienų ; tebūna mums duodama daržovių valgyti ir
vandens atsigerti ; 13paskui žiūrėk į mūsų veidus ir veidus vaikinų, kurie
valgo karališkųjų valgių, ir kaip matysi, taip padarysi su savo tarnais.
14Jis, išgirdęs šitokiuos žodžius, mėgino juos dešimtį dienų. 15Po dešim-
ties gi dienų jų veidai pasirodė geresni ir pilnesni už visų jaunikaičių,
kurie valgė karališkąjį valgį. 16Tai Malasaras atsiimdavo jiems skirtus
valgius ir vyną ir duodavo jiems daržovių

---

gal visai teisingai mano, kad treti Joakimo metai čia atsiradę dėl perrašinētojų klaidos vietoje : trečiame Judo karaliaus Joakhino karaliavimo mēnesyje. Plg 2 Kron 36,9.10. — [2]*Padavē...* Karalius buvo priverstas pasiduoti Nebukadnetsarui, bet tai dar nereiškia, kad ir jis buvo kartu su kitais išvestas nelaisvēn. Nutarimas išvesti galējo būti padarytas, bet paskui pakeistas. Plg 4 Kar 24,1 ir k. — *Senaaro* : Babelēs. Žr 1 Moš 10,10. — *Savo dievo* : gal Marduko

[3]*Asphenezui.* LXX : Abiesdri. — *Iš Israēlio sūnų...* Vieni jaunikaičiai turējo būti šiaip jau Israēlio tautos vaikai, kiti karališkos giminēs, kiti vēl gi kunigaikščių vaikai. [4]*Kaldiečių raštų ir...* Kad Žydų jaunikaičiai būtų galēję stoti į Kaldējos išminčių eiles, jie turējo išmokti Kaldiečių rašto ir kalbos. Plg Ješ 39,7. Reikia žinoti, kad Kaldiečių /ebr Kašdim, babilon Kašdu, asir Kaldu/ kalba buvo ne ta pati, kuria Daniēlis parašē savo knygos dalį ir kuri teisingai vadinama aramaiška, bet kyliaraščių ir senovinē Akadiečių /sumeriečių/ kalba, būtent, tos tautos, kuri gyveno tame krašte pirm semitų. Kaldiečiai tikra to žodžio prasme skyrēsi nuo Babiloniečių : Kaldiečių tauta gyveno pietinēje Babilonijoje ir iš čia, vadovaujant Nabopolasarui, išplētē savo viešpatavimą visoje Babilonijoje. Pietinē Babilonija, senos Sumeriečių kultūros lopšys, tikriausiai aprūpindavo visą Babiloniją kunigais ir gal dēl to, kai Kaldiečiai ir Babiloniečiai visai susimaišē, Kaldiečiais vēlesniais laikais buvo paprastai vadinami tik išminčiai, magai. — [5]*Trejus metus...* Anot Ksenophonto, jaunikaičiai pradēdavo savo tarnybą prie Persų karalių, turēdami septyniolika metų amžius. — [7]*Praminē juos...* Valdovai, karaliai pakeisdavo nugalētųjų vardus. Taip Nekhao pakeitē Eljakimo vardą Joakimu, Nebukadnetsaras, paskyręs karaliumi Mataniją, praminē jį Sedekiju /4 Kar 23,34 ir k/. Svetimšalių jaunikaičių vardų pakeitimu norēta užtrinti jų kilmē ir visai sulyginti juos su vietiniais gyventojais. — *Baltasaru.* Babil gal : Belit-šar-utsur, Belit /Bel/, gink karalių. — *Abdenagu.* Gal : Abdenebo, Nebo tarnas. Kiti vardai visai neaiškūs, gal iškraipyti

[8]*Kad galētų nesusitepti* : prašē duoti leidimą vengti visokio Žydų įstatyme numatyto susitepimo. Įstatymu buvo uždrausta valgyti kaikurie dalykai kaip sutepti, galima buvo kaikada susitepti indais /plg Gal 2,12/, galima buvo turēti baimēs, kad tarp kita ko duos valgyti stabams paaukotos mēsos. Bet jei Žydas ir kiti tokiuos valgius valgē, kurių įstatymas nedraudē, jei jis tai darē, būdamas pagonių draugijoje, jis galējo būti įtariamas, būk nevengiąs uždrausto maisto, ir tai būtų buvę kitiems papiktinimas. — [9]*Davē Daniēliui* : kaip kitados Juozapui Egipte /Teod/ — [10]*Jei jis matys...* Ebr t : kam gi jis turētų rasti jūsų veidą liesesnį kaip kitų jūsų amžiaus vaikinų. — [11]*Malasarui.* Tai pareigos pavadinimas : gal užvaizdas. — [12]*Dešimtį dienų.* Tiek laiko buvo visai gana, kad pasireikštų daržovių valgių veikimas. — *Vandens atsigerti.* Įstatymas nedraudē gerti vyno ; Daniēlis tačiau

[17]Dievas davė šitiems jaunikaičiams visokio rašto ir išminties ži-
nojimo ir išmanymo, Danièliui gi dovaną suprasti visus regėjimus ir
sapnus. [18]Taigi tam laikui, po kurio karalius buvo įsakęs juos atvesti,
praslinkus, kamarponių vyresnysis atvedė juos Nabukodonosoro akivaiz-
don. [19]Ir kai karalius su jais pasikalbėjo, nebuvo rasta visų kitų tarpe
tokių kaip Danièlis, Ananijas, Misaèlis ir Azarijas ; taip jie pasiliko ka-
raliaus akivaizdoje. [20]Visokių išminties ir išmanymo dalykų, apie kuriuos
karalius juos klausinėjo, jis rado juose dešimtį kartų daugiau kaip pas
visus žynius ir išminčius, buvusius jo karalystėje
[21]Taip Danièlis gyveno iki pirmų karaliaus Kiro metų

2. [1]Antrais Nabukodonosoro karaliavimo metais karalius Nabu-
kodonosoras matė sapną, dėl kurio jo dvasia nusigando, ir jo sapnas
pabėgo nuo jo. [2]Tuomet karalius liepė sušaukti žynius, išminčius, žavė-
tojus ir kaldiečius, kad pasakytų karaliui jo sapną. Kai jie atėjo ir stojo
karaliaus akivaizdon, [3]karalius jiems tarė : Aš mačiau sapną, bet mano

---

norējo dar pridēti prie įstatymo reikalavimų šventą susilaikymą

[17]*Išmanymo* : visokių raštų ir knygų, į kurias buvo surašyta Kaldiečių išmintis. — *Dovaną suprasti*... Tas sugebējimas Babiloniečių buvo ypač branginamas. Regējimų paminējimas jau šitoje vietoje nurodo, kad istorinē Daniēlio knygos dalis ir pranašinē yra glaudžiai surištos ir sudaro vieną to paties autoriaus veikalą. Regējimai yra dvasios akims rodomi simboliai. Sapnų yra ir tokių, kuriuos siunčia Dievas. Plg 1 Moš 40,5 ir k — [19]*Pasikalbējo* : klausimais ištyrē, koks buvo jų išmokslinimas. — [20]*Išminties ir*... Ir išminties ir praktiško jos pritaikymo. Jaunuolių ištikimybē Dievo įstatymui buvo gražus Dievo išpažinimas karaliaus rūmų tarnų akyse

[21]*Taip Daniēlis*... Būdamas patarēju Nebukadnetsaro, o gal ir jo papēdininkų, Daniēlis susilaukē Kiro laikų ; čia nesakoma, kad Daniēlis būtų ir miręs jau pirmais Kiro metais. Plg 6,28

2. Pirmas Nabukodonosoro sapnas ir jo išaiškinimas

2,1-49. Nebukadnetsarui pareikalavus iš žynių atspēti ir išaiškinti jo sapną ir jiems negalint to padaryti, išleidžiamas karaliaus nutarimas nužudyti visus žynius /1,13/. Daniēlis melsdamos gauna iš Dievo apreiškimą, primena karaliui jo sapną /14-35/ ir jį išaiškina apie būsimas karalystes iki Mesijo karalystei /36-45/. Nebukadnetsaras išaugština Daniēlį ir duoda jam dovanų

2. [1]*Antrais* : gal dvyliktais. Kadangi jaunikaičiams auklēti buvo paskirti treji metai, tai Daniēlis antrais Nebukadnetsaro metais dar nebuvo baigęs savo mokslų. Antri metai galējo atsirasti tekste netyčia išleidus vieną raidę. — Kaikurie tačiau aiškintojai nukelia visą įvykį į žymiai vēlesnį laiką, manydami, kad Nebukadnetsaru čia pavadintas karalius Nabonidas /558-538/, nes atrastuose Nabonido laikų raštuose neretai minimi žymūs sapnai ir išminčių sukvietimai. — *Matē sapną*. Kaip kitados Paraonui buvo apreikšta ateitis ne dēl jo paties nuopelnų, taip pat ne Nebukadnetsaro nuopelnas, kad jam buvo duotas sapne regējimas ; Dievas norējo Daniēlio paskelbtu sapno išaiškinimu parodyti savo visagalybę ir suteikti paguodos tiems, kurie buvo jam pasilikę ištikimi nelaisvēje. — *Dēl kurio jo*... Ebr t : dēl ko jo dvasia nustojo ramybēs, ir jo miegas atstojo nuo jo. — [2]*Karalius liepē*... Babiloniečiai laikē sapnus svarbiais dalykais, dievų apreiškimais ; jiems aiškinti buvo tam tikrų žmonių, kurie valstybēje turējo didelēs reikšmēs ; todēl karalius liepia sušaukti žynius, išminčius ir tt ; kuo jie vieni nuo kitų skyrēsi, nēra žinoma ; « Kaldiečiai » gal jau buvo bendras visų jų pavadinimas. Pašauktųjų tarpe nebuvo Daniēlio, nors karaliaus nutarimas turējo ir jį paliesti /žr 13 e/. — [3]*Mano dvasiai*... Ebr t : ir mano

dvasiai sumišus, aš nebežinau, ką mačiau. [4]Kaldiečiai atsakė karaliui
siriškai : Būk gyvas, karaliau, per amžius. Pasakyk savo tarnams sapną,
ir mes pasakysime, ką jis reiškia. [5]Tuomet karalius atsakydamas tarė
kaldiečiams : Mano nutarimas padarytas : jei man nepasakysite sapno
ir ką jis reiškia, pražūsite jūs, ir jūsų namai bus atimti. [6]O jei pasakysite
sapną ir ką jis reiškia, gausite iš manęs atlyginimo, dovanų ir daug
pagarbos ; taigi pasakykite man sapną ir jo išaiškinimą. [7]Jie atsakė antrą
kartą ir tarė : Tepasako karalius savo tarnams sapną, o mes pasakysime
jo išaiškinimą. [8]Karalius atsakė ir tarė : Aš gerai matau, kad jūs norite
laimėti laiko, nes žinote, kad mano nutarimas padarytas. [9]Taigi jei ne-
pasakysite man sapno, aš būsiu apie jus tik to nusistatymo, kad jūs
sudėsite taip pat netikrą ir apgaulės pilną aiškinimą, kad man kalbėtu-
mėte, iki praeis laikas. Taigi pasakykite man sapną, kad aš žinočiau, jog
jūs pasakysite taip pat tikrą jo aiškinimą. [10]Tuomet kaldiečiai atsaky-
dami karaliaus akivaizdoje tarė : Nėra žemėje žmogaus, kurs galėtų
tavo, karaliau, žodžius įvykdyti ; taip pat nė vienas didis ir galingas
karalius nesiklausia apie tokį dalyką nė vieno žynio, išminčiaus ir kaldiečio.
[11]Nes dalykas, kurio tu, karaliau, reikalauji, yra sunkus, ir neatsiras
nė vienas, kurs galėtų jį pasakyti karaliaus akivaizdoje, išskyrus dievus,
bet jie nesikalba su žmonėmis

[12]Tai išgirdęs karalius įtužęs ir didžioje rūstybėje liepė nužudyti
visus Babilono išmintinguosius. [13]Išleidus nutarimą, išmintingieji turėjo
būti užmušti ; buvo ieškoma taip pat Danielio ir jo draugų, kad ir jie
būtų nužudyti

[14]Tuomet Danielis pasiteiravo apie įstatymą ir apie nutarimą pas
karaliaus kariuomenės vadą Arijokhą, kurs buvo išėjęs užmušti Babilo-

---

dvasia pasidarē nerami suprasti sapną. — Iš šitų žodžių nebuvo visai aišku, ar karalius nori sužinoti iš kitų patį sapną ar tik jo išaiškinimą. Išminčiai pasiryžę duoti tik išaiškinimą. — [4]*Siriškai.* Ebr t : Aramaiškai. Babiloniečių kalba tuo laiku skyrēsi nuo aramaiškos. — *Būk gyvas...* Plg Bar 1,11. — [5]*Mano nutarimas...* Šiame dalyke aš aiškiai pasakiau savo žodį. — *Pražūsite...* Aram : jūs būsite sukapoti, ir jūsų namai bus paversti mēšlo /griuvēsių/ krūva. Plg 4 Kar 10,27. — [9]*Jūs sudēsite...* Jei jie savo gudrumu negali atspēti, koks buvo sapnas, tai ir jo aiškinimas gali būti tik apgaulē, dēl kurios išminčiai gali tarp savęs susitarti. — *Iki praeis laikas* : iki aš kitų reikalų sutrukdytas nebesirūpinsiu tuo, ko iš jūsų pareikalavau. — Ar karalius buvo tikrai užmiršęs sapno turinį? Iš Vulg teksto gali taip rodytis. Origin tekste tokio aiškumo nēra. Galējo karalius atsiminti, kad jis sapne matē dalykų, kurie jį labai nustebino, bet jis buvo užmiršęs, kokie tie dalykai buvo, kaip tikrumoje gana dažnai pasitaiko ; neretai praējus ilgesniam laikui vēl prisimenama visos sapno smulkmenos, tai ir karalius, kai išgirdo iš Daniēlio savo sapno turinį, pigiai galējo suprasti, kad tai buvo tikrai jo sapnuotas sapnas. — [11]*Kurio tu, karaliau...* Aram t : kurio karalius reikalauja. — *Jie nesikalba.* Aram t : jų buveinē yra ne prie kūno, t y, ne pas marius žmones. Jau čia nurodoma, kad Daniēlis išaiškins sapną tik su Dievo pagalba

[13]*Turējo būti užmušti.* Anot aram : jau buvo rengiamasi užmušti. — Išminčiams gal dar buvo paskirta laiko, kuriame jie turējo duoti karaliui galutiną atsakymą, nes ir Daniēlis /16 e/ prašē duoti jam laiko, ir karalius sutiko

[14]*Pasiteiravo...* Aram : tuomet Daniēlis kalbējo protingai ir su išmanymu Arijokhui, karaliaus sargybos viršininkui. — [16]*Kad jis galētų...* Daniēlis tvirtai tiki, kad Dievas, kurs jį laikē ypatingoje savo globoje, padēs jam ir šiame reikale. Daniēlis išgauna iš karaliaus visų pirma sutikimą palaukti atsakymo

[18]*Kad jie maldautų...* Daniēlis visa

no išmintingųjų. [15]Jį, kurs buvo gavęs iš karaliaus įsakymą, jis pasiklausė,
kodėl buvo karaliaus išleistas toks nuožmus nutarimas. Taigi kai Arijo-
khas išdėstė dalyką Danieliui, [16]Danielis įėjęs prašė karalių duoti jam
laiko, kad jis galėtų pasakyti karaliui išaiškinimą
[17]Įėjęs į savo namus jis pasakė tą dalyką savo draugams Ananijui,
Misaeliui ir Azarijui, [18]kad jie maldautų dangaus Dievą pasigailėjimo
dėl šios paslapties ir kad nežūtų Danielis ir jo draugai su kitais Babilono
išmintingaisiais. [19]Tuomet naktį paslaptis buvo apreikšta Danieliui re-
gėjime. Danielis pagarbino dangaus Dievą [20]ir kalbėdamas tarė :

Tebūnie pašlovintas Viešpaties vardas nuo amžių ir per amžius,
nes jo yra išmintis ir stiprybė.
[21]Jis pakeičia laikus ir amžius,
jis griauna karalystes ir pastato,
jis duoda išmintingiems išminties ir žinojimo išmanantiems.
[22]Jis apreiškia, kas gilu ir paslėpta,
ir žino, kas yra tamsybėse ;
ir šviesa yra su juo.
[23]Tau, mūsų tėvų Dieve, aš dėkoju ir tave giriu,
nes man tu davei išminties ir stiprybės ;
ir dabar tu man parodei, ko prašėme tave,
nes tu mums atidengei karaliaus paslaptį

[24]Po to Danielis, nuėjęs pas Arijokhą, kuriam karalius buvo pave-
dęs nužudyti Babilono išmintinguosius, taip jam kalbėjo : Babilono iš-
mintingųjų nežudyk ; vesk mane karaliaus akivaizdon, ir aš duosiu kara-
liui išaiškinimą. [25]Tuomet Arijokhas skubiai atvedė Danielį pas karalių
ir jam tarė : Radau Judo tremtinių sūnų tarpe žmogų, kurs nori duoti
karaliui išaiškinimą. [26]Karalius atsiliepė ir tarė Danieliui, kurs buvo var-
du Baltasaras : Ar tu iš tikrųjų manai, kad gali pasakyti man sapną, kurį
aš mačiau, ir jo išaiškinimą? [27]Atsakydamas Danielis karaliaus akivaiz-
doje tarė : Paslapties, kurios karalius klausia, išmintingieji, burtininkai,
žyniai ir žavėtojai negali pasakyti karaliui. [28]Bet yra danguje Dievas,
kurs apreiškia paslaptis ; jis parodė tau, karaliau Nabukodonosore, kas
įvyks paskutiniais laikais
Tavo sapnas ir tavo galvos regėjimai tavo guolyje buvo tokie : [29]Tu,
karaliau, pradėjai galvoti savo patale, kas bus po šių laikų, ir tas,
kurs apreiškia paslaptis, parodė tau, kas turi įvykti. [30]Ir man ta paslaptis
apreikšta ne išmintimi, lyg kad jos būtų manyje daugiau kaip visuose

---

daro, kad būtų vertas Dievo globos ; išsidera laiko ne tam, kad pats mė-gintų atspėti sapną, bet kad mal-dautų Viešpatį, kurs žino visas pas-laptis. — [19]*Buvo apreikšta...* Gal ne sapne, bet dar tebesimeldžiant. — [21]*Karalystes.* Aram : karalius. — [22]Plg 1 Kor 4,5 ; Jo 1,9 ir k

[24]*Po to.* Aram : dėl to, t y, kadangi Danieliui buvo apreikštas karaliaus sapnas. — *Nežudyk.* Dėl Danielio ir kiti išminčiai bus išgelbėti nuo mir-ties. Taip Dievas paaukštins savo tarną ir parodys visiems savo galybę. — [27]*Negali pasakyti...* Danielis jau pirmais savo žodžiais nori sužadinti karaliuje pagarbą tikrajam Dievui ir jam parodyti, kokie bejėgiai yra išminčiai ir jų dievai. — [28]*Danguje Dievas.* Išminčiai jam netarnauja, jiems jis neapreiškia savo žinojimo. — *Paskutiniais laikais* : ateityje, ypač gi Mesijo laikais

[29]*Kas bus po...* Karalius prieš už-mingant tikriausiai galvojo apie ateitį, ar Babelės karalystė tvirtai laikysis, ar ji tarps. — *Parodė tau...* Kaip Die-vas, patenkindamas karaliaus norą

gyvuosiuose, bet kad pasidarytų žinomas karaliui išaiškinimas, ir kad
tu sužinotumei savo širdies mintis. 31Tu, karaliau, regėjai : ir štai čia
buvo lyg kad viena didelė statula ; ta statula, didelė ir labai augšta,
stovėjo ties tavim ir buvo baisi pasižiūrėti. 32Tos statulos galva buvo iš
geriausio aukso, krūtinė ir pečiai iš sidabro, pilvas ir strėnos iš skaistva-
rio, 33blauzdos geležinės, kojos dalimi geležinės, kita gi dalimi molinės.
34Tu taip ją matei, iki atplyšo nuo kalno akmuo be žmogaus rankų pagal-
bos, ištiko statulą į jos geležines ir molines kojas ir sutrupino jas. 35Tuo-
met buvo sutrinta draug geležis, molis, skaistvaris, sidabras ir auksas
ir pavirto tarsi vasaros klojimo pelais ; jie buvo pagauti vėjo ir neliko
jų nė pėdsakos ; iš akmens gi, kurs buvo ištikęs statulą, pasidarė didelis
kalnas ir pripildė visą žemę

36Toks buvo sapnas ; mes pasakysime tavo, karaliau, akivaizdoje ir
jo išaiškinimą. 37Tu esi karalių karalius, ir dangaus Dievas davė tau
karalystę ir stiprybę, viešpatavimą ir garbę, 38taip pat visa, kur tik gy-
vena žmonių vaikai ir lauko žvėrys ; dar gi ir dangaus paukščius jis
davė tau į rankas ir pastatė visus po tavo valdžia ; taigi tu esi auk-
sinė galva. 39Po tavęs iškils kita karalystė, mažesnė už tave, sidabrinė,
paskui trečia skaistvarinė karalystė, kuri viešpataus visai žemei. 40Ket-
virtoji karalystė bus lyg geležis ; kaip geležis trupina ir pavergia visa,
taip šita sutrupins ir sutriuškins anas visas. 41Bet kad tu matei kojų
ir pirštų dalį iš puodžiaus molio ir dalį geležinę, tai ta karalystė bus
pasidalinus ; jos pagrindas tačiau bus iš geležies, sulig tuo, kad matei
geležį sumaišytą su puodžiaus moliu. 42O kad pirštai buvo dalimi ge-
ležiniai ir dalimi moliniai, tai karalystė bus dalimi stipri ir dalimi trupi.

žinoti, ką atneš ateitis, davē jam regējimą sapne, taip sapno užmiršimas turi duoti progos Dievui apsireikšti ir pagerbti savo ištikimą tarną. — 30*Ne išmintimi*... Taip Daniēlis pateisina kitus, kad jie negalējo pasakyti sapno, ir sulaiko jų pavydą. — 31*Buvo baisi pasižiūrēti* : ji karalių nustebino ir išgąsdino. — 33*Kojos dalimi*... T y, iš molio sumaišyto su geležimi. — 34*Nuo kalno.* To ž nēra čia aram t, bet toliau 45 e kalnas minimas ; taigi jis čia teisingai vertējo įdētas aiškumo dēlei. — 35*Pavirto... pelais.* Taip išreiškiamas visiškas sunaikinimas

36*Mes pasakysime.* Gal Daniēlis nori čia kalbēti taip pat savo draugų vardu, kurie meldēsi kartu su juo, prašydami šviesos iš dangaus. — *Tavo, karaliau*... Aram t : karaliaus akivaizdoje. — 37*Karalių karalius.* Taip save vadindavo Persijos ir Babilonijos karaliai. Plg 1 Esdr 7,12. — *Dangaus Dievas*... Nors Nebukadnetsaras labai galingas karalius ir teisingai galējo būti regējime įvaizdintas auksine galva, tačiau ir jis viską yra gavęs iš Dievo, todēl visai nuo jo priklauso. — 38*Dangaus paukščius jis davē*... Žmonių valdovas laikomas valdovu viso, kas dēl žmogaus sutverta ir gali būti žmogui naudinga. — *Tu esi auksinē*... Plg Jer 51,7, kur Babilonas lyginamas su auksine taure. Auksas yra vaizdas karalystēs grožio, stiprumo, turtingumo. — 39*Kita karalystē* : Medų — Persų, kuri buvo mažiau garbinga ir galinga negu pirmoji, taip kaip sidabras yra mažesnēs vertēs negu auksas. — *Trečia skaistvarinē.* Trečioji bus skaistvarinē karalystē, kuri bus žymi savo karingumu ir ginklais ir išplēs savo viešpatavimą visur. Tai Graikų Makedoniečių ir iš jų kilusios karalystēs. — 40*Ketvirtoji*... Tai Romēnų valstybē, kuri visas kitas sunaikino ir kurios laikais prasidējo Mesijo karalystē; šitos bus pažeminta ir sunaikinta kiekviena jai priešinga pasaulinē galybē. — 41*Bet kad tu matei*... Aram : t : ir kad kojos ir pirštai, kuriuos tu matei, buvo dalimi iš puodžiaus molio ir dalimi iš geležies, /tai reiškia/ : tai nebus karalystē, kuri laikytųsi iš vieno. — Dvejopa medžiaga tai pasidalinimo ženklas. Karalystēs atsparumas įvairiose dalyse bus ne-

43Kad tu matei geležį sumaišytą su moliu, tai jos, tiesa, susimaišys žmo-
nių sėklos pagalba, bet nesusilies, kaip geležis negali susijungti su moliu.
44Anų gi karalysčių dienose Dievas pažadins karalystę, kuri neiširs per
amžius ir jos viešpatavimas nebus atiduotas kitai tautai. Ji sutrupins
ir sunaikins visas šitas karalystes, pati gi stovės per amžius, 45kaip kad
tu matei, jog nuo kalno atplyšo akmuo be žmogaus rankos pagalbos ir
sutrupino molį, geležį, skaistvarį, sidabrą ir auksą. Taip didysis Dievas
parodė karaliui, kas turi paskui įvykti. Sapnas yra tikras ir jo išaiškini-
mas tikėtinas
46Tuomet karalius Nabukodonosoras parpuolė ant savo veido, pagar-
bino Danielį ir liepė aukoti jam aukas ir smilkalus. 47Atsiliepdamas
gi karalius tarė Danieliui : Iš tikrųjų jūsų Dievas yra dievų Dievas
ir karalių Viešpats, kurs apreiškia paslaptis, nes tu įstengei atidengti
šitą paslaptį. 48Tuomet karalius labai išaugštino Danielį, davė jam daug
ir didelių dovanų ir paskyrė jį kunigaigščiu visiems Babilono kraštams
ir vyriausiu viršininku visiems Babilono išmintingiesiems
49Prašant Danieliui karalius atidavė Babilono krašto valdymą Sid-
rakhui, Misakhui ir Abdenagui ; pats gi Danielis pasiliko prie karaliaus
rūmų

3. 1Karalius Nabukodonosoras padirbdino auksinę statulą šešiomis
dešimtimis mastų augštą, šešiais mastais plačią ir pastatė ją Duros
lygumoje Babilono krašte. 2Po to karalius Nabukodonosoras siuntė su-
rinkti vietininkų, augštų valdininkų, teisėjų, vadų, iždo užvaizdų, vir-
šininkų ir visų šalių kunigaikščių, kad jie susieitų pašventinimui sta-
tulos, kurią karalius Nabukodonosoras buvo pastatydinęs. 3Tuomet su-

---

vienodas. Mēginimas skirtingas medžiagas sumaišyti reiškia tuščias pastangas sujungti vienybēn įvairius karalystēs elementus. — 43*Žmonių sēklos pagalba* : susigiminiavimu, politinēmis moterystēmis. — 44*Karalysčių*. Aram t : karalių. — *Visas šitas karalystes* : visų pirma keturias augščiau paminētas, kurios yra visos Dievui priešingos žmonių galybēs atvaizdas. Jos bus nugalētos ir sunaikintos, tiek kiek jos yra priešingos Dievo karalystēs esmei. Kadangi Dievo karalystē yra dvasinē, kuri remiasi tikru šventumu, tai karalystēse sunaikinama tik tai, kas priešinasi Dievui. Dievo karalystēs pradžia nežymi. Dievo valia ir galia pažadinta ji yra savyje stipri ir nenugalima. — Atskilusiame akmenyje daug aiškintojų mato patį Jēzų Kristų, kurs yra savo karalystēs, savo Eklesijos galva, kurioje ir per kurią jis visuomet veikia. Kristus juk neretai vadinamas kampiniu akmenimi ir pats save taip vadina. — 45*Dievas parodē*... Sapno aiškinimą baigdamas Danielis pakartoja, kad tas aiškinimas ne jo nuopelnas, kad jis Dievo suteiktas, ir jis yra visai tikras

46*Tuomet*... Danieliui sapną aiškinant karalius pripažįsta, kad per Danielį turējo kalbēti galingiausi dievybē ir pagerbia jį kaip augštesnį už visus žmones, dievybei artimą esybę. — 47*Jūsų Dievas*... Šituo išpažinimu karalius matomai sutinka, kad tikras garbinimas turi būti duodamas Danielio Dievui, patį gi Danielį jis tuojau pagerbia dovanomis. — 48*Visiems Babilono*... Aram t : visai Babilono provincijai

3. Trys Danielio draugai ugnies krosnyje

3,1-97. Karaliaus pastatytą statulą, kurią garbina visi sušaukti karalystēs didikai, atsisako pagarbinti Danielio draugai /1-12/, taip drąsiai pasipriešindami karaliaus reikalavimui, ir todēl jie įmetami į ugnimi žērinčią krosnį /13-23/. Krosnies liepsnoje Asarijas karštos maldos žodžiais išpažįsta Viešpatį /24-45/; angelo gi ginami nuo liepsnos karščio /46-50/ visi trys įmestieji šlovina

sirinko vietininkai, augšti valdininkai, teisėjai, vadai, iždo užvaizdai,
valdžios turėjusieji didikai ir visų šalių kunigaikščiai dalyvauti pašven-
tinime karaliaus Nabukodonosoro pastatytosios statulos. Jie sustojo
ties statula, kurią karalius Nabukodonosoras buvo pastatydinęs, 4o šauklys
garsiai šaukė : Jums, tautoms, giminėms ir kalboms sakoma : 5Tą va-
landą, kurią išgirsite trimito, vamzdžio, kanklių, smuiko, arphos, dūdos
ir visokios rūšies muzikos garsą, parpuolę pagarbinkite auksinę statulą,
kurią pastatydino karalius Nabukodonosoras. 6Jei kas neparpuls ir ne-
pagarbins, tą pačią valandą bus įmestas į ugnimi žėrinčią krosnį. 7Taigi
po to tuojau, kai tik visi žmonės išgirdo trimito, vamzdžio, kanklių, smui-
ko, arphos, dūdos ir visokios rūšies muzikos garsą, visos tautos, giminės
ir kalbos parpuolė ir pagarbino auksinę karaliaus Nabukodonosoro pasta-
tydintą statulą
8Tuojau tuo pačiu metu kaldiečiai priėję įskundė Žydus 9ir sakė
karaliui Nabukodonosorui : Karaliau, būk gyvas per amžius. 10Tu, ka-
raliau, išleidai nutarimą, kad kiekvienas žmogus, kurs išgirs trimito,
vamzdžio, kanklių, smuiko, arphos, dūdos ir visokios rūšies muzikos
garsą, parpultų ir pagarbintų auksinę statulą ; 11jeigu gi kas neparpuls
ir nepagarbins, kad būtų įmestas į ugnimi žėrinčią krosnį. 12Taigi yra
Žydų, kuriuos tu paskyrei Babilono šalies darbų užvaizdais, Sidrakhas,
Misakhas ir Abdenagas ; šitie vyrai paniekino tavo, karaliau, nutarimą ;
jie negerbia tavo dievų ir negarbina tavo pastatytos auksinės statulos.
13Tuomet Nabukodonosoras užsidegęs ir perpykęs liepė atvesti Sidrakhą,
Misakhą ir Abdenagą, kurie ir buvo tuojau atvesti karaliaus akivaizdon.
14Atsiliepdamas karalius Nabukodonosoras jiems tarė : Ar tiesa, Sidra-
khai, Misakhai ir Abdenagai, kad jūs negerbiate mano dievų ir negar-

---

Dievą /51-90/. Nustebęs karalius liepia jiems išeiti iš krosnies ir pats išpažįsta Israēlio Dievo galybę /91-97/

3. 1*Padirbino auksinę statulą* : statulą padarytą iš medžio ar kitokios medžiagos, bet viršuje aptrauktą plona auksine skarda. Statula gal buvo pastatyta po Jerusalēs sugriovimo /plg 3,38/. Statula tikriausiai buvo pastatyta ant labai augštos papēdēs, kuri buvo šešiais mastais plati ir kartu su statula buvo šešios dešimtys mastų augšta. — *Duros.* Taip buvo plati lyguma į pietus nuo Babelēs miesto. — 2*Vietininkų, augštų...* Ką tiksliai reiškia šitie pavadinimai ir čia įvardijamos pareigos, nežinia ; matomai karalius norējo sukviesti į statulos pašventinimą visus žymiausius savo karalystēs atstovus. — 4*Tautoms...* Su didikais buvo atvykusios ir šiaip jau žmonių minios. — 5*Trimito* : rago. — *Kanklių.* Asir kanklēs buvo trikampis su ištemptomis ant jo stygomis, iš kurių buvo gaunamas garsas užgaunant jas pirštais ar lazdele. — *Smuiko.* Aram *sabka'* keturių stygų instrumentas augštiems tonams gauti. *Arphos.* Aram *p^e santh^e rin,* mažoji arpha ar į arphą panašus 20 stygų instrumentas. — *Dūdos.* Aram *sumponjah,* odinis maišas su dviem dūdom. — 6*Jei kas neparpuls...* Karalius reikalauja, kad taip pat nugalētieji kunigaikščiai ir tautos pagarbintų jo dievą, kurį jis laiko tų tautų ir jų dievų nugalētoju

8*Tuojau tuo pačiu...* Kaldiečiai tikriausiai su pavydu žiūrējo į Žydų išaugštinimą ir pavedimą jiems žymių pareigų valstybēje. — *Įskundē.* Aram t: ēdē Žydų kąsnius. Ēsti svetimus kąsnius rytiečių kalbose reiškia : melu, šmeižtu nukreipti nuo ko nors kunigaikščio ar didiko malonę. Išsireiškimas turējo pagrinde kunigaikščių įprotį siųsti dovanų, ypač savo stalo valgių tiems, kuriuos jie brangino. Kas prie kunigaikščio stalo apkalbinējimais ar šmeižtais sulaikydavo jį nuo valgių siuntimo kitiems, tas pats buvo vadinamas ēdančiu svetimus kąsnius. — 12*Yra Žydų...* Daniēlio nebuvo pakviestųjų tarpe, nes jis nebuvo prisiēmęs pareigų Babelēs šalyje ; pa-

binate mano pastatytosios auksinės statulos? [15]Taigi dabar, jei esate
pasiryžę, tą valandą, kurią išgirsite trimito, vamzdžio, kanklių, smuiko,
arphos, dūdos ir visokios rūšies muzikos garsą, parpulkite ir pagarbin-
kite statulą, kurią aš padariau; o jei nepagarbinsite, tą pačią valandą
būsite įmesti į ugnimi žėrinčią krosnį; ir koks yra Dievas, kurs jus išgel-
bėtų iš mano rankos? [16]Atsakydami Sidrakhas, Misakhas ir Abdenagas
tarė karaliui Nabukodonosorui: Mums netenka atsakinėti tau dėl to
dalyko. [17]Nes štai mūsų Dievas, kurį garbiname, gali išgelbėti mus iš
ugnimi žėrinčios krosnies ir iš tavo rankų, o karaliau. [18]O jei jis ir
nenorėtų, žinok, karaliau, kad tavo dievų mes negerbiame ir tavo
pastatytosios auksinės statulos negarbiname

[19]Tuomet Nabukodonosoras be galo įtužo, ir jo veido išvaizda per-
simainė prieš Sidrakhą, Misakhą ir Abdenagą. Jis liepė pakūrenti krosnį
septynis kartus daugiau, kaip paprastai buvo kūrenama, [20]o stipriausiems
savo kariuomenės vyrams liepė surišus kojas įmesti Sidrakhą, Misakhą
ir Abdenagą į ugnimi žėrinčią krosnį. [21]Tuojau tie vyrai surišti su savo
kelnėmis, su nuometais, autuvais ir kitais drabužiais buvo įmesti į ugnimi
žėrinčios krosnies vidurį; [22]nes karaliaus įsakymas buvo skubus, krosnis
gi buvo labai prikūrenta, taip kad tuos vyrus, kurie įmetė Sidrakhą,
Misakhą ir Abdenagą, ugnies liepsna užmušė. [23]Bet šitie trys vyrai, tai
yra Sidrakhas, Misakhas ir Abdenagas nukrito surišti į ugnimi žėrinčios
krosnies vidurį

TO, KAS TOLIAU, NERADAU EBRAIŠKUOSE RANKRAŠČIUOSE

[24]Jie vaikščiojo viduryje liepsnos šlovindami Dievą ir garbindami
Viešpatį.
[25]Atsistojęs gi Azarijas taip meldėsi ir atverdamas savo burną vi-
duryje ugnies tarė:

---

silikdamas prie karaliaus rūmų jis nesukėlė prieš save tokio pavydo kaip jo draugai, kurie vieni dabar skelbiami maištininkais prieš karalių ir jo dievus. — *Dievų*. Tikriau: dievo, t y, pastatytos statulos. — [14]*Dievų*. Geriau: dievo. — [15]*Koks yra Dievas*... Gąsdindamas įskųstuosius karalius piktžodžiauja Dievui ir laiko jį silpnesniu už save. — [16]*Mums netenka*... Jaunikaičiai pasitiki Dievu, kurio valiai jie pasiduoda; jie nesididžiuoja, bet ir nenusimena

[19]*Be galo įtužo*... Karalius duodamas jiems progos atitaisyti, kaip jis manė, jų klaidą ir bent dabar pagarbinti statulą tarėsi suteikiąs jiems malonę; jų atsisakymas sukelia didelį karaliaus pyktį. — *Septynis kartus*: dedant daug daugiau malkų. — [20]*Įmesti*. Krosnis buvo viršuje atvira. Aukos buvo užneštos ant viršaus ir numestos į krosnies vidų. Apačioje buvo durys, pro kurias aplink stovėjusieji galėjo matyti sudeginimą. Prie tų durų buvo įėjęs karalius /93 e/. — [21]*Kelnėmis*. Aram ž *sarbal* gal reiškia kurpes, anot kitų, apatinius drabužius. — Kaip šito apdaro, taip ir kitų pavadinimai nevisai tikri. Minimi drabužiai, nes jie labai greitai užsidega

**To, kas toliau*... Tai šv Jieronimo pastaba. Dabartiniame origin tekste po 23 e eina žodžiai, kuriuos skaitoma graikiškuose vertimuose ir Vulgatoje tik 91 eil. Tačiau visi teksto tyrinėtojai pripažįsta, kad dabart orig tekstas čia sugadintas ir jame jaučiama spraga. Kadangi pas Teodotijoną ir LXX vertime trijų jaunikaičių giesmė yra, tai ji turėjo būti kitados ir origin tekste, iš kurio Teodotijonas ją išsivertė. Jieronimas padarė giesmės vertimą remdamos Teodotijonu

[24]*Šlovindami Dievą*... Pirmas dalykas, kurį jaunikaičiai pasijutę išgelbėtais daro, tai malda Viešpačiui

[26]Būk pašlovintas, Viešpatie, mūsų tėvų Dieve,
girtinas ir garbingas tavo vardas per amžius ;
[27]nes tu teisus visame, ką mums padarei,
ir visi tavo darbai tikri, tavo keliai teisūs
ir visi tavo teismai tikri.
[28]Nes tavo teismai, kuriuos padarei, buvo teisingi
visame, ką tu atvedei ant mūsų
ir ant šventojo mūsų tėvų miesto Jerusalės,
nes teisingu teismu tu atvedei visa tai
dėl mūsų nuodėmių.
[29]Nes mes nusidėjome ir elgėmės neteisingai,
atstodami nuo tavęs, ir nusikaltome visame ;
[30]mes neklausėme tavo įsakymų
ir jų nelaikėme, nedarėme,
kaip buvai mums įsakęs,
kad būtų mums gera.
[31]Todėl visa, ką atvedei ant mūsų,
ir visa, ką mums padarei, padarei teisingu teismu
[32]ir padavei mus į rankas nedorų ir pikčiausių mūsų neprietelių,
nusikaltėlių, neteisingiausiam ir blogiausiam visoje žemėje karaliui.
[33]Ir dabar mes negalime atverti burnos ;
mes pavirtome sugėdinimo ir paniekos dalyku
tavo tarnams ir tiems, kurie tave garbina.
[34]Tačiau mes tave maldaujame, dėl savo vardo
neišsižadėk mūsų amžinai ir nepanaikink savo sandoros.
[35]Neatitrauk nuo mūsų savo gailestingumo dėl savo mylimojo Abraomo,
savo tarno Isaoko ir savo šventojo Israėlio,
[36]kuriems tu esi kalbėjęs, žadėdamas padauginti jų palikuonis
kaip dangaus žvaigždes ir kaip smiltis jūros krante.
[37]Nes, Viešpatie, mes sumažėjome labiau kaip visos tautos
ir esame šiandien nužeminti visoje žemėje dėl mūsų nuodėmių.
[38]Šituo metu mes neturime kunigaikščio, vado, ar pranašo,
nei deginamosios nei pjaunamosios, nei duoninės, nei smilkalų aukos,
nei vietos pirmonėms aukoti tavo akivaizdoje,

---

ir dēkingumo išreiškimas. Toliau jie prisimena savo tautą, kurią Kaldiečiai buvo apkaltinę karaliaus akyse. Jaunikaičių maldoje daug žodžių paimta iš Penkiaknygio ir Psalmių. Kaip toliau iš 52 e paaiškēja, jaunikaičiams giesmēs žodžiai jau buvo žinomi ir tik buvo jų pritaikinti ypatingu būdu jų padēčiai. — [26]*Mūsų tēvų*. Šituo žodžiu prisimenama didelēs geradarybēs, kurias Dievas yra teikęs tautai per daugelį amžių. Dievo ištikimybē ir meilē apsaugos ją nuo žuvimo. — *Vardas* : visa, ką Dievas yra apreiškęs apie save, ir visas jo kilnumas. — [27]*Teisus visame*... Ypatingas pamaldumo įrodymas yra girti Dievą ir skelbti jo garbę net ir tuo metu, kai visiems gresia bendra nelaimē. Azarijas meldžiasi, kad Dievas naujus vargus atitolintų nuo jo tautos, išpažindamas, kad tauta buvo nusikaltus Dievui ir nusipelnius visa, ką Dievas jai siuntē. — [32]*Blogiausiam... karaliui*. Nebukadnetsaras buvo sugriovęs Jerusalę, užmušęs Žydų kunigaikščius, apakinęs karalių Sedekiją, daugelį išvedęs nelaisvēn ir dabar tam savo dievui, kurio vardu jis padarē jiems visa pikta ir kurį jis dabar garbina kaip nugalētoją, jis reikalauja iš Žydų pagarbos, grasindamas mirtimi. — [33]*Mes negalime*... Baimē ir gēda neleidžia Žydams belaisviams atsiliepti ; baimē pavergējų, gēda Dievo akivaizdoje, kuriam jie jaučiasi nusikaltę. — *Mes pavirtome*... LXX ir

[39]kad galėtumėm rasti pas tave pasigailėjimo.
Kad gi mes būtumėm priimti su sugraudenta širdimi
ir su nuolankia dvasia!
[40]Kaip aukojant avinus ir jaučius, taip pat tūkstančius riebių avinėlių,
taip tebūna šiandien mūsų auka tavo akivaizdoje, kad tau įtiktų;
nes nėra sugėdinimo tiems, kurie pasitiki tavimi.
[41]Dabar mes einame paskui tave visa širdimi,
bijome tavęs ir ieškome tavo veido.
[42]Nesugėdink mūsų, bet pasielgk su mumis,
žiūrėdamas savo romumo ir savo gailestingumo daugybės.
[43]Išgelbėk mus savo stebuklais
ir suteik garbės savo vardui, o Viešpatie!
[44]Tebūna sugėdinti visi, kurie rodo tavo tarnams pikta,
tebūna jie visi tavo galybės sugėdinti
ir tebūna sutrinta jų stiprybė.
[45]Tegul jie žino, kad tu esi Viešpats,
vienas Dievas ir garbingas visame žemės skritulyje.

[46]Karaliaus tarnai, kurie buvo juos įmetę, nesiliovė kūrenę krosnį
žibalu, pakulomis, derva ir žagarų kūleliais, [47]taip kad liepsna kilo vir-
šum krosnies keturias dešimt devyniais mastais [48]ir išsiveržus sudegino
Kaldiečius, kuriuos pasiekė prie krosnies. [49]Viešpaties gi angelas nužengė
į krosnį draug su Azariju ir jo draugais ir išstūmė ugnies liepsną iš kros-
nies. [50]Jis padarė viduje krosnies taip, lyg kad būtų pūtęs rasos vėjas,
ir ugnis jų visai nelietė, nepažeidė ir nepadarė jiems jokio nemalonumo

---

Italėje: panieka ir gēda teko tavo tarnams. — Azarijas kalba ne apie save ir savo draugus, bet apie tautą nelaisvėje. — [34]*Sandoros.* Ta sandora duoda Žydams pasitikējimo. Dievo vardas, jo garbē reikalauja, kad tauta nežūtų, nes ji juk yra Jahvēs tauta. — [35]*Abraomo...* Su kuriais sandora buvo padaryta. — [38]*Mes neturime...* Jerusalēs ir jos šventyklos sugriovimas buvo didžiausi visam tautos gyvenimui nelaimē. — [39]*Kad gi mes...* Kadangi tavo įstatymas neleidžia daryti visur paprastas aukas, tai mes norime atnašauti tau sugraudentą dvasią ir nuolankią širdį. — [41]*Dabar...* Nelaimēs pamokyti ir įspēti mes norime vykdyti tavo valią ir taip įsigyti tavo malonę. — [43]*Savo vardui*: Tautos, kuri tavo vardu vadinama, pavergējams parodydamas savo dievišką galią ir pasirodydamas esąs pasaulio Viešpats ir vienatinis valdovas

[47]*Liepsna kilo...* Karalius buvo įsakęs prikūrenti krosnį septynis kartus daugiau kaip paprastai. Išsireiškimai septynis kartus ir 49 mastai čia, be abējo, patarliniai labai dideliam karščiui ir labai augštai iškylančiai liepsnai aprašyti. — [48]*Sudegino...* Jau 22 e yra pasakyta, kad liepsna užmušusi krosnį kūrenusius tarnus; bet tenai trumpinant pasakojimą sutraukta vienon vieton tai, kas įvyko ne vienu laiku. Tarnai buvo prikūrenę krosnį kaip paprastai ir gavo įsakymą prikūrenti ją septynis kartus daugiau. Pradēję tą naują kūrenimą gauna įsakymą tuojau įmesti jaunikaičius; tą įsakymą jie įvykdo ir kūrena toliau krosnį, mesdami į ją naujos degamos medžiagos, iki liepsna taip smarkiai pakyla, kad juos pačius pradeda deginti. Taigi tarnai buvo ne du kartu sudeginti, bet vieną. Teodotijono vertime 22 e visai nēra kalbos apie tarnų užmušimą. — [49]*Nužengē.* Tikriau: buvo nužengęs

[51]*Tuomet...* Matydami savo tarpe angelą, taip kaip paskui pamatē jį ir karalius

[52]*Pašlovintas...* 52 — 56 e šlovinamas Dievas, kurs apreiškia savo garbingumą ir didenybę savo tautoje ir viso pasaulio valdyme. — [53]*Šventykloje.* Šventykla čia minima taip, lyg kad ji tebebūtų, dēl to kad pati giesmē turējo būti senų laikų ir jaunikaičiams buvo žinoma iš jaunų dienų /plg 2 Kron 29,30; Esdr 3,11/ — [57]*Visi Viešpaties pa-*

51Tuomet šitie trys viena burna krosnyje gyrė, garbino ir šlovino
Dievą, sakydami:
52Pašlovintas esi, Viešpatie, mūsų tėvų Dieve, girtinas,
garbingas ir labai augštinamas per amžius;
pašlovintas tavo šventos garbės vardas,
girtinas ir labai augštinamas per visus amžius.
53Pašlovintas esi šventoje savo garbės šventykloje,
labai girtinas ir labai garbingas per amžius.
54Pašlovintas esi savo karalystės soste,
labai girtinas ir labai augštinamas per amžius.
55Pašlovintas esi, kurs žiūri į gelmes ir sėdi ant kherubų,
girtinas ir labai augštinamas per amžius.
56Pašlovintas esi dangaus skliausme,
girtinas ir garbingas per amžius.
57Visi Viešpaties padarai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
58Viešpaties angelai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
59Dangūs, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
60Visi vandenys viršum dangaus,
šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
61Visos Viešpaties galybės, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
62Saule ir mėnuli, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
63Dangaus žvaigždės, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
64Visi lietūs ir rasa, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
65Visi Dievo vėjai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
66Ugnie ir kaitra, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
67Šalti ir karšti, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
68Rasa ir šerkšna, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
69Speige ir šalti, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
70Lede ir sniege, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
71Naktys ir dienos, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

---

darai... Visų pirma kviečiami šlovinti Viešpatį visi kūriniai drauge, paskui atskiri. Visi šitie kūriniai šlovina Dievą ne balsu, bet veiksmu, nes Sutvērējas pažįstamas ir jo garbingumas apsireiškia kiekviename Dievo veikale ir kūrinyje. — 60 *Vandenys viršum dangaus*: viršum žvaigždžių dangaus. Senovēs Žydai manē, kad ten esą vandens, taip pat kaikurie šventieji tēvai. — 61 *Viešpaties galybēs*: *Jahveh Tseba'oth*, Viešpaties kariuomenēs. Dangaus kariuomenē apima visa, kas augščiausiame danguje ir žvaigždžių danguje yra pasiryžę tarnauti Dievui. — 67Teodotijono, Sir ir Italēs vertime 67 ir 68 eil visai nēra. Tenai iš eilēs

[72]Šviesa ir tamsybe, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[73]Žaibai ir debesys, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[74]Tešlovina Viešpatį žemė,
tegul giria jį ir labai augština per amžius.
[75]Kalnai ir kauburiai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[76]Visi žemės augalai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[77]Šaltiniai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[78]Jūros ir upės, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[79]Bangžuvys ir visa, kas juda vandenyse, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[80]Visi dangaus paukščiai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[81]Visi žvėrys ir gyvuliai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[82]Žmonių vaikai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[83]Tešlovina Viešpatį Israėlis,
tegul giria ir augština jį per amžius.
[84]Viešpaties kunigai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[85]Viešpaties tarnai, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[86]Teisiųjų dvasios ir sielos, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[87]Šventieji ir nuolankios širdies, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
[88]Ananijau, Azarijau, Misaėli, šlovinkite Viešpatį,
girkite ir labai augštinkite jį per amžius ;
nes jis atėmė mus iš mirusiųjų buveinės
ir išgelbėjo iš mirties valdžios ;
jis išvadavo mus iš degančios liepsnos vidurio
ir ištraukė iš ugnies vidaus.
[89]Dėkokite Viešpačiui, nes jis geras,
nes jo gilestingumas amžinas.

---

eina šios Vulg eil : 66.71.72. 69.70.73. Tuo būdu ten nēra tų pačių dalykų pakartojimo. — [71]*Naktys ir dienos.* Naktis paminēta pirm dienos, nes Žyduose para prasidēdavo naktimi. — [82]*Žmonių vaikai.* Pagaliau kviečiami šlovinti Viešpatį žmonēs bendrai, toliau išrinktoji tauta ir jos skyriai. — [85]*Tarnai* : levitai ir kiti šventyklos tarnai. — [86]*Dvasios ir sielos* : Πνεύματα καὶ ψυχαί, augštesnēs žmogaus sielos pajēgos : protas ir valia, ir žemesnēs jos pajēgos : jausmai, geismai. Žr 1 Tes 5,23 ; Mk 12,30 ; Žyd 4,12. — [87]*Šventieji ir...* Kurių šlovinimas ypatingu būdu Dievui patinka, kurie garbina Dievą visai pasiduodami jo valiai /Ješ 66,2/ ir gali tikrai laukti iš Dievo paguodos /Ješ 61,2.3 ; Mt 5,5/. — [88]*Iš mirusiųjų...* Ten jie jau būtų dabar buvę, jei Dievas nebūtų jiems padējęs. — [89]Plg Ps 105,1 ir k. — [90]*Jo gailestingumas.* Juos iš-

[90]Visi dievobaimingieji, šlovinkite Viešpatį, dievų Dievą ;
girkite jį ir dėkokite jam,
nes jo gailestingumas per amžių amžius

*ČIA BAIGIASI ŽODŽIAI, KURIŲ NĖRA EBRAIŠKAME TEKSTE ;
JIE PAIMTI IR IŠVERSTI IŠ TEODOTIJONO LEIDINIO

[91]Tuomet karalius Nabukodonosoras nustebo ; jis skubiai atsikėlė
ir tarė savo didikams : Argi ne tris vyrus įmetėme surištus į ugnies
vidurį ? Jie atsakydami karaliui tarė : Taip, tikrai, o karaliau ! [92]Jis
atsiliepė ir tarė : Štai aš matau keturis vyrus palaidus ; jie vaikščioja
ugnies viduryje ir nėra nė kiek pažeisti, o ketvirtojo išvaizda panaši
į Dievo sūnų
[93]Tuomet Nabukodonosoras priėjo prie ugnimi žėrinčios krosnies
angos ir tarė : Sidrakhe, Misakhe ir Abdenage, augščiausiojo Dievo tar-
nai, išeikite ir ateikite čia. Ir tuojau Sidrakhas, Misakhas ir Abdenagas
išėjo iš ugnies vidurio. [94]Susirinkę vietininkai, augšti valdininkai, teisėjai
ir karaliaus galiūnai žiūrėjo į tuos vyrus, kad ugnis neturėjo jokios
galios jų kūnams, kad jų galvos plaukai nebuvo apsvilę, kad ir kelnės
nebuvo paliestos ir kad nėjo iš jų joks ugnies kvapas
[95]Tuomet Nabukodonosoras nebesusilaikydamas tarė : Pašlovintas te-
būnie jų Dievas, būtent : Sidrakho, Misakho ir Abdenago, kurs siuntė
savo angelą ir išgelbėjo savo tarnus, kurie juo pasitikėjo. Jie peržen-
gė karaliaus įsakymą ir atidavė savo kūnus, kad netarnautų nė vienam
dievui ir jų negarbintų, išskyrus savo Dievą. [96]Mano tat leidžiamas
šis nutarimas, kad kiekviena tauta, giminė ir kalba, kas tik piktžodžiaus
Sidrakho, Misakho ir Abdenago Dievui, pražūtų, ir kad tokio namai būtų
sunaikinti ; nes nėra kito Dievo, kurs galėtų taip išgelbėti. [97]Po to ka-
ralius vėl pakėlė Sidrakhą, Misakhą ir Abdenagą vyresniaisiais Babilo-
no krašte

[98]Karalius Nabukodonosoras visoms tautoms, giminėms ir kalboms,
kurios gyvena visoje žemėje. Tebūna jums daug ramybės. [99]Augščiausis
Dievas padarė manyje ženklų ir stebuklų. Taigi man patiko paskelbti
[100]jo ženklus, nes jie dideli, ir jo stebuklus, nes galingi. Jo karalystė
yra amžina karalystė, ir jo viešpatavimas pasilieka per kartų kartas

4. [1]Aš, Nabukodonosoras, ramiai gyvenau savo namuose ir laimingai
savo rūmuose. [2]Aš regėjau sapną, kurs išgąsdino mane, ir mano mintys
mano guolyje ir mano galvos regėjimai įvarė man baimės
[3]Mano buvo išleistas įsakymas atvesti mano akivaizdon visus Babi-
lono išmintinguosius, kad jie man pasakytų, ką tas sapnas reiškia. [4]Tuo-

---

gelbėjo Dievo gailestingumas, ne jų pačių nuopelnai
*_Čia baigiasi..._ Šv Jieronimo pastaba
[91]_Skubiai atsikėlė..._ Anot LXX ir Teodotijono t, karalius buvo išgirdęs jaunikaičius krosnyje giedant. — _Argi ne tris..._ Kadangi karalius mato krosnyje keturis žmones, tai jis dėl visa ko klausia, ar tikrai tik trys buvo įmesti į krosnį. — [92] _Į Dievo sūnų_ : nes tai buvo tikras Dievo angelas /plg Ješ 63,9/
[93]_Augščiausiojo Dievo..._ Pasilikdamas pagonis karalius šituo pasakymu toli gražu nepripažįsta Žydų Dievo vienatiniu tikru Dievu, bet įvykusio stebūklo įtakoje jis skelbia tą Dievą esant augštesnį ir galingesnį už visus kitus
[95]_Jie peržengė..._ Karalius giria jaunikaičius, kad jie pasiliko ištikimi savo tėvų Dievui net statydami į pavojų savo gyvybę

met atėjo žyniai, išminčiai, kaldiečiai ir ženklų aiškintojai, ir aš papasa-
kojau jų akyse sapną ; bet jie nedavė man jo išaiškinimo, 5iki pagaliau
atėjo mano akivaizdon jų vienas, Danielis, kurs nuo mano dievo vardo
buvo vadinamas Baltasaru ir kurs turi savyje šventųjų dievų dvasią ; jam
aš pasakiau sapną : 6Baltasare, vyriausis žyniau, kadangi aš žinau, jog
tu turi savyje šventųjų dievų dvasią, ir joki paslaptis nėra tau neatiden-
giama, išgirsk mano sapnų matytus regėjimus ir pasakyk jų išaiškinimą
7Mano galvos regėjimas mano guolyje buvo toks : Aš žiūrėjau, ir štai
viduryje žemės stovėjo medis, kurio augštis buvo begalinis. 8Medis buvo
didelis ir stiprus, jo viršūnė siekė dangų, ir jis buvo matomas iš visos
žemės pakraščių. 9Jo lapai buvo gražiausi, ir jo vaisiai labai gausingi ;
jame buvo maisto visiems ; po juo gyveno gyvuliai ir žvėrys, jo šakose
laikėsi dangaus paukščiai, ir iš jo mito visi gyvūnai. 10Aš savo guolyje
mačiau mano galvos regėjime, ir štai vienas budėtojas ir šventasis nu-
žengė iš dangaus. 11Jis garsiai šaukė ir taip kalbėjo : Nukirskite medį
ir nukapokite jo šakas, nubraukite jo lapus ir išbarstykite jo vaisius ;
tebėga šalin žvėrys, kurie yra po juo, ir paukščiai nuo jo šakų. 12Ta-
čiau palikite žemėse jo kamieną su šaknimis ; tebūna jis surištas geleži-
nėmis ir varinėmis grandinėmis lauko žolėje, tebūna dangaus rasos vil-
gomas ir su žvėrimis jo dalia žemės žolėje. 13Tebūna atimta iš jo žmogaus
širdis ir tebūna jam duota žvėries širdis, ir ant jo turi praeiti septyni
laikai. 14Taip nutarta budėtojų sprendimu, ir tai yra šventųjų žodis ir
reikalavimas, iki gyvieji pažins, jog Augščiausias viešpatauja žmonių
karalystei, kam nori, ją duoda ir pakelia į ją žemiausį žmogų. 15Tą
sapną mačiau aš, karalius Nabukodonosoras, tu gi, Baltasare, skubiai
paskelbk išaiškinimą, nes visi mano karalystės išmintingieji negali pa-
sakyti man, ką jis reiškia ; tu gi gali, nes šventų dievų dvasia yra tavyje

---

4. Kitas Nabukodonosoro sapnas apie didelį medį ir to sapno išaiškinimas

3,98-4,34. Nabukodonosoras kitą savo sapną apie didelį medį, kurio negali išaiškinti Babilono išminčiai, pasakoja Danieliui /3,98-4,15/ ir gauna iš jo to sapno išaiškinimą apie paties karaliaus beprotystę /4,16-25/ ; karalius iš tikrųjų nustoja proto, todėl su juo elgiamasi kaip su gyvuliu, iki jis vėl atgauna protą ir duoda garbę Augščiausiajam /4,26-34/

98*Karalius*... Tai karaliaus dekreto antraštė. Visas karaliaus raštas gal buvo parašytas bent padedant Danieliui, todėl apie tikrąjį Dievą atsiliepiama taip, kaip apie jį kalbėdavo tikintieji Žydai

4. 2*Regėjimai*. Karalius mini regėjimus, nes sapne jis matė daug dalykų, kurie nevisi vienaip veikia jo jausmus

3*Visus... išmintinguosius*. Nebukadnetsaras garbino, kaip galima suprasti iš jo raštų, ypač Marduką, Nabų, Ilų ir kitus savo dievaičius, todėl sapnui aiškinti jis kreipiasi į tų dievaičių tarnus ir kunigus ir iš jų laukia sau šviesos. Dėl 2. sk papasakoto įvykio jis anaiptol nebuvo išsižadėjęs savo dievaičių ir savo pagoniškų prietarų. — 5*Danielis*. Kadangi Danielis nepriklausė prie dievaičių tarnų, tai jis nėjo kartu su jais aiškinti karaliaus sapno ; jis atvyksta tik tuomet, kai paaiškėja, jog visi kiti negali duoti karaliui tinkamo išaiškinimo. — *Baltasaru*. Danielis buvo žydiškas vardas ; karalius, rašydamas visoms tautoms, priduria ir babilonišką Danielio vardą — *Šventųjų dievų*... Karalius atsimena pirmojo sapno išaiškinimą, tačiau Danielio galią įvertina savaip ir stato jį į eilę tų, kurie yra geruose santykiuose su gerais dievais

7*Medis, kurio*... Asirijos paminkluose neretai sutinkamas medis, dviejų simbolinių gyvūnų sergimas. Gražiausis kedras pas Ezekielį /31, 3.../ yra Asuro garbingumo vaizdas. — 9*Po juo* : ūksmėje /aram t/. — 10*Budėtojas*. Aram t : vienas iš tų, kurie budi ir yra šventi. — 12*Surištas*

[16]Tuomet Danielis, kurs yra vardu Baltasaras, pradėjo pats sau vie-
nas galvoti tylomis, apie valandą laiko, ir jo mintys kėlė jame neramumo.
Atsiliepdamas gi karalius tarė : Baltasare, sapnas ir jo išaiškinimas tene-
kelia tavyje neramumo. Baltasaras atsakė ir tarė : Mano valdove, sapnas
tebūna tiems, kurie tavęs nekenčia, ir jo išaiškinimas tavo nprieteliams.
[17]Medis, kurį matei augštą ir stiprų, kurio viršūnė siekė dangų ir kurs
buvo matomas visoje žemėje, [18]kurio šakos gražiausios ir vaisiai labai
gausingi, kuriame yra maisto visiems, po kuriuo gyvena lauko žvėrys
ir kurio šakose pasilieka dangaus paukščiai, [19]esi tu, karaliau, kurs pasi-
darei didis ir galingas, nes tavo didybė augo ir pasiekė dangų, o tavo
valdžia visos žemės pakraščius. [20]Kad gi karalius matė budėtoją ir šven-
tąjį nužengiantį iš dangaus ir sakantį : Nukirskite medį ir sunaikinkite
jį, tačiau jo kamieną su šaknimis palikite žemėse, ir tebūna jis surištas
geležimi ir variu lauko žolėje, ir vilgomas dangaus rasos, ir tebūna jo
maistas draug su žvėrimis, iki praeis ant jo septyni laikai, [21]tai toks yra
išaiškinimas Augščiausiojo sprendimu, kurs yra išėjęs mano valdovui ka-
raliui : [22]Tave išmes iš žmonių tarpo, ir tavo buveinė bus su gyvuliais ir
žvėrimis ; tu ėsi šieną kaip jautis ir būsi laistomas dangaus rasos ; taip
praeis ant tavęs septyni laikai, iki pažinsi, jog Augščiausis viešpatauja
žmonių karalystei ir kam nori duoda ją. [23]Kad gi jis yra įsakęs palikti jo
kamieną su šaknimis, tai yra medžio, tai tavo karalystė paliks tau, po
to kai būsi pažinęs, jog yra dangiškas viešpatavimas. [24]Todėl, o karaliau,
tepatinka tau mano patartis : atsilygink už savo nuodėmes išmaldomis
ir už savo neteisybes gailestingumu beturčiams ; gal jis dovanos tavo
kaltes

[25]Visa tai atsitiko karaliui Nabukodonosorui. [26]Kai dvylikai mė-
nesių praslinkus jis vaikščiojo Babilono rūmuose, [27]karalius atsiliepė
ir tarė : Argi ne tas yra didysis Babilonas, kurį aš savo stiprybės jėga ir
mano grožio garbingumu pastačiau, kad būtų karalystės namai ? [28]Ir
dar žodžiams tebesant karaliaus burnoje, atsiliepė iš dangaus balsas :
Tau, karaliau Nabukodonosore, sakoma : Tavo karalystė bus atimta

---

geležinēmis... 12 — 14 eil nuo vaizdo einama stačiai prie dalyko, kurį paliekamas medžio kamienas turi įvaizdinti. Išėjęs iš proto karalius gal tikrai buvo surištas grandinēmis, nors paskui nebuvo juose laikomas visą ligos metą. — [13]*Tebūna atimta...* Žmogiški jausmai ir norai turi būti pakeisti jame žvēriškais. — *Septyni laikai.* Ką čia reiškia laikai, tiksliau nenurodoma. — [14]*Nutarta...* Angelai patys laikomi autoriais sprendimo apie medį, nes jie dalyvauja Augščiausiojo Teisējo sprendime. — *Iki gyvieji pažins...* Pats karalius savo patyrimu turi sužinoti, jog Dievas priešinasi puikiesiems, nuolankiesiems gi suteikia malonēs

[16]*Tuomet Daniēlis...* Aram t : po to Daniēlis, vadinamas Baltasaru, buvo trumpą laiką pastyręs iš pasibaisējimo, ir jo mintys gąsdino jį. — Tą jo sumišimą suprato be žodžių net karalius. — [18]*Lauko žvērys ir...* Lauko žvērys ir paukščiai reiškia įvairias tauteles, kurios gyveno Babelēs karaliaus globoje. — [21]*Tai toks yra...* Aram t : tai reiškia, o karaliau, ir toks yra Augščiausiojo nutarimas. — [22]*Tu ēsi šieną...* Anot aram t : šieną kaip galvijams duos tau ēsti ir dangaus rasai leis tave vilgyti. — [23]*Tai tavo karalystē...* Aram t : tavo viešpatavimas vēl tau sugrįš nuo to meto, kai tu žinosi, jog dangus yra galingas. — [24]*Išmaldomis.* Anot kitų vertējų : teisingumu. — *Gal jis dovanos...* Aram : gal tavo laiminga ramybē ilgiau pasitęs, t y, jei tu nori, kad ji ilgai tęstųsi. — Dievas rūstinasi ne žmonēms, bet nusikaltimams

[26]*Dvylikai mēnesių...* Dievas kantriai laukē pasitaisymo ir buvo pasiryžęs dovanoti, bet karalius per ištisus metus nieku laikē duotąjį sau įspējimą. — [28]*Atsiliepē...* Ar tas balsas buvo tikrai

iš tavęs, [29]tave išmes iš žmonių tarpo ir tavo buveinė bus su gyvuliais ir žvėrimis ; tu ėsi šieną kaip jautis ir ant tavęs praeis septyni laikai, iki patirsi, kad Augščiausis viešpatauja žmonių karalystei ir kam nori ją duoda. [30]Tą pačią valandą žodžiai Nabukodonosorui įvyko : jis buvo išmestas iš žmonių tarpo, ėdė šieną kaip jautis, ir jo kūnas buvo vilgomas dangaus rasos, iki jo plaukai pažėlė kaip arų plunksnos ir jo nagai kaip paukščių nagai

[31]Taigi toms dienoms pasibaigus, aš, Nabukodonosoras, pakėliau savo akis į dangų, ir man buvo sugrąžintas protas ; aš šlovinau Augščiausįjį, gyriau ir garbinau Gyvąjį per amžius, nes jo galia yra amžina galia ir jo viešpatavimas tęsiasi per kartų kartas. [32]Visi žemės gyventojai prieš jį yra laikomi nieku, nes kaip jam patinka, taip jis elgiasi, kaip su dangaus galybėmis, taip su žemės gyventojais, ir nėra kas priešintųsi jo rankai ir jam sakytų : Kodėl taip padarei ? [33]Tuo pačiu metu man sugrįžo mano protas, ir aš atgavau savo karalystės garbę ir didenybę ; man sugrįžo ir mano išvaizda, o mano didikai ir mano valdininkai ješkojo manęs, ir aš buvau sugrąžintas į savo karalystę ; man teko dar didesnis garbingumas

[34]Taigi dabar aš, Nabukodonosoras, giriu, augštinu ir šlovinu dangaus karalių, nes visi jo darbai tikri ir jo keliai teisingi, ir jis gali pažeminti tuos, kurie vaikščioja puikybėje

5. [1]Karalius Baltasaras iškėlė tūkstančiui savo didikų didelį pokylį, ir kiekvienas gėrė pagal savo amžių. [2]Taigi jis jau būdamas girtas liepė atnešti auksinius ir sidabrinius indus, kuriuos jo tėvas Nabukodonosoras buvo atgabenęs iš šventyklos, buvusios Jerusalėje, kad iš jų gertų karalius, jo didikai, jo žmonos ir gulovės. [3]Tuomet buvo atnešti auksiniai

---

ausimis girdimas dalykas, ar tik vidinis įspėjimas, žinių pranašystėje nerandame. — [30]*Jis buvo išmestas...* Eusebijus yra palikęs mūsų laikams ištrauką iš Abideno veikalo, kurioje yra nurodymų, kad Nebukadnetsaras buvo tikrai susirgęs liga medicinoje vadinama insania zoanthropica ar lycanthropia. Ta liga susirgęs įsivaizdina sau, kad jis esąs gyvulys, stengiasi elgtis kaip gyvulys, pamėgdžioja jų balsą ir tt

[31]*Toms dienoms...* Ligos metu karalius turėdamas šviesesnių protarpių suprato ligos priežastį ir gręžė savo širdį prie Dievo. — [33]*Mano išvaizda.* Aram : ir mano skaistumas

5. Baltasaro puota ir slaptingų žodžių išaiškinimas

5,1-31. Karaliui Baltasarui, išniekinus pokylyje Jerusalės šventyklos indus, pasirodo sienoje rašanti ranka, bet rašto negali perskaityti ir išaiškinti Babelės išmintingieji /1,-9/ ; patariant karalienei pašaukiamas Daniēlis /10,-16/ ; jis papeikęs karaliaus puikybę išaiškina slaptingą raštą apie Kaldiečių karalystės žuvimą /17-24/ ir pagerbiamas Baltasaro, kurs tą pat naktį žūna /25-30/

5. [1]*Baltasaras.* Nebukadnetsaro įpēdinis buvo jo sūnus Evilmerodakhas /Avil - Marduk, dievaičio Marduko žmogus, tarnas/. Jis dēl savo žiaurumo buvo nužudytas Nebukadnetsaro svainio sūnaus Neriglisaro /Nergul-Sar-Usur, dievaitis Nergalis tesaugo karalių/. Neriglisaras karaliavo ketverius metus /560-556/. Kadangi jis vadina Babelēs karalių savo tēvu, jis gal valdē karalystę jo ligos metu. Jaunas Neriglisaro sūnus Laborosoarkhas, praslinkus 9 mēnesiams po tēvo mirties, buvo nužudytas Nabonido, kurs paēmē jo sostą ir karaliavo 17 metų /555-538/. Nabonidas turējo sūnų Belsatsarą /Baltasarą/ — Bel-Sar-Usur /Belis tesaugo karalių/. Karo prieš Medus metu Baltasaras buvo karaliaus pavaduotojas. Kai Nabonidas kare prieš Kirą buvo sumuštas prie Rutų, vietininkas Ugbaru /Gobrias/ ējo su kariuomene prieš Babelę, kur Baltasaras

ir sidabriniai indai, kuriuos anas buvo atgabenęs iš šventyklos, buvusios
Jerusalėje ir iš jų gėrė karalius, jo didikai, jo žmonos ir gulovės. 4Jie
gėrė vyną ir gyrė savo dievus auksinius, sidabrinius, skaistvarinius, ge-
ležinius, medinius ir akmeninius
5Tą pačią valandą pasirodė lyg kad rašančios žmogaus rankos pirš-
tai ties žvakide karališkosios svetainės sienos paviršiuje, ir karalius matė
rašančios rankos pirštus. 6Tuomet karaliaus veidas persimainė, jo mintys
išgąsdino jį, jo strėnų sujungimai patižo, ir jo keliai drebėjo užgaudami
vienas kitą
7Taigi karalius garsiai sušuko, kad atvestų išminčius, kaldiečius
ir ženklų aiškintojus. Atsiliepdamas karalius tarė Babilono išmintin-
giesiems : Kas perskaitys šitą raštą ir patieks man jo išaiškinimą, bus
apvilktas purpura, gaus aukso grandinę ant kaklo ir bus trečias mano
karalystėje. 8Tuomet atėję visi karaliaus išmintingieji negalėjo nei rašto
perskaityti, nei duoti karaliui išaiškinimo 9Todėl karalius Baltasaras
labai nusigando, ir jo veidas persimainė, taip pat ir jo didikai buvo
pilni baimės
10Bet karalienė, įėjus į pokylio namus dėl to dalyko, kurs buvo at-
sitikęs karaliui ir jo didikams, atsiliepdama tarė : Karaliau, būk gyvas
per amžius ; tenegąsdina tavęs tavo mintys ir tavo veidas tenesimaino.
11Yra tavo karalystėje žmogus, kurs turi savyje šventų dievų dvasią ;
jau tavo tėvo dienose buvo rasta jame žinojimo ir išminties ; todėl tat
tavo tėvas karalius Nabukodonosoras yra pastatęs jį išminčių, žavėtojų,
kaldiečių ir ženklų aiškintojų vyresniuoju, sakau, tavo tėvas, o kara-
liau! 12nes daug dvasios, gudrumo ir išmanymo, sapnų aiškinimo, pa-
slapčių atidengimo ir painiavų išrišimo rasta jame, tai yra Danielyje,
kuriam karalius yra davęs Baltasaro vardą ; taigi dabar tebūna pašauk-
tas Danielis, ir jis pasakys išaiškinimą

---

karalių pavaduodamas vadovavo kariuomenei. Iš to, kad Baltasaras buvo tik savo tēvo karaliaus pavaduotojas, paaiškēja, kodēl jis žada Daniēliui ne antrą, bet trečiąją karalystēje vietą /16 e/. — *Kiekvienas gērē...* Tikriau : jis gērē vyno tūkstančių akivaizdoje. Babiloniečių įpročiu karalius valgē ir gērē prie atskiro stalo pastatyto augštesnēje vietoje ; todēl jį galējo matyti visi dalyvavusieji pokylyje ; jų skaičius buvo labai didelis. Nors miestas jau buvo apsuptas Kiro kariuomenēs, Baltasaras jo nebijojo, nes laikē Babelę nepaimama ir drąsiai puotavo. — 2*Girtas* : ragaudamas vyno, sakytumēm, jau vyno įtakoje būdamas. — *Liepē atnešti...* Indai atnešami, kad taip būtų paniekintas tariamai nugalētas Israēlio Dievas karaliaus dievų akyse /žr 4 ir 23 e/. — *Tēvas* : plačiąja to žodžio prasme, gal vietoje : senelis, nes spēliojama, kad Baltasaro motina buvo Nebukadnetsaro duktē

5*Rašančios...* Aram : pasirodē... ties žvakide pirštai ir jie rašē karališkosios svetainēs sienos kalkēse /tinke/. — Tinkuota siena buvo žvakidēs šviesos apšviesta ir karalius galējo aiškiai matyti rašančius pirštus. Kad Babilonijoje sienos būdavo tinkuojamos, patvirtina dabartiniais laikais daromos iškasenos. — 6*Karaliaus veidas...* Jo išgąstis yra labai didelis, nes jis jaučiasi pats esąs kaltas dēl Žydų šventų indų paniekinimo

7*Bus trečias.* Aram : viešpataus kaip trečias /šalia Nabonido ir Baltasaro/. Vilkēti purpura buvo augščiausi garbē. Auksinē grandinē buvo duodama kunigaikščio kaip augščiausios pareigos ženklas

10 *Karalienē* : Baltasaro motina Aram t : karalienē motina dēl karaliaus ir jo didikų šnekų atējo į pokylio namus. — 11*Jau tavo tēvo...* Aram t : jau tavo tēvui viešpataujant rasta jame šviesos, augštas protas ir tikrai dieviška išmintis. — Kara-

[13]Tuomet Danièlis buvo atvestas karaliaus akivaizdon. Atsiliepdamas į jį karalius tarė : Ar tu esi Danièlis iš Judo belaisvių sūnų, kurį mano tėvas karalius yra atvedęs iš Judėjos ? [14]Aš esu girdėjęs apie tave, kad tu turįs dievų dvasią ir kad tavyje rasta itin daug žinojimo, išmanymo ir išminties. [15]Ką tik buvo atėję mano akivaizdon išmintingi žyniai perskaityti šito rašto ir pasakyti man, ką jis reiškia, bet jie negalėjo išaiškinti šitų žodžių prasmės. [16]Tuomet aš išgirdau apie tave, kad tu gali išaiškinti tamsius dalykus ir išrišti supainiotus ; jei tat tu gali perskaityti raštą ir pasakyti man jo išaiškinimą, tu būsi apvilktas purpura, gausi aukso grandinę sau ant kaklo ir būsi trečias mano karalystėje kunigaikštis

[17]Atsakydamas į tai Danièlis tarė karaliaus akivaizdoje : Tavo dovanos tepasilieka tau ir savo namų davinius duok kitam ; raštą gi aš perskaitysiu tau, karaliau, ir pasakysiu tau jo išaiškinimą. [18]O karaliau! Augščiausis Dievas davė tavo tėvui Nabukodonosorui karalystę ir didenybę, garbę ir šlovę, [19]ir dėl tos didenybės, kurią jis buvo jam davęs, visos tautos, giminės ir kalbos drebėjo ir bijojo jo; ką jis norėdavo, užmušdavo, ir ką norėdavo, mušdavo, ką norėdavo, išaugštindavo ir ką norėdavo, pažemindavo. [20]O kai jo širdis pakilo ir jo dvasia sukietėjo puikybėje, jis buvo nustumtas nuo savo karalystės sosto ir jo garbė buvo atimta ; [21]jis buvo išmestas iš žmonių vaikų tarpo ir jo širdis buvo pasidarius panaši į žvėrių ; jo buveinė buvo tarp laukinių asilų ; jis ėdė šieną kaip jautis ir jo kūnas buvo vilgomas dangaus rasos, iki jis pažino, kad Augščiausis turi valdžios žmonių karalystei ir pastato ant jos ką nori. [22]Taip pat tu, jo sūnus Baltasaras, nepažeminai savo širdies, nors visa tai žinojai, [23]bet pakilai prieš dangaus Viešpatį ir jo namų indai buvo atnešti tavo akivaizdon ; tu, tavo didikai, tavo žmonos ir tavo gulovės gėrėte iš jų vyną ; tu šlovinai savo dievus sidabrinius, auksinius, varinius, geležinius, medinius ir akmeninius, kurie nemato, negirdi ir nejaučia, Dievo gi, kurs laiko savo rankoje tavo kvapą ir visus tavo kelius, tu nepagarbinai. [24]Todėl jo yra siųsti pirštai rankos, kuri tai parašė, kas pažymėta

[25]Parašytasis gi raštas yra toks : MANE, THEKEL, PHARES. [26]Ir štai ką tie žodžiai reiškia : MANE : Dievas suskaitė tavo karaliavimą

---

lienēs paaiškinimas rodo, kad Baltasaras nieko ar bemaž nieko nežinojo apie Daniēlį, nors tasai, anot 8,27, turējo sau pavestas pareigas karalystēs valdyme. Kodēl žinojo apie jį karalienē ir kokia prasme Nebukadnetsaras buvo Baltasaro tēvas, pigu suprasti, jei karalienē motina buvo Nebukadnetsaro duktē ištekējusi už Nabonido

[13]*Ar tu esi Daniēlis...* Karalius atsiliepia į Daniēlį ne per daug mandagiai ; kitaip darē Nebukadnetsaras /4,6/. Ir Daniēlis atsakydamas Baltasarui nerodo jam daug pagarbos. Paniekinęs šventus indus ir patį Žydų Dievą Baltasaras nevertas jokio pasigailējimo. Jis turi išgirsti skaudžią tiesą be jokio švelninimo

[17]*Savo namų davinius.* Tikriau : savo davinius. Daniēlis nesutinka parduoti pranašystēs dovaną už atlyginimą. — [19]*Mušdavo.* Geriau anot sir t : palikdavo gyvą. — [21]*Tarp laukinių asilų.* Laukiniai asilai čia minimi kaip pavyzdys tų laukinių gyvulių, kurie laikosi toliausiai nuo žmogaus. — [24]*Kuri tai parašē...* Geriau : ir ten parašyti šitie raštženkliai

[25]*Mane...* Kald : *M^{e}ne' m^{e}ne' t^{e}qel upharsin.* Vienas kitas naujausių tyrinētojų šituos žodžius aiškina taip : Pirmasis *m^{e}ne'* tereiškiąs : suskaityta ; antrasis : viena mina ; *t^{e}qel* — vienas šekelis /siklius/ ir *upharsin* — ir dvi pusminēs ; todēl prasmē esanti : suskaityta viena mina, vienas šekelis ir dvi pusminēs ; mina esąs karalius Nabukadnetsaras, šekelis /viena 60-ji minos dalis/ labai nedidelēs vertēs karalius Baltasaras, dvi gi pusminēs tai dvilypē Medų

ir padarė jam galą. [27]THEKEL : tu pasvertas svarstyklėje ir rastas perdaug lengvas. [28]PHARES : tavo karalystė padalinta ir atiduota Medams ir Persams

[29]Tuomet paliepus karaliui Danielis buvo apvilktas purpura, auksinė grandinė buvo pakabinta aplink jo kaklą ir buvo apie jį skelbiama, kad jis turįs valdžios kaip trečias jo karalystėje

[30]Tą pačią naktį Kaldiečių karalius Baltasaras buvo užmuštas, [31]ir Darijus Medas, turėdamas šešias dešimtis dvejus metus amžiaus, stojo karaliauti jo vietoje

6. [1]Darijui patiko paskirti karalystei šimtą dvidešimt vietininkų, kad jie būtų visoje jo karalystėje, [2]o ant šitų tris kunigaikščius, kurių vienas buvo Danielis, kad vietininkai duotų jiems apyskaitas, ir karalius neturėtų vargo. [3]Taigi Danielis perviršijo visus kunigaikščius ir vietininkus, nes jame buvo gausesnė Dievo dvasia. [4]Karalius manė paskirti jį visai karalystei ; todėl kunigaikščiai ir vietininkai ieškojo progos prikišti Danieliui ką nors iš karaliaus šalies, tačiau negalėjo rasti jokios priežasties ir priekaišto, nes jis buvo ištikimas, ir nebuvo galima rasti jame jokios

---

ir Persų tauta, kurių sujungtų galia lygi Nebukadnetsaro galiai. Nors toks aiškinimas ir galētų būti pagrįstas vēlesnių laikų žydų Talmudo pavyzdžiais, kurie rodo, kad asmenys tikrai buvo įvertinami piniginiais vienetais /monetomis/, tačiau šitoje vietoje jis negali būti pritaikintas, nes juk čia kalbama ne apie kelių asmenų, bet tik apie vieno Baltasaro vertę. Pagaliau pats tekstas duoda toliau slaptingų žodžių išaiškinimą.— [26]*Dievas suskaitē*... Dievas suskaitē ir atvedē prie galo tavo viešpatavimo dienas teisingu teismu ir tikra svarstykle Dievas išmēgino tave ir pasvērē tavo darbus, tačiau rado juos perdaug lengvus, nes trūksta jiems teisingumo ir dorumo. Todēl viešpatavimas bus iš tavęs atimtas ir bus Dievo atiduotas Medui ir Persui

[29]*Daniēlis buvo apvilktas.* Daniēlis pagerbiamas tuojau. Jis pagarbai pasiduoda, kad galētų būti savo tautai naudingesnis pas naujus valdovus /Jier/

[30]*Tą pačią naktį*... Medai įsiveržē į miestą vasaros pabaigoje. — [31]*Darijus Medas.* LXX tekste pasakyta, kad valdovu tapęs Artakserksas Medas ; šalia jo minimas ir Darijus. Jau šita aplinkybē leidžia manyti, kad origin tekste Darijaus vardas abejotinas. Gal jis čia paminētas vietoje kito mažiau žinomo vardo. Babelę paēmē Kiro vadas Gobrias /Ugbaru/, ir Kiras ne tuojau pradējo ją valdyti. Pirmuoju tikru paimtosios Babelēs valdovu, anot kyliaraščių liudijimo, buvęs, kad ir nelabai ilgai /539-538 m/, Kiro sūnus Kambizas /Kambuzia/. Kai jis buvo pašalintas, tuomet jau pats Kiras paēmē visą valdžią į savo rankas. Taigi tekste vietoje Darijus Medas reiktų skaityti Kambizas

6. Daniēlis liūtų duobēje

6,1-28. Garbēs ir valdžios pavydēdami išaugštintam Daniēliui Babelēs didikai ieško progos pražudyti jį. Kadangi jis, nežiūrēdamas neteisingo karaliaus draudimo, nesiliauja garbinęs savo Dievą, jis įmetamas į liūtų duobę /1,1-17/. Dievas ir čia apsaugo jį nuo žuvimo, ir pats karalius įsako visiems savo valdiniams garbinti Daniēlio Dievą /18-28/

6. [1]*Patiko paskirti*... Jau Nebukadnetsaro laikais karalystē buvo padalinta į atskiras provincijas. Dabar tas padalinimas patobulinamas. Visi karaliaus valdininkai čia vadinami vietininkais, nes visi jie veikia karaliaus vardu, ir jų skaičius siekia 120, nors pačių provincijų ir apskričių buvo tik apie 20-29. — [2]*Kurių vienas*... Naujas karalius, be abejo, buvo gavęs žinių apie Daniēlio pranašystę buvusiam Babelēs valdovui, apie jo išmintį ir patyrimą, todēl iš karto pradējo jį labai ver-

kaltės ar priekaišto. [5]Todėl anie vyrai sakė : Nerasime šitame Danielyje
jokios progos, jei nebent jo Dievo įstatyme
[6]Tuomet kunigaikščiai apipuolė karalių ir taip jam kalbėjo : Karaliau, Darijau, būk gyvas per amžius ! [7]Visi tavo karalystės kunigaikš-
čiai, augšti valdininkai, vietininkai, patarėjai ir teisėjai sutarė, kad būtų išleistas karališkas nutarimas ir įsakymas : kad kiekvienas, kurs kreiptųsi su kuriuo nors prašymu į bet kurį dievą ar žmogų trijų dešimtų dienų laikotarpyje, o ne į tave, karaliau, būtų įmestas į liūtų duobę. [8]Taigi
dabar, karaliau, patvirtink sumanymą ir rašyk nutarimą, kad jis, kaip Medų ir Persų nustatyta, nebūtų keičiamas ir kad nė vienam nebūtų leista jį peržengti. [9]Taigi karalius Darijus davė įsakymą ir išleido nu-
tarimą
[10]Tai sužinojęs Danielis, tai yra, kad išleistas įstatymas, įėjo į savo namus ir, atsidaręs langus savo augšto kambaryje Jerusalės kryptimi, atsiklaupdavo tris kartus per dieną, garbindavo ir šlovindavo savo Dievą, kaip kad ir anksčiau paprastai darydavo
[11]Tuomet anie vyrai rūpestingai tyrinėdami rado, kad Danielis mel-
džiasi ir maldauja savo Dievą. [12]Jie priėję karalių kalbėjo jam apie nu-
tarimą : Karaliau, ar tu neįsakei, kad kiekvienas žmogus, kurs prašytų bet kurį dievą ar žmogų trijų dešimtų dienų laikotarpyje, o ne tave, karaliau, būtų įmestas į liūtų duobę ? Atsakydamas jiems karalius tarė : Tas dalykas yra tikras, einant Medų ir Persų nutarimu, kurio peržengti neleista. [13]Tuomet jie vėl atsiliepdami sakė karaliui : Danielis iš Judo belaisvių sūnų nežiūrėjo tavo įstatymo ir nutarimo, kurį išleidai, bet tris kartus per dieną meldžiasi savo maldomis
[14]Išgirdęs tą dalyką karalius labai nuliūdo ir rūpinosi, kad išvaduotų Danielį ir iki saulės sėdimui stengėsi išgelbėti jį. [15]Tačiau anie
vyrai, suprasdami karalių, jam sakė : Žinok, karaliau, jog yra Medų ir Persų įstatymas, kad jokio karaliaus išleisto nutarimo neleista pakeisti.
[16]Tuomet karalius davė įsakymą : Danielis buvo atvestas ir įmestas į liūtų duobę, o karalius tarė Danieliui : Tavo Dievas, kurį visuomet garbini, jis išgelbės tave. [17]Tuojau buvo atneštas vienas akmuo ir padėtas

---

tinti. — [3]*Dievo.* To ž nēra nei aram t nei Teodotijono vertime. — [4]*Iš karaliaus šalies.* Orig t : iš karalystēs pusēs, t y, dēl karalystēs reikalų tvarkymo. — [5]*Jei nebent jo...* Tiksliau origin t : jei nebent rastumēm ją prieš jį jo Dievo įstatyme, t y, religijoje

[7]*Kad būtų išleistas...* Tiksliau origin t : kad karalius išleistų įsakymą ir paskelbtų draudimą. — *Liūtų duobę.* Liūtai buvo kaikada siunčiami karaliui vietoje mokesčių, laikomi duobēse ir maitinami pasmerktais mirti nusikaltēliais. — [8]*Kad jis, kaip...* Tikriau anot kald t : kad tai būtų nebeatšaukiama einant Medų ir Persų įstatymu, kurs yra nekeičiamas

[10]*Ir atsidaręs langus...* Kald t : kurių augšte jis turējo atdarus langus Jerusalēs kryptimi, atsiklaupdavo tris kartus kasdien, melsdavos savo Dievui ir dēkodavo jam, visai taip pat, kaip kad buvo įpratęs daryti iki tam laikui. — Melsdamos jis gręžēsi į Jerusalę, kur buvo šventykla, kur Dievas maloningai išklausydavo maldas

[11]*Rūpestingai tyrinēdami.* Kald t : įpuolē į vidų. — [12]*Ar tu neįsakei.* Sąmokslininkai nori visų pirma gauti iš karaliaus jo išleisto nutarimo patvirtinimą ir neskuba įvardinti Danielį, kad kartais karalius nemēgintų ginti jo

[14]*Stengēsi išgelbēti* : ne savo karališka valdžia pasinaudodamas, nes jos nebegalējo šiame atvejuje pritaikyti, bet kuriuo nors kitokiu būdu. — [15]*Suprasdani...* Origin t : apipuolē. — [16]*Tavo Dievas...* Ko pats karalius nebegali padaryti, jis palieka Dievo valiai /Jier/. — [17]*Kara-*

ant duobės angos ; jį paženklino karalius savo žiedu ir savo didikų
žiedu, kad nieko nebūtų padaryta prieš Danielį. [18]Po to karalius nuėjo
į savo namus ir atsigulė nevalgęs ; valgių nebuvo atnešta jo akivaizdon ;
be to ir miegas atstojo nuo jo

[19]Rytmetį, tik pradėjus aušti, karalius atsikėlęs skubiai nuėjo prie
liūtų duobės. [20]Prisiartinęs prie duobės jis šaukė Danielį verksmingu
balsu ir kalbėjo jam : Danieli, gyvojo Dievo tarne, ar tavo Dievas, ku-
riam tu visuomet tarnauji, tikrai galėjo išgelbėti tave nuo liūtų ? [21]Tuo-
met Danielis atsakydamas karaliui tarė : Karaliau, būk gyvas per am-
žius ! [22]Mano Dievas siuntė savo Angelą ir sučiaupė liūtų nasrus, taip kad
ie nepakenkė man, nes jo akivaizdoje rasta manyje teisybė ; bet ir prieš
ave, karaliau, aš neesu padaręs nusikaltimo

[23]Tuomet karalius tuo labai apsidžiaugė ir liepė ištraukti Danie-
lį iš duobės. Kai Danielis buvo ištrauktas iš duobės, jame nerasta jokio
sužeidimo, nes jis tikėjo į savo Dievą. [24]Liepiant gi karaliui buvo atvesti
tie vyrai, kurie buvo įskundę Danielį, ir buvo įmesti į liūtų duobę, jie,
jų vaikai, ir jų žmonos ; jie dar nebuvo pasiekę duobės dugno, kaip
liūtai pagavo juos ir sutriuškino visus jų kaulus

[25]Po to karalius Darijus parašė visoms tautoms, giminėms ir kalboms,
gyvenusioms visoje žemėje : Tebūna jums daug ramybės ! [26]Mano iš-
leidžiamas nutarimas, kad visoje valstybėje ir mano karalystėje drebėtų
ir bijotų Danielio Dievo, nes jis yra Dievas gyvas ir amžinas per amžius ;
jo karalystė nebus sugriauta, ir jo valdžia pasilieka per amžius. [27]Jis yra
išvaduotojas ir gelbėtojas, kurs daro ženklų ir stebuklų danguje ir žemėje ;
jis išgelbėjo Danielį iš liūtų duobės

[28]Taip Danielis pasiliko iki Darijaus viešpatavimui ir iki Kiro Perso
viešpatavimui

7. [1]Pirmais Babilono karaliaus Baltasaro metais Danielis matė sapną,
savo galvos regėjimą savo guolyje ir aprašydamas sapną suglaudė jį į
trumpus žodžius ir taip trumpai jį išreiškė :

[2]Aš žiūrėjau nakčia savo regėjime, ir štai keturi dangaus vėjai kovojo
didelėje jūroje. [3]Ir keturi dideli žvėrys, kiekvienas kitoks, iškilo iš jūros.

---

lius savo žiedu... Kad kartais didikai neištrauktų Danielio ir jo nenužudytų, jei jis būtų liūtų nepaliestas. — [18]*Valgių...* Aram ž anot kaikurių reiškiąs guloves

[20]*Gyvojo Dievo.* Karalius buvo tikriausiai girdėjęs, kad taip vadina savo Dievą Danielis. — [22]*Rasta manyje...* Dievas dideliu stebuklu parodė, kad Danielis buvo nekaltas, ir taip pat, kad to Dievo reikia labiau bijoti negu žmonių

[23]*Jame nerasta...* Plg aug 3,94. — [24]*Įskundę* : neteisingai kaltinę. — *Jų vaikai...* Bausti kaltus kartu su jų šeimomis buvo Persų įprotis. Taip pat Korė, Datanas ir Abironas buvo nubausti kartu su šeimomis, lygiai ir Akhanas. Tačiau įstatymas reikalavo, kad nekalti nemirtų kartu su kaltaisiais

[25]*Visoje žemėje* : hiperbolinis išsireiškimas. Čia turėta galvoje tik savo šalies gyventojai. — [26]*Bijotų Danielio Dievo.* Pagonys galėjo garbinti Danielio Dievą ypatingu būdu, bet tuo pačiu jie neatsisakė ir nuo savo dievaičių garbinimo. — [27]*Duobės.* Origin t : galios

[28]*Pasiliko.* Origin t : tarpo

II. Danielio regėjimai

1. Regėjimas apie keturias karalystes ir apie Mesijo karalystę

7,1-28. Antroji Danielio knygos dalis /7,1-12,13/ susideda iš aprašymo jo regėjimų, kurių pirmas yra apie keturias karalystes ir apie Mesijo karalystę. Pranašas sakosi nak-

4 Pirmas buvo lyg liūtė ir turėjo aro sparnus. Aš žiūrėjau, iki jam buvo iš-
pešti sparnai ; po to jis buvo pakeltas nuo žemės, atsistojo ant kojų kaip
žmogus, ir jam buvo duota žmogaus širdis. 5 Ir štai kitas žvėris, panašus
į lokį stovėjo vienu šonu ; trys šonkauliai buvo jo nasruose tarp jo dantų,
ir jam buvo sakoma taip : Kelkis, ėsk daug mėsos. 6 Po to aš žiurėjau,
ir štai kitas žvėris lyg lūšis ; jis kaip paukštis turėjo keturis sparnus ;
žvėris buvo su keturiomis galvomis, ir buvo jam duota valdžia. 7 Po to aš
žiūrėjau, nakties regėjime, ir štai ketvirtas žvėris, baisus, nuostabus ir
labai stiprus ; jis turėjo didelius geležinius dantis, ėdė ir triuškino ir, kas
liko, mindžiojo savo kojomis ; jis buvo nepanašus į kitus žvėris, kuriuos
buvau matęs anksčiau, ir turėjo dešimtį ragų. 8 Kai aš žiūrėjau į ragus,
štai tarp jų išdygo kitas mažas ragas, ir jo akivaizdoje trys iš pirmųjų
ragų buvo išrauti ; ir štai šitame rage buvo lyg žmogaus akys ir burna
kalbanti be galo didelius dalykus

čia regējime matęs keturis žvēris /1,-8/, Dievo teismą ir karalystę /9-14/ ir duoda išaiškinimą, kokį pats buvo gavęs apie keturis matytus žvēris /15-28/

7. 1*Pirmais*... Gal tai buvo dvylikti Nabonido karaliavimo metai, t y, 542 pirm Kr. — *Regējimą*. Origin t : regējimus. — *Suglaudē jį*... Origin t : pasakē svarbiausius dalykus /dalykų turinį/ : Daniēlis pradējo kalbēti ir tarē

2*Kovojo didelēje*... Jūra čia yra žemē /Ephr, Auksab, Jier/ arba tautos. Karalystēs iškyla tautose ne be dieviškosios Apvaizdos veikimo. Keturi vējai puola iš keturių šalių, iš visur prieš jūrą, visame žemēs skritulyje karalystēs sukrečiamos ne be Dievo veikimo /Jier, Teod/. — 3*Keturi*... Norint pažymēti žemišką, žiaurų pasaulio karalysčių pobūdį pasirenkama žvērių simboliai, Dievo gi karalystē įvaizdinama debesyse pasirodančio žmogaus sūnaus pavidalo. — 4*Liūtē*... Tikriau : liūtas. Sparnuoti liūtai ir liūtēs dažnai sutinkami senovēs Asirijos paminkluose. Liūtas ir aras yra gyvulių karaliai. Jie yra Babelēs stiprybēs vaizdai. Tačiau greitu laiku liūtui išpešami sparnai, jo greitas ir kilnus skridimas sutrukdomas, Babelēs karo žygiai sustabdomi. Žvēris krinta ant žemēs, bet pakeliamas ir pastatomas ant dviejų kojų, kaip žmogus, ir gauna silpno žmogaus širdį ; karalystē susilpnēja ir pažeminama /Jier/ ; todēl dabar ji gali būti lokio pigiai nugalēta. — 5*Kitas žvēris* : Medų ir Persų karalystē. — *Stovējo vienu šonu*. Origin t prasmē neaiški. Gal norēta pasakyti, kad vienas lokio šonas buvo augštesnis už kitą. Karalystē buvo dvilypē, viena dalis buvo didesnē už kitą, Persai buvo galingesni už Medus. — *Trys šonkauliai*. Lokys labai ēdrus, tik trys šonkauliai pasilikę tarp jo dantų nurodo grobį, kurį jis yra prarijęs : rytus, šiaurę, pietus /Teod/, aiškiau sakant, Babelēs, Lidijos ir Egipto karalystes, kurios tapo Persų grobiu. Plg 8,4. Jei 8,20 avinas yra Medų ir Persų karalius, tai šičia jų karalius ir jų karalystē laikomi vienu dalyku. — 6*Lūšis*. Lūšis pagauna savo grobį šokdamas ant jo. Keturi sparnai parodo jo vikrumą, kurs daro jį panašų į ožį 8,8, kurs turi taip pat keturis ragus, keturių iš trečiosios karalystēs turinčių kilti karalysčių simbolius Taigi taip pažymima karalystē, kuri greitai išsiplečia, bet trumpu laiku suskyla į kitas keturias. Ožys reiškia Aleksandro D Graikų karalystę, 8,21 ; po jo mirties pasidarē keturios karalystēs, Sirijos su Seleuku Nikatoriu, Egipto su Ptolemiejumi Lagiu, Makedonijos su Kasandru, Trakijos su Lisimakhu /300 pirm Kr/. 8,22 origin t pasakyta : keturios karalystēs kils iš jo tautos. Kadangi tat tarp abiejų regējimų yra didelis panašumas, tai čia lūšis reiškia ne ką kitą, kaip tik Aleksandro D karalystę. — *Duota* : Dievo duota. — 7*Ketvirtas žvēris* : pasaulinē Romos valstybē. Dešimts ragų reikia taip pat suprasti kaip ir keturi ragai, t y, apie dešimtį karalysčių arba dešimtį karalių, kaip žem 24 e. Dešimts karalysčių iškyla po ketvirtosios, nes ir keturios galvos /6 e/, kaip parodo 8,8.22, reiškia karalystes po ketvir-

[9]Aš žiūrėjau, iki buvo pastatyti sostai ir Ilgaamažis atsisėdo. Jo drabužiai buvo balti kaip sniegas ir jo galvos plaukai kaip tyra vilna; jo sostas buvo ugnies liepsnos, sosto tekiniai liepsnojanti ugnis.
[10]Sriauni ugnies upė ėjo nuo jo; tūkstančių tūkstančiai tarnavo jam ir dešimtis tūkstančių kartų šimtai tūkstančių stovėjo prie jo; teismas atsisėdo, ir knuygos buvo atskleistos.
[11]Aš žiūrėjau dėl skambėjimo išdidžių žodžių, kuriuos kalbėjo anas ragas, ir mačiau, kad žvėris buvo užmuštas, kad jo kūnas buvo sunaikintas ir atiduotas sudeginti ugnyje.
[12]Taip pat iš kitų žvėrių buvo atimta valdžia, ir buvo jiems paskirtas gyvenimo ilgis iki laikui ir valandai

[13]Taigi aš žiūrėjau nakties regėjime, ir štai su dangaus debesimis ėjo artyn tarsi žmogaus sūnus ir atėjo iki Ilgaamžiui; jis buvo atvestas jo akivaizdon.
[14]Tasai davė jam valdžią, garbę ir karalystę, ir visos tautos, giminės ir kalbos turės jam tarnauti; jo valdžia yra amžina valdžia, kuri nebus atimta, ir jo karalystė nebus sugriauta

[15]Mano dvasia labai nusigando, aš, Danielis, baisėjaus dėl tų dalykų, ir mano galvos regėjimai įbaugino mane.
[16]Aš priėjau prie vieno ten stovėjusio ir klausiau jį tiesos apie visus tuos dalykus. Jis man pasakė, ką tie dalykai reiškia, ir pamokė mane:
[17]Šitie keturi dideli žvėrys yra keturios karalystės, kurios iškils žemėje.
[18]Bet augščiausiojo Dievo šventieji gaus viešpatavimą ir laikys karalystę per amžius ir per amžių am-

---

tosios karalystēs. Bet dar anoms dešimčiai karalysčių tebesant iškyla jųjų tarpe nauja galybē. — [8]*Mažas ragas*... Ką jis reiškia, paaiškina angelas 24 ir 25 e. Nors šitas vienuoliktas ragas pradžioje mažas ir nežymus, bet paskui jis pasidarys stipresnis ir didesnis už kitus /20 e/. — *Jo akivaizdoje*... Prasmē: trys iš pirmųjų /dešimties/ ragų buvo jo išrauti. Todēl tas, kurį įvaizdina mažasis ragas ar jo įsteigta karalystē padidēs ir pavergs sau tris karalius ar tris iš ketvirtosios kilusias karalystes. — *Akys.* Jos yra simbolis išmintingumo, gudrumo ir klastingumo, kuriais skiriasi nuo kitų tas, kurį ragas įvaizdina, ir kuriais jis daugelį suvedžios /Teod/. — *Be galo didelius dalykus*: piktžodžiavimo, tuščio pasigyrimo ir pan ž. Plg Ps 2,4; Apr 13,55. Šventieji Tēvai, tarp kitų šv Ireniejus, Teod, Jieron, Lakt ir daugelis vēlesnių laikų aiškintojų mato šitame mažame rage Antikristo figūrą. Plg 2 Tes 2,3...

[9]*Sostai.* Statomas ne vienas sostas, bet daug. Kai teisējas turi aplink save daug patarējų, jis pats pasirodo daug didesnis. — *Ilgaamžis.* Dievas, kurs yra gyvas nuo amžių, vadinamas Ilgaamžiu, amžinu teisēju; senio išvaizda turi nurodyti, kad jo sprendimai rimti, pribrendę. — [10]*Ugnies upē.* Dievo garbingumas nurodomas ugnies daugybe. Liepsnos praryja nusidējēlį, kurs patenka į dieviškojo teisējo rankas. — *Dešimtis tūkstančių*... Nesuskaitoma daugybē. — *Teismas*: teisējai, Dievas ir vyriausieji angelai. — *Knygos*... Dalykų ir veiksmų yra taip daug ir jie apima taip ilgą laikotarpį, kad norint juos gerai atsiminti jie turējo būti įtraukti į knygas ir taip išlikti iki teismui. — [11]*Aš žiūrējau*... Girdēdamas piktžodžiavimus Daniēlis klausia savęs, argi Dievas nekeršys piktžodžiautojams. — [12]*Iš kitų žvērių*... Kiekvienam iš jų buvo paskirtas tam tikras griežtai apribotas laikas, kurį jie turējo gyventi ir kuriame galējo kovoti prieš Dievą

[13]*Tarsi žmogaus sūnus.* Parodomas Mesijo garbingumas. Jis čia įvaizdinamas kaip žmogaus sūnus, romas žmogaus prigimtyje, kurią jis paskiau turējo priimti. Pasakyme *tarsi* galima matyti nurodymą, kad tas žmogus yra kilnesnē už paprastus žmones esybē. — Iš šitos vietos yra paimtas dažnai pasikartojąs Evangelijose Išganytojo pavadinimas Žmogaus Sūnumi, kuriuo išreiškiama, kad jis yra Mesijas /žr Mt 24,30; Mk 13,26/

[15]*Mano dvasia*... Origin t: mano, Daniēlio, dvasia sumišo savo makštyje. — Kūnas čia laikomas lyg kokia makštimi, kurioje yra siela, kaip kalavijas makštyje. — [18]*Dievo šventieji*: šventoji Dievo tauta, taip

žius. [19]Po to aš norėjau gauti tikslų pamokymą apie ketvirtą žvėrį, kurs buvo labai nepanašus į visus kitus ir buvo labai baisus, kurio dantys ir nagai buvo geležiniai, kurs ėdė ir triuškino, ir kas liko mindė savo kojomis, [20]ir apie dešimtį ragų, kuriuos jis turėjo ant galvos, ir apie dar kitą ragą, kurs išdygo, ties kuriuo nukrito trys ragai, ir apie tą ragą, kurs turėjo akis ir snukį, kalbėjusį išdidžius dalykus, kurs buvo didesnis už kitus ragus. [21]Aš žiūrėjau ir štai tas ragas kariavo prieš šventuosius ir pradėjo juos nugalėti, [22]iki atėjo Ilgaamžis ir padarė teisybę Augščiausiojo šventiesiems ; ir atėjo metas, kai šventieji gavo viešpatavimą. [23]Jis gi taip kalbėjo : Ketvirtasis žvėris bus ketvirtoji karalystė žemėje, kuri bus didesnė už visas karalystes ir prarys visą žemę, sumindžios ir sutriuškins ją. [24]Dešimt šios karalystės ragų tai dešimt karalių ; po jų iškils kitas ir tas bus galingesnis už pirmuosius ir pažemins tris karalius. [25]Jis kalbės žodžius prieš Augščiausįjį ir naikins Augščiausiojo šventuosius, tarsis galįs pakeisti laikus ir įstatymus ; jie bus paduoti į jo ranką laikui, laikams ir pusei laiko. [26]Bet teismas atsisės, kad būtų atimta valdžia ir jis būtų sutrintas ir sunaikintas iki galui. [27]Tuomet viešpatavimas ir valdžia ir karalystės didybė, kuri yra po visu dangumi, bus atiduota Augščiausiojo šventųjų tautai ; jos karalystė yra amžina karalystė, ir visi karaliai tarnaus jam ir bus paklusnūs

[28]Čia buvo tos kalbos pabaiga. Aš, Danielis, buvau dėl mano minčių labai nusigandęs ir mano veidas pasikeitė, bet tą kalbą aš palaikiau savo širdyje

8. [1]Trečiais karaliaus Baltasaro viešpatavimo metais man pasirodė regėjimas. Po to ką buvau matęs anksčiau aš, Danielis, [2]mačiau savo regėjime, kai aš buvau Susos pilyje, kuri yra Elamo krašte ; mačiau gi regėjime, kad aš esu ties Ulajo vartais

---

pat Kristaus tarnai, kurie dalyvaus jo viešpatavime ir garbėje. Jis juk yra Pirmagimis daugelio brolių tarpe /Rom 8,29 ; 2 Tes 1,10/. — [23]*Karalystē* : Romos valstybē. 24 e tuojau pranašaujama apie tolimiausius laikus, apie Antikristo laikotarpį. — [24]*Dešimt karalių*. Jų laikas bus jau Antikristo laikai. — *Po jų* : taigi ne tuojau. Ketvirtasis žvēris ir ketvirtoji karalystē yra visų Dievo neprietelių atstovai ; tarp jų pagaliau pasirodo Antikristas. — *Galingesnis*... Origin t : kitoks kaip... — [25]*Jis*... Palyginus su 2 Tes 2,3-10 darosi aišku, kad Daniēlis čia turi prieš akis vieną asmenį ir todēl 24 e reikia suprasti ne apie karalystes, nors kitur karaliai minimi vietoje karalysčių ir atvirkščiai. Taigi kai iškils Antikristas, bus dešimts karalių. Tris iš jų Antikristas sunaikins. Po to, jis kalbēs piktžodžiavimus prieš Dievą, persekios tikinčiuosius, stengsis panaikinti Dievo tarnystei pašvęstas dienas, visokį pamaldumą ir Dievo nustatytą tvarką. — *Laikui* : vieneriems metams /Ephr, Jier ir k/. — [27]*Bus atiduota*... Visos karalystēs ir viešpatavimai bus tuomet pavergti Dievo karalystei, bus vienas ganytojas ir viena banda

[28]*Tos kalbos* : regējimo ir jos paaiškinimo

2. Regėjimas apie aviną ir ožį

8,1-27. Trečiais Baltasaro metais Daniēlis regējime mato nepaprastą galingą aviną, kurį tačiau nugali vienragis ožys. Jo ragui nulūžus, išdygsta keturi kiti ragai ; iš jų vieno atsiranda pradžioje nedidelis ragas, kurs paskui labai padidēja ir siaučia prieš visa kas kilniausia /1-14/. Daniēliui pasirodo Gabriēlis ir išaiškina, ką regējimas reiškia /15-27/

8. [1]*Trečiais*... Nuo šitos vietos origin t vēl ebraiškas. — *Regējimas*. Šitas regējimas išaiškina kaikuriuos dalykus, kurie tik trumpai buvo paliesti pirmajame. — *Anksčiau*.. Taip pats Daniēlis suriša abudu re-

3Aš pakėliau savo akis ir mačiau : štai vienas avinas stovėjo ties
pelke ; jis turėjo du augštu ragu, kurių vienas augštesnis už kitą ir dar
tebeaugo. Po to 4aš mačiau tą aviną badantį ragais į vakarus, į šiaurę
ir į pietus, ir visi žvėrys negalėjo jam pasipriešinti, nė išsigelbėti iš jo
valdžios ; jis darė, kaip jis norėjo ir pasidarė labai galingas. 5Aš stebėjau ;
ir štai ožys ėjo iš vakarų visos žemės paviršiu nesiekdamas žemės ; tas
ožys turėjo didelį ragą savo tarpuakyje. 6Jis priėjo iki anam raguotam
avinui, kurį buvau matęs stovintį ties vartais, ir bėgo ant jo visu savo
stiprybės smarkumu. 7Prisiartinęs prie avino, jis puolė jį su inirtimu,
ištiko tą aviną ir sulaužė du jo ragu, o avinas neįstengė jam pasiprie-
šinti ; parbloškęs jį ant žemės sumindžiojo, ir niekas negalėjo išgelbėti
avino iš jo valdžios. 8Ožys gi pasidarė labai didelis ; tačiau kai išaugo,
jo didelis ragas sulūžo ir po jo išdygo keturi ragai keturiomis dangaus
vėjų kryptimis

9Iš jų vieno išaugo vienas mažas ragas ir pasidarė didelis pietų kryp-
timi, rytų kryptimi ir tvirtovės kryptimi. 10Jis iškilo iki dangaus galybei,
numetė kaiką iš galybės ir iš žvaigždžių ir sumindžiojo juos. 11Net iki

---

gējimu. — 2*Susos pilyje* : ne kūnu, bet regējime. Susa Kiro laikais buvo Elamiečių provincijos Anšano sostinē. vēliau Persų karalių žiemos rezidencija. Be Susos pilies, Est 2,15 ; 8,14... dar minimas Susos miestas. — *Vartais*. Tikriau ebr t : upe. Ulajo upē, Eulaeus, asir Ula, dabar vadinama Karun

3*Ties pelke*. Ebr t: ties upe. Du ragu nurodo Medų ir Persų galią. Persų galia dar padidējo Kiro užkariavimais. Kiras ir jo įpēdiniai nugalējo ir pavergē sau vakaruose Babiloniją, Mažąją Aziją, Siriją ; šiaurēje Ponto ir Skitijos tauteles, pietuose Egiptą. Medai ir Persai ējo prieš Babiloną iš rytų šono. Todēl avinas badosi trimis kryptimis. Aug 7,5 tas pat dalykas nurodomas trimis šonkauliais lokio nasruose. Ragas yra galios simbolis, todēl tautų pavergimas tinkamai įvaizdinamas badymu ragais. — 5*Ožys*. Ožys yra Graikų karalystē : didelis jo ragas tai karalius Aleksandras Didysis. Ožys nepaprastai stiprus, nes toksai visuomet eina bandos priešakyje, ją veda. Ragas tarpuakyje reiškia Aleksandro gudrumą ir budrumą. Jis ateina iš vakarų, nes avinas stovi Susoje ties upe, t y, anot regējimo, Medų ir Persų karalystē /abudu ragu/ žlunga pačioje karališkoje pilyje. — 6*Ties vartais*. Ebr t : ties upe. — 8*Kai išaugo*. Anot ebr t : kai buvo įsigijęs didžiausią galią. Toks buvo mirdamas Aleksandras Didysis. — *Keturi ragai*. Po kovos prie Ipso 311 m. keturi Aleksandro Did. kariuomenēs vadai pasidalino jo karalystę : Kasandras gavo Makedoniją ir Graikiją, Lizimakhas Trakiją ir Bitiniją, Seleukas Siriją, Babiloną, Persiją, Ptolemiejus Egiptą, Palestiną, uolingąją Arabiją. Pranašystēje liečiami tik svarbiausi dalykai ; 9 e plačiau nušviečiama tie dalykai, kurie liečia Dievo karalystę ir išrinktąją tautą

9*Vienas mažas ragas*... Iš menkos pradžios išsivysto vēliau labai didelē kunigaikščio galia. Tai turējo būti, anot 23 e, Antijokas IV Epifanas /plg 1 Mak 1,10/. Jis buvo 11 metų Romoje įkaitu ; paskui padaręs su Pergamo karaliumi Eumenu sutartį pasigrobē sau neteisētai valdžią, nes teisētas sosto įpēdinis buvo Seleuko sūnus Demetrijus /plg 11,21/. Jis kariavo prieš pietus, t y, Egiptą 171 — 168 m pirm Kr. Prieš rytus, t y, Persiją /plg 1 Mak 3,31.37 ; 6,1-4/. Kaip jis siautē prieš Palestiną, pasakojama Makabiejų knygose. — *Tvirtovēs*. Ebr t : grožio, t y, Palestinos, nes Žydui ji visų gražiausi šalis. Antijoko įnirtimas prieš Dievo garbinimą ir prieš Žydų įstatymą aprašomas taip, kad jis gali būti palaikytas vaizdu ir figūra to dūkimo, kurs pranašaujamas 7,8.25 pasireikšiąs po ketvirtosios karalystēs. — 10*Galybei*. Ebr t : kareivijai. Antijokas persekiojo Dievo šventųjų tautą, Israēlį /2 Mak 9,10/, kurs čia vadinamas dangaus kareivija ir žvaigždēmis. — 11*Iki galybēs*. Ebr t :

galybės kunigaikščiui jis pakilo, atėmė iš jo nuolatinę auką ir išardė jo
šventovės vietą. [12]Buvo gi jam duota jėgos prieš nuolatinę auką dėl nuo-
dėmių ; tiesa bus parblokšta ant žemės, ir ką jis darys, jam seksis
[13]Tuomet aš išgirdau vieną šventųjų kalbantį ; ir vienas šventasis
tarė nežinau kuriam kitam, kurs sakė : Iki kolei bus vykdomas regėjimas,
apie nuolatinę auką ir apie daromojo sunaikinimo nuodėmę, iki kolei
bus mindoma šventykla ir galybė ? [14]Jis jam atsakė : Iki vakarui ir rytui,
du tūkstančiu tris šimtus dienų ; po to šventykla bus apvalyta
[15]Kai aš, Danielis, mačiau regėjimą ir troškau suprasti jį, atsitiko,
kad štai atsistojo ties manim tarsi vyro pavidalas. [16]Ir aš išgirdau Ulajo
viduryje vyro balsą, kurs šaukė ir sakė : Gabrieli, išaiškink šitam re-
gėjimą. [17]Jis atėjo ir atsistojo greta, kur aš stovėjau ; o kai jis atėjo, aš
nusigandęs sukniubau ant savo veido ; bet jis man tarė : Žmogaus sū-
nau, suprask, nes regėjimas bus įvykdytas pabaigos metu. [18]Kai jis man
tai kalbėjo, aš parpuoliau kniūbsčias ant žemės, bet jis palietė mane,
pastatė mane stačią [19]ir man tarė :
Aš parodysiu tau, kas turi įvykti prakeikimo pabaigoje, nes metas
turi savo galą. [20]Avinas, kurį tu matei su dviem ragais, yra Medų ir
Persų karalius. — [21]Ožys yra Graikų karalius, o didelis ragas, kurs buvo
jo tarpuakyje, yra pirmasis karalius. [22]Kad gi jam nulūžus iškilo jo
vietoje keturi, tai reiškia, kad iš jo tautos kils keturi karaliai, bet be jo

---

kareivijos. Kareivijos kunigaikštis čia yra pats Dievas. Antijoko sukilimas prieš jį pasireiškē kasdien rytą ir vakarą jam daromos aukos panaikinimu ir šventyklos sutepimu /1 Mak 1,39... 3,45/. — [12]*Dēl nuodēmių* : kad būtų nubaustas piktumas daugelio, kurie buvo pradēję laikytis pagonių įpročių /2 Mak 4,13/.

[13]*Vieną šventųjų* : angelų, kurį klausia kitas angelas, kaip ilgai tęsis anos nelaimēs. — *Iki kolei bus*... Ebr t prasmē : kaip ilgai tęsis regējime paskelbtos nuobodos, būtent, nuolatinēs aukos sustabdymas ir bjauriausis nusikaltimas, kurs daromas nuo to laiko, kai šventykla ir kareivija atiduota mindžioti? — [14]*Iki vakarui ir*... Ebr t : iki 2,300 vakarų rytų. — Vakaru-rytu čia pavadinta 24 val diena, t y, visa para ; toks pavadinimas primena pasaulio sutvērimo istoriją /1 Moš 1,5.8.../, kur taip pat vakaras ir rytas sudaro vieną dieną. Nēra jokio nurodymo, kad skaičius 2,300 čia būtų simbolinis, todēl reikia jį suprasti istoriškai. 2,300 dienų, t y, apie pusseptintų metų tęsēsi baisenybių laikas Žydams Palestinoje, nuo to meto kai vyriausiuoju kunigu pastojo Menelajus, kurio Žydai labai nekentē, nes jis buvo sau pasiglemžęs auksinių šventyklos indų /2 Mak 4,32/ ir buvo liepęs nužudyti buvusį vyriausįjį kunigą Oniją III, iki visiškam senosios tvarkos sugrąžinimui. Antijokas pradējo siausti prieš šventyklą ir tautą 170. metais, kaip pasakojama 1 Mak 1,22-29 ir 2 Mak 5,11-15. Dar blogesnių dalykų įvyko dvejiems metams praslinkus, 1 Mak 1,30-67, nes gruodžio mēnesyje stabas buvo pastatytas ant Viešpaties altoriaus, po to kai karalius kiečiausiomis bausmēmis buvo jau uždraudęs Dievo garbinimą, švenčių šventimą, apipjaustymą ir Mošēs įstatymo laikymą /2 Mak 6,1-11 ir 1 Mak 2,7.../. Nors po sēkmingų Makabiejų kovų buvo vēl pradētas šventykloje garbinti Dievas, bet persekiojimas dar tęsēsi iki 163 m, kuriais Lisanijas pripažino Žydams pilną religijos laisvę

[16]*Ulajo viduryje* : iš vietos tarp Ulajo upēs krantų. Žydų aiškinimu, tai buvęs arkangelo Mîkolo balsas. Kaip 9,21 Gabriēlis paskelbia Mesijo laiką, pasako Zakarijui, jog metas yra arti ir atneša švenč Panai laimingą žinią apie įsikūnijimą, taip šičia jis duoda Daniēliui pamokymų apie Dievo karalystę ir jo tautą, apie dalykus liečiančius mesijinio išganymo prirengimą. — [17]*Nusigandęs*... Antgamtiniai apsireiškimai nugąsdina žmogų. — *Nes regējimas bus*... Ebr t : nes tai regējimas apie pabaigos metą, t y, ką matei regējime, bus įvykdyta pabaigos metu. Pa-

galybės. [23]Po jų viešpatavimo, kai padaugės neteisybės, iškils karalius
begėdišku veidu ir labai klastingas. [24]Jo galybė padidės, bet ne jo pajė-
gomis ; jis naikins visa daugiau, kaip galima tikėti, turės pasisekimo
ir darys. Jis užmušinės galinguosius ir šventųjų tautą, [25]kaip jis norės ;
jis naudosis sėkmingai savo klastingumu, ir jo širdis augštinsis ; laimės
svaigulyje jis užmuš daugelį ; jis pakils prieš kunigaikščių kunigaikštį
ir bus sunaikintas be žmogaus rankos. [26]Taip pat minėtasis regėjimas apie
vakarus ir rytus yra tikras ; taigi tu padėk ant regėjimo antspaudą, nes
jis bus įvykdytas po daugelio dienų
[27]Aš, Danielis, buvau labai pailsęs ir sirgau kelias dienas, o kai at-
sikėliau, dirbau karaliaus darbus ; aš baisėjaus tuo regėjimu, tačiau ne-
buvo, kas jį išaiškintų

9. [1]Pirmais metais Asvero sūnaus Darijaus iš Medų giminės, kurs
viešpatavo Kaldiečių karalystei, [2]pirmais jo viešpatavimo metais, aš,
Danielis, supratau iš knygų metų skaičių, apie kurį Viešpats buvo kalbė-
jęs pranašui Jeremijui, kad Jerusalės sunaikinimas baigsis su septyniomis
dešimtimis metų. [3]Aš atgręžiau savo veidą į Viešpatį, savo Dievą, kad
prašyčiau ir maldaučiau pasninkais, ašutine ir pelenais

---

baiga čia ne paskučiausieji laikai iš viso, bet galas to laikotarpio, kurs regėjime buvo rodomas pranašo akims, todėl Antijoko Epifano laikai [19]*Prakeikimo pabaigoje*. Ebr t : rūstybės pabaigoje, t y, kai baigsis Dievo rūstybė, kurios pasėka bus išrinktosios tautos nelaimės. — *Nes metas*... Ebr t : nes jis /regėjimas/ yra pabaigos metui /žr aug 17 e/. — [20]*Karalius*. Ebr t : karaliai. — Tačiau minint čia karalių ar karalius turima galvoje karalystė. — [21]*Ožys*... Anot ebr t : gauruotas ožys reiškia Javano karalių, t y, Graikų karalystę. — [22]*Iš jo tautos* Ebr t : iš tautos, t y, iš jo valdinių tarpo. — [23]*Padaugės neteisybės* : pagonių tarpe, nes apie juos kalbama visame kontekste. — [24]*Ne jo pajėgomis* : tik Dievui tai leidžiant. — *Galinguosius* : karalius. Plg 1 Mak 1,53... — [25]*Laimės svaigulyje*. Ebr t : netikėtai. — *Be žmogaus rankos* : paties Dievo ištiktas. Plg 2 Mak 9,7 ; 6,8. — [26]*Apie vakarus ir rytus* : apie 2,300 dienų, kaip 14 e. — *Padėk*... Sergėk rūpestingai, kad kiti vėliau galėtų turėti iš to naudos

3. Pranašystė apie septynias dešimtis metų - savaičių

9,1-27. Danėliui karštai meldžiantis ir prašant Dievą pasigailėti Žydų tautos /1-19/, pasirodo jam Gabriėlis /20-23/ ir paskelbia jam septynias dešimtis metų-savaičių /24-27/

9. [1]*Asvero sūnaus Darijaus*. Darijumi čia vadinamas tas pat asmuo, ką ir 5,31, todėl tikriausiai Kambuzija /Kambizas/, /539-8 m/, — *Kurs viešpatavo*. Ebr t : buvo padarytas karaliumi. — [2]*Iš knygų*. Danielis tad buvo skaitęs Jeremijo pranašystę, kuri, kaip paaiškėja iš ebr t, jau buvusi sujungta su kitomis knygomis. Visą šalį atstovaujančios Jerusalės sunaikinimo paminėjimas yra, be abejo, paremtas Jer 25,9. Kadangi Danielis čia mini pirmus svetimo karaliaus viešpatavimo metus Kaldėjoje ir jau dabar laukia savo tautos išvadavimo, tai jis turi prieš akis ir Jer 29,10. — Kitaip randami septyniasdešimtieji metai pas Zakh 1,12. — Septynios dešimtys metų prasideda su tais metais, kuriais pranašystė apie Babiloną buvo paskelbta /605 m/. Praslinkus gi septynioms dešimtims metų po ketvirtų karaliaus Joakimo metų Babilono karalystė turėjo žūti ; su tuo žuvimu artimiausiai buvo surištas Žydų tautos išvadavimas. — Iš abiejų nurorytų Jer pranašystės vietų Danielis suprato, kad, Kirui užkariavus Babiloną, Žydų išvadavimas jau visai arti. — [3]*Kad prašyčiau*... Ebr t : kad pasninku ašutinėje ir pelenuose rasčiau /tinkamą/ maldą ir maldavimą. Plg 2 Esdr 9,1

[4]*Aš meldžiau*... Savo malda Danielis primena Barukhą 2,15... Joje yra įpintų žodžių iš psalmių, Pen-

[4]Aš meldžiau Viešpatį, mano Dievą, išpažinau ir tariau : Aš maldauju,
Viešpatie, didysis ir baisusis Dieve, kurs laikai sandorą ir gailestingumą
tiems kurie myli tave ir sergi tavo įsakymus ; [5]mes nusidėjome, darėme
neteisybę, elgėmės bedieviškai ir atstojome ir nukrypome nuo tavo
įsakymų ir teisių. [6]Mes neklausėme tavo šventų pranašų, kurie kalbėjo
tavo vardu mūsų karaliams, mūsų kunigaikščiams, mūsų tėvams ir visai
šalies tautai. [7]Tu, o Viešpatie, esi teisus, mums gi tenka veido sugėdi-
nimas, kaip kad yra šiandien Judo žmonėms ir Jerusalės gyventojams
ir visam Israėliui, tiems, kurie arti yra, ir tiems, kurie yra toli visose
šalyse, į kurias tu išmetei juos dėl jų neteisybių, kuriomis jie tau nu-
sidėjo. [8]Viešpatie, veido sugėdinimas tenka mums, mūsų karaliams, mūsų
kunigaikščiams ir mūsų tėvams, kurie nusidėjo. [9]Pas tave gi, Viešpatie,
mūsų Dieve, yra pasigailėjimas ir dovanojimas, nes mes atstojome nuo
tavęs [10]ir neklausėme Viešpaties, mūsų Dievo balso, kad vaikščiotumėm
jo įstatymu, kurį mums yra davęs per savo tarnus pranašus. [11]Visas Is-
raėlis peržengė tavo įstatymą ir nusigręžė, kad neklausytų tavo balso ; ir
todėl lašėjo ant mūsų prakeikimas ir pasibjaurėjimas, kurs yra parašytas
Dievo tarno Mošės knygoje, nes mes jam nusidėjome. [12]Jis įvykdė savo
žodžius, kuriuos yra kalbėjęs prieš mus ir prieš mūsų kunigaikščius, kurie
teisė mus, kad atvesiąs ant mūsų didelę nelaimę, kokios niekuomet nėra
buvę po visu dangumi, kaip kad yra įvykę Jerusalėje. [13]Kaip parašyta
Mošės įstatyme, visa ta nelaimė atėjo ant mūsų ; o mes nemaldavome tavo
veido, Viešpatie, mūsų Dieve, kad gręžtumėmės nuo savo neteisybių ir im-
tumėm į širdį tavo tiesą. [14]Taigi Viešpats budėjo ant nelaimės ir atvedė
ją ant mūsų, teisusis Viešpats, mūsų Dievas visuose savo darbuose, kurių
yra padaręs, nes mes neklausėme jo balso

[15]Ir dabar, Viešpatie, mūsų Dieve, kurs galinga ranka išvedei savo
tautą iš Egipto žemės ir padarei sau vardą, kaip rodo šita diena ; mes
nusidėjome, darėme neteisybę, [16]o Viešpatie, prieš visą tavo teisybę ;
aš maldauju, tenusigręžia tavo rūstybė ir tavo narsas nuo tavo miesto
Jerusalės ir nuo šventojo kalno. Nes dėl mūsų nuodėmių ir mūsų tėvų
neteisybių Jerusalė ir tavo tauta yra panieka visiems aplink mus esan-
tiems. [17]Taigi dabar, mūsų Dieve, išklausyk savo tarno maldą ir jo pra-
šymą ir pats dėl savęs parodyk savo veidą ant savo šventyklos, kuri
palikta. [18]Palenk, mano Dieve, savo ausį ir išgirsk, atmerk savo akis ir
matyk mūsų sunaikinimą ir miestą, ant kurio šaukiamas tavo vardas ;
nes ne savo teisybe pasitikėdami mes sudedame maldas ties tavo veidu,
bet dėl daugelio tavo pasigailėjimų. [19]Išklausyk, Viešpatie, pasigailėk,
Viešpatie ! Stebėk ir daryk ! Pats dėl savęs negaišk, mūsų Dieve, nes
tavo vardas šaukiamas ant miesto ir ant tavo tautos

---

kiaknygio ir Jeremijo. — *Aš maldauju.* Plg 5 Moš 7,9.21 ; 2 Esdr 1,5. Žydų tremtiniai pamatē Dievą esant didį ir baisų, todēl jie turi prisipažinti, kad jie yra nusidēję, tačiau Dievo gailestingumas sužadina juose viltį, jog Dievas gali jiems dovanoti. — [5]*Atstojome.* Anot ebr t : kēlēme maištą. — [8]*Mūsų karaliams...* Tremtiniai išpažįsta tautos kaltę, kurioje jie dalyvauja. — [9]*Atstojome.* Ebr t : sukēlēme maištą prieš tave. — [11]*Prakeikimas ir...* Žr 5 Moš 28,15 ; 32,40-42. Plg 3 Moš 26,16 ; 5 Moš 27,14 ; 4 Moš 32,10 ; 5 Moš 1,34. — [12]*Nelaimę, kokios...* Plg Bar 2,1.2 ; Raud 2,17 ; Ez 5,9. — [14]*Nes mes...* Plg Mikh 7,9 ; Jer 3,25

[15]*Ir dabar...* Plg Bar 2,11 ; 2 Moš 14,22. — [16]*O Viešpatie...* Ebr t : o Viešpatie, duok gi pagal savo gailestingumą, kurį tu visuomet rodei, kad tavo rūstybē ir tavo narsas nusigręžtų... To reikalauja paties Dievo garbē. — [17]*Parodyk savo veidą.* Anot ebr t : padaryk, kad tavo veidas

20Kai aš dar tebekalbėjau ir meldžiaus, išpažinau savo nuodėmes
ir klojau savo maldas mano Dievo akivaizdoje dėl šventojo mano Dievo
kalno, 21dar man tebekalbant maldoje, štai Gabriėlis, tas vyras, kurį
anksčiau buvau matęs regėjime, greitai skrisdamas palietė mane vaka-
rinės aukos metu. 22Jis pamokė mane, kalbėjo man ir tarė: Daniėli,
dabar aš išėjau pamokyti tavęs, kad suprastumei. 23Tau pradėjus melstis,
išėjo žodis, aš gi atėjau tau pasakyti, nes tu esi mieliausis žmogus; taigi
tu imk į širdį žodžius ir suprask regėjimą.
24Septynios dešimtys savaičių paskirta tavo tautai ir tavo šventa-
jam miestui, kad būtų panaikintas nusižengimas ir galą gautų nuodėmė,

---

šviestų... t y, pažvelgk maloningu veidu ir tt. Plg Ješ 48,11. — 19*Išklausyk*... Pranašas prašo visų pirma, kad Dievas palenktų savo ausį ir klausytų prašymo ir nepaniekintų maldavimo, paskui kai jis jau klauso, kad būtų maloningas ir maloningai priimtų, pagaliau, kad padarytų tai, ko prašė. Daniēlis dar priduria: negaišk, nelaikyk mūsų nevertais. Labai graži pabaiga: dēl savęs, mano Dieve. Nors aš ir nevertas gauti tą malonę, tačiau tavo vardas šaukiamas /Teod/

21*Tas vyras*: tas, kurs man buvo pasirodęs vyro pavidalu. — *Palietē mane*. Anot LXX, sir ir ebr t: prisiartino prie manęs. — *Vakarinēs*.. Kaip labai Žydai brangino senovinį Dievo garbinimo būdą, aiškiai pasirodo iš šitų žodžių: nors šventnamis Jerusalēje jau senai buvo sugriautas /587 m/, pranašas dar kalba apie vakarinę auką ir jos metu meldžiasi. — 23*Išējo*: iš Dievo. — *Žodis*: įsakymas ateiti pas Daniēlį, anot vienų; anot kitų gi: apreiškimas parašytas 24,27 e. — *Mieliausis žmogus*: žmogus, kuriam Dievas labai palankus, Dievo mylimasis. Todēl jį tuojau išklausē

24*Septynios*... Šita Daniēlio vieta paprastai suprantama kaip pranašystē apie Kristaus mirtį ir apie Tito įvykdytą Jerusalēs sugriovimą. Taip ją suprato jau daugelis šv Tēvų ir senovēs aiškintojų, išskyrus Julijų Hilarijų, kurs čia mato pranašystę apie Antijoką IV Epifaną, Antikristo figūrą, taip pat Apolinarą ir Hezikhijų, kurie aiškina ją apie paskučiausius laikus. Ireniejus, Hipolitas, Afrikanas, Viktorinas, Hilarijus ir Ambrozijus paskutinę savaitę aiškina apie Antikristo laikus. Justinas, Kiprijonas ir Grigalius Nisietis, kurie gana plačiai kalba apie kitas mesijines pranašystes, šitą visai nutyli. Jieronimas nuo savo nuomonēs pasakymo susilaiko ir šiaip tą susilaikymą pateisina: « Aš žinau, kad apie šitą klausimą buvo mokyčiausių žmonių pareikšta įvairių nuomonių, ir kad kiekvienas yra pasisakęs kaip jis suprato. Kadangi tad pavojinga spręsti apie Eklesijos mokytojų nuomones ir statyti vieną už kitą augščiau, tai aš pasakysiu, ką kiekvienas manē, palikdamas skaitytojo nuožiūrai, kieno aiškinimo jis turētų laikytis ». Dēl didelēs Daniēlio pranašystēs svarbos čia duodame platesnį jos paaiškinimą.— 24 eil išreikšta bendra pranašystēs mintis, kad septynių dešimtų savaičių laikotarpyje tauta gaus iš Dievo visokių gērybių pilnybę. — Skaičius 70 /savaičių/ čia negali būti laikomas neribotu skaičiumi tam tikram laikotarpiui pažymēti, nes jis tuojau padalinamas į tris skaičius 7 + 62 + 1; be to, paskutinis skaičius vienas vēl dalinamas. Savaitēs čia metų, ne dienų savaitēs; taip jos buvo suprantamos senovēje, taip jos teisingai aiškinamos dabar. Daniēlis /2 e/ sakosi pats, kad turēdamas omenyje Jeremijo pranašautus 70 metų ir juos svarstydamas meldēsi ir dēl tų metų maldavo tautai išvadavimo. Angelas jam skelbia, kad 70 savaičių laikas paskirtas, nustatytas, kad ateitų pilniausis, tobuliausis, mesijinis išvadavimas. Kas toliau sakoma, jokiu būdu negalējo įvykti paprastų 70 savaičių metu: negi gali juk, pavyzdin, būti pastatytas miestas per 49 dienas! Žydams metų savaitē turējo būti pigiai suprantama, nes kiekvieni septinti metai buvo jų įstatymo laikomi šabatiniais metais /plg 3 Moš 25,8 ebr t/. Jei tat Daniēliui, galvojančiam apie 70 metų, angelas kalba apie savaites, tai pra-

kad būtų sunaikinta neteisybė ir būtų atvesta amžina teisybė, kad būtų
įvykdytas regėjimas ir pranašystė ir būtų pateptas šventųjų Šventasis.
25 Žinok tat ir įsidėmėk : nuo duoto įsakymo vėl statyti Jerusalę iki
Kristui vadui bus septynios savaitės ir šešios dešimtys dvi savaitės ; ir

---

našas galėjo jo žodžius suprasti tik apie metų savaites. Taip aiškino 70 savaičių kone visi senovės šventieji Tėvai ir rašytojai, net ir, anot šv Jieronimo liudijimo, patys Žydai, kurie vėliau, kad palengvintų sau polemiką prieš krikščionis, yra sugalvoję kitokių aiškinimų. — *Paskirta.* Ebr *nekhthak*, atpjauta, atplėšta, lyg kad dalis iš pilnumos, todėl nustatyta, paskirta. — *Tavo tautai...* Nes Danielis labai karštai meldėsi už vieną ir kitą. Taip Dievas parodo ypatingą palankumą Danieliui, nes dėl jo jis teikia malones tautai. Miestas vadinamas šventu, nors jis sugriautas, nes ten Dievas buvo pasirinkęs sau šventyklą ir buveinę ; miestą jis atstatys kaip teokratijos vidurį ; si juo surištos kilniausios pranašystės, ir jis yra mesijinės karalystės vaizdas. — *Kad būtų...* Kam 70 savaičių laikas skirtas? Visų pirma nurodomi trys dalykai, kurie turi sąryšį su nuodėme ir pilnai atitinka Danielio maldą. Ebr *l^{e}kale' happeša'*, iki sauvaliavimas /atpuolimas/ bus iki galui pilnas /todėl pasibaigs, bus panaikintas/, *ul^{e}khathem* /ketib : *khatem/ hattath* ir iki nuodėmės saikas bus pilnas, ul^{e}khapper 'avon, ir iki bus permaldauta /atsilyginta, atsiteista/ dėl piktadarystės. — Ne tik nebebus daugiau atpuolimo nuo sandoros su Dievu, bet taip pat Dievo didenybės įžeidimas ir šventų Viešpaties įsakymų peržengimas liausis ; visa kaltė bus išdildyta pilnu jo teisingumui padarytu atsilyginimu. Kai atsilyginimas bus padarytas, Dievas suteiks atleidimą ir dovanos tautai savo malonę. Trys paminėtos gėrybės pranašystėse dažnai nurodomos kaip Mesijo atėjimo žymės. Žr Ješ 4,4 ; 53,4-12 ; 60,18 ; Jer 3,17 ; 30,21 ; 31,34 ; Ez 11,19 ; 36,26 ; Oš 2,17 ; 14,5; Mikh 7,18; Soph 3,13 ir k. Dėl nuodėmės atsilyginta Kristaus mirtimi. Nuodėmei taip pat atėjo galas, kai Kristus išvadavo mus iš nuodėmės vergijos, nupelnė mums Šventąją Dvasią ir malones, kurios duoda mums galimybės išvengti sunkių nuodėmių, ir kai Viešpats mums suteikia sakramentuose ir kitose išganymo priemonėse tikriausių išganingų vaistų prieš nuodėmę. — *Ir būtų atvesta...* Antroje eil dalyje nurodomos gėrybės, kurios mums turi tekti po nuodėmių išdildymo : bus toki padėtis, kokios Dievas trokšta, ir sulig kuria žmonės turi tvarkyti savo gyvenimą. Viešpataus tas šventumas, kurs pranašuose nuolat aprašomas kaip mesijinės karalystės žymė; šita nauja tvarka pasiliks amžinai ; mesijinė karalystė nepasiliaus dėl nuodėmių /plg Oš 2,19/. Kur tik pranašai kalba apie mesijinę karalystę, kone visur jie mini ir tą šventumą. Plg Ps 71 ; Ješ 11,9 ; 12,1-6 ; 54,10 ; 60,13 ; 65,17... Jer 9,14 ; Spoh 3,13-20 ir k. — *Kad būtų įvykdytas regėjimas ir pranašystė.* Ebr *v^{e}lakhthem khazon v^{e}nabi'* — ir iki regėjimas ir pranašas bus užantspauduotas. Šitie žodžiai aiškinami dvejopai. Anot vienų : įvykdymu bus įrodytas ir užantspauduotas iš pranašų išėjusios pranašystės dieviškumas /Klem Aleks, Tertul, Hyp, Ephr/. Anot kitų : pranašystė gaus galą /Afr, Aug, Auksab, Bazil/. Kaikurie dar /Eus, Teod ir kiti/ abudu aiškinimu sujungia. Iš tikrųjų, įvykimas patvirtina Sen Test pranašysčių dieviškumą, ir iš kitos šalies, kadangi jos skelbia iš anksto naują Dievo karalystę, tai jai atėjus jos gauna galą. Tačiau pirmasis aiškinimas rodosi geresnis : nes mesijinėje karalystėje nesiliaus buvę regėjimų ir pranašysčių ; visokių malonės dovanų ten bus teikiama net daugiau, kaip pranašauja Joelis 2,28. Antspauduoti juk iš tikrųjų reiškia dar : suteikti raštui didžiausią tikėtinumą /plg 3 Kar 21,8 ; Est 8,8/ ; įvykimas yra žmonėms dieviškas antspaudas prie pranašysčių, kurios yra Dievo pasiuntinybės ir laiškai. — *Ir būtų pateptas...* Ebr *v^{e}limšoakh qodeš qodašim* — ir iki bus pateptas švenčiausis dalykas. — Melsdamos Danielis paskutinėje vietoje /16.17.20 e/ prašė Dievą nugręžti savo rūstybę nuo Dievo miesto ir nuo savo šven-

vėl bus statomos gatvės ir sienos priespaudos metu. [26]Po šešiasdešimtis
dviejų savaičių bus užmuštas Kristus ir nebebus jo tautos, kuri jo iš-
sigins. Miestą ir šventyklą sugriaus tauta su ateisiančiu vadu ; jų galas

---

tojo kalno. Dėl visų kitų prašymų jam žadama suteikti daugiau kaip buvo prašyta ; reikia tat laukti, kad Dievas ypatingu būdu taip pat išklausys prašymą vėl pastatyti šventyklą. Todėl čia Danieliui ir žadama, kad vėl bus visai šventa Dievo buveinė, jo dvasios pilna ir pašventinta, kurioje bus tobula tikruma to, ko senoji šventykla buvo tik vaizdas ir šešėlis. Bet kieno gi ta švenčiausia, ta Dievo buveinė bus patepta? Senosios sandoros šventykla buvo Dievo įsakymu patepta ir pašventinta Dievo tarno Mošės /Ez 30,25... 40,9 ; Kun 8,10/ ; naujoje Sandoroje patepa pats Dievas, jo Dvasia. Kur mes turime ieškoti tos labai šventos Dievo buveinės? Jei mes apsvarstysime Ps 44,8 ; Ješ 61,1 ir visa, ką senesnieji pranašai yra paskelbę apie naują Dievo šventyklą, ir pažvelgsime, kaip tai buvo įvykdyta naujojoje Sandoroje, tai suprasime, kad tikras švenčiausias dalykas, kurį pats Dievas patepa, yra Kristaus Eklesija, mistinis kūnas su jojo galva, kuri yra Kristus, kad jis yra pats Kristus, kurs sudaro sau dievnamį, kaip savo mistinį kūną. Eklesija yra Dievo buveinė žmonių tarpe /2 Kor 6,16/, ji yra šventykla, kurią Mesijas/Jahvė/turi pastatyti/Zakh 6,13/, ji yra namai, kuriuos turi statyti Viešpaties vardui tikrasis Saliamonas, kaip būdamas Kristaus figūra statė senasis Saliamonas /2 Kar 7,13/. Toje Dievo šventykloje, mistiniame Kristaus kūne, bus teikiamos anos gērybės, kurios augščiau angelo paminētos : bus sunaikinta neteisybē ir tt. — Taigi švenčiausis dalykas /šventųjų Šventasis/ yra Kristus, kaip kad kone visi šv tēvai ir katalikų aiškintojai šitą vietą supranta. Kristus, kurs yra dievystēs pateptas ir pašventintas kaip švenčiausis vyriausis kunigas, karalius, įstatymų leidējas, mokytojas ir gelbētojas. Tačiau kaip jau pasakyta, ne vien apie Kristų ir ne išimtinai apie jį čia kalbama. *Qodeš qodašim,* Švenčiausis dalykas, paprastai nesakoma tiesiog apie asmenį, bet apie Dievui ypatingu būdu pašvęstus dalykus ; jis, kaip pasirodo iš Ez 43,12 ; 45,3 ir k, turi būti aiškinamas apie šventą Eklesiją, kuri Mesijo laikais bus pašvęsta, kad Dievas joje gyventų, apie Eklesiją, kuri, kaip vēliau skelbia Zakh 6,13, bus paties Mesijo įsteigta, pastatyta. — [25]*Įsidēmēk.* Įspējimas nurodo tolesnių apreiškimo žodžių svarbą. 24 eil apreikštosios 70 savaičių bus padalintos į tris labai nelygius laikotarpius, su kuriais bus surišti labai svarbūs įvykiai. — *Nuo duoto įsakymo...* Koks čia įsakymas ar žodis turēta galvoje? Tai be galo svarbus dalykas visai pranašystei suprasti. Yra aiškintojų, kurie to duoto žodžio ieško ankstyvesniais negu Daniēlio laikais ir sustoję ties Jeremijo pranašystēmis, kurias Daniēlis buvo skaitęs /žr aug 7 e/, randa jį Jeremijo žodžiuose 25,11/plg Jer 29,10/. Kadangi tie Jeremijo žodžiai buvo paskelbti 605 metais pirm Kr, tai tie aiškintojai mato Kristų vadą/Pateptąjį Vadą/Kiro asmenyje, nes jis pradējo viešpatauti praslinkus nuo 605 m. maždaug 7 metų savaitēms — 49 m/ iš tikrųjų 558 m/ ; toliau vēl nuo tų pačių 605 m atskaitę 62 metų savaites — 434 m gauna 171. metus, kuriais buvo nužudytas nuo pareigų atstatytas vyriausis Žydų kunigas Onijas III ir laiko jį užmuštuoju Kristumi /26 e/ ; pagaliau paskutinę metų savaitę supranta apie 171 — 164 m pirm Kr : antroje jos pusēje /168 — 164/ Antijokas IV buvo panaikinęs Žydų aukas ir sutepęs deginamųjų aukų altorių ; dēl to Antijokui pranašystēje esąs skelbiamas žuvimas Dievo teismu /27 e/. — Tačiau Daniēlio pranašystēje nēra aiškesnio nurodymo, kad duotas įsakymas ar žodis galima rasti pas senesnius pranašus, todēl nēra tikro pagrindo pradēti skaičiuoti 70 metų savaitēs nuo 605 m. Jų pradžios reikia ieškoti vēlesniais laikais. Duodamas įsakymas ar išeina žodis sakoma apie tokiuos Dievo pažadus kaip Ješ 45,23 ir 48,3 ; Ez 33,30. Taigi laikas, nuo kurio reikia pradēti skaičiuoti metų savaites, yra tas momentas, kuriame aiškiai duodamas įsakymas statyti

bus sunaikinimas ir karui pasibaigus bus paskirtasis sunaikinimas. 27Bet daugeliui patvirtins sandorą viena savaitė, o savaitės viduryje liausis auka ir atnaša, ir bus šventykloje sunaikinimo nuoboda, ir sunaikinimas tęsis iki pilnam įvykimui ir galui

---

miestą. Ar tas žodis turi čia išeiti iš paties Dievo, ar Dievas pareikš savo valią per karalių, kuriam Žydai yra pavergti, ar dar kaip kitaip, čia nepasakyta. Duodamas tik įspējimas žiūrēti laiko, kada tai įvyksta. Taigi kaip Daniēlis ir jo bendralaikiai turējo to momento laukti, taip ir mes iš istorijos turime konstatuoti, kada įsakymas buvo duotas. Toks įsakymas negalējo būti Kiro dekretas, nes jame kalbama tik apie šventyklą, ne apie miestą. Ieškomas įsakymas galējo būti Artakserkso dekretai, išleisti septintais ir 20. jo viešpatavimo metais /žr Esd 7 ; Neem 2,7-9/. Dvidešimtais metais leidimas atstatyti Jerusalę buvo tikrai duotas, bet taip pat ir septintais ; tai galima suprasti ir iš paties antrojo dekreto ir iš Esdro bei Neemijo pasielgimo /plg Esd 9 ; Neem 1,3... 2,3/. Statymas buvo pradētas, siena išvesta, vartai įstatyti, tačiau po to darbas buvo sutrukdytas /priespaudos metas/. Kadangi Kserksas buvo užmuštas 465 m, tai septinti Artakserkso metai galējo būti 457 m pirm Kr /jei Esdras savo apskaičiavime laikēsi Persų priimtos tvarkos/ ; jie turējo būti 299 m nuo Romos įkūrimo. Jei prie šių 299 m pridēsime 69 metų savaites, t y, 483 metus, gausime 782 m po Romos įkūrimo, arba 29 mūsų eros metus. Kadangi nēra visai tikrai žinoma, kuriais metais Kristus yra gimęs, tai čia metų apskaičiavimuose yra galima maža klaida. Jei 483 m pridēsime prie 457 m pirm Kr, tai gausime 26 m po Kr. Ir iš tikrųjų anot vienų tyrinētojų Kristus priēmē krikštą 29 m, anot kitų 26 mūsų dabartinēs eros metais. — Nemaža senesniųjų aiškintojų ir kaikurie naujesnieji pradeda skaičiavimą nuo 20. Artakserkso metais išleisto ir Neem 2,5-8 paminēto dekreto ; bet ir Artakserkso viešpatavimo pradžiai jie nurodo kitus ankstyvesnius metus /Afrik, Auksab, Isid — Peluz, Albertas Did/. Visi gi aiškina šitą vietą apie Kristų. — *Iki Kristui vadui.* Ebr *'ad – mašiakh nagid.* Ebr ž *mašiakh,* iš kurio yra padarytas ž Mesijas, reiškia tą pat, ką ir Pateptasis. Nuo Dovîdo laikų taip buvo vadinamas būsimas Israēlio gelbētojas, nes jis labiau kaip kas nors kitas buvo gavęs šventą patepimą, kurs darē jį ypatingu būdu šventą. Tuo vardu jis buvo Žydų vadinamas mūsų Išganytojo laikais /Jo 1,20.25 ; 3,28 ir k/ ir tas pavadinimas tik jam tetinka pilnai šitoje vietoje. *Nagid,* kunigaikštis. Ir šitas pavadinimas labai tinka Mesijui, kurs turējo būti tikras teokratinēs tautos vadas. — *Septynios...* Septynios dešimtys savaičių taip paskirstomos į tris laikotarpius, kad kiekvienam pasavinamas tam tikras įvykis : 27 e vienos savaitēs metu bus sutvirtinta sandora, po 62 savaičių bus užmuštas Pateptasis /26 e/, todēl pirmųjų 7 savaičių laikotarpiui tenka tik gatvių ir sienų atstatymas ; kitaip sakant, po 7 metų savaičių eina 62 savaitēs, kurioms praslinkus bus užmuštas Pateptasis. Toks padalinimas atitinka taip pat 24 e žadamas 70 savaičių. — Dabartinis ebr t reiktų versti šiaip : iki Pateptajam, Kunigaikščiui, septynios savaitēs ir per 62 savaites bus atstatyta gatvē ir sienos. Jo žiūrint, galima abejoti, ar 62 savaitēs priklauso pirmajai sakinio daliai ar antrajai ; bet Sir vertimas palaiko Vulgatos padalinimą ; su Vulg sutinka ir Teodotijono vertimas ; gali tat būti, kad ir ebr t pradžioje turējo kitokį negu dabar padalinimą. — *Statomos...* Per 49 metus turi būti vēl pastatyta Jerusalē, taigi iki 408 m pirm Kr. Visai tikrų įrodymų, kad taip tikrai yra įvykę, nēra ; tačiau iš to, kas žinoma, galima daryti atitinkamų išvadų. Esdras sugrįžo į Judēją 457 m ; 13 m praslinkus atvyko Neemijas, kurs 12 metų Judējoje buvo vadu /Neem 5,14 ; 13,6/, po to sugrįžo pas Artakserksą, vēliau gi vēl atvyko į Judēją. — 26*Po šešiasdešimtis...* Toliau tiksliau išdēstoma, kas turi įvykti 62 savaitēms praslinkus : vēl minint tas 62 savaites tuo pačiu nurodoma, kad tik pirmosios 7 savaitēs turi są-

10. [1]Trečiais Persų karaliaus Kiro metais Danieliui, kurs buvo vadinamas Baltasaru, buvo apreikštas žodis ; ir tas žodis yra tikras ir labai reikšmingas. Jis suprato tą žodį, nes regėjime reikia išmanymo.
[2]Anose dienose aš, Danielis, liūdėjau tris savaites. [3]Aš nevalgiau gardaus

---

ryšį su Jerusalēs atstatymu. — *Bus užmuštas Kristus.* Ebr Mašiakh, taigi tas pat pateptasis kunigaikštis, kurs minimas ir 25 eil. Apie jį pranašaujama tas pat, ką ir pas Ješają /53 sk/ apie Viešpaties tarną. Mirtis numatoma smurtinga, toki kaip dēl labai sunkaus nusikaltimo, nes Ebr t sakoma : bus išnaikintas /plg Prad 17,4 ir k/. Tas pranašavimas įvyko Kristuje, kurs 483 metams praslinkus po duoto įsakymo /7. Artakserkso metais/, taigi apie 26 mūsų eros metus mirē prikaltas ant kryžiaus. — Senoviniame Lot vertime /Italēje/ buvo skaitoma : Exterminabitur unctio arba interibit chrisma ; panašiai ir Teodotijono vertime. Todēl kaikurie šventieji Tēvai aiškino šitą vietą ne apie Kristų, bet apie senosios sandoros kunigystēs pasiliovimą, taip pat apie Jerusalēs šventyklos ir Žydų karalystēs sugriovimą. Kiti tačiau senovēs vertimai, Simakho, Akvilo čia visai sutinka su Vulgata. — *Nebebus jo tautos.* Ebr t : ir ne /bebus/ jam, et non /erit/ ei. Vulgatoje skaitomas žodis : populus, paremtas ne dabartiniu Masoretų tekstu, bet senesniu, kuriame atitinkamas išsireiškimas turējo būti, kaip galima suprasti, kad ir iš Teodotijono vertimo : ir nebus jam teismo sprendimo ar : be teismo sprendimo ; anot kitų : ir nebus jam įrodyta kaltēs. Kiti žodžių mintį išreiškia taip : ir ne jam bus dēl to žuvimas, ir miestą bei šventyklą sunaikins tauta su ateisiančiu kunigaikščiu. Vulg žodžių : qui eum negaturus est, kuri jo išsigins, nēra nē šv Jieronimo vertime ; jie vēlesnių laikų priedas. — Taigi čia yra nurodytos dvi Kristaus mirties pasēkos : žus iš tikrųjų ne jis, bet miestas ir Žydų šventykla. Pranašystēse dažnai sujungiami dalykai vieni nuo kitų laiko, tiesa, atskirti, bet turį tarp savęs vidinį sąryšį. Todēl ir iš šitos pranašystēs negalima daryti išvados, kad miesto ir šventyklos sugrovimas turējo įvykti tuo pačiu metu, kaip ir Kristaus mirtis ; gana buvo, kaip pastebi šv Beda, kad vienas įvykis būtų priežastis kito. — Ateisianti tauta /kariuomenē/, kaip parodo įvykiai, buvo Romēnai /Tertul, Anast ir k/. — *Jų galas* : miesto ir šventyklos. *Sunaikinimas.* Anot ebr t : potvynyje. Sunaikinimas bus taip didelis, koks būna potvyniui ūmiai užējus ir praējus /Plg Dan 11,22.26/. — *Karui pasibaigus...* Ebr t : ir iki galui karas ir nutartas sunaikinimas. Taigi Dievo nutarta, kad miestas ir šventykla bus sugriauti ir pasiliks sugriauti. — [27]*Viena savaitē.* Dabar pradedama kalbēti apie septyniasdešimtą savaitę. Jai visų pirma pasavinama tai, ką padarys Mesijas. Jos gērybēs teisingai vadinamos sandora ir jų suteikimas sandoros patvirtinimu, nes jos yra Dievo pažadētos. Abraomui Dievas buvo pažadējęs palaiminti jame visas tautas ; remiantis šia sutartimi buvo padaryta sandora Sinajaus kalne ; ji buvo pažadētųjų gerybių pradžia. Taip pat Oš 2,18... Jer 31,31... vadina Dievo karalystēs atnaujinimą ir mesijines gērybes sandora, naująja sandora. Taigi sandoros patvirtinimas yra Mesijo karalystēs įsteigimas /Ephrem, Euseb, Basil/. Sandora patvirtinama, nes ji niekuomet nesiliauja, — reikia čia dar pasakyti, kad kaikurie šv Tēvai /Iren, Ipol, African, Viktorin, Hilar, Ambros/ paskutinę savaitę supranta apie Antikristą, taip ją atskirdami nuo kitų. — *Auka ir atnaša* : kruvinos ir nekruvinos senosios sandoros aukos. 70-ji savaitē prasideda Kristaus krikštu, viešasis Išganytojo gyvenimas apima maždaug pusketvirtų metų /ketverias Velykas/ ; Kristaus mirtis, kuri panaikina senąją sandorą, tikrai patenka į savaitēs vidurį. — *Ir bus šventykloje...* Kaip 26 e su Mesijo mirtimi sugretinama miesto ir šventyklos sugriovimas, kurs yra tos mirties pasēka, taip čia su senųjų aukų pašalinimu sujungiama šventyklos sugriovimas ir jos amžinas sunaikinimas. Nebeesant tos vienatinēs vietos, kurioje aukos būdavo teisētai daromos, savaime aišku, kad ir aukų nebebus. Ebr ž *kenaf* reiškia

valgio ; mėsa ir vynas neįėjo į mano burną, net ir tepalu aš nepasitepiau,
iki pasibaigė trijų savaičių dienos. [4]Dvidešimt ketvirtą gi pirmojo mė-
nesio dieną aš buvau prie didelės upės, kuri vadinama Tigris
[5]Pakėlęs savo akis aš žiūrėjau, ir štai čia buvo vienas vyras, apsi-
vilkęs drobiniais, o jo strėnos buvo sujuostos tikriausiu auksu. [6]Jo kūnas
buvo kaip krizolitas, jo veidas spindėjo kaip žaibas, jo akys žibėjo kaip
švyturiai, jo pečiai ir jo kūnas iki kojų buvo panašūs į žėrintį skaistvarį,
o jo žodžių garsas buvo kaip daugybės balsai. [7]Aš, Danielis, vienas ma-
čiau tą regėjimą, vyrai gi, kurie buvo su manim, nematė, bet juos apėmė
labai didelė baimė, ir jie pabėgo pasislėpti. [8]Aš pasilikęs vienas mačiau
šitą didelį regėjimą ; bet aš netekau stiprybės, net ir mano išvaizda pa-
sikeitė ; aš alpau ir nė kiek nebeturėjau jėgų. [9]Aš išgirdau jo žodžių garsą,
o išgirdęs sukniubau nusigandęs ant savo veido, ir mano veidas prisiglaudė
prie žemės

---

sparną, kuriuo čia, žiūrint kitų vertimų, pavadinta ar pati šventykla, ar deginamųjų aukų altorius. — *Sunaikinimo nuoboda.* Ebr ž *šiqqutsim mešomem* prasmē ne visai aiški. Bendrai sakant, jie suprantami apie labai pasibjaurētinus dalykus. Šv Tēvai /Ephr, Teod/ juos aiškina apie šiurpulingas Žydų zelotų padarytas Jerusalēs apgulimo metu piktadarybes šventykloje ir apie pastatymą šventykloje Romēnų stabų ir vēliavų. — Pats Išganytojas yra paminējęs šituos Daniēlio pranašystēs žodžius. Žr Mt 24,15 ; Mk 13,14. — *Ir sunaikinimas*... Jau anksčiau paskelbtas sunaikinimas bus pilnas ir toks pasiliks visuomet

4. Viešpaties tautos vargai iki jos atnaujinimui

10,1-12,13. Ketvirtame regējime Gabriēlis pasirodęs Daniēliui visų pirma jį padrąsina ir duoda paaiškinimų /10,1-11,2/ apie Graikų karalystēs pradžią /11,3-4/, apie karus tarp Egipto ir Sirijos /11,5-20/, apie karalių — persekiotoją /11,21-45/, apie Dievo tautos laimējima /12,1-4/, o pabaigoje Daniēlis gauna paaiškinimą apie pranašystēs įvykimo laiką /12,5-13/.

10. [1]*Trečiais*... Pirmais Kiro metais buvo leista Žydams grįžti į jų tēvynę /Esdr 1,1/. Antrame antrųjų metų mēnesyje po jų grįžimo buvo padēti labai iškilmingai šventyklos pamatai /Esd 3,8/, tačiau Žydų priešai greitai sutrukdē darbą. — *Daniēliui, kurs*... Abiejų vardų paminējimu aiškiau nurodoma, kad Daniēlis yra tas pat asmuo, apie kurį buvo kalbama anksčiau. — *Tikras ir*... Tuo jis labai skyrēsi nuo netikrų pranašų žodžių, kokių buvo net ištrēmime /plg Jer 29,8... Ez 13,1-23/. Be to, žodis buvo labai skaudus, nes juo buvo skelbiama daug vargų ir nelaimių. — *Nes regējime*... Anot ebr t : ir jam buvo duota tai suprasti regējime. — [3]*Aš nevalgiau*... Susilaikymas nuo skanesnių valgių ir nesinaudojimas tepamuoju aliejumi ir kvepalais buvo gedulo ženklas. — [4]*Tigris.* Ebr Khiddeqel, Asir Diklat

[5]*Vienas vyras*... Angelas aprašomas taip, kad nors jis savo išvaizda rodēsi esąs žmogus, tačiau jo veidas, jo spalva ir balsas turējo savyje šį tą viršžmogiško. Jis apsivilkęs kaip kunigas, nes jis tarpininkauja tarp Dievo ir žmonių. Balta spalva yra, be to, garbingumo ir šventumo žymē /plg Ez 9,2 ; Mk 16,5 ; Apd 1,10/, blizganti auksinē juosta yra karališkas papuošalas. — [6]*Krizolitas.* Ebr t : kaip taršiš, t y, buvo panašus į gabenamą iš Taršiš Ispanijoje brangų topazo akmenēlį. — Angelo aprašymas primena Viešpaties garbingumo aprašymą pas Ez 1 sk ir turi panašumo su Apr 1,13-15. Jis tačiau ne Dievas, bet tik angelas /žr 11, . 13 e/, gal Gabriēlis. — [7]*Aš*... plg Apd 9,7 ; 22,9. — [8]*Mano išvaizda*... Anot ebr t : mano žydinti spalva pasikeitē į išblyškimą. Žr aug 8,17. — [9]*Nusigandęs*... Ebr t : apalpęs

[10]*Ranka.* Kieno buvo ranka, Daniēlis apalpęs negalējo suprasti. — *Ant*... *mano rankų* : rankų delnų. Daniēlis keliasi pamažu. — [11]*Mieliausis*... Panašiai kaip ir 9,23 ; todēl gal ir čia buvo tas pat Gabriēlis. — [12]*Suprasti* : Koki yra Dievo valia,

[10]Bet štai ranka palietė mane ir pastatė mane ant mano kelių ir
mano rankų. [11]Po to jis man tarė : Danièli, tu mieliausis žmogau ! Su-
prask žodžius, kuriuos aš tau kalbu ir stokis stačias, nes dabar aš esu
siųstas pas tave. Ir kai jis man pasakė šituos žodžius, aš atsistojau dre-
bėdamas. [12]Bet jis man tarė : Nebijok, Danièli, nes nuo pirmosios dienos,
kurioje tu pradėjai trokšti suprasti ir varginai save savo Dievo akivaiz-
doje, tavo žodžiai yra išklausyti, ir aš atėjau dėl tavo žodžių. [13]Persų
karalystės kunigaikštis priešinosi man dvidešimt vieną dieną, bet štai
vienas pirmųjų kunigaikščių Mîkolas atėjo man pagalbon, ir aš pasilikau
tenai prie Persų karaliaus. [14]Atėjau gi aš pamokyti tavęs, kas turi atsi-
tikti tavo tautai paskutinėmis dienomis, nes regėjimas liečia dar ir tas
dienas. [15]Kai jis man kalbėjo tokiais žodžiais, aš nuleidau savo akis į
žemę ir tylėjau. [16]Tuomet štai kažin kas panašus į žmogaus sūnų palietė
mano lūpas. Atvėręs savo burną aš kalbėjau ir tariau tam, kurs sto-
vėjo ties manim : Mano Viešpatie, tau pasirodžius, mano sąnariai ištižo
ir manyje nebeliko nė kiek jėgų. [17]Ir kaip gi mano Viešpaties tarnas
galėtų kalbėti su mano Viešpačiu ? Nes manyje nebeliko nė kiek jėgų,
net ir alsuoti aš negaliu. [18]Panašusis į žmogų vėl palietė mane ir sustip-
rino mane, [19]ir jis tarė : Nebijok, mieliausis žmogau ; ramybė tau ;
sustiprėk ir būk tvirtas. Ir jam su manim bekalbant aš sustiprėjau ir ta-
riau : Kalbėk, mano Viešpatie, nes tu sustiprinai mane. [20]Jis tarė : Argi
tu nežinai, kodėl aš esu atėjęs pas tave ? Dabar aš grįšiu kovoti prieš
Persų kunigaikštį ; kai aš išėjau, pasirodė ateinąs Graikų kunigaikštis.
[21]Tačiau aš tau paskelbsiu, kas išreikšta tiesos raštuose, nors nėra man nė
vieno padėjėjo šiuose dalykuose, kaip tik jūsų kunigaikštis Mîkolas

11. [1]Aš nuo pirmųjų Darijaus Medo metų stovėjau ten, kad jį stiprin-
čiau ir palaikyčiau. [2]Ir dabar aš paskelbsiu tau tiesą
Štai dar bus trys karaliai Persijoje, o ketvirtas įsigys daug didesnių
turtų kaip visi, ir kai įsigalės savo turtais, jis pakurstys visus prieš Grai-
kijos karalių

---

kam jo apvaizda yra siuntusi naujų nelaimių Žydų šaliai ir ar ne dėl grįžusiųjų nuodėmių. — *Varginai save.* Savęs varginimo sujungto su malda vertė /plg Tob 12,8/. — [13]*Kunigaikštis...* Geras angelas, angelas sargas, kaip galima suprasti iš 21 e ir 12,1. Taigi karalystės turi savo angelą sargą. Kadangi kiekvienas angelas nori savo globai pavestajai tautai to, kas yra kuo geriausia, tai Gabriëlis tikriausiai prašė Dievą, kad Žydai galėtų grįžti į savo tėvynę, Persų gi angelas norėjo, kad jie pasiliktų, kad Persai per juos pažintų tikrąjį Dievą. — *Mîkolas.* Draug su čia apsireiškiančiu angelu Žydus užstoja vienas vyriausių angelų Mîkolas. Kadangi jis vadinamas viena vyriausių dangaus dvasių, tai tarp angelų yra jierarkinė tvarka. — *Aš pasilikau...* Geriau anot LXX ir Teodotijono vertimo : aš palikau jį tenai su Persų karaliaus karvedžiais. — [14]*Paskutinėmis dienomis* : iki Mesijo laikų, jų neišskiriant. Plg aug 2,28. — *Regėjimas liečia...* Kaip 7 ir 8 skyr.—[15]*Nuleidau...* Taip išreikšdamas kalbančiam didžiausią pagarbą. — [16]*Į žmogaus.* Ebr t : į žmonių. — [20]*Aš grįšiu...* Paskelbęs pranašystę aš grįšiu ir ginsiu toliau Žydų reikalus prieš Persų angelą globėją. Tačiau jei su juo bus dalykas baigtas, tai prieš mane stoja kitas, Javano, t y, Graikijos angelas globėjas. — Po Persų karalystės atėjo Graikų viešpatavimas, bet ir čia angelas pasižada užstoti Dievo tautos reikalus. — [21]*Tiesos raštuose* : Dievo nutarimus, kurie pasilieka užantspauduoti pas Dievą. Plg 7,10 ; Pak 32,3.4 ; Ps 138,16. —

11. [1]*Kad jį* : Darijų ar angelą? Kadangi kaikas ebr t verčia šiaip : kad jį nugalėčiau ir laimėčiau, tai

[3]Bet iškils galingas karalius ir viešpataus su didele galybe, ir jis darys,
kas jam patinka. [4]Tačiau kai jis bus iškilęs, jo karalystė bus sugriauta
ir padalinta keturių dangaus vėjų kryptimis, bet ne jo palikuonims ir
nebeturės tos galybės, kuria jis pats viešpatavo ; nes jo karalystė bus
sudraskyta ir teks svetimiems, o ne saviesiems
[5]Pietų karalius sustiprės, bet vienas jo kunigaikščių bus dar stip-
resnis už jį ir viešpataus galingas, nes jo viešpatavimas bus platus
[6]Tačiau kiek metų praslinkus jie padarys sandorą : pietų karaliaus
duktė ateis daryti prietelystės pas šiaurės karalių, bet ji neišlaikys peties
jėgos, ir jos palikuonys neišliks ; ji bus išduota draug su tais, kurie ją
atvedė, jos jaunikaičiais, ir su tais, kurie ją kurį laiką rėmė

---

matomai angelas pasižada daryti įtakos, kad Darijus būtų palankus Žydų tautai

[2]*Bus trys karaliai...* Po Kiro, kurio trečiais viešpatavimo metais šita pranašystė suteikta, bus trys karaliai, taigi Kambizas, Pseudo-Smerdis, Hystaspo sūnus Darijus ; ketvirtasis bus Kserksas, kurio turtingumą mini Herodotas ir Ciceronas. — *Jis pakurstys...* Anot Justino, jis buvo sutraukęs iš savo karalystės 70.000 vyrų ir 300.000 pagalbinės kariuomenės. Laivų jis turėjęs apie milijoną

[3]*Galingas karalius...* Nuo Kserkso toliau einama prie Aleksandro Didžiojo, kas jau buvo nurodyta 10,20, Graikijos angelo atvykimo paminėjimu. Taip pradedama kalbėti apie III-ją karalystę /7,6/. — *Jis darys, kas...* Toks pasakymas, tiesa, tinka kiekvienam dideliam nugalėtojui, bet ypatingu būdu Aleksandrui. — [4]*Padalinta...* Plg aug 8,8 paaišk

[5]*Pietų...* Iš keturių karalysčių angelas pasirenka dvi, kurios turi ypatingos reikšmės Dievo tautai, būtent, Egiptą ir Siriją, Ptolemiejų karalystę ir Seleukaičių, kurie varžėsi tarp savęs dėl Palestinos. Pietų, t y, Egipto karalius yra Ptolemiejus Lagi, kurs pats buvo paėmęs Jerusalę klasta /Juoz Flav/. — *Jo kunigaikščių* : ne Aleksandro vadų /žr 4 e/, taigi ne Ptolemiejus Filadelfas, kaip manė šv Jieronimas, bet Seleukas Nikatoris, kurs kitados buvo Babilonijos vietininkas, paskui nuo Antigono pabėgo į Egiptą ir buvo vadu Ptolemiejaus Lagio kariuomenėje. Paskui jis vėl užkariavo Babiloniją ir po kovos prie Ipso prisiėmė sau karaliaus titulą. Jo karalystė tęsėsi nuo Phrigijos iki Indui ir buvo galingesnė už Ptolemiejaus. — Kad lengviau būtų suprasti, kas kalbama toliau, čia duodama Egipto ir Sirijos karalių eilės

Egipto karaliai :

Ptolemiejus Lagi	323 - 285	pirm Kr
» Filadelfas	285 - 247	» »
» Evergetas I	247 - 221	» »
» Filopatoris	221 - 205	» »
» Epifanas	205 - 181	» »
» Filometoris	181 - 145	» »
» Evergetas II	145 - 116	» »

Sirijos karaliai :

Seleukas Nikatoris	310 - 281	pirm Kr
Antijokas Soteris	281 - 261	» »
Antijokas Theos	261 - 246	» »
Seleukas Kalinikas	246 - 226	» »
Seleukas Keraunos	226 - 222	» »
Antijokas Didysis	223 - 187	» »
Seleukas Filopatoris	187 - 175	» »
Antijokas Epifanas	174 - 164	» »

[6]*Jie padarys sandorą...* Tie patys karaliai, apie kuriuos buvo kalbama 5 e. Pietų karaliaus duktė ateis pas Sirijos karalių tarpininkauti ir taikos palaikyti. Tačiau veltui ; ji neturės reikiamos pastovios galios ir tai, kas buvo sutartimi nustatyta, nebus iki galui vykdoma, be to, ji negalės palaikyti peties-jėgos /pietų karaliaus galios/ ir pati bus atiduota į nepriételių rankas, o draug su ja žus tie, kuriuos ji buvo nusivedus pas šiaurės karalių, taip pat ir tas, kurs jai padėdavo. — Antijokas Theos daug kariavo prieš Ptolemiejų Filadelfą, prieš kurį jis vesdavosi su savim į kovos lauką visą Babilono ir Rytų galybę. Kad pagaliau ilgiau užsitęsę karai liautųsi Ptolemiejus Filadelfas susitarė su Antijoku, kad šitasai ves ano dukterį Berenikę ir paskelbs ją karaliene, atimdamas tą garbę iš savo pirmosios žmonos Laodikės, iš kurios jau turėjo du sūnu, Seleuką Kaliniką ir Antijoką, kurie turėjo taip pat nustoti teisių į jo sostą. Antijokas Theos iš tikrųjų buvo paskelbęs Berenikę karaliene,

[7]Bet iš jos šaknų atžalos iškils viena šaka, ateis su kariuomene,
įeis į šiaurės karaliaus kraštą, elgsis tenai piktai ir nugalės. [8]Be to,
išves nelaisvėn į Egiptą jų dievus ir drožinius, taip pat brangius sidabri-
nius ir auksinius indus ir taip nugalės šiaurės karalių. [9]Pietų karalius
įeis į jo karalystę ir sugrįš į savo šalį
[10]Šiaurės karaliaus sūnūs bus įpykę ir surinks daug galingos kariuo-
menės ; vienas ateis skubiai kaip patvinstanti upė ; jis sugrįš, bus įerzin-
tas ir susirems su ano jėga. [11]Iššauktas pietų karalius išeis ir kovos prieš
šiaurės karalių ; tasai bus prirengęs labai daug kariuomenės, bet ta dau-
gybė bus atiduota į jo rankas. [12]Jis paims daugybę nelaisvėn ir jo širdis

---

Laodikei palikdamas tik antraeilēs žmonos teises, bet po kurio laiko vēl grąžino jai karalienēs garbę. Laodikē bijodama, kad Antijokas Theos nepakeistų antrą kartą savo nusistatymo, pasirūpino, kad jis būtų nunuodytas, Berenikę su jos sūnumi /*jos palikuonys neišliks*/pavedē nužudyti kunigaikščiams Idakijonui ir Gennējui ir pastatē karaliumi savo vyresnįjį sūnų Seleuką Kaliniką. Taigi Berenikēs padējēju buvo jos vyras Antijokas Theos, kurs dēl jos pats žuvo. Taip nuējo niekais Ptolemiejaus Filadelfo viltis, kad Berenikēs sūnus paveldēs Seleukaičių karalystę ir taip Ptolomiejai galēs kada nors valdyti Egiptą ir Siriją

[7]*Bet iš jos šaknų...* Iš pietų karaliaus dukters šaknų, taigi iš karališkos Egipto giminēs turējo iškilti viena šaka. Dukters šaknys buvo jos tēvai, šaka yra jos brolis Ptolemiejus Evergetas I. — Berenikēs brolis Evergetas, keršydamas dēl savo sesers žuvimo, užpuolē Sirijos karalių Seleuką Kaliniką, užkovojo kone visą Sirijos karalystę ir tik Egipte kilęs maištas sulaikē jį nuo jos visos paēmimo. Jis parsigabeno iš Sirijos tarp kita ko 4.000 talentų sidabro /apie 70 milijonų litų/ ir 2,500 dievų statulų. — *Nugalēs...* Geriau anot ebr t : po to jis dvejetą metų nebepuls šiaurēs karaliaus, bet šitas įpuls į pietų karaliaus karalystę, tačiau sugrįš į savo šalį. — Kai Ptol Evergetas buvo užimtas Egipte maišto numalšinimu, S Kalinikui pavyko atsiimti atgal Mažosios Azijos miestus. Bet kai jis dvejetui metų praslinkus pamēgino eiti su kariuomene į pietų Egiptą, buvo visai sumuštas ir turējo grįžti į savo šalį

[10]*Sūnūs...* Kaliniko sūnūs buvo Seleukas Keraunas ir Antijokas Didysis. Jų tēvui patekus į Partų nelaisvę ir ten mirus, Sirijos sostas teko S Keraunui. Jis su savo broliu, tikēdamies nugalēti ir keršindami dēl savo tēvo nepasisekimų, buvo nutarę pulti Ptolemiejų Filopatorį, kurs tēvui mirus buvo paveldējęs Egipto sostą, ir tuo tikslu surinko didelę kariuomenę. Bet pirma jis norējo sustiprinti savo galią Mažojoje Azijoje, puldami Pergamo karalių Atalą. Šiame žygyje Keraunas gavo galą, nes buvo savo kariuomenēs vadų nužudytas ; tačiau jo brolis Antijokas dabar tęsē karą vienas. — *Vienas ateis skubiai*...Antijokas greitai užkovojo Egiptui priklausiusius plotus Maž Azijoje, paēmē Seleukiją /prie Oronto upēs/, Tirą, Ptolemaidą, Filopatoriui net nestojant į kovą ; taigi jis užplūdo lyg patvinstanti upē. Tuomet Filopatoris pradējo tartis su Antijoku ; karo veiksmai buvo sustabdyti 4 mēn, kuriais Filopatoris pasinaudojo, kad prisirengtų naujam karui. — *Jis sugrįš...* Pasitraukęs į Seleukiją Antijokas ir supratęs Egipto karaliaus sumanymus vēl grįžo kovoti prieš Egiptą, sumušē Egiptiečius prie Sidono /218 m/, užkariavo Phenikiją ir Palestiną, prisiartino prie Filopatorio « tvirtovēs » /ebr t/ Raphijos ir sustojo Gazoje. — [11]*Iššauktas...* Anot ebr t : tuomet pietų karalius įpyks, eis į kovos lauką ir kariaus prieš šiaurēs karalių. Nors šitasai pastatys labai didelę kariuomenę, bet ta kariuomenē pateks į ano /Egipto karaliaus/ rankas. — Filopatoris pagaliau pasiryžo pats eiti prieš Antijoką. Jis turējo 70.000 pēstininkų, 5.000 raitelių ir 73 dramblius prieš Antijoko 62.000 pēstininkų, 6.000 raitelių ir 103 dramblius. Prie Raphijos į pietvakarius nuo Gazos įvyko kova 217 m. — [12]*Jis paims...* Filopatoris kovą laimējo : iš Antijoko kariuomenēs

augštinsis ; jis sumuš daug tūkstančių, bet ne jo bus viršus. [13]Nes šiaurės
karalius sugrįš ir prirengs daug didesnę kaip pirma kariuomenę ; laikams
ir metams praslinkus ateis skubiai su didele kariuomene ir daugybe
karo pabūklų. [14]Tais laikais daugelis sukils prieš pietų karalių ; taip pat
sukils tavo tautos atpuolelių sūnūs, kad įvykdytų regėjimą, bet jie su-
kniubs. [15]Šiaurės karalius ateis, supils pylimą ir paims labai sustiprintus
miestus ; pietų pečiai neišlaikys, ir nors jo rinktiniai kelsis priešintis, bet
neturės jėgų. [16]Anas atėjęs padarys su juo, kaip jam patiks, ir nebus,
kas galėtų jam pasipriešinti ; jis stovės puikioje šalyje, ir ji bus sunai-
kinta jo ranka. [17]Jo sumanymas bus eiti ir paimti visą ano karalystę :
jis padarys su anuo sutartį, duos jam vienos savo žmonos dukterį, kad
sugriautų karalystę, bet taip neįvyks ir jam nepasiseks. [18]Jis atgręš savo
veidą į salas ir paims daugelį ; jis atims viešpatavimą iš vieno kunigaikš-
čio, kurį jis išniekins, bet tas išniekinimas sugrįš ant jo paties. [19]Po to
jis pasuks savo veidą į savo paties šalį, suklups, sukniubs ir jo nebebus
atrasta

---

krito 10.300 vyrų, 4.000 buvo paimta nelaisvėn ; pats Antijokas skubiai pasitraukė į Antijokiją ir grąžino Egipto karaliui Celesiriją, Phenikiją ir Palestiną. — *Ne jo bus viršus.* Filopatoris savo laimėjimo neišnaudojo ir pasitenkino Antijoko pasitraukimu. — [13]*Nes šiaurės...* Egiptas dabar turėjo 13 metų ramybę. Antijokas gi tuo tarpu plėtė savo valdžią į šiaurę ir į rytus iki Indijai, ir susidarė sau labai didelę kariuomenę. Šiuo metu mirė Ptolemiejus Filopatoris /205 m/. Gavęs apie tai žinią Antijokas padarė sutartį su Makedonijos karaliumi Pilypu III ir vėl pradėjo karą prieš Egiptą ir jo penkerių metų karalių Ptolemiejų Epifaną. — [14]*Daugelis sukils...* Maištą kėlė visų pirma Egipto provincijos, kurios pasijuto labai prislėgtos smarkaus jauno Pt Epifano globėjo Agatoklo. Taip pat ir pačiame Egipte įvyko sukilimų. — *Tavo tautos...* Prie kitų sukilėlių turėjo prisidėti ir Žydų tautos dalis. Tie labiau prie smurto linkę Žydai turėjo patvirtinti 8 sk pranašysčių tikrumą ir parodyti jį visiems. Jų elgesys buvo pamatas vėlesniems Sirijos karaliaus persekiojimams, nes jie nutęsė kelią Antijokui Epifanui ir prirengė patys sau žuvimą /Ješ 19,16/. — [15]*Labai sustiprintus miestus.* Ebr t : sustiprintą miestą. Grįždamas į naują karą prieš Egiptą Antijokas visų pirma sumušė Egipto kariuomenės vadą Skopą prie Jordano šaltinių ir besivydamas apgulė jį draug su 10.000 jo kareivių Sidone. Veltui mėgino trys kiti geriausieji Egipto vadai eiti pagalbon Skopui. Jie buvo sumušti. Apsuptas iš visų pusių Skopas buvo priverstas atiduoti ginklus ir išsiderėjo tik laisvą pasitraukimą su savo žmonėmis. Todėl pranašo minimi rinktiniai turėjo būti ėjusieji pagalbon Egipto vadai. — [16]*Puikioje šalyje.* Ebr t : Grožio šalyje, t y, Palestinoje. — *Ji bus sunaikinta...* Ebr t : sunaikinimas jo rankoje. Jei Antijokas nugalėdavo, Žydai būdavo tarp pavergtųjų, su nugalėtu Antijoku tekdavo kentėti taip pat Žydams /Flav Juoz/. Antijokas prirengė kelią karaliui persekiotojui ir visiems tiems šiaurės karaliaus padarytiems nelabumams, apie kuriuos kalba Mak kn. Taip čia pranašas nuo nelabumų pradžios pereina prie pilno jų įvykdymo. — [17]*Jo sumanymas...* Kai Skopas buvo nugalėtas ir Antijokas jau buvo paėmęs Celesirijos, Samarijos ir Judėjos miestus, jis padarė su Pt Epifanu sutartį ta sąlyga, kad šis ves jo dukterį Kleopatrą, kurios kraitis turėjo būti pelnas iš augščiau įvardintų kraštų. Per dukterį Antijokas tikėjosi paimsiąs sau visą Egiptą. Susižadėjimas įvyko 198 m pirm Kr, vestuvės gi 193 m. — *Sugriautų karalystę* : Ptolemiejaus karalystę. Tačiau Antijoko sumanymas pasibaigė niekais. Pt Epifanas buvo atsargus ir Kleopatra stojo visai savo vyro pusėn. Egiptas neturėjo tekti Antijokui. — [18]*Į salas.* 197 m. Antijokas užkariavo Rodo, Samo, Kolophonos, Phokeos ir kitas salas /Jeron/. 196 m. jis paėmė Trakijos Khersonesą ;

[20]Jo vieton stos niekingiausis žmogus ir nevertas karališkos garbės, bet nedaug dienų praslinkus jis bus sunaikintas, ne rūščiai užpultas ir ne kovoje
[21]Jo vieton stos paniekinimo vertas žmogus, kuriam nebus teikiama karališkos garbės ; jis atvyks slapčia ir paims karalystę apgaule. [22]Kovojančiojo pečiai bus jo nugalėti ir sutriuškinti, be to, ir sandoros vadas.
[23]Po prietelystės jis pasielgs su juo apgaulingai ; jis ateis ir nugalės su nedaugeliu žmonių. [24]Į visa ko pertekusius ir turtingus miestus jis įeis ir

---

tuo pasijuto įžeista Roma, kurios globoje buvo užkariautasis kraštas. Į Romos reikalavimą pasitraukti jis atsakē jos pasiuntiniams pasityčiojimu : « Kaip aš nesirūpinu Italija, taip jūs nesirūpinkite Azija ». Tuomet Roma paskelbē Antijokui karą ir jos vadas Lucius Cornelius Scipio taip sumušē 190 m Antijoką, kad ne tik išvarē iš jo pasityčiojimus, bet ir visai padarē galą jo gyriams. 50.000 Antijoko kariuomenēs žuvo, pats vos gyvas paspruko, taiką gi gavo tik sunkiausiomis sąlygomis. — [19]*Pasuks savo veidą*... Priverstas mokēti Romai labai didelę kontribuciją ir jieškoti jai pinigų, Antijokas pasitraukē į savo valstybēs rytines provincijas, bet kai norējo Elimaidoje apiplēšti Belio /Zeuso/ šventyklos iždinę, buvo vietos gyventojų užmuštas draug su savo palydovais

[20]*Jo vieton stos*... Ebr t : Jo vieton stos vienas /Seleukas Filopatoris/, kurs siųs mokesčių rinkēją į karalystēs grožį /į Judēją su Jerusale ir šventykla/. Seleukas Filopatoris per 9 pirmuosius metus turējo sumokēti Romēnams po 1000 talentų, kuriuos jis buvo priverstas išspausti iš savo valdomų tautų. Taip pat jo karalystēs grožis Judēja ir Jerusalē nepasiliko nepaliestos. Karaliaus iždininkas Heliodoras bandē apiplēšti šventyklą /2 Mak 3,7.../. — *Nedaug dienų*. LXX : paskutinēse dienose. Teodotijonas : anose dienose. — Turima čia galvoje šventyklos apiplēšimo bandymas. Greitu laiku po jo įvykusi karaliaus mirtis laikoma bausme už tą piktą pasikēsinimą. Seleukas Filopatoris žūna, ne tautai sukēlus prieš jį maištą, kaip kad žuvo jo tēvas, ir ne kovoje. Jį pašalino iš gyvųjų tarpo Heliodoras, tikriausiai nuodais

[21]*Jo vieton*... Čia išdēstoma plačiau, kas aug 8,9-13. 23-25 buvo pasakyta apie mažąjį ragą. Visų pirma aprašoma, kaip gavo viešpatavimą tas, kurs Mak 1,11 pavadintas nuodēminga šaknimi, Antijoko sūnus Antijokas, kurs nuo 189 m draug su kitais 19 amžininkų buvo laikomas Romoje įkaitu. — *Kuriam nebus teikiama*... Antijokas tik gudrumu ir veidmainyste paēmē sostą. Sostas turējo tekti Seleuko Filopatorio sūnui Demetrijui, kurį tēvas, pašaukęs Antijoką pas save, buvo pasiuntęs jo vieton pabūti Romoje įkaitu. Antijokas grįždamas Atēnuose gavo žinią apie savo brolio nužudymą. Jis pagreitino savo kelionę, netikētai greitai puolē Heliodorą, kurs buvo paglemžęs sostą, ir paēmē viešpatavimą sau, ne tikrajam sosto įpēdiniui Demetrijui. — [22]*Kovojančiojo*... Ebr t : atplūstanti kariuomenē bus jo nuplauta ir sunaikinta, taip pat ir sandoros viršininkas. Kovą prieš Heliodorą Antijokas laimējo. Heliodoras buvo nužudytas. Žuvo taip pat *sandoros vadas*, gal Heliodorą palaikęs jaunesnysis Seleuko sūnus ; anot kitų, vyriausis Žydų kunigas Onijas III, iš kurio tuo metu jo brolio Jasono pakurstytas Antijokas atēmē vyriausiojo kunigo pareigas ir kurį ne ilgai trukus nužudē Menelajus /2 Mak 4,33/. — [23]*Po prietelystēs*... Gudrumu paēmęs sau sostą stengēsi išlaikytu jį apgaulēmis. Į jauno Filometorio vainikavimo iškilmes jis buvo pasiuntęs savo atstovą Apolonijų, o paskui šito patariamas ējo kariauti prieš Filometorį. Šio motinai Kleopatrai mirus 171 m jo sūnaus globējai Euleus ir Lenneus reikalavo iš Antijoko atiduoti Celesiriją, kuri buvo pažadēta Kleopatrai kaip kraitis; į tuos reikalavimus Antijokas atsakē Palestinos paēmimu. — [24]*Į visa ko pertekusius*. Ebr t : netikētai. Tas žodis ebr t priklauso dar 23 e. *Ir turtingus miestus*. Ebr t : į derlingiausias vieno krašto vietas, t y, į Judēją. — *Darys, ko nedarē*...

darys, ko nedarė jo tėvai, nė jo tėvų tėvai; jų išplėšas, grobį ir
turtus jis išeikvos ir tykos tvirtovių, ir tai iki tam tikram laikui. [25]Po to
jo galia ir jo širdis bus pakurstyta eiti prieš pietų karalių su didele kariuo-
mene. Pietų karalius bus iššauktas eiti į karą su gausinga ir labai stipria
pagalbine kariuomene, bet jie neišlaikys; nes prieš jį bus daroma sąmoks-
lų. [26]Tie, kurie valgo su juo duoną, sunaikins jį, ir jo kariuomenė bus
nugalėta: žus labai daug užmuštų. [27]Abiejų karalių sumanymas bus daryti
pikta ir prie vieno stalo jie kalbės melą, bet neturės pasisekimo, nes galas
dar atidėtas kitam laikui. [28]Taip anas grįš į savo šalį su daugybe lobio;
jo sumanymai bus prieš šventąją sandorą, ir jis juos įvykdys, o po to
grįš į savo šalį. [29]Paskirtu metu jis vėl grįš ir ateis į pietus, bet šis žygis
nebus panašus į pirmąjį žygį. [30]Prieš jį ateis laivai ir Romėnai; jis bus

---

Antijokas, atėjęs į Judėją, įžengė su dideliu iškilmingumu į Jerusalę /2 Mak 4,22/. Prie tos progos jis gal davė Žydams ne maža dovanų, kad padarytų juos sau palankesnius jo sumanytame kare prieš Egiptą /plg 2 Mak 4,21/. — *Iki tam tikram laikui*: iki tinkamai prisirengs karui, ar laukdamas patogesnių karui sąlygų. Iš Jerusalės Antijokas grįžo į Antijokiją /2 Mak 4,22.23; 7,10/. — [25]*Po to*... Sugrįžęs Antijokas renka kariuomenę ir rengiasi pulti Egiptą /2 Mak 5,1/; bet ir Egipte buvo rengiamasi pasipriešinti. — *Bus daroma sąmokslų*. Ptolemiejus Filometoris turėjo didelę kariuomenę, bet ją susilpnino savų žmonių /Ptolemiejaus Makrono/ sąmokslas. — [26]*Jo kariuomenė bus*... Egiptiečiai buvo smarkiai sumušti tarp Kasijos kalno ir Pelusijos. Pats Filometoris pateko nelaisvėn. Antijokas liepė tuojau sustabdyti kovą, pats visur davinėjo įsakymus nebelieti daugiau kraujo, nes jis esąs jauno Egipto karaliaus dėdė ir globėjas, ne priešas. Taip jis įsigijo Egiptiečių palankumą. Be to, jis pasiuntė Filometoriui net pagalbą prieš jo jaunesnį brolį Ptolemiejų VII Fiskoną, kurs draug su savo seserimi Kleopatra, sukėlę prieš vyresnįjį brolį maištą, buvo įsigalėję Aleksandrijoje. Taip Antijokas su nedidelėmis jėgomis galėjo kurį laiką pasiekti toliausias Egipto vietas ir plėšikauti. — [27]*Abiejų karalių*. Ptol Filometoris netikėjo savo dėdės žodžiams, nes gerai suprato tikrus jo norus pasisavinti visą Egiptą, todėl jie melavo vienas kitam. Filometoris negalėjo veikiai nusikratyti Antijoko, tasai gi negalėjo įvykdyti savo sumanymų dėl Egipto likimo. — [28]*Grįš į savo šalį*. Apgultos Aleksandrijos Antijokas paimti neįstengė ir grįžo į Siriją. Jį buvo pasiekęs gandas apie sukilimą Jerusalėje /2 Mak 5,11-17/, tai jis grįždamas per Palestiną apiplėšė Jerusalės šventyklą /1 Mak 1,20/ — [29]*Bet šis žygis*... 169 m Antijokas vėl ėjo su kariuomene į Egiptą neva Filometorio teisių ginti, nes šio brolis Fiskonas dabar valdė visą Egiptą. Antijokas turėjo didelį laivyną ir laimėjo jūros kovą prie Pelusijos, trumpu laiku paėmė Memphį, čia paliko Filometorį ir apgulė Aleksandriją, kurioje buvo užsidaręs Fiskonas, bet paimti jos nepavyko. Kodėl nepavyko, paaiškinama 30 e. — [30]*Prieš jį ateis*... Anot ebr t: jį užpuls Kitiečių laivai. Kittim buvo vadinami visų pirma Kipriečiai, bet taip pat visos Tarpžemės jūros krantai ir salų gyventojai. Gal čia turėta galvoje Romos senato suteikta pagalba, kurios Aleksandriečiai buvo prašę, nors Romos pasiuntiniai tikriausiai atvyko tik vėliau /žr 43,44 eil/. Žinia, kad Antijokas buvo priverstas pasitraukti nuo Aleksandrijos, pasiekė Žydus, kaip klaidingas gandas apie Antijoko mirtį. Tuojau Jerusalėje Jasonas padarė sumišimą /2 Mak 5,5/. Antijokas pamanė, kad Žydai, pasinaudodami jo nepasisekimu, nori stoti Ptolemiejų pusėn /2 Mak 5,11/. Jis palikęs savo valdžioje Egipto tvirtovę Pelusiją atvyko iš Egipto į Judėją, paėmė ginklais Jerusalę /2 Mak 5,11/, čia padarė dideles skerdynes /1 Mak, 1,18-25; 2 Mak 5,12-14/, įėjo į šventyklą /2 Mak 5,15/, sutepė ir apiplėšė ją /1 Mak 1,23; 2 Mak 5,16/ ir išvyko su 1,800 talentų grobiu į Antijokiją /2 Mak 21/, — *Bus sumuštas*. Anot ebr t: nustos drąsos. *Turės sumanymų*... Palaikys tuos Žydus, kurie

sumuštas ir gaus grįžti ; jis bus įniršęs prieš šventąją sandorą ir parodys
savo įniršimą ; po to jis vėl sugrįš ir turės sumanymų dėl tų, kurie
pametė šventąją sandorą. [31]Iš jo iškils pečiai ir suteps stiprybės šventyklą ;
jie panaikins nuolatinę auką ir pastatys sunaikinimo nuobodą. [32]Sandorai
nusikaltę bedieviai veidmainiaus ir elgsis apgaulingai, tauta gi pažįstanti
savo Dievą bus ištverminga ir elgsis drąsiai. [33]Mokytieji tautoje pamokys
labai daugelį ; jie žus kalaviju, liepsnoje, nelaisvėje ir tų dienų plėšimuo-
se. [34]Parpuolę jie bus pakelti mažos pagalbos, ir daugelis prisidės prie
jų apgaulingai. [35]Ir iš mokytojų kaikurie sukniubs, kad jie pereitų per
ugnį, būtų išrinkti ir išbaltinti iki paskutiniam metui, nes dar bus kitas
metas. [36]Karalius darys, kaip jis norės, kelsis puikybėn ir didžiuosis prieš
kiekvieną dievą ; ir prieš dievų Dievą jis kalbės išdidžių dalykų ir turės
pasisekimo, iki rūstybė bus pilna ; nes kas nutarta, bus įvykdyta. [37]Jis
nežiūrės savo tėvų Dievo, geiduliaus moterų ir nesirūpins nė vienu dievu,
nes jis sukils prieš visa. [38]Užuot to gi jis garbins Maozimo dievą ir dievui,
kurio nežinojo jo tėvai, tarnaus auksu, sidabru, brangiais akmenimis
ir brangiais dalykais. [39]Jis stengsis sustiprinti Maozimą svetimu dievu,

---

buvo pradėję nutolti nuo savo tikybos. Plg 2 Mak 4,47-50. — [31]*Iš jo iškils pečiai*... Ateis Antijoko siunčiama kariuomenē. — Šita eil liečia 168 m persekiojimą, apie kurį plačiau kalbama 1 Mak 1,57-63 ; 2 Mak 6,2... Kaikurie aiškintojai ją laiko vēlesnių laikų priedu. — [32]*Sandorai nusikaltę*... Anot ebr t : iš tų, kurie nusikalsta sandorai, t y, iš pametusių Dievo įstatymą Žydų jis stengsis viltaviliavimais padaryti pagonis. — Antijokas stengēsi platinti pagonystę tarp bedievių Žydų viliojančiais pažadais. Jo pastangos turējo nemaža pasisekimo /1 Mak 1,55/ 2,18/ ; bet Žydų dauguma nepasidavē jokiems gundymams ir pasiliko ištikima Dievui. — [33]*Mokytieji* : ištikimi Dievui, pamaldesnieji. Uolesniųjų tarpe atsirado gana vyrų, kurie žodžiu ir pavyzdžiu mokē tautos daugumą jų religinių pareigų, nors nevienam iš jų teko dēl to skaudžiai nukentēti ir mirti /plg 1 Mak 1,32.34.39... 2 Mak 5,13... 6,9... 7,1.../ — [34]*Mažos pagalbos* : Makabiejų 178 m ir vēliau. Ta pagalba maža ir išvadavimas nedidelis palyginus su tuo išvadavimu ir garbe, kurią suteiks pats Dievas /žr 12 sk/, nutremdamas visus priešus. Kadangi prislēgtai tautai šita kad ir maža pagalba suteikiama šiek tiek vilties, tai daugelis dedasi prie persekiojamųjų, tikēdamies tolimesnių laimējimų, bet greitai jie eina priešų pusēn, ar patys stato kilpas pamaldiesiems /žr 1 Mak 6,21 ir k/. Kodēl Dievas leidžia tokiuos persekiojimus, paaiškinama 35 e. — [35]*Kitas metas* : kuriame Dievas suteiks pilną laimējimą ir kurį jis vienas pats žino. — 34 ir 35 eil kaikurie aiškintojai laiko vēlesnių laikų priedu. — [36]*Prieš kiekvieną dievą* : prieš tikrąjį Dievą ir prieš netikrus dievus. — *Iki rūstybē* : Dievo rūstybē prieš jo tautą. Plg 2 Mak 6,12-17 ; 7,32. — *Bus įvykdyta*. Ta nelaimē yra tikrai Dievo skirta ir tikrai ateis. Joki žmogaus galia jos nesulaikys. — [37]*Jis nežiūrēs*... Ebr t paprastai kitaip verčiamas : jis nežiūrēs nei savo tēvų Dievo, nei tos /dievybēs/, kuri yra moterų pamēgimas /Sirijoje labai gerbiamo Tammuzo-Adonio, kurio mirtį apraudodavo moterys/, net nei bet kurios kitos dievybēs. — [38]*Maozimo dievą*, t y, tvirtovių dievą. Gal čia turēta galvoje Jupiter Capitolinus, kuriam Antijokas pradējo statyti Antijokijoje labai brangius rūmus /Livius 41,20/. Nuo jo Antijokas gal neskyrē Jupiterio Olimpijaus, kuriam jis pastatydino Atēnuose puikią šventyklą /2 Mak 6,2/. Anot to paties Livijaus /42,6/, Antijokas nusiuntęs kaip auką Romon auksinių indų 500 svarų vertēs. — [39]*Jis stengsis*... Šitos eil prasmē gana neaiški. Ebr t galima išversti taip : « Ir jis daro tvirtovių įgulas iš svetimo dievo žmonių », t y, iš jo šalininkų, arba : jis stato įgulų žmonēms tvirtovių su svetimu dievu, t y, su Jupiterio paveikslu ir kultu. — Į Dovido miestą Antijokas buvo atsiuntęs pagonių kolonistų įgulą /1 Mak, 1,33-40/. Tiems

kurį pažino, ir daugins jo garbę, suteiks jo šalininkams daug valdžios
ir padalins žemę be atlyginimo
40Paskirtu metu prieš jį kovos pietų karalius, ir kaip audra ateis
prieš aną šiaurės karalius su kariškais vežimais, su raiteliais ir su dideliu
laivynu ; jis įpuls į žemes, sunaikins ir pereis per jas. 41Jis įeis į garbingąją
šalį ir daug šalių bus nugalėta ; tik šitos vienos išsigelbės iš jo rankos :
Edomas ir Moabas ir Amono sūnų pirmieji. 42Jis išties savo ranką į šalis,
ir Egipto žemė neištrūks. 43Jam teks aukso ir sidabro turtai ir visos
Egipto brangenybės ; jis pereis taip pat per Libiją ir Etiopiją. 44Bet
gandas iš rytų ir iš šiaurės nugąsdins jį ; jis ateis su nedidele daugybe
sunaikinti ir užmušti daugelio. 45Jis pastatys savo padangtę ir savo rūmą
tarp jūrų garbingajame ir šventajame kalne, eis iki jo viršūnei ir niekas
nepadės jam

12. 1Anuo gi metu kelsis didis kunigaikštis Mîkolas, kurs užstoja
tavo tautos sūnus, nes ateis laikas, kokio nebuvo nuo to meto, kai tautos
pradėjo būti, iki anam laikui. Anuo metu tavo tauta bus išgelbėta, kiek-
vienas, kurs bus rastas įrašytas į knygą

---

kolonistamas buvo suteikta įvairių lengvatų. — *Be atlyginimo.* Ebr t : Už atlyginimą

40*Paskirtu metu...* Ebr t : pabaigos metu. Kaikurie aiškintojai čia mato trumpą pakartojimą to, kas aug pasakyta, tik su šiokiais tokiais papildymais. Bet galimas ir kitoks aiškinimas. Pasitraukus iš Egipto Antijokui, karalius Filometoris susitaikē su savo broliu Fiskonu ir buvo priimtas į Aleksandriją ; po to viešpatavo Egiptui abu broliu draug su jų seserimi Kleopatra. Gavęs apie tai žinią Antijokas labai įpyko, pradējo rengtis naujam karui prieš Egiptą, tuojau pasiuntē laivyną į Kiprą ir pats ējo su didele kariuomene sausumos keliu. — 41*Jis įeis...* Iš Celesiriojos Antijoko kelias ējo per *garbingąją šalį* Palestiną, kurios gyventojai turējo, be abejo, labai daug nukentēti ; nepaliesti liko seni Žydų priešai Edomas, Moabas ir Amonas, nes Antijoko kariuomenē žygiavo šiapus Jordano. — 42*Jis išties* : Antijokas vēl paims Egiptą iki Memphiui, prisiplēš daug turtų ir sustiprins savo kariuomenę Libiečiais ir Etiopiečiais. — 43*Jis pereis taip pat per Libiją.* Anot ebr t : Libiečiai ir Etiopiečiai bus tarp jį lydinčiųjų, arba eis jo žingsniais. — 44*Bet gandas...* Antijokas jau laikē save viso Egipto valdovu, bet jam vēl pasipriešino Aleksandrija, paskutinē dviejų brolių prieglauda. Ir Aleksandrija nebūtų galējusi ilgiau priešintis, jei nebūtų susilaukus pagalbos. Jau antrojo Antijoko užpuolimo metu Aleksandriečiai prašē Romą gelbēti juos. Romos senatas buvo išsiuntęs savo pasiuntinius su Popiliumi Lenu /C Popilius Laenas/, tačiau pasiuntiniai galējo atvykti į Egiptą tik po kovos prie Pidnos /22 birž 168 m/. Atvykęs pagaliau į Egiptą Lenas susitiko su Antijoku netoli Aleksandrijos ir Senato vardu pareikalavo iš Antijoko pasitraukti iš Egipto. Kai Antijokas atsakē norįs tuo reikalu pasitarti su saviškiais, Lenas lazda užbrēžęs aplink Antijoką skritį ir pareikalavęs duoti galutiną atsakymą pirma, negu išeis iš skrities. Antijokas nusileido ir pasitraukē iš Egipto pagal Romos senato reikalavimą. Vargu jis būtų tai taip greitai padaręs, jei tuo pačiu metu nebūtų gavęs žinių apie Persijaus sukeltą maištą. Grįžtančio Antijoko įtūžimą vēl turējo pajusti Palestina, per kurią ējo /Plg 2 Mak 7/. — 45*Savo rūmą* : savo karališkų rūmų padangtę. — *Tarp jūrų* : tarp Mirties ir Tarpžemēs jūros. Eidamas pro Jerusalę Antijokas sustojo ties ja ir įsakē bjauriausiai išniekinti ir sutepti šventyklą. — *Eis iki...* Daugelis aiškintojų supranta šituos žodžius apie Antijoko galą /žuvimą/, kurs jam buvo neišvengiamas. Kiti tačiau aiškina apie liūdną šventojo kalno ir šventyklos likimą, kurs Dievo nutarimu buvo dabar neišvengiamas

12. 1*Anuo gi metu* : didžiausio Dievo išrinktosios tautos pažeminimo

2Daugelis tų, kurie miega žemės dulkėse, pabus, vieni amžinam gy-
venimui, kiti sugėdinimui, kad matytų jį visuomet. 3Mokytieji žibės kaip
tvirtumos spindėjimas, ir kurie moko daugelį teisybės, kaip žvaigždės
per amžių amžius
4Tu gi, Danieli, užrakink žodžius ir padėk antspaudą ant knygos iki
paskirtam laikui ; daugelis ją tyrinės, ir žinojimas padaugės
5Aš, Danielis, žiūrėjau, ir štai stovėjo kitu du vyru, vienas šiapus
upės krante ir kitas anapus kitame upės krante. 6Tuomet aš tariau vyrui,
apsivilkusiam drobiniais, kurs stovėjo ant upės vandenų: Kada gi bus
šitų nuostabių dalykų galas? 7Ir aš girdėjau vyrą, vilkintį drobiniais,
kurs stovėjo ant upės vandenų, kaip jis pakėlęs savo dešinę ir kairę į
dangų prisiekė gyvuoju per amžius, jog tai tęsis vieną laiką, du laiku
ir pusę laiko. Kai šventosios tautos galios išsklaidymas bus pilnai įvykęs,
visa tai bus įvykdyta. 8Aš tai girdėjau, bet nesupratau. Aš tariau : Mano
Viešpatie, kas bus paskui? 9Jis atsakė : Eik, Danieli, nes tie žodžiai
yra užrakinti ir užantspauduoti iki paskirtam laikui. 10Daug bus išrinkta
ir išbaltinta ir kaip ugnyje išmėginta, o bedieviai elgsis bedieviškai, ir
visi bedieviai to nesupras, tačiau mokytieji supras. 11Nuo to meto, kai bus
atimta nuolatinė auka ir bus pastatyta sunaikinimo nuoboda, yra tūks-

---

metu pakils jos ypatingas globėjas Arkangelas Mīkolas ir jam padedant žus ne visa tauta ; tie, kurie yra įrašyti į gyvenimo knygą, bus išgelbēti. — *Ateis laikas.* Ebr t : ateis priespaudos laikas

2*Daugelis tų...* Šitoje eil kalbama apie mirusiųjų prisikēlimą. Panašus mokslas paliestas ir prirengtas jau Ijobo 19,25-27 ; Ješ 26,19 ; Ez 37 ir tam tikra dalimi Pak 32,39 ; 1 Kar 2,6. — Dabartinį ebr t kaikurie aiškintojai supranta šiaip : *daugelis tų, kurie miega,* t y, kurie nieko neveikia, *žemēs dulkēse,* t y, skaudžiai varginamoje Judējos šalyje, *pabus,* t y, pasidarys veiklūs ; vieni stos už Dievo įstatymą /žr 1 Mak 2,42-48- 2 Mak 8,1-5/ ir laimēs amžinąjį užmokestį ; kiti gi stos Dievo neprietelių pusēn /žr 1 Mak 2,16.44.48/ ir dēl to jiems teks amžinas paniekinimas. — 3*Mokytieji* : pamaldieji. Amžiną užmokestį gaus dievobaimingieji ir ypač tie, kurie žadina diebovaimingumą kituose. Plg Išm 3,7

4*Užrakink žodžius* : Saugok rūpestingai žodžius /plg 8,26/, t y, duotąsias pranašystes. — *Iki paskirtam laikui.* Ebr t : iki pabaigos metui, t y, iki tam laikui, kuriame visa tai bus įvykdyta, kad tuomet įsitikintų, jog visa tai buvo iš anksto paskelbta, ir taip įvyko, kaip buvo paskelbta. Plg Ješ 34,16

5*Kitu du vyru.* Regējimas baigiamas pasirodymu dar dviejų angelų, stovējusių upēs /anot 10,4, Tigrio/ krantuose. Kas tie angelai buvo, nepasakoma. Jie turi būti liudytojai žodžių, kuriuos pasakys tas angelas, kurs kalbējosi su Daniēliu. — 6*Vyrui* : angelui, kurs jau paminētas aug 10,5. — 7*Pakēlęs savo dešinę ir...* Rankos augštyn pakēlimas buvo ženklas, kad angelas šaukia Dievą savo žodžių tikrumo liudytoju, kitaip sakant, prisiekia Dievu. Bet kam angelas pakēlē abi rankas? Gal didesniam iškilmingumui, bet gal draug abiejų rankų pakēlimu jis maldauja Dievą. — *Vieną laiką...* Kadangi Daniēlis sakosi tų žodžių nesupratęs, tai aiškintojai mano, kad čia minimas « laikas » negali būti lygus vieneriems metams. Tačiau kiti labiau žiūrēdami ebr t angelo žodžius : *vieną laiką, du laiku ir pusę laiko* supranta apie trejus su puse metus, kurie praslinko nuo šventyklos sutepimo 25 Kislev mēnesio dieną 168 m iki Antijoko mirčiai 164 m. — *Kai šventosios...* Nevisai aiškus ebr t kaikurių verčiamas šiaip : kai šventosios tautos rankos, t y, jēgos laužymui ateis galas. — Žydų jēgą laužē Antijokas ; tam laužymui ateis galas, kai pats Antijokas nustos galios. — 8*Kas bus paskui?* Ebr t : Koks bus viso to galas? T y, kurs anų nuostabių dalykų bus paskučiausis? — 9*Eik, Daniēli...* Angelas atsako Daniēliui, kad jis turi pasitenkinti duotu paaiškinimu. — *Iki paskirtam metui.* Ebr

tantis du šimtu devyniosdešimtys dienų. [12]Palaimintas, kas laukia ir sulaukia tūkstančio trijų šimtų trijų dešimtų penkių dienų pabaigą. [13]Tu gi eik iki paskutiniam galui ; tu ilsėsies ir atsistosi savo likime dienų pabaigoje

IKI ČIA SKAITĖME DANIĖLĮ EBRAIŠKAME ORIGINALE. KAS TOLIAU IKI KNYGOS GALUI, IŠVERSTA IŠ TEODOTIJONO LEIDINIO

13. [1]Babilone gyveno vienas vyras vardu Joakimas. [2]Žmoną jis
buvo vedęs vardu Susaną, Helkijo dukterį, labai gražią ir Dievo bijančią, [3]nes jos gimdytojai, būdami teisūs, buvo išauklėję savo dukterį
pagal Mošės įstatymą. [4]Joakimas buvo labai turtingas ir turėjo sodą
šalia savo namų ; pas jį susieidavo Žydai, nes jis buvo visų garbingiausis. [5]Anais metais buvo pastatyta du seniai iš tautos teisėjais, kaip anie,
apie kuriuos Viešpats yra pasakęs : Neteisybė Babilone išėjo iš vyresniųjų, iš teisėjų, kurie rodėsi valdą tautą. [6]Šitie lankėsi Joakimo namuose,
o pas juos ateidavo visi, kurie turėdavo bylų. [7]Kai žmonės apie vidudienį
išeidavo, Susana įeidavo ir vaikščiodavo savo vyro sode. [8]Seniai matė
ją kasdien įeinančią ir vaikščiojančią, ir užsidegė geisti jos ; [9]jie iškraipė
savo jausmus ir nugręžė savo akis, kad nebematytų dangaus ir nebeat-

---

t : Iki pabaigos metui. — [10]*Mokytieji* : pamaldieji. Iš paskelbtų vargų ir priespaudos vieni išeis apvalyti, kiti dar labiau sukietėję savo piktume. — [11]*Tūkstantis...* Tas 1,290 dienų nuo kasdieninės aukos panaikinimo ir sunaikinimo nuobodos pastatymo /1 Mak 1,37, 25 Kislev 168/ sudaro trejus ir pusę metų, tikriausiai tokį pat laikotarpį, koks minimas aug 7 e, todēl ir jų pabaiga turi supulti su Antijoko galu /164 m/. — [12]*Tūkstančio...* Palaimintu vadinamas tas, kurs išgyvens ne tik 1290 d, bet dar 45 dienas viršaus. Gal tiek dienų tęsēsi Antijoko liga, dēl kurios jis mirē. — [13]*Tu gi eik...* Anot šv Ephremo aiškinimo, čia angelas pasako pranašui Daniēliui, kad jis mirsiąs anksčiau, negu paskelbtoji pranašystē palies Israēlį ; bet kai pamaldieji kelsis iš numirusiųjų, ir jis atsikels jam skirtam likimui pabaigos metu, kad dalyvautų pabaigos meto išganyme

Iki čia... Šv Jieronimo pastaba apie tekstą, kuriuo jis naudojosi

A. Susanos išgelbėjimas

13,1-64. Dora Joakimo žmona Susana pasipriešina ją gundantiems seniams /1-27/ ; jų kaltinama svetmoteryste pasmerkiama mirti /28-43/, bet išgelbima nuo mirties Daniēlio, kurs įrodo jos nekaltumą /44-64/

13.[1]*Joakimas.* Kada Joakimas buvo atvestas į Babiloną, neaišku. Gal tuo pačiu metu kaip ir Daniēlis, gal draug su karaliumi Jekhoniju /4 Kar 24,14/. Joakimas, paklusnus duotam pranašo Jeremijo /29,5/ patarimui, buvo įsigijęs Babilone namus su sodu. — [2]*Susaną.* Ebr ž *Šušan* reiškia leliją. Tokio vardo Susana buvo tikrai verta dēl savo dorumo. — *Dievo bijančią* : kuri ištikimai laikēsi Dievo įstatymo. — [5]*Teisējais.* Jie gal buvo karaliaus paskirti, kaip Judējoje Godolijas. Babelēs karaliui buvo svarbu, kad jo pavergtos tautos mokētų visus mokesčius, primesti gi Žydams Babiloniečių papročius jis nesirūpino. — *Neteisybē...* Čia gal turima išlaikytus kurio nors nežinomo pranašo žodžius, taip kaip šv Povilas yra palikęs žmonijos atminimui Evangelijon neįrašytus kelis Viešpaties žodžius, Apd 20,35. — [8]*Kasdien.* Seniai pasilikdavo pas Joakimą pasitarti ar draugiškai pasikalbēti ir taip matydavo Susaną kasdien. — [9]*Kad nebematytų dangaus...* Jei jie būtų pakēlę savo akis į dangų, tai yra, jei būtų maldavę Dievo pagalbos ir atsiminę jo įsakymus bei bausmes, jie būtų nugalēję pagundą ; bet jie patys pasidavē pagundai. —

simintų teisingų teismų. [10]Taigi abudu buvo pažeisti jos meilės, bet vienas kitam nesakė savo skausmo, [11]nes gėdijosi pasisakyti vienas kitam savo geidulį, kad norėjo turėti su ja kūniškų santykių. [12]Taip jie kasdien labai rūpestingai tykojo pamatyti ją. Kartą vienas kitam tarė : [13]Eikime namo, nes jau metas pusryčiauti, ir išėję jie atsiskyrė vienas nuo kito, [14]bet tuojau sugrįžo ir vėl susitiko. Klausdamies vienas kito priežasties, prisipažino prie savo geidulio ir tuomet bendrai nustatė laiką, kada jie galėtų rasti ją vieną. [15]Jiems laukiant tinkamos dienos, atsitiko, kad Susana savo įpročiu įėjo tik su dviem mergaitėm ir norėjo išsimaudyti sode, nes buvo karšta. [16]Daugiau ten nebuvo nieko be dviejų senių, kurie buvo pasislėpę ir žiūrėjo į ją. [17]Ji tarė mergaitėms : Atneškite man aliejaus ir kvepalų ir užrakinkite sodo vartus, kad aš galėčiau išsimaudyti. [18]Tos padarė, kaip ji buvo liepusi : užrakino sodo vartus ir išėjo pro užpakalines duris atnešti, ką ji buvo liepusi ; jos nežinojo, kad seniai buvo pasislėpę viduje. [19]Mergaitėms išėjus abudu seniai atsikėlė, pribėgo prie jos ir tarė : [20]Štai sodo vartai užrakinti, niekas mūsų nemato, o mes labai geidžiame tavęs ; todėl pasiduok mums ir turėk su mumis kūniškų santykių. [21]O jei tu nesutiksi, mes paliudysime prieš tave, kad su tavim buvo jaunikaitis, ir todėl tu išsiuntei nuo savęs mergaites. [22]Tuomet Susana sudejavo ir tarė : Esu suspausta iš visų pusių, nes jei aš tai padarysiu, tai bus man mirtis, ir jei nepadarysiu, aš neištrūksiu iš jūsų rankų. [23]Bet geriau man be tokio darbo įpulti į jūsų rankas, kaip nusidėti Viešpaties akivaizdoje. [24]Ir tuojau Susana sušuko dideliu balsu, bet taip pat seniai pradėjo šaukti prieš ją. [25]Vienas gi pribėgo prie sodo vartų ir atidarė. [26]Namų tarnai, išgirdę šauksmą sode, įpuolė pro užpakalines duris, kad pamatytų, kas čia darosi. [27]Seniams gi pradėjus kalbėti, tarnai smarkiai paraudo, nes panašių žodžių niekuomet nebuvo ištarta apie Susaną

Taip atėjo kita diena. [28]Kai žmonės atėjo pas jos vyrą Joakimą, atėjo ir abudu vyresnieji, pilni nedorų minčių prieš Susaną, kad ją nužudytų. [29]Jie tarė žmonių akyse : Siųskite pašaukti Joakimo žmonos Helkijo dukters Susanos. Jie tuojau pasiuntė. [30]Tuomet ji atėjo su savo tėvais, vaikais ir su visais giminėmis. [31]Buvo gi Susana labai gležna ir gražios išvaizdos. [32]Bet anie nedorėliai liepė ją nugaubti /nes ji buvo apsigaubusi/, kad nors taip pasisotintų jos grožiu. [33]Saviškiai gi ir visi, kurie ją pažino, verkė. [34]Dabar du vyresnieji atsikėlė žmonių viduryje, padėjo savo rankas ant jos galvos, [35]tuo tarpu kad ji verkdama pažvelgė į dangų, nes jos širdis pasitikėjo Viešpačiu. [36]Vyresnieji kalbėjo: Mums vieniems vaikščiojant sode įėjo šita su dviem tarnaitėm, užrakino sodo vartus ir paleido nuo savęs tarnaites. [37]Tuomet atėjo prie jos

---

[11]*Nes gėdijosi...* LXX vertime 11-22 eil pasakojimas išreikštas žymiai trumpiau. — [22]*Tai bus man mirtis* : jei aš sutiksiu, tai atneš man mano sielos mirtį /Jieron/. — [23]*Bet geriau man...* Susana labiau brangina savo nekaltumą, kaip gerą vardą ir gyvybę, todėl ji pradeda šaukti. Susanos šauksmu senių buvimas sode turėjo visiems išeiti aikštėn. Jie ne tik nenori pasirodyti kalti, bet dar ryžtasi būti Susanos kaltintojais ; todėl ir jie šaukia. — [27]*Tarnai smarkiai paraudo.* Nors praeitas Susanos gyvenimas liudijo, kad ji nekalta, bet kaipgi tarnai galėjo drįsti netikėti tautos teisėjams /Aug/

[30]*Su savo tėvais...* Visi liūdi kartu su Susana, nes žino jos nekaltą gyvenimą. Kitaip elgiasi seniai teisėjai. — [32]*Liepė ją nugaubti.* Gaubtė nuimama, taip kaip reikalavo Mošės įstatymas /Sk 5,18/, nes svetmoterystė kaltinama moteris turėjo būti vedama atidengta galva. Seniams tačiau ir čia rūpėjo ne įstatymas. — [34]*Padėjo savo rankas...* Liudytojai, kurie žinojo apie nusikaltimą, turėjo taip padaryti. Kun 24,14. — [35]*Pasitikėjo Viešpačiu.* LXX čia deda

jaunikaitis, kurs buvo pasislėpęs, ir paleistuvavo su ja. [38]Mes būdami
sodo kampe ir pamatę begėdystę, bėgome prie jų ir matėme, kaip juodu
paleistuvavo. [39]Ano, tiesa, mes neįstengėme nutverti, nes jis buvo stip-
resnis už mudu ir atsidaręs vartus paspruko ; [40]nutvėrę gi šitą mes
klausėme, kas buvo jaunikaitis, bet ji nenorėjo pasakyti. To dalyko
mes esame liudytojai. [41]Susirinkimas įtikėjo jiems kaip vyresniesiems
ir tautos teisėjams ir pasmerkė ją mirti. [42]Susana gi sušuko dideliu
balsu ir tarė : Amžinasis Dieve ! tu, kurs žinai paslėptuosius dalykus,
kurs žinai visa pirma, negu įvyksta, [43]tu žinai, kad jie liudijo prieš mane
melagingai. Štai aš mirštu, nors aš nieko tokio nepadariau, ką šitie
piktai prasimanė prieš mane

[44]Viešpats išklausė jos balsą, [45]ir kai ji buvo vedama mirti, Vieš-
pats pažadino šventąją dvasią vieno jauno vaikino, kurs buvo vardu Da-
nielis. [46]Tas sušuko dideliu balsu : Aš nesuteptas šitos kraujo. [47]Atsi-
gręžus į jį visa minia tarė : Ką reiškia tie žodžiai, kuriuos tu pasa-
kei ? [48]Jis atsistojęs jų viduryje tarė : Ar jūs esate taip paiki, Israėlio
sūnūs, kad jūs neištyrę ir nepažinę, kas tiesa, pasmerkėte Israėlio duk-
terį ? [49]Grįžkite į teismo vietą, nes tie paliudijo prieš ją melagingai.
[50]Tuomet minia skubiai sugrįžo, o vyresnieji jam tarė : Eikš, sėskis mūsų
tarpe ir pasakyk mums, nes Dievas tau davė senatvės pagarbą. [51]Danielis
jiems tarė : Atskirkite juos toli vieną nuo kito, o aš iškvosiu juos. [52]Kai
jie buvo atskirti vienas nuo kito, jis pašaukė jųdviejų vieną ir jam tarė :
Pasenęs piktadary, dabar išėjo aikštėn tavo nuodėmės, kurias tu anks-
čiau darei, [53]teisdamas neteisingai, pasmerkdamas nekaltus ir paleisda-
mas kaltus, nors Viešpats sakė : Nekalto ir teisaus neužmuši. [54]Taigi dabar,
jei tu tikrai matei ją, pasakyk, po kokiuo medžiu matei juos tarp savęs
besikalbant ? Tas atsakė : Po mastikso medžiu. [55]Danielis gi tarė : Tinka-
mai pamelavai prieš savo galvą : štai Dievo angelas, gavęs iš jo nutarimą,

---

į Susanos lūpas maldą, kurią randame žemiau 42.43 eil. — [41]*Susirinkimas...* Pagarba seniams teisējams yra taip didelē, kad minia laiko tolesnį tardymą nereikiamu, gal atsimindama kas parašyta Pak 19,15. — [42]*Amžinasis Dieve...* Šitas iškilmingas šaukimasis Dievo tą valandą, kai Susana jau vedama mirti, kad jis parodytų jos nekaltumą, išmintinguose teisējuose būtų galējęs sukelti didelio nerimo ir būtų turējęs duoti progos dar sykį svarstyti bylą. Teisējai čia pasirodo kurti, bet Dievas išklauso. Dievišku įkvēpimu jaunas Daniēlis sužino Susanos nekaltumą ir abiejų senių baisų nusikaltimą

[45]*Vieno jauno vaikino.* Ebr ž *na'ar* ir LXX, taip pat Teodotijono παιδάριον gali reikšti jaunikaitį 20 metų ir daugiau. Tačiau viename Sir vertime /Tomo iš Heraklejos/ Susanos istorijos pradžioje yra pasakyta, kad Daniēlis tuomet turējęs 12 metų. — [50]*Eikš, sēskis...* Tautos vyresnieji, kurie buvo Susanos byloje teisējais, iš Daniēlio įspējimo suprato, kad jie buvo padarę ne visa, kas buvo įsakyta Mošēs įstatymo, būtent, jie nebuvo rūpestingai ištyrę liudytojų /dviejų senių teisējų, kurie byloje dalyvavo kaip liudytojai/. Plg Pak 19,18. Kadangi norint gerai teisti reikia turēti išminties ir patyrimo, kas paprastai randama tik pagyvenusiuose žmonēse, tai pats Dievas suteikia Daniēliui tą rimtumą, koks paprastai yra nebe jaunų žmonių žymē. Todēl tautos vyresnieji dabar laiko Daniēlį sau lygiu ir kviečia jį sēstis su jais. — [51]*Atskirkite...* Kad jie negalētų tarp savęs susitarti. — [53]*Viešpats sakē.* Žr Iš 23,7. —, [54]*Mastikso medžiu.* Gr σχίνος, lot to medžio pavadinimas : pistacia lentiscus. Senovēje buvo labai branginami jo sakai, kurie ebr vadinami : *tsori* ; gal panašiai buvo vadinamas ir medis. — [55]*Prieš savo galvą* : kad būtumei teisingai pasmerktas. — *Dievo angelas...* Daniēlis mini angelą, nes angelai yra Dievo teismų vykdytojai ; senis teisējas turi suprasti, kad jis neišvengs Dievo bausmēs. —

perskels tave pusiau. [56]Pašalinus šitą, jis liepė ateiti kitam ir jam tarė: Kanaano palikuoni, ne Judo; graži išvaizda apsvaigino tave, ir geidulys iškreipė tavo širdį. [57]Taip jūs darydavote Israėlio dukterims, ir jos bijodamos pritardavo jums, bet Judo duktė nepakentė jūsų nedorumo. [58]Taigi dabar pasakyk man, po kokiuo medžiu sugavai juos besikalbant tarp savęs? Tas atsakė: Po kietąžuoliu. [59]Tuomet Daniėlis jam tarė: Ir tu tinkamai pamelavai prieš savo galvą; nes Viešpaties angelas laukia, laikydamas kalaviją, kad perkirstų tave pusiau ir užmuštų judu. [60]Tuomet visas susirinkimas sušuko dideliu balsu ir šlovino Dievą, kurs gelbi pasitikinčius juo. [61]Jie pakilo prieš du vyresniuosius /nes Daniėlis buvo įrodęs jų pačių burna, kad jie buvo paliudiję melagingai/, ir padarė jiems, kaip jie buvo darę pikta prieš artimą, [62]kad pasielgtų pagal Mošės įstatymą, ir užmušė juos. Taip tą dieną buvo išgelbėtas nekaltas kraujas. [63]Helkijas gi ir jo žmona šlovino Dievą dėl savo dukters Susanos, kartu su jos vyru Joakimu ir su visais giminėmis, nes neatrasta joje bjauraus nusikaltimo. [64]O Daniėlis pasidarė didis tautos akyse nuo tos dienos ir paskui

[65]Karalius Astiagas buvo palaidotas su savo tėvais ir jo karalystę paėmė Kiras Persas

14. [1]Daniėlis valgydavo prie karaliaus stalo ir buvo gerbiamas labiau už visus jo prietelius. [2]Tuo metu buvo pas Babiloniečius stabas vadinamas Beliu; jam buvo sunaudojama kasdien dvylika saikų kvietinių miltų, keturios dešimtys avių ir šeši ąsočiai vyno. [3]Taip pat karalius

---

Perskels. Gr σχίσει. Gr t yra gražus žaidimas panašiais žodžiais: σχῖνος ir σχίσει Panaši paronomasija galėjo būti ir ebr t, jei mastikso medis buvo vadinamas taip pat kaip ir jo sakai tsori, nes perskelti ar perverti ebr yra *ratsa'*. — [56]*Kanaano palikuoni*: kadangi tu laikais Kanaano įpročių, tai tavo tėvas greičiausiai buvo Kanaanas, ne Judas. — [57]*Pritardavo jums*: pasiduodavo jums. — [59]*Kad perkirstų tave pusiau.* Ir čia gr t yra žaidimas panašiais žodžiais: πρῖνος /medis augąs Babilonijoje, panašus į ąžuolą ir į vinkšną/ ir πρίσαι perpjauti pjūklu. Galėjo būti panašus žaidimas žodžiais ir ebr t. Nors nežinoma kaip tiksliai čia ebr ž, ypač medžių pavadinimai, yra išversti graikų kalbon, bet ebr kalb panašiai skambančių žodžių ne taip jau sunku atrasti. Pav jei žodžiui prinus /ilex/ atitiktų ebr thirzah, tai bent kiek į jį panašus yra *s'ur* — pjauti pjūklu. — [62]*Mošės įstatymą.* Žr Pak 19,18; plg Pak 22,21-24

B. Belio ir slibino sunaikinimas

13,65-14,42. Karaliaus labai gerbiamas Daniėlis nesutinka garbinti dievaitį Belį, įrodo, kad Belio kunigai jį apgaudinėja ir gauna iš karaliaus leidimą sunaikinti Belį /13,65-13,21/. Jis taip pat, karaliui leidžiant, užmuša didelį Babiloniečių garbinamą slibiną /14,22-26/. Babiloniečiams reikalaujant Daniėlis įmetamas į liūtų duobę, čia išlieka gyvas, gauna maisto iš pranašo Abakuko ir pagaliau karaliaus išvedamas iš liūtų duobės ir pagerbiamas /14,27-42/

[65]*Karalius Astiagas...* Šita eil Teodotijono vertime ir kituose teisingai jungiama su tolesniu pasakojimu, iš kurio pasirodo, kad Daniėlis jau nebebuvo jaunikaitis, kaip 13,45. Jos visai nėra LXX vertime. Bet ten yra toki antraštė: Iš pranašystės Jėzaus sūnaus Abakuko iš Levio giminės. — Kiras nugalėjo Astiagą ir paėmė jį nelaisvėn 550 m pirm kr, Daniėlis gi buvo atvestas į Babelę 605 m. Kiras nugalėtam Astiagui buvo palikęs šiek tiek valdžios, taip kad jam mirus Kiras galėjo būti liaudies laikomas ano įpėdiniu. Nuo Astiago mirties iki tam laikui, kai Kiras paėmė Babilono karalystę, praslinko daug metų. Babilone jis pradėjo viešpatauti 538 m. Daniėlį jis laikė augštoje pagarboje

14. [2]*Beliu.* Babilon *Bilu* buvo labiausiai garbinamas vietos gyventojų dievaitis. Garbino jį ir Kiras, kurs,

gerbė jį ir eidavo kasdien jo pagarbinti. Bet Danielis garbino savo Dievą.
Kartą karalius paklausė jį : Kodėl tu negarbini Belio ? [4]Jis atsakydamas
jam tarė : Nes aš negarbinu rankomis padarytų stabų, bet gyvąjį Dievą,
kurs sutvėrė dangų ir žemę, ir turi galios kiekvienam kūnui. [5]Tuomet
karalius jam tarė : Ar tau neatrodo, kad Belis yra gyvas dievas ? Ar ne-
matai, kiek jis kasdien suvalgo ir išgeria ? [6]Danielis atsakė šypsodamas :
Neklysk, karaliau, nes jis viduje yra molinis, o iš oro skaistvarinis ; jis
niekuomet nieko nėra valgęs. [7]Supykęs karalius pašaukė jo kunigus ir
jiems tarė : Jei nepasakysite man, kas suvalgo šitą maistą, jūs turėsite
mirti. [8]O jei įrodysite, kad tai suvalgo Belis, mirs Danielis, nes jis piktžo-
džiavo Beliui. Danielis tarė karaliui : Tebūna, kaip tu pasakei. [9]Belio
gi kunigų buvo septynios dešimtys, be žmonų, mažų vaikų ir užaugusių
sūnų. Kai karalius su Danieliu atėjo į Belio šventyklą, [10]Belio kunigai
tarė : Štai mes išeiname laukan ; tu, karaliau, padėk valgius, atskiesk
vyno, užrakink duris ir užantspauduok savo žiedu. [11]O kai tu įeisi ryt-
metį, jei neatrasi, kad visa kas Belio suvalgyta, mirte mirsime mes, ar
Danielis, kurs mus apmelavo. [12]Jie kalbėjo tai su paniekinimu, nes buvo
pasidarę po stalu slaptą įėjimą, pro kurį visuomet įeidavo ir visa su-
rydavo

[13]Jiems išėjus karalius liepė padėti Beliui valgių, o Danielis įsakė
savo tarnams atnešti pelenų, kuriuos jis pasijojo po visą šventyklą kara-
liaus akyse ; po to jie išėjo, užrakino duris ir užantspaudavę karaliaus
žiedu nuėjo sau. [14]Nakčia savo įpročiu kunigai įėjo su savo žmonomis
ir vaikais, visa suvalgė ir išgėrė. [15]Tik pradėjus aušti atsikėlė karalius
ir kartu su juo Danielis, ir karalius tarė : Ar sveiki, Danieli, antspaudai ?
Jis atsakė : Sveiki, karaliau. [17]Tuojau kai tik jis atidarė duris, karalius
pažvelgė į stalą ir sušuko dideliu balsu : Didis esi Beli, ir nėra pas tave
jokios apgaulės. [18]Bet Danielis pradėjo juoktis, sulaikė karalių, kad
neitų į vidų ir tarė : Štai žiūrėk į aslą ir stebėk, kieno yra šitos pėdsakos.
[19]Karalius atsakė : Matau pėdsakas vyrų, moterų ir vaikų. Tuomet ka-
ralius supyko. [20]Jis liepė suimti kunigus, jų žmonas ir vaikus, ir jie parodė
paslėptas dureles, pro kurias įeidavo ir suvalgydavo, kas buvo ant stalo.
[21]Todėl karalius liepė juos nužudyti ir atidavė Belį Danielio valdžion,
kurs sunaikino jį ir jo šventyklą

[22]Anoje vietoje buvo didelis slibinas, kurį Babiloniečiai garbino.
[23]Tai karalius tarė Danieliui : Štai dabar negali sakyti, kad šitas nėra

---

kaip ir jo sūnus Kambizas, anot kyliarašči̧ų liudijimo, visai nenieki-nęs kitų tautų dievaičių. *Saikų* : persiškų saikų, kurių vienas buvo lygus maždaug 56 litrams. — *Asočiai* : Kiekvienas apie 39 litrus. — [6]*Molinis...* Tokios medžiagos paprastai buvo daromi dievaičių stabai. Reikalaujamas dievaičių maistas gal buvo duodamas karaliaus įsakymu /plg 7.10 eil/. — [9]*Mažų vaikų ir...* Teodot vertime tik : vaikų. — [12]*Jie kalbējo...* Laikē niekais jiems gresiantį pavojų, tikējosi pigiai nugalēsią Danielį

[21]*Nužudyti.* Tikēdamies galēsią ir toliau apgaudinēti, kunigai patys buvo sutikę būti nužudyti, jei apgaulē išeis aikštēn. Taip jie patys sugavo save savo pin klēmis...—*Jo šventyklą* : ne visus garsius Belio rūmus, bet tik tą jų dalį, kurioje buvo Belio statula ir kurioje buvo jam padedama maisto

[23]*Pagarbink jį.* Žalčiai buvo laikomi šventyklose kaip gyvybēs ir žinojimo simboliai ; per juos dievaičiai turējo duoti savo atsakymus. Anot Diodoro, Belio šventykloje ties jo sostu buvęs dviejų labai didelių žalčių atvaizdas. Žaltys pas egiptiečius ir Phenikiečius buvo šventas gyvulys. — [25]*Be kalavijo...* Anot Euseb, pagonys tikēję, kad žalčiai patys visai nemiršta, jei kas jų neužmuša. Jei tat Danielis būtų užmu-

gyvas dievas ; todėl pagarbink jį. [24]Danielis atsakė : Aš garbinu Viešpatį, savo Dievą, nes jis yra gyvasis Dievas, šitas gi nėra gyvas dievas. [25]Tu gi, karaliau, duok man galios ir aš užmušiu slibiną be kalavijo ir be lazdos. Karalius tarė : Aš tau duodu. [26]Tuomet Danielis paėmė dervos, taukų ir šerių, išvirė drauge, padarė kamuolių ir sumetė slibinui į nasrus, ir slibinas persprogo. Danielis gi tarė : Štai ką jūs garbinote

[27]Tai išgirdę Babiloniečiai buvo labai smarkiai susierzinę ir susirinkę prieš karalių tarė : Karalius virto Žydu : jis sunaikino Belį, užmušė slibiną ir nužudė kunigus. [28]Atėję pas karalių jie sakė : Išduok mums Danielį, kitaip mes užmušime tave ir tavo namus. [29]Karalius, matydamas, kad jie smarkiai jį puolė, reikalo verčiamas atidavė jiems Danielį. [30]Jie gi įmetė jį į liūtų duobę, kurioje jis pasiliko šešias dienas. [31]Toje duobėje buvo septyni liūtai, kuriems kasdien buvo duodama du lavonu ir dvi avys ; bet tuo metu neduota jiems nieko, kad prarytų Danielį

[32]Judėjoje tuo metu gyveno pranašas Abakukas. Jis buvo išsiviręs tyrės, prisitrupinęs duonos lovelyje ir ėjo į lauką nunešti pjovėjams. [33]Tuomet Viešpaties angelas tarė Abakukui : Nunešk valgį, kurį turi, į Babiloną Danieliui. Jis yra liūtų duobėje. [34]Abakukas atsakė : Viešpatie, Bablono nesu matęs ir duobės nežinau. [35]Tuomet Viešpaties angelas nutvėrė jį už viršugalvio, nešė jį už jo galvos plaukų ir pastatė jį savo dvasios greitumu Babilone ant duobės. [36]Abakukas gi šaukė sakydamas : Dievo tarne, Danieli, imk valgį, kurį atsiuntė tau Dievas. [37]O Danielis tarė : Tu atsiminei mane, Dieve, ir nepalikai tų, kurie myli tave. [38]Po to Danielis atsikėle ir valgė. Viešpaties gi angelas tuojau sugrąžino Abakuką į jo vietą

[39]Septintą dieną karalius atėjo apraudoti Danielio, priėjo prie duobės ir pažvelgė į vidų ; ir štai Danielis sėdėjo liūtų tarpe. [40]Tuomet karalius sušuko dideliu balsu sakydamas : Didis esi, Viešpatie, Danielio Dieve, ir jis liepė ištraukti jį iš liūtų duobės. [41]Tuos gi, kurie norėjo pražudyti Danielį, jis liepė įmesti į duobę, ir jie buvo tuojau suryti jo akyse. Tuo-

šęs kalaviju ar lazda, tai jis nebūtų Babiloniečiams įrodęs, kad jų slibinas ne Dievas. — [26]*Paēmē dervos...* Herodotas pasakoja, kad Atēnų Akropolyje vienas žaltys buvęs maitinamas tešla su medum. Daniēlis duoda šitam kitokio maisto, sudaryto iš nevirškinamų dalykų, kurį prarijęs žaltys pastimpa

[27]*Smarkiai susierzinę...* Babiloniečiai buvo linkę kelti maištus. Čia juos įerzino ypač ta aplinkybē, kad svetimšalis išdrįso paliesti jų religinius jausmus. — [29]*Atidavē jiems Daniēlį.* Karalius nesigriebia prievartos, kad dar labiau neįerzintų minios ; jis tarēsi negerai padaręs leisdamas svetimšaliui užmušti šventą Babiloniečių žaltį ir dabar laiko išmintingesniu dalyku paaukoti jiems Daniēlį. — [31]*Tuo metu neduota jiems nieko.* Kadangi Daniēlis anksčiau išbuvo liūtų duobeje tik vieną naktį ir liko sveikas, tai Babiloniečiai galējo manyti, kad gal tuomet liūtai nebuvo alkani, ar rasi Daniēliui pavyko juos užžavēti. Todēl jis turi dabar pasilikti duobēje ilgiau, ir liūtai iš anksto įerzinami

[32]*Pranašas Abakukas.* Žiūrint kronologijos reikia manyti, kad šičia minimas pranašas buvo ne tas pats, kurio knygą mes turime. — [35]*Nešē jį...* Šv Rašte randame ir daugiau paminētų stebulingų perkēlimų iš vienos vietos į kitą. Plg 3 Kar 18,12 ; 4 Kar 2,11.16 ; Mt 4,5.8 ; Apd 8,39.40. Kadangi Abakukas nešē valgyti pjovējams, tai to maisto turējo būti gana daug ir jo galējo pakakti Daniēliui kelioms dienoms

[39]*Liūtų tarpe.* Šitų žodžių nēra pas Teodotijoną ; nēra pas jį ir visos 42 eil. Visai panašūs žodžiai yra aug 6,26'7. — [41]*Liepē įmesti į duobę...* Jie kēlē maištą prieš karalių. Danie-

met karalius tarė : Tegul visi visos žemės gyventojai bijo Danielio Dievo, nes jis yra gelbėtojas, ženklų ir stebuklų darytojas žemėje, jis, kurs išgelbėjo Danielį iš liūtų duobės

---

lis pasirodē nekaltas, tai turi žūti tie, kurie nusikalto karaliui ir stengēsi nužudyti karalių. — [42]*Tegul visi visos žemēs gyventojai*... Taip Dievo visagalybē ir didenybē buvo dar kartą parodyta pagonims nepaprastu stebuklu

OŠĖJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Po Didžiųjų Pranašų, kurių kiekvieno turime atskirą knygą, eina Biblijoje viena M a ž e s n i ų j ų P r a n a š ų knyga. Vadinami jie Mažesniaisiais, nes jų rašyti ir mums išlikę veikalai yra žymiai trumpesni, palyginus su anų veikalais, kurie dėl to ir vadinami didesniaisiais

Mažesniųjų pranašų raštai turėjo būti sujungti į vieną knygą jau labai senais laikais. Jau Eklesinės knygos autorius, paminėjęs su pagyrimu didesniuosius pranašus, Ješają, Jeremiją, Ezekiėlį, kiekvieną atskirai, tuojau giria dvyliką Mažesniųjų pranašų ir tai visus kartu. Kadangi jie yra gyvenę toli gražu ne vienu laiku ir yra veikę ne toje pat šalyje, tai paminėjimas visų vienu kartu vargu ar gali būti išaiškintas kitaip, kaip tik ta aplinkybe, kad Eklesinės autoriaus laikais Mažesniųjų pranašų veikalėliai buvo jau sujungti į vieną knygą

Eilė tačiau, kurioje pirmieji šeši Mažesnieji pranašai eina vienas po kito, ne visai ta pati Žydų kanone /taip pat ir Vulgatoje/ ir LXX vertime. LXX vertime ši yra pirmųjų šešių eilė : 1/Ošėjas, 2/Amosas, 3/ Mikhėjas, 4/ Joelis, 5/Abdijas, 6/Jona. Kodėl tas pakeitimas buvo padarytas, nevisai aišku ; gal norėta labiau žiūrėti laiko, kuriame kiekvienas gyveno

2. Mažesniųjų pranašų tarpe ir Žydų Biblijoje ir LXX vertime pirmon vieton dedamas Ošėjas, ne kad jis būtų buvęs visų seniausis, bet dėl to, kad jo pranašysčių knyga didesnė ne kaip kitų. Bent truputį seniau už jį yra gyvenę tikriausiai Abdijas, Joelis, Jona ir Amosas

Ošėjas, ebr *Hošea'*, reiškia : gelbėtojas. Jis savo knygoje vadina save Beerio sūnumi ; bet kas buvo tas Beeris, jokių žinių nėra, taip pat kaip nėra tikrų žinių apie kitas Ošėjo gyvenimo aplinkybes. Nevisai tikras dalykas, iš kur Ošėjas buvo kilęs, iš Judo ar Israėlio karalystės. Israėlio karalių jis vadina savo karaliumi /7,5/, apie šiaurinės karalystės miestus kalba gana dažnai, Jerusalės net nemini, Judo karalystė jam lyg svetima. Savo knygos antraštėje jis, tiesa, įvardija net keturis Judo karalius ir tik vieną Israėlio, bet daro tikriausiai taip dėl to, kad jis, kaip ir kiti pranašai, žino, jog Dievo pažadai buvo suteikti Judo giminei ir Dovîdo namams ir jog tik Judo karaliai tėra teisėti, todėl jų viešpatavimo laikas geriausiai tinka savo veikimo metui nurodyti. Tas gi pranašo veikimas liečia vien Israėlio karalystę

Įvardintieji Judo karaliai Ozijas, Joatanas, Akhazas ir Ezekijas viešpatavo apie 70 metų /768-698/ ; paminėtas gi Israėlio karalius Jeroboamas II karaliavo nuo 782-753 m ; todėl paprastai manoma, kad Ošėjas pradėjo eiti pranašo pareigas Jeroboamo viešpatavimo pabaigoje ir susilaukė Ezekijo karaliavimo pradžios ; bet ir taip jo veikimas turėjo tęstis virš 40 metų

3. Tai buvo tikrai neramūs laikai Israëlio karalystei. Karalius Jeroboamas II buvo, tiesa, nemaža garbės įsigijęs savo karalystei, praplėsdamas jos sienas, bet viduje dalykų padėtis ėjo kas kart blogyn. Pranašas matė, kaip varžėsi dėl sosto Israëlyje ilga asmenų eilė ir koki buvo atsiradusi valstybėje suirutė, matė plintančią stabmeldystę ir visokias neteisybes. Todėl jo knyga pilna priekaištų savo tautai, paraginimų ir grasymų, nors nestinga joje ir geriausių pažadų ; visur gi Ošėjas kelia aikštėn Viešpaties meilę jojo tautai, meilę įžeistą nusikaltimais ir keršijančią, meilę dovanojančią ir gelbinčią

Turinio atžvilgiu Ošėjo knygą galima padalinti taip : Pirmoji dalis /1,1-3,5/ simboliniai Ošėjo veiksmai : 1/Moterystė su paleistuve /1,1-2,1/,2/ teismas neištikimai moteriai Israëliui, bausmės ir išgelbėjimo pažadas /2,2-24/,3/išsigelbėjimo kelias /3,1-5/. Antroji dalis /4,1-14,10/ : Pranašiniai Ošėjo pamokslai : 1/ Israëlio kaltės ir bausmių paskelbimas /4,1-5,9/ ; 2/ Israëlis ir Judas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą /5,10-7,10/ ; 3/ Stabų garbintojus ištiks paniekinimas ir pažeminimas /8,1-10,8/ ; 4/ Israëlio nelaisvė ir grįžimas iš jos /10,9-11,11/ ; 5/ Paraginimas daryti atgailą /11,12-14,10/

4. Ošėjo knygoje, tiesa, nerandame tiesioginių pranašysčių apie Mesijo gyvenimo įvykius, bet jis aiškiai pasako, kad Mesijas turi gimti iš Dovîdo giminės /3,4.../. Ošėjas gražiai piešia mesijinių laikų laimę ; jo žodžiai /11,1/ pritaikomi kūdikiui Jėzui grįžtančiam iš Egipto /Mt 2,15/. Jau pranašas Jeremijas daro aliuzijų į Ošėjo žodžius, o Nauj Testamente to pranašo žodžiai minimi net devynis kartus

Ošėjo knygos autentiškumas neginčijamas. Tokią gyvą santrauką per ilgus metus sakytų pamokslų galėjo padaryti tik žmogus gyvenęs paliečiamų knygoje įvykių laikais

OŠĖJO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Viešpaties žodis, suteiktas Beerio sūnui Ošėjui Judo karalių Ozi-
jo, Joatano, Akhazo, Ezekijo dienose ir Israėlio karaliaus Joaso sūnaus
Jeroboamo dienose
[2]Pradžia to, ką Viešpats kalbėjo Ošėjui : Viešpats tarė Ošėjui : Eik,
imk sau moterį paleistuvę, ir tegul tau gimsta paleistuvės vaikų, nes ša-
lis atstojus nuo Viešpaties paleistuvaute paleistuvauja. [3]Jis nuėjo ir ėmė
Debelaimo dukterį Gomerę ; ji pradėjo ir pagimdė jam sūnų. [4]Tuomet
Viešpats jam tarė : Pramink jį vardu Jezrahėlis, nes dar truputis laiko,
ir aš keršysiu Jėhaus namams dėl Jezrahelės išlieto kraujo ir padarysiu
galą Israėlio namų karalystei. [5]Aną dieną aš sutrupinsiu Israėlio kilpinį
Jezrahelio slėnyje

I. Simboliniai Ošėjo veiksmai

1. Moterystė su paleistuve

1,1-2,1. Ošėjo pranašysčių knyga prasideda simboliniais Ošėjo veiksmais. Pranašas Viešpaties įsakymu veda moterį paleistuvę, iš kurios jam gimsta sūnus Jezrahėlis, duktė Bepasigailėjimo ir vėl sūnus Ne-manotauta ; čia pat duodama pažadas, kad jų vardai bus pakeisti

1. [1]*Viešpaties žodis.* Pirmoji eil sudaro visos knygos antraštę. Išsireiškimai : Viešpaties žodis, regėjimas, Viešpats tarė, aiškiai liudija, kaip labai pranašai buvo įsitikinę, jog tai, ką jie skelbė, jie buvo gavę iš Viešpaties, ir jog jie veikė būdami tik jo įtakoje /plg Jer 1,1 ; Joel 1,1 ; Mikh 1,1 ir k/. Ošėjas veikė labai ilgai, gavo Dievo apreiškimų ir pasakė pamokslų, be abejo, gana daug, bet į knygą surašė tik svarbesnį jų turinį. — *Judo karalių...* Judo karaliai iš Dovîdo giminės minimi pirmoje vietoje, nes jie vieni teisėti pagal pažadą 2 Kar 7,14. Israėlio karalius įvardijamas tuo tikslu, kad būtų nurodyta, jog pranašystė nukreipta ir prieš jį ir kad jo stabmeldystė nepateisinama. Jeroboamą jis vadina karaliumi ne tik dėl to, kad jis iš tikrųjų viešpatavo 41 metus, bet ir dėl to, kad Jėhui buvo Dievo pažadėtas karaliavimas iki ketvirtajai kartai /4 Kar 10,30/. Jeroboamas mirė Ozijo viešpatavimo pradžioje. Po jo 11 m tikro karaliaus neb .vo. 38. Jošijo metais Israėlio sostą buvo gavęs 6 mėn Zakharijas ; tolesnieji karaliai buvo maištų vadai, todėl pranašas ir nemini jų nė vieno

[2]*Pradžia...* Toliau dedamas Viešpaties įsakymas buvo pirmas Dievo apreiškimas Ošėjui /Teod, Jieron/, Ošėjo sieloje /Kiril-Al/. — *Imk sau...* Vesk. — *Paleistuvę* : kuri žinoma kaip paleistuvė. Aiškintojų nuomonės, ar tai, kas toliau pasakojama, yra tik alegorija, ar tikrenybė, labai nevienodos. Dauguma senesniųjų ir vėlesniųjų /Iren, Ephr, August, Kiril, Teod/ mato čia tikrenybę. Pačiuose žodžiuose negalima rasti tikresnių nurodymų, kad tai būtų alegorija. Kad pranašas turi vesti moterį, kuri buvo anksčiau paleistuvė, tai jam gal ir skaudu, bet nėra tikras blogumas /Jer/ ; Dievas nekartą reikalavo iš pranašų sunkių dalykų kitiems pamokyti. Pranašas šita moteryste turi savo tautos atbukusius jausmus pagręžti sėkmingai prie Dievo sumanymų ; argi būtų buvę tam reikalui gana pranašo žodžių, jog jis tai matęs regėjime? Ne, nustebimas, kurį sukelia nepaprastas elgesys, turi pažadinti tautą iš miego. Jau Mošės knygose tautos išrinkimas ir Dievo sandora su jąja įvaizdinami tuo pačiu moterystės vaizdu. Kaip didelį pasigailėjimą Dievas buvo jai parodęs, išrinkdamas ją iš visų tautų, turi dabar

[6]Ji vėl pradėjo ir pagimdė dukterį. Tuomet jis jam tarė : Pramink ją
vardu Be-pasigailėjimo, nes aš jau daugiau nebesigailėsiu Israėlio namų,
bet miršte užmiršiu juos. [7]Aš pasigailėsiu Judo namų ir išgelbėsiu juos
per Viešpatį, jų Dievą ; bet negelbėsiu jų kilpiniu, nei kalaviju, nei
karu, nei žirgais, nei raiteliais
[8]Ji nujunkė tą, kuri buvo vardu Be-pasigailėjimo, vėl pradėjo ir pa-
gimdė sūnų. [9]Tuomet jis tarė : Pramink jį vardu Ne-mano-tauta, nes jūs
ne mano tauta, ir aš nebūsiu jūsų
[10]Israėlio vaikų skaičius bus kaip jūros smiltys, kurioms nėra saiko,
ir jos nesuskaitomos. Toje vietoje, kur jiems yra sakoma : Jūs Ne-mano-
tauta, bus sakoma : Gyvojo Dievo sūnūs. [11]Susirinks Judo sūnūs ir Israėlio
sūnūs kartu ; jie pasistatys sau vieną galvą ir pakils iš šalies, nes Jezra-
hėlio diena bus didelė

2. [1]Sakykite savo broliams : Mano tauta ! ir savo seseriai : Tu, kurios
pasigailėta !
[2]Darykite teismą savo motinai, darykite teismą, nes ji yra ne mano
žmona ir aš ne jos vyras. Tepašalina paleistuvavimus nuo savo veido ir

pranašo moterystē pastatyti jai prieš akis ir parodyti jai jos nedēkingumo didumą. — *Paleistuvystēs vaikų* : ne kad jie patys paleistuvautų, bet kad jų vardas turi būti ženklas ir įspējimas tikriems paleistuvių vaikams, atstojusiai nuo Dievo tautai. Ta mintis ir išreiškiama eil pabaigoje. — [3]*Debelaimo dukterį*... Dukters ir jos tēvo vardų paminējimas patvirtina nuomonę, kad čia ne alegorija, bet tikrenybē /Teod/. — *Pagimdē jam* : todēl tas sūnus bus teisētas Ošējo vaikas. — [4]*Jezrahēlis* : Dievas sēja. Tas vardas turi priminti miestą, kuriame Jēhus kruvinomis žudynēmis praskynē sau kelią į sostą /4 Kar 9,7/. *Dēl Jezrahelēs išlieto kraujo* : dēl nužudyto Naboto. Panašiais nusikaltimais susitepē karaliai iš Jēhaus ginimēs : pats Jēhus /4 Kar 10,29.31/, jo sūnus Joakhazas /13,2/, Joasas /13,11/, Jeroboamas /14,24/, Zakharijas /15,9/. — *Padarysiu galą*... Pranašas graso dviem dalykais : sunaikinimu Jēhaus namų /žr 4 Kar 15,10/ ir Israēlio karalystēs žuvimu. — [5]*Kilpinį* : karišką jēgą. — *Jezrahēlio slēnyje*. Jis vadinamas dar Esdrelono slēniu. Čia sutriuškino Israēlio jēgas Asiriečiai

[6]*Ji vēl pradējo*. Pirmas įspējimas tautai pasiliko be gerų pasēkų ; jie, kaip paaiškinta Kaldaiškame tekste, darē dar daugiau piktų darbų ; todēl duodama kitas įspējimas. — *Be-pasigailējimo*. Ebr *lo' rukhamah*, nemylima, ta, kuri neranda pasigailējimo. Todēl aug 4 ir 5 e pagrasinta bausmē bus vykdoma be pasigailējimo. — *Miršte*... Kaikurie ebr t verčia šiaip : Imte atimsiu juos. — [7]*Aš pasigailēsiu Judo*... Kaip pavyzdys, kokiuo būdu galima laimēti pasigailējimą, ir kaip įrodymas, jog visa įvyksta Dievo valia, statomas prieš akis Judas. — *Per Viešpatį*... stebuklu, ypatinga Dievo pagalba, ne kariškais pabūklais

[9]*Ne-mano-tauta*. Dievas nebebus savo tautai tēvas ir globējas, ir paliks ją jos priešams sumindžioti

[10]*Israēlio vaikų skaičius*... Kad kas nors nepradētų abejoti, jog taip gali nueiti niekais Abraomui duoti pažadai, pasakoma, kad tų pažadų atitesējimo nesutrukdys žmonių piktumas. Abraomas bus, kaip pažadēta, daugelio tautų tēvas /Prad 17,5/ ir jau iš Iš 32,10 paaiškēja, kad Dievas, atmetęs šitą tautą, gali pažadinti kitas, kurios bus tikri Israēlio sūnūs, tikri Patriarkų įpēdiniai /Rom 9,24.25/. — *Gyvojo Dievo sūnūs* : tie, kurie buvo toli nuo Dievo, virs gyvojo Dievo sūnumis ir bus, kaip tokie žinomi. — [11]*Pakils iš šalies*... Grįžimas iš nelaisvēs bus aliuzija ir prisirengimas prie kilnesnių mesijinių pažadų įvykimo ; todēl vienas ir kitas dažnai pas pranašus sujungiami. Didelē bus ta grįžimo diena, nes ji yra prisirengimas prie laimingesnio likimo. Pažadas bus pilnai įvykdytas tik Evangelijos laikais /Rom 9,29/

savo svetmoteriavimus iš tarpo savo krūčių, [3]kad kartais aš neišvilk-
čiau jos plikai ir nepastatyčiau jos, kaip ji buvo savo gimimo dieną,
kad nepaverščiau jos tarsi tyruma, kad nepadaryčiau jos panašios į ne-
pereinamą šalį ir kad nenumarinčiau jos troškuliu. [4]Aš nepasigailėsiu
ir jos vaikų, nes jie paleistuvavimų vaikai, [5]nes jų motina yra paleistu-
vavusi ; ta, kuri juos pradėjo, suteršta, nes ji sakė : Aš eisiu paskui savo
meilužius, kurie man duoda mano duoną ir vandenį, mano vilnas ir mano
linus, mano aliejų ir mano gėralus
[6]Todėl štai aš užtversiu tavo kelią erškėčiais ir užkirsiu jį siena, ir
ji neberas savo takų. [7]Ji bėgs paskui savo meilužius ir jų nepavys, ieš-
kos jų ir neras, ir tars : Eisiu ir grįšiu pas savo pirmąjį vyrą, nes man
tuomet buvo geriau nekaip dabar. [8]Ji nežinojo, kad aš jai tiekiau javų,
vyno ir aliejaus, daviau jai daug sidabro ir aukso, o jie tai suvartojo
Baaliui. [9]Todėl aš vėl atsiimsiu savo javus jų metu ir savo vyną jo laiku,
atimsiu savo vilnas ir savo linus, kurie dengė jos gėdą. [10]Ir dabar aš
atidengsiu jos paikumą jos meilužių akyse, ir joks žmogus neišgelbės

---

2. [1]*Sakykite savo broliams*... Šita eil savo turiniu priklauso pirmam skyrimui. Minimos abidvi lytys, kad būtų aišku, jog išganymas skirtas visiems. — *Mano tauta* : vieton nelaimingo pavadinimo *Ne-mano-tauta* /9 e/ ; ta, *kurios pasigailēta*, vieton *Be-pasigailējimo* /6 e/

2. Israėlis neištikima moteris, bausmės neištikimajai ir pažadas išgelbėti

2,2-24. Israēlio tauta užmiršusi savo Dievą bus vargo ir skurdo prislēgta /2-13/ ; grįžus gi į Dievą gaus didelių malonių ir laimēs /14-24/
[2]*Darykite teismą*... Ištikimi Dievui sūnūs turi kelti balsą prieš savo motiną, Israēlio tautą, kuri yra taip labai nusikaltusi, kad net jų teisiama turēs būti pasmerkta. Dievas nebēra senos sinagogos sužadētinis ; jis yra įžeistos ištikimybēs keršytojas. — *Tepašalina*... Dievas rodo kelią, kaip ji gali pakilti iš sugedimo bedugnēs. Paleistuvavimai tai stabų garbinimas /Ephr, Kiril, Teod, Grig/ ir su juo sujungti nusikaltimai. Jos veide matoma jos nuodēmių begēdiškumas /plg 2 Petr 2,14/. Iš jos širdies turi būti pašalintos nedoros mintys/Teod/, anot kitų, amuletai, kuriuos paleistuvēs nešiodavo ant kaklo, ir meilēs ženkleliai. — [3]*Savo gimimo dieną* : Egipte /plg Ez 16 skyr/. — *Nepereinamą*. Ebr t : sausą. Israēlaičių gyvenama šalis turējo būti paversta didele sausa tyruma, į kurią bijos eiti žmogus, o patekęs į ją turēs žūti dēl vandens stokos. — [4]*Paleistuvavimų vaikai* : sekdami motinos pavyzdžiu yra pasidavę stabmeldystei. — [5]*Yra paleituvavusi*... Yra garbinusi stabus. — *Meilužius* : stabus ir jų garbintojus, t y, svetimas tautas, su kuriomis Žydai darē sutartis. — *Mano duoną ir*... visa, ko reikia gyvenimui, maistui ir apsidengimui. Stabmeldystei pasidavusi tauta manē, kad ji visus tuos dalykus gauna stabų malone. — *Aliejų* : valgomąjį ir tepamąjį
[6]*Aš užtversiu*... Dievo siunčiamoje bausmēje bus daug pasigailējimo, o jos tikslas bus padaryti stabmeldystei galą /Teod, Teiph/. — [7]*Eisu ir*.. Vargo verčiama ji turēs grįžti pas savo vyrą. — Dievas neatmeta savo tautos /Ješ 50,1/, jis pasiliko visuomet jos sužadētinis, ir per pranašus kvietē ją grįžti. Ar ne panašiai būna su kiekviena siela, kuriai Dievas netiekia, ko ji trokšta, ir grąžina prie savęs siunčiamomis nelaimēmis? /Jieron/. — [8]*Ji nežinojo*... Vēl statoma prieš neištikimosios akis jos nusikaltimai ir žadama bausmēmis vesti į pasitaisymą. Visų pirma išreiškiama nustebimas jos paikumu : ji nenorējo žinoti. — *Baaliui* : statuloms, aukurams ir tt. Plg Ez 16,17 ; 2 Kron 24,7. — [9]*Vēl atsiimsiu* : kaip praeitais laikais. Plg Teis 6,1-10 ; 10,9. — *Jų metu* : pjūties metu. Netikēta audra, skērių užpuolimas galējo visai sunaikinti derlių, kaip tik tuo metu, kada jo buvo laukiama kuogeriausio, ir pjūtis buvo jau čia pat. — *Atimsiu*. Lot liberabo, grąžinsiu laisvę. Dievo

jos iš mano rankos. [11]Aš padarysiu galą visam jos džiaugsmui, jos iškil-
mėms, jos jaunačiams, jos šabatams ir visoms jos šventėms. [12]Aš sunai-
kinsiu jos vynuogynus ir jos figmedžius, apie kuriuos ji sakė : Tai mano
užmokestis, kurį man davė mano meilužiai, ir paversiu juos giria, kad
ją ėstų lauko žvėrys. [13]Aš keršysiu jai dėl Baalių dienų, kuriose ji degin-
davo smilkalus ir puošdavosi savo auskarais ir savo kaklaryšiais, eidavo
paskui savo meilužius ir užmiršdavo mane, sako Viešpats
[14]Todėl štai aš viliosiu ją ir vesiu ją į tyrumą ir kalbėsiu jos šir-
džiai. [15]Aš duosiu jai jos vynininkus iš tos pačios vietos ir Akhoro
slėnį, kad pradėtų turėti vilties, ir ji giedos tenai kaip savo jaunystės
dienose ir kaip dienose savo išėjimo iš Egipto žemės. [16]Tą dieną, sako
Viešpats, ji vadins mane : Mano vyras, ir nebevadins manęs daugiau :
Mano Baalis. [17]Aš pašalinsiu iš jos burnos Baalių vardus, ir ji nebeatsi-
mins daugiau jų vardo. [18]Tą dieną aš padarysiu jiems sandorą su lauko
žvėrimis, su dangaus paukščiais ir su žemės slankiotojais, išnaikinsiu
iš šalies kilpinį, kalaviją ir karą, ir padarysiu, kad jie miegotų saugiai.
[19]Aš susižadėsiu su tavim amžinai, susižadėsiu su tavim teisybe ir teis-
mu, gailestingumu ir pasigailėjimu. [20]Susižadėsiu su tavim ištikimybė,

gērybēs bedievių laikomos tarsi nelaisvēje. — [10]*Paikumą* : nusikaltimą, gēdą. — *Meilužių* : stabų ir pagoniškų tautų, kurių prietelystēs ji ieškojo. Jos negalēs plakamai padēti. — [11]*Visoms jos šventēmis.* Be įstatymo įsakytų trijų didžiųjų švenčių, Velykų, /Paskhos/, Sekminių, Padangčių, stabmeldystei pasiduodami Žydai švęsdavo dar kitas dievaičių garbei. — [12]*Jos vynuogynus ir...* Šalia alyvų medžių tai buvo naudingiausi Palestinos vaismedžiai. Tuos medžius ir jų vaisius neištikimoji Dievo tauta laikē gautu iš dievaičių užmokesčiu už stabmeldystę. Kai jie bus Dievo sunaikinti, pilniausiai paaiškēs, kaip paikas buvo dalykas pasavinti krašto derlingumą stabų globai

[14]*Todēl* : kadangi ji yra tokioje bedugnēje. Po nuodēmių ir skurdo aprašymo vēl žadama pasigailējimas, kaip 6 e. — *Viliosiu ir vesiu...* Dievas imsis visų priemonių, kad sugrąžintų prie savęs savo nedēkingą tautą ir parodytų jai visą savo meilę. Jis padarys su ja taip, kaip kitados, kai išvedē ją iš Egipto, kad prirengtų prie paēmimo Žadētosios žemēs. Plg Ez 20,35. Tautų tyruma yra ištrēmimas. Ištrēmime, kai pajus savo nusikaltimų didumą, Dievas kalbēs jai taip, kad ji pasiduos Dievo valiai. — [15]*Aš duosiu...* Anot ebr t : aš duosiu jai iš ten jos vynuogynus. — Iš ten, iš tos vienumos Dievas grąžins jai jos vynuogynus, kuriuos anksčiau grasē atimti iš jos /9.12 e/. — *Jos vynininkus.* Tiems, kurie paliks aną tyrumą, Dievas duos vynininkų, tokių, kurie apdirbs iš naujo apleistąją žemę. Taigi čia Dievas žada grįžimą iš ištrēmimo. — *Akhoro slēnį* : kurs buvo labai derlingas. Akhoro slēnio paminējimu daroma aliuzija į Još 7,2.24.26. Kitados Žydai, kai Akhano nusikaltimas buvo nubaustas, išējo iš šitos vietos, kuri turējo būti suduoto jiems smūgio liudytojas, naujų Dievo palankumų sustiprinti, kad paimtų sau Žadētąją šalį ; taip ir dabar sielvarto slēnis turi būti durys į viltį. — *Giedos.* Anot ebr t : atsakys, — kaip kitados, kai Dievas šaukē savo tautą iš Egipto, — giedodama savo džiaugsmo giesmę. Žr Iš 15,2. — [16]*Ji vadins mane...* Ji vēl bus ištikima tikrajam Dievui ir jį mylēs. Viešpaties ji nebevadins Baaliu, nes šituo vardu pagonys vadina savo dievaičius ; to vardo atsižadēdama ji parodys, kad nejungia tikrojo Dievo garbinimo su garbinimu svetimų dievų. — Laikas po ištrēmimo bus iš tikrųjų pradžia ir prisirengimas mesijiniam atsinaujinimui. — [18]*Aš padarysiu jiems...* Gražus vaizdas ypatingai Dievo globai išreikšti. Tai bus mesijinių laikų gērybēs. Plg Ješ 11,6-9. — [19]*Aš susižadēsiu...* Didžiausi tautai malonē bus amžina sandora, susijungimas su Dievu ; jos gi sąlygos bus tos, kad sužadētinē bus visuomet šventa ir laikysis Dievo teisių, naudosis jo malone ir meile /ebr t/, bus jam vi-

ir tu žinosi, kad aš Viešpats. [21]Tą dieną atsitiks, kad aš išklausysiu,
sako Viešpats, išklausysiu dangų, o jis išklausys žemę. [22]Žemė išklausys
javus, vyną ir aliejų, o šitie išklausys Jezrahėlį. [23]Aš sėsiu ją sau ša-
lyje ir pasigailėsiu tos, kuri vadinama: Be-pasigailėjimo, [24]ir sakysiu
Ne-mano-tautai: Tu mano tauta, o ji sakys: Tu mano Dievas

3. [1]Viešpats man tarė: Eik dar kartą ir mylėk moterį, kuri prietelio
yra mylima ir svetmoterė, taip kaip Viešpats myli Israėlio vaikus, o jie
gręžiasi į svetimus dievus ir mėgsta džiovintas vynuoges. [2]Aš įsigijau
ją už penkiolika sidabrinių ir pusantro saiko miežių. [3]Ir aš jai tariau:
Lauksi manęs daug dienų, nepaleistuvausi ir neprisileisi vyro, bet ir
aš lauksiu tavęs. [4]Nes daug dienų Israėlio vaikai pasiliks be karaliaus,
be kunigaikščio, be aukos, be altoriaus, be ephodo ir be teraphimo.
[5]Po to gi Israėlio vaikai gręšis ir ieškos Viešpaties, savo Dievo, ir savo
karaliaus Dovîdo ir su baime artinsis paskutinėse dienose į Viešpatį ir
į jo gėrybes

---

suomet ištikima /20 e/. — [21]*Išklausysiu dangų...* Visa gamta bus tokioje taikoje su šventąja tauta, kad pati gamta maldaus Dievą, kad jis jai padėtų patenkinti visus tautos troškimus. Israēlio tautai javų, vyno, aliejaus derliui reikia žemēs syvų, žemei reikia lietaus ir šilumos iš dangaus, dangui reikia Dievo valios pareiškimo, ir Dievas prižada išklausyti. — *Jezrahēlį.* Žr aug 1,4. Čia vēl primenami Ošējo vaikų vardai ir vēl pareiškiama, kad jų prasmē bus pakeista. Tie vardai, kurie turējo reikšti nelaimę, reikš Dievo palaiminimus, kurių jis nesiliaus teikęs tautai. — [23]*Aš sēsiu ją*: savo sužadētinę, t y, ją globosiu, kad ji tarptų, dauginsiu.

3. Išsigelbėjimo kelias

3,1-5. Antra pranašo moterystē turi įvaizdinti neištikimybę Israēlio tautos, kuri tačiau grįš į Viešpatį

3. [1]*Mylēk moterį...* Anot vienų aiškintojų, pranašas gauna įsakymą vesti kitą žmoną, anot kitų gi čia kalbama apie tą pačią Gomerę /1,3/. Kuri nuomonē geresnē, nepigu išspręsti. Nepigu taip pat išspręsti, kas čia vadinama prieteliu, moteriškēs vyras ar jos meilužis, su kuriuo svetmoteriavo. Jei ji buvo ta pati Gomerē, tai ji buvo pametusi tebemylējusį ją savo vyrą Ošēją ir svetmoteriavo su kitais, taip, kaip Israēlio tauta ne kartą palikdavo Viešpatį dēl svetimų dievaičių, nors Viešpats nesiliovē ją mylējęs. — *Džiovintas vynuoges.* Jos buvo aukojamos dievaičiams ir valgomos aukų pokyliuose; gal jos turēdavo kurį nors panašumą į dievaičių stabus. — [2]*Aš įsigijau...* Kalbama čia apie pirkimą ir tai tokia kaina, kuri buvo mokama už menkiausią vergę. Jei tai buvo ta pati Gomerē, tai ji turējo būti jau pamesta savo meilužio, buvo patekusi į didelį skurdą ir dabar iš Ošējo duotų pinigų ir miežių turējo gyventi, iki jis vēl paims ją pas save. — *Penkiolika sidabrinių.* Vidutiniška vergo kaina buvo 30 sidabrinių šekelių /vieno šekelio vertē apie 5,5 lt/. Miežiai buvo laikomi menkos vertēs javais. Jų duota gal apie 500 litrų. — [3]*Aš jai tariau.* Jei tai buvo nauja pranašo žmona, tai ji tuojau po vestuvių vēl pradējo arba bent bandē svetimoteriauti. Pranašas tuojau pasako, kaip jis ją nubaudē ir sulaikē nuo naujų nuodēmių. — *Lauksi manęs.* Ebr t: tu sēdēsi man. — Savo vienatvēje ji neturēs paguodos nei iš meilužių, nei iš savo vyro. — *Bet ir aš lauksiu...* Anot ebr t: bet ir aš tau, t y, ir aš lauksiu tavęs. — [4]*Pasiliks be karaliaus...* Ištremti iš savo krašto į Asirijos nelaisvę 10 Israēlio giminių ilgai turēs laukti kalčių dovanojimo. Nebebus pas juos nei teisēto Dievo kulto, nei stabmeldiškojo. — *Be altoriaus.* Ebr t: be dievaičių šulo, t y, be akmeninio paminklo, pastatyto dievaičiams pagerbti. — *Be ephodo.* Ephodas /antpetis/ buvo svarbiausis vyriausiojo Žydų kunigo papuošalas /Iš 28,6/. Kitoks

4. [1]Išgirskite, Israėlio vaikai, Viešpaties žodį, nes Viešpats bylinė-
jasi su šalies gyventojais, nes nėra šalyje tiesos, nėra gailestingumo ir
nėra pažinimo Dievo. [2]Piktžodžiavimai, melas, žmogžudystės, vagystės
ir svetmoterystės įsigalėjo, ir kraujas eina paskui kraują. [3]Todėl gedės
šalis ir negaluos visi jos gyventojai kartu su lauko žvėrimis ir dangaus
paukščiais, taip pat ir jūros žuvys bus išgaišintos
[4]Tačiau tegul niekas nekelia bylos ir nė vienas tenebara, nes tavo
tauta yra kaip tie, kurie prieštarauja kunigui. [5]Šiandien tu suklupsi ir
suklups kartu su tavim taip pat pranašas ; naktį aš nutildysiu tavo moti-
ną. [6]Mano tauta nutilo, nes neturėjo mokslo ; kadangi tu atstūmei mokslą,
aš atstumsiu tave, kad nebeitumei man kunigo pareigų ; kadangi tu
užmiršai savo Dievo įstatymą, užmiršiu ir aš tavo vaikus. [7]Juo daugiau
jų buvo, juo labiau jie man nusidėjo ; jų garbingumą aš paversiu gėda.

---

buvo paprastų kunigų ephodas. Ephodą turēdavo ir pagonių kunigai /Teis 17,5 ir k/. — *Be teraphimo.* Teraphimu buvo vadinama mažos žmogaus pavidalo statulēlēs, kurios buvo laikomos naminiais dievaičiais. /1 Kar 19,13 ; Ez 21,26 ir k/. — [5]*Savo karaliaus Dovîdo* : to amžinojo karaliaus, kurs buvo pažadētas Dovîdui /2 Kar 7,14/, apie kurį buvo kalbējęs jau Jokubas /Prad 49,10/, kurs yra Israēlio valdovas /2 Kar 23,3 ; Ješ 9,7/, kuriam Viešpats suteikia viešpatavimą /Ez 21,27/. To karaliaus Israēlaičiai *jieškos*, t y, laikysis. — *Su baime* : nes buvo nusikaltę, jausdami savo neteisybę. — *Paskutinēse dienose* : Mesijo laikais. — *Į jo gērybes* : į visokios laimēs šaltinį

II. Pranašiniai Ošėjo pamokslai

1. Israėlio kaltės ir bausmės paskelbimas

4,1-5,9. Tautos nuodēmēs daugēja dēl kunigų apsileidimo, todēl bus nubausti ir tauta ir kunigai /4,1-10/ ; Israēlis garbina stabus ir duoda papiktinimą Judui /4,11-19/, suvedžioja gi juos kunigai ir kunigaikščiai, todēl visi bus sudrausti /5,1-9/

4. [1]*Nēra pažinimo Dievo* : to pažinimo, kurs pasireiškia Dievo valios vykdymu. — [2]*Kraujas eina...* Užmušimų taip daug, kad vienų užmuštųjų kraujas teka ant kitų nužudytųjų kraujo. — [3]*Gedēs šalis.* Kūriniai turi kentēti su nusidedančiu žmogumi. Šalis gedi, kai ji nebeįgyvenama

[4]*Tegul niekas...* Tai vilties nustojusiojo atsiliepimas : veltui kas nors keltų jiems bylą, ar juos bartų : ir labai sudrausti jie nesigēdys daryti pikta. Anot ebr t : tačiau tegul niekas nesiginčija ir tenesibylinēja, t y, padarytas jiems sprendimas yra visai teisingas, todēl nebesiteisinkite ir neprieštaraukite. — *Kurie prieštarauja...* Prieštaravimas kunigui, kurs teisia Dievo vardu, yra maištas ir širdies sukietējimo žymē. Plg Sk 16,1... — [5]*Šiandien.* Anot ebr t : tu suklupsi dieną, taip pat draug su tavim suklups pranašas naktį, ir aš sunaikinsiu tavo motiną. — Tauta greitu laiku bus išvesta į nelaisvę ; netikri jos pranašai turēs žūti. — *Naktį* : nelaimēs naktį /Am 8,9/. Nelaimē įvykstanti naktį labiau gąsdina. — *Motiną* : tautos sostinę, kuri čia atstovauja visai Israēlio šaliai. — [6]*Nutilo* : žuvo amžinai. — *Mokslo* : tokio žinojimo, kurs ne tik protą apšviečia, bet ir valią palenkia veikti. — *Tu atstūmei...* Tu ne tik jo neturi, bet net stumi jį su paniekinimu nuo savęs. — *Atstumsiu tave...* Iš visos tautos bus atimta jos teokratinē vertē, kuri jai leidžia artintis į Dievą ir dēl kurios ji naudojasi jo globa /Ješ 43,2 ; Jer 30,21/. Tai bus įvykdyta, kai tauta bus išvesta į nelaisvę ir bus sustabdytos aukos. — *Užmiršiu...* Dievas užmiršta, kai ką nors palieka kentēti nelaimēje. — [7]*Juo daugiau...* Juo tauta buvo galingesnē. Jeroboamui II viešpataujant, Israēlio karalystē buvo labai sustiprējusi. Juo daugiau Dievas jiems davē žemiškų gērybių, juo paikiau jie išnaudojo jo gerumą. — [8]*Jie minta... nuodēmēmis* : nuodēmēs aukomis, kurių mēsa tekdavo ku-

[8]Jie minta mano tautos nuodėmėmis ir trokšta jų neteisybių. [9]Todėl
lygiai taip atsitiks tautai kaip ir kunigui ; aš keršysiu jai dėl jos kelių ir
atsilyginsiu jai už jos mintis. [10]Jie valgo ir nebūna sotūs ; jie paleistuvavo
ir nesiliovė ; nes jie paliko Viešpatį ir jo nežiūrėjo
[11]Paleistuvystė, vynas ir girtuokliavimas atima protą. [12] Mano tauta
klausinėjo savo medį, ir jos lazda turėjo duoti jai žinią, nes paleistu-
vystės dvasia suklaidino juos, ir paleistuvaudami jie nusigręžė nuo sa-
vo Dievo. [13]Jie aukojo kalnų viršunėse ir degino smilkalus kauburiuose,
po ąžuolais, topoliais ir terebintais, nes jų ūksmė maloni ; todėl jūsų
dukterys paleistuvauja ir jūsų sužadėtinės svetmoteriauja. [14]Aš neker-
šysiu jūsų dukterims, kad jos paleistuvavo, ir jūsų sužadėtinėms, kad jos
svetmoteriavo ; nes jie patys gyvena su kekšėmis ir aukoja su kekši-
ninkais; tauta be išmanymo bus nuplakta
[15]Jei tu, Israėli, paleistuvauji, tenenusikalsta bent Judas; neeikite į
Galgalą, nekeliaukite į Bethaveną ir neprisiekite : Kaip Viešpats gyvas!
[16]Nes Israėlis kelia maištą kaip zyliojanti karvė ; dabar Viešpats ganys
juos kaip avinėlį plačiame plote. [17]Ephraimas susirišo su stabais ; palik
jį. [18]Jų puota jiems vieniems ; jie paleistuvaute paleistuvauja ; jo globė-
jai mėgsta dauginti gėdą. [19]Vėjas surišo jį savo sparnuose, ir jie bus
sugėdinti dėl savo aukų

---

nigams /Kun 6,16... Kiril, Teoph/, arba : jie pataikauja nuodēmēms. — *Trokšta jų* : ieškodami čia sau pelno. Ne taip elgiasi tikrieji kunigai /Mal 2,7/. — [9]*Lygiai taip atsitiks*... Jie buvo dalyviai ir padējējai nuodēmēse, todēl turi dalyvauti ir bausmēse. — [10]*Jie paleistuvavo*... Anot ebr t : jie pasiduoda paleistuvavimui, tai jie nesiplēs. Visoki laimē šalinasi nuo jų, pasilieka ant jų Dievo prakeikimas. Tai yra viena iš bausmių. Nevaisingumas buvo paskelbtas kaip bausmē už nuodēmes jau Pak 7,14, ir Ošējas ja graso 9,14. — *Jo nežiūrējo* : nesilaikydami jo įsakymų

[11]*Girtuokliavimas*. Ebr t: saldus vynas. — Palestuvavimas ir girtuokliavimas padaro iš žmogaus gyvulį /Jier/. — [12]*Savo medį* : savo iš medžio pasidarytus stabus. Anot kitų : savo medines buriamąsias lazdeles. — *Paleistuvystēs* : stabų garbinimo ir nedorovingumo. — [13]*Kalnų viršūnēse*... Israēlaičiai įeidami į Palestiną turējo pašalinti stabus ir jų garbinimą /Pak 12,2/ ; tačiau net ir karaliai nepašalino augštumų su jų aukurais. — *Maloni*. Tiek gerumo ten ir tebuvo. Tai pilna ironijos pastaba. — *Todēl*... Savo tēvų ir vyrų pavyzdžiu pakurstytos pasiduodavo dukterys ir sužadētinēs paleistuvavimui, kurs buvo atliekamas dievaičių garbei. — [14]*Aš nekeršysiu*... Taip atsiliepiant neneigiama dukterų ir sužadētinių kaltēs, bet tik labiau keliama aikštēn tēvų ir vyrų nusikaltimai. — *Bus nuplakta*. Anot ebr t : sukniubs

[15]*Neeikite*... Bent Judas, kurs turi tikrąją Dievo garbinimo vietą, Jerusalę, teneina ieškoti svetimų dievų. Visų pirma čia įvardijiama dvi vietos, labai garbingos senovēje, bet virtusios stabmeldystēs centrais, kurių todēl Judas turi saugotis : Galgala į rytus nuo Jeriko /Još 5,9.13 ir k/, ir Betelis /Dievo namai/, kurs čia vadinamas Bethavenu, t y, tuštybēs namais /plg Prad 28,10 ; 35,14 ; Teis 20,18 ir 3 Kar 12,28/. — *Kaip Viešpats*... Šventi priesaikos žodžiai buvo Israēlio sūnų sutepti, Viešpačiu vadinant auksinius veršius /plg Iš 32,5/. — [16]*Zyliojanti*. Anot ebr t : maištinga. — *Plačiame plote* : ištrēmimo tyrumoje. — [17]*Ephraimas*. Iš Ephraimo giminēs buvo pirmieji Israēlio karalystēs /Samarijos/ karaliai. — *Palik jį* : atsiskirk nuo jo. Toks įsakymas duodamas Judui. — [18]*Jų puota*... Neturi būti jokio bendravimo su jais ir dalyvavimo jų iškilmēse. Ebr t prasmē nevisai aiški. — *Globējai*. Ebr t : skydai, todēl tautos kunigaikščiai, kurie turējo būti jos globējais. — [19]*Vējas surišo*... Dievo rūstybēs vējas nuneš juos į nelaimę : jų neišgelbēs tarnavimas dievaičiams aukomis. Tai labai didelis įspējimas ir Judui, jei jis rištų savo likimą su Israēlio likimu, prisidēdamas prie Israēlio stabmeldystēs

5. 1 Išgirskite tai, kunigai ; stebėkite, Israėlio namai, ir pasiklausy-
kite, karaliaus namai ; nes tas teismas jums, nes jūs buvote sląstai sar-
gybai ir ištiestas tinklas Tabore. 2 Aukas jūs nustumėte į gilumą, bet aš
jų visų baudėjas. 3 Aš pažįstu Ephraimą, ir Israėlis man nepaslėptas, nes
dabar Ephraimas paleistuvavo, Israėlis suteptas. 4 Jie nepakreipia savo
minčių į tai, kad grįžtų į savo Dievą, nes paleistuvavimo dvasia jų tarpe,
ir jie nepažįsta Viešpaties. 5 Israėlio pasididžiavimas atsiliepia iš jo veido.
Israėlis ir Ephraimas sukniubs savo nedorume ; sukniubs kartu su jais
taip pat Judas. 6 Su savo bandomis ir su savo galvijais jie eis ieškoti
Viešpaties ir neras ; jis pasitraukė nuo jų. 7 Jie pasidarė neištikimi Vieš-
pačiui, nes gimdė svetimus vaikus ; dabar vienas mėnuo prarys juos kar-
tu su jų dalimis
8 Pūskite ragą Gabaoje, trimituokite Ramoje ; klykite Bethavene ;
tai tavo užpakalyje, Benjamine! 9 Ephraimas virs tyruma sudraudimo
dieną ; aš parodysiu savo ištikimumą Israėlio giminėse
10 Judo kunigaikščiai pasidarė lygūs tiems, kurie perkelia ribas ;
jiems aš išliesiu savo rūstybę kaip vandenį. 11 Ephraimas prislėgtas, teismo
sulaužytas, nes pradėjo eiti paskui purvus. 12 Aš gi esu Ephraimui lyg kandis

---

5. 1 *Kunigai*... Ne Aarono giminės kunigai, bet tie, kuriuos žmonės vadino kunigais, kurių tarpe galėjo būti vienas kitas tikras kunigas. Įspėjimai duodami ne tik suklaidintoms minioms, bet ir klaidintojams. — *Karaliaus namai* : kunigaikščiai ir didikai. — *Sląstai sargybai*... Jie buvo priežastis ir proga, kad tauta įsipainiojo į nuodėmes ir pagaliau neteko laisvės. — Bet gal geriau palikti vieną ebr ž neverstą : jūs buvote sląstai Mitspoje /vietos vardas Galaade. Teis 10,17/ ir ištiestas tinklas Tabore /Esdrelono lygumoje/. Tuo dviejų kalnų, vieno anapus, kito šiapus Jordano, paminėjimu gal norėta pasakyti, kad visa šalis buvo pilna sląstų. — 2 *Į gilumą* : nes aukos buvo daromos stabams. Todėl čia barami kunigaikščiai ir kunigai, kad jie pažemino ir subjaurino pačias aukas. — 4 *Jie nepakreipia*... Jų nusikaltimai apakino juos ir sukietino jų širdis. Plg Rom 1,18. — 5 *Pasididžiavimas*... Nesuvaldoma Israėlio puikybė, akiplėšiškumas liudija prieš jį. — *Taip pat Judas*... Nežiūrint įspėjimų, Judas neatsiliks nuo Israėlio, nes stabmeldystei buvo pravertos durys į Judą jau nuo Saliamono laikų /3 Kar 11,7/. — 6 *Su savo bandomis*... Nors ir visas bandas jie paaukotų Dievui, pasigailėjimo laikui pasibaigus, tai nieko nebepadės ; bausmė bus įvydyta. — 7 *Gimdė svetimus vaikus.* Jų vaikai pagimdyti ir pašvęsti ne Dievui, bet dievaičiams. — *Vienas mėnuo prarys juos.* Gana bus trumpo laiko, vieno mėnesio, kad žūtų visa tauta, kad būtų sunaikinta visa šalis, tos jos dalys, kurios buvo paskirtos kiekvienai giminei Žadėtosios žemės padalinime, kad tauta būtų išvesta į nelaisvę

8 *Gabaoje*... Gabaos ir Ramos miesteliai artimi kaimynai Benjamino giminės plote ; vienas ir kitas pastatytas kalneliuose, todėl iš vienos vietos galima matyti toli. Bethavenas Ephraimo kalnuose netoli nuo Silo, prie kelio į Sikemą. Karo triukšmas eina iš pietų į šiaurę ; tarsi pats Viešpats išeina iš šventyklos, pradeda kovą prieš savo tautą ir priverčia ją bėgti. Toks pats sunaikinimas, koks ateina Bethavenui, pasiekia taip pat Benjaminą ; kaip Israėlis, taip ir Judas sukniubs. — 9 *Virs tyruma* : bus išvestas į nelaisvę. — *Parodysiu savo ištikimumą* : vykdydamas, kas buvo paskelbta Pak 28,64 ; 29,28 ir per pranašus

2. Israėlis ir Judas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą

5,10-7,16. Veltui Žydų tauta ieškos pagalbos pas Asiriečius /5,10-15/ ; jie, tiesa, gręšis į Viešpatį /6,1-3/, bet greitu laiku vėl sulaužys sandorą /6,4-7,7/, bėgs į Egiptą ir Asiriją, bus tačiau Viešpaties sugauti /7,8-16/

10 *Perkelia ribas* : meilę ir garbinimą, kurs priklauso Dievui, reiškia

ir tarsi pūvėsis Judo namams. [13]Ephraimas pamatė savo negalę ir Judas
savo pančius ; Ephraimas nuėjo pas Asurą ir siuntė pas karalių keršin-
toją ; tačiau jis negalės pagydyti jūsų ir neįstengs atrišti jūsų pančių.
[14]Nes aš lyg liūtienė Ephraimui ir lyg jauniklis liūtas Judo namams.
Aš, aš sugausiu ir eisiu sau ; aš atimsiu ir nėra, kas išgelbėtų. [15]Aš grįžte
sugrįšiu į savąją vietą, iki jūs pavargsite ir ieškosite mano veido

6. [1]Savo sielvarte jie atsikels rytmetį, kad eitų pas mane : Ateikite
ir grįžkime pas Viešpatį ; [2]nes jis sugavo, jis ir pagydys mus ; jis užgavo,
jis ir gydys mus. [3]Jis atgaivins mus po dviejų dienų, pažadins mus tre-
čią dieną, ir mes būsime gyvi jo akivaizdoje. Turėkime išmanymo ir steng-
kimės pažinti Viešpatį ; jo išėjimas prirengtas lyg aušra, ir jis ateis
mums kaip ankstyvasai lietus ir kaip vėlyvasai lietus žemei
[4]Ką gi aš darysiu tau, Ephraime ? ką darysiu tau, Judai ? Jūsų pa-
maldumas kaip rytmetinis debesis ir kaip rasa anksti rytą nykstanti. [5]To-
dėl aš užgaunu per pranašus, užmušu juos savo burnos žodžiais, ir tavo

---

kitiems /Kiril/. Plg Pak 19,4 ; 27,17 ; Pat 23,10 ir k. — [11]*Nes pradējo.* Ebr t : nes pamēgo. — *Purvus* : dievaičius ir tarnavimą jiems. — [12]*Lyg kandis...* Karalystē pamažu ir nuolat slenka prie savo žuvimo, jos jēgos silpnēja, iki nedidelis sutrenkimas pavers ją griuvēsiais. Kandei ir puvēsiams reikia daug laiko, bet jie pagaliau sunaikina patį vidų. — [13]*Pančius.* Ebr t : žaizdą. Vietoje pasitikēti Dievu jie neišmintingai ješkojo pagalbos pas Asurą ir didelēmis dovanomis pirko sau tik vergiją. Taip darē karaliai Menahemas 4 Kar 15,19 ir Akhazas 4 Kar 16,7.8 ; 2 Kron 28,20. Ephraimo negalē buvo jo vidaus rietenos ir nesiliaują perversmai. Žr 4 Kar 15,10.14.15. 18,25. Judo žaizda pradējo aitrēti viešpataujant Joatamui /4 Kar 15,37/ ir dar labiau Akhazui /4 Kar 16,7/. — *Keršytoją.* Toks buvo tikrasis Asuro būdas. Kituose vertimuose tas žodis paliktas neišverstas, *Jareb,* lyg kad tai būtų vardas /plg žem 10,6/. — [14]*Lyg liūtienē...* Mano rūstybei ir mano galiai niekas negali priešintis. Tauta yra liūtas, jei laikosi Dievo ; jei nuo jo atstoja, randa jame sau priešą, galingą liūtą. — *Sugausiu.* Ebr t : perplēšiu. — Jis perplēš ir eis sau ramiai šalin kaip liūtas, kurs nebijo keršto. — *Aš atimsiu...* Kitados nešē juos ant savo pečių /Pak 1,31 ; 32,11 ; Iš 19,4 ; Sk 11,12/, dabar jis mes Judą šalin. — [15]*Sugrįšiu.* Dievas, kurs lyg kovotojas buvo išējęs kovoti ir naikinti /plg Ješ 42,13/, grįžta atgal į dangų /Jier/. — *Pavargsite.* Ebr t : iškentēsite bausmę. — Atgaila ir malda padēs jiems grįžti į Dievą

6. [2]*Sugavo...* Ebr t : perplēšē. Bausmių pamokyti jie dabar supranta, ko anksčiau nenorējo pripažinti/5,13/, kad Viešpats yra vienatinis išsigelbējimo šaltinis. — [3]*Po dviejų dienų...* Plg Iš 19.10.11 ; Lk 13,32. Jie supranta, kad tarp maldos ir nusikaltimų dovanojimo turēs praeiti šiek tiek laiko, bet tikisi, kad ilgai nereikēs laukti. — *Lyg aušra.* Aušra yra laidas, kad po jos ateis didesnē šviesa. — *Ankstyvasai...* Ankstyvasai lietus Palestinoje būna spalių mēn ir lapkrityje ; jo būtinai reikia sējai ; vēlyvasai lietus būna kovo ir balandžio mēn ir labai praverčia javų brendimui. Lietaus vaizdas, atitikdamas Palestinos krašto savybes, yra gausingų dvasinių palaiminimų vaizdas

[4]*Ką gi aš darysiu...* Dievas visaip mēgino ir mēgina grąžinti Ephraimą ir Judą į tikrąjį kelią. Kas gi belieka daryti? — *Kaip... debesis...* kurs ką tik pasirodęs tuojau saulēs spindulių išskirstomas. — [5]*Užgaunu per pranašus...* Dievas kalbējo per savo pranašus ir suteikē jų įspējimams didelēs reikšmēs ; nepaklusniems per juos grasē kietomis bausmēmis ir mirtimi. — *Tavo teismai* : teismai, kuriuose bus pasmerktas Israēlis. Dievo teisingumas Israēliui bus taip aiškus, kaip šviesa. — [6]*Pasigailējimo.* Ebr t : meilēs. Viršujinio garbinimo, kuriame nēra vidaus dva-

teismai išeis lyg šviesa. [6]Nes aš noriu pasigailėjimo, ne aukos ; Dievo pažinimo labiau kaip deginamųjų aukų. [7]Jie gi sulaužė sandorą kaip Adomas ; ten jie pasidarė man neištikimi. [8]Galaadas stabų dirbėjų miestas, suteptas krauju, [9]ir lyg galvažudžių nasrai, prisidedąs prie kunigų, kurie užmuša kelyje tuos, kurie ateina iš Sikemo ; taip, jie daro nusikaltimą. [10]Israėlio namuose aš mačiau nuobodą, ten Ephraimo paleistuvės ; Israėlis yra susitepęs. [11]Bet ir tu, Judai, būk prisirengęs pjūčiai, kai aš grąžinsiu savo tautos belaisvius

7. [1]Kai aš norėjau gydyti Israėlį, pasireiškė Ephraimo neteisybė ir Samarijos piktumas, nes jie darė melą. Vagis įeina ir plėšia, galvažudys yra lauke. [2]Kad kartais jie nesakytų, jog aš atsimenu visą jų piktumą, dabar apstoja juos jų pikti sumanymai ; jie padaryti mano akivaizdoje. [3]Savo piktumu jie linksmina karalių ir savo melu kunigaikščius. [4]Jie visi

---

sios, Dievas bodisi. Viršujinis garbinimas yra vidujinio garbinimo išraiška ; jei šito nēra, tai viršujinis garbinimas yra melas. Plg Mt 9,13 ; 12,7. — [7]*Kaip Adomas.* Kaip Adomas rojuje peržengē Dievo sandorą ir įsakymą, taip jie daro Žadētojoje žemēje /Jier/. — [8]*Galaadas* : miestas Ramoth-Galaad anapus Jordano, arba visas Galaado kraštas. — *Stabų dirbējų.* Anot ebr t : žmonių, kurie daro nusikaltimus.— *Suteptas krauju.* Ebr t : suteptas kruvinų pēdsakų /kurias čia paliko galvažudžiai/. Gal daroma aliuzija į karaliaus Phakējo užmušimą, kurio užmušēją Pakēę lydējo 50 Galaadiečių. Plg 3 Kar 2,5 ; 4 Kar 15,25. — [9]*Lyg galvažudžių nasrai.* Galaadas trokšta kraujo ir žudynių ; tuo jis panašus į augščiau minētus kunigus /5,1/. Anot šv Jier, Ephr ir Kir, jie prie kelio iš Sikemo į Jerusalę pastatydavę plēšikų, kurie turējo tykoti keliaujančių, kad šitie verčiau eitų į Daną ar į Betelį /Bethaveną/, o ne į Jerusalę į Viešpaties šventyklą. Kad pamaldūs Israēlaičiai tikrai keliaudavo į Jerusalę, parodo Tobijo pavyzdys /Tob 1,6/ ir Ezekijo paraginimas /2 Kron 30,1.5.11/. — [11]*Pjūčiai.* Pjūtis yra teismo vaizdas. Judas buvo išvestas į nelaisvę į Babelę. — *Kai aš grąžinsiu...* Čia kalbama apie tautos išvadavimą iš nelaisvēs, todēl kaikurie aiškintojai visos eil prasmę išreiškia taip : kai Judui praeis bausmių pjūtis, t y, kai baigsis nelaisvēs metas, tremtiniai bus sugrąžinti. — Bet gal geriau šituos žodžius sujungti su sek eil, kurios pirmiems ž jie sudaro paralelismą

7. [1]*Norējau gydyti...* Dievas siuntē pranašų, kurie turējo įspēti, ir lankē nelaimēmis bedievystei pasidavusius karalius ir tautą ; tačiau visa buvo veltui /plg Jer 5,3/. — *Darē melą* : garbino stabus ; stabmeldystē gi yra melas, prieštaraująs pirmajai tiesai. — *Vagis...* Šalia nusidējimų Dievui eina atviri ir slapti nusikaltimai žmonēms. — [2]*Kad kartais...* Dievas nurodo visą jų piktumą, kurį jie darē kasdien, kad kartais jie nemanytų klaidingai, būk jie baudžiami tik dēl praeitųjų jų tēvų nusikaltimų. Geriau, anot ebr t : niekuomet jie nesako savo širdims, jog aš atsimenu visus jų nusikaltimus... Nors Dievas tiek daug kartų yra jiems davęs įspējimų per pranašus ir bausmēmis, be to, daręs pastangų patraukti juos prie savęs geradarybēmis, jie nebijo, kad Dievas gali nubausti juos dar kiečiau ; Dievo nežiūrēdami jie krauna nuodēmę ant nuodēmēs, iki pagaliau apsisupa jomis lyg kokiuo drabužiu. — [3]*Linksmina karalių...* Tie, kurie turētų sulaikyti ir pašalinti pikta, giria jį visomis pajēgomis. — [4]*Svetmoteriai* : stabų garbintojai. — *Lyg krosnis...* Kaip liepsnos pilna krosnis, taip dega jų širdis piktais geiduliais, stabmeldyste ir neteisybēmis. — Kas toliau pasakyta, nevienaip aiškinama, Vulg teksto prasmē gal ši : kaip įdedama raugo į tešlą ir paskui laukiama, iki visa tešla perrūgs, taip rodosi, kad jie /tauta, miestas/ kaikada garbina Dievą, bet tuo tarpu jų širdis jau buvo paliesta stabmeldystēs ir visokio piktumo raugo, ir jie patys buvo visai sugedę. — Ebr t :

svetmoteriai, lyg krosnis kepėjo įkaitinta ; miestas turėjo truputį poilsio,
kai tik primaišyta raugo, iki visa surūgo. 5Mūsų karaliaus diena! kuni-
gaikščiai pradeda siusti nuo vyno ; jis ištiesia savo ranką su pasityčio-
tojais. 6Jie padarė jam iš savo širdies tarsi krosnį, kai jis tykojo jųjų ;
jų kepėjas miegojo visą naktį ; rytą ji įkaitusi kaip ugnies liepsna. 7Visi
įkaitę kaip krosnis ir ryja savo teisėjus ; visi jų karaliai žūna ; nėra kas
jų tarpe šauktųsi manęs

8Ephraimas pats susimaišė su tautomis ; Ephraimas pasidarė kaip pe-
lenuose kepamas paplotis, kurs neapverčiamas. 9Svetimieji prarijo jo jėgą,
o jis nepajuto ; jau ir jo plaukai pražilo, o jis tai nežino. 10Israėlio pui-
kybė buvo pažeminta jo akyse ; tačiau jie negrįžo į Viešpatį savo Dievą
ir jo nejieškojo viso to nežiūrėdami. 11Ephraimas pasidarė kaip pavi-
liotas, neturįs išmanymo karvelis : jie šaukėsi Egipto, jie kreipėsi į Asi-
riečius. 12Bet jiems ten einant, aš ištiesiu ant jų savo tinklą, nutrauksiu
juos žemyn kaip dangaus paukštį, plaksiu juos taip, kaip jie yra girdėję
savo susirinkime

13Vargas jiems, kad jie pasitraukė nuo manęs ; jie bus sunaikinti, nes
buvo man neištikimi ; aš norėjau išvaduoti juos, o jie kalbėjo prieš mane

---

jis /kepējas/ liaujasi kurstęs. — Kai raugas yra patekęs į tešlą, tam, kurs jį įdējo, nebereikia daryti pačiam jokių pastangų. — Kai tik stabmeldystēs raugas pateko į tautos širdį, ji mielu noru ējo paskui karalių ir vadų sumanymus, ir šitiems nebebuvo reikalo toliau kurstyti tautą į pikta. — 5*Mūsų karaliaus...* Minia reiškia džiaugsmą, susilaukus karaliaus gimimo ar vainikavimo dienos, nors tai nebuvo Dievo išrinktojo Dovîdo namų karalius, nors tas jų karalius tyčiojosi draug su saviškiais iš viso, kas dieviška. — 6*Jie padarē...* Jie atidavē karaliui savo širdis ir mintis lyg kokią krosnį, kurią karalius gali kūrenti, kaip jis panorēs visokiais geiduliais, bet jie nesupranta, kad taip jiems patiems rengiamas sunaikinimas ir žuvimas, nes karaliaus nedorumas atves tautai bausmę ir prapultį. — 7*Ryja savo teisējus...* Kilus sąmokslams, žūdavo didikai ir patys karaliai, kurių sostą pasiimdavo kiti. Padētis buvo blogesnē, negu Teisējų laikais, nes tuomet Israēlio sūnūs bent prispaudime šaukdavosi Dievo

8*Ephraimas...* Israēlio karalystē pasidarē panaši į kitų tautų karalystes, nes ji atpuolē nuo Dievo ir garbino dievaičius ; ji jungēsi su pagonimis ir moterystēmis. — *Kaip pelenuose...* Jei pelenuose kepamas paplotis rūpestingai nevartomas, tai jo apačia greitai virsta anglimi ir pelenais, tuo tarpu kad viršus pasilieka neiškepęs ir netinka valgyti ; pagaliau, jis visai sudega pelenuose. Taip ir Ephraimas tų pačių sunaikinamas, kurių įpročius priima. — 9*Svetimieji...* Karalystēs jēga žūna dēl svetimųjų, nes tie, kurie palaiko Israēlyje stabų garbinimą, sugriovē pačius karalystēs pagrindus ; jie net parsikviētē į savo šalį priešų būrius. Nors viskas baigia griūti, jie to nemato ir nenori suprasti. — 10*Jo akyse* : todēl jie negalējo nematyti. Nejausti skurdo yra tai jausmų atbukimas ; bet jausti ir niekinti išsigelbējimo priemones, arba net pasirinkti žalingas priemones yra tai beprotystē. — 11*Jie šaukēsi...* Israēlio karaliai šaukēsi tai Egiptiečių pagalbos prieš Asiriečius, tai Asiriečių prieš Egiptiečius. Vieni ir kiti plēšdavo juos, kai laikē juos savo priešais, slēgdavo gi, kai paimdavo savo globon. — Jau Jeroboamas buvo pabēgęs į Egiptą /3 Kar 11,40/. Menahemas šaukēsi Asiriečių pagalbos /4 Kar 15,19/, jo priešai gal laukē pagalbos iš Egipto. Ošēē siuntē pasiuntinius pas Egipto karalių /4 Kar 17,4/. Plg Jer 17,5. — 12*Aš ištiesiu...* Veltui jie jieško žmonių pagalbos, Dievas sunaikins ją. — Čia matomai tęsiamas tas pat paklydusio karvelio vaizdas. — *Savo susirinkime* : kai religiniame susirinkime buvo skaitomi per Mošę paskelbtieji Viešpaties grasymai. Plg Kun 26,14 ir k

13*Pasitraukē.* Anot ebr t : nuskrido. — *Kalbējo... melą* : iš Dievo gautas

melą. [14]Jie nesišaukė manęs savo širdyje, bet klykė savo guoliuose ; jie varžėsi dėl javų ir vyno, ir atstojo nuo manęs. [15]Aš mokiau juos ir stiprinau jų petį, bet jie galvojo prieš mane tai, kas yra pikta. [16]Jie vėl nori būti be jungo, jie pasidarė kaip klastingas kilpinis. Jų kunigaikščiai žus kalaviju dėl jų liežuvio dūkimo. Taip bus pasityčiota iš jų Egipto žemėje

8. [1]Tavo gerklėje tebūna trimitas! Lyg aras jis puola Viešpaties namus, nes jie peržengė mano sandorą ir nusikalto mano įstatymui. [2]Jie šauksis manęs : Mano Dieve ! Mes Israėlis, pažįstame tave. [3]Israėlis atmetė gerumą, neprietelis persekios jį. [4]Jie rinkosi karalius, bet be manęs ; buvo kunigaikščių, tačiau aš jų nepažinau. Iš savo sidabro ir iš savo aukso jie pasidarė sau stabų, kad pražūtų. [5]Atmestas tavo veršis, Samarija ! Mano narsas užsidegė prieš juos ; iki kolei gi jie negalės apsivalyti ! [6]Nes ir tai yra iš Israėlio : dailininkas padarė jį, bet tai ne Dievas ; nes Samarijos veršis pavirs voratinkliais. [7]Nes jie sėja vėją ir pjaus audrą ; nėra jame stačio šiaudo, varpa neduos miltų, bet jei ir duotų, svetimieji suės juos

---

geradarystes savindami dievaičiams, niekindami Dievą ir garbindami stabus ir tt. — [14]*Klykē savo*... Turēdavo didelēs baimēs dēl javų derliaus, dēl vyno, kurie gerai derēdavo Palestinoje, bet taip pat kaikada visai žūdavo dēl sausmečio ir kitokių slogų ; Dievo gi pagalbos ir šiais atvejais nuoširdžiai nesišaukdavo. — [15]*Aš mokiau* : per Mošę ir pranašus. — *Stiprinau*... pav, kai reikējo užkariauti Žadētoji žemē. — [16]*Jie vēl nori*... Jie nebenori nešti Dievo įstatymo jungo ir laikytis jo sandoros. Anot ebr t : jie nesigręžia augštyn, tai yra į Viešpatį. — *Klastingas kilpinis* : netikęs, nes paleidžiamos iš jo vilyčios eina ne ten, kur šaulys nori. — *Dēl jų liežuvio dūkimo* : dēl piktžodžiavimų. Plg aug 13 e. — *Egipto žemēje* : kur jie ješkojo pagalbos

3. Stabų garbintojai bus paniekinti ir gaus liūdēti

8,1-10,8. Sulaužę sandorą, Israēlio sūnūs dēl savo stabmeldystēs turēs vergauti priešams / 8,1-14/ ir patekę į svetimas šalis bus pilni liūdesio, nes netikējo pranašams ir nesilaikē Viešpaties /9,1-17/ ; jie sugēdinti dēl savo stabų daugybēs /10,1-8/

8. [1]*Tavo gerklēje*... Tai Dievo įsakymas pranašui, kurs turi būti savo tautai budētojas. Trimitavimas yra karo ir pavojaus ženklas. — *Lyg aras*... Greitas ir plēšrus aras yra plēšiančių ir visa naikinančių priešų vaizdas ; tie priešai yra Asiriečiai ir jų karalius. — *Viešpaties namus*. Paprastai Viešpaties namais vadinama Jerusalēs šventykla ; kadangi tačiau šitoje vietoje kalbama apie Israēlio karalystę, tai Viešpaties namais pavadinta čia pati Israēlio tauta. — [2]*Jie šauksis*... Kai nelaimē nebeišvengiama, jie atsimena tą Dievą, kurį iki šiam laikui niekino, ir drįsta šauktis jo pagabos, lyg kad ji jiems priklausytų.— [3]*Israēlis atmetē*... Tai Dievo atsakymas ; pagalbos jie nebeverti ir bus nubausti. — [4]*Jie rinkosi*... Nurodomi kaikurie Israēlio tautos nusikaltimai. Nors Dievas ir buvo leidęs tam tikram laikui suskilti Žydams į dvi karalysti, ir kaikurie Israēlio karaliai buvo valdovais ne be Dievo valios /Jeroboamas, Jēhus ir jo palikuonys/, tačiau jų dauguma tik sąmokslais pasiekē karaliaus garbę ir sostą ; be to, vienatiniais pilnai teisētais karaliais buvo tik Dievo išrinktojo Dovîdo namų palikuonys, ir Israēlio sūnūs turējo pareigą jų laikytis /2 Kron 13,5/. Išsirinkę savąjį karalių, jie paliko ir Dievą /plg 3 Kar 12,26/. Todēl čia ir minimas tuojau kitas Israēlio nusikaltimas, būtent, jų stabmeldystē. — [5]*Samarija* : Israēlio karalystēs sostinē. — [6]*Ir tai* : veršio pavidalu garbinamas dievaitis. — *Voratinkliais*. Ebr t : labai smulkiomis dalelēmis, atomais t y, beveik nieku. Nugalētojai turējo nuimti

[8]Israėlis prarytas ; jis jau yra tautų tarpe kaip suteptas indas. [9]Nes jie nuėjo pas Asurą, kaip laukinis asilas sau vienas, Ephraimas davė dovanų meilužiams. [10]Bet kai jie už užmokestį bus pasisamdę tautas, aš surinksiu juos, ir jie pasilsės truputį nuo karaliaus ir kunigaikščių naštos. [11]Nes Ephraimas pasidarė daug altorių, kad nusidėtų ; altoriai virto jam nuodėmėmis. [12]Aš rašiau jiems daugybę savo įstatymų ; jie juos laikė lyg svetimais. [13]Nors jie atnašaus aukas, aukos mėsą ir valgys, bet Viešpats nepriims jų ; dabar jis atsimins jų neteisybę ir lankys jų nuodėmes, o jie vėl kreipsis į Egiptą. [14]Israėlis užmiršo savo Kūrėją ir pasistatė šventnamių stabams ; ir Judas padaugino sustiprintus miestus; o aš siųsiu ugnies į jo miestus, kuri prarys jo rūmus

9. [1]Nesilinksmink, Israėli, nesidžiaugk kaip tautos ; nes paleistuvaudamas tu atstojai nuo savo Dievo, mėgai paleistuvystės užmokestį visuose kviečių klojimuose. [2]Klojimas ir spaustuvas nemaitins jų ir vynas apvils juos. [3]Jie negyvens Viešpaties žemėje ; Ephraimas gaus grįžti į Egiptą ir valgys Asirijoje suteptus dalykus. [4]Jie nedarys Viešpačiui liejamų vyno aukų ir neįtiks jam ; jų aukos bus kaip gedinčiųjų duona ; visi, kurie ją valgys, susiteps, nes jų duona pasotins tik jų alkį ir neįeis į Viešpaties namus. [5]Ką jūs darysite iškilmės dieną, Viešpaties šventės dieną ?

---

auksinę skardą, o patį medinį stabą sudaužyti ir sudeginti. — [7]*Jie sėja...* Patarlė : Koki sėkla, toks derlius. Jų vargai dėl dievaičio atves jiems audrą, kuri juos pačius sunaikins. — *Nėra jame* : Israėlyje. Tai kitas palyginimas : Israėlis netikusi sėkla, iš kurios nebus susilaukta gero šiaudo, pilnos varpos. — *Suės.* Ebr t : prarys [8]*Prarytas.* Pranašas jau mato Israėlio padėtį nelaisvėje. — *Kaip suteptas indas* : kaip indas, kurs nebepatinka /ebr t/, į kurį gali būti pilami nešvarumai, arba kurs net visai sudaužomas. — [9]*Jie nuėjo* : prašyti Asuro pagalbos /plg aug 5,13 ; 7,11/. — *Laukinis asilas.* Tas gyvulys neprijaukinamas, nesuvaldomas, toli laikosi nuo kitų ; toks pat Israėlis. — *Davė dovanų* : dovanomis praskynė kelią pas save stabmeldystei, kuri yra neištikimybė Dievui, todėl lyginama su svetmoteryste. — [10]*Aš surinksiu juos.* Svetima pagalba jiems nepadės. Dievas surinks juos, kad teistų ir nubaustų. — *Jie pasilsės...* Ironiškas pasakymas : dabar jie bėga ir skuba patikrinti sau sandorą su svetimais ; tačiau jie susilauks poilsio, kada bus prislėgti karalių karaliaus, Asuro /ebr t/. — [11]*Daug altorių.* Dievas buvo paskyręs vieną vietą aukoms daryti /Pak 12,9/. Kitų, veršiams skirtų, altorių pasidarymas buvo nuodėmė ; juo daugiau jų buvo, juo daugiau buvo nuodėmių. — [12]*Daugybę* : todėl ne tik 10 Dievo įsakymų, kaip mano kaikurie racionalistiniai kritikai, bet /anot Ketib : 10.000/ visą Pentateukhą. — [13]*Nors...* Jų pjaunamų aukai gyvulių Dievas nelaikys tikromis aukomis, bet paprasta mėsa, kuria pasotinamas tik pilvas. — *Jie vėl kreipsis...* t y, vėl susilauks nelaisvės tokios, kaip buvo Egipto nelaisvė. — [14]*Ir Judas...* Israėlis kaltinamas dėl stabmeldystės, Judas gi dėl silpno pasitikėjimo Dievu ir pastangų gintis pagonių būdu, paniekinant Dievą

9. [1]*Kaip tautos* : kaip kad pagonys džiūgauja susilaukę pjūties /Kir, Teod/. — *Mėgai paleistuvystės...* Garbinai stabus, pasavindamas dievaičiams savo laukų derlių. — [2]*Nemaitins...* Nes Dievas gali neduoti derliaus, arba : nes išvesti į nelaisvę visa turės palikti. — [3]*Negyvens...* Jie pametė Viešpatį, todėl turi būti išvaryti iš Viešpaties šalies. — *Grįžti į Egiptą* : eiti į nelaisvę tokią, kaip buvo Egipto. — [4]*Jie nedarys...* Visai neteks aukų, kuriomis galėtų permaldauti Dievą ir išprašyti sau įvairių jo malonių. Svetimoje šalyje garbinti Dievą visai nebuvo galima, nes aukoms buvo skirta tik viena Dievo nurodyta vieta. — *Kaip gedinčiųjų duona* : toki, kuri valgoma numirėlio

[6]Nes štai jie eina šalin dėl sunaikinimo ; Egiptas surinks juos, Memphis
palaidos juos ; jų pageidaujamas sidabras teks dilgynėms, ir jų padang-
tėse augs dagiai. [7]Atėjo lankymo dienos, atėjo atsilyginimo dienos.
Žinok, Israėli ! Pranašas yra paikas, dvasios žmogus yra beprotis dėl
tavo neteisybių daugybės ir dėl tavo paikumo daugybės. [8]Ephraimo žval-
gas yra su mano Dievu ; pranašas virto žuvimo žabangais visuose jo
keliuose ; beprotystė yra jo Dievo namuose. [9]Jie sunkiai nusidėjo kaip
Gabaos dienose ; jis atsimins jų neteisybę ir lankys jų nuodėmes
[10]Aš radau Israėlį lyg vynuoges tyrumoje ; aš pamačiau jų tėvus lyg
ankstyvuosius figmedžio vaisius jo viršūnėje ; bet jie nuėjo į Beelphegorą,
nusigręžė į gėdą ir pasidarė pasibjaurėtini, kaip ir tie dalykai, kuriuos
jie pamėgo. [11]Ephraimo garbė nuskrido kaip paukštis ; nebebus daugiau
nei gimdymų, nei nėštumo, nei pradėjimo. [12]Nors jie ir išaugintų savo
vaikus, aš padarysiu juos bevaikius žmonių tarpe ; ir vargas jiems, kai
aš būsiu nuo jų pasitraukęs. [13]Ephraimas, kaip aš mačiau, buvo įkurtas
grožyje kaip Tiras ; ir Ephraimas ves savo vaikus žudytojui. [14]Duok
jiems, Viešpatie ! Ką tu jiems duosi ? Duok jiems nevaisingą įsčią ir
sudžiūvusias krūtis. [15]Visų jų nedorumai pasireiškė Galgaloje, nes ten
jie pasidarė man nepakenčiami ; dėl jų elgesio piktumo aš išvarysiu juos
iš savo namų ; aš daugiau nebemylėsiu jų ; visi jų kunigaikščiai maišti-
ninkai. [16]Ephraimas ištiktas, jų šaknis sudžiūvusi ; jie anaiptol nebeduos
vaisiaus. O jei jie ir gimdys, aš užmušiu jų įsčios mylimiausius. [17]Mano
Dievas atmes juos, nes jie neklausė jo ; ir jie bus klajūnai tautose

10. [1]Israėlis buvo šakotas vynmedis ; jo vaisiai buvo jam lygūs ; bet
kaip daug buvo jo vaisių, taip daug jis pasistatė altorių ; kaip derlinga
buvo jo šalis, taip daug atsirado joje stabų. [2]Jų širdis pasidalino, dabar
jie žus ; Dievas sutrupins jų stabus, sunaikins jų altorius. [3]Tuomet jie

---

namuose, kur dēl ten esančio lavono visi laikomi suteptais /plg Sk 19,14/. — [6]*Eina šalin* : į nelaisvę. — *Egiptas* : nelaisvē. — *Memphis* : Egipto miestas. — *Sidabras* : visa, kas už sidabrą, pinigus, galima nusipirkti, namai, papuošalai ir tt. — [7]*Pranašas...* Gal čia turēta galvoje tikri pranašai, kuriuos dēl jų įspējimų tauta laikē paikais ir bepročiais. — [8]*Ephraimo žvalgas...* Eil prasmē labai neaiški. Jos mintis gal toki : Ephraimas turējo tikrų pranašų, kurie kalbējo Dievo vardu, tačiau jie davēsi suvedžiojami netikriems pranašams, kurie savo beprotystę ypač rodē savo dievo, t y, auksinio veršio namuose, nes palaikē stabmeldystę. — [9]*Kaip Gabaos...* Aliuzija į bjaurų nusikaltimą, aprašytą Teis 19 skyr

[10]*Lyg vynuoges...* Dievas su didele meile ir džiaugsmu buvo priglaudęs prie savo širdies tautą /tyrumoje/. — *Jo viršūnēje.* Ebr t : jo pradžios metu. — *Į Beelphegorą.* Taip buvo vadinamas Kananiečių dievaitis. Žr Sk 25,3. — *Nusigręžē...* Anot ebr t : pasišventē gēdos dievaičiui ir virto pasibjaurējimu, kaip jų meilužis. — [11]*Kaip paukštis* : labai greitai. — *Nebebus daugiau...* Kai nebebus gimstančių, galinga kitados giminē veikiai susilpnēs. — [12]*Nors jie...* Taip paaiškinama 11 e : gimimų skaičius sumažēs ; tie gi, kurie bus gimę, neužaugs, greitai mirs, taip kad galų gale visa giminē turēs žūti. — [13]*Ephraimas...* Tiras buvo garsus savo galia ir turtais. Toks buvo Dievo globojamas Israēlis. Ebr t : Ephraimas, kaip aš buvau jį skyręs, kad jis būtų Tiras, pasodintas derlinguose laukuose... — *Ves savo...* Todēl pats bus savo žuvimo priežastis. — [14]*Duok...* Teisingai susirūstinęs pranašas pats prašo Dievo bausmēs nusikaltēliams. — [15]*Galgaloje.* Tenai prasidējo tautos stabmeldystē, kai tik ji įējo į Žadētąją žemę. — *Iš savo namų* : ji nebebus Dievo tauta

10. [1]*Israēlis...* Jis buvo Dievo vynuogynas, rūpestingai saugojamas ir prižiūrimas, todēl duodąs gražių vaisių. — *Jam lygūs.* Tauta daug

sakys : Nėra mums karaliaus, nes mes nebijome Viešpaties, ir ką mums
padarys karalius ? [4]Kalbėkite tuščio regėjimo žodžius ir darysite sandorą ;
kaip karčiokšlis išdigs teismas dirvos vagose. [5]Samarijos gyventojai gar-
bino Bethaveno karves ; bet dėl to liūdės jos tauta ir jos vartininkai,
kurie džiaugėsi jos garbe, nes ta garbė pasitraukė nuo jos. [6]Nes ir ji bus
nugabenta į Asurą kaip dovana karaliui keršytojui ; gėda sugaus Ephrai-
mą, ir Israėlis bus sugėdintas savo sumanymuose. [7]Samarija prapuldė
savo karalių kaip putas vandens paviršiuje. [8]Bus sunaikintos stabo augš-
tumos, Israėlio nuodėmė ; dagiai ir usnys ant jų altorių, ir jis sakys kal-
nams : Apdengkite mus, ir kauburiams : Griūkite ant mūsų

[9]Nuo pat Gabaos dienų Israėlis nusidėjo ; taip jie ir pasiliko ; argi
neištiks jų kova kaip ta, kuri buvo Gabaoje prieš neteisybės vaikus ?
[10]Aš plaksiu juos kaip norėsiu ; tautos susirinks prieš juos, kai jie bus
plakami dėl dviejų savo neteisybių. [11]Ephraimas karvaitė, įpratusi mėgti
kūlimą ; bet aš pereisiu per jos gražų kaklą ; aš sėsiu ant Ephraimo, Judas
ars, Jokubas akės sau. [12]Sėkite sau teisybėje ir pjaukite sulig gailestin-

---

turējo žmonių ir visokių gērybių. — *Bet kaip daug...* Bet visos gērybēs buvo pasavinamos dievaičiams, todēl juo daugiau buvo gērybių, juo daugiau tauta statydavo sau Baalio ar veršio stabų. — [2]*Pasidalino* : atsiskyrē nuo Dievo ir kreipēsi prie dievaičių /Kir, Teod/, arba svyravo tarp Dievo ir dievaičių /3 Kar 18,21/. Anot kitų dar : jų širdis apgaulinga. — *Sutrupins jų stabus* : taip parodydamas jų silpnumą. — [3]*Nēra mums karaliaus* : kurs būtų draug ir ganytojas ir gynējas, kurs viešpatautų Dievo vardu. — *Padarys karalius.* Jų dievaičiai ir karaliai tai tik šešēliai : tikros pagalbos jie duoti negali. — [4]*Kalbēkite...* Tačiau iki nelaimē išmokys juos išminties, jie kreipsis į visas puses, kad apsisaugotų nuo žuvimo. Vulg t daroma priekaištų tiesiog netikriems pranašams. Anot ebr t : jie kalba didelius žodžius, prisiekia kasdien ir tt, t y, daro tuščių pastangų, laužo duotąjį žodį, nevengia netikrų priesaikų, rūpinasi patikrinti sau sandorų. — *Kaip karčiokšlis...* Piktžolēs geroje žemēje auga smarkiau ; tokiuo smarkumu ateis Dievo teismas, bausmē. — [5]*Samarijos...* Anot ebr t : dēl Bethaveno /auksinių/ veršių susirūpinę Samarijos gyventojai ; taip, nuliūdę dēl jų jos tauta ir /dievaičių/ kunigai, jie dreba dēl jų garbēs, kad ji nuo jų iškeliavo. — *Bethaveno* : neteisybēs miesto, vietoje : Betelio, Dievo miesto. — Gyventojai ir dievaičių kunigai liūdi, kad stabai paniekinti, net gabenami į nelaisvę. — [6]*Keršytojui.* Žr aug 5,13. — *Sumanymuose* : dēl savo noru pasirinktos stabmeldystēs. — [8]*Stabo* : Aveno. Gal ir čia Avenas /stabas/ minimas vietoje Betelio. — *Apdengkite...* Tai visai nusiminusių žodžiai. Plg Ješ 2,19 ; Lk 23,30 ; Apr 6,16

4. Israėlio nelaisvė ir grįžimas iš jos

10,9-11,11. Neteisybēs vaikai bus nubausti /10,9-15/, bus atiduoti Egiptiečiams ir Asiriečiams /11,1-7/, bet gailestingo Viešpaties bus vēl išvaduoti /11,8-11/

[9]*Gabaos.* Žr aug 9,9. — *Taip* : tokiame širdies sukietējime. — [10]*Tautos susirinks.* Plg Ješ 1,4. — *Dēl dviejų...* Anot kaikurių : dēl dviejų auksinių veršių. Tačiau plg Jer 2,13. — [11]*Karvaitē...* Dievo įstatymu ir pamokymais išauginta, kad tarnautų. Jai labiau patinka kulti, nes tuomet ji gali ēsti, negu arti. Ephraimas palyginamas su jauna karve, nes jis garbina veršį. — *Aš pereisiu...* Padēsiu jam ant sprando jungą ir pažabosiu /Jier/. — *Aš sēsiu...* Pavergsiu Ephraimą, kaip kad daro vežikas, kurs sēdi vežime ir akstinu badydamas ragina gyvulį. — *Judas ars..* Tačiau darbas ir vargas bus naudingi, kaip naudingas yra dirvos arimas ir akējimas. Jokubas reiškia 12 giminių. Minimas Judas, nes ir jis dalyvavo nuodēmēse, todēl bus taip pat plakamas. — [12]*Teisybēje* : darykite gerus darbus, tuomet pjausite tiek, kiek būsite parodę gailestingumo ir gerumo. Sunkus darbas turi juos išpurenti, kad jie gerai priimtų

gumu, plėškite sau dirvoną ; nes metas ieškoti Viešpaties, kurs atė-
jęs išmokys jus teisybės. [13]Jūs arėte bedievystę, sėjote neteisybę, val-
gėte melo vaisių ; nes tu pasitikėjai savo keliais, savo karžygių daugybe.
[14]Pakils sumišimas tavo tautoje, ir visos tavo tvirtovės bus sunaikintos,
kaip Salmana buvo sunaikintas namų tojo, kurs teisė Baalį kovos dieną,
kai motina buvo sutriuškinta ant vaikų. [15]Tai padarys jums, Beteli, dėl
jūsų neteisybių piktumo

11. [1]Kaip praeina rytas, taip praeis Israėlio karalius. Kai Israėlis
buvo jaunas, aš mylėjau jį ; iš Egipto aš pašaukiau savo sūnų. [2]Jei juos
šaukė, tai jie ėjo tolyn nuo jų ; jie aukojo Baaliams ir atnašavo stabams.
[3]Aš buvau lyg maitintojas Ephraimui, nešiojau juos savo rankose ; tačiau
jie nesuprato, kad aš juos gydžiau. [4]Aš traukiau juos žmoniškomis virvė-
mis, meilės ryšiais ; aš buvau jiems kaip tas, kurs pakelia jungą augštyn
nuo jų žandų ; aš pasilenkiau prie jo, valgydindamas jį. [5]Jis negrįš į Egip-
to šalį ; Asuras bus jo karalius, nes jie nenorėjo gręžtis. [6]Kalavijas pra-
dės jo miestuose, sunaikins jo rinktinius ir suės jų viršininkus. [7]Mano
tauta lauks mano grįžimo ; tačiau jiems visiems bus uždėtas jungas,
kurs nebus nuimtas

[8]Kaip gi aš pamesiu tave, Ephraime ? kaip ginsiu tave, Israėli ? kaip
gi pamesiu tave lyg Adamą, padarysiu tau lyg Seboimui ? Mano širdis
apsivertė manyje ; taip pat mano gailestingumas sužadintas. [9]Aš nerodysiu
savo rūstybės narso, nesiimsiu vėl naikinti Ephraimą, nes aš Dievas, ne

---

sēklą. — *Plēškite sau* : pakeiskite visą savo vidujinį nusistatymą. — *Metas ieškoti...* Nes jis dar gali būti atrastas. Plg Ješ 55,6. — *Kurs atējęs.* Ebr t : iki jis ateis. Jau dabar reikia atverti savo širdis Dievui : tuomet ateis pas juos Viešpats, Mesijas. Plg aug 2,18... — [13]*Keliais*: stabmeldyste. — *Karžygių.* Ephraimo giminē buvo didžiausi ir žymi savo karingumu /plg Prad 49,22-26 ; Sk 1,33 ; Jošı 17,14/. — [14]*Kaip Salmana...* Ebr t : kaip Salmana darē prievartą Bet-Arbeliui kovos dieną. Čia matomai kalbama apie įvykį, tiesa, šv Rašte nepaminētą, bet gerai žinomą pranašo bendralaikiams. Kyliaraščiuose yra minimas Moabo karalius Salamanu ; gal jis buvo sunaikinęs Arbelę labai žiauriu būdu. Buvo žinomos senovēje dvi Arbelēs, viena Galiliejoje, kita anapus Jordano. Vulg, kuri čia laikēsi Gr t, daroma aliuzija į Teis 6,25 ; 8,10

11. [1]*Kaip praeina...* Šitas sakinys priklauso 10. skyrimui. — *Rytas* : aušra. Plg aug 10,7

Buvo jaunas. Egipte Israēlis užaugo ir virto didele tauta ; tuomet Dievas išvedē jį iš Egipto. — *Iš Egipto...* Matas /2,15/ pritaiko šituos žodžius kūdikiui Jēzui, kai jis Juozapo ir Marijos buvo atvestas atgal iš Egipto į Palestiną, ir sako, kad tuomet jie buvę pilnai įvydyti. — [2]*Jei juos šaukē* : per daugelį pranašų. — [3]*Kad aš juos gydžiau* : kad aš buvau jų gydytojas. — [4]*Žmoniškomis* : tokiais ryšiais, kuriais paprastai sugaunami ir patraukiami žmonēs ; gerumo ir meilēs pasireiškimais. — *Kurs pakelia...* Apinasriu jungas siekia gyvulių žandus. Prasmē : aš palengvindavau jums vargą ir darbą. — [5]*Jis negrįš...* Aš neskirsiu jiems tokios vergijos, kokią jie kitados iškentējo ir ją žino ; jiems ateis dar nežinoma bausmē, kuri todēl bus baisesnē. — *Bus jo karalius* : vietoje Viešpaties. — [7]*Mano tauta...* Anot ebr t : mano tauta yra linkusi atstoti nuo manęs

[8]*Kaip gi...* Viešpats, kurs taip mylējo Israēlį, atsimindamas tą savo meilę, jaučiasi negalįs visai jo išsižadēti ir leisti jam žūti amžinai. — *Kaip ginsiu...* Ebr t : kaip išduosiu tave? Vulg žodžiuose yra atsakymas į pirmąjį paklausimą: anaiptol, aš nepamesiu tavęs ; aš tave ginsiu, o Israēli ! — *Adamą... Seboimui.* Tai vardai dviejų miestų, kurie žuvo kartu su Sodoma ir Gomora /Pak 29,23/. Jie yra pavyzdys tokio žu-

žmogus, šventasis tavyje ir aš nesiveršiu į miestą. 10 Jie vaikščios pas-
kui Viešpatį ; jis krioks kaip liūtas ; taip, jis krioks, ir jūros sūnūs dre-
bės iš baimės. 11 Jie išskris lyg paukštis iš Egipto ir lyg karvelis iš Asi-
riečių šalies ; ir aš apgyvendinsiu juos jų namuose, sako Viešpats
12 Ephraimas apsupo mane išsigynimu ir Israėlio namai apgaule ; bet
Judas ėjo su Dievu kaip liudytojas ir su šventaisiais kaip ištikimasis

12. 1 Ephraimas gano vėją ir vejasi karštį ; jis daugina visą dieną
melą ir sunaikinimą ; jis padarė sandorą su Asiriečiais ir gabeno alie-
jų į Egiptą. 2 Todėl Viešpats bylinėjasi su Judu ir lanko Jokubą ; jis at-
silygins jam, žiūrėdamas jo kelių ir jo prasimanymų. 3 Jokubas pamynė sa-
vo brolį motinos įsčioje ir savo stiprybėje jis grūmėsi su Angelu. 4 Jis
nugalėjo Angelą ir paėmė viršų ; jis verkė ir maldavo jį ; Betelyje jis
rado jį ir ten jis kalbėjosi su mumis. 5 Viešpats, kareivijų Dievas, Vieš-
pats yra atsimintinasai jo vardas. 6 Taigi ir tu gręžkis į savo Dievą, sergėk
jo gailestingumą ir teisybę, ir tikėkis visuomet savo Dievu
7 Kanaanas turi savo rankoje netikrą svarstyklę, jis mėgsta skriausti.
8 Ephraimas kalbėjo : Aš juk pralobau, radau sau stabą ; visuose mano

---

vimo, po kurio nebelieka jokios atstatymo vilties. — *Mano širdis...* Viešpats turi tēvo širdį ir nenori nusidējēlio mirties. — 9*Šventasis...* Kas yra šventas, tas nori teisingumo ir šventumo ; šventasis nenori žuvimo, todēl jis nesiverš į miestą jo sunaikinti. — 10*Jie vaikščios...* Paaiškinama, kaip įvyks atnaujinimas : visų pirma tauta laikysis ištikimai Viešpaties ; ji bus iš klaidų ir nusikaltimų atšaukta jo galingu kaip liūto balsu, kuriam niekas nedrįsta priešintis. — *Jūros sūnūs drebēs...* Anot ebr t : drebēdami atbēgs sūnūs iš jūros, t y, iš tolimos jūros šalies, iš vakarų skubēs ateiti su didžiausia pagarba Dievui, kurį buvo įrūstinę. Jų grįžimas gražiais palyginimais išreiškiamas taip pat 11 e : *lyg paukštis... lyg karvelis*

5. Paraginimas daryti atgailą

11,12-14,10. Tie, kurie buvo klastingi ir nedēkingi /11,12-12,14/, stabų garbintojai ir pasidavę puikybei neišmintingi vaikai /13,1-14,1/, gręšis į Viešpatį, kurs bus jų gelbētojas /14,2-10/

12*Ephraimas...* LXX tekste, kurs gal čia tikresnis : melu apsupo mane Ephraimas, ir bedievyste Israēlio ir Judo namai ; dabar Viešpats pažįsta juos, ir tai bus vadinama šventa Dievo tauta. Ebr t taip pat, kaip ir Vulgata nevisai aiškus : čia Judo karalystē, nors toli gražu netobula, statoma žymiai augščiau už Israēlio karalystę ir pagiriama jos didesnē ištikimybē Dievui

12. 1*Gano vēją* : užsiima tuščiais dalykais. — *Karštį* : karštą vēją, kurs labai kenksmingas žmonēms, gyvuliams ir augalams. — *Visą dieną* : visą laiką, kolei Israēlio karalystē tebestovējo. — *Melą* : stabmeldystę. — *Sunaikinimą* : kas karalystei buvo žalinga ir vedē ją į sunaikinimą. — *Aliejų* : Palestina buvo aliejumi turtingesnē už Egiptą, bet čia aliejus tikriausiai reiškia visokias dovanas, kuriomis rūpintasi patikrinti sau Egipto pagalbą. — 2*Su Judu* : nes ir Judas neretai nusikalsdavo Dievui. Jokubas čia reiškia Israēlio karalystę. — *Lanko* : bausmēmis, plaka. — 3*Pamynē...* Ebr t : laikē savo brolio kulnį. — Taip jis varžēsi dēl pirmgimystēs, kurią Dievas norējo jam suteikti /Prad 25,23/. Šitose eil nurodoma garbinga Israēlio karalystēs pradžia. Minimas visų pirma žymus įvykis tautos tēvo Jokubo gimimo metu ; toliau kiti svarbūs įvykiai : *savo stiprybēje...* Anot ebr t : užaugęs stiprus vyras, jis grūmēsi su Dievu. — Ta kova reiškē, kad Dievo karalystei laimēti reikia pasiryžimo ir pastangų. — 4*Jis verkē...* pasakoma, kaip labai stengēsi Jokubas gauti iš nugalētojo palaiminimą, kurį tasai davē jam lyg nenoromis. — *Betelyje.* Žr Prad 35,7. — *Ten jis kalbējosi...* Patvirtino Jokubą kaip Patriarką ir davē jam

darbuose neras man neteisybės, kuria būčiau nusidėjęs. [9]Bet aš esu Vieš-
pats, tavo Dievas, iš pat Egipto žemės ; aš dar laikysiu tave padangtėse,
kaip iškilmės dienomis
[10]Aš kalbėjau pranašams, ir aš padauginau regėjimus ir per pranašus
kalbėjau prilyginimais. [11]Jei Galaade buvo stabas, tai veltui jie aukojo
veršiams Galgaloje, nes ir jų aukurai lyg akmenų krūvos dirvos vagose.
[12]Jokubas nubėgo į Sirijos šalį, Israėlis tarnavo dėl žmonos ir dėl žmo-
nos ganė. [13]Per pranašą Viešpats išvedė Israėlį iš Egipto ir pranašo jis
buvo saugojamas. [14]Ephraimas įrūstino mane savo nusikaltimais ; todėl
jo kraujas ateis ant jo ir jo Viešpats atlygins jam jo gėdą

13. [1]Kalbant Ephraimui pasibaisėjimas apimdavo Israėlį ; tačiau
jis nusikalto Baaliu ir mirė. [2]Ir dabar jie vis dar tebenusideda ;
jie pasidarė sau iš savo sidabro liedinį, panašų į stabus ; jis visas amat-
ninkų padirbtas ; ir apie tokiuos jie sako : Aukokite žmones, kurie gar-

---

mesijinių pažadų, kuriuos jau buvo suteikęs Abraomui ir Isaokui, pažadējo jo palikuonims teokratinę karališką garbę ir tēvonystę šventojoje žemēje. Jokubas tad savo pamaldumu buvo nusipelnęs tą garbę, kuriai jis buvo Dievo išrinktas. Pažadai buvo duoti ne vien Jokubui, bet taip pat jo palikuonims ; todēl ir jie turējo būti Dievui ištikimi ir dēkingi. — [5]*Viešpats*... Pats Dievo vardas *Jahveh* /tas, kurs yra/ turējo būti duotųjų pažadų laidas. Jis turējo būti tautai visuomet atsimintinas. — [6]*Į savo Dievą* : į tokį Dievą. — *Gailestingumą ir*... Žmogaus dorybēs Dievui ir artimui. — *Tikēkis*... Ebr t : lauk nuolat savo Dievo. — Kadangi ne nuo žmogaus pareina paskirti Dievui laiką, tai reikia laukti visuomet

[7]*Kanaanas*. Israēlis dabar nebēra šventa iš Jokubo kilusi tauta ; jis dēl savo elgesio vertas Kanaano vardo, nes neteisingas /turi savo.../ ir skriaudikas /mēgsta skriausti/. — [8]*Aš juk pralobau*... Israēlis dabar niekais verčia papeikimus ; jis net sakosi ne mažiau įsigijęs lobio, būdamas neištikimas Dievui, kaip kad buvo Dievo žadēta ištikimiesiems ; jis rado sau globēją, *stabą*, ir jaučiasi esąs visai teisus. — [9]*Bet aš esu*... Tačiau Viešpats nenori visai atmesti ir nusikaltusios tautos. Jis tebēra tas pat jos Dievas, kurs ją išvadavo iš Egipto. Tas pirmas išvadavimas bus ir kito išvadavimo laidas. — *Padangtēse*... Po nelaisvēs. Išgelbēta iš naujos nelaisvēs tauta vēl švęs kitą išvadavimo šventę

[10]*Kalbējau pranašams* : todēl jų žodis buvo mano žodis. — *Prilyginimais* : iš kurių galējai pažinti, kas aš esu ir ko iš tavęs reikalauju. — [11]*Jei Galaade*... Šitos eil tikra prasmē nesusekama. Gal norēta išreikšti toki mintis : jei Galaadas buvo visai pasidavęs stabmeldystei be jokios sau naudos, tai ir Galgala lygiai paskendus stabmeldystēje žino, kas jos laukia. — *Jų aukurai*... Ir stabų aukurai bus visai sunaikinti. — [12]*Jokubas nubēgo*... Vēl primenama Jokubo istorija. Kad Kanaano moterys nenuvestų jo prie savo stabų aukurų, jis bēgo, vargu ir kantrumu įsigijo sau žmoną : dabar gi Israēlio tauta skuba iš Galaado į Galgalą, iš Galgalos į Galaadą stabų ieškoti /žr Prad 27,41 ir tol/. — [13]*Per pranašą* : Mošę /plg Iš 14,21.22/. Jokubas bēgo, vargo, bet iš jo kilusi tauta buvo garbingai vedama ir globojama. Tuomet ji klausē Dievo balso, o dabar? — [14]*Jo kraujas*... Jis pats bus savo žuvimo priežastis. — *Jo gēdą* : Dievui padarytą panieką

13. [1]*Kalbant Ephraimui*... Anot ebr t : kai tik Ephraimas pradēdavo kalbēti, kiti drebēdavo ; jis buvo augštai iškilęs Israēlyje. — Turēta čia galvoje Teisējų laikai, kada Ephraimo giminē pasirodydavo galingiausia. /Plg Teis 8,1/. Bet veikiai ji susitepē stabmeldyste, kuri buvo ir jos žuvimo priežastis /plg 1 Kar 4,1.../. — [2]*Tebenusideda* : stabmeldyste. — *Padirbtas* : todēl yra niekai. — *Aukokite žmones*... Užmušti žmogų ir garbinti veršį, tai didžiausis proto iškrypimas. Žmonēs buvo aukojami

binate veršius. [3]Todėl jie bus kaip rytmetinis debesis ir kaip rytmetinė
rasa, kuri nyksta kaip audros pagauta iš klojimo dulkė ir kaip dūmas iš
dūmtraukio. [4]Aš gi esu Viešpats, tavo Dievas dar iš Egipto žemės, ir tu
nepažįsti kito Dievo be manęs, ir nėra kito gelbėtojo be manęs. [5]Aš pa-
žinau tave tyrumoje, tuštumos šalyje. [6]Savo ganyklose jie atsiganė ir
buvo sotūs ; jų širdis pakilo, ir jie užmiršo mane. [7]Taigi aš būsiu jiems
lyg liūtienė, lyg lūšis Asiriečių kelyje. [8]Aš pasitiksiu juos kaip lokienė,
kurios jaunikliai sugauti, ir suplėšysiu jų kepenų vidurius ; aš sunaikinsiu
juos tenai lyg liūtas ; laukinis žvėris sudraskys juos

[9]Tu pats sau esi prapultis, Israėli ; tik manyje yra tavo pagalba.
[10]Kur tavo karalius ? Ypač dabar tegelbi jis tave visuose tavo miestuose.
Ir kur yra tavo teisėjai, apie kuriuos tu sakei : Duok man karalių ir kuni-
gaikščius. [11]Aš duosiu tau karalių savo narse ir vėl atimsiu savo užside-
gime. [12]Ephraimo neteisybė įrišta, jo nuodėmė paslėpta. [13]Gimdyvės skaus-
mai ateis jam ; jis neišmintingas vaikas ; nes dabar jis neišliks savo vaikų
sunaikinime. [14]Aš išgelbėsiu juos iš mirties galios, išvaduosiu juos iš
mirties. O mirtie, aš būsiu tavo mirtis, o pragare, aš būsiu tavo įgėlimas !
Paguoda paslėpta mano akims. [15]Kadangi jis dalina brolius, Viešpats
atves karštą vėją, kilstantį iš tyrumos, kurs išdžiovins jo gyslas ir išsekins
jo šaltinį ; jis išplėš visokių brangenybių turtus

Molokhui. /plg 4 Kar 17,17 ; Ez 23,37/ — [3]*Jie bus kaip*... Keturiais palyginimais su dalykais, kurie pasirodo ir tuojau išnyksta, nurodoma bausmēs didumas ir jos tikrumas. — [4]*Dar iš Egipto*... Kitados padaryti tautai stebuklai yra laidas, kad Dievas nenori jos visiškai sunaikinti. Plg Ješ 43,10. — [5]*Tuštumos*. Ebr t : sausumos. — [6]*Savo ganyklose*... Tauta yra Dievo banda, kuriai buvo duota derlinga šalis. Gavus daug gērybių, ji pasidarē puiki, lyg kad jai visai nebebūtų reikiama Dievo pagalba. — [7]*Aš būsiu*... Pasikēlusią į puikybę tautą Dievas nubaus. Bausmē aprašoma vaizdais. — [8]*Kepenų vidurius*. Ebr t: jų širdies uždarymą, t y, krūtinę

[9]*Tu pats*... Tauta dēl ją sutikusios bausmēs negali kaltinti Dievo ; kalta tik ji viena. — [10]*Kur tavo karalius*. Tikrasis tautos karalius buvo pats Dievas ; bet ji du kartu pasirinko sau Dievo vieton kitokį karalių, pirmą kartą Samuēliui esant Teisēju /4 Kar 8,4/, ir antrą kartą atsiskyrus nuo Dovîdo namų. — [11]*Aš duosiu*... Plg 1 Kar 8,12-20. — [12]*Įrišta... paslēpta*. Pas Viešpatį laukdama keršto dienos. — [13]*Gimdyvēs skausmai* : ūmūs, didžiausi skausmai, bausmēs. — *Nes dabar*... Neišliks, nes visi vaikai bus sunaikinti. Kitoki mintis išreikšta ebr t : nes tai metas, kuriuo jis neturi pasilikti, kur gimsta vaikai /motinos įsčioje/. — Jei vaikas negali užgimti, jis būtinai miršta. Ir Israēlis turi atgimti kuogreičiausia per atgailą, kitaip jis mirs. — [14]*Aš išgelbēsiu*... Vieni aiškintojai supranta šituos ž apie žadamą tautai išgelbējimą. Jis bus įvykdytas pilnai, kai atsitiks tai, ką šv Povilas aprašo 1 Kor 15,55, būtent, kada mirusiųjų kūnų prisikēlimu bus iš mirties atimtas visas jos grobis. Ebr t tikriau verčiamas taip : aš išgelbēsiu juos iš šeolio /mirusiųjų buveinēs/ rankos ; aš išvaduosiu juos iš mirties. O mirtie, kur yra tavo maras? O šeoli, kur yra tavo sunaikinimas? Atgaila /mano sumanymas keršyti/ bus paslēpta mano akims. Plg Žyd 2,14.— Kiti aiškintojai draug su kaikuriais Žydais sako, kad geri pažadai šitoje eil būtų nesuderinami su kontekstu, ir todēl mato čia baisių grasymų. Ebr t sakinius jie ima kaip nustebimo klausimus : ar aš išgelbēsiu juos iš šeolio rankos? Ar aš išvaduosiu juos iš mirties? /t y, aš neišgelbēsiu jų ir tt/. O mirtie, kur yra tavo maras? O šeoli, kur yra tavo sunaikinimas? /t y, siųsk jiems, o mirtie, savo marą ir tt/. Atgaila bus paslēpta mano akims /t y, aš niekuomet nesigailēsiu juos nubaudęs/. Toks aiškinimas yra, tiesa, gana sklandus, bet jis nēra geresnis už pirmąjį, kurį pilnai palaiko ir Povilo žodžiai 1 Kor 15,55 ; be to, pas Ošēją randame ir

14. [1]Samarija pražus, nes įrūstino savo Dievą, jie žus kalaviju, jų
kūdikiai bus sutriuškinti ir jų nėščios moterys perskrostos
[2]Gręžkis, Israėli, į Viešpatį, savo Dievą, nes tu sukniubai savo netei-
sybėje. [3]Pasiimkite su savim žodžius ir gręžkitės į Viešpatį ir sakykite
jam : Atimk visą neteisybę, priimk kas gera, ir mes atnašausime savo
lūpų veršius. [4]Asuras neišgelbės mūsų, mes nebesėsime ant žirgų ir ne-
besakysime daugiau : Mūsų rankų darbas yra mūsų dievai, nes tu pasi-
gailėsi to našlaičio, kurs yra pas tave
[5]Aš išgydysiu jų žaizdas, mylėsiu juos savaime, nes mano narsas
nusigręžė nuo jų. [6]Aš būsiu lyg rasa, Israėlis žydės lyg lelija, ir jo šaknys
išsiplės kaip Libano. [7]Jo šakos išsiskės, jo garbė bus panaši į alyvmedžio
ir jo kvapas bus kaip Libano. [8]Jie vėl sugrįš gyventi jo ūksmėje, gyvens
kviečiais ir žydės kaip vynuogynas ; jo šlovė bus toki kaip Libano vyno.
[9]Ephraime, kam gi man dar stabai ? aš išklausysiu ir aš auginsiu jį lyg
žaliuojančią eglę ; iš manęs rasis tavo vaisius
[10]Kas yra išmintingas, kad tai suprastų ? kas turi išmanymo, kad
tai žinotų ? Nes Viešpaties keliai tiesūs ir teisingieji vaikščioja jais,
neištikimieji gi suklumpa juose

---

kitur visai netikētai supintų grasymų su geriausiais pažadais. — [15]*Kadangi jis* : Ephraimas. Kadangi Ephraimas pats atsiskyrē ir padalino karalystę, tai Dievas išsklaidys Israēlį. Todēl laukiant laimingesnių laikų tautai teks daug kentēti. Ir vējas bus Dievo bausmēs vykdytojas. Plg Ez 19,12. Ebr t : nes nors jis ir derlingas, tačiau ateis rytų vējas, Viešpaties vējas, kyląs iš tyrumos...

14. [1]*Samarija*... Ebr t : Samarija gaus atkentēti, nes ji kēlē maištą prieš savo Dievą. Vulg t yra linkējimas bausmių nusikaltusiai tautai, kurią čia atstovauja jos sostinē. Tokiuo linkējimu išreiškiamas grasymas, kad nusikaltēlis susiprastų ir pasitaisytų, arba kad jo nubaudimu būtų pataisyti kiti, arba bent kad taip pasireikštų Dievo teisybē ir galybē /Tom/

[2]*Savo neteisybēje* : savo stabų garbinimu. — [3]*Pasiimkite*... Išpažindami savo nuodēmes artinkitēs į Viešpatį /Jieron/. — *Savo lūpų veršius* : gyrių ir dēkojimą. Panašaus išsireiškimo kitur nerandame. LXX ir Syr tekste skaitome : savo lūpų vaisių. Toks skaitymas geresnis, nes jo laikēsi ir Povilas Žyd 13,15. Kald tačiau tekste sakoma : tebūna mūsų lūpų žodžiai tau taip malonūs, kaip jaučiai pasimēgimui ant altoriaus. — [4]*Mes nebesēsime*... Nebejieškosime jokios žmonių pagalbos. — *Nes tu pasigailēsi*... Ebr t : nes pas tave randa pasigailējimo našlaičiai. — Našlaičiai yra Israēlio tauta, nes Dievo, savo tēvo, palikta, nes iš jos atimtas laimingas sūnų likimas

[5]*Aš išgydysiu*... Ebr t : aš atitaisysiu jų neištikimybę. — [6]*Lyg rasa. Israēlis*. Ebr t ir kituose : lyg rasa Israēliui. — *Lyg lelija*. Plg Mt 6,28. — *Kaip Libano*. Didžiausio įsigalējimo žymē. — [7]*Išsiskēs*. Dievo karalystē apims visas tautas. — *Į alyvmedžio*. Naudingiausis savo vaisiais Palestinos medis. — *Kaip Libano* : kurs kitados buvo apaugęs kedrais ir kitokiais gerą kvapą turinčiais medžiais. — [8]*Kaip Libano vyno*. Libano pašlaitēs aplinkui buvo apsodintos vynuogynais, iš kurių buvo gaunama jau ir senovēje garsaus labai gero vyno. — [9]*Kam gi man*... Dievas nebepakęs šalia savęs stabų, kuriuos tauta garbino. Jam rūpi, kad jų visai nebebūtų. — *Aš auginsiu*... Anot ebr t : aš žiūrēsiu į jį kaip į žaliuojantį kiparisą

[10]*Kas yra išmintingas*. Baigdamas knygą pranašas kreipiasi į savo skaitytojus ir dar kartą ragina juos pasinaudoti visais duotais pamokymais, visuomet laikytis Dievo valios, kuri įvykdyta daug laimēs duoda teisiesiems, neįvykdoma gi sudaro begalinių sunkenybių nusidējēliams ir veda juos į mirtį

JOELIO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Ebr Joelio vardas reiškia: Viešpats /Jahveh/ yra Dievas. Joelio tėvas Phatuelis visai nežinomas asmuo. Gyveno ir pranašavo Joelis tikriausiai Judo karalystėje, nes jis neretai mini tik Sioną, Judo ir Jerusalės gyventojus, šventyklą ir aukas. Jis gal yra visų seniausis pranašas, senesnis už Ješają ir Amosą. Ješajas /13,6/ jau galėjo pasinaudoti Joelio /1,15/ žodžiais, Amosas gi savo pranašystę pradeda /Am 1,2/ sakiniu, paimtu iš Joelio teksto /3,10/. Tarp Žydų tautos priešų, kuriuos Dievas nubaus, jis mini Egiptiečius, Idumėją, Tirą, Sidoną ir Pilistimus, bet nieko nesako apie Siriečius, Asiriečius ir Kaldiečius, kurie vėliau pasidarė taip pavojingi Žydams, kad dėl jų vėlesnieji pranašai /Ošėjas, Amosas/ turėjo daug dejuoti ir kuosmarkiausiai kelti savo balsą. Nekalba Joelis nė apie stabmeldytę Žydų tarpe ; atrodo, kad jo laikais tauta buvo visai ištikima Dievui. Toki Žydų tautos padėtis buvo tik pirmais karaliaus Joaso viešpatavimo /877-837/ metais. Tikriausiai šiuo laiku Joelis ir bus parašęs savo pranašysčių knygelę, kurios labai graži kalba gyvai liudija apie jos senumą

2. Joelio pranašysčių knygos turinys toks. Pirmoje jos dalyje /1,1-2,17/ yra raginimas daryti atgailą dėl dviejų Judo šalį ištikusių skaudžių nelaimių, būtent, skėrių užplūdimo, kurs yra ypač plačiai aprašomas, ir dėl sausmečio ; o kunigai kviečiami įsakyti pasninką ir maldas visoje šalyje. Antroje knygos dalyje /2,18-3,21/ žadamas Dievo pasigailėjimas, nes nelaimės baigsis ir Dievas duos lietaus bei gerą derlių ; be to, išlies gausingai ant visų šventąją Dvasią ; iš kitos gi šalies baisi Viešpaties keršto diena pasireikš visiems Dievo tautos priešams, kurie bus sunaikinti, tuo tarpu kad Judas atgims

Joelio knygoje tarp kita ko randame geriausių pažadų Žydų tautai, jei ji pasiliks ištikima Viešpačiui. Ji virs visą pasaulį apimančios teokratinės karalystės centru. Eklesijai yra joje pažadėtas šv Dvasios išliejimas /2,28-29/. Gražiai joje aprašytas visuotinis teismas pasaulio pabaigoje

JOELIO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Viešpaties žodis suteiktas Phatuelio sūnui Joeliui
[2]Pasiklausykite jūs, seniai, ir išgirskite ausimis, visi žemės gyven-
tojai, ar yra toks dalykas įvykęs jūsų dienose, ar jūsų tėvų dienose?
[3]Pasakokite tai savo vaikams ir jūsų vaikai savo vaikams ir jų vaikai to-
lesnei kartai. [4]Ką paliko kirminai, tai suėdė skėriai, ir kas liko nuo
skėrių, suėdė vabalai, ir kas liko nuo vabalų, suėdė amaras
[5]Pabuskite jūs, girtieji, ir verkite, klykite visi, kurie gardžiai geriate
vyną, nes jis atimtas nuo jūsų burnos. [6]Nes mano šalį apipuolė tauta
galinga ir nesuskaitoma ; jos dantys kaip liūto dantys, ir jos krūminiai
lyg jauniklio liūto. [7]Ji pavertė mano vynuogyną tyruma, nuplėšė žievę nuo
mano figmedžių, nulupo, apiplėšė juos ir parmetė ; jų šakos pasidarė
baltos
[8]Raudok kaip mergaitė, kuri apsivilko maišu dėl savo jaunystės vyro.
[9]Duoninės ir liejamosios aukos dingo iš Viešpaties namų ; gedi Viešpa-
ties tarnai kunigai. [10]Laukai sunaikinti, gedi dirvos, nes sunaikinti kvie-
čiai, išdžiūvo vynas, išseko aliejus. [11]Artojai nusiminę, klykia vynininkai
dėl javų ir miežių, nes lauko pjūtis žuvo. [12]Vynuogynas išdžiūvęs ir

---

I. 1. Skėrių sunaikintas kraštas

1,1-20. Pranašas, aprašęs skėrių padarytą šalies sunaikinimą /2,12/, ragina visus raudoti ir pasninkauti /13,20/

1. [1]*Viešpaties žodis.* Visa, ką pranašas Joelis pasakys savo knygoje, yra Viešpaties žodis, todėl Dievo suteiktas apreiškimas

[2]*Ar yra... įvykęs...* Skėrių padarytas Judo šalies sunaikinimas taip didelis, kad panašaus neatsimena seniausi žmonės ; reikia, kad jo atsiminimas pasiliktų ir būsimoms kartoms. Plg Iš 10,2 ; 13,8. — [4]*Ką paliko kirminai...* Ebr t kalbama tikriausiai tik apie skėrių padarytą sunaikinimą. Atskiri jų pavadinimai greičiausiai nurodo ketveriopą būdą, kaip augalai buvo sunaikinti : nukertant /lapus/, griaužiant, čiulpiant ir tt

[5]*Klykite...* Ebr t : klykite, jūs visi girtuokliai, kad jums saldus vynas atimtas nuo burnos. — Vadindamas tuos, į kuriuos pranašas kreipiasi, girtuokliais, jis jau nurodo ir nelaimės priežastį — daugelio girtuokliavimą, kurs dabar susilaukė bausmės. — [6]*Tauta.* Kaip čia skėriai, taip kitur vabzdžių aibės, pav, skruzdėlės vadinamos tauta. Plg Pat 30,25.26. — *Jauniklio liūto.* Ebr t : liūtienės. Plg Apr 9,8. — [7]*Vynuogyną.* Vynmedžiai ir figmedžiai buvo didžiausis Palestinos turtas. Ebr t ta pati mintis išreikšta bent kiek kitais ž : ji sunaikino mano vynmedžius ir visai sulamdė mano figmedžius ; nuplėšė jų žievę ir juos paguldė, jų šakos pasidarė baltos

[8]*Dėl savo jaunystės vyro.* Turima čia galvoje mergaitė, pažadėta vyrui, kuriam staigiai mirus ji negražiu gedulo drabužiu apsivilkus rauda prarastos laimės. Susižadėjimas Žyduose buvo lygus sutuoktuvėms ; pažadėta mergaitė buvo laikoma ir vadinama žmona, jaunikis jos vyru /Pak 22,23/. — [9]*Duoninės...* Sen Test žemės derlingumas ir perteklius paprastai būdavo tautos pamaldumo pasėka ir ženklas, jog Dievas jai maloningas ; todėl tikriausis įrodymas, jog jis yra susirūstinęs, buvo ta aplinkybė, kad Dievas leido taip gausiai sunaikinti šalies turtus, jog nebėra iš ko daryti jam aukų. Nekruvinoms aukoms buvo vartojami javai /smulkūs miltai, nerauginta duona/, aliejus ir vynas. Viešosios

figmedis suvytęs, granatinių obuolių medis, palmė, obelė ir visi laukų
medžiai padžiūvę, nes žmonių vaikų džiaugsmas dingo
[13]Susijuoskite ir raudokite, jūs kunigai; klykite altoriaus tarnai,
įeikite, gulėkite apsivilkę maišais, mano Dievo tarnai, nes iš jūsų Dievo
namų dingo duoninės ir liejamosios aukos. [14]Skelbkite šventą pasninką,
šaukite susirinkimą, surinkite senius, visus šalies gyventojus į savo
Dievo namus ir šaukitės Viešpaties: [15]Ai, ai, ai tai dienai! nes Viešpa-
ties diena arti, ir ji ateina kaip sunaikinimas nuo Galingojo. [16]Argi ne
jūsų akyse dingo maistas iš mūsų Dievo namų, linksmybė ir džiaugsmas?
[17]Galvijai supuvo savo mėšle, kluonai sugriauti, sandėliai išardyti, nes
kviečiai sugedę. [18]Kodėl vaitoja gyvuliai, baubia bandos jaučiai? Nes
nėra jiems ganyklų; bet taip pat žūna ir avių būriai
[19]Į tave, Viešpatie, aš šaukiuos, nes ugnis suėdė pievų grožį ir lieps-
na nudegino visus šalies medžius. [20]Net ir laukų žvėrys, lyg lietaus iš-
troškusi sausa žemė, žiūri augštyn į tave, nes išdžiūvo vandenų šaltiniai
ir ugnis prarijo pievų grožį

2. [1]Trimituokite trimitu Sione, klykite mano šventajame kalne, tesu-
dreba visi šalies gyventojai, nes Viešpaties diena ateina, nes ji arti, [2]tam-
sybių ir sutemos diena, debesų ir viesulo diena. Kaip aušra išsiplečia

---

aukos tikriausiai dar tebebuvo daromos. — *Kunigai.* Jie nebegalējo gauti jiems priklausančių dešimtinių ir dovanų. — [10]*Gedi dirvos.* Pati žemē atrodo nuliūdus, nes sunaikinti tie dalykai, kurie buvo šalies turtas. Dēl jų žuvimo liūdi visi gyventojai

[13]*Susijuoskite...* Jei aukos liaujasi, tai yra didžiausi bausmē, ir, Dievo siųsta nelaimē, draug ir ženklas, kad Dievas gali tautą visai atmesti nuo savęs. Bendrame liūdesyje kunigai turi duoti atgailos pavyzdį, kad Dievas būtų permaldautas. — *Įeikite..*, Anot ebr t: ateikite /į šventyklą/, nakvokite gedulo apdaruose, jūs, mano Dievo tarnai. — [14]*Skelbkite šventą...* Pasninkas vadinamas šventu, nes juo reikia daryti atgailą už nuodēmes ir stengtis laimēti Viešpaties pasigailējimą. — *Susirinkimą*: kad visų vardu būtų siunčiamos maldos Dievui. Tokie šventi susirinkimai Žydams buvo žinomi nuo seniausių laikų. Žr Teis 20,26; 1 Kar 7,5.6. — *Senius*: jie stovēdami visuomenēs priešakyje turi duoti jiems gerą pavyzdį. — [15]*Ai, ai, ai...* Dabartinē nelaimē yra ženklas dar didesnēs būsimos, kuri taip baisi, kad pranašas ją numatydamas gali tiktai skaudžiai dūsauti. Jei tie įspējimai, kuriuos Dievas siunčia mažesnēmis nelaimēmis, nueina niekais, tai artēja baisi Viešpaties rūstybēs diena. Plg Ješ 34,8. — [16]*Argi ne jūsų...* Jei dabartinē nelaimē yra padariusi taip baisių dalykų, tai kokių baisumų atneš su savim Viešpaties teismo diena? Derliui žuvus nebegali būti džiaugsmo, kurs lydēdavo iškilmių susirinkumus, aukų pokylius ir dēkojimo dienas. — [17]*Galvijai supuvo*: nes žmonēs nusiminę nebeįstengia jais rūpintis

[19]*Ugnis*: sausmetis. Plg 20 e. Apie antrąją slogą pranašas kalba labai trumpai; ji gal buvo žymiai mažesnē negu pirmoji

2. Paraginimas daryti atgailą

2,1-17. Teismo diena arti, nes jau pasirodo Dievo bausmēs vykdytojai /1-9/; baisusis teisējas Viešpats ateis, todēl reikia daryti tikra atgaila /10-17/

2. [1]*Trimituokite...* Šitais žodžiais kreipiamasi į kunigus, kurių pareiga buvo Morijos kalne trimituoti trimitais /plg Kun 10,1.../. — *Ji arti.* Nors teismas arti /1,15/, tačiau tikra atgaila jis gali būti atitolintas, arba net visai pašalintas. Plg Jer 26,19 ir žem 2,14.17. — [2]*Tamsybių...* Tamsybēmis Dievas baudē atkakliuosius Egipte /Iš 10,2/; tamsybē apsupusi Sinajaus kalną buvo Dievo didenybēs garbingumo ženklas. Kaip paprastai šviesa reiškia džiaugsmą ir laimę,

kalnuose, taip ateina gausinga ir galinga tauta ; į ją panašios nebuvo nuo
pradžios ir po jos nebus per kartų kartas. [3]Jos priešakyje — ryjanti ugnis
ir jos užpakalyje — deginanti liepsna ; šalis ties ja lyg gėrių sodas, o
paskui ją tyrumos tuštuma, ir nėra kas ją išvengtų. [4]Jų išvaizda kaip
žirgų išvaizda ; jie bėga kaip raiteliai. [5]Jie šokinėja, kaip kad kariški
vežimai bilda kalnų viršūnėmis, kaip ūžia liepsna, rydama šiaudus, kaip
drąsi tauta prisirengusi kovai. [6]Prieš juos dreba iš išgąsčio tautos, visi
veidai darosi panašūs į puodus. [7]Jie bėga kaip drąsuoliai, kaip vyrai ko-
votojai jie kopia į sieną ; vienas prie kito jie eina savo keliu ir nenukryps-
ta nuo savo takų. [8]Vienas kito nestumdo, kiekvienas eina savo vieta ;
bet ir pro langus jie puola ir neiškrinka. [9]Jie eina į miestą, bėga sienomis,
lipa į namus, lenda pro langus kaip vagis. [10]Prieš juos dreba žemė,
virpa dangus ; saulė ir mėnulis aptemsta, ir žvaigždės nustoja savo
blizgėjimo. [11]Viešpats paleidžia savo griausmą savo kariuomenės prieša-
kyje, nes labai didelė jo kariška stovykla, nes ji galinga ir vykdanti jo
žodį ; nes Viešpaties diena didelė ir labai baisi, ir kas ją iškęs ?
[12]Taigi dabar Viešpats sako : Gręžkitės į mane visa savo širdimi,
pasninku, verksmu ir raudojimu. [13]Perplėškite savo širdis, ne savo dra-

---

taip naktis ir tamsa nelaimę ir bausmę. — *Galinga tauta* : skēriai. Plg aug 1,6. Tačiau kaikurie aiškintojai mano, kad pranašas dabar naikinančių kraštą skērių aibēse mato taip pat vaizdą kitų galingų priešų, kurie bus kito dar baisesnio Dievo teismo vykdytojai. Pranašo aprašymas atitinka Mošēs grasymus, Pak 28,49... — *Nebuvo nuo pradžios...* Patarlinis išsireiškimas, kuriuo pažymimas nepaprastas skērių padaryto sunaikinimo didumas. Rašydamas šituos žodžius, Joelis gal turējo galvoje, kas pasakyta Iš 10,14. — [3]*Jos priešakyje...* Dviem palyginimais aprašomos skērių užplūdimo pasēkos. Tas Dievo leistas užplūdimas lygus baisiam visa sunaikinančiam gaisrui. Plg Ps 17,9 ; 96,3. — *Gērių sodas* : rojus. — [4]*Kaip žirgų*. Skērių galva gerokai panaši į labai sumažintą arklio galvą. Plg Apr 9,7. — *Jie bēga...* Greitai, suglaustomis eilēmis. — [5]*Jie šokinēja...* Bēgančių skērių sukeliamas ūžesys ir čiužējimas lyginami su toli kalnuose girdimu vežimų bildesiu /plg Apr 9,9/ ir degančių šiaudų spragsējimu, ir su einančios į kovą minios triukšmu. — [6]*Panašūs į puodus* : pajuodēja iš išgąsčio. Ebr t prasmē : išblykšta. — [7]*Į sieną*. Skēriai lipa į sutiktą savo kelyje medį, kopia į sieną ir nepailsta. — [8]*Pro langus*. Ebr ž greičiau reiškia : pro jietis ar pro kalavijus. Prasmē gi yra : nesiduoda sulaikomi nē ginklais. — *Neiškrinka* : skērių eilēs neišyra. — [10]*Dreba žemē...* Tolesniam aprašymui vaizdai imami iš visuotinio teismo apystovų /plg Ješ 13,10 ; žem 3,15 ; Ez 32,7 ; Mt 24,29/, jie pritaikomi tai didelei nelaimei, daliniam Dievo teismui aprašyti, nes atskiri Dievo teismai yra laipsniai ir prirengimas prie visuotinio ; pritaikomi ir dēl tam tikro panašumo : dreba žemē, nes dreba iš išgąsčio jos gyventojai ; kai begalinēs skērių aibēs skrenda storais sluogsniais, jie sudaro didelį tamsiausį debesį, pro kurį neprasiveržia saulēs šviesa. — [11]*Savo griausmą*. Įspējantis griausmingas Viešpaties balsas buvo pati pranašo aprašyta nelaimē. — *Jo kariška...* Anot ebr t : jo kariškas būrys, nes galingas to įsakymo vykdytojas, nes Viešpaties ir tt. Plg Jer 30,7 ; Am 5,18 ; Soph 1,15 [12]*Taigi dabar*. Anot ebr t : dar ir dabar. — Nors jūs patyrēte pirmuosius Dievo rūstybēs ženklus, nors Dievo diena jau artēja ir kerštas jau paskelbtas, tačiau Dievas nori jį sulaikyti. Kuo aš grasiau, tai turi jus išgąsdinti /Jieron/, turi jus pastūmēti į atgailą /Auksab/. — *Pasninku..* Atgailos ženklais, pasninku ir tt jie įrodys, kad jie visa širdimi bjaurisi savo nusikaltimų. — [13]*Ne savo drabužius*. Nesitenkinkite viršutiniais ženklais, atplēškite savo širdis nuo nuodēmēs, perplēškite jas skausmu ir tikru gailesiu ; su visu tuo turi būti sujungtas pilnas širdies palinkimas į Dievą. — *Nes jis...* Gręžtis į Dievą

bužius, ir gręžkitės į Viešpatį, jūsų Dievą, nes jis maloningas ir gailestin-
gas, kantrus ir pilnas pasigailėjimo, ir gali gailėtis, leidęs šią nelaimę.
14Kas žino, gal jis vėl dovanos ir paliks po savęs palaiminimą, duoninę
ir liejamąją auką Viešpačiui, jūsų Dievui? 15Trimituokite trimitu Sione,
skelbkite šventą pasninką, šaukite sueigą, 16surinkite tautą, pašventin-
kite susirinkimą, surinkite mažutėlius ir tuos, kurie tebežinda krūtis;
teišeina jaunikis iš savo guolio ir jaunoji iš savo patalo. 17Tarp priean-
gio ir altoriaus teverkia kunigai, Viešpaties tarnai, ir tesako: Pasigailėk,
Viešpatie, pasigailėk savo tautos ir neduok savo tėvonystės paniekinti,
kad jai viešpatautų tautos. Kam turėtų sakyti tautose: Kur yra jų
Dievas?
18Viešpats parodė uolumo dėl savo šalies ir pasigailėjo savo tau-
tos. 19Viešpats atsiliepė ir tarė savo tautai: Štai aš siųsiu jums javų,
vyno ir aliejaus, ir jūs būsite jų pilni; aš nebeduosiu jūsų paniekinti
tautose. 20Tą, kurs yra iš šiaurės, aš atitolinsiu nuo jūsų, ir išvarysiu
jį į nepereinamą ir tuščią šalį, jo priešakį į Rytų jūrą ir jo užpakalį
į tolimąją jūrą; ten kils augštyn jo dvokimas, ir kils jo puvimas, nes
jis elgėsi išdidžiai. 21Nebijok, žeme, džiūgauk ir linksminkis, nes Viešpats
padarys didelių dalykų. 22Nebijokite, šalies gyventojai, nes žels gražios

---

jiems tikrai padēs šie prisiminimai: jis jūsų Dievas, kurs rūpinasi savo tauta, ir kurs yra didžiausi jos gērybē; džiaugsmingą viltį ir pasitikējimą turi sužadinti ta aplinkybē, kad jis pilnas malonēs, pasigailējimo, kantrumo ir malonumo, todēl gali bausmę nukelti ir suteikti gausesnių malonių. Plg Iš 34,6. — *Gali gailētis...* Drąsus antropomorfismas. Plg Ps 85,5; Jo 4,2 ir k. — 14*Kas žino...* Pranašas ragina daryti atgailą ir pasitikēti. Kadangi jis tačiau neįstengia pilnai išmanyti Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybēs, jis verčiau linki, ne per daug greitai tvirtina /Jieron/, juo labiau kad kitaip jo klausytojai gali neparodyti atgailoje reikiamo uolumo. — *Paliks po savęs*: kai nubaudęs tautą vēl maloningai gręšis į ją. — *Palaiminimą*: gausingą derlių. Plg aug 1,9. — 15*Trimituokite...* Žr aug 1,14. — 16*Pašventinkinte.* Visi turi būti laisvi nuo susitepimo. Plg 2 Kron 30,17.18. — *Mažutēlius...* Visi be jokio pasiteisinimo turi ateiti į šventyklą, kad visų raudojimai, ypač mažų vaikų, tikriau palenktų į juos Dievo širdį. Bendros atgailos metu nē vienam nevalia sau pataikauti. — 17*Tarp prieangio...* Tarpininkai tarp Dievo ir žmonių turi melstis visų vardu ir išreikšti, ką visi jaučia, stovēdami tarp šventyklos prieangio ir deginamųjų aukų altoriaus, atsigręžę į šventyklą. Jų ašaros parems jų prašymą. — *Savo tautos*: kurią pats sau išsirinkai ir taip daugeliu stebuklų paliudijai, kad ji tikrai tavo. Jei pagonys ją pasiimtų, būtų negarbē jos Dievui, tam Dievui, kuriuo tauta gyrēsi prieš kitas kaip savo tikru padējēju

II. 1. Derlingiausi laukai

2,18-27. Pasigailējęs savo tautos Dievas padarys galą ištikusiai ją nelaimei, skēriai bus sunaikinti, gausus šaliai suteiktas lietus grąžins žemei derlingumą ir tauta džiaugsis visokių gērybių apstybe

18*Viešpats...* Dievas neduoda savo tautai žūti; bausmę įvykdęs jis pasigaili tautos ir sunaikina bausmēs įrankius. — 19*Atsiliepē...* tauta kreipēsi į Viešpatį, maldaudama pasigailējimo. Dievas išklauso jos prašymą ir duoda palankų atsakymą. — *Nebeduosiu*: kolei pasiliks geras tautos nusistatymas. Plg Kun 26; Pak 28. — 20*Tą, kurs...* Skelbiamas kraštą užplūdusių skērių sunaikinimas. Jie įsivaizduojami kaip priešas atvykęs iš šiaurēs, iš kur Žydų tauta buvo dažniausiai puolama. Nors paprastai skērius atnešdavo pietų vējas, bet šiuo atveju jie buvo užplūdę Palestiną iš šiaurēs. — *Į nepereinamą...* Ebr t: į sausą ir apleistą. Skēriai bus dalimi išmesti į Arabijos tyrumą ir Mirties jūrą. — *Jo pri·šakį.* Visa skērių daugybē

pievos, nes medžiai neš savo vaisių, figmedis ir vynmedis duos savo
derlių. 23Ir jūs, Siono sūnūs, džiūgaukite ir linksminkitės Viešpatyje,
jūsų Dievuje, nes jis duoda jums teisybės mokytoją ir padarys, kad lytų
jums ankstyvasai ir vėlyvasai lietus, kaip kitados. 24Klojimai bus pilni
javų ir spaustuvai bus sklidini vyno ir aliejaus. 25Aš atpildysiu jums tuos
metus, kuriuos suėdė skėriai, žiogai, amaras ir vabalai, mano didelė kariuomenė, kurią buvau siuntęs prieš jus. 26Jūs valgyte valgysite ir būsite sotūs ;
jūs girsite vardą Viešpaties, savo Dievo, kurs padarė jums stebuklingų
dalykų, ir mano tauta nebebus daugiau sugėdinta per amžius. 27Ir jūs
žinosite, kas aš esu tarp Israėlio, kad aš esu Viešpats, jūsų Dievas, ir kad
be manęs nėra kito, ir mano tauta nebebus daugiau sugėdinta per amžius
28Po to štai kas atsitiks : Aš išliesiu savo dvasią ant kiekvieno kūno ;
jūsų sūnūs ir jūsų dukterys pranašaus ; jūsų seniai turės sapnų, ir jūsų
jaunikaičiai matys regėjimų. 29Bet ir ant savo tarnų ir tarnaičių aš iš-
liesiu anose dienose savo dvasią. 30Aš parodysiu danguje ir žemėje nuo-

---

pasidalins ; tie, kurie bus priešakyje, bus išvaryti į rytų tyrumą ir į Mirties jūrą ; buvusieji užpakalyje bus nunešti į vakarų jūrą. — *Į tolimąją.* Ebr t : į užpakalinę. Taip čia vadinama Viduržemio jūra, nes, žmogui žiūrint į saulėtekius, ji atsiranda užpakalyje. — *Jo dvokimas...* Įkritę į jūrą skėriai ir čia prigėrę bus jūros išmesti į krantą ir čia supus. Bet jų dvokimas nepakenks tautai, nes bus toli nuo jos. — *Išdidžiai* : kaip kad elgiasi priešas nugalėtojas. — 21*Nebijok, žeme...* Pranašas žada džiaugsmo visiems, kurie bus nukentėję, gamtai, gyvuliams ir žmonėms. — *Padarys didelių dalykų.* Ebr t : tas pat išsireiškimas, kokiuo baigiama 20 e. — 23*Teisybės mokytoją.* Tauta turi džiaugtis, kad Dievas yra jai davęs įstatymą ir leidžia nuolat jį aiškinti per pranašus, taip kad ji gali eiti tikru keliu į teisybę /plg Sk 23,23/. Dievas buvo davęs tautai ir pamaldžių karalių /plg 4 Kar 18 ; 2 Kron 19 ; Ješ 30,20/. — Ebr t dauguma aiškintojų verčia šiaip : lietų teisybei, ir jo prasmę išreiškia tokiuo būdu : duoda lietaus reikiamu, tinkamu metu, arba : duoda lietaus, kaip teisumo, dovanojimo ženklą. — 25*Tuos metus.* Tautą ištikusi nelaimė matomai tęsėsi ne vienerius metus, bet ilgesnį laiką

2. Dvasios išliejimas
ir išgelbėjimas Viešpaties dieną

2,28-3,21. Pranašaujama gausus šventosios Dvasios suteikimas /2,28. 29/, nurodomi visuotinio teismo ženklai /2,30-32/, tas teismas aprašomas /3,1-17/ ir skelbiama amžina šventos tautos laimė /3,18-21/

28*Po to* : Mesijo laikais. Čia turime vieną gražiausių Sen Test pažadų ateičiai. Apie jį kalba Ješ 44,3 ; Ez 36,25-28. Pilniausiai jį yra mums išaiškinęs šv Petras savo pamoksle Apd 2,14-21, sakydamas, kad tas pažadas buvęs ištesėtas pirmųjų Sekminių dieną šv Dvasios nužengimu. — *Išliesiu* : gausiai suteiksiu /ebr t/. — *Savo dvasią.* Sen Test šv Dvasios asmens buvimas nebuvo taip ryškiai apreikštas kaip Nauj Test ; tačiau šitoje vietoje tas buvimas jau gana aiškiai nurodomas. Plg Sk 11,25 ; 1 Kar 10,10 ; Ps 50,3 ; Ješ 44,3 ; Ez 39,29. — *Ant kiekvieno kūno* : ant visos žmonijos, ne tik ant vienos Žydų tautos. — *Jūsų* : ne vien Žydų, bet visos naujos, šventos tautos. — *Pranašaus... turės sapnų... matys...* Taip nurodomos kaikurios ypatingos šv Dvasios dovanos, pranašystės dovana tikrąja to žodžio prasme ir kiti būdai, kaip Dievas skelbdavo savo apreiškimus. — 29*Ant savo tarnų...* Ant visų, nedarydamas amžiaus, lyties ar tautos skirtumo. — *Anose dienose* : Mesijo laikais. Plg Apd 2,16... — 30*Aš parodysiu...* Su Dvasios išliejimu pranašas sujungia aprašymą visuotinio teismo, kuriame bus klausiama, kaip pasinaudota Dievo suteiktomis dovanomis. Čia minimi besiartinančio teismo ženklai, nurodomi taip pat Nauj Test Mt 24,29 ; Mk 13,24.25 ; Lk 21,25.26 ; Apr 6,12 ir tol. — *Kraujo* : gal baisių karų, kuriuose bus išlieta daug kraujo. — *Ugnies ir dūmų garų* /ebr t : dūmų šulų/. Taip gal skel-

stabių dalykų, kraujo, ugnies ir dūmų garų. 31Saulė pavirs tamsybėmis
ir mėnulis krauju, pirma nekaip ateis didelė ir baisinga Viešpaties diena.
32Tuomet atsitiks, kad kiekvienas, kurs šauksis Viešpaties vardo, bus išgelbėtas ; nes Siono kalne ir Jerusalėje bus išgelbėjimas, kaip Viešpats yra pasakęs, ir likusiuose, kuriuos Viešpats pašauks

3. 1Nes štai anose dienose ir anuo metu, kai aš grąžinsiu Judo ir Jerusalės belaisvius,
2aš surinksiu visas tautas ir nuvesiu jas į Jozapato slėnį ; ten aš bylinėsiuos su jomis dėl mano tautos ir mano tėvonystės, Israėlio, kuriuos jos išsklaidė tautose ir pasidalino mano šalį.
3Jie metė burtą dėl mano tautos, atidavė berniukus išgėdinti, mergaites gi pardavė už vyną, kad girtautų.
4Bet kas man darbo su jumis, Tire ir Sidone, ir visi Palestiniečių kraštai ? Gal jūs man keršysite ? O jei jūs man ir keršintumėte, aš greitai ir skubiai sugrąžinsiu atlyginimą ant jūsų galvų.
5Nes jūs paėmėte mano sidabrą ir auksą, mano brangiausius ir gražiausius dalykus jūs įsinešėte į savo šventoves.
6Judo sūnus ir Jerusalės sūnus

---

biami baisūs ugniakalnių išsiveržimai. — 31*Krauju* : įgys kraujo spalvą. — 32*Kiekvienas, kurs šauksis...* Visiems be skirtumo, ar kas bus Žydas ar Nežydas, vienas tēra kelias išsigelbēti nuo visuotinio teismo baisumų : visiems reikia šauktis Viešpaties vardo, reikia Viešpatį /Jahvę/ pripažinti tikru Dievu, jį garbinti ir pasiduoti jo įstatymams. Plg Rom 10,13. — 32*Siono kalne...* Sionas ir Jerusalē, regimi Sen Test Dievo karalystēs centrai, yra draug simboliai kilnesnēs Dievo karalystēs, kuri bus įkurta šv Dvasios išliejimu ant kiekvieno kūno. Kas nori būti išganytas, tas turi būti širdimi ir dvasia ano miesto ir anos karalystēs pilietis ir gyventojas /Ps 86,4-6/. — *Yra pasakęs.* Panašius žodžius randame pas Abd 17 ir Ješ 37,32. — *Likusiuose.* Tie likusieji neretai pranašų, ypač Ješajo, minimi. Nors Dievas smarkiai baudžia savo ankstyvesniais, daliniais teismais, tačiau bus tokių, kurie jų išvengs. Jie bus išganymo dalyviai, jei tik bus Dievo pašaukti

3. 1*Anose dienose ir...* Atējus anksčiau paminēto teismo metui. — *Kai aš grąžinsiu...* Kai bus sugrąžinti į savo šalį išsklaidyti įvairiuose kraštuose Judo ir Jerusalēs gyventojai, kai teokratinē karalystē bus atstatyta, todēl labai tolimoje ateityje. — 2*Jozapato.* Ebr ž *Jehošaphat* reiškia : Jahvē teisia, arba Jahvē yra teisējas. Daugelis aiškintojų mano, kad čia teismo vietos pavadinimas simbolinis : slēnis, kuriame Viešpats teisia, todēl ta vieta mums pasilieka visai nežinoma. Ta nuomonē gal visų tikriausia. Kiti sako, kad Jozapato slēniu čia pavadintas Palaiminimo /*Berakah*/ slēnis, kuriame Viešpats yra suteikęs karaliaus Jozapato laikais didelēs pagalbos savo tautai /2 Kron 20,26/. Dažniausiai gi Jozapato slēnis identifikuojamas su Kedrono slēniu /tarp Jerusalēs ir Alyvų kalno/. — *Pasidalino...* Pikčiausis pasidalinimas buvo įvykdytas Asiriečių 4 Kar 15,29. Visuose karuose paimti nelaisvēn Žydai buvo parduodami. Pranašo nurodomos čia ir toliau Žydams padarytos neteisybēs yra ir istorinēs ; tačiau jos minimos ne vien dēl jų pačių : jos yra draug vaizdai ir figūros tų neteisybių, kokių persekiotojai padarys įvairiais laikai Eklesijai. — 3*Atidavē berniukus...* Anot ebr t : davē berniuką už paleistuvę. Panaši mintis išreikšta Sir ir Kald tekste : atidavē kaip paleistuvēs užmokestį ; todēl prasmē bus : pardavē už menkiausį užmokestį, koks duodamas už paleistuvę, arba : kokiuo apmokama paleistuvē. — 4*Kas man darbo su jumis.* Anot ebr t : ir kas jūs man? Tai yra, kam jūs drįstate daryti man nemalonumo, vargindami mano tautą? — *Tire ir Sidone.* Tuodu miestu reiškia visą Phenikiją. — *Palestiniečių...* Pilistimų apskritis. — *Gal jūs man...* Ar aš jus kuo įžeidžiau, dēl ko norētumēte man keršyti? Tačiau patys pasisaugokite. — 5*Mano sidabrą...* Plg 2 Kron 21,17 ir 4 Kar 14,13. — 6*Pardavēte Graikų...*

jūs pardavėte Graikų vaikams, kad nutolintumėte juos nuo jų ribų.
[7]Štai aš pažadinsiu juos iš tos vietos, į kurią jūs pardavėte juos, ir su-
grąžinsiu jūsų atlyginimą ant jūsų galvos. [8]Aš parduosiu jūsų sūnus ir
jūsų dukteris per Judo vaikus, ir jie parduos juos tolimai tautai, Sabie-
čiams, nes Viešpats yra tai kalbėjęs. [9]Šaukite apie tai tautose, skelbkite
šventą karą, žadinkite stipruolius ; tegul artinasi ir teeina augštyn
visi vyrai kovotojai. [10]Kalkite sau kalavijų iš noragų ir jiečių iš savo
pjautuvų ; silpnasis tesako : Aš drąsuolis. [11]Skubėkite ir ateikite visos
tautos aplinkui ir susirinkite : ten Viešpats paguldys tavo stipruolius.
[12]Tesusirenka ir tepakilsta tautos į Jozapato slėnį, nes ten aš sėdėsiu,
kad teisčiau visas tautos aplinkui. [13]Paleiskite pjautuvus, nes javai pri-
noko ; ateikite ir nužengkite, nes spaustuvas pilnas, kubilai sklidini ;
nes jų piktumas pasidarė labai didelis. [14]Minios, minios sprendimo slėnyje,
nes Viešpaties diena arti sprendimo slėnyje. [15]Saulė ir mėnulis aptemo,
ir žvaigždės atsiėmė savo blizgėjimą. [16]Viešpats iš Siono sukrioks ir iš
Jerusalės paleis savo balsą ; dangus ir žemė sudrebės ; bet Viešpats
yra savo tautos viltis ir Israėlio sūnų stiprybė. [17]Tuomet jūs žinosite,
kad aš Viešpats, jūsų Dievas, kurs gyvenu savo šventajame kalne, Sione,
ir Jerusalė bus šventa, ir svetimieji nebeis daugiau per ją

Panašių priekaištų daro Amosas Pilistimams /1,6/ ir Tiriečiams /1,9/. Plg Ps 82. Bet Dievas budi dėl savųjų, jis pavers nieku priešų puolimus. Nors parduotieji bus toli, Dievas atsimins juos ir jais rūpinsis. — [8]*Sabiečiams* : dabartinio Jemeno šiaurėje prie Raudonosios jūros. Pilistimai buvo jau karalių Azarijo /2 Kron 26,6/ ir Ezekijo /4 Kar 18,8/ nugalėti ir daugelį jų sutiko paprastas paimtųjų nelaisvėn likimas. Ar buvo taip pat Phenikiečiai Žydų nubausti, to pasakyti negalima ; tačiau ir jie buvo nugalėti Asiriečių ir Kaldiečių

[9]*Šaukite apie tai*... Dievas įvykdys savo baisų sprendimą ; jis duoda įsakymą savo šaukliams, savo pranašams skubiai sukviesti visus, kurie kovodami po jo vėliava turės nubausti priešus. — *Šventą karą*. Žr aug 1,14 ; 2,15 ; plg Ješ 13,2. Tame kare turi dalyvauti visi, stipruoliai ir silpnieji /10 e/. Jei jie neturi ginklų, tepasidaro jų kad ir iš paprasčiausių ūkio įrankių. Mesijo laikai neretai aprašomi kaip visiškos taikos metas /žr Ješ 2,4; Mikh 4,3/; bet šičia turima galvoje visuotinis teismas, paskutinė kova prieš Dievo neprietelius ir visiškas jų nugalėjimas. — [11]*Skubėkite*... Sukvietęs savo karius Viešpats surenka taip pat savo priešus, šaukdamas juos ironiškai į kovos lauką, kur jie turės žūti. — *Ten Viešpats*... Ebr t kitoki mintis ; ten pranašas kreipiasi į Viešpatį ir sako : ten nuvesk, o Jahve, savo karžygius. — Vėl atsiliepdamas Viešpats liepia tautoms susirinkti į jo teismą /12 e/ ir įsako tarnams įvykdyti jiems pavestą keršto darbą. — [13]*Pjautuvus*... Palikęs iš karo paimtus vaizdus pranašas toliau naudojasi žemdirbystės vaizdais. Pagonys palyginami su pribrendusiais laukuose javais, kurie pjaunami pjautuvais /plg Ješ 17,5 ; Oš 6,11/ ir su supiltomis į kubilus vynuogėmis, iš kurių reikia išspausti vynas jas mindant. Pgl Ješ 53,1-6 ; Apr 14,15-20. — *Nužengkite*. Ebr t : mindžiokite. — *Spaustuvas* : į kurį vynuogės supilamos. — *Kubilai* : į kuriuos iš spaustuvo teka išspausta vynuogių sunka. — [14]*Sprendimo*. Jozapato, « Viešpats teisia » slėnis dabar jau vadinamas sprendimo slėniu, nes čia byla turi būti galutinai išspręsta ir priešai sunaikinti. — [15]*Saulė*... Žr aug 2,10. — [16]*Viešpats iš Siono*... Iš savo karališkosios sostinės vietos. — Žr aug 2,32. — *Sukrioks* : kaip liūtas puoląs savo grobį. Plg Oš 5,14 ; Am 1,2. — *Savo tautos viltis*. Taip baisus neprieteliams Dievas bus prieglauda ir stiprybė jo ištikimai tautai. — [17]*Jerusalė bus šventa*... Jerusalė čia nebe žemiškoji Žydų tautos sostinė, nes skelbiama, kad nugalėjus visus pagonis ji būsianti visai šventa, ir kad joks svetimšalis, t y, nė vienas suteptas žmogus ir nusidėjėlis neįeis į

[18]Tą dieną iš kalnų varvės saldumas ir kauburiai paplūs pienu ; vi-
sais Judo upeliais tekės vandenys, iš Viešpaties namų išeis šaltinis ir
laistys erškėčių slėnį. [19]Egiptas pavirs tuštuma ir Idumėja prapulties
tyruma, nes jie neteisingai elgėsi prieš Judo namus ir išliejo nekaltą
kraują savo šalyje. [20]Judėja bus gyvenama per amžius ir Jerusalė per
kartų kartas. [21]Aš atkeršysiu jų kraują, kurio nebuvau atkeršijęs, ir Vieš-
pats gyvens Sione

---

ją ; tokių gi miestų nēra čia žemēje. Plg Ješ 35,8 ; 40,21 ; Apr 21,27 ir k

[18]*Saldumas.* Ebr t : saldus vynas, t y, vynuogių sunka. — Vynuogynai kalnuose, kurie paprastai nelabai derlingi, duos tokią daugybę vynuogių sunkos, žemesnēse vietose besiganą gyvuliai tiek daug pieno, kad rodysis, jog kalnuose ir slēniuose yra nebe upelių šaltiniai, bet saldaus vyno ir pieno upēs. Plg Am 9,13. Visa šalis bus vilgoma niekuomet neišsenkančių upių ir visi laukai bus be galo derlingi. Toks nepaprastas visos šalies derlingumas yra dvasinių malonių vaizdas, kurių apsčiai suteiks Mesijas savo naujai išrinktųjų tautai. — *Išeis šaltinis* : malonių šaltinis. Plg Ez 47,1... Zakh 14,8 ; Apr 22,1. — *Erškēčių...* Ebr t : akacijų slēnį, — tyrumą, kurioje dēl sausumo beveik niekas negalējo augti. — *Egiptas pavirs...* Dar kartą minimos dvi pagoniškos tautos, kurios buvo nuolat priešingos Viešpačiui ir jo tautai. Plg aug 4 e. Jis yra viso Israēlio neprietelių vaizdas. Bus didžiausis kontrastas tarp jų ir teokratinēs tautos likimo. Egiptas, garsus didžiausiu savo žemēs derlingumu, turi pavirsti tuštuma. Nubaudimo priežastis ta pati kaip ir aug 2-6 eil. — [20]*Bus gyvenama...* Taip buvo pranašo Natano paskelbta Dovīdui /žr 2 Kar 7,14/, nes pati naujoji sandora yra amžina. — [21]*Aš atkeršysiu...* Ebr t : aš laikysiu jų kraują labai šventu, kurio aš dar nebuvau laikęs labai šventu, arba : paskelbsiu... nekaltu, kurio nebuvau paskelbęs nekaltu. — Mintis visur ta pati : Viešpats nebeleis daugiau niekinti savo tautos ir nepaliks nenubaudęs niekintojų. — *Gyvens* : nuolat pasiliks kaip savo pavaldinių mylimas karalius, kurs be galo rūpinasi jų laime

AMOSO PRANAŠYSTĖ

Įvadas

1. Amosas, kurio ebr vardas reiškia : nešėjas ar našta, pats savo knygoje duoda šiek tiek žinių apie save. Jis buvo kilęs iš Tekuos, į pietus nuo Betliejaus, arti pietinės Judėjos sienos. Pirma negu jis buvo Dievo pašauktas eiti pranašo pareigų, jis ganė bandą, todėl buvo paprastas piemuo. Tinkamo pranašo pareigoms mokslo Amosas nebuvo įsigijęs, todėl galėjo kas vadinti jį bemoksliu, bet jis turėjo gerai žinoti Mošės įstatymą ir kitas šv Rašto knygas. Savo pranašysčių knygoje jis pasirodo buvęs gana iškalbingas ; graži ir jo rašomoji kalba

Laiką, kuriame Amosas ėjo savo pareigas, nėra sunku, bent priartinamai, nustatyti. Jis pats sakosi pranašavęs Judo karaliaus Ozijo /768-740/ ir Israėlio karaliaus Jeroboamo II /782-753/ laikais, 1,1; tuodu gi karaliu viešpatavo draug tarp 768 ir 753 m ; šiuo tat laikotarpiu Amosas turėjo eiti pranašo pareigas, nors jis ėjo jas tikriausiai nelabai ilgai. Amoso knyga turėjo būti parašyta bent kiek anksčiau negu Ošėjo ir truputį vėliau negu Joelio, nes Joelis yra padaręs nevisai mažai įtakos Amosui ; Amoso gi knyga rodosi jau buvo žinoma Ošėjui

2. Nors Amosas buvo kilęs iš Judėjos, bet pranašauti jam teko Israėlio šalyje. Ten jis turėjo skelbti Viešpaties vardu nelaimes, kurių turėjo susilaukti Israėlis dėl savo stabmeldystės ir dorinio sugedimo. Randami pas Amosą grasymai ir kitiems Žydų kaimynams turėjo tik sustiprinti pranašystes prieš Israėlį

Amoso knygą turinio atžvilgiu galima padalinti šiaip. Pirmoje įžanginėje dalyje /1,1-2,16/ autorius kalba apie Damasko, Pilistimų, Tiro, Idumėjos, Amono, Moabo, Judo ir Israėlio padarytus nusikaltimus ir būsimą jų nubaudimą. Antroje gi iš trijų pranašinių pamokslų susidedančioje /3,1-6,15/ dalyje skelbiama Israėlio karalystei jos greitu laiku įvyksiąs sugriovimas ir ištrėmimo nelaimės jos gyventojams. Trečioji dalis /7,1-9,15/ susideda iš penkių simbolinių regėjimų apie Israėlio žuvimą, kurių paskutinis baigiamas galutinos laimės pažadais

AMOSO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Vieno Tekuos piemenų, Amoso, žodžiai apie tai, ką jis buvo matęs
apie Israėlį Judo karaliaus Ozijo dienose ir Israėlio karaliaus Joaso sūnaus
Jeroboamo dienose dveji metai pirm žemės drebėjimo
[2]Jis tarė : Viešpats sukrioks iš Siono ir pakels savo balsą iš Jeru-
salės ; tuomet liūdės gražiausios piemenų ganyklos ir sudžius Karmelio
viršūnė
[3]Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Damasko pikta-
darybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie kūlė Galaadą geležiniais ve-
žimais. [4]Aš siųsiu ugnies į Azaėlio namus, ir ji prarys Benadado namus.
[5]Aš sutrupinsiu Damasko užkaiščius ir išnaikinsiu gyventojus iš stabo
lauko ir laikantį skeptrą iš gėrio namų, ir Sirijos tauta bus perkelta į
Kirenę, sako Viešpats

I. Dievo teismas visoms Palestinos tautoms ir išrinktajai tautai

1,1-2,16. Autorius, pasakęs savo vardą ir savo pranašavimo laiką /1,1-/, skelbia Viešpaties teismą Damaskui /1,2-5/, Pilistimams /1,6-8/, Tirui /1,9.10/, Edomui /1,11.12/, Amonui /1,13-15/, Moabui /2,1-3/, Judui /2,4.5/ ir Israēliui /2,6-16/

1. [1]*Buvo matęs* : regējime. — *Apie Israēlį.* Amoso pranašystēs kreipiamos prieš Israēlį. Judas ir kitos tautos minimos tik dēl Israēlio. — *Judo karaliaus.* Judo karalius įvardijamas pirmoje vietoje, kaip teokratinis karalius. — *Pirm žemēs drebējimo.* Kada yra įvykęs tas žemēs drebējimas, tikslesnių žinių nēra. Jis turējo būti labai didelis, nes buvo atsimenamas labai ilgai, net dar ir po Babilono nelaisvēs /plg Zakh 14,5/; todēl jis turējo būti rimtas įspējimas tautai apie būsimas nelaimes

[2]*Viešpats sukrioks...* Pranašo Joelio /3,16/ žodžiais Amosas sako, kad jau greitu laiku Viešpats, kurs turi savo sostą Sione, atsilieps dideliu balsu ir puls, kaip liūtas, savo priešus, stabų garbintojus, kad juos nubaustų dēl jų nusikaltimų, Plg Jer 25,30. — *Karmelio.* Karmelio kalnai /plg 3 Kar 18/ buvo garsūs savo geriausiomis, net ir vasarą žaliuojančiomis ganyklomis, miškais ir šaltiniais. Karmelio tad sudžiūvimas bus baisaus teismo ženklas

[3]*Viešpats...* Pirma negu bus skelbiamos bausmēs Israēlio sūnums, pranašas paskelbs nubaudimą trijų jiems visai svetimų ir trijų giminingų tautų. Jei Israēlaičiai supras, kad anos tautos buvo nubaustos teisingai, tai tuo pačiu turēs pasmerkti patys save, nes ir jie buvo panašiai nusikaltę. Iš tų Israēlaičiams neprietelingų tautų nubaudimo jie turi dar labiau įsitikinti, kaip labai Dievas juos myli, nes jis baudžia jų priešus, kurie buvo jiems padarę neteisybių. — *Dēl trijų, net...* Dēl daugelio nusikaltimų, dēl nusikaltimų be skaičiaus. — *Aš nepakeisiu...* Arba : aš neatšauksiu. — *Geležiniais vežimais.* Žr 4 Kar 10,32.33. — [4]*Azaēlio... Benadado.* Azaēlis buvo Sirijos karaliaus Benadado kariuomenēs vadas. Nužudęs savo valdovą jis buvo pasisavinęs jo sostą. Azaēlio sūnus vēl buvo Benadadas. Tuo vardu buvo vadinama dar ir daugiau Sirijos karalių. — Plg 3 Kar 15,18.20 ; 20,1... 4 Kar 6,24 ; 8,7 ; 13,3... — [5]*Užkaiščius* : kuriais buvo užsklendžiami miesto vartai. Sutrupinus užkaiščius priešai galējo

6 Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Gazos pikta-
darybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie išvedė visus belaisvius, kad
uždarytų juos Idumėjoje. 7 Aš siųsiu ugnies į Gazos sienas, ir ji prarys
jų rūmus. 8 Aš išnaikinsiu gyventojus iš Azoto ir laikantį skeptrą iš As-
kalono, atgręšiu savo ranką prieš Akaroną ir Pilistimų likusieji žus, sako
Viešpats Dievas.
9 Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Tiro piktadary-
bių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie uždarė visus belaisvius Idumė-
joje ir neatsiminė broliškos sandoros. 10 Aš siųsiu ugnies į Tiro sienas,
ir ji surys jo rūmus
11 Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Edomo nusi-
kaltimų aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jis vijosi su kalaviju savo
brolį ir neparodė jam gailestingumo, pasiliko savo narse ir palaikė savo
užsidegimą iki galui. 12 Aš siųsiu ugnies į Temaną, ir ji prarys Bosros
rūmus
13 Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Amono vaikų
piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie perskrodė Galaado
nėščias moteris, kad praplėstų savo ribas. 14 Aš sukursiu ugnį Rabos sie-
nose, ir ji prarys jo rūmus tarp klyksmų karo dieną ir viesule audros
dieną. 15 Melkomas eis į nelaisvę, jis ir draug jo kunigaikščiai, sako
Viešpats

---

pigiai įsiveržti pro vartus į miestą. — *Stabo lauko.* Ebr *Biq'athAven* /niekų slēnis/. Gal tai buvo vietos vardas. Kaikurie aiškintojai spēja, kad ta pati vieta vēliau buvo Graikų praminta Celesirija. — *Gērio namų.* Ebr *Beith'Eden.* Gal taip pat vietos vardas ; taip galējo vadintis Sirijos karaliaus vasarnamis. — *Kirenę.* Ebr *Qir.* Spējama, kad čia turēta galvoje Kuros upēs slēnis Kaukaze. — Pranašystē buvo įvykdyta, kai Teglat-Palasaras užkariavo Damaską ir prijungē Siriją prie savo valstybēs. Žr 4 Kar 16,9

6 *Gazos.* Gaza svarbiausis Pilistimų miestas. Vienas Pilistimams pasisekęs pietų Palestinos užpuolimas karaliaus Joramo laikais minimas 2 Kron 21,16.17. — *Kad uždarytų...* T y, visus sugautus belaisvius pardavē į Idumēją. Plg Joel 3,6-8. — 8 *Iš Azoto... Askalono...* Tai kiti Pilistimų miestai. Kiekvienam skelbiama kitoki bausmē. Pranašystē buvo įvykdyta įvairiais laikais. Plg 4 Kar 18,8 ; 2 Kron 26,6.7. Visai sunaikinti buvo Pilistimai Makabiejų laikais

9 *Tiro.* Svarbiausis Phenikijos miestas. — *Uždarē...* Tiriečių nusikaltimas panašus į anksčiau paminētą Phenikiečių piktadarybę. Ir Joelis peikia Tiriečius, kad jie pardavę Žydų belaisvius Graikams /Joel 3,4/. Su Graikais Tiriečiai susisiekdavo savo laivais, su Idumēja sauskeliais. — *Broliškos sandoros* : kurią buvo padaręs Tiro karalius Hiramas su Saliamonu. /Plg 3 Kar 5,1.12 ; 9,11/

11 *Edomo.* Edomiečiai /Idumējos gyventojai/ buvo pikčiausi Žydų priešai. — *Vijosi su kalaviju...* Daroma aliuzija į Jokubo ir Esavo istoriją. Esavas persekiojo savo brolį Jokubą. Esavo palikuonys Edomiečiai nuolat puldavo ir be pasigailējimo žudydavo Jokubo palikuonis Žydus. — 12 *Temaną.* Gal tai buvo vienas Idumējos apskričių. — *Bosros.* Idumējos miestas į pietus nuo Mirties jūros

13 *Amono.* Iš Loto kilusi tautelē : ji gyveno į rytus nuo garsaus savo ganyklomis Galaado. —*Jie perskrodē.* Plg Oš 13,16 ; plg 4 Kar 8,12. — *Kad praplēstų...* Puolimas buvo neteisingas, nes norēta pasisavinti svetimas kraštas. — 14 *Rabos.* Didžiausis Amoniečių miestas. Pilnas jo vardas Rabbath-Amon. Žr Pak 3,11 ; Još 13,25 ir k. — *Tarp klyksmų.* Keršintojai puls Amoniečius klykdami ir didžiausiu smarkumu

15 *Melkomas* : Amoniečių dievaitis, gal vadinamas taip pat Molokhu. Pagonys savo dievaičius laikē tautos viešpačiais. Nugalējus tautą buvo laikomas nugalētu ir jos dievaitis, ir buvo vedamas į nelaisvę. Amoniečiai buvo galutinai sunaikinti Nabukodonosoro

2. [1]Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Moabo pik-
tadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jis sudegino Idumėjos ka-
raliaus kaulus į pelenus. [2]Aš siųsiu ugnies į Moabą, ir ji prarys Kar-
joto rūmus. Moabas mirs trenksme ir trimituojant trimitams. [3]Aš išnaikin-
siu iš jo tarpo teisėją ir užmušiu draug su juo visus jo kunigaikščius,
sako Viešpats
[4]Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Judo pikta-
darybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jis atmetė Viešpaties įstatymą
ir jo įsakymus, nes juos apgavo jų stabai, paskui kuriuos buvo nuėję
jų tėvai. [5]Aš siųsiu ugnies į Judą, ir ji prarys Jerusalės rūmus
[6]Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Israėlio pik-
tadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie pardavė teisųjį už pini-
gus ir beturtį už kurpes. [7]Jie įmina į žemės dulkes beturčių galvas ir
vengia varguolių kelio. Sūnus ir jo tėvas eina pas tą pat mergą, kad
suteptų mano šventą vardą. [8]Ant užstatytų drabužių jie išsitiesia prie
kiekvieno aukuro ; nubaustųjų vyną jie geria savo Dievo namuose
[9]Juk aš išnaikinau jų akyse Amoriečius, kurių ūgis buvo kaip kedrų
ūgnis, ir kurie buvo stiprūs kaip ąžuolai ; aš sunaikinau jų vaisius vir-
šuje ir jų šaknis apačioje. [10]Aš esu, kurs išvedžiau jus iš Egipto žemės

---

2. [1]*Moabo.* Tai kita iš Loto kilusi tautelē. — *Sudegino...* Apie šį Moabiečių nusikaltimą kitur žinių nerandame. Nors jis buvo padarytas prieš Idumējos karalių, bet turējo kuriuo nors būdu paliesti ir Israēlį, nes visose šitose pranašystēse smerkiamos piktadarystēs prieš Israēlio tautą. Gal minimas čia Idumējos karalius buvo Israēlio karaliaus sąjungininkas. Plg 4 Kar 3,7... — [2]*Karjoto.* Tai vienas žymesniųjų Moabiečių miestų, dabar Kerejato sodžius. — *Trenksme ir...* Ebr t : karo trenksme, klyksme ir... — [3]*Teisēją.* Ebr *šophet.* Gal Moabiečiai tuo metu buvo, kaip kitados Israēlio sūnūs, valdomi teisējų, ne karalių

[4]*Judo.* Judo giminē minima atskirai, nes jos kaltē buvo didesnē ; ji juk gyveno arčiau Viešpaties šventyklos, tačiau nusikaltimų darē nemažiau ir savo elgesiu piktino Israēlį. — *Nes juos apgavo...* Anot ebr t : jie verčiau davēsi suvedžioti save savo melui /dievaičiams/. Dievaičiai vadinami melu, nes jie melagingai žada savo pagalbą, kurios duoti negali

[6]*Pardavē teisųjį...* Čia kalbama tikriausiai apie žmogų, kurs ne dēl savo kaltēs negalējo grąžinti skolos ir dēl to buvo parduodamas vergijon. Mošēs įstatymas leido parduoti neišsimokantį skolininką /plg Kun 25,39 ir k/ ; bet parduoti žmogų, kurs nebuvo nusikaltęs, buvo perdaug nežmoniška. — *Už kurpes.* Gana buvo menkiausios skolos, poros kurpių /ebr t/, ir žmogus jau buvo parduodamas. — [7]*Jie įmina...* Ebr t :jie trokšta žemēs dulkių ant beturčių galvos, t y, nori matyti dulkes ant... Todēl nori jų pažeminimo. — *Sūnus ir...* Toks nusikaltimas buvo pasmerktas atskiru įstatymu. Žr Kun 18,7 ; 20,11. — Savo elgesiu tie nusikaltēliai duoda pagonims progos piktžodžiauti Israēlio Dievui, kurio išrinktojoje tautoje buvo daroma tokių dalykų. — [8]*Ant užstatytų drabužių.* Užstatytas apsiaustas nakčiai reikējo grąžinti tam, kas jį buvo užstatęs. Žr Iš 22,25 ; Pak 24,12 ; turtuoliai gi juo naudojosi kaip savu. Jie pasitiesia jį sau, kai dalyvauja aukų pokylyje Dane ir Betelyje. — *Nubaustųjų vyną* : vyną, pirktą už neteisingai išgautas pabaudas. — *Savo Dievo* : Dano ir Betelio šventyklose, kur jie garbino Dievą veršio pavidalu

[9]*Juk aš...* Primenama keturios Dievo geradarystēs Israēliui ir tuo labiau pabrēžiama jo nedēkingumas. — *Amoriečius* : stipriausią Kananiečių giminę. kurią Mošē nugalējo, ir kurios žemę jis atidavē Gado, Rubeno ir Manaso giminēms. Plg Sk 21,13 ; 32,4.33 ir k. Amoriečiai atrodē Žydams labai baisūs, todel jie čia aprašomi kaip didžiausi milžinai. — [10]*Išvedžiau juos...* Kita Dievo suteikta geradarystē. Plg Iš 14,21 ir k. —

ir vedžiau jus per tyrus keturias dešimtis metų, kad paveldėtumėte Amoriečių šalį. [11]Aš pažadinau iš jūsų pranašų ir iš jūsų sūnų nazarajų. Ar ne taip yra, jūs Izraėlio sūnūs? sako Viešpats. [12]Bet jūs davėte nazarajams gerti vyno ir pranašams davėte įsakymų tardami: Nepranašaukite!

[13]Štai aš braškėsiu po jumis, kaip braška šieno prikrautas vežimas. [14]Greitasis neteks savo greitumo, stiprusis negalės išlaikyti savo stiprumo ir karžygys neišgelbės savo gyvybės, [15]šaulys neištvers, greitasis savo kojomis neišsigelbės ir raitelis neišgelbės savo gyvybės, [16]ir drąsiausis tarp karžygių bėgs plikas tą dieną, sako Viešpats

3. [1]Išgirskite žodį, kurį Viešpats yra kalbėjęs apie jus, Israėlio sūnūs! apie tą visą giminę, kurią aš išvedžiau iš Egipto žemės, tardamas: [2]Tiktai jus iš visų žemės giminių aš tepažįstu; todėl jumyse aš lankysiu visas jūsų neteisybes

[3]Argi vaikščioja du žmogu kartu, jei jie nesusitarę? [4]Ar kriokia liūtas girioje, jei jis nėra radęs grobio? argi jauniklis liūtas paleidžia savo balsą iš savo guolio, jei jis nėra nieko sugavęs? [5]Argi paukštis patenka į sląstus žemėje, jei nėra paukščių gaudytojo? Argi atimami žabangai nuo žemės anksčiau, negu jie ką sugauna? [6]Ar trimituojama mieste trimitu, ir žmonės neišsigąsta? ar būna mieste nelaimė, kurios Viešpats nebūtų siuntęs? [7]Viešpats Dievas juk nieko nedaro, neapreiškęs savo paslapties savo tarnams pranašams. [8]Jei kriokia liūtas, kas nebijo? Jei Viešpats Dievas yra kalbėjęs, kas nepranašaus?

[9]Duokite išgirsti Azoto rūmuose ir Egipto šalies rūmuose, ir sakykite: Susirinkite Samarijos kalnuose, ir matykite daug beprotysčių jos

---

[11]*Nazarajų.* Nazarajai buvo nelyginant Sen Test vienuoliai; jiems tarp kita ko buvo uždrausta gerti vyną. Plg Teis 13,4; Sk 6,3. Dievas buvo davęs Israēlio tautai ne tik šalį gyventi, bet taip pat žmonių, kurie galējo jai parodyti Dievo įstatymų kelią ir savo gyvenimo pavyzdžiu bei šventumu pamokytį tą įstatymą laikyti. Tai buvo taip pat labai didelē Dievo geradarystē visai tautai. — [12]*Jūs davēte...* Tauta stumte stūmē nuo savęs tą Dievo malonę, nenorējo žiūrēti nazarajų duodamo gyvenimo pavyzdžio, nenorējo klausyti pranašų pamokymų

[13]*Aš braškēsiu...* Dievas jaučiasi apkrautas nepakeliama našta ir dejuoja dēl nusidējēlių daugybēs ir jų nedorumo. Bet jis dabar nusikratys tos naštos, atitrauks nuo Israēlio savo gelbinčią ranką, todēl visos apleistųjų pastangos bus tuščios. — *Šieno.* Ebr t: pēdų. — [16]*Tą dieną*: Viešpaties bausmēs metu. — *Sako Viešpats.* Ebr t *n*[e]*'um Jahveh*-dictum Domini. Viešpaties pasakymas, žodis. Tai gana dažnai Amoso vartojamas iškilmingas patvirtinimas to, kas anksčiau pasakyta

II. Pamokslų knyga

1. Israėlio nubaudimo tikrumas

3,1-15. Savo pamoksluose Amosas graso bausmēmis Israēliui. Israēlis, nors paties Dievo išrinktas, bus tikrai nubaustas dēl savo neteisybių /1-10/, taip kad tik nedaugelis išsigelbēs, bet visi jo aukurai ir rūmai bus sugriauti /11,15/

3. [2]*Tepažįstu*: nes tik jus esu sau išsirinkęs, jumis rūpinaus, jus mylējau. — *Lankysiu*: bausiu

[3]*Argi vaikščioja...* Taip vaikščiojo kitados Dievas su savo tauta, kol ji buvo jam ištikima. Bet kur nebēra sutarimo, nebegali būti ir bendravimo, todēl Dievas ją paliks. Ne tik paliks, bet dar padarys jai kietą teismą. — [4]*Ar kriokia...* Palyginimas paimtas iš žvērių įpročių. Liūtas, puldamas savo grobį, kriokia; tą pat daro jauniklis liūtas, kai jam atnešama grobio dalis. Liūtas čia Dievas, grobis — Israēlio tauta. Dievas pradeda grasyti, nes tautos nuodēmių saikas jau pilnas, ir jos žuvimas arti. — [5]*Argi paukštis...*

viduje, ir skriaudą kenčiančius jos gilumoje. [10]Jie nemoka daryti kas teisinga, sako Viešpats, jie, kurie krauna neteisybę ir išplėšas į savo rūmus.

[11]Todėl Viešpats Dievas sako taip : Šalis bus varginama ir apsupta : iš tavęs bus atimta tavo stiprybė ir tavo rūmai bus išplėšti. [12]Viešpats Dievas sako taip : Kaip kad piemuo išplėšia iš liūto nasrų porą blauzdakaulių ar ausies galelį, taip bus išgelbėti Israėlio sūnūs, kurie sėdi Samarijoje guolio kampe ir Damasko pataluose

[13]Išgirskite ir paliudykite Jokubo namuose, sako Viešpats, kareivijų Dievas ; [14]nes tą dieną, kai pradėsiu naikinti Israėlio piktadarystes, aš lankysiu ir jį kartu su Betelio aukurais ; aukuro ragai bus numušti ir nukris žemėn. [15]Aš ištiksiu žiemos namus ir vasarnamį ; dramblio kaulo namai žus, ir bus sunakinta daug rūmų, sako Viešpats

4. [1]Išgirskite šį žodį jūs, riebios karvės, kurios esate Samarijos kalne, kurios skriaudžiate pavargėlius ir mindote beturčius, kurios sakote savo valdovams : Atneškite, mes gersime. [2]Viešpats Dievas yra prisiekęs savo šventumu : Štai ateis jums dienos ir nuneš jus jiešmais, ir jūsų liekanas verdančiuose puoduose. [3]Jūs išeisite pro spragas kiekviena ties savim ir būsite išmestos į Armoną, sako Viešpats

---

Palyginimas paimtas iš paukščių medžioklės. Paukštis čia Israēlis, žmogaus pastatyti paukščiams sląstai, žabangai, tai Dievo skirtos tautai bausmēs, kurios ją tikrai pasieks. Priešai, kurie ją puls, bus Dievo siunčiami. — [6]*Ar trimituojama...* Palyginimas paimtas iš karo apystovų. Tautai jau ne kartą teko kentēti nelaimes. Iš kur jos išējo? Kiekviena ateinanti nelaimē yra Dievo leista. — [8]*Kas nepranašaus?* Pranašai kalba ne savo sumanymu ir ne savo valia, bet Dievo liepiami

[9]*Duokite.* Tai įsakymas duodamas pranašams. — *Azoto...* Pilistimų miestas Azotas čia minimas vietoje Pilistimų šalies. Pilistimai ir Egiptiečiai, kurie labai nekentē Israēlio ir buvo jo nekenčiami, dabar sukviečiami, kad pamatytų Israēlio nusikaltimus. — *Samarijos kalnuose...* Nuo Garizimo, Ebalio ir kitų kalnelių aplink Samariją buvo galima matyti visa, kas darēsi toje Israēlio sostinēje. — *Daug beprotysčių.* Ebr t : didelių sumišimų, kokių paprastai būna ten, kur įsigali neteisybēs. — [10]*Jie nemoka...* Neteisybēs pasidarē tarsi antra Samarijos prigimtis

[11]*Šalis bus...* Ebr t : priešas, ir aplink šalį, t y, visa šalis bus ūmiai užpulta. Žr 4 Kar 17,2... — [12]*Kaip kad piemuo...* Šituo paimtu iš senovēs Palestinos gyvenimo palyginimu pranašas pasako, kad tik nedaug iš Israēlio bus išgelbēta. Liūtas pasigrobia iš bandos avį ar ilgaausę ožką ir tuojau pradeda ją draskyti ir ryti. Iki atbēga piemuo, iš pagrobto gyvulio vos belieka vienas kitas kaulas ar ausies gabalēlis. Taip atsitiks priešų užpultam Israēliui. — *Guolio kampe ir...* Nelaimę tauta atjaus juo skaudžiau, kad ji dabar perdaug išlepinta. Ji panaši į išlepusią moterį, sēdinčią patogaus guolio kampe ant brangių minkštų patiesalų /padarytų Damaskiečių būdu, ant Damasko vadinamųjų audinių/.

[13]*Išgirskite ir...* Pakviestieji /žr 9 e/ turi išgirsti Dievo grasymus ir liudyti apie juos prieš Israēlio gimines. — [14]*Lankysiu* : bausiu. — *Su Betelio aukurais.* Betelyje, į šiaurę nuo Jerusalēs, buvo Israēlio stabmeldystēs ir jo dorovinio sugedimo centras. Jeroboamas buvo pastatęs Betelyje aukso veršiui vieną aukurą : apie jį tikriausiai kalbama toliau ; kiti aukurai turējo būti pastatyti vēliau. — *Ragai*: iškyšuliai keturiuose senovinių aukurų kampuose ; jie buvo laikomi labai šventa aukuro dalimi. Juos nulaužti ir numesti žemēn reiškia labai paniekinti visą aukurą. — [15]*Ištiksiu žiemos...* Israēlio turtuoliai gyveno labai ištaigingai ; jie turējo atskirus rūmus žiemai ir vasarai; rūmai buvo puošiami, išklojami dramblio kaulu. Žr 3 Kar 22,39. Visa tai bus sunaikinta.

[4]Ateikite į Betelį ir elgkitės bedieviškai, į Galgalą ir dauginkite nu-
sikaltimus ; atneškite rytą savo aukas, kas trečią dieną savo dešimti-
nes. [5]Aukokite raugintos duonos dėkojimo auką, kvieskite duoti gera
valia daromų aukų ir jas skelbkite ; nes taip jums, Israėlio sūnūs, patinka,
sako Viešpats Dievas

[6]Todėl ir aš atšipinau jums dantis visuose jūsų miestuose ir siun-
čiau duonos stoką visose jūsų vietose, tačiau jūs negrįžote į mane, sako
Viešpats. [7]Aš taip pat sulaikiau jums lietų, kai dar buvo likę trys mėne-
siai iki pjūčiai ; aš daviau lietaus ant vieno miesto ir nedaviau ant
kito miesto ; viena dalis buvo aplyta, ir dalis, ant kurios nelijo, sudžiūvo.
[8]Du, trys miestai ėjo į vieną miestą vandens atsigerti, ir negalėjo gauti
jo sočiai ; jūs tačiau negrįžote į mane, sako Viešpats. [9]Aš ištikau jus
karštu vėju ir amaru ; daugybę jūsų sodų ir jūsų vynuogynų, jūsų alyvme-
džius ir jūsų figmedžius suėdė kirminai ; jūs tačiau negrįžote į mane, sako
Viešpats. [10]Aš siunčiau jums mirtį, kaip Egipte, ištikau kalaviju jūsų
jaunikaičius, ir daviau sugauti jūsų arklius ; aš daviau jūsų stovyklos
puvėsiams pakilti į jūsų nosis ; jūs tačiau nesugrįžote į mane, sako Vieš-
pats. [11]Aš naikinau jus, kaip Dievas sunaikino Sodomą ir Gomorą, ir jūs
pasidarėte kaip nuodėgulys ištrauktas iš gaisro ; jūs tačiau negrįžote į
mane, sako Viešpats. [12]Todėl aš padarysiu tai tau, Israėli ; o kai aš būsiu
tai tau padaręs, prisirengk, Israėli, pasitikti savo Dievą. [13]Nes štai jis yra
tas, kurs padarė kalnus, sutvėrė vėją, kurs paskelbia žmogui savo nuta-
rimą, padaro rytmetinį debesėlį ir eina žemės augštybėmis ; jis vardu
Viešpats, kareivijų Dievas

Draug su karaliumi žus ir jo valdiniai

2. Israėlio užsispyrimas

4,1-13. Nedoras moteris ir stabmeldystei pasidavusius Israėlio sūnus, kurie net plakami nepasitaiso, teis visagalis Viešpats

4. [1]*Riebios karvės.* Ebr t : Basano karvės. Basano krašte buvo geriausių ganyklų. Jis buvo visuomet garsus savo galvijais. Karvėmis čia vadinamos Samarijos moterys dėl jų patvirkimo, nedorumo. — *Valdovams* : savo vyrams. Moterys ne tik pritaria piktiems vyrų darbams, bet ir kursto daryti dar daugiau pikta. — [2]*Savo šventumu.* Šventumas reikalauja, kad Dievas baustų nuodėmes, ir kaip nekinta šventumas, taip nepakitės ir pasmerkimas. — *Nuneš jus.* Toliau tęsiamas palyginimas su karvėmis, kurios papjaunamos, jų mėsa nešama ir iškepama ar išverdama. — *Jūsų liekanas.* Ebr t : jūsų palikuonis su meškerėmis. — [3]*Jūs išeisite...* Samarijos moterys bus priverstos bėgti nuo priešų, bus sugautos lauke ir kaip belaisvės nugabentos į Armoną. Armonu, daugelio manymu, čia pavadinta Armenija, kuri buvusi Asiriečių valdoma

[4]*Į Betelį...* Žr Oš 4,15. — *Atneškite rytą.* Pranašas ironiškai ragina nusikaltusius Žydus daryti savo stabams dar daugiau aukų ir net ne tokių, kaip buvo numatyta įstatyme, nes taip jiems patinka. Taip toks neprotingas uolumas pranašo išjuokiamas

[6]*Aš atšipinau.* Ebr t : palikau jūsų dantis baltus, t y, palikau jus be duonos, taip kad ir dantų neturėjote kuo sutepti. Taigi nusikaltusieji bus baudžiami visų pirma badu. — [7]*Sulaikiau.* Iš visiško arba tik vietomis sulaikymo lietaus nusikaltėliai turėjo suprasti, kad tai Dievas siunčia jiems tokią nelaimę. — [9]*Aš ištikau.* Kaip kad buvo grasyta Pak 28,22 ; 39,40.42. Plg Ag 2,18. — [10]*Mirtį...* Ebr t : Egipto marą. — *Puvėsiams...* Bjaurus dvokimas turėjo dar padidinti marą. Gal čia dvokimo paminėjimu pranašas norėjo žydams priminti, kaip bjaurios, dvokiančios buvo jų nuodėmės. Panašių nelaimių Žydai buvo susilaukę karuose su Sirais. Plg 4 Kar 6,25 ; 8,12 ; 13,3. — [11]*Sodomą ir...* Žr Prad 19,24. — [13]*Rytmetinį debesėlį.* Anot ebr t : aušrą, tamsybę. — Israėliui, kurs nepaklausė duotų jam įspėjimų, teks susidurti su Dievo visagalybe

5. [1]Išgirskite šitą žodį, tą raudą, kurią aš skelbiu prieš jus. Izraė-
lio namai parpuolė ir jie daugiau nebeatsikels. [2]Mergaitė Izraėlis par-
blokšta ant savo žemės, nėra kas ją pakeltų, [3]Nes štai ką sako Viešpats
Dievas : Mieste, iš kurio išeidavo tūkstantis, pasiliks tik šimtas ; iš kurio
išeidavo šimtas, tame bus palikta dešimts Izraėlio namuose
[4]Nes Viešpats Izraėlio namams sako taip : Ieškokite manęs, ir jūs
būsite gyvi. [5]Nejieškokite Betelio ir neįeikite į Galgalą, ir nekeliaukite
į Bersabėę, nes Galgala bus išvesta nelaisvėn, ir Betelis bus nenaudin-
gas. [6]Jieškokite Viešpaties ir būkite gyvi, kad kartais Juozapo namai
nedegtų kaip ugnis ; ji rys, ir nebus kam gesyti Betelyje. [7]Jūs, kurie pa-
verčiate teisėtumą metėlėmis ir paliekate teisybę žemėje. [8]Jis yra padaręs
Grįžalo vežimą ir Orioną, jis paverčia tamsybę aušra, jis pakeičia dieną
naktimi, jis pašaukia jūros vandenis ir juos išlieja ant žemės paviršiaus :
Jis vardu Viešpats. [9]Jis šypsodamas atveda prapultį stipriajam ir su-
naikinimą galingajam. [10]Jie laiko neapykantoje tą, kurs sudraudžia
vartuose ir bodisi to, kurs kalba tobulai. [11]Todėl kad jūs apiplėšėte
beturtį ir ėmėte iš jo rinktinį grobį, jūs, tiesa, statysitės namus iš tašytų
akmenų, bet juose negyvensite, veisite maloniausius vynuogynus, bet
negersite jų vyno. [12]Nes aš žinau jūsų nusikaltimų daugybę ir sunkias
jūsų nuodėmes ; jūs, būdami teisiojo neprieteliai, imate dovanas ir sle-
giate beturčius vartuose. [13]Todėl gudrusis tuo metu tylės, nes metas
yra negeras. [14]Jieškokite gero, ne pikto, kad būtumėte gyvi, tai Viešpats,
kareivijų Dievas, bus su jumis, kaip jūs sakote. [15]Laikykite neapykan-

---

3. Israėlio karalystė bus visai sunaikinta

5,1-6,15. Israēlis bus atmestas, nes nejieško Viešpaties ir teisybēs, todēl visur bus verksmo /5,1-17/. Viešpaties diena atneš nelaimių ir nelaisvę /5,18-27/ ; Judo ir Israēlio kunigaikščiai bus tremtinių priešakyje /6,1-7/ : daugelis žus kare ir maru /,8-11/. Taip baus nusikaltusius Viešpats /6,12-15/

5. [1]*Raudą*. Ebr *qinah*, skurdžią giesmę, kuria apraudami numirēliai. — *Nebeatsikels* : nebeturēs savo karaliaus. — [2]*Mergaitē*... mergaitēmis, dukterimis šv Rašte vadinami miestai ir šalys. Israēlis čia pavadintas mergaite dēl žydinčios karalystēs būklēs ; greitai ji nebeteks visų savo papuošalų. — [3]*Išeidavo*. Mieste, kurs galēdavo į karą pasiųsti 1,000 kovotojų, bus likę vos dešimta gyventojų dalis

[4]*Jieškokite manęs* : malda, nuoširdžiu garbinimu ir ypač tobulu klusnumu mano įsakymams. — [5]*Betelio... į Galgalą*. Tie miestai buvo virtę stabmeldystēs centrais, todēl reikējo jų vengti. Bersabēē, Judo giminēs ploto pietuose, žymi garbingais senovēs atsiminimais, pranašo laikais matomai buvo virtusi taip pat stabmeldystēs centru, kurį lankydavo net toli šiaurēje gyvenusieji Israēlaičiai. — *Galgala*... Ebr t žaidžiama panašiai skambančiais žodžiais: *Gilgal galoh jigleh*. — *Nenaudingas*. Ebr *'aven*, niekas. — [6]*Juozapo namai*. Taip čia vadinama Israēlio dešimties giminių karalystē. — [7]*Paverčiate teisētumą*... Iš teisētumo padarote karčiausį dalyką. — *Paliekate*... Anot ebr t : dedate /metate/ teisybę žemēn. — [8]*Grįžalo*... Gražiausius žvaigždynus, kuriuose atsispindi Dievo didenybē. Nusikalstantieji tokiai didenybei ir visagalybei, jos niekintojai neišvengs bausmēs. — [10]*Vartuose*... Toje miesto vietoje, kur Žyduose buvo atliekami teismai. Vartuose duodavo tautai įspējimų pranašai. Plg Jer 17,19. Nutolusieji nuo Dievo Žydai nepakęsdavo jokių įspējimų. — [11]*Jūs apiplēšēte*... Gyvenote ir norētoje pralobti skriausdami silpnesniuosius, bet tikros naudos iš to jums nebus. Plg Soph 1,13. — [12]*Dovanas* : kyšius, kuriuos paēmę pasmerkiate nekaltus. — [13]*Todēl gudrusis*... Laikai pasidarē tokie negeri, kad net išmintingieji verčiau tyli : jie bijo, kad kartais savo įspējimais nepakenktų dar labiau skriaudžiamiesiems. — [14]*Jieškokite*... Nors ir gud-

toje pikta ir mylėkite kas gera, ir darykite vartuose teisingą teismą ; gal
Viešpats, kareivijų Dievas, pasigailės Juozapo liekanų
16 Todėl Viešpats, kareivijų Dievas, valdovas sako taip : Visose gatvė-
se rauda ir visuose keliuose lauke bus sakoma : vargas, vargas. Žemdirbį
šauks gedėti ir raudoti tuos, kurie moka raudų. 17 Ir visuose vynuogy-
nuose bus raudų, nes aš pereisiu tavo viduriu, sako Viešpats
18 Vargas trokštantiems Viešpaties dienos : kam ji jums ? Ta Viešpa-
ties diena — tamsybės, ne šviesa. 19 Lygiai kaip kad kas bėgtų nuo liūto
ir sutiktų jį lokys, ar įeitų į namus ir pasiremtų į sieną, o įgeltų jį žal-
tys. 20 Argi nebus Viešpaties diena tamsybės, o ne šviesa ? ar nebus joje
tamsu, ne skaistu ? 21 Aš nekenčiu ir atmetu jūsų šventes ir nepriimu
jųsų susirinkimų kvapo. 22 Jei jūs atnašausite man deginamąsias aukas,
aš nepriimsiu ir nepažvelgsiu į dėkojimo aukas iš jūsų penėtų gyvulių.
23 Šalin nuo manęs su tavo giesmių triukšmu, ir tavo arphos žaidimo aš
nenoriu klausyti. 24 Teisėtumas turės pasireikšti kaip vanduo, ir teisybė
kaip galinga upė. 25 Ar jūs, Israėlio namai, aukojote man gyvulių ir duo-
nos aukas tyrumoje per keturias dešimtis metų ? 26 Jūs nešėte savo Mo-
lokho padangtę ir savo stabų paveikslą, savo dievo žvaigždę, kuriuos
jūs buvote sau pasidarę. 27 Todėl aš ištremsiu jus į anapus Damasko, sako
Viešpats ; jis vardu kareivijų Viešpats

6. 1 Vargas jums, kurie esate turtingi Sione ir pasitikite Samarijos
kalnu, jums, didikai, tautų galvos, kurie įeinate išdidžiai į Israėlio na-
mus. 2 Nueikite į Khalanę ir pasižiūrėkite ; eikite iš ten į didįjį Ematą

---

rieji tyli, bet Dievo pranašas tylēti negali. Jis ragina pamesti piktus darbus, jieškoti Dievo, nes tik tuomet galēs teisētai girtis, jog jie Viešpaties tauta

16 *Todēl* : kadangi jūs neklausote šitų paraginimų ir nesiliaujate darę pikta. — *Žemdirbį*... Bus tiek nelaimių, kad joms apraudoti bus kviečiami visi šalies gyventojai, net ir laukų darbininkai. — 17 *Aš pereisiu*... Plg Iš 12,12

18 *Vargas trokštantiems*... Kaip gali tie, kurie yra pasinērę nusikaltimuose, trokšti Viešpaties dienos su jos pažadais ir palaiminimais ; jiems ji gali atnešti tik bausmę ir rūstybę. Pirma turi ateiti bausmē, paskui bus atitesēti geri pažadai. Plg Jer 30,7 ; Joel 2,11 ; Soph 1,15. — 19 *Lygiai kaip*... Pavojai gresia iš visur. Kas vieno išvengia, patenka į kitą ; žuvimas neišvengiamas. Kas apsisaugo nuo bendros nelaimēs, tas būna slaptų tykojimų namie auka. — *Žaltys*. Nuodingų žalčių Palestinoje buvo nemaža. Jie įsibraudovo ir į gyvenamus namus. — 21 *Aš nekenčiu*... Negana garbinti Dievą viršujiniu būdu, aukomis, švenčiant jo paskirtas šventes. Plg Ješ 1,11 ; Jer 6,20 ; Mal 1,10. — *Susirinkimų* : Religinių sueigų, kurios buvo daromos šventēse. — 22 *Deginamąsias*. Kruvinas ir nekruvinas aukas. — 23 *Triukšmu*. Paniekos pilnas atsiliepimas apie šv giesmes. Levitų giesmēs nebepatinka Dievui, nes neskamba jam gerai gyrius iš nusidējēlio burnos ; be to, tos pačios giesmēs buvo giedotos dievaičių garbei /Jier/. — 25 *Ar jūs*... Čia daroma tautai naujų priekaištų. Ji verta bausmēs, nes ką tik išvesta iš Egipto ir keliaudama per tyrus, nesilaikē visų Dievo įsakymų ir gabeno su savim dievaičius. Tie seni nusikaltimai buvo, be abeo, ne visos tautos. Plg Kun 17,7 ; Pak 32,17. — 26 *Jūs nešēte*... Ebr t galima versti taip : jūs nešēte savo karaliaus padangtę ir Kaivaną, savo dievaičių paveikslus, savo dievaičių žvaigždę. Vietoj Jahvēs jie buvo pasirinkę kitą karalių, kurio skrynią jie su savim nešē. Vulg tačiau skaitymas *Molokh* /LXX Molkhom/ vietoje ebr *Mal-keKhem*, savo karaliaus, rodosi tikresnis. — 27 *Aš ištremsiu*... Karalystē bus sugriauta, jos gyventojai eis į nelaisvę. Plg Apd 7,43

6. 1 *Turtingi Sione*. Plg Ez 34,1-5. Draug su Israēliu baramas ir Judas,

nusileiskite į Palestiniečių Getą ir į visas jų geriausias karalystes ; ar
jų plotas didesnis už jūsų plotą? [3]Jūs, kurie esate atskirti negerai dienai
ir artinatės į neteisybės sostą. [4]Jūs, kurie miegate drambliakaulio guo-
liuose ir išdykaujate savo pataluose, jūs, kurie valgote avinėlius iš būrio
ir veršius iš bandos, [5]jūs, kurie giedate pritariant arphai. Jie tarėsi esą
lygūs muzikos įrankiais Dovîdui. [6]Jie geria vyną taurėmis ir tepasi ge-
riausiais tepalais, bet nė kiek nesirūpina Juozapo sunaikinimu. [7]Todėl
dabar jie bus išgabenti tremtinių priešakyje, ir bus šalin atimta lėbau-
jančių gauja

[8]Viešpats Dievas prisiekė savimi ; Viešpats, kareivijų Dievas, sako :
Aš bodžiuos Jokubo puikybės, nekenčiu jo namų ir išduosiu miestą su
jo gyventojais. [9]Jei bus likę vienuose namuose dešimts žmonių, tai ir
tie turės mirti. [10]Kiekvieną paims jo giminaitis ir sudegins jį, kad išneštų
kaulus iš namų, ir sakys tam, kurs yra namų gilumoje : Ar dar kas yra
prie tavęs? [11]Jei tasai atsakys : Jau galas, anas jam tars : Tylėk ir ne-
minėk Viešpaties vardo

[12]Nes štai Viešpats duos įsakymą ir pavers didesnius namus griuvė-
siais ir mažesnius namus suskaldys. [13]Argi gali bėgti arkliai ant uolų,
arba ar galima ten arti jaučiais? nes jūs pavertėte teisėtumą kartumu
ir teisybės vaisių metėlėmis? [14]Nes jūs džiaugiatės nieku, jūs, kurie sa-
kote : Argi ne savo stiprumu mes įsigijome sau ragus? [15]Nes štai aš paža-
dinsiu prieš jus, Israėlio namai, sako Viešpats, kareivijų Dievas, tautą, ir
ji sunaikins jus, pradedant nuo tos vietos, kur einama į Ematą, iki ty-
rumos upeliui

---

nes vienų ir kitų nusikaltimai panašūs ; panašus bus ir likimas. Ebr t : vargas nerūpestingiesiems /ramiesiems/ Sione ir neturintiems baimės Samarijos kalne, kurie sudaro kilniausius tautos didikus, pas kuriuos plaukia Israėlio namai. Pas didikus tauta ieškojo teisėtumo ir patarimų. Karaliaus Jeroboamo II laikais Israėlio karalystė buvo iš tikrųjų labai pakilusi. — [2]*Khalanę*... Ebr *Kalneh*, miestas prie Tigrio upės /Prad 10,10 ; Ješ 10,9/. — *Ematą*: žymų miestą prie Oronto upės, kurs vėliau buvo vadinamas Epiphanija. — *Getą*: vieną žymiausių Pilistimų miestų. — Jei paminėtieji miestai gražūs ir turtingi, tai juk Žydams Dievas buvo suteikęs dar didesnių geradarysčių. — *Į visas jų*... Anot ebr t : Ar jų ribos platesnės už jūsų ribas, ar jie geresni už šitas karalystes? — [3]*Jūs, kurie esate*... Ebr t : jūs atitolinote negerąją dieną, t y, jūs raminote save tuo, kad Viešpaties teismo diena toli esanti. — *Artinatės*... Ebr t : jūs priartinate smurto sostą, t y, jūs labai mėgstate daryti smurtą. — [4]*Jūs, kurie miegate*... Nurodomos kitos priežastys, dėl kurių pranašas skelbia tautai nelaimes. — [5]*Giedate*. Ebr t kaikurie verčia : burkuojate. Tai būtų jų giedojimo pašiepimas. Dar didesnis pašiepimas išreiškiamas žodžiais : *jie tarėsi lygūs*... Plg 2 Kron 9,25-27. — [6]*Taurėmis*. Ebr ž reiškia dideles taures. — *Juozapo*... Žr aug 5,6. — [7]*Gauja*... Ebr t : krykštavimas

[8]*Dievas prisiekė savimi*, todėl jo nutarimas nepakeičiamas. Plg Jer 51,14. — [9]*Bus likę* : karui jau siaučiant. — [10]*Kiekvieną paims*... Anot ebr t : ir kai jį /t y, taip mirusį/ jo dėdė ir degintojas pakels, kad išneštų kaulus iš namų. — Karo ir maro metu Žydų lavonai buvo deginami ir tik kaulai laidojami. Taip pat bausmei buvo lavonai deginami. Žr 1 Kar 31,12.13 ; Kun 20,14 ; 21,9. — *Tam, kurs yra*... Vienam iš dešimties, arba gal tikriau : į tą namą pasiųstajam žmogui. — *Ar dar kas yra prie tavęs* : gyvas. — [11]*Tylėk ir neminėk*... Tai nusiminusio ar naujų pavojų bijančio žmogaus žodžiai

[12]*Pavers didesnius*... Bus nubausti visi, turtingi ir neturtingi. — [13]*Argi gali bėgti*. Pranašas tautos elgesį laiko taip neprotingu, kaip neprotinga būtų priversti bėgti arklius per plyšių pilnas uolas, ar tas uolas arti. — *Kartumu*. Ebr t : nuodais. — [14]*Ragus* : galią. — [15]*Nuo tos vietos*... Je-

7. [1]Viešpats Dievas man parodė tokį dalyką : Štai jis darė skėrius
pradžioje, kai po vėlyvojo lietaus pradėjo želti žolė, ir štai vėlyvasai
lietus lijo po karaliaus šienapjūtės. [2]Kai jie pabaigė ėsti šalies žolę,
atsitiko, kad aš tariau : Viešpatie Dieve, maldauju, pasigailėk. Kas gi
bepažadins Jokubą? jis juk toks mažutėlis. [3]Ir Viešpats pasigailėjo. To
nebus, tarė Viešpats
[4]Viešpats Dievas pasakė man tokį dalyką : Štai Viešpats Dievas šaukė
ugnį teismo daryti. Ir ji prarijo didelę gelmę ir kartu suėdė šalį. [5]Tuo-
met aš tariau : Viešpatie Dieve, liaukis, maldauju. Kas gi bepažadins
Jokubą? jis juk toks mažutėlis. [6]Todėl Viešpats pasigailėjo. Ir to nebus,
tarė Viešpats Dievas
[7]Viešpats parodė man tokį dalyką : Štai Viešpats stovėjo ant tinkuotos
sienos, ir jo rankoje buvo mūrininko mentė. [8]Viešpats man tarė : Ką tu
matai, Amose? Aš atsakiau : Mūrininko mentę. O Viešpats tarė : Štai
aš padėsiu mentę mano tautos Israėlio viduryje ; aš daugiau jos nebetin-
kuosiu. [9]Stabų augštumos bus išardytos ir Israėlio šventovės bus pa-
mestos ; aš pakilsiu prieš Jeroboamo namus su kalaviju

---

roboamo II laikais šiaurinē Israēlio siena buvo arti Emato, pietinē gal prie Rinokolūros upelio. Ebr tačiau tekste nurodomas kitur neminimas Arabos upelis

III. Simboliniai regėjimai apie Israėlio žuvimą

7,1-9,15. Penkiais simboliniais regējimais Viešpats patvirtina ankstyvesnes pranašystes apie Israēlio žuvimą. Tie regējimai tokie : pirmas skērių, antras ugnies /7,1-6/, trečiais mūrininko mentēs /kelnēs/ ; su juo jungiama bausmēs paskelbimas Betelio kunigui Amasijui /7,7-17/ ; ketvirtas regējimas obuolių kablio su priekaištais turtuoliams dēl beturčių varginimo ir su grasymu būsimomis bausmēmis /8,1-14/ ir penktas Viešpaties stovinčio ant altoriaus ir skelbiančio nusidējēliams žuvimą /9,1-10/. Pranašystēs baigiamos Dovîdo padangtēs atnaujinimo pažadējimu /9,11-15/

7. [1]*Jis darē skērius.* Regējime pranašas matē patį Dievą daranti begalinę daugybę skērių, kurie turējo būti pasiųsti į Israēlio šalį ; matē taip pat kaip daug pikta jie gali padaryti ; gailēdamas tautos karštai maldavo Viešpatį tos nelaimēs tautai nesiųsti. — *Pradžioje, kai...* Anot ebr t : kai pradeda želti atolas ir štai atolas po karaliaus šienapjūtēs. — Apie karaliaus teisę nušienauti visas pievas savo reikalams ir palikti pievų savininkams tik antrąją žolę, atolą, tikslesnių žinių šv Rašte nēra ; aliuziją tačiau galima matyti 3 Kar 18,5. Atolas po vēlyvojo lietaus galējo būti labai gausingas : sunaikinus gi jį skēriams, pievų savininkai turējo pasilikti visai be pašaro savo gyvuliams. — [2]*Jokubą.* Tauta vadinama Dievo mylimojo patriarko Jokubo vardu, kad to vardo paminējimu Viešpats greičiau leistų save permaldauti. — [3]*Pasigailējo.* Ebr t : gailējosi. — Antropomorfismas. Plg Joel 2,14

[4]*Prarijo didelę gelmę...* Išdžiovino didelę jūrą ir sunaikino žadētąją žemę

[7]*Ant tinkuotos...* Ebr t : ant cinuotos sienos ir jo rankovēje buvo cinas. — Stipriai pastatyta ir dar iš viršaus cinuota siena tai vaizdas Dievo globojamos ir puošiamos karalystēs. Dievas laiko ciną rankoje, nes tik jis suteikia stiprybę ir gražumą. — [8]*Aš padēsiu mentę.* Ebr t : Aš padēsiu ciną mano tautos Israēlio viduryje, /plg 4 Kar 21,13/, aš jai daugiau nebedovanosiu /nebepraeisiu/. — Pranašas du kartu permaldavo Viešpatį ir sulaikē jo ištiestą bausti ranką ; trečią kartą nebesulaikys, ir teisinga bausmē pasieks tautą. — [9]*Stabų augštumos.* Ebr t : Isaoko augštumos, t y, ant kaubурių pastatytos Isaoko namų šventyklos, arba, anot LXX, juoko aukurai /nes ebr vardas Isaokas reiška : juoktis/, t y, pasityčiojimo verti aukurai. — *Israēlio šventovēs* :

[10]Tuomet Betelio kunigas Amasijas pasiuntė pasakyti Israėlio karaliui Jeroboamui : Amosas kelia prieš tave maištą Israėlio namuose ; šalis negalės pakęsti visų jo kalbų. [11]Nes Amosas štai ką sako : Jeroboamas mirs kalaviju, ir Israėlis eis iš savo šalies į nelaisvę. [12]Amosui gi Amasijas sakė : Regėtojau, eik sau ; bėgk į Judo šalį, valgyk tenai duoną ir ten pranašauk. [13]Bet Betelyje daugiau nebepranašauk, nes tai karaliaus šventovė ir karalystės namai. [14]Tuomet Amosas atsakė ir tarė Amasijui : Aš ne pranašas ir ne pranašo sūnus, aš piemuo, kurs brandinu moro uogas. [15]Bet Viešpats paėmė mane, kai ėjau paskui kaimenę, ir Viešpats man tarė : Eik, pranašauk mano tautai, Israėliui. [16]Tai dabar tu išgirsk Viešpaties žodį : Tu sakai : Nepranašauk apie Israėlį ir nelašink žodžių apie stabo namus. [17]Todėl štai ką sako Viešpats : Tavo žmona mieste paleistuvaus ; tavo sūnūs ir tavo dukterys žus kalaviju ; tavo dirva bus išmatuota mastu ; tu pats mirsi suteptoje šalyje, ir Israėlis eis iš savo šalies į nelaisvę

8. [1]Viešpats Dievas pasakė man tokį dalyką : Štai čia buvo obuolių kablys. [2]Ir jis tarė : Ką tu matai, Amose ? Aš atsakiau : Obuolių kablį. Tuomet Viešpats man tarė : Ateina mano tautai Israėliui galas : ilgiau aš jos nebesigailėsiu. [3]Tą dieną šventyklos durų vašai girgždės, sako Viešpats Dievas ; daugelis mirs ; visose vietose įsigalės tyla

[4]Išgirskite tai jūs, kurie mindote beturtį ir žudote šalies pavargėlius, [5]sakydamai : Kada gi praeis jaunačio diena, kad mes parduotumėm prekes, — ir šabatas, kad mes atidarytumėm javų sandėlius ? kad galėtumėm sumažinti saiką ir padidinti svorį ir pakišti klastingas svarstykles ? [6]kad mes įsigytumėm pavargėlius už pinigus ir beturčius už avalinę ir

---

Dane, Betelyje, Galgaloje. — *Aš pakilsiu...* Žr 4 Kar 15,10 . . . .
[10]*Betelio kunigas...* Minimas čia Betelio kunigas Amasijas yra pavyzdys, kaip labai buvo priešinamasi Israēlio tautoje Dievo siunčiamiems per jo pranašą įspējimams. Jų nenorēta nē klausyti. — [11]*Mirs...* Plg aug 2,13-16 ; 4,2.3 ; 6,7. — [13]*Karaliaus šventovē.* Iš tikrųjų, Betelyje buvo duodama garbē karaliaus valia pastatytam auksiniam veršiui. — [14]*Aš ne pranašas...* Ne savo pasirinkimu ir ne savo prisirengimu aš patekau į pranašus. Plg 1 Kar 19,18. — *Brandinu moro uogas.* Moro uogos savaime gerai nepribręsta ir būna neskanios. Norint jas greičiau pribrandinti ir padaryti skanesnias, reikia jas aštriu įrankiu perdurti. Taip brandino tas uogas Amosas. — [15]*Viešpats man tarē...* Amosas negali paklausyti Amasijo patarimo, nes Dievo reikia labiau klausyti kaip žmonių. — [16]*Nelašink...* Plg Ez 21,2 ; Mikh 2,6.11. — *Stabo namus.* Ebr t : Isaoko namus. Plg aug 9 e paaišk. — [17]*Tavo žmona...* Amasijo laukia skaudžiausi bausmē, nukentēs jo garbē kaip vyro, jo meilē kaip šeimynos tēvo, neteks turtų, kuriuos pasidalins nugalētojai, pats neteks laisvēs ir mirs pagonių krašte. Bausmē gal buvo įvykdyta Teglat-Palasaro laikais. Plg 4 Kar 15,29

8. [1]*Obuolių kablys* : Kablys, kuriuo palenkiamos obelių šakos, kad būtų galima pasiekti obuolius. Ebr t gal : pintinē vaisiams. Plg Jer 5,27 /ebr t/. — [3]*Durų vašai girgždēs* : kai priešai lauš tas duris ir pro jas veršis į vidų. Ebr t verčiamas šiaip : giesmēs rūmuose bus staugimas /riksmas/. — *Daugelis mirs...* Gyventojai žus arba bus išgabenti į nelaisvę : visoje šalyje bus tylu. Ebr t : daug lavonų ; kiekvienoje vietoje juos meta ; tylu !

[4]*Mindote.* Ebr t : trokštate beturčio /kad jį slēgtumēte/. — [5]*Kada gi praeis.* Jų godumas taip didelis, kad jie nebepakenčia švenčių. Net vienos savaitēs dienos poilsis jų godumui perdaug ilgas. Su godumu eina kartu neteisingumas. — [6]*Kad mes...* Beturčiai, neturēdami kuo nusipirkti nei menkiausios duonos ir kitų reikiamų dalykų, turēs

parduotumėm javų pasturlakas? [7]Viešpats prisiekė prieš Jokubo puikybę:
Iš tikrųjų, aš niekuomet neužmiršiu visų jų darbų. [8]Argi dėl to nesudre-
bės žemė, neliūdės visi jos gyventojai? Ar ji nepakils visa, kaip upė ne-
bus išmesta, ir nenutekės kaip Egipto upelis? [9]Tą dieną, sako Viešpats
Dievas, atsitiks, kad saulė nusileis vidudienį ir šviesią dieną aš siųsiu
tamsybę ant žemės. [10]Aš paversiu jūsų iškilmes į gedulą ir visas jūsų
dainas į raudas; užvilksiu ant visų jūsų nugarų maišus ir nuplikinsiu
visas galvas, ir padarysiu, kad šalis gedėtų kaip dėl vienturčio, ir kad
galas būtų kaip karti diena. [11]Štai ateina dienos, sako Viešpats; aš sių-
siu į šalį badą, ne duonos badą, ne vandens troškulį, bet Viešpaties žo-
džio girdėti. [12]Jie judės nuo jūros iki jūrai ir nuo šiaurės iki rytų;
eis aplinkui ieškodami Viešpaties žodžio ir neras. [13]Tą dieną nutrokš
gražios mergaitės ir jaunikaičiai, [14]jie, kurie prisiekia Samarijos nusikal-
timu ir sako: Tegyvuoja tavo Dievas, Dane, ir tegyvuoja Bersabėjos
kelias; jie kris ir daugiau nebeatsikels

9. [1]Aš mačiau Viešpatį stovintį ant altoriaus ir jis tarė: Sulaužyk
durų vašus ir tesudreba slenksčiai, nes gobšumas visų galvoje; jų lieka-
nas aš užmušiu kalaviju; jie negalės pabėgti. Jie bėgs, bet nė vienas iš
tų, kurie bėgs, neišsigelbės. [2]Nors jie nužengtų ir į požemius, mano
ranka išves juos iš ten; ir jei pakiltų net į dangų, aš iš ten nutrauksiu
juos. [3]Ir jei jie pasislėps Karmelio viršūnėje, aš sujieškojęs iš ten nuimsiu
juos, ir jei pasislėps nuo mano akių jūros gilumoje, ten liepsiu žalčiui įgel-

---

patys parsiduoti ir virsti vergais. — [7]*Prisiekē.* Žr aug 4,2; 6,8. — [8]*Argi dēl to*: dēl baisios tautai skirtos bausmēs. — *Ar ji nepakils*... Kaip Egiptas Nilo užliejamas, taip Israēlio šalis bus priešų daugybēs uždengta; ir kai priešų minios eis pirmyn, gyventojai bus būriais varomi priešakyje ir bus išsklaidyti tarp tautų; jie nuplauks lyg vanduo ir nebepasirodys. — [9]*Saulē nusileis*... Priešų užplūdimas bus ūmus ir visa palaidos lyg kokiose tamsybēse. Skaisčiame vidudienyje rodysis atējusi nelaimių naktis. Skaisti vidudienio šviesa tai pilnas laimēs vaizdas. Plg Jer 15,9. — [10]*Nuplikinsiu visas*... Kas gedēdavo, paprastai nusikirpdavo galvos plaukus. — [11]*Viešpaties žodžio*... Kadangi dabar Israēlio tauta niekina pranašo žodį, varo lauk patį pranašą, tai ir didžiausios nelaimēs metu nebesusilauks tos paguodos, kuri yra Dievo žodis. Šitie Amoso žodžiai tinka ne tik tam laikui, kuriame Israēlis buvo nelaisvēje, bet visiems laikams; nes Israēlio sūnūs Dievo atstumti gyvens nuolatinēje neramybēje ir vieton tiesos laikysis klaidų /Jeron, Kiril/. 12 eil iš tikrųjų kalbama apie visą žemę, kurioje jie klaidžioja pametę įstatymą ir pranašus /Jieron/. — [14]*Kurie prisiekia*... Garbina kaip Dievą karaliaus pastatytus ir pašventintus veršius. Žr 3 Kar 12,28. — *Bersabējos kelias.* Prisiekia kelione į Bersabēją, laikydami ją labai šventu dalyku

9. [1]*Ant altoriaus.* Ebr t: ant deginamųjų aukų altoriaus. Jis buvo Jerusalēje /Jieron, Teod/. Anot kitų, ant stabmeldiško aukuro Betelyje. — *Sulaužyk*... Ebr t: mušk į šulų galvenas, kad sudrebētų slenksčiai ir sutrupink juos ant visų galvos. — Kalbama apie skersines sijas, paremtas ant šulų /lyg ant staktų/; tos sijos, sutrupējus šulams, turi kristi ant susirinkusios minios galvų. Plg Teis 16,29.30. — [2]*Nors jie*... Plg Ps 138,8. — [3]*Karmelio viršūnēje*: kur buvo daug medžių ir urvų. — *Žalčiui*: jūros slibinui. Sugretinami galimi ir negalimi dalykai; visa turi aiškiausiai įrodyti, kad nusikaltēlius visur pasieks baudžianti Dievo ranka. — [4]*Jei*... Plg Ez 5,2.12; Jer 44,11. — [5]*Kiekvienas pakyla*... Plg aug 8,8. — [6]*Jis stato*... Anot ebr t: jis stato danguje savo laiptus. — Dangus įsivaizdinama taip, lyg kad jis susidētų iš kelių viena viršuje kitos esančių sričių; iš vienos srities į augštesniąją sritį einama laiptais; visas

ti juos. [4]Jei nueis savo nepritelių akyse į nelaisvę, ten paliepsiu kala-
vijui užmušti juos ; aš sustabdysiu ant jų savo akis piktui, ne gerui.
[5]Viešpats, kareivijų Dievas, paliečia žemę ir ji tirpsta ; visi jos gyvento-
jai turi gedėti, ir kiekvienas pakyla kaip upelis ir nuteka kaip Egipto
upė. [6]Jis stato danguje savo sostą ir paremia savo skliausmą ant žemės ;
jis pašaukia jūros vandenis ir išlieja juos ant žemės paviršiaus ; jis vardu
Viešpats. [7]Argi jūs, Israėlio sūnūs, man ne tokie, kaip Etiopų vai-
kai, sako Viešpats ? argi ne Israėlį aš išvedžiau iš Egipto žemės, Palesti-
niečius iš Kapadokijos ir Sirus iš Kirenės ? [8]Štai Viešpaties Dievo akys
ant nuodėmingos karalystės, ir aš sunaikinsiu ją nuo žemės paviršiaus.
Tačiau Jokubo namus aš nesunaikinsiu visiškai, sako Viešpats. [9]Nes štai
aš paliepsiu ir sijodinsiu Israėlio namus tarp visų tautų, kaip sijojami
kviečiai rėtyje, ir nė grūdelis nekris žemėn. [10]Kalaviju mirs visi mano
tautos nusidėjėliai, kurie sako : neprisiartins ir neateis mums nelaimė
[11]Tą dieną aš vėl pakelsiu sugriuvusią Dovîdo padangtę ir užtaisy-
siu jos sienų plyšius, atnaujinsiu tai, kas sugriuvę, ir atitaisysiu ją kaip
buvo senovės dienose, [12]kad jie paveldėtų Idumėjos liekanas ir visas
tautas, nes mano vardas šaukiamas ant jų, sako Viešpats, kurs tai vyk-
do. [13]Štai ateina dienos, sako Viešpas, kuriose arėjas eis pridurmai pas-
kui pjovėją, vynuogių spaudėjas paskui sėjėją ; iš kalnų lašnos saldumas,
ir visi kauburiai bus apdirbti. [14]Aš sugrąžinsiu mano tautos Israėlio
belaisvius ; jie statys paliktus miestus ir juose gyvens ; jie veis vynuo-
gynus ir gers jų vyną ; jie sodins sodus ir valgys jų vaisius. [15]Aš paso-
dinsiu juos jų žemėje ir daugiau nebeišrausiu jų iš jų žemės, kurią
jiems esu davęs, sako Viešpats, tavo Dievas

---

dangaus skliautas atodo paremtas ant žemēs. Taigi apie dangų čia kalbama žmonēms įprastu būdu, kaip atrodo akims, ne kaip tikrumoje yra. — [7]*Man ne tokie...* Dēl savo nusikaltimų Israēlio sūnūs pasidarē Dievui svetimi, kaip kitos nuo Dievo nutolusios tautos. Jie nebeturi teisēs net didžiuotis kitados Dievo jiems suteiktomis ypatingomis malonēmis. *Iš Kapadokijos...* Ebr t : iš Kaphtoro ir Aramiečius iš Kiro. — Kaphtoru gal pavadinta Kretos sala. Plg Prad 10,14 ; Pak 2,23 ; Jer 47,4. — *Iš Kirenēs.* Žr aug 1,5. — [8]*Nesunaikinsiu visiškai.* Dievo pažadai tautai pasiliks nepaliesti, bet nusikaltēliai jais nesinaudos ; jie bus nubausti. — [9]*Nē grūdelis...* Javai, šiaudai bus išnešioti, bet tikrai geri grūdai išliks net nelaisvēje

[11]*Tą dieną aš...* Tolimoje ateityje Dovîdo namai bus atstatyti ; jie naudosis Dievo jiems duotais pažadais ; pagonių tautos bus sujungtos su Viešpaties tauta. Tuos stebuklus padarys Mesijas. — [13]*Arējas eis...* Dirvos bus be galo derlingos, pjūtys gausingos ; žmonēs vos suskubs atlikti daugybę ūkio darbų. Plg Kun 26,3.5. — *Iš kalnų...* Žr 3,8. — [15]*Nebeišrausiu...* Naujoji teokratija bus amžina

ABDIJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

Ebr pranašo Abdijo vardas *Obadjah* reiškia : Viešpaties tarnas. Tuo gražiu vardu buvo vadinama nemaža žymių asmenų Israėlyje, bet nėra jokių įrodymų, kad kurs nors iš jų būtų buvęs pranašas. Pats apie save pranašas Abdijas neduoda jokių žinių ; nerandame jų ir kitur. Žiūrint vietos, kuri skiriama Abdijo pranašystei tarp dvylikos mažesniųjų pranašų, reiktų manyti, kad Abdijas gyveno maždaug tuo pačiu laiku, kuriuo gyveno pirmieji trys mažesnieji pranašai. Lyginant jo pranašystę su kitų pranašystėmis ir žiūrint jos turinio galima prieiti išvadą, kad Abdijo pranašystė senesnė už Jeremijo, nes Jeremijas savo knygoje /Jer 49, 7-22/ naudojasi Abdijo žodžiais /Abd 1-9/ ; gal ji senesnė taip pat už Joelio pranašystę, nes ir Joelis kartoja keletą iš Abdijo pranašystės paimtų žodžių /Joel 2,32 ; plg Abd 17/. Visa Abdijo pranašystė nukreipta prieš Idumiečius, kuriems prikišama, kam jie neužjautė Žydų nelaimės, kai Jerusalė buvo svetimšalių paimta. Iš Žydų istorijos žinoma, kad Jerusalė buvo įvairiais laikais priešų užpulta ir paimta net penkis kartus ; bet iš jų visų Abdijas galėjo turėti prieš akis tik tą paėmimą, kurs įvyko karaliaus Joramo laikais ir dėl kurio džiaugėsi Žydų jungo nusikratę Idumiečiai /žr 2 Kron 21,8... Plg 4 Kar 8,20.../, todėl gal Abdijas ėjo pranašo pareigas karaliaus Joramo laikais /896-884/

Trumpos Abdijo knygos turinys toks: Pranašas Dievo vardu Idumiečiams, kurie pasirodė nepalankūs Dievo išrinktajai tautai, skelbia visišką žuvimą, Jokubo gi namams žada būsimą atstatymą ir išgelbėjimą /1-21/

ABDIJO PRANAŠYSTĖ

1Abdijo regėjimas. Viešpats Dievas Edomui sako taip : Mes girdė-
jome iš Viešpaties žinią, jis siuntė pasiuntinį pas tautas : Kelkitės ir su-
kilkime prieš jį į kovą. 2Štai aš padariau tave mažą tautose ; tu labai
niekintinas. 3Tavo širdies puikybė iškėlė tave, kad tu gyveni uolų ply-
šiuose ir augštai statai savo sostą, tu, kurs sakai savo širdyje : Kas nu-
stums mane žemėn? 4Nors tu būtumei augštai pakilęs kaip aras ir sukro-
vęs savo lizdą tarp žvaigždžių, iš ten aš nustumsiu tave, sako Viešpats.
5Jei įeitų pas tave vagys ar galvažudžiai nakčia, kaip labai tu nutiltu-
mei ! ar jie nepasivogtų kiek jiems gana ? Jei vynuogių skynėjai įeitų
pas tave, argi jie nepaliktų tau bent vienos kekės ? 6Kaip jie ištyrė Esavą,
išjieškojo jo slėpynes ? 7Jie nuvarė tave iki ribai ; visi tavo sąjungininkai
tyčiojosi iš tavęs ; tie, kurie buvo tavo prieteliai, pakilo prieš tave ;
kurie valgo su tavim, stato tau sląstus ; nėra jame išmanymo. 8Argi tą
dieną, sako Viešpats, aš nesunaikinsiu išmintingųjų iš Idumėjos ir išmany-
mo iš Esavo kalnų ? 9Tavo drąsuoliai iš pietų krašto bijos, kad nebūtų
sunaikinti visi iš Esavo kalnų
10Dėl žudynių ir dėl neteisybės padarytos tavo broliui Jokubui sugė-
dinimas apdengs tave ir tu žūsi amžinai. 11Tą dieną, kai tu stovėjai prieš

Idumiečių ir Israėlio sūnų likimas

1-21. Idumiečiai turēs žūti /1-9/ dēl padarytų neteisybių Israēliui /10-16/, kurs bus išgelbētas /17-21/ 1*Regējimas* : Dievo suteikta ir Abdijo dvasios akimis matyta pranašystē. — *Edomui* : apie Edomą. Idumiečių tauta buvo kilusi iš Jokubo brolio Esavo /Edomo/, bet Jokubo palikuonių, Žydų, nekentē ir kiek galēdama jiems kenkē, taip kaip ir Esavas nekentē savo brolio Jokubo /žr žem 10 e ir k/. — *Mes girdējome.* Gal čia Abdijas nori kalbēti ne tik savo, bet ir savo tautos vardu. — *Jis siuntē...* Anot ebr t : pasiuntinys buvo pasiųstas į tautas. Regējime pranašas matē, kad Dievas skatina tautas į kovą, tarsi siųsdamas pas jas savo pasiuntinį. Tautos tuojau atsiliepia ir sako : Kelkitēs ir sukilkime. — 2*Padariau tave mažą...* Tuo karu, kurį skelbia dabar Edomui tautos. — 3*Iškēlē.* Ebr t : suklaidino, padarē tave paiką. — Idumēją saugojo nuo priešų puolimo statūs kalnai ir stiprios pilys ; šalyje buvo daug urvų, todēl Idumiečiai buvo įsitikinę, kad jiems negresia joks pavojus. — 5*Nutiltumei...* Ebr t : būtumei sunaikintas. — *Kiek jiems gana...* Vagys pasiimtų, kas jiems labiau patiktų, kiek galētų panešti, tau visgi šis tas liktų ; nors vynuogių skynējai ir rūpestingai rinktų vynuoges, bet liktų dar viena kita kekē jų nepastebēta kur nors tarp lapų. — 6*Jie ištyrē...* Priešai nepalieka Edomui nieko nepaliesto ; visa jie naikina, suranda visas slēpynes. — Pranašas regējime mato Edomo nelaimę jau įvykusią. — 7*Jie nuvarē...* Pasakymas neaiškus ; jo prasmē gal toki : tave ir tavo šalies bēgančius jie varo atgal nuo savo sienų, kur anie jieško prieglaudos ir taip išvaro tave iš tavo šalies. Visi tie, kuriais Edomas pasitikējo, nelaimēje nusigręžia nuo jo. — *Nēra jame išmanymo...* Draugų pamestas Edomas pats neišmano, kaip galētų gelbētis, nes Dievas baustdamas jį atēmē iš jo išmanymą ir išmintinguosius, kuriais Edomas kitados buvo garsus. Plg Ijob 2,11 ;

jį, kai svetimieji gaudė jo kariuomenę ir svetimšaliai ėjo į jo vartus ir
metė burtą apie Jerusalę, taip pat tu buvai kaip vienas iš jų. 12Bet nesi-
tyčiok savo brolio dieną, jo ištrėmimo dieną, nesilinksmink dėl Judo sūnų
jų žuvimo dieną ir nekalbėk išdidžiai sielvarto dieną. 13Neeik nė į mano
tautos vartus jų žuvimo dieną, nesityčiok ir tu dėl jo nelaimių jo sunai-
kinimo dieną ir neeik prieš jo kariuomenę jo priespaudos dieną, 14nesto-
vėk kryžkelėse, kad užmuštumei tuos, kurie bėga, ir neapsupk jo liekanų
sielvarto dieną. 15Nes Viešpaties diena yra arti visoms tautoms: kaip tu
darei, taip tau bus daroma, nes atsilyginimą jis tau sugrąžins ant tavo
galvos. 16Nes kaip jūs gėrėte mano šventajame kalne, taip visos tautos
gers nuolat, jos gers, siurbs ir bus kaip nebuvusios
17Siono kalne bus išgelbėjimas ; jis bus šventas ; Jokubo namai ims
valdyti tuos, kurie buvo juos pavergę. 18Jokubo namai bus ugnis, ir
Juozapo namai liepsna, o Esavo namai pelai ; jie bus anų padegti ir pra-
ryti : iš Esavo namų nieko neliks, nes Viešpats yra tai kalbėjęs. 19Tie,
kurie yra pietuose, paveldės Esavo kalnus ir kurie yra lygumose, Pilisti-
mus ; jie paims valdyti Ephraimo kraštą ir Samarijos kraštą, Benjaminas
gaus valdyti Galaadą. 20Tos Israėlio sūnų daugybės tremtiniai gaus visas
Kananiečių vietas iki Sareptai, o Jerusalės tremtiniai, kurie yra Bosphore,
paveldės pietų miestus. 21Gelbėtojai žengs į Siono kalną teisti Esavo
kalnų, ir karaliavimas bus Viešpaties

Bar 3,22 ; Jer 49,7. — 9*Iš pietų krašto*... Ebr t : Temane. Temanu vadinama pietinė Idumėjos dalis

10*Dėl žudynių*. Ebr t: šitas žodis priklauso dar 9 eil. 10 gi e ten prasideda žodžiais : dėl smurto /neteisybės/ padaryto... — *Tavo broliui*... Plg Prad 27,41... — 11*Svetimieji*. Tikriausiai Pilistimai ir Arabai, kurie buvo užpuolę Israėlio tautą karaliaus Joramo laikais /2 Kron 21,8/. — *Gaudė jo kariuomenę*. Anot ebr t : gabeno sau jo lobį. — *Metė burtą* : dalinosi, ką buvo prisiplėšę Jerusalėje. — 12*Savo brolio dieną* : savo brolio nelaimės dieną. — *Nekalbėk išdidžiai*... Anot ebr t : nesižiok taip plačiai. — 13*Ir neeik*... Anot ebr t : netiesk savo rankos prie jo gėrybių jo nelaimės dieną. — 14*Nestovėk*... Neužmušinėk norinčių pasislėpti tyrumoje ir jų negaudyk. — 16*Kaip jūs gėrėte*... Kaip jūs, sutepdami mano šventąjį kalną, kėlėte pokylius ir lėbavote, taip jūs turėsite ištuštinti iki dugnui Viešpaties rūstybės taurę. Plg Ps 74,9 ; Ješ 19,14 ; Jer 25,16.26 ir k

17*Siono kalne*... Plg Joel 2,32 ; 3,7. — *Išgelbėjimas*. Ebr t : išvadavimas. — *Šventas*. Ebr t : šventovė. Iš šventos vietos Siono kalne Dievas teiks žadėtąsias gėrybes. — 18*Jokubo namai*... *Juozapo namai*... Visa teokratinė tauta. — Judo karalystė ir Israėlio karalystė puls savo priešus, ir Edomas bus sunaikintas. — 19*Kurie yra pietuose* : pietinė Judėjos dalis. Jai teks Idumėja. Plg 1 Mak 5. — *Lygumose* : vadinamojoje Šepheloje. Pajūrio gyventojai gaus jų kaimynystėje gyvenusių Pilistimų žemes. Taip pat ir kiti Judo karalystės gyventojai daug laimės ir išplės savo ribas. — 20*Tremtiniai* : jie sugrįš į savo šalį ir čia gaus naujų, didesnių plotų. — *Iki Sareptai*. Ebr *Tsarphath*, tarp Tiro ir Sidono prie Tarpžemės jūros. Plg 3 Kar 17,9. — *Bosphore*. Ebr *Sepharad*, gal Sardis Lidijoje ; anot kitų, Sparado šalis tarp Kapadokijos ir Jonijos. — *Pietų miestus*. Ebr t : Negebo miestus. Žr Još 15,21. — 21*Gelbėtojai* : Žydų karžygiai, kuriems Dievas turi pavesti išvaduoti savo tautą, tokie, kaip Zorobabelis, Esdras, Neemijas, Makabiejai. Gelbėtojai teis, t y, atkeršys Edomui, kurs čia yra visų, tautos ir Dievo, priešas. Po visiško priešų nugalėjimo bus jau visuotinis ir amžinas Viešpaties karaliavimas. Plg Joel 3,21 ir k

JONOS PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Jonos vardas, ebr *Jonah*, reiškia : karvelis. Jis buvo sūnus iš kitur nežinomo Amatio /ebr Amitthai/. Jona minimas 4 Kar 14,25 ; iš čia sužinome, kad jis buvo kilęs iš Geth-hakhepher, nedidelio miestelio Zabulono giminės plote į šiaurę nuo Nazareto, kad jis gyveno ir ėjo pranašo pareigas Jeroboamo II laikais /782-753/ ; tam karaliui Jona paskelbė Viešpaties vardu, kad jis atgausiąs kaikurias kitados priešų paimtas savo karalystės dalis. Jona tat buvo pranašu tuo pačiu metu kaip Amosas ir Ošėjas. Savo knygoje Jona pats gana plačiai pasakoja, kaip jam buvo Viešpaties pavesta raginti Ninivės gyventojus daryti atgailą, kaip jis mėgino priešintis Viešpaties įsakymui, kaip priverstas pavestą sau pareigą atliko, kokios buvo Jonos pamokslų Ninivėje pasėkos

Turinio atžvilgiu Jonos knygą galima padalinti šiaip : Pirmoje knygos dalyje /1,1-2,11/ kalbama apie tai, kaip Jona, gavęs Viešpaties įsakymą eiti į Ninivę, mėgina laivu bėgti į kitą šalį ir įmetamas į jūrą /1,1-16/, ir kaip jis buvo prarytas banginio /2,1-11/. Antroje knygos dalyje /3,1-4,1/ kalbama apie antrą Jonos siuntimą į Ninivę, kurios gyventojai daro atgailą ir kurių Dievas pasigaili /3,1-10/, ir apie Jonos Dievui pareikštą nepasitenkinimą /4,1-11/

2. Jonos pranašystė skiriasi nuo visų kitų pranašų knygų tuo, kad joje nerandame jokios pranašystės, tik pasakojimą, kas yra buvę. Tačiau arčiau įsižiūrėjus, negalima nematyti, kad ir joje skelbiama tokių pat tiesų, kokias skelbė kiti Dievo siųstieji pranašai. Kaip dauguma kitų pranašų, pranašaudami prieš pagonis, mokė ir aiškino, jog Israėlio Dievas yra visų tautų Dievas, ir jog jo apvaizda lygiai teisingai visus pasiekia, taip ir Jona turėjo parodyti visiems kilniu vaizdu tą Dievo rūpestį pagonimis ir tą jo apavaizdą. Jis siunčiamas į Ninivę skelbti tam miestui žuvimą, jei šis nedarys atgailos. Tas pranašo siuntimas į pagonis buvo jiems įspėjimas, kad Dievas yra visų Viešpats ir Gelbėtojas, o Niniviečių pasiryžimas susiderinti su Viešpačiu buvo kaltinimas atkakliems, atgailos daryti nenorintiems Žydams /plg Ješ 65,1.2 ; Mt 12,40/. Be šio kilnaus savo pašaukimo pranašas Jona žymus dar ir tuo, kad jam teko būti figūra iš numirusiųjų prisikeliančio Išganytojo /plg Jon 2,1 ir Mt 12,40/

3. Jonos knygoje kalbama apie vieną tikrai nepaprastą stebuklą. Bet ar galima dėl to abejoti apie pasakojamų dalykų tikrumą ? Racionalistai ir visi, kurie kiekvieną stebuklą laiko negalimu dalyku, žinoma, negali kitaip žiūrėti į Jonos pasakojima, kaip tik į legendą, kurioje gal yra ir šiek tiek realaus pagrindo. Bet dieviškasis mūsų Išganytojas laikė Jonos pasilikimą banginio viduriuose tikrai įvykusiu faktu, jis nurodė

jį kaip figūrą savo prisikėlimo iš numirusiųjų. Mes jam galime ir turime tikėti. Neturėjo abejonių apie Jonos pranašystės tikrumą senovės Žydų tauta. Stebuklinga Jonos istorija visuomet gyva stovėjo krikščionių akyse, ypač pirmais krikščionijos laikais, kaip tai galima suprasti ir iš daugelio katakombose išlikusių paminklų. Pats pasakojimas su visomis jo smulkmenomis gyvai liudija, kad autorius norėjo parašyti ne prasimanytus, girdėtus, bet pergyventus dalykus

Nors autorius, kalbėdamas apie Joną, vartoja trečiąjį asmenį, bet tai nėra pakankamas įrodymas, kad autorius nebuvo pats Jona. Juk ir kaikurių kitų Sen Test knygų autoriai /Danielis, Mošė/ kalba apie save kaip apie trečią asmenį. Nėra knygoje bent kiek tikresnių davinių, kad ji būtų buvusi parašyta vėlesniais negu Jonos laikais. Keletas Jonos pranašystės nurodomų aramaismų turėjo būti tikriausiai šiaurinės Palestinos tarmės ypatybė. Sutinkamas knygoje vienas kitas panašumas su vėlesnių psalmių žodžiais gali būti aiškinamas įtaka, kokios darė Jonos pranašystė vėlesniems rašytojams. Taigi pranašystė buvo tikriausiai parašyta paties Jonos

JONOS PRANAŠYSTĖ

1. [1]Viešpaties žodis buvo suteiktas Amatio sūnui Jonai ir buvo pasa-
kyta : [2]Kelkis ir eik į didelį Ninivės miestą ir sakyk jame pamokslus, nes
jos piktumas pasiekė mane. [3]Bet Jonas atsikėlė, kad bėgtų nuo Viešpaties
veido į Tarsį, nusileido į Jopę, rado laivą plaukiantį į Tarsį, užmokėjo
kelionės pinigus ir įžengė į jį, kad plauktų kartu su kitais nuo Viešpa-
ties veido į Tarsį
[4]Bet Viešpats siuntė didelį vėją ant jūros ; kilo didelė audra jūroje
ir buvo pavojus, kad laivas nesudužtų. [5]Jūrininkai nusigando ir kiekvie-
nas šaukėsi savo dievo ; jie išmetė buvusius laive rykus į jūrą, kad jis
palengvėtų. Tuo tarpu Jona buvo nusileidęs į laivo vidų ant dugno ir
kietai miegojo. [6]Tuomet priėjo prie jo vairininkas ir jam tarė : Ko tu taip
pasiduodi miegui ? kelkis, šaukis savo Dievą, gal Dievas atsimins mus ir
mes nežūsime. [7]Be to, jie kalbėjosi tarp savęs : Eikite čia, meskime burtus,

---

I. 1. Jona laive

1,1-16. Jona Dievo siunčiamas į Ninivę atgailos skelbti nenori ten eiti, sēda į laivą ; kilus audrai, ir, laivui esant žuvimo pavojuje, Jona įmetamas į jūrą

1. [2]*Ninivēs.* Labai sena Asirijos karalių sostinē Ninivē buvo prie Tigrio upēs, jos rytų krante ties dabartiniu Mosulu. Didžiausi jos griuvēsiai, atrasti mūsų laikais, dar tebetyrinējami ir dabar. Plg Prad 10,11.12 ; žem 3,3. — *Sakyk jame pamokslus.* Anot ebr t : šauk prieš ją. Kaip kiti pranašai gaudavo įsakymų pranašauti prieš svetimas tautas, kad Žydai suprastų, jog jis yra visų tautų karalius ir Viešpats, taip dabar Dievas siunčia pranašą pas pagonis, kad parodytų, jog jis yra visų Dievas, kurs ir jais rūpinasi, ir kad nurodytų, kad ir pagonys turi kada nors pažinti tikrąjį Dievą. — *Pasiekē mane.* Nuodēmēs šaukia į dangų, pasiekia Dievą, kai jos daromos viešai be drovos, griaunant įgimtąją ir dorovinę tvarką. — [3]*Į Tarsį* : į Tartesą Ispanijoje. Dievas buvo įsakęs Jonai keliauti į rytus, jis bēga į vakarus nuo Viešpaties veido, nuo Jerusalēs, kur buvo Viešpaties šventykla, kurioje jis ypatingu būdu pareikšdavo savo čiabuvimą ; jis bijo, kad Viešpats nepakartotų jam savo įsakymo. Kodēl Jona taip labai nenorējo eiti į Ninivę? Toliau /4,1-3/ jis pats padeda rasti atsakymą į šį klausimą. Jis bijojo, kad gailestingasis Dievas po įspējimų gali pasigailēti Ninivēs ir jai dovanoti. Jona, kaip ir daugelis Žydų, nenorējo suprasti, kad Viešpats yra taip pat pagonių, ne tik Žydų Dievas, kurs rūpinasi visais ir visiems teikia savo malonių. Be to, Asirijos karaliai jau nuo senų laikų buvo nekartą pažeminę Israēlio karalystę ir gal ne vieną kartą privertę mokēti jiems duoklę. Todēl Ninivē Jonai buvo ir jo tautos priešų sostinē

[4]*Didelē audra.* Plg Apd 27,14... — [5]*Rykus* : krovinių dalį, balastą. — [6]*Vairininkas* : laivo viršininkas. Kilus audrai, laivo žmonēs, matomai, buvo pastebēję, kad vienas keleivis kažin kur dingęs ir jo ieškojo. — *Šaukis savo Dievą.* Pavojus visiems bendras, todēl visi turi dalyvauti maldoje. — [7]*Meskime burtus.* Audrai nesiliaujant, jūrininkams ateina mintis, kad kuri nors įžeista dievybē jiems keršija, ir jie stengiasi atspēti, kas tą dievybę yra įžeidęs. Kad bur-

tai mes žinosime, kodėl ta nelaimė mus ištiko. Jie metė burtus ir burtas
puolė ant Jonos. [8]Tuomet jie jam tarė : Pasakyk mums kieno kalte ta ne-
laimė mus ištinka ? koks tavo verslas ? kuri tavo šalis ir kur tu keliau-
ji, iš kurios tu tautos ? [9]Jis jiems atsakė : Aš Ebrajis ir garbinu Viešpa-
tį, dangaus Dievą, kurs yra padaręs jūrą ir sausumą. [10]Tai tie žmonės
labai išsigando ir jam tarė : Kodėl tu tai padarei ? /Nes jie buvo sužinoję,
jog jis bėga nuo Viešpaties veido, — jis pats buvo jiems pasisakęs/. [11]Tuo-
met jie jam kalbėjo : Ką mes turime tau padaryti, kad jūra mums nurim-
tų ? nes jūra bangavo ir vis kilo. [12]Jis jiems atsakė : Imkite mane ir mes-
kite į jūrą, tuomet jūra jums nurims, nes aš žinau, kad ta didelė audra
puolė jus dėl manęs

[13]Tie žmonės ėmė irtis, kad sugrįžtų prie sausumos, bet neįstengė, nes
jūra bangavo ir kilo prieš juos. [14]Tuomet jie šaukėsi į Viešpatį ir kalbėjo :
Maldaujame, Viešpatie, kad nežūtumėm dėl šito žmogaus gyvybės, ir
teneateina ant mūsų nekaltas kraujas, nes tu, Viešpatie, padarei, kaip
norėjai. [15]Po to jie ėmė Joną ir įmetė į jūrą ; ir jūra liovėsi siautus.
[16]Tie gi žmonės labai bijojo Viešpaties, aukojo Viešpačiui aukas ir darė
įžadų

2. [1]Bet Viešpats pritaikė didelę žuvį, kad prarytų Joną. Ir Jona buvo
žuvies pilve tris dienas ir tris naktis. [2]Tuomet Jona meldėsi Viešpačiui,
savo Dievui, iš žuvies pilvo [3]ir sakė :

Savo sielvarte aš šaukiau Viešpačiui, ir jis išklausė mane ;
iš po žemių gilumos šaukiau, ir tu išklausei mano balsą.
[4]Tu įmetei mane į gilumą, į jūros širdį, ir srovė apsupo mane ;
visos tavo versmės ir tavo bangos perėjo per mane.

---

tas nurodo Joną, tai padarē Dievo valia. — [10]*Išsigando* : jie patys dabar bijojo, kad kuo nors neįrūstintų to taip galingo Dievo, kurs yra dangaus ir jūros valdovas. — [11]*Ką mes turime*.. Jūrininkai dabar žino, kad Jona kaltas, bet nežino, kaip jie galētų numalšinti Dievo rūstybę, kuri pasireiškē baisios audros sukēlimu. Pats Jona turi nurodyti jiems būdą. — [12]*Imkite mane*... Kadangi dēl kilusios audros gresia pavojus visų gyvybei, Jona mano, kad Dievas nori nubausti jį mirtimi, ir pats prisiima nuolankiai tą bausmę, kad kiti nežūtų be reikalo draug su juo

[13]*Ėmē irtis*. Anot ebr t : skrodē bangas. — Jūrininkai nedrįsta vykdyti tokią bausmę, jie turi baimēs, kad paskui Dievas nekeršytų jiems patiems dēl vieno jo garbintojo paskandinimo ; jie gal mano, kad, Joną paskandinus, nebus įvykdyta Dievo jam aprekšta valia ir todēl mēgina grąžinti jį ten, iš kur jis bēgo. — [14]*Maldaujame*... Mes nenorime atimti gyvybę tam pranašui, bet kad tu esi susirūstinęs, jis pats prisipažino, ir jūra mums tą pat sako ; tavo tat valia vykdoma mūsų rankomis /Jieron/

2. Jona banginio pilve

2,1-11. Jona žuvies prarytas šaukiasi į Viešpatį ir po trijų dienų žuvies išspjaunamas į krantą

2. [1]*Pritaikē*. Didelē žuvis buvo ne naujai Dievo sutverta ; ji jau buvo jūroje, dabar gi Dievo sutvarkymu atsirado prie laivo, kai Jona buvo išmetamas. Kokios rūšies buvo ta žuvis, tekstas mums nepasako. Spējama tačiau, kad galējo būti ne banginis, bet ryklys, canis carcharia ; jų yra nemaža Tarpžemēje jūroje, jie ryja visa, ką nutveria. Yra buvę atsitikimų, kad tokiame sugautame ryklyje rasta visas žmogaus lavonas, net visas arklys. — *Buvo žuvies pilve*. Gyvo žmogaus pasilikimas žuvies pilve per tris dienas negali būti išaiškintas be stebuklo. Dievas galējo daugybe kitokių būdų priversti Joną klausyti savęs, tačiau jis pasirinko tą, ne kitą, nes tas turējo būti nurodymas dar didesnio stebuklo. Tas, kurs duoda kūdikiui gyvybę motinos

[5]Aš tariau : Aš atmestas nuo tavo akių ;
tačiau aš vėl regėsiu tavo šventąjį maldnamį.
[6]Vandenys apsupo mane iki sielai ;
gelmė apsėmė mane, jūra apdengė mano galvą.
[7]Aš nugrimsdau iki kalnų paślaičių ;
žemės užkaiščiai užrakino mane amžinai ;
tačiau tu, Viešpatie, mano Dieve, iškelsi mano gyvybę iš sugedimo.
[8]Kai mano siela buvo suspausta manyje, aš atsiminiau Viešpatį,
kad mano malda ateitų prie tavęs į tavo šventąjį maldnamį.
[9]Tie, kurie sergi niekingas tuštybes,
palieka tą, kurs yra jų pasigailėjimas.
[10]Aš gi gyriaus balsu aukosiu tau ;
ką tik esu pasižadėjęs, atiduosiu Viešpačiui už išgelbėjimą.
[11]Tuomet Viešpats įsakė žuviai, ir ji išspjovė Joną į krantą

3. [1]Viešpaties žodis buvo antrą kartą suteiktas Jonai ir pasakyta :
[2]Kelkis ir eik į didelį Ninivės miestą ir skelbk jame žinią, kurią aš tau
teikiu. [3]Jona atsikėlė ir išėjo į Ninivę, kaip Viešpats buvo sakęs. Ninivė
gi buvo didelis miestas per tris dienas apeinamas. [4]Jona pradėjo eiti į
miesto vidų atlikdamas vienos dienos kelionę ; jis šaukė ir sakė : Dar
keturios dešimtys dienų, ir Ninivė bus sugriauta

kūne ir ją išlaiko, /Kiril/, gali ją apsaugoti ir išlaikyti, nors paprasti gamtos įstatymai būtų tam priešingi. Išsireiškimai : *tris dienas ir tris naktis* nereikia suprasti apie 72 val laikotarpį. Žydų įpročiu, nepasibaigusi ar tik prasidējusi diena, laikomos atskiromis dienomis. Jona galējo būti įmestas, sakysim, penktadienio pavakarēje, pasilikti ten visą šeštadienį ir būti išmestas į krantą sekmadieniui prasidējus ; tai ir buvo jau trys dienos ir trys naktys. Plg Est 4,16 ; 5,1. — [3]*Ir sakē.* Jonos maldoje išreikšti jo širdies jausmai : baimē dēl pavojaus ir vietos, kurioje dabar pasilieka, taip pat troškimas išsigelbēti sujungtas su išsigelbējimo viltimi. Maldoje yra panašumų į psalmių žodžius. Plg Ps 119, 1 ; 1 Kar 15,4. — *Išklausē mane.* Kad Jona tebēra dar gyvas žuvies pilve, tai yra laidas, kad Dievas išklausē jo maldą. — [4]*Visos tavo...* Plg Ps 41,8. — [6]*Jūra apdengē.* Anot ebr t : švendrēs apsivyniojo aplink mano galvą. — [7]*Pašlaičių :* iki vietai, kurioje jūros gelmēse yra augštų kalnų šlaitai. Plg Ps 23,2. — *Iškelsi mano gyvybę...* Plg Ps 16,10. — [8]*Į tavo šventąjį...* Plg Dan 6,10 ; Ps 62,2.3. — [9]*Sergi niekingas tuštybes :* laikosi stabų. — *Palieka tą, kurs...* Dievą, kurs yra visokio gerumo ir pasigailējimo šaltinis. Plg Ps 143,2. — [10]*Aukosiu tau...* Panašių įžadų darē Ezekijas. 4 Kar 20,5 ; Ješ 38,20. Ebr t malda baigiama žodžiais : pagalba ateina iš Viešpaties. — [11]*Ji išspjovē...* Tai buvo antras Viešpaties Jonai padarytas stebuklas. Išspjautas buvo Jona, be abejo, į Palestinos krantą

II. 1. Jona Ninivėje

3,1-10. Jona Dievo įsakymu paskelbia Ninivēje jos žuvimą ; Niniviečiai daro atgailą ; Dievas jų pasigaili

3. [3]*Buvo didelis miestas.* Anot ebr t : buvo miestas didelis Viešpačiui. Dievas miesto išgelbējimą laikē labai svarbiu dalyku, nes jame buvo be galo didelē jo sutvertų žmonių daugybē /Teod/. — *Per tris dienas apeinamas.* Diodoras Sic rašo, kad aplink visą Ninivę buvę 480 varsnų kelio. Bet čia tikriausiai nurodoma ne kiek laiko reikējo sugaišti, kad žmogus galētų apeiti aplink visą Ninivę, bet kiek dienų reikējo Jonai, kad jis suskubtų nueiti į visas miesto dalis ir visur paskelbtų Dievo grasymus. Vienu bendru Ninivēs vardu buvo vadinama iš tikrųjų keturi miestai : Ninivē, Rekhaboth-Ir, Khalē ir Rezen. Asirijos karaliai gyveno

5 Tuomet Ninivės žmonės įtikėjo Dievui, paskelbė pasninką ir apsi-
vilko ašutinėmis nuo didelio iki mažam. 6 Žinia pasiekė Ninivės karalių ; jis
atsikėlė iš savo sosto, numetė nuo savęs savo drabužius, apsivilko ašu-
tine ir atsisėdo į pelenus. 7 Jis liepė šaukti ir paskelbti karaliaus ir kuni-
gaikščių vardu tokį įsakymą : Žmonės ir gyvuliai, jaučiai ir avys tegul
niekas neragauja ; tenebūna ganomi ir tenegeria vandens. 8 Žmonės ir
gyvuliai tebūna apsupti ašutinėmis ir tegul galingai šaukiasi Viešpaties ;
tegul kiekvienas gręžiasi nuo savo pikto kelio ir nuo neteisybės, kuri
yra jų rankose. 9 Rasi Dievas apsigręš ir dovanos, rasi gręšis nuo savo
rūstybės užsidegimo ir mes nežūsime ? 10 Tuomet Dievas matė jų darbus,
kad jie nusigręžė nuo savo pikto kelio, ir Dievas pasigailėjo ir nepadarė
to pikto, kurį sakėsi jiems darysiąs

4. 1 Jona buvo labai susikrimtęs ir įpykęs. 2 Jis meldėsi Viešpačiui
ir sakė : Meldžiamasis Viešpatie, argi ne tas yra mano žodis, kai aš dar
tebebuvau savo šalyje ? todėl tai aš norėjau išvengti ir bėgau į Tarsį,
nes aš žinau, kad tu Dievas maloningas ir gailestingas, kantrus ir dide-
lio pasigailėjimo, ir dovanojąs piktumą. 3 Taigi, Viešpatie, atimk iš manęs
mano gyvybę, nes man geriau mirti, kaip gyvam būti. 4 Tuomet Vieš-
pats jam tarė : Ar manai, kad tu teisingai pyksti ?
5 Jona gi išėjo iš miesto ir atsisėdo į rytus nuo miesto. Jis ten pa-
sidarė sau palapinę ir sėdėjo po ja ūksmėje, iki išvys, kas atsitiks mies-
tui. 6 Ten Viešpats Dievas išaugino moliūgą, ir tas pakilo viršum Jonos
galvos, kad būtų ant jo galvos ūksmė ir dengtų jį, nes jis kentėjo. Tai
Jona džiaugėsi labai dideliu džiaugsmu dėl moliūgo. 7 Kitą dieną, aušrai
pasirodžius, Dievas siuntė kirminą, kurs pakando moliūgą, ir tas sudžiūvo.
8 O kai patekėjo saulė, Viešpats davė įsakymą karštam ir svilinančiam vė-
jui, ir saulė kaitino Jonos galvą, taip kad jis alpo. Tuomet jis linkėjo
sau mirti ir sakė : Geriau man mirti, kaip gyvam būti

---

tai pačioje Ninivēje, tai Khalēje. Gal ir Jonos laikais karaliaus būstinē buvo Khalēje, t y, pietinēje didžiulio miesto dalyje. Jona atvykdamas iš pietų turējo ją visų pirma pasiekti, ir žinia apie jo pranašystę turējo pasiekti karalių jau pirmą pranašo atvykimo dieną. — 4 *Dar keturios...* Be abejo, tai turējo būti tik trumpai išreikštas ilgesnių Jonos pamokslų turinys. — 5 *Įtikējo Dievui.* Niniviečiai, kaip ir kiti pagonys, turējo savo dievų ; bet jie laikē galingais ir kitų tautų dievus ; gal jie buvo girdēję apie ypatingą galią, kurią nekartą yra parodęs Viešpats, padēdamas savo tautai. Jų sąžinē jiems sakē, kad jie buvo nusipelnę žuvimą ; pranašui skelbiant, Dievas suteikē Niniviečių protui šviesos, ragino juos tikēti ir daryti atgailą. Viršujiniai atgailos pasireiškimai čia įvardijami tokie pat, kokie buvo Žyduose, bet taip pat ir kituose rytų kraštuose. — 7 *Gyvuliai, jaučiai.* Kaip iškilmēse puošiami ir gyvuliai /arkliai, asilēnai/, gedulingose eisenose ir jie gauna gedulo žymių, taip turi dabar jie dalyvauti Ninivēs atgailoje. Plg 2 Kar 12,3 ; Ješ 30,23.24 ; Rom 8,19-21. — 8 *Galingai šaukiasi.* Šis pasakymas tiesioginiai liečia tik žmones. — *Nuo neteisybēs.* Ebr t : smurto. Tai buvo vienas didžiausių Ninivēs nusikaltimų. — 9 Plg Joel 2,14

2. Jonos nepasitenkinimas

4,1-11. Jona išreiškia savo nepasitenkinimą Viešpačiui dēl jo gailestingumo Ninivei ir gauna iš Viešpaties pamokymą

4. 1 *Buvo labai susikrimtęs...* Kad Dievas gailisi jo tautos priešų, kurie jau buvo pažeminę Israēlį. — 2 *Dievas maloningas...* Plg Ps 85,5 ; Joel 2,13. — 3 *Atimk iš manęs...* Mošē ir Elijas maldavo Viešpatį sielvarto valandą, kad atimtų iš jų gyvybę, bet jie

9Bet Viešpats tarė Jonai : Ar manai, kad tu teisingai pyksti dėl mo-
liūgo ? Jis tarė : Aš teisingai pykstu net iki mirčiai. 10Bet Viešpats tarė :
Tau skaudu dėl moliūgo, dėl kurio tu nevargai ir nieko nedarei, kad jis
augtų, kurs per vieną naktį atsirado ir per vieną naktį žuvo, 11o aš ne-
turėčiau pasigailėti didelio Ninivės miesto, kuriame yra daugiau kaip
šimtas dvidešimt tūkstančių žmonių, kurie nemoka atskirti dešinės nuo
kairės, be to, daug galvijų ?

---

turējo svarbesnių priežasčių, ne kaip Jona. Plg Sk 11,15 ; 3 Kar 19,4. — [4]*Ar manai*... Dievas nori, kad pats Jona susiprastų negerai darąs, kad jis pasiklaustų savo proto ir sąžinēs [5]*Iki išvys*... Viešpačiui Jona nieko neatsakē. Jo įspējimą jis tikriausiai savaip supranta, kad reikia palaukti, iki bausmē bus siųsta. — [6]*Moliūgą* : riciną /ebr t/, kurs iš tikrųjų rytų šalyse labai greitai auga ir išaugęs siekia 4 metrų. Tačiau per vieną naktį be ypatingo Dievo patvarkymo toks išaugti negali. — *Kad būtų ant jo... kentējo.* Ebr t : kad jis turētų ant savo galvos ūksmę, ir būtų išgelbētas iš savo nelaimēs. — [8]*Karštam*... Ebr t : rytų vējui
[10]*Tu nevargai*... Ar teisinga, kad tu liūdi dēl ricino, kurio juk tu neauginai, ir kad aš turēčiau be pasigailējimo leisti žūti tokiai daugybei žmonių, kuriuos aš sutvēriau? /Teod, Kir/. — [11]*Kuriame yra*... Tame mieste be to, yra daugelis tokių, kurie dar nesinaudoja savo protu, todēl negalējo nē nusidēti. Vienas žmogus juk daugiau vertas, negu tūkstančiai ricinų, ir tu galētumei džiaugtis, jei žūtų toki žmonių daugybē. — Jei Ninivēje buvo 120.000 mažų vaikų, tai viso gyventojų turējo būti bent ne mažiau, kaip 600.000 ; kiti tačiau spēlioja, kad jų buvę Ninivēje arti dviejų milijonų. Išgirdęs šiuos žodžius, Jona, be abejo, turējo susigēdinti ir atiduoti tinkamą garbę gailestingajam Viešpačiui

MIKHĖJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Ebr pranašo Mikhėjo vardas *Mikhah* /arba *Mikhajah,* Jer 26,18/ reiškia : Kas kaip Viešpats ? Mikhėjas buvo kilęs iš Morešeto miestelio, kurs tebėra ir dabar netoli nuo Eleuteropolio ir yra vadinamas Khirbet Mar Hanna ; todėl jis buvo iš Judo karalystės ir ėjo pranašo pareigas daugiausia Jerusalėje. Savo pranašysčių laiką nurodo pats : Judo karalių Joatano, Akhazo ir Ezekijo dienose, taigi tarp 740-698 m. Tuo pačiu metu buvo pranašais Ješajas ir Ošėjas, bet juodu buvo pradėję eiti savo pareigas anksčiau negu Mikhėjas. Jeremijas /26,18/ mini Mikhėjo darbus karaliaus Ezekijo laikais ir nurodo, kokių jie buvo davę vaisių. Daugiau žinių apie Mikhėjo gyvenimą nėra

2. Lyginant Mikhėjo ir Ješajo pranašystes, paaiškėja, kad juodu buvo vienas kito bendradarbiai. Taip pat kaip Ješajas, Mikhėjas peikia Žydų didikų ir netikrų pranašų elgesį ir smerkia jų nusikaltimus, skelbia abiejų Žydų karalysčių žuvimą ir jų gyventojų nelaisvę ; panašiai jis žada teokratijos atnaujinimą ir mesijinės karalystės laimę. Savo knygą Mikhėjas bus tikriausiai parašęs savo gyvenimo pabaigoje Ezekijo laikais, sutraukdamas ir tinkamai sutvarkydamas per ilgus metus skelbtuosius Dievo vardu Žydų tautai pamokslus

3. Mikhėjo pranašystę turinio atžvilgiu galima padalinti šiaip : Pirmoji dalis /1,1-2,12/ tai pranašo grasymai tautai : skelbiamas Dievo teismas Samarijai ir Jerusalei /1,1-16/ ; smerkiamos tautos ir jos vadų nuodėmės /2,1-2,12/. Antroji dalis /4,1-5,14/ : pranašo paguodos žodžiai išrinktajai tautai, kuri bus atnaujinta /4,1-5,1/ ir susilauks žadėtojo Valdovo /5,2-14/. Trečioje dalyje /6,1-7,20/ dialoge tarp Viešpaties ir tautos rodomas kelias į išgelbėjimą. Tame dialoge Viešpats daro tautai priekaištų /6,1-7,20/, tauta gi žada atgailą ir tikisi išgelbėjimo /7,1-20/

MIKHĖJO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Viešpaties suteiktas žodis Mikhėjui Morastiečiui Judo karalių
Joatano, Akhazo ir Ezekijo dienose, kurs jam buvo apreikštas apie Sa-
mariją ir Jerusalę
[2]Išgirskite visos tautos, ir tegul stebi žemė ir tai ko ji pilna ; Vieš-
pats Dievas tebūna liudytojas prieš jus, Viešpats iš savo švento dievna-
mio. [3]Nes štai Viešpats išeis iš savo vietos ; jis nužengs ir mindžios že-
mės augštybes. [4]Tuomet kalnai sunyks po juo ir slėniai skils kaip vaškas
prieš ugnį, ir kaip vandenys, kurie krinta nuo augštumos. [5]Visa tai dėl
Jokubo nusikaltimo ir dėl Israėlio namų nuodėmių. Koks yra Jokubo nu-
sikaltimas ? ar ne Samarija ? Ir kokios Judo augštumos ? ar ne Jerusalė ?
[6]Aš paversiu Samariją lyg akmenų krūva lauke, kai sodinamas vynuogy-
nas, ir nustumsiu į slėnį jos akmenis, ir atidengsiu jos pamatus. [7]Visi jos
drožiniai bus sudaužyti, ir visas jos pelnas bus sudegintas ugnyje, ir aš
sunaikinsiu visus jos stabus ; nes jie surinkti iš paleistuvių pelno ir vėl
jie turi virsti paleistuvių pelnu. [8]Todėl aš raudosiu ir klyksiu, vaikš-

---

I. Pranašo grasymai tautai

1. Dievo teismas Samarijai ir Jerusalei

1,1-16. Nužengs baisusis teisējas ir nubaus Jerusalę bei Samariją /1-7/ ; todēl pranašas aprauda tautos nelaimę ir ją pačią kviečia raudoti /8-16/

1. [1]*Jam buvo apreikštas.* Apie tuos dalykus, kuriuos pranašas skelbē, jis buvo Dievo pamokytas pranašiniame regējime, t y, vidujiniu proto apšvietimu. — *Apie Samariją ir...* Įvardijama du svarbiausiu miestu, kurie atstovauja visai karalystei ir tautai, su kuriais surištas abiejų karalysčių likimas. Apie Samariją ir Israēlio karalystę pranašas kalbēs tuojau ir gana trumpai ; kone visą gi savo pranašystēs knygą skirs Jerusalei ir Judo karalystei

[2]*Išgirskite...* Tais pačiais žodžiais yra atsiliepęs kitas pranašas Mikhējas, gyvenęs žymiai anksčiau. Plg 3 Kar 22,28. Dievo teismo stebēti šaukiamos visos tautos ir visa žemē. Dangus ir žemē buvo Dievo geradarybių įrankiai ir liudytojai. Plg 5 Moš 32,1 ; Ješ 1,2. — *Liudytojas.* Dievas yra liudytojas, bet draug ir teisējas. — *Iš savo švento...* Iš dangaus /žr 3 e/. — [3]*Nes...* Plg Ješ 26,21. Viešpats įvaizdinamas nusileidžiąs žemyn iš dangaus ir visų pirma pasiekiąs augščiausias žemēs vietas, kalnus, kurie po jo kojomis tirpsta. Plg Iš 19,16. — [4]*Slēniai skils* : visa, net iki žemēs gilybių, bus atidengta ateinančiam teisējui. — [5]*Samarija...* Abiejų karalysčių sostinēs buvo lyg koks šaltinis, iš kurio dievaičių garbinimo nuodai plūdo į visą Israēlį ir Judą. Žr 3 Kar 12,28 ir 16,25.32. Jerusalēje kunigai ir kunigaikščiai savo pavyzdžiu vedē tautą į nuodēmes. — [6]*Aš paversiu...* Iš Samarijos liks tik akmenų krūvos, kokios sukraunamos vynininkų, kai jie, norēdami pasisodinti naują vynuogyną, giliai išpurena žemę, pasitaikančius gi akmenis sukrauna į krūvas. Samarija buvo gražiame kalnelyje. Išardžius jos namų pamatus, pamatų akmenys buvo nustumti į pakalnę. — [7]*Drožiniai* : stabmeldiški paveikslai. — *Pelnas.* Samarija įvaizdinama

čiosiu apiplėštas ir plikas ; aš raudosiu kaip slibinai ir gedėsiu kaip strau-
sai. 9Nes jos žaizda neišgydoma, nes ji siekia Judą, palietė mano tautos
vartus iki Jerusalei
10Neskelbkite Gete, neverkite su ašaromis. Dulkių namuose apsibarsty-
kite save dulkėmis. 11Eikite sau, Gražiosios gyventojai, gėdos apdengti ;
neišeina ta, kuri gyvena prie išėjimo ; raudą paveldės iš jūsų kaimy-
nystės namai, kurie stovėjo patys sau. 12Nes susirgo dėl gėrybių ta, kuri
gyvena kartybėse, nes nelaimė nužengė nuo Viešpaties į Jerusalės vartus.
13Vežimų ūžimas gąsdina Lakhio gyventoją ; ji buvo nuodėmės pradžia
Siono dukteriai, nes tavyje atrasta Israėlio nusikaltimų. 14Todėl jis siųs
pasiuntinius į Geto tėvonystę ; Melo namai bus apgaulė Israėlio karaliams.
15Dar aš atvesiu tėvonį tau, kuri gyveni Maresoje ; Israėlio garbė ateis
iki Odolamui. 16Nusikirpk ir nusiskusk plaukus dėl savo mylimųjų vaikų ;
padidink savo plikę kaip aro, nes jie išvesti iš tavęs nelaisvėn

2. 1Vargas jums, kurie galvojate tuščius dalykus ir darote pikta savo
guoliuose. Anksti švintant jie tai vykdo, nes jų ranka prieš Dievą. 2Jie
geidžia dirvų ir ima jas sau prievarta, jie atima namus, skriaudžia žmo-

---

kaip paleistuvē, kuri savo piliečiams duoda progos paleistuvauti, t y, garbinti stabus, ir gauna iš jų pelno įvairių dovanų pavidalu. Stabų statulos buvo dažnai aptraukiamos auksine skarda, padaryta iš gautų dovanų. — *Turi virsti paleistuvių pelnu.* Samarijos gautas pelnas, surinktos dovanos turi tekti kaip paleistuvavimo pelnas kitai paleistuvei, Ninivei, miestui, kuriame stabų garbinimas buvo didžiausis ; Asirijos stabų šventyklose jie turējo būti sukrauti. — 8*Vaikščiosiu...* Pranašas apraudos Samarijos nelaimę. Jis turi prieš akis ir jos nelaisvę, nes vaikščios apiplēštas ir plikas, kaip priešo pagauti belaisviai. — *Slibinai* : šakalai. — 9*Nes jos...* Anot ebr t : nes nepagydomi smūgiai, kurie ją ištinka ; jie eina iki Judui, siekia mano tautos vartus, siekia Jerusalę, t y, iš sunaikintos Samarijos nelaimē plečiasi į Judēją, pasiekia tautos susirinkimų vietą, vartus ir patį Jerusalēs miestą. — Samarijos žlugimas įvyko žymiai anksčiau, negu Jerusalēs /722-587 pirm Kr/, bet pranašas mato ryšį tarp vieno ir kito : toki pat nuodēmē, toki pat bausmē ; Israēliui ją įvykdys Asiriečiai, Judui ir Jerusalei Kaldiečiai /Jieron/

10*Neskelbkite Gete...* Plg 2 Kar 1,20. Sulaikykite dejavimus, kad priešas nesidžiaugtų. Ebr t šitame straipsnelyje yra žaidimas žodžiais, panašiais į vietų vardus. Nors kone visi vietų vardai čia išverčiami, bet išlaikyti ebr t paronomasijas nēra galima. Ebr t prasideda šiaip : *B^{e}gath 'al-taggidu ; bakko 'al-tibku.* — *Dulkių namuose.* Ebr t : vietos vardas Beth l^{e}'aphrah. — 11*Gražiosios.* Vietos vardas : Šaphir. — *Prie išējimo.* Tsa'anan. — Gyvena prie pat išējimo, bet neišvengs žuvimo. — *Kaimynistēs namai.* Beth Ha'etsel, netoli nuo Jerusalēs. Kitados tas miestas buvo stiprus savo jēgomis, dabar jam gresia pavojus iš arti. — 12*Susirgo...* Tiksliau : raitosi skausmuose dēl gērybių ta, kuri gyvena Marote. — Gērybes atims priešai. — 13*Lakhio.* Miestas Judo giminēs plote, prie pat pietų sienos. Anot ebr t : Kinkyk į vežimą greituosius ir bēgk. — *Siono dukterei* : Jerusalei. — 14*Todēl jis...* Dievas siųs priešų į tą Judo tēvonystēs dalį, kuri yra Geto kaimynystēje. Anot ebr t : todēl tu /Siono duktē/ duosi atleidimą dēl Morešet-Gat, t y, neteksi tos vietos, būsi priversta atiduoti ją priešams. — *Melo namai.* Ebr *'Akhzib.* Karaliai, kurie tuo miestu pasitikējo, bus apvilti. — 15*Atvesiu tēvonį* : atiduosiu tave valdyti priešams. — *Maresoje.* Judo giminēs miesto vardas. Jis reiškia : Valdymas. — *Israēlio garbē...* Israēlio didikai bus priversti bēgti į Odolamą ir ten slēptis, kaip kitados Dovîdas /1 Kar 22,1 ; 2 Kar 23,13/. Odolamo miestas buvo taip pat Judo giminēs plote. — 16*Nusikirpk...* Plaukų nusikirpimu, barzdos skutimu buvo išreiškiama gedulas

gų ir jo namus, savininką ir jo tėvonystę. [3]Todėl Viešpats sako taip : Štai
aš galvoju apie nelaimę šitai giminei ; iš jos jūs neištrauksite savo kaklų ;
jūs nevaikščiosite puikūs, nes metas yra pikčiausias. [4]Aną dieną sudės
apie jus prilyginimą ir bus graudžiai giedama daina ; bus sakoma : Mes
esame visai sunaikinti ; mano tautos dalis teko kitiems ; kaip gi ji iš-
slysta iš mano rankų, kadangi grįžta tas, kurs padalins mūsų šalį. [5]Todėl
nebus kas tiestų tau matuojamą virvę, kad gautumei dalį Viešpaties su-
sirinkime
[6]Nekalbėkite ir nesakykite : Nebus prieš juos pranašystės ; neištiks
jų sugėdinimas. [7]Jokubo namai sako : Argi sutrumpėjo Viešpaties dvasia,
arba ar tokios jo mintys ? Ar mano žodžiai negeri tam, kurs eina tie-
siai ? [8]Priešingai, mano tauta pakilo kaip priešas ; nuo jupos jūs nuplė-
šėte apsiaustą, ir tuos, kurie ėjo be klastos, jūs įtraukėte į karą. [9]Mano
tautos moteris jūs išmetėte iš jų laimės namų ; iš jų vaikučių jūs atėmėtė
mano gyrių amžinai. [10]Kelkitės ir eikite sau, nes nėra jums čia poilsio ;
dėl jos sutepimo ji bus sugadinta pikčiausiu puvimu. [11]Kadgi aš nebū-
čiau žmogus, turįs dvasią, ir verčiau aš kalbėčiau melą ; aš pranašau-
čiau tau apie vyną ir girtavimą ; tokiuo džiaugiasi šita tauta

---

— *Kaip aro.* Gal čia turēta galvoje didesniųjų visai plika galva vanagų rūšis /vultur barbatus, vultur perenopterus/. — *Nelaisvēn* : į Babiloniją

2. Tautos ir jos vadų nuodėmės

2,1-3,12. Didikai bus baudžiami dēl neteisybių /2,1-5/ ; nusikaltusios tautos pasitikējimas tuščias /2,6-11/, nors galų gale ji bus atnaujinta /2,12.13/. Sienos bus pažemintos dēl kunigaikščių kalčių /3,1-4/, dēl pranašų suvedžiojimo /3,5-8/ ; teokratija bus sugriauta /3,9-12/

2. [1]*Galvojate tuščius dalykus.* Anot ebr t : galvojate apie neteisybę. Žydų didikai ir naktį svarsto, kaip jie galētų dar pralobti neteisybēs keliais. Savo nedorus sumanymus jie skuba įvykdyti nelaukdami, kai tik pasirodo dienos šviesa. — *Nes jų ranka...* Anot ebr t : nes jų ranka galinga. — [3]*Galvoju apie nelaimę* : taip kaip jie galvoja apie neteisybes. — [4]*Prilyginimą...* Prilyginime ir raudoje trys išreiškiami dalykai : galia sunaikinta, tautai pažadētoji dalis, kaip Dievo prietelystēs ženklas, atimta ; ji atiduota tautos priešams. Taip ir pats išrinkimas būti Dievo tauta, tarsi, panaikinamas, nes nebēra jo laido — žadētosios žemēs. Ebr t : bus sakoma : štai įvyko, mes visai sunaikinti ; mano tautos dalį jis pakeičia ; kaip gi ji tolsta nuo manęs. Atskalūnams jis dalina mūsų dirvas. — [5]*Nebus kas tiestų.* Plg 3 e. Žadētosios žemēs šalys buvo paskirstytos Žydų giminēms burtu, atskiroms gi šeimynoms buvo padalintos matuojama virve

[6]*Nekalbēkite ir...* Taip atsiliepia bedieviai į tikruosius pranašus : nutilkite, neskelbkite tautai liūdnų dalykų Plg Jer 28,1-2 ; Ez 13,10.16. Anot ebr t : nepranašaukite ; jie pranašauja. — [7]*Argi sutrumpējo...* Pavirto rūsčia, kerštinga. Tauta klauso netikrų pranašų ir tenkinasi tuščiais raminimais. Jai sako : Dievas geras, nebus mums nelaisvēs. Argi jo gailestingumas, kurs visiems toks didelis, tik mums sutrumpētų ir pavirstų rūstumu ? Arba, ar jo mintys tokios kaip žmonių, kad jis laikytų rūstybę širdyje ir ūmiai ieškotų keršto ? /Jieron/. — *Ar mano žodžiai...* Tai Dievo atsakymas : Aš maloningas ir mano žodžiai maloningi, teikiu žmonēms tinkamų pažadų, bet mano maloningumas eina drauge su teisingumu ir šventumu. Plg Ps 17, 26.27. — [8]*Pakilo kaip priešas.* Išrinktoji tauta ir nešventa ir neteisinga ; ji kelia maištą prieš patį Dievą, laužydama jo įstatymus. — *Nuo jupos...* Anot ebr t : nuo jupos jūs plēšēte apsiaustą tokių, kurie ējo sau su pasitikējimu /ramiai/, tolimi nuo karo /neturēdami jokių karingų sumanymų/. — [9]*Išmetēte iš jų laimēs namų* : neteisingai pašalinote moteris /našles/ iš namų, kur jos ilgai gyveno ir jautēsi laimingos.

[12]Aš rinkte surinksiu tave visą, Jokube ; suvesiu į krūvą Israėlio liekanas : aš padėsiu jį draug kaip kaimenę avidėje, kaip bandą tvarto viduje ; dėl žmonių daugybės bus linksmas klegesys. [13]Nes išeis tas, kurs ves kelią jų priešakyje ; jie įsilauš ir praeis vartus ir įeis pro juos ; ir ties jais eis jų karalius, ir Viešpats jų priešakyje

3. [1]Aš vėl tariau : Klausykitės, Jokubo kunigaikščiai ir Israėlio namų vaikai : Argi ne jūsų dalykas žinoti, kas teisinga ? [2]jūsų, kurie nekenčiate gero ir mėgstate pikta, kurie varu nulupate nuo jų jų odas ir jų mėsą nuo jų kaulų ? [3]Jie ėda mano tautos mėsą ir nulupa nuo jų kailį ; jie laužo jų kaulus ir sukapoja kaip katile ir kaip mėsą puode. [4]Tuomet jie šauksis Viešpaties, bet jis neišklausys jų ir paslėps anuo metu savo veidą nuo jų, taip kaip jie nusipelnė nelabu savo elgesiu

[5]Štai ką sako Viešpats prieš pranašus, kurie suvedžioja mano tautą, kurie kanda savo dantimis ir skelbia taiką ; ir prieš tą, kurs neduoda jiems nieko į burną, jie skelbia šventą karą. [6]Todėl užuot regėjimo bus jums naktis ir užuot apreiškimo tamsybės ; saulė nusileis ant pranašų ir diena aptems ant jų. [7]Kurie mato regėjimus, bus sugėdinti, ir žyniai bus sugėdinti ; visi apsidengs sau veidus, nes nėra jokio Dievo atsakymo. [8]Tačiau aš esu pilnas Viešpaties dvasios jėgos, teisingumo ir stiprybės, kad skelbčiau Jokubui jo nusikaltimą ir Israėliui jo nuodėmę

— *Mano gyrių.* Ebr t : mano garbę, t y, malones, kurias Dievas buvo skyręs vaikams, kaip teokratinės tautos nariams. — [10]*Dėl jos sutepimo...* Sutepimas šventosios šalies nusikaltimų daugybe sukelia Dievo rūstybę. — [11]*Turįs dvasią...* Reiktų būti ne šventos Dvasios įkvėptu, bet melagiu, sakančiu malonių dalykų, tuomet būtų galima įtikti tautai. Plg Jer 28,6 ; 3 Kar 22,15

[12]*Aš rinkte...* Mikhėjas nėra tik nelaimių pranašas. Nubausta tauta susilauks geresnių laikų, tikros laimės. Ja rūpinsis ypatingu būdu pats Dievas. — *Kaip kaimenę avidėje.* Anot ebr t : kaip Bosros avis. — Bosra Idumėjoje buvo žinoma ten auginamų avių būriais. — [13]*Kurs ves kelią.* Ebr t : laužėjas, t y, tas, kurs pašalina kliūtis nuo kelio, atidaro kalėjimus. Jam vadovaujant grąžinamieji /belaisviai/ įsilauš į vartus, įeis pro juos. — Žydų grįžimas iš nelaisvės, vadovaujant Zorobabeliui, buvo tik silpna pradžia šito pažado atitesėjimo. Pilnai jis buvo įvykdytas dieviškojo Išganytojo Jėzaus Kristaus. Plg Žyd 12,2 ; Rom 11,25

3. [1]*Tariau* : laimės nesusilauks iki nebus nubausti nusikaltimai, kurių labai daug. — *Žinoti, kas teisinga* : ir kaip teisingumą vykdyti. — [2]*Kurie varu nulupate...* Kurie esate nuožmūs, beširdžiai tautos budeliai, ne jos piemenys. — [4]*Jie šauksis...* Bet neberas pasigailėjimo

[5]*Kanda savo dantimis...* Jie sako saldžius žodžius, žada ramybę, tikrumoje gi jie įkanda, t y, teikia nuodus ir mirtį, nes veda tautą į pražūtį. — *Prieš tą, kurs...* Kas neužkemša jiems burnos gausiomis dovanomis, tam jie skelbia Dievo vardu karą, graso dangaus bausmėmis. — [6]*Todėl...* Kadangi jūs apgaudinėjate šaukdamiesi Dievo vardo, jūs būsite nubausti. — *Naktis...* Naktis ir tamsybė yra nelaimės simboliai. — *Saulė nusileis...* Jūs nesidžiaugsite saulės šviesa. — [7]*Veidus.* Ebr t : ūsus /ir burną/. Užsidengti ūsus ir burną yra gedulo ir susigėdinimo ženklas. — *Nes nėra...* Kai žmonės pamato, jog netikrų pranašų pažadai neįvyksta, juos pradeda niekinti ; tie, kurie tyčiojasi iš tikrų pranašų, savo nelaimėje pasiges pranašystės paguodos. Plg Raud 2,9 ; Ps 73,9. — [8]*Aš esu pilnas...* Ebr t : aš esu pilnas jėgos, Viešpaties dvasios... Čia duodamas gražus tikrojo pranašo vaizdas

[9]*Išgirskite tai* : jog aš pilnas Dievo dvasios, kad skelbčiau Jokubui jo nusikaltimą. — [10]*Statote Sioną kraujais...* Statote sau puikius rūmus,

[9]Išgirskite tai, Jokubo namų kunigaikščiai ir Israėlio namų teisėjai!
jūs, kurie boditės teisingumo ir iškreipiate visa, kas teisu, [10]jūs, kurie
statote Sioną kraujais ir Jerusalę neteisybe. [11]Jos kunigaikščiai teisia
už dovanas ir jos kunigai moko už užmokestį, jų pranašai pranašauja už
pinigus, tačiau pasitiki Viešpačiu, sakydami: Argi Viešpats ne mūsų tar-
pe? Nelaimės neateis ant mūsų. [12]Todėl jūsų kalte Sionas bus ariamas
kaip laukas, Jerusalė bus lyg akmenų krūva, ir šventyklos kalnas virs miš-
ku apaugusia augštuma

4. [1]Bet štai paskutinėse dienose Viešpaties namų kalnas stipriai sto-
vės kalnų viršunėje ir bus iškilęs augščiau kauburių, ir į jį plauks tau-
tos. [2]Daug tautų skubės ir sakys: Ateikite, žengkime į Viešpaties kalną
ir į Jokubo Dievo namus; jis mokys mus savo kelių ir mes eisime jo ta-
kais; nes iš Siono išeis įstatymas ir Viešpaties žodis iš Jerusalės. [3]Jis darys
teismą tarp daugelio tautų ir nubaus galingas tautas, net ir tolimiau-
sias; jie pavers savo kalavijus į noragus ir savo jietis į pjautuvus;
viena tauta nekels prieš kitą kalavijo ir nebesimokys daugiau kariauti.
[4]Tuomet kiekvienas sėdės po savo vynmedžiu ir po savo figmedžiu ir ne-
bus, kas gąsdintų, nes kareivijų Viešpaties burna yra tai kalbėjusi. [5]Nes
visos tautos vaikščios kiekviena savo dievo vardu, mes gi vaikščiosime
Viešpaties, mūsų Dievo, vardu per amžius ir visuomet. [6]Aną dieną, sako
Viešpats, aš surinksiu tą, kuri šlubavo, ir suvesiu krūvon tą, kurią buvau
atstumęs ir kurią buvau nuplakęs: [7]iš tos, kuri šlubavo, padarysiu lieka-
nas, ir iš tos, kuri buvo suvargusi, stiprią tautą; Viešpats karaliaus jiems
Siono kalne nuo dabar ir per amžius. [8]Tu gi tamsus Siono dukters bandos
bokšte! tau ateis pirmykštė galia, Jerusalės dukters karalystė

skriausdami beturčius neteisingais mokesčiais, teismais, apgaudinėjimais, smurtu. Krauju šv Rašte neretai vadinama kiekviena žymesnē neteisybē artimui, ar tai jį nužudant, ar šiaip jau jį skaudžiai varginant, slegiant. Plg Jer 22,13. — [11]Plg Ez 22,27; Soph 3,3. — *Pasitiki Viešpačiu...* Drįsta tikētis, kad jie nebus Viešpaties baudžiami, nes jų tarpe yra Viešpaties šventykla. Plg Jer 7,4. — [12]*Todēl...* Nusikaltēliai bus tikrai nubausti; dēl jų nukentēs Sionas su karaliaus pilimi, ir rūmais, ir karaliaus valdžia pasiliaus, miestas bus sunaikintas, šventykla gi taip sugriauta, kad jos vieta Morijos kalnelyje apžels mišku

II. Paguodos žodžiai tautai

1. Tauta bus atnaujinta

4,1-5,1. Sione daug tautų ras laimę: ten Viešpats karaliaus savo tautai, kai bus ją išvadavęs iš priešų rankos

4. [1]*Paskutinēse dienose...* Mesijo laikais. Trys pirmosios eil visai tokios pat kaip pas Ješ 2,2-4. Ješajas tikriausiai yra jas pasiēmęs iš Mikhējo pranašystēs. Čia jos labiau rišasi su kontekstu. — [4]*Kiekvienas sēdēs...* Taip šv Rašte aprašoma didžiausi šio gyvenimo laimē. Plg 3 Kar 4,25; Zakh 3,10; 1 Mak 14,12. Kad ji bus suteikta, laidas yra Dievo visagalybē ir ištikimybē. — [5]*Visos tautos...* Kai kitos tautos, remdamosis dievaičių pagalba, tvarko savo gyvenimą stabmeldystēs normomis ir todēl turēs būtinai išnykti su savo stabais, mes, turēdami Dievo pagalbos ir tvarkydami savo gyvenimą, Dievui jį globojant, pasiliksime stiprūs ir nepajudinami amžinai. — [6]*Aš surinksiu tą...* Plg aug 2,12. Tauta čia įvaizdinama kaip serganti ir išsklaidyta kaimenē, tokioje padētyje, kokioje ji randasi dēl nuodēmēs. — [7]*Liekanas.* Tos liekanos, tie išrinktieji bus Dievo nutarimu vedami į mesijinį išgelbējimą. — *Stiprią.* Nors išrinktųjų skaičius nedidelis, tačiau jie turi sudaryti stiprią tautą, kuri išlaikys savo garbę ir didžiausiuose pavuojose. — [8]*Tamsus...* Ebr t: kaimenēs bokšte, Siono

[9]Kodėl tu dabar kremties liūdesyje? argi tu neturi karaliaus, ar gal
žuvo tavo patarėjas, kad suėmė tave skausmas, kaip gimdyvę? [10]Kentėk
skausmą ir daryk pastangų, Siono dukte, lyg gimdyvė; nes dabar tu
išeisi iš miesto ir gyvensi lauke ir nueisi iki Babilonui; ten tu būsi išgel-
bėta, ten išvaduos tave Viešpats iš tavo neprietelių rankos. [11]Dabar,
tiesa, prieš tave susirinko daug tautų, kurios sako: Tebūna užmušta
akmenimis, ir mūsų akys težiūri godžiai į Sioną! [12]Bet jie nežino Vieš-
paties minčių ir nesupranta jo sumanymo, kad jis surenka juos kaip šieną
klojime. [13]Kelkis ir kulk, Siono dukte! nes aš padarysiu tavo ragą geležinį
ir tavo nagas padarysiu varines; tu sumindžiosi daug tautų ir pašvęsi
Viešpačiui jų grobį ir jų galią visos žemės Viešpačiui

5. [1]Dabar tu būsi sunaikinta, galvažudžio dukte! Jie apguls mus,
lazda užgaus Israėlio teisėjo žandą

---

dukters kalva. Siono kalnelyje /kalvoje/ buvo Dovîdo miestas /pilis/. Taigi tas kalnelis yra Dovîdo viešpatavimo vaizdas. Pilis vadinama kaimenēs bokštu, nes teokratinis karalius yra Israēlio tautos piemuo, o Israēlis yra Viešpaties kaimenē; pagaliau pats Dovîdas iš bandos piemenų pakilo į karaliaus sostą. — *Karalystē.* Viešpatavimas, kaip buvo pažadēta Dovîdui /2 Kar 7,5; 23,3/, grįš Siono kalnui

[9]*Kodēl tu...* Ebr t: ko tu dabar šaukte šauki? — Pranašas mato Sioną šaukiantį karčiausiuose skausmuose, nes karalystē sugriauta ir karaliaus garbē sunaikinta. — *Patarējas*: tas pats karalius, kurs buvo tikra tautos viltis. — [10]*Kentēk skausmą...* Nes jis teisingas, nes iš jo susilauksi geriausių vaisių. — *Iš miesto*: iš Jerusalēs. — *Lauke.* Ištremtieji svetimoje šalyje neturēs savo namų. Bet nelaisvē nebus amžina. — [11]*Tebūna užmušta...* Kaip svetmoterē, svetimų dievų garbintoja, nes įstatyme buvo numatyta svetmoterēms mirtis, užmušant akmenimis. — Ebr t: tebūna sutepta, t y, tenustoja savo augštos vertēs. — [12]*Jie*: tautos priešai, kurie dabar yra Dievo skirtosios tautai bausmēs vykdytojai, įrankiai. — *Kaip šieną.* Ebr t: kaip pēdus. — [13]*Kelkis*: tu, kuri sēdi dabar gedule. — *Ragą*: jēgą. — *Pašvęsi*: paimtą iš jų grobį, jų turtą

5. [1]*Tu būsi...* Ebr t: rink savo būrius, tu būrių dukte, t y, rink kariuomenę ir ginkis. Vulg: *galvažudžio dukte.* Prasmē gal toki: tu, kuri padarei iš mano namų galvažudžių lindynę. — *Lazda užgaus...* Nugalētojai pikčiausiai išniekins net patį tautos karalių

2. Tauta susilauks žadētojo Valdovo

5,2-14. Iš Betliejaus kils ramybēs kunigaikštis, kurio tauta nugalēs visus savo priešus, bet kariški ginklai ir visi prietarai bus joje panaikinti

[2]*Bet tu, Betliejau...* Sionui ateis išgelbējimas, ateis iš ten, iš kur kitados buvo atējęs tautos gelbēti Dovîdas. Žiūrēdamas į tą išgelbējimą, kurs ateina iš Betliejaus, ir į jo vykdytoją, pranašas pilnas nustebimo, kad, žuvus sostinei, pagalbos bus susilaukta iš vieno miestelio, atsiliepia Dievo vardu į tą miestelį. Jis vadina jį iškilmingai ne tik jo vēlesniu vardu, bet ir seniausiu, Ephrata. Plg Rut 4,11. Ebr t: tačiau tu, Betliejau, Ephrata, nors mažas /per daug mažas/ esi, kad būtumei tarp Judo tūkstančių, t y, tarp didesnių miestų, kuriuose buvo nemažiau 1000 šeimų. — Betliejus iš tikrųjų buvo visuomet nedidelis miestelis. Tik paskutiniais laikais jo gyventojų skaičius yra labiau padidējęs ir siekia virš 10.000. — *Iš tavęs*: iš tos vietelēs, kuri savo mažumu gyvai primena visai nežymią kitados būklę Dovîdos šeimos, gavusios vēliau garbingiausį sostą. — *Išeis.* Žodis išeiti šv Rašte, be savo paprastos prasmēs, gauna dar kitokią: jis sakomas apie gimimą, pav pažaduose Prad 17,6; 35 ir k. Tokią prasmę ir čia jis turi: Dovîdas buvo gimęs Betliejuje, taigi ir antrasis Dovîdas /Oš 3,5/ turi išeiti iš tos pačios vietos, t y, jis turi tenai gimti. Tuojau bus nurodyta

2BET TU, BETLIEJAU Ephrata, esi, tiesa, mažas Judo tūkstan-
čiuose, tačiau iš tavęs išeis man tas, kurs bus valdovas Israėlyje, kurio
kilmė yra nuo pradžios ir nuo amžinybės dienų. 3Todėl jis atiduos juos
iki laikui, kuriame gimdyvė pagimdys, ir jo brolių liekanos gręšis prie Is-
raėlio sūnų. 4Tuomet jis stovės ir ganys Viešpaties jėga, Viešpaties savo
Dievo vardo kilnumu, ir jie gręšis, nes tuomet jis bus augštinamas iki
žemės pakraščių. 5Ir jis bus ramybė. Kai Asirietis ateis į mūsų šalį ir
kai mindžios mūsų namus, mes pažadinsime prieš jį septynis piemenis ir
aštuonis kunigaikščius. 6Tie nuganys Asuro šalį kalaviju ir Nemrodo šalį
jo jietimis ; ir jis išvaduos iš Asuro, kai tas ateis į mūsų šalį ir mindžios
mūsų ribas. 7Tuomet Jokubo liekanos bus daugelio tautų tarpe lyg rasa
iš Viešpaties ir kaip rasa ant žolės, kuri nelaukia žmogaus ir neišsiilgsta

---

jo dangiškoji kilmē, todēl čia įvardijamas Betliejus, kaip jo žemiško gimimo vieta. Kaldaiškame šitos vietos vertime skaitome : iš tavęs išeis mano akivaizdoje Mesijas, kad viešpatautų Israēliui. Rašto žinovai Erodo klausiami, kur turi gimti Kristus, jam atsako : Betliejuje, ir nurodo šitą Mikhējo vietą. Žr Mt 2,6. — *Man* : Dievo garbei jo sumanymams vykdyti. — *Kurs bus valdovas...* Plg 2 Kar 5,2. Betliejus jau buvo davęs vieną valdovą tautai, karalių Dovîdą, dabar jis turi duoti kitą, didesnį, tą, kuriam pažadētas Dovîdo sostas, Mesiją. — *Kurio kilmē...* Tas, kurs turi gimti Betliejuje, turi dar savo išējimą, kilmę iš amžinybēs. Turēdami Nauj Testamente aiškesnį apreiškimą apie Šv Trejybēs paslaptį, žinome, kad Sūnus pirm visų amžių išeina iš Tēvo, lygiai amžinas, kaip ir Tēvas. Bet ir Mikhējo laikais buvo jau galima tuos žodžius suprasti, nes buvo žinoma, kad Mesijas bus Dievo Sūnus /Ps 2,7/ ir tikrasis Dievas /Ješ 9,6 ; Ps 44,7 ; 109,3/ — 3*Todēl* : kadangi Mesijas turi gimti tokiame nežymiame miestelyje, kadangi Dovîdo namai nebeturēs galios ir nebebus žymūs garbingumu, bus neturte, todēl Dievas duos juos slēgti ir varginti jų priešams, iki Valdovas užgims. — *Gimdyvē* : ana Ješ 7,14 paminētoji mergaitē /Ephr, Kir, Teoph/. — *Liekanos* : Mesijo brolių likučiai ; tie, kurie nebus žuvę bausmēs laikais, kurie gręšis prie Viešpaties. Evangelija turējo būti skelbiama visų pirma Žydams, ir pirmos krikščionių bendruomenēs buvo sudarytos iš Žydų ; kadangi tačiau Žydų tauta atmetē Išganytoją, tai apaštalai kreipēsi į pagonis. Plg Jer 3,18; Ez 37,19. — 4*Jis* : gimdyvēs sūnus. — *Stovēs* : budēs kaip piemuo bandos viduryje, kad, kur tik reikia, padētų. — *Savo Dievo.* Mesijas, kaip žmogus, visa daro savo Dievo galia ir jo garbei. — *Gręšis.* Anot ebr t : gyvens saugiai. — *Augštinamas.* Israēlio gelbētojas turi viešpatauti visam pasauliui. — 5*Bus ramybē.* Mesijas bus ne tik ramybēs skelbējas, platintojas, ramybēs kunigaikštis bet pati ramybē. Plg Eph 2,14. — *Kai Asirietis.* Mesijo karalystēje bus ta ramybē, kuri laimima kovomis ir budrumu, nugalint priešus. Asuras Mikhējo laikais buvo labai galingas priešas. Jis čia /taip pat 6 e jo sinonimas Nemrodas/ įvardijamas, kaip visų Dievo karalystēs priešų atstovas. — *Septynis... aštuonis...* Septyni tobulumo skaičius, aštuoni dar didesnis skaičius. Reikalo valandą Dievas galēs pažadinti prieš priešus daugybę tautos gynējų ir vadų. — 6*Nuganys* : ne tik apgins savuosius, bet dar atims iš priešų jų ginklus ir atgręš prieš juos pačius. — *Nemrodo.* Žr Prad 10,8-12. — *Jo jietimis.* Anot ebr t : jo vartuose. — 7*Rasa iš Viešpaties.* Israēlio pirmieji, kuriuos Mesijas sugrąžins prie jų Dievo, girdys sielas dievišku mokslu, lyg rasa, gaivins jas dangaus malonēmis. Vaizdas paimtas iš Palestinos sąlygų, kur rasa ir lietus buvo didžiausios geradarybēs šaliai. — *Kuri nelaukia...* Dievas duoda, kada ir kiek jis nori. — 9*Bus išaugštinta... žus.* Geriau anot ebr t: tebūna išaugštinta... težūna.

10*Aną dieną atsitiks...* Į išreikštą pageidavimą atsako Dievas, parodydamas, kad Mesijo karalystę reikia rengti visokių karo ginklų pašalinimu /10. 11 eil/, taip pat stabmeldystēs

žmonių vaikų. [8]Tuomet Jokubo liekanos bus tautose, daugelio tautų
tarpe, kaip liūtas tarp miškų žvėrių ir kaip jauniklis liūtas avių būriuose,
kurs, kai pereina, sumindo ir sugauna, nėra, kas išgelbėtų. [9]Tavo ranka
bus išaugštinta ant tavo nepritelių, ir visi tavo neprieteliai žus
[10]Aną dieną atsitiks, kad aš atimsiu tavo arklius iš tavo tarpo ir
sudaužysiu tavo kariškus vežimus. [11]Aš sunaikinsiu tavo šalies miestus
ir sugriausiu visas tavo tvirtoves ir atimsiu iš tavo rankos žavėjimus,
ir žyniavimų nebebus tavyje. [12]Aš išnaikinsiu iš tavo tarpo tavo droži-
nius ir tavo statulas, ir tu nebegarbinsi daugiau savo rankų darbų. [13]Aš
išrausiu iš tavo tarpo tavo girias ir sugriausiu tavo miestus. [14]Narse
ir užsidegime aš keršysiu visoms tautoms, kurios manęs neklausė

6. [1]Klausykitės, ką Viešpats kalba : Kelkis, bylinėkis prieš kalnus, ir
teišgirsta tavo balsą kauburiai. [2]Teišgirsta Viešpaties teismą kalnai ir
ir stiprūs žemės pamatai, nes Viešpats eina į teismą su savo tauta ir by-
linėsis su Israėliu. [3]Mano tauta! ką aš tau padariau, ar kuo aš tau įkyrė-
jau ? atsakyk man! [4]ar kad aš išvedžiau tave iš vergijos namų, ir siun-
čiau ties tavim Mošę, Aaroną ir Mariją ? [5]Mano tauta, atsimink, meldžia-
moji, ką buvo sumanęs Moabo karalius Balakas, ir ką jam atsakė Beoro
sūnus Balaamas, nuo Setimo iki Galgalai, kad pažintumei Viešpaties tei-
sybes
[6]Ką verta atnašausiu Viešpačiui ? ar priklaupsiu augščiausiajam
Dievui ? Ar aukosiu jam deginamąsias aukas ir metinius avinėlius ? [7]Argi
gali būti permaldautas Viešpats avinų tūkstančiais ar daugeliu tūkstančių
riebių ožių ? ar aš duosiu savo pirmagimį už mano nusikaltimą, mano

---

ženklų ir prietarų panaikinimu /12-14 e/. Todēl veltui lauks Žydai, kad Mesijo karalystē būtų sukurta ginklų žvangējimu ir karų laimējimais. — [11]*Miestus.* Dideli miestai pirmieji virsdavo stabmeldystēs židiniais. Jie turēs išnykti. — [13]*Girias* : šventas stabų garbei skirtas girias. — [14]*Narse.* Savo tautą Viešpats maloningai apvalys nuo viso, kas gali būti jai žalinga, priešus gi baus be pasigailējimo

III. Išsigelbėjimo kelias

1. Viešpaties priekaištai nedėkingiems vaikams

6,1-16. Viešpats lyg dejuodamas kaltina savo tautą, klausiančiai nurodo, kas reikia daryti, neteisingiems graso bausmēmis

6. [1]*Kelkis...* Tai Viešpaties įsakymas pranašui. Jis turi Dievo vardu bylinētis su tauta, ją kaltinti. Kalnai ir kauburiai turēs būti toje byloje liudytojai. — [3]*Ką aš tau padariau* : kad tu mane atstūmei. Ir priekaištus darydamas tautai, Dievas parodo jai daug meilēs. — *Kuo aš tau įkyrējau* : kuriuo vargu aš tave prislēgiau. /Jieron/. — [4]*Ar kad...* Ar aš išvarginau tave tuo, kad teikiau tau geradarysčių ir dariau tau stebuklų? — *Mošę* : kurs tau rodē, kas Dievui patinka. *Aaroną,* kurs buvo tarpininkas tarp tavęs ir Dievo. *Mariją,* kuri giedojo džiaugsmingą išsivadavimo giesmę ir mokē kitas moteris. — [5]*Karalius Balakas.* Jis mēgino keletą kartų tautą sugadinti, sugundyti į nuodēmes, tačiau Balaamas nedrįso Israēlio prakeikti ; jis jį laimino /Sk 31,16/. — *Nuo Setimo...* Setime, Moabo šalyje, tauta buvo sunkiai įrūstinusi Dievą stabmeldyste, tačiau Dievas davē jai pagalbą ; Galgaloje tauta, perējus per Jordaną, pirmą kartą sustojo Palestinoje, ir naujoji jos karta apipjaustymu buvo pašvęsta Viešpačiui /plg Još 4,19 ; 5,9/. Taip buvo Dievo atitesētas pažadas patriarkams, jog jų palikuonims bus atiduota Palestina

[6]*Ką verta atnašausiu...* Ebr t : kuo aš pasitiksiu Viešpatį, t y, kuo jį pagarbinsiu. Čia pranašas kalba atgailą darančios tautos vardu. — *Ar aukosiu...* Ar galēsiu atsilyginti

kūno vaisių už mano sielos nuodėmę ? [8]Aš pasakysiu tau, o žmogau,
kas yra gera ir ko Viešpats reikalauja iš tavęs, būtent : vykdyti teisybę,
mėgti gailestingumą ir rūpestingai vaikščioti su savo Dievu
[9]Viešpaties balsas šaukia miestui ir bus išgelbėjimas tiems, kurie
bijo tavo vardo. Išgirskite, giminės ; bet kas tai pagirs ? [10]Dar tebėra be-
dievio namuose ugnis, neteisybės turtai ir permažas saikas, pilnas rūsty-
bės. [11]Argi aš laikysiu teisingais bedievišką svarstyklę ir klastingus mai-
šelio svarsčius ? [12]Jais jo turtingieji pasidarė pilni neteisybės, jo gyven-
tojai kalba melą, ir jų liežuvis yra apgaulė jų burnoje. [13]Tai ir aš pra-
dedu plakti tave sunaikinimu dėl tavo nuodėmių. [14]Tu valgysi ir nebūsi
sotus, ir tavo pažeminimas bus tavyje ; tu griebsi ir nesugausi, ir ką tu
būsi išgelbėjęs, aš atiduosiu kalavijui. [15]Tu sėsi ir nepjausi, tu spausi aly-
vų uogas ir nepasitepsi aliejumi, — vyno sunką ir negausi vyno. [16]Tu
sergėjai Amrio įsakymus ir visus Akhabo namų darbus, tu vaikščiojai
pagal jų norus, kad atiduočiau tave į pražuvimą, ir jo gyventojus pa-
sityčioti, ir jūs nešite mano tautos panieką

7. [1]Vargas man, nes aš pasidariau, kaip tas, kurs rudenį renka vy-
nuogiavimo liekanas ; nebėra nė vienos kekės valgyti ; mano siela pa-
geidauja ankstyvųjų figų. [2]Dingo šventasis iš žemės, ir nebėra teisaus

---

Dievui aukomis, kad ir jo paties įsakytomis. Bet kaipgi gali gyvulių kraujas, taukų kvapas ir deginamosios aukos būti vertos augščiausiojo Dievo? Metiniai gyvuliai buvo laikomi visų geriausiais aukoms. — [7]*Ar daugeliu tūkstančių...* Ebr t : dešimtimis tūkstančių/milijonais/aliejaus upelių, t y, begaline daugybe. —*Senosios* sandoros aukų nepakanka. Dievas reikalauja tikrojo pamaldumo ir paklusnumo : tie dalykai yra vertesni už anas aukas. Nes žmogaus krauju žmonēs stengiasi atsilyginti Dievui už savo nusikaltimus, brangiausiu jų turimu dalyku, pirmgimių gyvybe : *ar aš duosiu...* — [8]*Aš pasakysiu...* Ebr t : jis yra tau pasakęs. — *Rūpestingai...* Ebr t : nuolankiai [9]*Miestui* : Jerusalei. — *Ir bus išgelbējimas...* Anot ebr t : išganinga bijoti tavo vardo. Klausykite rykštēs ir kas ją pastatē. — [10]*Ugnis...* Po taip daugelio pranašo įspējimų dar nepašalinta ta ugnis, kuri prarys pagaliau namus ir miestą, nepašalinta jų nelaimēs priežastis. Ta ugnis yra neteisingumas, jo godumas, neteisingai įsigyti turtai. — *Per mažas saikas.* Ebr t : liesi epha, t y, mažesnē negu reikia. Tikroje ephoje tilpo arti 39 litrų. Vartodami netikrą mažesnę ephą ir imdami pilną kainą, turtuoliai skriausdavo beturčius. — [11]*Laikysiu teisingais* : ir paliksiu nenubaustus. — [12]*Jo* : miesto. /žr 9 e/. — [14]*Tu valgysi...* Bausmēs čia įvardijamos tokios, kokiomis buvo grasoma Kun 26,25 ; Pak 28,30 ; Oš 4,10. Pirmoje vietoje minimas badas. Plg Jer 52,6. — *Pažeminimas.* Ebr t gal : alkis. — [15]*Tu sēsi...* Plg Pak 28,38 ; Ag 1,6. — [16]*Amrio.* Tauta nutolo nuo Viešpaties ir eidama bedievių Israēlio karalių pēdomis visai pasidavē nusikaltimams. Israēlio karalius Amris nedorumu buvo perviršijęs visus pirm jo buvusius karalius /3 Kar 16,25/, jo sūnus Akhabas darē labai daug pikta Viešpaties akivaizdoje /3 Kar 16,36/ ; Akhabo ir Jezabelēs duktē Atalija, ištekējusi už Judo karaliaus Joramo, nedorumu apkrētē visą Judo karalystę /4 Kar 8,18/. — *Kad atiduočiau tave...* Nes tu turējai žinoti, kad aš nusikaltimams turiu skirti bausmę. — *Mano tautos...* Kadangi jūs esate mano tauta, pagonys niekins jus su ypatingu pasigērējimu, taip kaip aš jums esu grasęs

2. Atgailojančios tautos malda ir Viešpaties dovanojimas

7,1-20. Sionas išpažįsta savo sūnų neteisybes, žada kantriai kentēti Viešpaties rūstybēs pasireiškimus ir maldauja sau išgelbējimo

7. [1]*Vargas man...* Taip pranašas

žmonėse ; visi tykoja kraujo, žmogus medžioja savo grobį, kad jį nužudytų. [3]Savo rankų pikta jis vadina geru ; kunigaikštis reikalauja, o teisėjas teisia už atlyginimą ; didikas kalba, ko jo siela trokšta ; taip jie daro sumišimą šalyje. [4]Geriausias jų tarpe kaip erškėtis, ir kurs teisus, kaip tvoros dyglis ; tau numatyta diena, tavo lankymas ateina ; dabar jie bus sunaikinti. [5]Netikėkite prieteliui ir nepasitikėkite vadu ; nuo tos, kuri miega tavo glėbyje, saugok savo burnos angą. [6]Nes sūnus išniekino tėvą ir duktė sukyla prieš savo motiną, marti prieš savo uošvę, ir žmogaus nepriételiai yra jo namiškiai

[7]Bet aš žiūrėsiu į Viešpatį ; lauksiu Dievo, mano gelbėtojo ; mano Dievas išklausys mane. [8]Nesidžiaugk, mano nepriețele, dėl manęs, kad aš parpuoliau ; aš atsikelsiu ; nors aš sėdėsiu tamsybėse, tačiau Viešpats yra mano šviesa. [9]Aš nešiu Viešpaties rūstybę, nes nusidėjau jam, iki jis išspręs mano bylą ir padarys man teismą. Jis išves mane į šviesą, aš matysiu jo teisybę. [10]Tai pamatys mano nepriętelė ir bus sugėdinimo apdengta, ji, kuri man sako : Kur yra Viešpats, tavo Dievas ? Mano akys žiūrės į ją ; greitai ji bus sumindžiota, kaip gatvių purvai. [11]Ateina diena, kad būtų vėl statomos tavo sienos ; aną dieną įstatymas bus atitolintas. [12]Aną dieną ateis ir iki tavęs iš Asuro ir iki sustiprintų miestų, ir nuo sustiprintų miestų iki upei, ir nuo jūros iki jūrai, ir nuo kalno iki kalnui. [13]Šalis virs tyruma dėl savo gyventojų ir dėl jų minčių vaisių

[14]Ganyk savo tautą savo lazda, savo tėvonystės bandą, kurie vieni gyvena girioje Karmelio viduryje ; jie ganysis Basane ir Galaade, kaip

---

dejuoja, kad visi jo įspējimai nueina niekais ; tauta yra Viešpaties vynuogynas /Ps 79,9 ; Ješ 5,1/. bet, vargas man, jis nedavē vaisių. — *Ankstyvųjų figų* : ankstyvosios figos laikomos geriausiomis. — [3]*Vadina geru.* Nesigēdi savo nusikaltimų. Plg Ješ 5,20. Ebr t : arti jų rankos tam, kad darytų pikta. — *Reikalauja* : dovanų, mokesčių, be pasigailējimo, nežiūrēdamas teisybēs. Teisējai duodasi paperkami. — [4]*Geriausias...* Jei tokie geriausieji, tai ką gi besakyti apie kitus. — *Tau numatyta...* Ebr t : tavo žvalgų /t y pranašų/ diena. — *Dabar jie bus sunaikinti.* Ebr t : tuomet ateis jums sumišimas. — [5]*Netikēkite...* Visi prietelystēs ir šeimynos ryšiai bus iširę, kils karas visų prieš visus. Ebr t : nebetikēkite prieteliui ir nepasitikēkite labiausiai patikimu. Plg Kristaus žodžius Evangelijoje Mt 10,21.36 ; 24,10 ; Lk 12,53

[7]*Bet aš...* Pranašas nenustoja vilties, jis pasitiki Viešpačiu. — *Dievo, mano...* Ebr t : mano išganymo Dievo. — [8]*Neprietele.* Dēl Žydų tautos nelaimių džiūgauja jos priešai, kurie čia vaizduojami kaip viena pagonių tauta ; ji ir vadinama neprietele. — *Kad aš parpuoliau...* Ebr t : nes jei aš parpuoliau, aš atsikelsiu. — *Tamsybēse.* Tamsybēs yra liūdesio, gedulo vaizdas. — [9]*Aš nešiu...* Darydama atgailą nuolankiai pasiduosiu man skirtoms bausmēms. — *Išspręs mano bylą* : prieš pagonis, nuo kurių Žydų tautai tenka tiek daug kentēti, nors ji nebuvo padariusi jiems jokios neteisybēs. — *Į šviesą* : į laimę. — [10]*Pamatys...* Plg Ps 35,26 ir k. — [11]*Įstatymas* : ne visas Mošēs įstatymas, kurs ebr vadinama *Thora,* bet *khoq,* praeceptum, įsakymas, nutarimas. Turima gi čia galvoje tikriausiai tie įstatymo reikalavimai, kuriais išrinktoji tauta buvo suspausta tam tikrose ribose ir negalējo plēstis. Mesijo laikais ribos bus praplēstos ; pagonys galēs taip pat būti Dievo tauta. — [12]*Ateis...* Anot ebr t: ateis prieš tave nuo Asuro iki Egipto miestų ir nuo Egipto iki upei /ir nuo krašto, kur siekia upē/ ir iki jūrai nuo jūros /nuo tų šalių, kurios tęsiasi nuo vienos jūros iki kitai/ ir iki kalnui nuo kalno, — taigi iš visur. Visos tautos skubēs į Jerusalę, kad taptų Viešpaties valdiniais. Kalbama ne apie Žydų tremtinių grįžimą, bet apie visų tautų priēmimą į naują Dievo karalystę. Plg Ješ 19,23-25. — [13]*Šalis* : tautos priešų šalis

senose dienose. [15]Kaip tavo išėjimo iš Egipto žemės dienose aš parodysiu
jai stebuklų. [16]Tautos matys ir bus sugėdintos su visa savo stiprybe ;
jie padės ranką ant burnos, jų ausys bus kurčios. [17]Jos laižys dulkes,
kaip žalčiai, kaip žemės šliužai bus išsigandusios savo trobose ; jie drebės
prieš Viešpatį, mūsų Dievą, ir bijos tavęs. [18]Kas yra Dievas panašus į
tave, kurs atimi neteisybę ir pereini per savo tėvonystės liekanų nuodėmę ?
Jis nebesiųs daugiau savo narso, nes jis mėgsta gailestingumą. [19]Jis vėl
pasigailės mūsų, mes žemėn mūsų neteisybes ir įmes į jūros gilumą visas
mūsų nuodėmes. [20]Tu duosi tiesą Jokubui, gailestingumą Abraomui, kaip
esi prisiekęs mūsų tėvams nuo senų dienų

---

[14]*Ganyk.* Taip pranašas maldauja Viešpatį tautos vardu. Ta tauta yra Viešpaties banda, skirtina nuo nešventų tautų. — [15]*Kaip...* Dievas maldą priima ir žada tautai savo malonių. — [16]*Padēs ranką...* Taip išreikšdamos savo nustebimą. — [17]*Laižys dulkes...* Visai nusižemins, parpuls ant žemēs. — [18]*Kurs atimi neteisybę...* Begalinis Viešpaties gerumas tautai pasireikš visišku jos nusikaltimų dovanojimu. — *Jis nebesiųs...* Anot ebr t : jis nelaiko amžinai savo rūstybēs. Plg Jer 10,6 ; Apd 10,43. — [19]*Mes žemēn.* Anot ebr t : sumindžios. — [20]*Duosi tiesą...* Dievas atleis nuodēmes ir atnaujins tautą, nes Dievas yra ištikimas savo pažadams, kuriuos jis bus suteikęs patriarkams ir kitiems Žydų tautos tēvams. Plg Lk 1,54.55.70-74

NAUMO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Ebr pranašo Naumo vardas reiškia tą pat, ką ir ramintojas. Jo gimtinė buvo tikriausiai nedideliame Galiliejos miestelyje, kurs buvo vadinamas Elqoš ; todėl Naumas ir vadinamas Elkesiečiu. Daugiau žinių apie Naumo asmenį niekur nerandame

Iš Naumo pranašystės aišku, kad Asiriečių Ninivė, kuriai skelbiamas žuvimas, pranašo laiku dar tebebuvo labai galinga ; buvo ji visai sunaikinta ir sugriauta 612 m pirm Kr. Pranašo laiku visi gyvai atsiminė, kad Asiriečiai buvo nesenai paėmę ir sunaikinę galingus Augštojo Egipto Tebus /No-Amon/. Iš kyliaraščių žinoma, kad Tebus buvo paėmęs Asarhaddono sūnus Asurbanipalas, nugalėjęs Urdamanį, kurs buvo gavęs Egipto sostą, mirus 664 m Tarakai. Tebai tat buvo patekę į Asurbanipalo rankas po 664 m. Iš čia aišku, kad Naumo pranašystė turėjo būti paskelbta tarp 664 ir 612 m pirm Kr. Be to, anot seno Žydų padavimo, Naumas gyvenęs karaliaus Manaso laikais /698-643/. Lyginant Naumo pranašystę su Ješajo ir Jeremijo pranašystėmis galima pastebėti, kad keliose vietose Naumas kartoja Ješajo žodžius, Jeremijas gi išsireiškia panašiais žodžiais, kaip ir Naumas ; matomai Naumas yra vėlyvesnis už Ješają ir anksčiau gyvenęs negu Jeremijas ; Jeremijas gi yra gimęs ką tik minėtojo karaliaus Manaso laikais

2. Naumo knygoje yra tik viena pranašystė prieš Ninivę ; jos turinys išreikštas knygos antraštėje : Našta Ninivei. Ir iš tikrųjų Naumas skelbia greitu laiku įvyksiantį galingos Ninivės žuvimą ir visos Asiriečių valstybės sunaikinimą ; taip yra nutaręs Viešpats ir jo nutarimas nebepakeičiamas. Viešpats yra nutaręs atkeršyti išdidiems ir nuožmiems Asiriečiams, kurie buvo skaudžiai pažeminę jo išrinktąją tautą ir norėjo ją visai sunaikinti. Dievo tat karalystė turi išlikti, nežiūrint galingiausių jos priešų pastangų ; tie gi priešai turi žūti

Pranašo išreikštos mintys išdėstomos šia eile : 1. Ninivė žus, Israėlis išliks /1,1-15/ ; 2. Ninivė bus apgulta ir sunaikinta /2,1-33/. Ninivė žuvimą yra nusipelniusi ir jo jokiu būdu nebeišvengs /3,1-19/

Naumo pranašystė visų labai giriama dėl jos nepaprastai gražaus stiliaus

NAUMO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Našta Ninivei : Naumo Elkesiečio regėjimo knyga. [2]Viešpats yra Dievas pavydus ir keršijąs ; Viešpats yra keršintojas ir pilnas narso ; Viešpats yra keršintojas savo neprieteliams, ir jis rūstinasi savo priešams. [3]Viešpats yra kantrus ir didis galia, bet jis nepalieka kalto nenubausto. Viešpaties keliai audroje ir viesule, ir debesys jo kojų dulkės. [4]Jis sudraudžia jūrą ir išdžiovina ją ; visas upes jis paverčia tyruma. Basanas ir Karmelis padžiūsta, ir Libano žiedai vysta. [5]Kalnai jo judinami ir kauburiai sunaikinami ; prieš jo veidą žemė dreba, pasaulis ir visi jo gyventojai. [6]Kas išsilaikys prieš jo užsidegimą ? kas pasipriešins jo narsingai rūstybei ? Jo narsas išsilieja kaip ugnis, ir uolos jo skaldomos. [7]Viešpats geras ir jis sustiprina sielvarto dienoje ; jis žino, kas juo pasitiki. [8]Tačiau praeinančiu tvanu jis padarys jos vietai galą, ir tamsybės vysis jo neprietelius

[9]Ką čia jūs galvojate prieš Viešpatį ? Jis padarys galą, sielvartas nepasikartos. [10]Nes kaip erškėčiai, kurie vieni su kitais susipina, taip pokylis tų, kurie draug girtauja : jie bus sunaikinti, kaip labai sausi pelai. [11]Iš tavęs išėjo tas, kurs galvoja pikta prieš Viešpatį, kurs svarsto mintyje nusikaltimą

---

1. Ninivė žus, Israėlis išliks

1,1-15. Dievas rūstinasi ir keršija priešams, maloningas gi prieteliams ; jis sunaikins Ninivę, o Judą išgelbės

1. [1]*Našta* : skaudžios Dievo skirtos bausmės. Žr Ješ 13,1. — *Ninivei.* Žr Jon 1,2 ; 2,3. — *Regėjimo.* Regėjime Dievas buvo parodęs pranašui Ninivės nusikaltimus, bausmę ir žuvimą

[2]*Dievas pavydus...* Dievas su pavydu sergi savo garbę ir nepakenčia, kad jo vardo gyrius būtų atiduodamas dievaičiams. Jis su pavydu sergi ir gina savo tautą. To uolumo dalis pasireiškia kerštu, nes jis baudžia tautos priešus. Viešpats baisus bedieviams Žydams, bet ištikimiems, pamaldiems jis yra vilties uola. Plg Iš 20,5 ; 34,14 ; Pak 4,24 ; Jer 24,19 ir k. — [3]*Kantrus.* Nors jo rūstybė ne tuojau pasireiškia, tačiau ji pasilieka. Jis gali parodyti daug kantrumo, nes jo galios niekas negali išvengti. — *Nepalieka kalto...* Asiriečiai ilgai rodė savo nuožmumą ir darė pikta ; jų atgaila po Jonos pamokslų neilgai tesitęsė. Jie nepasiliks Dievo nenubausti. — *Audroje.* Plg Iš 19,16-18. Dievas nužengia teismo daryti apsisupęs debesimis, ir tie debesys atrodo lyg kojomis sukeltos dulkės jam žengiant. — [4]*Jis sudraudžia...* Dievas visur parodo savo visagalybę. Basanas, Karmelis, Libanas, pavyzdžiai turtingiausių ir gražiausių kraštų. — [5]*Sunaikinami.* Ebr t : tirpsta. — [7]*Geras* : maloningas savo prieteliams, kai jis plaka jų priešus. — *Sustiprina.* Ebr t : yra globa. — *Jis žino* : myli ir rūpinasi jais. — [8]*Jos vietai* : Ninivės vietai. Per ją pereis nelaimės lyg koks tvanas, kurs visa sugriauna, nuneša. — *Tamsybės* : nelaimės.

[9]*Ką čia jūs...* Labai klystų tas, kurs drįstų turėti sumanymų prieš Viešpatį, nes juk negalima kovoti prieš patį Dievą. Ebr t išreikšta bendresnė mintis : ką jūs manote apie Viešpatį? Tai būtų įspėjimas lygiai Žydamas kaip ir Asiriečiams. Apie Viešpaties nutarimus ir visagalybę reikia manyti teisingai. — *Sielvartas nepasikartos* : Asiriečiai antrą kartą nebegalės prislėgti kitų tautų. — [10]*Nes kaip...* Erškėčiai skiriami

[12]Viešpats sako taip : Kad jie ir labai stiprūs būtų, ir būtų jų labai daug, tačiau ir taip jie bus nukirpti ir išnyks ; aš nuplakiau tave ir daugiau tavęs nebeplaksiu. [13]Nes dabar aš sulaužysiu rykštę nuo tavo nugaros ir sutraukysiu tavo pančius. [14]Viešpats duos prieš tave įsakymų, nebegims daugiau tavo vardo palikuonių ; aš išnaikinsiu iš tavo dievo namų drožtus ir lietus stabus, prirengsiu tavo kapą, nes tu netekai garbės. [15]Štai kalnuose kojos to, kurs neša gerą žinią, skelbia ramybę : Švęsk, Jude, savo iškilmes, atitesėk savo įžadus, nes Belialis nebepereis daugiau per tave ; jis visas žuvo

2. [1]Kilsta tavo akivaizdoje tas, kurs tave sugriaus, kurs laikys tave apgultą ; žiūrėk į kelią, sustiprink savo strėnas, labai įtempk savo jėgas. [2]Nes Viešpats grąžina garbingumą Jokubui, taip pat garbingumą Izraėliui, nes naikintojai išsklaidė juos ir sunaikino jų atžalas. [3]Jo drąsuolių skydai ugningi, kariuomenės vyrai purpuroje ; kaip ugnis blizga vežimo vadžios jo prirengimo dieną, vežėjai apsnūdę. [4]Keliuose jie sumišta, vežimai stumdosi gatvėse ; jų išvaizda kaip žiburių, kaip žaibuojančių žaibų

ugniai, kuri juos susipynusius greitai sudegina ; taip bus ir su Asiriečių galia. Jų išdykavimą ir puikybę pranašas palygina su girtaujančių puota. — [11]*Iš tavęs išėjo...* Iš Ninivės išėjo pasipriešinimas Viešpačiui. Karalius Senakheribas niekino Viešpatį, laikydamas jį lygiu dievaičiams /žr Ješ 36,37/ ir todėl norėjo nugalėti ir apiplėšti jo tautą ir miestą. — [12]*Bus nukirpti* : kaip plaukai žirklėmis, nors jų ir labai daug būna. — *Nebeplaksiu.* Plakti dar kartą Žydų tautą Viešpats Asiriečiams nebeleis, nes jie bus sunaikinti. — [13]*Rykštę.* Ebr t : jungą nuo tavo sprando. — [14]*Nebegims daugiau...* Asiriečių karalystė išnyks iš karalysčių ir tautų eilės. — *Tavo dievo* : Asuro. — *Tavo kapą* : kuriame tu turėsi ilsėtis amžinai užmirštas. — *Nes tu...* Ebr t : Tu buvai rastas perdaug lengvas. — [15]*Kalnuose kojos...* Iš šiaurės kalnais ateina pasiuntiniai skelbti Ninivės nubaudimo ir žuvimo. Senovėje žinių nešėjai buvo statomi kalnuose. Plg Ješ 52,7 ; Rom 10,15. — *Belialis* : piktadarys, niekšas. Taip čia vadinama Asirija ir jos sostinė Ninivė. Ebr t : šita eil prasideda antras skyr.

2. Ninivė bus apgulta ir sunaikinta

2,1-13. Galinga kariuomenė apguls Ninivę ir paims ją : ji bus apiplėšta ir sunaikinta

2. [1]*Kilsta...* Anot ebr t : kilsta draskytojas prieš tavo veidą, t y, tavo akyse visai atvirai, nesislapstydamas, taip kad tu su pasibaisėjimu būsi smarkaus priešų įsiveržimo liudytojas. — *Kurs laikys...* Ebr t galima versti taip : sergėk pilį. Taip čia jau ir toliau Ninivė ironiškai raginama priešintis, nors tas pasipriešinimas bus visai tuščias. — *Strėnas.* Senovės Žydų nuomone strėnos buvo laikomos jėgos centru. — [2]*Garbingumą* : kurio visa Žydų tauta, priešams atiduota pavergti, buvo netekusi. Tą garbingumą sudarė pirmoje eilėje galingi Viešpaties įvairiais laikais tautai suteikti pažadai. — *Atžalas.* Tauta laikoma Viešpaties vynuogynu, todėl galima kalbėti ir apie jos atžalas

[3]*Jo* : to, kurs turi sugriauti Ninivę /žr 1 eil/, arba Viešpaties, nes priešų kariuomenė jo yra siunčiama prieš Ninivę ; ji yra Viešpaties įrankis Ninivei nubausti. Plg Ješ 13,2. — *Ugningi.* Ebr t : rausvi. — *Purpuroje.* Medų, kurie pirmi puolė Ninivę, bet taip pat ir Babiloniečių kariuomenė buvo apvilkta raudonais, kraują primenančios spalvos drabužiais. — *Kaip ugnis* : kariškų vežimų vadelės buvo padengtos blizgančiais papuošalais. Taip pat ir Asiriečių kariuomenė senovėje būdavo labai puošiama visokiais blizgučiais. — *Jo prirengimo dieną* : kai vežimas prirengiamas kovai. — *Vežėjai apsnūdę.* Tai jau būtų pastaba apie Ninivės kariškų vežimų kareivius ; bet ebr t reiktų versti kitaip, gal : ir kiparisai /kiparisiniai iečių kotai/ linguoja ;

5Jis atsimins savo drąsuolius, jie grūsis savo keliais ; greitai jie pa-
kils į jos sienas, ir bus prirengta uždanga. 6Upių vartai atidaromi, ir
šventykla sugriaunama iki pamatų. 7Paimtas nelaisvėn kareivis išveda-
mas ; jos tarnaitės varomos vaitojančios kaip karveliai, dejuojančios sa-
vo širdyse. 8Ninivės vandenys buvo kaip tvenkinio vandenys, bet jie
pabėgo. Sustokite, sustokite ! tačiau niekas jų negrąžina
9Plėškite sidabrą, plėškite auksą ; ir nėra galo visokių brangių indų
turtams. 10Ji sunaikinta, suplėšyta, sudraskyta ; širdis alpsta, keliai dreba,
visos strėnos nustoja jėgos, ir jų visų veidas kaip puodo juodumas. 11Kur
yra liūtų buveinė ir jauniklių liūtų ganykla, kur įeidavo liūtas, jauniklis
liūtas, ir kur jų niekas nebaidydavo ? 12Liūtas gana plėšė savo jaunik-
liams ir smaugė savo liūtienėms ; jis pripildydavo savo urvus grobio ir sa-
vo guolį išplėšų. 13Štai aš tau, sako kareivijų Viešpats ; aš paversiu dū-
mais tavo kariškus vežimus, ir kalavijas suės tavo jauniklius liūtus ;
aš išnaikinsiu iš žemės tavo grobį, ir daugiau nebus girdima tavo pa-
siuntinių balso

3. 1Vargas kraujų miestui, kurs visas pilnas apgaulės ir smurto ; plė-
šimas tavyje nesiliauja. 2Rimbų pliaukšėjimas, tekinių bildėjimas, žirgų
žvengimas, kariškų vežimų tarškėjimas, raiteliai artinasi, 3kalavijai švit-
ruoja, jietys žaibuoja ; užmušta daugybė, baisus smūgis ; nėra galo la-

---

arba ebr t truputį pataisius : ir raiteliai triukšmingai juda, t y, tie, kurie sėdi kariškuose vežimuose, daro visokių judėsių. — 4*Keliuose*... Prisiartinę prie Ninivės priešų vežimai dar toliau skuba, aplenkia vieni kitus, užtvenkia visą kelią

5*Jis atsimins*... Pranašas dabar pradeda kalbėti apie Ninivę. Asuras, Asirijos karalius, atsimena savo drąsuolius, kurie kitados buvo laimėję tiek daug karų, ir šaukia juos miesto ginti ; tačiau tie ima svyruoti iš baimės. — *Jos sienas* : Ninivės sienas. — *Uždanga* : kuri pridengia kareivius nuo priešų apšaudymo ir palengvina jų gynimosi darbą. — 6*Upių vartai*... Ninivė buvo apsupta sienomis. Tekančiam per Ninivę Tigriui ir jo kanalams turėjo būti padaryta sienose tam tikrų vartų. Anot Diodoro Sicil pasakojimų, labai patvinęs ir iš krantų išėjęs Tigris sugriovęs namažą Ninivės sienų dalį. — *Ir šventykla* : karaliaus rūmai, kurie neretai nukentėdavo dėl potvynių. — 7*Paimtas nelaisvėn*... Ebr t čia sugadintas. Jį kaikas verčia šiaip : Nutarta : apiplėšiama, išgabenama. Tokio likimo buvo susilaukusi Ninivė. — *Jos tarnaitės* : Ninivės gyventojai. — *Dejuojančios*... Ebr t : mušdamos sau į krūtines. — 8*Ninivės vandenys* : begalinė gyventojų daugybė. Ninivė jų buvo taip pilna, kaip tvenkinys vandens. Plg Apr 17,1.15. Nelaimės dieną tie gyventojai skuba pabėgti kaip nesulaikomas nutekąs vanduo

9*Plėškite*... Nugalėtojai vieni kitus ragina plėšti Ninivės turtus. — *Nėra galo*... Anot ebr t : nėra galo turtams ; apstybė visokios rūšies brangių dalykų. — 10*Ji sunaikinta*... Ebr t : tuštybė, ištuštinimas, išdykinimas. Taip aprašomas visiškas Ninivės sunaikinimas. — *Alpsta* : tikriau : tirpsta /kaip vaškas/. — 11*Liūtų*... Asirija savo galia tarp tautų buvo lygi liūtui. Liūtų statulos buvo statomos lyg kokie sargai prie rūmų durų. — 12*Liūtas* : Asirijos karalius. — 13*Štai aš tau* : baisus Viešpaties pagrasymas. — *Pasiuntinių* : kurie nešdavo karaliaus įsakymus

3. Ninivė žuvimo yra nusipelnius, ir jis nebeišvengiamas

3,1-19. Ninivė dėl savo nusikaltimų bus tikrai nubausta didžiausiomis bausmėmis, taip, kaip buvo nubausti Tebai ; jos žuvimas neišvengiamas

3. 1*Kraujų miestui*. Kaip baisiai nuožmūs buvo Asiriečiai savo karuose, paaiškėja iš jų paminklų, kuriuose visuomet nurodoma, kad

vonams, jie sukniumba ant savo kūnų. 4Vis tai dėl daugybės paleistu-
vysčių, gražios ir dailios, mokančios žavėti kekšės, kuri pardavė savo
paleistuvavimais tautas ir savo žavėjimais šeimynas. 5Štai aš tau, sako
kareivijų Viešpats ; aš pakelsiu tavo siūles ant tavo veido, parodysiu
tautoms tavo plikumą ir karalystėms tavo gėdą. 6Aš mesiu ant tavęs
pasibjaurėtinus dalykus, apgėdinsiu tave ir padarysiu iš tavęs pavyzdį.
7Ir atsitiks, kad kiekvienas, kurs pamatys tave, atšoks nuo tavęs ir sa-
kys : Ninivė sunaikinta ! Kas palinguos dėl tavęs galva ? iš kur aš ieško-
siu tau ramintojo ?
8Ar tu geresnė už tautų Aleksandriją, kuri gyvena upėse ? Vandenys
aplink ją ; jos turtai jūra ; jos sienos vanduo. 9Etiopija ir Egiptas jos
stiprybė, ir nebuvo jai galo ; Afrika ir Libija buvo tau pagalba. 10Bet
ir ji ištremta, išvesta nelaisvėn ; jos vaikai sutruškinti visų kelių kam-
puose, apie jos kilniuosius buvo metama burtas, ir visi jos didikai su-
rakinti pančiais. 11Taigi ir tu būsi nugirdyta ir būsi paniekinta ; tu
turėsi ieškoti pagalbos prieš priešą
12Visos tavo pilys kaip figmedžiai su savo kekėmis ; jei jos bus pakra-
tytos, kris į valgančio burną. 13Štai tavo tauta yra moterys tavyje ; tavo
priešams plačiai atidaryti tavo šalies vartai, ugnis prarys tavo užkaiš-
čius. 14Dėl apgulimo semkis sau vandens, statyk savo sustiprinimus ; eik
į molį, minkyk jį kojomis ir dirbkis sau plytų. 15Tenai suės tave ugnis ; tu
žūsi kalaviju ; jis prarys tave kaip žiogai, nors tu būsi krūvomis kaip
žiogai, gausinga kaip skėriai. 16Tavo prekiavimų buvo daugiau kaip yra
dangaus žvaigždžių ; tačiau žiogas ištiesia savo sparnus ir nuskrenda.
17Tavo sargai kaip skėriai, ir tavo mažutėliai kaip skėrių skėriai, kurie

---

daug tūkstančių žmonių būdavo užmušta, kiti buvo prikalti ant kryžių, nesuskaitoma daugybė išvesta nelaisvėn, miestai sulyginti su žeme, vaisiniai medžiai iškirsti ir tt. Apgaulė, melagingi pažadai, priesaikos nesilaikymas buvo paprasti jų ginklai. — Kuo Ninivė buvo nusikaltusi, tuo ji turi būti nubausta : karo žiaurumais ji nusikalto, karo baisenybės bus jai atlyginimas. — 2*Rimbų* : kurių kirčiais ir pliauškėjimu raginami bėgti greičiau arkliai. Keturiais pirmais išsireiškimais aprašomi kariški vežimai. — 3*Užmušta daugybė...* Tai priešų puolimo pasėka. Ebr t : užmuštų be skaičiaus, daugybė negyvų, krūvos ; ant jų lavonų suklumpama. — 4*Paleistuvysčių.* Kita Ninivės didelė nuodėmė buvo jos palaikoma ir platinama stabmeldystė /plg Mik 1,7/ ; su stabų garbinimu buvo sujungiama neretai begėdiškas paleistuvavimas. Savo pavyzdžiu jie traukė į tą nusikaltimą kitas, ypač savo pavergtąsias tautas. — 5*Aš tau...* Naujas Viešpaties grasymas. Žr aug 2,13. — *Plikumą* : kai būsi netekus viso, kuo puošeis, didžiavais. — 6*Pasibjaurėtinus dalykus.* Ebr t : mėšlą, išmatas. — *Pavyzdį* : duosiu tyčiotis iš tavęs. — 7*Pamatys tave, atšoks...* Netyčiomis pamatęs skubės eiti šalin, kaip nuo pūnančio lavono. — *Palinguos* : rodys liūdesio, užjaus
8*Tautų Aleksandriją...* Anot ebr t : No-Amon, t y, Amono buveinė, kuri sėdi ant Nilo upių. — Taip buvo vadinamas žymiausias aukštojo Egipto abiejuose Nilo krantuose pastatytas miestas, labiau žinomas Tebų vardu. Aleksandrijos pranašo Naumo laikais visai dar nebuvo. — *Turtai.* Ebr t : jos sustiprinimai. — *Jūra* : gausingi Nilo vandenys. — 9*Etiopija...* Tebai buvo galingi ne tik savo vieta, bet taip pat savo kariuomenės, savo gynėjų daugybe. Juos rėmė Etiopija, Egiptas, *Afrika ir Libija.* Ebr t : Put ir Lubim. — Put'u gal buvo vadinama Arabija, į rytus nuo Egipto ; Lubim yra Libijos kraštas, į vakarus nuo Egipto. — 10*Ištremta.* Taigi čia nekalbama apie Tebų sugriovimą. — *Kampuose* : kur keliai susiduria, aikštėse. — *Apie jos kilniuosius* : kaip apie paprastus vergus. — 11*Nugirdyta* : baisia nelaime iš Viešpaties rūstybės

sėda ant tvorų šalčio dieną ; saulė užteka, ir jie nuskrenda, ir nebežinoma vieta, kur jie yra buvę. [18]Snaudžia tavo piemenys, Asuro karaliau ! tavo kunigaikščiai palaidoti ; tavo tauta slapstosi kalnuose ir nėra kam jos surinkti. [19]Tavo sužeidimas neuždengtas, tavo žaizda nepagydoma ; visi, kurie išgirsta kalbant apie tave, ploja rankomis prieš tave, nes ko kada nors nepasiekė tavo piktumas ?

---

taurēs. — *Pagalbos*. Ebr t : prieglaudos. — [12]*Kekēmis*. Ebr t : ankstyvomis uogomis.

[13]*Moterys* : vyrai neteks savo drąsos, bus bailūs kaip moterys. — *Vartai* : priējimas. — *Užkaiščius* : kuriais buvo sustiprinami ir užsklendžiami miesto vartai. — [14]*Semkis... statyk...* Ironiški pamokymai. — *Dirbkis sau plytų* : kuriomis galētumei sustiprinti savo sienas. Anot ebr t : sustiprink plytų krosnį. — [15]*Tenai* : kur tau rodēsi esanti saugiausi vieta. Ugnį plytų krosnyje kūrenant, ateina žinia, kad miestas padegtas ir griaunamas. — *Kaip žiogai* : taip greitai ir nieko nepaliekant. — [16]*Prekiavimų*. Ebr t : pirklių. — [17]*Tavo sargai...* Sargais ir mažutēliais Vulgatoje pavadinti Ninivēs valdininkai ir raštininkai, kurių skaičius buvo labai didelis, kurių buvo visos aibēs. Jei valdininkų ir raštininkų buvo taip daug, kaip skērių, tai kariuomenēs ir gyventojų turējo būti be palyginimo daugiau. Tačiau jie visi neįstengia miesto apginti. Jie sustirsta, kaip skēriai nuo šalčio ir kaip skēriai, saulēs spindulius pajutę, pakyla ir nuskrenda. — [18]*Tavo piemenys* : augšti valdininkai, kurie stovējo arčiau karaliaus ir padēdavo jam valdyti šalį. Jų vieni nebuvo pasirengę ginti Ninivę nuo priešų, kiti žuvo kovoje. Gyventojai, pasilikę be vadų, išbēgiojo. — [19]*Neuždengtas*. Tavo žuvimas visiems matomas. Anot ebr t : nēra vaisto tavo sužeidimui. — *Ploja rankomis* : taip išreikšdami savo džiaugsmą. — *Ko kada nors...* Visos tautos ir visuomet gavo daug kentēti dēl Asirijos piktumo. — Šitie žodžiai sudaro be galo gražią knygos pabaigą. — Ninivē po ilgo apgulimo buvo sugriauta gal 612 m pirm Kr ; sugriovē ją Medai ir Babiloniečiai ; į miestą įsiveržti padējo jiems didelis potvynis, griauti ir naikinti padējo ugnis

ABAKUKO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Abakukas turėjo būti gana retas vardas pas senovės Žydus, nes be šios pranašystės autoriaus šv Rašte randame taip pavadintą tik vienui vieną asmenį, kurs irgi buvęs pranašas /Dan 14,32.../. Tas vardas ebr kalboje reiškia : apkabinamas, arba, kurs apkabina. Tiesioginių žinių apie pranašą Abakuką neturime. Iš paskutinės jo giesmės eilutės /3,19/ galima daryti išvadą, kad Abakukas gal buvo šventyklos giesmininkas, todėl jis galėjo būti levitas, ar net kunigas. Pranašas Abakukas gyveno ir rašė, be abejo, pirm Babilono nelaisvės ; iš jo žodžių aišku, kad Babiloniečiai dar nė karto nebuvo užpuolę Palestinos, kad jų puolimą, nors ir neilgai trukus įvyksiantį, jam teko skelbti iš anksto, kaip beveik netikėtiną dalyką, kurs niekam į galvą nebuvo atėjęs. Tiksliau nustatyti laiką, kuriame Abakukas gyveno, nesant atitinkamų davinių, negalima. Toki Žydų tautos padėtis, kokią piešia Abakukas, galėjo būti paskutiniais karaliaus Manaso viešpatavimo /698-643/ metais. Kitas pranašas Abakukas, kuriam buvo liepta nunešti Danieliui valgyti /Dan 14,32/, turėjo gyventi žymiai vėliau, todėl jis negalėjo būti šios pranašystės autorius

2. Kaip Naumas Asiriečiams, taip Abakukas Kaldiečiams ar Babiloniečiams, kurie po Asiriečių buvo tapę Rytų valdovais, pranašauja bausmes ir žuvimą. Jis pradeda savo pranašystę paskelbimu bausmių, kurių Viešpats, pasinaudodamas Kaldiečiais kaip įrankiu, siųs nusikaltusiems Žydams ; toliau dejuoja dėl Kaldiečių nuožmumo ir skelbia Dievo vardu tiems nuožmiems Kaldiečiams didžiausių nelaimių /1,1-2,20/. Antroji Abakuko pranašystės dalis yra labai graži lyrinė psalmė, kurioje pranašas, paskelbęs Viešpaties nužengimą iš jo dangiškos buveinės, nusidėjėlių bausti ir teisiųjų gelbėti, aprašo jausmus, kokių gerųjų sielose sužadina Viešpaties nutarimų įvykdymas /3,1-19/

Abakukas vadinamas tikėjimo pranašu. Matydamas tautos kančias, jis laukia, kad tikėjimas nugalės ir todėl Dievo karalystė nežus. Abakuko žodžius Nauj Testamente kelis kartus mini šv Povilas

ABAKUKO PRANAŠYSTĖ

1. 1Našta, kurią matė pranašas Abakukas
2Iki kolei, Viešpatie, aš šauksiu, ir tu neišklausysi ? — kelsiu į tave
savo balsą, kentėdamas smurtą, ir tu negelbėsi ? 3Kam tu man rodai ne-
teisėtumą ir vargą, duodi matyti savo akimis plėšimą ir neteisybę ? Vaidas
kilsta ir prieštaravimas įsigali. 4Todėl įstatymas laužomas ir teisybė nebe-
išeina aikštėn ; nes bedievis nugali teisųjį, todėl teismas išeina iškreiptas
5Pasižvalgykite tarp tautų ir matykite, stebėkitės ir baisėkitės, nes
jūsų dienose įvyksta dalykas, kuriam niekas netikės, kai bus pasakojamas.
6Nes štai aš pažadinsiu Kaldiečius, rūsčią ir smarkią tautą, kuri eina per
tolimą žemę, kad pasisavintų ne savo padangtes. 7Ji nuožmi ir baisi ; jos
teisė ir reikšmė eina iš jos pačios. 8Jos žirgai lengvesni už lūšius ir grei-
tesni už vilkus vakare ; jos raiteliai plačiai išsisklaidę ; nes jos raiteliai
ateina iš toli, skrenda kaip aras, kurs skuba prie ėdesio. 9Visi jie eina prie
grobio ; jų veidai svilinantis vėjas, ir ji surinks belaisvius, kaip smėlį.
10Jis didžiuosis nugalėjęs karalius, ir kunigaikščiai bus jam pajuoka ; jis

---

1. Dievo teismas nusidėjėliams

1,1-2,20. Pranašas dejuoja dėl bedievių neteisybēs, pranašauja jiems Kaldiečių užpuolimą, išreiškia savo skausmą dēl Kaldiečių žiaurumo, ir laukia Viešpaties atsakymo /1,1-2,1/ ; toliau Viešpaties vardu stiprina Žydų tikējimą ir skelbia nelaimes plēšikams, prispaudējams, pasityčiotojams ir stabų garbintojams /2,2-20/

1. 1*Našta* : Dievo apreikštas regējimas pilnas grasymų ir bausmių. — 2*Iki kolei*... Pranašas nebegali ilgiau tylomis pakęsti tautos piktadarybių, kurios gal buvo palietusios ir jį patį ; jis šaukiasi į Viešpatį. — *Kelsiu*... Anot ebr t : klyksiu tau : smurtas ! Ir tu negelbēsi. Smurtas buvo įsigalējęs visame viešame ir privačiame gyvenime : beturčiai buvo skriaudžiami turtuolių, piktumui nebuvo galo. Pranašas kelia savo balsą į dangų, kad pats Dievas gintų savo garbę. — 3*Kam tu man*... Anot ebr t : kam tu man duodi matyti neteisybes ir žiūri į priespaudą ? Griovimas ir smurtas mano akyse, kilo vaidas ir vis iš naujo prasideda prieštaravimas. Kadangi Dievas nesustabdo piktadarių ir jų nebaudžia, jie darosi dar piktesni ir mano, kad visai nebus nubausti. — 4*Laužomas*. Įstatymo nebesilaikoma, todēl ir teisybē paminama po kojų. — *Nugali*. Ebr t : apsupa, laiko savo tinkle

5*Pasižvalgykite*... Tai Dievo žodžiai bedieviams : daug tautų yra aplinkui ; jos visos gali būti Dievo rūstybēs įrankiais : tačiau nepaprasta bausmē sutiks piktadarius. Šitą eil kartoja šv Povilas Apd 13,40 laikydamos LXX vertimo, kurs savo esmine prasme nesiskiria nuo ebr t. — *Įvyksta*. Ebr t : aš įvykdau dalyką. Tas dalykas stovi jau tarsi prieš jūsų duris. Kad Kaldiečių įvykdytas smūgis buvo visai netikētas, paliudija pranašas Jeremijas, Raud 4,12. — 6*Kaldiečius*. Kaldiečiais pranašas vadina Babilono ir Babilonijos kovotojus. — 7*Baisi* : net pasižiūrēti. — *Jos teisē*... Ji daro, reikalauja ir liepia daryti, ką tik ji pati nori, nežiūri jokių svetimų teisių. — 8*Vakare* : todēl labai išalkę. — 9*Svilinantis vējas* : kurs viską džiovina, naikina. — *Kaip smēlį* : kurs renkamas nesipriešina. — 10*Jis didžiuosis*... Ebr t : jis /Kaldiečių vadas/ tyčiosis iš karalių ; kilnieji bus jam pajuoka. —

juoksis iš visų tvirtovių, supils pylimą ir paims jas. [11]Tuomet pakitės jo dvasia, jis pereis ir sukniubs ; ta yra jo stiprybė, kurią jis turi iš savo dievo

[12]Argi tu, Viešpatie, nebuvai nuo pat pradžios mano Dievas, mano Šventasis ? ir mes nemirsime. Viešpatie, tu pastatei jį teisti ir padarei jį galingą, kad sudraustumei. [13]Tavo akys perdaug tyrios, kad matytumei pikta, ir tu negali žiūrėti į neteisybę ; kodėl tu žiūri į piktadarius ir tyli, kai bedievis ryja teisesnį už save ? [14]Tu padarei žmones kaip jūros žuvis ir kaip šliužus, kurie neturi valdovo. [15]Visa jis pakelia meškere, traukia prie savęs savo tinklu ir surenka į savo rėtį. Tuo jis linksminasi ir džiaugiasi. [16]Todėl jis atnašauja savo tinklui ir aukoja savo rėčiui, nes jais pariebėjo jo dalis ir jo maistas buvo skanus. [17]Dėl to tai jis ištiesia savo tinklą ir niekuomet nesiliauja smaugęs tautas

2. [1]Aš stovėsiu savo sargyboje ir laikysiu pastatęs koją ant tvirtovės ; aš žiūrėsiu, kad matyčiau, kas bus man sakoma, ir ką aš galiu atsakyti tam, kurs mane bara

[2]Tuomet Viešpats atsakė man ir tarė : Rašyk regėjimą ir išdėstyk jį plokštyse, kad būtų galima jį greitai skaityti. [3]Nes regėjimas dar toli,

---

[11]*Jo dvasia...* Jis pakeis savo sumanymus, dar labiau įsidrąsins, eis greitai kita kryptimi ir susilauks žuvimo ten, kur jo mažiausiai laukē. Anot ebr t : jis tęs toliau /kaip vējas/ ir nusikals ; jo paties jēga yra jo dievas /plg Ješ 47,7/

[12]*Argi tu... nebuvai...* Pranašas nuolankiai primena, kokie buvo nuo seniausių laikų Dievo santykiai su tauta ; jis, būdamas tautai Jahvē, sandoros Dievas, negali ir toliau jos apleisti ; būdamas šventasis, jis negalēs pataikauti bedieviams Kaldiečiams. Todēl pranašas, tyliai maldaudamas, išreiškia savo pasitikējimą : *mes nemirsime,* t y, tauta nežus amžinai. — *Pastatei jį teisti* : davei jam laikinai teisti mus, bet ne visiškai sunaikinti. — *Ir padarei.* Anot ebr t : ir tu, o Uola, pastatei jį bausti. Uola čia vadinamas pats Viešpats /Pak 32,4.15.18 ; Ps 31,3 ; Ješ 17,10 ir k/ ; ant tos uolos stovi Israēlis. — [13]*Bedievis ryja.* Norēdamas sužadinti Viešpaties pasigailējimą, pranašas klausia, kaip jis gali pakęsti piktus Kaldiečius, kad pažemintų Žydus ; jie, tiesa, nebuvo nekalti /žr aug 3.4 e/, bet visgi buvo geresni už Kaldiečius ; Žydų tarpe juk visuomet buvo ir teisingųjų ; reiktų bent į juos atsižvelgti. — [14]*Kaip jūros žuvis...* Jei Dievas leistų visai sunaikinti Žydus ir paliktų nenubaustus Kaldiečius, tai Žydų tauta būtų panaši į jūros žuvis ir šliužus, neturinčius *valdovo,* t y, globējo, kuriuos gali gaudyti ir naikinti kiekvienas, kas tik nori ; [15]Kaldiečiai sugautų savo tinklais visus Žydus, juos sunaikintų ir patys džiaugtųsi, [16]ne Dievui garbę jie duotų, bet garbintų savo jēgą. — *Aukoja.* Ebr t : degina smilkalus. — [17]*Dēl to tai...* Lengvas pasisekimas padrąsins Kaldiečius pavergti ir smaugti taip pat kitas tautas ; argi gali Dievas į visa tai ramiai žiūrēti ?

2. [1]*Aš stovēsiu...* Pranašas yra įsitikinęs, kad jis gaus iš Dievo atsakymą ; jis ragina pats save laukti ramiai ir susikaupus to atsakymo ; jis laikysis taip, kaip žvalgas, kurs pastatytas augštesnēje pilies vietoje budriai žiūri, kas dedasi aplinkui. — *Tam, kurs mane bara.* Ebr t : po mano skundo. Pranašas klausia pats save, kaip jis galēs pasiteisinti, jei Dievas darys jam priekaištų dēl jo dejavimų. — [2]*Kad būtų galima...* Pranašas greitai gauna Viešpaties atsakymą. Jis turi jį taip aiškiai parašyti, kad skaitytojams nebūtų jokių kliūčių jį visą perskaityti. Ką pranašas turi parašyti, pasakoma 4 eil ; 3 gi eil nurodoma priežastis, kodēl negana tas dalykas tik paprastu būdu paskelbti, kodēl reikia parašyti. — [3]*Nes regējimas...* Ebr t : Nes regējimas stovi iki paskirtam laikui ir laukia galo, t y, kas regējimu vaizduojama, savo laiku bus įvykdyta, ir pats regējimas tarsi

bet gale jis pasirodys ir neapvils. Jei jis sugaišta, lauk jo, nes jis tik-
rai ateis ir nepavėluos. [4]Štai, kas yra netikintis, to siela netiesi jame ;
teisusis gi bus gyvas savo tikėjimu
[5]Kaip vynas apsvaigina geriantį, taip bus puikiam žmogui ; jis ne-
turės garbės. Jis išplečia kaip požemiai savo sielą ir yra nepasotinamas,
kaip mirtis ; jis surenka prie savęs visas gimines ir sutraukia pries savęs
visas tautas. [6]Argi visi šitie nepradės dainuoti apie jį pašaipos dainą, ar
nekalbės prieš jį patarlių ir ar nesakys : Vargas tam, kurs krauna, kas
ne jo ? Ar ilgam ? Jis apkrauna save tirštais purvais. [7]Ar nepakils ūmiai
tie, kurie kąs tave ; ar nepabus, kurie draskys tave, ir ar tu nebūsi jiems
grobis ? [8]Kadangi tu apiplėšei daug tautų, plėš tave visos, kurios bus li-
kusios iš tautų, dėl išlieto žmogaus kraujo ir dėl neteisybės, padarytos ša-
liai, miestui ir visiems jų gyventojams. [9]Vargas tam, kurs renka neteisin-
gą pelną savo namams, kad jo lizdas būtų augštybėje, ir kurs tariasi apsi-
saugosiąs nuo nelaimės galios. [10]Tu sugalvojai savo namams gėdą, su-
mušei daug tautų ir tavo siela nusidėjo. [11]Nes akmuo iš sienos šauks ir
medis, kurs yra pastatų sunėrimuose, atsakys. [12]Vargas tam, kurs stato
miestą kraujais ir įkuria pilį neteisybe. [13]Ar ne kareivijų Viešpaties bus
padaryti šie dalykai ? Nes tautos vargsta didelei ugniai, ir giminės nie-

---

veržiasi prie to, kad būtų įvykdytas ; bus gi įvykdytas Dievo paskirtu laiku — *Jei jis sugaišta* : jei tu to įvykdymo nematai taip greitai, kaip norētumei. — [4]*Kas yra netikintis.* Anot ebr t : Štai pasipūtus, netiesi yra jame jo siela ; teisusis gi dēl savo ištikimybēs tikējimui bus gyvas. — Taip čia išreiškiamas bendras Dievo įstatymas, kurs toliau pritaikomas Kaldiečiams ir Žydams. Laimingo gyvenimo, gyvenimo pilno gērybių ir Dievo palaimos, gali tikētis tik teisusis, jei jis pasilieka ištikimas savo tikējimui, pamaldžia širdimi laikosi Dievo ir jo pažadų ir kiekvienoje nelaimēje ješko sau paguodos toje ištikimybēje tikējimui. Taip jis ir tūkstančių pavojų lieka nepaliestas, tuo tarpu kad prapultis ir sunaikinimas ateina visiems, kurie nutolsta nuo šios gyvenimo taisyklēs /plg Žyd 10,30/ : ant pasipūtųsiųjų ir tų, kurie Dievo akivaizdoje nēra teisūs

[5]*Kaip...* Pirmoji bendro 4 e išreikšto dēsnio dalis pritaikoma Kaldiečiams. Išdidumas prigauna, veda į nelaimę, duoda kitiems progos tyčiotis. Kaldiečiai gi buvo žymūs savo išdidumu ; be to, jie buvo žinomi kaip nemaži girtuokliai. Ebr t : vynas yra prigavikas, ir gyrpelnių karžygys niekuomet negyvens ramybēje. — *Nepasotinamas...* Požemiai /šeolis, mirusiųjų buveinē/ niekuomet nesako gana /Pat 30,16/, ir mirtis niekuomet nesiliauja siautus. — [6]*Tirštais purvais.* Ebr t anot kaikurių : užstatytomis gērybēmis /kurias reikia grąžinti/. — [8]*Kurios bus likusios.* Iš tų tautų, kurios Kaldiečių buvo pavergtos ir kurios dar tebēra, atsiras keršytojų. Jų buvo pavergti ir Persai, kaip paaiškēja iš Jer 25, 9.25. — *Šaliai, miestui.* Ypač gi Judo šaliai, Jerusalei ir Israēliui. — [9]*Tam, kurs...* Turima galvoje karalius. Lizdas labai augštoje vietoje būna labai saugus, tačiau čia jis gal yra puikybēs vaizdas. — [10]*Tu sugalvojai...* Juo augščiau buvo Kaldiečiai pakilę ir juo labiau pasitikējo savo saugumu, juo daugiau bus karaliui gēdos iš jo nupuolimo, kurs bus juo gilesnis. — *Sumušei...* Plg Jer 50,23, kur Kaldiečiai vadinami visos žemēs kūju. — *Tavo siela...* Anot kaikurių : tu nusidējai savo sielai. — [11]*Akmuo iš sienos...* Sienų akmenys ir rąstai kels savo balsą prieš prispaudējus. Plg Išganytojo žodžius Lk 19,40. — [12]*Tam, kurs...* Vargas Kaldiejos karaliui, kaip visos tautos atstovui, kurs plēšdamas, žudydamas ir visus slēgdamas, renka turtus ir varu verčia pavergtuosius padēti jam jo statybose. Pastatytieji rūmai bus sunaikinti. — [13]*Ar ne...* Anot ebr t : Štai ar ne nuo kareivijų Viešpaties ateina toks dalykas, kad tautos dirba ugniai ir tt. — Tautos stato, kad parengtų ugniai medžiagos gaisro metu. — [14]*Garbēs pažinimo.*

kui, ir pailsta. [14]Nes žemė bus pilna Viešpaties garbės pažinimo, kaip bangų, kurios dengia jūrą. [15]Vargas tam, kurs duoda savo prieteliui gėralo, įpildamas į jį savo tulžies, ir nugirdydamas jį, kad pamatytų jo plikumą.
[16]Tu būsi pilnas sugėdinimo užuot garbės, gerk gi ir tu, ir apsvaigk. Viešpaties dešinės taurė apsups tave, ir sugėdinimo vėmalas bus ant tavo garbės. [17]Nes Libano neteisybė apdengs tave ir naikinimas gyvulių nubaidys juos dėl žmonių kraujo ir dėl neteisybės šaliai, miestui ir visiems jų gyventojams. [18]Ką padės drožtas paveikslas, kad jį išdrožė jo dirbėjas, lietas paveikslas ir netikras atvaizdas? kad dirbėjas pasitiki savo išdirbiniu ir dirba nebylius stabus? [19]Vargas tam, kurs sako medžiui: Pabusk! nebyliui akmeniui: Kelkis! Argi jis gali pamokyti? Štai jis aptrauktas auksu ir sidabru, tačiau jo viduje nėra jokio kvapo. [20]Bet Viešpats yra savo šventame dievnamyje; jo akivaizdoje tegul tyli visa žemė

3. [1]*PRANAŠO ABAKUKO MALDA DĖL NEŽINOJIMO NUODĖMIŲ*:

[2]Viešpatie, aš išgirdau tavo žodį ir nusigandau.
Viešpatie, padaryk savo darbą gyvą metų viduryje,
metų viduryje padaryk jį žinomą;
kai tu rūstinies, atsimink savo gailestingumą.
[3]Dievas ateis iš pietų, ir Šventasis nuo Parano kalno.
Jo garbė apdengia dangų, ir jo gyriaus yra pilna žemė.

Dievo numatytu Kaldiečių žuvimu bus prirengtas tikrojo Dievo pažinimo išplatinimas, kurį Kaldiečiai trukdė. Kai Babilonas bus nugalėtas, visiems paaiškės jo dievaičių niekingumas. Ypatinga Viešpaties garbė yra ta, kad žmonės jį pažintų, garbintų ir jam tarnautų. — *Kaip bangų*... Taip bus apdengta žemė Viešpaties garbingumo. — [15]*Prieteliui*: artimui. Kad gėralas greičiau apsvaigintų, į jį dedama tulžies ir nuodų. Toks gėralas pavergtoms tautoms buvo Kaldiečių žiaurumas; varginamos, niekinamos, jos turėjo sugyvulėti. Dėl tokio bjauraus pasielgimo su pavergtaisiais laukia Kaldiečius panaši bausmė. — [16]*Tu būsi*... Tu tareis padidinsiąs savo garbę, tačiau tu prirengei sau gėdą. — *Apsvaigk*. Anot ebr t: pasirodyk plikas. — *Taurė*: rūstybės taurė, bausmė. Anot ebr t: dabar taurė Viešpaties dešinėje ateina tau, ir gili gėda tavo garbei. Plg Jer 25,26. — [17]*Nes Libano*... Anot ebr t: nes smurto darbai Libane prislėgs tave ir skerdynės tarp gyvulių įvarys tau baimės. — Kaldiečiai iškirto Libano kalnuose daugybę medžių savo statybai /Ješ 14,7.8/ ir gal sunaikino daugybę gyvulių, kurie ten ganėsi. Libano paminėjimu primenama Palestina /Jier/. — [18]*Ką padės*... Paskutinė ir svarbiausi priežastis, kodėl Kaldiečiai ir jų karalystė turi žuti, yra jų stabmeldystė. Savo didybę jie laikė savo dievaičių nuopelnu ir platino jų garbinimą; todėl tikrojo Dievo garbė reikalauja, kad dievaičiai žūtų. — Eil pradedama ironišku klausimu: Kadangi dirbėjas turi tiek vargo su paveikslo padirbimu, tai jis turi laukti iš jo naudos; koki ji yra? — *Netikras atvaizdas*. Ebr t: melo mokytojas. — Dievas yra tiesa, dievaitis melas. — *Pasitiki* ...Kaip gali tas, kurs dirba nebylį, negyvą stabą, pasavinti jam didesnę galią, negu sau pačiam? — [19]*Jis aptrauktas*... Visas jo dieviškumas yra tas, kad jis auksu ar sidabru aptrauktas medis. Plg Ješ 44,9-20; Bar 6,7. — [20]*Viešpats*... Kilniu būdu pranašas skelbia tikrojo Dievo didenybę. — *Tegul tyli*... Tylėjimas yra pasidavimo ir tarnavimo ženklas

2. Abakuko giesmė

3,1-19. Savo giesmėje Abakukas, pilnas baimės ir vilties, aprašo teisėjo atėjimą, nori žinoti atėjimo priežastį ir skelbia, kad Viešpats ateisiąs savo tautos gelbėti. Dievo teismo jis laukia su baime ir viltimi

[4]Jo blizgėjimas kaip šviesa, spinduliai yra jo rankose ;
ten paslėpta jo stiprybė.
[5]Ties jo veidu eina maras, ir sunaikinimas eina ties jo kojomis.
[6]Jis sustoja ir matuoja žemę ; jis pažvelgia ir išsklaido tautas ;
amžini kalnai sutrupinami,
pasilenkia pasaulio kauburiai po jo amžinybės žingsniais.
[7]Aš matau Etiopijos padangtes nelaimėje,
Madiano šalies padangtės siūbuoja.
[8]Argi tu, Viešpatie, susirūstinai upėms,
arba ar tavo narsas prieš upes ?
arba ar prieš jūrą tavo užsidegimas ?
Tu sėdi ant savo žirgų, ir tavo vežimai išgelbėjimas.
[9]Tu stipriai įtempi savo kilpinį,
kaip esi prisiekęs giminėms ;
upėms tu skeli žemę.
[10]Tave išvysta ir dreba kalnai,
vandenų tvanas nuteka ;
gelmė atsiliepia savo balsu,
giluma pakelia savo rankas.

---

3. [1]*Pranašo...* Antraštē kaip kaikuriose psalmēse ; toje antraštēje pasakoma, kas yra giesmēs autorius, koks jos turinys ir nurodoma ypatinga jos rūšis. — *Malda.* Ebr *thephillah,* malda plačia to žodžio prasme /plg Ps 16,1 ; 85,1 ir k/. — *Dēl nežinojimo nuodēmių.* Pranašas maldauja, kad Dievas įvykdytų, ką yra žadējęs, ir kad dēl Žydų nuodēmių neatidētų įvykdymo. Ebr *'al šigjonoth* gal nurodomas giesmēs ritmas. Plg Ps 7,1

[2]*Tavo žodį* : ką tu davei man išgirsti apie bausmę Žydams, kurią įvykdysi per Kaldiečius, kad paskui nubaustumei ir juos pačius /Jieron, Teod/. — *Padaryk...* Įvykdyk savo nutarimą. — *Metų viduryje.* Pranašui labiausiai rūpi jo tautos išgelbējimas. Jis norētų matyti laukimo laiką /žr aug 2,3/ sutrumpintą, kad bausmē ilgai nesitęstų. — *Gailestingumą* : nebausk rūstybēje, sušvelnink bausmę gailestingumu, suteikdamas malonēs ir bedieviams, kad jie į tave gręžtųsi. — LXX vertime šitos eil tekstas toks : Viešpatie, aš išgirdau žinias ir esu nusigandęs ; Viešpatie, aš apmąsčiau tavo veiksmus ir esu labai nustebintas ; tarp dviejų gyvūnų tu būsi pažintas ; kai metas ateis, tu būsi parodytas ; kai mano siela bus sumišus rūstybēje, tu atsiminsi gailestingumą. Toks teksto vertimas yra priimtas Eklesijos liturginēse pamaldose /fer VI in Parasceve, tractus post I prophetiam/. Minimi tekste gyvūnai yra sandoros skrynios kherubai /Metod, Kir/. Kad jie reikštų du gyvuliu prie kūdikēlio Jēzaus prakarto, šventieji tēvai apie tai nieko nēra pasakę. — [3]*Dievas ateis...* Gražiausis Dievo pasirodymo aprašymas primena Dievo apsireiškimą Sinajaus kalne. Plg Pak 32,2 ir k. — *Iš pietų* : iš Sinajaus kalno šalies, kur buvo sudaryta teokratinē sandora. Ebr t : iš Temano. — Temanu vadinama pietinē Idumējos dalis. — *Šventasis* : kurs dēl savo begalinio šventumo nenutraukia savo padarytosios sandoros, kurs savo priešus sunaikins ir savo galingumą vēl parodys savo šventoje tautoje. — *Parano kalno.* Taip vadinama šalis tarp Idumējos ir pietų Palestinos ; ta šalis buvo didelių Dievo veiksmų liudytoja. Plg Sk 10,11 ; 13,1 ; 14, 10. — Ebr t šitos eil gale dedamas žodis *Selah,* randamas tik psalmēse. Žr Ps 3,3 ir k. — [4]*Spinduliai...* Ebr t : Blizgējimas kaip saulēs šviesa eina iš jo rankos. — Gal čia yra aliuzija į tai, kaip Dievas yra parodęs savo garbingumą Mošei. Žr Iš 33,23. — *Ten* : tame blizgējime. Toje šviesoje jis pats yra pasislēpęs. — [5]*Sunaikinimas...* Anot ebr t : jo pēdomis seka svilinantis karštis, t y, jo palydovai yra maras ir ugnis. Plg Pak 4,24 ; 9,3. — [6]*Jis sustoja ir...* Kai tik jis pasirodo ir pažvelgia į teisiamąjį pasaulį, visa kas pajunta jo

11Saulė ir mėnulis sustoja savo būstinėje,
pasitraukia, kai tavo vilyčios šviečia,
tavo žaibuojančios jietys blizga.
12Rūstybėje tu min·lai žemę,
narse tu labai išgąsdini tautas.
13Tu išeini savo tautos gelbėti,
gelbėti draug su savo Pateptuoju.
Tu numuši šelmenį nuo bedievio namų,
atidengi juos nuo pamatų iki kaklui.
14Tu prakeiki jo skeptrą, galvą jo kovotojų,
kurie kaip viesulas ateina išsklaidyti manęs.
Jų džiaugsmas kaip to, kurs slapčia ryja beturtį.
15Tu padarei savo žirgams kelią jūroje,
daugelio vandenų dumbluose.
16Aš išgirdau, ir mano viduriai sudrebėjo,
mano lūpos sudrebėjo dėl to balso.
Tegul puvėsis įeina į mano kaulus,
ir tegul kibžda manyje,
kad ilsėčiaus sielvarto dieną
ir žengčiau augštyn pas mūsų prisirengusią tautą.

---

visagalybę. — *Amžini* : amžiais stovėję. — *Po jo amžinybēs...* Kaip ir kur jis visais amžiais ējo ir veikē. — 7*Aš matau...* Baimē apima Etiopiją ir Madianiečius ; net jų padangtēs jaučia Dievo prisiartinimą. Kas 6 e buvo pasakyta apie tautas bendrai, čia paaiškinama pavyzdžiu : Etiopai eidavo dažnai kartu su Egiptiečiais, Madianiečiai buvo Dievo tautos priešai. — 8*Argi tu...* Teisēją pajunta visų pirma upēs ir jūra. Taip čia daroma aliuzija į Viešpaties stebuklus Raudonojoje jūroje, Jordano ir Nilo vandenyse. Panašių vaizdų yra Ps 105,9 ; 113,3. — *Tu sēdi...* Kai tu atsisēdi į savo kariškus vežimus ir pasiimi savo kilpinį, tu, nugalēdamas savo priešus, išgelbēsi savo tautą. Kariški Dievo vežimai yra debesys /Ps 103,3/, iš kurių atējo ant Egiptiečių griausmas ir žaibai. — 9*Esi prisiekęs giminēms* : kad išvaduosi savo tautą /Prad 22,16 ; Ps 76,17/. Po šitų žodžių ebr t vēl yra Selah. — *Skeli žemę* : kad iš jos ištrykštų upēs, kad jos sukiltų prieš bedievius /Prad 7, 11 ; Ps 76,17/. — 10*Gelmē* : jūrų vanduo. — *Savo vankas* : didžiausias bangas. — 11*Sustoja savo būstinēje...* Apie saulę ir mēnulį čia kalbama taip, lyg kad jie turētų tam tikras patalpas, į kurias pasislepia, kai pradeda žaibuoti. Vilyčiomis ir jietimis vadinami žaibai, nuo kurių slepiasi dangaus žiburiai, net saulē ir mēnulis. — 12*Rūstybēje...* Anot ebr t : užsidegime tu eini per žemę, rūstybēje tu sutriuškini tautas. — Tiesioginis Viešpaties pasirodymo tikslas yra nubausti pagonis, bet jis pasireiškia taip pat Žydų tautos išvadavimu. — 13*Draug su savo Pateptuoju.* Ebr t galima versti taip : kad gelbētumei savo pateptąjį : — teokratinį karalių, arba visą išrinktąją tautą. — *Numuši šelmenį...* Kaldiečiai yra tarsi dideli rūmai, kurių šelmuo yra karalius, sienos ir pamatai — tauta. Jie bus visai sugriauti nuo šelmens iki pamatų : turēs žūti karalius ir jo tauta. — 14*Jo skeptrą, galvą* : tą, kurs ką tik buvo pavadintas šelmeniu. Ebr t reiktų versti kitaip : perdūrei jo rykštēmis /jietimis/ galvą jo kunigaikščių. Sakinio prasmē gali būti toki : Dievas atima iš bedievio kunigaikščio jo paties ginklus ir jais jį perduria ; Kaldiečiai žus jų pačių ginklais. — *Manęs.* Pranašas čia kalba visos tautos vardu. — *Jų džiaugsmas...* Piktas džiaugsmas dēl laukiamų laimējimų. — 15*Tu padarei...* Aliuzija į perējimą per Raudonąją jūrą ir per Jordaną. Ten reikējo nugalēti dvi kliūtis : vandens daugybę, ir kai vanduo pasitraukē, dugno dumblus. Abidvi kliūti pašalino Dievas. — 16*Aš išgirdau...* Regējimas pripildē pranašą didžiausios baimēs. — *Dēl to balso* : dēl paskelb-

[17]Nes figmedis nežydės ir nebus augmenų vynuogynuose ;
darbas prie alyvmedžių apvils ir laukai neduos maisto ;
avys iš avidžių bus paimtos,
ir nebus galvijų prie prakartų.
[18]Tačiau aš linksminsiuos Viešpatyje
ir džiūgausiu Dievuje, mano Išganytojuje.
[19]Dievas, Viešpats mano stiprybė,
jis padaro mano kojas kaip briedžių ;
jis nugalėtojas,
veda mane į mano augštumas giedoti jam psalmių

---

tosios Žydų tautai bausmēs /žr aug 2 eil ; 1,5.../. — *Tegul puvēsis...* Anot ebr t : puvēsis įeina į mano kaulus, ir aš drebu po savim /kur stoviu, nes aš turiu tyliai laukti sielvarto dienos, iki ateis prieš tautą tas, kurs ją užpuls/. — Pranašą gąsdina ypač ta aplinkybē, kad jis, nors ir labai norētų užstoti Israēlį, turi nieko neradydamas laukti ateinančios nelaimēs. Vulgatos tekste, anot kaikurių, pranašas prašo Dievą mirties, kad nereiktų matyti tautos nelaisvēs. — [17]*Nes figmedis...* Pranašas liūdi, kad Palestinos kraštas bus Kaldiečių ilgam laikui visai sunaikintas : didžiausis jos turtas figmedžiai, alyvmedžiai iškirsti, vynuogynai ir laukai sunaikinti, gyvuliai atimti. — [18]*Tačiau...* Kad ir pilnas baimēs bei liūdesio pranašas nenustoja vilties. Jo viltis Viešpatyje. — *Džiūgausiu...* Ebr t : džiūgausiu mano išganymo /išgelbējimo/ Dievuje. — [19]*Dievas...* Eil pradžia labai primena Dovîdo džiaugsmo giesmę. Ps 17,33-34. — *Kojas kaip briedžių* : kad galēčiau su šventu vikrumu greitai bēgti prie Dievo, kurs yra mano prieglauda. — *Jis nugalētojas...* Dievas, Abakuko ir jo tautos gelbētojas, įkvēps jam džiaugsmingų dēkojimo giesmių. — Bet ebr t čia sakoma visai kas kita ; *lamenatseakh bineginothai*, nugalētojui /khoro vedējui/ ant mano stygų instrumento. Plg Ps 4,1 ir k. Pranašas šiais žodžiais norētų pažymēti, kad jis skiria šitą giesmę liturgijai, ir kad ji reikia giedoti draug skambinant muzikos instrumento stygomis

SOPHONIJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

Sophonijas, kurio ebr vardas *Tsephanjah* reiškia tą pat, ką ir Viešpaties slepiamas, globojamas, savo proseneli vadina Ezekiju. Tuo vardu buvo pamaldus Judo karalius, gyvenęs pranašo Ješajo laikais ; bet tai nėra įrodymas, kad Sophonijas būtų buvęs ano karaliaus palikuonis ; Ezekijo, taip pat kaip ir Sophonijo vardas nebuvo retenybė Žydų tautoje. Sophonijas pats pasako laiką, kuriame jis ėjo pranašo pareigas, būtent, Judo karaliaus Jošijo laikais, todėl tarp 640-609 m. Daugiau žinių apie Sophonijo gyvenimą neturime

Trumpos Sophonijo pranašysčių knygelės turinys gana bendro pobūdžio. Pranašas, tiesa, neretai kreipiasi į Jerusalę ir į Judą, kalba apie savo tautos likimą, bet jis taip pat dažnai turi prieš akis visas žemės tautas. Jis graso, įspėja, žada. Graso Dievo vardu visiems be išimties baisiu teismu /1,1-18/ ; ragina taisytis pagonių tautas, kurios slėgė Žydus, bet taip pat ir pačius Žydus : visiems nusikaltusiems stato prieš akis įrūstinto Viešpaties kerštą /2,1-3,7/, su džiaugsmu žada visiems būsimą išgelbėjimą : pagonys pasiduos Viešpačiui ir jį garbins. Judas gręšis ir bus ištikimas savo Dievui, visiems žmonėms prasidės ramybės ir tobulos laimės laikai /3,8-20/

Sophonijo pranašystėje galima pastebėti nevieną išsireiškimą primenantį kitų pranašų, ypač gi Deuteronomijos knygos žodžius

SOPHONIJO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Viešpaties žodis, kurs buvo suteiktas Ezekijo sūnaus Amarijo sū-
naus, Godolijo sūnaus Kusio sūnui Sophonijui Judo karaliaus Amono
sūnaus Jošijo dienose
[2]Aš imte atimsiu visa nuo žemės paviršiaus, sako Viešpats : [3]atimsiu
žmogų ir gyvulį, atimsiu dangaus sparnuočius ir jūros žuvis ; bedieviai
bus nutremti, ir aš išnaikinsiu žmones nuo žemės paviršiaus, sako Vieš-
pats
[4]Aš ištiesiu savo ranką ant Judo ir ant visų Jerusalės gyventojų, iš-
naikinsiu iš šitos vietos Baalio liekanas, durininkų vardus kartu su kuni-
gais, [5]taip pat tuos, kurie garbina ant stogų dangaus kariuomenę ir
drauge garbina Viešpatį, juo prisiekia, bet kartu prisiekia ir Melkhomu,
[6]ir tuos, kurie nusigręždami atpuola nuo Viešpaties, kurie nejieško Vieš-
paties ir nesiteirauja apie jį. [7]Tylėkite Viešpaties Dievo akivaizdoje,
nes Viešpaties diena čia pat, nes Viešpats prirengė auką, pašventino savo
pakviestuosius. [8]Ir štai Viešpaties aukos dieną aš lankysiu kunigaikščius,
karaliaus sūnus ir visus, kurie apsivilkę svetimšalių drabužiais. [9]Aš lanky-
siu tą dieną kiekvieną, kurs akiplėšiškai įeina per slenkstį, kurie pri-

---

I. Viešpaties grasymai

1. Didi Viešpaties diena artėja

1,1-18. Viešpats lankys ir baus visas tautas, bet taip pat Judą ir Jerusalę ; tai bus didelės nelaimės ir skurdo diena

1. [1]*Buvo suteiktas* : apšviečiant pranašo protą. — *Judo karaliaus...* Jošijas viešpatavo nuo 640-609 m. — [3]*Bedieviai...* Anot ebr t : aš atimsiu papiktinimą draug su piktadariais. — Papiktinimas yra stabų paveikslai. — [4]*Jerusalės...* Jerusalės gyventojai minimi atskirai, nes jie turėjo ypatingu būdu saugotis stabmeldystės ; jie juk turėjo savo mieste šventyklą, kunigų ir įstatymo žinovų. — *Baalio liekanas* : ne tik jo garbinimą, bet ir visus jo pėdsakus. — Karalius Jošijas buvo įvykdęs savo tautoje religinę reformą. Baalio ir kitų netikrų dievų garbinimas buvo žymia dalimi išnykęs iš Jerusalės ; tačiau buvo dar likę nemaža jų pėdsakų. Žr 4 Kar 20,18. — *Durininkų* : dievaičių kunigų, apie kuriuos kalbama 4 Kar 23,5. Prie jų buvo prisidėję atstumtieji Aarono giminės kunigai. Turi išnykti net jų vardai ; taip tat labai yra nepakenčiamas Viešpačiui stabų garbinimas. — [5]*Ant stogų...* Ant plokščių Palestinos stogų buvo vieta poilsiui, pašnekėsiams ir maldai. Įsigalint stabmeldystei, čia buvo įtaisomi aukurai. Jau ir labai senais laikais tarnavimas žvaigždėms buvo žinomas Žydams. Plg Pak 4,19 ; 17,3.4 ; 4 Kar 17,16. Labiau jis buvo paplitęs karaliaus Manaso laikais. Žr 4 Kar 21,3. — *Melkhomu...* Jis vadinamas taipgi Molokhu ; Melkhomas buvo Amoniečių dievaitis. — [6]*Nejieško Viešpaties.* Tai anų laikų indiferentai. — [7]*Tylėkite...* Stabų garbinimo triukšmas turės nutilti, nes jau visai arti Viešpaties teismo diena, Žydų karalystės žuvimo ir jų nelaisvės diena. — *Auką.* Auka bus visi nusikaltėliai, kurie turės žūti. Pakviestieji Kaldiečiai, kurie yra Dievo paskirti ir pašaukti atlikti tam tikros tarnybos, t y, nusikaltėlius sunaikinti. — [8]*Karaliaus sūnus.* Ir iš tikrųjų Dievo bausmė sutiko jau nedorus Jošijo sūnus : jo vaikaitis

pildo Viešpaties, savo Dievo, namus neteisybės ir apgaulės. 10Aną dieną,
sako Viešpats, bus girdimas nuo Žuvų vartų šauksmo balsas, iš priemiesčio
klyksmas ir nuo kauburių didelis sunaikinimas. 11Klykite, Grūstuvo gyven-
tojai. Nutilo visa Kanaano tauta, išnyko visi apsikrovusieji sidabru. 12Anuo
metu aš tyrinėsiu Jerusalę su žiburiais ir lankysiu vyrus, tupinčius ant
savo mielių, kurie sako savo širdyse : Viešpats nepadarys gera ir nepada-
rys pikta. 13Jų lobis bus išplėštas ir jų namai virs tyruma ; jie statys
namus ir negyvens juose ; jie veis vynuogynus ir negers jų vyno
14Didi Viešpaties diena yra čia pat ; ji arti ir labai greit ateina ; Vieš-
paties dienos balsas kartus ; ten drąsuoliai turi sielvartų. 15Ana diena
yra rūstybės diena, sielvarto ir suspaudimo diena, didelės nelaimės ir
skurdo diena, tamsybių ir sutemos diena, debesų ir viesulo diena, 16tri-
mito ir ryksmo diena sustiprintiems miestams ir augštoms pilims. 17Aš
varginsiu žmones, ir jie vaikščios kaip akli, nes jie nusidėjo Viešpačiui ;
jų kraujas bus liejamas kaip dulkės, ir jų kūnai bus kaip mėšlas. 18Net jų
sidabras ir jų auksas negalės išvaduoti jų Viešpaties rūstybės dieną ; jos
keršto ugnies bus praryta visa žemė, nes greitai jis padarys galą visiems
žemės gyventojams

2. 1Susieikite, susirinkite, neverta meilės gimine, 2pirma negu palie-
pimas pagimdys, kaip praeinančias dulkes, dieną, pirma negu ateis jums
narsinga Viešpaties rūstybė, pirma negu ateis jums Viešpaties užsidegimo

---

Joakhinas buvo išvestas į nelaisvę ; paskutinis karalius Sedekijas turējo matyti savo akimis, kaip buvo nužudyti jo sūnūs, pats buvo apakintas ir išgabentas į Babiloną. — *Svetimšalių*... Kurie, pametę savo šalies įpročius, gērējosi svetimų šalių gyvenimu, dējosi tai su Egiptiečiais, tai su Babiloniečiais, net savo drabužiais rodē savo nutolimą nuo tikrojo Dievo garbinimo. — 9*Kurs akiplēšiškai*... Kurie, net neslēpdami savo išdidumo, puikiai pasipuošę eina į šventyklą ir iš to, ką jie buvo įsigiję smurtu ir apgaule, daro aukas. 10*Nuo Žuvų vartų*. Pro tuos vartus šiaurinēje Jerusalēs dalyje buvo išeinama į rytus. Gal pro tuos vartus Kaldiečiai įsiveržē į miestą. — *Iš priemiesčio* : naujesnēs Jerusalēs miesto dalies, kuri buvo pastatyta Akros kalnelyje. Taip visas miestas turējo būti pilnas dejavimų ir skausmų. — 11*Grūstuvo*. Ebr ž *maktheš* čia vietos vardas. Buvo tai slēnis tarp Akros kalnelio vakarų šone, Bedzetos ir Morijos rytų šone, siekiąs Siloēs tvenkinį. — *Kanaano tauta* : turtingi miesto gyventojai, žymūs pirkliai, kurie, būdami Žydai, gyveno Kananiečių įpročiais. — 12*Su žiburiais*... Taip kad nē vienas nusikaltēlis neištrūks ir negalēs pasislēpti. — *Ant savo mielių*. Vynas, paliekamas statinēje senti, negerēja ; mielēs sugula ant dugno, o ant jų vynas tarsi guli ; tokiose sąlygose jis negerēja, bet net įgyja kartumo. Tokie buvo Jerusalēs nieku nesirūpiną savimeiliai sibaritai, kurie net Dievo apvaizdą neigē. — 13*Jų*... Plg Kun 26,31 ; Pak 28,30.39. — 14*Kartus* ; *ten*... Ebr t : karčiai šaukia ten karžygys. — 15*Didelēs nelaimēs ir skurdo*. Ebr t : sunaikinimo ir griovimo. — 16*Augštoms pilims* : sienų kampuose padarytiems bokšteliams. — 17*Vaikščios kaip akli* : iš baimēs ir išgąsčio nežinos, kur jie turi bēgti, ir nebus išmintingo žmogaus, kurs duotų jiems patarimų. Tokią bausmę skelbē jau Mošē Pak 20,29. — *Kaip dulkēs* : kaip nieko nevertas dalykas, kurį visi kojomis mindo. — *Bus kaip mēšlas* : nebus garbingai palaidoti, bus pamesti pūti po atviru dangumi. — 18*Jų sidabras*... Taigi ir turtuolių pasitikējimas jų gērybēmis apvils juos. — *Greitai* : netikētai

2. Visi nusidėjėliai bus teisiami

2,1-3,7. Ragindamas daryti atgailą, pranašas skelbia Dievo teismą Pilistimams, Moabiečiams ir Amoniečiams, Etiopams ir Asiriečiams,

diena. [3]Ieškokite Viešpaties, visi šalies romieji, kurie vykdėte jo įsa-
kymus ; ieškokite teismo, ieškokite romumo, kad kaip nors būtumėte
paslėpti Viešpaties narso dieną

[4]Nes Gaza bus sugriauta ir Askalonas virs tyruma, Azotą išvarys vidu-
dienį, ir Akaronas bus išardytas iš pamatų. [5]Vargas jums, prapulties gi-
mine, kurie gyvenate pajūrio ruože. Viešpaties žodis prieš jus, Kanaane,
Pilistimų šalie. Aš sunaikinsiu tave taip, kad tu būsi be gyventojų. [6]Tas
pajūrio ruožas bus vieta, kur piemenys ilsėsis, ir bus avių gardas. [7]Ruožas
priklausys Judo namų liekanoms ; tenai jie ganysis, Askalono namuose
vakare ilsėsis ; nes Viešpats, jų Dievas, aplankys juos ir panaikins jų
nelaisvę

[8]Aš girdėjau Moabo šmeižtą ir Amono sūnų piktžodžiavimus, ką
jie prikaišiojo mano tautai ir elgėsi išdidžiai prieš jų ribas. [9]Todėl, kaip
aš gyvas, sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, Moabas bus kaip
Sodoma ir Amono sūnūs kaip Gomora, sausi erškėčiai, druskos krūvos
ir tyruma per amžius ; mano tautos liekanos išplės juos ir mano giminės
likusieji pasisavins juos

[10]Tai jiems atsitiks dėl jų puikybės, nes jie piktžodžiavo ir didžia-
vosi prieš kareivijų Viešpaties tautą. [11]Viešpats bus jiems baisus, ir jis
panaikins visus žemės dievus ; jį garbins žmonės iš savo vietos, visos
pagonių salos

[12]Bet ir jūs, Etiopai, būsite užmušti mano kalaviju

[13]Jis išties savo ranką prieš šiaurę ir pražudys Asurą ir pavers gra-
žuolę tuštuma, nepraeinama šalimi ir tarsi tyruma. [14]Jos viduryje ilsėsis
bandos, visi tautų gyvuliai ; apuokas ir ožys pasiliks jo namuose ; paukš-

---

taip pat ir negrįžtančiai prie Dievo Žydų tautai

2. [1]*Susieikite*... Atgailos daryti. — *Neverta meilēs* : Dievo meilēs neverta, nusikaltusi. — [2]*Paliepimas* : Dievo nutarimas nubausti nusidējēlius. — *Pagimdys*... Atves jums bausmēs dieną taip greitai, kaip greitai neša ir sklaido vējas pelus. — [3]*Visi šalies romieji.* Tie, kurie yra romūs savo artimui, pamaldūs Dievui, turi dar uoliau ieškoti Viešpaties, užgrūdinti savo romumą ir pamaldumą vargo dienai. — *Kad kaip nors*... Dievas taip labai įrūstintas, kad ir pamaldiesiems pranašas negali pažadēti pilno saugumo. Jei teks kentēti ir jiems, jie kentēs ne dēl savo kalčių, bet kaip tautos nariai draug su visa karalyste. Jų pastangas maldomis atitolinti gresiančią Dievo bausmę turi padidinti Dievo teismo pavyzdžiai svetimoms tautoms

[4]*Nes Gaza*... Tuos pačius miestus mini Amosas 1,6-8. — *Vidudienį.* Priešai puls vidudienį nebijodami pasipriešinimo. Vidudienis reiškia taip pat laimēs, gerovēs pilnybę. — [5]*Prapulties gimine.* Ebr t : Keretiečių, t y, Kretiečių gimine. Pilistimai, apie kuriuos čia kalbama, daugelio nuomone, buvo atvykę į Palestiną iš Kretos salos. Dēl savo nedoro gyvenimo jie tuojau vadinami Kanaanu, t y, Kananiečiais. — [7]*Priklausys*... Judo tauta, bausme ir nelaisve atnaujinta, ims iš savo priešų grobį.

[8]*Moabo šmeižtą*... Žr Sk 22 ; Teis 3,12 ; 10,7 ; 1 Kar 11,1 ir k. Koneveikimas Dievo tautos buvo paties Dievo įžeidimas. — [9]*Krūvos.* Ebr t : duobēs

[11]*Iš savo vietos*... Tai bus įvykdyta Mesijo laikais. Aukos, kurios senoje sandoroje buvo leista atnašauti tik Jerusalēs šventykloje, naujoje Sandoroje bus atnašaujamos visur. Taigi senoji Sandora, skirta vienai tautai ir vienai šventyklai, nustos savo galios ; visos tautos dalyvaus naujoje Sandoroje, ir vietoje vienos šventyklos bus jų tiek, kiek bus maldos vietų /Kir, Teod, Jier/. Panašiai yra kalbējęs Ješajas 19,18.19

[12]*Etiopai*... Viešpats yra pasaulio Dievas ; todēl pranašas mini visas žymiausias tautas, visų pirma gi tą, kuri, Žydų manymu, gyveno lyg kokioje didžiausioje slēpynēje

[13]*Gražuolę* : Asirijos sostinę Ninivę.

čiai giedos languose, varnai tupės ant staktų, nes aš sunaikinsiu jo jėgą.
[15]Štai tas garbingas miestas, kurs gyveno be baimės, kurs sakė savo širdy-
je : Aš esu, ir be manęs nėra daugiau nieko kito. Kaip gi jis virto tyruma,
tas žvėrių guolis ? Visi, kurie per jį eis, švilps ir mojuos savo rankomis

3. [1]Vargas erzintojui, išvaduotam miestui, karveliui. [2]Jis neklausė
balso, neprisiėmė drausmės ; nepasitikėjo Viešpačiu, nesiartino į savo
Dievą. [3]Jo kunigaikščiai jo viduje, kaip kriokiantys liūtai; jo teisėjai vilkai
vakare, kurie nieko nepalieka rytui. [4]Jo pranašai bepročiai, neištikimi žmo-
nės ; jo kunigai sutepė kas šventa, elgėsi neteisingai prieš įstatymą. [5]Vieš-
pats teisus jo viduje ir nedarys neteisybės ; kiekvieną rytą jis kelia
aikštėn savo teisę ir nesislepia, bet nedorasis nežino gėdos. [6]Aš išnai-
kinau tautas, ir jų pilys suiro ; aš padariau jų kelius tuščius, taip kad
niekas jais neina ; palikti jų miestai, nelikus žmogaus ir nė vieno gyven-
tojo. [7]Aš tariau : Juk tu bijosi manęs, prisiimsi drausmę ; taip jo gyvena-
moji vieta nežus dėl viso, kuo aš esu ją aplankęs ; bet auštant atsikėlę jie
sugadino visas savo mintis

[8]Todėl lauk manęs, sako Viešpats, tą dieną, kai aš atsikelsiu ateičiai,
nes mano nutarimas yra surinkti tautas ir sujungti karalystes, ir išlieti
ant jų savo užsidegimą, visą mano narsingą rūstybę : nes mano uolumo
ugnyje bus praryta visa žemė

[9]Nes tuomet aš vėl duosiu tautoms rinktines lūpas, kad visi šauktųsi
Viešpaties vardo ir tarnautų jam petys į petį. [10]Iš anapus Etiopijos upių

Žr Ez 30,4-9. Apie Ninivēs sugriovimą žr Naumo 2 ir 3 skyr. — [14]*Apuokas ir...* Plg Ješ 13,20-22 ; 34,11. — *Varnai tupēs...* Ebr t : sunaikinimas ant slenksčio. — [15]*Garbingas...* Anot ebr t : išdykęs. — *Aš esu...* Žodžiai, paimti iš Ješ 47,8. — *Visi, kurie...* Panaši mintis išreikšta Naumo 3,19. Plg Ijob 17,23 ; Jer 19,18 ; Mikh 6,16

3. [1]*Erzintojui...* Jerusalēs miestui, kurs, nors buvo Viešpaties išvaduotas ir ne kartą patyręs jo gailestingumą, nuolat vedē jį į rūstybę ir buvo neprotingas, kaip karvelis /Oš 7,11/. Anot ebr t : atkakliam ir suteptam smurto miestui. — [2]*Balso* : Dievo ir jo siųstųjų pranašų balso. — *Neprisiēmē...* Nesilaikē Dievo įsakymų. — *Nepasitikējo...* Bet šaukēsi Egiptiečių, Asiriečių pagalbos. — [3]*Kaip... liūtai* : gyvena, skriaudžia silpnuosius. — *Vilkai vakare.* Žr Abak 1,8. — [4]*Bepročiai.* Anot ebr t : begēdžiai. — Jie drąsiai meluodami sakēsi esą Viešpaties pasiuntiniai. — *Neištikimi* : nes apgaudinējo žmones melagingais pažadais. — *Sutepē...* Patys nesilaikē Dievo įstatymo ir savo pavyzdžiu mokē kitus jo negerbti. — [5]*Jo viduje.* Viešpats buvo čia pat savo šventykloje ; jis nepaliks jų nusikaltimų nenubaudęs. — [6]*Aš išnaikinau...* Dēl panašių nusikaltimų. Žinodama, kaip buvo pasielgta su kitomis nusikaltusiomis tautomis, Žydų tauta buvo gavus labai rimtą įspējimą. — [7]*Aš tariau* : Dievas kalba čia žmonių būdu : gal Jerusalē ims manęs bijoti ir vēl pradēs laikytis mano įstatymo, kad jos nesutiktų panašus likimas, kaip kitas nusikaltusias tautas. — *Taip jo gyvenamoji vieta...* Ebr t mintį galima išreikšti taip : jei tu manęs klausytumei, visos nelaimēs, kuriomis aš tau grasiau, neatsitiktų. — *Bet auštant* : labai greitai, su dideliu uolumu. — Jerusalē nenorējo pasinaudoti Viešpaties įspējimais ir elgēsi priešingai jo sumanymams. Ji bus nubausta taip, kaip paskelbta aug 1,4...

II. Viešpaties išgelbėjimas

3,8-20. Naujo, išgelbēto Israēlio šventumas, džiaugsmas ir garbē

[8]*Todēl lauk...* Kadangi Jerusalē ir Israēlio tauta panaudoja Dievo kantrybę tik tam, kad darytų pikta, tai ji bus nubausta, ir tik bausmēs pataisyta susilauks išgelbējimo. — *Ateičiai.* Anot ebr t : grobio imti.

mano garbintojai, mano išsklaidytųjų sūnūs, neš man dovanų. [11]Aną
dieną tu nebebūsi sugėdinama dėl visų savo pastangų, kuriomis esi man
nusikaltusi ; nes tuomet aš atimsiu iš tavo tarpo tavo puikybės didžia-
kalbius, ir tu daugiau nebesididžiuosi mano šventuoju kalnu. [12]Aš paliksiu
tavyje neturtingą ir stokojančią tautą, ir ji turės vilties Viešpaties vardu.
[13]Israėlio liekanos nebedarys neteisybės ir nebekalbės melo, ir jų burnoje
nebebus atrasta klastingo liežuvio, nes jie ganysis, gulės, ir nebus kam jų
gąsdinti

[14]Girk, Siono dukte ! džiūgauk, Israėli, linksminkis ir džiaugkis visa
širdimi, Jerusalės dukte ! [15]Viešpats panaikino tavo pasmerkimą, atitolino
tavo neprietelius ; Israėlio karalius, Viešpats, yra tavo viduje, tu nebe-
bijosi daugiau pikta. [16]Aną dieną bus sakoma Jerusalei : Nebijok, Sione !
tenenusileidžia tavo rankos ! [17]Viešpats, tavo Dievas, yra tavo viduje,
galingasis, jis išgelbės ; jis džiaugsis ir linksminsis tavimi, tylės savo meilė-
je, džiūgaus dėl tavęs girdamas

[18]Lengvapėdžius, kurie atstoja nuo įstatymo, aš surinksiu, nes jie
buvo iš tavęs, kad tu nebeturėtumei daugiau dėl jų susigėdinimo. [19]Štai
aš užmušiu visus, kurie skriaudė tave anuo metu, ir išgelbėsiu raišąją,
aš surinksiu tą, kuri buvo išvaryta, ir padarysiu iš jų gyriaus ir pagarbos
dalyką visose šalyse, kuriose jie kentėjo panieką, [20]tuo metu, kai aš at-
vesiu pas jus, ir tuo metu, kai aš rinksiu jus ; nes aš padarysiu iš jūsų
pagarbos ir gyriaus dalyką visoms žemės tautoms, kai grąžinsiu jūsų
belaisvius jūsų akyse, sako Viešpats

---

[9]*Rinktines lūpas* : kurios nebesuteptos dievaičių garbēs skelbimu. Ebr t : nes nesuteptas lūpas. — Nesuteptos lūpos yra nesuteptų širdžių žymē. — *Petys į petį*. Visos tautos, visi pagonys neš sutartinai Viešpaties jungą. Vaizdas paimtas iš žmonių, kartu nešančių tą pačią naštą. — [10]*Mano išsklaidytųjų sūnūs* : tautos, kurios išsiskirstē visame pasaulyje po kalbų sumaišymo. Žr Prad 11,8. — *Neš man dovanų*. Plg Ps 67,30-32 ir k. — [11]*Pastangų*. Ebr t : darbų. Atnaujintam teokratiniam Israēliui nebereikia rausti iš gēdos, nes visi jo senieji nusikaltimai bus jam dovanoti. — *Tavo puikybēs didžiakalbius*. Anot ebr t tuos, kurie džiaugēsi akiplēšiškai. — [12]*Neturtingą ir stokojančią*. Ebr t : nuolankią ir silpną, t y, Dievo vadovavimui pilnai pasiduodančius žmones, kurių visa viltis paremta Viešpačiu. Plg 1 Kor 1,26. — [13]*Nebedarys*... Bus laisvos nuo tų ydų, kuriomis Žydų tauta anksčiau nusikalsdavo Viešpačiui. Atgimus ji bus panaši į laimingų avių būrį, kurioms nereikia nieko bijoti. Ta laiminga būklē pilnai pasireikš Mesijo karalystēje

[14]*Siono dukte* : Jerusale. — [15]*Tavo pasmerkimą* : tas nelaimes, kurios tave sutiko senoje Sandoroje. — [16]*Tenenusileidžia*... Kaip kad atsitinka žmogui, nusiminusiam, nebeturinčiam vilties. — [17]*Jis džiaugsis ir*... Antropomorfismais išreiškiama Dievo džiaugsmas dēl naujos jo tautos būklēs

[18]*Lengvapēdžius*... Neišmintingai suklydusius Viešpats išgelbēs iš jų klaidų ir juos sujungs su visa tauta. Bet ebr t mintis kitoki : tuos, kurie yra nuliūdę, toli nuo iškilmingų sueigų, aš surinksiu. Nē vienas Dievo tautos narys nevaitos svetimoje šalyje, kur jis negalējo dalyvauti religinēse iškilmēse, nes visi tautos galingiausi priešai išnyks. — [19]*Aš užmušiu*... Anot ebr t : aš veiksiu prieš visus tuos, kurie tave vargino. — *Raišąją*... Jerusalēs palyginimas su raiša avimi ir išvaryta iš namų žmona paimtas iš Mikh 4,6. — *Padarysiu*... Žodžiai paimti iš Pak 26,19. — [20]*Kai grąžinsiu jūsų*... Daugeliui pranašų Babilono nelaisvēs pabaiga yra būsimos Jerusalēs garbēs pradžia ir laikas. — *Jūsų akyse* : visai aiškiai, taip kad visų akys galēs matyti

AGĖJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

Iš pranašų, kurie gyveno po Babilono nelaisvės, pirmon vieton dedamas Agėjas. Ebr jo vardas *Khaggai* reiškia : i š k i l m i n g a s. Agėjas kaip pranašas minimas 1 Esdr 5,1 ; 6,14 ; taip pat kaikurių psalmių antraštėse. Jis buvo gimęs tikriausiai jau Babilone nelaisvės metu, pranašo pareigas ėjo Jerusalėje, Žydams sugrįžus iš nelaisvės ; savo pranašystes paskelbė antrais Persų karaliaus Darijaus metais. Visas žinomas mums jo veikimas pasireiškė ypač sėkmingais paraginimais Žydams, turėjusiems vėl pasistatyti šventyklą vieton sugriautosios

Grįžusiųjų iš nelaisvės Žydų skaičius nebuvo didelis. Sunkenybių gi, pradedant iš naujo tvarkyti savo gyvenimą Jerusalėje, reikėjo nugalėti daug. Pradėtas šventyklos statymo darbas buvo priešų sutrukdytas pačioje pradžioje ; nevienas nuleido rankas, manydamas, kad gal Dievo skirtųjų tautai bausmių laikas dar nebuvo pasibaigęs. Padėti šventyklos pamatai toli gražu nebežadėjo, kad nauja šventykla galėtų prilygti senajai ; sugrįžusiųjų uolumas religijai ėmė aušti. Reikėjo tat silpstančius vėl drąsinti, guosti, raginti. Šiam reikalui Viešpats vėl siuntė Žydams savo pranašų ; jų pirmieji buvo Agėjas ir Zakharijas. Agėjo pranašystės ypatingu būdu rišasi su šventyklos statymu. Jam teko įrodinėti statymo reikalą, primenant, ką šventykla reiškė išrinktosios tautos gyvenime, kad ji buvo Viešpaties sandoros su Israėliu ženklas, kad ji buvo Viešpaties pasilikimo tautoje regimas simbolis. Jis turėjo išaiškinti, kad nebeturint šventyklos, sandora su Dievu yra tarsi iširusi, kad nebėra tų aiškių santykių, kokie buvo tarp Viešpaties ir jo tautos, ir kad naujos šventyklos pastatymas yra švenčiausi visų jo bendralaikių prievolė

Nurodęs tat tiksliai savo pirmos pranašystės laiką, Agėjas skaudžiai bara Žydus dėl jų apsileidimo šventyklos statyme ir sako, kad tas apsileidimas esąs tikra priežastis šalį ištikusio nederliaus /1,1-2,1/. Kitose paguodos pranašystėse Agėjas žada, kad naujoji šventykla, kad ir netaip puiki, kaip pirmoji, savo garbingumu ją žymiai prašoksianti /2,2-10/, didelio žemės derlingumo pažadėjimu drąsina šventyklą statančią tautą /2,11-20/ ir paskelbia ypatingas malones Zorobabeliui /2,21-24/

Antroji ir ketvirtoji Agėjo pranašystės mesijinės, nes vienoje pranašaujamas nebe labai tolimas Mesijo atėjimas, kitoje jo viešpatavimo garbingumas

Agėjo pranašystės buvo žinomos kitiems Sen Testamento knygų autoriams ; žr 1 Esdr 5,1 ; 6,14 ; Ekli 40,13 ; plg Ag 2,24. Nauj Testamente šv Povilas jo žodžiais paremia savo paraginimus Žydams /žr Žyd 12,26... plg Ag 2,7/

AGĖJO PRANAŠYSTĖ

1. 1 Antrais karaliaus Darijaus metais šeštame mėnesyje pirmą mėne-
sio dieną buvo suteiktas Viešpaties žodis per pranašą Agėją Judo vadui
Salatiėlio sūnui Zorobabeliui ir vyriausiam kunigui Josedeko sūnui Jo-
šuei, ir pasakyta : 2 Kareivijų Viešpats štai ką sako : Šita tauta kalba :
Dar neatėjo metas statyti Viešpaties šventyklą. 3 Bet buvo suteiktas Vieš-
paties žodis per pranašą Agėją ir pasakyta : 4 Argi metas jums gyventi
lentomis apmuštuose namuose, tuo tarpu kad šitie namai pamesti ?
5 Taigi dabar kareivijų Viešpats sako taip : Kreipkite savo dėmesį į
savo kelius. 6 Jūs sėjote daug ir suvalėte maža ; valgėte ir neesate sotūs ;
jūs gėrėte ir neatsigėrėte ; dengėtės ir nesušilote, ir kas rinko užmokestį,
dėjo jį į kiaurą maišelį. 7 Kareivijų Viešpats sako taip : Kreipkite savo
dėmesį į savo kelius. 8 Eikite į kalną, gabenkite medžius ir statykite na-
mus ; jie bus man malonūs, ir aš pasirodysiu garbingas, sako Viešpats.
9 Jūs laukėte daugiau, ir štai buvo mažiau ; jūs gabenote į namus, o aš
tai nupūčiau ; kodėl taip, sako kareivijų Viešpats ? nes mano namai pa-
mesti, ir jūs kiekvienas skubėjote į savo namus. 10 Todėl buvo sulaikytas
ant jūsų dangus, kad neduotų rasos, ir buvo sulaikyta žemė, kad neduotų
savo želmenų ; 11 aš pašaukiau sausmetį ant žemės ir ant kalnų, ant
kviečių, ant vyno, ant aliejaus ir ant viso, kas iš žemės auga, ant žmo-
nių, ant galviju ir ant visų rankų darbų

---

1. Paraginimas statyti šventyklą

1,1-2,1. Pranašas peikia tautos apsileidimą šventyklos statyme ir paaiškina, kad dėl to ji yra Dievo baudžiama. Tauta ir vadai paklauso pranašo įspėjimų ir pradeda darbą

1. 1 *Karaliaus Darijaus.* Karališkoji garbē iš Dovîdo namų buvo atimta /žr Ez 21,26.27/ ; Žydai savo karaliaus nebeturējo ; todēl ir laiką jie dabar skaičiuoja Persų karaliaus Darijaus viešpatavimo metais. Histaspo sūnus Darijus viešpatavo Persijai ir Kaldējai nuo 521-486 m. Jo turējo klausyti ir tēvynēn grįžę Žydai. Nuo nelaisvēs pabaigos buvo pralinkę maždaug 16 metų. — *Šeštame* /Žydų metų/ *mēnesyje.* Jo vardas Elul ir atitinka maždaug rugsējo mēnesį ; Žydai ką tik buvo suvalę laukų derlių, kurio buvo laukiama geresnio, susilaukta gi labai menko. — *Vadui.* Ebr t : *Pekhah.* Taip Persuose buvo vadinami valstybēs apskričių viršininkai. Matomai ir Zorobabelis buvo Persų karaliaus paskirtas grįžusių Palestinon Žydų viršininku. Jo vardas ebr t *Zerubabel* reiškia /asirišk/ : Babelēje gimusis. Tikrasis jo tēvas buvo Padajas /žr 1 Kron 3,19/ ; bet Padajas greičiausia buvo vedęs Salatiēlio našlę ir pimasis iš tos moterystēs gimęs sūnus, einant levirato įstatymu /žr Pak 25, 5.6/, buvo laikomas mirusio bevaikio Salatiēlio sūnumi ir įpēdiniu. Tuo būdu Zorobabelis buvo karaliaus Dovîdo įpēdinis. — *Vyriausiam...* Jēzus /Jošuē, ebr *Jehošua*/ buvo sūnus Josedeko, kurs Nebukadnetsaro laikais buvo išvestas į Babiloniją /plg 1 Kron 6,15/ ir vaikaitis Serajo, kurs kartu su kitais žymesniais Žydais buvo Nebukadnetsaro nužudytas Reblatoje /žr 4 Kar 25, 18-21/

2 *Tauta kalba...* Reikalą statyti šventovę tauta jaučia, bet nerodo didelio pasiryžimo. Ji ieško pasitei-

[12]Tuomet Salatiėlio sūnus Zorobabelis ir vyriausis kunigas Josedeko
sūnus Jošuė ir visa likusioji tauta paklausė Viešpaties, savo Dievo,
balso ir pranašo Agėjo žodžių, taip kaip Viešpats, jų Dievas, buvo jį
siuntęs pas juos, ir tauta turėjo baimės Viešpaties akivaizdoje. [13]Vieš-
paties skelbėjas Agėjas, Viešpaties siunčiamas, tarė tautai taip: Aš esu
su jumis, sako Viešpats. [14]Viešpats sužadino Judo vado Salatiėlio sūnaus
Zorobabelio dvasią, vyriausiojo kunigo Josedeko sūnaus Jošuės dvasią
ir likusiųjų iš visos tautos dvasią, ir jie atėjo ir dirbo darbą kareivijų
Viešpaties savo Dievo namuose

2. [1]Tai buvo antrais karaliaus Darijaus metais, šeštame mėnesyje
dvidešimt ketvirtą mėnesio dieną
[2]Septintame mėnesyje dvidešimt pirmą mėnesio dieną buvo suteiktas
Viešpaties žodis per pranašą Agėją ir pasakyta : [3]Kalbėk Judo vadui Sa-
latiėlio sūnui Zorobabeliui ir vyriausiam kunigui Josedeko sūnui Jošuei
ir likusiai tautai ir tark : [4]Kas jumyse yra likęs, kurs yra matęs šituos
namus jų pirmoje garbėje ? ir kokie jie dabar jums rodosi ? argi netaip
yra, lyg kad jų visai nebūtų jūsų akyse ? [5]Tačiau dabar būk drąsus, Zoro-
babeli, sako Viešpats ; ir būk drąsus, vyriausis kunige, Josedeko sūnau,
Jošue, ir būk drąsi visa šalies tauta, sako kareivijų Viešpats, ir vykdykite,
/nes aš esu su jumis, sako kareivijų Viešpats/, [6]tą žodį, kurį aš esu suta-
ręs su jumis, kai jūs ėjote iš Egipto šalies, ir mano dvasia bus jumyse ;
nebijokite

---

sinimų, kurių tačiau Viešpats nepriima. Kliūčių tikrumoje buvo. Pirmieji sutrukdē pradētą šventyklos statymo darbą Samarijos gyventojai /žr 1 Esd 4,1.../ ; dabar kliūtimi norēta laikyti nederlių. — [4]*Argi metas...* Žydų pasiteisinimas atmetamas tuo, kad jie galējo pasistatyti savo reikalams net brangesnių namų, kokiais buvo anuo metu laikomi lentomis apmuštieji

[5]*Į savo kelius* : kaip jūs elgiatēs. — [6]*Jūs sējote daug...* Jūsų darbams ir pastangoms trūksta Dievo palaiminimo. Aplankęs jus nederlius jūsų nepateisina, į jį reikia žiūrēti kaip į bausmę. — [8]*Medžius* : Medžiagą šventyklai statyti. — *Pasirodysiu garbingas* : suteikdamas jums malonių ir taip parodydamas, kad aš galiu padēti tiems, kurie man tarnauja ir manęs klauso. — [9]*Nes mano namai...* Savo namus jūs pasirūpinote pasistatyti ir papuošti, Dievo namams jūs nieko nepadarēte. — [10]*Todēl buvo...* Ebr t : todēl dēl jūsų dangus sulaikē rasą ir žemē savo derlių

[12]*Visa likusioji tauta* : nelabai didelis grįžusiųjų iš nelaisvēs Žydų būrys. — [14]*Sužadino... dvasią* : pripildē jį didesnio uolumo

2. [1]*Tai buvo...* Darbas prie šventyklos buvo pradētas 23 dienoms praslinkus po pagarsinimo, prirengus reikiamos medžiagos

2. Paguodos žodžiai šventyklos statytojams

2,2-24. Antroje pranašystēje Agējas drąsina šventyklos statytojus Dievo globos pažadējimu ir skelbia naujos šventyklos garbingumą /2-10/ ; trečioje pranašystēje jis žada jiems po nederliaus metų ypatingą Viešpaties palaiminimą /11-20/ ir ketvirtoje ypatingą Dievo malonę Zorobabeliui /20-24/

[2]*Septintame mēnesyje...* Tais pačiais metais, kone dviem mēnesiam praslinkus po pirmos pranašystēs /plg aug 1,1/ ; Žydai tuo laiku turējo baigti švęsti Padangčių šventę. — [4]*Kas jumyse...* Nuo šventyklos sugriovimo /587 m/ buvo praslinkę 68 m ; grįžusiųjų iš nelaisvēs tarpe galējo būti nevienas, kurs gerai atsiminē senosios šventyklos gražumą ir didingumą ; jaunesnieji žinojo tuos dalykus iš vyresniųjų pasakojimo ; visi galējo žinoti, kas buvo Viešpaties pažadēta apie šventyklą per pranašą Ješają ; todēl visi dabar

[7]Nes štai ką sako kareivijų Viešpats : Dar truputėlis laiko, ir aš pa-
judinsiu dangų ir žemę, jūrą ir sausumą. [8]Aš sukrėsiu visas tautas, IR AT-
EIS PAGEIDAUJAMASIS visoms tautoms, ir aš pripildysiu šituos namus
garbės, sako kareivijų Viešpats. [9]Mano yra sidabras ir mano yra auksas,
sako kareivijų Viešpats. [10]Didesnė bus šitų paskutinių namų garbė kaip
pirmųjų, sako kareivijų Viešpats, ir šitoje vietoje aš duosiu ramybę,
sako kareivijų Viešpats
[11]Antrais karaliaus Darijaus metais dvidešimt ketvirtą devinto mė-
nesio dieną buvo suteiktas Viešpaties žodis pranašui Agėjui ir pasaky-
ta : [12]Kareivijų Viešpats sako taip : Paklausk kunigus įstatymo, sakyda-

---

jautē, kad jų statoma nauja šventykla toli gražu neprilygs senajai, ir buvo pilni nusiminimo ; jį didino blogas praeitų metų derlius. Nusiminimui pašalinti, pasitikējimui padidinti Viešpats suteikia savo tautai paguodos ir kelia jos drąsą. — [5]*Vykdykite* : dirbkite pradētą darbą. — [6]*Tą žodį*... Geriau anot ebr t : einant sandora, kurią aš esu padaręs su jumis. — *Bus jumyse*. Anot ebr t : nuolat pasiliks. — Dievo dvasia teiks jiems gyvybę ir jēgą

[7]*Nes štai ką sako*... Čia prasideda svarbiausi Agējo pranašysčių vieta ; joje skelbiamas ypatingas pažadas : garbē, kokios Viešpats suteiks naujajai šventyklai. Bendra tos pranašystēs mintis visai aiški, žymių neaiškumų yra smulkmenose. — *Dar truputēlis laiko*. Ebr t : dar vienas truputis. Tai reiškia, kad tarp to meto, kuriame Agējas pranašavo ir garbingos ateities, apie kurią jis kalbēs, bus vienas ir vieningas laikotarpis; jo pradžia, pasireikšianti bendru sukrētimu gamtoje ir pagonių tautose, pradēs rodytis neilgai trukus. — Pranašų dauguma, kalbēdami apie Mesijo laikus, skelbia, jog pirm jų įvyks didelių sukrētimų pagonių pasaulyje, kad pasaulis būtų priverstas pasiduoti tikrojo Dievo įstatymui ; tas gi sukrētimas išreiškiamas simboliniais vaizdais tam tikro perversmo medžiaginiame pasaulyje /plg Ješ 2,2 ; 11,10... Dan 2,36-45 ir k/. Agējo laiku jau artējo Persų galybēs pašlijimas ; Graikų-Makedoniečių valstybē ir ant jos griuvēsių susidariusios vēlesnēs valstybēs buvo nuolat žudomos karų iki pat Mesijo atējimui. Be to, Agējas matomai čia norējo padaryti aliuziją į įvykius Sinajaus kalne, kai buvo daroma teokratinē sandora /plg Iš 19,16 ; Teis 5,4.5/ ; panašiomis spalvomis jis piešia naujosios sandoros įsikūrimą. — Šitos eil žodžius yra pritaikęs apaštalas Povilas savo paraginimuose Žydams /Žyd 12,26-29/. — [8]*Ir ateis*... Vulg t prasmē labai aiški. Tautų *Pageidaujamasis* yra ne kas kitas, kaip tik Mesijas. Taip supranta Vulgatą visi jos aiškintojai : anot jų, Pageidaujamasis yra tas pat, kurį Jokubas vadino tautų Laukiamuoju ir amžinųjų kalvų troškimu /Prad 49, 10.26 ; plg Ješ 42,4/. — Ebr t tačiau žymiai skiriasi nuo Vulg. Tenai visų pirma yra v e n i e n t, /jie/ ateis, vietoje gi Pageidaujamasis yra : d e s i d e r i u m, pageidavimas, troškimas, o visas sakinys toks : et venient desiderium omnium gentium. Šio gana žymaus skirtumo nežiūrēdami, labai daug aiškintojų mato ebr t išreištą tą pačią mintį, kaip ir Vulgatoje, tik ne taip tiksliai. Jų nuomone, desiderium yra tas pat asmuo, ką ir desideratus, t y, Mesijas, venient esąs pluralis maiestatis ; anot kitų, sakinio prasmē esanti toki : venient ad desiderium. — Bet naujesnieji egzegetai ebr t verčia ir aiškina kitaip : ir ateis visų tautų brangenybēs /pretiosa/, t y, visos tautos bus ypatingu būdu pažadintos ir plauks į Mesijo karalystę, taip kad ir save ir ką jos turi brangiausia atnašaus Dievui ir jo garbinimui. Toks aiškinimas būtų labai artimas LXX vertime išreikštai minčiai ; jis nieku nesiskiria nuo minties, išreikštos Ješ 60, 5.7.11. — *Aš pripildysiu*... Kaip senoji šventykla /3 Kar 8,10/ buvo pripildyta Viešpaties garbingumo, taip ypatingu būdu toks garbingumas bus suteiktas naujajai šventyklai. — [9]*Mano yra*... Jei aš norēčiau matyti šventyklą brangiai išpuoštą, nebūtų sunku tai padaryti, nes mano yra auksas. — [10]*Didesnē bus*... Ebr

mas : [13]Jei žmogus pašvęstą mėsa neš savo drabužio skverne ir palies jo
kraštas duoną, ar viralą, ar aliejų, ar bet kurį valgį, argi tie dalykai bus
pašvęsti ? Kunigai atsakydami tarė : Ne. [14]Toliau Agėjas sakė : Jei su-
teptas lavonu paliestų visus tuos dalykus, ar bus jie sutepti ? Kunigai
atsakė ir tarė : Bus sutepti. [15]Tuomet Agėjas atsiliepė ir tarė : Toki yra
šita tauta ir toki yra šita giminė mano akivaizdoje, sako Viešpats, ir
tokie yra visi jų rankų darbai : visa, ką jie čia atnašauja, yra sutepta.
[16]Taigi pasvarstykite savo širdyse, kas yra atsitikę iki šiai dienai ir anks-
čiau, pirma negu buvo padėtas akmuo ant akmens Viešpaties šventykloje.
[17]Kai jūs prieidavote prie javų krūvos, iš kurios reikėjo gauti dvidešimt
saikų, būdavo tik dešimts, ir kai įeidavote į spaustuvą penkių dešimtų
ąsočių išspausti, būdavo tik dvidešimt. [18]Aš ištikdavau jus svilinančiu
vėju, amaru ir kruša visus jūsų rankų darbus, ir nebuvo jūmyse nė vieno,
kurs gręžtųsi į mane, sako Viešpats. [19]Bet įsidėmėkite, kas bus nuo šios
dienos ir ateityje, nuo dvidešimt ketvirtos devinto mėnesio dienos, nuo
dienos, kurioje Viešpaties šventyklos pamatai padėti, įsidėmėkite. [20]Argi

---

t : didesnē bus paskesnioji šitų namų garbē, kaip buvo pirmoji. — Naujoji šventykla yra tarsi Saliamono šventyklos tęsinys ir Mesijo laiku ji bus papuošta didesniu garbingumu, kaip buvo papuošta seniau. — *Aš duosiu ramybę*. Naujosios šventyklos garbingumas bus didesnis, nes joje bus suteikta ramybē. Ramybēs gi vardas apima visas gērybes, kurias suteiks Mesijas ; todēl ir pats Mesijas ankstyvesnēse pranašystēse vadinamas ramybēs nešēju /Prad 49,10/, ramybēs kunigaikščiu /Ješ 9,6/. — Čia tenka paminēti, kad Erodo pastatytoji šventykla nebuvo nauja, tik bent kiek perdirbta ir labai pagražinta Zorobabelio šventykla.

[11]*Devinto mēnesio*. Jis atitinka antrąją mūsų lapkričio pusę ir pirmąją gruodžio : vadinamas *Kislev*. Tuo metu Palestinoje laukiama lietaus, nuo kurio gausumo pareina pasētų javų augimas ; kadangi jis buvo tikrai gausus, tai buvo ženklas, jog Dievas laimina Israēlio sūnus, ir paraginimas būti dar vertesniais to Dievo palaiminimo. — [13]*Pašvęstą mēsą* : mēsą, kuri buvo paaukota Dievui ir kurią buvo leista valgyti tik nieku nesuteptiems arba tik kunigams. — *Ne* : drabužis, palietęs pašvęstą dalyką, buvo pats laikomas pašvęstu /Kun 6,20/, bet taip pašvęstu drabužiu paliestas bet kuris dalykas nebuvo laikomas pašvęstu /plg Ez 42,14; 46,20/. — [14]*Suteptas lavonu*. Toks susitepimas buvo laikomas labai dideliu, nes jam pašalinti reikējo dviejų apsiplovimų ir kitų apeigų atlikimo per septynias dienas. Plg Sk 19,14-20. — [15]*Toki yra*... Žydų tauta laikoma lygia lavono palietimu suteptam žmogui, nes ji nesirūpino šventyklos atstatymu ; sugriauta šventykla jai yra lyg kad lavonas, su kuriuo ji nuolat pasilieka. — *Ką jie čia atnašauja*... Net aukos, kurias jie darē Viešpačiui ant senoje vietoje pastatyto altoriaus /1 Esd 3,3/, buvo laikomos suteptomis, nes ir svarbiausiomis apeigomis negalējo atpirkti savo apsileidimo. — [16]*Iki šiai dienai* : visą tą laiką, kuriame jūs nemanēte apie šventyklos atstatymą, kolei nebuvote pradēję jos statyti. — [17]*Prie javų* : prie tokios pēdų krūvos, iš kurios buvo galima tikētis iškulti 20 saikų. — [18]*Aš ištikdavau*... Žodžiai paimti iš Amoso 4,9. — [19]*Nuo dienos, kurioje*... Ebr t : iki dienai, kurioje šventyklos pamatai buvo pradēti, tuojau, kai tik žydai buvo sugrįžę iš nelaisvēs, todēl pirm 15 metų /žr 1 Esd 3,10/ ; bet tolesnis statymo darbas buvo nutrauktas. — [20]*Argi pasēliai*... Nors gruodžio mēnesyje dar nesimatē jokių augalų, bet pranašas galējo Viešpaties vardu paskelbti iš anksto geriausią derlių. — Anot ebr t : ar jau yra sēklos sandelyje. — Nors jos dar nēra, bet Dievas palaimins ir ji bus

[22]*Aš pajudinsiu*... Žr aug 7 ir 8 eil. — [24]*Antspaudo žiedą*. Žiedas, kuriuo daroma antspaudai, buvo laikomas brangiausiu dalyku. Su juo savininkas niekuomet nesiskir-

pasėliai jau želia ? Vynmedis, figmedis, granatmedis ir alyvmedis juk
dar nežydi. Bet nuo šios dienos aš laiminsiu
21Viešpaties žodis buvo antrą kartą suteiktas Agėjui dvidešimt ket-
virtą mėnesio dieną ir pasakyta : 22Kalbėk Judo vadui Zorobabeliui ir
sakyk : Aš pajudinsiu kartu dangų ir žemę. 23Aš sugriausiu karalysčių
sostus ir sunaikinsiu pagonių karalystės stiprybę ; aš apversiu karišką jį
vežimą ir sėdintį jį jame, sugrius žirgai ir jų raiteliai, žmogus žus savo brolio
kalaviju. 24Aną dieną, sako kareivijų Viešpats, aš paimsiu tave, mano
tarne, Salatiėlio sūnau, Zorobabeli, sako Viešpats, ir padarysiu iš tavęs
tarsi antspaudo žiedą, nes aš tave išrinkau, sako kareivijų Viešpats

---

davo. Todēl Viešpats čia žada, kad tą dieną, kurioje jis sugriaus pagonių karalystes, jis laikys Zorobabelį brangiausiu dalyku, su kuriuo nesiskiriama /plg Giesm 8,6 ; Jer 22,24 ; Ekli 49,11/. Aiškintojų nuomone, Zorobabelis čia įvardijamas ne vien dēl savęs, bet ypač kaip teokratinēs tautos vadas ir tiesioginis Dovîdo įpēdinis, todēl ir kaip Mesijo protēvis. Viešpats žadēdamas sergēti rūpestingai šį kunigaikštį, žadējo tuo pačiu saugoti savo tautą ir karališką Dovîdo giminę ; taigi pranašystē buvo įvykdyta pilnai Jēzuje Kristuje. Pagaliau pats Zorobabelis nematē pagonių karalysčių sugriovimo, kurs turējo įvykti pirm Viešpaties pažado atitesējimo. — *Nes aš tave išrinkau* : kaip kitados buvo išrinktas Dovîdas /plg 2 Kar 7,17... ir k/

ZAKHARIJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Tais pačiais Darijaus metais, tik dviem mėnesiais vėliau, kaip Agėjas, pradėjo eiti pranašo pareigas Ado sūnaus Barakhijo sūnus Zakharijas /ebr *Z^ekharjah,* Viešpaties atsimenamas/. Vienas jo vėlesnių pamokslų /7,1/ yra pažymėtas ketvirtais Darijaus metais. Gali būti, kad Zakharijas dar ir po šių ketvirtų metų ėjo jam pavestas pareigas, bet kaip ilgai, nežinia

Tarp kunigų, kurie grįžo iš Kaldėjos kartu su Zorobabeliu pirmais Kiro metais, yra minimas Adas /ebr Iddo ; žr 2 Esdr 12,1/ ; minimas ten pat kartu su pranašu Agėju ir pranašas Ado sūnus Zakharijas /Esdr 5,1 ; 6,14/ ; labai gali būti, kad tas pat Zakharijas buvo ir mūsų pranašysčių knygos autorius ; kad jo tėvas Esdro kn vadinamas Adu, ne Barakhiju, tai nedaug ką tereiškia, nes Žydų genealogijose mažiau žinomi asmenys neretai išleidžiami; Zakharijas, būdamas Ado vaikaitis, išleidus jo tėvo Barakhijo vardą, galėjo būti vadinamas Ado sūnumi

Mūsų Išganytojas mini taip pat pranašą Barakijo sūnų Zakhariją, kurį Žydai nužudė tarp šventyklos ir altoriaus ; bet Žydai, ką tik sugrįžę iš nelaisvės, gerbė savo pranašus ir jų klausė, kaip galima suprasti iš Ag 1,12... Zakh 6,7 ; nėra tat pagrindo spėlioti, kad jie būtų užmušę pranašą Zakhariją. Išganytojo minimas Zakharijas turėjo būti kitas, tikriausiai vyriausiojo kunigo Jojado sūnus Zakharijas, nužudytas karaliaus Joaso įsakymu /2 Kron 24,20.../

2. Kadangi Zakharijas pranašavo tuo pačiu metu, kaip ir Agėjas, ir kalbėjo tiems patiems klausytojams, tai jų abiejų pamokslai negalėjo nepaliesti bendro visai tautai reikalo, šventyklos statymo ; tačiau Zakharijas nekalba taip stačiai ir taip išimtinai apie šventyklą ; jis matomai nuolat ją atsimena, bet ji yra jam tik mesijinės karalystės simbolis ; todėl jis rūpestingiau moko savo klausytojus, ką jie turi daryti, kad būtų verti tautai duotų mesijinių pažadų ; jis juos drąsina, guodžia, ragina, rodydamas garbingą ateitį ir gausius palaiminimus, kurie bus surišti su Viešpaties šventovės atnaujinimu

Zakharijo pranašysčių knyga susideda iš įžangos /1,1-6/, kurioje yra paraginimas gręžtis į Viešpatį, ir trijų dalių, kurių pirmoje aštuoniais simboliniais regėjimais /1,7-6,8/ ir vienu simboliniu veiksmu /6,9-15/ žadama Israėliui garbinga ateitis, antroje nurodomos tautos išgelbėjimo sąlygos /7,1-8,23/ ir trečioje aprašomas išgelbėjimo įvykdymas /9,1-14,21/

3. Katalikų Eklesija ir Žydų tradicija laikė ir laiko visą Zakharijo pranašysčių knygą vieno ir to paties autoriaus veikalu ir šv Rašto dalimi. Nekelia rimtesnių abejonių dėl pirmųjų aštuonių skyrimų autentiškumo ir racionalistinė kritika ; paskutinių skyrimų /9-14/ autentiškumą dėl bent kiek kitokio jų stiliaus ir dėl turinio jie neigia. Tačiau tie pastebimi skirtumai nėra tiek žymūs, kad jų negalima būtų pateisinti ir išaiškinti kitaip, kaip tik ieškant paskutiniams Zakharijo pranašystės skyrimams kito autoriaus

ZAKHARIJO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Aštuntame mėnesyje antrais karaliaus Darijaus metais Viešpaties
žodis buvo suteiktas pranašui Ado sūnaus Barakhijo sūnui Zakharijui ir
pasakyta : [2]Viešpats yra labai susirūstinęs jūsų tėvams. [3]Tačiau tu jiems
sakyk : Kareivijų Viešpats sako taip : Gręžkitės į mane, sako kareivijų
Viešpats, ir aš gręšiuos į jus, sako kareivijų Viešpats. [4]Nebūkite kaip
jūsų tėvai, kuriems šaukė pirmieji pranašai, sakydami : Kareivijų Vieš-
pats sako taip : Gręžkitės nuo savo piktų kelių ir nuo savo pikčiausių
minčių ; bet jie neklausė ir nežiūrėjo manęs, sako Viešpats
[5]Kur yra jūsų tėvai ? ir ar amžinai bus gyvi pranašai ? [6]Bet mano
žodžiai ir mano nuostatai, kuriuos aš buvau pavedęs savo tarnams, prana-
šams, ar nepasiekė jūsų tėvų, ir ar jie nesigręžė ir nesakė : Kaip karei-
vijų Viešpats manė padaryti mums, žiūrėdamas mūsų kelių ir mūsų
pastangų, taip jis mums padarė
[7]Dvidešimt ketvirtą vienuolikto mėnesio, Šabato, dieną antrais Dari-
jaus metais Viešpaties žodis buvo suteiktas pranašui Ado sūnaus Barakhi-
jo sūnui Zakharijui ir pasakyta :
[8]Aš regėjau nakčia, ir štai vienas vyras, sėdįs ant sarto arklio, sto-
vėjo tarp mirtų giliame slėnyje, o jo užpakalyje buvo sarti, margi ir balti
arkliai. [9]Aš tariau : Mano Viešpatie, kas yra šitie ? Angelas, kurs kal-
bėjo manyje, man atsakė : Aš tau parodysiu, kas yra šitie. [10]Vyras, kurs

---

Įžanga : Paraginimas daryti atgailą

1,1-6. Zakharijo pranašysčių knyga pradedama trumpu paraginimu gręžtis į Viešpatį ir daryti atgailą

1. [1]*Aštuntame*... Skaičiuojant nuo Žydų metų pradžios, t y, nuo Nisano mėnesio. Aštuntas Žydų mėnuo anksčiau buvo vadinamas *Bul*, vėliau po Babilono nelaisvės — *Markhešvan*. Mėnesio diena nenurodoma ; daugelis mano, kad turėjo būti jaunatis, t y, pirma mėnesio diena. — [2]*Susirūstinęs*... Tos didelės rūstybės įrodymai buvo Jerusalės ir jos šventyklos sugriovimas, Babilono nelaisvė. — [3]*Gręžkitės*... visa savo širdimi, pamesdami visą savo tingumą, nusikratydami pagonių įpročių, su kuriais teko susidurti nelaisvėje

[5]*Kur*... Jūsų tėvai, kurie neklausė pranašų žodžių, dabar ilsisi svetimoje šalyje, Babilone. — *Ar amžinai*... Dievo žodis įvyksta, ir nėra reikalo, kad tie, kurie skelbė ateitį, patys matytų paskelbtojo Dievo žodžio įvykdymą. Nors pranašai ir mirė, bet Dievo žodis pasilieka savo galioje. — [6]*Ar jie nesigręžė*... Tie, kurie neklausė įspėjimų, paragavę bausmės nelaisvėje, gręžėsi į Viešpatį. — *Kaip kareivijų*... Taip kalbėjo trys jaunikaičiai ugnies krosnyje /Dan 3,27/, visų vardu Danielis /9,5.../, tokio prisipažinimo reikalavo Barukhas /1,15-2,10/

I. Garbingos ateities pažadėjimas

1. Pagonių galios sunaikinimas

1,7-21. Pirmoji pranašystės dalis, kurioje žadama tautai garbinga ateitis, susideda iš simbolinių regėjimų ir vieno simbolinio veiksmo. Jau pirmais regėjimais skelbiamas Jerusalės ir šalies atnaujinimas ir pagonių galios sunaikinimas

[7]*Šabato*. Ebr *šebat*, mūsų vasario pabaiga ir kovo pradžia

stovėjo tarp mirtų, atsiliepė ir tarė : Jie yra tie, kuriuos Viešpats siuntė
pereiti per žemę
[11]Jie kalbėjo Viešpaties angelui, kurs stovėjo tarp mirtų, ir tarė :
Mes perėjome per žemę, ir štai visa žemė gyvenama ir ilsisi. [12]Viešpa-
ties angelas atsiliepė ir tarė : Kareivijų Viešpatie, iki kolei tu nepasi-
gailėsi Jerusalės ir Judo miestų, kuriems tu susirūstinai ? Štai jau sep-
tyniasdešimti metai. [13]Viešpats atsakė angelui, kurs kalbėjo manyje, ge-
rais žodžiais, paguodos žodžiais
[14]Angelas, kurs kalbėjo manyje, man tarė : Šauk sakydamas : Štai
ką sako kareivijų Viešpats : Aš turiu labai didelio pavydo dėl Jerusalės ir
Siono. [15]Aš esu užsidegęs didžiausia rūstybe pasiturinčioms tautoms, nes
kai aš maža rūstinaus, jos pradėjo pikta daryti. [16]Todėl štai ką sako Vieš-
pats : Aš kreipsiuos į Jerusalę pasigailėjimais, ir mano namai bus joje
statomi, sako kareivijų Viešpats, ir mastas bus ištiestas ant Jerusalės.
[17]Šauk dar, sakydamas : Kareivijų Viešpats sako taip : Mano miestai
dar bus pertekę gėrybėmis, Viešpats dar paguos Sioną, ir jis dar išsirinks
Jerusalę

---

[8]*Nakčia* : Ekstazēje, ne sapne. — *Vienas vyras...* Raitas žmogus. Tai buvo angelas žmogaus pavidalu. Žr tol 11 e. — *Arkliai* : su raiteliais, kurie buvo taip pat dangaus dvasios. — [9]*Kurs kalbējo mânyje* : kurs buvo su pranašu. To angelo atsakymus ir paaiškinimus Zakharijas girdējo savo sielos gilumoje. — [10]*Vyras, kurs...* Angelo pažadētą paaiškinimą duoda raitelių vadas, kuriame Žydų tradicija mato šv Mîkolą, ypatingą Dievo tautos globēją. Jis pasako, koks yra jo palydovų vaidmuo. Jie buvo Viešpaties siųsti, lyg kokie žvalgai, apžiūrēti visos žemēs

[11]*Jie kalbējo...* Raiteliai palydovai patys praneša vyresniajam, ką jie rado žemēje. — *Viešpaties angelui.* Aiškintojų dauguma mano, kad čia Viešpaties angelu vadinamas tas pats pirmasis raitelis ant sarto arklio, t y, angelas Mîkolas. — *Visa žemē gyvenama...* Dar nesimato jokių žymių to tautų ir žemēs sukrētimo, kurs turi įvykti /Ag 2,7/. Todēl tuojau tautos angelas globējas prašo Dievą pagreitinti savo gailestingumu įvykius ir pasirodyti savųjų padējēju ir gelbētoju. — [12]*Susirūstinai.* Jerusalē ir visa šalis griuvēsiuose buvo aiškūs Viešpaties rūstybēs įrodymai. — *Septyniasdešimti.* Antri Darijaus metai /žr aug 1,1/ buvo 520 pirm Kr. Jau buvo praēję 16 metų, kaip Jeremijo paskelbtoji /Jer 25,1-13/ septynių dešimtų metų Babilono nelaisvē /606-536/ buvo pasibaigusi. Ji buvo prasidējusi pirmais Nebukadnetsaro viešpatavimo metais, kai Jerusalē buvo paimta ir daugybē Žydų buvo išvesta nelaisvēn, baigēsi gi Kirui leidus Žydams grįžti tēvynēn. Paskutinį kartą Jerusalē buvo paimta ir jos šventykla sugriauta 587 m ; todēl ir nuo šitų metų galima buvo skaičiuoti kitas septynių dešimtų metų laikotarpis. Kurį laiką čia turējo galvoje Zakharijas, ne visai aišku. — Angelas pats maldauja Viešpatį, kad tie septynias dešimtys metų būtų laikomi baigtais, ir kad Viešpats pagaliau pilnai pasigailētų savo tautos. — [13]*Angelui, kurs...* Ne tam, kurs maldavo Viešpatį, bet tam, kurs buvo su pranašu. — *Gerais žodžiais.* Koks buvo tas maloningas Viešpaties atsakymas, paaiškēja iš 14 e ir tol

[14]*Didelio pavydo...* Santykis tarp Viešpaties ir jo tautos labai dažnai išreiškiamas moterystēs palyginimu. Viešpaties pavydas dēl tautos, Jerusalēs, Siono yra jo didelēs meilēs įrodymas. Tas pavydas pasireiškia bausmēmis, kai tauta Viešpačiui neištikima ; pavydas dēl tautos negali taip pat pakęsti, kad tauta būtų žeminama, naikinama. — [15]*Pasiturinčioms.* Ebr t turima galvoje tautos išdidžios, pasitikinčios savo jēga, laikančios save nenugalimomis. — *Kai aš maža...* Viešpats, tiesa, pats leido pagonims pulti savo nusikaltusią tautą ir naudojosi jais, kaip bausmēs įrankiu ; bet pagonys, puldami, padarē daugiau, negu jiems buvo leista. Dievo rūstybē tautai palyginamai nebuvo taip didelē,

[18]Aš pakėliau savo akis ir regėjau : štai čia buvo keturi ragai. [19]Tuo-
met aš tariau angelui, kurs kalbėjo manyje : Kas yra šitie ? Jis man
atsakė : Šitie yra ragai, kurie vėtė Judą, Israėlį ir Jerusalę
[20]Po to Viešpats man parodė keturis kalvius. [21]Aš paklausiau, ko šitie
ateina daryti ? Jis atsakė tardamas : Tai yra ragai, kurie vėtė visus Judo
žmones, taip kad nė vienas jų nepakėlė savo galvos ; šitie gi atėjo išgąs-
dinti jų ir numušti ragų tų pagonių, kurie pakėlė ragą prieš Judo šalį,
kad ją išsklaidytų

2. [1]Aš pakėliau savo akis ir regėjau : štai čia buvo vienas vyras, o
jo rankoje buvo matuojamoji juosta. [2]Aš paklausiau : Kur tu eini ? Jis
man atsakė : Matuoti Jerusalės ir pažiūrėti, koks jos plotis ir koks jos
ilgis. [3]Štai angelas, kurs kalbėjo manyje, išėjo priekin, o kitas angelas
atėjo jo pasitikti [4]ir jam tarė : Bėgk, kalbėk tam jaunikaičiui, sakyda-
mas : Jerusalė bus gyvenama be sienų dėl joje esančių žmonių ir galvijų
daugybės. [5]Aš jai būsiu, sako Viešpats, ugnies siena aplinkui ir pasirodysiu
garbingas jos viduje
[6]Oi, oi, bėgkite iš šiaurės šalies, sako Viešpats, nes aš išsklaidžiau
jus į keturis dangaus vėjus, sako Viešpats. [7]Bėgk, o Sione, tu, kurs gyveni

---

bausme jis norējo ją pataisyti, pagonys gi stengēsi tautos nelaimę padidinti ir ją visai sunaikinti. — [16]*Mastas bus ištiestas*... Jerusalēs miestas bus statomas. Pirmas Dievo meilēs laidas : pradēta statyti šventykla /1 Esd 5,1.2 ; Ag 1, 12.../ bus pabaigta. Antras laidas : Jerusalē bus pastatyta didesnē. Šventykla ir miestas yra senos Dievo karalystēs vidurys ; jų atstatymas — teokratinio atnaujinimo ženklas ir prirengimas. — [17]*Mano miestai* : kiti Palestinos miestai. — *Dar išsirinks*... Viešpats buvo išsirinkęs Jerusalę praeityje /plg 2 Kron 6,6 ; 12,13 ir k/ ; atmetē ją dēl nusikaltimų, bet dabar ją vēl išsirinks. Pirmame čia baigiamame regējime Viešpats skelbia, kad jo rūstybē pasireikš pagonių tautoms ir kad jis atstatys šventyklą bei Jerusalę. Tie pažadai patvirtinami dviem tolesniais regējimais

[19]*Ragai*. Ragai reiškia galią, didelę jēgą ; pas Daniēlį jie yra pačių karalių simboliai. — *Vētē*. Ebr t : išsklaidē

[20]*Kalvius*. Ebr ž *kharašim* gali reikšti taip pat medžio apdirbēją. — [21]*Numušti ragų*... Nevienas aiškintojas yra mēginęs atspēti, kurios tautos čia vaizduojamos keturiais ragais ir kurios keturiais kalviais. Bet Zakharijas greičiausiai neturējo čia galvoje atskirų pagonių tautų ; jis norējo pasakyti, kad visos Dievui priešingos tautos, nuo kurių kentējo išrinktoji tauta įvairiais laikais ir buvo išsklaidyta į keturis vējus /plg žem 2,6/, susilaiks bausmēs ; visoms joms Viešpats ras gana įrankių nubausti. — Pirmieji pranašystēs regējimai surišti viena bendra mintimi : nors tautos priešai dabar naudojasi pilna ramybe, nors jų galia didelē, tačiau jie visi bus tikrai parblokšti

2. Garbingas Jerusalės atstatymas

2,1-13. Trečiame regējime žadama, kad Jerusalē turēsianti labai daug gyventojų ir būsianti Viešpaties saugojama, kad į ją grįšią belaisviai, ir kad joje gyvensiąs pats Viešpats

2. [1]*Vienas vyras* : angelas žmogaus pavidalu. — [2]*Matuoti*... Tai turējo būti ženklas, kad Jerusalē bus tuojau statoma. — [3]*Angelas, kurs*... Žr aug 1,9. — *Kitas angelas*. Yra aiškintojų, kurie mano, kad šitas angelas buvęs Gabriēlis. — [4]*Jam tarē* : tam angelui, kurs buvo ką tik atsiskyręs nuo pranašo. — *Jaunikaičiui*. Pranašas čia vadinamas jaunikaičiu tikriausiai ne dēl savo jauno amžiaus, bet dēl to, kad jis buvo angelo globojamas. — *Be sienų*. Atnaujintos Jerusalēs gyventojai nebesutilps senose jos sienose ; ji bus taip didelē, kad jos nebebus galima apvesti sienomis. — [5]*Ugnies*

pas Babilono dukterį, 8nes štai ką sako kareivijų Viešpats : Dėl garbės
jis siuntė mane pas tautas, kurios apiplėšė jus, nes kas jus paliečia, tas
paliečia mano akies lėlelę. 9Nes štai aš keliu savo ranką prieš juos, ir jie
bus grobis tiems, kurie jiems vergavo ; tuomet jūs pažinsite, kad ka-
reivijų Viešpats yra siuntęs mane
10Džiūgauk ir linksminkis, Siono dukte, nes štai aš ateinu ir gyven-
siu tavo viduje, sako Viešpats. 11Aną dieną daug tautų prisidės prie Vieš-
paties, ir iš jų bus man tauta, o aš gyvensiu tavo viduje ; tu žinosi, kad
kareivijų Viešpats yra siuntęs mane pas tave. 12Viešpats ims valdyti Judą,
kaip savo dalį pašvęstoje šalyje, ir jis vėl išsirinks Jerusalę. 13Tenutilsta
kiekvienas kūnas Viešpaties akivaizdoje, nes jis pakilo iš savo šventos
buveinės

3. 1Viešpats man parodė vyriausįjį kunigą Jošuę stovintį ties Viešpa-
ties angelu, o jo dešinėje stovėjo šetonas, kad jam prieštarautų, 2Bet
Viešpats tarė šetonui : Viešpats tesudraudžia tave, šetone. Tesudraudžia
tave Viešpats, kurs išsirinko Jerusalę. Argi jis ne iš ugnies ištrauktas
nuodėgulys ? 3Gi Jošuė buvo apsivilkęs purvinais drabužiais ir stovėjo ties
angelu. 4Tuomet šitas atsiliepė ir tarė stovėjusiems ties juo, sakydamas :

---

siena. Nors Jerusalē bus be sienų, tačiau ji bus geriausiai apsaugota nuo priešų puolimų. Saugos ją pats Viešpats. Kaip niekas negali pereiti per ugnį, taip niekas negalēs įsiveržti į Viešpaties saugojamą Jerusalę. Priešams ji bus baisi, kaip kitados liepsnos šulas, kurs vedē Israēlaičius iš Egipto /Iš 14,24/. — *Pasirodysiu garbingas.* Anot ebr t : Viešpats bus savo globojamo miesto garbē

6*Iš šiaurēs šalies* : iš Kaldējos, iš Babilono, kur buvo likę nemaža Žydų. Turi bēgti iš ten, kad džiaugtųsi Jerusalēs garbe ir kad išvengtų nelaimių, skirtų Babilonui. — *Į keturis...* Į visas šalis, ypač gi į Kaldēją. Anot ebr t : kaip keturi vējai. — 7*Sione...* Sionu čia pavadinti visi Žydai, pasilikę Babelēje. — *Dukterį.* Dukterimis labai dažnai šv Rašte vadinami miestai. — 8*Dēl garbēs* : kad Viešpačiui padaugētų garbēs. Skelbdamas Viešpaties vardu bausmę pagonims, kurie žudē teokratinę tautą, paskui tų pagonių grężimasį į Viešpatį, Dievo pasiuntinys parodys garbę to, kurs buvo jį siuntęs ir kurio vardu jis veiks. — *Mano akies* : Dievo akies lēlelę, t y, Dievui brangiausį dalyką. Plg Pak 32,10 ; Ps 16,8 ir k. — 9*Keliu savo ranką.* Ebr t: mojuoju savo ranka, t y, grasau. Graso tautoms pats Dievas. — *Grobis tiems, kurie...* Pavergtosios tautos sukils prieš savo pavergējus ir juos sunaikins. — *Yra siuntęs mane* : pavedē man, savo siųstam pranašui, paskelbti šiuos dalykus iš anksto

10*Aš ateinu ir...* Pranašaujamas Mesijo atējimas, kaip dar labiau paaiškēja iš 11 e. Plg Jon 1,14.15. — 11*Daug tautų...* Pagonys prisidēs prie teokratinēs tautos, kad drauge garbintų Viešpatį. Plg žem 8,20-22 ; Ješ 2,1... ir k. — 12*Ims valdyti Judą...* Iš Mesijo laikų vēl grįžtama į artimesnę ateitį. Jerusalē bus atstatyta, šventykla bus vēl pastatyta. — 13*Tenutilsta...* Tylia pagarba turi sutikti visa žmonija Viešpatį, ateinantį vykdyti savo didžių sumanymų

3. Kunigystės šventumo atnaujinimas

3,1-10. Vyriausis kunigas vieton suteptų drabužių apvelkamas gražiausiais ir gauna garbingų pažadų ateičiai

3. 1*Vyriausįjį kunigą...* Jis ējo vyriausio kunigo pareigas Agējo ir Zakharijo laikais. Žr 1 Esd 2,2 ; 3,2 ; Ag 1,1 ir k. Eklesinēje knygoje 49,13.14 jis labai giriamas draug su Zorobabeliu, kaip didelių dorybių žmogus ir uolus teokratijos naujintojas po Babilono nelaisvēs. Ebr jo vardas *Jehošua* vertimuose pavirsta į Jošuę ir Jēzų. — *Viešpaties angelu.* Žr aug 1,11. — *Jo dešinēje* : vyriausiojo kunigo dešinēje. Stovi dešinēje, kad trukdytų visų pirma tą ranką, kuri yra darbų vykdytoja.

Nuvilkite nuo jo purvinus drabužius. Po to jis jam tarė : Štai aš nuimu
nuo tavęs tavo nusikaltimą ir apvelku tave šventadieniais rūbais. [5]Toliau
jis sakė : Uždėkite jam ant galvos tyrą nuometą. Taigi jie uždėjo jam ant
galvos nesuteptą nuometą ir apvilko jį rūbais ; Viešpaties gi angelas sto-
vėjo čia pat. [6]Viešpaties angelas pareiškė Jošuei sakydamas : [7]Kareivijų
Viešpats sako taip : Jei vaikščiosi mano keliais ir sergėsi mano įsakymus,
tai tu teisi mano namus ir sergėsi mano šventorius, o aš tau duosiu
palydovų iš šitų, kurie dabar čia pat stovi
[8]Klausyk, vyriausis kunige, Jošue, tu ir tavo prieteliai, kurie sėdi
tavo akivaizdoje, nes šitie vyrai yra vaizdai ; nes štai aš ATVESIU SAVO
TARNĄ ATŽALĄ. [9]Nes štai čia akmuo, kurį aš padėjau ties Jošue. Ant

---

Plg Ps 108,6. — *Šetonas* : ypatingas Dievo ir žmonių priešininkas, piktųjų dvasių kunigaikštis. Plg 1 Kron 21,1. — *Kad jam prieštarautų*. Jošuēs vaidmuo čia simbolinis : jis atstovauja kunigiją ir tautą. Ne dēl asmeninių nuodēmių turējo jį kaltinti šetonas, bet dēl visos kunigijos, net dēl visos tautos nusikaltimų, kurie dabar tarsi sukrauti ant vieno Jošuēs. — [2]*Bet Viešpats*... Viešpaties angelas karštai užstoja Jošuę prieš šetoną ir išreiškia linkējimą, kad Dievo rūstybē ištiktų šetoną. — *Kurs išsirinko*... Tai pirma priežastis, kodēl Viešpats negali klausyti šetono kaltinimų /plg 1,17/ : Dievas pats pasirinko Jerusalę ir mokēs pats ją saugoti ir ginti. Kita priežastis : *argi jis ne... nuodēgulys*. Kunigas panašus į iš ugnies ištrauktą nuodēgulį ; jame dar tebematomos bausmēs ir nelaisvēs žymēs, neturtas, išniekinimas ir skurdas ; taip jis kentējo dēl tēvų nuodēmių. Gailestingas Dievas negali palikti kunigijos tokioje būklēje ; turi būti verčiau nubaustas šetonas, kurs buvo kunigijos pažeminimo priežastis ir dar dabar ją persekioja. — [3]*Purvinais drabužiais*. Sandoros su Dievu laužymas ir kiti nusikaltimai senos kunigijos ir tautos buvo liūdnas palikimas atnaujinamai po nelaisvēs kunigijai. Ji verta pasigailējimo, ir Viešpaties angelas teikia jai pagarbos. — [4]*Tavo nusikaltimą*. Nusikaltimas nuimamas nuo Jošuēs, kaip visos kunigijos atstovo. — *Šventadieniais*. Jie yra vaizdas malonēs, pamaldumo ir dorybių, kurios turi puošti tikrąją kunigiją, kad ji tinkamai atliktų savo pareigas. Vyriausiojo kunigo drabužiai turējo būti balti. — [5]*Nuometą*. Žr Iš 28,4.36-38. Taip iškilmingai grąžinama kunigijai jos garbingumas. — [6]*Pareiškē* : iškilmingai pažadējo. — [7]*Jei vaikščiosi*... Iš kunigijos reikalaujama, kad ji bendrai, kaip visa tauta, klausytų Viešpaties įstatymo ; be to, ji turi rūpintis savo kunigiškomis pareigomis šventovēje /sergēsi mano įsakymus/. — *Mano namus* : gal čia namai reiškia ne tik šventyklą, bet ir visą tautą, kuri yra Dievo šeimyna, namai. — *Palydovų iš šitų*... Kad vyriausis kunigas galētų tinkamai atlikti savo pareigas, jam žadama angelų pagalba. Tai primena Jokubo regējimą Prad 28,12 [8]*Tavo prieteliai* : žymesnieji kunigų giminēs nariai, Jošuēs bendradarbiai. — *Vaizdai* : kurie turi sukelti žmonēse gilesnes mintis, pakelti juos prie augštesnių dalykų. — *Aš atvesiu*... Kas yra tas žadamasis t a r n a s, a t ž a l a, galima aiškiai suprasti iš senesnių pranašysčių 2 Kar 23,2-5 /ebr t/ ; Ješ 4,2 ir Jer 23,5. Jis yra Mesijas, Dievo tarnas. Jis yra svarbiausi Dovîdo namų atžala, kuri turi visokių gērybių ir visiems teikia naują amžiną gyvenimą. Nukentējusi dēl tautos nelaisvēs teokratija grąžinama, kad pagaliau per Mesiją pasiektų savo tobulumą. — Taigi Jošuē ir jo prieteliai, atstovaują Sen Test, yra Kristaus vaizdai, figūros. Iš to reikia daryti išvadą, kad ir pats Mesijas turējo eiti kunigo pareigas. Plg žem 6, 12.13. — [9]*Akmuo, kurį*... Akmuo, kurs reikia kalti ir tobulinti, yra teokratija, kuri turi pasiekti savo tobulumą. Akmuo guli ties Jošue, dar neturēdamas savo tikros išvaizdos, nes dar netobula yra teokratija, kuriai Jošuē turi tarnauti. Kadangi jis negali duoti akmeniui tinkamą paveikslą, bus atvestas Dievo tarnas, Mesijas. — *Ant to vieno*... t y, į tą vieną akmenį, į teokratiją, kokį

to vieno akmens yra septynios akys ; štai aš iškalsiu jo paveikslą, sako
kareivijų Viešpats, ir viena diena atimsiu anos šalies neteisybę. [10]Tą
dieną, sako kareivijų Viešpats, prietelis kvies savo prietelį po vynmedžiu
ir po figmedžiu

4. [1]Angelas, kurs kalbėjo manyje, sugrįžo ir pažadino mane, kaip
žmogų, kurs pažadinamas iš savo miego. [2]Jis man tarė : Ką tu matai ? Aš
atsakiau: Štai aš čia matau žvakidę, visą auksinę ; ant jos viršaus yra
jos aliejaus indas, ant jos pačios yra septynios jos lempos ir septyni vamz-
deliai lempoms, kurios yra viršuj jos. [3]Augščiau jos stovi du alyvmedžiu,
vienas aliejaus indo dešinėje ir vienas jo kairėje
[4]Aš atsiliepiau ir tariau angelui, kurs kalbėjo manyje, sakydamas : Kas
yra šitie, mano Viešpatie ? Angelas, kurs kalbėjo manyje, atsakė ir man
tarė : Argi tu nežinai, kas yra šitie ? Aš atsakiau : Ne, mano Viešpatie.
[6]Jis vėl atsiliepė ir kalbėjo man, tardamas : Tai yra Viešpaties pasakytas
žodis Zorobabeliui : Ne kariuomene, ne jėga, bet mano dvasia, sako ka-
reivijų Viešpats. [7]Kas tu, didysis kalne, prieš Zorobabelį ? Būk lyguma.
Jis padės svarbiausią akmenį, ir jis sulygins grožį su jo grožiu. [8]Man buvo

---

ji yra Jošuēs metu, yra atgręžtos septynios Viešpaties akys, ant jos budi. Septyni yra tobulumo skaičius, taigi reiškia tikriausiai nuolat budintį ant jos dieviškos apvaizdos rūpestingumą, tuos septynis angelus, kurie stovi Dievo akivaizdoje /Apr 5,6/ ir tarnauja jo apvaizdai. Tačiau žymiausią darbo dalį Viešpats pasilieka pats sau. — *Viena diena*... Senoji kunigystē negalējo pilnai permaldauti Dievo, taigi jis atims kaltę per savo tarną, atžalą /per kruviną Mesijo auką/ ; vardan to būsimojo pilno kaltēs atēmimo ir jo galia nuimamas regējime /4 e/ nusikaltimas nuo Jošuēs, ir jis daromas tinkamas eiti savo pareigas ir būti Mesijo vaizdu. — [10]*Po vynmedžiu ir*... Tai ramaus ir laimingo gyvenimo vaizdas /plg 3 Kar 4,25 ; Mikh 4,4/ ; pilniausiai jis bus pasiektas Mesijo karalystēje

4. Šventyklos atstatymas

4,1-14. Auksinēs žvakidēs ir dviejų alyvmedžių regējimu pranašas pamokomas, kad Zorobabelis Dievo dvasia nugalēsiąs visas kliūtis ir pabaigsiąs statyti šventyklą

4. [1]*Angelas, kurs*... Žr aug 2,3. — *Pažadino mane*... Pranašas dar tebebuvo paskendęs mintimis ankstyvesniame regējime ; angelas jį prirengia naujam. — [2]*Matau žvakidę*... panašią į tą auksinę žvakidę, kuri buvo šventykloje ; nuo šventyklos žvakidēs ji skyrēsi kaikuriomis smulkmenomis. — [3]*Du alyvmedžiu*... Tie alyvmedžiai dviem šakom turējo duoti aliejaus į indą, kaip kad sakoma 12 eil

[6]*Viešpaties... Zorobabeliui*... Auksinēs žvakidēs ir dviejų alyvmedžių regējimas yra pamokymas Zorobabeliui /žr Ag 1,1/. Kaip žvakidēs lempos, gaudamos aliejaus iš dviejų alyvmedžių be jokios žmogaus rankos pagalbos, gali nuolat žibēti, taip Zorobabelis turi pasitikēti ne kariška jēga, bet tiktai Dievu. Taip nurodoma, kad naujoji teokratija yra dvasinē. — [7]*Didysis kalne*... Net didžiausios kliūtys bus pašalintos. Visi priešai, kas jie bebūtų, piktoji dvasia /Jer, Kir/, nepalankūs žmonēs /Teod/, šventyklos statymą trukdą pagonys /Teod/, turēs būti sunaikinti. — *Svarbiausią*... Ne kertinį, kurs jau buvo gana senai padētas, bet tą, kuriuo statyba bus tarsi apvainikuota. — Taigi Zorobabelis turēs ypatingos Dievo pagalbos ir šventyklą statydamas. — *Jis sulygins grožį*... Vulg prasmē neaiški. Ebr t : šūkaujant : malonē, malonē jam ! T y, tebūna jis laimingai padētas, Dievas tepalaimina jį. — [9]*Ir jūs žinosite*... Iš šventyklos pastatymo jūs galēsite tikrai suprasti, kad ir visi kiti pažadai, liečią teokratiją, bus atitesēti. — [10]*Nes kas paniekins*... Sunkiose sąlygose buvo pradēta statyti antroji šventykla, ypač palyginus jos statymą ir baigimą su Saliamono atliktuoju darbu ; bet te-

suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : 9Zorobabelio rankos padėjo pamatus šitiems namams, ir jo rankos pabaigs juos, ir jūs žinosite, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane pas jus. 10Nes kas paniekins mažos pradžios dienas? Jie turės džiaugtis, kai matys Zorobabelio rankoje švininį lygintuvą. Tai yra septynios Viešpaties akys, kurios žvalgosi po visą žemę
11Aš atsiliepiau ir jam tariau : Kas yra šituodu alyvmedžiu žvakidės dešinėje ir jos kairėje? 12Aš atsiliepiau antrą kartą ir jam tariau : Kas yra šitos dvi alyvų šakelės šalia dviejų auksinių snapų, kuriuose yra auksiniai vamzdeliai? 13Jis man atsakė ir tarė : Argi tu nežinai, kas yra šitie? Aš atsakiau : Ne, mano Viešpatie. 14Tuomet jis tarė : Šitie yra du pateptieji, kurie stovi prie visos žemės valdovo

5. 1Aš vėl pakėliau savo akis ir žiūrėjau : Štai čia buvo skraidanti knyga. 2Tuomet jis man tarė : Ką tu matai? Aš atsakiau: Matau skraidančią knygą ; jos ilgis dvidešimt mastų ir jos plotis dešimts mastų. 3Jis man tarė : Tai yra prakeikimas, kurs išsiplėčia ant visos šalies paviršiaus ; nes kiekvienas vagis, kaip tenai parašyta, bus teisiamas. 4Aš išvesiu jį, sako kareivijų Viešpats, ir jis ateis į vagies namus ir į namus to, kurs prisiekia mano vardu melagingai ; jis pasiliks jo namų viduje ir sunaikins juos, jų medžius ir jų akmenis
5Po to angelas, kurs kalbėjo manyje, išėjo ir man tarė : Pakelk savo akis ir žiūrėk, kas tai yra, kas išeina. 6Aš tariau : Kas gi tai yra? Jis

---

nedrįsta nē vienas niekinti naujosios šventyklos ; jos statymu džiaugsis tauta, Dievo pagalba bus su statytoju. — *Matys Zorobabelio...* Žr aug 3,9 ir paaišk

11*Du alyvmedžiu...* Žr aug 3 e. — 12*Kas yra šitos...* Anot ebr t : ką reiškia dvi alyvų uogų kekēs prie dviejų auksinių vamzdžių, iš kurių teka auksas? Tekantis auksas čia yra ne kas kita, kaip tik blizgantis aukso spalvos skystimas, aliejus. Kodēl pranašas savo klausimą pakartoja, nevisai aišku ; gal jam rūpējo išreikšti savo mintį tiksliau ir tuo būdu gauti tikslesnį atsakymą. — 14*Du pateptieji* : iš Dovîdo giminēs kilęs tautos vadas Zorobabelis ir vyriausis kunigas Jošuē. Juodu Dievo pašaukimu ir šv Dvasios patepimu buvo skirti teokratinēs karalystēs pareigoms. — *Stovi* : pasiryžę tarnauti Viešpačiui

5. Tautos nuodėmės atėmimas

5,1-11. Bedieviai turēs žūti ir bedievybē bus pašalinta iš teokratinēs šalies

5. 1*Skraidanti knyga* : rašomosios medžiagos, pergamino gabalas, paprastai suvyniojamas į rietimą, buvo ištiestas ir laikēsi ore. — 2*Mastų*. Mastas lygus 0,525 metro ; todēl skraidąs lakštas buvo labai didelis. Tokie pat ilgiai ir pločiai buvo sandoros padangtēs ir Saliamono šventyklos dalių ir dalykų. Plg Iš 26-36 ; 3 Kar 6,3. 23-28 ; 2 Kron 4,1. — 3*Prakeikimas, kurs...* Dievo prakeikimas tarsi kabēte kabo ant visų nusidējēlių galvų ir tai visoje šalyje ; jis, sakytumei, nuolat laukia ženklo, kad nusidējēlį pultų. — *Kiekvienas vagis...* Įvardijamos ypač dvi nuodēmēs, kurios apima visus nusikaltimus žmonēms ir Dievui, tiek kiek tais nusikaltimais pažeidžiama artimo ir Dievo meilē /Teod/. Gal grįžusiems iš nelaisvēs Žydams šitos dvi nuodēmēs buvo labiau pavojingos. — 4*Jis pasiliks...* Prakeikimas nepraeina greitai, bet pasilieka, iki nusidējēlis visai sunaikinamas. Taip Dievas apreiškia savo šventumą

5*Kas išeina* : kas pasirodo. — 6*Ąsotis.* Ebr *ephah* buvo vadinama tam tikras saikas, kuriuo buvo seikējami, pav javai ; jis buvo lygus 31,54 litrų. Regējime buvo parodytas Zakharijui, be abejo, daug didesnis saikas, nes jame galējo sēdēti moteriškē. — *Jų išvaizda.* Šv Rašte kaikada minimas nuodēmių saikas /Prad 15,16/ ; kai jis būna jau pilnas, Dievas siunčia bausmę. Augščiau minētų nusi-

atsakė : Tai yra ąsotis, kurs išeina. Jis sakė : Tai yra jų išvaizda visoje
šalyje. [7]Štai buvo nešama švininė skritis, ir štai ąsočio viduje sėdėjo vie-
na moteriškė. [8]Jis tarė : Tai yra bedievybė, ir jis įmetė ją į ąsočio vidų,
o švino gabalą įmetė į jo angą. [9]Aš pakėliau savo akis ir žiūrėjau. Štai
pasirodė dvi moteriškės, o vėjas kėlė jų sparnus, kurie buvo kaip vanago
sparnai. Jos pakėlė ąsotį tarp žemės ir dangaus. [10]Tuomet aš tariau ange-
lui, kurs kalbėjo manyje : Kur šitos neša ąsotį ? [11]Ir jis man atsakė : Kad
jam būtų pastatyti namai Senaaro šalyje ; kai jie ten bus pastatyti, jis
bus padėtas ant savo papėdės

6. [1]Aš vėl pakėliau savo akis ir žiūrėjau : štai pasirodė keturi ve-
žimai iš tarp dviejų kalnų, tie gi kalnai buvo skaistvario kalnai. [2]Pirmo-
jo vežimo arkliai buvo sarti, antrojo vežimo arkliai buvo juodi, [3]trečiojo
vežimo arkliai buvo balti ir ketvirtojo vežimo arkliai buvo margi ir stip-
rūs. [4]Tuomet aš atsiliepiau ir tariau angelui, kurs kalbėjo manyje : Kas
yra šitie, mano Viešpatie ? [5]Angelas atsakė ir man tarė : Šitie yra keturi
dangaus vėjai, kurie išeina stovėti visos žemės valdovo akivaizdoje. [6]Ku-
rio arkliai buvo juodi, ėjo į šiaurės šalį, ir baltieji išėjo paskui juos, o
margieji išėjo į pietų šalį. [7]Tie, kurie buvo stipriausieji, išėjo ir stengėsi
apeiti visą žemę. Jis tarė : Eikite, pereikite per žemę, ir jie perėjo per
žemę. [8]Tuomet jis pašaukė mane ir kalbėjo man sakydamas : Štai tie,
kurie išeina į šiaurės šalį, nuramino mano dvasią šiaurės šalyje
[9]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [10]Imk iš tremtinių,
iš Holdajo, iš Tobijo ir iš Idajo. Tu pats tą dieną ateisi ir įeisi į Sopho-
nijo sūnaus Jošijo namus, į kuriuos anie atėjo iš Babilono ; [11]paimk auksą
ir sidabrą, padaryk vainikų, padėk juos ant vyriausiojo kunigo Josedeko
sūnaus Jošuės galvos [12]ir kalbėk jam, sakydamas : Štai ką sako kareivijų

---

dėjėlių nusikaltimai buvo panašūs į didelį saiką su sėdinčia jame moteriške. — [7]*Buvo nešama* : buvo pakelta. Kalbama apie apskritą sunkų švininį saiko dangtį. Jei jo svoris buvo tikrai lygus Žydų talentui, tai jis svėrė 42,53 kg. — *Moteriškė* : įasmeninta nuodėmė, bedievystė. — [9]*Dvi moteriškės*. Jiedvi vaizduoja visas priemones žmonių tarpe, kuriomis Dievas naudojasi, kad pašalintų pikta iš savo tautos. — *Kaip vanago*. Ebr t : kaip gandro. — [11]*Senaaro*. Taip buvo vadinama šalis, kurios žmonės pirmą kartą viešai organizavo sąmokslą prieš Dievą /Prad 10,2/. Ten buvo statomas Babelės bokštas, ten buvo tinkamiausi pastovi vieta išvarytai iš teokratinės tautos bedievybei. — Pasireiškiąs vyriausiame kunige Jošuėje ir tautos vade Zorobabelyje šventumas turi pasiekti ir visą tautą, nes tik tikras šventumas, ne kūniška kilmė suteikia teisę dalyvauti atnaujintos teokratijos geradarystėse. Tas tautos šventumas žadamas šituo regėjimu

6. Teismas tautoms, Dievo tautos laimė

6,1-15. Keturių pakinkytų vežimų regėjimu pranašas pamokomas, kad visos pagonių tautos bus nugalėtos /1-8/. Simboliniu vainiko padėjimu ant vyriausiojo kunigo galvos skelbiama, kad Mesijas bus karalius ir kunigas /9-15/

6. [1]*Keturi vežimai*... Plg su raitelių regėjimu aug 1,8-11. — *Iš tarp dviejų kalnų* : todėl iš gilaus slėnio. Jei vežimai išeina iš Jerusalės, tai du kalnu galėjo būti Sionas ir Alyvų kalnas. Kalnai iš skaistvario neišardomi, nenugalimi. Jerusalė yra nenugalimos amžinos teokratijos centras. — [7]*Jis tarė* : visos žemės valdovas tarė. — [8]*Nuramino mano*... Nugalėjus visai Dievo tautos priešus, rūstybė, kurią jie buvo sukėlę, aprimsta. Minima ypatingu būdu šiaurė, nes ten buvo Babelė ir Asirija, iš kurių Dievo tautai teko daugiausia kentėti. — Arklių spalvų įvairumas turi nurodyti, kad

Viešpats: ŠTAI VYRAS, JIS VARDU ATŽALA; po juo žels, ir jis
statys Viešpačiui šventyklą. [13]Jis pastatys šventyklą Viešpačiui, jis nešios
garbę, sėdės ir viešpataus savo soste; jis bus kunigas savo soste, ir bus
tarp jųdviejų taikos sandora. [14]Vainikai bus Helemui, Tobijui, Idajui
ir Sophonijo sūnui Hemui atsiminimas Viešpaties šventykloje. [15]Tuomet
tie, kurie yra toli, ateis ir statys Viešpaties šventykloje, ir jūs žinosite,
kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane pas jus. Įvyks gi tai, jei jūs atsidėję klausysite Viešpaties, jūsų Dievo, balso

7. [1]Tai atsitiko ketvirtais karaliaus Darijaus metais; Viešpaties
žodis buvo suteiktas Zakharijui ketvirtą dieną devinto mėnesio, kurs vadinamas Kaslevu. [2]Sarasaras, Rogommelekhas ir buvusieji su juo žmonės
pasiuntė į Dievo namus melstis Viešpaties akivaizdoje [3]ir sakyti kareivijų

Dievas veikia ir nugali įvairiais būdais /plg Apr 6,4-8/ [10]*Iš tremtinių...* Nors nelaisvės metams pasibaigus visi Žydai galėjo grįžti į Palestiną, tačiau daug jų pasiliko Babilonijoje. Pasilikusieji ištrėmime lankydavo Jerusalę, siųsdavo dovanų ir vėl grįždavo atgal. Tokie svečiai su dovanomis turėjo būti Holdajis ir kiti. Jie buvo sustoję Jošijo namuose, kur turėjo juos rasti Zakharijas. Jošijas gal buvo palikuonis to Sophonijo, kurs minimas Jer 21,1; 37,3. — [11]*Vainikų...* Kalbama apie vieną karūną, sudarytą iš kelių supintų ar susegtų vainikų. — *Ant vyriausiojo...* Vainikų uždėjimas ant vyriausiojo kunigo galvos turėjo parodyti, kaip didelę garbę Dievas nori suteikti tiems, kurie pasirodo tikrai atsidavusiais teokratijai. — [12]*Sakydamas...* Vyriausis kunigas yra Mesijo figūra; todėl karūna, kuria puošiama vyriausiojo kunigo galva, iš tikrųjų priklauso Mesijui, su kuriuo artimiausioje vienybėje pasilieka ir teokratinė tauta. — *Štai vyras...* Žr aug 3,3. Kaldaiškas tekstas šituos žodžius paaiškina taip: štai žmogus, kurs vardu Mesijas; jis turi būti apreikštas ir pagarbintas. — *Po juo žels.* Ebr t: jis žels iš apačios, t y, iš mažos pradžios labai išaugs. Nors kilęs iš Dovîdo giminės pasirodys be jokio didingumo ir augs pamažu, kaip toksai, statys Viešpaties šventyklą, tą naują šventovę, kurią matė pranašas Ezekiēlis atnaujintoje teokratijoje, kuri, kaip švenčiausis dalykas, ne žmonių padarytas pastatas, turi būti Mesijo patepta /Dan 9,24/. Tos šventovės, kurią turi pastatyti Mesijas, vaizdas bus Zorobabelio statomoji šventykla; šita buvo senosios teokratijos vidurys, naujoji bus dvasinis pastatas. — [13]*Jis nešios garbę...* Kai dvasinė šventykla bus pastatyta, Mesijas bus tikras ir teisėtas vainiko nešiotojas, pilnas garbės ir didenybės; jis kaip karalius ir kunigas sėdės savo soste, nes jam priklauso amžinasis Dovîdo sostas /2 Kar 7,16; Ps 88, 38/. — *Bus tarp jųdviejų...* Mesijo viešpatavimas kunigiškas, pilnas taikos. Karališkoji ir kunigiškoji valdžia Sen Test buvo suteiktos atskiriems asmenims, viena Dovîdo giminei, kita Aarono šeimai; Mesijas abi valdžias labai išaugština ir sujungia, taip kaip jos buvo sujungtos Melkisedeke, kurs buvo Mesijo vaizdas. — Taikos sandora tarp dviejų valdžių aiškintojų dar suprantama apie tam tikrą vienybę tarp Mesijo ir vyriausiojo kunigo, kurs tuo būdu raginamas taip eiti savo pareigas, kad tikrai būtų Mesijo atvaizdas, kad tarp jo ir Mesijo būtų tobula nusistatymų sandora. — [14]*Helemui*: aug 10 e minėtam Holdajui, kurio gal antras vardas buvo Helemas. — *Hemui.* Ebr t yra ž *hen,* kurs reiškia malonę. Taip čia vadinamas Sophonijo sūnus, Jošijas /10 e/. Taigi padarytas iš dovanų vainikas, padėtas naujai pastatytoje šventykloje, turės priminti tris atvykusius iš Babilono pasiuntinius ir priėmusį juos į savo namus Jošiją. — [15]*Kurie yra toli...* Kaip brangios dovanos, iš kurių buvo padarytas vainikas, buvo atneštos iš Babilono, taip tolimiausių šalių tautos turi prisidėti prie tikrojo Dievo šventyklos statymo. Taip čia pranašaujamas pagonių grįžimas į Dievą. — *Jūs žinosite...* Kaip aug 4,9

Viešpaties namų kunigams ir pranašams, klausiant : Ar man reikia penk-
tame mėnesyje verkti, arba ar aš turiu pašventinti save, kaip jau dariau
daugelį metų ?
[4]Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [5]Kalbėk
visai šalies tautai ir kunigams, sakydamas : Kai jūs per šiuos septynias
dešimtis metų pasninkavote ir raudojote penktame ir septintame mėne-
syje, argi jūs tikrai man pasninkavote ? [6]Ir kai jūs valgėte ir gėrėte, argi
ne sau valgėte ir ne patys sau gėrėte ? [7]Argi tai ne tie žodžiai, kuriuos
Viešpats yra kalbėjęs per pirmuosius pranašus, kai Jerusalė dar tebebuvo
gyvenama pietuose ir lygumose ?
[8]Viešpaties žodis buvo suteiktas Zakharijui ir pasakyta : [9]Kareivijų
Viešpats sako taip : Teiskite teisingai, rodykite gailestingumą ir pasi-
gailėjimą, kiekvienas savo broliui. [10]Neskriauskite našlės, našlaičio, atei-
vio ir beturčio, ir tenemano nė vienas savo širdyje pikta prieš savo brolį.
[11]Bet jie nenorėjo to žiūrėti ir atkakliai atgręžė man nugarą ir apkur-
tino savo ausis, kad neišgirstų ; [12]jie padarė savo širdis kietas kaip dei-
mantas, kad negirdėtų įstatymo ir tų žodžių, kuriuos kareivijų Viešpats
savo dvasia siuntė per pirmuosius pranašus. Iš to buvo didelis kareivijų
Viešpaties užsidegimas. [13]Įvyko, kaip jis buvo kalbėjęs, bet jie ne-
klausė; taigi kai jie šauks, aš neišklausysiu, sako kareivijų Viešpats. [14]Aš

II. Tinkamas prisirengimas laimėti pažadus

7,1-8,23. Dievas reikalauja paklusnumo, ne pasninko /7,1-7/; nepaklusnumas atneša nelaimių /7,8-14/, Dievas žada Sionui malonę ir laimę /8,1-8/, todėl Žydų tautai reikia nenustoti drąsos ir pasitikėti Dievo palaiminimu /8,9-17/ ; Jerusalē turēs virsti visų tautų centru /8,18-23/

7. [1]*Kaslevu.* Jis atitinka mūsų lapkričio pusę ir gruodžio pradžią. Plg 2 Esd 1,1.7. — [2]*Į Dievo namus...* Tikriau anot ebr t : Betelis pasiuntē Sarasarą, Rogommelekhą ir tt, arba : Betelio gyventojai, būtent, Sarasaras, Rogom-Melekhas ir tt. Betelis nedidelis miestelis arti 20 km į šiaurę nuo Jerusalēs. Jo gyventojų dalis buvo grįžus iš nelaisvēs draug su Zorobabeliu /2 Esd 7,32/ ; paminēti čia grįžusių vardai asiriški, matomai jie buvo gauti nelaisvēje. — [3]*Ar man reikia...* Klausiama Betelio miestelio vardu. Klausimas liečia kaikurių pasninkų laikymą. Israēlio sūnūs liūdniems savo krašto įvykiams paminēti buvo sau paskyrę įstatyme neįsakytų pasninko dienų, pav, 10. penktojo mēnesio dieną, kurioje buvo sudeginta Jerusalē ir jos šventykla /Jer 52,12.13/, trečią septinto mēnesio dieną dēl Godolijo nužudymo /4 Kar 25,25 ; Jer 42,21/, devintą ketvirto mēnesio dieną, kurioje buvo paimta Jerusalē Sedekijo laikais /Jer 39,2 ; 56,6/, pagaliau 10. dešimto mēnesio dieną, kurioje Nebukadnetsaras buvo pradējęs Jerusalēs apgulimą /Jer 52,1/. Ketvirtais Darijaus metais, kai jau žymi šventyklos dalis buvo atstatyta, rodēsi atējęs laikas pakeisti gedulą džiaugsmu. Tačiau Žydai jų pačių paskirto pasninko patys nedrįsta pamesti ir nori patirti, koki čia būtų Dievo valia. — *Pašventinti.* Anot ebr t : paskirti, t y, susilaikyti /nuo valgio, gērimo/. — *Daugelį metų* : nelaisvēs metu

[5]*Visai šalies tautai ir...* Atsakymas duodamas ne vien Betelio miesteliui, bet visai tautai, nes tai svarbus pamokymas visiems. — *Argi jūs tikrai man...* Dievas tų pasninkų nebuvo įsakęs ; buvo pasninkaujama ne pakelta į Dievą širdimi. Tokie pasninkai neturi vertēs Dievo akyse ; jų galima nesilaikyti, nes jais neįsigyjama nuopelnų pas Dievą. — [6]*Kai jūs valgēte...* Kaip žmonēs valgo ir geria patys sau, taip buvo padarę ir Žydai su savo pasninkais. — [7]*Argi tai ne tie...* Ar jūs nežinote, ko Dievas nuolat, bet veltui reikalavo. — *Pietuose ir lygumose* : Negebe ir Šepheloje, Palestinos pietų pakraščiuose ir pajūryje

[9]*Teiskite...* Žr Iš 22,22 ; Ješ 1,23 ; Jer 5,28. — [12]*Savo dvasia...* Pranašai

išsklaidžiau juos visose karalystėse, kurių jie nežinojo ; šalis buvo jų palikta, taip kad nebuvo, kas per ją eitų ir grįžtų, ir jie pavertė brangiausią šalį tyruma

8. [1]Vėl buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : [2]Kareivijų Vieš-
pats sako taip : Aš turėjau labai didelio pavydo dėl Siono ir aš pavydė-
jau dėl jo su dideliu užsidegimu. [3]Kareivijų Viešpats sako taip : Aš grįžtu
į Sioną ir gyvensiu Jerusalės viduje ; Jerusalė bus vadinama Ištikimybės
miestas ir kareivijų Viešpaties kalnas, pašvęstas kalnas. [4]Kareivijų Viešpats
sako taip : Seniai ir senelės dar gyvens Jerusalės gatvėse, kiekvieno ran-
koje bus jo lazda dėl didelės senatvės. [5]Miesto gatvės bus pilnos vaikų ir
mergaičių, žaidžiančių jo aikštėse. [6]Kareivijų Viešpats sako taip : Jei
tai šios tautos liekanų akyse rodysis sunku anose dienose, argi bus sunku
mano akyse, sako kareivijų Viešpats ? [7]Kareivijų Viešpats sako taip :
Štai aš išgelbėsiu savo tautą iš rytų šalies ir iš saulėleidžio šalies. [8]Aš
atvesiu juos, ir jie gyvens Jerusalės viduje ; jie bus man tauta, ir aš
būsiu jiems Dievas tiesoje ir teisybėje. [9]Kareivijų Viešpats sako taip :
Tesustiprėja jūsų rankos, kurie girdite šiose dienose šituos žodžius iš pra-
našų burnos, tą dieną, kurioje padėti kareivijų Viešpaties namų pamatai,
kad būtų statoma šventykla. [10]Nes pirm šių dienų nebuvo užmokesčio
žmonėms, nei pelno iš gyvulių ; nebuvo ramybės nei įeinančiam, nei išei-
nančiam dėl sielvarto, ir aš leidau, kad visi žmonės būtų vienas prieš kitą ;
[11]bet dabar aš darysiu šios tautos liekanoms ne taip, kaip praeitose die-
nose, sako kareivijų Viešpats ; [12]bus taikos sėkla : vynuogynas duos savo
vaisių, žemė duos savo derlių ir dangus duos savo rasą ; aš padarysiu, kad
šios tautos liekanos imtų visa tai valdyti. [13]Ir atsitiks, kad kaip jūs, Judo
namai ir Israėlio namai, buvote prakeikimas tautose, taip aš išgelbėsiu
jus, ir jūs būsite palaiminimas ; nebijokite, tesustiprėja jūsų rankos.

---

kalbējo šv Dvasios įkvēpti. — [13]*Kai jie šauks...* Taip buvo pranašauta pirmųjų pranašų /plg Ješ 65,12 ; 66,4 ; Pat 1,24-30/. — Zakharijas čia tik primena, kas buvo pasakyta apie ateitį, nors dabar tai jau priklauso praeičiai

8. [2]*Didelio pavydo...* Žr aug 1,14 paaišk. — [3]*Aš grįžtu...* Kai Dievas buvo leidęs priešams paimti Jerusalę, jis buvo tarsi palikęs Sioną ir savo šventąją buveinę /Plg Ez 10,18 ; 11, 23 ir 43,2/. — *Gyvensiu...* Kartojamas pažadas, padarytas aug 2,5 regējime. Pilnai jis bus atitesētas tikroje ir tobuloje teokratijoje. — *Ištikimybēs miestas* : kuriame ištikimybē Dievui niekuomet nesiliauja /Ješ 1,21/. — *Viešpaties kalnas* : Morijos kalnelis, kuriame buvo pastatyta šventykla. — [4]*Seniai ir...* Jerusalē bus pilna laimingų senelių ir linksmai augančio jaunimo. Ankstyva žmogaus mirtis Sen Test buvo laikoma bausme už nuodēmes. Ilgas amžius, gausingi palikuonys, ypatingo Dievo palaiminimo žymēs. Dievo tautos daugējimas yra nuolatinēs Mesijinių laikų žymēs. Plg Ješ 65,20. — [7]*Iš rytų šalies...* Viešpats grąžins Žydus iš visų šalių, į kurias jie buvo ištremti /Ješ 45,5.6 ; Joel 3,6/, ir apgyvendins juos padidintoje jų sostinēje /aug 2,4.5/. — [9]*Iš pranašų* : Agējo ir Zakharijo. — *Tą dieną, kurioje...* Anot ebr t čia kalbama ne apie pirmą kartą padētus pamatus naujai šventyklai, bet apie šventyklos statymo darbą po keliolikos metų pertraukos. — [10]*Nebuvo užmokesčio...* Plg Ag 2, 17.18. — *Dēl sielvarto.* Ebr t : dēl prispaudējo /žr 1 Esd 4, 1-5,24/. — [12]*Bus taikos sēkla* : sēkla ar sēja bus toki pat taikos metu, todēl nežus, nebus sunaikinta. — *Dangus duos...* Plg Ag 2,19... 1 Mak 14,8. — [13]*Buvote prakeikimas...* Plg Jer 24,9 ir k. — [15]*Nebijokite.* Kaip niekas negalējo sutrukdyti mano grasymų įvykdymo, taip niekas nesutrukdys mano gausaus palaiminimo. — [16]*Taikos teismo.* Rūpinkitēs, kad jūsų teismas būtų toks, kurs daro taiką, suderina besivaidijančius, daro gincams galą. —

[14]Nes kareivijų Viešpats sako taip: Kaip aš buvau nusistatęs plakti jus,
kai jūsų tėvai vedė mane į rūstybę, sako Viešpats, [15]ir nepasigailėjau,
taip vėl nusistačiau šiose dienose daryti gera Judo namams ir Jerusa-
lei; nebijokite! [16]Taigi štai kas reikia jums daryti: Kalbėkite tiesą
kiekvienam savo artimui; žiūrėdami tiesos ir taikos teismo, teiskite savo
vartuose. [17]Nemanykite nė vienas savo širdyse pikta prieš savo artimą ir
nemėgkite melagingos priesaikos; nes visa tai yra dalykai, kurių aš ne-
kenčiu, sako Viešpats

[18]Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [19]Kareivijų Vieš-
pats sako taip: Ketvirto mėnesio pasninkas, penkto pasninkas, septinto
pasninkas, ir dešimto pasninkas turi virsti Judo namams džiaugsmu ir links-
mybe ir puikiomis iškilmėmis. Tiktai mylėkite tiesą ir taiką. [20]Karei-
vijų Viešpats sako taip: Dar ateis į čia tautų ir gyvens daugelyje vie-
tų, [21]ir jų gyventojai eis vienas pas kitą ir sakys: Eikime ir maldaukime
Viešpaties veidą ir ieškokime kareivijų Viešpaties, eisiu draug ir aš. [22]Daug
tautų ir galingos giminės ateis į Jerusalę ieškoti kareivijų Viešpaties ir
maldauti Viešpaties veido. [23]Kareivijų Viešpats sako taip: Anose dienose
dešimts žmonių iš visų giminių kalbų išties ranką ir nutvers žmogaus
Žydo skverną, sakydami: Mes eisime draug su jumis, nes mes esame
girdėję, kad Dievas yra su jumis

9. [1]Viešpaties žodžio našta Hadrakho šaliai ir Damaskui, ant kurio jis
pasilieka, nes Viešpats kreipia savo akį į žmones ir į visas Israėlio gimines.
[2]Ir Ematas yra jo pasienyje, taip pat Tiras ir Sidonas, nes jie labai di-
džiuojasi savo išmintimi. [3]Tiras pasistatė sau tvirtovę ir prisikrovė sidabro
kaip žemių ir aukso kaip gatvių purvų. [4]Štai Viešpats paims jį ir įblokš
į jūrą jo tvirtovę; jis bus ugnies prarytas. [5]Askalonas tai matys ir nu-
sigąs; taip pat Gaza, ji turės didelio skausmo; taip pat Akaronas, nes

---

Savo vartuose: miestų vartuose, kur pas Žydus teismas paprastai buvo daromas. — [17]*Nemanykite*... Sąlygos, kuriomis Viešpats atitesēs savo pažadus, pakartojamos. Plg aug 7,9.10

[19]*Viešpats sako taip*... Grįžtama prie Betelio gyventojų iškelto klausimo apie pasninkus /aug 7,3/. Teokratijos atstatymas bus taip garbingas dalykas, kad net seno liūdesio ir gedulo atsiminimas turi sukelti džiaugsmą, nes tas liūdesys buvo kelias į didelę laimę. Be pasninkų, paminētų aug 7,3.5, čia minimi dar du kitu pasninku. — Žr aug 7,3 paaišk. — [20]*Dar ateis*... Anot ebr t: dar atsitiks, kad visos tautos ir daugelio miestų gyventojai ateis. Jų gyventojai eis vieni pas kitus ir sakys: Kelkitēs, eikime ir tt. — Taigi pagonys lenktyniaudami skubēs į Jerusalę garbinti Viešpaties. — [23]*Dešimts žmonių*... Ateinančių iš pagonių bus daug daugiau kaip Žydų. Jie laikysis tikrai pamaldžių Žydų, kad apsisaugotų nuo bet kurios klaidos kelyje į Viešpatį

III. Tautos gelbėjimo įvykdymas

1. Teismas pagonims

9,1-11,17. Viešpats nubaus artimus Israēlio kaimynus /9,1-7/, Gelbētojas atvyks raitas ant asilaičio į Sioną, kur grįžusieji bus laimingi /9,8-17/. Gelbējimo reikia prašyti Dievą, kurio kaimenei bus suteiktas gerasis ganytojas; jis išsklaidytą kaimenę surinks /10,1-12/. Šalis bus sunaikinta, nes kaimenē gerojo ganytojo neklauso ir išjuokdama jį atmeta, todēl ji bus atiduota netikusiam ganytojui /11,1-17/

9. [1]*Našta*: nelaimę skelbianti pranašystē. — *Hadrakho*. Taip buvo vadinama apskritis su to paties vardo miestu, Damasko ir Emato kaimynystēje. — *Damaskui*. Prieš Sirijos sostinę Damaską buvo paskelbta neviena pranašystē /Ješ 17,1; Jer 49,43; Am 1,3/; Damaskui gresianti bausmē pasilieka, iki pagaliau ji bus įvykdyta. — *Jis pasilieka*. Viešpa-

jo viltis nuėjo niekais ; Gazos karalius žus ir Askalonas nebus gyvenamas.
[6]Azote apsigyvens svetimšalis, ir aš sunaikinsiu Pilistimų puikybę. [7]Aš
atimsiu jo kraują iš jo burnos ir jo nuobodas iš tarpo jo dantų ; tuomet
ir jis bus paliktas mūsų Dievui ; jis bus kaip vadas Jude ir Akaronas
kaip Jebusietis

[8]Aš apstatysiu savo namus tais, kurie kareiviauja man eidami ir grįž-
dami ; joks prispaudėjas daugiau nebeis per juos, nes dabar aš matau
savo akimis. [9]Labai džiaugkis, Siono dukte, linksmai šūkauk, Jerusalės
dukte. ŠTAI TAVO KARALIUS ateina tau teisus ir gelbėtojas, jis netur-
tingas ir joja ant asilės ir jauno asilaičio. [10]Aš išnaikinsiu kariškus vežimus
iš Ephraimo ir žirgus iš Jerusalės ; kariškas kilpinis bus sulaužytas. Jis
skelbs taiką tautoms, ir jo valdžia bus nuo jūros iki jūrai ir nuo upių
iki žemės pakraščių

[11]Ir tu dėl savo sandoros kraujo išvesi savo kalinius iš duobės, ku-
rioje nėra vandens. [12]Grįžkite į tvirtovę, pilni vilties kaliniai ; dar šiandien
aš skelbiu : aš atsilyginsiu tau dvigubai. [13]Nes aš įtempiau sau Judą
kaip kilpinį, pripildžiau Ephraimą ; aš sukelsiu, o Sione, tavo sūnus
prieš tavo, o Graikija, sūnus ir padarysiu iš tavęs tarsi karžygių kala-
viją. [14]Ant jų pasirodys Viešpats Dievas, ir jo vilyčia išeis kaip žaibas ;
Viešpats Dievas trimituos trimitu ir žygiuos pietų viesule. [15]Kareivijų
Viešpats globos juos ; jie rys ir pavergs vilpstynės akmenimis ; jie gers
ir bus girti kaip nuo vyno, bus pilni kaip aukų taurės ir kaip altoriaus

ties žodis pasilieka. — *Į žmones* : į pagonių tautas. — [2]*Ematas* : prie Oronto upės. Laimingais laikais Žydų tautos valdomas plotas tęsėsi nuo įėjimo į Ematą iki Egipto upei /plg 3 Kar 8, 65 ; 4 Kar 14,25/. Skelbiama čia Sirijai bausmė buvo įvykdyta Aleksandro D laikais. — *Tiras ir...* Ir ant šitų Phenikijos miestų pasilieka Viešpaties žodžio našta. Tiras labai gyrėsi savo išmintimi. Apie jo tvirtoves ir didelius turtus žr Ez 26.27 ir 28 skyr. — [5]*Askalonas... Gaza...* Pilistimų miestai... Pranašai pranašavo apie jų likimą, Jer 25,20 ; Am 1,6-8 ; Soph 2,4. — [6]*Svetimšalis.* Ebr ž *mamzer* vadinama neteisētoje moterystēje gimusieji vaikai ; čia taip pavadintas tautų mišinys, kuriuo Aleksandras D stengēsi apgyvendinti savo pavergtus kraštus. — [7]*Jo kraują...* Jo kruvinos aukos ir aukų pokyliai liausis. Gal kaikada aukų kraujas buvo vartojamas kaip pašvęstas aukų gēralas. — *Nuobodas* : stabams atnašautą aukų mēsą. — *Tuomet ir jis...* Kai Pilistimai bus nubausti, jų likusieji priklausys Israēlio Dievui ir tarnaus jam ištikimai. Jiems teks garbingų pareigų, nes teokratinēje tautoje nebebus skirtumo tarp Žydo ir Nežydo. — *Jebusietis.* Jebusiečiai ilgai priešinosi Žydams, iki pagaliau Dovîdas neišvarē jų iš Siono pilies ; vēliau jie su Žydais suartējo ir virto išrinktosios tautos dalimi. Panašus garbingas likimas laukia ir Akaroniečius [8]*Savo namus* : savo šeimyną, savo tautą, Eklesiją. Ebr t : aš pastatysiu karišką stovyklą savo namams dēl kariuomenēs, dēl praeinančio ir grįžtančio, t y, Dievas gins teokratinę tautą nuo visų priešų puolimų. — [9]*Tavo karalius* : tai seniai žadētasis, kuriam Dievas suteiks viešpatavimą /Ez 21,27/, kurs amžinai sustiprins Dovîdo sostą. — *Tau* : tavo naudai, kad suteiktų tau gērybių /plg Ješ 6,9/. — *Teisus* : jis atneša teisingumą ir atveda tą teisingumo ir šventumo būklę, kurios Dievas nori, kad būtų žmonēse, ir kurią jau tiek daug kartų yra pažadējęs per savo pranašus. — *Gelbētojas* : suteikia išgelbējimą, ramybę, saugumą. Anot ebr t : išgelbētasis, t y, Dievo globa apdovanotas ir ją kitiems teikiąs /plg Žyd 5,7/. — *Neturtingas.* Kad nebūtų jokios abejonēs, jog tas karalius steigs dvasinę karalystę, ne pasaulinę, pranašas vadina jį neturtingu, todēl nuolankiu, romiu. — *Joja ant asilēs.* Jis žengia į savo karališkąjį miestą, į savo protēvių sostinę, ne ant puikaus kovos žirgo, ne kaip nugalētojai, bet kaip pritinka teokratiniam karaliui, kurs yra savo

ragai. [16]Viešpats, jų Dievas, išgelbės juos tą dieną kaip savo tautos kaimenę, nes šventi akmenys iškils jo šalyje. [17]Nes kas yra jo gerumas ir kas jo gražumas, jei ne išrinktųjų kviečiai ir vynas, kurs želdina mergaites ?

10. [1]Prašykite Viešpatį lietaus vėlyvuoju metu, ir Viešpats padarys sniego ; jis duos jiems gausaus lietaus kiekvienam žolės lauke. [2]Nes stabai kalba tuščius dalykus, žyniai mato melą ir sapnuotojai kalba veltui ;

---

tautos ganytojas, ant asilo. — Dabartinis Vulg skaitymas : super asinam, ant asilės, klaidingas senuose Vulg rankraščiuose buvo : super asinum, ant asilo ; toki yra prasmē ir ebr t žodžio *khomor*. — *Ant jauno asilaičio.* Čia minimas ne kitas gyvulys, bet tas pat, lyg kad būtų pasakyta : ant asilo, kurs yra asilēs vaikas. — Kaip visa šitos eil pranašystē buvo įvykdyta, žr Mt 21,1 ; Mk 11,1 ; Lk 19,29 ; Jo 12,14. — [10]*Aš išnaikinsiu.* Kad būtų parengtas kelias Mesijui, Dievas sunaikins visus karo pabūklus ; Mesijas skelbs tautose taiką ir steigs visoje žemēje taikos karalystę. Plg Mikh 5,9-13 ; Ješ 9,4... — *Bus nuo jūros...* Apims visą pasaulį. Plg Ps 71,8. — *Nuo upių* : ebr t : nuo upēs, t y, nuo Eufrato. Plg Ješ 7,20 ; Mikh 7,12

[11]*Ir tu* : Sione. — Dēl kitados krauju patvirtintos sandoros /Iš 24,4-8/ bus suteikta laisvē visiems tremtiniams ; juos visus atgaus Sionas. — *Išvesi.* Ebr t : dēl tavo sandoros kraujo aš išleidžiu tavo kalinius. — Taigi pats Dievas grąžina laisvę Žydams, ištremtiems į Kaldēją. — *Iš duobēs, kurioje...* Kalējimai neretai buvo įtaisomi duobēse, kuriose buvo laikomas vanduo. Plg Ješ 37,16. Čia duobē be vandens vadinama Babilonas. — [12]*Į tvirtovę* : į Sioną, kurį Dievas savo apvaizda saugo, kurs, kaip teokratijos vidurys, matē daug Dievo stebuklų. — *Dvigubai.* Juo daugiau jie iškentējo, juo gausiau Dievas atsilygins. — [13]*Aš įtempiau...* Judas ir Israēlis turi sudaryti vieną tautą, vieną Dievo karalystę. Judas yra kilpinis, Ephraimas — vilyčios, kurios leidžiamos iš kilpinių. — *Graikija.* Ebr t : *Javan.* Žr Dan 8,20. — Ir stipriausi Graikų karalystē /žr Dan 2,39 ; 7,6/ turi žūti, kad Dievo karalystē iškiltų ; kovoje su ana Dievo tauta turi būti karžygių kalavijas. — [14]*Ant jų pasirodys...* Pats Dievas pasirodys ir teiks pagalbą. — *Pietų viesule* : kaip smarkiausis pietų viesulas, plg Ijob 39,9 ; Ješ 21,1. — Kadangi čia kalbama apie kovą ne prieš visus Dievo priešus bendrai, bet apie kovą prieš Graikus, tai galima padaryti išvadą, kad pranyšystē buvo įvykdyta Makabiejų laikais /Ephr, Teod/. — [15]*Pavergs...* Ebr t : jie mindo kojomis vilpstynēs akmenis, t y, priešų paleisti vilpstynēmis akmenys jiems nekenkia. — *Jie gers...* Ryti, gerti, sakoma apie didelę drąsą kovose ir apie didelį nugalējimo džiaugsmą. /Teod/. Kad kovos Makabiejų laikais buvo labai kruvinos, pasirodo, tarp kita ko, iš 1 Mak 7,27-47 ; 11,48 ; 2 Mak 8,30 ; 10,17 ir k. — *Kaip aukų taurēs.* Jų kova Dievui pašvęsta ir šventa ; ji jo priimama kaip auka Sen Test aukose, kur kraujas buvo susemiamas aukų taurēmis ir išliejamas ant altoriaus kampų. — *Ragai* : kampai /ebr t/. — [16]*Išgelbēs juos* : garbingai nugalējęs priešus, Žydai gyvens laimingi savo šalyje. — *Nes šventi...* Kadangi jie prisiēmē kovos vargus, šventykla spindēs nauju garbingumu. — Keli aiškintojai randa, kad šventais akmenimis čia pavadinti patys Žydai : /jie/ vainiko akmenys, spindintys jo šalyje. — [17]*Nes kas yra...* Anot ebr t : Kaipgi didelē jo, Israēlio, laimē, kaip puikus jo gražumas. Kviečiai augina jaunikaičius ir vynas mergaites. — Taip aprašoma laiminga tautos būklē po laimēto karo. Žadamas geriausis javų derlius ir vynuogių gausybē vynuogynuose

10. [1]*Lietaus vēlyvuoju metu.* Palestinoje lietaus būna po sējos ir prieš pjūtį ; vienas ankstyvasai, kitas vēlyvasai. Nuo to lietaus gausumo pareina derlius. Tiems, kurie laiko įsakymus, Dievas buvo pažadējęs duoti to lietaus /Pak 11,13-15/. Todēl pranašas ragina bendralaikius jau dabar prašyti Dievo reikiamo jiems lietaus. — *Sniego.* Anot ebr

jie guodžia veltui ; todėl jie išvedami kaip kaimenė, bus varginami, nes
nėra jiems ganytojo
3Mano narsas užsidegė prieš ganytojus ir aš lankysiu ožius; nes kareivijų
Viešpats lankys savo kaimenę, Judo namus ir padarys iš jų tarsi savo
garbės žirgą kare. 4Iš jo bus kampas, iš jo balsys, iš jo kovos kilpinis,
iš jo taip pat visoks reikalautojas. 5Jie bus kaip drąsuoliai, kurie mindo
kelių purvus kovoje : Jie kariaus, nes Viešpats yra su jais, ir tie, kurie
jos raiti ant arklių, bus sugėdinti. 6Aš sustiprinsiu Judo namus ir iš-
gelbėsiu Juozapo namus ; aš grąžinsiu juos, nes aš jų pasigailėsiu, ir jie
bus, kaip yra buvę, kolei aš nebuvau jų atstūmęs ; nes aš Viešpats, jų
Dievas, ir aš išklausysiu juos. 7Tuomet Ephraimas bus kaip karžygiai, ir
jų širdis bus linksma, kaip nuo vyno ; jų sūnūs tai matys ir linksminsis,
ir jų širdis džiūgaus Viešpatyje
8Aš sušvilpsiu jiems ir surinksiu juos, nes aš atvadau juos ; aš pa-
dauginsiu juos taip, kaip jie buvo anksčiau padauginti. 9Aš pasėsiu juos
tautose, ir iš tolo jie atsimins mane ; jie gyvens su savo sūnumis ir grįš.
10Aš parvesiu juos iš Egipto šalies ir surinksiu juos iš Asiriečių, atve-
siu juos į Galaado ir į Libano šalį, taip kad jiems visiems nebebus vietos.
11Tuomet jie eis per jūros sąsmauką ir užgaus bangas jūroje ; visos upės
gilumos bus sugėdintos, Asuro puikybė bus pažeminta, ir Egipto skeptras
eis šalin. 12Aš sustiprinsiu juos Viešpatyje, ir jie vaikščios jo vardu, sako
Viešpats

t : žaibų. — Kilstant audrai ir pradėjus žaibuoti, netrunka ateiti lietus. — *Žolės* : augalų, javų. — 2*Stabai*. Ebr ž *theraphim* reiškia naminius dievaičius ; jų pagalba buvo buriama ateitis /plg Prad 31,19 ; 1 Kar 19,13 ; Ez 21,21/. — Visos praeities nelaimės kilo iš stabų garbinimo ir prietarų. Tai buvo tikroji priežastis, kodėl Žydai buvo kitados išvesti iš savo tėvynės ir kodėl jiems tenka kentėti dabartinius vargus. Visa tai atsitiko tautai, nes jos vadai ir mokytojai neatliko savo prievolių

3*Ganytojus... ožius*. Kas čia turėta galvoje, ne visi vienaip aiškina, bet labai gali būti, kad ganytojais ir ožiais vadinami čia tie, kurie turėjo prievolę rūpintis tautos gerove. Žr Ez 34,21, kur kalbama apie ožius, nubaidančius silpnas avis. Viešpats juos lanko bausdamas. — *Viešpats lankys...* Čia lankymas visai kitoks : jis pasireikš malonių suteikimu. — *Garbės žirgą* : kurio joks pavojus nenesulaiko. — 4*Iš jo* : iš Judo. Anot kitų : Viešpačiui padedant. — *Kampas* : kampinis akmuo, kurs duoda stiprumą visam trobesiui. — *Baslys* : reikiamas padangtei ištiesti ir sustiprinti. — *Kovos kilpinis...* Kariškas drąsumas ir prityrimas, kuriais priešai nugalimi ir priverčiami mokėti pabaudas. — 5*Mindo kelių...* Mindo priešą, kaip kelių purvus /Kald/. — *Kurie jos raiti...* Priešai, kurie puldami naudojasi arklių greitumu. — 6*Juozapo namus*. Juozapo namais vadinama dešimties Israēlio giminių karalystė, nes iš Juozapo sūnaus Ephraimo kilusi giminė buvo tarp jų žymiausi. — 7*Tuomet...* Pranašystė dalimi turėjo būti įvykdyta Makabiejų laikais, bet pilnai Mesijo karalystėje

8*Sušvilpsiu...* Bus klausoma mažiausio Dievo duoto ženklo. — 9*Tautose* : kad tenai jų padaugėtų. — Taip jie svetimose tautose platins tikrą Dievo pažinimą ir rengs kelią Evangelijos skelbimui, Mesijo karalystei. — 10*Iš Egipto* : kur Zakharijo laikais gyveno gana daug Žydų. — *Galaado ir...* Galaadas anapus Jordano ; Libano šalis šiaurėje. Senų Palestinos sienų nebebus gana, kad visi Žydai galėtų jose apsigyventi. — 11*Jis eis...* Aliuzijos į stebuklingą Dievo suteiktą pagalbą senais laikais. — Žr Iš 14,21 ; 15,8 ; Još 8,13.16. — *Asuro puikybė*. Dievas privers karalystes šiaurėje ir pietuose suteikti laisvę jo tautai. — 12*Jo vardu* : ištikimai Dievą garbindami ir jo valią vykdydami

11. 1*Atidaryk...* Išdėstęs maloningus Dievo sumanymus, pranašas dabar pasako, kas gresia tiems, kurie

11. [1]Atidaryk, Libane, savo vartus, ir ugnis tesuėda tavo kedrus.
[2]Kauk, egle, nes kedras pargriuvo, nes puikiausieji sunaikinti ; kaukite,
Basano ąžuolai, nes neprieinama giria iškirsta. [3]Girdisi piemenų kaukimo
balsas, nes sunaikintas jų pasididžiavimas ; girdisi liūtų kriokimo balsas,
nes sunaikinta Jordano puikybė
[4]Viešpats, mano Dievas, sako taip : Ganyk pjautinąsias avis, [5]kurias
jų savininkai pjauna be pasigailėjimo ir pardavinėja jas, sakydami : Pa-
girtas tebūna Viešpats, mes pralobome ! ir jų piemenys jų nesigaili ! [6]Todėl
ir aš nebesigailėsiu daugiau šalies gyventojų, sako Viešpats ; štai aš ati-
duosiu žmones, kiekvieną į jo artimo rankas, ir į jo karaliaus rankas ; jie
naikins šalį, ir aš negelbėsiu iš jų rankos. [7]Todėl, o jūs, kaimenės beturčiai,
aš ganysiu pjautinąsias avis ! Aš pasiėmiau sau dvi lazdas : vieną prami-
niau Grožiu, kitą pavadinau Ryšiu ir taip ganiau bandą. [8]Aš pašalinau
tris piemenis viename mėnesyje, ir mano siela nusigręžė nuo jų, nes ir jų
siela pasidarė man kitoki. [9]Aš tariau : Aš jūsų nebeganysiu ; kas turi mirti,
temiršta, ir kas turi būti išnaikinta, tebūna išnaikinta, o likusieji tegul
ryja kiekvienas savo artimo kūną. [10]Aš ėmiau savo lazdą, kuri vadinama
Grožis, ir perlaužiau ją, kad panaikinčiau savo sandorą, kurią buvau
sudaręs su visomis tautomis. [11]Ir ji tą dieną buvo panaikinta, ir taip
pažino kaimenės beturčiai, kurie manęs žiūrėjo, kad tai Viešpaties žodis

niekina jo gerumą. Dievo sumanymai apie Libano šalį paliesti aug 10,10 ; jei tauta juos atmes, tai Libanas turi atidaryti savo vartus ir, pašalinus visas kliūtis, priimti priešų ugnį, kuri sunaikins jo gražumą. — [2]*Egle.* Ebr t : kiparise. Turēs žūti puikūs augšti kedrai ir taip pat daug žemesni už juos kiparisai. — *Neprieinama giria* : Libanas. Jei nepasigailēta Libano, tai turēs žūti ir ąžuolais apaugusi Basano šalis anapus Jordano. — [3]*Piemenų...* Gaisras ir naikinimas plečiasi toliau, pasiekia pačią Palestiną, žūna piemenų ganyklos ir Pajordanēs miškai, taip kad jau visur girdisi žmonių ir gyvulių dejavimai. Liūtų buvo Palestinos Pajordanēje. Taip, kaip čia aprašyta, sunaikino Palestiną Romēnai

[4]*Sako* : toliau nurodomos baisaus teismo priežastys. — *Ganyk...* Pranašas gauna įsakymą rūpintis avimis, bet jos nenori jo rūpesčiu pasinaudoti ir todēl turēs žūti /Ephr, Jieron/. Dabar ir dar labiau ateityje /Kir, Teod, Grig/. — [5]*Savininkai* : tie, kurie buvo paskirti piemenimis, pjauna kaimenę, nebijodami bausmēs ir tik savo naudos žiūrēdami. — *Be pasigailējimo.* Anot ebr t : ir nelaiko savęs kaltais. — [6]*Todēl ir aš...* Dievas graso jiems bausmēmis : kaip jie nesigailējo avių, taip jis nesigailēs jų. — [7]*Todēl...* Paaiškinama, ką Dievas daro, kad savo kaimenę, jei ji tik nori ir jo klauso, išgelbētų nuo varginimų ir suteiktų jai laimēs. — *Aš ganysiu...* Čia pranašas kalba Dievo vardu. Simbolinis veiksmas rišas su praeitimi, su Dievo pakartotais ir nuolatiniais bandymais išvaduoti savo kaimenę. Anot ebr t : tuomet aš ganiau pjautinąsias avis ir ēmiau sau dvi lazdas. — *Dvi lazdas* : dvi lazdos nurodo didelį piemens rūpestingumą ir įvairius būdus, kaip jis, aplinkybių žiūrēdamas, gano kaimenę. Pirmoji lazda reiškia didesnį palankumą, kurį jis parodo kaimenei, kita priemonę, kuria jis bandą renka, laiko krūvoje, saugo nuo žuvimo. Pasiēmęs dvi lazdas, pranašas, Dievą atstovaudamas, pradeda eiti piemens pareigas. — [8]*Aš pašalinau...* Norint susekti, kas galējo būti tie trys kaimenēs žudytojai, kurių pašalinimas čia minimas, daroma įvairiausių spēliojimų ; jų ieškoma ankstyvesniais negu Zakharijo laikais ; bet tikriausia pranašas neturējo čia galvoje kurių nors žinomų asmenų, ar valstybių ; *tris piemenis* gal pasakyta vietoje : keletą piemenų, o *viename mēnesyje* vietoje : trumpu laiku. — *Nusigręžē nuo jų* : nuo globojamų avių, nes jos ēmē bodētis uolaus piemens ir pasidarē jam nebepakenčiamos. — [9]*Kas turi mirti...* Kaimenē nenori gelbējimo, ji nori žūti ; Dievas bausdamas leis, kad ji būtų naikinama apkre-

12Aš jiems tariau : Jei jums patinka, atneškite mano užmokestį, o jei
ne, duokite ! Jie atsvėrė mano užmokestį trisdešimtis sidabrinių. 13O Vieš-
pats man tarė : Mesk tai puodžiui, tą dailią kainą, kuria aš esu jų įver-
tintas. Aš paėmiau trisdešimtis sidabrinių ir įmečiau juos į Viešpaties
namus puodžiui. 14Paskui aš perlaužiau savo antrą lazdą, pavadintą
Ryšiu, kad išardyčiau brolystę tarp Judo ir Israėlio
15Po to Viešpats man tarė : Imk dar sau paiko piemens reikmenis.
16Nes štai aš pažadinsiu piemenį šalyje, kurs paliktųjų nelankys, kas
išsklaidyta nejieškos, kas sužeista, negydys, to kas stovi, nemaitins, rie-
biųjų mėsą valgys ir jų nagas laužys. 17O piemenie ir stabe, kurs palieki
bandą ! Kalavijas tekrinta ant jo peties ir ant jo dešinės akies. Jo petys
turi sudžiūti iki sausumui, ir jo dešinė akis aptemti ir apakti

---

čiamų ligų, karo, bado. — 10*Savo sandorą*... Sandora su visomis tautomis buvo tai Dievo valia, kuriai pasiduodamos visos tautos, negalėjo daryti didelės žalos išrinktajai tautai. Po pirmos lazdos sulaužymo ėjo ištrėmimas, karalystės ir teokratijos sugriovimas. — 11*Pažino kaimenės beturčiai*... Kaimenės dalis, beturtės ir prislėgtos avys, bausmės pamokytos, grįžta į Dievą /plg Dan 1,9; Bar 1,15/

12*Aš jiems tariau*... Kadangi pirmas plakimas paveikė ne visas avis, bet tik tauresnes, gerasis piemuo daro kitą bandymą, kad visos gręžtųsi į jį. Jis reikalauja užmokesčio už savo pareigas ir paveda jiems patiems apsvarstyti, kiek jie jas įvertins. Jei jie brangina savo piemenį, pripažįsta jiems tiek daug šimtmečių teiktąsias geradarystes, tai jie turi dabar tai parodyti. — *Jei jums patinka*... Šituose žodžiuose galima matyti šiek tiek ironijos. — *Jie atsvērē* Pinigų vertē senovēje būdavo patikrinama juos pasveriant. — *Mano užmokestį*.. Jau šituose žodžiuose yra išreikštas apgailestavimas, kad duodamas užmokestis netinkamas. Savo piemeniui jie duoda menką tarno užmokestį, elgiasi su juo, kaip su menkiausiu vergu, nes trys dešimtys sidabrinių /apie 170 lt/ buvo mokama savininkui, kurio vergą ar vergę subadydavo svetimas jautis /Iš 21,3/ ; taigi ta kaina buvo galima nusipirkti vergą. Kaip labai jie jį niekina ir nieku laiko, aiškiai parodo jie patys. — Visa tai daro ir patiria pranašas regējime, kuriame jam parodomas ateities vaizdas. Jis vaizduoja gerąjį Ganytoją, kurs pradžioje per angelus ir pranašus, paskui pats atējo pas tą kaimenę, ją ganē ir jai vadovavo, kurį tačiau jie jo pasiuntiniuose, pagaliau jo paties asmenyje paniekino ir su kuriuo nedoriausiai pasielgē. Išdavikui, kurs jį išdavē, jie užmokējo tris dešimtis sidabrinių. Taip pažemino save Kristus, taip jis buvo pasiēmęs sau vergo pavidalą. — 13*Viešpats*... Pranašas turi jam padarytą išniekinimą apskųsti Dievo teisējo akivaizdoje, panašiai kaip pats Mesijas palaiko savo bylą pas Dievą /Ješ 49,4/. — *Tą dailią kainą*. Ironiškas atsiliepimas apie 30 sidabrinių. Puodžiaus darbas buvo mažai vertinamas, nes jo išdirbiniai buvo pigūs. Tik jam tetinka toks užmokestis, kurio vertu jie palaikē patį Dievą. — Mato evangelijoje /27,9/ randame pakartotus šitos eil Zakharijo žodžius, bet ten sakoma, kad tai buvę pranašauta Jeremijo. Matas daro tai dēl to, kad jis norējo kalbēti ne tiek apie pačią kainą, kiek apie nupirktą už ją puodžiaus dirvą, kurią mini iš tikrųjų ne Zakharijas, bet Jeremijas 32. skyrime. Evangelistas tad tenkinasi vieno pranašo paminējimu, nors žymi jo kartojamos pranašystēs dalis apie 30 sidabrinių priklauso kitam. — 14*Aš perlaužiau*... Tokio menko užmokesčio nustatymu jie ne tik parodē, kaip labai jie niekina piemenį, bet dar jo išmokējimu aiškiai pasisakē, kad jie mielu noru apsieis be piemens patarnavimo. Todēl piemuo nutaria palikti kaimenę ir leisti jai žūti. — Ryšys, kuriuo tauta ir pati savyje ir su Dievu surišta, sudarē valstybę, religinę ir pilietinę bendruomenę, dabar sutraukytas. Kaip pirmoji lazda gynē tautą nuo jos priešų, taip antroji palaikē jos vienybę ; nuo abiejų lazdų parējo jos laimē. — *Brolystę tarp Judo ir*... Judas ir Israēlis turi būti išsklaidyti visame pasaulyje.

12. [1]Viešpaties žodžio našta Israėliui. Kalba Viešpats, kurs ištiesia
dangų, deda pamatus žemei ir daro žmoguje jo kvapą : [2]Štai aš padarysiu
iš Jerusalės svaigulio vartus visoms tautoms aplinkui. Taip pat Judas bus
tarp tų, kurie apgula Jerusalę. [3]Atsitiks, kad tą dieną aš padarysiu iš Je-
rusalės sunkų akmenį visoms tautoms ; visi, kurie jį kels, susižeis ir susi-
draskys, ir visos žemės karalystės susirinks prieš ją. [4]Tą dieną, sako Vieš-
pats, aš ištiksiu visus žirgus bugštumu ir jų raitelius beprotyste ; Judo
gi namams aš atmerksiu savo akis, o visus tautų žirgus ištiksiu aklumu
[5]Tuomet Judo vadai sakys savo širdyje : Mano stiprybė tebūna Jeru-
salės gyventojai per kareivijų Viešpatį, jų Dievą. [6]Tą dieną aš padarysiu

---

Taip įvyko, kai Titas paėmė Jerusalę, sugriovė šventyklą, šalį ėmė valdyti Romos valstybės vardu, likusius dar Žydus išsklaidė į visus kraštus /Ephr, Jier/. Tai buvo bausmė dėl to, kad viena tautos dalis atmetė Mesiją, tuo tarpu kad kita jo laikėsi

[15]*Imk dar*... Tie, kurie paniekino gerąjį ganytoją, turi būti atiduoti kankintojui. Kaip anksčiau pranašas vaizdavo gerojo ganytojo asmenį, taip dabar Dievo įsakymu jis turi vaizduoti piktą piemenį. — *Paiko* : pikto bedievio. — [16]*Paliktųjų* : tų, kurie turi žūti. — *Nelankys... neieškos*... Paliks visas gero piemens prievoles, darys avims didžiausios žalos, kiek tik galės. — *Nagas laužys* : kad ir iš jų paimtų, kas galima suvalgyti. — Piktais ganytojais Žydų tautai turėjo būti tie vadai /zelotai/, kurie paskutinio karo prieš Romėnus metu išliejo Jerusalėje kraujo upelius. — [17]*O piemenie ir stabe* ! Ebr t : vargas niekingajam piemeniui. — *Ant jo peties*... Dievo kerštas, bausmė turi paliesti brangiausius kūno narius, nes jais nesinaudojo, kad padėtų kaimenei

2 Viešpaties žodžio našta Israėliui

12,1-14,21. Jerusalė /teokratija/ bus visų tautų puolama, bet Dievas suteikia jai didelės pagalbos /12,1-8/ ir gausingos malonės /12,9-14/ ; nuodėmės bus atimtos, draug su piemenimi bus užgauta ir kaimenė /13,1-9/. Dievas išvaduos savuosius iš visų nelaimių, bus jiems labai maloningas ir baisus jų priešams /14,1 15/. Nauja Dievo karalystė bus labai šventa /14,16 21/

12. [1]*Našta Israėliui.* Ką yra pasakęs Ošėjas, 1,10, kad Viešpats pasidarys sau naują Israėlį, tai paliudija čia ir Zakharijas. Tačiau kaip Mesijas buvo nieku verčiamas, taip bus puolama ir jo karalystė. Israėliu čia vadinama Mesijo karalystė. Kad ją sudarys ne vieni Israėlaičiai, dažnai liudija pranašai, kurie dar sako, kad ta karalystė apims ir pagonis. — *Kalba Viešpats* : kurs gali padaryti didžiausių dalykų. Skelbiamoje čia naštoje yra ir nugalėjimas. — [2]*Jerusalės* : teokratijos centro. — *Vartus.* Geriau anot ebr t : didelę taurę /pilną svaiginančio gėralo/. Kaip girtuoklis, lyg kokios nenugalimos jėgos stumiamas, trokšta alkoholio, taip tautos, kažin kokio vidinio geidulio varomos, puola Dievo karalystę. Tačiau gėralas, kurį jos iš tos taurės siurbia, pražudys jas. — *Judas bus*... Anot ebr t : taip pat ir ant Judo ateis, kai bus apgulimas prieš Jerusalę. — Ne tik sostinė, bet ir visa šalis kentės dėl priešų siautimo. — [3]*Susižeis*... Lenktyniaudamos jos puls Dievo karalystę, vienas priešas eis paskui kitą, visi įtemps savo jėgas, kad pakeltų tą akmenį, t y, sugriautų miestą, tačiau pasisekimo neturės : jie patys save susidraskys ir susižeis. Bet vis rasis naujų priešų, kurie, nežiūrėdami kitų likimo, laikys save stipresniais ir be atodairos puls. — *Karalystės.* Ebr t : tautos. — [4]*Visus žirgus*... Nepadės priešams jų raiteliai, nes puldami turės žūti. Pats Viešpats savo visagalybe kovos prieš priešus, meilingai gi globos savuosius /plg 3 Kar 8,29 ; Ps 31,8/. — Apie kurį laiką čia Zakharijas pranašauja, neaišku. Vieni aiškintojai supranta pranašystę apie Makabiejų laikus, kiti apie Kristaus Eklesijos persekiojimus /Jier, Kir/

[5]*Mano stiprybė*... Kunigaikščiai parodys, kad visa viltis Viešpatyje. — [6]*Padarysiu iš Judo vadų*... Vadai gyvai dalyvaus apsigynimo kovoje prieš puolančius priešus. — *Šieną.* Ebr t : pėduose. — *Savo vietoje, Jerusalėje.* Jerusalės nesugriaus, jos

iš Judo vadų lyg krosnies ugnį malkose ir tarsi degantį švyturį šiene ; jie
rys dešinėje ir kairėje visas tautas aplinkui, ir Jerusalė vėl bus gyve-
nama savo vietoje, Jerusalėje. 7Viešpats išgelbės Judo padangtes kaip
pradžioje, kad Dovîdo namai nesigirtų išdidžiai, ir kad Jerusalės gyven-
tojai nesididžiuotų prieš Judą. 8Tą dieną Viešpats globos Jerusalės gy-
ventojus, ir jų silpniausis bus tą dieną kaip Dovîdas, ir Dovîdo namai
kaip Dievo namai, kaip Viešpaties angelas jų akivaizdoje
9Aną dieną atsitiks, kad aš imsiu naikinti visas tautas, kurios ateina
prieš Jerusalę. 10Aš išliesiu ant Dovîdo namų ir ant Jerusalės gyventojų
malonės ir maldų dvasią ; jie pažvelgs į mane, kurį jie pervėrė, raudote
raudos jo kaip vienturčio ir dejuos jo, kaip paprastai dejuojama mirus
pirmagimiui. 11Tą dieną bus didelis raudojimas Jerusalėje, kaip Adadre-
mono raudojimas Magedono lygumoje. 12Šalis raudos, kiekviena šeima
atskirai ir jų moterys atskirai, Dovîdo namų šeimos atskirai ir jų moterys
atskirai ; 13Natano namų šeimos atskirai ir jų moterys atskirai ; Levio
namų šeimos atskirai ir jų moterys atskirai ; Šemėjo šeimos atskirai ir jų
moterys atskirai ; 14visos kitos šeimos, kiekviena šeima atskirai ir jų mote-
rys atskirai

---

kertinio akmens neišjudins iš vietos. Ji pasiliks teokratijos centras. — 7*Padangtes*... kurios pačios neturi kuo gintis. — Išgelbēs, kaip pav Samsono laikais, kaip Senakheribui užpuolus Žydus. — *Kad Dovîdo namai*... Vadai negalēs girtis, būk jie išgelbēję tautą, taip pat sostinē, būk ji suteikusi šalies gyventojams pagalbą ir prieglaudą. — 8*Silpniausis bus*... Dievas suteiks savo tautai ypatingų malonių : suteiks silpnam stiprybēs, kad būtų karžygys, lygus Dovîdui, kurs nugalējo liūtą ir Goljatą. — *Dovîdo namai* : Dovîdo palikuonių drąsumas bus tikrai dieviškas, arba bent panašus į žymiausių angelų drąsumą. — Šitie palyginimai parodo, kaip labai perviršija tiesa šešēlį, Nau Test Senąjį. Palyginimai su Dovîdu, Dievu, angelais parodo dar, kad persekiojimams nugalēti reikia drąsios ištvermēs ir Dievo pagalbos

9*Aš imsiu naikinti*... Viešpats rūpinsis visuomet naikinti Eklesijos priešus, kad jie neįstengtų jos nugalēti. — 10*Išliesiu* : gausiai suteiksiu. — *Malonēs ir maldų dvasią* : tą dvasią, kuri dēl suteiktos jiems malonēs daro juos malonius ir meilēs vertus Dievui ir angelams. Ta malonē suteikia jiems teisę gauti ypatingos Dievo pagalbos, kuri juos stiprins kiekvienoje kovoje. — Maldos dvasia yra ta, kuri mus pavaduodama maldauja neišpasakojamais prašymais, kuri padaro, kad ir mes patys maldaujame. Yra tai tie ginklai, kuriais Eklesijos vadovai, būdami Mesijo galios dalyviai, taip pat ir tikintieji, Jerusalēs gyventojai, yra galingi ir nugali. — *Jie* : Dievo karalystēs piliečiai. — *Pažvelgs* : su meile, viltimi, pasitikējimu, pagarba. — *Į mane* : į Mesiją /plg Ješ 53,3... Zakh 11,12.13 ir žem 13,7/. — *Kurį jie pervērē*. Ebr *daqaru*. Kaimenē išniekina ganytoją, ir jis iškenčia mirtį dēl žmonių nusikaltimų, žmonių pasmerktas mirti /Ješ 53,8.../. — Žydai buvo pervērę Viešpatį istorijos bēgyje savo maištais ir savo nedēkingumu. Jie pervērē jį tikra to žodžio prasme jo Sūnaus asmenyje ant kryžiaus, ir tai buvo didžiausis jų maištas. Todēl šv Jonas /19,37/ pritaiko šitą vietą aiškiais žodžiais mūsų Išganytojui Jēzui Kristui, kai buvo jietimi perdurtas jo šonas. — Aiškintojai, kurie norētų rasti čia aliuziją į bet kurio žymesnio Žydų tautos asmens nukankinimą, turi daug vargo, kai reikia įvardinti tokį asmenį, kurio būtų raudojusi visa tauta. — *Raudos jo*... Kokiuo širdingumu tie, kurie turi malonēs ir maldos dvasią, žiūrēs į Išganytojo žaizdas, išreiškiama dviem palyginimais. Pirmgimio apraudojimas minimas dažnai šv Rašte kaip labai didelis /plg Jer 6,26 ; Am 8,10/. — 11*Didelis raudojimas*... Gedulas bus visų bendras ir nuolatinis, kaip kitados po karaliaus Jošijo mirties /3 Kar 15,18 ; 2 Kron 35,22/. Tas

13. 1Aną dieną bus atviras šaltinis Dovîdo namams ir Jerusalės gyven-
tojams, nusidėjėliui ir mėnesine liga sergančiai apsiplauti. 2Aną dieną
atsitiks, sako kareivijų Viešpats, kad aš išnaikinsiu iš šalies stabų var-
dus, ir jie nebebus daugiau minimi ; aš pašalinsiu iš šalies netikrus pra-
našus ir suteptą dvasią. 3Bus taip pat, kad, kai kas nors dar mėgins prana-
šauti, jo tėvas ir jo motina, kurie jį pagimdė, sakys jam: Tu neliksi gyvas,
nes kalbėjai melą Viešpaties vardu, ir jo tėvas bei jo motina, jo gimdyto-
jai, pervers jį, jei jis pranašaus. 4Aną tai dieną bus sugėdinti pranašai,
kiekvienas dėl savo regėjimo, kai jie pranašaus ; jie nebesidengs ašutiniu
apsiaustu, kad meluotų, 5bet sakys : Aš ne pranašas, aš žmogus žemdirbys,
nes Adomas man pavyzdys nuo pat mano jaunystės. 6Ir kai jam bus sa-
koma : Ką reiškia šitie randai tavo rankų viduryje ? jis atsakys : Taip aš
buvau plakamas namuose tų, kurie mane mylėjo
7Kalavijau, pabusk prieš mano piemenį ir prieš žmogų, kurs laikėsi
manęs, sako kareivijų Viešpats ; užgauk piemenį, ir avys bus išsklaidytos,

---

visur bendras, nuolatinis gedulas, kurio yra pilna visa Dievo karalystē, visų širdis, aprašomas čia labai gyvai. — 13*Natano*. Natanas buvo Dovîdo sūnus, iš kurio palikuonių buvo kilęs Zorobabelis. — *Semējo*. Jo šeima yra kilusi iš Levio sūnaus Gersono. Taip čia paminēta karališkoji ir kunigiškoji šeimos, prie kurių pridedamos kitos

13. 1*Nusidējēliui ir*... Ebr t : nuodēmei ir susitepimui. Susitepimu vadinama pirmoje eilēje mēnesinē moters liga. — Kaip aug 12,10 pažadēta, kad sielai bus suteikta malonē, taip čia, tiesa, Sen Test terminais žadama, kad Eklesijoje bus visuomet teikiama apsiplovimas ir priemonēs net ir pikčiausioms nuodēmēms pašalinti. Todēl čia galima matyti pažadētą krikštą, atgailos sakramentą ir visas kitas priemones, kurias Kristaus Eklesija turi nuodēmēms dildyti. — 2*Stabų vardus... netikrus pranašus*. Stabmeldystē ir netikri pranašai prisidējo daugiausia prie senosios teokratijos žuvimo. Daugiau jų nebebus, todēl atnaujinta tauta galēs visuomet džiaugtis Dievo palankumu. — *Suteptą dvasią* : gal 3 Kar 22,19-22 paminētą melo dvasią. Plg Apd 16,18. — 3*Jo tēvas*... Taip kaip įstatymas reikalavo, /Pak 13,7/, patys tēvai nubaus savo sūnų netikrą pranašą. Juo labiau visi kiti stengsis ginti Dievo garbę. — 4*Ašutiniu apsiaustu* : kietu apdaru, kokį vilkēdavo pranašai. — 5*Aš ne pranašas*. Netikri pranašai patys prisipažins, kas jie esą, ir nebenorēs suvedžioti žmonių. — *Nes Adomas man*... Anot ebr t : nes žmogus mane nupirko nuo pat mano jaunystēs. — Kad geriau įrodytų, jog jis ne pranašas, kaltinamasis sakysis esąs vergas nuo pat savo jaunų dienų, todēl priverstas nuolat dirbti sunkų darbą, jis negalējęs mēginti pranašauti. — 6*Kurie mane mylējo*. Anot ebr t : mano mylimųjų, t y, stabų, kuriuos aš beprotiškai mylēdamas garbinau. — Stabų garbintojai, norēdami parodyti daugiau meilēs stabui, neretai patys save susižeisdavo. — Tačiau daugelis aiškintojų mano, kad mylimiausiais čia vadinami gimdytojai, kurių netikri pranašai buvo mušami ir sužeidžiami. Bet anot 3 eil tēvai turējo visai užmušti sūnų netikrą pranašą, todēl apie žaizdų randus nebegalētų būti nē kalbos. — Kaikurie aiškintojai /Ephr/ supranta šituos žodžius apie Kristaus rankų perdūrimą ; tačiau nors jie iš tikrųjų Eklesijos liturgijoje tokia prasme vartojami, bet tai nēra tikra žodžių prasmē ; ji yra tik vadinamoji pritaikomoji prasmē. Be to, Kristus buvo perdurtas ne tų, kurie jį mylējo, bet mūsų, kai mes dar tebebuvome jo neprieteliai /Rom 5,10/

7*Kalavijau, pabusk*. Kalavijas pabunda, kai jis ištraukiamas iš makšties, pradeda kapoti, ką nors užgauna. Čia minimas kalavijas yra emblema visų įrankių, kuriais Viešpats turējo pasinaudoti, kad įvykdytų savo apvaizdos sumanymus apie savo ganytoją ir savo mistines avis. — *Mano piemenį*. Kaip paaiškēja iš lygiagrečios pranašystēs, aug 11,4... 12,13, ir iš Jēzaus Kristaus ž /Mt 26,31 ; Mk 14,27 ir Jo 16,32/, kuriais jis šitą eil aiškina apie save, minimas

ir aš pakreipsiu savo ranką prie mažutėlių. [8]Visoje šalyje, sako Viešpats, bus taip : dvi dalys bus išsklaidytos ir žus, o trečia dalis bus joje palikta. [9]Aš vesiu trečią dalį per ugnį ir valysiu juos, kaip valomas sidabras, ir mėginsiu juos, kaip mėginamas auksas. Jis šauksis mano vardo ir aš išklausysiu jį. Aš sakysiu : Tu mano tauta, o jis sakys : Viešpats yra mano Dievas

14. [1]Štai ateis Viešpaties dienos, ir tavo grobis bus padalintas tavo
viduje. [2]Aš surinksiu visas tautas kovai prieš Jerusalę ; miestas bus paimtas, namai bus sunaikinti, moterys išgėdintos ; pusė miesto eis į nelaisvę, o kita tautos dalis nebus atimta iš miesto
[3]Viešpats išeis ir kariaus prieš anas tautas, kaip kariavo kovos dieną.
[4]Jo kojos stovės aną dieną Alyvų kalne, kurs yra ties Jerusale į rytus nuo jos ; Alyvų kalnas perskils pusiau ties viduriu iš rytų į vakarus, pasidarant dideliam slėniui ; viena kalno pusė atskils į šiaurę, o kita jo pusė į

čia Viešpaties /Jahvēs/ piemuo yra ne kas kitas, kaip tik Mesijas, kurio kruviną mirtį Zakharijas skelbia antrą kartą. Plg aug 12,10. — *Prieš žmogų, kurs*... Anot ebr t : prieš mano draugijos žmogų. — Taip čia vadinamas ne naujas asmuo, bet tas pats Viešpaties piemuo, kurs glaudžiausiais ryšiais yra surištas su Dievu. Jahvē iškilmingai skiria jį mirti. — *Užgauk piemenį ir*... Tarp užgavimo ir išsisklaidymo čia yra artimas ryšys : avys greitai išsisklaido ir žūna nelaimingos, kai tik miršta jų piemuo. Jēzus Kristus tomis avimis ypatingu būdu pavadino savo apaštalus, kurie iš tikrųjų tuojau pabēgo ir išsisklaidē, kai tik buvo suimtas jų dieviškasis mokytojas /plg Mt 26,31.56/. Bet čia apaštalai atstovavo visą kaimenę, tai yra visą Žydų tautą, kuri netrukus pati buvo išsklaidyta dēl savo nusikaltimų /žr žem 8 ir 9 eil/. — Viešpats, kurs buvo atēmęs savo globojančią ranką, kad būtų galima išsklaidyti avis, vēl ją pakreips prie mažutēlių, nuolankių, nelaimingų, t y, tų, kurios laikysis piemens ir jis jas išgelbēs. Žr aug 11,11. — [8]*Visoje šalyje*... Kalbama apie tą kaimenę, kuri minima 11. skyrime, todēl apie Žydus, apie jų šalį /Kir, Ephr Teod/. Taigi didžiausi Israēlio dalis bus nubausta, turēs žūti. Vespasijano ir Tito kariuomenē pradējo tą žudymo darbą, ciesorius Adrijanas ir kiti Žydų persekiotojai jį tęsē. — *Trečia dalis*... Pranašai dažnai mini, kad žus ne visa tauta, kad jos dalis išliks gyva, lyg sēkla naujai Viešpaties tautai. Plg Ješ 6,13 ir k. — [9]*Per ugnį*... Ir trečioji, išgelbētoji kariuomenēs dalis turi, kaip ir jos piemuo, eiti į dangaus karalystę per daugelį nelaimių ir mēginimų. Mēginimų ugnis apreiškia jos dorybes ir jos meilę Dievui

14. [1]*Viešpaties*. Ebr t : Viešpačiui, Jahvei. — Viešpats bus vykdytojas to, kad toliau skelbiama, arba : taip bus apreikštas ypatingu būdu Viešpaties garbingumas ir galia. — *Dienos*. Ebr t : diena. Skelbiamas Jerusalēs paēmimas, paskui išvadavimas. Bet kada tai turējo įvykti ? Vieni aiškintojai mano, kad čia kalbama apie Jerusalēs praēmimą, Romēnų įvykdytą. Bet Jerusalę paēmē Romēnai, ne visos tautos, kurios minimos 2 eil. Be to, Romēnams nuolant puolant Jerusalę, Dievas nekovojo prieš juos, gindamas Jerusalę /3 e/ ; priešingai. — Aiškinant šitą vietą apie Makabiejų laikus, arba nukeliant pranašystēs įvykdymą į pasaulio pabaigą, taip pat sutinkama ne viena sunkenybē. — Gal teisingiausia būtų nuomonē tų, kurie simboliniame Jerusalēs paēmime ir apiplēšime mato Kristaus Eklesijos nelaimes amžių bēgyje. — Pirma eil duodama bendras nelaimių vaizdas, 2 e jos aprašomos tiksliau. — *Tavo viduje* : taigi miestas bus priešų paimtas ir visai nugalētas. — [2]*Aš surinksiu*. Pats Viešpats leidžia pulti ir žudyti Jerusalę

[3]*Viešpats kariaus*... Nors Viešpats buvo leidęs priešams pulti, bet jis pats stos į kovą prieš juos. — *Kovos dieną*. Gal čia daroma aliuzija į stebuklingą Viešpaties pagalbą Žydų

pietus. [5]Tuomet jūs bėgsite į tų kalnų slėnį, nes kalnų slėnis susijungs su
artimiausiuoju ; jūs bėgsite, kaip bėgote nuo žemės drebėjimo Judo ka-
raliaus Ozijo dienose, ir ateis Viešpats, mano Dievas, ir visi šventieji draug
su juo. [6]Aną dieną atsitiks, kad nebus šviesos, bet šaltis ir speigas. [7]Bus
viena diena, žinoma Viešpačiui, kuri bus nei diena, nei naktis ; vakaro
metu bus šviesa

[8]Aną dieną bus taip : Gyvas vanduo išeis iš Jerusalės, jo pusė į rytų
jūrą, o kita pusė į tolimąją jūrą ; jis tekės vasarą ir žiemą. [9]Tuomet Vieš-
pats bus karalius visai šaliai ; aną dieną bus vienas Viešpats ir jo vardas
bus vienas. [10]Tuomet visa šalis bus pakeista iki tyrumai, nuo kauburio iki

---

tautai prieš Egipto Paraoną. Plg Iš 14,14.25 ir k. — [4]*Alyvų kalne.* Jei reikēs, Dievas padarys didžiausių stebuklų. Alyvų kalnas taip perskils ties viduriu, kad pasidarys didelis slēnis iš rytų į vakarus, ir perskilusio kalno dalys pasitrauks į šiaurę ir į pietus. — [5]*Tų kalnų.* Ebr t : mano kalnų. — Vulg žodis *eorum* yra tikriausiai perrašinētojų klaida vietoje *meorum.* — *Susijungs su artimiausiuoju.* Anot ebr t : sieks atselį. — Atselis vietos vardas, gal tos pačios, kuri paminēta Mikh 1,11 /ebr t : *beth-haetsel*/. — *Kaip bēgote* : Jerusalēs gyventojai bus apimti didžiausios baimēs, tokios, kokią buvo sukēlęs kitados žemēs drebējimas, nes Viešpats leis priešams kurį laiką siausti mieste ; tačiau greitu laiku jis parodys savo didenybę, kaip saviškiams, taip ir priešams ; saviškiams jis, perskeldamas Alyvų kalną, padarys kelią, kuriuo jie galēs pasitraukti iš priešų paimto miesto. Į tautą atsiliepiama taip, lyg kad jie būtų gyvenę minimo čia žemēs drebējimo metu ir patys būtų bēgę nuo to drebējimo ; daroma taip tik dēl to, kad jie sudaro moralinį vienetą su savo, kad ir seniai gyvenusiais protēviais. Kitokių žinių apie žemēs drebējimą Ozijo laikais /768-740/, be to, kas čia ir Am 1,1 paminēta, neturime. Jis turējo būti labai baisus, kad dar tebebuvo atsimenamas Zakharijo laikais. — *Ateis Viešpats* : kaip kitados sudarant sandorą Sinajaus kalne /Pak 32,2/, taip dabar tos sandoros ginti. — *Su juo.* Ebr t : su tavim. — Taip pranašas atsiliepia į Viešpatį. — [6]*Nebus šviesos.* Šviesa yra džiaugsmo žymē ; jai nykstant, prasideda baimē. Šaltis ir speigas trukdo pasireikšti gyvybei. — [7]*Nei diena, nei naktis.* Bandymo laikas bus lyg kad vidurys tarp dienos ir nakties. Nēra tai diena, nes gresia nelaimē ; nēra naktis, nes šviečia viltis, ir Dievo pažadai teikia paguodos. — *Vakaro metu* : kai persekiojimas taip siaučia, jog rodosi, kad viskas paskęs tamsybēse, ūmiai Viešpaties suteikiama išgelbējimas ir nugalējimas

[8]*Aną dieną.* Po persekiojimų eina laimēs dienos. — *Į rytų jūrą* : į Mirties jūrą. — *Į tolimąją* : į Tarpžemio jūrą. Taigi vanduo tekēs visur. — *Vasarą ir...* Niekuomet neišsekdamas. — [9]*Vienas Viešpats.* Visos tautos laikysis Viešpaties, ir visi jį vieną garbins. — [10]*Bus pakeista...* Anot ebr t : bus paversta lyguma. — Judēja yra kalnuotas kraštas, todēl nederlingas. — *Nuo kauburio...* Anot ebr t : nuo Gabos /ebr *Geba*/ iki Remonui Jerusalēs pietuose pavers lyguma, ir miestas stovēs augštai išsikišęs ir tt. — *Iki senųjų vartų* : gal tų pačių, kuriuos mini Neem 3,6 ir 12,39. — *Iki kampų vartų.* Gal šituos pačius vartus mini 4 Kar 14,13 ir Jer 31,38. Jerusalēs sienų aprašymas eina nuo šiaurēs /Benjamino vartai/ į vakarus iki kampo vartų, toliau į rytus iki pirmųjų ar senųjų vartų. Hananeēlio bokštas bus tarp šiaurēs ir rytų, netoli nuo avių vartų, karaliaus spaustuvai gal prie karaliaus sodų /Neem 3,15/ pietų šone, miesto pakraštyje. — [11]*Nebebus daugiau prakeikimo.* Amžinai ištikimai Viešpačiui ir šventai Jerusalei nebereikēs bijoti sunaikinimo

[12]*Visas tautas...* Paaiškinimas to, kas trumpai pasakyta 3 e. — *Kiekvieno... kūnas...* Šv Miestas buvo puolamas kūno jēga, pavydu /akimis/, liežuviu, piktžodžiaujant Dievui ir jo viešpatavimui ; todēl baudžiami priešai turi virsti gyvais lavonais ; bepuldami jie patys turi žūti. Jie sunaikins vieni kitus /13 e/. —

Remonui Jerusalės pietuose ; ji bus išaugštinta ir gyvens savo vietoje
nuo Benjamino vartų iki senųjų vartų vietai ir iki kampų vartų, ir nuo
Hananeėlio bokšto iki karaliaus spaustuvų. [11]Bus joje gyvenama ir ne-
bebus daugiau prakeikimo ; Jerusalė gyvens saugiai
[12]Sloga gi, kuria Viešpats ištiks visas tautas, kovojusias prieš Jerusa-
lę, bus toki : Kiekvieno dar tebestovinčio ant savo kojų kūnas sutręš, jo
akys sutręš jų duobėse, ir jų liežuvis sutręš jų burnoje. [13]Aną dieną bus
juose didelis Viešpaties padarytas sumišimas ; žmogus nutvers savo ar-
timo ranką, ir jo ranka pakils prieš jo artimo ranką. [14]Bet ir Judas kovos
prieš Jerusalę ; bus surinkti visų tautų aplinkui turtai, auksas, sidabras ir
labai daug drabužių. [15]Toki pat sloga, kaip šita sloga, bus arkliams, asi-
lėnams, kupranugariams, asilams ir visiems galvijams, kurie bus anose
stovyklose
[16]O visi, kurie bus likę iš visų tautų, atėjusių prieš Jerusalę, eis kas
metai garbinti Karaliaus, kareivijų Viešpaties ir švęsti Padangčių iškil-
mės. [17]Bus taip : kas iš šalies giminių neeis į Jerusalę pagarbinti Karaliaus,
kareivijų Viešpaties, ant tų nebus lietaus. [18]O jei ir Egipto giminė nepa-
kils ir neateis, nebus nė ant jų lietaus, bet bus jiems sloga, kuria Viešpats
ištiks visas tautas, kurios nebus atėjusios švęsti Padangčių iškilmės. [19]Tai
bus nuodėmė Egipto ir ta bus nuodėmė visų tautų, kurios neeis švęsti Pa-
dangčių iškilmės

---

[14]*Judas kovos prieš Jerusalę* : kai ji bus priešų rankose. Bet ebr t yra : ir Judas kovos Jerusalēje, t y, kovos prieš jos priešus. — *Bus surinkti...* Priešai, kurie norējo pasipelnyti Jerusalēje, patys neteks visų savo turtų. — [15]*Bus arkliams...* Lyg koks Viešpaties siųstas maras sunaikins priešų gyvulius, kuriais jie naudojosi kovoje prieš Jerusalę

[16]*Iš visų tautų...* Persekiojimais ir paskui juos einančiais Dievo teismais platinamas Dievo pažinimas ir garbinimas ; pašaukiami net patys persekiotojai, nors ir nedaug jų tarpe yra išrinktųjų. Tai čia išreiškiama Sen Test vaizdu. — [17]*Kas... neeis...* Tas pasirodys esąs nedēkingas ir toli pasilieką̄s nuo Dievo. — *Ant tų nebus lietaus.* Tam tikrais laikotarpiais lyjąs lietus rytų šalyse yra sąlyga, nuo kurios pareina šalies derlingumas. Todēl lietus yra Dievo palaiminimo vaizdas ; jo nebuvimas visokių gērybių stokos vaizdas. Tautos vadinamos šalies giminēmis /šeimynomis/, nes jos pašauktos įgimtoje ir antgamtinēje tvarkoje sudaryti vieną šeimyną. — [18]*Egipto giminē...* Kad parodytų, jog nauja Dievo karalystē turi apimti visas tautas, Dievas šaukia į ją ypatingu būdu, net grasymais tą tautą, kuri Žydų tautos buvo labiausiai nekenčiama. Sen Test svetimiems nebuvo leidžiama eiti į šventyklą ir švęsti šventes ; kaikuriems buvo visai, ar bent ilgesniam laikui uždrausta dētis prie išrinktosios tautos /Pak 23,1.../ ; naujajame visi šaukiami ; jei kas šaukimo neklauso, nebendradarbiauja su Dievo malone, tas susilaukia smūgių ir žuvimo, ne Dievo malonēs lietaus. — [19]*Nuodēmē* : dalykas, dēl kurio susilauks bausmēs

[20]*Žirgų kamanų...* Anot ebr t : ant žirgų varpelių bus šventumas Viešpačiui. Sen Test vyriausis kunigas turējo nuometą /vainiką/ su parašu : Šventumas Viešpačiui. Nauj Test taip bus visa pašvęsta Viešpačiui, kad net žirgų kamanas puošią varpeliai turēs tokį pat parašą ; tai bus ženklas, kad ir jų patarnavimas karo ir taikos metu patinka Viešpačiui. — *Verdamieji puodai...* Kuriuose buvo verdamas valgis aukų pokyliams. Ir jiems bus pripažintas augščiausis šventumo laipsnis, toks, koks Sen Test buvo pripažintas taurēms, kuriomis buvo išliejamas aukų kraujas ant altoriaus. — [21]*Visi puodai...* Dar vienas naujo šventumo pavyzdys. Visa bus tyra, nieko nesutepta ; visa tiks Dievo garbei tarnauti. Todēl Sen Test įsakymai apie suteptus ir nesuteptus dalykus neteks savo galios ; Naujojoje teokra-

[20]Tą dieną žirgų kamanų papuošalas bus šventas Viešpačiui, ir verdamieji puodai Viešpaties namuose bus kaip taurės ties altoriumi. [21]Ir visi puodai Jerusalėje ir Jude bus pašvęsti kareivijų Viešpačiui ; visi, kurie norės aukoti, ateis ir ims juos, virs juose, ir aną dieną nebebus daugiau prekiautojo Viešpaties namuose

tijoje viešpataus dvasinis šventumas. — *Prekiautojo.* Ebr t : Kananiečio, t y, nē vieno svetimo, kurs gyventų bedieviškai ir piktai elgtųsi. — Kadangi Kananiečiai labai mēgdavo prekybą, tai neretai pats jų vardas reiškē pirklį

MALAKHIJO PRANAŠYSTĖ

ĮVADAS

1. Paskutinė Mažesniųjų Pranašų knyga vadinama Malakhijo pranašyste. Apie asmenį, kurs čia vadinamas Malakhiju, nei pačioje pranašystėje, nei kur kitur daugiau žinių nerandame. Kadangi ebr žodis *Mal-'akhi*, iš kurio yra padarytas žodis Malakhijas, reiškia : mano s k e l b ė j a s /mano angelas/, todėl jau labai senais laikais yra susidariusi nuomonė, kad tai nėra tikras asmens vardas, bet tik jam pavestos pareigos pavadinimas. Tikras tat paskutinio pranašo vardas buvo arba visai nežinomas, kas bemaž ko visai netikėtina, arba Malakhiju pasivadinęs pranašas buvo žinomas savo bendralaikiams kitu vardu. Tuo žinomu asmenimi ir Malakhijo pranašystės autoriumi daugelio nuo pat seniausių laikų laikomas Esdras /žr Esdr kn įvadą/. Eklesinės knygos autorius, kurs giria /Ekli 49 sk/ visus žymius Žydų tautos veikėjus, tarp jų Zorobabelį, Josedeko sūnų Jošuę ir po Esdro atvykusį Palestinon iš Babilonijos Neemiją, visai nemini Esdro ; toks neminėjimas būtų visai nesuprantamas, jei jis ten pat nebūtų jo pagyręs, keldamas aikštėn visų dvylikos Mažesniųjų Pranašų nuopelnus ; todėl ir iš Ekli knygos autoriaus pasielgimo daroma išvada, kad Esdras buvęs vienas Mažesniųjų Pranašų

Kuriuo metu Malakhijas ėjo pranašo pareigas, galima suprasti iš jo paties žodžių. Jo laikais Žydų tauta neturėjo pilno savarankiškumo ; jie buvo valdomi svetimo vietininko /plg 1,8/, todėl tebepriklausė nuo Persų. Šventykla jau buvo baigta statyti ir Dievo kultas buvo visai sutvarkytas /plg 1,10 ; 3,1.10/, ko dar nebuvo padaryta Agėjo ir Zakharijo laikais. Palyginus, ką Malakhijas sako apie jo laikų Žydų tautos trūkumus ir ydas, su Neemijo tų pačių dalykų aprašymu, pilnai paaiškėja, kad Malakhijas ir Neemijas turėjo gyventi ir veikti tuo pačiu metu, t y, apie 425 m pirm Kr /žr Neem kn įvadą/

2. Jau Agėjo ir Esdro laikais grįžusieji iš nelaisvės Žydai buvo reikalingi įspėjimų ir paraginimų. Laikui slenkant, jų padėtis nėjo geryn. Persų valdomiems Žydams ir tėvynėje gyvenimas turėjo būti nelengvas, juo labiau, kad jie negalėjo visai užmiršti, tiesa, seniai dingusio savo tautos garbingumo, o vilčių turėjo labai toli siekiančių. Malakhijas mums rodo Žydų tautą dejuojančią, nepatenkintą savo Dievu, nes jai rodėsi, kad Dievo pranašų paskelbti pažadai laimės nebuvo greitai vykdomi ; jie net abejojo apie Viešpaties gerumą ir teisingumą ; todėl buvo pradėjusi vis labiau apsileisti Dievo įsakymų vykdyme ir dengdavosi tuščiais pasiteisinimais. Malakhijui tat teko su šiais negerumais gana smarkiai kovoti, teko smerkti dejavimus ir apsileidimus, teko priminti jau suteiktas geradarystes ir lauktinąsias

Malakhijo pranašystės knyga yra vienas ilgesnis pamokslas, kuriame vyrauja papeikimai, priekaištai. Dievo meilės, kuri yra pasireiškusi įvai-

riais būdais, neįvertina nei Žydų kunigai, nei tauta. Kunigai netinkamomis aukomis išniekina Viešpaties altorių, tauta, laužydama Viešpaties įsakymus, susitepa įvairiomis nuodėmėmis ; todėl Viešpats, neilgai trukus, pasirodys kaip teisėjas ir nubaus kaltuosius ; taip jis prirengs savo tautą priimti Mesiją

Pranašystė prasideda labai trumpa įžanga /1,1-5/, po kurios pirmame skyriuje /1,6-2,9/ barami kunigai dėl apsileidimų Dievo garbinime, o antrame /2,10-4,3/ sudraudžiama tauta dėl įvairių nuodėmių. Trumpoje pabaigoje /4,4-6/ žadamas Elijo grįžimas

Malakhijo pranašystės žodžiai gana dažnai minimi Nauj Testamente. Pats Išganytojas to pranašo žodžius išaiškino apie Joną Krikštytoją /Mal 3,1 ; plg Mt, 11,10/. Jais pradedama Morkaus evangelija /Mk 1,2/

MALAKHIJO PRANAŠYSTĖ

1. [1]Viešpaties žodžio našta Israėliui per Malakhiją. [2]Aš mylėjau jus,
sako Viešpats, o jūs sakote : Kuo tu mus mylėjai ? Argi Esavas nebuvo
Jokubo brolis ? sako Viešpats ; tačiau aš mylėjau Jokubą, [3]o Esavo ne-
kenčiau ; aš padariau iš jo kalnų tyrumą ir iš jo tėvonystės tyrumą slibi-
nams. [4]O jei Iduméja sako : Mes sunaikinti, bet mes vėl atstatysime, kas
sugriauta, tai kareivijų Viešpats sako taip : Jie statys, o aš griausiu ;
jie bus vadinami bedievystės šalimi ir tauta, kuriai Viešpats rūstinasi
per amžius. [5]Jūsų akys matys, ir jūs sakysite : Tebūna garbinamas Vieš-
pats Israėlio plote !
[6]Sūnus gerbia tėvą ir tarnas savo valdovą ; taigi jei aš Tėvas, kur
yra mano pagarba ? ir jei aš Valdovas, kur yra mano baimė ? sako karei-
vijų Viešpats jums, kunigai, mano vardo niekintojai, kurie sakote : Kuo
mes paniekinome tavo vardą ? [7]Jūs aukojate ant mano altoriaus suteptą

Įžanga. I. Papeikimai kunigams

1,1-2,9. Pranašystē prasideda Žydų ir Idumiečių likimo palyginimu /1, 1-5/. Toliau peikiami kunigai, nes atnašauja netinkamas aukas Viešpačiui, kurs prirengs sau nesuteptą auką /1,6-11/ ; jie paniekina Dievo altorių, todēl grasymais ir Senosios sandoros priminimu raginami daryti atgailą /2,1-9/.

1. [1]*Našta.* Žr Naum 1,1. Pranašystēje grasymų gana daug, nors yra joje ir gerų pažadų. — *Israēliui.* Nors grįžusių iš nelaisvēs žymi dauguma buvo Judo ir Benjamino giminių palikuonys, bet jie vadinami visos teokratinēs tautos vardu, Israēliu, nes jie juk yra Dievo mylimojo patriarko Jokubo-Israēlio palikuonys. — [2]*Aš mylējau...* Tauta nekantrauja, nes nemato tos didelēs laimēs, kurią Viešpats buvo jai žadējęs. Todēl pranašas pareiškia, kad, kaip kitados Viešpats ją išrinko ir ją globojo, taip ir dabar ją tebemyli. Negana to, kad tautos dejavimai tušti, ji yra nedēkinga ir neatsimena Viešpaties geradarysčių. — *Kuo tu mus...* Mes tos meilēs nematome. — *Mylējau Jokubą.* Nors Esavas ir Jokubas buvo tikri broliai, bet Dievas be palyginimo daugiau meilēs parodē Jokubo palikuonims, negu Esavo, Idumiečiams. Dievas mylējo Israēlį, grąžindamas Žydus iš nelaisvēs ir pažadēdamas jiems garbingiausią ateitį. Idumiečius jis paliko pavergtus ir išsklaidytus, taip kaip buvo pranašų paskelbta /Am 1,11.12 ; Jer 49,7.../. Dievas dovanoja Israēlaičiams jų kaltes, Idumiečius palieka nelaimēje, kurią jie buvo nusipelnę savo nusikaltimais. Dievas pasigaili, ko pasigailēti nori. — Šitais žodžiais naudojasi Povilas savo laiške /Rom 9,10 13/. — [3]*Esavo nekenčiau* : nusikaltusių Idumiečių nepasigailējau, leidau sunaikinti jų kraštą, negrąžinau jų iš nelaisvēs ir tt. — *Slibinams* : šakalams. — [4]*Mes sunaikinti.* Sunaikino Idumējos šalį Nebukadnetsaras. Žr Jer 27,3... — *Aš griausiu...* Jei Idumiečiai ir atsigaus šiek tiek, juos sutiks naujos nelaimēs. — [5]*Tebūna garbinamas...* Anot ebr t : Viešpats didis. — Šita mintis turi būti Žydams visuomet didžiausi paguoda, net ir jų varguose

[6]*Sūnus gerbia...* Nežiūrēdama didelių Viešpaties geradarysčių, tauta neparodo jam dēkingumo. Pirmoje vietoje pranašas peikia kunigus, kurie et nenori prisipažinti esą kalti. — [7]*Suteptą duoną* : valgomą dalyką, kurs dēl bet kurio trūkumo yra ne-

duoną ir sakote : Kuo mes sutepėme tave ? Tuo, kad sakote : Viešpaties
stalas paniekintas. [8]Jei jūs darote auką iš aklo gyvulio, argi tai ne piktu-
mas ? ir jei aukojate raišą ar sergantį, argi tai ne piktumas ? Nunešk jį
savo kunigaikščiui, matysi, ar jam patiks, ar jis priims tave meilingai, sako
kareivijų Viešpats. [9]Taigi dabar maldaukite Dievo veidą, kad pasigailėtų
jūsų /nes jūsų tai padaryta/, gal jis priims jus meilingai ? sako kareivijų
Viešpats
[10]Kas iš jūsų uždaro duris ir kuria ugnį ant mano altoriaus dova-
nai ? Aš nemėgstu jūsų, sako kareivijų Viešpats, ir nepriimsiu dovanos
iš jūsų rankos. [11]Nes nuo saulėtekių iki saulėleidžių mano vardas yra
didis tautose, ir kiekvienoje vietoje aukojama ir atnašaujama mano var-
dui nesutepta auka, nes mano vardas yra didis tautose, sako kareivijų
Viešpats
[12]Bet jūs sutepėte jį tuo, kad sakote : Viešpaties stalas suteptas,
ir kas ant jo dedama, niekintina kartu su ugnimi, kuri tai praryja. [13]Jūs

---

vertas, kad būtų aukojamas Viešpačiui. Kiekviena auka yra lyg koks Dievo pokylis, į kurį jis įsileidžia žmones. Ką altoriaus ugnis sudegina, į tai žiūrima, kaip į Dievo priimtą dalyką. Dievas sutepamas, jei jam atnašaujama sutepta auka, ir tuo būdu jis paniekinamas. — *Tuo, kad sakote* : savo širdyse taip manote ir savo pasielgimu tai parodote. — *Viešpaties stalas...* Viešpaties altorius paniekinamas tuo, kad ant jo kunigai drįsta dēti netinkamas, suteptas aukas. — [8]*Aklo...* Gyvuliai su kliaudomis aukoti buvo įstatymo uždrausta. Žr Kun 25,19-25 ; Pak 15,21. — *Kunigaikščiui.* Ebr t : *pakhah* : vietininkas, kurs Persų vardu valdē Judēją. — *Ar jam patiks...* Jei jūs nematote, kaip netinkamas yra jūsų elgesys, pamēginkite pasielgti su žmonēmis. Ir ką šitie atmeta, kaip jūs drįstate aukoti Dievui ?... — [9]*Gal jis priims jus meilingai* ? Ne, Dievas nepriims, nes tai padaryta jūsų, kurie esate nusidējēliai

[10]*Kas iš jūsų...* Nors jūs gaunate užmokestį, tačiau Dievo tarnyboje atliekate visa netikusiai, visi iki paskutiniam darbininkui, kurs kuria ugnį. Anot kitų, ebr t prasmē esanti toki : Jūs visa darote veltui ; geriau būtų uždaryti vidaus šventoriaus duris ir nekurti ugnies ant deginamųjų aukų altoriaus. Plg Ješ 1,11-15. — *Dovanos.* Ebr ž *minkhah* reiškia paprastai nekruvinas, duonines aukas ; čia, kaip neretai ir kitur, jis turi platesnę prasmę ir reiškia visokias aukas. — Plg Prad 4,4 ; 1 Kar 2,17 ir k. — Taigi Dievas žada atmesti visas Žydų aukas. — [11]*Nes... Viešpats...* Viešpats nebepriims netobulų aukų, kurios jam Žydų aukojamos Jerusalēje, nes jam bus aukojama tobula auka visame pasaulyje. — *Tautose.* Taip nurodomi Mesijo laikai, nes Dievo didenybēs pripažinimas ir garbinimas visame pasaulyje yra visų pranašų skelbiama Mesijo laikotarpio žymē. — *Kiekvienoje vietoje* : ne tik Jerusalēje, kaip kad buvo Sen Testamente. — *Aukojama.* Ebr ž *muqtar* reiškia : deginami smilkalai. Bet ir šiuo pasakymu čia nurodoma tikra auka, nes kiekvienoje Sen Test aukoje buvo deginami ir smilkalai. — *Nesutepta auka.* Ebr t vēl : *minkhah* /žr 10 e/, nekruvina auka. Taigi šitoje 11 e žadamas naujas Dievo garbinimo būdas. Jis žadamas ateičiai, nes pirm Kristaus atējimo pagonys galējo pažinti tikrąjį Dievą tik tarpininkaujant Žydams, kurių kunigai galējo juos pamokyti tik apie savo senas Jerusalēs aukas. Žadama tikros aukos atsiradimas, aukojamos kiekvienoje vietoje, ne mistinēs aukos, kokia galētu būti pavadinta visų malda. Ta nauja auka bus *minkhah*, nekruvina auka, bet ne ta pati, kuri buvo pas Žydus ir kurią Viešpats atmetē. — Nuo seniausių laikų Eklesijos tēvai ir rašytojai, pav, Iren, Just, Euseb, Auksab, Jieron, Kipr, suprato šitą Malakhijo vietą apie švenčiausią katalikų Eklesijos mišių auką. Žr Trid sinod 22 pos 1 skyr

[12]*Kas ant jo dedama...* Anot ebr t : jo vaisius /jo maistas/ niekintinas. Žydų kunigai savo elgesiu paniekina altorių, dēdami ant jo netikusias

sakote : Štai kiek vargo ! ir jūs sutepate jį, sako kareivijų Viešpats ;
jūs atnešate išplėštą, raišą ir sergantį, ir atnašaujate dovaną ; argi aš
priimsiu ją iš jūsų rankos ? sako Viešpats. [14]Prakeiktas klastingasis, kurs
turi savo bandoje patinėlį ir darydamas įžadą aukoja Viešpačiui sergantį
gyvulį ; nes aš didis Karalius, sako kareivijų Viešpats, ir mano vardas
baisus tautose

2. [1]Dabar toks yra įsakymas jums, o kunigai! [2]Jei jūs nenorite klau-
syti ir jei nenorite imti sau į širdį, kad duotumėte garbę mano vardui,
sako kareivijų Viešpats, aš siųsiu jums neturtą ir prakeiksiu jūsų laimini-
mus ; aš prakeiksiu juos, nes jūs neėmėte sau į širdį. [3]Štai aš numesiu
jums petį ir drėbsiu jums į veidą jūsų iškilmių mėšlą ir jis nuneš jus
su savim

[4]Tuomet jūs žinosite, kad aš siunčiau jums šitą įsakymą, kad būtų
mano sandora su Leviu, sako kareivijų Viešpats. [5]Mano sandora buvo su
juo gyvenimo ir taikos sandora, aš daviau jam baimės, ir jis bijojo manęs ir
drebėjo prieš mano vardą. [6]Tiesos įstatymas buvo jo burnoje, ir netei-
sybės nerasta jo lūpose ; taikoje ir teisybėje jis vaikščiojo su manim
ir atitraukė daugelį nuo neteisybės. [7]Nes kunigo lūpos turi sergėti žino-
jimą, ir iš jo burnos bus ieškoma įstatymo, nes jis yra kareivijų Vieš-
paties skelbėjas. [8]Bet jūs nukrypote nuo kelio ir papiktinote daugelį įsta-

---

aukas. Jie net niekina visą savo pašaukimą. — [13]*Kiek vargo.* Tarnavimas prie altoriaus kunigams nusibodo, per daug juos vargina. — *Sutepate jį* : elgesiu parodote, kad jo nekenčiate. — *Išplėštą.* Jie aukoja net pavogtą gyvulį. — *Dovaną.* Ebr vēl *minkhah.* Žr aug 10 ir 11 e. — [14]*Klastingasis, kurs...* Anot ebr t čia pasmerkiami du nusikaltimai : jei kas, einant įstatymu, turi aukoti gyvulį patinėlį, meluodamas sakosi tokio neturįs ir todēl aukoja menkesnį ; ir jei kas padaro įžadą /kuriam atitesēti gana patelēs/, aukoja nesveiką, sergančią patelę. Dēl tokios piktos suktybēs aukotojas vertas Dievo prakeikimo. — *Baisus* : didelēs pagarbos vertas

2. [2]*Neturtą.* Nusikaltusius neklaužadas lankys didžiausios nelaimēs. — *Prakeiksiu jūsų...* Kunigai turējo pareigą laiminti, tačiau Dievas pavers jų laiminimus prakeikimu ; veltui užstos jie pas jį tautą. Jie negerbia Dievo, ir Dievas atims iš jų jiems suteiktą pagarbą. — *Aš prakeiksiu juos.* Anot ebr t : taip, aš juos ir prakeikiau. — Prakeikimas yra jau įvykęs dalykas. — [3]*Petį.* Kaikuriose aukose kunigams buvo atiduodamas aukojamo gyvulio petys /žr Kun 7, 31 ; Pak 18,3/. Bausmei jie jo neteks. Ebr t mintis gal toki : sunaikinsiu jums derlių. — *Jūsų.* Ne mano *iškilmių* : iškilmēse aukojamų gyvulių. Nedori aukotojai bus bjauriai sutepti aukojamų gyvulių mēšlu. — *Jis nuneš jus...* Anot ebr t : ir nuneš jus su juo. — Aukų gyvulių viduriai ir mēšlas buvo išnešami ir sudeginami už miesto /žr Iš 29,14 ; plg Lk 14,35/

[4]*Jums šitą įsakymą* : per pranašą paskelbtą įsakymą, aug 2 e. — *Kad būtų...* Geriau anot ebr t : nes mano sandora yra su Leviu, t y, jūs turite uoliai atlikti savo pareigas, kaip jūsų protēvis Levis yra pasižadējęs visos tautos vardu. Levio atsiminimas duoda pranašui progos nupiešti tikro kunigo vaizdą. — [5]*Gyvenimo* : gērybių. — *Taikos* : nesudrumščiamos laimēs. — Senovēs kunigų pavyzdys turi sukelti juose žadētųjų gērybių troškimą. Gērybēs buvo pažadētos tam tikromis sąlygomis. Jų reikia laikytis. Plg Sk 25,12 ; Pak 33,8-11. Dievo baimē pasireiškia jo garbinimu ir tarnavimu jam. — [6]*Tiesos įstatymas.* Anot ebr t : tiesos mokymas /mokslas/. Senovēs kunigai buvo nepeiktini mokslo ir gyvenimo atžvilgiu, vedē daugelį nuo bedievystēs ir nusikaltimų kelio atgal į pamaldumą ir dorumą. — [7]*Nes kunigo...* Plg Kun 10,11 ; Pak 17,10. Kunigų pareiga buvo žinoti

tymo atžvilgiu ; jūs panaikinote Levio sandorą, sako kareivijų Viešpats
9Todėl ir aš padariau jus paniekintinus ir pažemintus visoms tautoms,
taip kaip jūs nesergėjote mano kelių ir žiūrėjote asmenų įstatymo atžvilgiu
10Ar ne visų mūsų yra vienas tėvas ? argi ne vienas Dievas mus su-
tvėrė ? Tai kodėl gi kiekvienas mūsų niekina savo brolį, laužydamas mūsų
tėvų sandora ?
11Judas buvo neištikimas, ir pasibjaurėtinas dalykas įvyko Israėlyje
ir Jerusalėje, nes Judas sutepė Viešpaties šventovę, kurią jis myli, ir
laikė svetimo dievo dukterį.
12Bet Viešpats išnaikins iš Jokubo padang-
čių žmogų, kurs tai daro, mokytoją ir mokytinį, ir tą, kurs aukoja dovaną
kareivijų Viešpačiui
13Vėl ir tai jūs darėte : jūs apdengėte Viešpaties altorių ašaromis
ir klyksmu, taip kad aš daugiau nebepažvelgsiu į auką ir nieko nepriim-
siu permaldavimui iš jūsų rankos.
14Jūs dar sakote : Kodėl tai ? Nes Vieš-
pats buvo liudytojas tarp tavęs ir tavo jaunystės žmonos, kurią tu panie-
kinai, nors ji yra tavo draugė ir tavo sandoros žmona.
15Ar ne vienas
ją sutvėrė, ir ar ji nėra jo dvasios liekana ? ir ko vienas jieško, jei ne
Dievo palikuonių ? Saugokite tat savo dvasią, ir savo jaunystės žmonos
neniekink.
16Kai tu nekenti, paleisk, sako Viešpats, Israėlio Dievas. Bet

---

įstatymą ir skelbti jį tautai. — *Skelbējas* : tarpininkas /angelas/ tarp Dievo ir žmonių. — [8]*Nuo kelio* : nuo Dievo įsakymų kelio, kurio ne tik patys turējote laikytis, bet ir kitus mokyti. — *Papiktinote*... Anot ebr t : padarēte, kad daugelis suklupo įstatyme

[9]*Padariau jus*... Nusikaltusiems Viešpats nebeduoda ir nebeduos to, ką buvo pažadējęs ištikimiems. — *Ir žiūrējote asmenų* : aiškindami įstatymą, jūs buvote šališki

II. Tautos nuodėmės ir Viešpaties teismas. Pranašystės pabaiga

2,10-4,6. Peikiamos moterystēs su svetimšalēmis ir moterysčių ardymas /2,10-16/. Skelbiama atējimas Mesijo kaip teisējo /2,17-3,6/ ir nelaimēs apsileidžiantiems /3,7-12/, nurodomas skirtumas tarp gerųjų ir piktųjų likimo /3,13-4,3/. Pranašystē baigiama pažadējimu pranašo Elijo grįžimo

[10]*Vienas tēvas*. Žiūrint paralelismo tarp pirmojo ir antrojo sakinio, reiktų manyti, kad vienu tēvu pranašas vadina patį Dievą ; yra tačiau nemaža aiškintojų, kurie mano, kad čia vienu tēvu pavadintas Abraomas /Jier, Kir/. — *Kodēl gi kiekvienas*... Anot ebr t : kodēl gi mes elgiamēs vienas su kitu neištikimai. — Iš to, kad Dievas yra visų bendras tēvas, pranašas daro išvadą : būdami vieno tēvo vaikai, mes turime savo tarpe elgtis kaip broliai, vieni kitų neniekinti, būti vieni kitiems ištikimi; būdami Dievo vaikai, turime visi gerbti kitados mūsų tēvų padarytą sandorą su Viešpačiu, ir todēl nežeminti savęs sąjungomis su pagonimis. Taip čia daroma aliuzija į įžeidimą, kurį kaikurie Žydai darydavo savo broliams, pavarydami savo žmonas, anų gi seseris ar dukteris /žr žem 13. 15 eil/, ir Žydų moterystes su svetimšalēmis. Moterystēs su Amoriečiais, Kananiečiais, Hetiečiais, Pereziečiais ir Jebusiečiais buvo dēl stabmeldystēs pavojaus įstatymo uždraustos. Po Babilono nelaisvēs jau Esdras smarkiai barē Žydus dēl moterysčių su svetimšalēmis ; taip pat Neemijas reikalavo, kad su svetimšalēmis žmonomis būtų persiskirta ; bet matomai kova su ta blogybe nebuvo lengva

[11]*Judas buvo neištikimas* : išrinktoji Dievo tauta pati save sutepē. Toliau jau aiškiai pasakoma Žydų nusikaltimas. — *Viešpaties šventovę* : šventą Viešpaties tautą. — *Svetimo dievo dukterį* : tokią, kuri kūdikio atsidavimu laikosi svetimo dievo, t y, stabmeldę. — [12]*Mokytoją ir mokytinį* : kiekvieną nusikaltusį, vis tiek, ar jis bus augštos kilmēs, ar žemos, mokytas ar nemokytas, senas ar jaunas. Ebr t : žadinantį ir atsakantį. — Tai patarlinis išsireiškimas, kurio tiksli prasmē neaiški. — *Tą, kurs aukoja*... Ar tai bus kunigas, kurs

neteisybė apdengs jo drabužį, sako kareivijų Viešpats. Saugokite savo dvasią ir neniekinkite
[17]Jūs įžeidžiate Viešpatį savo kalbomis ir sakote : Kuo mes jį įžeidėme ? Tuo, kad sakote : Kiekvienas, kurs daro pikta, yra geras Viešpaties akivaizdoje, ir tokie jam patinka, o jei ne, tai kur yra teismo Dievas ?

3. [1]Štai aš siunčiu savo skelbėją, ir jis prirengs kelią ties mano veidu.
Ir tuojau ateis į savo šventyklą Valdovas, kurio jūs ieškote, ir sandoros angelas, kurio jūs norite. Štai jis ateina, sako kareivijų Viešpats.
[2]Bet kas galės galvoti apie jo atėjimo dieną, ir kas išlaikys jo pamatymą ?
Nes jis bus kaip tirpdanti ugnis ir kaip skalbėjų žolė

---

aukoja auką ant altoriaus, ar šiaip jau pilietis, kurs auką atneša
[13]*Altorių ašaromis*... Moterystē su svetimšalēmis buvo priežastis, kad buvo pavaromos pirmosios žmonos. Daug jų ējo į šventyklą skųstis Dievui dēl joms padarytos neteisybēs. Jų dejavimų ir ašarų buvo tiek daug, kad jos, pranašo pasakymu, siekē net altorių. — [14]*Jūs dar sakote* : kaip anksčiau kunigai, 1,6.7. — *Nes Viešpats*... Viešpats, kurs įsteigē moterystę taip, kad ji turi būti nepažeidžiama ir neardoma /Prad 2,24/, yra taip pat liudytojas ir keršintojas sudaromo pašvęsto moterystēs ryšio /plg Prad 31,49 ; Tob 7,15/. — *Kurią tu paniekinai*. Ebr t : kuriai tu dabar sulaužei ištikimybę. — *Tavo sandoros žmona* : šventu ryšiu sujungta su tavim žmona, ryšiu, kurio tu negali sutraukyti, nenusikalsdamas Dievui. — [15]*Ar ne vienas*... Vyras ir žmona abudu Dievo sutverti, abudu pripildyti tos pačios Dievo dvasios, nes, nors jis padarē Jievą iš Adomo, abiem tačiau davē tokią pat sielą, suteikdamas Jievai tarsi tai, kas buvo likę jo kvēpimo. Ebr t verčiamas taip : taip nesielgia nē vienas, kurs dar nēra nustojęs Dievo dvasios. — Moterystēje reikia ieškoti ne geidulių patenkinimo, bet vaikų, kurie būtų Dievo tarnai, nes Dievas nori kad būtų gimdoma tauta, kuri bus jo dvasios pilna. Bet ar gali tokių vaikų rastis iš moterų, kurios tarnauja stabams? — *Saugokite tat*... Anot ebr t : taigi apsaugokite savo dvasią, ir ištikimybē tavo jaunystēs žmonai tegul niekuomet nebūna laužoma. — Pasisaugokite, kad Dievo dvasia nepasitrauktų nuo jūsų visai, jei jūs leistumēte kūniškiems geduliams save visai nugalēti. — [16]*Kai tu nekenti*... Einant Vulg t, čia būtų naujas Žydų priekaištas : ar pats Dievas nēra mums leidęs paleisti savo žmonas, kai jos mums nebepatinka? Plg Pak 24,1... Bet ebr t reiktų versti kitaip : nes aš nekenčiu išsiskyrimo, sako Viešpats, Israēlio Dievas, ir kas tai daro, apdengia neteisybe savo drabužį /viešai pasirodo didelēs neteisybēs apsunkintas/. Taip išreikšta eil mintis geriau rišasi su kontekstu, nes čia pranašas labai palaiko moterystēs pastovumą. Ta mintis neprieštarauja Pak 24,1..., nes Sen Test kad ir buvo leista kaikada suardyti moterystę, bet reikējo turēti svarbių priežasčių ; be to, moterystēs suardymas, net esant tam tikroms priežastims, buvo Viešpaties leistas Žydams tik dēl jų širdies kietumo. — *Neniekinkite*. Ebr t : nebūkite neištikimi
[17]*Jūs įžeidžiate*... Pranašo bendralaikiai kenčia, dejuoja, kad gražūs pranašų pažadai apie Jerusalēs atstatymą dar neįvykdyti, ir kad jie slegiami priešų, kuriems, anot jų, turētų būti tuojau padarytas Dievo teismas. Pranašas jiems atsako : teisējas ateis, bet žiūrēkite patys savęs, ar jūs esate tinkamai prisirengę prie jo atējimo, kad ir jūsų nenubaustų. Nes Mesijas ateis kaip teisējas
3. [1]*Aš siunčiu*... Pranašas visų pirma primena Ješajo pranašystę /Ješ 40,3/. Dievas atsiųs pirmtaką. Tai turējo būti Jonas Krikštytojas, kaip paliudija evangelija. — *Ir tuojau*. Ebr t : ir ūmiai. — *Savo šventyklą*. Ebr t : savo rūmus. — Jerusalēs šventykla buvo laikoma Dievo karaliaus rūmais. — *Valdovas* Ebr : *ha-'Adon*. Šitas pavadinimas 'Adon su artikulu, sutinkamas kitur Sen Test tik 7 kartus, jungiamas visur

3 Jis atsisės tirpdyti ir valyti sidabro, išvalys Levio sūnus, šveis
juos kaip auksą ir kaip sidabrą, ir jie aukos Viešpačiui aukas teisybėje.
4 Tuomat patiks Viešpačiui Judo ir Jerusalės auka, kaip dienose pirm
amžių ir kaip senovės metais
5 Tuomet aš prieisiu prie jūsų su teismu ir būsiu greitas liudytojas
žavėtojams, ir svetmoteriams, ir priesaiką laužantiems, ir tiems, kurie
skriausdami sulaiko samdytinio užmokestį, slegia našles, našlaičius ir
svetimšalius, ir nebijo manęs, sako kareivijų Viešpats. 6 Nes aš Viešpats
ir aš nesikeičiu, todėl jūs, Jokubo sūnūs, neesate sunaikinti iki galui
7 Nes nuo pat jūsų tėvų dienų jūs atstojote nuo mano įstatų ir jų
nesergėjote. Grįžkite į mane, ir aš grįšiu į jus, sako kareivijų Viešpats.
Tačiau jūs sakote : Kuo mes turime grįžti ? 8 Ar leista žmogui užgauti
Dievą, kad jūs užgaunate mane ? Jūs sakote : Kuo mes tave užgavome ?
Dešimtinėmis ır pirmonėmis. 9 Todėl ištinka jus neturto prakeikimas, nes
jūs įžeidžiate mane, jūs, visa giminė

---

su Dievo vardu ; ir šičia jis reiškia Dievą, nes sakoma, kad valdovas ateis į savo šventyklą ; toliau jis vadinamas Viešpačiu. — *Sandoros angelas.* Jis ateis kaip sandoros angelas, kaip pasiuntinys, kaip pažadētosios sandoros tarpininkas. Mesijo asmenyje iš tikrųjų buvo atitesēti visi patriarkams duotieji pažadai ir pilnai įvykdyta padarytoji su jais sandora ; jis atnešē visokį palaiminimą ir visą palaiminimo pilnybę. Valdovas čia ir sandoros angelas yra tas pat asmuo, kaip parodo paralelismas ir Žydų pastatytas klausimas, aug 2,17. Šventykloje kitados apsireikšdavo Viešpaties garbingumas šešēlyje ir vaizde, todēl labai tinkamai apsireikš Mesijas savo tautai šventykloje, taip kaip Kristus yra tai padaręs, Jo 2,4.—2*Kas galēs galvoti*... Vargas tiems, kuriuos teisējas ras paskendusius nuodēmēse, nuo kurių jie nepasistengē atsipalaiduoti. Tie, kurie nekantriai šaukia, kad jis pasirodytų /aug 2,17/, turi gerai pasvarstyti, ar jie yra prisirengę jį pasitikti /plg Am 5,18/. — *Žolē.* Ebr *borith.* Muilui pavaduoti senovēje buvo vartojamos kaikurios žolēs. Plg Ijob 9,30 ; Jer 2,22. — Teisējas pavartos smarkiausių priemonių nusikaltimams nuvalyti

3*Levio sūnus*... Teismas prasidēs nuo Dievo namų, nuo tų, kurie turi būti kitiems pavyzdys. Vaizdais Dievas dar parodo kokių savybių turi turēti jo šventyklos tarnai. — *Šveis.* Vulg *colabit,* koš. — *Jie aukos*... Kunigai vēl bus verti savo šventų pareigų. Aug 1,10. 11 buvo paskelbta, kad Sen Test aukos bus panaikintos. Dievas to paskelbimo čia neatšaukia ; vaizdais, kuriuos galējo suprasti ir Žydai, jis aprašo vienatinēs Naujosios sandoros aukos tobulumą. Ji čia ir vadinama ebr t *minkhah.* — 4*Judo ir Jerusalēs auka.* Ir čia auka ebr t vadinama *minkhah.* — Jerusalēje ir Jude bus mesijinēs karalystēs pradžia. Palestinos /Judo ir Jerusalēs/ vieton stos visas pasaulis. — Plg Ješ 1,26

5*Prieisiu prie jūsų*... Nuo levitų Dievo teismas pereina ant visos tautos. Ir čia yra atsakymas į 2,17 klausimą. Tas atsakymas yra smarkus pagrasymas Malakhijo bendralaikiams. Dievas bus greitas liudytojas; jis tuojau įrodys kiekvienam jo nusikaltimą, taip kad nebus priemonių jį pašalinti arba išvengti įrodytą nusikaltimą lydinčios bausmēs. Apie žavētojus žr Pak 18,10 ir k. — 6*Nes aš Viešpats*... Viešpaties nekintamumas yra laidas, kad jo žodžiai bus įvykdyti. — *Neesate sunaikinti*... Jūs sugrįžote į savo tēvynę, tuo tarpu visos kitos tautos liko visai sunaikintos

7*Nes nuo pat jūsų*... Pabarimą pranašas pradeda nurodymu jau nuo seniausių laikų tautoje įsišaknijusio piktumo : ne vieną kartą, bet dažnai jūs esate nusikaltę. — *Kuo mes turime grįžti.* Pranašo klausytojai taip surembēję, kad jie net nebesupranta Viešpaties įspējimų ; jie sau įkalbinēja, kad jie nieku neapsileidę Dievo tarnyboje /plg aug 1,3/. — 8*Užgauti.* Ebr t visur šitoje eil vietoje užgauti randame ž *qaba',* nusukti, prigauti. — *Dešimtinēmis ir pirmonēmis.* Jie neduoda dešimtinių ir keliamųjų

[10]Įneškite visas dešimtines į sandėlius, ir tebūna maisto mano namuo-
se ; po to mėginkite mane, sako Viešpats, jei aš neatidarysiu dangaus už-
tvankų ir neišliesiu jums palaiminimo net iki apstumui. [11]Aš sudrausiu
dėl jūsų tą, kurs ryja, ir jis nebegadins jūsų šalies vaisiaus, ir vynuogy-
nas lauke nebebus bergždžias, sako kareivijų Viešpats. [12]Tuomet visos
tautos vadins jus palaimintais, nes jūs būsite maloniausi šalis, sako karei-
vijų Viešpats

[13]Jūsų žodžiai prieš mane daugėja, sako Viešpats ; [14]jūs sakote : Ką
mes kalbėjome prieš tave ? juk jūs sakote : Veltui tarnaujama Dievui,
ir ką mes pelnėme, kad sergėjome jo įsakymus ir kad vaikščiojome liūdni
kareivijų Viešpaties akivaizdoje ? [15]Taigi mes dabar vadiname palaimin-
tais akiplėšas, nes tie, kurie elgiasi bedieviškai, tarpsta, ir kurie gundo
Dievą, tie išgelbimi. [16]Tuomet tie, kurie bijo Viešpaties, kalbėjo kiekvienas
savo artimui : Viešpats stebėjo ir klausė, ir jo akivaizdoje buvo parašyta
atsiminimo knyga tiems, kurie bijo Viešpaties ir atsimena jo vardą. [17]Tie,
sako kareivijų Viešpats, tą dieną, kurioje aš veikiu, turės man būti
mano nuosavybė ; aš pasigailėsiu jų, kaip žmogus pasigaili savo sūnaus, kurs
jam tarnauja. [18]Tuomet jūs vėl matysite, koks yra skirtumas tarp teisiojo
ir bedievio ir to, kurs jam netarnauja

4. [1]Nes štai ateis diena, įkaitinta kaip krosnis, ir visi puikieji, ir
visi, kurie elgiasi bedieviškai, bus pelai ; ateinanti diena padegs juos, sako
kareivijų Viešpats, ir ji nepaliks jiems nei šaknies nei atžalos. [2]Bet jums,
kurie bijote mano vardo, užtekės teisybės Saulė ; sveikata yra po jos
sparnais ; jūs išeisite ir šokinėsite, kaip bandos veršiukai. [3]Jūs mindžio-

aukų /ebr t/. Plg Kun 8,14.32-34 ; 10,14 ir k. Panašiai dejuoja Neem 13,10

[10]*Tebūna maisto*... Šventykloje tarnaujantiems kunigams išlaikyti. — *Dangaus užtvankų*. Žr Prad 7,11 ; 8,2. Žemēs derlingumas rytų kraštuose visai pareina nuo lietaus gausumo. *Palaiminimo*: derliaus. — [11]*Aš sudrausiu* : apsaugosiu jūsų javus nuo visų kenkējų. — *Tą, kurs ryja* : skērių. — [12]*Maloniausi šalis* : taip, kaip Dievas buvo žadējęs per Mošę, Pak 33,29, ir pranašavęs per Ješają 62,4

[13]*Jūsų žodžiai* : šita pranašystēs dalis gal buvo Malakhijo paskelbta ilgesniam laikotarpiui praslinkus. Tauta atrodē lyg kiek pasitaisiusi ; tačiau tikros Dievo baimēs dar nebuvo visų širdyje. — [14]*Liūdni*... Kaip kad daro tie, kurie pasninkauja,—[15]*Tarpsta* : turi dideles šeimas, gyvena pasiturinčiai. — *Gundo* : nuodēmēmis veda į rūstybę. — *Išgelbimi* : jų nepasiekia Dievo teismas ; jie lieka nepaliesti. — [16]*Tuomet* : kai bedieviai piktžodžiavo ir šūkojo. Prieš bedievius statomi tie, kurie Dievo bijo. — *Kalbējo kiekvienas*... Gal kaip Jer 12,1. — *Parašyta atsiminimo*... Visi, kurie pripažįsta Dievo ištikimybę, nekintamumą, didenybę ir tt, įrašyti į Dievo Apvaizdos ir visažinojimo knygą. Dievui nēra nieko paslēpto, nieko užmiršto. — [17]*Dieną, kurioje aš veikiu*. Ebr t : dieną, kurią aš padarysiu. — Tai bus Dievo teismo diena. — *Kaip žmogus*... Dievo teismo dienoje bus jų pasigailēta dēl dviejų dalykų : kad jie yra Dievo sūnūs, ir kad jie jam tarnavo paklusniai ir ištikimai. — [18]*Jūs vēl matysite*... Ne visuomet duoda Dievas čia žemēje pažinti iš regimų gyvenimo įvykių, kaip skirtingas yra galutinas gerųjų ir piktųjų likimas, tačiau kaikada jis parodo skirtumą atvirai, kaip liudija Israēlio sūnų istorija. Plg Iš 11,7

4. [1]*Ateis diena*... Aug /3,17/ paminētoji teismo diena, kurioje bus nubausti visi bedieviai iš Žydų tautos ir iš visų tautų. Jie bus sudeginti kaip pelai ir kaip medis. Plg Mt 3,12 ; Lk 3,17. — Tai bus įvykdyta pilnai ir tobulai paskutiniame teisme /Kir/. Tačiau pranašo žodžius plačia prasme, žiūrint to, kad pasakyta aug 3,2-4, galima suprasti apie kiekvieną

site bedievius, kai jie bus pelenai po jūsų kojų padu tą dieną, kurioje aš veiksiu, sako kareivijų Viešpats
4Atsiminkite mano tarno Mošės įstatymą, kurį aš jam daviau Horebe visam Israėliui, kartu su įsakymais ir teisėmis
5Štai aš siūsiu jums pranašą Eliją, pirma negu ateis didi ir labai baisi Viešpaties diena.
6Jis atgręš tėvų širdis į sūnus ir sūnų širdis į jų tėvus, kad aš atėjęs neužgaučiau šalies prakeikimu

---

Dievo teismą, kurį Dievas pasaulio istorijos amžiuose vykdo pamaldžiųjų paguodai. Toki diena buvo Jerusalēs sugriovimas, todēl ji evangelijoje sugretinama ir jungiama su paskutiniuoju teismu /Mt 24,3 ir k/. — [2]*Bet jums*... Teismo diena baisi tik piktiesiems ; pamaldiesiems gi ji bus ypatingo Dievo gerumo diena. — *Teisybēs Saulē*. Saulē su savo spinduliais, kurie pripildo žemę šviesos ir šilumos, ir žadina gyvybę, yra vaizdas palaiminto gyvenimo, kurį jiems teikia teisingumas. Kadangi Kristus yra išganymo šaltinis ir kaip teisējas atneš saviesiems visa, kas gera, pašalindamas visokį skausmą ir teikdamas amžiną laimę, jis teisingai vadinamas teisybēs Saule /Jier, Kir/. — *Sveikata yra po jos sparnais* : visa gaiviną saulēs spinduliai. — *Kaip bandos veršiukai*. Anot ebr t : kaip išleisti iš tvarto veršiukai. — [3]*Jūs mindžiosite*... Tuomet pasireikš skirtumas tarp teisiųjų ir bedievių. — *Bus pelenai* : paniekos vertas dalykas

[4]*Atsiminkite*... Pranašo įspējimas savo bendralaikiams. — *Įstatymą, kurį*... Įstatymas turi būti Žydams vadovas į Kristų /plg Gal 3,19/. Horebo kalno paminējimas turi priminti jiems neapsakomą Dievo didenybę ir bauginantį įstatymo paskelbimą. Priminimas turi svarbos visam Israēliui. Kas nori priklausyti išrinktajai tautai, turi laikytis viso įstatymo /plg Neem 8,38-10,39/

[5]*Pranašą Eliją*. Plg Mt 17,11 ; Mk 9,11 ; Lk 1,17. Tas, kurs antrame Viešpaties atējime ateis su savo kūnu, atējo Jono Krikštytojo asmenyje su Elijo galia ir dvasia /Jier/. Plg Ekli 48,1. Išganytojas pats yra paaiškinęs, kad Elijo Tesbiečio atējimo reikia laukti prieš pasaulio pabaigą. Taigi čia Malakhijas skelbia tą Elijo atējimą /Tertul, Hilar ir daugybē kitų šv tēvų/ — *Viešpaties diena* : paskutinio teismo diena. — [6]*Jis atgręš*... Jis pagydys, atitaisys didelį atpuolimą, kurs vēlesnes Žydų kartas atskyrē nuo ankstyvesniųjų tēvų tikējimo ir pamaldumo, ir anų širdis grąžins atgal prie jų tēvų tikējimo ir gyvenimo. Plg Jo 7 skyr /Jier/. Šitame grąžinime Elijas darys tą pat, ką jis buvo kitados daręs /3 Kar 18,37/. Kiti aiškina taip : jis grąžins tēvų širdis draug su jų sūnumis ir sūnų širdis draug su jų tēvais, t y, visą tautą ir visas šeimynas /Auks/. — *Kad aš atējęs neužgaučiau*... Ką šv Povilas /Rom 11,25/ aiškina plačiau, tai pranašas nurodo keliais žodžiais ir baigia savo pranašystę apreiškimu didelių Israēlio teisių Dievo karalystēje. Iš Žydų išējęs išganymo skelbimas turi pasiekti paskutinį savo pilną įvykdymą ir savo paskutinį garbingumą jų pačių grąžinimu prie Dievo

SENOJO TESTAMENTO ANTROJO TOMO

GARBĒS PRENUMERATORIAI

J. E. Vysk. Dr. Brizgys Vincentas

Kun. Aleksiejus Stasys
Kun. Aleksonis Vladas

Kun. Bajerčius Pranas
Prel. Dr. Bartkus Feliksas
Kun. Brazauskas Pijus
Kun. Būdavas Stasys

Kun. Dr. Čyvas Matas

Kun. Dr. Deksnys Antanas

Kun. Gedvila Izidorius
Kun. Gedvila Petras
Kun. Geisčiunas Pranas

Kan. Juknevičius Povilas
Kun. Juodeika Jonas
Kun. Juršēnas Kazimieras

Kun. Karalevičius Vladas
Kun. Kavaliauskas Kazimieras
Kun. Klimas Aloizas
Kun. Korsakas Julijonas
Kun. Kriščiūnevičius Viktoras
Kun. Kučingis Jonas

Kun. Laurinaitis Saulius P.

Kun. Marčiulionis Juozas
Kun. Martinkus Vaclovas
Kan. Meškauskas Juozas

Kun. Morkūnas Simonas
Kun. Musteikis Leonardas

Kun. Neverauskas Augustinas

Kun. Pacevičius Boleslovas
Kun. Pakalniškis Jonas
Kun. Paransevičius Jurgis
Kun. Dr. Patašius Jonas
Kun. Dr. Pavalkis Viktoras
Kun. Plankis Jonas
Kun. Pragulbickas Juozas

Kun. Račkauskas Antanas
Kun. Rickus Kazimieras
Kun. Ruokis Jonas

Kun. Sabas Antanas
Kun. Simanavičius Kazimieras
Kun. Stanevičius Anatolijus
Kun. Steponaitis Justinas
Kun. Sušinskas Alfonsas

Kun. Šantaras Stasys
Kun. Šeštokas Antanas
Kun. Dr. Širvaitis Kazimieras

Kun. Dr. Tadarauskas Juozas
Kun. Tautkus Juozas
Kun. Totoraitis Petras

Kun. Vainauskas Adolfas
Kan. Vaitkus Mykolas
Kun. Dr. Velutis Jonas
Kun. Vembrē Mykolas